

Ádá ká Mbájá (GBA)

Gbaya (Kresh) Sudan New Testament

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Göcö Lägá	4	1 Täsälónĩká	317
Úgú Létè.....	51	2 Täsälónĩká	321
Rútã	72	1 Tímõtĩ	324
Jónã.....	76	2 Tímõtĩ	329
Mãtýõ	79	Táyítõsõ	333
Márkõ	119	Fílmõnõ	336
Lúkã	144	Íbrũ	338
Jónõ.....	184	Jémĩsĩ	352
Nété ká Yõmó Yõpó	212	1 Pítãrã	357
Rómã	250	2 Pítãrã	362
1 Kõrëntĩyã.....	267	1 Jónõ.....	366
2 Kõrëntĩyã.....	284	2 Jónõ.....	371
Gãlátĩyã	295	3 Jónõ.....	372
Éfësũsũ.....	302	Júdẽ.....	373
Fílípĩyã	308	Gĩtĩ Ádá.....	375
Kõlósẽ.....	313		

Gõcõ Lāgá

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Wárāgā yākā nēē, ā lēmē ádá nī bī āgá āpá ká ádá gõcõ lāgá gūbū ũngú nī gī. Ā lēmē ádá āpá ká ádá ũngú è 'déé, Mbájá kūbū igī tírí āpá jūjū būbū nī kā, ĩshíí góvó ádá nī nēē, āpá ká ádá ārà ndākpá è 'déé, Mbájá kūsú igī ká ádá è nīí, igī kēgbē ká nēnē jūjū būbū nī kā. ĩshíí tá èté wárāgā í yākā nēē, ā lēmē ádá āpá ká ádá gālā glōsī'dí ũngú, ĩshíí ádá āpá ká ádá !ólò, ĩshíí gõcõ lāgá írì nī āpá ká ndākpá. ĩshíí èshē bīyí è ngá nēē, wárāgā nī èndē glēmē ádá nī āpá ká ádá súlú tēndē lēmē nī gī, ĩshíí úlú ārà ndākpá nī gī, ògbó ká ÿyí gbōlò è 'déé, Mbájá kíshí bēdé újū è dírí nī Ābrāyímí, ká kótó ílí nī nīí, à'dá āpá ká glōzò ndākpá áyà nē 'déé, èpē ká ndēnjē ádá ārà nē bī igī ĩshíí 'déé, igī ká ndlūsū ónjó áyà nē, ògbó ká rāyā ádá í ngá áyà nī bī ndākpá nī tírí ā kā.

Èshē ká jūjū ádá kpú lēmbē rómó ígí ká jūjū ádá gūfū rómó lēmbē kpú āpá ílí wárāgā Gõcõ Lāgá í yākā nēē, ā lēmē ádá nī āpá ká ádá ārà Ābrāyímí, ĩshíí yómó mómó í ngá áyà nī 'déé, ká yādā āpá áyà igī Íbrū nī gī kā. ĩshíí āpá ká ádá ārà gēsē újū í ngá áyà nī Ízákò, ĩshíí gēsē újū ká Ízákò Jákò'bò 'déé, Mbájá kāsá bēdé dírí nī Ízrāyélē ā kā, ògbó ká kótó ngāngá í ngá áyà nī 'déé, jūjū igī kpú lēmbē rómó 'déé, kójó ká'dá kápá ká Ízrāyélē nī gī kā. ĩshíí tówó ā lēmē ádá nī góvó nī āpá ká ádá ārà Jōzéfē gēsē újū ká Jákò'bò.

ĩshíí è ngá ā lūsū bī āgá ā'dā nēē, Mbájá ā yēgbē ká glōzò ndākpá áyà nē, kpíí 'déé, jūjū igī kōgò 'dī kā, ĩshíí 'déé, slāgā ndākpá è kágā klāndá igī 'déé, ká'dá dī glōyó slāgā mbájá è gī 'déé, ndākpá krāshá igī ká lēké èpē igī ā kā. ĩshíí tá èté gā'bālā wárāgā Gõcõ Lāgá í yākā nēē, ā lēmē ádá nī āpá ká ádá ÿyí gbōlò è 'déé, Mbájá ká yēbē ádá è nīí, ndākpá nī kōgò ádá í ngá áyà nē, ĩshíí nīí, kāshá ká gbōlò è 'déé, igī ká ndēné gūrū ārà nē è'dē ā kā.

Wárāgā Gõcõ Lāgá nī, ògbó ká wárāgā Úgú Létē, ĩshíí Lēvítkūsū, ĩshíí Nímírā, ĩshíí Dītrónómí ká nēē, Ízrāyélē nī gī ā yāsá āpá áyà igī nī, "Wárāgā Gónjó ádá ká Mbájá" wālā wárāgā "Gónjó ádá ká Mōzē."

Gõcõ lāgá gūbū ũngú nī gī tírí

1 Ká gõcõ lāgá gūbū ũngú nī gī tírí nēē, Mbájá ũbū mūmū örò ĩshíí būbū nī. ² ĩshíí būbū nī óvó amá āpá yò, ĩshíí ílí èyí ā'dá grögó í nē, ĩshíí múmú úgú lūngú òtò jūjū ũyū nī tírí, ĩshíí Lílí ārà Mbájá ā yòtò jūjū ũyū nī gī.

Kpéé ájā è ká nī gūbū grājá úgú

³ ĩshíí Mbájá ā'dā, "Ázá úgú nī rājá 'dé." ĩshíí úgú nī òjò rājá. ⁴ ĩshíí Mbájá òkò nēē, è ngá nī gōzò ũngú, ĩshíí ònjó kòkò ārà múmú úgú nī, ĩshíí grājá úgú nī. ⁵ Mbájá āsá "Gómó ájā" āpá ká grājá úgú nī, ĩshíí "Njón-jó" āpá ká múmú úgú nī. Lílí úgú òtò, ĩshíí kířkōnjó òjò, è ngá kpéé ájā è ká.

Dī rómó 'bí'bí è ká nī gūbū kpāñbālāñbā úgú

⁶ Mbájá ā'dā, "Ázá kpāñbālāñbā úgú ālā ārà nē āpá kòkò būbū nī, ĩshíí krókó nī nīí, ònjó kòkò ũyū nī gī 'déé, ká örò ā kā, èshē ká è 'déé, ká būbū ā kā 'dé." ⁷ ĩshíí Mbájá ālā kpāñbālāñbā úgú nī, ĩshíí ònjó kòkò ũyū nī gī è 'déé ká örò ā kā, èshē ká è 'déé, ká būbū ā kā. ⁸ ĩshíí Mbájá āsá āpá ká kpāñbālāñbā úgú nī

"mūmū örò". Lílí úgú nī òtò, ĩshíí kířkōnjó nī òjò, è ngá nī dī rómó 'bí'bí è ká.

Dī tótò 'bí'bí è ká nī gūbū gánjá úgú ĩshíí gēpē ũngú nī gī

⁹ Mbájá ā'dā, "Ázá ũyū nī gī 'déé, ká ũmbū mūmū örò nī ká lövò tírí ā'bā dī úgú 'bālā, ĩshíí nīí, gánjá úgú ígí 'dé." ĩshíí ũngú nī ālā ārà nē ātāsh. ¹⁰ ĩshíí Mbájá āsá "Būbū" āpá ká gánjá úgú nī, ĩshíí "Kprāshā ũyū" āpá ká ũyū è 'déé, klövò ká'bā dī úgú 'bālā ká, ĩshíí Mbájá òkò nēē, è ngá gōzò ũngú.

¹¹ Mbájá ā'dā, "Ázá būbū nī èpē gēpē ũngú nī gī 'dé, è 'déé ká yārā āsā ārà èpē igī ògbó ká kpikpí 'déé, ká jūjū būbū ā 'déé, ká yārā gārā ārà èpē igī ká āsā ārà èpē igī āpá dā'bā gēlé úlú ārà èpē igī ā kā 'dé." ĩshíí ũngú nī ālā ārà nē ātāsh. ¹² ĩshíí būbū nī èpē úlú ārà gēpē ũngú nī gī, ĩshíí kpikpí nī gī tírí. ĩshíí Mbájá òkò āpá ká ũngú è 'déé, èpē kālā igī ká nēē, òzò nē. ¹³ Lílí úgú òtò, ĩshíí kířkōnjó òjò, è ngá nī, dī tótò 'bí'bí è ká.

Dī sòsò 'bí'bí è ká nī gūbū ájā ĩshíí shéshé ĩshíí èpē nī gī

¹⁴ Mbájá ā'dā, "Ázá nēnē grājá úgú nī gī, ālā ārà èpē igī āpá ílí kpāñbālāñbā úgú nī 'déé, ká mūmū örò ā kā

'dé, ká ádá è níí, òṅó kòkò àrà njónjó, ʔshíí gómó ájà, ʔshíí níí, à'dá àpá ká nēnē glūsū, kíyí úgú í gí, ʔshíí gómó ájà ní gí, ʔshíí ríní ní gí, ¹⁵ ʔshíí níí, nēnē grájá úgú ní gí à'dá à'bā ílí kpāṅbāḷāṅbā úgú í 'déé, ká mùmú òrò à ká, ká ádá è níí, à löyò àpá ká jūjū búbū ní." ʔshíí ũṅgú ní, àḷà àrà nē àtāsh. ¹⁶ Mbájá àḷà rómó kprāshā nēnē grájá úgú ní gí. Góvó nēnē grájá úgú è ká, ká ádá è níí, à rájá úgú ní ká gómó ájà, ʔshíí gēsē nēnē grájá úgú è ká, ká ádá è níí, à rájá úgú ní, ká njónjó, ʔshíí àḷà èpé ní gí àcá ògbó è'dē. ¹⁷ Mbájá ũsú igí àpá ílí kpāṅbāḷāṅbā úgú í 'déé, ká mùmú òrò ní ká, ká ádá è níí, à löyò àpá ká jūjū búbū ní, ¹⁸ ʔshíí níí, à rájá úgú ní, ká gómó ájà, ʔshíí njónjó, ʔshíí níí, òṅó kòkò àrà grájá úgú, ʔshíí mùmú úgú ní. ʔshíí Mbájá òkò nēè, è ṅgà ní gòzò ũṅgú. ¹⁹ Líí úgú òtò, ʔshíí kíḷíkònjó òjò, è ṅgà ní dī sósò 'bí'bí è ká.

Dī sálá 'bí'bí è ká ní gúbū gāshákpá ũṅgú è ká yēnē ní ʔshíí yómó è ká ílí ũyū ní ká

²⁰ ʔshíí Mbájá à'dā, "Ázá ũyū ní gí, èlè ká gāshákpá ũṅgú ní gí, ʔshíí níí, sísí ní gí tírí ènē òtò ílí kpāṅbāḷāṅbā úgú 'déé, ká mùmú òrò à ká 'dé." ²¹ ʔshíí bíyí èyí nēè, Mbájá ũbū kprāshā wáwá è gí 'déé, ká yāshá kà'bā ílí kprāshā ũyū ní gí, ʔshíí sòkpò gāshákpá ũṅgú è gí 'déé, ká löwó kótó ílí ũyū ní ká, ká úlú àrà igí tírí, ʔshíí sísí ní gí ká úlú àrà igí tírí, ʔshíí Mbájá òkò nēè, è ṅgà ní gòzò ũṅgú. ²² Mbájá ũpú igí, ʔshíí à'dā, "Mákā ílí igí ʔshíí níí, jūjū igí ògò níí, mélé mótó ílí kprāshā ũyū ní gí, ʔshíí níí, sísí ní gí èlè òtò jūjū búbū yākā." ²³ Líí úgú òtò, ʔshíí kíḷíkònjó òjò, è ṅgà dī sálá 'bí'bí è ká.

Dī sálá lēmbē 'bālā 'bí'bí è ká ní gúbū wáwá ní gí ʔshíí ndákpá

²⁴ Mbájá à'dā, "Ázá búbū ní àḷà gāshákpá ũṅgú ní gí, ká úlú àrà igí tírí 'dé. Núlú, ʔshíí gāshákpá ũṅgú è 'déé, ká yè'dē lépē èpé igí òtò mùmú búbū ní ká, àcá ògbó ká wáwá ílí bīnjī ní ká úlú àrà igí tírí, ʔshíí ũṅgú ní àḷà àrà nē àtāsh. ²⁵ Mbájá àḷà wáwá ní gí 'déé, ká jūjū búbū à ká, ká úlú àrà igí tírí. Wáwá ílí bīnjī ní gí, ʔshíí núlú ní gí, ká úlú àrà igí tírí, ʔshíí gāshákpá ũṅgú è gí 'déé, ká jūjū búbū à ká 'déé, ká yè'dē lépē èpé igí kótó mùmú búbū ní ká, ká úlú àrà igí tírí, ʔshíí Mbájá òkò nēè, è ṅgà ní gòzò ũṅgú."

²⁶ ʔshíí Mbájá à'dā, "Ázá mālā ndákpá níí, òvó tá àyá àgá † 'dé, níí à'dá bēbē àrà kézé ní gí 'déé, ká ílí kprāshā ũyū ní gí ká, ʔshíí sísí ní gí, ʔshíí núlú ní gí, ʔshíí gāshákpá ũṅgú è tírí 'déé, ká yè'dē lépē èpé igí kótó mùmú búbū ní ká 'dé."

²⁷ ʔshíí bíyí èyí nēè, Mbájá ũbū ndákpá níí, òvó tá àyá èpē,

Mbájá ũbū igí níí, òvó tá àyá èpē,
 ũbū igí újū, ʔshíí éndé.

† Àyá àgá: Ká lēmē Íbrū ní 'déé, kròndó ádá Glēmē àkpā ní è'dē à ká nēè, ròndó à'dā, "Mā ndāḷā ndákpá níí à'dā" ʔshíí ílí èyí ázá à'dā nēè, jūjū Mbájá gí gēlé í nē ní. Mbájá ètè tá 'bālā, ʔshíí nēè, lēmē àtā ṅgà ká ádá gēnē gūrū àrà nē, ká ádá kpíí 'déé, ètè tá 'bālā ká nēè, ètè àsá jūjū búbū ní tírí ʔshíí.

²⁸ Mbájá ũpú igí ʔshíí lēmē bí igí à'dā, "Mákā ílí igí ʔshíí níí, jūjū igí ògò, ʔshíí níí, mélé mótó jūjū búbū ní níí, mālā ũṅgú ní gí 'déé, ká jūjū búbū à ká níí, à'dá à'bā ũmbū àrà igí, ʔshíí níí, má'dá yómó àrà kézé ní gí 'déé, ká ílí kprāshā ũyū ní ká, ká sísí ní gí, ká gāshákpá ũṅgú è tírí 'déé, ká jūjū búbū à ká."

²⁹ ʔshíí Mbájá à'dā, "Mālā gēpē ũṅgú ní gí 'déé, ká jūjū búbū à ká tírí 'déé, ká yàrà ká àsá àrà èpé igí 'déé, kúnú kázá è'dē ní, ʔshíí kpíkpi è 'déé, ká yàrà ká àsá àrà èpé igí ʔshíí 'déé, kúnú ká è'dē à ká níí, à'dá àpá ká nòshó àyá igí. ³⁰ ʔshíí mālā gēpē ũṅgú ní gí níí, à'dá àpá ká nòshó bí wáwá ílí bīnjī ní gí 'déé, ká jūjū búbū à ká tírí, ʔshíí bí sísí ní gí tírí, ʔshíí bí gāshákpá ũṅgú è 'déé, ká yè'dē lépē èpé igí kótó mùmú búbū ní ká tírí, ògbó tá ká ũṅgú è 'déé, ká yūwú ní ká." ʔshíí ũṅgú ní òjò àḷà àrà nē àtāsh.

³¹ Mbájá òkò nēè, ũṅgú í 'déé, èpē kālā igí tírí à ká nēè, lözò nē. ʔshíí lílí úgú ní òtò, ʔshíí kíḷíkònjó ní òjò, è ṅgà ní dī sálá lēmbē 'bālā 'bí'bí è ká.

**Dī sálá lēmbē rómó 'bí'bí è ká
 Mbájá rūtú èshē ká gúbū ũṅgú ní gí tírí**

2 ʔshíí Mbájá òjò òyó èshē ká gúbū mùmú òrò ní, ʔshíí búbū ní ká slāgā ũṅgú è tírí 'déé, ká ílí èyí tírí à ká ʔshíí.

² Bíyí èyí nēè, Mbájá òjò òyó èshē ká gúbū ũṅgú ní gí àpá ká dī sálá lēmbē rómó 'bí'bí è ká, ká ádá àpá ká dī sálá lēmbē rómó 'bí'bí è ká nēè, rūtú èshē ká gúbū ũṅgú ní gí tírí ʔshíí. ³ Àtāsh yāà, Mbájá ũpú ájà yāṅgā, ʔshíí àḷà ètè àpá ká gòzò ájà, ká ádá è ṅgà ní ájà è 'déé, krūtú kēshē ká gúbū ũṅgú ní gí 'déé, ká'dá dī gālā igí tírí à ká.

⁴ È ṅgà ní ádá àpá ká ádá búbū ní, ʔshíí mùmú òrò ní, ká úgú è 'déé, Mbájá BĒBĒ àrà àgá † kúbū igí à ká.

Ádāmā ʔshíí Éwā

Ká úgú è 'déé, Mbájá BĒBĒ àrà àgá kúbū búbū ní, ʔshíí mùmú òrò ní ká nēè, ⁵ gēpē ũṅgú ázá mùmú búbū ní dó'bo ní, ʔshíí bā òmbó ázá táné ní, ká ádá Mbájá BĒBĒ àrà àgá àḷà njīnjī níí, †'dī àpá jūjū búbū ní dó'bo 'dī, ʔshíí bā ndákpā ázá ká ádá gāwā ũṅgú ní, ⁶ ʔshíí nēè, ũyū à'dá dī gūsú èshē ũmbū búbū ní, ʔshíí à rūvú búbū ní tírí. ⁷ ʔshíí Mbájá BĒBĒ àrà àgá àḷà ndákpā èshē ká rípí, ʔshíí ũwú yāyā áshá àpá ílí ũṅṅú ní, ʔshíí òjò òjò àrà nē àpá ká gāshákpá ndákpā.

⁸ ʔshíí Mbájá BĒBĒ àrà àgá àḷà glāwā à'bā Édānā 'déé, ká dī gígí ájà ní ká, ʔshíí ũsú ndákpā í 'déé, kúbū ètè à ká à'bā ílí èyí. ⁹ Mbájá BĒBĒ àrà àgá àḷà kpíkpi ní gí, ká úlú àrà igí tírí níí, èpē èshē ũmbū búbū ní. Kpíkpi ní gí 'déé, gòkò igí kòzò ṅgé ʔshíí 'déé, ndákpá ká ndòshó gārā àrà igí à ká, ʔshíí ũsú kpíkpi áshá ‡ ní ndírí àpá ílí glāwā ní, àcá ògbó ká kpíkpi è 'déé, ká ndā'bā ndákpā níí, kòkò gòzò ũṅgú, ʔshíí gòs'í dī ũṅgú ní káná ká.

†† Mbájá BĒBĒ àrà àgá: Yáwē ní dírí Mbájá ká lēmē Íbrū, ʔshíí ílí èyí à'dā, Ndákpā è 'déé, ká ndāshá kpòrò dānjā ní ká. ʔshíí àgá Gbāyá gí nēè, mā yādā Yáwē mápá ká Mbájá BĒBĒ àrà àgá. ‡ Kpíkpi áshá: Ró'dò ádá àpá ká ádá kpíkpi áshá àpá ílí wārāgā Gõcõ Lāgá 2:9; 3:22-24; Gíṭí Ádá 2:7; 22:1-14.

¹⁰ 'Dè'dè í 'déé, ká rǔvú glāwā nī kā nēè, ǎ yǔlǔ ǎshē Édānā, ṽshíí bǐyí èyí nēè, òjò òjò ílǐ àrā nē àpá ká sòsò kārā ùyū. ¹¹ Kpéé kārā ùyū è kā nēè, dírí èyí Píshónò, ùlǔ ìṽṽbó òtò dā'bā úgú è Ávílā 'déé, dá'bā nī kā è'dè ǎ kā. ¹² Gòzò dá'bā ǎ úgú yāngā, ṽshíí slāgā ùngú è gí ǎ yò nēè, dārā kélè bānā èyí, ṽshíí ǎṽbā è 'déé, mbādā kāngá áyà ìgí, ṽshíí 'déé, ètè àrā ìgí klāṽṽ nē kā, àtá yò. ¹³ Dī ròmó kārā ùyū è kā nēè, dírí èyí Gíyónò, ùlǔ ìṽṽbó òtò dā'bā úgú è Kúshū. ¹⁴ ṽshíí dī tótò kārā ùyū è kā nēè, dírí èyí Tírírsí, ùlǔ ìṽṽbó òtò dā'bā úgú è Áshúrú 'déé, ká dī gíí ájā nī kā. ṽshíí dī sòsò kārā ùyū è kā nēè, dírí èyí Yǔfūrātā.

Kpikpí gānā

¹⁵ Mbájá *BĒBĒ* àrā àgá èné ndákpā nī, ṽshíí ùsú ètè ǎ'bā ílǐ glāwā í 'déé, ká Édānā kā, ká ádá è níí, ǎ yāṽṽ nētè àpá ílǐ èyí, ṽshíí níí, ǎ yègbè è'dè. ¹⁶ ṽshíí Mbájá *BĒBĒ* àrā àgá lēmè bī ndákpā nī gónjò nī ǎ'dā, "Óshó èshè ká gārā kpikpí gí 'déé, ká ílǐ glāwā nī kā tírí, ¹⁷ ṽshíí nēè, á'bā gòshó gārā kpikpí 'déé, ká ndā'bā ndákpā níí, kòkò gòzò ùngú, ṽshíí gòs'í'dí ùngú kānā ká ǎ'dá, ká ádá ká úgú è, ká ndòshó nī kā nēè, tāmá dú á ndíí nē."

¹⁸ Bǐyí èyí nēè, Mbájá *BĒBĒ* àrā àgá ǎ'dā, "Klā'dá kínārā òzò bī ndákpā 'dī, àtāsh yāā, mā ndāṽṽ bédé ndákpā è níí, ǎ'dá ká ṽṽgá ètè, ṽshíí níí, ǎ yānā ètè."

¹⁹ ṽshíí Mbájá *BĒBĒ* àrā àgá ṽṽ rǐpí èshè bǔbǔ, ṽshíí ǎṽṽ wáwá ílǐ bǐnjǐ nī gí tírí, ṽshíí sísí nī gí. ṽshíí èṽṽgè ìgí ǎnjā bī ndákpā nī, ká ádá è níí, ǎsá dírí ìgí, ṽshíí tá dírí è 'déé, ká ndāsá kāpá ká gāshákpá ùngú nī gí kā nēè, ǎ ndā'dá àpá ká dírí ìgí. ²⁰ Àtāsh yāā, ndákpā nī ǎsá dírí nǔlú nī gí tírí, ṽshíí sísí nī gí, ṽshíí wáwá ílǐ bǐnjǐ nī gí. ṽshíí nēè, bédé ùngú è 'déé, kēshè kòkò àrā ùngú yāngā gí tírí 'déé, klātá kāpá ká bēbé gānā ètè ǎ kā nēè, ǎzā ní.

²¹ ṽshíí Mbájá *BĒBĒ* àrā àgá ǎṽṽ Ádāmā, ṽshíí ṽndí gǔrú 'bǐ'bí, ṽshíí òjò ṽshíí 'bālā èshè ká kpòkpó jrāngā nī, ṽshíí útú dītí èyí àpá è'dè ká múmū. ²² ṽshíí Mbájá *BĒBĒ* àrā àgá ǎṽṽ èndé èshè ká kpòkpó í 'déé, kǐshí kēshè ká újū nī kā, ṽshíí èné ètè òjò è'dè bī ètè.

²³ ṽshíí újū nī ǎ'dā,
"È kā nī kpòkpó àrā mā,
ṽshíí múmū gbògbò mā,
àtāsh yāā, dírí nī ǎ ndā'dá 'Éndé'
ká ádá Mbájá ǎṽṽ ètè èshè ká újū."

²⁴ È kā nī dǔrú è 'déé, újū kā ndā'bā bēbé nē, ṽshíí yāngá nē dā'dá nī, ṽshíí ǎ ndlōngò àrā nē ká ṽyí òmò nē níí, gbògbò ìgí ǎ ndā'dá 'bālā. †

²⁵ ṽshíí újū nī, ká ṽyí òmò nē nēè, dārā ìgí tírí ròmó ǎ'dá klākā í nē, ṽshíí nēè, jéé ndéné ǎṽṽ ìgí 'dī.

Kpéé gòs'í'dí ùngú

3 Ká úgú ǎsh nēè, ínǐ nī góvó bēbé ònó àpá kòkò àrā wáwá nī gí 'déé, Mbájá kǔbǔ ìgí ǎ kā tírí. ṽshíí ká bédé ájā è nēè, ínǐ nī lēmè bī èndé nī ǎ'dā, "Ètè ùngú ǎ dú Mbájá *BĒBĒ* àrā ìgí lēmè bī ìgí ǎ'dā, 'Má'bā

gòshó bédé gārā kpikpí è mēshé ká kpikpí gí 'déé, ká ílǐ glāwā nī kā tírí ǎ'dá?"

² ṽshíí èndé nī ìpí bī ètè ǎ'dā, "Bā 'dī, Mbájá ǎ'dā, mòshó mēshé ká gārā kpikpí gí 'déé, ká ílǐ glāwā nī kā tírí, ³ ṽshíí nēè, Mbájá ǎ'dā, 'Má'bā gòshó mēshé ká kpikpí 'déé, ká ndírí ílǐ glāwā nī kā, wālā gātā gbògbò èyí ǎ'dá. Ká ádá 'déé, mòshó mēshé è'dè míshí yāā, má ndíí nē."

⁴ ṽshíí nēè, ínǐ nī ǎ'dā, "Jéé ìgí má yǐí 'dī. ⁵ Ká ádá Mbájá òkò ǎnā ṽshíí nēè 'déé, mòshó mēshé ká gārā kpikpí yāngā míshí yāā, múmū ìgí ǎ ndlājā í nē, ṽshíí má ndā'dá tá ǎyà èpè, ká gòkò gòzò ùngú, ṽshíí gòs'í'dí ùngú gānā nī."

⁶ ṽshíí ká löwò è 'déé, èndé nī kòkò gārā kpikpí nī kòzò nē, ká ádá gòshó nī, ṽshíí 'déé gòkò èyí kélè nē, ṽshíí 'déé, ndákpā òshó yāā, ká ndā'dá àpá ká bēbé génjé ìnjí nī kā nēè, rēyè gārā èyí, ṽshíí òshó, ṽshíí òjò èné gārā èyí bī ròmó nē 'déé, ká'dá ká ṽṽgá ètè ǎ kā, ṽshíí ròmó nī òjò òshó tánè. ⁷ ṽshíí tāmá dè 'déé, kòshó ṽshíí ǎ kā nēè, múmū ìgí tírí lājā, ṽshíí òkò nēè, èpè ìgí klākā í nē, ṽshíí òjò ù'dú jǔkú, èshè ká glǐbǐ kòbó, ṽshíí òrò àpá áyà èpè ìgí, ká ádá gí'tí gbògbò èpè ìgí.

⁸ ṽshíí ká lǐlǐ úgú nī nēè, újū nī ṽshíí ṽyí òmò nē, ògò góyó àrā Mbájá *BĒBĒ* àrā àgá, ǎ yòtò ílǐ glāwā ní, ṽshíí òjò rímí èshè áyà nī àpá kòkò kpikpí nī gí. ⁹ ṽshíí Mbájá *BĒBĒ* àrā àgá ǎdā újū nī, ṽshíí ǎ'dā, "Úmū á dī úgú è 'dè?"

¹⁰ Újū nī ìpí ǎ'dā, "Mògò góyó àrā ì mǎpá ílǐ glāwā nī, ṽshíí mbāwā ǎṽṽ ǎmā, ṽshíí mrími ká ádá ǎmā klākā í nē."

¹¹ Mbájá újū ètè ǎ'dā, "'Bí klémè bī úmú kíyí úmú klākā í nē? Kútú òshó èshè ká gārā kpikpí 'déé, mlémè bī úmú gónjò nī miyí, á'bā gòshó nī èshè è'dè ǎ'dá ká?"

¹² Újū nī ǎ'dā, "Éndé í 'déé, kéné ètè bī ǎmā níí, mā'dá ká ṽṽgá ètè ǎ kā, kéné gārā kpikpí nī bī ǎmā ṽshíí 'déé, mòshó ǎ kā."

¹³ ṽshíí Mbájá *BĒBĒ* àrā àgá újū èndé nī ǎ'dā, "È 'déé, kálā nī ṽṽgá?"

ṽshíí èndé nī ǎ'dā, "Ínjí nī kǎṽṽ ǎmā 'déé, mòshó ǎ kā."

Grótó ádá ká Mbájá

¹⁴ Mbájá *BĒBĒ* àrā àgá lēmè bī ínǐ nī ǎ'dā, "Ká ádá ùngú í 'déé, kálā kā nēè,

mléjè †† úmú mēshè kòkò àrā nǔlú nī gí,
ṽshíí wáwá è ká ílǐ bǐnjǐ nī gí ká tírí míshí.

Á ndé'dè lépè ì òtò múmū bǔbǔ nī,

ṽshíí á ndòshó bǔbǔ nī

òtò ílǐ áshá ṽṽgá áyà ṽ tírí.

¹⁵ ṽshíí mā ndāṽṽ kójó

mǎpá kòkò àrā ìgí ká èndé nī,

ṽshíí kójó yāngā ǎ ndā'dá kpòrò ìgí ká kòtò ílǐ ì, ṽshíí kòtò ílǐ èndé nī,

ètè ǎ ndāmbá jǔjǔ ì,

ṽshíí á ndāgā mbǐtǐ nī." †

¹⁶ ṽshíí Mbájá lēmè bī èndé nī ǎ'dā,

† Ká ndlōngò àrā nē: Ílǐ èyí ǎ'dā, ǎ ndācá àrā èpè ìgí ká ṽyí òmò nē, ṽshíí ǎ ndāshá ǎ'bā dī úgú 'bālā.

†† Mléjè: Mbájá èné léjè nī òjò àpá jǔjǔ bǔbǔ ǎ, ká ádá Ádāmā ṽshíí Évā ǎṽṽ glòs'í'dí ùngú. Ró'dò Gõcõ Lāgá 3:14-19; Gí'tí Ádá 22:3.

“Mā ndāļā klóļō ärä góvó nî bî úmü ká úgú túwü í ngá áyā ī,

īshíí á ndākā kōtō nî ká nōwō,
īshíí á ndā'dá ká gōgō ärä bēbé ömō î ká úgú tírí,
īshíí á ndā'dá á'bā ūmbū ärä nî.”

¹⁷ Īshíí Mbájá lēmē bî Ādāmā ā'dā, “Ká ádá è 'déé, kógó ádá ká īyí ömō î, īshíí 'déé, kóshó kēshē ká gārā kpikpī 'déé, mlémē bî úmü gónjō nî, miyí ká'bā gōshó kēshē ē'dē ā'dá ā kā,

ātāsh yāā, á ndlōļō ärä î ká gālā nētē, īshíí úgú è á ndōshó ūngú nî ēshē ē'dē,

ōtō ílī áshá ngá áyā ī tírí.
¹⁸ Nōshó í ngá áyā ī ā ndēshē ká gēpē ūngú,
īshíí nēē, būbū nî ā ndēpē ngínī, īshíí túwü.

¹⁹ Á ndēpē klēpē, īshíí úgú è á ndōshó ūngú,
ká ádá mālā úmü mēshē ká būbū, īshíí á ndīpī ärä î tá tówó āpá ká būbū nî,
ká ádá mālā úmü mēshē ká būbū.”

Mbájá ā yōgō Ādāmā īshíí Évā ēshē ílī glāwā nî

²⁰ Īshíí újū nî āsá dírí īyí ömō nē Évā, † ká ádá ètē ká ndā'dá yāngá ndákpā nî tírí.

²¹ Īshíí Mbájá *BĒBĒ* ärä āgá rāshá tēndē ēshē ká tēļē, īshíí ōrō āpá ká Ādāmā, īshíí īyí ömō nî Évā. ²² Īshíí Mbájá *BĒBĒ* ärä āgá ā'dā, “Bákētā nēē, ndákpā nî ōjō ā'dá āyā 'bālā ēshē áyā āgá īshíí, ká gōkō gōzō ūngú, īshíí gōsī'dí ūngú gāná nî. Ātāsh yāā, mā yā'bā ètē níí, ōdō lēké nē níí, rēyē gārā kpikpī áshá †† nî īshíí níí ōshó, ká ádá è níí, āshá kpōrō ā yānjā nî 'dī.” ²³ Ātāsh yāā, Mbájá *BĒBĒ* ärä āgá ōjō ōgō Ādāmā, īshíí Évā ēshē ílī glāwā í 'déé, ká Édānā kā, ká ádá è níí, ānjā āwā ūngú nî āpá ká būbū í 'déé, kūbū Ādāmā kēshē ē'dē ā kā.

²⁴ Ká löwó è 'déé, Bēbé ärä āgá kōgō īgī kēshē yō īshíí nēē, ōjō ūsú grōnō áyā nē āñā dī gīgī ájā āpá ílī glāwā Édānā, īshíí ōjō ūsú bēdé góvó sēpē nēē, ā yāná āyā ōshō, īshíí ā yīpī ärä nē ānjā gólō īshíí gólō, ká ádá è níí, ndákpā ā'bā glījī 'bákā āpá gbōgbō kpikpī áshá nî ā'dá.

Kāyínō īshíí Ābélē

4 Ādāmā īshíí īyí ömō nē Évā äcā ärä epē īgī, īshíí Évā ōjō ūkpú, īshíí ākā gēsē újū, īshíí Évā āsá dírí nî Kāyínō, † īshíí ā'dā, “Mbájá *BĒBĒ* ärä āgá ānā ámā, īshíí mākā gēsē újū.” ² Īshíí biyí è ngā nēē, Évā ākā bēdé gēsē újū è, īshíí āsá dírí nî Ābélē.

īshíí Ābélē ā'dá bēbé gūlū ndīļinjī, īshíí Kāyínō ā'dá bēbé gāwā ūngú. ³ Īshíí ká bēdé úgú è nēē, Kāyínō ēngē gēsē nēnē ílī glāwā í ngá áyā nē, īshíí tījī bī Mbájá *BĒBĒ* ärä āgá āyā krōyō. ⁴ Īshíí Ābélē éné rōngbó gūmbū lītī ndīļinjī ēshē kōkō ärä ndīļinjī í ngá áyā nē gī, īshíí rōtō srāmā eyí bī Mbájá *BĒBĒ* ärä āgā. Īshíí shēshē lēpē Mbájá ēlē āpá ká Ābélē, īshíí krōyō í ngá áyā nî, ⁵ īshíí nēē, shēshē lēpē nî ēlē āpá ká Kāyínō, īshíí krōyō í ngá

† Ā ndāmbá jūjū ī: Ká lēmē Ībrū nî nēē, rōndō ā'dā, “Kōtō ílī éndē nî ā ndāmbá jūjū ī, īshíí á ndāgā mbītī īgī.” † Évā: Ká lēmē Ībrū nî nēē, ílī eyí ā'dā, áshá. †† Kpikpī áshá: Ró'dō ádá āpá ká ádá kpikpī áshá āpá ílī wārāgā Gõcõ Lāgá 2:9; 3:22-24; Gītī Ádá 2:7; 22:1-14.

‡ Kāyínō: Ká lēmē Ībrū nî nēē, ílī eyí ā'dā, gōkō ūngú.

áyā nî 'dī. Ātāsh yāā, ó'dō Kāyínō ēgbē góvó, īshíí ärä nî ēlē 'dī.

⁶ Īshíí Mbájá *BĒBĒ* ärä āgá lēmē bī Kāyínō ā'dā, “Ó'dō ī ēgbē ká ádá ngā? Īshíí ākpā mūmū î āñā ká ádá ngā?

⁷ Bījā 'déé áļā gōzō ūngú yāā, ā yīyí āpá ē'dē 'dī? Īshíí nēē, 'déé áļā ūngú è 'déé, kázā gōzō nî ní yāā, gōsī'dí ūngú ā rīmī ā'bā gbōgbō ākpā tījī ngá áyā ī, īshíí gōgō grūkú úmü ā yālā ètē, īshíí nēē, āngá áyā ī dī gēgbē ká ärä ī.”

⁸ Īshíí Kāyínō lēmē bī ōnjō nē Ābélē ā'dā, “Āzá māñā māñā ílī glāwā nî 'dé.” Īshíí ká löwó è 'déé, kápá yō īshíí ā kā nēē, Kāyínō lālā āpá ká ōnjō nē, īshíí ūfū ètē ēshē ē'dē.

⁹ Īshíí biyí eyí nēē, Mbájá *BĒBĒ* ärä āgá ōjō újū Kāyínō ā'dā, “Ōnjō ī Ābélē ā 'dē?”

īshíí Kāyínō īpī ā'dā, “Mókō māná 'dī, ámā nî bēbé gēgbē ká ōnjō mā?”

¹⁰ Mbájá *BĒBĒ* ärä āgá ā'dā, “È 'déé káļā nî ngā 'déé, kōwó srāmā ärä ōnjō ī kīyí kēshē būbū yō kīgí ngá ámā kā? ¹¹ Bákētā nēē, mléjē úmü īshíí mögō úmü mēshē ká būbū í 'déé, kōmō srāmā ärä ōnjō ī kā mishí.

¹² Ātāsh yāā, 'déé áwā ūngú kpíí nē yāā, nēnē ílī glāwā nî ā yāfā 'dī. Īshíí ká löwó í 'déé, ká yāshá ká'bā jūjū būbū ā kā nēē, á ndlōwó ámā lāā ātā, īshíí jéé á yūsú ärä ī 'dī.”

¹³ Kāyínō lēmē bī Mbájá *BĒBĒ* ärä āgá ā'dā, “Grótó ádá í ngá áyā ī āpá ámā ōgō ngé. ¹⁴ Ká ádá kájā kā nēē, ógō ámā éshē dī è 'déé, úmü ká ē'dē ā kā íshí, īshíí mā ndlōwó ámā lāā ātā mótō jūjū būbū nî, īshíí jéé mā yūsú ärä mā 'dī. Īshíí tá ndákpā è 'déé, ká ndōkō ámā kā nēē, ā ndūfū ámā nē.”

¹⁵ Īshíí nēē, Mbájá *BĒBĒ* ärä āgá lēmē bī Kāyínō ā'dā, “Āzá ātāsh ní, ndákpā è 'déé, ká ndūfū úmü ā kā nēē, ā ndrótó ádá āpá áyā nî ká dītī eyí sālā lēmbē rōmó.”

īshíí biyí eyí nēē, *BĒBĒ* ärä āgá ōjō āļā rēyē āpá áyā nî, ká ádá è níí, ndákpā kókō ètē yāā, ā'bā gūfū ètē ā'dá.

¹⁶ Ātāsh yāā, Kāyínō āñā ēshē dī è 'déé, *BĒBĒ* ärä āgá ká ē'dē ā kā, īshíí ānjā āshá ā'bā bēdé úgú è dírí eyí Nódō, †† āñā dī gīgī ájā ēshē Édānā.

¹⁷ Kāyínō īshíí īyí ömō nē ōjō äcā ärä epē īgī, īshíí īyí ömō nî ōjō ūkpú, īshíí ākā gēsē újū, īshíí Kāyínō āsá dírí nî Ēnōkō. Īshíí ōjō ū'bū góvó mbērē, īshíí āsá dírí gēsē újū ngá áyā nē Ēnōkō āpá ē'dē. ¹⁸ Īrādā nî gēsē újū ká Ēnōkō, īshíí Mēhūjélē nî gēsē újū ká Īrādā, īshíí Mētūshélā nî gēsē újū ká Mēhūjélē, īshíí Lāmékē nî gēsē újū ká Mētūshélā.

¹⁹ Īshíí Lāmékē ōjō tījī rōmó lūkpú, 'bālā nēē, dírí nî Ādá, īshíí bēdé āgbē kā nēē, dírí nî Zilā. ²⁰ Ādá ākā Jābālā, Jābālā nî kóshó ngōngō gbūlú ká yōmó è 'déé, káshá ká'bā ílī mōmō tēndē nî kā, īshíí ā yūlú nūlú.

²¹ Dírí ōnjō nî Jūbālā, īshíí ètē nî kóshó ngōngō gbūlú ká yōmó è tírí 'déé, īgī ká'dá dī gāmbá gūndú, īshíí gēmē lēsē nî kā. ²² Īshíí Zilā è ngá epē ākā gēsē újū dírí nî Tūbālā Kāyínō, ètē bēbé gūshū ulú nēnē nētē nî gī tírí, ēshē ká ŋbālā, īshíí rōwō nî kā. Īshíí lúmū Tūbālā nēē, dírí nî Nāmā.

†† Nódō: Ká lēmē Ībrū nî nēē, ílī ā'dā glōwó nî lāā ātā.

²³ Ɔshíí ká bēdé ájā è nēē, Lāmékē lēmē bī lūkpú òmò nē à'dā,

“Yāā lūkpú òmò mā, Ádā Ɔshíí Zílā,
ázá mágá mbímbí ígí mápá ká ádá í 'déé,
mā lēmē nī ká 'dē.

Múfū bēdé wāshūkū è, ká ádá ālā róyó āpá gbōgbō mā.

²⁴ Ɔyí nēē 'déé, ndákpā è ká ndūfū Kāyínō ká nēē, à ndrótó ádá āpá áyā nī ká dītí èyí sálā lēmbē rómó.

Ɔshíí nēē, ndákpā è 'déé, ká ndūfū Lāmékē ká nēē, à ndrótó ádá āpá ká mēngá ètē ká dītí èyí gūfū tótó lēmbē kpú lēmbē sálā lēmbē rómó.”

²⁵ Ádāmā Ɔshíí Ɔyí òmò nē Èvā ácá àrā èpē ígí tówó, Ɔshíí Èvā ūkpú, Ɔshíí ákā gēsē újū, Ɔshíí Èvā áśá dírí nī Sétē, † Ɔshíí à'dā, “Mbájá ènē bēdé lītí è bī ámā āpá dī biyí Ábélē Ɔshí, ká ádá è 'déé, Kāyínō kūfū ètē Ɔshí ā ká.”

²⁶ Sétē ákā gēsē újū, Ɔshíí áśá dírí nī Ènóshō.

È ngā nī úgú è 'déé, ndákpá nī kōcō lāgá grājā ákpā èpē ígí bī Mbájá BĒBĒ àrā āgá ká.

Èshē ká Ádāmā ígí ká Nówā

5 È ká nī ádá āpá ká ádá àrā kótó ílí Ádāmā.

Ká úgú è 'déé, Mbájá kūbū ndákpā nī ká nēē, ūbū ètē tá áyā èpē. ² Ūbū ígí újū, Ɔshíí éndé, Ɔshíí ūpú ígí. Ɔshíí ká úgú è 'déé, kūbū ígí ā ká nēē, áśá āpá áyā ígí nī “Ndákpá.”

³ Ɔshíí ká úgú è 'déé, ríní áśhá ká Ádāmā kígí ílí gūfū sálā lēmbē gūfū 'bālā lēmbē kpú (130) ríní Ɔshíí ā ká nēē, ákā bēdé gēsē újū è òvó tá áyā ètē, Ɔshíí áśá dírí nī Sétē. ⁴ Ɔshíí Ádāmā áśhá sálā lēmbē tótó gūfū sálā (800) ríní èshē biyí gākā Sétē, Ɔshíí ákā slāgā kótó ngāngá è, Ɔshíí kótó lūkpú è. ⁵ Ádāmā áśhá sálā lēmbē sósó gūfū sálā lēmbē gūfū 'bālā lēmbē kpú (930) ríní, Ɔshíí biyí èyí nēē, òjō líí.

⁶ Ká úgú è 'déé, ríní áśhá ká Sétē gūfū sálā lēmbē sálā (105) ríní ā ká nēē, òjō ákā Ènóshō. ⁷ Ɔshíí Sétē áśhá sálā lēmbē tótó gūfū sálā lēmbē sálā lēmbē rómó (807) ríní ká biyí è 'déé, kākā Ènóshō Ɔshíí ā ká, Ɔshíí òjō ákā slāgā kótó ngāngá è, Ɔshíí kótó lūkpú è. ⁸ Átāsh yāā, Sétē áśhá sálā lēmbē sósó gūfū sálā lēmbē kpú lēmbē rómó (912) ríní, Ɔshíí biyí èyí nēē, òjō líí.

⁹ Ènóshō áśhá gūfū sósó lēmbē kpú ríní, Ɔshíí úgú è òjō ákā Kēnānā. ¹⁰ Ènóshō áśhá sálā lēmbē tótó gūfū sálā lēmbē kpú lēmbē sálā (815) ríní èshē biyí gākā Kēnānā, Ɔshíí òjō ákā slāgā kótó ngāngá è, Ɔshíí kótó lūkpú è. ¹¹ Ɔshíí Ènóshō áśhá sálā lēmbē sósó gūfū sálā lēmbē sálā (905) ríní, Ɔshíí úgú è òjō líí.

¹² Ká úgú è 'déé, ríní áśhá ká Kēnānā gūfū tótó lēmbē kpú ríní ā ká nēē, òjō ákā Māhālālē. ¹³ Ɔshíí Kēnānā áśhá sálā lēmbē tótó gūfū sálā lēmbē gūfū rómó (840) ríní èshē biyí gākā Māhālālē, Ɔshíí òjō ákā slāgā kótó ngāngá è, Ɔshíí kótó lūkpú è. ¹⁴ Kēnānā áśhá sálā lēmbē sósó gūfū sálā lēmbē kpú (910) ríní, Ɔshíí úgú è òjō líí.

¹⁵ Ká úgú è 'déé, ríní áśhá ká Māhālālē gūfū tótó lēmbē sálā ríní ā ká nēē, òjō ákā Jāréde. ¹⁶ Ɔshíí Māhālālē áśhá sálā lēmbē tótó gūfū sálā lēmbē gūfū 'bālā lēmbē

kpú (830) ríní èshē biyí gākā Jāréde, Ɔshíí òjō ákā slāgā kótó ngāngá è, Ɔshíí kótó lūkpú è. ¹⁷ Átāsh yāā, Māhālālē áśhá sálā lēmbē tótó gūfū sálā lēmbē gūfū sósó lēmbē kpú lēmbē sálā (895) ríní, Ɔshíí òjō líí.

¹⁸ Ɔshíí ká úgú è 'déé, ríní áśhá ká Jāréde gūfū sálā lēmbē gūfū tótó lēmbē rómó (162) ríní ā ká nēē, òjō ákā Ènōkō. ¹⁹ Ɔshíí Jāréde áśhá sálā lēmbē tótó gūfū sálā (800) ríní èshē biyí gākā Ènōkō, Ɔshíí òjō ákā slāgā kótó ngāngá è, Ɔshíí kótó lūkpú è. ²⁰ Ɔshíí Jāréde áśhá sálā lēmbē sósó gūfū sálā lēmbē gūfū tótó lēmbē rómó (962) ríní, Ɔshíí úgú è òjō líí.

²¹ Ká úgú è 'déé, ríní áśhá ká Ènōkō gūfū tótó lēmbē sálā ríní ā ká nēē, òjō ákā Mētūsélā. ²² Ɔshíí biyí è 'déé, Ènōkō kākā Mētūsélā Ɔshíí ā ká nēē, kōkō àrā ígí òjō á'dá gōzō nī ká Mbájá ígí ílí tótó gūfū sálā (300) ríní, Ɔshíí òjō ákā slāgā kótó ngāngá è, Ɔshíí kótó lūkpú è.

²³ Ɔshíí Ènōkō áśhá tótó gūfū sálā lēmbē gūfū tótó lēmbē sálā (365) ríní, ²⁴ Ɔshíí ká úgú è 'déé, kōkō àrā ígí tá gōzō nī ká Mbájá ká nēē, ndákpá nī òkō ètē tówó 'dī, ká ádá Mbájá òjō ènē ètē ānjā mūmū òrō Ɔshíí.

²⁵ Ká úgú è 'déé, ríní áśhá ká Mētūsélā gūfū sálā lēmbē gūfū sósó lēmbē sálā lēmbē rómó (187) ríní ā ká nēē, òjō ákā Lāmékē. ²⁶ Ɔshíí Mētūsélā áśhá sálā lēmbē rómó gūfū sálā lēmbē gūfū sósó lēmbē rómó (782) ríní èshē biyí gākā Lāmékē, Ɔshíí òjō ákā slāgā kótó ngāngá è, Ɔshíí kótó lūkpú è. ²⁷ Mētūsélā áśhá sálā lēmbē sósó gūfū sálā lēmbē gūfū tótó lēmbē sálā lēmbē sósó (969) ríní, Ɔshíí òjō líí.

²⁸ Ká úgú è 'déé, ríní áśhá ká Lāmékē gūfū sálā lēmbē gūfū sósó lēmbē rómó (182) ríní ā ká nēē, òjō ákā gēsē újū. ²⁹ Ɔshíí áśá dírí nī Nówā, †† Ɔshíí à'dā, “Lītí yākā à ndālā shēshē lēpē āgá nīí rīsí, èshē ká gālā gūrū nētē í 'déé, āgá mā yālā mápá ká búbū í 'déé, Mbájá BĒBĒ àrā āgá klējē ā ká.” ³⁰ Lāmékē áśhá sálā gūfū sálā lēmbē gūfū sósó lēmbē kpú lēmbē sálā (595) ríní èshē biyí gākā Nówā, Ɔshíí òjō ákā slāgā kótó ngāngá è, Ɔshíí kótó lūkpú è. ³¹ Ɔshíí Lāmékē áśhá sálā lēmbē rómó gūfū sálā lēmbē gūfū tótó lēmbē kpú lēmbē sálā lēmbē rómó (777) ríní, Ɔshíí úgú è òjō líí.

³² Ɔshíí ká úgú è 'déé, ríní áśhá ká Nówā sálā gūfū sálā (500) ríní ā ká nēē, á'dá áyā nī tótó kótó ngāngá. Shémē, Hámā, Ɔshíí Jáfētē.

Glōsī'dí ūngú ká ndákpá

6 Ká úgú è 'déé, jūjū ndákpá nī ká yōgō āpá jūjū búbū ā ká nēē, ndákpá nī èndē gākā gēlé kótó lūkpú, ² kótó ngāngá ká Mbájá † òkō mbādā āngá kótó lūkpú ká ndákpá nī ngé, Ɔshíí èndē grōjō èshē kōkō àrā ígí, Ɔshíí à rō'bō ígí. ³ Ɔshíí Mbájá BĒBĒ àrā āgá à'dā, “Lílí àrā mā ā yā'dá ā'bā ílí ndákpá nī kpōrō 'dī, ká ádá ūbū ígí èshē ká búbū, átāsh yāā, ríní áśhá ngá áyā ígí āpá

†† Nówā: Ká lēmē Íbrū nī nēē, ílí èyí à'dā, grīsī shēshē lēpē.

‡ Kótó ngāngá ká Mbájá: Kótó ngāngá ká Mbájá nēē, ílí èyí à'dā ngā? Slāgā ndákpá è à'dā nēē, ígí kótó ngāngá ká Mbájá 'déé, ká yōgō ádá ká Mbájá, Ɔshíí òjō rō'bō kótó lūkpú ká ndákpá è 'déé, kōgō ádá ká Mbájá 'dī ká. Ɔshíí slāgā ndákpá è iyí nēē, ígí nī kótó grōnō ká Mbájá, Ɔshíí nēē, Yézū à'dā, kótó grōnō nī gī rō'bō lūkpú 'dī. Ró'dō Mātēyō 22:30.

† Sétē: Ká lēmē Íbrū nī nēē, ílí èyí à'dā, Mbájá kénē bī ámā.

jūjū bǔbǔ ā kā, ā ndá'dá tá gǔfǔ sálā lěmbě gǔfǔ 'balā (120) ríní."

⁴ Īshíí ndákpá è 'déé, kā yādā āpá áyá ìgì Nēfílímí † ā kā nēè, ā'dá ā'bā jūjū bǔbǔ ā kā úgú è 'déé, kǒtò ngāngá ká Mbájá kā rǒ'bō kǒtò lūkpú ká ndákpá ní kā, ĩshíí ākǎ kǒtò ká ngá ìgì, ĩshíí kǒtò yāngá ká'dá yǒmó gǐyí dírí è ngètā kā.

⁵ Īshíí Mbájá BĒBĒ ārà āgá òkò nēè, glǒsǐ'dí ũngú ká ndákpá í 'déé, kā jūjū bǔbǔ ā kā, ògò ngé, ĩshíí ndákpá ní ā yīngí tá ádá gǎlā glǒsǐ'dí ũngú ká úgú tírí. ⁶ Īshíí kǒtò máná sārā gǔbǔ ndákpá ní āpá jūjū bǔbǔ ā, ālā Mbájá BĒBĒ ārà āgá, ĩshíí ádá èyí òwò shēshē lěpě ní nē. ⁷ Īshíí ā'dā, "Mā ndrūshū ndákpá í 'déé, múbǔ ìgì ā kā. Ndákpá ĩshíí wáwá ní gǐ, ĩshíí gāshákpá ũngú ní gǐ 'déé, kā yē'dē lěpě èpè ìgì kǒtò mǔmǔ bǔbǔ ní kā, ĩshíí sísí ní gǐ, ká ádá kǒtò máná sārā gǔbǔ ìgì ālā ámá ĩshíí."

⁸ Īshíí nēè, shēshē lěpě Mbájá BĒBĒ ārà āgá èlè tá āpá ká Nówā.

⁹ È kā ní ádá āpá ká ádá ārà Nówā. Nówā ní újū bēbē jónó shēshē lěpě, ĩshíí èshē kǒkò ārà ndákpá è 'déé, káshá ká úgú āsh kā nēè, Nówā ká'dá gā'bālā ndákpá è 'déé, kālā glǒsǐ'dí ũngú 'dí kā, ĩshíí kǒkò ārà ìgì ká Mbájá gōzò ní. ¹⁰ Á'dá ká Nówā tǒtò kǒtò ngāngá, Shémè, Hámā, ĩshíí Jáfètè.

¹¹ Īshíí Mbájá òkò nēè, jūjū bǔbǔ ní límí ká gǎlā glǒsǐ'dí ũngú ĩshíí, ĩshíí áshá gāngá ākpá āsá úgú ní tírí.

¹² Mbájá òkò nēè, jūjū bǔbǔ ní límí ká gǎlā glǒsǐ'dí ũngú ĩshíí, ĩshíí ndákpá ní tírí òjò ā'dá āpá ká yǒmó gǎlā glǒsǐ'dí ũngú ĩshíí. ¹³ Īshíí Mbájá lěmè bī Nówā ā'dā, "Mā ndālā áshá ká ndákpá í 'déé, kā jūjū bǔbǔ ā kā tírí ní līnjí, ká ádá límí jūjū bǔbǔ ní ká áshá gāngá ākpá ĩshíí, mā yānjā dí grūshū ìgì tírí, ĩshíí mā ndālā jūjū bǔbǔ ní òsò èshē è'dē. ¹⁴ Átāsh yāā, rāshá góvó fǎlúkú èshē ká gónjó gōzò kpikpi, ĩshíí níí, álā gělè kólò āpá ílì èyí. Lélè ílì èyí, ĩshíí 'bō'bō ògò èyí ká nēnè úrú ††.

¹⁵ Ráshá ètè átā. Á'bā glísí èyí òtò bǔbǔ ní ā'dá gǔfǔ sálā lěmbě gǔfǔ rǒmó lěmbě kpú (150) mítírí, ĩshíí níí, glíbi èyí ā'dá áyá gǔfǔ 'balā lěmbě sálā mítírí, ĩshíí níí, glísí èyí ānjā òrò ā'dá kpú lěmbě sálā mítírí, ¹⁶ álā jūjū fǎlúkú ní āpá è'dē, ĩshíí níí, á'bā grǒgò úgú áyá nūsū mítírí ānjā bǔbǔ èshē ká jūjū èyí, ká ádá níí, yāyā ā yítí òtò è'dē ānjā kólò yò ĩshíí níí, álā ākpá ĩjì āpá ká bēdè kágá èyí, òhó ílì kólò ní gǐ níí, ā'dá tǒtò òrò sǒlò, bēdè è ā'dá āpá bǔbǔ, ĩshíí níí, sǒkpò rǒmó è kā ā'dá āpá jūjū èyí. ¹⁷ Mā yānjā dí gǎlā gělè ũyū ā'bā jūjū bǔbǔ ní ká ádá è níí, rūshū gāshákpá ũngú ní gǐ tírí, ĩshíí tá ũngú è 'déé, kā yūwú ní ĩshíí yāā, ā ndílí í nē, ũngú ní gǐ 'déé, kā jūjū bǔbǔ ā kā tírí ā ndrūshū í nē. ¹⁸ Mā ndlěmè ākpá ámá, ĩshíí á ndúkú āpá ílì góvó fǎlúkú ní, úmú, ĩshíí kǒtò ngāngá í ngá áyá ĩ, ĩshíí ìyí òmò ì, ĩshíí lūkpú òmò kǒtò ngāngá í ngá áyá ĩ. ¹⁹ Āngá áyá ĩ dí gènggè ìgì gójó āpá ílì góvó fǎlúkú ní rǒmó, rǒmó èshē ká úlú ārà

† Nēfílímí: Slāgā ndákpá è ìyí nēè, Nēfílímí ní nēè, ìgì ní kǒtò ká kǒtò ngāngá ká Mbájá 'déé, krǒ'bō kǒtò lūkpú ká ndákpá ní kā. Īshíí slāgā yǒmó è ìyí, ìgì ní kǒtò ká grǒnò ká Mbájá 'déé, kākā ìgì ká kǒtò lūkpú ká ndákpá ní kā, ĩshíí nēè, Yézú ā'dā, kǒtò grǒnò ní gǐ rǒ'bō lūkpú 'dí. Ró'dò Mátèyò 22:30. Ró'dò ádá āpá ká ádá ārà Nēfílímí ní āpá ílì Wārāgā Nímírā 13:33. †† Nēnè úrú: Lélè ílì èyí ká nēnè úrú ká ádá è níí, ũyū ā'bā gǔkú āpá ílì èyí ā'dā.

gāshákpá ũngú ní gǐ tírí, újū èyí, ĩshíí èndé èyí, ká ádá è níí, ā'bā gǐlì ní ā'dá. ²⁰ Rǒmó èshē ká úlú ārà sísí ní gǐ tírí, ĩshíí rǒmó èshē ká úlú ārà wáwá ní gǐ tírí, ĩshíí gāshákpá ũngú ní gǐ 'déé, kā yē'dē lěpě èpè ìgì kǒtò mǔmǔ bǔbǔ ní kā, ká úlú ārà ìgì tírí, ĩshíí rǒmó èshē ká úlú ārà gāshákpá ũngú ní gǐ tírí, ā ndǒjò áyá ĩ, ká ádá è níí, èpè ìgì ā'bā gǐlì ní ā'dá." ²¹ Īshíí āngá áyá ĩ dí gènggè úlú nǒshó ní gǐ tírí níí, égbè è'dē ká ádá ārà ì, ĩshíí ká ádá ārà ìgì níí, mā yǒshó ní.

²² Īshíí Nówā òjò ālā ũngú ní tírí tá áyá è 'déé, Mbájá klěmè bī ètè ā kā.

Ūyū ā yělè òtò jūjū bǔbǔ ā tírí

7 Īshíí Mbájá BĒBĒ ārà āgá lěmè bī Nówā ā'dā, "Mánjā múkú mǎpá ílì góvó fǎlúkú ní úmú, ĩshíí yǒmó mǒmò í ngá áyá ĩ tírí, ká ádá mókò nēè, úmú ká'dá gā'bālā bēbē jónó shēshē lěpě í 'déé, kā kǒkò ārà ndákpá è 'bákétā 'déé, kā jūjū bǔbǔ tírí ā kā. ² Ènggè sálā lěmbě rǒmó èshē ká úlú ārà grájá wáwá ní gǐ, † ngāngá èyí, ĩshíí lūkpú èyí, ĩshíí rǒmó èshē ká úlú ārà wáwá ní gǐ è 'déé, ìgì yǒmó shěkpè ní kā, ngāngá èyí, ĩshíí lūkpú èyí āpá ògò ì, † ènggè sálā lěmbě rǒmó èshē ká úlú ārà sísí ní gǐ, ngāngá èyí, ĩshíí lūkpú èyí, ká ádá è níí, āsā ārà ìgì ā'bā grūshū èshē jūjū bǔbǔ ní ā'dá. ⁴ Ká ádá bīyí sálā lěmbě rǒmó 'bí'bí èshē kájā nēè, mā ndālā njinjì níí, ĩ'dí ìgì ílì gǔfǔ rǒmó 'bí'bí, òtò ílì njónjó, ĩshíí gómó ájā. Mā ndrūshū gāshákpá ũngú ní gǐ 'déé, múbǔ ìgì má'bā jūjū bǔbǔ ā kā tírí mēshē è'dē."

⁵ Īshíí Nówā ālā tá áyá è 'déé, Mbájá BĒBĒ ārà āgá klěmè bī èpè ā kā.

⁶ Ká úgú è 'déé, ũyū ní kǒcò lāgá gělè kǒtò jūjū bǔbǔ ní kā nēè, ríní áshá ká Nówā nēè, sálā lěmbě 'balā gǔfǔ sálā (600) ríní. ⁷ Nówā ĩshíí kǒtò í ngá áyá nē, ĩshíí ìyí òmò nē, ĩshíí lūkpú òmò kǒtò ngāngá ngá áyá nē, ānjā ùkú āpá ílì góvó fǎlúkú ní tírí, ká ádá è níí, èpè ìgì áshá èshē ká gělè ũyū ní. ⁸ Īshíí rǒmó èshē ká wáwá è 'déé, ìgì grájá ní kā, ĩshíí rǒmó èshē ká wáwá è 'déé, ìgì yǒmó shěkpè ní kā, ògbó ká sísí ní gǐ, ĩshíí gāshákpá ũngú è 'déé, kā yē'dē lěpě èpè ìgì kǒtò mǔmǔ bǔbǔ ní kā tírí, ⁹ òjò ùkú āpá ílì góvó fǎlúkú ní rǒmó, rǒmó, ngāngá èyí, ĩshíí lūkpú èyí, ká Nówā gǐ, tá áyá è 'déé, Mbájá klěmè ā kā. ¹⁰ Īshíí bīyí èyí ká sálā lěmbě rǒmó 'bí'bí nēè, ũyū ní èndé gělè òtò jūjū bǔbǔ ní.

¹¹ Kāpá ká dí kpú lěmbě sálā lěmbě rǒmó 'bí'bí āpá ílì dí rǒmó shéshé ká úgú è 'déé, ríní áshá ká Nówā sálā lěmbě 'balā gǔfǔ sálā (600) ríní ā kā nēè, bǔbǔ ní lǒkó, ĩshíí ũyū è 'déé, kā gǐlì ũmbǔ bǔbǔ ní kā, lǔvú āpá jūjū bǔbǔ ní, ĩshíí mǔmǔ òrò ní òjò lājá, ¹² ĩshíí njinjì ní ĩ'dí ìgì ílì gǔfǔ rǒmó 'bí'bí, òtò ílì gómó ájā, ĩshíí njónjó.

¹³ Ká ájā āsh nēè, Nówā ĩshíí kǒtò ngāngá í ngá áyá nē, Shémè, Hámā, ĩshíí Jáfètè, ĩshíí ìyí òmò ní ácá ògbó ká lūkpú òmò tǒtò kǒtò ngāngá ngá áyá ní òjò tírí, ĩshíí ùkú āpá ílì góvó fǎlúkú ní. ¹⁴ Īshíí wáwá ílì bínjì ní gǐ ká úlú ārà ìgì tírí, ĩshíí nǔlú ní gǐ ká úlú ārà ìgì tírí, ĩshíí gāshákpá ũngú ní gǐ 'déé, kā yē'dē lěpě èpè ìgì kǒtò

† Grájá wáwá ní gǐ: ìgì ní wáwá è 'déé, kā yǒshó ìgì nē kā, ĩshíí ā rǒtò srāmā ārà ìgì áyá krǒyò. Īshíí wáwá è 'déé, ìgì shěkpè í kā nēè, rǒtò srāmā ārà ìgì ká ádá grǒyò ũngú è'dē 'dí.

mümü búbü nî kā, ká úlú ärä igi tírí, ṭshíí sísí nî gí ká úlú ärä igi tírí òjó ápá ògõ igi yõ, ¹⁵ igi tírí òjó, ùkū ápá ílí góvó fálúkū nî, rómó, rómó ká Nówā, ṭshíí tá gāshákpá ũngú è 'déé, ká yūwú nî ṭshíí ā kā. ¹⁶ Èshē ká úlú ärä wáwá nî gí tírí nēē, ngāngá èyî, ṭshíí lūkpú èyî, ùkū ápá ílí góvó fálúkū nî tá àyà è 'déé, Mbájá klēmē bī Nówā kā. ṭshíí Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá ògbó àkpā ṭjī nî ápá ògõ Nówā.

¹⁷ Ūyū nî ā'dá dī gēlè nî òtō ílí gūfū rómó 'b'í'bí, ṭshíí òjō ā'dá góvó nî ṭshíí ṭ'vī góvó fálúkū nî ápá òrō gólō nî èshē ká búbü nî. ¹⁸ Ūyū nî èlè góvó ápá jūjū búbü nî, ṭshíí góvó fálúkū nî āñā tā'vā ápá mümü ūyū nî. ¹⁹ ṭshíí ūyū nî èlè góvó, ṭshíí òjō ùkū jūjū gl'ò'dó kprāshā āñbā nî gí 'déé, ká jūjū búbü nî kā tírí. ²⁰ Ūyū nî èlè òtō rōtō nē, ṭshíí gīlī èyî èshē ká jūjū kprāshā āñbā nî gí nēē, òtō ká sálā lēmbē rómó mītīrī ṭshíí. ²¹ Gāshákpá ũngú nî gí 'déé, ká jūjū búbü ā tírí 'déé, ká yè'dē lēpē èpē igi kōtō mümü búbü nî kā, ká sísí nî gí, ṭshíí nūlú nî gí, ká wáwá nî gí, ṭshíí brízí gāshákpá ũngú è 'déé, ká lōwó ndūrū, ndūrū kōtō jūjū búbü nî kā, ògbó ká ndākpá nî òjō rūshū tírí èshē è'dē. ²² Gāshákpá ũngú nî gí 'déé, ká jūjū gánjá búbü nî 'déé, ká yūwú nî kā òjō ílí tírí èshē è'dē. ²³ Mbájá rūshū gāshákpá ũngú è gí 'déé, ká jūjū búbü ā kā tírí èshē è'dē, ndākpá nî ká wáwá nî gí, ká gāshákpá ũngú è 'déé, ká yè'dē lēpē èpē igi kōtō mümü búbü nî kā, ṭshíí sísí nî gí. ṭshíí nēē, tá yōmó è 'déé, ká ògõ Nówā ílí góvó fálúkū nî kā káshā.

²⁴ Ūyū nî ā'dá pāngá ápá jūjū búbü nî ṭgí ílí gūfū sálā lēmbē gūfū rómó lēmbē kpú (150) 'b'í'bí.

Gīshī ūyū nî

8 ṭshíí nēē, Mbájá átā yīnjí ádá ärä Nówā, ṭshíí wáwá ílí bīnjī nî gí, ṭshíí nūlú nî gí tírí 'déé, ká ògõ nî ílí góvó fálúkū nî kā. ṭshíí Mbájá òpó yāyā āñā ápá ká jūjū búbü nî, ṭshíí ūyū nî èndē gīshī nî. ² ṭshíí ūyū í 'déé, klōkó kēshē ūmbū búbü nî kā, ācá ògbó ká mümü òrō í 'déé, klājá kā nēē, òjō ògbō ärä èpē igi ápá è'dē, ṭshíí njinjī 'déé, ká yī'dī kēshē mümü òrō nî kā òjō rūtú. ³ Ūyū nî ālā gūfū sálā lēmbē gūfū rómó lēmbē kpú (150) 'b'í'bí èshē ká úgú è 'déé, kōcõ lāgá gēlè nî kā, ṭshíí úgú è, èndē gīshī nî wóō èshē ká búbü nî. ⁴ ṭshíí ápá ká dī kpú lēmbē sálā lēmbē rómó 'b'í'bí ápá ílí sálā lēmbē rómó shēshē è kā nēē, góvó fálúkū nî lūsú ā'bā jūjū kprāshā āñbā gí 'déé, ká dā'bā úgú è Ārārátā kā. ⁵ ṭshíí ápá ílí kpú shēshē nēē, ūyū nî átā yīshī nî, ṭshíí ápá ká kpéé ájā ápá ílí kpú shēshē è kā nēē, jūjū āñbā nî gí èndē grīgí ápá gēsé úgú.

⁶ ṭshíí ká ndāpá ká dī gūfū rómó 'b'í'bí ā kā nēē, Nówā àyā bā'vā í 'déé, kālā kā'bā ká góvó fálúkū nî kā, ⁷ ṭshíí òpó rākpá āñjā gēsé úgú, ṭshíí rākpá nî ā'dá dī gēnē dānjā nî, ṭshíí ā lūwū dōjō ápá ká Nówā, ṭgí ká úgú è 'déé, ūyū nî kīshī tírí kēshē jūjū búbü nî kā. ⁸ ṭshíí biyí èyí nēē, Nówā òpó āmāmā āñjā gēsé úgú ká ádá gōkō nî nēē, kútú dú ūyū nî, ṭshíí tírí èshē jūjū búbü nî ṭshíí yā. ⁹ ṭshíí nēē, āmāmā nî òkō gánjá úgú è 'déé, èpē ká ndlūsú kāpá è'dē ā kā 'dī, ká ádá ūyū nî ṭshíí èshē jūjū búbü nî dó'bó 'dī. Ātāsh yāā, ṭpī ärä nē 'véré āñjā ká Nówā, ṭshíí Nówā òdō lēké nē, ṭshíí āmāmā nî lūsú ápá

ílí èyî, ṭshíí èné ètē ápá ògõ nē ápá ílí góvó fálúkū nî.

¹⁰ ṭshíí ká biyí èyí ká sálā lēmbē rómó 'b'í'bí nēē, Nówā òpó āmāmā nî èshē ílí góvó fálúkū nî tówó. ¹¹ ṭshíí ká lílí úgú nî nēē, āmāmā nî ṭpī ärä nē òjō ká kōbó zētúnū ā shēshē nî. ṭshíí Nówā òkō ānā ṭshíí nēē, ūyū nî ā yīshī èshē jūjū búbü nî nē. ¹² ṭshíí Nówā ālā sálā lēmbē rómó 'b'í'bí, ṭshíí ká úgú è 'déé, kōpó āmāmā nî kānjā tówó ā kā nēē, āmāmā lūwū òjō ngá áyā nî 'dī.

¹³ ṭshíí ápá ká dī kpéé ájā ápá ílí kpéé shēshē ká úgú è 'déé, ríní áshá ká Nówā sálā lēmbē 'balā gūfū sálā lēmbē 'balā (601) ríní ā kā nēē, ūyū nî òjō ṭshíí èshē jūjū búbü nî ṭshíí. ṭshíí Nówā àyā bā'vā góvó fálúkū nî, ṭshíí òkō búbü nî āñā ṭshíí. ¹⁴ ṭshíí ápá ká dī gūfū 'balā lēmbē sálā lēmbē rómó ápá ílí rómó shēshē è kā nēē, búbü nî āñā tírí ṭshíí.

¹⁵ ṭshíí Mbájá lēmē bī Nówā ā'dā, ¹⁶ "Mrígí mēshē ílí góvó fálúkū nî, úmū, ṭshíí ṭyí òmō í, ṭshíí kōtō ngāngá í ngá áyā ṭ, ṭshíí lūkpú òmō kōtō ngāngá í ngá áyā ṭ.

¹⁷ Èngē gāshákpá ũngú nî gí 'déé, ká'dá ògõ í ká tírí ápá gēsé úgú, sísí nî gí, ṭshíí nūlú nî gí, ṭshíí gāshákpá ũngú nî gí 'déé, ká yè'dē lēpē èpē igi kōtō mümü búbü nî kā, ká ádá è níí, ākā ílí èpē igi ṭshíí níí, jūjū igi ādā."

¹⁸ ṭshíí Nówā òjō ṭgí èshē ílí góvó fálúkū nî, ká kōtō ngāngá í ngá áyā nē, ṭshíí ṭyí òmō nē, ṭshíí lūkpú òmō kōtō ngāngá í ngá áyā nē. ¹⁹ Wáwá nî gí, ṭshíí gāshákpá ũngú í 'déé, ká yè'dē lēpē èpē igi kōtō mümü búbü nî kā, ṭshíí sísí nî gí òjō rīgí èshē ílí góvó fálúkū nî, tá ká úlú ärä èpē igi tírí.

Nówā ā rōtō srāmā bī Mbájá

²⁰ ṭshíí èshē biyí èyí nēē, Nówā ū'bū árá bī Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá, ṭshíí èngē slāgā grájá wáwá è gí, ṭshíí slāgā grájá sísí è gí, ṭshíí rōtō srāmā ärä igi, ṭshíí ṭsī krōyō ápá jūjū árá nî bī Mbájá. ²¹ ṭshíí Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá ũñū kélē bānā gīsī krōyō nî, ṭshíí lēmē ápá ílí nē ā'dā, "Ká ádá è 'déé, shēshē lēpē ndākpá nî tírí klōsī'dí èshē ká brízí ärä igi ā kā nēē, mā lējē búbü nî, ká ádá dālā dūngú áyā igi tówó 'dī. Mā rūshū gāshákpá ũngú nî gí tírí, àyā è 'déé, málā kā tówó 'dī.

²² Áyā è 'déé, búbü nî kā ndā'dá kpōrō ā kā nēē, ká úgú tírí ā ndā'dá è'dē úgú grī'dī ũngú, ṭshíí úgú gōvō nōshó, gūjū úgú, ṭshíí gómó úgú, ngārūyū, ṭshíí ríní, njónjō, ṭshíí gómó ájā."

Glēmē àkpā ká Mbájá bī Nówā

9 ṭshíí biyí èyí nēē, Mbájá ūpú Nówā, ṭshíí kōtō ngāngá í ngá áyā nî, ṭshíí lēmē bī ṭgí ā'dā, "Mākā ílí ṭgí níí, āsā ärä igi ògõ níí, mēlè mótó jūjū búbü yākā. ² Wáwá è gí 'déé, ká jūjū búbü ā kā tírí, ṭshíí sísí nî gí tírí, ṭshíí gāshákpá ũngú nî gí 'déé, ká yè'dē lēpē èpē igi kōtō mümü búbü nî kā, ṭshíí gāshákpá ũngú nî 'déé, ká jūjū búbü ā kā, ògbó ká kézé nî gí tírí, ā ndétē mbāwā ärä igi, ṭshíí igi tírí ā ndā'dá ūmbū ärä igi. ³ Méngē bī ṭgí gāshákpá ũngú è gí 'déé, ká lōwó nî kā tírí, ká ádá è níí, ā'dá ápá ká nōshó áyā ṭgí, tá àyā è 'déé, méngē kōbó átā nî gí tírí bī ṭgí ā kā, ṭshíí 'bákétā

nēē, ménggē ũngú nī gī tírí bī ĩgí níí, móshó. ⁴ Īshíí nēē, tá átá è 'déé, srámā kā ē'dē ā kā nēē, mā'bā gōshó nī ā'dá, ká ádá áshá nī ā ĩlí srámā nī.

⁵ Īshíí 'déé, wáwá klúvú srámā kēshē ká bēyē nē yāā, mā ndūjū été mǎpá ká ádá ēyī. Īshíí 'déé, ndákpā klúvú srámā kēshē ká bēyē nē yāā, mā ndūjū été mǎpá ká ádá ēyī tánē.

⁶ Tá ndákpā è 'déé, srámā ärä bēyē nī, kā ndlúvú ā'bā lēké nī kā nēē,

srámā ärä nī, ā ndlúvú ā'bā lēké bēdé ndákpā è, ká ádá Mbájá ũbū ndákpā nī, tá āyá èpē.

⁷ Īshíí mēngá ĩgí nēē, mákā ĩlí ĩgí níí, āsā ärä ĩgí ā'dá góvó nī ā'bā jūjū búbū ā."

⁸ Īshíí biyí ēyí nēē, Mbájá lēmē bī Nówā, Īshíí kótó ngāngá í ngá áyá nī ā'dā, ⁹ "Bákétā kā nēē, mā lēmē ākpā ká ádá ärä ĩgí, Īshíí āpá ká ádá kótó ĩlí ĩgí è gālōgā kā, ¹⁰ ācā ōgbó ká gāshákpá ũngú nī gī 'déé, má'dá ká ngá ĩgí tírí ā kā, sisī nī gī, Īshíí nūlú nī gī, Īshíí wáwá ĩlí bīnjī nī gī 'déé, má'dá ĩlí fālúkū nī ká ngá ĩgí ā kā. ¹¹ Mā lēmē ākpā ká ádá ärä ĩgí, mā yālä ũyū níí, ēlē níí, ũfū gāshákpá ũngú nī gī tówó 'dī. Ŭyū è 'déé, kā ndēlē ká ádá grūshū gāshákpá ũngú āpá jūjū búbū ā kā nēē, ā ndāzá tówó ní."

¹² Īshíí Mbájá ā'dā, "È kā nī lēyē glēmē ākpā í 'déé, mǎlā mǎpá kōkō ärä mā ká ngá ĩgí Īshíí gāshákpá ũngú è 'déé, kängá áyá ĩgí ā kā, Īshíí kótó ĩlí ĩgí gālōgā kā. ¹³ Īshíí mǎlā bēbé örö nī mǎpá ĩlí krōkó nī gī níí, ā'dá āpá ká lēyē glēmē ākpā í 'déé, kā kōkō ärä mā, Īshíí gāshákpá ũngú è gī 'déé, kā jūjū búbū ā kā tírí.

¹⁴ Ká úgú è 'déé, mǎlā krōkó nī gī mǎpá mǔmū örö nī mishí, Īshíí 'déé, bēbé örö nī ĩgí āpá ĩlí ēyí ĩshí yāā, ¹⁵ mā ndīnjí ádá glēmē ākpā í 'déé, kā kōkō ärä mā, Īshíí sōkpō gāshákpá ũngú nī gī, ká úlú ärä ĩgí tírí. Ŭyū ā yēlē ká ádá grūshū gāshákpá ũngú nī gī tówó 'dī. ¹⁶ Ká úgú è 'déé, bēbé örö nī ĩgí āpá ĩlí krōkó nī ĩshí yāā, mā ndōkō nī, Īshíí mā ndīnjí ádá glēmē ākpā í 'déé, klīnjí ēyí kā ndāzá ē'dē ní 'déé, kā kōkō ärä mā, Īshíí ĩgí, ká úlú ärä gāshákpá ũngú è gī tírí 'déé, kā jūjū búbū ā kā."

¹⁷ Īshíí Mbájá lēmē bī Nówā ā'dā, "È ngā nī lēyē glēmē ākpā í 'déé, mǎlā mǎpá kōkō ärä mā, Īshíí gāshákpá ũngú è 'déé, kā jūjū búbū ā kā tírí."

Kótó ngāngá ká Nówā

¹⁸ Kótó ngāngá ká Nówā 'déé, krīgí kēshē ĩlí góvó fālúkū nī kā nēē, Shémē, Hámā, Īshíí Jáfētē. Hámā nī bēbé Kānānā. ¹⁹ È kā nī tōtō kótó ngāngá ká Nówā 'déé, ndákpā è klēsē kótó jūjū búbū ā kā tírí, kēshē áyá ĩgí ā kā.

²⁰ Nówā nī bēbé gāwā ũngú, Īshíí été ká'dá kpéé bēbé gālā glāwā kpikpí í 'déé, dírí ēyí ĩnā'bā nī kā. ²¹ Īshíí ká úgú è 'déé, Nówā kā ndōmō gēsē āyā ĩnā'bā nī ĩshí ā kā nēē, ōjō ōnō ē'dē, Īshíí ānjā ĩndí ā'bā ĩlí mōmō tēndē nī ká klākā ärä nē. ²² Īshíí Hámā 'déé, été bēbé Kānānā kā nēē, ōkō klākā ärä bēbé nē, Īshíí ōjō ĩgí āpá gēsē úgú, Īshíí ānjā lēmē bī rōmó kótó ōnjō nē gī. ²³ Īshíí nēē, Shémē, Īshíí Jáfētē rúkú ākpā tēndē,

Īshíí ũsú āpá plāngā ó'dō èpē ĩgí, Īshíí lúwū ká ōgō èpē ĩgí, Īshíí ānjā ũkū āpá ká klākā ärä bēbé èpē ĩgí, ōkō ānjā gōlō 'dī, Īshíí ōkō klākā ärä bēbé èpē ĩgí 'dī.

²⁴ Īshíí ká lówó è 'déé, āyā nī kāgā ēshē ká Nówā ĩshí ā kā nēē, ōkō ũngú í 'déé, ōbó gēsē újū í ngá áyā nē kālā āpá áyā nē kā ānā ĩshí. ²⁵ Īshíí ā'dā,

"Mlējē Kānānā mishí,

ā ndā'dá tōyō tá ká gālā nētē méndé bī ōnjō nē gī."

²⁶ Īshíí lēmē tówó ā'dā,

"Mā rājā ākpā mā bī Mbájá BēBÉ ärä āgā, Mbájá ärä Shémē.

Níí, ālā Kānānā ā'dá āpá ká méndé bī Shémē."

²⁷ "Níí, jūjū kótó ĩlí Jáfētē ōgō,

Īshíí níí, Mbájá ālā úgú ngá áyá ĩgí níí, ā'dá glēsé nī níí, áshá ā'bā ē'dē,

Īshíí níí ndákpá í ká Jáfētē ā'dá ā'bā dī úgú 'bālā ká Shémē, Īshíí níí,

Kānānā ā'dá āpá ká méndé áyā nī."

²⁸ Īshíí ēshē biyí gēlē ũyū nī nēē, Nówā āshá tōtō gūfū sálā lēmbē gūfū rōmó lēmbē kpú (350) ríní.

²⁹ Ātāsh yāā, Nówā āshá sálā lēmbē sōsō gūfū sálā lēmbē gūfū rōmó lēmbē kpú (950) ríní, Īshíí úgú è ōjō ĩlí.

Āsā ärä ndákpá í 'déé ká jūjū búbū ā kā

10 È kā nī ádá āpá ádá ärä kótó ĩlí Nówā. Shémē, Hámā, Īshíí Jáfētē. ĩgí kótó í yāngā, ākā ĩlí èpē ĩgí ká biyí gēlē ũyū nī.

Kótó ĩlí Jáfētē

² Kótó ngāngá ká Jáfētē nī,

Gōmērā, Māgógō, Mádī, Jāvānā, Tūbālā, Mēshékē, Īshíí Tírāsā.

³ Īshíí kótó ngāngá è ká Gōmērā nī, Āshīkīnāzā, Rífātā, Īshíí Tōgrāmā.

⁴ Īshíí kótó ngāngá è ká Jāvānā nī, Ēlīshā, Tārshīshā, Kítīmī, Īshíí Rōdānīmī. ⁵ Kótó Jāvānā āshá ōtō ākpā ũyū nī, lövō tēndé tēndé, lātā āpá ká dī klā'dá ngá áyá ĩgí, Īshíí lēmē ngá áyá ĩgí, Īshíí āpá dā'bā úgú ngá áyá ĩgí, Īshíí jūjū mōmō í ngá áyá ĩgí.

Kótó ĩlí Hámā

⁶ Kótó ngāngá è ká Hámā nī,

Kúshū, Mīzārīmī †, Pútū, Īshíí Kānānā.

⁷ Īshíí kótó ngāngá è ká Kúshū nī, Sébā, Āvīlā, Sábta, Rámā, Īshíí Sábtekā.

Īshíí kótó ngāngá è ká Rámā nī, Shé'bā Īshíí Dēdānā.

⁸ Īshíí Kúshū nī kóshó Nīmrodō 'déé, kānjā 'déé, ká'dá gónjō bēbé glātā lílí nī āpá jūjū búbū ā kā. ⁹ Īshíí Nīmrodō ā'dá āpá ká gónjō bēbé gūfū wáwā āpá dī mǔmū Mbájá BēBÉ ärä āgā. È ngā nī dūrū è 'déé, ndákpā nī kāsá mōyēlē ēyí kiyí, "Tá āyā Nīmrodō 'déé, ká'dá gónjō bēbé gūfū wáwā āpá dī mǔmū Mbájá BēBÉ ärä āgā kā."

† Mīzārīmī: Été nī bēdé dírí è āpá ká mōmō Mésírí.

¹⁰ Kpéé nēē, mōmō ngéré ká Nīmródō nī Bábīlī, Éřékē, Ákádā, ĩshíí Kálnáhā 'déé, ká dā'bā úgú è Shīnārā kā. ¹¹ ĩshíí ká lōwó è 'déé, kāñā kēshē ká úgú yāngā kā nēē, āñjā Āsriyā ĩshíí ō'bó mbērē Nínāwā, ĩshíí mbērē Rēbótō, ĩshíí mbērē Kálā. ¹² ĩshíí góvó mbērē Rēsēnē ā kōkō ärā Nínāwā, ĩshíí Kálā.

¹³ ĩshíí Mīzārīmī ká'dá kóshó yōmó Lūdīmī, Ānāmā, Lēhábī, Nāftútū, ¹⁴ Pātrúsīmī, ĩshíí yōmó Kāslúmū 'déé, kākā yōmó Fālāstīnī, ĩshíí yōmó Kāftōrīmī ā kā.

¹⁵ ĩshíí rōñbó gēsē újū ká Kānānā nī, Sīdónō, ĩshíí tá Kānānā ká'dá kóshó yōmó Ítī,

¹⁶ yōmó Jēbúsū, yōmó Āmōrītā, yōmó Gīrgāshītā,

¹⁷ yōmó Ívī, yōmó Ārkitēsē, ĩshíí yōmó Sīnī, ¹⁸ yōmó Ārvādā, yōmó Zēmarā, ĩshíí yōmó Hāmā.

Īshíí ēshē biyí úgú è ngā nēē, yōmó Kānānā ōjō lēsē ōtō dā'bā góvó úgú. ¹⁹ ĩshíí úgú è ká yōmó Kānānā ēshē mbērē Sīdónō, āñjā dā'bā úgú è Gērārā, ĩgī ñbēké Gázā, ĩshíí āñjā dā'bā úgú è Sōdómō, ĩshíí Gōmōrā, ĩshíí Ādāmā, ĩshíí Zēbīmī, ĩgī ñbēké dā'bā úgú è Láshā.

²⁰ È ngā nī kōtō ngāngá ká Hāmā, lātā āpá ká dī klā'dá í ngā áyā ĩgī, ĩshíí lēmē í ngā áyā ĩgī, ĩshíí dā'bā úgú í ngā áyā ĩgī, ĩshíí jūjū mōmō í ngā áyā ĩgī.

Kōtō ílī Shémē

²¹ Shémē ākā ílī nē tánē, Shémē nī gēsē ōnjō Jáfētē, Shémē nī jūjū kóshó yōmó Ēbērē tírī.

²² Kōtō ngāngá ká Shémē nī,

Ēlāmā, Āshúrū, Ārfāksádā, Lúdū, ĩshíí Ārāmā.

²³ Kōtō ngāngá ká Ārāmā nī,

Úzū, Úlū, Gētārā, ĩshíí Mēshékē.

²⁴ Gēsē újū ká Ārfāksádā nī Shélā,

Īshíí Shélā nī kóshó Ēbērē.

²⁵ Ēbērē ākā rōmó kōtō ngāngá,

āsá dírí bēdé ágbē Pēlējē †, ká ádá ndākpá í 'déé, ká jūjū būbū ā kā, ōñō kōkō ärā èpē ĩgī ká úgú è 'déé, ètē tá gāshā nī kā. ĩshíí bēdé ágbē kā nēē, dírí nī Jōktánā.

²⁶ Jōktánā nī bēbé,

Ālmōdádā, Shéléfē, Āzrārmāvátā, Jérā, ²⁷ Ādōrāmā,

Úzálā, Díklā, ²⁸ Ōbálā, Ābīmélē, Shé'bā, ²⁹ Ōfírī,

Āvílā, ĩshíí Jōbábā. È ngā tírī kōtō ngāngá ká Jōk-tánā.

³⁰ ĩshíí āshā ōtō dā'bā úgú è ká kōkō Mēshā, ĩshíí Zéfārā, ĩgī nī mbērē è 'déé, ká jūjū rúkú nī gī 'déé, ká dā'bā úgú è kāñā dī gīgí ájā nī kā.

³¹ È ngā nī kōtō ngāngá è ká Shémē, ká úlú ärā ĩgī, ĩshíí lēmē í ngā áyā ĩgī, ĩshíí dī klā'dá í ngā áyā ĩgī, ĩshíí jūjū mōmō í ngā áyā ĩgī.

³² È ngā nī āsā ärā kōtō ngāngá ká Nówā, lātā āpá ká dírí jūjū kóshó ĩgī, āpá ílī jūjū mōmō í ngā áyā ĩgī, ĩshíí ēshē áyā ĩgī nēē, ndākpá nī ōjō lēsē ōtō jūjū būbū ā tírī, ká biyí gēlē úyū í 'déé, krūshū gāshákpá ũngú nī gī kā.

Glīsī mōmō örō sölō Bábīlī

11 Ká úgú āsh nēē, ā'dá ká ndākpá í 'déé, ká jūjū būbū ā kā tírī nēē, gā'bālā lēmē 'déé, ká'dá dī glēmē ádá nī ē'dē āpá kōkō ärā èpē ĩgī ā kā. ² ĩshíí ká lōwó è 'déé, ndākpá nī klētē kāñjā āñjā āpá dī gīgí ájā nī kā nēē, ōkō ēřē āpá Shīnārā, ĩshíí ōjō āshā ā'bā ē'dē.

³ ĩshíí lēmē ádá āpá kōkō ärā èpē ĩgī ā'dā, "Āzá mójó níí, māmbá tú'bū, ĩshíí níí, mīsī níí ēñjé 'dé." ĩshíí ōjō ũ'bū mōmō nī ká tú'bū, ĩshíí zífītī, ĩshíí nēē, bā āzá ká ōsō, ĩshíí rīpí ní. ⁴ ĩshíí ēshē dī biyí è ngā nēē, ā'dā, "Āzá mójó níí, mū'bū góvó mbērē māpá áyā ägā, ká glīsī mōmō örō sölō níí, jūjū èyī ĩgī ñbēké mūmū örō 'dé, ká ádá è níí, dírí ägá ĩyī 'déé, āzá ní yāā, mā ndlēsē mōtō jūjū būbū ā tírī."

⁵ ĩshíí nēē, Mbájā BēBē ärā ägá lūsú būbū, ká ádá gōkō góvó mbērē nī, ĩshíí glīsī mōmō örō sölō í 'déé, ndākpá nī ká'dá dī gū'bū nī kā. ⁶ ĩshíí BēBē ärā ägá ā'dā, "Mókō nēē, ndākpá yākā úlú ärā ĩgī, ĩshíí lēmē ngā áyā ĩgī 'bālā, ĩshíí è ká gōcõ lāgā ũngú è 'déé, ká ndālā gālōgā kā, ātāsh yāā, 'déé ĩñí ádá gālā ũngú ĩshí yāā, gālā èyī ā yājā ĩgī dī." ⁷ Ātāsh yāā, mlūsú māñjā būbū níí, mrōnō ílī lēmē í ngā áyā ĩgī, ká ádá è níí, ā'bā gōgō ílī ádá í 'déé, ká ndlēmē āpá kōkō ärā èpē ĩgī ā kā ā'dā."

⁸ ĩshíí Mbájā BēBē ärā ägá ètē ílī ärā ĩgī ēshē yō ōtō jūjū būbū nī tírī. ĩshíí ndākpá nī ōjō èrūtú ēshē ká gū'bū mbērē nī. ⁹ ĩshíí āsá dírí góvó mbērē yāngā nī Bábīlī ††, ká ádá è 'déé, BēBē ärā ägá krōnō ílī lēmē ká ndākpá í 'déé, ká jūjū būbū ā kā tírī ĩshí ā kā. ĩshíí ēshē yō nēē, BēBē ärā ägá lēsē ílī ärā ĩgī, ōtō jūjū būbū nī tírī.

Ēshē ká Shémē ĩgī ká Ābrāmā

¹⁰ È kā nī ádá āpá ká ádá ärā kōtō ílī Shémē.

Ká biyí rōmó ríní ēshē ká úgú è 'déé, úyū nī kēlē kōtō jūjū būbū nī ĩshí ā kā nēē, ríní áshā ká Shémē gūfū sālā ríní, ĩshíí úgú è ōjō ākā Ārfāksádā. ¹¹ ĩshíí biyí è 'déé, Shémē kāshā sālā gūfū sālā (500) ríní ēshē biyí gākā Ārfāksádā ĩshí ā kā nēē, ōjō ākā slāgā kōtō ngāngá è, ĩshíí kōtō lūkpú è.

¹² Ká úgú è 'déé, ríní áshā ká Ārfāksádā gūfū 'bālā lēmbē kpú lēmbē sālā ríní ā kā nēē, ōjō ākā Shélā.

¹³ Ārfāksádā āshā sōsō gūfū sālā lēmbē tōtō (403) ríní ēshē biyí gākā Shélā, ĩshíí ōjō ākā slāgā kōtō ngāngá è, ĩshíí kōtō lūkpú è.

¹⁴ Ká úgú è 'déé, ríní áshā ká Shélā gūfū 'bālā lēmbē kpú ríní ā kā nēē, ōjō ākā Ēbērē. ¹⁵ ĩshíí biyí è 'déé, kākā Ēbērē ĩshí ā kā nēē, Shélā āshā sōsō gūfū sālā lēmbē tōtō (403) ríní, ĩshíí ōjō ākā slāgā kōtō ngāngá è, ĩshíí kōtō lūkpú è.

¹⁶ Ká úgú è 'déé, ríní áshā ká Ēbērē gūfū 'bālā lēmbē kpú lēmbē sōsō ríní ā kā nēē, ōjō ākā Pēlējē. ¹⁷ Ēbērē āshā sōsō gūfū sālā lēmbē gūfū 'bālā lēmbē kpú (430) ríní, ēshē biyí gākā Pēlējē, ĩshíí ōjō ākā slāgā kōtō ngāngá è, ĩshíí kōtō lūkpú è.

† Pēlējē: Ètē nī lēmē Íbrū, ĩshíí ílī èyī ā'dā, gōñō tōwō ärā.

†† Bábīlī: Ká lēmē Íbrū nī nēē, ílī èyī ā'dā, grōnō ílī ũngú.

¹⁸ Ká úgú è 'déé, ríní áshá ká Péléjé gũfũ 'bälä lëmbë kpú ríní ä kã nëè, òjò äkã Rúwũ. ¹⁹ Íshíí Péléjé áshá rómó gũfũ sálá lëmbë sálá lëmbë sösö (209) ríní èshë biyí gākã Rúwũ, íshíí òjò äkã slāgã kótó ngāngá è, íshíí kótó lūkpú è.

²⁰ Ká úgú è 'déé, ríní áshá ká Rúwũ gũfũ 'bälä lëmbë kpú lëmbë rómó ríní ä kã nëè, òjò äkã Sërjũ. ²¹ Rúwũ áshá rómó gũfũ sálá lëmbë sálá lëmbë rómó (207) ríní èshë biyí gākã Sërjũ, íshíí òjò äkã slāgã kótó ngāngá è, íshíí kótó lūkpú è.

²² Ká úgú è 'déé, ríní áshá ká Sërjũ gũfũ 'bälä lëmbë kpú ríní ä kã nëè, òjò äkã Nāwóro. ²³ Sërjũ áshá rómó gũfũ sálá (200) ríní èshë biyí gākã Nāwóro, íshíí òjò äkã slāgã kótó ngāngá è, íshíí kótó lūkpú è.

²⁴ Ká úgú è 'déé, ríní áshá ká Nāwóro gũfũ 'bälä lëmbë sálá lëmbë sösö ríní ä kã nëè, òjò äkã Térä.

²⁵ Nāwóro áshá gũfũ sálá lëmbë kpú lëmbë sálá lëmbë sösö (119) ríní èshë biyí gākã Térä, íshíí òjò äkã slāgã kótó ngāngá è, íshíí kótó lūkpú è.

²⁶ Ká úgú è 'déé, ríní áshá ká Térä gũfũ tötó lëmbë kpú ríní ä kã nëè, ä'dá áyà ní tötó kótó ngāngá, Ábrāmā, Nāwóro, íshíí Hārānā.

²⁷ È kã ní ádá äpá ká ádá ärä kótó ílí Térä.

Térä äkã Ábrāmā, Nāwóro, íshíí Hārānā. Íshíí Hārānā òjò äkã Lótò. ²⁸ Hārānā ílí ä'bā mbëré Úrũ 'déé, kã dā'bā úgú è Kāldéyā 'déé, kākã ètè kã'bā ílí èyí ä kã. Hārānā ílí ká úgú è 'déé, bēbé ní Térä tá gāshā ní kã.

²⁹ Ábrāmā íshíí Nāwóro ílí lūkpú. Dírí íyí òmò Ábrāmā ní Sēríyí, íshíí dírí íyí òmò Nāwóro ní Mílkā, ètè ní gēsè éndé ká Hārānā. Hārānā ní bēbé Mílkā, íshíí Ískā.

³⁰ Íshíí Sēríyí ní éndé kótó, lítí äzā áyà ní ní.

³¹ Térä èné gēsè újũ í ngá áyà nè Ábrāmā, íshíí lítí kóshó í ngá áyà nè Lótò, gēsè újũ ká Hārānā, íshíí íyí òmò gēsè újũ í ngá áyà nè Sēríyí, íshíí änjā ká ngá ìgí èshë Úrũ 'déé, kã dā'bā úgú è Kāldéyā kã, ká ádá gānjā änjā mómò Kānānā, íshíí nëè, ká löwó è 'déé, kígi mbëré Hārānā íshíí ä kã nëè, òjò áshá ä'bā yò.

³² Térä áshá rómó gũfũ sálá lëmbë sálá (205) ríní, íshíí úgú è òjò ílí ä'bā Hārānā.

Mbájá ädä Ábrāmā

12 Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá lémè bī Ábrāmā ä'dā, "Ábrāmā, ä'bā úgú ngá áyà í, íshíí lömó í gĩ ä'dá, íshíí níí, änjā änjā dā'bā úgú è 'déé, mä ndlūsũ bī úmũ ä kã.

² Mä ndüwũ gēlé kótó bī úmũ, íshíí ä ndä'dá gónjò yómó jũjũ mómò,

mä ndüpú úmũ,

íshíí mä ndälä dírí í níí újũ,

íshíí ä ndüpú ndäkpá í 'déé, kã jũjũ bũbũ ä kã òtò ògò í.

³ Mä ndüpú ndäkpá è 'déé, kã ndüpú úmũ ä kã,

íshíí mä ndrótó ádá mäpá ká yómó è 'déé, kã ndlējè úmũ ä kã,

íshíí ndäkpá è tírí 'déé,

kã jũjũ bũbũ ä kã, mä ndüpú ìgí mótò ògò í."

⁴ Ätāsh yää, Ábrāmā älä tá áyá ádá í 'déé, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá klēmè bī èpè ä kã, íshíí änjā änjā ká Lótò èshë

mbëré Hārānā, ká úgú äsh nëè, ríní áshá ká Ábrāmā gũfũ tötó lëmbë kpú lëmbë sálá ríní. ⁵ Èné íyí òmò nè Sēríyí, íshíí èné gēsè újũ ká ònjò nè Lótò, äcä ögbó ká nënè dārä èpè ìgí tírí, ká méndé ngá áyà èpè ìgí gĩ 'déé, kókò ögbó mbëré Hārānā kã, íshíí öcò lāgá löwó gānjā änjā dā'bā úgú è Kānānā, íshíí òjò ráyá äpá yò.

⁶ Ábrāmā löwó ìngbó òtò ílí úgú ní, íshíí ìgí ñbéké ká góvó kpikpí í 'déé, dírí èyí Möréyā 'déé, kã Shékímí ä kã. Ká úgú äsh nëè, yómó Kānānā áshá ä'bā ká úgú yāngā. ⁷ Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá lūsũ ärä nè bī Ábrāmā, íshíí ä'dā, "Úgú yākã nëè, mä ndënë bī kótó kóshó í ngá áyà í." Ätāsh yää, Ábrāmā ü'bũ árá ä'bā yò bī *BĒBĒ* ärä ägá 'déé, klūsũ ärä nè bī ètè ä kã.

⁸ Èshë yò nëè, Ábrāmā löwó kpörö änjā dí rúkú ní gĩ 'déé, kã dí gĩgí äjā èshë Bétélè ä kã, íshíí ämbá mómò tëndè í ngá áyà nè änjā dí gũkũ äjā èshë Bétélè, íshíí Áyí änjā dí gĩgí äjā ní. Íshíí òjò ü'bũ árá ä'bā yò, íshíí löyó Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá ä'bā è'dé. ⁹ Íshíí èshë biyí èyí nëè, Ábrāmā löwó kpörö änjā dā'bā úgú è Néjèvé †.

Ábrāmā ä mómò Mésírí

¹⁰ Íshíí góvó gōgō íjí ká yómó Kānānā, íshíí Ábrāmā änjā ká ádá è níí, èpè áshá gāā ä'bā mómò Mésírí,

¹¹ íshíí ká löwó è 'déé, kã yèbè ádá gũkũ äpá ílí mómò

Mésírí ä kã nëè, lémè bī íyí òmò nè Sēríyí ä'dā, "Ókò

'dé, mbädä ängá áyà í ngé. ¹² 'Déé yómó Mésírí ökö

úmü yää, ä ndiyí, 'É ngá íyí òmò ní.' Íshíí biyí èyí nëè, ä

ndüfũ ämä, íshíí ä ndä'bā úmü dā'dá ní. ¹³ Ätāsh yää,

ägá kápá yò kishí yää, lémè bī ìgí íyí úmü ní lúmü mä

nè, ká ádá è níí, mäshá mótò ögò í níí, älä ämä gōzō ní,

ká ádá ärä í."

¹⁴ Íshíí ká löwó è 'déé, Ábrāmā kráyá yò kã nëè, yómó

Mésírí ökö nëè, mbädä ängá íyí òmò ní ngé. ¹⁵ Íshíí ká

löwó è shēngē gĩ 'déé, kã yälä nëtè kápá ümbũ ärä

góvó ngéré ní kókò ètè ä kã nëè, löyó mbädä ärä ní bī

góvó ngéré †† ní, íshíí èné ètè änjā è'dé bī ètè äpá ílí

góvó mómò í ngá áyà ní. ¹⁶ Íshíí góvó ngéré ní älä

Ábrāmā gōzō ní, ká ádá ärä íyí òmò ní, íshíí èngē

ndilini, íshíí ngāngá mö'dó, íshíí ngāngá kēshē, íshíí

ngāngá böro, íshíí lūkpú èyí, íshíí lūkpú kēshē, íshíí

jámälä gĩ bī Ábrāmā.

¹⁷ Íshíí nëè, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá újú klākā glösí'dí

nōwö äpá ká góvó ngéré ní, íshíí yómó mómò í ngá

áyà ní, ká ádá ärä íyí òmò Ábrāmā Sēríyí. ¹⁸ Íshíí ètè

góvó ngéré ní ädä Ábrāmā, íshíí újũ ètè ä'dā, "È 'déé,

kälä äpá ämä ní ngā? Lémè bī ämä íyí ètè íyí òmò í 'dí

ká ádá ngā? ¹⁹ Íyí, 'Ètè ní lúmü í nè' ká ádá ngā? 'Déé

méné ètè íshíí 'déé, kã'dá kápá ká íyí òmò mä kã. Íyí

òmò í kākā, éné ètè íshíí níí, mánjā." ²⁰ Íshíí góvó ngéré

ní lémè gónjò ádá äpá ká ádá ärä Ábrāmā bī ndäkpá

ngá áyà nè, íshíí òjò èné Ábrāmā, íshíí íyí òmò ní, íshíí

èngé bī ìgí nënè dārä ìgí tírí, íshíí ä'bā ìgí ä'dá níí änjā.

† Néjèvé: Bēdé gāngā bēré ä lö'dò èshë dā'bā úgú è Kānānā.

†† Góvó ngéré: Ká slāgā úgú è yää, Íngilízi ní gĩ ä yādä äpá áyà ní Góvó ngéré.

Ábrāmā ṭshíí Lótõ ä yõjõ kõkõ ärä ëpë igi

13 Ábrāmā ëné ṭyí òmõ në, ṭshíí ëngë nënë dārā në tírí, ṭshíí ànjā ëshé Mésírí, ṭshíí ànjā Néjèvē ká Lótõ. ²Ábrāmā òjõ ä'dá bēbé góvó éyé, ṭshíí bēbé nūlú nī gī, ṭshíí fídā, [†]ṭshíí dá'bā, ä'dá áyā nī.

³Éshē Néjèvē nëë, Ábrāmā ä'dá dī glōwó nī ëshē ká úgú äpá ká bēdé úgú è, ṭshíí òjõ rāyá äpá úgú è 'déé, ká kõkõ Bétēlē, ṭshíí Áyí, äpá dī úgú í 'déé, kām̄bā mómõ tēndē ngá áyā në ká'bā è'dē sārā ká, ⁴ṭshíí ètē nī tá dī úgú è 'déé, Ábrāmā kū'bū ará nī kpéé ká'bā è'dē ä ká, ṭshíí òjõ rājā äkpā në bī Mbájá BĒBĒ ärä ägá ä'bā yõ.

⁵ṭshíí Lótõ 'déé, ká'dá dī glōwó gīngī nī ká Ábrāmā ká nëë, ä'dá áyā nī ndīlīngī gī, mō'dó gī, ṭshíí ëné gī, ṭshíí mómõ tēndē gī. ⁶ṭshíí nëë, dī gāshā ä'bā úgú 'balā lānjā në bī Ábrāmā, ṭshíí Lótõ, ká adá nënē dārā igi ògõ òtõ rõtõ ṭshíí, ṭshíí úgú nī äsá igi 'dī. ⁷ṭshíí yómõ gācá nūlú ká Ábrāmā lātā lōwó ká yómõ gācá nūlú è ká Lótõ. Ká úgú äsh nëë, yómõ Kānānā, ṭshíí yómõ Pērízitā ä'dá dī gāshā nī ä'bā tá ká ètē úgú yāngā.

⁸Ábrāmā lēmē bī Lótõ ä'dā, “Dūrū è 'déé, mā ndlātā lōwó ká ngá úmü, wālā yómõ gācá nūlú ngá áyā ägá ká ndlātā lōwó nī ká nëë, äzā ní, ká adá ägá nī lōmó. ⁹Äzā tāmā bībū nī glēsé nī ká dī mūmü î ká nī, gōzõ nī nëë, mōjõ kõkõ ärä ägā. 'Déé úmü kānjā kānjā äpá dī lēké lógó î yāä, mā ndānjā è ngá amā mānjā mǎpá dī lēké lāsā mā, ṭshíí 'déé, ānjā ānjā äpá dī lēké lāsā î yāä, mā ndānjā è ngá amā mǎpá dī lēké lógó mā.”

¹⁰ṭshíí úgú è 'déé, Lótõ kāsá mūmü në ká nëë, òkõ gbrōwõ í 'déé, ká dā'bā úgú è 'Dè'dē Úrdünū ä ká, èlè ká úyū tāmā gōzõ ätā, ṭshíí òvó tá jéé, äyā glāwā ká Mbájá BĒBĒ ärä ägā, ṭshíí òvó tá äyā bībū mómõ Mésírí 'déé, ká dā'bā úgú è Zōwārā ká. Adá yāngā äljā ärä në ká úgú è 'déé, BĒBĒ ärä ägá kālā mbērē Södómõ, ṭshíí Gómórā kósó dó'bó 'dī ká. ¹¹Ätāsh yāä, Lótõ ëné gbrōwõ è 'déé, kānjā dā'bā úgú è 'Dè'dē Úrdünū 'déé, ká dī gīgí äjā nī ká tírí. È ngā nī, gbōljõ è 'déé, rómõ ngāngā yāngā kōnjõ kõkõ ärä ëpë igi è'dē ä ká. ¹²Ábrāmā äshā ä'bā mómõ Kānānā, ṭshíí nëë, Lótõ ànjā äshā è ngá ëpë ä'bā kõkõ mbērē í gī 'déé, ká ílī gbrōwõ nī ká, ṭshíí òjõ ämbā mómõ tēndē ngá áyā në, 'bákā ä'bā gbōgbõ mbērē Södómõ. ¹³Ndäkpá è 'déé, ká Södómõ ä ká nëë, yómõ gālā glōsī'dí ũngú, ṭshíí ä'dá dī gālā glōsī'dí ũngú äpá ká Mbájá BĒBĒ ärä ägá góvó.

¹⁴ṭshíí biyí è 'déé, Lótõ kānjā kēshē ká Ábrāmā ṭshíí ä ká nëë, Mbájá BĒBĒ ärä ägá lēmē bī Ábrāmā ä'dā, “Rá'bá úgú ëshē dī è 'déé, ká è'dē ä ká 'dé, òkõ ānjā lítí, ṭshíí ló'dõ, ṭshíí dī gīgí äjā, ṭshíí dī gūkū äjā nī 'dé.

¹⁵Bībū í 'déé, ká yõkõ nī ká nëë, mā ndübū tírí bī úmü, ṭshíí bī kótó kóshó í ngá áyā ṭ ndúkú. ¹⁶ṭshíí tá äyā lúvú bībū í 'déé, grō'dõ èyí kájā ndäkpá nī ṭshíí ä ká nëë, mā ndālā jūjū kótó kóshó í ngá áyā ṭ níí, grō'dõ jūjū igi äjā ndäkpá nī. ¹⁷Änjā ānjā lōwó òtõ ílī úgú nī tírí, ká adá mā ndënë í në bī úmü.”

[†] Fídā: Ndäkpá nī ä yövó ũngú è'dē äyā nākā. ṭshíí gūfū sālā klākā fídā nëë, ä ndënë 'balā klākā dá'bā äpá ògõ èyí.

¹⁸ṭshíí Ábrāmā òjõ ètē mómõ tēndē ngá áyā në gī, ṭshíí lètē ànjā äshā ä'bā gbōgbõ kprāshā kpīkpī ká újū í 'déé, dírí nī Mámre ká, 'déé ká dā'bā úgú è Èbrónõ ä ká, ṭshíí è ngā nī dī úgú í 'déé, Ábrāmā kū'bū ará bī Mbájá BĒBĒ ärä ägá ká'bā yõ sārā ká.

Ábrāmā äshā Lótõ

14 Ä'dá è'dē sösõ kprāshā ngéré ká úgú äsh, Ämrāfélē ngéré ká yómõ Shīnārā, ṭshíí Ärókõ nī ngéré ká yómõ Èlāsārā, ṭshíí Kēdōrlāméré nī ngéré ká yómõ Èlāmā, ṭshíí Tīdālā nī ngéré ká yómõ Jōyimī. ²Igi kprāshā ngéré í yāngā ànjā ijí lílī äpá ká Bērā ngéré ká yómõ Södómõ, ṭshíí Bírshā ngéré ká yómõ Gómórā, ṭshíí Shīnā'bā ngéré ká yómõ Ádāmā, ṭshíí Shēmbéré ngéré ká yómõ Zēbīmī, äcá òbó ká ngéré ká yómõ Bélā ('déé, bēdé dírí èyí Zōwārā ká.)

³ṭshíí igi sālā ngéré yāngā òvõ yómõ lílī ngá áyā ëpë igi äpá gbrōwõ Sīdīmī 'déé, kāsá äpá è'dē nī Írí Góvó Úyū nī ká, ṭshíí 'déé, bēdé dírí èyí nī Góvó Úyū Kōnó nī ká. ⁴ṭshíí igi sösõ kprāshā ngéré yāngā gī ä'dá ä'bā ũmbū ärä ngéré Kēdōrlāméré ṭgí ílī kpú lēmbē rómó ríní, ṭshíí kápá ká dī kpú lēmbē tötõ ríní è ká nëë, änā gōgõ adá í ngá áyā nī ṭshíí.

⁵ṭshíí äpá ká dī kpú lēmbē sösõ ríní è ká nëë, Kēdōrlāméré ṭshíí klōpõ kprāshā ngéré në äcá äkpā adá áyā ëpë igi, ṭshíí ànjā ijí lílī ká ngá igi, ṭshíí rúkú úgú ká yómõ Rāfémā, äpá dā'bā úgú è Äshtrótõ Kārnīmā, ṭshíí yómõ Zūzīmī äpá dā'bā úgú è Hāmā, ṭshíí yómõ Èmīmī 'déé, ká dā'bā úgú è Shávē Kīrtīmī, ⁶ṭshíí òjõ rúkú úgú ká yómõ Hórí 'déé, ká jūjū rúkú mómõ Séyīrī ä ká, ṭshíí òjõ igi nbéké äpá dā'bā úgú è Èl Pārānā 'déé, ká 'bákā gbōgbõ bēre nī ká. ⁷ṭshíí lūwū ëshé yõ, ṭshíí ànjā bēdé úgú è dírí èyí Èn Mīshpātā 'déé, bēdé dírí èyí Kādēshē ä ká, ṭshíí rúkú úgú ká yómõ Ämālékē, äcá ògbó ká úgú è ká yómõ Ämōritā 'déé, ká'dá dī gāshā ä'bā Äzāzónõ Tāmārā ká.

⁸Biýí èyí nëë, ngéré ká yómõ Södómõ, ṭshíí è ká yómõ Gómórā, ṭshíí è ká yómõ Ádāmā, ṭshíí è ká yómõ Zēbīmī, ṭshíí è ká yómõ Bělā 'déé, bēdé dírí èyí Zōwārā ká, rīgí ṭshíí òjõ rēsē yómõ lílī ngá áyā ëpë igi äpá gbrōwõ Sīdīmī, ⁹ṭshíí lātā ká Kēdōrlāméré ngéré ká yómõ Èlāmā, ṭshíí Tīdālā ngéré ká yómõ Gōwīmī, ṭshíí Ämrāfélē ngéré ká yómõ Shīnārā, ṭshíí Ärókõ ngéré ká yómõ Èlāsārā. Sösõ kprāshā ngéré í yāngā lātā ká sālā yómõ è ká. ¹⁰Slāgā tītí è gī ä gbrōwõ Sīdīmī èlè túrú ká úyū zífítí, ṭshíí ká lōwó è 'déé, ngéré ká yómõ Södómõ, ṭshíí è ngá yómõ Gómórā, ká lūlū kēshé yõ ká nëë, slāgā ndäkpá ngá áyā igi rōnjõ äpá ílī úyū zífítí nī, ṭshíí slāgā yómõ è lūlū ànjā kõkõ rúkú nī gī. ¹¹ṭshíí sösõ kprāshā ngéré í 'déé, klātā ká yómõ Södómõ, ṭshíí Gómórā ká nëë, ëngë nënē dārā yómõ Södómõ, ṭshíí Gómórā, äcá ògbó ká nōshó ngá áyā igi tírí, ṭshíí òjõ ànjā ëshé yõ. ¹²Èné gēsē újū ká ònjõ Ábrāmā Lótõ, ṭshíí ëngë nënē dī ärä nī tírí äcá ògbó è'dē, ká adá ä'dá dī gāshā nī ä'bā Södómõ, ṭshíí ànjā ëshé yõ.

¹³ṭshíí 'balā ëshē kõkõ ärä igi òjõ èlè ëshē áyā igi, ṭshíí ànjā rāshā dā'bā adá èyí bī Ábrāmā 'déé, kēshē ká Íbrū ^{††} nī ká. ṭshíí ká úgú äsh nëë, ètē äshā 'bákā ä'bā

gbõgbõ kprāshā kpīkpī ká Mámṛē 'déé, ètè kēshē ká yōmó Āmōrītā nī kā, īshīí òjò ácá ākpā ádá ká Mámṛē, īshīí rōmó kōtò ónjò nī Ēshīkólò, īshīí Ānērē, ká ádá è níí, èpè ìgì áná àrà èpè ìgì òtò kōkò àrà èpè ìgì, ká úgú è 'déé, slāgā ndākpá è kījì līlì kápá áyà èpè ìgì yā.

¹⁴ Īshīí ká lōwó è 'déé, Ábrāmā kōgò ádá grúkú lītí ká ónjò nē āpá ká méndé līlì nī kā nēè, èngē tōtò gūfū sālā lēmbē kpú lēmbē sālā lēmbē tōtò (318) èshē ká ndākpá í 'déé, kākā ìgì ká'bā ílì mōmò í ngá áyà nē 'déé, kródó ìgì kápá ká gāmbá līlì ká, īshīí ògò ògò yōmó gēné Lótò ìgì ñbéké mbērē Dénā.

¹⁵ Īshīí ká njonjò nī nēè, Ábrāmā òjò kōkò àrà yōmó gāmbá līlì ngá áyà nē, īshīí òjò ìjì līlì āpá ká kójó àrà èpè ìgì, īshīí ògò ìgì ìgì ñbéké āpá bēdé úgú è, kāñā kápá lītí mbērē Dēmēshīkí dírí èyí Óbā.

¹⁶ Īshīí lūwú ùngú è gī tírí 'déé, kēngē kēshē áyà ìgì ā kā, īshīí òjò èné Lótò, īshīí nēnē dārā nī, ácá ògbó ká lūkpú nī ká sōkpò ndākpá è 'déé, grúkú ìgì ā kā.

Mēlkēzédēkē à yūpú Ábrāmā

¹⁷ Īshīí ká lōwó è 'déé, Ábrāmā klūwú kēshē yō, ká biyí gīgí òtò ílì Kēdōrlāmērē, īshīí kprāshā ngērē í 'déé, kácá ākpā ádá ká ngá ìgì ā kā nēè, ngērē ká yōmó Sōdómō òjò dī gūmú Ábrāmā āpá Gbrōwō Shávē 'déé, bēdé dírí èyí Gbrōwō ngērē í ká.

¹⁸ Īshīí Mēlkēzédēkē † ngērē ká yōmó Sālémē †† 'déé, ètè tá bēbé grāshā Mbájá Bēbé ùngú nī gī tírí ā kā nēè, èngē kpā'bākā, īshīí áyà āñjā ē'dē bī Ábrāmā, ¹⁹ īshīí òjò lēmē bī Ábrāmā ā'dā,

“Mūpú úmú ká dírí Mbájá Bēbé ùngú nī gī tírí, Bēbé gū'bū mūmú òrò, īshīí jūjū bībū nī kā mīshí.

²⁰ Mlōyó Mbájá Bēbé ùngú nī gī tírí ká ádá è 'déé, kēné ónjò nī bī úmú 'déé, kígí òtò ílì kójó àrà ì gī ká.”

Īshīí Ábrāmā èngē nēnē dārā nē tírí, īshīí òjò ílì èyí kpú, kpú, īshīí èné 'bālā èshē ē'dē bī Mēlkēzédēkē.

²¹ Īshīí ngērē ká yōmó Sōdómō lēmē bī Ábrāmā ā'dā, “Èngē tá ndākpá nī bī ámā, īshīí níí, èngē sōkpò ùngú nī gī tírí āpá ó'dō ì.”

²² Īshīí nēè, Ábrāmā ìpì bī ètè ā'dā, “Mlō'bō dírí Bēbé àrà àgá 'déé, ètè nī Mbájá Bēbé ùngú nī gī tírí, Bēbé gūbū mūmú òrò, īshīí jūjū bībū nī kā mīshí, ²³ mīyí mā yēné jājá èbé tēndē, wālā èbé tāmā mēshē áyà ì 'dī, ká ádá á ndīyí nēè, 'Úmú kálā ámā 'déé, mā'dá mápá ká bēbé éyé nī ká.’ ²⁴ Ùngú è 'déé, mā ndīyí mápá ē'dē ā kā nī tá nōshó í 'déé, ndākpá ngá ámā kōshó ā kā, èngē dī è ngá Ānērē, īshīí Ēshīkólò, īshīí Mámṛē bī ìgì, èshē ká ùngú è 'déé, mēngē ìgì mlūwú mōjò ā kā.”

Glēmē ākpā ká Mbájá bī Ábrāmā

15 Biyí èyí nēè, ádá ká Mbájá BĒBĒ àrà àgá òjò āpá jūjū Ábrāmā áyà ìyí ā'dā,

“Á'bā gēté mbāwā ā'dá yāà, Ábrāmā, ká ádá ámā ká yēgbē áyà ì.

Mā ndēné glōzò ùngú bī úmú góvó nī.”

² Īshīí nēè, Ábrāmā ìpì bī ètè ā'dā, “Ókò 'dé yāà, Mbájá BĒBĒ àrà àgá 'déé, kónjò kótò ká ùngú nī gī tírí īshí ā kā, á ndēné úlú gōzò ùngú ngá bī ámā 'déé, lītí kázá ámā ká ádá gēngē nēnē biyí mā ní tá Ēlīzéré † 'déé, kēshē ká yōmó Dēmēshīkí nī ká? ³ Úwú kótò bī ámā 'dī, ātāsh yāà, bōrō í 'déé, ká yālā nēté nī āpá mōmò í ngá ámā kā nēè, ká ndēngē nēnē biyí mā.”

⁴ Īshīí Mbájá BĒBĒ àrà àgá lēmē bī Ábrāmā tówó ā'dā, “Ndākpá yāngā à yēngē nēnē biyí ì 'dī, tá shīkí lītí ílì ì, ká ndēngē nēnē biyí ì.” ⁵ Īshīí Mbájá èné Ábrāmā āpá gēsé úgú īshīí ā'dā, “Ázá òkò áñā mūmú òrò, īshīí níí, ródò èpé nī gī 'dé, jūjū kótò kōshó í ngá áyà ì, à ndā'dá tá ātāsh.”

⁶ Ábrāmā ìyí āpá ká Mbájá BĒBĒ àrà àgá, īshīí Mbájá ālā ètè āpá ká bēbé jónjò shēshē lēpē.

⁷ Īshīí lēmē bī Ábrāmā ā'dā, “Ámā Mbájá BĒBĒ àrà ì 'déé, mēné úmú mēshē mbērē Úrū 'déé, ká mōmò Kāldéyā kā, ká ádá è níí, mēné bībū yākā bī úmú níí, ā'dá āpá ká shīkí ùngú áyà ì.”

⁸ Īshīí nēè, Ábrāmā ā'dā, “Mbájá BĒBĒ àrà àgá, mā ndōkò dāná ā'dā úgú yāngā, à ndā'dá āpá ká nēnē dārā mā áyà 'dē?”

⁹ Īshīí Mbájá BĒBĒ àrà àgá ìpì bī ètè ā'dā, “Èngē ùngú yākā gī òjò ē'dē bī ámā, lītí ìyí mō'dó, īshīí èné, īshīí újū ndīlīñi è 'déé, ríní áshá í ngá áyà ìgì tírí tōtò ríní ā kā, īshīí āmāmā, īshīí úrú.”

¹⁰ Ábrāmā èngē ùngú yāngā gī tírí òjò ē'dē bī ètè, īshīí òkò ílì ìgì rōmó, rōmó, īshīí rēsē ìgì, bēdé kágá è āpá dī mūmú bēdé kágá è kā, īshīí nēè, rōtò ílì sīsì nī gī 'dī. ¹¹ Īshīí ngòlò nī gī òjò dī gōshó ìrì wáwá nī gī, īshīí nēè, Ábrāmā ògò ìgì èshē ē'dē nē.

¹² Īshīí ká lōwó è 'déé, ájā nī ká yūkū nī ká nēè, Ábrāmā ìndí gūrū 'bī'bí, īshīí gūrū mūmú úgú lūngú ètè, īshīí úkú mbāwā āpá ílì nī ngé. ¹³ Īshīí Mbájá BĒBĒ àrà àgá lēmē bī Ábrāmā ā'dā, “Úsú ápá ìnjí ì nēè, kótò ílì kótò kōshó í ngá áyà ì, à ndāshá áyà jūjū gādā āpá mōmò ká tēndē ndākpá, à ndālā ìgì āpá ká méndé, īshīí à ndlōlò ìgì ìgì ílì sōsò gūfū sālā (400) ríní. ¹⁴ Īshīí nēè, mā ndīrì yōmó jūjū mōmò è 'déé, ká ndālā kótò kōshó í ngá áyà ì āpá ká méndé nī ká, īshīí biyí èyí nēè, kótò kōshó í ngá áyà ì, à ndāñā èshē yō ká góvó éyé. ¹⁵ Īshīí mēngá úmú nēè, ríní áshá ngá áyà ì, à ndōgò tāmá gōzò ātā, īshīí á ndāñjā āpá ògò kōshó ì gī 'déé, kilí ā kā, īshīí á ndīlī gōzò ìrì, īshīí à ndī'dī úmú. ¹⁶ Īshīí dī sōsò kótò ílì kótò kōshó í ngá áyà ì ká ndlūwú dōjò dī úgú à, ká ádá glōsì'dí ùngú ká yōmó Āmōrītā nī, ògò ká ádá è níí, rōtò ádá nī, āpá áyà ìgì dō'bó 'dī.”

¹⁷ Īshīí ká lōwó è 'déé, ájā nī kúkū īshí, īshīí 'déé úgú nī kilí īshí ā kā nēè, kārā kākā ōshō, īshīí ōshō ngèlè òtò kōkò átá nī gī tírí. ¹⁸ Mbájá BĒBĒ àrà àgá lēmē ākpā

† Ēlīzéré: Ètè nī bōrō ká Ábrāmā, ètè bā ázá gēsé újū áyà nī nē nī.

†† Íbrū: Á yādā Íbrū āpá ká Ábrāyīmī. Īshīí èshē biyí èyí nēè, lītí kōshó ngá áyà nī Jákō'bō à yādā āpá áyà nī Ízrāyélē. Īshīí kótò ílì Jákō'bō nēè, ká slāgā úgú è yāà, à yādā āpá áyà ìgì nī Íbrū, wālā Ízrāyélē. Īshīí ká úgú àrà Yézū nēè, à yādā āpá áyà ìgì nī Yūwūdū tānē. † Mēlkēzédēkē: Ká lēmē Íbrū nī nēè, ílì èyí ā'dā, ngērē bēbé jónjò shēshē lēpē. †† Sālémē: Ètè nī bēdé dírí è āpá ká mbērē Jērūzālémē.

āpá ká ádá ärä Ábrāmā ká ájā āsh ā'dā, "Mā ndēné úgú í 'déé, kēshē 'de'dē Mésírī 'déé, kígi ká góvó ūyū í 'déé, díri ēyi Yūfūrātā kā bi kōtō ílí kōtō kóshó í ngá áyā ī, ¹⁹ ē ngā nī úgú ká yōmó Kénē, īshíi yōmó Kénízī, īshíi yōmó Kādmónō, ²⁰ īshíi yōmó Ítī, īshíi yōmó Pērízitā, īshíi yōmó Rāfēmā, ²¹ īshíi yōmó Āmōrítā, īshíi yōmó Kānānā, īshíi yōmó Gīrgāshítā, īshíi yōmó Jēbúsū."

Gākā Ūsmāyínī

16 Īshíi 'bákétā kā nēē, Sērīyī īyi ōmō Ábrāmā ākā kōtō bi Ábrāmā 'dī, īshíi nēē, ā'dá áyā nī gēsē éndé bōrō ēshē ká yōmó Mésírī díri nī Ájrā. ² Īshíi Sērīyī lēmē bi Ábrāmā ā'dā, "Āyā ē 'déé, Mbájá BĒBĒ ärä ägá kā'bā amā níi, máká líti 'dī kā nēē, gōzō nī nēē, mácá ärä īgi ká gēsē éndé bōrō í ngá amā, bēdé ē'dē mā ndōkō kōtō mōtō ōgō nī."

Īshíi Ábrāmā ōgō ádá í ngá áyā nī. ³ Īshíi ká löwó ē 'déé, Ábrāmā kāshá kpú ríní kā'bā mōmō Kānānā īshíi nēē, īyi ōmō nī Sērīyī éné gēsē éndé bōrō ngá áyā nē Ájrā 'déé, kēshē ká yōmó Mésírī nī kā bi ètē, ká ádá ē níi, ā'dá āpá ká īyi ōmō nī.

⁴ Īshíi Ábrāmā īshíi Ájrā ōjō äcá ärä epē īgi, īshíi Ájrā ōjō ūkpú, īshíi ká löwó ē 'déé, Ájrā kōkō ärä nē epē kūkpú īshíi ā kā nēē, éné gūrū ärä Sērīyī 'dī. ⁵ Īshíi Sērīyī lēmē bi Ábrāmā ā'dā, "Lólō í 'déé, kā yōkō amā kā nēē, ádá ēyi ā ndā'dá ó'dō ī, ká ádá mēné gēsē éndé bōrō í ngá amā bi úmū, īshíi ká úgú 'déé, kōkō ärä nē, epē kūkpú īshíi ā kā nēē, éné gūrū ärä mā 'dī, ātāsh yāā, tá Mbájá BĒBĒ ärä ägá ká ndōkō āpá kōkō ärä ägá ká ngá úmū."

⁶ Īshíi Ábrāmā īpi bi ètē ā'dā, "Bōrō ngá áyā ī, ā ūmbū lēké ī, álá āpá áyā nī āyā ē ká yēbē nī." Īshíi Sērīyī éndé gālā glōsī'dī ūngú āpá ká Ájrā, īshíi Ájrā ōjō ūlū ēshē áyā nī.

⁷ Īshíi grōnō ká Mbájá BĒBĒ ärä ägá ōkō Ájrā gbōgbō tītī ūyū āpá níri ílí bēdé bēre, ā gbōlō í 'déé, kā yānjā ānjā dā'bā úgú ē Shūrā kā. ⁸ Grōnō nī jūjū Ájrā ā'dā, "Yāā Ájrā, bōrō ká Sērīyī ē kā ēshē 'dē, īshíi á yānjā 'dē?"

Īshíi Ájrā īpi bi ètē ā'dā, "Mā yūlū mēshē ká éndé mōmō nī Sērīyī."

⁹ Īshíi nēē, grōnō ká Mbájá BĒBĒ ärä ägá lēmē bi ètē ā'dā, "Lúwū ānjā ká éndé mōmō nī, īshíi níi á'dá tá á'bā ūmbū ärä nī." ¹⁰ Īshíi grōnō nī lēmē tówó bi Ájrā ā'dā, "Mbájá BĒBĒ ärä ägá ā ndūwū gēlé kōtō bi úmū, īshíi grō'dō jūjū īgi ā ndājā ndākpá tíri."

¹¹ Īshíi grōnō ká Mbájá BĒBĒ ärä ägá lēmē bi ètē ā'dā, "Ūkpú nē 'bákétā, īshíi á ndākā gēsē újū, īshíi á ndāsá díri nī Ūsmāyínī, †

ká ádá Mbájá ōgō kōwó lólō í 'déé, ká ílí ēyi ā kā īshíi.

¹² Líti 'déé, ká ndākā ètē ā kā nēē,

ā ndāshá áyā kēshē ē 'déé, kānā gōgō ádá ká bēbē ärä nē īshíi ā kā,

īshíi ā ndā'dá kójó ärä ndākpá nī tíri,

īshíi ndākpá nī tíri ā ndā'dá kójó ärä nī,

† Ūsmāyínī: Ká lēmē Íbrū nī nēē, ílí ēyi ā'dā, Mbájá ōgō īshíi. Ká ádá Mbájá ōgō ádá ká Ájrā, īshíi ūwū Ūsmāyínī bi ètē.

īshíi ā ndāshá ā'bā kōkō ärä lömō nē gi, áyā kójó ärä īgi."

¹³ Īshíi Ájrā āsá díri āpá ká Mbájá BĒBĒ ärä ägá 'déé, klēmē ádá nī bi epē ā kā ā'dā, "Ūmū nī Mbájá ē 'déé, ká yōkō amā kā," ká ádá ā'dā, "Bákétā kā nēē, mókō Ágbē 'déé, kā yōkō amā kā mīshíi." ¹⁴ Ē ngā nī dūrū ē 'déé kāsá, Bírī Láyī Róyī †† āpá ká tītī ūyū yāngā kā. Īshíi tītī ūyū yāngā ā kōkō Kādēshē, īshíi Bēredē īgi ílí ájā ē kájā kā.

¹⁵ Ájrā ōjō äkā gēsē újū ká Ábrāmā, īshíi Ábrāmā āsá díri nī Ūsmāyínī. ¹⁶ Ká úgú ē 'déé, Ájrā kākā Ūsmāyínī ā kā nēē, ríní áshá ká Ábrāmā gūfū sōsō lēmbē sálá lēmbē 'bālā ríní.

Glēmē ākpá ká Bēbé ärä ägá āpá ká ádá n̄bón̄bō mātārā

17 Ká úgú ē 'déé, ríní áshá ká Ábrāmā gūfū sōsō lēmbē kpú lēmbē sálá lēmbē sōsō ríní ā kā nēē, Mbájá BĒBĒ ärä ägá lūsū ärä nē bi Ábrāmā īshíi ā'dā, "Amā nī Mbájá ē 'déé, Mōnjó mōtō ká ūngú nī gī tíri mīshíi ā kā, ká úgú tíri á'bā gālā ūngú ē 'déé, sóló kā ē'dē ā kā ā'dā, īshíi níi, áshá áyā bēbé jónó shēshē lépē. ² Mā ndālā ūngú mápá dā'bā glēmē ākpá í 'déé, kā kōkō ärä ägá ká ngá úmū ā kā, īshíi mā ndālā kōtō kóshó í ngá áyā ī níi, jūjū īgi ādā góvó nī."

³ Īshíi Ábrāmā ījí búbū, īshíi ūkū mūmū nē ānjā búbū, īshíi Mbájá lēmē bi ètē ā'dā, ⁴ "Ē kā nī glēmē ākpá í 'déé, kā ndā'dá āpá kōkō ärä ägá ká ngá úmū ā kā, á ndā'dá bēbé yōmó gēlé jūjū mōmō. ⁵ Éshē ká úgú ē kájā kā nēē, díri í bā āzā Ábrāmā tówó ní, díri í ā ndā'dá Ábrāyímī, † ká ádá málā úmū mápá ká bēbé gēlé yōmó jūjū mōmō nī mīshíi. ⁶ Mā ndūwū gēlé kōtō kóshó bi úmū, īshíi mā ndālā īgi níi, ā'dá āpá ká yōmó kprāshā jūjū mōmō, īshíi slāgā yōmō ē, ā ndā'dá āpá ká kprāshā ngērē. ⁷ Mā ndālā glēmē ākpá í 'déé, kā kōkō ärä ägá ká ngá úmū, īshíi kōtō ílí kōtō kóshó í ngá áyā ī 'déé, kā ndōjō gālōgā kā níi, ā yānjā nī kpōrō, īshíi mā ndā'dá Mbájá ärä ī, īshíi Mbájá ärä kōtō ílí kōtō kóshó í ngá áyā ī 'déé, kā ndōjō āpá biyí ī kā. ⁸ Mā ndūbū úgú í 'déé, káshá ká'bā ē'dē 'bákétā, áyā jūjū gādā nī kā bi úmū, īshíi bi kōtō ílí kōtō kóshó í ngá áyā ī, īshíi dā'bā úgú ē Kānānā tíri ā ndā'dá shíkī ūngú áyā ī, īshíi bi kōtō kóshó í ngá áyā ī, īshíi mā ndā'dá Mbájá ärä ī, īshíi Mbájá ärä ká kōtō kóshó í ngá áyā ī kpōrō ā yānjā nī."

⁹ Īshíi Mbájá lēmē bi Ábrāyímī ā'dā, "Īshíi mēngá úmū nēē, āngá áyā ī dī gālā ūngú āpá dā'bā glēmē ākpá í ngá amā, úmū īshíi kōtō ílí kōtō kóshó í ngá áyā ī 'déé, kā ndōjō nī gālōgā āpá biyí ī kā. ¹⁰ Ē kā nī glēmē ākpá í ngá amā 'déé, kā kōkō ärä mā, īshíi kōtō ílí kōtō kóshó í ngá áyā ī 'déé, kā ndōjō āpá biyí ī gālōgā kā nēē, āngá áyā īgi dī gālā ūngú nī āpá dā'bā ēyi, ngāngā ē 'déé, kā kōkō ärä īgi ā kā nēē, ūbū īgi tíri ká n̄bón̄bō mātārā, ¹¹ níi ā'dá āpá ká lēyē glēmē ākpá í 'déé, kā kōkō ärä ägā, ká ngá īgi ā kā. ¹² Īshíi kōtō ílí īgi

†† Bírī Láyī Róyī: Ká lēmē Íbrū ílí ēyi ā'dā, Tītī ūyū ká Mbájá 'déé, ká yāshá kpōrō 'déé, ká yōkō amā kā. † Ábrāyímī: Ká lēmē Íbrū nēē, ílí ēyi ā'dā, bēbé gēlé jūjū ndākpá.

tírí 'déé, kà ndòjò gālōgā kā nēē, āngá áyà ìgì dī gūbū ngāngá nī tírí ká n̄bón̄bó mātārā, ká biyí sálā lēmbē tōtò 'bí'bí ēshē ká úgú gākā ìgì, ācá ògbó ká méndé nī gí 'déé, kākā ìgì kà'bā ìlī mòmò í ngá áyà ìgì, ká yómó è 'déé, mívó ìgì mēshé ká jūjū gādā nī gí ká nākā í ngá áyà ìgì 'déé, ìgì kázá kōtò ìlī ìgì ní ká. ¹³ Méndé è 'déé, ká ndākā ìgì kà'bā ìlī mòmò í ngá áyà ì, ìshíí yómó è 'déé, mívó ìgì ká nākā áyà ì ā kā nēē, mrótó ìgì ká n̄bón̄bó mātārā níí, gbōgbō ìgì lūsū lēyē glēmē ākpā í ngá áyà ká ngá ìgì kpōrō ānjā góló. ¹⁴ Ngāngá è 'déé, krótó ìgì ká n̄bón̄bó mātārā nī 'dī kā nēē, ā ndògò ìgì † ēshē kōkō àrā ndākpá í ngá áyà ìgì nē, ká ádá è 'déé, kàlā ùngú nī kápá dā'bā glēmē ākpā ngá áyà 'dī ká."

¹⁵ Mbájá lēmē bī Ābrāyímī tówó ā'dā, "Ìshíí ká ádá àrā ìyí òmò ì Sērīyí yāā, dírí nī ā ndā'dá bā āzā Sērīyí tówó ní, ìshíí nēē, dírí nī ā ndā'dá Sárā. ^{††16} Mā ndūpú ètē, ìshíí tāmá dú nēē, mā ndākā gēsē újū ká ngá ètē. Ìshíí mā ndālā ètē níí, ā'dá āpá ká yāngá gēlē yómó jūjū mòmò, ìshíí slāgā kōtò áyà nī, ā ndā'dá kprāshā ngéré ká gēlē yómó jūjū mòmò."

¹⁷ Ìshíí Ābrāyímī ìjī búbū, ìshíí ùkū mūmū nē āñā búbū, ìshíí āká, ìshíí lēmē āpá ìlī nē ā'dā, "Újū è 'déé, ríní áshá í ngá áyà nī gūfū sálā ríní ā kā nēē, ā ndākā ìlī nē? Ìshíí Sárā 'déé, ríní áshá í ngá áyà nī gūfū sósó lēmbē kpú kā nēē, ā ndākā nī dú?" ¹⁸ Ìshíí Ābrāyímī lēmē bī Mbájá ā'dā, "Ātāsh yāā, úpú Ūsmāyíní kpéé níí, ēngē nēē biyí mā 'dī?"

¹⁹ Ìshíí Mbájá ā'dā, "Bā 'dī, ká ádá Sárā ā ndākā gēsē újū bī úmū, ìshíí á ndāsá dírí nī Ìzákó. Mā ndlēmē ākpā mápá ká ádá àrā nī, ìshíí kōtò ìlī nī 'déé, ká ndòjò āpá ògò nī ká, glēmē ākpā yāngá ā ndā'dá kpōrō ā yānjā nī. ²⁰ Ìshíí āpá ká ádá àrā Ūsmāyíní yāā, mögò glāyā ākpā í ngá áyà ì mīshíí, mā ndūpú ètē, ìshíí mā ndūwū gēlē kōtò bī ètē, ìshíí ā ndā'dá bēbé kpú lēmbē rómó kprāshā ngéré nī gí, ìshíí mā ndālā kōtò ìlī nī níí, ā'dá āpá ká gónjò yómó jūjū mòmò. ²¹ Ìshíí nēē, mā ndlēmē ākpā nī ká ádá àrā Ìzákó 'déé, Sárā kā ndākā ètē bī úmū ká úgú kāyá bēyē nē ká, ká ríní è ká yōjō nī ká."

²² Ká löwó è 'déé, Mbájá, ìshíí Ābrāyímī köyó kēshé ká glēmē ádá nī ishíí ā kā nēē, Mbájá òjō āñā ēshé áyà nī.

²³ Biyí èyí nēē, Ābrāyímī èné gēsē újū ngá áyà nē Ūsmāyíní, ìshíí ēngē méndé nī gí 'déé, kākā ìgì kà'bā ìlī mòmò í ngá áyà nē ká, ācá ògbó ká yómó è 'déé, kövó ìgì ká nākā í ngá áyà nē, ìshíí ngāngá è 'déé, ká ìlī mòmò í ngá áyà nē ká tírí, ìshíí òjō ùbū ìgì ká n̄bón̄bó mātārā ká ájā āsh, tá áyà è 'déé, Mbájá klēmē bī ètē ā ká. ²⁴ Ká úgú è 'déé, kúbū Ābrāyímī ká n̄bón̄bó mātārā nī ká nēē, ríní áshá ngá áyà nī gūfū sósó lēmbē kpú lēmbē sálā lēmbē sósó ríní, ²⁵ ìshíí ríní áshá è ká Ūsmāyíní kpú lēmbē tōtò ríní ká úgú è 'déé, kúbū ètē ká n̄bón̄bó mātārā nī ká. ²⁶ ùbū Ābrāyímī, ìshíí gēsē újū ngá áyà nī Ūsmāyíní ká ájā 'balā. ²⁷ ùbū Ābrāyímī, ìshíí ngāngá è 'déé, ká ìlī mòmò í ngá áyà nī ká tírí, yómó è 'déé, kākā ìgì kà'bā ìlī mòmò í ngá áyà nī, ìshíí yómó è

'déé, kövó ìgì kēshé ká jūjū nī gādā nī gí ká ká n̄bón̄bó mātārā.

Tōtò yómó grā'bá dārā ndākpá

18 Mbájá *BĒBĒ* àrā āgá lūsū àrā nē bī Ābrāyímī āpá gbōgbō kprāshā kpikpi ká Māmre. Lūsū àrā nē ká löwó è 'déé, Ābrāyímī ká'dá ká'bā ākpā ìjī mòmò tēndé í ngá áyà nē ká gómó ájā nī ká. ² Ìshíí ká löwó è 'déé, Ābrāyímī kī'ví jūjū nē kápá òrò ā kā nēē, mūmū nī ìjī āpá ká tōtò ngāngá, rütú ā'bā dī mūmū nī. Ìshíí ká úgú è 'déé, kōkō ìgì ā kā nēē, ùlū ānjā dī gūmú ìgì, ìshíí ùnú jūjū nē āñā búbū.

³ Ìshíí ā'dā, "Góvó újū nī 'déé, dú shēshē lēpē ì kélé āpá áyà kishí yāā, álā lömó áyà ì níí, á'bā gōtò grótó mòmò ká bōrō í ngá áyà ì ā'dá. ⁴ Mā'bā níí, èné gēsē úyū níí, móbō ká lāgá ìgì ē'dē, ìshíí níí, músú àrā ìgì mápá ùmbū kpikpi í yākā. ⁵ Mā ndēné gēsē nōshó bī ìgì níí mōshó, ká ádá è níí, mūmū ìgì āgā, ìshíí níí, mán-jā löwó áyà ìgì, ká ádá mójó mòmò ká bōrō ngá áyà ìgì mīshíí."

Ìshíí òjō ìpī bī ètē ā'dā, "Gōzō nī, álā tá áyà ádá í ngá áyà ì."

⁶ Ābrāyímī òjō āñā gēyē, ìshíí ānjā ká Sárā āpá ìlī mòmò tēndé nī, ìshíí lēmē bī ètē ā'dā, "Ānjā gēyē níí, éné kēpē, ìshíí níí, ódó gīnī ē'dē ká dītī èyí tōtò, ìshíí níí, lú'bū gīnī nī gōzō, ìshíí níí, álā kpā'bākā ē'dē."

⁷ Ìshíí Ābrāyímī ùlū ānjā dī è 'déé, mō'dó ngá áyà nī ká ē'dē ā kā, ìshíí rükú gōzō lītí mō'dó, ìshíí èné ètē òjō ē'dē bī bōrō í ngá áyà nē, ìshíí bōrō nī ānjā gēyē ká ádá grótó ó'dó nī níí, èpē ì'dí. ⁸ Ìshíí Ābrāyímī èné gácá glōkò úyū mbāmbā, ācá ògbó ká jájá úyū mbāmbā è ká, ìshíí átá mō'dó í 'déé, kī'dí ā kā òjō ē'dē āpá ùmbū ākpā ìgì. Ìshíí ká löwó è 'déé, ká yōshó ùngú nī ká nēē, Ābrāyímī rütú ā'bā ùmbū kpikpi nī 'baká āpá gbōgbō àrā ìgì.

⁹ Ìshíí òjō újū ètē ā'dā, "Ìyí òmò ì Sárā ā 'dē?"

Ìshíí òjō ìpī bī ìgì ā'dā, "Ètē ā ùmbū mòmò tēndé āsh."

¹⁰ Ìshíí 'balā ēshé áyà ìgì 'déé, ètē nī Mbájá *BĒBĒ* àrā āgá kā nēē, lēmē bī Ābrāyímī ā'dā, "Mā ndlūwū dōjō ngá áyà ì, ká úgú è kāyá bēyē nē ká, ká ríní è ká yōjō nī ká, ìshíí ìyí òmò ì Sárā ā ndākā gēsē újū." Ká úgú āsh nēē, Sárā ā ākpā ìjī mòmò tēndé nī, ìshíí ā yōgò ádá yāngá. ¹¹ Sárā ìshíí Ābrāyímī rōgō ìshíí, ìshíí ríní áshá í ngá áyà ìgì ògò ngé, ìshíí úgú yākā ká Sárā nēē, òtò ìshíí. ¹² Sárā āká āpá ìlī nē ā'dā, "Áyá è 'déé, mrógó mīshíí, ìshíí 'déé, bēbé òmò mā, krōgō tánē ìshíí ā kā nēē, ètē kōbó kélé úgú yāngá ā ndālā àrā nē áyá 'déé?"

¹³ Ìshíí Mbájá *BĒBĒ* àrā āgá lēmē bī Ābrāyímī ā'dā, "Sárā āká, ìshíí ā'dā èpē rōgō ìshíí, ìshíí èpē ā yākā lītí 'dī nēē, ká ádá ngā? ¹⁴ Bēdé ùngú è 'déé, gālā èyí ká ndájá Mbájá *BĒBĒ* àrā āgá kā nī ngā? Mā ndòjō ká úgú è kāyá bēyē nē, ká ríní è ká yōjō nī ká, ìshíí Sárā ā ndā'dá áyà nī gēsē újū."

¹⁵ Ìshíí nēē, Sárā èmé ā'dā, "Jéé māká 'dī." Ká ádá mbāwā ùkū āpá ìlī nī ìshíí.

Ìshíí Mbájá *BĒBĒ* àrā āgá ā'dā, "Támá áká íshíí."

† Ā ndògò ìgì: Gógó ndākpā ìlī èyí ā'dā, ètē ndākpā āsh ā'bā gāshā ā'bā kōkō àrā ndākpá nī tówó ā'dā. †† Sárā: Ká lēmē Íbrū nī ìlī èyí ā'dā, yāngá yómó gēlē jūjū mòmò, ìshíí kprāshā ngéré nī gí.

Ābrāyímī ā lāyā ākpā nē ká ádá ärä yõmó Sõdómõ

¹⁶ Ká lõwó è 'déé, ngāngá yāngā ká ndānjā örõ ká ádá è níí, èpè ìgì kānjā ká nēè, ìjī ìyí gbõlõ mbèrè Sõdómõ, ìshíí Ābrāyímī äsà ìgì āpá ìyí gbõlõ ní níí, ànjā. ¹⁷ Ĭshíí Mbájá BĒBĒ ärä ägá lēmè āpá ìlī nē ä'dā, "Ūngú í 'déé, mā yānjā dī gālā ní ká nēè, mā yīti mēshè ká Ābrāyímī 'dī, ¹⁸ Ĭshíí tāmá dú Ābrāyímī ā ndā'dá bēbé gónjõ yõmó jūjū mòmõ, ìshíí mā ndūpú ndākpá è ká jūjū búbū ā ká tírí mótõ õgõ ní. ¹⁹ Ká ádá ámá kishí ètè ká ádá è níí, lūsū rāyā gbõlõ í ngá ámá bi kótõ kóshó í ngá áyā nē, ìshíí bi yõmó mòmõ í ngá áyā nē, ìshíí níí, ànjā ká gbõlõ è 'déé, ámá Mbájá BĒBĒ ärä ìgì mā yēbè ádá èyí ā ká, ìshíí níí, àlā ūngú è 'déé, ndírí, ìshíí glātá ní, ká ádá è níí, múwū bi ètè ūngú í 'déé, ámá BĒBĒ ärä ní moshõ ètè ká ádá èyí ā ká."

²⁰ Biyí èyí nēè, Mbájá BĒBĒ ärä ägá ä'dā, "Mókõ nēè, gālā glõsī'dí ūngú è ká yõmó Sõdómõ, ìshíí Gõmórā õgõ õtõ rõtõ ìshíí, ìshíí ä yālā tøyõ glõsī'dí ūngú.

²¹ Ātāsh yāā, mā ndānjā yõ níí, mókõ nēè, kútú dú glõsī'dí ūngú ngá áyā ìgì lātá ká kówó 'déé, ndākpá ní ká yāsá ká dírí ìgì ā ká ìshíí yā."

²² Ĭshíí rómó ngāngá yāngā ìjī ìyí gbõlõ Sõdómõ, ìshíí nēè, Ābrāyímī rūtú ä'bā dī mùmú Mbájá BĒBĒ ärä ägā. ²³ Ĭshíí Ābrāyímī ànjā āpá áyā ní ìshíí ūjū ètè ä'dā, "Dú ä yānjā dī grūshū glözõ ndākpá ní, äcá õgbõ ká yõmó gālā glõsī'dí ūngú è 'déé, ká ìlī mbèrè ní ká tírí? ²⁴ Bēdè è'dè gūfū rómó lēmbè kpú glözõ ndākpá ä ndā'dá ìlī góvó mbèrè ní nēè, á yā'bā sõkpõ ndākpá è ká ä'dá ká ádá ärä ìgì 'dī? ²⁵ Ká nārā ádá yāā, á yūfū glözõ ndākpá äcá õgbõ ká yõmó gālā glõsī'dí ūngú ní tírí 'balā 'dī. Á yālā ärä nē àtāsh 'dī. Ká ádá 'déé, àlā àtāsh ìshíí yāā, ìlī èyí ä'dā, á rõtõ ádá ní āpá ká glözõ ndākpá è ká, ìshíí glõsī'dí è ká tánè. Ĭshíí nēè, äzā úmū Bēbé grõtõ ádá āpá ká yõmó jūjū búbū ā ní, á rõtõ ádá ní glātá ní 'dī?"

²⁶ Ĭshíí Mbájá BĒBĒ ärä ägá lēmè bi Ābrāyímī ä'dā, "'Déé mókõ gūfū rómó lēmbè kpú glözõ ndākpá mápá ìlī góvó mbèrè Sõdómõ yāā, mā ndā'bā úgú ní tírí dā'dá ká ádá ärä ìgì."

²⁷ Ĭshíí Ābrāyímī lēmè bi ètè tówó ä'dā, "Kpíí 'déé, ámá ní rákā, ìshíí búbū ní ká nēè, mlémè ádá ní bi úmū bā äzā ká mbāwā ní yāā, Bēbé ärä mā, ²⁸ ìshíí 'déé ókõ jūjū yõmó jónõ shēshè lēpè ní tá gūfū rómó lēmbè sālā glözõ ndākpá yāā, á ndrūshū góvó mbèrè ní tírí ká ádá è 'déé, sālā ndākpá ní kāsā ká?"

Ĭshíí Bēbé ärä ägá ìpī ä'dā, "'Déé gūfū rómó lēmbè sālā glözõ ndākpá ä yõ yāā, mā rūshū góvó mbèrè ní 'dī."

²⁹ Ĭshíí Ābrāyímī lēmè tówó ä'dā, "'Déé ókõ tá gūfū rómó glözõ ndākpá āpá yõ yāā, á rūshū ndākpá í 'déé, ká ìlī góvó mbèrè ní ká 'dī?"

Ĭshíí Mbájá ìpī bi ètè ä'dā, "Mā rūshū ndākpá ní 'dī, ká ádá ärä gūfū rómó glözõ ndākpá í yāngā."

³⁰ Ĭshíí Ābrāyímī ä'dā, "Bēbé ärä ägā, ó'dõ ì ä'bā gēg-bè ní ä'dá, á'bā ámá níí, mlémè ádá ní. Bēdè è'dè tá gūfū 'balā lēmbè kpú glözõ ndākpá ká ìlī góvó mbèrè ní yāā, á yā'bā ndākpá ní dā'dá ká ádá ärä ìgì 'dī?"

Ĭshíí Bēbé ärä ägá ä'dā, "'Déé mókõ gūfū 'balā lēmbè kpú glözõ ndākpá mápá yõ yāā, mā rūshū ndākpá ní 'dī."

³¹ Ĭshíí Ābrāyímī ä'dā, "Mā'dá dī glēmè ádá ní bi úmū bā äzā ká mbāwā ní yāā, Bēbé ärä mā. 'Déé ókõ gūfū 'balā glözõ ndākpá āpá yõ yāā, á ndrūshū ndākpá í 'déé, ká ìlī góvó mbèrè ní ká?"

Ĭshíí Mbájá ä'dā, "'Déé mókõ gūfū 'balā glözõ ndākpá mápá yõ yāā, mā rūshū ndākpá ní 'dī, ká ádá ärä ìgì."

³² Ĭshíí Ābrāyímī ä'dā, "Bēbé ärä mā, ó'dõ ì ä'bā gēg-bè ní ä'dá, á'bā ámá níí, mlémè ádá ní bi úmū tówó 'dé. 'Déé ókõ tá kpú glözõ ndākpá āpá yõ yāā, á ndrūshū ndākpá í 'déé, ká ìlī góvó mbèrè ní ká?"

Ĭshíí ìpī ä'dā, "Mā rūshū ìgì 'dī, ká ádá ärä kpú glözõ ndākpá è ká."

³³ Ĭshíí ká lõwó è 'déé, Mbájá BĒBĒ ärä ägá kōyó kēshè ká glēmè ádá ní ká Ābrāyímī ìshíí nēè, ànjā èshè äyā ní, ìshíí Ābrāyímī õjõ lūwū ànjā mòmõ.

Gõsõ mbèrè Sõdómõ ìshíí Gõmórā

19 Rómó grõnõ ká Mbájá rāyā āpá góvó mbèrè Sõdómõ ká līlī úgú, ìshíí ókõ Lótõ ä'dá ä'bā

gbõgbõ ākpā ìjī mbèrè ní. Ĭshíí ká úgú è 'déé, Lótõ kōkõ grõnõ ní gī ká nēè, ànjā örõ ká ádá gümú ìgì, ìshíí õjõ únú jūjū nē ànjā búbū. ² Ĭshíí Lótõ lēmè bi ìgì ä'dā, "Yāā, ngāngā, ámá ní bõrõ tá áyā ìgì. Málā lõmó áyā ìgì níí, mójó mòmõ í ngá ámá níí, móbõ lāgá ìgì ìshíí níí míndí, ìshíí biyí èyí níí, mrígí ká fírí kílīkõnjõ ní níí, mán-jā."

Ĭshíí grõnõ ní gī ìpī bi Lótõ ä'dā, "Bā 'dī, mā ndíndí mā'bā ìlī gēsé úgú í 'déé, ká ìlī mbèrè ní ká."

³ Ĭshíí nēè, Lótõ lāná ä'bā tá ká ádá í ngá áyā nē, ìshíí õjõ lūwū ànjā mòmõ í ngá áyā nē ká ngá ìgì, ìshíí àlā nõshó bi ìgì, ká kpā'bākā è 'déé, ó'bó kázā è'dè ní ká, ìshíí õjõ õshó. ⁴ Ĭshíí nēè, ká lõwó è 'déé, bā kānjā kíndí dó'bó 'dī ká nēè, ngāngá í 'déé, ká mbèrè Sõdómõ ä ká tírí, äcá õgbõ ká wāshūkū ní gī, õjõ ìshíí ägā lāndá mòmõ ká Lótõ. ⁵ Ĭshíí ūjū ètè ä'dā, "Ngāngá í 'déé, kójó kápá ngá áyā í ká njónjõ ä ká nēè, ìgì ä 'dè? Èngè ìgì ójõ è'dè bi ägá āpá gēsé úgú níí, míndí áyā ìgì."

⁶ Ĭshíí Lótõ ìgì āpá áyā ìgì āpá gēsé úgú ní, ìshíí õgbõ ākpā ìjī ní āpá è'dè, ⁷ ìshíí lēmè bi ìgì ä'dā, "Bā 'dī yāā, ngāngā, má'bā gālā úlú gõsī'dí ūngú è kātā ngā ká ä'dá. ⁸ Mókõ 'dé, àngá ámá rómó kótõ lūkpú zē'dé ä dī úgú ä, má'bā níí, mēngè ìgì mójó è'dè bi ìgì ìshíí níí, málā ūngú è 'déé, má yēbè ádá gālā èyí ā ká mápá áyā ìgì. Ĭshíí nēè, má'bā gālā gõsī'dí ūngú mápá ká ngāngá yākā ä'dá, ká ádá ìgì ní èbètè òmõ í ngá mā, ìshíí àngá ámá dī gēgbè áyā ìgì."

⁹ Ĭshíí nēè, ìpī bi ètè ä'dā, "Lágá èshè dī mùmú ägā." Ĭshíí lēmè tówó bi ètè ä'dā, "Úmū ní jūjū gādā, úmū ní 'bí 'déé, ká ndrõtõ ádá āpá áyā ägá ká. 'Déé ánā gēngè ìgì bi ägá ìshíí yāā, ūngú è 'déé, ägá mā ndālā mápá áyā í ká nēè, ä ndõtõ ká è ngá ìgì nē." Lēmè àtā ngā, ìshíí òmõ áyā ní wóó, ìshíí õjõ údú Lótõ, ìshíí ànjā ká ádá gríkí ākpā ìjī ní.

¹⁰ Ĭshíí nēè, ngāngá í 'déé, ká kólõ yõ ká, õdõ lēké èpè ìgì, ìshíí è'dè Lótõ āpá kólõ, ìshíí õgbõ ākpā ìjī ní

ápá ògò èpè ìgì. ¹¹ Ìshíí àlā tó'dó ápá mùmù ngāngá í yāngā, ògbó ká wāshūkū nī gī, ká ádá è níí, à'bā gòkò àkpá ìjì nī à'dá.

¹² Ìshíí rómó ngāngá yāngā lèmé bì Lótó à'dā, "Ndàkpá í ngá áyà ì 'déé, ká ìlī mbèré nī ká nèè, éngè ìgì tírí èshè yò. Ngāngá è 'déé, krò'bò kótó lūkpú í ngá áyà ì ká, ìshíí kótó ngāngá ngá áyà ì, ìshíí kótó lūkpú í ngá áyà ì ìshíí níí, mrígí mēshé ìlī mbèré nī. ¹³ Ká ádá mā yèbè ádá grūshū ndàkpá í 'déé, ká dī úgú à ká tírí nè, ká ádá, ádá glòs'ídí ùngú è 'déé, yómó Sódómó ká yālá nī ká nèè, ádá èyí ìyí ìgì ìlī mbímbí Mbájá BĒBĒ àrà àgá ìshíí, ìshíí òpó àgá òjò è'dé ká ádá è níí, mālā mbèré nī mósó, ìshíí níí mrūshū ndàkpá í 'déé, ká ìlī èyí à ká."

¹⁴ Ìshíí Lótó ànjā lèmé bì kótó ngāngá í 'déé, ká yèbè ádá gījī kótó lūkpú ngá áyà nè ká à'dā, "Mánjā mēshé dī úgú à gèyè, ká ádá Mbájá BĒBĒ àrà mā, à yèbè ádá grūshū yómó mbèré yākā nè." Ìshíí nèè, kótó ngāngá yāngā, ìjì à'dā à yū'bū ádá ápá áyà èpè ìgì.

¹⁵ Ìshíí ká jūjū gāgā úgú nī nèè, grōnō nī gī lōmbó Lótó à'dā, "Ànjā gèyè, ìshíí níí, èné ìyí òmò ìshíí níí, éngè rómó kótó lūkpú ngá áyà ì, ìshíí níí, mánjā mēshé ìlī mbèré yākā, àzá ní yāà, má ndīlī nè, ká úgú è 'déé, Mbájá BĒBĒ àrà àgá ká ndālá mbèré yākā dósó nī, ìshíí 'déé, ká ndrūshū ndàkpá è 'déé, ká ìlī èyí à ká."

¹⁶ Ìshíí nèè, ká lówó è 'déé, Lótó kātā yālá àrà nè kpìkpì ká nèè, ngāngá yāngá rúkú lèké nī, ìshíí lèké ìyí òmò nī, ìshíí rómó kótó lūkpú í ngá áyà nī, ìshíí òjò rìgì èshé ìlī mbèré nī, ká ádá Mbájá BĒBĒ àrà àgá òkò ànjā mùmù ìgì nè. ¹⁷ Ìshíí ká lówó è 'déé, grōnō nī gī kèngè ìgì kèshé ìlī mbèré nī ìshíí nèè, grōnō nī gī à'dā, "Mlúlú ká ádá è níí, máshá ó'dò ìgì. Má'bā gòkò mápá góló, wālā grútú mápá bédé úgú è ápá ìlī èrè nī tánè à'dá, mlúlú mánjā kòkò ànjā nī gī, àzá ní yāà, má ndrūshū í nè."

¹⁸ Ìshíí Lótó ìpì bì ìgì à'dā, "Bā 'dī yāà, ngāngá. ¹⁹ Lépe ìgì èlè ápá ádá nè, ìshíí mālā lómó bì ádá ngé 'déé, máshá ádá ká, ìshíí nèè, mā yūlū mánjā kòkò ànjā nī gī 'dī, ká ádá cécè í 'déé, ká yōjò dī grèkpé ká ndàkpá nī ká, à ndòkò ádá lōngò, ìshíí mā ndīlī nè. ²⁰ Bédé gēsè mbèré è, à 'báká dī úgú àsh, má'bā àgá níí, mlúlú mánjā yò, níí máshá ó'dò àgá ká yómó mómó í ngá ádá mápá yò."

²¹ Ìshíí grōnō nī lèmé bì ètè à'dā, "Gòzò nī, miyí mápá ká ádá í ngá áyà ì mīshíí, mā rūshū ndàkpá í 'déé, ká ìlī mbèré í 'déé, klémè ádá èyí à ká 'dī. ²² Ìshíí nèè, úlú án-jā yò gèyè, ká ádá mā yālá bédé ùngú è 'dī, ìgì ká úgú è 'déé, ká ndrāyá yò ká."

È ngá nī dūrū è 'déé, kásá dírí ètè mbèré yāngá nī Zówárā † ká.

²³ Ìshíí ká lówó è 'déé, Lótó krāyá mbèré Zówárā ká nèè, ájā nī ìgì ìshíí. ²⁴ Ìshíí Mbájá BĒBĒ àrà àgá àlā òshò kíbrítí, ìshíí ì'dí èshè mùmù òrò ápá ká yómó mbèré Sódómó, ìshíí Gómórā. ²⁵ Ìshíí BĒBĒ àrà àgá rūshū ndàkpá í 'déé, ká ìlī mbèré nī gī ká, ìshíí èrè nī tírí, áca ògbó ká gèpè ùngú è 'déé, ká búbū yò ká. ²⁶ Ìshíí nèè,

ìyí òmò Lótó òkò ànjā góló, ìshíí òjò ìpì àrà nè ápá ká jūjū òjò kónó.

²⁷ Ìshíí ká fírí kílīkōnjó nī nèè, Àbrāyímí ànjā, ìshíí lūwú ànjā dī è 'déé, klémè ádá nī kápá è'dé ká Mbájá BĒBĒ àrà àgá ká. ²⁸ Ìshíí ká lówó è 'déé, Àbrāyímí kòkò ànjā dā'bā úgú è mbèré Sódómó, ìshíí Gómórā, ìshíí ìlī èrè nī tírí ìshíí à ká nèè, òkò kākā òshò à yūsú ànjā òrò áyá kākā òshò frúnū.

²⁹ Mbájá ìjì ádá àrà Àbrāyímí nè, ìshíí òjò ìshíí Lótó èshè ìlī mbèré nī gī 'déé, ká ìlī èrè nī ká, ká lówó è 'déé, cécè nī ká yèbè ádá grèkpé ká ndàkpá í 'déé, káshá ká'bā yò ká.

Lótó ìshíí kótó lūkpú í ngá áyà nè

³⁰ Lótó ìshíí rómó kótó lūkpú í ngá áyà nè, ànjā èshé Zówárā, ìshíí ànjā àshá à'bā kòkò ànjā nī gī, ká ádá mbāwā gá'dá à'bā Zówárā ànjā áyà nī. Àtāsh yāà, ètè ìshíí rómó kótó lūkpú í ngá áyà nè ànjā àshá à'bā ìlī tílī ànjā. ³¹ Ìshíí ká bédé ájā è nèè, rónbó gēsè èndé í ngá áyà nī lèmé bì gēsè lúmū nè à'dā, "Bákétā ká nèè, bēbè àgá rōgò ìshíí, ìshíí bédé újū è 'déé, ká dī úgú à 'déé, ká ndīlī àgá tá áyá kíyí 'déé, ká jūjū búbū à ká nèè, àzá ní, ³² àtāsh yāà, àzá mēné áyā bì ètè níí òmò, ìshíí 'déé, ètè kónó kíshíí yāà, à ndrò'bò àgá, ìshíí mā ndākā kótó níí, àsā àrà àgá à'bā grūshū nī à'dá."

³³ Ìshíí ká njónjò yāngá nèè, èné áyā bì bēbè èpè ìgì, ìshíí òjò òmò, ìshíí ònó, ìshíí rónbó gēsè èndé è ká, ànjā ìshíí áca àrà èpè ìgì ká ngá ètè. Ìshíí nèè, jéé bēbè ìgì àná ádá ùngú í 'déé, kālā àrà nè ká 'dī.

³⁴ Ìshíí ká gērè úgú nī nèè, rónbó gēsè èndé nī, lèmé bì gēsè lúmū nè à'dā, "Ámā, ìshíí bēbè àgá nèè, mácá àrà mā ká ngá ètè ká njónjò à mīshíí, àtāsh yāà, á'bā níí, mēné áyā bì ètè ká njónjò è kájā tówó, ká ádá 'déé, ètè kónó kíshíí yāà níí, ànjā áca àrà ì ká ngá ètè, ká ádá è níí, àsā àrà àgá à'bā grūshū nī à'dá."

³⁵ Ìshíí èné áyā bì ètè ká njónjò yāngá tówó, ìshíí gēsè ágbè è ká ànjā ìshíí áca àrà èpè ìgì ká bēbè nè. Ìshíí nèè, jéé bēbè ìgì àná ádá ùngú í 'déé, kālā àrà nè ká 'dī.

³⁶ Ìshíí rómó kótó lūkpú ká Lótó òjò ùkpú tírí èshé ká bēbè èpè ìgì. ³⁷ Rónbó gēsè èndé è ká àkà gēsè újū, ìshíí òjò àsá dírí nī Mówá'bā, ètè gēsè újū yāngá nī jūjū kóshó ndàkpá í 'déé, kásá kápá áyá ìgì yómó Mówá'bā nī ká ìgì ìlī ájā è kájā ká. ³⁸ Ìshíí òbó ágbè è ká àkà tá gēsè újū, ìshíí àsá dírí nī, Bēnē-Ámí, ètè nī kóshó ngōngò gbūlú è ká yómó Ámónò ìgì ìlī ájā è kájā.

Àbrāyímí ìshíí Àbīmélèkè

20 Ìshíí Àbrāyímí lówó kpòrò ànjā dā'bā úgú è Néjèvé, ìshíí à'dá à'bā kòkò Kádeshè, ìshíí Shúrā, ìshíí ànjā àshá gāà, à'bā Gērārā. ² Ká lówó è 'déé, ètè ká Gērārā ká nèè, à'dā, "Sárā nī lúmū nè, nè." Ìshíí Àbīmélèkè ngèrè ká yómó Gērārā òjò òpó ndàkpá, ìshíí ànjā èné Sárā òjò è'dé bì ètè.

³ Ìshíí nèè, ká bédé njónjò è nèè, Mbájá ìgì ápá ká Àbīmélèkè òtò ìlī líyí, ìshíí lèmé bì ètè à'dā, "Òkò 'dé, á

† Zówárā: Ká lèmé Íbrū nèè, ìlī èyí à'dā, gēsè ùngú.

yānjā dī gīlī nī nē, ká ádá éndé í 'déé, kéné ètè ā kā nē, ètè nī òmò ndákpā.”

⁴ Íshíí nēè, ìgí ká úgú āsh nēè, Ābīmélèkè jéé ātā gbōgbō Sārā 'dī, íshíí ā'dā, “Yāā, Bēbē ārà āgá á ndūfū ámā, íshíí ndákpá í ngá ámá kpíí 'déé, mālā glōsī'dí ũngú 'dī kā? ⁵ Ázá tá Ābrāyímī ká ārà nē klēmē bī ámā kíyí, ètè nī lúmū nē nē, íshíí Sārā ká ārà nē ā'dā ètè nī ónjò nē nē nī? Mālā ũngú yāngā ká gōzō shēshē lépē, íshíí bā mālā gōsī'dí ũngú 'dī.”

⁶ Íshíí Mbájá ìpí bī ètè òtō ílī ìyí ā'dā, “Mókō máná mīshí, dú àlā ũngú yāngā ká gōzō shēshē lépē, íshíí è ngā nī dūrū è 'déé, má'bā úmū níí, ká'bā gālā gōsī'dí ũngú ā'dá kā. Átāsh yāā, ámā kátá úmū kēshē ká gātā gbōgbō nī. ⁷ Lúwū ètè ánjà è'dē bī rómó nī 'bákétā, ká ádá rómó nī kéné ádá ámā, ā ndrājā ākpā nē bī ámā ká ádá ārà î, íshíí á ndāshá nī íshíí 'déé, lúwū ìyí òmò nī ánjà è'dē bī ètè 'dī yāā, dú ká rāyā ádá nēè, úmū íshíí yómó mómò í ngá áyā ò tírí, má ndílí nē.”

⁸ Íshíí ká fírí kílīkōnjó nī nēè, Ābīmélèkè ādá shēngē è 'déé, ká yālā nētē nī kápá ũmbū ārà nē kā, íshíí ká lówó è 'déé, klēmē ádá ũngú í 'déé, kālā ārà nē kā bī ìgí ā kā nēè, mbāwā ālā ìgí ngé. ⁹ Íshíí Ābīmélèkè ādá Ābrāyímī, íshíí lēmē bī ètè ā'dā, “È 'déé, kálā kápá áyā āgá kā nī ngā? Mālā súlú gōsī'dí ũngú ngā mápá áyā ò 'déé, kéné góvó gōsī'dí ádá yākā kójó āpá ó'dò mā, íshíí mómò ngéré í ngá ámá kā? Ūngú è 'déé, kálā ápá ámá kā nēè, āzá ũngú è 'déé, ndákpā kā ndālā āpá ká bēyē nē nī.” ¹⁰ Íshíí Ābīmélèkè ũjū Ābrāyímī ā'dā, “Á yēbē ádá gōkō ngā éshē ògō ũngú í 'déé, kálā kā?”

¹¹ Íshíí Ābrāyímī ìpí ā'dā, “Mínjī miyí ndákpá í 'déé, ká dī úgú ā kā nēè, dú ètè mbāwā ārà Mbájá 'dī, íshíí ā ndūfū ámā nē, ká ádá ārà ìyí òmò mā. ¹² Ká rāyā ádá yāā, Sārā nī lúmū mā nē, ètè gēsē éndé ká bēbē mā, íshíí nēè, yāngā è ngá ètè tēndē, íshíí mójó mījī ètè.

¹³ Íshíí ká úgú è 'déé, Mbájá kālā ámā 'déé, mánjā mēshē mómò ká bēbē mā, íshíí mā'dá dī glōwó glīngī nī kā nēè, mlémē bī Sārā miyí lómó è 'déé, ètè ká ndālā bī ámā kā nēè, tá dī úgú è 'déé, mā ndānjā ká ngá ètè mápá è'dē ā kā nēè, lēmē bī ndákpá nī ìyí èpē nī lúmū mā nē.”

¹⁴ Íshíí Ābīmélèkè èngē ndīlīnjī, íshíí mō'dó, íshíí ngāngá méndé, íshíí lūkpú èyí, bī Ābrāyímī, íshíí òjō lúwū ìyí òmò nī Sārā bī ètè. ¹⁵ Íshíí Ābīmélèkè lēmē bī Ābrāyímī ā'dā, “Ókò 'dé, úgú í ngá ámá kā dī mūmū î ká, áshá á'bā tá dī è 'déé, ká yēbē ádá èyí ā kā.”

¹⁶ Íshíí Ābīmélèkè lēmē bī Sārā ā'dā, “Ókò 'dé, méngē áliffī nākā fídā bī ónjò î, ká ádá gēné ndéné èshē mūmū î ògbó dī mūmū ndákpá í 'déé, má'dá ká ngá ìgí ā kā tírí, ádá āzá jūjū î tówó ní.

¹⁷ Íshíí Ābrāyímī rājā ākpā nē bī Mbájá, íshíí òjō rājā nōwō nī èshē ká Ābīmélèkè, ká ìyí òmò nī, íshíí kótó lūkpú méndé í ngá áyā nī, ká ádá è níí, ākā ílī èpē ìgí tówó. ¹⁸ Ká ádá Mbájá BĒBĒ ārà āgá rūtú yākā nī èshē ká yómó mómò ká Ābīmélèkè tírí nē, ká ádá ārà Sārā ìyí òmò Ābrāyímī.”

Gākā Ízákō

21 Mbájá BĒBĒ ārà āgá ālā lómó bī Sārā tá áyā è 'déé, klēmē ā kā, íshíí òjō ālā ũngú nī āpá dā'bā yōshò í ngá áyā nē. ² Sārā ũkpú, íshíí òjō ākā gēsē újū bī Ābrāyímī āpá ílī grōgō ārà nī, lātá tá ká úgú í 'déé, Mbájá kōshò ètè è'dē ā kā. ³ Íshíí Ābrāyímī áśá Ízákō † āpá ká gēsē újū í 'déé, Sārā kākā bī ètè ā kā. ⁴ Íshíí āpá ká dī sālā lēmbē tótó 'b'í bī èshē ká úgú gākā Ízákō nēè, Ābrāyímī rótó ètè ká n̄bón̄bó mātárā, tá áyā è 'déé, Mbájá klēmē bī ètè ā kā. ⁵ Íshíí ká úgú è 'déé, kākā Ízákō kā nēè, ríní áshá ká Ābrāyímī gūfū sālā ríní. ⁶ Íshíí Sārā ā'dā, “Mbájá ālā ámā, íshíí māká, íshíí tá ndákpā è 'déé, ká ndōgó ádá yāngā kā nēè, āgá mā ndáká ká ngá ètè.” ⁷ Íshíí Sārā ā'dā, “Bí ká ndlēmē bī Ābrāyímī dīyí lītí ā ndōsó mbāmbā mā? Íshíí kpíí kātāsh kā nēè, mākā gēsē újū bī ètè āpá ílī grōgō ārà nī mīshí.”

Ābrāyímī ā yōgó Ájrā íshíí Ūsmāyíní

⁸ Lītí nī ánjà, íshíí íshí ètè èshē ká mbāmbā nī, íshíí ká ájā è 'déé, kishí Ízákō kēshē ká mbāmbā nī íshí ā kā nēè, bēbē nī Ābrāyímī ālā góvó nōshó jónjò gbélé ká ádá ārà nī. ⁹ Íshíí nēè, ká úgú nōshó jónjò gbélé nī nēè, Sārā òkō Ūsmāyíní gēsē újū í 'déé, Ābrāyímī kākā ká Ájrā gēsē éndé í 'déé, kēshē ká yómó Mésírí nī kā, ā yēlè gēsē újū ngá áyā nē Ízákō. ¹⁰ Átāsh yāā, Sārā lēmē bī Ābrāyímī ā'dā, “Ógó éndé méndé yākā, íshíí gēsē újū í ngá áyā nī èshē dī úgú ā, ká ádá è níí, gēsē újū í ngá áyā nī, ā'bā gōnjó nēè biyí î ká gēsē újū í ngá ámá Ízákō āpá kōkō ārà èpē ìgí ā'dā.”

¹¹ Íshíí ũngú í 'déé, kālā ārà nē āpá ká Ūsmāyíní gēsē újū ká Ābrāyímī ā kā nēè, ālā gīnjī ārà bī Ābrāyímī ngé.

¹² Íshíí nēè, Mbájá lēmē bī Ābrāyímī ā'dā, “Ūngú í 'déé, kālā ārà nē āpá ká gēsē újū í ngá áyā ò 'déé, yāngá nī méndé í ngá áyā ò kā nēè, á'bā gōkō áyā gōsī'dí ũngú ā'dā. Tá ũngú è 'déé, Sārā ká ndīyí kálā ā kā nēè, ālā tá áyā ádá í ngá áyā nī, ká ádá òtō ògō Ízákō nēè, mā ndūwū kótó kóshó í 'déé, móshò úmū ká ádá ārà ìgí ā kā. ¹³ Íshíí āpá ká ádá ārà gēsē újū è ká éndé méndé nī yāā, mā ndālā nī níí, kótó ílī nī ā'dá yómó jūjū mómò tánē, ká ádá ètè nī lītí ílī î.”

¹⁴ Átāsh yāā, Ābrāyímī ānjā ká fírí kílīkōnjó, íshíí èngē nōshó, íshíí útú ũyū āpá ílī kláká, íshíí ñgí āpá plāngā ó'dò Ájrā, íshíí ā'bā ètè níí, ānjā ká gēsē újū nī. Íshíí Ájrā ānjā éndé glōwó glīngī nī òtō ílī bērē Bírīshé'bā.

¹⁵ Íshíí ká lówó è 'déé, ũyū nī kōyó èshē áyā ìgí íshí nēè, Ájrā áśá lītí nī āpá ũmbū bēdē kpikpi è, ¹⁶ íshíí ā'dá jāngá èshē ngá áyā nī, ká ádá ñjī āpá ílī nē ā'dā, “Mébé ádá gōkō ètè níí, ā yīlī ā'bā dī mūmū mā 'dī.” Íshíí ā yōró nī ká gōró lēmē nē.

¹⁷ Mbájá ògó nōnō lītí nī, íshíí grōnō ngá áyā nī ādá Ájrā èshē mūmū òrò, íshíí lēmē bī ètè ā'dā, “Ñgā kálā ārà nē yāā, Ájrā? Á'bā gēté mbāwā ā'dá, ká ádá Mbájá ògó nōnō lītí nī āpá dī è 'déé, ètè ká è'dē ā kā íshí.

¹⁸ Í'vī lītí nī āpá òrò, íshíí níí, éné ètè āpá lēkē î, ká ádá

† Ízákō: Ká lēmē Íbrū ílī èyí ā'dā, klēshé.

mā ndālā kötó ílí nî níí, à'dá àpá ká gónjó yómó jūjū mómó."

¹⁹ Mbájá ájá mǔmǔ Ájrā, ṭshíí òkò títí ùyū. Ájrā útú ùyū nî túrú àpá ílí kláká nî, ṭshíí ágá bî lítí nî, ṭshíí òjō òmō.

²⁰ Mbájá à yègbè ká lítí nî, ṭshíí lítí nî òjō ànjā góvó, ṭshíí ànjā àshá à'bā ílí bèrè, ṭshíí à'dá góvó bēbē gè've gè've. ²¹ Ká úgú è 'déé, ká yāshá kà'bā ílí bèrè Pārānā ká nèè, yāngá nî ṭṭí éndé èshè ká yómó Mésīrī òjō è'dè bî ètè.

Gácá àkpā ádá ká Ābrāyímī ṭshíí Ābīmélèkè

²² Ká úgú àsh nèè, ngéré Ābīmélèkè, ṭshíí ngéré ká yómó gāmbá lílí ngá áyà nî 'déé, dírí nî, Fíkóló à ká, ànjā ṭshíí lèmé bî Ābrāyímī à'dā, "Mbájá à yāná úmú àpá ká ũngú è tírí 'déé, ká yālā igi à ká." ²³ Àtāsh yāà, lómō Mbájá àpá ó'dō ì 'bákétā íyí á yāngbā àmā, wālā kötó àmā, wālā kötó kóshó àmā 'dī. Àlā lómó bî àmā, ṭshíí bî yómó mómó í 'déé, káshá ká'bā kòkò àrà igi àyá tēndé ndákpā nî ká, tá àyá è 'déé, málā bî úmú à ká." ²⁴ ṭshíí Ābrāyímī à'dā, "Mlómō Mbájá gónjó nî mishí." ²⁵ ṭshíí bīyí èyí nèè, Ābrāyímī lèmé klōwō bî Ābīmélèkè, ká ádá títí ùyū è 'déé, bōrō ká Ābīmélèkè krúkú à ká, ²⁶ ṭshíí nèè, Ābīmélèkè à'dā, "Mókō ndákpā è 'déé, kālā ũngú yāngā ká máná 'dī. Lémè ádá èyí bî àmā 'dī, úgú è 'déé, mā yōgō ádá èyí kájā ká."

²⁷ ṭshíí Ābrāyímī èngè ndīlīnī gī, ṭshíí mō'dó gī, bî Ābīmélèkè, ṭshíí òjō àcá àkpā ádá áyá èpè igi.

²⁸ Ābrāyímī èngè sálā lèmbè rómō lūkpú ndīlīnī, ṭshíí úsú igi jāngá èshè ká klōpō igi. ²⁹ ṭshíí Ābīmélèkè újū Ābrāyímī à'dā, "Dūrū 'déé, kúsú sálā lèmbè rómō lūkpú ndīlīnī í yāngā jāngá èshè ká klōpō igi à ká nèè, ká ádá ngā?"

³⁰ ṭshíí Ābrāyímī ṭpī bî ètè à'dā, "Èngè sálā lèmbè rómō lūkpú ndīlīnī í yākā èshè àmā, ká ádá è níí, à'dá àpá ká dūmbú ádá bî àmā, àpá ká ádá è 'déé, àmā kówō títí ùyū yākā ká."

³¹ ṭshíí ásá dírí úgú yāngā Bīrīshé'bā †, ká ádá igi rómō ndákpá yāngā lò'bō Mbájá àpá ó'dō èpè igi à'bā yō ṭshíí.

³² ṭshíí ká lówó è 'déé, kácá àkpā ádá nî àpá Bīrīshé'bā ṭshíí à ká nèè, Ābīmélèkè, ṭshíí ngéré ká yómó gāmbá lílí í ngá áyá nè Fíkóló lūwū ànjā dā'bā úgú è Fālāstíní. ³³ Ābrāyímī àlā bēdè kpīkpī è dírí èyí tāmārīskā à'bā gbōgbō Bīrīshé'bā, ṭshíí rājā àkpā nè bî Mbájá BĒBĒ àrà ágá 'déé, ká yāshá kpōrō dānjā à ká.

³⁴ Ābrāyímī àshá áyá jūjū gādā à'bā dā'bā úgú è Fālāstíní ká tágā èyí nè.

Mbájá à yōdó Ābrāyímī

22 Èshè bīyí èyí nèè, Mbájá òdó Ābrāyímī ṭshíí àdá ètè à'dā, "Yāà, Ābrāyímī."

ṭshíí Ābrāyímī ṭyí àpá ògō èyí à'dā, "Àmā makā."

² ṭshíí Mbájá à'dā, "Èné gā'bālā gēsè újū ngá áyá ṭ Ízákò 'déé, kálā ádá àrà nî ká, ṭshíí níí, mánjā dā'bā úgú è Mōréyā, ṭshíí níí, rótó ó'dō nî, ṭshíí níí, ísì ètè áyá

† Bīrīshé'bā: Ká lémè Íbrū ílí èyí à'dā, títí ùyū gónjó yōshō.

krōyō, àpá jūjū bēdè àngbā è 'déé, mā ndlūsū nî bî úmú à ká."

³ Àtāsh yāà, Ābrāyímī ànjā ká fírí kíṭkōnjó, ṭshíí úsú mbātā kēshè nî àpá jūjū kēshè í ngá áyá nè, ṭshíí èngè rómō bōrō í ngá áyá nè, ṭshíí èné gēsè újū í ngá áyá nè Ízákò, ṭshíí ágá rómō góvó nî, ká ádá gīsī krōyō nî è'dè. ṭshíí ànjā dī è 'déé, Mbájá klūsū bî ètè à ká. ⁴ ṭshíí lówó ká tótó 'bī'bī, ṭshíí ká úgú è Ābrāyímī kí'vī jūjū nè kāpá òrō à ká nèè, òkò úgú í 'déé, Mbájá klūsū bî èpè à ká, èshè gólō nî. ⁵ ṭshíí lémè bî bōrō nî gī à'dā, "Má'dá dī úgú à ká kēshè nî, mā yānjā dī úgú àsh ká gēsè újū í ngá ámā Ízákò dī glōyó Mbájá, ṭshíí mā ndīpī àrà ágá dōjō nî."

⁶ Ābrāyímī èngè rómō gīsī krōyō nî bî gēsè újū í ngá áyá nè Ízákò, ṭshíí èné òshō, ṭshíí sèpè, ṭshíí ànjā ká ngá ètè. ⁷ ṭshíí Ízákò àdá bēbē nè Ābrāyímī à'dā, "Yāà, Bābā."

ṭshíí bēbē nî ṭyí àpá ògō èyí à'dā, "Mākā yāà, lítí àmā."

ṭshíí Ízákò à'dā, "Òshō nî, ṭshíí rómō nî kākā, ṭshíí nèè, lítí ndīlīnī nî à 'dè ká ádá gīsī nî?"

⁸ ṭshíí Ābrāyímī à'dā, "Mbájá ká àrà nè, ká ndēné lítí ndīlīnī nî dōjō ká ádá gīsī krōyō nî è'dè." Lémè àtā ngā, ṭshíí àtā yānjā nî.

⁹ ṭshíí ká lówó è 'déé, krāyá àpá dī è 'déé, Mbájá klūsū bî ètè à ká nèè, Ābrāyímī ù'bū árá, ṭshíí rēsè rómō nî àpá jūjū èyí, ṭshíí lāmā gēsè újū í ngá áyá nè Ízákò, ṭshíí úsú ètè àpá jūjū rómō í 'déé, ká jūjū árá nî ká. ¹⁰ Bīyí è ngā nèè, Ābrāyímī ṭshíí sèpè ká ádá gūfū gēsè újū í ngá áyá nè è'dè. ¹¹ ṭshíí nèè, grōnō ká Mbájá BĒBĒ àrà ágá àdá ètè èshè mǔmǔ òrō à'dā, "Yāà, Ābrāyímī yāà, Ābrāyímī."

ṭshíí Ābrāyímī ṭyí àpá ògō èyí à'dā, "Mākā."

¹² ṭshíí grōnō nî à'dā, "Á'bā gātā gbōgbō lítí nî, wālā gālā bēdè gōsī'dí ũngú è àpá áyá nî à'dā, ká ádá 'bákétā nèè, mókō máná mishí, á yētè mbāwā àrà Mbájá, ká ádá rókò ètè ká gā'bālā lítí ngá áyá ṭ 'dī."

¹³ ṭshíí Ābrāyímī ṭ'vī jūjū nè àpá òrō, ṭshíí òkò újū ndīlīnī lākā à'bā ílí úwú ká àjā nè. Ābrāyímī ànjā rúkú ètè, ṭshíí òjō rótó ó'dō nî, ṭshíí ṭsì ètè áyá krōyō àpá bīyí lítí ngá áyá nè. ¹⁴ Àtāsh yāà, Ābrāyímī ásá dírí úgú yāngā, "Mbájá BĒBĒ àrà ágá ká ndīlī ũngú nî." ṭshíí kpíí kígí ílí ájā è kájā ká nèè, ndákpá nî à yādā àpá ká ètè úgú yāngā nî, "Àpá jūjū àngbā ká BĒBĒ àrà ágá nèè, à ndīlī ũngú nî."

¹⁵ ṭshíí Mbájá BĒBĒ àrà ágá lémè ádá òtō ògō grōnō í ngá áyá nè, ṭshíí àdá Ābrāyímī èshè mǔmǔ òrō, ¹⁶ ṭshíí à'dā, "Àmā Mbájá BĒBĒ àrà ì mlómō ó'dō mā, ká ádá è 'déé, krókò àmā ká gā'bālā gēsè újū í ngá áyá ṭ 'dī ká. ¹⁷ ṭshíí mā ndūpú úmú, ṭshíí mā ndālā kötó ílí kötó kóshó í ngá áyá ṭ níí, jūjū igi àdá áyá èpè nî gī 'déé, ká mǔmǔ òrō à ká, ṭshíí tá áyá kēné í 'déé, ká àkpā ùyū nî ká. Kótó ílí kötó kóshó í ngá áyá ṭ kpótó à ndā'dá áyá igi àpá jūjū kójó àrà èpè igi gī, ṭshíí à ndēngè nēnē dārā igi 'déé, ká ílí mbērè nî gī 'déé, ká yāshá kà'bā è'dè à ká, ¹⁸ ṭshíí mā ndūpú ndákpá í 'déé, ká jūjū bībū à ká tírí, mótō ògō kötó ílí kötó kóshó í ngá áyá ṭ, ká ádá è 'déé, kálā ũngú nî àpá ògō ádá í ngá ámā ṭshíí ká."

¹⁹ Ɔshíí Ɔbrāyímí lūwū ānjā ká bõrõ í ngá áyā nē gí, Ɔshíí ānjā ānjā Bíríshé'bā ká ngá igí, Ɔshíí Ɔbrāyímí òjõ áshā ā'bā Bíríshé'bā.

Kõtó kóshó ká Nāwóró

²⁰ Ɔshíí biyí è ngā nēè, ndākpá òjõ lēmē bī Ɔbrāyímí iyí, ònjõ ní Nāwóró ākā kõtó ngāngá ká Mílkā. ²¹ È ká ní dírí kõtó è 'déé, kākā igí ā ká Úzū, Ɔshíí āpá ògõ ní nēè, ākā Búzū, Ɔshíí Kāmāwélé ('déé ètè ní bēbé Ɔrāmā kā), ²² Kēsédé, ká Ázõ, Ɔshíí Píldāshā, Jēdēlífā, Ɔshíí Bētēwélé. ²³ Bētēwélé ākā Rēbékā. Mílkā ākā igí sālā lēmē tötö kõtó í ngāngá ká ònjõ Ɔbrāyímí 'déé, dírí ní Nāwóró ā ká. ²⁴ Kõtó ngāngá è 'déé, kākā ká endé bāngbāyā ngá áyā nē Rúmā ká ní, Tébā, Gámā, Tāhāshā, Ɔshíí Mákā.

Ɔrí ká Sārā

23 Ríní áshā ká Sārā tírí nēè, gūfū sālā lēmē gūfū 'bālā lēmē sālā lēmē rómó (127) ríní, ² Ɔshíí Sārā òjõ líí ā'bā bēdé mbērè è dírí èyí Kírítā Ɔrābā 'déé, bēdé dírí èyí Ɔbrónõ 'déé, ká dā'bā úgú è Kānānā ká, Ɔshíí Ɔbrāyímí ānjā òrõ ètè, Ɔshíí úrú ètè.

³ Ɔshíí Ɔbrāyímí ānjā èshē gbõgbõ írí ārā iyí òmõ nē, Ɔshíí lēmē bī yómó Ítí ā'dā, ⁴ "Ámā jūjū gādā, Ɔshíí mójõ nē mǎpá áyā igí, ātāsh yāā, móvó gēsē úgú bī ámā níí, mí'dí írí ārā iyí òmõ mǎ má'bā è'dē."

⁵ Ɔshíí yómó Ítí ipí bī Ɔbrāyímí ā'dā, ⁶ "Ázā ógó ádá í ngá áyā āgá 'dé yāā, góvó újū ní, úmū ní gónjõ ndākpā āpá dí mǎmū āgā. Ókõ tá gõzõ dí gí'dí írí è 'déé, kāngá áyā āgá ká, Ɔshíí níí, í'dí iyí òmõ í á'bā è'dē. Bēdé ndākpā è kēshē kōkō ārā āgá 'déé, ká ndrōkō úmū níí, ká'bā gí'dí iyí òmõ í ā'dá ká nēè, ā ndāzā ní."

⁷ Ɔshíí Ɔbrāyímí òjõ ānjā òrõ, Ɔshíí únú jūjū nē ānjā búbū āpá dí mǎmū yómó mómõ Ítí, yómó úgú ní.

⁸ Ɔshíí lēmē bī igí ā'dā, "'Déé igí ká yēbē ádá è níí, mí'dí iyí òmõ mǎ míshí yāā, mánjā mówõ lómó mēshé ká Ɔfrónõ gēsē újū ká Zõhārā āpá ká ádá búbū í 'déé, mēbē ádá gí'dí iyí òmõ mǎ má'bā è'dē ā ká, ⁹ níí òvó títí ānjā ká Mākípélā 'déé, ká ākpā glāwā ngá áyā ní ká bī ámā. Mǎ ndõvó ètè èyí tírí bī ètè ògbó dí mǎmū igí, ká ádá è níí, ā'dá āpá ká dí gí'dí írí."

¹⁰ Ɔshíí ká úgú āsh nēè, Ɔfrónõ 'déé, kēshē ká yómó Ítí ní ká, ā'dá ā'bā kōkō ārā yómó Ítí ní, Ɔshíí ipí āpá ògõ ádá ká Ɔbrāyímí ògbó dí mǎmū ndākpā í ngá áyā nē 'déé, klövõ ká'bā gbõgbõ góvó ākpā tji mbērè 'déé, kāshā ká'bā líí èyí ā ká. ¹¹ Ɔshíí lēmē ā'dā, "Bā 'dí yāā, góvó újū ní, āzā ógó ádá è ngá ámā 'dé, múbū glāwā ní bī úmū, ācá ògbó ká títí ānjā í 'déé, ká líí èyí ā ká, ògbó dí mǎmū ndākpā í ngá ámā míshí, í'dí írí ngá áyā í á'bā è'dē."

¹² Ɔshíí Ɔbrāyímí únú jūjū nē ānjā búbū āpá dí mǎmū yómó úgú ní tá tówó, ¹³ Ɔshíí lēmē bī Ɔfrónõ ògbó dí mǎmū yómó úgú ní ā'dā, "'Déé úmū kógó ádá è ngá ámā kishí yāā, mǎ ndõvó ètè glāwā ní bī úmū iyí āpá è'dē, ká ádá è níí, mí'dí írí ngá ámā mǎpá è'dē."

¹⁴ Ɔshíí Ɔfrónõ ipí bī Ɔbrāyímí ā'dā, ¹⁵ "Ázā ógó ádá è ngá ámā 'dé yāā, góvó újū ní, búbū ní ká sösõ gūfū

sālā (400) nākā fídā, è ngā āzā ùngú āpá kōkō ārā āgá ká ngá úmū ní, ānjā í'dí írí ngá áyā í á'bā è'dē."

¹⁶ Ɔbrāyímí iyí āpá è'dē, Ɔshíí òdó nākā fídā ní bī Ɔfrónõ tá áyā è 'déé, kāsā ògbó dí mǎmū yómó Ítí ní ká, sösõ gūfū sālā (400) nākā fídā, látá tá ká gódó ùngú è 'déé, tūjārā ní gí ká'dá dí gódó ní è'dē ā ká.

¹⁷ Ɔshíí glāwā ká Ɔfrónõ 'déé, ká Mākípélā 'déé, ká dí gígí ájā ní kēshē Mámre ká nēè, èné bī Ɔbrāyímí, ká títí ānjā í 'déé, ká líí èyí ā ká, ācá ògbó ká kpíkpi ní gí tírí níí, ā'dá āpá ká ¹⁸ shíkí ùngú ká Ɔbrāyímí ògbó dí mǎmū yómó Ítí 'déé, klövõ ká'bā gbõgbõ góvó ākpā tji mbērè ní ká. ¹⁹ Ɔshíí biyí èyí nēè, Ɔbrāyímí òjõ í'dí írí iyí òmõ nē Sārā ā'bā líí títí ānjā í 'déé, ká líí glāwā ká Mākípélā, ānjā dí gígí ájā èshē Mámre, è ('déé ká Ɔbrónõ ā ká) 'déé, ká úgú è Kānānā ká. ²⁰ Átāsh yāā, glāwā ní Ɔshíí títí ānjā ní, òjõ ā'dá āpá ká shíkí ùngú ká Ɔbrāyímí, ká ádá òvó èshē ká yómó Ítí ní níí, èpē ā yí'dí ndākpā í ngá áyā nē ā'bā è'dē.

Ɔzákõ Ɔshíí Rēbékā

24 Ɔbrāyímí rōgõ Ɔshíí, Ɔshíí ríní áshā ngá áyā ní ògõ tāmá gõzõ ātā, Ɔshíí Mbájá BēBÉ ārā āgá ùpú ètè òtõ líí áshā í ngá áyā ní, ká ùngú è tírí 'déé, ètè kālā ká.

² Ɔbrāyímí lēmē bī góvó bõrõ ngá áyā nē 'déé, ká yēg-bē ká nēè dārā nē tírí ā ká, ògbó dí mǎmū klöpõ ní ā'dā, "Úsú lēké í āpá ùmbū iyí lāgá mǎ, ³ Ɔshíí níí, mǎ yēbē ádá è níí, lómõ Mbájá BēBÉ ārā āgá āpá ó'dõ í, 'déé ètè ní bēbé mǎmū òrõ, Ɔshíí jūjū búbū ní ká, níí iyí á yānjā dí gijí endé èshē ká yómó Kānānā 'déé, mǎshā má'bā kōkō ārā igí ā ká òjõ è'dē bī gēsē újū ngá ámā Ɔzákõ 'dí. ⁴ Ɔshíí nēè, ānjā dí úgú è 'déé, mǎ'dá dí gāshā ní má'bā è'dē sārā ká, 'déé shíkí lómõ mǎ gí ká yõ ká níí, ijí endé èshē yõ òjõ è'dē bī ètè."

⁵ Ɔshíí nēè, góvó bõrõ ní újū ètè ā'dā, "'Déé endé ní ānā ká ádá è níí, mójõ dí úgú ā ká ngá èpē Ɔshíí yāā, mēné gēsē újū ngá áyā í, Ɔshíí níí, mójõ ká ngá ètè mǎpá ká mómõ è 'déé, kēshē è'dē ā ká?"

⁶ Ɔshíí Ɔbrāyímí ipí bī ètè ā'dā, "Álā gõzõ níí, á'bā gēné gēsē újū ngá ámā glūwū gānjā yõ ā'dá. ⁷ Mbájá BēBÉ ārā āgā, Mbájá BēBé mǎmū òrõ ní ká, kéné ámā kēshē mómõ ká bēbé mǎ 'déé, kākā ámā ká'bā è'dē ā ká, lēmē ádá bī ámā, Ɔshíí lómõ ārā nē bī ámā iyí, èpē ā ndübū úgú yākā bī kõtó kóshó í ngá ámā, Ɔshíí èpē ā ndõpó grónõ áyā nē ānjā gólõ, Ɔshíí ā ndānjā dēné endé èshē mómõ ká lómõ mǎ gí dõjõ è'dē bī gēsē újū í ngá ámā. ⁸ Ɔshíí nēè 'déé, endé ní kēbē ádá è níí, mójõ ká ngá èpē 'dí yāā, líí èyí ā'dā, íshí ó'dõ í, èshē líí lómõ í 'déé, mǎlā úmū 'déé, klómõ Mbájá kápá ó'dõ í ká Ɔshíí. Ɔshíí nēè, á'bā gēné gēsē újū í ngá ámā gānjā mómõ ká lómõ mǎ gí ā'dá."

⁹ Átāsh ká nēè, bõrõ ní úsú lēké nē āpá ùmbū iyí lāgá Ɔbrāyímí, Ɔshíí lõ'bõ Mbájá āpá ó'dõ nē bī ètè āpá ká ádá yāngā. ¹⁰ Biyí è ngā nēè, bõrõ ní èngē kpú èshē ká jāmālā ká bēbé nēté í ngá áyā nē, Ɔshíí rójõ glözõ ùngú ní gí ká úlú ārā igí tírí, èshē ká nēè dārā bēbé nēté í ngá áyā nē. Ɔshíí òjõ ānjā ānjā dā'bā úgú è Ɔrāmā Nārímí, ¹¹ Ɔshíí ānjā góvó mbērè Nāwóró. ¹¹ Rāyā títí ùyú í 'déé, ká gbõgbõ mbērè ní ká ká lílú úgú, Ɔshíí è ngā ní

úgú gágá úyú ká kótó lūkpú í 'déé, kashá kà'bā ílí mbéré yāngá ká, íshíí àlā jámālā nī gī, íshíí úsú lūngū èpè ìgí búbū.

¹² Íshíí bōrō nī rājā ākpā nē ā'dā, “Yāā, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā, Mbájá ärä bēbé nēté í ngá áamá Ābrāyímī á'bā níí, löwó nī òzō bī áamá kájā, íshíí níí, álā lömó bī bēbé nēté í ngá áamá Ābrāyímī. ¹³ Mrütú má'bā gbōgbō títí úyú yākā má'bā, íshíí kótó lūkpú í 'déé, ká ílí mbéré nī ká, ä ndōjó dī gágá úyú nī. ¹⁴ Mā ndlēmē bī 'bālā ēshē áyā ìgí dīyí, àlā lömó áyā nē níí, úsú kārā nī búbū, íshíí níí, ägā gēsē úyú bī áamá níí, mómō. Á'bā níí, ägbē 'déé, kishí été bī bōrō í ngá áyā Īzákō ká níí, ìpī ā'dā, èpē ä ndāgā úyú nī bī áamá níí, mómō, íshíí níí, èpē ä ndānjā dāgā úyú nī tówó dōjō bī jámālā nī gī. Íshíí 'déé úngú nī àlā ärä nē ätā íshí yāā, mā ndōkō dānā nī nēē, àlā lömó bī bēbé nēté í ngá áamá Ābrāyímī íshíí.”

¹⁵ Íshíí ká úgú è 'déé, bā köyó kēshē ká grājā ākpā í ngá áyā nē 'dī ká nēē, òkō Rēbēkā gēsē éndé ká Bētēwélē gēsē újū è 'déé, ónjō Ābrāyímī Nāwóro kākā ká Mīlkā ká ä yōjō ká kārā úyú nī, ä plāngā ó'dō nē.

¹⁶ Mbādā āngā Rēkēlā ngé, íshíí été nī zē'dé, újū ätā gbōgbō nī 'dī. Ānjā títí úyú nī yō, íshíí ägā úyú äpā ílí kārā nī, íshíí lūwū òjō.

¹⁷ Íshíí bōrō nī ulū ānjā dī gūmú ètē, íshíí lēmē bī ètē ā'dā, “Àlā lömó áyā ĩ níí, ägā gēsē úyú ēshē ílí kārā ngá áyā ĩ bī áamá níí, mómō 'dī?”

¹⁸ Gēsē éndé nī ā'dā, “Úyú nī kākā yāā, góvó újū nī.” Lēmē ätāsh, íshíí úsú kārā nī gēyē ēshē plāngā ó'dō nē, íshíí ā'bā bōrō nī níí, òmō ēshē è'dē.

¹⁹ Íshíí ká löwó è 'déé, bōrō nī kōmō úyú nī íshí ä ká nēē, gēsē éndé nī lēmē bī ètē ā'dā, “Mā yānjā dī gágá úyú nī tówó dōjō bī jámālā nī gī níí, òmō níí, äsá ìgí.”

²⁰ Íshíí újū úyú nī gēyē äpā ílí kù'bú gömō úyú ká jámālā nī gī, íshíí ulū ānjā dī gágá úyú nī tówó ānjā títí úyú nī yō, íshíí ägā úyú nī góvó òjō bī sōkpō jámālā è ká gī. ²¹ Bōrō nī òkō äpā áyā nī, íshíí jéé òjō ākpā nē 'dī, ká ádá gökō nī nēē, kútú dú Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā àlā löwó nī òzō bī èpē íshí yá, wālā àlā 'dī yā.

²² Ká löwó è 'déé, jámālā nī gī, köyó kēshē ká gömō úyú nī íshí nēē, bōrō nī èné géshā ēshē ká dá'bā, gürü èyí nūsū shékēlē †, íshíí úkú äpā ùnjū Rēkēlā, íshíí òrō rómó shókó ēshē ká dá'bā gürü èyí kpú shékēlē äpā ó'dō lēké nī. ²³ Íshíí újū ètē ā'dā, “Umü gēsē éndé ká 'bī? Àlā lömó áyā ĩ níí, lēmē bī áamá 'dé. Dú mā ndōkō dī 'bī'bī mǎpá mómō í ngá áyā ìgí níí, māsá ärä ägā mǎ'bā è'dē ká ndākpā í ngá áamá?”

²⁴ Íshíí gēsē éndé nī ìpī ā'dā, “Ámā nī gēsē éndé ká Bētēwélē gēsē újū ká Nāwóro 'déé, kākā ká Mīlkā ká.”

²⁵ Íshíí lēmē tówó ā'dā, “Nōshó ká ádá ärä nūlū nī gī, íshíí kólō āngā áyā ägā ká ádá è níí, māsá ärä ìgí má'bā è'dē ká njónjō kájā.”

²⁶ Íshíí bōrō nī únū jūjū nē ānjā búbū, íshíí löyó Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā, ²⁷ íshíí ā'dā, “Mrēbē dírí *BĒBĒ* ärä ägā, Mbájá ärä bēbé nēté í ngá áamá Ābrāyímī 'déé, krütú ēshē ká gǎlā lömó bī ètē 'dī ká, íshíí 'déé, ká yālā úngú nī tá äyā è 'déé, kōshō ä ká. Íshíí äpā ká ádá ärä

mēngá áamá yāā, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā ānā áamá òtō gbōlō ä, íshíí mrāyá mǎpá mómō ká lömó bēbé nēté í ngá áamá mīshíí.”

²⁸ Íshíí gēsē éndé nī ulū ānjā mómō, íshíí rāshā dā'bā úngú í 'déé, kālā ärä nē ká, bī lömó yāngá nē gī. ²⁹ Íshíí ónjō Rēbēkā dírí nī Lābānā òjō ulū ānjā ká újū í yāngā äpā dī títí úyú nī. ³⁰ Ká úgú è kōkō géshā nī, íshíí shókó nī ká ó'dō lēké lúmū nē, íshíí kōgō ádá í 'déé, újū í yāngā klēmē bī lúmū nē Rēbēkā íshí ä ká nēē, òjō ānjā gēyē íshíí ānjā yō, íshíí òkō újū í yāngā èrütú ā'bā gbōgbō jámālā í ngá áyā nē, ā'bā gbōgbō títí úyú nī.

³¹ Lābānā òjō äpā ká bōrō nī, íshíí lēmē bī ètē ā'dā, “Ānjā níí, mānjā mómō yāā, ndākpā è 'déé, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā kūpú ètē ä ká, á'dá dī úgú ä ká ádá ngá 'déé, mrāshā úgú nī kánjā nī mǎ'bā ògō ì, íshíí bī jámālā nī gī mīshíí ä ká?”

³² Ätāsh yāā, bōrō nī ānjā mómō yō, íshíí òjō úsú níí nī ēshē jūjū jámālā nī gī búbū, íshíí èngē nōshó bī jámālā nī gī, íshíí òjō ägā úyú bī bōrō nī íshíí yómó löwó í ngá áyā nī níí, òbō lāgā èpè ìgí è'dē. ³³ Íshíí Lābānā éndé nōshó òjō äpā úmbū ākpā bōrō nī níí òshó, íshíí nēē, bōrō nī ā'dā, “Mā yōshó úngú 'dī ìgí ká úgú è 'déé, mā ndlēmē ádá í 'déé, kāngā áamá ká.”

Íshíí Lābānā ìpī bī ètē ā'dā, “Äzā lēmē ádá yāngā bī ägā níí, mögō 'dé.”

³⁴ Bōrō nī ā'dā, “Ámā bōrō ká Ābrāyímī. ³⁵ Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā úpú Ābrāyímī tāmá gözō ätā, íshíí àlā ètē äpā ká bēbé éyē, íshíí èngē bī ètē ndīlīnjī gī, mō'dó gī, fídā, dá'bā, ngāngā bōrō, íshíí lūkpú èyí, jámālā gī, íshíí kēshē gī. ³⁶ Íshíí Sārā ÿyí òmō bēbé nēté í ngá áamá äkā gēsē újū bī ètē äpā ílí grōgō ärä nī, íshíí bēbé nēté í ngá áamá úbū nēnē dārā nē tírí bī ètē gēsē újū í yāngā.

³⁷ Íshíí bēbé nēté í ngá áamá àlā áamá, íshíí mlómō Mbájá mǎpá ó'dō mā, íshíí lēmē bī áamá ÿyí, má'bā gījī éndé mēshē ká yómó Kānānā 'déé, èpē kashá ká'bā kōkō ärä ìgí ĩ ä ká bī gēsē újū í ngá áyā nē ā'dá. ³⁸ Ä'dā mánjā ká mómō ká bēbé nē, ká lömó nē gī níí, mījī éndé mójō è'dē bī gēsē újū ngá áyā nē.

³⁹ Íshíí mlēmē bī bēbé nēté í ngá áamá miyí 'déé, ‘Éndé nī kíyí ká ádá è níí, mójō ká ngá èpē 'dī yāā, mēné gēsē újū í ngá áyā ĩ mójō è'dē dī úgú ä yā?’

⁴⁰ Íshíí nēē, bēbé nēté í ngá áamá lēmē bī áamá ā'dā, ‘Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā 'déé, èpē ká yālā úngú nī äpā dā'bā ádá í ngá áyā nī ká, ä ndōpō grōnō í ngá áyā nē níí ānā áamá, ká ádá è níí, löwó nī ā'dá gözō nī bī áamá níí, mījī éndé nī mēshē ká dā'bā lömó bēbé nē gī, mójō bī gēsē újū í ngá áyā nē. ⁴¹ Ä'dā 'déé, mójō mómō ká lömó nē gī, íshíí 'déé, kpíí èné éndé bī áamá 'dī yāā, ílí èyí ā'dā mīshíí ó'dō mā mēshē ílí ló'bō nī mīshíí.’

⁴² Íshíí ká löwó è mójō mǎpá gbōgbō títí úyú nī kájā ká nēē, mrājā ākpā mā miyí, ‘Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā, Mbájá ärä bēbé nēté ngá áamá Ābrāyímī 'déé, úmü ká ndālā löwó í ngá áamá níí, òzō bī áamá kájā yāā, ⁴³ ká löwó è 'déé, mrütú 'bákētā má'bā gbōgbō títí úyú yākā ká nēē, ā'bā níí, áamá klēmē bī 'bālā ēshē ká kótó lūkpú í 'déé, ká ndōjó dī gágá úyú nī ká kíyí, “Àlā lömó áyā ĩ níí, ägā gēsē úyú ēshē ílí kārā ngá áyā ĩ bī áamá níí, mómō 'dī,” ⁴⁴ níí, ägbē è 'déé, úmü Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā

† Úgú è Ārāmā Nārīmī: Úgú yāngā nēē, ä kōkō rómó 'dē'dē, Tí-grīsī, íshíí Yūfūrātā. † Shékēlē: Úngú è 'déé, gürü èyí äyā 12 jīrāmā.

kishí ètè níí, kā'dá kāpá ká ìyí òmò gēsè újū ká bēbè nētè í ngá áamá kā níí, ā'dā, "Òmò ùyū nī ìshíí níí, mā ndānjā dāgá ùyū nī tówó dōjō bī jāmālā nī gī."

⁴⁵ Ìshíí ká úgú è 'déé, bā mōyó mēshè ká grājā ākpā í ngá áamá 'dī nēè, mókò Rēbékā ā yōjō ká kārā ùyū nī plāngā ó'dō nē, ìshíí ānjā tītí ùyū yō, ìshíí āgá ùyū nī. Ìshíí mlémè bī ètè miyí, 'Àlā lómó áyā ī níí, éné gēsè ùyū bī áamá níí, mómó.'

⁴⁶ Ìshíí ùsú kārā nī gēyē ēshē plāngā ó'dō nē, ìshíí ìyí, mómó ùyū nī ìshíí níí, èpē ā ndānjā dāgá ùyū nī dōjō ē'dē tówó bī jāmālā nī gī. Ìshíí mómó ùyū nī, ìshíí ānjā āgá ùyū nī òjō ē'dē bī jāmālā nī gī.

⁴⁷ Ìshíí mújū ètè miyí, 'Umú gēsè éndé ká 'bī?'

Ìshíí ìpī bī áamá ā'dā, 'Ámā nī gēsè éndé ká Bētēwélē, gēsè újū ká Nāwóro ónjō Ābrāyímī 'déé, kākā ká Mīlkā kā.'

Biyí èyí nēè, mükú gēshā nī mǎpá ũñū nī, ìshíí mórō shókó nī gī mǎpá ó'dō ìkéké nī. ⁴⁸ Ìshíí múnú jūjū mā mǎnjā bǔbǔ, ìshíí mlōyó Mbájá BĒBĒ ārà āgā, Mrēbē dírí Mbájá ārà bēbē nēté ngá áamá Ābrāyímī, ká ádá è 'déé, klūsú rāyā gbōlō nī bī áamá níí, mījī gēsè éndé mēshè ká lómó nī gī mójō ē'dē bī gēsè újū í ngá áyā nī kā. ⁴⁹ Ātāsh yāā 'déé, ìgí ká ndālā lómó, ìshíí mā ndiyí mǎpá ká ádá ká bēbē nēté í ngá áamá míshí yāā, mlémè bī áamá, kázá ní yāā níí, mébē bēdé gēsè éndé è."

⁵⁰ Lābānā ìshíí Bētēwélē òjō ìpī ā'dā, "Ádá yākā ēshē ká Mbájá BĒBĒ ārà āgā, bēdé ádá è āzā áyā āgá ká ádá è níí, mīpī mǎpá ògō èyí bī úmú ní. ⁵¹ Rēbékā kākā éné ètè ìshíí níí, ānjā ā'dā āpá ká ìyí òmò gēsè újū ká bēbē nēté í ngá áyā ī tá áyā è 'déé, Mbájá BĒBĒ ārà āgá klēmè ā kā."

⁵² Ìshíí ká löwó è 'déé, bōrō ká Ābrāyímī kōgō ádá í ngá áyā ìgí ìshíí ā kā nēè, ũnú jūjū nē ānjā bǔbǔ, ìshíí löyó Mbájá BĒBĒ ārà āgā. ⁵³ Ìshíí bōrō nī èngē nēnē mbādā ēshē ká dá'bā, ìshíí fídā, ìshíí tēndē bī Rēbékā, ìshíí èngē glānjā tēmbé bī ónjō gēsè éndé nī, ìshíí bī yāngá nī, ācá ògbó ē'dē. ⁵⁴ Ìshíí biyí èyí nēè, bōrō ká Ābrāyímī, ìshíí yōmó löwó í ngá áyā nī òjō òshó ũngú, ìshíí òmò ũngú, ìshíí òjō ásá ārà èpē ìgí ā'bā yō ká njónjō āsh.

Ìshíí ká löwó è 'déé, kōrō ká kílīkōnjō nī kā nēè, bōrō nī lēmè bī ìgí ā'dā, "Má'bā áamá níí, mlúwú mǎnjā ká bēbē nēté ngá áamá."

⁵⁵ Ìshíí nēè, ónjō Rēbékā, ìshíí yāngá nī ìpī ā'dā, "Má'bā gēsè éndé nī níí, mā'dá ká ngá ìgí āyā kpú 'bī'bī, ìshíí níí, mā ndā'bā ètè níí, mǎnjā ká ngá ìgí."

⁵⁶ Ìshíí nēè, bōrō nī lēmè bī ìgí ā'dā, "Má'bā göwó gātá áamá ā'dá, ká ádá Mbájá BĒBĒ ārà āgá ālā löwó í ngá áamá òzō ìshíí, má'bā áamá níí, mlúwú mǎnjā ká bēbē nēté ngá áamá."

⁵⁷ Ìshíí ā'dā, "Ázā á'bā níí, mādā gēsè éndé nī níí, mōgō ádá è ngá ètè 'déé." ⁵⁸ Ìshíí ādā Rēbékā, ìshíí újū ètè ā'dā, "Á yēbē ádá è níí, mǎnjā ká újū yākā?"

Ìshíí Rēbékā ìpī bī ìgí ā'dā, "Mā ndānjā nī."

⁵⁹ Ā'bā Rēbékā, ìshíí kéné í ngá áyā nī, ìshíí bōrō ká Ābrāyímī, ìshíí ndākpá í ngá áyā nī níí, ānjā. ⁶⁰ Ìshíí lómó Rēbékā òjō ùpú ètè ìshíí ā'dā,

"Gēsè éndé áyā āgā, mā yōwó mēshé ká Mbájá níí, ùwú gēlé kōtó bī úmú níí, jūjū ìgí ògō òtō rōtó òtō ká gēlé álíí,

ìshíí níí, kpótó ā'dá ngá áyā ìgí āpá jūjū kójó ārà èpē ìgí gī."

⁶¹ Rēbékā, ìshíí lūkpú bōrō í ngá áyā nē, ānjā ìnī āpá jūjū jāmālā nī gī, ìshíí ìjī ā'bā ògō bōrō nī, ìshíí òjō ānjā ká ngá ètè.

⁶² Ká úgú āsh nēè, Īzákō òjō ēshē Bírí Láyí Róyí ìshíí, ká ádá ā'dá dī gāshā nī ā'bā Néjēvē.

⁶³ Ìshíí ká bēdé lílí úgú è nēè, Īzákō ānjā dī glōwó òtō ílí glāwā nī, ā'dá dī gīnjí ádá āpá ílí nē, ìshíí ká úgú è kí'ví jūjū nē kā nēè, òkō jāmālā nī gī ā yōjō nī. ⁶⁴ Ìshíí ká löwó 'déé, Rēbékā kí'ví jūjū nē kā nēè, mūmú nī ìjī ká Īzákō, ìshíí lūsú ēshē jūjū jāmālā í ngá áyā nē, ⁶⁵ ìshíí újū bōrō nī ā'dā, "È kā nī újū è 'déé ká ílí glāwā āsh 'déé, ká yōjō āpá áyā āgá kā?"

Ìshíí bōrō nī ìpī bī ètè ā'dā, "È ngā nī bēbē nēté í ngá áamá." Ìshíí Rēbékā éné tēndē, ìshíí úkú āpá jūjū nē.

⁶⁶ Ìshíí bōrō nī òjō rāshā ádá ũngú í 'déé, èpē kālā kā tírí bī Īzákō. ⁶⁷ Ìshíí Īzákō èné Rēbékā òjō āpá ílí mómó tēndé í ká yāngá nē Sárā, ìshíí ā'dā āpá ká ìyí òmò nī, ìshíí òjō ālā ádá ārà nī. Lépē Īzákō rīsí ēshē biyí úgú ìrí ká yāngá nē, ká ádá ārà Rēbékā.

Úgú ìrí ká Ābrāyímī

25 Ābrāyímī ìjī bēdé éndé è, dírí nī Kētúrā. ² Kōtó è 'déé, Kētúrā kākā ká Ābrāyímī ā kā nēè, Zimránā, Jōkōshónō, Mēdānā, Mīdyānā, Īshbākā, ìshíí Sháwū. ³ Ìshíí Jōkōshónō ākā Shé'bā ìshíí Dēdānā. Ìshíí kōtó ílí Dēdānā òjō ā'dá āpá ká yōmó Āshúrū, ìshíí yōmó Lētūshímí, ìshíí yōmó Lūmímí. ⁴ È kā nī kōtó ngāngá è ká Mīdyānā, Éfā, Éfrā, Ānōkō, Ābídā, ìshíí Éldā, è ngā nī tírí kōtó ílí Kētúrā.

⁵ Ābrāyímī ā'bā nēnē dārā nē tírí bī gēsè újū í ngá áyā nē Īzákō. ⁶ Ìshíí nēè, Ābrāyímī èngē tēmbé nī gī bī kōtó ngāngá è 'déé, kākā ká lūkpú bānjāyā í ngá áyā nē gī kā, ìshíí ā'bā ìgí níí, ānjā ānjā ēshē gbōgbō ārà gēsè újū ngá áyā nē Īzákō gölō nī āpá dī gígí ájā.

⁷ Ríní áshā ká Ābrāyímī āpá jūjū bǔbǔ tírí nēè, gūfū sālā lēmbé gūfū tōtō lēmbé kpú lēmbé sālā (175) ríní. ⁸ Ābrāyímī ũwú dōnjó yūwú ngá áyā nē, ìshíí òjō ìlí, ìshíí ānjā āpá ògō ndākpá í ngá áyā nē. Ká úgú è 'déé, kílí ā kā nēè, ríní áshā ngá áyā nī ògō ngé. ⁹ Ká löwó è 'déé, Ābrāyímī kā ndíí nī ìshíí ā kā nēè, kōtó ngāngá í ngá áyā nī Īzákō, ìshíí Ūsmāyíní 'dī ètè āpá ílí tītí ānjā ká Mākīpélā 'déé, 'bákā kāpá Mámre 'déé, ká ílí glāwā ká Éfrōnō gēsè újū ká Zōhārā 'déé, ètè kēshē ká yōmó Ítí nī kā. ¹⁰ È ngā nī glāwā í 'déé, Ābrāyímī kōvó kēshē ká yōmó Ítí nī kā. Í'dí Ābrāyímī, ìshíí ìyí òmò nī Sárā ā'bā yō †. ¹¹ Biyí è 'déé, Ābrāyímī kílí ìshíí ā kā nēè, Mbájá ùpú gēsè újū í ngá áyā nī Īzákō. Ìshíí Īzákō ānjā áshā ā'bā Bírí Láyí Róyí.

† Í'dí Ābrāyímī, ìshíí Sárā āzā ká ájā 'bālā ní, ká ádá Sárā ìlí è ngá èpē sārā ìshíí.

Kõtó ngāngá ká Ūsmāyínĩ

¹² È ká nĩ ádá āpá ká ádá ārà Ūsmāyínĩ gēsē újũ í 'déé, Ābrāyímĩ kākā ká Ājrā gēsē éndé bōrō ká Sārā 'déé, kēshē ká yōmó Mésīrĩ nĩ ká.

¹³ È ká nĩ dírí kõtó ngāngá ká Ūsmāyínĩ ēshē ká rōngbó èyĩ, ĩgĩ ká òbó èyĩ. Nēbāyótō, Kādírĩ, Ādībílĩ, ĩshíí Mībsámā. ¹⁴ Mīshámā, Dúmā, ĩshíí Másā, ¹⁵ Ādádā, Témā, Jētúrũ, Nāfīsā, ĩshíí Kādémā. ¹⁶ È ngā nĩ kõtó ngāngá ká Ūsmāyínĩ, ācā ògbó ká dírí ĩgĩ, ĩshíí dī klā'dá í ngá áyā ĩgĩ gĩ, ĩshíí ĩgĩ kpú lēmbē rōmó kõtó ngāngá yāngā nēē, ĩgĩ nĩ ngéré āpá dā'bā úlú ārà èpē ĩgĩ gĩ. ¹⁷ Ríní áshá ká Ūsmāyínĩ tírĩ nēē, gūfũ sálā lēmbē gūfũ 'bālā lēmbē kpú lēmbē sálā lēmbē rōmó (137) ríní, ĩshíí ōjō ĩlĩ, ĩshíí ānjā āpá ògō ndākpá í ngá áyā nē. ¹⁸ Kõtó ĩlĩ kõtó kóshó ká Ūsmāyínĩ áshá ā'bā kōkō Āvilā, ĩshíí Shúrā, āñā dī gīgĩ ájā 'déé, 'bákā kāpā mōmō Mésīrĩ, āñā dā'bā úgú ē Āsírīyā. ĩshíí kõtó kóshó ká Ūsmāyínĩ ā'dá dī gāshá áshá ngísí āpá kōkō ārà èpē ĩgĩ ká ónjō èpē ĩgĩ gĩ.

Jákō'bō ĩshíí Ésō

¹⁹ È ká nĩ ádá āpá ká ádá ārà Īzákō gēsē újũ ká Ābrāyímĩ, ²⁰ ĩshíí ká úgú ē 'déé, Īzákō kījĩ Rēbékā lúmũ Lābánā, gēsē éndé ká Bētēwélē 'déé, kēshē ká yōmó Ārāmā 'déé, ká dā'bā úgú ē Pādánā Ārāmā ká nēē, ríní áshá í ngá áyā nĩ gūfũ rōmó ríní.

²¹ ĩshíí Īzákō rājā ākpā nē bĩ Mbájá BēBÉ ārà āgá ká ádá ārà ĩyĩ òmō nē Rēbékā, ká ádá ètē nĩ kōtō. ĩshíí BēBÉ ārà āgá ĩyĩ āpá ē'dē, ĩshíí ĩyĩ òmō nĩ ōjō ūkpú. ²² ĩshíí kõtó nĩ ā'dá dī gōcō ārà èpē ĩgĩ āpá lépē nĩ, ĩshíí ā'dā, "Ūngú nĩ ā yālā ārà nē ātā āpá ámá ká ádá ngā?" ĩshíí ānjā dī grājā ākpā nē bĩ Mbájá BēBÉ ārà āgá āpá ká ádá èyĩ.

²³ ĩshíí BēBÉ ārà āgá lēmē bĩ ètē ā'dā, "Rōmó yōmó jũjũ mōmō ā lépē ĩ, rōmó úlú ārà ndākpá ā ndrīgĩ ēshē ĩlĩ ĩ, ĩshíí ā ndā'dá āpá ká rōmó yōmó jũjũ tēndē mōmō, ĩshíí bēdē ágbē ē, ā ndōnjō òtō ká bēyē nē nē, ĩshíí rōngbó ágbē ká, ā ndā'dá bōrō ká òbó ē ká."

²⁴ ĩshíí ká löwó ē 'déé, úgú yākā ká Rēbékā kōjō ĩshíí nēē, rōmó kõtó ngāngá ká'dá ā'bā lépē nĩ. ²⁵ ĩshíí rōngbó ágbē ē ká nēē, gbōgbō nĩ gīngĩ í nē, ĩshíí bíbĩ ā gbōgbō nĩ tírĩ, āyā tēndē ē 'déé, kālā kēshē ká bíbĩ, ĩshíí ásá dírí nĩ Ésō †. ²⁶ ĩshíí bíyĩ ē ngā nēē, ónjō nĩ ĩjĩ, ĩshíí rúkú mbītĩ ónjō nē Ésō ká ĩkē nē, ātāsh yāā, ásá dírí nĩ Jákō'bō ††. Ká úgú ē 'déé, Rēbékā kākā ĩgĩ ā ká nēē, ríní áshá ká Īzákō gūfũ tōtō ríní 60.

²⁷ Kõtó nĩ ójō lānjā, ĩshíí Ésō ā'dá āpá ká góvó bēbē lāmbā, újũ bīnjĩ, ĩshíí Jákō'bō ē ngá èpē nĩ gūjũ ndākpā, ĩshíí ā'dá dī gā'dá tōyō ā'bā ūmbũ mōmō tēndē. ²⁸ Īzákō ālā ádá ārà Ésō, ká ádá Īzákō ālā ádá gōshó ātā bīnjĩ, ĩshíí nēē, Rēbékā ālā ē ngá èpē ádá ārà Jákō'bō.

† Ésō: Ká lēmē Ībrũ ĩlĩ èyĩ ā'dā, bēbē bíbĩ gbōgbō. †† Jákō'bō: Ká lēmē Ībrũ ĩlĩ èyĩ ā'dā, gījĩ mbītĩ.

²⁹ ĩshíí ká bēdē ájā ē nēē, Jákō'bō ā yĩ'dí átā, ĩshíí Ésō ēshē dī löwó lāmbā, ĩshíí gōgō òtō áyā nĩ ĩshíí, ³⁰ ĩshíí lēmē bĩ Jákō'bō ā'dā, "Lēngē gēsē gīngĩ átā nĩ bĩ ámā gēyē 'dé, ká ádá mā yīlĩ í nē ká gōgō." (È ngā nĩ dūrũ ē 'déé, kásá dírí nĩ Édómō † ā ká.)

³¹ ĩshíí Jákō'bō ĩpĩ bĩ ètē ā'dā, "Óvó bĩ ámā ūngú í 'déé, ká yēngē bĩ rōngbó gēsē újũ nĩ †† ká kpéé ĩshíí 'dé."

³² ĩshíí Ésō ā'dā, "Mā yēbē ádá gīlĩ nĩ nē nēē, mā ndōkō ngā mēshē ká ūngú ē 'déé, ká yēngē bĩ rōngbó kõtó ngāngá nĩ ká?"

³³ ĩshíí Jákō'bō ā'dā, "Lómō Mbájá āpá ó'dō ĩ kpéé ĩshíí 'dé."

ĩshíí Ésō lōmō Mbájá āpá ó'dō nē, ĩshíí òvó ūngú í 'déé, ká yēngē bĩ rōngbó gēsē újũ nĩ ká, bĩ Jákō'bō.

³⁴ ĩshíí Jákō'bō ēnē kpā'bākā, ĩshíí lēngē átā ádāsā bĩ Ésō, ĩshíí òshó, ĩshíí òmō ūyũ, ĩshíí ōjō āñā òrō, ĩshíí ānjā. Átāsh yāā, Ésō ĩnjĩ ádá ūngú ē 'déé, ká yēngē bĩ rōngbó gēsē újũ nĩ ká āpá ká ūngú 'dī.

Īzákō ĩshíí ngéré Ābīmélēkē

26 ĩshíí gōgō ĩjĩ ká úgú nĩ tówó āpá ògō kpéé gōgō ē 'déé, kījĩ ká úgú ārà Ābrāyímĩ ā ká. ĩshíí Īzákō ānjā ká Ābīmélēkē ngéré ká yōmó Fālāstínĩ nĩ āpá Gērārā. ² ĩshíí Mbájá BēBÉ ārà āgá ĩgĩ āpá ká Īzákō ĩshíí ā'dā, "Á'bā gānjā mōmō Mésīrĩ ā'dá, áshá á'bā tá dī úgú í 'déé, mā ndlūsũ bĩ úmũ ā ká. ³ Áshá á'bā ká úgú yāngā áyā jũjũ gādā, ĩshíí níí, mā ndā'dá gbōgbō ārà ĩ, ĩshíí mā ndũpú úmũ, ká ádá mā ndũbũ úgú yākā tírĩ bĩ úmũ, ĩshíí bĩ kōtó ĩlĩ kōtó kóshó ngá áyā ĩ, ĩshíí mā ndālā ūngú nĩ mápá dā'bā gónjō yōshó í 'déé, móshō bēbē ĩ Ābrāyímĩ mápá ká ádá èyĩ ā ká. ⁴ Mā ndālā kōtó ĩlĩ kōtó kóshó í ngá áyā ĩ níí, jũjũ ĩgĩ ādā áyā èpē nĩ gĩ 'déé, ká mùmũ òrō ā ká, ĩshíí mā ndũbũ úgú yākā tírĩ bĩ ĩgĩ, ĩshíí mā ndũpú yōmó jũjũ mōmō í 'déé, ká jũjũ bũbũ ā ká tírĩ mótō ògō kōtó ĩlĩ kōtó kóshó í ngá áyā ĩ, ⁵ ká ádá Ābrāyímĩ ògō ádá ámā, ĩshíí ālā ūngú nĩ tá áyā ē 'déé, mēbē ádá èyĩ ā ká, ká ádá ālā nētē nĩ āpá dā'bā gónjō ádá í ngá ámā ĩshíí." ⁶ Ókō 'déé, Īzákō kānjā kāshā ká'bā Gērārā ká.

⁷ ĩshíí ká löwó ē 'déé, yōmó úgú yāngā kũjũ Īzákō ká ádá ārà Rēbékā ká nēē, ĩyĩ ètē nĩ lúmũ nē nē, ká ádá ètē mbāwā gīyĩ ètē nĩ ĩyĩ òmō nē ĩshíí. Ká ádá ĩnjĩ ā'dā 'déé, èpē ĩyĩ ètē nĩ ĩyĩ òmō nē yāā, ā ndũfũ èpē ká ádá ārà nĩ nē, ká ádá mbādā āngā áyā nĩ ngé.

⁸ ĩshíí ká löwó ē 'déé, tágā ārà Īzákō kōgō ká'bā Gērārā ĩshíí nēē, Ābīmélēkē ngéré ká yōmó Fālāstínĩ nĩ òkō òtō ká bā'vá ká bēdē úgú ē, ĩshíí òkō Īzákō ā rēkpé ĩyĩ òmō nē Rēbékā. ⁹ ĩshíí ngéré Ābīmélēkē ádá Īzákō, ĩshíí ā'dā, "Éndé yākā nēē, ètē nĩ ĩyĩ òmō ĩ nē, ĩshíí nēē, ĩyĩ ètē nĩ lúmũ ĩ nē ká ádá ngā?"

ĩshíí Īzákō lēmē bĩ ètē ā'dā, "Mīnjĩ mīyĩ ā ndũfũ ámā nē ká ádá ārà nĩ."

¹⁰ ĩshíí bíyĩ èyĩ nēē, Ābīmélēkē ā'dā, "È 'déé, kálā ká nĩ ngā 'déé, bījā bēdē ndākpā ē ká ndíndí ká ĩyĩ òmō ĩ

‡ Édómō: Ká lēmē Ībrũ ĩlĩ èyĩ ā'dā, gīngĩ ūngú. †† Nēnē dārā rōngbó gēsē újũ: Ká kīyĩ ē ká Ībrũ gĩ nēē, rōngbó gēsē újũ nĩ ká ndēngē góvó ūngú nĩ ēshē ká nēnē bíyĩ bēbē nē, ĩshíí ètē ká ndā'dá góvó ndākpā nĩ bĩ kōtó ká bēbē nē tírĩ bíyĩ ĩrĩ bēbē èpē ĩgĩ.

ĩshíí 'deé, ká ndéné gõs'í'dí ádá dõjõ äpá ó'dõ ägá kã?"

¹¹ Īshíí Ābíméléké è'dé ndákpá ngá áyà nè tírí ä'dä, "Ndákpá è 'deé, ká ndätä gbõgbõ újũ yākā, wālā ÿí òmò nĩ kã nèè, ä ndüfü ètè nè."

¹² Īshíí Īzákõ älä glāwā ä'bā ká úgú yāngā tá ká ríní yāngā, ĩshíí ũfü nõshó gõzõ ätā, ĩshíí òvõ nõshó nĩ ká dítí èyí gũfũ sālā, ká ádá Mbájá BĒBĒ ärä ägá ũpú ètè ĩshíí, ¹³ ĩshíí ä'dá bēbé èyé, ĩshíí èyé ngá áyà nĩ ä'dá dī gõgõ nĩ, ĩshíí òjõ ä'dá äpá ká bēbé góvó èyé. ¹⁴ Ä'dá áyà nĩ gēlé nūlú, èné, ndīñjī, ĩshíí mō'dó, ĩshíí gēlé bōrõ, ĩshíí yōmó Fālāstīnī èndē gālā lūyū èyí äpá áyà nĩ. ¹⁵ Ätāsh yāä, tītī ũyū nĩ gī 'deé, bōrõ nĩ gī ká bēbé Īzákõ kōwõ ká úgú ärä bēbé nĩ Ābrāyīmī ä kã nèè, Fālāstīnī nĩ gī òjõ ütū ïgī tírí äpá è'dē.

¹⁶ Īshíí Ābíméléké lēmē bī Īzákõ ä'dä, "Änjā èshē dī úgú áyà ägā, ká ádá jūjū ïgī ògõ òtõ ká jūjū ägá ĩshíí."

¹⁷ Īzákõ änjā èshē yõ, ĩshíí änjā ämbá mōmõ tēndē ngá áyà nè ä'bā ïlī gbrōwõ Gērārā, ĩshíí äshā ä'bā yõ.

¹⁸ Īshíí Īzákõ rāgbā tītī ũyū nĩ gī 'deé, kōwõ ká úgú ärä bēbé nĩ Ābrāyīmī 'deé, yōmó Fālāstīnī kütú ká biyí ïrī bēbé nĩ kã, ĩshíí òjõ äsä äpá áyà ïgī tá dírí è 'deé, bēbé nĩ kāsá kã.

¹⁹ Īshíí bōrõ nĩ gī 'deé, ká yālā nētē nĩ bī Īzákõ kã òwõ tītī ũyū ä'bā ïlī gbrōwõ nĩ, ĩshíí ïgī ká grājā ũyū. ²⁰ Īshíí yōmó gācá nūlú è kã Gērārā kã, lātā lōwó ká yōmó gācá nūlú ká Īzákõ, ĩshíí ä'dä, "È kã ũyū áyà ägā." Īshíí Īzákõ äsä dírí èyí, "Tītī ũyū Èsékē," † ká ádá è 'deé, klātā lōwó kápá jūjū èyí ä kã. ²¹ Īshíí òwõ bēdé tītī ũyū è, ĩshíí lātā lōwó äpá jūjū èyí tá tówó, ĩshíí Īzákõ äsä dírí èyí, "Tītī ũyū Sítīnā." †† Īzákõ lētē èshē yõ, ĩshíí òwõ bēdé tītī ũyū è tówó, ĩshíí lātā lōwó äpá jūjū èyí 'dī, ätāsh yāä, äsä dírí èyí, "Tītī ũyū Rēbótõ" † ĩshíí ä'dä, "Bákétā kã nèè, Mbájá BĒBĒ ärä ägá èné glēsé úgú bī ägá níí, māshā ĩshíí níí, mlēshē mā'bā è'dē."

²³ Èshē yõ nèè, Īzákõ lētē änjā Bīrīshé'bā. ²⁴ Īshíí ká njónjõ yāngā nèè, Mbájá BĒBĒ ärä ägá ïgī äpá ká Īzákõ, ĩshíí lēmē bī ètè ä'dä, "Ämä Mbájá ärä bēbé ĩ Ābrāyīmī, ä'bā gētē mbāwā ä'dä, ká ádá mä ndānā úmü, mä ndüpú úmü, ĩshíí mä ndüwü gēlé kótõ bī úmü, ká ádá ärä bōrõ í ngá ámä Ābrāyīmī."

²⁵ Īshíí Īzákõ ũ'bū árá ä'bā yõ, ĩshíí rājā äkpā nè bī Mbájá BĒBĒ ärä ägā. Īshíí ämbá mōmõ tēndē áyà nè ä'bā yõ, ĩshíí bōrõ ngá áyà nĩ gī òwõ tītī ũyū ä'bā yõ.

²⁶ Tá ká úgú äsh nèè, Ābíméléké ĩshíí bēbé gē'dé ètè Ūzātā, ĩshíí ngērē ká yōmó gāmbá līlī í ngá áyà nĩ Fīkólõ ä kã òjõ èshē Gērārā, ká ádá grā'bá dī ärä Īzákõ.

²⁷ Īshíí Īzákõ ũjū ïgī ä'dä, "È kã mójó dī grā'bá dī ärä mā, ká ádá ngá 'deé, mālā gāngā äkpā mápá ámä 'deé, mógó ámä méshē dī úgú í ngá áyà ïgī míshíí ä kã?"

²⁸ Īshíí ïpī ä'dä, "Mbájá BĒBĒ ärä ĩ ä yānā úmü, ĩshíí mōkõ mānā gõzõ míshíí, ätāsh yāä, mīyí nèè, ängá áyà ägá dī glēmē äkpā mápá kōkõ ärä ägá ká ngá úmü níí, äshá kójó ärä ä'bā gā'dá äpá kōkõ ärä ägá ká ngá úmü ä'dä, ²⁹ ká ádá è níí, ä'bā gālā gõs'í'dí ũngú äpá áyà ägá

ä'dä, ká ádá mā'dá dī gālā úmü gõzõ nĩ, ĩshíí mā'bā úmü, ĩshíí änjā èshē áyà ägá gõzõ nĩ. Īshíí 'bákétā kã nèè, mōkõ mānā míshíí, dú Mbájá BĒBĒ ärä ĩ ũpú úmü ĩshíí."

³⁰ Īshíí Īzákõ älä nõshó jónjõ gbélé bī ïgī ĩshíí òjõ òshó, ĩshíí òjõ òmõ ũngú. ³¹ Īshíí ká fírī kīlīkōnjó nĩ nèè, änjā òrõ ĩshíí lēmē äkpā äpá kōkõ ärä èpē ïgī, ĩshíí Īzákõ äsä ïgī, ĩshíí änjā ká löwó áyà èpē ïgī gózõ.

³² Tá ká äjā äsh nèè, bōrõ nĩ gī òjõ lēmē ádá tītī ũyū í 'deé, èpē ïgī kōwõ ä kã bī Īzákõ ä'dä, "Mōwõ tītī ũyū nĩ, ĩshíí mígí ká ũyū nĩ míshíí." ³³ Īshíí Īzákõ äsä dírí tītī ũyū í yāngā nĩ Bīrīshé'bā, †† ĩshíí mbērē è 'deé, kō'bó kã'bā ká úgú yāngā kã äsä äpá è'dē nĩ Bīrīshé'bā ïgī ïlī äjā è kájā.

³⁴ Ká úgú è 'deé, ríní áshā ká Ésõ gũfũ rōmó ríní nĩ kã nèè, †† Jūdīsī gēsē èndē ká Bērē, ĩshíí tówó †† Bāsmátā gēsē èndē ká Élōnõ, ĩshíí ïgī tírí èshē ká yōmó Ītī.

³⁵ Īshíí rōmó lūkpú yāngā nèè, ïgī nĩ tāmá dārā nõwõ jūjū í kã bī Īzákõ, ĩshíí Rēbékā.

Īzákõ ä yūpú Jákõ'bõ

27 Ká löwó è 'deé, Īzákõ krõgõ ĩshíí ä kã nèè, mūmü nĩ èndē glõlõ ètè nè, ĩshíí òjõ ädā rōngbõ gēsē újū í ngá áyà nè Ésõ, ĩshíí lēmē bī ètè ä'dä, "Lītī ámā."

Īshíí gēsē újū nĩ ïpī bī ètè ä'dä, "Mākā."

² Īshíí Īzákõ lēmē bī ètè ä'dä, "Bákétā nèè, mrógõ míshíí, ĩshíí mókõ äjā è 'deé, mä ndīlī nĩ è'dē ä kã mānā 'dī. ³ Ätāsh yāä, éngē nēnē līlī í ngá áyà ĩ, gē've í ngá áyà ĩ, ĩshíí kpōndõ í ngá áyà ĩ, ĩshíí níí, änjā bīñjī níí, úfū wáwá, ĩshíí níí, èné ätā èyí òjõ bī ámā. ⁴ Īshíí níí, älä kélē nõshó äyā è 'deé, mālā ádá èyí ä kã, ĩshíí níí, èné òjõ bī ámā níí, mōshó, ĩshíí mā ndüpú úmü ká úgú è 'deé, bā mílī dó'bó 'dī kã."

⁵ Īshíí Rēbékā ä'dä dī gōgõ ádá í 'deé, Īzákõ kã'dá dī glēmē bī gēsē újū í ngá áyà nè Ésõ kã. Īshíí ká löwó è 'deé, Ésõ kānjā änjā bīñjī dī löwó lāmbā nĩ ká ádá gēné ätā nĩ dõjõ nĩ kã nèè, ⁶ Rēbékā lēmē bī gēsē újū í ngá áyà nè Jákõ'bõ ä'dä, "Äzá ókõ 'de, mógó símbí ádá í 'deé, bēbé ĩ kã'dá dī glēmē bī ònjõ ĩ Ésõ kã, ⁷ ÿí nèè, änjā bīñjī níí, ũfü wáwá, ĩshíí níí, èné ätā èyí òjõ níí, älä kélē nõshó äyā è 'deé, èpē kälā ádá èyí ä kã, bī èpē níí, èpē òshó, ĩshíí níí, èpē ä ndüpú ètè äpá dī mūmü Mbájá BĒBĒ ärä ägá ká löwó è 'deé, èpē kīlī dó'bó 'dī kã. ⁸ Ätāsh yāä, ógõ ádá í 'deé, mä lēmē bī úmü ä kã gõzõ yāä, lītī ámā, ĩshíí níí, älä ũngú nĩ, äpá dā'bā ádá í 'deé, mlēmē bī úmü ä kã. ⁹ Änjā dī è 'deé, nūlú nĩ gī kã è'dē ä kã níí, èné rōmó glözõ kótõ èné òjõ bī ámā níí, mālā kélē nõshó äyā è 'deé, bēbé ĩ kälā ádá èyí ä kã, ¹⁰ ĩshíí níí, èné änjā bī bēbé ĩ níí òshó, ĩshíí níí, ũpú úmü ká úgú è 'deé, kīlī dó'bó 'dī kã."

¹¹ Jákõ'bõ ïpī bī yāngā nè ä'dä, "Bíbí kángá gbõgbõ ònjõ mā Ésõ, ĩshíí mēngá ámä nèè, bíbí äzá gbõgbõ mā ní. ¹² 'Déé bēbé mā lõtõ gbõgbõ mā ĩshíí 'deé, òkõ äná yāä, ä ndāsá ámä äpá ká bēbé tñgbā, ĩshíí ä yūpú ámā 'dī, ä ndlējē ámā nè."

† Èsékē: Ká lēmē Ībrū nèè, ïlī èyí ä'dä, glātā lōwó. †† Sítīnā: Ká lēmē Ībrū nèè, ïlī èyí ä'dä, kójó ärä. ‡ Rēbótõ: Ká lēmē Ībrū nèè, ïlī èyí ä'dä, glēsé úgú, 'dī yāä, kólõ.

†† Bīrīshé'bā: Ká lēmē Ībrū ïlī èyí ä'dä, tītī ũyū gónjõ yōshõ.

¹³ Yāngá nî ìpì bì ètè ǎ'dǎ, "Lítí áamá, á'bà níí, ètè lèjè í yāngá ǎ'dá ó'dò má. Àlǎ tá ǎyá è 'déé, mà lèmé bì úmù ǎ kǎ, ǎnjǎ éné éné nî gí òjò bì áamá."

¹⁴ Íshíí ǎnjǎ éné kótó éné nî gí òjò ǎ'dè bì yāngá nē, íshíí yāngá nî ǎlǎ kélè nōshó tá ǎyá è 'déé, bēbé nî kǎlǎ ádá èyí ǎ kǎ. ¹⁵ Íshíí Rēbékǎ ǎngǎ glōzò tēndè ká rōngbó gēsè újū í ngá áyá nē Éso 'déé, kǎ'dá áyá nî mómò yò kǎ, íshíí òrò ǎpá ká òbó gēsè újū í ngá áyá nē Jákò'bò.

¹⁶ Rēbékǎ ìkǎpǎ tǎlǎ éné ǎpá ká ìkéké nî íshíí ó'dò nî.

¹⁷ Íshíí Jákò'bò éné kélè nōshó nî, íshíí kpǎ'bákǎ í 'déé, yāngá nî kǎlǎ kǎ ǎnjǎ ǎ'dè bì bēbé nē.

¹⁸ Íshíí Jákò'bò ǎ'dǎ, "Bǎbá."

Íshíí bēbé nî ǎ'dǎ, "Íyòò, úmù 'bí yǎá, lítí áamá?"

¹⁹ Jákò'bò lèmé bì bēbé nē ǎ'dǎ, "Ámà rōngbó gēsè újū í ngá áyá í Éso. Mǎlǎ ùngú nî tá ǎyá è 'déé, klémè bì áamá kǎ. ǎnjǎ òrò níí, óshó ǎtǎ ìlǎmbǎ í ngá áamá 'déé, mǐ'dí ǎ kǎ, íshíí níí úpú áamá."

²⁰ Ízákò újū gēsè újū í ngá áyá nē ǎ'dǎ, "È kǎ ǎlǎ ǎyá 'dè 'déé, kókò wáwá nî gēyè ǎtǎ kǎ yǎá, lítí áamá?"

Íshíí Jákò'bò ìpì bì ètè ǎ'dǎ, "Mbájá BĒBĒ ǎrǎ í kǎlǎ 'déé, ìlǎmbǎ nî kōzò bì áamá kǎ."

²¹ Íshíí Ízákò lèmé bì Jákò'bò ǎ'dǎ, "Ójò 'bákǎ ǎpá gbōgbō ǎrǎ má níí, mlótò úmù 'dé yǎá, lítí áamá, ká ádá è níí, mókò nēè, kútú dú úmù nî gēsè újū í ngá áamá Éso yá, wǎlǎ ǎzá ètè ní yǎ?"

²² Jákò'bò òjò 'bákǎ ǎpá gbōgbō ǎrǎ bēbé nē Ízákò, íshíí bēbé nî lōtò ètè íshíí ǎ'dǎ, "Lèmé nî lèmé Jákò'bò, íshíí nēè ìkéké nî ìkéké Éso." ²³ Òkò ètè ǎnǎ 'dǎ, ká ádá bíbí ǎ ìkéké nî tá ǎyá è ká ónjò nî Éso, ǎtǎsh yǎá, òjò úpú ètè. ²⁴ Íshíí nēè, újū ètè ǎ'dǎ, "Dú úmù nî gēsè újū í ngá áamá Éso?"

Íshíí ìpì bì ètè ǎ'dǎ, "È kǎ nî áamá."

²⁵ Bēbé nî ǎ'dǎ, "Lítí áamá, éné ǎtǎ wáwá í ngá áyá í bì áamá níí, mōshó, íshíí níí, mǐpú úmù."

Jákò'bò éné ǎtǎ nî bì ètè, íshíí òshó, íshíí ǎnjǎ ìjǐ gēsè ǎyá bì ètè, íshíí òmò ǎpá ògò èyí. ²⁶ Íshíí bēbé nî Ízákò lèmé bì ètè ǎ'dǎ, "Ójò 'bákǎ níí, ósó kálá má 'dé yǎá, lítí áamá."

²⁷ Íshíí Jákò'bò ǎnjǎ ǎyá nî íshíí òsó kálá nî, íshíí ká lówó è 'déé, Ízákò kǔñǔ bǎnǎ tēndè ká Jákò'bò ǎ kǎ nēè, úpú ètè, íshíí ǎ'dǎ,

"Ó, bǎnǎ ǎrǎ gēsè újū í ngá áamá òjò tá jéé,

ǎyá bǎnǎ glǎwǎ 'déé,

Mbájá BĒBĒ ǎrǎ ǎgá kǔpú ǎ kǎ.

²⁸ Mǎ yōwō mēshè ká Mbájá níí, ǎlǎ nǐnjǐ ǎshè mǐmù òrò níí, rǔvú glǎwǎ í ngá áyá í,

íshíí níí, éné gōzò bǔbǔ glǎwǎ bì úmù níí, úfù nōshó nî góvó nî ǎ'dè,

íshíí níí, óvò ózó, ǎcǎ ògbó ká ìnǎ'bǎ ká ádá è níí,

ǎlǎ ká rǎnjǎ ǎyá nî ǎ'dè.

²⁹ Mǎ yōwō mēshè ká Mbájá níí, gǎlǎ yómó jǔjǔ mómò ǎlǎ nētè bì úmù,

íshíí ndǎkpá únú jǔjǔ èpè ìgì bì úmù,

íshíí níí, á'dǎ bēbé ǎrǎ ónjò í gí,

íshíí níí, kótó ngǎngá ká yāngá í únú jǔjǔ èpè ìgì bì úmù,

íshíí níí, lèjè ndǎkpá è 'déé, kǎ ndlèjè úmù ǎ kǎ,

íshíí níí, úpú yómó è 'déé, kǎ ndǔpú úmù ǎ kǎ."

³⁰ Íshíí ká úgú 'déé, Ízákò kōyó kēshè ká gǔpú Jákò'bò, íshíí tǎmǎ 'dè 'déé, kǎnjǎ kēshè dǐ mǐmù bēbé nē íshíí ǎ kǎ nēè, ónjò nî Éso òjò ǎshè dǐ lówó ìlǎmbǎ níí.

³¹ Éso ǎlǎ tá kélè nōshó è ngá èpè, íshíí éné òjò ǎ'dè bì bēbé nē. Íshíí lèmé bì ètè ǎ'dǎ, "Bǎbá, ǎnjǎ òrò níí, óshó ǎtǎ ìlǎmbǎ í ngá áamá, íshíí níí úpú áamá." ³² Íshíí bēbé nî Ízákò újū ètè ǎ'dǎ, "Úmù nî 'bǐ?"

Íshíí ìpì bì ètè ǎ'dǎ, "Ámà nî gēsè újū í ngá áyá í, rōngbó lítí ngá áyá í Éso."

³³ Íshíí Ízákò òjò rǎyǎ gōsǐ'dí nî ǎtǎ íshíí ǎ'dǎ, "'Bí kéné ǎtǎ wáwá nî kójò ǎ'dè bì áamá, íshíí 'déé mōshó, ká lówó è 'déé, kójò dó'bó 'dǐ kǎ? Íshíí 'déé, mǐpú ètè ǎ kǎ, íshíí tǎmǎ dú nēè, ǎ ndǔpú ètè."

³⁴ Ká lówó è 'déé, Éso kōgò ádá í 'déé, bēbé nē klémè ǎ kǎ nēè, òrò ká gōrò lèmé nē, íshíí ǎrǎ nî èlè 'dǐ, íshíí lèmé bì bēbé nē ǎ'dǎ, "Úpú mēngá áamá tá ǎtǎsh yǎá, bēbé má."

³⁵ Íshíí bēbé nî ǎ'dǎ, "Ónjò í ǎnjǎ áamá, íshíí mǐpú ètè mǐshíí."

³⁶ Éso ìpì bì bēbé nē ǎ'dǎ, "Dú dírí nî Jákò'bò †, ká ádá ǎnjǎ áamá ká dǐtǐ èyí lǔwú rōmó, kpéé nēè, Éné ùngú í 'déé, ká yènè bì rōngbó kótó ngǎngá níí kǎ ǎshè áamá, íshíí 'bákétǎ nēè, òjò ǎnjǎ úmù, íshíí yǔpú í 'déé, bíjǎ ká ndǔpú áamá ǎ'dè ǎ kǎ nēè, úpú ètè ǎ'dè íshíí." Íshíí Éso újū bēbé nē tówó ǎ'dǎ, "Á'bǎ bédé yǔpú è, ǎ'dǎ ǎpá ká ádá ǎrǎ má 'dǐ?"

³⁷ Ízákò ìpì bì Éso ǎ'dǎ, "Mǎlǎ ètè mǎpá ká bēbé ǎrǎ í, íshíí mǎlǎ ónjò nî gí tírí mǎpá ká bōrò í ngá áyá nî, íshíí mówó mēshè ká Mbájá níí, ǎ'dǎ ngá áyá nî ózó, íshíí ìnǎ'bǎ ká ádá è níí, ǎlǎ ká rǎnjǎ ǎyá nî ǎ'dè, ǎtǎsh yǎá, bédé ùngú è 'déé, mà ndǎlǎ bì úmù ǎ kǎ nēè, ngá yǎá, gēsè újū áamá?"

³⁸ Íshíí Éso újū bēbé nē ǎ'dǎ, "Bǎbá, yǔpú í ngá áyá í tá 'bǎlǎ? Úpú mēngá áamá ógbó ǎ'dè." Íshíí èndè gōrò nî ká gōrò lèmé nē. ³⁹ Íshíí bēbé nî Ízákò òjò ìpì bì ètè ǎ'dǎ, "Dǐ klǎ'dá í ngá áyá í nēè, bǔbǔ èyí, ǎ yǎ'dǎ gōzò bǔbǔ glǎwǎ 'dǐ, íshíí nǐnjǐ ǎ yǐ'dǐ òtò yò 'dǐ. ⁴⁰ Á ndǎshǎ òtò ògò góvó sèpè í ngá áyá í, íshíí á ndǎ'dǎ bōrò ká ónjò í, íshíí nēè, ká úgú è 'déé, ùngú ká ndǔtò áyá íshíí ǎ kǎ nēè, á ndǐshíí ó'dò í, ǎshè ìlǐ ìlǐlǐ í ngá áyá nî."

Jákò'bò ǎ yǔlǔ ǎnjǎ ká Lǎbǎnǎ

⁴¹ Éso èndè gísí ónjò nē Jákò'bò ká ádá è 'déé, bēbé èpè ìgì kǔpú ètè ǎ kǎ. Íshíí lèmé ǎpá ìlǐ nē ǎ'dǎ, "Úgú ìrǐ ká bēbé má ìjǐ íshíí, ǎtǎsh yǎá, mà ndǔfú ónjò má Jákò'bò bíyí ìrǐ bēbé ǎgǎ."

⁴² Íshíí ká lówó è 'déé, krǎshǎ dǎ'bǎ ádá ká Éso bì Rēbékǎ kǎ nēè, Rēbékǎ òpó ndǎkpá ǎpá ògò òbó gēsè újū í ngá áyá nē Jákò'bò íshíí lèmé bì ètè ǎ'dǎ, "Ká úgú è 'déé, ónjò í Éso ǎ yǐnjǐ ádá gǔfú úmù yǎá, kóbó kélè úgú ǎ yǎlǎ ètè. ⁴³ ǎtǎsh yǎá, ǎlǎ tá ǎyá è 'déé, mà lèmé bì úmù ǎ kǎ yǎá, lítí áamá, úlú gēyè ǎnjǎ ká úwú í Lǎbǎnǎ ǎpá mbērè Hǎrǎnǎ, ⁴⁴ níí á'dǎ yò gǎǎ ìgì ká úgú è 'déé, shēshè lèpè ónjò í kǎ ndrǐsǐ níí kǎ. ⁴⁵ 'Déé shēshè lèpè ónjò í krísí íshíí 'déé, ètè kílǐ ádá ùngú í 'déé, kǎlǎ ǎpá áyá nî kǎ íshíí yǎá, mà ndǔpó mǎpá ògò í

† Jákò'bò: Gǎdǎ èyí ìyí ǎyá, "ǎkǎbǎ" ká lèmé Íbrú nî ìlǐ èyí ǎ'dǎ tǎnjǎ.

níí, lúwü ójò. Má ndlǐgbí dārā ìgí tírí rǒmó mēshé áamá ká ájā 'bālā ká ádá ngā?"

⁴⁶ Íshíí Rēbékā lēmē bí Ízákò á'dā, "Mlānā áshá nī ká ádá àrā lūkpú Ítí nī mīshí. 'Déé Jákò'bò tǐí éndé èshé ká Ítí nī gí yǒmó úgú yākā yāā, dūrū è 'déé, mā ndāshá nī nēē, āzā nī."

Jákò'bò à yūlū ānjā ká Lābānā

28 Ízákò ádá Jákò'bò tǐshíí ùpú ètè, tǐshíí lēmē bí ètè á'dā, "Á'bā gǐjǐ éndé èshé ká yǒmó Kānānā á'dā.

² Ánjā 'bákétā dā'bā úgú è Pādānā Áramā ká bēbé yāngá ì Bētēwélē, tǐshíí níí, ìjǐ 'bālā èshé ká kǒtò lūkpú ká ūwú ì Lābānā. ³ Mā yōwō mēshé ká Mbájá 'déé, Kǒnjó kǒtò ká ũngú nī gí tírí tǐshíí á ká, níí ùpú úmü tǐshíí níí, ūwü gēlè kǒtò bí úmü níí, á'dā ápá ká bēbé gēlè yǒmó jǔjǔ mǒmó. ⁴ Mā yōwō mēshé ká Mbájá níí, ùpú úmü ká kǒtò ìlǐ kǒtò kóshó í ngá áyā tǐ tá áyā è 'déé, kǔpú Ábrāyímǐ á ká, tǐshíí níí, bǔbǔ yākā 'déé, Mbájá kēnē bí Ábrāyímǐ 'déé, máshá má'bā è'dē áyā jǔjǔ gādā nī ká, níí á'dā ápá ká shǐkǐ ũngú áyā ìgí."

⁵ Òkò 'déé, Ízákò ká'bā Jákò'bò 'déé, kānjā Pādānā Áramā ká Lābānā gēsē újū ká Bētēwélē 'déé, kēshé ká yǒmó Áramā nī ká. Lābānā nī ónjò Rēbékā, tǐshíí Rēbékā nī yāngá Jákò'bò, tǐshíí Èsò.

⁶ Èsò ògò á'dā Ízákò ùpú Jákò'bò tǐshíí á'bā ètè níí, ānjā Pādānā Áramā, ká ádá gǐjǐ éndé èshé yō, tǐshíí ká úgú è 'déé, kǔpú ètè á ká nēē, lēmē bí ètè gónjò níí, á'bā gǐjǐ éndé èshé ká yǒmó Kānānā á'dā. ⁷ Èsò òkò nēē, Jákò'bò ògò ádá ká bēbé nē, tǐshíí yāngá nē, tǐshíí ānjā Pādānā Áramā tǐshíí. ⁸ Èsò òkò nēē, shēshé lēpē bēbé nē, Ízákò èlè ápá ká lūkpú Kānānā 'dǐ. ⁹ Íshíí ānjā ká Ūsmāyínǐ gēsē újū ká Ábrāyímǐ, tǐshíí tǐjǐ gēsē éndé í ngá áyā nī Mālātā lúmü Nēbāyótò gēsē újū ká Ūsmāyínǐ á ká, ápá gbōgbō àrā lūkpú è 'déé, krò'bò ìgí sārā ká.

Jákò'bò líyí ápá Bétēlē

¹⁰ Jákò'bò ānjā èshé Bírǐshé'bā, tǐshíí à yānjā mbéré Hārānā. ¹¹ Íshíí rāyá bēdé úgú è, tǐshíí à yēbē ádá gǐndí nē, ká ádá ájā nī ũkū tǐshíí. Íshíí èné 'bālā èshé ká ānjā è 'déé, ká yō ká, tǐshíí áká jǔjǔ nē è'dē, tǐshíí ìndí á'bā ká úgú yāngá. ¹² Jákò'bò òkò sélǐmǐ òtò ìlǐ líyí èshé bǔbǔ tǐgí mǔmü òrò, tǐshíí kǒtò grǒnò ká Mbájá à lówó òtò è'dē, à yānjā mǔmü òrò, tǐshíí à lúsú ānjā bǔbǔ. ¹³ Íshíí Mbájá BĒBĒ àrā āgá rǔtú á'bā jǔjǔ sélǐmǐ nī ápá òrò yō, tǐshíí á'dā, "Ámā BĒBĒ àrā ì, Mbájá àrā bēbé ì Ábrāyímǐ, tǐshíí Ízákò. Mā ndǔbǔ úgú í 'déé, kíndí ká'bā è'dē à ká bí úmü, tǐshíí bí kǒtò ìlǐ kǒtò kóshó í ngá áyā tǐ. ¹⁴ Jǔjǔ kǒtò ìlǐ kǒtò kóshó í ngá áyā tǐ à ndǒgò áyā lúwú, tǐshíí má ndlēsé máná dǐ gǔkǔ ájā, tǐshíí dǐ gǐgí ájā lǐtǐ, tǐshíí ló'dò, tǐshíí mā ndǔpú ndákpá í 'déé, ká jǔjǔ bǔbǔ à ká tírí mótò ògò ì, tǐshíí òtò ògò kǒtò ìlǐ tǐ. ¹⁵ Ámā mā gbōgbō àrā ì, mā ndēgbē áyā tǐ mótò dǐ úgú è 'déé, ká ndlówó kǒtò è'dē à ká tírí, tǐshíí mā ndēné úmü dlǔwü dǒjò dǐ úgú à, ká ádá mā yā'bā úmü 'dǐ, tǐgí ká úgú è 'déé, mā ndālā ũngú è 'déé, móshò úmü ká ádá èyí á ká."

¹⁶ Ká lówó è 'déé, Jákò'bò kǒrò kēshé ká 'bí'bí nī tǐshíí á ká nēē, tǐnjí ápá ìlǐ nē á'dā, "Dú Mbájá BĒBĒ àrā āgá à dǐ úgú à, tǐshíí mókò máná mēshé sārā 'dǐ." ¹⁷ Íshíí mbāwā òjò ũkū ápá ìlǐ nī tǐshíí á'dā, "È ká nī dǐ úgú è 'déé, ká ndǔkú mbāwā ápá ìlǐ ndákpā. Tāmá dú è ká Mǒmó ká Mbájá, tǐshíí ákpā tǐjǐ mǔmü òrò nī kákā."

¹⁸ Íshíí ká fírí kílǐkǒnjó nī nēē, Jákò'bò èné ānjā í 'déé, ká ká jǔjǔ nē è'dē à ká, tǐshíí úsú sháá ānjā òrò, tǐshíí újū yūyū ápá jǔjǔ èyí. ¹⁹ Íshíí ásá dírí úgú í yāngá nī Bétēlē † tǐshíí sārā nēē, dírí ètè góvó mbéré yāngá nī Lúzū.

²⁰ Íshíí Jákò'bò òshò Mbájá á'dā, "'Déé úmü ká ndā'dá gbōgbō àrā mā níí, á yēgbē áamá ká lówó í 'déé, mā yānjā nī ká, tǐshíí níí, á yǐjǐ nōshó, tǐshíí tēndé bí áamá, ²¹ níí mlúwü mójò mǒmó ká bēbé mā gǒzò nī yāā, á ndā'dá Mbájá BĒBĒ àrā mā, ²² tǐshíí ānjā í 'déé, mǔsú sháá mǎpá òrò à má'bā ká nēē, à ndā'dá ápá ká mǒmó í ngá áyā tǐ, tǐshíí tá ũngú è 'déé, ká ndēné bí áamá ká nēē, mā ndǒnjó ìlǐ èyí kpú, tǐshíí mā ndēné 'bālā mēshé è'dē bí úmü."

Jákò'bò à rāyá Pādānā Áramā

29 Jákò'bò á'dā dǐ glówó nī kpǒrò, tǐshíí rāyá ápá dā'bā úgú ká ndákpá è 'déé, ìgí ká dǐ gǐgí ájā nī ká. ² Íshíí ká úgú è kásá mǔmü nē ká nēē, òkò tǐtǐ ũyū à ìlǐ glāwā, tǐshíí tǒtò glǒvò jǔjǔ ndǐlǐnjǐ ìndí òtò gbōgbō tǐtǐ ũyū nī. Íshíí ānjā í 'déé, ká yúsú kǎpá ákpā tǐtǐ ũyū nī ká nēē, ānjā nē. ³ Íshíí ká úgú è 'déé, ndǐlǐnjǐ nī gí lǒvò tírí tǐshíí yāā, yǒmó gácá ìgí à ndǐlǐnjǐ ānjā nī èshé ákpā tǐtǐ ũyū nī, tǐshíí à yágá ũyū nī bí ndǐlǐnjǐ nī gí, tǐshíí à ndǐlǐnjǐ ānjā nī ápá ákpā tǐtǐ ũyū nī tówó.

⁴ Íshíí Jákò'bò ũjū yǒmó gácá ndǐlǐnjǐ nī gí á'dā, "È ká mēshé 'dē yāā, ónjò mā gǐ?"

Íshíí òjò ìpǐ bí ètè á'dā, "Ágá mēshé mbéré Hārānā."

⁵ Íshíí ũjū ìgí á'dā, "Mókò újū í 'déé, dírí nī Lābānā lǐtǐ kóshó ká Nāwóro à ká máná mīshí?"

Íshíí òjò ìpǐ ètè á'dā, "Íyōō, mǒkò ètè máná mīshí."

⁶ Íshíí Jákò'bò ũjū ìgí á'dā, "Ètè áyā 'dē?"

Íshíí òjò ìpǐ bí ètè á'dā, "Ètè gǒzò nī, tǐshíí gēsē éndé í ngá áyā nī Rēkélā ká yácá ndǐlǐnjǐ nī dǒjò nī kāsh ká."

⁷ Íshíí lēmē bí ìgí á'dā, "Mókò 'dé, ájā nī tá góvó nī, è ká āzā úgú gǒvò ndǐlǐnjǐ nī gí ní. Mágá ũyū bí ndǐlǐnjǐ nī gí, tǐshíí níí, ménggē ìgí mánjā níí, òshó ũngú."

⁸ Íshíí òjò ìpǐ bí ètè á'dā, "Bā 'dǐ, mā ndā'dá dǐ úgú à tǐgí ká úgú è 'déé, ká ndǒvò ndǐlǐnjǐ nī gí tírí, tǐshíí úgú è à ndǐlǐnjǐ ānjā nī èshé ákpā tǐtǐ ũyū nī. Íshíí biyí èyí níí, āgá mā ndāgá ũyū nī bí ndǐlǐnjǐ nī gí níí òmò."

Jákò'bò à lāndá ká Rēkélā

⁹ Ká lówó è 'déé, Jákò'bò kátá lēmē ádá nī ká yǒmó gácá nǐlú nī gí ká nēē, Rēkélā rāyá ká ndǐlǐnjǐ ká bēbé nē, ká ádá ètè nī gēsē éndé bēbé gácá ndǐlǐnjǐ. ¹⁰ Íshíí ká lówó è 'déé, Jákò'bò kǒkò Rēkélā gēsē éndé ká ũwü nē Lābānā tǐshíí ndǐlǐnjǐ ká ũwü nē ká nēē, ānjā lūkú ānjā nī èshé ákpā tǐtǐ ũyū nī, tǐshíí āgá ũyū bí ndǐlǐnjǐ ká ũwü nē. ¹¹ Íshíí Jákò'bò òsó kálá Rēkélā, tǐshíí òrò ká gǒrò lēmē nē. ¹² Jákò'bò lēmē bí Rēkélā á'dā, èpē gēsē

† Bétēlē: Ká lēmē Íbrū ìlǐ èyí á'dā, Mǒmó ká Mbájá.

újū ká lõmó bēbē nī, ʔshíí gēsē újū ká Rēbékā. ʔshíí Rēkélā ūlū ānjā lēmē bī bēbē nē.

¹³ ʔshíí ká lõwó è 'deé, Lābánā kōgó ádá ärä Jákõ'bõ gēsē újū ká lúmū nē kā nēē, ūlū gēyē ānjā ngá áyā nī, ʔshíí ūmbú ètē āpá shēshē lépē nē, ʔshíí ősó kálá nī, ʔshíí ēné ètē ānjā mōmō í ngá áyā nē. ʔshíí Jákõ'bõ lēmē ádá ūngú è tírí 'deé, kālā ärä nē kā bī ètē. ¹⁴ ʔshíí Lābánā lēmē bī ètē ā'dā, "Dú ūmū nī lõmó mā." ʔshíí Jákõ'bõ ā'dā mōmō í ngá áyā igī 'bālā shēshē.

Jákõ'bõ ä yījī Léyā ʔshíí Rēkélā

Ká lõwó è 'deé, Jákõ'bõ kālā 'bālā shēshē kã'bã mōmō ká Lābánā ʔshíí nēē, ¹⁵ Lābánā lēmē bī ètē ā'dā, "Á ndālā nētē nī bī ámä tāmá jájá ká ádá è 'deé, ūmū nī lõmó mā kã? Á yēbē ádá è níí, mēnē ngā bī ūmū mápá biyí nētē í ngá áyā ʔ?"

¹⁶ Á'dá ká Lābánā rōmó kōtō lūkpú, dírí rónjbo ágbē kã nī Léyā, ʔshíí dírí gēsē ágbē kã nēē, Rēkélā. ¹⁷ ʔshíí mbädä äzá ká mūmū Léyā ní, ʔshíí nēē, mbädä nī äká è ngá Rēkélā, ʔshíí gōkō āpá ē'dē özō ngé. ¹⁸ Jákõ'bõ älä ádá ärä Rēkélā nē, ʔshíí ā'dā, "Mā ndālā nētē nī bī ūmū, igī ílí sālā lēmbē rōmó ríní, ká ádá ärä öbó gēsē éndé í ngá áyā ʔ Rēkélā."

¹⁹ ʔshíí Lābánā ā'dā, "Gözö nī nēē, mā ndä'bã ètē bī ūmū níí, ijī ètē, ötö ká è 'deé, mā ndēné ètē bī bēdē újū è kã. Ätāsh yää, á'dá á'bã tá ngá ámä dí úgú ä."

²⁰ Jákõ'bõ älä nētē nī igī ílí sālā lēmbē rōmó ríní, ká ádá ärä Rēkélā, ʔshíí nēē, tågá ríní nī ögö bī ètē 'dí, ká ádá älä ádá ärä Rēkélā nē.

²¹ ʔshíí Jákõ'bõ lēmē bī Lābánā ā'dā, "Úgú gälä nētē í ngá ámä bī ūmū öyó ʔshíí, ätāsh yää, éné gēsē éndé nī bī ámä, ká ádá mā yēbē ádá è níí, mácá ärä ägá ká ngá ètē."

²² Ätāsh yää, Lābánā älä nōshó jónjō gbélé, ʔshíí ädá ndäkpá í 'deé, ká dā'bã úgú yāngā kã tírí āpá ē'dē.

²³ ʔshíí nēē, ká lílí úgú nī nēē, Lābánā ēné gēsē éndé í ngá áyā nē Léyā bī Jákõ'bõ, ʔshíí äcá ärä èpē igī ká ngá ètē. ²⁴ ʔshíí Lābánā ēné gēsē éndé böörö í ngá áyā nē 'deé, dírí nī Zílfā kã bī Léyā äyā böörö bī ètē.

²⁵ ʔshíí ká lõwó è 'deé, úgú nī kã ndēré nī kã nēē, Jákõ'bõ ökö Léyā ā'dá ā'bã gbögbö ärä nē, ʔshíí öjö lēmē bī Lābánā ā'dā, "È kälā āpá ámä nī ngā? Äzá mä'dá dí gälä nētē nī bī ūmū ká ádá ärä Rēkélā nī? Änjbã ámä ká ádá ngā?"

²⁶ Lābánā ipi bī ètē ā'dā, "Äpá dā'bã kíyí í ngá áyā ägá nēē, ä ndijī rónjbo gēsē éndé è kã kpéé, ʔshíí níí, úgú è ijī öbó ágbē kã." ²⁷ ʔshíí lēmē bī ètē ā'dā, "Á'bã 'deé, sālā lēmbē rōmó 'bī'bí gälä köbö kélé úgú grö'bõ ärä è kã, kóyó kishí yää, mā ndēné gēsē ágbē kã bī ūmū tówó, ʔshíí níí biyí éyí älä nētē bī ámä ká sālā lēmbē rōmó ríní tá tówó."

²⁸ ʔshíí Jákõ'bõ älä ätāsh, älä sālā lēmbē rōmó 'bī'bí ká Léyā, ʔshíí Lābánā öjö éné Rēkélā bī ètē níí, ā'dá āpá ká iyí ömō nī. ²⁹ ʔshíí Lābánā öjö éné gēsē éndé böörö í ngá áyā nē Bīlāhā bī Rēkélā. ³⁰ ʔshíí Jákõ'bõ äcá ärä èpē igī ká Rēkélā tánē, ʔshíí älä ádá ärä Rēkélā ötö ká Léyā ʔshíí. ʔshíí älä nētē nī bī Lābánā tá tówó igī ílí sālā lēmbē rōmó ríní.

Kōtō ílí Jákõ'bõ

³¹ Ká lõwó è 'deé, Mbájá Bēbē ärä ägá kōkō Jákõ'bõ kälā ádá ärä Léyā 'dí kã nēē, éné gākā kōtō bī ètē, ʔshíí nēē, älä Rēkélā āpá ká kōtō. ³² ʔshíí Léyā ūkpú, ʔshíí äkä gēsē újū, ʔshíí öjö äsá dírí nī Rúbēnē †, ʔshíí ā'dā, "Ká ádá è 'deé, Mbájá Bēbē ärä ägá kōkō áshá lolö ngá ámä ʔshíí ä kã nēē, dú bēbē ömō mā, ä ndälä ádá ärä mā èshē dí biyí è kã."

³³ ʔshíí ūkpú tówó, ʔshíí äkä gēsē újū ʔshíí ā'dā, "Mbájá Bēbē ärä ägá ögó ádá è 'deé, kälā ádá ärä mā 'dí kã ʔshíí, ätāsh yää, ūwü bēdē gēsē újū è bī ámä tówó." ʔshíí öjö äsá dírí nī Sīmóní ††.

³⁴ ʔshíí Léyā öjö ūkpú tówó, ʔshíí äkä gēsē újū, ʔshíí ā'dā, "Bákétā kã nēē, rōmó mā, ä ndlōngö ärä nē ā'bã ámä, ká ádá máká tötö kōtō ngāngá bī ètē mishí." ʔshíí öjö äsá dírí nī Léví. ‡

³⁵ ʔshíí ūkpú tówó, ʔshíí äkä gēsē újū, ʔshíí öjö äsá dírí nī Júdá ††, ʔshíí ká lõwó è 'deé, kākā ètē ʔshíí ä kã nēē ā'dā, "Ká lõwó è kã nēē, mā ndrēbé dírí Mbájá Bēbē ärä mā." ʔshíí öjö rütü èshē ká yākā nī.

30 ʔshíí ká lõwó è 'deé, Rēkélā kōkō ärä nē èpē kākā kōtō bī Jákõ'bõ 'dí kã nēē, èndē gälä lüyú āpá ká bēyē lúmū mōmō nē, ʔshíí lēmē bī Jákõ'bõ ā'dā, "Déé máká kōtō bī ūmū 'dí yää, mā ndlíí í nē."

² Ó'dö Jákõ'bõ ēgbē āpá ká Rēkélā ʔshíí ā'dā, "Ámä mázá Mbájá ní, ká ádá ètē kátá yākā nī kēshē áyā ʔ."

³ ʔshíí Rēkélā ā'dā, "Éndé böörö í ngá ámä Bīlāhā ètē kākā, mácá ärä igī ká ngá ètē níí, äkä kōtō bī ámä níí, mülü igī."

⁴ ʔshíí Rēkélā éné éndé böörö í ngá áyā nē Bīlāhā bī Jákõ'bõ níí, ā'dá āpá ká iyí ömō nī. Jákõ'bõ ʔshíí Bīlāhā öjö äcá ärä èpē igī, ⁵ ʔshíí Bīlāhā äkä gēsē újū, ⁶ ʔshíí Rēkélā ā'dā, "Mbájá rötó ádá nī äyā è 'deé, mā yēbē ádá éyí ä kã ʔshíí, ká ádá ögö gläyā äkpā í ngá ámä, ʔshíí 'deé, küwü gēsē újū yākā bī ámä kã." È ngā dūrū è 'deé, kásá dírí lítí nī Dénā †† kã.

⁷ Bīlāhā öjö ūkpú tówó ʔshíí äkä dí rōmó gēsē újū è kã bī Jákõ'bõ. ⁸ ʔshíí Rēkélā ā'dā, "È kã äzá lâ'bã nē 'deé, mlä'bã ká lúmū mā kã ní, ʔshíí mēnē ètē mélé mishí." ʔshíí äsá dírí lítí nī Náfátälé †††.

⁹ Ká lõwó è 'deé, Léyā kōkō ärä nē èpē kērütü kēshē ká yākā nī ʔshíí ä kã nēē, éné éndé böörö í ngá áyā nē, Zílfā bī Jákõ'bõ níí, ā'dá āpá ká iyí ömō nī. ¹⁰ ʔshíí Zílfā äkä gēsē újū ká Jákõ'bõ. ¹¹ ʔshíí Léyā ā'dā, "È kã úlü gözö ádá ngā kälä ärä nē kápá ámä kátā." ʔshíí äsá dírí lítí nī Gádä †††.

¹² ʔshíí Zílfā äkä bēdē gēsē újū è tówó ká Jákõ'bõ.

¹³ ʔshíí Léyā ā'dā, "È kã köbö kélé úgú ngā ká yälä ámä kátā. Lūkpú nī ä ndäsá āpá ámä bēbē köbö kélé úgú." ʔshíí öjö äsá dírí lítí nī Äshírí §.

† Rúbēnē: Ká lēmē Íbrü nēē, ílí éyí ā'dā, gōkō gēsē újū.

†† Sīmóní: Ká lēmē Íbrü nēē, ílí éyí ā'dā, ndäkpā è 'deé, kã yögó ádá. ‡ Léví: Ká lēmē Íbrü nēē, ílí éyí ā'dā, grükú ūngú gónjō nī.

††† Júdá: Ká lēmē Íbrü ílí éyí ā'dā, mā ndrēbé Bēbē ärä mā.

††† Dénā: Ká lēmē Íbrü nī nēē, ílí éyí ā'dā, grötö ádá glätá nī.

†††† Náfátälé: Ká lēmē Íbrü nī nēē, ílí éyí ā'dā, lâ'bã. †††† Gádä: Ká lēmē Íbrü nī nēē ílí éyí ā'dā, gözö ūngú. § Äshírí: Ká lēmē Íbrü ílí éyí ā'dā, köbö kélé úgú.

¹⁴ Īshíí ká úgú grótó gémē nī nēē, Rúbēnē ānjā ílí glāwā, ĩshíí òkò bēdē gōzō gūkū gēpē ũngú è dírí èyí mándrākā, † ĩshíí ēnggē igi ōjō bī yāngá nē Léyā. Īshíí Rēkélā lēmē bī Léyā ā'dā, “Álā lōmó áyā ĩ níí, ĩjī bī áamá gēsē gōzō gūkū gēpē ũngú í 'déé, gēsē újū í ngá áyā ĩ kēnē kōjō ē'dē bī úmū ā kā 'dī.”

¹⁵ Īshíí nēē, Léyā ĩpī bī ètē ā'dā, “Rómó mà 'déé, kéné ètē kēshē áamá kā nēē, āsá 'dī? Á yēbē ádá gēnggē gōzō gūkū gēpē ũngú ká gēsē újū í ngá áamá tówó āpá jūjū èyí?”

Rēkélā ā'dā, “Gōzō nī 'déé, ēnggē bī áamá íshí yāā, Jákō'bō ā ndīndí ōgō ĩ kájā āpá biyí gōzō gūkū gēpē ũngú ká gēsē újū í ngá áyā ĩ.”

¹⁶ Īshíí ká lówó è 'déé, Jákō'bō kōjō kēshē glāwā ká lílí úgú nī kā nēē, Léyā ānjā āpá áyā nī ĩshíí lēmē bī ètē ā'dā, “Āngá áyā ĩ dī gīndí ōgō mà kájā, ká ádá mövó úmú ká gōzō gūkū gēpē ũngú ká gēsē újū í ngá áamá mīshíí.” Īshíí Jákō'bō ānjā ĩndí ōgō nī ká ètē njonjó āsh.

¹⁷ Īshíí Mbájá ĩyí āpá ká grājā ākpā ká Léyā, ĩshíí Léyā ōjō ũkpú, ĩshíí ākā dī sálā gēsē újū è kā bī Jákō'bō.

¹⁸ Īshíí Léyā ā'dā, “Mbájá ēnē gōzō ũngú bī áamá ĩshí, ká ádá è 'déé, mēnē gēsē éndé bōrō í ngá áamá bī rómó mà kā.” Īshíí ōjō āsá dírí lítí nī Īsākārā ††.

¹⁹ Léyā ũkpú tówó, ĩshíí ākā dī sálā lēmbē 'balā gēsē újū è kā bī Jákō'bō. ²⁰ Īshíí Léyā ā'dā, “Mbájá ēnē gōzō tēmbē bī áamá, ĩshíí 'bákētā nēē, rómó mà ā ndénē gūrū ärā áamá, ká ádá è 'déé, máká sálā lēmbē 'balā kōtō ngāngá bī ètē ā kā.” Īshíí ōjō āsá dírí lítí nī Zēbélúnū ‡.

²¹ Ēshē biyí è ngā nēē, ākā gēsē éndé, ĩshíí āsá dírí nī Dínā.

²² Īshíí Mbájá ĩŋí ádá ärā Rēkélā, ĩshíí ōgō grājā ākpā ngá áyā nī, ĩshíí ájá gbōlō yākā bī ètē. ²³ Īshíí Rēkélā ũkpú, ĩshíí ākā gēsē újū ĩshíí ā'dā, “Mbájá ēnē nēnē ndénē nī ēshē mūmū mà ĩshíí.” ²⁴ Īshíí āsá dírí lítí nī Jōzéfē ††, ĩshíí ā'dā, “Mā yōwō méshē ká Mbájá BĒBĒ ärā āgá níí, ũwū bēdē gēsē újū è tówó bī áamá.”

Jūjū nūlú ká Jákō'bō ā yōgō nī

²⁵ Biyí è Rēkélā kākā Jōzéfē ĩshíí nēē, Jákō'bō lēmē bī Lābánā ā'dā, “Á'bā áamá níí, mlúwū mánjā shīkī mómō è 'déé, méshē ē'dē ā kā. ²⁶ Ēnggē lūkpú ōmō mà gī, ĩshíí kōtō í 'déé, málā nētē nī bī úmū ká ádá ärā igi ā kā, ĩshíí níí, á'bā áamá mánjā ká ádá òkò tá nētē í 'déé, málā bī úmū ā kā íshíí.”

²⁷ Īshíí nēē, Lābánā lēmē bī ètē ā'dā, “Á'bā níí, mlémē ádá yākā bī úmū 'dé, mókō máná mīshíí nēē, mókō mótó ílí gēbē ádá †† nī nēē, Mbájá BĒBĒ ärā āgá ũpú áamá ōtō ōgō ĩshíí. ²⁸ Ātāsh yāā, lēmē ádá ũngú è 'déé,

ká yēbē ádá èyí ā kā níí, mēnē bī úmū mápá biyí nētē í 'déé, ká'dá dī gālā nī kā.”

²⁹ Īshíí Jákō'bō ĩpī bī ètē ā'dā, “Úmū ká ärā ĩ òkò tá nētē í 'déé, málā bī úmū ká úgú è 'déé, mà'dá dī gēg-bē ká nūlú í ngá áyā ĩ kā áná gōzō íshíí. ³⁰ Ká ádá ká úgú è 'déé, mójō 'dī kā nēē, nēnē dārā ĩ ōgō 'dī, ĩshíí 'bákētā nēē, nēnē dārā ĩ ōgō ōtō rōtō ĩshíí, ĩshíí Mbájá BĒBĒ ärā āgá ũpú úmū ōtō ōgō ũngú è tírí 'déé, málā kā, ĩshíí nēē, mà ndālā ũngú nī bī shīkī yōmó mómō è ngá áamá ká úgú 'dē?”

³¹ Īshíí Lābánā jūjū ètē ā'dā, “Á yēbē ádá è níí, mēnē ngā bī úmú?”

Īshíí Jákō'bō ĩpī ā'dā, “Á'bā gēnē bēdē ũngú è bī áamá ā'dá, mà yēbē ádá è níí, álā tá ũngú yākā bī áamá. Á'bā níí, mlúwū mápá ká bēbē gācā ndīlīŋí í ngá áyā ĩshíí níí, mà'dá tá ká gēgbē áyā igi. ³² Á'bā áamá níí, mlówó mótó kōkō ärā nūlú í ngá áyā ĩ kájā níí, mrōjō ndīlīŋí è 'déé, gbōgbō igi grōmbó nī, ĩshíí grōndó nī, ĩshíí glīlī nī ká tírí, ĩshíí ēnē è 'déé, gbōgbō igi grōndó nī, ĩshíí grōmbó nī ká tírí níí, ménggē igi mápá biyí nētē ngá áamá. ³³ Á ndōkō áamá dáná āpá ká gōzō ndākpā nī gālōgā. 'Déé úmú kōjō dī grā'bá dī ärā nūlú 'déé, kēnggē bī áamá āpá biyí nētē í ngá áamá kā 'déé, úmú kōkō tá ēnē è 'déé, gbōgbō nī krōmbó 'dī, ĩshíí krōndó 'dī, ĩshíí kīlī 'dī, wālā lítí ndīlīŋí è 'déé, kīlī 'dī, ká kōkō ärā nūlú í 'déé, kēnggē igi bī áamá kā 'dī yāā níí, ásá áamá āpá ká bēbē bīnī.”

³⁴ Lābánā ĩpī ā'dā, “Á'bā níí, ā'dá tá áyā è 'déé, klémē ā kā.” ³⁵ Īshíí ká lówó è 'déé, ájá nī kūkū dó'bó 'dī kā nēē, Lābánā ōjō kōkō ärā nūlú è 'déé, gbōgbō igi grōndó nī, ĩshíí grōmbó nī, ōgbó ká glīlī yōmó è kā jāngá ēshē ká sōkpō è kā níí, kōtō ngāngá í ngá áyā nē ègbē áyā igi. ³⁶ Lābánā ēnggē nūlú í ngá áyā nē, ĩshíí ānjā ēshē ká Jákō'bō, ĩshíí lówó tōtō 'bī'bī, ĩshíí Jákō'bō ā'dá tá ká gēgbē ká sōkpō nūlú ká Lābánā.

³⁷ Jákō'bō ēnggē grótó tībī lénggē slāgā kpīkpī è dírí èyí pāpōlārā, álmōndō, plánē, ĩshíí ōjō èsē krōkō ärā igi ndóro ndōrō ĩgí ká jónó èyí. ³⁸ Jákō'bō ēnggē gēsē lénggē kpīkpī nī gī, ĩshíí úsú ōtō dī mūmū kú'bú gōmō ũyū ká nūlú nī gī. Īshíí ká úgú è 'déé, lūkpú nūlú nī gī gōgō grō'bō ngāngá āngá áyā igi, ĩshíí 'déé, ōjō ká ádá gōmō ũyū, ³⁹ ĩshíí 'déé, rō'bō ärā èpē igi ā'bā dī mūmū lénggē kpīkpī nī yāā, kōtō è 'déé, kākā igi ā kā nēē, gbōgbō igi tírí ā ndā'dá grōndó nī ĩshíí grōmbó nī.

⁴⁰ Jákō'bō úsú 'brízí kōtō nūlú è kā tēndē níí, à'dá ká ärā èpē igi, ĩshíí nēē, 'déé sōkpō nūlú è ká Jákō'bō ā yīpī ílí mūmū igi ānjā dī úgú è 'déé, grōndó nūlú nī gī ká glīlī nūlú ká Lābánā ká ē'dē ā kā, ĩshíí ká ètē gbōlō yāngá kā nēē, Jákō'bō ālā gēlē jūjū nūlú āpá ká ádá ärā nē, ĩshíí ācá igi āpá ká jūjū slāgā nūlú è ká Lābánā ká 'dī. ⁴¹ Īshíí ká úgú 'déé, gónjó lūkpú nūlú nī gī ā yēbē ádá grō'bō ärā èpē igi yāā, Jákō'bō ā yēnggē lénggē kpīkpī nī gī āpá gbōgbō kú'bú ũyū nī gī, ĩshíí ā yūsú āpá dī mūmū igi, ká ádá è níí, rō'bō ärā èpē igi 'bákā ā'bā gbōgbō lénggē kpīkpī nī gī, ⁴² ĩshíí nēē, nūlú è 'déé, kōnjó 'dī kā nēē, úsú lénggē kpīkpī gī āpá dī mūmū igi 'dī. Ātāsh yāā, nūlú è 'déé, kōnjó 'dī kā, ānjā āpá kōkō ärā nūlú è ká Lābánā, ĩshíí gónjó yōmó è ká ōjō āpá

† Bēdē gōzō gūkū gēpē ũngú è dírí èyí mándrākā: Dā'bā gūkū gēpē ũngú yāngá nēē, ndākpā ĩŋí ā'dā 'déé, éndé ōshó yāā, ā ndūkpú nī. †† Īsākārā: Ká lēmē Ībrū nēē, ílí èyí ā'dā, gēnē gōzō ũngú bī ndākpā āpá biyí ũngú è 'déé, kālā kā. ‡ Zēbélúnū: Ká lēmē Ībrū nēē, ílí èyí ā'dā, gēnē gūrū ärā. †† Jōzéfē: Ká lēmē Ībrū nēē, ílí èyí ā'dā, gācá ũngú, ōgbó ká bēdē ũngú è. †† Gēbē ádá: Mbájá ēbē ádá è níí, ndākpā ā'bā gēbē ádá āpá ká ádá ũngú è 'déé, ká ndālā ärā nē gālōgā ká ā'dā, ĩshíí nēē, níí ĩyí tá āpá áyā nē gónjó nī. Ró'do Lēvítikusū 19:26; Dītrōnōmī 18:10-14.

kõkõ ärä nūlú è ká Jákõ'bõ. ⁴³ Ká gbõlõ è ngâ nēē, Jákõ'bõ lēshē ngé, ṽshíí jūjū nūlú í ngá áyà nī òjó à'dá gélē nī, à'dá ngá áyà nī ngāngá bõrõ, ṽshíí lūkpú èyí, ṽshíí jámālā gī, ṽshíí kēshē gī.

Jákõ'bõ ä yūlū ēshē ká Lābánā

31 ṽshíí Jákõ'bõ ògó ä'dā nēē, kòtõ ngāngá ká Lābánā ä yiyí, Jákõ'bõ ēngē nēē dārā bēbé èpē igí tírí 'déé, klēshē è'dē ä ká. ² ṽshíí Jákõ'bõ òkõ nēē, shēshē lēpē Lābánā èlē āpá áyà nē āyá sārā è ká 'dī.

³ Mbájá Bēbē ärä ägá lēmē bī Jákõ'bõ ä'dā, "Lúwú án-já mómõ ká bēbé î gī níí, má'dá ká lómó î gī, ṽshíí níí, mā ndānā úmü."

⁴ ṽshíí Jákõ'bõ òpó āpá ògõ lūkpú òmõ nē Rēkélā, ṽshíí Léyā ká ádá è níí, òjó òkõ èpē ílī glāwā í ngá áyà nē 'déé, èpē ká yēgbē ká nūlú ngá áyà nē ä'bā è'dē ä ká. ⁵ ṽshíí lēmē bī igí ä'dā, "Bákétā mókõ nēē, shēshē lēpē bēbé igí èlē āpá ámá áyá sārā è ká 'dī. ṽshíí nēē, Mbájá ärä bēbé mā ká yāná ámā. ⁶ ṽshíí igí mókõ mánā míshí nēē, má'dá dī gālā nētē nī bī bēbé igí ká kpótó í ngá ámá tírí, ⁷ ṽshíí òtõ ká è ngâ tírí nēē, bēbé igí āngbā ámā, ṽshíí ipī nēē ògõ nētē í ngá ámá ká dītí èyí kpú, ṽshíí kpíí kātāsh ká nēē, Mbájá ä'bā ètē níí, ālā bēdé gōs'í dī ũngú è āpá ámá 'dī. ⁸ 'Déé bēbé igí ä'dā, nūlú è 'déé, gbõgbõ igí grõndó nī ká, ká ndā'dá è ngá ámá āpá biyí úgú nētē í yāā, nūlú nī gī äkā tøyõ grõndó kòtõ nī nē. ṽshíí 'déé, ä'dā nūlú è 'déé, gbõgbõ igí krõmbó nē ká, ká ndā'dá è ngá ámá āpá biyí úgú nētē nī yāā, nūlú nī gī äkā tøyõ kòtõ è 'déé, gbõgbõ igí krõmbó nē ká. ⁹ Òkõ 'déé, Mbájá kēngē nūlú nī gī kēshē ká bēbé igí, ṽshíí 'déé kēngē igí bī ámā ká.

¹⁰ Ká kiyí úgú gācā ärä ká nūlú nī gī nēē, mliyí miyí, mókõ tøyõ ngāngá ènē nī gī nē ká yācā ärä èpē igí ká lūkpú ènē è 'déé, gbõgbõ igí krõndó nē ká, ṽshíí yómó è 'déé, gbõgbõ igí grõmbó nē ká. ¹¹ ṽshíí grõnõ ká Mbájá ädā ámā òtõ ílī liyí nī ä'dā, 'Jákõ'bõ.' ṽshíí mípí miyí, 'Ámā makā.' ¹² ṽshíí grõnõ nī lēmē bī ámā ä'dā, Mbájá ä'dā, 'Ázá òkõ 'dé, ngāngá nūlú í 'déé, ká rø'bõ lūkpú nūlú nī ká tírí, gbõgbõ igí rõndó nē, ṽshíí rõmbó nē. Ká ádá mókõ gōs'í dī ũngú è 'déé, Lābánā kālā āpá áyà í ká tírí míshí. ¹³ Ámā Mbájá 'déé, migí mápá áyà í ògbó Bétélē dī è 'déé, kújú yüyü nī āpá jūjū āngbā nī, ṽshíí 'déé, kóshõ ámā gónjõ nī ká. Á'bā úgú yākā ä'dā 'bákétā, ṽshíí níí, lúwú ánjā dī è 'déé, kākā úmü ká'bā è'dē ä ká."

¹⁴ Rēkélā ṽshíí Léyā ipī ä'dā, "Mā yõkõ bēdé ũngú è mēshē ká nēē biyí bēbé ägá 'dī? ¹⁵ Ázá ä yõkõ ägá áyà jūjū gādā nī? Òvõ ägá āpá yõ, ṽshíí òshõ éyé ògõ ägá tánē ṽshíí. ¹⁶ Ká nārā ádá yāā, éyé ká bēbé ägá 'déé, Mbájá kēngē kēshē áyà nī tírí ä ká nēē, ũngú áyà ägā, ká kòtõ áyà ägā. Ätāsh yāā, ālā tá áyà è 'déé, Mbájá klēmē bī úmü ä ká."

¹⁷ Jákõ'bõ ēngē kòtõ í ngá áyà nē, ṽshíí lūkpú òmõ nē, āpá jūjū jámālā nī gī, ¹⁸ ṽshíí äcā nūlú í ngá áyà nē tírí, ṽshíí ēngē nēē dārā nē 'déé, kòkõ kēshē Pādānā Áramā ká, ká ádá gānjā Kānānā āpá dī è 'déé, mómõ ká bēbé nī Ízákõ ká è'dē ä ká.

¹⁹ ṽshíí ká lówó è 'déé, Lābánā kānjā dī gēsē bíbí ndīlīnī í ngá áyà nē gī ṽshíí nēē, Rēkélā ínī mbájá è gī ^{††} 'déé, igí ká ílī mómõ ká bēbé nē 'déé, ndákpá krāshá ká lēké èpē igí ä ká. ²⁰ ṽshíí Jákõ'bõ āngbā Lābánā 'déé, ètē kēshē ká yómõ Áramā nī ká, ká ádá lēmē ádá létē í ngá áyà nē bī ètē 'dī. ²¹ Ätāsh yāā, òjó ũlú ká nēē dārā nē tírí, ṽshíí ānjā ṽshíí 'dē'dē Yüfürátā, ṽshíí ṽshíí yíyí gbõlõ è 'déé, kānjā āpá ká rúkú è gī 'déé, ká dā'bā úgú è dírí èyí Gīlédē ä ká.

Lābánā ä yõgõ ògõ Jákõ'bõ

²² Jákõ'bõ ũlú igí ílī tötõ 'bí'bí, ṽshíí úgú è òjó lēmē ádá èyí bī Lābánā. ²³ Ätāsh yāā, Lābánā ēngē lómó nē gī, ṽshíí ògó ògõ Jákõ'bõ ká sālā lēmbē rómó 'bí'bí, ṽshíí rúkú ètē āpá kòkõ rúkú nī gī 'déé, ká Gīlédē ä ká.

²⁴ ṽshíí nēē, Mbájá òjó āpá ká Lābánā 'déé, kēshē ká yómõ Áramā nī ká, ká njónjõ, ṽshíí lēmē bī ètē òtõ ílī liyí ä'dā, "Úsú ínjí î gōzõ níí, á'bā glēmē gōs'í dī ádá, wālā gōzõ ádá āpá ká Jákõ'bõ ä'dā."

²⁵ Jákõ'bõ āmbá mómõ tēndē í ngá áyà nē ä'bā jūjū rúkú nī gī 'déé, ká Gīlédē ä ká, ṽshíí Lābánā ṽshíí lómó nē gī òjó òkõ ètē yõ, ṽshíí ālā dī klā'dá è ngá èpē igí ä'bā yõ tánē. ²⁶ ṽshíí Lābánā lēmē bī Jákõ'bõ ä'dā, "È 'déé, kálā nī ngā? Ängbā ámā, ṽshíí ēngē kòtõ lūkpú í ngá ámá áyà mēndé lílī. ²⁷ Ängbā ámā, ṽshíí lēmē bī ámā 'dī, ṽshíí ínī ärä î, ṽshíí úlú èshē ámā ká ádá ngā? Bījā mā ndā'bā úmü níí, ánjā ká gālā kóbó kélē úgú, ṽshíí gīshí ríngí, ká gāmbá gūndú kōngõlõngõ, ṽshíí gēyé gēyé. ²⁸ Á'bā ámā níí, mánjā mújú kòtõ lūkpú í ngá ámā, ṽshíí kòtõ kóshõ í ngá ámá ṽshíí níí miyí, mánjā gōzõ è'dē 'dī ká ádá ngā. È ngá úlú nēē lúkú ngā 'déé, kálā ká. ²⁹ Kpótó āngá ádá ká ádá gālā gōs'í dī ũngú āpá áyà ṽshíí nēē, Mbájá ärä bēbé î ká njónjõ ngánjā lēmē bī ámā ä'dā, 'Úsú ínjí î níí, á'bā glēmē bēdé gōs'í dī ádá è, wālā gōzõ ádá āpá ká Jákõ'bõ ä'dā.' ³⁰ Ká ádá 'bákétā ká nēē, gōgõ gānjā mómõ ká bēbé î āngá áyà í ngé, ṽshíí nēē, ínī mbájá mómõ í ngá ámá gī 'déé, ndákpá krāshá igí ká lēké èpē igí ä ká, ká ádá ngā?"

³¹ Jákõ'bõ òjó ipī bī Lābánā ä'dā, "Mbāwā kálā ámā, ká ádá mínjí miyí bēdé è'dē, á ndēngē kòtõ lūkpú í ngá áyà í èshē ámā ká kpótó. ³² ṽshíí nēē, ndákpá è 'déé, ká ndõkõ ngá áyà nī mbájá mómõ í ngá áyà í gī ká nēē, ä yāshá 'dī. Ánjā lúsü nēē dārā î 'déé, kāngá ádá ká, ògbó dī mümü lómó ägá gī níí, òkõ kpõõ ká tēmē, ṽshíí níí éné." ṽshíí nēē, Jákõ'bõ ānā ádá è 'déé, Rēkélā kíñí mbájá mómõ ngá áyà nē gī ká ānā 'dī.

³³ Lābánā èbē ílī mómõ tēndē ká Jákõ'bõ, ṽshíí è ká Léyā, ṽshíí è ká rómó lūkpú bõrõ nī ṽshíí nēē, òkõ ũngú 'dī. ṽshíí ká lówó è 'déé, kōyõ kēshē ká gēbē ílī mómõ tēndē è ká Léyā ṽshíí nēē, ũkū āpá ílī mómõ tēndē è ká Rēkélā. ³⁴ ṽshíí Rēkélā ēngē mbájá mómõ nī gī, āpá ílī mbātā jámālā nī ṽshíí ä'dā ä'bā jūjū èyí. ṽshíí Lābánā

† Gēsē bíbí ndīlīnī: Ä yüyü tēndē èshē ká bíbí ndīlīnī, ṽshíí ndákpá ä yõrõ nī, ṽshíí ä yālā mómõ tēndē èshē è'dē tánē. †† Rēkélā ínī mbájá è gī: Mbájá āngā äjā ndákpá í ngá áyà nē níí, ä'bā gløyõ slāgā mbájá è gī wālā grāshá slāgā mbájá è gī ká lēké èpē igí níí, løyó igí ä'dā. Ró'dõ Úgú Létē 20:2-6.

ēbē úgú nī tírí òtò ílī mòmò tēndē nī, ṽshíí nēē, òkò bēdē ũngú è 'dī.

³⁵ ṽshíí Rēkélā lēmē bī bēbē nē ā'dā, "Ó'dò î ā'bā gēg-bē nī ā'dá yāā, bēbē mā, ká ádá mā ílī gīshí ēbē, è ngā nī dūrū è 'déé, mánjā òrò bī úmū 'dī ká. ṽshíí bēbē nī ēbē úgú nī, ṽshíí òkò dī è 'déé, mbájá mòmò nī gī ká ē'dē ā ká 'dī."

³⁶ Ó'dò Jákò'bò ēgbē nē, ṽshíí ũjū Lābánā ā'dā, "Málā súlú gōsī'dí ũngú ngā mǎpá áyā ī 'déé, kógó ògò mā kātā ká? ³⁷ Ká löwó è 'déé, kēbē ílī kù'bu í ngá ádá tírí ā ká nēē, òkò ũngú 'bālā éshē ká nēnē dārā î ṽshí? ṽshíí 'déé, úmū kókò kīshí yāā, úsú á'bā dī mūmū lōmó ágá gī níí, rōtò ádá nī ápá ē'dē ápá kókò ārā ágá ká ngá úmū."

³⁸ "Ká gūfū 'bālā ríní í 'déé, mǎ'dá ká ngá úmū ā ká nēē, 'bālā éshē ká ṽyí ndīlīnjī í ngá áyā ī gī, ṽshíí ēné nī gī, ākā ṽrī kōtò 'dī, ṽshíí bā mōshó 'bālā mēshē ká ngāngá ndīlīnjī í ngá áyā ī tǎ 'dī. ³⁹ ṽshíí bā mēné nūlú è 'déé, kǎzā kíjī été mójò ē'dē bī úmū tǎ 'dī, ká ádá ádá ká yōvó ádá éyí bī úmū, ṽshíí mā yōvó ádá nūlú è 'déé, ká yīnī ṽgī ká njónjò, wālā ká gómó ájā nī ká bī úmū.

⁴⁰ Áshá í ngá ádá nēē ātā ngā. Gómó ájā ā yōyó ápá jūjū mā, ṽshíí gūjū úgú nī ā yālā ádá ká njónjò nī, ṽshíí 'bī'bí ā yānā mūmū mā ká njónjò. ⁴¹ È ngā ũngú è 'déé, kǎ'dá dī gǎlā ádá òtò ílī gūfū 'bālā ríní 'déé, málā mǎ'bā mòmò í ngá áyā ī ká. Málā nētē bī úmū ká kpú lēmē sōsò ríní, ká ádá ārā rōmó kōtò lūkpú í ngá áyā ī, ṽshíí mǎcá nūlú í ngá áyā ī, ká sálā lēmē 'bālā ríní, ṽshíí ṽpī éyé nētē í ngá ádá ká dītí éyí kpú. ⁴² Bījā 'déé, āzā Mbájá ārā bēbē mā Ābrāyīmī, ṽshíí Ízákò ká yēgbē ádá ní yāā, dē ká á'bā ádá, ṽshíí mánjā ká lēké mā jájá mīshí. Mbájá òkò klólò ārā ngá ádá, ká nētē í 'déé, mǎ'dá dī gǎlā ká lēké mā ká, ṽshíí 'déé, kōjò krōgbó kǎpá áyā ī ká njónjò ngánjā ká."

⁴³ ṽshíí Lābánā ṽpī bī Jákò'bò ā'dā, "Kōtò lūkpú nī è ngá ádá, ṽshíí kōtò nī kōtò kóshó í ngá ádá, ṽshíí nūlú nī gī è ngá ádá, ṽshíí ũngú í 'déé, ká yōkò nī ká tírí nēē, ũngú ádá. ṽshíí nēē, mā ndālā ngā bī kōtò lūkpú í ngá ádá, wālā bī kōtò í 'déé, kākā ká. ⁴⁴ Ójò níí, mǎcá ākpá ádá ká ngá úmū 'bákétā níí, ndákpá òkò kpóó ká tēmē ká ádá è níí, ā'dá áyá dūmbú ádá ápá kókò ārā ágá ká ngá úmū."

⁴⁵ Ātāsh yāā, Jákò'bò òjò ēné āngbā, ṽshíí ũsú sháá āngā òrò. ⁴⁶ ṽshíí lēmē bī lōmó nē gī ā'dā, "Móvò āngbā." ṽshíí òjò òvò āngbā nī shū ātā, ṽshíí ndákpá ká Jákò'bò, ṽshíí è ká Lābánā òjò òshó ũngú nī ā'bā gbōgbō éyí. ⁴⁷ ṽshíí Lābánā āsá ápá ká úgú í yāngā, "Jégārā Sādútā" † ṽshíí Jákò'bò āsá è ngá ēpē ápá ē'dē nī "Gǎlídī" ††.

⁴⁸ ṽshíí Lābánā ā'dā, "Gövö āngbā yākā ā ndā'dá lēyé glēmē ākpā í 'déé, ká kókò ārā ágá ká ngá úmū kájā ká níí, ndákpá nī òkò kpóó ká tēmē." Ātāsh yāā āsá ápá ē'dē nī Gǎlídī. ⁴⁹ ṽshíí Lābánā āsá Mízfā ápá ká āngbā í 'déé, kūsú sháá āngā òrò ā ká, ká ádá ā'dā, "Mā yōwō mēshē ká Mbájá BēBÉ ārā ágá níí, ēgbē áyā ágá ká ngá úmū, ká bīyí è 'déé, mōngó kókò ārā ágá ká ngá úmū mīshí ā ká. ⁵⁰ ṽshíí 'déé, úmū klólò kōtò lūkpú í ngá

ámā, wālā úmū kíjī slāgā lūkpú è kápá gbōgbō ārā ṽgī yāā, kpíí 'déé, bēdē ndákpá è kǎzā dī úgú ā ní ká nēē, Mbájá kǎ'dá dūmbú ádá í 'déé, ká kókò ārā ágá ká ngá úmū ā ká."

⁵¹ ṽshíí Lābánā lēmē ádá nī kpōrò bī Jákò'bò ā'dā, "Ázā òkò gövö āngbā í 'déé, móvò sháá mǎpá òrò ā ká 'dē, ká ádá è níí, ā'dá ápá kókò ārā ágá ká ngá úmū.

⁵² Gövö āngbā yākā, ṽshíí āngbā í 'déé, kūsú sháá kǎpá òrò ā ká, ā ndā'dá nī, ká ádá è níí, ndákpá òkò kpóó ká tēmē, ṽshíí níí, mǎ'bā gēmbē mótò jūjū éyí níí, mánjā málā gōsī'dí ũngú mǎpá áyā ī, wālā níí, á'bā gēmbē òtò jūjū éyí ṽshíí níí, òjò álā gōsī'dí ũngú ápá ádá. ⁵³ Mā yōwō mēshē ká Mbájá ārā Ābrāyīmī 'déé, été nī Mbájá ārā Nāwóro, ṽshíí bēbē ṽgī ā ká níí, rōtò ádá nī

ápá kókò ārā ágá."

Ātāsh yāā, Jákò'bò òjò òshó gónjò yōshó ká dírí Mbájá ārā bēbē nē Ízákò 'déé, ká yālā mbāwā ārā nī ká. ⁵⁴ Jákò'bò rōtò srāmā ápá dī úgú yāngā ápá rúkú è gī 'déé, ká Gǎlídī ā ká, ṽshíí ádá lōmó nē gī níí, òjò òshó ũngú, ṽshíí òjò ā'dá yō ṽgī ká gērē úgú nī.

⁵⁵ ṽshíí ká fírí kílīkōnjò nī nēē, Lābánā òsó kálá kōtò kóshó í ngá áyā nē, ṽshíí kōtò lūkpú í ngá áyā nē, ṽshíí òjò ũpú ṽgī, ṽshíí ũjū ṽgī, ṽshíí òjò ṽpī ārā nē āngjā mòmò.

Jákò'bò ā lūwū ānjā ká Ésó

32 Ká löwó è 'déé, Jákò'bò ká yīpī ārā nē dānjā mòmò ā ká nēē, òjò lándá ká kōtò grōnó ká Mbájá. ² ṽshíí ká löwó è 'déé, Jákò'bò kókò ṽgī ā ká nēē ā'dā, "È ká dī klā'dá ká Mbájá." ṽshíí āsá ápá ē'dē, Mānāyīmī †.

³ ṽshíí Jákò'bò ā yīnī ádá göpó ndákpá gānjā gólò bī ònjò nē Ésó, ápá dǎ'bā úgú è Séyīrī 'déé, ká mòmò Édómó ā ká. ⁴ Lēmē bī ṽgī ā'dā, "Mánjā mlēmē bī bēbē ārā mā Ésó míyí, 'Ámā bōrò í ngá áyā ī Jákò'bò mǎ'dá dī gāshá mǎ'bā ká Lābánā ká tāgā úgú ā tírí ṽgī ílī ájā è kájā. ⁵ ṽshíí āngá ádá mō'dó gī, ṽshíí kēshē gī, ṽshíí ndīlīnjī gī, ṽshíí ēné gī, ká ngāngá bōrò, ṽshíí lūkpú éyí, ṽshíí mōpó ũngú yāngā gī mánjā ē'dē bī úmū bēbē ārā mā, ká ádá è níí, shēshē lēpē ī ēlē ápá ádá."

⁶ ṽshíí ká löwó è 'déé, yōmó yōpó nī klūwū kōjò ápá ká Jákò'bò ṽshíí ā ká nēē, lēmē bī été ā'dā, "Mānjā mōkò ònjò ī Ésó, ṽshíí ā yōjò dī gūmú úmū ká sōsò gūfū sálā (400) ngāngá ògò nē 'bákétā."

⁷ ṽshíí mbāwā ālā Jákò'bò ngé, ṽshíí ārā nī ēlē 'dī, ká yōmó löwó í ngá áyā nī, ṽshíí òjò òngó ílī ārā mō'dó nī gī, ṽshíí ndīlīnjī nī gī, ṽshíí ēné nī gī, ṽshíí jāmālā nī gī tírí rōmó. ⁸ ṽshíí Jákò'bò ṽnjī ápá ílī nē ā'dā, "Déé Ésó kōjò kíjī lílī kápá ká kpéé glōvó jūjū ndákpá è ká kīshí yāā, sōkpó yōmó è ká ā ndlūlū nī."

⁹ ṽshíí Jákò'bò òjò rājā ākpā nē ā'dā, "Yāā Mbájá ārā kóshó mā Ābrāyīmī, ṽshíí Ízákò, yāā BēBÉ ārā mā 'déé, klēmē bī ádá kíyí mlūwū mánjā mòmò ká lōmó mā gī níí, ká ndālā áshá í ngá ádá gōzò ní ká. ¹⁰ Ámā bōrò áyā ī, ṽshíí lōmó í 'déé, kálā bī ádá, ṽshíí 'déé, kálā ũngú nī kápá dǎ'bā yōshó í ngá áyā ī ká nēē, mlātá mǎpá ē'dē 'dī. Ká ádá ká löwó è 'déé, mīshí 'Dē'dē

† Jégārā Sādútā: Ká lēmē Ārāmáykí ílī éyí ā'dā, gövö āngbā dūmbú ádá. †† Gǎlídī: Ká lēmē Íbrū ílī éyí ā'dā, gövö āngbā dūmbú ádá.

‡ Mānāyīmī: Ká lēmē Íbrū nēē, ílī éyí ā'dā, rōmó dī klā'dá, ká ádá òngó kókò ārā ndákpá í ngá áyā nē ápá ká rōmó glōvó jūjū ndákpá.

Úrdünũ ä kã nêë, āngá áamá tá kōlō, īshíí 'bákétã mlúwũ mójó kã rōmó glōvō jūjū ndākpa, īshíí rōmó glōvō jūjū nūlū. ¹¹ Ālã lōmó áyã ī níí, áshã áamá ēshē lēké ónjō mā Ēsō, kã ádá má yētē mbāwã ärä nī nē, kã ádá bēdē ē'dē ä ndōjō dūfũ áamá äcã õgbó kã lūkpú nī, īshíí kōtō í ngá áyã ãgī. ¹² Īshíí nêë, tãmã dú íyí, á ndãlã gōzō ũngú bī áamá, īshíí á ndãlã kōtō ílī mā níí, ä'dã gēlē nī tá áyã kēnē í 'dēé, kã 'dē'dē í 'dēé, grō'dō ēyí kãjã ndākpa nī īshíí ä kã."

¹³ Jákō'bō äsã ärä nē ä'bã yō kã njónjō āsh, īshíí rōjō tēmbē ēshē kã nēnē dārã nē, kã ádá gēngē bī Ēsō.

¹⁴ Rōjō rōmó gūfũ sālã (200) lūkpú ēnē, īshíí gūfũ 'bälã ngāngã ēyí, äcã õgbó kã rōmó gūfũ sālã (200) lūkpú ndīlīñjī, īshíí gūfũ 'bälã ēshē kã ngāngã ēyí, ¹⁵ gūfũ 'bälã lēmbē kpú lūkpú jãmälã kã kōtō ēyí, gūfũ rōmó lūkpú mō'dó, īshíí kpú ngāngã ēyí, gūfũ 'bälã lūkpú kēshē, īshíí kpú ngāngã ēyí. ¹⁶ Ēngē ũngú yāngã bī bōrō í ngá áyã nē gī, īshíí lēmē bī ãgī ä'dã, "Míjī nã'bã gólō, īshíí níí, má'bã úgú ä'dã äpã kōkō ärä nūlū nī gī."

¹⁷ Īshíí Jákō'bō lēmē bī bōrō è 'dēé, kījī kã'bã dī mūmū klōpō nē kã ä'dã, "Kã úgú è 'dēé, má ndlãndã kã ónjō mā Ēsō kã nêë, ä ndūjū úmū dīyí, 'Úmū ndākpa kã 'bī, īshíí á yānjã 'dē? Īshíí nūlū í 'dēé, má yãcã nī kã tírī è kã 'bī?" ¹⁸ Lēmē bī ètē íyí, 'Ē kã nêë, nūlū kã bōrō í ngá áyã ī Jákō'bō, īshíí è ngã nī tēmbē è 'dēé, kōpó bī bēbē ärä nē Ēsō, īshíí ètē ätã yōjō nī ēshē gólō."

¹⁹ Īshíí Jákō'bō lēmē bī dī rōmó bōrō è kã, īshíí dī tōtō ágbē kã, īshíí sōkpō ndākpa è 'dēé, kã yānjã õgō nūlū nī gī kã níí, lēmē tá ätãsh bī Ēsō, kã löwó è 'dēé, kã ndlãndã kã ngá ètē ä kã, ²⁰ mlēmē bī ètē míyí, "Bōrō í ngá áyã nī Jákō'bō ä yōjō nī ñjī äpã ílī nē ä'dã, èpē ä ndōpó tēmbē yāngã ānjã bī Ēsō äpã gólō níí, shēshē lēpē nī èlē äpã áyã nē, īshíí 'dēé, èpē ãgī lãndã kã ngá ètē íshíí yãä, mónō ä ndūmú èpē." ²¹ Ätãsh yãä, õpó tēmbē í ngá áyã nē gī ānjã gólō, īshíí nêë, äsã ärä nē ä'bã tá dī klã'dã nī kã njónjō í yāngã.

Jákō'bō ä lã'bã kã Mbájã

²² Tá kã njónjō yāngã nêë, Jákō'bō ānjã örō, īshíí ēngē rōmó lūkpú òmō nē, īshíí rōmó lūkpú bōrō í ngá áyã nē, īshíí kpú lēmbē 'bälã kōtō ngāngã í ngá áyã nē, īshíí ójō íshíí 'dē'dē Jábókō äpã ägã. ²³ Īshíí kã löwó è 'dēé, kōpó ãgī kãnjã ägã íshíí ä kã nêë, õpó nēnē dārã nē tírī äpã ägã īshíí. ²⁴ Īshíí ójō ä'bã Jákō'bō ä'dã kīnärã nī, īshíí ójō lã'bã kã bēdē újū è ãgī kã kīlīkōnjō nī. ²⁵ Īshíí kã löwó è 'dēé, újū í yāngã kōkō dī gígí kōtō ílī Jákō'bō klãnjã nē kã nêë, rãsä í'dí nī, īshíí í'dí Jákō'bō ójō lēshē. ²⁶ Īshíí újū yāngã lēmē bī ètē ä'dã, "Ä'bã áamá níí mánjã, kã ádá úgú nī èrē íshíí."

Jákō'bō ãgī bī ètē ä'dã, "'Dēé úpú áamá 'dī yãä, má yã'bã úmū níí ānjã 'dī." ²⁷ Īshíí újū yāngã újū ètē ä'dã, "Dírí í 'bī?"

Īshíí ãgī bī ètē ä'dã, "Dírí má nī Jákō'bō."

²⁸ Īshíí újū í yāngã lēmē bī Jákō'bō ä'dã, "Ēshē kájã nêë, dírí í bã äzã Jákō'bō tówó ní, dírí í ä ndã'dã Īzrãyéle †, kã ádá mlã'bã kã Mbájã, īshíí ndākpa, īshíí ãgī ótō ílī ãgī tírī íshíí."

† Īzrãyéle: Ílī ēyí ä'dã, gōdó ndākpa, äzã ní yãä, gōcõ jūjū.

²⁹ Jákō'bō ä'dã, "Älã lōmó áyã ī níí, ádá dírí í bī áamá 'dē."

Īshíí nêë, ètē újū í yāngã ä'dã, "Ä yēbē ádá gōkō dírí má gãnã kã ádá ngã?" Īshíí bīyí ēyí nêë, ójō úpú ètē.

³⁰ Īshíí Jákō'bō äsã dírí ètē úgú yāngã nī Pēñiyélē kã ádá ä'dã, "Mókō ílī mūmū Mbájã, īshíí áamá tá gāshã nī."

³¹ Äjã nī ãgī òkō Jákō'bō tá äpã Pēñiyélē yō, īshíí kã úgú è 'dēé, kã yānjã ēshē yō kã nêë, ä'dã dī gītí í nē, kã ádá í'dí nī ä yōwō í nē. ³² Īshíí újū yāngã äljã róyó ä'bã kã èlē í'dí Jákō'bō, è ngã nī dūrū è 'dēé, Īzrãyéle nī gī kōshó èlē í'dí wáwã nī gī 'dī ãgī ílī äjã kájã kã, kã ádá è 'dēé, krãsã Jákō'bō kã'bã kã èlē í'dí nī kã.

Jákō'bō ä yūmú Ēsō

33 Kã löwó è Jákō'bō kī'ví jūjū nē kãpã örō ä kã nêë, òkō Ēsō ä yōjō kã sōsō gūfũ sālã (400) ngāngã. Īshíí Jákō'bō ójō òjō kōtō nī äpã kōkō ärä lūkpú òmō nē Léyã, īshíí Rēkélã, īshíí rōmó lūkpú bōrō í ngá áyã ãgī. ² Īshíí úsú rōmó lūkpú bōrō nī, īshíí kōtō í ngá áyã ãgī kpéé äpã gólō, īshíí Léyã, īshíí kōtō è ngá èpē ãgī ä'bã õgō ãgī, īshíí Rēkélã, īshíí Jözéfē ēshē gólō. ³ Jákō'bō kã ärä nē ãgī ä'bã gólō, īshíí únú jūjū nē ānjã bībū, kã dītí ēyí sālã lēmbē rōmó kã löwó è 'dēé, klījī 'bákã kãpã kã ónjō nē kã.

⁴ Īshíí nêë, Ēsō ũlū ānjã kã ónjō nē, īshíí ũmbú ètē, īshíí ñjī äpã kōkō ó'dō nī, īshíí òsó kálã nī, īshíí dārã ãgī tírī rōmó örō kã ũyū nōnō èpē ãgī. ⁵ Īshíí kã úgú è Ēsō kī'ví jūjū nē kãpã örō ä kã nêë, òkō lūkpú, īshíí kōtō, īshíí újū ónjō nē ä'dã, "Ē kã 'bī gī kákã?"

Īshíí Jákō'bō ójō ãgī bī ètē ä'dã, "Ē kã kōtō è 'dēé, Mbájã kãljã lōmó áyã nē 'dēé, kūwū ãgī bī áamá bōrō í ngá áyã ãgī."

⁶ Īshíí lūkpú bōrō nī, īshíí kōtō í ngá áyã ãgī ójō 'bákã, īshíí únú jūjū èpē ãgī ānjã bībū. ⁷ Īshíí Léyã, īshíí kōtō è ngá èpē, äljã tá ätãsh, ójō 'bákã, īshíí únú jūjū èpē ãgī ānjã bībū, īshíí kã dōñbó ēyí nêë, Jözéfē īshíí Rēkélã ójō 'bákã, īshíí únú jūjū èpē ãgī ānjã bībū.

⁸ Ēsō újū Jákō'bō ä'dã, "Íñjí ádá ngã 'dēé, kōpó gēlē nūlū í 'dēé, mlãndã kã ngá ãgī ä kã?"

Īshíí Jákō'bō ä'dã, "Málã ätãsh kã ádá è níí, shēshē lēpē í èlē äpã áamá yãä, bēbē ärä má."

⁹ Īshíí nêë, Ēsō ãgī ä'dã, "Nūlū è 'dēé, kãngã áamá kã nêë, äsã áamá íshíí, ätãsh yãä, á'bã ãgī nūlū yāngã äpã kã ádá ärä í."

¹⁰ Jákō'bō ä'dã, "Bã 'dī, 'dēé shēshē lēpē í kélē kápã áamá kishíí yãä, äljã lōmó áyã ī níí, íyí äpã kã tēmbē ngá áamá. Kã ádá gōkō ílī mūmū í tá áyã gōkō ílī mūmū Mbájã, kã ádá úmú áamá 'bákétã kã gōzō shēshē lēpē íshíí. ¹¹ Äljã lōmó áyã ī níí, íyí äpã kã tēmbē í 'dēé, kēngē kōjō bī úmū ä kã, kã ádá Mbájã äljã lōmó áyã nē bī áamá, īshíí úwū ũngú è tírī 'dēé, má yēbē ádá ēyí ä kã íshíí." Ätãsh yãä, Ēsō ójō ãgī äpã kã tēmbē nī tãmã kã ádá è 'dēé, Jákō'bō krīndí ètē kãpã è'dē ä kã.

¹² Īshíí bīyí ēyí nêë, Ēsō ä'dã, "Mlōwó, má ndãnjã kã ngá úmū."

¹³ Īshíí nêë, Jákō'bō lēmē bī ètē ä'dã, "Yãä, bēbē ärä má, ũngú òtō kã kōtō nī bīyí gólō löwó nī íshíí, īshíí

āngá áamá dí gegbē ká nūlú è 'déé, kótó í ngá áyá ìgí kátá yósó mbāmbā ìgí ā kā. Ká ádá 'déé, lówó ìgí ká bēdé ájá è tówó yāā, ā ndílí nē tírí. ¹⁴ Ātāsh yāā, ìjī á'bā góló, ìshíí níí, á'bā bōrō í ngá áyá ì ēshē góló wóó lātá ká lówó ká kótó nūlú nī gī, ìshíí kótó è ngá áamá, ìgí ká úgú è 'déé, mā ndrāyá ngá áyá ì yō mápá mómō Séyīrī yāā, bēbé ārā mā."

¹⁵ Ìshíí nēē, Ēsō ā'dā, "Á'bā áamá níí, má'bā slāgā ndākpá í ngá áamá níí, ā'dá ā'bā gbōgbō ārā ì."

Ìshíí nēē, Jákō'bō ā'dā, "Dūrū è 'déé, ká ndālā ātāsh bí áamá nēē, āzá ní, ìshíí nēē, mā yēbē tá ádá è níí, shēshē lēpē ì ēlē āpá áamá yāā, bēbé ārā mā."

¹⁶ Ātāsh yāā, Ēsō lūwū ānjā mómō Séyīrī tá ká ètē ájá āsh. ¹⁷ Ìshíí Jákō'bō ānjā bēdé úgú è dírí éyí Sākótó † ìshíí ō'bó mómō áyá nē ā'bā yō, ìshíí ōjō ālā lílí bí nūlú ngá áyá nē. È ngá nī dūrū è 'déé, kásá dírí úgú í yāngā Sākótó ā kā.

¹⁸ Jákō'bō rāyá mbērē Shēkímī 'déé, ká dā'bā úgú è Kānānā kā gōzō nī ēshē Pādānā Ārāmā ká lówó āsh, ìshíí ālā dí klā'dá í ngá áyá nē ā'bā 'báká gbōgbō mbērē nī, ¹⁹ ìshíí ōjō ōvó glāwā ēshē ká kótó ngāngá ká Āmórō ká gūfū salā nākā fīdā, ìshíí Shēkímī nī bēdé gēsē újū ká Āmórō, ìshíí Jákō'bō āmbā mómō tēndē í ngá áyá nē ā'bā ílī glāwā í yāngā. ²⁰ Ìshíí ū'bū árá ā'bā yō, ìshíí ásá dírí éyí Ēl Ēlōlō Īzrāyélē ††.

Dínā ìshíí yómō Shēkímī

34 Ìshíí Dínā gēsē éndé ká Jákō'bō 'déé, kākā ká Léyā kā, ānjā dí grā'bā dārā slāgā lūkpú è āpá dā'bā úgú yāngā. ² Ìshíí ká lówó è 'déé, Shēkímī gēsē újū ká Āmórō 'déé, kēshē ká yómō Ívī 'déé, ètē nī ngérē ká yómō úgú yāngā kā, kōkō Dínā kā nēē, rēyē ètē, ìshíí ōjō límí ètē. ³ Ìshíí Dínā gēsē éndé ká Jákō'bō ìjī āpá shēshē lēpē Shēkímī ìshíí, ìshíí ōjō lēmē bí ètē ádá è 'déé, èpē kālā ádá ārā nī ngé kā. ⁴ Ìshíí Shēkímī lēmē bí bēbé nē Āmórō ā'dā, "Ìjī gēsē éndé yākā bí áamá níí, ā'dá āpá ká ìyí òmō mā."

⁵ Ká úgú è 'déé, Jákō'bō kōgō ádá grēyē gēsē éndé í ngá áyá nē kā nēē, kótó ngāngá í ngá áyá nī ā yācá nūlú ōtō glāwā nī, ìshíí nēē, jéé ōjō ākpā nē āpá ōgō éyí 'dí, ìgí ká úgú è 'déé, kótó ngāngá nī klūwū kójó mómō ā kā.

⁶ Ìshíí biyí éyí nēē, Āmórō bēbé Shēkímī ānjā ká ádá è níí, èpē lēmē ádá ká Jákō'bō. ⁷ Ìshíí tāmá dí è 'déé, kótó ngāngá ká Jákō'bō kójó kēshē glāwā nī 'déé, kōgō ádá éyí ā kā nēē, ō'dō ìgí ēgbē ngé, ká ádá nēē ndéné í 'déé, kālā ārā nē kā, ká ádá Shēkímī èné ndéné ōjō āpá ká Īzrāyélē nī gī ìshíí, ká grēyē gēsē éndé ká Jákō'bō, ká ádá súlú ūngú yāngā nēē, ā yāngā ádá éyí nē.

⁸ Ìshíí nēē, Āmórō lēmē bí ìgí ā'dā, "Mālā lómō áyá ìgí níí, má'bā gēsē éndé í ngá áyá ìgí bí gēsē újū í ngá áamá Shēkímī níí ìjī ètē, ká ádá shēshē lēpē nī ìjī āpá áyá nī ìshíí. ⁹ Má'bā níí, mrō'bō ārā ágá mótó kōkō ārā ágá ká ngá ìgí. ¹⁰ Má ndāshá má'bā kōkō ágá ā'bā dí

úgú ā, úgú nī tāmá kākā ká ádá ārā ìgí. Má ndövó búbū, ìshíí nēē dārā ìgí ā ndā'dá ē'dē."

¹¹ Ìshíí Shēkímī lēmē bí bēbé Dínā, ìshíí ónjō nī gī ā'dā, "Má'bā níí, shēshē lēpē ìgí ēlē āpá áamá, ìshíí níí, mā ndēngē ūngú è 'déé, má yēbē ádá éyí ā kā tírí bí ìgí. ¹² Másá éyē ōgō gēsē éndé nī, ōgbó ká tēmbé nī tá áyá è 'déé, má yēbē nī, ìshíí níí mā ndēngē bí ìgí tírí. Mā yēbē tá ádá è níí, méné gēsē éndé nī bí áamá níí, ā'dá āpá ká ìyí òmō mā."

¹³ Ìshíí kótó ngāngá ká Jákō'bō ìpī bí Shēkímī, ìshíí bēbé nī Āmórō ká ōnó, ká ádá è 'déé, klímí lúmū èpē ìgí Dínā kā. ¹⁴ Ìpī ā'dā, "Mā yālā ūngú ātāsh 'dí, dí gā'bā lúmū ágá bí újū è 'déé, kúbū ètē ká ñbónbó mātārā 'dí ká níí, kíjī ètē ā kā nēē, nēē ndéné bí ágá. ¹⁵ Gā'bālā ūngú è 'déé, mālā míshí yāā, mā ndīyí mápá ká ádá í ngá áyá ìgí ā kā nēē, āngá áyá ìgí dí gúbū ngāngá è 'déé, ká kōkō ārā ìgí ā kā tírí, ká ñbónbó mātārā, ká ádá è níí, má'dá tá áyá ágá. ¹⁶ Ìshíí níí, úgú è mā ndrō'bō ārā ágá mótó kōkō ārā ágá ká ngá ìgí, ìshíí mā ndāshá ká ngá ìgí áyá ndākpá 'bālā. ¹⁷ 'Déé míyí ká ádá è níí, ūbū ìgí ká ñbónbó mātārā 'dí yāā, mā ndēné lúmū ágá, ìshíí mā ndāngā mēshē áyá ìgí."

¹⁸ Ádá ngá áyá ìgí ēlē Āmórō, ìshíí gēsē újū ngá áyá nī Shēkímī ìshíí. ¹⁹ Ēshē kōkō ārā yómō mómō ká Āmórō nēē, ndākpā è 'déé, kēné gūrū ārā nī áyá Shēkímī nēē, āzá ní, ìshíí Shēkímī rāyā āpá ká galā ūngú í 'déé, klēmē ádá éyí bí èpē kā nē tírí, ká ádá gōgō ārā gēsē éndé ká Jákō'bō āngá áyá nī ngé. ²⁰ Āmórō ìshíí gēsē újū í ngá áyá nē Shēkímī ōjō āpá ākpā ìjī mbērē nī, ká ádá glēmē ádá éyí bí klōpō yómō ílī mbērē èpē ìgí.

²¹ Ìshíí ā'dā, "Ndākpá yākā nēē, ìgí glōzō ndākpá, ātāsh yāā, mā'bā ìgí níí, āshá ā'bā úgú í ngá áyá ágá, ìshíí níí, ōvó búbū āpá ká ádá ārā èpē ìgí. Úgú ā ē'dē góvó nī ká ádá ārā ìgí, mā'bā níí, mrō'bō ílī ārā ágá ká ngá ìgí.

²² Gā'bālā ūngú è 'déé, ká ndā'bā ìgí níí, kíyí ká ádá è níí, māshá ká ngá ìgí, ìshíí níí, mā'dá ndākpá 'bālā kā nēē, āngá áyá ágá dí gúbū ngāngá è 'déé, ká kōkō ārā ágá ká tírí ká ñbónbó mātārā, tá áyá è ngá ìgí. ²³ Āzá nūlú í ngá áyá ìgí, ìshíí nēē dārā ìgí, ìshíí wáwá í ngá áyá ìgí tírí, ā ndā'dá ūngú áyá ágá nī? Ātāsh yāā, míyí mápá ē'dē ká ádá è níí, āshá ā'bā kōkō ārā ágá."

²⁴ Ndākpá è 'déé, krígí kánjā ākpā ìjī mbērē nī ká tírí, ìyí āpá ká ádá ká Āmórō, ìshíí gēsē újū í ngá áyá nī Shēkímī, ìshíí ōjō ūbū ngāngá nī tírí ká ñbónbó mātārā.

²⁵ Ìshíí ká dí tótó 'bí'bí ēshē ká úgú gúbū ìgí 'déé, róyó nī kátá yōwō nī ká nēē, rómō ēshē ká kótó ngāngá ká Jákō'bō, Símóní, ìshíí Léví, kótó ónjō Dínā èngē kprāshā sēpē, ìshíí ūkū āpá ílī mbērē nī, ìshíí ndākpá āná ádá è 'déé, ká yānjā dí galā gōsī'dí ūngú nī ká 'dí, ìshíí ānjā ūfū ngāngá è 'déé, ká mómō ká Āmórō ā kā tírí. ²⁶ Ūfū Āmórō, ìshíí gēsē újū í ngá áyá nī Shēkímī ká góvó sēpē, ìshíí èné Dínā ēshē mómō ká Shēkímī ìshíí ānjā. ²⁷ Ìshíí kótó ngāngá ká Jákō'bō ānjā ìnī nēē dārā yómō mbērē nī ká ádá è 'déé, klímí lúmū èpē ìgí ā kā. ²⁸ Èngē ūngú è 'déé, ká ílī mbērē nī, ìshíí ká ílī glāwā nī ká tírí. Ndījī ìgí í ngá áyá ìgí, ìshíí kēshē nī gī, ācá ōgbó ká sōkpō nēē dārā ìgí tírí ēshē ē'dē.

²⁹ Èngē éyē í ngá áyá ìgí tírí, ìshíí rúkú kótó í ngá áyá

† Sōkótá: Ká lēmē Íbrū nēē, ílī éyí ā'dā, lílí. †† Ēl Ēlōlō Īzrāyélē: Ká lēmē Íbrū nēē, ílī éyí ā'dā, Mbájá 'déé, ètē Mbájá ārā yómō Īzrāyélē nī gī kā.

igì, ìshíí lùkpú í ngá áyà igì, ìshíí ìní nēnē mòmò áyà igì tírí.

³⁰ Ìshíí Jákõ'bõ lēmè bì Símóní, ìshíí Léví á'dā, “Málǎ góvó ádá mápá ó'dō mā, málǎ ngísí mápá kòkò àrà ágá ká yómó Kānānā, ìshíí kótó Pērízítá, jūjū ágá ògō 'dī, à ndācá àkpá ádá í ngá áyà èpè igì, ìshíí à ndíjì lílì ápá ámā, ìshíí à ndūfū ámā, ácá ògbó ká yómó mòmò í ngá ámā.”

³¹ Ìshíí nēè, ìpì bì ètè á'dā, “Kútú àngá áyà ní dī gǎlǎ lúmù ágá áyà éndé ìembé?”

Jákõ'bõ à lūwù ànjǎ mbērè Bétèlè

35 Ìshíí Mbájá lēmè bì Jákõ'bõ á'dā, “Ánjǎ áshá á'bǎ Bétèlè. Ìshíí níí, ú'bù árá bì ámā á'bǎ yō. Ámā ní Mbájá 'déé, mìgí mápá áyà í, ká úgú è 'déé, ká yūlū kēshè ká ónjò í Èsò kǎ.”

² Ìshíí Jákõ'bõ lēmè bì yómó mòmò í ngá áyà nē, ìshíí ndàkpá è 'déé, kǎ'dá ká ngá igì à kǎ tírí á'dā, “Mrósó mbájá mòmò ká jūjū gǎdǎ ní gí 'déé, ndàkpá krāshá igì ká lèké èpè igì à kǎ mápá yō, mrāshá gbōgbō igì, ìshíí níí, mrójó tēndé í ngá áyà igì, ìshíí níí, mórō slǎgǎ tēndé è gí. ³ Ìshíí mójó níí, mǎnjǎ Bétèlè níí, múbù árá bì Mbájá 'déé, kǎ'dá dī kǎnā ámā ká úgú è 'déé, mǎ'dá líí ádá ní kǎ, ìshíí 'déé, kǎ'dá dī gēgbè ámā òtò dī è 'déé, mótò è'dē tírí à kǎ.”

⁴ Ìshíí èngè mbájá mòmò ká jūjū gǎdǎ ní gí 'déé, ndàkpá krāshá igì ká lèké èpè igì à kǎ, ácá ògbó ká nēnē mbímí bí í ngá áyà èpè igì bì Jákõ'bõ, ìshíí 'dī igì á'bǎ ùmbù bédé kpìkpì è, à dǎ'bǎ úgú è Shékímí. ⁵ Ìshíí ká lówó è 'déé, ká lètè ní kǎ nēè, Mbájá rǐgbí líí ndàkpá è kǎ 'báká gbōgbō mbērè í 'déé, klāndá igì à kǎ tírí, ká ádá è níí, ndàkpá á'bǎ grèkè ògō igì níí, àlǎ gōsì'dí ùngú ápá áyà igì á'dā.

⁶ Jákõ'bõ ìshíí yómó lówó í ngá áyà ní tírí rǎyá ápá Lúzū 'déé, kǎtá yādǎ ápá è'dē Bétèlè † kǎ, 'déé ká mòmò Kānānā kǎ. ⁷ Ìshíí Jákõ'bõ ù'bù árá á'bǎ yō, ìshíí ádá dírí úgú yǎngǎ ní Bétèlè, ká ádá Mbájá ígí ápá áyà ní á'bǎ yō ká lówó è kǎ yūlū kēshè ká ónjò nē kǎ.

⁸ Ìshíí kéné ká Rēbéká 'déé, dírí ní Dībórǎ kǎ òjò líí, ìshíí 'dī ètè á'bǎ Bétèlè ápá ùmbù bédé góvó kpìkpì è, ìshíí ádá dírí èyí Àlōnō Bākútú. ††

⁹ Bìyí è 'déé, Jákõ'bõ kípì àrà nē kēshè Pádánǎ Áramǎ ìshíí nēè, Mbájá ígí ápá áyà ní tówó, ìshíí ùpú ètè,

¹⁰ Ìshíí lēmè bì ètè á'dā, “Dírí í Jákõ'bõ, ìshíí nēè, èshè 'bákétá nēè, dírí í bǎ ázá Jákõ'bõ tówó ní, dírí í à ndǎ'dá Ízrǎyélè.” Átǎsh yǎá, Mbájá ádá dírí ní Ízrǎyélè.

¹¹ Ìshíí Mbájá lēmè bì ètè á'dā, “Ámā Mbájá 'déé, Mōnjó mótó ká ùngú ní gí tírí mìshíí à kǎ. Á ndǎkǎ gèlè kótó, ìshíí jūjū igì à ndǎ'dá gǎdǎ ní, ìshíí à ndǎ'dá gèlè yómó jūjū mòmò, ìshíí èshè ká úlú àrà igì à ndǎ'dá kprāshǎ ngèrè. ¹² Úgú í 'déé, mēné bì Ábráyímí, ìshíí Ízákõ kǎ nēè, mǎ ndēné bì ùmù, ìshíí mǎ ndēné bì kótó líí kótó kóshó í ngá áyà í èshè bìyí í.” ¹³ Ìshíí Mbájá ànjǎ èshè ká Jákõ'bõ èshè dī è 'déé, kǎ'dá dī klēmè ádá ní bì ètè ápá è'dē à kǎ, ànjǎ mùmù òrò.

† Bétèlè: Ká lēmè Íbrū líí èyí á'dā, Mòmò ká Mbájá. †† Àlōnō Bākútú: Ká lēmè Íbrū nēè, líí èyí á'dā, kpìkpì nōnō.

¹⁴ Ìshíí Jákõ'bõ èné ànjǎ, ìshíí ùsú sháá ànjǎ òrò ápá ká úgú í 'déé, Mbájá klēmè ádá ní bì ètè ápá è'dē à kǎ, ìshíí òjò újù áyǎ, ìshíí yūyù áyá krōyò ápá è'dē.

¹⁵ Jákõ'bõ ádá Bétèlè † ápá ká úgú í 'déé, Mbájá klēmè ádá ní bì ètè ápá è'dē à kǎ.

Úgú írí ká Rēkélǎ ìshíí Ízákõ

¹⁶ Èshè bìyí è ngá nēè, Jákõ'bõ ìshíí yómó mòmò í ngá áyà nē ànjǎ èshè Bétèlè. Ìshíí ká lówó è 'déé, óngō igì kólò gǎá èshè Èfrátǎ ìshíí à kǎ nēè, úgú yǎkǎ ká Rēkélǎ òjò ìshíí, ìshíí yǎkǎ ní lólò ètè góvó. ¹⁷ Ìshíí ká lówó è 'déé, yǎkǎ ní kǎtá lólò ètè à kǎ nēè, íyí dēyè ní lēmè bì ètè á'dā, “Á'bǎ gètè mbǎwǎ á'dá, ká ádá ákǎ bédé gēsè újù è ìshíí.” ¹⁸ Rēkélǎ à yēbè ádá gíí í nē, ìshíí ká lówó è 'déé, kǎ yēbè ádá gūwú dōngbó yūwú í ngá áyà nē kǎ nēè, ádá dírí gēsè újù í ngá áyà nē Bēnē-Óní ††, ìshíí nēè, bēbé ní ádá è ngá èpè Bēnjēmínò ††.

¹⁹ Rēkélǎ líí ìshíí 'dī ètè á'bǎ íyí gbólò è 'déé, kǎ yǎnjǎ Èfrátǎ 'déé, kǎtá yādǎ ápá è'dē Bétèlēmè kǎ. ²⁰ Jákõ'bõ òjò ùsú ànjǎ sháá ápá jūjū ò'dō Rēkélǎ. Ìshíí ígí líí ájǎ è kǎjǎ nēè, ètè ànjǎ í yǎngǎ à lūsú dī jūjū ò'dō Rēkélǎ.

²¹ Ìshíí Ízrǎyélè ànjǎ tówó ànjǎ gólò, ìshíí òjò àmbá mòmò tēndé í ngá áyà nē á'bǎ bédé úgú è dírí èyí Mígdǎlǎ Èdéré à kǎ. ²² Ìshíí ká lówó è 'déé, Ízrǎyélè kǎtá yǎshá kǎ'bǎ dǎ'bǎ úgú yǎngǎ kǎ nēè, gēsè újù í ngá áyà ní 'déé, dírí ní Rúbēnē à kǎ ànjǎ ìshíí ácá àrà èpè igì ká éndé bǎngbǎyǎ ká bēbé nē 'déé, dírí ní Bíláhǎ kǎ, ìshíí bēbé ní ògō ádá èyí ìshíí.

Á'dá ká Jákõ'bõ kpú lēmè rómó kótó ngǎngǎ ká úgú ásh. †††

²³ Kótó ngǎngǎ è ká Léyǎ 'déé, kǎkǎ ká Jákõ'bõ à kǎ nēè,

Rúbēnē ètè rónbó gēsè újù ní,
ìshíí Símóní, Léví, Júdá, Ísǎkǎrá, ìshíí Zēbélúnú.

²⁴ Ìshíí kótó ngǎngǎ è ká Rēkélǎ ní.

Józéfè, ìshíí Bēnjēmínò.

²⁵ Ìshíí kótó ngǎngǎ è ká Bíláhǎ éndé bōrò ká Rēkélǎ kǎ ní.

Dénǎ, ìshíí Nǎfátálè.

²⁶ Ìshíí kótó ngǎngǎ è ká Zílǎ éndé bōrò ká Léyǎ kǎ ní.

Gádǎ, ìshíí Áshírí.

È ngá ní kótó ngǎngǎ ká Jákõ'bõ 'déé, kǎkǎ igì kǎ'bǎ dǎ'bǎ úgú è Pádánǎ Áramǎ kǎ.

²⁷ Jákõ'bõ ìpì àrà nē, ànjǎ mòmò ká bēbé nē, Ízákõ tówó ápá dǎ'bǎ úgú è Mámbrè 'báká ápá gbōgbō Kírítǎ Árábǎ 'déé, bédé dírí èyí Èbrónò à kǎ, è ngá ní dī è 'déé, Ábráyímí ìshíí Ízákõ kǎshá kǎ'bǎ è'dē sǎrǎ kǎ.

²⁸ Ìshíí ríní áshá ká Ízákõ ápá jūjū búbù à tírí nēè, gūfū sǎlǎ lēmè gūfū sósò ríní (180). ²⁹ Bìyí è 'déé, Ízákõ kǎshá ká tǎgǎ àrà nē gōzò ìshíí à kǎ nēè, òjò líí, ìshíí kótó ngǎngǎ í áyà ní Èsò ìshíí Jákõ'bõ òjò 'dī ètè.

‡ Bétèlè: Ká lēmè Íbrū líí èyí á'dā, Mòmò ká Mbájá. †† Bēnē-Óní: Ká lēmè Íbrū líí èyí á'dā, gēsè újù lólò í ngá ámā. ††† Bēnjēmínò: Ká lēmè Íbrū líí èyí á'dā, gēsè újù lèké lāsǎ mǎ. ††† Á'dá ká Ízrǎyélè 12 kótó, ìshíí ákǎ slǎgǎ kótó ngǎngǎ è ápá ògō igì 'dī.

Kõtó ílí kõtó kóshó ká Ésõ

- 36 È ká nî kõtó ílí kõtó kóshó ká Ésõ 'déé, bédé dírí nî Èdómõ ā kā.
- ² Ésõ ãngã lûkpú òmõ nã 'déé, kãshã ká yõmó Kānānā nî kā, Ádā gẽsã éndé ká Èlõnõ 'déé, kãshã ká yõmó Ítí nî kā, Íshíí Òlībāmā, gẽsã éndé ká Ānāhā, Ānāhā nî lītí tèté ká Zībīyónõ 'déé, kãshã ká yõmó Ívî nî kā, ³ Bāsmātā nî gẽsã éndé ká Ūsmāyīnī 'íshíí ètè nî lúmū Nēbāyótõ.
- ⁴ Ádā ākā Èlífázā bī Ésõ, 'íshíí Bāsmātā ākā Rūwélẽ, ⁵ 'íshíí Òlībāmā ākā Júshū, 'íshíí Jālāmā, 'íshíí Kórā. È ngā nî kõtó ngāngá ká Ésõ 'déé, kākā bī ètè ká'bā mòmõ Kānānā kā.
- ⁶ Ésõ ãngã lûkpú òmõ nã, 'íshíí kõtó ngāngá í ngá áyā nã, 'íshíí kõtó lûkpú nî, 'íshíí yõmó mòmõ í ngá áyā nã tírí, ògbó ká nūlú nî gī, 'íshíí sòkpõ wáwá è ká, 'íshíí éyè è 'déé, kòkò ògbó mòmõ Kānānā tírí ā kā, 'íshíí lètè ānjā bédé úgú è gòlò nî èshã ká ónjò nã Jákõ'bõ. ⁷ Ká adá nēnē dārā ãgī, 'íshíí nūlú í ngá áyā ãgī ògõ òtõ rõtõ 'íshíí, 'íshíí úgú nî āsá ãgī ká adá è níí, āshā ā'bā dī úgú 'bālā 'dī. ⁸ Ātāsh yāā, Ésõ 'déé, bédé dírí nî Èdómõ ā kā, ānjā āshā ā'bā rúkú í 'déé, ká mòmõ Séyírī ā kā.
- ⁹ È ká nî adá āpá ká adá ārā jūjū kóshó yõmó Èdómõ, kõtó ílí Ésõ 'déé, kāshā ká'bā rúkú í 'déé, ká mòmõ Séyírī ā kā.
- ¹⁰ È ká nî dírí kõtó ngāngá ká Ésõ: Èlífázā, gẽsã újū ká Ésõ 'déé, kākā ká Ádā kā, 'íshíí Rūwélẽ nî gẽsã újū è 'déé, Ésõ kākā ká 'íyí òmõ nã Bāsmātā kā.
- ¹¹ Kõtó ngāngá ká Èlífázā nî: Tēmānā, Òmārā, Zéfõ, Gātāmā, 'íshíí Kēnázā.
- ¹² Tímnā ā'dá éndé bāngbāyā ká Èlífázā, gẽsã újū ká Ésõ, 'íshíí Tímnā ākā Āmālékē bī Èlífázā. È ngā nî kõtó ílí kõtó kóshó ká Ésõ kãshã ògõ 'íyí òmõ nî Ádā kā.
- ¹³ È ká nî kõtó ngāngá ká Rūwélẽ: Nátā, Zérā, Shāmā, 'íshíí Mízā. È ngā nî kõtó ngāngá è 'déé, tèté ãgī nî Bāsmātā 'íyí òmõ Ésõ ā kā.
- ¹⁴ È ká nî kõtó ngāngá ká Òlībāmā, 'íyí òmõ Ésõ gẽsã éndé ká Ānāhā, 'íshíí Ānāhā nî lītí tèté ká Zībīyónõ ākā tõtõ kõtó ngāngá ká Ésõ ãgī nî: Júshū, Jālāmā, 'íshíí Kórā.
- ¹⁵ È ngā nî ngéré, è 'déé kãshã ká dā'bā ārā Ésõ kā. Òtõ ògõ rónbó gẽsã újū í ngá áyā nî Èlífázā 'déé, ká'dá ngéré nî kā nēè, ngéré Tēmānā, 'íshíí ngéré Òmārā, 'íshíí ngéré Zéfõ, 'íshíí ngéré Kēnázā, ¹⁶ 'íshíí ngéré Kórā, 'íshíí ngéré Gātāmā, 'íshíí ngéré Āmālékē.
- Ígī nî ngéré è 'déé, kãshã dā'bā ārā Èlífázā 'déé, ká'dá mòmõ Èdómõ 'déé, ãgī nî kõtó tèté ká Ádā kā.
- ¹⁷ 'Íshíí èshã dā'bā ārā gẽsã újū í ngá áyā nî Rūwélẽ nēè: Ngéré Nátā, 'íshíí ngéré Zérā, 'íshíí ngéré Shāmā, 'íshíí ngéré Mízā 'déé, ká'dá mòmõ Èdómõ ā kā nēè, ãgī nî kõtó tèté ká Bāsmātā 'íyí òmõ Ésõ.
- ¹⁸ È ká nî kõtó ngāngá ká Òlībāmā 'íyí òmõ Ésõ 'déé,

- ká'dá ngéré nî kā, ngéré Júshū, ngéré Jālāmā, 'íshíí ngéré Kórā. È ngā nî kõtó è 'déé, kãshã dā'bā ārā Òlībāmā gẽsã éndé ká Ānāhā kā.
- ¹⁹ Ígī nî kõtó ngāngá ká Ésõ 'déé, bédé dírí nî Èdómõ ā kā, 'íshíí è ká nî ngéré í ngá áyā ãgī gī.
- ²⁰ Kõtó ngāngá è ká Séyírī 'déé, ãgī kãshã ká yõmó Hórī 'déé, kāshā ká'bā dā'bā úgú yāngā kā nî: Lótānā, Shõbālā, Zībīyónõ, Ānāhā, ²¹ Dīshónõ, Èzéré, 'íshíí Dīshānā. È ngā nî kõtó ngāngá ká Séyírī 'déé, ká'dá mòmõ Èdómõ 'déé, ãgī nî ngéré ká yõmó Hórī ā kā.
- ²² Kõtó ngāngá ká Lótānā nî: Hórī, 'íshíí Èmánā. Tímnā nî lúmū Lótānā.
- ²³ Kõtó ngāngá è ká Shõbālā nî: Ālvānā, Mānātā, Èbālā, Shéfõ, 'íshíí Ònāmā.
- ²⁴ Kõtó ngāngá è ká Zībīyónõ nî: Áyā 'íshíí Ānāhā. È ká Ānāhā è 'déé, kòkò dī géké gómó úyū nî kápá ílí béré nî, ká úgú è 'déé, ká'dá dī gácá kãshã ká bēbē nã Zībīyónõ ā kā.
- ²⁵ Kõtó ká Ānāhā nî: Dīshónõ nî gẽsã újū, 'íshíí Òlībāmā nî gẽsã éndé.
- ²⁶ Kõtó ngāngá è ká Dīshónõ nî: Èmdānā, Èshībānā, Ítrānā, 'íshíí Kērānā.
- ²⁷ Kõtó ngāngá è ká Èzéré nî: Bīlānā, Zāfānā, 'íshíí Ākānā.
- ²⁸ Kõtó ngāngá ká Dīshānā nî: Úzū, 'íshíí Ārānā.
- ²⁹ Ndākpá è 'déé, ká'dá ngéré ká yõmó Hórī nî: Lótānā, Shõbālā, Zībīyónõ, Ānāhā, ³⁰ Dīshónõ, Èzéré, 'íshíí Dīshānā. È ngā nî ndākpá è 'déé, ká'dá ngéré ká yõmó Hórī lātā ká úlú ārā ãgī, āpá dā'bā úgú è Séyírī ā kā.

Kprāshā ngéré ká yõmó Èdómõ

- ³¹ È ká ndākpá è 'déé, ká'dá kprāshā ngéré āpá dā'bā úgú è Èdómõ ā kā, ká úgú āsh nēè, ngéré āzā ká Ízrāyélẽ nî gī dóbó ní.
- ³² Bělā gẽsã újū ká Bírõ ā'dá ngéré ká yõmó Èdómõ. Dírí mbéré í ngá áyā nî Dīnā'bā. ³³ Ká lówó è 'déé, Bělā kílí kíshí nēè, Jõbābā gẽsã újū ká Zérā 'déé, kãshã dā'bā ārā Bózrā kā, ká'dá ngéré āpá bīyí nî.
- ³⁴ 'Íshíí ká lówó è 'déé, Jõbābā kílí kíshí nēè, Ūshāmā 'déé, kãshã ká yõmó Tēmānā kā, ká'dá ngéré āpá bīyí nî.
- ³⁵ Ká lówó è 'déé, Ūshāmā kílí 'íshíí nēè, Ādādā gẽsã újū ká Bédādā 'déé, kígí kõtõ ílí yõmó Mīdyānā āpá mòmõ Mõwā'bā kā nēè, ká'dá ngéré āpá bīyí nî. 'Íshíí dírí góvó mbéré í ngá áyā nî Āvītā.
- ³⁶ Ká lówó è 'déé, Ādādā kílí 'íshíí nēè, Sámīlā 'déé, kãshã Mēsrekā kā ká'dá ngéré āpá bīyí nî.
- ³⁷ 'Íshíí ká lówó è 'déé, Sámīlā kílí kíshí nēè, Sháwūlū 'déé, kãshã ká yõmó Rēbótõ 'déé, ká gbõgbõ bédé 'dē'dē kā, ká'dá ngéré āpá bīyí nî.
- ³⁸ 'Íshíí ká lówó è 'déé, Sháwūlū kílí kíshí nēè, Bālā-Nānā gẽsã újū ká Ākābõrõ ká'dá áyā ngéré āpá bīyí nî.
- ³⁹ Ká lówó è 'déé, Bālā-Nānā gẽsã újū ká Ākābõrõ kílí kíshí nēè, Ādārā ká'dá ngéré āpá bīyí nî. 'Íshíí āsá dírí

mbéré í ngá áyà nè Páwũ, ʔshíí dírí ʔyí òmò ní Mětábélè gēsè éndé ká Mätredè †, lítí tètè ká Mēzhábä.

⁴⁰ È ká ní ngéré gĩ 'déé, kēshé dā'bā ärä Ésö, ká úlú ärä ʔgĩ ʔshíí dí klā'dá í ngá áyà ʔgĩ:

Ngéré Tímnä, ngéré Álvä, ngéré Jētätä, ⁴¹ ngéré Ōlībāmä, ngéré Élä, ngéré Pīnónö, ⁴² ngéré Kēnázä, ngéré Tēmānā, ngéré Mībzarä, ⁴³ ngéré Māgdélè, ʔshíí ngéré ʔrāmā. È ngā ní ndäkpä è 'déé, ká'dá ngéré ká yómó Édómö ä ká, ká dí klā'dá í ngá áyà ʔgĩ äpá dā'bā úgú í ngá áyà ʔgĩ. ʔgĩ ní ngéré ká yómó Édómö, Édómö ní bēdé dírí Ésö, ʔshíí ètè ní jūjū kóshó yómó Édómö.

Liyí ká Jözéfè

37 Jákö'bö äshá ä'bā dí è 'déé, bēbé ní kāshá kā'bā è'dē äpá mömö Kānānā ká.

² È ká ní ádá äpá ká ádá ärä yómó mömö ká Jákö'bö. Ká úgú è 'déé, ríní äshá ká Jözéfè kpú lēmbē sālā lēmbē rómó ríní ä ká nēè, ä'dá dí gäcá nūlú ètè ʔshíí ónjö nē gĩ, kōtó ngāngä è ká Bīlāhā, ʔshíí Zīlfā lūkpú òmò bēbé ní ká. ʔshíí Jözéfè rāshá ádá glōsī'dí ũngú è 'déé, ónjö ní gĩ ká'dá dí gālā ní ká bī bēbé èpè ʔgĩ Jákö'bö.

³ ʔzrāyélè älä ádá ärä Jözéfè òtö ká sōkpö kōtó ngāngä í ngá áyà nè ká tírí ʔshíí, ká ádá äkā ètè ká grōgö ärä nè nē, ʔshíí älä grōndó tēndē bī ètè. ⁴ ʔshíí ká löwó è 'déé, ónjö ní gĩ kōkō bēbé èpè ʔgĩ kälä ádá ärä ní kōtö áyà èpè ʔgĩ tírí ʔshíí ä ká nēè, ʔsī ètè, ʔshíí ä lēmè tōyö glōsī'dí ádá í nē äpá áyà ní.

⁵ Ká bēdé úgú è nēè, Jözéfè liyí ʔshíí ká löwó è 'déé, krēkē dā'bā èyí bī ónjö nē gĩ ká nēè, ʔsī ètè òtö ká Sārä è ká nē. ⁶ ʔshíí Jözéfè lēmè bī ʔgĩ ä'dä, "Äzá mógó liyí 'déé, mliyí ä ká 'dé. ⁷ Mā'dá dí glōngö jūjū ózó mápá líl glāwā, ʔshíí tá gēyē ätä ká nēè, jūjū ózó è ngá ámä 'déé, mlōngö ä ká, änjä örö, ʔshíí rütú shāá ätä, ʔshíí jūjū ózó è ngá ʔgĩ lövö ländä ètè, ʔshíí ünú jūjū èpè ʔgĩ änjä bībū bī ètè."

⁸ ʔshíí kōtó ónjö ní ʔpī bī ètè ä'dä, "Ètè ũngú ä, dú á ndä'dá ngéré äpá jūjū ägā?" ʔshíí ójō ʔsī ètè òtö rōtó ngé òtö ká sārä è ká, ká ádá liyí ngá áyà ní, ʔshíí ádá í ngá áyà ní 'déé, klēmè ä ká.

⁹ ʔshíí Jözéfè liyí bēdé liyí è tá tówó, ʔshíí rāshá dā'bā èyí bī ónjö nē gĩ ä'dä, "Mágá mbímbí ʔgĩ 'dé, mliyí bēdé liyí è tówó miyí, mókö äjä ʔshíí shéshé, ʔshíí kpú lēmbē 'bälä èpè ünú jūjū èpè ʔgĩ bī ämä."

¹⁰ ʔshíí ká löwó è 'déé, krāshá dā'bā liyí ní bī bēbé nē, ʔshíí ónjö nē gĩ ká nēè, bēbé ní ängä äpá áyà ní ä'dä, "È ngā ní úlú liyí ngā 'déé, klíyí ä ká? Ká gīnjí è ngá úmü nēè, dú ämä, ʔshíí yāngä î, ʔshíí ónjö î gĩ, mä ndünú jūjū ägá bī úmü?" ¹¹ ʔshíí ónjö ní gĩ ä'dá dí gālā lüyü äpá áyà ní, ʔshíí nēè, bēbé ʔgĩ ä'dá dí gīnjí jūjū nē äpá ká ádá èyí.

Kōtó ónjö Jözéfè övö ètè äpá yō

¹² Ká bēdé úgú è nēè, kōtó ónjö Jözéfè änjä dí gäcá nūlú è ngá bēbé èpè ʔgĩ, 'baká änjä bēdé úgú è dírí èyí Shékímí. ¹³ ʔshíí ʔzrāyélè lēmè bī Jözéfè ä'dä, "Ökö ánä

ʔshíí ónjö î gĩ, ä yäcá nūlú 'baká äpá Shékímí. Ójō níí, möpó úmü mánjä è'dē bī ʔgĩ."

ʔshíí Jözéfè ä'dä, "Gözö ní."

¹⁴ ʔshíí bēbé ní lēmè bī ètè ä'dä, "Änjä níí, ökö nēè, ónjö î gĩ, ʔshíí nūlú ní äyá 'dē yä, ʔshíí níí, ójō lēmè ádá ärä ʔgĩ bī ämä." Bēbé ní öpó ètè èshē gbröwö Èbrónö.

Ká löwó è 'déé, Jözéfè krāyá Shékímí ä ká nēè, ¹⁵ bēdé újū è ökö ètè ä löwó òtö líl glāwā ní, ʔshíí öjō újū ètè ä'dä, "Ä yēbē ngā òtö dí úgú ä?"

¹⁶ ʔshíí Jözéfè ʔpī bī ètè ä'dä, "Ónjö mä gĩ ä yäcá nūlú, ʔshíí mä yēbē dí ärä ʔgĩ mūmü î ʔjī äyá ʔgĩ 'dí?"

¹⁷ ʔshíí újū í yāngä ʔpī ä'dä, "Ónjö î gĩ änjä èshē dí úgú ä ʔshíí, ká ádá mögö ä'dä èpè ʔgĩ ä yānjä bēdé úgú è dírí èyí Dötānā."

Jözéfè rēkē ögö ónjö nē gĩ, ʔshíí ökö ʔgĩ 'baká äpá gbögbö Dötānā yö. ¹⁸ ʔshíí ónjö ní gĩ ökö ètè èshē gölö ní, ʔshíí ká úgú è 'déé, krāyá äpá ngá áyà ʔgĩ dó'bó 'dí ká nēè, ʔnjí ádá güfü ètè.

¹⁹ ʔshíí lēmè ádá ní äpá kōkō ärä èpè ʔgĩ ä'dä, "Bēbé liyí ní ä yōjō í nē. ²⁰ Mójó níí, müfü ètè, ʔshíí níí, mēlé ètè mápá líl 'bälä èshē ká títi üyü ní gĩ, ʔshíí 'déé, kújū ägá yää, miyí kázä kíjī ètè, ʔshíí níí, mökö nēè, ngā ká ndälä ärä nè kápá ká liyí ngá áyà ní gĩ yä."

²¹ ʔshíí ká löwó è 'déé, Rúbēnē kōgö ádá yāngä ká nēè, èbē gbölö ká ádá gāshá ètè, ʔshíí ä'dä, "Mā'bā güfü ètè ä'dä. ²² Mā'bā grötö yūwú í ngá áyà ní ä'dä, mēlé ètè mápá líl títi yākä 'déé, ká líl bēè ní ká, ʔshíí nēè, má'bā gälä gösī'dí ũngú mápá áyà ní ä'dä." Rúbēnē lēmè ätä, ká ádá è níí, èpè äshá ètè èshē ʔléké ʔgĩ ʔshíí níí, èpè èné ètè lüwü änjä è'dē bī bēbé ní Jákö'bö.

²³ ʔshíí ká löwó è 'déé, Jözéfè krāyá ká ónjö nē gĩ ká nēè, änjä rōwö grōndó tēndē í 'déé, kōrö ä ká èshē áyà ní. ²⁴ ʔshíí èné ètè èlè äpá líl grögö títi è 'déé, üyü kázä è'dē ní ká.

²⁵ ʔshíí ká löwó è 'déé, ká'dá bībū ká ádá göshó ũngú ní ká nēè, ʔvī jūjū èpè ʔgĩ, ʔshíí ökö grāyā ndäkpä 'déé, ká yälä nētè tūjārä, èshē ká kōtó Ūsmāyíní, èshē dā'bā úgú è Gīlédè, ʔshíí jámälä í ngá áyà ʔgĩ ʔzī ũngú è 'déé, ká yälä äpá ká nōshó níí, nōshó ní ká'dá kélè ní, ká ũngú è 'déé, bāná èyí kélè ní ká, ä yēngē ũngú yāngä änjä mömö Mésírí.

²⁶ ʔshíí Júdä lēmè bī ónjö nē gĩ ä'dä, "'Déé müfü ónjö ägä, ʔshíí 'déé, míti ádá èyí yää, mä ndökö ngā mēshē ögö èyí? ²⁷ Mā'bā gälä gösī'dí ũngú mápá áyà ní ä'dä, ká ádá ètè tamä shíkí ónjö ägä, ʔshíí srāmā ärä ägá 'bälä ká ngá ètè, gözö ní nēè, mövö ètè bī kōtó Ūsmāyíní ní." ʔshíí ónjö ní gĩ öjō ʔyí äpá ká ádá í ngá áyà ní.

²⁸ ʔshíí ká löwó è yómó gälä nētè tūjārä í 'déé, kēshé mömö Mīdyānā ká, ká yötö gbögbö títi í 'déé, Jözéfè ká líl èyí ä ká nēè, kōtó ónjö Jözéfè è'dē ètè äpá gēsé úgú, ʔshíí övö ètè bī kōtó Ūsmāyíní ní ká güfü 'bälä näkä fídä, ʔshíí kōtó Ūsmāyíní ní èné Jözéfè änjä Mésírí.

²⁹ ʔshíí ká löwó è 'déé, Rúbēnē klüwü kānjä äpá dí títi ní ká nēè, ökö Jözéfè äzá líl èyí ní, ʔshíí ösö tēndē í ngá áyà nē, ká ádá ärä ní èlè 'dí. ³⁰ ʔshíí lüwü änjä ká ónjö

† Mätredè ní dírí gēsè éndé.

ně gĩ, ĩshíí lēmē bĩ ĩgĩ ā'dā, "Gēsē újũ nĩ āzā yō ní nēē, ē kā mā ndālā 'béré āyá 'dē 'bákétā?"

³¹ ĩshíí rōtō ēné, ĩshíí ōjō údũ tēndē í ká Jōzēfē āpá ílĩ srāmā ēyĩ. ³² ĩshíí ēné grōndó tēndē í ngá áyā nĩ ānjā bĩ bēbē ēpē ĩgĩ, ĩshíí ā'dā, "Tēndē yākā nēē, mōkō nē, ĩshíí ōvó tá jēē āyá tēndē ká gēsē újũ í ngá áyā ĩ Jōzēfē, āzā ōkō āpá ē'dē 'dē."

³³ Bēbē ĩgĩ ōkō tēndē nĩ ānā ĩshí, ĩshíí ā'dā, "Tāmá tēndē ká gēsē újũ í ngá áyā Jōzēfē kákā, dú kázā kījĩ ētē, ĩshíí āwā ētē ĩshí."

³⁴ ĩshíí Jákō'bō ōsō tēndē ēshē ngá áyā nē, ĩshíí ōrō tēndē gūrú ĩrĩ, ĩshíí úrú gēsē újũ í ngá áyā nē ká tīgā ēyĩ nē. ³⁵ Kōtō ngāngá í ngá áyā nĩ, ĩshíí kōtō lūkpú nĩ tírĩ ōjō āpá áyā nĩ, ká ádá gēlē ētē níí, shēshē lēpē nĩ rĩsĩ, ĩshíí nēē, jēē ĩyĩ āpá ē'dē 'dĩ, ĩshíí ā'dā, "Bā 'dĩ, mā ndūrú ētē ĩgĩ ká úgú ĩrĩ ngá áyā." ĩshíí bēbē ĩgĩ ōrō ká ádá ārā Jōzēfē.

³⁶ ĩshíí yōmó Mĩdyānā ōvó Jōzēfē bĩ Pōtĩfĩrō āpá Mésĩrĩ, góvó shēngē ká yōmó gāmā gbōgbō góvó mōmō ká góvó ngērē ká yōmó Mésĩrĩ nĩ kā.

Júdā ĩshíí Tāmárā

38 Ká úgú āsh nēē, Júdā ā'bā ōnjō nē gĩ ā'dā, ĩshíí ānjā ā'dā ā'bā ká bēdē újũ ē ēshē ká yōmó Ādūlāmā dírí nĩ Írā. ² Júdā ōkō gēsē éndé ká Shúwā 'déé, kēshē ká yōmó Kānānā nĩ kā, ĩshíí ĩjĩ ētē, ĩshíí ācā ārā ēpē ĩgĩ ká ngá ētē, ³ ĩshíí ōjō ũkpú, ĩshíí ākā gēsē újũ, ĩshíí Júdā āsá dírí nĩ Érā. ⁴ ĩshíí ũkpú tówó, ĩshíí ākā bēdē gēsē újũ ē, ĩshíí āsá dírí nĩ Ōnānā. ⁵ ĩshíí ākā bēdē gēsē újũ ē, ĩshíí āsá dírí nĩ Shélā. Ākā ētē gēsē újũ í yāngā ká úgú ē 'déé, kā'dá kā'bā mbēré Kēzībĩ ā kā.

⁶ ĩshíí Júdā ĩjĩ éndé dírí nĩ Tāmárā bĩ rōngbó gēsē újũ í ngá áyā nē Érā. ⁷ ĩshíí nēē, dālā dūngú ká Érā rōngbó gēsē újũ ká Júdā ōzō 'dĩ, ĩshíí shēshē lēpē Mbájá BĒBĒ ārā āgā ēlē āpá áyā nĩ 'dĩ, ĩshíí ōjō ũfũ ētē ēshē ē'dē.

⁸ ĩshíí Júdā lēmē bĩ gēsē újũ í ngá áyā nē Ōnānā ā'dā, "Ānjā rō'bō éndé biyĩ ōnjō ĩ níí, mākā kōtō ká dírí nĩ."

⁹ ĩshíí nēē, Ōnānā ōkō nēē, kōtō nĩ ā yā'dá ká dírí nē 'dĩ, ā ndā'dá ká dírí ōnjō nē. Ātāsh yāā, 'déé ā yācā ārā ēpē ĩgĩ ká éndé biyĩ ōnjō nē yāā, ā yūjú ũyū ārā nē āpá bũbũ, ká ádá ē níí, éndé nĩ ā'bā gũkpú nĩ níí ēpē ā'bā ākā kōtō ká dírí ōnjō nē ā'dā. ¹⁰ ĩshíí nēē, gōkō ũngú í 'déé, Ōnānā kā yālā nĩ kā ēlē Mbájá BĒBĒ ārā āgā 'dĩ, ĩshíí ōjō ũfũ ētē ēshē ē'dē tānē.

¹¹ Júdā lēmē bĩ ĩyĩ ōmō gēsē újũ í ngá áyā nē Tāmárā ā'dā, "Ānjā áshā ā'bā mōmō ká bēbē ĩ āyā éndé biyĩ ĩrĩ níí, ámā gēsē újũ í ngá áyā Shélā 'déé, ētē kánjā kishĩ yāā níí, ā ndĩjĩ úmũ." Júdā ĩjĩ ā'dā gēsē újũ ngá áyā nē Shélā ā ndĩjĩ tá āyā ōnjō nē gĩ. Ōkō 'déé, Tāmárā kánjā káshā kā'bā mōmō ká bēbē nē kā.

¹² ĩshíí tá gāā ātā ēshē biyĩ ēyĩ nēē, gēsē éndé ká Shúwā ĩyĩ ōmō Júdā ōjō ĩlĩ. ĩshíí ká lōwó ē 'déé, Júdā kígĩ nūrú nĩ ĩshíí nēē, ānjā mbēré Tímnā ká yōmó grōtō bíbĩ ndĩjĩ ĩ ngá áyā nē, ānjā ká lēmē nē Írā 'déé, kēshē ká yōmó Ādūlāmā nĩ kā.

¹³ ĩshíí ká lōwó ē 'déé, Tāmárā kōgō ā'dā, Júdā bēbē rōmó nē kā yānjā Tímnā dī grōtō bíbĩ ndĩjĩ ngá áyā nē kā nēē, ¹⁴ ĩshíí tēndē ká lūkpú biyĩ ĩrĩ nĩ ēshē áyā nē,

ĩshíí lākpā tēndē āpá áyā nē níí, ā'bā gōkō ēpē gānā nĩ ā'dā, ĩshíí ānjā ā'dā ā'bā ākpā ĩjĩ mbēré Ēnāyímĩ 'déé, ká gbōlō Tímnā kā. Ká ádá Tāmárā ōkō nēē, kpíí 'déé, Shélā kánjā újũ ĩshíí ā kā nēē, ēné ēpē bĩ ētē níí, ēpē ā'dā āpá ká ĩyĩ ōmō nĩ 'dĩ.

¹⁵ ĩshíí ká lōwó ē 'déé, Júdā kōkō Tāmárā kā nēē, ĩjĩ ā'dā ētē éndé lēmē, ká ádá tēndē í 'déé, kēlē kāpá áyā nē kā, ĩshíí kītĩ ílĩ mūmū nē ē'dē ā kā. ¹⁶ Ānā ádá ē 'déé, ētē nĩ ĩyĩ ōmō gēsē újũ í ngá áyā nē kā 'dĩ, ĩshíí ānjā āpá áyā nĩ āpá gbōgbō ĩyĩ gbōlō nĩ, ĩshíí lēmē bĩ ētē ā'dā, "Ōjō níí, mācā ārā āgā ká ngá úmũ."

ĩshíí Tāmárā újũ ētē ā'dā, "'Déé mācā ārā āgā ká ngá úmũ mĩshĩ yāā, á ndēnē ngā bĩ ámā āpá biyĩ ēyĩ?"

¹⁷ ĩshíí Júdā ĩpĩ bĩ ētē ā'dā, "Mā ndōpó lĩtĩ ēné dānjā ē'dē bĩ úmũ."

ĩshíí Tāmárā lēmē ētē ā'dā, "Ūngú ē 'déé, ká ndēnē bĩ ámā níí, mrúkú ā'bā ámā, ĩgĩ ká úgú ē 'déé, ká ndōpó lĩtĩ ēné nĩ dōjō ē'dē ā kā nĩ ngā?"

¹⁸ Júdā ā'dā, "Á yēbē ádá ē níí, mēné ngā bĩ úmũ níí, rúkú ā'bā áyā ĩ?"

Tāmárā ĩpĩ bĩ ētē ā'dā, "Éné bĩ ámā kētĩmĩ í ngá áyā ĩ 'déé, grōndó dírí ĩ kā ē'dē ā kā, ācā ōgbó ká ēbē ēyĩ, ĩshíí kōlō ngá áyā ĩ."

ĩshíí Júdā ēngē ũngú yāngā gĩ bĩ ētē, ĩshíí ācā ārā ēpē ĩgĩ ká ngá ētē, ĩshíí ōjō ũkpú. ¹⁹ ĩshíí Tāmárā ānjā mōmō, ĩshíí ĩshíí tēndē í 'déé, kúkú ílĩ mūmū nē ē'dē ā kā, ēshē áyā nē, ĩshíí ōrō tēndē nūrú ā'bā áyā nē tówó.

²⁰ ĩshíí ká lōwó ē 'déé, Júdā kōpó lēmē nē 'déé, kēshē ká yōmó Ādūlāmā nĩ kā, ká lĩtĩ ēné nĩ bĩ Tāmárā ká ádá ē níí, klūwū nēnē dārā nē kōjō bĩ ēpē ā kā nēē, ōkō ētē 'dĩ, ²¹ ĩshíí újũ ndākpá í 'déé, káshā kā'bā yō kā ā'dā, "Éndé lēmē í 'déé, ká yālā nētē bĩ mbájá ē 'déé, ndākpá krāshā ká lēké ēpē ĩgĩ 'déé, ká yā'dá kā'bā gbōgbō ĩyĩ gbōlō Ēnāyímĩ ā kā, ānjā 'dē?"

ĩshíí nēē, ĩpĩ bĩ ētē ā'dā, "Jēé éndé lēmē ē kātā ngá kā āzā dī úgú ā níí."

²² ĩshíí újũ í yāngā lūwū ānjā ká Júdā, ĩshíí lēmē bĩ ētē ā'dā, "Mánjā mókō ētē 'dĩ, ĩshíí ōtō ká ē ngā tírĩ nēē, ndākpá í 'déé, káshā kā'bā yō kā ĩyĩ jēé éndé lēmē ē ká yālā nētē bĩ mbájá kā, āzā áyā ēpē ĩgĩ yō níí."

²³ ĩshíí Júdā ā'dā, "Á'bā níí, ēngē ũngú yāngā gĩ āpá ó'dō nē, āzā ní yāā, ndākpá ā ndáká āpá áyā āgā, ōtō ká ē ngā tírĩ nēē, mōpó lĩtĩ ēné mánjā ē'dē bĩ ētē mĩshĩ, ĩshíí nēē, ōkō ētē 'dĩ."

²⁴ ĩshíí biyĩ ēyĩ ká tōtō shēshē nēē, ndākpá lēmē bĩ Júdā ā'dā, "Tāmárā éndé biyĩ gēsē újũ í ngá áyā ĩ 'déé, kītĩ ā kā nēē, ālā ārā nē āpá ká éndé lēmē, ĩshíí 'bákétā nēē, ũkpú ĩshíí."

ĩshíí Júdā ā'dā, "Mĩshĩ ētē mápá gēsē úgú ĩshíí níí, mĩsĩ ētē níí, ĩlĩ ēshē ē'dē."

²⁵ ĩshíí ká lōwó ē 'déé, ká yĩshĩ ētē kāpá gēsē úgú nĩ kā nēē, ādá ndākpá, ĩshíí lēmē bĩ ĩgĩ ā'dā, "Mánjā mlēmē bĩ bēbē rōmó mā mĩyĩ, újũ í 'déé, kũkpú kā'bā ámā kā nēē, nēnē dārā nĩ āngā ámā dī úgú ā, kētĩmĩ í ngá áyā nĩ, ācā ōgbó ká ēbē ēyĩ, ĩshíí kōlō í ngá áyā nĩ tírĩ āngā ámā."

²⁶ Júdā ōkō ũngú yāngā gĩ ānā ĩshí, ĩshíí ā'dā, "Étē ká'dá gōzō ndākpā nĩ ōtō ámā, ká ádá mēné gēsē újũ í

ngá áamá Shélā bí ètè 'dī.' Íshíí èshē biyí úgú è ngá nèè, Júdá ácá àrà èpè igí ká ngá ètè 'dī.

²⁷ Íshíí ká lówó è 'déé, úgú yākā í ngá áyà nī kōjō íshíí à kā nèè, kōtō ònō ká'dá lépè nī. ²⁸ Íshíí ká lówó è 'déé, kōtō nī ká yèbè ádá grōṅō nī ká nèè, 'balā òdō lèké nè ápá gēsé úgú, íshíí íyí dēyè nī lōṅgō gīṅgī èbé tēndē ápá ó'dō lèké nī, íshíí á'dā, "Kpéé ágbè è ká kījī." ²⁹ Íshíí nèè, lítí yāṅgā è'dè lèké nè ápá kólō, íshíí ónjō nī òjō tījī, íshíí íyí dēyè nī á'dā, "È ngá nī gbōlō è 'déé, kījī è'dè á kā." Íshíí áśá dírí nī Pērézè †. ³⁰ Íshíí biyí èyí nèè, ágbè è 'déé, íyí dēyè nī kḷōṅgō gīṅgī èbé tēndē nī kápá ó'dō lèké nī ká nèè, òjō tījī, íshíí áśá dírí nī Zérā. ††

Jözéfè à mómō ká Põtífírō

39 Kōtō Úsmāyíní nī ènè Jözéfè ànjā mómō Mésírí, íshíí Põtífírō 'balā èshē ká shēṅgē ká góvó ṅgérè ká yómó Mésírí ètè nī góvó ndákpā ká yómó gāmā gbōgbō àrà góvó ṅgérè nī, òvō Jözéfè èshē áyà igí.

² Íshíí Mbájá BĒBĒ àrà ágá á'dá dī gāná Jözéfè, ká gélè gōzō gbōlō, íshíí á'dá dī gālā nētè nī ápá mómō ká bēbé nēté í ngá áyà nè 'déé, kēshē ká yómó Mésírí nī ká. ³ Íshíí bēbé nēté í ngá áyà nī òkō nèè, Mbájá BĒBĒ àrà ágá à yāná Jözéfè, íshíí à yā'bā ũṅgú è 'déé, ká yālā nī ká tírí níí, ànjā glōzō nī. ⁴ Shēshē lépè bēbé nēté ká Jözéfè èlè ápá áyà nī, íshíí Jözéfè á'dá dī gālā nēté nī bí bēbé nēté í ngá áyà nè ká àrà nè, íshíí bēbé nēté í ngá áyà nī úsú ètè ápá ká bēbé gēgbē ká yómó mómō í ngá áyà nè, íshíí ũṅgú è 'déé, ká'dá áyà nī ká tírí. ⁵ Èshē ká úgú è 'déé, Põtífírō kūsú Jözéfè kápá ká bēbé gēgbē ká yómó mómō í ngá áyà nè, ácá ògbó ká nēnē dārā nè tírí à ká nèè, Mbájá BĒBĒ àrà ágá ũpú yómó mómō ká Põtífírō 'déé, ètè kēshē ká yómó Mésírí nī ká òtō ògō Jözéfè. Ūpú nēnē dārā nī, íshíí nēnē líl glāwā í ngá áyà nī tírí. ⁶ Íshíí Põtífírō á'bā nēnē dārā nè tírí bí Jözéfè níí, à yēgbè è'dè. Íshíí nèè, úsú íṅj nè ápá tá ká nōshó ákpā nè.

Wáwá gbōgbō Jözéfè òjō ápá è'dè, íshíí gōkō ètè òzō nè, ⁷ íshíí tá gāā àtā èshē biyí è ngá nèè, shēshē lépè íyí òmō Põtífírō tījī ápá ká Jözéfè, íshíí lēmè bí ètè á'dā, "Ójō níí, mǎcá àrà ágá ká ngá úmü."

⁸ Jözéfè ànā íshíí, íshíí ípí bí ètè á'dā, "Ókō 'dé, bēbé nēté í ngá áamá úsú íṅj nè ápá ká bēbé ũṅgú è 'déé, ká mómō dī úgú à ká 'dī, ká ádá úsú áamá níí, mǎ yēgbè ká nēnē dārā nè tírí. ⁹ Ndákpā è 'déé, ètè góvó nī kōtō áamá ápá mómō dī úgú à ká nèè, ázá ní. Bēbé nēté í ngá áamá àṅgā ájā áamá èshē ká bēbé ũṅgú è 'déé, ká mómō dī úgú à ká 'dī, tá úmü ká ádá úmü nī íyí òmō nī nè, mǎ ndālā góvó gōs'ídí ũṅgú àtā ngá ápá dī mómü Mbájá ká ádá ṅgá?" ¹⁰ Kpíí 'déé, ájā 'balā kōtō kōyō ètè ká ádá glēmè ádá ápá ká ádá èyí bí Jözéfè 'dī ká nèè, Jözéfè ànā ká ádá è níí, èpè igí ácá àrà èpè igí ká ngá ètè íshíí, íshíí ànā ká ádá glījī 'báká ápá gbōgbō àrà nī tánè íshíí.

¹¹ Íshíí ká bēbé ájā è nèè, Jözéfè ànjā dī gālā nēté ápá mómō yō, íshíí bōrō nī gī ázá tírí ní. ¹² Íshíí íyí òmō bēbé nēté í ngá áyà nī rúkú ètè èshē ká tēndē í ngá

† Pērézè: Ká lēmè Íbrū nèè, líl èyí á'dā, ètè kījī kpéé, íshíí tījī ká gōzō gbōlō. †† Zérā: Ká lēmè Íbrū nèè, líl èyí á'dā, gīṅgī ũṅgú.

áyà nī, íshíí á'dā, "Ójō níí, mǎcá àrà ágá ká ngá úmü." Íshíí nèè, Jözéfè á'bā tēndē í ngá áyà nè á'dá á'bā lèké nī, íshíí ũlū ànjā gēsé úgú.

¹³ Íshíí ká lówó è 'déé, kōkō Jözéfè ká'bā tēndē í ngá áyà nè ká'bā lèké nè 'déé, kúlū kánjā gēsé úgú íshíí à ká nèè, ¹⁴ ádá bōrō è gī 'déé, ká mómō yō ká, íshíí lēmè bí igí á'dā, "Ázá mókō 'dé, lítí 'déé, kēshē ká Íbrū nī 'déé, rómó mǎ kēné ètè kōjō ká'bā mómō dī úgú à ká nèè, à yālā ádá àrà mǎ, ũkū ápá dī úgú à, íshíí à yēbè ádá è níí, mǎcá àrà ágá ká ngá èpè, íshíí nèè, mǎsá kōwó ká gōrō lēmè mǎ. ¹⁵ Íshíí ká lówó è 'déé, kōgō kōwó í 'déé, mǎsá ká ádá è níí, ndákpá nī kōjō káná áamá ká nèè, á'bā tēndē í ngá áyà nè á'dá á'bā gbōgbō àrà mǎ, íshíí ũlū ànjā gēsé úgú."

¹⁶ Íshíí á'bā tēndē í ká Jözéfè á'bā gbōgbō àrà nè, ígí ká úgú è 'déé, bēbé nēté í ngá áyà nī klūwü kōjō mómō ká. ¹⁷ Íshíí lēmè ádá yāṅgā bí ètè á'dā, "Lítí mēndé í 'déé, kēshē ká Íbrū nī 'déé, kēné ètè kōjō kápá mómō dī úgú à ká nèè, òjō ká ádá gālā ádá àrà mǎ níí, mǎcá àrà ágá ká ngá èpè. ¹⁸ Íshíí tāmá dè 'déé, mǎsá kōwó ká gōrō lēmè mǎ níí, ndákpá kōjō káná áamá ká nèè, á'bā tēndē í ngá áyà nè á'bā gbōgbō àrà mǎ, íshíí ũlū ànjā gēsé úgú."

¹⁹ Íshíí ká lówó è 'déé, bēbé nēté ká Jözéfè kōgō ádá í 'déé, íyí òmō nè klēmè bí èpè ápá ká gōs'ídí ũṅgú í 'déé, bōrō í ngá áyà nī kālā ápá áyà nè ká nèè, ó'dō nī ègbè góvó. ²⁰ Íshíí rúkú Jözéfè, íshíí ènè ètè ápá síjīnī í 'déé, ká yēṅgē mǎsājīnī ká góvó ṅgérè nī kápá líl èyí à ká, íshíí Jözéfè á'dá yō.

Íshíí nèè, ká úgú è 'déé, Jözéfè ká síjīnī nī ká nèè, ²¹ Mbájá BĒBĒ àrà ágá á'dá dī gāná ètè, íshíí à yālā lómō bí ètè. Íshíí àlā góvó ndákpā ká yómó gāmā gbōgbō àrà mǎsājīnī nī gī níí, shēshē lépè nī èlè ápá ká Jözéfè. ²² Íshíí góvó ndákpā yāṅgā úsú Jözéfè níí, à yēgbè ká mǎsājīnī nī gī, íshíí níí, à yōkō ápá ká nētè è 'déé, igí ká yālā nī kápá yō ká tírí. ²³ Góvó ndákpā yāṅgā úsú íṅj nè ápá ká ũṅgú è 'déé, Jözéfè ká'dá dī gālā nī ká 'dī, ká ádá Mbájá BĒBĒ àrà ágá á'dá dī gāná Jözéfè, íshíí á'bā nēté í ngá áyà nī tírí níí, ànjā glōzō nī.

Jözéfè à lēmè líl líyí gī

40 Íshíí biyí èyí ká bēbé úgú è nèè, á'dá ká góvó ṅgérè ká yómó Mésírí nī rómó gónjō ndákpá, 'balā nèè, bēbé gēgbé áyá í ngá áyà nī, íshíí bēbé ágbè nèè, bēbé gālā kpá'bákā í áyà nī. Íshíí ká bēbé úgú è nèè, rómó ndákpá yāṅgā, àlā bēbé ũṅgú è ápá ká góvó ṅgérè nī, ² íshíí ó'dō góvó ṅgérè nī ègbè nè, ápá ká bēbé gēgbé áyá í ngá áyà nè, íshíí bēbé gālā kpá'bákā í ngá áyà nè, ³ íshíí èṅgē igí ápá líl síjīnī í 'déé, ká mómō ká Põtífírō góvó ndákpá ká yómó gāmā gbōgbō àrà mǎsājīnī nī gī ká, íshíí ètè nī tá síjīnī è 'déé, kūsú Jözéfè kápá líl èyí à ká. ⁴ Íshíí Põtífírō úsú Jözéfè ápá ká bēbé gēgbé ká rómó ṅgāṅgá yāṅgā.

Íshíí igí ṅgāṅgá yāṅgā á'dá síjīnī nī ká tǎgā èyí nè, ⁵ íshíí igí rómó gónjō ndákpá yāṅgā nèè, 'balā èshē áyá igí nèè, ètè nī bēbé gēgbé áyá í ngá áyà nī, íshíí bēbé ágbè ká nèè, bēbé gālā kpá'bákā í ngá áyà nī, òjō líyí

tëndè liyí ká njónjò 'bälä, ìshíí nèè, ílí liyí í ngá áyà ìgì ázá tírí 'bälä ní.

⁶ Ìshíí ká löwó è 'déé, Jözéfè kōjō ká adá grä'ba dāra ìgì ká kířkōnjó nī ká nèè, òkō ākpā mūmū ìgì ānjā nē.

⁷ Ìshíí Jözéfè ũjū rōmó gónjō ndākpā í 'déé, ká yälā nēté ká góvó ngéré nī ká ā'dā, "È ká ngā kálā ìgì kájā 'déé, ārà ìgì kēlē 'dī kā?"

⁸ Ìshíí ipī ā'dā, "Mliiyí nē, ìshíí ndākpā è 'déé, ká ndlēmè ílí èyí bī āgá ká nèè, āzá ní."

Ìshíí Jözéfè ā'dā, "Bí ká lēmè ílí liyí nī āzá tá Mbájá nī? Ázá mráshá dā'bā liyí í ngá áyà ìgì bī amā 'dé."

⁹ Ìshíí bēbé gēgbé āyā nī rāshá dā'bā liyí í ngá áyà nē bī Jözéfè ā'dā, "Mliiyí miyí mókō kpikpī ínā'bā ā dī mūmū mā, ¹⁰ Ìshíí kpikpī í yāngā nèè, lēngé èyí lāsā tōtō, ìshíí tāmá gēyē ātā nèè, òjō ũ'bū, ìshíí òjō říř, ìshíí òjō ārà jrūgbū. ¹¹ Ìshíí mēnē klē'dé ká góvó ngéré nī mán'bā lēké mā, ìshíí mófó gārā ínā'bā nī, ìshíí mōnō kún'èyí mápá ílí èyí, ìshíí mēnē bī góvó ngéré nī."

¹² Jözéfè ā'dā, "Ílí liyí í ngá áyà ā'dā, tōtō lēngé kpikpī í yāngā nī tōtō 'bī'bī. ¹³ Biyí tōtō 'bī'bī nèè, góvó ngéré nī ā ndíshí úmū ēshē sījīnī nī, ìshíí ā ndlūwū úmū āpá ká nēté í ngá áyà ā tówó ní, á'dá tá āpá ká bēbé gēgbé āyā í ngá áyà nē, āyā è ká'dá dī gālā nī sārā ká.

¹⁴ Ìshíí nèè, 'déé, ũngú nī tírí kálā ārà èpē ìgì glōzō nī bī úmū kishí yāā, ālā lōmó áyā ā níí, lēmè adá ārà mā bī góvó ngéré nī níí, ìshíí amā ēshē ílí sījīnī yākā. ¹⁵ Ká rāyā adá nèè, inī amā ēshē mōmō ká Íbrū nī gī, † ìshíí ené amā òjō dī úgú ā, ìshíí málā gōsī'dí ũngú mápá dī úgú ā tá 'dī, ené amā āpá sījīnī nī tāmá jájā ātā."

¹⁶ Ìshíí ká löwó è 'déé, bēbé gālā kpā'bākā nī kōkō Jözéfè klēmè ílí liyí è ká bēyē nē kōzō ngé ká nèè, lēmè bī Jözéfè ā'dā, "Mliiyí è ngá amā tánē miyí, mizí tōtō zōřō kpā'bākā mápá jūjū mā. ¹⁷ Ìshíí zōřō è ká örō ā ká nèè, shará gū'bú nōshó ká góvó ngéré nī ká ílí èyí, ìshíí nèè, sisi òjō, ìshíí èndē gāgā nōshó yāngā ēshē jūjū mā."

¹⁸ Ìshíí Jözéfè lēmè bī ètē ā'dā, "Ílí liyí í ngá áyà ā'dā, tōtō zōřō í yāngā nī tōtō 'bī'bī. ¹⁹ Biyí tōtō 'bī'bī nèè, góvó ngéré nī ā ndūfū úmū, ìshíí ā ndīngí říř ārà āpá örō kpikpī, ìshíí sisi ā ndōjō drēsē ātā ārà ā."

²⁰ Ìshíí ká biyí tōtō 'bī'bī nèè, è ngā nī ájā è 'déé, kākā góvó ngéré āpá ē'dē ā ká, ìshíí góvó ngéré nī òjō ālā nōshó jónjō gbélé bī shēngē í 'déé, ká yälā nēté nī ká'bā ũmbū ārà nē ā ká. Ìshíí òjō òpó āpá ògō ìgì āpá ílí sījīnī yō, ìshíí òjō lēmè adá āpá ká adá ārà ìgì āpá dī mūmū shēngē í 'déé, ká yälā nēté nī kápá ũmbū ārà nē ká. ²¹ Ìshíí góvó ngéré nī lūwū bēbé gēgbé āyā í ngá áyà nē āpá ká nēté í ngá áyà nē níí, ā'dá tá āpá ká bēbé gēgbé āyā í ngá áyà nē. ²² Ìshíí nèè, řngí ó'dō bēbé gālā kpā'bākā nī āpá örō tá āyā è 'déé, Jözéfè kēnjē ílí liyí nī bī ìgì ā ká.

²³ Ìshíí nèè, bēbé gēgbé āyā í ká góvó ngéré nī řlí adá ārà Jözéfè ìshíí.

Jözéfè ā lēmè ílí liyí ká góvó ngéré nī

41 Biyí adá yāngā ká rōmó ríní nèè, góvó ngéré ká yōmó Mésīří nī liyí ā'dā, èpē rūtū ā'bā ākpā bēdé 'dē'dē díří èyí Níří. ² Ìshíí èpē òkō sālā lēmbē rōmó glōzō glūmbū mō'dó ríří ēshē ílí 'dē'dē Níří nī, ìshíí èndē gōshó ómbó í 'déé, kēpē kōtō ākpā ũyū nī ká. ³ Ìshíí biyí èyí nèè, èpē òkō sālā lēmbē rōmó glēnē glōsī'dí mō'dó ríří ēshē tá ílí ũyū í yāngā, āpá ògō glūmbū yōmó è ká, ìshíí rūtū ā'bā gbōgbō ārà ìgì ā'bā ākpā ũyū nī. ⁴ Ìshíí sālā lēmbē rōmó glōsī'dí glēnē mō'dó è ká òjō òshó sālā lēmbē rōmó glōzō glūmbū mō'dó è ká. Ìshíí góvó ngéré nī òjō örō ēshē ká 'bī'bī nī.

⁵ Ìshíí òjō řndí tówó, ìshíí liyí bēdé liyí è ā'dā, èpē òkō sālā lēmbē rōmó glōzō glūmbū jūjū ózó, lētē ā'bā ká klānbā 'bälä. ⁶ Ìshíí sālā lēmbē rōmó slāgā jūjū élé ózó è òjō lētē ā'bā gbōgbō ārà ìgì, ìshíí òjō ānjā ká yāyā í 'déé, ká yīří kēshē dī gīří ájā nī ká. ⁷ Ìshíí élé ózó è ká òjō rídí glūmbū yōmó è ká. Ìshíí góvó ngéré nī òjō örō, ìshíí òkō nèè, èpē ā'dá dī gliyí nē.

⁸ Ìshíí ká kířkōnjó nī nèè, shēshē lēpē góvó ngéré nī āgā nē āpá ká liyí yāngā, ātāsh yāā, òpó āpá ògō yōmó kó'dó, ìshíí yōmó génjē řnjí 'déé, ká mōmō Mésīří ā ká, ìshíí ká löwó è 'déé, kōjō ishí ā ká nèè, rāshá dā'bā liyí í ngá áyà nē bī ìgì, ìshíí nèè, bēdé ndākpā è kēshē kōkō ārà ìgì 'déé, klēmè ílí liyí yāngā ká nèè, āzá ní.

⁹ Ìshíí biyí èyí nèè, bēbé gēgbé āyā nī lēmè bī góvó ngéré nī ā'dā, "Miří adá ũngú è 'déé, bījā mā ndālā nī ká mīshí. ¹⁰ Ká adá ngētā nèè, ó'dō î ēgbē āpá áyā āgá góvó, ìshíí ógbō amā, ācá ógbō ká bēbé gālā kpā'bākā í ngá áyà āpá ílí sījīnī 'déé, ká mōmō ká Pōřřířō ká.

¹¹ Ìshíí dārā āgá tíří rōmó mliiyí ká njónjō 'bälä, ìshíí ílí liyí è ngá amā tēndē ēshē ká è ngá bēyē mā. ¹² Ìshíí bēdé wāshūkū è ēshē ká Íbrū ā'dā ògō āgá yō, ètē nī bōřō ká góvó shēngē ká yōmó gāmā gbōgbō sījīnī nī, ìshíí mrāshá dā'bā liyí í ngá áyā āgá bī ètē, ìshíí lēmè ílí èyí tíří bī āgā. ¹³ Ìshíí ũngú nī ālā ārà nē tá āyā è 'déé, klēmè bī āgá ká. Lūwū amā āpá ká nēté í ngá amā, ìshíí nèè, úfū bēyē mā, ìshíí řngí říř ārà nī āpá örō."

¹⁴ Ātāsh yāā, góvó ngéré nī òpó āpá ògō Jözéfè, ìshíí tá gēyē ātā nèè, ené ètē ēshē ílí sījīnī nī òjō ē'dē bī ètē, ìshíí èsē bíbí úshú nē, ìshíí rēsē ārà nē, ìshíí òjō āpá dī mūmū góvó ngéré nī.

¹⁵ Ìshíí góvó ngéré nī lēmè bī Jözéfè ā'dā, "Mliiyí nē, ìshíí glēmè ílí èyí ájā ndākpā nī tíří řshí, ìshíí mōgō ā'dā 'déé, rāshá dā'bā liyí bī úmū yāā, á lēmè ílí èyí."

¹⁶ Ìshíí Jözéfè ipī bī ètē ā'dā, "Ázá amā ká lēmè ílí liyí í ngá áyā ā ní yāā, góvó ngéré nī ìshíí nèè, Mbájá ká ndlēmè ílí liyí í ngá áyā ā gōzō nī bī úmū."

¹⁷ Ìshíí góvó ngéré nī lēmè bī ètē ā'dā, "Mliiyí ā'dā mrūtú má'bā ākpā 'dē'dē Níří nī, ¹⁸ ìshíí mókō sālā lēmbē rōmó glōzō glūmbū mō'dó ríří ēshē ílí 'dē'dē Níří nī, ìshíí ā yōshó ómbó í 'déé, kēpē kōtō ākpā ũyū nī ká.

¹⁹ Ìshíí biyí èyí nèè, mókō sālā lēmbē rōmó glōsī'dí glēnē mō'dó ríří ēshē tá ílí ũyū nī jēé ájā 'bälā mókō glōsī'dí mō'dó kātā ngā āpá dā'bā úgú è Mésīří 'dī.

²⁰ Ìshíí glōsī'dí glēnē mō'dó è ká, òjō òshó sālā lēmbē

† Mōmō ká Íbrū nī gī: Ílí èyí ā'dā, tá āyā gijí mōmō ká Ízřāyēlē, wālā gijí mōmō ká Yūwūdū.

rõmó glözö glümbü mō'dó è 'déé, krígí kēshé ílí ùyū nî kpéé kã. ²¹ Íshíí nēè, kpíí 'déé, kōshó ìgí kishí ā kã nēè, ókò íyí jéé, òshó bēdé ùngú è 'dī, à'dá tá ká glēnē àrā èpē ìgí, íshíí glōs'dí àrā èpē ìgí tá àyá sārā è kã, íshíí biyí èyí nēè, móró mēshē ká 'b'í'bí nî.

²² Íshíí mīndí tówó, íshíí mliyí bēdé liyí è miyí mókó sālā lēmbē rōmó glözö jūjū ózó lētē à'bā ká klāṅbā 'bālā. ²³ Íshíí biyí èyí nēè, mókó sālā lēmbē rōmó élé ózó lētē àpá ògō glözö jūjū ózó è kã, íshíí àṅá ká yāyā í 'déé, ká yītí kēshē dī gīgí ájā nî kã. ²⁴ Íshíí élé ózó è kã òjó ridí sālā lēmbē rōmó glözö jūjū ózó è kã. Íshíí mādā yōmó kó'dó, íshíí mlémē bi ìgí, íshíí nēè, glēmē ílí liyí nî bi àmā àjā ìgí tírí íshíí."

²⁵ Íshíí Jözéfē lēmē bi góvó ṅgéré nî à'dā, "Rõmó liyí 'déé, klíyí ā kã nēè, ílí èyí 'bālā. Mbájá ènjē ádá ùngú è 'déé, ká yēbē ádá gālā nî ká bi úmü òtō ílí liyí í yāṅgá gī íshíí. ²⁶ Sālā lēmbē rōmó glözö glümbü mō'dó nî gī nēè, ìgí nî sālā lēmbē rōmó ríní, íshíí sālā lēmbē rōmó glözö jūjū ózó nî gī nēè, ìgí nî sālā lēmbē rōmó ríní, àtāsh yāā, ílí ìgí liyí yāṅgá gī tírí 'bālā. ²⁷ Íshíí sālā lēmbē rōmó glōs'dí glēnē mō'dó è kã, àcá ògbó ká sālā lēmbē rōmó élé ózó è 'déé, kālā kōsó ká yāyā è 'déé, kíttí kēshē dī gīgí ájā nî kã nēè, ìgí nî sālā lēmbē rōmó ríní gījí gōgō.

²⁸ Tá àyá è 'déé, mlémē bi úmü ā kã yāā góvó ṅgéré nî, Mbájá lūsü ùngú è 'déé, èpē ká yēbē ádá gālā nî ká bi úmü òtō ílí ìgí liyí yāṅgá gī íshíí. ²⁹ Sālā lēmbē rōmó ríní güfū nōshó ā ndōjō àpá dā'bā úgú è Mésírí tírí, ³⁰ íshíí nēè, sālā lēmbē rōmó ríní gījí gōgō ā ndōjō àpá ògō èyí. Íshíí yōmó Mésírí ā ndílí úgú güfū nōshó nî tírí, ká ádá gījí gōgō nî ā ndālā úgú nî dōsó í nē. ³¹ Ndákpá nî ā ndílí nōshó í 'déé, èpē ìgí küfū ā kã, ká ádá gōgō í 'déé, ká yōjō dī gījí àpá àyá ìgí ā kã nēè, ā ndōs'dí ṅgé. ³² Íshíí dūrū rōmó liyí 'déé, klíyí ā kã yāā góvó ṅgéré nî, ká ádá glūsü í nēè, dú Mbájá ā yānjā dī gālā ùngú yāṅgá gī, íshíí ā ndālā ìgí ùngú yāṅgá gī tāmá gēyē ātā.

³³ Àtāsh yāā, góvó ṅgéré nî 'bákētā nēè, úsü ndákpā è 'déé, íṅí nî génjé nî, íshíí kōkō nētē è 'déé, èpē ká ndālā nî káná íshíí ā kã. Ká ádá è níí, ā yēgbē ká mōmō Mésírí. ³⁴ Íshíí níí góvó ṅgéré nî rójó slāgā shēṅgē è gī, íshíí níí, óṅó ìgí òtō ká úgú nî tírí níí, òvō nōshó ká úgú güfū nōshó góvó nî 'déé, ká ndā'dá Mésírí ká sālā lēmbē rōmó ríní nî kã, íshíí níí, óṅó ílí èyí sālā, íshíí níí, ìttí 'bālā èshē è'dē. ³⁵ À'bā ìgí níí òvō nōshó nî, ká úgú glözö ríní 'déé, ká yōjō nî ká tírí, íshíí níí, ìttí òtō ílí mbērē nî gī níí, góvó ṅgéré nî ā yōkō àpá è'dē.

³⁶ Nōshó yāṅgá ā ndā'dá ká ádá è níí, ndákpá nî òshó ká úgú sālā lēmbē rōmó ríní gījí gōgō í 'déé, ká yōjō dī gījí àpá dā'bā úgú è Mésírí ā kã, ká ádá è níí, úgú nî à'bā gālā gōsó ká gījí gōgō nî à'dá."

³⁷ Ádá yāṅgá èlē góvó ṅgéré nî, íshíí shēṅgē è 'déé, ká ùmbü àrā nî ká tírí. ³⁸ Íshíí góvó ṅgéré nî ùjū shēṅgē í 'déé, ká ùmbü àrā nē ká à'dā, "Mā ndōkō gōzō ndákpā è 'déé, Lílí àrā Mbájá kāṅgá àyá nî àyá újū yākā tánē?"

³⁹ Íshíí góvó ṅgéré nî lēmē bi Jözéfē à'dā, "Àyá è 'déé, Mbájá klūsü ùngú yāṅgá gī tírí bi úmü íshíí ā kã nēè,

bēdé ndákpā è 'déé, íṅí nî génjé nî, íshíí 'déé, kōkō ùngú káná kōtō àyá í góvó nî kã nēè, àzá ní. ⁴⁰ Àtāsh yāā, mā ndūsü úmü mápá ká bēbé gēgbē ká góvó mōmō ṅgéré í ṅgá áamá, íshíí ndákpá í ṅgá áamá tírí, ā ndālā nētē nî àpá dā'bā ádá í ṅgá àyá í, íshíí nēè, ndákpá nî ā ndēnē gürü àrā mā òtō àyá í, tāmá ká ádá mbātā ṅgéré í 'déé, mā ílí èyí ā kã."

⁴¹ Àtāsh yāā, góvó ṅgéré nî lēmē bi Jözéfē à'dā, "Mūsü úmü mápá ká góvó shēṅgē àpá mōmō Mésírí tírí mishíí." ⁴² Íshíí góvó ṅgéré nî íshíí kētímí † nî èshē ká líttí lēké nē, íshíí ùkú àpá ká líttí lēké Jözéfē, íshíí òrō gōzō tēndē àpá àyá nî, íshíí òrō gūsü nēnē mbādā èshē ká dā'bā àpá ó'dō nî. ⁴³ Íshíí úsü Jözéfē àpá ílí kūdú ká shēṅgē è 'déé, kpötó í ṅgá àyá nî 'báká kápá ògō è ká góvó ṅgéré nî 'déé, mrótō nî ká yē'dē nî kã, íshíí ndákpá ā yāsá kōwó àpá dī mūmü nî ā yiyí, "Má'bā ètē níí òtō †." Ókō 'dé, góvó ṅgéré nî kūsü Jözéfē kápá ká góvó shēṅgē ká yōmō Mésírí ní kã.

⁴⁴ Íshíí góvó ṅgéré nî lēmē bi Jözéfē à'dā, "Kpíí 'déé, áamá nî góvó ṅgéré nî àpá mōmō Mésírí tírí ā kã nēè, 'déé íyí àpá ká ádá 'dī yāā, bēdé ndákpā è 'déé, ká ndālā bēdé ùngú è nēè, àzá ní." ⁴⁵ Íshíí góvó ṅgéré nî àsá "Zāfānētē Pānēyā" àpá ká Jözéfē, íshíí íjī Ásānētā, gēsē éndé ká Pōttífārā bēbé grāshá Mbájá 'déé, ká'dá dā'bā úgú è Ónō ā ká bi Jözéfē. Íshíí Jözéfē lōwó lōṅbó òtō ílí mōmō Mésírí tírí.

⁴⁶ Jözéfē òcō lāgá gālā nētē nî bi góvó ṅgéré ká yōmō Mésírí nî ká úgú è 'déé, ríní áshá í ṅgá àyá nî güfū 'bālā lēmbē kpú ríní, íshíí àṅā èshē dī mūmü góvó ṅgéré nî, íshíí àṅjā lōwó lōṅbó òtō ílí mōmō Mésírí tírí.

⁴⁷ Ká sālā lēmbē rōmó ríní úgú güfū nōshó nî kã nēè, ndákpá nî ùfū nōshó nî tāmá gōzō àtā. ⁴⁸ Íshíí Jözéfē òvō nōshó í 'déé, kāwā ká sālā lēmbē rōmó ríní úgú güfū nōshó nî àpá dā'bā úgú Mésírí ká, íshíí òjō ìttí ìgí òtō ílí mbērē nî gī tírí, ā ndēṅgē nōshó nî íshíí ā ndíttí à'bā tá ílí mbērē è 'déé, glāwā nî ká 'báká gbōgbō èyí ā kã. ⁴⁹ Jözéfē lātā ózó nî àyá kēnē è 'déé, ká àkpā góvó ùyū nî kã, íshíí rütú èshē ká gödó ózó nî, ká ádá è ṅgá àzá nēnē gödó í nē ní.

⁵⁰ Ká úgú è 'déé, gōgō nî kíjí ká ndákpá nî dóbó 'dī kã nēè, à'dá ká Jözéfē rōmó kōtō ṅgāṅgá àkā ìgí ká íyí òmō nē Ásānētā gēsē éndé ká Pōttífārā, bēbé grāshá mbájá è ṅgá ndákpá è ká löyó ájā àyá mbájá 'déé, ètē ká mbērē Ónō ā kã. ⁵¹ Jözéfē àsá dírí rōṅbó gēsē újū í ṅgá àyá nē Mānāsā ‡, íshíí à'dā, "Ká ádá Mbájá àlā áamá, íshíí miłí lólò í 'déé, kōkō áamá ká, àcá ògbó ká yōmō mōmō ká bēbé mā tírí."

⁵² Íshíí àsá dírí dī rōmó gēsē újū è ká Éfrēmē †, íshíí à'dā, "Ká ádá è 'déé, Mbájá kālā áamá, íshíí mā yākā kōtō àpá ká úgú í 'déé, mā'dá dī glōlò àrā mā mápá è'dē ā kã."

⁵³ Sālā lēmbē rōmó ríní güfū nōshó nî ká yōmō Mésírí òyó íshíí, ⁵⁴ íshíí sālā lēmbē rōmó ríní gījí gōgō nî òcō lāgá àrā nē tá àyá è 'déé, Jözéfē klēmē ā kã. Gījí gōgō

† Kētímí: Ká úgú è 'déé, góvó ṅgéré nî kēnē kētímí nî bi Jözéfē kã nēè, ílí èyí à'dā, ènē kpötó bi ètē àpá jūjū yōmō mōmō Mésírí tírí íshíí. †† Má'bā ètē níí òtō: Ká lēmē Íbrū nēè, ílí èyí à'dā, múnú jūjū ìgí bi ètē. ‡ Mānāsā: Ká lēmē Íbrū nēè, ílí èyí à'dā, gīlí ùngú. †† Éfrēmē: Ká lēmē Íbrū nēè, ílí èyí à'dā, gākā kōtō.

nî āsá úgú nî tírí, ʔshíí nēē, nōshó nî ā'dá tá mōmō Mésírí. ⁵⁵ Ká úgú è 'déé, gōgō nî kōcō lāgá gālā yōmó Mésírí ā kā nēē, ndākpá nî ójō ōrō gōgō ápá ká góvó ngéré nî, ʔshíí góvó ngéré nî lēmē bī ʔgí tírí ā'dā, “Mánjā ká Jōzéfē ʔshíí níí, málā ũngú nî tá āyá è 'déé, été kā ndlēmē bī ʔgí ā kā.”

⁵⁶ ʔshíí ká löwó è 'déé, gōgō nî kījī kōtō mōmō Mésírí tírí ʔshíí nēē, Jōzéfē ājā ākpā ʔjī bókō nî gī, ʔshíí ōvó ózó nî bī yōmó Mésírí, ká ádá gōgō nî ālā ndākpá nî ōtō rōtō ʔshíí. ⁵⁷ ʔshíí yōmó jūjū mōmō nî gī tírí ójō ápá ká Jōzéfē ápá Mésírí, ká ádá góvó ózó ēshē ngá áyá nī, ká ádá gōgō nī ālā yōmó jūjū búbū ā ōtō rōtō ʔshíí.

Kōtō ónjō Jōzéfē ā yānjā dī gōvó ózó

42 Ká löwó è 'déé, Jákō'bō kōgō ā'dā ózó ká mōmō Mésírí ā kā nēē, ũjū kōtō ngāngá í ngá áyá nē ā'dā, “È kā mrúwú ārà ʔgí 'dī ká ádá ngā? ² Mōgó ádá ózó mápá dā'bā úgú è Mésírí, mánjā móvó gēsē ēyí mójó ē'dē bī āgá ká ádá è níí, mā'bā gīlī ká gōgō ā'dā.”

³ Biyí ēyí nēē, kpú kōtō ónjō Jōzéfē ānjā Mésírí dī gōvó ózó nī. ⁴ ʔshíí nēē, Jákō'bō ā'bā Bēnjēmínō gēsē ónjō Jōzéfē ā kā níí, ānjā Mésírí ká ónjō nē gī 'dī, ká ádá été mbāwā ā'dā mōnō bēdé ũngú è ā ndālā été.

⁵ Ātāsh yāā, kōtō ngāngá ká ʔzrāyélē ā'dá kōkō ārà ndākpá í 'déé, kánjā dī gōvó ózó nī kā, ká ádá gōgō nī ʔjī ōtō dā'bā úgú è Kānānā kā tānē.

⁶ ʔshíí 'bákētā nēē, Jōzéfē ká'dá góvó shēngē nī kápá dā'bā úgú è Mésírí, ʔshíí ndākpá nī tírí ójō ká ádá góvó ózó nī ēshē áyá nī. ʔshíí kōtō ónjō Jōzéfē ójō, ʔshíí ũnú jūjū epē ʔgí ānjā búbū ápá dī mūmū nī.

⁷ ʔshíí tāmá dé 'déé, Jōzéfē kōkō ónjō nē gī kā nēē, ōkō ʔgí ānā ʔshíí, ʔshíí nēē, ālā ārà nē āyá ũngú è 'déé, epē nī tēndē ndākpā, ʔshíí āngā ápá áyá ʔgí ā'dā, “Mēshē dī úgú è 'dē?”

ʔshíí ónjō nī gī ʔpī bī été ā'dā, “Mēshē mōmō Kānānā ká ádá góvó nōshó.”

⁸ ʔshíí kpíí 'déé, Jōzéfē kōkō ónjō nē gī kánā ʔshíí ā kā nēē, jéé ōkō été ānā 'dī. ⁹ ʔshíí ʔnjī ádá rōmó líyí 'déé, epē klíyí ápá ká ádá ārà ʔgí ā kā, ʔshíí lēmē bī ʔgí ā'dā, “ʔgí nī trōgbō, mójó ngá áyá āgá ká ádá gōkō dī gītí ārà āgā.”

¹⁰ ʔshíí ójō ʔpī bī été ā'dā, “Bā 'dī yāā, góvó újū nī, āgá bōrō í ngá áyá ʔ, mójó dī góvó nōshó. ¹¹ Āgá tírí bēbé āgá 'bālā, āgá nī glōzō ndākpá bā māzá trōgbō ní.”

¹² ʔshíí Jōzéfē ʔpī bī ʔgí ā'dā, “Jéé kā, mójó ngá áyá āgá ká ádá gōkō dī gītí ārà āgā.”

¹³ ʔshíí ónjō nī gī ʔpī bī été ā'dā, “Jūjū āgá kpú lēmbē rōmó kōtō ónjō, bēbé āgá 'bālā, ʔshíí māshā mā'bā Kānānā, ʔshíí 'bákētā nēē, ōbó ónjō āgá ā gbōgbō ārà Bēbé āgā, ʔshíí bēdé āgbē kā nēē, été āzá ní.”

¹⁴ ʔshíí Jōzéfē lēmē bī ʔgí ā'dā, “Tá āyá è 'déé, mlémē bī ʔgí ā kā nēē, ʔgí nī trōgbō. ¹⁵ Mā yānjā dī gōdó ʔgí ātā ká dírí góvó ngéré nī 'déé, mló'bō mápá ó'dō mā mīshí ā kā nēē, má yānjā mēshē dī úgú ā 'dī, ʔgí ká úgú è 'déé, má ndēnē ōbó ónjō ʔgí dōjō ē'dē dī úgú ā.

¹⁶ Mópó 'bālā mēshē kōkō ārà ʔgí níí, ānjā ēnē été ójō ē'dē, ʔshíí níí sōkpō yōmó è kā, ā ndā'dá síjīnī ká ádá è níí, mōkō nēē, kútú dú ádá í ngá áyá ʔgí ní rāyá ádá yā.

'Déé kázá ní yāā, tá āyá dírí góvó ngéré í 'déé, mló'bō mápá ó'dō mā kā nēē, ʔgí nī trōgbō.” ¹⁷ ʔshíí Jōzéfē ēngē ʔgí ápá síjīnī, ʔshíí ā'dá yō ʔgí líí tōtō 'bī'bī.

¹⁸ ʔshíí kápá ká dī tōtō 'bī'bī è kā nēē, Jōzéfē lēmē bī ʔgí ā'dā, “Málā ũngú è 'déé, mlémē bī ʔgí ā kā, ʔshíí má ndāshā ó'dō ʔgí, ká ádá mā yēté mbāwā ārà Mbájā.

¹⁹ 'Déé dú ʔgí ká'dá glōzō ndākpá kīshí yāā, mā'bā 'bālā mēshē ká ónjō ʔgí níí, ā'dá síjīnī dī úgú ā, ʔshíí níí, sōkpō yōmó è kā, ēngē ózó nī ānjā bī yōmó mōmó í ngá áyá ʔgí 'déé, kā rānā ká gōgō nī kā. ²⁰ 'Déé ʔgí ká lūwū dōjō ní yāā, méné ōbó ónjō ʔgí mójó ē'dē bī āmā níí, māsá ádá í ngá áyá ʔgí mápá ká rāyá ádá, ʔshíí mā yūfū ʔgí 'dī.” ʔshíí ónjō nī gī ójō ʔyí ápá ē'dē.

²¹ ʔshíí lēmē ápá kōkō ārà epē ʔgí ā'dā, “Mā líí ʔólō nī ká ádá ũngú í 'déé, mālā mápá ká ónjō āgá kā, mōkō nōwō ádá í 'déé, ká'dá áyá nī ká úgú è 'déé, kōwō lōmó nī kēshē áyá āgá kā mīshí, ʔshíí nēē, mōgó ádá í ngá áyá nī 'dī. È ngā nī dūrū è 'déé, ádá yākā kōjō kápá ó'dō āgá kā.”

²² ʔshíí Rúbēnē ójō ʔpī ā'dā, “Āzá mlémē bī ʔgí mīyí, mā'bā gālā gōsī'dí ũngú mápá áyá nī ā'dā, ʔshíí nēē, mógó ádá í ngá ámá 'dī, ātāsh yāā, ádá ʔrī í ngá áyá nī ā ó'dō āgá 'bákētā.” ²³ ʔshíí nēē, ānā ádá è 'déé, Jōzéfē ká yōgō líí ádá í ngá áyá epē ʔgí ā kā 'dī, ká ádá bēdé ndākpā è nē ká'dá dī glēmē líí ádá ká Jōzéfē bī ʔgí.

²⁴ ʔshíí Jōzéfē ʔpī ōgō nē ápá áyá ʔgí, ʔshíí ōrō, ʔshíí ʔpī ārà nē ápá áyá ʔgí, ʔshíí lēmē ápá áyá ʔgí tówó, ʔshíí Símonī ēshē kōkō ārà ʔgí, ʔshíí ndākpá nī lāmā été, ōg-bó dī mūmū ʔgí.

²⁵ ʔshíí Jōzéfē lēmē gónjō ádá bī ndākpá í ngá áyá nē níí, útú ózó ápá líí n̄bētē í ngá áyá ʔgí, ʔshíí níí, lūwū nākā fídā í ngá áyá ʔgí tírí ápá líí n̄bētē í ngá áyá ʔgí, ʔshíí níí, ēngē nōshó è 'déé, kā ndōshó nī kōtō jūjū gbōjō ā kā bī ʔgí. ʔshíí ójō ālā ātāsh bī ʔgí, ²⁶ ʔshíí kōtō ónjō Jōzéfē izi ózó nī ápá jūjū kēshē í ngá áyá epē ʔgí, ʔshíí ānjā ēshē yō.

²⁷ ʔshíí ápá dī 'bī'bī nī kā nēē, 'bālā ēshē ká kōtō ónjō Jōzéfē ā yēbē ádá gēngē nōshó bī kēshē í ngá áyá nē, ʔshíí ōkō nākā fídā í ngá áyá nē, ũsú ā'bā ākpā n̄bētē nī. ²⁸ ʔshíí lēmē bī ónjō nē gī ā'dā, “Lūwū nākā fídā í ngá ámá bī ámā ʔshíí, āzá mókó 'dé, kā líí n̄bētē í ngá ámá kākā kā.”

ʔshíí dī è 'déé, ónjō nī gī kōkō ātāsh kā nēē, shēshē lépē ʔgí āgā nē, ʔshíí ēndē gōkō ápá líí mūmū epē ʔgí, ʔshíí ā rāyā nī, ʔshíí ā lēmē ápá kōkō ārà epē ʔgí ā yiyí, “È 'déé, Mbájā kālā kápá áyá āgá kā nī ngā?”

²⁹ ʔshíí ká löwó è 'déé, klūwū kōjō ká bēbé epē ʔgí Jákō'bō kápá Kānānā kīshí ā kā nēē, lēmē ádá ũngú í 'déé, kālā epē ʔgí ā kā tírí bī été ā'dā, ³⁰ “Góvó shēngē mōmó ká yōmó Mésírí nī lēmē gōsī'dí ádá ápá áyá āgā, ʔshíí ālā āgá āyá ũngú è 'déé, āgá nī trōgbō.

³¹ ʔshíí nēē, mlémē bī été mīyí, āgá nī glōzō ndākpá, āgá bā māzá trōgbō ní. ³² Mīyí jūjū āgá kpú lēmbē rōmó kōtō ónjō, ʔshíí 'bālā été āzá ní, ʔshíí ōbó āgbē kā, été ā gbōgbō ārà bēbé āgá ápá dā'bā úgú è Kānānā.

³³ ʔshíí ndākpā è 'déé, été nī góvó shēngē mōmó nī kā, lēmē bī āgá ā'dā, mā'bā 'bālā mēshē kōkō ārà āgá bī epē, ʔshíí níí, mēngē ózó nī mójó ē'dē bī yōmó

mömö í ngá áyà ágá 'déé, ká rānā ká gōgō nī ká, ṭshíí níí, èpè à ndāsá ágá āpá ká glōzō ndākpá. ³⁴ ṭshíí níí, mēné ōbō ónjō ágá mánjā ē'dē bī èpè níí, èpè à ndāsá ágá āpá ká glōzō ndākpá, bā āzā āpá ká trōgbō ní. ṭshíí èpè à ndāshí ónjō ágá bī āgā, ṭshíí mā ndāļā tūjārā mōtō dā'bā úgú ní."

³⁵ ṭshíí ká lōwó è 'déé, ká yēngē ūngú nī gī kēshé líí ṅbētē nī gī ká nēē, ōkō nākā fīdā í ngá áyà èpè ìgī tírí, úsú āpá dītí èyí líí brízí ṅbētē nī, ṭshíí ká lōwó è 'déé, ìgī ṭshíí bēbé ìgī kōkō klākā fīdā nī ká nēē, mbāwā èyí āļā ìgī nē. ³⁶ ṭshíí bēbé ìgī Jákō'bō lēmē bī ìgī ā'dā, "Māļā ṭshíí kōtō ṅgāngá áamá lígbī èshé áamá. Jōzéfē ázā ní, ṭshíí Sīmónī ázā tánē ní, ṭshíí má yēbé ádá gēné Bēnjēmínō mēshé áamá 'bákétā? Ūngú è tírí 'déé, māļā ká nēē, ázā gōzō ūngú āpá ká ádá ārā mā ní."

³⁷ ṭshíí Rúbēnē lēmē bī bēbé nē ā'dā, "Déé áamá klúwū Bēnjēmínō kójō ē'dē bī úmū 'dī yāā, úfū rōmó kōtō ṅgāngá í ngá áamá. Ātāsh yāā, á'bā ètē bī áamá mā ndēgbē áyà nī, ṭshíí mā ndēné ètē dlūwū dōjō ē'dē bī úmū."

³⁸ ṭshíí nēē, Jákō'bō ā'dā, "Gēsē újū í ngá áamá à yīshí lāgá nē èshē dī úgú à 'dī, ká ádá ónjō nī líí ṭshíí. ṭshíí ā'bā ètē kīnārā nī. 'Déé mēné ètē mánjā gōlō lōwó yāā, mōnō bēdé ūngú è, à ndāļā ètē, ṭshíí má ndā'bā áamá ṭshíí mā ndīlí ká gīnjī ārā."

Dī rōmó lōwó gānjā Mésírí

43 'Bákétā nēē, gījī gōgō nī āļā yōmó Kānānā ōtō rōtō ṭshíí. ² ṭshíí ká lōwó è 'déé, yōmó mömō ká Jákō'bō kōshó ózó 'déé, kēngē kēshé Mésírí tírí ṭshíí ā ká nēē, bēbé ìgī lēmē bī ìgī ā'dā, "Mánjā mōvó gēsē ózó mójó ē'dē mápá jūjū è kāngá áyà ágá ká."

³ ṭshíí nēē, Júdā lēmē bī ètē ā'dā, "Újū í yāngā lēmē bī ágá gónjō nī ā'dā 'déé, ónjō ágá kázā kōkō ārā ágá ní yāā, mā yōkō bíbí mūmū nē tówó 'dī. ⁴ 'Déé á ndā'bā ágá níí, mánjā yō ká gēsē ónjō ágá yāā, mā ndānjā ká ádá gövó nōshó nī dōjō bī úmū, ⁵ ṭshíí nēē 'déé, á'bā ètē bī ágá 'dī yāā, mā yānjā 'dī, ká ádá újū yāngā lēmē bī ágá gónjō nī ā'dā 'déé, ónjō ágá kázā kōkō ārā ágá ní yāā, mā yōkō bíbí mūmū nē 'dī."

⁶ ṭshíí Ízrāyélē ā'dā, "Mēné ádá nī mójó ē'dē mápá ó'dō mā, ká gīyí bēdé ónjō ìgī ètē ātā ē'dē ká ádá ṅgā?"

⁷ ṭshíí ìpī bī ètē ā'dā, "Újū yāngā újū ágá kpírí, kpírí āpá ká ádá ārā ágā, ṭshíí āpá ká ádá ārā yōmó mömō í ngá ágá gī, ìyí kútú bēbé ágá tá gāshá ní yā? ṭshíí kútú bēdé ónjō ágá ètē ātā ē'dē yā? ṭshíí mīpī mápá tá dā'bā yūjū í ngá áyà nī. Ká ádá māná ádá è 'déé, ká ndīyí mēné bēdé ónjō ágá mánjā bī èpè ā ká 'dī?"

⁸ ṭshíí Júdā lēmē bī bēbé nē Ízrāyélē ā'dā, "Á'bā gēsē újū nī bī áamá níí, mánjā ká ngá ètē 'bákétā, ká ádá è níí, ìgī ṭshíí ágá māshá ōgbō ká kōtō í ngá áyà ágá níí, mā'bā gīlí nī ā'dā. ⁹ Ámā ká ārā mā, mā yōshō úmū gónjō nī, mā ndēné ètē dlūwū dōjō ē'dē bī úmū gōzō nī. 'Déé ūngú káļā ètē yāā, rúkú ó'dō mā. ṭshíí 'déé áamá kēné ètē klúwū kójō kúsú ètē ā'bā dī mūmū í 'dī yāā, á'bā ádá èyí níí, ā'dā āpá ó'dō mā kpōrō ā yānjā nī. ¹⁰ Bījā 'déé, tāgā ārā ágá ōgō ā'bā dī úgú à ṅgē 'dī

yāā, dē ká mánjā yō ṭshíí mlūwū mójó ká dītí èyí rōmó mīshí."

¹¹ ṭshíí bēbé ìgī lēmē bī ìgī ā'dā, "'Déé ádá nī kátā yāā, mēngē glōzō nēné líí glāwā nī mápá líí ṅbētē í ngá áyà ìgī, ṭshíí níí, mēngē mánjā ē'dē bī újū í yāngā. Ūngú è 'déé, má ndēngē nī ká nēē, slāgā ūngú è 'déé, bāná èyí kélē nī, ká ìmí, ṭshíí ūngú è 'déé, ká yāļā bāná nōshó níí, ká'dá kélē nī, ṭshíí úlú rōmó wāzēyē nī gī. ¹² Mēngē nākā nī áyà è 'déé, mēngē sārā ká ká dītí èyí rōmó, ṭshíí níí, mēngē nākā fīdā áyà è 'déé, kēngē kápá ākpā ṅbētē í ngá áyà ìgī ā ká, ká ádá mōnō èngē bī ìgī āpá líí èyí ká sóló. ¹³ Mēné ónjō ìgī Bēnjēmínō ṭshíí níí, mánjā gēyē mápá ká újū yāngā. ¹⁴ Mā yōwō mēshē ká Mbájá 'déé, Kōnjō kōtō ká ūngú nī gī tírí ṭshíí ā ká níí, āļā ètē újū í yāngā níí, ōkō ānjā mūmū ìgī, ṭshíí níí ṭshíí Sīmónī, ṭshíí Bēnjēmínō bī ìgī níí, mlūwū mójó ká ngá ìgī. ṭshíí āpá ká ádá ārā mēngá áamá yāā, 'déé kōtō í ngá áamá ká ndīlí nē yāā, ā'bā ìgī tamá níí líí."

¹⁵ Kōtō ṅgāngá nī èngē tēmbé nī āpá jūjū nākā í 'déé, kāngá áyà èpè ìgī ā ká ká dītí èyí rōmó, ṭshíí èné Bēnjēmínō, ṭshíí ānjā ānjā Mésírí, ṭshíí ójō ānjā ká Jōzéfē.

¹⁶ ṭshíí ká lōwó è 'déé, Jōzéfē kōkō ónjō nē gī kójō, ṭshíí 'déé, Bēnjēmínō ká kōkō ārā ìgī ā ká nēē, lēmē bī bōrō í 'déé, ká yēgbē ká nēné mömō í ngá áyà nē ká ā'dā, "Èngē ṅgāngá yākā ánjā mömō í ngá áamá, ṭshíí níí, rótó nūlú ṭshíí níí, āļā nōshó níí, mōshó ká ngá ìgī ká úgú è ájā nī ká ndāpá ndírí ōrō ā ká."

¹⁷ ṭshíí bōrō nī āļā tá áyà è 'déé, Jōzéfē klēmē bī èpè ā ká, ṭshíí èngē ónjō Jōzéfē gī ānjā mömō í ngá áyà ní.

¹⁸ ṭshíí ká lōwó è 'déé, kápá mömō yō ká nēē, mbāwā āļā ìgī, ká ádá ìnjī ā'dā, èngē èpè ìgī ānjā yō ká ádá nākā fīdā í 'déé, kēngē kápá líí ṅbētē ózó í ngá áyà èpè ìgī ká kpéé klōjō nī āpá Mésírí ká, ìnjī ā'dā à ndījí lílí āpá áyà èpè ìgī, ṭshíí à ndēngē kēshē í ngá áyà èpè ìgī nē.

¹⁹ ṭshíí ká lōwó è 'déé, krāyá āpá gbōgbō ākpā ìjī mömō ká Jōzéfē ká nēē, lēmē bī bōrō í 'déé, ká yēgbē ká nēné mömō í ngá áyà nī ká, ā'dā, ²⁰ "Yāā góvó újū nī, ká kpéé lōwó è ká nēē, mōjō ká ádá gövó nōshó.

²¹ ṭshíí nēē, ká lōwó è 'déé, mrāyá mápá dī 'bí'bí nī ká nēē, mājā ākpā ṅbētē í ngá áyà ágá tírí, ṭshíí mōkō lūwū nākā fīdā í ngá áyà ágá tírí āpá dī ārā èpè ìgī, ātāsh yāā, mēngē ìgī mlūwū mójó ē'dē tówó. ²² Mōkō ndākpā è 'déé, kúsú nākā fīdā nī kápá líí ṅbētē ózó í ngá áyà ágá ká māná 'dī, ṭshíí mēngē slāgā nākā fīdā è mápá gbōgbō è kāsh tówó ká ádá gövó nōshó nī ē'dē 'bákétā."

²³ ṭshíí bōrō nī lēmē bī ìgī ā'dā, "Shēshē lēpē ìgī ā'bā gāgā nī ā'dā, ṭshíí má'bā gētē mbāwā ā'dā, Mbájá ārā ìgī 'déé, ètē nī Mbájá ārā bēbé ìgī ā ká nēē, kēngē glōzō ūngú nī kápá líí ṅbētē nī bī ìgī, mēngē nākā fīdā í ngá áyà ìgī mīshí." Lēmē ātā ṅgā, ṭshíí ōjō ṭshíí Sīmónī āpá gēsē úgú bī ìgī.

²⁴ Bōrō nī èngē ìgī ānjā āpá líí mömō ká Jōzéfē, ṭshíí ágá úyū bī ìgī níí, ōbō lāgá èpè ìgī tírí ē'dē, ṭshíí èngē nōshó bī kēshē í ngá áyà ìgī. ²⁵ ṭshíí rāshá tēmbé nī kánjā nī ká ádá ārā Jōzéfē, ká ádá ōgō ā'dā à ndrāyá

áya èpè ìgì ká úgú è ájà nî ká ndāpá ndírí örō ā ká, ṽshíí èpè ìgì à ndōshó ũngú nî à'bā yō ká ngá ìgì.

²⁶ Ká lōwó è 'déé, Jōzéfē kōjō mōmō ā ká nēè, ènggè tēmbé í gī 'déé, kēnggè kōjō ā ká bī ètē, ṽshíí únú jūjū èpè ìgì ànjā búbū āpá dī mūmū nī. ²⁷ ṽshíí Jōzéfē ũjū ìgì ā'dā, "Gbōgbō ìgì áya 'dè? Góvó újū í ngá áya ìgì 'déé, mlémè ádá àrà nî bī ámā ā ká, ètè átá è'dè?"

²⁸ ṽshíí ìpī bī ètè à'dā, "Bēbé ágá bōrō í ngá áya ṽ ètè gōzō nī, ṽshíí gāshá nī." ṽshíí òjō únú jūjū èpè ìgì ànjā búbū bī ètè ká ádá gēné gūrū àrà nī.

²⁹ Ká lōwó è 'déé, mūmū nī kījī ká ónjō nē Bēnjēmínō ṽtí ká yāngá nē ká nēè, ũjū ìgì ā'dā, "È ká gēsē ónjō ìgì 'déé, mlémè ádá àrà nî bī ámā ká kákā?" ṽshíí ā'dā, "Mbájá àlā lōmó áya nē bī úmū yāà, ṽtí ā." ³⁰ ṽshíí Jōzéfē ànjā gēyē èshē dī úgú yāngá, ká ádá àlā ádá àrà ónjō nē nē, ṽshíí ā yēbē ádá gōrō í nē, ṽshíí ànjā ṽlī kólō í ngá áya nē, ṽshíí òrō.

³¹ ṽshíí ká lōwó è 'déé, kōbō mūmū nē ṽshíí nēè, ṽgì āpá gēsé úgú, ṽshíí ṽjī shēshē lépē nē gónjō nī, ṽshíí lūwū ànjā kólō è 'déé, ónjō nī gī ká è'dē ā ká, ṽshíí lēmè bī bōrō í ngá áya nē gī níí, èndē nōshó nī òjō è'dē.

³² ṽshíí ká ádá è 'déé, kīyī ká yōmó Mésīrī nī ká'bā ìgì níí, kácá lēkè èpè ìgì ká Íbrū nī gī 'dī, ká ádá gālā dā'bā úlú ũngú yāngá kōzō bī ìgì 'dī ká nēè, èndē nōshó è ká Jōzéfē bī ètè kīnārā nī, ṽshíí èndē nōshó è ngá kótó ónjō nī gī tēndē, ṽshíí èndē è ngá yōmó Mésīrī nī gī tēndē.

³³ ṽshíí rēsē kótó ónjō nī gī āpá dī mūmū nī, èshē ká rōngbó èyí ṽgì ká òbó èyí, ṽshíí àlā ìgì, ṽshíí ā'dá búbū lātá āpá ká ríní áshá í ngá áya ìgì, ṽshíí àkpā ìgì ũjū nē, ṽshíí à yōkō āpá ṽlī mūmū èpè ìgì. ³⁴ Ká lōwó è 'déé, kōcō lāgá kōnjō nōshó nī bī ndákpá nī kēshē dī mūmū Jōzéfē ā ká nēè, nōshó è ngá Bēnjēmínō ògō òtō ká è ngá klōpō nī ká dītí èyí sālā. Átāsh ká nēè, kótó ónjō Jōzéfē òshó ũngú, ṽshíí òmō ũngú gōzō átā, ṽshíí bīyí èyí nēè, úgú nī òjō èlè ìgì ká Jōzéfē.

Gṽngbī klè'dé fídā

44 ṽshíí Jōzéfē lēmè bī bēbé gēgbē ká nēè mōmō í ngá áya nē ā'dā, "Ènggè nōshó túrú āpá ṽlī nbētē í ká ngāngá yākā tírí áya è 'déé, kpótó gízí èyí kāngá áya ìgì ṽshíí níí, úsú nākā fídā í ngá áya ìgì, āpá àkpā nbētē í ngá áya ìgì tírí. ² ṽshíí níí, úsú klè'dé fídā í ngá áyá āpá àkpā nbētē ká òbó ágbē è ká, ácá ògbó ká nākā fídā è 'déé, kēnggè kōjō ká ádá góvó ózō nī è'dē ā ká." ṽshíí bēbé gēgbē ká nēè mōmō í ngá áya nī àlā tá áya è 'déé, Jōzéfē klémè ā ká.

³ ṽshíí ká jūjū gāgā úgú nī nēè, à'bā ngāngá yāngá, ṽshíí ànjā ká kēshē ngá áya èpè ìgì. ⁴ ṽshíí bā óngō ìgì kólō kēshē ká mbērē nī 'dī ká nēè, Jōzéfē lēmè bī bēbé gēgbē ká nēè mōmō í ngá áya nē ā'dā, "Ánjā ògō ngāngá yāngá 'bákētā, ṽshíí 'déé, úmū krúkú ìgì kishí yāà, újū ìgì íyí, 'Má yālā glōsī'dī ũngú mápá dā'bā glōzō ũngú ká ádá ngā? ⁵ ṽgì míní klè'dé nēè kó'dó í 'déé, bēbé nētē í ngá áyá ká yōmō áyá nī è'dē ā ká, ṽshíí 'déé, kátá yēnjē ádá nī è'dē ā ká ká ádá ngā? ũngú í 'déé, ìgì málā ká nēè, òzō 'dī."

⁶ ṽshíí ká lōwó è 'déé, krúkú ìgì ṽshíí ā ká nēè, ũjū ìgì átāsh. ⁷ ṽshíí nēè, ìpī bī ètè à'dā, "È ká nī súlú ádá ngá

'déé, ká lēmè nī ká yāà, góvó újū nī? Ágá mázá súlú ndákpá è 'déé, mā ndālā ũngú è kātāsh ká ní. ⁸ Kpíí nākā fídā í 'déé, mōkō mápá àkpā nbētē í ngá áya ágá ká nēè, mlūwū mōjō è'dē bī úmū mēshē dā'bā úgú è Kānānā mīshí. Ká ádá dūrū è 'déé, ágá mā ndīnī fídā, wālā dā'bā mēshē mōmō ká ndákpá í 'déé, ká yālā nētē nī bī ètè ā ká nēè, ázá ní? ⁹ Átāsh yāà, èbè ágá 'déé, úmū kókō ká ndákpá èshē kókō àrà ágá ṽshíí yāà, úfú ètē, ṽshíí níí, mēngá ágá sōkpō yōmó è ká níí, mā'dā mápá ká mēndé bī úmū."

¹⁰ ṽshíí ā'dā, "Gōzō nī tá áyá è 'déé, mlémè mīshí ā ká nēè, tá ndákpá è 'déé, mā ndōkō ngá áya nī ká nēè, ā ndā'bā mēndé ámā, ṽshíí nēè, mā ndā'bā sōkpō ndákpá è ká níí, ànjā, ká ádá ìgì mázá ṽlī ádá yāngá ní."

¹¹ ṽshíí úsú nbētē í ngá áya èpè ìgì gī tírí gēyē búbū, ṽshíí ájā àkpā èyí. ¹² ṽshíí bōrō ká Jōzéfē èndē gēbē ṽlī nbētē í ngá áya ìgì, òcō lāgá èyí èshē ká rōngbó ndákpá nī ṽgì ká òbó ágbē ká, ṽshíí òkō klè'dé nī à ṽlī nbētē è ká Bēnjēmínō. ¹³ ṽshíí ká úgú è 'déé, kókō átāsh ká nēè, òsō tēndē nī èshē áya èpè ìgì ká mbāwā, ṽshíí ènggè nbētē nī gī āpá jūjū kēshē í ngá áya èpè ìgì, ṽshíí lūwū ànjā ṽlī mbērē nī.

¹⁴ Jōzéfē átā mōmō ká úgú è 'déé, Júdā ṽshíí ónjō nē gī krāyá ká, ṽshíí òjō rōnjō à'bā dī mūmū nī. ¹⁵ ṽshíí Jōzéfē ũjū ìgì ā'dā, "È 'déé, málā nī ngā? Máná ádá è 'déé, újū è kāyá ámā ā ká, ká yēnjē ádá òtō ògō nēè kó'dó nī ká 'dī?"

¹⁶ ṽshíí Júdā ā'dā, "Mā ndīyí ngá bī úmū yāà, góvó újū nī? Mā ndlēmè ádá ádá ngá bī úmū? Mā ndīshí ó'dō ágá mēshē ṽlī ádá yākā áyá 'dē 'déé, Mbájá krumbū sóló í ngá áya ágá 'dī ká? Ágá tírí mā ndā'dá mēndé ngá áya ṽ ká ndákpá è 'déé, kókō klè'dé nī ngá áya nī ká."

¹⁷ Jōzéfē ā'dā, "Bā dī, mā yālā ũngú átāsh 'dī, tá ndákpá è 'déé, kókō klè'dé nī ngá áya nī ká, ká ndā'dá mēndé í ngá áyá, ṽshíí sōkpō ndákpá è ká à ndīpī àrà èpè ìgì glōzō nī dānjā ká bēbé èpè ìgì."

¹⁸ Júdā ànjā ká Jōzéfē, ṽshíí lēmè bī ètè ā'dā, "Á'bā áyá níí, mlémè ádá yākā bī úmú 'dé yāà, góvó újū nī, ó'dō ì à'bā gēgbē āpá áyá ā'dá, ká ádá úmú áyá góvó ngērē ká yōmó Mésīrī. ¹⁹ Yāà góvó újū nī, úmú kújū ágá bōrō í ngá áya ṽ kīyí, bēbé ágá, wālā bēdé ónjō ágá à è'dē yā? ²⁰ ṽshíí mīpī bī úmú mīyí, 'Bēbé ágá átā è'dē, ṽshíí nēè, rōgō ṽshíí, ṽshíí òbó ónjō ágá átā è'dē, àkā ètē āpá ṽlī grōgō àrà bēbé ágá nē, ónjō nī ṽlī ṽshíí, ṽshíí èshē ká kótó ká yāngá nī nēè, tá ètē kīnārā nē ká'dá gāshá nī, ṽshíí bēbé ágá àlā ádá àrà nī ngé."

²¹ ṽshíí lēmè bī ágá íyí nēè, mēné ètē mōjō è'dē níí, ókō ètē dácá ká mūmū í. ²² ṽshíí mīpī bī úmú mīyí, yāà, góvó újū nī, 'Gēsē újū í yāngá à yānjā èshē gbōgbō àrà bēbé ágá 'dī, ká ádá 'déé, ànjā èshē áyá nī ṽshíí yāà, bēbé ágá à ndīlī í nē.' ²³ ṽshíí nēè, lēmè bī ágá íyí 'déé, mēné òbó ónjō ágá mōjō è'dē bī úmú 'dī yāà, mā yōkō bíbí mūmú í tówó 'dī. ²⁴ ṽshíí ká lōwó è 'déé, mīpī àrà ágá mānjā ká bēbé ágá bōrō í ngá áya ṽ ká nēè, mrāshá dā'bā ádá í 'déé, góvó újū nī klémè bī ágá ká bī ètē.

²⁵ Īshíí bēbé āgá lēmē bī āgá ā'dā, mlūwū mānjā níí, mōvó gēsē nōshó mōjō ē'dē. ²⁶ Īshíí nēē, mīpī bī ētē mīyí 'déé, 'Ōbó ónjō āgá kánjā níí, mānjā ká ngá ētē 'dī yāā, mā yānjā 'dī, ká ádá 'déé, ētē āzá kōkō ārà āgá ní yāā, jéé góvó újū nī ā yā'bā āgá níí, mōkō ēpē 'dī.'"

²⁷ Jūdā lēmē ádá nī kpōrō ā'dā, "Bēbé āgá lēmē bī āgá Īyí, 'Īgí mókō máná míshí, Īyí omō mā Rēkélā ākā rōmó kōtō ngāngá bī áamá. ²⁸ Īshíí 'bālā ēshē áyā ĩgī ānjā ēshē áamá, Īshíí dú kázā āwā ētē Īshí, ká ádá mókō ētē tówó 'dī. ²⁹ 'Déé méné āgbē ká méshé áamá tówó Īshíí 'déé, bēdé ũngú ē ālā ētē yāā, nōwō ēyí ā ndūfū áamá nē.'

³⁰ Īshíí 'bákétā 'déé, mīpī ārà āgá mānjā ká bōrō í ngá áyā ĩ bēbé āgá Īshíí 'déé, gēsē újū nī āzá kōkō ārà āgá ní yāā, áshá í ngá áyā nī ā ndlānjā í nē, ká ádá ālā ádá ārà gēsē újū í ngá áyā nē ngé. ³¹ 'Déé bēbé āgá ōkō gēsē újū nī kōkō ārà āgá 'dī yāā, áyā ē mā rīndí ĩrī mápá mūmū nī, Īshíí ā ndlīl ká ĩnjí ārà. ³² Mōshō ētē gónjō nī ká ádá ārà gēsē újū nī mīyí, 'Mā ndēnē ētē dlūwū dōjō ē'dē bī úmū gōzō nī. 'Déé áamá klūwū ētē kójō ē'dē bī úmū 'dī yāā, ádá ārà nī ā ndā'dá ó'dō mā yāā, bēbé mā kpōrō ā yānjā nī.'

³³ Ātāsh yāā, ālā lōmó áyā ĩ níí, á'bā áamá níí, mā'dá méndé í ngá áyā ĩ yāā, góvó újū nī mápá bīyí gēsē újū nī. Īshíí níí, gēsē újū nī lūwū ká ónjō nē ĩ ānjā ká bēbé nē. ³⁴ 'Déé mānjā ká gēsē újū nī 'dī yāā, mā ndlūwū dānjā ká bēbé mā āyā 'dē? Mébé ádá gōkō ló!ō í 'déé, ká ndā!ā bēbé mā ká 'dī.'

Jōzéfē ā lūsū ārà nē bī kōtō ónjō nē

45 Īshíí dī grúkú shēshē lépē Jōzéfē āpá dī mūmū ndākpá í 'déé, ká yālā nētē ká'bā ũmbū ārà nī 'déé, krútú ká'bā gbōgbō ārà nī ká ājā ētē Īshí, Īshíí āsá kōwó ká gōrō lēmē nē ā'dā, "Má'bā níí, ndākpá nī tírī, rīgí ēshé dī úgú ā." Ká lōwó ē 'déé, Jōzéfē klūsū ārà nē bī kōtō ónjō nē ká nēē, ndākpá ātā āzá gbōgbō ārà ĩgī ní. ² Īshíí ōrō ká gōrō lēmē nē, Īshíí slāgā ndākpá ē ēshé ká yōmó Mésírī ōgō, Īshíí ōjō lēmē ádá ēyí bī yōmó mōmō ká góvó ngéré nī.

³ Īshíí Jōzéfē lēmē bī kōtō ónjō nē ĩ ā'dā, "Ē ká áamá Jōzéfē kákā, bēbé āgá ātā ē'dē?" Īshíí nēē, kpōtō ká ádá ĩpī ádá āpá ōgō ēyí bī ētē nēē, āzá ká ónjō nī ĩ ní, ká ádá mbāwā ōtō áyā ĩgī Īshí.

⁴ Īshíí Jōzéfē lēmē bī ĩgī ā'dā, "Mójó 'báká mápá gbōgbō ārà mā." Īshíí ká lōwó ē 'déé, kójō ĩshí ā ká nēē, ā'dā, "Ámā ónjō ĩgī Jōzéfē 'déé, móvó áamá bī tēndē ndākpá í 'déé, kēnē áamá kánjā mōmō Mésírī ā ká. ⁵ Má'bā gālā mbāwā, wālā gālā ndégbē ó'dō mápá kōkō ārà ĩgī ká ádá ē 'déé, móvó áamá mápá yō 'déé, kēnē áamá kójō dī úgú ā ká ā'dá, Īshíí nēē, Mbájá kópó áamá āpá gólō ká ádá ē níí, mégbē ká áshá ká ndākpá nī. ⁶ Ká ádá 'bákétā mā ĩlī dī rōmó ríní ĩgī gōgō nī, Īshíí sálā ríní ē ká ndōjō āpá dī bīyí ē ká nēē, ĩrī'dī ũngú, wālā gōvō nōshó ā ndāzá ní. ⁷ Mbájá ōpó áamá ōjō gólō ká ádá gēgbē ká āsā ārà ĩgī āpá jūjū bībū ā, ká ádá ē níí, gēlē ndākpá ēshé áyā ĩgī áshá.

⁸ Ātāsh yāā, āzá ĩgī kópó áamá kójō dī úgú ā ní Mbájá kópó áamá, Īshíí ālā áamá āpá ká góvó shēngē āpá ĩlī

ngbānjā ká góvó ngéré nī, Īshíí ũsú áamá ká ádá gōkō āpá ká mōmō Mésírī tírī. ⁹ Mlūwū gēyē mānjā ká bēbé āgá 'bákétā níí, mlémē bī ētē mīyí, 'Ámā gēsē újū í ngá áyā nī Jōzéfē mlémē bī ētē mīyí, Mbájá ālā áamá āpá ká góvó shēngē āpá dā'bā úgú ē Mésírī tírī Īshí nēē, ōjō gēyē, ¹⁰ níí áshá ā'bā gbōgbō ārà mā ā'bā Gōshēnē, ētē Īshíí kōtō í ngá áyā nē, Īshíí kōtō kóshó í ngá áyā nē, Īshíí ndlīnjí í ngá áyā nē, Īshíí mō'dó nī, ācá ōgbó ká nēnē dī ārà nē tírī. ¹¹ Mā ndégbē áyā nī āpá yō, ká ádá sálā ríní ĩgī gōgō ātā yōjō nī Īshíí 'déé, ētē kójō 'dī yāā, yōmó mōmō í ngá áyā nī, Īshíí nūlú í ngá áyā nī ĩ ā ndrānā gōgō, Īshíí ā ndlīl nī.'

¹² Tāmá áamá Jōzéfē ká ārà mā ká lēmē ádá yākā bī ētē Īshíí ónjō mā Bēnjēmínō ātā yōgō ádá í 'déé, mā lēmē nī ká. ¹³ Mlémē ádá ē 'déé, ndākpá nī ká yēné ĩrū ārà mā āpá Mésírī dī úgú ā ká bī bēbé āgá, Īshíí ũngú ē tírī 'déé, mókō ká mūmū ĩgī ā ká, Īshíí níí, méné ētē mójō ē'dē gēyē."

¹⁴ Jōzéfē Īshíí ónjō nē, Bēnjēmínō ũmbú ārà ēpē ĩgī, Īshíí ēndē gōrō nī ā'bā ē'dē. ¹⁵ Īshíí Jōzéfē ōsó kálā kōtō ónjō nē ĩ tírī, Īshíí ōrō āpá áyā ĩgī, Īshíí bīyí ēyí nēē, ōjō lōgō ká kōtō ónjō nē ĩ.

¹⁶ Īshíí ká lōwó ē 'déé, ádá klōjō ká kōtō ónjō Jōzéfē kīgí ĩlī góvó mōmō ká góvó ngéré nī ká nēē, kōbó kélē úgú ālā góvó ngéré nī, ācá ōgbó ká shēngē ē 'déé, ká yālā nētē kápá ũmbū ārà nī tírī ā ká. ¹⁷ Īshíí góvó ngéré nī lēmē bī Jōzéfē ā'dā, "Lēmē bī ónjō ĩ ĩ níí, ĩzī ózó āpá jūjū kēshē í ngá áyā ēpē ĩgī, Īshíí níí, lūwū ānjā mōmō Kānānā, ¹⁸ Īshíí níí, ānjā ēnē bēbé ēpē ĩgī, ācá ōgbó ká yōmó mōmō í ngá áyā ēpē ĩgī ōjō bī áamá āpá dī úgú ā, Īshíí mā ndēnē gōzō úgú bī ĩgī níí, ā'dá ē'dē, Īshíí ā ndōshó glōzō ũngú ēshé ká bībū ēyí.

¹⁹ Īshíí lēmē bī ĩgī níí, ēngē kūdū nī ĩgī ēshé mōmō Mésírī dī úgú ā níí, ānjā ēngē kōtō í ngá áyā ēpē ĩgī, Īshíí lūkpú ōmō ēpē ĩgī, Īshíí níí, ēnē bēbé ēpē ĩgī níí, ōjō. ²⁰ Īshíí níí, ā'bā ĩnjí ádá nēnē dārā ēpē ĩgī 'déé, ká ndā'bā ā'dá gólō yō ká ā'dá, ká ádá glōzō ũngú ē 'déé, ká mōmō Mésírī ā ká tírī, ā ndā'dá ũngú áyā ĩgī."

²¹ Īshíí kōtō ngāngá ká Īzrāyélē ālā ātāsh, ónjō ĩgī Jōzéfē ēngē kūdū bī ĩgī tá āyā ē 'déé, góvó ngéré nī klēmē ā ká, ōgbó ká nōshó ē 'déé, ká ndōshó kōtō jūjū gbōlō ā ká. ²² Īshíí ōnjō ránjā tēndē bī ĩgī tírī, Īshíí kápá ká Bēnjēmínō ká nēē, ēngē tōtō ĩfūfū sálā nākā fídā, Īshíí sálā ránjā tēndē bī ētē. ²³ Ē ká nī ũngú ē 'déé, Jōzéfē kōpó kánjā bī bēbé nē ká. Ēngē glōzō ũngú ē 'déé, ká Mésírī ā ká, āpá jūjū kpú ngāngá kēshē, Īshíí ēngē ózó āpá jūjū kpú lūkpú kēshē, Īshíí kpá'bākā, ācá ōgbó ká slāgā nōshó ē, āpá ká ádá lōwó ká bēbé nē. ²⁴ Īshíí ā'bā kōtō ónjō nē níí ānjā, Īshíí ká lōwó ē 'déé, ká yānjā nī ká nēē, lēmē bī ĩgī ā'dā, "Má'bā glātā lōwó mótó gbōlō ā ā'dá."

²⁵ Īshíí ānjā ēshé mōmō Mésírī, Īshíí lūwū ānjā āpá ká bēbé ēpē ĩgī Jákō'bō āpá mōmō Kānānā. ²⁶ Īshíí lēmē bī ētē ā'dā, "Jōzéfē tá gāshá nī, ētē 'bákétā nī góvó shēngē āpá dā'bā úgú ē Mésírī tírī." Īshíí ākpā bēbé ĩgī újū nē āpá ká ádá í ngá áyā ĩgī, Īshíí Jákō'bō ĩyí āpá ká ádá í ngá áyā ĩgī 'dī. ²⁷ Īshíí ká lōwó ē 'déé, krāshá dā'bā ádá í 'déé, Jōzéfē klēmē bī ēpē ĩgī ā tírī bī bēbé

ēpē igi, ṭshíí dē 'déé, bēbé igi kōkō kūdū nī gī 'déé, Jōzéfē kōpó ká ádá è níí, kēné ēpē ē'dē kǎnjā bī étē ā kǎ nēē, lílí ǎrā nī lūwū ōjō ǎpá áyá nī, ²⁸ṭshíí Ṭzrāyélē ǎ'dā, "Miyí mǎpá ē'dē mīshí, gēsē újū í ngá ámá Jōzéfē tá gāshá nī mā yǎnjā dī gōkō étē ká lōwó è 'déé, bā mílí dō'bó 'dī kǎ."

Jákō'bō ǎnjā mōmō Mésírí

46 ǎtāsh yāā, Ṭzrāyélē létē ká nēnē dārā nē tírí. Ṭshíí ká lōwó è 'déé, kígí Bírīshé'bā ṭshí ā kǎ nēē, rōtō srámā bī Mbájá ǎrā bēbé nē Ṭzákō.

²Ṭshíí Mbájá lēmē bī Ṭzrāyélē ōtō ílí ũngú áyá líyí ká njónjō nī ǎdá étē ǎ'dā, "Jákō'bō, Jákō'bō."

Ṭshíí Jákō'bō ǎ'dā, "Ámā mǎkǎ."

³Ṭshíí Mbájá ǎ'dā, "Ámā Mbájá, Mbájá ǎrā bēbé í, á'bā gētē mbāwā gǎnjā Mésírí ǎ'dá, ká ádá mā ndǎlǎ kōtō kóshó í ngá áyá ṭ níí, ǎ'dá ǎpá ká gónjō yōmó jūjū mōmō ǎ'bā yō. ⁴Ámā ká ǎrā mā, mā ndǎnjā Mésírí ká ngá úmū, ṭshíí mā ndéné úmū dlūwū dōjō ē'dē tówó, ṭshíí Jōzéfē ká ndríkí mūmū í ká lēkē nē ká úgú írī í ngá áyá ṭ."

⁵Ṭshíí Jákō'bō ǎnjā ēshē Bírīshé'bā, ṭshíí kōtō ngǎngá í ngá áyá nī éné étē, ṭshíí ǎngē kōtō í ngá áyá ēpē igi, ǎcá ōgbó ká lūkpú ōmō ēpē igi ǎpá ílí kūdū nī gī 'déé, góvó ngéré ká yōmó Mésírí nī kōpó kōjō ē'dē bī étē ā kǎ. ⁶Jákō'bō ṭshíí yōmó mōmō í ngá áyá nē ǎngē nūlú í ngá áyá ēpē igi, ǎcá ōgbó ká nēnē dārā ēpē igi 'déé, kōkō ōgbó mōmō Kǎnǎnǎ kǎ tírí, Jákō'bō ṭshíí kōtō ílí nē tírí létē ǎnjā mōmō Mésírí. ⁷Jákō'bō ǎngē kōtō ngǎngá í ngá áyá nē, ṭshíí kōtō lūkpú nī, ṭshíí kōtō kóshó í ngá áyá nē tírí, ṭshíí ǎnjā ǎnjā Mésírí ká ngá igi.

⁸È kǎ nī dírí kōtō ngǎngá ká Jákō'bō 'déé, bēdé dírí nī Ṭzrāyélē ā kǎ, ká kōtō ílí kōtō kóshó í ngá áyá nī 'déé, klētē kǎnjā mōmō Mésírí kǎ.

Rúbēnē nī Rónjō gēsē újū ká Jákō'bō.

⁹Ṭshíí kōtō ngǎngá è ká Rúbēnē nī:

ǎnōkō, Pálū, Ēzrónō, ṭshíí Kármí.

¹⁰Ṭshíí kōtō ngǎngá è ká Símóní nī:

Jǎmwélē, Jǎmíní, Ōhádǎ, Jǎkíní, Zōhárǎ, ṭshíí Sháwūlū nī, gēsē újū ká éndé í 'déé, kēshē ká yōmó Kǎnǎnǎ nī kǎ.

¹¹Kōtō ngǎngá è ká Léví nī:

Gērshónō, Kōhátǎ, ṭshíí Mērárí.

¹²Kōtō ngǎngá è ká Júdǎ nī:

Érǎ, Ōnánǎ, Shélǎ, Pērézē, ṭshíí Zérǎ. (Érǎ, ṭshíí Ōnánǎ nēē, ílí ǎ'bā dǎ'bǎ úgú è Kǎnǎnǎ.)

Kōtō è ká Pērézē nī:

Ēzrónō, ṭshíí ǎmúlū.

¹³Kōtō ngǎngá è ká Ṭsǎkárǎ nī:

Tólǎ, Púvǎ, Jǎshúbǎ, ṭshíí Shímronō.

¹⁴Ṭshíí kōtō ngǎngá è ká Zēbélúnū nī:

Sérēdē, Ēlónō, ṭshíí Jǎhlílí.

¹⁵È kǎ nī kōtō ngǎngá è 'déé, Léyǎ kǎkǎ ká Jákō'bō kǎ'bǎ Pǎdǎnǎ ǎrámǎ, ǎcá ōgbó ká kōtō è ngá gēsē éndé í ngá áyá igi Díná. Jūjū kōtō í ngá áyá igi tírí nēē, gūfū 'bǎlǎ lēmbē kpú lēmbē tōtō, kōtō ngǎngá nī, ǎcá ōgbó ká kōtō lūkpú nī.

¹⁶Ṭshíí kōtō ngǎngá è ká Gádǎ nī:

Zífíyónō, ǎjǎ, Shúní, Ēzbenō, Érí, ǎródō, ṭshíí ǎrélē.

¹⁷Kōtō ngǎngá è ká ǎshírí nī:

Ímnhǎ, Íshvǎ, Íshvǎ, Béríyǎ, ṭshíí lúmū igi nī Sérǎ.

Kōtō ngǎngá è ká Béríyǎ nī:

Ēberē, ṭshíí Mǎlkélē.

¹⁸È ngá nī kpú lēmbē sǎlǎ lēmbē 'bǎlǎ kōtō ngǎngá, ōgbó ká kōtō kóshó è 'déé, Jákō'bō kǎkǎ igi tírí ká Zílǎ gēsē éndé bōrō í 'déé, Lǎbǎnǎ kēné étē bī gēsē éndé í ngá áyá nē Léyǎ kǎ.

¹⁹È kǎ nī rōmó kōtō ngǎngá è 'déé, Jákō'bō kǎkǎ ká Rēkélǎ kǎ:

Jōzéfē, ṭshíí Bēnjēmínō. ²⁰Jōzéfē ǎkǎ rōmó kōtō ngǎngá ǎ'bǎ mōmō Mésírí, Mǎnásǎ, ṭshíí Éfrēmē, ǎkǎ igi ká ǎsǎnétǎ gēsē éndé ká Pōtífárǎ bēbé grǎshǎ mbájá ká yōmó Ōnō nī kǎ.

²¹Kōtō ngǎngá è ká Bēnjēmínō nī:

Bélǎ, Békērē, ǎshíbélē, GÉRǎ, Nǎmánǎ, Éyǎ, Róshō, Múpímí, Yūpímí, ṭshíí ǎrdǎ.

²²È ngá nī kōtō ngǎngá è 'déé, Rēkélǎ kǎkǎ ká Jákō'bō ǎ kǎ, jūjū igi tírí kpú lēmbē sōsō.

²³Ṭshíí gēsē újū è ká Dénǎ nī:

Ūshímí.

²⁴Kōtō ngǎngá è ká Nǎfátálē nī:

Jǎhzílí, Gúní, Jézérē, ṭshíí Shílémē.

²⁵È ngá nī kōtō ngǎngá è 'déé, Bíláhǎ kǎkǎ ká Jákō'bō gēsē éndé bōrō í 'déé, Lǎbǎnǎ kēné étē bī Rēkélǎ kǎ. Bíláhǎ ṭshíí kōtō í ngá áyá nē tírí ǎkǎ sǎlǎ lēmbē rōmó kōtō.

²⁶Jūjū shíkí kōtō ká Jákō'bō 'déé, klētē kǎnjā Mésírí ká ngá igi ǎ kǎ nēē, gūfū tōtō lēmbē sǎlǎ lēmbē 'bǎlǎ, bǎ rō'dō lūkpú ōmō kōtō ngǎngá ngá áyá nī ǎcá ōgbó ē'dē 'dī. ²⁷Kōtō ká Jōzéfē 'déé, kǎkǎ igi kǎ'bǎ Mésírí kǎ nēē, jūjū igi rōmó, ṭshíí jūjū ndǎkpǎ è 'déé, kǎnjā Mésírí ká Jákō'bō ǎ kǎ tírí nēē, gūfū tōtō lēmbē kpú.

²⁸Jákō'bō ōpó Júdǎ ǎnjǎ gólō bī Jōzéfē, ká ádá è níí, lūsū ṭyí gbólō í 'déé, kǎ yǎnjǎ Gōshénē ǎ kǎ bī ēpē. Ṭshíí ká lōwó è 'déé, kráyǎ ṭshíí ǎ kǎ nēē, ²⁹Jōzéfē ṭnǎ ǎpá ílí kūdū í ngá áyá nē, ṭshíí ǎnjǎ dī gūmú bēbé nē Ṭzrāyélē ǎpá Gōshénē. Ṭshíí ká lōwó è 'déé, Jōzéfē klǎndǎ ká bēbé nē kǎ nēē, ūmbú ó'dō bēbé nē, ṭshíí ǎ'dǎ dī gōrō ǎpá áyá nī ká tǎgǎ ēyí.

³⁰Ṭshíí Ṭzrāyélē lēmē bī Jōzéfē ǎ'dǎ, "Bákétǎ nēē, mā yǎnjǎ dī gílí nē, bīyí è 'déé, mókō úmū ká ǎrǎ mā mīshí, ṭshíí 'déé, úmū tá gāshǎ nī kǎ."

³¹Ṭshíí Jōzéfē lēmē bī ónjō nē gī, ṭshíí yōmó mōmó ká bēbé nē ǎ'dǎ, "Mǎ ndǎnjǎ ká góvó ngéré ká yōmó Mésírí nī, ṭshíí mā ndíyí, 'Kōtō ónjō mā, ṭshíí yōmó mōmó ká bēbé mā 'déé, kǎshǎ kǎ'bǎ mōmó Kǎnǎnǎ kǎ nēē, rǎyǎ ṭshíí. ³²Igi nī yōmó gǎcǎ ndíljǎ, ká ádá igi nī yōmó nūlú, ǎngē ndíljǎ gī, ṭshíí mō'dó gī, ṭshíí nēnē dārǎ ēpē igi tírí ōjō ē'dē ṭshíí. ³³Ṭshíí ká úgú è 'déé, góvó ngéré nī kádǎ igi ṭshíí 'déé, kújū igi kíyí má yǎlǎ úlú nētē ngǎ yǎā, ³⁴mípí bī étē míyí, ǎgǎ bōrō í ngá áyá ṭ yōmó gǎcǎ nūlú, ēshē ṭrírí ká brízí ǎrǎ ǎgǎ igi 'bákétǎ, tá áyá è 'déé, kóshó ǎgǎ gī kǎ'dǎ dī gǎlǎ nī sǎrǎ kǎ.' 'Déé mlémē ǎtāsh bī étē mīshí yǎā, ǎ ndǎ'bǎ igi níí, máshǎ má'bǎ dǎ'bǎ úgú è Gōshénē. Jōzéfē lēmē

bì igi àtāsh, ká ádá yómó Mésírí à lānā gāshá à'bā dī úgú 'bālā ká yómó gácá nūlú nē."

Lõmó Jözéfě ānjā dī mūmū góvó ngéré nī

47 Jözéfě ānjā lēmē bì góvó ngéré ká yómó Mésírí à'dā, "Bēbé mā, ṽshíí ónjō mā gī, òjō eshē Kānānā ká nūlú í ngá áyā èpē igi, ṽshíí nēnē dārā èpē igi tírì, ṽshíí igi à Gōshēnē 'bákētā." ² ṽshíí Jözéfě òjō rōjō sālā eshē ká kōtō ónjō nē, ṽshíí ɛngē igi ānjā dī mūmū góvó ngéré nī. ³ ṽshíí góvó ngéré nī, ùjū igi à'dā, "Mā yāļā úlú nētē ngā?" ṽshíí ipī bì ètē à'dā, "Ágá bōrō í ngá áyā ṽ yómó gácá nūlú, tá áyā kóshó ágá gī sārā ngētā kā." ⁴ ṽshíí òjō lēmē bì góvó ngéré nī à'dā, "Mōjō dī gāshá mā'bā dī úgú ā, ká ádá bōrō í ngá áyā ṽ gī nēē, nōshó āzā bì nūlú í ngá áyā igi ní, ká ádá gōgō è 'déé, kíjī kápá dā'bā úgú è Kānānā kā nēē, òtō rōtō ṽshíí. Átāsh yāā, álā lõmó áyā ṽ níí, á'bā bōrō í ngá áyā ṽ gī níí, áshá à'bā dā'bā úgú è Gōshēnē."

⁵ ṽshíí góvó ngéré nī lēmē bì Jözéfě à'dā, "Bēbé î, ṽshíí kōtō ónjō î gī nēē, òjō ápá áyā ṽ 'bákētā. ⁶ Būbū Mésírí ká dī mūmū î kā, úsú bēbé î, ṽshíí ónjō î gī à'bā Gōshēnē, āpá ká dī gōzō būbū è kā, ṽshíí ónjō î gī è 'déé, kpótó kāngá áyā igi ā kā nēē, úsú igi āpá ká yómó gēgbē ká nūlú ngá ámā."

⁷ Jözéfě ɛnē bēbé nē, ṽshíí lūsū ètē bì góvó ngéré nī, ṽshíí Jákō'bō rājā ākpā nē bì Mbájá níí, ùpú góvó ngéré nī. ⁸ ṽshíí góvó ngéré nī ùjū Jákō'bō à'dā, "Tāgā ríní áshá í ngá áyā ṽ áyā 'dē?"

⁹ Jákō'bō òjō ipī bì ètē à'dā, "Ríní áshá í ngá ámā āpá jūjū būbū ā nēē, gūfū sālā lēmbē gūfū 'bālā lēmbē kpú (130) ríní áshá í ngá ámā ògō 'dī. Māshá glānā áshá, ríní áshá í ngá ámā ògō 'dī, ɛshē ká è ngá kóshó mā gī 'déé, kāshá ká tāgā ārā èpē igi ká'bā jūjū būbū ā kā."

¹⁰ ṽshíí biyí ɛyí nēē, Jákō'bō òjō ùpú góvó ngéré nī ṽshíí ānjā ɛshē ngá áyā nī.

¹¹ ṽshíí Jözéfě à'bā bēbé nē, ṽshíí ónjō nē gī níí, áshá à'bā mómō Mésírí, ṽshíí Jözéfě ɛnē gōzō būbū í 'déé, kā mbērē Rāmsísí ā kā bì bēbé nē, tá áyā ádá ká góvó ngéré nī níí, úgú yāngā à'dā āpá ká ũngú áyā igi.

¹² Jözéfě ɛngē nōshó bì bēbé nē, ṽshíí bì kōtō ónjō nē gī, ṽshíí bì yómó mómō ká bēbé nē, lātā āpá ká jūjū kōtō í ngá áyā igi tírì.

Jözéfě áshá yómó mómō ká bēbé nē ɛshē ká gōgō

¹³ Nōshó āzā ká úgú nī tírì ní, ká ádá gōgō nī òtō rōtō nē, būbū mómō Mésírí, ācá ògbó ká būbū mómō Kānānā nēē, āzā glōzō būbū glāwā ní. ¹⁴ ṽshíí Jözéfě òvō nākā ògō ózó í 'déé, kóvó bì yómó Mésírí, ṽshíí yómó Kānānā kā, ṽshíí ɛngē ānjā góvó mómō ká góvó ngéré nī. ¹⁵ ṽshíí ká lõwó è 'déé, nākā è ká yómó Mésírí, ṽshíí yómó Kānānā kóyó ishí nēē, yómó Mésírí òjō tírì āpá ká Jözéfě, ṽshíí à'dā, "Íjī nōshó bì āgā, á ndā'bā āgā níí, mīlí ká gōgō mā'bā dī mūmū î ká ádá ngā 'déé, nākā è ngá āgá kóyó ṽshíí ā kā."

¹⁶ ṽshíí Jözéfě à'dā, "'Déé nākā ngá áyā igi kóyó kishí yāā, ménge nūlú ngá áyā igi mójó níí, mlüzú bì igi ká nōshó nī." ¹⁷ ṽshíí ɛngē mrótō gī, ṽshíí ndlīnī gī, ṽshíí

ɛnē gī, ṽshíí mō'dó gī, ṽshíí kēshē gī, òjō ɛ'dē bì Jözéfě níí lüzú bì èpē igi ká nōshó nī òtō líí ríní yāngā tírì.

¹⁸ ṽshíí ká lõwó è 'déé, ríní yāngā kóyó kishí nēē, òjō āpá áyā nī ká ríní è kōjō kápá ògō ɛyí ā kā, ṽshíí lēmē bì ètē à'dā, "Mā yīti rāyā ádá nī mēshē áyā ṽ 'dī yāā, bēbé ārā āgā, ká ádá nākā í ngá áyā āgá òyó ṽshíí, ṽshíí nūlú í ngá áyā āgá tírì à'dā āpá ká ũngú áyā ṽ ṽshíí, bēdé ũngú è āzā áyā āgá ká ádá gēnē bì mūmū ní, tá gbōgbō āgā, ṽshíí būbū í ngá áyā āgā. ¹⁹ Á'bā gā'bā āgá níí, mīlí ká gōgō à'dā, áná āgá ká gēsē nōshó ṽshíí níí, á'bā gā'bā būbū í ngá áyā āgá níí, ipī ārā nē āpá ká mrōkō à'dā, lüzú āgá ācá ògbó ká būbū í ngá áyā āgá ká nōshó nī, ṽshíí mā ndā'dā mēndé ká góvó ngéré nī níí, ɛnē úgú ngá áyā āgā. ɛngē nōshó bì āgá níí mōshó níí mā'bā gilí nī à'dā, ká ádá è níí, mrī'dī glāwā í ngá áyā āgā."

²⁰ ṽshíí Jözéfě òvō dā'bā úgú è Mésírí tírì bì góvó ngéré nī, ṽshíí yómó Mésírí tírì òvō glāwā í ngá áyā èpē igi tírì bì ètē, ká ádá gōgō nī āļā igi òtō rōtō ṽshíí, ṽshíí dā'bā úgú è Mésírí tírì òjō à'dā āpá ká nēnē dārā góvó ngéré nī. ²¹ ṽshíí Jözéfě òjō āļā yómó Mésírí āpá ká mēndé, ɛshē ká gōcõ lāgá úgú nī igi ká dōngbó ɛyí.

²² ṽshíí tá úgú è ká yómó grāshá Mbájá nī 'déé, Jözéfě kóvó kēshē áyā igi 'dī kā, ká ádá góvó ngéré nī à'dā dī gījī gēsē ũngú bì igi ká úgú tírì, ṽshíí à yōshó nī, átāsh yāā, òvō úgú è ngá èpē igi āpá yō 'dī.

²³ ṽshíí Jözéfě lēmē bì ndākpá nī à'dā, "Kájā nēē, mōvō igi ògbó ká būbū í ngá áyā igi tírì bì góvó ngéré nī mīshí. Átāsh yāā, āsā ũngú nī kākā, mánjā níí mrī'dī glāwā í ngá áyā igi ɛ'dē. ²⁴ ṽshíí nēē, ká úgú è 'déé, igi kóvó nēnē líí glāwā nī kishí yāā, mōngó líí ɛyí sālā, ṽshíí níí, méné 'bālā mēshē ɛ'dē bì góvó ngéré nī ṽshíí níí, má'bā sōkpō è kā, mápá ká āsā ũngú, ṽshíí nōshó āpá ká ádá ārā igi, ṽshíí bì yómó mómō í ngá áyā igi, ká kōtō nī."

²⁵ ṽshíí ndākpá nī ipī bì ètē à'dā, "Áshá āgá ishí yāā bēbé ārā āgā, ṽshíí shēshē lépē āgá kélē nī, ká ádá è 'déé, ká'bā āgá 'déé, mā'dā mēndé ká góvó ngéré nī."

²⁶ ṽshíí Jözéfě āļā ádá yāngā āpá ká gónjō ádá ká shēngē nī āpá jūjū yómó Mésírí tírì, ṽshíí igi líí kájā nēē, yómó Mésírí tírì à yōngó líí nēnē líí glāwā í ngá áyā èpē igi ká dītí ɛyí sālā, ṽshíí à yēngē 'bālā ɛshē ɛ'dē bì góvó ngéré nī, ṽshíí nēē, úgú è 'déé, kā'dā nēnē dārā góvó ngéré nī 'dī kā nēē, tá úgú è ká yómó grāshá Mbájá nī.

²⁷ Ízrāyélē è gī 'déé, kánjā mómō Mésírí ā kā nēē, áshá à'bā dā'bā úgú è Gōshēnē, ṽshíí āļā gēlé ũngú āpá ká ádá ārā èpē igi, ṽshíí jūjū igi òjō à'dā góvó nī.

²⁸ Jákō'bō áshá kpú lēmbē sālā lēmbē rómó ríní à'bā mómō Mésírí ɛshē ká úgú klōjō í ngá áyā nī ɛshē Kānānā. Ríní áshá í ngá áyā nī tírì āpá jūjū būbū ā kā nēē, gūfū sālā lēmbē gūfū rómó lēmbē sālā lēmbē rómó (147) ríní. ²⁹ ṽshíí ká úgú è 'déé, Ízrāyélē kíjī ká ádá gilí nī ṽshíí nēē, ādā gēsē újū í ngá áyā nē Jözéfě, ṽshíí lēmē bì ètē à'dā, "'Déé dú shēshē lépē î kélē kápá ámā kishí yāā, álā lõmó áyā ṽ níí, óshō ámā gónjō nī, íyí á yī'dī ámā á'bā mómō Mésírí 'dī. ³⁰ 'Déé ámā kílí kishí yāā, ɛnē ámā ɛshē Mésírí níí, ānjā í'dī ámā á'bā dē 'déé, kí'dī kóshó mā gī ká'bā ɛ'dē ā kā."

Íshíí Jözéfě ĩpĩ bĩ eté ǎ'dǎ, "Mǎ ndǎlǎ tá ǎyá ádá í ngǎ áyá ĩ."

³¹ Íshíí Jákõ'bõ ǎ'dǎ, "Ló'bõ dírí Mbájá ǎpá ó'dõ ĩ." Íshíí Jözéfě õjõ lõ'bõ dírí Mbájá ǎpá ó'dõ nē, Íshíí Ízrǎyélě ũnú jũjũ nē ǎpá ká ǎkpǎ nēnē 'bĩ'bĩ í ngǎ áyá nē, Íshíí rǎjǎ ǎkpǎ nē bĩ Mbájá.

Mǎnásǎ Íshíí Éfrēmě

48 Ĕshě biyí è ngǎ nēè, ndǎkpǎ lēmě bĩ Jözéfě ĩyí, nõwõ ǎká bēbē nĩ. Íshíí Jözéfě ẽngě rómó kõtõ ngǎngǎ í ngǎ áyá nē Mǎnásǎ, Íshíí Éfrēmě, Íshíí ǎnjǎ dĩ grǎ'bǎ nõwõ ká bēbē nē ká ngǎ ĩgĩ. ² Íshíí dē 'déé, Jákõ'bõ kõgõ ǎ'dǎ, gēsē újũ í ngǎ áyá nē Jözéfě kǎ yõjõ dĩ gõkõ ẽpē ǎ kǎ nēè, ǎlǎ kpõtõ Íshíí ǎnjǎ õrõ, Íshíí ǎ'dǎ ǎ'bǎ ĩlĩ nēnē 'bĩ'bĩ nĩ.

³ Íshíí Jákõ'bõ lēmě bĩ Jözéfě ǎ'dǎ, "Mbájá 'déé, Kõnjõ kõtõ ká ũngũ nĩ gĩ tírí Íshíí ǎ kǎ nēè, ĩgĩ ǎpá ǎmá ká lõwõ è 'déé, mǎ bēdē úgũ è dírí ẽyí Lúzũ 'déé, kǎ dǎ'bǎ úgũ è Kǎnǎnǎ kǎ, Íshíí ũpũ ǎmá, ⁴ Íshíí lēmě bĩ ǎmá ǎ'dǎ, ẽpē ǎ ndũwũ gēlě kõtõ bĩ ǎmá, Íshíí ǎ ndǎ'dǎ yõmó gēlě jũjũ mòmõ, Íshíí ẽpē ǎ ndũbũ dǎ'bǎ úgũ yǎkǎ bĩ ĩgĩ níí, ǎ'dǎ ǎpá ká shĩkĩ ũngũ áyá ĩgĩ ndúkũ."

⁵ Jákõ'bõ lēmě ádá nĩ kpõrõ ǎ'dǎ, "Rómó kõtõ ngǎngǎ áyá ĩ, Éfrēmě, Íshíí Mǎnásǎ 'déé, kǎkǎ ĩgĩ kǎ'bǎ mòmõ Mésĩrĩ ká úgũ è 'déé, mójõ dĩ úgũ ǎ dó'bõ 'dĩ kǎ nēè, ǎ ndǎ'dǎ shĩkĩ kõtõ ǎmá tá ǎyá Rúbēnē, Íshíí Sĩmónĩ 'déé, ĩgĩ shĩkĩ kõtõ ngǎngǎ ǎmá kǎ. ⁶ Íshíí tá kõtõ è 'déé, ká ndǎkǎ ĩgĩ biyí Éfrēmě, Íshíí Mǎnásǎ kǎ nēè, ǎ yǎ'dǎ shĩkĩ kõtõ ngǎngǎ ǎmá 'dĩ, Íshíí ǎ ndēngē nēnē biyí mǎ õtõ õgõ Éfrēmě Íshíí Mǎnásǎ. ⁷ Ká ádá ká lõwõ è 'déé, mǎ yõjõ mēshē Pǎdǎnǎ kǎ nēè, glĩmĩ dǎ'bǎ ǎlǎ ǎmá, ká ádá Rēkélǎ ĩlĩ ǎ'bǎ dǎ'bǎ úgũ è Kǎnǎnǎ ǎpá gbõlõ, õlõ gbǎ ẽshē Éfrátǎ 'dĩ, Íshíí mĩ'dĩ eté má'bǎ gbõlõ Éfrátǎ." (Éfrátǎ nĩ bēdē dírí Bétlēmě).

⁸ Íshíí dē 'déé, Ízrǎyélě kõkõ kõtõ ngǎngǎ ká Jözéfě ǎ kǎ nēè, újũ Jözéfě ǎ'dǎ, "È kǎ nĩ 'bĩ gĩ kǎkǎ?"

⁹ Íshíí Jözéfě ĩpĩ bĩ eté ǎ'dǎ, "È kǎ nĩ kõtõ ngǎngǎ è 'déé, Mbájá kũwũ ĩgĩ bĩ ǎmá õgbõ dĩ úgũ ǎ kǎ." Íshíí Jákõ'bõ ǎ'dǎ, "Èngē ĩgĩ õjõ bĩ ǎmá níí, mũpũ ĩgĩ."

¹⁰ Íshíí ká úgũ ǎsh nēè, mũmũ Ízrǎyélě ǎ lõlõ eté nē, ká ádá rõgõ Íshíí, Íshíí Jözéfě ẽngē kõtõ ngǎngǎ í ngǎ áyá nē 'báká ǎpá gbõgbõ ǎrǎ nĩ, Íshíí bēbē nĩ õjõ ũpũ ĩgĩ, Íshíí ũmbũ ĩgĩ ǎpá shēshē lēpē nē.

¹¹ Íshíí lēmě bĩ Jözéfě ǎ'dǎ, "Mĩĩyí mĩyí, mǎ yõkõ úmũ tówó 'dĩ, Íshíí Mbájá ǎ'bǎ ǎmá, Íshíí mókõ úmũ, ǎcǎ õg-bõ ká kõtõ í ngǎ áyá ĩ mĩshíí."

¹² Íshíí Jözéfě ẽngē kõtõ ngǎngǎ í ngǎ áyá nē ẽshē jũjũ lāgǎ bēbē nē, Íshíí ũnú jũjũ nē ǎnjǎ bũbũ ǎpá dĩ mũmũ nĩ. ¹³ Jözéfě rũkũ lēkē Éfrēmě ká lēkē lǎsǎ nē, Íshíí ũsũ eté ǎpá dĩ lēkē lógó Ízrǎyélě, Íshíí ĩĩ lēkē Mǎnásǎ ká lēkē lógó nē, Íshíí ũsũ eté ǎpá dĩ lēkē lǎsǎ Ízrǎyélě, Íshíí ẽngē ĩgĩ 'báká ǎpá áyá nĩ. ¹⁴ Íshíí nēè, Ízrǎyélě lúzũ lēkē nē, Íshíí kpíí 'déé, Mǎnásǎ ká'dǎ rõngbõ ĩlĩ kǎ nēè, Ízrǎyélě ǎjǎ ĩlĩ lēkē lǎsǎ nē, Íshíí ũsũ ǎpá jũjũ Éfrēmě, Íshíí ǎjǎ ĩlĩ lēkē lógó nē, Íshíí ũsũ ǎpá jũjũ Mǎnásǎ.

¹⁵ Ízrǎyélě ũpũ Jözéfě, Íshíí ǎ'dǎ, "Mǎ lǎyǎ ǎkpǎ mǎ bĩ Mbájá 'déé,

bēbē mǎ gĩ ǎbrǎyĩmĩ, Íshíí Ízákõ kǎ'dǎ dĩ glõyõ eté 'déé,

kēgbē ǎmá kĩgĩ ĩlĩ ǎjǎ è kǎjǎ kǎ,

¹⁶ 'déé kõpõ grõnõ áyá nē 'déé, kǎshǎ ǎmá ẽshē ká glõsĩ'dĩ ũngũ nĩ gĩ tírí ǎ kǎ,

mǎ yõwõ mēshē ká Mbájá níí, ũpũ kõtõ ngǎngǎ yǎkǎ níí,

dĩrí mǎ, Íshíí dírí ǎbrǎyĩmĩ, Íshíí Ízákõ ǎnjǎ gõlõ ká ádá ǎrǎ ĩgĩ,

Íshíí níí, jũjũ ĩgĩ ǎ'dǎ gǎdǎ nĩ ǎ'bǎ jũjũ bũbũ ǎ."

¹⁷ Íshíí ká lõwõ è 'déé, Jözéfě kõkõ bēbē nē kũsũ lēkē lǎsǎ nē kǎpá jũjũ Éfrēmě ǎ kǎ nēè, shēshē lēpē nĩ ẽlě ǎpá ẽ'dē 'dĩ, Íshíí ẽgbē lēkē nĩ ẽshē jũjũ Éfrēmě, ká ádá gũsũ ǎpá jũjũ Mǎnásǎ, ¹⁸ Íshíí lēmě bĩ eté ǎ'dǎ, "Bǎ 'dĩ yǎǎ bǎbǎ, ǎgbē è kǎ ká'dǎ rõngbõ ĩlĩ nĩ úsũ lēkē lǎsǎ ĩ ǎpá jũjũ nĩ."

¹⁹ Bēbē nĩ ǎnjǎ Íshíí, Íshíí ǎ'dǎ, "Mókõ mǎnǎ mĩshíí yǎǎ, ĩlĩ ǎmá, kõtõ ĩlĩ Mǎnásǎ ǎ ndǎ'dǎ gõnjõ yõmó jũjũ mòmõ tǎnē. Íshíí õtõ ká è ngǎ tírí nēè, gēsē õnjõ nĩ ǎ ndõnjõ dõtõ áyá nĩ, Íshíí kõtõ ĩlĩ nĩ ǎ ndǎ'dǎ gēlě yõmó jũjũ mòmõ."

²⁰ Jákõ'bõ ũpũ ĩgĩ ká ǎjǎ ǎsh, Íshíí ǎ'dǎ, "Yõmó Ízrǎyélě ǎ ndǎdǎ dírí ĩgĩ dõtõ ĩlĩ gũpũ ũyũ í ngǎ áyá ẽpē ĩgĩ dīyí,

"Mǎ lǎyǎ ǎkpǎ ǎgǎ bĩ Mbájá níí, ǎlǎ úmũ níí, ǎ'dǎ tá ǎyá Éfrēmě, Íshíí Mǎnásǎ."

Ká gbõlõ è ngǎ nēè, Jákõ'bõ ǎlǎ Éfrēmě ǎpá ká gõnjõ ndǎkpǎ õtõ ká Mǎnásǎ Íshíí.

²¹ Íshíí Jákõ'bõ lēmě bĩ Jözéfě ǎ'dǎ, "Bákētǎ nēè, mlĩjĩ ká ádá gĩlĩ nĩ mĩshíí, Mbájá ǎ ndēgbē áyá ĩ, Íshíí ǎ ndēnē úmũ dlũwũ dǎnjǎ ǎpá ká úgũ ká kóshõ ĩ gĩ. ²² Íshíí 'bákētǎ kǎ nēè, mēnē úgũ nĩ bĩ úmũ góvõ nĩ õtõ ká è ká õnjõ ĩ gĩ mĩshíí, Íshíí mǎ ndēnē úgũ í 'déé, mrũkũ mēshē ká yõmó ǎmõrītǎ nĩ ká lõwõ è 'déé, mlátǎ ĩgĩ ká góvõ sēpē, Íshíí gē've í ngǎ ǎmá kǎ. Ká ádá è níí, úgũ è ngǎ úmũ ǎ'dǎ góvõ nĩ õtõ ká è ká õnjõ ĩ gĩ."

Jákõ'bõ ǎ yõshõ ǎkpǎ nē bĩ kõtõ í ngǎ áyá nē

49 Jákõ'bõ ǎdǎ kõtõ ngǎngǎ í ngǎ áyá nē, Íshíí lēmě bĩ ĩgĩ ǎ'dǎ, "Mlõvõ mǎpá gbõgbõ ǎrǎ mǎ níí, mlēmē ádá ũngũ è 'déé, kǎ ndǎlǎ ĩgĩ gǎlõgǎ kǎ bĩ ĩgĩ yǎǎ, kõtõ ǎmá.

² Mlõvõ 'bǎlǎ, Íshíí níí, mógó ádá í ngǎ ǎmá yǎǎ, kõtõ ngǎngǎ ǎmá,

mógó ádá í ngǎ ǎmá bēbē ĩgĩ Ízrǎyélě.

³ Rúbēnē, úmũ nĩ rõngbõ ĩlĩ ǎmá,

úmũ kpéé nēnē õnjõ í ngǎ ǎmá,

ndǎkpǎ ǎ ndēnē gũrũ ǎrǎ ĩ góvõ, Íshíí úmũ bēbē góvõ õnjõ,

⁴ Úmũ ǎyá gõsĩ'dĩ gēlě ũyũ, ǎ yǎ'dǎ gõnjõ ndǎkpǎ tówó 'dĩ.

Ká ádá mǎcǎ ǎrǎ ĩgĩ ká ĩyí õmõ bēbē ĩ,

Íshíí ǎlǎ nēnē shēkpē ǎpá ĩlĩ nēnē 'bĩ'bĩ ǎmá íshíí.

⁵ Sĩmónĩ, Íshíí Lévĩ níí, kõtõ õnjõ,

góvõ sēpē í ngǎ áyá ĩgĩ nĩ, nēnē ǎngǎ.

⁶ Mǎ yõngó ǎrǎ mǎ mǎpá ká ádá ĩlĩ ĩgĩ 'déé, kītĩ ǎ kǎ 'dĩ,

mǎ lõvõ mǎpá dĩ úgũ 'bǎlǎ ká ngǎ ĩgĩ 'dĩ,

ká ádá ó'dõ ĩgĩ ẽgbē, Íshíí úfũ ndǎkpǎ,

ĩshíí rötó èlè lāgá ngāngá mō'dó ká klènè.
⁷ Mā yōwō mēshē ká Mbájá níí, rötó ádá ápá áyá ìgì, ápá ká ádá ndégbè ó'dō í ngá áyá ìgì, ká ádá ndégbè ó'dō í ngá áyá ìgì òs'í'dí òtō rötó ĩshí, mā ndlēsé ílí àrà ìgì mótó ílí mòmō ká Jákō'bō, ĩshíí mā ndōṅó ílí àrà ìgì mótó ílí mòmō Īzrāyélē tírí.
⁸ Júdá, ónjō í gī à ndrèbé úmù, á ndígí òtō ílí kójó àrà í gī, kótó ngāngá ká bēbé í, à ndünú jūjū èpè ìgì àṅá búbū bì úmù.
⁹ Júdá áyá rújú, à yūfū átá áyá nē, ĩshíí à lūwū àṅjá dī klā'dá áyá nē. Ā yödō àrà nē, ĩshíí à yīndí búbū. 'Bí, ká ndörö ètè.
¹⁰ Júdá ká ndēnè kōl'ó ngérè ní, kótó ílí ní, à ndälä shēngē ní ká úgú tírí, ígí ká úgú è 'déé, ndäkpá è ká dā'bā úgú è Shíló à ká, à ndēngē tēmbé dōjō è'dē bì ètè, ká ádá glūsū ā'dā nēè, èpè ìgì à yōgō ádá áyá ní.
¹¹ Ā ìṅgō lītí kēshē áyá nē ā'bā ká kpikpí ínā'bā, ápá ká kpikpí ínā'bā è 'déé, kōzō kótō krötó ĩshíí à ká, à yōbō tēndē í ngá áyá nē ká áyá è 'déé, kíngí áyá srāmā ní ká.
¹² Mùmú ní ìngí òtō ká òshō ĩshí, ĩshíí shēshē ní ùṅū òtō ká ùyū mbāmbā ĩshí.
¹³ Zēbēlúnū à ndāshā ā'bā ākpā góvó ùyū, ĩshíí ākpā ṅbrīṅbī ngá áyá ní, à ndā'dá dī lóvō ká kprāshā fālúkū. Kró'bó mòmō í ngá áyá ní, à ndígí ṅbéké ká góvó mbéré Sīdónō.
¹⁴ Īsākārā áyá gónjō kēshē è 'déé, ká yīndí ā'bā búbū ápá kōkō rōmó ṅbētē è 'déé, ká yízí ìgì ápá 'bō'bōgō nē.
¹⁵ Īshíí òkō nēè, dī gūsú àrà ní òzō nē, ĩshíí búbū èyí òzō nē. Ātāsh yāā, únú ògō nē ká ádá gízí ùṅgú ní, ĩshíí à rīndí ètè ápá ká nēté tá áyá méndé.
¹⁶ Dénā à ndā'dá áyá bēbé grötó ádá bì ndäkpá í ngá áyá nē, áyá 'bālā èshē ká úlú àrà Īzrāyélē ní gī.
¹⁷ Dénā úmù áyá ṅbāl'òfó è 'déé, ká gbōgbō gbōl'ò ní 'déé, ká ndāgā mbītí mrótō ní ká, ĩshíí 'déé, ká ndälä bēbé gīnī ápá jūjū mrótō ní níí, kíjí ká dā'bā óṅgō nē kápá búbū ní ká.
¹⁸ Mbájá Bēbé àrà āgā, mā yāmā úmù níí, áshā āgā.
¹⁹ Īshíí ápá ká ádá àrà Gádā yāā, yōmó bīnī à ndíjí lílí ápá áyá ní, ĩshíí nēè, à ndípí àrà nē, ĩshíí à ndāmbá ìgì dōgō ní.
²⁰ Úgú ká Āshírí nēè, à ndēpē glözō nōshó, à ndēpē nōshó è 'déé, gōshó èyí ká ndlātá ká góvó ngérè ní ká.
²¹ Nāfátálē nēè, ètè áyá lámā è 'déé, ká yūlū ámá ápá yō, ĩshíí 'déé, ká yākā glözō kótó ní ká.
²² Jözéfē áyá kpikpí è 'déé, ká yārā ápá gbōgbō dī gēké ùyū, ĩshíí lēngé èyí klāsā kótō jūjū mbl'òkō ní ká.

²³ Kójó àrà ní gī à ndíjí lílí ápá áyá ní gōs'í'dí ní átā, ĩshíí à ndē've ètè ká gē've.
²⁴ Kpíí kātāsh ká nēè, à ndā'dá tá ká gē've ìgì ká gē've í ngá áyá nē, òtō ògō ónjō ká Mbájá àrà Jákō'bō 'déé, Kōnjó kótō krötó ĩshíí à ká. Īshíí òtō ògō dírí Mbájá Bēbé gēgbē ká Īzrāyélē ní gī, 'déé, ètè kōnjó kāyá àṅbā ní ká.
²⁵ Ká ádá Mbájá àrà bēbé í gī à yāná úmù, ĩshíí Mbájá 'déé, Kōnjó kótó ká ùṅgú ní gī tírí ĩshíí à ká, à yūpú úmù, ká ṅjīnī è 'déé, ká yī'dī èshē mùmú òrō à ká, ògbó ká ùyū è 'déé, ká yèké kēshē ùmbū búbū ní ká, ètè à ndūwū gēl'è kótó bì úmù.
²⁶ Yūpú è 'déé, bēbé í kúpú úmù è'dē à ká nēè, òzō òtō ká glözō ùṅgú ní gī 'déé, ká ílí tówó àṅbā ní gī ká, ĩshíí glözō ùṅgú è gī 'déé, ká ndrígí kēshē ílí tówó rúkú ní gī ká ĩshíí. Mā yōwō mēshē ká Mbájá níí, ètè yūpú yākā ā'dá ápá jūjū Jözéfē 'déé, ká ndā'dá ngérè ápá kōkō àrà ónjō nē gī ká.
²⁷ Bēnjēmínō áyá gāngā ògbó, à yūfū átā, ĩshíí à yōshó ní òtō ílí kíí'kōnjó, ĩshíí lílí úgú."
²⁸ È ká ní kpú lēmbē rōmó úlú àrà jūjū kóshó Īzrāyélē ní gī, ácá ògbó ká ádá è 'déé, bēbé ìgì klēmē bì ìgì ká úgú è 'déé, kúpú ìgì 'bālā 'bālā, ká lówó è ká yōshó ākpā nē ká.

Úgú írí ká Jákō'bō

²⁹ Jákō'bō òjō lēmē bì kótó ngāngá í ngá áyá nē tówó ā'dā, "Mā yānjā dī gīlí í nē 'bákétā, 'déé ámā kílí kíshí yāā, mí'dí ámā mápá ílí tītí àṅbā í 'déé, ká ílí glāwā ká Éfrōnō 'déé, ètè kēshē ká yōmó Ítí ní ká, ³⁰ ètè tītí àṅbā yāngā à Mākípélā 'déé, 'bákā ápá gbōgbō Mámre kāṅā dī gīgí ájā ápá mòmō Kānānā ká. Ābrāyímí òvó ètè úgú yāngā, ácá ògbó ká glāwā ní, èshē ká Éfrōnō 'déé, ètè kēshē ká yōmó Ítí ní ká níí, à yī'dī ndäkpá ā'bā è'dē.
³¹ Í'dī Ābrāyímí, ĩshíí íyí òmō ní Sárā, ĩshíí Īzákō, ĩshíí íyí òmō ní Rēbékā tírí ā'bā yō, ĩshíí mí'dí Léyā má'bā tá yō.
³² Glāwā ní, ĩshíí tītí àṅbā ní ázā è ká yōmó Ítí tówó ní, ká ádá òvó èshē áyá ìgì ĩshíí."
³³ Biyí è 'déé, Jákō'bō kōyó kēshē ká gōshō ākpā nē bì kótó ngāngá í ngá áyá nē ĩshíí nēè, ĩndí búbū, ĩshíí Mbájá òjō ènè ètè.

Gī'dī Jákō'bō

50 Īshíí Jözéfē òjō íjī ápá ká bēbé nē, ĩshíí òrō ápá áyá ní ĩshíí òsó kálá ní. ² Īshíí lēmē bì yōmó glóló nōwó í ngá áyá nē níí, lálá māngá † ápá ká bēbé nē Īzrāyélē, ĩshíí yōmó glóló nōwó ní òjō àlā átāsh. ³ Lálá māngá ní ápá ká írí àrà Īzrāyélē ká gūfū rōmó 'bī'bí. È ṅgā ní tāgā úgú glálá māngá ká yōmó Mésírí ní. Īshíí

† Lálá māngá: Ā lálá māngá ní ápá ká írí ní ká ádá è níí, ā'bā gīyí ní ā'dá.

yómó Mésírí òjò òrò Ízràyéḷḷé ká gũfũ tótò lèmbè kpú 'bí'bí.

⁴ Íshíí ká lõwó è 'déé, úgú gòrò Ízràyéḷḷé kòtò ìshí nēè, Jözéfè lèmé bì yómó mòmò ká gówó ngèrè ká yómó Mésírí nì à'dā, "Déé dú shèshè lépè ìgí kélè kápá áamá kíshí yāā, máḷā lõmó áyá ìgí níí, mánjā mlémè jūjū ākpā mā bì gówó ngèrè nì, ⁵ míyí ká lõwó è 'déé, bēbé mā kā yēbè ádá gīlī nì kā nēè, āḷā áamá, ìshíí móshò ètè gónjò nì, ìshíí lèmé bì áamá à'dā, èpè à yēbè ádá gīlī nì nē nēè, 'déé èpè kílī kíshí yāā, mánjā mí'dī èpè mápá ìlī tītī āḅbā í 'déé, èpè kówò kā'bā dā'bā úgú è Kānānā ká ádá è níí, kí'dī èpè kápá è'dē à kā. Mlémè bì ètè níí, à'bā áamá mánjā mí'dī bēbé mā ìshíí níí, mā ndlūwú dójò nì."

⁶ Íshíí ká lõwó è 'déé, kánjā ká gówó ngèrè nì kā nēè, lèmé bì ètè tá àtāsh, ìshíí gówó ngèrè nì ìpì bì ìgí à'dā, "Mánjā mlémè bì ètè níí, ānjā ì'dī bēbé nē tá áyá gónjò yòshò í 'déé, bēbé nì kàḷā ètè 'déé, kòshò à kā."

⁷ Jözéfè ānjā ká ádá gí'dī bēbé nē, ānjā ká kprāshā shēngè ká gówó ngèrè nì, ìshíí kprāshā ndākpá ká shēngè ká gówó ngèrè nì, ìshíí kprāshā ndākpá è 'déé, kā dā'bā úgú è Mésírí à kā tírì, ⁸ ácā ògbó ká yómó mòmò ká Jözéfè, ká ónjò nì gí, ìshíí lõmó bēbé nì tírì, ānjā dī gí'dī ìrì nì, ìshíí tá kòtò í ngá áyá ìgí, ìshíí nūlú nì, ká'dā dā'bā úgú è Gòshénè. ⁹ Kùdù nì gí, ìshíí ngāngá yómó gíní àpá jūjū mrótò nì gí ānjā ká ngá ìgí jūjū ndākpá nì ògò ngé.

¹⁰ Íshíí ká lõwó è 'déé, krāyá kápá dī gāmbá ózó í 'déé, kā Átādā 'déé, kápá 'báká gbōgbō 'Dè'dè Úrdūnū 'déé, kāñā dī gí'gí ájā nì kā nēè, índí gówó 'bí'bí ìrì à'bā yò, ìshíí Jözéfè òjò ùrú bēbé nē ká sālā lèmbè rómó 'bí'bí. ¹¹ Íshíí ká lõwó è 'déé, yómó Kānānā kòkò gürú ìrì nì kātā ngā kápá Átādā kā nēè à'dā, "Yómó Mésírí à yāḷā gówó nūrú." Átāsh yāā, ásá Ábélè Mízārímí àpá ká úgú yāngā.

¹² Íshíí kòtò ká Jákō'bō āḷā tá áyá ádá ká bēbé èpè ìgí. ¹³ Èné ètè ānjā dā'bā úgú è Kānānā, ìshíí ì'dī ètè à'bā tītī āḅbā í 'déé, kā ìlī glāwā í 'déé, kā Mākípélā àpá gbōgbō Mámre à kā 'déé, Ábrāyímí kówó glāwā í yāngā kēshè ká Éfrōnō 'déé, ètè kēshè ká yómó Ítī nì kā. Ká ádá è níí, à'dā àpá ká dī gí'dī ndākpá í ngá áyá nē.

¹⁴ Íshíí bìyí è 'déé, kí'dī bēbé nì ìshíí à kā nēè, Jözéfè ìshíí ónjò nē gí, ìshíí ndākpá è 'déé, kánjā ká ngá ìgí dī gí'dī bēbé nì kā tírì lūwú òjò Mésírí.

Jözéfè à yījī jī ìshíí bì ónjò nē gí

¹⁵ Ká lõwó è 'déé, kòtò ónjò Jözéfè kòkò bēbé èpè ìgí kílī kíshí à kā nēè, ìyí mónò Jözéfè àtá yīsí èpè ìgí, ìshíí à ndìrì èpè ìgí ká ádá glòsī'dí ũngú í 'déé, èpè ìgí kàḷā àpá áyá nì kā. ¹⁶ Íshíí òpó ndākpá ká ádá è níí, ānjā lèmé bì ètè à'dā bēbé èpè ìgí òshò èpè ìgí ká úgú è 'déé, kílī dó'bó 'dī kā à'dā nēè, èpè ìgí lèmé bì ètè ìyí, ¹⁷ ìgí má yòwò méshé áyá nì níí, jī jī ìshíí àpá ká glòsī'dí ũngú í 'déé, máḷā mápá áyá nì kā. Íshíí má yòwò méshé áyá nì níí, jī jī ìshíí àpá ká gòsī'dí ũngú í ngá áyá ìgí bōrò ká Mbájá àrā bēbé nì. Ká lõwó è 'déé, klémè àtā ngā kā nēè, Jözéfè èndè gòrò nì.

¹⁸ Íshíí kòtò ónjò nì ānjā áyá nì, ìshíí rōḅò àpá dī mūmū nì ìshíí à'dā, "Ókò 'dé, ágá nì méndé í ngá áyá ì."

¹⁹ Íshíí nēè, Jözéfè ìpì bì ìgí à'dā, "Má'bā gètè mbāwā à'dá, ká ádá mázá Mbájá 'déé, mā ndrótò ádá mápá áyá ìgí à kā ní. ²⁰ Kpíí 'déé, ìgí má yēbè ádá gāḷā gòsī'dí ũngú mápá áamá kā nēè, Mbájá à yēbè ádá è níí, à'dā gòzò ũngú, ká ádá gāshá gélè ndākpá tá áyá è 'déé, kā yāḷā àrā nē 'bákétā kā. ²¹ Átāsh yāā, má'bā gètè mbāwā à'dá, áamá ká àrā mā, mā ndēngè ũngú è 'déé, má yēbè ádá èyí à kā bì ìgí, ìshíí bì kòtò í ngá áyá ìgí." Ká gbōḷò è ngā nēè, lèmé bì ìgí gòzò ádá, ká ádá è níí, shèshè lépè ìgí à'bā gāgā nì à'dā.

Úgú ìrì ká Jözéfè

²² Jözéfè à'dá à'bā tá Mésírí ètè, ìshíí yómó mòmò ká bēbé nē, ìshíí áshá gũfũ sālā lèmbè kpú (110) ríní.

²³ Íshíí Jözéfè òkò dī tótò kòtò kòshó ká Éfrēmè, ìshíí kòtò è ngá Mākírí 'déé, ètè nì gēsè újū ká Mánásā kā, Jözéfè ùlú mēngá ìgí tá áyá shíkí kòtò áyá nē tánè.

²⁴ Íshíí Jözéfè lèmé bì ónjò nē gí à'dā, "Mā yānjā dī gí'gí nē, ìshíí dú Mbájá à ndójò àpá áyá ìgí, ìshíí à ndēngè ìgí èshè ká úgú yākā dānjā ká úgú í 'déé, kòshò Ábrāyímí, ìshíí Ízákò, ìshíí Jákō'bō 'déé, kíyí nēè, èpè kā ndūbū bì ìgí à kā." ²⁵ Íshíí Jözéfè āḷā ónjò nē gí, kòtò ngāngá ká bēbé nē Ízràyéḷḷé ìshíí òshò gónjò yòshò à'dā, "Ká úgú è 'déé, Mbájá ká yēngè ìgí dānjā ká búbū àsh yāā, mēngè kpòkpó àrā mā méshé dī úgú à mánjā è'dē."

²⁶ Íshíí Jözéfè ìlī ká lõwó è 'déé, ríní áshá í ngá áyá nì gũfũ sālā lèmbè kpú (110) ríní à kā. Íshíí òjò lālā māngá àpá ká gbōgbō nì, ìshíí úsú ètè àpá ìlī káfānā àpá Mésírí.

Úgú Létë

Ádá äpá ká ádá wárägä yäkã

Wárägä Úgú Létë ká Ízräyélë ní gĩ ãshë ká jũjũ ádá 1-20 nëë, ä lëmë ádá äpá ká ádá ärä Ízräyélë ní gĩ, ká ádá igi ní glözö ndäkpá ká Mbájá 'déé, kröjò igi ä kã. Íshíí wárägä yäkã öcö lágá ärä në kpörö ãshë ká döñbö külúbütü í 'déé, kã ílí wárägä Göcö Lägá ní kã. Íshíí ká göcö lágá wárägä yäkã nëë, Ízräyélë ní gĩ ä'dá dī gāshá äshá méndé ä'bā mömö Mésírí, Íshíí Mbájá ögö grājā äkpā í ngá áyā igi, ká ádá è níí èpē äná igi. Ätāsh yāā, Mbájá öjō íshí Mōzē níí, ä'dá äpá ká góvó ndäkpā äpá dī mümü igi, ká ádá è níí, èpē ä'bā èté níí, èngē igi ãshë ílí mömö Mésírí. Íshíí nëë, kpíí ká úgú è 'déé, Ízräyélë ní gĩ kishí ó'dö èpē igi kēshé ílí äshá méndé ní kishí ä kã nëë, gēlé ló!ö ökō igi, ká löwó è 'déé, ká yötö ílí bēre ní, ká úgú è 'déé, ká yānjā äñā dā'bā úgú è díí éyí Kānānā è 'déé, Mbájá köshö ádá gēné éyí bī igi ä kã. Íshíí ká slägā úgú è yāā, igi älä üngú ní äpá dā'bā ádá ká Mbájá 'dī, Íshíí nëë, ká úgú è 'déé, krāyā kápá ká bēdé góvó äñbā è díí éyí Sīnā kishí ä kã nëë, Mbájá ènjē gónjō ádá í ngá áyā në bī Mōzē, ká ádá è níí Ízräyélë ní gĩ äshá ötö ögö éyí, ká gälā üngú ní äpá dā'bā éyí, tá äyā è 'déé, èpē ká yēbē ádá éyí ä kã.

Íshíí äpá ílí wárägä Úgú Létë ní ãshë ká jũjũ ádá 21-40 Mbájá tá tówó lëmë gónjō ádá bī Mōzē äpá ká ádá gbölö è 'déé, ká ndlöyö èpē, ögbó ká gbölö gälā dī úgú è 'déé, yómó grāshá Mbájá ní gĩ, ká ndröyö üngú ní, ögbó ká grötó srāmā ní bī èpē ä'bā è'dē kã. Ëshë jũjũ ádá 21-40 nëë, rōndó mēngā èté ká lēmë Gbāyā ní dó'bó 'dī.

Ló!ö ä yökö Ízräyélë ní gĩ

1 È kã ní díí kōtö ngāngā ká Jákō'bō 'déé, bēdé díí ní Ízräyélë ä kã, 'déé kāñā tíí kāñā äñā Mésírí ká yómó mömö í ngá áyā èpē igi gĩ 'bälā, 'bälā kã.

2 Rúbēnē, Símóní, Léví, Íshíí Júdá, 3 Ísākārā, Zēbēlúnū, Íshíí Bēnjēmínö, 4 Dēnā, Íshíí Nāfātālē, Gádā, Íshíí Āshírí. 5 Jũjũ ndäkpā è 'déé, kāñā kāñā äñā mömö Mésírí ká Jákō'bō kã nëë, jũjũ igi ní güfū tötö lēmbē kpú ndäkpá ká kōtö kóshó í ngá áyā ní gĩ tíí, Íshíí ká èté úgú äsh nëë, Jözéfē èté ä Mésírí yō ãshë sārā në Íshíí.

6 Íshíí ãshë biyí è ngā nëë, Jözéfē, Íshíí kōtö ónjö në gĩ, äcá ögbó ká ndäkpā è 'déé, kójó kápá mömö Mésírí ká èté úgú äsh nëë, öjō ílí tíí íshí. 7 Íshíí nëë, Ízräyélë ní gĩ ä'dá dī gākā ní, Íshíí jũjũ igi öjō ögö ötö rötö Íshíí, Íshíí öjō èlé ötö ílí mömö Mésírí tíí.

8 Íshíí biyí éyí nëë, bēdé ránā góvó ngéré 'déé, kōkō ádá kánā äpá ká ádá glözö üngú è 'déé, Jözéfē kälā, ä kã kánā 'dī kã nëë, öjō ä'dá äpá ká góvó ngéré ká yómó Mésírí ní. 9 Íshíí öjō lēmë bī ndäkpá í ngá áyā në ä'dā, "Äzā mókó 'dé, Ízräyélë ní gĩ jũjũ igi ögö ötö rötö ötö ká jũjũ mēngā ägá Íshíí. 10 Ätāsh yāā, mójō níí, mīnjí ádá gözö mápá ká ádá ärä igi, äzā ní yāā, jũjũ igi ä ndöjō dēlé dögö góvó ní ötö ãshë ká è 'bákētā kã në, Íshíí 'déé, kójó ärä ägá gĩ ijí lílí äpá áyā ägá yāā, ä ndānjā dācā ärä èpē igi ká ngá igi, Íshíí ä ndöjō dī glätā ägā, Íshíí biyí éyí nëë, ä ndānjā ãshé ílí mömö ní."

11 Ätāsh kã nëë, góvó ngéré ká Mésírí ní, Íshíí yómó è 'déé, ká yälā nëté ní kápá ümbü ärä ní kã, üsú ndäkpá è 'déé, ká yökö äpá ká méndé ní gĩ kã níí, ä'dá ä ló!ö Ízräyélë ní gĩ ötö ögö grīndí igi äpá ká gälā gürü nëté, Íshíí öjō ü'bū rómó mbéré, Pītómö Íshíí Rāmsísí, igi rómó mbéré í yāngā nëë, igi mbéré è 'déé, góvó ngéré † ní kövö nōshó ká ndäkpá í ngá áyā në kã'bā ílí éyí ä kã. 12 Íshíí nëë, 'déé ló!ö ní ökō igi góvó ní yāā, jũjũ igi ä yögö ní, Íshíí ä lēsé ní ätāsh kã nëë, yómó Mésírí ní öcö lágá gētē mbāwā ärä Ízräyélë ní gĩ, 13 Íshíí yómó Mésírí ní älä igi níí, älä nëté ní gbéré, Íshíí ökō äñā mümü igi 'dī. 14 Älä äshá í ngá áyā igi gösī'dí ní, ká gälā nëté gāmbā tó'bō ní gĩ, Íshíí grōnó rīpí, Íshíí gälā slägā nëté è tíí 'déé, ká ílí glāwā ní gĩ kã, kpíí 'déé, igi ká'dá ká gälā gürü nëté ní kã nëë, yómó Mésírí ní ä'dá tá ká glölö igi.

15 Góvó ngéré ká Mésírí ní lēmë bī lükpú dēyē ká Íbrū †† ní gĩ 'déé, díí bēdé ní Shífērā, Íshíí bēdé ägbē díí ní Púwā ä'dā, 16 "Ká úgú è 'déé, igi lükpú dēyē ní ká yāná lükpú Íbrū ní gĩ ká úgú yäkã ní yāā, mókó mápá ká tēlé kōtö ní 'déé, igi ká'dá kōtö ngāngā yāā, múfū igi méshé è'dē, Íshíí nëë, 'déé, igi ká'dá kōtö lükpú yāā, má'bā güfū igi ä'dā." 17 Lükpú dēyē ní gĩ èté mbāwā ärä Mbájá íshí, Íshíí älä ádá ní äpá dā'bā ádá ká góvó

† Góvó ngéré: Ká slägā úgú è yāā, Íngílízí ní gĩ ä yādā äpá áyā ní Góvó ngéré. †† Íbrū: Ä yādā Íbrū äpá ká Äbrāyímí. Íshíí ãshë biyí éyí nëë, ílí kóshó í ngá áyā ní Jákō'bō ä yādā äpá áyā ní Ízräyélë. Íshíí kōtö ílí Jákō'bō nëë, ká slägā úgú è yāā, ä yādā äpá áyā igi ní Íbrū, wālā Ízräyélë. Íshíí ká úgú ärä Yézū nëë, ä yādā äpá áyā igi ní Yūwūdū tánē.

ngéré nî 'déé, klēmē bī ēpē igī kā 'dī, ātāsh yāā, ūfū tēlē kōtō ngāngá nî 'dī. ¹⁸ Īshíí ēshē biyí ēyí nēē, góvó ngéré ká Mésírí nî ādā lūkpú dēyē nî gī, ĩshíí ōjō ūjū igī ā'dā, "Dūrū è 'déé, igī málā ātāsh kā nēē, ká ádá ngā? Īgī mífū tēlē kōtō ngāngá nî 'dī ká ádá ngā?"

¹⁹ Īshíí lūkpú dēyē nî gī ōjō ipī bī góvó ngéré nî ā'dā, "Lūkpú Ībrū nî gī nēē, igī bā āzā áyā lūkpú Mésírí nî gī ní. Īgī ā yākā tá gēyē ātā kīnārā ēpē igī ká úgú è 'déé, bā lūkpú dēyē nî krāyā āpá áyā igī dō'bó 'dī kā."

²⁰ Ātāsh yāā, Mbájá ālā lōmó áyā nē bī lūkpú dēyē nî gī, ĩshíí jūjū ndákpá nî ōjō ōgō ōtō rōtō góvó nî. ²¹ Īshíí ká ádá è 'déé, lūkpú dēyē nî gī, kálā mbāwā ārā Mbájá kishí ká nēē, Mbájá ēné gākā kōtō bī igī.

²² Īshíí biyí ēyí nēē, góvó ngéré nî lēmē gónjō ádá bī ndákpá í ngá áyā nē tírí ā'dā, "Tá gēsē újū è 'déé, ká ndākā ètē ā kā nēē, méné ètē ĩshíí níí, mánjā mélé ètē mápá ílí 'dē'dē Nílí ní. Īshíí níí, má'bā gūfū kōtō lūkpú nî ā'dā."

Úgú gākā Mōzē

2 Ā'dá ē'dē bēdē újū è ēshē ká dā'bā úlú ārā Léví gī, rō'bō éndé ēshē ká dā'bā úlú ārā nē, ² ĩshíí iyí ōmō nî ōjō ūkpú, ĩshíí ākā gēsē újū, ĩshíí ká lōwó è 'déé, kōkō mbādā ārā lítí nî kōzō krōtō ĩshíí ā kā nēē, ōjō ití ètē ká tōtō shéshé. ³ Īshíí nēē, ká úgú è 'déé, gbōlō ká ádá gītí ètē kpōrō kānjā gólō tówó kázā ní kā nēē, ālā zōlō ēshē ká kūrū, ĩshíí lēlē ílí ēyí ká nēnē úrú. Īshíí ōjō ūsú lítí nî ā'bā ílí ēyí, ĩshíí ēné ètē ānjā ūsú ā'bā kōkō ómbó kūrū í 'déé, ká ākpā 'dē'dē Nílí ní kā. ⁴ Īshíí góvó lúmū tēlē lítí nî ērūtú jāngá ká ádá gōkō nî nēē, kútú ngā ká ndālā ārā nē āpá áyā nî yā.

⁵ Īshíí ēshē biyí ēyí nēē, gēsē éndé ká góvó ngéré ká yōmó Mésírí nî ānjā ānjā 'dē'dē Nílí nî ká ádá è níí, ēpē lōbō, ĩshíí lūkpú bōrō í ngá áyā nî ā'dá dī glōwó ōtō ākpā ūyū nī. Īshíí gēsē éndé ká góvó ngéré nî ōjō ōkō zōlō āpá ílí glīsí ómbó nī, ĩshíí ōjō ōpó 'balā ēshē ká lūkpú bōrō í ngá áyā nē níí, ānjā ēné zōlō nī ōjō ē'dē.

⁶ Ájā zōlō nī, ĩshíí ōkō tēlē lítí ā ílí ēyí ā yōrō nī, ĩshíí ārā nī ēlē āpá ē'dē 'dī. Īshíí ōjō ā'dā, "É kā nī 'balā ēshē ká tēlē kōtō ká Ībrū nī gī."

⁷ Īshíí lúmū tēlē gēsē újū nī ūjū gēsē éndé ká góvó ngéré nī ā'dā, "Mánjā níí mādā 'balā mēshē ká lūkpú ká Ībrū nī gī níí, ōjō ēgbē ká tēlē lítí nī bī úmū?"

⁸ Īshíí gēsē éndé ká góvó ngéré nī ipī bī ètē ā'dā, "Gōzō nī ānjā" Īshíí gēsē éndé nī ānjā ādā yāngá tēlē lítí nī ōjō ē'dē. ⁹ Īshíí gēsē éndé ká góvó ngéré nī lēmē bī éndé yāngá ā'dā, "Éné tēlē lítí yākā, ĩshíí níí ēgbē áyā nī bī ámā, ĩshíí mā ndóvó ádá nēté ēyí bī úmū." Ātāsh kā nēē, éndé í yāngá ēné tēlē lítí nī, ĩshíí ēgbē áyā nī. ¹⁰ Īshíí ká úgú è 'déé, lítí nī kōnjó ĩshíí nēē, ēné ètē ānjā ē'dē bī gēsē éndé ká góvó ngéré nī, ĩshíí ā'dā āpá ká gēsē újū áyā nī. Īshíí gēsē éndé ká góvó ngéré nī āsā dírí nī Mōzē, ílí ēyí ā'dā, "Méné ètē mēshē ílí ūyū."

Mōzē ā yūlú ānjā Mīdyānā

¹¹ Ká úgú è 'déé, Mōzē kānjā góvó nī ĩshíí ā kā nēē, ānjā ānjā ká ádá gōkō dī ārā shííkí ndákpá í ngá áyā nē

gī, ĩshíí ōjō ōkō igī nēē, ā yālā gūrū nēté. Īshíí ōkō bēdē Mésírí è nēē, ā yāmbá bēdē Ībrū è 'déé, ètē nī 'balā ēshē ká shííkí ndákpá í ngá áyā nī kā. ¹² Mōzē ōjō rā'bā úgú nī lāndā, ĩshíí ōkō nēē, bēdē ndákpā è 'déé, kōkō ēpē ā kā nēē, āzā ní, ĩshíí ōjō ūfū Mésírí yāngá, ĩshíí 'dī ètē ā'bā ílí kēné. ¹³ Īshíí ká gērē úgú nī nēē, igī lōwó ĩshíí ānjā ōkō rōmó slāgā Ībrū è gī ā lātā nī, ĩshíí ōjō ūjū āgbē 'déé, kōcō lāgá galā sóló nī kāpá ká bēyē nē kā, ĩshíí ūjū ètē ā'dā, "Dūrū è 'déé, ká yāmbá bēyē Ībrū í kā nēē, ká ádá ngā?"

¹⁴ Īshíí újū í yāngá ā'dā, "Bí kálā úmú kápá ká shēngē, ĩshíí bēbē grōtō ádá nī āpá jūjū āgá? É kā nēē, á yīnī ádá gūfū ámā tá áyā è 'déé, kúfú Mésírí nī kā?" Īshíí mbāwā ōjō ūkū āpá ílí Mōzē, ĩshíí ĩnjī ā'dā, "Ūngú í 'déé, málā kā nēē, ndákpá nī tírí ōkō ānā ĩshíí."

¹⁵ Īshíí ká úgú è 'déé, góvó ngéré ká Mésírí nī kōgō ádá yāngá ká nēē, ēbē ádá è níí, ēpē ūfū Mōzē, ĩshíí nēē, Mōzē ūlū ēshē ká góvó ngéré nī, ĩshíí ānjā āshā ā'bā úgú è Mīdyānā āpá gbōgbō dī úgú è 'déé, títtí ūyū nī kā ē'dē ā kā. ¹⁶ Īshíí bēdē bēbē grāshā Mbájá è ā dā'bā úgú è Mīdyānā āngá áyā nī sālā lēmbē rōmó kōtō lūkpú, ōjō ká ádá gē'dē ūyū āpá ílí kú'bú gōmō ūyū ká nūlú ká bēbē ēpē igī. ¹⁷ Īshíí slāgā yōmó gūwū ndīlīnjī è ōjō, ĩshíí ōgō kōtō lūkpú yāngá ēshé yō. Īshíí nēē, Mōzē igī āpá ōgō igī, ĩshíí ōgō yōmó gūwū ndīlīnjī nī, ĩshíí ōjō āgá ūyū bī nūlú í ngá áyā igī.

¹⁸ Īshíí ká úgú è 'déé, kōtō lūkpú nī klūwū kānjā ká bēbē ēpē igī Rūwélē ā kā nēē, ūjū igī ā'dā, ngā kálā igī kájā 'déé, mípí ārā igī mójó tá sārā kā?

¹⁹ Īshíí ōjō ipī bī ètē ā'dā, "Bēdē Mésírí è káshā āgá kēshē ká slāgā yōmó gūwū nūlú è. Īshíí bā āzā tá è ngá nī ōtō ká è kásh tírí nēē, ē'dē ūyū bī āgá, ĩshíí āgá ūyū bī nūlú í ngá áyā āgá."

²⁰ Īshíí ōjō ūjū igī ā'dā, "Kútú ètē ā dī úgú è 'dē yā? Īshíí má'bā ètē mápá gōlō yō ká ádá ngā? Mádā ètē níí, ōjō ōshó gēsē ūngú."

²¹ Mōzē iyí āpá ká ádá è níí, ēpē ā'dá ā'bā mōmō ká újū í yāngá, ĩshíí ōjō ēné gēsē éndé í ngá áyā nē 'déé, dírí nī Zībórā kā bī Mōzē níí, ĩjī ètē. ²² Zībórā ākā gēsē újū, ĩshíí Mōzē ōjō āsā dírí nī Gērshómō, † ĩshíí Mōzē ā'dā, "Ámā nī tēndē ndákpā mápá bēdē jūjū bībū è."

²³ Īshíí biyí ēyí ká tāgā ēyí nēē, góvó ngéré ká Mésírí nī ōjō ílí ĩshíí, ĩshíí Īzrāyélē nī gī ā'dá tá ká glēmē klōwō, ká ádá átā rīndí igī níí, āshā áshā mēndé, ĩshíí ōjō ā yāsá kōwó ká ádá è níí, bēdē ndákpā è ōjō ānā ēpē igī, ĩshíí Mbájá ōgō ádá í ngá áyā igī ĩshíí. ²⁴ Mbájá ōgō kōwó í ngá áyā igī, ĩshíí ōjō ĩnjī ádá glēmē ākpā †† í ngá áyā nē ká Ābrāyīmī, ĩshíí Ízákō, ĩshíí Jákō'bō kā. ²⁵ Ātāsh yāā, Mbájá ōkō ānjā mūmū Īzrāyélē nī gī, ĩshíí ēgbē áyā igī.

Mōzē ĩshíí ōshō ā yākā ndūvú kpikpi

3 'Bákētā kā nēē, Mōzē ā'dá dī gēbē ká nūlú ká kōjō nē Jétrō † 'déé, ètē nī bēbē grāshā Mbájá ká

† Gērshómō: Ílí ēyí ā'dā, mā ílí tēndē mōmō. †† Glēmē ākpā: Mbájá lēmē ākpā nē bī Ābrāyīmī ká ádá gēngē gēlē kōtō bī ètē, ĩshíí bībū Kānānā bī igī níí, ā'dā āpá ká mōmō áyā igī. Ró'dō wārāgā Gōcō Lāgá 17:1-8. ‡ Jétrō: Ètē bēdē dírí Rūwélē.

yómó Mídyánā kā, ʔshíí ǒjǒ ǎsá nūlú nī ǎnjǎ gǒlǒ nī ǎpá ǎkpá bĕrĕ nī ǎpá jǔjǔ ǎnjā Hórebā † è 'déé, ètè nī jǔjǔ ǎnjā ká Mbájá ká. ² ʔshíí ǎpá yǒ nĕĕ, grǒnǒ ká Mbájá BĕBĕ ǎrā nī †† lǔsǔ ǎrā nĕ bī ètè ǎyá mĕmĕ ǒshǒ ǎ yǎkǎ ndǔvǔ kpǐkpǐ. ʔshíí kpíí Mǒzĕ kǒkǒ ǒshǒ nī ká yǎkǎ ndǔvǔ kpǐkpǐ nī ká nĕĕ, ndǔvǔ kpǐkpǐ nī ǎkǎ 'dī. ³ ǎtǎsh yǎā, Mǒzĕ ʔnjǎ ǎpá ʔlǐ nĕ ǎ'dǎ, "Mǎ ndǎnjǎ nīí, mǒkǒ kútú nĕĕ, ndǔvǔ kpǐkpǐ nī ǎkǎ 'dī ká ǎdá ngǎ yǎ?"

⁴ ʔshíí ká úgú è 'déé, Mbájá BĕBĕ ǎrā nī kǒkǒ ètè ká yǒjǒ 'báká kǎpá ká gǎkǎ ǒshǒ nī ká nĕĕ, Mbájá ǎdá ètè ǎ'dǎ, "Mǒzĕ, Mǒzĕ."

ʔshíí Mǒzĕ ʔpǐ bī ètè ǎ'dǎ, "ǎMǎ mǎkǎ."

⁵ ʔshíí Mbájá ǎ'dǎ, "ǎ'bǎ gǒjǒ 'báká ǎ'dǎ. Rǒjǒ tǎmǎ í ngǎ ǎyá ʔ, ká ǎdá dī úgú í 'déé, kĕrútú ká'bǎ ǎ'dĕ ká nĕĕ, ètè nī gǒzǒ úgú." ⁶ ʔshíí biyí ǎyí nĕĕ, Mbájá ǎ'dǎ, "ǎMǎ nī Mbájá ǎrā bĕbĕ ʔ, Mbájá ǎrā ǎbrǎyímǐ, Mbájá ǎrā ʔzǎkǒ, ʔshíí Mbájá ǎrā Jákǒ'bǒ." ǎtǎsh ká nĕĕ, Mǒzĕ ǒjǒ ʔtǐ ʔlǐ mbǔmǔ nĕ, ká ǎdá ǎlǎ mbǎwǎ gǒkǒ ǎpá ká Mbájá nĕ.

⁷ ʔshíí Mbájá BĕBĕ ǎrā nī ǎ'dǎ nĕĕ, "Dú mǒkǒ ʔlǒlǒ í 'déé, ká ʔlǒlǒ ndǎkpá í ngǎ ǎmǎ ǎ'dĕ ǎpá mǒmǒ Mĕsǐrǐ ká mǐshí, ʔshíí mǒgǒ kǒwǒ ǎrā ʔgǐ, ká ǎdá è nīí, mǎnǎ ǎpĕ ʔgǐ mĕshĕ ʔlǐ ǎshǎ ʔlǒlǒ mĕndĕ è 'déé, ká yǒkǒ ǎpĕ ʔgǐ ǎ ká. ⁸ ǎtǎsh yǎā, mlǔsǔ bǔbǔ ká ǎdá è nīí, mǎshǎ ʔgǐ mĕshĕ Mĕsǐrǐ, ʔshíí nīí, mĕngĕ ʔgǐ mǎnjǎ mǎnjǎ mǎpá dī gǒzǒ bǔbǔ è 'déé, ètè glĕsĕ nī ʔshíí bǔbǔ è 'déé, ǔyǔ mbǎmbǎ, ʔshíí ʔmǐ ká lǔlǔ kǒtǒ jǔjǔ ǎyí ǎ ká, ǎpá dǎ'bǎ mǒmǒ ká yǒmǒ Kǎnǎnǎ, ʔshíí ʔtǐ, ʔshíí ǎmǒrǐtǎ, ʔshíí Pĕrǐzǐtǎ, ʔshíí ʔvǐ, ʔshíí Jĕbǔsǔ. ⁹ ʔshíí 'bákĕtǎ ká nĕĕ, kǒwǒ ká ʔzrǎyĕlĕ nī gǐ nĕĕ, rǎyǎ ǎmǎ ʔshí, ʔshíí mǒkǒ nĕĕ, kútú yǒmǒ Mĕsǐrǐ nī ǎ ʔlǒlǒ ʔgǐ ǎyǎ 'dĕ yǎ ká mǐshí. ¹⁰ ǎtǎsh yǎā, 'bákĕtǎ mǎ yǒpǒ úmǔ mǎnjǎ ǎ'dĕ bī gǒvǒ ngĕrĕ ká yǒmǒ Mĕsǐrǐ nī nīí, ǎngĕ ndǎkpá í ngǎ ǎmǎ ʔzrǎyĕlĕ nī gǐ ǎshĕ yǒ."

¹¹ ʔshíí nĕĕ, Mǒzĕ ǒjǒ ʔpǐ bī Mbájá ǎ'dǎ, "ǎMǎ nī 'bǐ 'déé, mǎ ndǎnjǎ ká gǒvǒ ngĕrĕ nī nīí, mĕngĕ ʔzrǎyĕlĕ nī gǐ, mĕshĕ Mĕsǐrǐ ǎ kǎ?"

¹² ʔshíí Mbájá ʔpǐ bī ètè ǎ'dǎ, "Mǎ ndǎnǎ úmǔ. ʔshíí ká úgú è 'déé, ká ndĕngĕ ndǎkpá í ngǎ ǎmǎ kĕshĕ Mĕsǐrǐ ʔshí ǎ ká nĕĕ, ʔgǐ tǐrǐ mǎ ndǒjǒ dlǒyǒ ǎmǎ mǎpá jǔjǔ ǎnjā yǎkǎ. ʔshíí è ngǎ ǎ ndlǔsǔ ǎ'dǎ ǎmǎ nī ǎgbĕ 'déé, mǒpǒ úmǔ mǎnjǎ ǎ'dĕ bī ʔgǐ ǎ ká."

¹³ Mǒzĕ lĕmĕ bī Mbájá ǎ'dǎ, "ʔshíí 'déé, mǎnjǎ mlĕmĕ bī ʔzrǎyĕlĕ nī gǐ mǐyǐ nĕĕ, 'Mbájá 'déé, kǒshǒ ʔgǐ gǐ ká'dǎ dī glǒyǒ ètè ká nĕĕ, ǒpǒ ǎmǎ bī ʔgǐ, ʔshíí 'déé, ʔgǐ ǔjǔ ǎmǎ ǎ'dǎ, 'Kútú dǐrǐ nī 'bǐ yǎ?' Bǐyǐ ǎyí nĕĕ, mǎ ndǐyǐ ngǎ bī ʔgǐ?"

¹⁴ Mbájá lĕmĕ bī Mǒzĕ ǎ'dǎ, "ǎMǎ nī ǎMǎ. È ngǎ nī ǎdá è 'déé, ká ndǎnjǎ dī glĕmĕ nī bī ʔzrǎyĕlĕ nī gǐ ká, 'ǎgbĕ 'déé, dǐrǐ nī ǎMǎ ká nĕĕ, kǒpǒ ǎmǎ kǒjǒ ǎ'dĕ bī ʔgǐ."

¹⁵ ʔshíí Mbájá ǒjǒ lĕmĕ bī Mǒzĕ ǎ'dǎ, "ǎNjǎ lĕmĕ bī ʔzrǎyĕlĕ nī gǐ ʔyǐ, 'BĕBĕ ǎrā ǎgǎ, Mbájá ǎrā kǒshǒ ǎgǎ gǐ, Mbájá ǎrā ǎbrǎyímǐ, ʔshíí Mbájá ǎrā ʔzǎkǒ, ʔshíí Mbájá

ǎrā Jákǒ'bǒ, kǒpǒ ǎmǎ kǒjǒ ǎ'dĕ bī ʔgǐ.' È ngǎ nī dǐrǐ mǎ è 'déé, dǒngbǒ ǎyǐ kǎzǎ ǎ'dĕ nī ká, ètè nī dǐrǐ è 'déé, ndǎkpá nī ká ndǐrǐ ǎmǎ ǎ'dĕ kpǒrǒ ká yǎnjǎ nī, ǒtǒ ʔlǐ kǒtǒ ʔlǐ ʔgǐ ǎ ká.

¹⁶ ǎNjǎ ʔshíí nīí, ǒvǒ kprǎshǎ ndǎkpá ká ʔzrǎyĕlĕ nī gǐ, ʔshíí nīí lĕmĕ bī ʔgǐ ʔyǐ, 'Mbájá BĕBĕ ǎrā ǎgǎ, Mbájá ǎrā bĕbĕ ʔgǐ ǎbrǎyímǐ, ʔshíí ʔzǎkǒ, ʔshíí Jákǒ'bǒ 'déé, ʔgǐ ká'dǎ dī glǒyǒ ètè ǎ ká nĕĕ, ʔgǐ ǎpá ǎmǎ, ʔshíí lĕmĕ bī ǎmǎ ʔyǐ nĕĕ, ǎpĕ ǒkǒ ʔlǒlǒ í 'déé, ká'dǎ dī kǒkǒ ʔgǐ kǎpá Mĕsǐrǐ ká ʔshí. ¹⁷ ʔshíí ǎpĕ ǒshǒ yǒshǒ ká ǎdá è nīí, ǎpĕ ǎngĕ ʔgǐ ǎshĕ Mĕsǐrǐ ǎshĕ ʔlǐ ǎshǎ ʔlǒlǒ nī ǎnjǎ ǎpá dǎ'bǎ úgú ká yǒmǒ Kǎnǎnǎ, ʔshíí ʔtǐ, ʔshíí ǎmǒrǐtǎ, ʔshíí Pĕrǐzǐtǎ, ʔshíí ʔvǐ ʔshíí Jĕbǔsǔ, ǎpá ká bǔbǔ í 'déé, ǔyǔ mbǎmbǎ, ʔshíí ʔmǐ ká lǔlǔ kǒtǒ ǎ'dĕ ǎ ká.'

¹⁸ Kprǎshǎ ndǎkpá ká ʔzrǎyĕlĕ nī gǐ ǎ ndǒgǒ ǎdá í ngǎ ǎyǎ ʔ. ʔshíí ǎshĕ biyǐ è ngǎ nĕĕ, úmǔ ʔshíí kprǎshǎ ndǎkpá nī mǎ ndǎnjǎ ká gǒvǒ ngĕrĕ ká yǒmǒ Mĕsǐrǐ nī, ʔshíí mǎ ndlĕmĕ bī ètè dǐyǐ nĕĕ, 'Mbájá BĕBĕ ǎrā ǎgǎ 'déé, ètè nī Mbájá ǎrā ʔbrǔ nī gǐ 'déé, ǎgǎ mǎ lǒyǒ ètè ǎ ká nĕĕ, lǔsǔ ǎrā nĕ bī ǎgǎ ʔshí. ǎtǎsh yǎā, mǒjǒ 'bákĕtǎ ká ǎdá kǔjǔ úmǔ nīí, ǎ'bǎ ǎgǎ nīí, mlǒwǒ ká tǒtǒ 'bǐ'bǐ mǎnjǎ ʔlǐ bĕrĕ nī ká ǎdá è nīí, mrǒtǒ srǎmǎ bī Mbájá BĕBĕ ǎrā ǎgǎ.' ¹⁹ ʔshíí nĕĕ, mǒkǒ mǎnǎ mǐshí nĕĕ, gǒvǒ ngĕrĕ ká yǒmǒ Mĕsǐrǐ nī ǎ yǐyǐ ká ǎdá è nīí, ǎpĕ ǎ'bǎ ʔgǐ nīí, mǎnjǎ mǎnjǎ 'dī, 'déé bĕdĕ gǒnjǒ ndǎkpá è ǒtǒ ǎyǎ nī rǐndǐ ètè nīí, ǎlǎ ǎtǎsh 'dī yǎ.

²⁰ ǎtǎsh yǎā, mǎ ndǒdǒ ʔĕkĕ mǎ, ʔshíí mǎ ndǎmbǎ yǒmǒ Mĕsǐrǐ ká gǎlǎ úlǔ kǐ'dǐ nī gǐ tǐrǐ mǎpá kǒkǒ ǎrā ʔgǐ. ʔshíí ǎshĕ biyǐ ǎyǐ nĕĕ, ǎ ndǎ'bǎ ʔgǐ nīí mǎnjǎ.

²¹ ʔshíí biyǐ è 'déé, mǎ ndǐrǐ yǒmǒ Mĕsǐrǐ nī mǐshí ǎ ká nĕĕ, ǎ ndǎlǎ mbǎwǎ ǎrā ʔgǐ, ʔshíí ǎ ndĕngĕ bī ʔgǐ ǔngǔ è tǐrǐ 'déé ʔgǐ mǎ yĕbĕ ǎdá ǎyǐ ká. ʔgǐ nī ndǎkpá ǎmǎ, ʔshíí mǎ ndǎ'bǎ ʔgǐ nīí, mĕngĕ gĕlĕ ǔngǔ ká ngǎ ʔgǐ, ká lǒwǒ è 'déé, ʔgǐ mǎ lĕtĕ mĕshĕ Mĕsǐrǐ ǎ ká. ²² Lǔkpǔ ʔzrǎyĕlĕ nī gǐ tǐrǐ nĕĕ, ǎ ndǎnjǎ ká klǒpǒ yǒmǒ 'báká mǒmǒ ǎpĕ ʔgǐ 'dī yǎā, ǎ ndǎnjǎ tǎ ká lǔkpǔ Mĕsǐrǐ nī gǐ 'déé, ká yǎshǎ kǎ'bǎ mǒmǒ í ngǎ ǎyǎ ʔgǐ ǎ ká, ʔshíí ǎ ndǒwǒ ǎshĕ ǎyǎ ʔgǐ nīí, ǎngĕ nĕnĕ mbǎdǎ è 'déé, kǎlǎ ʔgǐ kĕshĕ ká dǎ'bǎ, ʔshíí fǐdǎ, † ǎcǎ ǒgbǒ ká glǒzǒ tĕndĕ bī ǎpĕ ʔgǐ. Yǒmǒ Mĕsǐrǐ nī ǎ ndĕngĕ ǔngǔ yǎngǎ gǐ bī ʔgǐ, ʔshíí mǎ ndǒrǒ ʔgǐ ǔngǔ ǎsh mǎpá gbǒgbǒ kǒtǒ ngǎngǎ í ngǎ ǎyǎ ʔgǐ, ʔshíí kǒtǒ lǔkpǔ í ngǎ ǎyǎ ʔgǐ. ʔgǐ mǎ ndĕngĕ ʔgǐ ǔngǔ yǎngǎ gǐ tǐrǐ, ʔshíí mǎ ndlĕtĕ ǎ'dĕ mĕshĕ mǒmǒ Mĕsǐrǐ."

Lĕyĕ ká ǎdá ǎrā Mǒzĕ

4 ʔshíí ǎshĕ biyǐ ǎyǐ nĕĕ, Mǒzĕ ʔpǐ ǎ'dǎ, "Ngǎ ká ndǎlǎ ǎrā nĕ 'déé, ʔzrǎyĕlĕ nī gǐ, ʔyǐ ǎpá ká ǎdá í ngǎ ǎmǎ 'dī, wǎlǎ ǎnǎ gǒgǒ ǎdá í 'déé, mlĕmĕ bī ǎpĕ ʔgǐ ǎ ká ʔshí, ʔshíí 'déé ǎ'dǎ, 'Mbájá BĕBĕ ǎrā ǎgǎ lǔsǔ ǎrā nĕ bī ǎmǎ 'dī yǎ?"

² ʔshíí Mbájá BĕBĕ ǎrā ǎgǎ lĕmĕ bī ètè ǎ'dǎ, "ǔngǔ í 'déé, ká ʔĕkĕ ʔ ká nĕĕ, ètè nī ngǎ?"

ʔshíí Mǒzĕ ʔpǐ bī ètè ǎ'dǎ, "Kǒlǒ."

³ ʔshíí BĕBĕ ǎrā ǎgǎ lĕmĕ bī ètè ǎ'dǎ, "Élĕ kǒlǒ nī ǎpá bǔbǔ."

† Hórebā: Ètè bĕdĕ dǐrǐ jǔjǔ ǎnjā Sínǎ. †† Mbájá BĕBĕ ǎrā ǎgǎ: Yǎwĕ nī dǐrǐ Mbájá ká lĕmĕ ʔbrǔ, ʔshíí ʔlǐ ǎyǐ ǎ'dǎ, Ndǎkpá è 'déé, ká ndǎshǎ kpǒrǒ dǎnjǎ nī ká. ʔshíí ǎgǎ Gbǎyǎ gǐ nĕĕ, mǎ yǎdǎ Yǎwĕ mǎpá ká Mbájá BĕBĕ ǎrā ǎgǎ.

† Fǐdǎ: Ndǎkpá nī ǎ yǒvǒ ǔngǔ ǎ'dĕ ǎyǎ nǎkǎ. ʔshíí gǔfǔ sǎlǎ klǎkǎ fǐdǎ nĕĕ, ǎ ndĕnĕ 'bǎlǎ klǎkǎ dǎ'bǎ ǎpá ǒgǒ ǎyǐ.

Íshíí Mōzè òjò èlè kòlò nì àpá búbù, Íshíí kòlò nì òjò ìpì àrà nè àpá ká ìnjì, Íshíí Mōzè òjò ùlù èshè è'dè.
⁴Íshíí èshè biyí èyí nèè, *BĒBĒ* àrà àgá lèmé bì ètè à'dā, "Òdò ìkéké ì níí, rúkú ètè èshè ká kùyù nì." Íshíí Mōzè òjò òdò ìkéké nè, Íshíí rúkú ìnjì nì èshè ká kùyù nì, Íshíí ìnjì nì òjò ìpì àrà nè àpá ká kòlò. ⁵*BĒBĒ* àrà àgá lèmé bì Mōzè à'dā, "Àlà àtāsh, ká ádá è níí, Ízrāyélè nì gī ìyí dú úmù ókò àmā íshí, àmā nì *BĒBĒ* àrà ìgì, Mbájá àrà kóshó ìgì gī Àbrāyímí, Íshíí Ízákò, Íshíí Jákò'bò 'déé, ká'dá dī glōyó àmā ká, kígí àpá áyà ì."

⁶Íshíí biyí èyí nèè, *BĒBĒ* àrà àgá lèmé bì Mōzè à'dā, "Úsú ìkéké ì àpá ìlì tēndè í ngá áyà ì." Íshíí ká úgú è 'déé, Mōzè kíshí ìkéké nè, kēshè ìlì tēndè í ngá áyà nè ká nèè, kómbò àgá ìkéké ní Íshíí.

⁷Èshè biyí èyí nèè, Mbájá lèmé bì Mōzè à'dā, "Bákétà ká nèè, úsú ìkéké ì àpá ìlì tēndè í ngá áyà ì." Íshíí òjò úsú ìkéké nè, àpá ìlì tēndè í ngá áyà nè, Íshíí ká lówó è 'déé, kíshí ìkéké nè àpá gēsè úgú ká nèè, ìkéké nì lùwù àpá dī àrà nè, tá áyà sòkpò wáwá gbògbò nì áyà è sārā ká.

⁸Íshíí *BĒBĒ* àrà àgá òjò à'dā, "Déé ìgì kíyí kápá ká ádá í 'déé, klémè bì èpè ìgì à ká 'dī, wālā 'déé, ìgì kúsú ìnjì èpè ìgì kápá ká kpéé kí'dí è 'déé, ká ndāìà àpá dī mùmù ìgì à ká 'dī yāà, bédé è'dè à ndiyí àpá ká dī rómó gālā kí'dí è ká. ⁹Íshíí nèè, 'déé ìgì kíyí kápá ká dī rómó kí'dí è ká 'dī, wālā ògò ádá í 'déé, ká lèmé bì èpè ìgì à ká 'dī yāà, àgá gēsè úyù èshè 'dè'dè Níí ní, Íshíí níí újú àpá ká gáná búbù nì. Úyù í 'déé, ká ndújú kápá ká gáná búbù nì ká nèè, à ndìpì àrà nè àpá ká srámā àpá mùmù búbù nì."

¹⁰Íshíí Mōzè lèmé bì ètè à'dā, "Yāà Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá, àmā mázá gòzò bēbé glémè ádá èshè sārā ní, wālā èshè ká úgú è 'déé, ká'dá dī glémè ádá nì bì àmā à ká ní, mlémè lèmé mà gēyē, gēyē 'dī, Íshíí njānjā mà ūrū nè."

¹¹Íshíí Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá lèmé bì ètè à'dā, "Bí ká yālā ndākpá nì 'déé, ká'dá ñbilí, wālā níí ká'dá kápá ká yómó è 'déé, klémè lèmé èpè ìgì 'dī ká? Íshíí 'bí kálā ìgì 'déé, ká yókò úgú nì, wālā kálā ìgì àpá ká yómó tó'dó ní? Ázá àmā *BĒBĒ* àrà ìgì ní? ¹²Ánjā 'bákétà, mà ndāná úmù mápá ká glémè ádá nì, Íshíí mà ndródó úmù mápá ká ádá ũngú è 'déé, ká ndlémè ádá nì àpá ká ádá èyí à ká."

¹³Íshíí nèè, Mōzè à'dā, "Yāà Bēbé àrà àgá, àlà lómó áyà ì níí, ópó bédé ndākpā è níí, ànjā lèmé ádá í yāngā."

¹⁴Íshíí èshè biyí èyí nèè, ó'dò Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá èg-bè àpá ká Mōzè, Íshíí lèmé bì ètè à'dā, "Íshíí ngá kángá ónjò ì Àrúnù 'déé, ètè kēshè ká dā'bā úlú àrà Léví gī ká? Mókò máná míshí nèè, ètè à lèmé ádá gòzò nì. Íshíí ètè 'bákétà à jūjū ìyí gbòlò nì à yòjò nì ká ádá gümú úmù, Íshíí shēshē lèpè nì à ndèlè ngé, ká úgú è 'déé, ká ndòkò úmù à ká. ¹⁵Lémè ádá nì bì ètè, Íshíí níí lèmé ádá nì àpá ká ádá ádá è 'déé, ètè ká ndānjā ká ádá glémè èyí ká. Íshíí mà ndródó ìgì tírí rómó, ògbó ká gáná ìgì mápá ká ádá glémè ádá nì. ¹⁶Íshíí à ndlémè ádá bì ndākpá nì áyà è 'déé, úmù ká lèmé ádá nì, Íshíí ètè à ndā'dá áyà bēbé glémè ádá áyà ì, áyà ũngú è 'déé, ètè nì njānjā ì nè, Íshíí úmù á ndā'dá áyà

Mbájá àrà nì. ¹⁷Íshíí nèè, rúkú kòlò í yākā á'bā ìkéké ì ká ádá è níí, á yālā nèè kí'dí nì gī è'dè."

Mōzè à yìpì àrà nè ànjā mómò Mésírí

¹⁸Íshíí Mōzè lùwù òjò ká kòjò nè Jétrò, Íshíí lèmé bì ètè à'dā, "Á'bā àmā níí, mlúwù mánjā ká shíkí ndākpá í ngá àmā 'déé, ìgì ká Mésírí à ká, ká ádá gòkò ní nèè, kútú ìgì àtā yāshá ní yā."

Íshíí Jétrò à'dā, "Ánjā gòzò è'dè."

¹⁹Íshíí Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá lèmé bì Mōzè àpá Mídyānā à'dā, "Ípì àrà ì ànjā Mésírí, ká ádá ndākpá è tírí 'déé, ká yēbē ádá gūfū úmù à ká nèè, ìlì tírí ishí."

²⁰Àtāsh yāà, Mōzè òjò ènè ìyí òmò nè, Íshíí kòtò ngāngá í ngá áyà nè, Íshíí úsú ìgì àpá jūjū kēshē, Íshíí èndè lówó glúwù nì ànjā ànjā Mésírí. Íshíí ènè kòlò ká Mbájá à'bā ìkéké nè.

²¹Íshíí Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá lèmé bì Mōzè à'dā, "Ká úgú è 'déé, úmù klúwù kánjā Mésírí kíshí yāà, àlà úlú nèè kí'dí nì gī tírí á'bā dī mùmù góvó ngéré ká yómó mómò Mésírí níí, àkpā nì újú àpá è'dè òtò ògò ónjó í 'déé, mēné bì úmù à ká. Íshíí nèè, mà ndūtú shēshē lèpè nì ká ádá è níí, à'bā gā'bā ndākpá nì níí, ànjā ànjā à'dā. ²²Íshíí èshè biyí èyí nèè, lémè bì góvó ngéré nì ìyí, 'È ká nì ádá è 'déé, Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá klémè ká à'dā, Ízrāyélè nì gī nèè, ìgì áyà rónjò gēsè újú àmā, ²³Íshíí mlémè bì úmù mìyí nèè, "Á'bā gēsè újú í ngá àmā níí ànjā, ká ádá è níí lōyó àmā." Íshíí nèè, ànā ká ádá gā'bā ètè níí ànjā Íshíí, àtāsh yāà, mà ndūfū rónjò gēsè újú í ngá áyà ì."

²⁴Ká njónjò ká úgú è 'déé, Mōzè ká ìlì dāngúshū nì ká nèè, Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá òjò àpá áyà nì, Íshíí à yēbē ádá è níí, èpè ũfū ètè nè. ²⁵Íshíí nèè, Zíbórā ìyí òmò Mōzè ènè gāngā sèpè, Íshíí òjò ròtò ñbētè † ká gēsè újú í ngá áyà nè, Íshíí òjò ènè ñbētè nì Íshíí òjò àtā lāgá Mōzè è'dè Íshíí à'dā, "Yāà rómó mà, úmù kálā àmā 'déé, mlúvú srámā yākā ká." ²⁶Àtāsh yāà, Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá àlā gòsídí ũngú àpá ká Mōzè 'dī. Íshíí ádá í 'déé, Zíbórā ká'dā, "Yāà rómó mà, úmù kálā àmā 'déé, mlúvú srámā yākā ká nèè," ìlì èyí à'dā, Zíbórā à lémè ádá nì àpá ká ádá ñbónjò mātārā.

²⁷Íshíí Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá lèmé bì Àrúnù à'dā, "Ánjā Íshíí níí, úmù Mōzè á'bā ìlì bère nì." Àtāsh yāà, Àrúnù ànjā ànjā úmù Mōzè àpá ànjā ká Mbájá. ²⁸Íshíí Mōzè lèmé bì Àrúnù ádá è tírí 'déé, Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá kòpò èpè níí, èpè klémè à ká, ògbó ká ádá àpá ká ádá gālā nèè lèyè Íshíí kí'dí nì gī tírí 'déé, ètè klémè bì èpè gónjò nì níí, èpè kálā ìgì à ká.

²⁹Mōzè Íshíí Àrúnù òvò kprāshā ndākpá ká Ízrāyélè nì gī tírí, ³⁰Íshíí Àrúnù lèmé bì ìgì ádá è tírí 'déé, Mbájá *BĒBĒ* àrà ìgì klémè bì Mōzè ká. Íshíí ètè àlā nèè kí'dí nì gī à'bā dī mùmù ndākpá nì, ³¹Íshíí ìyí àpá è'dè. Íshíí ká lówó è 'déé, kògò à'dā, Mbájá *BĒBĒ* àrà ìgì ká yīnjí ádá àrà ìgì, Íshíí kòkò lólò í 'déé, ká yókò ìgì Íshíí à ká nèè,

† Ròtò ñbētè: Mbájá lèmé bì Àbrāyímí níí, ròtò ñbētè ká kòtò ngāngá í ngá áyà nè, ká úgú è 'déé, kángá áyà ìgì sálā lèmbè tótò 'bí'bí, ká ádá è níí, lūsù à'dā nèè, ìgì ní kòtò ká Mbájá. Ró'dò Gòcò Lāgá 17:9-14.

úsú ìṅgũ èpè ìgì búbù, ìshíí lóyó Mbájá *BĒBĒ* àrà èpè ìgì.

Mözè ìshíí Ārúnũ à yānjā ká góvó ngéré ká yómó Mésírí

5 Ìshíí biyí è 'déé, Mözè, ìshíí Ārúnũ kànjā ànjā ànjā ká góvó ngéré ká yómó Mésírí nì ìshíí à ká nèè, lèmé bì ètè à'dā, "È ká nèè, ádá è 'déé, *BĒBĒ* àrà àgā, Mbájá àrà Ìzràyéélè nì gí klémè à ká, ètè à'dā, 'Á'bā ndàkpá í ngá áamá níí ànjā ànjā, ká ádá è níí àlā góvó úgú kóbó kélè úgú bì áamá à'bā ìlī bère nì."

² Ìshíí góvó ngéré nì à'dā, "Mbájá *BĒBĒ* àrà ìgì nì 'bí 'déé, mà ndògó ádá í ngá áyà nì, ìshíí níí má'bā Ìzràyéélè nì gí níí, kànjā kànjā ká? Ámā mókò BĒBĒ àrà ìgì máná 'dí, ìshíí má yā'bā Ìzràyéélè nì gí níí, ànjā ànjā tá 'dí."

³ Ìshíí èshè biyí è ngā nèè, à'dā, "Ágā mlāndá ká Mbájá àrà Íbrũ nì gí. Átāsh yāà, á'bā àgā níí, mlówó ká tótò 'bí'bí mánjā mánjā ìlī bère nì níí, mrāyá mǎpá ká dí úgú è 'déé, àgā mǎ ndrōyō krōyō nì bì Mbájá *BĒBĒ* àrà àgā mǎpá è'dē à ká, ìshíí 'déé íyí ápá è'dē 'dí yāà, ètè à ndāmbá àgā búbù, ká glōs'í'dí kprāshā nōwò 'dí yāà, à ndīpí kójó àrà àgā gí ápá áyà àgā níí, lātā àgā."

⁴ Ìshíí nèè, góvó ngéré ká yómó Mésírí nì à'dā, "Yāà Mözè ìshíí Ārúnũ, dūrũ è 'déé, ìgì má yēngē ndàkpá nì mēshé ká gālā nēté nì ká nèè, ká ádá ngā? Mlémé bì méndé í yāngā gí níí, lūwũ àpá ká gālā nēté í ngá áyà èpè ìgì." ⁵ Èshè biyí èyí nèè, góvó ngéré nì à'dā, "Mágá mbímbí ìgì 'dé, 'bákétā nèè, jūjū Ìzràyéélè nì gí ògō nē, ìshíí má yēbē ádá grútú ìgì níí, à'bā gālā nēté nì à'dā, ìshíí níí à'dá jájá átā?"

⁶ Tá ká ètè gā'bālā ájā àsh nèè, góvó ngéré nì lémé gónjó ádá bì ndàkpá è 'déé, ká yökō àpá ògō méndé è 'déé, ká yālā nēté nì ká à'dā, ⁷ "Má'bā gēngē klánjbá ózó nì bì méndé nì gí, ká ádá è níí, àmbá ká tó'bō nì gí à'dá. Ìshíí nèè, má'bā ìgì níí, èbē klánjbá ózó nì òjó è'dē ká àrà èpè ìgì. ⁸ Ìshíí nèè, mlémé bì ìgì gónjó nì níí, àmbá tó'bō nì tá áyà sārā è 'déé, ìgì ká'dá dí kámbá nì ká. Ìgì nì yómó ìrì, ìshíí è ngā nì dūrũ è 'déé, ìgì ká yāsá kówó ká'dā, 'Á'bā àgā níí, mánjā mrótó srāmā bì Mbájá àrà àgā ká." ⁹ Málā ìgì níí, àlā nēté nì gbèré, ká ádá è níí, úgú à'bā gá'dá áyà ìgì, ká ádá gógó ìgì klèzè í yāngā gí à'dá."

¹⁰ Ìshíí kprāshā ndàkpá ká méndé nì gí, ògbó ká yómó è 'déé, ká yēgbē ká méndé nì gí ká nèè, rīgí ànjā, ìshíí lémé bì ìgì à'dā, "Góvó ngéré nì ìyí nèè, èpè à yēngē klánjbá ózó nì bì ìgì tówó 'dí. ¹¹ Mánjā ìshíí níí, mébē klánjbá ózó í ngá áyà ìgì, mótó dí úgú è 'déé, má ndökō nì mǎpá è'dē à ká, ìshíí nèè, ìgì má ndālā nēté nì tá gbèré tá áyà è 'déé, ìgì má'dá dí gālā nì sārā ká."

¹² Átāsh yāà, ndàkpá nì lèsé kpāsá òtó mómó Mésírí, ká ádá gēbē klánjbá ózó nì àpá ká ádá ó'dō èpè ìgì.

¹³ Ìshíí nèè, kprāshā ndàkpá yómó gökō àpá ká méndé nì gí, à'dá dí glómbó méndé nì gí níí, àlā nēté nì gbèré, ìshíí à'dá dí glémé ádá nì bì ìgì ká giyí nèè, "Ángá áyà ìgì ká úgú tírì nèè, dí gāmbá tó'bō nì gí gēlè nì tá áyà è 'déé, má'dá dí gālā nì sārā ká úgú è 'déé, kátá yēngē klánjbá ózó nì bì ìgì à ká." ¹⁴ Ìshíí yómó Mésírí nì àmbá

kprāshā ndàkpá ká Ìzràyéélè è 'déé, góvó ngéré nì kúsú ìgì káyá kprāshā ndàkpá ká méndé nì gí ká à yiyí nèè, "Ìgì mlómbó méndé nì gí níí, àmbá tó'bō nì gēlè nì tá áyà sārā è ká 'dí ká ádá ngā?"

¹⁵ Ìshíí kprāshā ndàkpá èshè ká Ìzràyéélè nì gí 'déé, ká'dá ká yökō àpá ká méndé yómó gālā nēté nì ká nèè, lémé klówó áyà èpè ìgì bì góvó ngéré nì à'dā, "Dūrũ è 'déé, ká yālā méndé í ngá áyà ì gí átā ká nèè, ká ádá ngā? ¹⁶ Èngē klánjbá ózó bì méndé í ngá áyà ì gí 'dí, ìshíí òtó ká è kāsh tírì nèè, lémé bì ìgì níí, àmbá tó'bō nì, ìshíí à yāmbá ìgì, ìshíí nèè, sóló nì èshè ká shíkí ndàkpá í ngá áyà ì."

¹⁷ Ìshíí góvó ngéré nì lémé bì ìgì à'dā, "Ìgì nì yómó ìrì, ìshíí ìrì nì ká yālā ìgì, ìshíí è ngā nì dūrũ è 'déé, má'dá dí glémé bì áamá má yiyí nèè, 'Má'bā ìgì níí, mánjā mánjā mrótó srāmā bì Mbájá *BĒBĒ* àrà ìgì à ká." ¹⁸ 'Bákétā nèè, mlúwũ mánjā mánjā mǎpá dí nēté í ngá áyà ìgì, ìshíí à yēngē klánjbá ózó nì dójó è'dē bì ìgì tówó 'dí, kpíí átāsh ká nèè, má ndālā nēté gāmbá tó'bō nì tá áyà sārā è 'déé, ìgì má'dá dí gālā nì ká.

¹⁹ Yómó gökō àpá ká méndé yómó gālā nēté í 'déé, ìgì kēshé ká Ìzràyéélè nì gí ká, òkō àrà èpè ìgì nèè, èpè ìgì à ìlī gónjó áshá, ká ádá lémé bì ìgì à'dā, "Mámbá tó'bō nì góvó nì tá áyà è 'déé, ká'dá dí gāmbá nì ká úgú tírì èshè sārā ká." ²⁰ Ìshíí ká úgú è 'déé, kànjā kēshé ká góvó ngéré nì ìshíí à ká nèè, òjó òkō Mözè, ìshíí Ārúnũ à yāmā èpè ìgì ká ádá gümú èpè ìgì, ²¹ ìshíí lémé bì Mözè ìshíí Ārúnũ à'dā, "Mbájá *BĒBĒ* àrà àgā òkō ũngú è 'déé, ìgì málā ká ìshíí, ìshíí à ndrótó ádá àpá áyà ìgì, ká ádá málā góvó ngéré nì, ìshíí shēngē gí è 'déé, ká yālā nēté nì kápá ũmbũ lèké nì ká níí, lānā àgā. Ìshíí 'bákétā nèè, mébē ìyí gbōlō bì ìgì ká ádá è níí, ìgì úfũ àgā."

Mözè à lémé klówó bì Mbájá

²² Ìshíí Mözè ìpí àrà nē ànjā ká Mbájá *BĒBĒ* àrà èpè ìgì ìshíí à'dā, "Yāà Mbájá *BĒBĒ* àrà àgā, dūrũ è 'déé, kéné gēlè glōs'í'dí ádá kójó kápá jūjū ndàkpá í ngá áyà ì kátā ká nèè, ká ádá ngā? Ìshíí è ngā nì dūrũ è 'déé, kópó áamá kójó è'dē ápá dí úgú à ká? ²³ Èshè sārā nèè, á'dá dí gópó áamá níí, mánjā mlémé bì góvó ngéré nì ádá àpá ká ádá è 'déé, yómó Mésírí nì ká lōlō ndàkpá í ngá áyà ì ngé kótó krótó ìshíí à ká, ìshíí nèè, 'déé mánjā mánjā mlémé ádá í yāngā bì góvó ngéré nì yāà, lōlō nì à yökō ndàkpá nì góvó ìshíí nèè, bā àlā bédé ũngú è ká ádá è níí, áshá ìgì áamá nē 'dí."

Mbájá àdá Mözè tówó

6 Ìshíí biyí èyí nèè, Mbájá *BĒBĒ* àrà àgā lémé bì Mözè à'dā, "Bákétā ká nèè, á tá ndökō ũngú è 'déé, mà ndālā mǎpá ká góvó ngéré nì ká, ká ádá ónjó í 'déé, kāngá áamá ká nèè, ètè à ndā'bā ndàkpá í ngá áamá níí ànjā, ká ádá góvó ngéré nì à ndògó ìgì èshè ìlī mómó í ngá áyà nè."

² Ìshíí Mbájá tówó lémé bì Mözè à'dā, "Dírì má nì *BĒBĒ* àrà ìgì. ³ Ìshíí ká úgú è 'déé, mlúsũ àrà má bì Ābrāyímí, ìshíí Ízákō, ìshíí Jákō'bō ká nèè, mójó má'dá

Mbájá è 'déé, Kōnjó kōtō ká ũngú nî gĩ tírí ĩshí ā kā, ĩshíí nēè, mādā dírí mā miyí nēè, dírí mā *BĒBĒ* ärä ĩgi bī ĩgi 'dī. ⁴ ĩshíí tówó mlémè ākpā ká ngá ĩgi ká ádá è níí, mēné bŭbŭ è 'déé, kāñā dā'bā úgú è kā Kānānā 'déé, ká'dá dī gāshá nī ká'bā è'dē äyá jŭjŭ gādā nī gĩ ká. ⁵ ĩshíí 'bákétā kā nēè, mókò !ólò í 'déé, ká yōkō ĩzrāyélē nī gĩ kā mīshí, mótò ōgō gŭrŭ nēté í 'déé, yōmó Mésírí nī kā rindí ĩgi kápā è'dē níí, kälā ĩgi äyá méndé í ngá äyá èpē ĩgi ā kā. Ātāsh yāā, mā ndīrī ádá glēmē ākpā í ngá ámā.

⁶ Ātāsh yāā, ádá í ngá ámā bī ĩzrāyélē nī gĩ nēè ātā, 'Ámā nī Mbájá *BĒBĒ* ärä ĩgi, ĩshíí ká kpótó í 'déé, kāngá ámā kā nēè, mā ndrótó ádá mápā ká yōmó Mésírí nī gĩ, ĩshíí mā ndēngē ĩgi mēshē ĩlī áshá méndé nī. ⁷ Mā ndēngē ĩgi níí má'dá shíkī ndākpā ámā, ĩshíí mā ndā'dá Mbájá ärä ĩgi. ĩshíí biyí èyí nēè, má ndōkō dānā nī nēè, ámā nī Mbájá *BĒBĒ* ärä ĩgi 'déé, māshā ĩgi mēshē ĩlī !ólò ká yōmó Mésírí nī ká. ⁸ Mā ndēngē ĩgi dōjō mápā mōmō í 'déé, mlómō ärä mā, mápā ká ádá èyí bī Ābrāyímí, ĩshíí Īzákō, ĩshíí Jákō'bō 'déé, miyí nēè, mā ndēné bī ĩgi níí, ká'dá kápā ká shíkī nēnē dārā ĩgi ā kā. Ámā Mbájá *BĒBĒ* ärä ĩgi klēmē ātāsh."

⁹ Mōzē lēmē ádá í yāngá bī ĩzrāyélē nī gĩ ĩshíí nēè, ōgō ádá í ngá äyá nī 'dī, ĩshíí ádá ádá í ngá äyá nī āpā ká ũngú 'dī, wēdē èshē ká gälā gŭrŭ nēté méndé í 'déé, ká'dá dī gälā nī ká.

¹⁰ ĩshíí èshē biyí è ngá nēè, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá lēmē bī Mōzē ā'dā, ¹¹ "Ánjā lēmē bī góvó ngéré ká yōmó Mésírí nī níí, ā'bā ĩzrāyélē nī gĩ níí, ānjā èshē ĩlī mōmō í ngá äyā nī."

¹² ĩshíí nēè, Mōzē lēmē bī Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá ā'dā, "Ámā āzā gōzō bēbē glēmē ádá ní, ĩshíí 'déé, ĩzrāyélē nī gĩ ōgō ádá í ngá ámā 'dī yāā, dŭrŭ è 'déé, góvó ngéré nī ká ndōgō ádá í ngá ámā kā nēè, ā ndāzā ní."

Jŭjŭ kóshó Mōzē ĩshíí Ārúnŭ

¹³ Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá lēmē gónjō nī bī Mōzē ĩshíí Ārúnŭ níí, ānjā lēmē ádá bī ĩzrāyélē nī gĩ ĩshíí bī góvó ngéré ká yōmó Mésírí nī, ká ádá è níí, Mōzē ĩshíí Ārúnŭ èngē ĩzrāyélē nī gĩ èshē ĩlī mōmō Mésírí.

¹⁴ È kā nēè, ndākpā è 'déé, ká'dá kóshó ngōngō gbŭlŭ ká yōmó mōmō í ngá äyā ĩgi, ācā ōgbó ká úlú ärä ĩgi ā kā.

Rónbó gēsē újŭ ká Jákō'bō 'déé, dírí Rúbēnē ā kā nēè, kōtō ngāngá í ngá äyā nī nēè: Ánōkō, ĩshíí Pálŭ, ĩshíí Ēzrónō, ĩshíí Kármī.

¹⁵ ĩshíí kōtō ngāngá è ngá Símónī nēè: Jāmwélē, ĩshíí Jāminī, ĩshíí Ōhādā, ĩshíí Jākīnī, ĩshíí Zōhārā, ĩshíí Sháwŭlŭ gēsē újŭ ká éndé è 'déé, kēshē ká yōmó Kānānā nī ká. È ngā nī kōtō ngāngá è 'déé, kēshē dā'bā ärä Símónī ká.

¹⁶ È kā nī dírí kōtō ngāngá ká Léví: Gērshónō, ĩshíí Kōhátā, ĩshíí Mērārī. ĩshíí Léví áshá gŭfŭ sálā lēmbē gŭfŭ 'bālā lēmbē kpú lēmbē sálā lēmbē rómó (137) ríní ĩshíí úgú è ōjō ĩlī.

¹⁷ ĩshíí kōtō ngāngá è 'déé, kēshē dā'bā úlú ärä Gērshónō ā kā nī: Líbnī, ĩshíí Shīmēyī.

¹⁸ ĩshíí kōtō ngāngá è ngá Kōhátā nēè: Āmrámā, Īzhārā, ĩshíí Ēbrónō, ĩshíí Ūzyélē. ĩshíí Kōhátā ōjō áshá gŭfŭ sálā lēmbē gŭfŭ 'bālā lēmbē kpú lēmbē tótō (133) ríní ĩshíí úgú è ōjō ĩlī.

¹⁹ ĩshíí kōtō ngāngá è ngá Mērārī nī: Māhílī, ĩshíí Mŭshī. ĩgi kōtō ngāngá yāngá tírí nēè, èshē ká dā'bā úlú ärä Léví.

²⁰ Āmrámā rō'bō lúmŭ bēbē nē Jōkēbédē, ĩshíí ākā ká ngá ètē nī rómó kōtō ngāngá, Ārúnŭ ĩshíí Mōzē, ĩshíí Āmrámā áshá gŭfŭ sálā lēmbē gŭfŭ 'bālā lēmbē kpú lēmbē sálā lēmbē rómó (137) ríní ĩshíí úgú è ōjō ĩlī.

²¹ ĩshíí kōtō ngāngá è ngá Īzhārā nī: Kórā, ĩshíí Néfējē, ĩshíí Zíkrī.

²² Kōtō ngāngá è ngá Ūzyélē nī: Mīshyélē, Ēlzáfānā, ĩshíí Sítrī.

²³ Ārúnŭ rō'bō Ēlēsēbā gēsē éndé ká Āmīnādābā, lúmŭ Nāshónō, ĩshíí ōjō ākā Nādābā, ĩshíí Ābīhŭ, Ēlēzērē, ĩshíí Ītāmārā.

²⁴ Kōtō ngāngá è ngá Kórā nēè: mēngá ĩgi nī Āsírī, ĩshíí Ēlkanā, ĩshíí Ābīysáfā ĩgi nī kōtō ngāngá è 'déé, kēshē dā'bā úlú ärä Kórā kā.

²⁵ Ēlēzērē gēsē újŭ ká Ārúnŭ rō'bō 'bālā èshē ká gēsē éndé ká Pŭtílī, ĩshíí ōjō ākā ká ngá ètē nī Fīnīhásā. ĩgi ká'dá yōmó jŭjŭ kóshó ngōngō gbŭlŭ è ngá yōmó mōmō è 'déé, kēshē ká dā'bā úlú ärä Léví gĩ ká.

²⁶ Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá lēmē ádá gónjō nī bī Mōzē ĩshíí Ārúnŭ ā'dā, "Mánjā mēngē úlú ärä ĩzrāyélē nī gĩ, ācā ōgbó ká yōmó mōmō í ngá äyā ĩgi tírí ĩshíí níí, rīgí èshē Mésírí." ²⁷ Ātāsh kā nēè, Mōzē ĩshíí Ārúnŭ ōjō lēmē bī góvó ngéré ká yōmó Mésírí nī níí, ā'bā ĩzrāyélē nī gĩ níí, rīgí èshē ĩlī mōmō í ngá äyā nī.

Ārúnŭ ā lēmē jŭjŭ ākpā Mōzē

²⁸ Ká úgú è 'déé, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá klēmē ádá bī Mōzē āpā Mésírí kā nēè, ²⁹ lēmē bī ètē ā'dā, "Ámā nī Mbájá *BĒBĒ* ärä ĩgi ánjā níí, lēmē ádá è tírí 'déé, mlēmē bī úmŭ ā kā bī góvó ngéré ká yōmó Mésírí nī."

³⁰ ĩshíí nēè, Mōzē lēmē bī Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá ā'dā, "Äyá è 'déé, kókō kánā kīshí ámā mázā gōzō bēbē glēmē ádá ní ká nēè, góvó ngéré nī ā ndōgō ádá í ngá ámā?"

Kpú gälā ũngú nī gĩ

7 Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá ĩpī bī Mōzē ā'dā, "Ókō 'dé, mälā úmŭ äyá Mbájá bī góvó ngéré nī, ĩshíí ónjō ĩ Ārúnŭ nēè, ā ndā'dá kéné ádá í ngá äyā ĩ. ² Lēmē ádá è tírí 'déé, mlēmē bī úmŭ níí, klēmē kā bī ónjō ĩ Ārúnŭ níí, ānjā lēmē bī góvó ngéré nī níí, ā'bā ĩzrāyélē nī gĩ rīgí èshē ĩlī mōmō í ngá äyā nī. ³ ĩshíí nēè, mā ndlŭtú shēshē lēpē góvó ngéré nī kpíí 'déé, mā ndälā gēlé kī'dí è 'déé, ākpā ndākpā kā ndŭjŭ āpā è'dē āpā mōmō Mésírí kā, ⁴ ètē ā yōgō ádá í ngá äyā ĩgi 'dī. ĩshíí èshē biyí èyí nēè, mā ndrótó góvó grótó ádá mápā ká yōmó Mésírí, ĩshíí mā ndīrī ĩgi gōzō ātā, ĩshíí góvó ngéré nī ā ndā'bā ĩzrāyélē nī gĩ, ká úlú ärä ĩgi tírí níí rīgí. ⁵ ĩshíí ká úgú è 'déé, mā ndälā ĩgi ũngú yāngá gĩ kā nēè, yōmó Mésírí nī ā ndōkō dānā nī nēè, ámā nī Mbájá *BĒBĒ* ärä

igí Īzrāyēlē nī gī 'déé, ménggē igí méshē mōmō Mésīrī kā."

⁶ Mōzē īshīī Ārúnū ālā ūngú nī āpá dā'bā ádá ká Mbájá *BĒBĒ* arā āgá tá āyá è 'déé, klēmē bī igī ā kā. ⁷ Ká ètè úgú āsh nēè, Mōzē āngá áyá nī gūfū sōsō ríní, īshīī Ārúnū āngá áyá nī gūfū sōsō, lēmbē tōtō ríní, ká úgú è 'déé, klēmē ádá nī bī góvó ngéré nī kā.

Kōlō ká Ārúnū ĩpī arā nē āpá ká ínji

⁸ Mbájá *BĒBĒ* arā āgá lēmē bī Mōzē, īshīī Ārúnū ā'dā, ⁹ "Ká úgú è 'déé, góvó ngéré nī klēmē bī igī ká ádá è níí, málā ki'dí yāā, lēmē bī Ārúnū níí, ēlé kōlō nī āpá dī mūmū góvó ngéré nī, īshīī kōlō nī ā ndīpī arā nē āpá ká ínji."

¹⁰ Ātāsh kā nēè, Mōzē īshīī Ārúnū ānjā ānjā ká góvó ngéré nī, īshīī ālā ūngú nī āpá dā'bā ádá ká Mbájá *BĒBĒ* arā èpē igī tá āyá è 'déé, klēmē bī igī ā kā. Ārúnū ēlé kōlō nī ā'bā bībū āpá dī mūmū góvó ngéré nī, īshīī shēngē mōmō í 'déé, ká yālā nētē nī kā'bā ūmbū arā nī kā, īshīī kōlō nī ōjō ĩpī arā nē āpá ká ínji.

¹¹ Īshīī ēshē biyí ēyí nēè, góvó ngéré nī ādá yōmó génjé ĩjí, ōgbó ká yōmó kó'dó è 'déé, igī ká Mésīrī ā kā níí, ālā tá ètē gā'bālā ūngú āsh ōtō ōgō ónjó gālā kó'dó í ngá áyá èpē igī. ¹² Igī tírí ēlé kōlō í ngá áyá èpē igī āpá bībū, īshīī ĩpī arā èpē igī āpá ká ínji. Īshīī nēè, ínji è ngá Ārúnū ōjō rídí ínji è ngá igī tírí ēshē ē'dē.

¹³ Īshīī shēshē lēpē góvó ngéré nī ā'dá ndégbē nī, īshīī ānā gōgó ádá í ngá áyá igī īshī, tá āyá ádá í 'déé, Mbájá *BĒBĒ* arā igī klēmē ā kā.

'Dè'dè Níí nī ĩpī arā nē āpá ká srámā

¹⁴ Īshīī biyí ēyí nēè, Mbájá *BĒBĒ* arā āgá lēmē bī Mōzē ā'dā, "Shēshē lēpē góvó ngéré nī ēgbē nē, īshīī ānā ká ádá gā'bā ndākpá nī níí, rīgí ēshē ílí mōmō í ngá áyá nē īshī. ¹⁵ Ānjā ká góvó ngéré nī ká kííkōnjó í yākā, ká úgú è 'déé, ètē ká yānjā ānjā 'dè'dè Níí nī kā. Ámā ètē ā'bā ākpā 'dè'dè nī níí, má ndlāndá ká ngá ètē mápá yō, éné kōlō í 'déé, kípī arā nē kāpá ká ínji nī kā á'bā lēké í. ¹⁶ Īshīī níí lēmē bī ètē íyí nēè, 'Mbájá *BĒBĒ* arā āgā, Mbájá arā Ībrū nī gī, kópó ámā níí, mlēmē bī úmū mīyí nēè, á'bā ndākpá í ngá áyá nē níí ānjā, ká ádá è níí, ānjā lōyó èpē ā'bā ílí bēre nī. Īshīī nēè, ĩgí ílí úgú è 'bákētā kā nēè, ánā gālā ūngú nī āpá dā'bā ēyí īshī. ¹⁷ Ātāsh yāā, Mbájá *BĒBĒ* arā āgá ĩyí nēè, mā yānjā dī gāmbá ílí mūmū ūyū nī ká kōlō í 'déé, ká lēké mā kā, īshīī ūyū 'dè'dè Níí nī ā ndīpī arā nē āpá ká srámā † ká ádá è níí ókó ánā nēè, ámā nī *BĒBĒ* arā igī. ¹⁸ Kézé nī gī ā ndíí nī, īshīī ūyū nī ā ndōñō nī, īshīī 'bālā ndākpā ātā, ēshē ká yōmó Mésīrī nī ā yōmō ūyū nī dī."

¹⁹ Mbájá *BĒBĒ* arā āgá lēmē bī Mōzē ā'dā, "Lēmē bī Ārúnū íyí, 'Éné kōlō í ngá áyá īshī níí, ōdō ōtō jūjū ūyū è 'déé, igī ká dā'bā úgú è tēndé tēndé āpá mōmō Mésīrī kā tírí, īshīī ā ndīpī arā èpē igī āpá ká srámā.' Īshīī srámā nī ā ndōtō ílí úgú nī gī tírí āpá mōmō

Mésīrī. Īshīī kpíí kù'bú ūyū nī gī, īshīī kārā ūyū nī gī srámā nī ā ndōtō ílí ēyí tírí."

²⁰ Mōzē īshīī Ārúnū ālā ūngú nī āpá dā'bā ádá ká Mbájá *BĒBĒ* arā èpē igī 'déé, klēmē bī èpē igī ā kā. Ārúnū ĩ'ví kōlō í ngá áyá nē āpá dī mūmū góvó ngéré nī ká yōmō è 'déé, ká yālā nētē nī kāpá ūmbū arā nī kā, īshīī ōjō āmbā mūmū ūyū nī, īshīī ūyū nī gī tírí ōjō ĩpī arā èpē igī āpá ká srámā. ²¹ Kézé í 'déé, ká ílí ūyū nī kā nēè, ōjō ílí tírí īshī, īshīī ūyū nī ōjō ā'dá gōñō nī, īshīī yōmó Mésīrī tírí nēè, gōmō ūyū nī ājā igī īshī. Ká ádá srámā nī ōtō ílí úgú nī tírí āpá ílí mōmō Mésīrī yō.

²² Īshīī nēè, yōmó kó'dó è 'déé, igī ká Mésīrī kā ālā tá gā'bālā ètē ūngú āsh, ōtō ōgō gālā nēnē kó'dó í ngá áyá èpē igī, īshīī nēè, shēshē lēpē góvó ngéré nī ā'dá tá ndégbē nī, ōgō ádá ká Mōzē īshīī Ārúnū dī, tá āyá è 'déé, Mbájá *BĒBĒ* arā igī klēmē bī igī ā kā. ²³ Īshīī ēshē biyí è ngá nēè, góvó ngéré nī lūwū ānjā góvó mōmō í ngá áyá nēè, īshīī ĩnjí ádá āpá ká ádá í yānjā tówó dī. ²⁴ Īshīī yōmó Mésīrī nī tírí ōwō tītī ūyū ōtō gbōgbō kārā 'dè'dè Níí nī ká ádá è níí, èpē igī ōkō ūyū è 'déé, èpē igī ká ndōmō nī ēshē ē'dē ā kā, ká ádá ūyū è 'déé, ká 'dè'dè nī kā nēè āfā tówó dī.

Gījī tō'dō nī gī

²⁵ Sálā lēmbē rōmó 'bí'bí biyí 'déé, Mbájá *BĒBĒ* arā āgá kípī 'dè'dè Níí nī kāpá ká srámā nī kā.

8 Īshīī ēshē biyí ēyí nēè, Mbájá *BĒBĒ* arā āgá lēmē bī Mōzē ā'dā, "Ānjā ká góvó ngéré nī īshī níí, lēmē bī ètē íyí nēè, è kā nī ádá è 'déé, *BĒBĒ* arā igī klēmē ā kā, ā'dā nēè, 'Á'bā ndākpá í ngá ámā níí, ānjā lōyó ámā. ² Īshīī 'déé, úmū kánā ká ádá è níí, ndākpá í ngá ámā rīgí ēshē ílí mōmō í ngá áyá ī ā'dá īshī yāā, mā ndālā tō'dō nī gī níí, ēlè ōtō ílí mōmō í ngá áyá ī tírí. ³ 'Dè'dè Níí ā ndéjé nī ká tō'dō nī gī. Īshīī ā ndrāyá ngbéké āpá dī góvó mōmō í ngá áyá ī, ōgbó ká kólō 'bí'bí í ngá áyá ī, īshīī ā ndōtō jūjū lāngbā dī 'bí'bí í ngá áyá ī, īshīī ā ndōtō ílí mōmō í ká shēngē è 'déé, ká yālā nētē nī kā'bā ūmbū arā ī kā, īshīī tō'dō nī gī ā ndūkū ānjā ílí dī úgú í 'déé, ká yālā nōshó bī úmū ā'bā ē'dē ā kā, ōgbó ká dī gōcō gīnī í ngá áyá ī. ⁴ Tō'dō nī gī ā ndīnī ōtō gbōgbō ī ānjā ōrō āyá gīnī kpīkpī, ācá ōgbó ká shēngē ngá áyá ī gī tírí 'déé, ká yālā nētē nī kā'bā ūmbū arā ī kā, īshīī ōgbó ká yōmó Mésīrī tírí."

⁵ Īshīī biyí ēyí nēè, Mbájá *BĒBĒ* arā āgá lēmē ádá nī bī Mōzē ā'dā, "Lēmē bī Ārúnū íyí, 'Ódō kōlō í 'déé, ká lēké í kā, ōtō jūjū ūyū nī gī tírí, īshīī níí ālā tō'dō nī gī níí, lésé ōtō jūjū bībū Mésīrī tírí."

⁶ Ātāsh yāā, Ārúnū ōdō lēké nē, ōtō jūjū ūyū gī 'déé, ká mōmō Mésīrī kā, īshīī tō'dō nī gī rīgí, īshīī lésé ōtō jūjū bībū nī tírí. ⁷ Īshīī nēè, yōmó kó'dó nī gī ōjō ālā tá ètē gā'bālā ūngú āsh ōtō ōgō ónjó gālā nēnē kó'dó í ngá áyá èpē igī. Īshīī ōjō ālā tō'dō nī gī īshīī ēlè ōtō mōmō Mésīrī tírí.

⁸ Góvó ngéré nī ādá Mōzē, īshīī Ārúnū, īshīī lēmē bī igī ā'dā, "Mrájā ākpā igī bī Mbájá *BĒBĒ* arā igī níí, ēnggē tō'dō nī gī ēshē ámā, īshīī ēshē ká ndākpá í ngá ámā níí, mā ndā'bā ndākpá í ngá áyá igī níí, ānjā rōyō krōyō nī bī *BĒBĒ* arā èpē igī."

† Āpá ká srámā: Yōmó Mésīrī ā'dá dī glōyó 'dè'dè Níí nī āyá 'bālā ēshē ká gēlè mbájá í ngá áyá èpē igī.

⁹ Mòzè ìpì bì góvó ngéré nì ǎ'dǎ, "Gòzò nì úsú úgú è 'déé, Mà ndrǎjǎ ǎkpǎ mà bì Mbájá ká ádá è níí, tǒ'dò nì gí èrútú èshé ká glǒlǒ úmù, ká shēngǎ è 'déé, ká yǎlǎ nèté nì kǎpá ùmbù àrà î kǎ, ǎcá ògbó ká ndǎkpá í ngá áyà ì gí, ǎ'bǎ úmù, Ìshíí yómó mómò í ngá áyà ì gí ǎ'dǎ, Ìshíí níí tá tǒ'dò è 'déé, ìgí ká ìlǐ 'dè'dè nì kǎ ká'dǎ."

¹⁰ Ìshíí góvó ngéré nì ìpì bì Mòzè ǎ'dǎ, "Dǔmǎ."

Ìshíí Mòzè ǎ'dǎ, "Tá áyà è 'déé, klémè ǎ kǎ, ká ádá è níí, ókò áná nèè, bédé ndǎkpá è 'déé, kǎyá Mbájá *BĒBĒ* àrà ágá nèè, ǎzá ní. ¹¹ Tǒ'dò nì gí ǎ ndǎ'bǎ úmù, Ìshíí mómò í ngá áyà ì gí, ògbó ká shēngǎ gí 'déé, ká yǎlǎ nèté kǎ'bǎ ùmbù àrà î kǎ, Ìshíí ndǎkpá í ngá áyà ì dǎ'dǎ nì, Ìshíí ǎ ndǎ'dǎ tá ǎ'bǎ ìlǐ 'dè'dè Níí nì."

¹² Biyí è 'déé, Mòzè Ìshíí ǎrúnù kǎnjǎ kèshé ká góvó ngéré nì ìshí ǎ kǎ nèè, Mòzè òwò lómó èshé ká Mbájá *BĒBĒ* àrà èpè ìgí níí, ǎlǎ ùngú ǎpá ká ádá tǒ'dò nì gí 'déé, kǒpò ìgí ká ádá gírí góvó ngéré nì è'dè ǎ kǎ.

¹³ Ìshíí Mbájá *BĒBĒ* àrà ìgí ògó ádá ká Mòzè, Ìshíí tǒ'dò nì gí òjò ìlǐ òtò ìlǐ mómò nì gí, ògbó ká dǎzá òmò nì gí, Ìshíí ǎpá ìlǐ glǎwǎ nì gí. ¹⁴ Òvò ìrì àrà tǒ'dò nì gí gèlè ní, òtò ìlǐ úgú nì gí kpǎsǎ, Ìshíí úgú nì òjò òjò nè wèdè èshé ká gǒngò bǎnǎ glǐyí àrà ìgí. ¹⁵ Ìshíí ká löwó è 'déé, góvó ngéré nì kǒkò gǎlǎ ùngú nì kǎ'dǎ gòzò nì ìshí ǎ kǎ nèè, èndè gǎlǎ ndégbè jǔjǔ, Ìshíí ǎnǎ gógó ádá ká Mòzè, Ìshíí ǎrúnù ìshí, tá áyà ádá í 'déé, Mbájá *BĒBĒ* àrà ìgí klémè ǎ kǎ.

Gíjǐ ùnú

¹⁶ Ìshíí èshé biyí èyí nèè, Mbájá *BĒBĒ* àrà ágá lémè bì Mòzè ǎ'dǎ, "Lémè bì ǎrúnù níí, òdò kǒlò í ngá áyà nè Ìshíí níí, ǎmbá ká luvú mùmù bǔbǔ nì, Ìshíí ètè luvú yǎngǎ ǎ ndìpì àrà nè ǎpá ká ùnú gí òtò ìlǐ mómò Mésírí tírí." ¹⁷ Ìgí ògó ádá ká Mbájá, Ìshíí ǎlǎ ǎtǎsh, Ìshíí ká úgú è 'déé, ǎrúnù kǒdò lèké nè ká kǒlò nì, Ìshíí kǎmbá luvú í 'déé, ká mùmù bǔbǔ nì kǎ nèè, ùnú nì gí òjò ǎpá ká ndǎkpá nì, Ìshíí ǎpá ká wáwá nì gí. Ìshíí luvú í 'déé, ká ìlǐ mómò Mésírí tírí ǎ kǎ nèè, ìpì àrà èpè ìgí tírí ǎpá ká ùnú. ¹⁸ Ìshíí nèè, ká úgú è 'déé, yómó kó'dó nì gí ká yèbè ádá gǎlǎ ùnú nì gí òtò ògò nènè kó'dó ká ónjò è ngá èpè ìgí ǎ kǎ nèè, gǎlǎ èyí ǎjǎ ìgí ìshí. Ìshíí ùnú nì gí òjò ǎ'dǎ ǎ'bǎ ó'dò ndǎkpá nì, Ìshíí wáwá nì gí.

¹⁹ Ìshíí yómó kó'dó nì lémè bì góvó ngéré nì ǎ'dǎ, "Mbájá kǎlǎ ùngú yǎkǎ." Ìshíí nèè, shèshè lèpè góvó ngéré nì òjò lútú ìshí, Ìshíí ògó ádá nì 'dǐ, tá áyà è 'déé, Mbájá *BĒBĒ* àrà ágá klémè ǎ kǎ.

Gíjǐ òjò

²⁰ Ìshíí èshé biyí èyí nèè, Mbájá *BĒBĒ* àrà ìgí lémè ádá bì Mòzè ǎ'dǎ, "ǎnjǎ òrò ká fírí kǐlǐkǒnjò nì, Ìshíí níí èrútú ǎ'bǎ dǐ mùmù góvó ngéré nì, ká úgú è 'déé, ètè ká yǎnjǎ ǎnjǎ góvó 'dè'dè nì kǎ, Ìshíí níí, lémè bì ètè ìyí nèè, '*BĒBĒ* àrà ágá lémè bì ùmù ǎ'dǎ, ǎ'bǎ ndǎkpá í ngá ámá níí ǎnjǎ ká ádá è níí löyó ámá. ²¹ Ìshíí 'déé, ǎ'bǎ ndǎkpá í ngá ámá níí, ǎnjǎ 'dǐ yǎá, mà ndǎlǎ gèlè òjò níí ìjǐ ǎpá áyà ì, ògbó ká shēngǎ í 'déé, ká yǎlǎ nèté nì kǎpá ùmbù àrà î kǎ, ká ndǎkpá í ngá áyà ì, Ìshíí òjò

nì gí ǎ ndìjǐ ǎpá ká mómò í ngá áyà ì gí, Ìshíí ǎpá ká mómò í ká yómó Mésírí nì gí, òjò nì gí ǎ ndèlè òtò dǐ úgú í 'déé, ìgí tírí kǎ è'dè ǎ kǎ.

²² Ìshíí nèè, ká ètè ǎjǎ ǎsh nèè, mà ndǎlǎ yómó mómò Gòshénè 'déé, ndǎkpá í ngá ámá ká yǎshá kǎ'bǎ yò kǎ níí, ǎshá tǎndè ǎshá, gíjǐ òjò nì ǎ yíjǐ ǎpá áyà ìgí yò 'dǐ, ká ádá è níí, ókò áná nèè, ámá nì Mbájá *BĒBĒ* àrà ìgí ká ìlǐ mómò í yǎkǎ. ²³ Mà ndǒnjò kǒkò àrà ndǎkpá í ngá ámá, Ìshíí ndǎkpá è ngá ùmù. Lèyè ètè kǐ'dí yǎkǎ nèè, ǎ ndǎlǎ àrà nè dǔmǎ."

²⁴ Ìshíí Mbájá *BĒBĒ* àrà ìgí ǎlǎ ǎtǎsh, góvó gíjǐ òjò luvú ǎpá ìlǐ góvó mómò ká góvó ngéré nì, Ìshíí mómò í ká shēngǎ nì gí 'déé, ká yǎlǎ nèté kǎpá ùmbù àrà nì kǎ. Òjò nì gí òtò ìlǐ mómò Mésírí tírí, Ìshíí ǎlǎ mómò nì òsò èshé è'dè nè.

²⁵ Biyí èyí nèè, góvó ngéré nì ǎdǎ Mòzè Ìshíí ǎrúnù, Ìshíí lémè bì ìgí ǎ'dǎ, "Mánjǎ, Ìshíí níí mróyò ùngú bì Mbájá àrà ìgí, Ìshíí nèè, mróyò ùngú nì bì ètè tá má'bǎ ìlǐ mómò Mésírí dǐ úgú ǎ."

²⁶ Ìshíí nèè, Mòzè ǎ'dǎ, "Gǎlǎ èyí ǎtǎsh lǎtǎ 'dǐ. Tá gróyò ùngú è 'déé, ágá mà ndrǒyò bì Mbájá *BĒBĒ* àrà ágá kǎ nèè, gǒkò èyí ǎ yèlè yómó Mésírí 'dǐ. Ìshíí 'déé, mróyò króyò è gí 'déé, gǒkò èyí kèlè ìgí 'dǐ ká yǎá, ǎ rósó ágá ká ǎnjǎ 'dǐ? ²⁷ ǎngǎ áyà ágá dǐ glówó nì ká tǒtò 'bǐ'bǐ mǎnjǎ ìlǐ bèrè nì, ká ádá gróyò króyò nì bì Mbájá *BĒBĒ* àrà ágá tá áyà è 'déé, ètè klémè bì ágá kǎ."

²⁸ Góvó ngéré nì ǎ'dǎ, "Mà ndǎ'bǎ ìgí níí, mánjǎ mróyò króyò nì bì Mbájá *BĒBĒ* àrà ìgí mǎpá ìlǐ bèrè nì, Ìshíí nèè, má'bǎ gǎnjǎ gǒlò nì gbǎ ǎ'dǎ. Ìshíí 'bákétǎ kǎ nèè, mrájǎ ǎkpǎ ìgí ká ádá àrà mà."

²⁹ Mòzè ìpì bì góvó ngéré nì ǎ'dǎ, "Ká úgú è 'déé, mánjǎ méshè áyà ìshí yǎá, mà ndrǎjǎ ǎkpǎ mà bì Mbájá *BĒBĒ* àrà ágá, Ìshíí dǔmǎ kǎ nèè, òjò nì gí ǎ ndǎ'bǎ úmù Ìshíí shēngǎ gí è 'déé, ká yǎlǎ nèté nì kǎ'bǎ ùmbù àrà î kǎ, ògbó ká ndǎkpá í ngá áyà ì dǎ'dǎ nì. Ìshíí nèè, ǎ'bǎ gǎnjǎ ágá ǎ'dǎ, ǎ'bǎ Ìzrǎyélè nì gí níí, ǎnjǎ rǒyò króyò nì bì *BĒBĒ* àrà èpè ìgí."

³⁰ Ìshíí èshé biyí èyí nèè, Mòzè ǎ'bǎ góvó ngéré nì ǎ'dǎ, Ìshíí rǎjǎ ǎkpǎ nèè bì Mbájá *BĒBĒ* àrà ágá, ³¹ Ìshíí *BĒBĒ* àrà ìgí ǎlǎ ùngú nì ǎpá dǎ'bǎ ádá è 'déé, Mòzè kǒwò kèshè áyà nè kǎ. Òjò nì gí ǎ'bǎ góvó ngéré nì Ìshíí shēngǎ è 'déé, ká yǎlǎ nèté nì kǎpá ùmbù àrà nì kǎ, ògbó ká ndǎkpá í ngá áyà nì, Ìshíí bédé ùngú è kǎyá òjò nèè, ǎzá yò tówó ní. ³² Ìshíí nèè, tá tówó shèshè lèpè góvó ngéré nì lútú ìshí, Ìshíí ǎ'bǎ Ìzrǎyélè nì gí níí, ǎnjǎ ǎnjǎ 'dǐ.

Gǎmbá gíjǐ nǒwò ǎpá ká nǔlú nì gí

9 Ìshíí èshé biyí èyí nèè, Mbájá *BĒBĒ* àrà ágá lémè bì Mòzè ǎ'dǎ, "ǎnjǎ ká góvó ngéré nì, Ìshíí níí lémè bì ètè ìyí nèè, 'É kǎ nì ádá è 'déé, *BĒBĒ* àrà ágá Mbájá àrà Íbrù nì gí klémè kǎ ǎ'dǎ, "ǎ'bǎ ndǎkpá í ngá ámá níí, ǎnjǎ löyó ámá." ² Ìshíí 'déé, áná ká ádá è níí, ìgí ǎnjǎ ìshí, Ìshíí 'déé, ǎ'dǎ tá ká gǎtǎ ìgí yǎá, ³ ámá Mbájá *BĒBĒ* àrà ìgí mà ndénè gòsǐ'dí gíjǐ nǒwò dǒjò mǎpá ká nǔlú í ngá áyà ì, Ìshíí mǎpá ká glǎwǎ nì, ògbó ká mrótò

† *Króyò è gí: Ìzrǎyélè nì gí ǎ rǒyò wáwá bì Mbájá *BĒBĒ* àrà èpè ìgí 'déé, yómó Mésírí nì kǎ löyó ìgí kǎyá mbájá àrà èpè ìgí gí kǎ.*

nî gî, ìshíí kēshē nî gî, ìshíí jámālā nî gî, ìshíí mō'dó nî gî, ìshíí ndīlīnī nî gî, ògbó ká èné nî gî. ⁴ Ìshíí nēè, áamá Mbájá *BĒBĒ* àrà ìgí mà ndōñó kōkō àrà nūlú è ngá Ìzràyélē nî gî, èshē ká è ngá yōmó Mésīrī nî, ká ádá è níí nūlú èshē ká è ngá Ìzràyélē nî gî à'bā gīlī nî à'dá.”

⁵ Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá úsú úgú nî ìshíí à'dā, “Dūmā nēè, Ámā *BĒBĒ* àrà ìgí mà ndālā ùngú nî màpá dā'bā ádá yākā.” ⁶ Ìshíí ká bēdé gērē úgú è nēè, Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá àlā àtāsh. Nūlú í ká yōmó Mésīrī nî tírī òjò ílī, ìshíí nēè, 'balā àtā èshē ká nūlú è ngá Ìzràyélē nî gî ìlī 'dī. ⁷ Góvó ngérè nî òpó ndákpá ká ádá è níí, ànjā òkō nēè, kútú 'balā èshē ká nūlú è ngá ká Ìzràyélē nî gî ìlī ìshí yā. Ìshíí nēè, òkō 'balā àtā nūlú èshē ká è ngá Ìzràyélē nî gî 'déé, kílī à ká nēè, àzá ní. Ìshíí kpíí àtāsh ká nēè, shēshē lēpē góvó ngérè nî tá glūtú nî, ìshíí ìyí àpá ká ádá è níí, Ìzràyélē nî gî ànjā 'dī.

Gījí nōwō gāñā ùngú

⁸ Ìshíí èshē biyí èyí nēè, Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá lēmē bī Mōzē, ìshíí Àrúnū à'dā, “Mēngē gēsē rākā túrú má'bā ìlī lēké ìgí èshē ìlī ìshí, ìshíí níí Mōzē rōyó àpá ìlī yāyā, ògbó dī mūmū góvó ngérè nî. ⁹ Rākā nî à ndipī àrà nē, àpá ká gīnī lúvú òtō ìlī mōmō Mésīrī tírī, ìshíí à ndālā gījí nōwō gāñā ùngú è 'déé, kōwō kōtō krōtó ìshí à ká àpá ká ndákpá nî, ìshíí àpá ká nūlú í ngá áyá ìgí òtō ìlī mōmō nî tírī.”

¹⁰ Àtāsh yāā, èngē rākā èshē ìlī ìshí, ìshíí òjò èrútú à'bā dī mūmū góvó ngérè nî, ìshíí Mōzē òjō ùjú rākā nî àpá ìlī yāyā, ìshíí gījí nōwō gāñā ùngú è 'déé, kōwō kōtō krōtó ìshí à ká òjō àlā ndákpá nî, ìshíí nūlú nî gî ògbó è'dē. ¹¹ Gāñā ùngú nî àlā yōmó kó'dó nî, ògbó ká yōmó Mésīrī nî òtō rōtó ìshí, àtāsh yāā, yōmó kó'dó nî òkō gbōlō ká ádá è níí, èpē ìgí ànjā ká Mōzē 'dī. ¹² Ìshíí nēè, Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá lūtú shēshē lēpē góvó ngérè nî ìshí, ìshíí àná gōgó ádá ká Mōzē, ìshíí Àrúnū ìshí, tá áyá è 'déé, *BĒBĒ* àrà àgá klēmē bī Mōzē ká.

Gījí klākā lípí

¹³ Ìshíí biyí èyí nēè, Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá lēmē bī Mōzē à'dā, “Ánjā òrō ká kílīkōnjó nî ìshíí níí, ànjā òkō góvó ngérè nî níí, lēmē bī ètē ìyí nēè, è ká nî ádá è 'déé, 'BĒBĒ àrà àgá, Mbájá àrà Ìbrū nî gî, klēmē à ká ìyí nēè, à'bā ndákpá í ngá áamá ànjā ká ádá è níí, lōyó áamá, ¹⁴ 'déé àzá ní yāā, mà ndālā gōsī'dí ùngú è 'déé, kōtō grōtó ìshí à ká níí, àlā úmū, ìshíí shēngē è 'déé, ká yālā nētē nî ká'bā ùmbū àrà ì, ògbó ká ndákpá è tírī 'déé, ká ìlī mōmō í ngá áyá ì ká. Ìshíí úgú è á ndōkō dānā nî nēè, bēdé ndákpá è 'déé, ká jūjū búbū à 'déé, ká ndōtō àmá ká nēè, àzá ní. ¹⁵ Ìshíí ká nārā ádá yāā, bījā nēè, mà ndōpó gōsī'dí nōwō dōjō è'dē, ìshíí à ndālā úmū, àcá ògbó ká ndákpá í ngá áyá ì níí, mrúshū mēshē jūjū búbū nî tírī. ¹⁶ Ìshíí nēè, málā úmū màpá ká góvó ngérè, tāmá ká ádá glūsū ònjó í ngá áamá, ká ádá è níí, yōmó jūjū búbū nî tírī òkō áamá àná. ¹⁷ Ìshíí nēè, átā lōngō jūjū ì ká ádá è níí, à'bā gā'bā ndákpá í ngá áamá níí ànjā à'dá. ¹⁸ Àtāsh yāā, ká úgú è káyá è ká dūmā nēè, mà ndālā gōsī'dí gī'dī njinji klākā lípí è kōtō krōtó

ìshí à ká, è 'déé jéé kí'dī ká'bā mōmō Mésīrī kātā ngá 'dī ká, èshē ká úgú è múbū mōmō Mésīrī ìgí ìlī úgú è 'bákétā ká. ¹⁹ Gōzō nî nēè, lēmē gónjó ádá ká ádá è níí, ndákpá nî èngē nūlú í ngá áyá èpē ìgí, ká è ngá úmū, ògbó ká ùngú è tírī 'déé, ká ìlī glāwā nî ká, níí ànjā ànjā àpá ùmbū gū'bū ùngú nî gî, ká ádá è níí, klākā lípí nî à'bā grōñō àpá jūjū ndákpá ìshíí nūlú nî gî níí ìlī à'dá.”

²⁰ Shēngē è 'déé, ká yālā nētē nî kápá ùmbū àrà góvó ngérè nî ká nēè, àlā mbāwā ádá í 'déé, Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá klēmē à ká ìshí, ìshíí òjò ànjā gēyē, ìshíí èngē mēndé í ngá áyá èpē ìgí, ìshíí nūlú í ngá áyá èpē ìgí èshē yō, àpá ùmbū gū'bū ùngú nî gî ká ádá níí, à'bā gīlī nî à'dá. ²¹ Ìshíí nēè, yōmó è 'déé, kōkō ádá ká Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá kāsá kápá ká ùngú 'dī ká nēè, à'bā mēndé í ngá áyá èpē ìgí, ìshíí nūlú í ngá áyá èpē ìgí à'bā ìlī glāwā nî.

²² Ìshíí èshē biyí èyí nēè, Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá lēmē bī Mōzē à'dā, “Ódō lēké ì ànjā mūmū òrō, ká ádá è níí, klākā lípí nî gî rōñō àpá ká ndákpá nî, àcá ògbó ká nūlú nî gî, ìshíí gēpē ùngú ká yōmó Mésīrī tírī 'déé, ká ìlī glāwā í ngá áyá ìgí à ká.” ²³ Ká úgú è 'déé, Mōzē kōdō kōlō í ngá áyá nē kāñā mūmū òrō à ká nēè, Mbájá *BĒBĒ* àrà ìgí àlā grōgbó njinji, ìshíí klākā lípí, ògbó ká gīyí njinji níí, rōñō àpá jūjū búbū nî. Àtāsh yāā, *BĒBĒ* àrà ìgí àlā klākā lípí níí, rōñō àpá ká búbū ká yōmó Mésīrī nî, ²⁴ klākā lípí nî rōñō, ìshíí gīyí njinji nî à'dá dī glōyō nî. È ngá nēè, gōsī'dí gī'dī klākā lípí è 'déé, kōtō krōtó ìshí à ká, úlú gī'dī klākā lípí è kātā ngá jéé ì'dī à'bā mōmō Mésīrī 'dī, èshē ká úgú 'déé, Mbájá kúbū mōmō Mésīrī à ká. ²⁵ Òtō ìlī mōmō Mésīrī tírī nēè, klākā lípí nî àmbá ndákpá, ògbó nūlú nî gî, ká ùngú è tírī 'déé, ká ìlī glāwā ká yōmó Mésīrī ká àpá búbū, ìshíí rō'bō kōbō kpikpi nî gî tírī àpá búbū. ²⁶ Ìshíí nēè, dī úgú è 'déé, njinji klākā lípí nî kí'dī ká'bā è'dē 'dī ká nēè, tá dā'bā úgú è Gōshénē 'déé, Ìzràyélē nî gî ká'dá ká'bā è'dē à ká.

²⁷ Ìshíí góvó ngérè nî àdá Mōzē, ìshíí Àrúnū, ìshíí lēmē bī ìgí à'dā, “Bákétā ká nēè, málā gōsī'dí ùngú mīshí, ìshíí nēè, Mbájá *BĒBĒ* àrà ìgí àlā gōsī'dí ùngú 'dī, ìshíí mēngá áamá, ìshíí ndákpá í ngá áamá nēè, málā glōsī'dí ùngú mīshí. ²⁸ Mrájá àkpā ìgí bī Mbájá *BĒBĒ* àrà ìgí, ká ádá grōgbó njinji, ìshíí grōñō klākā lípí nî ká ádá ùngú, òtō áyá àgá è'dē ìshí. Mà ndā'bā ìgí níí mánjā, ìgí má yā'dá dī úgú à tówó ká tǎgā èyí 'dī.”

²⁹ Mōzē ìpí à'dā, “Ká úgú è 'déé, mīgí mēshē ìlī góvó mbērē nî mīshí yāā, mà ndī'ví lēké mà, màpá òrō ká grājā àkpā mà bī Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá, ìshíí grōgbó njinji nî, ògbó ká klākā lípí nî gî nēè, à ndrūtú nî ká ádá è níí, òkō áná nēè, jūjū búbū í yākā ká nēè, ùngú ká *BĒBĒ* àrà àgá. ³⁰ Ìshíí nēè, mókō máná mīshí, úmū ìshíí shēngē è 'déé, ká yālā nētē nî ká'bā ùmbū àrà ì ká nēè, málā mbāwā àrà Mbájá *BĒBĒ* àrà àgá 'dī.”

³¹ Ìshíí gēpē ùngú è 'déé, ká yālā gī'tī tēndē nî kēshē è'dē ká, ògbó ká klākā shēyírí nî ká nēè, góvó gānjā yāyā njinji klākā lípí nî àlā ìgí òsó ìshí, ká ádá shēyírí nēè à'dá kánjā nî, ká ádá gövō nî ìshí, ìshíí sōkpō gēpē ùngú è ká nēè, mēngá ìgí à yírí í nē. ³² Ìshíí klākā gémē

nî nēē, āļā ōsō è ngá èpē 'dī, ká ádá klākā èyí nēē, ènjé dó'bó 'dī.

³³ Íshíí èshē biyí èyí nēē, Mōzè ā'bā góvó ngéré nî ā'dá, íshíí ígí èshē ílí góvó mbéré nî. Íshíí í'ví lèké nē bî Mbájá BĒBĒ ärä ägá íshíí grōgbó njinjî nî, íshíí njinjî klākā lípí nî òjō rütú èshē ká grōñō nî ápá mōmō Mésírî íshí. ³⁴ Íshíí ká úgú è 'déé, góvó ngéré nî kōkō njinjî nî, íshíí klākā lípí nî kërútú kishí ā kā nēē, òjō āļā bēdē gōsī'dí ũngú è tá tówó, ètè íshíí shēngē è 'déé, ká yāļā nēté nî kā'bā ũmbū ärä nî kā, ānā gōgō ádá ká Mbájá íshí. ³⁵ Ātāsh yāā, shēshē lépē góvó ngéré nî òjō lütú tá tówó íshí, íshíí ānā ká ádá è níí, Ízrāyélé nî gī rígí èshē ílí mōmō Mésírî íshí, tá áyā è 'déé, Mbájá BĒBĒ ärä ígí klēmē òtō jūjū ākpā Mōzè kā.

Gījí gōkó

10 Íshíí èshē biyí èyí nēē, Mbájá BĒBĒ ärä ägá lēmē bî Mōzè ā'dā, "Ānjā ká góvó ngéré nî, ká ádá málā shēshē lépē nî lütú íshí, ògbó ká shēshē lépē shēngē è 'déé, ká yāļā nēté nî kápá ũmbū ärä nî kā, ká ádá è níí málā ígí nēnē ki'dí ngá ádá gī mápá kōkō ärä ígí, ² málā ātā ngā, ká ádá mā yēbē ádá è níí, mlēmē bî kōtō í ngá áyā ígí, íshíí kōtō kóshó ngá áyā ígí mápá ká ádá ki'dí ngá ádá gī, ògbó ká ádá gōsī'dí ádá lólō í 'déé, kōkō yōmó Mésírî ā kā. Íshíí èshē biyí èyí nēē, ígí tírí má ndōkō dānā nî nēē, ádá nî Mbájá BĒBĒ ärä ígí."

³ Ātāsh yāā, Mōzè íshíí Ārúnū ānjā ānjā ká góvó ngéré nî, íshíí òjō lēmē bî ètè ā'dā, "È kā nî ádá è 'déé, BĒBĒ ärä ägā, Mbájá ärä Íbrū nî gī klēmē bî ägá níí, mōjō mlēmē bî úmū ā kā, ètè íyí nēē, 'Á ndā'dá tá ká gālā ndégbē jūjū, íshíí gānā gōgō ádá í ngá ádá ígí ká úgú è 'dē? Íshíí lèké î èshē ká ndākpā í ngá ádá níí, ānjā löyó ádá, ⁴ íshíí 'déé, úmū kánā ká ádá gā'bā ígí níí, ānjā íshíí yāā, mā ndāļā gōkó níí, íjî ā'bā ílí mōmō í ngá áyā í dūmā, ⁵ gōkó nî gī ā ndēlé òtō jūjū mūmū būbū nî tírí, íshíí ā yōkō mūmū būbū nî 'dī, íshíí ā ndōshó sōkpō ũngú è 'déé, kāngá áyā ígí 'déé, njinjî klākā lípí nî gālā ígí kōsō 'dī kā. Gōkó nî gī ā ndōshó gēpē kpikpī gī tírí 'déé, ká ílí glāwā í ngá áyā ígí ā kā. ⁶ Gōkó nî gī ā ndōjō gēlé nî òtō ílí mōmō í ngá áyā í gī, íshíí òtō ílí í mōmō ká shēngē è 'déé, ká yāļā nēté kápá ũmbū ärä î kā, ògbó ká būbū mōmō Mésírî nî tírí, ètè nî ũngú è 'déé, bēbē ígí gī, wālā kóshó ígí gī, kōkō ká ájā 'bālā 'dī, ká löwó è 'déé, ígí káshā kā'bā ílí mōmō í yākā, ígí ká úgú è 'bákétā kā.'" Íshíí èshē biyí èyí nēē, Mōzè òjō ípî ärä nē, íshíí ā'bā góvó ngéré nî ā'dá.

⁷ Shēngē è 'déé ká yāļā nēté nî kápá ũmbū ärä góvó ngéré nî kā, lēmē bî ètè ā'dā, "Ndākpā í yākā ā ndā'dá ká gālā ònó bî ägá ātā ngā ígí ká úgú è 'dē? Á'bā ígí níí ānjā, ká ádá è níí, löyó Mbájá BĒBĒ ärä èpē ígí. Kútú ókó ádá ũngú è 'déé, ká yāļā mōmō Mésírî dōsō í nē ká ádá 'dī?"

⁸ Íshíí biyí èyí nēē, èné Mōzè íshíí Ārúnū òjō è'dē bî góvó ngéré nî, íshíí lēmē bî ígí ā'dā, "Mánjā mánjā, íshíí níí mlóyó Mbájá BĒBĒ ärä ígí. Íshíí nēē, lēmē bî ádá kpéé 'dē? 'Bí gī ká ndānjā nî?"

⁹ Mōzè òjō ípî bî ètè ā'dā, "Ágá mā ndānjā ká grōgō ndākpā í ngá áyā ägā, íshíí kōtō ngāngá nî, ká kōtō

lūkpú nî, ògbó ká nūlú í ngá áyā ägá gī, ká ádá è níí, málā góvó úgú kōbó kélé úgú bî Mbájá BĒBĒ ärä ägā."

¹⁰ Góvó ngéré nî ā'dā, "Á'bā níí, Mbájá BĒBĒ ärä ígí ānā ígí 'déé, dú ádá ká ndīshí lèké mā méshē áyā ígí níí, mánjā ká lūkpú òmō ígí, íshíí kōtō ngá áyā ígí, ká ádá mōkō mánā mīshí ígí má yēbē gbōļō ká ádá gālā glōsī'dí ũngú. ¹¹ Ígí má yēbē ádá è níí, mlóyó Mbájá BĒBĒ ärä ígí? Ātāsh yāā, gōzō nî íshíí nēē, ménjē tá slāgā ngāngá è nē níí, mánjā ká ngá ígí." Íshíí biyí èyí nēē, òjō ògō Mōzè, íshíí Ārúnū èshē ílí góvó mōmō ká góvó ngéré nî.

¹² Íshíí Mbájá BĒBĒ ärä ägá lēmē bî Mōzè ā'dā, "Ódō lèké î ápá dā'bā úgú è mōmō Mésírî, ká ádá è níí, gōkó nî gī íjî òtō ílí mōmō Mésírî nî tírí, íshíí níí òshó sōkpō ũngú è ká ílí glāwā nî gī tírí 'déé, njinjî klākā lípí nî kālā ígí kōsō 'dī kā."

¹³ Ātāsh yāā, Mōzè òjō òdō kōļō í ngá áyā nē, òtō jūjū mōmō Mésírî, íshíí Mbájá BĒBĒ ärä ígí òjō āļā yāyā níí, ítî èshē dī gīgí ájā níí, òtō ílí mōmō Mésírî tírí ká ètè ájā āsh, íshíí òtō ílí njónjō nî tírí. Íshíí ká kí'kōnjō ní nēē, yāyā ní èngē gōkó nî gī òjō è'dē, ¹⁴ íshíí gōkó nî gī òjō lèsé òtō ílí úgú è 'déé, kōtō ílí mōmō Mésírî ā kā tírí, íshíí jūjū ígí òjō ā'dá gādā nî, òtō ílí úgú nî tírí. Íshíí nēē, jéé úlú gījí gēlé gōkó è kātā ngā kā nēē, āļā ärä nē āpá mōmō Mésírî sārā jéé kā 'dī, íshíí ā yāļā ärä nē ātāsh tówó 'dī. ¹⁵ Íshíí būbū nî òjō ílí ká gēlé gōkó nî, íshíí òshó sōkpō ũngú è tírí 'déé, njinjî klākā lípí nî kālā ígí kōsō 'dī kā, ògbó ká ũngú è tírí 'déé, kēpē kōtō ílí glāwā nî gī kā, ká gārā kpikpī nî gī. Íshíí bēdē tībī kōbó è, wālā gēpē ũngú è 'déé, kā'dá kā'bā mōmō Mésírî ā kā nēē, āzá í níí.

¹⁶ Góvó ngéré nî tá gēyē ātā kā nēē, òjō ädā Mōzè, íshíí Ārúnū, íshíí lēmē bî ígí ā'dā, "Málā gōsī'dí ũngú mápá ká Mbájá BĒBĒ ärä ígí, íshíí mápá áyā ígí mīshí. ¹⁷ 'Bákétā nēē, mījî íjî íshíí bî ádá, íshíí níí, mrájā ākpā ígí bî Mbájá BĒBĒ ärä ígí tá tówó níí, rütú gōkó í yākā gī èshē ká glímí gēpē ũngú nî gī."

¹⁸ Íshíí Mōzè òjō ā'bā góvó ngéré nî ā'dá, íshíí òjō rájā ākpā nē bî Mbájá BĒBĒ ärä ägā. ¹⁹ Íshíí Mbájá BĒBĒ ärä ägá òjō ípî gītî yāyā nî āpá ká gónjō yāyā è 'déé, ká yītî kēshē dī gūkū ájā nî kā, íshíí òjō rōkpō gōkó nî gī ānjā ānjā ílí góvó ũyū 'déé, dírí èyí góvó Gīngī Ūyū nî kā. [†] Íshíí bēdē ũngú è 'déé, kāyā gōkó 'déé, kā'dá kā'bā mōmō Mésírî ā kā nēē, āzá níí. ²⁰ Íshíí nēē, Mbájá BĒBĒ ärä ägá lütú shēshē lépē góvó ngéré nî íshí, íshíí ā'bā Ízrāyélé nî gī níí, ānjā ānjā 'dī.

Múmú úgú lūngú mōmō Mésírî

²¹ Íshíí èshē biyí èyí nēē, Mbájá BĒBĒ ärä ägá lēmē bî Mōzè ā'dā, "Ódō lèké î ānjā mūmū örō, ká ádá è níí, múmú úgú nî lūngú ^{††} òtō ílí mōmō Mésírî tírí níí, ndākpā nî tírí òdō dī múmú úgú nî ānā." ²² Ātāsh yāā, Mōzè òjō òdō lèké nē ānjā mūmū örō nî, íshíí múmú úgú nî òjō lūngú òtō ílí mōmō Mésírî tírí, ká tōtō 'bí'bí. ²³ Íshíí ndākpā, ātā ká ádá gōkō bēdē bēyē nē kā nēē,

[†] Góvó Gīngī Ūyū: Bēdē dírí èyí nî Góvó Ūyū Kúrū. ^{††} Múmú úgú nî lūngú: Yōmō Mésírî ā'dá dī glōyó ájā nî áyā 'bālā èshē ká gēlé mbájá ngá áyā èpē ígí.

ázá ní, wālā níí kāñā ɛshè dī àrà nè ká nèè, ázá ká ètè tötò 'bí'bí ásh ní. Íshíí nèè, Ízràyéle nī gī á'dá ílí gānā ɔshò ápá dī úgú è 'déé, ìgí ká yāshá nī ká' bā ɛ'dè á ká.

²⁴ Íshíí góvó ngéré nī ádà Mòzè íshíí lèmé bí ètè á'dā, "Mánjá mánjá níí, mlóyó Mbájá BĒBĒ àrà ìgí, ká lūkpú ɔmò ìgí gī, ɔgbó ká kótó í ngá áyà ìgí, íshíí níí má' bā tá nūlú í ngá áyà ìgí níí, á'dá á' bā biyí ìgí."

²⁵ Íshíí nèè, Mòzè á'dā, "Àngá áyà í dī gā' bā ágá níí, mánjá mísí gróyò ùngú í ngá áyà ágá ɔgbó ká grótó srámā nī mápá dī mùmú Mbájá BĒBĒ àrà ágá. ²⁶ Íshíí ágá mā ndāñá tírí ká nūlú í ngá áyà ágá, íshíí ágá bā mā yā' bā 'balā átā ɛshè ká nūlú í ngá áyà ágá níí, á'dá á' bā gōlò 'dī. Ágá mā ndāñā slāgā nūlú í ngá áyà ágá gī mápá ká nēnē glóyó Mbájá BĒBĒ àrà ágá ìgí ká úgú è 'déé, ágá mā ndrāyá yò ká, ká ádá mōkò wáwá è 'déé, ágá mā ndlóyó BĒBĒ àrà ágá ɛ'dè mápá yò ká máná 'dī?"

²⁷ Íshíí nèè, Mbájá BĒBĒ àrà ágá lútú shèshè lépè góvó ngéré nī íshíí, íshíí ìyí ká ádá è níí, Ízràyéle nī gī àñá àñjá 'dī. ²⁸ Góvó ngéré nī lèmé bí Mòzè á'dā, "Àñá ɛshè dī mùmú mā, íshíí ɛgbè ká àrà í níí, á' bā gōjò ápá dī mùmú mā tówó á'dá. Ká ádá ká ájā è 'déé, ílí mùmú mā ká ndlāndá ká è ngá úmú á ká nèè, è ngá à ndā'dá úgú ìrì ngá áyà í."

²⁹ Íshíí Mòzè ɔjò ìpì bí góvó ngéré nī á'dā, "Tá áyà è 'déé, klémè íshíí á ká nèè, jéé mā yōjò mápá dī mùmú í tówó 'dī."

Gūfū rónbó kótó ngāngá

11 Mbájá BĒBĒ àrà ágá lèmé bí Mòzè á'dā, "Mā yānjā dī gālā bédé gōs' dī ùngú è tá tówó mápá ká góvó ngéré ká yómó Mésírí nī, íshíí ndákpá í ngá áyà nī. Íshíí biyí è ngá nèè, ètè à ndíyí ká ádá è níí, mánjá méshé dī úgú á, íshíí à ndógó ìgí ɛshè mómó Mésírí. ² Íshíí 'bákétā ká nèè, ánjā lèmé bí ndákpá í ngá áyà, ngāngá íshíí lūkpú níí, ànjā lèmé bí klōpò 'báká mómó èpè ìgí ɛshè ká yómó Mésírí nī, ká ádá è níí, ɛngé dá' bā, íshíí fídā bí èpè ìgí." ³ Íshíí Mbájá BĒBĒ àrà ágá ɔjò àlā yómó Mésírí nī tírí, ácá ɔgbó ká shēngē è 'déé, ká yālā nētè nī kápá ùmbū àrà góvó ngéré nī ká, íshíí ɔjò à yēnē gūrū àrà Ízràyéle nī gī góvó, íshíí ɔkò Mòzè áyà gónjó ndákpá.

⁴ Àtāsh yāā, Mòzè ànjā ká góvó ngéré nī, íshíí lèmé bí ètè á'dā, "Mbájá BĒBĒ àrà ágá á'dā, 'Ká njónjó è kájā ká nèè, mā ndótò ílí mómó Mésírí tírí. ⁵ Íshíí tá úgú è 'déé, mā ndótò ɛ'dè á ká nèè, rónbó kótó ngāngá è 'déé, kótó ílí mómó ká yómó Mésírí nī tírí á ká nèè, à ndílí nè ɛshè ɛ'dè, kpíí shíkí gēsē újū í ká góvó ngéré nī ètè à ndílí nī, íshíí kótó ngāngá í ká éndé méndé í 'déé, ká yírì klākā ózó nī ká, à ndílí nī, ɔgbó ká rónbó kótó ngāngá nūlú nī gī tírí à ndílí nī tánē. ⁶ Íshíí ndákpá è tírí 'déé, ká mómó Mésírí ká, à ndoró ká gōró lèmé èpè ìgí, ká ádá è 'déé, rónbó kótó ngāngá í ngá áyà ìgí kílí á ká, íshíí úlú gōs' dī ùngú è kātā ngá ká nèè, jéé àlā àrà nè ápá mómó Mésírí 'dī, íshíí á yālā àrà nè tówó 'dī.

⁷ Íshíí nèè, Ízràyéle nī gī à ndrānā gbígbì átā, íshíí kpíí kōnò à lō' bō ápá ká ndákpá, wālā wáwá 'dī. Íshíí biyí ɛyí nèè, ìgí yómó Mésírí nī má ndókò dānā nī nèè, dú

Mbájá BĒBĒ àrà ágá ɔjò kókò àrà Ízràyéle nī gī, ká yómó Mésírí nī íshíí. ⁸ Íshíí shēngē í ngá áyà í 'déé, ká ùmbū àrà í ká tírí à ndójó ámā, íshíí à ndúnú jūjū èpè ìgí ápá dī mùmú mā, íshíí à ndíyí, 'Mánjá ká ndákpá í ngá áyà í tírí. Íshíí biyí ɛyí nèè, ágá mā ndāñá ká ndákpá í ngá áyà méshé yò." Mòzè lèmé ádá nī ká ndégbè ɔ'dò, íshíí ɔjò ɔgbó ɛshè ká góvó ngéré nī.

⁹ Íshíí Mbájá BĒBĒ àrà ágá lèmé bí Mòzè á'dā, "Góvó ngéré nī à yíyí ápá ɔgò ádá í ngá áyà í 'dī, íshíí è ngá à ndā' bā ámā níí, málā gēlè kí' dī mápá mómó Mésírí."

¹⁰ Mòzè, íshíí Árúnū nèè, àlā gēlè kí' dī ápá dī mùmú góvó ngéré nī íshíí nèè, Mbájá BĒBĒ àrà ìgí àlā góvó ngéré nī ápá ká bēbē ndégbè jūjū, íshíí ìyí ápá ká ádá è níí, Ízràyéle nī gī àñá ɛshè mómó Mésírí 'dī.

Ájā Gātā Srámā

12 Mbájá BĒBĒ àrà ágá lèmé bí Mòzè, íshíí Árúnū ápá mómó Mésírí á'dā, ² "Shéshé í yākā nèè, à ndā'dá kpéé shéshé bí ìgí ápá ílí ríní nī. ³ Íshíí níí, mlémé bí ndákpá è'déé ká Ízràyéle nī gī tírí míyí, ápá ílí kpú 'bí'bí ápá ílí shéshé í yākā nèè, àngá ngāngá mómó nī gī tírí nèè, dī gēné lítí ndlīñi níí, rötó íshíí níí, ɔshó ká yómó mómó í ngá áyà èpè ìgí. ⁴ Íshíí 'déé, jūjū yómó mómó nī ɔgò ká ádá gōshó lítí ndlīñi nī tírí ká àrà èpè ìgí 'dī yāā, àngá áyà ìgí dī gōshó ɛyí ká klōpò yómó 'báká mómó èpè ìgí, ká ádá jūjū yómó mómó è kāsh ká'dá góvó nī. Íshíí àngá áyà ìgí dī gōkò ápá ɛ'dè nèè, átā nī áśá ndákpá nī tírí. ⁵ Íshíí nūlú è 'déé, má ndíshí ètè ká ádá grótó srámā ɛyí á ká nèè, á'dá újū ɛyí nè, íshíí níí á' bā gā'dá áyà nī ósó á'dā, íshíí níí mrójó ìgí méshé ká ɛnē wālā ndlīñi, íshíí níí, ríní áshá í ngá áyà nī á'dá tá ríní 'balā.

⁶ Íshíí níí, àngá yómó mómó nī gī tírí dī gēgbē ká nūlú í ngá áyà èpè ìgí, ìgí ílí ájā è kpú lēmbē sōsò 'bí'bí ápá ílí shéshé nī, íshíí ká lílí úgú ɛyí níí, úgú è Ízràyéle nī gī rötó ɔ'dò nūlú nī gī. ⁷ Íshíí biyí ɛyí níí ɛnē srámā nī, íshíí níí átā ápá gbōgbō ákpā tījī, íshíí jūjū ákpā tījī mómó í ngá áyà èpè ìgí á' bā dī mómó è 'déé, ká yōshó átā lítí ndlīñi nī ká' bā ɛ'dè á ká. ⁸ Íshíí níí ká ètè njónjó ásh nèè, ɔshó ɛshé ká grí' bī átā í 'déé, ká jūjū ɔshò nī ká, ácá ɔgbó ká dánā kōbó tāsā, íshíí kpā' bākā è 'déé, ó' bō kázá ɛ'dè ní ká. ⁹ Má' bā gōshó átā è 'déé, tībī nī wālā, átā è 'déé, kí' dī nè ká á'dā, íshíí nèè, mébé átā nī mápá jūjū gāmbā, ácá ɔgbó ká lāgá ɛyí, íshíí jūjū ɛyí, ká nēnē ílí nī gī tírí. ¹⁰ Íshíí níí, má' bā gā' bā sōkpò ɛyí níí, ìgí ká bédé géré úgú è á'dā, íshíí 'déé, ìgí ká' bā sōkpò ɛyí kíjí ká bédé géré úgú è yāā, mísí ètè méshé ɛ'dè. ¹¹ Ká úgú è 'déé, má yōshó ùngú nī ká nèè, mórò tēndé í ngá áyà ìgí, íshíí tāmā í ngá áyà ìgí kánjá nī. Íshíí níí móshó ùngú nī gēyē, íshíí biyí ɛyí níí, méngē kōlò löwó í ngá áyà ìgí. Ká ádá è ngá nī Ájā Gātā Srámā ká Mbájá BĒBĒ àrà ìgí.

¹² Ká ètè njónjó ásh nèè, mā ndótò ílí mómó Mésírí, íshíí mā ndūfū rónbó kótó ngāngá è 'déé, ìgí ká ílí mómó nī ká tírí, ácá ɔgbó ká rónbó kótó ngāngá nūlú nī gī. Íshíí mā ndrótó ádá mápá ká mbájá è ngá yómó Mésírí nī tírí. Ámā Mbájá BĒBĒ àrà ìgí klémé ádá yākā. ¹³ Srámā í 'déé, ká gbōgbō ákpā tījī mómó í ngá áyà ìgí

ã kã nèè, ã ndlūsū bī amā dī úgú è 'déé, igí má yāshá nī má'bā ē'dē ã kã, īshíí ká úgú è 'déé, mā ndōkō srāmā yāngā kã nèè, mā ndōtō dēmbē jūjū igí. Ká ádá è níí, gōsī'dí ūngú è 'déé, mā yēbē ádá gālā mápá ká yómó mómó Mésírī kã nèè, ã'bā gōkō igí ā'dá.

¹⁴ È kã nī ájā è 'déé, igí má ndīñí ádá èyí, ōgbó ká kōtō ílí igí gī 'déé, kã ndōjō nī gālōgā kã, īshíí má ndālā góvó úgú kōbó kélē úgú èyí bī amā Mbájá *BĒBĒ* arā igí mótó ílí ríní nī gī ká úgú tírí, ká ádá gēné gūrū arā mā. ¹⁵ Īshíí níí, móshó kpà'bākā è 'déé, ó'bó kázá ē'dē ní kã mótó ílí sálā lēmbē rōmó 'bī'bī. Ká kpéé ájā è kã nèè, méné ó'bó nī gī mēshé ílí mómó í ngá áyā igí gī, ká ádá tá ndákpā è 'déé, kã ndōshó ūngú è 'déé, ó'bó kã ē'dē ōtō ílí ètē sálā lēmbē rōmó 'bī'bī yāngā kã nèè, Īzrāyélē nī gī ã ndōgō ètē èshé kōkō arā èpē igí. ¹⁶ Ká kpéé ájā è kã nèè, mlóvō, ká ádá è níí, mlóyó Mbájá ē'dē, īshíí bēdē lóvō è kã nèè, ā'dá ká dī sálā lēmbē rōmó 'bī'bī è kã. Má'bā gālā nētē amā nè ká igí ájā āsh gī ā'dá, īshíí nèè, málā tá nētē gālā nōshó nī ká ádá è níí, ndákpá nī tírí ōshó ūngú. È ngā nī ūngú è tírí 'déé, igí má ndālā nī kã.

¹⁷ Málā kōbó kélē úgú Góvó úgú Gūjū Kpà'bākā † ká ádá è ngá nī ájā è 'déé, ménge yómó mómó í ngá áyā igí, ōgbó ká ulú arā igí níí, mrígí mēshé ílí mómó Mésírī kã. Ātāsh yāā, málā kōbó kélē úgú ètē ájā yāngā mótó ílí ríní nī gī ká úgú tírí. ¹⁸ Ká kpéé shéshé è kã nèè, móshó kpà'bākā è 'déé, ó'bó kázá ē'dē ní kã, mōcō lāgá gōshó èyí mēshé ká lílí úgú è ngá kpú lēmbē sōsō 'bī'bī nī, tígí ká lílí úgú è ngá gūfū 'bālā īshíí lēmbē 'bālā 'bī'bī è kã. ¹⁹ Ká sálā lēmbē rōmó 'bī'bī è kã nèè, ó'bó ā'bā gā'dá ā'bā ílí mómó í ngá áyā igí ā'dá. Īshíí tá ndákpā è 'déé, kã ndōshó ūngú è 'déé, ó'bó kã ē'dē ã kã nèè, Īzrāyélē nī gī ã ndōgō ètē èshé kōkō arā èpē igí, kpíí 'déé ètē ndákpā āsh nī jūjū gādā, wālā ulú arā nī èshē ká Īzrāyélē yā. ²⁰ Má'bā gōshó ūngú è 'déé, ó'bó kã ē'dē kã ā'dá, āpá dī úgú è 'déé, má yāshá má'bā ē'dē ã kã, īshíí nèè, níí móshó kpà'bākā è 'déé, ó'bó kázá ē'dē ní kã."

²¹ Īshíí èshē biyí èyí nèè, Mōzē ōjō ādā kprāshā ndákpá ká Īzrāyélē nī gī, īshíí lēmē bī igí ā'dā, "Mánjā, īshíí níí mrójó wáwá bī yómó mómó í ngá áyā igí, īshíí níí, mrótó lítí ndīñí Góvó úgú gātā Srāmā nī. ²² Méné glōngō kōwó slúgú īshíí níí, múdū mápá ílí kù'bú srāmā nī, īshíí biyí èyí níí, músú gēsē srāmā nī mápá jūjū ākpā tījī nī gī, ācā ōgbó ká klétē èyí gī, īshíí níí má'bā grígí mēshé ílí kóló í ngá áyā igí mápá gēsē úgú ā'dá, tígí ká bēdē gērē úgú è ká kííkōnjó nī. ²³ Ká úgú è 'déé, Mbájá *BĒBĒ* arā āgá kã ndōtō ká njónjō nī ōtō ílí mómó Mésírī, ká ádá gūfū rónbó kōtō ngāngá nī ōtō ílí mómó nī gī tírí ã kã nèè, ã ndōkō dī úgú è 'déé, igí mātā srāmā nī mápá ē'dē ã kã, īshíí ã yūkū āñā ílí

† Góvó úgú Gūjū Kpà'bākā: Mbájá ālā Īzrāyélē nī gī níí, rótó srāmā mō'dó nī gī īshíí srāmā ndīñí nī gī, ká ádá è níí, srāmā yāngā èshē glōsī'dí ūngú áyā igí. Īgí grótó srāmā yāngā gī kã nèè, ká ádá è 'déé, kã ndūfū Yézū Krístō gālōgā āpá ká krōshō nī áyā Lítí ndīñí ká Mbájá kã. Gā'bālā srāmā arā Yézū ngā nèè, ã ndīñí tījī īshíí āpá ká glōsī'dí ūngú ká ndákpā è 'déé, kiyí kápá áyā nī tírí ã kã. Ró'dó wārāgā Úgú Létè 12:17-28; Márkō 14:12; Lúkā 22:7; Jónō 1:29-35; 1 Kōrēntíyā 5:7; 1 Pītārā 1:19.

mómó í ngá áyā igí 'dī. Īshíí grōnō í ngá áyā nī 'déé, kã yēné írī dōjō āpá ká ndákpá nī kã nèè, ã ndēmbē dōtō jūjū mómó í ngá áyā igí, īshíí ã yūfū rónbó kōtō ngāngá í ngá áyā igí 'dī.

²⁴ Málā ūngú nī mápá ōgō gónjō ádá í yākā, ká gālā kōbó kélē úgú Gātā Srāmā nī mótó ílí ríní nī gī ká úgú tírí, ká kōtō ílí igí gī. ²⁵ Ká lōwó è 'déé, igí kúkū mánjā mánjā ílí jūjū būbū í 'déé, Mbájá *BĒBĒ* arā āgá kã ndēné bī igí áyā ádá è 'déé, ètē kōshō igí ká ádá èyí ã kã kíshí yāā, músú íñí igí mápá ká ètē gālā góvó úgú kōbó kélē úgú í yāngā. ²⁶ Īshíí 'déé, kōtō í ngá áyā igí gī kújū igí kiyí nèè, 'Dūrū è 'déé, igí má yālā kōbó kélē úgú yāngā ká ádá ngā yā? ²⁷ Mlémē bī igí miyí nèè, 'È ngā nī úgú gālā kōbó kélē úgú Ájā Gātā Srāmā ká Mbájá *BĒBĒ* arā āgā, ká úgú è 'déé, ètē kōtō jūjū mómó ká Īzrāyélē nī gī kápá mómó Mésírī, īshíí kōjō kōlō mómó è ngá āgā, ká úgú è 'déé, kūfū rónbó kōtō ngāngá ká Mésírī nī gī kã." Īshíí biyí èyí nèè, ndákpá nī úsú lūngū èpē igí, īshíí lōyó Mbájá. ²⁸ Īzrāyélē nī gī, ōjō ālā ūngú āpá dā'bā ádá ká Mōzē īshíí Ārúnū tá jéé áyā ádá è 'déé, Mbájá *BĒBĒ* arā igí klēmē bī igí ã kã.

²⁹ Īshíí ká gūtú úgú nī nèè, Mbájá *BĒBĒ* arā āgá ōjō ūfū rónbó kōtō ngāngá ká yómó mómó Mésírī nī tírí èshē ē'dē, ōcō lāgá èyí èshē ká rónbó gēsē újū ká góvó ngérē nī 'déé, ètē kã ílí mbātā ngérē nī kã, tígí ká rónbó kōtō ngāngá ká ndákpā è tírí 'déé, igí ká ílí síjīnī nī kã. Īshíí ōjō ūfū rónbó ngāngá nūlú è ngá yómó mómó Mésírī nī tírí èshē ē'dē tánē. ³⁰ Ká ètē njónjō āsh nèè, góvó ngérē nī, īshíí shēngē è 'déé, ká yālā nētē nī kápá ūmbū arā nī kã, ká slāgā ndákpā è tírí 'déé, igí ká mómó Mésírī kã nèè, èndē gōrō gōsī'dí nōnō ātā. Īshíí ká úgú āsh nèè, mómó è 'déé, írī kōyō kēshē ē'dē kápá mómó Mésírī nèè, āzá ní.

Īzrāyélē nī gī ã létē èshé mómó Mésírī

³¹ Ká njónjō nī nèè, góvó ngérē nī ādā Mōzē, īshíí Ārúnū īshíí lēmē bī igí ā'dā, "Ménge ndákpá í ngá áyā igí Īzrāyélē nī gī mēshé ílí mómó í ngá amā, níí má'bā āgá mā'dá kīnārā āgā, mánjā mánjā níí, mlóyó Mbájá *BĒBĒ* arā igí tá áyā è 'déé, má yēbē ádá èyí ã kã.

³² Ménge nūlú í ngá áyā igí īshíí níí, mrígí mánjā. Īshíí níí, mrájā ākpā igí bī Mbájá ká ádá arā mā, níí ūpú amā."

³³ Yómó Mésírī nī lōmbó Īzrāyélē nī gī níí rīgí gēyē, ká ádá è níí, ā'bā mómó nī ā'dá, ká ádá 'déé, ālā ātāsh 'dī yāā, èpē igí ã ndílí nē tírí. ³⁴ Ātāsh yāā, Īzrāyélē nī gī ōjō èngē glū'bū gīnī è 'déé, kújū ó'bó nī kápá ē'dē 'dī ã kã, īshíí ōjō lākpā ká tēndē, īshíí izí āpá plāngā ó'dō èpē igí, īshíí ōjō āñā. ³⁵ Īzrāyélē nī gī ōjō ālā tá áyā ádá è 'déé, Mōzē klēmē bī èpē igí ã kã. Īshíí ōjō āñā ká klōpō yómó 'báká mómó èpē igí yómó Mésírī nī gī níí, èngē bī èpē igí fídā, īshíí dá'bā, īshíí tēndē. ³⁶ Mbájá *BĒBĒ* arā āgá ālā yómó Mésírī nī níí, ālā lōmó bī Īzrāyélē nī gī, ātāsh yāā, èngē ūngú è tírí 'déé, igí ká yēbē ádá èyí ã kã bī igí. Īshíí ká ètē gbōlō í yāngā nèè, Īzrāyélē nī gī èngē èyē ká yómó Mésírī nī gī ká úgú è 'déé, klétē kēshé áyā igí ã kã.

³⁷ Ẫrāyélè nī gī ānjá ká löwó nī èshé mbèrè Rāmsísí ṭí gí ká mbèrè Sākótó. Ndákpá è 'déé, kǎnjá ká löwó nī kǎ nèè, jūjū ṭí sálá lèmbè 'bālā gūfū sálá álíffí (600,000) ṅgāngá è 'déé, kǎ'dá dī glówó nī ká lāgá èpè ṭí, ṭshíí nèè, lūkpú nī ká kótó nī nèè, rō'dō jūjū mēngá ṭí 'dī. ³⁸ Gélé slāgā ndákpá è ānjá ká ṅgá ṭí, ògbó ká gélé jūjū nūlú. ³⁹ Ṭshíí glū'bū gīnī è 'déé, kéné kèshé mómó Mésírī kǎ nèè, òjó ālā kpá'bākā è'dē. Glū'bū gīnī nī nèè, ó'bó āzā è'dē ní, ká ádá ká úgú è 'déé, kōgó ṭí kèshé mómó Mésírī kǎ nèè, úgú āzā áyá ṭí, ká ádá gǎlā nōshó āpá ká ádá ärä èpè ṭí ní. ⁴⁰ Tāgā úgú è 'déé, Ẫrāyélè nī gī, kǎ'dá dī gāshá nī kǎ'bā mómó Mésírī è'dē ā kǎ nèè, āshá ṭí ṭí sósó gūfū sálá lèmbè gūfū 'bālā lèmbè kpú (430) ríní. ⁴¹ Ṭshíí ká biyí è 'déé, Ẫrāyélè nī gī kǎshá sósó gūfū sálá lèmbè gūfū 'bālā lèmbè kpú (430) ríní kǎ'bā mómó Mésírī ṭshíí ā kǎ nèè, úlú ärä ndákpá ká Mbájá BĒBĒ ärä ägá òjó lètè wānjá èshé yó ká ètè dōṅbó ríní āsh ṭshíí. ⁴² Ká ádá Mbájá BĒBĒ ärä ägá ā'dá dī gēgbē áyá ṭí ká ètè nǰónjó āsh níí, èpè èngē ṭí èshé mómó Mésírī ātāsh yāā, Ẫrāyélè nī gī ātá yīnī ádá nǰónjó è 'déé, Mbájá kǎ'dá dī gēgbē áyá èpè ṭí è'dē kǎ, ṭshíí ä yèné gūrū BĒBĒ ärä ägá òtó ṭí ríní gī ká úgú tírí, ṭí ká kótó ṭí èpè ṭí.

Gónjó ádá āpá ká ádá Ájā Gātā Srāmā

⁴³ Mbájá BĒBĒ ärä ägá lèmé bi Mōzè ṭshíí Ārúnū ā'dā, "È kǎ nī ádá āpá ká ádá gónjó ádá Ájā Gātā Srāmā nī. Bédé jūjū gādā è ā'bā göshó nī ā'dá. ⁴⁴ Tá méndé è 'déé, mǒvó ètè ā kǎ, ká ndōshó nī ká biyí è 'déé, mrótó ṅbētè í ṅgá áyá nī míshí yā, ⁴⁵ Ṭshíí ndákpá è 'déé, kǒjó kǎ'dá kǎ'bā áyá ṭí jájá, ṭshíí ndákpá è 'déé, kǎ yālā nètè nī bi ṭí ká nākā nī kǎ nèè, má'bā gǎ'bā ṭí níí, òshó ũṅgú èshé ká nōshó yāngā ā'dá. ⁴⁶ Móshó nōshó nī tírí mǎpá tá ṭí mómó nī, ṭshíí níí má'bā gènè ātá nī méshé ṭí mómó nī mǎpá gēsé úgú ā'dá. Ṭshíí má'bā gríkí bédé kpōkpó è méshé è'dē ā'dá. ⁴⁷ Ṭshíí āngá Ẫrāyélè nī gī tírí, dī gǎlā kǒbó kélè ètè góvó úgú āsh. ⁴⁸ Ṭshíí tá jūjū gādā è 'déé, kǎ yēbē ádá gǎlā nōshó Ájā Gātā Srāmā ká Mbájá BĒBĒ ärä ägá ā'bā mómó í ṅgá áyá nè kǎ nèè, ṅgāngá ṭshíí kótó ṅgāngá è 'déé, kǎ ṭí mómó í ṅgá áyá nī kǎ nèè, rótó ṅbētè í ṅgá áyá ṭí kpéé ṭshíí 'dé, ṭshíí níí, úgú è ä ndāsá ṭí āpá ká Ẫrāyélè nī gī, ṭshíí tá ndákpá è 'déé, krótó ṅbētè í ṅgá áyá nī 'dī kǎ nèè, ā'bā göshó ũṅgú èshé è'dē ā'dá. ⁴⁹ Tá ètè gǎ'bālā gónjó ádá yāngā kǎ nèè, ä ndōngó yómó è 'déé, úlú ärä ṭí nī Ẫrāyélè, ṭshíí yómó è 'déé, ṭí kǎzā Ẫrāyélè ní kǎ." ⁵⁰ Ṭshíí Ẫrāyélè nī gī tírí òjó ālā ũṅgú nī tá áyá è 'déé, Mbájá BĒBĒ ärä ṭí klēmè bi Mōzè ṭshíí Ārúnū ā kǎ. ⁵¹ Ṭshíí tá ká ètè ájā āsh nèè, Mbájá BĒBĒ ärä ägá òjó èngē Ẫrāyélè nī gī èshé ṭí mómó Mésírī ká úlú ärä ṭí gī tírí.

Gübū rónbó kótó ṅgāngá bi Mbájá

13 Ṭshíí Mbájá BĒBĒ ärä ägá lèmé bi Mōzè ā'dā, ² "Ṭshíí rónbó kótó ṅgāngá Ẫrāyélè nī gī tírí 'déé,

kótó ṭí mómó nī kǎ bi ámä, ògbó ká rónbó kótó ṅgāngá nūlú nī gī níí, ā'dá āpá ká ũṅgú ámä." ³ Ṭshíí biyí èyí nèè, Mōzè lèmé bi ndákpá nī ā'dā, "Míní ádá ájā yākā mótó ṭí ríní nī ká úgú tírí, ètè nī ájā è 'déé, mlètè méshé ṭí mómó Mésírī méshé ṭí áshá méndé nī ā kǎ, ká ádá Mbájá BĒBĒ ärä ägá èngē ṭí èshé yó òtó ògō gónjó ónjó í ṅgá áyá nè. Má'bā göshó ũṅgú è 'déé, ó'bó kǎ è'dē ā kǎ ā'dá. ⁴ Ká ádá kájā āpá ṭí shéshé Ābībī † nèè, ètè nī shéshé è 'déé, mlètè méshé mómó Mésírī è'dē ā kǎ. ⁵ Ká löwó è 'déé, Mbájá BĒBĒ ärä ägá kǎ ndēngē ṭí dānjā āpá dǎ'bā mómó ká yómó Kānānā, ṭshíí Ṭtí, ṭshíí Āmōrītā, ṭshíí Ívī, ṭshíí Jēbúsū, ká ádá è kǎsh ní búbū è 'déé, ètè kōshó kōshó ṭí gī ká ádá gènè bi ṭí ā kǎ, ètè búbū yāngā nèè, ṭshéshé nè, ká ádá úyū mbāmbā ṭshíí imí ä lūlū òtó yó, ātāsh yāā, ká úgú tírí òtó ṭí ríní nī nèè, mǎlā góvó úgú kǒbó kélè úgú yāngā mǎpá ṭí ètè shéshé yāngā. ⁶ Ká sálá lèmbè rómó 'bī'bī nèè, má'bā göshó kpá'bākā è 'déé, kǎlā ká ó'bó ní kǎ ā'dá, ṭshíí āpá ṭí ájā è sálá lèmbè rómó è ṅgá nèè, mǎlā góvó kǒbó kélè úgú, ká ádá gènè gūrū ärä Mbájá BĒBĒ ärä ägá. ⁷ Móshó kpá'bākā è 'déé, kǎlā ó'bó kǎpá è'dē 'dī kǎ, ká ètè sálá lèmbè rómó 'bī'bī āsh. Ndákpá ātā èshé kōkō ärä ṭí ā'bā göshó ũṅgú è 'déé, ó'bó kǎ è'dē ā kǎ ā'dá. Wālā bédé ũṅgú è 'déé, ó'bó kǎ è'dē ā kǎ, ā'bā gǎ'dá ā'bā mómó í ṅgá áyá ṭí, wālā ā'bā gǎ'dá ā'bā dǎ'bā úgú è 'déé, ṭí má è'dē ā kǎ ā'dá. ⁸ Ká ètè ájā āsh nèè, lèmé bi gēsé újū í ṅgá áyá ṭí íyí, 'Ágá mǎ yālā ũṅgú yākā, ká ádá ṅíní ádá ũṅgú è 'déé, Mbájá BĒBĒ ärä ägá kǎlā bi kóshó ägá gī, ká úgú è 'déé, kēngē ṭí kèshé mómó Mésírī nī kǎ.' ⁹ Ṭshíí gǎlā kǒbó kélè úgú yākā nèè, ä ndā'dá áyá gǎlā rēyē āpá ṭshéshé ṭí, wālā āpá ākpā jūjū ṭí, ká ádá ṅíní ádá è 'déé, Mbájá BĒBĒ ärä ägá kēngē kóshó ṭí gī kèshé mómó Mésírī ká góvó ónjó í ṅgá áyá nè kǎ. Ṭshíí níí, mlémè ádá ká BĒBĒ ärä ägá 'déé, klēmè bi ṭí ā kǎ, bi slāgā ndákpá è. ¹⁰ Ātāsh yāā, āngá áyá ṭí dī gǎlā góvó úgú gǎlā kǒbó kélè úgú, ká úgú tírí òtó ṭí ríní nī mǎpá tá ká ṭí ájā è 'déé, Bēbē ärä ägá kūsū ā kǎ. ¹¹ Ṭshíí biyí è 'déé, Mbájá BĒBĒ ärä ägá kǎ ndēngē ṭí kǒjō āpá dǎ'bā mómó ká yómó Kānānā, ṭshíí kéné ètè úgú yāngā bi ṭí tá áyá è 'déé, ètè kōshó ádá èyí, ṭshíí klōmō ó'dō nè bi ṭí, ṭshíí bi kóshó ṭí gī ṭshíí ā kǎ nèè, ¹² āngá áyá ṭí dī kúbū rónbó kótó ṅgāngá nūlú í ṅgá áyá ṭí 'déé, kǎ ndākā ṭí kǎ'bā ṭí mómó í ṅgá áyá ṭí ā kǎ, bi Mbájá BĒBĒ ärä ägá, ká ádá ṭí nī ũṅgú áyá nī. ¹³ Āngá áyá ṭí dī gövó ó'dō újū ṭí kèshé nī níí, ā'bā grótó ó'dō nī ā'dá, ṭshíí níí, mrótó ó'dō ṭí ndīlīnī āpá biyí èyí, ṭshíí nèè, 'déé mébē ádá gövó ó'dō újū ṭí kèshé nī ká grótó ó'dō ṭí ndīlīnī nī āpá biyí èyí 'dī yāā, āngá áyá ṭí dī gūfū újū ṭí kèshé nī ká gríkí ó'dō nī nè. Ṭshíí āngá áyá ṭí dī gövó ó'dō rónbó shīkī kótó ṅgāngá í ṅgá áyá ṭí tírí. ¹⁴ Ṭshíí gǎlōgā 'déé, gēsé újū í ṅgá áyá ṭí kújū úmū kíyí, 'Ṭshíí ádá yākā ā'dā ṅgā yāā?' Lémè bi ètè íyí, 'Mbájá BĒBĒ ärä ägá ālā góvó ónjó í ṅgá áyá nè, ṭshíí āshá ägá

† Ābībī: Ètè nī kpéé shéshé ká Ībrū nī gī āpá ṭí ríní nī, èshé lōngō shéshé Gāmbá ṭí ká lōngō shéshé Grōkpó.

ëshè ílí áshá méndé í 'déé, mā'dá dī gāshá nī mā'bā ílí èyí māpá mómò Mésírí nī kā. ¹⁵ Ká úgú è 'déé, góvó ngéré nī kālā ndégbè jūjū íshíí 'déé, kānā ká ádá è nīí, èpè kā'bā ágá nīí, māñá mēshé mómò Mésírí 'dī kā nēè, Mbájá BĒBĒ ärä ágá āñā ūfū rónjbó kótó ngāngá è ká yómó Mésírí nī gī tírí èshè è'dē, ācá ōgbó ká rónjbó kótó ngāngá nūlú nī gī tírí ōgbó è'dē. È ngā nī dūrū è 'déé, ágá mā rótó srāmā ärä rónjbó kótó ngāngá nūlú í ngá áyā ágá bī BĒBĒ ärä āgā, ká ádá nīí, mōvó ó'dō rónjbó kótó ngāngá í ngá áyā āgā.' ¹⁶ Íshíí ā ndā'dá áyā rēyè āpá ká lèké igī, íshíí āpá ākpā jūjū igī ká ádá Mbájá BĒBĒ ärä ágá kēngē āgá kēshè ílí mómò Mésírí ká góvó ónjó í ngá áyā nē kā."

Glīsí krōkó

¹⁷ Ká úgú è 'déé, góvó ngéré nī kíyí ká ádá è nīí, ndākpá nī kāñá kāñā íshí ā kā nēè, Mbájá ā'bā igī nīí, òtó ká gbōlō è 'déé, kótó dā'bā mómò ká Fālāstíní nī gī ká 'dī, kpíí 'déé, gbōlō yāngā kōlō 'dī kā. Ká ádá Mbájá ā'dā, "'Déé, slāgā ndākpá íjī lílí āpá áyā igī yāā, ā ndípī gīñí ádá í ngá áyā èpè igī, íshíí ā ndlūwū tówó 'vére dōjō āpá mómò Mésírí.'" ¹⁸ Ātāsh yāā, Mbájá ūwū ākpā ndākpá nīí, òtó ká gbōlō è 'déé, kótó ílí bēre nī 'déé, kā yāñjā āñā āpá ká góvó Gīngī Ūyū nī kā. Ká löwó è 'déé, Ízrāyélē nī gī kāñá kēshé mómò Mésírí kā nēè, èngē nēñé lílí í ngá áyā èpè igī kánjā nī, ká ádá glātā kójó ärä èpè igī gī è'dē.

¹⁹ Mōzè èngē kpōkpō ärä Jōzéfè, ká ádá ká löwó è 'déé, Jōzéfè kā yīlí nī kā nēè, ōshō ākpā nē bī Ízrāyélē nī gī nīí, lō'bō Mbájá āpá ó'dō èpè igī āpá ká ádá gēngē kpōkpō ärä nē, íshíí ā'dā, "Mbájá ā ndōjō ká ádá gāshá igī, íshíí dú 'déé, èté kālā kākāsh kishí yāā, méngē kpōkpō ärä mā mēshé dī úgú ā."

²⁰ Ízrāyélē nī gī āñā èshé úgú è Sākótó, íshíí òjō ā'dá ā'bā úgú è Étāmā āpá ākpā bēre nī. ²¹ Ká gómó ájā 'déé, ā yāñjā nī yāā, Mbájá BĒBĒ ärä igī ā yāñjā āpá dī mūmū igī áyā glīsí krōkó ndírí āñā örō, ká ádá glūsū īyí gbōlō nī bī igī. Íshíí ká njónjō nī yāā, èté ā yāñjā āpá dī mūmū igī, áyā glīsí krōkó ndírí āñā örō, íshíí ā yāñjā āyā ōshō. Ātāsh kā nēè, ā yā'bā igī nīí, ā löwó ká gómó ájā, íshíí ká njónjō nī tánē. ²² Íshíí èté glīsí krōkó yāngā nēè, kpíí ká gómó ájā, wālā ká njónjō yāā, āñā jéé èshè gbōgbō ärä Ízrāyélē nī gī 'dī. Èté ká úgú tírí ā yū'bu ā'bā dī mūmū igī áyā jónjō glīsí krōkó ndírí āñā örō, íshíí ká njónjō nī yāā, ōvó áyā gāná ōshō āpá dī mūmū igī, íshíí ā rēké ōgō èyí.

Gīshí góvó ūyū āpá āgā

14 Íshíí Mbájá BĒBĒ ärä ágá lēmè bī Mōzè ā'dā, ² "Lēmè bī Ízrāyélē nī gī nīí, lūwū āñjā ā'dá 'báká āpá úgú è Pī-Árīyōtō 'déé, ká kōkō bēdé úgú è dírí èyí Mījdóló íshíí góvó ūyū nī kā, íshíí èté úgú yāngā 'báká āpá dā'bā bēdé úgú è dírí èyí Bālā-Zēfónō, íshíí 'báká āpá gbōgbō góvó ūyū nī. ³ Ká ádá góvó ngéré nī ā ndīñjā ā'dā, Ízrāyélē nī gī nēè, ílí jūjū igī rónó íshí, íshíí bēdé è'dē nēè, bēre nī ōgbó igī íshí, íshíí átā löwó dīngī nī dōtó ílí úgú nī." ⁴ Íshíí mā ndālā jūjū góvó

ngéré nī nīí, ègbè tá tówó, íshíí ā ndīñjā ádá gōgō ōgō igī nīí, èpè rúkú igī. Íshíí nēè, mā ndōjō gīgī mótó ílí nī, èté íshíí ndākpá í ngá áyā nī tírí, íshíí yómó Mésírí nī gī tírí ā ndōkō dāná nī nēè, dú ámā nī Mbájá BĒBĒ ärä igī." Íshíí Ízrāyélē nī gī ōgō ádá ká Mbájá, íshíí āñjā ā'dá ā'bā dī úgú í 'déé, èté klēmè āpá ká ádá èyí bī igī ā kā.

⁵ Íshíí ká löwó è 'déé, góvó ngéré ká Mésírí nī kōgō ā'dā, Ízrāyélē nī gī klūlū kishí ā kā nēè, góvó ngéré nī ká shēngē è 'déé, ká ūmbū ärä nī kā, ipī jūjū èpè igī, íshíí ā'dā, "Ūngú í 'déé, mālā kā nēè, ōzō 'dī, mā'bā Ízrāyélē nī gī āñjā ká ádá ngā? Íshíí igī tówó ā yā'dá méndé í ngá áyā ágá 'dī." ⁶ Ātāsh yāā, góvó ngéré nī lēmè bī yómó gāmbá lílí í ngá áyā nē 'déé, mrótó nī gī ká yè'dē kūdū í ngá áyā igī ā kā, nīí ā'dá kánjā nī, íshíí òjō āñjā ká ngá igī. ⁷ Èngē sālā lēmè bī 'bālā gūfū sālā (600) èshè ká glōzō kūdū í 'déé, mrótó nī ká yè'dē nī kā, íshíí ā ílí igī tírí nēè, yómó grēkpé èyí gī, ká kprāshā yómó gāmbá lílí nī, ācá ōgbó ká kūdū è ngá yómó Mésírí nī gī tírí nīí, ōgō ōgō Ízrāyélē nī gī è'dē. ⁸ Mbájá BĒBĒ ärä ágá ālā góvó ngéré ká yómó Mésírí nī nīí, jūjū nī ègbè góvó, íshíí lēmè bī ndākpá í ngá áyā nē nīí, ōgō ōgō Ízrāyélē nī gī, íshíí ká löwó āsh nēè, Ízrāyélē nī gī ā yāñjā nī ká nbēlé, íshíí jūjū igī ā örō. ⁹ Íshíí yómó gāmbá lílí ká Mésírí nī gī tírí, ācá ōgbó ká yómó gāmbá lílí ká góvó ngéré nī 'déé, mrótó nī gī ká yè'dē kūdū í ngá áyā igī ā kā, òjō ōgō ōgō Ízrāyélē nī gī, ká ádá è nīí, èpè igī rúkú igī āpá dī è 'déé, igī ká è'dē āpá gbōgbō góvó ūyū āpá dā'bā úgú è Pī-Árīyōtō 'déé, 'báká kápá Bālā-Zēfónō ā kā.

¹⁰ Ká löwó è 'déé, góvó ngéré nī, íshíí yómó lílí í ngá áyā nē klījī 'báká kápá ká Ízrāyélē nī gī kishí ā kā nēè, Ízrāyélē nī gī ōkō igī íshí. Íshíí mbāwā òjō ūkū āpá ílí igī góvó, íshíí èndē gōró nī bī Mbájá BĒBĒ ärä èpè igī nīí, āshā èpè igī. ¹¹ Íshíí Ízrāyélē nī gī lēmè klōwō āpá ká Mōzè ā'dā, "Ūgú è 'déé, ká Mésírí kā nēè, āsá ká ádá è nīí, í'dī ágá āpá è'dē 'dī 'déé, kēngē ágá kójó āpá ílí bēre yākā nīí, kí'dī ágá kápá è'dē ā kā? Dūrū è 'déé, kēngē ágá kēshé Mésírí kā nēè, ká ádá ngā? ¹² Ká úgú è 'déé, ágá mā mómò Mésírí kā nēè, mlēmè bī úmū mīyí nēè, 'Á'bā gōngō ärä î āpá áyā ágá ā'dá, á'bā ágá nīí, mālā nēté bī yómó Mésírí nī.' Íshíí bījā ā ndā'dá gōzō nī nīí, mā'dá tá ká gālā nēté nī bī yómó Mésírí nī òtō ká è 'déé, ágá mā ndōjō dīlí nī mā'bā ílí bēre yākā jájá kā."

¹³ Íshíí Mōzè ipī bī ndākpá nī ā'dā, "Mā'bā gēté mbāwā ā'dá, mrúkú shēshé lēpē igī gónjō nī, íshíí má ndōkō gbōlō è 'déé, Mbájá BĒBĒ ärä ágá ká ndāshā igī kájā è'dē ā kā. Yómó Mésírí nī 'déé, má yōkō igī kájā ká nēè, má yōkō igī tówó 'dī. ¹⁴ Ká ádá Mbájá BĒBĒ ärä ágá ā ndīgī āpá ōgō igī, íshíí ā ndlātā ká ádá ärä igī, má'dá gbīgbi ātā, má'bā gālā bēdé ūngú è ā'dá."

¹⁵ Íshíí Mbájá BĒBĒ ärä ágá òjō lēmè bī Mōzè ā'dā, "Á yāsá kōwó ká dírí mā, ká ádá è nīí, māshā igī ká ádá ngā? Lēmè bī Ízrāyélē nī gī nīí, āñjā gólō ká löwó í ngá áyā èpè igī. ¹⁶ Íshíí nīí, í'vī kōlō í ngá áyā íshíí nīí, ódō āpá jūjū góvó ūyū nī, ká ádá è nīí, góvó ūyū nī òñó ärä nē nīí, Ízrāyélē nī gī òtō kōkō èyí, òtō jūjū gánjā bībū nī. ¹⁷ Íshíí mā ndālā shēshé lēpē yómó Mésírí nī nīí,

á'dá ndégbè nî ká ádá è níí, rēkē ōgō igī, īshíí ndákpá í ngá áamá à ndójó dī grēbē áamá, wēdē ōtō ōgō ūngú è 'déé, mā ndālā mǎpá ká yōmó Mésírī nī, īshíí mǎpá ká góvó ngéré nī, īshíí mǎpá ká yōmó gǎmbá lílī nī, īshíí mǎpá ká kūdū í 'déé, mrótō nī gī ká yē'dē nī kā, ōgbó ká yōmó gǎmbá lílī 'déé, ká yīnī kǎpá jūjū mrótō nī gī kā. ¹⁸ īshíí ká úgú è 'déé, mā ndīgí mótō ílī góvó ngéré nī, ká yōmó gǎmbá lílī í ngá áyá nī, īshíí ká kūdū è 'déé, mrótō nī gī ká yē'dē nī kā mīshí ā kā nēè, yōmó Mésírī nī à ndókō dānā nī nēè, dú áamá nī Mbájá *BĒBĒ* ärä ä igī."

¹⁹ īshíí grōnō ká Mbájá è 'déé, ká'dá dī gū'bu āpá dī mūmū Īzrāyélē nī gī kā nēè, āñā ēshē dī mūmū igī, īshíí ōjō á'dá ā'bā ōgō igī. īshíí góvó glīsi krōkó í 'déé, ká yāñjā gólō āpá dī mūmū Īzrāyélē nī gī kā nēè, ōjō lūwū tówó āpá gólō, ²⁰ īshíí ōjō á'dá āpá kōkō ärä Īzrāyélē nī gī, īshíí yōmó Mésírī nī. īshíí ká njónjō nī yāā, ètē krōkó yāngā ālā úgú nī gīlī nī bī yōmó Mésírī nī, īshíí ōjō 'báká āpá gbōgbō ärä Īzrāyélē nī gī 'dī, īshíí ètē krōkó yāngā ā rājā úgú nī bī Īzrāyélē nī gī ká njónjō nī.

²¹ īshíí Mōzē ōjō ōdō lēké nē āpá jūjū góvó ūyū nī, īshíí Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá ōjō ālā gāñjā yāyā ēshē dī gīgī ájā, ōjō āpá jūjū góvó ūyū nī, īshíí gāñjā yāyā nī á'dá dī gītī ká ètē njónjō āsh tírí, īshíí ōñó kōkō ūyū nī rōmó īgī āpá ká búbū nī, īshíí búbū nī ōjō āñā, ²² īshíí Īzrāyélē nī gī ōjō ōtō kōkō ūyū nī, īshíí gātá ūyū nī āñā āpá dī lēké lógó igī, īshíí āpá dī lēké lāsā igī, īshíí löwó ōtō jūjū gāñā búbū nī āpá ägā.

²³ īshíí yōmó gǎmbá lílī ká Mésírī nī gī, īshíí è ngá góvó ngéré nī 'déé, mrótō nī gī ká yē'dē kūdū í ngá áyá igī, ácá ōgbó ká ndákpá è 'déé, kinī kǎpá jūjū mrótō nī gī kā nēè, á'dá tá ká gōgō ōgō Īzrāyélē nī gī n̄bēké āpá ílī kārā góvó ūyū nī. ²⁴ Ká úgú è jūjū gāgā úgú nī kōjō dó'bo 'dī nēè, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá ōkō āñā āpá búbū, ōtō ōgō glīsi krōkó í 'déé, ká rājā úgú nī bī Īzrāyélē nī gī kā, ōkō āpá ká yōmó gǎmbá lílī ká Mésírī nī gī, īshíí ōjō rōnó ílī jūjū igī. ²⁵ īshíí ōjō ālā lāgá kūdū í 'déé, mrótō nī gī ká yē'dē nī kā, níí, lāngā āpá ílī krīdī, īshíí löwó í ngá áyá igī ōjō lāñā góvó. Átāsh kā nēè, Mésírī nī gī lēmē ádá āpá kōkō ärä èpē igī á'dā, "Mā'bā Īzrāyélē nī gī á'dá, ká ádá mōkō nēè, Mbájá *BĒBĒ* ärä igī ā lātā ká ádá ärä igī nē."

²⁶ Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá lēmē bī Mōzē á'dā, "Ódō lēké í āpá mūmū ūyū nī, ká ádá è níí, ūyū nī lūwū āpá ká Mésírī nī gī, īshíí āpá ká kūdū í 'déé, mrótō nī gī ká yē'dē nī kā, īshíí āpá ká ndákpá í 'déé, kinī kǎpá jūjū mrótō nī gī kā." ²⁷ Mōzē ōjō ōdō lēké nē āpá mūmū ūyū nī, īshíí āpá ká gērē úgú nī nēè, ūyū nī ōjō lūwū 'vére āpá dī ärä nē tówó. īshíí Mésírī nī gī èbē gbōlō ká ádá glūlū ēshē ílī gēlē ūyū nī, īshíí nēè, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá lūdū igī tówó āpá ílī ūyū nī. ²⁸ Ūyū nī ōjō ūlū tówó āpá gólō, īshíí ōjō ōtō jūjū Mésírī nī gī, ká kūdū í ngá áyá igī 'déé, mrótō nī gī ká yē'dē nī kā, ōgbó ká ndákpá è 'déé, kinī kǎpá jūjū mrótō nī gī kā, ōgbó ká yōmó gǎmbá lílī ká góvó ngéré nī 'déé, ká yōgō ōgō Īzrāyélē nī gī, ká ádá gūfū igī ā kā, īshíí ūyū nī ōjō lūdū dārā igī tírí ēshē è'dē. īshíí 'bālā ndákpá ātā āshā ēshē kōkō ärä igī 'dī.

²⁹ īshíí nēè, Īzrāyélē nī gī, löwó ōtō kōkō ūyū nī, īshíí gātá ūyū nī āñā āpá dī lēké lāsā igī, īshíí āñā āpá dī lēké lógó igī, īshíí ōtō jūjū gāñā búbū nī. ³⁰ īshíí è ngá nī gbōlō è 'déé, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá kāshā Īzrāyélē nī gī kēshē ílī lēké Mésírī nī gī ká ètē ájā āsh kā. īshíí Īzrāyélē nī gī ōkō írī ärä Mésírī nī gī ōtō ākpā ūyū nī.

³¹ īshíí ká löwó è 'déé, Īzrāyélē nī gī kōkō góvó ōnjó ká Mbájá *BĒBĒ* ärä èpē igī kírī Mésírī nī gī, ká ádá ärä èpē igī īshíí ā kā nēè, Īzrāyélē nī gī, ōjō ālā mbāwā ärä Bēbé ärä èpē igī góvó, īshíí iyí āpá ká ádá ká Mōzē bōrō í ngá áyá nī, īshíí ōjō à löyó Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā.

Gīshī rīngí ká Mōzē īshíí Mīrámā

15 īshíí biyí è 'déé, Mbájá krūshū Mésírī nī gī āpá ílī góvó ūyū nī īshíí ā kā nēè, Mōzē īshíí Īzrāyélē nī gī īshíí rīngí bī Mbájá *BĒBĒ* ärä èpē igī á'dā, "Ágá mā ndīshī rīngí bī *BĒBĒ* ärä ägā, ká ádá è 'déé, kígí ōtō ílī kójó ärä nē gī tāmá gōzō ātā kā.

Mrótō nī gī, ōgbó ká yōmó è 'déé, kinī kǎpá jūjū igī ā kā,

ká ádá è 'déé, kēngē igī tírí, īshíí 'déé, krōsó igī kǎpá ílī góvó ūyū nī kā.

² *BĒBĒ* ärä ägá ètē nī ōnjó í ngá áyá ägā, īshíí è ngā nī dūrū è 'déé, ägá mīshí rīngí nī bī ètē ā kā, ká ádá ètē káshā ägā.

Ètē nī Mbájá ärä ägā, īshíí mā ndrēbé ètē,

Ètē nī Mbájá ärä kōshó ägā, īshíí mā ndēné gūrū ärä nī.

³ *BĒBĒ* ärä ägá ètē nī bēbé glātā lílī,

dírí nī Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā.

⁴ Kūdū í 'déé, mrótō nī gī ká yē'dē igī, ká yōmó è 'déé, ká lātā kójó ärä èpē igī ká góvó ngéré nī kā nēè, *BĒBĒ* ärä ägá rōsó igī āpá ílī góvó Gīngī Ūyū nī.

Ácá ōgbó ká glōzō kprāshā shēngē yōmó gǎmbá lílī ká góvó ngéré nī.

īshíí ōjō lūdū āpá ílī góvó Gīngī Ūyū nī.

⁵ Ūyū nī ōjō ūkū igī,

īshíí ōjō lūsú āñā ūmbū ūyū nī, áyā āñbā.

⁶ Ká ádá lēké lāsā î yāā, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā.

Ōnjó è 'déé, ká è'dē ká ōgō ōtō rōtō īshíí,

ká ádá lēké lāsā î yāā Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá

rīkí ōnjó ká kójó ärä î gī ēshē è'dē īshíí.

⁷ Ōtō ōgō ōnjó í ngá áyá î 'déé, kōnjó kōtō krōtō īshíí ā kā nēè,

ígí ōtō ílī kójó ärä î gī 'déé, igī tírí kǎnā ádá í ngá áyá î ká íshíí,

īshíí ndégbè ó'dō í ngá áyá î 'déé, kāyā gānā mēmē ōshō nī kā nēè,

ākā igī ēshē è'dē īshíí, áyā ūngú è 'déé, igī nī klāñbá ózō nī kā.

⁸ īshíí yūwū ndégbè ó'dō è 'déé, kēshē ílī ūñū î kā nēè,

ōñó ílī ūyū nī īshíí,

ālā ūyū nī érútú āñā örō áyā mbļōkō,

īshíí gīlī ūmbū ūyū nī nēè, ōjō á'dá ndégbè nī áyā gāñā búbū.

⁹ Kójó ärä î gī, à lēmē ádá ká n̄bēlē,

'Ágá mā ndögó ògò ìgì,
 ʔshíí ágá mā ndrùkù ìgì.
 ʔshíí biyí èyí nèè, ágá mā ndòṅó nènè dārà ìgì,
 māpá kòkò àrà àgà,
 ʔshíí mā ndòshó nènè dārà ìgì,
 ʔshíí èshè biyí è ṅgà kā nèè,
 ágá mā ndíshí kprāshā sèpè í ṅgá áyà àgà,
 ʔshíí ágá mā ndūfū ìgì ká ʔlèké àgà.'
 10 ʔshíí nèè, yūwú í ṅgá áyà ʔ àlā ùyū nì
 òjò ùkù ìgì,
 kójó àrà ʔ gī à lūsù àpá ʔlì góvó ùyū nì,
 tá àyà gūrù rōwò 'déé,
 kélé kápá ʔlì góvó ùyū.
 11 'Bí ká'dá àyà úmù kèshè kòkò àrà mbájá nì gī,
 Yāà Mbájá BÈBÈ àrà àgà?
 'Bí káyá úmù,
 bēbē ónjó, ʔshíí gòzò ndàkpā,
 ʔshíí 'déé ká yènè gūrù àrà ʔ kā,
 'déé úmù bēbē gāḷā kī'dí nì gī ká?
 12 'Déé ódò ʔlèké ʔsā ʔ,
 àpá ká kójó àrà ʔ gī ʔshíí yāà,
 búbū nì ʔdí ìgì ʔshíí.
 13 Ndàkpá è 'déé, káshá ìgì kishí à kā nèè,
 ásá ìgì ànjā dī gòzò klā'dá í ṅgá áyà ʔ,
 ká ádá è 'déé, gāḷā ádá àrà ìgì à kā,
 14 Gēlè yómó jūjū mómò à ndögó ádá èyí,
 ʔshíí mbāwā à ndūkū àpá ʔlì ìgì,
 ʔshíí Fālāstīnī nì gī à ndrāyā ká mbāwā.
 15 Ngèrè gī ká yómó Èdómò mbāwā à ndūkū àpá ʔlì
 ìgì,
 ʔshíí kprāshā ndàkpá ká yómó Mōwá'bā mbāwā à
 ndūkū ʔlì ìgì,
 ʔshíí yómó Kānānā nèè, dī è kāṅgá áyà ìgì ká, à ndòyó
 í nè,
 16 njrāṅbā ʔshíí mbāwā à ndūkū àpá ʔlì ìgì.
 ʔshíí à ndā'dá àyá, àṅbā èshè ká ónjó è 'déé,
 ká ʔlèké ʔ kā,
 ʔgí ká úgú è 'déé, ká ndāsá ndàkpá í ṅgá áyà ʔ
 òtò gbògbò àrà ìgì ká yāà, Mbájá BÈBÈ àrà àgà.
 17 Á ndā'bā ndàkpá í ṅgá áyà ʔ nì à'dá,
 à'bā jūjū àṅbā í 'déé, kishí ká ádá àrà ìgì à kā,
 àpá dī úgú è 'déé, kó'bó Mómò í ṅgá áyà ʔ
 ká'bā è'dè à kā yāà, Mbájá BÈBÈ àrà àgà,
 ògbó ká Mómò dī glōyó úmù.
 18 Mbájá BÈBÈ àrà àgá á ndāḷā ṅgèrè áyà ʔ
 kpòrò à yānjā nì."

Ríngí ká Mírámā

19 Ká úgú è 'déé, mrótò ká góvó ṅgèrè nì, ʔshíí kùdù
 nì gī ògbó ká yómó gāmbá līlì í ṅgá áyà nì 'déé, kinī
 kápá jūjū mrótò nì gī ká ndlūdū kápá ʔlì góvó ùyū nì
 kishí à kā nèè, Mbájá BÈBÈ àrà àgá àḷā ùyū nì nìí, èlè
 òtò jūjū ìgì. ʔshíí nèè, ʔzrāyélè nì gī lówó è ṅgá èpè ìgì
 òtò jūjū gānjá búbū í 'déé, ká ʔlì kārā góvó ùyū nì ká.
 20 ʔshíí èshè biyí è ṅgà nèè, Mírámā 'déé, ètè nì lúmù
 Ārúnū, ʔshíí èndé bēbē gēnjē ádá nì ká nèè, èné gēsè
 ʔnjí áyà nè, ʔshíí slāgā lūkpú è èṅgè ʔnjí è ṅgá èpè ìgì,

ʔshíí à rēkè ògò nì, ʔshíí à yārā rē'bé. 21 Mírámā òjò ʔshíí
 ríngí bī ìgì à'dā,
 "Míshí ríngí ká grèbè Mbájá BÈBÈ àrà àgà,
 ká ádá è 'déé, kīgí òtò ʔlì kójó àrà nè gī tāmá gòzò
 àtā ká,
 rōsó mrótò nì gī, ògbó ká yómó gīnī àpá jūjū ìgì tírì
 àpá ʔlì góvó ùyū nì."

Dánā ùyū

22 ʔshíí èshè biyí èyí nèè, Mòzè òjò èṅgè ʔzrāyélè nì gī,
 èshè dī góvó Gīngī ùyū nì, ʔshíí òjò ànjā ànjā ʔlì bédé
 bērè dírí èyí Shūrā. Á'dá dī glówó nì ká tótò 'bí'bí òtò ʔlì
 bērè nì, ʔshíí bā òkò ùyū 'dī. 23 ʔshíí ká úgú è 'déé, krāyá
 kápá bédé úgú è dírí èyí Mārāhā 'déé, ùyū ká yò ká
 nèè, dī gómò ùyū nì àjā ìgì ʔshíí, ká ádá ùyū nì nèè, ànā
 òtò rótò ʔshíí. ʔshíí è ṅgà nì dūrū è 'déé kāsá kápá ká
 úgú yāṅgā nì Mārāhā ká. 24 Àtāsh yāà, ndàkpá nì òcò
 lāgá glèndè nì àpá ká Mòzè à'dā, "Ágá mā ndómò
 ṅgā?"

25 ʔshíí Mòzè òjò rājā àkpā nè bī Mbájá BÈBÈ àrà àgà,
 ʔshíí Bēbē àrà àgá òjò lūsū bédé grótò kpìkpì è bī ètè.
 ʔshíí Mòzè òjò èlè àpá ʔlì ùyū nì, ʔshíí ùyū nì òjò ʔpì àrà
 nè àpá ká kélè ùyū.

ʔshíí àpá dī úgú àsh ká nèè, Mbájá èné gónjò ádá í
 ṅgá áyà nè bī ìgì, ʔshíí òdò ìgì ògbó è'dè. 26 ʔshíí èshè
 biyí èyí nèè, lēmè bī ìgì à'dā, "Ámā nì Mbájá BÈBÈ àrà
 ìgì, ʔshíí mā rājā nōwò mēshé áyà ìgì. ʔshíí 'déé, ìgì má
 yāḷā ùṅgú nì glātá nì mápá dā'bā gónjò ádá í ṅgá ámā,
 ʔshíí àpá ká ùṅgú è 'déé, mródò ìgì mápá è'dè ká míshí
 yāà, mā rótò ádá mápá áyà ìgì 'dī, ká gāḷā nōwò àyá è
 'déé, málā mápá ká yómó Mésírī nì ká 'dī."

27 ʔshíí èshè biyí èyí nèè, ʔzrāyélè nì gī òjò àpá ká
 bédé úgú è dírí èyí Élímī, àpá dī úgú è 'déé, kpú lēmbè
 rómó tíí ùyū shóró ká è'dè à kā, ʔshíí gūfū tótò lēmbè
 kpú kpìkpì lígí nì gī ká yò ká. ʔshíí òjò àḷā mómò tēndè í
 ṅgá áyà èpè ìgì à'bā 'báká gbògbò ùyū nì.

Nòshó èshè mùmù òrò

16 ʔshíí ʔzrāyélè nì gī ànjā èshé Élímī, ʔshíí ànjā ànjā
 ká bédé bērè dírí èyí Síní 'déé, ètè ká kòkò úgú è
 Élímī, ʔshíí góvó Àṅbā Sínā ká. È ṅgà nèè, ká biyí kpú
 lēmbè sālā 'bí'bí àpá ʔlì bédé shéshé è, ká úgú è 'déé,
 ʔzrāyélè nì gī klètè kèshé mómò Mésírī ʔshíí ká. 2 Àpá ʔlì
 bērè nì yò nèè, ʔzrāyélè nì gī òcò lāgá glèndè nì àpá ká
 Mòzè ʔshíí Ārúnū. 3 ʔzrāyélè nì gī lēmè bī ìgì à'dā, "Bijā
 gòzò nì nèè, Mbájá BÈBÈ àrà àgá ùfū àgá à'bā mómò
 Mésírī, ká úgú è 'déé, mā'dá dī gāshá nì mā'bā yò ká,
 ká ádá àpá yò nèè, ágá mā yòshó gēsè kpà'bākā, ʔshíí
 àtā è 'déé, gògò gòshó èyí kāṅgá áyà àgá ká. ʔshíí nèè,
 mēṅgè àgá mójó mápá ʔlì bērè í yākā àpá dī úgú è
 'déé, àgá mā ndīlì nè ká gògò mápá è'dè à kā."

4 ʔshíí èshè biyí èyí nèè, Mbájá BÈBÈ àrà àgá lēmè bī
 Mòzè à'dā, "Mā ndāḷā kpà'bākā nìí, rōṅò èshé mùmù
 òrò nì áyà gī'dī njinji ká gómó ájā nì ká úgú tírì, ʔshíí nìí
 ndàkpá nì ànjā òvò nòshó è 'déé, ká ndāsá ìgì àpá tá
 ká ádá ájā 'bālā ká, ká ádá è nìí mókò nèè, kútú dú ìgì
 à ndögó ádá í ṅgá ámā yā. 5 ʔshíí nèè, àpá ká dī sālā

lëmbè 'bälä 'bí'bí è kã yää, ãngá áyà ìgí dī gälä nõshó nī góvó nī, ká ádá è níí, ásä ìgí ìgí ápá ìlī bédé ájá è.”

⁶ Mõzè Ìshíí Árunū lëmè bi Ìzràyéle nī gī tírí à'dä, “Ká lílì úgú è kájã kã nèè, ìgí tírí má ndòkò dãná nī nèè, Mbájá *BÈBÈ* àrà àgà, kishí ìgí keshè ìlī mòmò Mésírí.

⁷ Ká kíìkònjó nī nèè, ìgí má ndòkò dī gòzò ónjó ká Mbájá *BÈBÈ* àrà àgà, ká ádá ògò lëndè í ngá áyà ìgí 'déé, má lëndè nī mápá áyà nè kã Ìshíí, Ìshíí dūrū è 'déé, má lëndè mápá áyà àgá kã nèè, ká ádá ngã? Ágá nī 'bí gí?” ⁸ Ìshíí Mõzè òjò à lëmè ádá nī bi ìgí Kpòrò à yãnjã nī à'dä, “Ìgí má ndòkò dãná nī nèè, Mbájá *BÈBÈ* àrà àgá ká'dá dī gèngè àtá è kã ndásá ìgí ká lílì úgú nī, Ìshíí kpà'bákã ká kíìkònjó nī ká úgú tírí, ká ádá ògò glëmè klòwò í ngá áyà ìgí ápá ká ádá àrà nè kã Ìshíí. Ágá nī 'bí gí? Ìgí bá mázá má lëmè klòwò nī mápá áyà àgá ní, Ìshíí nèè, má lëmè klòwò nī mápá ká Bèbè àrà àgà.”

⁹ Ìshíí biyí èyí nèè, Mõzè òjò lëmè ádá bi Árunū à'dä, “Lëmè bi Ìzràyéle nī gī tírí níí, 'Mlòvò mápá dī mùmù Mbájá *BÈBÈ* àrà àgà, ká ádá ògò glëmè klòwò í ngá áyà ìgí Ìshíí.”

¹⁰ Ká úgú è 'déé, Árunū kã lëmè ádá nī bi Ìzràyéle nī gī tírí kã nèè, ìgí ásä mùmù èpè ìgí ànjá ápá ìlī bère nī, Ìshíí òkò gãná òshò grájã àrà Mbájá *BÈBÈ* àrà àgá ápá ìlī kròkó nī.

¹¹ Mbájá *BÈBÈ* àrà àgá lëmè bi Mõzè à'dä, ¹² “Mögò glëmè klòwò ká Ìzràyéle nī gī mishí. Ìshíí 'bákétã kã nèè, lëmè bi ìgí íyí nèè, 'Ká lílì úgú nī yää, má ndòshó àtá, Ìshíí ká kíìkònjó nī yää, má ndòshó kpà'bákã. Ìshíí èshè biyí è ngá kã nèè, ìgí má ndòkò dãná nī nèè, ámá nī Mbájá *BÈBÈ* àrà ìgí.”

¹³ Ká ètè lílì úgú àsh nèè, gèlé sisi òjò òtò dā'bã úgú è 'déé, ìgí kã è'dè à kã, Ìshíí ká kíìkònjó nī nèè, à'dá è'dè nī ùyū òlò òtò dī úgú í 'déé, ìgí kã è'dè à kã. ¹⁴ Ìshíí ká úgú è 'déé, ùyū òlò nī kòwó Ìshíí à kã nèè, bédé ùngú è áyá grégè kròkó shèshé òjò ùkù mùmù búbù nī. ¹⁵ Ìshíí ká lòwó è 'déé, Ìzràyéle nī gī kòkò àtã ngã kã nèè, ùjū ìlī àrà èpè ìgí òtò kòkò àrà èpè ìgí à'dä, “È kã nī ngã kátã?” Ká ádá ìgí bá òkò ulú ùngú è kátãsh kã èshé sārã 'dī.

Ìshíí Mõzè òjò lëmè bi ìgí à'dä, “È ngã nī kpà'bákã è 'déé, Mbájá *BÈBÈ* àrà àgá kèngè bi ìgí níí, móshó à kã. ¹⁶ È ngã nī ádá è 'déé, Mbájá *BÈBÈ* àrà àgá klëmè à kã à'dä, ‘Ìgí tírí nèè, mívò nõshó nī gòzò áyá è 'déé, kã ndásá ìgí ká ájá 'bälã kã. Dãrà ìgí tírí méngè gèsè kù'bú è 'déé, dírí èyí ómèrè † à kã 'bälã, 'bälã Ìshíí níí, méngè ká nõshó nī níí, mánjã ìlī mòmò tëndè í ngá áyà ìgí è'dè.”

¹⁷ Ìzràyéle nī gī òjò àlã tá áyá è 'déé, klëmè bi èpè ìgí à kã, slägã ndàkpá è òvò nõshó è ngá èpè ìgí góvó nī, Ìshíí slägã ndàkpá è nèè, òvò è ngá èpè ìgí tá 'dí àtã.

¹⁸ Ìshíí ká lòwó è 'déé, kòdó nõshó í ngá áyà ìgí ká gèsè kù'bú í 'déé, dírí èyí ómèrè kã nèè, yómó è 'déé, kòvò nõshó nī góvó nī kã nèè, nõshó è ngá ìgí ásä jūjū ìgí Ìshíí. Ìshíí yómó è 'déé, kòvò è ngá èpè ìgí tá 'dí àtã kã nèè, nõshó è ngá ìgí ásä jūjū ìgí tánè Ìshíí. Ndàkpá nī tírí òvò nõshó è 'déé, klátã ká gèlé jūjū èpè ìgí.

† Ómèrè: Ètè nī kù'bú gòdò ùngú, Ìshíí ètè ùngú áyá 'bälã lítírí.

¹⁹ Ìshíí Mõzè òjò lëmè bi ìgí à'dä, “Ndàkpá à'bã gītí nõshó í yākã níí, ìgí ìlī úgú è dümã à'dä.”

²⁰ Slägã ndàkpá è ànã gògò ádá ká Mõzè kã Ìshíí, Ìshíí nèè, ká bédé gèrè úgú è kã nèè, nõshó è 'déé, ìgí kíití à kã nèè, òjò òjò Ìshíí, Ìshíí vóvó àkã à'bã è'dè, Ìshíí ó'dò Mõzè òjò ègbè ápá áyà ìgí.

²¹ Ká úgú tírí ká kíìkònjó nī yää, à yövò nõshó nī tá áyá è 'déé, kã ndásá èpè ìgí tírí à kã, Ìshíí 'déé, ájá nī òmó ápá è'dè Ìshíí yää, sòkpò nõshó í 'déé, ìgí kòvò 'dī kã nèè, à yèpè èshè è'dè nè. ²² Ìshíí ápá ká dī sálã lëmbè 'bälã 'bí'bí è kã yää, Ìzràyéle nī gī òjò òvò nõshó nī góvó nī áyá è 'déé, kã ndásá ìgí tírí òtò ìlī mòmò í ngá ìgí è ngá rómó 'bí'bí, Ìshíí èshè biyí è ngã kã nèè, kprãshã ndàkpá í ngá áyà ìgí òjò lëmè dā'bã ádá í yãngã bi Mõzè. ²³ Ìshíí Mõzè òjò lëmè bi ìgí à'dä, “È kã nī ádá è 'déé, Mbájá *BÈBÈ* àrà àgá klëmè à kã, 'Dümã kã nèè, ètè nī ájá gùsú àrà gòzò ájá yómò Sé'bítí ká Bèbè àrà àgã. Àtãsh yää, múbú nõshó è 'déé, ìgí má yèbè ádá gù'bú èyí à kã, Ìshíí níí mròvò tá ùngú è 'déé, ìgí má yèbè ádá gròvò èyí à kã. Mégbè ká sòkpò ùngú è 'déé, kãngã áyà ìgí à kã, ìgí ìlī úgú è dümã ká kíìkònjó nī.”

²⁴ Àtãsh yää, ìgí ègbè ká nõshó nī ìgí ìlī úgú è dümã tá áyá è 'déé, Mõzè klëmè bi ìgí à kã, Ìshíí bá nõshó nī gī òjò 'dī, Ìshíí vóvó àkã à'bã ìlī èyí tá 'dī. ²⁵ Ìshíí Mõzè òjò lëmè bi ìgí à'dä, “Móshó mészé è'dè kájã. Ká ádá kájã kã nèè, úgú yómò Sé'bítí ká Mbájá *BÈBÈ* àrà àgã. Ìshíí ìgí bá má yòkò bédé nõshó è àtã mápá jūjū búbù nī kájã 'dī. ²⁶ Ápá ìlī sálã lëmbè 'bälã 'bí'bí è kã nèè, mívò nõshó nī è'dè, Ìshíí nèè, ápá ká dī sálã lëmbè rómó 'bí'bí è kã, 'déé ètè nī yómò Sé'bítí nī kã nèè, bédé nõshó è à ndázã yò ká ádá gövò nī ní.”

²⁷ Ìshíí nèè, slägã Ìzràyéle è gī ríí ká ádá gövò gèsè nõshó ká dī sálã lëmbè rómó 'bí'bí è kã, Ìshíí nèè, òkò bédé ùngú è 'dī. ²⁸ Ìshíí Mbájá *BÈBÈ* àrà àgã lëmè bi Mõzè à'dä, “Lëmè bi Ìzràyéle nī gī íyí nèè, ‘Ìgí ká úgú è 'dè, ìgí má ndã'dá ká gãnã gògò yòshò í ngá ámã, òg-bó ká gãnã gälã ùngú nī mápá dā'bã gónjò ádá í ngá ámã, Ìshíí mápá ká ádá è 'déé, mródó ìgí mápá è'dè à kã. ²⁹ Músú mápá ìlī ìnjí ìgí nèè, ámá nī Mbájá *BÈBÈ* àrà ìgí 'déé, mènè yómò Sé'bítí nī bi ìgí à kã. Ìshíí è ngã nī dūrū è 'déé, méngè kpà'bákã è 'déé, kã ndásá ìgí è ká rómó 'bí'bí nī kã, níí ndàkpá nī tírí à'dá à'bã mòmò í ngá áyà èpè ìgí, Ìshíí níí ùsú àrà èpè ìgí ká yómò Sé'bítí nī.” ³⁰ Àtãsh yää, ndàkpá nī òjò ùsú àrà èpè ìgí ká yómò Sé'bítí nī.

³¹ Ìshíí Ìzràyéle nī gī ásä ápá ká ìgí grégè kròkó shèshé yãngã gī nī ménã, ètè jónó nī tá áyá mbú tëndè, Ìshíí kélè èyí tá áyá kélè kpà'bákã ñbävüü 'déé, krònó ètè ká ìmí nī kã. ³² Mõzè òjò lëmè bi ndàkpá nī ìyí nèè, “Mbájá *BÈBÈ* àrà àgã à'dä, ‘Mégbè ká ménã nī, módó ká ómèrè ká dítí èyí rómó, Ìshíí níí músú má'bã à'dá, ká ádá àrà kótó è gälögã 'déé, kã ndójó nī kã níí, òkò kpà'bákã è 'déé, méngè bi ìgí níí, móshó ká úgú è 'déé, méngè ìgí mészé mòmò Mésírí mápá ìlī bère nī kã.”

³³ Àtãsh yää, Mõzè òjò lëmè bi Árunū à'dä, “Èné kãrà Ìshíí níí, ódó ménã nī ápá ìlī èyí ká ómèrè ká dítí èyí

'bälä, ìshíí níí, ánjä úsú á'bä dí úgú è 'déé, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá kã ë'dë ä kã, ká ádá è níí, kótó è gälögã kã öjó níí ökö."

³⁴ Tá äyá è 'déé, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá klēmë bi Mōzè kã nēë, Ārúnū änjä úsú gēsë ménä ä'bä ílí kára, ìshíí änjä úsú ä'bä dí úgú è 'déé, èpè igi kã ndinjí ádá ũngú è 'déé, Mbájá kälä bi èpè igi ä kã. ³⁵ Īzrāyélè nī gī ä'dá dí gōshó ménä nī otó ílí gūfū rōmó ríní, ígí ká úgú è 'déé, kōjó 'báká kápá dā'bā úgú è Kānānā, kápá dí è 'déé, kōjó ká'dá kā'bā ë'dë ä kã.

³⁶ 'Bälä éfä † nēë, ä yēnē kpú ómērē.

Gülū ũyū ēshē ká āñbā

17 Īzrāyélè nī gī āñá ēshē ílí bërē Síní, ìshíí ä'dá dí glōwó nī ēshē ká dí úgú äpá ká bēdé úgú è, tá äyá è 'déé, Mbájá *BĒBĒ* ärä igi klēmë ä kã. Īshíí öjó ä'dá ä'bä bēdé úgú è dírí èyí Rēfidímí ìshíí nēë, ũyū ká ádá gömō nī äzä bi ndäkpá nī ní. ² Ātāsh yāä, Īzrāyélè nī gī öjó lätä lôwó äpá ká Mōzè, ìshíí öjó lēmë bi ètè ä'dä, "Ēbè ũyū öjó ë'dë bi ägá níí, mōmō."

Īshíí Mōzè öjó ipi bi igi ä'dä, "Ígí má lätä lôwó mápá áamá ká ádá ngã? Īshíí má yödó Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá ká ádá ngã?"

³ Īshíí nēë, gōgō ũyū nī òtō ká ndäkpá nī ìshíí, ìshíí öjó ä lēmë klōwō äpá ká Mōzè ä'dä, "Dürū è 'déé, kēngē ägá kēshē mōmō Mésírí, ká kótó í ngá äyá ägá, ögbó ká nūlú í ngá äyá ägá níí, mōjó mīlí ká gōgō ũyū nī, mā'bā dí úgú ä kã nēë, ká ádá ngã?"

⁴ Īshíí ēshē biyí è ngá, Mōzè rājā ākpā nē bi Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá ä'dä, "Mā ndälä äyá 'dē, ká ndäkpá í yākā 'déé, igi klíjī 'báká ká ádá gēlé áamá ká āñbā ìshíí ä kã."

⁵ Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá öjó ipi bi Mōzè ä'dä, "Ānjä góló äpá dí mūmū ndäkpá nī ìshíí níí, éngē kprāshā ndäkpá ká Īzrāyélè nī gī, ìshíí níí, éné kōló í ngá äyá ï è 'déé, kámbá mūmū góvó ũyū 'dē'dē Nílí nī ë'dē kã. ⁶ Īshíí ká úgú è 'déé, má ndrāyá mápá āñbā Hórebā míshí yāä, mā ndä'dá má'bā yō ká ngá igi. Īshíí biyí èyí níí, ámbá āñbā nī ká kōló í ngá äyá ï ìshíí ũyū ä ndülū ēshē ká āñbā nī bi ndäkpá nī níí ömō." Īshíí Mōzè öjó äljā ätāsh, ìshíí kprāshā ndäkpá ká Īzrāyélè nī gī ä'dá dí gōkō ũngú í 'déé, Mōzè kälä kã. ⁷ Īzrāyélè nī gī lēmë klōwō, ìshíí ödó Bēbé ärä èpè igi ká gūjū yūjū ä'dä nēë, "Kútú dú Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá ètè ä gbōgbō ärä ägá?" Ātāsh yāä Mōzè äsá äpá ká dí úgú í yāngā nī Māsāhā †† ìshíí Mērībāhā. ‡

Īzrāyélè nī gī igi otó ílí Āmālékè nī gī

⁸ Yōmó Āmālékè nī gī öjó ijí lílí äpá ká Īzrāyélè nī gī äpá dā'bā úgú è Rēfidímí. ⁹ Ātāsh yāä, Mōzè lēmë bi Jāshwā ä'dä, "Rójó slägā ngāngá ēshē kōkō ärä ägá níí, rigí änjä lätä yōmó Āmālékè. Dūmā kã nēë, mā ndērútú má'bā jūjū rúkú nī, ìshíí mā ndrūkú kōló ká Mbájá má'bā lēké mā."

† Éfä: Ètè nī kù'bu gödó ũngú, ìshíí ètè ä yēnē ũngú äyá kpú ómērē. Īshíí ómērē mēngá ètè tá kù'bu gödó ũngú, ìshíí ètè yēnē ũngú äyá 'bälä lílí. †† Māsāhā: Ká lēmë Ībrū nēë, ílí èyí ä'dä yödó. ‡ Mērībāhā: Ká lēmë Ībrū nēë, ílí èyí ä'dä glēmë klōwō.

¹⁰ Ātāsh yāä, Jāshwā ìshíí ngāngá è 'déé, ètè krōjó igi ká ádá glätä lílí nī kã, änjä ijí lílí äpá ká Āmālékè nī gī, tá äyá è 'déé, Mōzè klēmë kã, ìshíí Mōzè, ìshíí Ārúnū, ìshíí Húrū änjä èrútú ä'bā jūjū rúkú nī. ¹¹ 'Déé, Mōzè ï'ví lēké nē äpá örō yāä, Īzrāyélè nī gī ä yigí otó ílí yōmó Āmālékè nī, ìshíí ká úgú è 'déé, Mōzè úsú lēké nē āñā būbū yāä, yōmó Āmālékè nī ä yigí otó ílí Īzrāyélè nī gī. ¹² Īshíí ká úgú è 'déé, lēké Mōzè kōyō ìshíí ä kã nēë, Ārúnū ìshíí Húrū èné āñbā öjó ë'dë bi ètè níí, ä'dá ä'bā jūjū èyí. Ārúnū ìshíí Húrū öjó ï'ví lēké Mōzè tírí rōmó āñá örō, bēdé ndäkpā è ï'ví lēké lāsā nī ìshíí bēdé ägbē kã nēë, ï'ví è ngá èpè lēké lógó nī, ká ádá è níí lēké nī gī ä'dá ndírí äpá örō, ígí ká lílí úgú nī. ¹³ Ātāsh yāä, Jāshwā ögbó ká ngāngá yōmó glätä lílí í ngá äyá nē nēë, igi otó ílí yōmó Āmālékè nī ká kprāshā sēpè í ngá äyá èpè igi.

¹⁴ Īshíí Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá lēmë bi Mōzè ä'dä, "Rōndó ádá äpá ká ádá è 'déé, Jāshwā ìshíí yōmó gām-bá lílí í ngá äyá nē gī 'déé, kígí kótó ílí yōmó Āmālékè nī kã, ìshíí níí ró'dō bi Jāshwā. Ká ádá mā yēbē ádá grūshū dā'bā ärä úlú ärä Āmālékè nī gī mēshē jūjū būbū nī, ìshíí níí ndäkpá nī ä'bā gīnjí ádá ärä igi tówó ä'dä."

¹⁵ Mōzè öjó ũ'bū árá, ìshíí äsá dírí èyí nī, "Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá kéné ónjó gígí ötō ílí ndäkpá nī bi áamá." ¹⁶ Īshíí Mōzè lēmë ílí ádá nī ä'dä, "Ká ádá è 'déé, mi'ví lēké mā, mápá örō mápá ká mbätä ngéré ká Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá kã nēë, ètè gälögã ä ndlätä kótó ílí Āmālékè nī gī tá tówó kpörō ä yānjā nī."

Jétrō ä rä'bá dí ärä Mōzè

18 Īshíí 'bákétä kã nēë, Jétrō 'déé ètè nī kōjó Mōzè, ìshíí kēshē ká yōmó Mīdyānā ìshíí bēbé grāshā Mbájá nī kã nēë, ögō ádá ũngú è tírí 'déé, Mbájá kälä bi Mōzè, ìshíí bi ndäkpá í ngá äyá nē Īzrāyélè nī gī, äcá ögbó ká gbōlō è 'déé, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá kíshí Īzrāyélè nī gī kēshē ílí mōmō Mésírí nī ë'dē ä kã ìshíí.

² Ká ètè úgú āsh sārā nēë, Mōzè öpó ïyí ömō nē Zībórā änjä bi bēbé nī Jétrō ìshíí bēbé nī öjó ũmú ètè, ³ ká rōmó kótó ngāngá í ngá äyá nī. Bēdé gēsē újū è nēë, dírí nī Gērshómō, ìshíí Mōzè äsá dírí nī ätā ngá ká ádá ä'dä, "Āmä äyá jūjū gādā mápá ílí mōmō ká tēndē ndäkpá." ⁴ Īshíí bēdé ägbē kã nēë, dírí nī Ēlizerē, ká ádá Mōzè äsá dírí yāngā ätā ngá ká ádá ä'dä, "Mbájá è 'déé, bēbé mā gī ká löyó ètè kã nēë, ètè bēbé gāshā ndäkpá, ká ádá āshā áamá ēshē ílí lēké góvó ngéré ká yōmó Mésírí nī ìshíí."

⁵ Īshíí Jétrō kōjó Mōzè, äcá ögbó ká kótó ngāngá ká Mōzè, ìshíí ïyí ömō Mōzè öjó äpá äyá nī äpá ílí bërē nī äpá dí è 'déé, kāshā kā'bā ë'dē 'báká kápá gbōgbō góvó āñbā ká Mbájá kã. ⁶ Īshíí Jétrō öpó yōpó ānjā ë'dē bi ètè ä'dä, "Āmä Jétrō kōjó ï mā yōjō nī mápá äyá ï yō, ká ïyí ömō ï, äcá ögbó ká rōmó kótó ngāngá í ngá äyá ï."

⁷ Ātāsh yāä, Mōzè änjä ìshíí ũmú kōjó nē, ìshíí ũnū jūjū nē äpá dí mūmū nī, ìshíí ösō kálá nī. Īshíí biyí è 'déé, ká ndūjū ärä èpè igi ìshíí ä kã nēë, öjó änjā äpá ílí mōmō tēndē í ká Mōzè. ⁸ Īshíí Mōzè öjó lēmë bi ètè

ádá ũngú è tírí 'déé, Mbájá *BĒBĒ* ärä èpè ìgì kälä kápá ká góvó ñgèrè ká Mésírí nî gī, ká gāshá Īzrāyélè nî gī ká, ácá ògbó ká gēlè lólò í tírí 'déé, kòkò Īzrāyélè nî gī kòtò gbòlò ä ká.

⁹ Īshíí kòbó kélè úgú òjò älä Jétrò góvó, ká löwó è gògò ádá glözò ũngú è tírí 'déé, Mbájá *BĒBĒ* ärä ìgì kälä ká ádá ärä Īzrāyélè nî gī, ká gāshá ìgì èshè ílí lèké Mésírí nî gī ká. ¹⁰ Īshíí Jétrò ä'dä, "Mrébé Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá 'déé, kāshá ìgì kēshè ílí lèké Mésírí nî gī, ká góvó ñgèrè í ngá áyá ìgì ä ká. ¹¹ 'Bákétá mókò maná míshí nēè, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá nēè, ètè ònjó òtò rötó òtò ká slāgā mbájá è gī ká nē, ká ádá ètè áshá Īzrāyélè nî gī, èshè ílí lólò ñbèlè í ká Mésírí nî gī Īshíí." ¹² Īshíí biyí èyí nēè, Jétrò òjò èngè slāgā nēnē gröyò ũngú è ká ádá gīsí nî, Īshíí èngè slāgā nūlú è gī, ká ádá grötó srāmā èyí bi Mbájá. Īshíí Árunú ácá ògbó ká kprāshā ndākpá ká Īzrāyélè nî gī tírí òjò, Īshíí òshó ũngú ká Jétrò ä'bā dī grāshá ũngú nî äpá dī mūmū Mbájá.

¹³ Īshíí ká äjā è kápá ògò è ngā nēè, Mōzè òjò ä'dä ä'bā ílí mbätā ñgèrè nî äyá ñgèrè, ká ádá gòkò äpá ká ádá ká ndākpá nî. Īshíí ndākpá nî èrútú ägā ländá ètè èshè ká kíŋkōnjó ìgì ká lílí úgú. ¹⁴ Īshíí ká löwó è 'déé, kōjò Mōzè kòkò ũngú è tírí 'déé, Mōzè kälä kápá ká ndākpá nî ká nēè, lēmè äpá áyá nî ä'dä, "Ä yälä ũngú nî äpá ká ndākpá nî ätā ká ádá ngā? Älä ärä î kinärä î äpá ká ñgèrè, Īshíí ä'bā ndākpá nî ägā ländá úmü, èshè ká kíŋkōnjó ìgì ká lílí úgú nî ká ádá ngā?"

¹⁵ Īshíí Mōzè òjò ìpì bi ètè ä'dä, "Ndākpá nî òjò äpá ámā, ká ádá gòkò ũngú gāná nî, äpá ká ádá gónjò ádá í 'déé, Mbájá ká yēbē èshè áyá ìgì níí, ìgì kälä ká. ¹⁶ Ká úgú è 'déé, āngá ndākpá ádá ä kòkò ärä ìgì yāā, ä yēnè dójó è'dē bi ámā, Īshíí mā rötó ádá mápá è'dē, ká gōngó kòkò èyí, ádá è 'déé, sóló Īshíí ádá è 'déé, sóló kázá è'dē níí, Īshíí mā lēmè ílí kòkò gónjò ádá ká Mbájá bi ìgì."

¹⁷ Īshíí kōjò Mōzè ìpì ä'dä, "Ūngú í 'déé, ká yälä nî ká nēè, äzá gōzò ũngú níí. ¹⁸ Úmü Īshíí ndākpá è tírí 'déé, kōjò kápá ngá áyá ì ká nēè, ũngú ä ndötó áyá ìgì nē, tāgā ärä ìgì ä yōgō ká gälä nēté yākā 'dī. Ká ádá nēté yākā nēè, ũrū nē úmü kīnärä î ä yälä nēté yākā 'dī.

¹⁹ Īshíí 'bákétā nēè, ägá mbímbí î, mā yēbē ádá glēmè gēsè ádá bi úmü Īshíí 'déé, älä äpá dā'bā ádá í ngá ámā íshí yāā, Mbájá ä ndāná úmü góvó. Īshíí ä ndā'dá bēbē glēmè ádá ká ndākpá nî bi Mbájá. ²⁰ Īshíí níí, lēmè ílí gónjò ádá ká Mbájá bi ndākpá nî níí, ökö äná Īshíí níí, lúsú gōzò gbòlò áshá bi ndākpá níí, äshá è'dē.

²¹ Īshíí níí, rójó ndākpá èshè kòkò ärä ìgì, Īshíí úlú ndākpá è 'déé, ká ndrójó ìgì ä ká nēè, ä'dä ndākpá è 'déé, ká yētè mbāwā ärä Mbájá, Īshíí níí, ä'dä yómó glözò shēshē lépē, Īshíí níí, ä'bā giyí ká ádá gēnē nākā ká ádá grötó ádá äpá ká ndākpá klēzè ä'dä. Īshíí níí, úsú ìgì äpá jūjū glövö kpú ndākpá, Īshíí äpá jūjū gūfū rómó lēmbē kpú ndākpá, Īshíí äpá jūjū gūfū sālā ndākpá, Īshíí äpá jūjū álífi ndākpá. ²² Īshíí ä'bā ìgì níí, ä rötó ádá äpá ká brízí ádá ká ndākpá nî äpá ílí ñbāñā nî, Īshíí kprāshā ádá è ká nēè, ä'bā ìgì níí, ènè òjò äpá dī mūmū î. Ká ádá è ngā ä ndā'bā nēté nî níí, ä'bā gā'dá gūrū nî äpá jūjū î ä'dä, Īshíí dārä ìgì tírí nēè, má dācá

mápá ká gälä nēté nî 'bälä. ²³ Īshíí 'déé, älä ũngú nî ká gbòlò è 'déé, Mbájá ká yēbē ádá è níí, úmü kälä ká íshí yāā, ä ndrúkú shēshē lépē î äpá ká grötó ádá äpá ká glāñā ádá è ká gī, Īshíí ndākpá nî ä ndlüwū äñjā mómó äyā èpè ìgì ká gūjū shēshē lépē, Īshíí klōwō ä ndāzā äyā ìgì níí."

²⁴ Mōzè òjò ògò ádá ká kōjò nē Jétrò, Īshíí älä ũngú nî tá äyā è 'déé, ètè klēmè ä ká. ²⁵ Īshíí òjò rójó ndākpá è 'déé, kpötó gälä nēté kāngá äyā ìgì èshē ká Īzrāyélè nî gī, Īshíí úsú ìgì shēngē äpá jūjū glövö kpú ndākpá, Īshíí äpá jūjū glövö gūfū rómó lēmbē kpú ndākpá, Īshíí äpá jūjū glövö gūfū sālā ndākpá, Īshíí äpá jūjū álífi ndākpá. ²⁶ Īshíí òjò ä'dä äyā yómó grötó ádá äpá ká ndākpá äpá ílí ñbāñā níí. Ä rötó ádá nî äpá ká brízí ádá è ká, Īshíí kprāshā ádá è ká nēè, ä yēnè òjò äpá dī mūmū Mōzè.

²⁷ Īshíí biyí è 'déé, ádá yāngā kōyó Īshíí nēè, Mōzè äñjā äsá kōjò nē Jétrò, Īshíí Jétrò òjò lūwū äñjā mómó í ngá äyā nē.

Īzrāyélè nî gī ä jūjū Äñbā Sínā

19 Äpá ílí tötö shēshē èshē biyí è 'déé, Īzrāyélè nî gī klētē kēshē mómó Mésírí Īshíí ä ká nēè, ká ètè äjā äsh nēè, òjò rāyā äpá ílí bērè 'bákā äpá gbōgbō góvó Äñbā Sínā. ² Ìgì äñjā èshē úgú è Rēfidímī, Īshíí òjò rāyā äpá ílí bērè Sínā, Īshíí Īzrāyélè nî gī òjò älä úgú äpá ká ádá ärä èpè ìgì ä'bā ílí bērè nî 'bákā äpá gbōgbō Äñbā Sínā.

³ Īshíí Mōzè òjò ìnī äpá jūjū góvó äñbā nî ká ádá è níí, èpè ìgì ländá ká Mbájá, Īshíí Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá òjò ädā ètè èshē jūjū äñbā nî yō, Īshíí Mbájá lēmè bi ètè ä'dä, "È ká nî ádá è 'déé, ká ndāñjā dī glēmè bi ndākpá ká Jákō'bō, Īshíí Īzrāyélè nî gī dīyí nēè, ⁴ Ìgì ká ärä ìgì nēè, mókò ũngú è 'déé, mälä mápá mómó Mésírí ká míshí, méngē ìgì mēshē yō mójó mápá ámā äyā klōkpó 'déé, kēngē kòtò í ngá áyā nē kápá äkpá nē ká. ⁵ Īshíí 'bákétā 'déé, mógó ádá í ngá ámā ká shēshē lépē ìgì 'bälä, Īshíí 'déé, míyí ká ádá gälä ũngú nî mápá dā'bā glēmè äkpá í ngá ámā míshí yāā, ìgì má ndā'dá shíkí gónjò ndākpá í ngá ámā, mótó ká sōkpō ndākpá è 'déé, ká jūjū búbū ä ká tírí. Kpíí 'déé, ũngú è ká jūjū búbū nî ká tírí ũngú ámā ká. ⁶ Īshíí má ndā'dá shíkí glözò ndākpá ámā, Īshíí má ndälä nēté bi ámā äyā yómó grāshá Mbájá bi ndākpá. È ká ádá è 'déé, ká ndāñjā dī glēmè bi Īzrāyélè nî gī ká."

⁷ Biyí è 'déé, Mōzè klūwū kēshē yō Īshíí ä ká nēè, äñjā ädā kprāshā ndākpá ká Īzrāyélè nî gī, Īshíí lēmè bi ìgì ádá è tírí 'déé, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá klēmè bi èpè ä ká, ⁸ Īshíí òjò òshō ä'dä, "Ägá mā ndälä ũngú è tírí 'déé, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá klēmè ádá gälä èyí bi ägá ká." Ätāsh yāā, Mōzè äñjā lēmè dā'bā ádá yāngā bi *BĒBĒ* ärä èpè ìgì.

⁹ Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá lēmè bi Mōzè ä'dä, "Mā ndōjò mápá äyā ì mótó ílí glēmè krökó, Īshíí níí, ä'bā ndākpá nî ògò ádá í 'déé, mā ndlēmè bi úmü ä ká, ká ádá è níí, ká úgú tírí shēshē lépē ìgì ä'bā glüzú nî äpá äyā ì ä'dä."

Īshíí biyí èyí nēè, Mōzè òjò rēkē dā'bā ádá í 'déé, ndākpá nî klēmè ä ká bi Mbájá *BĒBĒ* ärä èpè ìgì.

¹⁰ Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá lémè bì Mōzè ä'dä, "Änjä lémè bì ndäkpá nî tówó íyí kájá, ĩshíí dümā nēè, ndäkpá nî lövö ká ádá gümú áamá, ĩshíí ängá áyá igí dī göbö tēndē áyá epē igí grájá nî, ¹¹ ĩshíí äpá ká dī tötö 'bí'bí è ká nēè, ndäkpá nî ä'dá kánjá nî, ká ádá äpá ká dī tötö ájá è ká nēè, áamá Mbájá *BĒBĒ* ärä igí mä ndōjō mápá jūjū góvó Äñbā Sínā, ĩshíí ndäkpá nî tírí ä ndökō áamá ká mümü epē igí. ¹² Älä kró'bó úgú äpá kōkō ärä ndäkpá nî ĩshíí góvó äñbā nî ĩshíí níí, lémè bì ndäkpá nî gónjó nî íyí, 'Ä'bā gätā góvó äñbā nî ká lēké epē igí ä'dá. ĩshíí tá ndäkpā è 'déé, ká ndātā góvó äñbā nî ká nēè, ä ndüfū èté nē èshé è'dē, ¹³ ká gélé èté ká äñbā, äzá ní yää, ä ndè'vé èté ká gè'vé. ĩshíí ndäkpā è 'déé, ká ndüfū èté ká úlú gbōlō yāngā ká nēè, ä'bā gätā gbōgbō nî ká lēké ä'dá. ĩshíí 'déé, ndäkpā, wälā wáwá kátā gbōgbō góvó äñbā ní yää, ä ndüfū èté nē èshé è'dē.' ĩshíí nēè, igí ä ndänjä äpá jūjū äñbā nî tá ká löwó è 'déé, ká ndōgó nōnō gēmè tūlú nî ká."

¹⁴ ĩshíí ká löwó è 'déé, Mōzè klūsú èshé jūjū äñbā nî kápá búbū, äpá ká ndäkpá nî ká nēè, lémè bì igí níí lövö kánjá nî, ká ádá gümú Mbájá, ĩshíí níí öbö tēndē í ngá áyá epē igí. ¹⁵ ĩshíí öjō lémè bì ndäkpá nî ä'dä, "Mráshá ärä igí kánjá nî mápá ká ádá dī tötö ájá nî. Újū ä'bā gindí ká íyí ömö nē ká èté úgú äsh ä'dä."

¹⁶ Äpá dī tötö 'bí'bí nî ká kířkōnjó nî nēè, nōnō grōgbó njinji, ká gāná öshö èyí, ká glēmè krökó, ĩshíí gōró nōnō gēmè tūlú älä ärä epē igí äpá jūjū góvó äñbā nî. ĩshíí ndäkpá è tírí 'déé, ká yō ká nēè, èndē grāyā nî ká mbāwā. ¹⁷ ĩshíí Mōzè öjō ři ä'bā dī mümü ndäkpá nî äñá ká ádá kánjá gökō Mbájá, ĩshíí öjō èrútú ä'bā mbīyí góvó äñbā nî. ¹⁸ ĩshíí góvó Äñbā Sínā nēè, lüngú ká kākā öshö, ká ádá Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá lūsú äpá jūjū äñbā nî äyá öshö. ĩshíí kākā öshö nî ä yūsú èshé jūjū äñbā nî yō äyá kākā öshö frúnū, ĩshíí góvó äñbā nî èndē glámá í nē tírí, ¹⁹ ĩshíí gōró nōnō gēmè tūlú ä yīyí nî. Biyí èyí nēè, Mōzè öjō lémè ádá ĩshíí lémè Mbájá öjō ři äpá ögō èyí äyá nōnō grōgbó njinji.

²⁰ Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá öjō lūsú äpá jūjū góvó Äñbā Sínā, ĩshíí lémè bì Mōzè níí, epē igí ländá äpá jūjū äñbā nî yō. Ätāsh yää, Mōzè öjō ři äñá äpá jūjū äñbā nî.

²¹ Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá öjō lémè bì Mōzè ä'dä, "Änjä äñá búbū äpá ká ndäkpá nî níí, lémè bì igí íyí, ä'bā grindí ärä epē igí, ká ádá göjō gökō áamá ä'dá, ä'dá tá ä'bā lāgá äñbā nî, ká ádá 'déé, ä rindí ärä epē igí ká ádá gökō áamá *BĒBĒ* ärä igí yää, gélé ndäkpá èshé áyá igí ä ndilí ní. ²² Kpíí yómó grāshá Mbájá nî 'déé, ká yōjó cócò 'báká äpá gbōgbō ärä mâ, áamá Mbájá *BĒBĒ* ärä igí ä ká nēè, ängá áyá igí dī grāshá gbōgbō epē igí grájá nî, 'déé, äzá ní yää, áamá *BĒBĒ* ärä igí mä ndiri igí."

²³ Mōzè öjō ři bì Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá ä'dä, "Ndäkpá nî ä yōjó äpá jūjū góvó Äñbā Sínā nî dī. Ká ádá é'dé ägá èshé sārā íyí, 'Ndäkpā ä'bā gliři äpá gbōgbō góvó äñbā nî ä'dä. Ká ádá èté nî gözö äñbā."

²⁴ ĩshíí Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá ři ä'dä, "Lúwü änjä búbū yō níí, mójó ká Ärúnū mápá dī úgú ä. ĩshíí nēè, ndäkpá nî ká yómó grāshá Mbájá nî ä'bā grindí ärä epē igí ká ádá göjō äpá áamá ä'dá, 'déé, äzá ní yää, áamá *BĒBĒ* ärä igí mä ndiri igí tāmá gözö ätä."

²⁵ Biyí èyí nēè, Mōzè äñjä ngá áyá igí äpá búbū yō, ĩshíí lémè ádá è 'déé, Mbájá klēmè bì epē ä ká bì igí.

Kpú gónjó ádá ká Mbájá

20 ĩshíí Mbájá öjō lémè ádá yākā gī bì ĩzrāyélē nî gī ä'dä,

² "Ámä nî Mbájá *BĒBĒ* ärä igí 'déé, ménggē igí méshē mömö Mésiri méshē íři áshá méndé ní ká.

³ Má'bā glöyó slāgā mbájá è gī ä'dá, ĩshíí nēè, mlóyó tá áamá Mbájá.

⁴ Má'bā grāshá slāgā mbájá è gī ká lēké igí níí, övó äyá úlú ũngú è ká mümü örö ä ká, wälā ũngú è ká jūjū búbū ä ká, wälā ũngú è 'déé, ká ũmbū ũyū nî gī ká ä'dá. ⁵ Má'bā gūsú lüngū igí bì slāgā mbájá è gī 'déé, ndäkpá krāshá igí ká lēké epē igí ä ká ä'dá, wälā glöyó igí ä'dá, ká ádá áamá nî Mbájá *BĒBĒ* ärä igí, Mbájá ärä igí, bēbé lüyú mēbē tá ádá è níí, mlóyó tá áamá. ĩshíí ndäkpá è 'déé, kánā ádá í ngá áamá íshí ä ká nēè, mä ndrōtó ádá mápá áyá igí, ĩshíí mä ndrōtó ádá nî äzá mápá tá ká ndäkpá è 'déé, kánā ádá í ngá áamá ká ní, ĩshíí nēè, grōtó ádá í ngá áamá ä ndrāyá äpá ká dī tötö, wälā dī sösö kōtó íři igí yómó è 'déé, kisi áamá ká, ⁶ ĩshíí nēè, 'déé igí málā ádá ärä mâ, ĩshíí 'déé, má yälā ũngú nî mápá dā'bā gónjó ádá í ngá áamá míshí yää, mä ndälā lömó bì yómó mömö í ngá áyá igí, ĩshíí lömó í ngá áamá ä ndrāyá äpá ká dī ářiři äpá íři kōtó íři igí.

⁷ ĩshíí níí, má'bā glö'bō díři *BĒBĒ* ärä igí Mbájá ká klēzē ä'dá. Ká ádá mä ndrōtó ádá mápá ká ndäkpā è 'déé, ká ndlō'bō díři mâ ká klēzē nî ká.

⁸ ĩshíí níí, míñi ádá yómō Sé'bīři nî ká úgú tíří, ká ádá èté nî gözö ájá è 'déé, míshí ká ádá ärä mâ ká.

⁹ Ängá áyá igí dī gälā nētē í ngá áyá igí tíří mótó íři sálā lēmbē 'bälā 'bí'bí nî, ¹⁰ ĩshíí nēè, ká dī sálā lēmbē rómó 'bí'bí è ká nēè, èté nî yómō Sé'bīři, èté nî ájá ká Mbájá *BĒBĒ* ärä igí. ĩshíí ká èté ájá äsh nēè, má'bā gälā nētē mótó íři èyí ä'dá, igí wälā kōtó ngāngá í ngá áyá igí, wälā kōtó lükpú nî, ká ngāngá bōrō nî, ĩshíí lükpú bōrō nî, wälā nülú í ngá áyá igí gī, wälā jūjū gādā í 'déé, ká íři mömö í ngá áyá igí ä ká. ¹¹ Ká ádá ká sálā lēmbē 'bälā 'bí'bí nēè, Mbájá ũbū mümü örö nî, ĩshíí jūjū búbū nî ká ũyū nî gī, ögbó ká ũngú è tíří 'déé, ká íři igí ä ká, ĩshíí nēè, Mbájá öjō ũsú ärä nē, ká dī sálā lēmbē rómó ájá è ká. Ätāsh yää, Mbájá *BĒBĒ* ärä ägá öjō ũpú ájá yómō Sé'bīři nî, ĩshíí öjō äři èté níí, ä'dá äpá ká gözö ájá.

¹² Éné gürü ärä bēbé ĩshíí yāngá î, ká ádá è níí, áshá ká tágā ärä î ä'bā jūjū búbū í 'déé, áamá Mbájá *BĒBĒ* ärä î mä ndēné bì ũmü ä ká.

¹³ Ä'bā güfū íří ä'dá.

¹⁴ Ä'bā gälā örö ä'dá.

¹⁵ Ä'bā giní ũngú ä'dá.

¹⁶ Ä'bā gä'dá dümbú ádá ká glēmè klēzē ká díří ndäkpá ä'dá.

¹⁷ Ä'bā gūsú shēshē lépē î äpá ká ádá mömö ká bēyē î ä'dá. ĩshíí níí, ä'bā gūsú shēshē lépē î äpá ká ádá ři ömö bēyē î ä'dá, wälā äpá ká ádá újū bōrō, wälā èndē bōrō ká bēyē î ä'dá, wälā äpá ká ádá újū mö'dó

áyà nî, wālā ápá ká ádá kēshē áyà nî, wālā ápá ká ádá ũngú è tírí 'déé, kāngá áyà nî ká ā'dá."

¹⁸ Īshíí ká úgú è 'déé, ndākpá nî ká yōgó nōnō ũngú nî áyá grōgbó njīnjī, ká gāná ōshō èyī, ká nōnō gēmē tūlú, ōgbó ká kākā ōshō ká yūsú ēshē jūjū góvó āṅbā nî ká nēē, mbāwā ũkū āpá ílī ìgī góvó. Īshíí ōjō èrútú jāngá, ¹⁹ Īshíí ōjō lēmē bī Mōzē ā'dā, "Lēmē ádá nî bī āgá ká ākpā ĩshíí āgá mā ndōgó nī. Īshíí nēē, á'bā gā'bā Mbájá nī, lēmē ádá nî bī āgá ā'dá, 'déé āzá nī yāā, āgá mā ndīlī nē."

²⁰ Īshíí Mōzē ōjō ĩpī bī ndākpá nî ā'dā, "Má'bā gētē mbāwā ā'dá. Mbájá ōjō ká ádá gōdó ìgī nē, ká ádá è nī, mété mbāwā ārà nē nī, má'bā gālā glōsī'dí ũngú ā'dá."

²¹ Īshíí ndākpá nî èrútú tá jāngá ēshē ká góvó āṅbā nī, ká löwó è 'déé, Mōzē kānjā 'báká kápá dī è 'déé, glēmē krōkó nī glūngú úgú nī ká'bā ē'dē, āpá dī è 'déé, Mbájá ká ē'dē ā ká.

Mbájá è gī 'déé, ndākpá krāshá ìgī ká lēké ĩshíí árá nī gī

²² Īshíí biyí èyí nēē, Mbájá *BĒBĒ* ārà āgá lēmē bī Mōzē ā'dā, "Lēmē bī Īzrāyélē nī gī ádá yākā, 'Īgī ká ārà ìgī

nēē, mókō ká mūmū ìgī míshí, ámā klēmē ádá nī bī ìgī kēshē mūmū örō, ²³ má'bā gālā slāgā mbájá è gī mápá gbōgbō ārà mā ā'dá, má'bā grāshá mbájá è gī mápá ká ádá ārà ìgī méshé ká fídā, wālā dá'bā ā'dá.

²⁴ Mú'bū árá méshé ká būbū bī ámā, ĩshíí nī, mrótó srāmā ká ádá è nī, máshá glōzō nī mótó kōkō ārà ìgī, ĩshíí nī mísí krōyō mápá jūjū èyí bī ámā, áyá ndīlīnjī gī, ĩshíí èné gī, ká mō'dó gī. Īshíí tá úgú è 'déé, mlūsū ká ádá è nī, mlóyó ámā mápá ē'dē míshí yāā, mā ndōjō dī kúpú ìgī mápá ē'dē. ²⁵ Īshíí 'déé, ìgī kú'bū árá méshé ká āṅbā, ká ádá ārà mā yāā, má'bā gēsē āṅbā èyī, ká nēnē gēsē āṅbā ā'dá, ká ádá 'déé, málā ātāsh míshí yāā, árá nī ā lātá ká ádá è nī, mlóyó ámā mápá ē'dē 'dī. ²⁶ Īshíí nī, má'bā gū'bū árá nī glō'dó nī mápá örō nī, ndākpá nī ĩnī ká ádá glōyó ámā āpá örō yō ā'dá, ká ádá 'déé, málā ātāsh míshí yāā, ndākpá è 'déé, ká ndīnī kápá örō yō, ká ádá glōyó ámā ká nēē, ndākpá nī ā ndōkō klākā ārà ìgī nē."

Rútã

Ádá äpá ká ádá wárägã yãkã

Wárägã yãkã nëë, ä lëmë ádá nî äpá ká ádá kùlùbütü ká bédé éndé è dírí nî Rútã, ètè èshè ká yómó mömö Mōwá'bã, kójó ärä İzräyélè nî gí. Slägã ndäkpá è èshé kōkō ärä İzräyélè nî gí lülü èshé mbèrè Bétlēmè, änjã änjã äpá Mōwá'bã, ká ádá góvó gōgō è 'déé, kíjĩ kãpá äyã ìgĩ ä kã. İshíí 'balã èshè kōkō ärä kōtó ngãngá nî òjō ĩjĩ Rútã. İshíí èshè biyí è ngá kã nëë, yómó mömö nî òjō ìlí tírí İshíí, İshíí ä'bã tá yãngá èpè ìgĩ 'déé, dírí nî Nāwúmĩ kã. İshíí ká úgú è 'déé, Nāwúmĩ kíjĩ ádá gipĩ ärä në döjō äpá Bétlēmè ä kã nëë, Rútã İngō jũjũ në, níí èpè ìgĩ lüwü òjō ká Nāwúmĩ, ká ádá İyĩ äpá ká Mbájá ká Nāwúmĩ níí, ä'dá äpá ká Mbájá ärä në İshíí. İshíí kpíí 'déé, ìgĩ kráyá kãpá Bétlēmè İshíí 'déé, bédé ũngú è kázá äyã ìgĩ ní kã nëë, Mbájá älä shèshè lépè bédé gōzō újũ è bēbé éyè dírí nî Bōwázã níí rō'bō Rútã, İshíí níí ègbè ká Nāwúmĩ. İshíí 'balã èshè ká kōtó ìlí kōtó kóshó ká Bōwázã 'déé, ètè nî İtĩ tètè ká Rútã kã nëë, ètè nî góvó ngèrè Dévĩdĩ. Kùlùbütü ká Rútã yãkã nëë, ìlí éyĩ ä'dã Mbájá ä ndĩyĩ äpá ká ndäkpá è tírí 'déé, ìgĩ ká jũjũ bũbũ ä kã, İshíí ä ndüwü glözö ũngú bi ìgĩ, ká ádá è 'déé, kíyĩ äpá ká ádá í ngá äyã në kishí ä kã, İshíí ä ndä'dá äpá ká ndäkpá äyã nî.

Ngásá ĩrĩ

1 Sārã ngètã ká úgú è yómó grótó ádá † nî gĩ kã'dá shēngē kãpá mömö İzräyélè nî kã nëë, gōgō ĩjĩ ká úgú nî, İshíí bédé újũ è èshè ká yómó mbèrè Bétlēmè 'déé, kã dã'bã úgú è Jüdèyã kã, ètè İshíí İyĩ òmō në, İshíí rōmó kōtó ngãngá í ngá äyã në änjã änjã ká ádá gāshá gāã ä'bã bédé úgú è dírí éyĩ Mōwá'bã. ² İshíí újũ yãngá nëë, dírí nî Ālmélèkè èné İyĩ òmō në Nāwúmĩ †† äcá ògbó ká rōmó kōtó ngãngá í ngá äyã në Mälónō, İshíí Kílónō, ìgĩ èshé ká dã'bã úlú ärä yómó Èfrátã 'déé, ká mbèrè Bétlēmè ä kã. İshíí òjō létè änjã äshá gāã ä'bã mömö Mōwá'bã.

³ Ká löwó è 'déé, kãpá yō kã nëë, ĩrĩ òjō èné Ālmélèkè, İshíí ä'bã Nāwúmĩ ká rōmó kōtó ngãngá í ngá äyã në. ⁴ Kōtó ngãngá nî òjō rō'bō lükpú èshé Mōwá'bã yō, ìgĩ kōtó lükpú yãngá gĩ nëë, Örpã İshíí Rútã. Ká löwó è kälã ũngú äyã kpú ríní kã'bã yō kishí nëë, ⁵ Mälónō İshíí Kílónō òjō ìlí äpá ògō bēbé èpè ìgĩ İshíí. Biyí éyĩ nëë, Nāwúmĩ òjō ä'dá kínärã në biyĩ ĩrĩ bēbé òmō në, İshíí rōmó kōtó í ngãngá ngá äyã në.

Nāwúmĩ ä yipĩ ärä në änjã Bétlēmè ká Rútã

⁶ Nāwúmĩ ätã Mōwá'bã yō İshíí ògō ä'dã, Mbájá BÈBÈ ärä ìgĩ † äná ndäkpá ngá äyã në İshíí, üfũ nõshó gōzō ätã. Ätãsh yää, Nāwúmĩ änjã räshá löwó ká rōmó lükpú

† Yómó grótó ádá: İgĩ yómó grótó ádá yãkã nëë, ìgĩ äzã äyã yómó grótó ádá è kájã kã ní, İshíí nëë, ìgĩ nî ndäkpá è 'déé, kã lätã ká ádá ärä İzräyélè nî gĩ kã. †† Nāwúmĩ: Ká lëmè İbrũ nëë, ìlí éyĩ ä'dã gúyú ũngú. ‡ Mbájá BÈBÈ ärä ìgĩ: Yáwè nî dírí Mbájá ká lëmè İbrũ. İshíí ägã Gbâyã gĩ nëë, mã yädã Yáwè mãpá ká Mbájá BÈBÈ ärä ägã.

biyĩ kōtó ngãngá í ngá äyã në, ká ádá klüwü gänjã Bétlēmè yō. ⁷ Ètè İshíí lükpú biyĩ kōtó ngãngá ngá äyã në, änjã èshé dĩ úgú è 'déé, kã'dá dĩ gāshá nî kã'bã è'dè ä kã, İshíí òjō ĩjĩ İyĩ gbōlō è 'déé, kãnjã mömö Jüdèyã kã.

⁸ Nāwúmĩ òjō lëmè bi ìgĩ ä'dã, “Yää Rútã İshíí Örpã mípĩ ärä ìgĩ mánjã mömö ká yãngá ìgĩ gĩ. Mã yōwō méshè ká Mbájá BÈBÈ ärä mã níí, älä lömó äyã në bi ìgĩ tá äyã è mãlã bi rōmó ìgĩ gĩ 'déé, kilí kèshé äyã ìgĩ ä kã, ògbó ká lömó è 'déé, mãlã bi ämã kã. ⁹ Mã yōwō méshè ká Mbájá BÈBÈ ärä mã níí, üwü glözö ngãngá bi dārã ìgĩ tírí rōmó ä kã.”

İshíí òjō ü'bũ sásá äpá İlèké ìgĩ, İshíí èndè gōró ká gōró lëmè èpè ìgĩ, ¹⁰ İshíí ä'dã, “Bã 'dĩ, ägã mã ndänjã tá ká ngá úmü mãnjã mömö ká lömó î gĩ.”

¹¹ İshíí nëë, Nāwúmĩ ĩpĩ ä'dã, “Mípĩ ärä ìgĩ mánjã mömö yää kōtó lükpú ämã. Mã ndänjã 'dè ká ngá ìgĩ, ká gĩjĩ è ngá ìgĩ nëë, mã ndäkã ránjã slägã kōtó ngãngá è në níí ĩjĩ ìgĩ? ¹² Mípĩ ärä ìgĩ mánjã mömö yää, kōtó lükpú ämã, ká ádá mrógō mishií, İshíí úgú äzã ämã ká ádá gĩjĩ bédé újũ è tówó ní. Kpíí 'déé, bédé újũ è ĩjĩ ämã kájã, İshíí mãkã slägã kōtó ngãngá è ká ngá ètè yää, ¹³ mã ndãmã ìgĩ ìgĩ ká úgú è kã ndänjã nî kã? Slägã ngãngá è ä yijĩ ìgĩ 'dĩ? Bã 'dĩ yää kōtó ämã. Ètè ádá yãngá öwō ämã ötō ká è ngá ìgĩ İshíí. Ká ádá Mbájá BÈBÈ ärä mã, İshíí İlèké në èshè mã İshíí.”

¹⁴ İshíí òjō èndè gōró äpá ká ádá yãkã tá tówó. İshíí Örpã òjō üjũ Nāwúmĩ İshíí ä'dã, á'dá è'dè gōzō. İshíí Rútã è ngá èpè länã ä'bã tá ògō Nāwúmĩ.

¹⁵ Nāwúmĩ ä'dã, “Ökō 'dé, bëyè î ä yipĩ ärä në, änjã ká lömó në gĩ ká mbájá ärä në gĩ nëë, mánjã ká ngá ètè.”

¹⁶ Ìshíí nēē, Rútã ã'dã, "Á'bã grindí áamá níí má'bã úmü, wälã mípí ärä mã méshē ögö î ã'dã. Ágá mã ndänjä ká ngá úmü mãnjã dē ká yänjä ë'dē ã kã ìshíí, mã ndäshã ká ngá úmü mã'bã tá dī úgú 'bälã. Ndäkpã í ngá áyã ã ã ndã'dã ndäkpã áamá, ìshíí Mbájã ärä î ã ndã'dã Mbájã ärä áamá. ¹⁷ Mã ndííí má'bã tá dē 'déé, ká ndííí ká'bã ë'dē ã kã, ìshíí ä ndí'dí áamá ä'bã tá gbögbö ärä î. Tá ìrí ká ndöjö kökö ärä ägá ká ngá úmü. Ká ádá Mbájã BÈBÈ ärä ägá ä ndrötó ádá äpã áamá 'déé, mãnjã méshē áyã ã míshí yã." ¹⁸ Ká löwó è Nāwúmí kökö Rútã klöngö jüjü nē ká ádá è níí ëpē ìgí känjä ká ngá ëpē ìshí ã kã nēē, ä'bã grindí ètē ä'dã ìshí.

¹⁹ Ìshíí öjö löwó yöō ìshíí, úgú è räyã äpã Bétlēmē. Ká löwó è kãpã ìíí mbērē níí kã nēē, ndäkpã níí tírí änjã ká gökō äpã áyã ìgí, ìshíí äkpã lükpü níí öjö üjü áamá kpóó ätã, ìshíí ä'dã, "Dú è kã tãmã Nāwúmí kákã?"

²⁰ Nāwúmí lēmē bí ìgí ä'dã, "Má'bã gädã Nāwúmí mápã áamá tówó ä'dã, mãdã mápã áamá níí Mārã, † ká ádá Mbájã 'déé, Könjö kötö ká üngú níí gí tírí ìshí ã kã, kälã áshã í ngá áamá níí, ä'dã dánã níí ätã ngã. ²¹ Mãnjã méshē dī úgú ä ká yömó mömó í ngá áamá, ìshíí nēē, Mbájã BÈBÈ ärä ägá lüwü áamá öjö ë'dē kínärã mã. Ätãsh yää, mã ndädã Nāwúmí mápã áamá ká ádá ngã? 'Déé Mbájã BÈBÈ ärä ägá 'déé, Könjö kötö ká üngú níí gí tírí ìshí ã kã, kípí ögö nē kãpã áamá ìshíí 'déé, küwü glímí dã'bã bí áamá ìshí ã kã?"

²² Ätãsh yää, Nāwúmí lüwü änjã Bétlēmē ká Rútã 'déé, kēshē ká yömó Möwã'bã níí kã. Räyã yö ká úgú è 'déé, ndäkpã níí kã yöcö lägã grötó shëyírí níí kã.

Rútã ländã ká Bōwázã

2 Ä'dã ë'dē bēdē újü è ëshē dã'bã ögö Älmélékē römó Nāwúmí dírí níí Bōwázã. Ètē níí bēbē éyē ìshíí ndäkpã níí tírí ä yögö ádá áyã níí.

² Ká bēdē äjã è nēē, Rútã lēmē bí Nāwúmí ä'dã, "Á'bã áamá níí mãnjã mēbē biyí shëyírí 'dī. Mónö bēdē ndäkpã è ä ndökö änjã mümü mã ìshíí ä ndã'bã áamá níí, mēbē biyí shëyírí mótö ìíí glãwã í ngá áyã nē."

Nāwúmí öjö lēmē bí ètē ä'dã, "Änjã yää Rútã." ³ Ìshíí Rútã öjö änjã ìshíí èndē gēbē biyí shëyírí níí ötö öngö ärä yömó grötó éyí. Ká ndökö ärä nē nēē, ëpē ä ìíí glãwã ká Bōwázã 'déé, ètē kēshē ká dã'bã úlú ärä Älmélékē ä kã.

⁴ Tá gãã ätã ëshē biyí è ngã nēē, Bōwázã öjö ëshē Bétlēmē, ìshíí üjü yömó nētē níí ä'dã, "Mbájã BÈBÈ ärä ägã äná ìgí."

Ìshíí öjö ipí äpã ögö éyí bí ètē ä'dã, "Mbájã BÈBÈ ärä ägã äná mēngã úmü tánē."

⁵ Bōwázã öjö üjü üjü í 'déé, ká yökö kãpã ögö yömó gälã nētē í ngá áyã nē kã ä'dã, "È kã gēsē èndē è 'dē kákãsh?"

⁶ Ìshíí bēbē gökō äpã ögö yömó nētē níí ipí äpã ögö éyí bí ètē ä'dã, "È ngã níí gēsē èndē í 'déé, Nāwúmí kēné ètē kēshē mömó Möwã'bã kã. ⁷ Öjö ìshíí lēmē bí áamá ä'dã, mãlã lömó áamá níí mã'bã ëpē níí ëpē èbē biyí shëyírí níí ötö öngö ärä yömó grötó éyí. Ökö 'déé, känjä känjä ìíí glãwã níí yö 'déé, kã'dã dī gälã nētē níí

† Mārã: Ííí éyí ä'dã dánã üngü.

ëshē njírí ká nēē kílíkönjö ìgí 'bákétã kã. Ìshíí nēē, üsü ärä nē tá gãã ätã, äpã ümbü lííí níí."

⁸ Ätãsh yää Bōwázã lēmē bí Rútã ä'dã, "Ágã mbímbí î gözö äpã ká ádá í ngá áamá yää ìííí áamá, ä'bã gänjä gēbē biyí shëyírí änjã ìíí glãwã ká bēdē ndäkpã è ä'dã, mã'dã tá dī úgú ä ká kötö lükpü yömó gälã nētē tē'bé í ngá áamá. ⁹ Á'bã gēbē biyí shëyírí níí ötö dī è 'déé, ngänngã níí kã rötö shëyírí níí kötö ë'dē ä kã ä'dã, ìshíí nēē, èbē biyí éyí ötö öngö ärä kötö lükpü níí. Mlēmē bí ngänngã níí níí, ä'bã gätã gbögbö î ä'dã. Ìshíí 'déé, gögö üyü kälã úmü yää, änjã níí ömó üyü í 'déé, ngänngã níí kágã kã'bã ìíí kärã níí gí kã."

¹⁰ Rútã öjö üsü lüngü nē ä'bã dī mümü Bōwázã, ìshíí lēmē bí ètē ä'dã, "È kã áamá jájã jüjü gädã nēē, ä ndökö änjã mümü mã ätã ká ádá ngã?"

¹¹ Bōwázã ipí ä'dã, "Üngü í 'déé, kälã bí Nāwúmí ká biyí ìríí bēbē ömó î 'déé, kã'bã bēbē î ká yänngã î, äcã ögbö ká dē kãkã úmü kã'bã ë'dē ä kã ä'dã, ìshíí 'déé, köjö níí mãshã ká ndäkpã è 'déé, mãshã ká ngá ìgí ká äjã 'bälã 'dī kã nēē, lēmē ádá éyí tírí bí áamá ìshíí. ¹² Mã yöwö lömó méshē ká Mbájã BÈBÈ ärä ägã, Mbájã ärä Ízräyélē níí gí 'déé, köjö äpã ümbü ärä níí 'bákétã kã níí, ègbē áyã ã, ìshíí níí övö ádá glözö üngü í 'déé, kälã bí ìgí ä kã bí úmü."

¹³ Rútã ä'dã, "È kã ä ndökö änjã mümü mã kpörö änjã gölö yää, gövö újü níí? Ká ádá älä shëshē lépē mã rísi ìshíí, ìshíí lēmē ádá níí bí áamá ká gözö gböjö, kpíí 'déé, bã mãzã 'bälã méshē ká kötö lükpü böörö í 'déé, ká yälã nētē níí bí úmü níí kã."

¹⁴ Ká löwó è úgú göshö üngü níí köjö ìshíí nēē, Bōwázã lēmē bí ètē ä'dã, "Öjö kö'dã níí, éné gēsē kpã'bákã í yäkã níí, óló ká gácã äyã †† níí, óshó."

Ká löwó è köjö kã'dã kã'bã gbögbö ärä yömó gövö nōshó níí kã nēē, Bōwázã èné gökpö kóyö shëyírí bí ètē. Ìshíí öjö öshó tá äyã è ètē kã yēbē níí kã, ìshíí ä'bã sökpö éyí ä'dã. ¹⁵ Ká löwó è känjä örö ká ádá gēbē biyí shëyírí níí kã nēē, Bōwázã lēmē bí yömó nētē í ngá áyã nē ä'dã, "Kpíí 'déé, ètē ká yēbē biyí jüjü shëyírí níí ötö gbögbö ärä ìgí yää, mã'bã gälã nēē ndéné mápã mümü níí ä'dã. ¹⁶ Mrówö slägã jüjü shëyírí è ìshíí níí, mrósó mótö kökö klänbã éyí bí ètē níí räjä. Mã'bã grögbö mápã áyã níí ä'dã."

¹⁷ Rútã öjö èbē biyí shëyírí níí ötö ìíí glãwã níí ìgí ká lííí úgú. Ká löwó è ètē kãmbã shëyírí níí kã nēē, öjö üngü äyã 'bälã gövö zölö. ¹⁸ Ìshíí öjö ìzì shëyírí níí änjã mbērē, ìshíí Nāwúmí öjö ökö shëyírí è 'déé, Rútã kēné köjö ë'dē ä kã nēē, ögö nē. Ìshíí biyí éyí nēē, Rútã öjö èné bí ètē sökpö nōshó í 'déé, ëpē köshö 'déé, kãsã ëpē ìshíí ä kã.

¹⁹ Nāwúmí üjü ètē ä'dã, "È kã älä nētē níí äpã 'dē kájã? Ä'dã dī gälã nētē níí äpã ìíí glãwã ká 'bí kájã? Mbájã üpü ndäkpã è kökö änjã mümü î kã."

Rútã lēmē bí Nāwúmí ä'dã, "Mã'dã dī gälã nētē níí mápã ìíí glãwã ká bēdē újü è dírí níí Bōwázã."

†† Gácã äyã: È ngã níí nōshó kípí ká Ízräyélē níí gí sārã ngētã, ìshíí ètē níí nōshó ká yömó gävã glãwã. ‡ 'Bälã gövö zölö: Ètē ä yēné üngü äyã kpü lēmē tötö kííö.

20 Nãwúmĩ lēmē bī ètē ā'dã, "Mbájá BĒBĒ ärä ägá ùpú Bōwázã ká ádá ä yälä lömó bī yómó è 'déé, igí tá gāshã nī ògbó ká yómó è 'déé, kilí ishí ä kã." Íshí lēmē bī ètē tówó ā'dã, "Bōwázã nī, tãmá kpöcó lömó ägá nē, ètē nī 'bälä èshē ká yómó è 'déé, ká yēgbē äyã ägá kã."

21 Rútã ā'dã, Bōwázã ká ärä nē, lēmē bī èpē ā'dã, èpē ā'dã ká yómó nētē í ngá äyã nē igí ká úgú è 'déé, ká ndövö shēyírí nī wānjã kēshē ílí glāwã nī kã.

22 Nãwúmĩ lēmē bī Rútã ā'dã, "'Déé, má'dá ká kótó lūkpú è 'déé, ká yövö jūjū shēyírí í ngá äyã nī kã yää, ä ndözö mã, ká ádá 'déé, ánjà ápá ílí glāwã ká bēdé ndákpã è nē yää, bēdé è'dē ä ndälä gös'dí ùngú äpá äyã ï."

23 Ätãsh yää, Rútã ā'dã ká kótó lūkpú yómó gälä nētē ká Bōwázã igí ká úgú è kövö shēyírí nī ishíí gémē nī köyó tírí ä kã. Íshíí öjö lüwü änjã ā'dã tá ká Nãwúmĩ.

Nãwúmĩ ä yēbē gbölö nīí bēdé ndákpã è ïjĩ Rútã

3 Ká bēdé äjã è nēè, Nãwúmĩ lēmē bī Rútã ā'dã, "Yää Rútã è kã 'déé, mēbē gbölö nīí bēdé újū è ïjĩ úmü nīí, máshã glözö nī ká ngá ètē yää äyã 'dē? 2 Ètē újū í yāngã nī Bōwázã lömó ägá 'déé, ká'dá dī gälä nētē nī kápá ílí glāwã í ngá äyã nī, ká kótó lūkpú yómó gälä nētē tē'bē í ngá äyã nī kã. Ókö 'dé, ä yānjã äpá dī úgú è 'déé, ká ndämbá shēyírí í ngá äyã nī kápá è'dē kã ká njónjó kájã. 3 Ätãsh yää, löbö gözö ishíí nīí, lálá kélē bāná gōñö yüyü ishíí nīí, óró rāyã tēndē ishíí nīí, ánjà ánjà dē 'déé, báká shēyírí nī kã è'dē ä kã. Á'bã gäl'bã mümü nī nīí ïjĩ äpá äyã ï ā'dã, igí ká úgú è ká ndöyó kēshē ká göshó ùngú nī ògbó ká gömō ùngú nī kã. 4 Ókö dē 'déé, ká ndĩndí nī kã'bã è'dē ä kã gözö ishíí nīí, ánjà í'ví tēndē nī èshē ká lágá nī ishíí nīí, índí á'bã è'dē. Íshíí ä ndlēmē ádá ùngú è 'déé, ká ndälä nī kã bī úmü."

5 Rútã ïpí äpá ögö èyí ā'dã, "Mã ndälä tá äyã ádá í ngá äyã ï." 6 Íshíí öjö änjã änjã gbögbö báká shēyírí nī äpá dī è 'déé, ká ndämbá shēyírí nī kã'bã è'dē ä kã, ishíí äljã tá äyã ádá è 'déé, Nãwúmĩ klēmē bī èpē ä kã.

7 Ká úgú è Bōwázã köyó kēshē ká göshó ùngú nī, ögbó ká gömō ùngú nī ishíí ä kã nēè, dārã kélē ärä nī, ishíí änjã índí 'báká ä'bã gbögbö báká shēyírí nī. Rútã lēlé wóó, ishíí änjã í'ví tēndē nī èshē dī lágá nī, ishíí índí ä'bã è'dē. 8 Ká gütú úgú nī nēè, bēdé ùngú è örö Bōwázã èshē ká 'bí'bí nī, ishíí ká ndökö í nēè, ökö bēdé èndé è índí ä'bã dī lágá nē.

9 Íshíí öjö újū ètē ā'dã, "È kã 'bĩ?"

Rútã ïpí ā'dã, "È kã ämã Rútã böör í ngá äyã ï yää, góvó újū nī. Úkü tēndē nī äpá jūjū mã, † ká ádá úmü tãmá shíkí lömó bēbé ömō mã, ishíí úmü ká ndã'dã bēbé gēgbē ämã. ††"

10 Bōwázã ïpí ā'dã, "Mã yövö mēshē ká Mbájá BĒBĒ ärä ägá nīí ùpú úmü yää, gēsē èndé ämã. Lömó í 'déé, ká yälä nī bī ämã 'bákētã kã nēè, ötö ká lömó í 'déé,

† Úkü tēndē nī äpá jūjū mã: Ílí ádá yākã ká kíyí ká Ízrāyélē nī gī nēè, äyã gíyí ró'bö ämã. †† Bēbé gēgbē ämã: 'Déé, újū ïjĩ èndé ishíí 'déé, äkã kótó ká èndé 'dī, ishíí 'déé, ílí ishíí yää, kpöcó lömó bēbé ömō èndé biyí írí nī ká ndĩjĩ èndé yāngã nīí, äkã kótó ká dírí lömó nē 'déé, kílí ä kã. Ró'dó Ditrónómí 25:5-10.

kälä sārã bī Nãwúmĩ kã ishíí. Ká ádá bã èbē kótó wāshükü è 'déé, igí yómó éyē wälä yómó rīyí nī kã 'dī.

11 Lítí ämã, á'bã gíjĩ ärä í ā'dã, ká ádá ndákpá í 'déé, káshã kã'bã ílí mbērē yākã kã tírí nēè, ökö úmü äná äpá ká gözö gēsē èndé ishíí. 12 Dú ämã shíkí lömó bēbé ömō í bēbé gēgbē ngá äyã ï, ishíí nēè, bēdé önjö ägá ätã è'dē, ètē ká'dá kpöcó lömó rómó í kótó ämã. 13 Índí á'bã dī úgú ä ká sökpö njónjó yākã, ishíí nīí ká kílíkönjö nī nēè, mã ndökö nī nēè, kútú dú ètē ä ndíyí äpá ká ádá gēgbē äyã ï yä. 'Déé ètē kíyí kápá è'dē kíshí yää gözö nī, ishíí 'déé, ètē kánã kíshí yää, äyã è 'déé, mã lö'bö dírí Mbájá BĒBĒ ärä ägá mãpá ó'dö mã kã nēè, mã ndēgbē äyã ï. Ätãsh yää, äsá ärä í á'bã tá dī úgú ä ïgí ká kílíkönjö nī."

14 Rútã öjö äsá ärä nē, ä'bã dī lágá nī igí ká kílíkönjö nī, ishíí änjã änjã mömō ká jūjū gägã úgú, ká ádá Bōwázã lēmē bī ètē ā'dã, "Á'bã gäl'bã nīí, ndákpá ökö äná ä'dã èndé öjö äsá ärä nē ä'bã dī gämbá shēyírí nī dī úgú ä ä'dã."

15 Bōwázã lēmē bī ètē ká löwö è ká yēbē ádá gānjã nī kã ā'dã, "Íshíí gläkpã tēndē í ngá äyã ï èshē äyã ï ishíí nīí, äsá búbü." Rútã öjö äljã ätãsh. Bōwázã öjö ödó shēyírí túrú ká sálã lēmbē 'bälä zölö ishíí újū äpá ílí gläkpã tēndē ngá äyã nī, ishíí úsú äpá jūjū nī. Íshíí Rútã èné änjã mbērē.

16 Ká úgú è kräyã mömō nēè, Nãwúmĩ újū ètē ā'dã, "È kã äljã äyã 'dē kájã yää Rútã?"

Íshíí öjö lēmē ádá ùngú í 'déé, Bōwázã kälä bī èpē ä kã tírí bī Nãwúmĩ. 17 Íshíí lēmē tówó ā'dã, "Ödó shēyírí yākã bī ämã túrú ká dītí sálã lēmbē 'bälä zölö, ishíí újū äpá ílí tēndē í 'déé, mã läkpã nī kã, ishíí ä'dã, Á'bã glüwü gānjã ánjà ká Nãwúmĩ ká lēké í jájã ä'dã."

18 Nãwúmĩ lēmē bī ètē ā'dã, "Lépē í ä'bã gägã nī ä'dã yää Rútã, á'dá ishíí nīí ökö nēè, kútú ètē ádá yāngã ä ndälä ärä nē äyã 'dē yä. Ká ádá shēshē lépē Bōwázã ä rĩs'í dī, igí ká úgú è 'déé, ká ndökö gbölö äpá ká ètē ádá yāngã kájã kã."

Bōwázã ä yjĩ Rútã

4 Bōwázã öjö änjã änjã dī lövö í 'déé, ká 'báká gbögbö äkpã ïjĩ ndügü † mbērē nī kã, ishíí ä'dã ä'bã yö. Ká löwö è kökö bēbé gēgbē ká Rútã 'déé, ètē klēmē ádá ärä nī bī Rútã kã nēè, öjö ädá ètē ishíí ä'dã, "Yää, lēmbē äzã öjö nīí á'dã búbü dī úgú ä 'dē." Íshíí ètē újū yāngã öjö ishíí, ä'dã búbü.

2 Bōwázã änjã ädá kpú kprāshã ndákpã èshē ká yómó ílí mbērē nī, ishíí lēmē bī igí nīí ä'dã búbü, ishíí öjö äljã ätãsh. 3 Íshíí öjö lēmē bī münú önjö nē ä'dã, "Nãwúmĩ 'déé, kípi ärä nē köjö kēshē mömō Mōwá'bã kã, ä lūjū jūjū búbü biyí önjö ägá írí ä Älmélékē nē. 4 Mĩjĩ miyí ängã äyã ï dī gökö ádá yāngã gánã nī ätãsh yää, 'déé, úmü ká yēbē ádá gövó nī ishíí yää, lēmē nīí ndákpã yākã ögö tírí. Íshíí 'déé, úmü kēbē ádá èyí 'dī yää, lēmē ká ádá úmü ká'dá shíkí bēbé gövó èyí. 'Déé èbē ádá èyí 'dī yää, úgú è mã ndövö nī kãyä."

† Äkpã ïjĩ ndügü: Sārã ngētã nēè, Ízrāyélē nī gī ä'dã dī gü'bü gövó ndügü èshē ká äñbã dländã mbērē ngá äyã èpē igí. Ká ádá è nīí, köjó ärä èpē igí ä'bã gíjĩ lílí äpá äyã èpē igí ä'dã.

Újũ yãngã ã'dã, "Mã ndövó méshë áyã ñî."

⁵ Bõwázã ã'dã, "Gõzõ ñî 'déé, óvó jũjũ búbũ ñî éshë ká Nãwúmĩ íshí yãã, ílĩ èyí ã'dã Rútã éndé biyí ñî 'déé, kèshë ká yómó Mõwá'bã ñî kã, ã ndã'dá ÿí òmò î, ká ádá è ñí dírí rómó ñî ã'dã ãpá tá ká nènë biyí ñî."

⁶ Mũnú ónjõ ñî ã'dã, "'Déé, ãtãsh yãã, mã yövó 'dĩ, ÿshí nènë, óvó ápá ó'dõ î. Ká ádá 'déé, mãlã ãtãsh mĩshí yãã, ílĩ èyí ã'dã, kõtó í ngá amã, ã yökõ bédé ùngú è éshë ká nènë dãrã mã 'dĩ."

⁷ Sãrã ngètã 'déé, Ízrãyéle ñî gĩ ã yèbë ádá gövó ùngú ápá kőkõ ãrã èpè igĩ wãlã, glüzú nènë dãrã èpè igĩ yãã, ndãkpã è kã yèbë ádá gövó ùngú ñî kã, ã ndĩshí tãmã lãgã nã, ÿshí ã ndènë bĩ ágbë è kã yövó ùngú ñî kèshë áyã ñî kã. Á'dã dĩ gãlã ãtãsh ká ádá glüsũ ã'dã nènë, gövó ùngú ñî ãlã ãrã nã ÿshí.

⁸ Ká löwó è mũnú ónjõ igĩ klèmë bĩ Bõwázã kíyí, "Óvó ápá ó'dõ î kã nènë," Íshí tãmã éshë lãgã nã, ÿshí èné bĩ Bõwázã.

⁹ Bõwázã õjõ lëmë bĩ kprãshã ndãkpã ñî õgbó ká sõkpõ ndãkpã è kã yõ kã tírí ã'dã, "Ílĩ ájã è kájã nènë, mövó nènë biyí ñî ã ãlmélëkë ÿshí kílónõ ÿshí mãlónõ méshë ká Nãwúmĩ tírí mĩshí, tá áyã è 'déé, mã yökõ ñî kã, ñí mã'dã mãpá ká dümbú ádá èyí." ¹⁰ Átãsh yãã, Rútã 'déé, kèshë ká yómó Mõwá'bã ñî 'déé ètè éndé biyí ñî ã Mãlónõ ã kã, ã'dã ãpá ká ÿí òmò mã ÿshí, ká ádá è ñí, dírí Mãlónõ ã'dã ãpá tá ká nènë biyí ñî. Ká ádá è ñí, dírí ñî ã'bã gĩlĩ lömó ñî gĩ ká ndãkpã í 'déé, kãshã kã'bã ílĩ mbërë ñî kã ã'dã. Íshí igĩ mã ndã'dã dümbú ádá yãkã."

¹¹ Kprãshã ndãkpã ñî ãcã õgbó ká ndãkpã è 'déé, kã ílĩ ngãngã ñî kã ã'dã, "Mökõ dãcã ká mũmũ ägã mĩshí. Íshí mã rãjã ãkpã ägã bĩ Mbájã BÈBÈ ãrã ägã ñí, ãlã éndé í 'déé, kã yõjõ mömõ í ngá áyã ÿ kã ñí, ã'dã tá áyã Rëkélã ká Léyã lükpú òmõ Jákõ'bõ 'déé, igĩ ñî tètë ngõngõ gbülu ká Ízrãyéle ñî gĩ kã. Íshí ñí Mbájã üwü éyë bĩ úmũ ñí á'dã glëshë ndãkpã ápá kőkõ ãrã kõtó Èfrátã, ÿshí ñí dírí î jũjũ òtõ Bétlëmë." ¹² Íshí ñí kõtó í 'déé, Mbájã BÈBÈ ãrã ägã kã ndüwü igĩ bĩ úmũ òtõ õgõ

ètè éndé yãngã kã ñí, ãlã mömõ í ngá áyã ÿ ñí, ã'dã áyã mömõ ká Përëzë gësë újũ ká Júdá ÿshí Tãmãrã."

Kõtó ílĩ kõtó kóshó ká góvó ngërë Dévidĩ

¹³ Átãsh yãã, Bõwázã õjõ ÿjĩ Rútã, ÿshí õjõ äcã ãrã èpè igĩ ká ngá ètè, ÿshí Mbájã BÈBÈ ãrã ägã õjõ ãnã Rútã ÿshí õjõ ãkã gësë újũ. ¹⁴ Íshí lükpú Bétlëmë lëmë bĩ Nãwúmĩ ã'dã, "Mrëbé Mbájã BÈBÈ ãrã ägã, ká ádá kájã nènë, Mbájã úpú úmũ ÿshí, ÿshí ãkã lítí tètë bĩ úmũ, ká ádá è ñí ã'dã ãpá ká bëbé gëbë áyã ÿ, Mbájã ã'bã ètè ñí dírí ñî jũjũ òtõ ílĩ mömõ ká Ízrãyéle ñî gĩ." ¹⁵ Ètè ã ndãlã úmũ ñí, shëshë lépë î ã'dã kélë ñî, ÿshí ã ndëg-bë áyã ÿ ká úgú è 'déé, ká ndrõgõ ñî íshí ã kã, ká ádá ètè ñî gësë újũ ká ÿí òmõ kópõ î. Ká ádá Rútã ãlã ádá ãrã î góvó òtõ ká è 'déé, bĩjã kã ndã'dã ngá áyã ÿ sálã lëmbë rómó shíkĩ kõtó ngãngã í ngá áyã ÿ 'déé, kã ndãlã ádá ãrã î kã."

¹⁶ Nãwúmĩ õjõ èné lítí ñî ãpá jũjũ lãgã nã, ÿshí ãnjã ülü ètè. ¹⁷ Lükpú í 'déé, kãshã kõtó yõ kã ã'dã, "Ákã gësë újũ bĩ Nãwúmĩ íshí." Íshí õjõ äsã dírí ñî Õbédë. Ètè ká'dã bëbé Jësë, bëbé Dévidĩ góvó ngërë ñî kã.

¹⁸ È kã ñî dírí jũjũ kóshó Përëzë.

Përëzë ñî bëbé Èzrónõ,

¹⁹ ÿshí Èzrónõ ñî bëbé Rãmã,

ÿshí Rãmã ñî bëbé ãmĩnãdãbã,

²⁰ ÿshí ãmĩnãdãbã ñî bëbé Nãshónõ,

ÿshí Nãshónõ ñî bëbé Sãlmõnõ.

²¹ Íshí Sãlmõnõ ñî bëbé Bõwázã,

ÿshí Bõwázã ñî bëbé Õbédë,

²² ÿshí Õbédë ñî bëbé Jësí, ÿshí Jësë ñî bëbé Dévidĩ. †

† Dévidĩ: Mbájã ÿshí ètè ká ádá è ñí, ã'dã ãpá ká góvó ngërë ká Ízrãyéle ñî gĩ, ÿshí õshõ yõshõ ã'dã, bédë góvó ngërë è ã ndõjõ éshë ká ã'bã ülü ãrã kõtó ílĩ kõtó kóshó ká Dévidĩ ñí, ã'dã ãpá ká góvó ngërë ñî kpõrõ ã yãnjã ñî. Ètè góvó ngërë yãngã ñî Yézũ Kristõ. Biyí è 'déé, Dévidĩ ká'dã góvó ngërë ñî ÿshí ã kã nènë, úgú è õjõ ãkã Yézũ ká álĩfĩ (1,000) ríní. Ró'dõ Sálãmã 132:11-12; Nëté ká Yómó Yõpó 2:29-36; 1 Sãmwlë 16-30; 2 Sãmwlë 1-24; 1 Góvó Ngërë 1-2.

Jónā

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Wárāgā yākā nēē, ā lēmē ádá nī āpá ká ádá ārā bēdē kéné ádá ē dírí nī Jónā. Mbájá lēmē bī étē níí ānjā ē'dé ádá í ngá áyā nē bī ndákpā ē 'déé, ĩgī ká góvó mbērē Nínāwā 'déé, ĩgī nī kójó ārā Íbrū nī gī ká. Jónā ā yēbē ádá ē níí Mbájá ālā góvó mbērē Nínāwā níí, ālā ōsō ēshē ē'dē, ātāsh yāā, ōjō ā yēbē ádá ē níí ēpē tīí āpá ílī góvó fālúkū nī níí, ēpē ūlū ēshē ká Mbájá, ĩshíí níí ēpē ĩshíí góvó ūyū nī. ĩshíí nēē, ōjō ēné étē ēlē āpá ílī ūyū nī, ĩshíí Mbájá ōjō ālā góvó kézé níí, āshá étē. ĩshíí ēshē biyī ēyī nēē, ānjā ā yē'dé ádá ká Mbájá ā'bā Nínāwā, ĩshíí ndákpā nī tírí áyā ēshē ká gālā glōsī'dí ūngú áyā ēpē ĩgī. Átāsh yāā, Mbájá ālā gōsī'dí ūngú āpá ká yōmó Nínāwā ōgbó ká mbērē í ngá áyā ĩgī 'dī, ĩshíí nēē, ó'dō Jónā ōjō ēgbē góvó. ĩshíí āpá ílī dōngbó wárāgā yākā ká nēē, Mbájá ā lūsū bī Jónā ā'dā nēē, ēpē nī bēbē gālā ádá ārā ndákpā ĩshíí bēbē gālā lōmó, ĩshíí ēpē nī ndákpā ē 'déé, ká ndāshá ndákpā ē tírí 'déé, ká ndāyā kēshē ká gālā glōsī'dí ūngú áyā ēpē ĩgī ĩshíí 'déé, ká ndēné gūrū ārā nē ká.

Jónā ā yūlū ēshē ká BĒBĒ ārā āgā

1 Ká bēdē úgú ē nēē, Mbájá Bēbē † ārā āgā lēmē bī Jónā gēsē újū ká Āmītáyī ² ā'dā, "Ānjā ká góvó mbērē í 'déé, dírí ēyī Nínāwā ká níí, é'dé ádá í ngá áyā bī ndákpā í 'déé, ká yō ká, ká ádá mókō dālā dī ūngú áyā ĩgī ōsī'dí ōtō rōtō ĩshíí."

³ ĩshíí nēē, Jónā ūlū ēshē ká Mbájá BĒBĒ ārā āgā ānjā tówó Jópā āpá ākpā góvó ūyū, ĩshíí ōjō ōkō fālúkū ā yānjā bēdē mbērē ē dírí ēyī Tārshíshā, ĩshíí ōjō ēné nākā bī yōmó fālúkū nī, ĩshíí ōjō ēné étē āpá ílī góvó fālúkū nī ká ádá ē níí, ēpē ūlū ēshē ká Mbájá BĒBĒ ārā āgā ká ádá gānjā mbērē Tārshíshā.

⁴ ĩshíí biyī ēyī nēē, Mbájá BĒBĒ ārā āgā ālā góvó gānjā yāyā ōtō mūmū góvó ūyū nī, ĩshíí ūyū nī ōjō ā lāmá góvó, ĩshíí yōmó ē 'déé, ká ílī fālúkū nī ká nēē, āshá í ngá áyā ĩgī ōjō lānjā góvó, ká ádá góvó fālúkū nī ĩjī 'báká ká ádá gríkí nē. ⁵ Yōmó ē 'déé, ká rēkpé fālúkū nī ká mbāwā ūkū āpá ílī ĩgī, ĩshíí dārā ĩgī tírí ā rājā ākpā ēpē ĩgī bī mbájá ārā ēpē ĩgī 'bālā, 'bālā ĩshíí rōsō kū'bú í ngá áyā ēpē ĩgī ēshē ílī fālúkū nī āpá ílī ūyū nī, ká ádá ē níí, fālúkū nī ā'bā gā'dá gūrū nī níí, ēpē ĩgī lūdū ā'dá.

ĩshíí nēē, Jónā ānjā āpá dī dōngbó fālúkū nī, ĩshíí tīndí ā'bā yō. ⁶ ĩshíí góvó ndákpā ká yōmó grēkpé fālúkū nī ānjā ká Jónā, ĩshíí ūjū étē ā'dā, "Á yīndí ē ká nī 'bī'bī ngā? Ānjā ōrō níí, rājā ākpā í bī mbájá ārā í, mōnō ā ndōkō ānjā mūmū āgā, ĩshíí ā ndāshā āgā."

⁷ Biyī ēyī nēē, yōmó grēkpé fālúkū nī lēmē āpá kōkō ārā ēpē ĩgī ā'dā, "Gōzō nī nēē, mēbē ádá níí, mōkō nēē, kútú ūngú í 'déé, ká yālā ārā nē ká nēē, ádá ēyī ā ndījī

āpá ká 'bī yā." ĩshíí ōjō ēbē ádá nī, ĩshíí ádá nī ōjō ĩjī āpá ká Jónā.

⁸ Átāsh ká nēē, ōjō ūjū étē ā'dā, "Lēmē bī āgā gōsī'dí ádá ē tírí 'déé, ká yālā ārā ēpē ĩgī ā ká nēē, ēshē ká 'bī? Á yālā úlú nētē ngā? Éshē dī úgú ē 'dē? Éshē dā'bā mōmō ē 'dē? ĩshíí úlú ārā í nī ngā?"

⁹ Jónā ōjō ĩpī bī ĩgī ā'dā, "Úlú ārā mā ēshē ká Íbrū, ĩshíí mā lōyó Mbájá BĒBĒ ārā mā 'déé, ká mūmū ōrō ā ká, Bēbē gū'bū jūjū bībū nī ĩshíí kprāshā ūyū nī gī ká."

¹⁰ Ká ádá ĩgī ōkō ānā ĩshíí, étē ā yūlū nē ēshē ká Mbájá BĒBĒ ārā nē ká ádá étē lēmē bī ĩgī sārā ĩshíí, ĩshíí mbāwā ōjō ālā yōmó grēkpé fālúkū nī góvó, ĩshíí lēmē bī étē ā'dā, "É ká nī úlú góvó gōsī'dí ūngú ngā 'déé ká lā ká?"

¹¹ Gānjā yāyā nī, ĩshíí glāmá ūyū nī ōjō ā'dá gōsī'dí nī ōtō ká sārā ē ká ĩshíí. Átāsh yāā, yōmó grēkpé góvó fālúkū nī ūjū étē ā'dā, "Mā ndālā ngā ngá áyā í, ká ádá ē níí, gānjā yāyā nī krūtú ká?"

¹² ĩshíí Jónā ĩpī bī ĩgī ā'dā, "Mélē ámā mápá ílī góvó ūyū nī, níí gānjā yāyā rūtú. Mókō máná mishíí, sóló nī ēshē ámā 'déé, gānjā yāyā nī kōjō āpá áyā ĩgī ā ká."

¹³ ĩshíí nēē, yōmó grēkpé fālúkū nī ōdó gālā fālúkū nī níí, ānjā āpá ākpā nbrínbī nī ká grāgbá ēyī ká kpōtō ē 'déé, ká ngá áyā ēpē ĩgī ā ká tírí. ĩshíí nēē, gānjā yāyā nī ātā yānjā gólō gōsī'dí nī ōtō ká sārā ē ká nē. ¹⁴ Átāsh yāā, rājā ākpā ēpē ĩgī bī Mbájá BĒBĒ ārā nī ā'dā, "Yāā, Mbájá BĒBĒ ārā Jónā ālā lōmó áyā í níí, á'bā gā'bā āgā níí, mlūdū mápá ká ádá írī ká újū yākā ā'dā. Á'bā gā'bā ádá írī ká újū yākā 'déé, kālā gōsī'dí ūngú 'dī ká níí, ā'dā ā'bā ó'dō āgā ā'dā. Ká ádá ĩgī ūngú yāngā gī tírí ālā ārā ēpē ĩgī, ká ádá úmū ká yēbē ádá ēyī ātāsh."

¹⁵ ĩshíí ōjō ēné Jónā ĩshíí ēlē étē āpá ílī góvó ūyū nī, ĩshíí gānjā yāyā nī ōjō rūtú. ¹⁶ Ádá yāngā ālā góvó mbāwā āpá ká yōmó grēkpé fālúkū nī, ĩshíí ōjō rōtō

† Mbájá BĒBĒ ārā āgā: Yāwē nī dírí Mbájá ká lēmē Íbrū, ĩshíí ílī ēyī ā'dā, Ndákpā ē 'déé, ká ndāshā kpōrō dānjā nī ká. ĩshíí āgā Gbāyā gī nēē, mā yādā Yāwē mápá ká Mbájá BĒBĒ ārā āgā.

srámā bī Mbájá *BĒBĒ* ärä nī, īshíí ōjó ōshō yōshō äpá ká ádá gälā ūngú è 'déé, ká ndĕlē *BĒBĒ* ärä Jónā ká.

¹⁷ Īshíí Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā älä góvó kézé, īshíí ōjó īdí Jónā, īshíí ä'dá ä'bā ílí kézé nī, ká tötö 'b'í'bí.

Grājā ākpā ká Jónā

2 Ēshē kpíí ílí góvó kézé nī yō nēē, Jónā rājā ākpā nē, bī Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā ² ä'dā,
 “Ká löwó è 'déé, mā ílí gōsī'dí ádá nī ká nēē,
 mrájā ākpā mā bī úmü yāā, Mbájá *BĒBĒ* ärä mā,
 īshíí ógó grājā ākpā í ngá ámā, ēshē ká dī úgú è 'déé,
 írī nī gī ká ē'dē ā ká,
 īshíí mōwō lömó méshē áyā ī mótó ōgō grājā ākpā í ngá ámā

īshíí íyí ápá ē'dē íshí.

³ Élé ámā ápá ílí gīlí ūyū,

īshíí mlúdū mīgí ká ngōngō góvó ūyū nī,

īshíí ūyū nī ōtō gbōgbō ärä mā tírī,

īshíí góvó glāmā ūyū nī

ūlū ōtō jūjū mā tírī.

⁴ Īshíí mīnī miyí, 'Kōkō ärä ägā ká ngá úmü ōlō īshí.

Īshíí kpíí ātāsh ká nēē, mātā ndōkō gōzō Mōmō í ngá áyā ī tówó.'

⁵ Ūyū nī ōjó ōtō jūjū mā, īshíí mlúdū,

īshíí góvó ūyū nī ōjó ōtō jūjū mā tírī,

īshíí gēpē ūngú nī gī 'déé, ká ílí ūyū nī ká,
 ōjó ĩākpā ärä èpē igi ōtō jūjū mā.

⁶ Īshíí mlúdū mīgí nírī ngōngō ūyū í 'déé,

ká ūmbū kprāshā āñbā nī gī ká,

īshíí mīnī miyí mā ndā'dá yō néré áyā mābúsū,

īshíí nēē, úmü yāā Mbájá *BĒBĒ* ärä mā,

áshā ámā ēshē ká írī nī íshí.

⁷ Ká úgú è 'déé, mókó ärä mā áyā ūngú è 'déé,
 mā yāshā tówó 'dī ká nēē,

mīnī ádá ärä ī,

īshíí mrájā ākpā mā bī úmü, Mbájá *BĒBĒ* ärä mā,
 īshíí íyí ápá ē'dē,

ēshē ílí gōzō Mōmō í ngá áyā ī.

⁸ Īshíí yōmó è tírī 'déé, ká löyó mbájá è gī 'déé,

ndākpā krāshā igi ká ĩĕké èpē igi 'déé,

ílí ärä igi kázā ē'dē ní ká nēē,

ä yōkō lömó ká Mbájá 'déé, bījā ká ndĕné bī igi ā ká 'dī.

⁹ Īshíí nēē, mā ndrĕbé úmü ká ríngí.

Mā ndrótó srámā bī úmü.

Īshíí mā ndālā ūngú è 'déé, móshō ádá gälā èyí ā ká gōzō.

Īshíí nēē, tá Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā ká ndāshā ndākpā nī.”

¹⁰ Īshíí Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā ĩēmē gónjō nī bī góvó kézé nī níí, ĩē'dē Jónā äpā ākpā nĕbrīñbī nī, īshíí góvó kézé nī ōjó älä ātāsh.

Jónā ānjā mbĕré Nínāwā

3 Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā ĩēmē bī Jónā tówó ä'dā, ² “Änjā ká ndākpā í 'déé, ká góvó mbĕré Nínāwā ká níí, é'dé ádá è 'déé, mlēmē ádá èyí bī úmü ká bī igi.”

³ Jónā ōjó ōgó ádá ká Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā, īshíí ōjó ānjā ānjā Nínāwā. Īshíí ká ádá è 'déé, Nínāwā étē nī góvó mbĕré í ká nēē, ndākpā ä ndlōwō ōtō ílí èyí ká tötö 'b'í'bí, ⁴ ká ádá ká kpéé ájā è ká nēē, Jónā ōcō ĩāgā gē'dé ádá nī ōtō ílí mbĕré nī bī ndākpā ä yīyí, biyí gūfū rōmō 'b'í'bí ēshē kájā nēē, Mbájá ä ndrūshū yōmō Nínāwā ēshē ē'dē nē. ⁵ Yōmō Nínāwā ōjó iyí äpá ká ádá ká Mbájā, īshíí ōjó äcā ākpā ádá í ngá áyā èpē igi, ká ádá grānā gōgō ēshē ká brízí kōtō nī igi ká kprāshā ndākpā è ká, īshíí ōrō tĕndē gürú írī äpá áyā èpē igi, ká ádá glūsū í nēē, èpē igi äyā ēshē ká gälā glōsī'dí ūngú í ngá áyā èpē igi íshí.

⁶ Īshíí ká löwó è 'déé, góvó ngĕrē ká yōmō Nínāwā, kōgó gē'dé ádá ká Jónā, īshíí ä ká nēē, āñā ēshē jūjū mbātā ngĕrē í ngá áyā nē, īshíí ōjó rōjó tĕndē ngĕrē nī ēshē áyā nē, īshíí ōrō tĕndē gürú írī äpá áyā nē, īshíí ōjó ä'dá ä'bā ílí rákā. ⁷ Biyí èyí nēē, góvó ngĕrē nī äcā ōgbó ká ndākpā è 'déé, ká yälā nĕtē kápā ūmbū ärä nī ká ōjó äcā ākpā ádá áyā èpē igi äpá ká ádá í 'déé, Jónā kē'dé ä ká, īshíí ōjó ĩēmē bī yōmō Nínāwā tírī iyí.

“Ndākpā nī äcā ōgbó ká nūlū nī gī tírī nēē, ä'bā gōshō ūngú, wälā gōmō ūyū ä'dā.

⁸ Īshíí níí, āngā ndākpā nī dī gōrō tĕndē nūrú äpá áyā èpē igi, īshíí níí, ūkū nūlū nī gī ká tĕndē nūrú. Īshíí āngā ndākpā nī dī grājā ākpā èpē igi bī Mbájá ká shēshē ĩépē èpē igi 'bālā, īshíí níí ndākpā nī äyā ēshē ká gälā glōsī'dí ūngú í ngá áyā èpē igi, äcā ōgbó ká gāngā ākpā í 'déé, ká'dá dī gälā nī sārā ká. ⁹ Níí mónō Mbájā ä ndōkō āñā mūmü ägā, īshíí ä ndrūtú ēshē ká ndĕgbē ó'dō í ngá áyā nē, īshíí ä rūshū ägā 'dī.”

¹⁰ Ká úgú è 'déé, Mbájá kōkō ndākpā nī krūtú kēshē ká gälā glōsī'dí ūngú í 'déé, igi ká'dá dī gälā nī sārā ká īshíí ä ká nēē, āñā mūmü igi älä étē, īshíí ōjó ĩpī jūjū nē, ēshē ká ádá gälā glōsī'dí ūngú í 'déé, kĕbē ádá gälā nī äpá áyā igi ä ká, īshíí rūshū igi 'dī.

Ndĕgbē ó'dō ká Jónā īshíí nónō ká Mbájá

4 Īshíí nēē, ärä Jónā ĩĕĕ 'dī, īshíí ó'dō nī ĕgbē góvó, ² Īshíí ōjó ĩēmē klōwō bī Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā ä'dā, “Yāā *BĒBĒ* ärä mā è ká äzā tāmā ádá í 'déé, mlēmē ká úgú è mātā mōmō í ngá mā ká nī? È ká nī ūngú è 'déé, kälā ámā 'déé, mūlū mánjā Tārshíshā ká. Ká ádá mókó mánā mīshí, úmü nī bĕbé gälā lömó bī ndākpā, īshíí bĕbé gōkō āñā mūmü ndākpā, īshíí úmü äzā bĕbé gĕyē klōwō ní. Īshíí úmü nī bĕbé gälā gōgō ärä ndākpā, īshíí úmü nī Mbájá 'déé, kĕbē ádá grótó ádá gĕyē äpá ká ndākpā 'dī ká. ³ Īshíí 'bakĕtā yāā Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā, úfū ámā ēshē ē'dē, ká ádá mókó nēē, gōzō nī írī ōtō ká áshā nī.”

⁴ Īshíí Mbájá *BĒBĒ* ärä ägā ōjó ūjū étē ä'dā, “Ndĕgbē ó'dō í ngá áyā ī ká rāyā ádá nēē, tāmā äpá dītī èyí?”

⁵ Jónã òjò ànjã ànjã àpá dī gīgí ájã èshè ká mbèré nî, ìshíí òjò àlã ndùlù, ìshíí à'dá à'bã ùmbù lílí èyí, ìshíí à yāmã ká ádá gòkò nî nèè, kútú ñgã ká ndālã àrà nè àpá ká yómó Nínāwã yã. ⁶ Àtāsh yää, Mbájá *Bĕĕĕ* àrà àgá òjò àlã gröyö kòbó, ìshíí kòbó èyí òjò ùjù, ìshíí àlã lílí àpá jùjù Jónã, ìshíí àrà nî òjò èlè, ìshíí kòbó kélè úgú òjò àlã èté góvó, ká ádá gröyö kòbó yāngã.

⁷ Ìshíí ká jùjù gāgã úgú ká bēdé gērè úgú è nèè, Mbájá àlã shūshú, ìshíí ànjã òshó gröyö kòbó nî, ìshíí gröyö kòbó nî òjò ìlì.

⁸ Ká gāngã ájã nî nèè, Mbájá àlã gómó yāyã, èshè dī gīgí ájã, ìshíí gómó yāyã yāngã àlã gbōgbō Jónã ìtī nè. Àtāsh ká nèè, Jónã èbè ádá è níí, èpè ìlì èshè è'dè nè, ìshíí òjò à'dã, “Gōzō nî nèè, mílì mótò èshè ká è 'déé, mà ndāshá nî kã.”

⁹ Ìshíí nèè, Mbájá lēmè bì èté à'dã, “Ndégbè ó'dò í 'déé, kálã ká ádá gröyö kòbó ínã'bã nî kã nèè, ká rāyã ádá nèè tāmá àpá dītí èyí?”

Jónã à'dã, “Àngá áamá dī gālã ndégbè ó'dò nî, ká ádá è níí, ndégbè ó'dò nî àlã áamá góvó nî ìshíí níí, mílì mēshè è'dè.”

¹⁰ Ìshíí nèè, Mbájá *Bĕĕĕ* àrà àgá òjò lēmè bì èté à'dã, “Gröyö kòbó yāngã nèè, ànjã ká ájã 'bälã, ìshíí òjò ìlì ká bēdé gērè úgú è, ìshíí bã àzá àlã bēdé ùngú è nè àpá ká èté gröyö kòbó yākã ní, ìshíí bã àzá rí'dí èté nè wälã, rúvú èté nè tánè ní. Ìshíí òtò ká è kāsh tírí nèè, á yīñí ádá àpá ká ádá èyí ká ádá ñgã? ¹¹ Ìshíí nèè, à ìlì góvó mbèré Nínāwã nî gēlè ndākpá òtó ká gūfū sálã lēmbè gūfū 'bälã áliffi (120,000) ìshíí gīñí ádá í ñgá áyã ìgí nèè, tá àyá gīñí ádá ká kòtó è 'déé, kōgó ìlì ùngú káná 'dī kã. Ìshíí à yō nî gēlè nūlú, àtāsh yää, mà yīñí ádá mǎpá ká ádá góvó mbèré yāngã 'dī?”

Mätéyō

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Mätéyō nī 'bālā ēshē ká kpú lēmbē rōmó yōmó yōpó ká Yézū. 'Bālā ēshē ká dūrū grōndó wárāgā yākā ká nēē, ká ádá glūsū bī slāgā Yūwūdū ē gī nēē, Yézū ká ndāshá ndākpá nī, ṽshíí ètē nī Krīstō 'déé, Mbájá kōshō ádá gōpó ètē gānjā ē'dē bī ṽgī ā kā. ṽshíí ē ngā nī dūrū ē 'déé, Mätéyō kōcō lāgā grōndó wárāgā yākā ká gādā dírí jūjū kóshó Yézū, ṽshíí ōtō ílī wárāgā nī tírí nēē, Mätéyō ā lūsū ā'dā, Yézū ālā gēlē ūngú āpá ōgō ádá í 'déé, kéné ádá nī gī klēmē ṽshíí 'déé, krōndó ká'bā ílī Tówó Glēmē ākpā ká Mbájá ká.

Mätéyō lēmē ádá āpá ká ádá grōdó ūngú ká Yézū. Íyí mōmō ngéré ká Mbájá nēē, āpá ká ádá ārà ndākpá ē tírí 'déé, ṽgī ká jūjū bībū ā kā, ṽshíí 'déé, ká yālā ūngú ē 'déé, Mbájá ká yēbē ádá èyí ā kā. ṽshíí āpá ílī jūjū ádá 5-7 āgá mōkō Yézū ā lēmē ádá nī āpá ká óvó ká mōmō ngéré ká Mbájá, ṽshíí āpá ílī jūjū ádá 10 nēē, Yézū ā rōdó ndākpá nī āpá ká ádá kútú mōmō ngéré ká Mbájá ā ndā'dá góvó nī āpá jūjū bībū nī āyá 'dē yā. ṽshíí āpá ílī jūjū ádá 13 nēē, ètē ā lēmē ádá nī ká lūngū ádá āpá ká ádá mōmō ngéré ká Mbájá, ṽshíí āpá ílī jūjū ádá 18 nēē, Yézū ā rōdó āgá kútú nēē, āgá mā ndāshá mā'bā ílī mōmō ngéré ká Mbájá āyá 'dē yā. ṽshíí āpá ílī jūjū ádá 24-25 nēē, ètē ā lūsū bī āgá ā'dā nēē, kútú ká dōṽbó èyí nēē, mōmō ngéré ká Mbájá ā ndōjō āpá jūjū bībū nī āyá 'dē yā. ṽshíí āpá ká dī dōṽbó wárāgā yākā nēē, Yézū lēmē gónjō ádá bī yōmó grēkē ōgō nē gī níí, ādá ndākpá í 'déé, ká jūjū bībū ā kā níí, ā'dá āpá ká yōmó grēkē ōgō nē.

Ètē wárāgā yākā nēē, ā lēmē ádá nī āpá ká ádá áshá ká Yézū ēshē ká gōcō lāgá èyí ṽgī ká dōṽbó èyí. Ōcō lāgá ārà nē ēshē ká úgú gākā Yézū, ṽshíí ōjō lēmē ádá nī āpá ká ádá bātézmā ngá áyá nī, ōgbó ká gōdó ètē ká Shētānā nī. ṽshíí ēshē biyí ē ngā nēē, wárāgā nī lēmē ádá nī āpá ká ádá nēté í ngá áyá nī, ṽshíí gē'dé ádá í ngá áyá nī, ōgbó ká grájá nōwō ēshē ká ndākpá āpá úgú ē Jēlílíí. ṽshíí Mätéyō ōjō rōndó ádá āpá ká ádá ārà Yézū, ṽshíí yōmó yōpó í ngá áyá nī āpá ká ádá lōwó í ngá áyá ṽgī ēshē Jēlílíí āṽṽ Jērūzālēmē, ācá ōgbó ká ūngú ē 'déé, kālā ārà èpē ṽgī kápá ká Yézū āpá Jērūzālēmē 'déé, kōyó ká gāmbá ètē āpá ká krōshō nī kā, ṽshíí gānjā ngá áyá nī ēshē ká jūjū ō'dō nē.

Jūjū kóshó Yézū

(Lúkā 3:23-38)

1 Yézū Krīstō † nēē, ēshē dā'bā ārà yōmó mōmō ē ngá góvó ngéré nī Dévídí, †† ṽshíí tá ètē ēshē dā'bā ārà yōmó mōmō ē ngá Ābrāyímí. † ṽshíí ē ká nī dírí jūjū kóshó nī gī.

† Yézū Krīstō: Yézū nī dírí ílī èyí ā'dā, Mbájá Bēbē gāshá ndākpá. ṽshíí Krīstō nī dírí ílī èyí ā'dā, ndākpá ē 'déé, Mbájá kīshí ètē níí, ká'dá góvó ngéré nī kā, Ndākpá í 'déé, Mbájá kīshí ètē ā kā, ká lēmē Ígríí nēē, ílī èyí ā'dā Krīstō, ṽshíí ká lēmē Íbrū nēē, ílī èyí ā'dā Mēsáyā.

†† Dévídí: Mbájá ṽshíí ètē ká ádá ē níí, ā'dá āpá ká góvó ngéré ká Ízrāyélē nī gī, ṽshíí ōshō yōshō ā'dā, bēdē góvó ngéré ē ā ndōjō ēshē ká dā'bā úlú ārà kōtō ílī kōtō kóshó ká Dévídí níí, ā'dá āpá ká góvó ngéré nī kpōrō ā yānjā nī. Ètē góvó ngéré yāngá nī Yézū Krīstō. Biyí ē 'déé, Dévídí ká'dá góvó ngéré nī ṽshíí ā kā nēē, úgú ē ōjō ākā Yézū ká álíí (1,000) ríní. Ró'dó Sálāmā 132:11-12; Nēté ká Yōmó Yōpó 2:29-36; 1 Sámwēlē 16-30; 2 Sámwēlē 1-24; 1 Góvó Ngéré 1-2.

‡ Ābrāyímí: Mbájá lēmē bī Ābrāyímí níí, ā'bā yōmó mōmō í ngá áyá nē, ācá ōgbó ká úgú í 'déé, ká yāshá ā'bā ē'dē ā kā, ṽshíí níí, rēkē ōgō nē āṽṽ āpá dī ráṽṽ úgú ngá áyá nē 'déé, èpē kéné bī ètē ā kā. ṽshíí Ābrāyímí ōjō ā'dá āpá ká bēbē Yūwūdū nī gī. Ābrāyímí āshá álíí lēmē sálā lēmbē tōtō gūfū sálā (1,800) ríní ká úgú ē 'déé, kākā Yézū dō'bó 'dī ká. Ró'dó ádá āpá ká ádá ārà nī āpá ílī wárāgā Gōcō Lāgá 12-26.

² Èshē ká Ābrāyímí ṽgī ká góvó ngéré nī Dévídí nēē, Ābrāyímí nī bēbē Ízákō, †† ṽshíí Ízákō nī bēbē Jákō'bō, †† ṽshíí Jákō'bō nī bēbē Júdā ká ōnjō nē gī. ³ Júdā nī bēbē Pērēzē ṽshíí Zérā, ṽshíí yāngá ṽgī nī Tāmārā, ṽshíí Pērēzē nī bēbē Ēzērónō, ṽshíí Ēzērónō nī bēbē Rámā. ⁴ ṽshíí Rámā nī bēbē Āmīnādábā, ṽshíí Āmīnādábā nī bēbē Nāshónō, ṽshíí Nāshónō nī bēbē Sálmōnō. ⁵ Sálmōnō nī bēbē Bōwázā ē 'déé, yāngá nī Rāhā'bā kā, ṽshíí Bōwázā nī bēbē Ōbédē 'déé, yāngá nī Rútā kā, ṽshíí Ōbédē nī bēbē Jēsē. ⁶ ṽshíí Jēsē nī bēbē góvó ngéré nī Dévídí.

ṽshíí Dévídí nī bēbē Sōlmónō 'déé, yāngá nī íyí ōmō Ūríyā ††† ká. ⁷ ṽshíí Sōlmónō nī bēbē Rēbómā, ṽshíí Rēbómā nī bēbē Ābíjā, ṽshíí Ābíjā nī bēbē Āsāfā. ⁸ Āsāfā

†† Ízákō: Ètē nī gēsē újū ē 'déé, Mbájá kōshō ádá ārà nī bī Ābrāyímí ā kā. Ró'dó ádá āpá ká ádá ārà nī āpá ílī wárāgā Gōcō Lāgá 17-35. †† Jákō'bō: Ètē nī 'bālā ēshē ká kōtō kóshó ká Ābrāyímí, ṽshíí Jákō'bō ā'dá áyá nī kpú lēmbē rōmó kōtō ngāngá. ṽshíí Mbájá ṽgī dírí nī āpá ká Ízrāyélē. ṽshíí kōtō ílī kōtō ílī nī ā yādā āpá áyá ṽgī nī Ízrāyélē nī gī, ṽshíí ká úgú ārà Yézū nēē, átā yādā āpá áyá ṽgī nī Yūwūdū. Ró'dó ádá āpá ká ádá ārà nī āpá ílī wárāgā Gōcō Lāgá 25-50. ††† Ūríyā: Góvó ngéré Dévídí ālā gōs'dí ūngú ōtō ōgō gīndí ká íyí ōmō Ūríyā, ṽshíí ūkpú ā'bā áyá nī. ṽshíí Dévídí ōjō ōpō Ūríyā ān-jā dī lílī, ṽshíí ōjō úfū ètē ā'bā yō, ṽshíí Dévídí ōjō ṽgī ṽgī ōmō nī. Ró'dó ádá yākā āpá ílī 1 Sámwēlē 11:1-12:25.

nî bēbé Jēshōfātā, īshīí Jēshōfātā nî bēbé Jōrāmā, īshīí Jōrāmā nî bēbé Úzáyā. ⁹ Úzáyā nî bēbé Jōtāmā, īshīí Jōtāmā nî bēbé Āházā, Āházā nî bēbé Ēzēkáyā, ¹⁰ īshīí Ēzēkáyā nî bēbé Mānāsā, īshīí Mānāsā nî bēbé Āmónō, īshīí Āmónō nî bēbé Jōsíyā. ¹¹ Īshīí Jōsíyā nî bēbé Jōkónīyā īshīí onjō nē gī, īshīí ē ngā ká úgú ē 'déé, ngéré ká yōmó Bábīlī nī krúkú Īzrāyélē nī gī kāyā mēndé īshīí 'déé, kēngē igī kánjā mōmō Bábīlī † ā kā.

¹² Īshīí ká löwó ē 'déé, kēngē ndákpá nī kōjō āpá Bábīlī īshīí ā kā nēē, Jōkónīyā ōjō ākā Shéltīlī, īshīí Shéltīlī ōjō ā'dá bēbé Zērúbábīlī. ¹³ Zērúbábīlī ākā Ābīyúdū, īshīí Ābīyúdū ākā Ēlīkīmī, īshīí Ēlīkīmī nī bēbé Āzórō. ¹⁴ Āzórō nī bēbé Zādókō, īshīí Zādókō nī bēbé Ākīmī, īshīí Ākīmī nī bēbé Ēlyúdū. ¹⁵ Īshīí Ēlyúdū nī bēbé Ēlyézērē, īshīí Ēlyézērē nī bēbé Mātánā, īshīí Mātánā nī bēbé Jákō'bō. ¹⁶ Īshīí Jákō'bō †† nī bēbé Jözéfē, īshīí Jözéfē † nī rōmō Māriyā, īshīí Māriyā nī yāngá Yézū 'déé, bēdé díri nī Krīstō ā kā.

¹⁷ Ā'dá ē'dē nī kpú lēmbē sōsō jūjū kōtō kóshó ēshē ká úgú ārā Ābrāyīmī, īgí ká úgú ārā góvó ngéré nī Dévidī, īshīí ā ē'dē nī kpú lēmbē sōsō jūjū kōtō kóshó, ēshē ká úgú ārā góvó ngéré nī Dévidī īgí ká úgú gēngē ndákpá gānjā Bábīlī, īshīí ā'dá ē'dē nī kpú lēmbē sōsō jūjū kōtō kóshó, ēshē ká úgú ē kēngē ndákpá nī kánjā Bábīlī, īgí ká úgú gākā Yézū Krīstō.

Gbōlō ē 'déé kākā Yézū ē'dē ā kā

(Lúkā 2:1-7)

¹⁸ Ē kā nī gbōlō ē 'déé, kākā Yézū Krīstō 'déé, Mbájá kīshí étē ā kā, yāngá nī díri nī Māriyā, étē nī zē'dé, īshīí riyyí étē bī bēdé újū ē díri nī Jözéfē. Īshīí Jözéfē nēē, ēshē dā'bā úlú ārā góvó ngéré nī Dévidī, īshīí nēē, ká löwó ē 'déé, kījī ārā ēpē igī dō'bó 'dí kā nēē, Māriyā ōkō ānā īshí ēpē ūkpú ōtō ōgō Lílí ārā Mbájá †† īshí. ¹⁹ Īshīí Jözéfē 'déé, kīryí étē ā kā nēē, étē nī gōzō ndákpā, ēbē ádá gāljā nēnē ndénē āpá ká Māriyā āpá dí mūmū ndákpá 'dí. Ātāsh yāā, ā yīnjī ádá gīshí lēké nē wóó ēshē áyā nī. ²⁰ Īshīí ká úgú ē ká yīnjī ádá gāljā ūngú nī ātā ngā kā nēē, grōnō †† ká Bēbé ārā āgá īgí āpá áyā nī ōtō līlī ūngú áyā līyí, īshīí lēmē bī étē ā'dā, "Jözéfē gēsē újū ká Dévidī á'bā gāljā mbāwā gījī Māriyā níí, ā'dá īyí ōmō í ā'dá, ká ádá lītí 'déé, ká līlī nī kā nēē, ēshē ká Lílí ārā Mbájá, á'bā gānjā gījī étē ā'dá, ²¹ étē ā ndākā gēsē újū, īshīí níí ádá díri nī Yézū, ká ádá ā ndāshā ndákpá áyā nē ēshē ká glōsī'dí ūngú áyā igī."

† Bábīlī: Ngéré ká yōmó Bábīlī āljā Jērūzālémē ōsō, īshīí ēngē Īzrāyélē nī gī mēndé ānjā āpá mōmō Bábīlī. Īshīí ádá yāngá āljā ārā nē ká sālā gūfū sālā lēmbē gūfū tōtō lēmbē kpú (570) rini ká úgú ē 'déé, kākā Yézū dō'bó 'dí kā. Ró'dō 2 Góvó Ngéré 24-25; Dānyélē 1:1-7. †† Jákō'bō: Ásá rōbó díri Jákō'bō gēsē újū ká Īzákō kā āpá áyā nī. Ró'dō Mätéyō 1:2. † Jözéfē: Ásá rōbó díri Jözéfē gēsē újū ká Jákō'bō kā āpá áyā nī 'déé, étē 'bālā ēshē ká kpú lēmbē rōmō kōtō ngāngá ká Jákō'bō kā. Ró'dō Mätéyō 1:2. †† Lílí ārā Mbájá: Ádá ká Mbájá ā'dā nēē, Bēbé étē nī Mbájá, īshīí Gēsē újū ngā áyā nī Yézū nēē, étē nī Mbájá, īshīí Lílí ārā Mbájá étē nī Mbájá. Bēbé īshīí Gēsē újū nī īshīí Lílí ārā nī nēē, igī tíri nī Mbájá 'bālā. Ró'dō Jónō 1:1-18; Jónō 8:41-42; Nētē ká Yōmó Yōpó 5:3-4. †† Grōnō: Étē nī līlī ārā, īshīí wáwá gbōgbō āzā áyā nī nī, īshīí ā yāshā ká Mbájá ā'bā mūmū ōrō. Īshīí Mbájá ā yōpó étē ká ádá áyā nē bī ndákpá ē 'déé, ká jūjū būbū ā kā.

²² Īgí ūngú yāngá gī tíri āljā ārā ēpē igī ká ádá ē níí, ádá ká Bēbé ārā āgá ōjō āpá ká rāyā ádá. Tá āyā ē 'déé, kéné ádá ká Mbájá ††† kā'dā, ²³ "Gēsē éndé zē'dé ā ndākā gēsē újū, īshīí ā ndāsá díri nī Ēmánwēlē." ††† Īlī ēyí ā'dā, "Mbájá āngá áyā āgā."

²⁴ Īshīí ká úgú ē Jözéfē kōrō kēshē ká 'bī'bī nī kā nēē, āljā ūngú nī āpá dā'bā ádá í 'déé, grōnō ká Bēbé ārā āgá klēmē bī étē ā kā, ātāsh yāā, ōjō ījī Māriyā níí ā'dá āpá ká īyí ōmō nē, ²⁵ īshīí nēē, Jözéfē jéé ācá ārā ēpē igī ká Māriyā 'dí, īgí ká úgú ē 'déé, Māriyā kākā gēsē újū nī, īshīí Jözéfē ōjō āsá díri nī Yézū.

Slāgā yōmó gēnjé ínjí ēshē gōlō úgú ōjō dí grā'bá Yézū

2 Ká úgú ē kākā Yézū kā'bā mbēré Bétlēmē 'déé, ká dā'bā úgú ē Jūdēyā kā nēē, Hēródōsō [§] ká'dá ngéré mōmō nī ká étē úgú āsh. Īshīí slāgā ngāngá ē ēshē dí gīgí ájā, igī nī yōmó gēnjé ínjí, ōjō āpá Jērūzālémē, ² īshīí ngāngá yāngá újū ndákpá nī ā'dā, "Gēsē újū í 'déé, kākā étē níí, kā'dá góvó ngéré ká Yūwūdū nī gī kā nēē, étē ā 'dē? Ká ádá mōkō ēpē í ngā áyā nī īgí āpá dí gīgí ájā nī, īshīí mōjō ká ádá glōyō étē."

³ Īshīí ká löwó ē 'déé, ngéré nī Hēródōsō kōgō ádá í yāngá kā nēē, étē ācá ōgbó ká ndákpá ē tíri 'déé, ká mbēré Jērūzālémē ā kā nēē, ārā igī ēlē 'dí. ⁴ Īshīí ōjō ādá kprāshā ndákpá ká yōmó grāshā Mbájá nī, ōgbó ká yōmó grōdó gónjō ádá ká Mbájá, īshīí ūjū igī ā'dā, "Ā ndākā Krīstō ā'bā dí úgú ē 'dē?"

⁵ Īshīí ōjō ipī bī étē ā'dā, "Ā ndākā étē ā'bā mbēré Bétlēmē 'déé, ká Jūdēyā kā, tá āyā ádá ká Mbájá 'déé, kéné ádá í ngā áyā nī krōndó kā'dā,

⁶ Īshīí nēē, mēngá úmū yāā, mbēré Bétlēmē 'déé, ká dā'bā úgú ē Jūdēyā kā,

úmū nī gónjō mbēré ēshē kōkō ārā mbēré nī gī 'déé, ká Jūdēyā kā,

ká ádá ēshē līlī mbēré í ngā áyā ī nēē, shēngē ā ndēshē yō,

īshīí ā ndā'dá bēbé güwū ndákpá í ngā ádá Īzrāyélē nī gī. ^{§††}

⁷ Īshīí biyí ēyí nēē, Hēródōsō ādá yōmó gēnjé ínjí nī wárā, īshīí ūjū igī īyí nēē, kútú igī ōkō ēpē nī ká úgú ē 'dē yā? ⁸ Īshīí ōpó igī ānjā mbēré Bétlēmē, īshīí lēmē bī igī ā'dā, "Mánjā, īshīí níí, mébē úgú nī gōzō ká ádá ārā lītí nī, īshīí 'déé, igí kókō étē kīshí yāā, mójō mlēmē bī ádá níí, mánjā mlōyō étē tánē."

⁹ Biyí ē 'déé, kōgō ádá ká ngéré nī īshí nēē, ānjā ká gbōlō áyā ēpē igī, īshīí ēpē í 'déé, kōkō kápá dí gīgí ájā

††† Kéné ádá ká Mbájá: Mbájá lēmē ádá áyā nē bī ndákpá yāngá níí, ēnē ānjā lēmē bī slāgā ndákpá ē gī. ††† 1:23 Īzáyā 7:14 § Hēródōsō: Étē nī Hēródōsō Āntípāsā 'déé, étē nī gēsē újū ká góvó ngéré nī Hēródōsō ā kā, īshīí étē nī ngéré ē 'déé, kākā Yézū ká úgú ārā nī kā. Ró'dō Kélē ádá ká Mätéyō 2:1-8; Lúkā 1:5. Īshīí biyí 'déé, Hēródōsō góvó ngéré nī kīlī īshí nēē, étē Hēródōsō Āntípāsā ōjō ā'dá ngéré āpá biyí nī ká úgú ē 'déé, Jónō kījī bātēzmā bī Yézū kā. Ró'dō ádá āpá ká ádá ārā nī āpá līlī wárāgā Kélē ádá ká Mätéyō 14:1; Márkō 6:14; Lúkā 3:1; Nētē ká Yōmó Yōpó 4:27. Īshīí ēshē biyí ēyí nēē, bēdé ngéré díri nī Hēródōsō Āgrípā, étē nī lītí kóshó ká góvó ngéré nī Hēródōsō. Ró'dō ádá āpá ká ádá ārā nī āpá līlī wárāgā Nētē ká Yōmó Yōpó 12:1-23. §† 2:6 Míkā 5:2

nî kā nēē, ũ'bú āñā gólō, ká löwó nî āpá dī mūmū igi igi ká úgú è 'déé, krütú kā'bā örō āpá dī úgú è 'déé, líti nî kā è'dē ā kā.

¹⁰ Ká úgú è 'déé, yómó génjé íñí nî kōkō ēpé nî kā nēē, kōbó kélē úgú ālā igi ōtō rōtō íshí. ¹¹ Íshíí biyí è 'déé, krāyá mómō nî íshí nēē, ōkō tēlē líti nî, íshíí yāngá nî Māriyā, íshíí ōjō úsú lūngū ēpé igi, íshíí löyó ètē, íshíí ájá n̄bētē ngá áyā ēpé igi, íshíí ēngē dá'bā, íshíí bākúrū, íshíí mīrā † bī ètē.

¹² Íshíí nēē, ká úgú glūwū ngá áyā igi nēē, lūwū āñā mómō ká bēdé gbōlō è, ká ádá Mbájá lēmē bī igi gónjō nî ōtō ílī ūngū áyā líyí níí, ā'bā gīpī ārā ēpé igi āñjā ká Hērōdōsō ā'dā.

Ngásá gāñā Mésírí

¹³ Íshíí biyí è 'déé, yómó génjé íñí nî kǎñjā íshí nēē, grōnō ká Bēbé ārā āgá ígí āpá ká Józéfē ōtō ílī líyí, íshíí lēmē bī ètē ā'dā, "Áñā örō gēyē níí, éné líti nî ōgbó ká yāngá nî níí, mánjā mánjā Mésírí níí, má'dá yō ígí ká úgú è mā ndlēmē bī úmū níí, mlúwū mójó, ká ádá Hērōdōsō ā yēbē dī ārā líti nî ká ádá güfū ètē nē." ¹⁴ Ká ètē n̄jónjō āsh nēē, Józéfē āñā örō íshíí éné íyí ōmō nē ká líti nî, íshíí āñā āñjā Mésírí, ¹⁵ íshíí ā'dá yō ígí ká úgú è 'déé, Hērōdōsō kíí. Átāsh yāā, yōshō ká Bēbé ārā āgá ōjō āpá ká rāyā ádá, tá áyā è 'déé, kéné ádá ká Mbájá klēmē kā'dā, "Mádā Gēsē újū ngá áamá níí, ígí ēshē Mésírí." †

Hērōdōsō ũfū brízí kōtō ngāngá

¹⁶ Íshíí ká úgú è Hērōdōsō kǎnā ádá è 'déé, yómó génjé íñí nî kǎñbā ēpé íshí ā kā nēē, ó'dō nî ēgbé góvó. Átāsh yāā, lēmē gónjō ádá ká ádá è níí, ũfū brízí kōtō ngāngá è 'déé, ríní áshá ngá áyā igi krāyá ká rōmó ríní nî kā, 'déé igi ká mbērē Bétlēmē, íshíí slāgā úgú è 'déé, kōtō ākpā mbērē nî kā, íshíí è ngá āpá dā'bā ádá í 'déé, Hērōdōsō kōgō kēshē ká yómó génjé íñí nî kā.

¹⁷ Átāsh yāā, ádá ká Mbájá 'déé, klēmē ōtō ōgō kéné ádá í ngá áyā nē 'déé, dírí nî Jērmíyā kā nēē, ālā ārā nē íshí, ká ádá ā'dā,

¹⁸ "Ōgō kōwó āpá mbērē Rāmāhā, íshíí dánā nōnō ká góvó gōnō ārā. Rēkélā † ā yōró ká ádá ārā kōtō áyā nē, íshíí íyí ká ádá è níí, élē ēpé 'dī, ká ádá igi ílī íshí." †

Glūwū gāñā mbērē Nāzērétē

¹⁹ Ká biyí è 'déé, Hērōdōsō kíí íshí nēē, grōnō ká Bēbé ārā āgá ígí āpá ká Józéfē ōtō ílī líyí āpá Mésírí, ²⁰ íshíí ā'dā, "Áñā örō, íshíí níí, éné líti nî ōgbó ká yāngá nî níí, mánjā mánjā dā'bā mómō Ízrāyélē, ká ádá yómó è 'déé, ká yēbē ádá güfū líti nî kā nēē, ílī íshí."

²¹ Átāsh yāā, ōjō āñā örō, íshíí éné líti nî ōgbó ká yāngá nî, íshíí āñā āñjā mómō Ízrāyélē. ²² Íshíí nēē, ká

† Mīrā: Ètē nī māngá ā rōnō ètē ká áyā ká ádá è níí, rīsī nōwō, íshíí ètē nī nēnē kpīkpī. †† 2:15 Hūzēyā 11:1 † Rēkélā: Á'dā āpá biyí lūkpú è 'déé, kúfū kōtō ngá áyā igi ā kā. Íshíí Rēkélā nēē, ètē nī íyí ōmō Jákō'bō yāngá Józéfē íshíí Bēnjēmínō. Ró'dō ádá āpá ká ārā nī āpá ílī Gōcō Lāgā 29-35. †† 2:18 Jērmíyā 31:15

úgú è 'déé, Józéfē kōgō ā'dā nēē, Ārkéláwūsū kā'dá 'bákétā ngérē nī kǎpá dā'bā úgú è Jūdēyā āpá biyí bēbé nē Hērōdōsō 'déé, kíí íshí ā kā nēē, mbāwā ōjō ālā Józéfē ká ádá gāñjā yō íshí, íshíí grōnō nī ōjō è'dé ètē gónjō nī ōtō ílī líyí níí, āñā āñjā úgú è Jēlílí. ²³ Ōjō āñā āñjā āshā ā'bā bēdé mbērē è dírí éyí Nāzērétē, ká ádá è níí, ádá í 'déé, klēmē ōtō ōgō kéné ádá nī gī ká níí, ālā ārā nē, 'déé kā'dā, "Ká ndāsá āpá áyā nī ndákpā í 'déé, kēshē ká yómō Nāzērétē nī kā."

Nētē ká Jónō bēbé gījī bātézmā bī ndákpá nī kā

(Márkō 1:1-8; Lúkā 3:1-18; Jónō 1:19-28)

3 Ká ètē úgú āsh nēē, Jónō bēbé gījī bātézmā bī ndákpá nī kā ōjō íshíí ā yē'dé ádá nī ōtō ílī bēré í 'déé, ká dā'bā úgú è Jūdēyā kā. ² Íshíí ā yīyí nēē, "Máýā méshé ká gālā glōsī'dí ūngú nī, ká ádá mómō ngérē í 'déé, ká mūmū örō ā kā líjī íshí." ³ Íshíí kéné ádá ká Mbájá 'déé, dírí nī Ízáyā kā, lēmē ádá āpá ká ádá ārā Jónō ā'dā,

"Ndákpā ā yāsá kōwó āpá ílī bēré, ā yīyí, 'Mráshá gbōlō nī má'bā ōgō Bēbé ārā āgā, málā gbōlō nī grāyā nī bī ètē." ††

⁴ Tēndē í ká Jónō nēē, ālā ēshé ká bíbí jāmālā, íshíí lōngō rúsú nē ká ēbé tēlē, íshíí nōshó í ngá áyā nī jōngō, íshíí ímí. ⁵ Ndákpá ōjō ēshé Jērúzálēmē, íshíí Jūdēyā, ācá ōgbó ká dā'bā úgú è ká 'Dē'dē Úrdūnū ā kā tírí. ⁶ Ndákpá ā yōjō nī íshíí ā lēmē ádá glōsī'dí ūngú í 'déé, ēpé igi kálā kā, íshíí Jónō ā'dá dī gījī bātézmā †† bī ndákpá nī āpá 'Dē'dē Úrdūnū.

⁷ Íshíí nēē, ká löwó è 'déé, Jónō kōkō gēlē Fārisí nī gī †† ōgbó ká Sādūkíní nī gī ⁸ 'déé, ká yōjō kápá áyā nē níí, ēpé kíjī bātézmā bī ēpé igi ā kā nēē, lēmē bī igi ā'dā, "Ígí yāā, kōtō ínjí ā, 'bí ké'dé igi ká ádá è níí, mlúlú méshé ká grōtō ádá ká Mbájá ká ndēgbé ó'dō í 'déé, ká ndōjō nī kā. ⁸ Málā ūngú è 'déé, ká ndlūsū ā'dā, tāmá dú nēē, shēshē lépé igi, íshíí gbōlō áshá í ngá áyā igi, ípī ārā nē āsá íshí ā kā. ⁹ Átāsh yāā, má'bā glēmē ádá mápá kōkō ārā igi gīyí nēē, ígí méshé dā'bā ārā Ābrāyímí ā'dā. Mā ndīyí ká ngá ígí nēē, Mbájá āngá áyā nī kpótó ká ádá gīpī igi āñbā yākā gī, āpá ká kōtō bī Ābrāyímí. ¹⁰ Íshíí 'bákétā nēē, í'dī nī ā lāgá kpīkpī nī, íshíí tá kpīkpī è 'déé, kārā íshíí 'déé, gārā éyí kōzō 'dī kā nēē, ā ndāgā ètē búbū, íshíí ā ndélé ètē āpá ílī ōshō.

¹¹ Mā yījī bātézmā nī bī igi ká ūyū, ká ádá è níí, máýā méshé ká glōsī'dí ūngú è 'déé, má'dá dī gālā nī kā. Íshíí bēdé ndákpā è átā ndōjō āpá ōgō mā nēē, ōnjō ōtō áamá íshí, íshíí mlātá mápá ká bēbé gené tāmā í ngá áyā nī 'dī. Ètē ā ndījī bātézmā nī bī igi ká Lílī ārā

†† 3:3 Ízáyā 40:3 ††† Bātézmā: Á yījī bātézmā bī ndákpá nī ká ádá glūsū ā'dā, igi áyā ēshé ká gālā glōsī'dí ūngú áyā ēpé igi íshí, íshíí ípī ārā ēpé igi ōjō āpá ká Mbájá íshí. ††† Fārisí nī gī: Ígí nī glōwō jūjū ndákpá ēshē ká Yūwūdū nī gī, íshíí ā yālā ūngú nī gónjō nī āpá dā'bā gónjō ádá è 'déé, Mbájá kéné bī Mōzē kā. Íshíí íyí āpá ká lílī ārā nī gī, íshíí kōtō grōnō nī gī, íshíí íyí āpá ká ádá è 'déé, írī nī gī ká ndāñā āpá ká áshá nī tá tówó ā kā íshí. Ró'dō wārāgā Nētē ká Yómō Yōpó 23:8. † Sādūkíní nī gī: Ígí nī ndákpá è, kēshē ká Yūwūdū nī gī 'déé, kíñj kiyí ká'dā 'déé, ndákpá ílī íshí yāā, āñā ēshé jūjū ó'dō ēpé igi 'dī. Íshíí íyí āpá ká lílī ārā nī gī, íshíí grōnō nī gī 'dī. Ró'dō ēshé ká Nētē ká Yómō Yōpó 23:8.

Mbájä, ïshíí òshö. ¹² Kpikpi gämbá ózó í ngá áyà nî ä ìkéké nî kánjá nî, ká ádá gämbá ózó nî è'dé, ïshíí níí èpè òvò klākā † èyí ápá ílí bókó áyà nè, ïshíí ä ndükú òshö ápá ká kúrú èyí, ïshíí èté òshö äsh ä yíí 'dí."

Jónö ä yíí bätézmä bi Yézü

(Márkö 1:9-11; Lúkä 3:21-22)

¹³ ïshíí biyí èyí nèè, Yézü äñä èshè mömö Jëlíí, ïshíí äñä äñä 'Dè'dé Úrdünü, ká ádá è níí, Jónö ïí bätézmä bi èpè. ¹⁴ ïshíí nèè, Jónö äñä äyá ádá gätá èté nè, ïshíí lèmé bi Yézü ä'dä, "Mä yèbè ádá è níí, ïí bätézmä nî bi ámä, ïshíí nèè, ójö ngá ámä ká ádá ngä?"

¹⁵ ïshíí Yézü ïpi bi èté ä'dä, "Bákétä nèè, íyí ápá è'dé níí, ùngú nî äñä ärä nè, ká ádá ängá áyá ägá dí gälä ùngú è tírí 'déé, Mbájä kèbè ádá èyí ä ká." ïshíí Jónö ójö íyí ápá è'dé.

¹⁶ ïshíí támä de 'déé, kíí bätézmä nî bi Yézü ká nèè, ígí èshè ílí üyü nî, ïshíí ká úgú äsh nèè, mümü örö nî ójö lälä, ïshíí ökö Lílí ärä Mbájä ä lüsü èshè mümü örö äyá ämámä, döjö ápá áyá nî. ¹⁷ ïshíí lèmé íyí èshè mümü örö ä'dä, "È ká nî Gèsè újú ámä 'déé, mälä ádá ärä nî ngé ká, ïshíí shèshè lépè mä kèlè ápá áyá nî góvó ä ká."

Shétánä ä yödó Yézü

(Márkö 1:12-13; Lúkä 4:1-13)

4 ïshíí Lílí ärä Mbájä öñbö óngö Yézü, ïshíí ójö äñä äñä ílí bère ká ádá è níí, ngéré ká kötö röyó †† nî ödó èté. ² ïshíí biyí è 'déé, kälä güfú römö 'bi'bi ká gränä gögö ‡ ötö ílí gómó ájá, ïshíí njónjó ïshíí nèè, gögö ójö äñä èté ngé. ³ ïshíí Shétánä ójö ká ádá gödó èté, ïshíí lèmé bi Yézü ä'dä, "Déé dú úmü nî Gèsè újú ká Mbájä yäa, äzá lèmé bi äñbä yäkä gí níí, ïpi ärä èpè ígí ápá ká nòshó níí, mókó 'dé."

⁴ ïshíí Yézü ïpi bi èté ä'dä, "Röndó ápá ílí wärägä ká Mbájä ä'dä, 'Ndäkpä äzá ä ndäshá tá ká nòshó ní, ïshíí nèè, tá ká ádá è 'déé, ká ndígi èshè ílí äkpä Mbájä ká.' ††"

⁵ ïshíí ngéré ká kötö röyó nî ójö èné èté äñä góvó mbèré Jèrüzälémè, ïshíí úsú èté ápá jüjü glö'dó Mömö ká Mbájä, ††† ïshíí lèmé bi èté ä'dä, "Déé dú úmü nî Gèsè újú ká Mbájä yäa, äzá äñä íjí bübü 'dé, ká ádá röndó ä'bä ílí wärägä ádá ká Mbájä ä'dä, 'Mbájä ä ndöpó grönö ngá áyá nè gí níí,

† Klākā ózó ïshíí kúrú èyí: Klākā ózó nî nèè, ígí nî yömó è 'déé, kíyí ápá ká Krístö ïshíí kúrú èyí nèè, ígí nî yömó è 'déé, kíyí ápá ká ádá ká Krístö 'dí ká. †† Ngéré ká kötö röyó: Dírí nî Shétánä. Särä nèè, èté nî grönö ká Mbájä ápá mümü örö, ïshíí ójö è'dé ílí slägä kötö grönö è gí níí, äñä ádá ká Mbájä, ïshíí Mbájä ögö ígí èshè mümü örö. Ró'dö Gítí Ádá 12:7-9. ‡ Gränä gögö: Yüwúdü nî gí ká slägä úgú è yäa, ä yíngí ádá è níí, èpè ígí ränä gögö ïshíí níí, èpè ígí räjä äkpä èpè ígí bi Mbájä. †† 4:4 Ditrónömí 8:3 †† Mömö ká Mbájä: Ä'dä è'dé nî 'bälä Mömö ká Mbájä 'déé, ká'dä ká'bä mbèré Jèrüzälémè ä ká. ïshíí yömó gräshá Mbájä nî ä'dá dí gröyö kröyö nî bi Mbájä ápá däl'bä gónjó ádá í 'déé, Mbájä kèné bi Mözè ä ká. ïshíí tá góvó ndäkpä ká yömó gräshá Mbájä nî ká ndükü ötö ká glísí köbö tëndè nî äñä ílí Góvó Gözö Kólö nî ká díti èyí 'bälä ötö ílí ríní nî ká gèné srámä gíjí ïí ïshíí ápá ká ádá gèshè glösi'dí ùngú ká ndäkpä ápá de 'déé, Mbájä ká yä'dä ká'bä è'dé ká ónjó áyá nè, ïshíí gänä ärä nè ká. Ró'dö Lévítikusú 16; Íbrü 9:1-7.

ëgbè áyá í gözö, ïshíí ä ndrähá úmü ká ìkéké èpè ígí níí,

á'bä göcö lágá í ká äñbä ä'dä.' †††"

⁷ ïshíí Yézü ïpi bi èté ä'dä, "Röndó tánè ä'dä, 'Á'bä gödó Mbájä Bèbé ärä í ä'dä.' †††"

⁸ ïshíí ngéré ká kötö röyó nî ójö èné èté tówó äñä jüjü bédé glö'dó äñbä è, ïshíí lüsü mömö ngéré è 'déé, ká jüjü bübü ä ká, ögbó ká glözö ùngú è 'déé, ká ílí èyí ä ká tírí bi èté. ⁹ ïshíí lèmé bi Yézü ä'dä, "Mä ndèné ùngú yäkä gí bi úmü tírí 'déé, úsú ìngú í ïshíí 'déé, lóyó ámä íshí yä."

¹⁰ ïshíí Yézü ïpi bi èté ä'dä, "Äñä èshè ámä yäa, Shétánä, † ká ádá röndó ä'bä ílí wärägä ádá ká Mbájä ä'dä, 'Lóyó Bèbé ärä ägá Mbájä, ïshíí níí, äñä tá ùngú è 'déé, èté ká yèbè ádá èyí ä ká." ††"

¹¹ ïshíí biyí èyí nèè, ngéré ká kötö röyó nî ójö ä'bä Yézü ä'dä, ïshíí grönö nî gí ójö ègbè áyá níí.

Yézü öcö lágá nēté ngá áyá nè ápá úgú è Jëlíí

(Márkö 1:14-15; Lúkä 4:14-15)

¹² ïshíí ká löwó è 'déé, Yézü kögö ä'dä, kúsú Jónö kápá síjíní ishí nèè, ïpi ärä nè äñä úgú è Jëlíí. ¹³ ïshíí ä'bä mbèré Názèrétè ä'dä, ïshíí äñä äñä äshá ä'bä mbèré Käfärnümü ká 'báká gbögbö Kápá Jëlíí 'déé, känä däl'bä úgú è dírí èyí Zèbélúnü, ïshíí Náfätälé ká.

¹⁴ Ká ádá è níí, ádá ká Mbájä 'déé, klémè ötö ögö kéné ádá í ngá áyá nè Ízáyá ká níí, äñä ärä nè, 'déé ká'dä, ¹⁵ "Yäa ndäkpä è 'déé, ulú ärä ígí kèshè ká yömó mömö Zèbélúnü, ïshíí Náfätälé ä ká,

'déé má'dá dí gäshá nî 'báká mápá gbögbö Kápá Jëlíí,

'déé känä ápá dí gígi ájá èshè ká 'Dè'dé Úrdünü ä ká,

è ngä nî úgú è 'déé, ndäkpä è kázá Yüwúdü ní ká yäshá nî ä'bä è'dé ä ká.

¹⁶ Ätash yäa, kpíí 'déé, ndäkpä í ngá áyá ígí ká yäshá ä'bä ílí mümü úgú nî ká nèè,

ökö góvó grájá úgú nî ä löyö ápá ká, yömó è 'déé, kashá ká'bä ümbü lílí bübü írí nî ká, ökö grájá úgú jüjü gägä úgú löyö ápá áyá èpè ígí." †††

¹⁷ Èshè ká úgú äsh 'déé, känjä gólö nèè, Yézü öcö lágá gè'dé ádá ká Mbájä bi ndäkpä nî ä yíyí, "Máyä méshé ká glösi'dí ùngú è 'déé, má yälä nî ká, ká ádá mömö ngéré í 'déé, ká mümü örö ä ká nèè, líjí ïshíí."

Yézü ä yädä kpéé yömó grèkè ögö nè

(Márkö 1:16-20; Lúkä 5:1-11)

¹⁸ Ká löwó è 'déé, Yézü ká löwó 'báká kötö äkpä Kápá Jëlíí ä ká nèè, ökö römö kötö ónjö Sáyímönö 'déé, bédé dírí nî Pítärä ká, ïshíí ónjö nî Andréyá ä'dá dí gèlè ìbè èpè ápá ílí kápá ní, ká ádá ígí nî yömó gäsá kèzé.

¹⁹ ïshíí Yézü ójö lèmé bi ígí ä'dä, "Mrékè ögö mä níí, mä ndälä ígí mápá ká yömó gövö ndäkpä." ²⁰ ïshíí támä de

††† 4:6 Sälāmā 91:11-12 ††† 4:7 Ditrónömí 6:16 § Shétánä: Èté nî ngéré ká kötö grönö ká Mbájä 'déé, känä ádá ká Mbájä, ïshíí 'déé, Mbájä kögö ígí kèshè mümü örö ä ká. Ró'dö Gítí Ádá 12:7-9. §† 4:10 Ditrónömí 6:13 §†† 4:16 Ízáyá 9:1-2

'déé, Yézū klēmē ātā ngā kā nēē, ā'bā lēbē ngā áyā ēpē ĩgī ā'dá, ĩshíí rēkē ōgō nī.

²¹ ĩshíí ōjō ānjā ēshē dī úgú āsh ĩshíí ānjā gólō, ōjō ōkō rōmó slāgā kōtō ónjō ē, Jémīsī ĩshíí Jónō, kōtō ngāngá ká Zébēdē ā'dá ā'bā ílī fālúkū, ká bēbē ēpē ĩgī Zébēdē, ĩshíí ā rāshá lēbē áyā ēpē ĩgī, ĩshíí Yézū ōjō ādā ĩgī, ²² ĩshíí tāmá dē 'déé, Yézū kādā Jémīsī, ĩshíí ónjō nī Jónō ā kā nēē, ānjā ā'bā fālúkū nī ōgbó ká bēbē ēpē ĩgī ā'dá, ĩshíí rēkē ōgō Yézū.

Yézū rājá nōwō ēshē ká ndākpá (Lúkā 6:17-19)

²³ Yézū lōwó ōtō dā'bā úgú ē Jēlílí tírí, ĩshíí ā rōdó ndākpá nī ōtō gēlé Dī lóvō † í ngā áyā ĩgī, ā rōdó ĩgī āpá ká ádá Kélē ádá †† mōmō ngéré ká Mbájá. ĩshíí ā rājá gēlé úlú nōwō ēshē ká ndākpá nī. ²⁴ ĩshíí ádá ārä nī ĩyí ōtō dā'bā úgú ē Súrīyā tírí, ĩshíí ndākpá nī ā yēngē gēlé yōmó nōwō, ācá ōgbó ká yōmó ē 'déé, nōwō nī kāngá áyā ĩgī kōtō krōtō ĩshíí ā kā, ká yōmó rōyó, † ĩshíí yōmó kūshkūshū, ĩshíí yōmó ē 'déé, kríkí kā'bā būbū ā kā ōjō ē'dē bī étē, ĩshíí ā rājá nōwō nī ēshē áyā ĩgī. ²⁵ ĩshíí gēlé ndākpá rēkē ōgō Yézū, ĩshíí ĩgī ndākpá yāngā nēē, ēshē dā'bā úgú ē Jēlílí, ĩshíí Dēkápólísí, †† ĩshíí Jērūzālémē, ĩshíí Jūdéyā, ĩshíí slāgā úgú ē 'déé, ká āgā 'Dē'dē Úrdūnū ā kā.

Yézū ā rōdó ndākpá

5 Ká bēdē ájā ē nēē, Yézū ōkō glōvō ndākpá, ĩshíí ānjā ānjā ā'dá 'báká ā'bā gbōgbō ānjā nī, ĩshíí yōmó grēkē ōgō nī ōjō āpá áyā nī.

Mbájá ā ndūpú 'bī gī? (Lúkā 6:20-23)

² ĩshíí ōcō lāgá grōdó ĩgī ā yīyí,
³ "Mbájá ā ndūpú yōmó ē 'déé, kā yēbē ádá ārä nē kā, ká ádá mōmō ngéré í 'déé, kā mūmū ōrō kā nēē, ũngú áyā ĩgī.
⁴ Mbájá ā ndūpú yōmó ē 'déé, kā yōró nī kā, ká ádá shēshē lēpē ĩgī ā ndrīsī nī.
⁵ Mbájá ā ndūpú yōmó ē 'déé, kālā góvó ārä ēpē ĩgī 'dī kā.
Ká ádá jūjū būbū nī, ā ndā'dá ũngú áyā ĩgī.
⁶ Mbájá ā ndūpú yōmó ē 'déé, kā rānā gōgō gā'dá āpá ká yōmó jónó shēshē lēpē nī kā.

† Dī lóvō: Yūwūdū nī gī nēē, āngá áyā ĩgī gēlé Dī lóvō ká ádá grāshā Mbájá ōtō ílī mbērē í ngā áyā ĩgī, ĩshíí ā'dá dī glōvō ā'bā ílī ēyí, ká yōmó Sé'bītī nī, ká ádá grājā ākpā ēpē ĩgī bī Mbájá, ĩshíí grō'dō ádá í ngā áyā nī. †† Kélē ádá: É kā nī Kélē ádá āpá ádá ká ārä Yézū Krīstō 'déé, kílī kápá ká krōshō, ká ádá gēshē glōsī'dī ũngú áyā āgá ní, ēpē kēné bī āgá áshá ē 'déé, dōngbó ēyí kázá ē'dē ní kā. † Rōyó: Été nī 'bālā ēshē ká kōtō rōyó ē 'déé, kā yā'dá ā'bā jūjū yōmó rōyó nī kā, ĩshíí sārā nēē, ĩgī nī kōtō grōnō ē 'déé, kā'dá kā'bā mūmū ōrō ká Mbájá, ōgbó ká ngéré ngā áyā ēpē ĩgī 'déé, dírí nī Shētānā kā, ĩshíí ōjō ānā gōgō ádá ká Mbájá ĩshíí, ĩshíí ká úgú ē 'déé, Mbájá krōsō ĩgī kápá būbū ĩshíí ā kā nēē, ōjō ípī ārä ēpē ĩgī āpá ká glōsī'dī lílī ārä ē 'déé, kā yālā gāngā ākpā āpá ká ndākpá nī kā. Ró'dō ádá yākā āpá ílī wārāgā Gitī Ádá 12:7-9. †† Dēkápólísí: ĩgī nī kpú mbērē, ĩgī mbērē yāngā nēē, ā dī gīgī ájā ēshē Kápá Jēlílí, ĩshíí sārā nēē, ĩgī kpú mbērē ká ĩgrīgī nī gī.

Ká ádá ũngú ē 'déé, kā yēbē ádá ēyí ā kā nēē, ā ndēné bī ĩgī.

⁷ Mbájá ā ndūpú yōmó ē 'déé, kā yālā nónō nī kā, ká ádá Mbájá ā ndālā nónō bī ĩgī.

⁸ Mbájá ā ndūpú yōmó jónó shēshē lēpē nī gī, ká ádá ā ndōkō Mbájá.

⁹ Mbájá ā ndūpú yōmó grāshá kōkō ārä ndākpá, ká ádá ā ndādā āpá áyā ĩgī nī kōtō ká Mbájá.

¹⁰ Mbájá ā ndūpú yōmó ē 'déé, kā lōlō ĩgī ā kā, ká ádá ē 'déé, ĩgī nī yōmó jónó shēshē lēpē ní kā, ká ádá mōmō ngéré í 'déé, kā mūmū ōrō ā kā nēē, ũngú áyā ĩgī.

¹¹ Mbájá ā ndūpú ĩgī ká lōwó ē 'déé, ndākpá kā yōzō ĩgī, ĩshíí kā lōlō ĩgī, ĩshíí 'déé, kā lōkpō úlú glōsī'dí ádá nī gī tírí āpá áyā ĩgī, ká ádá ārä mā kā. ¹² Málā kōbó kélē úgú ká gāsá kōwó, ká ádá ũngú ē 'déé, kā ndēné bī ĩgī āpá ōgō ēyí āpá mūmū ōrō ā kā, ká ádá sārā nēē, lōlō kéné ádá nī gī tá ká étē gā'bālā gbōlō yāngā."

Yōmó grēkē ōgō Yézū áyā kōnó ĩshíí grājá úgú (Márkō 9:50; Lúkā 14:34-35)

¹³ "Īgī nī kōnó jūjū būbū ā ĩshíí 'déé, gōngō ēyí ũsú ēshē ē'dē ĩshíí yāā, ā ndālā āyā 'dē níí, gōngō ēyí klūwū tówó kōjō kápá ē'dē ā kā? Á yāfā ká ádá gālā bēdē ũngú ē ē'dē 'dī, tāmá ā ndēngē dānjā dūjū āpá yō nē, ĩshíí ndākpá ā ndūtú jūjū ēyí.

¹⁴ Īgī nī grājá úgú ē kā jūjū būbū nī, tá áyā mbērē 'déé, kū'bū étē kā'bā jūjū rúkú ē 'déé, ndākpá nī tírí kā yōkō nī kā. ¹⁵ ĩshíí bā ndākpá ā yālā ōshō āpá ká lāmbā níí, ũsú āpá ũmbū góvó kēpē 'dī, ĩshíí nēē, ā ndūsú āpá jūjū glō'dó úgú, ká ádá ē níí, rājá úgú nī bī ndākpá nī tírí āpá ílī mōmō nī. ¹⁶ Átāsh yāā, tá ká étē gā'bālā gbōlō yāngā nēē, má'bā grājá úgú nī níí, lōyō āpá ká glōzō ũngú ē 'déé, má yālā ĩgī ā kā níí, ndākpá nī ōkō tírí, ĩshíí níí, rēbē Bēbē ĩgī 'déé, kā mūmū ōrō ā kā."

Gónjó ádá ká Mbájá 'déé kēné bī Mōzē kā

¹⁷ "Má'bā gīnī ádá mótó kōkō ārä ĩgī gīyí kábā yá, mójó ká ádá glīmí ílī gónjó ádá ká Mbájá 'déé, kēné bī Mōzē, wālā ádá ē 'déé, kēné bī kēné ádá í ngā áyā nē gī kā ní, ĩshíí nēē, mójó ká ádá ē níí, gónjó ádá nī gī, ĩshíí ádá ē 'déé, kēné bī kēné ádá nī gī kā níí, ālā ārä ēpē ĩgī. ¹⁸ Mā lēmē nārā ádá bī ĩgī nēē, ĩgī ká úgú ē 'déé, mūmū ōrō ĩshíí jūjū būbū nī, kā ndázá ní nēē, bēdē klākā ádá ē 'déé, kā ndāsā ēshē ká gónjó ádá ká Mbájá nēē, ā ndázá ní, ĩgī ká úgú ē 'déé, ũngú nī gī tírí ká ndālā ārä ēpē ĩgī ā kā. ¹⁹ ĩshíí tá ndākpā ē 'déé, kā ndālā ũngú nī níí, klātá kápá ká dā'bā 'bālā ēshē ká gónjó ádá ká Mbájá 'dī, ĩshíí 'déé, kā ndrōdó slāgā ndākpá ē níí, kālā ũngú nī tá áyā ē ngā ēpē ā kā nēē, ā yāsá étē āpá ká ũngú āpá ílī mōmō ngéré ká Mbájá 'dī. ĩshíí tá ndākpā ē 'déé, kā yālā ũngú nī níí, klātá kápá dā'bā gónjó ádá ká Mbájá, ĩshíí kā rōdó slāgā ndākpá ē kápá ē'dē ā kā nēē, ā ndāsá étē āpá ká góvó ũngú āpá mūmū ōrō. ²⁰ ĩshíí nārā ádá í 'déé, mā lēmē bī ĩgī ā kā nēē, 'déé ĩgī kálā glōzō ũngú ē 'déé, sóló kázá ē'dē ní kā, níí ōgō ōtō ká ē ngā Fārisī nī gī, ĩshíí yōmó grōdó gónjó ádá ká Mbájá ká 'dī yāā, tāmá dú ká rāyā ádá

nèè, má yūkū mápá ílí mómō ngéré í 'déé, kā mùmū örō ā kā 'dī."

Güfū irí

²¹ "Ígí mógó ádá í 'déé, klēmē bí ndákpá ní sārā 'déé, kíyí nèè, 'Á'bā güfū irí á'dá.' † Íshíí tá ndákpá è 'déé, kā ndūfū irí kā nèè, à ndrötó ádá äpá áyā ní. ²² Íshíí nèè, mā lēmē bí ígí nèè, tá ndákpá è 'déé, ó'dō ní kā ndēg-bē äpá kā ónjō nèè, à ndrötó ádá äpá áyā ní. Íshíí tówó tá ndákpá è 'déé, kā ndlēmē äpá kā ónjō nèè dīyí, 'Lúkū nèè, à ndrötó ádá äpá áyā ní äpá ílí Njāñā kā Yūwūdū ní gī, †† Íshíí tá ndákpá è 'déé, kā ndīyí, 'Ílí ärä î kázá ní kā nèè, à ndēné èté äpá ílí òshō. †

²³ Ätāsh yāā, 'déé úmū kā jūjū árá Íshíí 'déé, á rōyō krōyō bí Mbájā, Íshíí 'déé, íñí ádá è 'déé, kōkō ärä ígí kēlē kā ónjō î 'dī kā yāā, ²⁴ á'bā krōyō ní ä'dá ä'bā gbōgbō árá †† ní, Íshíí níí mráshā kōkō ärä ígí kā èté ónjō î kāsh kpéé, Íshíí níí, úgú è òjō rōyō krōyō ní bí Mbájā.

²⁵ Mráshā kōkō ärä ígí gēyē kā kójó ärä î tá sārā, kā löwō è 'déé, èté kā yēné úmū dānjā ílí njāñā ní kā 'déé, äzá ní yāā, èté à ndēné úmū änjā bí yōmó grötó ádá ní gī, Íshíí yōmó grötó ádá ní gī à ndrötó ádá äpá áyā î, Íshíí à ndēné úmū bí shēngē ní, Íshíí shēngē ní à ndūsú úmū äpá ílí síjīnī. ²⁶ Íshíí narā ádá í 'déé, mā lēmē bí úmū ā kā nèè, á ndā'dá ä'bā ílí síjīnī ní ígí kā úgú è 'déé, kā ndōvó ádá dōngbó nākā ní kēshē jūjū î kā."

Ádá äpá kā ádá gälä örō

²⁷ "Íshíí gónjō ádá kā Mbájā 'déé kā'dā, 'Á'bā gälä örō ä'dá kā nèè, †† äzá mógó míshí ní? ²⁸ Íshíí mā ndīyí kā ngá ígí nèè, tá ndákpá è 'déé, kōkō äpá kā éndé kā yōkō gōgō gälä örō äpá áyā ní kā nèè, älä örō äpá kā éndé äsh kā shēshē lépē nè Íshíí. ²⁹ Íshíí 'déé, mùmū î è kāñā dī lēké lāsā î, kā yälä úmū níí, älä gösī'dí ũngú yāā, íshí èté èshē è'dē Íshíí níí, élé èté äpá yō. Íshíí à ndā'dá gözō ní äpá kā ádá ärä î 'déé, tá 'bälä èshē kā kágá gbōgbō î kälä kósó èshē kā è 'déé, kā ndēné úmū kā gbōgbō î tírí kápá ílí òshō ní kā. ³⁰ Íshíí 'déé, lēké lāsā î, kā yälä úmū níí, älä gösī'dí ũngú yāā, ägá èté èshē è'dē, Íshíí níí, élé èté äpá yō. Íshíí à ndā'dá gözō ní äpá kā ádá ärä î 'déé, tá 'bälä èshē kā kágá gbōgbō î kälä kósó èshē kā è 'déé, kā ndēné úmū äpá ílí òshō ní kā gbōgbō î tírí ä kā."

† 5:21 Úgú Lété 20:13 †† Njāñā kā Yūwūdū ní gī: È ngā ní njāñā kā ngéré kā yōmó grāshā Mbájā ní, ögbō kā kprāshā ndákpá kā yōmó grāshā Mbájā ní, Íshíí kprāshā ndákpá kā Yūwūdū ní gī. Íshíí ígí ndákpá yāngā ä'dá dī glāndá ní ä'bā yō, kā ádá grötó ádá äpá kā ádá è 'déé, kōngō Yūwūdū ní gī ká. Ká lēmē Íbrū ní nèè, à yādā äpá kā njāñā yāngā ní Sānidrīnī. † Äpá ílí òshō: Èté ní òshō è 'déé, Mbájā kā ndälä ní ká ádá è níí, èpē rúshū ndákpá è tírí 'déé, kánā kōgō ádá í ngá áyā nè è'dē ä kā. Ró'dō wárāgā Gītī Ádá 20:7-15. †† Árá: Á'dá è'dē ní árá à ílí dāzā Mómō kā Mbájā, Íshíí èté ní dī úgú è 'déé, kā yisí krōyō bí Mbájā äpá kā ádá gijī jī Íshíí äpá kā gösī'dí ũngú kā ndákpá. Íshíí à è'dē ní bēdé árá è ká ádá gīsī bākúrū äpá jūjū èyí bí Mbájā äpá ílí Gözō Kólō í 'déé, kā ílí Mómō kā Mbájā ká, ká úgú tírí ká kíñkōnjō Íshíí lílí úgú ká úgú grājā äkpá ní. †† 5:27 Úgú Lété 20:14

Ádá äpá kā ádá gänä ärä

(Mätéyō 19:9; Márkō 10:11-12; Lúkā 16:18)

³¹ "Íshíí gónjō ádá kā Mbájā 'déé, klēmē sārā kā'dā, 'Tá újū è 'déé, kā ndānā íyí òmō nè †† kā nèè, ängá áyā ní dī gēné wárāgā gänä ärä ní bí èté.' ††† Íshíí mā ndīyí ká ngá ígí nèè, újū è 'déé, kā ndānā íyí òmō nè, 'déé äzá ökō èté ká gälä örō ní yāā, à ndälä íyí òmō nè ngá níí, änjā älä örō, Íshíí tá újū è 'déé, kā ndīyí èté éndé yāngā kā nèè, älä örō Íshíí."

Ádá äpá kā ádá lómō

³³ "Íshíí mógó ádá í 'déé, klēmē sārā 'déé kā'dā, 'Má'bā glímí ílí ádá í 'déé, mlómō mápá ó'dō ígí ā kā ä'dá, Íshíí níí mälä ũngú ní mápá dā'bā yōshō í 'déé, mälä ká Bēbé ärä ägá kā.' ³⁴ Íshíí mā ndīyí ká ngá ígí nèè, má'bā glō'bō ũngú mápá ó'dō ígí ämā nè ä'dá, wälä glómō mùmū örō ä'dá, ká ádá è ngā ní mbätä ngéré ká Mbájā. ³⁵ Wälä má'bā glómō búbū ä'dá, ká ádá è ngā ní mbätä úmbü lágá ní, Íshíí má'bā glómō dírí mbērē Jērüzälémē ä'dá, ká ádá è ngā ní góvó mbērē ká góvó ngéré. ³⁶ Íshíí níí, á'bā glómō jūjū î ä'dá, ká ádá kpötó äzá áyā î ká ádá gälä 'bälä èshē ká bíbí jūjū î níí, ä'dá jónó ní, wälä gīlí ní ní. ³⁷ Íshíí tá ádá è míyí mápá è'dē míshí yāā, míyí mīyí mápá è'dē míshí, Íshíí tá ádá è mánā míshí yāā, míyí mánā míshí, Íshíí 'déé, ígí klēmē bēdé ádá è ötō ká è ngā yāā, è ngā ní ádá è 'déé, kēshē ká Shētānā."

Ádá äpá kā ádá gälä gösī'dí ũngú äpá ögō gösī'dí ũngú

(Lúkā 6:29-30)

³⁸ "Íshíí mógó gónjō ádá kā Mbájā 'déé, kēné bí Mōzē ká 'dī, 'déé ká'dā, 'Ndákpá kówó mùmū î yāā, ówó mùmū ní Íshíí 'déé, ndákpá kríkí shēshē î yāā, ríkí shēshē ní.' ³⁹ Íshíí mēngá ämā nèè, mā ndīyí ká ngá ígí nèè, má'bā gälä gösī'dí ũngú mápá ögō è ngá bēdé ndákpá è ä'dá. Íshíí nèè, 'déé ndákpá krásá ängíllí î yāā, ípí bēdé kágá è ká bí èté. ⁴⁰ Íshíí 'déé, ndákpá kéné tēndē kēshē áyā î yāā, éné tēndē è 'déé, ká úmbü èyí ä ká bí èté äcá ögbō è'dē. ⁴¹ Íshíí 'déé, ndákpá kríndí úmū níí, ízí nízí áyā nè níí, mánjā ká ngá èpē 'bälä méyíllí yāā, mánjā ká ngá èté rómó méyíllí. ⁴² Íshíí 'déé, ndákpá kówó ũngú kēshē áyā î yāā, éné bí èté. Íshíí 'déé, ndákpá kójó ká ádá göshō ö'dó èshē áyā î yāā, á'bā gänä ní ä'dá."

Ádá äpá kā ádá gälä ádá ärä kójó ärä ígí gī

(Lúkā 6:27-28,32-36)

⁴³ "Íshíí ádá í 'déé, kíyí nèè, 'Älä tá ádá ärä klöpō 'báká mómō î gī, ††† Íshíí níí, lánā kójó ärä î gī ká nèè, äzá ógō íshí ní? ⁴⁴ Íshíí mā ndīyí ká ngá ígí nèè, mälä ádá ärä

††† Újū è 'déé, ká ndānā íyí òmō nè: Yézú lēmē ádá äpá ká ádá grō'bō ärä Íshíí gänä ärä äpá ílí wárāgā Kélé ádá ká Mätéyō 19:3-9; Márkō 10:1-12; Lúkā 16:18. Íshíí Páwülö lēmē ádá äpá ká ádá grō'bō ärä Íshíí gänä ärä äpá ílí 1 Kōréntiyā 7:1-40. ††† 5:31 Dītrónómī 24:1 § 5:38 Úgú Lété 21:24; Lévítüsü 24:20; Dītrónómī 19:21 §† Méyíllí: Ndákpá à ndlöwó ũngú áyā güfū 'bälä lēmē kpú méyíllí ká äjā 'bälä. §†† 5:43 Lévítüsü 19:18

kójó ärä igí gí, ṭshíí níí, mrájā ākpā igí bī Mbájá ká ádá ärä yōmó è 'déé, ká ìlō ìgí ā ká. ⁴⁵ Ká ádá è níí, má'dá äyá shíkí kōtó ká Bēbé igí 'déé, ká mūmū örō ā ká. Ká ádá ä yālā ájā nī, ṭshíí ä löyō äpá ká glōs'dí ndākpá, ācá ögbó ká glözö ndākpá è ká tánē. Ṭshíí ä yālā nīnjī níí, ṭ'dī bī yōmó jónjō shēshē lépē, ṭshíí bī yōmó è 'déé, kázá yōmó jónjō shēshē lépē ní ká tánē. ⁴⁶ Ṭshíí 'déé, málā tá ádá ärä yōmó è 'déé, kälā ádá ärä igí ā ká yāā, gōzō ũngú è 'déé, má ndökō méshé ögō èyí ā ká nēē ṅgā? Ázá tāmá yōmó grōyō nākā ēshē ká ndākpá † nī ä yālā tá ätāsh nī? ⁴⁷ Ṭshíí 'déé, mújū tá ónjō igí gí yāā, ũngú è 'déé, ká ndā'bā igí níí, má'dá glözö ndākpá méshé ká sōkpō ndākpá è ká nēē ṅgā? Kpíí yōmó è 'déé, kōkō Mbájá káná 'dī ká nēē, āzá ä yālā tá ätāsh nī? ⁴⁸ Ätāsh yāā, má'bā gā'bā bēdé ũngú è níí, āsā ēshē äyá igí ä'dá, tá äyá Bēbé igí ká mūmū örō ä ká 'déé, bēdé ũngú è kāsā kēshē äyá nī 'dī ká."

Ádá äpá ká ádá gēngē ũngú bī yōmó rīyī

6 "Mégbē ká ärä igí, má'bā gälā glözö ũngú mápá dī mūmū ndākpá ä'dá. Ká ádá 'déé, málā ätāsh yāā, Bēbé igí 'déé, ká mūmū örō ā ká nēē, ä yījī gōzō ũngú bī igí äpá bīyí èyí 'dī. ² Ätāsh yāā, 'déé igí ká yēné ũngú bī yōmó rīyī yāā, má'bā gēmē tūlú ṭshíí níí, mlémē ádá èyí bī ndākpá tírí, äyá ũngú ká yōmó èlē'bēlē í 'déé, ká yālā nī kōtó Dī lóvō ká Ṭzrāyélē nī gí, ṭshíí kōtó ká gbōlō nī gí, ká ádá è níí, ndākpá nī kēné gūrū ärä èpē igí ā ká ä'dá. Mā ndīyí ká rāyā ádá nēē, igí ökö ũngú è 'déé, ká ndījī bī èpē igí tírí ā ká ṭshíí. ³ Ṭshíí nēē, 'déé úmū kéné ũngú bī bēbé rīyī yāā, á'bā gā'bā ìkē lógó î níí, āná ádá ũngú è 'déé, ìkē lāsā î ká yālā nī ká ä'dá. ⁴ Ätāsh yāā, éné ũngú bī bēbé rīyī nī, ṭshíí níí ndākpá ä'bā gāná ádá èyí ä'dá. Ṭshíí Bēbé î 'déé, kōkō ũngú è 'déé, kälā ṭshíí ā ká, 'déé ndākpá kōkō 'dī ká nēē, èté ä ndījī ũngú äpá bīyí èyí bī úmū."

Grājā ākpā (Lúkā 11:2-4)

⁵ "Ṭshíí ká úgú è 'déé, igí ká rājā ākpā igí bī Mbájá yāā, má'bā gā'dá äyá yōmó èlē'bēlē ä'dá, ká ádá igí älä ádá gērútu örō, ṭshíí grājā ākpā èpē igí bī Mbájá äpá Dī lóvō nī gí, ṭshíí ötó ká gbögbö gbōlō nī gí, ká ádá è níí ndākpá nī ökö èpē igí. Ṭshíí rāyā ádá í 'déé, mā lēmē bī igí ā ká nēē, igí ökö ũngú è 'déé, ká ndījī bī igí äpá ögō èyí ā ká tírí ṭshíí. ⁶ Ṭshíí ká úgú è 'déé, úmū ká yēbé ádá grājā ākpā î yāā, ánjā kólō, ṭshíí níí, ögbö ākpā ṭjī nī, ṭshíí níí rájā ākpā î bī Bēbé î 'déé, kókō èté 'dī ká, ṭshíí bīyí èyí nēē, Bēbé î 'déé kókō ũngú è 'déé, kälā, ṭshíí 'déé bā bēdé ndākpá è kókō 'dī ká nēē, ä ndījī ũngú äpá bīyí èyí bī úmū. ⁷ Ṭshíí ká úgú è 'déé, igí ká rājā ākpā igí yāā, má'bā glēmē ádá è 'déé, ílí èyí kázá è'dē ní ká, ötó ílí èyí ä'dá, tá äyá ũngú ká ndākpá è 'déé, kókō Mbájá káná 'dī ká ä'dá. Ká ádá igí ṭnjí è ṅgá èpē

† Yōmó grōyō nākā ēshē ká ndākpá: Ṭgí nī ndākpá è ká rōyō nākā ēshē ká ndākpá nī, ṭshíí ä yēngē bī góvō ṅgéré ká yōmó Rómā nī, ká úgú è 'déé, igí krúkú mömō ká Yūwūdū nī gí ká, ṭshíí igí ä rōyō nākā ēshē ká ndākpá, āzá ká gōzō gbōlō ní, ätāsh yāā, shēshē lépē ndākpá nī èlē äpá äyá igí 'dī.

igí iyí nēē, glēmē gēlé ádá ötó ílí grājā ākpā nī nēē, Mbájá ä ndīyí äpá è'dē bī èpē igí. ⁸ Má'bā gā'dá äyá igí ä'dá, ká ádá Bēbé igí ökö ũngú è 'déé, igí má yēbé ádá èyí ā ká, tírí āná ṭshíí, ká löwō è 'déé bā igí mújū èté ká ádá èyí dó'bó 'dī ká.

⁹ Ṭshíí 'déé, igí ká rājā ākpā igí bī Mbájá yāā, mrájā ākpā igí míyí ätā,

'Bēbé ägá 'déé ká mūmū örō ā ká,

ä ndrēbé dírí î,

¹⁰ Mömö ṅgéré í ṅgá äyá ṭ ä ndōjō nī, ṭshíí ũngú è

'déé, ká yēbé ádá èyí ā ká nēē,

ä ndālā ärä èpē igí äpá jūjū bībū ä, tá äyá è 'déé, ká mūmū örō ä ká.

¹¹ Ṭjī bī ägá kájā nōshó è 'déé, ká ndāsá ägá äpá ká ájā è kájā ká.

¹² Ṭshíí níí, ṭjī ṭjī ṭshíí äpá ká glōs'dí ũngú äyá ägā,

tá äyá è 'déé, ägá mā ndījī ṭjī ṭshíí bī yōmó è 'déé, ká yālā glōs'dí ũngú äpá äyá ägá ká.

¹³ Á'bā gödó ägá ká glōs'dí ũngú ä'dá,

ṭshíí nēē, áshā ägá éshē ká glōs'dí ũngú.'

¹⁴ Ká ádá 'déé, mījī ṭjī ṭshíí bī ndākpá mápá ká ádá glōs'dí ũngú è 'déé, igí kälā kápá äyá igí ā ká míshí yāā, Bēbé igí 'déé, ká mūmū örō ā ká nēē, ä ndījī ṭjī ṭshíí bī igí. ¹⁵ Ṭshíí nēē, 'déé mījī ṭjī ṭshíí mápá ká glōs'dí ũngú ká ndākpá 'dī yāā, bā Bēbé igí ä yījī ṭjī ṭshíí äpá ká glōs'dí ũngú äyá igí 'dī."

Ádá äpá ká ádá grānā gögō

¹⁶ "Ṭshíí ká úgú è 'déé, igí ká rānā gögō yāā, má'bā glūsū gāná ākpā mūmū igí bī ndākpá nī äyá ũngú 'déé, yōmó èlē'bēlē nī ká yālā nī ká ä'dá, ká ádá ä ìövō ílí mūmū èpē igí, ká ádá glūsū bī ndākpá nī nēē, èpē igí ä rānā gögō. Ṭshíí rāyā ádá í 'déé, mā lēmē bī igí ā ká nēē, éné bī igí ũngú äpá ögō èyí tírí ṭshíí. ¹⁷ Ṭshíí 'déé, úmū ká rānā gögō yāā, lálá yüyü äpá jūjū î, ṭshíí níí óbō ílí mūmū î, ¹⁸ ká ádá è níí ndākpá ä'bā gökō gāná nī nēē, úmū á rānā gögō ä'dá, ṭshíí níí tá Bēbé î 'déé, ndākpá kókō èté 'dī 'déé, tá èté kókō ũngú è 'déé, ndākpá ká yālā nī kōtó ũmbū bībū nī tírí ā ká, ká ndījī ũngú bī úmū äpá bīyí èyí."

Nēné dārā igí (Lúkā 12:33-34)

¹⁹ "Má'bā gövō nēné jūjū bībū yākā níí, ä'dá äpá ká nēné dārā igí ä'dá, ká ádá ásā nī ä ndägā igí nē, ṭshíí gbénjé ä ndālā igí dōsō nī, ṭshíí yōmó bīnī ä ndōjō gīnī igí èshē äyá igí. ²⁰ Ṭshíí nēē, mégbē ká nēné dārā igí mápá mūmū örō, ká ádá è níí ásā, ṭshíí gbénjé ä'bā gälā igí dōsō nī ä'dá, ṭshíí níí yōmó bīnī ä'bā gīnī igí ä'dá. ²¹ Ká ádá tá dī úgú è 'déé, nēné dārā í ká è'dē ä ká nēē, shēshē lépē î ä ndā'dá ä'bā tá yō."

Mūmū igí nī gāná öshō äpá gbögbö igí (Lúkā 11:34-36)

²² "Mūmū î tá äyá gāná öshō lāmbā äpá gbögbö î, ṭshíí 'déé mūmū î gōzō nī yāā, gbögbö î tírí ä ndā'dá grājā nī ká gāná öshō. ²³ Ṭshíí 'déé mūmū î özō 'dī yāā,

gbōgbō î tîrî ä ndä'dá ílí múmú úgú, ìshíí gāná ōshō è 'déé, kā ílí î kā 'déé, èté nî múmú yāā, múmú úgú è 'déé, kā gbōgbō î kā nēē, ä ndä'dá góvó nî òtō rōtō ìshíí."

Nākā

(Lúkā 16:13)

²⁴ "Bōrō è 'déé, kā ndālā nētē bî rōmó yōmó ärä nē kā nēē, ä ndāzá ní. Ká ádá ä ndlānā 'bālā, ìshíí ä ndālā ádá ärä bēdé ágbē kā, äzá ní yāā, ä yūsú ñjî nē góvó äpá ká bēdé ágbē kā 'dī. Ìshíí ndákpā è 'déé, kā ndālā ádá ärä Mbájá, ìshíí nākā nēē, äzá ní."

Má'bā gönō ärä ígî ä'dá

(Lúkā 12:22-31)

²⁵ "Ätāsh yāā, mā ndīyí ká ngá ígî nēē, má'bā gönō ärä ígî mápá ká ádá áshá ngá áyā ígî, kútú má ndōshō ngā, wālā má ndōmō ngā, wālā äpá ká ádá gbōgbō ígî, kútú má ndōrō ngā ä'dá. Ká ádá, ádá áshá nî nēē, ònjó òtō ká ádá nōshó nî ìshíí, ìshíí ádá gbōgbō ígî nēē, ònjó òtō ká ádá tēndē nî ìshíí. ²⁶ Äzá mókō mápá ká sīsî nî gî 'déé, kā yēnē òtō ílí yāyā nî kā 'dé. Glāwā äzá áyā ígî ní, ìshíí bā ägbē ká nōshó ä'bā ílí bókō 'dī, ìshíí kpíí kātāsh kā nēē, Bēbé ígî 'déé, kā múmú örō ä kā, ä yījî nōshó bî ígî. Ìshíí nēē, äzá ádá ärä ígî kónjō kótō ká ádá ärä sīsî nî gî nî? ²⁷ Ìshíí 'bî èshē kōkō ärä ígî kōnō ärä nē, 'déé gönō ärä ngá áyā nî kūsú sáā 'bālā äpá jūjū áshá ngá áyā nî kā?

²⁸ Ìshíí nēē, dūrū è 'déé, má yōnō ärä ígî mápá ká ádá tēndē nî kā nēē, ká ádá ngā? Äzá mókō mápá ká gōzō krīyî gēpē ũngú nî gî 'déé, kā ílí glāwā nî kā 'dé, ä lānjā äyā 'dē. Ígî bā älä nētē, wālā älä tēndē äpá ká ádá ärä èpē ígî 'dī. ²⁹ Ìshíí mā ndīyí ká ngá ígî nēē, kpíí Sōlmónō ká éyé 'déé, kāngá áyā nî kā nēē, bā örō gōzō tēndē äyā 'bālā èshē ká ígî krīyî gēpē ũngú yāngā gî 'dī.

³⁰ Ätāsh yāā, Mbájá älä mbädä äpá ká gēpē ũngú nî gî 'déé, kā ílí glāwā nî kā, äyā ndákpá 'déé, kōrō tēndē äpá ká ärä èpē ígî, kpíí 'déé, ígî gēpē ũngú yāngā kájā, kā ndä'dá nî, ìshíí ká ndükú ōshō äpá áyā ígî dūmā kā. Ìshíí nēē, ígî yāā, yōmó è 'déé, míyí mápá ká Mbájá ká shēshē lépē ígî 'bālā 'dī kā, èté ä yōrō bî ígî gōzō tēndē òtō ká è ngā 'dī? ³¹ Ätāsh yāā, má'bā gönō ärä ígî, ìshíí grājā äkpā ígî, ká gīyí nēē, 'Kútú mā ndōshō ngā?' wālā 'Mā ndōmō ngā?' wālā 'Mā ndōrō ngā ä'dá?' ³² Ká ádá yōmó è 'déé, kōkō Mbájá kánā 'dī kā nēē, ká yīnjî ádá ígî ũngú yāngā gî tîrî, ìshíí nēē, Bēbé ígî 'déé, kā múmú örō ä kā nēē, òkō ānā ìshíí, ígî má yēbē ádá ígî ũngú yāngā gî. ³³ Ìshíí nēē, kpéé ũngú í 'déé, má ndālā nî kā nēē, má ndēbē ádá mōmō ngéré ká Mbájá, ìshíí níí mráshá kōkō ärä ígî ká Mbájá níí, ä'dá gōzō nî, ìshíí ígî ũngú yāngā gî ä ndēngē bî ígî tîrî tānē. ³⁴ Ätāsh yāā, má'bā gönō ärä ígî mápá ká ádá ũngú è dūmā kā ä'dá, ká ádá èté äjā è dūmā kā, ká ndēgbē ká ärä nē, ìshíí ádá ílí ígî äjā yāngā gî tîrî nēē, bā äzá látā tîrî 'bālā ní."

Grötó ádá äpá ká ndákpá

(Lúkā 6:37-38,41-42)

⁷ "Má'bā grötó ádá mápá ká ndákpá ä'dá, ìshíí ä rōtō ádá äpá áyā ígî 'dī. ² Ká ádá tá ká gā'bālā gbōlō è 'déé, má rōtō ádá nî mápá ká slāgā ndákpá è è'dē ä kā nēē, ä ndrötó ádá nî äpá ká mēngá ígî tá ätāsh, ìshíí tá ká gā'bālā kù'bú è 'déé, módó ũngú nî è'dē ä kā nēē, ä ndódó ũngú bî mēngá ígî tá è'dē. ³ Ä yōkō gīnī kpīkpī è 'déé, kā múmú ónjō î kā, ìshíí úsú ñjî î äpá ká góvó krūpú í 'déé, kā múmú î 'dī kā ká ádá ngā? ⁴ Ä ndlēmē bî ónjō î dīyí, 'Ä'bā ämä níí, mémē gīnī nî méshē múmú î, 'äyā 'dē 'déé, dī gōkō góvó krūpú í ká múmú î ká kájā úmü ìshíí ä ká. ⁵ Úmü yāā, bēbé èl'è'bēl'è ä, éné góvó krūpú nî èshē ká múmú î kpéé, ìshíí níí, úgú è ä ndōkō gīnī kpīkpī í 'déé, kā múmú ónjō î ká níí, émé.

⁶ Ìshíí níí, má'bā gēnē ũngú ká Mbájá bî kōnō nî gî ä'dá. Ìshíí níí, má'bā grösó glözö nēnē mbädä í ngá áyā ígî 'déé, kädä kápá è'dē pīrīlí nî gî † ká bî kūdrukū nî gî ä'dá, ká ádá 'déé, málā ätāsh yāā, ä ndütü jūjū éyí ká lāgá èpē ígî, ìshíí ä ndipī ärä èpē ígî, ìshíí ä ndēshē ígî."

Glēmē ádá ũngú è 'déé ägá mā yēbē ádá éyí ä ká bî

Mbájá

(Lúkā 11:9-13)

⁷ "Mújū ádá ũngú nî ìshíí níí, ä ndēnē bî ígî, mébē ũngú nî ìshíí níí, má ndōkō nî, mágā äkpā tījî nî ìshíí níí, ä ndájā bî ígî. ⁸ Ìshíí ndákpā è 'déé, kújū ádá ũngú ìshíí yāā, ä ndēnē bî ètē, ìshíí ndákpā è 'déé, kēbē ũngú ìshíí yāā, ä ndēnē bî ètē, ìshíí ndákpā è 'déé, kágā äkpā tījî nî ìshíí yāā, ä ndäyā bî ètē.

⁹ 'Bí kēshē kōkō ärä ígî yāā, bēbé kōtō nî gî 'déé, gēsē újū äyā nî ká ndlēmē ádá kpā'bākā bî ètē, ìshíí 'déé, ká ndēnē ängbā bî ètē ä ká? ¹⁰ Wālā ká ndlēmē ádá kēzé, ìshíí 'déé, ká ndēnē ñjî bî ètē ä ká? ¹¹ Kpíí 'déé ígî ká glōsī'dí shēshē lépē í 'déé, kāngá áyā ígî ä ká, 'déé mókō dī gēngē glözö ũngú bî kōtō í ngá áyā ígî máná míshíí ä ká nēē, Bēbé ígî 'déé, èté ká múmú örō ä ká nēē, ä yēngē glözö tēmbé è 'déé, kōtō krötó ìshíí ä ká bî ndákpā è 'déé, ká yōrō kápá jūjū nî ká 'dī? ¹² Älä ndákpā nî tá äyā è 'déé, ká yēbē ádá è níí, ígî kälā mēngá úmü è'dē ä ká, ká ádá è ngā nî gónjō ádá ká Mbájá, ìshíí ádá è 'déé, kēnē bî kēnē ádá nî gî ká."

Gēsē äkpā tījî

(Lúkā 13:24)

¹³ "Múkū mótó ká gēsē äkpā tījî è ká, ká ádá glēsé äkpā tījî è ká nēē, èté nî góvó gbōlō è 'déé, ká yāngā änjā dī úgú è 'déé, ká ndrūshū ndákpā nî äpá è'dē ä ká, ìshíí gēl'è ndákpā ä yūkū òtō ká èté äkpā tījî yāngā. ¹⁴ Ìshíí nēē, gēsē äkpā tījî nî, ìshíí gbōlō í 'déé, klēsé 'dī ká nēē, èté nî gbōlō í 'déé, ká yānjā dī áshá nî ká, ìshíí dī götō è'dē nēē, lānjā nē, ìshíí ndákpā è 'déé, ká ndötó ká èté gbōlō yāngā ká nēē, jūjū ígî ögō 'dī."

† Pīrīlí: Èté gāná úlú jónó ängbā, ìshíí mbädä ä è'dē, ìshíí èté éyí lānjā nē. Ìshíí kpāshā ká yālā ètē.

Kpikpī ṽshíí gārá ärä nē

(Lúkã 6:43-45)

¹⁵ “Májá mǔmǔ ṽgí mápá ká ádá ärä yōmó è 'déé, ká yǎlǎ ärä èpē ṽgí äpá ká kéné ádá ká Mbájá ká klēzē nī kǎ, ká ádá öjō äpá äyá ṽgí äyá ndǎṽṽ, ṽshíí nēè, ká räyá ádá yää, ṽgí nī glǎngǎ ögbó. ¹⁶ Má ndökō kpikpī nī ṽgí dǎná nī méshé ká gārá ärä ṽgí. Ndákpǎ ä rēyē gārá mǔngō èshē ká kpikpī gbrágbá, wǎlǎ gārá ádá èshē ká kpikpī kǎmbǎ? ¹⁷ Èté tá ätǎsh glözö kpikpī nī tírí nēè, gārá ärä ṽgí ä yōshó í nē, ṽshíí glösǎdí kpikpī nī ṽgí tírí nēè, öshó gārá ärä ṽgí 'dí. ¹⁸ Gözö kpikpī ärá gösǎdí gārá kpikpī 'dí, ṽshíí gösǎdí kpikpī ärá glözö èyí tá 'dí. ¹⁹ ṽshíí kpikpī è tírí 'déé, gārá ärä ṽgí klösǎdí nē kǎ nēè, ä ndǎgǎ ṽgí bǔbǔ, ṽshíí ä ndrösó ṽgí äpá ílí öshó. ²⁰ Ätǎsh yää, èshē tá ká gārá ärä ṽgí nēè, má ndökō ṽgí dǎná nī.”

Yē'dé

(Lúkã 13:26-27)

²¹ “ṽshíí bǎ äzá tá ndákpǎ è 'déé, kǎ ndǎyí äpá ámǎ, 'Bēbé ärä mâ, Bēbé ärä mâ kǎ nēè, ä ndükǔ äpá ílí mǔmǔ ṽgérē ká Mbájá ní, ṽshíí nēè, tá ndákpǎ è 'déé, kǎ ndǎlǎ ṽngǔ nī äpá dǎ'bǎ ádá ká Bēbé mâ 'déé, kǎ mǔmǔ öró ä kǎ. ²² Ká ádá ká äjǎ grötó ádá nī nēè, ṽgǎlē ndákpǎ ä ndǎdá ámǎ diyí, 'Bēbé ärä ägǎ, Bēbé ärä ägǎ, mē'dé ádá nī ká dírí í, ṽshíí mögó kötó røyó, ögbó ká ṽgǎlǎ ṽgǎlǎ kǎ dí 'dí ṽgí mǔtó ögō dírí í.' ²³ ṽshíí mä ndlēmē bī ṽgí grǎjǎ nī ndǎyí nēè, 'Mókō ṽgí jéé mǎná 'dí. Mǎnjǎ méshé dí mǔmǔ mâ mápá äsh yää, yōmó ṽgǎlǎ glösǎdí ṽngǔ.”

Bēbé génjé ṽshíí újǔ lúkǔ

(Lúkã 6:47-49)

²⁴ “Ätǎsh yää, tá ndákpǎ è 'déé, kögó ádá ámǎ, ṽshíí 'déé, kǎ yǎlǎ ṽngǔ äpá dǎ'bǎ èyí ä kǎ nēè, èté äyá ndákpǎ bēbé génjé ṽshíí, ö'bó mǔmǔ äyá nē äpá jǔjǔ ösó, ²⁵ ṽshíí kpíí 'déé, nǎjǎjǎ 'dí, ṽshíí üyü èyí ülü änjǎ ílí kǎrá üyü, ṽshíí ülü öjō ögbó ká yǎyǎ, ṽshíí ämbǎ lǎgǎ èté mǔmǔ äsh yää, ä lǎlǎ bǔbǔ 'dí, ká ádá ü'bǔ lǎgǎ èyí ká ösó. ²⁶ ṽshíí nēè, tá ndákpǎ è 'déé, kögó ádá ṽngǎ ámǎ, ṽshíí 'déé kǎlǎ ṽngǔ kǎpá dǎ'bǎ èyí 'dí kǎ nēè, èté tá äyá újǔ lúkǔ è 'déé, kö'bó mǔmǔ äyá nē, kǎpá jǔjǔ kéné, ²⁷ ṽshíí ká úgú è 'déé, nǎjǎjǎ ká yǎyǎ kǎ ndöjō nī, ṽshíí kǎ ndǎmbǎ lǎgǎ èté mǔmǔ äsh kǎ nēè, ä ndlǎlǎ í nē bǔbǔ.”

²⁸ Ká úgú è 'déé, Yézǔ köyó kēshē ká glēmē ádá ṽngǎ äyá nē ṽshíí nēè, glövö ndákpǎ nī äkpǎ ṽgí újǔ nē äpá ká grödó ṽngǔ í ṽngǎ äyá nī. ²⁹ Ká ádá rödó ṽngǔ nī äyá ndákpǎ è 'déé, kǎṽngǎ äyá nī kpötó, bǎ äzá äyá yōmó grödó gónjō ádá ká Mbájá ṽngǎ äyá èpē ṽgí ä kǎ nī.

Yézǔ lǎlǎ nǔwǔ èshē ká újǔ bēbé kómbō

(Márkō 1:40-45; Lúkã 5:12-16)

8 Ká úgú è 'déé, Yézǔ köjō kēshē gbögbö äṽbǎ nī ṽshíí nēè, ṽgǎlē ndákpǎ rēkē ögō nī. ² ṽshíí újǔ bēbé kómbō † öjō, ṽshíí úsǔ lǔṽngǔ nē ä'bǎ dí mǔmǔ nī, ṽshíí

ä'dǎ, “Bēbé ärä mâ 'déé, úmǔ ká yēbē ádá èyí ṽshíí yää, lǎlǎ nǔwǔ nī èshē ámǎ.”

³ ṽshíí Yézǔ öjō ödö lēké nē, ṽshíí ätǎ èté ṽshíí ä'dǎ, “Mǎ yēbē ádá èyí. Gbögbö î rǎjǎ. Ä'dǎ grǎjǎ nī.” ṽshíí tá ṽgǎyē ätǎ nēè, kömbö nī öjō rǎjǎ èshē äyá nī ṽshíí. ⁴ ṽshíí Yézǔ lēmē bī èté ä'dǎ, “Ökö 'dé, ä'bǎ glēmē ádá yǎkǎ nī ndákpǎ ä'dǎ, änjǎ ṽshíí níí, lúsü ärä î bī bēbé grǎshǎ Mbájǎ, †† ṽshíí níí, røyö tēmbé è 'déé, Mözē † klēmē ádá grøyö èyí bī ṽgí níí, mrøyö ä kǎ, äpá dǎ'bǎ gónjō ádá ká Mbájǎ 'déé, kéné bī èté ä kǎ, ká ádá è níí, ä'dǎ kpöó äpá ká tēmē bī ṽgí.”

Yézǔ lǎlǎ nǔwǔ èshē ká böró

(Lúkã 7:1-10; Jónö 4:43-54)

⁵ ṽshíí ká úgú è 'déé, Yézǔ kǔkǔ kǎpǎ mbéré Kǎfǎrnǔmǔ ä kǎ nēè, gövö ndákpǎ ká yōmó ṽngǎmbǎ lílí †† nī öjō, ṽshíí öwö èshē äyá nī ä'dǎ, ⁶ “Bēbé ärä mâ, böró í ṽngǎ ámǎ nǔwǔ ötö äyá nī ṽshíí, ṽshíí índí nē ä'bǎ mǔmǔ.”

⁷ ṽshíí Yézǔ ipi bī èté ä'dǎ, “Mǎ ndǎnjǎ níí, mlǎlǎ nǔwǔ nī méshē äyá nī.”

⁸ ṽshíí gövö ndákpǎ ká yōmó ṽngǎmbǎ lílí nī ipi bī Yézǔ ä'dǎ, “Bēbé ärä mâ mlǎtǎ mápá ká ndákpǎ è 'déé, ká ndöjō äpá mǔmǔ ṽngǎ äyá nī 'dí. ṽshíí nēè, lēmē tá ádá nī níí, nǔwǔ nī rǎjǎ èshē ká böró ṽngǎ ámǎ. ⁹ Ká ádá ámǎ ká ärä mâ nēè, gövö ndákpǎ, ṽshíí mä ümbǔ ärä gövö ndákpǎ è 'déé, kpötó ṽngǎ äyá nī kötó ká è ṽngǎ ámǎ ṽshíí ä kǎ, ṽshíí ṽngǎṽngǎ yōmó ṽngǎmbǎ lílí ṽgí ä ümbǔ ärä mâ. ṽshíí 'déé, miyí bī ägbē kǎ 'Änjǎ yää,' ä ndǎnjǎ nī, ṽshíí 'déé, miyí bī bēdé ägbē kǎsh 'Öjō yää,' ä ndöjō nī. ṽshíí mä ndlēmē bī böró í ṽngǎ ámǎ diyí, 'Älǎ ṽngǔ yǎkǎ,' ṽshíí ä ndǎlǎ nī.”

¹⁰ ṽshíí ká úgú è Yézǔ kögó ádá yǎṽngǎ kǎ nēè, äkpǎ nī újǔ nē äpá è'dē, ṽshíí öjō lēmē bī yōmó grékē ögō nē ä'dǎ, “Ká nǎrǎ ádá mâ ndǎyí ká ṽngǎ ṽgí nēè, jéé mökö bēdé újǔ è 'déé, kǎ mǔmǔ İzrǎyélē 'déé, kǎṽngǎ äyá nī dí ṽgí äpá ká Mbájǎ gövö nī kǎ shēshē lēpē nī kǎtǎ ṽngǎ kǎ nēè, äzá ní. ¹¹ ṽshíí mä ndǎyí ká ṽngǎ ṽgí nēè, ṽgǎlē ndákpǎ ä ndēshē dí ṽgí äjǎ, ṽshíí dí ṽgǔkǔ äjǎ, ṽshíí ä ndǎ'dǎ ä'bǎ gbögbö nōshó nī ká Äbrǎyímí, ṽshíí İzǎkō, ṽshíí Jǎkō'bö, äpá ílí mǔmǔ ṽngérē í 'déé, kǎ mǔmǔ öró ä kǎ. ¹² ṽshíí ṽgí nī yōmó è 'déé, bǎjǎ má ndǎ'dǎ ílí mǔmǔ ṽngérē í 'déé, kǎ mǔmǔ öró ä kǎ, ṽshíí nēè, rösó

† Kómbö: Ká ádá gónjō ádá ká Mbájǎ 'déé, kéné bī Mözē kǎ nēè ä'dǎ, ndákpǎ è 'déé, kömbö kǎgǎ èté ṽshíí ä kǎ nēè, èté nī bēbé shēkpē, ṽshíí ä yǎ'bǎ èté níí, ä'dǎ ä'bǎ kökō ärä Yüwúdǔ nī ṽgí 'dí. ṽshíí 'déé kömbö nī rǎjǎ èshē äyá nī ṽshíí yää, äṽngǎ äyá nī dí ṽgǎlǎ ärä nē bī bēbé grǎshǎ Mbájǎ, ṽshíí bēbé grǎshǎ Mbájǎ nī ä ndlēmē bī ndákpǎ nī diyí nēè, kömbö nī rǎjǎ èshē äyá nī ṽshíí. Ró'dö Lévítkǔsü 14:1-32. †† Bēbé grǎshǎ Mbájǎ: Èshē kökō ärä ndákpǎ ká İzrǎyélē nī ṽgí tírí nēè, tá yōmó grǎshǎ Mbájǎ nī ká rötó srǎmǎ äpá ílí Mǔmǔ ká Mbájǎ. ṽshíí níí, ṽgí ä'dǎ èshē ká dǎ'bǎ úlü ärä Léví ṽgí. ‡ Mözē: Ká biyí è 'déé, Jözéfē kílí ṽshíí nēè, İzrǎyélē nī ṽgí ä'dǎ mēndé ä'bǎ mǔmǔ Mésírí ṽgí ílí sösö ṽgǔfǔ sǎlǎ ríní. ṽshíí Mbájǎ äjǎ Mözē níí, èṽngē İzrǎyélē nī ṽgí èshē ílí äshǎ mēndé nī. ṽshíí Mbájǎ öjō èné gónjō ádá äyá nē bī ṽgí ötö ögō Mözē, ṽshíí è ṽngǎ nī düürü è 'déé, ká slǎgǎ úgú è yää, ä yädǎ äpá ká gónjō ádá yǎṽngǎ nī gónjō ádá ká Mözē kǎ. Mözē äshǎ ṽngǔ äyá 'bǎlǎ älíffí lēmbē sösö ṽgǔfǔ sǎlǎ (1,400) ríní ká löwö è 'déé, kǎkǎ Yézǔ dó'bó 'dí kǎ. Ró'dö ádá äpá ká ádá ärä nī äpá ílí wǎrǎgǎ Úgú Létē 2-24. †† Gövö ndákpǎ ká yōmó ṽngǎmbǎ lílí: Yōmó ṽngǎmbǎ lílí è 'déé, kǎ ümbǔ ärä nī kǎ nēè, jǔjǔ ṽgí ṽgǔfǔ sǎlǎ ṽngǎṽngǎ.

igí ápá gēsē úgú, ápá ílí múmú úgú, ṽshíí ápá yō nēē, ā ndā'dá ē'dē nī gēshē ílí shēshē ṽshíí nōnō."

¹³ ṽshíí Yézū ōjō ipi bī góvó ndákpā ká yōmó gāmbá lílí nī ā'dā, "Ánjā ṽshíí ūngú ē 'déé, kíyí ápá ē'dē ṽshíí ā ká nēē, ā ndā'ā ārā nē." ṽshíí tá ká étē úgú āsh nēē, nōwō nī ōjō rājā ēshē ká bōrō nī ṽshíí.

Yézū lóló nōwō ēshē ká gēlě ndákpā

(Márkō 1:29-34; Lúkā 4:38-41)

¹⁴ Ká löwó ē 'déé, Yézū kōjō mōmō ká Pítārā nēē, ōkō yāngá ṽyí ōmō Pítārā gbōgbō nī ōmō nē, ṽshíí ṽndí ā'bā ílí ìāṅbā 'bí'bí. ¹⁵ Yézū ōjō ātā ìkē nī, ṽshíí gómó gbōgbō nī ānjā ēshē áyā nī, ṽshíí ānjā ōrō, ṽshíí ēndē gālā nōshó bī étē.

¹⁶ ṽshíí ká lílí úgú nī nēē, ēngē gēlě yōmó rōyó ōjō ē'dē bī étē, ṽshíí lēmē ápá ká kōtō rōyó nī, ṽshíí ōgō igi ēshē jūjū ndákpā nī, ācá ōgbó ká grājā nōwō nī ēshē áyā igi tírí. ¹⁷ ṽshíí ē ngá ká ádá glūsū nī nēē, ádá ká kéné ádá ká Mbájá 'déé, dírí nī Ízáyā ká ālā ārā nē ṽshíí, 'déé ká'dā,

"Étē kéngē klākā nōwō í ngá áyā āgā,

ṽshíí tá étē kéné nōwō nī kēshē áyā āgā." †

Étē grēkē ōgō Yézū

(Lúkā 9:57-62)

¹⁸ ṽshíí ká úgú ē 'déé, Yézū kōkō ndákpā nī klōvō klāndá ēpē ṽshíí ā ká nēē, lēmē bī yōmó grēkē ōgō nē níí, ēpē igi ṽshíí kápá nī ápá āgā ēyí. ¹⁹ ṽshíí bēbé grōdó gónjō ádá ká Mbájá ōjō ápá áyā nī, ṽshíí lēmē étē ā'dā, "Bēbé grōdó ndákpā nī mā ndrēkē ōgō í mápá tá dí úgú ē 'déé, ká ndānjā ē'dē ā ká."

²⁰ ṽshíí nēē, Yézū ōjō ipi bī étē ā'dā, "Glōmó nī gī āngá áyā igi tíí, ṽshíí sísí nī gī 'déé, ká yēnē kōtō múmú ōrō ā ká nēē, āngá áyā igi mōmō, ṽshíí nēē, Kópō ndákpā †† āzā áyā nī úgú ē 'déé, ká ndācá jūjū nē ká'bā ē'dē ā ká ní."

²¹ ṽshíí bēbé grēkē ōgō nī ā'dā, "Yāā Bēbé ārā mā, á'bā áamá níí, mánjā mí'dí bēbé mā kpéé mīshí 'dé."

²² ṽshíí nēē, Yézū lēmē bī étē ā'dā, "Rékē ōgō mā, ṽshíí níí, á'bā írí gī níí, 'dí írí ngá áyā ēpē igi."

Yézū rūtú gānjā yāyā

(Márkō 4:35-41; Lúkā 8:22-25)

²³ ṽshíí Yézū ōjō ṽnī ápá ílí fālúkū, ṽshíí yōmó grēkē ōgō nī rēkē ōgō nī. ²⁴ ṽshíí tá gēyē ātā nēē, gānjā yāyā ōjō ápá ká kápá nī, ṽshíí fālúkū nī líjí ká ádá glūdū nī ṽshíí. ṽshíí nēē, Yézū ā ṽndí nē. ²⁵ Yōmó grēkē ōgō nī ōjō ṽshíí ōrō étē ā'dā, "Bēbé ārā āgā, áshā āgā, ká ádá āgā mā yānjā dí glūdū í nē."

²⁶ ṽshíí Yézū ōjō ipi bī igi ā'dā, "Ígí yāā, yōmó ē 'déé, míyí mápá ká Mbájá ká shēshē lépē igi 'bālā 'dí ká, má yālā mbāwā ngā?" ṽshíí bīyí ēyí nēē ānjā ōrō, ṽshíí rōgbō ápá ká gānjā yāyā nī, ṽshíí glāmá ūyū nī, ṽshíí ōjō rūtú.

† 8:17 Ízáyā 53:4 †† Kópō ndákpā: Yézū ā yādā ápá ká ārā nē nī Kópō ndákpā, ē ngá ká ádá glūsū ā'dā nēē, étē nī Krístō, ṽshíí étē nī Góvó Ngéré ē ká mōmō ngéré í 'déé, dōṅbō ēyí ká ndāzā ē'dē ní ká. Ró'dō wārāgā ká Dānyélē 7:13-14.

²⁷ ṽshíí ākpā ndákpā nī ūjū nē, ṽshíí ā'dā, "É ká úlú ndákpā ngā kákā? Kpíí yāyā, ṽshíí glāmá ūyū ká yōgō ádá í ngá áyā nī ká."

Yézū ā yōgō rōyó ēshē jūjū rōmó ndákpā

(Márkō 5:1-20; Lúkā 8:26-39)

²⁸ ṽshíí ká úgú ē 'déé, Yézū kígí ápá āgā ápá dā'bā úgú ē dírí ēyí Gādārenēsē ṽshíí ā ká nēē, rōmó ngāngá kōtō rōyó ká jūjū igi rígí ēshē dí jūjū ō'dō ápá áyā nī, ṽshíí igi ngāngá yāngā nēē, igi nī glōsī'dí yōmó gāngā ākpā, ṽshíí ndákpā ōtō ká gbōlō ē 'déé, igi ká ē'dē ā ká 'dí. ²⁹ ṽshíí ká úgú ē 'déé, kōkō Yézū ká nēē, āsá kōwó ká gōrō lēmē ēpē igi ā'dā, "Á yēbē ádá ngā ēshē áyā āgā yāā, Gēsē újū ká Mbájá? É ká nēē, ōjō ká ádá glōlō āgā nē, 'déé bā úgú nī kōjō dō'bó 'dí ká?"

³⁰ ṽshíí ká úgú āsh nēē, ā'dā ē'dē nī gēlě kūdrukū, ā yōshó ūngú ōtō dí ē 'déé, Yézū ká ē'dē ā ká. ³¹ ṽshíí kōtō rōyó nī ōwō ēshē ká Yézū ā'dā, "Déé úmú ká yēbē ádá gōgō āgā yāā, á'bā āgā níí, mánjā mūkū mápá ílí kūdrukū nī gī kásh."

³² ṽshíí Yézū lēmē bī igi ā'dā, "Mrígí." ṽshíí ōjō rígí ānjā ápá ílí gēlě kūdrukū nī gī. ṽshíí bīyí ēyí nēē, kūdrukū nī gī ōjō lúlū gēyē ēshē jūjū ānjā nī, ṽshíí lúlū ānjā ílí góvó kápá nī, ṽshíí lūdū, ṽshíí ílí ápá ílí ēyí yō.

³³ ṽshíí yōmó gāsá kūdrukū nī gī lúlū ānjā ānjā ílí mbērē nī, ṽshíí rāshā ádá ūngú ē 'déé, kālā ārā nē ká, ōgbó ká ūngú ē 'déé, kālā ārā nē ápá ká yōmó rōyó ní ká. ³⁴ ṽshíí yōmó ílí mbērē nī rígí tírí ká ádá gúmú Yézū, ṽshíí ká úgú ē 'déé, kōkō étē nēē, ōwō ēshē áyā nī níí, ānjā ēshē ílí mbērē ngá áyā ēpē igi.

Yézū rājā nōwō ēshē ká gríkí ndákpā

(Márkō 2:1-12; Lúkā 5:17-26)

9 ṽshíí Yézū ṽnī ápá ílí fālúkū, ṽshíí ṽshíí kápá nī ápá āgā, ṽshíí ānjā ānjā mbērē ē 'déé, káshā ká'bā ē'dē ā ká. ² ṽshíí slāgā ngāngá ē rīngí bēdé újū ē ká drēngē, ṽshíí ká löwó ē 'déé, Yézū kōkō dí gīyí ngá áyā igi ápá ká Mbájá ṽshíí ā ká nēē, lēmē bī gríkí újū yāngā ā'dā, "Rúkú shēshē lépē í, ṽjī ṽjī ṽshíí ápá ká glōsī'dí ūngú ngá áyā ṽshíí yāā, lēmbé."

³ ṽshíí ká löwó ē 'déé, kōgō ádá í 'déé, Yézū klēmē ā ká nēē, slāgā yōmó grōdó gónjō ádá ká Mbájá lēmē ádá ápá kōkō ārā ēpē igi ā'dā, "Ndákpā yākā ā yōdō ārā nē ápá ká Mbájá."

⁴ Yézū ōkō dí gīnjí ádá í 'déé, ká ílí igi ā ká ānā ṽshíí, ṽshíí ā'dā, "Má ṽnjí glōsī'dí ádá mápá shēshē lépē igi ātā ngá ká ádá ngā? ⁵ Glēmē ádá ē 'dē klānjā dí gīyí, 'Íjī ṽjī ṽshíí ápá ká glōsī'dí ūngú ngá áyā ṽ yá, wālā gīyí, 'Ánjā ōrō níí, ānjā mōmō.' ⁶ ṽshíí nēē, mā lēmē ātāsh, ká ádá ē níí, mókó mánā nēē, Kópō ndákpā āngá áyā nī kpōtō, ká ádá gījī ṽjī ṽshíí ápá glōsī'dí ūngú." ṽshíí tá ká étē úgú āsh nēē, lēmē bī gríkí újū yāngā ā'dā, "Ánjā ōrō, éné drēngē í ngá áyā ṽshíí níí, ānjā mōmō." ⁷ Újū yāngā ōjō ānjā ānjā mōmō áyā nē. ⁸ ṽshíí ká úgú ē 'déé, glōvō ndákpā nī kōkō ātāsh ká nēē, mbāwā rúkú igi, ṽshíí ōjō löyó Mbájá 'déé, kéné étē úlú kpōtō yāngá bī ndákpā nī ká.

Yézū ä yädä Mätéyō
(Márkō 2:13-17; Lúkã 5:27-32)

⁹ Īshíí ká úgú è 'déé, Yézū kã yōtō 'báká òtō dī úgú í 'déé, kãngá ndákpá nī dī grōyō nãkã kã'bã è'dē, bī góvó ngéeré ká yōmó Rómã nī kã nēē, òkō bēdē újū è bēbē grōyō nãkã ēshē ká ndákpá dírí nī Mätéyō ä'dã ä'bã yō, Īshíí lēmē bī ètē ä'dã, "Rékē ògō mã." Īshíí Mätéyō òjō rēkē ògō nī.

¹⁰ Īshíí ká löwó è 'déé, Yézū kã yōshó ũngú äpá mómō ká Mätéyō kã nēē, gēlē yōmó grōyō nãkã ēshē ká ndákpá nī, ògbó ká yōmó gälã glōsī'dí ũngú nī òjō, Īshíí òshó ũngú nī ká ngá ètē, ògbó ká yōmó grékē ògō nī. ¹¹ Īshíí ká úgú è 'déé, Fārisí nī gī kōkō kãtã ngá kã nēē, òjō újū yōmó grékē ògō Yézū ä'dã, "Dürü è 'déé, bēbē gródó igí kã yōshó ũngú ká yōmó grōyō nãkã ēshē ká ndákpá nī, Īshíí yōmó gälã glōsī'dí ũngú nī kã nēē, ká ádá ngã?"

¹² Īshíí ká löwó è 'déé, Yézū kōgó ádá yãngã kã nēē, lēmē bī igí ä'dã, "Yōmó è 'déé, nōwō kázã áyã igí nī kã nēē, èbē ádá díkítórō 'dī, Īshíí nēē, tá yōmó è 'déé, nōwō kãngá áyã igí ä kã ká yēbē nī. ¹³ Ätãsh yãä, mógó ílī ádá yãkã 'déé, Mbájã klēmē ä kã, ká ádá ũngú è 'déé, 'Mä yēbē ádá èyí ä kã nēē, nónō bã äzã grótó srámã wáwá ní, † ká ádá bã äzã mójō ká ádá ärä yōmó jónō shēshē lépē ní, Īshíí nēē, mójō ká ádá ärä yōmó gälã glōsī'dí ũngú."

Ndákpá ä yūjū Yézū äpá ká ádá gränã gōgō
(Márkō 2:18-22; Lúkã 5:33-39)

¹⁴ Īshíí yōmó grékē ògō Jónō òjō, Īshíí újū Yézū ä'dã, "Ádá yãkã nēē, áyã 'dē. 'Déé ägã, Īshíí Fārisí nī gī nēē, mã rãnã gōgō ká ádá ärä Mbájã, Īshíí yōmó grékē ògō í rãnã gōgō ká ádá ärä Mbájã 'dī, ká ádá ngã?"

¹⁵ Īshíí Yézū ipī bī igí ä'dã, "Èbētē òmō è ká bēbē gījī éndé nī ä ndōnō ärä èpē igí áyã 'dē 'déé, ètē kãtã kōkō ärä igí ä kã? Úgú ätã ndōjō nī, ká úgú è 'déé, bēbē gījī éndé nī kã ndēné ètē ēshē áyã igí Īshíí nēē, úgú è ä ndrãnã gōgō nī.

¹⁶ Ndákpã è 'déé, kã ndēné rãnjã tēndē, Īshíí 'déé, kã ndrōngó äpá ká tówó tēndē è kã nēē, ä ndázã ní, ká ádá rãnjã tēndē è kã nēē, ä ndrīshī nī, Īshíí ä ndösó tówó tēndē è kã nē, Īshíí glösö tēndē nī ä ndã'dã góvó nī.

¹⁷ Īshíí bã ndákpã ä yūjū rãnjã äyã † äpá ílī tówó ñbētē è 'déé, kälã ètē kēshē ká tēlē nī kã 'dī, ká ádá 'déé, älä ätãsh yãä, ñbētē nī ä ndlökó í nē, ká úgú è 'déé, rãnjã äyã nī kã ndlãwá nī kã, Īshíí üyü äyã nī ä ndlúvú äpá búbū, Īshíí ñbētē nī ä ndãlä dösó í nē. Ätãsh yãä, ä ndūjū rãnjã äyã äpá ílī rãnjã ñbētē è kã, ká ádá è níí, ñbētē nī ògbó ká rãnjã äyã nī ä'bã gälã dösó nī ä'dã."

Īrí gēsē éndé Īshíí éndé bēbē nōwō
(Márkō 5:21-43; Lúkã 8:40-56)

¹⁸ Ká löwó è 'déé, Yézū klēmē ádá yãkã nēē, góvó ndákpã ká Dī lówó nī òjō Īshíí ũsú lūngū nē, äpá dī mūmū Yézū Īshíí ä'dã, "Gēsē éndé í ngá ámã ílī 'bákétã

† 9:13 Hüzéyã 6:6 †† Rãnjã äyã: Gródó ũngú ká Yézū äyã rãnjã äyã.

Īshíí, ätãsh yãä, òjō níí, úsú lēké í äpá gbōgbō nī níí, äshã." ¹⁹ Yézū änjã ká ngá ètē, äcã ògbó ká yōmó grékē ògō nē gī, ²⁰ Īshíí biyí èyí tá gãä ätã nēē, bēdē éndé è srámã ä'dã dī glúvú ēshē áyã nī ká kpú lēmbē rómó ríní, òjō äpá ògō Yézū, Īshíí ätã äkpã ũnjū tēndē ngá áyã nī. ²¹ Īshíí lēmē äpá ílī nē ä'dã, "'Déé, mãtã tá äkpã tēndē í ngá áyã nī yãä, nōwō nī ä ndrãjá ēshē ámã."

²² Yézū ipī ärä nē, Īshíí òkō ètē, Īshíí lēmē bī ètē ä'dã, "Shēshē lépē í ä'bã gägã nī ä'dã, ká ádá dī giyí ngá áyã ĩ äpá ká Mbájã rãnjã nōwō nī ēshē áyã ĩ Īshíí." Īshíí nōwō nī rãjá ēshē ká éndé yãngã ká ètē úgú äsh.

²³ Īshíí ká löwó è 'déé, Yézū kükü kãpá ílī mómō ká góvó ndákpã ká Dī lówó nī kã nēē, òkō yōmó gēmē lēsé, Īshíí gēlē ndákpã ä yásã kōwó. ²⁴ Īshíí Yézū lēmē bī igí ä'dã, "Mrigí mãpá gēsé úgú, ká ádá gēsé éndé nī bã äzã ílī nē ní, Īshíí nēē, ètē ñndí nē." Īshíí nēē, ndákpã nī gōwó äkã nē äpá áyã nī. ²⁵ Īshíí biyí è 'déé, ndákpã nī krigí kãpá gēsé úgú nī Īshíí nēē, Yézū änjã änjã rükú lēké gēsé éndé ní, Īshíí è'dē ètē änjã örō. ²⁶ Īshíí ádá è 'déé, gēsé éndé yãngã kōrō kēshē ká ĩrí nī kã nēē, ĩyí òtō dã'bã úgú äsh tírí.

Yézū äjá mūmū bēbē glütú mūmū Īshíí ñbilí

²⁷ Īshíí ká úgú è 'déé, Yézū kãnjã kēshē dī úgú äsh nēē, rómó ngãngã yōmó glütú mūmū rēkē ògō nī, Īshíí ä yásã kōwó ä yiýí, "Älä nónō áyã ĩ bī ägã yãä, Gēsē újū ká Dévidí." †

²⁸ Īshíí ká úgú è 'déé, kükü kãpá ílī mómō nī Īshíí nēē, yōmó glütú mūmū nī òjō äpá áyã nī, Īshíí Yézū újū igí ä'dã, "Ígí dú míyí mãpá ámã nēē, ängã ámã kpótó, ká ádá gájã mūmū igí tówó Īshíí?"

† Īshíí òjō ipī bī ètē ä'dã, "Īyō, yãä Bēbē ärä ägã."

²⁹ Īshíí Yézū ätã mūmū igí Īshíí ä'dã, "Ká ádá è 'déé, míyí mãpá ká ádá è 'déé, mã ndãjá mūmū igí tówó mīshí ä kã nēē, ätãsh yãä, ä ndãlä ärä nē." ³⁰ Īshíí mūmū igí läjá. Īshíí Yézū è'dē igí gónjō nī níí, ä'bã glēmē ádá yãngã bī ndákpã ä'dã. ³¹ Īshíí nēē, yōmó glütú mūmū nī änjã Īshíí änjã lēmē ádá ärä Yézū òtō ílī úgú nī tírí.

Yézū äjá mbímbí ñbilí

³² Īshíí ká löwó è 'déé, yōmó glütú mūmū nī kãnjã Īshíí ä kã nēē, slägã ndákpã è éné bēdē újū è òjō è'dē bī Yézū, ètē újū yãngã nēē, lēmē lēmē nē 'dī. Ká ádá rōyó ä jūjū nī. ³³ Īshíí ká löwó è 'déé, kōgó rōyó nī kēshē jūjū nī Īshíí nēē, újū í 'déé, klēmē lēmē nē 'dī kã nēē, ä lēmē ádá, Īshíí äkpã ndákpã nī tírí újū nē äpá è'dē, Īshíí ä'dã, "Jéé ũngú è kãtã ngá kã, älä ärä nē ä'bã mómō Īzräyélē 'dī."

³⁴ Īshíí Fārisí nī gī ä'dã, "Ä yōgó kótó rōyó nī òtō ògō kpótó ká ngéeré ká kótó rōyó nī."

† Gēsē újū ká Dévidí: Yūwūdū nī gī òkō äná ishíí nēē, ä ndãkã Krístō ēshē dã'bã ärä Dévidí. Ró'dò 1 Sámwëlē 16:1-13; Sálãmã 132:11-12; Nētē ká Yōmó Yōpó 2:29-36.

Yézū òkō āñā mūmū ndākpá

³⁵ Yézū á'dá dī gródó ndākpá ní òtō ílí mbéré ní tírí, áká ògbó ká gbòkó ní gī, òtō ílí gēlé Dī lóvò ngá áyá igi. Íshíí á yē'dé Kélē ádá ápá ká ádá mómó ngéré ká Mbájá, íshíí rájá úlú nōwò ní gī tírí ēshē ká ndākpá. ³⁶ Íshíí ká úgú è 'déé, kòkò ndākpá ní ká nēè, āñā mūmū igi ālā été nē, ká ádá lólò í 'déé, ká yòkò igi á ká, íshíí 'déé, dī àrà igi kázá ē'dē ní áyá ndīlīñi è 'déé, bēbé gācá igi kázá ē'dē ní ká. ³⁷ Íshíí Yézū lēmē bí yómó grēkē ògō nē á'dā, "Nēnē ílí glāwā ní ògō nē, íshíí jūjū yómó gālā nēté ní ògō 'dī. ³⁸ Átāsh yāā, mlémē bí Mbájá bēbé glāwā ní níí, ēngē yómó gālā nēté ní òjō ē'dē níí, òjō òvò nēnē ílí glāwā í ngá áyá ní."

Kpú lēmbē rómó yómó yōpó ká Yézū

(Márkò 3:13-19; Lúkà 6:12-16)

10 Yézū ádá kpú lēmbē rómó yómó grēkē ògō nē, íshíí éné kpótó bí igi, ká ádá gógó kótó rōyó, íshíí grājá gēlé úlú nōwò. ² Íshíí è ká ní dírí kpú lēmbē rómó yómó yōpó ká Yézū: † Sáyímōnō 'déé, bēbé dírí ní Pítārā ká, íshíí ónjó ní Ándréyā, íshíí Jémīsī gēsē újū ká Zébēdē, íshíí ónjó ní Jónō, ³ íshíí Fíllípí, ká Bārtólméwē, Tómasā, íshíí Mätéyö bēbé grōyö nākā ēshē ká ndākpá ní ká, íshíí Jémīsī gēsē újū ká Álfásā, íshíí Tádīyāsā. ⁴ Íshíí Sáyímōnō 'déé, ká yēbē ádá kishí ndākpá í ngá áyá nē ēshē ūmbū àrà góvó ngéré ká yómó Rómā ní ká, íshíí Júdāsā Ískāryótó 'déé, kōwó gōmbò àrà Yézū ká.

Glēmē ádá bí kpú lēmbē rómó yómó yōpó

(Márkò 6:7-13; Lúkà 9:1-6)

⁵ Yézū òpó kpú lēmbē rómó yómó yōpó ngá áyá nē, íshíí lēmē gónjó ádá yākā bí igi á'dā, "Má'bā gānjā mánjā kòkò àrà ndākpá è 'déé, kázá Yūwúdū ní, wālā má'bā gānjā mánjā ílí mómó Sāmārīyā †† á'dá, ⁶ íshíí nēè, mánjā ká ndākpá è 'déé, igi ní Ízrāyélē ní 'déé, igi káyá ndīlīñi è 'déé, kligbī nē ká. ⁷ Íshíí tá ká lówó è 'déé, igi má yē'dé rāyā ádá yākā yāā míyí, 'Mómó ngéré í 'déé, ká mūmū òrò á ká líji 'báká íshíí.' ⁸ Íshíí níí mrájá nōwò méshé ká ndākpá, íshíí níí, mórō ndākpá méshé ká írí íshíí níí, málā nōwò kómbò í 'déé, kāngá ndākpá ní ká níí, rájá ēshē áyá igi, íshíí níí, mógó kótó rōyó méshé jūjū ndākpá, ká ádá mēné bí igi jájá, átāsh yāā, mēné bí ndākpá ní tá jájá. ⁹ Má'bā gēngē nākā è 'déé, kálā ēshé ká dá'bā wālā, fídā ‡ wālā, n̄bālā mápá ílí n̄bētē ngá áyá igi á'dá. ¹⁰ Má'bā gēngē n̄bētē lówó, íshíí bēbé tēndē è ká tāmā è, wālā kólò è á'dá. Ká ádá 'déé, ndākpá ālā nēté yāā, à ndēné ūngú bí étē ápá bíyí nēté ngá áyá ní.

† Yómó yōpó ká Yézū: Yézū òpó igi ká kpótó áyá nē, ká ádá glólò nōwò, íshíí gógó kótó rōyó ēshē jūjū ndākpá, íshíí níí ródó ádá í ngá áyá nē bí ndākpá. †† Sāmārīyā: Slāgā jūjū kóshó yómó Sāmārīyā nēè, ēshé ká Yūwúdū, íshíí slāgā è nēè, igi ázá Yūwúdū ní. Íshíí igi à rāshá Mbájá ní ká tēndē gbólò ēshē ká è ngá Yūwúdū ní gī ápá jūjū āñbā Gērēzímā. Ró'dò 2 Góvó Ngéré 17:27-40; Jónò 4:1-42. ‡ Fídā: Ndākpá ní à yóvó ūngú ē'dē áyá nākā. Íshíí gūfū sálā klākā fídā nēè, à ndēné 'bālā klākā dá'bā ápá ògō éyí.

¹¹ Íshíí tá mbéré è, wālā gbòkó è 'déé, igi kúkū kápá ílí éyí yò míshí yāā, mújū ádá àrà gōzò ndākpá è 'déé, ká yò ká, íshíí níí má'dá mómó í ngá áyá ní ígí ká úgú è 'déé, má ndāñá méshé yò ká. ¹² Íshíí ká úgú è 'déé, igi ká yūkū mánjā ílí mómó ká ndākpá yāā, mújū yómó mómó ní. ¹³ Íshíí dú 'déé, igi yómó mómó yāngā 'déé, igi glözò ndākpá yāā, à ndiyí ápá ká glözò ūngú è 'déé, mójó ē'dē bí igi á ká, íshíí 'déé, igi ázá glözò ndākpá ní yāā, méngē glözò ūngú áyá igi, íshíí níí, mlúwū ē'dē. ¹⁴ Íshíí tá ndākpá è 'déé, ká ílí mómó ní, wālā ílí mbéré ní íshíí 'déé, été kúmú igi 'dī yāā, mrígí méshé yò, íshíí níí, múpū búbū lágá igi mápá áyá ní. ¹⁵ Mā ndiyí ká ngá igi nēè, ká rāyā ádá yāā, ká ájā grótó ádá ní nēè, ádá è 'déé, Mbájá krótó kápá ká mbéré Sódómō, íshíí Gómórā †† ká nēè, òzò òtò ká è 'déé, ká ndrótó ápá ká ndākpá è 'déé, igi ká ílí été mbéré āsh ká nē."

Lólò ní à ndālā àrà nē

(Márkò 13:9-13; Lúkà 21:12-17)

¹⁶ "Mā yōpó igi dānjā ní áyá gōpó ndīlīñi ní gī gānjā āñā kòkò àrà ògbó ní gī. Átāsh yāā, má'dá génjé ní áyá ínjí ní gī, íshíí má'dá yómó jónó shēshē lēpē áyá āmámā ní gī 'déé, kálā glōsī'dí ūngú 'dī ká. ¹⁷ Mégbē ká àrà igi méshé ká ndākpá, ká ádá à ndē'dē igi āñjā ílí n̄bāñā, íshíí à ndrōsō igi à'bā ílí dī gēlé Dī lóvò ngá áyá èpē igi. ¹⁸ À ndēngē igi níí, mánjā mērutú má'bā ílí n̄bāñā mápá dī mūmū shēngē ní gī, ká kprāshā ngéré ní gī, ká ádá àrà mā, íshíí igi má ndā'dá dūmbú ádá í ngá áyá bí igi, íshíí bí ndākpá è kázá Yūwúdū ní ká. ¹⁹ Íshíí nēè, ká úgú è 'déé, igi krúkú igi yāā, má'bā gōnō àrà igi mápá ká ádá è má ndiyí ngā, wālā má ndlēmē ádá ní áyá 'dē yā á'dá. Ká ádá ká été úgú āsh nēè, ádá è 'déé, má ndlēmē ní ká nēè, à ndēné bí igi. ²⁰ Ká ádá ázá igi ká ndlēmē ádá āsh ní, íshíí nēè, má ndlēmē ádá ní mótó ògō Lílì àrà Bēbé igi 'déé, ká ílí igi á ká.

²¹ Ndākpá à ndōwó gōmbò àrà ónjó nē, íshíí à ndūfū étē, íshíí bēbé lítí à ndōwó gōmbò àrà lítí ngá áyá nē, íshíí à ndūfū étē, íshíí kótó ní à ndānā gógó ádá ká bēbé èpē igi, ká yāngá èpē igi, íshíí kótó ní à ndūfū igi. ²² Ndākpá ní tírí à ndlānā igi nē, ká ádá àrà mā, íshíí nēè, tá ndākpá è 'déé, shēshē lēpē ní klúzú 'dī, íshíí ká ndā'dá tá ká gīyí ápá ká ádá ká Mbájá, ígí ká dōñbó éyí à ká nēè, Mbájá à ndāshá étē. ²³ Íshíí 'déé, à lólò igi ápá dī úgú à yāā, mlúlū mánjā mápá ká bēbé úgú è. Nārā ádá í 'déé, mā lēmē bí igi á ká nēè, ká úgú è 'déé, igi mlúlū mótó ílí mbéré ká Ízrāyélē ní gī tírí dóbó 'dī ká nēè, Kópō ndākpá à ndōjō ní.

²⁴ Lítí bēbé gródó ūngú à yótò ká bēbé gródó èpē 'dī, wālā mēndé è 'déé, ká ndótò ká bēbé àrà nē ká nēè, à ndāzá ní. ²⁵ Íshíí nēè, lítí bēbé gródó ūngú ní à ndā'dá tá áyá bēbé gródó èpē, íshíí mēndé ní à ndā'dá tá áyá bēbé àrà nē. Íshíí 'déé, ndākpá à gīyí, bēbé mómó ní

†† Sódómō íshíí Gómórā: Mbájá ālā igi rómó mbéré yāngā gī òsò, ká ádá ndākpá í 'déé, ká yò ká nēè, ālā glōsī'dí ūngú ní ògō òtò rótó íshíí, ká úgú àrà Ábrāyímí. Ró'dò wārāgā Gōcō Lāgá 18:20-33; 19:1-28.

Bëlzëbülü † yää, igi ä lëmë ádá è 'déé, kötö krötö ishí ä ká, äpá ká sökpö yómó mömö í ngá áyá nî 'dí?''

Málä mbāwā ärä Mbájá
(Lúkã 12:2-7)

²⁶ "Ätâsh yää, má'bã gälä mbāwā ärä igi ä'dá, ká ádá ũngú è ká ndití nî, ishíí ká yökö 'dí ká nëë, äzá ní, wälä ũngú è 'déé, ká yití nî, ishíí 'déé, ká yökö dáná 'dí ká nëë, äzá ní. ²⁷ Ishíí ádá è 'déé, mä ndlëmë mápá ílí múmú úgú nî bi igi ä ká nëë, má ndlëmë ádá yāngā mápá ílí grájá úgú, ishíí ádá è 'déé, ká ndlëmë bi igi ká lëmë zözö nî ká nëë, má ndlëmë ká gōró lëmë bi igi níí, ndäkpá nî ögö tírí. ²⁸ Má'bã gälä mbāwā ärä yómó è 'déé, ká ndüfū wáwá gbōgbō igi, ishíí ká yūfū lílí ärä igi 'dí ká ä'dá. Ishíí nëë, málä mbāwā ärä Mbájá, ká ádá èté ká ndälä lílí ärä igi, ögbó ká wáwá gbōgbō igi dösó nî äpá ílí öshö nî. ²⁹ Äzá rómó lënë ä yövó igi ká brizi náká rōwō nî? Kpíí ätâsh ká nëë, 'balä ëshë áyá igi 'déé, ijí búbü, ishíí ílí ishí yää, Bëbé igi ä yāná ádá eyi 'dí? ³⁰ Ishíí mēngá igi nëë, bíbí jūjū igi tírí rō'dö ishí. ³¹ Ätâsh yää, má'bã gälä mbāwā ä'dá, ká ádá ádá ärä igi öwö ötö ká ádá ärä lënë nî gí ishí."

Mlémë ádá è míyí mápá ká Krístö ká bi ndäkpá nî
(Lúkã 12:8-9)

³² "Ishíí tá ndäkpá è 'déé, ká ndlëmë ádá nî wäsá äpá ká ádá ärä mä äpá dí múmü ndäkpá nî ká nëë, mä ndlëmë ádá äpá ká ádá ärä nî wäsá mápá dí múmü Bëbé mä 'déé, ká múmü örö ä ká. ³³ Ishíí tá ndäkpá è 'déé, ká ndémé ámä äpá dí múmü ndäkpá nî ká nëë, mä ndémé èté mápá dí múmü Bëbé mä 'déé, ká múmü örö ká."

Mlémë ádá è míyí mápá ká Mbájá ká bi ndäkpá nî
(Lúkã 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ "Ishíí má'bã gijí ä'dä, mójö ká ádá è níí, mräshá kökö ärä ndäkpá è ká jūjū búbü ä ká níí, ä'dá glözö nî ní, ishíí nëë, mēné mójö è'dē bi igi nî góvó sēpē. ³⁵ Ká ádá mójö ká ádá gälä níí, 'Kötö ngāngá nî ä'dá kójó ärä bēbé epē igi, ishíí níí, kötö lūkpú nî ä'dá kójó ärä yāngá epē igi, ishíí níí, lūkpú ömö kötö ngāngá nî níí, ä'dá kójó ärä yāngá rómó epē igi gí, ³⁶ ishíí kójó ärä ndäkpá ä ndä'dá tá 'balä ëshë ká yómó mömö í ngá áyá nî.' †† ³⁷ Ishíí tá ndäkpá è 'déé, ká ndälä ádá ärä bēbé në, ishíí yāngá në kötö ámä ishí ä ká nëë, èté äzá ndäkpá ámä ní, ishíí ágbē 'déé, ká ndälä ádá ärä gēsē újū ngá áyá në, wälä gēsē éndé ngá áyá në kötö ámä ishí ä nëë, èté äzá ndäkpá ámä ní. ³⁸ Ishíí tá ndäkpá è 'déé, kēné krōshö † áyá në níí, krēkē ögö mä 'dí ká nëë, èté

äzá bēbé grēkē ögö mä ní. ³⁹ Ishíí tá ndäkpá è 'déé, ká yēgbē ká áshá í ngá áyá në ká nëë, ä ndlīgbi ó'dö në në, ishíí tá ndäkpá è 'déé, ká yēbē ádá glīgbi ó'dö në ká ádá ärä mä ká nëë, ä ndökö áshá ní."

Gökö glözö ũngú
(Márkö 9:41)

⁴⁰ "Ishíí tá ndäkpá è 'déé, ká ndümú úmü ä ká nëë, èté úmú ámä ishí, ishíí ágbē 'déé, kúmú ámä ishí ä ká nëë, èté úmü Ndäkpá è 'déé, köpó ámä ká ishí. ⁴¹ Ishíí tá ndäkpá è 'déé, ká ndiyí äpá ká kéné ádá ká Mbájá, ká ádá èté nî kéné ádá nî ká nëë, ä ndökö gözö ũngú è 'déé, ká ndēné bi kéné ádá yāngá ká tánē. Ishíí tá ndäkpá è 'déé, ká ndiyí äpá ká bēbé jónó shēshē lépē, ká ádá è 'déé, èté nî bēbé jónó shēshē lépē nî ká nëë, ä ndökö gözö ũngú è 'déé, ká ndēné bi bēbé jónó shēshē lépē yāngá ká tánē. ⁴² Ishíí ndäkpá è 'déé, kágá gūjū ũyū ká klē'dé, ishíí éné bi 'balä ëshē ká kötö yāngá ká ádá èté nî bēbé grēkē ögö mä ká yää, ká nārä ádá mä ndiyí ká ngá igi nëë, èté ndäkpá äsh ä ndökö gözö ũngú ötö ögö eyí."

Yézū ishíí Jónö bēbé gijí bätézmä bi ndäkpá nî
(Lúkã 7:18-35)

11 Ishíí ká löwó è 'déé, Yézū köyó kēshē ká gē'dé kpú lēmbē rómó yómó grēkē ögö në ishí ä ká nëë, äñä ëshē yō, ká ádá gē'dé ádá ká Mbájá ötö ílí mbēré nî gí è 'déé, kötö dā'bā úgú è Jélíí ä ká. ² Ishíí ká úgú è 'déé, Jónö kögö ádá nëté í 'déé, Krístö ká yälä nî ká löwó è Jónö ká ílí síjini nî ká nëë, öpó slägá yómó grēkē ögö në gí níí, ³ äñjä újū Yézū iyí nëë, "Ümü nî ndäkpá è 'déé, ká yōjö nî ká yá, wälä ägá mä ndāmā bēdé ndäkpá è në yä?" ⁴ Ishíí Yézū öjö ipi bi igi ä'dä, "Mlúwü mánjä, ishíí níí, mlémē bi Jónö ádá ũngú è 'déé, mógó ká mbímbí igi, ishíí mókó ká múmü igi ä ká. ⁵ Yómó glütú múmü ä yökö úgú, ishíí yómó ósó ä löwó nî, ishíí yómó è 'déé, kómbö kāngá áyá igi ä ká nëë, gbōgbō igi ä rájá nî. Ishíí nbilí nî gí ä yögó ádá, ishíí yómó è kilí ä ká, ä yörö ëshē ká írí, ámä ishíí yómó grēkē ögö mä mä yē'dé Kélé ádá nî bi yómó riyí, ⁶ Mbájá ä ndüpú ndäkpá è 'déé, shēshē lépē nî klüzú ká ádá gijí äpá ámä 'dí ká." ⁷ Ishíí ká úgú è 'déé, yómó grēkē ögö Jónö ká yänjä nî ká nëë, Yézū öcö lágá glēmē ádá bi glövö ndäkpá nî äpá ká ádá ärä Jónö ä'dä, "Mrígi mánjä mánjä ílí bēré nî ká ádá gökō ngā? Mánjä dí gökō ómbó è 'déé, yāyā nî ká lēyé igi ä ká? ⁸ Ishíí 'déé, äzá ätâsh ní yää, mánjä dí gökō ngā? Ndäkpá è 'déé, körö gözö tēndé nî ká? Bā 'dí, yómó görö glözö tēndé nî nëë, igi ä ílí góvó mömö ká kprāshā ngērē nî gí. ⁹ Ishíí ũngú è 'déé, mrígi ká ádá gökō nî ká nëë, ngā? Kéné ádá ká Mbájá? İyö, mä ndiyí ká ngá igi nëë, èté ötö ká kéné ádá ká Mbájá ishí. ¹⁰ Jónö bēbé gijí bätézmä bi ndäkpá nî ká, èté nî ndäkpá í 'déé, kröndó ádá nî kápá ká ádá ärä nî ká'bā ílí wārāgā ká Mbájá 'déé ká'dä, 'Mä ndöpó bēbé yöpó ngá ámä äñjä gólö níí, rāshá gbölö nî kánjä nî ä'bā ögö î.' ††

† Bëlzëbülü: Èté nî bēdé díri Shētānā 'déé, èté nî ngērē ká kötö rōyó nî ká. Ishíí äñä gögö ádá ká Mbájá ishí, ishíí Mbájá öjö ögö igi ëshē múmü örö äpá jūjū búbü nî. Ró'dö Giti Ádá 12:7-9. †† 10:36 Míkã 7:6 † Krōshö: Góvó ngērē ká yómó Rómā nî, ishíí shēngē è 'déé, ká ũmbū ärä nî ká ä yūfū ndäkpá nî ká gāmbá igi äpá ká krōshö è 'déé, kälä ëshē ká kpikpi nî ká, ká ádá è níí, ílí wóó ká nōwö eyi äpá ká krōshö nî.

¹¹ Īshíí ká nārā ádá nēē, ēshē kōkō ärā ndákpá è 'déé, lūkpú ní kākā igi ā kā nēē, ndákpā è 'déé, kōtō ká Jónō bēbē gījī bātēzmā bī ndákpá ní kā nēē, āzá ní. Īshíí nēē, kpíí ātāsh kā nēē, ndákpā è 'déé, ètē 'dí āpā ílí mōmō ngéré í 'déé, kā mūmū örō ā kā nēē, ōgō ōtō ká Jónō Īshíí. ¹² Īshíí ēshē ká úgú ärā Jónō bēbē gījī bātēzmā bī ndákpá ní igi 'bákētā kā nēē, mōmō ngéré ká Mbájá ā yānjā gólō góvó, Īshíí yōmó è 'déé, kíyí kápá ká ádá ká Mbájá ká shēshē lépē èpē igi 'bālā kā nēē, ā rēyē ärā èpē igi ká ádá è níí, èpē igi úkū ānjā ílí mōmō ngéré í 'déé, kā mūmū örō ā kā. ¹³ Ádá è 'déé, krōndó kā'bā ílí wārāgā ká kéné ádá ní gī, ōgbó ká gónjō ádá ká Mbájá 'déé, Mbájá kéné bī Mōzē kā nēē, ā lēmē ádá āpá ká ádá ūngú è 'déé, kälā ärā èpē igi Īshíí, igi ká úgú ärā Jónō. ¹⁴ Īshíí 'déé, míyí mápá ká ádá í ngá áyā igi míshí yāā, Jónō ní Ēlíyā † 'déé, ètē ká ndōjō ní kā. ¹⁵ Īshíí 'déé, mbímíbí igi ā yōgō ádá yāā, mógó ádá yākā.

¹⁶ Mā ndōdó kōtō è tūyā mápá ká ngá? Igi áyā, 'kōtō ílí súgú,' è 'déé ká'dá, Īshíí 'déé, ká yādā slāgā kōtō è gī ā kā.

¹⁷ 'Mēmē lēsé bī igi,
 Īshíí mārā rē'bé 'dí,
 Īshíí míshí ríngí írí bī igi,
 Īshíí nēē, mōnō ärā igi tá 'dí.'

¹⁸ Ká ádá úgú è Jónō kōjō ā kā nēē, ōshó ūngú 'dí, Īshíí bā ōmō ūngú tá 'dí, Īshíí lēmē āpá áyā ní ā'dā, 'ètē ní bēbē rōyó.' ¹⁹ Kópō Ndákpā ōjō, ā yōshó ūngú, Īshíí ā yōmō ūngú, Īshíí lēmē āpá áyā ní ā'dā, 'Ètē ní bēbē gōgō nōshó, Īshíí bēbē mōnó, Īshíí lēmbé yōmó grōyō nākā ēshē ká ndákpá, ōgbó ká yōmó gälā glōsī'dí ūngú ní gī.' Īshíí kpíí ātāsh kā nēē, ndákpā ā ndōkō génjé íngí ká Mbájá āpá ká rāyā ádá ōtō ōgō ūngú è 'déé, ndákpā ká yālā ní kā."

'Bréké āngá yōmó mbéré è 'déé kēbē ádá gāyā ní 'dí
 ká

(Lúkā 10:13-15)

²⁰ Īshíí Yézū ōcō lāgá grōgbó āpá ká yōmó mbéré è gī 'déé, èpē kälā gēlé kí'dí ní kōtō ílí èyí ā kā, ká ádá igi nēē, áyā ēshé ká gälā glōsī'dí ūngú ní 'dí. ²¹ Īshíí ā'dā, "'Bréké āngá áyā igi yāā, yōmó Kērōzíní. † 'Bréké āngá áyā igi yāā, yōmó Bētsídā. Ká ádá kí'dí è gī 'déé, kälā ärā èpē igi ká'bā mbéré ngá áyā igi gī kā, bījā 'déé, ālā ärā èpē igi ā'bā mbéré Táyīrī, Īshíí Sīdónō yāā, ndákpā è 'déé, ká yō kā nēē, bījā áyā ēshé ká gälā glōsī'dí ūngú áyā èpē igi Īshíí, Īshíí ípī ärā èpē igi sārā ōjō āpá ká Mbájá Īshíí. ²² Īshíí mā ndīyí ká ngá igi nēē, ká ájā è 'déé, Mbájá ká ndrōtō ádá ní è'dē ā kā nēē, grōtō ádá è ngá yōmó Táyīrī, Īshíí yōmó è ká Sīdónō ā kā nēē, ā yürü áyā è ngá igi 'dí. ²³ Īshíí mēngá igi yāā yōmó mbéré Kāfārnúmū, ‡ míngí míyí nēē, ā ndēnē gürü ärā igi āpá mūmū örō? Bā 'dí, ā ndēngē igi ānjā mbē'bē,

† Ēlíyā: Ètē ní kéné ádá ká Mbájá, jéé ètē ílí 'dí, Īshíí Mbájá èné ètē ānjā mūmū örō. Ró'dó ádá āpá ká ádá ärā ní āpá ílí wārāgā ká 1 Góvó Ngéré 17-21; 2 Góvó Ngéré 1-3. †† Kērōzíní Īshíí Bētsídā: Yūwūdū ní gī ā yāshā ā'bā ílí igi rōmó mbéré yāngā, Īshíí nēē, ndákpā è 'déé, kázā Yūwūdū ní kā nēē, ā yāshā ā'bā mbéré Táyīrī Īshíí Sīdónō. ‡ Kāfārnúmū: Yūwūdū ní gī āshā ā'bā ílí mbéré yāngā.

ká ádá bījā 'déé, kí'dí ní gī ālā ärā èpē igi ōtō ílí mbéré ngá áyā igi áyā è 'déé, kälā ärā èpē igi ká'bā mbéré Sōdómō ā kā yāā, ndákpā è 'déé, kāshā ká'bā yō kā nēē, bījā áyā ēshé ká gälā glōsī'dí ūngú áyā èpē igi Īshíí, Īshíí mbéré ní ā ndá'dá tá è'dē igi ílí ájā è kájā. ²⁴ Īshíí nēē, mā ndīyí ká ngá igi nēē, ká ájā è 'déé, Mbájá ká ndrōtō ádá ní è'dē ā kā nēē, grōtō ádá è ngá yōmó Sōdómō ā yürü áyā è ngá igi 'dí."

Mójó ngá áamá níí músú ärā igi

(Lúkā 10:21-22)

²⁵ Īshíí ká úgú āsh nēē, Yézū rājā ākpā nē ā'dā, "Mrébé úmū yāā Bēbē, úmū ní Bēbē mūmū örō, Īshíí jūjū búbū ní, ká ádá íti igi ūngú yāngā gī ēshē ká yōmó génjé íngí, Īshíí yōmó gōgō ílí úgú, Īshíí lúsū bī brízí kōtō ní. ²⁶ Gōzō ní yāā Bēbē, ká ádá è ngá ní ūngú è 'déé, shēshē lépē í kēlē kápá è'dē ā kā.

²⁷ Ūngú ní gī tírí nēē, Bēbē mā ēngē igi bī áamá Īshíí. Īshíí ndákpā è 'déé, kōkō Gēsē újū ní kánā kā nēē, āzá ní tá Bēbē ní, Īshíí ndákpā è 'déé, kōkō Bēbē ní kánā kā nēē, tá Gēsē újū ní, ōgbó ká yōmó è 'déé, Gēsē újū ní krōjō igi níí, kēnjē ádá ärā Bēbē nē bī igi ā kā.

²⁸ Mójó ngá áamá yāā, yōmó è ūngú kōtō áyā igi ká gízí gürü níí ní Īshíí ā kā, mā ndālā igi níí, músú ärā igi.

²⁹ Mácá ärā igi mápá áamá, Īshíí níí, mródó ūngú ní méshé áamá, ká ádá áamá bā mázā bēbē gāngā ākpā ní, Īshíí mázā bēbē njbēlé ní, ká ádá è níí, lílí ärā igi úsú ärā èpē igi. ³⁰ Ká ádá níí ngá áamá nēē, gízí èyí lānjā 'dí, Īshíí bā ürü tá 'dí."

Yézū ká'dá Bēbē yōmó Sé'bítí ní

(Márkō 2:23-28; Lúkā 6:1-5)

12 Īshíí ká ètē úgú āsh nēē, Yézū ōtō ílí glāwā ózó ká yōmó Sé'bítí, † Īshíí yōmó grékē ōgō ní gōgō ōtō áyā igi Īshíí, Īshíí èndē gríkí jūjū ózó Īshíí ā yōshó ní. ² Īshíí ká úgú è 'déé, Fārísí ní gī kōkō ātā ngá kā nēē, lēmē bī Yézū ā'dā, "Ázá ókō 'dé, yōmó grékē ōgō í ā yālā ūngú è gälā èyí klātá ká yōmó Sé'bítí ní 'dí kā."

³ Īshíí ōjō ípī bī igi ā'dā, "Kútú mró'dō ádá mápá ká ádá ūngú è 'déé, Dévidí ‡ kälā ká löwó è 'déé ètē, Īshíí yōmó grékē ōgō nē ká úgú è gōgō kōtō áyā igi Īshíí ā kā 'dí? ⁴ Úkū ānjā ílí Mōmō ká Mbájá Īshíí ōjō èné kpá'bakā è 'déé, ká yō kā, Īshíí ōshó ká yōmó grékē ōgō nē 'déé, bījā āzá āngá áyā igi dí gōshó èyí ní kā, ká ádá ètē kpá'bakā yāngā nēē, ālā tá ká ádá ärā yōmó grāshā Mbájá. ⁵ Gónjō ádá ká Mbájá 'déé, kéné bī Mōzē kā nēē, igi jéé mró'dō 'dí? Ádá í 'déé, kíyí yōmó grāshā Mbájá ní ká ndālā nētē āpá ílí Mōmō ká Mbájá ká yōmó Sé'bítí ní tánē kā. Īshíí kpíí ātāsh kā yāā, igi bā

†† Yōmō Sé'bítí: È ngá ní ájā è 'déé, Mbájá klēmē bī Yūwūdū ní gī níí, úsú ärā èpē igi è'dē ēshé ká gälā nētē, Īshíí níí, rājā ākpā èpē igi bī èpē ā kā. Ká ájā yōmō Sé'bítí ní yāā, ā yīnjí ā'dā, Mbájá kúbū mūmū örō Īshíí jūjū búbū ní, Īshíí ūngú è tírí 'déé, ká ílí igi ā kā, Īshíí ètē ní Bēbē gāshā èpē igi ēshē ká áshā lólō ní ēshē mōmō Mēsírí. Īshíí ágá Gbāyā ní gī nēē, mā yīyí yōmō Sé'bítí ní mápá ká ètē ájā í yāngā, ká ádá ètē ní dí sālā lēmbē rōmó ájā tá áyā è ngá Yūwūdū ní gī. Ró'dó Úgú Lété 20:8-11; Dītrónōmí 5:12-16. ‡† Ūngú è 'déé, Dévidí kälā ká: Ró'dó ádá āpá ká ádá ūngú è 'déé, Dévidí kälā ká āpá ílí 1 Sámwēlé 21:1-6.

ázá ä yälä glösi'dí ũngú ní. ⁶ Mä ndíyí ká ngá ígí nëë, bēdé Ndákpā † è ä dí úgú ä nëë, ètē góvó nī òtō ká Mōmō ká Mbájá. ⁷ Īshíí bijā 'déé, mógó líí ádá yākā 'déé, ká líí wārāgā ká Mbájá 'déé, kā'dā, 'Mä yēbē ádá nónō, bā ázá grótó srāmā wáwá ní, ^{††} Īshíí ká nārā ádá yāā, ígí mógó líí ádá yākā máná 'dí. Ká ádá bijā 'déé, mógó líí èyí máná në yāā, má rōtō ádá mápá ká glōzō ndákpā nī 'dí. ⁸ Ká ádá Kópō ndákpā ká'dá Bēbé yōmō Sé'bītī † nī."

Yézū rājá nōwō ēshē ká ndákpā ká yōmō Sé'bītī
(Márkō 3:1-6; Lúkā 6:6-11)

⁹ Īshíí Yézū ānjā ēshē yō ānjā Dī lóvō ngá áyā ígí, ¹⁰ Īshíí ā'dá yō nëë, bēdé újū è ósó āngá lēké nī, Īshíí Fārisī nī gī ä yēbē ádá glōkpō ádá ápá ká Yézū, Īshíí òjō újū ètē ā'dā, "Glóló nōwō ká yōmō Sé'bītī nëë, lātá Īshíí?"

¹¹ Īshíí Yézū òjō ípí bī ígí ā'dā, "'Déé, ndákpā ēshē kōkō ärä ígí āngá áyā nī ndīlīnjī tīí ápá líí tītī ká yōmō Sé'bītī yāā, ä ndānjā ká ádá grúkū ètē níí, èpē Īshíí ètē ápá gēsé úgú 'dí? ¹² Ũngú è kōnjó krōtō Īshíí ä kā nëë, ndákpā òtō ká ndīlīnjī. Ātāsh yāā, gālā gōzō ũngú ká yōmō Sé'bītī nëë, lātá Īshíí."

¹³ Īshíí Yézū òjō lēmē bī újū í 'déé, ósó nī kāngá lēké nī kā ā'dā, "Ódō lēké í," Īshíí òdō lēké në, Īshíí lēké nī òjō ā'dá gōzō nī tá áyā bēdé è kā. ¹⁴ Īshíí nëë, Fārisī nī gī rīgí, Īshíí ä yēbē gbōlō ká ádá è níí, èpē ígí úfū Yézū.

Bōrō è 'déé Mbájá kīshí ètē ä kā

¹⁵ Īshíí Yézū òkō gōsi'dí ádá í 'déé, kā yēbē ádá gālā èyí ápá áyā në kā āná Īshíí, Īshíí è'dē ärä në ēshē yō, Īshíí gēlē ndákpā rēké ògō nī, Īshíí rājá gēlē nōwō ēshē áyā ígí. ¹⁶ Īshíí è'dé ígí gónjō nī níí, ä'bā glēmē ádá ärä në kútū èpē nī 'bí yā ā'dá. ¹⁷ Lēmē ātāsh bī ígí ká ádá è níí, ádá è 'déé, Mbájá klēmē bī Īzáyā kā, níí ālā ärä në,

¹⁸ "È kā nī bōrō ámá 'déé, mīshí ètē ä kā, Īshíí 'déé, málā ádá ärä nī ká kélē shēshē lēpē mā kā, mā ndēné Lílí ärä mā bī ètē, níí lēmē ádá gālā glōzō ũngú ámá 'déé, sóló kāzá è'dē níí kā, bī yōmō jūjū būbū nī tírí. ¹⁹ Ètē ä lātá lōwō, wālā ä yāsá kōwō 'dí, Īshíí bā ndákpā ä yōgō lēmē nī òtō jūjū tīyí gbōlō nī gī 'dí.

²⁰ Īshíí ètē bā ä rīkí yōmō è 'déé, ónjó kāzá áyā ígí ní kāyá ómbó kūrū nī kā 'dí, Īshíí bā ä yūfū gāná òshō è 'déé, kā yāná ēshē ká lám-bā nī kā 'dí,

ígí ká úgú è 'déé, kā ndālā nārā ádá nī níí, kígí òtō líí glōsi'dí ũngú nī gī kā.

²¹ Īshíí ndákpā è 'déé, kā jūjū būbū ä kā tírí ä ndúsú shēshē lēpē èpē ígí ápá áyā nī." ††

† Bēdé Ndákpā: Yézū ä lēmē ádá nī ápá ká ádá ärä në. †† 12:7 Hūzēyā 6:6 † Bēbé yōmō Sé'bītī: Yūwúdu nī gī ä yīnjí ádá yōmō Sé'bītī nī 'déé, Mbájá kūsú ärä në kēshē ká bīyí gūbū ũngú nī gī tírí 'déé, kā mūmū òrō, Īshíí jūjū būbū nī kā. È ngā nī dūrū è 'déé, tá Mbájá Bēbé gūbū ũngú nī gī ká ndā'dá ápá ká Bēbé ärä yōmō Sé'bītī nī 'déé, ètē nī ájā kūsú ärä nī kā. Ātāsh yāā, ká úgú è 'déé, Yézū kíyí nëë, èpē nī Bēbé ärä yōmō Sé'bītī nī kā nëë, líí èyí ā'dā, ètē nī Mbájá. Ró'dó wārāgā Úgú Lētē 20:8-11. †† 12:21 Īzáyā 42:1-4

Yézū Īshíí Bēlzēbúlū
(Márkō 3:20-30; Lúkā 11:14-23; 12:10)

²² Īshíí ndákpā èné bēdé újū è òjō è'dē bī ètē, Īshíí ètē nī bēbé glūtú mūmū, Īshíí lēmē lēmē në 'dí, Īshíí kōtō rōyó ká jūjū nī. Īshíí Yézū ājā mūmū nī, Īshíí ākpā nī, Īshíí ä lēmē lēmē në, Īshíí ä yōkō úgú, ²³ Īshíí ākpā ndákpā nī tírí újū në ápá è'dē, Īshíí ä'dā, "È kā ázá Gēsē újū ká Dévīdī nī?"

²⁴ Īshíí ká lōwō è 'déé, Fārisī nī gī kōgō ádá yāngā kā nëë ä'dā, "Yézū ä yōgō kōtō rōyó ēshē jūjū ndákpā nī òtō ògō kpōtō ká Bēlzēbúlū ngéré ká kōtō rōyó nī."

²⁵ Īshíí Yézū òkō ádá í 'déé, ígí kā yīnjí nī kā āná Īshíí, Īshíí lēmē bī ígí ā'dā, "Tá mōmō ngéré, è 'déé, kā ndōnjó líí ärä në kā nëë, mōmō ngéré āsh ä ndālā dōsó í në. Īshíí tá mbéré wālā mōmō è 'déé, yōmō mōmō èyí ká ndōnjó líí ärä èpē ígí ä kā nëë, ä ndālā dōsó í në.

²⁶ Īshíí 'déé, Shētānā ä lātá ärä në ká ärä në yāā, líí èyí ā'dā nëë, ä yōnjó líí ärä në në, Īshíí 'déé, ádá nī ātāsh yāā, mōmō ngéré ngá áyā nī ä ndānjā gólō áyā 'dē?

²⁷ Īshíí 'déé, mā yōgō kōtō rōyó nī mótō ògō ónjó ká Bēlzēbúlū yāā, ndákpā è ngá ígí ä yōgō kōtō rōyó nī ēshē jūjū ndákpā nī òtō ògō ónjó ká 'bí? Ātāsh yāā, ígí ká ndrōtō ádá nī bī ígí. ²⁸ Īshíí nëë, 'déé mā yōgō kōtō rōyó nī mótō ògō ónjó ká Lílí ärä Mbájá yāā, líí èyí ā'dā nëë, mōmō ngéré ká Mbájá òjō ápá áyā ígí Īshíí.

²⁹ 'Déé bēbé bīnī ũkū ānjā líí kólō ká gónjō ndákpā, Īshíí ä yēbē ádá gīnī nēnē dārā nī yāā, āngá áyā nī dí glōngō gónjō ndákpā āsh, Īshíí úgú è ä ndīnī nēnē dārā nī ēshē líí mōmō nī.

³⁰ Īshíí ndákpā è 'déé, bā ázá kā yälā ũngú nī ápá ògō ádá í ngá ámá níí kā yāā, ètē nī kójó ärä mā në, Īshíí ág-bē 'déé, kā ndāná ámá ká ádá gövō ndákpā dōjō è'dē bī Mbájá 'dí kā nëë, ä lēsé ígí në ēshē ká Mbájá.

³¹ Ātāsh yāā, mā ndíyí ká ngá ígí nëë, glōsi'dí ũngú nī gī tírí, ògbō ká gālā sáwiyí ärä Mbájá nëë, Mbájá ä ndīnjī tīí Īshíí ápá è'dē bī ndákpā nī, Īshíí nëë, gālā sáwiyí ärä Lílí ärä Mbájá nëë, Mbájá ä yīnjī tīí Īshíí bī ndákpā nī ápá è'dē 'dí. ³² Īshíí ndákpā è 'déé, kā ndlēmē gōsi'dí ádá ápá ká Kópō ndákpā kā nëë, Mbájá ä ndīnjī tīí Īshíí bī ètē, Īshíí tá ndákpā è 'déé, kā ndlēmē gōsi'dí ádá ápá ká Lílí ärä Mbájá kā nëë, Mbájá ä yīnjī tīí Īshíí ápá ká glōsi'dí ũngú ngá áyā nī 'bákētā, wālā gālōgā tá 'dí."

Gōzō kpīkpī Īshíí gōsi'dí kpīkpī
(Lúkā 6:43-45)

³³ "Īshíí 'déé, kpīkpī nī gōzō kpīkpī yāā, gārā èyí ä ndā'dá gōzō gārā kpīkpī, Īshíí 'déé, kpīkpī nī gōsi'dí kpīkpī yāā, gārā mēngā ètē ä ndā'dá gōsi'dí níí në, ká ádá ä yōkō kpīkpī nī dāná ēshē ká gārā ärä nī. ³⁴ Ígí yāā, kōtō ínjjī ā, yōmō gālā glōsi'dí ũngú è 'déé, kāyá ígí ä kā nëë, mā ndlēmē gōzō ádá? Ká ádá glōsi'dí ũngú è 'déé, ká shēshē lēpē ígí ä kā nëë, ä rīgí òtō ākpā ígí. ³⁵ Glōzō ndákpā nī nëë, glōzō ũngú ká rīgí kēshē shēshē lēpē ígí, Īshíí nëë, glōsi'dí ndákpā nī è ngá èpē ígí nëë, glōsi'dí ũngú ká rīgí kēshē shēshē lēpē ígí. ³⁶ Īshíí mā ndíyí ká ngá ígí nëë, ká ájā è 'déé, Mbájá kā ndrōtō ádá nī ápá ká ndákpā nī è'dē ä kā

nëe, tá glösi'dí ádá è 'déé, ndäkpá nî kà'dá dí glëmë nî kã nëe, Mbájá ä ndüjü igi äpá ká ádá éyî. ³⁷ Ká ádá ötö ögö ádá í ngá áyá ï nëe, ä ndrötó ádá nî äpá áyá ï, ïshíí ä ndiyí nëe, álä gösi'dí üngü ïshíí, ïshíí ötö ögö ádá í ngá áyá ï nëe, á ndíshíí ó'dö î."

Yézü ä yānā ká ádá gālā ki'dí
(Márkö 8:11-12; Lúkã 11:29-32)

³⁸ ïshíí biyí éyí nëe, slägã Fãrisí è, ïshíí yömó grödó gónjó ádá ká Mbájá öjó lëmë bi Yézü ä'dã, "Yää bëbé grödó ndäkpá nî, ägá mã yëbë ádá è níí, álä ki'dí bi ägã."

³⁹ ïshíí Yézü öjö ipi bi igi ä'dã, "Yää, yömó gälã glösi'dí üngü ä, ïshíí yömó gälã öro ä, kötó è tûyâ nëe, ä lëmë ádá è níí, álä lëyé ki'dí bi epë igi. ïshíí nëe, lëyé ki'dí è 'déé, kã ndälã bi igi níí, kökô ä kã nëe, ä ndäzã ní, tá è ngá kéné ádá ká Mbájá 'déé, díri nî Jónã † kã. ⁴⁰ Tá áyá è 'déé, Jónã kälã tötö njónjó, ïshíí tötö gómó ájä kã'bã ílí góvó kézé ä kã nëe, Kópö ndäkpá ä ndälã tötö njónjó, ïshíí tötö gómó ájä ä'bã ümbü tíí. ⁴¹ Ká ájä è 'déé, Mbájá kã ndrötó ádá nî è'dë ä kã nëe, yömó mbërë Nínãwã ä ndrötó ádá äpá ká kötó è tûyâ, ä ndiyí igi mãlä glösi'dí üngü míshíí, ká ádá yömó Nínãwã áyá èshë ká gälã glösi'dí üngü áyá epë igi ïshíí, ká löwó è 'déé, Jónã kã'dé ádá nî bi igi ä kã, ïshíí mã ndiyí ká ngá igi nëe, ä è'dë bëbé Ndäkpá † è èté góvó nî ötö ká Jónã ä dí úgú ä. ⁴² Ká ájä è 'déé, Mbájá kã ndrötó ádá nî è'dë ä kã nëe, góvó ngéré éndé í 'déé, köjö keshë dã'bã úgú è jó'dö ‡ ä kã nëe, ä ndrötó ádá äpá ká kötó è tûyâ, ä ndiyí igi mãlä glösi'dí üngü míshíí. ïshíí èté ngéré éndé yāngã èshë gölö úgú, ká ádá gögö ádá í 'déé, Sölmónö kã lëmë ötö ögö génjé íngí ngá áyá në kã, ïshíí 'bákétã nëe, ä è'dë bëbé Ndäkpá † è ä dí úgú ä nëe, èté góvó nî ötö ká Sölmónö."

Dí glüwü ká røyó
(Lúkã 11:24-26)

⁴³ "Ká úgú è 'déé, røyó igi èshë jüjü ndäkpá yää, ä ndötö ílí bërë ä yëbë úgú níí, epë üsú ärä në ä'bã è'dë, ïshíí 'déé ökö 'dí yää. ⁴⁴ Biyí éyí nëe, røyó nî ä ndiyí, 'Mã ndipí ärä mã mánjä mánjä dí úgú í 'déé, méshë è'dë ä kã.' Ätash yää, ä ndipí ärä në, ïshíí ä ndökö úgú ngá áyá në grögö nî, ïshíí rögö èté grájá nî. ⁴⁵ ïshíí ä ndanjã dí gēngē slägã sálã lēmbē rōmó kötó røyó è 'déé, klösi'dí kötó áyá në ïshíí ä kã, níí epë igi änjã äshá ä'bã jüjü èté ndäkpá äsh, ïshíí äshá ká èté ndäkpá äsh, ä

† Jónã: Èté nî kéné ádá ká Mbájá, ïshíí Mbájá ädã èté ká ádá è níí, è'dé ádá áyá në bi ndäkpá è 'déé, kázã Yüwüdü ní 'déé, igi kã góvó mbërë Nínãwã kã. Jónã äshá üngü áyá sálã lēmbē rōmó gūfū sálã lēmbē gūfū rōmó lēmbē kpú (750) ríní ká úgú è 'déé, kākã Yézü dó'bo 'dí kã. ïshíí góvó kézé öjö ídí Jónã ïshíí öjö älä tötö 'bi'bi ä'bã ílí kézé nî, tá áyá è 'déé, Yézü kílí ïshíí 'déé, kãngã keshë jüjü ó'dö në ká biyí tötö 'bi'bi ní kã. Ró'dö ádá äpá ká ádá ärä nî äpá ílí wárägã ká Jónã 1:1-17; Mätéyö 16:1-4; Lúkã 11:29-32. †† Bëdé Ndäkpá: Yézü ä lēmë ádá nî äpá ká ádá ärä në. ‡ Góvó ngéré éndé í 'déé, köjö keshë dã'bã úgú è jó'dö: Ró'dö ádá äpá ká ádá ärä nî äpá ílí wárägã 1 Góvó Ngéré 10:1-13. †† Bëdé Ndäkpá: Yézü ä lēmë ádá nî äpá ká ádá ärä në.

ndösi'dí ötö ká sãrä è kã në, ïshíí è ngá nî üngü è 'déé, kã ndälã ärä në äpá ká glösi'dí kötó è tûyâ kã."

Yāngá Yézü ïshíí ónjö nî gí
(Márkö 3:31-35; Lúkã 8:19-21)

⁴⁶ ïshíí ká úgú è 'déé, Yézü kátã lēmë ádá nî bi ndäkpá nî kã nëe, yāngá nî ïshíí ónjö nî gí èrütú ä'bã gēsé úgú, ïshíí ä yëbë ádá glëmë ádá bi èté. ⁴⁷ ïshíí bëbé ndäkpá è öjö lēmë ádá bi èté ä'dã, "Yāngá î ïshíí ónjö î gí ä yëbë ádá glëmë ádá bi úmü äpá gēsé úgú ä."

⁴⁸ ïshíí Yézü öjö ipi bi èté ä'dã, "Yāngá mã ïshíí ónjö mã gí nî 'bí gí?" ⁴⁹ ïshíí Yézü lüsü !éké në äpá ká yömó grékë ögö në, ïshíí ä'dã, "È kã nî yāngá mã ïshíí ónjö mã gí, ⁵⁰ ká ádá tá ndäkpá è 'déé, kã ndälã üngü nî äpá dã'bã ádá ká Bëbé mã 'déé, kã mümü öro ä kã nëe, èté nî ónjö mã, ïshíí lümü mã, ïshíí yāngá mã."

Títí úgú ádá äpá ká ádá ärä bëbé gāwā glāwā
(Márkö 4:1-9; Lúkã 8:4-8)

13 Ká èté ájä äsh nëe, Yézü änjã èshë mömö, ïshíí änjã ä'dã ä'bã gbögbö kãpá. ² ïshíí gélë ndäkpá lövö ägã ländá èté, ïshíí öjö ïnî äpá ílí fálükü, ïshíí ä'dã ä'bã ílí éyí, ïshíí ndäkpá nî tíri èrütú ä'bã äkpá üyü nî. ³ ïshíí öjö lēmë gélë ádá bi igi ötö ílí tíí úgú ádá ä'dã, "Bëbé gāwā glāwā änjã ká ádá gir'dí äsã üngü áyá në. ⁴ ïshíí ká löwó è 'déé, kã røyó äsã üngü nî kã nëe, slägã äsã üngü è röñö ötö mümü ïyí gbö!ö nî, ïshíí sisi gí öjó, ïshíí ägã èshë è'dë. ⁵ ïshíí slägã è nëe, röñö äpá jüjü änjã è 'déé, kúnú bübü kázã è'dë mã ní kã, ïshíí epë gëyë, ká ádá è 'déé, kúnú bübü nî kíli mã 'dí kã, ⁶ ïshíí ká úgú è äjä nî kã ndómó äpá è'dë ä kã nëe, gëpë üngü nî gí öjó änjã ká ádá ráyá ärä igi ílí änjã ílí bübü nî mã 'dí, ⁷ ïshíí slägã äsã üngü è röñö äpá ílí ngíní, ïshíí ká löwó è 'déé, kēpē kã nëe, öjó !ükü è ngá epë igi ïshíí. ⁸ ïshíí slägã äsã üngü è röñö äpá ká gözö kúnú bübü è kã, ïshíí öjó epë, ïshíí öjó ärä glözö äsã ärä epë igi gélë nî, ötö ká äsã è 'déé, bëbé glāwā nî grí'dí ä kã, ïshíí slägã äsã üngü è gí öjó ärä ká díí éyí gūfū sálã, ïshíí slägã äsã üngü è gí ärä gūfū tötö, ïshíí slägã äsã üngü è gí öjó ärä gūfū 'bälã lēmbē kpú." ⁹ ïshíí biyí nëe Yézü lēmë bi igi ä'dã, "Tá ndäkpá è 'déé, kãngá áyá nî mbím-bí ká ádá gögö ádá yākã ïshíí yää, ögö."

Yézü ä lēmë ádá ká tíí úgú ádá ká ádá ngã?
(Márkö 4:10-12; Lúkã 8:9,10)

¹⁰ ïshíí yömó grékë ögö nî öjó äpá áyá nî, ïshíí üjü èté ä'dã, "Ä lēmë ádá nî bi ndäkpá ká tíí úgú ádá ká ádá ngã?"

¹¹ ïshíí Yézü ipi bi igi ä'dã, "Üngü è 'déé, kíí keshë ká ndäkpá nî níí, kã'bã gökö gäná nî ä'dã 'déé, kã ílí mömö ngéré í 'déé, kã mümü öro ä kã nëe, lüsü bi mëngá igi ïshíí. ïshíí nëe, lüsü bi sökpö ndäkpá è kã tíri 'dí. ¹² ïshíí tá ndäkpá è 'déé, üngü kãngá áyá nî ïshíí yää, ä ndënë üngü góvó nî bi èté äpá jüjü è 'déé, kãngá áyá nî kã. ïshíí ndäkpá è 'déé, üngü kázã áyá nî ní kã nëe, kpíí gēsé è 'déé, kãngá áyá nî kã nëe, ä

Yézū ä lëmë ílí títí úgū ádá äpá ká ádá tüwú

³⁶ Íshíí ká úgú è 'déé, Yézū kǎñǎ èshě ká ndákpá nî, íshíí kǎñǎ kǎñǎ mómō íshíí ä kǎ nēē, yómō grékë ògō nî òjō áyá nî, íshíí lëmë bí ètë ä'dǎ, "Lëmë ílí títí úgū ádá äpá ká ádá tüwú í 'déé, kǎ ílí glǎwǎ nî kǎ bí ägǎ?"

³⁷ Íshíí Yézū òjō ípí bí ìgí ä'dǎ, "Ndákpá í 'déé, krí'dí gōzō äsǎ ùngú nî kǎ nēē, ètë nî Kópō ndákpá. ³⁸ Glǎwǎ nî nēē, ètë nî jūjū bǔbū nî, íshíí glōzō äsǎ ùngú nî nēē, kótō ká Mbájá 'déé, kǎ ílí mómō ngéré áyá nî kǎ, íshíí tüwú nî gí nēē, ìgí nî kótō ká Shētánǎ. ³⁹ Íshíí ndákpá è 'déé, krí'dí tüwú nî kǎ'bǎ ílí glǎwǎ nî kǎ nēē, ètë nî ngéré ká kótō rōyó. Íshíí úgú gövō nēnē ílí glǎwǎ nî nēē, ètë nî dōngbó úgú nî, íshíí yómō gövō nēnē glǎwǎ nî nēē, ìgí kótō grōnō ká Mbájá.

⁴⁰ Íshíí tá áyá è 'déé, tüwú nî gí kǎ ndrūwū ìgí, íshíí kǎ ndísí ìgí ká òshō nî kǎ nēē, ätǎsh yǎä, ùngú nî ä ndǎǎ ärä nē tá ätǎsh ká dōngbó úgú nî. ⁴¹ Kópō ndákpá ä ndōpó grōnō í ngǎ áyá nē gí níí, äñǎ ògō yómō gǎǎ glōsí'dí ùngú nî èshě ílí mómō ngéré ngǎ áyá nē.

⁴² Íshíí kótō grōnō nî ä ndrōsó ìgí äpá ílí òshō, íshíí ä ndǎ'dǎ yō nî nōnō, íshíí gēshē shēshē. ⁴³ Íshíí biyí èyí nēē, yómō jónó shēshē lépē nî ä ndǎnǎ áyá gǎnǎ ájǎ äpá ílí mómō ngéré ká Bēbē èpē ìgí. Tá ndákpá è 'déé, mbímbí nî kǎ è'dē, ká ádá gögō ádá yǎkǎ íshíí yǎä, á'bǎ ètë níí ògō."

Títí úgū ádá äpá ká ádá gítí gónjó ùngú nî

⁴⁴ "Mómō ngéré í 'déé, kǎ mǔmū òrō ä kǎ nēē, áyá gónjó ùngú è 'déé, kítí kǎ'bǎ ílí glǎwǎ, íshíí bēdé ndákpá òjō òkō, íshíí òjō ènē íshíí ítí äpá tá ílí glǎwǎ yǎngǎ, íshíí wēdē èshē ká kōbó kélé úgú èyí nēē, äñǎ íshíí òvó nēnē dǎrǎ nē tírí äpá yō, íshíí òjō òvó ètë glǎwǎ yǎngǎ äpá ó'dō nē.

⁴⁵ Íshíí mómō ngéré í 'déé, kǎ mǔmū òrō ä kǎ nēē, òvó tá áyá tájírí è 'déé, kǎ'dǎ dí gēbē úlú ùngú è kǎyá äñbǎ 'déé, dírí èyí pírílí ä kǎ. ⁴⁶ Íshíí ká löwó è 'déé, kōkō 'bǎlá èshē ká úlú gónjó äñbǎ yǎngǎ è 'déé, ètë èyí kōgō krótó íshíí ä kǎ nēē, äñǎ íshíí òvó nēnē dǎrǎ nē tírí äpá yō, íshíí òjō òvó ètë gónjó äñbǎ äsh."

Títí úgū ádá äpá ká ádá lēbé

⁴⁷ "Íshíí tá tówó mómō ngéré í 'déé, kǎ mǔmū òrō ä kǎ nēē, òvó tá áyá lēbé è 'déé, kélé ètë kǎpá ílí kǎpá, íshíí 'déé, kēngē úlú ärä kézé nî gí tírí ä kǎ. ⁴⁸ Íshíí ká úgú è 'déé, lēbé nî kēngē kézé gōzō nî íshíí yǎä, yómō gélē lēbé nî è'dē lēbé nî äpá äkpá üyū nî, íshíí úgú è ä'dǎ bǔbū, íshíí rōjō glōzō kézé è kǎ äpá ílí zōǎ nî gí, íshíí rōsó glōsí'dí kézé è kǎ äpá yō. ⁴⁹ Ùngú nî ä ndǎǎ ärä nē ätǎ ngǎ ká dōngbó úgú nî, kótō grōnō ká Mbájá ä ndōjō nî, íshíí ä ndōngō kōkō ärä yómō jónó shēshē lépē nî, èshē ká yómō gǎǎ glōsí'dí ùngú nî, ⁵⁰ íshíí kótō grōnō nî ä ndrōsó yómō gǎǎ glōsí'dí ùngú nî äpá ílí òshō, íshíí ä ndǎ'dǎ yō nî nōnō, íshíí gēshē shēshē."

† Píríí: Ètë áyá gǎnǎ úlú jónó äñbǎ è 'déé, mbǎdǎ kǎ è'dē, íshíí ètë èyí lǎngǎ nē. Íshíí kpǎshǎ ká yǎǎ ètë.

⁵¹ Yézū ùjū ìgí ä'dǎ, "Mógó ílí ádá yǎkǎ tírí mǎnǎ míshí?"

Íshíí òjō ípí bí Yézū ä'dǎ, "Íyō."

⁵² Íshíí Yézū lëmë bí ìgí ä'dǎ, "Ätǎsh yǎä, yómō gródó gónjó ádá ká Mbájá tírí 'déé, kródó ìgí kǎpá ká ádá mómō ngéré ká Mbájá 'déé, kǎ mǔmū òrō ä kǎ nēē, ìgí tá áyá bēbē mómō è 'déé, kēngē gónjó ùngú è 'déé, ètë kítí ìgí ä kǎ äpá gēsé úgú, ránǎ ùngú è kǎ, äcǎ òg-bó ká tówó è kǎ. ††"

Yómō mbéré Nǎzērétē äñǎ Yézū

(Márkō 6:1-6; Lúkǎ 4:16-30)

⁵³ Íshíí ká úgú è 'déé, Yézū kōyó kēshē ká glēmē gélē títí úgū ádá nî bí ndákpá nî íshíí nēē, òjō äñǎ èshē yō.

⁵⁴ Òjō äpá ílí shíkí mbéré ngǎ áyá nē, äpá Nǎzērétē, íshíí òcō lǎgǎ gródó ndákpá nî äpá Dí lövō ngǎ áyá ìgí, íshíí äkpá ìgí ùjū nē äpá è'dē, íshíí òjō èndē kǔjū ílí ärä èpē ìgí ä'dǎ, "Ètë újū yǎkǎ nēē, èshē 'dē ká ètë gēnjé ñjǎ yǎkǎ, íshíí ónjó gǎǎ ìgí kí'dí yǎkǎ gí? ⁵⁵ Äzá ètë gēsé újū í 'déé, bēbē nî nǎjǎrǎ nî kǎ nî? 'Déé, yǎngǎ nî dírí nî Mǎriyǎ, íshíí ónjó nî gí, Jémísí, íshíí Józēfē, íshíí Sáyímōnō, íshíí Júdāsǎ kǎ nî? ⁵⁶ Íshíí äzá tǎmǎ lúmū nî gí, tírí kǎngǎ áyá ägǎ dí úgú ä kǎ nî? Íshíí nēē, ètë újū yǎkǎ òkō ìgí ùngú yǎngǎ gí èshē 'dē?" ⁵⁷ Íshíí òcō lǎgǎ gēvē ètë.

Íshíí nēē, Yézū lëmë bí ìgí ä'dǎ, "Kéné ádá ká Mbájá nēē, ènē gǔrū ärä nî äpá ílí shíkí mómō í ngǎ áyá nî 'dí."

⁵⁸ Íshíí Yézū äǎǎ gélē kí'dí ògbó yō 'dí, ká ádá ìgí iyí äpá ká ádá í ngǎ áyá nî 'dí.

Írí ká Jónó bēbé gíjí bǎtēzmǎ nî kǎ

(Márkō 6:14-29; Lúkǎ 9:7-9)

14 Ká ètë úgú äsh nēē, Hēródōsō † ká'dǎ ngéré äpá dǎ'bǎ úgú è Jélíí, íshíí òjō ògō ádá ärä Yézū.

² Íshíí òjō lëmë bí bōrō í ngǎ áyá nē gí ä'dǎ, "È kǎ Jónó bēbé gíjí bǎtēzmǎ bí ndákpá nî kǎ, kǎñǎ kēshē ká írí nî, íshíí è ngǎ dūrū è 'déé, ónjó kǎngǎ áyá nî, ká ádá gǎǎ ìgí kí'dí yǎngǎ gí kǎ."

³ Íshíí sǎrǎ nēē, Hēródōsō rǔkú Jónó, íshíí lõngō ètë ká gínzírí, íshíí úsú ètë äpá síjíní ká ádá ärä bēdé èndé è dírí nî Hēródíyǎ íyí òmō ónjó ètë Hēródōsō dírí nî Fííí. ⁴ Ká ádá Jónó ä'dǎ dí glēmē ádá äpá ká Hēródōsō ä yíyí, "Dí gíjí íyí òmō ónjó í ngǎ áyá í nēē, sóló."

⁵ Hēródōsō ä yēbē ádá è níí, èpē úfū Jónó nē íshíí nēē, ètë mbǎwǎ ärä ndákpá íshíí, ká ádá ndákpá iyí ètë nî kéné ádá ká Mbájá.

†† Rǎñǎ ùngú è kǎ, äcǎ ògbó ká tówó è kǎ: Ílí ádá yǎkǎ ä'dǎ nēē, ránǎ ùngú è kǎ nî gródó ùngú ká Yézū, íshíí tówó è kǎ nēē, gónjó ádá ká Mbájá 'déé, kéné bí Mōzē kǎ. † Hēródōsō: Ètë nî Hēródōsō Äntípásǎ 'déé, ètë nî gēsē újū ká góvō ngéré nî Hēródōsō ä kǎ, íshíí ètë nî ngéré í 'déé, kǎkǎ Yézū ká úgú ärä nî kǎ. Ró'dō Kélé ádá ká Mätéyō 2:1-8; Lúkǎ 1:5. Íshíí biyí è 'déé, Hēródōsō góvō ngéré nî kííí íshíí nēē, ètë Hēródōsō Äntípásǎ òjō ä'dǎ ngéré äpá biyí nî ká úgú è 'déé, Jónó kíjí bǎtēzmǎ bí Yézū kǎ. Ró'dō ádá äpá ká ádá ärä nî äpá ílí wǎrǎgǎ Kélé ádá ká Mätéyō 14:1; Márkō 6:14; Lúkǎ 3:1; Nētē ká Yómō Yópó 4:27. Íshíí èshē biyí èyí nēē, bēdé ngéré dírí nî Hēródōsō Ágrípǎ, ètë nî lítí kóshó ká góvō ngéré nî Hēródōsō. Ró'dō ádá äpá ká ádá ärä nî äpá ílí wǎrǎgǎ Nētē ká Yómō Yópó 12:1-23.

⁶ İshíí ká góvó úgú gälä köbó kelé úgú gākā Hērödösö nëe, gēsē endé ká Hērödíyā ārā rē'bé bī ĩgī, İshíí ó'dō Hērödösö öjō ömō āpá áyā nī góvó. ⁷ İshíí lö'bō ũngú āpá ó'dō nē İyí, tá ũngú è gēsē endé ká Hērödíyā ká ndlēmē ádá ēyí ā ká nëe, ēpē ā ndēné bī ètē. ⁸ İshíí yāngá gēsē endé nī ē'dé İlí gēsē endé ngá áyā nē ā'dā, ānjā nīí, lēmē bī Hērödösö İyí, "Úsú jūjū Jónō bēbé gījī bātēzmā bī ndākpá nī ká āpá İlí kļŭngbú, İshíí nīí, éné bī áamá." ⁹ İshíí ngērē nī öjō öno ärā nē āpá ká ádá yāngá, İshíí nëe, ká ádá è 'déé, klömō ũngú kāpá ó'dō nē, ögbó dī mŭmŭ ēbētē ömō í 'déé, kädā ĩgī nīí, köjō köshó ũngú nī ká ngá ēpē İshíí ā ká nëe, āļā ũngú nī āpá dā'bā ádá ká gēsē endé nī, ¹⁰ ātāsh yāā, öjō öpó yöpó ānjā sījīnī, İshíí āgā ó'dō Jónō āpá İlí sījīnī yō. ¹¹ İshíí éné jūjū nī āpá İlí kļŭngbú, İshíí éné öjō ē'dē bī gēsē endé nī, İshíí éné ānjā ē'dē bī yāngá nē. ¹² İshíí yömō grékē ögō Jónō öjō éné İrí ärā nī, İshíí ānjā İ'dī. İshíí biyí ēyí nëe, ānjā lēmē ádá ēyí bī Yézū.

Yézū İjī nōshó bī 5,000 ndākpá

(Márkō 6:30-44; Lúkā 9:10-17; Jónō 6:1-14)

¹³ İshíí ká úgú è 'déé, Yézū kögō ádá ũngú è 'déé, kälā ärā nē kápá ká Jónō ká nëe, öjō İnī āpá İlí fālúkū, İshíí ānjā ānjā bēdé úgú è, İshíí ā'dá kīnārā nē ā'bā yō, İshíí ndākpá nī öjō ögō ádá ärā nī, İshíí ānjā ēshē mbērē ngá áyā ēpē ĩgī gī, ká lāgá ēpē ĩgī, ká ádá grékē ögō nī. ¹⁴ İshíí ká löwó è Yézū kīgī ēshē İlí fālúkū nī āpá ākpā ũyū nī İshíí nëe, ökö gēlé ndākpá, İshíí ānjā mŭmŭ ĩgī āļā ètē, İshíí öjō rājā nōwō ēshē áyā ĩgī. ¹⁵ İshíí ká úgú è 'déé, İlí úgú nī kļījī 'bákā İshíí nëe, yömō grékē ögō nī öjō āpá áyā nī İshíí ā'dā, "Ágá mā gölö úgú, İshíí úgú nī ötō İshíí, ātāsh yāā, ā'bā ndākpá nī nīí ānjā, ká ádá è nīí, ānjā ānjā dā'bā gbökó nī gī nīí, ēbē gēsē nōshó nīí, övó ká ádá è nīí, öshó āpá ó'dō ēpē ĩgī."

¹⁶ İshíí Yézū öjō İpī bī ĩgī ā'dā, "Má'bā gā'bā ĩgī nīí, ānjā ā'dā. Mījī gēsē nōshó bī ĩgī nīí, öshó."

¹⁷ İshíí öjō İpī bī ètē ā'dā, "Āngá áyā āgá tá sālā kpā'bākā, İshíí römó kézé."

¹⁸ İshíí Yézū İpī bī ĩgī ā'dā, "Mēngē mójó ē'dē bī áamá."

¹⁹ Öjō lēmē bī ndākpá nī nīí, ā'dá bŭbŭ āpá jūjū ömbó nī. İshíí ēngē sālā kpā'bākā nī, İshíí römó kézé nī, İshíí ökö ānjā mŭmŭ örō, İshíí löyó Mbájā, İshíí ríkí İlí kpā'bākā nī gī, İshíí öjō ēngē bī yömō grékē ögō nē, İshíí öjō öņō bī ndākpá nī. ²⁰ Ndākpá nī tírí öshó ũngú, İshíí nōshó nī ásá ĩgī, İshíí yömō grékē ögō nī öjō övō sökpō nōshó nī ká kpú lēmbē römó zōļō túrú, túrú. ²¹ İshíí jūjū ndākpá í 'déé, köshó ũngú nī ká nëe, sālā álfīfī (5,000) ngāngá, ācá ögbó ká lŭkpú nī, İshíí brízí kötō nī ögbó ē'dē.

Yézū löwó ötō mŭmŭ ũyū

(Márkō 6:45-52; Jónō 6:15-21)

²² İshíí tá ká úgú āsh nëe, Yézū lēmē bī yömō grékē ögō nē nīí, İnī āpá İlí fālúkū nī nīí, İshíí ũyū nī āpá bēdé āgā è ká ĩgī ká úgú è 'déé, ndākpá nī ká ndlēsē ēshē áyā nē ká. ²³ İshíí ká úgú è ndākpá nī klēsē İshíí ā ká nëe, İnī āpá jūjū ānjā, ká ádá è nīí, ēpē rājā ākpā nē bī Mbájā kīnārā nē, İshíí İlí úgú nī öjō ökö ètē āpá yō

kīnārā nī. ²⁴ İshíí ká löwó è 'déé, fālúkū nī kānjā ānjā gölö nī ēshē ākpā nbrīngbī nī İshíí nëe, gānjā yāyā öjō āpá ká ũyū nī, İshíí fālúkū nī ā İlāmá nī, ká ádá ũyū nī ā yŭlŭ ānjā dā'bā úgú è 'déé, fālúkū nī ká yēshē ē'dē ā ká. ²⁵ İshíí ká jūjū gāgā úgú nī nëe, Yézū öjō İshíí ā yānjā ānjā ká yömō grékē ögō nē, ötō mŭmŭ ũyū nī. ²⁶ İshíí ká úgú è 'déé, kökö ètē ká löwó ötō mŭmŭ ũyū nī ká lāgá nē ká nëe, mbāwā ũkū āpá İlí ĩgī, İshíí ásá köwó ká mbāwā ā'dā, "Ètē nī kīmīrī."

²⁷ İshíí tá gēyē ātā nëe, Yézū lēmē bī ĩgī ā'dā, "Mrúkú shēshē lépē ĩgī má'bā gälā mbāwā ā'dā, è ká nī áamá."

²⁸ İshíí Pítārā İpī ā'dā, "Bēbé ärā āgá 'déé, è ká nī úmŭ yāā, ā'bā áamá nīí, mánjā mápá áyā İ yō mótō mŭmŭ ũyū nī." ²⁹ İshíí Yézū ā'dā, "Öjō."

İshíí Pítārā ĩgī ēshē İlí fālúkū nī, İshíí löwó ötō mŭmŭ ũyū nī ānjā ānjā ká Yézū. ³⁰ İshíí ká úgú è 'déé, ködó dī gānjā ngá áyā nī ká nëe, ökö gānjā yāyā, İshíí mbāwā öjō āļā ètē, İshíí öcō lāgá glŭdŭ nī, İshíí ásá köwó ā'dā, "Bēbé ärā āgá áshá áamá."

³¹ İshíí Yézū ödō İlėké nē gēyē, İshíí öjō rŭkú ètē, İshíí lēmē bī ètē ā'dā, "Úmŭ yāā, ndākpá è 'déé, kiyí kápá ká Mbájā ká shēshē lépē İ 'bālā 'dī ká, shēshē lépē İ lŭzú ká ádá ngā?"

³² İshíí ká úgú è 'déé, Yézū İshíí Pítārā kīnī kápá İlí fālúkū nī İshíí ā ká nëe, yāyā nī öjō rŭtú. ³³ İshíí yömō è 'déé, ká İlí fālúkū nī ká nëe, löyó ètē, İshíí ā'dā, "Támá úmŭ nī Gēsē újū ká Mbájā."

Yézū rājā nōwō ēshē ká ndākpá āpá Gēnzērétā

(Márkō 6:53-56)

³⁴ İshíí ká úgú è 'déé, kīshí ũyū nī kápá āgá İshíí nëe, rāyā āpá mbērē è 'déé, dírí ēyí Gēnzērétā ká. ³⁵ İshíí ká úgú è 'déé, yömō úgú yāngá kökö Yézū kánā İshíí nëe, lēmē ádá ärā nī bī ndākpá è 'déé, kötō 'bákā ākpā mbērē yō ká tírí, İshíí ndākpá nī öjō ēngē gēlé úlŭ yömō nōwō nī gī öjō ē'dē bī ètē. ³⁶ İgī öwō ēshē ká Yézū nīí, ā'bā yömō nōwō nī nīí, ātā ākpā tēndē í ngá áyā nī, İshíí yömō è tírí 'déé, kātā ākpā tēndē ngá áyā nī ká nëe, nōwō nī rājā tírí ēshē áyā ĩgī İshíí.

Málā ũngú nī mápá ögō gónjō ádá ká Mbájā

(Márkō 7:1-13)

15 İshíí ēshē biyí ēyí nëe, slāgā Fārísī è gī, ögbó ká yömō grödó gónjō ádá ká Mbájā öjō ēshē Jērŭzälēmē, İshíí ũjū Yézū ā'dā, ² "Yömō grékē ögō İ āļā ũngú nī āpá dā'bā kiyí ká kóshó ēpē ĩgī gī 'dī, ká ádá ngā? İgī öbō İlėké ēpē ĩgī dī mŭmŭ göshó ũngú nī 'dī ká ádá ngā?"

³ İshíí Yézū öjō İpī bī ĩgī ā'dā, "Mēngá ĩgī má İmí İlí ádá ká Mbájā ká ádá gälā ũngú mápá dā'bā kiyí ngá áyā ĩgī ká ádá ngā? ⁴ Ká ádá Mbájā ā'dā nëe, 'Éné gŭrŭ ärā bēbé İshíí yāngá İ.' [†] İshíí 'Tá ndākpá è 'déé, kēné gŭrŭ ärā bēbé nē, wālā yāngá nē 'dī ká nëe, ānjā áyā ĩgī dī gŭfŭ ètē nē ēshē ē'dē.' ^{††5} İshíí nëe, ĩgī miyí, bēdé ndākpá è ā ndlēmē bī bēbé nē, İshíí yāngá nē dīyí nëe, 'Ŭngú è 'déé, kāngá áamá ká ádá gēné bī ĩgī ā ká nëe,

† 15:4 Úgú Létē 20:12; Dītrónōmī 5:16 †† 15:4 Úgú Létē 21:17; Lēvitkŭsŭ 20:9

mä ndéné bi Mbájá.' ⁶ Má lémē bi úlú ndákpá è kätâsh kâ níí, ä'bâ gené gürü ärä bebé nē, ṭshíí yāngá nē ä'dá, ätâsh yää, igí másá gónjô ádá ká Mbájá mápá ká ũngú tá 'dī, ká ádá è níí, má yälä ũngú nī mápá dā'bā kíyī ngá áyā igí. ⁷ Igí yää, yömó èlè'bèlè mákâ, Mbájá klémē rāyā ádá nī äpá ká ádá ärä igí ötö ögö kéné ádá í ngá áyā nē Ízáyā ä'dä,

⁸ 'Ndákpá yākā ä rēbē ámä ká äkpā èpē igí jájá, ṭshíí nēē, úsú ádá ärä mä äpá shēshē lépē èpē igí 'dī. ⁹ Ä löyó ámä támá jájá, ílí èyí äzā è'dē ní, ṭshíí ä rōdó ndákpá nī tá äpá ká ádá ká ndákpá.' ¹⁰

Ūngú è 'déé kâ ndälä ndákpá äpá ká bebé shēkpē nī kâ

(Márkö 7:14-23)

¹⁰ ṭshíí Yézū ädä glövö ndákpá nī äpá áyā nē, ṭshíí lémē bi igí ä'dä, "Mágá mbímbí igí mápá ká ádá í 'déé, mä lémē nī kâ, ṭshíí níí, mógó ílí èyí máná. ¹¹ Ūngú è kâ ndükü äpá ílí äkpā ndákpá nī kâ nēē, älä ètē äpá ká bebé shēkpē ¹¹ 'dī. ṭshíí nēē, ũngú è 'déé, kâ ndīgí èshē ílí äkpā ndákpá nī kâ, ká ndälä ètē äpá ká bebé shēkpē nī."

¹² ṭshíí yömó grékē ögö Yézū öjô äpá áyā nī, ṭshíí üjü ètē ä'dä, "Ádá í 'déé, klémē ä kâ nēē, áná ádá è 'déé, ó'dô Fārísí nī gī kēgbē nē äpá è'dē ä kâ ṭshíí?"

¹³ ṭshíí Yézū öjô ipi bi igí ä'dä, "Tá gēpē ũngú è 'déé, bā äzā Bēbē mä kâ mūmū örö kâ krí'dī ní kâ yää, ä ndrūwū ètē èshē ká ráyā èyí nē. ¹⁴ Mégbē ká ärä igí mēshē ká Fārísí nī gī, ká ádá igí áyā yömó glütú mūmū è 'déé, ká yē'dē slägā yömó glütú mūmū è kâ, 'déé dārā igí tírí kâ ndröñö äpá ílí tírtí nī kâ."

¹⁵ ṭshíí Pítārā lémē bi Yézū ä'dä, "Lémē ílí tírtí úgū ádá nī bi ägā."

¹⁶ ṭshíí Yézū üjü igí ä'dä, "Ígí mógó ílí ádá nī máná dó'bó 'dī? ¹⁷ Ígí máná ádá è 'déé, nōshó nī kâ ndötö ká äkpā igí, ṭshíí ká ndānjā äpá ílí igí, ṭshíí èshē biyí èyí nēē, kâ ndīgí èshē ílí igí äpá gēsē úgū ä kâ nēē, máná 'dī? ¹⁸ ṭshíí nēē, ũngú è 'déé, kâ ndrīgí èshē ílí äkpā ndákpá nī kâ nēē, ä rīgí èshē shēshē lépē igí, ṭshíí igí ũngú yāngā ä yälä ndákpá nī níí, ä'dá yömó shēkpē. ¹⁹ Ká ádá gīnjí glösí'dí ádá nī ä rīgí èshē shēshē lépē, äyā gīnjí ádá gūfū ndákpā, ṭshíí gälä örö, ṭshíí gīnjí ũngú, ṭshíí glēmē klēzē äpá ká ndákpā, ṭshíí glímí dírí ndákpā. ²⁰ È ngā nī ũngú è 'déé, ká yälä ndákpá nī níí, ká'dá äpá ká yömó shēkpē nī kâ, ṭshíí nēē, 'déé ndákpā öbö lēké nē 'dī, ṭshíí öshó ũngú ká ṭī è 'déé, ká lēké nē kâ yää, älä ètē äpá ká bebé shēkpē 'dī."

Bédé éndé è èshē ká yömó Kānānā íyí äpá ká Yézū

(Márkö 7:24-30)

²¹ ṭshíí Yézū öjô änjā èshē dā'bā úgū yāngā, ṭshíí änjā mbéré Táyrí, ṭshíí Sidónö. ²² ṭshíí bédé éndé è èshē ká yömó Kānānā öjô äpá ká Yézū, ṭshíí ä yāsá kōwó ä yīyí, "Yää Bēbē ärä mä, Gēsē újü ká Dévidí, ökö änjā mūmū

† 15:9 Ízáyā 29:13 †† Shēkpē: Ètē nī ũngú è 'déé, äzā grājā nī ní, ṭshíí äpá dā'bā kíyī ká Yūwūdū nī gī 'déé, ndákpā öshó nōshó è 'déé, ètē nī shēkpē, wälä ätā gbögbö èyí yää, ä lätā ká ádá gānjā äpá dí mūmū Mbájá 'dī.

mā, ká ádá gēsē éndé ngá ámä rōyó ká jūjū nī, ṭshíí ä löjö ètē ngé."

²³ ṭshíí Yézū ipi äpá ögö èyí bi ètē 'dī, ätâsh yää, yömó grékē ögö Yézū öjô äpá ká Yézū, ṭshíí lémē bi ètē ä'dä, "Ögö éndé yākā èshē áyā ägā, ká ádá ä rēkē ögö ägā, ṭshíí ä yāsá kōwó äpá jūjū ägā."

²⁴ ṭshíí Yézū öjô ipi bi igí ä'dä, "Öpó ámä tá ká ádá ärä ndákpá è 'déé, úlú ärä igí Ízräyélē nī gī kâ, ká ádá igí äyā ndīlīnjī è 'déé, klīgbī nē kâ."

²⁵ ṭshíí éndé yāngā öjô úsú lūngū nē äpá dī mūmū Yézū, ṭshíí ä'dä, "Yää Bēbē ärä mä, áná ámä."

²⁶ ṭshíí Yézū lémē bi ètē ä'dä, "Dī gené nōshó èshē ká kōtó, † ṭshíí gené èyí bi kōnō nī gī nēē, özö 'dī."

²⁷ ṭshíí éndé yāngā ipi bi Yézū ä'dä, "Ádá ngá áyā ṭ nārā ádá yää, Bēbē ärä mä, ṭshíí nēē, kōnō gī ätā yōshó èshē ká nōshó è 'déé, kâ rōñö èshē äkpā bebé ärä èpē igí ä kâ."

²⁸ ṭshíí Yézū ä'dä, "Dī giyí ngá áyā ṭ äpá ká Mbájá nēē, ögö nē äpá shēshē lépē í. Ätâsh yää, ũngú è 'déé, ká yēbē ádá èyí ä kâ nēē, èné bi úmū ṭshíí." ṭshíí nōwö nī rājā èshē ká gēsē éndé ngá áyā nī tá ká ètē úgū äsh.

²⁹ ṭshíí biyí èyí nēē, Yézū änjā èshē dī úgū äsh, ṭshíí änjā äpá gbögbö Kāpā Jēlīlí, ṭshíí öjô ṭnī äpá jūjū änjā, ṭshíí ä'dá búbū. ³⁰ ṭshíí gēlē ndákpá öjô äpá áyā nī, ṭshíí èngē yömó tó'bó, ṭshíí yömó glütú mūmū, ṭshíí yömó è 'déé, kríkí ká'bā búbū ä kâ, äcá ögbó ká yömó è 'déé, klēmē lémē èpē igí 'dī kâ, äcá ögbó ká slägā gēlē nōwö è, ṭshíí öjô äsá igí ä'bā gbögbö lágā nī, ṭshíí rājā nōwö nī èshē áyā igí. ³¹ ṭshíí äkpā ndákpá nī üjü nē, ká löwó è 'déé, kōkō yömó è 'déé, klēmē lémē èpē igí 'dī, 'déé ká lémē lémē èpē igí ä kâ, ṭshíí yömó ósó nī ká'dá glözö nī, ṭshíí yömó è 'déé, kríkí ká'bā búbū ä, ká löwó nī, ṭshíí yömó glütú mūmū ä yökö úgū. ṭshíí öjô ä rēbē Mbájá ärä Ízräyélē nī.

Yézū ṭī nōshó bi 4,000 ndákpá

(Márkö 8:1-10)

³² Yézū ädä yömó grékē ögö nē, ṭshíí lémē bi igí ä'dä, "Änjā mūmū ndákpá yākā ä yälä ámä, ká ádá mä'dá ká ngá igí ká tötö 'bī'bī, ṭshíí nōshó äzā áyā igí ká ádá göshó nī ní, ṭshíí mébē ádá è níí, má'bā igí níí, änjā ká gögö 'dī, äzā ní yää, ä ndröñö nē búbū."

³³ ṭshíí yömó grékē ögö nī lémē bi ètē ä'dä, "Ägá mä ndēshē 'dē ká nōshó nī bi gēlē ndákpá yākā níí, kōshó ä kâ, 'déé ägá mä äkpā úgū nī kâ?"

³⁴ ṭshíí Yézū öjô ipi bi igí ä'dä, "Kpā'bākā è 'déé, kängá áyā igí ä kâ nēē, äyā 'dē?"

ṭshíí ipi ä'dä, "Sälä lēmbē rōmó kpā'bākā, ṭshíí brīzī kēzé."

³⁵ ṭshíí Yézū öjô lémē bi ndákpá nī níí, ä'dá búbū.

³⁶ ṭshíí öjô èngē sälä lēmbē rōmó kpā'bākā nī, ögbó ká kēzé nī. ṭshíí ká úgū è 'déé, klōyó Mbájá äpá è'dē ṭshíí nēē, ríkí ílí igí, ṭshíí èngē bi yömó grékē ögö nē, ṭshíí öñö bi ndákpá nī. ³⁷ Ndákpá nī tírí öshó ũngú, ṭshíí ükpú, èshē biyí èyí nēē, yömó grékē ögö Yézū övö kpú lēmbē rōmó zölö èshē ká sökpö nōshó è 'déé köshó,

‡ Kōtó bi kōnō: Ílí ádá yākā ä'dä, kōtó nī nēē, igí nī Yūwūdū nī gī, ṭshíí kōnō nī gī nēē, igí nī ndákpá è 'déé, kázā Yūwūdū nī gī ní kâ.

İshíí 'déé, ká'bā ā'dá ā'bā būbū ā kā. ³⁸ Jūjū ndákpá è 'déé, kōshó ũngú ní ká úgú āsh kā nēē, jūjū igi sōsō álííí (4,000) ngāngá. İshíí rō'dō jūjū lūkpú ní, İshíí kōtó ní 'dí. ³⁹ İshíí ká úgú è 'déé, Yézū ká'bā gēlé ndákpá ní 'déé, kánjā ishí ā kā nēē, öjō ĩnī āpá ílí fāílúkū, İshíí ānjā ānjā dā'bā úgú è 'déé, dírí éyí Māgādónīyā kā.

Fārisíí ní gī ā yēbē níí Yézū ālā kī'dí bí ēpē igi
(Márkō 8:11-13; Lúkā 12:54-56)

16 Fārisíí ní gī ācá ōgbó ká Sādūkíní ní gī, öjō adā Yézū ká adá gödó ètē, ká adá è níí, ēpē igi ökö aná kútú dú nēē, Mbájá kópó ètē yā, İshíí öjō ũjū ètē, ká adá è níí, ālā kī'dí bí ēpē igi ēshē mūmū örō. ² İshíí Yézū ĩpī bí igi ā'dā, "Ká lílí úgú 'déé, mūmū örō ní gīngī ní yāā, míyí úgú ní ā ndā'dá gözō ní. ³ İshíí ká kíĭkōnjó 'déé, mūmū örō ní gīngī ní, İshíí ēlé túrú ká krōkó yāā, míyí kájā nēē, nĭjĭjī ā ndī'dī ní, ācá ōgbó ká gānjā yāyā. İgí mókō máná tá dī glēmē adá mápá ká adá ũngú è 'déé, má yōkō ká mūmū igi mápá mūmū örō ā kā, İshíí nēē, igi mógó ílí ũngú è 'déé, ká ndālā ārä ēpē igi gālōgā kā máná 'dí. ⁴ Yōmó gālā glōsī'dí ũngú, İshíí gālā örō ēshē ká kōtó è tūyā ká yēbē adá gökō lēyē ní, İshíí nēē, bā ā lūsū 'bālā ātā bí igi 'dí, İshíí nēē, ũngú è 'déé, ká ndlūsū bí igi ā kā nēē, tá lēyē ká Jónā. [†] Yézū öjō ā'bā igi ā'dā, İshíí ānjā ēshē áyā igi.

Ó'bó ká Fārisíí ní gī İshíí Sādūkíní ní gī
(Márkō 8:14-21)

⁵ Ká löwó è 'déé, kīshí kápá ní kápá āgā kīshí nēē, yōmó grēkē ögō Yézū ílí adá gēngē kpā'bākā ní ishí. ⁶ İshíí Yézū öjō lēmē bí igi ā'dā, "Májá mūmū igi, İshíí níí, mégbē ká ārä igi mēshé ká ó'bó ká Fārisíí ní gī, İshíí Sādūkíní ní gī." ^{††} ⁷ Lēmē adá yāngā āpá kōkō ārä ēpē igi ā'dā, "Ètē lēmē ātāsh ká adá è 'déé, mēngē kpā'bākā ní mōjó 'dí kā." ⁸ İshíí nēē, adá í 'déé, igi klēmē ā kā nēē, Yézū ökö aná İshíí, İshíí ũjū igi ā'dā, "İgí yāā yōmó è 'déé, míyí mápá ká Mbájá ká shēshē lépē igi 'bālā 'dí kā, má lēmē adá ní mápá kōkō ārä igi, ká adá è 'déé, mēngē kpā'bākā ní 'dí kā, ká adá ngā? ⁹ İgí mógó ílí adá ní máná dó'bó 'dí? İgí āzá mĭnĭjī adá sālā kpā'bākā ní, ká adá ārä sālā álííí (5,000) ngāngá, İshíí gēlé zōlō kpā'bākā í 'déé, mōvō mēshé biyí igi ā kā 'dé? ¹⁰ Wālā mĭnĭjī adá sālā lēmbē rōmó kpā'bākā ká adá ārä sōsō álííí (4,000) ngāngá, İshíí jūjū zōlō è 'déé, mōvō mēshé biyí igi ā kā 'dí? ¹¹ İshíí nēē, mógó ílí adá yākā máná 'dí ká adá ngā? Ká adá bā mázá mā lēmē adá yākā mápá

[†] Lēyē ká Jónā: Ètē ní kéné adá ká Mbájá, İshíí Mbájá adā ètē, ká adá è níí, ē'dé adá áyā nē bí ndákpā è 'déé, kázá Yūwūdū ní 'déé, igi ká góvó mbēré Nĭnāwā kā. Jónā āshā ũngú áyā sālā lēmbē rōmó gūfū sālā lēmbē gūfū rōmó lēmbē kpú (750) ríní ká úgú è 'déé, kākā Yézū dó'bó 'dí kā. İshíí tá áyā lēyē ká Jónā 'déé, góvó kézé kīdī ètē, İshíí kōjō kālā tōtó 'bí'bí ká'bā ílí kézé ní, tá áyā è 'déé, Yézū kílí İshíí 'déé, kānjā kēshē jūjū ö'dō nē ká biyí tōtó 'bí'bí ní kā. Ró'dō adá āpá ká adá ārä ní āpá ílí wārāgā ká Jónā 1:1-17; Mätéyö 12:39-40; Lúkā 11:29-32. ^{††} Ó'bó ká Fārisíí ní gī, İshíí Sādūkíní ní gī: İlí éyí ā'dā, grōdó ũngú ká Fārisíí ní gī İshíí Sādūkíní ní gī nēē, ètē ní sóló. Ró'dō wārāgā ká Mätéyö 16:12.

ká adá kpā'bākā ní. Ātāsh yāā, mégbē ká ārä igi mēshé ká ó'bó ká Fārisíí ní gī, İshíí Sādūkíní ní gī." ¹² İshíí öjō ökö aná ishí nēē, ètē āzá ā lēmē adá ní ká adá è níí, ēpē igi ēgbē ārä ēpē igi ēshé ká ó'bó è 'déé, ká yālā ká kpā'bākā ní kā ní, İshíí nēē, adá ní āpá ká adá grōdó ũngú ká Fārisíí ní, İshíí Sādūkíní ní gī.

Pítārā ĩyí Yézū ní ndákpā è 'déé Mbájá kīshí ètē ā kā
(Márkō 8:27-30; Lúkā 9:18-21)

¹³ İshíí ká löwó è 'déé, Yézū kōjō kápá dā'bā úgú è Sīzārīyā Fīlípīyā kā nēē, ũjū yōmó grēkē ögō nē ā'dā, "Kútú ndákpá ní ā yiyí Kópō ndákpā ní 'bí?" ¹⁴ İshíí ĩpī bí ètē ā'dā, "Slāgā ndákpā è ā yiyí, ètē ní Jónō bēbē gĭjĭ bātēzmā bí ndákpá ní kā, İshíí slāgā yōmó è ā yiyí, ètē ní Élíyā, İshíí slāgā ndákpā è iyí, ètē ní Jērmīyā, wālā āzá ní yāā, 'bālā ēshē ká gēlé kéné adá ká Mbájá 'déé, kāshā sārā kā." ¹⁵ İshíí öjō ũjū igi ā'dā, "İshíí nēē, mēngā igi má ndīyí amā ní 'bí?" ¹⁶ İshíí Sáyímōnō Pítārā ā'dā, "Úmū ní Krīstō, † Gēsē ũjū ká Mbájá, Mbájá è 'déé, ká yāshā kpōrō dānjā ní kā." ¹⁷ İshíí Yézū öjō ĩpī bí ètē ā'dā, "Mbájá ũpú úmū ishí yāā, Sáyímōnō gēsē ũjū ká Jónā, ká adá adá yākā nēē, āzá ndákpā kénjē bí úmū ní, İshíí nēē, Bēbē mā 'déé, ká mūmū örō kā kénjē bí úmū. ¹⁸ İshíí mā ndīyí Pítārā úmū ní ānjā, İshíí āpá jūjū ètē ānjā yāngā nēē, mā ndū'bū kēnīsā ^{††} amā, İshíí kpōtó ká ĩrī ā yālā bēdē ũngú è āpá ē'dē 'dí. ¹⁹ Mā ndēngē nēnē gājā ākpā ĩjĭ mōmō ngērē í 'déé, ká mūmū örō kā bí úmū, İshíí tá ũngú è 'déé, ká ndrēkpē ètē āpá ē'dē āpá jūjū būbū ā kā nēē, ā ndrēkpē ètē āpá mūmū örō. İshíí tá ũngú è 'déé, ká ndājā ē'dē āpá jūjū būbū ā kā nēē, ā ndājā ètē āpá mūmū örō." ²⁰ İshíí öjō lēmē adá gónjó ní bí yōmó grēkē ögō nē níí, ā'bā gānjā glēmē adá yāngā bí bēdē ndákpā è iyí ēpē ní Krīstō ā'dā.

Yézū ēnjē adá ĩrī áyā nē
(Márkō 8:31-9:1; Lúkā 9:22-27)

²¹ Èshē ká ètē úgú āsh ānjā gólō nēē, Yézū öcō lāgā glēmē bí yōmó grēkē ögō nē grājá ní ā'dā, āngā áyā nē, dī gānjā Jērūzālēmē níí, kprāshā ndákpá ní, ācá ög-bó ká kprāshā ndákpá ká yōmó grāshā Mbájá ní, İshíí yōmó grōdó gónjó adá ká Mbájá bí ndákpá ní níí, lōlō ēpē, İshíí ā ndūfū ēpē, İshíí ká dī tōtó 'bí'bí ní nēē, ēpē ā ndānjā ēshē ká ĩrī.

²² Pítārā öjō ē'dē ètē āpá gólō, İshíí èndē grōgbó āpá ní İshíí lēmē bí ètē ā'dā, "Jéé 'dí yāā, Bēbē ārä āgā, jéé bēdē ũngú è ātāsh ā yālā ārä nē āpá áyā ĩ 'dí."

²³ Yézū ĩpī ārä nē, İshíí lēmē bí Pítārā ā'dā, "Ānjā ēshē amā yāā Shētānā, ká úgú ĩrī á rūtú á'bā dī mūmū mā, ká adá gĭnjĭ adá í ngā áyā ĩ ngā nēē, āzá ēshē ká Mbájá ní, İshíí nēē, è ngā ní gĭnjĭ adá ká ndákpā."

[†] Krīstō: Krīstō ní dírí ílí éyí ā'dā, ndákpā è 'déé, Mbájá kīshí ètē níí, ká'dá góvó ngērē ní kā, Ndákpā í 'déé, Mbájá kīshí ètē ā kā, ká lēmē İgrīgī nēē, ílí éyí ā'dā Krīstō, İshíí ká lēmē İbrū nēē, ílí éyí ā'dā Mēsāyā. ^{††} Kēnīsā: İgī ní glōvō ndákpā è 'déé, kiyí āpá Yézū Krīstō 'déé, ká lövō ká adá glōyō ètē ká adá ètē ní Bēbē ārä igi ā kā.

²⁴ Īshíí Yézū ōjō lēmē bī yōmó grēkē ōgō nē ā'dā, "Dée ndákpā ēbē ádá grēkē ōgō mā yāā, āngá áyā nī dī genē krōshō í ngá áyā nē, ĩshíí ā'dá kánjá nī ká ádá ē níí, lólō nī ōkō ēpē, ĩshíí níí rēkē ōgō mā. ²⁵ Ká ádá ndákpā ē 'déé, ká yēbē ádá gāshá ó'dō nē ká nēē, ā ndōsó ó'dō nē, ĩshíí nēē, ndákpā ē 'déé, kōsó ó'dō nē ká ádá ārä mā ká nēē, ā ndāshá ó'dō nē. ²⁶ Īshíí nēē, gōzō ūngú ē 'déé, ndákpā ká ndōkō ēshē ōgō ēyí ā ká nēē ngā, 'déé ōkō ūngú ē ká jūjū būbū ā ká tírí, ĩshíí 'déé, ālā lílī ārä nē ōsó ĩshíí yā? Á ndālā āyā 'dē níí, ēpē klūwū lílī ārä nē tówó ā ká? ²⁷ Ká ádá Kópō ndákpā nēē, ā ndōjō ká góvó grūjū ōnjó ká Bēbē nē, ācá ōgbó ká grōnō í ngá áyā nē gī, ĩshíí ā ndrōtō ádá āpá ká ndákpā nī tírí, āpá dā'bā gālā ūngú áyā ĩgī. ²⁸ Īshíí mā lēmē bī ĩgī ká rāyā ádá nēē, slāgā ndákpā ē ĩgī ā dī úgú ā nēē, ā yílí 'dī, ĩgī ká úgú ē 'déé, ká ndōkō Kópō ndákpā ā yōjō ká ádá gā'dá góvó ngéré āpá ílí mōmō ngéré áyā nē."

Yézū ā lēmē ádá ká Mōzē ĩshíí Ēlíyā (Márkō 9:2-13; Lúkā 9:28-36)

17 Īshíí biyí salā lēmbē 'balā 'bī'bī nēē, Yézū ēné Pítārā ĩshíí Jémīsī, ĩshíí Jónō ōnjō Jémīsī, ĩshíí ēngē ĩgī ānjā jūjū góvó āngbā, ĩshíí ā'dá ā'bā yō kínārā ēpē ĩgī. ² Īshíí 'dē kōkō gbōgbō Yézū nēē, ōkō gbōgbō nī ĩpī ārä nē āsā ā'bā dī mūmū ēpē ĩgī. Īshíí ílí mūmū nī ōjō ānā āyā ájā, ĩshíí tēndē í ngá áyā nī ōjō ā'dá jónjō āyā grājá úgú. ³ Tá wírí ātā nēē, ōkō Mōzē ĩshíí Ēlíyā, rūtú ā'bā dī mūmū ēpē ĩgī, ĩshíí ā lēmē ádá ká Yézū. ⁴ Īshíí Pítārā ōjō lēmē bī Yézū ā'dā, "Bēbē ārä āgá úgú yākā ōzō nē bī āgā, ātā yāā, mā'dá dī úgú ā, ĩshíí 'déé ēbē ádá ēyí ĩshíí yāā, mā ndālā tōtō dī lílī, 'balā ká ádá ārä ĩ, ĩshíí 'balā ká ádá ārä Mōzē, ĩshíí 'balā ká ádá ārä Ēlíyā."

⁵ Īshíí tá ká löwó ē 'déé, kātā lēmē ádá í ngá áyā nē ká nēē, jónjō krōkō ōjō ūkú ĩgī, ĩshíí ōgō lēmē ēshē ílí krōkō nī ā'dā, "Ē ká nī Gēsē újū áamá 'déé, málā ádá ārä nī ká, ĩshíí 'déé, shēshē lépē mā kēlē āpá áyā nī góvó ā ká, mógó ádá áyā nī."

⁶ Īshíí ká löwó ē 'déé, yōmó grēkē ōgō nī kōgó ádá yāngā ká nēē, dārā ĩgī tírí rōnjō būbū ká mbāwā, ĩshíí ūkú mūmū ēpē ĩgī āpá būbū. ⁷ Īshíí nēē, Yézū ōjō ātā ĩgī, ĩshíí ā'dā, "Mánjā örō, má'bā gētē mbāwā ā'dā."

⁸ Īshíí ká löwó ē 'déé, kōkō kápá örō ā ká nēē, ōkō ndákpā 'dī, ōkō tá Yézū.

⁹ Īshíí ká löwó ē klūsú kēshē jūjū āngbā nī ĩshíí ā ká nēē, Yézū lēmē bī ĩgī ā'dā, "Má'bā glēmē bī bēdé ndákpā ē ūngú ē 'déé, kālā ārä nē 'déé, mókō ā ká ā'dá, ĩgī ká úgú ē ká ndālā Kópō ndákpā níí, kānjā kēshē jūjū ō'dō nē."

¹⁰ Īshíí yōmó grēkē ōgō nī újū étē ā'dā, "Īshíí nēē, yōmó grōdó gónjō ádá ká Mbájá ā'dā, Ēlíyā ká ndōjō kpéé nēē, ká ádá ngā?"

¹¹ Īshíí Yézū ōjō ĩpī bī ĩgī ā'dā, "Dú nēē, ká nārā ádá yāā, Ēlíyā ká ndōjō kpéé, ká ádá grāshá ūngú nī gī glōzō nī āpá dītí ēyí. ¹² Īshíí mā lēmē bī ĩgī nēē, Ēlíyā ōjō ĩshíí, ĩshíí nēē, bā ōkō étē ānā 'dī, ĩshíí ālā āpá áyā nī úlú glōsī'dí ūngú ē 'déé, ĩgī kēbē ádá gālā ēyí āpá áyā

nī ká tírí ĩshíí. Īshíí tá ká gbōlō yāngā nēē, Kópō ndákpā ā ndlōlō étē āpá lēké ēpē ĩgī." ¹³ Ātāsh yāā, yōmó grēkē ōgō Yézū ōkō ānā ĩshíí nēē, étē ā lēmē ádá nī bī ēpē ĩgī āpá ká ádá ārä Jónō bēbē gījī bātēzmā bī ndákpā nī ká.

Yézū ōgō rōyó ēshē jūjū bēdé lítí ē (Márkō 9:14-29; Lúkā 9:37-43)

¹⁴ Ká löwó ē 'déé, kōjō kápá ká glōvō ndákpā nī ká nēē, bēdé újū ē ōjō āpá ká Yézū, ĩshíí ūsú lūngū nē āpá dī mūmū nī, ¹⁵ ĩshíí lēmē bī étē ā'dā, "Bēbē ārä mā ōkō ānjā mūmū gēsē újū ngá ámā, ká ádá āngá áyā nī kūshkūshū, ĩshíí ā lōlō étē góvó, ĩshíí ā'dá tíí yāā, ā yēlē étē āpá ílí ōshō, wālā āpá ílí ūyū. ¹⁶ Méné étē mójō bī yōmó grēkē ōgō ĩ, ĩshíí nēē, kpōtō āzá áyā ĩgī ká ádá grājá nōwō nī ēshē áyā nī ní."

¹⁷ Īshíí Yézū ĩpī ā'dā, "Īgī yāā, yōmó gālā glōsī'dí ūngú ē 'déé, míyí mápá ká Mbájá 'dī ká, mā ndā'dá ká ngá ĩgī ĩgī ká úgú ē 'dē? Méné lítí nī mójō ē'dē bī ámā."

¹⁸ Yézū ōjō lēmē ádá gónjō nī āpá ká rōyó nī, ĩshíí rōyó nī ōjō ĩgī ēshē jūjū lítí nī, ĩshíí nōwō nī ōjō rājá ēshē áyā nī ká étē úgú āsh.

¹⁹ Īshíí yōmó grēkē ōgō Yézū ōjō āpá áyā nī kínārā ēpē ĩgī, ĩshíí újū étē ā'dā, "Kpōtō gōgō rōyó yāngā āzá áyā āgá ní, ká ádá ngā?"

²⁰ Īshíí ĩpī bī ĩgī ā'dā, "Ká ádá ĩgī míyí mápá ká Mbájá gónjō nī 'dī. Mā lēmē bī ĩgī ká nārā ádá nēē, bijā 'déé, dī gīyí ngá áyā ĩgī āpá ká Mbájá áyā gēsē klākā māsārādā yāā, 'déé lēmē bī góvó āngbā íyí, 'ānjā ēshē dī úgú ā níí, ānjā dī úgú āsh yāā, ā ndānjā nī, ĩshíí bēdé ūngú ē 'déé, ká ndājá úmū nēē, ā ndāzá āzá ní. ²¹ Úlú rōyó ē kātā ngā ká nēē, ā ndōgō étē ká grājá ākpā bī Mbájá, ĩshíí grānā gōgō."

Yézū lēmē ádá āpá ká ádá írí áyā nē (Márkō 9:30-32; Lúkā 9:43-45)

²² Īshíí ká löwó ē 'déé, kōjō wānjā kápá Jélílí ĩshíí nēē, Yézū lēmē bī ĩgī ā'dā, "Kópō ndákpā nēē, ā ndōwó gōmbō ārä nī bī ndákpá, ²³ ĩshíí ā ndūfū étē, ĩshíí āpá ká dī tōtō 'bī'bī nēē, ā ndānjā ēshē jūjū ō'dō nē." Īshíí yōmó grēkē ōgō nī ōjō ā'dá ká gīnjí ārä ēpē ĩgī.

Grōyō ūngú āpá ká ádá Mōmō ká Mbájá

²⁴ Īshíí biyí ē 'déé, Yézū ĩshíí yōmó grēkē ōgō nē kōjō kápá Kāfārnúmū ĩshíí nēē, yōmó grōyō nākā ēshē ká ndákpā nī ōjō āpá ká Pítārā, ĩshíí újū étē ā'dā, "Kútú bēbē grōdó ĩgī ātā rōyō nākā āpá ká ádá Mōmō ká Mbájá?"

²⁵ Īshíí ōjō ĩpī ā'dā, "Étē ātā yālā nī."

Īshíí ká löwó ē 'déé, Pítārā kōjō kápá ílí kólō nī ĩshíí nēē, kpéé Yézū klēmē ádá nī ā'dā, "Ká gīnjí ē ngá úmū yāā Sáyímōnō, āngá 'bī gī dī grōyō nākā nī, ĩshíí gālā ūngú bī kprāshā ngéré í 'déé, ká jūjū būbū ā ká, yōmó mōmō nī yāā, wālā slāgā ndákpā ē nē?"

²⁶ Īshíí Pítārā ĩpī ā'dā, "Slāgā ndákpā ē nē."

Īshíí Yézū ā'dā, "Gōzō nī ātāsh yāā, ílí ēyí ā'dā nēē, yōmó mōmō nī ā'bā grōyō nākā ā'dā." ²⁷ Īshíí ōjō lēmē tówó ā'dā, "Kpíí ātāsh yāā, mēbē ádá gālā ĩgī níí, ó'dō

igí ä'bä gegbē nī ä'dá. Ätāsh yāä, ānjā ānjā ká kāpá nī níí, ásá mbúshū āpá ílí ūyū nī íshíí níí, éné kpéé kézé é 'déé, ká ndrúkú nī kā níí, ájá ākpā nī, á ndökō nākā fídā † ílí ākpā nī, nākā yāngā āsá ká ádá gröyō nī āpá ká ádá Mómō ká Mbájā, íshíí āpá ká ádá ärä igí, íshíí āpá ká ádá ärä mā íshí. Éné ānjā ä'dē bī igí è ngā nī gröyō ūngú è ngā ägā."

Góvó ndákpā è kötō krótó íshí ká ílí mómō ngéré ká Mbájá ká

(Márkō 9:33-37; Lúkā 9:46-48)

18 Ká èté úgú āsh nēē, yómō grēkē ögō Yézū öjó āpá áyā nī, íshíí ūjū èté ä'dā, "Bí ká'dá góvó ndákpā è 'déé, kötō krótó íshí āpá ílí mómō ngéré í 'déé, ká mūmū örō ä kā?"

² Yézū öjó ädā gēsē líti, íshíí ālā èté níí, ērútú ä'bā gbōgbō ärä igí. ³ Íshíí lēmē bī igí ä'dā, "Mā lēmē rāyā ádá bī igí 'déé, mípī ärä igí níí, má'dá äyā brízí kötō 'dí yāä, jéé má yānjā ílí mómō ngéré í 'déé, ká mūmū örō ä kā 'dí. ⁴ Ätāsh yāä, tá ndákpā è 'déé, kālā ärä nē kāyā gēsē líti yākā ká nēē, èté nī góvó ndákpā è kötō krótó íshí āpá ílí mómō ngéré í 'déé, ká mūmū örō ä kā.

⁵ Íshíí tá ndákpā è 'déé, ká ndíyí āpá ká gēsē líti è kātā ká dírí mā ká nēē, īyí āpá áamá íshí."

Ä'bā gälā ndákpā níí ālā gōsī'dí ūngú ä'dá

(Márkō 9:42-48; Lúkā 17:1,2)

⁶ Íshíí nēē, tá ndákpā è 'déé, ká ndālā 'bälā ēshē ká igí brízí kötō yākā níí, ä'bā giyí āpá áamá ä'dá ká nēē, ä ndā'dá gōzō nī bī èté ndákpā yāngā níí, löngō góvó āngbā āpá ó'dō nī níí, èlé èté āpá ílí góvó ūyū. ⁷ Bréké āngā yómō jūjū bībū yākā, ká ádá ūngú è 'déé, ká yälā ndákpā níí, kālā glōsī'dí ūngú nī ká nēē, úlú igí ūngú āsh ä ndālā ärä epē igí, íshíí nēē, 'bréké āngā èté ndákpā è 'déé, igí ūngú yāngā ká ndālā ärä epē igí ötó ögō nī ká. ⁸ 'Déé lēké î, wälā lāgá î ká yälā úmū níí, álā gōsī'dí ūngú yāä, gōzō nī nēē, ágā èté ēshē ä'dē níí, èlé èté āpá yō, ká ádá ä ndā'dá gōzō nī bī úmū níí, ānjā ílí mómō ngéré ká Mbájá ká lāgá î 'bälā, wälā ká lēké î 'bälā, ötó ká è 'déé, ká ndānjā ílí öshō è 'déé, ká yīlí 'dí ká lēké î rómó, íshíí lāgá î rómó ä ká. ⁹ Íshíí 'déé, mūmū î ká yälā úmū níí, álā gōsī'dí ūngú yāä, íshí èté ēshē ä'dē níí, èlé èté āpá yō, ká ádá ä ndā'dá gōzō nī ká ádá ärä î níí, ānjā ílí mómō ngéré ká Mbájá ká mūmū î 'bälā, ötó ká è 'déé, ká ndānjā ílí öshō ká mūmū î rómó ä ká."

Ádá āpá ká ádá glīgbī ndīlīnjī

(Lúkā 15:3-7)

¹⁰ "Májá mūmū igí gōzō níí, má'bā gökō 'bälā ēshē ká brízí kötō yākā drāsā nī ä'dá, ká ádá mā lēmē bī igí nēē, grōnō áyā igí gī 'déé, ká mūmū örō ä kā nēē, igí ká úgú tírí ä yökō ílí mūmū Bēbé mā. ¹¹ Kópō ndákpā öjó ká ádá è níí, epē āshā ó'dō ndákpā è 'déé, klīgbī íshí ä ká.

¹² Íshíí 'déé, ndákpā āngā áyā nī gūfū sálā ndīlīnjī íshíí 'déé, 'bälā klīgbī íshí yāä, ä ndālā áyā 'dē? Äzá ä ndā'bā gūfū sósō lēmē kpú lēmē sálā lēmē sósō ndīlīnjī è ká, ä'bā jūjū āngbā yō, íshíí ä ndānjā dēbē ägbē 'déé, klīgbī ä ká nī? ¹³ Íshíí 'déé, ökö èté íshí yāä, mā ndlēmē bī igí ká nārä ádá nēē, shēshē lēpē nī ä ndēlē góvó, ká ádá gā'bälā klīgbī ndīlīnjī nī ngā ká, ötó ká ádá ärä gūfū sósō lēmē kpú lēmē sálā lēmē sósō ndīlīnjī è 'déé, klīgbī 'dí ká. ¹⁴ Íshíí tá ká èté gā'bälā gbōlō yāngā nēē, Bēbé igí 'déé, ká mūmū örō ká nēē, ēbē ádá è níí, bēdé ndákpā è ēshē kökō ärä brízí kötō è ká níí, ä'bā glīgbī nī ä'dá."

Önjö î kälā gōsī'dí ūngú kápá áyā ī yāä

(Lúkā 17:3)

¹⁵ "Déé önjö î ālā gōsī'dí ūngú āpá áyā ī yāä, ānjā níí, lúsū dí gōsī'dí ūngú áyā nī bī èté tá āpá kökō ärä igí rómó. 'Déé ögō ádá í ngā áyā ī íshí yāä, ālā gōzō ūngú íshí, ká ádá è 'déé, klúwū èté níí, kā'dá önjö î tówó ä ká. ¹⁶ Íshíí 'déé, ögō ádá í ngā áyā ī 'dí yāä, éné 'bälā ndákpā, wälā éngē rómó ndákpā öjó ä'dē, † "Ká ádá ká úgú tírí 'déé, ádá ä ä'dē yāä, ä ndā'dá ä'dē nī rómó, wälā tötö dümbú ádá, ká ádá è níí, ökö āpá ä'dē. ¹⁷ 'Déé, èté kánā gögō ádá í ngā áyā igí íshí yāä, lēmē bī kēnīsā nī, íshíí 'déé, èté kánā gögō ádá ká kēnīsā nī íshí yāä, ökö āpá áyā nī äyā ndákpā è 'déé, kökō Mbájá kánā 'dí ká, wälā äyā bēbé gröyō nākā ēshē ká ndákpā nī.

¹⁸ Mā lēmē rāyā ádá bī igí nēē, tá ūngú è 'déé, ká jūjū bībū ä 'déé, míyí mápá ä'dē míshí yāä, ä ndíyí āpá ä'dē āpá mūmū örō, íshíí tá ūngú è 'déé, ká jūjū bībū ä 'déé, mánā giyí mápá ä'dē míshí yāä, ä yiyí āpá ä'dē āpá mūmū örō 'dí.

¹⁹ Íshíí tá tówó mā lēmē bī igí nēē, 'déé rómó ndákpā ēshē áyā igí, iyí āpá ká ádá bēdé ūngú è 'déé, má yēbē ádá èyí ä ká míshí yāä, Bēbé mā 'déé, ká mūmū örō ká ä ndíyí āpá ä'dē, íshíí má ndökō èté ūngú yāngā. ²⁰ Ká ádá 'déé, rómó ndákpā, wälā tötö ndákpā lövō ká dírí mā íshí yāä, mā ndā'dá má'bā kökō ärä igí."

Títí úgú ádá āpá ká ádá bōrō è 'déé kökō āngā mūmū ndákpā 'dí ká

²¹ Íshíí Pítārā öjó āpá ká Yézū íshíí ūjū èté ä'dā, "Yāä Bēbé ärä ägā, 'déé önjö mā ālā gōsī'dí ūngú āpá áamá yāä, mā ndījī tījí íshí bī èté ká dītí èyí äyā 'dē? Sálā lēm-bē rómó?"

²² Yézū öjó ipi bī èté ä'dā, "Mā lēmē bī úmū nēē, äzá ká dītí èyí sálā lēmē rómó ní, íshíí nēē, ká dītí èyí gūfū tötö lēmē kpú lēmē sálā lēmē rómó.

²³ Ätāsh yāä, mómō ngéré í 'déé, ká mūmū örō ä ká nēē, äyā ngéré 'déé, kēbē ádá gövō nākā ēshē ká bōrō ngā áyā nē gī 'déé, epē köshō ö'dó èyí bī igí ä ká.

²⁴ Íshíí ká löwō è 'déé, köcō lāgá gövō nākā í ngā áyā nē ká nēē, ngéré nī ēbē ēshē ká bēdé bōrō è kpú álífi

†† 'Bälā ndákpā, wälā éngē rómó ndákpā öjó ä'dē: Gónjó ádá ká Mbájá ä yēbē ádá rómó wälā tötö dümbú ádá ká ádá níí, rötö ádá nī āpá ílí ngānjā nī ká gōzō gbōlō. Ró'dō Ditrónómí 19:15; 2 Kōrēntíyā 13:1; 1 Timótí 5:19; Íbrú 10:28. ‡ 18:16 Ditrónómí 19:15

† Góvó nākā fídā: Ä ndēné nākā yākā bī ndákpā āpá biyí gälā nēté ká sósō 'bī'bī.

(10,000) n̄bētē dá'bā, †īshíí ēné étē bōrō āsh ōjó ē'dē bī étē. ²⁵ Īshíí nēē, ká ádá ē 'déé, kpötó ká ádá glüwū nākā nī bī ngéré nī kázá áyā nī ní ká nēē, ngéré nī lēmē ádá gónjō nī níí, ōvō étē īshíí īyí ōmō nī īshíí kōtō ngá áyā nī, ācā ōgbó ká nēnē dārā nī gī tírí āpá yō níí, ōvō ádá ō'dó í ngá áyā nē bī ēpē ē'dē.

²⁶ Īshíí nēē, bōrō nī tīí āpá lāgá nī, īshíí ūsú lūngū nē āpá dī mūmū nī, īshíí ōwō ēshē áyā nī ā'dā, 'Rúkú shēshē lēpē í gónjō nī yāā, ngéré nī níí, mā ndlūwū bī úmū nēnē dārā í tírí.' ²⁷ Īshíí ngéré nī ōjō ōkō ānjā mūmū nī, īshíí ōjō tīí tīí īshíí bī étē níí, ā'bā gōvō ádá ō'dó nī ā'dā, īshíí ōjō ā'bā étē níí ānjā.

²⁸ Īshíí bīyí ē 'déé, bōrō yāngā kānjā īshíí ā ká nēē, ōjō ōkō 'bālā ēshē ká klōpō nē 'déé, kōshó ō'dó gūfū sālā nākā fīdā †† bī étē ā ká, īshíí ōjō tīí ō'dō ní, īshíí lēmē bī étē ā'dā, 'Ōvō ádá ūngú ámá 'déé, mā yēbē ádá ēyí mēshē áyā í ká bī ámá.'

²⁹ Īshíí bēyē bōrō nī ōjō ūsú lūngū nē āpá dī mūmū nī, īshíí rājā ākpā nē bī étē ā'dā, 'Rúkú shēshē lēpē í gónjō nī níí, mā ndōvō ádá ō'dó í ngá áyā í bī úmū tírí.'

³⁰ Īshíí nēē, bōrō nī ānā īshíí, īshíí ānjā ūsú étē āpá sījīnī tīgí ká úgú ē 'déé, étē ká ndōvō ádá ō'dó ngá áyā nē tírí bī ēpē ā ká. ³¹ Īshíí ká lōwó ē 'déé, slāgā bōrō ē kōkō ūngú í 'déé, kālā ārā nē ká nēē, lēpē īgī ēlē āpá ē'dē 'dī, ātāsh ká nēē, ōjō ānjā lēmē bī ngéré ngá áyā ēpē īgī ádá ūngú í 'déé, kālā ārā nē ká tírí.

³² Īshíí ngéré nī ōjō ādā bōrō yāngā āpá kólō, īshíí lēmē āpá áyā nī ā'dā, 'Úmū nī gōsī'dí bōrō, ká ádá rājā ākpā í bī ámā, ká ádá ō'dó í 'déé, kōshó kēshē ámá ká, īshíí mójō má'bā ádá ēyí ā'dā īshíí. ³³ Īshíí nēē, bījā āngá áyā í dī gōkō ānjā mūmū bēyē bōrō í 'déé, kōshó ō'dó nī kēshē áyā í ā ká, tá áyā ē 'déé, mókō ānjā mūmū í ká.' ³⁴ Īshíí ō'dō ngéré nī ēgbē góvō, ōjō ēné bōrō yāngā āpá sījīnī tīgí ká úgú ē 'déé, étē ká ndōvō ádá ō'dó ngá áyā nē bī ēpē tírí ā ká."

³⁵ Īshíí Yézū ōjō ōshō ākpā ūngū ádá nī ā'dā, "Déé, ndákpā tīí tīí īshíí āpá ká glōsī'dí ūngú ká ōnjō nē ká shēshē lēpē nē 'bālā 'dī yāā, Mbájá ā yīī tīí īshíí bī étē 'dī, ká ádá ē ngā nī gbōlō ē 'déé, Bēbē mā ká mūmū ōrō ā ká ndālā nētē nī āpá áyā īgī ē'dē 'bālā, 'bālā ká."

Yézū ā rōdō ndákpā āpá ká ádá grō'bō ārā

(Márkō 10:1-12)

19 Ká lōwó ē 'déé, Yézū kōyó kēshē ká glēmē īgī ádá yāngā gī īshíí nēē, ā'bā jēlīlī ā'dā, īshíí ānjā ānjā dá'bā úgú ē Jūdēyā 'déé, ká āgá 'Dē'dē Úrdūnū ā ká. ² Gēlē ndákpā ōjō rēkē ōgō nī, īshíí ōjō rājā nōwō ēshē áyā īgī āpá yō.

³ Slāgā ndákpā ēshē ká Fārísī nī gī ōjō ngá áyā nī, ká ádá gōdó étē, īshíí ūjū étē ā'dā, "Ádá ká Mbájá 'déé, kēnē bī āgá ká nēē, ā ndīyí ká ádá ē níí, ndákpā ānā īyí ōmō nē † ā'dā, āpá tá ká ádá ádá ē 'déé, ká ē'dē ā ká?"

† N̄bētē dá'bā: Ndákpā ā ndālā nētē ká kpú lēmē sālā ríní níí, ēné 'bālā n̄bētē dá'bā bī étē. †† Nākā fīdā: Á ndēné 'bālā nākā fīdā bī ndákpā āpá bīyí nētē ájā 'bālā. ‡ Ndákpā ānā īyí ōmō nē: Yézū lēmē ádá āpá ká ádá grō'bō ārā, īshíí gānā ārā āpá ílī wārāgā Kélé ádá ká Mätéyö 5:31-32; Márkō 10:1-12; Lúkā 16:18. Īshíí Páwūlō lēmē ádá āpá ká ádá grō'bō ārā īshíí gānā ārā āpá ílī 1 Kōréntiyā 7:1-40.

⁴ Īshíí Yézū īpī bī īgī ā'dā, "Kútú mrō'dō ádá ká Mbájá 'dī? 'Déé krōndó ká'dā, 'Ká gōcō lāgá gūbū ūngú nī gī nēē, Mbájá ūbū újū, īshíí éndé.' ⁵ Īshíí rōndó ā'dā, 'É ká nī dūrū ē 'déé, újū ká ndā'bā bēbē nē, īshíí yāngā nē dá'dá nī, īshíí ā ndlōngō ārā nē ká īyí ōmō nē níí, dārā īgī tírí rōmó ā ngā níí, gbōgbō īgī ā ndā'dá 'bālā.' ⁶ Ātāsh yāā, īgī ázá rōmó tówó ní, īshíí nēē 'bālā, ká ádá ūngú ē 'déé, Mbájá kácā īgī īshíí ā ká nēē, kpötó ázá ká ndákpā ká ádá gōngō kōkō ēyí ní."

⁷ Īshíí Fārísī nī gī ūjū étē ā'dā, "Īshíí nēē, ká ádá ngā 'déé, gónjō ádá í 'déé, Mbájá kēnē bī Mōzē ká kīyí, 'Āngá újū dī gēné wārāgā gānā ārā bī īyí ōmō nē níí, kōgō étē kēshē áyā nē ká?" ⁸ ††

⁸ Īshíí Yézū īpī bī īgī ā'dā, "Mōzē lēmē bī īgī níí, mánā lūkpú ōmō īgī gī, ká ádá shēshē lēpē īgī ēgbē nē, īshíí nēē, bā ázá ātā ngā ēshē ká úgú gōcō lāgá gūbū jūjū bībū nī nī. ⁹ Mā lēmē bī īgī nēē, tá ndákpā ē 'déé, kānā īyí ōmō nē īshíí 'déé, bā ázá ká ádá ē 'déé, īyí ōmō nī kālā ōrō ní, īshíí ānjā tīí bēdē éndé ē tówó yāā, ílī ēyí ā'dā, újū nī ālā ōrō īshíí."

¹⁰ Īshíí yōmō grēkē ōgō nī lēmē bī étē ā'dā, "Déé ádá nī ātāsh āpá kōkō ārā újū īshíí éndé yāā, gōzō nī nēē, ndákpā ā'bā gījī éndé ā'dā."

¹¹ Īshíí Yézū īpī ā'dā, "Ádá yākā nēē, bā ázá ndákpā nī tírí ā ndīyí āpá ē'dē ní, īshíí nēē, tá bī yōmō ē 'déé, kēnē bī īgī ā ká. ¹² Ká ádá ā ē'dē gēlē dūrū ē 'déé, ká'bā ngāngá 'déé, kēbē ádá gījī lūkpú 'dī ká, slāgā ē nēē, Mbájá kálā īgī ātāsh, īshíí slāgā ē nēē, ndákpā kálā īgī, īshíí slāgā ē nēē, ká ádá mōmō ngéré í 'déé, ká mūmū ōrō ā ká. Ndákpā ē 'déé, ká ndīyí āpá ká ádá yākā ká nēē, īyí āpá ē'dē."

Yézū ā yūpú brízí kōtō

(Márkō 10:13-16; Lúkā 18:15-17)

¹³ Īshíí slāgā ndákpā ē ēngē brízí kōtō ōjō bī Yézū níí, ūsú lēkē nē āpá jūjū īgī, īshíí níí, rājā ākpā nē bī Mbájá ká ádá ārā īgī, īshíí yōmō grēkē ōgō nī, āngā āpá ká ndákpā yāngā.

¹⁴ Īshíí Yézū ā'dā, "Má'bā brízí kōtō nī níí, ōjō āpá ámā, má'bā grūtú īgī mēshē ámá ā'dā, ká ádá mōmō ngéré í 'déé, ká mūmū ōrō ká nēē, ká ádá ārā úlú ndákpā ē kātāsh ká." ¹⁵ Īshíí bīyí ē 'déé, kūsú lēkē nē kápá jūjū īgī īshíí nēē, ōjō ānjā ēshē yō ānjā gólō.

Yézū ā rōdō bēbē éyē

(Márkō 10:17-31; Lúkā 18:18-30)

¹⁶ Bēdē ndákpā ē ōjō īshíí ūjū Yézū ā'dā, "Yāā bēbē grōdō ndákpā nī, āngá ámá dī gālā úlú gōzō ngā níí, mókō áshá ē 'déé, dōngbó ēyí kázá ē'dē ní ká?"

¹⁷ Yézū īpī bī étē ā'dā, "Á yūjū ámā āpá ká ádá ūngú ē 'déé, gōzō nī ká, ká ádá ngā? Gōzō ūngú nī tá Mbájá, 'déé á yēbē ádá gōkō áshá ē 'déé, dōngbó ēyí kázá ē'dē ní ká yāā, ālā ūngú nī āpá dá'bā gónjō ádá í 'déé, Mbájá kēnē bī Mōzē ká."

¹⁸ Īshíí gēsē újū yāngā ōjō ūjū Yézū ā'dā, "Úlú gónjō ádá ē 'dē?"

†† 19:4 Gōcō Lāgá 1:27 †† 19:5 Gōcō Lāgá 2:24 †† 19:7 Dītrónōmī 24:1

Īshíí Yézū ĩpī bī été ā'dā, "Á'bā gūfū ĩrī ā'dá, ĩshíí níí, á'bā gālā ōrō ā'dá, ĩshíí níí, á'bā gīnī ũngú ā'dá, á'bā glōkpō ádá āpá jūjū ndákpā ká klēzē ā'dá, ¹⁹Īshíí níí, éné gūrū ārā bēbē í ká yāngá í, †Īshíí níí 'álā ádá ārā bēyē 'báká mōmō í tá āyá è ká yālā ádá ārā í ká.' †† † † †
²⁰Gēsē újū yāngā ōjō ĩpī ā'dā, "Málā ĩgī ũngú yāngā tírí ká úgú è áamá gēsē ní ká mīshí. Bēdé ũngú è 'déé, málā 'dí ká ní ngā?"

²¹Yézū ĩpī bī été ā'dā, "Déé úmū kēbē ádá è níí, bēdé ũngú è ā'bā gāsā ēshē áyā ĩ ā'dá yāā, ánjā níí, óvó nēnē dārā í tírí āpá yō, ĩshíí níí ōngó nākā ēyí bī yōmó rīyí níí, ā ndā'dá áyā ĩ éyē āpá mūmū ōrō, bīyí ēyí níí, ójō rēké ōgō mā."

²²Ká löwó è 'déé, gēsē újū yāngā kōgō ádá yāngā ká nēē, ārā ní ēlē 'dí, ĩshíí ōjō ānjā ēshē áyā ní, ká ádá été bēbē góvó éyē.

²³Īshíí Yézū ōjō lēmē bī yōmó grēkē ōgō nē ā'dā, "Mā lēmē rāyā ádá bī ĩgī nēē, dí gānjā ĩlī mōmō ngéré í 'déé, ká mūmū ōrō ā ká, ká bēbē éyē nēē, lānjā ngé.

²⁴Īshíí mā lēmē bī ĩgī tówó nēē, dí gānjā ĩlī mōmō ngéré ká Mbájá ká bēbē éyē nēē, lānjā ōtō ká dí klōtō ká jámālā ōtō mūmū íbrā ĩshíí."

²⁵Ká löwó è 'déé, yōmó grēkē ōgō Yézū kōgō ádá yāngā ká nēē, ākpā ĩgī újū góvó, ĩshíí újū Yézū ā'dā, "Bī è ngā ēpē ká ndāshá ní?"

²⁶Yézū ōkō āpá áyā ĩgī ĩshíí ā'dā, "Ká ádá bī ndákpā yāā, gālā ēyí lānjā nē, ĩshíí nēē bī Mbájá yāā, bēdé ũngú è 'déé, ká ndájá été nēē, āzá ní."

²⁷Pitārā ĩpī āpá ōgō ēyí ā'dā, "Ázá ókō 'dé, 'bákétā mā'bā ũngú ní gī tírí mā'dá mīshí, ĩshíí mā rēké ōgō í. Ágá mā ndōkō ngā mēshē ōgō ēyí?"

²⁸Yézū ōjō ĩpī bī ĩgī ā'dā, "Mā ndīyí ká rāyā ádá nēē, ká löwó è 'déé, Kópō ndákpā ká ndā'dá ā'bā jūjū mbātā ngéré ngā áyā nē, ká grūjū ārā nē, āpá ĩlī ránā mōmō ngéré ní ká nēē, ĩgī kpú lēmbē rōmó yōmó grēkē ōgō mā ká, má ndā'dá má'bā jūjū mbātā ngéré ní tánē níí, mrótó ádá mápá ká úlú ārā Īzrāyélē ní gī 'déé, jūjū ĩgī kpú lēmbē rōmó ā ká. ²⁹Īshíí ndákpā è 'déé, ká'bā mōmō áyā nē, ĩshíí ōnjō nē gī, ká lúmū nē gī, ĩshíí bēbē nē, ká yāngá nē, wālā kōtō áyā nē, ĩshíí glāwā áyā nē ká ádá ārā mā ká nēē, ā ndōkō ātā ngā ká dí tírí ēyí gūfū sálā tówó, ĩshíí ā ndōkō áshá è 'déé, dōngbó ēyí kázā ē'dē ní ká. ³⁰Īshíí gēlē ndákpā è 'déé, 'bákétā ĩgī ká gólō ā ká nēē, ā ndā'dá dōngbó ndákpá, ĩshíí gēlē ndákpā è 'déé, 'bákétā ĩgī ká gólō ā ká nēē, ā ndā'dá kpéé ndákpá è ká."

Yōmó gālā nēté glāwā ínā'bā

20 "Ká ádá mōmō ngéré í 'déé, ká mūmū ōrō ā ká nēē, āyā bēbē glāwā è 'déé, kānjā kēshē mōmō í ngā áyā nē ká fírí kíĭkōnjó, ká ádá gēbē yōmó nēté níí, ōjō ālā nēté āpá ĩlī glāwā ínā'bā ngā áyā nē. ²Īshíí ōjō ácá ākpā ádá ká yōmó gālā nēté ní níí, ēpē éné bī ĩgī

'bālā nākā fídā ká ájā 'bālā, ĩshíí ōjō ōpó ĩgī níí, ānjā ĩlī glāwā ngā áyā nē.

³Īshíí tówó ōjō ānjā ānjā ĩlī sūgū ká sáā sálā lēmbē sōsō ká kíĭkōnjó, ĩshíí ōjō ōkō slāgā ndákpā è nēté āzá áyā ĩgī ní, ⁴ōjō lēmē bī ĩgī ā'dā, 'Mójó níí, mánjā málā nēté mápá ĩlī glāwā ínā'bā ngā áamá níí, mā ndēné bī ĩgī nākā è 'déé, ká ndlātá ká nēté ngā áyā ĩgī ā ká.'

⁵Īshíí ōjō ānjā dí nēté ní, ĩshíí ká sáā kpú lēmbē rōmó nēē, ānjā ānjā ālā tá ātā ngā, ĩshíí ká sáā tōtō nēē, ānjā ālā tá ātāsh.

⁶Īshíí 'bákā āpá ká sáā sálā ká lílī úgú nēē, ānjā tówó ĩlī sūgú ní, ĩshíí ōkō slāgā ndákpā è érutú ā'bā yō, ĩshíí újū ĩgī ā'dā, 'Ngā 'déé, má'dá jájá málā nēté kájá 'dí ká?"

⁷Īshíí ĩpī bī été ā'dā, 'Ndákpā è 'déé, klēmē ádá nēté bī āgá níí, málā ká nēē āzá ní.'

Lēmē bī ĩgī ā'dā, 'Gōzō ní mójó níí, mánjā málā nēté mápá ĩlī glāwā ínā'bā ngā áamá.'

⁸Īshíí ká lílī úgú ní nēē, bēbē glāwā ínā'bā ní ādá bēbē gōkō āpá ká yōmó gālā nēté ní, ĩshíí lēmē bī été ā'dā, 'Ádá yōmó gālā nēté ní níí, éngé bī ĩgī nākā í ngā áyā ĩgī. Ócō lāgá gēngē bī ĩgī ēshē ká ndákpā è 'déé, kēshé gólō ā ká, ĩshíí bīyí ēyí níí, úgú è éngé bī ndákpā è 'déé, kójó kpéé ká.'

⁹Īshíí yōmó nēté è 'déé, kēshé gólō ā ká nēē, éné bī ĩgī tírí nākā fídā 'bālā. ¹⁰Īshíí ndákpā è 'déé, kójó kpéé ká nēē, ĩnjí ā'dā, ā ndēngē bī ēpē ĩgī nākā ní góvó ōtō ká yōmó è 'déé, kēshé gólō ā ká, ĩshíí nēē, éné bī ĩgī tírí nākā fídā 'bālā. ¹¹Īshíí bīyí è 'déé, kēngē nākā ní bī ĩgī ĩshíí nēē, éndē glēmē klōwō āpá ká bēbē glāwā ní ā'dā, ¹²'Ngāngá yākā 'déé, kēshé gólō ā ká nēē, ālā nēté ní tá sáā 'bālā, ĩshíí mēngá āgá 'déé, mójó kpéé 'déé, mā'dá dí gālā gūrū nēté ní mōtó ĩlī gómó ájā ní ká nēē, bēbē gōkō āpá ká yōmó nēté ngā áyā ĩ éné bī āgá nākā è ngā ájā 'bālā tá āyá è 'déé, été kēné bī ĩgī ā ká nēē, ká ádá ngā?"

¹³Īshíí bēbē glāwā ní ĩpī bī 'bālā ēshē áyā ĩgī ā'dā, 'Yāā lēmbē mā, āzá mōshō ĩgī nē ní, ĩshíí bā málā bēdé gōsī'dí ũngú è mápá áyā ĩgī tá 'dí, ká ádá ĩgī míyí ká ádá gālā nēté ní ká nākā fídā 'bālā ká ájā 'bālā mīshí.

¹⁴Mēngē nākā áyā ĩgī níí mánjā. Mā yēbē ádá gēngē nākā ní bī ndákpā è 'déé, kēshé gólō ā ká, tá āyá è 'déé, mēngē bī ĩgī ā ká. ¹⁵Ázá āngá áamá dí gālā ũngú ká nākā áamá, āyá è 'déé, mā yēbē ádá ēyí ā ká ní? Wālā á yālā lūyú ká ádá è 'déé, mā yālā lōmó bī ndákpá ní ká?"

¹⁶Īshíí Yézū ōjō ōshō ākpā ádá ní ā'dā, "Ātāsh yāā, ndákpā è 'déé, kēshé gólō ā ká nēē, ā ndā'dá kpéé, ĩshíí yōmó è 'déé, kójó kpéé ká nēē, ā ndā'dá dōngbó ēyí."

Yézū ēnjē ádá ĩrī áyā nē ká dí tōtō è ká

(Márkō 10:32-34; Lúkā 18:31-34)

¹⁷Ká löwó è 'déé, Yézū ká yānjā Jērūzālémē ā ká nēē, ādá kpú lēmbē rōmó yōmó grēkē ōgō nē, āpá gólō, ĩshíí lēmē bī ĩgī ā'dā, ¹⁸"Ágá mā yānjā mānjā Jērūzālémē, ĩshíí ndákpā ā ndōwó gōmbō ārā Kópō ndákpā bī kprāshā ndákpá ká yōmó grāshā Mbájá ní,

† 19:19 Úgú Lété 20:12-16; Dítrónōmī 5:16-20 †† Álā ádá ārā bēyē 'báká mōmō í tá āyá è ká yālā ádá ārā í ká: Yézū lēmē ĩlī ádá gālā ádá ārā bēyē 'báká mōmō í āpá ĩlī wārāgā ká Lúkā 10:27-37.

‡ 19:19 Lēvítikusū 19:18

İshíí bí yómó grödó gónjó ádá ká Mbájá nî, İshíí ä ndrótó ádá ápá áyá nî ká írî. ¹⁹ İshíí ä ndéné été bí ndäkpá è kázá Yüwúdü ní kâ, ká ádá è níí, äká ápá áyá nî, İshíí níí rösö été, níí ämbá été ápá ká kröshö. İshíí nëë, ápá ká dí tötö 'bí'bí è kâ nëë, Mbájá ä ndälä été níí, äñä êshê jüjü ö'dö në."

Yézü öjö ká ádá gälä nété bí ndäkpá

(Márkö 10:35-45)

²⁰ İshíí biyi éyí nëë, İyí ömó Zébédê İshíí kótó ngāngá ngá áyá nî, Jémĩsĩ, İshíí Jónö öjó, İshíí éndé yāngá üsü İungü në ä'bä dí mümü Yézü, İshíí öwö êshê áyá nî níí, älä lömó bí epê.

²¹ Yézü öjö üjü été ä'dä, "Üngü è 'déé, ká yēbē ádá eyi ä kâ nëë, ngā?"

İshíí éndé yāngá ä'dä, "Älä lömó áyá İ níí, ä'bä 'bälä êshê ká kótó ngāngá ngá áamá kâ níí, ä'dä ä'bä dí İéké lāsā İ, İshíí níí, bēdé ägbē kâ ä'dä ä'bä dí İéké lógó İ, ápá İlí mömö ngērē ngá áyá İ."

²² İshíí Yézü lēmē bí Jónö İshíí Jémĩsĩ ä'dä, "Üngü è 'déé, İgí má yūjü ádá eyi ä kâ nëë, İgí mókö maná 'dí, má ndömö méshē ká klê'dé † İ 'déé, mä ndömö méshē è'dē ä kâ?"

İpĩ bí été ä'dä, "Mä ndömö nî."

²³ İshíí Yézü lēmē bí İgí ä'dä, "Dú má ndömö méshē ká klê'dé İ ngá áamá. İshíí nëë, ká ádá gä'dá ä'bä dí İéké lāsā mä, wälä dí İéké lógó mä yää, è kash äzá áamá kpötö ká ádá gēné bí ndäkpá ní, ká ádá Bēbē mä rōjó ndäkpá è 'déé, kâ ndä'dá kâ'bä ká été úgü äsh kánjá nî İshíí."

²⁴ Ká löwó è 'déé, slägä kpú êshê ká yómó grēkē ögö nî kögö ádá yāngá kâ nëë, ö'dö İgí ägbē në ápá ká römó klöpö epē İgí ä ngā në. ²⁵ İshíí Yézü öjö ädá yómó yöpö ngá áyá në tírí, İshíí lēmē bí İgí ä'dä, "İgí mókö maná míshí nëë, shēngē nî gĩ è ká ndäkpá è 'déé, kázá Yüwúdü ní 'déé, kâ jüjü bübü yākā, kpötö āngá áyá İgí ápá jüjü ndäkpá İ ngá áyá epē İgí. ²⁶ İshíí nëë, ká ádá ärä İgí yää, äzá ä ndä'dá ätäsh ní. İshíí nëë, tá ndäkpá è 'déé, kēbē ádá gä'dá gövö ndäkpá ápá kökö ärä klöpö në yää, āngá áyá nî dí gälä nété bí İgí. ²⁷ İshíí tá ndäkpá è 'déé, kēbē ádá gä'dá kpéé kâ nëë, āngá áyá nî dí gä'dá bōrō bí klöpö në. ²⁸ Tá äyá è 'déé, Kópö ndäkpá äzá öjö ká ádá è níí, ndäkpá kälä nété bí epē ní kâ, İshíí nëë, öjö ká ádá gälä nété bí ndäkpá, ötö ögö gēné áshá ngá áyá në, ká ádá gövö ö'dö gēlé ndäkpá è'dē."

Mümü römó ngāngá tó'dó läjä

(Márkö 10:46-52; Lúkä 18:35-43)

²⁹ İshíí ká löwó è 'déé, Yézü ká yómó grēkē ögö në, ká yānjā êshē mbērē Jērīkō nëë, gēlé ndäkpá rēkē ögö İgí.

³⁰ İshíí römó ngāngá tó'dó ä'dä ä'bä gbögbö İyí gböjö nî, İshíí ká löwó è 'déé, kögö ä'dä, Yézü ká yötö nî kâ nëë, äsá köwó ä'dä, "Bēbē ärä ägā, Gēsē üjü ká Dévídí, älä lömó áyá İ níí, ökö āñä mümü ägā."

† Mä ndömö méshē ká klê'dé: Yézü ä lēmē ádá ápá ká ádá İöjü İshíí írî ngá áyá në.

³¹ İshíí nëë, glövö ndäkpá nî lēmē ápá áyá İgí níí rāná, İshíí nëë, ä'dá tá ká gäsá köwó ötö ká è sārā kâ, ä İyí, "Bēbē ärä ägā Gēsē üjü ká Dévídí ökö āñä mümü ägā."

³² Yézü öjö rütü, İshíí lēmē bí İgí ä'dä, "Má yēbē ádá è níí, malä ngā bí İgí?"

³³ İshíí İpĩ bí été ä'dä, "Bēbē ärä ägā mä yēbē ádá gökö úgü."

³⁴ Yézü ökö āñä mümü İgí, İshíí öjö ätä mümü İgí, İshíí tamá gēyē ätä nëë, èndē gökö úgü, İshíí öjö grēkē ögö Yézü.

Yézü ükü āñä Jērüzälémē

(Márkö 11:1-11; Lúkä 19:28-38; Jónö 12:12-19)

21 Ká löwó è 'déé, Yézü İshíí yómó grēkē ögö në köjö 'báká kápá Jērüzälémē, İshíí ápá dä'bä úgü è Bétfējē ápá bēdé jüjü āñbā è dírí eyi Äñbā Zētúnü †† ä kâ nëë, öpö römó êshē áyá İgí, ² İshíí lēmē bí İgí ä'dä, "Mánjä İlí mömö İ 'déé, ká dí mümü İgí ä kâ, tamá gēyē ápá yō nëë, İgí má ndökö kēshē İngö été ä'bä yō, İshíí İtí ngá áyá nî ä gbögbö ärä nî. Májá ebē méshē áyá İgí, İshíí níí, méngē İgí mójó bí áamá. ³ İshíí 'déé, bēdé ndäkpá è kújü İgí yää, mlēmē bí été míyí Bēbē ärä ägā ká yēbē ádá ärä İgí, İshíí ä ndlüwü İgí döjö è'dē bí İgí biyi éyí tá gāā ätä."

⁴ Üngü nî älä ärä në ätäsh ká ádá è níí, öjö ápá dä'bä è 'déé, kéné ádá nî gĩ klēmē kâ'dä,

⁵ "Mlēmē bí yómó Ziyönö ‡ míyí,

'Mókö 'dé, gövö ngērē ngá áyá İgí,

ä yöjö áyá İgí wóö ätä été İtí ä'bä jüjü kēshē, été ä jüjü İtí kēshē." ††

⁶ Yómó grēkē ögö Yézü āñä āñjä, İshíí älä üngü nî tá äyá è 'déé, été klēmē bí İgí ä kâ. ⁷ Éné İtí kēshē nî ká kēshē nî öjö è'dē, İshíí ēngē tēndē İ ngá áyá epē İgí ápá jüjü İgí, İshíí Yézü öjö ä'dä ápá jüjü tēndē ní. ⁸ İshíí gēlé ndäkpá öjö äsá tēndē ngá áyá epē İgí ápá mümü İyí gböjö nî, slägä yómó è rüjü köbö kpikpi, İshíí äsá ápá mümü İyí gböjö nî. ⁹ Glövö ndäkpá è 'déé, ká yānjā ápá dí mümü nî, İshíí yómó è 'déé, kēshē ögö nî kâ nëë, ä yäsá köwó ä'dä,

"Mrēbē Mbájá ká ádá ärä Gēsē üjü ká Dévídí."

"Mbájá üpü ägbē 'déé, ká yöjö nî ká dírí Bēbē ärä ägā ‡ kâ İshíí." †††

"Mrēbē Mbájá 'déé, ká mümü örö ä kâ."

¹⁰ Ká úgü è 'déé, Yézü kükü āñjä Jērüzälémē ä kâ nëë, rüwü yómó İf mbērē nî, İshíí öjö üjü ä'dä, "È kâ nî 'bí?"

¹¹ İshíí glövö ndäkpá nî İpĩ ä'dä, "È kâ nî Yézü, kéné ádá ká Mbájá 'déé, kēshē Nāzērētē 'déé, ká mömö Jēlíf ä kâ."

Yézü ükü āñjä İf dāzá Mömö ká Mbájá

(Márkö 11:15-19; Lúkä 19:45-48; Jónö 2:13-22)

¹² Yézü öjö ükü āñjä İf dāzá Mömö ká Mbájá, İshíí ögö ndäkpá è 'déé, ká yövö üngü nî ápá İf éyí yō kâ,

†† Zētúnü: Kpikpi yāngā nëë, ä yōshó gārā eyi, İshíí ä yälä yüyü êshē è'dē, ká ádá gälä ká nōshó, İshíí gälä gāná öshö è'dē ápá İf kölö. ‡ Ziyönö: Été nî bēdé dírí Jērüzälémē. †† 21:5 Zēkēryā 9:9

‡† Ägbē 'déé, ká yöjö nî ká dírí Bēbē ärä ägā: Été ndäkpá äsh nî Yézü. ††† 21:9 Sälāmā 118:26

äpá gësé úgú. Äkpá tãrbézë ká yömó è 'déé, ká lüzú nãkã nî gî kã, äcã ögbó ká nënë klã'dá ká yömó gövó ämãmã nî gî tírí äpá bübü. ¹³ Yézú lëmë äpá äyã ã'gî ä'dã, "Röndó ä'dã, 'Mömö áamá nëë, ä ndã'dá dî grãjã äkpã bi Mbájã.' [†] Íshíí nëë, ãgî mípí mápá ká 'úgú ká yömó bíní.'" ^{††}

¹⁴ Yömó tó'dó ká yömó tó'bó öjô äpá ká Yézú äpá dãzã Mömö ká Mbájã, íshíí rãjã gbögbö ãgî. ¹⁵ Íshíí kprãshã ndãkpã ká yömó grãshã Mbájã nî, íshíí yömó grödó gónjô ádá ká Mbájã nî ó'dö ãgî ägbë në, ká ádá glözö üngú í 'déé, Yézú kãlã kã, íshíí ká ádá brízí kötó ä yãsã kôwó ä'bã ílí dãzã Mömö ká Mbájã ä yiyí, "Mrébé Gësé újü ká Dévidí."

¹⁶ Íshíí öjô újü ètë ä'dã, "Ógó ádá í 'déé, kötó yãkã ká lëmë nî kã íshíí?"

Ípí bi ã'gî ä'dã, "Íyö, mögó mishí. Íshíí ádá í 'déé, kröndó kã'bã ílí wãragã ká Mbájã kã nëë, mró'dö 'dî, 'déé kíyí,

'Yã Mbájã úmü kãlã äkpã kötó, äcã ögbó ká tëlë kötó è kã 'déé,

kíshí ríngí grëbé úmü ä kã'?"

¹⁷ Öjô ä'bã ã'gî ä'dã, íshíí ãgî èshë ílí gövó mbërë nî, íshíí änjã Bétëni, íshíí índí ä'bã yö.

Yézú ä lëjë kpikpí ásá

(Márkô 11:12-14,20-24)

¹⁸ Ká fírí kíírkönjô nî nëë, Yézú ä yipí ärä në öjô äpá Jërüzälémë, íshíí gögö älä ètë. ¹⁹ Ká löwó è 'déé, Yézú kã yãnjã nî nëë, ökö kpikpí ásá äpá gbögbö íyí gböjô nî, íshíí öjô äpá è'dë, íshíí ökö bédë üngú è è'dë ká ádá göshó nî 'dî, tá köbö èyí në, öjô lëmë äpá ká kpikpí ásá nî ä'dã, "Úmü á yãrá tówó 'dî." Tá gëyë ätã nëë, kpikpí nî öjô änjã íshíí.

²⁰ Íshíí ká löwó è 'déé, yömó grëkë ögö nî kökö üngú í 'déé, kãlã ärä në kã nëë, äkpã ãgî tírí újü në äpá è'dë, íshíí újü ètë ä'dã, "Ètë kpikpí ásá nî änjã gëyë ätã ká ádá ãgî?"

²¹ Yézú ípí bi ã'gî ä'dã, "Mä lëmë bi ã'gî ká räyã ádá nëë, 'déé míyí mápá ká Mbájã ká shëshë lépë ãgî 'bälã, íshíí 'déé, shëshë lépë ãgî lüzú 'dî yãä, ónjó è 'déé, kã ndã'dã ãgî äyã ã'gî ä kã nëë, äzã tá ká ádá gãlã üngú äpá ká kpikpí ásá yãkã ní, íshíí nëë, ä ndã'dã äyã ã'gî ónjó ká ádá glëmë bi gövó änjã díyí, 'Änjã änjã níí, élé ärä í äpá ílí gövó üyü yãä, ä ndãlã ärä në ätãsh.' ²² 'Déé míyí mápá ká Mbájã ká shëshë lépë ãgî 'bälã mishí yãä, má ndökó tá üngú è 'déé, má ndrãjã äkpã ãgî bi ètë ká ádá èyí ä kã."

Ádá äpá ká ádá ónjó ká Yézú

(Márkô 11:27-33; Lúkã 20:1-8)

²³ Yézú ükü änjã ílí dãzã Mömö ká Mbájã, íshíí ká löwó è 'déé, ká rödó ndãkpã nî kã nëë, Kprãshã ndãkpã ká yömó grãshã Mbájã nî, äcã ögbó ká kprãshã ndãkpã ká Ízräyélë ní gî öjô äpá äyã ní, íshíí újü ètë ä'dã, "Ä yãlã ãgî üngú yãkã ká úlú ónjó ãgî? 'Bí kéné ãgî ónjó yãngã bi úmü?"

²⁴ Yézú öjô ípí bi ã'gî ä'dã, "Mä ndüjü ãgî yüjü 'bälã. 'Déé mípí mápá ögö èyí mishí yãä, úgú è mä ndlëmë ádá bi ã'gî äpá ká ádá ónjó í 'déé, mä yãlã nëtë nî è'dë ä kã. ²⁵ Dî gíjî bätëzmã ká Jónö nëë, èshë 'dë? Èshë mümü örö yá, wãlã èshë ká ndãkpã?"

Kprãshã ndãkpã ká yömó grãshã Mbájã nî, äcã ögbó ká kprãshã ndãkpã ká Ízräyélë ní gî, öjô lëmë ádá nî äpá kökö ärä èpë ãgî yiyí, "'Déé míyí, 'Èshë mümü örö yãä,' ètë ä ndíyí, 'Ká ádá ãgî 'déé, míyí mápá ká ádá í ãgî äyã nî 'dî yã?' ²⁶ Íshíí nëë, 'déé míyí, 'Èshë ká ndãkpã yãä,' mbãwã ärä ndãkpã nî ängã äyã ägã, ká ádá ãgî tírí ä yiyí, Jónö nî kéné ádá ká Mbájã."

²⁷ Ätãsh kã nëë, ípí bi Yézú ä'dã, "Ägã mökö mánã 'dî."

Íshíí Yézú öjô ípí bi ã'gî ä'dã, "Bã mä lëmë ádá ónjó í 'déé, mä yãlã nëtë nî è'dë ä kã bi ã'gî tãnë 'dî."

Títí úgü ádá äpá ká ádá ärä römö kötó ãgîngã

²⁸ "Ä ndíyí ãgî äpá ögö ádá yãkã, bédë újü è nëë, ä'dã äyã nî römö kötó ãgîngã, íshíí änjã lëmë bi róngbö ägbë kã ä'dã, 'Lítí ämã, änjã níí, älä nëtë äpá ílí glãwã ínã'bã nî kájã.'

²⁹ Íshíí lítí nî ípí ä'dã, 'Gögö gãnjã nî äzã ádá ní,' biyí èyí nëë, öjô ípí jüjü në, íshíí öjô änjã glãwã nî.

³⁰ Íshíí bëbé ãgî öjô änjã ká öbö è kã, íshíí lëmë bi ètë tá äyã è 'déé, klëmë bi róngbö ägbë kã, íshíí lítí nî íyí äpá ká ádá ká bëbé në, íshíí nëë, änjã älä nëtë nî 'dî.

³¹ Èshë kökö ärä ãgî römö ä ãgîngã nëë, 'bí kãlã üngú è 'déé, bëbé ãgî klëmë ádá èyí ä kã?"

Öjô ípí bi ètë ä'dã, "Kpéé ägbë kã."

Yézú öjô ípí bi ã'gî ä'dã, "Mä lëmë bi ã'gî ká räyã ádá nëë, yömó gröyö nãkã èshë ká ndãkpã nî, íshíí lükpú è 'déé, kã röbö ärä èpë ãgî ä kã, ä ndãnjã ílí mömö ãgîngã ká Mbájã kpéé äpá dî mümü ãgî. ³² Ká ádá Jónö öjô äyã ãgî, ká ádá glüsü bi ã'gî räyã gböjô è kã níí, máshã è'dë äyã yömó jónó shëshë lépë, íshíí nëë, ãgî míyí mápá ká ádá í ãgîngã äyã nî 'dî. Íshíí yömó gröyö nãkã èshë ká ndãkpã nî ká lükpú è 'déé, kã röbö ärä èpë ãgî ä kã, íyí äpá ká ádá í ãgîngã äyã nî. Íshíí kpíí biyí è 'déé, Jónö kã'dã dî gë'dé ádá ká Mbájã bi ã'gî ká tãgã èyí kã nëë, jéé máyã méshë ká gãlã glösí'dí üngú äyã ãgî níí, míyí mápá ká ádá í ãgîngã äyã nî 'dî."

Títí úgü ádá äpá ká ádá ärä yömó gãlã újürã glãwã

(Márkô 12:1-12; Lúkã 20:9-19)

³³ Yézú lëmë bédë títí úgü ádá è bi ã'gî ä'dã, "Ä'dã è'dë nî bédë bëbé glãwã è rí'dí glãwã ínã'bã ^{††} äyã në, íshíí öjô älä ndügü lãndã glãwã nî, íshíí öwö títí ká ádá grísí ínã'bã nî, íshíí öjô ö'bó glísí mömö änjã örö bi yömó gãmã gbögbö glãwã nî. Biyí èyí nëë, öjô älä újürã èyí bi ndãkpã äpá gölô, íshíí ãgî löwó änjã bédë jüjü mömö è.

^{††} Glãwã ínã'bã: Ètë úlú gëpë üngú è 'déé, kã röyö nî íshíí 'déé, kã yãrá nî, íshíí 'déé kã yãlã äyã èshë ká gãrá èyí. Mbájã ká slãgã úgü è ä lëmë ádá äpá ká ádá èyí äyã ndãkpã äyã në Ízräyélë ní gî 'déé, krójó ãgî èshë kökö ärä ndãkpã nî tírí, níí älä gélë glözö üngú tá äyã gãrá glözö gröyö ínã'bã. Ró'dö Sálãmã 80:8-16; Ízãyã 5:1-7; Jërmíyã 2:21; Márkô 12:1-12; Lúkã 20:9-19. È ãgîngã nî dürü è 'déé, kprãshã ndãkpã ká yömó grãshã Mbájã nî, äcã ögbó ká Fãrísí nî gî ökö äná ä'dã, Yézú ä lëmë ádá nî äpá äyã èpë ãgî ä kã.

³⁴ Dē úgú gövö gārā ínā'bā nī klījī īshí nēē, òpó yómó nētē ngá áyā nē bī yómó gālā újūrā glāwā nī, ká ádá è níí, ènggē dī è ngá èpē òjó è'dē bī èpē.

³⁵ Yómó gālā újūrā glāwā nī rúkú yómó gālā nēté í ngá áyā nī, àmbá 'balā, īshíí úfū 'balā, īshíí rösó bēde ágbē ká āñbā. ³⁶ Biyí èyí nēē, òjó òpó slāgā yómó gālā nēté ngá áyā nē tówó bī igi, jūjū mēngá igi ògō òtō ká kpéé yómó è ká īshí. Yómó gālā újūrā glāwā nī ālā āpá áyā igi tá áyā è 'déé, kālā kápá ká kpéé yómó è ká.

³⁷ Ká dōngbō èyí nēē, òjó òpó gēsē újū ngá áyā nē ānjā bī igi, īñí ā'dā, 'Mónó à ndökō ètē, īshíí à ndögó ádá í ngá áyā nī.'

³⁸ īshíí nēē, ká lówó è 'déé, yómó gālā újūrā glāwā nī kōkō ètē à ká nēē, lēmē ádá āpá kōkō àrā èpē igi iyí, 'Étē nī ágbē 'déé, ká ndēngē, nēnē biyí nī ká, mójó níí, mūfū ètē mēshé è'dē níí, mēnggē ũngú è 'déé, ètē ká ndēngē biyí irí bēbē nē ká.' ³⁹ Ātāsh ká nēē, òjó è'dē ètē èshé ílī glāwā ínā'bā nī, īshíí ānjā úfū ètē.

⁴⁰ Ká giñjī è ngá úmū nēē, ká lówó è 'déé, bēbē glāwā ínā'bā nī ká ndōjō nī ká nēē, à ndālā ngá āpá ká yómó gālā újūrā glāwā nī?"

⁴¹ Òjó ipī bī ètē ā'dā, "Ā ndēnggē igi glōsī'dí ndákpá yāngā, īshíí à ndūfū igi èshé è'dē nē, īshíí à ndēné glāwā ínā'bā nī bī slāgā ndákpá è 'déé, igi ká ndēngē bī ètē dī gārā ínā'bā è ngá ètē, ká úgú gövö gārā ínā'bā nī ká."

⁴² Yézū òjó lēmē bī igi ā'dā, "Jéé igi mró'dó ádá mápá ílī Wárāgā ádá ká Mbájá † 'déé kíyí,

'Āñbā è 'déé, yómó gū'bū mómó nī kánā ká'bā ā'dā ká nēē,

ètē ká'dá gónjō āñbā lúngū mómó nī.

Bēbē àrā āgá kálā ũngú yāngā,

īshíí dī gōkō āpá è'dē nēē, òzō òtō rōtō īshí.'" ††

⁴³ īshíí Yézū ātá lēmē ádá nī kpōrō ā'dā, "Ātāsh yāā, mā lēmē bī igi nēē, mómó ngéré ká Mbájá à ndēné èshé áyā igi, īshíí à ndēné bī slāgā ndákpá è 'déé, ká yālā ũngú āpá dā'bā rāyā ádá ká Mbájá ká. ⁴⁴ Ká ádá ndákpá è 'déé, ká ndījī āpá jūjū āñbā yāngā ká nēē, à ndrīkí ètē múnjú múnjú, īshíí ndákpá è 'déé, āñbā yāngā ká ndījī āpá jūjū nī ká nēē, à ndlīyī ètē nē."

⁴⁵ īshíí kprāshā ndákpá ká yómó grāshā Mbájá nī, ācá ògbó ká Fārísí nī gī òkō ānā īshí tītī úgú ádá í 'déé, Yézū klēmē à ká nēē, āpá áyā èpē igi. ⁴⁶ Ātāsh yāā, à yēbē gbōlō ká ádá è níí, èpē igi rúkú Yézū īshíí nēē, mbāwā àrā ndákpá nī òtō áyā igi īshí, ká ádá ndákpá nī iyí Yézū nī kéné ádá ká Mbájá.

† Wárāgā ádá ká Mbájá: Ká úgú àrā Yézū nēē, Wárāgā ádá ká Mbájá à lēmē ádá āpá ká ádá sālā wárāgā gónjō ádá ká Mbájá 'déé, Mōzē krōndó igi à ká, ācá ògbó ká slāgā wárāgā è gī 'déé, kéné ádá nī gī krōndó igi à ká, ògbó ká wárāgā Sālāmā 'déé, Dévidī krōndó à ká, īshíí slāgā wárāgā è gī 'déé, krōndó kápá ká ádá àrā Īzrāyélē nī gī ká. Igi wárāgā yāngā gī tírí nēē, à yādā āpá áyā igi nī Tówó Glēmē ākpā. īshíí kájā ká nēē, Krīstīyānō nī gī 'déé, à lēmē ádá āpá ká ádá Wárāgā ádá ká Mbájá yāā, à lēmē ádá nī āpá ká wárāgā è gī 'déé, ká ílī Tówó Glēmē ākpā īshíí wárāgā è gī 'déé, ká lēmē ádá āpá ká ádá àrā Yézū Krīstō 'déé, igi ká ílī Rāñā Glēmē ākpā nī ká tānē. †† 21:42 Sālāmā 118:22-23

Tītī úgú ádá āpá ká ádá grō'bō éndé

(Lúkā 14:15-24)

22 Yézū òjó lēmē bēde tītī úgú ádá è bī igi tówó ā'dā, ² "Mómó ngéré í 'déé, ká mūmū òrō à ká nēē, áyā góvó ngéré 'déé, kālā góvó kārāmā grō'bō àrā ká ádá àrā gēsē újū áyā nē, ³ òjó òpó bōrō í ngá áyā nē gī bī ndákpá è 'déé, kōshō igi ká ádá kārāmā nī ká, níí lēmē bī igi níí òjó, īshíí nēē, igi ānā gōjō nī īshí.

⁴ īshíí òjó òpó slāgā bōrō è gī jūjū igi góvó nī, tá ká ádá ètē ádá yāngā níí, ānjā lēmē bī igi ā'dā, 'Bēbē àrā āgá ā'dā, nōshó nī kánjā nī nēē, mójó níí, móshó. Mrótó glūmbū mō'dó gī, īshíí málā ũngú nī gī tírí kánjā nī mīshí, mójó níí, mālā kōbó kélē úgú grō'bō àrā ká gēsē újū ngá ádá.

⁵ īshíí nēē, igi ānā gānjā nī īshí, ānjā dī gālā slāgā ũngú áyā èpē igi. Slāgā è ānjā dī glāwā áyā èpē igi, īshíí slāgā è ānjā dī gālā nētē áyā èpē igi. ⁶ Slāgā ndákpá è nēē, rúkú bōrō nī gī, īshíí lōlō igi, īshíí úfū igi. ⁷ Ó'dō ngéré nī òjó ègbē, īshíí òjó òpó yómó lílī ngá áyā nē, īshíí ānjā úfū ndákpá yāngā è 'déé, kūfū bōrō í ngá áyā nē gī ká, īshíí isī mbērē ngá áyā igi.

⁸ īshíí biyí èyí nēē, lēmē bī bōrō í ngá áyā nē gī ā'dā, 'Úgú gālā kōbó kélē úgú grō'bō àrā nī òjó īshí, īshíí ndákpá è 'déé, móshō igi ká ádá èyí à ká nēē, lātā āpá ká ádá èyí 'dī. ⁹ Mánjā níí, tá ndákpá è 'déé, má ndökō ètē mápá gbōlō nī ká níí, mādā ètē mójó è'dē.' ¹⁰ Ātāsh ká nēē, bōrō nī gī āñā ānjā òtō ká gbōlō nī gī, īshíí òvō gēlē ndákpá òjó è'dē, glōzō ndákpá, īshíí glōsī'dí ndákpá, góvó kólō grō'bō àrā nī èlē túrú ká ndákpá.

¹¹ īshíí nēē, ká úgú è 'déé, ngéré nī kōjō ká ádá gōkō ndákpá nī ká nēē, òkō bēde újū è yō, òrō tēndē kōbó kélē úgú grō'bō àrā nī 'dī. ¹² īshíí ngéré nī òjó újū ètē ā'dā, 'Yāā lēmbé, úkū òjó kólō dī úgú à áyā 'dē 'déé, kōrō tēndē grō'bō àrā nī 'dī ká? īshíí bā ndákpā yāngā ipī ádá āpá ògō èyí 'dī.

¹³ Biyí èyí nēē, ngéré nī òjó lēmē bī bōrō í ngá áyā nē gī ā'dā, 'Mlōnggō lēké nī ká lāgā nī, īshíí níí, mélé ètē mápá gēsē úgú, āpá ílī mūmú úgú nī, dī è 'déé, ká è'dē nī nōnō, īshíí gēsē ílī shēshē nī ká."

¹⁴ īshíí Yézū ā'dā, "Ká ádá gēlē ndákpá à ndādā igi īshíí nēē, ndákpá è 'déé, ká ndrōjō igi à ká nēē, jūjū igi à yōgō 'dī."

Grōyō nākā bī góvó ngéré ká yómó Rómā

(Márkō 12:13-17; Lúkā 20:20-26)

¹⁵ īshíí biyí èyí nēē, Fārísí nī gī òjó lövō à'bā dī úgú 'balā, ká ádá gēbē gbōlō níí, èpē igi rúkú Yézū òtō ògō njānjā nī. ¹⁶ Fārísí nī gī òjó òpó ndákpá í ngá áyā èpē igi, ācá ògbó ká ndákpá è ngá Hērōdōsō ānjā bī Yézū, īshíí újū ètē ā'dā, "Bēbē grōdō ndákpá nī āgá mōkō mánā mīshí, úmū nī ndákpá è 'déé, ká yālā ũngú tírí āpá dītí èyí, īshíí á rōdó ádá ká Mbájá bī ndákpá ká rāyā gbōlō. īshíí bā ònó kōkō àrā ndákpá 'dī, ká ádá ndákpá nī igi à dī mūmú í tírí 'balā. ¹⁷ Ká giñjī è ngá úmū nēē, āngá áyā āgá dī grōyō nākā bī góvó ngéré ká yómó Rómā † nī yá, wālā mā'bā grōyō bī ètē ā'dá?"

¹⁸ Īshíí nëë, Yézū ökö dī gōsī'dí gīnī ádá í ngá áyá igi áná ĩshí, ōjō ĩpī bī ĩgī ā'dā, "Īgī yāā, yōmó ēlē'bēlē ā, má yīnī ádá glēngé áamá ká ádá ngā?" ¹⁹ Mlúsū bī áamá nākā fīdā è 'déé, ĩgī má rōyō nī bī góvó ngéré ká yōmó Rómā nī ká nīí, mókó 'dē." Īshíí ōjō éné nākā fīdā nī ōjō ē'dē bī ètē. ²⁰ Ōkō āpá ē'dē, ĩshíí ūjū ĩgī ā'dā, "É ká nī sūrū ārä 'bī ká ē'dē ā ká? Īshíí rōndó dírí 'bī ā'bā ē'dē?"

²¹ Ōjō ĩpī bī ètē ā'dā, "É ká góvó ngéré ká yōmó Rómā nī."

Ōjō ĩpī bī ĩgī ā'dā, "Méné nënē dārā góvó ngéré ká yōmó Rómā nī bī ètē, ĩshíí nīí, méné nënē dārā Mbájá bī Mbájá."

²² Ká löwó è 'déé, kōgō ádá yāngā ká nëë, ākpā ĩgī ūjū në āpá ē'dē, ātāsh yāā, ōjō ānā ēshé áyá nī.

Ádá grō'bō ārä ĩshíí gāñá ēshé jūjū ō'dō (Márkō 12:18-27; Lúkā 20:27-40)

²³ Tá ká ètē gā'bālā ájá āsh nëë, Sādūkínī nī gī † 'déé, ĩgī nī yōmó è 'déé, kiyí ndākpā ĩlí ĩshí yāā, ĩgī ā yāñá ēshé jūjū ō'dō èpē ĩgī 'dī ká nëë, ōjō āpá ká Yézū, ĩshíí lēmē bī ètē ā'dā, ²⁴ "Yāā bēbé grōdó ndākpā nī, Mōzē lēmē bī āgá ĩyí 'déé, ndākpā ĩlí, ĩshíí kōtō ázá áyá nī ní yāā, āngā ōnjō nī dī grō'bō éndé biyí nī nīí, ākā kōtō ká dírí ōnjō në. ^{††25} 'Bákētā nëë, ā ē'dē, sālā lēmē rōmó kōtō ōnjō. Rōñbó è ká nëë, ĩjī éndé, ĩshíí ōjō ĩlí ĩshí, ĩshíí kōtō ázá áyá ĩgī ká éndé yāngā ní, bēdé ōnjō nī ōjō ĩjī éndé nī ēshé biyí nī, ²⁶ ĩshíí bā ākā kōtō ká ngá ètē 'dī, ĩshíí ōjō ĩlí. Bēdé ōnjō ĩgī ōjō ĩjī éndé nī ēshé biyí ĩgī, ĩshíí ākā kōtō āpá ē'dē 'dī, ĩshíí ōjō ĩlí è ngá èpē, ĩshíí āpá ká dī tōtō è ká, ĩshíí ĩgī ká dī sālā lēmē rōmó è ká, dārā ĩgī tírí nëë, ākā kōtō ká éndé yāngā 'dī. ²⁷ Ká dōñbó éyí nëë, éndé yāngā ōjō ĩlí ĩshí. ²⁸ Ātāsh yāā, ká löwó è 'déé, ndākpā nī ká ndāñá ēshé jūjū ō'dō èpē ĩgī ā ká nëë, éndé yāngā ā ndā'dá ĩyí ōmō 'bī ēshé kōkō ārä ĩgī. Ká ádá dārā ĩgī tírí sālā lēmē rōmó ā ngā nëë, rō'bō éndé yāngā 'ishí?"

²⁹ Yézū ōjō ĩpī bī ĩgī ā'dā, "Īgī mlígbī ádá í në, ká ádá ĩgī mógó ĩlí ádá í 'déé, krōndó ká'bā ĩlí Wárāgā ká Mbájá, wālā ĩgī mógó ádá mápá ká ádá ōnjō ká Mbájá máná tá 'dī. ³⁰ Ká ádá ká úgú è 'déé, ndākpā ká ndāñá ēshé jūjū ō'dō èpē ĩgī ā ká nëë, ádá è kiyí grō'bō ārä nëë, ā ndāzá ní, ndākpā ā ndā'dá áyá grōnō nī gī 'déé, ĩgī ká mūmū örō ā ká. ³¹ ĩshíí nëë, āpá ká ádá è ndākpā nī ká ndāñá ēshé jūjū ō'dō èpē ĩgī ā ká nëë, ĩgī mró'dō ádá ká Mbájá 'déé, klēmē ā ká 'dī? ³² 'Déé ká'dā, 'Ámā nī Mbájá ārä Ābrāyīmī, ĩshíí Mbájá ārä Īzákó, ĩshíí Mbájá ārä Jákó'bō. ^{††} ĩyí èpē nī Mbájá ārä ndākpā è 'déé, ĩgī ká yāshá nī ká, āzá Mbájá ārä ĩrī nī gī ní."

† Góvó ngéré ká yōmó Rómā: Ká lēmē Látínī yāā, ā yādā āpá áyá nī Sízārā, ĩshíí ètē nī góvó ngéré āpá jūjū slāgā ngéré gī 'déé, ká dā'bā úgú è Jūdēyā, ĩshíí Jēlīlī, ōgbó ká slāgā gēlé úgú è gī.

† Sādūkínī nī gī: Īgī nī ndākpā è, kēshé ká Yūwúdū nī gī 'déé, kiyí kiyí ká'dā, 'déé ndākpā ĩlí ĩshí yāā, āñá ēshé jūjū ō'dō èpē ĩgī 'dī. ĩshíí ĩyí āpá ká ĩlí ārä nī gī, ĩshíí grōnō nī gī 'dī. Ró'dō ēshé ká Nētē ká Yōmó Yōpó 23:8. †† 22:24 Dītrónōmī 25:5 † Ámā nī Mbájá ārä Ābrāyīmī, ĩshíí Mbájá ārä Īzákó, ĩshíí Mbájá ārä Jákó'bō: Īgī ndākpā yāngā nëë, tírí ĩlí ĩshí, ĩshíí nëë, bī Mbájá yāā, ĩgī tá gāshá nī, ká ádá ā ndāñá ēshé jūjū ō'dō èpē ĩgī gālōgā. †† 22:32 Úgú Létē 3:6

³³ Ká löwó è 'déé, glövō ndākpā nī kōgō ádá yāngā ká nëë, ākpā ĩgī ūjū në āpá ká grōdó ūngú ngá áyá nī.

Góvó gónjō ádá ká Mbájá 'déé kōnjō kōtō krōtō ĩshíí ā ká

(Márkō 12:28-34; Lúkā 10:25-28)

³⁴ ĩshíí dē Fārísī nī gī kōgō ā'dā, Yézū kájá ākpā Sādūkínī nī gī ĩshíí nëë, övō jūjū èpē ĩgī. ³⁵ ĩshíí 'bālā ēshé áyá ĩgī nëë, ètē bēbé grōdó gónjō ádá ká Mbájá ōjō ūjū Yézū ká ōnó ā'dā, ³⁶ "Bēbé grōdó ndākpā nī, gónjō ádá ká Mbájá 'déé, kōgō ōtō ká sōkpō è ká tírí ĩshíí ā ká nëë, è 'dē?"

³⁷ Yézū ōjō ĩpī bī ètē ā'dā, "Álā ádá ārä Mbájá Bēbé ārä ĩ ká shēshē lépē ĩ 'bālā, ĩshíí ká ĩlí ārä ĩ tírí, ĩshíí ká gīnī ádá í ngá áyá ĩ tírí." ^{††38} È ká nī kpéé gónjō ádá ká Mbájá 'déé, kōnjō kōtō krōtō ĩshíí ā ká. ³⁹ ĩshíí dī rōmó è ká nëë, tá áyá kpéé è ká, ĩyí, 'Álā ádá ārä bēyē 'báká mōmō ĩ ^{†††} tá áyá è ká yālā ádá ārä ĩ ká. ^{†††40} Gónjō ádá ká Mbájá tírí 'déé, kēné bī Mōzē, ĩshíí ádá è 'déé, ètē kēné bī kēné ádá nī gī, ĩshíí krōdó ndākpā nī āpá ē'dē ā ká nëë, ĩgī tírí ā ĩlí rōmó gónjō ádá yāngā."

Krīstō nī 'bī

(Márkō 12:35-37; Lúkā 20:41-44)

⁴¹ ĩshíí ká úgú è Fārísī nī klövō ká'bā dī úgú 'bālā ĩshíí nëë, Yézū ūjū ĩgī ā'dā, ⁴² "Gīnī ádá í ngá áyá ĩgī āpá ká ádá ārä Krīstō ā'dā ngā? Ètē nī gēsē újū ká 'bī?"

Īpī ā'dā, "Gēsē újū ká Dévídī."

⁴³ ĩshíí Yézū lēmē bī ĩgī ā'dā, "Īshíí nëë, ĩlí ārä Mbájá ōñbó ōngō Dévídī, ĩshíí ádá āpá áyá nī, ĩyí Bēbé ārä mā áyá 'dē? Ká ádá Dévídī ā'dā,

⁴⁴ 'Bēbé ārä āgá lēmē bī Bēbé ārä mā ā'dā, [§]

Á'dá á'bā dī ĩléké lāsā mā, ^{§†}

ĩgī ká úgú è 'déé, mā ndālā kójó ārä ĩ gī níí,

á'dá á'bā ūmbū lāgá ĩ.' ^{§††}

⁴⁵ ĩshíí 'déé, Dévídī ká'dā ètē nī Bēbé ārä në ká nëë, Krīstō ā ndā'dá gēsē újū áyá nī áyá 'dē?"

⁴⁶ ĩshíí bēdé ndākpā è ká ádá gīpī ádá āpá ōgō ádá ká Yézū nëë ázá ní, ĩshíí ēshé ká ètē ájá āsh āñá gólō nëë, bēdé ndākpā è ká ádá gūjū Yézū ká gēlé yūjū āpá ká bēdé ádá è nëë, ázá ní.

Yézū ā lēmē gōsī'dí ádá āpá ká kprāshā ndākpā ká Yūwúdū nī gī

(Márkō 12:38-40; Lúkā 11:37-52; 20:45-47)

23 ĩshíí biyí éyí nëë, Yézū lēmē bī glövō ndākpā nī ācá ōgbó ká yōmó grēkē ōgō në ā'dā, ² "Yōmó grōdó gónjō ádá ká Mbájá bī ndākpā nī, ĩshíí Fārísī nī gī, ĩgī kógó ĩlí gónjō ádá í 'déé, Mbájá kēné bī Mōzē ká, káná gōzō. ³ Ātāsh yāā, āngā áyá ĩgī dī gōgō ádá í ngá áyá ĩgī, ĩshíí níí gālā ūngú è tírí 'déé, ká ndlēmē ádá gālā éyí bī ĩgī ā ká, ĩshíí nëë, má'bā gālā ūngú è 'déé,

†† 22:37 Dītrónōmī 6:5 ††† Bēyē 'báká mōmō ĩ: Yézū lēmē ĩlí ádá yākā āpá ĩlí wárāgā ká Lúkā 10:27-37. ††† 22:39 Lēvītkūsū 19:18 § Bēbé ārä āgá lēmē bī Bēbé ārä mā ā'dā: Mbájá Bēbé ārä āgá ā yādā āpá ká Yézū nī Bēbé ārä mā. §† Á'dá á'bā dī ĩléké lāsā mā: Ndākpā è ká'dá ká'bā dī ĩléké lāsā nī ká nëë, á'dá á'bā dī úgú è 'déé, ōnjō ĩshíí gēné gūrū ārä ká ē'dē ā ká. §†† 22:44 Sálāmā 110:1

mèngá ìgì ká yàlā nī ká ā'dá, ká ádá ìgì àlā ũngú nī ápá dā'bā ádá è 'déé, ìgì ká rōdō nī ká 'dī. ⁴ Īshíí à rindí ndákpá níí, àlā ũngú è 'déé, gālā èyí klānjá nè ká, ĩshíí nè, bā ìgì àlā bēdé gēsē ũngú è 'dī, ká ádá è níí ànā ìgì è'dē 'dī.

⁵ Ndákpá yāngā à yàlā ũngú nī gī tírí ká ádá è níí, ndákpá nī òkō èpē ìgì, ĩshíí à yōrō ádá ká Mbájá 'déé, krōndó kprāshā nī ká ā'bā ākpā jūjū èpē ìgì, wālā ápá ó'dō lēké èpē ìgì. Īshíí à yūsú nēnē mbādā ā'bā ká glīsí tēndé í ngá áyā èpē ìgì ká ádá è níí, ndákpá nī tírí òkō èshé gōlō nī. ⁶ À yēbē tá ádá gā'dá ā'bā dī klā'dá ká kprāshā ndákpá è 'déé, ká yēné gūrū àrā ìgì ā'bā è'dē ā ká, ápá dī góvó úgú gālā kōbó kélē úgú nī gī, ĩshíí èbē tōyō ádá gā'dá ā'bā dī klā'dá ká kprāshā ndákpá ápá dī gēlē Dī lóvó ká Īzrāyélē nī gī. ⁷ Īshíí tōyō à yēbē ádá è níí, ndákpá ũjū èpē ìgì òtō ílī sūgū nī, ĩshíí à yēbē ádá è níí, ndákpá ādā ápá áyā èpē ìgì, 'Yōmó grōdó ndákpá.'

⁸ Īshíí mēngá ìgì nè, má'bā gīyí níí, ādā ápá áyā 'ìgì ìyí ìgì nī yōmó grōdó ndákpá' ā'dá, ká ádá Bēbé grōdó ìgì tá 'bālā, ĩshíí ìgì tírí nī kōtō ónjō. ⁹ Īshíí níí, má'bā gādā 'bēbé' mápá ká bēdé ndákpā è 'déé, ká jūjū búbū ā ká ā'dá, ká ádá Bēbé ìgì tá 'bālā, 'déé ètē ká mūmū òrō ā ká. ¹⁰ Īshíí níí, má'bā gā'bā ndákpá níí, ādā ápá áyā ìgì 'yōmó grōdó ndákpá' ā'dá, ká ádá āngá áyā ìgì tá 'bālā bēbé grōdó ndákpá, 'déé ètē nī Krīstō ká.

¹¹ Īshíí góvó ndákpā è 'déé, ètē ká kōkō àrā ìgì ā ká nè, ètē ká ndā'dá bōrō áyā ìgì. ¹² Ká ádá tá ndákpā è 'déé, ká yālā àrā nè ápá ká ũngú nī ká nè, à yāsá ètē ápá ká ũngú 'dī. Īshíí āgbē 'déé, kāsá àrā nè kápá ká ũngú 'dī ká nè, à ndásá ètē ápá ká ũngú.

¹³ 'Bréké āngá áyā ìgì yāā, yōmó grōdó gónjō ádá ká Mbájá, ōgbó ká Fārísí nī gī, ìgì nī yōmó èlē'bēlē. Ká ádá má yōgbō ākpā ĩjī mōmō ngéré í 'déé, ká mūmū òrō ā ká, mēshé ká ndákpá nī. Īshíí mēngá ìgì ká àrā ìgì, múkū máná ílī èyí tá 'dī, ĩshíí bā má'bā slāgā ndákpá è 'déé, ká yēbē ádá gūkū āngá ílī èyí ā ká níí, úkū āngá ílī èyí tá 'dī. ¹⁴ 'Bréké āngá áyā ìgì yāā, yōmó grōdó gónjō ádá ká Mbájá bī ndákpá nī, ĩshíí Fārísí nī gī, ìgì yōmó èlē'bēlē. Ká ádá má yānjā ílī mōmō ká lūkpú biyí irí, ĩshíí má yēngē nēnē dārā ìgì, ĩshíí má yā'dá yō ká grājā ākpā ìgì bī Mbájá ká tāgā èyí, ātāsh yāā, à ndrōtō ádá ápá áyā ìgì góvó nī gōsī'dí nī ātā.

¹⁵ 'Bréké āngá áyā ìgì yāā, yōmó grōdó gónjō ádá ká Mbájá, ĩshíí Fārísí nī gī, ìgì nī yōmó èlē'bēlē. Īgì má lōwó mótó ká úgú nī tírí, ká ádá gōkō tá ndákpā è 'déé, ká ndīyí ápá ōgō ádá í ngá áyā ìgì, ĩshíí 'déé, mókō 'bālā ndákpā míshí yāā, má ndālā ètē mápá ká gōsī'dí ndákpā è 'déé, ká ndōsī'dí òtō áyā ìgì ĩshíí ā ká.

¹⁶ 'Bréké āngá áyā ìgì yāā, yōmó tó'dó ā, ká ádá má yē'dē ndákpá. Míyí, 'Tá ndákpā è 'déé, ká ndlōmō Mōmō ká Mbájá ápá ó'dō nè ká nè, ílī èyí āzā è'dē ní. Īshíí nè, 'déé ndákpā lōmō dá'bā è 'déé, ká ílī Mōmō ká Mbájá ká yāā, āngá áyā nī dī gālā ũngú ápá dā'bā lómō í ngá áyā nè.' ¹⁷ Īgì yāā, yōmó tó'dó ā 'déé, mógó ílī ũngú 'dī ká, ũngú è 'déé, ká'dá gónjō nī kōtō ká rōmó ũngú yāngā nè, ngā dá'bā nī yá, wālā Mōmō ká Mbájá 'déé, ká ndīpí dá'bā nī kápá ká gōzō nēnē dārā

Mbájá ká? ¹⁸ Īshíí ìgì tánē míyí nè, "Déé ndákpā lōmō árá ápá ó'dō nè yāā, ílī èyí āzā è'dē ní,' ĩshíí ètē à yālā ũngú ápá dā'bā lómō í ngá áyā nè 'dī, ĩshíí nè, 'déé, ndákpā lōmō krōyō è 'déé, krōyō bī Mbájá ápá jūjū árá nī ká yāā, āngá áyā nī dī gālā ũngú ápá dā'bā lómō í ngá áyā nè. ¹⁹ Īgì yāā yōmó tó'dó ā. Gónjō ũngú è 'déé, kōtō ká ìgì rōmó ìgì ũngú yāngā gī ká nè, grōyō ũngú nī yá, wālā árá nī? Īshíí nè, ngā ká ndālā grōyō ũngú nī níí, ká'dá ápá ká gōzō nēnē dārā Mbájá ká? ²⁰ Ātāsh yāā, ndákpā è 'déé, klōmō árá nī ká nè, ílī èyí ā'dā nè, lōmō árá nī ōgbó ká ũngú è tírí 'déé, ká jūjū èyí ā ká ĩshíí. ²¹ Īshíí āgbē 'déé, klōmō Mōmō ká Mbájá ká nè, ílī èyí ā'dā lōmō Mōmō ká Mbájá, ōgbó ká Ndákpā è 'déé, ká yāshā ā'bā ílī èyí ā ká ĩshíí. ²² Īshíí ndákpā è 'déé, klōmō mūmū òrō ápá ó'dō nè ká nè, à lōmō nī mbātā ngéré ká Mbájá, ōgbó ká Ndákpā è ká yā'dá ā'bā jūjū èyí ā ká.

²³ 'Bréké āngá áyā ìgì yāā, yōmó grōdó gónjō ádá ká Mbájá, ĩshíí Fārísí nī gī, ìgì nī yōmó èlē'bēlē. Ká ádá má yōnjō ílī ũngú è 'déé, ká yālā bānā nōshó kélē ní ká, ká dītí èyí kpú, ĩshíí má yēné 'bālā mēshé è'dē bī Mbájá. Īshíí nè, mūsú ĩnjí ìgì mápá ká gónjō ádá í 'déé, ká ílī gónjō ádá ká Mbájá ká 'dī, kāyá gālā ũngú è 'déé, glātá nī, ĩshíí gālā nónō, ĩshíí gālā ũngú ápá dā'bā ádá ká Mbájá. È ngā nī ũngú è gī 'déé, bījā āngá áyā ìgì dī gālā nī ká, ĩshíí nè, má'dá tá ká gēné 'bālā mēshé ká ũngú è 'déé, má yōnjō ílī kpú ká bī Mbájá. ²⁴ 'Bréké āngá áyā ìgì yāā, yōmó tó'dó ā, ká ádá má yē'dē ndákpá. Ká ádá ká úgú è 'déé, má yōmō ũyū yāā, má yēné ōnjó mēshé mūmū ũyū, ĩshíí má rídí jāmālā.

²⁵ 'Bréké āngá áyā ìgì yāā, yōmó grōdó gónjō ádá ká Mbájá, ōgbó ká Fārísí nī gī, ìgì nī yōmó èlē'bēlē. Ká ádá má yōbō 'bō'bōgō klē'dé, ĩshíí kú'bú, ĩshíí nè, ílī èyí èlē túrú ká nēnē bīnī ngá áyā ìgì, ĩshíí gōgō ũngú. ²⁶ Īgì yāā, yōmó tó'dó ā 'déé, ìgì nī Fārísí nī gī ká, móbō ílī klē'dé nī ĩshíí kú'bú nī kpéé, ĩshíí biyí èyí níí, 'bō'bōgō èyí ā ndrājā nī tánē.

²⁷ 'Bréké āngá áyā ìgì yāā, yōmó grōdó gónjō ádá ká Mbájá, ĩshíí Fārísí nī gī, ìgì nī yōmó èlē'bēlē. Ká ádá ìgì máyá jónjō jūjū ò'dō è gī 'déé, dārā glōzō àrā ìgì èshē gēsé úgú nī ká, ĩshíí nè, ílī ìgì èlē túrú ká kpōkpō irí àrā ndákpá, ōgbó ká ũngú è tírí 'déé, kōnjō ĩshíí ā ká.

²⁸ Tá ká ètē gbōlō yāngā nè, óvó ngá áyā ìgì èshē gēsé úgú nè, óvó áyā óvó ká yōmó jónjō shēshē lépē, ĩshíí èshē ílī ìgì yō nè, èlē túrú ká nēnē èlē'bēlē, ōgbó ká glōsī'dí ũngú gī.

²⁹ 'Bréké āngá áyā ìgì yāā, yōmó grōdó gónjō ádá ká Mbájá, ĩshíí Fārísí nī gī, ìgì yōmó èlē'bēlē. Ká ádá má yū'bū glōzō jūjū ò'dō kéné ádá ká Mbájá, ĩshíí má yālā nēnē mbādā mápá ká jūjū ò'dō yōmó jónjō shēshē lépē. ³⁰ Īshíí míyí nè, "Déé, máshá ká úgú è ngá kóshó ìgì gī yāā, jéé má yācá lēké ìgì mápá ká ádá è níí, srámā àrā kéné ádá nī gī níí, luvú ápá lēké ìgì 'dī.'

³¹ Ātāsh yāā, ìgì má lēmē ádá nī áyā dūmbú ádá mápá ká ádá àrā ìgì, ápá ká ádá gīyí nè, ìgì nī kōtō kóshó ká yōmó è 'déé, kufū kéné ádá í gī è 'déé, Mbájá kōpó ìgì ā ká. ³² Ātāsh yāā, málā sōkpō nētē gālā glōsī'dí ũngú ká kóshó ìgì gī mēshé è'dē.

³³ İgí yää, kötö inji ä gí, má ndälä äya 'dë níí, mlúlü méshé ká grötó ádá ká Mbájá 'deé, ká ndēngē ĩgí kǎnjǎ ĩlí őshö ní ē'dē ä kǎ? ³⁴ Ätāsh yää, má yöpo mǎnjǎ bī ĩgí kéné ádá ní gí, ĩshíí yömó génjé ĩnjí, ĩshíí yömó gródó gónjǎ ádá ká Mbájǎ, slǎgǎ ē nēē, má ndüfü ĩgí, ĩshíí slǎgǎ ē nēē, má ndāmbǎ ĩgí mǎpǎ ká kröshö, slǎgǎ ē nēē, má ndrösö ĩgí mótó dī gēlǎ Dī lóvö ní, ĩshíí slǎgǎ nēē, má ndögó ĩgí méshé ká mbéré mǎpǎ ká slǎgǎ mbéré ē gí. ³⁵ Ätāsh yää, āpǎ ká ádá ũngú ē 'deé, mǎlǎ ĩgí ä kǎ nēē, ä ndrötó ádá āpǎ áyǎ ĩgí, ká ádá ndǎkpǎ ē 'deé, múfü ĩgí jǎjǎ ä kǎ, ä ndöcö lǎgǎ ärä nē ēshē ká srámǎ ärä Äbélē, ĩgí ká Zēkēriyǎ † gēsē újü ká Bērēkiyǎ 'deé, kóshó ĩgí kúfü étē kǎ'bǎ kōkō Mömö ká Mbájǎ, ĩshíí árá ní kǎ. ³⁶ Mǎ lēmē rǎyǎ ádá bī ĩgí nēē, ä ndrötó ádá ĩgí glösí'dí ũngú yǎngǎ gí tírí āpǎ ó'dö kötö ē tūyǎ kǎ."

Yézü ä yönö ärä nē ká ádá ärä yömó Jērüzälémē
(Lúkǎ 13:34,35)

³⁷ "İgí yää yömó Jērüzälémē, ĩgí kúfü kéné ádá ní gí, ögbó ká yömó yöpo ē 'deé, köpó ĩgí kǎnjǎ ē'dē bī úmü ä kǎ, ká dítí ēyí gēlǎ ní mǎ yēbē ádá ē níí, mǎvö kötö ngǎ áyǎ ĩgí tá äyǎ ĩyí ēlǎ 'deé, ká yövö kötö áyǎ nē ä'bǎ ũmbü ákpǎ nē kǎ, ĩshíí nēē, gögö gǎlǎ ēyí ätāsh äzá áyǎ ĩgí ní. ³⁸ Äzá mókö 'de, älä mömö í ngǎ áyǎ ĩgí āpǎ ká mrökö. ³⁹ Ätāsh yää, má ndiyí ká ngǎ ĩgí nēē, ēshē 'bákētǎ nēē, má yökö ámǎ tówó 'dī, ĩgí ká úgú ē 'deé, ĩgí má ndiyí nēē, 'Mbájǎ ä ndüpü ágbē 'deé, ká yöjö ní ká dírí Bēbē ärä ägǎ kǎ.'" ††

Yézü lēmē ádá āpǎ ká ádá gösö Mömö ká Mbájǎ
(Márkö 13:1-2; Lúkǎ 21:5-6)

24 Yézü āngǎ ēshē Mömö ká Mbájǎ, ĩshíí ä yǎnjǎ ní, ĩshíí ká löwö ē 'deé, yömó grēkē ögö ní köjǎ áyǎ ní kǎ nēē, älä étē ĩshíí äsǎ mǎmü nē āpǎ ká Mömö ká Mbájǎ. ² İshíí Yézü öjö újü ĩgí ä'dǎ, "Mókö āngǎ yǎkǎ gí tírí 'deé, kǎmbü ká mömö ní kǎ míshí ní? Ká ádá ká nǎrä ádá nēē, má ndiyí ká ngǎ ĩgí nēē, 'bǎlǎ āngǎ ēshē kōkō ärä ĩgí 'deé, ká ndǎ'dǎ ä'bǎ jüjü bēyē nē nēē, ä ndǎzá ní, ĩgí tírí ä ndlǎlǎ í nē bǎbǎ."

Glösí'dí ũngú ä ndälǎ ärä epē ĩgí
(Márkö 13:3-13; Lúkǎ 21:7-19)

³ İshíí ká löwö ē 'deé, Yézü kǎ'dǎ kǎ'bǎ Ängǎ Zētúnü ä kǎ nēē, yömó grēkē ögö ní öjǎ áyǎ ní, ĩshíí étē kǎnǎrä nē, ĩshíí lēmē bī étē ä'dǎ, "Äzá lēmē bī ägǎ 'de. Étē ũngú yǎngǎ ä ndälǎ ärä nē ká úgú ē 'de? İshíí ũngú ē 'deé, ká ndlǎsü ä'dǎ ē kǎsh ní úgú klöjǎ í ngǎ áyǎ ĩ ögbó ká döngbó úgú ní kǎ nēē, ngǎ?"

⁴ İshíí Yézü ĩpí bī ĩgí ä'dǎ, "Májǎ mǎmü ĩgí, ká ádá ē níí, bēdē ndǎkpǎ ē ä'bǎ gǎngǎ ĩgí ä'dǎ, ⁵ ká ádá gēlǎ

† Srámǎ ärä Äbélē ĩshíí Zēkēriyǎ: Äbélē nēē, önjö ní Kǎyínö kúfü étē. Ró'dö ádá āpǎ ká ádá ärä ní āpǎ ĩlí wǎrǎgǎ Göcö Lǎgǎ 4:1-16. İshíí Zēkēriyǎ nēē, étē äzá bēbē Jónö bēbē gijí bǎtēzmǎ bī ndǎkpǎ ní kǎ ní, ĩshíí nēē, étē ní kéné ádá ká Mbájǎ ĩshíí ndǎkpǎ ní úfü mēngǎ étē ä'bǎ dǎzá Mömö ká Mbájǎ ká úgú ē 'deé, kǎkǎ Yézü dö'bó 'dī ká sǎlǎ lēmbē tötö güfü sǎlǎ (800) ríní. Ró'dö ádá āpǎ ká ádá ärä ní āpǎ ĩlí wǎrǎgǎ 2 Kōrēnkölö 24:20-22. †† 23:39 Sǎlǎmǎ 118:26

ndǎkpǎ ä ndöjǎ ká dírí mǎ, ĩshíí ä ndiyí, 'epē ĩgí ní Krístö.' İshíí ä ndāngǎ gēlǎ ndǎkpǎ, ⁶ İshíí má ndögó ádá lǎlǎ ĩshíí nēē, shēshē lépē ĩgí ä'bǎ gǎgǎ ní ä'dǎ, ká ádá āngǎ ĩgí ũngú yǎngǎ gí dī gǎlǎ ärä epē ĩgí tírí, ĩshíí nēē, ē ngǎ bǎ äzá döngbó jüjü bǎbǎ ní ní. ⁷ Yömö jüjü mömö ä ndijí lǎlǎ āpǎ ká slǎgǎ jüjü mömö ē, ĩshíí ndǎkpǎ ká kprāshǎ ngéré ä ndijí lǎlǎ āpǎ ká slǎgǎ kprāshǎ ngéré gí, ĩshíí góvö gögö ä ndijí ká ndǎkpǎ, ĩshíí jüjü bǎbǎ ní ä ndlǎmǎ ötö gēlǎ úgú. ⁸ İgí ũngú yǎngǎ gí tírí nēē, äyǎ göcö lǎgǎ kpéē nōwö gǎkǎ lǎtí.

⁹ İshíí biyí ēyí nēē, ä ndēngē ĩgí ānjǎ bī ndǎkpǎ ní, ĩlǎ ĩgí ĩshíí níí, úfü ĩgí, ĩshíí gēlǎ yömó jüjü mömö ní gí tírí ä ndlǎnǎ ĩgí ká ádá ärä mǎ. ¹⁰ Ká úgú āsh nēē, gēlǎ ndǎkpǎ ä ndǎ'bǎ giyí āpǎ ká ádá ká Mbájǎ, ĩshíí ä ndöwö gömbö ärä epē ĩgí, ĩshíí ä ndlǎnǎ kōkō ärä epē ĩgí. ¹¹ İshíí gēlǎ ndǎkpǎ ē 'deé, ká ndiyí epē ĩgí ní kéné ádá ká Mbájǎ ká klēzē ní kǎ nēē, ä ndöjǎ ní, ĩshíí ä ndāngǎ gēlǎ ndǎkpǎ. ¹² İshíí gǎlǎ glösí'dí ũngú ní ä ndögö í nē, ĩshíí ndǎkpǎ ní ä yǎlǎ ádá ärä epē ĩgí ötö kōkō ärä epē ĩgí 'dī. ¹³ İshíí ndǎkpǎ ē 'deé, ká ndǎ'dǎ tá ká giyí ní āpǎ ámǎ gónjǎ ní ĩgí dī döngbó ēyí ä kǎ nēē, ä ndāshǎ ní. ¹⁴ İshíí ä ndē'dé Kélē ádá mömö ngéré yǎkǎ bī yömó jüjü mömö ní gí tírí níí ögö, ĩshíí níí ĩyí āpǎ ē'dē, ĩshíí biyí ēyí nēē, úgú ē döngbó úgú ní ä ndöjǎ ní."

Gösí'dí ũngú ē 'deé ká ĩmí ũngú ní kǎ
(Márkö 13:14-23; Lúkǎ 21:20-24)

¹⁵ "Ká ádá bēdē úgú ē, ä ndöjǎ ní nēē, má ndökö 'Gösí'dí ũngú ē 'deé, ká ĩmí ũngú ní kǎ, †† üsü ä'bǎ ĩlí Mömö ká Mbájǎ 'deé, ká ndälǎ étē döso ní kǎ, tá äyǎ ē 'deé, kéné ádá ká Mbájǎ Dǎnyélē klēmē ádá ní āpǎ ē'dē ä kǎ. İshíí tá ndǎkpǎ ē 'deé, ká ndrö'dö ádá yǎngǎ kǎ níí, ögö ĩlí ēyí. ¹⁶ İshíí biyí ēyí nēē, yömó ē 'deé, ká dǎ'bǎ úgú ē 'deé, ká Jüdeyǎ kǎ níí, lülü āngǎ jüjü āngǎ ní gí. ¹⁷ İshíí ká úgú āsh nēē, 'deé ndǎkpǎ ä rügü mömö †† äyǎ nē yää, ä lǎsü bǎbǎ ká ádá gǎnjǎ gēnē bēdē ũngú ē ätǎ ēshē ĩlí mömö í ngǎ áyǎ nē 'dī. ¹⁸ İshíí tá ndǎkpǎ ē 'deé, ká ĩlí glǎwǎ ní kǎ nēē, ä'bǎ glüwü göjǎ mömö, ká ádá gēnē tēndē í ngǎ áyǎ nē ä'dǎ. ¹⁹ Úgú ní ä ndrösí'dí ngé bī lǎkpú ē 'deé, kǎkpú nē kǎ, ögbó ká lǎkpú ē 'deé, brizí kötö ngǎ áyǎ ĩgí ká yösö mbǎmbǎ ĩgí ä kǎ.

²⁰ Mrájǎ äkpǎ ĩgí bī Mbájǎ, ká ádá ē níí, úgú ē má ndlǎlǎ ē'dē ä kǎ nēē, ä'bǎ gǎ'dǎ ká úgú ríní, †† wǎlǎ kǎ

† Gösí'dí ũngú ē 'deé, ká ĩmí ũngú ní kǎ: Dǎnyélē ä lēmē ádá āpǎ ká ádá árá ká mbájǎ Züsü 'deé, ngéré ká İgrigí ní dírí ní Äntikösö Ēpǎnēsē kǎsü kǎ'bǎ ĩlí Mömö ká Mbájǎ āpǎ Jērüzälémē, ĩshíí älä shēkpē āpǎ ĩlí mömö ní, ká löwö ē 'deé, kǎkǎ Yézü dö'bó 'dī ká güfü sǎlǎ lēmbē güfü tötö lēmbē sǎlǎ lēmbē rómó (167) ríní. İshíí Yézü lēmē ádá āpǎ ká bēdē gösí'dí ũngú ē 'deé, ká ndüsü ä'bǎ ĩlí Mömö ká Mbájǎ, älä ärä nē ká úgú ē 'deé, Rómǎ ní gí krúkú Jērüzälémē ä kǎ, ĩshíí älä Mömö ká Mbájǎ ösö ká biyí ē 'deé, Yézü kǎngǎ kēshē kǎ ĩrí ní ká güfü rómó ríní ní kǎ. Ró'dö Dǎnyélē 9:27; 11:31; 12:11; Márkö 13:14. †† 24:15 Dǎnyélē 9:27; 11:31; 12:11 †† Rügü mömö: Ká úgú āsh nēē, Yüwüdü ní gí ä yö'bó mömö äyǎ epē ĩgí ĩshíí jüjü mömö í ngǎ áyǎ ĩgí ä'dǎ kpǎngǎlǎngǎ ätǎ, ĩshíí ká slǎgǎ úgú ē yää, ä yiní āpǎ jüjü mömö ní ká ádá gǎlǎ nētē ötö yö. ††† Úgú ríní: Ápǎ dī úgú ká İzrǎyélē ní gí 'deé, ká yǎshǎ kǎ'bǎ ē'dē ä kǎ nēē, ēshē ká shēshē Bībī ĩgí ká Gǎmbǎ nēē, étē ní úgú güjü úgú, ĩshíí njinjǎ ä yí'dí ötö ĩlí ēyí góvö ní. É ngǎ ní úgú ē 'deé, gǎnjǎ yǎyǎ kǎ yǎtǎ ndǎkpǎ ēshē ká löwö ní ē'dē ä kǎ.

yōmō Sé'bītī ā'dá. ²¹ Ká ádá glōsī'dí ũngú è 'déé, ká ndālā ārà èpè igi ká ètè úgú āsh kā nèè, à ndōgō òtò rōtò nè, ká ádá è 'déé, kālā ārà èpè igi sārā 'dī kā, ēshē ká gōcō lāgá ārà èpè igi ēshē ká úgú kùbū jūjū búbū nī, igi ká ílī ájā è kájā kā, tshíí tówó ũngú è 'déé, ká ndālā ārà èpè igi kātā ngā nèè, à ndāzá ní. ²² Tshíí bijā 'déé, igi úgú yāngā gī ālā igi dūlú nī 'dī yāá, ndákpā è 'déé, ká ndāshá nī kā nèè, à ndāzá ní, tshíí nèè, ká ádá ārà yōmó è 'déé, krōjō igi tshíí ā kā nèè, igi úgú yāngā à ndālā igi dūlú nī.

²³ Tshíí ká úgú āsh 'déé, ndákpā klémē bī igi kíyí, 'Ázá ókō 'dé, Krīstō ètè à dī úgú āsh, 'wālā 'dī úgú à yāá, 'má'bā gīyí mápá ē'dē ā'dá. ²⁴ Ká ádá gēlè yōmó glémē klèzè è 'déé, ká ndiyí èpè igi nī Krīstō ndákpā í 'déé, Mbájá kīshí ètè ā kā, ōgbó ká ndákpā è 'déé, kíyí èpè igi nī kéné ádá ká Mbájá kā à ndōjō nī, tshíí à ndālā gēlè ũngú è 'déé, ndákpā ká ndōkō ká mūmū èpè igi, tshíí gālā kī'dí gī, tshíí kpíí ndákpā è 'déé, Mbájá krōjō igi tshíí ā kā nèè, à ndāngbā igi 'déé, gbōlō ká ádá kāngbā igi à ē'dē tshíí yāá. ²⁵ Ázá mókō 'dé, mlémē ádá yākā bī igi sārā ká úgú è 'déé, igi ũngú yāngā gī kālā ārà èpè igi dóbó 'dī kā mīshí.

²⁶ Átāsh yāá, 'déé, ndákpā klémē bī igi kíyí nèè, 'Mókō 'dé, Krīstō à dī úgú āsh āpá ílī bèrè yāá, 'má'bā grāyā grīgí ká ádá gānjā gōkō ètè mápá yō ā'dá, wālā 'déé, ndákpā kíyí nèè, 'Ètè à kólō dī úgú à yāá. 'Má'bā gīyí mápá ká ádá í ngá áyà nī ā'dá. ²⁷ Ká ádá klōjō ká Kópō ndákpā à ndā'dá āyá gīyí njinjī è 'déé, ká dī gīgí ájā 'déé, kpíí yōmó è ká dī gūkū ájā nī ká ndōkō nī ká, átāsh yāá, klōjō í ngá áyà nī à ndā'dá tá átāsh. ²⁸ Tshíí dī úgú è 'déé, írī wáwá ká ē'dē tshíí yāá, ngōlō à ndlōvō à'bā yō."

Dī rōmó klōjō ká Yézū

(Márkō 13:24-27; Lúkā 21:25-28)

²⁹ "Tshíí ká biyí glōsī'dí ũngú è 'déé, ká ndālā ārà èpè igi ká ètè úgú āsh tshíí ā kā nèè,

'Mūmū ájā nī à ndlī nī,
tshíí shéshé nī à yāná 'dī,
tshíí èpè nī gī, à ndrōñō èshé mūmū örō,
tshíí ũngú è 'déé, ká mūmū örō ā kā nèè, à ndlāmá nī.' †

³⁰ Tshíí èshē ká ètè úgú āsh nèè, lèyè ārà Kópō ndákpā à ndālā ārà nè āpá mūmū örō nī. Tshíí yōmó gēlè jūjū mōmō è 'déé, ká jūjū búbū ā kā, à ndásá kōwó ká mbāwā, tshíí à ndōkō Kópō ndákpā à ílī krōkō à yōjō èshé mūmū örō ká kpōtō, ācá ōgbó ká gūrū ārà nè. ³¹ Tshíí Mbájá à ndōpō grōnō áyà nè gī níí, èmē tūlú ká gōrō nōnō èyí, tshíí níí òvō yōmó è 'déé, Mbájá krōjō igi ā kā èshé ká dī sōsō gītī yāyā nī 'déé, kēshē ká ākpā mūmū örō nī kāpá ká dī dōngbó èyí ā kā."

Ádá āpá ká ádá kpíkpi ásá

(Márkō 13:28-31; Lúkā 21:29-33)

³² "Tshíí 'bákētā kā nèè, mródó ũngú nī mēshé ká ũngú í 'déé, kālā ārà nè kāpá ká kpíkpi ásá nī kā, ká úgú è lèngé èyí, tshíí kōbó èyí ká yū'bū yāá, igi má

† 24:29 Ízáyā 13:10; 34:4

ndōkō dāná nī nèè, ngārūyū nī líjī tshíí. ³³ Kpíí 'déé, igi ũngú yāngā gī à yālā ārà èpè igi yāá, ílī èyí ā'dā nèè, úgú nī líjī 'báká tshíí. ³⁴ Ká rāyā ádá yāá, mā ndiyí ká ngá igi nèè, kōtō è tūyā à rúshū áamá nè 'dī, igi ká úgú è 'déé, igi ũngú yāngā tírī ká ndālā ārà èpè igi ā kā. ³⁵ Mūmū örō, tshíí jūjū búbū nī nèè, à ndlīmí nī, tshíí nèè, ádá í ngá áamá dōngbó èyí à ndāzá ē'dē ní."

Ndákpā à yōkō úgú yāngā dāná 'dī

(Márkō 13:32-37; Lúkā 17:26-30,34-36)

³⁶ "Ndákpā è 'déé, kōkō ájā, wālā pāpā ájā è 'déé, ũngú yāngā ká ndālā ārà nè kāpá ē'dē ā kā nèè, āzá nī. Kpíí kōtō grōnō ká Mbájá 'déé, igi ká mūmū örō ā kā, wālā Gēsē újū í ngá áyà nī à yōkō úgú èyí dāná 'dī. Tshíí nèè, tá Bēbé mā ká ndōkō úgú èyí dāná nī. ³⁷ Tá āyá ũngú è 'déé, kālā ārà nè ká úgú ārà Nówā † ká. Átāsh yāá, ũngú nī à ndālā ārà nè tá átāsh ká úgú klōjō ká Kópō ndákpā nī. ³⁸ Ká ádá ká úgú è 'déé, gēlè ũyū nī kālā ārà nè dóbó 'dī ká nèè, ndákpā nī ā'dá dī gōshó ũngú, tshíí gōmō ũngú, tshíí à rō'bō ārà èpè igi ká úgú è 'déé, Nówā kūkū kāpá ílī góvó fālúkū nī ká.

³⁹ Tshíí āná ádá ũngú è 'déé, ká yānjā dī gālā ārà èpè igi ā kā 'dī, igi ká úgú gēlè ũyū nī kōjō kízī igi tírī kēshē ē'dē ā kā. Átāsh yāá, ũngú nī à ndālā ārà nè átāsh, ká úgú klōjō ká Kópō ndákpā. ⁴⁰ Rōmó ngāngá à'dá à'bā ílī glāwā, Kópō ndákpā à ndēné 'balā èshé kōkō ārà igi, tshíí à ndā'bā bēdé ágbè ká dā'dá nī. ⁴¹ Rōmó lūkpú à jūjū āngbā gūwú ũngú, tshíí ètè à ndēné 'balā èshé kōkō ārà igi, tshíí à ndā'bā bēdé ágbè ká dā'dá nī.

⁴² Átāsh yāá, mājá mūmū igi, ká ádá mókō ájā è 'déé, Bēbé ārà igi ká ndōjō ē'dē ā kā máná 'dī. ⁴³ Tshíí nèè, mógó ílī ádá yākā, 'déé bijā bēbé mōmō nī ōkō úgú è 'déé, bēbé bīnī nī ká ndōjō ká njónjō ē'dē à kā āná nè yāá, à ndā'dá ká gāgā mūmū nè, tshíí à yā'bā bēbé bīnī níí, ũkū āpá ílī mōmō í ngá áyà nè 'dī. ⁴⁴ Átāsh yāá, āngá áyà igi dī gā'dá kánjā nī, ká ádá Kópō ndákpā à ndōjō ká pāpā ájā è 'déé, má yāná ádá klōjō ngá áyà nī ē'dē ā kā 'dī."

Ádá āpá ká ádá gōzō bōrō

(Lúkā 12:35-48)

⁴⁵ "Bí ká'dá gōzō bōrō tshíí bēbé génjé ínjí è 'déé, bēbé ārà nī kūsú ètè kāpá ká ágbè è 'déé, ká ndōkō āpá ká klōpō bōrō nè, tshíí yōmó mōmō í ngá áyà nè, ká ádá gījī nōshó bī igi ká úgú è 'déé, úgú gījī nōshó nī ōjō tshíí yā? ⁴⁶ Á ndā'dá gōzō nī bī ètè bōrō yāngā ká úgú è 'déé, bēbé ārà nī ká ndlūwú dōjō dōkō ètè, ká yālā nētè nī ká. ⁴⁷ Ká nārā ádá nèè, mā ndiyí ká ngá igi nèè, bēbé ārà nī à ndūsú ètè níí, à yōkō āpá ká nēné dārā nè gī tírī. ⁴⁸ Tshíí nèè, bijā 'déé ètè bōrō āsh nī gōsī'dí ndákpā, tshíí tñjī āpá ílī nè ā'dā, 'Bēbé ārà mā à ndā'dá yō ká tāgā ārà nè, ⁴⁹ tshíí ōcō lāgá gāmbá klōpō

†† Nówā: Ètè āshá ká úgú è 'déé, ndákpā nī ká yālā glōsī'dí ũngú nī kōtō krōtō tshíí ā kā, tshíí Mbájá ōjō lémē bī ètè níí, rāshá góvó fālúkū ká ádá è níí, āshá yōmó mōmō í ngá áyà nè ācá ōgbó ká slāgā wáwá è gī, tshíí biyí èyí nèè, Mbájá ōjō rúshū sōkpō ndákpā è ká ōgbó ká wáwá nī gī ká góvó gēlè ũyū. Ró'dò ádá āpá ká ádá ārà Nówā āpá ílī wārāgā Gōcō Lāgá 5-9.

börō nē gī, īshíí' endē gōshō ũngú, ācá ōgbó ká gōnó arā nē ká yōmó mōnó yāā, ⁵⁰ájā ōgbó ká pāpā ájā ē 'déé, bēbé arā nī kā ndōjō ē'dē ā kā nēē, börō yāngā ā yānā ádá ēyí 'dī. ⁵¹Īshíí' bēbé arā nī ā ndōjō nī, īshíí' ā ndūfū etē, īshíí' ā ndélé' írī arā nī āpá kōkō' írī arā yōmó ēlē'bēlē nī gī, āpá dī úgú ē 'déé, kā ndā'dá ē'dē nī nōnō, īshíí' gēshē ílī shēshē nī kā."

Tītí' úgū ádá āpá ká ádá kpú kōtō lūkpú zē'dé

25 "Ká úgú āsh nēē, mōmō ngérē í 'déé, kā mūmū örō ā kā, ā ndōvō āyá kpú kōtō lūkpú zē'dé ēngē lāmbā áyā epē igi, īshíí' ānjā ānjā dī gūmú bēbé grō'bō éndé. ²Sálā ēshē kōkō arā igi nēē, igi nī yōmó génjé ínjí, īshíí' sōkpō sálā ē kā nēē, āzā yōmó génjé ínjí nī. ³Yōmó ē 'déé, ínjí igi kēnjé 'dī kā nēē, āzā áyā igi bēdé yūyū ōshō ē āpá gbōgbō ē 'déé, kā ílī lāmbā í ngá áyā igi ā kā nī. ⁴Īshíí' nēē, yōmó génjé ínjí nī gī éné bēdé yūyū ōshō ē āpá gbōgbō yūyū ōshō ē 'déé, kā ílī lāmbā ngá áyā igi ā kā. ⁵Bēbé grō'bō éndé nī ōjō gēyē 'dī, īshíí' gōgō 'bí'bí' ōjō rúkú kōtō lūkpú yāngā, īshíí' ōjō índí tírī' īshíí'.

⁶Īshíí' ká gūtú úgú nēē, ndākpá āsá kōwó ká gōrō lēmē epē igi iyí, 'Bēbé grō'bō éndé nī ōjō īshíí', mójó níí, mūmú etē.'

⁷Īshíí' kōtō lūkpú zē'dé nī ānjā örō ká lāmbā ngá áyā epē igi, kánjā nī. ⁸Īshíí' kōtō lūkpú zē'dé ē 'déé, ínjí igi kēnjé 'dī kā nēē, lēmē bí yōmó génjé ínjí nī ā'dā, 'Mújú gēsē yūyū ōshō ngá áyā igi bí āgá 'dī, ká ádá yūyū ōshō ē 'déé, kā ílī lāmbā ngá áyā āgá kā nēē, ā yōyō í nē?'

⁹Īshíí' kōtō lūkpú yōmó génjé ínjí nī ípí bí kōtō lūkpú ē 'déé, ínjí igi kēnjé 'dī kā ā'dā, 'Yūyū ōshō ē 'déé, kāngá áyā āgá kā nēē, ā yāsá āgá ká ngá igi 'dī. Átāsh yāā, mánjā níí, móvó yūyū ōshō ē ngá igi.'

¹⁰Īshíí' nēē, ká löwó ē 'déé, kānjā kā yānjā dī gövó yūyū ōshō nī kā nēē, bēbé grō'bō éndé nī rāyā īshíí', īshíí' kōtō lūkpú zē'dé ē 'déé, mēngá igi kánjā nī kā nēē, ũkū ānjā kólō nī, ká ádá gōshō góvó nōshó gālā kōbó kélé úgú nī, īshíí' ōjō ōgbō ākpā' íjī nī āpá ē'dē.

¹¹Īshíí' ēshē biyí ē ngā nēē, kōtō lūkpú yāngā ōjō, īshíí' ā yādā yādā ā iyí, 'Yāā góvó újū nī, ájā ākpā' íjī nī bí āgā.'

¹²Īshíí' ípí bí igi iyí nēē, 'Ká nārā ádá nēē, mókō igi mánā 'dī.'

¹³Átāsh yāā, mégbē ká arā igi, ká ádá ájā, wālā pāpā ájā ē 'déé, Kópō ndākpā kā ndōjō ē'dē ā nēē, igi mókō mánā 'dī."

Tītí' úgū ádá āpá ká ádá tōtō börō

(Lúkā 19:11-27)

¹⁴"Tá āyā ũngú ē 'déé, ndākpā kā yānjā ānjā gölō löwó, īshíí' ādá börō ngá áyā nē gī, īshíí' ōshō igi níí, ēg-bē ká nēē dārā nē. ¹⁵Īshíí' ēngē sálā nbētē dá'bā † bí kpéé börō nī, īshíí' ēngē rōmó nbētē dá'bā bí dī rōmó börō nī, īshíí' éné 'balā nbētē dá'bā bí dī tōtō ē kā, ōjō nbētē dá'bā nī gī látá ká kpōtō gālā nēté ká börō ē

† Nbētē dá'bā: Ndākpā ā ndālā nēté ká kpú lēmbē sálā ríní níí, éné 'balā nbētē dá'bā bí etē.

'déé, jūjū igi tōtō ā kā, īshíí' biyí ēyí nēē, ōjō ānjā ānjā ká löwó áyā nē. ¹⁶Īshíí' ágbē 'déé, kēngē sálā nbētē dá'bā nī bí eté ā kā nēē, ānjā gēyē īshíí' ālā nēté ē'dē, īshíí' ōjō ōkō bēdé sálā nbētē dá'bā ē āpá jūjū sálā nbētē ē 'déé, kāngá áyā nī kā. ¹⁷Īshíí' ágbē 'déé, kēngē bí eté rōmó nbētē dá'bā nī kā nēē, ānjā īshíí' ālā nēté ē'dē, īshíí' ōkō bēdé rōmó nbētē ē āpá jūjū ē kāsh. ¹⁸Īshíí' nēē, ágbē 'déé, kēné bí eté 'balā nbētē dá'bā nī kā nēē, ānjā īshíí' ōwō tītí, īshíí' í'dī nbētē dá'bā ká bēbé arā nē ā'bā ílī ēyí yō.

¹⁹Īshíí' biyí ēyí ká tāgā úgú nēē, bēbé arā börō nī gī ípí arā nē ōjō ēshē dī gölō löwó nī, īshíí' ādá igi, īshíí' ōjō ũjū igi āpá ká ádá ũngú ē 'déé, igi kálā ká nbētē dá'bā í ngá áyā nē gī kā. ²⁰Īshíí' ágbē 'déé, kēngē sálā nbētē dá'bā nī bí eté ā kā nēē, ōjō ká bēdé sálā nbētē ē āpá jūjū ē 'déé, bēbé arā nī kēngē bí eté ā kā, īshíí' ā'dā, 'Bēbé arā mā, ēngē sálā nbētē dá'bā bí eté āmā, īshíí' mókō mēshē ōgō ēyí bēdé sálā nbētē ē tá tówó.'

²¹Īshíí' bēbé arā nī ípí bí eté ā'dā, 'Álā ōzō mā, úmū nī gōzō börō, ká ádá égbē ká brízí ũngú nī gī gōzō nī īshíí'. Átāsh yāā, mā ndūsú úmū níí, á yōkō āpá ká gēlē nēē dārā mā gī. Ójō níí, mālā kōbó kélé úgú ká ngá úmū.'

²²Īshíí' ndākpā ē 'déé, kēngē bí eté rōmó nbētē nī kā ōjō īshíí' ā'dā, 'Bēbé arā mā, ēngē rōmó nbētē dá'bā bí eté āmā, īshíí' mókō bēdé rōmó nbētē dá'bā ē tá tówó mápá jūjū ēyí.'

²³Īshíí' bēbé arā nī ā'dā, 'Álā ōzō mā, úmū nī gōzō börō, ká ádá égbē ká brízí ũngú nī gī īshíí'. Átāsh yāā, mā ndūsú úmū níí, á yōkō āpá ká gēlē nēē dārā mā gī. Ójō níí, mālā kōbó kélé úgú ká ngá úmū.'

²⁴Īshíí' ágbē 'déé, kēné bí eté 'balā nbētē nī kā nēē, ōjō ē ngá epē, īshíí' ā'dā, 'Yāā bēbé arā mā, mókō mánā mīshíí' nēē, úmū nī glānjā ndākpā, ká ádá á yövō nēē ílī glāwā ē 'déé, āzā úmū káwā ní kā, īshíí' á yövō nōshō ē 'déé, āzā úmū krí'dī ní kā. ²⁵Átāsh yāā, mbāwā ālā amā īshíí', mójó mēné nbētē dá'bā ngá áyā í mánjā mí'dī má'bā ũmbū būbū, īshíí' 'bákétā kā nēē, nbētē dá'bā í ngá áyā í kākā.'

²⁶Īshíí' bēbé arā nī ípí bí eté ā'dā, 'Úmū nī gōs'tí' bí börō bēbé írī, ōkō áná íshíí', mā yövō nēē ílī glāwā ē 'déé, bā āzā amā káwā ní, ōgbó ká nōshō ē 'déé, bā mrí'dī 'dī kā. ²⁷Átāsh yāā, bíjā gōzō nī nēē, úsú nbētē dá'bā ngá amā āpá ílī bókō í 'déé, ndākpá nī kā yītí' nākā ngá áyā epē igi ká'bā ē'dē ā kā, ká ádá ē níí, ká löwó ē mā ndípí arā mā kā níí, mókō ākā ílī nē, īshíí' níí, mēngē góvó nākā 'dī ká ádá ngā?' ²⁸Īshíí' bēbé arā nī ā'dā, 'Méné gā'balā nbētē nī mēshē áyā nī, níí méné bí ágbē 'déé, kāngá áyā nī kpú nbētē dá'bā nī kā. ²⁹Ká ádá tá ndākpā ē 'déé, ũngú kāngá áyā nī īshíí' yāā, ā ndíjī ũngú góvó nī āpá jūjū ē 'déé, kāngá áyā nī kā, īshíí' ā ndā'dá áyā nī góvó nī. Īshíí' tá ndākpā ē 'déé, ũngú kázá áyā nī ní kā nēē, kpíí gēsē ē 'déé, kāngá áyā nī kā nēē, ā ndēné ēshē áyā nī nē. ³⁰Īshíí' eté börō yāngā 'déé, ílī arā nī kázá ē'dē ní kā nēē, mélé eté mápá gēsé úgú mápá ílī mómú úgú, āpá dī ē 'déé, nōnō īshíí' gēshē ílī shēshē kā ē'dē ā kā.'"

Yézū ā ndrōtó ádá āpá ká ndákpá ní tírí

³¹ “Ká löwó è 'déé, Kópō ndákpá ká ndōjō ká gūrū ärä nē, ká grōnō ní gī tírí ā kā nēē, Kópō ndákpá ā ndā'dá ā'bā jūjū mbätä ngéré í ngá áyā nē ká ónjó è 'déé, kēshē mūmū örō ā kā. ³² Yōmó jūjū mōmō ní tírí ā ndlōvō ā'bā dī mūmū ní, ṭshíí Kópō ndákpá ā ndōjō kōkō ärä ndákpá ní äyá è 'déé, bēbé gācá ndīlīnī ká yōjō ndīlīnī ní gī ēshē ká ēné ní gī kā. ³³ Ä ndūsú ndīlīnī ní gī ā'bā dī lēké lāsā nē, ṭshíí ēné ní gī āpá dī lēké lógó nē.

³⁴ ṭshíí biyí èyí nēē, Góvó ngéré † ní ā ndlēmē bi yōmó è ká dī lēké lāsā nē kā dīyí, 'Mójó yāā, yōmó è 'déé, Bēbé mā kūpú igí ṭshíí ā kā, níí má'dá má'bā ílī mōmō ngéré è 'déé, Mbájá kūsú kánjā ní ká ádá ärä igí ēshē sārā, ká úgú è 'déé, ètē kūbū jūjū būbū ní dó'bo 'dī kā. ³⁵ Ká ádá gōgō ālā ámā, ṭshíí mājī nōshó bi ámā, ṭshíí gōgō ūyū ālā ámā, ṭshíí mágá ūyū bi ámā ṭshíí mómō, ṭshíí ámā ká úgú āsh nēē tēndē ndákpá, ṭshíí mójó mádá ámā mápá mōmō áyā igí. ³⁶ Tēndē āzá ámā ní, ámā klākā ní ṭshíí mórō tēndē bi ámā, nōwō ālā ámā, ṭshíí má'dá dī gēgbē ámā, ṭshíí ógbō ámā āpá síjīnī, ṭshíí mójó mrá'bá dī ärä mā.'

³⁷ ṭshíí yōmó jónó shēshē lēpē ní ā ndipī dīyí, 'Yāā Bēbé ärä ägā, mōkō úmū ká gōgō ká úgú è 'dē, 'déé mēné nōshó bi úmū ā kā? Wālā mōkō úmū ká gōgō ūyū ká úgú è 'dē 'déé, māgá ūyū bi úmū 'déé, kómō ā kā? ³⁸ ṭshíí mōkō úmū äyā tēndē ndákpá ká úgú è 'dē, 'déé mádá úmū mápá mōmō áyā ägá kā? Wālā mōkō úmū klākā ní ká úgú è 'dē 'déé, mōrō tēndē mápá áyā í kā? ³⁹ ṭshíí mōkō úmū ká nōwō, wālā ógbō úmū āpá ílī síjīnī ká úgú è 'dē 'déé, mójó mrá'bá dārā í kā?'

⁴⁰ ṭshíí góvó ngéré ní ā ndipī bi igí dīyí nēē, 'Ká nārā ádá nēē, mā ndīyí ká ngá igí nēē, tá ūngú è 'déé, málā bi 'bālā ēshē ká ónjō mā gī kā nēē, ílī èyí ā'dā nēē, málā ètē ūngú āsh bi ámā.'

⁴¹ ṭshíí ā ndlēmē bi yōmó è 'déé, kánjā dī lēké lógó nē kā, ā ndīyí, 'Mánjā mēshē ámā yāā, igí yōmó è 'déé, krōtó ádá kápá áyā igí ṭshíí ā kā, mánjā má'dá mápá ílī ōshō è 'déé, dōnbó èyí kázā è'dē ní kā, ká ngéré ká kōtó rōyó, ṭshíí grōnō í ngá áyā ní gī. ⁴² Ká ádá ká úgú è 'déé, gōgō kánjā ámā nēē, mēné nōshó bi ámā níí, mōshó 'dī, ṭshíí ká úgú è 'déé, gōgō ūyū kánjā ámā nēē, mágá ūyū bi ámā ká ádá è níí, mómō 'dī. ⁴³ Mā'dá áyā tēndē ndákpá, ṭshíí jéé mádá ámā mápá mōmō áyā igí 'dī, ṭshíí tēndē āzá ámā ní, ṭshíí jéé mēné tēndē bi ámā níí, mórō 'dī, ṭshíí nōwō ālā ámā ṭshíí ógbō ámā āpá síjīnī, ṭshíí mójó mrá'bá dārā mā 'dī.'

⁴⁴ ṭshíí ndákpá yāngā ā ndipī bi ètē dīyí, 'Bēbé ärä ägā mōkō úmū ká gōgō, ṭshíí ká gōgō ūyū, ṭshíí áyā tēndē ndákpá, wālā klākā ní, wālā ká nōwō, wālā ógbō úmū āpá síjīnī ká úgú 'dē 'déé, málā lōmó bi úmū 'dī kā?'

⁴⁵ ṭshíí ā ndipī bi igí dīyí nēē, 'Ká nārā ádá nēē, mā ndīyí ká ngá igí nēē, 'déé málā ātāsh bi 'bālā ēshē kōkō ärä brízí kōtó ónjō mā gī 'dī yāā, ílī èyí ā'dā, málā igí ūngú āsh bi ámā 'dī.'"

† Góvó ngéré: Ètē ní Yézū Kópō ndákpá.

⁴⁶ ṭshíí biyí èyí nēē, Yézū ā'dā, "Ndákpá í yāngā ā ndānjā ānjā dī úgú è 'déé, lólō èyí dōnbó èyí ká ndāzá è'dē ní kā. ṭshíí yōmó jónó shēshē lēpē ní ā ndānjā ānjā dī áshā è 'déé, dōnbó èyí ká ndāzá è'dē ní kā."

Gācá ākpá ádá ká ádá gūfū Yézū

(Márkō 14:1,2; Lúkā 22:1,2; Jónō 11:45-53)

26 Ká löwó è 'déé, Yézū kōyó kēshē ká glēmē ádá í ngá áyā nē tírí ṭshíí nēē, lēmē bi yōmó grēkē ōgō nē ā'dā, ² "Tá áyā è 'déé, mókō máná míshí ā kā nēē, biyí rōmó 'bí'bí è ká yōjō ní kā nēē, ā ndā'dá Ájā Gātā Srāmā, [†] ṭshíí ā ndēné Kópō ndákpá bi kójó ärä ní gī níí, āmbá ètē āpá ká krōshō."

³ ṭshíí biyí èyí nēē, kprāshā ndákpá ká yōmó grāshā Mbájá ní, ōgbó ká kprāshā ndákpá ní lövō ā'bā ílī góvó mōmó ká ngéré bēbé grāshā Mbájá † í 'déé, dírí ní Kīyáfāsā kā, ⁴ ṭshíí èbē gbōlō ká gālā ōnó níí, èpē igí rúkú Yézū níí, ūfū ètē ēshē è'dē. ⁵ ṭshíí nēē, igí iyí nēē, "Mā'bā gālā ātāsh ká góvó úgú ní ā'dá, ká ádá bēdé è'dē ndákpá ā ndānjā ká gāsá kōwó, ṭshíí ā ndālā glōsī'dí ūngú."

Bēdé éndé è ā lālā yūyū āpá ká Yézū ā'bā mbērē

Bétēnī

(Márkō 14:3-9; Jónō 12:1-8)

⁶ ṭshíí ká löwó è 'déé, Yézū kātā mbērē í 'déé, dírí èyí Bétēnī ā'bā mōmó ká bēdé újū è dírí ní Sáyimōnō 'déé, kā'dá áyā ní kómbō, ṭshíí 'déé, gbōgbō ní krājā ēshē è'dē ṭshíí ā kā. ⁷ Ká úgú è Yézū ká yōshó ūngú ní kā nēē, bēdé éndé è ōjō, ṭshíí āngá áyā ní gēsē klāká kélē bāná gōjō yūyū è 'déé, ètē èyí klānjā nē kā, ṭshíí ōjō újū āpá jūjū Yézū ká löwó è 'déé, kácá ärä nē kápá ká tārbézē ní kā.

⁸ Ká löwó è 'déé, yōmó grēkē ōgō ní kōkō ātāsh kā nēē, ó'dō igí ègbē nē ṭshíí ā'dā, "Éndé yākā ā límí kélē bāná gōjō yūyū yākā ká ádá ngā? ⁹ Bījā nēē, ā ndōvó kélē bāná gōjō yūyū yākā ká góvó nākā, ṭshíí ā ndōjō nākā èyí bi yōmó rīyí."

¹⁰ Yézū ōkō ádá í 'déé, kā ílī igí ā kā āná ṭshíí, ṭshíí lēmē bi igí ā'dā, "Mā lólō éndé yākā ká ádá ngā? Ūngú è 'déé, ètē kālā bi ámā kā nēē, è ngā ní gōzō ūngú.

¹¹ Ká ádá yōmó rīyí ní igí āngá áyā igí ká úgú tírí, ṭshíí mēngá ámā nēē, mā'dá ká ngá igí ká úgú tírí 'dī. ¹² Ká löwó è kījū kélē bāná gōjō yūyū ní kápá gbōgbō mā kā nēē, ālā ātāsh ká ádá è níí, rāshā gbōgbō mā níí, ā'dá kánjā ní ká ádá gī'dī ní. ¹³ Mā lēmē nārā ádá bi igí, tá dī úgú è 'déé, kā ndē'dé Kélē ádá yākā ōtō jūjū būbū

†† Ájā Gātā Srāmā: Mbájá ālā Ízrāyélē ní gī níí, rōtó srāmā mō'dó ní gī ṭshíí srāmā ndīlīnī ní gī, ká ádá è níí, srāmā yāngā ēshē glōsī'dí ūngú áyā igí. Igí grōtó srāmā yāngā gī nēē, ká ádá è 'déé, ká ndūfū Yézū Krīstō gālōgā āpá ká krōshō ní äyā Līlī ndīlīnī ká Mbájá kā.

Gā'bālā srāmā ärä Yézū ngā nēē, ā ndījī jīí ṭshíí āpá ká glōsī'dí ūngú ká ndákpá è 'déé, kīyí kápá áyā ní tírí ā kā. Ró'dó wārāgā Úgú Létē 12:17-28; Márkō 14:12; Lúkā 22:7; Jónō 1:29-35; 1 Kōrēntīyā 5:7; 1 Pītārā 1:19. † Ngéré bēbé grāshā Mbájá: Ètē ní gā'bālā ndákpá è 'déé, ká yēné srāmā grōyō ádá gālā gōsī'dí ūngú ní ká dītí èyí 'bālā āpá ílī ríní ní dānjā ílī Góvó Gōzō Kólō ní 'déé, ká ílī Mōmō ká Mbájá kā, ká ádá è níí, Mbájá jīí jīí ṭshíí bi ndákpá ní. Ká ádá Mbájá ā yā'dá ā'bā ílī ètē Góvó Gōzō Kólō yāngā ká gūrū ärä nē. Ró'dó Lévítkūsú 16; Íbrū 9:1-7.

tíri ā kā nēē, ũngú í 'déé, éndé yākā kālā kā nēē, ā ndlēmē ádá èyí bī ndākpá nī níí, ā'bā gīlī ádá ärä nī ā'dá."

Júdāsā tīyī āpá ká ádá göwó gömbö ärä Yézū
(Márkō 14:10,11; Lúkā 22:3-6)

¹⁴ Īshíí bīyí èyí nēē, 'bālā ēshē ká kpú lēmbē rōmó yōmó yōpó ká Yézū 'déé, dírí nī Júdāsā Īskāryōtō kā nēē, āñā āñjā ká kprāshā ndākpá ká yōmó grāshā Mbájá nī, ¹⁵ Īshíí ā'dā, "Nākā è 'déé, má ndēngē bī áma nēē, āyá 'dē, āpá ōgō gené Yézū bī ĩgī?" Īshíí ōjó rō'dō gūfū 'bālā lēmbē kpú nākā fídā, Īshíí èné bī ètē. ¹⁶ Ēshē ká úgú āsh nēē, Júdāsā ā yīñí úgú è 'déé, kā ndrē'bé nī níí, èpē èné Yézū bī ĩgī.

Dōngbó nōshó ká Bēbé ärä ägā
(Márkō 14:12-21; Lúkā 22:7-13; Jónō 13:21-30)

¹⁷ Ká kpéé ájā è ká Góvó úgú Gūjū Kpā'bākā † nī nēē, yōmó grēkē ōgō Yézū ōjó ngá áyā nī, Īshíí újū ètē ā'dā, "Á yēbē ádá è níí, mrāshā dī úgú göshó nōshó Gātā Srāmā nī mā'bā dī úgú è 'dē?"

¹⁸ Īshíí Yézū ĩpī bī ĩgī ā'dā, "Múkū máná ílí mbērē nī, Īshíí má ndōkō bēdé újū è, mlémē bī ètē míyí nēē, 'Bēbé grōdó ndākpá nī ā'dā, úgú ngá áma líjī Īshíí, ātāsh yāā, mā yāñjā dī gālā kōbó kélē úgú Ájā Gātā Srāmā ká yōmó grēkē ōgō mā má'bā mōmō í ngá áyā ĩ." ¹⁹ Ātāsh yāā, yōmó grēkē ōgō nī ālā tá áyā è 'déé, Yézū klēmē bī èpē ĩgī ā kā. Īshíí ōjó rāshā dī úgú nōshó Gātā Srāmā nī.

²⁰ Īshíí ká lílī úgú nī nēē, Yézū Īshíí yōmó grēkē ōgō nē 'déé, jūjū ĩgī kpú lēmbē rōmó ā kā, ōjó Īshíí ā'dá búbū ká ádá göshó ũngú. ²¹ Īshíí ká löwó è 'déé, ĩgī kā yōshó ũngú nī kā nēē, Yézū ā'dā, "Ká nārā ádá nēē, mā ndīyí ká ngá ĩgī nēē, 'bālā ēshē kōkō ärä ĩgī ā ndōwó gömbö ärä mā." ²² Īshíí ärä ĩgī èlē 'dī, Īshíí ōcō lāgá gūjū Yézū, 'bālā, 'bālā, ā yīyí, "Yāā Bēbé ärä ägā, tāmá dú nēē, úmü á lēmē ádá yākā āpá ámā?"

²³ Īshíí Yézū ōjó ĩpī bī ĩgī ā'dā, "Ndākpā í 'déé, mā yācā lēké ägá ká ngá ètē mā'bā lílī kù'bú nōshó nī kā nēē, ètē ká ndōwó gömbö ärä mā. ²⁴ Īshíí tá áyā è 'déé, krōndó kā'bā lílī wārāgā ká Mbájá kā'dā, ā ndūfū Kópō ndākpā, Īshíí nēē, 'brēké āngā ndākpā è 'déé, kā ndōwó gömbö ärä nī kā, ká ádá bījā 'déé, ākā ètē ndākpā āsh 'dī yāā, ā ndā'dá gōzō nī ká ádá ärä nī."

²⁵ Īshíí bīyí èyí nēē, Júdāsā 'déé, kā ndōwó gömbö ärä Yézū kā ā'dā, "Yāā bēbé grōdó ndākpá nī, dú á lēmē ádá yākā āpá ámā?"

Īshíí Yézū ĩpī bī ètē ā'dā, "Īyōō ádá nī tāmá dú āpá áyā ĩ."

Dōngbó nōshó njónjó ká Bēbé ärä ägā
(Márkō 14:22-26; Lúkā 22:14-23; 1 Kōrēntīyā 11:23-25)

²⁶ Īshíí ká löwó è 'déé, kā yōshó ũngú nī kā nēē, Yézū èné kpā'bākā, Īshíí löyó Mbájá āpá è'dē, Īshíí ōjó ríkí lílī èyí, Īshíí èné bī yōmó grēkē ōgō nē, Īshíí ā'dā, "Méné kpā'bākā yākā, Īshíí níí móshó, è ngā nī ātā gbōgbö mā."

²⁷ Īshíí ēshē bīyí nēē, ōjó èné klē'dé nī, Īshíí löyó Mbájá, Īshíí èné bī yōmó grēkē ōgō nē, Īshíí ā'dā, "Īgí tírí mómō. ²⁸ È ká nī srāmā ärä mā, ètē nī srāmā ránā glēmē ākpā † † 'déé, klūvú ká ádá ärä gēlé ndākpá nī kā, ká ádá è níí, ĩjī ĩjī Īshíí āpá ká glōsī'dí ũngú áyā ĩgī. ²⁹ Mā ndlēmē bī ĩgī nēē, mā yōmó āyā méshē ká gārā ínā'bā nī 'bákētā 'dī, ĩgí ká úgú è mā ndōmō āyā méshē ká ránā ínā'bā nī ká ngá ĩgī āpá lílī mōmō ngéré ká Bēbé mā."

³⁰ Īshíí ká löwó è 'déé, kā ndīshī ríngí grēbé Mbájá ĩshíí ā kā nēē, ōjó Īshíí āñjā āñjā Āñbā Zētúnū.

Yézū ā yēñjē ádá gēmē èpē ká Pítārā
(Márkō 14:27-31; Lúkā 22:31-34; Jónō 13:36-38)

³¹ Īshíí ēshē bīyí èyí nēē, Yézū lēmē bī ĩgī ā'dā, "Ká njónjó yākā nēē, ĩgí tírí má ndlülū méshē ámā, ká ádá rōndó ā'bā lílī wārāgā ká Mbájá ā'dā, 'Ámā Mbájá mā ndāmbā bēbé gācā ndīlīñjī nī gī, Īshíí ndīlīñjī nī gī ā ndlēsé nī.' †

³² Īshíí nēē, bīyí è 'déé, mā ndāñjā méshē ká ĩrī nī mápá ká áshā ĩshíí nēē, mā ndāñjā mánā gólō yō mápá dī mūmū ĩgī āpá mōmō Jēlílí."

³³ Īshíí Pítārā ĩpī bī ètē ā'dā, "Kpíí 'déé, sōkpō klōpō mā kā 'déé, lülū tírí ēshē áyā ĩ ĩshíí yāā, áamá jéé, mā yūlū méshē áyā ĩ 'dī."

³⁴ Īshíí Yézū ĩpī ā'dā, "Mā ndīyí ká ngá úmü nēē, ká rāyā ádá nēē, tá ká ètē njónjó è kájā, ká löwó è 'déé, újū èlē bā kāsā ndākā dó'bó 'dī kā nēē, á ndēmē ámā ká dītí èyí tōtō."

³⁵ Īshíí Pítārā ā'dā, "Kpíí 'déé, ĩrī yāā, ägā mā ndílí ká ngá úmü, Īshíí jéé, mā yēmē úmü 'dī."

Īshíí yōmó grēkē ōgō Yézū dārā ĩgī tírí lēmē tá ātāsh.

Yézū rājā ākpā nē ā'bā glāwā Gētēsēménē
(Márkō 14:32-42; Lúkā 22:39-46)

³⁶ Īshíí Yézū ōjó āñjā āñjā bēdé úgú è dírí èyí nī Gētēsēménē ká yōmó grēkē ōgō nē, Īshíí ōjó lēmē bī ĩgī ā'dā, "Má'dá dī úgú ā ká löwó è 'déé, mā yāñjā dī úgú āsh, ká ádá grājā ākpā mā bī Mbájá." ³⁷ Īshíí ōjó èné Pítārā Īshíí rōmó kōtō ngāngá ká Zēbēdē njbā āpá ōgō nē, Īshíí ōcō lāgá gōnō ärä nē, Īshíí gīñjī ärä nē. ³⁸ Īshíí ōjó lēmē bī ĩgī ā'dā, "Gōnō ärä í 'déé, kāngá

†† Ètē nī srāmā ránā glēmē ākpā: Ètē srāmā yāngā nēē, ā yēshē glōsī'dí ũngú ká ndākpā Īshíí ā yālā ĩgī níí, ā'dá lēmbē ká Mbájá. Mbájá ālā Īzrāyélē nī gī níí, rōtō srāmā mō'dó nī gī Īshíí srāmā ndīlīñjī nī gī, ká ádá è níí, srāmā yāngā ēshē glōsī'dí ũngú áyā ĩgī. ĩgī grōtō srāmā yāngā gī nēē, ká ádá è 'déé, kā ndūfū Yézū Krīstō gālōgā āpá ká krōshō nī áyā Lītí ndīlīñjī ká Mbájá kā. Gā'bālā srāmā ärä Yézū ngā nēē, ā ndījī ĩjī ĩshíí āpá ká glōsī'dí ũngú ká ndākpā è 'déé, kīyí kápá áyā nē tírí ā kā. Ró'dō Úgú Létē 24:8; Lēvītīkūsū 16:11-19; Márkō 14:8; Íbrū 9:15-22. † 26:31 Zēkēriyā 13:7

† Góvó úgú Gūjū Kpā'bākā: Yūwūdū nī gī ā yālā Góvó úgú Gūjū kpā'bākā nī ká sālā lēmbē rōmó 'bī'bī, ká ádá gīñjī ádá úgú è 'déé, Mbájá kēngē kóshó èpē ĩgī gī kēshē lílī áshā méndé nī kēshē mōmō Mésírī ā kā. Īshíí Ájā Gātā Srāmā nī nēē ètē nī gōcō lāgá Góvó úgú Gūjū Kpā'bākā nī. Īshíí ōtō lílī ĩgī sālā lēmbē rōmó 'bī'bī yāngā nēē, Mbájá āngā ājā Yūwūdū nī gī ēshē ká göshó kpā'bākā í 'déé, kālā ó'bó nī kápá è'dē ā kā nē. Ró'dō Úgú Létē 12:17-20.

ámá kã nëë, ògō òtō rōtō ìshí, àyá ùngú è 'déé, mà ndílí në, àtâsh yää, má'dá má'bã dī úgú à, ìshíí níí, mà'dá ká gägã mùmü ägá ká ngá ìgí."

³⁹ Ìshíí òjō àṅā gāā àtā èshē àyá ìgí, ìshíí òjō ìjì búbü ká ìlì mùmü në, ìshíí rājā àkpā në bì Mbájá à'dā, "Yää Bēbé mà, 'déé úmü ká ndíyí ní kápá è'dē ìshí yää, àzá èné kļè'dé yākā èshē áamá 'dé, ìshíí nëë, bã àzá àyá è 'déé, áamá mà yēbē ádá èyí à kã ní, ìshíí nëë, àyá è 'déé, úmü ká yēbē ádá èyí à kã."

⁴⁰ Ìshíí biyí èyí nëë, ìpì àrà në òjō àpá ká yómó grēkē ògō në 'déé, jūjū ìgí tōtō à kã, ìshíí òjō òkō ìgí ìndí në. Ìshíí ùjū Pítārā à'dā, "È kã, má yā'dá ká gägã mùmü ìgí, ìgí ká pāpā àjā 'bālā 'dī? ⁴¹ Má'dá ká gägã mùmü ìgí, ìshíí níí, mrájā àkpā ìgí bì Mbájá ká ádá è níí, à'bã gödó ìgí à'dá, ká ádá ìlì àrà ìgí nëë, gónjō ní ìshíí nëë, wáwá gbōgbō ìgí bã ónjō 'dī."

⁴² Ìshíí Yézū àṅā èshē àyá ìgí ká dī rómó lówó è kã, ìshíí rājā àkpā në bì Mbájá à'dā, "Yää Bēbé mà, 'déé gbōlō gēné kļè'dé † yākā èshē áamá kázá ní, ìshíí àṅgá áamá tá dī gómō èshē è'dē yää, àlā àpá áamá tá àyá è ká yēbē ádá èyí à kã."

⁴³ Ìshíí ká lówó è 'déé, kípì àrà në kã nëë, òjō òkō ìgí tówó ìndí në, ká ádá 'bí'bí ní ònó ìgí òtō rōtō ìshí.

⁴⁴ Àtâsh yää, òjō à'bã ìgí à'dá, ìshíí àṅā èshē àyá ìgí ànjā gölō ní gāā, ká dī tōtō lówó grājā àkpā në bì Mbájá kã, tá ká ètē gā'bālā ádá è 'déé, kã'dá dī grājā àkpā në bì Mbájá àpá ká ádá èyí à kã.

⁴⁵ Ìshíí èshē biyí èyí nëë, ìpì àrà në òjō ká yómó grēkē ògō në, ìshíí lēmē bì ìgí à'dā, "Ìgí má tá yūsú àrà ìgí ká 'bí'bí ní? Pāpā àjā ní ìjì ìshí, ìshíí òwó gōmbō àrà Kópō ndákpā ká ádá è níí, èné ètē àpá ìlì lēké yómó gālā glōstí'dí ùngú ní ìshí. ⁴⁶ Máná örō, níí mlówó, ká ádá àzá mókō 'dé, ndákpā í 'déé, ká yōjō ní kásh kã nëë, ètē ní bēbé göwó gōmbō àrà mà."

Grúkú Yézū

(Márkō 14:43-50; Lúkã 22:47-53; Jónō 18:3-12)

⁴⁷ Ìshíí ká lówó è 'déé, Yézū kátá lēmē ádá ní kã nëë, Júdasā òjō ká gēlē ndákpá ògō në, ìshíí èngē kprāshā sēpē, ká kōlō. Ìshíí ìgí ndákpá àsh nëë, yómó göpó ìgí ní kprāshā ndákpá ká yómó grāshā Mbájá ní, ìshíí kprāshā ndákpá ká yómó mómō ní. ⁴⁸ Ìshíí bēbé göwó gōmbō àrà Yézū nëë, lūsū ùngú è 'déé, èpē kã ndālā ní níí, òjō rúkú ètē òtō ògō èyí à kã. Ndákpá í 'déé, mà ndūmbú ètē màpá shēshē lēpē mà kã nëë, mrúkú ètē. ⁴⁹ Ìshíí èshē biyí èyí nëë, tá gāā àtā nëë, Júdasā àṅā ànjā ká Yézū, ìshíí ùmbú ètē àpá shēshē lēpē në, ìshíí à'dā, "Yää bēbé grōdó ndákpá ní, gbōgbō ì àyá 'dē."

⁵⁰ Ìshíí Yézū òjō ìpì bì ètē à'dā, "Yää lēmbé, àlā ùngú è 'déé, kójō ká ádá gālā èyí à kã."

Ìshíí ndákpá yāṅgā òjō rúkú Yézū. ⁵¹ Ìshíí 'bālā èshē ká ndákpá è ngá Yézū ìshí góvó sēpē àyá në, ìshíí àṅā mbímbí mēndé ká ngērē bēbé grāshā Mbájá ní, ìshíí mbímbí ní rēmē èshē è'dē.

⁵² Ìshíí Yézū lēmē bì ètē à'dā, "Úkú góvó sēpē í ngá àyá ì àpá ìlì òkpō èyí. Ká ádá yómó è 'déé, ìgí tírí ká

† Gēné kļè'dé: Yézū à lēmē ádá àpá ká ádá lóló, ìshíí ìrì ngá àyá në.

yìshí kprāshā sēpē ní èshē ìlì òkpō àrà ìgí à kã nëë, à ndūfū ìgí tá ká kprāshā sēpē. ⁵³ Ká ḡñí è ngá úmü nëë, 'déé mlēmē bì Bēbé mà yää, àzá à ndópó kpú lēmbē rómó lījōnō †† èshē ká grōnō ní ḡí, yómó gāmbá ìlì àyá në, níí àná áamá 'dī? ⁵⁴ Ìshíí nëë, ádá í 'déé, krōndó kã'bã ìlì Wārāgā ká Mbájá kã nëë, à ndā'dá rāyá ádá àyá 'dē, ádá í 'déé, kíyí nëë, ìgí ùngú yāṅgā níí, kālā àrà èpē ìgí ká ètē gbōlō yāṅgā kã?"

⁵⁵ Ká úgú àsh nëë, Yézū lēmē bì glövō ndákpá ní à'dā, "Ká ḡñí è ngá ìgí nëë, mà látā shēngē mómō ní në 'déé, mójó ká kprāshā sēpē, ìshíí kōlō ḡí, ká ádá è níí, mrúkú áamá kã? Ká úgú tírí mà yā'dá má'bã dāzá Mómō ká Mbájá, ìshíí mà rōdó ndákpá ní má'bã yō kã nëë, mrúkú áamá 'dī ká ádá ngā? ⁵⁶ Ìshíí nëë, ìgí ùngú yāṅgā ḡí àlā àrà èpē ìgí, ká ádá ádá í 'déé, kéné ádá ní ḡí krōndó à kã níí, àlā àrà èpē ìgí."

Ìshíí biyí èyí nëë, yómó grēkē ògō Yézū à'bã ètē à'dá, ìshíí lülū èshē àyá ní.

Nbāṅā àrà Yézū

(Márkō 14:53-65; Lúkã 22:54-55,63-71; Jónō 18:13-14,19-24)

⁵⁷ Ìshíí yómó è 'déé, krúkú Yézū kã nëë, èné ètē ànjā bì Kiyáfāsā ngērē bēbé grāshā Mbájá ní àpá dī úgú è 'déé, yómó grōdó gónjō ádá ká Mbájá ní, ìshíí kprāshā ndákpá ká Yūwúdū ní ḡí klövō kápá è'dē à kã. ⁵⁸ Ìshíí nëë, Pítārā rēkē ògō ní èshē gölō ní, ìgí ḡbēké àpá dāzá òmō ká ngērē bēbé grāshā Mbájá ní, ìshíí òjō à'dá búbü ká yómó gāmā gbōgbō mómō ní, ká ádá gōkō ùngú è 'déé, kã ndālā àrà në kã.

⁵⁹ Ìshíí kprāshā ndákpá ká yómó grāshā Mbájá ní, àcá ògbó ká kprāshā ndákpá ìlì Nbāṅā ká Yūwúdū ní ḡí tírí à'dá dī gēbē sóló ádá, ká ádá è níí, èpē ìgí lōkpō àpá jūjū Yézū ká kļēzē, ìshíí níí, èpē ìgí ùfū ètē òtō ògō èyí.

⁶⁰ Ìshíí nëë, bã ìgí òkō bēdé sóló ádá è áamá në 'dī, kpíí kātāsh kã nëë, ìgí lōkpō gēlē sóló ká kļēzē àpá jūjū Yézū.

Ìshíí ká dōṅbó èyí nëë, rómó ndákpá òjō, ⁶¹ ìshíí à'dā, "Újū yākā ìyí nëë, Àṅgá àyá në ónjō ká ádá ḡríkí Mómō ká Mbájá àpá búbü, ìshíí ḡü'bü ètē àpá dītí èyí ká tōtō 'bí'bí."

⁶² Ìshíí biyí èyí nëë, ngērē bēbé grāshā Mbájá ní èrútú, ìshíí ùjū Yézū à'dā, "Á yìpì ádá àpá dā'bã ádá yākā 'dī? Ìshíí è kã súlú ádá ngā 'déé, ndákpá yākā ká lōkpō àpá àyá ì kã?" ⁶³ Ìshíí nëë, Yézū òṅó àkpā në 'dī.

Ìshíí ngērē bēbé grāshā Mbájá ní lēmē bì ètē à'dā, "Ká dírí Mbájá Bēbé ḡü'bü ùngú ní ḡí tírí nëë, àzá lēmē bì àgá 'dé, kútú úmü ká'dá Krīstō Gēsē újū ká Mbájá?"

⁶⁴ Ìshíí Yézū ìpì bì ètē à'dā, "Tá àyá è 'déé, klēmē à kã. Ìshíí nëë, mà lēmē bì ìgí tírí nëë, gālōgā má ndōkō Kópō ndákpā, à ndā'dá à'bã dī lēké lāsā Mbájá † è 'déé, kōnjō krōtō ìshí à kã, ìshíí à yōjō ní òtō ìlì krōkó í 'déé, ká mùmü örō à kã."

⁶⁵ Ìshíí èshē biyí èyí nëë, ngērē bēbé grāshā Mbájá ní òsō tēndē èshē àyá në, ìshíí à'dā, "Ètē lēmē ádá ní ká

†† Lījōnō: Ètē ní lēmē Ìgríḡí, ìlì èyí à'dā nëë, gēlē jūjū yómó gām-bá ìlì, ìshíí à ìlì lījōnō 'bālā ùngú àyá 12,000 yómó gāmbá ìlì. † Á ndā'dá à'bã dī lēké lāsā Mbájá: Ndákpā è kã'dá kã'bã dī lēké lāsā ní kã nëë, à'dá à'bã dī úgú è 'déé, ónjō ìshíí gēné ḡürü àrà kã è'dē à kã.

gälä sáwíyí ärä Mbájä, düürü 'déé, ägá mä ndëbë slägä dümbú ádá è ká ádá ngä, äyá è 'déé, igí tírí 'bákétä mógó sáwíyí ärä í 'déé, èté klémë äpá ká ádá ärä Mbájä míshí ä kã. ⁶⁶ Giní ádá í ngä äyá igí äpá äyá nî ngä?"

Íshíí öjó ipí bí èté ä'dä, "Ängä äyá nî dí gilí nî."

⁶⁷ Biyí èyí nëè, öjó ü'bü sásá äpá ílí mümü nî, Íshíí ämbá èté, Íshíí slägä è räsá èté. ⁶⁸ Ä yíyí, "Yäa Krístö, äzá lémë bí ägá 'dé 'bí krásá úmü?"

Pítärä ä yémé Yézü

(Márkö 14:66-72; Lúkä 22:56-62; Jónö 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Íshíí ká löwó è 'déé, Pítärä kã'dá kã'bä dázá ömö nî kã nëè, gësë éndé böör í 'déé, kã yö kã nëè, öjó Íshíí lémë bí Pítärä ä'dä, "Úmü nî 'bälä èshë ká ndäkpá ká Yézü 'déé, këshë Jëlílí ä kã."

⁷⁰ Íshíí nëè, Pítärä émé èté ä'bä dí mümü ndäkpá nî tírí ä'dä, "Ádá í 'déé, ká lémë nî kã nëè, mókö mäná 'dí."

⁷¹ Íshíí biyí èyí nëè, änjä änjä äpá ká góvó äkpä jíí dügü nî, äpá dí úgú äsh nëè, bédé gësë éndé è ökö èté, Íshíí lémë bí ndäkpá è 'déé, kã yö kã ä'dä, "Ndäkpä yäkã nëè, ä'dá dí glöwó nî ká Yézü 'déé, këshë ká yömó Názérété ä kã."

⁷² Íshíí Pítärä öjó émé tá tówó ká glö'bö dírí Mbájä äpá ó'dö në ä'dä, "Mókö ndäkpä yängä mäná 'dí."

⁷³ Íshíí biyí èyí tá gää ätä nëè, slägä ndäkpá è 'déé, kërütú kã'bä yö kã nëè, öjó äpá äyá ní Íshíí ä'dä, "Úmü nî 'bälä èshë äyá igí, mökö úmü mäná mëshë ká nönö lémë njänjä î, úmü èshë ká yömó Jëlílí."

⁷⁴ Íshíí Pítärä lëjë ärä në, Íshíí lö'bö dírí Mbájä äpá ó'dö në bí igí íyí nëè, "Mókö újú yängä mäná 'dí."

Íshíí biyí èyí tämä gëyë ätä nëè, újú èlë öjó äsä ndäkä. ⁷⁵ Íshíí Pítärä öjó ínjí ádá è 'déé, Yézü klémë bí èpë ä kã, 'déé kã'dä, "Ká löwó è 'déé, újú èlë kásá ndäkä 'dí kã nëè, á ndémë ämä ká díí èyí tötö." Biyí èyí nëè, öjó ígí änjä gësë úgú, Íshíí örö t'vúnú.

Èné Yézü änjä è'dë bí Pílétö

(Márkö 15:1; Lúkä 23:1-2; Jónö 18:28-32)

27 Íshíí ká fírí kííkönjó nî nëè, kprāshā ndäkpá ká yömó grāshā Mbájä nî, ögbó ká kprāshā ndäkpá nî ínjí jüü èpë igí, Íshíí íyí nëè, èpë igí úfú Yézü èshë è'dë. ² Lönögö èté, Íshíí èné èté änjä è'dë bí góvó shëngë è dírí nî Pílátö.

Júdäsä íngí ó'dö në

(Nëtë ká Yömó Yöpó 1:18-19)

³ Íshíí biyí è 'déé, Júdäsä köwó gömbö ärä Yézü, Íshíí kökö 'déé, krötó ádá kápá äyá nî íshí ä kã nëè, äyá èshë ká glösí'dí üngú äyá në, Íshíí èné güfú 'bälä lém-bë kpú näkä fídä nî, Íshíí lüwü änjä è'dë bí kprāshā ndäkpá ká yömó grāshā Mbájä nî, ögbó ká kprāshā ndäkpá nî. ⁴ Íshíí Júdäsä ä'dä, "Mälä gösí'dí üngú míshí. Ká ádá möwó gömbö ärä ndäkpá í 'déé, èté kázá bēbē gälä gösí'dí üngú ní kã."

Íshíí öjó ipí ä'dä, "È kã äzá ádá äyá ägá ní. È ngä nî nëtë äyá î."

⁵ Ätāsh kã nëè, Júdāsä öjó rösó näkä nî äpá ílí Mömö ká Mbájä, Íshíí biyí èyí nëè, öjó änjä gölö nî, Íshíí íngí ó'dö në.

⁶ Íshíí kprāshā ndäkpá ká yömó grāshā Mbájä nî öjó èné näkä yängä, Íshíí ä'dä, "Näkä yäkã nëè, näkä ögö srāmā, ätāsh yää, ká ádá äcá ká näkä è 'déé, ká yití igí kã'bä ílí Mömö ká Mbájä kã yää, ä lätá äpá ká gälä üngú äpá dā'bā gónjó ádá nî 'dí." ⁷ Ätāsh yää, öjó Íshíí ínjí ádá gövö bübü glāwā èshē ká bēdē ndäkpā è bēbē gübü kārā è níí, ä'dā äpā ká dí jüü ö'dö è 'déé, ká ndí'dí tendē ndäkpā kã'bā è'dē ä kã. ⁸ Íshíí è ngā nî düürü è 'déé, kāsā kápā ká glāwā yängā nî Glāwā Srāmā ígí ílí äjā è kájā kã. ⁹ Ätāsh yää, ádá í 'déé, kēné ádá ká Mbájä è dírí nî Jērmíyā klēmē ä kã nëè, äljā ärä në Íshíí, ká ádá ä'dä, "Öjó ènggē güfū 'bälä lēmbē kpú èshē ä näkä fídä, ká ádá è ngā nî èté è 'déé, Ízrāyélē ní gí kāsā ká ádá ärä nî kã, ¹⁰ ká ádá gēné äpā ögö bübü glāwā í 'déé, bēbē èyí nî bēbē gü'bü kārā nî kã, tá äyá è 'déé, Bēbē ärä ägá klēmē bí ämä kã." †

Yézü ä dí mümü Pílátö

(Márkö 15:2-5; Lúkä 23:3-5; Jónö 18:33-38)

¹¹ Íshíí ká löwó äsh nëè, Yézü èrütú ä'bä dí mümü góvó shëngë nî, Íshíí öjó üjú èté ä'dä, "Úmü nî góvó nggērē ká Yüwúdü nî gí?"

Íshíí Yézü öjó ipí bí èté ä'dä, "Íyöö, tá äyá è 'déé, klémë ä kã."

¹² Íshíí ká úgú è kprāshā ndäkpá ká yömó grāshā Mbájä nî, Íshíí kprāshā ndäkpá nî klökpö ádá nî äpá äyá ní kã nëè, ipí ádá äpá ögö èyí bí igí 'dí. ¹³ Íshíí biyí èyí nëè, Pílátö üjú èté ä'dä, "Ögó glökpö ádá í 'déé, igí klökpö äpá äyá í kã 'dí?"

¹⁴ Íshíí nëè, Yézü bā ípí gā'bälä ádá ätä äpá ögö ádá í 'déé, klökpö kápá äyá në kã 'dí. Íshíí äkpä Pílátö üjú góvó.

Grötó ádá ká írí äpá ká Yézü

(Márkö 15:6-15; Lúkä 23:13-26; Jónö 18:39-19:16)

¹⁵ Ká ádá ká úgú tírí ká úgú kíyí ká góvó shëngë nî ká góvó úgú köbö kélē úgú nî yää, ndäkpá ä lémë bí èté níí, Íshíí 'bälä ndäkpä èshē ílí síjíní nî bí èpë igí. ¹⁶ Íshíí ká úgú äsh nëè, ä'dä è'dē nî bēdē ndäkpā è dírí nî Bārābāsā, Íshíí dírí nî límí ká gälä gösí'dí üngú ötö úgú nî tírí Íshíí. ¹⁷ Ätāsh yää, ká úgú è 'déé, ndäkpá nî klövö íshí ä kã nëè, Pílátö üjú igí ä'dä, "Èshē kökö ärä römó ndäkpá yäkã, Bārābāsā Íshíí Yézü 'déé, bēdē dírí nî Krístö kã nëè, má yēbē ádá è níí, míshí 'bí mëshē kökö ärä igí bí igí?" ¹⁸ Ká ádá èté ökö äná Íshíí nëè, kprāshā ndäkpá nî ä yälä lüyú äpá ká Yézü, ká ádá è 'déé, kēné Yézü köjó è'dē bí èpë ä kã.

¹⁹ Íshíí ká löwó è 'déé, Pílátö kã'dá kã'bä jüü mbätä nggērē ngā äyá në äpá ílí njānjā nî kã nëè, íyí ömö ní öpó yöpó änjä è'dē bí èté ä'dä, "Ä'bā gälä bēdē gösí'dí üngú è äpá ká ndäkpā è 'déé, kälä gösí'dí üngú 'dí kã ä'dä, ká ádá kájā nëè, ló!ö ökö ämä góvó ötö ílí líyí ká ádá ärä nî."

† 27:10 Zékēríyā 11:12-13; Jērmíyā 19:1-13; 32:6-9

²⁰ Īshíí nēē, kprāshā ndākpá ká yōmó grāshá Mbájá nī, ācá ōgbó ká kprāshā ndākpá nī è'dé ílī glōvō ndākpá nī níí, lēmē iyí, èpē igi ä yēbē ádá ärä Bārābāsā, Īshíí níí, üfū Yézū ēshē è'dē.

²¹ Īshíí góvó shēngē nī üjū igi ä'dā, "Ēshē kōkō ärä rōmó ndākpá yākā nēē, má yēbē ádá è níí, mīshí 'bí bi igi?"

Īshíí ndākpá nī tírí ipī bi ètē ä'dā, èpē igi ä yēbē ádá ärä Bārābāsā.

²² Īshíí Pīlātō ōjō üjū igi ä'dā, "Níí mála ngā ká Yézū 'déé, bēdé dírí nī Krīstō kā?"

Īshíí ndākpá nī tírí ōjō ipī bi ètē ä'dā, "Āmbá ètē ápá ká krōshō."

²³ Īshíí Pīlātō ōjō ipī bi igi ä'dā, "Ká ádá ngā? Ālā ulú gōsī'dí ūngú ngā?"

Īshíí nēē, ásá kōwó ká gōrō lēmē èpē igi iyí, "Āmbá ètē ápá ká krōshō."

²⁴ Īshíí ká löwó è Pīlātō kōkō 'déé, gbōlō kázá ní, Īshíí ndākpá nī kēndē gāsá kōwó nī kōtō ĩshí ä kā nēē, ōjō ēné üyū Īshíí ōbō lēké nē ápá dī mūmū ndākpá nī, Īshíí ä'dā, "Ádá ĩrí ká újū yākā, āzá ä ndā'dá ápá ō'dō mā ní, Īshíí nēē, ä ndā'dá ápá ō'dō igi."

²⁵ Īshíí ndākpá nī tírí ōjō ipī ä'dā, "Á'bā ádá ĩrí ärä nī níí, ä'dá ápá ō'dō ägā, ká kōtō áyā ägā."

²⁶ Īshíí biyí èyí nēē, ōjō ĩshí Bārābāsā bi igi, Īshíí ōjō lēmē níí, rōsō Yézū, Īshíí ōjō ēné ètē ká ádá è níí, āmbá ètē ápá ká krōshō nī.

Yōmó gāmbá lílí nī ä yēlē Yézū

(Márkō 15:16-21; Jónō 19:2-3)

²⁷ Īshíí yōmó gāmbá lílí nī ōjō è'dē Yézū ānjā ānjā dī úgú ká yōmó gāmbá lílí nī, Īshíí ōjō lövō tírí ägā lāndá ètē. ²⁸ Īshíí rōjō tēndē nī ēshē áyā nī, Īshíí ōjō örō gīngī tēndē ápá áyā nī. ²⁹ Īshíí ōjō ākpā ūngú áyā tāgíyí ngéré ēshē ká ngíní, Īshíí úsú ápá jūjū nī, Īshíí ēné kōlō ápá lēké lāsā nī, Īshíí yōmó gāmbá lílí nī ōjō úsú lūngú èpē igi ápá dī mūmū nī, Īshíí ōjō ä yēlē ètē ä yiyí, "Ūmū yāá góvó ngéré ká Yūwūdū nī gī." ³⁰ Ū'bū sásá ápá áyā nī, Īshíí ēné kōlō, Īshíí āmbá ètē è'dē ápá jūjū nī ká dītí èyí gēlé nī. ³¹ Īshíí biyí è 'déé, kēlē ètē kīshí ä kā nēē, ōjō rōjō tēndē nī ēshē áyā nī, Īshíí ōjō örō shīkī tēndē è ngā ètē bi ètē, Īshíí ōjō ēné ètē ānjā gölō nī, ká ádá gāmbá ètē ápá ká krōshō.

Gāmbá Yézū ápá ká krōshō

(Márkō 15:22-32; Lúkā 23:27-43; Jónō 19:17-27)

³² Ká löwó è 'déé, igi ká yānjā nī kā nēē, lāndá ká bēdé ndākpā è ēshē ká yōmó mbéré Sīréné dírí nī Sáyimōnō, ōjō rīndí ètē ká ádá è níí, ēné krōshō nī. ³³ Īshíí ōjō rāyā ápá bēdé úgú è dírí èyí Gālāgōtā, ká lēmē Íbrū nēē, ílī èyí ä'dā, kpōkpō jūjū ndākpā. ³⁴ Īshíí ōjō ēné áyā rōnō ká gácá ūngú bi Yézū níí ōmō, Īshíí nēē, ká úgú è 'déé, kōdó áyā nī kā nēē, ānā ká ádá gömō nī ĩshí. ³⁵ Īshíí ká löwó è 'déé, kāmbá ètē ápá ká krōshō nī ĩshí ä kā nēē, ōjō āmbá krō'dō ká ádá è níí, èpē igi ōkō nēē, 'bí ēshē kōkō ärä èpē igi ká ndēné tēndē í ngā áyā nī yā. ¹³⁶ Īshíí ōjō ä'dá búbū ä yāmā

† 27:35 Sálāmā 22:18

gbōgbō ärä nī. ³⁷ Īshíí ōjō rōndó glōkpō ádá í 'déé, klōkpō ápá áyā ní kā, ĩshíí úsú ä'bā dī jūjū nī. Īshíí ádá è 'déé, krōndó ká'bā ká ètē ūngú āsh kā nēē, ä'dā, "Ē kā nī Yézū góvó ngéré ká Yūwūdū." ³⁸ Ōjō āmbá rōmó yōmó bīnī ápá gbōgbō ärä nī, 'bālā ānjā dī lēké lāsā nī, ĩshíí bēdé ägbē ānjā dī lēké lógó nī. ³⁹ Īshíí ndākpá è 'déé, ká yōtō ká gbōlō nī kā nēē, ä yōzō ètē, ĩshíí ä yēyē jūjū èpē igi, ⁴⁰ ĩshíí ä yiyí, "Yāá bēbé gríkí Mōmō ká Mbájá, ĩshíí gü'bū nī ápá örō ká tōtō 'bí'bí nī kā, āzá áshā ärä î 'déé, ĩshíí dú 'déé, úmū ká'dá Gēsē újū ká Mbájá ĩshí yāá, āzá lúsú ēshē ká krōshō nī ápá búbū 'déé."

⁴¹ Īshíí tá ká ètē gā'bālā gbōlō yāngā nēē, kprāshā ndākpá ká yōmó grāshá Mbájá nī, ōgbó ká yōmó grōdó gónjō ádá ká Mbájá, ĩshíí kprāshā ndākpá ká Yūwūdū nī nēē, èlē ètē tá ātāsh, ⁴² ĩshíí ä'dā, "Áshā slāgā ndākpá è, ĩshíí nēē, āshā ō'dō nē 'dī. Īshíí nēē, 'déé dú ètē ká'dá góvó ngéré ká Ízrāyēlē nī gī'Īshíí yāá, āzá lúsú ēshē ká krōshō nī búbū níí, mōkō 'déé, níí dārā ägā tírí mīyí mǎpá áyā nī. ⁴³ Ètē iyí ápá ká Mbájá ká shēshē lépē nē 'bālā, ātāsh yāá, á'bā Mbájá ōjō 'bákētā níí, āshā ètē 'déé, 'déé ètē ká yēbē ádá ärä nī ĩshí yā. Ká ádá iyí, 'Èpē nī Gēsē újū ká Mbájá.'" ⁴⁴ Īshíí rōmó yōmó bīnī í 'déé, kāmbá igi ká'bā ká krōshō kápá gbōgbō ärä Yézū kā nēē, ä'dá dī gēlē ètē tá ātāsh.

Īrí ká Yézū

(Márkō 15:33-41; Lúkā 23:44-49; Jónō 19:28-30)

⁴⁵ Ká úgú è ájā nī kā ndírí örō ä kā nēē, mūmú úgú ōjō ápá jūjū búbū nī tírí, yōō igi ká pāpā ájā tōtō ká lílí úgú nī. ⁴⁶ Īshíí ká úgú āsh nēē, Yézū āsá kōwó ká gōrō lēmē nē ä'dā, "Élyō, Élyō lámā shā'báktānī." Ílī èyí ä'dā, "Mbájá ärä mā, Mbájá ärä mā, ánā āmā ä'dá ká ádá ngā?" ††

⁴⁷ Īshíí ká löwó è yōmó è 'déé, kērútú ká'bā yō kōgō yādā yāngā kā nēē, ä'dā, "Yézū ä yādā Éliyā."

⁴⁸ Īshíí tá gēyē ātā nēē, 'bālā ēshē kōkō ärä ndākpá yāngā ūlū ānjā ēné ĩsfénjī, ĩshíí ūdū ápá ílī gácá áyā, ĩshíí ōdō ká kōlō ānjā örō yō bi Yézū níí, ōmō. ⁴⁹ Īshíí sōkpō ndākpá è ká ä'dā, "Bákētā nēē, á'bā ètē ä'dá kīnārā nī, níí mōkō kútú Éliyā ä ndōjō dāshā ètē áyā 'dē."

⁵⁰ Īshíí ká löwó è 'déé, Yézū kāsá kōwó nī tá tówó ká gōrō lēmē nē kā nēē, ēné lílí ärä nē bi Mbájá, ĩshíí ōjō ĩlī ēshē è'dē.

⁵¹ Īshíí ká ètē úgú āsh nēē, glīsī kōbó tēndē † í 'déé, ká ílī Mōmō ká Mbájá kā nēē, lösō ílī ärä nē rōmó ēshē örō igi búbū, ĩshíí búbū nī lámā, ĩshíí ānjā nī gī lōkó, ⁵² ĩshíí jūjū ō'dō nī gī rüyū, ĩshíí ĩrí ärä glōzō ndākpá è 'déé, kiyí kápá ká Mbájá ĩshí ä kā, ānjā örō ēshē ká ĩrí nī

†† 27:46 Sálāmā 22:1 † Glīsī kōbó tēndē: Ä ílī Mōmō ká Mbájá nēē, glīsī kōbó tēndē è 'déé, ká yōnjō kōkō Gözō Kólō ēshē ká Góvó Gözō Kólō è 'déé, ngéré bēbé grāshá Mbájá nī kā yūkū ōtō kōkō èyí ānjā ká Góvó Gözō Kólō è ká, ká ádá Mbájá ä yā'dá ä'bā yō ká ōnjō áyā nē, ĩshíí gāná ōshō ärä nē. Īshíí tá ngéré bēbé grāshá Mbájá nī ká ndūkū ānjā ōngō glīsī kōbó tēndē nī ápá ílī Góvó Gözō Kólō nī ká dītí èyí 'bālā ápá ílī ríní, ká ádá grōyō grōtō srāmā nī bi Mbájá ká ádá è níí, ēshē glōsī'dí ūngú ká ndākpá nī tírí. Ró'dō Lēvítküšü 16; Íbrū 6:19-20; Íbrū 9:1-7.

äpá ká áshá nî tá tówó. ⁵³ Änjá êshé jüjü ö'dö epè igi ká biyí è 'déé, Yézü kãnjá keshé jüjü ö'dö në tshí ä kã, tshíí änjá änjá ílí góvó mbéré Jërüzälémé, tshíí lüsü ärä epè igi bi gëlé ndákpá.

⁵⁴ Tshíí ká löwó è 'déé, góvó ndákpá ká yómó gämbá lílí nî ögbó ká yómó gãmá gbögbö ärä Yézü kökó glámá búbü nî, tshíí üngú è tírí 'déé, kälä ärä epè igi ä kã nëè, mbäwä öjô älä igi góvó, tshíí äkpá igi üjü në, tshíí ä'dä, "Dú támá èté nî Gësé újü ká Mbájä."

⁵⁵ Gëlé lükpú ä'dá ä'bä yô, tshíí ä yásá mümü epè igi êshé gölö nî. Ká ádá ä'dá dí gréké ögö Yézü, tshíí ä yäná èté ká úgú è 'déé, kãnjá keshé Jëlílí ä kã. ⁵⁶ Êshé kökó ärä igi lükpú yãngá nëè, Märiyá Määdälénä, tshíí Märiyá yãngá Jémísi, tshíí Józé, tshíí yãngá kótó ngãngá ká Zébédé.

Gí'dí Yézü Krístö

(Márkö 15:42-47; Lúkã 23:50-56; Jónö 19:38-42)

⁵⁷ Tshíí ká úgú è lílí úgú nî klíjî tshíí nëè, bédé újü è bebé éyé díri nî Jözéfé êshé bédé mbéré è díri éyí Ärmátíyá, tshíí èté újü yãngá sãrä nëè, ä'dá bebé gréké ögö Yézü, ⁵⁸ öjô änjá ká Pílátö, tshíí lémé bi èté níí, èné írí ärä Yézü bi epè, tshíí Pílátö lémé gónjó ádá bi ndákpá ngá áyá në níí, èné írí ärä Yézü bi èté. ⁵⁹ Jözéfé èné írí ärä Yézü, tshíí öjô läkpá ká grájá jónjó köbö tëndé. ⁶⁰ Tshíí änjá í'dí äpá ílí ránjá jüjü ö'dö è 'déé, köwö kápá ílí äñbä nî kã, tshíí öjô lükú góvó äñbä äpá äkpá tji ö'dö nî, tshíí öjô änjá êshé è'dé. ⁶¹ Tshíí ká úgú äsh ä'dá yô nëè, Märiyá Määdälénä, tshíí bédé Märiyá è, ä'dá ä'bä ká bédé kágá úgú è êshé ká jüjü ö'dö nî.

Gãmá gbögbö jüjü ö'dö

⁶² Tshíí ká géré úgú nî ká yómö Sé'bítí nî nëè, kpráshä ndákpá ká yómó gráshá Mbájá nî, tshíí Färisí nî gí öjó ká Pílátö, tshíí ä'dä, ⁶³ "Yää góvó újü nî, ägá mökö mäná mîshí, ká úgú è èté bebé täñbä yãngá 'déé, kätá yáshá nî kã nëè ä'dä, 'Ká biyí tötö 'bí'bí nëè, mä ndãnjä örö.' ⁶⁴ Ätâsh yää, lémé gónjó ádá bi ndákpá níí, änjá ämä gbögbö jüjü ö'dö nî gözö, tgi ká dí tötö 'bí'bí nî, äzá ní yää, yómó gréké ögö nî bédé è'dé ä ndójó nî, tshíí ä ndíni írí ärä nî, tshíí ä ndlémé bi ndákpá diyí èté änjá êshé jüjü ö'dö në tshíí. Tshíí täñbä è ngá nëè, ä ndösi'dí ötö ká kpéé è kã nëè."

⁶⁵ Tshíí Pílátö öjô tpi bi igi ä'dä, "Mëngé slägá yómó gämbá lílí è níí, änjá ämä gbögbö jüjü ö'dö nî tá äyá è 'déé, má yebé ádá éyí ä kã." ⁶⁶ Ätâsh yää, öjó änjá änjá dí jüjü ö'dö nî, ká ádá gãmá gbögbö eyí, tshíí öjó lélé äñbä ö'dö nî gözö, tshíí úsü ndákpá ä'bä yô, ká ádá gãmá gbögbö eyí.

Yézü änjá êshé jüjü ö'dö në

(Márkö 16:1-8; Lúkã 24:1-12; Jónö 20:1-10)

28 Tshíí biyí yómö Sé'bítí nî, tshíí äpá ká yómö Lädä ká jüjü gägá úgú nî nëè, Märiyá Määdälénä, tshíí bédé Märiyá è kã änjá änjá dí grä'bá dí jüjü ö'dö nî.

² Tshíí gösi'dí glámá búbü älä ärä në ká úgú äsh, ká ádá grönö ká Bébé ärä ägá öjô êshé mümü örö, tshíí

öjô lükú äñbä nî, tshíí öjô ä'dá ä'bä jüjü eyí. ³ Tshíí grönö nî övó äyá gänä grájá úgú, tshíí tëndé í ngá áyá nî jónjó nî fúú ätä. ⁴ Tshíí ká löwó è 'déé, ngãngá yómó lílí nî è 'déé, ká'dá dí gãmá jüjü ö'dö nî kökó ätä ngá kã nëè, mbäwä ükü äpá ílí igi góvó, tshíí ä'dá äyá üngú è 'déé, igi kilí në tshíí ä kã.

⁵ Tshíí grönö nî lémé bi lükpú yãngá ä'dä, "Má'bä gété mbäwä ä'dá, ká ádá ádá mókó mäná mîshí nëè, igi má yebé ádá ärä Yézü 'déé, kãmbá èté kã'bä ká kröshö nî kã. ⁶ Èté äzá dí úgú ä ní, änjá êshé jüjü ö'dö në tá äyá è 'déé, klémé ä kã tshíí. Mójó níí, mökö dí úgú í 'déé, kúsú èté kã'bä è'dé ä kã. ⁷ Tshíí biyí éyí níí, mäná mänjä gëyè níí, mlémé ádá éyí bi yómó gréké ögö nî míyí nëè, 'Yézü änjá êshé jüjü ö'dö në tshíí, tshíí ä yãnjä änjá dí mümü igi äpá Jëlílí, tshíí igi má ndökö èté yô.' Tshíí 'bákétä nëè mlémé bi igi mîshí."

⁸ Ätâsh kã nëè, lükpú yãngá änjá gëyè êshé yô, tshíí mbäwä älä igi góvó, tshíí nëè, köbö kélë úgú ängá áyá igi góvó, tshíí lülü änjá ká ádá klémé ádá yãngá bi yómó gréké ögö Yézü. ⁹ Tshíí tá wírí ätä nëè, öjó ländá ká Yézü, tshíí Yézü öjô üjü igi ä'dä, "Gbögbö igi äyá 'déé?' Tshíí lükpú yãngá öjó äpá áyá nî, tshíí rükú lägá nî, tshíí löyó èté. ¹⁰ Tshíí biyí éyí nëè, Yézü lémé bi igi ä'dä, "Má'bä gété mbäwä ä'dä, mänjä mlémé bi ónjö mä gí 'déé, kiyí kápá ká ádá í ngá ádá kã níí, öjó äpá Jëlílí, tshíí ä ndökö ämä yô."

Yómó gãmá jüjü ö'dö nî ä lémé ádá üngú è kälä ärä në kã

¹¹ Ká löwó è 'déé, lükpú yãngá kã yãnjä nî kã nëè, yómó gãmá jüjü ö'dö nî ükü änjá ílí mbéré nî, tshíí lémé ádá üngú è 'déé, kälä ärä epè igi ä kã tírí bi kpráshä ndákpá ká yómó gráshá Mbájá nî. ¹² Tshíí ká úgú è 'déé, kpráshä ndákpá ká yómó gráshá Mbájá nî kländá ká kpráshä ndákpá nî kã nëè, lémé ádá äpá kökó ärä epè igi, tshíí öjó èngé góvó näkä bi yómó gãmá gbögbö jüjü ö'dö nî. ¹³ Tshíí lémé bi igi iyí, "Mlémé bi ndákpá nî míyí nëè, 'Yómó gréké ögö Yézü öjó, tshíí iní írí ärä nî ká njónjó ä tshíí, ká úgú è 'déé, ägá mîndí mîshí ä kã.' ¹⁴ 'Déé ádá yäkã tgi ká shëngé nî yää, ägá mä ndlémé ádá bi èté, tshíí bã ä yälä bédé üngú è äpá áyá igi 'dí.'" ¹⁵ Ätâsh yää, yómó gãmá gbögbö jüjü ö'dö nî, öjó èngé näkä yãngá, tshíí älä üngú nî tá äyá è 'déé, klémé bi igi ä kã. Tshíí èté ádá yãngá nëè, ö'dö éyí iyí ötö kökó ärä Yüwúdü nî gí tírí, tgi ílí äjá è kájä kã.

Yézü lüsü ärä në bi yómó gréké ögö në

(Márkö 16:14-18; Lúkã 24:36-49; Jónö 20:19-23; Nëtë ká Yómó Yöpö 1:6-8)

¹⁶ Tshíí biyí éyí nëè, yómó gréké ögö Yézü 'déé, jüjü igi kpú lëmbé 'bälä kã nëè, änjá änjá Jëlílí äpá dí jüjü äñbä í 'déé, Yézü klémé bi igi níí, kãnjá änjá è'dé ä kã. ¹⁷ Tshíí ká löwó è 'déé, kökó èté nëè, löyó èté tshíí nëè, shëshé lépé slägá ndákpá è êshé kökó igi lüzú në, ká úgú è 'déé, igi ká löyó èté ä kã. ¹⁸ Tshíí biyí éyí nëè, Yézü öjô äpá áyá igi, tshíí lémé bi igi ä'dä, "Kpótó í tírí 'déé, ká mümü örö, tshíí jüjü búbü ä kã nëè, èné bi ämä tshíí. ¹⁹ Ätâsh yää, mänjä, tshíí níí, mródó gëlé yómó jüjü

mömö í 'déé, kā jǔjǔ būbū ā kā tírí, ǐshíí níí míjǐ
 bātézmǎ bí ǐgǐ, ká dírí Běbé, ǐshíí Gēsě újǔ nǐ, ǐshíí Lílí
 ärä Mbájä, ²⁰ǐshíí mródó ǐgǐ níí, äǎ ǔṅgú äpá dǎ'bǎ
 ǔṅgú è tírí 'déé, mródó ǐgǐ mäpá ẽ'dě ā kā, ǐshíí äpá ká

dǎ'bǎ gónjó ádá í 'déé, mlémě bí ǐgǐ ā kā. ǐshíí dú ká
 rǎyā ádá nēē, ká úgú tírí mä ndǎ'dá gbōgbō ärä ǐgǐ, ǐgǐ
 ká dōṅbó úgú nǐ."

Márkō

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Wárāgā yākā nēē, bēbé grōndó ēyí nī Márkō 'déé, bēdé dírí nī Jónō ā kā. Èté nī wāshūkū ká úgú è 'déé, Yézū kā'dá kā'bā Jērūzālēmē ā kā, ĩshíí ōjō ā'dá āpá ká bēbé grēkē ōgō Yézū. ĩshíí ēshē biyí ēyí nēē, ōjō ā'dá āpá ká bēyē lōwó ká Páwūlō bēbé yōpó ká Yézū kā, ĩshíí biyí ēyí nēē, ōjō ā'dá dī gāná Pítārā bēbé yōpó ká Yézū. ĩshíí biyí è 'déé, Yézū kílí ĩshíí 'déé, kāñā kāñjā mūmū ōrō ĩshíí ā kā nēē, Márkō rōndó gēlé ádá āpá ká ádá ũngú è 'déé, Yézū kālā igí ā kā, āpá ílí wárāgā ngá áyā nē. Ātāsh yāā rōndó ká ádá è níí, ēpē ānā yōmó è 'déé, igí kázá Yūwúdū ní 'déé, kíyí kápá ká ádá ká Yézū ĩshíí ā kā.

Āpá ílí wárāgā yākā nēē, Márkō lēmē ádá nī góvó āpá ká ádá ũngú è 'déé, Yézū kālā igí ā kā. Āgá mōkō gēlé kí'dí è gī 'déé, Yézū kālā igí ā kā mīshíí, èté rājā nōwō ēshē ká gēlé ndākpá, ĩshíí ōgō kōtó rōyō ēshē jūjū ndākpá, ōgbó ká dī gījī ĩjī ĩshíí bī ndākpá nī. Īgí úlú ũngú yāngā gī tírí nēē, ā lūsū kpótó ká Yézū āyā ndākpā è 'déé, kēshē ká Mbájá níí ēpē ĩlí, ĩshíí níí ēpē āshá ndākpá nī ēshē ílí āshá mēndé gālā glōsī'dí ũngú nī gī.

Márkō lēmē ádá nī āpá ká ádá áshá ká Yézū, ĩshíí āpá ká ádá nēté í ngá áyā nī ēshē ká gōcō lāgá ēyí ká úgú è 'déé, Jónō bēbé gījī bātézmā bī ndākpá nī kíjī bātézmā nī bī èté ā kā. Èté rēkē dā'bā ádá nī tāmá gōzō ātā, āpá ká ádá dōñbó áshá ká Yézū, ká úgú è 'déé, kāmá èté kápá ká krōshō nī kā, ĩshíí āpá ká ádá írí ngá áyā nī, ĩshíí āpá ká ádá è 'déé, kāñā kēshē jūjū ō'dō nē, kāñjā mūmū ōrō ā kā.

Jónō bēbé gījī bātézmā nī ā rāshá ĩyí gbōlō bī Yézū

(Mátéyō 3:1-12; Lúkā 3:1-18; Jónō 1:19-28)

1 È kā nī gōcō lāgá Kélē ádá † āpá ká ádá ārā Yézū Krīstō Gēsē újū ká Mbájá. 2 Ōcō lāgá ārā nē tá āyā è 'déé, kéné ádá ká Mbájá 'déé, dírí nī Īzáyā krōndó kā'dā,

“Mā ndōpó bēbé yōpó ámá mánjā gólō níí, rāshá gbōlō nī kánjā ní ā'bā ōgō ĩ.” ††

3 “Ndākpā ā yāsá kōwó āpá ílí bēré ā yīyí, ‘Mráshá gbōlō nī má'bā ōgō Bēbé ārā āgā, málā gbōlō nī grāyā nī bī èté.” ‡

4 Ātāsh kā nēē, Jónō ōjō ā yē'dé ndākpá nī āpá ílí bēré āpá ká ádá bātézmā ĩshíí níí, āyā ēshē ká gālā glōsī'dí ũngú áyā ēpē igí níí, Mbájá ēshē glōsī'dí ũngú ngá áyā igí ēshē ē'dē. 5 Ndākpá è 'déé, kāshá kā'bā dā'bā úgú è Jūdēyā tírí, ācá ōgbó ká yōmó góvó mbēré Jērūzālēmē, rīgí ānjā ká Jónō, ĩshíí lēmē ádá glōsī'dí ũngú è 'déé, ēpē igí kālā kā bī èté, ĩshíí ĩjī bātézmā †† nī bī igí āpá 'Dē'dē Úrdūnū. 6 Jónō ā'dá dī gōrō tēndē è 'déé, krāshá kēshē ká bíbí jāmālā, ĩshíí ā'dá dī glāmā rúsú nē ká tēlē, ĩshíí nōshó ngá áyā nī imí, ĩshíí jōngō.

7 Jónō lēmē bī ndākpá nī ā'dā, “Bēdé ndākpā è, ā ndōjō āpá ōgō mā nēē, ōnjō ōtō ámá ĩshíí, ĩshíí mlátá

† Kélē ádá: È kā nī Kélē ádá āpá ádá ká ārā Yézū Krīstō 'déé, kílí kápá ká krōshō, ká ádá gēsē glōsī'dí ũngú áyā āgá níí, ēpē kéné bī āgá áshá è 'déé, dōñbó ēyí kázá ē'dē níí kā. †† 1:2 Mālākáyā 3:1 ‡ 1:3 Īzáyā 40:3 †† Bātézmā: Ā yījī bātézmā bī ndākpá nī ká ádá glūsū ā'dā, igí áyā ēshē ká gālā glōsī'dí ũngú áyā ēpē igí ĩshíí, ĩshíí ĩpī ārā ēpē igí ōjō āpá ká Mbájá ĩshíí.

mápá ká ádá glunú níí, mājā ēbé tāmā í ngá áyā nī 'dí.

8 Mā yījī bātézmā nī bī igí ká ũyū ĩshíí nēē, mēngá èté ā ndījī bātézmā nī bī igí ká Lílí ārā Mbájá. ††

Gījī bātézmā bī Yézū ĩshíí gōdó èté

(Mátéyō 3:13-17; Lúkā 3:21-22)

9 Ká èté úgú āsh nēē, Yézū †† ōjō ēshē mbēré Nāzērētē 'déé, kā dā'bā úgú è Jēlílí ā kā, ĩshíí Jónō ĩjī bātézmā nī bī èté āpá 'Dē'dē Úrdūnū. 10 ĩshíí ká lōwó è 'déé, Yézū kā yīgí ēshē ílí ũyū nī kā nēē, ōkō mūmū ōrō nī lājā, ĩshíí Lílí ārā Mbájá lūsú āpá áyā nī ōvó áyā āmāmā. 11 ĩshíí lēmē ĩyí ēshē mūmū ōrō ā'dā, “Úmū nī Gēsē újū ámá 'déé, málā ádá ārā ĩ, ĩshíí shēshē lēpē mā kēlé āpá áyā ĩ ngé kā.”

Shētánā ā yōdó Yézū

(Mátéyō 4:1-11; Lúkā 4:1-13)

12 ĩshíí biyí ēyí tá gēyē ātā nēē, Lílí ārā Mbájá ālā èté, ĩshíí ē'dē èté ānjā ílí bēré, 13 ĩshíí ālā gūfū rōmó 'bí'bí ā'bā yō, ĩshíí Shētánā †† ā'dá dī gōdó èté. Ā'dá yō ká

†† Lílí ārā Mbájá: Ádá ká Mbájá ā'dā nēē, Bēbé èté nī Mbájá, ĩshíí Gēsē újū ngá áyā nī Yézū nēē, èté nī Mbájá, ĩshíí Lílí ārā Mbájá èté nī Mbájá. Bēbé ĩshíí Gēsē újū nī ĩshíí Lílí ārā nī nēē, igí tírí nī Mbájá 'bālā. Ró'dō Jónō 1:1-18; Jónō 8:41-42; Nēté ká Yōmó Yōpó 5:3-4. ††† Yézū: Yézū nī dírí, ílí ēyí ā'dā, Mbájá Bēbé gāshá ndākpá. ††† Shētánā: Èté nī ngéré ká kōtó grōnō ká Mbájá 'déé, kānā ádá ká Mbájá, ĩshíí 'déé, Mbájá kōgō igí kēshē mūmū ōrō ā kā. Ró'dō Gītī Ádá 12:7-9.

wáwá ílí bñjĩ nĩ gĩ, ĩshĩ kõtó grõnõ † ká Mbájá ä'dá dī gēgbē áyā nĩ.

Yézũ ðcõ lāgá gālā nētē áyā nē
(Mātéyõ 4:12-17; Lúkā 4:14-15)

¹⁴ ĩshĩ ká löwó è 'déé, kēné Jónõ Kāpā sījĩnĩ ĩshĩ nēē, Yézũ ānjā Jēlĩlĩ, ĩshĩ ä yē'dé Kélē ádá mómõ ngērē ká Mbájá bĩ ndākpā nĩ, ¹⁵ ä'dā, "Úgú nĩ òjõ ĩshĩ, mómõ ngērē ká Mbájá lĩjĩ ĩshĩ. Ātāsh yāā, máyā mēshē ká gālā glõsĩ'dĩ ũngú nĩ, ĩshĩ nĩ míyĩ mápā ká Kélē ádá ká Mbájá."

Yézũ ä yādā kpéé yómó grēkē ògõ nē
(Mātéyõ 4:18-22; Lúkā 5:1-11)

¹⁶ ĩshĩ ká bēdé ájā è nēē, Yézũ ä yõtõ ākpā Kāpā Jēlĩlĩ, ĩshĩ òjõ òkõ Sáyímõnõ ĩshĩ ónjõ nĩ Āndrēyā ä yēlé lēbé, ká ádá igĩ nĩ yómó gēlé lēbé kēzē. ¹⁷ ĩshĩ Yézũ lēmē bĩ igĩ ä'dā, "Mrékē ògõ mā nĩ, mā ndālā igĩ mápā ká yómó gövõ ndākpā." ¹⁸ ĩshĩ tāmā dē 'déé, klēmē ātāsh kā nēē, ä'bā lēbé ngā áyā èpē igĩ ä'dā, ĩshĩ òjõ rēkē ògõ nĩ.

¹⁹ ĩshĩ ká löwó è 'déé, Yézũ kātā yānjā gólõ ä kā nēē, òkõ Jémĩsĩ gēsē újũ ká Zébēdē, ĩshĩ ónjõ nĩ Jónõ igĩ ä ĩlĩ fālúkũ, ĩshĩ ä rāshā lēbé ngā áyā èpē igĩ. ²⁰ ĩshĩ tāmā gēyē ātā nēē, Yézũ ädā igĩ, ĩshĩ òjõ ä'bā bēbé èpē igĩ Zébēdē ĩshĩ ndākpā è 'déé, kā yālā nētē nĩ bĩ igĩ ä kā ápā ĩlĩ fālúkũ nĩ, ĩshĩ òjõ rēkē ògõ Yézũ.

Yézũ ä yõgõ kõtó røyó ēshē jũjũ ndākpā
(Lúkā 4:31-37)

²¹ Yézũ ĩshĩ yómó grēkē ògõ nē ānjā ānjā mbērē Kāfārnúmũ, ĩshĩ ká yómõ Sé'bĩtĩ † nĩ nēē, Yézũ ānjā Dĩ lówõ nĩ, † ĩshĩ èndē gródõ ndākpā nĩ. ²² ĩshĩ ākpā ndākpā nĩ újũ nē āpā ká gródõ ũngú ngā áyā nĩ, ká ádá ä ródõ igĩ āyā ndākpā è 'déé, kāngā áyā nĩ kpótõ, āzā āyā è ngā yómõ gródõ gónjõ ádá ká Mbájá kā nĩ. ²³ ĩshĩ bĩyĩ è ngā nēē, bēdé újũ è ä'dā ä'bā Dĩ lówõ nĩ yõ nēē, røyó † ä'dā jũjũ nĩ, ĩshĩ òjõ āsā kówõ ä'dā, ²⁴ "Á yēbē ngā ēshē áyā āgā yāā, Yézũ 'déé, kēshē mbērē Nāzērētē ä kā? È kā òjõ ká ádá grũshũ āgā nē? Mókõ

† Kõtõ grõnõ: Igĩ nĩ ĩlĩlĩ ärä, ĩshĩ wáwá gbõgbõ äzā áyā igĩ nĩ, ĩshĩ ä yāshā ká Mbájá ä'bā mùmũ örõ. ĩshĩ Mbájá ä yõpõ igĩ ká ádá áyā nē bĩ ndākpā è 'déé, kā jũjũ bũbũ ä kā. †† Yómõ Sé'bĩtĩ: È ngā nĩ ájā è 'déé, Mbájá klēmē bĩ Yũwúdũ nĩ gĩ nĩ, kúsú ärä èpē igĩ ēshē ká gālā nētē ĩshĩ nĩ, rājā ākpā èpē igĩ bĩ èpē ä kā. Ká ájā yómõ Sé'bĩtĩ nĩ yāā, ä yĩnjĩ ä'dā, Mbájá kúbũ mùmũ örõ ĩshĩ jũjũ bũbũ nĩ, ĩshĩ ũngú è tírĩ 'déé, ká ĩlĩlĩ ä kā, ĩshĩ ètē nĩ Bēbé gāshā èpē igĩ ēshē ká āshā lólõ nĩ ēshē mómõ Mēsĩrĩ. ĩshĩ āgā Gbāyā nĩ gĩ nēē, mā yĩyĩ yómõ Sé'bĩtĩ nĩ mápā ká ètē ájā í yāngā, ká ádá ètē nĩ dī sālā lēmbē rómõ ájā tā áyā è ngā Yũwúdũ nĩ gĩ. Ró'dõ Úgú Létē 20:8-11; Dĩtrónomĩ 5:12-16. † Dĩ lówõ: Yũwúdũ nĩ gĩ nēē, āngā áyā igĩ gēlé Dĩ lówõ ká ádá grāshā Mbájá òtõ ĩlĩ mbērē í ngā áyā igĩ, ĩshĩ ä'dā dī glõvõ ä'bā ĩlĩlĩ, ká yómõ Sé'bĩtĩ nĩ, ká ádá grājā ākpā èpē igĩ bĩ Mbájá, ĩshĩ grõ'dõ ádá í ngā áyā nĩ. †† Røyó: Ètē nĩ 'bālā ēshē ká kõtõ røyó è 'déé, ká yā'dā ä'bā jũjũ yómõ røyó nĩ ká, ĩshĩ sārā nēē, igĩ nĩ kõtõ grõnõ è 'déé, ká'dā ká'bā mùmũ örõ ká Mbájá, õgbõ ká ngērē ngā áyā èpē igĩ 'déé, dírĩ nĩ Shētānā kā, ĩshĩ òjõ ānā gögõ ádá ká Mbájá ĩshĩ, ĩshĩ ká úgú è 'déé, Mbájá krõsõ igĩ kāpā bũbũ ĩshĩ ä kā nēē, òjõ ipĩ ärä èpē igĩ ápā ká glõsĩ'dĩ ĩlĩlĩ ärä è 'déé, ká yālā gāngā ākpā ápā ká ndākpā nĩ ká. Ró'dõ ádá yākā āpā ĩlĩ wārāgā Gĩtĩ Ádá 12:7-9.

mānā mĩshĩ úmũ nĩ gā'bālā Gõzõ Ndākpā í 'déé, Mbájá kópõ ètē ä kā."

²⁵ ĩshĩ Yézũ āngā āpā áyā nĩ ä'dā, "Rānā, ígĩ ēshē jũjũ nĩ." ²⁶ ĩshĩ røyó nĩ òjõ èyē ètē ká kpótõ, ĩshĩ òjõ ĩgĩ ēshē áyā nĩ ká gāsā kówõ.

²⁷ ĩshĩ ākpā ndākpā nĩ tírĩ újũ nē, ĩshĩ èndē gũjũ ĩlĩlĩ ärä èpē igĩ ä'dā, "È kā úlũ ngā? È kā nĩ rānjā gródõ ũngú, ĩshĩ ä ródõ ndākpā nĩ āpā è'dē ká kpótõ è 'déé, kõtõ krótõ ĩshĩ ä kā. Ä lēmē ádá bĩ kõtõ røyó, ĩshĩ ä yālā ũngú nĩ āpā dā'bā èyĩ." ²⁸ ĩshĩ ádá ärä Yézũ òjõ ĩyĩ òtõ dā'bā úgú è Jēlĩlĩ ä kā tírĩ.

Yézũ ä rājā nõwõ ēshē ká gēlé ndākpā
(Mātéyõ 8:14-17; Lúkā 4:38-41)

²⁹ ĩshĩ tāmā dē 'déé, Yézũ kānjā kēshē Dĩ lówõ nĩ ká Jémĩsĩ, ĩshĩ Jónõ ĩshĩ ä kā nēē, ānjā mómõ ká Sáyímõnõ ĩshĩ Āndrēyā. ³⁰ ĩshĩ ká löwó è 'déé, krāyā yõ kā nēē, ndākpā nĩ òjõ lēmē bĩ Yézũ ïyĩ, gbõgbõ yāngā ïyĩ òmõ Sáyímõnõ òmõ nē. ³¹ ĩshĩ Yézũ ānjā ānjā áyā nĩ, ĩshĩ ĩjĩ lēkē nĩ, ĩshĩ ĩ'ví ètē āpā örõ. ĩshĩ gómõ gbõgbõ nĩ òjõ ānjā ēshē áyā nĩ, ĩshĩ èndē gālā nõshõ bĩ igĩ.

³² ĩshĩ ká ètē ĩlĩlĩ úgú āsh nēē, ká löwó è 'déé, ájā nĩ kúkũ ĩshĩ nēē, ndākpā nĩ èngē yómõ nõwõ, ĩshĩ yómõ røyó òjõ è'dē bĩ Yézũ. ³³ Yómõ ĩlĩ mbērē nĩ tírĩ lówõ ä'bā ká ākpā ĩjĩ mómõ nĩ. ³⁴ ĩshĩ Yézũ rājā úlũ gēlé nõwõ nĩ gĩ ēshē ká ndākpā nĩ tírĩ. Ógõ kõtõ røyó ēshē jũjũ gēlé ndākpā, ācā õgbõ è'dē. ĩshĩ ä'bā kõtõ røyó nĩ nĩ, lēmē lēmē èpē igĩ 'dĩ, ká ádá òkõ ānā ĩshĩ, kútú ètē nĩ 'bí yā ĩshĩ.

Yézũ ä rājā ākpā nē āpā bēdé úgú è kínārā nē

³⁵ ĩshĩ ká fĩrĩ kíĩkõnjõ nĩ ká löwó è 'déé, úgú nĩ tá gĩjĩ nĩ kā nēē, Yézũ ānjā ānjā bēdé úgú è, ĩshĩ rājā ākpā nē bĩ Mbájá. ³⁶ ĩshĩ Sáyímõnõ ĩshĩ klõpõ nē ānjā dī gēbē ètē. ³⁷ ĩshĩ ká löwó è 'déé, kókõ ètē ĩshĩ nēē, lēmē bĩ ètē ä'dā, "Ndākpā nĩ tírĩ ä yēbē úmũ."

³⁸ ĩshĩ Yézũ ĩpĩ igĩ ä'dā, "Mānjā nĩ, mānjā ĩlĩ gbõkõ nĩ gĩ 'déé, kõtõ 'bákā āsh kā, ká ádá è nĩ, mē'dé Kélē ádá nĩ bĩ yómõ è kā yõ kā, ká ádá è ngā nĩ nētē è 'déé, mójõ ká ádá gālā nĩ ká." ³⁹ Ātāsh yāā, Yézũ löwõ òtõ dā'bā úgú è Jēlĩlĩ tírĩ, ĩshĩ ä'dā dī gródõ ndākpā nĩ òtõ dī gēlé Dĩ lówõ ngā áyā igĩ, ĩshĩ ä yõgõ kõtõ røyó ēshē jũjũ ndākpā.

Újũ bēbé kómbõ
(Mātéyõ 8:1-4; Lúkā 5:12-16)

⁴⁰ ĩshĩ bēdé újũ è ètē nĩ bēbé kómbõ † òjõ ĩjĩ āpā lāgā Yézũ, ĩshĩ òwõ ēshē áyā nĩ ä'dā, "'Déé úmũ ká yēbē ádá èyĩ ĩshĩ yāā, ä'bā nĩ, gbõgbõ mā rājā."

†† Kómbõ: Ká ádá gónjõ ádá ká Mbájá 'déé, kēné bĩ Mõzē kā nēē ä'dā, ndākpā è 'déé, kómbõ kāgā ètē ĩshĩ ä kā nēē, ètē nĩ bēbé shēkpē ĩshĩ ä yā'bā ètē nĩ, ä'dā ä'bā kókõ ärä Yũwúdũ nĩ gĩ 'dĩ. ĩshĩ 'déé kómbõ nĩ rājā ēshē áyā nĩ ĩshĩ yāā, āngā áyā nĩ dī glüsũ ärä nē bĩ bēbé grāshā Mbájá, ĩshĩ bēbé grāshā Mbájá nĩ ä ndlēmē bĩ ndākpā nĩ díyĩ nēē, kómbõ nĩ rājā ēshē áyā nĩ ĩshĩ. Ró'dõ Lēvĩtĩküsũ 14:1-32.

⁴¹ Íshíí Yézũ òkò àṅà mùmũ újũ í yāṅgà, Íshíí òdò lèkè nè, Íshíí òjò àtá ètè Íshíí à'dà, "Mà yèbè ádá èyí níí, gbògbò í rājá." ⁴² Íshíí tàmá dè 'déé, Yézũ klèmè àtá ṅgà kà nèè, kòmbò ní àṅà èshè àyà ní, Íshíí gbògbò ní òjò rājá Íshíí.

⁴³ Íshíí Yézũ lèmè gónjò ádá bí ètè, Íshíí òjò à'bà ètè àṅà, Íshíí à'dà, ⁴⁴ "À'bà glèmè ádá àpá ká ádá è 'déé, gbògbò í krājá ká bí ndàkpá à'dá. Íshíí nèè, àṅà lúsú àrà í bí bēbē grāshá Mbájá, †Íshíí níí, rótó srámá ká ádá è 'déé, gbògbò í krājá Íshíí à ká, tá àyà è 'déé, Mòzè †† klèmè à ká, ká ádá è níí, ndàkpá òkò kpòò ká tēmè."

⁴⁵ Íshíí nèè, újũ yāṅgà àlā àtāsh 'dī, àṅà Íshíí èndè glèmè ádá èyí bí ndàkpá, àtāsh yāà, dī gũkũ àpá ílī mbèrè ní nèè, òjò lāṅà nè bí Yézũ. Íshíí nèè, à'dá tá à'bà ílī mbèrè ní àpá bēdè úgú è kínàrà nè. Íshíí kpíí kātāsh ká nèè, ndàkpá ní àtá yójó àpá àyà ní, èshè ká úgú ní tírí.

Yézũ à rājá nōwò èshè ká grīkí ndàkpá

(Mátéyò 9:1-8; Lúkà 5:17-26)

2 Íshíí tá gāà àtá èshè biyí è 'déé, Yézũ kípí àrà nè kāṅjā mbèrè Kāfārnúmũ Íshíí nèè, ndàkpá ní ògò à'dà nèè, ípí àrà nè àṅà dī úgú í 'déé, ká'dá dī gāshá ní ká'bā è'dè à ká Íshíí. ² Íshíí gēlè ndàkpá òjò àpá ílī mòmò ní, Íshíí mòmò ní èsè ká ádá è níí, èṅgè ndàkpá ní tírí 'dī, Íshíí bēdè úgú è àtá ká ádá è níí, ndàkpá ní èrútú à'bā è'dè àpá gbògbò àkpá tīí ní àpá gēsè úgú ní ká nèè, àzá ní, Íshíí Yézũ è'dé ádá ká Mbájá bí ìgì. ³ Íshíí sòsò ṅgāṅgá rīṅgí bēdè grīkí újũ è òjò ká drēṅgè bí Yézũ. ⁴ Íshíí ká ádá grāyá àpá ká Yézũ klāṅà nè, ká ádá è 'déé, jūjũ ndàkpá ní kēlè kótó Íshíí à ká nèè, ṅgāṅgá yāṅgà íní àpá rūgú mòmò * ní, Íshíí òwò tītí àpá è'dè, Íshíí úsú újũ yāṅgà òtò kòkò lōṅbó ní àṅà àpá búbũ yò ká srògò lōṅgò èbè àpá è'dè, àpá dī mùmũ Yézũ, àpá kòkò àrà ndàkpá ní. ⁵ Íshíí ká lówò è 'déé, Yézũ kòkò dī giyí àpá ká Mbájá 'déé, ká shēshē lēpē ìgì Íshíí à ká nèè, à'dà, "Yāà gēsè újũ à, glòsī'dí ùṅgú ṅgà àyà í tīí tīí Íshíí àpá è'dè Íshíí."

⁶ Íshíí nèè, slāgā yómó gródó gónjò ádá ká Mbájá à'dá à'bā yò nèè, ìṅí ádá àpá shēshē lēpē èpē ìgì iyí, ⁷ "È ká ní 'bí 'déé, ká yālā sáwíyí àrà Mbájá ká? 'Bí ká yíyí tīí tīí Íshíí àpá ká glòsī'dí ùṅgú ní, àzá tá Mbájá ní?"

⁸ Íshíí tàmá dè Yézũ kòkò ádá è 'déé, ká shēshē lēpē ìgì káná Íshíí à ká nèè, òjò lēmè bí ìgì à'dà, "Mà yīṅí ádá mápá shēshē lēpē ìgì àtá ká ádá ṅgà? ⁹ È 'dè klāṅà ká ádá glèmè ní dī giyí, 'Íjī tīí Íshíí àpá ká glòsī'dí ùṅgú àyà í

Íshíí yá, 'wālā dī giyí, 'Àṅà òrò, Íshíí níí éné tēndè í 'déé, krīṅgí úmũ è'dè à ká Íshíí níí, àṅjā? ¹⁰ È ṅgà ká ádá glúsú bí ìgì nèè, àmà Kópò ndàkpá, †† àṅgá àmà kpótó àpá jūjũ búbũ à, ká ádá giyí tīí Íshíí àpá ká glòsī'dí ùṅgú." Àtāsh yāà, Yézũ òjò lēmè bí grīkí újũ yāṅgà à'dà, ¹¹ "Àṅà òrò, Íshíí níí, éné tēndè í 'déé, krīṅgí úmũ è'dè à ká níí, àṅjā mòmò."

¹² Íshíí tàmá dè 'déé, Yézũ klèmè àtá ṅgà ká nèè, grīkí újũ yāṅgà éné tēndè í 'déé, krīṅgí èpē è'dè à ká, Íshíí ká lówò è 'déé, ká yāṅjā ní nèè, ndàkpá ní tírí à yòkò àpá ògò ní, Íshíí àkpá ìgì tírí újũ nè, Íshíí à rēbè Mbájá à yiyí, "Ágá jéé mòkò bēdè ùṅgú è àtāsh 'dī."

Yézũ à yādà Léví

(Mátéyò 9:9-13; Lúkà 5:27-32)

¹³ Íshíí Yézũ àṅà àṅà tówó àpá àkpá Kāpá Jēlílí, Íshíí gēlè ndàkpá lówò àgā lāndá ètè Íshíí ródó ìgì. ¹⁴ Ká lówò è 'déé, ká yāṅjā ní ká nèè, òkò bēdè újũ è dírí ní Léví †† gēsè újũ ká Álfásá ètè ní bēbè gròyò nākā èshè ká ndàkpá à'dá à'bā dī úgú í 'déé, kāṅgá ndàkpá ní dī gròyò nākā ní à'bā è'dè à ká, Íshíí Yézũ òjò lēmè bí ètè à'dà, "Rékè ògò mā." Íshíí Léví àṅà òrò, Íshíí òjò rékè ògò ní.

¹⁵ Íshíí biyí èyí nèè, Léví àlā nōshó àpá mòmò àyà nè, Íshíí àdá Yézũ, àcá ògbó ká gēlè yómó gròyò nākā èshè ká ndàkpá ní, ††† ògbó ká yómó gālā glòsī'dí ùṅgú, Íshíí òjò òshó ùṅgú ká Yézũ, Íshíí yómó grékè ògò ní, Íshíí gēlè ndàkpá òjò rékè ògò Yézũ. ¹⁶ Íshíí slāgā yómó gródó gónjò ádá ká Mbájá 'déé, ìgì ní Fārísí ††† ní gī ká nèè, òkò Yézũ à'dá dī gòshó ùṅgú ká yómó gālā glòsī'dí ùṅgú, àcá ògbó ká yómó gròyò nākā èshè ká ndàkpá ní. Àtāsh yāà, òjò újũ yómó grékè ògò ní à'dà, "Dūrũ è 'déé, Yézũ ká yòshó ùṅgú ká yómó gròyò nākā èshè ká ndàkpá ní, Íshíí yómó gālā glòsī'dí ùṅgú ní ká nèè, ká ádá ṅgà?"

¹⁷ Íshíí Yézũ ògò ádá í ṅgà àyà ìgì Íshíí, Íshíí ípí bí ìgì à'dà, "Ndàkpá è 'déé, nōwò kázá àyà ìgì ní ká nèè, èbè ádá àrà dīkītórò 'dī, Íshíí nèè, ndàkpá è 'déé, nōwò kāṅgá àyà ní ká nèè, ètè ká ndēbē ádá àrà dīkītórò ní. Íshíí nèè, mójó àzá ká ádá è níí, mādà yómó jónjò shēshē lēpē ní, Íshíí nèè, mójó ká ádá gādà yómó gālā glòsī'dí ùṅgú níí, àyà èshè ká gālā glòsī'dí ùṅgú àyà èpē ìgì."

† Bēbè grāshá Mbájá: Èshè kòkò àrà ndàkpá ká Ízrāyélè ní gī tírí nèè, tá yómó grāshá Mbájá ní ká rótó srámá àpá ílī Mòmò ká Mbájá. Íshíí níí, ìgì à'dá èshè ká dā'bā ulú àrà Léví gī. †† Mòzè: Ká biyí è 'déé, Jòzéfè kílí Íshíí nèè, Ízrāyélè ní gī à'dá mēndé à'bā mòmò Mēsírí ìgì ílī sòsò gũfũ sálā ríní. Íshíí Mbájá àlā Mòzè níí, èṅgè Ízrāyélè ní gī èshè ílī áshá mēndé ní. Íshíí Mbájá òjò èné gónjò ádá àyà nè bí ìgì òtò ògò Mòzè, Íshíí è ṅgà ní dūrũ è 'déé, ká slāgā úgú è yāà, à yādà àpá ká gónjò ádá yāṅgà ní gónjò ádá ká Mòzè ká. Mòzè áshá ùṅgú àyà 'bālā álíffí lēmè sòsò gũfũ sálā (1,400) ríní ká lówò è 'déé, kākā Yézũ dóbó 'dī ká. Ró'dò ádá àpá ká ádá àrà ní àpá ílī wārāgá Úgú Létè 2-24. † Rūgú mòmò: Ká úgú àsh nèè, Yūwūdũ ní gī à yò'bó mòmò àyà èpē ìgì Íshíí jūjũ mòmò í ṅgà àyà ìgì à'dá kpāṅbālāṅbā àtá, Íshíí ká slāgā úgú è yāà, à yīnī àpá jūjũ mòmò ní ká ádá gālā nētè òtò yò.

†† Kópò ndàkpá: Yézũ à yādà àpá ká àrà nè ní Kópò ndàkpá, è ṅgà ká ádá glúsú à'dà nèè, ètè ní Krístò, Íshíí ètè ní Góvò ṅgérè è ká mòmò ṅgérè 'déé, dōṅbó èyí ká ndāzā è'dè ní ká. Ró'dò wārāgá ká Dānyélè 7:13-14. †† Léví: Bēdè dírí ní Mátéyò 'déé, kōjò ká'dá àpá ká bēbè yòpó ká Yézũ ká. ††† Yómó gròyò nākā èshè ká ndàkpá: Ìgì ní ndàkpá è ká ròyò nākā èshè ká ndàkpá ní, Íshíí à yēṅgè bí góvò ṅgérè ká yómó Rómā ní, ká úgú è 'déé, ìgì krúkú mòmò ká Yūwūdũ ní gī ká, Íshíí ìgì à ròyò nākā èshè ká ndàkpá, bā àzá ká gòzò gbòlò è ká ní, àtāsh yāà, shēshē lēpē ndàkpá ní èlè àpá àyà ìgì 'dī. ††† Fārísí ní gī: Ìgì ní glòvò jūjũ ndàkpá èshè ká Yūwūdũ ní gī, Íshíí à yālā ùṅgú ní gónjò ní àpá dā'bā gónjò ádá è 'déé, Mbájá kēnè bí Mòzè ká. Íshíí iyí àpá ká lílī àrà ní gī, Íshíí kótó grōnò ní gī, Íshíí iyí àpá ká ádá è 'déé, írì ní gī ká ndāṅà àpá ká áshá ní tá tówó à ká Íshíí. Ró'dò wārāgá Nētè ká Yómò Yópó 23:8.

Ndäkpá üjü Yézü äpá ká ádá gränā gōgō

(Mátéyō 9:14-17; Lúkā 5:33-39)

¹⁸ Yōmō grēkē ōgō Jónō bēbé gijī bātēzmā bī ndäkpá nī kā, īshíí Fārisī nī gī ā rānā gōgō, † īshíí slāgā ndäkpá ē ōjō īshíí üjü Yézü ā'dā, "Dürü ē 'déé, yōmō grēkē ōgō Jónō ōgbó ká Fārisī nī gī kā rānā gōgō cōcō, īshíí nēē, yōmō grēkē ōgō ī rānā gōgō 'dī ká ádá ṅgā?"

¹⁹ Īshíí Yézü ĩpī bī ĩgī ā'dā, "Má ndrīndí yōmō gīshí éndé nī níí, rānā gōgō ká úgú ē 'déé, bēbé grō'bō éndé nī kātá gbōgbō ärä ĩgī ā kā? Bā 'dī, ká ádá bēbé gijī éndé nī ātá kōkō ärä ĩgī yō. ²⁰ Īshíí ká bēdé ájā ē nēē, ā ndēné étē ēshē áyā ĩgī, īshíí úgú ē 'déé, ā ndrānā gōgō nī."

²¹ Īshíí Yézü ōjō lēmē bī ĩgī ā'dā, "Ndäkpá ē kā ndēné ránā tēndē níí, ēpē krōṅgō äpá dī glōsō tówó tēndē ē kā nēē, äzā ní. Ká ádá 'déé, ālā ätāsh yāā, ránā tēndē í 'déé, krōṅgō äpá ká glōsō tēndē nī kā nēē, ā ndrīshí nī, īshíí glōsō tēndē nī ā ndā'dá góvó nī. ²² Īshíí bā ndäkpá ā yūjú ránā äyā †† ē 'déé, klāwā 'dī kā, äpá ĩlí tówó ṅbētē ē 'déé, kālā étē kēshē ká tēlē nī kā 'dī, ká ádá 'déé, ālā ätāsh yāā, ṅbētē nī ā ndlōkó í nē, ká úgú ē ránā äyā nī kā ndlāwā nī kā, īshíí üyü äyā nī ā ndlūvú äpá bībū, īshíí ṅbētē nī ā ndālā dōsó í nē, ätāsh yāā, ā ndūjú ránā äyā ē 'déé, klāwā 'dī kā, äpá ĩlí ránā ṅbētē ē kā, ká ádá ē níí, ránā ṅbētē nī, äcā ōgbó ká ránā äyā nī ā'bā gālā dōsó nī ā'dā."

Yézü ká'dá bēbé yōmō Sé'bītī nī

(Mátéyō 12:1-8; Lúkā 6:1-5)

²³ Īshíí ká bēbé yōmō Sé'bītī ē nēē, Yézü īshíí yōmō grēkē ōgō nē, ā löwō ōtō ĩlí bēdé glāwā ōzó ē, īshíí ká úgú ē 'déé, kā yōtō ĩlí glāwā nī kā nēē, yōmō grēkē ōgō Yézü ā ríkí jūjú ōzó nī. ²⁴ Īshíí Fārisī nī gī üjü Yézü ā'dā, "Yōmō grēkē ōgō ī ā yālā ũṅgú ē 'déé, gālā éyí klātá ká yōmō Sé'bītī 'dī kā, ká ádá ṅgā?"

²⁵ Īshíí Yézü ĩpī bī ĩgī ā'dā, "Kútú mró'dō ádá ē 'déé, grōndó kā'bā ĩlí wārāgā ká Mbájá äpá ká ádá ũṅgú í 'déé, góvó ṅgērē nī Dévidī † kālā ká úgú ē 'déé, gōgō kālā ĩgī †† ká klōpō nē kā jéé 'dī? ²⁶ Ká úgú ē 'déé, Äbātārā ká'dá ṅgērē bēbé grāshā Mbájá †† nī kā nēē,

† Ä rānā gōgō: Yūwūdū nī gī ká slāgā úgú ē yāā, ā yīnī ádá ē níí, ēpē ĩgī rānā gōgō īshíí níí, ēpē ĩgī rājā äkpā ēpē ĩgī bī Mbájá.

†† Rānā äyā: Yézü ā yōdó grōdō ũṅgú ṅgá äyā nē bī ndäkpá nī äyā ránā äyā. ‡ Dévidī: Mbájá īshíí étē ká ádá ē níí, ā'dā äpá ká góvó ṅgērē ká Īzrāyélē nī gī, īshíí ōshō yōshō ā'dā, bēdé góvó ṅgērē ē ā ndōjō ēshē ká dā'bā úlú ärä kōtō ĩlí kōtō kōshó ká Dévidī níí, ā'dā äpá ká góvó ṅgērē nī kpōrō ā yānā nī. Étē góvó ṅgērē yāṅgā nī Yézü Krīstō. Biyí ē 'déé, Dévidī ká'dá góvó ṅgērē nī īshíí ā kā nēē, úgú ē ōjō äkā Yézü ká ālīfī (1,000) rīnī. Ró'dō Sālāmā 132:11-12; Nētē ká Yōmō Yōpó 2:29-36; 1 Sámwēlē 16-30; 2 Sámwēlē 1-24; 1 Góvó ṅgērē 1-2.

‡† Úgú ē 'déé, gōgō kālā ĩgī: Ró'dō ádá äpá ká ádá ũṅgú ē 'déé, Dévidī kālā ká äpá ĩlí 1 Sámwēlē 21:1-6. ‡‡ ṅgērē bēbé grāshā Mbájá: Á'dá ē'dē nī 'bālā Mōmō ká Mbájá 'déé, kā'dá kā'bā mbērē Jērūzālémē ā kā. Īshíí yōmō grāshā Mbájá nī ā'dá dī grōyō krōyō nī bī Mbájá äpá dā'bā gónjō ádá í 'déé, Mbájá kēné bī Mōzē ā kā. Īshíí tá góvó ndäkpá ká yōmō grāshā Mbájá nī ká ndūkū ōtō ká glīsī kōbō tēndē nī änjā ĩlí Góvó Gōzō Kólō nī ká dītī éyí 'bālā ōtō ĩlí rīnī nī ká gēné srāmā gijī ĩjī īshíí äpá ká ádá gēshē glōsī'dī ũṅgú ká ndäkpá äpá dē 'déé, Mbájá ká yā'dá kā'bā ē'dē ká ónjō äyā nē, īshíí gānā ärä nē kā. Ró'dō Lévítikusū 16; Ībrū 9:1-7.

Dévidī ũkū äpá ĩlí Mōmō ká Mbájá, †† īshíí éné nōshó í 'déé, krōyō īshíí 'déé, klūsū bī Mbájá 'déé, tá yōmō grāshā Mbájá ká ndōshō nī kā. Īshíí ōjō ōshó, īshíí éné gārā éyí bī klōpō nē, īshíí ōshó."

²⁷ Īshíí Yézü ĩpī bī ĩgī ā'dā, "Yōmō Sé'bītī nī nēē, Mbájá ālā étē ká ádá ärä ndäkpá, īshíí nēē, äzā ālā ndäkpá nī ká ádá ärä yōmō Sé'bītī nī ní. ²⁸ Ätāsh yāā, Kópō ndäkpá ká'dá Bēbé ũṅgú nī gī tírí, äcā ōgbó ká yōmō Sé'bītī †† nī."

Yézü rājā nōwō ká yōmō Sé'bītī

(Mátéyō 12:9-14; Lúkā 6:6-11)

3 Yézü änjā äpá Dī lówō nī tá tówó, īshíí ōkō bēdé újú ē ĩkē ká ósō ká ē'dē. ² Īshíí slāgā ndäkpá ē ōjō 'bákā, īshíí ä yōkō äpá ká Yézü, ká ádá gōkō nī nēē, kútú ā ndlōlō nōwō ēshē ká ndäkpá ká yōmō Sé'bītī nī yā, Ká ádá ē níí, ēpē ĩgī ĩkēpō ádá äpá äyā nī.

³ Īshíí Yézü lēmē bī újú yāṅgā níí, ērútú ā'bā dī úgú ē 'déé, ndäkpá nī tírí ká ndōkō étē ā kā, ⁴ Īshíí Yézü ōjō üjü ĩgī ā'dā, "Äṅgā äyā ägā dī gālā gōzō ũṅgú ká yōmō Sé'bītī yā? Wālā gālā glōsī'dī ũṅgú? Äṅgā äyā ägā dī gāshā ndäkpá yā, wālā güfū étē nē?" Īshíí nēē, 'bālā ndäkpá ätā ēshē kōkō ärä ĩgī ōjō äkpā nē 'dī.

⁵ Yézü ōkō äpá ká ndäkpá nī tírí, īshíí ó'dō nī ēgbē nē, ká ádá jūjú ĩgī ēgbē nē, īshíí biyí éyí nēē, lēmē bī bēbé ósō nī ā'dā, "Ódō ĩkē í." Īshíí bēbé ósō yāṅgā ālā ätāsh. Īshíí ĩkē nī ōjō ā'dá gōzō nī. ⁶ Īshíí biyí éyí nēē, Fārisī nī gī, äcā ōgbó ká ndäkpá ē ká Hērōdōsō ⁵ ā yēbē gbōlō ká ádá güfū Yézü.

Gēlē ndäkpá rēkē ōgō Yézü

⁷ Yézü īshíí yōmō grēkē ōgō nē änjā änjā äkpā kāpā, īshíí gēlē ndäkpá rēkē ōgō ĩgī ēshē dā'bā úgú ē Jēlīfī, ⁸ Īshíí Jērūzālémē, īshíí dā'bā úgú ē Jūdēyā, īshíí Īdüméyú, īshíí ēshē ägā 'Dē'dē Úrdünū, īshíí dā'bā úgú ē kōtō gbōgbō mbērē Táyīrī, īshíí Sīdónō. Īshíí ká löwó ē 'déé, kōgō ádá ũṅgú ē 'déé, Yézü ká yālā nī kā nēē, gēlē ndäkpá ōjō äpá äyā nī. ⁹ Īshíí ká úgú ē 'déé, Yézü kōkō ndäkpá nī kēlē nē kā nēē, lēmē bī yōmō grēkē ōgō nē níí, rāshā fālúkū nī kánjā nī bī ēpē ká ádá ē níí, ndäkpá nī ä'bā glū'bū äpá äyā nē ā'dā. ¹⁰ Yézü lölō

††† Mōmō ká Mbájá: Á'dá ē'dē nī 'bālā Mōmō ká Mbájá 'déé, kā'dá kā'bā mbērē Jērūzālémē ā kā. Īshíí yōmō grāshā Mbájá nī ā'dá dī grōyō krōyō nī bī Mbájá äpá dā'bā gónjō ádá í 'déé, Mbájá kēné bī Mōzē ā kā. Īshíí tá góvó ndäkpá ká yōmō grāshā nī ká ndūkū ōtō ká glīsī kōbō tēndē nī änjā ĩlí Góvó Gōzō Kólō nī ká dītī éyí 'bālā ōtō ĩlí rīnī nī ká gēné srāmā gijī ĩjī īshíí äpá ká ádá gēshē glōsī'dī ũṅgú ká ndäkpá äpá dē 'déé, Mbájá ká yā'dá kā'bā ē'dē ká ónjō äyā nē, īshíí gānā ärä nē kā. Ró'dō Lévítikusū 16; Ībrū 9:1-7. ††† Bēbé yōmō Sé'bītī: Yūwūdū nī gī ā yīnī ádá yōmō Sé'bītī nī 'déé, Mbájá kūsú ärä nē kēshē ká biyí gübū ũṅgú nī gī tírí 'déé, kā mūmū örō, īshíí jūjú bībū nī kā. É ṅgā nī dūrū ē 'déé, tá Mbájá Bēbé gübū ũṅgú nī gī ká ndā'dá äpá ká Bēbé ärä yōmō Sé'bītī 'déé, étē nī ájā kūsú ärä nī kā. Ätāsh yāā, ká úgú ē 'déé, Yézü kíyí nēē, ēpē nī Bēbé ärä yōmō Sé'bītī nī kā nēē, ĩlí éyí ā'dā, étē nī Mbájá. Ró'dō wārāgā Úgú Létē 20:8-11. § Ndäkpá ē ká Hērōdōsō: ĩgī nī ndäkpá ē 'déé, ká yālā nētē bī ṅgērē nī Hērōdōsō Äntipāsā kā, īshíí ká úgú ē 'déé, kā'dá ṅgērē nī kā nēē, Jónō ĩjī bātēzmā bī Yézü ká úgú āsh. Ró'dō ádá äpá ká ádá ärä nī äpá ĩlí wārāgā Kélē ádá ká Mátéyō 14:1; Márkō 6:14; Lúkā 3:1; Nētē ká Yōmō Yōpó 4:27.

nōwō eshē ká gēlé ndákpá ká ájá āsh. Ātāsh yāā, gēlé yōmó nōwō lövō āgā lāndá ètē, ĩshíí à yēbē ádá è níí, èpē ìgì átā gbōgbō ní. ¹¹ ĩshíí tá 'déé, yōmó è 'déé, kōtō rōyó ká jūjū ìgì ā kā, òkō ètē yāā, ā rōñō ápá dí mūmū ní, ĩshíí à yāsá kōwó à yiyí, "Úmū ní Gēsē újū ká Mbájá" ¹² ĩshíí nēē, Yézū è 'déé ìgì gónjó ní níí, à 'bā glēmē bí ndákpá ní ìyí èpē ní 'bí yā ā 'dá.

Yézū rōjó kpú lēmbē rōmó yōmó yōpó áyā nē
(Mátéyō 10:1-4; Lúkā 6:12-16)

¹³ ĩshíí biyí èyí nēē, Yézū ānjā āpá jūjū āñbā, ĩshíí ádá ndákpá è 'déé, èpē kēbē ádá ārà ìgì ā kā, ĩshíí ìgì ndákpá yāngā òjō ápá áyā ní. ¹⁴ Yézū rōjó kpú lēmbē rōmó ndákpá, ĩshíí āsá āpá áyā ìgì ní yōmó yōpó. † Á yēbē ádá yōmó yōpó yāngā níí, à 'dá ká ngá èpē, ká ádá èbē ádá è níí, èpē òpó ìgì níí, ānjā gólò ká gè 'déé Kélé ádá ní bí ndákpá, ¹⁵ ĩshíí níí, à 'dá áyā ìgì kpótó ká ádá gōgó kōtō rōyó èshé jūjū ndákpá. ¹⁶ ĩshíí è ká ní kpú lēmbē rōmó yōmó yōpó è 'déé, Yézū krōjō ìgì ā kā, Sáyimōnō 'déé, Yézū kāsá kápá áyā ní Pítārā kā, ¹⁷ ĩshíí Jémīsī gēsē újū ká Zébēdē, ĩshíí ónjō ní Jónō, Yézū āsá dírí ìgì ní Bōnrégēsē, ílí èyí à 'dá, kōtō ngāngá ká grōgbō njinjī. ¹⁸ Ándréyā, Fílípī, Bārtōlmewē, Mátéyō, Tómasā, ĩshíí Jémīsī gēsē újū ká Ālfāsā, ĩshíí Tádīyāsā, ĩshíí Sáyimōnō 'déé, ká yēbē ádá kishí ndákpá ngá áyā nē èshē ūmbū ārà góvó ngērē ká yōmó Rómā ní kā, ¹⁹ ĩshíí Júdāsā Īskāryótō 'déé, kōwó gōmbō ārà Yézū Krístō kā.

Kpótó ká Yézū āzā èshē ká Bēlzēbúlú ní
(Mátéyō 12:22-32; Lúkā 11:14-23; 12:10)

²⁰ ĩshíí biyí èyí nēē, Yézū ūkū ānjā ílí bēdé mōmō è, ĩshíí ndákpá òcō lāgá glōvō ní tówó ápá áyā ní, ĩshíí tá gāā átā nēē, Yézū ĩshíí yōmó grēkē ògō nē òkō nēē, úgú āzā áyā èpē ìgì ká ádá gōshó ũngú ní. ²¹ ĩshíí ká löwó è 'déé, yōmó mōmō ká Yézū kōgó ádá ũngú è 'déé, ètē ká 'dá dí gālā ní kā nēē, ìnjī à 'dá ètē rōyó nē, ĩshíí ānjā ānjā ká ádá gēgbē áyā ní.

²² Slāgā yōmó grōdó gónjó ádá ká Mbájá òjō èshé Jērūzālémē, ĩshíí à 'dá, "Újū yākā ā yālā ũngú ní òtō ògō kpótó ká Bēlzēbúlú †† ngērē ká kōtō rōyó ní, ĩshíí ètē Bēlzēbúlú ā yāná Yézū ká ónjó áyā nē 'déé, ká yōgó kōtō rōyó ní kēshē jūjū ndákpá ní kā."

²³ Yézū lēmē bí ìgì níí, lövō āgā lāndá èpē. ĩshíí biyí èyí nēē, lēmē tííí úgú ádá yākā bí ìgì à 'dá, "Shētānā ā ndōgó bēyē Shētānā nē áyā 'dē? ²⁴ Yōmó jūjū mōmō 'déé, à lātā ní ápá kōkō ārà èpē ìgì yāā, ètē jūjū mōmō āsh à yānjā gólò 'dí. ²⁵ Ātāsh yāā, yōmó mōmō è 'déé, kōñjō kōkō ārà èpē ìgì ā kā nēē, mōmō èyí ā yānjā gólò 'dí. ²⁶ ĩshíí 'déé, Shētānā ā lātā shííí yōmó mōmō í ngá áyā nē yāā, mōmō í ngá áyā ní ā yānjā gólò 'dí, ĩshíí è ngā ā ndā 'dá dōñbó áshá ngá áyā ní nē.

† Yōmó yōpó: Yézū òpó ìgì ká kpótó áyā nē, ká ádá glóló nōwō, ĩshíí gōgó kōtō rōyó èshé jūjū ndákpá, ĩshíí níí rōdó ádá í ngá áyā nē bí ndákpá. †† Bēlzēbúlú: Ètē ní bēdé dírí Shētānā 'déé, ètē ní ngērē ká kōtō rōyó ní kā. ĩshíí ānā gōgó ádá ká Mbájá ĩshíí, ĩshíí Mbájá òjō ògó ìgì èshé mūmū òrō ápá jūjū búbū ní. Ró 'dó Gííí Ádá 12:7-9.

²⁷ Bēdé ndákpá è 'déé, ká ndūkū āpá ílí mōmō ká gónjó ndákpá, ĩshíí 'déé, ká ndīnī ũngú èshē áyā ní kā nēē, āzā ní. ĩshíí nēē, ũngú è 'déé, bēbé bííí ká ndālā ní kpéé ká nēē, ā ndlōngō ètē gónjó ndákpá āsh, ĩshíí úgú è ā ndīnī ũngú ní èshē mōmō áyā ní. ²⁸ Ká nārā ádá yāā, mā ndīyí ká ngá ìgì nēē, gālā glōsī 'dí ũngú, ācá ògbó ká gālā sáwíyí ārà Mbájá nēē, ā ndījī tíí ĩshíí ápá è 'dē. ²⁹ ĩshíí nēē, tá ndákpá è 'déé, ká ndālā sáwíyí ārà Lílí ārà Mbájá kā nēē, jéé ā yijī tíí ĩshíí bí ètē 'dí, ká ádá è ngá ní gōsī 'dí ũngú è 'déé, dōñbó èyí kázá è 'dē ní kā."

³⁰ Yézū lēmē ātāsh bí ìgì, ká ádá à 'dá dí gīyí ètē ní bēbé rōyó.

Shííí yōmó mōmō ká Yézū
(Mátéyō 12:46-50; Lúkā 8:19-21)

³¹ Biyí èyí nēē, yāngá Yézū ācá ògbó ká ónjō ní gī òjō, ĩshíí èrútú à 'bā gēsé úgú. ĩshíí òpó bēdé ndákpá è ānjā è 'dē bí ètē níí, òjō ápá áyā èpē ìgì ápá gēsé úgú.

³² Gēlé ndákpá à 'dá à 'bā búbū, ĩshíí āgā lāndá Yézū, ĩshíí lēmē bí ètē à 'dá, "Ónjō í gī, ĩshíí yāngá í à yēbē úmū."

³³ ĩshíí Yézū ũjū ìgì à 'dá, "Bí gī ká 'dá yāngá mā, ĩshíí kōtō ónjō mā?" ³⁴ ĩshíí āsá mūmū nē ápá ká ndákpá è 'déé, ká 'dá ká 'bā búbū ā 'déé, kágā klāndá èpē ā kā, ĩshíí à 'dá, "Yāngá mā, ĩshíí kōtō ónjō mā gī nēē, ìgì kākā. ³⁵ Tá ndákpá è 'déé, ká ndālā ũngú ní kápá dá 'bā ádá è 'déé, Mbájá ká yēbē ádá èyí ā kā ĩshíí yāā, ètē ní ónjō mā, ĩshíí lúmū mā, ĩshíí yāngá mā."

Tííí úgú ádá ápá ká ádá ārà bēbé gāwā glāwā
(Mátéyō 13:1-9; Lúkā 8:4-8)

4 ĩshíí tá tówó nēē, Yézū òcō lāgá grōdó ndákpá ní ápá ákpā Kápá Jélííí, ĩshíí gēlé jūjū ndákpá āgā lāndá ètē. Ātāsh kā nēē, òjō à 'dá à 'bā ílí fālúkú 'báká ápá ákpā kápá ní. ĩshíí ndákpá ní tírí òjō, ĩshíí à 'dá 'báká à 'bā gbōgbō ũyū ní. ² ĩshíí Yézū rōdó ìgì ká gēlé ũngú òtō ílí glēmē tííí úgú ádá bí ìgì à 'dá, ³ "Mógó ádá yākā 'dé. Bēdé bēbé gāwā glāwā è ānjā ká ádá grī 'dí āsā ũngú áyā nē. ⁴ ĩshíí ká úgú è 'déé, ká rōyó āsā ũngú ní kā nēē, slāgā āsā ũngú è gī rōñō òtō klété gbōlō 'déé, ká ílí glāwā ní kā, ĩshíí sísí ní gī òjō āgā èshé è 'dē. ⁵ Slāgā āsā ũngú è nēē, rōñō ápá dí úgú è 'déé, āñbā ká è 'dē 'déé, kúnú búbū kázá è 'dē gbā ní kā, ĩshíí èndē gēpē ní gēyē, ká ádá è 'déé, búbū ní kííí mā 'dí kā. ⁶ ĩshíí ká úgú è 'déé, ájá ní ká ndómó ní kā nēē, gēpē ũngú ní gī òjō ānjā ĩshíí, ká ádá ráyá ārà ìgì ūkū ānjā ūmbū búbū ní góló ní 'dí. ⁷ ĩshíí slāgā āsā ũngú è rōñō ápá ūmbū kpíkpií ngíní, ĩshíí ká úgú è 'déé, ká ndépē ní kā nēē, òjō lúkú ĩshíí. Ātāsh yāā, ārà 'dí. ⁸ ĩshíí slāgā āsā ũngú è rōñō ápá ká gōzō kúnú búbū è ká, ĩshíí òjō èpē, ĩshíí òjō ārà glōzō āsā ārà èpē ìgì gēlé ní, òtō ká sōkpō āsā ũngú è 'déé, bēbé glāwā ní krōyó ìgì ā kā, ĩshíí āsā ũngú ní gī òjō ārà ká dííí èyí gūfū sālā, wālā ká dííí èyí gūfū tótō, wālā ká dííí èyí gūfū 'bālā lēmbē kpú."

⁹ ĩshíí biyí èyí nēē, Yézū lēmē bí ìgì à 'dá, "Tá ndákpá è 'déé, kāngá áyā ní mbimbí ká ádá gōgó ádá ĩshíí yāā, ògó."

Yézũ ä lëmë ádá nî òtõ ògõ títĩ úgũ ádá ká ádá ngã?

(Mätéyõ 13:10-17; Lúkã 8:9-10)

¹⁰ Ká bēdē úgũ è nēē, Yézũ ä'dá kínärä nē, ĩshíí kpú lēmbē rōmó yōmó yōpó ngá áyā nî, äcá ògbó ká slägá ndäkpá è 'déé, ká'dá kōtō gbōgbō ärä nî ká, üjũ ètē äpá ká ádá è 'déé, ká lēmē ádá nî bî ndäkpá ká títĩ úgũ ádá nî ká. ¹¹ ĩshíí Yézũ ĩpĩ bî ĩgĩ ä'dä, "Lēmē ĩlĩ ádá äpá ká ádá gĩtĩ ádá è 'déé, ká ĩlĩ mōmō ngērē ká Mbájá ká bî ĩgĩ wásá ĩshí, ĩshíí nēē, ä ndlēmē bî sōkpõ ndäkpá è ká, òtõ ĩlĩ títĩ úgũ ádá. ¹² Ká ádá è níí, 'Īgĩ ä ndäsá mūmū èpē ĩgĩ, ĩshíí jéé ä yōkō úgũ 'dĩ, ĩshíí ä ndōgó ádá ká mbímíbĩ èpē ĩgĩ, ĩshíí jéé ä yōgó ĩlĩ èyí dāná 'dĩ, bĭjã äzá ní yää, ä ndĩpĩ ärä èpē ĩgĩ dōjó ká Mbájá, ĩshíí ä ndĩjĩ ĩjĩ ĩshí äpá ká glōsĩ'dĩ ũngũ áyā ĩgĩ." †

Yézũ ä lēmë ĩlĩ títĩ úgũ ádá äpá ká ádá bēbē gāwā glāwā

(Mätéyõ 13:18-23; Lúkã 8:11-15)

¹³ ĩshíí Yézũ lēmē bî ĩgĩ ä'dä, "Mógó ĩlĩ ètē títĩ úgũ ádá yākã máná 'dĩ? ĩshíí 'déé, mógó ĩlĩ èyí máná 'dĩ yää, má ndōgó ĩlĩ bēdē títĩ úgũ ádá è dāná äyā 'dē? ¹⁴ Bēbē gāwā glāwā nî nēē, äyā ndäkpá è 'déé, ká rĩ'dĩ ádá ká Mbájá äpá shēshē lēpē ndäkpá. ¹⁵ ĩshíí äsā ũngũ è krōñõ ká'bã klétē gbōlõ nî ká nēē, ĩgĩ nî yōmó è 'déé, kōgó ádá ká Mbájá ĩshíí nēē, tá gāã ätā ká nēē, Shētānā òjõ ĩshíí, èné ádá ká Mbájá 'déé, kōgó ä ká èshē shēshē lēpē ĩgĩ. ¹⁶ ĩshíí äsā ũngũ è 'déé, krōñõ ká'bã dī è 'déé, äñbã ká è'dē ä ká nēē, ĩgĩ nî yōmó è 'déé, kōgó ádá ká Mbájá ká kōbó kélē úgũ, ĩshíí ĩyĩ äpá è'dē gēyē. ¹⁷ ĩshíí nēē, ádá è 'déé, kōgó ä ká nēē, ũkũ äpá shēshē lēpē ĩgĩ 'dĩ, tá äyā kpikpĩ è 'déé, ráyā ärä ĩgĩ kázá è'dē ní ká. Ätāsh yää, tá 'déé glānjá áshá ä yōkō ĩgĩ äpá ká ádá ká Mbájá 'déé, kōgó ä ká yää, ä yīshí ó'dõ èpē ĩgĩ èshē è'dē. ¹⁸ ĩshíí äsā ũngũ è 'déé, krōñõ ká'bã ĩlĩ ũ'bú ngínĩ nî ká nēē, mēngá ĩgĩ tá äyā ndäkpá è 'déé, kōgó ádá ká Mbájá. ¹⁹ ĩshíí nēē, ä yĭnjĩ ärä èpē ĩgĩ äpá ká ádá ũngũ è 'déé, ĩgĩ ká yēbē ádá èyĩ äpá ĩlĩ áshá ngá áyā èpē ĩgĩ ä ká. ĩshíí Shētānā ä yōdõ ĩgĩ, ká ádá ä yĭnjĩ tōyõ ádá gā'dá äpá ká yōmó éyē, ĩshíí ádá gālã slägá gēlē glōsĩ'dĩ ũngũ è 'déé, gbōgbō ĩgĩ ká yēbē ádá èyĩ ä ká, ĩshíí ä'bã ádá ká Mbájá níí, ä'dá ä'bã shēshē lēpē èpē ĩgĩ níí, ĩpĩ áshá ngá áyā ĩgĩ èshē ká gālã gōsĩ'dĩ ũngũ nî 'dĩ. ²⁰ ĩshíí nēē, äsā ũngũ è 'déé, krōñõ kápá jũjũ gōzõ kúnú bũbũ nî ká nēē, ĩgĩ äyā yōmó è 'déé, kōgó ádá ká Mbájá ĩshíí 'déé, kōgó ĩlĩ èyĩ káná ĩshí, ĩshíí ádá ká Mbájá kũkũ äpá shēshē lēpē ĩgĩ ĩshí, ĩshíí òjõ ärä ká dītĩ èyĩ gũfũ sálã, wälã ká dītĩ èyĩ gũfũ tōtõ, wälã ká dītĩ èyĩ gũfũ 'balã lēmbē kpú, òtõ ká sōkpõ äsā ũngũ è 'déé, krōyó ĩgĩ ä ká."

Gūsú lāmbā äpá jũjũ glō'dó ũngũ

(Lúkã 8:16-18)

²¹ ĩshíí Yézũ ũjũ ĩgĩ ä'dä, "Ndäkpá ä ndēsé òshõ äpá ká lāmbā, ĩshíí ä ndūsũ äpá ũmbũ kārã, wälã !änjbã

† 4:12 Īzãyã 6:9-10

'bĩ'bĩ? Äzá ä ndūsũ äpá jũjũ glō'dó ũngũ níí, rājã úgũ nî tĩrĩ nî? ²² ũngũ è 'déé, ká ndītĩ ĩgĩ ä ká nēē, ndäkpá ä ndökõ ĩgĩ, wälã ũngũ è 'déé, ká ndälã kōtõ ũmbũ bũbũ nî ká nēē, ndäkpá ä ndökõ dāná nî. ²³ Tá ndäkpá è 'déé, kängá áyā nî mbímíbĩ, ká ádá gögõ ádá yākã ĩshí yää, ògó."

²⁴ ĩshíí Yézũ òjõ lēmē bî ĩgĩ ĩyĩ, "Músú ĩnjĩ ĩgĩ gōzõ mápá ká ádá í 'déé, mógó ä ká, ká ádá tá ká kũ'bú è 'déé, módó ũngũ nî è'dē ä bî klōpõ ĩgĩ ä ká nēē, Mbájá ä ndōdõ ũngũ nî góvó nî è'dē bî ĩgĩ. ²⁵ Tá ndäkpá è 'déé, ũngũ kängá áyā nî ká nēē, ä ndĩjĩ ũngũ bî ètē góvó nî äpá jũjũ èyĩ, ĩshíí nēē, ndäkpá è 'déé, bēdē ũngũ è kázá áyā nî ní ká nēē, kpíí gēsē è 'déé, kängá áyā nî ä ká nēē, ä ndē'dē èshē áyā nî."

Bēdē títĩ úgũ ádá è äpá ká ádá äsā ũngũ

²⁶ ĩshíí Yézũ òjõ lēmē bî ĩgĩ tówó ä'dä, "Mōmō ngērē ká Mbájá òvó tá äyā bēbē gāwā glāwā è 'déé, krōyó äsā ũngũ áyā nē kōtõ ĩlĩ glāwā nî, ²⁷ ĩshíí gēpē ũngũ nî ä rōyõ nî òtõ ĩlĩ njónjõ ĩshíí gómó äjã, kpíí 'déé bēbē gāwā glāwā nî ĩndĩ nē, wälã ä'dá ká gägã mūmū nē yä, ètē ä yōkõ dāná 'dĩ, kútú ä rōyõ äyā 'dē yä 'dĩ, ²⁸ ĩshíí nēē, bũbũ nî ká ärä nē ká ndälã gēpē ũngũ nî níí, äljã klānbã ärä nē, ĩshíí bĭyĩ èyĩ nēē, ä ndälã jũjũ nē, ĩshíí ä ndärã nî. ²⁹ ĩshíí ká löwó è 'déé, ózó nî ènjé ĩshí yää, bēbē glāwā nî ä ndōjõ nî, ĩshíí ä ndrõtõ ózó nî ká sēpē."

Títĩ úgũ ádá äpá ká ádá brĩzĩ äsā ũngũ

(Mätéyõ 13:31-32; Lúkã 13:18-19)

³⁰ ĩshíí Yézũ lēmē bî ĩgĩ ä'dä, "Bákētã mä ndlūsũ bî ĩgĩ kútú mōmō ngērē ká Mbájá òvó äyā 'dē yä nēē, äyā 'dē? È ká nēē, mä ndōdõ úlú títĩ úgũ ádá ngã bî ĩgĩ níí, mlēmē ĩlĩ èyĩ mótõ ògõ èyĩ bî ĩgĩ ä ká? ³¹ Mōmō ngērē ká Mbájá nēē, òvó tá äyā bēdē klākã äsā kpikpĩ è dířĩ èyĩ mästarãdã 'déé, äsā èyĩ brĩzĩ nî ngē ká, 'déé rĩ'dĩ ĩgĩ ä'bã bũbũ yä. ³² ĩshíí nēē, ká löwó è 'déé, klākã äsā èyĩ ká ndēpē nî ĩshíí 'déé, kpikpĩ èyĩ ká ndānjã nî ká kprāshã lēnggē èyĩ gĩ, 'déé ká ndõtõ ká sōkpõ kpikpĩ è 'déé, ká ĩlĩ glāwā nî tĩrĩ ĩshí ä ká nēē, sīsĩ è gĩ 'déé, ká yēnē nî ká, ä ndōjó dälã mōmō áyā èpē ĩgĩ ä'bã è'dē."

Yézũ lēmë ĩlĩ títĩ úgũ ádá bî yōmó grēkē ògõ nē

(Mätéyõ 13:34-35)

³³ Yézũ ä'dá dī gödõ gēlē títĩ úgũ ádá bî gēlē ndäkpá ká ádá è níí, ògó ĩlĩ slägá gēlē ádá ká Mbájá äná. ³⁴ ĩshíí Yézũ ká úgũ tĩrĩ ä lēmē ádá nî bî ndäkpá ká títĩ úgũ ádá ĩshíí nēē, 'déé ä'dá kínärä èpē ĩgĩ ká yōmó grēkē ògõ nē yää, ä lēmē ĩlĩ títĩ úgũ ádá nî bî ĩgĩ tĩrĩ grājã nî.

Yézũ rūtú gānjã yāyā

(Mätéyõ 8:23-27; Lúkã 8:22-25)

³⁵ Ká äjã äsh ká lĩlĩ úgũ nî nēē, Yézũ lēmē bî yōmó grēkē ògõ nē ä'dä, "Äzá mĩshí kápá nî mápá ägã kō'dã äsh 'dé." ³⁶ Ätāsh yää, Yézũ ĩshíí yōmó grēkē ògõ nē, ä'bã gēlē ndäkpá nî ä'dá, ĩshíí òcõ lāgá gishí kápá nî äpá ägã è kō'dã äsh ká fālúkũ, ĩshíí slägá yōmó fālúkũ è rēkē ògõ ĩgĩ ká fālúkũ áyā èpē ĩgĩ gĩ. ³⁷ ĩshíí tá gāã ätã

nèè, góvó gānjā yāyā òjò āpá ká kápá nî, ìshíí èndè glāmá ùyū nî, ìshíí ā rāvá āpá ílî fālúkū nî, ìshíí líjî 'báká ká ádá glūdū nî ìshíí. ³⁸ Ìshíí ká úgú āsh nèè, Yézū ā'dá ā'bā ílî fālúkū nî ā'bā gōlō, ìshíí ìndí nè, ìshíí ācá jūjū nè ā'bā ká mākádā, ìshíí yōmó grèkē ògō nî òjò òrō ètè ā'dā, "Yāā bēbē grōdó ndākpá nî, āgá mā lūdū í nè, ádá ārā āgá òwō úmū 'dī?" ³⁹ Ìshíí Yézū ānjā òrō, ìshíí rōgbō āpá ká gānjā yāyā nî, ācá ògbó ká glāmá ùyū nî ìshíí òjò rūtú.

⁴⁰ Ìshíí Yézū lēmè bî yōmó grèkē ògō nè ā'dā, "Má yētè mbāwā ngā? Míyí mápá áamá dó'bó 'dī?"

⁴¹ Ìshíí mbāwā òjò ālā yōmó grèkē ògō Yézū góvó, ìshíí ā yūjū ílî ārā èpè ìgì ā'dā, "Úlú ndākpā ngā kákā? Kpíí gānjā yāyā, ìshíí ùyū 'déé, ká yōgō ádá ngá áyā nî ká."

Yézū ògō rōyó èshē jūjū bēdé újū è

(Mátéyō 8:28-34; Lúkā 8:26-39)

5 Yézū ìshíí yōmó grèkē ògō nè òjò ìshíí kápá nî āpá āgā, āpá dā'bā úgú ká yōmó Gērāzēnē. ² Ìshíí ká úgú è Yézū kígí kēshē ílî fālúkū nî ká nèè, òkō bēdé újū è ètè nî bēbē rōyó, òjò èshē dī jūjū ò'dō nî gī āpá ká Yézū. ³ Ètè újū yāngā nèè, āshá ā'bā kōkō jūjū ò'dō nî gī, ìshíí kpíí 'déé ìāmā ètè ká gīnzírí yāā, ā rēmé nî. ⁴ Ìshíí ká slāgā úgú è 'déé, ìāmā ìlèké nî, ìshíí lāgá nî ká gīnzírí yāā, ā rēmé nî, ìshíí ndākpā è 'déé, kpótó kāngá áyā nî ká ádá grúkú ètè ā ká nèè, āzā ní, ká ádá ònjó ngé. ⁵ Ìshíí ā lōwó ká njónjó, ìshíí gómó ájā òtō kōkō jūjū ò'dō nî gī, ká jūjū rúkú nî gī, ìshíí ā yāsá kōwó, ìshíí ā yālā rōyó āpá gbōgbō nè ká ānjā.

⁶ Ìshíí ká úgú è 'déé, kōkō Yézū tá gōlō nî ká nèè, ùlū ānjā ìshíí tīí āpá lāgá Yézū. ⁷ Ìshíí āsá kōwó ká gōrō lēmè nè ā'dā, "Á yēbē ádá ngā èshē áamá yāā, Yézū Gēsē újū ká Mbájá 'déé, ètè nî Bēbē ùngú nî gī tírí ā ká? Ló'bō dírí Mbájá íyí á ìlō ò áamá 'dī." ⁸ Újū yāngā lēmè ātā ngā, ká ádá Yézū èndè gōgō rōyó nî èshē jūjū nî ìshíí.

⁹ Ìshíí Yézū újū ètè ā'dā, "Dírí í 'bī?"

Újū yāngā ìpí ā'dā, "Dírí mà nî Líjōnō †, ká ádá jūjū āgá èlè nè." ¹⁰ Ìshíí òjò òwō èshē ká Yézū níí, ā'bā gōgō èpè ìgì èshē dī úgú yāngā ā'dā.

¹¹ Ìshíí ā'dá è'dē ká úgú āsh nî gēlè kūdrúkū ā yōshó ùngú òtō gbōgbō rúkú nî. ¹² Kótó rōyó nî òwō èshé ká Yézū ā'dā, "Á'bā āgá níí, mānjā mūkū mápá ílî kūdrúkū nî gī." ¹³ Yézū òjò ā'bā ìgì, ìshíí ānjā ùkū āpá ílî kūdrúkū nî gī. Jūjū kūdrúkū nî gī ùngú áyā rōmó áliff (2,000), ìshíí kūdrúkū nî gī, òjò lūlū òtō ká gūyú úgú í 'déé, ká yānjā āpá ílî kápá nî ká, ìshíí dārā ìgì tírí òjò lūdū āpá ílî èyí.

¹⁴ Ìshíí yōmó gācá kūdrúkū nî gī òjò lūlū ānjā āpá mbērē, ìshíí ānjā ká ndākpá è kótó ākpā mbērē nî ká, ìshíí lēmè ádá ùngú è 'déé, kālā ārā nè ká bî ìgì. Ìshíí ndākpá nî tírí òjò lūlū ānjā yō, ká ádá gōkō ùngú è 'déé, kālā ārā nè ká. ¹⁵ Ìshíí ndākpá nî tírí òjò āpá ká Yézū, ìshíí òkō újū 'déé, kótó rōyó nî ká jūjū nî ká, òrō gōzō tēndē, ìshíí ā'dá ā'bā búbū, ìshíí jūjū nî gōzō nî, ìshíí mbāwā òjò ālā ndākpá nî góvó. ¹⁶ Ìshíí ndākpá è

'déé, kōkō ùngú è kālā ārā nè kápá ká újū bēbē rōyó nî, ìshíí kūdrúkū nî gī ká nèè, òjò ānjā lēmè ádá èyí bî slāgā ndākpá è. ¹⁷ Bìyí èyí nèè, ndākpá èndè glēmè ádá bî Yézū níí, ānjā èshē dā'bā úgú ngá áyā èpè ìgì.

¹⁸ Ìshíí ká lōwó è Yézū ká lūwū ānjā ílî fālúkū nî ká nèè, újū í 'déé, Yézū kōgō rōyó nî kēshē áyā nî ká nèè, òwō èshē ká Yézū níí, èpè ìgì ānjā ká ngá ètè. ¹⁹ Yézū tīí ká ádá è níí, èpè ìgì ānjā ká ngá ètè 'dī, ìshíí nèè, lēmè bî ètè ā'dā, "Ánjā mōmō ìshíí níí, lēmè bî lōmó í gī āpá ká ádá úlú ùngú í 'déé, Bēbē ārā āgá kālā bî úmū, ká gōzō nónō í 'déé, ètè kālā bî úmū ā ká." ²⁰ Ìshíí újū yāngā òjò ānjā ānjā, ìshíí èndè glēmè ádá ùngú è 'déé, Yézū kālā bî èpè ā ká bî ndākpá è 'déé, ìgì ká ílî kpú mbērē 'déé, kāsá kápá è'dē nî Dēkāpólííí ā ká, ìshíí ākpā ndākpá nî tírí újū nè āpá è'dē.

Yézū ālā írí gēsē èndé āpá ká áshá

(Mátéyō 9:18-26; Lúkā 8:40-56)

²¹ Ìshíí ká lōwó è 'déé, Yézū kānjā āpá āgā kápá nî ká fālúkū nî, ìshíí ká lōwó è 'déé, ètè kátá gbōgbō kápá nî ká nèè, gēlè ndākpá lōvō āpá gbōgbō ārā nî. ²² Ìshíí góvó ndākpá ká yōmó gēbē ká Dī lōvō nî dírí nî Jērūsū òjò yō, ìshíí ká úgú è 'déé, kōkō Yézū ká nèè, tīí āpá lāgá nî. ²³ Ìshíí òwō èshē ká Yézū ā'dā, "Álā lōmó áyā tī níí, ānjā úsú ìlèké í āpá jūjū gēsē èndé ngá áamá níí, áshá ètè, ká ádá ā yíí nî nè."

²⁴ Átāsh ká nèè, Járūsū ānjā ānjā ká Yézū, ìshíí gēlè ndākpá rēkē ògō ìgì, ìshíí ā yère ārā èpè ìgì āpá ká Yézū rēké rēké. ²⁵ Ìshíí ā kōkō ārā ndākpá yāngā nèè, bēdé èndé è srāmā ā'dá dī gūlū èshē áyā ní, ká kpú lēmbē rōmó ríní. ²⁶ Ìshíí nōwō yāngā ìlō èndé yāngā ngé, ìshíí dīkītōrō nî gī èngē nākā èshē áyā nî tírí ká ádá è níí, lōlō nōwō nî èshē áyā nî, ìshíí nèè, nōwō nî gōwō ā rūwú tówó āpá áyā nî gōs'í dī í nè. ²⁷ Ìshíí dē èndé yāngā kōgō ádá ārā Yézū ká nèè, ānjā yō āpá kōkō ārā gēlè ndākpá nî, ìshíí ā'dá 'bákā āpá òngō ārā Yézū, ìshíí òjò ātā tēndē ká Yézū, ²⁸ ká ádá tīí āpá shēshē lēpē nè ā'dā, 'déé èpè ātā tēndē ngá áyā nî yāā, nōwō nî ā ndrājā èshē áyā nè. ²⁹ Ìshíí tāmá dē kátā tēndé í ngá áyā nî ká nèè, srāmā í 'déé, ká'dá dī gūlū èshē áyā nî ká nèè, òjò rūtú ìshíí, ìshíí òkō ārā nè nèè, nōwō nî rājā èshē áyā nè ìshíí.

³⁰ Tāmá gēyē ātā nèè, Yézū òdó dī è 'déé, kpótó kānjā kēshē áyā nè ká ìshíí. Ìshíí Yézū òjò ìpí ārā nè āpá ká glōvō ndākpá nî, ìshíí újū ìgì ā'dā, "Bí kátā tēndé ngá áamá?"

³¹ Ìshíí yōmó grèkē ògō nî ā'dā, "Ázā ókō jūjū ndākpá nî èlè áyā 'dē āpá gbōgbō ārā í, è ká ùngú è 'déé, ká ndíyí, "Bí kátā áamá yā?" ³² Ìshíí nèè, Yézū ātā rā'bá úgú òtō gbōgbō ārā nè, ká ádá gōkō ndākpā è 'déé, kátā èpè ā ká.

³³ Ìshíí èndé yāngā òkō ùngú è 'déé, kālā ārā nè āpá áyā nè ká ānā ìshíí. Ìshíí ānjā tīí āpá lāgá Yézū ká mbāwā, ìshíí ā rāyā nî, ìshíí òjò lēmè rāyā ádá āpá ká ádá ùngú è 'déé, kālā èpè ā ká tírí bî Yézū.

³⁴ Yézū lēmè bî ètè ā'dā, "Yāā gēsē èndé ā, ká ádá è 'déé, kíyí kápá ká Mbájá íshíí ā ká nèè, nōwō nî rājā

† Líjōnō: Ètè nî lēmè Ígrigí ílî èyí ā'dā, gēlè jūjū kótó rōyó.

eshê áyã ï'ishí, átã yãã, ánjã gózõ è'dê, ïshíí níí, gbõg-bõ ï'ã'dã gãngã nî."

³⁵ ïshíí ká löwó è 'déé, Yézũ kátã lèmé ádá nî kã nèè, slãgã ndãkpã è òjõ eshê mömö ká Járũsũ 'déé, ètè nî gówó ndãkpã ká yómó Dî lówó nî kã, ïshíí lèmé bî ètè ã'dã, "Gèsè éndé í ngá áyã ï'ishí, átãsh yãã, á'bã gälã nõwõ jũjũ bî bēbé gródó ndãkpã nî ã'dã?"

³⁶ Ádá í 'déé, ndãkpã yãngã klēmē ã kã nèè, Yézũ ásã äpã kã ùngũ 'dî, ïshíí lèmé bî Járũsũ ã'dã, "Á'bã gètè mbãwã ã'dã íyí tá ápã ámã."

³⁷ ïshíí Yézũ ã'bã tá Pítãrã, ïshíí Jémĩsĩ, ïshíí Jónõ ónjõ Jémĩsĩ ã kã níí, änjã ká ngá èpè. ³⁸ ïshíí ká löwó è 'déé, krãyã kãpã mömö ká Járũsũ ã kã nèè, òkõ gëlè ndãkpã ä yöró nî ká göró lèmé èpè ïgì. ³⁹ Yézũ òjõ ùkũ äpã ïlĩ mömö nî, ïshíí lèmé bî ïgì ã'dã, "Dürũ è 'déé má yöró nî, ïshíí má yãsä kówó ká göró lèmé ïgì ã kã nèè, ká ádá ngã? Lítí nî äzá ïlĩ nè ní ïshíí nèè, ïndí nè." ⁴⁰ ïshíí nèè, ndãkpã nî òjõ äkã nè äpã áyã nî.

Biyí èyí nèè, Yézũ òjõ ògõ ndãkpã nî eshê ïlĩ kólõ nî äpã gēsè úgú, ïshíí ã'bã tá bēbé ïlĩ nî, ïshíí yãngã nî, ïshíí tötõ yómó grèkè ògõ nè ã'bã gbõgbõ ärä ïrì ïlĩ nî.

⁴¹ Yézũ òjõ rükú ìkè gēsè éndé nî, ïshíí lèmé bî ètè ká lèmé Ārãmáyĩkĩ ã'dã, "Tálítã kúmũ," ïshíí ïlĩ èyí ã'dã, "Änjã örõ yãã, gēsè éndé ã, mlémè bî úmũ miyí änjã örõ." ⁴² Tãmã tá gēyè átã nèè, gēsè éndé nî òjõ änjã örõ, ïshíí èndè glówó nî ã'bã è'dê. Ríní áshá ká gēsè éndé yãngã nèè, kpú lèmbè rómó ríní. Ndãkpã è 'déé, ká yõ kã nèè, äkpã ïgì tírì újú nè äpã è'dê. ⁴³ Yézũ lèmé gónjõ ádá bî ïgì níí, ã'bã gänjã glēmè ádá yãngã bî bēdé ndãkpã è ã'dã. ïshíí lèmé bî ïgì níí, ïjĩ gēsè nõshó bî gēsè éndé nî.

Yómó Nãzērètè ä yãnä Yézũ

(Mätéyõ 13:53-58; Lúkã 4:16-30)

6 Yézũ òjõ änjã eshê dã'bã úgú yãngã, ïshíí änjã shĩkĩ mbērè ngá áyã nè Nãzērètè ká yómó grèkè ògõ nè. ² ïshíí ká yómõ Sé'bĩtĩ nî nèè, èndè gródó ndãkpã äpã Dî lówó nî, ïshíí gëlè ndãkpã è 'déé, kógó ádá í ngá áyã nî kã nèè, äkpã ïgì újú nè äpã è'dê.

ïshíí ndãkpã nî èndè gũjũ ïlĩ ärä èpè ïgì ã'dã, "Újú yãkã òkõ ïgì génjé ïnjã yãngã gĩ eshê 'dè 'déé, ká yãlä ïgì kĩ'dí yãngã gĩ è'dê ä kã? ³ Äzá tãmã ètè nî gēsè újú ká Mãriyã 'déé, ètè nî nãjãrã, ïshíí ónjõ nî gĩ Jémĩsĩ, ïshíí Jözéfè, ïshíí Júdãsã, ïshíí Sáyímõnõ kã nî? Äzá tãmã lúmũ nî gĩ ká kòkõ ärä ägã dī úgú ä kã nî?" ïshíí nèè, shëshè lépè ïgì èlè äpã áyã nî 'dî, ïshíí änä giyí äpã áyã nî ïshíí.

⁴ ïshíí Yézũ lèmé bî ïgì ã'dã, "Kéné ádá † è 'déé, yómó mbērè ngá áyã nî, ïshíí lómó nî gĩ, ïshíí yómó mömö í ngá áyã nî, ká yèné gürũ ärä nî kã nèè, äzá ní." ⁵ Yézũ älä kĩ'dí äpã yõ 'dî, ïshíí nèè, ndãkpã 'déé, ètè kũsú ìkè nè kãpã jũjũ ïgì 'déé, krãjá nõwõ nî kēshè áyã ïgì ä kã nèè, jũjũ ògõ 'dî. ⁶ ïshíí äkpã Yézũ újú nè ká ádá è 'déé, kiyí kãpã áyã nè 'dî kã.

Yézũ òpó kpú lèmbè rómó yómó yõpó ngá áyã nè

(Mätéyõ 10:5-15; Lúkã 9:1-6)

ïshíí Yézũ änjã ä yè'dé Kélè ádá nî òtõ dã'bã gbõkó nî gĩ tírì. ⁷ ïshíí òjõ ädá kpú lèmbè rómó yómó yõpó ngá áyã nè, ïshíí òjõ òpó ïgì níí, änjã löwó rómó, rómó. ïshíí ènè kpótõ bî ïgì ká ádá è níí, kótõ røyó nî ã'dã ùmbũ ärä ïgì.

⁸ Yézũ lèmé bî ïgì ã'dã, "Ká löwó í 'déé, má yãnjã nî kã nèè, méngè tá kóló má'bã ìkè ïgì, má'bã gèngè kpã'bakã, wälã ñbètè, wälã nãkã má'bã ïlĩ ñbètè nãkã ngá áyã ïgì ã'dã. ⁹ Mórõ tãmã, ïshíí nèè, má'bã gèngè slãgã tëndè è mápã gbõgbõ è 'déé, mórõ ã kã ã'dã.

¹⁰ 'Déé ïgì kúkũ kãpã ïlĩ mbērè yãã, má'dã tá ká mömö è 'déé, kúmú ïgì kãpã è'dè ã kã, ïgì ká úgú è 'déé, má ndãnjã méshè ïlĩ ètè mbērè äsh kã. ¹¹ ïshíí nèè, 'déé ïgì kãnjã úgú è 'déé, ndãkpã è ká yõ kã kúmú ïgì 'dî, ïshíí 'déé ïgì kógó ádá áyã ïgì 'dî yãã, múpũ lúvú lägã ïgì mápã áyã ïgì ká löwó è 'déé, má yãnjã méshè áyã ïgì ä kã, ká ádá è níí, ndãkpã nî òkõ kpõó ká tēmè nèè, ïgì ndãkpã yãngã älä glõsĩ'dí ùngũ äpã áyã ïgì ïshíí."

¹² ïshíí yómó yõpó nî änjã, ïshíí lèmé bî ndãkpã nî ïyí, änjã áyã ïgì dī gäyã méshè ká gälã glõsĩ'dí ùngũ.

¹³ ïshíí ògõ røyó eshê jũjũ gëlè ndãkpã, ïshíí eshè yüyü äpã ká gëlè yómó nõwõ, ïshíí nõwõ nî räjä eshè áyã ïgì.

Gägã ó'dõ Jónõ bēbé gĩjĩ bätézmã bî ndãkpã nî kã

(Mätéyõ 14:1-12; Lúkã 9:7-9)

¹⁴ Ngéré Hērödösõ †† ògõ ádá ärä Yézũ, ká ádá, ádá ärä nî ïyí òtõ úgú nî tírì. Slãgã ndãkpã è ä ÿiyí, "È ngã nî Jónõ bēbé gĩjĩ bätézmã nî bî ndãkpã nî kã kãnjã kēshè jũjũ ò'dõ nè, ïshíí è ngã nî dürũ è 'déé, ónjõ gälã kĩ'dí nî kãngã áyã nî kã."

¹⁵ ïshíí slãgã yómó è ä ÿiyí, "Ètè nî kéné ádá ká Mbájã 'déé, dírí nî Èlíyã † kã."

ïshíí slãgã yómó è ÿiyí, "Ètè 'bälã eshè ká kéné ádá è 'déé, kãshã sãrã ngètã kã."

¹⁶ ïshíí nèè, ká löwó è 'déé, Hērödösõ kógó ádá yãngã kã nèè ã'dã, "Jónõ 'déé, mágã ó'dõ nî mĩshí ä kã nèè, änjã eshè jũjũ ò'dõ nè nè?"

¹⁷ Ká ádá Hērödösõ ká ärä nè lèmé gónjõ nî bî ndãkpã ngá áyã nè, ïshíí rükú Jónõ, ïshíí ìãmã ètè, ïshíí úsú ètè äpã sĩjĩnĩ. Älä átãsh ká ádá Jónõ lèmé äpã ká ádá è 'déé, Hērödösõ kĩjĩ Hērödíyã ïyí òmõ ónjõ nè Fíllĩpĩ †† ä kã. ¹⁸ Jónõ ã'dã dī glēmè bî Hērödösõ ã'dã, "Dī

†† Hērödösõ: Ètè nî Hērödösõ Äntipásã 'déé, ètè nî gēsè újú ká gówó ngéré nî Hērödösõ ä kã, ïshíí ètè nî ngéré è 'déé, kãkã Yézũ ká úgú ärä nî kã. Ró'dõ Kélè ádá ká Mätéyõ 2:1-8; Lúkã 1:5. ïshíí biyí 'déé, Hērödösõ gówó ngéré nî kĩlĩ ïshíí nèè, ètè Hērödösõ Äntipásã òjõ ã'dã ngéré äpã biyí nî ká úgú è 'déé, Jónõ kĩjĩ bätézmã bî Yézũ kã. Ró'dõ ádá äpã ká ádá ärä nî äpã ïlĩ wãrãgã Kélè ádá ká Mätéyõ 14:1; Márkõ 6:14; Lúkã 3:1; Nètè ká Yómó Yõpó 4:27. ïshíí eshè biyí èyí nèè, bēdé ngéré dírí nî Hērödösõ Ägrípã, ètè nî ìlĩ kóshó ká gówó ngéré nî Hērödösõ. Ró'dõ ádá äpã ká ádá ärä nî äpã ïlĩ wãrãgã Nètè ká Yómó Yõpó 12:1-23. † Èlíyã: Ètè nî kéné ádá ká Mbájã, jéé ètè ïlĩ 'dî, ïshíí Mbájã ènè ètè änjã mùmũ örõ. Ró'dõ ádá äpã ká ádá ärä nî äpã ïlĩ wãrãgã ká 1 Gówó Ngéré 17-21; 2 Gówó Ngéré 1-3. †† Fíllĩpĩ: Ètè nî ónjõ ngéré nî Hērödösõ Äntipásã, ïshíí ká úgú äsh nèè, Fíllĩpĩ tá gãshã nî, ká löwó è 'déé, ónjõ nî Hērödösõ kënë Hērödíyã ïyí òmõ nî kēshè áyã nî kã.

† Kéné ádá: Mbájã lèmé ádá áyã nè bî ètè níí, änjã lèmé bî slãgã ndãkpã è gĩ.

gijĩ iyí omö ónjö í eshé áyá ní látá 'dí." ¹⁹ Átash yää, Hērōdiyā úsú adá yāngā ā'bā shēshē lépē nē, ĩshíí ā yēbē adá güfū Jónō, ĩshíí nēē, ökö gbōlō ká adá güfū été 'dí, ²⁰ ká adá Hērōdōsō été mbāwā ärä Jónō nē, ĩshíí öjö ā yēgbē áyá ní, ká adá été ní bēbē jónó shēshē lépē. ĩshíí kpíí 'déé, adá ká Jónō ká yālā nōwō jūjū bī été ká úgú tírí ā kā nēē, adá í ngá áyá ní átá yēlē été ká slāgā úgú è, ĩshíí ā yēbē adá gögö ní.

²¹ ĩshíí ká dōñbó eyí nēē, Hērōdiyā ökö gbōlō āpá ká Jónō ká úgú è 'déé, ngéré Hērōdōsō kälā góvó nōshó jónó gbélé āpá ká ájā è 'déé, kākā été kápá ílí eyí ā kā. Hērōdōsō ādā kprāshā shēngē ngá áyá nē, ĩshíí kprāshā ngéré ká yōmó gāmbá lílí † ngá áyá nē, ācá ögbó ká kprāshā ndākpá è ká jēlílí ā kā tírí. ²² ĩshíí ká löwó è 'déé, gēsē éndé ká Hērōdiyā köjö kārā rē'bé ní kápá dí mümü ndākpá ní kā nēē, shēshē lépē Hērōdōsō ĩshíí ebété ömō ngá áyá ní gĩ ēlē góvó.

ĩshíí ngéré Hērōdōsō lēmē bī gēsē éndé ní ā'dā, "Lēmē adá ũngú è 'déé, ká yēbē adá eyí ā kā níí, mā ndēné bī úmü." ²³ ĩshíí öshō été gónjó ní ā'dā, "Tá ũngú è 'déé, ká ndlēmē adá eyí ā kā nēē, mā ndēné bī úmü. Kpíí 'déé, á yēbē adá è níí, möñó ílí mömō ngéré ngá amá ká ngá úmü yää, mā ndōñó ní."

²⁴ ĩshíí gēsē éndé ní ānjā lēmē bī yāngá nē ā'dā, "Ká gĩñí è ngá úmü yää, á yēbē adá è níí, mánjā mlēmē adá ngā bī ngéré ní?"

ĩshíí yāngá ní ipi bī été ā'dā, "Ánjā lēmē bī été iyí, á yēbē adá jūjū Jónō bēbē gijĩ bātēzmā bī ndākpá ní kā."

²⁵ ĩshíí tāmá dē 'déé, klēmē ātā ngā kā nēē, gēsē éndé ní ũlū ānjā lēmē bī ngéré ní ā'dā, "Mā yēbē adá è níí, úsú jūjū Jónō bēbē gijĩ bātēzmā bī ndākpá ní kā, āpá ílí klūñbú ĩshíí níí, èné öjö ē'dē bī amá 'bákētā."

²⁶ ĩshíí lépē ngéré ní ēlē āpá ká adá yāngá 'dí, ĩshíí nēē, ká adá gónjó yōshō í 'déé, köshö gēsē éndé yāngā āpá dí mümü ebété ömō ngá áyá nē gĩ ĩshíí ā kā nēē, ēbē adá gānā ní 'dí. ²⁷ Átash yää, ngéré ní öpó 'bälā ēshē ká yōmó gāmbá lílí ngá áyá nē níí, ānjā āgā ó'dō Jónō, ĩshíí níí, èné jūjū ní öjö ē'dē. ĩshíí été újū yāngā ānjā āgā ó'dō Jónō āpá ílí sījĩnĩ yō, ²⁸ ĩshíí úsú jūjū ní āpá ílí klūñbú, ĩshíí èné öjö bī gēsē éndé ní, ĩshíí gēsē éndé ní öjö èné ānjā bī yāngá nē. ²⁹ ĩshíí ká löwó è 'déé, yōmó grēkē ögō Jónō kögō adá eyí ā kā nēē, ānjā èné írī ärä ní, ĩshíí ānjā í'dí.

Yézū ĩjĩ nōshó bī 5,000 ndākpá

(Mätéyō 14:13-21; Lúkā 9:10-17; Jónō 6:1-14)

³⁰ ĩshíí ká löwó è 'déé, yōmó yōpó ní klūwū köjö ĩshíí nēē, lövō lāndá Yézū, ĩshíí lēmē bī été adá ũngú è tírí 'déé, epē igi kälā kā, ĩshíí ũngú è 'déé, epē igi krödó ndākpá ní āpá ē'dē ā kā. ³¹ ĩshíí ká adá è 'déé, gēlé ndākpá ká yōjö āpá áyá igi, ĩshíí ká yānjā ní kā nēē, dí göshó ũngú ní lāñā nē bī igi. Átash yää, Yézū lēmē bī igi ā'dā, "Mānjā bēdé úgú è 'déé, ndākpá kázá ē'dē ní kā níí, müsú ärä āgá māpá yō pórō."

† Kprāshā ngéré ká yōmó gāmbá lílí: Yōmó gāmbá lílí è 'déé, ká ũmbū ärä 'bälā ngéré ká yōmó gāmbá lílí ní kā nēē, jūjū igi álífi ngāngá.

³² Átash yää, öjö inĩ āpá ílí fālúkū, ĩshíí ānjā bēdé úgú è kīnārā epē igi. ³³ ĩshíí nēē, gēlé ndākpá è 'déé kökō igi, ká löwó è 'déé, igi ká yānjā ní kā nēē, ökö igi aná ĩshíí, ĩshíí öjö lülū ká lāgā epē igi eshé ílí mbéré ní gĩ tírí ānjā gólō āpá dí mümü igi yō. ³⁴ ĩshíí ká löwó è 'déé, Yézū klūsú kēshē ílí fālúkū í 'déé, kökō gēlé ndākpá ní kā nēē, ānjā mümü igi ālā été nē, ká adá ā'dá áyá ndíñjĩ è 'déé, bēbē gāsá igi kázá ē'dē ní kā. Átash yää, éndé grödó igi āpá ká gēlé ũngú.

³⁵ ĩshíí ká été úgú āsh nēē, úgú ní ötō ĩshíí, ātash yää, yōmó grēkē ögō ní öjö āpá áyá ní, ĩshíí lēmē bī été ā'dā, "Úgú yākā nēē ölö nē, ĩshíí úgú ní ötō ĩshíí. ³⁶ Á'bā ndākpá ní níí, ānjā mömō è 'déé, kötó 'báká 'báká kā, ācá ögbó ká gbökó ní gĩ níí, ebē nōshó níí, öshó."

³⁷ ĩshíí nēē, Yézū ipi bī igi ā'dā, "Mijĩ nōshó bī igi níí öshó."

ĩshíí lēmē bī été ā'dā, "Römó güfū sālā (200) nākā fídā † ká ndāsá igi. ĩshíí 'déé, ātash yää, kútú mānjā mövó nōshó ká nākā è kātāsh kā níí, mēngē möjó ē'dē bī igi níí öshó?"

³⁸ ĩshíí Yézū ũjū igi ā'dā, "Jūjū kpā'bākā í 'déé, kāngá áyá igi ā kā nēē, áyá 'dē? Ázá mánjā mókó 'dé."

ĩshíí ká löwó è 'déé, kānjā kökō ĩshíí nēē, öjö lēmē bī été ā'dā, "Á ē'dē sālā kpā'bākā, ĩshíí römó kézé."

³⁹ ĩshíí Yézū lēmē bī igi ā'dā, "Mlēmē bī ndākpá ní níí, ā'dá búbū, ká glövō jūjū epē igi ā'bā jūjū ómbó ní."

⁴⁰ ĩshíí öjö ā'dá búbū, slāgā yōmó è lövō jūjū epē igi güfū sālā, ĩshíí slāgā yōmó è lövō jūjū epē igi güfū römó lēmbē kpú. ⁴¹ Yézū ēngē sālā kpā'bākā yāngā, ĩshíí römó kézé ní, ĩshíí ökö ānjā mümü örō, ĩshíí öjö löyó Mbájā, ĩshíí ríkí ílí kpā'bākā ní, ĩshíí ēngē bī yōmó grēkē ögō nē, ká adá è níí, öñó bī ndākpá ní. ĩshíí öjö öñó römó kézé ní bī igi tírí ācá ögbó ē'dē. ⁴² ĩshíí dārā igi tírí öshó ũngú ní, ĩshíí ũkpú. ⁴³ Sōkpō kpā'bākā ní ĩshíí kézé í 'déé, yōmó grēkē ögō Yézū gövō biyí nōshó ní nēē, ēlē kpú lēmbē römó zölō. ⁴⁴ Jūjū ndākpá è 'déé, köshó ũngú ní kā nēē, sālā álífi (5,000) ngāngá.

Yézū löwó ötō jūjū ũyū

(Mätéyō 14:22-33; Jónō 6:15-21)

⁴⁵ ĩshíí tāmá dē 'déé, ndākpá ní köyó kēshē ká göshó ũngú ní ĩshíí nēē, Yézū ālā yōmó grēkē ögō nē níí, inĩ āpá ílí fālúkū ní níí, ijĩ ā'bā gólō ānjā Bētsídā, ĩshíí Yézū éndé glēmē adá bī ndākpá ní níí, ānjā mömō. ⁴⁶ ĩshíí biyí eyí nēē, ānjā āpá jūjū āñbā, ká adá grājā ākpā nē bī Mbájā.

⁴⁷ ĩshíí ká lílí úgú ní nēē, fālúkū ní ā mümü ũyū ndírí löngō kápá ní, ĩshíí tá Yézū ká'dá kīnārā nē āpá gēsē úgú ní. ⁴⁸ ĩshíí ökö nēē, yōmó grēkē ögō nē, ā rindí ärä epē igi ká grēkpé fālúkū ní, ká adá yāyā ní ā yītĩ eshē dí mümü igi. ĩshíí 'bákā āpá ká jūjū gāgā úgú ní nēē, Yézū ā yānjā dē 'déé, igi ká ē'dē ā kā, ā löwó ötō mümü ũyū ní, ā yēbē adá götō grötō igi nē. ⁴⁹ ĩshíí nēē, ká löwó è 'déé, mümü igi kījĩ áyá ní 'déé, ká löwó kötō mümü kápá ní kā nēē, injĩ ā'dā été ní kīmirí. Átash kā

†† Nākā fídā: Á ndēné 'bälā nākā fídā bī ndākpá āpá biyí nētē ájā 'bälā.

něe ása kôwó, ⁵⁰ ká ádá dārā ìgì tírì òkò ètè, ìshíí shèshè lépè ìgì āgā nē.

Ìshíí lēmè bì ìgì gēyē ā'dā, "Mrúkú shèshè lépè ìgì gónjò nì, tāmá ámā kákā má'bā gèté mbāwā ā'dá." ⁵¹ Ìshíí òjò ìnī āpá ògò ìgì āpá ìlì fālúkù nì, ìshíí yāyā nì òjò rùtú. Ìshíí ākpā ìgì ùjú ámā kpóó átā. ⁵² Ká ádá shèshè lépè ìgì ēgbē nē, ìshíí ògò ìlì ùngú í 'déé, kālā ārā nē āpá ká sālā kpā'bākā nì ká ānā 'dī.

Ndākpá èngē yómó nōwō òjò ē'dē bì Yézú (Mátéyō 14:34-36)

⁵³ Ìshíí ká lówó è 'déé, kishí ùyū nì kápá mbéré Gēnzērétā ìshí nē, ìnggò fālúkù nì ā'bā yō. ⁵⁴ Ìshíí tāmá dē 'déé, krìgì kèshé ìlì fālúkù nì ká nē, ndākpá í 'déé, ká Gēnzērétā yō ká nē, òjò òkò Yézú ānā. ⁵⁵ Ìshíí ndākpá nì lùlù òtó dā'bā úgú yāngā tírì, ìshíí èngē yómó nōwō nì āpá ìlì nēnē 'bí'bí, ìshíí èbē Yézú ānjā tá dē 'déé, kògò ádá ārā nì kápá ē'dē ā ká. ⁵⁶ Ìshíí 'déé, Yézú ānjā gbókó, wālā mbéré, wālā sùgū yāā, ā yèngē yómó nōwō nì dójó bì ètè. Ìshíí ā yōwō èshé áyā nì níí, ā'bā èpè ìgì átā jājá ākpā tēndē ngá áyā nì, ìshíí yómó è tírì 'déé, kātā ètè ā ká nē, gbōgbō ìgì rājá tírì ìshí.

Málā ùngú nì mápá ògò gónjò ádá ká Mbájá (Mátéyō 15:1-9)

7 Ìshíí Fārísí nì gí ká slāgā yómó grödó gónjò ádá ká Mbájá 'déé, kèshé Jērúzālémē ā ká lövō āgā lāndá Yézú. ² Ìshíí òkò slāgā yómó grèkē ògò Yézú òbō ìkèké èpè ìgì 'dī, ìshíí ā yōshó ùngú, ìshíí nē, kòkò èyí átā ngā nē, òzō āpá ìlì mùmú Mbájá 'dī. ³ (Fārísí nì gí, ìshíí Yūwúdū nì gí tírì nē, 'déé òbō ìkèké èpè ìgì gōzō 'dī yāā, òshó ùngú 'dī. Tá áyā è 'déé, kóshó ìgì gí ká'dá dī gālā nì sārā ká. ⁴ 'Déé òjò èshé sùgū yāā, ā ndōbō ìkèké èpè ìgì gózo, ìshíí úgú è ā ndōshó ùngú nì. Ìshíí āngá áyā ìgì slāgā kīyī è, áyā gōbō kèpè nì gí, ìshíí ìbríkí nì gí, ìshíí bārādā nì gí.)

⁵ Átāsh yāā, Fārísí nì gí, ìshíí yómó grödó gónjò ádá ká Mbájá nì ùjú Yézú ā'dā, "Yómó grèkē ògò í ālā ùngú nì āpá dā'bā ádá ká jūjū kóshó āgá gí 'dī, ká ádá ngā? Òbō ìkèké èpè ìgì 'dī, ìshíí ā yōshó ùngú."

⁶ Ìshíí Yézú ìpì bì ìgì ā'dā, "Gēnjē ádá ká Ízáyā āpá ká ádá ārā ìgì yómó èl'è'bèlè nì gí nē, tāmá dītí èyí ká ádá ā'dā,

'Ndākpá yākā ā rēbē ámā ká ākpā èpè ìgì, ìshíí nē, ùsú ádá ārā mā āpá shèshè lépè èpè ìgì 'dī.

⁷ Á löyó ámā tāmá jājá, ìlì èyí āzā ē'dē ní, ìshíí ā rōdó ndākpá nì tá āpá ká gónjò ádá ká ndākpá.' †

⁸ Má'bā gónjò ádá ká Mbájá má'dá, ìshíí mégbē má'bā ká kīyī ká ndākpá."

⁹ Ìshíí Yézú lēmè bì ìgì ā'dā, "Má yālā ònó, ìshíí má yā'bā ádá ká Mbájá dā'dá nì, ká ádá gègbē ká shíkí kīyī ngá áyā ìgì. ¹⁰ Ká ádá gónjò ádá í 'déé, Mbájá kēné bì Mōzē ká nē ā'dā, 'Éné gürü ārā bēbē ìshíí yāngá í, †† ìshíí, 'Tá ndākpā è 'déé, kēné gürü ārā bēbē nē, wālā yāngá nē 'dī ká nē, ā ndüfū ètè nē.' ††† Ìshíí nē, Fārísí

† 7:7 Ízáyā 29:13 †† 7:10 Úgú Létè 20:12; Ditrónómí 5:16
‡ 7:10 Úgú Létè 21:17; Lévítkūsū 20:9

nì gí ā rōdó ndākpá nì níí, ā'bā gānā bēbē èpè ìgì gí, ká yāngá èpè ìgì gí ā'dá. Ká ádá má'bā ìgì ìshíí ìyí, ùngú è 'déé, bijā èpè ìgì ká ndānā bēbē èpè ìgì gí, ìshíí yāngá èpè ìgì gí ē'dē ā ká nē, èpè ìgì rōyō bì Mbájá ìshí.

¹² Ìshíí ká gbōlō è ngā nē, mángā májā ìgì mēshé ká gānā bēbē ìgì gí, ká yāngá ìgì gí míshí. ¹³ Mókò ádá ká Mbájá másá mápá ká ùngú 'dī, ká ádá mēbē ádá gālā ùngú nì mápá dā'bā kīyī ngá áyā ìgì, ìshíí má yālā slāgā gēl'è glōs'í'dí ùngú è kātāsh ká."

Shèkpè ìshíí grájá ùngú (Mátéyō 15:10-20)

¹⁴ Yézú òjò ādā glövō ndākpá nì āpá áyā nē tówó, ìshíí lēmè bì ìgì ā'dā, "Mágá mbímbí ìgì tírì níí, mógó ádá yākā. ¹⁵ ùngú è 'déé, ká ndükü āpá ìlì ndākpā nì ká nē, ā yālā ndākpā níí, ā'dá bēbē shèkpè āpá dī mùmú Mbájá 'dī. Ìshíí nē, ùngú è 'déé, ká yīgí èshé ìlì ndākpā nì ká ká yālā ètè āpá ká bēbē shèkpè †† nì āpá dī mùmú Mbájá." ¹⁶ Ndākpā è 'déé, kāngá áyā nì mbímbí ká ádá gógó ádá yākā yāā, ògò.

¹⁷ Ìshíí ká lówó è 'déé, Yézú kānjā kèshé ká ndākpá nì ìshí nē, ānjā mómō, ìshíí yómó grèkē ògò nì ùjú ètè ìyí, kútú ìlì títí úgú ádá yāngá ā'dā ngā yā? ¹⁸ Ìshíí Yézú ìpì bì ìgì ā'dā, "Gógó ìlì ùngú nì lānjā nē bì ìgì? ùngú è 'déé, ká yūkū āpá lépè ndākpā nì ká nē, ā yālā ètè āpá ká bēbē shèkpè āpá dī mùmú Mbájá 'dī. ¹⁹ Ká ádá ùngú è 'déé, ndākpā ká yōshó nì ká nē, ùkū āpá slūngūlū nì 'dī, ā yūkū āpá lépè nì, ìshíí biyí èyí nē, ā ndígí āpá gēsé úgú."

Ádá í 'déé, Yézú klēmè ā ká nē, ìlì èyí ā'dā, nōshó nì gí tírì glözó í nē, ìshíí grájá †† nì ká ádá göshó nì.

²⁰ Ìshíí Yézú lēmè kpōrō ā'dā, "ùngú è 'déé, ká yīgí kèshé shèshè lépè ndākpā nì ká nē, ká yālā ètè āpá ká bēbē shèkpè nì āpá dī mùmú Mbájá. ²¹ Ká ádá ìgì glōs'í'dí gínjì ádá nì tírì nē, ā rìgì èshé shèshè lépè ndākpā, áyā gōgò lūkpú, gíní ùngú, gūfū ndākpá, ìshíí gālā òrō, ²² gōgò ùngú, gālā gōs'í'dí ārā, tānjā, grèkpé lūkpú, gā'dá ká gōgò ùngú ká ndākpá, yō'dó, gālā gónvō ārā, ìshíí nēnē lúkú. ²³ Ìgì ùngú yāngá tírì nē, ā rìgì èshé shèshè lépè ndākpá, ìshíí ā yālā ndākpá nì āpá ká yómó shèkpè āpá dī mùmú Mbájá."

Éndé èshé ká yómó Kānānā ìyí āpá ká Yézú (Mátéyō 15:21-28)

²⁴ Yézú ānjā èshé úgú yāngá, ìshíí ānjā bēdē úgú è 'báká āpá gbōgbō mbéré Táyírí, ìshíí Yézú ānjā ā'dá ā'bā mómō ká bēdē ndākpā è. Ìshíí èbē ádá è níí, ndākpā ā'bā kòkò gānā nì ā'dá, ìshíí nē, ndākpá òkò dārā nì ānā tánē. ²⁵ Ìshíí ā ē'dē bēdē éndé è nē, gēsē éndé ngá áyā nì bēbē rōyó, ògò ádá è 'déé, Yézú ká yōjō āpá yō ká ìshí. Dē Yézú ká yōjō nì nē, ānjā gēyē, ìshíí ìjì āpá lāgá nì, ²⁶ éndé yāngá nē, úlú ārā nì èshé

†† Shèkpè: Ètè nì ùngú è 'déé, āzā grájá nì ní, ìshíí āpá dā'bā kīyī ká Yūwúdū nì gí 'déé, ndākpā òshó átā è 'déé, shèkpè ā ē'dē, wālā átā gbōgbō èyí yāā, ā lātá ká ádá gānjā āpá dī mùmú Mbájá 'dī.

††† Nōshó nì gí tírì glözó nì, ìshíí grájá nì: Gónjò ádá ká Mbájá 'déé, kēné bì Mōzē ká nē, ā lēmè ádá bì Yūwúdū nì gí níí, ā'bā göshó átā slāgā wáwá è gí 'déé, ìgì nì yómó shèkpè nì ká ā'dá. Ró'dó ádá yākā āpá ìlì wārāgā Lévítkūsū 11:1-32.

ká Īgrígí, ĩshíí àkà ètè à'bā Súrīyā àpá bēdé úgú è dírí èyí Fõnísīyā, ĩshíí éndé yāngā òjò rājā àkpā nē bì Yézū níí, ògò røyó nī èshē jūjū gēsē éndé ngá áyā nē.

²⁷ Yézū lēmē bì éndé yāngā à'dā, "Kpéé nēè, à'bā kòtò nī òshó ùngú níí ùkpú, ká ádá dí gēné nōshó ká kòtò bì kōnō † nī gī nēè, òzò 'dī."

²⁸ ĩshíí éndé yāngā à'dā, "Dú yāā, Bēbé àrā àgá è ngá nī rāyā ádá, ĩshíí kpíí kātā ngá ká nēè, kōnō nī gī átā yōshó èshē ká nōshó í 'déé, ká rōnjò èshē àkpā kòtò nī gī ká."

²⁹ Yézū ĩpí à'dā, "Ká ádá gōzò ádá í 'déé, kípí kápá ògò ádá í ngá áamá ká nēè, mà ndīyí ká ngá úmū nēè, ánjā mòmō, mógó røyó nī mēshē jūjū gēsē éndé ngá áyā ĩshíí."

³⁰ Ká lówó è 'déé, éndé yāngā kānjā mòmō à ká nēè, òkò gēsē éndé ngá áyā nē ĩndí à'bā búbū, ĩshíí røyó nī ànjā èshē áyā nī ĩshíí.

Yézū àlā nbīlí à yōgò ádá

³¹ Èshē biyí è ngá nēè, Yézū à'bā mbéré Táyírí à'dá, òjò ròtò ànjā mbéré Sídónō, ĩshíí ànjā Kápá Jélííí. Òjò ànjā 'báká àpá dā'bā úgú è 'déé, ká yādā àpá è'dē nī Dēkápólísí à ká. ^{††32} Ká lówó è 'déé, Yézū ká yō ká nēè, èné bēdé újū è òjò è'dē bì ètè, ĩshíí mbímíbí nī ògò ádá gōzò 'dī, ĩshíí lēmē lēmē nē gōzò 'dī, ĩshíí ndàkpá rājā àkpā èpè ìgí bì Yézū níí, úsú lēké nē àpá áyā nī.

³³ Yézū òjò è'dē újū yāngā èshē kòkò àrā gēlé ndàkpá nī àpá gōlò, ĩshíí ùkú ùñū lēké nē àpá ílí mbímíbí nī, ĩshíí òjò ù'bū sásá, ĩshíí àtā àpá ká njānjā nī. ³⁴ Yézū òjò òkò àpá mùmū òrò, ĩshíí òjò úsú shēshē lépē nē, ĩshíí à'dā, "Áfāsā," ĩshíí ílí èyí à'dā, "Ájá." ³⁵ Tāmá gēyē àtā nēè, mbímíbí újū yāngā òjò lājā, ĩshíí njānjā nī à lēmē ádá grājā nī.

³⁶ ĩshíí Yézū lēmē gónjò nī bì ìgí níí, à'bā glēmē ádá ùngú í 'déé, gālā àrā nē ká bì bēdé ndàkpā è à'dā. ĩshíí nēè, Yézū ká úgú tírí à lēmē bì ndàkpá à'dā, à'bā glēmē ádá àrā nē bì ndàkpá à'dā, ĩshíí ádá yāngā à'bā ndàkpá à lēmē ádá àpá ká ádá àrā nī ànjā gólò kpòrò.

³⁷ ĩshíí àkpā ndàkpá nī tírí újū nē àpá ká Yézū, ĩshíí à'dā, "Ètè àlā ùngú nī gī tírí gōzò nī. Àlā nbīlí gī, ĩshíí à yōgò ádá, ĩshíí ndàkpá è 'déé, klēmē ádá 'dī ká, à lēmē ádá grājā nī."

Yézū ĩjī nōshó bì sōsò álííí ndàkpá

(Mátéyò 15:32-39)

8 Ká bēdé úgú è nēè, gēlé ndàkpá lówó àpá gbōgbō àrā Yézū, ĩshíí bēdé ùngú è ká ádá gījī bì ìgí níí, òshó nēè, àzá ní. Àtāsh ká nēè, Yézū àdá yōmó grēkē ògò nē, ĩshíí lēmē bì ìgí à'dā, ² "Ànjā mùmū ndàkpá yākā à yālā áamá, ká ádá mālā tòtò 'bí'bí ká ngá ìgí, ĩshíí jéé òshó ùngú 'dī. ³ Ká ádá 'déé, mà'bā ìgí níí, ànjā ká gōgò àtā ngá yāā, à ndrōnjò í nē búbū, ká ádá kpòtò à ndázá áyā ìgí ní, ká ádá òjò èshē gōlò úgú."

† Gēné nōshó ká kòtò bì kōnō: Ílí ádá yākā à'dā, kòtò nī nēè, ìgí nī Yūwúdū nī gī, ĩshíí kōnō nī gī nēè, ìgí nī ndàkpá è 'déé, kázá Yūwúdū nī gī ní ká. †† Dēkápólísí: Ìgí nī kpú mbéré, ìgí mbéré yāngā nēè, à dí gígí ájā èshē Kápá Jélííí, ĩshíí sārā nēè, ìgí kpú mbéré ká Īgrígí nī gī.

⁴ ĩshíí yōmó grēkē ògò Yézū ĩpí bì ètè à'dā, "Bákétā àgá mà àkpā úgú, mà ndēshé 'dē ká nōshó nī 'déé, ká ndásá gēlé jūjū ndàkpá yākā ká?"

⁵ Yézū újū ìgí à'dā, "Jūjū kpā'bākā nī ànjā áyā ìgí áyā 'dē?"

Īpí à'dā, "Sálā lēmē rómó kpā'bākā."

⁶ Biyí èyí nēè, Yézū lēmē bì ndàkpá nī níí, à'dá búbū, ĩshíí òjò èngē sálā lēmē rómó kpā'bākā nī, ĩshíí ríkí ílí ìgí, ĩshíí lōyó Mbájá àpá è'dē. Òjò èngē kpā'bākā nī bì yōmó grēkē ògò nē, ĩshíí òjò ònjò bì ndàkpá nī. ⁷ ĩshíí ànjā yōmó grēkē ògò Yézū nī 'brízí kézé, ĩshíí ògò 'dī, Yézū òjò lōyó Mbájá àpá è'dē, òjò èngē bì yōmó grēkē ògò nē níí, ònjò bì ndàkpá nī. ⁸ Ndàkpá nī tírí òjò òshó ùngú, ĩshíí ùkpú. Biyí gōshó ùngú nī nēè, yōmó grēkē ògò nī òjò òvò sòkpò nōshó í 'déé, ká'dá búbū à ká, ĩshíí èlè sálā lēmē rómó zòlò tūrú, tūrú. ⁹ Glòvò ndàkpá í 'déé, kòshó ùngú nī ká nēè, jūjū ìgí tírí sōsò álííí (4,000) ngāngá.

Biyí è 'déé kòshó ùngú nī kishí nēè, Yézū à'bā ìgí ĩshíí ànjā. ¹⁰ Biyí èyí tá gāā àtā nēè, Yézū òjò ĩnī àpá ílí fālúkú nī ká yōmó grēkē ògò nē, ĩshíí òjò ànjā dā'bā úgú è Dālāmānútā.

Kí'dí èshē mùmū òrò

(Mátéyò 16:1-4)

¹¹ Biyí èyí nēè, Fārisí nī gī òjò, ĩshíí à yūjū ílí àkpā Yézū, à yēbē ádá gōdó ètè nē. Újū ètè ká ádá è níí, àlā kí'dí bì èpè ìgí èshē mùmū òrò. ¹² Yézū òjò úsú shēshē lépē nē, ĩshíí à'dā, "Kòtò è tūyā ká úgú tírí à yūjū ádá è níí àlā kí'dí, ĩshíí lèyè bì èpè ìgí nēè, ká ádá ngá? Mà lēmē rāyā ádá bì ìgí, bēdé lèyè è 'déé, ká ndālā bì ìgí nēè, àzá ní." ¹³ Biyí èyí nēè, Yézū òjò à'bā Fārisí nī gī à'dā, ĩshíí ĩnī àpá ílí fālúkú nī, ĩshíí òjò ĩshí kápá nī àpá àgā.

Mégbé àrā ìgí mēshé ká gròdò ùngú è sóló ká è'dē à ká

(Mátéyò 16:5-12)

¹⁴ Yōmó grēkē ògò Yézū ílí ádá gēngē kpā'bākā gēlé nī ĩshíí, ĩshíí à'dá áyā ìgí tá 'balā kpā'bākā. ¹⁵ Yézū òjò è'dé ìgí à'dā, "Májá mùmū ìgí, ĩshíí níí, mégbé ká àrā ìgí, mēshé ká ó'bó ká Fārisí † nī gī, ĩshíí Hēròdòsò."

¹⁶ ĩshíí yōmó grēkē ògò nī òjò à lēmē ádá òtò kòkò àrā èpè ìgí à'dā, "Lēmē àtā ngá ká ádá è 'déé, mēngē kpā'bākā nī gī 'dī ká?"

¹⁷ ĩshíí nēè, Yézū òkò ádá è 'déé, ká lēmē àpá è'dē à ká ànā ĩshíí, ĩshíí òjò újū ìgí à'dā, "Dūrū è 'déé, mà lēmē ádá mápá ká ádá è 'déé, mēngē kpā'bākā nī 'dī ká ká ádá ngá? Mógó ílí èyí máná 'dī? Shēshē lépē ìgí lūtū nē? ¹⁸ Dú mùmū ìgí à è'dē ĩshíí nēè, mókó úgú 'dī? ĩshíí dú mbímíbí ìgí à è'dē, ĩshíí nēè, mógó ádá è'dē 'dī? ĩshíí jūjū ìgí à è'dē ĩshíí míní ádá 'dī? ¹⁹ Ázá míní 'dé, ká lówó è 'déé, mríkí ílí sálā kpā'bākā nī 'déé, mēné bì ìgí ĩshíí 'déé, mójò bì sálā álííí (5,000) ndàkpá nī ká nēè, jūjū

‡ Ó'bó ká Fārisí nī gī ĩshíí Hēròdòsò: Ílí èyí à'dā, gròdò ùngú ká Fārisí nī gī ĩshíí Hēròdòsò nēè, ètè nī sóló. Rò'dò wārāgā ká Mátéyò 16:12.

zõlõ è 'déé, mównõ ká sòkpõ nõshó nî méshé biyí ìgì á ká nèè, àyá 'dè?"

Òjó ìpì à'dā, "Kpú lèmbè rómó."

²⁰ "Ìshíí ká löwó è méngè bi ìgì sálā lèmbè rómó kpā'bākā nî níí, mójó bi sòsò álíí (4,000) ndákpá nî ká nèè, jūjū zõlõ è 'déé, mównõ ká sòkpõ nõshó nî méshé biyí ìgì á ká nèè, àyá 'dè?"

Ìpì à'dā, "Sálā lèmbè rómó."

²¹ Yézū lèmé à'dā, "Ádá yākā mógó ílí èyí máná dó'bó 'dī?"

Yézū ájā mǔmǔ bédé bēbé tú'dú è ápá Bētsídā

²² Yézū ìshíí yómó grèkè ògõ nè òjó ápá bédé úgú è dírí èyí Bētsídā, ìshíí slāgā ngāngā è è'dé bédé bēbé tú'dú è òjó è'dé bi ètè, ìshíí òwó èshé áyā nî níí àtā ètè. ²³ Átāsh ká nèè, Yézū rúkú lèké bēbé tú'dú nî, ìshíí è'dé ètè èshé ílí mbéré nî ápá gēsé úgú. Ìshíí Yézū ū'bū sásá ápá ká lākā mǔmǔ nî, ìshíí úsú lèké nè ápá ká mǔmǔ újū yāngā, ìshíí ūjū ètè à'dā, "Bákétā á rā'bá úgú?"

²⁴ Ìshíí újū yāngā rā'bá úgú òtõ gbõgbõ àrā nè ìshíí à'dā, "Dú mā yõkõ ndákpá, òvó áyá kpikpì, ìshíí à löwó ndlāndá nî."

²⁵ Tá tówó Yézū òjõ ūsú lèké nè ápá mǔmǔ nî, ìshíí èshé biyí èyí nèè, mǔmǔ nî òjõ lājā gõzõ, ìshíí à rā'bá úgú, ìshíí à yõkõ ūngú nî gī tírí grājā nî.²⁶ Yézū lèmé bi ètè à'dā, "Ágā zārā ìshíí níí, ánjā mómõ á'bā gõtõ ílí mbéré nî à'dā."

Pítārā Ìyí Yézū nî Krístõ

(Mátéyõ 16:13-20; Lúkā 9:18-21)

²⁷ Yézū ìshíí yómó grèkè ògõ nè, ànjā ápá ká mbéré í gī 'déé, kótõ 'bákā gbõgbõ úgú è Sízārīyā Fīlīpīyā ká, ìshíí ká löwó è ká yānjā nî ká nèè, Yézū ūjū ìgì à'dā, "Ndákpá nî à yiyí áamá nî 'bī?"

²⁸ Ìshíí ìpì à'dā, "Slāgā ndákpá è à yiyí, úmü nî Jónõ bēbé gījī bātézmā bi ndákpá nî ká. Ìshíí slāgā è à yiyí, úmü nî kéné ádá ká Mbájā 'déé, dírí nî Élíyā ká, ìshíí slāgā è à yiyí, úmü nî 'bālā èshé ká kéné ádá nî gī."

²⁹ Ìshíí Yézū ūjū ìgì à'dā, "Ìshíí nèè, méngā ìgì má ndīyí áamá nî 'bī?"

Ìshíí Pítārā ìpì à'dā, "Úmü nî Krístõ." †

³⁰ Ìshíí Yézū è'dé ìgì à'dā, má'bā gānjā glēmè ádá yāngā bi bédé ndákpá è à'dā.

Yézū ènjé ádá írí ngá áyā nè

(Mátéyõ 16:21-28; Lúkā 9:22-27)

³¹ Biyí èyí nèè, Yézū èndè gródó yómó grèkè ògõ nè à'dā, Kópõ ndákpá nèè, àngā áyā nî dī gòkõ gēlè lólõ. Ìshíí kprāshā ndákpá ká Yūwúdū nî, ìshíí kprāshā ndákpá ká yómó grāshā Mbájā, ácā ògbó ká yómó gródó gónjõ ádá ká Mbájā dārā ìgì tírí à ndānā ádá ngá áyā nî, ìshíí à ndūfū ètè, ìshíí biyí èyí ká tótõ 'bī'bī nèè, à ndānjā èshé jūjū ò'dõ nè. ³² Ìshíí lèmé ádá nî bi

ìgì tāmā wāsā àtā, ìshíí Pítārā òjõ è'dé Yézū ápá gólõ, ìshíí lèmé ápá áyā nî ìyí, à'bā glēmè ádá àtā ngā à'dā.

³³ Ìshíí nèè, Yézū ìpì àrā nè ápá ká yómó grèkè ògõ nè, ìshíí lèmé ápá ká Pítārā à'dā, "Ánjā èshé áamá yāā, Shētānā, ká ádá ádá è ká ílí jūjū ì ká nèè, ádá ká jājā ndákpā, ázā áyā ádá ká Mbájā nî."

³⁴ Yézū òjõ ádá glövõ ndákpá nî, ìshíí yómó grèkè ògõ nè ápá áyā nè, ìshíí lèmé bi ìgì à'dā, "Déé ndákpá à yēbē ádá grèkè ògõ mā yāā, àngā áyā nî dī gēné krõshõ † ngá áyā nè, ìshíí níí à'dā kánjā nî, ká ádá è níí lólõ nî òkõ èpè, ìshíí níí òjõ rēkè ògõ mā. ³⁵ Ká ádá ndákpá è ká yēbē ádá gēgbē ká áshā í ngá áyā nè ká nèè, à yõkõ 'dī. Ìshíí nèè, ndákpá è 'déé, kēbē ádá glīg-bī áshā ngá áyā nè, ká ádá àrā mā, ìshíí Kélē ádá nî ká nèè, à ndõkõ nî. ³⁶ Ìshíí nèè, 'déé ndákpá òkõ nèè jūjū búbū à tírí, ìshíí 'déé, àlā lílí àrā nè òsõ ìshíí yāā, à ndõkõ ngā èshé è'dé? ³⁷ Wālā à ndālā ngā níí, ká ndlūwū lílí àrā nè kápā dītí èyí à ká?"

³⁸ Tá ndákpá 'déé, ká ndālā ndéné àrā mā, ácā òbó ká ndéné ádá í 'déé mā rōdó nî ká, èshé kòkõ àrā kótõ è tūyā ká 'déé, ká yālā òrõ, ìshíí ká yālā glõs'dí ūngú nî ká nèè, Kópõ ndákpá à ndālā ndéné àrā nî ká úgú è 'déé, ètè ká ndõjõ ká góvó ónjõ ká Bēbé nè, ácā ògbó ká glözõ grõnõ nî gī ká."

9 Ìshíí Yézū òjõ lèmé bi ìgì à'dā, "Mā lèmé bi ìgì ràyā ádá nèè, slāgā ndákpá è, èshé áyā ìgì 'déé, kèrútú ká'bā dī úgú à ká nèè, à ndõkõ mómõ ngéré ká Mbájā 'déé, ká ndõjõ ká góvó ónjõ nî ká, ìshíí úgú è à ndílí nî."

Yézū à lèmé ádá ká Mōzè Ìshíí Élíyā

(Mátéyõ 17:1-13; Lúkā 9:28-36)

² Biyí sálā lèmbè 'bālā 'bī'bī nèè, Yézū òjõ èngè Pítārā ìshíí Jémīsī, ìshíí Jónõ, ìshíí ànjā ká ngá ìgì ànjā jūjū góvó ànjā, ìshíí à'dā yõ kīnārā èpè ìgì. Ìshíí ká úgú è 'déé, ká yõkõ kápá ká Yézū ká nèè, gbõgbõ Yézū òjõ ìpì àrā nè ásā à'bā dī mǔmǔ ìgì. ³ Ìshíí tēndē í ká Yézū òjõ ūjū fúú, ìshíí à yānā í nè. Ūjū òtõ ká ūngú è 'déé, ndákpá è ká jūjū búbū à, ká ndālā nî ká ìshíí. ⁴ Ìshíí òkõ rómõ ndákpá à lèmé ádá ká Yézū, ìgì nî Élíyā, ìshíí Mōzè.

⁵ Ìshíí Pítārā lèmé bi Yézū à'dā, "Yāā, Bēbé gródó ndákpá nî, è ká nî gõzõ ūngú ká ádá àrā àgā níí, mā'dā mā'bā dī úgú à. Átāsh yāā, mā ndālā tótõ dī lílí, 'bālā ká ádá àrā ì, ìshíí 'bālā ká ádá àrā Mōzè, ìshíí 'bālā ká ádá àrā Élíyā." ⁶ Ìshíí bā ètè Pítārā ògõ ílí ádá í 'déé, èpè ká lèmé nî ká ànā 'dī. Ká ádá ètè, ìshíí klõpõ nè nèè, mbāwā nî òtõ áyā ìgì ìshíí.

⁷ Ìshíí kròkõ òjõ ùkú ìgì, ìshíí lèmé ìyí èshé ílí kròkõ nî à'dā, "È ká nî Gēsē újū áamá 'déé, mājā ádá àrā nî ká, ìshíí 'déé, shēshē lēpē mā kēlē ápá áyā nî góvó à ká, mógó ádá áyā nî."

⁸ Ìshíí tá gēyē àtā dē 'déé, kòkõ úgú kótõ gbõgbõ àrā èpè ìgì nèè, òkõ ndákpá 'bālā àtā 'dī, ìshíí nèè, òkõ tá Yézū ká gbõgbõ àrā èpè ìgì.

† Krístõ: Krístõ nî dírí ílí èyí à'dā, ndákpá è 'déé, Mbájā kīshí ètè níí, ká'dā góvó ngéré nî ká, Ndákpá í 'déé, Mbájā kīshí ètè à ká, ká lèmé Ígrígrí nèè, ílí èyí à'dā Krístõ, ìshíí ká lèmé Íbrū nèè, ílí èyí à'dā Mēsáyā.

†† Krõshõ: Góvó ngéré ká yómó Rómā nî ìshíí shēngē è 'déé, ká ūmbū àrā nî ká à yūfū ndákpá nî ká gāmbā ìgì ápá ká krõshõ è 'déé, kājā kēshé ká kpikpì ká, ká ádá è níí, ílí wóó ká nõwõ èyí ápá ká krõshõ nî.

⁹ Ìshíí ká löwó è 'déé, ká lúsú kèshé jũjũ àñbā nî nèè, Yézũ lèmè bì ìgì gónjò nî níí, à'bā glèmè ádá ùngú í 'déé, ìgì kòkò à ká bì bédé ndákpā è à'dá, ìgì ká úgú è Kópò ndákpā ká ndāñā èshé jũjũ ò'dò nè. ¹⁰ Ìshíí òjò à'bā ádá yāngā à'bā tá kòkò àrà èpè ìgì, Ìshíí à'dá dī gũjũ ìlī àrà èpè ìgì dīyí, kútú ádá gāñā èshé jũjũ ò'dò nî ìlī èyí à'dā ngā?

¹¹ Ìshíí òjò újũ Yézũ à'dā, “Yómó gródó gónjò ádá ká Mbájá à'dā, kpéé nèè, Èlīyā ká ndōjò nî nèè, ká ádá ngā?”

¹² Ìshíí Yézũ òjò ìpì bì ìgì à'dā, “Dú kpéé nèè, Èlīyā ká ndōjò nî, ká ádá gráshá ùngú nî gī tírì níí, à'dá glözò nî. Ìshíí dūrũ è 'déé, kröndó ká'bā ìlī wárāgā ká Mbájá kíyí, Kópò ndákpā, à ndlòjò ètè, Ìshíí à ndāñā ètè à ká nèè, ká ádá ngā? ¹³ Mā lèmè bì ìgì nèè, Èlīyā òjò nè Ìshíí, † Ìshíí àlā ùngú è tírì 'déé, ká yèbè ádá gālā àpá áyá nî à ká Ìshíí, Ìshíí àlā tá áyá è 'déé, kröndó kápá ká ádá àrà nî ká.”

Yézũ rájá nõwõ èshé ká bédé gèsè újũ è
(Mátéyõ 17:14-20; Lúkã 9:37-43)

¹⁴ Ìshíí ká löwó è 'déé, Yézũ Ìshíí tötò yómó grékè ògò nè, klüwũ köjò àpá ká yómó grékè ògò nè ká nèè, òkò gèlè ndákpá lövò à'bā gbògbò àrà ìgì, Ìshíí yómó gródó gónjò ádá ká Mbájá à'dá dī gémé àrà èpè ìgì ká ngá ìgì. ¹⁵ Ìshíí tá dè 'déé, ndákpá nî kòkò Yézũ ká nèè, àkpá ìgì tírì újũ nè, Ìshíí lülũ àñjā dī gümú ètè.

¹⁶ Ìshíí Yézũ újũ ìgì à'dā, “Má yémé àrà ìgì mápá ká ádá ngā?”

¹⁷ Ìshíí bédé újũ è èshé kòkò àrà ìgì ìpì à'dā, “Bèbé gródó ndákpá nî, mènè gèsè újũ ádá mójò è'dè bì úmú, Ìshíí røyó ká jũjũ nî, Ìshíí à'bā ètè níí, lèmè lèmè nè 'dī. ¹⁸ Ìshíí ká slāgā úgú è 'déé, røyó nî òjò àpá áyá nî yāā, à yènè ètè dèlè bũbũ, Ìshíí kòfò à yīgì èshé àkpā nî, Ìshíí à yèshé ìlī shèshè nè. Ìshíí gbògbò nî à yā'dá gégbè nî àtā. Ìshíí mlèmè bì yómó grékè ògò ì ká ádá è níí, ògò røyó nî èshé jũjũ nî, Ìshíí nèè, bā kpötó ázá áyá ìgì ká ádá gógó ètè níí.”

¹⁹ Ìshíí Yézũ òjò ìpì bì ìgì à'dā, “Ìgì yāā, yómó è tũyā 'déé, bā miyí mápá ká ádá ká Mbájá 'dī ká. Mā ndā'dá ká ngá ìgì ìgì ká úgú è 'dè, níí úgú è miyí mápá ámā? Mènè gèsè újũ nî mójò è'dè bì àmā.”

²⁰ Ìshíí òjò èné gèsè újũ nî òjò è'dè bì ètè. Ìshíí ká löwó è kótó røyó nî kòkò Yézũ ká nèè, òjò èlè gèsè újũ nî gèyè bũbũ, Ìshíí gèsè újũ nî à lükú àrà nè òtò bũbũ nî, Ìshíí kòfò à yīgì èshé àkpā nî.

²¹ Ìshíí Yézũ újũ bèbé gèsè újũ nî à'dā, “Ùngú yākā, à'dá dī gālā ètè ká tågā èyí nè?”

Ìshíí òjò ìpì bì ètè à'dā, “Èshé ká gèsè àrà nî. ²² À'dá dī gèlè ètè cócò àpá ìlī òshò, Ìshíí àpá ìlī ùyũ, ká ádá gũfũ ètè nè, Ìshíí nèè, 'déé kpötó kángá áyá ì Ìshíí yāā, òkò àñā mùmú àgā, Ìshíí níí, àlā lõmó áyá ì bì àgā.”

²³ Yézũ újũ ètè à'dā, “Dūrũ è 'déé, kíyí, “Déé kpötó kángá ádá níí, mlöló nõwõ nî mèshè ká gèsè újũ ngá

† Èlīyā òjò nè Ìshíí: Ká úgú è 'déé, Yézũ klèmè ádá àpá ká ádá àrà Èlīyā àpá dī úgú à ká nèè, ìlī èyí à'dā, ètè à lèmè ádá nî àpá ká ádá àrà Jónõ bèbé gijjì bātémā bì ndákpá nî ká. Ró'dò Kélé ádá ká Márkõ 1:1-9; 6:14-29.

áyá ì ká nèè, ká ádá ngā? Ká ádá tá ndákpā è 'déé, kíyí àpá ká Mbájá Ìshíí yāā, bédé ùngú è 'déé, ká ndájá ètè à ká nèè, à ndázá níí.”

²⁴ Ìshíí tá gèyè àtā nèè, bèbé gèsè újũ nî ìpì bì ètè ká kòwó à'dā, “Ámā miyí mápá ká Mbájá mìshíí, áná ámā níí, miyí mápá áyá nî góvó.”

²⁵ Ìshíí ká löwó è Yézũ kòkò 'déé, gèlè ndákpá ká lülũ dójó ká ádá gòkò ùngú è 'déé, kālā àrà nè ká nèè, òjò àngā àpá ká røyó nî à'dā, “Úmú gòsì'dí røyó à 'déé, kālā gèsè újũ yākā 'déé, bā kógó ádá, wālā klèmè lèmè nè 'dī ká, mā lèmè bì úmú gónjò nî níí, ìgì èshé jũjũ nî, Ìshíí níí á'bā gójò àpá jũjũ nî tówó à'dā.”

²⁶ Ìshíí røyó nî àsá kòwó, Ìshíí òjò àlā gèsè újũ nî à rāyā nî ká ònjó, Ìshíí òjò ìgì èshé áyá ní. Gèsè újũ nî òvó áyá ùngú è ètè kílī nè, Ìshíí gèlè ndákpá à'dā, “Ètè ìlī Ìshíí.” ²⁷ Ìshíí nèè, Yézũ òjò rükú lèké nî, Ìshíí è'dè ètè àpá òrò, Ìshíí òjò èrútú.

²⁸ Ìshíí biyí èyí nèè, ká úgú è 'déé, Yézũ Ìshíí yómó grékè ògò nè, köjò kápá ìlī kólò nî kínāà èpè ìgì Ìshíí à ká nèè, òjò újũ Yézũ à'dā, “Ònjó ká ádá gógó røyó yāngā èshé jũjũ nî, ázá áyá àgá ní, ká ádá ngā?”

²⁹ Yézũ ìpì bì ìgì à'dā, “Á yógó úlú røyó è kātā ngā ká èshé jũjũ ndákpá nî ká grājā àkpā bì Mbájā.”

Yézũ lèmè ádá àpá ká ádá ìrì ngá áyá nè
(Mátéyõ 17:22-23; Lúkã 9:43-45)

³⁰ Ìshíí òjò àñā èshé dī úgú àsh, Ìshíí òtò dā'bā úgú è Jèlílí, Ìshíí Yézũ èbè ádá è níí, ndákpá òkò dī è 'déé, èpè ìgì ká è'dè à ká 'dī, ³¹ ká ádá à'dá dī gródó yómó grékè ògò nè. Ìshíí òjò lèmè bì ìgì à'dā, “Á ndówó gòmbò àrà Kópò ndákpā bì ndákpá, Ìshíí à ndũfũ ètè, Ìshíí biyí tötò 'bí'bí nèè, à ndāñā òrò èshé jũjũ ò'dò nè.” ³² Ìshíí nèè, bā ògò ìlī ádá ngá áyá nî àná 'dī, Ìshíí nèè, mbāwā àlā ìgì, ká ádá gũjũ ètè níí, lèmè ìlī èyí bì èpè ìgì Ìshíí.

'Bí ká'dá góvó ndákpā nî?
(Mátéyõ 18:1-5; Lúkã 9:46-48)

³³ Òjò rāyā àpá mbèré Kāfārnúmũ, Ìshíí ká löwó è ìgì ká mómò à ká nèè, Yézũ újũ ìgì à'dā, “Má'dá dī gémé àrà ìgì ká ádá ngā, ká löwó è 'déé, mā yójó ní ká?”

³⁴ Ìshíí nèè, rāná gbìgbì àtā, ká ádá ká löwó è 'déé, ká yójó nî ká nèè, à'dá dī gémé àrà èpè ìgì, ká ádá gòkò nî nèè, kútú 'bí ká'dá góvó ndákpā nî àpá kòkò àrà èpè ìgì yā.

³⁵ Yézũ à'dá bũbũ, Ìshíí òjò àdá kpú lèmbè rómó yómó yópó ngá áyá nè, Ìshíí lèmè bì ìgì à'dā, “Déé ndákpá ká yèbè ádá gā'dá góvó nî òtò ká klöpò nè yāā, àngā áyá nî dī gāsá klöpò nè, àpá ká góvó ùngú òtò áyá nè, Ìshíí níí, à'dá bõrõ bì klöpò nè tírì.”

³⁶ Ìshíí Yézũ òjò èné gèsè ìtí, Ìshíí úsú ètè àpá dī mùmú èpè ìgì, Ìshíí èné ètè àpá lèké nè, Ìshíí lèmè bì ìgì à'dā, ³⁷ “Tá ndákpā è 'déé, ká ndùmú 'bālā èshé ká kótó yākā ká dírí mā ká nèè, à yùmú nî ámā, Ìshíí ndákpā è 'déé, ká ndùmú ádá ká nèè, bā ázá à yùmú ámā ní Ìshíí nèè, à yùmú nî Bèbé mā, ágbè 'déé kópó ámā ká.”

**Ndákpa è kíjĩ gõsĩ'dí ádá ápa áya ägá 'dĩ kã ètè
ndákpa áya ägâ**
(Lúkã 9:49-50)

³⁸ Ìshíí Jónõ òjõ lèmé ä'dä, "Yää Bèbé grödó ndákpa nî, mòkõ bèdé ndákpa è, ä'dá dī gōgō kōtō rōyō èshē jūjū ndákpa ká dírí î, ìshíí ètè ndákpa àsh bā āzā èshē áya ägá ní. Àtāsh yāā, mlēmē bī ètè níí, rūtū èshē ē'dē, ká ádá ètè āzā èshē áya ägá ní."

³⁹ Ìshíí Yézū òjõ ìpī bī ètè ä'dä, "Má'bā grütú ètè ä'dá. Ká ádá ndákpa è 'déé, ká yāļā kí'dí ká dírí mā kã nēē, ā yīñí ádá glēmē glõsĩ'dí ádá ápa ámá gēyē 'dī. ⁴⁰ Ká ádá ndákpa è 'déé, ádá kázā áya nī ápa áya ägá ní kã nēē, ètè nī ndákpa áya ägâ. ⁴¹ Ìshíí mā lēmē bī ìgí rāyā ádá nēē, tá ndákpa è 'déé, ká ndēné klē'dé üyū bī ìgí ká dírí mā, ká ádá è 'déé, ìgí nī ndákpa ká Krístõ kã nēē, ètè ndákpa àsh ā ndõkõ nēnē ògõ èyí."

Gälã glõsĩ'dí ùngú
(Mätéyõ 18:6-9; Lúkã 17:1-2)

⁴² "Ìshíí 'déé ndákpa āñbā 'bālã èshē ká brízí kōtō yākã 'déé, kíyí ápa ámá kã, ká ádá è níí, āļã gõsĩ'dí ùngú yāā, gōzõ nī nēē, lõngõ góvó āñbā ápa ó'dõ ètè ndákpa àsh ìshíí níí, èlè ètè ē'dē ápa ìlĩ góvó üyū.

⁴³ Ìshíí 'déé, ìlèké î ká yāļā úmü níí, á yāļã gõsĩ'dí ùngú yāā, ägã ètè èshē ē'dē. Ká ádá ā ndã'dá gōzõ ùngú ká ádá ärä î, ká ádá gōzõ nī nēē, dī gänjã ká tó'bo ärä î, ápa dī úgú è 'déé, dõñbó áshá èyí kã ndázā ē'dē ní kã, òtõ ká è 'déé, ká ndānjã ká ìlèké î rōmó ápa ìlĩ òshõ è 'déé, ká yīlĩ 'dī kã. ^{††} Ápá dē 'déé,

'vóvó ngá áya ìgí kã gbõgbõ ìgí kã yīlĩ 'dī kã,
ìshíí góvó òshõ èyí kã yīlĩ tá 'dī kã.' ^{††}

⁴⁵ Ìshíí 'déé lãgá î ká yāļã úmü níí, áļã gõsĩ'dí ùngú yāā, ägã ètè èshē ē'dē, ká ádá gōzõ nī nēē, dī gänjã ápa dī áshá è 'déé, dõñbó èyí kázā ē'dē ní kã, ká tó'bo ärä î, òtõ ká è 'déé, ká ndānjã ká rōmó lãgá î ápa ìlĩ òshõ è 'déé, bā òshõ èyí kã yīlĩ 'dī kã. ⁴⁶ Ápá dē 'déé,

'vóvó ngá áya ìgí kã gbõgbõ ìgí kã yīlĩ 'dī kã,
ìshíí góvó òshõ èyí kã yīlĩ tá 'dī kã.' [†]

⁴⁷ 'Déé mümü î ká yāļã úmü níí, áļã gõsĩ'dí ùngú yāā, ishíí ètè èshē ē'dē, ká ádá gōzõ nī nēē, ānjã ìlĩ mómõ ngérè ká Mbájá ká mümü î 'bālã, òtõ ká è 'déé, ká ndānjã ápa ìlĩ òshõ nī ká mümü î rōmó ā kã, ⁴⁸ ápa dē 'déé,

'vóvó ngá áya ìgí kã gbõgbõ ìgí kã yīlĩ 'dī kã,
ìshíí góvó òshõ èyí kã yīlĩ tá 'dī kã.' ^{††}

⁴⁹ Ìshíí yómõ grèkē ògõ Yézū tírí nēē, ā ndõkõ Ìlõ Ìshíí ā ndēnjé ìgí kã òshõ tá áya gēnjé rōwõ.

⁵⁰ Kõnó nī gōzõ ùngú, ìshíí nēē, 'déé gõngõ kõnó nī ùsú èshē ē'dē ìshíí yāā, á ndālã áya 'dè tówó níí, gõngõ èyí klüwü kōjõ ápa ē'dē ā kã? Àtāsh yāā, má'dá glözõ nī ìshíí níí, má'bā gälã glõsĩ'dí ùngú mápá kōkõ ärä ìgí ä'dá."

† Òshõ è 'déé, ká yīlĩ 'dī kã: Ètè nī òshõ è 'déé, Mbájá kã ndālã nī ká ádá è níí, èpè rùshü ndákpa è tírí 'déé, kãñã kōgõ ádá áya nē ē'dē kã. Ró'dõ wárãgã Gĩtĩ Ádá 20:7-15. †† 9:44 Ìzáyã 66:24 † 9:46 Ìzáyã 66:24 †† 9:48 Ìzáyã 66:24

Yézū rōdó ndákpa ápa ká ádá gänã ärä
(Mätéyõ 19:1-12; Lúkã 16:18)

10 Bìyí èyí nēē, Yézū āñã èshē dī úgú àsh, ìshíí ānjã ápa dã'bã úgú è Jüdéyã, ìshíí òjõ ìshíí 'Dè'dè Úrdünü ápa ägã. Ìshíí tówó gélé ndákpa òjõ ápa áya nī, ìshíí ā rōdó ìgí áya è ká úgú tírí ā kã.

² Ìshíí slãgã Fārísí è gĩ òjõ ápa ká Yézū, ìshíí èbē ádá gōdõ ètè nē. Újū Yézū ä'dä, "'Déé újū ānã ìyí òmõ nē ^{††} ä'dá yāā, gälã èyí ätã ngã ā ndlätã ápa ògõ kíyí ngá áya ägã?"

³ Yézū ìpī ä'dä, "Gónjõ ádá è 'déé, Mbájá kēnē bī Mōzē kã nēē, ìyí ngã?"

⁴ Ìshíí ìpī ä'dä, "Ádá í 'déé, Mbájá kēnē bī Mōzē kã nēē, ìyí āngá újū dī gēné wárãgã gänã ärä bī ìyí òmõ nē, ìshíí níí ä'bã ètè ānjã." ^{†††}

⁵ Yézū ìpī ä'dä, "Mōzē rōndó bī ìgí gónjõ ádá yāngã ká ádá jūjū ìgí ègbē nē, ⁶ Ká ádá ká úgú gōcõ lãgã gübü ùngú nī gĩ nēē, Mbájá 'übü újū ìshíí éndé. ^{††††} 'È kã nī dūrū è 'déé, újū kã ndã'bã bèbé nē, ìshíí yāngã nē dã'dá nī, ìshíí ā ndlõngõ ärä nē ká ìyí òmõ nē níí, ⁸ dārã ìgí tírí rōmó ā ngã nēē, gbõgbõ ìgí ā ndã'dá 'bālã.' ⁹ Àtāsh yāā, jūjū ìgí tówó āzā rōmó ní, ìshíí nēē, òjõ ä'dá 'bālã ìshíí. ⁹ Àtāsh yāā, ùngú è 'déé, Mbájá kãcã ìgí 'bālã ìshíí ā kã nēē, ndákpa ä'bã gõñõ kōkõ ärä ìgí ä'dä."

¹⁰ Ìshíí ká úgú è 'déé, Yézū kãnjã mómõ ká yómõ grèkē ògõ nē ìshíí ā kã nēē, òjõ újū ètè tówó ápa ká ádá yāngã. ¹¹ Ìshíí Yézū ìpī ä'dä, "'Déé ndákpa ānã ìyí òmõ nē, ìshíí 'déé, ìjĩ bēdé éndé è tówó yāā, āļã gõsĩ'dí ùngú ápa ká tówó ìyí òmõ nē kãsh ìshíí, áya gälã òrõ. ¹² Ìshíí 'déé, éndé ānã rōmó nē, ìshíí 'déé, ìjĩ bēdé újū è tówó yāā, ìlĩ èyí ä'dä, āļã gõsĩ'dí ùngú ápa ká tówó rōmó nē kãsh ìshíí, áya gälã òrõ."

Yézū ùpú brízí kōtõ
(Mätéyõ 19:1-12; Lúkã 16:18)

¹³ Ká bēdé úgú è nēē, slãgã ndákpa è èngē kōtõ áya èpè ìgí òjõ bī Yézū ká ádá è níí, ètè ùpú ìgí. Ìshíí yómõ grèkē ògõ nī rütú ndákpa yāngã ká ádá è níí, ä'bã gēngē kōtõ nī dōjõ bī Yézū ä'dá. ¹⁴ Ìshíí dē Yézū kōkõ ätã ngã kã nēē, ádá yāngã èlè ètè 'dī, ìshíí ä'dä, "Má'bã kōtõ nī níí òjõ ámã, má'bã gätã ìgí mēshé ámã ä'dá, ká ádá mómõ ngérè ká Mbájá nēē, ká ádá úlú ärä ndákpa è 'déé, káyá kōtõ yāngã kã. ¹⁵ Mä lēmē bī ìgí rāyā ádá nēē, āngá áya ìgí dī giyí mápá ká mómõ ngérè ká Mbájá áya brízí kōtõ yākã, āzā ní yāā, jéé má yūkū mápá ìlĩ èyí 'dī." ¹⁶ Bìyí èyí nēē, Yézū òjõ èngē kōtõ nī ápa kōkõ ìlèké nē, ìshíí ùsú ìlèké nē ápa jūjū ìgí, ìshíí òjõ ùpú ìgí.

†† Újū ānã ìyí òmõ nē: Yézū lēmē ádá ápa ká ádá grõ'bõ ärä ìshíí gänã ärä ápa ìlĩ wárãgã Kélè ádá ká Mätéyõ 5:31-32; Mätéyõ 19:3-9; Lúkã 16:18. Ìshíí Páwülõ lēmē ádá ápa ká ádá grõ'bõ ärä ìshíí gänã ärä ápa ìlĩ 1 Kōrēntiyã 7:1-40. ††† 10:4 Ditrónõmĩ 24:1-4; Mätéyõ 5:31 ††† 10:6 Gōcõ Lãgá 1:27 § 10:8 Gōcõ Lãgá 2:24

Yézũ rōdó ndákpá āpá ká ádá ká'dá bēbé éyé

(Mátéyõ 19:16-30; Lúkã 18:18-30)

¹⁷ Īshíí ká löwó è Yézũ kã yãnjã nî nēè, bēdé újũ è ùlũ ānjã áyã nî, Īshíí úsũ lūngũ nē āpá dī mǔmũ nî Īshíí ā'dã, "Yää gōzõ bēbé grōdó ndákpá nî, mã ndālã úlú ngã níí, mókõ áshá è 'déé, dōngbó èyí kãzã è'dē ní kã?"

¹⁸ Yézũ ipĩ bī ètè ā'dã, "Dũrũ è 'déé, kíyí áamá nî gōzõ ndákpá nî kã, ká ádá ngã? Ndákpá è 'déé, ètè gōzõ nî kã nēè, āzã ní tá Mbájã ká'dá gōzõ nî. ¹⁹ Gónjõ ádá ká Mbájã 'déé, kēné bī Mōzè 'déé kíyí, 'Á'bã güfũ ĩrĩ ā'dã, Īshíí níí, á'bã gālã òrõ ā'dã Īshíí níí, á'bã gĩnĩ ùngũ ā'dã, Īshíí níí, á'bã gã'dá dũmbú ádá ká glēmē kļēzē ká díri ndákpá ā'dã, Īshíí níí, á'bã gãnjã ndákpá ā'dã, Īshíí níí, éné gũrũ ärä bēbé î ká yãngã î kã nēè, ókõ ánã íshí?" †

²⁰ Īshíí újũ yãngã ā'dã, "Bēbé grōdó ndákpá nî, mã'dã dī gālã ĩgĩ ùngũ yãngã méshē ká gēsē ärä mã."

²¹ Yézũ õjõ òkõ āpá áyã nî ká kélē shēshē lépē nē, Īshíí ā'dã, "Bēdé ùngũ è äsã èshē áyã ĩshí, ánjã Īshíí níí, óvõ nēnē dära ĩ tíri āpá gölõ, Īshíí níí, énggē nãkã èyí bī yōmõ rĩyĩ níí, ä ndã'dá áyã ĩ góvõ éyé āpá mǔmũ òrõ, Īshíí níí, õjõ réké õgõ mã."

²² Īshíí 'dē, Yézũ klēmē ätã ngã kã nēè, ärä újũ yãngã èlè 'dĩ, Īshíí õjõ ānjã èshē áyã nî, ká ádá ètè nî bēbé góvõ éyé.

²³ Yézũ õjõ òkõ āpá ká yōmõ grēkē õgõ nē, Īshíí ā'dã, "Dĩ gũkũ āpá ĩlĩ mōmõ ngérē ká Mbájã lãnjã nē bī yōmõ éyé nî."

²⁴ Īshíí ākpã yōmõ grēkē õgõ nî újũ nē āpá ká ádá í 'déé, Yézũ klēmē ä kã. Īshíí nēè, Yézũ õjõ lēmē bī ĩgĩ tówó ā'dã, "Yää kótõ áamá, dĩ gũkũ āpá ĩlĩ mōmõ ngérē ká Mbájã nēè, lãnjã òtõ rōtõ ĩshí. ²⁵ Īshíí dĩ gũkũ ká bēbé éyé āpá ĩlĩ mōmõ ngérē ká Mbájã nēè, lãnjã òtõ ká dĩ klõtõ ká jámalã òtõ mǔmũ ĩbrã ĩshí."

²⁶ Īshíí yōmõ grēkē õgõ nî ākpã ĩgĩ õjõ újũ góvõ, Īshíí lēmē āpá kōkõ ärä èpē ĩgĩ ā'dã, "Ndákpá è 'déé, kã ndãshã è ngã èpē ä kã nēè, 'bĩ?"

²⁷ Yézũ òkõ āpá ká yōmõ grēkē õgõ nē, Īshíí ā'dã, "Ä è'dē slãgã ùngũ è nēè, ndákpá ä yãlã ĩgĩ 'dĩ, Īshíí nēè, Mbájã ä yãlã ùngũ nî gĩ tíri."

²⁸ Īshíí Pítãrã lēmē bī Yézũ ā'dã, "Äzã ókõ 'dé, mã'bã ùngũ nî gĩ tíri mã'dã, Īshíí mã rékē õgõ î."

²⁹ Yézũ ā'dã, "Mã lēmē bī ĩgĩ ká räyã ádá nēè, ndákpá è 'déé, kã'bã mōmõ áyã nē, Īshíí ónjõ nē gĩ, wãlã lúmũ nē gĩ, wãlã yãngã nē, wãlã bēbé nē, Īshíí kótõ áyã nē, ká glãwã áyã nē gĩ, ká ádá ärä mã, Īshíí ká ádá Kélē ádá nî ĩshí yää, ³⁰ ä ndõkõ ĩgĩ ùngũ äsh ká dĩtĩ èyí güfũ sálã. Ä ndõkõ nî gēlè mōmõ, Īshíí ónjõ gĩ, ká lúmũ gĩ, Īshíí kótõ, Īshíí glãwã gĩ, āpá ĩlĩ áshã è 'bákētã, Īshíí ä ndlõlõ ètè tánē, ká ádá è 'déé, kíyí āpá áamá kã. Īshíí āpá ká ádá áshã è kã gölõ ä kã yää, ä ndõkõ áshã è dōngbó èyí kãzã è'dē ní kã. ³¹ Īshíí nēè, gēlè ndákpá è 'déé, 'bákētã ĩgĩ nî kpéé kã nēè, ä ndã'dá dōngbó nî, Īshíí ndákpá è 'déé, ĩgĩ dōngbó nî kã nēè, ä ndã'dá nî kpéé."

Yézũ tá tówó ä lēmē ádá āpá ká ádá ĩrĩ ngã áyã nē

(Mátéyõ 20:17-19; Lúkã 18:31-34)

³² Yézũ äcã õgbó ká ndákpá nî änjã ä yãnjã āpá Jërüzälémē, Īshíí Yézũ kíjĩ ká'bã gölõ ní. Īshíí yōmõ grēkē õgõ nî nēè, ākpã ĩgĩ újũ nē, Īshíí ndákpá í 'déé, kã yãnjã ká ngã ĩgĩ ä kã nēè, mbãwã älä ĩgĩ góvõ. Īshíí Yézũ õjõ òvõ kpú lēmē rōmõ yōmõ yōpõ ngã áyã nē dära ĩgĩ kınärã ĩgĩ, Īshíí ä lēmē bī ĩgĩ tówó ádá ùngũ è 'déé, kã yãnjã dĩ gālã ärä nē āpá Jërüzälémē ä kã.

³³ Yézũ ā'dã, "'Bákētã ägã mã yãnjã mãnjã Jërüzälémē, Īshíí ä ndrükú Kópõ ndákpã, Īshíí ä ndenē ètè bī kprãshã ndákpá ká yōmõ grãshã Mbájã, Īshíí bī yōmõ grōdó gónjõ ádá ká Mbájã. Īshíí ĩgĩ ndákpã yãngã ä ndiyĩ ká ádá è níí, üfũ ètè èshē è'dē. Īshíí ä ndenē ètè bī ndákpá è kãzã Yũwũdũ ní kã, ³⁴ Īshíí ä ndelè ètè, Īshíí ä ndũ'bũ sásã āpá áyã nî. Īshíí ä ndõjõ dãmbã ètè, Īshíí ä ndũfũ ètè, Īshíí biyĩ èyí ká tõtõ 'bĩ'bĩ nēè, ä ndãnjã èshē ká ĩrĩ nî tówó āpá ká áshã."

Jémĩsĩ ĩshíí Jónõ ä yũjũ Yézũ

(Mátéyõ 20:20-28)

³⁵ Biyĩ èyí nēè, Jémĩsĩ ĩshíí Jónõ gēsē újũ ká Zébēdē õjõ āpá ká Yézũ ĩshíí ā'dã, "Bēbé grōdó ndákpá nî, mã yēbē ádá è níí, älä bī ägã ùngũ è tíri 'déé, ägã mã yēbē ádá èyí ä kã."

³⁶ Yézũ újũ ĩgĩ ā'dã, "Mã yēbē ádá è níí, mãlã ngã bī ĩgĩ?"

³⁷ Īshíí ipĩ ā'dã, "Mã yēbē ádá è níí, 'balã èshē áyã ägã ā'dã ä'bã dĩ lēké lãsã î, Īshíí níí 'balã ä'dã ä'bã dĩ lēké lógõ î, ká úgũ è ká ndã'dá ká ónjõ ngã áyã ĩ āpá ĩlĩ mōmõ ngérē í ngã áyã ĩ kã."

³⁸ Īshíí Yézũ ā'dã, "Ùngũ í 'déé, mã yũjũ ádá èyí ä kã nēè, ĩgĩ mókõ mánã 'dĩ, Īshíí ĩgĩ nēè, mã ndiyĩ ká ádá è níí, mōmõ méshē ká kļē'dé † í 'déé, mã ndõmõ méshē è'dē ä kã? Īshíí mã ndiyĩ ká ádá è níí, ĩjĩ bätēzmã bī ĩgĩ tá äyã è 'déé, kã ndiyĩ bī áamá kã?"

³⁹ Jémĩsĩ ĩshíí Jónõ ipĩ ā'dã, "Gōzõ nî ägã mã ndiyĩ mãpã è'dē."

Īshíí Yézũ lēmē bī ĩgĩ ā'dã, "Dú nēè, mã ndõmõ méshē ká kļē'dé í 'déé, mã ndõmõ nî kã, Īshíí tá ká gã'balã bätēzmã í 'déé, kã ndiyĩ bī áamá kã nēè, ä ndiyĩ bī ĩgĩ. ⁴⁰ Īshíí nēè, äzã áamá ká ndiyĩ mójõ níí, 'balã èshē áyã ĩgĩ ā'dã ä'bã dĩ lēké lãsã mã, wãlã dĩ lēké lógõ mã ní, Mbájã ká ndãlã nî, ká ádá ĩgĩ úgũ yãngã nēè, rãshã ĩgĩ kãnjã nî bī yōmõ è 'déé, krójõ ĩgĩ nē ä kã."

⁴¹ Īshíí ká löwó è 'déé, sōkpõ kpú yōmõ grēkē õgõ Yézũ kōgõ ádá yãngã kã nēè, ó'dõ ĩgĩ ègbē góvõ āpá ká Jémĩsĩ ĩshíí Jónõ. ⁴² Yézũ õjõ òvõ yōmõ yōpõ ngã áyã nē tíri 'balã, Īshíí lēmē bī ĩgĩ ā'dã, "'Bákētã nēè, ĩgĩ mókõ mánã míshí, ngérē mōmõ ká ndákpá è kãzã Yũwũdũ ní kã nēè, ä lüsũ ónjõ áyã èpē ĩgĩ āpá jũjũ ndákpá nî, Īshíí shēngē è 'déé, kã yãlã nētē nî āpá ùm-bũ ärä ĩgĩ ä kã nēè, ä yãlã ónjõ áyã èpē ĩgĩ āpá jũjũ sōkpõ ndákpá è kã. ⁴³ Īshíí nēè, ĩgĩ mã'bã gālã ätã ngã mãpã kōkõ ärä ĩgĩ ā'dã. Ká ádá ndákpã è 'déé, kēbē

† 10:19 Úgũ Lètè 20:12; Dītrónõmĩ 5:16-20

†† Mómõ méshē ká kļē'dé: Yézũ ä lēmē ádá āpá ká ádá lólõ ĩshíí ĩrĩ ngã áyã nē.

ádá gá'dá góvó nî kápá kókõ ärä igi ä kã nêë, ängá áyá nî dí gá'dá bõrõ áyá igi. ⁴⁴ Íshíí ndákpá è 'déé, kèbè ádá gá'dá kpéé kã nêë, ängá áyá nî dí gälä nêté bî klõpõ nê áyá méndé. ⁴⁵ Ká ádá Kópõ ndákpá õjõ äzá ká ádá è níí, ndákpá älä nêté bî èpè ní, íshíí nêë, õjõ ká ádá è níí, èpè älä nêté bî ndákpá íshíí níí, èpè õvõ ó'dõ gèlè ndákpá ká áshá í ngá áyá nê."

Yézú äjá mümü Bártímésè
(Mátéyõ 20:29-34; Lúkã 18:35-43)

⁴⁶ Yézú íshíí yõmó grèkè õgõ nê õjõ äpá mbèrè Jèríkõ. Íshíí ká löwó è 'déé, Yézú íshíí yõmó grèkè õgõ nê kã yänjá èshé yõ nêë, gèlè ndákpá røkè õgõ igi. Íshíí ä'dá è'dè yõ nêë, bédè újü è mümü nî lütú nê dírí nî Bártímésè, ílí èyí ä'dá gèsè újü ká Tímésè, èté ä'dá ä'bã gbõgbõ gbõlõ nî, íshíí ä yõwõ ùngú. ⁴⁷ Íshíí ká úgú è újü yänjá kògõ ä'dá, Yézú 'déé, kèshè ká yõmó Názèrètè ká yõtõ nî kã nêë, äsá kòwó ká gõró lèmè nê ä'dá, "Yää Yézú Gèsè újü ká Dévídí, ókõ ängã mümü mã."

⁴⁸ Íshíí gèlè ndákpá nî ängã äpá áyá nî níí rãná, íshíí nêë, ätá ká gäsá kòwó nî kpõrõ ä'dá, "Yää Yézú Gèsè újü ká Dévídí, ókõ ängã mümü mã."

⁴⁹ Yézú õjõ rütú, íshíí ä'dá, "Mádã èté mójó è'dè bî ámã."

Íshíí ká úgú è 'déé, kókõ ätäsh kã nêë, õjõ ädã bèbè tú'dú nî ä'dá, "Ä'bã gètè mbãwã ä'dá, ängã örõ, Yézú ä yädã úmü." ⁵⁰ Bèbè tú'dú nî õjõ èlé góvó tëndè è 'déé, kã yèlè äpá jüjü tëndè í 'déé, kã yõrõ nî äpá áyá nê kã jängã äpá ä'bã bübü, íshíí ülü änjã ká Yézú.

⁵¹ Íshíí Yézú újü èté ä'dá, "Ä yèbè ádá è níí, mãlä ngã bî úmü?"

Bèbè tú'dú nî ä'dá, "Yää Bèbè ärä ägã, mã yèbè ádá è níí, mrã'bã úgú."

⁵² Íshíí Yézú lèmè bî èté ä'dá, "Änjã, ká ádá íyí äpá ká Mbájã íshí, íshíí nõwõ nî rájã èshè áyá íshíí."

Támã gèyè ätä nêë, mümü újü yänjá ä rä'bã úgú, íshíí õjõ røkè õgõ Yézú ä yänjá ní.

Yézú ùkú äpá Jèrüzälémè äyá góvó ngèrè
(Mátéyõ 21:1-11; Lúkã 19:28-40; Jónõ 12:12-19)

11 Ká löwó è Yézú íshíí yõmó grèkè õgõ nê, klíjî kápá Jèrüzälémè 'bákã kápá gbõkõ Bétfèjè, íshíí Bètèní 'déé, kã Ängbã Zètúnü † nî kã nêë, Yézú õjõ õpó rómó èshè ká yõmó grèkè õgõ nê, ² íshíí lèmè bî igi ä'dá, "Mánjã mãnjã ká gbõkõ í 'déé, kã dí mümü igi ä kã, íshíí ká löwó è 'déé, mã yùkù mápá ílí èyí yõ kã nêë, mã ndõkõ lítí kèshè lõngõ èté ä'bã yõ, jéé ndákpá íní äpá jüjü èyí 'dí. Máyã èté, íshíí níí, mé'dè èté mójó è'dè. ³ Íshíí 'déé ndákpá kújü igi kíyí, mã yälä ätäsh ká ádá ngã yää? Mlémè bî èté míyí, 'Bèbè ärä ägã ká yèbè ádá èyí, íshíí ä ndlüwü èté dõjõ è'dè tá gèyè."

⁴ Íshíí änjã õkõ lítí kèshè nî lõngõ èté ä'bã gbõgbõ gbõlõ nî äpá gbõgbõ äkpã ijü mómõ. Íshíí ká löwó è 'déé, kã yäyã èté ä kã nêë, ⁵ slägã ndákpá è 'déé, kótõ

yõ kã újü igi ä'dá, "Má yälä è kã nî ngã? Má yäyã èté ká ádá ngã?" ⁶ Íshíí õjõ ipí bî igi tá äyã è 'déé, Yézú klèmè bî igi ä kã. Íshíí ndákpá õjõ ä'bã igi íshíí änjã. ⁷ Íshíí è'dè lítí kèshè nî änjã è'dè bî Yézú, íshíí èngè tëndè í áyã èpè igi ä'bã jüjü kèshè nî, íshíí Yézú õjõ íní äpá jüjü èyí. ⁸ Íshíí gèlè ndákpá äsá tëndè áyã èpè igi äpá mümü iyí gbõlõ nî, íshíí slägã yõmó nêë, äsá è ngã èpè igi kòbõ kpìkpì è 'déé, kägã kèshè glãwã nî gí. ⁹ Íshíí ndákpá nî ijü ä'bã dí mümü Yézú, íshíí slägã yõmó è nêë, ijü ä'bã õgõ nî, íshíí ä yäsá kòwó ä yiyí, "Mrèbè Mbájã."

"Mbájã ùpú ägbè 'déé, kã yõjõ nî ká dírí Bèbè ärä ägã † kã íshíí." †

¹⁰ "Mä yõwõ mèshè ká Mbájã níí, ùpú mómõ ngèrè ká bèbè ägã Dévídí 'déé, kã yõjõ ní kã."

"Mrèbè Mbájã 'déé, kã mümü örõ ä kã."

¹¹ Biyí è 'déé, Yézú kãnjã Jèrüzälémè íshí nêë, änjã ùkú äpá ílí Mómõ ká Mbájã, íshíí õkõ äpá ká ùngú è gí 'déé, kótõ yõ kã tírí. Íshíí nêë, ká ádá è 'déé, úgú nî kótõ íshí ä kã nêë, õjõ lüwü tówó änjã Bètèní, èté íshíí kpú lèmbè rómó yõmó yõpó í ngá áyá nê.

Yézú lèjè bédè kpìkpì äsá è
(Mátéyõ 21:18,19)

¹² Ká gèrè úgú nî nêë, Yézú íshíí yõmó yõpó ngá áyá nê ä yänjá èshè Bètèní, íshíí gõgõ älä Yézú, ¹³ íshíí õkõ kpìkpì äsá ká kòbõ èyí èshè gölõ nî, íshíí Yézú änjã ká kpìkpì ní, íshíí ñjü ä'dá, mómõ èpè ä ndõkõ gãrä èyí è'dè, íshíí è 'déé, krãyã kápá ká kpìkpì nî nêë, õkõ tá kòbõ èyí, ká ádá è ngã äzá úgú gãrä èyí ní. ¹⁴ Ätäsh kã nêë, Yézú lèmè äpá ká kpìkpì nî ä'dá, "Bédè ndákpá è ätä ä yõshó gãrä ärä í tówó 'dí." Íshíí yõmó grèkè õgõ nî õgõ ádá yänjá íshíí.

Yézú õgõ ndákpá èshè ílí Mómõ ká Mbájã
(Mátéyõ 21:12-17; Lúkã 19:45-48; Jónõ 2:13-22)

¹⁵ Íshíí ká löwó è 'déé, Yézú krãyã Jèrüzälémè íshí ä kã nêë, ùkú änjã ílí dãzá Mómõ ká Mbájã, íshíí èndè gõgõ ndákpá èshè ílí èyí yõ. Ndákpá è 'déé, kã lüjü ùngú, íshíí kã yõvõ ùngú nî gí kótõ yõ kã nêë, äkpã tãrbézè nãkã ngá áyã igi ká nènè klã'dá ngá áyã igi 'déé, kã yõvõ ämãmã nî gí äpá jüjü èyí ä kã tírí bübü. ¹⁶ Íshíí ä'bã ndákpá ní níí, õtó dãzá Mómõ ká Mbájã ká glüjü ùngú äpá lèkè èpè igi 'dí. ¹⁷ Íshíí ká úgú è 'déé, èté kã ródõ igi ä kã nêë, lèmè bî igi ä'dá, "Rõndõ ä'dá,

'Mómõ ämã nêë, ä ndädã äpá è'dè ní Mómõ è 'déé, gèlè yõmó jüjü mómõ tírí kã ndrãshã Mbájã ä'bã ílí èyí ä kã.' ††

Íshíí nêë, igi mípí èté mápá ká dí 'úgú ká yõmó bñí.' ††

¹⁸ Íshíí ká löwó è kprãshã ndákpá ká yõmó grãshã Mbájã ní, íshíí yõmó gródõ gónjõ ádá ká Mbájã kògõ ätä ngã kã nêë, èndè gèbè gbõlõ ká ádá güfú Yézú, ká ádá èté mbãwã ärä Yézú nê. Íshíí ká ádá äkpã ndákpá ní tírí újü nê äpá ká ádá í 'déé, èté kã ródõ igi äpá è'dè ä kã.

† Zètúnü: Kpìkpì yänjá nêë, ä yõshó gãrä èyí, íshíí ä yälä yüyü èshè è'dè, ká ádá gälã ká nõshõ, íshíí gälã gãnã õshõ è'dè äpá ílí kólõ.

†† Ägbè 'déé, kã yõjõ nî ká dírí Bèbè ärä ägã: Èté ndákpã äsh nî Yézú. † 11:9 Sälãmã 118:26 †† 11:17 Ízãyã 56:7 †† 11:17 Jèrmíyã 7:11

¹⁹ Íshíí ká lílí úgú ásh nèè, òjó ànjá èshé ílí góvó mbéré nî.

Ūngú è 'déé kälä ärä nè kãpá ká kpìkpì ása nî kã
(Mátéyõ 21:20-22)

²⁰ Ká úgú è Yézũ, Íshíí yõmó grèkè ògõ nè, ká yänjä nî ká kíífkõnjó nî nèè, òkõ kpìkpì ása nî ànjá Íshíí, èshé ká ráyá èyí ígí ká kòbó èyí. ²¹ Pítärä Ìnjí ádá kpìkpì nî, Íshíí lèmé bî Yézũ ä'dä, "Yää bēbé gródó ndákpá nî, ázá ókó 'dé, kpìkpì ása í 'déé, kléjé èté ä kã nèè, ànjá Íshíí."

²² Íshíí Yézũ ìpì ä'dä, "Míyí tá mápá ká Mbájá. ²³ Mä lèmé bî ígí ká ráyá ádá nèè, 'déé ndákpá lèmé bî góvó ànjá ä'dä, ànjá níí, élé ärä nè äpá ílí góvó úyũ, Íshíí 'déé, shēshē lēpē èté ndákpá ásh lūzú 'dī, Íshíí dú Ìyí äpá è'dē ká shēshē lēpē nè ä'dä, ádá í 'déé, èpē klēmē ä kã nèè, ä ndälä ärä nè yää, Mbájá ä ndälä ūngú yāngā bî èté. ²⁴ Ätāsh yää mä lèmé bî ígí, tá ūngú è 'déé, mújũ ádá èyí mótó ílí grājā äkpā áyā ígí bî Mbájá, Íshíí míjĩ ádá èyí mápá shēshē lēpē ígí, Íshíí míyí mápá ádá ká Mbájá míshí yää, mä ndökõ ígí ūngú yāngā gī, ká ádá Mbájá ä ndēngē ígí bî ígí. ²⁵ Íshíí ká úgú è 'déé, ígí ká rājā äkpā ígí bî Mbájá, Íshíí ó'dō ígí ndégbē í nè äpá ká bēdé ndákpā è yää, mánjā níí, míjĩ jĩjĩ Íshíí bî èté, ká ádá è níí, Bēbé ägá 'déé, ká mūmū örō ä kã níí, jĩjĩ jĩjĩ Íshíí äpá ká glōsī'dí ūngú áyā ígí. ²⁶ Íshíí 'déé, jĩjĩ jĩjĩ Íshíí bî klōpō í 'dī yää, Mbájá Bēbé ägá 'déé, ká mūmū örō ä kã nèè, ä yĩjĩ jĩjĩ Íshíí äpá ká glōsī'dí ūngú áyā í 'dī."

Kprāshā ndákpā ä yūjũ ílí äkpā Yézũ
(Mátéyõ 21:23-27; Lúkã 20:1-8)

²⁷ Yézũ Íshíí yõmó grèkè ògõ nè, lūwũ tówó ànjā Jērūzālémē. Íshíí ká úgú è Yézũ kã löwó kõtō ílí dāzá Mómō ká Mbájá kã nèè, kprāshā ndákpá ká yõmó grāshā Mbájá nî, Íshíí yõmó gródó gónjō ádá ká Mbájá, äcá ògbó ká kprāshā ndákpá nî tírĩ òjó äpá ká Yézũ.

²⁸ Íshíí ūjũ Yézũ ä'dä, "Bí kéné ónjó bî úmũ 'déé, ká yälä ígí ūngú yākā gī è'dē ä kã? Íshíí 'bí kiyí bî úmũ ká ádá è níí, kälä ígí ūngú yāngā gī?"

²⁹ Yézũ ìpì bî ígí ä'dä, "Mä yēbē ádá gūjũ ígí ká ádá 'bälä. 'Déé mípī mápá ògõ èyí míshí yää, mä ndlēmē bî ígí dē 'déé, mókō ónjō nî mēshē è'dē, Íshíí 'déé, mä yälä ígí ūngú yāngā gī è'dē ä kã. ³⁰ Äzá mlēmē bî ámā 'dé, ká úgú è 'déé, Jónō kã'dá dī gījĩ bātēzmā bî ndákpā nî kã nèè, ä'dá dī gījĩ ká ónjō è 'déé, kēshē mūmū örō yá, wälä èshē ká ónjō ká ndákpā?"

³¹ Íshíí òjó lèmé òtō kòkò ärä èpē ígí yōō, Íshíí ä'dä, "'Déé míyí, 'Ä yĩjĩ ká ónjō è 'déé, kēshē mūmū örō yää,' ä ndíyí nèè, 'kútú ká ádá ngā 'déé, míyí mápá ká ádá ká Jónō 'dī yä?' ³² Íshíí nèè, 'iyí ázá èshē ká ónjō ká ndákpá ní." Lèmé ätä ngā ká ádá èté mbāwā ärä ndákpā nî nè, ká ádá ä ndānjā äpá áyā èpē ígí, ká ádá ndákpā nî tírĩ òkō äná Íshíí nèè, Jónō nî kéné ádá ká Mbájá.

³³ Íshíí ká löwó è 'déé, kòkò ätäsh kã nèè, ìpì ä'dä, "Mökō mánā 'dī."

Yézũ lèmé bî ígí ä'dä, "Ätäsh yää, bā mä lèmé bî ígí dī ónjō è 'déé, mä yälä nētē ní è'dē ä kã bî mēngā ígí tá 'dī."

Títĩ úgú ádá äpá ká ádá ärä yõmó gälä újürä glāwā
ínä'bā

(Mátéyõ 21:33-46; Lúkã 20:9-19)

12 Yézũ èndē gäsá kũlúbütũ bî ígí ká títĩ úgú ádá èyí nè, Íshíí ä'dä, "Bēdé újũ è nèè, äwā glāwā ínä'bā, ¹ Íshíí ò'bó dügũ ländá glāwā nî, Íshíí òwō títĩ, ká ádá grísí úyũ gārā ínä'bā nî ä'bā ílí èyí. Íshíí ò'bó glísí lānjā ànjā örō, ká ádá è níí, bēbé gāmā glāwā nî ä rā'bā glāwā nî èshē örō yō. Íshíí bēbé glāwā nî älä újürä glāwā ngā áyā nè bî slāgā ndákpā è, Íshíí ígí löwō ànjā bēdé jūjũ mómō è. ² Íshíí úgú gövō gārā ínä'bā nî kōjō Íshíí nèè, òpō bōrō ngā áyā nè ànjā bî ígí níí, èngē dī è ngā èpē bî èpē, ³ Íshíí nèè, yõmó gälä újürä glāwā nî rükú bōrō nî, Íshíí ämbá èté, Íshíí ògō èté lūwũ ká lèké nî jájá. ⁴ Íshíí bēbé glāwā nî òjō òpō bēdé bōrō è tówó, Íshíí òjó ämbá èté, Íshíí ämbá jūjũ nî, Íshíí lōlō èté gōzō ätä. ⁵ Íshíí òjó òpō bēdé bōrō è tówó ànjā, Íshíí ämbá èté, Íshíí òjó úfũ èté èshē è'dē. Íshíí òjó òpō slāgā bōrō è jūjũ ígí gēlè nî ànjā è'dē bî ígí, Íshíí yõmó gāwā glāwā nî ämbá ígí, Íshíí úfũ slāgā è.

⁶ Íshíí ká dōngbó èyí nèè, bēbé glāwā nî òkō bēdé ndákpā è 'déé, èpē kã ndōpō èté dānjā è'dē bî ígí tówó ä kã 'dī, tá gā'bälä gēsē újũ ngā áyā nî 'déé, kälä ádá ärä nî ngé kã, Íshíí òjó òpō èté ànjā bî ígí, Íshíí Ìnjí ä'dä, 'Mónō 'déé, òkō èté yää, ä ndēné gürũ ärä nî.'

⁷ Íshíí nèè, dē 'déé kòkò èté kã yōjō nî kã nèè, lèmé ä'dä, 'Bēbé gēné glāwā nî biyí bēbé nè kã yōjō nî kash, mójó níí, múfũ èté mēshē è'dē níí, glāwā nî ä'dá äpá ká ūngú áyā ägā.' ⁸ Ätäsh yää, òjó úfũ èté, Íshíí òjó élé Ìrĩ ärä nî èshé ílí glāwā ínä'bā nî äpá yō.

⁹ 'Déé ūngú nî älä ärä nè ätäsh yää, bēbé glāwā ínä'bā nî ä ndälä ngā? Äzá ä ndōjō dī gūfũ yõmó gāwā glāwā nî, Íshíí ä ndēné glāwā nî bî slāgā ndákpā è níí?

¹⁰ Ká ádá ádá ká Mbájá 'déé, krōndó kã'bā ílí Wārāgā ádá ngā áyā nî ^{††} kã nèè, ä'dä,

'Änjā è 'déé, yõmó gū'bũ mómō nî kã'bā ä'dá kã nèè, èté ká'dá gónjō ànjā lūngú mómō nî.

¹¹ È kã nî ūngú è 'déé, Bēbé ärä ägá kälä kã, Íshíí gòkō äpá è'dē ngā áyā ägā nèè, òzō ngé.' ^{‡‡} Mró'dō ádá yāngā 'dī?

¹² Íshíí kprāshā ndákpā ká Yūwūdũ nî òkō äná Íshíí nèè, Yézũ ä lèmé èté títĩ úgú ádá yāngā äpá áyā èpē

† Glāwā ínä'bā: Èté úlú gēpē ūngú è 'déé, kã rōyō nî Íshíí 'déé, kã yārā nî, Íshíí 'déé kã yälä äyā èshé ká gārā èyí. Mbájá ká slāgā úgú è ä lèmé ádá äpá ká ádá èyí äyā ndákpā äyā nè Ízrāyélē nî gī 'déé, kīshí ígí èshē kòkò ärä ndákpā nî tírĩ, níí älä gēlè glōzō ūngú tá áyā gārā glōzō grōyō ínä'bā. Ró'dō Sálāmā 80:8-16; Ízáyā 5:1-7; Jērmíyā 2:21; Mátéyõ 21:33-46; Lúkã 20:9-19. È ngā nî dūrũ è 'déé, kprāshā ndákpā ká yõmó grāshā Mbájá nî, äcá ògbó ká Fārísí nî gī òkō äná ä'dä, Yézũ ä lèmé ádá nî äpá áyā èpē ígí ä kã. †† Wārāgā ádá í ngā áyā nî: Ká úgú ärä Yézũ nèè, Wārāgā ádá ká Mbájá ä lèmé ádá äpá ká ádá sālā wārāgā gónjō ádá ká Mbájá 'déé, Mōzē krōndó ígí ä kã, äcá ògbó ká slāgā wārāgā è gī 'déé, kéné ádá nî gī krōndó ígí ä kã, ògbó ká wārāgā Sálāmā 'déé, Dévidí krōndó ä kã, Íshíí slāgā wārāgā è gī 'déé, krōndó kápá ká ádá ärä Ízrāyélē nî gī kã. Ígí wārāgā yāngā gī tírĩ nèè, ä yādä äpá áyā ígí nî Tówó Glēmē äkpā. Íshíí kájā kã nèè, Krístíyánō nî gī 'déé, ä lèmé ádá äpá ká ádá Wārāgā ádá ká Mbájá yää, ä lèmé ádá nî äpá ká wārāgā è gī 'déé, kã ílí Tówó Glēmē äkpā Íshíí wārāgā è gī 'déé, kã lèmé ádá äpá ká ádá ärä Yézũ Krístó 'déé, ígí kã ílí Rānjā Glēmē äkpā nî kã tánē. ‡ 12:11 Sálāmā 118:22-23

igî. Íshíí ká löwó è ádá nî kǎlǎ ärä në kǎtâ ngá kǎ nëè, èbè gbõlõ ká ádá grúkú ètè, Íshíí nëè, mbāwā ärä ndǎkpá nî älä igî Íshí. Átāsh yāā, kprāshā ndǎkpá nî öjõ ãnjǎ ãnjǎ, Íshíí ä' bā Yézū ä' dā.

Gröyõ Ûngú bî góvó ngéré ká yómó Rómā

(Mátéyõ 22:15-22; Lúkã 20:20-26)

¹³ Biyí èyí nëè, kprāshā ndǎkpá nî öjõ öpó slǎgā Fārísť è gī, õgbó ká ndǎkpá è ngá Hēródõsõ gī, ãnjǎ bî Yézū, ká ádá è níí, bédè ádá è kígí kэшè ílí ãkpá nî níí, èpè igî rúkú ètè è' dē. ¹⁴ Íshíí ãnjǎ äpá ká Yézū, Íshíí ùjū ètè ä' dā, “Yāā Bébè gródó ndǎkpá nî, mókõ mǎná mīshí úmú nî gõzõ ndǎkpá, Íshíí á yǎlǎ ndǎkpá nî tírí 'bǎlǎ, ójõ kókõ ärä ndǎkpá 'dī. Íshíí nëè, á ródó ádá ká Mbájá ká rǎyā gbõlõ bî ndǎkpá nî. Átāsh yāā, ãngǎ áyá ägá dī gröyõ nǎkǎ bî góvó ngéré ká yómó Rómā [†] nî yá, wǎlǎ mǎ' bā gröyõ nǎkǎ bî ètè ä' dā? ¹⁵ Íshíí ãngǎ áyá ägá dī gröyõ ùngú bî ètè yá, wǎlǎ mǎ' bā gröyõ nî ä' dā?”

Yézū òkõ dī gǎlǎ èlè' bèlè ngá áyá igî ãná Íshí, ká ádá öjõ dī gödó èpè në. Átāsh yāā, öjõ ipî bî igî ä' dā, “Má yèbè ádá gödó ámä ká ádá ngǎ? Äzá méné klǎkǎ nǎkǎ fídā nî mójó è' dē níí, mókõ mǎpá è' dē 'dè?”

¹⁶ Öjõ èné klǎkǎ nǎkǎ fídā öjõ è' dē bî ètè, Íshíí öjõ òkõ äpá è' dē Íshíí ä' dā, “Súrū ärä 'bî kǎngǎ nǎkǎ nî, Íshíí røndó ádá ngǎ ä' bā è' dē?”

Öjõ ipî ä' dā, “Súrū ärä Íshíí dírí góvó ngéré ká yómó Rómā nî.”

¹⁷ Yézū ipî bî igî ä' dā, “Ménǰè nënè dǎrǎ góvó ngéré ká yómó Rómā nî bî ètè, Íshíí níí, ménǰè nënè dǎrǎ Mbájá bî Mbájǎ.”

Íshíí ãkpá ndǎkpá nî tírí ùjū në äpá ká ádá ká Yézū.

Ádá äpá ká ádá kǎnjǎ èshé ká írì

(Mátéyõ 22:23-33; Lúkã 20:27-40)

¹⁸ Slǎgā Sādükíní ^{††} è 'dée, kiyí ndǎkpá ká yǎnjǎ èshé jūjū ö'dõ èpè igî biyí írì ngá áyá èpè igî 'dī kǎ nëè, öjõ äpá ká Yézū, Íshíí ùjū ètè ä' dā, ¹⁹ “Yāā bébè gródó ndǎkpá nî, Mõzè røndó ä' dā, 'dée ndǎkpá Ílí, Íshíí 'dée, kótó äzá biyí nî ní yāā, ãngǎ ónjõ nî dī gījì èndé biyí nî ká ádá è níí, äkǎ kótó bî ónjõ në 'dée, kílí ä kǎ. ^{‡0} Íshíí 'dée, ä è' dē sǎlǎ lèmbè rómó kótó ónjõ. 'Dée, kpée è kǎ Íjì èndé, Íshíí äkǎ kótó 'dī, Íshíí öjõ Ílí Íshí. ²¹ Íshíí bédè ónjõ nî öjõ Íjì èndé nî, Íshíí äkǎ kótó ä' bā è' dē 'dī, Íshíí öjõ Ílí. Íshíí bédè ónjõ igî öjõ Íjì èndé nî biyí igî, Íshíí äkǎ kótó ä' bā è' dē tá 'dī, Íshíí öjõ Ílí è ngá èpè tánè. ²² Dǎrǎ igî tírí sǎlǎ lèmbè rómó ä ngǎ nëè, Íjì èndé yǎngǎ, Íshíí äkǎ kótó ä' bā è' dē 'dī, Íshíí öjõ ílí tírí Íshí. Íshíí ká dönjbó èyí nëè, ètè èndé yǎngǎ öjõ Ílí. ²³ 'Dée, ká úgú è ndǎkpá nî ká ndǎnjǎ èshé jūjū ö'dõ èpè igî ä kǎ nëè, ètè èndé yǎngǎ ä ndǎ' dā Íyí òmò 'bî èshé kókõ ärä igî?”

[†] Góvó ngéré ká yómó Rómā: Ká lèmbè Látíní yāā, ä yādǎ äpá áyá nî Sízārǎ, Íshíí ètè nî góvó ngéré äpá jūjū slǎgā ngéré gī 'dée, ká dǎ' bā úgú è Jüdéyǎ, Íshíí Jélílí, õgbó ká slǎgā géjé úgú è gī.

^{††} Sādükíní nî gī: Igî nî ndǎkpá è, kэшè ká Yūwúdū nî gī 'dée, kínjí kíyjí kǎ' dā, 'dée ndǎkpá ílí ishí yāā, ãnjǎ èshé jūjū ö'dõ èpè igî 'dī. Íshíí iyí äpá ká lílí ärä nî gī, Íshíí grõnõ nî gī 'dī. Ró' dõ èshé ká Nètè ká Yómó Yõpõ 23:8. ‡ 12:19 Ditrónõmí 25:5

²⁴ Yézū ipî ä' dā, “Ígí má ílí góvó sóló, ká ádá igî mógó ílí Wárǎgā ádá ká Mbájá mǎná 'dī, Íshíí igî mókõ ónjõ ká Mbájá mǎná tá 'dī. ²⁵ Ká úgú è ndǎkpá nî ká ndǎnjǎ èshé jūjū ö'dõ èpè igî ä kǎ nëè, grò' bõ ärä ä ndǎzá áyá igî tówó ní. Ä ndǎ' dā äyá kótó grõnõ ká Mbájá 'dée, ká mùmú örò ä kǎ. ²⁶ Íshíí 'dée, äpá ká ádá írì è 'dée, ká ndǎnjǎ èshé jūjū ö'dõ èpè igî ä kǎ yāā, igî jée mró' dõ ádá ká Mõzè 'dée, krõndó kǎpá ká ádá õshõ í 'dée, kǎkǎ ndüvú kpíkpi nî kǎ 'dī? Mbájá lèmè bî Mõzè ä' dā, 'Ámä nî Mbájá ärä Äbráyímí, ^{††} Íshíí Mbájá ärä Ízákö, ^{†††} Íshíí Mbájá ärä Jákö' bõ. ^{†††} ^{‡‡‡} 27 Átāsh yāā, Mbájá ètè äzá Mbájá ká írì nî gī ní, ètè nî Mbájá ká yómó è 'dée, igî gǎshǎ nî kǎ. Ígí Sādükíní nî gī nëè, góvó sóló ãngǎ áyá igî.”

Góvó gónjõ ádá è kónjõ krótó Íshí ä kǎ

(Mátéyõ 22:34-40; Lúkã 10:25-28)

²⁸ 'Bǎlǎ èshé ká yómó gródó gónjõ ádá ká Mbájá öjõ ökõ Yézū ä yémè ärä èpè igî ká Sādükíní nî gī, Íshíí ká löwó è 'dée, kókõ Yézū ká yípí ádá nî gõzõ äpá dǎ' bā ádá ngǎ áyá igî ä kǎ nëè, ùjū Yézū ä' dā, “Góvó gónjõ ádá ká Mbájá 'dée, kónjõ kótó ká klõpõ në tírí Íshí ä kǎ nëè, è 'dè?”

²⁹ Yézū ipî ä' dā, “Gónjõ ádá nî nëè, 'Ígí yāā Ízrǎyélè nî gī, Mágá mbímíbí igî, Mbájá Bébè ärä ägǎ nëè, ètè tá 'bǎlǎ. ³⁰ Älä ádá ärä Mbájá Bébè ärä í kǎ sheshè lépè í 'bǎlǎ, Íshíí ká lílí ärä í tírí, Íshíí ká gínjí ádá ngǎ áyá í tírí, Íshíí ká ónjõ ngǎ áyá í tírí. ³¹ Íshíí dī rómó è kǎ nëè, tá äyá kpée è kǎ Íyí, 'Älä ádá ärä bëyè 'báká mómò í st tá äyá è kǎ yǎlǎ ádá ärä í kǎ. ^{31†} Bédè gónjõ ádá è 'dée, kónjõ krótó kótó ká rómó gónjõ ádá yǎngǎ gī kǎ nëè, äzá ní.”

³² Újū yǎngǎ ipî ä' dā, “Gípí ádá ngǎ áyá í özõ ngé yāā, bébè gródó ndǎkpá nî, ádá ngǎ áyá í tamá díti èyí, ká ádá iyí Mbájá tá 'bǎlǎ, Íshíí bédè mbájá è nëè äzá ní, tá ètè Mbájá 'bǎlǎ kǎ. ³³ Íshíí ãngǎ áyá ägǎ dī gǎlǎ ádá ärä nî ká sheshè lépè ägǎ tírí, Íshíí ká gínjí ádá ngǎ áyá ägǎ, Íshíí ónjõ ngǎ áyá ägǎ tírí, Íshíí níí, mǎlǎ ádá ärä klõpõ 'báká mómò ägǎ tá äyá è 'dée, mǎ yǎlǎ ádá ärä ägǎ kǎ. È kǎ nî ádá è 'dée, kónjõ krótó kótó ká gísí kröyõ nî gī, Íshíí grótó srámǎ nî gī bî ètè tírí Íshí ä kǎ.”

³⁴ Íshíí dè Yézū kókõ 'dée, újū yǎngǎ kípi ádá nî kǎpá ögõ èyí gõzõ nî Íshí ä kǎ nëè, lèmè bî ètè ä' dā, “Úmú líjì

^{††} Äbráyímí: Mbájá lèmè bî Äbráyímí níí, ä' bā yómó mómò í ngǎ áyá në, äcǎ õgbó ká úgú í 'dée, kǎ yāshǎ ä' bā è' dē ä kǎ, Íshíí níí, rékè õgõ në ãnjǎ äpá dī ránjǎ úgú ngǎ áyá në 'dée, èpè kènè bî ètè ä kǎ.

^{†††} Íshíí Äbráyímí öjõ ä' dā äpá ká bébè Yūwúdū nî gī. Äbráyímí äshǎ ällí lèmbè sǎlǎ lèmbè tótõ gūfū sǎlǎ (1,800) ríní ká úgú è 'dée, kǎkǎ Yézū dó' bõ 'dī kǎ. Ró' dõ ádá äpá ká ärä nî äpá ílí wárǎgā Gõcõ Lǎgá 12-26.

^{†††} Ízákö: Ètè nî gēsè újū è 'dée, Mbájá kòshò ádá ärä nî bî Äbráyímí ä kǎ. Ró' dõ ádá äpá ká ádá ärä nî äpá ílí wárǎgā Gõcõ Lǎgá 17-35.

^{††††} Jákö' bõ: Ètè nî 'bǎlǎ èshé ká kótó kóshò ká Äbráyímí, Íshíí Jákö' bõ ä' dā áyá nî kpú lèmbè rómó kótó ngǎngǎ. Íshíí Mbájá ipî dírí nî äpá ká Ízrǎyélè. Íshíí kótó ílí kótó ílí nî ä yādǎ äpá áyá igî nî

Ízrǎyélè nî gī, Íshíí ká úgú ärä Yézū nëè, ätá yādǎ äpá áyá igî nî Yūwúdū. Ró' dõ ádá äpá ká ádá ärä nî äpá ílí wárǎgā Gõcõ Lǎgá

25-50. ^{††††} 12:26 Úgú Létè 3:6 § 12:30 Ditrónõmí 6:4-5 §t Älä ádá ärä bëyè 'báká mómò í: Yézū lèmè ílí ádá gǎlǎ ádá ärä bëyè

'báká mómò í äpá ílí wárǎgā ká Lúkã 10:27-37. ^{††††} 12:31 Lévítksù 19:18

'báká ápa ká mómō ngéré ká Mbájá íshí." Bìyí èyí nēē, mbāwā òjō ālā ndākpá nī tírí, íshíí ndākpá ātā újū Yézū tówó 'dí.

Yézū Krístō nī Gēsē újū ká 'bī?
(Mátéyō 22:41-46; Lúkā 20:41-44)

³⁵ Ká löwó è 'déé, Yézū ká rōdó ndākpá āpá dāzá Mómō ká Mbájá ká nēē, újū ndākpá nī ā'dā, "Dūrū è 'déé, yómó grōdó ndākpá āpá ká gónjó ádá ká Mbájá ká yiyí, Krístō nī gēsē újū ká Dévídí ā ká nēē, ká ádá ngā? ^{†36} Dévídí ká ārä nē lēmē òtō ògō Lílí ārä Mbájá ā'dā,

'Bēbé ārä āgá lēmē bī Bēbé ārä mā ā'dā, ††

"Á'dá á'bā dī lēké lāsā mā, ‡

īgí ká úgú è mā ndālā kójó ārä ī gī nīí,

ā'dá ā'bā ūmbū ārä ŷ." ††

³⁷ Dévídí ká ārä nē nēē, ā yādā āpá áyā nī 'Bēbé ārä āgā.' Átāsh yāā, Krístō ā ndā'dá gēsē újū áyā nī áyá 'dē?"

Gēlé ndākpá í 'déé, ká'dá ká'bā yō ká nēē, gōgō gōgō ádá ká Yézū āngá áyā īgí ngé.

Gēsē újū ká Dévídí ā ndā'dá Bēbé ārä āgá áyá 'dē?
(Mátéyō 23:1-36; Lúkā 20:45-47)

³⁸ Yézū ātā rōdó ndākpá nī kpōrō ā'dā, "Mégbē ká ārä īgí méshē ká yómó grōdó ndākpá āpá ká gónjó ádá ká Mbájá. Ká ádá ā yēbē tōyō ádá glōwó nī, íshíí gōrō glīsí tēndē nīí, ndākpá újū èpē īgí, íshíí nīí, èné gūrū ārä èpē īgí òtō ílí sūgū nī gī. ³⁹ Íshíí ā yēbē tōyō ádá gā'dá ā'bā dī glōzō dī klā'dá, āpá dī lóvō nī gī, íshíí gā'dá ā'bā góló ká úgú tírí, ká úgú nōshó jónó n̄bélé. ⁴⁰ Íshíí nēē, ā yānbā lūkpú bīyí írī, íshíí ā yōshó nēnē dārā īgí, íshíí ā yālā ārä èpē īgí āpá glōzō ndākpá ká grājā ākpā èpē īgí bī Mbájá ká tāgā èyí. Mbájá ā ndrōtō góvó gōs'í'dí ádá āpá áyā īgí."

Grōyō ūngú ká bēdé éndé bīyí írī è
(Lúkā 21:1-4)

⁴¹ Yézū òjō ā'dá bībū āpá ílí dāzá Mómō ká Mbájá, íshíí kú'bu è 'déé, ndākpá nī ká rōyō nākā nī kápá ílí èyí ā ká nēē, ā 'báká dī mūmū nī, íshíí ā yōkō ndākpá nī ā rōyō ūngú nī āpá ílí èyí. Ōkō yómó éyé nī ā rōyō kprāshā nākā āpá ílí kú'bu nī. ⁴² Íshíí nēē, bēdé éndé bīyí írī è nēē, èté bēbé rīyí, ūsú tá rōmó brīzī klākā nākā n̄bālā āpá ílí kú'bu nī.

⁴³ Yézū òjō ādá yómó grēkē ògō nē, íshíí lēmē bī īgí ā'dā, "Mā lēmē bī īgí ká rāyā ádá nēē, éndé bīyí írī yākā nēē, nākā í 'déé, kūsú ā ká nēē, ògō òtō ká è ngá ndākpá nī tírí íshí. ⁴⁴ Ká ádá ndākpá nī ūsú nākā è 'déé, nētē kázā áyā īgí è'dē ní ká. Íshíí nēē, éndé bēbé rīyí

† Krístō nī gēsē újū ká Dévídí ā ká nēē, ká ádá ngā? Yézū nēē, èté nī gēsē újū ká Dévídí, ká ádá ākā èté nē, íshíí èté ēshē ká dā'bā ārä Dévídí, íshíí nēē, ká úgú è 'déé, kākā èté dóbó 'dī ká nēē, ā'dá ā'bā ká Mbájá āpá mūmū òrō áyá Gēsē újū áyā nī. Èté nī Bēbé gūbū ūngú nī gī tírí ātāsh yāā, èté nī Bēbé ārä Dévídí. Ró'dō Kélé ádá ká Jónō 1:1-18. †† Bēbé ārä āgá lēmē bī Bēbé ārä mā ā'dā: Mbájá Bēbé ārä āgā ā yādā āpá ká Yézū nī Bēbé ārä mā. ‡ Á'dá á'bā dī lēké lāsā mā: Ndākpā è ká'dá ká'bā dī lēké lāsā nī ká nēē, ā'dá ā'bā dī úgú è 'déé, ónjó íshíí gēné gūrū ārä ká è'dē ā ká. †† 12:36 Sálāmā 110:1

yākā ūsú nākā è tírí 'déé, kāngá áyā nē ká tírí, íshíí bēdé ūngú è āzá áyā nī ká ádá è níí, ā ndāshā è'dē ní."

Grikí Mómō ká Mbájá
(Mátéyō 24:1-2; Lúkā 21:5-6)

13 Ká löwó è Yézū kīgí kēshē ílí Mómō ká Mbájá kīshí ā ká nēē, 'bālā ēshē ká yómó grēkē ògō nī lēmē bī èté ā'dā, "Yāā bēbé grōdó ndākpá nī, āzá ókō ápá ká gōzō mómō yākā, íshíí kprāshā ānbā mbłōkō èyí gī 'dé."

² Íshíí Yézū īpī bī èté ā'dā, "Ōkō gōzō mómō yākā íshí? Ā ndrīkí èté nē tírí bībū, íshíí 'bālā ānbā ātā, ā yā'dá āpá rūgú bēyē nē 'dí."

Yézū lēmē ádá ūngú è ká ndālā ārä èpē īgí gālōgā ká
(Mátéyō 24:3-14; Lúkā 21:7-19)

³ Íshíí bīyí èyí nēē, Yézū ānjā ā'dá ā'bā jūjū góvó Ānbā Zētúnū, íshíí īpī mūmū nē ānjā āpá dī Mómō ká Mbájá, īgí kīnārā èpē īgí ká Pītārā íshíí Jémīsí, íshíí Jónō, íshíí Āndréyā. Íshíí újū Yézū ā'dā, ⁴ "Ázá lēmē bī āgá 'dé, ūngú í 'déé, klēmē ádá èyí ā ká nēē, ā ndālā ārä nē ká úgú 'dē? Íshíí ngā ká ndlūsū bī āgá ā'dā, èté ūngú í yāngā ā yānjā dī gālā ārä nē?"

⁵ Íshíí Yézū òjō lēmē bī īgí ā'dā, "Májá mūmū īgí níí, ndākpā ā'bā gānbā īgí ā'dá. ⁶ Gēlé ndākpá ā ndōjō ká dírí mā, íshíí ā ndīyí èpē īgí nī Krístō, íshíí ā ndānbā gēlé ndākpá. ⁷ Ká úgú è 'déé, īgí ká yōgō ádá lílí, íshíí ndākpá ā lēmē ádá āpá ká ádá lílí yāā, shēshē lēpē īgí ā'bā gāgā nī ā'dá. Úlú ūngú ātāsh ā ndālā ārä èpē īgí kpéé, íshíí úgú è dōnbó úgú nī ā ndōjō nī. ⁸ Slāgā yómó jūjū mómō è ā ndījí lílí āpá ká slāgā yómó jūjū mómō è. Íshíí slāgā yómó mómō ngéré ā ndījí lílí āpá ká slāgā yómó mómō ngéré è gī. Íshíí glāmá bībū ā ndālā ārä èpē īgí gēlé nī āpá jūjū bībū ā, ācá ògbó ká gījí gōgō. Íshíí è ngā nī tá dī gōdó lāgá ūngú è 'déé, ká ndālā ārä èpē īgí ā ká."

Yézū è'dé yómó grēkē ògō nē rīyí ndākpá ā ndlōlō īgí

⁹ "Íshíí nēē, āngá áyā īgí dī gēgbē ká ārä īgí, ká ádá ā ndēngē īgí dānjā ílí n̄bānjā nī gī, íshíí ā ndrōsō īgí òtō dī gēlé Dī lóvō nī gī. Ā ndēngē īgí āpá dī mūmū kprāshā ngéré, íshíí kprāshā shēngē nī gī, ká ádá è 'déé, īgí nī yómó grēkē ògō mā ká. È ká ā ndā'dá gōzō úgú, ká ádá glēmē ádá āpá ká ádá ārä mā. ¹⁰ Íshíí kpéé ūngú nī nēē, āngá áyā īgí dī gē'dé Kélé ádá nī bī yómó jūjū mómō nī gī tírí. ¹¹ Íshíí tá ká úgú è īgí krúkú īgí, íshíí kēngē īgí kánjā ká ádá grōtō ádá āpá áyā īgí yāā, shēshē lēpē īgí ā'bā gāgā āpá dī mūmū glēmē ádá nī ā'dá. Mlēmē tá ádá è ká ndōjō āpá ílí ākpā īgí ā ká. Ká ádá ká èté úgú āsh nēē, bā āzá īgí ká ndlēmē ádá nī ní, íshíí nēē, Lílí ārä Mbájá ká ndlēmē ádá nī.

¹² Kōtō ónjō ā ndōwó gōmbō ārä ónjō èpē īgí, ká ádá è níí, ūfū īgí. Íshíí bēbé kōtō nī gī ā ndōwó gōmbō ārä kōtō áyā èpē īgí, ká ádá è níí ūfū īgí, íshíí kōtō nī ā ndlātā bēbé èpē īgí gī, ká ádá gūfū īgí. ¹³ Ndākpá tírí ā ndīsí īgí ká ádá ārä mā. Íshíí nēē, ndākpā è 'déé, ká

ndrĩndí ílí nē ká gĩyĩ ápá ámá ígĩ ká dõñbó èyĩ ä kã nēē, ä ndäshá nĩ.”

Gõsĩ'dí ũngú

(Mätéyõ 24:15-21; Lúkã 21:20-24)

¹⁴ “Ígĩ má ndõkõ 'Gõsĩ'dí ũngú è 'déé, kã límĩ ũngú nĩ kã † † úsú ètè bã äzá ä'bã dī úgú è 'déé, bijã kã ndúsú ètè kã'bã è'dè ä kã ní. Ndákpa è 'déé, kã ndrõ'dõ ádá yãkã kã nēē, ãngá áyã nĩ dī gögõ ílí èyĩ gözõ nĩ. Ká ádá ká ètè úgú äsh nēē, yõmõ è 'déé, kã dã'bã úgú è Jüdeyã kã nēē, ãngá áyã ígĩ dī glülũ gänjã jũjũ ãñbã nĩ gĩ. ¹⁵ Íshíĩ ndákpa è kã jũjũ mömõ † áyã nē kã nēē, ä'bã glüsú nĩ, ká ádá gänjã kólõ ká ádá gené bédé ũngú è èshē yõ ä'dá. ¹⁶ Íshíĩ ndákpa è kã glãwã kã nēē, ä'bã glüwũ göjõ mömõ ká ádá gené tëndē ä'dá. ¹⁷ Ètè úgú äsh nēē, ä ndã'dá gõsĩ'dí úgú bĩ yõmõ túwũ, íshíĩ bĩ yõmõ è 'déé, kõtõ ngá áyã ígĩ kã yösõ mbãmbã nĩ kã. ¹⁸ Mrájã äkpã ígĩ bĩ Mbájã níí, ètè úgú äsh ä'bã gã'dá ká úgú ríní † † ä'dá. ¹⁹ Ká ádá ètè úgú äsh nēē, ä ndã'dá gõsĩ'dí úgú lólõ è 'déé, bã jéé kãlã ärä nē ätãsh 'dĩ, kēshē ká úgú è Mbájã kũbũ jũjũ bũbũ nĩ kã. Íshíĩ bédé góvõ gõsĩ'dí ũngú è 'déé, kã ndãlã ärä nē ätãsh ä'bã jũjũ bũbũ tówõ èshē bĩyĩ è ngã nēē, ä ndázã ní. ²⁰ Íshíĩ nēē, Bēbē ärä ägã ä ndãlã ètè gõsĩ'dí úgú yãngã ká tãgã èyĩ góvõ nĩ 'dĩ, 'déé äzá ní yãä, bédé ndákpa è ätä ä yãshã ä'bã jũjũ bũbũ ä 'dĩ. Íshíĩ ká ádá ärä ndákpa è 'déé, krõjõ ígĩ ä kã nēē, älä úgú yãngã ká tãgã èyĩ gãä.

²¹ Íshíĩ nēē, ká ètè úgú äsh 'déé, bédé ndákpa è klémē bĩ ígĩ kíyĩ, 'Mókõ 'dé, Krístõ ètè kãkã, 'wãlã 'Mókõ 'dé, ètè kãkãsh yãä, 'mã'bã gĩyĩ mápã ká ádá ngá áyã nĩ ä'dá. ²² Ká ádá yõmõ tãñbã ä ndõjõ nĩ, íshíĩ ä ndiyĩ èpē ígĩ nĩ Krístõ, íshíĩ slãgã yõmõ è, ä ndiyĩ èpē ígĩ nĩ kéné ádá ká Mbájã, íshíĩ ä ndãlã gēlē kí'dí, ká ũngú è 'déé, äkpã ndákpa kã ndũjũ äpã è'dē. Íshíĩ 'déé gbõlõ ä è'dē yãä, kpíĩ yõmõ è 'déé, Mbájã krõjõ ígĩ ä kã nēē, ä ndãñbã mēngã ígĩ tánē. ²³ Ätäsh yãä, mégbē ká ärä ígĩ gözõ. Mã lēmē ádá yãkã bĩ ígĩ dī mũmũ ũngú è tírĩ 'déé kã ndãlã ärä èpē ígĩ ä kã.”

Dĩ römõ klõjõ ká Yézũ

(Mätéyõ 24:29-31; Lúkã 21:25-28)

²⁴ “Íshíĩ ká úgú è bĩyĩ è 'déé, ígĩ glõsĩ'dí ũngú äsh kã ndãlã ärä èpē ígĩ tírĩ íshíĩ nēē,

† Gõsĩ'dí ũngú è 'déé, kã límĩ ũngú nĩ kã: Dãnyélē ä lēmē ádá äpã ká ádá ärá ká mbájã Zúsũ 'déé, ngéré ká Ígrigĩ nĩ dírí nĩ Äntĩkõsõ Ępĩpnēsē kúsũ kã'bã ílí Mömõ ká Mbájã äpã Jërũzãlēmē, íshíĩ älä shēkpē äpã ílí mömõ nĩ, ká löwõ è 'déé, kãkã Yézũ dó'bõ 'dĩ ká gũfũ sãlã lēmbē gũfũ tõtõ lēmbē sãlã lēmbē römõ (167) ríní. Íshíĩ Yézũ lēmē ádá äpã ká bédé gõsĩ'dí ũngú è 'déé, kã ndúsú ä'bã ílí Mömõ ká Mbájã, älä ärä nē ká úgú è 'déé, Rómã nĩ gĩ kíjĩ kãpã Jërũzãlēmē ä kã, íshíĩ älä Mömõ ká Mbájã õsõ ká bĩyĩ è 'déé, Yézũ kãñã kēshē ká írĩ nĩ ká gũfũ römõ ríní nĩ kã. Rõ'dõ Dãnyélē 9:27; 11:31; 12:11; Mätéyõ 24:15. † † 13:14 Dãnyélē 9:27; Dãnyélē 11:31; Dãnyélē 12:11

‡ Rúgũ mömõ: Ká úgú äsh nēē, Yũwúdũ nĩ gĩ ä yõ'bõ mömõ áyã èpē ígĩ íshíĩ jũjũ mömõ í ngá áyã ígĩ ä'dá kpãñbãlãñbã ätä, íshíĩ ká slãgã úgú è yãä, ä yĩnĩ äpã jũjũ mömõ nĩ ká ádá gãlã nētē õtõ yõ. † † Úgú ríní: Äpã dī úgú ká Ízràyéelē nĩ gĩ 'déé, kã yãshã kã'bã è'dē ä kã nēē, èshē ká shēshē Bĩbĩ ígĩ ká Gãmbã nēē, ètè nĩ úgú gũjú úgú, íshíĩ nĩjĩ ä yĩ'dĩ õtõ ílí èyĩ góvõ nĩ. È ngã nĩ úgú è 'déé, gãñjã yãyã kã yãtã ndákpa èshē ká löwõ nĩ è'dē ä kã.

'Mũmũ äjá nĩ ä ndĩlĩ nĩ, íshíĩ shēshē nĩ ä yãná 'dĩ, ²⁵ íshíĩ èpē nĩ gĩ, ä ndrõñõ èshē mũmũ örõ, íshíĩ ũngú è 'déé, kã mũmũ örõ ä kã, ä ndlãmá nĩ.' † † ²⁶ Íshíĩ ká úgú äsh nēē, ndákpa ä ndõkõ Kópõ ndákpa ä yõjõ èshē ílí krõkõ ká góvõ ónjõ, íshíĩ gũrũ ärä nē. ²⁷ Íshíĩ ä ndõpõ grõnõ ngá áyã nē gĩ, äpã jũjũ bũbũ ä tírĩ níí, övõ ndákpa áyã nē 'déé, èpē krõjõ ígĩ kã'bã jũjũ bũbũ ä, íshíĩ mũmũ örõ ä kã tírĩ.”

Klõjõ ká Kópõ ndákpa

(Mätéyõ 24:32-35; Lúkã 21:29-33)

²⁸ “Íshíĩ Yézũ ätä lēmē ádá nĩ kpõrõ ÿyĩ, 'bákētã nēē, mródõ ũngú nĩ mēshē ká kpĩkpĩ ásá nĩ. Ká úgú è kpĩkpĩ nĩ èndē gũ'bũ ráñã kõbõ ärä nē yãä, mã ndõkõ dãnã nĩ nēē, ngãrũyũ líjĩ íshíĩ. ²⁹ Ätäsh yãä, 'déé ígĩ kókõ ígĩ ũngú yãngã 'déé, ká yãlã ärä èpē ígĩ yãä, mã ndõkõ dãnã nĩ nēē, úgú nĩ líjĩ íshíĩ. ³⁰ Mã lēmē bĩ ígĩ ká rãyã ádá nēē, ũngú í 'déé, mã lēmē ádá èyĩ nēē, ndákpa è 'bákētã kã ä ndõkõ dītĩ èyĩ. ³¹ Mũmũ örõ, íshíĩ jũjũ bũbũ nĩ nēē, ä ndãlã dõsõ nĩ íshíĩ nēē, ádá í 'déé, mlēmē bĩ ígĩ ä kã nēē, ä ndã'dá kpõrõ ä yãñjã nĩ.”

Ndákpa õkõ äjá wãlã úgú èyĩ äná 'dĩ

(Mätéyõ 24:36-44)

³² “Ndákpa õkõ äjá, wãlã úgú èyĩ äná 'dĩ. Kpíĩ kõtõ grõnõ nĩ gĩ 'déé, kã mũmũ örõ ä kã nēē, õkõ äná 'dĩ, kpíĩ Gēsē újũ nĩ õkõ úgú èyĩ äná tá 'dĩ. Tá Bēbē nĩ kókõ kãnã. ³³ Mégbē ká ärä ígĩ íshíĩ níí, mã'dá kãnã nĩ, ká ádá mókõ úgú è 'déé, úgú yãngã kã ndõjõ è'dē ä kã mánã 'dĩ. ³⁴ Ádá yãkã nēē, tá äyã bédé ndákpa è ä yãñjã gölõ úgú, íshíĩ úsũ bõrõ ngá áyã nē gĩ níí, õkõ äpã ká mömõ ngá áyã nē, íshíĩ èné nētē bĩ ígĩ tírĩ. Íshíĩ lēmē bĩ bēbē gēgbē ká äkpã tíjĩ nĩ níí, ègbē ká äkpã tíjĩ nĩ gözõ.

³⁵ Ätäsh yãä, mãjã mũmũ ígĩ ká úgú tírĩ, ká ádá bã mókõ úgú è 'déé, bēbē mömõ nĩ kã ndõjõ è'dē ä kã mánã 'dĩ. Mõnõ ä ndõjõ ká lílĩ úgú, wãlã ká gütũ úgú, wãlã ká jũjũ gãgã úgú, wãlã ká kíĩkõñjõ yã, bã ígĩ mókõ mánã 'dĩ. ³⁶ Ká ádá 'déé, ètè kójõ gēyē yãä, ä'bã gókõ ígĩ ílí 'bí'bĩ ä'dá. ³⁷ Ádá í 'déé, mlēmē bĩ ígĩ ä kã nēē, mlēmē bĩ ndákpa nĩ tírĩ mĩshíĩ, 'Mráshã ärä ígĩ kãnjã nĩ.”

Kprãshã ndákpa ká Yũwúdũ èbē gbõlõ ká ádá grükú

Yézũ

(Mätéyõ 26:1-5; Lúkã 22:1-2; Jónõ 11:45-53)

14 'Bákētã nēē, sõkpõ èyĩ nĩ römõ 'bí'bĩ äpã dī mũmũ Äjá Gätã Srãmã, † † † íshíĩ Góvõ úgú Gũjú Kpã'bãkã nĩ, † † † íshíĩ kprãshã ndákpa ká yõmõ grãshã

† † 13:25 Ízãyã 13:10; 34:4; Gitĩ Ádá 6:12-13 † † † Äjá Gätã Srãmã: Mbájã älä Ízràyéelē nĩ gĩ níí, rõtõ srãmã mõ'dõ nĩ gĩ íshíĩ srãmã ndĩlĩnĩ nĩ gĩ, ká ádá è níí, srãmã yãngã èshē glõsĩ'dí ũngú áyã ígĩ. Ígĩ grõtõ srãmã yãngã gĩ kã nēē, ká ádá è 'déé, kã ndũfũ Yézũ Krístõ gãlõgã äpã ká krõshõ nĩ äyã Lítĩ ndĩlĩnĩ ká Mbájã kã. Gã'bãlã srãmã ärä Yézũ ngã nēē, ä ndĩjĩ tíjĩ íshíĩ äpã ká glõsĩ'dí ũngú ká ndákpa è 'déé, kíyĩ kãpã áyã nĩ tírĩ ä kã. Rõ'dõ wãrãgã Úgú Lètē 12:17-28; Márkõ 14:12; Lúkã 22:7; Jónõ 1:29-35; 1 Kõrëntiyã 5:7; 1 Pítãrã 1:19. † † † Góvõ úgú Gũjú Kpã'bãkã: Yũwúdũ nĩ gĩ ä yãlã Góvõ úgú Gũjú kpã'bãkã nĩ ká sãlã lēmbē römõ 'bí'bĩ, ká ádá gĩnjĩ ádá úgú è 'déé, Mbájã kēngē

Mbájá nî, ìshíí yómó gródó ndákpá ápá ká gónjò ádá ká Mbájá, òjò à yàlā ònó ká ádá grúkú Yézú níí, ndákpá à'bā gòkò gáná nî à'dā, ìshíí níí èpè ìgì ùfù ètè èshé è'dé. ² Ìshíí à'dā, "Bā mā rúkú ètè ká úgú Góvó úgú nî 'dī, ká ádá ndákpá nî à ndrígí ápá áyā ágá ká ndégbé ó'dò, ká gāsá kówó."

Bédé éndé è ùjú gōṅṅò yüyü ápá jūjū Yézú

(Mätéyõ 26:6-13; Jónõ 12:1-8)

³ Ìshíí ká löwó è Yézú ká Bétēnī ká nèè, à yòshó ùṅgú ápá mómò ká bédé újú è, kómbò kágā ètè sārā, dírí nî Sáyimōnō. Ìshíí bédé éndé è òjò ápá áyā nî, ká gēsē kláká yüyü bāná èyí èlè ṅgé, ìshíí ètè èyí lāṅá nè. Ìshíí éndé yāṅgā òjò ájā ákpā kláká nî, ìshíí òjò újú kélè bāná gōṅṅò yüyü nî ápá jūjū Yézú.

⁴ Ìshíí dē slāgā ndákpá è kòkò ètè ká yūjú yüyü yāṅgā ká nèè, ó'dò ìgì ègbē nè, ìshíí lēmē ápá kòkò àrā èpè ìgì à'dā, "À límí ètè yüyü yāṅgā ká ádá ṅgā? ⁵ Bìjā 'déé òvó ètè yüyü yāṅgā nè ápá gōlō yāā, nākā ògō èyí à ndā'dá áyā tòtò gūfū sālā (300) nākā fídā, ìshíí à ndēṅgē ètè nākā yāṅgā bì yómó rīyī." Ìshíí òjò èndé gōzò éndé yāṅgā ká ndégbé ó'dò.

⁶ Ìshíí Yézú òjò lēmē bì ìgì à'dā, "Má'bā ètè à'dā, má yālā ètè níí, shēshē lēpē nî āgā ká ádá ṅgā? Ùṅgú è 'déé kālā bì áamá ká nèè, òzò ṅgé. ⁷ Yómó rīyī nî nèè, má yā'dá ká ṅgá ìgì ká úgú tírí, ìshíí má ndāná ìgì tá áyā è 'déé, má yēbē ádá èyí ká úgú tírí à ká. Ìshíí nèè, bā mā yā'dá ká ṅgá ìgì ká úgú tírí 'dī. ⁸ Éndé yākā nèè, ālā tá dī ùṅgú è 'déé, èpè ká ndālā nî ká ádá àrā mā ká ìshíí. Ètè újú yüyü nî ápá gbōgbō mā ápá dī mómū írí ṅgá mā, à rāshā gbōgbō mā kánjā nî ká ádá gī'dī áamá. ⁹ Ìshíí mā lēmē bì ìgì ká rāyā ádá nèè, tá úgú è ká jūjū búbū à 'déé, ká ndè'dé Kélē ádá ká Mbájá ápá è'dé à ká nèè, ndákpá à ndlēmē ádá ápá ká ádá ùṅgú í 'déé, ètè éndé yāṅgā kālā ká, ìshíí à ndrījī ádá àrā nî è'dé."

Gówó gōmbō àrā Yézú

(Mätéyõ 26:14-16; Lúkā 22:3-6)

¹⁰ Ìshíí nèè, Júdāsā Ìskāryótò 'déé, ètè 'bālā èshē ká kpú lēmbē rómó yómó yōpó ká Yézú ká, òjò ānjā ká kprāshā ndákpá ká yómó grāshā Mbájá nî, ká ádá gówó gōmbō àrā Yézú bì ìgì. ¹¹ Ìshíí ó'dò ìgì òmō ápá áyā nî góvó ká ádá gōgó ádá yāṅgā, ìshíí òjò òshō ètè ká ádá gēṅgē nākā bì ètè. Àtāsh yāā, à'dā dī gāmā úgú è ká ndlātá nî ká ádá è níí, èpè èné Yézú bì ìgì.

Dōṅbó nōshó njónjò ká Bēbé àrā āgā

(Mätéyõ 26:17-25; Lúkā 22:7-14,21-23; Jónõ 13:21-30)

¹² Ká kpéé ájā Góvó úgú Gūjú Kpā'bākā, ìshíí ká löwó è krótó lītí ndrījī † nî, ká ádá Gātā Srāmā nî ká nèè,

kóshó èpè ìgì gī kēshē ílī áshá méndé nî kēshē mómò Mésírī à ká. Ìshíí Ájā Gātā Srāmā nî nèè ètè nî gōcò lāgā Góvó úgú Gūjú Kpā'bākā nî. Ìshíí òtò ílī ìgì sālā lēmbē rómó 'bī'bī yāṅgā nèè, Mbájá āṅgā ájā Yūwūdū nî gī èshē ká gōshó kpā'bākā í 'déé, kālā ó'bó nî kápá è'dé à ká nè. Ró'dò Úgú Lété 12:17-20. † Lītí ndrījī: Mbájá ālā Ízrāyélē nî gī níí, rōtò srāmā mō'dó nî gī ìshíí srāmā ndrījī nî gī, ká ádá è níí, srāmā yāṅgā èshē glōsī'dí ùṅgú áyā ìgì. Ìgì grótó srāmā yāṅgā gī ká nèè, ká ádá è 'déé, ká ndūfū Yézú Krístò gālōgā ápá ká krōshō nî áyā Lītí ndrījī ká Mbájá ká. Gā'bālā srāmā àrā Yézú ṅgā

yómó grékē ògō Yézú ùjū ètè à'dā, "À yēbē ádá è níí, mānjā mrāshā úgú è 'dē bì úmū, ká ádá gōshó nōshó Gātā Srāmā nî?"

¹³ Àtāsh yāā, òjò òpó rómó èshē ká yómó grékē ògō nè, ìshíí lēmē bì ìgì à'dā, "Mānjā ílī góvó mbērē nî, ìshíí má ndlāndá ká bédé ndákpá è à yēné kārā ùyū, mrékē ògō nî. ¹⁴ Ìshíí mómò è 'déé, ká ndānjā ílī èyí à ká nèè, mújū bēbé mómò nî míyí, bēbé gródó ndákpá nî à'dā, 'Kólō è ká èbētē òmō nî gī è 'déé, èpè ká ndōshó nōshó Ájā Gātā Srāmā nî, ká yómó grékē ògō mā ká nèè à 'dē?' ¹⁵ Ìshíí à ndlūsū bì ìgì góvó kólō ápá òrò sòlò, ká nēnē ílī èyí gī kánjā nî. Mrāshā nōshó nî ká ádá àrā ágá má'bā yō."

¹⁶ Yómó grékē ògō Yézú ānjā ānjā ílī góvó mbērē nî, ìshíí òkò ùṅgú nî tá áyā è 'déé, Yézú klēmē bì èpè ìgì à ká. Àtāsh yāā, òjò ālā nōshó nî à'bā yō, ká ádá Ájā Gātā Srāmā nî.

¹⁷ Ìshíí ká lílī úgú nî nèè, Yézú òjò ká kpú lēmbē rómó yómó yōpó ṅgá áyā nè. ¹⁸ Ìshíí ká löwó è 'déé, ká'dá klāndá tārbézé ìshíí 'déé, ká yòshó ùṅgú nî ká nèè, Yézú lēmē bì ìgì à'dā, "Ká rāyā ádá nèè, 'bālā ndákpā èshē kòkò àrā ìgì 'déé, má yòshó ùṅgú nî dī úgú à ká ṅgá ètè à ká, à ndōwó gōmbō àrā mā."

¹⁹ Ìshíí shēshē lēpē yómó yōpó ṅgá áyā nî èlè 'dī, ìshíí ìgì tírí ùjū Yézú 'bālā, 'bālā à'dā, "À ndā'dá áamá?"

²⁰ Ìshíí òjò ìpí bì ìgì à'dā, "Ètè à kòkò àrā kpú lēmbē rómó yómó yōpó nî ágbē 'déé, má yúkú lēkē ágá ká ṅgá ètè mápá ílī kù'bú nōshó nî ká. ²¹ Ìshíí Kópō ndákpá à ndrīlī nî tá áyā è 'déé, krōndó ká'bā ílī wārāgā Ádá ká Mbájá ká. Ìshíí nèè, 'brékē āṅgá ndákpá è 'déé, ká ndōwó gōmbō àrā Kópō ndákpá nî ká. Bìjā gōzò nî nèè, à'bā gākā ètè ndákpá àsh à'dá."

Nōshó njónjò ká Bēbé àrā āgā

(Mätéyõ 26:26-30; Lúkā 22:14-23; 1 Kōrēntiyā 11:23-25)

²² Ká úgú è 'déé ká yòshó ùṅgú nî ká nèè, Yézú èné kpā'bākā, ìshíí löyó Mbájá, ìshíí òjò ríkí ílī èyí, ìshíí òjò òṅó bì yómó yōpó ṅgá áyā nè, ìshíí à'dā, "Méné kpā'bākā yākā níí móshó, è ká nî mómū gbōgbō mā."

²³ Ìshíí òjò èné klè'dé áyā, ìshíí löyó Mbájá, ìshíí òjò èné bì yómó yōpó ṅgá áyā nè, ìshíí dārā ìgì tírí òmō èshé ká klè'dé àsh.

²⁴ Ìshíí à'dā, "È ká nî srāmā àrā mā 'déé, ètè nî ránjā glēmē ákpā † í 'déé, klūvú ká ádá àrā gēlè ndákpá nî ká. ²⁵ Mā lēmē bì ìgì ká rāyā ádá nèè, má yómō áyā tówó 'dī, ìgì ká úgú è 'déé, má ndōmō ránjā áyā mápá ílī mómò ṅgérè ká Mbájá."

nèè, à ndrījī ìgì ìshíí ápá ká glōsī'dí ùṅgú ká ndákpá è 'déé, kiyí kápá áyā nî tírí à ká. Ró'dò wārāgā Úgú Lété 12:17-28; Lúkā 22:7; Jónõ 1:29-35; 1 Kōrēntiyā 5:7; 1 Pítārā 1:19. † È ká nî srāmā àrā mā 'déé, ètè nî ránjā glēmē ákpā: Ètè srāmā yāṅgā nèè, à yēshē glōsī'dí ùṅgú ká ndákpá, ìshíí à yālā ìgì níí, à'dá lēmbē ká Mbájá. Mbájá ālā Ízrāyélē nî gī níí, rōtò srāmā mō'dó nî gī ìshíí srāmā ndrījī nî gī, ká ádá è níí, srāmā yāṅgā èshē glōsī'dí ùṅgú áyā ìgì. Ìgì grótó srāmā yāṅgā gī nèè, ká ádá è 'déé, ká ndūfū Yézú Krístò gālōgā ápá ká krōshō nî áyā Lītí ndrījī ká Mbájá ká. Gā'bālā srāmā àrā Yézú ṅgā nèè, à ndrījī ìgì ìshíí ápá ká glōsī'dí ùṅgú ká ndákpá è 'déé, kiyí kápá áyā nè tírí à ká. Ró'dò Úgú Lété 24:8; Lēvítikūsū 16:11-19; Mätéyõ 26:28; Márkõ 14:8; Íbrū 9:15-22.

²⁶ Ìshíí biyí è kishí ríngí glöyó Mbájá ishí nēē, òjò ànjá àpá jùjù Ànjā Zētúnú.

Yézū ěnjē ádá è 'déé Pítārā kā ndēmē ěpē ā kā
(Mätéyō 26:31-35; Lúkā 22:31-34; Jónō 13:36-38)

²⁷ Ìshíí Yézū lēmē bì yōmó grēkē ògō nē ā'dā, "Ìgí tírí má ndlülü í nē méshē áamá, Ìshíí má ndā'bā áamá kínārā má, ká ádá rōndó à'bā lílí wārāgā ká Mbájá á'dā, 'Ámā Mbájá má ndūfū bēbē gácá ndīlījī nī gī, Ìshíí ndīlījī nī gī ā ndlēsé nī." †

²⁸ Ìshíí biyí è 'déé, má ndānjā méshē ká írí nī mīshí nēē, má ndū'bu mánjā dī mūmū ìgí mápá Jēlílí."

²⁹ Ìshíí nēē, Pítārā ā'dā, "Kpíí 'déé, ndākpá nī lülü wānjā ěshē áyā Ìshíí yāā, jéé má yūlū méshē áyā Ì'dí."

³⁰ Ìshíí Yézū ìpí bì ètē ā'dā, "Mā lēmē bì úmū ká rāyā ádá nēē, ká njónjō yākā ká úgú è 'déé, újū ělē kāsá ndāká ká dītí èyí rōmó 'dī ká nēē, á ndēmē áamá ká dītí èyí tōtō, á ndīyí ókō áamá ánā 'dī."

³¹ Ìshíí nēē, Pítārā òjō ìpí bì ètē gónjō nī ā'dā, "Kpíí 'déé írí yāā, má ndílí ká ngá úmū, Ìshíí jéé má yēmē úmū, ká kíyí mókó úmū máná 'dī ká 'dī." Ìshíí sōkpō yōmó grēkē ògō nī lēmē tírí tá ātāsh.

Yézū rājā ākpā nē ògbó Gētēsēmēnē
(Mätéyō 26:36-46; Lúkā 22:39-46)

³² Yézū òjō ànjā bēdé úgú è dírí èyí Gētēsēmēnē, Ìshíí òjō lēmē bì yōmó grēkē ògō nē ā'dā, "Mā'dá búbū dī úgú ā, níí má yānjā dī grājā ākpā má bì Mbájā." ³³ Yézū òjō ěné Pítārā, Jémīstí Ìshíí Jónō, Ìshíí òjō ànjā ká ngá ìgí, Ìshíí shēshē lēpē nī ělē 'dī, Ìshíí ā'dá ká gīnjī ārā nē ngé. ³⁴ Ìshíí òjō lēmē bì ìgí ā'dā, "Shēshē lēpē má ělē 'dī, Ìshíí ā yāljā áamá áyā ũngú è 'déé, má yīlí í nē ātāsh yāā, má'dá dī úgú ā, ká gāgā mūmū ìgí."

³⁵ Ìshíí Yézū òjō ànjā gólō gāā ātā ěshē áyā ìgí, Ìshíí lē've jíí búbū, Ìshíí òjō rājā ākpā nē bì Mbájá ká ádá è níí, gbōlō ká ě'dē yāā, ā'bā gā'bā ěpē níí, lólō òkō ěpē ā'dā. ³⁶ Ìshíí òjō rājā ākpā nē ā'dā, "Yāā Bābā, āngá áyā Ì ónjó ká ádá gājā ũngú nī tírí, ātāsh yāā, ěné klē'dé yākā ěshē áamá. †† Ìshíí kpíí ātāsh yāā, áljā ũngú è 'déé, ká yēbē ádá èyí ā kā, āzā ũngú è 'déé, má yēbē ádá èyí ā kā ní."

³⁷ Ìshíí òjō lūwū òjō àpá ká yōmó grēkē ògō nē, Ìshíí òkō ìgí ā yīndí nē, Ìshíí òjō lēmē àpá ká Pítārā ā'dā, "Sáyímōnō á yīndí nē? Ónjó āzā áyā Ì ká ádá gōkpó 'bí'bí ká sáā 'bālā ní? ³⁸ Májá mūmū ìgí, Ìshíí níí mrājā ākpā ìgí bì Mbájá, ká ádá è níí, Shētánā ā'bā gānjbā ìgí ā'dā. Ká ádá kpíí 'déé lílí ārā ìgí, ā yēbē ádá gājā glözō ũngú yāā, ónjó āzā ká gbōgbō ìgí ká ádá gājā nī ní."

³⁹ Ìshíí Yézū òjō ànjā ěshē áyā ìgí tówó, Ìshíí ànjā rājā ākpā nē bì Mbájá tá ká ádá è 'déé, krājā ākpā nē ě'dē sārā ká. ⁴⁰ Ìshíí ká löwó è kípí ārā nē, kōjō àpá áyā ìgí ā kā nēē, òjō òkō ìgí tówó ā yīndí nē, Ìshíí dī gājā mūmū ìgí ājā ìgí Ìshíí, Ìshíí bēdé ádá è ká ádá glēmē bì ètē nēē, āzā áyā ìgí ní.

⁴¹ Ìshíí ká löwó è kōjō áyā ìgí ká dī tōtō è ká nēē, lēmē bì ìgí ā'dā, "Ìgí má tá yīndí ní, Ìshíí má yūsú ārā ìgí? Ásá

† 14:27 Zēkēriyā 13:7†† ěné klē'dé yākā ěshē áamá: Yézū ā lēmē ádá àpá ká ádá lólō Ìshíí írí ngá áyā nē.

Ìshíí, úgú èyí òjō Ìshíí. Mókō 'dé, ā yōwó gōmbō ārā Kópō ndākpā bì yōmó gājā glōsī'dí ũngú. ⁴² Mánjā örō, Mánjā níí mlōwó, bēbē gōwó gōmbō ārā má òjō Ìshíí."

Rúkú Yézū Ìshíí

(Mätéyō 26:47-56; Lúkā 22:47-53; Jónō 18:3-12)

⁴³ Ìshíí tá ká löwó è ká lēmē ádá nī ká nēē, Júdāsā 'bālā ěshē ká kpú lēmbē rōmó yōmó yōpó ngá áyā nī ká, òjō ká gēlē ndākpá, Ìshíí āngá áyā ìgí kprāshā sēpē, Ìshíí kprāshā kōlō, Ìshíí yōmó gōpō ìgí nī kprāshā ndākpá ká yōmó grāshā Mbájá nī, Ìshíí yōmó grōdó ndākpá àpá ká gónjō ádá ká Mbájā, Ìshíí kprāshā ndākpá lílí mōmō nī.

⁴⁴ Ìshíí ágbē kōwó gōmbō ārā Yézū ká nēē, lūsū gbōlō è 'déé, ìgí ká ndōkō Yézū dánā nī ě'dē ā kā bì ìgí ā'dā, "Ndākpā è 'déé, má ndōsó kálá nī ká nēē, è ngá nī ètē, mrúkú ètē, Ìshíí níí, méné ètē mánjā ě'dē Ìshíí níí, māmā gbōgbō ārā nī." ⁴⁵ Ìshíí tá gēyē ká löwó è kōjō kishí nēē, Júdāsā ànjā àpá ká Yézū Ìshíí ā'dā, "Yāā Bēbē grōdó ndākpá nī." Ìshíí òjō ũjū ètē ká gōsó kálá nī. ⁴⁶ Ìshíí ndākpá nī òjō rúkú Yézū. ⁴⁷ Ìshíí 'bālā ěshē ká ndākpá è kērútú ká'bā yō ká nēē, Ìshíí góvó sēpē, Ìshíí ànjā āgā mbímbí méndé † ká ngērē bēbē grāshā Mbájá nī ěshē ě'dē.

⁴⁸ Ìshíí Yézū lēmē bì ìgí ā'dā, "Mlēmē gōsī'dí ádá mápá ká shēngē mōmō nī 'déé, mójó ká kprāshā sēpē, Ìshíí kprāshā kōlō, ká ádá grúkú áamá ká? ⁴⁹ Ká úgú tírí ká gómó ájā, āzā má yā'dá ká ngá ìgí, Ìshíí má rōdó ndākpá mápá lílí dāzā Mōmō ká Mbájā, Ìshíí bā mrúkú áamá 'dī. Ìshíí nēē, ũngú è 'déé, krōndó ká'bā lílí Wārāgā ádá ká Mbájá ká nēē, ā ndāljā ārā nē." ⁵⁰ Ìshíí yōmó grēkē ògō nī ā'bā ètē ā'dá, Ìshíí lülü ěshē áyā nī.

⁵¹ Ìshíí bēdé gēsē újū è nēē, ā'dá dī grēkē ògō Yézū ètē ělē tá kōbó tēndē àpá áyā nē. Ìshíí ndākpá ā yēbē ádá grúkú ètē, ⁵² òjō ũlū ěshē áyā ìgí ká klākā ārā nē, Ìshíí ā'bā tēndē í ngá áyā nē ā'dá bì ìgí.

Njbānjā ārā Yézū

(Mätéyō 26:57-68; Lúkā 22:54-55,63-71; Jónō 18:13-14,19-24)

⁵³ Ìshíí òjō ěné Yézū ànjā mōmō ká ngērē bēbē grāshā Mbájá nī. Ìshíí kprāshā ndākpá ká yōmó grāshā Mbájá nī, ācā ògbó ká kprāshā ndākpá nī, Ìshíí yōmó grōdó gónjō ádá ká Mbájá bì ndākpá nī lövō tírí ā'bā yō. ⁵⁴ Pítārā rēkē ògō ìgí ěshē gólō nī, Ìshíí ànjā lílí dāzā òmō ká ngērē bēbē grāshā Mbájá nī, Ìshíí ā'dá búbū, Ìshíí ā yōmó òshō ká yōmó gāmā gbōgbō ārā ngērē bēbē grāshā Mbájá nī.

⁵⁵ Kprāshā ndākpá ká yōmó grāshā Mbájá nī, Ìshíí kprāshā ndākpá lílí Njbānjā ká Yūwūdū nī gī †† tírí nēē, ā'dá dī gēbē gbōlō ká ádá è níí, ěpē ìgí ũfū Yézū, Ìshíí nēē, bā òkō 'dī. ⁵⁶ Gēlē ndākpá lēmē klēzē ká dírí Yézū, Ìshíí nēē, bā ádá í ngá áyā ìgí lātā 'dī.

† Āgā mbímbí méndé: Pítārā kágā mbímbí méndé nī. Ró'dō Kélē ádá ká Jónō 18:10-11. †† Njbānjā ká Yūwūdū nī gī: ě ngá nī njbānjā ká ngērē ká yōmó grāshā Mbájá nī, ògbó ká kprāshā ndākpá ká yōmó grāshā Mbájá nī, Ìshíí kprāshā ndākpá ká Yūwūdū nī gī. Ìshíí ìgí ndākpá yāngā ā'dá dī glāndá nī ā'bā yō ká ádá grōtō ádá àpá ká ádá è 'déé, kōngó Yūwūdū nī gī. Ká lēmē Íbrū nī nēē, ā yādā àpá ká njbānjā nī Sānidrīnī.

⁵⁷ Īshíí slāgā ndākpá è òjò, ĩshíí lēmē kļēzē ká dírí Yézū ā'dā, ⁵⁸ "Āgá mōgō mēshé áyā nī ĩyí, 'Mā ndríkí Mōmō ká Mbájá yākā 'déé, kù'bū ká lēké ndākpá nī kā, ĩshíí mā ndō'bó bēdē è ká tōtò 'bí'bí, ĩshíí bā āzā lēké ndākpá kù'bū ní." ⁵⁹ Īshíí ádá í 'déé, klēmē ā kā nēē, lātá 'dí.

⁶⁰ Īshíí ngéré bēbé grāshá Mbájá nī òjò rūtú āpá dí mūmū ndākpá nī, ĩshíí ūjū Yézū ā'dā, "Á yīpī ádá ápá ògō ádá í 'déé, klēmē ká dírí ĩ kā 'dí?" ⁶¹ Īshíí nēē, Yézū ā'dá tá gbī ātā, ĩshíí bā ĩpī ádá āpá ògō ádá ngá áyā nī 'dí.

Īshíí ngéré bēbé grāshá Mbájá nī, òjò ūjū ètē tówó ā'dā, "Umū nī Krīstō Gēsē ūjū ká Mbájá Bēbé gūpú glōzō ūngú nī gī tírí ā kā?"

⁶² Īshíí Yézū ĩpī āpá ògō èyí bī ètē ā'dā, "Ámā nī ètē. Īshíí gālōgā nēē, má ndōkō Kópō ndākpā ā ndā'dá ā'bā dí lēké lāsā Mbájá † 'déé, Kōnjó kōtō ká ūngú nī gī tírí ĩshíí ā kā. Īshíí má ndōkō ètē ā yōjō nī òtō ílī krōkō nī èshē mūmū òrō."

⁶³ Īshíí ká lōwó è ngéré bēbé grāshá Mbájá nī kōgō ádá nī kātā ngā kā nēē, ó'dō nī ègbē góvó, ĩshíí òjò òsō tēndē ngá áyā nē ĩshíí ā'dā, "Mēbē gōgō ádá mēshé ká bēdē è ndākpā tówó 'dí. ⁶⁴ Īgí tírí mōgō sáwíyí ārā í 'déé, klēmē kāpá ká Mbájá kā míshí. Īshíí nēē, má ndíyí ngā mápá ē'dē?"

Īshíí ĩgí tírí òjò rōtò ádá āpá Yézū ĩyí, ūfū ètē èshē ē'dē. ⁶⁵ Īshíí slāgā ndākpá è ù'bū sásá āpá Yézū, ĩshíí òjò rumbū mūmū nī, ĩshíí òcō ètē ká lēké èpē ĩgí, ĩshíí ūjū ètē ā'dā, "Lēmē bī āgá 'dé, 'bí kócé úmū?" Īshíí biyí èyí nēē, yōmó gāmā gbōgbō ārā nī òjò èné ètē ānjā, ĩshíí āmbá ètē.

Pítārā ā'dā èpē òkō Yézū ānā 'dí

(Mātéyō 26:69-75; Lúkā 22:56-62; Jónō 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Ká lōwó è Pítārā kātā ílī dāzā òmō nī yō kā nēē, 'bālā èshē ká lūkpú bōrō è ká ngéré bēbé grāshá Mbájá nī òjò āpá áyā nī, ⁶⁷ ĩshíí òkō Pítārā ā yōmó òshō, ĩshíí òjò òkō āpá áyā nī kpōó, ĩshíí ā'dā, "Umū má'dá ká Yézū 'déé, kēshē ká yōmó Nāzērētē ā kā."

⁶⁸ Īshíí nēē, èmé ètē ā'dā, "Mókō ètē mánā 'dí, ĩshíí mōgō ílī ádá í 'déé, ká lēmē nī kā mánā 'dí." Īshíí òjò ĩgí āpá ākpā ĩjī ndūgū nī.

⁶⁹ Īshíí gēsē èndé bōrō nī òjò òkō ètē tówó, ĩshíí lēmē bī ndākpá è kērútú ká'bā yō kā ā'dā, "Újū yākā nēē, ètē 'bālā èshē áyā ĩgí."

⁷⁰ Īshíí Pítārā òjò èmé ètē tá tówó.

Èshē biyí èyí tá gāā ātā nēē, ndākpá í 'déé, kērútú ká ngá ĩgí ā kā nēē, lēmē āpá ká Pítārā ā'dā, "Támá dú nēē, úmū 'bālā èshē áyā ĩgí, ká ádá úmū èshē jēlílí."

⁷¹ Īshíí ā'dá dí glējē ārā nē, ĩshíí glō'bō ūngú āpá ó'dō nē, ĩshíí ā'dā, "Ndākpā í 'déé, má lēmē ádá ārā nī kā nēē, mókō ètē mánā 'dí."

⁷² Īshíí tá gēyē ātā nēē, újū èlē òjò āsá dí rōmó ndākā è kā. Īshíí Pítārā òjò ĩgí ádá í 'déé, Yézū klēmē bī èpē ā kā, "Dī mūmū úgú è 'déé, újū èlē kāsá ndākā ká díjí èyí

rōmó 'dí kā nēē, á ndēmē ámā ká díjí èyí tōtò, á ndíyí òkō ámā ánā 'dí."

Īshíí Pítārā òjò èndē gōrō nī.

Yézū ā dí mūmū shēngē nī Pílátō

(Mātéyō 27:1-2,11-14; Lúkā 23:1-5; Jónō 18:28-38)

15 Ká fírí kílīkōnjó nēē, kprāshā ndākpá ká yōmó grāshá Mbájá nī, ācá ògbó ká kprāshā ndākpá nī, ĩshíí yōmó grōdó gónjō ádá ká Mbájá bī ndākpá nī, ĩshíí kprāshā ndākpá ílī Njbāñā ká Yūwúdū nī gī tírí, ācá ākpā ádá áyā èpē ĩgí. Īshíí òjò lōngō Yézū, ĩshíí è'dē ètē ānjā dí mūmū Pílátō shēngē nī.

² Pílátō ūjū Yézū ā'dā, "Umū nī góvó ngéré ká Yūwúdū nī gī?"

Yézū ĩpī ā'dā, "Tá áyā è 'déé, klēmē ā kā."

³ Kprāshā ndākpá ká yōmó grāshá Mbájá nī lōkpō gēlē ádá āpá jūjū Yézū. ⁴ Ātāsh yāā, Pílátō òjò ūjū Yézū tówó ā'dā, "Ázā òkō 'dé, lōkpō gēlē ádá āpá jūjū ĩ. Á yīpī ádá ápá ògō èyí 'dí?"

⁵ Īshíí kpíí kātāsh kā nēē, Yézū ĩpī ádá āpá ògō èyí 'dí, ĩshíí ākpā Pílátō ūjū nē āpá ē'dē.

Pílátō ā yēbē ádá gīshí Yézū

(Mātéyō 27:15-26; Lúkā 23:13-25; Jónō 18:39-19:16)

⁶ Ká úgú tírí ká ríní ká Ájā Gātā Srāmā yāā, āngá shēngē mōmō nī dí gīshí mābúsū 'bālā èshē ílī síjīnī nī, mābúsū è 'déé, ndākpá ká ndíyí ká ádá è níí, shēngē mōmō nī kíshí ètē ā kā. ⁷ Īshíí ká úgú āsh nēē, ā ē'dē bēdē újū è dírí nī Bārābāsā, ètē nī mābúsū ká ádá ūfū ndākpā ká úgú è 'déé, ndākpá kānjā ká ndégbē ó'dō, ĩshíí gāsá kōwó āpá ká shēngē mōmō nī kā. ⁸ Gēlē ndākpá òjò āpá ká Pílátō ká ádá è níí, ĩshíí 'bālā ndākpā èshē ílī síjīnī nī āpá gēsē úgú tá áyā è 'déé, kā yāljā nī ká úgú tírí ká ríní nī ā kā.

⁹ Ātāsh kā nēē, Pílátō ūjū ĩgí ā'dā, "Má yēbē ádá è níí, míshí bī ĩgí góvó ngéré ká Yūwúdū nī?" ¹⁰ Pílátō òkō ānā ĩshí, kprāshā ndākpá ká yōmó grāshá Mbájá nī èné Yézū òjò āpá dí mūmū nē, ká ádá ā yāljā lūyú āpá ká ádá ūngú è 'déé, Yézū kā yāljā nī kā. ¹¹ Īshíí nēē, kprāshā ndākpá ká yōmó grāshá Mbájá nī, āljā ndākpá nī níí, lēmē bī Pílátō níí, ĩshíí Bārābāsā bī èpē ĩgí āpá biyí Yézū.

¹² Īshíí Pílátō òjò ūjū ndākpá nī ā'dā, "Má yēbē ádá è níí, málā ngá ká újū yākā 'déé, míyí ètē nī góvó ngéré ká Yūwúdū nī gī kā?"

¹³ Ndākpá nī āsá kōwó ká gōrō lēmē èpē ĩgí ā'dā, "Āmbá ètē āpá ká krōshō."

¹⁴ Pílátō ūjū ĩgí ā'dā, "Ká ádá ngá? Gōs'í dí ūngú è 'déé, ètē kāljā kā ní ngā?"

Īshíí nēē, ndākpá nī ātá ká gāsá kōwó ká gōrō lēmē èpē ĩgí ā'dā, "Āmbá ètē āpá ká krōshō."

¹⁵ Pílátō ā yēbē ádá è níí, ó'dō ndākpá nī òmō. Ātāsh yāā, òjò ĩshíí Bārābāsā èshē ílī síjīnī nī. Īshíí lēmē gónjō ádá ká ádá è níí, rōsō Yézū, ĩshíí biyí èyí níí, èné ètē ānjā āmbá āpá ká krōshō.

† Ā ndā'dá ā'bā dí lēké lāsā Mbájá: Ndākpā è ká'dá ká'bā dí lēké lāsā nī kā nēē, ā'dá ā'bā dí úgú è 'déé, ònjó ĩshíí gēné gūrū ārā kā ē'dē ā kā.

Yõmõ gãmbá lilí nî ä yelë Yézũ

(Mätéyõ 27:27-30; Jónõ 19:2-3)

¹⁶ Yõmõ gãmbá lilí nî òjõ ené Yézũ ànjã äpá ká góvõ mömõ ká shëngë mömõ nî 'deé, kädã kãpá ë'dë nî Prõtërimí ä kã, ìshíí òjõ ädã klõpõ epë igi slãgã yõmõ gãmbá lilí ë òjõ ë'dë. ¹⁷ Ìshíí òjõ örõ glüwü kóbõ tëndë † äpá ká Yézũ, ìshíí ìãkpã ngíní äyã tãgíyí ngéré ìshíí üsú äpá jũjũ nî, ¹⁸ ìshíí òjõ ä yelë etë ä yiyí, "Ümü yãã, góvõ ngéré ká Yüwúdũ nî gí." ¹⁹ Ìshíí òjõ ä yãmbã jũjũ nî ká kólõ ká dítí eyí gëlë nî, ìshíí ü'bũ sásã äpá äyã nî, ìshíí üsú ìũngü epë igi äpá dî mümü nî äyã üngü ë 'deé, epë igi ká löyõ góvõ ngéré, ìshíí ä yãkã äpá äyã nî. ²⁰ Ìshíí ká löwõ ë 'deé, yõmõ gãmbá lilí nî kãkã äpá ká Yézũ yõõ 'deé, üngü kötõ äyã igi ìshíí ä kã nëë, òjõ ìshíí glüwü tëndë nî ëshë äyã nî, ìshíí örõ shíkí tëndë ngã äyã nî bî etë. Biyí eyí nëë, ené etë ànjã ká ádá gãmbã etë äpá ká krõshõ nî. ²¹ Bëdë újũ ë díri nî Sáyimõnõ, ëshë mbëré Sírënë etë bëbë Älëkëzãndãrã ìshíí Rúfüsü. Etë ëshë glãwã ä yãnjã ìlí mbëré nî, ìshíí yõmõ gãmbá lilí nî òjõ ökõ etë, ìshíí rindí etë níí, ené krõshõ ká Yézũ.

Gãmbã Yézũ äpá ká krõshõ

(Mätéyõ 27:31-44; Lúkã 23:27-43; Jónõ 19:17-27)

²² Ìshíí òjõ ené Yézũ ànjã äpá úgü í 'deé, kädã kãpá ë'dë nî Gãlãgõtã kã, ìlí eyí ä'dã, dî kpõkpõ jũjũ ndãkpã. ²³ Ìshíí yõmõ gãmbá lilí nî òjõ ené äyã, ìshíí rönõ ká bëdë nënë kpikpí ë díri eyí mírá † bî Yézũ níí òmõ, ìshíí nëë, Yézũ ànã ìshíí.

²⁴ Yõmõ gãmbá lilí nî òjõ ämbã Yézũ äpá ká krõshõ nî, ìshíí òjõ ämbã krõ'dõ ká ádá gökõ nî nëë, 'bí ká ndëngë tëndë ngã äyã nî yã. ²⁵ Pãpã ájã nî nëë, sãlã lëmbë sösõ ká kííkõnjõ, ká úgü ë 'deé, kãmbã Yézũ kãpã ká krõshõ nî kã. ²⁶ Öjõ rëndõ üngü iyí, Góvõ Ngéré ká Yüwúdũ nî gí, ìshíí ämbã äpá ká krõshõ nî äpá dî jũjũ nî, ìshíí ë ngã nî ádá ë 'deé, küfũ etë ká ádá eyí ä kã. ²⁷ Römõ yõmõ bíní ämbã igi äpá ká krõshõ ká etë ájã äsh, ká Yézũ 'bãlã, 'bãlã äpá dî ìkëkë lãsä nî, ìshíí bëdë ägbë äpá dî ìkëkë lógõ nî. ²⁸ Ádá ká Mbájã 'deé, krõndõ ä kã nëë, äljã ärä në ìshíí 'deé, kã'dã, "Ä ndökõ etë äyã 'bãlã ëshë ká yõmõ gãlã glõsĩ'dí üngü." †

²⁹ Ìshíí ndãkpã í 'deé, kã yõtõ ká gbõlõ nî kã nëë, ä lëmë glõsĩ'dí ádá äpá ká Yézũ, ìshíí ä yevë etë, ká geyë jũjũ epë igi, ìshíí ä yãkã äpá äyã nî, ìshíí ä yiyí, "Ümü nî bëbë gríkí Mõmõ ká Mbájã äpá bũbũ, ìshíí gũ'bũ nî äpá dítí eyí ká tötõ 'bí'bí, ³⁰ äzã áshã ärä î níí, ígí ëshë ká krõshõ nî äpã bũbũ níí, mökõ 'deé."

³¹ Ìshíí kprãshã ndãkpã ká yõmõ grãshã Mbájã nî, äcã õgbõ ká yõmõ grõdõ ndãkpã äpã ká gónjõ ádá ká Mbájã, ä yãkã äpã ká Yézũ tãnë, ìshíí ä lëmë otõ kókõ ärä epë igi ä yiyí, "Äshã slãgã ndãkpã ë ìshíí nëë, gãshã ó'dõ nî äjã etë ìshíí. ³² 'Déé dú etë kã'dã Krístõ góvõ ngéré ká Ìzräyélë nî gí ìshíí yãã, lüsü ëshë ká krõshõ nî äpã bũbũ ká ádá ë níí, mökõ etë ìshíí níí míyí mãpã äyã

† Glüwü kóbõ tëndë: Kprãshã ngéré nî gí ä yörõ glüwü kóbõ tëndë. †† Mírã: Etë nî mãngã ä rönõ etë ká äyã ká ádá ë níí, rísí nõwõ ní, ìshíí etë nî nënë kpikpí. † 15:28 Ìzãyã 53:12

nî." Ìshíí römõ yõmõ bíní í 'deé, kãmbã igi kãpã ká krõshõ nî kãpã gbõgbõ ärä Yézũ kã nëë, evë Yézũ tãnë.

Úgü írì ká Yézũ

(Mätéyõ 27:45-56; Lúkã 23:44-49; Jónõ 19:28-30)

³³ Ká úgü ë ájã nî kã ndírí örõ ä kã nëë, múmü úgü òjõ äpã jũjũ bũbũ nî tíri yõõ, ígí ká pãpã ájã tötõ ká lilí úgü. ³⁴ Ìshíí ká úgü äsh nëë, Yézũ äsã kówõ ká gõrõ lëmë në ä'dã, "Élyõ, Élyõ lámã shã'bãktãní." Ílí eyí ä'dã, "Mbájã ärä mã, Mbájã ärä mã, ánã ámã ä'dã ká ádá ngã?" ††

³⁵ Ìshíí slãgã ndãkpã ë 'deé, kërútü kötõ yõ kã, dë kógõ ätãsh kã nëë, ä'dã, "Äzã mógõ 'deé, etë ä yãdã Élíyã."

³⁶ 'Bãlã ëshë äyã igi ülü ànjã ìãkpã tëndë äpã dũngü glísí tẽ'bë òjõ ë'dë, ìshíí üdü äpã ìlí gácã äyã, ìshíí òjõ ödõ äpã örõ yõ äpã äkpã nî níí òmõ, ìshíí ä'dã, "Äzã mãmã níí, mökõ 'deé, Élíyã ä ndõjõ dî genë etë ëshë ká krõshõ nî äpã bũbũ."

³⁷ Yézũ òjõ äsã kówõ ká gõrõ lëmë në tówõ, ìshíí òjõ ìlí.

³⁸ Ìshíí góvõ glísí kóbõ tëndë †† í 'deé, kãmbã kã'bã ìlí Mõmõ ká Mbájã 'deé, kõnjõ ìlí Mõmõ ká Mbájã römõ ä kã nëë, lösõ ëshë örõ ígí ñbëkë bũbũ.

³⁹ Ìshíí góvõ ndãkpã ká yõmõ gãmbã lilí ††† ká Rómã nî rütü ä'bã dî mümü Yézũ, ìshíí õgõ kówõ ärä nî ìshíí ökõ nëë, kütü Yézũ ìlí äyã dë yã ìshíí, ìshíí ä'dã, "Dú újũ yãkã nëë, Kópõ Mbájã."

⁴⁰ Slãgã lükpü ë nëë, rütü gölõ nî, ìshíí ä yökõ üngü í 'deé, kã yãlã ärä në kã, ìshíí ëshë kókõ ärä igi nëë, Mãriyã Mãdãlënë, ìshíí Sãlómë, ìshíí Mãriyã yãngã Józë ìshíí Jémĩsĩ nî rõbõ gësë újũ ngã äyã ní. ⁴¹ Ígí lükpü yãngã ä'dã dî gãnã Yézũ ká úgü ë 'deé, etë kã Jélĩlí ä kã, ìshíí igi lükpü yãngã äcã õgbõ ká slãgã gëlë lükpü ë rëkë õgõ Yézũ äpã Jërüzãlëmë ká úgü äsh.

Gí'dí Yézũ

(Mätéyõ 27:57-61; Lúkã 23:50-56; Jónõ 19:38-42)

⁴² Etë ájã äsh nëë, ájã grãshã ärä. Ílí eyí ä'dã nëë, ájã dî mümü úgü yõmõ Sé'bítí. ††† Ìshíí 'bãkã kãpã ká lilí úgü nî nëë, ⁴³ Jözëfë 'deé, etë këshë mbëré Ärmãtiyã kã, etë nî gónjõ ndãkpã äpã ìlí Njãñã ká Yüwúdũ nî gí, ìshíí ndãkpã nî ä yënë gürü ärä nî ngé, ìshíí etë mbãwã 'dî, òjõ ànjã ká Pílãtõ, ìshíí lëmë ádá genë írì ärä Yézũ ká ádá ë níí, epë ànjã ì'dí. Etë újũ yãngã ä yãmã úgü klõjõ mömõ ngéré ká Mbájã. ⁴⁴ Dë Pílãtõ kógõ ä'dã, Yézũ kílí sãrã ìshíí ä kã nëë, äkpã nî újú në, ìshíí òjõ ädã

†† 15:34 Sãlãmã 22:1 †† Glísí kóbõ tëndë: Ä ìlí Mõmõ ká Mbájã nëë, glísí kóbõ tëndë ë 'deé, kã yõnjõ kókõ Gõzõ Kólõ ëshë ká Góvõ Gõzõ Kólõ ë 'deé, ngéré bëbë grãshã Mbájã nî kã yũkũ otõ kókõ eyí ànjã ká Góvõ Gõzõ Kólõ ë kã, ká ádá Mbájã ä yã'dã ä'bã yõ ká ónjõ äyã në, ìshíí gãnã õshõ ärä në. Ìshíí tá ngéré bëbë grãshã Mbájã nî ká ndükü ànjã õngõ glísí kóbõ tëndë nî äpã ìlí Góvõ Gõzõ Kólõ nî ká dítí eyí 'bãlã äpã ìlí ríní, ká ádá grõyõ grõtõ srãmã nî bî Mbájã ká ádá ë níí, ëshë glõsĩ'dí üngü ká ndãkpã nî tíri. Ró'dõ Lëvítküsu 16; Íbrü 6:19-20; Íbrü 9:1-7. ††† Góvõ ndãkpã ká yõmõ gãmbã lilí: Yõmõ gãmbã lilí ë 'deé, kã ümbũ ärä nî kã nëë, jũjũ igi gũfũ sãlã ngãngã. ††† Yõmõ Sé'bítí: Ájã yõmõ Sé'bítí nî ä yõcõ lãgã ärä në ëshë ká lilí úgü yõmõ Jímã.

góvó ndákpá ká yómó gámbá lilí ngá áyá nē 'déé, ká yámā gbōgbō ärä Yézū ká, ká ádá gūjū été ápá ká ádá èyí. ⁴⁵ Íshíí góvó ndákpá ká yómó gámbá lilí ní lēmē bí été iyí, dú Yézū líí sārā íshí. Átāsh yāā, Pílátō lēmē bí Józéfē níí, ānjā ēné írí ärä Yézū. ⁴⁶ Íshíí Józéfē ānjā övó gōzō kōbó tēndē, íshíí ānjā ēné írí ärä ní ēshē ká krōshō ní ápá būbū, íshíí ðákpá ká tēndē ní. Íshíí ānjā í'dí írí ärä ní ā'bā líí tíí öwō ā'bā líí āñbā, íshíí öjō ēné góvó āñbā íshíí ögbō ká ákpá tíí ö'dō ní ē'dē. ⁴⁷ Māriyā Mādālénā, íshíí Māriyā yāngá Józē ökö dí úgú í 'déé, újū yāngá kí'dí Yézū ká'bā ē'dē ā ká āná íshí.

Yézū ānjā ēshē jūjū ö'dō nē
(Mátéyō 28:1-8; Lúkā 24:1-12; Jónō 20:1-10)

16 Ká löwó è yómō Sé'bítí kōtō íshí nē, Māriyā Mādālénā, íshíí Māriyā yāngá Jémīsí, íshíí Sālómē ānjā övó slāgā ráyá kpíkpí è 'déé, bāná èyí kélé ní ká, ká ádá gānjā glálá ápá gbōgbō Yézū, ² íshíí ká fírí kí'íkōnjó ká yómō Lādā ní nē, ájā ní ígí ökö ígí ā'bā iyí gbōlō ä yānjā dí gōkō jūjū ö'dō Yézū. ³ Íshíí ká löwó è ígí ká gbōlō ní ká nē, újū líí ärä èpē ígí ā'dā, "Bí ká ndūdú āñbā ní ēshē ákpá ö'dō ní?"

⁴ Íshíí ká úgú è kāsá mūmū èpē ígí ā ká nē, ökö góvó āñbā í 'déé, kūsú ká'bā ákpá ö'dō ní ká, údú sārā ēshē ē'dē íshí. ⁵ Lūkú yāngá öjō úkú ápá líí ö'dō ní, ökö bēdé wāshūkū è öró jónó tēndē, íshíí ā'dá ā'bā dí ðéké lāsā ígí, íshíí shēshē lépē ígí öjō āgā góvó.

⁶ Wāshūkū ní lēmē bí ígí ā'dā, "Shēshē lépē ígí ā'bā gāgā ní ā'dá. 'Déé má yēbē ádá ärä Yézū 'déé, kēshē ká yómō Nāzērētē 'déé, gāmbá été kápá ká krōshō ní ká yāā, été ānjā ēshē jūjū ö'dō nē íshí, été āzá dí úgú ā ní. Ázá mókō dí úgú í 'déé, kūsú été ká'bā ē'dē ā ká 'déé, été āzá yō ní. ⁷ 'Bákētā mánjā mlēmē bí yómó grēkē ögō ní, íshíí bí Pítārā míyí, 'Été ānjā ānjā gólō ápá Jélíí, ápá dí mūmū ígí íshí, íshíí má ndökō été yō tá áyá è 'déé, été klēmē bí ígí sārā ā ká."

⁸ Lūkú í yāngā nē, jūjū ígí rōnó íshí, íshíí ä rāyā í nē ká mbāwā, íshíí öjō ānjā ká ngásá ēshē jūjū ö'dō ní. Íshíí lēmē ádá yāngā jéé bí ndákpá 'dí, ká ádá mbāwā kángá áyá ígí.

Yézū lūsū ärä nē bí Māriyā
(Mátéyō 28:9-10; Jónō 20:11-18)

⁹ Ká úgú è Yézū kāñā ēshē jūjū ö'dō nē ká yómō Lādā ní ká nē, ígí kpéé ápá ká Māriyā Mādālénā 'déé, kōgō sálā lēmbē rómó kōtō rōyó ní kēshē jūjū ní ká. ¹⁰ Bìyí è 'déé, Māriyā kōkō Yézū íshí ā ká nē, ānjā lēmē bí yómó grēkē ögō ní 'déé, ká yōró ní, íshíí 'déé ká yōnō ärä èpē ígí ā ká. ¹¹ Kpíí 'déé, kōgō ā'dā, Yézū été gāshā

ní íshíí Māriyā kíyí èpē kōkō été ká mūmū nē dácá íshí ā ká nē, jéé iyí ápá ē'dē 'dí.

Yézū lūsū ärä nē bí rómó ēshē ká yómó grēkē ögō nē
(Lúkā 24:13-35)

¹² Bìyí èyí nē, Yézū lūsū ärä nē bí rómó ēshē ká yómó grēkē ögō nē, ká úgú è krígí kēshē líí mbéré ní 'déé, ká yānjā ní ká, íshíí nē, Yézū övó tá tēndē. ¹³ Íshíí ígí rómó yómó grēkē ögō ní ngā ānjā lēmē bí klōpō èpē ígí ádá ũngú í 'déé, kālā ärä nē ká. Íshíí nē, klōpō ígí tá tówó iyí ápá ē'dē 'dí.

Yézū lēmē gónjō ádá bí yómó grēkē ögō nē
(Mátéyō 28:16-20; Lúkā 24:36-49; Jónō 20:19-23; Nēté ká Yómó Yōpó 1:6-8)

¹⁴ Bìyí èyí nē, Yézū öjō lūsū ärä nē tówó bí kpú lēmbē 'bālā ēshē ká yómó yōpó ngá áyá nē, ká úgú è ígí ká yōshó ũngú ní ká, íshíí āngā ápá áyá ígí ká ádá è kíyí ápá áyá nē ká shēshē lépē èpē ígí 'bālā 'dí ká, íshíí jūjū ígí ègbē nē, ká ádá ndákpá è 'déé, kōkō èpē bíyí è 'déé, èpē kāñā kēshē jūjū ö'dō nē íshí ā ká nē, ānjā lēmē bí ígí íshí, íshíí nē, jéé iyí ápá ē'dē 'dí.

¹⁵ Íshíí Yézū lēmē bí ígí ā'dā, "Mánjā mótó jūjū būbū ní tírí íshíí níí, mé'dé Kélē ádá ní bí ndákpá ní tírí. ¹⁶ Tá ndákpá è 'déé, ká ndíyí ápá ámā, íshíí ká ndíjī bātézmā bí été ā ká nē, āshā ö'dō nē íshí. Íshíí nē, ndákpá è 'déé, ká ndāñā gíyí ápá ámā ká nē, ä ndrötó ádá ápá áyá ní. ¹⁷ Íshíí tá ndákpá è 'déé, kíyí ápá ámā íshí ā ká nē, kpötó gālā kí'dí ä ndā'dá áyá ní. Íshíí ötō ögō dírí má nē, ä ndögó kōtō rōyó ēshē jūjū ndákpá, íshíí ä ndlēmē ráñjā lēmē ní gí. ¹⁸ Ä ndrúkú ínjí ká ðéké nē, íshíí ä ndömō gös'dí ũngú è 'déé, ká yūfū ndákpá ní ká, íshíí jéé bēdé ũngú è ä yāñā été 'dí. Íshíí ä ndrājā nōwō ēshē ká ndákpá ká gúsú ðéké nē ápá jūjū ígí."

Yézū lūwū ānjā mūmū öró
(Lúkā 24:50-53; Nēté ká Yómó Yōpó 1:9-11)

¹⁹ Bìyí è 'déé, Bēbé ärä āgā Yézū kōyó kēshē ká ádá ngá áyá nē bí yómó yōpó ngá áyá nē íshí ā ká nē, öjō èné été ānjā ānjā mūmū öró, íshíí ānjā ā'dá ā'bā dí ðéké lāsā Mbájā. ²⁰ Bìyí èyí nē, yómó yōpó ká Yézū öjō ānjā ānjā, íshíí ä yē'dé ádá ká Mbájā bí ndákpá ní tírí. Íshíí Bēbé ärä āgā ä yāñā ígí, íshíí kí'dí è 'déé, ká yāñā ní ká nē, ä lūsū ā'dā Kélē ádá è 'déé, ígí ká yē'dé ní ká nē, tāmā rāyā ádá.

† Á'dá ā'bā dí ðéké lāsā Mbájā: Ndákpá è ká'dá ká'bā dí ðéké lāsā ní ká nē, ā'dá ā'bā dí úgú è 'déé, ónjó íshíí gēné gūrü ärä ká ē'dē ā ká.

Lúkã

Ádá äpá ká ádá wárägã yãkã

Wárägã yãkã nëë, bëbé grëndó èyí nî Lúkã 'déé, tá èté krøndó wárägã Nété ká Yómó Yöpó ká Yézũ kã. Èté bã äzá Yũwúdũ ní Ìshíí nëë, èté ní Ìgrígrí gòzò bëbé gògò ílî Ùngú, Ìshíí òjò ä'dá äpá ká bëbé gíyí äpá ká Yézũ. Ä'dá dī glówó nî ká Páwũlò bëbé yöpó ká Yézũ kã, ká úgú è 'déé, Páwũlò kã'dá dī glówó nî ká gè'dé Kélè ádá ká Yézũ kã. Lúkã lèmé ílî ádá nî grájá nî äpá ká ádá áshá, Ìshíí nété ká Yézũ, ká ádá è níí ndäkpá è 'déé, ìgí kázá Yũwúdũ ní kã níí, ògò ílî èyí.

Èté røndó gèlè ádá äpá ílî wárägã yãkã, Ìshíí ìgí ádá yãngã nëë, røndó ìgí ä'bã ílî slägã wárägã Kélè ádá è gí 'dī, tá äyá ádá äpá ká ádá gækã Jónò bëbé gíjī bätézmã bì ndäkpá nî kã, ògbó ká ádá äpá ká ádá gækã Yézũ, ògbó ká úgú gèsè ärà nî. Ìshíí tówó røndó ádá äpá ká ádá gè'dé Kélè ádá ká Mbájá 'déé, Jónò bëbé gíjī bätézmã bì ndäkpá nî kã'dá dī gè'dé nî kã. Ìshíí èté lèmé ádá äpá ká ádá gälä ádá ärà ká Mbájá, 'déé èté kälä ádá ärà úlú ärà ndäkpá nî tírí ä kã. Yézũ lüsü dī gälä ádá ärà ká Mbájá bì ndäkpá nî, òtò ògò glèmé tííí úgú ádá äpá ká ádá bëbé gälä gòzò Ùngú, èshè ká yómó Sámáryä 'déé, ká ílî jüjü ádá 10, Ìshíí ádá äpá ká ádá ärà glìgbí gèsè újü 'déé, ká ílî jüjü ádá 15. Ìshíí Yézũ lüsü dī gälä ádá ärà ká Mbájá bì ndäkpá, ká úgú è 'déé, ká yã'dá ká yómó gröyò nãkã èshè ká ndäkpá nî 'déé, ndäkpá nî ká yísí ìgí nè kã, 'déé ká ílî jüjü ádá 19. Ìshíí ä lüsü dī gälä ádá ärà ká Mbájá bì 'bälä èshè ká yómó blímí è 'déé, kãmbá èté kápá ká kròshò nî 'déé, kòshò èté äpá ká ádá áshá è 'déé, dõngbó èyí kázá è'dè ní kã 'déé, ká ílî jüjü ádá 23.

Lúkã lèmé ádá ká dítí èyí gèlè nî äpá ká ádá Ùngú è 'déé, Lílí ärà Mbájá kälä äpá ílî áshá ká ndäkpá, äcá ògbó ká nété ká Yézũ, Ìshíí òjò lèmé ádá äpá ká ádá è 'déé, kútú Yézũ ä'dá dī grájá äkpã nè cócò äyá 'dè yä. Ìshíí äpá ká dī dõngbó wárägã nî nëë, Lúkã lèmé ádá äpá ká ádá gèlè Ùngú, ìgí ká úgú è 'déé, Yézũ glüsü ärà nè bì yómó grèkè ògò nè, ká úgú è 'déé, èté kãñã kèshè ká írí nî kã. Ìgí ádá yãngã tírí nëë, ä lüsü ä'dä, Yézũ tãmá dú äshá tówó biyí írí ngá äyá nè Ìshíí.

1 Ká löwó í 'déé, mäkã kã nëë, gèlè ndäkpá røndó ádá äpá ká ádá Ùngú è 'déé, kã'dá dī gälä ärà èpè ìgí äpá kòkò ärà ägá kã, ² Ìshíí tá äyá è 'déé, mògò mèshè ká yómó è kòkò ká mümü èpè ìgí kèshè ká dī gòcò lãgá èyí Ìshíí 'déé, kã'dá ká Yézũ, Ìshíí 'déé, kójó gä'dá yómó gè'dé ádá äyá nî kã. ³ Ämä ká ärà mä mrèkè dä'bã èyí yòò, Ìshíí mógó ílî èyí, Ìshíí miyí gòzò nî nëë, mrøndó ádá mäpá ká ádá ärà Yézũ grájá nî, ká grèkè dä'bã èyí 'bälä, 'bälä mánjã è'dè bì úmü yää góvó újü nî Tiyáfülüsü, ⁴ ká ádá è níí òkò nëë, ádá í 'déé, kródó úmü kápá è'dè ä kã nî shíkí räyá ádá.

Ádá äpá ká ádá gækã Jónò bëbé gíjī bätézmã bì ndäkpá nî kã

⁵ Ká úgú è Hèródòsò ^{††} kã'dá ngèrè ká yómó Jüdéyã kã nëë, ä'dá è'dè bédè bëbé grãshá Mbájá [‡] è dírí ní

[†] Tiyáfülüsü: Ká lèmé Ìgrígrí ílî èyí ä'dä, lèmbé Mbájá.
^{††} Hèródòsò: Èté nî Hèródòsò Äntípásã 'déé, èté nî gèsè újü ká góvó ngèrè nî Hèródòsò ä kã, Ìshíí èté nî ngèrè è 'déé, kãkã Yézũ ká úgú ärà nî kã. Ró'dò Kélè ádá ká Mätéyò 2:1-8; Lúkã 1:5. Ìshíí biyí 'déé, Hèródòsò góvó ngèrè nî kííí Ìshíí nëë, èté Hèródòsò Äntípásã òjò ä'dá ngèrè äpá biyí nî ká úgú è 'déé, Jónò kíjī bätézmã bì Yézũ kã. Ró'dò ádá äpá ká ádá ärà nî äpá ílî wárägã Kélè ádá ká Mätéyò 14:1; Márkò 6:14; Lúkã 3:1; Nété ká Yómó Yöpó 4:27. Ìshíí èshè biyí èyí

Zèkèryä, èshè ká dä'bã úlú ärà Äbíjã, Ìshíí òjò ömò nî Èlízäbètã nëë, úlú ärà nî èshè ká kòtó Ärúnü. ^{††6} Därà ìgí tírí rómó ä'dá dī gashá gòzò áshá äpá dī mümü Mbájá, Ìshíí ä yögó gónjò ádá ká Bèbé ärà ägã, Ìshíí ä yälä Ùngú è 'déé, Mbájá ká yèbè ádá èyí kèshè äyá èpè ìgí ä kã ká ndírí gbòlò. ⁷ Ìshíí nëë, ìgí tírí rögò ìshíí, Ìshíí bã kòtó äzá äyá ìgí ní, ká ádá Èlízäbètã nî kòtó.

⁸ Ká bédè úgú è nëë, úgú gälä nété bì Mbájá jī äpá ká Zèkèryä, äcá ògbó ká slägã ndäkpá è 'déé, kèshè ká dä'bã úlú ärà Äbíjã kã, Ìshíí èté Zèkèryä ká ärà nè ká yälä nété nî bì Mbájá, äyá bëbé grãshá èté äpá dī mümü nî. ⁹ Úgú gükü äpá ílî Mómò ká Mbájá ^{††} ká ádá

nèë, bédè ngèrè dírí nî Hèródòsò Ägrípã, èté nî lííí kòshó ká góvó ngèrè nî Hèródòsò. Ró'dò ádá äpá ká ádá ärà nî äpá ílî wárägã Nété ká Yómó Yöpó 12:1-23. [‡] Bèbé grãshá Mbájá: Èshè kòkò ärà ndäkpá ká Ìzräyélè nî gí tírí nëë, tá yómó grãshá Mbájá nî ká rötó srãmã äpá ílî Mómò ká Mbájá. Ìshíí níí, ìgí ä'dá èshè ká dä'bã úlú ärà Léví gí. ^{††} Ärúnü: Ärúnü nî ónjò Mòzè, Ìshíí èté ká'dá kpéé ngèrè bëbé grãshá Mbájá nî. Ró'dò ádá äpá ká ádá ärà nî èshè ká gòcò lãgá wárägã Úgú Létè 4:14 Ìshíí Lèvítküsü 16. ^{††} Mómò ká Mbájá: Ä'dá è'dè nî 'bälä Mómò ká Mbájá 'déé, kã'dá kã'bã mbèrè Jèrüzälémè ä kã. Ìshíí yómó grãshá Mbájá nî ä'dá dī gröyò kröyò nî bì Mbájá äpá dä'bã gónjò ádá í 'déé, Mbájá kènè bì Mòzè ä kã. Ìshíí tá góvó ndäkpá ká yómó grãshá Mbájá nî ká ndükü òtò ká glísi kòbò tëndè nî äñjã ílî Góvó Gòzò Kólò nî ká dítí èyí 'bälä òtò ílî riní ní ká gènè srãmã gíjī jī Ìshíí äpá ká ádá gèshè glòs'dí Ùngú ká ndäkpá äpá

gĩsĩ bākúrũ nĩ ãpã kã Zěkëriyã, tá áyã kĩyĩ kã yómó grãshã Mbájã nĩ. ¹⁰ Kã löwó è úgú gĩsĩ bākúrũ nĩ kőjő ĩshĩ nēē, ndãkpã è tírí 'déé, klövö ã kã 'á'dã dĩ grãjã ãkpã èpë igĩ ãpã gēsë úgú nĩ bĩ Mbájã.

¹¹ Ĕshë biyĩ è ngã nēē, grönö † kã Bëbë ärä ägã öjő lūsũ ärä nē bĩ Zěkëriyã, rütũ ãñã dĩ ĩlekë lãsã árá †† nĩ 'déé, kã yĩsĩ bākúrũ nĩ kãpã jũjũ èyĩ ã kã. ¹² Kã löwó è mùmũ Zěkëriyã kĩjĩ kã grönö nĩ kã nēē, shëshë lépë nĩ ägã nē, ĩshĩ dë kãngã áyã nĩ öyó ĩshĩ wëdë kã mbãwã. ¹³ ĩshĩ nēē, grönö nĩ öjő lëmë bĩ ètë ä'dã, "Á'bã gëtë mbãwã ä'dã yã Zěkëriyã, kã ádá Mbájã ögö grãjã ãkpã ngã áyã ĩshĩ, ĩshĩ ĩyĩ ömö î Ĕlizãbëtã ä ndãkã gēsë újũ, ĩshĩ á ndãsã dírí nĩ Jónö. ¹⁴ Ä ndënë kőbö këlë úgú döjő bĩ úmũ, ĩshĩ gëlë ndãkpã ä ndãlã kőbö këlë úgú gäkã ètë. ¹⁵ Ètë ĩtĩ yãngã ä ndã'dã gövö ndãkpã äpã dĩ mùmũ Bëbë ärä ägã. Ä yómö äyã 'dĩ, wälã ä yómö bédë gãngã ũngú è 'déé, kãlã kã ö'bo nĩ kã 'dĩ. ĩshĩ Lilĩ ärä Mbájã † ä ndlūsũ äpã áyã nĩ, kã úgú è 'déé, ètë kãtã lépë yãngã nē kã. ¹⁶ Ä nduwũ gëlë ndãkpã èshë kã ĩzräyélë nĩ gĩ döjő bĩ Mbájã Bëbë ärä igĩ tówó. ¹⁷ Ètë ä ndãnjä ãñã dĩ mùmũ Bëbë ärä ägã kã gövö ónjó äyã ónjó kã Ĕliyã †† kënë ádá kã Mbájã kã, kã ádá è níí rãshã kőkö ärä kótó nĩ gĩ kã bëbë igĩ gĩ, ä ndipĩ ĩñĩ yómó gájã úgú níí, öjő ä'dã äpã kã yómó jónö shëshë lépë, ĩshĩ ä ndrãshã ndãkpã kã Bëbë ärä ägã níí, ä'dã kãnjã nĩ kã gãmã ètë."

¹⁸ Zěkëriyã öjő újũ grönö nĩ ä'dã, "Ngã kã ndã'bã ämã níí miyĩ mãpã kã ètë ádá è kãtã ngã kã? Kã ádá ägã tírí kã ĩyĩ ömö mã nēē, mrögö mĩshĩ."

¹⁹ Grönö nĩ lëmë bĩ ètë ä'dã, "Ämã Gãbrĩyélë böřö kã Mbájã 'déé, kőpö ämã kã ádá è níí, möjő mlëmë ètë këlë ádá †† yãkã bĩ úmũ ã kã. ²⁰ Kã ádá è 'déé, kíyĩ äpã kã ádá ngã ämã 'dĩ, è 'déé kã yãnjã dĩ gälã ärä nē, kã úgú èyĩ ã kã nēē, èshë 'bákëtã ĩgĩ kã úgú è 'déé, ètë ũngú yãngã kã ndãlã ärä nē kã nēē, kpötó kã ádá glëmë ádá ä yã'dã áyã ĩ 'dĩ."

²¹ Kã löwó è ndãkpã nĩ kã yãmã Zěkëriyã kã nēē, ãkpã igĩ újũ nē, kã ádá tãgã ärä nĩ ögö äpã ĩlĩ Mömö kã Mbájã mã. ²² ĩshĩ kã löwó è kígĩ këshë yö kã nēē, kpötó kã ádá glëmë ádá bĩ igĩ äzã áyã nĩ nĩ. ĩshĩ ndãkpã nĩ öjő ĩñĩ äpã ĩlĩ èpë igĩ ä'dã, Zěkëriyã ökő bédë ũngú è ötö ĩlĩ ũngú äyã liyĩ äpã ĩlĩ Mömö kã Mbájã. Kã ádá ä

lëmë ádá nĩ bĩ igĩ kã lëmë njiĩlĩ, ĩshĩ kpötó glëmë ádá äzã áyã nĩ nĩ.

²³ ĩshĩ kã löwó è 'déé, úgú gälã nëtë kã Zěkëriyã äpã ĩlĩ Mömö kã Mbájã kőyö ĩshĩ ã kã nēē, öjő ĩpĩ ärä èpë igĩ änjã mömö. ²⁴ Ĕshë biyĩ è ngã nēē, ĩyĩ ömö nĩ Ĕlizãbëtã öjő ũkpú, ĩshĩ älä sálã shëshë nēē, jéé äñã èshë mömö 'dĩ. ²⁵ ĩshĩ ä'dã, "Bákëtã Bëbë ärä ägã älä lömó áyã nē bĩ ämã ĩshĩ, 'déé kënë nënë ndënë yãkã këshë mùmũ mã kã ádá è níí, ndãkpã ä'bã gőkö ämã grãshã nĩ ä'dã kã."

Ádá äpã kã ádá gäkã Yézũ

²⁶ Kã úgú è 'déé, kãngã Ĕlizãbëtã sálã lëmbë 'balã shëshë äpã ĩlĩ túwũ ngã áyã nĩ kã nēē, Mbájã öpö grönö äyã nē Gãbrĩyélë änjã kã bédë mbërë è ä dã'bã úgú è Jëlĩlĩ dírí èyĩ Nãzërëtë, ²⁷ öpö ètë änjã bĩ bédë zë'dë è dírí nĩ Mãriyã, riyĩ ètë bĩ bédë újũ è èshë kótó Dévidĩ †† dírí nĩ Jözëfë. ²⁸ Grönö nĩ änjã kã Mãriyã, ĩshĩ újũ ètë ä'dã, "Gbögbö î yãä, Mãriyã. Shëshë lépë Mbájã èlë äpã áyã ĩ gövö, ĩshĩ Bëbë ärä ägã ätã yãnã úmũ."

²⁹ Shëshë lépë Mãriyã ägã gövö kã löwó è kögö ádá yãngã kã, ĩshĩ ãkpã nĩ öjő újũ ämã kpöó ätã, ĩshĩ ĩñĩ äpã ĩlĩ nē ä'dã, "È kã úlũ yũjũ ngã kãtã?" ³⁰ ĩshĩ nēē, grönö nĩ öjő lëmë bĩ ètë ä'dã, "Á'bã gëtë mbãwã ä'dã yãä Mãriyã, kã ádá shëshë lépë Mbájã èlë äpã áyã ĩ gövö. ³¹ ĩshĩ 'Bákëtã nēē, ä ndũkpú nĩ, ĩshĩ ä ndãkã gēsë újũ, ĩshĩ ä ndãsã dírí nĩ Yézũ. †††32 Ètë ĩtĩ 'déé, kã ndãkã ètë ä kã nēē, ä ndã'dã gövö ndãkpã, ĩshĩ ä ndãdã äpã áyã nĩ Gēsë újũ kã Mbájã 'déé, ètë nĩ Bëbë ũngú nĩ gĩ tírí ã kã. Mbájã Bëbë ärä ägã ä ndënë mbätã ngërë biyĩ kóshö nĩ Dévidĩ bĩ ètë, ³³ ä ndã'dã ngërë äpã jũjũ kótó kã Jákö'bö, ³⁴ ĩshĩ mömö ngërë ngã áyã nĩ jéé ä yĩĩ bũbũ 'dĩ."

³⁴ Mãriyã lëmë bĩ grönö nĩ ä'dã, "Ètë ũngú yãngã ä ndãlã ärä nē äyã 'dë 'déé, ämã tá gēsë éndë zë'dë nĩ kã?"

³⁵ ĩshĩ grönö nĩ öjő ĩpĩ äpã ögö èyĩ bĩ ètë ä'dã, "Lilĩ ärä Mbájã ä ndöjő äpã áyã ĩ, ögbö kã ónjó kã Mbájã Bëbë ũngú nĩ gĩ tírí ã kã. Ätãsh yãä, ĩtĩ 'déé, kã ndãkã ètë ä kã nēē, ä ndãsã äpã áyã nĩ Gözö 'Gēsë újũ kã Mbájã. ³⁶ Ökő lömó î Ĕlizãbëtã 'dë, kpĩĩ kã grögö ärä nĩ 'déé, ndãkpã kíyĩ ètë nĩ kótó nĩ kã nēē, ä yãnjã dĩ gäkã í nē. Kã ádá ètë 'bákëtã ä ĩlĩ sálã lëmbë 'balã shëshë äpã ĩlĩ túwũ ngã áyã nē. ³⁷ Kã ádá bédë ũngú è 'déé, gälã èyĩ kã ndãjã Mbájã kã nēē, äzã níí."

³⁸ ĩshĩ Mãriyã ä'dã, "Ämã nĩ böřö kã Bëbë ärä ägã, ä'bã ũngú í 'déé, klëmë ádá èyĩ ã kã níí, älä ärä nē äpã

††† Dévidĩ: Mbájã ĩshĩ ètë kã ádá è níí, ä'dã äpã kã gövö ngërë kã ĩzräyélë nĩ gĩ, ĩshĩ öshö yöshö ä'dã, bédë gövö ngërë è ä ndöjő èshë kã dã'bã úlũ ärä kótó ĩlĩ kótó kóshö kã Dévidĩ níí, ä'dã äpã kã gövö ngërë nĩ kpörö ä yãnjã nĩ. Ètë gövö ngërë yãngã nĩ Yézũ Krístö. Biyĩ è 'déé, Dévidĩ kã'dã gövö ngërë nĩ ĩshĩ ä kã nēē, úgú è öjő äkã Yézũ kã äłĩfĩ (1,000) rĩní. Ró'dö Sálãmã 132:11-12; Nëtë kã Yómö Yöpö 2:29-36; 1 Sámwëlë 16-30; 2 Sámwëlë 1-24; 1 Góvö Ngërë 1-2. ††† Yézũ: Yézũ nĩ dírí, ĩlĩ èyĩ ä'dã, Mbájã Bëbë gãshã ndãkpã.

§ Jákö'bö: Ètë nĩ 'balã èshë kã kótó kóshö kã Äbrãyimĩ, ĩshĩ Jákö'bö ä'dã áyã nĩ kpú lëmbë römó kótó ngãngã. ĩshĩ Mbájã ĩpĩ dírí nĩ äpã kã ĩzräyélë. ĩshĩ kótó ĩlĩ kótó ĩlĩ nĩ ä yädã äpã áyã igĩ nĩ ĩzräyélë nĩ gĩ, ĩshĩ kã úgú ärä Yézũ nēē, ätã yädã äpã áyã igĩ nĩ Yüwúdü. Ró'dö ádá äpã kã ádá ärä nĩ äpã ĩlĩ wãrãgã Göcö Lãgã 25-50.

dë 'déé, Mbájã kã yã'dã kã'bã è'dë kã ónjó áyã nē, ĩshĩ gãnã ärä nē kã. Ró'dö Lëvítikusũ 16; İbrũ 9:1-7. † Grönö: Ètë nĩ lilĩ ärä, ĩshĩ wáwã gbögbö äzã áyã nĩ ní, ĩshĩ ä yãshã kã Mbájã ä'bã mùmũ örö. ĩshĩ Mbájã ä yöpö ètë kã ádá áyã nē bĩ ndãkpã è 'déé, kã jũjũ bũbũ ä kã. †† Árá: Á'dã è'dë nĩ árá ä ĩlĩ dãzã Mömö kã Mbájã, ĩshĩ ètë nĩ dĩ úgú è 'déé, kã yĩsĩ kröyö bĩ Mbájã äpã kã ádá gĩjĩ ĩñĩ äpã kã glösi'dĩ ũngú kã ndãkpã. ĩshĩ ä è'dë nĩ bédë árá è kã ádá gĩsĩ bākúrũ äpã jũjũ èyĩ äpã ĩlĩ Gözö Kóló í 'déé, kã ĩlĩ Mömö kã Mbájã kã, kã úgú tírí kã Kĩlĩkőnjö ĩshĩ lilĩ úgú kã úgú grãjã ãkpã nĩ bĩ Mbájã. † Lilĩ ärä Mbájã: Ádá kã Mbájã ä'dã nēē, Bëbë ètë nĩ Mbájã, ĩshĩ Gēsë újũ ngã áyã nĩ Yézũ nēē, ètë nĩ Mbájã, ĩshĩ Lilĩ ärä Mbájã ètë nĩ Mbájã. Bëbë ĩshĩ Gēsë újũ nĩ ĩshĩ Lilĩ ärä nĩ nēē, igĩ tírí nĩ Mbájã 'balã. Ró'dö Jónö 1:1-18; Jónö 8:41-42; Nëtë kã Yómö Yöpö 5:3-4. †† Ĕliyã: Ètë nĩ kënë ádá kã Mbájã, jéé ètë ĩlĩ 'dĩ, ĩshĩ Mbájã ènë ètë änjã mùmũ örö. Ró'dö ádá äpã kã ádá ärä nĩ äpã ĩlĩ wãrãgã kã 1 Góvö Ngërë 17-21; 2 Góvö Ngërë 1-3. †† Këlë ádá: È kã nĩ Këlë ádá äpã ádá kã ärä Yézũ Krístö 'déé, kã kãpã kã kröshö, kã ádá gëshë glösi'dĩ ũngú áyã ägã níí, èpë kënë bĩ ägã áshã è 'déé, döñbö èyĩ kãzã è'dë ní kã.

ámá tá äyá jüü äkpã î." Íshíí biyí eyí nëë, grõnõ nî õjõ äñã ëshë äyã nî.

Mãriyã ä rä'bánã dī dārã Ēlīzābētã

³⁹ Ká úgú äsh nëë, Mãriyã rãshã löwó, íshíí äñã gëyë äñjã ká mbéré í 'déé, ká kòkò rúkú Jüdéyã kã, ⁴⁰ ká löwó è kīgí mómó ká Zékëriyã íshíí nëë, üjü Ēlīzābētã. ⁴¹ Íshíí tãmá dë 'déé, Ēlīzābētã kógó yüü ngá äyã nî kã nëë, lītí nî ëndë gruwú ärä në äpá lépë nî, íshíí Lílí ärä Mbájá õjõ lüsú äpá äyã nî. ⁴² Íshíí õjõ lëmë ádá ká gõrõ lëmë në ä'dã, "Mbájá üpú úmü ëshë kòkò ärä lükpú nî gī tírí íshíí, íshíí üpú lītí 'déé, ká yãnjã dī gākã ètë ä kã tánë íshíí. ⁴³ Dürü è 'déé, yãngá Bëbé ärä mã, kójõ ká ádá grã'bánã dī dārã mã kã nëë, ká ádá ngã? ⁴⁴ Tãmá dë mögó yüü ngá äyã í kã nëë, lītí nî rüwú ärä në äpá lépë mã wëdë ëshë ká kóbó kélë úgú. ⁴⁵ Mbájá üpú úmü íshíí, ká ádá iyí äpá ká ádá yõshõ ká Bëbé ärä ägá 'déé, ká yãnjã dī gälã ärä në íshíí ä kã."

Ríngí ká Mãriyã

⁴⁶ Íshíí Mãriyã ä'dã,
"Mrëbé Bëbé ärä ägá ká shëshë lépë mã 'bälã,
⁴⁷ dārã kóbó kélë úgú è kã shëshë lépë mã kã, ká ádá Mbájá ká'dá Bëbé gãshã ámã,
⁴⁸ ñjí ádá áshã ká bõrõ ngá äyã në 'déé,
ètë kãzã bëbé ñbëlë ní kã.
Íshíí ëshë 'bákétã 'déé, kãñã gólõ nëë,
ndãkpã nî tírí ä ndiyí Mbájá üpú ámã íshíí,
⁴⁹ ká ádá Mbájá 'déé, Kõnjõ kõtõ ká üngú nî gī tírí íshíí ä kã nëë, älä glözõ üngú bī ámã tírí íshíí,
dírí nî õzõ mã.
⁵⁰ Ä yälã nónõ bī ndãkpã è tírí 'déé, ká yetë mbãwã ärä në kã,
ëshë ká kõtõ è tûyã ñgí ká kõtõ è 'déé, ká ndãkã ñgí gälõgã kã.
⁵¹ Älä gónjõ üngú ká ñkë né,
ètë ñlĩ ärä yómó è 'déé, gñjí ádá ñbëlë nî kã shëshë lépë ñgí ä kã ëshë è'dë.
⁵² Úsú ñgérë nî gī bübü ëshë jüü mbätã ngá äyã ñgí,
ñví ñkë yómó è 'déé, kälã ñbëlë 'dī kã äpá örõ.
⁵³ Üwü glözõ üngú bī yómó gögõ,
íshíí õgó yómó éyë nî äñjã ká ñkë èpë ñgí jájã.
⁵⁴ Änä bõrõ ngá äyã në İzräyélë,
íshíí ká úgú tírí ä yälã lömó ngá äyã në,
⁵⁵ bī Äbräyímí † õgbó ká kõtõ ñlĩ kõtõ kóshó ngá äyã nî kpõrõ ñgí ká úgú è 'déé,
dõñbó éyí kãzã è'dë ní kã, tá äyã è 'déé, kóshõ ádá éyí bī bëbé ägá gī kã."
⁵⁶ Mãriyã älä üngú äyã tötõ shëshë ä'bã mömó ká Ēlīzābētã, íshíí õjõ ñpí ärä në äñjã mömó.

† Äbräyímí: Mbájá lëmë bī Äbräyímí níí, ä'bã yómó mömó í ngá äyã në, äcã õgbó ká úgú í 'déé, ká yãshã ä'bã è'dë ä kã, íshíí níí, rëkë õgõ në äñã äpá dī rãñã úgú ngá äyã në 'déé, èpë kënë bī ètë ä kã. Íshíí Äbräyímí õjõ ä'dã äpá ká bëbé Yüwúdú nî gī. Äbräyímí äshã álíffí lëmbë sálã lëmbë tötõ gũfú sálã (1,800) ríní ká úgú è 'déé, kãkã Yézú dó'bó 'dī kã. Ró'dõ ádá äpá ká ärä nî äpá ñlĩ wãrãgã Göcõ Lãgã 12-26.

Dī gākã Jónõ bëbé gñjī bätëzmã bī ndãkpã nî

⁵⁷ Ká löwó è úgú yãkã ká Ēlīzābētã kójõ ká ádá gākã nî íshíí ä kã nëë, äkã gësë újü. ⁵⁸ Íshíí ká löwó è 'déé, lömó nî gī, ká klõpõ yómó 'bákã òmó nî kógó ádá góvó nónõ í 'déé, Bëbé ärä ägá kälã bī ètë ä kã nëë, õjõ íshíí älä kóbó kélë úgú éyí ká ngá ètë.

⁵⁹ Íshíí ká löwó è 'déé, lītí nî gälã sálã lëmbë tötõ 'bī'bī íshíí nëë, õjõ ká ádá grótõ ètë, †† íshíí ä yëbë ádá gãsã dírí róbó bëbé nî Zékëriyã äpá äyã nî, ⁶⁰ íshíí nëë, yãngá nî õjõ lëmë bī ñgí ä'dã, "Bã 'dī, dírí nî ä ndã'dá Jónõ."

⁶¹ Íshíí õjõ lëmë bī ètë ä'dã, "Bëdé dírí ätã ngá äzã ká 'bälã ndãkpã ätã ëshë kòkò ärä lömó í gī ní."

⁶² Íshíí biyí eyí nëë, õjõ üjü bëbé lītí nî ká lëmë ñbilí níí, ädá dírí è 'déé, ká yëbë ádá gãsã äpá ká lītí nî kã bī èpë ñgí. ⁶³ Zékëriyã õjõ üjü ádá üngú níí, èpë rõndó dírí lītí nî äpá è'dë, íshíí ká löwó è kënë üngú nî bī ètë íshíí ä kã nëë, rõndó äpá è'dë ä'dã, "Dírí nî Jónõ." Íshíí äkpã ndãkpã nî tírí üjü në äpá è'dë. ⁶⁴ Íshíí tãmá ká löwó è Zékëriyã krõndó ètë dírí yãngã kã nëë, äkpã nî õjõ lälã, íshíí ñjãnjã nî õjõ ä'dã gõzõ nî, íshíí ëndë glëmë ádá, íshíí ä rëbé dírí Mbájá õtõ ñlĩ éyí.

⁶⁵ Äkpã klõpõ yómó 'bákã mömó ngá äyã ñgí üjü në äpá è'dë, íshíí ndãkpã nî tírí ä lëmë ádá äpá ká ádá üngú í 'déé, kälã ärä në kã, íshíí ádá éyí ñyí õtõ kòkò rúkú Jüdéyã tírí. ⁶⁶ Tá ndãkpã è 'déé, kógó ádá yãngã yää, äkpã nî üjü nî äpá è'dë, íshíí ä ndüü ärä në díyí, "Ètë lītí yãngã ä ndã'dá ngã gälõgã?" Ká ádá Bëbé ärä ägá ä'dã dī gänã ètë.

Ríngí ká Zékëriyã

⁶⁷ Lílí ärä Mbájá lüsú äpá jüü Zékëriyã bëbé Jónõ, íshíí ëndë gë'dé ádá äpá ká ádá üngú è 'déé, ká yãnjã dī gälã ärä në ëshë ká ónjó ká Mbájá kã ä'dã,
⁶⁸ "Mlõyó Bëbé ärä ägã, Mbájá ärä İzräyélë nî gī,
ká ádá äshã ägã ndãkpã ngá äyã në íshíí.
⁶⁹ Úsú gónjõ ndãkpã ëshë kòkò ärä kõtõ
ká bõrõ ngá äyã në Dévídí bī ägá níí, äshã ägã.
⁷⁰ Tá äyã è 'déé, klëmë bī ägã
õtõ jüü äkpã glözõ kënë ádá äyã në gī † sãrã ñgëtã kã,
⁷¹ ä ndãshã ägã ëshë ñkë kójõ ärä ägã gī,
íshíí ëshë ñkë ndãkpã è 'déé, ká yísí ägã kã,
⁷² ká ádá glüsü nónõ äyã në bī bëbé ägã gī,
íshíí ätã yñjí ádá gõzõ glëmë äkpã ngá äyã në,
⁷³ ká ádá lö'bõ ó'dõ në õtõ õgõ yõshõ ngá äyã në bī kóshõ ägã Äbräyímí.
⁷⁴ Ká ádá gãshã ägã ëshë ñkë kójõ ärä ägã gī,
ká ádá è níí, mã'bã gälã nëtë bī èpë ká mbãwã ä'dã,
⁷⁵ níí mlõyó Mbájá ká gõzõ gbõlõ, íshíí jónjõ shëshë lépë äpá dī mümü nî kpõrõ õtõ ñlĩ äshã ngá äyã ägã.

†† Grótõ ètë: Mbájá lëmë bī Äbräyímí níí, rötõ ñbëtë ká kõtõ ñgãngã í ngá äyã në, ká úgú è 'déé, kãngã äyã ñgí sálã lëmbë tötõ 'bī'bī nî kã, ká ádá è níí, lüsü ä'dã nëë, ñgí nî kõtõ ká Mbájá. Ró'dõ Göcõ Lãgã 17:9-14. † Kënë ádá äyã në gī: Mbájá lëmë ádá äyã në bī ñgí níí, ènë äñjã lëmë bī slãgã ndãkpã è gī.

⁷⁶ Ìshíí úmü yää lítí áamá, ä ndädä úmü kéné ádá ká Mbájá 'deé, éte nî Bëbé ùngú nî gí tírí ä kã, ká ádá á ndänjä gólô níí, ráshá ÿí gbôlô kánjá nî á'bã ògô Bëbé ärä ägã.

⁷⁷ Ìshíí á ndlëmë ádá bî ndäkpá ká Mbájá äpá ká ádá gáshá ïgí,

ötô ògô gíjî ÿí Ìshíí äpá ká glösî'dí ùngú áyã ïgí,

⁷⁸ ká ádá gälã ádá ärä ká Mbájá ògbó ká gälã lömó ngá áyã nî nëë, ä ndänã äpá áyã ägã áyã klôjô ká Bëbé gáshá ägã 'deé, ká ndôjô ëshë mümü örô ä kã,

⁷⁹ níí, löyö äpá ká yömó è ká yáshá kã'bã ílí mümü úgú,

Ìshíí ïgí ká ùmbü lílí ká írî nî kã,

ká dî glüsü ÿí gbôlô dî gôzô mömö nî bî ägã."

⁸⁰ Líí nî òjô änjã, Ìshíí òjô òkô ádá äná äpá ká ádá ärä Mbájá, Ìshíí áshá ä'bã ílí bërë ïgí ká úgú è 'deé, klüsü ärä në äpá gësë úgú bî Ízràyéle nî gí kã.

Ádá äpá ká ádá gäkã Yézü

(Mätéyô 1:18-25)

2 Ká ètë úgú äsh nëë, bédë góvó ngéré ká yömó Rómã † nî dírí nî Ägóstôsô lëmë ádá gröndó dírí ndäkpá è 'deé, ká ùmbü ärä në kã tírí, ká ádá gökô jüjü ndäkpá nî äyã 'de yä. ² È ngá nî kpéé gröndó dírí ndäkpá è 'deé, kälã ärä në, ká úgú è Kíríníyüsü kã'dá shëngë nî kápá dá'bã úgú è Súrîyã kã. ³ Ndäkpá nî änjã tírí änjã shíkî mbërë áyã èpë ïgí, ká ádá gröndó dírí èpë ïgí.

⁴ Ätãsh yää, bédë újü è dírí nî Jözéfë änjã ëshë mbërë Názërétë 'deé, ká dá'bã úgú è Jëlílí ä kã, Ìshíí änjã tówó bédë mbërë è ä dá'bã úgú è Jüdéyã dírí èyí Bétlëmë è ngá nî mbërë è 'deé, kákã Dévídî kã'bã ë'dë ä kã, ká ádá ètë Jözéfë ëshë dá'bã ärä Dévídî. ⁵ Ätãsh yää, Jözéfë änjã dî gröndó dírí èpë ïgí ká Märiyã gësë éndé í 'deé, kriyí ètë bî ètë ä kã, Ìshíí Märiyã ùkpü në ká ètë úgú äsh. ⁶ Ìshíí ká löwó è kápá yô kã nëë, úgú yäkã ngá áyã nî òjô Ìshíí, ⁷ Ìshíí äkã rónbó gësë újü ngá áyã në, òjô ìäkpã ètë ká tëndë, Ìshíí äsá ètë ä'bã ílí ùngú í 'deé, ká yëngë nòshó nî kápá ílí èyí bî nülú nî gí kã, ká ádá òkô kólô äpá ílí mömö dî gúsú ärä nî 'dî.

Yömó gácã ndíjî Ìshíí kótó grönö ká Mbájá

⁸ Ä'dá ë'dë slägã yömó gácã ndíjî è ä'dá ä'bã ílí glãwã nî 'bákã äpá gbögbö mbërë Bétlëmë, ä yãmã gbögbö ndíjî ngá áyã èpë ïgí ká njónjó nî. ⁹ Ìshíí grönö ká Bëbé ärä ägã òjô lüsü ärä në bî ïgí, Ìshíí gãnã öshö ärä Bëbé ärä ägã ägã ländã ïgí. Ìshíí mbãwã ùkü äpá ílí ïgí góvó. ¹⁰ Ìshíí nëë, grönö nî lëmë bî ïgí ä'dã, "Má'bã gëtë mbãwã ä'dã. Ká ádá mójô dî glëmë Kélë ádá bî ïgí, ádá è 'deé, ndäkpá tírí kã ndälã köbö kélë úgú èyí ä kã. ¹¹ Ílí äjã è kájã kã nëë, äkã bî ïgí Bëbé gáshá ïgí ä'bã ílí mbërë ká Dévídî, ètë nî Krístö †† Bëbé ärä ïgí ä kã. ¹² È kã nî léyë è 'deé, mä ndälã bî ïgí ä kã,

† Góvó ngéré ká yömó Rómã: Ká lëmë Lätíní yää, ä yädã äpá áyã nî Sízärã, Ìshíí ètë nî góvó ngéré äpá jüjü slägã ngéré gí 'deé, ká dá'bã úgú è Jüdéyã, Ìshíí Jëlílí, ögbó ká slägã gélé úgú è gí.

†† Krístö: Krístö nî dírí ílí èyí ä'dã, ndäkpã è 'deé, Mbájá kîshí ètë níí, kã'dá góvó ngéré nî kã, Ndäkpã í 'deé, Mbájá kîshí ètë ä kã, ká

'Má ndökô telë líí ìäkpã ètë ká tëndë, Ìshíí äsá ètë äpá ílí ùngú í 'deé, ká yëngë nòshó nî äpá ílí èyí bî nülú nî gí kã."

¹³ Ìshíí tãmã gëyë ätã kã nëë, Mümü ïgí ÿí ká gélé grönö òjô ëshë mümü örô äpá gbögbö ärä kpéé grönö è kã, Ìshíí òjô ä yîshî ríngí, Ìshíí ä rëbé Mbájá ötó ílí èyí ä yiyí,

¹⁴ "Mrëbé Mbájá 'deé, ká mümü örô ä kã,

níí gôzô mömö ä'dá ä'bã jüjü bübü ä bî yömó è tírí 'deé,

ká yälã shëshë lépë Mbájá níí, kélë ä kã."

¹⁵ Ká löwó è grönö nî gí kánjá këshë áyã ïgí kánjá änjã mümü örô Ìshíí nëë, yömó gácã ndíjî nî lëmë äpá kökô ärä èpë ïgí ä'dã, "Äzá mánjä mánjä Bétlëmë níí, mökô ùngú í 'deé, kälã ärä në kã'bã yô 'deé, Bëbé ärä ägã klëmë ádá èyí bî ägã kã 'de."

¹⁶ Ìshíí ká löwó è 'deé, kánjá änjã yô gëyë ä kã nëë, ökô Märiyã Ìshíí Jözéfë, Ìshíí telë líí nî índí ä'bã ílí ùngú í 'deé, ká yëngë nòshó nî kápá ílí èyí bî nülú nî gí kã. ¹⁷ Ká löwó è kökô ètë Ìshíí ä kã nëë, ráshá dá'bã ádá í 'deé, kälã ärä në 'deé, grönö nî klëmë äpá ká ádá ärä ètë líí yängã kã bî ïgí, ¹⁸ Ìshíí tá ndäkpã è kögô ádá í 'deé, grönö nî klëmë bî ïgí ä kã yää, äkpã nî újü në äpá ë'dë. ¹⁹ Ìshíí nëë, Märiyã íti ádá yängã tírí äpá shëshë lépë në, Ìshíí ä yîñí dá'bã èyí kútú ílí èyí ä'dã ngá yä. ²⁰ Ìshíí yömó gácã ndíjî nî òjô ipî ärä èpë ïgí, Ìshíí änjã glöyó Mbájá Ìshíí ä rëbé dírí níí, ká ádá ùngú è tírí 'deé, èpë ïgí kögô ádá èyí, Ìshíí 'deé, èpë ïgí kökô dáçã ká mümü èpë ïgí tá äyã è 'deé, klëmë bî èpë ïgí ä kã.

Glüsü Yézü äpá ílí Mömö ká Mbájá

²¹ Ká löwó è líí nî kälã sálã lëmbë tötö 'b'í'bí Ìshíí nëë, òjô äsá dírí nî Yézü, tá dírí í 'deé, grönö nî kásã kápá áyã nî ká úgú è 'deé, yängã nî kükpü ètë dó'bó 'dî kã.

²² Ìshíí úgú gráshá gbögbö * ïgí äpá dá'bã gónjó ádá ká Mbájá 'deé, kéné bî Mözë †† ká köyó Ìshíí nëë, Jözéfë Ìshíí Märiyã òjô èné Yézü änjã Jërüzälëmë, ká ádá glüsü ètë bî Bëbé ärä ägã, ²³ tá äyã gónjó ádá ká Bëbé ärä ägã 'deé, kröndó kã'dã, "Änjã áyã ÿí dî kübü rónbó gësë újü ngá áyã ÿí 'deé, ká ndäkã ètë ä'bã ílí mömö ngá áyã ÿí ä kã bî Bëbé ärä ägã." ††† Ìshíí níí rótó srámã, tá äyã è 'deé, gónjó ádá ká Bëbé ärä ägã kã'dã, "rómó úrü, 'dî yää, rómó kótó ämãmã nî kã." †††

²⁵ Ìshíí ká ètë úgú äsh nëë, ä'dá ë'dë bédë újü è dírí nî Símóní, äshá ä'bã Jërüzälëmë, ètë bëbé jónjó shëshë lépë, Ìshíí üsú ñjî në äpá tá ká ádá gälã ùngú è 'deé, Mbájá ká yëbé ádá èyí ä kã, Lílí ärä Mbájá òjô äpá áyã

lëmë Ígrígí nëë, ílí èyí ä'dã Krístö, Ìshíí ká lëmë Íbrü nëë, ílí èyí ä'dã Mésâyã. † Úgú gráshá gbögbö: Gónjó ádá ká Mözë ÿí gbögbö éndé ä yã'dá grájã nî 'dî, 'deé älä gífü rómó 'b'í'bí ëshë ká biyí gäkã gësë újü 'dî yä. Ró'dö Lëvítküsü 12:1-8. †† Mözë: Ká biyí è 'deé, Jözéfë kíllí Ìshíí nëë, Ízràyéle nî gí ä'dã méndé ä'bã mömö Mésíí ïgí ílí sösö gífü sálã ríní. Ìshíí Mbájá älä Mözë níí, èngë Ízràyéle nî gí ëshë ílí áshá méndé nî. Ìshíí Mbájá òjô èné gónjó ádá áyã në bî ïgí ötó ògô Mözë, Ìshíí è ngá nî dürü è 'deé, ká slägã úgú è yää, ä yädã äpá ká gónjó ádá yängã nî gónjó ádá ká Mözë kã. Mözë äshá ùngú áyã 'balã álíí lëmbë sösö gífü sálã (1,400) ríní ká löwó è 'deé, kákã Yézü dó'bó 'dî kã. Ró'dö ádá äpá ká ádá ärä nî äpá ílí wárägã Úgú Lété 2-24. †† 2:23 Úgú Lété 13:2,12 ††† 2:24 Lëvítküsü 12:8

nî, ìshíí à yãmã ndákpá í 'déé, kã yõjö dī gāshá Īzrāyélē nī gī kã. ²⁶ Ká ádá Lílí ärä Mbájá lēmē bī étē á'dã, à yīlí 'dī ìgī ká úgú è 'déé, étē kã ndökō Krīstō 'déé, Bēbé ärä ägá kã ndöpó étē ä kã. ²⁷ Lílí ärä Mbájá õñbó õngō Sīmóní, ìshíí ànjã ùkū äpá ìlí Mòmō ká Mbájá. ìshíí ká löwó è 'déé, Jözéfē ìshíí Māriyã kēné Yézū kójó äpá dāzã Mòmō ká Mbájá ká ádá gälã kíyī äpá áyã nī äpá dā'bã gónjõ ádá ká Mbájá kã nëè, ²⁸ Sīmóní èné ìtí nī äpá ìkéké në, ìshíí õjö rēbé Mbájá á'dã,

²⁹ "Mbájá Bēbé ärä ägã, tá äyã yõshō í 'déé, kóshō ámä è'dē ä kã nëè,

á'bã bõrō ngá áyã ì níí, ìlí gózõ,

³⁰ ká ádá mókō ndákpá í 'déé, kíshí étē níí, káshá ndákpá nī kã míshí,

³¹ 'déé, kälã ndákpá nī kókō étē ká mùmú èpē ìgī tírí ìshí ä kã,

³² ká ádá étē nī grájá úgú ngá áyã ì bī yómó jūjū mómō nī gī tírí,

ìshíí ndákpá ngá áyã ì Īzrāyélē nī gī ä ndéné gürü ärä nī."

³³ ìshíí bēbé ìtí nī ìshíí yāngá nī nëè, äkpã ìgī ùjū góvó äpá ká ádá í 'déé, Sīmóní klēmē äpá ká ádá ärä ìtí nī kã. ³⁴ ìshíí biyí èyí nëè, Sīmóní õjö ùpú ìgī, ìshíí lēmē bī yāngá ìtí nī Māriyã á'dã, "ìshí ìtí yākã ká ádá gósó mómō, ìshíí glējē mómō ká gëlē Īzrāyélē nī gī, ká ádá étē ä ndã'dã äyã lèyē è 'déé, ndákpá kã ndlēmē gós't'dí ádá äpá áyã nī kã, ³⁵ ká ádá è níí, ènjē gīnjí ádá ká gëlē ndákpá. ìshíí nōwō shēshē lépē ä ndälã úmü äyã nōwō róyó è 'déé, köwó úmü ká góvó sēpē nī kã."

³⁶ ìshíí ä'dã è'dē bēdé grögō éndé è nëè, étē nī kēné ádá ká Mbájá dírí nī Ánã gēsē éndé ká bēdé újū è dírí nī Fānwélē èshē kótó Áshérē. Rómó nī ìlí èshē áyã nī ká löwó è kälã sálã lēmē rómó ríní èshē biyí grō'bõ ärä ngá áyã ìgī, ³⁷ ìshíí étē äshá äyã éndé biyí ìrì ìgī ìlí gūfū sösö lēmē sösö ríní. Á'dã töyö ìlí Mòmō ká Mbájá, ìshíí ä'dã tá ká glöyó Mbájá õtō ìlí njónjõ ìshíí gómó ájã, ìshíí ä'dã dī gränã gögō, † ìshíí ä'dã dī grájã äkpã në bī Mbájá. ³⁸ Õjö äpá áyã ìgī ká étē úgú äsh, ìshíí löyó Mbájá, ìshíí õjö lēmē ádá äpá ká ádá ärä ìtí nī bī ndákpá è tírí 'déé, kã yãmã úgú gāshá yómó Jērüzälémē ä kã.

³⁹ Ká löwó è Jözéfē ìshíí Māriyã köyó kēshē ká gälã ùngú nī tírí, äpá dā'bã gónjõ ádá ká Mbájá Bēbé ärä ägá ìshí ä kã nëè, õjö ìpī ärä èpē ìgī ànjã Nāzērétē mbērē ngá áyã èpē ìgī 'déé, kã mómō Jélííí ä kã. ⁴⁰ Ìtí nī ä'dã dī gānjã nī, ìshíí õjö õnjó, ìshíí ñjĩ nī ènjé, ìshíí shēshē lépē Mbájá kélē nī äpá áyã nī, ìshíí ä yāná étē.

Yézū ä ìlí Mòmō ká Mbájá

⁴¹ Ká úgú tírí ká ríní nī ká Ájã Gätã Srámã †† yää, bēbé Yézū ìshíí yāngá nī ä yānjã Jērüzälémē ká ádá è níí,

† Gränã gögō: Yūwūdū nī gī ká slägã úgú è yää, à yīnjí ádá è níí, èpē ìgī rānã gögō ìshíí níí, èpē ìgī rājã äkpã èpē ìgī bī Mbájá. †† Ájã Gätã Srámã: Mbájá älä Īzrāyélē nī gī níí, rötó srámã mō'dó nī gī ìshíí srámã ndíjĩjĩ nī gī, ká ádá è níí, srámã yāngã èshē glösi'dí ùngú áyã ìgī. Ìgī grötó srámã yāngã gī kã nëè, ká ádá è 'déé, kã ndüfū Yézū Krīstō gälögã äpá ká krōshō nī äyã Ìtí ndíjĩjĩ ká Mbájá kã. Gã'bälã srámã ärä Yézū ngã nëè, à ndíjĩjĩ ìshíí äpá ká glösi'dí ùngú ká ndákpá è 'déé, kíyí kápá áyã nī tírí ä kã. Ró'dõ wārãgã Úgú Létē

góvó úgú nī òkō èpē ìgī ä'bã yõ. ⁴² ìshíí ká úgú è 'déé, kāngá Yézū nī kpú lēmē rómó ríní kã nëè, ànjã tírí ànjã Jērüzälémē, ká ádá gälã kóbó kélē góvó úgú nī ä'bã yõ tá äyã è 'déé, ká'dã dī gälã nī ká úgú tírí ä kã. ⁴³ ìshíí ká löwó è 'déé, góvó úgú nī kótō ìshí ä kã nëè, bēbé nī ìshíí yāngá nī ká yīpī ärä èpē ìgī kānjã mómō ä kã nëè, Yézū äsã ä'bã Jērüzälémē, ìshíí jéé äná ádá èyí 'dī. ⁴⁴ Ìnjĩ ä'dã étē ätã kókō ärä klöpō yómó löwó ngá áyã èpē ìgī. ìshíí ká úgú è 'déé, klówó 'bälã 'bí'bí ìshí ä kã nëè, õjö éndé gēbē étē òtó kókō ärä lömó èpē ìgī, ká lēmē èpē ìgī gī. ⁴⁵ ìshíí ká löwó è kókō étē 'dī kã nëè, lüwü 'veré ànjã Jērüzälémē yõ, ká ádá gēbē étē. ⁴⁶ ìshíí ká biyí tötö 'bí'bí nëè, õjö òkō étē äpá dāzã Mòmō ká Mbájá, ä'dã ä'bã kókō ärä yómó gródó ndákpá äpá ká ádá ká Mbájá, ìshíí ä yögó ádá ngá áyã ìgī, ìshíí ä yūjū ìlí äkpã ìgī. ⁴⁷ Tá ndákpã è 'déé, kögó ádá ngá áyã ní, õgbó ká gbölõ è 'déé, kã yögó ìlí ádá nī è'dē ä kã yää, äkpã nī ùjū në äpá è'dē. ⁴⁸ ìshíí ká löwó è bēbé nī ká yāngá nī kókō étē ìshíí nëè, äkpã ìgī ùjū në, ìshíí yāngá nī õjö ùjū étē ä'dã, "È kälã nī ngã yää, ìtí ámä, 'déé mã'dã dī gēbē úmü ìshíí 'déé, shēshē lépē ägá kägã në kã."

⁴⁹ ìshíí Yézū õjö ìpī äpá õgō èyí ä'dã, "Má yēbē ámä ká ádá ngã, ìgī mánã ádá è 'déé, kāngá ámä dī gä'dã ä'bã Mòmō ká Bēbé mã kã 'dī?" ⁵⁰ ìshíí nëè, õgō ìlí ádá í 'déé, ká'dã dī glēmē nī bī ìgī ä kã 'dī.

⁵¹ ìshíí biyí èyí nëè, õjö ànjã ànjã Nāzērétē ká ngá ìgī, ìshíí ä'dã dī gógó ádá ngá áyã ìgī. ìshíí yāngá nī ìtí ádá yāngã gī tírí ä'bã shēshē lépē në. ⁵² Yézū õjö ànjã, ìshíí ñjĩ nī õjö õnjó, ìshíí shēshē lépē Mbájá õgbó ká shēshē lépē ndákpá nī tírí kélē nī äpá áyã nī.

Jónõ bēbé gījĩ bätēzmã nī ä rāshá gbölõ bī Yézū

(Mätēyõ 3:1-12; Mārkö 1:1-8; Jónõ 1:19-28)

3 Ká úgú è 'déé, kāngá góvó ngéré ká yómó Rómã nī Tībéryüsü kpú lēmē sálã ríní äpá ìlí nëtē ngéré nī kã nëè, Pöntĩsĩ Pílátõ ä'dã shēngē ká yómó Jūdēyã, ìshíí Hēródõsõ † ä'dã ngéré ká yómó Jélííí, ìshíí õnjõ nī Fíllĩpĩ ä'dã ngéré ká yómó Ītūrēyã, ìshíí yómó Trākõnĩtĩsĩ. ìshíí Lĩsánõ ä'dã ngéré ká yómó Áblēnē, ² ìshíí Ánásã ká bēyē në Kiyáfāsã ä'dã ngéré ká yómó grāshá Mbájá. † ìshíí ká étē úgú äsh nëè, ádá ká Mbájá õjö äpá jūjū Jónõ gēsē újū ká Zēkēriyã 'déé, kã yāshá ä'bã ìlí bēre nī kã. ³ Jónõ ànjã ànjã dā'bã úgú è 'déé,

12:17-28; Mārkö 14:12; Lúkã 22:7; Jónõ 1:29-35; 1 Kōrēntiyã 5:7; 1 Pítārã 1:19. † Hēródõsõ: Étē nī Hēródõsõ Āntĩpāsã 'déé, étē nī gēsē újū ká góvó ngéré nī Hēródõsõ ä kã, ìshíí étē nī ngéré è 'déé, kākã Yézū ká úgú ärä nī kã. Ró'dõ Kélē ádá ká Mätēyõ 2:1-8; Lúkã 1:5. ìshíí biyí 'déé, Hēródõsõ góvó ngéré nī kíllĩ ìshíí nëè, étē Hēródõsõ Āntĩpāsã õjö ä'dã ngéré äpá biyí nī ká úgú è 'déé, Jónõ Kijĩ bätēzmã bī Yézū kã. Ró'dõ ádá äpá ká ádá ärä nī äpá ìlí wārãgã Kélē ádá ká Mätēyõ 14:1; Mārkö 6:14; Lúkã 3:1; Nētē ká Yómó Yöpó 4:27. ìshíí èshē biyí èyí nëè, bēdé ngéré dírí nī Hēródõsõ Āgrípã, étē nī ìtí kóshó ká góvó ngéré nī Hēródõsõ. Ró'dõ ádá äpá ká ádá ärä nī äpá ìlí wārãgã Nētē ká Yómó Yöpó 12:1-23. †† Ngéré bēbé grāshá Mbájá: Étē nī gã'bälã ndákpã è 'déé, kã yēnē srámã gröyõ ádá gälã gös't'dí ùngú nī ká díti èyí 'bälã äpá ìlí ríní nī dānjã ìlí Góvó Gözõ Kólõ nī 'déé, kã ìlí Mòmō ká Mbájá kã, ká ádá è níí, Mbájá jĩjĩ ìshíí bī ndákpã nī. Ká ádá Mbájá ä yã'dã ä'bã ìlí étē Góvó Gözõ Kólõ yāngã ká gürü ärä në. Ró'dõ Lēvĩtküsü 16; Ībrü 9:1-7.

kötö äkpã 'Dè'dè Úrdünũ ä kã, ìshíí ä yè'dé ndäkpá níí, äyã èshé ká gälã glösi'dí ùngú äyã èpè ìgí ká ádá è níí, èpè ìjĩ bätézmã bì ìgí, ìshíí níí, ìjĩ ìjĩ ìshí ápá ká glösi'dí ùngú äyã ìgí. ⁴ Tá äyã è 'déé, kéné ádá ká Mbájá 'déé, dírí ní Ìzáyã kröndó ádá ápá ká ádá ärä Jónö 'déé kã'dã,

"Ndäkpã ä yásá kówó ápá ìlĩ bèrè ä yíyí, 'Mráshá gböļö nĩ má'bã ögö Bèbé ärä ägã, máļã gböļö nĩ gräyã nĩ bì ètè.

⁵ Gbrówö nĩ gĩ tírí nèè, ä ndütú ìgí ápá è'dè nè, ìshíí kprāshā āñbā nĩ gĩ ká rúkú nĩ gĩ ä ndríkí ìgí wāñā būbū.

Glöñbó ìyí gböļö nĩ gĩ tírí ä ndá'dá gräyã nĩ,

ìshíí glösi'dí ìyí gböļö è kã ä ndrāshā ìgí mbéé ätã.

⁶ Ndäkpá tírí ä ndökö dī gāshā èpè ìgí ká Mbájá." †

⁷ Ìshíí Jónö öjö lèmé bì ndäkpã è 'déé, kã räyã köjõ ká ádá è níí, kījĩ bätézmã †† nĩ bì èpè ìgí ä kã ä'dã, "Ìgí yää kötö ìnjĩ ä mákã, 'bĩ ké'dé ìgí kíyí mlúlũ méshé ká grötö ádá ká Mbájá 'déé, kã yānjā dī grötö ápá äyã ìgí ká ndégbè ó'dö nĩ kã? ⁸ Máļã ùngú è kã ndlūsũ ä'dã, dú máyã méshé ká gälã glösi'dí ùngú äyã ìgí míshí. Má'bã glèmé mápá kökõ ärä ìgí míyí, 'Ágã nĩ kötö ká Ābrāyimī ä'dã.' Mä ndīyí ká ngá ìgí nèè, kpötó āngā Mbájá ká ádá gĩpĩ āñbā yākã gĩ ápá ká kötö bì Ābrāyimī. ⁹ Ká ádá í'dī nĩ ä lāgã kpĩkpĩ nĩ gĩ tírí kánjā nĩ ìshí. Ìshíí tá kpĩkpĩ è 'déé, kèbè ádá gārã gözö nĩ 'dī kã yää, ä ndägã ètè būbū, ìshíí ä ndèlé ètè ápá ìlĩ öshö."

¹⁰ Ndäkpã nĩ ùjũ ètè ä'dã, "Ùngú è 'déé, ägã mā ndālã nĩ kã nèè, ngã?"

¹¹ Jónö ìpĩ bì ìgí ä'dã, "'Déé kángã ndäkpã rómó tēndē yää, èné 'bälã bì ndäkpã è 'déé, tēndē kázã äyã nĩ ní kã, ìshíí 'déé, nõshó kángã ndäkpã yää, āļã tá ätāsh."

¹² Yómó gröyö nākã èshè ká ndäkpã nĩ † öjõ ká ádá è níí, ìjĩ bätézmã bì èpè ìgí, ìshíí öjõ ùjũ ètè ä'dã, "Mēngã ägã mā ndālã äyã 'dè yää, bēbé grödó ndäkpã nĩ?"

¹³ Jónö lèmé bì ìgí ä'dã, "Má'bã gēngē ùngú góvó nĩ ötö ká è 'déé, klēmè ádá èyí bì ìgí ä kã ä'dã."

¹⁴ Ìshíí biyí èyí nèè, slāgã yómó gāmbã lili è öjõ ùjũ ètè ä'dã, "Ìshíí mēngã ägã mā ndālã äyã 'dè?"

Ìpĩ bì ìgí ä'dã, "Má'bã gēngē nākã ká ndäkpã ká kpökörö ä'dã, ìshíí níí, má'bã glökpö ádá mápá ó'dö ndäkpã jájã ä'dã. Má'dã ká gōmō ó'dö mápá ká nākã è 'déé, má rúkú nĩ kã."

¹⁵ Ndäkpã nĩ ä yāmã nĩ, ìshíí mūmū ìgí ä gböļö, ìshíí ä yūjū ìlĩ ärä èpè ìgí, ká ádá gökõ nĩ nèè, kútú Jónö ká'dã Krīstõ yä. ¹⁶ Ìshíí Jónö öjö lèmé bì ìgí tírí ä'dã, "Ämã mä yījĩ bätézmã nĩ bì ìgí ká ūyũ, ìshíí nèè, bēdé ndäkpã è ä ndöjõ ápá ögö mā nèè, önjõ ötö ämã ìshí, mlätã mápá ká bēbé gājã èbé tāmã lāgã nĩ 'dī, ètè ä ndījĩ bätézmã nĩ bì ìgí ká Lilí ärä Mbájá ìshíí öshö. ¹⁷ Kpĩkpĩ gāmbã

† 3:6 Ìzáyã 40:3-5 †† Bätézmã: Ä yījĩ bätézmã bì ndäkpã nĩ ká ádá glūsũ ä'dã, ìgí äyã èshé ká gälã glösi'dí ùngú äyã èpè ìgí ìshí, ìshíí ìpĩ ärä èpè ìgí öjõ ápá ká Mbájá ìshí. † Yómó gröyö nākã èshè ká ndäkpã: Ìgí nĩ ndäkpã è kã røyö nākã èshè ká ndäkpã nĩ, ìshíí ä yēngē bì góvó ngèrè ká yómó Rómã nĩ, ká úgú è 'déé, ìgí krúkú mómõ ká Yūwūdũ nĩ gĩ kã, ìshíí ìgí ä røyö nākã èshè ká ndäkpã, bã äzã ká gözö gböļö è kã ní, ätāsh yää, shēshē lēpē ndäkpã nĩ èlē ápá äyã ìgí 'dī.

özö ngá äyã nĩ ä ìkéké nĩ kánjã nĩ, ká ádá gāmbã özö nĩ è'dè, ìshíí níí èpè övö klākã †† èyí ápá ìlĩ bókõ äyã nè, ìshíí ä ndükú öshö ápá ká kúrũ èyí, ìshíí ètè öshö yāngã jéé ä yījĩ 'dī." ¹⁸ Jónö lèmé ápá ká ndäkpã nĩ ká gēļé gböļö, ìshíí è'dé Kélē ádá nĩ bì ìgí ötö ögö èyí.

¹⁹ Ìshíí ká löwö è Jónö krögbö ápá ká ngèrè Hērödösö ká ádá è 'déé, kījĩ Hērödīyã ìyí ömõ önjõ nè, †† äcã ögbö ká slāgã glösi'dí ùngú è 'déé, kã'dã dī gälã tírí ä kã nèè, ²⁰ Hērödösö ögbö Jónö ápá síjĩñi ápá jūjū glösi'dí ùngú è 'déé, kã'dã dī gälã nĩ kã.

Dī gījĩ bätézmã bì Yézũ

(Mätéyö 3:13-17; Márkõ 1:9-11)

²¹ Ká úgú è 'déé, Jónö kījĩ bätézmã nĩ bì ndäkpã tírí ìshí nèè, öjõ ìjĩ bätézmã bì Yézũ ögbö è'dè. Ìshíí ká löwö è Yézũ kã räjä äkpã nè bì Mbájá kã nèè, mūmū örö nĩ lājã, ²² ìshíí Lilí ärä Mbájá lūsú ápá äyã nĩ, övö tá äyã ämámã. Ìshíí lèmé ìyí èshè mūmū örö ä'dã, "Ümü nĩ Gēsè újũ ngá ámã 'déé, máļã ádá ärä ì mã kã, shēshē lēpē mã èlē ápá äyã ì góvõ."

Jūjū kóshó Yézũ Krīstõ

(Mätéyö 1:1-17)

²³ Yézũ öcõ lāgã gälã nētè ngá äyã nè ká úgú è 'déé, kāngã äyã nĩ ùngú äyã gūfũ 'bälã lēmbē kpú ríní. Ätāsh yää, ndäkpã nĩ ìnjĩ ä'dã ètè nĩ gēsè újũ ká Jözéfè, 'déé ètè nĩ

gēsè újũ ká Élĩ, ²⁴ 'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Māsátã, 'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Léví, 'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Mélkĩ,

'déé, ètè nĩ gēsè újũ ká Jānáyã, 'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Jözéfè,

²⁵ 'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Mātátīyāsã, 'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Ämösö,

'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Nāhúmũ, 'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Éslĩ,

'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Nāgáyã, ²⁶ 'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Māsã,

'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Mātátīyāsã, 'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Símmē,

'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Jösékè, 'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Jödã,

²⁷ 'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Jōnānã, 'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Rēsã,

'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Zērübábīlĩ, 'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Shétīlĩ,

'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Nērè, ²⁸ 'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Mélkĩ,

'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Ádĩ, 'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Kōsāmã,

'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Élēmādāmã, 'déé ètè nĩ gēsè újũ ká Érä,

†† Klākã özö ìshíí kúrũ èyí: Klākã özö nĩ nèè, ìgí nĩ yómõ è 'déé, kíyí ápá ká Krīstõ ìshíí kúrũ èyí nèè, ìgí nĩ yómõ è 'déé, kíyí ápá ká ádá ká Krīstõ 'dī kã. †† Hērödīyã ìyí ömõ önjõ nĩ: Ètè nĩ önjõ ngèrè nĩ Hērödösö Äntīpāsã, ìshíí ká úgú āsh nèè, Flīpĩ tá gāshã nĩ, ká löwö è 'déé, önjõ nĩ Hērödösö kēné Hērödīyã ìyí ömõ nĩ kēshè äyã nĩ kã.

²⁹ 'déé ètè nî gësè újũ ká Jáshwã, 'déé ètè nî gësè újũ ká Ēlízéré,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Jörímí, 'déé ètè nî gësè újũ ká Mäsátã,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Léví, ³⁰ 'déé ètè nî gësè újũ ká Simóní,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Júdá, 'déé ètè nî gësè újũ ká Jözéfè,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Jönámã, 'déé ètè nî gësè újũ ká Ēlíkímí, ³¹ 'déé ètè nî gësè újũ ká Mēléyã, 'déé ètè nî gësè újũ ká Ménã,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Mātátã, 'déé ètè nî gësè újũ ká Nātánã,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Dévídí, ³² 'déé ètè nî gësè újũ ká Jēsè,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Ōbédè, 'déé ètè nî gësè újũ ká Bōwázã,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Sálmonō, 'déé ètè nî gësè újũ ká Nāshónō,
³³ 'déé ètè nî gësè újũ ká Āmīnādábã, 'déé ètè nî gësè újũ ká Rámã,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Ēzērónō, 'déé ètè nî gësè újũ ká Pērezè,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Júdá, ³⁴ 'déé ètè nî gësè újũ ká Jákō'bō,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Īzákō, † 'déé ètè nî gësè újũ ká Ābrāyímí,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Térã, 'déé ètè nî gësè újũ ká Nāwóró,
³⁵ 'déé ètè nî gësè újũ ká Sērjũ, 'déé ètè nî gësè újũ ká Réwũ,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Pēlējè, 'déé ètè nî gësè újũ ká Ēbérè,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Sálã, ³⁶ 'déé ètè nî gësè újũ ká Kāyīnánã,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Ārfāsádã, 'déé ètè nî gësè újũ ká Shémè,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Nówã, 'déé ètè nî gësè újũ ká Lāmékè,
³⁷ 'déé ètè nî gësè újũ ká Mētūsélã, 'déé ètè nî gësè újũ ká Ēnōkō,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Jārèdè, 'déé ètè nî gësè újũ ká Mālālílí,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Kēnánã, ³⁸ 'déé ètè nî gësè újũ ká Ēnósō,
 'déé ètè nî gësè újũ ká Sétè, 'déé ètè nî gësè újũ ká Ādāmã, ††
 'déé ètè nî gësè újũ ká Mbájã kã.

Dĩ gödó Yézũ

(Mätéyō 4:1-11; Märkō 1:12-13)

4 Ká úgú è 'déé, Yézũ klüwũ kēshè 'Dè'dè Úrdünũ ä kã nēè, ónjó ká Lilí ärã Mbájã öjō äpã áyã nî, ĩshíí

† Īzákō: Ètè nî gësè újũ è 'déé, Mbájã kōshō ádá ärã nî bī Ābrāyímí ä kã. Ró'dò ádá äpã ká ádá ärã nî äpã ĩlĩ wárãgã Göcō Lägã 17-35.

†† Ādāmã: Ètè nî kpéè ndäkpã è 'déé, Mbájã kũbũ ètè ä kã, ĩshíí ètè nî bēbè ndäkpã nî tírí 'déé, kã jũjũ bũbũ ä kã. Īyí òmò nî Ēvã ètè ká'dã yãngã ndäkpã è tírí 'déé, kã jũjũ bũbũ ä kã. Ró'dò Göcō Lägã 1-5.

öjō öñbō öngö nî níí, äñã äñjã ĩlí bērè, ² äļã güfũ römó 'b'í'bí ä'bã yō, ĩshíí ä'dã dĩ grãnã gögö, ĩshíí ngèrè ká kötó røyó ³ ä'dã dĩ gödó ètè ötö ĩlí ĩgĩ úgú yãngã. ĩshíí kãpã ká dĩ döñbō äjã èyí nēè, gögö öjō äļã ètè.

³ ĩshíí ngèrè ká kötó røyó nî öjō lēmè bī ètè ä'dã, ""Déé dú úmũ ká'dã Gēsè újũ ká Mbájã ĩshíí yää, äzá lēmè bī äñbã yäkã níí, ĩpĩ ärã nē äpã ká nōshó 'déé."

⁴ Yézũ ĩpĩ bī ètè ä'dã, "Röndó ä'bã ĩlí wárãgã kã Mbájã ä'dã, 'Ndäkpã äzá ä ndäshã tá ká nōshó ní.' †† "

⁵ Ngèrè ká kötó røyó nî öjō ènè ètè tówó äñjã úsú äpã jũjũ bēdè gl'ò'dó úgú è, ĩshíí tá gèyè ätã nēè, lūsũ mömò ngèrè í 'déé, kã jũjũ bũbũ ä kã tírí bī ètè. ⁶ ĩshíí ngèrè ká kötó røyó nî lēmè bī ètè ä'dã, "Mä ndũbũ bī úmũ ĩgĩ glözö öñgú yäkã gĩ tírí, ĩshíí mä ndënë kpötö bī úmũ níí, ä'dã ä'bã ümbü ĩkèké î, ká ádá bēdè ndäkpã nē kũbũ ĩgĩ öñgú yãngã gĩ tírí bī ämã ĩshíí mä ndũbũ bī bēdè ndäkpã è tánè 'déé, mēbè ádá kũbũ èyí bī ètè mĩshí yä. ⁷ 'Déé úsú ĩñgũ î, ĩshíí löyó ämã ĩshíí yää, mä ndũbũ ĩgĩ tírí bī úmũ."

⁸ Yézũ öjō ĩpĩ bī ètè ä'dã, "Röndó ä'dã, 'Úsú ĩñgũ î bī Mbájã Bēbè ärã î, ĩshíí níí, löyó ètè, ĩshíí níí, äļã tá öñgú è 'déé, ètè kã yēbè ádá èyí ä kã.'" ††

⁹ Ngèrè ká kötó røyó nî öjō ènè Yézũ tówó äñjã Jēřüzälēmè, ĩshíí úsú ètè kpíí äpã jũjũ Mömò ká Mbájã, ĩshíí lēmè bī ètè ä'dã, ""Déé dú úmũ ká'dã Gēsè újũ ká Mbájã kishíí yää, äzá ĩé'víjí éshè öřö dĩ úgú ä äñã bũbũ 'déé. ¹⁰ Ká ádá röndó ä'dã,

'Mbájã ä ndöpó kötó grönö ngã áyã nē gĩ níí, ègbè áyã ĩ gözö,

¹¹ ĩshíí ä ndrãshã úmũ ká ĩkèké èpè ĩgĩ níí, ä'bã göcö lägã î kã äñbã ä'dã.' ††† "

¹² Yézũ ĩpĩ bī ètè ä'dã, "Röndó ä'dã, 'Ä'bã gödó Mbájã Bēbè ärã î ä'dã.' †††"

¹³ Ká löwó è ngèrè ká kötó røyó nî köyó kēshè ká gödó Yézũ ĩshíí ä kã nēè, ä'bã ètè äpã ká bēdè úgú è níí, èpè öjō ödó ètè tówó.

Yömó mömò Názèrètè äñã Yézũ

(Mätéyō 4:12-17; Märkō 1:14-15)

¹⁴ Yézũ öjō ĩpĩ ärã nē äñjã ä'bã úgú è Jēlĩlí ká ónjó ká Lilí ärã Mbájã, ĩshíí ádá ärã nî ĩyí ötö äkpã úgú nî tírí.

¹⁵ Röndó ĩgĩ ötö dĩ gēlè dĩ lövó ⁵ ngã áyã ĩgĩ, ĩshíí ndäkpã nî tírí rēbè ètè.

Yömó Názèrètè lēmè glös'ĩdí ádá äpã ká Yézũ

(Mätéyō 13:53-58; Märkō 6:1-6)

¹⁶ ĩshíí öjō äñã äñjã Názèrètè dĩ úgú è 'déé, köñjó ä'bã è'dè ä kã, ĩshíí äñjã dĩ lövó nî ká yömö Sé'bĩtĩ ^{5†} tá

‡ Ngèrè ká kötó røyó: Dírí nî Shētãnã. Sãrã nēè, ètè nî grönö ká Mbájã äpã mümũ öřö, ĩshíí öjō è'dè ĩlí slãgã kötö grönö è gĩ níí, äñã ádá ká Mbájã, ĩshíí Mbájã ögö ĩgĩ éshè mümũ öřö. Ró'dò Gĩtĩ Ádá 12:7-9. †† 4:4 Dĩtrónömĩ 8:3 ††† 4:8 Dĩtrónömĩ 6:13 †††† 4:11 Sálãmã 91:1,12 †††† 4:12 Dĩtrónömĩ 6:16 § Dĩ lövó: Yüwúdũ nî gĩ nēè, ängã áyã ĩgĩ gēlè dĩ lövó ká ádá grãshã Mbájã ötö ĩlí mbērè í ngã áyã ĩgĩ, ĩshíí ä'dã dĩ glövö ä'bã ĩlí èyí, ká yömö Sé'bĩtĩ nî, ká ádá grãjã äkpã èpè ĩgĩ bī Mbájã, ĩshíí gr'ò'dó ádá í ngã áyã nî. §† Yömö Sé'bĩtĩ: È ngã nî äjã è 'déé, Mbájã klēmè bī Yüwúdũ nî gĩ níí, kúsú ärã èpè ĩgĩ éshè ká gälã nētè ĩshíí níí, räjä äkpã èpè ĩgĩ bī èpè ä kã. Ká äjã yömö Sé'bĩtĩ nî yää, ä ĩñĩ ä'dã, Mbájã kũbũ mümũ öřö ĩshíí jũjũ

äyã è 'déé, kã'dá dī gālã nī sārã kã. Īshīí òjō ānjã örō kã ádá grō'dō ũngú. ¹⁷ Īshīí bēdé ndákpã è òjō èné wárägã kã Īzáyã kéné ádá nī kã bī ètē. Īshīí òjō äyã Īshīí òkō dī è 'déé, krōndó kã'dã,

¹⁸ "Lilí ärä Mbájã āngã áamá,

kã ádá ètē kīshí áamá níí,

mē'dé Kélē ádá nī bī yōmó rīyī.

Ōpó áamá níí, mlémē ádá gīshí ndákpã è 'déé,

kã ĩlí sījīnī nī kã,

níí mājã mūmū yōmó tó'dó,

níí mrōjō ndákpã è 'déé,

kã ĩlí áshá lólō nī kã mǎpá gēsé úgú,

¹⁹ kã ádá è níí, mē'dé ádá mǎpá kã ádá úgú è 'déé, Bēbé ärä ägã kīshí ä kã." †

²⁰ Yézū òjō ògbó wárägã nī äpá dītī èyí, Īshīí èné bī ndákpã è kã yēgbē è'dē ä kã, Īshīí òjō ä'dá bībū. Īshīí ndákpã è kã Dī lóvō nī kã tírí ä'dá dī gōkō äpá äyã ní, ²¹ Īshīí Yézū òjō lēmē bī ìgī ä'dã, "Īlí äjã è kájã nèè, ádá kã Mbájã 'déé, kã ĩlí Wárägã ngã äyã nī †† 'déé, mógó ä kã nèè, älä ärä nè ĩshīí."

²² Ndákpã nī tírí lēmē gōzō ádá äpá kã ádá ärä nī, ĩshīí äkpã ìgī ũjú nè äpá kã gōzō ádá í 'déé, klēmē ä kã. Īshīí òjō ũjú ĩlí ärä èpē ìgī iyí, "Äzá tämá gēsé ũjú kã Jōzēfē kákã nī?"

²³ Yézū òjō lēmē bī ìgī ä'dã, "Mókó mäná mishí, má ndīpī móyèlè í 'déé kīyí, 'Dīkītōrō lóló nōwō nī èshē äyã ĩshīí 'dé. Äzá älä ũngú è 'déé, mǎ'dá dī gōgó ádá èyí 'déé, kälã ìgī kápá mbērē Kāfārnūmū äpá mbērē ngã äyã ĩ kã níí, mōkō 'dé."

²⁴ Īshīí ätä lēmē ádá nī bī ìgī kpōrō ä'dã, "Mä lēmē shīkī räyã ádá bī ìgī, kéné ádá è 'déé, yōmó mōmō ngã äyã nī, kīyí kápá äyã nī kã nèè, äzá ní. ²⁵ Mä lēmē räyã ádá bī ìgī. Kã úgú è 'déé, Ēlíyã kéné ádá kã Mbájã tá gāshá nī kã nèè, gēlé lūkúpú biyí ĩrí äshá ä'bã mōmō Īzrāyélē, ĩshīí kã úgú è 'déé, njinjī nī kälã tötō ríní ĩshīí, sálã lēmbē 'bälã shéshé 'déé, kī'dī 'dī kã nèè, góvó gōgō ĩjī òtō ĩlí úgú nī tírí, ²⁶ ĩshīí nèè, öpó Ēlíyã níí änjã tá bī èndé biyí ĩrí † 'déé, kāshá kã'bã mbērē Zārēfátã 'déé, kã dā'bã úgú è Sīdōnō ä kã. ²⁷ Īshīí kã úgú ärä Ēlíshã †† kéné ádá kã Mbájã kã nèè, gēlé yōmó kómbō

bībū nī, ĩshīí ũngú è tírí 'déé, kã ĩlí ìgī ä kã, ĩshīí ètē nī Bēbé gāshá èpē ìgī èshē kã äshá lólō nī èshē mōmō Mēsīrī. Īshīí ägã Gbāyã nī gī nèè, mǎ yīyí yōmō Sé'bītī nī mǎpá kã ètē äjã í yāngã, kã ádá ètē nī dī sálã lēmbē rōmó äjã tá äyã è ngã Yūwūdū nī gī. Ró'dō Úgú Létē 20:8-11; Dītrōnōmī 5:12-16. † 4:19 Īzáyã 61:1-2 †† Wárägã ngã äyã nī: Kã úgú ärä Yézū nèè, Wárägã ádá kã Mbájã ä lēmē ádá äpá kã ádá sálã wárägã gónjō ádá kã Mbájã 'déé, Mōzē krōndó ìgī ä kã, äcã ògbó kã slāgã wárägã è gī 'déé, kéné ádá nī gī krōndó ìgī ä kã, ògbó kã wárägã Sálāmã 'déé, Dévīdī krōndó ä kã, ĩshīí slāgã wárägã è gī 'déé, krōndó kápá kã ádá ärä Īzrāyélē nī gī kã. Īgī wárägã yāngã gī tírí nèè, ä yādã äpá äyã ìgī nī Tówó Glēmē äkpã. Īshīí kájã kã nèè, Krīstīyānō nī gī 'déé, ä lēmē ádá äpá kã ádá Wárägã ádá kã Mbájã yāã, ä lēmē ádá nī äpá kã wárägã è gī 'déé, kã ĩlí Tówó Glēmē äkpã ĩshīí wárägã è gī 'déé, kã lēmē ádá äpá kã ádá ärä Yézū Krīstō 'déé, ìgī kã ĩlí Rānjã Glēmē äkpã nī kã tánē. † Èndé biyí ĩrí: Èndé biyí ĩrí yākã nèè, ètē äzá èshē kã Yūwūdū nī gī nī. Ró'dō ádá äpá kã ádá ũngú è 'déé, kälã ärä nè kápá äyã nī kã äpá ĩlí 1 Góvó Ngéré 17:1-24. †† Ēlíshã: Ètē nī kéné ádá kã Mbájã è 'déé, kōjō kápá biyí Ēlíyã. Ró'dō 1 Góvó Ngéré 19; 2 Góvó Ngéré 2-13.

†† äshá ä'bã mōmō Īzrāyélē, ĩshīí tá gbōgbō Nāmānã †† 'déé, kēshē kã yōmó Sūrīyã nī kã krájã."

²⁸ Kã löwó è ndákpã è kã Dī lövō nī kã kōgó ádá ngã äyã nī kã nèè, ó'dō ìgī ègbē nè, kã ádá è 'déé, kãnã kã ádá gälã kī'dī nī bī èpē ìgī ĩshīí ä kã. ²⁹ Īshīí èndé gäkpã ètē èshē ĩlí mbērē nī. Īshīí òjō è'dē ètē änjã äpá jūjū rúkú í 'déé, kō'bó mbērē ngã äyã èpē ìgī kápá jūjū èyí ä kã, kã ádá è níí, èpē ìgī äkpã ètē bībū. ³⁰ Īshīí nèè, Yézū òtō tá slēndé kōkō ärä ìgī, ĩshīí änjã èshē äyã ìgī.

Bēbé rōyó

(Márkō 1:21-28)

³¹ Èshē biyí è ngã nèè, Yézū änjã mbērē Kāfārnūmū 'déé, kã Jēlīlī ä kã, ĩshīí èndé grōdó ndákpã nī kã yōmō Sé'bītī ä'bã yō. ³² Īshīí äkpã ìgī ũjú nè äpá kã grōdó ũngú ngã äyã nī, kã ádá ä lēmē ádá nī kã kpōtō.

³³ Bēdé újú è ä'dá ä'bã Dī lövō nī nèè, rōyó ††† kã jūjū nī. Īshīí òjō äsá kōwó kã gōrō lēmē nè ä'dã, ³⁴ "Ō, è kã ä yēbē ádá ngã èshē äyã ägã yää, Yézū kã yōmó Nāzērētē, è kã òjō kã ádá grūshū ägã nè? Mókó úmū mäná mishí, úmū nī Gōzō Ndákpã kã Mbájã."

³⁵ Yézū òjō rōgbó äpá kã rōyó nī ä'dã, "Ráná, ìgī èshē jūjū nī?" Īshīí rōyó nī òjō èné újú yāngã élé ä'bã dī mūmū ndákpã nī tírí, ĩshīí òjō änjã èshē äyã nī, ĩshīí jéé älä rōyó äpá gbōgbō nī 'dī.

³⁶ Äkpã ndákpã nī tírí ũjú nè äpá è'dē, ĩshīí òjō èndé gūjū ĩlí ärä èpē ìgī ä yiyí, "È kã úlú grōdó ndákpã ngã kákã? Ängã äyã nī kpōtō ògbó kã ónjó, ĩshīí ä rōgbó äpá kã kōtō rōyó, ĩshīí ä rīgí èshē jūjū ndákpã nī?"

³⁷ Īshīí ádá ärä Yézū ĩyí òtō dā'bã úgú yāngã tírí.

Yézū rājã nōwō èshē kã gēlé ndákpã

(Mätéyō 8:14-17; Márkō 1:29-34)

³⁸ Yézū òjō änjã èshē Dī lövō nī, ĩshīí änjã mōmō kã Sáyímōnō. Īshīí änjã òkō yāngã ĩyí òmō Sáyímōnō gbōgbō nī òmō nè, ĩshīí ndákpã nī òjō rājã äkpã èpē ìgī bī Yézū kã ádá è níí, äná ètē. ³⁹ Yézū òjō lūnú äpá jūjū nī, ĩshīí rōgbó äpá kã gómó gbōgbō nī, ĩshīí gómó gbōgbō nī òjō änjã èshē äyã nī, ĩshīí yāngã ĩyí òmō Sáyímōnō òjō änjã örō, ĩshīí èné gēsē nōshó bī ìgī.

⁴⁰ Kã úgú è 'déé, äjã nī kã yūkū nī kã nèè, ndákpã nī èngē gēlé úlú yōmó nōwō òjō è'dē bī Yézū, ĩshīí ätä gbōgbō ìgī 'bälã 'bälã, ĩshīí nōwō nī rājã èshē äyã ìgī.

⁴¹ Tá kã ètē úgú äsh nèè, kōtō rōyó rīgí èshē jūjū gēlé ndákpã, ĩshīí ä yäsá kōwó ä yiyí, "Úmū nī Gēsē újú kã

†† Kómbō: Kã ádá gónjō ádá kã Mbájã 'déé, kéné bī Mōzē kã nèè ä'dã, ndákpã è 'déé, kómbō kägã ètē ĩshīí ä kã nèè, ètē nī bēbé shēkpē ĩshīí ä yä'bã ètē níí, ä'dá ä'bã kōkō ärä Yūwūdū nī gī 'dī. Īshīí 'déé kómbō nī rājã èshē äyã nī ĩshīí yää, ängã äyã nī dī glūsū ärä nè bī bēbé grāshá Mbájã, ĩshīí bēbé grāshá Mbájã nī ä ndlēmē bī ndákpã nī dīyí nèè, kómbō nī rājã èshē äyã nī ĩshīí. Ró'dō Lēvītūsū 14:1-32. ††† Nāmānã: Úlú ärä nī äzá èshē kã Yūwūdū ní. Ró'dō ádá äpá kã ádá ärä nī 2 Góvó Ngéré 5:1-27. ††† Rōyó: Ètē nī 'bälã èshē kã kōtō rōyó è 'déé, kã yä'dá ä'bã jūjū yōmó rōyó nī kã, ĩshīí sārã nèè, ìgī nī kōtō grōnō è 'déé, kã'dá kã'bã mūmū örō kã Mbájã, ògbó kã ngéré ngã äyã èpē ìgī 'déé, dírí nī Shētānā kã, ĩshīí òjō änä gōgó ádá kã Mbájã ĩshīí, ĩshīí kã úgú è 'déé, Mbájã krōsō ìgī kápá bībū ĩshīí ä kã nèè, òjō ĩpī ärä èpē ìgī äpá kã glōsī'dī lílí ärä è 'déé, kã yälã gāngã äkpã äpá kã ndákpã nī kã. Ró'dō ádá yākã äpá ĩlí wárägã Gītī Ádá 12:7-9.

Mbájã. "Íshíí Yézũ ɔjõ añgã ápá áyã ìgì, Ìshíí à'bã ìgì níí, à'bã glēmē èpē ìgì à'dá, ká ádá òkò ètē àná ápá ká Krístõ ìshí.

⁴² Ká gērē úgú nī nēē, Yézũ añjã à'dá à'bã bēdē úgú è kīnārã nē, Ìshíí ndàkpá nī èndē gēbē ètē, Ìshíí ká löwó è kīgì dī àrà nī ìshí nēē, à yēbē ádá göwó gátá ètē níí, à'bã gānjã èshē áyã èpē ìgì à'dá. ⁴³ Íshíí nēē, Yézũ lēmē bī ìgì à'dã, "Àngã áamá dī gānjã gē'dé Kélē ádá mómõ ngērē ká Mbájã ɔtõ ìlī slāgã mbērē è gī tánē, ká ádá è ngã nī dūrū è 'déé, Mbájã kōpó áamá kōjõ ká ádá èyí à kã." ⁴⁴ Íshíí à'dá dī gē'dé ádá ká Mbájã ɔtõ ìlī gēlē Dī lövõ è 'déé, kótó dā'bã úgú è Jūdēyã kã.

Yézũ ädã kpéé yómó grékē ògõ nē

(Mätéyõ 4:18-22; Márkõ 1:16-20)

5 Ká bēdē ájã è nēē, Yézũ rūtú à'bã àkpã Kãpã Gēnzērētã, [†]Ìshíí ndàkpá nī lövõ ägã ländã ètē, Ìshíí à yögó ádá ká Mbájã, ²Ìshíí mūmū nī ɔjõ tīí ká rōmó fālúkū à àkpã nhrīnbi nī, yómó gāsá kézē nī rīgí èshē ìlī èyí, Ìshíí à yōbõ lēbē ngã áyã èpē ìgì. ³ Yézũ ɔjõ ìnī ápá ìlī 'balã èshē ká fālúkū yāngã gī, ètē nī fālúkū è ká Sáyímōnõ, Ìshíí Yézũ lēmē bī ètē ká ádá è níí, údú fālúkū nī pórõ èshē àkpã nhrīnbi nī ápá ìlī úyū nī. Ìshíí bīyí èyí nēē, Yézũ ɔjõ à'dá à'bã ìlī fālúkū nī, Ìshíí èndē gródó ndàkpá nī.

⁴ Ká löwó è kōyó kēshē ká glēmē ádá ngã áyã nē Ìshíí nēē, lēmē bī Sáyímōnõ à'dã, "Ázá múdú fālúkū nī mápá dī gīlī úyū nī Ìshíí níí, mélé lēbē ngã áyã ìgì 'dé."

⁵ Sáyímōnõ ɔjõ ìpí à'dã, "Góvó újū nī, mālã nētē nī ká njonjõ à támá gōzõ àtã, Ìshíí jéé mrúkú bēdē ùngú è 'dī. Mà ndēlē lēbē nī támá ká ádá è 'déé, klēmē Ìshíí à kã."

⁶ Ká löwó è kélē lēbē ngã áyã èpē ìgì à kã nēē, rúkú gēlē kézē, Ìshíí lēbē ngã áyã ìgì lījī 'báká ká ádá grēmé í nē. ⁷ ɔjõ ràgbã klōpõ èpē ìgì 'déé, ká ìlī bēdē fālúkū è ká níí ɔjõ àná èpē ìgì, Ìshíí ènggē kézē nī túrú ká rōmó fālúkū yāngã. Shéké'dé 'dī yãã, fālúkū nī lūdú Ìshíí, wēdē ká gūrú kézē nī.

⁸ Ká löwó è Sáyímōnõ Pítārã kōkõ àtãsh kã nēē, ɔjõ úsú lūngū nē à'bã dī mūmū Yézũ Ìshíí à'dã, "Ánjã èshē áamá yãã Bēbē àrà mã, ká ádá áamá nī bēbē gālã gös'tí dí ùngú." ⁹ Àkpã Sáyímōnõ Ìshíí klōpõ nī újū nē ápá ká ádá kézē í 'déé, kēngē à kã, ¹⁰ Jémīs'tíshíí Jónõ kótó ngāngã ká Zébēdē 'déé, ká yelē lēbē nī ká Sáyímōnõ gī kã nēē, àkpã ìgì újū tá àtãsh.

Yézũ ɔjõ lēmē bī Sáyímōnõ à'dã, "Á'bã gētē mbāwã à'dã, èshē 'bákētã 'déé, kānjã gólõ nēē, á ndã'dã bēbē gövõ ndàkpá, àzá bēbē kījī kézē ní." ¹¹ Àtãsh yãã, ɔjõ è'dē fālúkū nī ápá àkpã nhrīnbi nī, Ìshíí à'bã nēnē dàrà èpē ìgì tírí à'dã, Ìshíí ɔjõ rēkē ɔgõ Yézũ.

Yézũ rājã nōwõ èshē ká újū bēbē kómbõ

(Mätéyõ 8:1-4; Márkõ 1:40-45)

¹² Ká bēdē úgú è nēē, Yézũ à bēdē mbērē è, Ìshíí bēdē újū è nēē, kómbõ ^{††} kágã gbōgbõ nī tírí, à yōtõ nī.

[†] Kãpã Gēnzērētã: Bēdē díí èyí nēē, Kãpã Jēlílí. ^{††} Kómbõ: Ká ádá gónjõ ádá ká Mbájã 'déé, kēnē bī Mōzē kã nēē à'dã, ndàkpã è 'déé, kómbõ kãgã ètē Ìshíí à kã nēē, ètē nī bēbē shēkpē Ìshíí à yã'bã

Ìshíí ká löwó è kōkõ Yézũ kã nēē, tīí búbū ká mūmū lēpē nē, Ìshíí ɔwõ lömó èshē áyã nī à'dã, "Bēbē àrà mã 'déé, úmū ká yēbē ádá èyí kíshí yãã, rájá nōwõ nī èshē áamá."

¹³ Yézũ ɔjõ ɔdõ lēké nē, Ìshíí àtã ètē, Ìshíí à'dã, "Mã yēbē ádá èyí níí, gbōgbõ ì rájá." Ìshíí tá gēyē àtã nēē, kómbõ nī ɔjõ rájá èshē áyã nī.

¹⁴ Íshíí bīyí èyí nēē, Yézũ ɔjõ lēmē bī ètē gónjõ nī à'dã, "Á'bã glēmē ádá è 'déé, gbōgbõ ì krājã kã bī ndàkpá à'dã, Ìshíí nēē, ánjã níí lúsú àrà ì bī bēbē grāshá Mbájã [†]Ìshíí níí, rótó srámã tá áyã è 'déé, Mōzē krōndó kãpã ìlī wārãgã gónjõ ádá áyã nē, ápá ká ádá grāshá gbōgbõ ìgì à kã, ká ádá è níí, ndàkpã à'bã gēmē úmū à'dã."

¹⁵ Kpíí àtãsh kã nēē, ádá àrà Yézũ ìyí ɔtõ úgú nī tírí, Ìshíí gēlē ndàkpã ɔjõ ká ádá gögõ ádá ngã áyã nī Ìshíí níí, rájá nōwõ ngã áyã èpē ìgì áká ɔgbõ è'dē. ¹⁶ Ká slāgã úgú è yãã, Yézũ à yānjã èshē kōkõ àrà ndàkpã nī, Ìshíí à yã'dã kīnārã nē, Ìshíí à rájá àkpã nē bī Mbájã.

Yézũ rājã nōwõ èshē ká gríkí ndàkpã

(Mätéyõ 9:1-8; Márkõ 2:1-12)

¹⁷ Ká bēdē ájã è nēē, Yézũ à rōdó ndàkpã, Ìshíí Fārís'tí nī gī ^{††} ɔgbõ ká yómó gródó ndàkpã nī ápá ká gónjõ ádá ká Mbájã 'déé, kēshē dā'bã úgú è Jēlílí, Ìshíí Jūdēyã, Ìshíí Jērúzálēmē à kã, à kōkõ àrà ndàkpã nī. Ìshíí Mbájã Bēbē àrà ägã ènē ɔnjõ bī Yézũ ká ádá grājã nōwõ èshē ká ndàkpã, ¹⁸ Ìshíí slāgã ngāngã è rīngí bēdē gríkí újū è ɔjõ ká drēngē. Á yēbē gbōlõ ká ádá gēnē ètē gānjã kólõ yõ níí, èpē ìgì úsú ètē à'bã dī mūmū Yézũ. ¹⁹ Íshíí dī gālã àtãsh ájã ìgì nē, ká ádá ndàkpã nī lövõ à'bã yõ mã. Àtãsh yãã, ènē ètē Ìshíí ìnī ápá rügú mómõ ^{††} nī, Ìshíí ɔjõ ɔwõ títí ápá è'dē, Ìshíí úsú ètē ɔtõ kōkõ lōngbõ ká èbē añã dī mūmū Yézũ ápá kōkõ àrà ndàkpã nī ápá búbū yõ.

²⁰ Ká löwó è Yézũ kōkõ dī gīyí ápá ká Mbájã 'déé, ká shēshē lēpē ìgì à Ìshíí nēē à'dã, "Íjī tīí Ìshíí ápá ká glōs'tí dí ùngú áyã Ìshíí, yãã lēmbé."

²¹ Fārís'tí nī gī Ìshíí yómó gródó ndàkpã nī ápá ká gónjõ ádá ká Mbájã èndē glēmē ádá nī ápá kōkõ àrà èpē ìgì à yīyí, "È kã 'bí ká yālã sáwiyí àrà Mbájã? Ìshíí 'Bí ká yījī tīí Ìshíí nī ápá ká glōs'tí dí ùngú nī, àzá tá Mbájã nī?"

²² Yézũ ɔkõ ádá í 'déé, ká shēshē lēpē ìgì à kã àná Ìshíí, Ìshíí ɔjõ lēmē bī ìgì à'dã, "Mã yīnī úlú ádá àtã ngã

ètē níí, à'dã à'bã kōkõ àrà Yūwūdū nī gī 'dī. Ìshíí 'déé kómbõ nī rájá èshē áyã nī Ìshíí yãã, àngã áyã nī dī glūsú àrà nē bī bēbē grāshá Mbájã, Ìshíí bēbē grāshá Mbájã nī à ndlēmē bī ndàkpã nī díyí nēē, kómbõ nī rájá èshē áyã nī Ìshíí. Ró'dõ Lēvítkūsū 14:1-32. † Lúsú àrà ì bī bēbē grāshá Mbájã: Ká ádá gónjõ ádá ká Mbájã 'déé, kēnē bī Mōzē kã nēē à'dã, ndàkpã è 'déé, kómbõ kãgã ètē Ìshíí à kã nēē, ètē nī bēbē shēkpē Ìshíí à yã'bã ètē níí, à'dã à'bã kōkõ àrà Yūwūdū nī gī 'dī. Ìshíí 'déé kómbõ nī rájá èshē áyã nī Ìshíí yãã, àngã áyã nī dī glūsú àrà nē bī bēbē grāshá Mbájã, Ìshíí bēbē grāshá Mbájã nī à ndlēmē bī ndàkpã nī díyí nēē, kómbõ nī rájá èshē áyã nī Ìshíí. Ró'dõ Lēvítkūsū 14:1-18. †† Fārís'tí nī gī: Ìgì nī glōvõ jūjū ndàkpã èshē ká Yūwūdū nī gī, Ìshíí à yālã ùngú nī gónjõ nī ápá dā'bã gónjõ ádá è 'déé, Mbájã kēnē bī Mōzē kã. Ìshíí ìyí ápá ká lílí àrà nī gī, Ìshíí kótó grōnõ nī gī, Ìshíí ìyí ápá ká ádá è 'déé, ìrì nī gī ká ndānjã ápá ká áshá nī tá tówõ à kã Ìshíí. Ró'dõ wārãgã Nētē ká Yómó Yōpó 23:8. †† Rūgú mómõ: Ká úgú àsh nēē, Yūwūdū nī gī à yō'bó mómõ áyã èpē ìgì Ìshíí jūjū mómõ í ngã áyã ìgì à'dã kpānjālānjā àtã, Ìshíí ká slāgã úgú è yãã, à yīnī ápá jūjū mómõ nī ká ádá gālã nētē ɔtõ yõ.

mápá shëshê lépê ìgí ká ádá ngã? ²³ È 'dè klánà dí kiyí, 'Íjì 'jì íshí ápá ká glòs'í dí ùngú áyà í 'ishí yá' wálà dí gíyí 'Ánà örò níí ánjà,' ²⁴ È ngã ká ádá glúsú bí ìgí nèè, áamá Kópò ndákpá † ángá áamá kpótò ápá jùjù búbù à, ká ádá gíjì 'jì íshí ápá ká glòs'í dí ùngú." Íshíí òjò lèmé bí gríkí újù yāngā à'dā, "Mā lèmé bí ùmù nèè, ánà örò, íshíí níí, éné drēngē í 'déé, krīngí ùmù è'dē à ká, íshíí níí ánjà mòmō." ²⁵ Tāmá dè 'déé, klēmē àtā ngā ká nèè, újù yāngā ánà örò ògbó tá dí mùmù ìgí, íshíí éné drēngē ngā áyà nè, íshíí à rēbé Mbájá, íshíí òjò ánjà mòmō.

²⁶ Ákpá ndákpá ní tírí újù nè, íshíí òjò à rēbé Mbájá, íshíí mbāwā òjò àlā ìgí góvó, íshíí à'dā, "Kájá mōkō kí'dí mīshí."

Yézú ádá Léví

(Mátéyō 9:9-13; Márkō 2:13-17)

²⁷ Èshê biyí è ngā nèè, Yézú ánjà òkò bēdé bēbé grōyō nākā èshê ká ndákpá è dírí ní Léví, à'dā à'bā dí úgú grōyō nākā ní. Yézú òjò lèmé bí ètē à'dā, "Rékē ògō mā." ²⁸ Íshíí Léví † òjò à'bā nèné dàrà nè tírí à'dā, íshíí rēké ògō ní.

²⁹ Èshê biyí èyí nèè, Léví òjò àlā nōshó jónó gbélé à'bā mòmō ngā áyà nè, ká ádá àrà Yézú. Íshíí gélé yómó grōyō nākā èshê ká ndákpá ní ògbó ká slāgā ndákpá è òjò, íshíí à yōshó ùngú ká ngā ìgí. ³⁰ Íshíí nèè, Fārisí ní gī, íshíí ndákpá ngā áyà ìgí 'déé, ká rōdó ndákpá ní ápá ká gónjò ádá ká Mbájá ká, òjò èndē glēmē klōwō èyí bí yómó grēké ògō Yézú à yiyí, "Mā yācá lēké ìgí ká yómó grōyō nākā èshê ká ndákpá ní, íshíí yómó gālā glòs'í dí ùngú ní ká ádá ngã?"

³¹ Yézú òjò ìpí bí ìgí à'dā, "Ndákpá è 'déé, gbōgbō ìgí glāngā ní ká nèè, èbē ádá àrà díkítōrō 'dí, íshíí nèè, tá yómó nōwō ká yēbē ádá àrà ní. ³² Mójó ázá ká ádá àrà yómó jónó shëshê lépē ní, íshíí nèè, mójó ká ádá è níí, yómó gālā glòs'í dí ùngú ní àyà èshê ká gālā glòs'í dí ùngú áyà èpē ìgí."

Ndákpá újù Yézú ápá ká ádá grānā gōgō

(Mátéyō 9:14-17; Márkō 2:18-22)

³³ Òjò lèmé bí Yézú à'dā, "Yómó grēké ògō Jónō íshíí yómó grēké ògō Fārisí ní gī ìgí ní gbēgbé yómó grānā gōgō, íshíí grājā ákpá bí Mbájá, íshíí nèè, yómó grēké ògō í mēngá ìgí à yōshó ùngú, íshíí à yómō ùngú, ká úgú tírí ká ádá ngã?"

³⁴ Yézú òjò ìpí bí ìgí à'dā, "Mā ndrīndí yómō è 'déé, bēbé grō'bō èndé ní kādā ìgí ká ádá gālā kōbó kélē úgú grō'bō àrà ngā áyà nè níí, rānā gōgō ká úgú è 'déé, ètē kātá gbōgbō àrà ìgí à ká? ³⁵ Íshíí nèè, úgú gēné ètē èshê áyà ìgí àtā ndōjō ní, íshíí úgú è à ndrānā gōgō ní."

³⁶ Íshíí Yézú òjò lèmé títtí úgú ádá yākā bí ìgí à'dā, "Ndákpá è ká ndòsò ránā tēndē níí, èpē krōngó ápá dí

† Kópò ndákpá: Yézú à yādā ápá ká àrà nè ní Kópò ndákpá, è ngā ká ádá glúsú à'dā nèè, ètē ní Krístò, íshíí ètē ní Góvó Ngéré è ká mòmō ngéré 'déé, dōnbó èyí ká ndāzá è'dē ní ká. Ró'dò wārāgā ká Dānyélè 7:13-14. †† Léví: Bēdé dírí ní Mátéyō 'déé, kōjō ká'dá ápá ká bēbé yōpó ká Yézú ká.

glòsò tówó tēndē è ká nèè ázá ní, ká ádá 'déé àlā àtāsh yāà, ílí èyí à'dā, à yālā ránā tēndē è ká dòsò í nè, ká ádá kōbó tēndē è 'déé, kòsò kēshē ká ránā tēndē ní ká nèè, à látá ká tówó tēndē è ká 'dí. ³⁷ Íshíí ndákpá è ká ndālā ránā àyā † kápá ílí grōgō nbētē tēlē nèè, ázá tánē ní. Ká ádá 'déé, àlā àyā ní ápá ílí èyí yāà, nbētē ní à ndlōkó í nè, íshíí úyú àyā ní à ndlūvú wāngā búbù, íshíí ílí èyí à'dā nbētē ní àlā òsò íshí. ³⁸ Íshíí nèè, à ndālā ránā àyā ápá tá ílí ránā nbētē tēlē. ³⁹ Ká ádá ndákpá è 'déé, kómō tówó àyā è ká kíshí à ká nèè, à yēbē ádá è níí èpē òmō ránā àyā è ká 'dí, ká ádá à ndíyí nèè, tówó àyā è ká kélē."

Yézú ká'dá Bēbé yómō Sé'bítí ní

(Mátéyō 12:1-8; Márkō 2:23-28)

6 Ká bēdé ájā yómō Sé'bítí è nèè, Yézú ánjà à lówó òtò ílí bēdé glāwā ózó è, íshíí yómó grēké ògō ní èndē gríkí slāgā jùjù ózó è, íshíí à yōshó ní. ² Íshíí slāgā Fārisí è òjò újù ìgí à'dā, "È ká má yālā ùngú è 'déé, gālā èyí klátá ká yómō Sé'bítí ní 'dí ká, ká ádá ngã?"

³ Yézú òjò ìpí bí ìgí à'dā, "Kútú mró'dò ádá mápá ká ádá ùngú í 'déé, Dévídí kālā †† ngētā, ká úgú è gōgō kālā ìgí ká klōpō nè ká jéé 'dí? ⁴ Dévídí úkū ánà ílí Mòmō ká Mbájá, íshíí éné kpā'bākā í 'déé, kālā tá ká ádá àrà yómó grāshá Mbájá ní, íshíí 'déé tá yómó grāshá Mbájá ní ká ndòshó ní ká, íshíí nèè, Dévídí òjò òshó, íshíí òjò èné gārā èyí bí klōpō nè tánē." ⁵ Íshíí biyí èyí nèè, Yézú à'dā, "Kópò ndákpá ká'dá Bēbé àrà ètē yómō Sé'bítí †† ní."

Yézú rājá tó'bó èshê lēké bēdé újù è

(Mátéyō 12:9-14; Márkō 3:1-6)

⁶ Ká bēdé yómō Sé'bítí è nèè, Yézú ánjà ánjà Dí lówó ní, íshíí à rōdó ndákpá, íshíí bēdé újù è nèè, tó'bó áká lēké lāsā ní à'dā à'bā yō. ⁷ Slāgā yómó grōdó ndákpá ápá ká gónjò ádá ká Mbájá ògbó ká slāgā Fārisí è gī, à yēbē gbōlō ká ádá glōkpō ádá ápá ká Yézú, àtāsh yāà, à yōkō ápá áyà ní ká ádá gōkō ní nèè, kútú à ndrājá tó'bó ní èshê ká lēké újù yāngā ká yómō Sé'bítí ní yā. ⁸ Íshíí nèè, Yézú òkò ádá í 'déé, ká shëshê lépē ìgí à ká ánà íshí, íshíí òjò lèmé bí bēbé tó'bó ní à'dā, "Ánà örò níí, rútu á'bā dí mùmù ndákpá yākā tírí 'de." Íshíí òjò rútu.

⁹ Yézú újù ìgí à'dā, "Mā yēbē ádá gūjù ìgí, gālā ngā klátá ká yómō Sé'bítí ní? Gālā gōzō ùngú yá, wālā gālā gōs'í dí ùngú, gāshá ndákpá yá, wālā gūfú ètē nè?"

¹⁰ Yézú òkò ápá áyà ìgí tírí, íshíí lèmé bí bēbé tó'bó ní à'dā, "Ódò lēké í." Íshíí òjò àlā àtāsh, íshíí lēké ní òjò á'dá gōzō ní. ¹¹ Íshíí ó'dò ndákpá ní òjò ègbē nè ápá

† Ránā àyā íshíí tówó àyā: Grōdó ùngú ká Yézú nèè, àyā ránā àyā, íshíí tówó àyā è ká nèè, àyā gónjò ádá ká Mbájá 'déé, kēné bí Mōzē ká. †† Ùngú í 'déé, Dévídí kālā: Ró'dò ádá ápá ká ádá ùngú è 'déé, Dévídí kālā ká ápá ílí 1 Sámwēlè 21:1-6. †† Bēbé yómō Sé'bítí: Yūwūdū ní gī à yinjí ádá yómō Sé'bítí ní 'déé, Mbájá kūsú àrà nè kēshē ká biyí gūbū ùngú ní gī tírí 'déé, ká mùmù örò, íshíí jùjù búbù ní ká. È ngā ní dūrū è 'déé, tá Mbájá Bēbé gūbū ùngú ní gī ká ndā'dā ápá ká Bēbé àrà yómō Sé'bítí 'déé, ètē ní ájā kūsú àrà ní ká. Àtāsh yāà, ká úgú è 'déé, Yézú kíyí nèè, èpē ní Bēbé àrà yómō Sé'bítí ní ká nèè, ílí èyí à'dā, ètē ní Mbájá. Ró'dò wārāgā Úgú Létè 20:8-11.

ë'dë, ìshíí òjò lèmé ádá ápá kòkò àrà èpè ìgí ìyí kútú èpè ìgí à ndālā ñgā ká Yézū yā?

Kpú lèmbè ròmó yómó yópó ká Yézū

(Mätéyö 10:1-4; Márkò 3:13-19)

¹² Ká bédé ájã è ká úgú àsh nèè, Yézū àñã ànjã àpá jūjū bédé àñbã è ká ádá grājã àkpã nè. Ìshíí òjò rājã àkpã nè bì Mbájá òtò ìlì ñjónjò nì tírí. ¹³ Ká lówò è 'déé, úgú nì kéré ìshí nèè, Yézū òvò yómó grèkè ògò nè àpá áyã nè, ìshíí rójó kpú lèmbè ròmó èshè kòkò àrà ìgí níí, à'dá àpá ká yómó yópó ñgá áyã nè. ¹⁴ Ìgí nì Sáyímönò ('déé, kàsá àpá áyã nì Pítārã kã), ìshíí ònjò nì Àndréyã, ìshíí Jémĩsĩ, ìshíí Jónò, ìshíí Fílĩpĩ, ìshíí Bärtölmewè, ¹⁵ Mätéyö, ìshíí Tómasã, ìshíí Jémĩsĩ gēsè újū ká Àlfásã, ìshíí Sáyímönò 'déé, kã yèbè ádá kishí ndàkpá ñgá áyã nè kèshè ùmbū àrà góvó ñgèrè ká yómó Rómã nì kã, ¹⁶ ìshíí Júdāsã gēsè újū ká Jémĩsĩ, [†] ìshíí Júdāsã Ìskãryótò 'déé, kówò gòmbò àrà Yézū kã.

Glèmé gòzò ádá ìshíí léjè

(Mätéyö 4:23-25)

¹⁷ Yézū ìshíí yómó yópó ñgá áyã nè lúsú èshè jūjū àñbã nì, ìshíí òjò rütú à'bã bédé úgú è nèè, úyú àñã búbū 'dĩ, ìshíí ìd'ò tá 'dĩ. Ìshíí jūjū yómó grèkè ògò nì ògò nè à'bã yò. Gèlè ndàkpá èshè dá'bã úgú è Jüdèyã tírí, ìshíí Jèrüzälémè ìshíí mbèrè Táyĩrĩ ìshíí Sídónò 'déé, kã àkpã góvó úyú nì kã, ¹⁸ òjò ká ádá gògò ádá ñgá áyã nì, ìshíí níí rājã nówò èshè áyã èpè ìgí, yómó è kòtó røyó ká ìòlò ìgí à kã, òjò à'dá glözò nì, ¹⁹ ìshíí ndàkpá nì tírí à røyè àrà èpè ìgí ká ádá gätã ètè, ká ádá ónjò à'dá dī gīgí èshè áyã nì, ìshíí à rājã nówò ká ndàkpá nì tírí.

Mbájá à yūpú ndàkpá

(Mätéyö 5:1-12)

²⁰ Yézū òjò òkò àpá ká yómó grèkè ògò nè, ìshíí à'dã, "Mbájá ùpú ìgí ìshí yää, yómó rīyĩ nì, ká ádá mòmö ñgèrè ká Mbájá nì ùngú áyã ìgí. ²¹ Mbájá ùpú ìgí ìshí, yää yómó è 'déé, má rānã gògò nì kã, ká ádá gògò à yālā ìgí gālōgã 'dĩ. Mbájá ùpú ìgí ìshí, yää yómó è 'déé, má yōró nì kã, ká ádá má ndāká nì. ²² Mbájá ùpú ìgí ìshí ká úgú è 'déé, ndàkpá nì kã ndĩsĩ ìgí, ìshíí kã ndögó ìgí èshè kòkò àrà èpè ìgí, ìshíí kã ndözò ìgí, ìshíí kã ndiyĩ ìgí nì glösĩ'dĩ ndàkpá ká ádá àrà Kópò ndàkpá nì kã. ²³ Málã kóbó kélè úgú ká ètè ájã àsh ìshíí níí, mārã rē'bé, ká ádá Mbájá à ndènè góvó ùngú è 'déé, ká mūmū òrò à kã bì ìgí àpá biyĩ èyĩ. Ká ádá kóshó ìgí gĩ àlã tá ìgí glösĩ'dĩ ùngú yāngã gĩ àpá ká kénè ádá nì gĩ. ²⁴ Ìshíí nèè, 'brèké àngá áyã ìgí yää, yómó éyé nì,

ká ádá má yāshá glözò áshá è ñgá ìgí mápá jūjū búbū nì 'bákétã kã.

²⁵ 'Brèké àngá áyã ìgí yää, yómó è 'déé, móshó ùngú nì 'déé, múkpú míshí à kã, ká ádá gògò à ndālā ìgí.

'Brèké àngá áyã ìgí yää, yómó è 'déé, má yāká nì 'bákétã kã,

ká ádá má ndöró nì, ìshíí má ndönò àrà ìgí nè.

²⁶ 'Brèké àngá áyã ìgí ká úgú è ndàkpá nì tírí kã ndløyó ìgí à kã.

Ká ádá è ñgá tá ùngú í 'déé, bēbé ìgí gĩ kālā àpá ká kénè ádá è 'déé, ká'dá dī glèmé àkpã Mbájá ká klèzè nì kã."

Ádá àpá ká ádá gälã ádá àrà kójó àrà

(Mätéyö 5:38-48; 7:12)

²⁷ Ìshíí nèè, Yézū àtã lèmé ádá nì kpörò à'dã, "Ìshíí mēngá ìgí yää, yómó è 'déé, má yōgò ádá ñgá ámá kã, má ndiyĩ ká ñgá ìgí nèè, málã ádá àrà kójó àrà ìgí ìshíí níí, málã glözò ùngú bì yómó è 'déé, kã yīsĩ ìgí à kã, ²⁸ mówò lómó mēshé ká Mbájá níí, ùpú ndàkpá è 'déé, kã lèjè ìgí à kã, ìshíí níí, mrājã àkpã ìgí bì Mbájá ká ádá àrà ndàkpá è 'déé, kã yālā glösĩ'dĩ ùngú nì àpá áyã ìgí à kã. ²⁹ 'Déé ndàkpá krásá kálá î yää, ìpĩ bédé kágá èyĩ bì ètè. Ìshíí 'déé ndàkpá kénè tēndè gūjū úgú áyã î yää, éné tēndè è 'déé, kã ùmbū èyĩ à kã bì ètè àcã òg-bó è'dè. ³⁰ 'Déé ndàkpá kówò ùngú kēshè áyã î yää, ìjĩ bì ètè. Ìshíí 'déé, ndàkpá kénè nēnē dārã î yää, à'bã glömbó ètè ká ádá è níí, lūwū ètè ùngú àsh òjò è'dè bì úmú à'dã. ³¹ Málã ùngú bì klöpò ìgí tá áyã è 'déé, má yēbè ádá è níí, ìgí kālā bì ìgí à kã.

³² Ká ádá 'déé, málã tá ádá àrà yómó è kã yālā ádá àrà ìgí à kã yää, má ndökò ñgá mēshé ògò èyĩ? Ká ádá 'yómó gälã glösĩ'dĩ ùngú nĩ àtã yālā tá àtāsh. ³³ Ìshíí 'déé, málã lómó nì tá bì yómó è 'déé, kã yālā lómó nì bì ìgí à kã yää, má ndökò ñgá mēshé ògò èyĩ? 'Déé 'yómó gälã glösĩ'dĩ ùngú nĩ kätã yālā àtāsh kã. ³⁴ Ká ádá 'déé, móshó ò'dó nì tá bì ndàkpá è 'déé, mínjĩ míyĩ kã ndövó ádá èyĩ bì ìgí à kã yää, má ndökò ñgá mēshé ògò èyĩ? 'Déé kpíí 'yómó gälã glösĩ'dĩ ùngú nĩ kätã yōshó ò'dó bì klöpò èpè ìgí 'yómó gälã glösĩ'dĩ ùngú nì kã' ìshíí àtã yūsú à'bã ñjĩ èpè ìgí dīyĩ, à ndlūwū bì èpè ìgí gālōgã tírí. ³⁵ Ìshíí nèè, má'dá ká gògò àrà kójó àrà ìgí ìshíí níí, málã glözò ùngú bì ìgí. Móshó ò'dó bì ìgí ìshíí níí, má'bã gĩnjĩ ádá glūwū èyĩ bì ìgí tówó à'dã, níí à ndènè bì ìgí góvó ùngú àpá biyĩ èyĩ, ìshíí má ndã'dá kòtó ká Mbájá Bēbé ùngú nì gĩ tírí à kã. Ká ádá ètè àlã ádá àrà yómó è 'déé, kòkò glözò ùngú è 'déé, ndàkpá kã yālā bì èpè ìgí kāsá kápá ká ùngú 'dĩ, ìshíí 'déé kã yālā glösĩ'dĩ ùngú nì kã. ³⁶ Má'dá yómó nónò tá áyã Bēbé ìgí 'déé, ètè nì bēbé gälã nónò nì kã."

Grötó ádá àpá ká ndàkpá

(Mätéyö 7:1-5)

³⁷ Ìshíí Yézū àtã lèmé ádá nì kpörò à'dã, "Má'bã grötó ádá mápá ká ndàkpá à'dã, ìshíí níí, à rötò ádá àpá áyã ìgí 'dĩ. Má'bã glökpò ádá mápá ká ndàkpá à'dã ìshíí níí, à ìokpò ádá àpá áyã ìgí 'dĩ. Mijĩ òjò ìshíí bì ndàkpá ìshíí

† Yómó yópó ká Yézū: Yézū òpó ìgí ká kpötò áyã nè, ká ádá glöló nówò, ìshíí gògò kòtó røyó èshè jūjū ndàkpá, ìshíí níí rödó ádá í ñgá áyã nè bì ndàkpá. †† Bärtölmewè: Bédé dírí nì nèè, Nātānyélè. Ró'dó Jónò 1:45. ‡ Júdāsã gēsè újū ká Jémĩsĩ: Bédé dírí nì nèè, Tādīyāsã. Ró'dó Mätéyö 10:3; Márkò 3:18.

níí, ä ndijíí tǐí íshíí bí ígí. ³⁸ Míjǐ ũngú bí ndákpá íshíí níí, ä ndijíí ũngú bí ígí. Ä ndódó ũngú túrú íshíí ä lúvú níí, ä ndéyè níí íshíí ä nderé jǔjǔ èyí, íshíí ä ndené bí ígí. Ká ádá ä ndódó ũngú níí bí ígí tá ká kü'bü è 'déé, módó ũngú níí è'dé bí klöpö ígí ä kã."

³⁹ Íshíí Yézú öjö lémè tííí úgü ádá yākã bí ígí äcá ögbó è'dé ä'dã, "Kútú bēbé glútú mǔmǔ ä ndé'dé bēyē bēbé glútú mǔmǔ nē? 'Déé è'dé èté yää, äzá ä ndröñö dārã èpè ígí tírí römó äpá líí tííí níí? ⁴⁰ Lííí è 'déé, kã rödó ũngú ä yötö ká bēbé grödó èpè 'dí, íshíí nēè 'déé, bēbé grödó èté rödó èté gözö níí íshíí yää, ä ndä'dá tá äyá bēbé grödó èpè.

⁴¹ Ä yökö gǐníí kpiḱpǐ í 'déé, kã mǔmǔ önjö î kã íshíí úsú ínjí î äpá ká gövó íngé kpiḱpǐ 'déé, kã mǔmǔ î kã 'dí ká ádá ngã? ⁴² Ä ndlémè bí önjö î díyí, 'Á'bã ámä níí, mémè gǐníí kpiḱpǐ níí méshè mǔmǔ î, 'äyá 'déé 'déé, dí gökö gövó íngé kpiḱpǐ è 'déé, kã mǔmǔ î kájá úmü íshíí ä kã? Úmü yää bēbé èlè'bèlè ä, éné gövó íngé kpiḱpǐ níí èshè mǔmǔ î kpeé íshíí níí, úgü è ä ndökö gǐníí kpiḱpǐ 'déé, kã mǔmǔ bēyē î kã grájá níí, íshíí níí, úgü è émè èshè è'dé."

Kpiḱpǐ íshíí gārã ärä nē

(Mätéyö 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ Íshíí Yézú ätä lémè ádá níí kpörö ä'dã, "Gözö kpiḱpǐ ärä gös'dí gārã kpiḱpǐ 'dí, íshíí gös'dí kpiḱpǐ ärä gözö gārã kpiḱpǐ tá 'dí. ⁴⁴ Ökö kpiḱpǐ níí änä èshè tá ká gārã èyí. Ndákpã ä rēyē gārã äsä èshè líí ü'bü ngíní 'dí, íshíí bã ä rēyē gārã ínã'bã èshè ká kpiḱpǐ ngíní tá 'dí.

⁴⁵ Gözö ndákpã ä ndēngē tá glözö ũngü è 'déé, kííí kã'bã shēshē lépè nē kã äpá gēsè úgü bí ndákpã, íshíí gös'dí ndákpã ä ndēngē tá glös'dí ũngü è 'déé, kííí kã'bã shēshē lépè nē kã äpá gēsè úgü. Ká ádá äkpã níí ä ndlémè tá ádá ũngü è 'déé, kã shēshē lépè níí kã."

Bēbé génjé ínjí íshíí újü lúkü

(Mätéyö 7:24-27)

⁴⁶ Íshíí Yézú ätä lémè ádá níí kpörö ä'dã, "Má yädã mápá ämä, 'Bēbé ärä ígí, Bēbé ärä ígí íshíí nēè, málã ũngü níí mápá dã'bã ádá ngá ämä 'dí ká ádá ngã? ⁴⁷ Mä ndíyí ká ngá ígí nēè, ndákpã è 'déé, kã ndöjö ämä íshíí 'déé, kã ndögó ádá ämä íshíí 'déé, kã ndälã ũngü níí äpá dã'bã èyí ä kã nēè, ⁴⁸ èté tá äyá ndákpã è kã yēbē ádá gö'bó mömö äyá nē, íshíí öwö tííí lágá èyí gííí níí, íshíí öjö ü'bü lágá èyí äpá jǔjǔ ösö. 'Déé üyü èlè íshíí 'déé, ämbá lágá èyí yää, jéé ä lámá 'dí, ká ádá ü'bü èté gönjó níí íshíí. ⁴⁹ Íshíí nēè, ägbè 'déé, kögö ádá ngá ämä íshíí 'déé, kälã ũngü kápá dã'bã èyí 'dí kã nēè, èté tá äyá ndákpã è 'déé, köwö tííí lágá mömö ngá äyá nē 'dí, íshíí ü'bü lágá mömö níí tãmá jájá ätä. Ká úgü è üyü níí kã ndèlè níí íshíí 'déé, kã ndämbá lágá mömö yāngã kã nēè, ä ndlälã nē äpá bübü."

Gövó ndákpã ká yömó gämbá lííí íyí äpá ká Yézú

(Mätéyö 8:5-13; Jónö 4:43-54)

7 Ká löwó è Yézú köyö kēshē ká glēmè ádá níí bí ndákpã níí tírí íshíí nēè, äñã äñjã Käfärnümü, ² íshíí bēbé gövó ndákpã ká yömó gämbá lííí [†] è ä'dá yö nēè,

nöwö ängã böörö ngá äyá níí. Bēbé nöwö níí ä kökö áshá íshíí írí. Èté gövó ndákpã yāngã älä ädá ärä böörö ngá äyá nē mä. ³ Íshíí ögö ádá ärä Yézú, íshíí öjö öpö slägã kprāshã ndákpã è èshè ká Yüwüdü níí níí, äñjã öwö lömö èshè äyá níí níí, öjö rájá nöwö níí èshè ká böörö ngá äyá nē. ⁴ Ká löwó è 'déé, kräyá ká Yézú yö íshíí ä kã nēè, lémè bí èté ká gözö gbölö ä'dã, "Èté újü yāngã lätá äpá ká ádá è níí, älä lömö bí èté íshíí, ⁵ ká ádá älä ädá ärä ndákpã ngá äyá ägá mä, íshíí èté kö'bó Dí lövö ngá äyá ägã." ⁶ Ätäsh yää, Yézú öjö äñã íshíí äñjã ká ngá ígí.

Íshíí ká löwó è klíjǐ kápá ká mömö níí íshíí nēè, gövó ndákpã ká yömó gämbá lííí níí öjö öpö slägã lēmbé nē gǐ äñjã bí Yézú níí, lémè bí èté ä'dã, "Bēbé ärä mä, ä'bã glölö ärä î ä'dã, ká ádá mlätá mápá ká ndákpã è 'déé, kã ndöjö äpá mömö ngá ämä 'dí. ⁷ È kã níí düürü è 'déé, kã'bã ämä 'déé, míñí miyí, mlätá mápá ká ádá gänjã ngá äyá î 'dí kã. Ätäsh yää, lémè tá ádá níí níí, nöwö níí ä ndrájá èshè ká böörö ngá ämä. ⁸ Ká ádá mä ümbü lēké ndákpã, íshíí ä è'dé ngāngã lííí ígí ä ümbü ärä mä. Mä ndlémè bí ägbè díyí, 'Äñjã dí úgü ä äsh, 'Íshíí ä ndänjã níí, mä ndlémè bí bēbé ägbè díyí, 'Öjö dí úgü ä, 'Íshíí ä ndöjö níí. Íshíí mä ndlémè bí böörö ngá ämä díyí, 'Älä ũngü yākã, 'Íshíí ä ndälã níí."

⁹ Äkpã Yézú újü gövó ká löwó è 'déé, kögö ádá yāngã kã. Íshíí öjö ípí ärä nē äpá ká ndákpã è 'déé, ká rēkè ögö nē kã, íshíí ä'dã, "Mä ndíyí ká ngá ígí nēè, kpíí äpá mömö Ízräyélè tírí nēè, mökö bēbé ndákpã è 'déé, kíyí kápá ká Mbájá ká shēshē lépè nē 'bälã ätä ngá kã 'dí." ¹⁰ Íshíí ká löwó è yömó yöpó níí klüwü köjö äpá mömö yö kã nēè, ökö nöwö níí rájá èshè ká böörö níí íshíí.

Gēsè újü ká bēbé éndé biyí írí è ä yörö dāshá níí

¹¹ Tá gää ätä èshè biyí è ngá nēè, Yézú íshíí yömó grēkè ögö nē, äcá ögbó ká gēlè ndákpã äñjã bēbé mbērè è dírí èyí Näyíní. ¹² Ká löwó è Yézú klíjǐ 'báká kápá äkpã íjǐ ndügü mbērè níí íshíí ä kã nēè, ökö ndákpã ä ríngí írí èshè líí mbērè níí, íshíí ndákpã í 'déé, kííí ä kã nēè, èté níí gã'bälã gēsè újü ká bēbé éndé biyí írí è, íshíí gēlè ndákpã äñjã èshè líí mbērè níí, íshíí ä yäsá írí níí, äcá ögbó ká éndé biyí írí níí. ¹³ Íshíí ká löwó è 'déé, Bēbé ärä ägá kökö éndé biyí írí yāngã kã nēè, äñjã mǔmǔ níí älä ètè, íshíí ä'dã, "Ä'bã görö níí ä'dã."

¹⁴ Yézú äñjã ätä srögö írí níí, íshíí yömó gríngí èté öjö rütü, íshíí ä'dã, "Wāshükü äñjã örö 'déé." ¹⁵ Èté ndákpã í 'déé, kííí ä kã nēè, öjö äñjã örö, íshíí éndé glēmè ádá. Íshíí Yézú öjö èné èté bí yāngã níí.

¹⁶ Mbāwä öjö älä ndákpã níí gövó, íshíí éndé grēbé Mbájá ä iyí, "Gövó kéné ádá ká Mbájá ígí äpá kökö ärä ägá íshíí. Mbájá öjö ká ádá gäná ndákpã äyá nē." ¹⁷ Íshíí ádá ärä Yézú öjö iyí ötö dã'bã úgü è Jüdeyã, íshíí dã'bã mömö è 'déé, kötö gbögbö èyí ä kã tírí.

[†] Gövó ndákpã ká yömó gämbá lííí: Yömó gämbá lííí è 'déé, kã ümbü ärä níí kã nēè, jǔjǔ ígí gǐfū salã ngāngã.

Yézũ ĩshíí Jónõ bēbé gijĩ bātézmã bi ndãkpã ní

(Mātéyõ 11:1-19)

¹⁸ Yómó grēkē õgõ Jónõ ànjã rãshã dã'ba ádá yãngã tírí bi Jónõ. ĩshíí õjõ ádá rómó ẽshẽ kòkõ àrà ìgì, ¹⁹ ĩshíí õpó ìgì àpá ká Bēbé àrà ágá níí, ùjũ ètè á'dã, kútú dú ètè ní ndãkpã í 'déé, kíyí ká ndõjõ ní ká yá, wãlã èpè ìgì àmã bēdé tēndè ndãkpã è nē yã?

²⁰ ĩshíí ká lõwó è ngãngá yãngã kójó kãpá ká Bēbé àrà ágá ká nēè á'dã, "Jónõ bēbé gijĩ bātézmã bi ndãkpã ní kópó ágá ká ádá è níí, mǔjũ úmũ nēè, 'Kútú dú úmũ ní ndãkpã è 'déé, kíyí ká ndõjõ ní ká yá, wãlã mãmã bēdé tēndè ndãkpã è nē yã?"

²¹ Ká ètè úgú àsh nēè, Yézũ rájá gēlè nōwõ ẽshẽ ká ndãkpã, ĩshíí õgõ gēlè kótó røyó ẽshẽ jũjũ ndãkpã, ĩshíí ájá mǔmũ gēlè yómó tódó. ²² ĩshíí õjõ ìpì bi yómó yõpó ní á'dã, "Mlúwũ mánjã níí, mlémè ádá ùngú è 'déé, mógó ádá èyí à ká, ĩshíí 'déé, mókõ dácá ká mǔmũ ìgì à ká bi Jónõ. Míyí ká ngá ètè nēè, mǔmũ yómó tódó à rá'ba úgú, yómó tóbó à lõwó glözõ ní, ĩshíí gbõgbõ yómó kómbõ rájá, ñbĩlĩ à yógó ádá, ĩshíí ndãkpã è 'déé, kilí à ká, à yörõ dàshá ní, ĩshíí yómó rĩyĩ à yógó Kélè ádá ní. ²³ Mbájá à ndũpú ndãkpã è 'déé, kēgbé àrà nē kēshè áamá 'dí ká, ká ádá ètè òkõ ùngú è 'déé, mà yãlã ní ká àná ĩshíí."

²⁴ ĩshíí ká lõwó è yómó yõpó ká Jónõ kãnjã ĩshíí nēè, Yézũ õjõ òcõ lãgá glēmè ádá àpá ká ádá àrà Jónõ bi ndãkpã ní á'dã, "Mánjã ìlĩ bēré ní ká ádá gòkõ ngá? Mánjã ká ádá gòkõ glĩsĩ òmbó í 'déé, yãyã ká lēyè ètè à ká? ²⁵ 'Déé ázá àtãsh ní yãá, mánjã dí gòkõ ngá? Wãlã mánjã dí gòkõ ndãkpã bēbé görõ glözõ tēndè ní ká? Bã 'dí. Ká ádá ndãkpã è 'déé, dí àrà ìgì glözõ ní 'déé, ká yörõ glözõ tēndè è 'déé, ètè èyí glãnjã ní ká, à yãshá à'ba ìlĩ kprãshã mómõ ká ngéré gĩ. ²⁶ 'Déé ázá àtãsh ní yãá, mánjã dí gòkõ ngá? Mánjã dí gòkõ kéné ádá ká Mbájá? Ìyõõ, támá dú. ĩshíí má ndíyí ká ngá ìgì nēè, ndãkpã í 'déé, mókõ ètè à ká nēè, òtõ ká kéné ádá ká Mbájá ĩshíí. ²⁷ È ngá ndãkpã í 'déé, Mbájá klēmè ádá ní kãpá ká ádá àrà ní 'déé, ká'dã,

'Mà ndõpó bēbé yõpó áamá mánjã gólõ màpá dí mǔmũ ì† níí,

rãshã gbõlõ ní kánjã ní à'ba õgõ ì.††

²⁸ Mà ndíyí ká ngá ìgì nēè, ẽshẽ kòkõ àrà ndãkpã è 'déé, lũkpú kákã ìgì tírí à ká nēè, gã'bãlã ndãkpã è 'déé, kótõ ká Jónõ nēè, ázá ní. ĩshíí kpíí kãtãsh ká nēè, ndãkpã è 'déé, ètè kázá ùngú ní àpá ìlĩ mómõ ngéré ká Mbájá ní ká nēè, òtõ áyã ní ĩshíí."

²⁹ ĩshíí ndãkpã ní tírí ĩshíí kpíí yómó grøyõ nãkã ẽshẽ ká ndãkpã ní 'déé, kógó ádá ká Yézũ ká nēè, á'dã ádá ká Mbájá ká ní nãrà ádá, ká ádá Jónõ kíjĩ bātézmã ní bi ìgì. ³⁰ ĩshíí nēè, Fãrísĩ ní gĩ, ĩshíí yómó grödó gónjõ ádá ká Mbájá jéé ìyí àpá ká ádá è 'déé, Mbájá ká yēbē ádá àrà ìgì níí, kãlã ká 'dí. Ká ádá àná ká ádá è níí, Jónõ ĩjĩ bātézmã bi èpè ìgì ĩshíí.

† Bēbé yõpó áamá ànjã gólõ àpá dí mǔmũ ì: Mbájá à lēmè ádá ní bi Jónõ níí, rãshã gbõlõ ní kánjã ní à'ba õgõ Yézũ. †† 7:27 Málãkãyã 3:1

³¹ ĩshíí Yézũ á'dã, "È ká mà ndödó ndãkpã è tũyã màpá ká ngá 'bákétã? Úlũ ndãkpã ngá kákã? ³² Ìgì tá àyã brízí kótõ è 'déé, ká'dá ká'ba ùmbũ sũgũ ĩshíí 'déé, ká yãsa kówó àpá kòkõ àrà èpè ìgì 'déé, ká yiyí, 'Mēmè lēsè bi ìgì, ĩshíí mārã rē'bé 'dí. Mĩshĩ rĩngí görõ ìrĩ bi ìgì, ĩshíí móró tá 'dí."

³³ Ká ádá Jónõ bēbé gijĩ bātézmã bi ndãkpã ní ká õjõ, ĩshíí õshó ùngú 'dí, ĩshíí bã òmõ àyã tá 'dí, ĩshíí nēè, míyí ètè ní bēbé røyó. ³⁴ ĩshíí ká lõwó è Kópõ ndãkpã kójó ĩshíí 'déé, ká yõshó ùngú, ĩshíí ká yómõ ùngú ní ká nēè, míyí ètè ní ùjũ bēbé mónõ, ĩshíí bēbé gõshó fētè, ĩshíí lēmbé yómó grøyõ nãkã ẽshẽ ká ndãkpã, õg-bó ká yómó gãlã glõsĩ'dí ùngú. ³⁵ ĩshíí nēè, yómó è 'déé, Mbájá kéné gēnjé ìnjĩ ní bi ìgì à ká nēè, ìgì à lüsũ gēnjé ìnjĩ ngá áyã èpè ìgì òtõ õgõ glözõ ùngú è 'déé, ìgì ká yãlã ní ká."

Éndé bēbé glĩmí dírí

³⁶ Ká bēbé úgú è nēè, 'bãlã ẽshẽ ká Fãrísĩ ní gĩ õjõ ádá Yézũ ká ádá è níí, èpè ìgì ànjã õshó nõshó njónjõ ká ngá ètè. Yézũ ànjã ànjã mómõ ká ngá ètè, Yézũ ànjã á'dã à'ba gbõgbõ nõshó ní. ³⁷ ĩshíí bēbé éndé è nēè, dírí ní ìmí ká gãlã glõsĩ'dí ùngú ĩshíí, àshá à'ba ìlĩ mbēré yãngã. Ká lõwó è 'déé, kógó ádá àrà Yézũ kãpá mómõ ká ùjũ í 'déé, kēshè ká Fãrísĩ ní ká nēè, èné glãnjã gēsè kláká bãná kélè gõñõ yüyü, ĩshíí ànjã yõ. ³⁸ Òjõ rütü à'ba óngõ àrà Yézũ kpíí àpá gbõgbõ lãgá ní, ĩshíí éndé görõ ní, ĩshíí ùyü nõnõ ní à røwõ ní, ĩshíí à yõbõ rügú lãgá Yézũ ĩshíí à yēsè ká bíbí jũjũ nē, ĩshíí à yõsõ lãgá ní, ĩshíí à yũjü gõñõ yüyü ní àpá jũjũ èyí. ³⁹ Ká lõwó è 'déé, ùjũ è kēshè ká Fãrísĩ ní gĩ 'déé, kãdã Yézũ ká, dè kòkõ àtãsh ká nēè, ĩnjĩ àpá ìlĩ nē á'dã, "Bijã 'déé, dú ùjũ yãkã ètè ní kéné ádá ká Mbájá yãá, à ndõkõ éndé í 'déé, ká yãtã èpè à ká dãnã àpá ká bēbé gãlã glõsĩ'dí ùngú."

⁴⁰ ĩshíí Yézũ õjõ lēmè bi ètè á'dã, "Àngá áamá ádá ká ádá glēmè bi úmũ yãá, Sáyímõnõ."

ĩshíí Sáyímõnõ õjõ ìpì á'dã, "Lēmè bi áamá yãá, bēbé grödó ndãkpã ní."

⁴¹ Yézũ õjõ lēmè bi ètè á'dã, "Rómó ngãngá õshó ò'dó ẽshẽ ká bēbé ùjũ bēbé éyè è, kpéé ágbè ká nēè, ènggè sálã gũfũ sálã (500) nãkã fídã, †ĩshíí bēyè ní ènggè gũfũ rómó lēmbè kpú nãkã fídã. ⁴² Dãrà ìgì tírí rómó nēè, nãkã ázá áyã ìgì ká ádá glüwũ bi ètè ní. ĩshíí ètè ùjũ yãngã õjõ à'ba ádá ò'dó ní á'dã ĩshíí. Àtãsh yãá, ká gĩnjĩ è ngá úmũ nēè, ágbè 'dè ká ndãlã ádá àrà ùjũ yãngã góvó ní?"

⁴³ Sáyímõnõ õjõ ìpì á'dã, "Mókõ è ngá áamá nēè ágbè 'déé, kõshó ò'dó nãkã ní bi ètè góvó ní ká."

Yézũ á'dã, "Ádá ngá áyã ì támá díyí èyí."

⁴⁴ Yézũ õjõ ìpì àrà nē àpá ká éndé yãngã, ĩshíí lēmè bi Sáyímõnõ á'dã, "Ázá òkõ ùngú è 'déé, éndé yãkã kãlã bi áamá ká 'dé? 'Bákétã mójõ màpá mómõ ngá áyã ì, ĩshíí jéé ùjũ ùyü àpá rügú lãgá mà 'dí. ĩshíí gówó ètè

† Nãkã fídã: À ndéné 'bãlã nãkã fídã bi ndãkpã àpá biyí nētè ájá 'bãlã.

kóbõ lãgã mã kã ùyũ nònò nè, ìshíí èshè kã bíbí jũjũ nè. ⁴⁵ Újũ àmã kã gòsò kálã mã 'dĩ. Ìshíí èshè kã úgú è 'déé, mójõ mãpã mòmò ngã áyã ì kã nèè, jéé éndé yãkã rütú èshè kã gòsò lãgã mã 'dĩ. ⁴⁶ Újũ ùyũ ápã jũjũ mã 'dĩ, ìshíí nèè, ètè kújú kélè bãná gõñõ yũyũ nĩ ápã rügú lãgã mã. ⁴⁷ Mã ndiyí kã ngã úmũ nèè, ìjĩ òjĩ ìshíí ápã kã gèlè glòs'dí ùngú áyã nĩ tírì ìshíí, kã ádá lüsü ã'dã nèè, èpè ãlã ádá àrà mã ngé. Àtãsh yãã, 'déé ìjĩ òjĩ ìshíí bĩ ndãkpã tá 'dí àtã yãã, ã ndlüsü dĩ gälã ádá àrà mã tá 'dí àtã."

⁴⁸ Ìshíí Yézũ òjõ lèmè bĩ éndé yãngã ã'dã, "Ìjĩ òjĩ ìshíí ápã kã glòs'dí ùngú áyã ìshíí."

⁴⁹ Klõpõ èbètè òmõ Yézũ òjõ ã lèmè ádá ápã kòkõ àrà èpè ìgĩ ã yiyí, "'Bí kákã 'déé, kã yjĩ òjĩ ìshíí ápã kã glòs'dí ùngú nĩ gĩ kã?"

⁵⁰ Ìshíí Yézũ òjõ lèmè bĩ éndé yãngã ã'dã, "Dĩ giyí ngã áyã ì ápã kã Mbájã kã shèshè lèpè ì 'bälã kã nèè, àshã úmũ ìshíí, ànjã gòzõ."

Lükpú è 'déé krèkè ògõ Yézũ kã

8 Èshè biyí è ngã nèè, Yézũ lõwó òtõ ìlĩ gbòkò nĩ gĩ kã mbèrè nĩ gĩ 'bälã 'bälã, ìshíí ã yè'dé Kélè ádá mòmò ngérè kã Mbájã bĩ ndãkpã nĩ. Ìshíí ã'dã dĩ glòwó kã kpú lèmbè ròmó yòmó yõpó ngã áyã nè, ² ìshíí ã'dã è'dé slãgã lükpú è nèè, Yézũ ògõ kòtò røyó èshè jũjũ ìgĩ, ìshíí rájã nõwõ èshè áyã ìgĩ, èshè kòkõ àrà ìgĩ nèè, Märiyã 'déé, bédè dírí nĩ Mädalénã † kã 'déé, Yézũ kògõ sálã lèmbè ròmó kòtò røyó kèshè jũjũ nĩ kã, ³ ìshíí Jówãná òjõ òmõ Kúzã bèbè gègbè kã yòmó mòmó kã Hèródõsõ ãcã ògbó kã nènè dära nĩ gĩ kã, ìshíí Süzãná, ìshíí slãgã gèlè ndãkpã è ãcã ògbó è'dé. Ìgĩ lükpú yãngã ã'dã dĩ gänã Yézũ kã yòmó grèkè ògõ nĩ kã ùngú è kãngã èpè ìgĩ ã kã.

Títĩ úgú ádá ápã kã ádá àrà bèbè gãwã glãwã

(Mätéyõ 13:1-9; Märkõ 4:1-9)

⁴ Kã úgú è 'déé, gèlè ndãkpã kójõ kèshè kã gèlè mbèrè ìshíí 'déé, klõvõ kãpã gbõgbõ àrà Yézũ kã nèè, Yézũ òjõ lèmè títĩ úgú ádá yãkã bĩ ìgĩ ã'dã, ⁵ "Bédè bèbè gãwã glãwã è ànjã glãwã dĩ gãwã ùngú. Ìshíí kã lõwó è kã yõyõ àsã ùngú nĩ kã nèè, slãgã àsã ùngú è rønõ ápã òjõ gbõlõ. Ìshíí ndãkpã òjõ útú jũjũ èyí, ìshíí sisi nĩ gĩ òjõ àgã èshè è'dé. ⁶ Ìshíí slãgã àsã ùngú è rønõ ápã dĩ úgú è 'déé, àñbã kã è'dé 'déé, kúnú bũbũ kãzã è'dé gbã ní kã, ìshíí kã lõwó è kèpè ã kã nèè òjõ ànjã ìshíí, kã ádá òkõ gõmbõ bũbũ 'dĩ. ⁷ Ìshíí slãgã àsã ùngú è rønõ ápã ìlĩ ngínĩ, ìshíí kã lõwó è 'déé, kèpè ã kã nèè, ngínĩ nĩ òjõ ùkũ jũjũ ìgĩ, ìshíí gèpè ùngú nĩ gĩ òjõ ìükũ. ⁸ Ìshíí slãgã àsã ùngú è rønõ ápã kã gòzõ kúnú bũbũ, ìshíí òjõ èpè, ìshíí àrà òtõ kã sòkpõ àsã ùngú è 'déé, krøyó ìgĩ ã kã, kã dĩtí èyí gũfũ sálã."

Kã lõwó è klèmè àtã ngã kã nèè, lèmè kã gòrõ lèmè nè ã'dã, "Ndãkpã è 'déé, kãngã áyã nĩ mbímbí kã ádá gògõ ádá yãkã yãã, á'bã ètè níí, ògõ."

Yézũ ã lèmè ádá òtõ ògõ títĩ úgú ádá kã ádá ngã

(Mätéyõ 13:10-17; Märkõ 4:10-12)

⁹ Ìshíí yòmó grèkè ògõ nĩ òjõ ùjũ ètè ã'dã, kútú títĩ úgú ádá í 'déé, klèmè ã kã nèè, ìlĩ èyí ã'dã ngã? ¹⁰ Yézũ ã'dã, "Lèmè bĩ ìgĩ ìlĩ gítĩ ádá ápã kã ádá ùngú è 'déé, kã ìlĩ mòmò ngérè kã Mbájã kã wásã ìshíí, ìshíí nèè, mã ndlèmè bĩ sòkpõ ndãkpã è kã òtõ ìlĩ títĩ úgú ádá, kã ádá è níí,

'kpíí 'déé, ìgĩ kã rä'bã úgú nĩ kã nèè, ã yòkõ úgú 'dĩ, ìshíí kpíí 'déé, kã yögõ ádá kã mbímbí èpè ìgĩ ã kã nèè, ã yögõ ìlĩ èyí dãnã 'dĩ.' ††"

Yézũ lèmè ìlĩ ádá ápã kã ádá grøyó àsã ùngú nĩ

(Mätéyõ 13:18-23; Märkõ 4:13-20)

¹¹ "Ìlĩ títĩ úgú ádá yãkã ã'dã, Àsã ùngú nĩ nèè, ádá kã Mbájã. ¹² Ìshíí àsã ùngú è 'déé, krønõ kãpã òjõ gbõlõ nĩ kã nèè, ìgĩ nĩ ádá kã Mbájã 'déé, kijí kãpã ìlĩ mbímbí slãgã ndãkpã è, ìshíí 'déé, ngérè kã kòtò røyó nĩ kójõ kishíí ìgĩ ádá yãngã gĩ kèshè ìlĩ mbímbí ìgĩ kã ádá è níí, ã'bã giyí ápã kã ádá kã Mbájã níí, àshã ó'dõ èpè ìgĩ ã'dã. ¹³ Ìshíí àsã ùngú è krønõ kãpã jũjũ àñbã nĩ kã nèè, ìgĩ nĩ yòmó è kògõ ádá nĩ ìshíí 'déé, kiyí ápã è'dé kã kòbõ kélè úgú tá kã úgú glèmè èyí ã kã. Àtãsh yãã, ìgĩ tá áyã gèpè ùngú è 'déé, kègbè kã'bã kã ráyã àrà èpè ìgĩ 'dĩ kã. À ndiyí ápã kã ádá nĩ gòzõ ìshíí nèè, tá kã lõwó è úgú yõdó nĩ kã ndõjõ nĩ kã nèè, ègbè ã'bã dũñjũ èyí 'dĩ. ¹⁴ Ìshíí àsã ùngú è 'déé, krønõ kãpã ìlĩ ngínĩ nĩ kã nèè, ìgĩ nĩ ndãkpã è 'déé, kògõ ádá nĩ ìshíí 'déé, jéé kälã ùngú kãpã dã'bã èyí 'dĩ ã kã, kã ádá ádá kã Mbájã ã'dã ã'bã shèshè lèpè ìgĩ 'dĩ, ìshíí ã yinjí àrà èpè ìgĩ ápã kã ádá glãnjã àshã, ìshíí ápã kã ádá glèshè àshã, ìshíí ápã kã ádá gãshã àshã kòbõ kélè úgú. Àtãsh yãã, ã yòkõ bédè glözõ ùngú è èshè áyã ìgĩ 'dĩ. ¹⁵ Ìshíí nèè, àsã ùngú è 'déé, krønõ kãpã kã gòzõ kúnú bũbũ nĩ kã nèè, ìgĩ nĩ glözõ ndãkpã yòmó jónõ shèshè lèpè 'déé, kògõ ádá nĩ ìshíí 'déé, kã yälã ùngú kãpã dã'bã èyí ã kã, ìshíí 'déé, kã yälã glözõ ùngú nĩ òtõ ògõ gríndí ìlĩ èpè ìgĩ ã kã."

Güsú lámãbã ápã jũjũ glõ'dó úgú

(Märkõ 4:21-25)

¹⁶ Ìshíí Yézũ àtã lèmè ádá nĩ kpõrõ ã'dã, "Ndãkpã è 'déé, kã ndõwõ õshõ ápã kã lámãbã, ìshíí 'déé, kã ndüsü ápã ùmbũ kãrá, wälã ùmbũ nèè 'bí'bí nèè, àzã ní. À ndüsü ápã jũjũ glõ'dó úgú kã ádá è níí, rájã úgú nĩ bĩ yòmó è 'déé, kã ndükũ ápã kólõ yõ kã. ¹⁷ Kã ádá bédè ùngú è 'déé, kítĩ ìshíí 'déé, ndãkpã kã yòkõ dãnã 'dĩ kã nèè, àzã ní, ìshíí ùngú è 'déé, krümbũ jũjũ èyí ã kã nèè, ndãkpã ã ndòkõ nĩ tánè. ¹⁸ Àtãsh yãã, músú ìnjí ìgĩ gòzõ mãpã kã ádá í 'déé, mã yögõ nĩ kã. Kã ádá ndãkpã è 'déé, ùngú kãngã áyã nĩ kã nèè, ã ndènè ùngú ápã jũjũ èyí bĩ ètè tówó, ìshíí àgbè 'déé, bédè ùngú è kãzã áyã nĩ ní, ìshíí 'déé, küsü ápã ìnjí nè kiyí ùngú kãngã áyã nè kã nèè, kpíí gèsè è 'déé, kãngã áyã nĩ kã nèè, ã ndènè èshè áyã nĩ."

† Märiyã 'déé, bédè dírí nĩ Mädalénã: Ró'dõ ádá ápã kã ádá àrà nĩ ápã ìlĩ Lúkã 24:10.

†† 8:10 Ìzãyã 6:9

Yǎngá Yézū ĩshíí ónjö nî gĩ
(Mätéyö 12:46-50; Márkô 3:31-35)

¹⁹ Yǎngá Yézū ĩshíí ónjö nî gĩ öjô ká ádá grä'ba dära nî, ĩshíí nëë, gböļö ká ádá gójö 'báká äpá gbögbö ära nî nëë, äzá ní, ká ádá jüjü ndäkpá nî ögö ötö rötö ĩshí.

²⁰ ĩshíí bēdé ndäkpá è öjô lēmē bī ètē ä'dä, "Yǎngá î, ĩshíí ónjö î gĩ, rütü ä'bä gēsē úgú, ĩshíí ä yēbē ádá gökō úmü."

²¹ Yézū öjô ĩpī bī ètē ä'dä, "Yǎngá mâ ĩshíí ónjö mâ gĩ nî ndäkpá è 'déé, ká yögö ádá ká Mbájá ĩshíí 'déé, ká yälä üngü nî kápá dä'bä èyí ä kã."

Yézū rütü gǎnjä yäyā
(Mätéyö 8:23-27; Márkô 4:35-41)

²² Ká bēdé äjā è nëë, Yézū lēmē bī yömö grēkē ögö nē ä'dä, "Äzá mánjá níí mĩshí kápá nî mǎpá ägä kö'dó äsh 'dé." ĩshíí öjô ĩnī äpá ĩlī fälúkū nî, ĩshíí öjô ĩshí üyü nî. ²³ Ká löwö è 'déé, ká yǎnjä nî kã nëë, 'bī'bī öjô ĩnī Yézū ĩshí. ĩshíí gǎnjä yäyā èndē gĩtī ötö jüjü kápá nî, ĩshíí fälúkū nî èndē glüdü nî, ĩshíí áshá ká yömö yöpö ká Yézū öjô läñá góvö.

²⁴ ĩshíí öjô örö ètē ĩshíí ä'dä, "Bēbé ära ägä, Bēbé ära ägä, ägá mä lüdü nî nëë."

ĩshíí Yézū öjô äñä örö, ĩshíí rögbö äpá ká gǎnjä yäyā nî, ká glāmá üyü nî ĩshíí öjô èrütü. ²⁵ ĩshíí Yézū üjü ĩgī ä'dä, "Dĩ giyī äpá ká Mbájá ngá äyā ĩgī ä 'dē?"

ĩshíí öjô ètē mbāwā, ĩshíí äkpā ĩgī öjô üjü nē, ĩshíí èndē güjü ĩlī ära èpē ĩgī ä yiyí, "Bijä 'bī kákä 'déé, kpíí yäyā nî ká üyü nî ká yögö ádá ngá äyā nî kã?"

Dĩ gögö röyö èshē jüjü bēdé újü è
(Mätéyö 8:28-34; Márkô 5:1-20)

²⁶ Yézū ĩshíí yömö grēkē ögö nē, äñä änjä mömö Gērāzēnē 'déé, ká ägä Kápá Jēlīlī ä kã. ²⁷ Ká löwö è Yézū klūsü kápá äkpā nhrīñbī nî kã nëë, ländá ká bēdé újü bēbé röyö è, äpá ĩlī mbērē nî. Ètē újü yǎngā örö tēndē 'dĩ ká tǎgā èyí nē, ĩshíí äshá ä'bä ĩlī mömö tá 'dĩ. Ä'dá dĩ gāshá tōyö ötö kökō jüjü ö'dö. ²⁸ ĩshíí ká löwö è kökō Yézū kã nëë, äsá kōwö ĩshíí tījī bübü, ĩshíí ümbü lägá nî, ĩshíí lēmē ká gōrö lēmē nē ä'dä, "È ká á yēbē ngá èshē áamá yää, Yézū Gēsē újü ká Mbájá Bēbé üngü nî gĩ tírí ä kã? Älä lömö äyā ĩ níí, ä'bä glöļö áamá ä'dä."

²⁹ Ká ádá Yézū lēmē äpá ká röyö nî níí, ĩgī èshē jüjü nî. Röyö nî ä yōjö äpá jüjü nî cócö, ĩshíí kpíí 'déé, ká lämä lēké nî ká lägá nî ĩshíí 'déé, ká yāmā gbögbö ära nî kã nëë, ätá rēmē gīnzírī nî èshē äyā nē, ĩshíí röyö nî ä yōñbö öngö nî ĩshíí ä yǎnjä ĩlī bīñjī.

³⁰ Yézū öjô üjü ètē ä'dä, "Dĩrí î 'bĩ?"

ĩshíí ä'dä, "Dĩrí mâ nî Lījōñö. [†] Ká ádá kötö röyö è 'déé, ká yōjö äpá jüjü nî kã nëë, jüjü ĩgī èlē nē. ³¹ ĩshíí kötö röyö nî öjô räjä äkpā èpē ĩgī bī Yézū níí, ä'bä grösö èpē ĩgī äpá ĩlī tírtī ĩyí gīlī ^{††} nî ä'dä.

³² ĩshíí ä'dä è'dē gēlē küdrükü ä yōshö üngü nî ötö gbögbö rúkú nî, ĩshíí kötö röyö nî öjô räjä äkpā èpē ĩgī

† Lījōñö: ĩlī èyí ä'dä, gēlē jüjü kötö röyö. †† Tĩtĩ ĩyí gĩlī: Tĩtĩ è 'déé, döñbö èyí kázä è'dē ní 'déé, kögbö glösĩ'dĩ lílī ära nî gĩ kã'bä yō ká ádá è níí, ä yāmā úgú grötö ádá Mbájá äpá äyā èpē ĩgī.

bī Yézū níí, ä'bä èpē ĩgī änjä äpá jüjü küdrükü nî gĩ, ĩshíí Yézū öjô ĩyí äpá è'dē. ³³ Ká löwö è 'déé, kötö röyö nî krīgí kēshē jüjü újü yǎngā ĩshí ä kã nëë, öjô lētē änjä äpá jüjü küdrükü nî gĩ, ĩshíí küdrükü nî gĩ öjô lülü gēyē ötö ká güyü úgú è 'déé, kötö äkpā üyü nî kã, ĩshíí änjä rōñö äpá ĩlī kápá nî ĩshíí lüdü.

³⁴ Ká löwö è yömö gäcá küdrükü nî gĩ kökō üngü í 'déé, kälä ära nē kã nëë, lülü änjä räshá dä'bä èyí bī ndäkpá è kötö ĩlī úgú nî, ĩshíí bī yömö è 'déé, ká ĩlī mbērē nî kã. ³⁵ Ndäkpá nî öjô rīgí änjä ká ádá gökō üngü í 'déé, kälä ära nē kã. ĩshíí ká löwö è köjō kápá ká Yézū kã nëë, ökö újü í 'déé, kötö röyö nî krīgí kēshē jüjü nî kã, ä'dá ä'bä gbögbö lägá Yézū. Rēsē ära nē, ĩshíí jēé biyí röyö äzá äyā nî ní. ĩshíí mbāwā öjô älä ndäkpá nî tírí. ³⁶ Ndäkpá è tírí 'déé, kökō üngü è 'déé, kälä ära nē kã nëë, änjä räshá dä'bä ádá èyí bī klöpö èpē ĩgī. ³⁷ Yömö Gērāzēnē tírí, räjä äkpā èpē ĩgī bī Yézū níí, äñä èshē äyā èpē ĩgī, ká ádá mbāwā ökū äpá ĩlī ĩgī góvö. ĩshíí Yézū öjô ĩnī äpá ĩlī fälúkū nî, ĩshíí äñä èshē äyā ĩgī.

³⁸ ĩshíí ká löwö è Yézū kǎñä dó'bö 'dĩ kã nëë, újü í 'déé, kötö röyö nî krīgí kēshē jüjü nî kã, öwö èshē ká Yézū ká ádá è níí, ä'bä èpē níí, èpē ĩgī änjä ká ngá ètē, ĩshíí nëë, Yézū ögö ètē èshē ögö nē ĩshíí ä'dä, ³⁹ "ĩpī ära î änjä mömö níí, lēmē bī ndäkpá nî ádá gözö üngü í 'déé, Mbájá kälä bī úmü ä kã." Ätāsh yää, újü yǎngā änjä ĩshíí lēmē ádá gözö üngü è 'déé, Yézū kälä bī èpē ä kã ötö ĩlī mbērē nî tírí.

Yézū örö bēdé gēsē èndē è èshē ká ĩrí
(Mätéyö 9:18-26; Márkô 5:21-43)

⁴⁰ Ká úgú è 'déé, Yézū klüwü köjö nëë, gēlē ndäkpá öjô úmü ètē ká ádá äñä ära nî älä ĩgī nē. ⁴¹ ĩshíí èshē biyí è ngá nëë, bēdé újü è dírí nî Jérüsü góvö ndäkpá ká yömö gēgbē ká Dī lövö nî, öjô tījī äpá ümbü lägá Yézū, ĩshíí öwö lömö èshē äyā nî ká ádá è níí, èpē ĩgī änjä äñä mömö ngá äyā nē ká ngá ètē, ⁴² ká ádá gä'bälä gēsē èndē ngá äyā nî 'déé, ríní áshá ngá äyā nî kpü lēmbē römö ä kã nëë, ä yēbē ádá gĩlī nî nē.

ĩshíí ká löwö è 'déé, Yézū ká yǎnjä äñä mömö ká Járüsü ä kã nëë, ndäkpá nî lü'bü äpá äyā nî góvö.

⁴³ ĩshíí bēdé èndē è ä'dá ä'bä yō nëë, srámā ä'dá dĩ gülü èshē äyā nî ká kpü lēmbē römö ríní, ĩshíí jēé bēdé ndäkpá è 'déé, ká ndrjä nōwö yǎngā kēshē äyā nî kã nëë, äzá ní. ⁴⁴ ĩshíí èndē yǎngā öjô äpá öngö ära Yézū, ĩshíí ätā äkpā tēndē ngá äyā nî. ĩshíí srámā nî öjô rütü èshē ká èndē yǎngā tá ká ètē úgú äsh.

⁴⁵ ĩshíí Yézū ä'dä, "'Bī kátā áamá?"

Ká löwö è 'déé, ndäkpá nî kēmē tírí ĩshí ä kã nëë, Pītärä ä'dä, "Bēbé ära ägä, ndäkpá nî lövö äpá gbögbö ära î góvö nî, ĩshíí 'déé ká yüdü úmü ä kã."

⁴⁶ ĩshíí nëë, Yézū ä'dä, "Ndäkpá ätā áamá ĩshí. Ká ádá mödö dĩ önjö í 'déé, kígí kēshē áamá kã mĩshí."

⁴⁷ Ká löwö è èndē yǎngā kökō gböļö ká ádá gĩtī ära nē kázä ní ä kã nëë, änjä tījī äpá ümbü lägá Yézū, ĩshíí ä räyā nî, ĩshíí öjô lēmē bī Yézū ögbö dĩ mümü ndäkpá nî tírí ä'dä, "Tǎgā nōwö nî ögö nē ä'bä áamá, ökö 'déé, mátá úmü ĩshíí 'bákētā gbögbö mâ räjä ĩshí." ⁴⁸ ĩshíí

biyí eyí nēē, Yézū lēmē bi été ā'dā, "Lítí áamá, dī gīyí ngá áyā ī ápá ká Mbájá rájá nōwō nī ēshē áyā ī ishí. Átāsh yāā, ānjā gózō."

⁴⁹ Ishíí ká löwó è 'déé, Yézū kátá lēmē ádá nī ká nēē, bēdé újū è òjō ēshē mōmō ká Járūsū góvó ndákpá bēbé gēgbē ká Dī lóvō nī ká, ishíí lēmē bi été ā'dā, "Á'bā gl̄l̄ō bēbé grōdō ndákpá nī ā'dā, ká ádá gēsē éndé ngá áyā ī ōsō ishí."

⁵⁰ Ká löwó è Yézū kōgō ádá yāngā ká nēē, lēmē bi Járūsū ā'dā, "Á'bā galā mbāwā ā'dā, iyí ápá ká Mbájá ká shēshē lépē ī 'balā, ishíí níí, nōwō nī ā ndrājá ēshē áyā nī."

⁵¹ Ká löwó è Yézū krāyá kāpá mōmō ká Járūsū nēē, Yézū āngā ājá ndákpá nī ēshē ká gūkū āpá ōgō nē ishí. Ishíí ā'bā tá Pítārā, ishíí Jónō, ishíí Jémīsī, ká bēbé lítí nī, ishíí yāngā nī níí, ukū āpá ōgō nē. ⁵² Ishíí ká löwó è ndákpá nī ká yōnō ārà èpē igī ishíí 'déé, ká yōrō īrī nī ká nēē, Yézū lēmē āpá áyā igī ā'dā, "Má'bā gōrō nī ā'dā, ká ádá lítí nī bā ázā īlī nē ní, ishíí nēē īndí nē."

⁵³ Ishíí ndákpá nī ōjō áká āpá áyā nī, ká ádá āná ádá è 'déé, lítí nī kīlī ishíí ā ká ishí. ⁵⁴ Ishíí nēē, Yézū ōjō rūkú lēké lítí nī ishíí ā'dā, "Ánjā ōrō yāā lítí áamá." ⁵⁵ Ishíí lílī ārà lítí nī lūwū ōjō āpá áyā nī, ishíí ōjō ānjā ōrō. Ishíí Yézū lēmē bi igī níí, ījī gēsē nōshó bi été níí ōshó.

⁵⁶ Ākpá bēbé lítí nī ká yāngā nī újū āpá ē'dē. Ishíí nēē, Yézū lēmē bi igī ā'dā, ā'bā glēmē ádá ūngú è 'déé, kálā ārà nē ká bi bēdé ndákpá è ā'dā.

Yézū ōpó kpú lēmbē rōmó yōmó yōpó áyā nē

(Mätéyō 10:5-15; Márkō 6:7-13)

9 Ká úgú è 'déé, Yézū kōvō kpú lēmbē rōmó yōmó yōpó ngá áyā nē āpá áyā nē ká nēē, ēné ōnjō ishíí kpótó bi igī, ká ádá gōgō kōtō rōyó ēshē jūjū ndákpá, ishíí ká ádá grájá nōwō ēshē áyā igī, ² ishíí ōpó igī ānjā ká ádá gē'dé ádá āpá ká ádá mōmō ngéeré ká Mbájá, ishíí grájá nōwō ēshē ká ndákpá. ³ Ishíí lēmē bi igī ā'dā, "Ká löwó í 'déé, má yānjā nī ká nēē, má'bā gēngē ūngú è kāyā kōlō, wālā n̄bētē, wālā nōshó, wālā nākā ā'dā. Ishíí níí ndákpá ātā ēshē kōkō ārà igī ā'bā gēngē rōmó tēndē ā'dā. ⁴ Ishíí tá mōmō è 'déé, má ndūkú mápá lílī éyí ā ká nēē, má'dá tá yō, īgí ká úgú è 'déé, má ndānjā mēshé lílī été mbērē āsh ká. ⁵ Ishíí 'déé, ndákpá nī kúmú igī 'dī yāā, múpū būbū lāgá igī ká löwó è 'déé, má yānjā mēshé áyā igī ā ká níí, ā'dā kpōō āpá ká tēmē bi igī." ⁶ Átāsh yāā, yōmó yōpó ngá áyā nī ōjō ānjā ānjā ōtō dā'bā mōmō nī gī 'balā 'balā, ishíí ā yē'dé Kélē ádá ká Mbájá, ishíí ā rájá nōwō ēshē ká ndákpá nī ōtō lílī úgú nī tírí.

Shēshē lépē Hēródōsō āgā nē

(Mätéyō 14:1-12; Márkō 6:14-29)

⁷ Ishíí ngéeré Hēródōsō ōgō ádá ūngú è tírí 'déé, ká'dá dī galā ārà èpē igī ā ká ishí, ishíí ārà nī ēlē āpá ē'dē 'dī, ká ádá slāgā ndákpá è ā'dā, Jónō bēbé gījī bātēzmā bi ndákpá nī ká ānjā ēshē jūjū ō'dō nē ishí, ⁸ ishíí slāgā yōmó è ā yiyí è ngā nī Ēlīyā kéné ádá ká Mbájá ká, kígí kēshē jūjū ō'dō nē, ishíí slāgā yōmó è ā yiyí è ngā nī 'balā ēshē ká kéné ádá è 'déé, káshā sārā

ngētā ká kórō káshā tówó. ⁹ Ishíí nēē, Hēródōsō ā'dā, "Mágā ō'dō Jónō mīshí nēē, è ká 'bí 'déé, má yōgō ádá ārà nī tówó ā ká?" Ishíí ā yēbē gbōlō níí, èpē ōkō été ndákpá āsh.

Yézū ījī nōshó bi 5,000 ndákpá

(Mätéyō 14:13-21; Márkō 6:30-44; Jónō 6:1-14)

¹⁰ Ká löwó è 'déé, yōmó yōpó ká Yézū kīpī ārà èpē igī kōjō ishí nēē, lēmē ádá ūngú è 'déé, èpē igī kálā ká bi été. Ishíí Yézū ōjō ēngē igī n̄bā ōgō nē, ishíí ānjā ānjā bēbé mbērē è dírí eyí Bētsídā, ká ádá è níí, èpē igī ā'dá kínārā èpē igī ā'bā yō, ¹¹ ishíí nēē, gélē ndákpá ōgō ádá ūngú è 'déé, kálā ārà èpē igī ā ká ishí, ishíí ōjō rēkē ōgō nī, Yézū ōjō ūmú igī, ishíí lēmē bi igī ádá āpá ká ádá mōmō ngéeré ká Mbájá. Ishíí rájá nōwō ēshē ká ndákpá è 'déé, ká yēbē ádá è níí, gbōgbō èpē igī krájá ká.

¹² Ká glāgá ájá nī nēē, kpú lēmbē rōmó yōmó yōpó ngá áyā nī lēmē bi été ā'dā, "Lēmē bi glōvō ndákpá yākā níí, ānjā ōtō dā'bā gbōkō nī gī ká dā'bā mōmō nī gī níí, èbē nōshó, ōgbó ká dī klā'dá āpá ká ádá ārà èpē igī, ká ádá 'bákētā nēē, āgá mōlō mēshé ká mōmō nī mīshí."

¹³ Yézū ōjō lēmē bi igī ā'dā, "Míjī gēsē ūngú bi igī níí ōshó."

Ishíí ōjō ipī bi été ā'dā, "Ángá áyā āgá tá sálā kpá'bākā, ishíí rōmó kézé, ishíí 'déé, á yēbē ádá è níí, mījī nōshó bi ndákpá yākā tírí yāā, āgá mā ndānjā dī gōvō nōshó mōjō ē'dē bi igī." ¹⁴ Ndákpá í 'déé, ká yō ká été úgú āsh ká nēē, jūjū igī sálā álfīfī (5,000) ndákpá.

Ishíí nēē, Yézū lēmē bi yōmó grēkē ōgō nē ā'dā, "Má'bā ndákpá nī níí, ōvō jūjū èpē igī gūfū rōmó lēmbē kpú, gūfū rōmó lēmbē kpú, ishíí níí ā'dā ā'bā būbū."

¹⁵ Ishíí yōmó grēkē ōgō Yézū ōjō ālā ātāsh, ishíí ndákpá nī tírí ōjō ā'dá būbū. ¹⁶ Yézū ōjō ēngē sálā kpá'bākā yāngā ōgbó ká rōmó kézé nī, ishíí ōkō ānjā mūmū ōrō, ishíí löyō Mbájá āpá ē'dē, ishíí ōjō rīkí lílī éyí, ishíí ēngē bi yōmó grēkē ōgō nē níí, ōnjō bi ndákpá nī níí ōshó.

¹⁷ Ndákpá nī ōjō ōshó ūngú nī, ishíí āsá igī tírí, ishíí yōmó grēkē ōgō Yézū ōvō sōkpō nōshó nī túrú ká kpú lēmbē rōmó zōlō.

Pítārā iyí Yézū nī Krīstō

(Mätéyō 16:13-19; Márkō 8:27-29)

¹⁸ Ká bēdé ájá è nēē, Yézū ā rájá ākpā nē bi Mbájá āpá bēdé úgú è kínārā nē, ishíí ōjō újū yōmó grēkē ōgō nē ā'dā, "Ndákpá nī tírí ā yiyí áamá nī 'bí?"

¹⁹ Ishíí ōjō ipī bi été ā'dā, "Slāgā ndákpá è ā yiyí, úmú nī Jónō bēbé gījī bātēzmā bi ndákpá nī ká, ishíí slāgā yōmó è ā yiyí, úmú nī Ēlīyā kéné ádá ká Mbájá, ishíí slāgā yōmó è ā yiyí úmú 'balā ēshē ká kéné ádá ká Mbájá è sārā ngētā ká 'déé, kōrō káshā tówó ā ká."

²⁰ Ishíí Yézū újū igī ā'dā, "Ishíí Mēngá igī má ndiyí áamá nī 'bí?"

Pítārā ōjō ipī bi été ā'dā, "Úmú nī Krīstō 'déé, Mbájá kīshí été ā ká."

²¹ Ishíí Yézū ōjō ē'dé igī gónjō nī níí, ā'bā glēmē ádá yāngā bi bēdé ndákpá è ā'dā.

Yézũ lēmē ádá āpá ká ádá lólö ũshíí írí ngá áyã nē
(Mätéyö 16:20-28; Márkô 8:30-9:1)

²² ũshíí Yézũ ā'dã, "Kópö ndákpã ä ndökö lólö gözö ätä. Kprãshã ndákpã ká Īzrãyéle nî gî, ögbó ká kprãshã ndákpã ká yömó grãshã Mbájã, ũshíí yömó grödó ndákpã nî āpá ká gónjó ádá ká Mbájã ä ndãnã ètê, ũshíí ä ndüfũ ètê, ũshíí biyí èyí ká tötö 'bí'bí nē, Mbájã ä ndãlã ètê níí, āñã èshê jũjũ ö'dö nē."

²³ Èshê biyí è ngã nē, lēmē bi igi tírí ā'dã, "Déé ndákpã ká yēbē ádá grēkē ögö mã yää, ā'bã ùngú nî gî tírí ā'dã, ũshíí níí, èné kröshö † ngá áyã nē ká úgú tírí, ũshíí níí, úgú è öjö rēkē ögö mã. ²⁴ Ká ádá ndákpã è 'déé, ká yēbē ádá gãshã ó'dö nē kã nē, ä ndlĩgbĩ ó'dö nē, ũshíí nē, ndákpã è 'déé, ká yēbē ádá glĩgbĩ ó'dö nē ká ádá ärä mã kã nē, ä ndãshã ó'dö nē. ²⁵ 'Déé ndákpã ökö nēnē jũjũ bũbũ yãkã tírí ũshíí 'déé, lĩgbĩ ó'dö nē ũshíí yää, ä ndökö ngã èshê ögö èyí? ²⁶ Ndákpã è 'déé, ká ndãlã ndéné ärä mã, wãlã ndéné ádá ngá ádá kã nē, Kópö ndákpã ä ndãlã ndéné ärä nî ká úgú è kã ndöjö ká ónjó ngá áyã nē, ögbó ká ónjó ká Bēbē ũshíí glözö grönö nî gî kã. ²⁷ Mã lēmē shĩkĩ räyã ádá bi igi, slãgã ndákpã è ä dī úgú ä nē, jéé ä yĩlĩ 'dĩ, igi ká úgú è 'déé, mömö ngērē ká Mbájã kã ndöjö nî kã."

Yézũ ä lēmē ádá ká Mözē ũshíí Ēlíyã
(Mätéyö 17:1-8; Márkô 9:2-8)

²⁸ Biyí sálã lēmbē tötö 'bí'bí èshê ká úgú è 'déé, Yézũ klēmē ètê ádá yãngã kã nē, èné Pítãrã, Jónö, ũshíí Jémĩsĩ ñbã ögö nē, ũshíí änjã jũjũ bēdē ãñbã è ká ádá è níí, èpē änjã räjä äkpã nē bi Mbájã. ²⁹ ũshíí ká löwó è 'déé, Yézũ kã räjä äkpã nē kã nē, ílí mümü nî ìpĩ ärä nē äsã, ũshíí tēndē ngá áyã nî ä yãnä ñbēñbĩlēlē ätä. ³⁰ Römö ngãngã öjö rĩgĩ äpã áyã igi Mözē ũshíí Ēlíyã, ³¹ dãrã glözö ärä igi ũshíí ä lēmē ádá ká Yézũ äpã ká ádá írí ngá áyã nî 'déé, ká yãnjã dī gĩlĩ ā'bã Jērüzälēmē ä kã. ³² 'Bí'bí èndē gönö Pítãrã ũshíí klöpö nē, ũshíí ká löwó è mümü igi kãgã nē, ökö grãjã úgú ägã lãndã Yézũ ũshíí römö ngãngã í 'déé, kērütú ká ngá ètê ä kã. ³³ Ká löwó è ngãngã yãngã kã yãnjã èshê ká Yézũ kã nē, Pítãrã lēmē bi ètê ā'dã, "Bēbē ärä ägã, gözö nî nē, mã'dã tá dī úgú ä níí, mãlã tötö dī lílĩ 'bãlã bi úmü, ũshíí sökpö römö è kã bi Mözē ũshíí Ēlíyã." ũshíí nē, jéé ögö ílí ádá í 'déé, èpē kã'dã dī glēmē nî kã äñã 'dĩ. ³⁴ ũshíí ká löwó è Pítãrã kãtã lēmē ádá nî kã nē, ökö krökó öjö lùngü èpē igi, ũshíí ùkú mbãwã äpã lēpē igi góvó. ³⁵ ũshíí lēmē iyí èshê ílí krökó nî ā'dã, "È kã nî Gēsē újũ ngá ádá 'déé, mĩshĩ ètê ä kã, mógó ádá ngá áyã nî." ³⁶ Ká löwó è lēmē nî krütú ũshíí nē, ökö Yézũ kĩnãrã nî. ũshíí yömó grēkē ögö nî öjö ìtĩ ádá yãngã äpã ílí èpē igi. ũshíí ká ètê úgú äsh nē, jéé lēmē ádá ùngú í 'déé, èpē igi kökö ä kã bi bēdē ndákpã è 'dĩ.

† Kröshö: Góvó ngērē ká yömó Rómã nî ũshíí shēngē è 'déé, kã ùmbũ ärä nî kã ä yũfũ ndákpã nî ká gãmbã igi äpã ká kröshö è 'déé, kãlã kēshē ká kpĩkpĩ kã, ká ádá è níí, ílí wóö ká nõwö èyí äpã ká kröshö nî.

Yézũ ögö røyó èshê jũjũ bēdē gēsē újũ è
(Mätéyö 17:14-18; Márkô 9:14-27)

³⁷ Ká gērē úgú nî nē, Yézũ ũshíí yömó yöpó ngá áyã nē lüsú èshê jũjũ ãñbã nî, ũshíí gēlé ndákpã öjö äpã áyã nî. ³⁸ ũshíí bēdē újũ è äsã kówó èshê kökö ärä igi ä'dã, "Yää bēbē grödó ndákpã nî, älä lömó áyã ì níí, öjö ökö gēsē újũ ngá ádá 'dé, Ká ádá ètê tá gã'bãlã lítĩ ngá ádá. ³⁹ 'Déé røyó nî öjö äpã áyã nî gbrĩgbĩ ätä yää, ä yãlã ètê, ũshíí ä yäsã kówó, ũshíí ä rãnã nî, ũshíí ndĩrí ä yĩgĩ èshê äkpã nî, ũshíí røyó nî yöjö äpã áyã nî cócö, ũshíí tãmã ä yãlã ètê döso í nē. ⁴⁰ Mówö lömó mēshē ká yömó grēkē ögö î, ká ádá è níí, ögö røyó nî èshē jũjũ nî, ũshíí nē, äjã igi ũshíí."

⁴¹ Yézũ öjö lēmē bi igi ä'dã, "Ígĩ yää kötö è tũyã, yää mãjã úgú gĩ, 'déé míyĩ mãpã ká ádá ká Mbájã 'dĩ kã, mã ndã'dã ká gēgbē áyã igi ká úgú è 'dē? Èné gēsē újũ ngá áyã ì öjö dī úgú ä."

⁴² Ká löwó è lítĩ nî kã yöjö äpã ká Yézũ kã nē, røyó nî èné ètê èlé bũbũ, ũshíí älä ètê, ũshíí èndē grãyã ní. ũshíí nē, Yézũ rögbö äpã ká røyó nî, ũshíí ögö ètê èshê jũjũ nî. ũshíí öjö èné ètê bi bēbē nî. ⁴³ ũshíí äkpã ndákpã nî tírí újũ nē äpã ká góvó ónjó ká Mbájã ngã kã nē.

Yézũ lēmē ádá äpã ká ádá göwö gömbö ärä nē
(Mätéyö 17:22,23; Márkô 9:30-32)

ũshíí ká löwó è ndákpã nî kã'dã tírí ká gũjú äkpã èpē igi äpã ká ádá ùngú è 'déé, Yézũ kãlã tírí ä kã nē, Yézũ lēmē bi yömó grēkē ögö nē ä'dã, ⁴⁴ "Mágã mbĩmbĩ igi gözö mãpã ká ádá í 'déé, mã yãnjã dī glēmē bi igi ä kã, 'Ä yãnjã dī göwö gömbö ärä Kópö ndákpã bi slãgã ndákpã è." ⁴⁵ ũshíí nē, jéé ögö ílí ádá yãngã äñã 'dĩ, ká ádá ìtĩ dī gögö ílí èyí èshê áyã igi nē, ká ádá è níí, ä'bã gögö ílí èyí gãnã ní ä'dã. ũshíí mbãwã ká ádá gũjú ètê äpã ká ádá yãngã nē älä igi tãñē ũshíí.

'Bí ká ndã'dã góvó ndákpã nî
(Mätéyö 18:1-5; Márkô 9:33-37)

⁴⁶ Yömó grēkē ögö Yézũ öjö èndē gēmē ärä èpē igi ká ádá gökö nî nē, kútú 'bí kēshē kökö ärä èpē igi ká ndã'dã góvó ndákpã nî yää. ⁴⁷ ũshíí Yézũ ökö ádá í 'déé, kã shēshē lēpē igi ä kã äñã ũshíí, ũshíí öjö ìjĩ lēkē gēsē lítĩ níí, èrütú ä'bã gbögbö ärä nē. ⁴⁸ ũshíí lēmē bi igi ä'dã, "Ndákpã è 'déé, kã ndĩyĩ äpã ká lítĩ yãkã ká dírí mã kã nē, iyí äpã ádá ũshíí. ũshíí ägbē 'déé, kã ndĩyĩ äpã ádá kã nē, iyí äpã ká bēbē göpö ämã ũshíí. Ká ádá ndákpã í 'déé, kã kökö ärä igi 'déé, mókö ètê tírí mãsã mãpã ká ùngú 'dĩ kã nē, ètê kã'dã góvó ndákpã nî äpã dī mümü igi."

'Bí ká ndã'dã ndákpã ká Yézũ
(Márkô 9:38-40)

⁴⁹ Jónö lēmē bi Yézũ ä'dã, "Góvó újũ nî, bēdē újũ è ä yögö kötö røyó èshê jũjũ ndákpã ká dírí î, ũshíí mãlã mãyã grütú ètê nē, ká ádá ètê bã äzã èshê áyã ägã níí."

⁵⁰ Yézũ öjö ìpĩ bi ètê ä'dã, "Mã'bã grütú ètê ä'dã. Ká ádá ndákpã è 'déé, kãzã kójö ärä igi ní kã nē, ètê nî ndákpã áyã igi."

Yõmó Sãmáryã äñã Yézũ

⁵¹ Ká löwó è 'déé, úgú gënë Yézũ gänjã mùmü örö klíjĩ ìshí nēè, lõngö jũjũ nē, ká ádá gänjã äñã Jërũzälémē. ⁵² Ìshíí òjõ òpó slägã ndákpá è níí, äñjã gólõ, äpá ká bēdē gbõkó è ä dā'bã úgú è ä Sãmáryã. † Ká ádá è níí, rāshá slägã ùngú è gĩ kánjã ní ä'bã ògõ nē, ⁵³ Ìshíí nēè, yõmó Sãmáryã äñã gümü ètē ìshí, ká ádá è 'déé, ká yänjã äñã Jërũzälémē ä kã. ⁵⁴ Ìshíí ká löwó è Jémĩsĩ Ìshíí Jónõ kòkõ ätāsh kã nēè, ùjũ ètē ä'dã, "Bēbē ärä ägã, á yēbē ádá è níí, mädã òshõ mēshé mùmü örö mǎpá äyã igi níí, rǔshũ igi ēshē ē'dē?" ⁵⁵ Ìshíí nēè, Yézũ òjõ ìpĩ ärä nē, ìshíí rōgbõ äpá äyã igi, ⁵⁶ Ìshíí òjõ äñã äñjã ká bēdē gbõkó è.

Ètē grèkē ògõ Yézũ

(Mätéyõ 8:19-22)

⁵⁷ Ká löwó è 'déé, ká yänjã ní kã nēè, bēdē újũ è lēmē bĩ Yézũ ä'dã, "Mä ndrèkē ògõ ì'igi dē 'déé, ká yänjã è'dē ä kã."

⁵⁸ Yézũ ìpĩ bĩ ètē ä'dã, "Glõmó ní gĩ ängã äyã igi tĩtĩ, ìshíí sisĩ è 'déé, ká yènē kòtõ örö ä kã nēè, mòmõ ängã äyã igi, ìshíí nēè, dārã Kópõ ndákpã äzã è'dē ní."

⁵⁹ Ìshíí òjõ lēmē bĩ bēdē újũ è ä'dã, "Rèkē ògõ mã."

Ìshíí ètē újũ yāngã òjõ ìpĩ bĩ ètē ä'dã, "Yä Bēbē ärä mã, ä'bã ämä níí, mánjã mí'di bēbē mã kózõ mishí 'dé."

⁶⁰ Yézũ lēmē bĩ ètē ä'dã, "Ä'bã ìrĩ ní gĩ níí, ì'dĩ ìrĩ ngã äyã èpē igi, †† ìshíí mēngã úmü nēè, äñjã níí, é'dé ádá mòmõ ngéré ká Mbájã."

⁶¹ Ìshíí bēdē ägbē tówó ä'dã, "Mä ndrèkē ògõ ì'yää Bēbē ärä mã, ìshíí nēè, kpéé ä'bã ämä níí, mánjã mújũ yõmó mòmõ ngã ämä kózõ mishí 'dé."

⁶² Yézũ òjõ ìpĩ ä'dã, "Ndákpã è 'déé, ká ndrũkú ólõ ónjõ ká ádá gāwã ùngú ìshíí 'déé, ká rã'bã úgú äpá óngõ ärä nē kã nēè, jéé lātã äpá ká bēbē gälã nētē äpá ìlĩ mòmõ ngéré ká Mbájã 'dĩ."

Yézũ òpó gũfũ tötõ lēmbē kpú lēmbē rómó yõmó grèkē ògõ nē

10 Èshē bĩyí è ngã nēè, Bēbē ärä ägã rójõ gũfũ tötõ lēmbē kpú lēmbē rómó ndákpã èshē ká yõmó grèkē ògõ nē, ìshíí òpó igi níí, äñjã gólõ níí, löwó rómó, rómó òtõ ìlĩ mbéré ní gĩ è 'déé, ká dā'bã úgú è 'déé, èpē ká yēbē ádá gänjã gótõ è'dē ä kã. ² Ìshíí lēmē bĩ igi ä'dã, "Nõshó ní ògõ nē ä'bã ìlĩ glāwã ní ìshíí nēè, jũjũ yõmó gövõ èyí ògõ 'dĩ, ätāsh yää, mánjã mlémē bĩ Bēbē glāwã ní níí, òpó slägã yõmó gälã nētē è äpá ká ádá nētē gövõ nõshó ní èshē ìlĩ glāwã ní. ³ Mánjã, mã yõpó igi äyã göpó kòtõ ndĩlĩñĩ äpá kòkõ ärä ògbõ ní gĩ.

† Sãmáryã: Slägã jũjũ kóshó yõmó Sãmáryã nēè, èshē ká Yũwúdũ, ìshíí slägã è nēè, igi äzã Yũwúdũ ní. Ìshíí igi ä rāshá Mbájã ní ká tēndē gbõlõ èshē ká è ngã Yũwúdũ ní gĩ äpá jũjũ äñbã Gērēzimã. Ró'dõ 2 Góvõ Ngéré 17:27-40; Jónõ 4:1-42. †† Ä'bã ìrĩ ní gĩ níí, ì'dĩ ìrĩ ngã äyã èpē igi: Yézũ lēmē igi ádá yāngã ká ádá gónjõ ádá ní nēè, èbē ádá è níí, ndákpã yāngã rēkē ògõ nē 'bákētã, èshē ká è 'déé, ká ndāmã bēbē nē ká ndrĩlĩ ní, ìshíí níí, úgú è ká ndrèkē ògõ nē kã.

⁴ Má'bã gēngē máfädã, wälã ñbētē, wälã tāmã mǎpá gbõgbõ è 'déé, mórõ ä kã ä'dã, ìshíí níí má'bã gũjũ ndákpá mótõ jũjũ gbõlõ ní tánē ä'dã.

⁵ Tá mòmõ è 'déé, igi má ndrũkũ mǎpá ìlĩ èyí ä kã nēè, mújũ yõmó mòmõ ní kpéé míyí, 'Mbájã ùpú igi yää, yõmó mòmõ yākã.' ⁶ 'Déé bēbē mòmõ ní ètē bēbē gōzõ shēshē lépē yää, ètē ä ndrĩyí äpá è'dē 'déé, äzã ní yää, Mbájã ä yũpú igi 'dĩ. ⁷ Má'dã tá ká ètē mòmõ yāngã ìshíí níí, móshó tá ùngú è 'déé, ká ndrĩjĩ bĩ igi ä kã, ká ádá ä yövó lèkē yõmó gälã nētē ní nē. Má'bã glõwó mótõ mòmõ ká ndákpá jájã ä'dã.

⁸ 'Déé igi kúkũ mǎpá ìlĩ mbéré ìshíí 'déé, yõmó èyí kúmú igi ìshíí 'déé, kíjĩ nõshó bĩ igi yää, móshó. ⁹ Ìshíí níí, mrájã nõwõ mēshé ká ndákpã è 'déé, ká yõ kã, ìshíí níí mlémē bĩ igi míyí, 'Mòmõ ngéré ká Mbájã lĩjĩ ká ádá gōjõ äpá äyã igi ìshíí.' ¹⁰ 'Déé igi kúkũ kápá ìlĩ mbéré ìshíí 'déé, yõmó èyí kúmú igi 'dĩ yää, mánjã mǎpá ìlĩ ìyí gbõlõ è 'déé, ká ìlĩ mbéré ngã äyã igi ä kã, ìshíí níí míyí, ¹¹ 'Mä yũpú lúvú bũbũ mbéré ngã äyã igi 'déé, klänã kã'bã lägã ägã kã mǎpá äyã igi, ìshíí nēè, músú mǎpá ñjĩ igi nēè, mòmõ ngéré ká Mbájã lĩjĩ 'bákã äpá äyã igi ìshíí.' ¹² ùngú è 'déé, ká ndälã yõmó mbéré yāngã ká úgú grötõ ádá äpá ká ndákpã ní kã nēè, ä ndõtõ ká è ká yõmó Södómõ † nē."

'Brèkē ängã yõmó è 'déé kíyí äpá ká Mbájã 'dĩ kã

(Mätéyõ 11:20-24)

¹³ "Brèkē ängã äyã igi yää, yõmó mbéré Kērözínĩ. †† 'Brèkē ängã äyã igi yää, yõmó mbéré Bētšídã. Ká ádá bijã kí'dí è 'déé, kälã ärä èpē igi ä'bã mbéré ngã äyã igi ä kã 'déé, älä ärä èpē igi ä'bã mbéré Šídónõ ìshíí Táyĩrĩ yää, bijã dē kã ndákpã è 'déé, kāshá kã'bã yõ kã äyã sārã ìshíí, ìshíí örö tēndē nürú, ìshíí újũ rákã äpá jũjũ èpē igi ìshíí. ¹⁴ Ìshíí nēè, ùngú è 'déé, ká ndälã igi ká úgú grötõ ádá ní kã nēè, ä ndrõsĩ'dí òtõ ká è ká yõmó mbéré Táyĩrĩ ìshíí Šídónõ kã nē. ¹⁵ Ìshíí mēngã igi yää, yõmó Kāfārnúmũ, †† ä ndrĩ'ví igi dānjã mùmü örõ? Bã 'dĩ. Má ndrũsú mánjã mbē'bē."

¹⁶ Ìshíí Yézũ òjõ lēmē bĩ yõmó grèkē ògõ nē ä'dã, "Ndákpã è 'déé, ká ndrõgõ ádá í ngã äyã igi ä kã nēè, ògõ ádá í ngã ämä ìshíí. Ìshíí ägbē 'déé, ká ndänã igi ä kã nēè, äñã ämä ìshíí. Ìshíí nēè, ndákpã è kã ndänã ämä kã nēè, äñã Bēbē göpó ämä tánē ìshíí."

¹⁷ Ká löwó è 'déé, gũfũ tötõ lēmbē kpú lēmbē rómó ngāngã yāngã klüwũ kójõ ìshíí ä kã nēè, ä'dã, "Bēbē ärä ägã, 'déé mädã dírí ì mĩshíí yää, kpíí kòtõ røyó í 'déé, ká jũjũ ndákpã ní kã, ä yögõ ádá í ngã äyã ägã."

¹⁸ Ìshíí Yézũ ìpĩ bĩ igi ä'dã, "Mókõ Shētánã ††† tĩjĩ èshē mùmü örö, ìshíí äñã äyã gĩyĩ njinjĩ. ¹⁹ Míjĩ kpõtõ bĩ igi ká ádá è níí, mútú jũjũ ñnjĩ ní gĩ ká ènē ní gĩ, ìshíí níí, mígí

† Södómõ: Mbájã älä mbéré yāngã òsõ, ká ádá ndákpã í 'déé, ká yõ kã nēè, älä glõsĩ'dí ùngú ní ògõ òtõ rõtõ ìshíí ká úgú ärä Äbräyímĩ. Ró'dõ wārägã Göcõ Lägã 18:20-33; 19:1-28. †† Kērözínĩ ìshíí Bētšídã: Yũwúdũ ní gĩ ä yāshá ä'bã ìlĩ igi rómõ mbéré yāngã, ìshíí nēè, ndákpã è 'déé, kázã Yũwúdũ ní kã nēè, ä yāshá ä'bã mbéré Táyĩrĩ ìshíí Šídónõ. †† Kāfārnúmũ: Ètē ní gbõkõ è 'déé, Yũwúdũ ní gĩ kāshá kã'bã ìlĩ èyí ä kã. ††† Shētánã: Ètē ní ngéré ká kòtõ grõnõ ká Mbájã 'déé, känã ádá ká Mbájã, ìshíí 'déé, Mbájã kógõ igi kēshē mùmü örö ä kã. Ró'dõ Gitĩ Ádá 12:7-9.

mótó ílí kójó ärä igí Shētánã. Jée bédé ũngú è ä yälã igí 'dĩ. ²⁰ Īshíí kpíí kätãsh kã nëë, má'bã gälã kóbó kélë úgú, kã ádá è 'déé, kótó røyó ní kã yögó ádá í ngá áyã igí ä kã ä'dã. Īshíí nëë, málã kóbó kélë úgú ní, kã ádá è 'déé, kröndó dírí igí kã'bã mùmü örö ishí ä kã."

Yézü löyó Bëbé në
(Mätéyö 11:25-27; 13:16,17)

²¹ Kã èté úgú äsh nëë, Lilí ärä Mbájã älä kóbó kélë úgú äpã kã Yézü Īshíí ä'dã, "Mlöyó úmü yää Bábã, kã ádá úmü Bëbé mùmü örö, Īshíí jũjũ bũbũ ní, shëshë lépë mã êlë äpã áyã ĩ góvó, kã ádá è 'déé, kítí igí ũngú yãngã tírí këshë kã yómó génjé ínjí, Īshíí yómó gögö ílí ũngú, Īshíí 'déé, klúsü igí bĩ jájã ndãkpã è kã. Dú yää Bábã, kã ádá è ngã ní ũngú è 'déé, shëshë lépë mã këlë kãpã è'dë ä kã.

²² Bëbé mã êngë ũngú ní gĩ tírí bĩ ámã Īshíí. Ndãkpã è 'déé, kókó Gësë újũ ní kãnã kã nëë, äzá ní tá Bëbé ní, Īshíí tá Gësë újũ ní, kókó Bëbé në kãnã, Īshíí ndãkpã è 'déé, Gësë újũ ní krójó igí níí, èpë kënjé ádá ärä Bëbé në bĩ igí ä kã."

²³ Īshíí biyí èyí nëë, Yézü öjõ ĩpĩ ärä në äpã kã yómó grëkë ögö në, Īshíí lëmë ádá ní bĩ igí kínärã igí ä'dã, "Mbájã ũpú igí Īshíí, kã ádá è 'déé, mókó ũngú è 'déé, kälã ärä èpë igí kã mùmü igí míshí ä kã. ²⁴ Mã ndĩyí kã ngá igí 'dĩ nëë, gëlë kéné ádá kã Mbájã, Īshíí kprãshã ngérë ní gĩ, ä yëbë ádá gökó ũngú è 'déé, mókó ä kã, Īshíí nëë, ökó 'dĩ. Īshíí ä yëbë ádá gögö ádá í 'déé, mógó ä kã, Īshíí nëë, ögö 'dĩ."

Bédé gözö ndãkpã è ulú ärä ní êshë kã Sãmáryã

²⁵ Kã bédé úgú è nëë, 'bälã êshë kã yómó grödó gónjõ ádá kã Mbájã änjã örö kã ádá gödó Yézü. Újũ èté ä'dã, "Bëbé grödó ndãkpã ní mã ndälã äyã 'dë níí, mókó áshã è 'déé, döngbó èyí kãzã è'dë ní kã?"

²⁶ Yézü öjõ újũ èté ä'dã, "Gónjõ Ádá kã Mbájã 'déé, kröndó ä kã nëë, ä'dã ngã? Ógó è ngá úmü ílí èyí ä'dã äyã 'dë?"

²⁷ Īshíí ĩpĩ ä'dã, "'Älä ádá ärä Mbájã Bëbé ärä ĩ kã shëshë lépë ĩ 'bälã, Īshíí níí, älä ádá ärä ní kã ärä ĩ tírí, Īshíí kã ónjó ngá áyã ĩ, ögbó kã gĩnjí ádá í ngá áyã ĩ tírí.' † Īshíí níí, 'Älä ádá ärä bëyë 'bákã mömö ĩ tá äyã è kã yälã ádá ärä ĩ kã.'" ††

²⁸ Yézü ĩpĩ bĩ èté ä'dã, "Ádá ngá áyã ĩ tãmã dītí èyí, án-jã älä ätãsh Īshíí níí, á ndãshã ní."

²⁹ Īshíí nëë, kã ádá ä yëbë ádá è níí, ndãkpã ökö èpë äpã kã gözö ndãkpã ätãsh yää, öjõ újũ Yézü ä'dã, "Bëyë 'bákã mömö mã ní 'bĩ?"

³⁰ Yézü ĩpĩ bĩ èté ä'dã, "Bédé újũ è räshã löwó áyã në, Īshíí änjã êshë Jërüzälëmë, Īshíí ä yãnjã mbëré Jërikó. Īshíí kã löwó è kã yãnjã ní kã nëë, lãndã kã yómó bĩnĩ. Īshíí yómó bĩnĩ ní öjõ røwö tëndë êshë áyã ní, Īshíí äm-bã èté, Īshíí ä'bã èté äpã kókó áshã Īshíí ĩrí, Īshíí öjõ änjã êshë áyã ní.

³¹ Bédé Bëbé grãshã Mbájã è ä yötö kã ĩyí gböļö yãngã, Īshíí kã löwó è mùmü ní kĩjĩ äpã áyã ní kã nëë,

ëmbë äpã kã bédé kágã ĩyí gböļö ní, Īshíí änjã ũngú áyã në. ³² Īshíí biyí èyí nëë, bédé újũ è êshë kã ä'dã ärä Léví ä yãnjã ní, Īshíí igí kã èté úgú yãngã, Īshíí mùmü ní ĩjĩ äpã áyã ní, Īshíí öjõ ëmbë äpã kã bédé kágã ĩyí gböļö ní, Īshíí änjã.

³³ Īshíí nëë, bédé újũ è ulú ärä ní êshë kã Sãmáryã ä yãnjã löwó áyã në, Īshíí kã löwó è kĩgí kã úgú yãngã kã nëë, mùmü ní ĩjĩ äpã áyã ní, Īshíí ökö änjã mùmü ní.

³⁴ Öjõ änjã äpã áyã ní, Īshíí älä kónó ögbó kã gĩrĩ ũngú äpã mùmü røyó ngá áyã ní, Īshíí öjõ ľãkpã mùmü èyí äpã è'dë. Īshíí öjõ ũsú èté äpã jũjũ këshë ngá áyã në, Īshíí êné èté änjã äpã dĩ mömö gúsü ärä, níí ègbë áyã ní. ³⁵ Īshíí kã löwó è 'déé, úgú ní kërë Īshíí ä kã nëë, êngë rømö näkã fídã † bĩ bëbë gëgbë kã mömö gúsü ärä ní, Īshíí lëmë bĩ èté ä'dã, 'Égbë kã újũ yäkã, Īshíí 'déé, ämã kípĩ ärä mã kójó kishí yää, mã ndövó ádá slãgã ũngú è 'déé, kälã igí tírí bĩ èté ä kã bĩ úmü.'

³⁶ Ätãsh yää, kã gĩnjí è ngá úmü nëë, 'bĩ këshë kókó ärä tötö ndãkpã yãngã kã'dã bëyë 'bákã mömö újũ í 'déé, kĩjĩ kãpã ľëké yómó bĩnĩ ní kã?"

³⁷ Bëbé grödó gónjõ ádá kã Mbájã ä'dã, "Ágbë 'déé, kälã nönö ní bĩ èté ä kã."

Īshíí Yézü öjõ ĩpĩ bĩ èté ä'dã, "Änjã Īshíí níí, älä tá ätãsh."

Yézü ä mömö kã Mártã Īshíí Märyã

³⁸ Yézü Īshíí yómó grëkë ögö në ä yãnjã löwó áyã èpë igí, Īshíí öjõ räyã äpã kã bédé gbökó è, Īshíí bédé éndé è dírí ní Mártã öjõ úmü Yézü äpã mömö í ngá áyã në.

³⁹ Īshíí ä'dã è'dë bédé lúmü ní dírí ní Märyã, änjã ä'dã ä'bã gbögbö ärä Bëbé ärä ägã, Īshíí ä yögó ádá í 'déé, kã'dã dĩ glëmë ní kã. ⁴⁰ Īshíí nëë, Mártã ä yälã nëté ní, Īshíí ä yĩnjí gëlë ádá, Īshíí änjã änjã áyã ní Īshíí ä'dã, "Bëbé ärä ägã, lúmü mã 'déé, kã'bã nëté ní kã'dã bĩ ämã kínärã mã kã nëë, gözö ní? Lëmë bĩ èté níí, öjõ äná ämã."

⁴¹ Īshíí Bëbé ärä ägã öjõ ädá èté ä'dã, "Mártã, Mártã, ä yĩnjí ärä ĩ, Īshíí ärä ĩ êlë 'dĩ äpã kã ádá gëlë ũngú, ⁴² Īshíí nëë, ä yëbë tá ádá gã'bälã ũngú êshë áyã ĩ yää, Mártã. Īshíí Märyã kókó èté ũngú äsh kãnã, Īshíí bédé ndãkpã è 'déé, kã ndënë èté ũngú äsh këshë áyã ní kã nëë, äzá ní."

Yézü ä rödó ndãkpã äpã kã ádá grãjã äkpã bĩ Mbájã
(Mätéyö 6:9-13; 7:7-11)

11 Kã bédé úgú è nëë, Yézü ä räjä äkpã në bĩ Mbájã äpã bédé úgú è. Īshíí kã úgú è 'déé, køyó këshë è'dë Īshíí nëë, 'bälã êshë kã yómó grëkë ögö ní lëmë bĩ èté ä'dã, "Bëbé ärä ägã, äzá ródó ägã äpã kã grãjã äkpã bĩ Mbájã tá äyã è 'déé, Jónö krödó yómó grëkë ögö në kã 'dé."

² Yézü öjõ lëmë bĩ igí ä'dã, "'Déé igí kã yëbë ádá grãjã äkpã igí bĩ Mbájã yää míyí, 'Bëbé ägã 'déé, kã mùmü örö ä kã, ägã mã löyó dírí ĩ, ä'bã mömö ngérë ngá áyã ĩ níí öjõ.

† 10:27 Dītrónōmī 6:5 †† 10:27 Lēvītkūsū 19:18

‡ Fídã: Ndãkpã ní ä yövó ũngú è'dë äyã näkã. Īshíí gũfũ sálã klākã fídã nëë, ä ndënë 'bälã klākã dá'bã äpã ögö èyí.

³ Íjĩ nõshó bì ägá ká úgú tírí.
⁴ Íjĩ íjĩ íshí ápá ká glösi'dí ùngú áyá ägâ,
 tá áyá è 'déé, ägá mã yíjĩ íjĩ íshí bì yómó è 'déé, ká
 yälã glösi'dí ùngú nĩ äpá áyá ägá ká,
 íshíí á'bã gödó ägá ká ádá è níí,
 mãlã glösi'dí ùngú ä'dá,
 íshíí nèè, áshá ägá éshè ká glösi'dí ùngú nĩ gĩ."
⁵ Íshíí biyí èyí nèè, Yézũ lèmè bì igi ä'dã, "'Déé, 'bälã
 ndákpã èshè kòkò ärä igi änjã ká lèmbé nè ká gütú
 úgú, íshíí lèmè bì ètè ä'dã, 'Lèmbé, äzá óshó ò'dó tötó
 kpã'bákã bì áamá 'dè? ⁶ Ká ádá bédé lèmbé mã, ä yãnjã
 löwó änjã bédé úgú è, íshíí òtò mómó ngá áamá, íshíí
 bédé ùngú è 'déé, mã ndíjĩ bì ètè níí, kòshó nèè, äzá
 ní.'
⁷ Íshíí lèmbé nĩ kãsh ípi bì ètè èshè kóló yò ä'dã, 'Á'bã
 glö!ö áamá ä'dã, ká ádá mögbö äkpã íjĩ nĩ mĩshí, íshíí
 ägá ká kótó ngá áamá mĩndí mĩshí. Mã yãnjã örö ká ádá
 gënë bédé ùngú è bì úmú 'dĩ.' ⁸ Mã ndíyí ká ngá igi
 nèè, kpíí 'déé ètè újũ yãngã änjã örö ká ádá gëngë
 kpã'bákã nĩ bì bëyè nè, ká ádá è 'déé, ètè nĩ lèmbé nè
 ká 'dĩ yää, ä ndëngë kpã'bákã nĩ bì ètè tá áyá è 'déé,
 ètè ká yëbè ádá èyí ä kã, ká ádá nõwö jũjũ í 'déé, kã'dã
 dĩ gälã bì ètè ä kã.
⁹ Ätãsh yää, mã ndíyí ká ngá igi nèè, 'Mlémè ádá
 ùngú íshíí níí, ä ndënë bì igi, mébè ùngú íshíí níí, mã
 ndökö nĩ, mágã äkpã íjĩ nĩ níí, ä ndáyã bì igi.' ¹⁰ Ká ádá
 ndákpã è 'déé, kòwö ádá ùngú íshí yää, ä ndíjĩ bì ètè
 ùngú äsh, íshíí ägbè 'déé, kèbè ùngú íshí yää, ä ndökö
 nĩ, íshíí ndákpã è 'déé, kãgã äkpã íjĩ nĩ íshí yää, ä ndáyã
 bì ètè.
¹¹ 'Bí kèshè kòkò ärä igi yää, bëbé kótó nĩ gĩ, 'déé
 gësè újũ ngá áyá nĩ kã ndlèmè ádá kèzé kèshè áyá nĩ
 íshíí 'déé, kã ndënë ínji bì ètè ä kã? ¹² Wälã kã ndlèmè
 ádá yãkã èlè äpá áyá nĩ íshíí 'déé, kã ndënë ènè bì ètè
 ä kã? ¹³ Kpíí igi ká glösi'dí shèshè lépè í 'déé, kãngã áyá
 igi, 'déé mókó mánã dĩ gëngë glözö tèmbe bì kótó ngá
 áyá igi míshí ä kã nèè, Bèbé igi 'déé, kã mümü örö ä
 kã, ètè kánjã nĩ òtò rötó íshí ká ádá gënë Lílí ärä nè bì
 ndákpã è 'déé, ká yörö äpá jũjũ nĩ ä kã 'dĩ?'

Yézũ íshíí Bèlzèbúlũ

(Mätéyö 12:22-30; Márkò 3:20-27)

¹⁴ Yézũ ögö røyó èshè jũjũ bédé újũ è, ètè jéé lèmè
 lèmè nè 'dĩ, íshíí ká löwó è 'déé, røyó nĩ kãnjã kèshè
 jũjũ nĩ kĩshí ä kã nèè, újũ yãngã èndè glèmè lèmè nè,
 íshíí glövö jũjũ ndákpã nĩ äkpã igi újũ nè äpá è'dè.
¹⁵ Íshíí nèè, slãgã ndákpã è ä'dã, "Ötö ögö ónjó ká
 Bèlzèbúlũ † ngéré ká kótó røyó nĩ kã 'déé, ká yögó kótó
 røyó nĩ è'dè ä kã." ¹⁶ Slãgã ndákpã è ödó ètè, ká ádá è
 níí, älä kí'dí bì èpè igi èshè mümü örö.
¹⁷ Yézũ ökó ádá í 'déé, ká shèshè lépè igi ä kã äná
 íshí, íshíí lèmè bì igi ä'dã, "Mómó ngéré 'déé, äkpã ádá
 ká yómó èyí kländá 'dĩ kã nèè, ä ndlímí nè. Íshíí mómó
 è 'déé, yómó èyí kãcã äkpã ádá ngá áyá èpè igi 'dĩ kã
 nèè, ä ndälã döso í nè. ¹⁸ 'Déé Shètãná önjó ílí ärä nè

† Bèlzèbúlũ: Ètè nĩ bédé díri Shètãná 'déé, ètè nĩ ngéré ká kótó
 røyó nĩ kã. Íshíí äná gögö ádá ká Mbájã íshí, íshíí Mbájã öjõ ögö igi
 èshè mümü örö äpá jũjũ bũbũ nĩ. Ró'dó Gĩtĩ Ádá 12:7-9.

íshí yää, mómó ngéré ngá áyá nĩ ä ndètè äyá 'dè? Mã
 lèmè ätã ngá ká ádá míyí nèè, mã yögó kótó røyó nĩ
 mótó ögö ónjó ká Bèlzèbúlũ. ¹⁹ 'Déé dú mã yögó kótó
 røyó nĩ mèshè jũjũ ndákpã nĩ ká ónjó ká Bèlzèbúlũ yää,
 yómó grèkè ögö igi ä yögó kótó røyó nĩ ká ónjó ká 'bĩ?
 Ätãsh yää, tá yómó grèkè ögö igi ká ndrötó ádá nĩ äpá
 áyá igi. ²⁰ Íshíí nèè, 'déé mã yögó kótó røyó nĩ ká ónjó
 ká Mbájã yää, ílí èyí ä'dã, mómó ngéré ká Mbájã öjõ
 äpá áyá igi íshí.

²¹ Ká úgú è 'déé, újũ bëbé gĩmĩ ó'dö lèkè ä yãmã
 gbögbö mómó áyá nè ká nènè lílí áyá nè tírí yää, jéé
 bédé ndákpã è ä yènè nènè dära nĩ 'dĩ. ²² Íshíí bédé
 ndákpã è 'déé, kónjõ kótó áyá nĩ íshí ä kã, 'déé öjõ igi
 ötö ílí nĩ íshí yää, ä ndëngë nènè lílí ngá áyá nĩ tírí, äcã
 ögbö ká nènè dära nĩ gĩ, íshíí ä ndöngö bì slãgã ndákpã
 è.

²³ Íshíí nèè, ndákpã è 'déé, kèbè ádá è níí, äkpã ádá
 ngá áyá nè kländá ká è ngá áamá 'dĩ kã nèè, ètè nĩ kójó
 ärä mã nè, íshíí ägbè kãná áamá ká ádá gövö ùngú nĩ
 'dĩ kã nèè, ä yètè ílí èyí nè."

Dĩ glüwũ gösi'dí lílí äpá jũjũ ndákpã

(Mätéyö 12:43-45)

²⁴ "Ká úgú è 'déé ögö røyó èshè jũjũ ndákpã yää, ètè
 røyó yãngã ä ndãnjã dötö lílí gãnjã úgú ká ádá güsú ärä
 nè ä'bã yö, íshíí 'déé, ökö dĩ güsú ärä nĩ 'dĩ yää, ä ndíyí,
 'Gözö nĩ nèè, mã ndlüwũ dãnã ká tówó mómó ngá
 áamá.' ²⁵ Íshíí ká löwó è 'déé, kã ndrãyã yö nèè, ä ndökö
 rögö úgú nĩ, íshíí rãshá úgú nĩ kánjã nĩ ä'bã ögö nĩ íshí.
²⁶ Íshíí biyí èyí nèè, ä ndãnã dëngë slãgã sálã lèmbè
 römó kótó røyó è gĩ 'déé, klösi'dí kótó áyá nè íshí ä kã,
 döjõ äpá jũjũ ndákpã yãngã, íshíí ä ndãshã ä'bã yö,
 íshíí áshá ká ètè ndákpã yãngã ä ndlãnã ötö ká è sãrä
 kã nè."

²⁷ Íshíí ká úgú è Yézũ klèmè igi ádá yãngã kã nèè,
 bédé èndè è öjõ äsã kówó èshè kòkò ärä ndákpã nĩ
 ä'dã, "Mbájã ùpú yãngã í 'déé, kãkã úmü, íshíí 'déé,
 kègbè áyá ä kã íshí."

²⁸ Íshíí Yézũ ípi ä'dã, "Mbájã ùpú ndákpã è 'déé, ká
 yögó ádá ká Mbájã íshíí 'déé, ká yälã ùngú nĩ kãpã
 dã'bã èyí ä kã íshí."

Lèyé ká Jónã

(Mätéyö 12:38-42; Márkò 8:12)

²⁹ Ká löwó è jũjũ ndákpã nĩ kögö íshí ä kã nèè, Yézũ
 ä'dã, "Ndákpã è tũyã lösi'dí nè, ká ádá ä lèmè ádá lèyé,
 íshíí nèè, ä yökö äpá ó'dö èpè igi 'dĩ, ä ndökö tá lèyé ká
 Jónã. ^{††30} Tá áyá è 'déé, Jónã kã'dã lèyé bì yómó mbèrè
 Nínãwã kã nèè, Kópö ndákpã ä ndã'dã lèyé bì ndákpã
 è tũyã. ³¹ Góvö ngéré èndè èshè dã'bã úgú è kã !ó'dö †

†† Lèyé ká Jónã: Ètè nĩ kéné ádá ká Mbájã, íshíí Mbájã ädã ètè, ká
 ádá è níí, è'dé ádá áyá nè bì ndákpã è 'déé, kãzã Yüwúdũ ní 'déé, igi
 ká góvö mbèrè Nínãwã kã. Jónã äshá ùngú áyá sálã lèmbè römó
 gũfũ sálã lèmbè gũfũ römó lèmbè kpú (750) ríní ká úgú è 'déé, kãkã
 Yézũ dó'bó 'dĩ kã. Íshíí tá áyá lèyé ká Jónã 'déé, góvö kèzé kídí ètè,
 íshíí köjõ kälã tötö 'bí'bí kã'bã lílí kèzé ní, tá áyá è 'déé, Yézũ kílí íshí
 'déé, kãnjã kèshè jũjũ ö'dö nè ká biyí tötö 'bí'bí nĩ kã. Ró'dó ádá äpã
 ká ádá ärä nĩ äpã lílí wãrãgã ká Jónã 1:1-17; Mätéyö 12:39-40; Mätéyö
 16:1-4. † Góvö ngéré èndè èshè ká dã'bã úgú è kã !ó'dö: Ètè nĩ

ã kã ã ndãñã êshê jũjũ ò'dò nè, ìshíí ã ndrütú ká ndákpá è tũyã, ká úgú è 'déé, Mbájá kã ndrótó ádá nî kã. Èté éndé yãngã ã ndèvé ìgì, ká ádá èté êshê gölö úgú êshê dí dõngbó jũjũ búbũ nî, ìshíí òjò dí gögò génjé ádá ká ngéré í 'déé, dírí nî Sálòmõnõ ã kã. Ìshíí 'bákétã nèè, ã è'dè ndákpá èté góvó nî òtò ká Sálòmõnõ èté ã dí úgú ã. ³² Ká úgú grótó ádá nî nèè, yómó Nínãwã ã ndrígí êshê jũjũ ò'dò èpè ìgì, ìshíí ã ndèvé ndákpá è tũyã, ká ádá ká úgú è Jónã kã yè'dé ádá ká Mbájá kã nèè, àyã êshê ká gälã glõs'í dí ùngú áyã èpè ìgì ìshíí, ìshíí 'bákétã nèè, ã è'dè bédé ndákpá è ã dí úgú ã nèè, èté góvó nî òtò ká Jónã. ^{††}

Mümü ndákpá àyã gäná òshõ ãpá gbõgbõ àrà nî
(Mätéyõ 5:15; 6:22-23)

³³ Ìshíí Yézũ àtã lèmé ádá nî kpõrõ ã'dã, "Bédé ndákpá è 'déé, kã ndõwó òshõ ãpá ká lámã ìshíí 'déé, kã ndití nî, wälã kã ndúsú ãpá ìlì kãrá nèè, àzá nî. Ùngú è 'déé, kã ndälã nî nèè, ã ndúsú lámã nî ãpá jũjũ glõ'dó úgú, ká ádá è nîí, rájá úgú nî bí yómó è 'déé, kã ndükü ãñá kóló yõ kã. ³⁴ Mümü ì tá àyã gäná òshõ ãpá gbõgbõ ì. Ìshíí 'déé mümü ì gözõ nî yää, gbõgbõ ì tírí ã ndã'dá ìlì grájá úgú. Ìshíí 'déé mümü ì ã lölõ úmü nè yää, gbõgbõ ì tírí ã ndã'dá ìlì mómú úgú. ³⁵ Úsú ìnjí ì gözõ ká ádá è nîí, grájá úgú í 'déé, ká yãshá ká'bã ìlì èyí ã kã nîí, ã'bã gípí àrà nè ãpá ká mómú úgú ã'dã. ³⁶ Ká ádá 'déé, gbõgbõ ì tírí grájá í nè ìshíí 'déé, bédé mómú úgú è àzá è'dè nî yää, gbõgbõ ì ã ndã'dá grájá nî tá àyã è 'déé, òshõ lámã kã yänã ãpá àyã ì kã."

Sálã lèmbè 'balã 'bréké
(Mätéyõ 23:1-36; Márkõ 12:38-40; Lúkã 20:45-47)

³⁷ Ká löwó è Yézũ köyó keshê ká glèmé ádá nî ìshíí nèè, 'balã êshê ká Fãrisí nî gí òjò ádá èté ká ádá è nîí, èpè ìgì ãnjã òshõ ùngú ká ngã èté, ìshíí Yézũ ãnjã ã'dã ã'bã gbõgbõ tãrbézè nî. ³⁸ Ìshíí nèè, ãkpã Fãrisí yãngã ùjú nè ká löwó è 'déé, kókõ Yézũ kóbõ lèké nè 'dí ìshíí 'déé, kã yèbè ádá göshõ ùngú nî kã.

³⁹ Êshê biyí èyí nèè, Yézũ Bèbé àrà ägã òjò lèmé bí èté ã'dã, "Ìgí yää Fãrisí nî gí, ìgí tá àyã ndákpá è 'déé, kã yõbõ 'bõ'bõgõ kũ'bú ìshíí nèè, ìlì ìgì èlè túrú ká mánjã, ìshíí glõs'í dí ùngú gí. ⁴⁰ Ìgí yää glükü ndákpá ã, àzá tá èté ndákpá í 'déé, kũbũ 'bõ'bõgõ ùngú nî kã, tá èté kũbũ ìlì èyí nî? ⁴¹ Àtãsh yää, míjĩ ùngú è kã ìlì kũ'bú nî kã bí yómó riyí ìshíí nîí, ùngú è tírí 'déé, má ndälã nî kã nèè, shèshê lèpè Mbájá ã ndèlè ãpá àyã ìgì.

⁴² 'Bréké ãngã áyã ìgí yää, Fãrisí nî gí, ká ádá má yõnjó nèè ìlì glãwã è 'déé, kãyã kóbõ nglõngõ nî kã ká dítí èyí kpú, ^{††} ìshíí má yèné 'balã mészé è'dè bí Mbájá.

góvó ngéré éndé ká yómó Hábãshã, ìshíí òjò ká ádá gródó ùngú êshê ká Sálòmõnõ gësé újú ká Dévidí ká ádá èté nî bèbé góvó génjé ìnjí. Ró'dò ádá ãpá ká ádá àrà nî ãpá ìlì wãràgã 1 Góvó Ngéré 10:1-13. † Ndákpá è ã dí úgú ã nèè, èté góvó nî òtò ká Jónã: Yézũ ã lèmé ádá ãpá ká ádá àrà nè ã yiyí èpè ká'dá góvó ndákpá òtò ká Sálòmõnõ ìshíí Jónã. †† Gõnjó ìlì ùngú ká dítí èyí kpú: Gõnjó ádá ká Mõzè ã lèmé bí Ìzràyéle nî gí nîí, ònjó ìlì nülú ngã áyã èpè ìgì, wälã nèè ìlì glãwã ngã áyã èpè ìgì ká dítí èyí kpú ìshíí nîí, èné 'balã êshê è'dè bí Mbájá Bèbé àrà ägã. Ró'dò Lévitkúsú 27:30-33; Nímírã 18:21-24; Ditrõnõmí 12:5-19; 14:22-29.

Ìshíí nèè, má rötó ádá mápá ká ndákpá ká klèzè, ìshíí mälã ádá àrà Mbájá 'dí. Ìshíí bijã gónjõ ùngú nî nèè, ãngã áyã ìgí dí gälã ádá àrà Mbájá ìshíí nîí, mrótó ádá mápá ká ndákpá ká rãyã gbõlõ, ìshíí nîí, méné 'balã mészé ká ùngú í 'déé, mójó ìlì èyí kpú kã bí Mbájá.

⁴³ 'Bréké ãngã áyã ìgí yää, Fãrisí nî gí, ká ádá mészé tøyó ádá gã'dá ìlì glözõ nèè klã'dá òtò Dí lövõ nî gí, ìshíí nîí, ndákpá ã yũjũ ìgì òtò ìlì sũgũ nî gí.

⁴⁴ 'Bréké ãngã áyã ìgí yää, Fãrisí nî gí, ká ádá ìgí tá àyã jũjũ ò'dò è 'déé, ndákpá kãnã ádá èyí 'dí ìshíí 'déé, kã yõtõ jũjũ èyí ã kã."

⁴⁵ Ìshíí 'balã êshê ká yómó gródó ndákpá nî ãpá ká gónjõ ádá ká Mbájá òjò ìpí ãpá ògõ èyí bí èté ã'dã, "Bèbé gródó ndákpá nî 'déé, á lèmé àtã ngã yää, ìlì èyí ã'dã á yõzõ ägã äcã õgbõ è'dè nè."

⁴⁶ Ìshíí Yézũ òjò ìpí ã'dã, "Bréké ãngã áyã ìgí yää, yómó gródó gónjõ ádá ká Mbájá, ká ádá ìgí má yüsú nízí è 'déé, kũrũ kõtõ kèmbè ìshíí ã kã mápá jũjũ ndákpá, ìshíí jéé ìgí mázã yómó gí'ví liti lèké ìgí ká ádá gãnã ìgì è'dè nî.

⁴⁷ 'Bréké ãngã áyã ìgì, ká ádá kóshõ ìgí gí kúfũ kéné ádá nî gí, ìshíí tá ìgí ká yũ'bũ jũjũ ò'dò ìgì. ⁴⁸ Àtãsh Yää, má lüsü miyí nèè, miyí mápá ká ùngú í 'déé, kóshõ ìgí gí kälã kã míshí, úfũ kéné ádá nî gí, ìshíí mú'bũ jũjũ ò'dò ìgì. ⁴⁹ Ìshíí ká ádá, ádá yãngã kã nèè, Mbájá ká gónjõ ìnjí ngã áyã nè ã'dã, 'Mã ndõpó kéné ádá ngã ámã gí, ká yómó yõpó ngã mã mánjã è'dè bí ìgì, ìshíí má ndũfũ slägã yómó è, ìshíí má ndlõlõ slägã yómó è."

⁵⁰ Àtãsh yää, ádá glüvü srãmã àrà kéné ádá nî gí êshê ká úgú è kócõ lãgã gũbũ jũjũ búbũ nî kã nèè, ã ndã'dã ò'dò ndákpá è tũyã, ⁵¹ êshê ká srãmã àrà Ábélè yõ ò'dò 'déé, kígí ká srãmã àrà Zèkëriyã dõngbõ kéné ádá ká Mbájá 'déé, kúfũ èté kã'bã kókõ árá nî, ìshíí gözõ úgú í 'déé, kã ìlì Mõmõ ká Mbájá kã. * Dú mã ndiyí ká ngã ìgì nèè, ádá èyí tírí ã ndã'dã ò'dò ndákpá è tũyã.

⁵² 'Bréké ãngã áyã ìgí yää, yómó gródó gónjõ ádá ká Mbájá bí ndákpá nî, ká ádá mátã ndákpá nî mészé ká gbõlõ kókõ rãyã ádá ká Mbájá míshí, ìshíí má'bã ndákpá nîí, ùkũ ãpá ìlì Mõmõ ká Mbájá 'dí, ìshíí mængã ìgí ká àrà ìgí múkũ mápá ìlì èyí tá 'dí."

⁵³ Ká úgú è 'déé, Yézũ kãñã keshê yõ kíshí ã kã nèè, Fãrisí nî gí, õgbõ ká yómó gródó gónjõ ádá ká Mbájá bí ndákpá nî lèmé glõs'í dí ádá ãpá ká ádá àrà nî. Ìshíí ã yũjũ ìlì ãkpã nî dlãvá nî, ⁵⁴ ìshíí òjò ã yãmã nî nîí, bédé ádá è kígí keshê ãkpã nî kpłã'vã nîí, èpè ìgì rükú èté è'dè.

Yè'dé

12 Ká èté úgú àsh nèè, gèlé jũjũ ndákpá ògõ òtò ká gèlé álifí ìshíí, ìshíí ã yüdú àrà èpè ìgì, ìshíí Yézũ òjò òcõ lãgã glèmé ádá nî kpéé bí yómó grékè ògõ nè ã'dã, "Mégbè ká àrà ìgì mészé ká ó'bó ká Fãrisí

* Srãmã àrà Ábélè ìshíí Zèkëriyã: Ábélè nèè, ònjõ nî Kãyínõ kúfũ èté. Ró'dò ádá ãpá ká ádá àrà nî ãpá ìlì wãràgã Gõcõ Lãgã 4:1-16. Ìshíí Zèkëriyã nèè, èté àzá bèbé Jónõ bèbé gijĩ bätèzmã bí ndákpá nî kã nî, ìshíí nèè, èté nî kéné ádá ká Mbájá ìshíí ndákpá nî úfũ mængã èté ã'bã dãzá Mõmõ ká Mbájá ká úgú è 'déé, kãkã Yézũ dó'bó 'dí ká sálã lèmbè tòtõ gũfũ sálã (800) ríní. Ró'dò ádá ãpá ká ádá àrà nî ãpá ìlì wãràgã 2 Kõrénkõlõ 24:20-22.

† nî gî 'déé, ètè nî èlè'bèlè nî kã. ² Ká ádá ùngú è 'déé, kã ndĩtí nî kã nèè, à ndòkò nî, ìshíí ùngú è 'déé, kã ndālã kòtò ùmbù búbù nî kã nèè, à ndòkò dàná nî tánè. ³ Ká ádá ádá è 'déé, mlémè mápá ílí múmú úgú nî kã nèè, ndàkpá à ndògò ká gómó ájà, ìshíí ádá è 'déé, má ndlémè ká lémè zòzò mápá ílí kólò ngá áyá igí à kã nèè, ndàkpá à ndògò tírí.”

Ndàkpá è 'déé má ndétè mbāwā àrà nî kã 'bì

(Mätéyò 23:1-36; Márkò 12:38-40; Lúkã 20:45-47)

⁴ “Má lémè bì igí yää lèmbé mà gî, má'bã gètè mbāwā àrà ndàkpá è 'déé, kã yüfù tá wáwá gbögbö ìshíí 'déé, kã yälã bédé ùngú è góvó nî kòtò ká è ngá 'dĩ kã à'dá. ⁵ Ìshíí nèè, mà ndĩyí ká ngá igí nèè, mété mbāwā àrà ndàkpá è 'déé, kängá áyá nî kpótò ká ádá grösó igí ápá ílí òshò ^{††} ká biyí güfù igí à kã. Dú mà ndĩyí ká ngá igí nèè, mété mbāwā àrà nî. ⁶ Ázá à yövó sálá lènè ká rómó brízí nākā rōwò nî? Ìshíí kpíí kātāsh kã nèè, Mbájá ìlí ádá àrà 'bälã àtā èshè kòkò àrà igí 'dĩ. ⁷ Ká nārā ádá yää, Mbájá rō'dò bíbí jūjū igí tírí ìshí. Átāsh yää, má'bã gètè mbāwā à'dá, ká ádá ádá àrà igí òwò òtò ká ádá àrà lènè nî gî ìshí.”

Glémè ádá àrà Krístò bì slägã ndàkpá è

(Mätéyò 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Má ndĩyí ká ngá igí nèè, tá ndàkpá è 'déé, kã ndlémè ádá àrà mà wásá ögbó dĩ múmú ndàkpá dĩyí nèè, èpè kíyí kápá ámá ìshí à kã nèè, Kópò ndàkpá à ndĩyí ápá áyá nî, ögbó dĩ múmú kòtò grönò ká Mbájá. ⁹ Ìshíí nèè, ndàkpá è 'déé, kã ndānā ámā ögbó dĩ múmú ndàkpá nî kã nèè, à ndānā ètè ögbó dĩ múmú kòtò grönò ká Mbájá. ¹⁰ Ìshíí tá ndàkpá è 'déé, kã ndlémè gōsĩ'dí ádá ápá ká ádá àrà Kópò ndàkpá kã nèè, à ndĩyí ìjí ìshí bì ètè. Ìshíí ágbè 'déé, kã ndālã sáwíyí àrà Lílí àrà Mbájá kã nèè, à yījĩ ìjí ìshí bì ètè 'dĩ. ¹¹ Ká úgú è 'déé, kängè igí kánjã kápá Dĩ lóvò nî gî, wälã kápá dĩ múmú shèngè nî gî, wälã bì yömó è 'déé, kpótò kängá áyá igí yää, lèpè igí à'bã gägã ápá ká gbölò è 'déé, má ndìshí ó'dò igí méshé ílí ádá nî, wälã ápá ká ádá è 'déé, má ndlémè nî kã à'dá, ¹² ká ádá Lílí àrà Mbájá à ndròdó igí ká ètè úgú àsh, ápá ká ádá è 'déé, má ndlémè nî kã.”

Títí úgú ádá ápá ká ádá àrà glükü újü bēbé éyé

¹³ Bédé újü è èshè kòkò àrà glövò ndàkpá nî lémè bì Yézū à'dā, “Bēbé grödó ndàkpá nî, lémè bì ónjò mà níí, òjò nēnē biyí bēbé ägá ápá kòkò àrà ägá ká ngá èpè.” ¹⁴ Yézū ìpí à'dā, “Yää újü à, 'bí kúsú ámā kápá ká bēbé grötó ádá, wälã göjò ùngú ápá kòkò àrà igí?” ¹⁵ Ìshíí biyí èyí nèè, lémè bì igí à'dā, “Músú ìnjí igí gōzò ìshíí níí, mégbè ká àrà igí méshé ká úlú mǎnjã nî gî tírí, ká ádá áshá ká ndàkpá ìnjí ázá à'bã tá ká gèlè nēnē dārā nî ní.”

† Ó'bó ká Fārísí: Ílí èyí à'dā, grödó ùngú ká Fārísí nî gî nèè, ètè nî sóló. Ró'dò wárägã ká Mätéyò 16:12; Márkò 8:15. †† Ápá ílí òshò: Ètè nî òshò è 'déé, Mbájá kã ndālã nî ká ádá è níí, èpè rúshù ndàkpá è tírí 'déé, kãnã kògò ádá í ngá áyá nè è'dè à kã. Ró'dò wárägã Gítĩ Ádá 20:7-15.

¹⁶ Ìshíí Yézū òjò lémè títí úgú ádá yākã bì igí à'dā, “Bédé újü bēbé éyé è üfū nōshó gōzò àtā, ¹⁷ ìshíí òjò ìnjí ápá ílí nè à'dā, ‘È kã mà ndālã áyá 'dè 'déé, dĩ úgú è mà ndèngè nōshó ngá ámá mápá ílí èyí kázá ní kã?”

¹⁸ Ìshíí biyí èyí nèè à'dā, ‘Íyö, mókò ùngú è 'déé, mà ndālã nî kã míshí. Mà ndrĩkí bókò ngá ámá tírí búbù, ìshíí mà ndü'bü kprāshā èyí níí, méngè ózó ngá ámá ögbó ká nēnē dārā mà tírí mápá ílí èyí. ¹⁹ Ìshíí mà ndlémè mápá ílí mà dĩyí, glözò ùngú è 'déé, kängá áyá ì 'déé, kã ndā'dá ká gèlè ríní nî kã nèè, á yījĩ àrà ì ká ádá ngá? Óshó ùngú, ómò ùngú, ìshíí níí, àlã kóbó kélè úgú.”

²⁰ Ìshíí nèè, Mbájá òjò lémè bì ètè à'dā, ‘Yää lúkù, á yānjã dĩ gílí nè ká njónjò kájá, 'bí ká ndèngè ùngú í 'dèé, klátá igí ká'bã biyí ì kã?”

²¹ È kã nî ùngú è 'déé, kã ndālã ndàkpá è 'déé, kã ìtā ùngú kápá ká ádá àrà èpè igí à kã. Ká ádá bì Mbájá yää, igí nî jájá yömó ríyí.”

Má'bã gīnjí àrà igí à'dá

(Mätéyò 6:25-34)

²² Èshè biyí è ngá nèè, Yézū lémè bì yömó grèkè ögò nè à'dā, “Má ndĩyí ká ngá igí nèè, má'bã gīnjí àrà igí mápá ká ádá áshá ngá áyá igí, wälã nōshó äkpá igí, wälã tēndē gbögbö igí à'dá. ²³ Ká ádá áshá nî nèè, ká'dá gónjò ùngú nî òtò ká göshó ùngú, ìshíí gōrò tēndē ní. ²⁴ Ázá mókò rákpá nî gî 'dè, rí'dĩ ùngú 'dĩ, ìshíí övò nōshó tá 'dĩ, mómò gītĩ ùngú, wälã bókò ázá áyá igí tánè ní, ìshíí kpíí kātāsh kã nèè, Mbájá à yījĩ nōshó bì igí. Átāsh yää, ázá ádá àrà igí kówò ètè kótò ká ádá àrà sīsì nî gî ní? ²⁵ 'Bí kēshē kōkō àrà igí 'dèé, òtò ögò gīnjí àrà nè 'dèé, kã ndūsú 'bälã pāpā ájá ápá jūjū ríní áshá ngá áyá nè kã? ²⁶ Ìshíí 'dèé kpótò gälã gēsè ùngú è kã kázá áyá igí ní nèè, má yījĩ àrà igí mápá ká ádá sökpò ùngú è kã, ká ádá ngá?”

²⁷ Ázá mókò mápá ká krīyĩ kpīkpī gī 'dè, àlã nētè 'dĩ, ìshíí ökö güjü tükīyĩ ànā tá 'dĩ. Mà ndĩyí ká ngá igí nèè, kpíí Sölmónò ká glēshè àrà nè kã nèè, örò glözò tēndē ìgí ögò 'bälã èshè kōkò àrà krīyĩ kpīkpī yāngā gī 'dĩ. ²⁸ È kã gbölò è Mbájá ká yörò tēndē bì ómbó è 'dèé, igí ká ílí glāwā nî kájá kã, ìshíí 'dèé, kã ndrösó igí kápá ílí òshò nî dūmā kã nèè, ázá tēndē è kã ndrörò bì igí à kã, à ndlözò òtò ká è ngá igí nè ní? Igí yää, yömó è 'dèé, míyí mápá ká Mbájá ká shēshè lèpè igí 'bälã 'dĩ kã? ²⁹ Má'bã gūsú ìnjí igí tōyö mápá ká ádá nōshó äkpá igí, wälã ùngú è má ndömò nî kã à'dá, ìshíí níí, má'bã gīnjí àrà igí mápá ká ádá èyí à'dá, ³⁰ ká ádá ndàkpá è kòkò Mbájá kànā 'dĩ kã, ká lülü ápá ögò ùngú è kātāsh. Ká ádá Bēbé igí ànā ádá è 'dèé, má yēbē ádá igí ùngú yāngā gī ká tírí ìshí. ³¹ Átāsh yää, mébè mómò ngéré ngá áyá nî ìshíí níí, à ndèngè igí ùngú yāngā gī bì igí tánè.”

Gītĩ éyé ápá múmú örò

(Mätéyò 6:19-21)

³² “Mbāwā à'bã gälã igí à'dá yää, yömó grèkè ögò mà è 'dèé, jūjū igí kōgò 'dĩ kã, ká ádá lèpè Bēbé igí gömò nî ápá áyá igí, ká ádá gēnè mómò ngéré ngá áyá nè bì

igî. ³³ Mówó nënë dārã igî mápá yō, īshíí níí, méngē nākã ēyí bī yōmó rīyī, ká ádá ē níí, ā'dá ngá áyã igí éyé āpá mūmū örō. Ká ádá yōmó bīnī āzã yō ká ádá gīnī éyé ēshē ílí máfādã ngá áyã igí ní, wālã ásã gī āzã yō ká ádá gāgã éyé ngá áyã igí tánē ní. ³⁴ Ká ádá ínjí î ā ndã'dá tá dē 'déé, éyé ngá áyã î kã ē'dē ā kã."

Má'dá kánjã ní ká úgú tírí
(Mátéyō 24:45-51)

³⁵ Īshíí Yézū áta lēmē ádá ní kpōrō ā'dã, "Mrésē ärã igí īshíí níí, má'dá kánjã ní ká ádá gālã nētē ní īshíí níí, mégbē ká ōshō lãmbã ngá áyã igí níí, ā'bã gīlí ní ā'dã, ³⁶ tá áyã ndãkpã ē kã yãmã bēbē nētē ngá áyã ēpē igí níí, kōjō ēshē dī nōshō jónō gbélé ē 'déé, kālã ká ádá grō'bō ärã ní kã. Ká ádá 'déé, étē kójō kágã ākpã tīí ní yãã níí, ēpē igí áyã gēyē bī étē. ³⁷ Å ndã'dá gōzō ní bī bōrō yāngã gī, ká úgú ē bēbē nētē ngá áyã igí kã ndōjō ndōkō igí kã yãmã gbōgbō úgú ní kã. Mã lēmē shīkī rãyã ádá bī igí nëē, bēbē nētē ngá áyã igí ā ndrãshã ärã në, ká ádá gālã nētē ní bī bōrō ngá áyã në gī, ā ndã'bã igí níí, ā'dã bībū āpã gbōgbō nōshō ní, īshíí ā ndã'dá ā'bã gbōgbō ärã igí ká ádá gālã nētē bī igí. ³⁸ Å ndã'dá gōzō bī bōrō ní gī 'déé, bēbē nētē ngá áyã igí kã ndōkō igí īshíí 'déé, igí kã'dá kánjã ní kã, ká ádá kpíí 'déé, ōjō ká gūtú úgú, wālã ká jūjū gāgã úgú yãã, ā ndōkō igí ká mūmū igí gāgã ní. ³⁹ Īshíí nëē, mágã mbímíí igí gōzō 'déé, bēbē mōmō ní ōkō úgú klōjō ká bēbē bīnī ní ānã në yãã, ā yã'bã étē níí, īnī nënē dārã në 'dī. ⁴⁰ Åtãsh yãã, āngã áyã igí dī gã'dã kánjã ní, ká ádá Kópō ndãkpã ā ndōjō ká úgú ē 'déé, má yãnã ádá éyí 'dī kã."

⁴¹ Īshíí Pítãrã ōjō újū étē ā'dã, "Bēbē ärã ägã, á lēmē étē tītī úgú ádá yākã tá bī ägã yã, wālã á lēmē bī ndãkpã ní tírí?"

⁴² Bēbē ärã ägã ōjō ĩpí bī étē ā'dã, "Bí ká'dã bōrō bēbē gōzō shēshē lépē, ōgbó ká génjē ínjí 'déé, bēbē ärã ní kã ndūsú étē níí, kōkō kãpã ōgō bōrō ngá áyã në gī, īshíí níí kã yījī nōshō bī igí ká úgú éyí ā kã? ⁴³ Å ndã'dá gōzō bī étē bōrō yāngã, ká löwó ē bēbē nētē ngá áyã ní kã ndōjō dōkō étē kã yālã étē nētē yāngã kã. ⁴⁴ Mã lēmē shīkī rãyã ádá bī igí nëē, bēbē nētē ngá áyã ní ā ndūsú étē āpã ká bēbē gēgbē ká nënē dārã në gī tírí. ⁴⁵ Īshíí 'déé bijã bōrō ní lēmē āpã ílí në ā'dã, 'Bēbē nētē ngá ádá ā yōjō gēyē 'dī. Īshíí ōjō èndē gãmbã ngãngã bōrō ní, ōgbó ká lūkpú éyí, īshíí ā yōshō ũngú, īshíí ā yōmō ũngú, īshíí ā'dã ā yōmō ärã në yãã, ⁴⁶ ká löwó ē bēbē nētē ngá áyã ní kã ndōjō ká ájã ē 'déé, étē kōkō kãnã 'dī kã nëē, ā ndōjō dägã ílí ärã ní në, īshíí ā ndūsú étē āpã dī úgú ká ndãkpã ē 'déé, kiyí kãpã ká Mbájã 'dī kã.

⁴⁷ Bōrō ē 'déé, kōkō ũngú ē 'déé, bēbē nētē ngá áyã në kã yēbē ádá éyí kēshē áyã në kãnã, īshíí 'déé kēbē ádá grãshã ärã në, wālã gālã étē ũngú yāngã 'dī kã nëē, bēbē nētē ngá áyã ní ā ndūshú étē gōzō átã.

⁴⁸ Īshíí ägbē 'déé, kōkō ũngú ē 'déé bēbē nētē ngá áyã në kã yēbē ádá éyí kēshē áyã në kãnã 'dī īshíí 'déé, kālã nētē ní kãpã dītí éyí 'dī kã nëē, ā ndírí étē tá gãã átã. Ká ádá ndãkpã ē 'déé, kēngē ũngú bī étē gówó ní

kã nëē, ā ndēbē tá gówó ũngú ēshē áyã ní. Īshíí ägbē 'déé, kōshō gówó gónjō ũngú bī étē ā kã nëē, ā ndēbē tá ádá gówó gónjō ũngú ēshē áyã ní."

Åzã gōzō mōmō ní īshíí nëē gōngō kōkō ärã
(Mátéyō 10:34-36)

⁴⁹ Yézū ā'dã, "Ádá ngá ádá ōjō äyã ōshō āpã jūjū bībū ní, īshíí nëē, bijã mã yēbē ádá níí, mójō mókō étē glējē ōshō āsh në. ⁵⁰ Īshíí nëē, mã yãnã dī gōtō ílí gōsī'dí yōdó, tá äyã gījī bätēzmã. Īshíí ärã mã ā yēlē 'dī, igí ká úgú ē 'déé, úgú éyí kã ndōtō ní kã. ⁵¹ Ká gīnjí ē ngá igí nëē, míyí mójō ká ádá grãshã kōkō ärã yōmō jūjū bībū yākã në? Bã 'dī, mójō ká ádá gōngō kōkō ärã igí në. ⁵² Ēshē 'bákētã 'déé, kãnã gólō nëē, mōmō ē 'déé, jūjū yōmō éyí sálã kã nëē, ā ndōngō kōkō ärã ēpē igí në, rōmó ndãkpã ā ndã'dá kójō ärã tōtō ndãkpã ē kã. ⁵³ Ndãkpã ní ā ndōngō kōkō ärã ēpē igí në, bēbē gēsē újū ā ndlãnã gēsē újū ngá áyã në, īshíí gēsē újū ní ā ndísí bēbē në. Yāngã kōtō ní ā ndísí gēsē éndē ngá áyã në, īshíí gēsē éndē ní ā ndísí yāngã në. Yāngã kōtō ní ā ndísí íyí ōmō gēsē újū ngá áyã në, īshíí íyí ōmō gēsē újū ní ā ndísí yāngã rōmó në."

Glēmē ádá āpã ká ádá gūwū úgú
(Mátéyō 16:2-3; 5:25-26)

⁵⁴ Īshíí ōjō lēmē bī glövō ndãkpã ní ā'dã, "'Déé mókō njīnjí ā yēné āpã dī gūkú ájã yãã má yīyí, 'Njīnjí ā yōjō ní.' Īshíí dú ā ndālã ärã në átãsh. ⁵⁵ Īshíí 'déé, mókō yãyã ní ā yītí ēshē íó'dō yãã, má yīyí, 'Gómó úgú ní ā yōjō í në.' Īshíí ā ndālã ärã në tá átãsh. ⁵⁶ Igí yãã, yōmō élē'bēlē ä? Mókō tá dī glēmē ádá ní mánã mápã ká gūwū úgú ē kã jūjū bībū ä, ká mūmū örō ní, īshíí mókō dī glēmē ádá ní mánã mápã ká úgú ē 'bákētã 'dī kã, ká ádá ngã?

⁵⁷ Mókō nãrã ũngú mánã mápã ká ádá ärã igí 'dī ká ádá ngã? ⁵⁸ Mrãshã kōkō ärã igí ká kójō ärã î, tá ká úgú ē 'déé, mã tá yãnã ílí ñbãñã ní kã, äzã ní yãã, ā ndē'dē úmü dãnã āpã dī mūmū ñbãñã ní, īshíí ā ndēné úmü dãnã bī shēngē ní, īshíí ā ndōgbō úmü āpã kólō. ⁵⁹ Mã ndíyí ká ngá úmü nëē, á ndã'dá kólō yō, igí ká úgú ē kã ndövó ádá sōkpō nākã ní ēshē jūjū í."

'Déé máyã 'dī yãã mã ndílí në

13 Ká étē úgú āsh nëē, slãgã ndãkpã ē ā'dã ā'bã yō, īshíí ōjō lēmē ádá bī Yézū āpã ká ádá ärã slãgã yōmō Jēlííí ē 'déé, Pílãtō kűfū igí, īshíí 'déé krōnó srãmã ärã igí ká srãmã wáwã í 'déé, krōtō kã'bã ílí Mōmō ká Mbájã kã. ² Īshíí Yézū ōjō ĩpí bī igí ā'dã, "Ká gīnjí ē ngá igí nëē, míyí yōmō Jēlííí yāngã, älä glōsī'dí ũngú ōtō ká sōkpō klōpō ēpē igí në ká ádá ē 'déé, kűfū igí kätãsh kã? ³ Mã ndíyí ká ngá igí nëē, bã 'dī. 'Déé máyã mēshē ká gālã glōsī'dí ũngú ngá áyã igí 'dī yãã, igí tírí mã ndílí tá átãsh. ⁴ Wālã mã ndíyí ndãkpã í 'déé, jūjū igí kpú lēmbē sálã lēmbē tōtō 'déé, gówó mōmō ní kījí kãpã jūjū igí ōgbó Sílómō 'déé kilí ä kã nëē, älä glōsī'dí ũngú ní ōtō ká slãgã ndãkpã ē 'déé, kãshã kã'bã Jērüzãlēmē tírí ä kã në? ⁵ Mã ndíyí ká ngá igí nëē,

bã 'dĩ. 'Déé máyã méshé ká gälã glösi'dĩ ùngú ngá áyã ìgí 'dĩ yää, má ndĩlĩ tá ätãsh."

⁶ Ìshíí biyí èyí nēè, òjò lēmē tītĩ úgū ádá yākã bi ìgí ä'dã, "Bēdē újū è nēè, älä kpikpĩ ásá ä'bã ílĩ glãwã ìnã'bã áyã nē, ìshíí ká löwó 'déé, kãnjã ká ádá gēbē gārã èyí ä kã nēè, jéé òkò gã'bälã ùngú ätã 'dĩ. ⁷ Ätãsh yää, òjò lēmē bi újū í 'déé, kã yēgbē ká glãwã ìnã'bã nĩ kã ä'dã, "Bákētã ãngã áamá tötò ríní ká grã'bã dārã kpikpĩ ásá yākã, ìshíí jéé mókò gārã èyí 'dĩ, ätãsh yää ágã ètē élé búbū. Ká ádá dūrū è kã ndã'dã ä'bã dī úgū ä níí, kã límí búbū nĩ jájá kã nēè, äzá ní."

⁸ Ìshíí ètē újū yãngã òjò ìpĩ ä'dã, 'Góvó újū nĩ, äzá á'bã ètē ä'dã ìgí ká bēdē ríní è tówó 'dé, mã ndãpã lãgã èyí, ìshíí mã ndújū dīdī nūlú mãpã è'dē, ⁹ Ìshíí 'déé ètē kárã ká ríní kã yōjò nĩ kã kishí yää, gōzò ní, ìshíí 'déé, ètē kárã 'dĩ yää, úgú è ágã ètē élé búbū."

Yézū rãjá nōwō èshē ká bēdē éndé bēbē tó'bó è

¹⁰ Ká bēdē yōmō Sé'bītĩ è nēè, Yézū ä'dã dī gródó ndãkpã äpã ílĩ 'balã èshē ká Dī lówó nĩ gĩ, ¹¹ ìshíí bēdē éndé bēbē tó'bó è, ä'dã ä'bã yō nēè, gōs'ĩ dī lílĩ ärä älä tó'bó äpã ògō nĩ ká tãgã èyí ìgí ílĩ kpú lēmē sálã lēm-bē tötò ríní. Ìshíí 'bō'bōgō nĩ lūnú nē, ìshíí dī gödō èyí änjã örō äjá ètē ìshíí. ¹² Ìshíí ká löwó è Yézū kōkō ètē ä kã nēè, ädá ètē äpã áyã nē, ìshíí lēmē bi ètē ä'dã, "Yää éndé ä, rãjá nōwō nĩ èshé áyã ìshíí." ¹³ Ìshíí òjò ũsú lēké nē äpã jūjū nĩ, ìshíí ògō nĩ òjò òdò ärä nē ndírí äpã dārã nē, ìshíí òjò löyó Mbájã.

¹⁴ Ó'dò újū í 'déé, kã yēgbē ká Dī lówó nĩ kã nēè, ègbē góvó, ká ádá è 'déé, Yézū krãjá nōwō nĩ kēshē ká éndé yãngã ká yōmō Sé'bītĩ nĩ kã, ìshíí lēmē bi ndãkpã nĩ ä'dã, "Ängã áyã ìgí sálã lēmē 'balã 'bĩ'bĩ ká ádá gälã nētē, mójó ká ìgí úgú äsh níí, rãjá nōwō nĩ èshé áyã ìgí bã äzá ká yōmō Sé'bītĩ nĩ ní."

¹⁵ Ìshíí Bēbē ärä ägã òjò ìpĩ bi ètē ä'dã, "Ìgí yää yōmó èlè'bēlè, jéé ndãkpã äjá mō'dó áyã nē, wälã kēshē áyã nē ìshíí níí, ásá ètē änjã dī gömō úyū ká yōmō Sé'bītĩ 'dĩ? ¹⁶ Ìshíí äzá tãmá gēsē éndé ká Äbrãyimĩ kákã 'déé, Shētãnã nĩ klōngō ètē 'déé, kälã kpú lēmē sálã lēmē tötò ríní 'déé, kãjá ètē ká yōmō Sé'bītĩ nĩ ä kã nēè, ä'bã gäyã ètē ä'dã?"

¹⁷ Ìshíí ká löwó è klēmē ätã kã nēè, ndéné òjò älä kójó ärä nĩ gĩ tírí, ìshíí äkpã ndãkpã nĩ òjò újū nē äpã ká ùngú í 'déé, kã'dã dī gälã ìgí tírí ä kã.

Tītĩ úgū ádá äpã ká ádá äsã mästarãdã ìshíí ó'bó (Mätéyō 13:31-33; Mãrkō 4:30-32)

¹⁸ Ìshíí biyí èyí nēè, Yézū újū ndãkpã nĩ ä'dã, "Mömö ngērē ká Mbájã òvó äyã 'dē? Bījã mã ndódó ètē mãpã ká ngã? ¹⁹ Ètē tá äyã äsã mästarãdã 'déé, brízí nĩ 'déé bēdē újū è kéné, ìshíí kãnjã kr'ĩ dī kã'bã ílĩ glãwã áyã nē, ìshíí òjò änjã, ìshíí ä'dã góvó kpikpĩ, ìshíí sisi gĩ òjò ò'bó mömō áyã èpē ìgí òtò ká lēngé èyí gĩ."

²⁰ Ìshíí újū tówó ä'dã, "Mã ndódó mömō ngērē ká Mbájã mãpã ká ngã? ²¹ Ètē tá äyã ó'bó è 'déé, bēdē éndé è krónó ká góvó gĩnĩ ìshíí 'déé, kōjò klj'ũ ìshíí kōjò klãwã klãndã kã."

Äkpã ìjĩ è klēsé 'dĩ kã

(Mätéyō 7:13-14,21-23)

²² Ìshíí biyí èyí nēè, ká löwó è Yézū kã yãnjã änjã Jērüzälémē ä kã nēè, ródó ndãkpã òtò ílĩ mbērē nĩ gĩ, ògbó ká dã'bã gbōkó nĩ gĩ. ²³ Ìshíí bēdē ndãkpã è òjò újū ètē ä'dã, "Yää Bēbē ärä ägã, ndãkpã è 'déé, kã yãnjã dī gãshã ìgí gälögã kã nēè, jūjū ìgí ògō 'dĩ?"

Ìshíí òjò ìpĩ bi ìgí ä'dã, ²⁴ "Mríndí ärä ìgí níí, múkū mótó ká äkpã ìjĩ è 'déé, klēsé 'dĩ kã, ìshíí mã ndíyí ká ngá ìgí nēè, gélé ndãkpã ä ndódó nĩ, ìshíí nēè, jéé ä yúkū òtò è'dē 'dĩ. ²⁵ 'Déé bēbē mömō nĩ änjã örō ìshíí 'déé, ògbó äkpã ìjĩ nĩ ìshíí yää, mã ndrütú mã'bã gēsē úgú, ìshíí mã ndrãjã äkpã ìgí dīyí, 'Góvó újū nĩ, äjá äkpã ìjĩ nĩ bi ägã."

Ìshíí ä ndíyí, 'Mókò ìgí mánã 'dĩ, méshé dī úgú è 'dē?"

²⁶ Ìshíí biyí èyí nēè, mã ndíyí, 'Mä'dã dī göshó ùngú, ìshíí gömō ùngú ká ngá ìgí, ìshíí ä'dã dī gródó ndãkpã nĩ òtò jūjū ìyí gbōlò ngá áyã ägã."

²⁷ Ìshíí nēè, ä ndípĩ dīyí, 'Mókò ìgí mánã 'dĩ, méshé 'dē, mãnjã méshé ämã, ká ádá ìgí tírí nĩ yōmó gälã glösi'dĩ ùngú."

²⁸ Ká úgú è 'déé, mã ndökō Äbrãyimĩ, Ìzãkō, ìshíí Jãkō'bō, äcã ògbó ká sōkpō kéné ádá ká Mbájã tírí 'déé, kã ílĩ mömō ngērē ngá áyã nĩ ìshíí 'déé, krösó mēngã ìgí kãpã gēsē úgú ä kã nēè, nönö ìshíí gēshé ílĩ shēshē ä ndälã ärä nē ä'bã yō. ²⁹ Ndãkpã ä ndēshé dī gĩgí äjá, dī gũkũ äjá, ló'dò ìshíí lítĩ, ìshíí ä ndrükú úgú äpã ká ádá ärä èpē ìgí äpã gbōgbō nōshó jónjō gbélé äpã ílĩ mömō ngērē ká Mbájã. ³⁰ Ká nãrä ádá yää, ndãkpã è 'déé, kãsã ìgí kãpã ká ùngú 'dĩ kã nēè, Mbájã ä ndäsã ìgí äpã ká ùngú, ìshíí yōmó è 'déé, kãsã ìgí kãpã ká ùngú nĩ kã nēè, Mbájã ä yäsã ìgí äpã ká ùngú 'dĩ."

Ádá ärä yōmó Jērüzälémē ä yōwō Yézū

³¹ Tá ká ètē úgú äsh nēè, slãgã Fãrísĩ è òjò äpã ká Yézū, ìshíí lēmē bi ètē ä'dã, "Änjã èshē dī úgú ä níí änjã ä'dã bēdē úgú è, ká ádá Hēródösö ä yēbē ádá güfũ úmü nē."

³² Ìshíí òjò ìpĩ bi ìgí ä'dã, "Mánjã mlémē bi ètē glómó † yãngã míyí, 'Mã ndögó kótó røyó méshē jūjū ndãkpã, ìshíí mã ndrãjã nōwō méshē ká ndãkpã nĩ kãjã, ìshíí dũmã, ìshíí äpã ká dī tötò 'bĩ'bĩ è kã nēè, mã ndöyó méshē ká ùngú è 'déé, mã yēbē ádá gälã nĩ kã. ³³ Kpíí 'déé ngã ká yälã ärä nē yää, mã ndãnjã tá ká löwó ngá ämã, kãjã, ìshíí dũmã, ìshíí dũmã è yō. Ká ádá ká shĩkĩ rãyã ádá yää, kéné ádá nĩ gĩ tírí ílĩ ä'bã Jērüzälémē."

Yézū ìnjĩ ádá ärä yōmó Jērüzälémē

(Mätéyō 23:37-39)

³⁴ "Ìgí yää yōmó Jērüzälémē, ìgí kúfũ kéné ádá nĩ gĩ, ìshíí mrósó yōmó yōpó nĩ 'déé, kōpó ìgí kōjò bi ìgí ä kã kã änjã. Mã yēbē ádá gövō ndãkpã ngá áyã ìgí tá äyã ìyí èlè è 'déé, kã yövō kótó áyã nē kãpã ùmbũ äkpã nē kã, ìshíí nēè, ìgí mébē ádá èyí 'dĩ. ³⁵ Äzá mókò mömō

† Ètē glómó: Yézū ìyí Hēródösö nĩ glómó ká ádá ètē nĩ bēbē ònó.

ngá áyã ígí ãlã mrökö ärä në äyã 'dë. Má yökö ámä tówó 'dí, ígí ká úgú è má ndíyí, 'Mbájá úpú ágbë 'déé, ká yějō ká dírí Bëbé ärä ägá † ká íshí.' ††

Yézū lóló nōwō èshē ká ndákpā

14 Ká bēdé yōmō Sé'bítí è nëë, Yézū ãnjã dí gōshó ũngú ãnjã mōmō ká bēdé góvó ndákpā è èshē ká Fārísí ní gí. Íshíí ndákpā ní tírí à yökō ãpá áyã ní kpōó. ²Íshíí bēdé újū è á'dá á'bã ũmbū ãkpā ní nëë, lágá ní gí ká lēké ní tírí glükú í në. ³Íshíí Yézū òjō újū Fārísí ní gí ká yōmó grōdó gónjō ádá ká Mbájá á'dã, "Grájá nōwō èshē ká ndákpā ká yōmō Sé'bítí ní gōzō ũngú yá, wālã gōs'dí ũngú?" ⁴Íshíí nëë, jéé ònjō ãkpā èpē ìgí 'dí. Átãsh yãä, Yézū òjō òjō lēké újū yãngã, íshíí rájá nōwō ní èshē áyã ní, íshíí òjō á'bã èté níí ãnjã.

⁵Íshíí biyí èyí nëë, Yézū òjō újū ìgí á'dã, "'Déé bēdé ndákpā è èshē kōkō ärä ígí ãngá áyã ní gēsē újū, wālã mō'dó áyã ní òjō ãpá ílí títí úyū ká yōmō Sé'bítí yãä, à yè'dë èté ãpá gēsē úgú 'dí?" ⁶Íshíí jéé bēdé ndákpā è èshē kōkō ärä ìgí ònjō ãkpā në 'dí.

⁷Íshíí ká lówó è Yézū kōkō èbētē òmō ní gí ká rēyē ärä èpē ìgí, ká ádá gã'dá á'bã ílí glōzō nënē klã'dá ní ká nëë, lēmē títí úgú ádá yãkã bí ìgí á'dã, ⁸"Ká úgú è 'déé, ndákpā kádã úmü kánjã dí nōshó jónjō gbélé yãä, á'bã gánjã gã'dá á'bã dí úgú è 'déé, ndákpā ká ndënë gürü ärä í kã'bã è'dë ä kã á'dã. Ká ádá bēdé è'dë ä ndã'dá è'dë bēdé ndákpā è 'déé, èté góvó ní òtō áyã í ká tánē. ⁹Íshíí bēbé mōmō í 'déé, kádã dãrä ìgí tírí rōmó ä kã nëë, à ndōjō dlēmē bí úmü díyí, 'Á'bã nënē klã'dá ní bí újū yãkã. Íshíí mūmü î ä ndííí ní, íshíí á ndãnjã dã'dá á'bã dí klã'dá è 'déé, ílí èyí kãzá è'dë ní kã. ¹⁰Átãsh yãä, 'déé ndákpā kádã úmü yãä, ánjã á'dá á'bã ílí nënē klã'dá è 'déé, ílí èyí kãzá è'dë ní kã, ká ádá 'déé, bēbé mōmō ní kójō yãä, à ndlēmē bí úmü á'dã, 'Lëmbé, ánjã á'dá á'bã ílí rãyã nënē klã'dá è kã. Íshíí mūmü î ä ndrãjá ògbó dí mūmü klōpō èbētē òmō î gí tírí. ¹¹Ká ádá ndákpā è 'déé, kōkō ärä në kãsá kãpá ká ũngú 'dí kã nëë, à ndãlã èté ãpá ká góvó ũngú. Íshíí ágbë 'déé, kōkō ärä në kãsá kãpá ká góvó ũngú ní kã nëë, à yökō èté däsá ãpá ká ũngú 'dí."

¹²Íshíí biyí èyí nëë, Yézū òjō lēmē bí bēbé mōmō ní á'dã, "'Déé úmü ká yãlã nōshó gómó ájã, wālã nōshó lílí úgú yãä, á'bã gädã lëmbé î gí, ká ónjō î gí, ká lómó î gí, áká ògbó ká klōpō yōmó 'báká òmō î 'déé, ìgí yōmó éyè ní kã á'dã, ká ádá 'déé, álã átãsh yãä, à ndãdã úmü ká bēdé úgú è ãpá ká nōshó è ngá èpē ìgí tánē, íshíí ílí èyí á'dã nëë, òvó ádá nōshó ngá áyã í bí úmü íshí.

¹³Íshíí nëë, ká úgú 'déé úmü kálã nōshó jónjō gbélé yãä, ádá tá yōmó ríyí ká yōmó tó'bó ká yōmó ósó ká yōmó tó'dó, ¹⁴Íshíí Mbájá ä ndüpú úmü. Ká ádá kpótó ká ádá góvó ádá èyí bí úmü kãzá áyã ìgí ní kã nëë, Mbájá ä ndóvó ádá èyí bí úmü, ká úgú è 'déé, yōmó jónjō shëshē lépē ní kã ndãnjã èshē jūjū ò'dō èpē ìgí ä kã."

Títí úgú ádá ãpá ká ádá góvó nōshó jónjō gbélé

(Mátéyō 22:1-10)

¹⁵Ká lówó è 'balã èshē ká ndákpá í 'déé, kōshó ũngú ká Yézū gí kã, kōgó ádá yãngã kã nëë á'dã, "Mbájá ä ndüpú ndákpā í 'déé, ká ndōshó ũngú ní ká úgú góvó úgú ní ãpá ílí mōmō ngéré ká Mbájá kã."

¹⁶Íshíí Yézū òjō ìpí á'dã, "Bēdé újū è ãlã góvó nōshó jónjō gbélé, íshíí òjō ádá gēlé ndákpá ãpá è'dë. ¹⁷Íshíí ká lówó è 'déé, úgú gōshó ũngú ní ká ndōjō ní íshí nëë, òjō òpó bōrō ngá áyã në ãpá ògō ndákpá í 'déé, èpē kōshó ádá nōshó ní bí ìgí ä kã á'dã, 'Mójó, ká ádá ãlã nōshó ní kánjã ní íshí.'

¹⁸Íshíí nëë, ìgí tírí èndē gēgbé ärä èpē ìgí èshē è'dë. Kpéé ágbë kã á'dã, 'Mövó ránã glãwã 'bákétã, íshíí ãngá ámä dí gánjã gōkō díí èyí. Átãsh álã lómó áyã í níí, á'bã ámä á'dã.'

¹⁹Íshíí bēdé ágbë kã á'dã, 'Mövó kpú ngãngá mō'dó 'bákétã, íshíí mã yãnjã dí gödó ìgí ká ádá gōkō ní nëë, kútú dú ä ndãwã ũngú ní gōzō ní yã. Átãsh yãä, álã lómó áyã í níí, á'bã ámä á'dã.'

²⁰Íshíí bēdé ágbë á'dã, 'Mró'bō èndé 'bákétã, átãsh yãä, mã yãnjã yō 'dí.'

²¹Íshíí bōrō ní lüwü èshē yō, íshíí òjō rãshá dã'bã ádá yãngã bí bēbé nētē ngá áyã në. Íshíí ó'dō ní ègbé góvó, íshíí òjō ìpí bí èté á'dã, 'Ánjã gēyē òtō ká gbōlō mírí ní gí, ká brízí òjō gbōlō è 'déé, ká ílí mbērē ní kã níí, ádá yōmó ríyí, íshíí yōmó tó'bó, íshíí yōmó tó'dó, íshíí yōmó ósó òjō è'dë.'

²²Íshíí bōrō ní á'dã, 'Góvó újū ní, mãlã tá áyã è 'déé, klémē ä kã, íshíí nëë, sōkpō dí klã'dá ní átã è'dë.'

²³Íshíí biyí èyí nëë, bēbé nētē ngá áyã ní lēmē bí èté á'dã, 'Ánjã òtō jūjū gbōlō mírí ní gí, áká ògbó ká brízí gbōlō è 'déé, kótó ílí mōmō ní kã, íshíí níí ríndí ndákpá ní níí, òjō mōmō ngá ámä níí èlë. ²⁴Mã ndíyí ká ngá ìgí nëë, 'balã èshē kōkō ärä ndákpá í 'déé, mōshó ìgí ä kã nëë, à yōdó nōshó jónjō gbélé ngá ámä 'dí."

'Bí ká ndlätã ãpá ká ádá gã'dá bēbé grèkē ògō Yézū

(Mátéyō 10:37-38)

²⁵Gēlé ndákpá á'dá dí glówó ká Yézū, íshíí Yézū ìpí ärä në ãpá áyã ìgí íshíí á'dã, ²⁶"Ndákpā è kēbē ádá kójō ámä, 'déé èté klãnã bēbé në, ká yãngã në, ká òjō òmō në, ká kótó ngá áyã në, ká ónjō në gí, ká lúmü në gí, ká áshá ngá áyã në 'dí yãä, jéé ä yã'dá bēbé grèkē ògō mã 'dí. ²⁷Íshíí tá ndákpā è kēné krōshō áyã në níí, èpē krèkē ògō mã 'dí kã nëë, à yã'dá ãpá ká bēbé grèkē ògō mã 'dí.

²⁸'Déé ndákpā èshē kōkō ärä ìgí ä yēbē ádá gü'bū glísí mōmō òrō sòlō yãä, äzá ä ndã'dá búbü níí, èpē òkō nëë, kútú nãkã ngá áyã në ä ndäsá ká ádá gü'bū èté mōmō yãngã yã? ²⁹Ká ádá 'déé, òwō títí lágá mōmō ní lãndá íshíí 'déé, sōkpō nētē gü'bū èyí ájã èté íshí yãä, tá ndákpā è 'déé, ká ndökō ní kã nëë, à ndãkã ãpá áyã ní, ³⁰Íshíí ä ndíyí, 'Mókō 'dé, ndákpā yãkã òcō lágá gü'bū mōmō ní gōzō, íshíí sōkpō nētē èyí ájã èté íshí.'

† Ágbë 'déé, ká yějō ní ká dírí Bëbé ärä ägá: Èté ndákpā àsh ní Yézū. †† 13:35 Sálãmã 118:26

³¹ Ìshíí 'déé, ngéré à yēbē ádá gänjä glätã bēyē ngéré nē yää, ázá à ndã'dá búbū níí epē òkō nēē, kútú dú kpótó ãngá áyã nē, ká ádá gänjä glätã gūfū 'balã álíffí (20,000) ngãngá, ká ngãngá lílí è ngá epē 'déé, jūjū igí tá kpú álíffí (10,000) à kã ní? ³² Ká ádá 'déé, kpótó kázá áyã nē ní yää níí, epē òpó ndákpã ãnjã è'dē bí bēyē ngéré nē ká löwó è ètè tá gölö ní kã níí, epē igí rãshã kōkō ärä epē igí. ³³ Tá ká ètè gã'balã gbōlō í yãngã nēē, 'déé ndákpã èshē kōkō ärä igí, ká'bã nēnē dārã nē ká'dá tírí 'dí yää, à yã'dá bēbē grēkē ògō mã 'dí."

Kõnó nî gōzō ùngú
(Mätéyō 5:13; Mårkō 9:50)

³⁴ "Kõnó tãmá gōzō ùngú, ìshíí nēē, 'déé gōngō èyí ùsú èshē è'dē ìshíí yää, à ndälã äyã 'dè níí, gōngō èyí klūwū tówó kōjō äpá è'dē à kã? ³⁵ Ä yãfã äpá ká búbū 'dí, ìshíí bã à yãfã äpá ká búbū sūkú tá 'dí, tãmá à ndēngē dänjä düjú äpá yō nē.

'Déé ndákpã èshē kōkō ärä igí mbímí kãngá áyã ní ká ádá gōgō ádá yãkã yää, á'bã ètè ògō."

Títí úgú ádá äpá ká ádá glīgí bī ndīlīnjī
(Mätéyō 18:12-14)

15 'Bákētã nēē, yōmó grōyō nãkã èshē ká ndákpã ní ãcã ògbó ká ndákpã è 'déé, dírí igí klímí ká gälã glōsī'dí ùngú ní ìshíí à kã, löwó äpá gbōgbō ärä Yézū ká ádá gōgō ádá ngá áyã ní. ² Ìshíí nēē, Fãrísí nî gí ká yōmó grōdō ndákpã äpá ká gónjō ádá ká Mbájã èndē glëndē nî à yiyí, "Újū yãkã à yã'bã yōmó gälã glōsī'dí ùngú níí, òjō äpá áyã nē, ìshíí à yōshó ùngú ká ngá ètè?"

³ Ìshíí biyí èyí nēē, Yézū òjō lēmē títí úgú ádá yãkã bí igí à'dã, ⁴ "Bijã 'déé, 'balã ndákpã èshē kōkō ärä igí 'déé, ãngá áyã ní gūfū sálã ndīlīnjī, ìshíí 'balã lígbí èshē è'dē yää, ázá à ndã'bã sōkpō gūfū sōsō lēmbē kpú lēmbē sálã lēmbē sōsō ndīlīnjī è kã dã'dá äpá lílì èrē ní, ìshíí à ndänjä dēbē ágbē 'déé, klīgí bī à kã, ígí ká úgú è kã ndōkō ètè à kã ní? ⁵ Ká löwó è 'déé, òkō ètè ìshíí yää, kōbó kélē úgú à ndälã ètè góvó, ìshíí à ndägã ètè äpá plãngã ó'dō nē, ⁶ ìshíí à ndänjä mómō, ìshíí à ndädã lēmbē nē gí, ká klōpō yōmó 'bákã òmō nē gí, ìshíí à ndlēmē bí igí díyí, 'Mójó níí mãlã kōbó kélē úgú, ká ádá mókō ndīlīnjī ngá áamá 'déé, klīgí bī à kã mīshíí.' ⁷ Mã ndīyí ká ngá igí nēē, kōbó kélē úgú à ndã'dá mümü òrō tá àtãsh, ká úgú è 'déé, 'balã èshē ká yōmó gälã glōsī'dí ùngú ká ndäyã èshē ká gälã glōsī'dí ùngú áyã nē kã, òtō ká gūfū sōsō lēmbē kpú lēmbē sálã lēmbē sōsō glōzō ndákpã è 'déé, dūrū gäyã ní kázá áyã igí ní kã."

Títí úgú ádá äpá ká ádá glīgí bī nãkã fídã

⁸ Ìshíí Yézū àtã lēmē ádá nî kpōrō à'dã, "Wälã 'déé, bēdē èndē è ãngá áyã ní kpú nãkã fídã 'déé, 'balã lígbí yää, ázá à ndōwó òshō äpá ká lãmbã, ìshíí 'déé, kã ndänjä äpá ká grōgō lílì kólō ní, ìshíí à ndäsã mümü nē yōō, ígí ká úgú è 'déé, kã ndōkō ètè nãkã yãngã ní? ⁹ Ìshíí ká úgú è 'déé, òkō nãkã yãngã ìshíí yää, à ndädã

lēmbē nē gí, ká klōpō yōmó 'bákã òmō nē, ìshíí à ndlēmē bí igí díyí, 'Mójó níí mãlã kōbó kélē úgú ká ngá igí, ká ádá mókō nãkã fídã ngá áamá 'déé, klīgí bī à kã mīshíí.' ¹⁰ Mã ndīyí ká ngá igí nēē, kōbó kélē úgú à ndälã ärä nē äpá mümü òrō äpá dí mümü kótó grōnō ká Mbájã tá áyã è ngá, ká úgú è 'déé, 'balã èshē ká yōmó gälã glōsī'dí ùngú ní kã ndäyã èshē ká gälã glōsī'dí ùngú áyã nē kã."

Títí úgú ádá äpá ká ádá glīgí bī gēsē újū

¹¹ Yézū àtã lēmē ádá nî bí igí à'dã, "Ä'dã è'dē bēdē újū è nēē, ãngá áyã nî rómó kótó ngãngã. ¹² Ìshíí òbó gēsē újū è kã ãnjã äpá ká bēbē nē ìshíí à'dã, 'Bãbã, òjō lílì nēnē dārã í ìshíí níí, èngē dí è ngá áamá bí áamá.' Ìshíí bēbē nî òjō òjō lílì nēnē dārã nē äpá kōkō ärä igí ká ònjō ní.

¹³ Tá gãã àtã èshē biyí è ngá nēē, gēsē újū yãngã òvō nēnē dārã nē wãnjã, ìshíí lētē ãnjã gölö ní äpá bēdē jūjū mómō è, ìshíí límí éyē ngá áyã nē tírí ká gashã gōsī'dí áshã. ¹⁴ Ká löwó è 'déé, nēnē dārã ní kōyó tírí ìshíí nēē, góvó gōsī'dí gōgō òjō tíjī äpá lílì mómō yãngã, ìshíí ríyí èndē gälã ètè. ¹⁵ Àtãsh yää, ãnjã ìshíí èndē gälã nētē tē'bē bí 'balã èshē ká yōmó úgú yãngã, ìshíí òpó ètè ãnjã níí, à yēngē nōshó bí kũdrúkū áyã nē gí. ¹⁶ Gōgō gōshó nōshó í 'déé, kũdrúkū nî gí ká yōshó ní kã, à yälã ètè ìshíí nēē, bēdē ndákpã è ká ádá gíjī bí ètè nēē, ázá ní.

¹⁷ Ká úgú è jūjū ní kōjō gōzō ní ìshíí nēē à'dã, 'Gélē bōrō ãngá bēbē mã, ìshíí à yōshó ùngú, ìshíí nōshó ní yájã igí, ìshíí nēē, mã ndīlì ká gōgō má'bã dí úgú à ká ádá ngá? ¹⁸ Mã ndīpí ärä mã dänjä ká bēbē mã, ìshíí mã ndlēmē bí ètè díyí, "Bãbã, mãlã gōsī'dí ùngú mãpá dí mümü Mbájã, ìshíí mãlã gōsī'dí ùngú mãpá áyã í tãnē mīshíí. ¹⁹ Àtãsh yää, mlätã mãpá ká ádá è níí, íyí áamá gēsē újū ngá áyã í 'dí, àtãsh yää, álã áamá tá äyã 'balã èshē ká yōmó gälã nētē ngá áyã í.'" ²⁰ Àtãsh yää, ãnjã ãnjã ká bēbē nē.

Ìshíí nēē, ká löwó è ètè tá gölö ní kã nēē, mümü bēbē ní tíjī áyã ní, ìshíí ãnjã mümü ní àlã ètè, ìshíí ùlū ãnjã lälã äpá ká gēsē újū ngá áyã nē, ìshíí ùmbú ètè äpá shēshē lēpē nē.

²¹ Gēsē újū ní òjō lēmē bí ètè à'dã, 'Bãbã, mãlã gōsī'dí ùngú mãpá dí mümü Mbájã, ìshíí mãlã gōsī'dí ùngú mãpá áyã í tãnē. 'Bákētã mlätã mãpá ká ádá è níí, íyí áamá gēsē újū ngá áyã í 'dí. Àtãsh yää, álã áamá tá äyã 'balã èshē ká yōmó gälã nētē ngá áyã í.'

²² Ìshíí nēē, bēbē nî lēmē bí bōrō ngá áyã nē gí à'dã, 'Mánã méngē glōzō tēndē mójó gēyē níí, mórō mãpá áyã ní, ìshíí níí múkú líjībí mãpá lēkē ní, ìshíí níí, mórō tãmã mãpá lãgã ní. ²³ Méné gũmbū lítí mō'dó mójó mrótó níí, mōshó ìshíí níí, mãlã kōbó kélē úgú. ²⁴ Ká ádá gēsē újū ngá áamá äyã ùngú è 'déé, kílí nē, ìshíí 'déé, kōrō kãpá ká áshã ní tówó à kã, ìshíí äyã ùngú è 'déé, ètè klīgí bī nē, ìshíí 'déé, mókō ètè tówó à kã. Àtãsh yää, òjō èndē gälã kōbó kélē úgú ní.'

²⁵ Ká ètè úgú àsh nēē, rónjbo gēsē újū è kã à glãwã. Ìshíí ká löwó è klījī 'bákã kãpá mómō ní kã nēē, ògō nōnō gũndú, ìshíí gārã rē'bē äpá mómō yō. ²⁶ Ìshíí òjō

ãdã 'bälã ëshë kã bõrõ nî gî, ìshíí ùjũ ètë äpã kã ádá ùngú è 'déé, kã yälã ärä nê kãpã mömö yõ kã. ²⁷ Ìshíí bõrõ nî ìpì bî ètë ä'dã, 'Õnjõ ì ìpì ärä nê õjõ mömö ìshíí, ìshíí bēbē ì rõtõ gũmbũ lītí mō'dõ bî ètë kã ádá è 'déé, klũwũ kõjõ gõzõ ä kã.'

²⁸ Rõnjõ gēsë ùjũ nî ó'dõ nî õjõ ëgbë nē, ìshíí ãnä gãnjä mömö yõ ìshíí. Bēbē nî õjõ ìgì ãnjã lēmē äpã äyã nî. ²⁹ Ìshíí nēē, ìpì bî bēbē nē ä'dã, 'Äzá ókõ 'dé, mälã gëlë ríní kã ngá úmũ, ìshíí mã yälã nētē bî úmũ äyã mēndé, mãnä ádá äyã ì kã äjã 'bälã 'dī, ìshíí òtõ kã è ngã tírí nēē, éné jájã lītí éné bî ämä, kã ádá è níí, mãlä kõbõ kélë úgú kã lēmbé mã gī è'dē 'dī. ³⁰ Ìshíí nēē, tá kã löwó è gēsë ùjũ ngá äyã ì 'déé, klímí nēnē dārã ì bî lũkpú lēmbé nî gī, kõjõ äpã mömö nî kã nēē, änjã änjã rõtõ gũmbũ lītí mō'dõ bî ètë.'

³¹ Bēbē nî lēmē bî ètë ä'dã, 'Yää lītí ämä, úmũ á gbõg-bõ ärä mã kã úgú tírí, ìshíí ùngú è kãngã ámä tírí ä kã nēē, ìgì nî ùngú äyã ì. ³² Ìshíí nēē, ängã äyã ägã dī gälã kõbõ kélë úgú, kã ádá äyã ùngú è 'déé, õnjõ ì ìlī nē ìshíí 'déé, kõrõ kãpã kã áshã nî tówó ä kã, ìshíí äyã ùngú è 'déé, klīgbi nē ìshíí 'déé, mókõ ètë tówó ä kã.'"

Bēbē gõsī'dī shēshē lēpē

16 Yézũ õjõ lēmē bî yõmó grēkē õgõ nē ä'dã, "Ä'dã è'dē bēdē ùjũ bēbē éyé è, ìshíí ndãkpã nî èndē glēmē ádá äpã kã ádá ärä bēbē gēgbē kã nēnē mömö ngá äyã nî ä ÿiyí, bēbē gēgbē kã nēnē mömö ngá äyã nî ä līmí nēnē dārã nî dõyó í nē. ² Ätãsh yää, bēbē éyé nî ädã ètë, ìshíí ùjũ ä'dã, 'È kã úlú ádá ngã 'déé, kã ÿiyí kõtõ ùmbũ ärä ì 'déé, mã yõgõ nî kã? Äzá lēmē ádá äpã kã ádá nētē í 'déé, kã'dã dī gälã nî kã bî ämä 'dé. Kã ádá ëshë kájã 'déé, kãñã gólõ nēē, úmũ äzá bēbē gēgbē kã nēnē mömö ngá ámä tówó ní.'

³ Bēbē gēgbē kã nēnē mömö nî ìnjã äpã ìlī nē, ìshíí ä'dã, 'È kã mã ndälã äyã 'dē 'déé, bēbē nētē ngá ámä kã yãnjã dī grütú ämä ëshë kã nētē ngá ámä nē kã, ìshíí 'déé, kpõtõ gãwã ùngú kãzá ámä ní, ìshíí ndénē gõwõ ùngú kõtõ ämä tánē ìshíí ä kã? ⁴ Mókõ ùngú è mã ndälã nî kã mãnä mīshíí. Kã ádá 'déé, ìshíí ämä ëshë kã nētē nî kpíí nē yää, ndãkpã ätä ndädã ämä äpã mömö äyã èpē ìgì.'

⁵ Ìshíí õjõ ädã ndãkpã è 'déé, kõshó õ'dõ nî kēshë kã bēbē nētē ngá äyã nî kã 'bälã, 'bälã, ìshíí èndē gũjũ ìgì. Ùjũ kpéé ägbë kã ä'dã, 'Õ'dõ í 'déé, bēbē nētē ngá ámä kã yēbē ádá éyí kēshë äyã ì kã nēē, äyã 'dē?'

⁶ Ìshíí ìpì ä'dã, 'Sälã lēmbē tõtõ gũfũ sälã (800) klákã yüyü zētúnũ.'

Õjõ lēmē bî ètë ä'dã, 'Éné wãragã õ'dõ ngá äyã ì ìshíí níí, ä'dã bũbũ gēyē níí, rónðó ìyí sösõ gũfũ sälã klákã (400).'

⁷ Bìyí éyí nēē, õjõ ùjũ dī römõ ägbë kã ä'dã, 'Bēbē nētē ngá ámä ä yēbē ëshë kã mēngã úmũ äyã 'dē? Õjõ ìpì ä'dã, 'Äliffi zõlõ ózó.'

Lēmē bî ètë ä'dã, 'Éné wãragã õ'dõ ngá äyã ì níí rónðó, sälã lēmbē tõtõ gũfũ sälã (800) zõlõ.'

⁸ Bēbē éyé nî löyõ bēbē gēgbē kã nēnē dārã nē, äpã kã ádá gēnjé mũmũ í 'déé, kälã kãpã äyã nē kã. Kã ádá yõmõ jũjũ bũbũ yäkã õkõ dī gälã gēnjé mũmũ õtõ kã

ndãkpã kã Mbájã ìshíí. ⁹ Mãlä glözõ ùngú bî ndãkpã kã éyé ngá äyã ìgì 'déé, kã jũjũ bũbũ ä kã, kã ádá è níí, mãlä ìgì níí, ä'dã äpã kã lēmbé ìgì gī, kã ádá 'déé, éyé ngá äyã ìgì kóyõ, ìshíí 'déé, mílí mīshíí yää, Mbájã ä ndēngē ìgì äpã dī úgú è 'déé, dõnjõ áshã éyí kãzá è'dē ní kã.

¹⁰ Kã ádá tá ndãkpã è 'déé, kã ndēgbë kã gēsë ùngú nî kã nēē, ä ndēgbë kã góvõ ùngú è kã tánē. Ìshíí ndãkpã è 'déé, kã līmí brízí ùngú nî kã nēē, ä ndlīmí kprãshã ùngú è kã tánē. ¹¹ Ätãsh yää 'déé, mégbë kã éyé è 'déé, kã jũjũ bũbũ yäkã 'dī yää, Mbájã ä ndiyí kã ádá è níí, mégbë kã shíkí ràyã éyé è kã 'déé, kã mũmũ örõ ä kã äyã 'dē? ¹² Kã ádá 'déé, mégbë kã éyé è kã slägã ndãkpã è kã 'dī yää, 'bí kã ndã'bã ìgì níí, mégbë kã shíkí éyé ngá äyã ìgì?

¹³ Bõrõ ä yälã nētē bî römõ bēbē ärä nē gī 'dī. Kã ádá ä ndlãnã 'bälã bēbē ärä nē, ìshíí ä ndälã ádá ärä bēdē ägbë kã. Äzá ní yää, ä yäsã bēdē ägbë kã äpã kã góvõ ùngú, ìshíí ä ndõkõ bēdē ägbë kã drãsã í nē. Mã yã'dã bõrõ bî Mbájã ìshíí nãkã 'dī.'"

Gónjõ ádá kã Mbájã ìshíí mömö ngērē äyã nî

(Mätéyõ 11:12-13; 5:31-32; Mãrkõ 10:11-12)

¹⁴ Fãrisí è 'déé kälã ádá nãkã nî ngé ìshíí 'déé, gögõ ádá yãngã tírí ìshíí ä kã nēē, èndē glinĩ ùjũ èpē ìgì äpã kã Yézũ. ¹⁵ Ìshíí Yézũ õjõ lēmē bî ìgì ä'dã, "Ìgì kã úgú tírí mã'dã mã lüsũ dī glözõ ärä ìgì õgbõ dī mũmũ ndãkpã ìshíí nēē, Mbájã õkõ ádá è 'déé, kã shēshē lēpē ìgì ä kã änä ìshíí. Kã ádá ùngú è 'déé, ndãkpã kókõ kiyí ètë nî góvõ ùngú nî kã nēē, ètë nî ùngú è 'déé, Mbájã kã lãnã gókõ éyí ä kã.'

¹⁶ Ìshíí Yézũ ätä lēmē ádá nî kpõrõ ä'dã, "Èshë sãrä 'déé, kígí kã úgú ärä Jónõ bēbē gijĩ bätēzmã bî ndãkpã nî kã nēē, ängã ndãkpã nî dī gögõ gónjõ ádá kã Mbájã 'déé, kēnē bî Mõzē, äcã õgbõ kã ádá è kēnē bî kēnē ádá nî gī kã. Ìshíí ëshë kã ètë úgú äsh kã nēē, ä yè'dé Kélë ádá äpã kã ádá mömö ngērē kã Mbájã bî ndãkpã nî tírí, ìshíí ndãkpã nî ä rindí ärä èpē ìgì, kã ádá gũkũ äpã ìlī éyí. ¹⁷ Dī gipí gã'bälã kläkã lēmē ëshë kã gónjõ ádá kã Mbájã nēē, lãnã õtõ kã dī glīgbi mũmũ örõ, ìshíí jũjũ bũbũ ní ìshíí.

¹⁸ Tá ndãkpã è kã ndãnã ÿyí òmõ nē † ìshíí 'déé, kã ndijĩ bēdē ránã èndé è kã nēē, älä örõ ìshíí. Ìshíí ùjũ è kã ndijĩ èndé è 'déé, kãnã ètë ìshíí ä kã nēē, älä örõ tánē ìshíí.'"

Lázãrõ ìshíí ùjũ bēbē éyé

¹⁹ Ìshíí Yézũ ätä lēmē ádá nî kpõrõ ä'dã, "Ä'dã è'dē bēdē ùjũ bēbē éyé è nēē, kã úgú tírí ä yõrõ glözõ glũwũ tēndē, ìshíí ä yãshã gõzõ áshã. ²⁰ Ndãkpã nî õjõ úsú bēdē ùjũ bēbē gõwõ ùngú è dírí nî Lázãrõ äpã gbõgbõ äkpã ÿijí ngá äyã nî. Ìshíí róyõ shēngē äsã gbõgbõ Lázãrõ kpäsã, ²¹ Lázãrõ ä'dã ä yõkõ äpã äkpã nî, ìshíí gögõ göshõ zrēzē nõshõ í 'déé, kã rõnjõ ëshë

† Kã ndãnã ÿyí òmõ nē: Yézũ lēmē ádá äpã kã ádá grõ'bõ ärä ìshíí gãnã ärä äpã ìlī wãragã Kélë ádá kã Mätéyõ 5:31-32; Mätéyõ 19:3-9; Mãrkõ 10:1-12. Ìshíí Pãwũlõ lēmē ádá äpã kã ádá grõ'bõ ärä ìshíí gãnã ärä äpã ìlī 1 Kõrētüyã 7:1-40.

jũjũ tãrbézè nĩ kã, ä yãlã ètè, ìshíí kònò gĩ òjó ä yimĩ mùmũ róyó ngá áyã nĩ.

²² Kã bédè úgú è nèè, újũ bēbē göwō ũngú yãngã òjō ìlĩ, ìshíí kōtō grōnō kã Mbájã òjó ènè ètè ànjã ápã gbōgbō àrã Àbrāyímĩ. Ìshíí újũ bēbē éyé nĩ òjō ìlĩ è ngá èpè tánè, ìshíí òjó ì'dĩ ètè. ²³ Ìshíí bēbē éyé nĩ òjō à'dá ápã dī úgú è lólò kã è'dè ä kã. Kã úgú è kōkō kãpã örō nèè, òkō Àbrāyímĩ à'dá gölō nĩ, ìshíí Lázārō ä gbōgbō àrã nĩ. ²⁴ Àtãsh yãä, òjō ädã Àbrāyímĩ à'dã, 'Yãä bãbã Àbrāyímĩ, òkō ànjã mùmũ mã, ìshíí nĩí, ópó Lázārō kã ádá è nĩí, ànjã údũ ùjũ ìkéké nè ápã ìlĩ ùyũ ìshíí nĩí, òjō ì've èpã kã njãnjã mã nĩí újũ gãä. Kã ádá mã ìlĩ nõwō òshō yãkã.'

²⁵ Ìshíí nèè, Àbrāyímĩ òjō ìpĩ à'dã, 'Lítí àmã, äzá ìnjĩ ókō 'dè, mēngã úmũ nèè, áshã gözō áshã ngá áyã ì ògbó jũjũ bũbũ yō ìshíí. Ìshíí Lázārō áshã áshã lólò è ngá èpè ògbó yō tánè ìshíí, ìshíí 'bákétã nèè, úgú è kã yũsũ àrã nè kã, ìshíí mēngã úmũ kã ìlĩ lólò nĩ kã. ²⁶ Ìshíí òtō kã è kãsh tírí nèè, ä è'dè gĩlĩ gbrōwō ä kōkō àrã ägã kã ngá ìgĩ, kã ádá è nĩí, ndãkpã ä'bã gēmbē èshē áyã ägã ànjã áyã ìgĩ yō à'dá, ìshíí nĩí, bã ndãkpã ä'bã gēmbē èshē áyã ìgĩ yō òjō ápã áyã ägã tánè à'dã.'

²⁷ Ìshíí òjō ìpĩ à'dã, 'Yãä bãbã 'dèé, àtãsh yãä, àlã lōmō áyã ì nĩí, ópó Lázārō ànjã mōmō kã bēbē mã nĩí, ²⁸ è'dé kōtō ónjō mã gĩ 'dèé, jũjũ ìgĩ sálã kã nĩí, ä'bã gōjō ápã dī lólò yãkã à'dã.'

²⁹ Àbrāyímĩ òjō ìpĩ à'dã, 'Gónjō Ádá í 'dèé, Mbájã klēmē bĩ Mōzè kã sōkpō kénè ádá nĩ gĩ kã, àtã ngá áyã ìgĩ yō, àngã ónjō ì gĩ dī gōgō nĩ.'

³⁰ Ìshíí Lázārō à'dã, 'Bã 'dĩ yãä bãbã Àbrāyímĩ, kã ádá 'dèé 'bälã èshē kōkō àrã ndãkpã è 'dèé, kilí ä kã 'dèé, ànjã ngá áyã ìgĩ yō yãä, ä ndãyã nĩ.'

³¹ Àbrāyímĩ ìpĩ à'dã, "Dèé ìgĩ kãnã gōgō ádá kã Mōzè, kã sōkpō kénè ádá è gĩ kã kishí ä kã nèè, jéé ä yiyí ápã ògō ádá kã ndãkpã è 'dèé, kãnã kēshē jũjũ ò'dō nè kã 'dĩ.'"

Gälã gōsĩ'dí ũngú ìshíí giyí ápã kã Mbájã ìshíí gälã nētè
(Mätéyō 18:6-7,21-22; Márkō 9:42)

17 Yézũ lēmē bĩ yōmō grēkē ògō nè à'dã, "Ūngú è 'dèé, kã yãlã ndãkpã 'dèé, kã yãlã glōsĩ'dí ũngú nĩ kã nèè, ìgĩ ä è'dè kã úgú tírí ìshíí nèè, 'bréké àngã ndãkpã è kã ndã'bã ìgĩ ũngú àsh nĩí, kälã àrã èpè ìgĩ kōtō ògō nĩ ä kã. ² Bìjã 'dèé, ìãmã góvó ànjã ápã ó'dō ètè ndãkpã àsh, ìshíí 'dèé, èlé ètè ápã ìlĩ góvó ùyũ yãä, ä ndōzō bĩ ètè mã òtō kã è 'dèé, ètè kã ndãlã 'bälã èshē kã brízí kōtō yãngã nĩí, gälã gōsĩ'dí ũngú nĩ kã. ³ Àtãsh yãä, mégbē kã àrã ìgĩ.

'Dèé ónjō ì kälã gōsĩ'dí ũngú ápã áyã ì yãä, úsũ ètè bũbũ ìshíí nĩí, lēmē ápã áyã nĩ. 'Dèé ètè káyã kishí yãä, ìjĩ ìjĩ ìshí bĩ ètè. ⁴ Kpíí ètè kälã gōsĩ'dí ũngú ápã áyã ì kã dītí èyí sálã lēmbē rōmō kã ájã 'bälã, ìshíí 'dèé ètè klúwũ kójō ápã áyã ì ìshíí 'dèé ètè kiyí, 'Mãyã mishí, ìjĩ ìjĩ ìshí bĩ àmã,' yãä, ìjĩ ìjĩ ìshí bĩ ètè."

⁵ Ìshíí yōmō yōpō kã Bēbē àrã ägã òjó lēmē bĩ ètè à'dã, "Ájã ìnjĩ ägã nĩí, mĩyí mãpã kã Mbájã gónjō nĩ."

⁶ Ìshíí òjō ìpĩ à'dã, "Bìjã 'dèé, dī giyí ngá áyã ìgĩ ápã kã Mbájã 'dĩ tá äyã klãkã mãstárãdã yãä, mã ndlēmē bĩ

kpĩkpĩ, mã ndĩyí, 'Rúwũ àrã ì kã ráyã àrã ì tírí, ìshíí nĩí, ànjã álá àrã ì ápã ìlĩ góvó ùyũ,' ìshíí ä ndōgō ádá ngá áyã ìgĩ, ìshíí ä ndãnjã dälã àtãsh.

⁷ 'Bí kēshē kōkō àrã ìgĩ 'dèé, bōrō ngá áyã nĩ kã yãwã ũngú, wälã kã yũwũ ndĩlĩnjĩ ngá áyã nĩ gĩ, 'dèé òjō èshē dī gälã nētè nĩ yãä, bēbē àrã nĩ kã ndlēmē bĩ ètè dīyí, 'Ánjã à'dá bũbũ nĩí, ènè gēsē nõshó bĩ úmũ nĩí kóshó ä kã?' ⁸ Bã 'dĩ, ä lēmē àtãsh 'dĩ. Ìshíí nèè, ä ndĩyí, 'Ánjã èndè ùvũ nĩ òjó è'dè ìshíí nĩí, ìjĩ äkpã kũ'bú nĩ bĩ àmã nĩí, mōshó ũngú nĩ ìshíí nĩí, mómō ũngú nĩ gózō mishí 'dè, ìshíí nĩí, úgú è ànjã óshó ũngú nĩ, ìshíí nĩí òmō ũngú nĩ kãyã?' ⁹ Ázá ä ndlōyó bōrō ngá áyã nè kã ádá è 'dèé, kälã ũngú í 'dèé, èpè klēmē ádá èyí bĩ ètè ä kã nĩ? ¹⁰ È kã nĩ ũngú è 'dèé, mã ndãlã nĩ kã. 'Dèé ìgĩ kälã ũngú è 'dèé, klēmē ádá gälã èyí bĩ ìgĩ ä kã tírí mishí yãä, mĩyí, 'Ágã jájã bōrō, mlátã mãpã kã ádá è nĩí, löyó ägã 'dĩ, ìshíí nèè, àngã áyã ägã dī gälã nētè è 'dèé, ägã mã ndãlã nĩ kã.'"

Yézũ ä lóló nõwō èshē kã kpú ngãngã kómbō

¹¹ Kã löwō è Yézũ kã yãnjã Jērüzälēmē ä kã nèè, òtō kōkō mōmō Sãmáryã, ìshíí Jélílĩ. ¹² Ìshíí kã löwō è, kã yũkũ kãpã ìlĩ bédè gbōkō è kã nèè, lãndã kã kpú ngãngã yōmō kómbō, † èrútú gölō nĩ, ¹³ ásã kōwō ápã áyã nĩ kã gōrō lēmē èpè ìgĩ à'dã, "Yãä Yézũ Bēbē àrã ägã, äzá ókō ànjã mùmũ ägã 'dèé?"

¹⁴ Ìshíí kã löwō è kōkō ìgĩ ä kã nèè, à'dã, "Mánjã mlúsũ àrã ìgĩ bĩ yōmō grãshã Mbájã. †† Ìshíí tãmã kã löwō è kãnã èshē kã Yézũ kã nèè, kómbō nĩ rãjã èshē áyã ìgĩ ìshíí.

¹⁵ Ìshíí kã löwō è 'bälã èshē kōkō àrã ìgĩ kōkō gbōgbō nè krãjã ìshíí ä kã nèè, rēbē Mbájã kã gōrō lēmē nè, ìshíí lúwũ òjō kã Yézũ. ¹⁶ Ìshíí òjō ìjĩ ápã lãgã Yézũ, ìshíí löyó ètè. Ètè újũ yãngã èshē kã yōmō Sãmáryã.

¹⁷ Yézũ òjō újũ ètè à'dã, "Ndãkpã è 'dèé, gbōgbō ìgĩ krãjã kã nèè, äzá jũjũ ìgĩ kpú nĩ? Sōkpō sálã lēmbē sōsō è kã ìgĩ ä 'dèé? ¹⁸ Jájã gã'bälã ndãkpã èshē kōkō àrã ìgĩ, kã ádá glúwũ gōjō kã ádá glōyó Mbájã nèè, äzá nĩ tá jũjũ gädã yãkã?" ¹⁹ Ìshíí Yézũ òjō lēmē bĩ ètè à'dã, "Ánjã örō nĩí, ànjã. Ìshíí kã ádá è 'dèé, kiyí kápã kã Mbájã ìshíí ä kã nèè, Mbájã lóló nõwō nĩ èshē áyã ì ìshíí."

† Kómbō: Kã ádá gónjō ádá kã Mbájã 'dèé, kénè bĩ Mōzè kã nèè à'dã, ndãkpã è 'dèé, kómbō kãgã ètè ìshíí ä kã nèè, ètè nĩ bēbē shēkpē ìshíí ä yã'bã ètè nĩí, à'dã ä'bã kōkō àrã Yũwúdũ nĩ gĩ 'dĩ. Ìshíí 'dèé kómbō nĩ rãjã èshē áyã nĩ ìshíí yãä, àngã áyã nĩ dī glúsũ àrã nè bĩ bēbē grãshã Mbájã, ìshíí bēbē grãshã Mbájã nĩ ä ndlēmē bĩ ndãkpã nĩ dīyí nèè, kómbō nĩ rãjã èshē áyã nĩ ìshíí. Ró'dō Lévítkúsũ 14:1-32. †† Mánjã mlúsũ àrã ìgĩ bĩ yōmō grãshã Mbájã: Kã ádá gónjō ádá kã Mbájã 'dèé, kénè bĩ Mōzè kã nèè à'dã, ndãkpã è 'dèé, kómbō kãgã ètè ìshíí ä kã nèè, ètè nĩ bēbē shēkpē ìshíí ä yã'bã ètè nĩí, à'dã ä'bã kōkō àrã Yũwúdũ nĩ gĩ 'dĩ. Ìshíí 'dèé kómbō nĩ rãjã èshē áyã nĩ ìshíí yãä, àngã áyã nĩ dī glúsũ àrã nè bĩ bēbē grãshã Mbájã, ìshíí bēbē grãshã Mbájã nĩ ä ndlēmē bĩ ndãkpã nĩ dīyí nèè, kómbō nĩ rãjã èshē áyã nĩ ìshíí. Ró'dō Lévítkúsũ 14:1-18.

Úgú klöjõ mömö ngéré ká Mbájá

(Mätéyõ 24:23-28,37-41)

²⁰ Ká bēdé ájã è nèè, Fārisī nī gī ùjū Yézū ä'dã, "Mömö ngéré ká Mbájá ä ndöjõ ká úgú 'dē?"

Íshíí Yézū öjõ ìpī bī ìgī ä'dã, "Mömö ngéré ká Mbájá nèè, äzá ùngú è má ndökõ ká mümü ìgī nè ní, ²¹ Íshíí bã ndákpã è 'déé, ká ndiyí, 'Mókõ 'dé ètè kākã,' wälã, 'Étè ká kãsh,' ká nèè, ä ndäzá ní, ká ádá mömö ngéré ká Mbájá ä ìlī ìgī."

²² Íshíí biyí èyí nèè, öjõ lēmè bī yömó grékè ögõ nè ä'dã, "Bēdé úgú è ätã ndöjõ nī nèè, gögõ gökõ Kópõ ndákpã äyã è 'déé, má'dã ká ngá ètè sārã kã, ä ndälã ìgī Íshíí nèè, jée má yökõ ètè mápá ó'dõ ìgī 'dī.

²³ Ndákpã ä ndlēmè bī ìgī diyí, 'Mókõ 'dé, Kópõ Ndákpã ètè kākã,' wälã, 'Étè ká kãsh,' Íshíí nèè, má'bã grigí ká ngásá gänjã ögõ ìgī ä'dã. ²⁴ Ká ádá ájã ká Kópõ ndákpã ä ndä'dã äyã gīyī njinjī è 'déé, ká ndlöyö nī Íshíí 'déé, ká ndrājã mümü örö nī èshè ká kágá èyí, kīgí ká bēdé kágá è kã. ²⁵ Íshíí nèè, Kópõ ndákpã ä ndökõ !ölõ gözõ ätã kpéé, Íshíí ndákpã è tûyã, ä ndänã ètè.

²⁶ Íshíí ùngú è 'déé, kälã ärä èpè ìgī ká úgú ärä Nówã † kã nèè, ä ndälã ärä èpè ìgī ká úgú ärä Kópõ Ndákpã tánè. ²⁷ Ndákpã nī ä yöshó ùngú, ä yömö ärä èpè ìgī, Íshíí ä yījī lükpú ìgī ká úgú è 'déé, Nówã kükü kãpã ìlī góvõ fälükü nī, Íshíí gēlè üyü köjõ küfü ìgī 'dará keshè è'dè ä kã.

²⁸ È ngá tá dã'bã ùngú í 'déé, kälã ärä nè ká úgú ärä Lótõ ä kã. Ndákpã nī ä'dã dī göshó ùngú Íshíí gömõ ùngú, ä yövõ ùngú Íshíí ä räkã dövõ äpã gólõ, ä rī'dī ùngú Íshíí ä yö'bó mömö. ²⁹ Íshíí nèè, ká úgú è 'déé, Lótõ kãnjã keshè ká yömó Södómõ ä kã nèè, öshõ ög-bó ká kíbrítí 'dī äpã äyã ìgī äyã njinjī èshè mümü örö, Íshíí rüshü ndákpã nī tírí.

³⁰ Ùngú nī ä ndälã ärä nè tá ätãsh ká úgú klöjõ ká Kópõ ndákpã. ³¹ Ká ètè ájã äsh nèè, ndákpã è 'déé, kã rügü mömö †† ngá äyã nè kã, ä'bã glüsü bübü níí, änjã èngè ùngú èshè kólõ ä'dã, Íshíí ndákpã è 'déé, kã ìlī glãwã nī kã nèè, ä'bã gänjã gènè bēdè ùngú è èshè mömö ä'dã. ³² Míñí tá ádá ùngú í 'déé, kälã ìyí ömõ Lótõ † ä kã. ³³ Tá ndákpã è 'déé, kã yēbè ádá gēgbè ká áshã ngá äyã nè kã nèè, ä ndlīgbī ó'dõ nè nè, Íshíí tá ndákpã è 'déé, kēbè ádá glīgbī ó'dõ nè kã nèè, ä ndäshã ó'dõ nè nè. ³⁴ Mä ndiyí ká ngá ìgī nèè, römö ndákpã ä ndäsã ärä èpè ìgī ä'bã ìlī nēnè 'bí'bí 'bälã ká ètè njónjõ äsh, ä ndënë 'bälã èshè äyã ìgī, Íshíí ä ndä'bã bëyè nī dã'dã nī. ³⁵ Römö lükpú ä ndä'dã ká güwú klãkã ózó, Íshíí ä ndënë 'bälã èshè äyã ìgī, Íshíí ä

ndä'bã bëyè nī dã'dã nī." ³⁶ Römö ngängã ä ndä'dã ä'bã ìlī glãwã, ä ndënë 'bälã èshè äyã ìgī, Íshíí ä ndä'bã bëyè nī dã'dã nī. ††

³⁷ Íshíí yömó yöpó nī öjõ ùjū Yézū ä'dã, "Étè ùngú yängã ä ndälã ärä nè äpã dī úgú è 'dè yää, Bēbé ärä ägã?"

Íshíí öjõ ìpī bī ìgī ä'dã, "Ngölõ nī gī ä lövõ äpã tá dī úgú è 'déé, ìrí ùngú nī gī kã è'dè ä kã, tá ká ìgī gbölõ yängã nèè, ìgī lèyè yängã gī 'déé, mlēmè ádá èyí ä kã nèè, ä lüsü ä'dã, döñbó jüjü bübü nī ìjī Íshíí."

Títí úgú ádá äpã ká ádá ärä éndé biyí ìrí

18 Èshè biyí èyí nèè, Yézū öjõ lēmè tíí úgú ádá yãkã bī yömó grékè ögõ nè, ká ádá glüsü bī ìgī níí, ä'dã ká grãjã äkpã èpè ìgī bī Mbájá ká úgú tírí Íshíí níí, ä'bã gã'bã ögõ èyí ä'dã. ² Íshíí öjõ ä'dã, "Ä'dã è'dè bēdè bēbé grötó ádá è äpã ìlī bēdè mbērè è nèè, jée ètè mbãwã ärä Mbájá 'dī, Íshíí bã ökõ ndákpã äsã äpã ká ùngú tá 'dī. ³ Íshíí bēdè éndé biyí ìrí è, äshã ä'bã tá ìlī ètè mbērè yängã. Ä'dã dī gänjã ká bēbé grötó ádá yängã ká úgú tírí, Íshíí ä yījī, "Äzá áshã ádá èshè ká kójõ ärä mã 'dè."

⁴ Íshíí ä'dã dī gänã ádá ngá äyã nī ká tãgã èyí nè. Íshíí nèè, èshè biyí è ngã nèè, öjõ ìnjã äpã ìlī nè ä'dã, "Kpíí 'déé mètè mbãwã ärä Mbájá 'dī, Íshíí 'déé, mókõ ndákpã mäsa mäpã ká ùngú 'dī kã nèè, ⁵ mã ndänã ètè tãmã ká ádá è kã !ölõ ämã ká úgú tírí ä kã. Ká ádá 'déé, mãnä ètè 'dī yää, ùngú ä ndötõ ämã nè, ká ádá è kã yöjõ äpã ämã cócõ kã."

⁶ Íshíí Bēbé ärä ägã ä'dã, "Äzá mógó ádá ká gösī'dí bēbé grötó ádá yängã 'dé, ⁷ Äzá Mbájá ä ndälã ùngú nī glätã nī bī ndákpã ngá äyã nè 'déé, kã yörö äpã jüjü nè kótõ ìlī gómó äjã Íshíí njónjõ nī kã ní? Íshíí äzá ä ndälã ùngú nī gēyè äpã dã'bã ádá ngá äyã ìgī nī? ⁸ Mä ndiyí ká ngá ìgī nèè, ä ndijí bī ìgī ùngú è 'déé, kã yäsã kówó ká ádá èyí ä kã wãkã. Íshíí ká löwó è Kópõ ndákpã kã ndöjõ nī kã nèè, ä yökõ ndákpã è 'déé, kiyí äpã äyã nè kã äpã jüjü bübü nī 'dī?"

Títí úgú ádá äpã ká ádá ärä bēdè Fārisī è Íshíí bēbé gröyõ näkã

⁹ Íshíí Yézū öjõ lēmè tíí úgú ádá yãkã bī slãgã ndákpã è 'déé, kíñí ä'dã èpè ìgī yömó jónjõ shèshè lépè nī kã, Íshíí 'déé, kökõ sökpõ ndákpã è kã kãsã kãpã ká ùngú 'dī kã, ä'dã, ¹⁰ "Römö ngängã änjã Mömö ká Mbájá ká ádá grãjã äkpã èpè ìgī bī ètè, 'bälã èshè kökõ ärä ìgī nèè, ètè nī Fārisí, Íshíí bēdè ägbè nèè, ètè nī bēbé gröyõ näkã èshè ká ndákpã. ¹¹ Íshíí Fārisí nī änjã örö, Íshíí räjä äkpã nè bī Mbájá ä'dã, 'Mbájã, mlöyó úmü ká ádá ämã mãzá äyã slãgã ndákpã è 'déé, ìgī nī yömó bīñí, wälã yömó gälã glösī'dí ùngú, wälã yömó gälã örö nī. Íshíí bã mãzá bēbé gröyõ näkã mēshè ká ndákpã äyã újü yãkash ní. ¹² Mä rãnã gögõ ká dītí èyí römö äpã ìlī sálã lēmbè römö 'bí'bí, Íshíí mã yöñõ ìlī

†† Lúkã 17:36: Wãrãgã ká Lúkã nèè, rëndõ ètè kpéé ká lēmè Ígrigí. Íshíí ádá è 'déé, ìgī ká ìlī 17:36 nèè, äzá ìlī kpéé wãrãgã ká Lúkã 'déé, krëndõ ä kã nī. Íshíí biyí èyí nèè, öjõ úsü ìgī ádá yängã äpã ìlī wãrãgã ká Lúkã.

† Nówã: Ètè äshã ká úgú è 'déé, ndákpã nī kã yälã glösī'dí ùngú nī kótõ krötõ ìshí ä kã, Íshíí Mbájá öjõ lēmè bī ètè níí, rãshã góvõ fälükü ká ádá è níí, äshã yömó mömö í ngá äyã nè äcã ögbó ká slãgã wãwã è gī, Íshíí biyí èyí nèè, Mbájã öjõ rüshü sökpõ ndákpã è kã ög-bó ká wãwã nī gī ká góvõ gēlè üyü. Ró'dõ ádá äpã ká ádá ärä Nówã äpã ìlī wãrãgã Göcõ Lãgã 5-9. †† Rügü mömö: Ká úgú äsh nèè, Yüwüdü nī gī ä yö'bó mömö äyã èpè ìgī Íshíí jüjü mömö í ngá äyã ìgī ä'dã kpãñbãlãñbã ätã, Íshíí ká slãgã úgú è yää, ä yiní äpã jüjü mömö nī ká ádá gälã nètè ötõ yõ. † Ùngú í 'déé, kälã ìyí ömõ Lótõ: Mró'dõ ádá äpã ká ádá ùngú í 'déé, kälã ìyí ömõ Lótõ ä kã Göcõ Lãgã 19:23-26.

nënë dära mâ ká dítí èyí kpú, ìshíí mã yéné 'bälã mēshē è'dē bì úmü.'

¹³ Ìshíí nēè, bēbé gröyö nākã èshē ká ndákpá nî rütú gölö nî, ìshíí jéé ì'ví jüjü nē äpá örö 'dī, ìshíí ämbã shēshē lépē nē, ìshíí ä'dã, 'Mbájã, ókò äñã mümü mã, ìshíí níí, älä lömó äyã ì bì ämã, ká ádá ämã bēbé gälã glösi'dí üngú.'

¹⁴ Mã ndíyí ká ngá igí nēè, újü bēbé gröyö nākã yāngã ä ndānjã mömō, ìshíí shēshē lépē Mbájã kélé nî äpá äyã nî. Ká ádá ndákpã è 'déé, ká yälã gövó ärä nē kã nēè, ä ndökö èté dräsã í nē. Ìshíí ägbē 'déé, kökò ärä nē kāsã kãpá ká üngú 'dī kã nēè, ä ndēné gürü ärä nî."

Yézú ä yüpú brízi kötó

(Mätéyö 19:13-15; Márkò 10:13-16)

¹⁵ Ndákpá nî öjò èndē gēngē brízi kötó döjò bì Yézú, ká ádá è níí, ätä gbögbö igí. Ìshíí ká löwó è yömó grékē ögö nî kökò ätäsh kã nēè, ängã äpá äyã igí. ¹⁶ Ìshíí nēè, Yézú öjò ädá kötó nî äpá äyã nē ìshíí ä'dã, "Mã'bã brízi kötó nî níí öjò ämã, mã'bã gāngã gājã igí ä'dã, ká ádá mömō ngéré ká Mbájã nēè, üngú ká ndákpã è káyã igí ä kã. ¹⁷ Mã lēmē shíkí räyã ádá bì igí, 'déé ndákpã älä ärä nē äyã gēsē líti 'dī yää, jéé ä yükü äpá ílí mömō ngéré ká Mbájã 'dī."

Újü bēbé éyé

(Mätéyö 19:16-30; Márkò 10:17-31)

¹⁸ Ìshíí bēdé shēngē è újü Yézú ä'dã, "Gözö bēbé grödó ndákpá nî, è kã mã ndälã äyã 'dē níí, mókó áshã è döñbó èyí kászã è'dē ní kã?"

¹⁹ Ìshíí Yézú ä'dã, "Mã yíyí ämã nî gözö ndákpã ká ádá ngã? 'Déé, gözö ndákpã nî tá Mbájã kã. ²⁰ Ókò gónjò ádá ká Mbájã 'déé, kíyí, 'Ä'bã gälã örö ä'dã, ä'bã güfü írí ä'dã, ä'bã giní üngú ä'dã, ä'bã gä'dã dümbü ádá ká glēmē klēzē ká dírí ndákpã ä'dã, ìshíí níí, éné gürü ärä bēbé î, ìshíí yāngã î kã áná íshí?"[†]

²¹ Ìshíí shēngē yāngã ä'dã, "Mälã igí üngú yāngã tírí, èshē ká úgú è 'déé, ämã gēsē nî kã."

²² Ká úgú è 'déé, Yézú kögö ádá ngá äyã nî ìshíí nēè, lēmē bì èté ä'dã, "Bēdé üngú è 'bälã äsã èshē äyã ì ìshíí. Änjã óvó nēè dära î tírí äpá gölö ìshíí níí, öñjò nākã èyí bì yömó ríyí ìshíí níí, ä ndã'dã è'dē gözö üngú ká ádá ärä î äpá mümü örö. Ìshíí níí úgú è öjò níí, ä'dã äpá ká bēbé grékē ögö mã."

²³ Ìshíí ká löwó è kögö ádá yāngã kã nēè, lépē nî èlē äpá è'dē 'dī, ká ádá èté nî bēbé gövó éyé. ²⁴ Yézú ökò äpá äyã nî ìshíí ä'dã, "Dī gükü äpá ílí mömō ngéré ká Mbájã ká yömó éyé nēè, lānjã nē. ²⁵ Ká räyã ádá yää, dī gükü äpá ílí mömō ngéré ká Mbájã ká bēbé éyé nēè, lānjã ötö ká klötö ká jāmälã ötö ílí títi íbrã ìshíí."

²⁶ Ìshíí ndákpã è 'déé, kögö èté ádá yāngã kã üjü èté ä'dã, "Bí ká ndökö áshã è 'déé, klínjí èyí kászã è'dē ní kã?"

²⁷ Ìshíí Yézú öjò ìpi ä'dã, "Üngú è 'déé, gälã èyí kájã ndákpã nî kã nēè, gälã èyí ä yájã Mbájã 'dī."

[†] 18:20 Úgú Lété 20:12; Ditrónömí 5:16-20

²⁸ Ìshíí Pítärã öjò lēmē bì Yézú ä'dã, "Äzá ókò 'dé, mã'bã nēè jüjü bübü yākã tírí mã'dã ká ádá grékē ögö î."

²⁹ Ìshíí Yézú lēmē bì igí ä'dã, "Mã lēmē shíkí räyã ádá bì igí, músú mãpá ínjí igí nēè, ndákpã è 'déé, kã ndã'bã mömō ngá äyã nē, wälã ìyí ömō nē, wälã öñjò nē gí, wälã bēbé nē ká yāngã nē, wälã kötó äyã nē ä'dã ká ádá mömō ngéré ká Mbájã kã nēè, ³⁰ ä ndökö igí üngú yāngã gí tírí ká dítí èyí gēlé nî, äpá ílí áshã ngá äyã nē, ìshíí ä ndökö áshã è 'déé, döñbó èyí kászã è'dē ní kã gälögã."

Yézú ä lēmē ádá írí ngá äyã nē tówó

(Mätéyö 20:17-19; Márkò 10:32-34)

³¹ Ìshíí Yézú öjò ädá kpú lēmbē römó yömó yöpó ngá äyã nē, ìshíí lēmē bì igí ä'dã, "Mã yānjã Jērüzälēmē 'bákētã, ìshíí ádá è 'déé, kéné ádá ká Mbájã kröndó äpá ká ádá ärä Kópö ndákpã kã tírí, ä yānjã dī gälã ärä èpē igí ögbó yö, tá äyã ádá ngá äyã igí. ³² Ä ndrükü èté, ìshíí ä ndēné èté bì ndákpã è kászã Yüwúdü ní, ìshíí ä ndelē èté, ìshíí ä ndözö èté, ìshíí ä ndü'bü sásã äpá äyã nî, ìshíí ä ndrösö èté, ìshíí ä ndöjò düfü èté. ³³ Ìshíí biyí èyí ká tötö 'bí'bí nēè, ä ndälã èté, ìshíí ä ndānjã èshē jüjü ö'dö nē."

³⁴ Ìshíí nēè, yömó grékē ögö nî ögö ílí ádá yāngã 'dī. Ká ádá íti ílí èyí èshē äyã igí nē. Ìshíí ökò üngú è 'déé, èté kã lēmē ádá nî äpá è'dē ä kã äná 'dī.

Yézú äjã mümü bēdé bēbé göwö üngú è

(Mätéyö 20:29-34; Márkò 10:46-52)

³⁵ Ìshíí ká löwó è Yézú klíjí kãpá mbéré Jēríkò ìshíí ä kã nēè, bēdé újü bēbé tó'dó è ä'dã ä'bã klété gbölö nî, ìshíí ä yöwö üngú. ³⁶ Ìshíí ká löwó è 'déé, kögö göyó ärä ndákpã í 'déé, ká yötö gbögbö ärä nē kã nēè ä'dã, "È kã ngã kã yälã ärä nē?" ³⁷ Ìshíí ndákpã nî lēmē bì èté ä'dã, "Yézú 'déé, kēshē ká yömó Názērétē nî kã, ká yötö nî."

³⁸ Öjò ädá yädã ä'dã, "Yää Yézú Gēsē újü ká Dévidí, † äzá ókò äñã mümü mã 'dé."

³⁹ Ndákpã í 'déé, kíjí kã'bã dī mümü Yézú kã rögbó äpá äyã nî, ìshíí lēmē bì èté níí rāná, ìshíí nēè, ä'dã tá ká gäsã köwó nî kpörö äñã gölö ä yíyí, "Yää Gēsē újü ká Dévidí, äzá ókò äñã mümü mã 'dé."

⁴⁰ Yézú öjò rütú, ìshíí ìyí è'dē èté öjò è'dē bì èpē. Ká löwó è köjö 'bákã kãpá ká Yézú ìshíí nēè, Yézú üjü èté ä'dã, ⁴¹ "Ä yēbē ádá è níí, mãlä ngã bì úmü?"

Ìshíí ìpi ä'dã, "Yää Bēbé ärä mã, mã yēbē ádá gökò úgú."

⁴² Yézú lēmē bì èté ä'dã, "Ókò úgú nî, ká ádá dī giyí ngá äyã ì äpá ká Mbájã rájã nöwö nî èshē äyã ì ìshíí."

⁴³ Tãmá ká löwó è 'déé, Yézú klēmē ätä ngã kã nēè, mümü nî öjò lājã, ìshíí èndē grékē ögö Yézú, ìshíí ä rēbé Mbájã. Ìshíí ká löwó è 'déé, ndákpã nî tírí kökò ätäsh kã nēè, èndē grēbé Mbájã ögbó è'dē.

†† Gēsē újü ká Dévidí: Yüwúdü nî gí ökò äná íshíí nēè, ä ndäkã Krístö èshē ä'bã ärä Dévidí. Ró'dò 1 Sámwëlē 16:1-13; Sälãmã 132:11-12; Nētē ká Yömó Yöpó 2:29-36.

Zákáyūsū bēbé grōyō nākã ēshē ká ndákpá nī kã

19 Yézū ānjã ũkū āpá ílī mbērē Jērīkō, ĩshíí ā rōtō ānjã gólō. ² ĩshíí bēdé újū bēbé éyē è dírí nī Zákáyūsū āshá ā' bā ílī ètē mbērē yāngã, ètē góvó ndákpá ká yōmó grōyō nākã ēshē ká ndákpá. ³ Ā yēbē ádá gōkō nī nēē, kútú Yézū nī 'bī yā. ĩshíí dī gōkō Yézū lānjã nē bī ètē, ká ádá ètē nī dūlú ndákpá, ĩshíí jūjū ndákpá nī ōgō ā' bā gbōgbō àrà Yézū ngé. ⁴ Ātāsh yāā, ũlū ānjã gólō, ĩshíí ĩnī āpá ōrō bēdé góvó kpīkpi è ká ádá è níí, èpē ōkō ètē, ká ádá Yézū ā yōtō ká ètē ĩyī gbōlō yāngã.

⁵ ĩshíí ká löwó è Yézū krāyá dī kpīkpi yāngã kã nēē, ōkō āpá ōrō èyí ĩshíí lēmē bī ètē ā' dā, "Yāā Zákáyūsū, lúsú bībū gēyē, ká ádá mā yēbē ádá gānjã gā' dá mōmō ngá áyā ĩ kájã." ⁶ Ātāsh yāā, Zákáyūsū ōjō lūsú gēyē bībū, ĩshíí ānjã ũmú Yézū ká kōbó kélé úgú.

⁷ Ká löwó è 'déé, ndákpá nī tírí kōkō ātāsh kã nēē, èndē glēndē nī ā yiyí, "Újū yākã ā yānjã dī gā' dá èbētē ōmō ká 'bēbé gālā glōs' dī ũngú."

⁸ ĩshíí nēē, Zákáyūsū ōjō rūtú, ĩshíí lēmē bī Bēbé àrà ägá ā' dā, "Bēbé àrà mā 'bákétā nēē, mā ndēngē nēnē dārā mā gī tírí, ĩshíí mā ndōjō ílī èyí ká yōmó rīyī nī, ĩshíí 'déé ádá kó' bō ndákpá yāā, mā ndlūwū nēnē dārā nī 'déé, mò' bō ètē ē' dē ā kã bī ètē ká dītí èyí sōsō."

⁹ ĩshíí Yézū lēmē bī ètē ā' dā, "Ílī ájã è kájã nēē, yōmó mōmō yākã āshá ĩshíí. Ká ádá ètē újū yākã nēē, ēshē tá ká kōtō Ābrāyīmī. ¹⁰ Ká ádá Kópō ndákpá ōjō ká ádá gēbē ndákpá è klīg bī ĩshíí ā kã, níí èpē āshá ĩgī."

Tītí úgú ádá āpá ká ádá kpú nbētē nākã fídā

(Mätéyō 25:14-30)

¹¹ ĩshíí ká löwó è 'déé, ndákpá nī kátá yōgō ètē ádá yāngã kã nēē, Yézū átā lēmē ádá nī kpōrō, ĩshíí ōjō lēmē tītí úgú ádá yākã ōtō ílī èyí bī ĩgī, ká ádá ètē líjī 'báká āpá Jērūzālémē ĩshíí, ĩshíí ndákpá nī ĩnjī ā' dā, mōmō ngéré ká Mbájá ā ndōjō tamá gēyē. ¹² Ātāsh yāā, lēmē bī ĩgī ā' dā, "Ká bēdé úgú è nēē, ā' dá ē' dē bēdé gēsē újū ká ngéré nēē, ānjã ānjã bēdé gólō mōmō è ká ádá è níí, úsú èpē āpá ká ngéré, ĩshíí biyí èyí níí, èpē ĩpī àrà nē. ¹³ Ātāsh yāā, āpá dī mūmū löwó ngá áyā nī nēē, ādá bōrō ngá áyā nē gī 'déé, jūjū ĩgī kpú kã, ĩshíí ēngē bī ĩgī tírí nbētē fídā † 'bālā, 'bālā, ĩshíí lēmē bī ĩgī ā' dā, 'Málā nētē ká nākã yākã níí, ākã ílī nē, ĩgī ká úgú è 'déé, mā ndlūwū dōjō nī.'

¹⁴ ĩshíí nēē, yōmó ílī úgú ngá áyā nī lānā ètē nē. Ātāsh yāā, ōpō ndákpá ānjã ānjã ōgō nī níí, lēmē ĩyí, 'Mēbē ádá újū yākã níí, ā' dá āpá ká ngéré bī ägá 'dī.'

¹⁵ ĩshíí ōtō ká è kāsh tírí nēē, ōjō úsú ètē āpá ká ngéré nī, ĩshíí ōjō ĩpī àrà nē ānjã mōmō. ĩshíí ōpō āpá ōgō bōrō nī gī 'déé, èpē kēngē nākã nī bī ĩgī ā kã níí, èpē ōkō nēē, kútú nākã nī ākã ílī nē āyá 'dē yā.

¹⁶ Kpéé bōrō è kã, ōjō āpá áyā nī ĩshíí ā' dā, 'Góvó újū nī, nbētē fídā ngá áyā ĩ ākã ílī nē ká dītí èyí kpú, āpá jūjū è 'déé, kéné bī ádá kã.'

† Nbētē fídā: Ā ndēnē 'bālā nbētē fídā bī ndákpá āpá biyí gālā nētē í ngá áyā nī ká tōtō shēshē.

¹⁷ ĩshíí bēbé nētē ngá áyā nī ĩpī ā' dā, 'Álā ōzō nē yāā, bōrō ngá ádá 'déé, kégbē ká gēsē ũngú nī kã, jéé lépē mā ägá āpá áyā ĩ 'dī, ātāsh yāā, á' bā kpú mbērē yākã gī níí, ā' dá ā' bā ũmbū ĩkéké ĩ.'

¹⁸ ĩshíí dī rōmō ägbē kã ōjō ĩshíí ā' dā, 'Góvó újū nī, nbētē fídā ngá áyā ĩ ākã ílī nē ká dītí èyí sálā, āpá jūjū è 'déé, kéné bī ádá kã.'

¹⁹ ĩshíí bēbé nētē ngá áyā nī ĩpī bī ètē ā' dā, 'Égbē ká sálā mbērē yākã gī.'

²⁰ ĩshíí ēshē biyí èyí nēē, dī tōtō bōrō è kã ōjō ĩshíí ā' dā, 'Góvó újū nī, nbētē fídā ngá áyā ĩ kākã, mrémé mápá ílī tēndē, ĩshíí míti gólō nī. ²¹ Mētē mbāwā àrà ĩ nē, ká ádá úmú lānjã góvó. Ā yēnē ũngú 'déé, bā āzā ũngú áyā ĩ nī kã, ĩshíí á yōvō nēnē ílī glāwā è 'déé, bā āzā úmú káwā ní kã.'

²² ĩshíí bēbé nētē ngá áyā nī ĩpī bī ètē ā' dā, 'Rótó ádá nī āpá ká àrà ĩ āpá ká ádá í 'déé, klēmē ā kã ĩshíí, úmú nī gōs' dī bōrō. Ká ádá kókō 'déé, mlānjã nē, ĩshíí 'déé mā yēnē ũngú è 'déé, kázá è ngá ádá ní, ĩshíí mā yōvō nēnē ílī glāwā è 'déé, bā āzā ádá káwā ní kã nēē,

²³ bījā āzā á ndūsú nākã ngá ádá bī yōmó è 'déé, ká yēgbē ká nākã nī kã níí, ākã ílī nē, ĩshíí ká löwó è 'déé, mā ndīpī àrà mā dōjō nī kã nēē, āzā mā ndōkō nākã ngá ádá ākã ílī nē ĩshíí nī?'

²⁴ ĩshíí biyí èyí nēē, ōjō lēmē bī ndákpá è 'déé, kērútú ká' bā gbōgbō àrà nē kã ā' dā, 'Méné nbētē fídā nī méshé áyā nī, ĩshíí níí, méné bī ägbē 'déé, kāngá áyā nī kpú nbētē fídā nī gī kã.'

²⁵ ĩshíí ōjō ā' dā, 'Góvó újū nī, mēngē bī ètē tówó mápá jūjū kpú nbētē nākã fídā è 'déé, kāngá áyā nī kã?'

²⁶ ĩshíí ĩpī ā' dā, 'Mā ndīyí ká ngá ĩgī nēē, tá ndákpá è 'déé, kāngá áyā nī ũngú góvó nī kã nēē, ā ndēngē ũngú tá tówó āpá jūjū èyí bī ètē, ĩshíí ägbē 'déé, ũngú kázá áyā nī ní kã nēē, ā ndēnē ēshé áyā nī kpíí gēsē ũngú è 'déé, kāngá áyā nī kã. ²⁷ Mánjā mēngē kójó àrà mā gī 'déé, kēbē ádá è níí, mā' dá ngéré mápá jūjū èpē ĩgī 'dī kã, mójó ē' dē mápá dī úgú ā ĩshíí níí, múfū ĩgī mógbó dī mūmú mā.'"

Yézū ā yūkū ānjã Jērūzālémē

(Mätéyō 21:1-11; Márkō 11:1-11; Jónō 12:12-19)

²⁸ ĩshíí ká löwó è 'déé, Yézū klēmē ètē ádá yāngã ĩshíí nēē, ōjō rōtō ānjã Jērūzālémē. ²⁹ ĩshíí ká löwó è 'déé, klījī kápá mbērē Bétfējē ĩshíí Bētēnī 'déé, ká Ānjā Zētúnū †† ā kã nēē, ōpō rōmō ēshē ká yōmó grékē ōgō nē níí, ānjã ānjã gólō, ĩshíí lēmē bī ĩgī ā' dā, ³⁰ "Mánjā mánjā mápá ká gbōkó í 'déé, ká dī mūmú ĩgī ā kã, ĩshíí ká löwó è má ndīgí yō kã nēē, má ndōkō líti kēshē, lõngō ètē ā' bā yō, ètē líti kēshē āsh nēē, jéé ndákpá ĩnī āpá jūjū nī ájā 'bālā 'dī. Májá ètē ĩshíí níí, méné ètē mójó ē' dē. ³¹ 'Déé ndákpá kújū ĩgī kíyí, 'Má yājá ètē ká ádá ngá yāā? Mlémē bī ètē míyí, 'Bēbé àrà ägá ká yēbē ádá àrà nī.'"

†† Zētúnū: Kpīkpi yāngã nēē, ā yōshó gārā èyí, ĩshíí ā yālā yūyū ēshé ē' dē, ká ádá gālā ká nōshō, ĩshíí gālā gāná ōshō ē' dē āpá ílī kólō.

³² Yómó yópó nî ãnjã gólô yô, ìshíí òkò ùngú nî tá àyá è 'déé, Yézú klémè bî èpè ìgí ã kã. ³³ Tãmá dé 'déé, kã yájá lítí kèshè nî kã nèè, yómó àrà nî ùjù ìgí à'dã, "Má yájá lítí kèshè nî kã ádá ngã?"

³⁴ Ìshíí òjò ìpí à'dã, "Bèbé àrà àgá kã yèbè ádá èyí."

³⁵ Ìshíí òjò èné ètè ãnjã bî Yézú, ìshíí òjò èngè tëndè ngá áyá èpè ìgí àpá jùjù lítí kèshè nî, ìshíí ùsú Yézú àpá jùjù èyí. ³⁶ Ìshíí kã löwó è kã yãnjã nî kã nèè, ndàkpá nî ásá tëndè ngá áyá èpè ìgí òtó mùmù ìyí gbôlô nî.

³⁷ Ìshíí dè klíjì 'báká kápá dã'bã úgú è 'déé, gbôlô nî kã lùsú kèshè Ànjã Zètúnú ã kã nèè, yómó grèkè ògò nî tírí òjò löwó, ìshíí à rebé dírí Mbájá kã gòró lèmé èpè ìgí, ìshíí à yálã kòbó kélè úgú, kã ádá kí'dí è 'déé, èpè ìgí kòkò tírí ã kã. Ìshíí à yiyí,

³⁸ "Mbájá ùpú góvò ngèrè í 'déé,

kã yôjò kã dírí Bèbé àrà àgá † kã ìshíí." ††

"Gòzò mòmö nî ã mùmù òrò,

ìshíí níí, mènè gùrù àrà Mbájá Bèbé àrà àgá 'déé,

ètè kã kpíí mùmù òrò ã kã."

³⁹ Slägã Fãrísí è gí 'déé, kã kòkò àrà ndàkpá nî kã, lèmé bî Yézú à'dã, "Bèbé gròdò ndàkpá ní, àngã ápá kã yómó grèkè ògò ì níí rãná?"

⁴⁰ Ìshíí òjò ìpí bî ìgí à'dã, "Mà ndíyí kã ngá ìgí nèè, 'déé rãná kpíí nè yää, ànjã yákã gí à ndásá kòwó."

⁴¹ Ìshíí löwó è 'déé, Yézú klíjì kápá Jèrüzälémè ìshíí 'déé, kòkò jùjù góvò mbèré nî kã nèè, òró nè àpá è'dè, ⁴² ìshíí à'dã, "Yää yómó Jèrüzälémè, bijã mà yèbè ádá è níí, mókò máná kájã nèè, ùngú è 'déé, kã ndéné ádá gòzò mòmö nî dójò è'dè bî ìgí ã kã. Ìshíí nèè, úgú èyí òtó ìshíí. Kã ádá ìtí ádá gòzò mòmö nî èshé áyá ìgí nè.

⁴³ Bèdé úgú è átã ndójò nî nèè, kójó àrà ìgí gí à ndójó dù'bù ùngú ànjã òrò dlándá mbìòkò è ngá ìgí, ìshíí à ndägã dlándá óngò àrà ìgí tírí. ⁴⁴ À ndrùshù ìgí kã kòtó ngá áyá ìgí tírí àpá ìfí ndùgú nî, ìshíí à yà'bã gã'bälã ànjã níí, à'dã àpá jùjù bèyè nè 'dí. Kã ádá mókò úgú è 'déé, Mbájá kã yôjò dí gáshá ìgí è'dè ã kã máná 'dí."

Yézú à Mòmö kã Mbájá

(Mätéyò 21:12-17; Mårkò 11:15-19; Jónò 2:13-22)

⁴⁵ Ìshíí biyí èyí nèè, Yézú òjò ùkù àpá ìfí dázã Mòmö kã Mbájá, ìshíí èndè gògò ndàkpá í 'déé, kã yòvò ùngú nî àpá ìfí èyí yô kã àpá gèsé úgú, ìshíí lèmé bî ìgí à'dã, ⁴⁶ "Ròndó à'dã, 'Mòmö ngá ámá nèè, à ndã'dá dí grájã àkpá bî Mbájá.' ‡ Ìshíí nèè, 'bákétã ìgí málã mápá kã 'úgú kã yómó bñí.' ††"

⁴⁷ Gã'bälã ájã òtó òyò Yézú kã gròdò ndàkpá àpá ìfí Mòmö kã Mbájá 'dí, ìshíí nèè kprãshã ndàkpá kã yómó grãshá Mbájá, ìshíí yómó gròdò ndàkpá nî àpá kã gón-jó ádá ngá áyá nî, ácã ògbó kã slägã kprãshã ndàkpá è, à yèbè ádá gùfù ètè, ⁴⁸ ìshíí nèè, jéé òkò gbôlô 'dí, kã ádá ndàkpá nî tírí láná àpá kã ádá ngá áyá nî ìshíí.

Kprãshã ndàkpá kã Ìzràyéélè à yùjù ìfí àkpá Yézú

(Mätéyò 21:23-27; Mårkò 11:27-33)

20 Kã bédé ájã è nèè, Yézú à ròdò ndàkpá àpá dázã Mòmö kã Mbájá, ìshíí à yè'dé Kélè ádá nî bî ìgí.

Ìshíí kprãshã ndàkpá kã yómó grãshá Mbájá nî, ácã ògbó kã yómó gròdò gónjò ádá nî ògbó kã kprãshã ndàkpá kã Ìzràyéélè nî gí òjò àpá áyá nî, ìshíí à'dã, ² "Á yálã ìgí ùngú yãngã gí kã úlú ónjó è 'dè? Ìshíí 'bí kéné ètè ónjó yãngã bî úmù?"

³ Yézú òjò ìpí bî ìgí à'dã, "Mà yèbè ádá gùjù ìgí tánè, ázá mlémè bî ámá 'dé, ⁴ Jónò bèbé gíjì bätézmã nî bî ndàkpá nî kã, à'dã dí gíjì bätézmã nî kã ónjó è 'déé, kèshè mùmù òrò ã kã yá, wälã èshè kã ónjó kã ndàkpá?"

⁵ Ójò lèmé ádá nî àpá kòkò àrà èpè ìgí, ìshíí à'dã, "Bákétã 'déé míyí, 'Á'dã dí gíjì bätézmã nî kã ónjó è 'déé, kèshè mùmù òrò ã kã yää, 'à ndíyí, 'Míyí mápá kã ádá ngá áyá nî 'dí kã ádá ngã? ⁶ Ìshíí 'déé, míyí, 'Á'dã dí gíjì bätézmã nî èshè kã ónjó kã ndàkpá yää, 'ndàkpá nî à ndélé àgá kã ànjã, kã ádá ìgí tírí à yiyí Jónò ní kéné ádá kã Mbájá."

⁷ Àtãsh yää, ìpí bî ètè à'dã, "Mòkò dè 'déé, ónjó ngá áyá nî kèshè è'dè ã kã máná 'dí."

⁸ Yézú à'dã, "Ìshíí bã mà lùsú bî ìgí dí è 'déé, mókò ètè ónjó yãngã méshè è'dè, ìshíí 'déé, mà yálã ìgí ùngú yãngã gí è'dè ã kã bî ìgí tá 'dí."

Títí úgú ádá àpá kã ádá àrà glòs'dí yómó gãwã glãwã

(Mätéyò 21:33-46; Mårkò 12:1-12)

⁹ Yézú lèmé títí úgú ádá yákã bî ìgí à'dã, "Bédé újù è rí'dí glãwã ínã'bã †† áyá nè, ìshíí òjò à'bã sòkpò nètè èyí bî slägã yómó gãwã glãwã è, ìshíí ànjã gólò löwó, ìshíí tãgã àrà nî ògò nè à'bã yô. ¹⁰ Ìshíí kã löwó è 'déé, úgú gòvò gãrà ínã'bã nî kójò ìshíí nèè, òpó bõrò ngá áyá nè àpá áyá ìgí níí, èngè dí ínã'bã è ngá èpè bî ètè. Ìshíí nèè, yómó gãwã glãwã nî òjò àmbá bõrò nî, ìshíí ògò ètè ànjã kã ìkèké nè jájá. ¹¹ Ójò òpó bédé bõrò è tówó àpá áyá ìgí, ìshíí yómó gãwã glãwã nî òjò àmbá ètè, ìshíí ànjã kã ìkèké nè jájá. ¹² Ójò òpó dí tótò bõrò è kã àpá áyá ìgí, ìshíí yómó gãwã glãwã nî òjò àmbá ètè kã róyó, ìshíí òjò èné ètè èlè àpá yô.

¹³ Ìshíí bèbé glãwã ínã'bã nî à'dã, 'È kã mà ndälã áyá 'dè? Mà ndòpó gèsè újù ngá ámá 'déé, málã ádá àrà nî. 'mã kã mápá áyá ìgí 'dé, mónò à ndéné gùrù àrà nî.'

¹⁴ Kã löwó è yómó gãwã glãwã nî kòkò ètè ã kã nèè, lèmé àpá kòkò àrà èpè ìgí à'dã, 'È kã nî ndàkpá è 'déé, kã ndéné glãwã nî biyí ìrì bèbé nè kã. Àtãsh yää, mífù ètè ìshíí níí, mènè glãwã ní mápá ó'dò àgã.' ¹⁵ Ójò è'dè

†† Glãwã ínã'bã: Ètè úlú gèpè ùngú è 'déé, kã ròyò nî ìshíí 'déé, kã yãrà nî, ìshíí 'déé kã yálã áyá èshé kã gãrà èyí. Mbájá kã slägã úgú è à lèmé ádá àpá kã ádá èyí áyá ndàkpá áyá nè Ìzràyéélè nî gí 'déé, kíshí ìgí èshè kòkò àrà ndàkpá nî tírí, níí àlã gèlè glòzò ùngú tá áyá gãrà glòzò gròyò ínã'bã. Ró'dò Sálãmã 80:8-16; Ízáyã 5:1-7; Jèrmíyã 2:21; Mätéyò 21:33-46; Mårkò 12:1-12. È ngá nî dùrù è 'déé, kprãshã ndàkpá kã yómó grãshá Mbájá nî, ácã ògbó kã Fãrísí nî gí òkò àná à'dã, Yézú à lèmé ádá nî àpá áyá èpè ìgí ã kã.

† Góvò ngèrè 'déé, kã yôjò nî kã dírí Bèbé àrà àgá: Ètè góvò ngèrè àsh nî Yézú. †† 19:38 Sálãmã 118:26 ‡ 19:46 Ízáyã 56:7 †† 19:46 Jèrmíyã 7:11

èté èshé ílí glāwā ínā'bā nî äpá gësé úgú, ìshíí òjò úfú ètè.

'Déé ùngú nî àlā àrà nè àtā ngā yāā, bēbē glāwā nî à ndālā ngā äpá áyā ìgí? ¹⁶ À ndòjò nî, ìshíí à ndúfú yómó gāwā glāwā yāngā gí, ìshíí à ndéné glāwā ínā'bā nî bî slāgā ndäkpá è."

Ìshíí ká úgú è 'déé, ndäkpá nî kògò ádá yāngā ká nèè, à'dā, "Mā yōwō mēshé ká Mbájá níí, ùngú àtā ngā jéé à'bā gālā àlā àrà nè à'dá."

¹⁷ Yézú òkò ndírí äpá áyā ìgí, ìshíí ùjū ìgí à'dā, "Ádá í 'déé, kröndó ká'dā,

'Àngbā í 'déé, yómó gü'bū mömö nî kánā kà'bā à'dá ká, kójò ká'dá äpá ká gónjó

àngbā lúngú mömö nî ká nèè, ílí èyí à'dā ngā? †

¹⁸ Ndäkpá è 'déé, ká ndíjí kápá jūjū àngbā yāngā ká nèè, ílí nî à ndríkí múnjú múnjú àtā, ìshíí ágbè 'déé, ètè àngbā yāngā ká ndíjí äpá jūjū nî ká nèè, à ndíyí ètè míní míní àtā."

¹⁹ Yómó grödó ndäkpá nî äpá ká gónjó ádá ká Mbájá, ìshíí kprāshā ndäkpá ká yómó grāshā Mbájá nî èndé gbēbē gbōlō ká ádá grükú Yézú geyē, ká ádá òkò nèè, lēmē tííí úgú ádá yāngā äpá áyā èpè ìgí, ìshíí nèè, mbāwā àrà ndäkpá nî àlā ìgí ìshíí.

Ádá äpá ká ádá gröyō nākā bî góvó ngéré ká yómó Rómā

(Mätéyō 22:15-22; Márkō 12:13-17)

²⁰ Ìshíí òjò à yökō kpírí, kpírí äpá ká Yézú, ìshíí òpó slāgā trōgbō è ànjā äpá áyā ní, ìshíí ìgí trōgbō yāngā àlā àrà èpè ìgí áyā glözō ndäkpá. À yēbē ádá gökō Yézú dī glēmē bēdē sóló ádá è níí, èpè ìgí èné ètè ànjā bî shēngē nî níí rükú ètè. ²¹ Àtāsh yāā, ùjū ètè à'dā, "Bēbē grödó ndäkpá nî, mökō māná mīshíí, lēmē klēzē 'dī, ìshíí á rōdó ndäkpá äpá ká shíkí rāyā ádá. Òngó kōkō àrà ndäkpá 'dī, ìshíí á rōdó ndäkpá äpá ká ádá ká Mbájá ká ndrírí gbōlō. ²² Ká gínjí è ngā úmú nèè, àngā áyā ägá dī gröyō nākā †† bî góvó ngéré ká yómó Rómā nî yā, wālā mā'bā gröyō nākā bî ètè à'dá?"

²³ Yézú òkò ònó ngā áyā ìgí ànā ìshíí, ìshíí òjò lēmē bî ìgí à'dā, ²⁴ "Ázá mlúsū bî ámā 'bālā nākā fídā nî 'dé. Súrā àrà 'bī, ká dírí 'bī kángā nākā yākā?"

²⁵ Òjò ìpí à'dā, "Súrā àrà góvó ngéré ká yómó Rómā nî."

Ìshíí Yézú òjò lēmē bî ìgí à'dā, "Gözō nî, méné nënē dārā góvó ngéré ká yómó Rómā nî bî ètè, ìshíí níí, méné nënē dārā Mbájá bî Mbájá."

²⁶ Dī glēngé Yézú ògbó dī mūmū ndäkpá nî äjā ìgí ìshíí, ká ádá sóló äzá ká ádá í 'déé, ètè klēmē à ká ní. Àtāsh yāā äkpā ìgí ùjú nè, ìshíí rāná èshé ògō èyí.

Ádá äpá ká ádá gāngā èshé jūjū ò'dō ìshíí grō'bō àrà

(Mätéyō 22:23-33; Márkō 12:18-27)

²⁷ Slāgā ndäkpá èshé ká Sādūkíní nî gí † 'déé, kiyí ndäkpá kāngā kēshé jūjū ò'dō èpè ìgí 'dī ká, òjò äpá ká Yézú, ìshíí ùjū ètè à'dā, ²⁸ "Yāā bēbē grödó ndäkpá nî,

† 20:17 Sálāmā 118:22 †† Gröyō nākā: Àngā ndäkpá nî tírí dī gēné nākā bî ngéré nî. Ró'dō Rómā 13:1-7. ‡ Sādūkíní nî gí: Ìgí nî ndäkpá è, kēshé ká Yūwūdú nî gí 'déé, kiyí kiyí ká'dā, 'déé ndäkpá líí

Mözē rōndó à'dā, 'déé ndäkpá líí, ìshíí 'déé, kōtó äzá biyí nî ní yāā, †† àngā ònjò nî dī gíjī èndé biyí nî ká ádá è níí, àkā kōtó bî ònjò nè 'déé, kílí à ká. ²⁹ 'Déé à'dá è'dé sālā lēmbē rōmó kōtó ònjò, ìshíí rōngbó ágbē ká rō'bō èndé, ìshíí àkā ká ngā ètè 'dī, ìshíí ìrí òjò èné ètè ìshíí.

³⁰ Ìshíí dī rōmó ágbē ká òjò ìjī tá ètè èndé yāngā, ìshíí àkā ká ngā ètè 'dī, ìshíí òjò líí, ³¹ ìshíí dī tōtó ágbē ká òjò ìjī ètè, ìshíí àkā ká ngā ètè tá 'dī, ìshíí òjò líí. Dārā ìgí tírí sālā lēmbē rōmó kōtó ònjò yāngā ìjī ètè, ìshíí àkā ká ngā ètè 'dī, ìshíí òjò líí tírí ìshíí. ³² Ìshíí ká dōngbó èyí nèè, èndé nî òjò líí äpá ògō ìgí tánē. ³³ 'Déé ùngú nî àlā àrà nè àtāsh yāā, ká úgú è 'déé, ndäkpá nî ká ndāngā èshé jūjū ò'dō èpè ìgí gālōgā ká nèè, ètè èndé yāngā à ndā'dá ìyí òmó 'bī èshé kōkō àrà ìgí? 'Déé dārā ìgí tírí sālā lēmbē rōmó kíjī ètè èndé yāngā ìshíí à ká?"

³⁴ Yézú òjò ìpí à'dā, "Ndäkpá è tūyā à rō'bō líí àrà èpè ìgí, ìshíí bēbē ìgí, ká yāngā ìgí gí à yēngē lūkpú bî ìgí.

³⁵ Ìshíí nèè, ndäkpá è 'déé, klātā kápá ká ádá è níí, kāngā kēshé jūjū ò'dō èpè ìgí äpá ká áshā nî tówó à ká nèè, à rō'bō àrà èpè ìgí 'dī. Ìshíí bēbē ìgí gí, ká yāngā ìgí gí, à yēngē lūkpú bî ìgí níí, rō'bō tá 'dī, ³⁶ ìshíí bā à yílí tówó 'dī, ká ádá à ndā'dá tá áyā kōtó grōnō ká Mbájá. Ìgí nî kōtó ká Mbájá, ká ádá èngē ìgí èshé jūjū ò'dō ìgí ìshíí. ³⁷ Ìshíí nèè, ká úgú è 'déé, Mözē kōkō mēmē òshō í 'déé, ká yākā ndūvú kpikpí nî ká nèè, ètè ká àrà nè lēmē ílí èyí grājá nî à'dā, ìrí nî gí à ndāngā èshé jūjū ò'dō èpè ìgí. Ká úgú è 'déé, ètè kādā dírí Bēbē àrà ägá níí ká'dá äpá ká, 'Mbájá àrà Àbrāyímí, ìshíí Mbájá àrà Ízákō, ìshíí Mbájá àrà Jákō'bō à ká. ³⁸ Ètè äzá Mbájá àrà ndäkpá è kílí à ká ní, ètè nî Mbájá ká yómó è 'déé, ìgí gāshā nî ká. Ká ádá bî Mbájá yāā, ndäkpá nî tírí ìgí gāshā nî."

³⁹ Ìshíí slāgā yómó grödó ndäkpá nî äpá ká gónjó ádá ká Mbájá ìpí à'dā, "Yāā bēbē grödó ndäkpá nî, ádá ngā áyā ì òzō mā." ⁴⁰ Ìshíí gā'bālā ndäkpá àtā ká ádá güjū Yézú nèè, äzá tówó ní.

Krístō nî Gēsē újū ká 'bī

(Mätéyō 22:41-46; Márkō 12:35-37)

⁴¹ Yézú lēmē bî ìgí à'dā, "Ndäkpá nî à yiyí Krístō nî Gēsē újū ká Dévídī nèè, áyā 'dè? ⁴² Ká ádá Dévídī ká àrà nè lēmē äpá ílí wārāgā Sálāmā à'dā,

'Bēbē àrà ägá lēmē bî Bēbē àrà mā à'dā, †††

'Á'dá á'bā dī lēké lāsā mā, †††

⁴³ Ìgí ká úgú è mā ndālā kójó àrà ì gí níí,

à'dá à'bā ùmbū lāgá í." §

⁴⁴ Dévídī à yādā 'Bēbē àrà mā' äpá áyā nî §† nèè, à ndā'dá gēsē újū ngā áyā nî áyā 'dè?"

ìshíí yāā, àngā èshé jūjū ò'dō èpè ìgí 'dī. Ìshíí ìyí äpá ká lílí àrà nî gí, ìshíí grōnō nî gí 'dī. Ró'dō èshé ká Nētē ká Yómó Yōpó 23:8.

†† Ndäkpá líí, ìshíí 'déé, kōtó äzá biyí nî ní yāā: Ró'dō ádá äpá ká ádá yākā Ditrónómí 25:5-6. †† 20:37 Úgú Létē 3:6 ††† Bēbē àrà ägá lēmē bî Bēbē àrà mā à'dā: Mbájá Bēbē àrà ägá à yādā äpá ká Yézú nî Bēbē àrà mā. ††† Á'dá á'bā dī lēké lāsā mā: Ndäkpá è ká'dā ká'bā dī lēké lāsā nî ká nèè, à'dá á'bā dī úgú è 'déé, ònjò ìshíí gēné güürü àrà ká è'dé à ká. § 20:43 Sálāmā 110:1 §† Bēbē àrà mā äpá áyā nî: Yézú nèè, ètè nî gēsē újū ká Dévídī, ká ádá àkā ètè nè, ìshíí ètè èshé ká dā'bā àrà Dévídī, ìshíí nèè, ká úgú è 'déé, kākā ètè dó'bó 'dī ká nèè, à'dá á'bā ká Mbájá äpá mūmú òrō áyā Gēsē újū áyā nî.

Yě'dé ádá ápá ká ádá ärä yómó grödó gónjó ádá ká Mbájá

(Mätéyö 23:1-36; Márkô 12:38-40; Lúkã 11:37-54)

⁴⁵ Ká löwó è 'déé, ndäkpá nî tírí ká yägá mbímbí èpè ìgì kápá áyá nî kã nëè, Yézü lëmè bî yómó grèkè ògò nè ä'dä, ⁴⁶ "Mégbè ká ärä ìgì méshé ká yómó grödó ndäkpá nî ápá ká gónjó ádá ká Mbájá. Ká ádá èbè tøyó ádá görö glísi tëndè. Íshíí ä yèbè ádá è níí, ndäkpá nî újü èpè ìgì òtó ílí súgü nî gí, Íshíí ä yèbè ádá gä'dá ápá ílí räyá nënè klä'dá òtó Dī lóvö nî gí, Íshíí gä'dá ápá dī klä'dá ká kprāshā ndäkpá è 'déé, ká yènè gürü ärä ìgì ápá è'dè, ápá dī nōshó jónó gbélé nî kã. ⁴⁷ Íshíí nëè, ä yāñbā lūkpú biyí írí ká gīnī ũngú èshé mómö áyá ìgì, Íshíí biyí èyí nëè, ä yāļā ärä èpè ìgì áyá glözö ndäkpá òtó ògò grājā ākpā èpè ìgì bī Mbájá ká tāgā èyí. Úlú ärä ndäkpá è kätāsh kã nëè, ä ndrötó ádá ápá áyá ìgì tāmá gōzö ätā."

Gröyö ũngú ká bēdē éndé biyí írí è

(Márkô 12:41-44)

21 Yézü òjò ɪ'ví jūjū nè āñā òrö, Íshíí mūmū nî ɪjī ká slāgā yómó éyé è ä yūsú nākā ápá ílí ñbētē nākā í 'déé, ká ílí Mómö ká Mbájá kã. ² Ōkō bēdē éndé biyí írí è ètè nî bēbē rīyī ũsú rōmó brízí nākā ñbālā ápá ílí ètè ñbētē āsh tánē. ³ Íshíí Yézü òjò lēmè bī ìgì ä'dä, "Ká shííí räyā ádá yāā, mā ndīyí ká ñgā ìgì nëè, éndé biyí írí yākā 'déé, ètè bēbē rīyī nî kã nëè, gröyö ũngú è ñgā ètè ògò òtó ká è ká sōkpō ndäkpá è kã tírí Íshíí. ⁴ Ká ádá ndäkpá yākā tírí rōyö ũngú nî èshé ká éyé è 'déé, nëtè kázá áyá ìgì è'dè ní kã. Íshíí mēngā ètè nëè, ènè nënè rīyī ñgā áyá nè 'déé, ká ndāshā ärä nè è'dè ä kã, Íshíí ũsú wāñā ápá ílí ñbētē nî Íshíí."

Lëyé dōñbó úgú nî

(Mätéyö 24:1-2; Márkô 13:1-2)

⁵ Slāgā yómó grèkè ògò Yézü òjó èndè glēmè ádá ápá ká ádá gbōļö è 'déé, kü'bū Mómö ká Mbájá è'dè ä kã. Ápá ká ádá glözö āñbā èyí, ācā ògbó ká glözö nënè mbādä è 'déé, kälā kótó ílí èyí ká ádá ärä Mbájá kã. Yézü ä'dä, ⁶ "Äzā mókō āñbā yākā gī míshíí nî, bēdē úgú è ätā ndōjō nî nëè, ä ndlālā wāñā bībū. Íshíí jājā 'balā ätā èshé kōkō ärä ìgì ä yā'dá ápá jūjū bēyē nè 'dī."

Yě'dé ápá ká ádá glöst'dí ũngú è kã ndāļā ärä èpè ìgì gālōgā kã

(Mätéyö 24:3-14; Márkô 13:3-13)

⁷ Ōjó újū ètè ä'dä, "Yāā bēbē grödó ndäkpá nî, ìgì ũngú yāñgā ä yāñjā dī gālā ärä èpè ìgì ká úgú 'dè? Úlú lëyé ñgā ká ndlūsū ä'dä úgú ärä ìgì ũngú yāñgā gī kōjō íshíí ä kã?"

⁸ Yézü ɪpī bī ìgì ä'dä, "Mégbè ká ärä ìgì ká ádá è níí, ndäkpá ä'bā gāñbā ìgì ä'dä. Ká ádá gēļé ndäkpá ä ndōjó nî, Íshíí ä ndīyí, 'Èpè ìgì nî ámā.' Ètè úgú yāñgā ɪjī Íshíí. Mál'bā grèkè ògò ìgì ä'dä. ⁹ 'Déé ìgì kógó ádá lílí,

Ètè nî Bēbē gūbū ũngú nî gī tírí ätāsh yāā, ètè nî Bēbē ärä Dévidī. Ró'dó Kélē ádá ká Jónó 1:1-18.

Íshíí ádá gāñgā ākpā kótó úgú nî tírí yāā, má'bā gètè mbāwā ä'dä. Ìgì ũngú yāñgā āñgā áyá ìgì dī gālā ärä èpè ìgì kpéé, Íshíí nëè, bā äzā ètè dōñbó úgú nî káñgā ní."

¹⁰ Íshíí biyí èyí nëè, òjò lēmè bī ìgì ä'dä, "Slāgā yómó jūjū mómö è, ä ndījī lílí ápá ká slāgā yómó tēndè jūjū mómö è, Íshíí slāgā mómö ñgèrè è, ä ndījī lílí ápá ká slāgā tēndè mómö ñgèrè è kã. ¹¹ Kprāshā glāmá bībū ä ndāļā ärä èpè ìgì òtó gēļé úgú, góvó gōgō ä ndījī ká ndäkpá, Íshíí gījī nōwō ä ndījī ká ndäkpá òtó gēļé úgú. Slāgā nënè mbāwā è, ògbó ká kprāshā lëyé è gī, ä ndāļā ärä èpè ìgì èshé mūmū òrö.

¹² Íshíí nëè, ká úgú è bā ìgì ũngú yāñgā kälā ärä èpè ìgì 'dī kã nëè, ndäkpá ä ndrükú ìgì, Íshíí ä ndlōļö ìgì, ä ndēngē ìgì dāñjā Dī lóvö ñgā áyá èpè ìgì gī, ä ndēngē ìgì dāñjā ápá ílí síjīnī ñgā áyá èpè ìgì gī, Íshíí biyí èyí nëè, ä ndēngē ìgì dāñjā dī mūmū kprāshā ñgèrè nî gī ká shēngē nî gī, ä ndāļā ìgì ũngú yāñgā ápá áyá ìgì tírí ká ádá ärä mā. ¹³ Íshíí nëè, è ñgā nî úgú è 'déé, má ndlēmè bī ìgì dīyí, ìgì nî dūmbú ádá ñgā ámā kã.

¹⁴ Mál'bā gètè mbāwā Íshíí níí, míñjā ärä ìgì mápá ká ádá è má ndlēmè nî níí, míshíí ó'dō ìgì méshé ílí ádá nî kã ä'dä. ¹⁵ Ká ádá mā ndēné génjé ñjī bī ìgì níí, mókō ádá í 'déé, má ndlēmè nî kã mánā. Íshíí gā'bālā ndäkpā ätā èshé kōkō ärä kójó ärä ìgì gī 'déé, kpótó kã ndā'dá áyá nî níí, klūsū dī sóló ñgā áyá ìgì, wālā gēmé ìgì nëè, ä ndāzā ní. ¹⁶ Kpíí bēbē ìgì gī ká yāñgā ìgì gī, ká ónjō ìgì gī, ká lõmó ìgì gī, ká lēmbé ìgì gī, ä ndōwó gōmbō ärä ìgì, Íshíí ä ndūfū slāgā ndäkpá è èshé kōkō ärä ìgì.

¹⁷ Ndäkpá nî tírí ä ndlānā ìgì ká ádá ärä mā. ¹⁸ Íshíí nëè, jéé bēdē ũngú è ä yāļā ìgì 'dī. ¹⁹ Ōtó ògò gīyí ñgā áyá ìgì mápá ká Mbájá gónjó nî nëè, má ndōkō áshā è 'déé, dōñbó èyí kázá è'dè ní kã."

Jērūzälémē ä ndāļā dōsó í në

(Mätéyö 24:15-21; Márkô 13:14-19)

²⁰ Íshíí Yézü ätā lēmè ádá nî kpōrō ä'dä, "Ká úgú è 'déé, ìgì kókō ñgāñgā lílí kágā klándā Jērūzälémē kíshíí yāā, músú mápá ñjī ìgì nëè, mómö Jērūzälémē ɪjī ká ádá gālā gōsó nî Íshíí. ²¹ Ká ádá ká ètè úgú āsh nëè, ndäkpá è 'déé, ká dā'bā úgú è Jūdēyā kã nëè, lūlū āñjā kōkō āñbā nî gī, Íshíí níí, yómó è 'déé, ká Jērūzälémē kã, rīgí èshé ílí èyí, Íshíí níí, yómó è ká ílí gbōkō nî gī kã, ä'bā gükū āñjā Jērūzälémē ä'dä. ²² Ká ádá è ñgā nî úgú grötó ádá í 'déé, ká ndāļā ärä nè ápá ká ndäkpá nî tírí tá áyá è krōndó ká'bā ílí wārāgā ká Mbájá kã. ²³ Áshā nî ä ndlāñā góvó bī yómó túwū, Íshíí bī lūkpú è 'déé, telè kótó ká ɪkéké ìgì ä kã. Íshíí ndäkpá è 'déé, kāshā ká'bā úgú yāñgā kã nëè, cēcē ä ndrēkpé áyá ìgì gōzö ätā, Íshíí Mbájá ä ndrötó ádá ápá ká ìgì ndäkpá yāñgā ká góvó ndégbē ó'dō. ²⁴ Ä ndūfū slāgā ndäkpá è ká kprāshā sēpē, Íshíí ä ndēngē slāgā ndäkpá è áyá méndé āñjā slāgā jūjū mómö è gī. Ndäkpá è kázá Yūwúdū ní kã, ä ndā'dá shēngē ápá Jērūzälémē ìgì ká úgú è 'déé, úgú gālā shēngē ñgā áyá ìgì ká ndōyó nî kã."

Klïjõ ká Kópõ ndákpã
(Mätéyõ 24:29-31; Márkõ 13:24-27)

²⁵ Ìshíí Yézũ átä lëmë ádá nî kpõrõ ä'dã, "Lëyé ä ndälã ärä ëpë ìgî äpã mûmû ájã, ìshíí shëshë, õgbó ká ëpë nî gî. Yõmó jũjũ mòmó nî gî ä ndä'dá ílî nõwõ ádá, ìshíí ä ndä'dá ká gãgã shëshë lépë ëpë ìgî wëdë ëshë ká lögõ gũlũ ùyũ, ìshíí glãmá kprãshã ùyũ nî gî. ²⁶ Ndákpã nî ä ndä'dá tá ká ùyũ ärä ëpë ìgî nê, ká löwó è 'déé, ká yãmã ùngú è 'déé, ká yãnjã dî gãlã ärä ëpë ìgî äpã jũjũ bũbũ nî kã. Ùngú è ká mûmû örõ ä kã tírí, ä ndlãmá í nê. ²⁷ Ká ètë úgú äsh nê, ä ndõkõ Kópõ ndákpã äpã ílî krõkõ ä yõjõ ká ónjõ, ìshíí góvó gürü ärä nê. ²⁸ Ätäsh yãä, 'déé ìgî ùngú yãngã kócõ lægã gãlã ärä ëpë ìgî kíshí yãä, mánjã örõ ìshíí níí, mí'ví lëké ìgî mánjã mûmû örõ, ká ádá úgú gãshã ìgî líjî ìshíí."

Títí úgú ádá äpã ká ádá kpikpî ásá
(Mätéyõ 24:32-35; Márkõ 13:28-31)

²⁹ Ìshíí Yézũ õjõ lëmë títí úgú ádá yãkã bî ìgî ä'dã, "Äzá mókõ kpikpî ásá yãkã õgbó ká sõkpõ kpikpî è kã tírí 'dé. ³⁰ 'Déé ä yü'bũ nî yãä, má ndõkõ dãná nî, ìshíí má ndíyí, 'Ngärüyũ nî líjî ìshíí. ³¹ Ätäsh yãä, 'déé ìgî kókõ ùngú yãngã gî ká yãlã ärä ëpë ìgî ätäsh yãä, mûsú mápá ìnjí ìgî nê, mòmó ngéré ká Mbájá líjî ìshíí. ³² Ká shíkî räyã ádá yãä, mä ndíyí ká ngá ìgî nê, ndákpã è tûyã ä yilí 'dî, ìgî ká úgú è 'déé, ìgî ùngú yãngã gî ká ndälã ärä ëpë ìgî tírí ä kã. ³³ Mûmû örõ, ìshíí jũjũ bũbũ nî ä ndlîgbî nî, ìshíí nê, ádá ngá ámá ä lígbî jéé 'dî."

Yë'dé

³⁴ Ìshíí Yézũ átä lëmë ádá nî kpõrõ ä'dã, "Mégbë ká ärä ìgî, má'bã gûsú ìnjí ìgî mápá ká ádá kélë áshã ìshíí mônó, ìshíí gînjí ärä äpã ká ádá áshã jũjũ bũbũ yãkã ä'dã, 'déé äzá ní yãä, tá wírî ätä nê, ájã klïjõ ká Kópõ ndákpã ä ndõjõ äpã áyã ìgî äyã ëbé lëngé. ³⁵ Ä ndõjõ äpã ká ndákpã í 'déé, ká yãshã tírí kã'bã jũjũ bũbũ ä kã, äyã ëbé lëngé. ³⁶ Májá mûmû ìgî ká úgú tírí, ìshíí níí, mrájá äkpã ìgî bî Mbájá ká ádá è níí, ä'bã ìgî níí, mlúlú mëshé ká glõsî'dí ùngú è tírí 'déé, ká yõjõ dî gãlã ärä ëpë ìgî ä kã, ìshíí ëshë biyí ëyí nê, Mbájá ä ndä'bã ìgî níí, mójó mérútú má'bã dî mûmû Kópõ ndákpã."

³⁷ Yézũ ká úgú tírí ä'dã dî gródó ndákpã nî äpã ílî Mòmó ká Mbájá ká gómó ájã, ìshíí lílî úgú, ìshíí ä yipî ärä nê dãnjä dî gindí nî äpã jũjũ Ängbã Zëtúnũ, ³⁸ ìshíí ndákpã nî tírí ä'dã dî gøjõ ká fírî kílkõnjõ, ká ádá gögõ ádá ngá äyã nî äpã Mòmó ká Mbájá.

Júdäsã ä yiyí äpã ká ádá göwó gömbõ ärä Yézũ
(Mätéyõ 26:1-5,14-16; Márkõ 14:1-2,10-11; Jónõ 11:45-53)

22 'Bákëtã nê, Góvó úgú Gũjú Kpã'bãkã † í 'déé, kätã yädã kãpã è'dë ní Äjã Gätã Srãmã nî kã nê,

† Góvó úgú Gũjú Kpã'bãkã: Yüwúdũ nî gî ä yãlã Góvó úgú Gũjú kpã'bãkã ní ká sálã lëmbë rómó 'bî'bî, ká ádá gînjí ádá úgú è 'déé, Mbájá këngë kóshó ëpë ìgî gî këshë ílî áshã méndé ní këshë mòmó Mésírî ä kã. Ìshíí Äjã Gätã Srãmã nî nê ètë nî göcõ lægã Góvó úgú

ä líjî í nê, ² ìshíí kprãshã ndákpã ká yõmó grãshã Mbájá, äcã õgbó ká yõmó gródó ndákpã nî äpã ká gónjõ ádá ká Mbájá ä yëbë gbõjõ ká ádá güfũ Yézũ, ìshíí nê, ä yëtë mbãwã ärä ndákpã í nê. ³ Ìshíí biyí ëyí nê, Shëtãnã õjõ ùkũ äpã shëshë lépë Júdäsã Ìskäryótõ 'déé, ètë nî 'bälã ëshë ká kpú lëmbë rómó yõmó yõpó ká Yézũ kã. ⁴ Ìshíí Júdäsã änjã ká kprãshã ndákpã ká yõmó grãshã Mbájá nî, äcã õgbó ká yõmó gãmã gbõgbõ Mòmó ká Mbájá, ìshíí lëmë bî ìgî gbõjõ è 'déé, ëpë kã ndõwó gömbõ ärä Yézũ è'dë ä kã. ⁵ Kóbó kélë úgú õjõ äljã ìgî góvó, ìshíí õjõ ìyí ká ádá è níí, ëpë ìgî èné nãkã bî ètë. ⁶ Júdäsã õjõ ìyí äpã è'dë, ìshíí ä yãmã úgú è kã ndlätã ní kã níí, ëpë èné Yézũ bî ìgî, ká úgú è 'déé, ndákpã kã ndäzã yõ ní kã.

Dõngbó nõshó njónjõ ká Bëbé ärä ägã
(Mätéyõ 26:17-25; Márkõ 14:12-21; Jónõ 13:21-30)

⁷ Ìshíí biyí ëyí nê, ájã Gũjú Kpã'bãkã nî õjõ ìshíí. Ìshíí è ngã nî úgú grótó srãmã lítî ndlînjî ká góvó úgú Gätã Srãmã nî. ¹⁸ Ìshíí Yézũ õjõ õpó Pítãrã ìshíí Jónõ ìshíí lëmë bî ìgî ä'dã, "Mánjã mûsú nõshó Gätã Srãmã nî níí mõshó."

⁹ Ìshíí ùjũ ètë ä'dã, "Ä yëbë ádá è níí, mûsú nõshó Gätã Srãmã nî mä'bã dî úgú è 'dè?"

¹⁰ Ìpî ä'dã, "Ká löwó è má ndükü mápá ílî góvó mbëré nî kã nê, má ndlãndã ká bédë újũ è èné kãrá ùyũ. Mrékë õgõ nî mígí ká mòmó í 'déé, ètë kã ndükü äpã ílî ëyí ä kã, ¹¹ ìshíí níí mújũ bëbé mòmó nî míyí, 'Bëbé gródó ndákpã nî ä'dã, kólõ ká ëbëtë õmõ è 'déé, ëpë ìshíí yõmó grékë õgõ nê kã ndõshó nõshó Gätã Srãmã nî äpã ílî ëyí ä kã nê, ä dî úgú è 'dè?' ¹² Ìshíí níí ètë ä ndlüsü bédë góvó kólõ è äpã örõ sölõ í nê, räshã ílî ëyí kánjã nî tírí ìshíí, ká ádá göshó nõshó Gätã Srãmã nî ä'bã yõ."

¹³ Ìshíí ká löwó è kã ndãnjä yõ kã nê, ùngú nî äljã ärä nê tá äyã è 'déé, Yézũ klëmë bî ìgî ä kã. Ìshíí õjõ úsú nõshó Gätã Srãmã nî ä'bã yõ.

Nõshó njónjõ ká Bëbé ärä ägã
(Mätéyõ 26:26-30; Márkõ 14:22-26; 1 Kõrëntiyã 11:23-25)

¹⁴ Ká löwó è úgú göshó ùngú nî kõjõ ìshíí ä kã nê, Yézũ õjõ lövõ ká yõmó yõpó ngã äyã nê äpã gbõgbõ nõshó í 'déé, kã jũjũ tärbëzë ní kã. ¹⁵ Ìshíí õjõ lëmë bî ìgî ä'dã, "Gõgõ göshó nõshó Gätã Srãmã yãkã ká ngã ìgî äpã dî mûmû !ólõ ngã ámá ä yãlã ämã góvó. ¹⁶ Mä ndíyí ká ngã ìgî nê, mä yõshó bédë nõshó Gätã Srãmã è ká ngã ìgî tówó 'dî, ìgî ká úgú è 'déé, mä ndlövõ tówó ká ngã ìgî mápã gbõgbõ ëyí mápá ílî mòmó ngéré ká Mbájá."

Gũjú Kpã'bãkã nî. Ìshíí õtõ ílî ìgî sálã lëmbë rómó 'bî'bî yãngã nê, Mbájá ängã äjã Yüwúdũ nî gî ëshë ká göshó kpã'bãkã í 'déé, kãlã ó'bó ní kãpã è'dë ä kã nê. Ró'dó Úgú Létë 12:17-20. †† Lítî ndlînjî Gätã Srãmã nî: Mbájá äljã Ìzräyélë nî gî níí, rötó srãmã mõ'dó nî gî ìshíí srãmã ndlînjî nî gî, ká ádá è níí, srãmã yãngã ëshë glõsî'dí ùngú äyã ìgî. Ìgî grótó srãmã yãngã gî kã nê, ká ádá è 'déé, kã ndüfũ Yézũ Krístõ gãlõgã äpã ká krõshõ nî äyã Lítî ndlînjî ká Mbájá kã. Gä'bälã srãmã ärä Yézũ ngã nê, ä ndlîjî ìjî ìshíí äpã ká glõsî'dí ùngú ká ndákpã è 'déé, kíyí kãpã äyã nî tírí ä kã. Ró'dó wãrãgã Úgú Létë 12:17-28; Márkõ 14:12; Jónõ 1:29-35; 1 Kõrëntiyã 5:7; 1 Pítãrã 1:19.

¹⁷ Biyí eyí nēē, Yézū ēné klê'dé nî, Ìshíí òjò löyó Mbájá, Ìshíí á'dá, "Méné klê'dé äyã yãkã níí, mónjó mápá kòkò ärä ìgî. ¹⁸ Ká ádá mã ndíyí ká ngá ìgí nēē, mã yómò äyã tówó 'dí, ìgí ká úgú klòjò mómò ngéré ká Mbájá."

¹⁹ Ìshíí òjò ēné kpá'báká, Ìshíí löyó Mbájá, Ìshíí òjò ríkí ìlî eyí Ìshíí ēné bî ìgî, Ìshíí á'dá, "È kã nî átã gbōgbō mã 'déé, kënë bî ìgí ä kã, málã átã ngã níí, mã yîñí áamá è'dē."

²⁰ Ìshíí ãlã tá átãsh ká biyí nōshó njónjó nî. Èné bēdé klê'dé äyã è tówó, Ìshíí á'dá, "È kã nî klê'dé ránã glēmē ãkpã ngá áamá 'déé, srámã ärä mã, † kã ndlúvú äpá ká ádá ärä ìgí è'dē ä kã. ²¹ Ìshíí nēē, 'bákétã ägá mã yãcá Ìkéké ägá ká ndákpã è 'déé, kã yãnjã dí gówó gōmbō ärä mã kã. ²² Kópō ndákpã ä yãnjã dí gíllí í nē, tá äyã ádá ká Mbájá 'déé, klēmē ä kã. Ìshíí nēē, 'bréké ängã ndákpã è 'déé, kã ndōwó gōmbō ärä nî kã." ²³ Yómó yópó ngá äyã nî èndē güjü ìlî ärä èpē ìgí ká ádá gòkò nî nēē, kútú 'bí kēshē kòkò ärä èpē ìgí ká yãnjã dí gówó gōmbō ärä nî yã.

'Bí ká ndá'dá gówó ndákpã nî

²⁴ Yómó yópó ká Yézū èndē gēmē ärä èpē ìgí ä yiyí, kútú 'bí kēshē kòkò ärä èpē ìgí ká'dá gówó ndákpã nî bî èpē ìgí yã? ²⁵ Yézū òjò lēmē bî ìgí á'dá, "Kprãshã ngéré ká ndákpã è kázã Yūwúdū ní kã, ä yãlã ndákpã ngá äyã èpē ìgí äpá ká bōrō äyã èpē ìgí, Ìshíí ä yiyí, èpē ìgí yómó gälã glözö ùngú. ²⁶ Ìshíí nēē, mã'bã gälã ärä ìgí äyã ìgí á'dá. Gōzō nî nēē, ndákpã è 'déé, èté gówó nî äpá kòkò ärä ìgí ä kã nēē, ãlã ärä nē äyã gēsē Ìtí Ìshíí níí, gówó ndákpã è 'déé, kã kòkò ärä ìgí ä kã nēē, níí ãlã ärä nē äyã bōrō. ²⁷ 'Bí ká'dá gówó ndákpã nî, ndákpã è 'déé, ká'dá kã'bã dära nē Ìshíí 'déé, kēndē nōshó kójó kápá ùmbū äkpã nî kã yã, wälã ägbē 'déé, kã yēndē nōshó, Ìshíí kã yūjú üyü nî kápá Ìkéké ndákpã nî kã? Ìgí mã ndíñí díyí ägbē 'déé, kã'dá kã'bã dära nē kã, ká'dá gówó ndákpã nî. Ìshíí nēē, mēngã áamá mã'dá mãyã bōrō mápá kòkò ärä ìgí. ²⁸ Ìgí ká'dá gbōgbō ärä mã, ká úgú è 'déé, mã ìlî ádá nî kã. ²⁹ Átãsh yãä, mã ndēné mómò ngéré nî bî ìgí, tá äyã è 'déé, Bēbé mã kēné mómò ngéré nî bî áamá kã, ³⁰ ká ádá è níí, mlóvō mápá gbōgbō tãrbézē ngá áamá äpá ìlî mómò ngéré ngá áamá níí, móshó ùngú, Ìshíí níí, mómò ùngú, Ìshíí níí, mã'dá mápá jūjú mbätã ngéré nî gí níí, mrótó ádá mápá ká kpú lēmbē rómó úlú ärä Ìzràyélē nî gí."

Yézū ä lēmē ádá gēmē èpē ká Pítãrã

(Mätéyō 26:31-35; Mårkō 14:27-31; Jónō 13:36-38)

³¹ Yézū òjò lēmē á'dá, "Sáyímōnō, Sáyímōnō, Shētãnã lēmē á'dá, ä'bã ìgí bî èpē níí, èpē òkó kòkò ärä ìgí äyã gòkó ózó. ³² Ìshíí nēē, mrájã äkpã mã bî Mbájá äpá ká

† Rãñã glēmē äkpã ngá áamá 'déé, srámã ärä mã: Èté srámã yãngã nēē, ä yēshē glōs'dí ùngú ká ndákpã Ìshíí ä yãlã ìgí níí, á'dá lēmbē ká Mbájá. Mbájá ãlã Ìzràyélē nî gí níí, rötó srámã mò'dó nî gí Ìshíí srámã ndíñijí nî gí, ká ádá è níí, srámã yãngã èshē glōs'dí ùngú äyã ìgí. Ìgí grötó srámã yãngã gí nēē, ká ádá è 'déé, kã ndúfú Yézū Krístō gälōgã äpá ká krōshō nî äyã Ìtí ndíñijí ká Mbájá kã. Gã'bälã srámã ärä Yézū ngã nēē, ä ndíñijí Ìshíí äpá ká glōs'dí ùngú ká ndákpã è 'déé, kiyí kápá äyã nē tírì ä kã. Ró'dó Úgú Létē 24:8; Lévítüküsü 16:11-19; Mätéyō 26:28; Mårkō 14:8; Íbrü 9:15-22.

á dá ärä î yãä, Sáyímōnō ká á dá è níí, á'dá tá ká giyí äpá ká Mbájá gónjó nî, Ìshíí níí, áná ónjó î gí, níí ä'dá gónjó nî, ká löwó 'déé, ká ndípí ärä î tówó dōjō äpá áamá kã."

³³ Ìshíí Sáyímōnō òjò ìpí á'dá, "Yãä Bēbé ärä ägã, áamá kãnjã nî ká á dá è níí, ögbō ägã äpá ìlî síjñí ká ngá úmü. Kpíí ìrì yãä, mã ndíllí tá ká ngá úmü."

³⁴ Yézū á'dá, "Pítãrã, mã ndíyí ká ngá úmü nēē, kájã ká úgú è 'déé, bã újü èlè kãsã ndákã ká díti eyí tötö 'dí nēē, ä ndíyí ókó áamá áná 'dí."

³⁵ Ìshíí biyí eyí nēē, Yézū òjò üjü ìgí á'dá, "Ká löwó è möpó ìgí mánjã 'déé, máfãdã wälã ñbētē, wälã tãmã kázã äyã ìgí ní kã nēē, bēdé ùngú è äsã èshē äyã ìgí Ìshíí?"

Ìshíí òjò ìpí bî èté á'dá, "Bēdé ùngú è äsã èshē äyã ägã 'dí."

³⁶ Yézū lēmē bî ìgí á'dá, "Déé máfãdã, wälã ñbētē kángã ndákpã 'bákétã yãä, èngē ìgí. Ìshíí ndákpã è kã kòkò ärä ìgí 'déé, gówó sēpē kázã äyã ní ní yãä, änjã övó tēndē ngá äyã nē äpá yō Ìshíí níí, övó gówó sēpē äpá ká á dá ärä nē. ³⁷ Ká á dá rōndó á'dá, 'Ä ndökō èté äyã bēbé gälã glōs'dí ùngú." †† Mã ndíyí ká ngá ìgí nēē, èté á dá yãngã ä ndãlã ärä nē äpá á má. Ká á dá á dá í 'déé krōndó kápá ká á dá ärä mã kã, ä yãlã ärä nē 'bákétã."

³⁸ Ìshíí yómó grékē ögō nî á'dá, "Bēbé ärä ägã äzã ökó 'dé, ängã äyã ägã rómó kprãshã sēpē ä dí úgú ä." Yézū òjò ìpí á'dá, "Äsã Ìshíí."

Yézū rãjã äkpã nē äpá jūjú äñbã Zētúnü

(Mätéyō 26:36-46; Mårkō 14:32-42)

³⁹ Yézū òjò änjã äñã Äñbã Zētúnü, tá äyã è ká'dá dí gälã nî sãrã kã, Ìshíí yómó grékē ögō nî öjò rékē ögō nî. ⁴⁰ Ká löwó è krígí yō Ìshíí ä kã nēē, lēmē bî ìgí á'dá, "Mrájã äkpã ìgí bî Mbájá ká á dá è níí, ä'bã gödó ìgí á'dá." ⁴¹ Ìshíí òjò äñã èshē äyã ìgí, Ìshíí lüdú gãä äñã gölō. Ìshíí òjò úsú ìungú nē bübü, Ìshíí òjò rãjã äkpã nē bî Mbájá á'dá, ⁴² "Bēbé, 'déé úmü ká yēbē á dá eyí Ìshíí yãä, éné klê'dé yãkã èshē á má, † äzã äyã è mã yēbē á dá eyí ä kã ní, Ìshíí nēē, älã tá äyã è 'déé, úmü ká yēbē á dá eyí ä kã." ⁴³ Ìshíí grōnō ká Mbájá lüsú èshē mümü örö, Ìshíí lüsú ärä nē bî ètē, Ìshíí òjò Ìjî ónjó bî ètē.

⁴⁴ Ìshíí rãjã äkpã nē ká shēshē lēpē nē 'bälã, wēdē ká nōwō á dá í 'déé, kãngã äyã nî kã, Ìshíí klépē ngá äyã nî ä rōwō èshē äyã nî äyã srámã äpá bübü.

⁴⁵ Ká löwó è 'déé, kōyó kēshē ká grãjã äkpã nē bî Mbájá Ìshíí ä kã nēē, ìpí ärä nē änjã ká yómó grékē ögō nē, Ìshíí ökō ìgí ä yónó ká 'bí'bí, Ìshíí gíñí ärä ötö äyã ìgí Ìshíí. ⁴⁶ Yézū òjò örö ìgí, Ìshíí üjü ìgí á'dá, "È kã mã yíndí 'bí'bí ngã kátã? Mánã örö Ìshíí níí, mrájã äkpã ìgí bî Mbájá ká á dá è níí, ä'bã gödó ìgí á'dá."

Grükú Yézú

(Mätéyō 26:47-56; Mårkō 14:43-50; Jónō 18:3-11)

⁴⁷ Ká löwó è Yézú kátã lēmē á dá nî kã nēē, 'bälã èshē ká kpú lēmbē rómó yómó yópó í 'déé, dírí nî Júdäsã kã è'dé gélé ndákpã öjò è'dé. Ìshíí òjò 'bákã äpá ká Yézú

†† 22:37 Ìzãyã 53:12 † Èné klê'dé yãkã èshē á má: Yézū ä lēmē á dá äpá ká á dá lóló Ìshíí ìrì ngá äyã nē.

ká ádá è níí, èpè òsó kálá ní, ⁴⁸ Ìshíí nèè, Yézū újū ètè à'dã, "Júdàsã, è ká á yówó gòmbò àrà Kópò ndákpá ká gòsó kálá ní?"

⁴⁹ Ká úgú è 'déé, yómó grèkè ògò Yézū kòkò ùngú í 'déé, ká yānjā dī gālā àrà nè ká nèè, à'dã, "Bèbé àrà àgā, māgā ìgì ká góvó sèpè ngá àyā àgā?" ⁵⁰ 'Bālā èshè ká yómó grèkè ògò Yézū òjò àgā mbímíbí bōrō † ká ngèrè bèbé grāshā Mbájá †† ní, Ìshíí àgā mbímíbí lāsā ní rēmè èshè è'dè.

⁵¹ Ìshíí nèè, Yézū òjò lēmè bì ìgì à'dã, "Má'bā gālā àtāsh tówó à'dã." Ìshíí àtā mbímíbí újū yāngā, Ìshíí mbímíbí ní òjò lūwū àpá dàrà nè.

⁵² Ìshíí èshè biyí èyí nèè, Yézū lēmè bì kprāshā ndákpá ká yómó grāshā Mbájá ní, ká kprāshā ndákpá ká yómó gāmā gbògbò Mómò ká Mbájá, ká kprāshā ndákpá í 'déé, kójó ká ádá grúkú èpè à ká à'dã, "È ká mlémè gòsī'dí ádá mápá ká shēngē mómò ní 'déé, mójó mápá áamá ká kòlò, Ìshíí kprāshā sèpè ní ká?"

⁵³ Ajā 'bālā òtò òyò àmà ká gā'dá à'bā dāzā Mómò ká Mbájá ká ngá ìgì 'dī, Ìshíí bā mātā gbògbò mē 'dī, Ìshíí nèè, è ká úgú è ngá ìgì yómó è 'déé, má yālā nètè ngá àyā ìgì mótó ìlī mómú ní ká."

Pítārā èmé ádá èshè ó'dō nè

(Mätéyò 26:57-58,67-75; Márkò 14:53-54,66-72; Jónò 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Èshè biyí èyí nèè, òjò rúkú Yézū Ìshíí è'dè ètè ànjā gòlò ní, Ìshíí òjò èné ètè ànjā mómò ká ngèrè bèbé grāshā Mbájá ní. Ìshíí Pítārā à rèkè ògò ìgì wóò èshè gòlò yò. ⁵⁵ Ìshíí òjò ùrú òshò à'bā ndírí lōngò dāzā mómò ní, Ìshíí lōvò tírí àpá gbògbò èyí, Ìshíí Pítārā ànjā à'dá à'bā gbògbò òshò ní ká ngá ìgì. ⁵⁶ Bèdé gēsè èndé bōrò è òkò ètè à'dá à'bā gbògbò òshò ní. Ìshíí òkò àpá àyā ní kpòò Ìshíí à'dã, "Újū yākā 'bālā èshè ká ndákpá ká Yézū."

⁵⁷ Ìshíí nèè, Pítārā èmé ètè à'dã, "Mókò ètè máná 'dī yāā, gēsè èndé à."

⁵⁸ Tá gāā àtā èshè biyí è ngā nèè, bèdé ndákpā è tá tówó òkò àpá àyā ní Ìshíí à'dã, "Úmū tāmá 'bālā èshè àyā ìgì."

Pítārā òjò ìpì à'dã, "Ámā mázā 'bālā mēshè ká ndákpá ngá àyā ní ní yāā, újū à."

⁵⁹ Biyí èyí ká ùngú àyā 'bālā pāpā ajā nèè, bèdé ndákpā è òjò lānā à'bā ó'dò Pítārā Ìshíí à'dã, "Tāmá dú, ndákpā yākā ètè 'bālā èshè ká yómó grèkè ògò Yézū, ká ádá ètè èshè ká yómó Jélílí."

⁶⁰ Pítārā ìpì à'dã, "Yāā újū à, mógó ìlī ádá í 'déé, ká lēmè ní ká máná 'dī." Ìshíí ká lówó è kātá lēmè ádá ní ká nèè, újū èlè òjò àsá ndākā.

⁶¹ Ìshíí Bèbé àrà àgā ìpì àrà nè, Ìshíí òkò ndírí àpá ká Pítārā. Ìshíí biyí èyí nèè, Pítārā òjò ìnjí ádá í 'déé, ètè klēmè bì èpè 'déé kíyí, "Bā ká úgú è újū èlè kāsá ndākā kájá 'dī ká nèè, á ndlēmè dīyí ókò àmā áná 'dī ká dītí

† Àgā mbímíbí bōrò: Pítārā kágā mbímíbí bōrò ní. Ró'dò Jónò 18:10. †† Ngèrè bèbé grāshā Mbájá: Ètè ní gā'bālā ndákpā è 'déé, ká yēné srāmā gròyò ádá gālā gòsī'dí ùngú ní ká dītí èyí 'bālā àpá ìlī ríní ní dānjā ìlī Góvó Gòzò Kólò ní 'déé, ká ìlī Mómò ká Mbájá ká, ká ádá è níí, Mbájá ìjì ìjì ìshí bí ndákpá ní. Ká ádá Mbájá à yā'dá à'bā ìlī ètè Góvó Gòzò Kólò yāngā ká gùrú àrà nè. Ró'dò Lévítksù 16; Ìbrú 9:1-7.

èyí tótò." ⁶² Ìshíí òjò ìgì ànjā gēsè úgú, Ìshíí òrò tè'vúnú.

Yómó gāmā gbògbò àrà Yézū à yèlè ètè

⁶³ Ndákpá è 'déé, ká yāmā gbògbò àrà Yézū ká èndé gèlè ètè, Ìshíí à yāmbá ètè. ⁶⁴ Ìshíí òjò ìmā mómú ní, Ìshíí újū ètè iyí, "Ázá lēmè bì àgā 'dé, 'bí kámbá úmú?" ⁶⁵ Ìshíí òzò ètè ká gèlè yòzò.

Yézū à ìlī ngbānjā

(Mätéyò 26:59-66; Márkò 14:55-64; Jónò 18:19-24)

⁶⁶ Ká lówó è 'déé, úgú ní kèrè Ìshíí nèè, kprāshā ndákpá ìlī ngbānjā ní, Ìshíí kprāshā ndákpá ká yómó grāshā Mbájá ní, àcá ògbó ká yómó gródó ndákpá ní àpá ká gónjò ádá ká Mbájá lōvò tírí, Ìshíí òjò è'dè Yézū òjò àpá dī mómú ìgì. ⁶⁷ Ìshíí lēmè bì ètè à'dã, "Déé dú úmú ká'dá Krístò Ìshíí yāā, ázá lēmè bì àgā 'dé."

Ìshíí Yézū òjò ìpì à'dã, "Déé mlémè bì ìgì yāā, má yīyí mápá è'dè 'dī, ⁶⁸ Ìshíí 'déé, mújū ìgì kpíí nè yāā, bā má yīpì mápá ògò èyí tá 'dī. ⁶⁹ Ìshíí nèè, èshè 'bákètá 'déé kānjā gólò à nèè, Kópò ndákpā à ndā'dá à'bā dī lèké lāsā Mbájá † 'déé, kōnjó kōtò ká ùngú ní gī tírí Ìshíí à ká."

⁷⁰ Ìshíí ìgì tírí òjò újū ètè à'dã, "Úmú ní Gēsè újū ká Mbájá?"

Ìshíí Yézū òjò ìpì bì ìgì à'dã, "Mlémè shíkí rāyā ádá ní míshí, ká giyí áamá ní gēsè újū ká Mbájá ká."

⁷¹ Ìshíí biyí èyí nèè, òjò à'dã, "Ágā mē ndēbē dūmbú ádá ní tówó ká ádá ngá 'déé, mógó ádá ní dācá mēshè ìlī àkpā ní míshí à ká."

Yézū à dī mómú Pílátò

(Mätéyò 27:1-2,11-14; Márkò 15:1-5; Jónò 18:28-38)

23 Ìshíí biyí èyí nèè, glòvò ndákpá ní tírí ànjā è'dè Yézū ànjā àpá dī mómú Pílátò. ² Ìshíí èndé glòkpò ádá àpá jūjū ní à yīyí, "Mókò újū yākā à ìmí ìlī jūjū ndákpá ngá àyā àgā nè. Á lēmè bì ndákpá ní à yīyí, ndákpá ní à'bā gròyò nākā bì góvó ngèrè ká yómó Rómā ní à'dá, Ìshíí ìyí èpè ní Krístò góvó ngèrè ní."

³ Àtāsh yāā, Pílátò újū Yézū à'dã, "Dú úmú ká'dá góvó ngèrè ká Yūwúdū ní?"

Ìshíí Yézū ìpì àpá ògò èyí bì ètè à'dã, "Tá àyā è 'déé, klēmè à ká."

⁴ Ìshíí biyí èyí nèè, Pílátò òjò lēmè bì kprāshā ndákpá ká yómó grāshā Mbájá ní, àcá ògbó ká glòvò ndákpá ní à'dã, "Mókò dūrū è 'déé, mā ndrótò ádá mápá ká újū yākā 'dī."

⁵ Ìshíí nèè, ndákpá ní lānā à'bā tá ká ètè ádá yāngā, Ìshíí à yīyí, "Á ìmí ìlī jūjū ndákpá è 'déé, kāshā kā'bā dā'bā úgú è Júdèyā ká tírí, ká gródó ìgì àpá ká ádá ngá àyā nè. Òcò lāgā èyí èshè ñírí dā'bā úgú è Jélílí, Ìshíí 'bákètá òjò rāyā àpá dī úgú à."

⁶ Ká lówó è Pílátò kógó ádá yāngā ká nèè, újū ndákpá ní à'dã kútú Yézū èshè ká yómó Jélílí? ⁷ Ìshíí ká úgú è kógó à'dã Yézū ètè kēshè ká yómó Jélílí ní ká nèè, òjò òpó ètè ànjā è'dè bì Hēròdòsò, ká ádá ètè ká'dá ngèrè

‡ Á ndā'dá à'bā dī lèké lāsā Mbájá: Ndákpā è ká'dá kā'bā dī lèké lāsā ní ká nèè, à'dá à'bā dī úgú è 'déé, ónjó Ìshíí gēné gùrú àrà ká è'dè à ká.

ãpá ká ètè úgú yãngã, Ìshíí ètè à Jërúzälémè ká ètè úgú àsh.

⁸ Ká löwó è Hëródösö kökò Yézū kã nèè, köbó kélé úgú àlã ètè góvó, ká ádá à yèbè ádá gòkò ètè èshè sãrà, wèdè ká dädä ùngú è 'déé, kògò ãpá ká ádá àrà nì kã. Hëródösö Ìnjí ádá gòkò ètè níí, àlã slãgã kí'dí è níí, èpè ökö. ⁹ Ìshíí Hëródösö öjò ùjū Yézū ká gèlè yūjū Ìshíí nèè, Yézū jéé önjò ãkpã nè ãpá ögö nì 'dí. ¹⁰ Ìshíí kprãshã ndãkpá ká yómó grãshá Mbájá nì, Ìshíí yómó grödó ndãkpá nì ãpá ká gónjò ádá ká Mbájá èndè gröjò àrà èpè igí, Ìshíí à lókpo ádá ãpá jūjū Yézū. ¹¹ Ìshíí èshè biyí èyí nèè, Hëródösö Ìshíí yómó gãmbá lílì ngá áyà nè èndè gèlè Yézū, Ìshíí à yáká ètè. Ìshíí öjò örö gözö tëndè è 'déé, ká yãná í nè kã ãpá áyà nì, Ìshíí öjò öpó ètè ànjã bí Pílátö. ¹² Èshè ká ètè úgú yãngã nèè, Pílátö Ìshíí Hëródösö rúkú gónjò lèmbé, ká ádá èshè sãrà nèè, à'dá dí gísi àrà èpè igí nè.

Àngá Yézū dí gíli nì

(Mätéyö 27:15-26; Márkö 15:6-15; Jónö 18:39-19:16)

¹³ Pílátö öjò ädá kprãshã ndãkpá ká yómó grãshá Mbájá nì, äcá ögbó ká kprãshã shëngè nì gí, Ìshíí ndãkpá nì, ¹⁴ öjò lèmé bí igí à'dã, "Méné újū yáká mójó bí ámä Ìshíí míyí, à límí lílì jūjū ndãkpá nì ká ádá è níí, látã shëngè mömö nì. Ìshíí nèè, mújū ètè ögbó dí mùmü igí, Ìshíí mókö düürü è 'déé, má yèbè ádá grötó ádá nì mápá áyà nì kã máná 'dí. ¹⁵ Ìshíí bã Hëródösö ökö bédè gös'í'dí ùngú è 'déé, ètè kãlã kã 'dí, ká ádá öpó ètè tówó öjò è'dè bí ägã, tá áyà è má yökö nì kã, àlã bédè gös'í'dí ùngú è 'déé, má ndíyí kúfú ètè ãpá ká ádá èyí à kã 'dí. ¹⁶ Àtãsh yää, mã ndã'bã níí, rösö ètè, Ìshíí biyí èyí níí, mã ndã'bã ètè níí ànjã." ¹⁷ Pílátö lèmé àtãsh, ká ádá àngá áyà nì dí gíshí 'bälã mãbúsú ká góvó úgú nì ká úgú tírí. †

¹⁸ Öjò èndè gäsá kówó à yiyí, "Úfú Yézū èshè è'dè Ìshíí níí, íshí Bärábäsä èshè lílì síjñí nì bí ägã." ¹⁹ Èné Bärábäsä ãpá síjñí ká ádá úfú ndãkpã, Ìshíí tówó ká ádá gè'dé lílì ndãkpã ötö lílì mbèrè nì níí, látã shëngè mömö nì.

²⁰ Ìshíí Pílátö àtã yèbè ádá gíshí Yézū. Àtãsh yää, öjò ùjū igí tá tówó. ²¹ Ìshíí nèè, ndãkpã nì à'dã tá ká gäsá kówó nì à yiyí, "Mámã ètè mápá ká kröshö, mámã ètè mápá ká kröshö."

²² Öjò ùjū igí ká dí tötö è kã à'dã, "Mókö bédè gös'í'dí ùngú è 'déé, kãlã 'déé, kã ndüfú ètè ká ádá èyí 'dí kã nèè, má yèbè ádá güfú ètè ká ádá ngã? Mã ndã'bã níí, rösö ètè, Ìshíí níí, à'bã ètè ànjã."

²³ Ìshíí nèè, àtã yäsá kówó à yèbè ádá è níí, àmbá Yézū ãpá ká kröshö. Ìshíí kówó àrà igí Ìyí ötö èmbè Ìshíí, Ìshíí Pílátö öjò Ìyí ãpá ká ádá ngá áyà igí. ²⁴ Àtãsh yää, öjò Ìyí ãpá ká ádá güfú Yézū tá áyà 'déé, igí ká yèbè ádá èyí à kã. ²⁵ Ìshíí öjò Ìshíí bèbé güfú Ìrì nì bèbé gälã küzúküzü nì ötö lílì mbèrè nì kã, Ìshíí öjò èné Yézū bí igí

níí, ànjã àlã ùngú è 'déé, igí ká yèbè ádá gälã èyí ãpá áyà nì kã.

Gãmbá Yézū ãpá ká kröshö

(Mätéyö 27:31-44; Márkö 15:21-32; Jónö 19:17-27)

²⁶ Ká löwó è ká yè'dè ètè ká yãnjã nì kã nèè, ökö Sáyímönö 'déé, kèshè ká yómó Sírénè nì kã, à yèshè glãwã. Ìshíí öjò rindí ètè ká ádá gené kröshö nì, öjò èné kröshö nì, Ìshíí Ìjì à'bã ögö Yézū. ²⁷ Ìshíí gèlè ndãkpá røkè ögö Yézū, äcá ögbó ká slãgã lükpú è 'déé, ká yönö àrà èpè igí Ìshíí 'déé, ká yörö kãpá áyà nì kã. ²⁸ Ìshíí Yézū öjò Ìpí àrà nè ãpá áyà igí, Ìshíí lèmé bí igí à'dã, "Yää kötö lükpú Jërúzälémè, má'bã görö mápá ámä à'dã, mórö mápá ká àrà igí, Ìshíí mápá ká kötö ngá áyà igí. ²⁹ Ká ádá bédè úgú è à ndöjö nì nèè, má ndíyí, 'Mbájá ùpú lükpú è 'déé, igí nì kötö 'déé, kãkã lépè èpè igí 'dí, Ìshíí 'déé, bã kötö kösö mbãmbã igí jéé 'dí kã Ìshíí.' ³⁰ Ìshíí biyí èyí nèè,

'à ndlèmé bí kprãshã ànjã nì gí diyí, "Mlälã mápá jūjū ägã,"

Ìshíí à ndlèmé bí rúkú nì gí diyí, "Mítí ägã." ††

³¹ Ká ádá 'déé, à yälã àtãsh ãpá mã ndãkpã è 'déé, kãlã gös'í'dí ùngú 'dí 'déé, ètè kãyá tībī kpikpī nì kã nèè, à ndälã áyà 'dè ãpá ká yómó gälã glös'í'dí ùngú nì 'déé, mënngá igí kãyá gánjã kpikpī nì kã?"

³² À'dã è'dè römó ngãngá nèè, igí tírí yómó blímí. Èngè igí öjò è'dè ká Yézū, ká ádá è níí, úfú igí èshè è'dè. ³³ Ìshíí ká löwó è krãyá ãpá ká úgú í 'déé, dírí èyí Kpökpö jūjū nì Ìshíí à kã nèè, öjò àmbá Yézū à'bã ká kröshö nì, äcá ögbó ká yómó blímí yãngã. 'Bälã è kã ànjã dí lèké lãsã Yézū, Ìshíí bédè ägbè kã nèè, ànjã ãpá dí lèké lógó nì. ³⁴ Yézū öjò lèmé à'dã, "Yää Bábã, Ìjì Ìjì Ìshíí bí igí, ká ádá igí ökö ùngú í 'déé, igí ká yälã nì kã àná 'dí." Ìshíí öjò àmbá krö'dö ãpá ká ádá gönjò tëndè ngá áyà nì ãpá kökò àrà èpè igí.

³⁵ Ndãkpã nì rütú à'bã yö, Ìshíí à yökö ãpá áyà nì. Ìshíí kprãshã ndãkpã ngá áyà igí, à línì ùnjū èpè igí ãpá ká Yézū, Ìshíí à yiyí, "Dú 'déé ètè ká'dá Krístö 'déé, Mbájá kíshí ètè à kã Ìshíí yää, äzá áshá ó'dö nè, tá áyà è 'déé, kãshá slãgã ndãkpã è kã níí, mökö 'dé."

³⁶ Ìshíí ngãngá yómó gãmbá lílì nì öjò ãpá áyà nì tánè, Ìshíí èlè ètè, Ìshíí èné gácá áyà bí ètè, ³⁷ Ìshíí à'dã, "Déé dú úmü ká'dá góvó ngèrè ká Yüwüdü nì kíshí yää, äzá áshá ó'dö Ì níí, mökö 'dé."

³⁸ Ìshíí öjò rëndö ùngú à'bã dí jūjū nì à'dã, "È ká góvó ngèrè ká Yüwüdü nì gí."

³⁹ Ìshíí 'bälã èshè ká yómó blímí 'déé, kãmbá igí kã'bã ká kröshö nì kãpá gbögbö àrà nì kã nèè, èvè ètè ká göwö ádá à'dã, "Déé dú úmü Krístö yää, äzá áshá ó'dö Ì, Ìshíí níí, áshá ägá ögbó è'dè."

⁴⁰ Ìshíí nèè, Bèyè nì àngã ãpá áyà nì à'dã, "Ètè ùngú à ètè mbãwã àrà Mbájá 'dí ká ádá ngã? Äzá rötö ádá ãpá áyà nì, tá áyà è 'déé, krötö kãpá áyà ägá kã nì? ⁴¹ Rötö ádá nì ãpá áyà ägá tãmá ká rãyã ádá. Mã lílì lójö nì èshè ká dälã düngú áyà ägã. Ìshíí nèè, mënngá ètè jéé àlã bédè gös'í'dí ùngú è 'dí."

† Lúkã 23:17: Wárãgã ká Lúkã nèè, rëndö ètè kpéé ká lèmé Ìgrígrí. Ìshíí ádá è 'déé, igí ká lílì 23:17 nèè, äzá lílì kpéé wárãgã ká Lúkã 'déé, kröndö à kã ní. Ìshíí biyí èyí nèè, öjò úsú igí ádá yãngã ãpá lílì wárãgã ká Lúkã.

†† 23:30 Hüzéyã 10:8

⁴² Ìshíí biyí èyí nèè, lèmè bì Yézù á'dã, "Ká úgú è 'déé, úmù kójó kápá ílì mòmò ngéré ngá áyà ì kishí yää, ìní ádá àrà àmã."

⁴³ Yézù ipi bì ètè á'dã, "Mà lèmè shíkí ràyà ádá bì úmù, kájã nèè, àgá mà ndã'dá ílì Fárdózó ká ngá úmù."

Yézù Krístò à yííí àpá ká kròshò

(Mátéyò 27:45-56; Márkò 15:33-41; Jónò 19:28-30)

⁴⁴ Ká löwó è ájã nì kápá ndírí örò à kã nèè, múmú úgú òjò ìngú dá'bã úgú yāngā tírí, ìgí ká glägá ájã, ⁴⁵ Ìshíí múmú ájã nì lājá tówó 'dī. Ìshíí glīsì kòbò tēndē † í 'déé, ká ílì Mòmò ká Mbájá kã nèè, òjò löso òjò ílì àrà nè rómó. ⁴⁶ Yézù òjò àsá kówó ká gōró lèmè nè á'dã, "Bābá, músú lílì àrà mà mápá ílì Ìlèké î míshí." Tāmá dē 'déé, klēmè àtã ngā kã nèè, ìrì òjò èné ètè.

⁴⁷ Bédé góvó ndákpá è èshè ká yómó gāmbá lílì nì á'dá yò, ìshíí ká löwó è kōkò ùngú í 'déé, kālā àrà nè kã nèè, òjò löyó Mbájá á'dã, "Dú újù yākā tāmá bēbē jónó shēshē lēpē." ⁴⁸ Ká löwó è ndákpá è klövó ká ádá gā'dá dūmbú ádá nì kã, kōkò ùngú í 'déé, kālā àrà nè kã nèè, ùmbú jūjū èpè ìgí, ìshíí ànjā ànjā. ⁴⁹ Ìshíí nèè, yómó è kōkò Yézù káná ká ácá ògbó ká lūkpú í 'déé, krèké ògō nì kēshē ñírí Jélílí à ká rütú jāngá, ìshíí à yökò ùngú í 'déé, ká yālā àrà nè kã.

Ádá àpá ká ádá gī'dī Yézù Krístò

(Mátéyò 27:57-61; Márkò 15:42-47; Jónò 19:38-42)

⁵⁰ Ìshíí á'dá yò bédé gōzò ndákpá è dírí nì Jözéfē. Ètè 'bālā èshè ká kprāshā ndákpá ílì ñbāñā ká Yūwūdū nì gī, ⁵¹ Ìyí àpá ká ádá í 'déé, Yūwūdū nì gī ká yālā àpá ká Yézù ká 'dī. Ètè èshè ká yómó mbērē Ārmátīyā 'déé, ká Jūdēyā ká, á'dá dī gāmā mòmò ngéré ká Mbájá. ⁵² Ànjā ká Pílátò, ìshíí lèmè bì ètè ká ádá è níí, à'bā èpè níí, èpè èné ìrì àrà Yézù. ⁵³ Ìshíí biyí èyí nèè, òjò èné ìrì àrà Yézù èshè ká kròshò nì, ìshíí òjò Ìlèké ká tēndē, ìshíí ànjā ì'dī ètè, jūjū ò'dò nì nèè, à ílì títí àñbā, ètè jūjū ò'dò àsh nèè, jéé ì'dī ìrì àpá è'dē 'dī. ⁵⁴ Ndákpá nì à rāshā àrà èpè ìgí, ká ádá úgú yómó Sé'bītī nì à yēbē ádá gōcò lāgá àrà nè nè, ìshíí ájã nì à yānjā dī gūkú í nè.

⁵⁵ Lūkpú è 'déé, krèké ògō Yézù kēshē Jélílí à ká, ànjā ògō Jözéfē ànjā dī jūjū ò'dò yò, ìshíí òkò dī gī'dī Yézù ìshíí. ⁵⁶ Ìshíí biyí èyí nèè, òjò ipi àrà èpè ìgí ànjā mòmò. Ìshíí èngē ráyá kpikpi è 'déé, bāná èyí kélè nì, ácá ògbó ká gōñò yūyū, ìshíí òjò úsú àrà èpè ìgí ká yómó Sé'bītī nì, àpá dá'bā gónjó ádá ká Mbájá 'déé, kēné bì Mōzē ká.

Yézù à yānjā èshè jūjū ò'dò nè

(Mátéyò 28:1-10; Márkò 16:1-8; Jónò 20:1-10)

24 Ká yómó Lādā nì nèè, lūkpú yāngā rīgí ká fírí kílìkōnjó nì, ìshíí èngē ráyá kpikpi nì, ògbó ká

† Glīsì kòbò tēndē: À ílì Mòmò ká Mbájá nèè, glīsì kòbò tēndē è 'déé, ká yōñó kōkò Gōzò Kólò èshè ká Góvó Gōzò Kólò è 'déé, ngéré bēbē grāshā Mbájá nì ká yūkū òtò kōkò èyí ànjā ká Góvó Gōzò Kólò è ká, ká ádá Mbájá à yā'dá à'bā yò ká ónjó áyà nè, ìshíí gāná òshò àrà nè. Ìshíí tá ngéré bēbē grāshā Mbájá nì ká ndūkū ànjā òngō glīsì kòbò tēndē nì àpá ílì Góvó Gōzò Kólò nì ká dītí èyí 'bālā àpá ílì ríní, ká ádá grōyò grótò srāmā nì bì Mbájá ká ádá è níí, èshè glōsī'dī ùngú ká ndákpá nì tírí. Ró'dò Lévítikūsú 16; Íbrú 6:19-20; Íbrú 9:1-7.

gōñò yūyū nì 'déé, kúsú kánjā nì ká, ìshíí ànjā ànjā jūjū ò'dò yò. ² Ìshíí ká úgú è 'déé, krāyā àpá yò kã nèè, òkò àñbā nì lūkú èshè àkpā jūjū ò'dò nì ìshíí, ³ ká úgú è 'déé, kükú kápá ílì èyí yò kã nèè, jéé òkò ìrì àrà Yézù Bēbē àrà àgá 'dī. ⁴ Ká úgú è 'déé, kátá yīñí ádá ìshíí àkpā ìgí kūjū kápá ká ádá ùngú í 'déé, kālā àrà nè kã nèè, tá wírí àtã nèè, òkò rómó ngāngá rütú à'bā gbōg-bō àrà èpè ìgí, ìshíí tēndē ngá áyà ìgí à yāná áyá gīyí ñjīñjī. ⁵ Lūkpú nì ùmbú jūjū èpè ìgí, ìshíí ùnú jūjū èpè ìgí ànjā búbū, wēdē èshè ká mbāwā, ìshíí ngāngá yāngā òjò ùjū ìgí á'dã, "Má yēbē ndákpá í 'déé, ètè gāshā nì mótó kōkò àrà yómó è kilí ìshíí à kã, ká ádá ngā? ⁶ Ètè ázá dī úgú à ní, ànjā èshè jūjū ò'dò nè ìshíí. Ázá míñí ádá í 'déé, klēmè bì ìgí ká löwó è 'déé, ètè kátá Jélílí yò ká ngá ìgí à kã 'dé. ⁷ Á'dã, 'Kópò ndákpá à ndījí àpá Ìlèké yómó gālā glōsī'dī ùngú, ìshíí à ndāmbā ètè àpá ká kròshò, ìshíí àpá ká dī tótò 'bí'bí nì nèè, à ndānjā èshè jūjū ò'dò nè." ⁸ Èshè biyí èyí nèè, úgú è òjò ìñí ádá ngá áyà nì.

⁹ Ká löwó è kípí àrà èpè ìgí kēshē jūjū ò'dò nì yò kã nèè, rāshā dá'bā ádá yāngā bì kpú lēmbē 'bālā yómó yōpó ká Yézù, ògbó ká sōkpò ndákpá è ká tírí.

¹⁰ Mārīyā Mādālénā, Jōwánā, Mārīyā yāngá Jémīsī, ácá ògbó ká slāgā lūkpú è ìgí kójó klēmè ètè ádá yāngā bì yómó yōpó nì. ¹¹ Ìshíí nèè, ìgí ìyí àpá ká ádá ká lūkpú yāngā 'dī, ká ádá òkò ádá ngá áyà ìgí àsá àpá ká ùngú 'dī. ¹² Ìshíí nèè, Pítārā ùlū ànjā jūjū ò'dò yò, ìshíí òjò lūnú ìshíí òkò àpá ílì jūjū ò'dò nì, ìshíí òkò tá tēndē nì ká èbé káfānā nì ká yò, ìshíí òjò ipi àrà nè èshè yò, ìshíí àkpā nì ùjū nè àpá ká ùngú í 'déé, kōkò à kã.

Gbōlò Āmáwūsū

(Márkò 16:12-13)

¹³ Tá ká ètè ájã àsh nèè, rómó ndákpá èshè kōkò àrà yómó grèké ògō Yézù, à yānjā ànjā bédé gbōkò è dírí èyí Āmáwūsū, gōlò èyí áyá salá lēmbē rómó méyílí †† èshè Jērūzālémē. ¹⁴ Ìgí ngāngá yāngā à ògō àpá ká ádá ùngú í 'déé, kālā àrà nè kã. ¹⁵ Ìshíí ká löwó è ká lèmbē ètè ádá yāngā òtò ílì klōgō ngá áyà èpè ìgí à kã nèè, Yézù òjò ìshíí à yānjā ká ngá ìgí, ¹⁶ ìshíí nèè, bédé ùngú è àtá ìgí èshè ká gōkò Yézù gāná nì ìshíí.

¹⁷ Yézù ùjū ìgí á'dã, "È ká má lèmbē ádá nì mápá ká ádá ngā mótó kōkò àrà ìgí 'bákétá 'déé, má yānjā nì ká?"

Òjò rütú ìshíí, dārā gānjā àkpā múmú ìgí. ¹⁸ 'Bālā èshè kōkò àrà ìgí nèè, dírí nì Kīlyópāsā ùjū ètè á'dã, "Úmù tá gā'bālā ndákpá è 'déé, ká Jērūzālémē 'déé, kókò ùngú è 'déé, kālā àrà nè ká úgú è kōtò ká 'dī?"

¹⁹ Ìshíí Yézù ùjū ìgí á'dã, "Ngā kālā àrà nè?"

Á'dã, "Ùngú è kālā Yézù kéné ádá ká Mbájá 'déé, kēshē ká yómó Nāzērētē nì kã. Ètè bēbē glēmē gónjó ádá, ìshíí à yālā ùngú nì àpá ògō ádá ngá áyà nè àpá dī múmú Mbájá, ìshíí àpá dī múmú ndákpá nì tírí ògbó è'dē. ²⁰ Kprāshā ndákpá ká yómó grāshā Mbájá nì, ácá ògbó ká kprāshā ndákpá ngá áyà àgā, èné ètè ànjā ìshíí rötó ádá àpá áyà nì ká ìrì, ìshíí òjò àmbā ètè àpá

†† Méyílí: Ndákpá à ndlówó ùngú áyá gūfū 'bālā lēmbē kpú méyílí ká ájã 'bālā.

ká kröshö, ²¹ İshíí nëë, müsú mã'bã shëshë lépë ägã ä'dã, èté kã yãnjã dī gövó ó'dó İzrãyéle nī gī. Èté ũngú yãngã äljã ärä në kã tötö 'bí'bí è kötö ä kã. ²² İshíí ötó kã è ngã nëë, slãgã lükpú äyã ägã öjó lëmë ádá è 'déé, äkpã ägã kújú në kãpã è'dë. Kã ádá rīgí kã fírí kířkõnjó yãkã änjã äpã jũjũ ö'dó nī yõ, ²³ İshíí öjó lëmë bī ägã iyī èpë igī ökö iri ärä Yezũ 'dī, İshíí ä'dã nëë, èpë igī ökö kötö grönö kã Mbájã kã mümü èpë igī, İshíí lëmë bī èpë igī ä'dã, èté tá gãshã nī. ²⁴ İshíí biyī eyī nëë, slãgã ndãkpã è èshë tá kökö ärä ägã änjã jũjũ ö'dó nī yõ, İshíí nëë, ökö ũngú nī äljã ärä në tá äyã è 'déé, lükpú nī klëmë bī ägã kã, kã ádá dú ökö Yezũ 'dī."

²⁵ Yezũ öjó lëmë bī igī ä'dã, "Mlúkũ ätã kã ádá ngã? Dī giyī wãkã äpã kã ádá í 'déé, kéné ádá kã Mbájã kã'dã dī glëmë bī igī ä kã lãnjã bī igī ätã kã ádá ngã? ²⁶ Äzã ängã Krístö nī dī gãshã götö íř igī lólö yãngã gī, İshíí nī, úgú è kã ndöjõ dī gã'dã äpã íř mömö ngéeré ngã äyã në kã ónjó nī?" ²⁷ İshíí èndë glëmë bī igī ádá è 'déé, kéné ádá kã Mbájã tírī klëmë äpã kã ádá ärä në kötö íř Wãrãgã ádá kã Mbájã èshë nírí kã úgú ärä Mözë kã.

²⁸ İshíí kã löwó è klĩř 'bákã kãpã kã gbökó í 'déé, kã yãnjã è'dë İshíí ä kã nëë, Yezũ äljã äyã ũngú è 'déé, èpë ätã rötö änjã gölõ. ²⁹ İshíí nëë, öjó öwó èté ätã èshë kã löwó nī, İshíí lëmë bī èté gónjõ nī ä'dã, "Öjó nī mãsã ärä ägã kã ngã igī, kã ádá úgú nī ötó İshíí." İshíí öjó änjã kã ádá è nī, èpë äsã ärä në ä'bã äyã igī yõ.

³⁰ Kã löwó è kã yebë ádá göshó ũngú nī kã nëë, Yezũ èné kpã'bãkã nī İshíí löyõ Mbájã, İshíí rĩkí íř eyī İshíí öjó èné bī igī. ³¹ İshíí biyī eyī nëë, mümü igī öjó lãjã, İshíí úgú è öjó ökö èté áná, İshíí öjó lígbī èshë íř mümü igī. ³² İshíí öjó ũjũ íř ärä èpë igī ä'dã, "Äzã tãmã ádá nī ä yëlë shëshë lépë ägã, kã löwó è kã lëmë ádá bī ägã èshë íř Wãrãgã ádá kã Mbájã kã úgú è 'déé, mã'dã dī glögõ kã ngã èté mötó iyī gbõljõ nī kã nī?"

³³ Ngãngã yãngã lüwũ geyë änjã Jërüzãlëmë, İshíí ökö kpú lëmbë 'bãlã yõmó yõpó kã Yezũ, ögbó kã ndãkpã è 'déé, kã'dã kã ngã igī ä kã, lövõ tírí äpã dī úgú 'bãlã, ³⁴ İshíí ä iyī, "Tãmã dú Bëbë ärä ägã änjã èshë jũjũ ö'dó në İshíí, İshíí lüsũ ärä në bī Sáyímõnõ."

³⁵ İshíí biyī eyī nëë, igī römó ngãngã yãngã öjó lëmë ádá ũngú í 'déé, kãljã ärä në ögbó gbõljõ ä 'déé, èpë igī kökö Yezũ kãnã kã úgú è 'déé, krĩkí íř kpã'bãkã nī kã.

Yezũ ä lüsũ ärä në bī yõmó grëkë ögõ në

(Mätëyõ 28:16-20; Mãrkõ 16:14-18; Jónõ 20:19-23; Nëtë kã Yõmó Yõpó 1:6-8)

³⁶ İshíí kã löwó è kãtã lëmë ádá nī kã nëë, Yezũ kã ärä në öjó rütú ä'bã kökö ärä igī İshíí ä'dã, "Mbájã änä igī."

³⁷ Rãyã gbĩrĩ, İshíí mbãwã öjó ũkũ äpã íř igī, İshíí injí ä'dã èpë igī ökö kĩmirĩ. ³⁸ İshíí öjó lëmë bī igī ä'dã, "Lépë igī ä yãgã nī, İshíí shëshë lépë igī ä lüzú kã ádá ngã? ³⁹ Äzã mókõ İëké mã, kã lãgã mã 'dé. È kã tãmã ämã? Äzã mlótõ ämã, İshíí nī mókõ 'dé, mümü İshíí kpõkpõ äzã kã kĩmirĩ tá äyã è kãngã ämã 'déé, mã yõkö nī kã nī."

⁴⁰ Kã löwó è klëmë ätãsh kã nëë, öjó lüsũ İëké në, ög-bó kã lãgã në bī igī. ⁴¹ İshíí kã löwó 'déé, kiyī kãpã è'dë 'dī, wëdë èshë kã köbö këlë úgú, İshíí 'déé äkpã igī kújú në kã nëë, ũjũ igī ä'dã, "È kã bëdë ũngú è kã ádá göshó nī äzã äyã igī dī úgú ä nī?" ⁴² İshíí öjó èné 'bãlã gũ'bú kézë bī ètë, ⁴³ èné İshíí öshõ ögbó tá dī mümü igī.

⁴⁴ Lëmë bī igī ä'dã, "È kã ádá è 'déé, mlëmë bī igī kã úgú è mã'dã kã ngã igī ä kã. Ádá í 'déé, kröndó kãpã kã ádá ärä mã äpã íř wãrãgã gónjõ ádá kã Mbájã 'déé, kéné bī Mözë, İshíí ádá è 'déé, èté kéné bī kéné ádá nī gī, ögbó kã wãrãgã rĩngí nī kã nëë, ä ndãljã ärä èpë igī tírí."

⁴⁵ Èshë biyī eyī nëë, öjó äjã injí igī nī, ögõ íř ádá kã Mbájã 'déé, kröndó kã'bã íř Wãrãgã ngã äyã nī kã. ⁴⁶ İshíí lëmë bī igī ä'dã, "È kã nī ádá í 'déé, kröndó ä kã, Krístö ä ndökõ lólõ, İshíí ä ndãnjã èshë jũjũ ö'dó në, äpã kã dī tötö 'bí'bí nī, ⁴⁷ İshíí ä ndë'dé ádá è ndãkpã kã ndãyã nī, ögbó kã ádá gĩřĩ İshíí äpã kã glõs'tí ũngú kã dířĩ nī bī gëlë yõmó jũjũ mömö nī gī tírĩ. Èté nëtë äsh ä ndöcõ lãgã ärä në èshë Jërüzãlëmë. ⁴⁸ İgĩ kã'dã dümbú ádá igī ũngú yãngã gī. ⁴⁹ Mã ndöpó ũngú í 'déé, Bëbë mã köshõ ämã † kã ádá eyī ä kã, döjõ bī igī İshíí nëë, mã'dã tá mã'bã íř mbëré nī igī kã úgú è 'déé, kã ndënë ónjó nī döjõ bī igī èshë mümü örõ ä kã."

Yezũ ä yãnjã änjã mümü örõ

(Mãrkõ 16:19-20; Nëtë kã Yõmó Yõpó 1:9-11)

⁵⁰ Kã löwó è 'déé, Yezũ kãnjã kã yõmó grëkë ögõ në 'bákã kãpã mbëré Bëtëñĩ kã nëë, öjó ř'ví İëké në äpã örõ, İshíí ũpú igī. ⁵¹ İshíí kã löwó è kãtã yũpú igī ä kã nëë, ä'bã igī ä'dã, İshíí öjó èné èté änjã mümü örõ. ⁵² İshíí biyī eyī nëë, öjó löyõ ètë, İshíí ipĩ ärä èpë igī änjã Jërüzãlëmë, kã gövó köbö këlë úgú. ⁵³ Ä'dã neré ä'bã Mömö kã Mbájã, İshíí ä rëbé dířĩ nī.

† ũngú í 'déé, Bëbë mã köshõ ämã: ũngú í 'déé, Mbájã Bëbë köshõ Yezũ kã ádá eyī ä kã nëë, kã ádá göpõ lĩlĩ ärä në. Ró'dõ Nëtë kã Yõmó Yõpó 2:1-4.

Jónō

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Jónō nī 'bālā ēshē ká kpú lēmbē rōmó yōmó yōpó ká Yézū. Ètē rōndó wárāgā yākā nēē, ká ádá gāná Yūwúdū nī gī ōgbó ká slāgā ndākpá è gī níí, iyí āpá ká ádá è 'déé, Yézū ètē nī Krīstō kā. Jónō lēmē ádá āpá ká ádá gēlē kŭlŭbŭtŭ āpá ká ádá áshá ká Yézū tá āyá è 'déé, krōndó kà'bā ílī wárāgā ká Mātéyō, ĩshíí Márkō, ĩshíí Lúkā ká 'dī. ĩshíí nēē, lēmē ádá nī āpá ká ádá gēlē kī'dí è gī 'déé, Yézū kālā igī ĩshíí ũngú è 'déé, krōdó ndākpá nī kápá è'dē ā kā. ĩshíí è ngā ā lūsū ádá nēē, Yézū bā āzā tá shīkī ndākpā āyá ágá ní ĩshíí nēē, ètē nī Mbájá ká ārà nē tánē.

Wárāgā nī ōcō lāgá ārà nē ká glūsū nī ĩyí nēē, Yézū nī Ádá ká Mbájá 'dī yāā, yōshō áyá nī bī yōmó jŭjŭ bŭbŭ yākā, ĩshíí írī ngá áyá nī ā ndā'dá āyá grōtó srāmā è 'déé, ká ndēshē glōs'tdí ũngú ká yōmó jŭjŭ bŭbŭ yākā. Ká ádá Yézū nī ndākpá è 'déé, kéné ádá ká Mbájá klēmē ádá āpá ká ádá ārà nī kápá ílī Tówó Glēmē ākpā ká Mbájá kā. ĩshíí āpá ílī jŭjŭ ádá 13-17 nēē, Jónō lēmē ádá grájá nī āpá ká ádá gālā ádá ārà ká Yézū bī yōmó grēkē ōgō nē, ōgbó ká glēmē ádá áyá nē è 'déé, ká rīsī shēshē lēpē igī è'dē ā kā, ká līlī úgú è 'déé, krúkú ètē dó'bó 'dī kā. ĩshíí āpá ílī dōngbó wárāgā yākā nēē, wárāgā nī ā lēmē ádá nī āpá ká ádá è 'déé, krōtó ádá kápá ká Yézū, ĩshíí gāmbá ètē āpá ká krōshō nī, ĩshíí kútú āngā ēshē ká írī nī āyá 'dē yā, ōgbó ká glūsū ārà nē bī yōmó grēkē ōgō nē gī ká dītī èyí gēlē nī.

Yézū nī Ádá ká Mbájá

1 Ká gōcō lāgá gŭ'bŭ mŭmŭ ōrō ĩshíí jŭjŭ bŭbŭ nī nēē, ā'dá è'dē nī Ádá, † ĩshíí ètē Ádá yāngā nēē, ā'dá ká Mbájá, ĩshíí ètē Ádá yāngā nī Mbájá. ² Ádá nī ā'dá ká Mbájá ēshē ká gōcō lāgá èyí.

³ Ōtō ōgō nī nēē, Mbájá ũbŭ ũngú nī gī tírī, 'déé bījā āzā ká ádá ārà nī ní yāā, bēdé ũngú è 'déé, ká ndŭbŭ ètē nēē, ā ndāzā ní. ⁴ Áshá nī ā yēshē ká ètē Ádá yāngā, ĩshíí áshá yāngā ēné grájá úgú bī ndākpá nī tírī. ⁵ Grájá úgú nī ā yāná ōtō ílī mŭmŭ úgú nī, ĩshíí mŭmŭ úgú nī jéé ũkŭ grájá úgú nī 'dī.

⁶ Mbájá ōpó bēdé újŭ è dírí nī Jónō, †† ōjō ká ádá glēmē ádá ārà grájá úgú nī bī ndākpá, ká ádá è níí, ndākpá nī ōgō ádá yāngā, ká ádá è níí, slāgā ndākpá è ā ndīyí āpá ká rāyā Ádá nī. ⁸ Jónō ká ārà nē nēē, āzā ká'dá ètē grájá úgú nī ní, ĩshíí nēē, ōjō è ngá èpē tá ká ádá glēmē ádá ārà grájá úgú nī. ⁹ Ètē nī shīkī grájá úgú è 'déé, ká yāná āpá ká ndākpá nī tírī ā kā, ká yōjō āpá jŭjŭ bŭbŭ nī.

¹⁰ Ètē Ádá nī ā'dá ā'bā jŭjŭ bŭbŭ ā ēshē sārā, Mbájá ũbŭ jŭjŭ bŭbŭ nī ōtō ōgō nī, ĩshíí nēē, yōmó jŭjŭ bŭbŭ nī ōkō ètē āsá āpá ká ũngú 'dī. ¹¹ Ōjō āpá ká shīkī mōmō ngá áyá nē, ĩshíí nēē, shīkī ndākpá ngá áyá nī ānā ètē ĩshíí. ¹² ĩshíí kpíí kātāsh kā nēē, slāgā ndākpá è úmú ètē, ĩshíí iyí āpá áyá ní. Ātāsh yāā, ālā igī āpá ká

† Ádá: Jónō ā yādā āpá ká Ádá yāngā nī Gēsē újŭ ká Mbájá 'déé, ètē nī Yézū Krīstō kā. †† Jónō: Ètē nī Jónō bēbé gījī bātēzmā bī ndākpá nī kā. Ètē bā āzā Jónō bēbé yōpó ká Yézū 'déé, krōndó wárāgā yākā nī.

kōtó ká Mbájá. ¹³ ĩgī kōtó ká Mbájá, ĩshíí ílī èyí āzā ā'dā nēē, Mbájá ākā igī āyá bēbé ágá gī, ká yāngā ágá gī 'déé, kākā ágá kā ní, ĩshíí bā āzā ká ádá ndākpá kēbē ádá èyí ní. ĩshíí nēē, Mbájá ká ārà nē kākā igī ká bēdé tēndē gbōlō è. †

¹⁴ Ádá nī ĩpī ārà nē āpá ká ndākpá, ĩshíí āshá ā'bā kōkō ārà ágā. Mōkō ónjó ngá áyá nī, ĩshíí tá ètē ónjó yāngā nēē, ōkō ēshē ká Bēbé nē, ká ádá ètē gā'bālā Gēsē újŭ ngá áyá nī 'déé, lōmó ká Mbájá Bēbé, ĩshíí shīkī rāyā ádá ngá áyá nī kōjō kōtō ōgō nī bī ndākpá nī kápá jŭjŭ bŭbŭ ā kā.

¹⁵ Jónō lēmē ádá āpá ká ádá ārà nī āsá kōwó ā'dā, "È ká nī ndākpá í 'déé, mā'dá dī glēmē ádá ārà nī 'déé, mīyí, 'Ká ndōjō āpá ōgō mā kā, ĩshíí nēē, ónjó ōtō āmá ĩshíí, ká ádá ètē ā è'dē ká úgú è 'déé, kākā āmá dó'bó 'dī kā." ¹⁶ ĩshíí ká ádá lōmó í 'déé, ká shēshē lēpē nī túrú ā kā nēē, è ngā nī dŭrŭ è 'déé, ágá mā yōkō glōzō ũngú nī kpōrō ā kā. ¹⁷ Mbájá ēné gónjō ádá áyá nē bī ndākpá nī ōtō ōgō Mōzē, †† ĩshíí ālā lōmó, ĩshíí ēné rāyā ádá nī ōtō ōgō Yézū Krīstō. ††† Ndākpá è 'déé, kōkō

† Mbájá ká ārà nē kākā igī ká bēdé tēndē gbōlō è: Līlī ārà Mbájá ká yākā ndākpá nī ká bēdé rāngā gbōlō è. Ró'dō Jónō 3:1-16.

†† Mōzē: Ká biyí è 'déé, Jōzéfē kīlī ĩshíí nēē, ĩzrāyélē nī gī ā'dá mēndé ā'bā mōmō Mēsīrī igī ílī sōsō gŭfŭ sālā rīnī. ĩshíí Mbájá ālā Mōzē níí, ēngē ĩzrāyélē nī gī ēshē ílī áshá mēndé nī. ĩshíí Mbájá ōjō ēné gónjō ádá áyá nē bī igī ōtō ōgō Mōzē, ĩshíí è ngā nī dŭrŭ è 'déé, ká slāgā úgú è yāā, ā yādā āpá ká gónjō ádá yāngā nī gónjō ádá ká Mōzē kā. Mōzē āshá ũngú áyá 'bālā álīfī lēmbē sōsō gŭfŭ sālā (1,400) rīnī ká lōwó è 'déé, kākā Yézū dó'bó 'dī kā. Ró'dō ádá āpá ká ádá ārà nī āpá ílī wárāgā Úgú Létē 2-24. ††† Yézū Krīstō: Yézū nī dírí ílī èyí ā'dā, Mbájá Bēbé gāshá ndākpá. ĩshíí Krīstō nī dírí ílī èyí ā'dā,

Mbájá nēē, āzá ní, tá gā'bālā Gēsē újū ngá áyā nī 'déé, eté nī Mbájá ká ārā nē kā, ā'dá ā'bā gbōgbō ārā Bēbé nē, īshíí ālā āgá níí, mōkō Mbájá māná.

Jónō bēbé gījī bātēzmā bī ndākpá nī īyī epē āzá Krīstō ní

(Mātéyō 3:1-12; Márkō 1:1-8; Lúkā 3:15-17)

¹⁹ Kprāshā ndākpá ká Yūwúdū nī gī 'déé, ká Jērūzālémē ā kā, opó yōmó grāshā Mbájá † nī, īshíí ndākpá ē kēshé ká dā'bā úlú ārā Léví †† kā, níí ānjā újū Jónō īyī, kútú eté nī 'bī yā? ²⁰ Jónō lēmē bī īgī grājá nī ā'dā nēē, "Ámā māzá Krīstō ní."

²¹ Īshíí újū eté ā'dā, "Īshíí nēē, úmū nī 'bī? Kútú úmū nī Ēlīyā ??"

Īshíí ojō īpī bī īgī ā'dā, "Ámā māzá eté ní."

Īshíí ojō újū eté tá tówó ā'dā, "Úmū nī kéné ádá?" ††

Īshíí īpī bī īgī ā'dā, "Bā 'dī."

²² Īshíí ká dōngbō ēyī nēē, újū eté īyī, "Īshíí úmū nī 'bī? Ká ádá 'déé, āgá klūwū kánjā ká yōmó 'déé, kōpō āgá kā níí, mrāshā dā'bā ēyī bī īgī. Á lēmē bī ndākpá nī dīyī úmū nī 'bī?"

²³ Īshíí Jónō īpī bī īgī ā'dā, tá āyā ádá ká kéné ádá ká Mbájá 'déé, dírí nī Īzáyā kíyī, "Ámā nī ndākpā ē 'déé, ká yāsá kōwō āpá ílí bēre ká yīyī, 'Mrāshā īyī gbōlō nī kánjā nī, mā'bā ogō Bēbé ārā āgā." ††

²⁴ Īshíí slāgā Fārīsī ††† ē nēē, opó mēngá īgī tánē,

²⁵ Īshíí ojō újū eté ā'dā, "'Déé úmū āzá Krīstō ní, īshíí wālā āzá Ēlīyā ní, īshíí bā āzá kéné ádá ká Mbájá ní yā, á yījī bātēzmā ††† bī ndākpá nī ká ádá ngā?"

²⁶ Jónō īpī ā'dā, "Mā yījī bātēzmā nī bī ndākpá ká úyū, īshíí nēē, bēdé ndākpā ē rūtū ā'bā kōkō ārā īgī 'bákétā nēē, mōkō eté māná 'dī. ²⁷ Eté nī ndākpā í 'déé, ká ndōjō āpá ogō mā kā, īshíí mlātā mápá ká bēbé gāyá ēbē tāmā ngá áyā nī 'dī."

²⁸ Ūngú yāngā gī tírí ālā ārā epē īgī āpá mbēre Bētēnī āpá āgā 'Dē'dē Úrdūnū dī ē 'déé, Jónō kā'dá dī gījī bātēzmā nī bī ndākpá nī kápá ē'dē ā kā.

Yézū nī Lítī ndīlīnjī ká Mbájá

²⁹ Ká löwó ē 'déé, úgú nī kēre āpá ogō ájā ē ngā kā nēē, Jónō ōkō Yézū ā yōjō ānjā dī ē 'déé, epē kā ē'dē ā

ndākpā ē 'déé, Mbájá kīshī eté níí, kā'dá góvō ngéré nī kā, Ndākpā í 'déé, Mbájá kīshī eté ā kā, ká lēmē Īgrīgī nēē, ílí ēyī ā'dā Krīstō, īshíí ká lēmē Ībrū nēē, ílí ēyī ā'dā Mēsáyā. † Yōmó grāshā Mbájá: Ēshē kōkō ārā ndākpá ká Īzrāyélē nī gī tírí nēē, tá yōmó grāshā Mbájá nī ká rōtó srāmā āpá ílí Mōmō ká Mbájá. Īshíí níí, īgī ā'dá ēshé ká dā'bā úlú ārā Léví gī. †† Léví: Īgī nī úlú ārā ndākpá ē 'déé, kēshé dā'bā ārā Léví, īshíí nētē áyā īgī nī gáná yōmó grāshā Mbájá nī. † Ēlīyā: Eté nī kéné ádá ká Mbájá, jēé eté tīlī 'dī, īshíí Mbájá ēnē eté ānjā mūmū örō. Ró'dō ádá āpá ká ádá ārā nī āpá ílí wārāgā ká 1 Góvō Ngéré 17-21; 2 Góvō Ngéré 1-3. †† Kéné ádá nī: Á lēmē ádá āpá ká ádá ārā kéné ádá ē 'déé, Mōzē kíyī eté kā ndōjō nī kā. Īshíí Yézū nī eté kéné ádá yāngā. Ró'dō Dītrónōmī 18:15-18; Jónō 6:14; Nētē ká Yōmó Yōpó 3:22-23. ††† 1:23 Īzáyā 40:3 ††† Fārīsī nī gī: Īgī nī glōvō jūjū ndākpā ēshē ká Yūwúdū nī gī, īshíí ā yālā ūngú nī gónjō nī āpá dā'bā gónjō ádá ē 'déé, Mbájá kēnē bī Mōzē kā. Īshíí īyī āpá ká lílí ārā nī gī, īshíí kōtó grōnō nī gī, īshíí īyī āpá ká ádá ē 'déé, írí nī gī ká ndānjā āpá ká áshā nī tá tówó ā kā íshī. Ró'dō wārāgā Nētē ká Yōmó Yōpó 23:8. ††† Bātēzmā: Á yījī bātēzmā bī ndākpá nī ká ádá glūsū ā'dā, īgī āyā ēshē ká gālā glōsī'dí ūngú áyā epē īgī īshī, īshíí īpī ārā epē īgī ojō āpá ká Mbájá īshī.

kā, īshíí Jónō ā'dā, "Mókō 'dé, ē kā nī Lítī ndīlīnjī ká Mbájá † 'déé, ká yēné glōsī'dí ūngú ká yōmó jūjū būbū nī kā.³⁰ Ē kā nī ndākpā í 'déé, mā'dá dī glēmē ádá ārā nī bī īgī mīyī, 'Bēdé ndākpā ē ā ndōjō āpá ogō mā nēē, eté ōnjō ōtō amá īshī ā kā.' ³¹ Amá ká ārā mā, mókō eté māná 'dī, īshíí nēē, mā yījī bātēzmā bī ndākpá nī ká úyū, ká ádá ē níí, Īzrāyélē nī gī ōkō eté ānā."

³² Īshíí Jónō lēmē ádá āpá ká ádá ārā nī ā'dā, "Mókō Lílí ārā Mbájá lūsú ēshē mūmū örō āyā amámā, īshíí lūsú āpá áyā nī. ³³ Sārā nēē, mókō eté māná 'dī. Īshíí nēē, ndākpā í 'déé, kōpó amá ká ádá gījī bātēzmā bī ndākpá nī kā, klēmē bī amá ā'dā, ndākpā í 'déé, ká ndōkō Lílí ārā Mbájá ká lūsú āpá áyā nī kā nēē, eté ká ndījī bātēzmā bī ndākpá nī ká Lílí ārā Mbájá. ³⁴ Ká löwó ē 'déé, eté ūngú yāngā, ká yālā ārā nēē kā nēē, mókō mīshī, īshíí mā lēmē bī īgī nēē, eté nī Gēsē újū ká Mbájá."

Kpéé yōmó grēkē ogō Yézū Krīstō

³⁵ Ká löwó ē 'déé, úgú nī kēre kápá ogō ájā ē ngā īshī nēē, Jónō rūtú ā'bā yō tówó, eté īshíí rōmó ēshē ká yōmó grēkē ogō nē. ³⁶ Īshíí ká löwó ē 'déé, Jónō kōkō Yézū ká yōtō nī kā nēē, ā'dā, "Mókō 'dé, ē kā nī Lítī ndīlīnjī ká Mbájá."

³⁷ Īshíí ká löwó ē 'déé, rōmó ēshē ká yōmó grēkē ogō Jónō, kōgō ádá í 'déé, Jónō klēmē ā kā nēē, ānjā īshíí rēkē ogō Yézū. ³⁸ Īshíí ká úgú ē 'déé, Yézū kōkō āpá ogō nēē kā nēē, ōkō īgī ā rēkē ogō nēē, īshíí újū īgī ā'dā, "Mā yēbē ádá ngā?"

Īshíí īpī ā'dā, "Yāā Rábī, áshā á'bā 'dē?" Īshíí Rábī ká lēmē Ībrū nēē, ílí ēyī ā'dā, bēbé grōdó ndākpá.

³⁹ Īshíí Yézū īpī bī īgī ā'dā, "Mójó níí, mókō dī úgú í 'déé, māshā mā'bā ē'dē ā kā."

Īshíí ānjā ká ngá īgī, īshíí ōkō dī úgú í 'déé, Yézū kāshā kā'bā ē'dē ā kā, īshíí ā'dá yō ká ngá īgī ká eté ájā yāngā. Ká löwó ē 'déé, krāyā yō kā nēē, úgú nī ūngú āyā sáā sōsō ká glāgá ájā.

⁴⁰ Ándrēyā nī ōnjō Sáyímōnō Pítārā 'déé, eté nī 'bālā ēshē ká īgī rōmó ngāngá yāngā 'déé, kōgō ádá ká Jónō īshíí 'déé, krēkē ogō Yézū kā. ⁴¹ Kpéé ūngú ē 'déé, Ándrēyā kālā kā nēē, ānjā ēbē dārā ōnjō nē, Sáyímōnō, īshíí lēmē bī eté ā'dā, "Mókō Mēsáyā mīshī." Mēsáyā ††† nēē, ílí ēyī ā'dā, Krīstō. ⁴² Īshíí Ándrēyā ēnē ōnjō nē ānjā bī Yézū.

§ Lítī ndīlīnjī ká Mbájá: Mbájá ālā Īzrāyélē nī gī níí, rōtó srāmā mō'dó nī gī īshíí srāmā ndīlīnjī nī gī, ká ádá ē níí, srāmā yāngā ēshē glōsī'dí ūngú áyā īgī. Īgī grōtó srāmā yāngā gī kā nēē, ká ádá ē 'déé, ká ndūfū Yézū Krīstō gālōgā āpá ká krōshō nī āyā Lítī ndīlīnjī ká Mbájá kā. Gā'bālā srāmā ārā Yézū ngā nēē, ā ndījī ījī īshī āpá ká glōsī'dí ūngú ká ndākpā ē 'déé, kíyī kápá áyā nī tírí ā kā. Ró'dō wārāgā Úgú Létē 12:17-28; Márkō 14:12; Lúkā 22:7; 1 Kōréntiyā 5:7; 1 Pítārā 1:19. †† Lílí ārā Mbájá: Ádá ká Mbájá ā'dā nēē, Bēbé eté nī Mbájá, īshíí Gēsē újū ngá áyā nī Yézū nēē, eté nī Mbájá, īshíí Lílí ārā Mbájá eté nī Mbájá. Bēbé īshíí Gēsē újū nī īshíí Lílí ārā nī nēē, īgī tírí nī Mbájá 'bālā. Ró'dō Jónō 1:1-18; Jónō 8:41-42; Nētē ká Yōmó Yōpó 5:3-4. ††† Mēsáyā: Mēsáyā ílí ēyī ā'dā, ndākpā ē 'déé, Mbájá kīshī eté níí, kā'dá góvō ngéré nī kā. Ká lēmē Īgrīgī nī nēē, Mēsáyā ílí ēyī ā'dā Krīstō.

Yézū ōkō āpā áyā nī ṭshíí ā'dā, "Yāā Sáyímōnō gēsē újū ká Jónō, ndākpā nī ā ndādā āpā áyā ṭ nī Séfāsā, ṭshíí ílí ēyí ká lēmē Īgrígí nī Pítārā. †"

Yézū ādā Fílpī ṭshíí Nātānyélē

⁴³ ṭshíí ká löwó è 'déé, úgú nī kéré kápā ōgō ájā è ngā ṭshí nēē, Yézū ā yēbē ádá gānjā āñā dā'bā úgú è Jēlíí. ṭshíí ká löwó è 'déé, kōkō Fílpī ā kā nēē, lēmē bī ètē ā'dā, "Rékē ōgō mā."

⁴⁴ Fílpī nēē, ètē ēshē ká yōmó mbéré Bētsídā tā āyā Āndréyā, ṭshíí Pítārā. ⁴⁵ ṭshíí Fílpī āñjā ōkō Nātānyélē ṭshíí lēmē bī ètē ā'dā, "Mókō ndākpā í 'déé, Mōzē krōndó ádá āpā ká ádá ārā nī āpā ílí wārāgā gónjō ádá ká Mbájā 'déé, kéné ádá nī gī krōndó ádá āpā ká ádá ārā nī tánē kā mishí. Ètē nī Yézū 'déé, kēshē ká yōmó Nāzērētē nī kā. Ètē nī gēsē újū ká Jōzéfē."

⁴⁶ ṭshíí Nātānyélē ṭpī bī ètē ā'dā, "Dú bēdé gōzō ūngú è ā ndōjō ēshē Nāzērētē?"

ṭshíí Fílpī ṭpī ā'dā, "Ójō níí, ókō ètē dācá ká mūmū ṭ."

⁴⁷ ṭshíí ká löwó è 'déé, Yézū kōkō Nātānyélē kā yōjō nī kā nēē ā'dā, "È kā tāmā 'bālā ēshē ká shíkí Īzrāyélē nī ká yōjō nī kā, ètē lēmē kłzē 'dī."

⁴⁸ ṭshíí Nātānyélē ṭpī ā'dā, "Ókō áamá ánā āyā 'dē?"

ṭshíí Yézū ṭpī bī ètē ā'dā, "Mókō úmū ká löwó è 'déé, kátā ūmbū kpīkpī ádá nī kā, ká löwó è 'déé, Fílpī kādā úmū dóbó 'dī kā."

⁴⁹ ṭshíí Nātānyélē ā'dā, "Yāā bēbé grōdō ndākpā, úmū nī Gēsē újū ká Mbájā, ṭshíí úmū nī góvó ngérē ká Īzrāyélē gī."

⁵⁰ ṭshíí Yézū ṭpī bī ètē ā'dā, "Íyí ápā áamá tāmā ká ádá è 'déé, mīyí mókō úmū mápā ūmbū kpīkpī ádá nī kā. Mā lēmē rāyā ádá bī úmū nēē, á ndōkō ūngú è 'déé, krújū kōtō ká è ngā kā. ⁵¹ Mā lēmē rāyā ádá bī úmū nēē, ígí má ndōkō mūmū ōrō nī glājā nī, ṭshíí kōtō grōnō †† ká Mbájā ā lūsú nī, ṭshíí ā yāñā ōrō ōtō jūjū Kópō ndākpā. ‡"

Yézū ṭpī ūyū āpā ká āyā

2 Ká biyí rōmó 'bī'bī nēē, grō'bō ārā ā'dā bēdé mbéré è dírí ēyí Kénā āpā dā'bā úgú è Jēlíí, ṭshíí ká úgú āsh nēē, yāngá Yézū ètē ā yō. ² ṭshíí Yézū ācā ōgbó ká yōmó grēkē ōgō nē ādā ígí tánē āpā dī grō'bō ārā yāngā. ³ ṭshíí ká úgú è 'déé, āyā nī kōyó tírí kíshí nēē, yāngá Yézū lēmē bī ètē ā'dā, "Āyā ngā áyā ígí ōyó ṭshíí."

⁴ ṭshíí Yézū ṭpī bī yāngá nē ā'dā, yāā yāyā, āzā úmū ká ndlēmē ádá gālā ūngú nī bī áamá ní, ká ádá úgú gālā ūngú ngā áamá ōjō dóbó 'dī.

⁵ ṭshíí yāngá Yézū lēmē bī bōrō nī gī ā'dā, "Māłā tá ūngú è 'déé, Yézū ká ndlēmē bī ígí ā kā."

⁶ ṭshíí ā'dā yō nī sālā lēmbē 'bālā kprāshā kārā ká Yūwúdū è 'déé, kālā ígí kēshē ká āñbā nī kā, ṭshíí ā yāgá ūyū nī āpā ílí ígí, ká ádá grāshā gbōgbō èpē ígí è'dē, ṭshíí 'bālā kārā nēē, ā yēnē ūngú áyā sālā, āpā ká sālā lēmbē 'bālā sāfíyī ūyū.

⁷ Yézū lēmē bī bōrō nī gī ā'dā, "Mágá ūyū nī mápā ílí kārā nī gī níí, èlē túrú." ṭshíí ōjō āgá ūyū nī èlē ílí kārā ūyū nī gī tírí.

⁸ ṭshíí lēmē bī ígí ā'dā, "Bákētā nēē, mágá gēsē ēyí mēshē è'dē bī góvó ndākpā ká yōmó gālā nētē nī āpā dī grō'bō ārā nī."

ṭshíí ālā ātā ngā, ⁹ ṭshíí ká löwó è 'déé, góvó ndākpā ká yōmó gālā nētē nī kōdó ūyū í 'déé, kípī ārā nē kápā ká āyā nī kā nēē, ōkō dī è 'déé, āyā nī kēshē è'dē ā kā 'dī. ṭshíí nēē, bōrō è 'déé, kágá ūyū nī kōjō è'dē ā kā nēē, ōkō ānā ṭshíí. ṭshíí góvó ndākpā ká yōmó gālā nētē nī ōjō ādā bēbé gījī éndé nī ¹⁰ ṭshíí ā'dā, "Ndākpā ká úgú tírí ā yēnē gōzō āyā è kā bī ndākpā nī kpéé, ṭshíí biyí è 'déé, ēbētē ōmō nī gī ōmō ṭshíí yāā, úgú è 'déé, éné kíyí āyā nī bī ndākpā nī. ṭshíí mēngá úmū nēē, éné gōzō āyā nī ēshē gōlō?"

¹¹ Ātāsh yāā, Yézū ālā kpéé kí'dí ngā áyā nē, āpā Kénā 'déé, ká Jēlíí ā kā. Yézū lūsú dī ōnjō ngā áyā nē āpā dī úgú āsh, ṭshíí yōmó grēkē ōgō nī ōjō íyí āpā áyā nī gónjō nī.

¹² ṭshíí biyí è 'déé, Yézū kípī ūyū kápā ká āyā nī kíshí nēē, Yézū ṭshíí yāngá nē, ṭshíí ōnjō nē gī, ōgbó ká yōmó grēkē ōgō nē, āñjā āñjā mbéré Kāfārnúmū, ṭshíí ā'dā ā'bā yō gāā ātā.

Yézū ūkū āpā ílí Mōmō ká Mbájā

(Mátēyō 21:12-13; Márkō 11:15-17; Lúkā 19:45-46)

¹³ ṭshíí ká löwó è 'déé, Ájā Gātā Srāmā †† ká Yūwúdū nī klíjī 'báká ṭshíí nēē, Yézū āñjā āñjā Jērūzāléme, ¹⁴ ṭshíí ká löwó è 'déé, Yézū kūkū kápā ílí dāzā Mōmō ká Mbájā †† ká nēē, ōkō ndākpā ā yóvó mō'dó gī, ṭshíí ndīlīnī gī, ācā ōgbó ká āmāmā gī, ṭshíí ōkō slāgā ndākpā è nēē, ā'dā ká tārbézē áyā èpē ígí, ṭshíí ā lüzú úlú gēlé nākā gī. ¹⁵ Yézū ālā 'vrōtō ēshē ká ēbé, ṭshíí ōgō ndākpā nī ká ndīlīnī nī gī, ṭshíí mō'dó nī gī, ēshē ílí dāzā Mōmō ká Mbájā. ṭshíí ōjō ākpā tārbézē nī gī bībū, ṭshíí rōyó nākā ká ndākpā í 'déé, ká'dā dī glüzú nī kā āpā yō. ¹⁶ ṭshíí Yézū lēmē bī ndākpā è 'déé, ká yóvó āmāmā nī gī ká ā'dā, "Mēngē ígí ūngú yākā

†† *Ájā Gātā Srāmā: Mbájā ālā Īzrāyélē nī gī níí, rōtō srāmā mō'dó nī gī ṭshíí srāmā ndīlīnī nī gī, ká ádá è níí, srāmā yāngā ēshē glōsī'dí ūngú áyā ígí. Ígí grōtō srāmā yāngā gī kā nēē, ká ádá è 'déé, ká ndūfū Yézū Krīstō gālōgā āpā ká krōshō nī āyā Lítī ndīlīnī ká Mbájā kā. Gā'bālā srāmā ārā Yézū ngā nēē, ā ndīlīnī ṭshíí āpā ká glōsī'dí ūngú ká ndākpā è 'déé, kíyí kápā áyā nī tírí ā kā. Ró'dō wārāgā Úgú Létē 12:17-28; Márkō 14:12; Lúkā 22:7; Jónō 1:29-35; 1 Kōrēntīyā 5:7; 1 Pítārā 1:19. †† Mōmō ká Mbájā: Ā'dā è'dē nī 'bālā Mōmō ká Mbájā 'déé, ká'dā kā'bā mbéré Jērūzāléme ā kā. ṭshíí yōmó grāshā Mbájā nī ā'dā dī grōyō krōyō nī bī Mbájā āpā dā'bā gónjō ádá í 'déé, Mbájā kēnē bī Mōzē ā kā. ṭshíí tá góvó ndākpā ká yōmó grāshā Mbájā nī ká ndūkū ōtō ká glīsi kōbō tēndē nī āñjā ílí Góvó Gōzō Kólō nī ká dītī ēyí 'bālā ōtō ílí ríní nī ká gēnē srāmā gījī ṭshíí āpā ká ádá gēsē glōsī'dí ūngú ká ndākpā āpā dē 'déé, Mbájā ká yā'dā kā'bā è'dē ká ōnjō áyā nē, ṭshíí gānā ārā nē kā. Ró'dō Lēvítkūsū 16; Íbrū 9:1-7.*

† Pítārā: Ílí ēyí ká lēmē Īgrígí nī āñbā. †† Kōtō grōnō: Ígí nī lílí ārā, ṭshíí wāwā gbōgbō āzā áyā ígí ní, ṭshíí ā yāshā ká Mbájā ā'bā mūmū ōrō. ṭshíí Mbájā ā yōpō ígí ká ádá áyā nē bī ndākpā è 'déé, ká jūjū bībū ā kā. † Kópō ndākpā: Yézū ā yādā āpā ká ārā nē nī Kópō ndākpā, è ngā ká ádá glūsū ā'dā nēē, ètē nī Krīstō, ṭshíí ètē nī Góvó Ngérē è ká mōmō ngérē 'déé, dōñbó ēyí ká ndāzā è'dē ní kā. Ró'dō wārāgā ká Dānyélē 7:13-14.

méshé dī úgú à. Ká ádá bã ázá āngá áyá ĩgí dī ģipī Mõmõ ká Běbé mã, mápá ká dī ģövõ ũngú, ĩshíí ģlũjũ ũngú ní."

¹⁷ ĩshíí yõmõ ģrėkė õĝõ nĩ ĩnjĩ ádá í 'dėé, krõndõ kápá ĩlĩ wárågā ká Mbájá 'dėé, kĩyí, "Dĩ ģālā ádá Mõmõ ngá áyá ĩ bí ámá nēē, ā yĩsĩ shėshė lėpė mã āyá õshõ." †

¹⁸ ĩshíí kprāshā ndákpa ká Yũwúdũ nĩ ũjũ Yézũ ā'dā, "Úlú lėyė k'ĩ'dí ě 'dė, 'dėé ká ndlũsũ bĩ āgá dīyĩ nēē, kāngá áyá ĩ ónjõ, ká ádá ģālā ĩgĩ ũngú āsh tĩrĩ ā kā?"

¹⁹ ĩshíí Yézũ ĩpĩ bĩ ĩgĩ ā'dā, "'Dėé, mríkĩ Mõmõ ká Mbájá yākā mápá bũbũ yāā, mã ndũ'bũ nĩ mápá õrõ tówõ, ká tõtõ 'bĩ'bĩ."

²⁰ ĩshíí kprāshā ndákpa ká Yũwúdũ nĩ ģĩ ā'dā, "Mõmõ ká Mbájá nēē, ũ'bũ ětė ká ģũfũ rõmõ lėmbė sálā lėmbė 'bālā rĩnĩ, ĩshíí nēē, ĩyĩ á ndũ'bũ ětė āpá õrõ ká tõtõ 'bĩ'bĩ?" ²¹ ĩshíí nēē, Mõmõ ká Mbájá 'dėé, Yézũ klēmė ádá nĩ kápá ě'dė ā ká nēē, āpá ká ádá shĩkĩ ģbõĝbõ nē. ²² ĩshíí ká biyĩ ě 'dėé, Yézũ kānjā kėshė jũjũ õ'dõ nē kĩshĩ nēē, yõmõ ģrėkė õĝõ nĩ ĩnjĩ ětė ádá í 'dėé, Yézũ klēmė ā ká, ĩshíí õjõ ĩyĩ āpá ká ádá ká Mbájá 'dėé, krõndõ kápá ĩlĩ Wárågā ngá áyá nĩ †† ká, ācá õĝbõ ká lēmė ě 'dėé, Yézũ ká'dā dī ģlēmė nĩ ká.

²³ ĩshíí ká ģlõwõ ě 'dėé, Yézũ ká Jėrũzālēmė ká Ájā Ġātā Srāmā nĩ ká nēē, ģėlė ndákpa ĩyĩ āpá áyá nĩ, ká ádá ĩgĩ õkõ k'ĩ'dí ě 'dėé, Yézũ kālā ĩgĩ ā ká ĩshĩ. ²⁴ ĩshíí nēē, Yézũ õkõ ádá ě 'dėé, ká shėshė lėpė ĩgĩ ā ká tĩrĩ āná ĩshĩ. ĩshíí ĩyĩ ká ádá ě nĩí, kptõtõ ā'bā ģā'dā áyá ĩgĩ āpá jũjũ nē ā'dā. ²⁵ Yézũ õkõ ádá ě 'dėé, ká shėshė lėpė ndákpa nĩ ká āná tĩrĩ ĩshĩ, ĩshíí ěbė ádá ě nĩí, bėdė ndákpa ě ā'bā ģlēmė ádá āpá ká ádá ārā ndákpa bĩ ěpė ā'dā.

Yézũ rõdõ Nĩkėdėmũsũ

3 Ā'dā ě'dė bėdė újũ ě ětė nĩ Fārĩsĩ dĩrĩ nĩ Nĩkėdėmũsũ, ětė nĩ ģõvõ ndákpa ká Yũwúdũ nĩ ģĩ. ² Őjõ āpá ká Yézũ ká njõnjõ, ĩshíí ā'dā, "Yāā bėbė ģrõdõ ndákpa nĩ, mõkõ mánā mĩshĩ úmũ nĩ bėbė ģrõdõ ndákpa í 'dėé, Mbájá kõpõ ětė ā ká. Ká ádá bĩjā 'dėé, Mbájá āná úmũ 'dĩ yāā, á yālā ĩgĩ k'ĩ'dí yāngā ģĩ 'dĩ." ³ ĩshíí Yézũ ĩpĩ bĩ ětė ā'dā, "Mã ndlēmė rāyā ádá bĩ úmũ 'dėé, ākā ndákpa tówõ 'dĩ yāā, ā yõkõ mõmõ ngėrė ká Mbájá 'dĩ."

⁴ ĩshíí Nĩkėdėmũsũ ũjũ Yézũ ā'dā, "'Dėé ndákpa ānjā ĩshĩ yāā, ā ndākā ětė tówõ āyá 'dė? Ndákpa ā yũkũ āpá ĩlĩ yāngā nē nĩí, ākā ětė tówõ 'dĩ."

⁵ Yézũ ĩpĩ bĩ ětė ā'dā, "Mã ndlēmė rāyā ádá bĩ úmũ 'dėé, ākā ndákpa ěshė ká ũyũ, ĩshíí Lilĩ ārā Mbájá 'dĩ yāā, ā yõkõ mõmõ ngėrė ká Mbájá 'dĩ. ⁶ Ndákpa ě 'dėé,

† 2:17 Sálāmā 69:9 †† Wárågā ngá áyá nĩ: Ká úgú ārā Yézũ nēē, Wárågā ádá ká Mbájá ā lēmė ádá āpá ká ádá sálā wárågā ģõnjõ ádá ká Mbájá 'dėé, Mõzė krõndõ ĩgĩ ā ká, ācá õĝbõ ká slāĝā wárågā ě ģĩ 'dėé, kėnė ádá nĩ ģĩ krõndõ ĩgĩ ā ká, õĝbõ ká wárågā Sálāmā 'dėé, Dėvĩdĩ krõndõ ā ká, ĩshíí slāĝā wárågā ě ģĩ 'dėé, krõndõ kápá ká ádá ārā ĩzrāyėlė nĩ ģĩ ká. ĩgĩ wárågā yāngā ģĩ tĩrĩ nēē, ā yādā āpá áyá ĩgĩ nĩ tówõ ģlēmė ākpā. ĩshíí kájā ká nēē, Krĩstĩyānõ nĩ ģĩ 'dėé, ā lēmė ádá āpá ká ádá Wárågā ádá ká Mbájá yāā, ā lēmė ádá nĩ āpá ká wárågā ě ģĩ 'dėé, ká ĩlĩ tówõ ģlēmė ākpā ĩshíí wárågā ě ģĩ 'dėé, ká lēmė ádá āpá ká ádá ārā Yézũ Krĩstõ 'dėé, ĩgĩ ká ĩlĩ Rānjā ģlēmė ākpā nĩ ká tánė.

kākā ětė kėshė ká ģbõĝbõ nĩ ká nēē, ā ndā'dā ģbõĝbõ, ĩshíí ndákpa ě 'dėé, kākā ětė kėshė ká Lilĩ ārā Mbájá ká nēē, Lilĩ ārā nĩ ā ndėnė bĩ ětė rānjā lilĩ ārā. ⁷ Ākpā ĩ ā'bā ģũjũ āpá ká ádá í ngá ámā, ká ádá ě 'dėé, miyĩ Lilĩ ārā Mbájá ká ndākā ĩgĩ tówõ ā ká ā'dā. ⁸ Yāyā nĩ nēē, ā ndĩtĩ ānjā dī úgú ě 'dėé, ká yėbė ádá ěyĩ ā ká, ĩshíí nēē, á ndõĝõ ģĩyĩ ěyĩ, ĩshíí á lũsũ dī úgú ě 'dėé, yāyā nĩ ká yĩtĩ kėshė ě'dė, wālā dī úgú ě 'dėé, ká yĩtĩ ānjā ě'dė ā ká 'dĩ. Ātāsh yāā, ě ngá tá ũngú ě 'dėé, ká ndālā ārā nē āpá ká ndákpa ě 'dėé, ká ndākā ĩgĩ kėshė ká Lilĩ ārā Mbájá ká."

⁹ ĩshíí Nĩkėdėmũsũ ũjũ Yézũ ā'dā, "Ŭngú yāngā ā ndālā ārā nē āyá 'dė?"

¹⁰ Yézũ ĩpĩ bĩ ětė ā'dā, "Úmũ bėbė ģrõdõ ndákpa ká ĩzrāyėlė, ĩshíí ģõĝõ ĩlĩ ádá yākā ā ndājā úmũ áyá 'dė? ¹¹ Mã lēmė rāyā ádá bĩ úmũ, āgá mã lēmė ádá ũngú ě 'dėé, mõkõ mánā ká, ĩshíí mõkõ ětė ũngú yāngā dācá ká mũmũ āgá mĩshĩ, ĩshíí nēē, mēbė ģiyĩ mápá ká ádá ngá áyá āgá 'dĩ. ¹² Mlēmė ádá nēnė jũjũ bũbũ yākā bĩ ĩgĩ, ĩshíí nēē, miyĩ mápá ě'dė 'dĩ, ĩshíí 'dėé mlēmė ádá ũngú ě 'dėé, ká mũmũ õrõ ā ká bĩ ĩgĩ yāā, mã ndĩyĩ mápá ě'dė áyá 'dė? ¹³ Ndákpa ě 'dėé, kānjā mũmũ õrõ nēē, āzá nĩ, tá Kõpõ ndákpa kėshė yõ. ¹⁴ Tá áyá ě 'dėé, Mõzė k'ĩ'vĩ ĩnjĩ kápá ĩlĩ bėrė † nĩ ká nēē, ā ndĩ'vĩ Kõpõ ndákpa āpá õrõ tá ātāsh. ¹⁵ Tá ndákpa ě 'dėé, kĩyĩ kápá áyá nĩ ĩshĩ yāā, ā ndõkõ áshā ě 'dėé, dõnjbõ ěyĩ kázā ě'dė nĩ ká."

¹⁶ Yézũ lēmė ádá nĩ kptõrõ ā'dā, "Mbájá ālā ádá ārā yõmõ jũjũ bũbũ yākā ngė 'dėé, kõpõ ģā'bālā Ġėšė újũ ngá áyá nē ká, ká ádá tá ndákpa ě 'dėé, ká ndĩyĩ āpá áyá nĩ ká nĩí, õkõ áshā ě 'dėé, dõnjbõ ěyĩ kázā ě'dė nĩ ká. ¹⁷ Ká ádá Mbájá õpõ Ġėšė újũ ngá áyá nē õjõ āpá jũjũ bũbũ ā, āzá ká ádá ě nĩí, rõtõ ádá āpá ká ndákpa nĩ, ĩshíí nēē, õpõ ětė ká ádá ě nĩí, yõmõ jũjũ bũbũ ā āshā õtõ õĝõ nĩ. ¹⁸ Tá ndákpa ě 'dėé, kĩyĩ āpá áyá nĩ ĩshĩ ā ká nēē, ā rõtõ ádá āpá áyá nĩ 'dĩ, ĩshíí nēē, ndákpa ě 'dėé, kĩyĩ kápá áyá nĩ 'dĩ ká nēē, rõtõ ádá āpá áyá nĩ ĩshĩ, ká ádá ě 'dėé, kĩyĩ kápá ká ģā'bālā Ġėšė újũ ká Mbájá 'dĩ ká. ¹⁹ Ā ndrõtõ ádá nĩ āpá ká ndákpa nĩ āpá dā'bā ádá yākā. Ġrājā úgú õjõ āpá jũjũ bũbũ ā, ĩshíí nēē, ndákpa nĩ ālā ádá ārā mũmũ úgú, ĩshíí ā'bā ģrājā úgú nĩ ā'dā, ká ádá dālā dī ũngú áyá ĩgĩ õs'ĩ'dĩ nē. ²⁰ Yõmõ ģālā ģlõs'ĩ'dĩ ũngú nĩ ā lānā ģrājā úgú nĩ, ĩshíí õjõ āpá ĩlĩ ěyĩ 'dĩ, ká ádá ndákpa ā ndõkõ ģlõs'ĩ'dĩ ũngú ngá áyá ěpė ĩgĩ nē. ²¹ ĩshíí nēē, ndákpa ě 'dėé, kālā ũngú nĩ āpá dā'bā rāyā ádá nĩ ká nēē, ā yõjõ āpá ĩlĩ ģrājā úgú nĩ, ká ádá ě nĩí, ndákpa õkõ ģlõzõ ũngú ě 'dėé, ěpė ĩgĩ kālā õtõ õĝõ ónjõ ká Mbájá ká."

Jónõ bėbė ģĩjĩ bātėzmā nĩ lēmė ádá ārā Yézũ Krĩstõ

²² Biyĩ ě ngá nēē, Yézũ ĩshíí yõmõ ģrėkė õĝõ nē, ānjā dā'bā úgú ě dĩrĩ ěyĩ Jũdėyā, ĩshíí ā'dā yõ ģāā ātā, ĩshíí ā'dā dī ģĩjĩ bātėzmā bĩ ndákpa. ²³ Ká ětė úgú āsh nēē, Jónõ ātā yĩjĩ bātėzmā bĩ ndákpa āpá dā'bā úgú ě

† Mõzė k'ĩ'vĩ ĩnjĩ āpá ĩlĩ bėrė: Mbájá lēmė bĩ Mõzė nĩí, ālā ĩnjĩ ěshė ká rōwõ ĩshĩ nĩí, ũsũ āpá ká kõlõ nĩí, ũsũ āpá ĩlĩ bėrė ká ádá 'dėé, ĩnjĩ ģāĝā ndákpa yāā, õkõ āpá ká sũrā ĩnjĩ 'dėé, Mõzė kũsũ kápá ká kõlõ nĩ ká nĩí, ģbõĝbõ nĩ rājā. Ró'dõ Nĩmĩrā 21:4-9.

Änónö 'báká äpá gbögbö Sälímí, ká ádá üyü ä'dá yö fórförö átä, íshíí ndákpá ä'dá dí göjó áyá ní, ká ádá è níí, íjī bätézmā bí èpè igī. ²⁴ È ngā ká úgú è 'déé, kúsú Jónö kápá síjīní dó'bó 'dí ká. ²⁵ Íshíí slāgā yómó grékē ögö Jónö, íshíí bēdé Yūwúdū è, èndē gēmē ärä èpè igī äpá ká ádá gböjō grāshā gbögbö ká ádá glöyö Mbájā. ²⁶ Íshíí öjō äpá ká Jónö, íshíí lēmē bí ètē ä'dā, "Yäa bēbé grödö ndákpá ní újū í 'déé, má'dá ká ngā ètē mápá äkpá 'Dē'dē Úrdünū ä 'déé, klēmē ádá ärä ní bí ägā ká nēè, ä yījī bätézmā bí ndákpá, íshíí ndákpá ní tírí ä yän-jā äyā ní."

²⁷ Íshíí Jónö ípī äpá ögö èyí ä'dā, "Ndákpá ä ndökö tá üngú è 'déé, kéné bí ètē èshē mūmū öro ä ká. ²⁸ Íshíí igī ká ärä igī nēè, mógó ádá í 'déé, miyí ámä maza Krístö ní ká míshí, íshíí miyí nēè, Mbájā öpó ámä äpá göjō ká ádá è níí, mrāshā gböjō bí ètē. ²⁹ Éndé è 'déé, kíjī ètē íshí ä ká nēè, ètē ní íyí ömö újū è 'déé, krö'bö ètē ä ká. Íshíí lēmbē bēbé grö'bö éndé ní dārā kélé ärä ní, ká ádá è 'déé, ká'dá dí grö'bö ärä ní ká, íshíí ä yögö lēmē bēbé gījī éndé ní. Íshíí è ngā ní üngú è 'déé, kälā shēshē lépē mā níí, kélé góvó ä ká. ³⁰ Íshíí ètē ä ndā'dá góvó ndákpā, íshíí mā ndā'dá è ngā ámä böro.

³¹ Ndákpā è 'déé, köjō kēshē mūmū öro ä ká nēè, ètē ä jūjū ndákpá ní tírí, íshíí ägbē 'déé, kēshē ká yómó jūjū bübü ní ká nēè, ètē èshē ká nēè jūjū bübü ä, íshíí ä ndlēmē tá ádá è 'déé, köngó nēè jūjū bübü ní ká. Ndákpā í 'déé, kēshē mūmū öro ä ká nēè, ètē ä jūjū üngú ní gī tírí. ³² Íshíí ä ndlēmē tá ádá üngú è 'déé, kögö ádá èyí, íshíí 'déé, kökō ká mūmū nē ká. Íshíí nēè, bēbé giyí äpá ká ádá ngā áyā ní äzā ní. ³³ Ndákpā è 'déé, kíyí kápá ká ádá ngā áyā ní ká nēè, ökö áná íshí nēè, Mbájā ä lēmē räyā ádá. ³⁴ Ká ádá ndákpā í 'déé, Mbájā köpó ètē ä ká nēè, ä ndlēmē tá ádá ká Mbájā, ká ádá Mbájā èné Lílí ärä nē 'déé, döngbó èyí äzā è'dē ní ká bí ètē íshí. ³⁵ Bēbé ä yälā ádá ärä Gēsē újū äyā nē, íshíí öshö üngú ní gī tírí ä'bā ílí lēké ní. ³⁶ Tá ndákpā è 'déé, ká ndíyí äpá ká Gēsē újū ní íshí ä ká nēè, ökö áshā è 'déé, döngbó èyí kázā è'dē ní ká íshí, íshíí tá ndákpā è 'déé, ká ndānā giyí äpá ká Gēsē újū ní ká nēè, ä yökō áshā è 'déé, döngbó èyí kázā è'dē ní ká äpá ó'dö nē 'dí, íshíí ndégbē ó'dö ká Mbájā ä ndā'dá néré äpá äyā ní."

Yézū ä lēmē ádá ká éndé Sāmáryā

4 Fārisí ní gī ögö ä'dā nēè, Yézū änjā göjō góvó ká kíjī bätézmā bí yómó grékē ögö nē ötö ká Jónö íshí. ² Íshíí ká närä ádá yäa, bā äzā Yézū ká yījī bätézmā ní bí ndákpá ní ní, íshíí nēè, yómó grékē ögö ní ká yījī bätézmā bí ndákpá ní. ³ Íshíí ká löwó è Yézū Bēbé ärä ägā kögö ätāsh ká nēè, änjā èshē dā'bā úgú è Jüdéyā, íshíí lüwü tówó änjā dā'bā úgú è Jēlílí.

⁴ Bákétā nēè, ängā áyā ní dí götö mömö Sāmáryā. ¹⁵ Ätāsh yäa, Yézū änjā äpá ká bēdé mbērē è ká dā'bā úgú è Sāmáryā dírí èyí Síkarā 'déé, ká 'báká gbögbö

† Sāmáryā: Slāgā jūjū kóshó yómó Sāmáryā nēè, èshē ká Yūwúdū, íshíí slāgā è nēè, igī äzā Yūwúdū ní. Íshíí igī ä rāshā Mbájā ní ká tēndē gböjō èshē ká è ngā Yūwúdū ní gī äpá jūjū änjā Gērēzīmā. Ró'dö 2 Góvó Ngéré 17:27-40.

glāwá í 'déé, Jákö'bö ^{††} kéné sārā bí kópö nē Jözéfē ä ká. ⁶ Títí üyü ká Jákö'bö ä'dá yö, íshíí biyí è 'déé, löwó ní kötö ká Yézū Kíshí ä ká nēè, ä'dá bübü ä'bā gbögbö tíjí üyü ní, íshíí ká ètē úgú äsh nēè, äjā ní ä ndírí öro.

⁷ Íshíí ká úgú yāngā nēè, bēdé éndé Sāmáryā è öjō dí gāgā üyü, Yézū újū ètē ä'dā, "Ägā gēsē üyü bí ámä 'dí?" ⁸ È ngā ká löwó è yómó grékē ögö Yézū kánjā mbērē ká ádá gövó nöshö ní íshí ä ká.

⁹ Íshíí éndé Sāmáryā ní ípī bí Yézū ä'dā, "Ümü èshē ká Yūwúdū, íshíí mēngā ámä ní éndé mēshē ká yómó Sāmáryā, ätāsh yäa, á ndüjü ámä ká ádá üyü äyā 'dē?" Lēmē ätā ngā ká ádá kökō ärä Yūwúdū ní gī ká Sāmáryā ní gī nēè, özö 'dí.

¹⁰ Íshíí Yézū ípī bí ètē ä'dā, "'Déé ökö áná nē ádá tēm-bé è 'déé, Mbájā ká yījī bí ndákpá ní, ögbó ká ndákpā í 'déé, ká yöwö üyü ní kēshē äyā í ká yäa, 'déé öwö üyü èshē äyā ní yäa, ä ndēné bí ümü üyü è 'déé, ká ndēné áshā bí ümü kpörö ä ká."

¹¹ Íshíí éndé ní lēmē bí ètē ä'dā, "Yäa góvó újū ní, bēdé üngú è äzā äyā í ká ádá gāgā üyü ní è'dē ní, íshíí tíjí üyü ní ölö nē. Ätāsh yäa, á ndökö ètē üyü è 'déé, áshā ní ká è'dē ä ká èshē 'dē? ¹² Ümü góvó ní ötö ká kóshó ägā Jákö'bö 'déé, kéné tíjí üyü yākā bí ägā 'déé, ètē ká'dá dí gömö kēshē è'dē, ká kötö ngā áyā nē, íshíí nülü ngā áyā nē gī ká?"

¹³ Íshíí Yézū ípī bí ètē ä'dā, "Ndákpā è 'déé, ká ndömö üyü yākā nēè, gögö üyü ä ndälā ètē tá tówó, ¹⁴ íshíí nēè, ndákpā è 'déé, ká ndömö èshē ká üyü è mä ndēné bí ètē ä ká nēè, gögö üyü ä yälā ètē tówó 'dí. Íshíí tāmá dú nēè, üyü è 'déé, mä ndēné bí ètē ä ká nēè, ä ndā'dá äyā gēké üyü äpá lépē ní, íshíí ä ndēné bí ètē áshā è 'déé, döngbó èyí kázā è'dē ní ká."

¹⁵ Íshíí éndé ní lēmē bí ètē ä'dā, "Yäa góvó újū ní, íjī gēsē üyü yāngā bí ámä níí mömö, ká ádá è níí, gögö üyü ä'bā gälā ámä íshíí níí, mä'dá tá ká köjō dí úgú ä ká ádá gāgā üyü ä'dā."

¹⁶ Íshíí Yézū lēmē bí ètē ä'dā, "Änjā éné römö î öjō è'dē."

¹⁷ Íshíí éndé ní ípī bí ètē ä'dā, "Üjü äzā ámä ní."

Íshíí Yézū ípī bí ètē ä'dā, "Tāmá lēmē räyā ádá íshí, ká ádá è 'déé, kíyí újū kázā äyā í ní ká. ¹⁸ Ká närä ádá yäa, sārā nēè, ä'dá äyā í ní salā ngāngā, íshíí újū è 'déé, kängā äyā í 'bákétā ká nēè, ètē bā äzā römö î ní, íshíí ádá í 'déé, klēmē 'bákétā ká nēè, tāmá räyā ádá."

¹⁹ Íshíí éndé ní ä'dā, "Yäa góvó újū ní, üngú è mökö nēè, ümü ní kéné ádá ká Mbájā. ²⁰ Kóshó ägā gī ä'dá dí grāshā Mbájā ä'bā jūjū änjā yākā, íshíí igī Yūwúdū ní gī míyí nēè, má rāshā Mbájā má'bā Jērüzälémē."

²¹ Íshíí Yézū lēmē bí ètē ä'dā, "Íyí äpá ká ádá ngā ámä ká yäa, éndé ä. Ká ádá bēdé úgú è ä ndöjō ní nēè, bā má löyö Bēbé má má'bā jūjū änjā yākā, wälā mápá Jērüzälémē 'dí." ²² Íshíí igī yómó Sāmáryā nēè, má löyö üngú è 'déé, mökö máná 'dí. Íshíí ägā Yūwúdū ní gī

†† Jákö'bö: Ètē ní 'bälā èshē ká kötö kóshó ká Äbräyímí, íshíí Jákö'bö ä'dá äyā ní kpü lēmbē römö kötö ngāngā. Íshíí Mbájā ípī dírí ní äpá ká Ízräyélē. Íshíí kötö ílí kötö ílí ní ä yädä äpá äyā igī ní Ízräyélē ní gī, íshíí ká úgú ärä Yézū nēè, ätā yädä äpá äyā igī ní Yūwúdū. Ró'dö ádá äpá ká ádá ärä ní äpá ílí wārāgā Göcö Lāgā 25-50.

nēē, mā löyō ũngú è 'deé, mōkō māná mīshí, ká ádá ndákpá è kā jūjū būbū ā kā nēē, ā ndāshá igi otó ōgō āgā. ²³ Īshíí nēē, bēdé úgú è ā yōjō nī, Īshíí 'bákétā nēē, été úgú āsh ōjō nē Īshí. Úgú è 'deé, shíki yōmó glōyó Mbájá Bēbé kā ndlōyó été otó ōgō ónjó ká Lilí ārä nī kā nārā gbōlō, ká ádá igi nī úlú ārä yōmó glōyó Mbájá Bēbé 'deé, été kā yēbē igi ā kā. ²⁴ Mbájá nēē, été nī Lilí ārä, Īshíí ndákpā è 'deé, kā löyó été ā kā nēē, Lilí ārä Mbájá ā ndāná été níí, löyó Mbájá ká nārā gbōlō.

²⁵ Īshíí éndé nī lēmē bī été ā'dā, "Mókō māná mīshí Mēsáyā † 'deé, bēdé dírí nī Krīstō kā, ā ndōjō nī. Īshíí ká úgú è 'deé, kā ndōjō nī kā nēē, ā ndlēmē ílí ádá nī tírí bī āgā."

²⁶ Īshíí Yézū ā'dā, "Ámā nī été ndákpā yāngā è 'deé, ká lēmē ádá nī ká ngá été ā kā."

Yōmó grēkē ōgō Yézū ā lūwū dōjō áyā nī

²⁷ Ká úgú yāngā nēē, yōmó grēkē ōgō Yézū lūwū ōjō ēshé mbērē, Īshíí ākpā igi ũjú nē, ká ádá ōkō été ā lēmē ádá ká éndé. Īshíí bā bēdé ndákpā è ũjú été ā'dā, "Á yēbē ádá ngā?" wālā ũjú été ā'dā, "Dūrū è 'deé, má lēmē ádá ká éndé yākā nēē, ká ádá ngā tá 'dí?"

²⁸ Īshíí éndé nī ōjō ā'bā kārā ũyū ngá áyā nē ā'dā, Īshíí ōjō lūwū ānjā ílí mbērē nī, Īshíí lēmē bī ndákpā nī ā'dā, ²⁹ "Mójó níí, mókō újú yākā 'de, lēmē bī ádá ádá ũngú è 'deé, máļā igi sārā kā tírí. Été ā ndā'dá Krīstō?" ³⁰ Ātāsh yāā, ndákpā nī ānjā ēshé mbērē nī, Īshíí ānjā dī gōkō Yézū.

³¹ Īshíí ká été úgú āsh nēē, yōmó grēkē ōgō Yézū ā yōwō ēshé áyā nī ā'dā, "Yāā bēbé grōdó ndákpā nī, óshó gēsē ũngú 'dí."

³² Yézū lēmē bī igi ā'dā, "Āngā ámā nōshó ká ádá gōshó nī, nōshó è 'deé, igi mókō ádá máná mápá ē'dē 'dí kā."

³³ Īshíí yōmó grēkē ōgō Yézū éndé gūjū ílí ārä ēpē igi ā'dā, "Kútú bēdé ndákpā è kéné nōshó kójō ē'dē bī été?"

³⁴ Īshíí Yézū ā'dā, "Nōshó ngá ádá nēē, dī gāļā ũngú āpá dā'bā ádá è 'deé, bēbé gōpó ádá kēbē ádá ēyí ā kā, Īshíí dī gōyō ēshé ká nētē è 'deé, été kéné bī ádá níí, máļā kā. ³⁵ Ndákpā nī tírí ōkō āná Īshí, ndákpā ā ndrī'dī ũngú, Īshíí ā ndāmā gēpē ũngú nī ká sōsō shéshé, ká ádá è níí, ēpē ōvō nēnē ílí glāwā nī. Īshíí nēē, mā ndrīyí ká ngá igi nēē, mājá mūmū igi, mókō mápá ká ndákpā nī igi 'bákétā kánjā nī áyā nēnē ílí glāwā, ká ádá gövō nī. ³⁶ Īshíí 'bákétā nēē, bēbé gövō nēnē ílí glāwā nī, ā rúkú nākā áyā nē, Īshíí ā yōvō nōshó ká ádá áshā è 'deé, dōngbō ēyí kázā ē'dē nī kā. Ātāsh yāā, ndákpā è 'deé, krī'dī glāwā nī, Īshíí ndákpā è 'deé, kōvō nōshó ílí ēyí ā kā nēē, lēpē igi tírí ā ndēlē nī. ³⁷ Ātāsh yāā, ádá è kiyí, 'Ndákpā ā ndrī'dī glāwā nī, Īshíí bēdé ndákpā è ká ndōvō nōshó ílí ēyí ā kā nēē, 'támá ráyā ádá. ³⁸ Mōpō igi ká ádá gövō nōshó ílí glāwā è 'deé, bā igi máļā nētē mápá ē'dē 'dí. Slāgā ndákpā è

káļā gūrū nētē nī, Īshíí mēngá igi kókō ũngú nī kēshē ōgō ēyí."

Gēlé yōmó Sāmáryā iyí āpá ká Yézū

³⁹ Gēlé ndákpā ēshé ká yōmó Sāmáryā 'deé, kā ílí mbērē yāngā kā, iyí āpá ká Yézū, ká ádá ádá í 'deé, éndé yāngā klēmē bī igi kiyí, "Été lēmē bī ádá ádá ũngú è 'deé, máļā igi tírí sārā kā." ⁴⁰ Ātāsh yāā, ká löwó è Sāmáryā nī gī kōjō áyā nī kā nēē, ōwō ēshé áyā nī níí, ā'dá mōmō ngá áyā ēpē igi, Īshíí Yézū ōjō āļā rōmó 'bí'bí ā'bā áyā igi yō. ⁴¹ Īshíí gēlé ndákpā iyí āpá áyā nī, ká ádá ádá è 'deé, klēmē bī igi ā kā.

⁴² Īshíí ndákpā nī lēmē bī éndé nī ā'dā, "Āgá mīyí mápá ká Yézū 'bákétā āzā ká ádá, ádá í 'deé, klēmē bī āgá kā ní. Īshíí nēē, āgá mīyí mápá áyā nī, ká ádá āgá ká ārä āgá nēē, mōgō ádá nī mēshé áyā nī, Īshíí mōkō māná mīshí nēē, dú été nī Bēbé gāshá yōmó jūjū būbū yākā."

Yézū rájā nōwō ēshé ká líti ká bēdé shēngē mōmō è
(Mátēyō 8:5-13; Lúkā 7:1-10)

⁴³ Bīyí rōmó 'bí'bí nēē, Yézū ānjā ēshé yō, Īshíí ānjā Jēlílí. ⁴⁴ Ká ádá Yézū lēmē ēshé sārā iyí nēē, yōmó mōmō ká kéné ádá ōkō été āsā āpá ká ũngú 'dí. ⁴⁵ Īshíí ká löwó è krāyā Jēlílí nēē, yōmó Jēlílí ōjō ūmú été. Ká ádá mēngá igi ānjā Jērūzálēmē ká Ájā Gātā Srāmā nī tánē, Īshíí ōkō ũngú è 'deé, Yézū káļā tírí, ká Ájā Gātā Srāmā nī kā ishí.

⁴⁶ Īshíí Yézū ānjā tówó dī grā'bā mbērē Kénā 'deé, kā Jēlílí ā kā, Īshíí è ngā nī dī úgú è 'deé, Yézū kipi ũyū nī kāpá ká āyā nī kā. Īshíí líti ká bēdé shēngē mōmō è nōwō āngá áyā nī āpá bēdé mbērē è dírí ēyí Kāfārnúmū. ⁴⁷ Īshíí ká löwó è ũjú yāngā kōgō ā'dā, Yézū kōjō kēshē dā'bā úgú è Jūdēyā kāpá Jēlílí kīshí nēē, ōjō ānjā áyā nī, Īshíí ōwō ēshé áyā nī níí, ānjā Kāfārnāwúmū níí, lōlō nōwō nī ēshé ká líti ngá áyā nē, ká ádá líti nī ā kōkō írí Īshíí áshā.

⁴⁸ Īshíí Yézū lēmē bī été ā'dā, "Bījā 'deé, mókō gēlé kī'dí, ká ũngú è 'deé, ākpā ndákpā kūjú āpá ē'dē ā kā 'dí yāā, jéé má yīyí mápá ádá 'dí."

⁴⁹ Īshíí shēngē mōmō nī ā'dā, "Yāā góvō újú nī, áļā lōmó áyā í níí, mānjā mōmō ká ngá ūmú dī mūmū úgú è, líti ngá ádá kīlí dó'bó 'dí."

⁵⁰ Īshíí Yézū lēmē bī été ā'dā, "Lúwū ānjā mōmō, gēsē újú ngá áyā í ā ndāshá nī."

Īshíí újú yāngā ōjō iyí āpá ká ádá ká Yézū, Īshíí lūwū ānjā mōmō. ⁵¹ Īshíí ká löwó été kátā gbōlō kā yānjā mōmō ngá áyā nē kā nēē, bōrō ngá áyā nī gī ōjō ūmú été, Īshíí lēmē bī été ā'dā, "Gēsē újú ngá áyā í nēē, été gāshá nī." ⁵² Īshíí újú yāngā újú igi ā'dā, "Nōwō nī rájā ēshé ká gēsē újú ngá ádá ká úgú è 'de?" Īshíí ōjō ipī bī été ā'dā, "Ngánjā, ká úgú è ájā nī kā ndrī'ōrō ā kā nēē, nōwō gómō gbōgbō nī rájā ēshé áyā nī Īshíí."

⁵³ Īshíí bēbé líti nī ōjō ōkō āná Īshí, è ngā támá ká úgú è 'deé, Yézū klēmē bī ēpē kā'dā, "Gēsē újú ngá áyā í ā ndāshá nī kā." Ātāsh kā nēē, été újú yāngā, Īshíí ndákpā è 'deé, kāshá kā'bā ílí mōmō ngá áyā nī tírí ā kā nēē, ōjō iyí āpá ká Yézū.

† Mēsáyā: Mēsáyā ílí ēyí ā'dā, ndákpā è 'deé, Mbájá kīshí été níí, ká'dá góvō ngérē nī kā. Ká lēmē Ígrigí nī nēē, Mēsáyā ílí ēyí ā'dā Krīstō.

⁵⁴ È kā nî dĩ rómó kî'dí è 'déé, Yézū kālā biyí klōjō ngá áyā nē kēshē Jūdēyā kápā dā'bā úgú è jēlílí ā kā.

Yézū rājá nōwō ēshē ká ndákpā ā'bā ká bēdé gātá úyū è

5 Biyí èyí nēè, Yézū ānjā Jērūzālémē ká bēdé góvó úgú è, è ngá Yūwúdū nî gī. ² Īshíí ā Jērūzālémē nî dĩ gātá úyū. Īshíí Ībrū nî gī ādā āpá ē'dē nî Bētésdā, ĩshíí ā'dá 'báká ā'bā gbōgbō ākpā ĩjī 'déé, kásá kápá ē'dē nî Ākpā ĩjī ndīlīnī [†] nî kā, ĩshíí ālā sálā rākú'bū lāndá ètē gātá úyū āsh. ³ Īshíí gēlé ndákpá yómó nōwō ĩndí ā'bā ūmbū rākú'bū nî ā'bā gbōgbō úyū nî. Slāgā yómó è nēè, ĩgī nî yómó glútú mūmū, ĩshíí slāgā è nēè, ĩgī nî yómó tó'bó, ĩshíí slāgā è nēè, rikí nē ā'bā búbū. Á'dá dĩ gāmā gātá úyū nî níí, rūwú ĩlī èyí. ⁴ Ká ádá Mbájá ā'dá dĩ gōpó grōnō ngá áyā nē, ēshē ká ájā āpá ká bēdé ájā è, ĩshíí grōnō nî ā rūwú ĩlī gātá úyū nî. Īshíí kpéé ndákpā è 'déé, kā ndūkū āpá ĩlī úyū nî biyí grūwú ĩlī èyí ā kā nēè, tá nōwō è 'déé, kāngá áyā nî kā nēè, ā ndrājá ēshē áyā nî. ⁵ Bēdé újū ēshē kōkō ārā ĩgī nēè, ĩndí ā'bā yō ká nōwō ká tágā èyí gūfū 'bālā lēmbē kpú lēmbē sálā lēmbē tōtō ríní. ⁶ Īshíí ká lōwó è Yézū kōkō ètē ká yīndí ā'bā yō, ĩshíí kōkō tágā ārā nî kōgō nē kā'bā ká nōwō nî kā nēè, òjō újū ètē ā'dā, "Á yēbē ádá è níí á'dá gōzō nî?"

⁷ Īshíí bēbé nōwō nî ĩpī bī ètē ā'dā, "Yāā góvó újū nî, bēdé ndákpā è ká ádá gēné áamá āpá ĩlī úyū nî, ká lōwó è 'déé, kā rūwú ĩlī èyí ā kā nēè, āzā ní. Ká ádá ká lōwó è mā yēbē ádá gānjā māpá ĩlī úyū nî yāā, bēdé ndákpā è rōtó dĩ mūmū mā gēyē, ānjā āpá ĩlī úyū nî ĩshíí."

⁸ Īshíí Yézū lēmē bī ètē ā'dā, "Ānjā örō, éné srōgō ngá áyā ĩshíí níí, ánjā." ⁹ Īshíí tá gēyē ātā nēè, nōwō nî rājá ēshē áyā nî ĩshíí. Īshíí òjō éné srōgō ngá áyā nē, ĩshíí lōwó ká lāgā nē ānjā.

Īshíí ũngú yāngā ālā ārā nē ká yómō Sé'bītī. ^{†10} Ātāsh yāā, Yūwúdū nî gī òjō lēmē bī ndákpā í 'déé, nōwō nî krājá kēshē áyā nî kā ā'dā, "Kájā nēè, yómō Sé'bītī, bā āzā úgú gālā nētē ní, ká ádá gónjō ádá ká Mbájá ĩyí ká ádá è níí, éné srōgō ngá áyā ĩ níí, lówó ē'dē 'dī."

¹¹ Īshíí òjō ĩpī bī ĩgī ā'dā, "Ndákpā í 'déé, kālā áamá 'déé, mā'dá gōzō nî kā nēè, lēmē bī áamá ā'dā, "Éné srōgō ngá áyā ĩ níí, ánjā."

¹² Īshíí òjō újū ètē ā'dā, "Újū í 'déé, klēmē bī úmū kīyí kéné srōgō ngá áyā ĩ níí, klówó ā kā ní 'bī?"

¹³ Īshíí nēè, újū í 'déé, nōwō nî krājá kēshē áyā nî kā nēè, bā òkō Yézū ānā 'dī, ká ádá Yézū ānjā kōkō ārā gēlé ndákpā è 'déé, kā yō kā ĩshíí.

¹⁴ Īshíí biyí èyí nēè, Yézū òjō òkō ètē újū yāngā āpá ĩlī Mómō ká Mbájá, ĩshíí lēmē bī ètē ā'dā, "Ókō 'dé, úmū

[†] Ākpā ĩjī ndīlīnī: Ètē nî 'bālā ēshē kprāshā ākpā ĩjī dūgū mbéré Jērūzālémē 'déé, dĩ gātá úyū nî kā ē'dē ā kā. ^{††} Yómō Sé'bītī: È ngá nî ájā è 'déé, Mbájá klēmē bī Yūwúdū nî gī níí, kúsú ārā èpē ĩgī èshē ká gālā nētē ĩshíí níí, rājá ākpā èpē ĩgī bī èpē ā kā. Ká ájā yómō Sé'bītī nî yāā, ā yīnjí ā'dā, Mbájá kúbū mūmū örō ĩshíí jūjū búbū nî, ĩshíí ũngú è tírí 'déé, ká ĩlī ĩgī ā kā, ĩshíí ètē nî Bēbé gāshā èpē ĩgī ēshē ká áshā lólō nî ēshē mómō Mēsírī. Īshíí ágá Gbāyā nî gī nēè, mā yīyí yómō Sé'bītī nî māpá ká ètē ájā í yāngā, ká ádá ètē nî dĩ sálā lēmbē rómō ájā tá áyā è ngá Yūwúdū nî gī. Ró'dò Úgú Létē 20:8-11; Ditrōnōmī 5:12-16.

'bákētā nēè, á'dá gōzō nî ĩshíí, ātāsh yāā, rútu éshē ká gālā glōsī'dí ũngú nî gī, āzā ní yāā, góvó gōsī'dí ũngú òtō ká è kā, ā ndālā úmū." ¹⁵ Īshíí újū yāngā ānjā ānjā lēmē bī Yūwúdū nî gī ā'dā, Yézū nî ndákpā í 'déé, krājá nōwō nî kēshē áyā nē kā.

Yézū nî Gēsē újū ká Mbájá

¹⁶ Īshíí ká ádá è 'déé, Yézū kālā ũngú āsh ká yómō Sé'bītī nî kā nēè, Yūwúdū nî gī lólō ètē ká ádá èyí. ¹⁷ Īshíí Yézū lēmē bī ĩgī ā'dā, "Bēbé mā nēè, ā yālā nētē áyā nē ĩgī ĩlī ájā è kájā, ātāsh yāā, áamá mā yālā tá ātāsh." ¹⁸ Īshíí āpá ká ádá ádá yāngā nēè, Yūwúdū nî gī ālā kpótó ká ádá gūfū ètē, bā āzā tá ká ádá è gālā nētē nî ká yómō Sé'bītī nî kā ní, ĩshíí nēè, ká ádá ā'dā, Mbájá nî shíkí Bēbé nē, ātāsh yāā, ālā ārā nē āpá ká Mbájá.

¹⁹ Īshíí Yézū ĩpī bī ĩgī ā'dā, "Mā lēmē bī ĩgī ká rāyā ádá nēè, Gēsē újū nî ā yālā bēdé ũngú è kínārā nē 'dī. Ètē ālā tá ũngú è 'déé, kōkō Bēbé nē kā yālā nî kā. Ká ádá tá ũngú è 'déé, Bēbé ālā ĩshíí yāā, Gēsē újū nî ālā tánē.

²⁰ Ká ádá Bēbé nēè, ālā ádá ārā Gēsē újū nî, ĩshíí lūsū bī ètē ũngú è 'déé, èpē ká yālā nî kā tírí ĩshíí. Īshíí Mbájá ā ndlūsū gēlé kī'dí è 'déé, èpē kēbē ádá è níí, ètē kālā ĩgī ā kā, ĩshíí ĩgī kī'dí āsh nēè, ā ndótó ká kī'dí è 'déé, ètē kālā ĩgī sārā 'déé, mókō ĩgī míshíí ā kā nē, ká ádá è níí, ākpā ĩgī újū āpá ē'dē. ²¹ Ká ádá tá áyā è 'déé, Bēbé kālā ĩrī nî gī 'déé, kāngá kēshē jūjū ò'dò èpē ĩgī, ĩshíí 'déé, kēné áshā bī ĩgī ā kā nēè, Gēsē újū nî ā ndēné áshā bī ndákpā è 'déé, lépē nî kēlē āpá áyā ĩgī ā kā. ²² Ká rāyā ádá yāā, Bēbé nēè, ā'bā grótó ádá nî tírí bī Gēsē újū ngá áyā nē. ²³ Ká ádá è níí, ndákpā nî tírí éné gūrū ārā Gēsē újū nî tá áyā è 'déé, kēné gūrū ārā Bēbé nî kā. Ndákpā è 'déé, kēné gūrū ārā Gēsē újū nî 'dī kā nēè, bā éné gūrū ārā Bēbé nî 'déé, kōpó ètē ā kā 'dī.

²⁴ Mā lēmē bī ĩgī ká rāyā ádá nēè, ndákpā è 'déé, kōgō ádá ngá áamá, ĩshíí kīyí āpá ká Bēbé kōpó áamá ĩshíí yāā, ā ndōkō áshā è 'déé, dōngbō èyí kázā ē'dē ní kā. Īshíí bā ā rōtó ádá āpá áyā nî 'dī, ĩshíí ètē nēè, ānjā ēshē ká ĩrī āpá ká áshā ĩshíí. ²⁵ Īshíí mā lēmē rāyā ádá bī ĩgī nēè, bēdé úgú è ā ndōjō nî, ĩshíí ètē úgú āsh òjō nē ĩshíí, ĩshíí ĩrī nî gī tírí ā ndōgō lēmē Gēsē újū ká Mbájá, ĩshíí yómō è 'déé, kā ndōgō nî kā nēè, ā ndāshā nî.

²⁶ Īshíí áyā è 'déé, Bēbé kāngá áyā nî áshā ká ārā nē kā nēè, ātāsh yāā, éné áshā bī Gēsē újū nî níí, ā'dá áyā nî áshā ká ārā nî è ngá èpē. ²⁷ Īshíí éné bī Gēsē újū ngá áyā nē kpótó, ká ádá grótó ádá āpá ká ndákpā nî tírí, ká ádá ètē nî Kópō ndákpā.

²⁸ Ākpā ĩgī ā'bā gūjū āpá ká ádá yākā ā'dá, ká ádá bēdé úgú è ā ndōjō nî nēè, ndákpā è tírí 'déé, kílí ā kā ā ndōgō lēmē nî, ²⁹ ĩshíí yómō è 'déé, kālā glōzō ũngú nî kā nēè, ā ndānjā örō āpá ká áshā, ĩshíí nēè, yómō è 'déé, kālā glōsī'dí ũngú nî kā nēè, ā ndānjā örō ká ádá è níí, rōtó ádá nî āpá ká mēngá èpē ĩgī. ³⁰ Mā yālā bēdé ũngú è kínārā mā 'dī, mā ndrōtó ádá nî lātá tá ká ádá è 'déé, Bēbé mā klēmē bī áamá kā, ĩshíí grótó ádá ngá áamá nēè, tāmá dītí èyí, ká ádá mā yēbē ádá è níí, lépē Bēbé gōpó áamá níí èlē, bā āzā lépē mā níí."

Ádá āpá ká ádá ārä Yézū

³¹ Īshíí Yézū lēmē ádá nī kpōrō ā'dā, "Déé mā lēmē ádá nī mǎpá ká ádá ārä mā, ká ārä mā yāā, ĩgí má yāsá ádá í 'déé mā lēmē nī kā mǎpá ká rāyā ádá 'dī. ³² Īshíí nēē, ā ē'dē bēdé ndákpā ē 'déé, ká lēmē ádá ārä mā bī ndákpá nī kā, ĩshíí mókō mǎná mīshí ádá ngá áyā nī rāyā ádá."

³³ Īshíí lēmē ádá nī kpōrō ā'dā, "Mópó yōpó bī Jónō, ĩshíí lēmē rāyā ádá nī bī ĩgí ĩshí. ³⁴ Mēbē ádá ē nīí, ndákpā lēmē ádá ārä mā bī ndákpá 'dī, ĩshíí nēē, mlēmē ádá yākā bī ĩgí ká ádá ē nīí, āshá ó'dō ĩgí. ³⁵ Jónō ā'dá āyá lǎmbā ōshō ē 'déé, ká yāná nī, ĩshíí ká rājá úgú nī kā, ĩshíí míyí ká ádá gǎ'dá gāā má'bā ĩlí grājá úgú ngá áyā nī, ká ádá gödó kélé ēyí."

³⁶ Īshíí nēē, ātá lēmē ádá nī kpōrō ā'dā, "Ádá ē kāpá ká ádá ārä mā kā nēē, ōnjó ōtō ká ē ngá Jónō ĩshí. Ká ádá nēté í 'déé, Bēbé mā kēné bī ámā nīí, möyó mēshē ē'dē, ĩshíí 'déé, mā yālā nī kā nēē, ā lūsū ā'dā nēē, Bēbé mā kópó ámā. ³⁷ Īshíí Bēbé 'déé, kōpó ámā kā nēē, lēmē ádá āpá ká ádá ārä mā ká ārä nē. Īshíí ĩgí jéé mógó lēmē nī sārā 'dī, wālā mókō ĩlí mǔmǔ nī tá 'dī, ³⁸ wālā ádá ngá áyā nī ūkū āpá shēshē lépē ĩgí 'dī, ká ádá mǎná ĩyí mǎpá ká ádá ká ndákpá í 'déé, kōpó étē kā mīshí. ³⁹ Má yēbē ĩlí Wārāgā ádá ká Mbájá ká ádá míñí míyí má ndōkō áshá í 'déé, dōñbō ēyí kǎzá ē'dē nī kā mótó ōgō ēyí. Īshíí nēē, Wārāgā ádá ká Mbájá ā lēmē ádá āpá ká ádá ārä mā, ⁴⁰ ĩshíí ōtō ká ē ngá tírí nēē, mǎná göjō ámá ká ádá ē nīí, mókō étē áshá yāngā mīshí.

⁴¹ Mēbē ádá ē nīí, ndákpá rēbé ámā 'dī, ⁴² ĩshíí nēē, mókō ĩgí mǎná mīshí, ádá ārä Mbájá āzá shēshē lépē ĩgí nī. ⁴³ Mójō ká ōnjó ká Bēbé mā, ĩshíí míyí mǎpá ámá 'dī, ĩshíí nēē, 'déé bēdé ndákpā ē kójō ká ārä nē yāā, má ndīyí mǎpá áyā nī. ⁴⁴ Má ndīyí mǎpá ká ádá ká Mbájá āyá 'dē 'déé, má yēbē tōyō ádá ē nīí, mrēbé ārä ĩgí mótó kōkō ārä ĩgí, ĩshíí bā mǎlá kpótó ká ádá ē nīí, Mbájá krēbé ĩgí 'dī kā, 'déé tá étē ká'dá gā'bālā Bēbé grēbé ndákpá nī kā.

⁴⁵ Īshíí nēē, má'bā ĩñí míyí mā ndlōkpō ádá ká dírí ĩgí bī Bēbé ā'dá. Īshíí nēē, bēbé glōkpō ádá ká dírí ĩgí bī Mbájá nī Mōzē 'déé, mūsú shēshē lépē ĩgí mǎpá áyā nī kā. ⁴⁶ Bījā 'déé, míyí mǎpá ká ádá Mōzē mīshí yāā, má ndīyí mǎpá ká ádá ngá ámā, ká ádá ádá í 'déé, étē krōndó ā kā nēē, āpá ká ádá ārä mā. ⁴⁷ Īshíí nēē, āyá ē 'déé, míyí mǎpá ká ádá ká Mbájá 'déé, Mōzē krōndó ā kā 'dī kā nēē, má ndīyí mǎpá ká ádá í 'déé, mā lēmē nī kā āyá 'dē?"

Yézū ĩñí nōshó bī 5,000 ndákpá

(Mätéyō 14:13-21; Mǎrkō 6:30-44; Lúkā 9:10-17)

6 Bīyí ē ngá nēē, Yézū ōjō ĩshíí Kāpá Jēlílí 'déé, bēdé dírí ēyí nī Tībéryāsā kā āpá āgā, ² ĩshíí gēlé jūjū ndákpá ēndē grēkē ōgō nī, ká ádá nēē kī'dí 'déé, ká'dá dī gǎlā nī ká glóló nōwō ēshē ká ndákpá nī kā. ³ Īshíí ēshē bīyí ēyí nēē, Yézū ĩñí āpá jūjū āñbā, ĩshíí ā'dá bībū ká yōmó grēkē ōgō nē. ⁴ Ká étē úgú āsh nēē, Ājā Gātā Srāmā ká Yūwūdū nī ĩgí ĩñí ĩshí.

⁵ Ká löwō ē 'déé, Yézū kī'vī jūjū nē kāpá örō, ĩshíí kōkō gēlé ndákpá ká yōjō áyā nē kā nēē, ūjū Fílípī ā'dā, "Ágá mā ndóvō nōshó nī mēshē 'dē bī ndákpá yākā nīí, ōshó?" ⁶ Ūjū Fílípī ātā ngá ká ádá gödó étē nē, ká ádá Yézū ōkō ūngú ē 'déé, ēpē ká yāñjā dī gǎlā nī kā āná ĩshí.

⁷ Īshíí Fílípī ĩpī ā'dā, "Kpíí 'déé, mövō nōshó ká rōmó gūfū sálā (200) nākā fídā † yāā, ā yāsá jūjū ĩgí tírí 'dī."

⁸ Īshíí 'bālā ēshē ká yōmó grēkē ōgō Yézū 'déé, dírí nī Āndréyā ōnjō Sáyímōnō Pítārā kā lēmē ā'dā, ⁹ "Ā ē'dē gēsē ūjū āngá áyā nī sálā brízí kpá'bākā, ĩshíí rōmó brízí kēzé, ĩshíí nēē, ā ndāsá gēlé jūjū ndákpá yākā áyā 'dē?"

¹⁰ Īshíí Yézū ā'dā, "Mlēmē bī ndákpá nī nīí, ā'dá bībū." Īshíí étē úgú yāngā nēē, ómbō ēpē ōtō ē'dē ngé, ĩshíí ndákpá nī ōjō ā'dá bībū, jūjū ĩgí āyá sálā álfíí (5,000) ndákpá. ¹¹ Īshíí Yézū ōjō ēné kpá'bākā nī, ĩshíí löyó Mbájá, ĩshíí ōñjō bī ndákpá ē 'déé, ká'dá kā'bā bībū ā kā, ĩshíí ōshó ūngú nī, ĩshíí nōshó nī āsá ĩgí tírí. Īshíí ōjō ālā ká kēzé nī tá ātāsh.

¹² Īshíí ká löwō ē 'déé, nōshó nī kāsá ndákpá nī tírí ĩshí nēē, Yézū lēmē bī yōmó grēkē ōgō nē ā'dā, "Mövō sōkpō nōshó nī má'bā gā'bā nīí, ĩmíí ā'dá." ¹³ Īshíí ká löwō ē 'déé, kövō sōkpō nōshó ē 'déé, ndákpá nī köshó ĩshí ā kā nēē, ēlé kpú lēmbē rōmó zōjō.

¹⁴ Īshíí bīyí ē 'déé, ndákpá nī kōkō kī'dí ē 'déé, Yézū kālā kā nēē, ēndē ĩyí, "Dú étē nī kēné ádá ká Mbájá †† 'déé, ká ndōjō āpá jūjū bībū ā kā." ¹⁵ Īshíí Yézū ōkō āná ĩshí nēē, ōjō ká ádá gǎlā ēpē āpá ká góvō ngéré ká kpótó. Ātāsh yāā, āñā ēshē āyá ĩgí, ĩshíí ōjō ĩñí āpá jūjū āñbā nī tá tówó ĩshíí ā'dá kīnārā nē.

Yézū löwō ōtō mǔmǔ ūyū

(Mätéyō 14:22-27; Mǎrkō 6:45-52)

¹⁶ Īshíí ká lílí úgú nī nēē, yōmó grēkē ōgō Yézū āñjā āpá ká kāpá nī, ¹⁷ āpá dī úgú ē 'déé, kīnī āpá ĩlí fālúkū nī kēshē ē'dē ā kā, ĩshíí ōjō ĩshíí kāpá nī āñjā āñjā mbērē Kāfārnúmū. Ká úgú āsh nēē, úgú nī ĩlí ĩshí, ĩshíí Yézū rāyá áyā ĩgí dó'bó 'dī. ¹⁸ Īshíí gāñjā yāyā ēndē ĩtí nī, ĩshíí ūyū nī ōjō ā lāmá góvō. ¹⁹ Īshíí ká löwō ē 'déé, klōwō ká fālúkū nī ūngú áyā tōtō, ká yāñjā āpá ká dī sōsō méyílí ‡ nī kā nēē, ōkō Yézū ā löwō ōtō mǔmǔ ūyū nī, ĩshíí ĩñí 'bákā āpá gbōgbō fālúkū nī, ĩshíí góvō mbāwā ōjō ūkū āpá lépē ĩgí. ²⁰ Īshíí nēē, Yézū lēmē bī ĩgí ā'dā, "Ē kā nī ámā, má'bā gētē mbāwā ā'dá." ²¹ Īshíí bīyí ēyí nēē, yōmó grēkē ōgō nī ā yēbē ádá gēné étē āpá ĩlí fālúkū nī, ĩshíí tāmá gēyē ātā nēē, fālúkū nī rāyá āpá ākpā nñrīñbī āpá dī ē 'déé, ká yāñjā ē'dē ā kā ĩshí.

²² Īshíí ká gērē úgú nī nēē, glōvō ndákpá í 'déé, ká'dá kā'bā āgā ūyū nī kā, ōkō nēē, tá 'bālā fālúkū ká ākpā ūyū nī, ká ádá ĩgí ōkō Yézū ĩñí āpá ĩlí fālúkū ká yōmó grēkē ōgō nē 'dī, ĩshíí nēē, āñā āñjā tá kīnārā ēpē ĩgí. ²³ Īshíí ndákpá ōjō ká slāgā fālúkū ē ēshē mbērē

† Nākā fídā: Á ndēné 'bālā nākā fídā bī ndákpā āpá bīyí nētē ájā 'bālā. †† Kēné ádá ká Mbájá: Á lēmē ádá āpá ká ádá ārä kēné ádá ē 'déé, Mōzē kīyí étē kā ndōjō nī kā. Īshíí Yézū nī étē kēné ádá yāngā. Ró'dó Dītrónōmī 18:15-18; Jónō 1:21; Nētē ká Yōmó Yōpó 3:22-23. ‡ Méyílí: Ndákpā ā ndlōwō ūngú áyā gūfū 'bālā lēmbē kpú méyílí ká ájā 'bālā.

Tibéryäsä, ĩshíí öjó lüsú 'báká äpá dī úgú è 'déé, gēlé ndäkpá nī köshó kpä'bäkä nī kã'bã è'dē biyí è 'déé, Bēbé ärä ägá klöyó Mbájá kãpá è'dē ĩshí ä kã. ²⁴ ĩshíí ká löwó è 'déé, ndäkpá nī kökō Yézū ĩshíí yōmō grēkē ögō nī kãzã yō ní kã nēē, öjó ĩnī äpá ĩlī fälúkū nī gī, ĩshíí äñjã äñjã Kãfãrnúmū, ká ádá gēbē dī ärä Yézū.

Yézū nī kpä'bäkä áshá

²⁵ ĩshíí ká löwó è 'déé, kökō Yézū kãpá ägã kãpá nī kã nēē, újū èté ä'dã, "Yää Bēbé grödó ndäkpá nī, öjó dī úgú ä ká úgú è 'dè?"

²⁶ ĩshíí Yézū ĩpi ä'dã, "Mä lēmē räyã ádá bi ĩgī, má yēbē dī ärä mä äzã ká ádá è 'déé, mókō ki'dī ĩshíí lēyé í 'déé, málã kã ní. ĩshíí nēē, ká ádá è 'déé, móshó kpä'bäkä nī ĩshíí 'déé, múkpú míshí ä kã. ²⁷ Má'bã gälã nētē mápá ká ádá nōshó jūjū búbū ä 'déé, kã ndälã dōsō nī kã ä'dã. ĩshíí nēē, málã nētē mápá ká ádá nōshó è 'déé, kã ndēnē bi ĩgī áshá è 'déé, döñbó èyí kãzã è'dē ní kã, 'déé Kópō ndäkpã kã ndēnē bi ĩgī ä kã. Ká ádá Mbájá Bēbé kéné kpötó bi ètē, ká ádá è níí, älä ätãsh."

²⁸ ĩshíí ndäkpã nī újū Yézū ä'dã, "Ängã áyã ägã dī gälã ngã, ká ádá gälã nētē è 'déé, Mbájá kã yēbē ádá èyí ä kã?"

²⁹ ĩshíí Yézū ĩpi bi ĩgī ä'dã, "Nētē ká Mbájá nēē ätã, dī gīyí äpá ká ndäkpã í 'déé, èté köpó èté ä kã."

³⁰ ĩshíí újū èté ä'dã, "Ä ndälã úlu ki'dī ngã bi ägã, ká ádá è níí mökō, ĩshíí níí mīyí mápá áyã ĩ? Üngú è 'déé, ká ndälã nī ngã? ³¹ Kóshó ägã gī sãrã nēē, öshó bēdé nōshó è dírí èyí ménã äpá ĩlī bērē, tá äyã è kröndó kã'bã ĩlī wãrãgã ká Mbájá 'déé, kiyí, 'Ēngē kpä'bäkä bi ĩgī èshē mümü örö, ká ádá è níí, öshó." †

³² ĩshíí Yézū lēmē bi ĩgī ä'dã, "Mä lēmē räyã ádá yãkã bi ĩgī, äzã Mōzē kēngē kpä'bäkä nī bi ĩgī èshē mümü örö nī ní. ĩshíí nēē, Bēbé mä kēngē shíkī kpä'bäkä nī bi ĩgī èshē mümü örö. ³³ Ká ádá kpä'bäkä ká Mbájá nī äg-bē 'déé, köjō kēshē mümü örö kãpá jūjū búbū, ĩshíí kéné áshá bi yōmō è kã jūjū búbū ä kã."

³⁴ ĩshíí ndäkpã nī ä'dã, "Yää góvó újū nī, èshē kájã äñjã góló nēē, éné èté kpä'bäkä yãngã bi ägã."

³⁵ ĩshíí Yézū ä'dã, "Ämä nī kpä'bäkä áshá nī. Ndäkpã è 'déé, kã ndöjō áamá kã nēē, jéé gögō ä yälã èté 'dī, ĩshíí tá ndäkpã è 'déé, kã ndīyí äpá áamá ĩshíí ä kã nēē, jéé gögō üyü ä yälã èté 'dī. ³⁶ ĩshíí nēē, tá äyã è 'déé, mlēmē bi ĩgī sãrã míshí ä kã nēē, 'bákētã mókō áamá míshí, ĩshíí míyí mápá áamá dó'bó 'dī. ³⁷ ĩshíí ndäkpã è 'déé, Bēbé kēngē ĩgī bi áamá ĩshíí ä kã nēē, ä ndöjō áamá, ĩshíí tá ndäkpã è 'déé, köjō áamá ĩshíí yää, mä yögō èté méshē áamá 'dī. ³⁸ Ká ádá möjō méshē mümü örö, äzã ká ádá gälã üngú è 'déé, gögō gälã èyí kãngã áamá ní, ĩshíí nēē, ká ádá gälã üngú è 'déé, gögō gälã èyí kãngã Bēbé köpó áamá kã. ³⁹ Bēbé göpó áamá nēē, èbē ádá è níí, 'balã èshē ká ndäkpã í 'déé, èpē kēngē ĩgī bi áamá kã ä'bã glīgbi ní ä'dã. ĩshíí nēē, ä yēbē ádá è níí, ĩgī äñjã örö èshē jūjū ö'dö èpē ĩgī, ká döñbó úgú nī. ⁴⁰ Ká ádá Bēbé mä ä yēbē ádá è níí, ndäkpã è tírí 'déé, kã ndökō áamá Gēsē újū ngã áyã nī, ĩshíí 'déé, kã ndīyí äpá áamá

† 6:31 Úgú Létē 16:4; Nīmãyã 9:15; Sälãmã 78:24-25

kã nēē, níí ökö áshá è 'déé, döñbó èyí kãzã è'dē ní kã, ĩshíí mä ndälã ĩgī níí, äñjã èshē jūjū ö'dö èpē ĩgī ká döñbó úgú nī."

⁴¹ Ká löwó è 'déé, Yézū klēmē ätã ngã kã nēē, Yüwúdū nī gī èndē glëndē nī, ká ádá è 'déé, Yézū kiyí, "Ämä nī kpä'bäkä è 'déé, klüsú kēshē mümü örö ä kã." ⁴² ĩshíí ä'dã, "Äzã ätãmä Yézū gēsē újū ká Jözēfē kákã nī? 'Déé mökō bēbé nī ĩshíí yãngã nī mänã míshí ä kã nēē, ä ndīyí èpē lüsú èshē mümü örö äyã 'dè?"

⁴³ ĩshíí Yézū lēmē bi ĩgī ä'dã, "Mä'bã glëndē móto kökō ärä ĩgī ä'dã. ⁴⁴ Bēdé ndäkpã è 'déé, kã ndöjō áamá kã nēē, äzã ní, tá Bēbé mä ká ndälã èté níí, öjō áamá, ĩshíí mä ndälã èté níí, äñjã èshē jūjū ö'dö nē ká döñbó úgú nī. ⁴⁵ Ká ádá kéné ádá nī gī röndó ä'dã, 'Mbájá ä ndrödó ndäkpã nī tírí.' †† ĩshíí tá ndäkpã è 'déé, kã ndögó ádá ká Bēbé, ĩshíí kã ndrödó üngú nī kēshē áyã ní kã nēē, ä ndöjō áamá. ⁴⁶ Ndäkpã è 'déé, kökō Bēbé nēē äzã ní, tá gã'bälã ndäkpã è 'déé, kēshē ká Mbájá kã kökō Èté. ⁴⁷ Mä lēmē räyã ádá bi ĩgī, tá ndäkpã è 'déé, kã ndīyí äpá áamá ĩshíí yää, ä ndökō áshá è 'déé, döñbó èyí kãzã è'dē ní kã. ⁴⁸ Ämä nī kpä'bäkä áshá nī. ⁴⁹ Ká ádá köshó ĩgī gī öshó ménã ká úgú è 'déé, ĩgī kã ĩlī bērē nī kã, ĩshíí ötō ká è ngã tírí nēē, ĩlī ĩshíí. ⁵⁰ ĩshíí nēē, ä dī úgú ä kpä'bäkä è 'déé, kēshē mümü örö, 'déé ndäkpã öshó ĩshíí yää, kã yílī 'dī kã. ⁵¹ Ämä nī gãshã kpä'bäkä è 'déé, klüsú kēshē mümü örö ä kã. 'Déé ndäkpã öshó ĩshíí yää, ä ndãshã kpörö ä yãnjã nī. Èté kpä'bäkä yãngã nī ätã gbögbö mä 'déé, mä ndēnē bi yōmō jūjū búbū yãkã kã."

⁵² ĩshíí biyí èyí nēē, Yüwúdū nī gī öjó ä yémē ärä èpē ĩgī gómó nī ötó kökō ärä èpē ĩgī ädã, "Újū yãkã ä ndēnē ätã gbögbö nē bi ägã níí, möshó äyã 'dè?"

⁵³ ĩshíí Yézū ä'dã, "Mä lēmē närä ádá bi ĩgī 'déé, móshó ätã gbögbö Kópō ndäkpã, ĩshíí níí, mómō srãmã ärä nī 'dī yää, má yãshã 'dī. ⁵⁴ ĩshíí tá ndäkpã è kã ndöshó ätã gbögbö mä, ĩshíí kã ndömō srãmã ärä mä kã nēē, ä ndökō áshá è 'déé, döñbó èyí kãzã è'dē ní kã. ĩshíí ká döñbó úgú nī nēē, mä ndälã èté níí, äñjã örö èshē jūjū ö'dö nē. ⁵⁵ Ká ádá ätã gbögbö mä nī räyã nōshó, ĩshíí srãmã ärä mä nī räyã üngú ká ádá gömō nī. ⁵⁶ Ndäkpã è 'déé, kã ndöshó ätã gbögbö mä, ĩshíí kã ndömō srãmã ärä mä kã nēē, ägã mä ndä'dã 'balã ká ngã èté. ⁵⁷ Tá äyã Bēbé mä 'déé, kã yílī 'dī 'déé, köpó ämä ĩshíí 'déé, mä yãshã ká ádá ärä nī kã, ätãsh yää, tá ndäkpã è 'déé, kã ndöshó ätã gbögbö mä kã nēē, ä ndãshã ötō ögō mä. ⁵⁸ È ngã nī kpä'bäkä è 'déé, kēshē mümü örö ä kã. Kóshó ĩgī gī öshó ménã, ĩshíí ĩlī ĩshíí. ĩshíí nēē, tá ndäkpã è 'déé, kã ndöshó èshē ká kpä'bäkä yãkã kã nēē, ä ndãshã kpörö ä yãnjã nī." ⁵⁹ Lēmē èté ádá yãngã, ká löwó è 'déé, kã röndó ndäkpã nī kãpá Dī lövó nī äpá mbērē Kãfãrnúmū ä kã.

†† 6:45 Ízãyã 54:13 † Dī lövó: Yüwúdū nī gī nēē, ängã áyã ĩgī gēlé Dī lövó ká ádá grãshã Mbájá ötō ĩlī mbērē í ngã áyã ĩgī, ĩshíí ä'dã dī glövö ä'bã ĩlī èyí, ká yōmō Sé'bítí nī, ká ádá grãjã äkpã èpē ĩgī bi Mbájá, ĩshíí grö'dö ádá í ngã áyã nī.

Gēlé yōmó grēkē ōgō Yézū ānā ētē

⁶⁰ Īshíí ká löwó è 'déé, yōmó grēkē ōgō Yézū kōgó ádá ngá áyā nī kā nēè à'dā, "Ádá yākā lānjā nē, 'bí ká ndīyí āpá ē'dē?"

⁶¹ Yézū ānā ádá è kā lēndē kápá ká ádá ngá áyā nē kā ĩshí, ĩshíí ūjū igí ā'dā, "Ádá í 'déé, mlémē ā kā nēè, gōgō èyí èlē igí 'dī? ⁶² 'Déé mókō Kópō ndákpá ā lūwū ānjā mūmū ōrō āpá dī úgú í 'déé, kēshē ē'dē sārā kā yāā, má ndīyí ngā? ⁶³ Lílí àrā Mbájá ká yēné áshá bī ndákpá nī, ĩshíí wáwá gbōgbō nī nēè, ūngú āzā ílī èyí ní. Ádá í 'déé, mlémē bī igí ā kā nēè, ēshē ká Lílí àrā Mbájá 'déé, ká yēné áshá bī ndákpá nī kā. ⁶⁴ Īshíí kpíí kātāsh kā nēè, slāgā ndákpá è ēshē áyā igí iyí āpá ámá 'dī." Ká ádá ēshē ká gōcō lāgá èyí nēè, ètē ōkō ndákpá è 'déé, ká iyí āpá áyā nē 'dī kā ānā ĩshí. Īshíí ōkō bēbé gōwó gōmbō àrā nē ānā tánē ĩshí. ⁶⁵ Yézū lēmē ádá nī kpōrō ā'dā, "È kā dūrū è 'déé, mlémē miyí 'déé, Bēbé má 'déé ālā ndákpā ní, ōjō ámá 'dī yāā, ètē ndákpā āsh ā yōjō ámá 'dī."

⁶⁶ Èshē ká ètē úgú yāngā nēè, gēlé ndákpá ēshē ká yōmó grēkē ōgō Yézū ānā grēkē ōgō nī ĩshí.

⁶⁷ Yézū ūjū kpú lēmbē rōmó yōmó yōpó ngá áyā nē ā'dā, "Mēngá igí má yēbē ádá gānjā ōgō igí tánē?"

⁶⁸ Īshíí Sáyímōnō Pítārā ĩpī bī ètē ā'dā, "Yāā Bēbé àrā āgā, má ndānjā ká 'bī? 'Déé úmū ká'dá bēbé áshá è 'déé, dōngbó èyí kázā ē'dē ní kā. ⁶⁹ Mīyí mǎpá áyā ĩ mīshí, ĩshíí mōkō mǎná mīshí, úmū nī Gōzō Ndákpá ká Mbájá."

⁷⁰ Yézū ĩpī ā'dā, "Ázā ámá krójó jūjū igí kpú lēmbē rōmó ā kā nī? Īshíí kpíí kātāsh kā nēè, 'bālā ēshē áyā igí ètē nī ngéré ká kōtō rōyó." ⁷¹ Lēmē ádá yāngā āpá ká ádá àrā Júdāsā gēsē újū ká Sáyímōnō Īskāryótō kpíí 'déé, ètē nī 'bālā ēshē ká kpú lēmbē rōmó yōmó yōpó ngá áyā nī kā. Īshíí biyí èyí nēè, ètē kójō kówó gōmbō àrā Yézū.

Kōtō ónjō Yézū iyí āpá áyā nī 'dī

7 Īshíí ēshē biyí è ngā nēè, Yézū èndē glōwó ōtō dā'bā úgú è Jélíí. Èbē ádá gā'dá ā'bā dā'bā úgú è Júdēyā 'dī, ká ádá kprāshā ndákpá ká Yūwúdū nī gī 'déé, ká yō kā nēè, ā yēbē ádá gūfū ètē nē. ² Īshíí nēè, ká löwó è 'déé, Góvó úgú Gāshá ā'bā ūmbū Lílí nī gī † ká Yūwúdū nī gī klíjī ĩshí nēè, ³ kōtō ónjō Yézū lēmē bī ètē ā'dā, "Āngá áyā ĩ dī gānjā ēshē dī úgú ā gānjā Júdēyā ká ádá è níí, yōmó grēkē ōgō î ōkō kī'dí è gī 'déé, ká yānjā dī gālā igí ā kā. ⁴ Ká ádá ndákpá è 'déé, ká yēbē ádá è níí, ndákpá kōkō èpē tírí káná kā nēè, ā yālā nētē ōtō ílī mómú úgú 'dī. Ātāsh yāā ngā 'déé, ká yālā igí ūngú yāngā gī kā nēè, lúsū àrā ĩ bī yōmó è 'déé, ká jūjū búbū yākā tírí." ⁵ Ká ádá kpíí shíki ónjō nī gī iyí āpá áyā nī 'dī.

† Góvó úgú Gāshá ā'bā ūmbū Lílí nī gī: Yūwúdū nī gī à yāshá ā'bā ūmbū lílī nī gī, ká sālā lēmbē rōmó 'bí'bí ōtō ílī ríní nī gī ká úgú tírí, ká ádá ā yinjí ádá è 'déé, kóshó èpē igí gī gā'dá ká'bā ūmbū lílī ká gūfū rōmó ríní biyí è 'déé, Mbájá kēngē igí kēshē mōmō Mésírí ā kā. Ró'dó Lēvítkūsú 23:39-43.

⁶ Ātāsh yāā, Yézū lēmē bī igí ā'dā, "Úgú è kā ndlātá ká ádá gānjā ngá ámá āpá yō kā nēè, ōjō dó'bó 'dī, ĩshíí bī mēngá igí yāā, úgú gānjā yō nēè, rē'bé ĩshí. ⁷ Ndákpá í 'déé, ká jūjū búbū ā kā ā yísí igí 'dī, ĩshíí nēè, ā yísí nī ámá, ká ádá è 'déé, má lēmē ádá mǎpá ká ádá glōsī'dí ūngú í 'déé, igí ká yālā nī kā. ⁸ Mánjā mǎpá dī Góvó úgú gālā kōbó kélē úgú yāngā, ká ádá úgú gānjā ngá ámá āpá yō nēè, ōjō dó'bó 'dī, ká ádá úgú è kā ndrē'bé ká ádá gānjā ngá ámá āpá yō nēè, bā ōjō dó'bó 'dī." ⁹ Yézū lēmē ātāsh, ĩshíí ā'dá tá ā'bā Jélíí.

¹⁰ Biyí è 'déé, kōtō ónjō Yézū kánjā kánjā dī Góvó úgú gālā kōbó kélē úgú nī ĩshí ā kā nēè, Yézū ĩnī àrā ānjā yō, ĩshíí bā lúsū àrā nē bī ndákpá nī 'dī. ¹¹ Īshíí ká ètē úgú Góvó úgú gālā kōbó kélē úgú yāngā nēè, Yūwúdū nī gī ā'dá dī gēbē ètē, ĩshíí ā yūjū ádá àrā nī ā iyí, "Újū yāngā ètē ā 'dē?"

¹² Īshíí glōvō jūjū ndákpá í 'déé, ká yō kā nēè, ā'dá dī glēmē ádá nī ká zrōzō ōtō kōkō àrā èpē igí tírí āpá ká ádá àrā Yézū. Īshíí slāgā ndákpá è iyí, "Ètē nī gōzō ndákpā."

Īshíí slāgā è iyí, "Bā 'dī, ètē ā yāngā ndákpā." ¹³ Īshíí nēè, ndákpá è 'déé, ká ndlēmē ádá āpá ká ádá àrā nī wásá kā nēè, āzā ní, ká ádá ndákpá nī à yētē mbāwā àrā kprāshā ndákpá ká Yūwúdū nī gī nē.

Yézū rōdó ndákpá ká úgú Góvó úgú nī

¹⁴ Ká löwó è 'déé, Góvó úgú nī kátá lōngō 'déé, kōyó 'dī kā nēè, Yézū ānjā ānjā dāzā Mōmō ká Mbájá ĩshíí èndē grōdó ndákpá nī ā'bā ē'dē. ¹⁵ Īshíí ākpā Yūwúdū nī gī ūjū nē, ĩshíí ūjū ā'dā, "Újū yākā rō'dō ūngú āpá ílī mǎdrásā 'dī nēè, ōgō ílī ūngú nī ānā góvó nī ātā áyā 'dē?"

¹⁶ Īshíí Yézū ĩpī igí ā'dā, "Ūngú í 'déé, má rōdó ndákpá nī mǎpá ē'dē ā kā nēè, āzā ēshē ámá ní, ĩshíí nēè, ēshē ká Bēbé gōpó ámá. ¹⁷ Īshíí tá ndákpá è 'déé, kīyí ká ádá gālā ūngú è 'déé, Mbájá ká yēbē ádá èyí ā kā ĩshí yāā, ā ndōkō dāná nī nēè, ádá í 'déé, má rōdó ndákpá nī ē'dē ā kā nēè, ēshē ká Mbájá yá, wālā ēshē jūjū má nē yā. ¹⁸ Ndákpá è 'déé, ká lēmē ádá nī ēshē jūjū nē kā nēè, ā lēmē ádá nī ká ádá è níí, ndákpá èné gūrū àrā nē. Īshíí nēè, ndákpá è 'déé, ká yālā nētē nī ká ádá è níí, kēné gūrū àrā ndákpá è 'déé, kōpó èpē ā kā yāā, ètē nī bēbé glēmē rāyā ádá. Bēdé sóló è āzā áyā nī ní. ¹⁹ Gónjō ádá ká Mbájá 'déé, kēné bī Mōzē kā nēè, èné bī igí 'dī? Kpíí kātāsh kā nēè, igí mǎlā nētē nī mǎpá dā'bā èyí 'dī. Īshíí nēè, má yēbē ádá gūfū ámá ká ádá ngā?"

²⁰ Īshíí glōvō ndákpá nī ĩpī bī ètē ā'dā, "Úmū nī bēbé rōyó. † 'Bí ká yēbē ádá gūfū úmū?"

²¹ Īshíí Yézū lēmē bī igí ā'dā, "Mǎlā tá 'bālā kī'dí, † ĩshíí ākpā igí tírí ūjū nē āpá ē'dē, ²² Mōzē klēmē ádá kúbū

†† Bēbé rōyó: Kōtō rōyó à yā'dá ā'bā jūjū bēbé rōyó ĩshíí sārā nēè, igí nī kōtō grōnō è 'déé, ká'dá ká'bā mūmū ōrō ká Mbájá, ōgbó ká ngéré ngá áyā èpē igí 'déé, dírí nī Shētānā kā, ĩshíí ōjō ānā gōgō ádá ká Mbájá ĩshí, ĩshíí ká úgú è 'déé, Mbájá krōsō igí kápá búbū ĩshí ā kā nēè, ōjō ĩpī àrā èpē igí āpá ká glōsī'dí lílī àrā è 'déé, ká yālā gāngā ākpā āpá ká ndákpá nī kā. Ró'dó ádá yākā āpá ílī wárāgā Gītí Ádá 12:7-9. † Mǎlā tá 'bālā kī'dí: Ró'dó ádá āpá ká ádá kī'dí yākā āpá ílī Jónõ 5:1-18.

kötö ngāngá ngá áyā ígí ká ḡbónḡbó mātārā ní kpíí 'déé, ádá ḡbónḡbó mātārā † ní bā āzá öcö lāgá ärä nē ēshē ká Mōzē ní ká, ṽshíí nēē, öcö lāgá ärä nē ēshē ká kóshó ígí gī, ṽshíí kpíí kātāsh ká nēē, má rötó kötö ḡngāngá ngá áyā ígí ká yömö Sé'bīṽ. 23 'Déé ndákpā ūbū gēsē újū áyā nē ká ḡbónḡbó mātārā ká yömö Sé'bīṽ ká ádá è níí, èpē ā'bā glímí ílí gónjó ádá ká Mbájá ā'dá yāā, dūrū è 'déé, ó'dö ígí kēgbē ká ádá è 'déé, mlöló nōwö ní mēshē ká ndákpā ká yömö Sé'bīṽ ní ká nēē, ká ádá ḡngā? 24 Mrótó ádá mápá ká ndákpá glātá ní, má'bā grötó ádá mápá dā'bā óvö ḡngá áyā ígí ā'dá."

Yézū ní ndákpā è 'déé Mbájá kíshí ètē ā ká?

25 ṽshíí ká ètē úgú āsh nēē, slāgā ndákpā è, ēshé ká yömö Jērüzälēmē èndē gūjū yūjū ā'dā, "È ká āzá újū í 'déé, kprāshā ndákpá ḡngá áyā āgá ká yēbē ádá gūfū ètē ā ká ní? 26 Tāmá ètē káká 'déé, ká lēmē ádá ní ögbö dī mūmū gēlé ndákpá ní, ṽshíí jéé lēmē gōsī'dí ádá āpá áyā ní 'dī. Wālā dú nēē, kprāshā ndákpá ní ökö ètē ānā āpá ká Krístö nē? 27 ṽshíí nēē, mökö úlū ärä újū yāngā māná mīshí, ṽshíí ká löwó è 'déé, Krístö ká ndöjō ní ká nēē, bēdē ndákpā è 'déé, ká ndökö dāná dī úgú è 'déé, ètē ká ēshē ē'dē ā ká nēē, ā ndāzá ní."

28 ṽshíí Yézū átā rōdó ndákpá ní āpá dāzá Mōmō ká Mbájá, ṽshíí lēmē ádá ká gōró lēmē nē ā'dā, "Ígí mókö ámā māná gōzö míshí, ṽshíí mókö úlū ärä mā māná míshí, ṽshíí bā āzá mójö mápá dī úgú ā kīnārā mā ní, ṽshíí Bēbē 'déé, kōpó ámā ká, lēmē klēzē 'dī. ṽshíí ígí mókö ètē māná 'dī, 29 ṽshíí nēē, mókö ètē māná mīshí, ká ádá ámā mēshē áyā ní, ṽshíí ètē kópó ámā."

30 ṽshíí ká löwó è 'déé, Yézū klēmē kātā ḡngā ká nēē, ā yēbē ádá grükú ètē ṽshíí nēē, gā'bālā ndákpā ātā ātā gbögbö ní 'dī. Ká ádá úgú ḡngá áyā ní öjō dó'bó 'dī.

31 ṽshíí kpíí kātāsh ká nēē, gēlé ndákpā íyí āpá áyā ní, ṽshíí ā'dā, "'Déé Krístö öjō yāā, ā ndālā gēlé kí'dí ötö ká è 'déé, újū yākā kālā ká?"

32 ṽshíí Fārísí ní gī ögö lēmē zrözö í 'déé, ndákpá ní ká lēmē kápá ká ádá ärä ní ká ṽshíí. ṽshíí kprāshā ndákpá ká yömö grāshā Mbájá ní, ācá ögbö ká Fārísí ní gī öpö yömö gāmā gbögbö Mōmō ká Mbájá níí rükú ètē.

33 ṽshíí Yézū lēmē bí ígí ā'dā, "Ámā mā ndā'dá ká ḡngá ígí tá gāā ātā, ṽshíí mā ndlūwū mānjā ká Bēbē göpó ámā. 34 Má ndēbē ámā ṽshíí nēē, má yökö ámā 'dī, ṽshíí dī úgú è 'déé, mā ē'dē ā ká nēē, má yígí yō tá 'dī."

35 ṽshíí Yūwūdū ní gī èndē glēmē ádá āpá kökö ärä èpē ígí ā'dā, "Újū yākā ā yēbē gānjā 'dē 'déé, má yökö dī ärä ní 'dī ká? Á yēbē ádá gānjā gāshā ā'bā kökö ärä ndákpá ḡngá áyā āgá 'déé, klēsé kötö mömō Ígrígí ní gī níí, èpē rōdó Ígrígí ní gī? 36 Ílí ádá ḡngá áyā ní ḡngā ā'dā ḡngá 'déé, ká'dā, 'Má ndēbē ámā, ṽshíí má yökö ámā 'dī, ṽshíí 'Má yígí dī è 'déé, mā ē'dē ā ká 'dī?"

37 ṽshíí ká dōḡbó ájā Góvó úgú ní nēē, Yézū āñā örö, ṽshíí lēmē ádá ká gōró lēmē nē ā'dā, "'Déé gögö ūyū

† *Nbónḡbó mātārā: Mbájá lēmē bí Ābrāyīmī níí, rötó ḡbētē ká kötö ḡngāngá ḡngá áyā nē, ká úgú è 'déé, kāngá áyā ígí salā lēmbē tötö 'bí'bí ní ká, ká ádá è níí, lūsū ā'dā nēē, ígí ní kötö ká Mbájá. Ró'dö Gōcö Lāgá 17:9-14.*

kāngá ndákpā yāā, öjō ámā níí, ömō ūyū ní. 38 Tá āyā Wārāgā ká Mbájá 'déé, kíyí nēē, tá ndákpā è 'déé, kíyí kápá ámā ṽshíí yāā, ūyū è 'déé, ká ndēné áshā bí ndákpá ní ká, ā ndülū ēshē ílí ní." 39 Ádá í 'déé, Yézū klēmē ā ká nēē, lēmē āpá ká ádá Lílí ärä Mbájá 'déé, ká ndlūsú āpá jūjū yömö è 'déé, ká ndiyí āpá áyā nē ká. Ká úgú yāngā nēē, Lílí ärä Mbájá lūsú āpá jūjū ndákpá ní dó'bó 'dī. Ká ádá èné gūrū ärä Yézū dó'bó 'dī.

40 ṽshíí ká löwó è 'déé, ndákpá ní kögö ádá yāngā ká nēē, slāgā ndákpā è íyí, "Dú Yézū ní kéné ádá ká Mbájá."

41 ṽshíí slāgā yömö è íyí, "Ètē ní Krístö."

ṽshíí slāgā ndákpā è ā yūjū ärä èpē ígí ā yiyí, "Kútú Krístö ā ndöjō ēshē Jēlílí áyā 'dē yā? 42 Ázá rōndó ā'bā ílí Wārāgā ádá ká Mbájá ā'dā, Krístö ā ndēshē dā'bā ärä yömö mömō ká Dévídī †† ēshē mbērē Bétlēmē 'déé, Dévídī † kāshā ā'bā ē'dē ā ká ní?" 43 ṽshíí ká gbö!ö è ḡngā nēē, ndákpá ní öḡö kökö ärä èpē ígí āpá ká ádá ärä Yézū. 44 Slāgā ndákpā è ā yēbē ádá grükú ètē, ṽshíí nēē ndákpā ātā ātā gbögbö ní 'dī.

Slāgā kprāshā ndákpá ká Yūwūdū ní gī āñā gīyí āpá ká Yézū ṽshíí

45 ṽshíí ká dōḡbó èyí nēē, yömö gāmā gbögbö Mōmō ká Mbájá ní lūwū öjō ká kprāshā ndákpá ká yömö grāshā Mbájá ní, ögbö ká Fārísí ní gī, ṽshíí újū yömö gāmā gbögbö Mōmō ká Mbájá ní ā'dā, "Méné ètē mójó dī úgú ā 'dī ká ádá ḡngā?"

46 ṽshíí yömö gāmā gbögbö mömō ká Mbájá ní ā'dā, "Jéé bēdē ndákpā è 'déé, klēmē ádá áyā újū yāngā nēē, āzá ní."

47 ṽshíí Fārísí ní gī ípī ā'dā, "Ílí èyí ā'dā nēē, āḡbā mēngá ígí tánē? 48 ṽshíí nēē, 'bí kēshē kökö ärä kprāshā ndákpá ní, wālā Fārísí ní gī kíyí āpá ká Yézū? 49 Tá glövö jūjū ndákpā è 'déé, kökö ádá káná kápá ká gónjó ádá ká Mbájá 'dī ká, ātāsh yāā Mbájá rötó ádá āpá áyā ígí ṽshíí."

50 Nīkédémūsū 'déé, ètē 'bālā ēshē ká kprāshā ndákpá ká Yūwūdū ní gī 'déé, klāndá ká Yézū sārā ká újū ígí ā'dā, 51 "Kútú gónjó ádá ká Mbájá 'déé, kéné bí āgá ká ā ndrötó ádá āpá ká ndákpā ká löwó è 'déé, bā mögö ádá gōsī'dí ūḡḡ è 'déé, ètē kālā ká 'dī?"

52 ṽshíí öjō ípī ā'dā, "Mēngá úmü ēshē tá ká yömö Jēlílí? Ánjā èbē ílí wārāgā ká Mbájá níí, ökö 'dē, jéé kéné ádá ká Mbájá 'déé, kēshē Jēlílí nēē, āzá ní."

53 ṽshíí ndákpá ní tírí öjō lūwū āñā mömō ḡngá áyā èpē ígí.

†† *Krístö ā ndēshē dā'bā ärä yömö mömō ká Dévídī: Ākā Yézū ā'bā mbērē Nāzērētē ṽshíí ètē ēshē ká dā'bā úlū ärä Dévídī. Ró'dö ádá āpá ká ádá yākā āpá 2 Sámwēlē 5:2; Míkā 5:2; Mātēyö 2:1; Lúkā 2:1-6. † Dévídī: Mbájá ṽshíí ètē ká ádá è níí, ā'dá āpá ká góvö ḡgērē ká Ízrāyélē ní gī, ṽshíí öshö yöshö ā'dā, bēdē góvö ḡgērē è ā ndöjō ēshē ká dā'bā úlū ärä kötö ílí kötö kóshó ká Dévídī níí, ā'dá āpá ká góvö ḡgērē ní kpörö ā yānjā ní. Ètē góvö ḡgērē yāngā ní Yézū Krístö. Bīyí è 'déé, Dévídī ká'dá góvö ḡgērē ní ṽshíí ā ká nēē, úgú è öjō ākā Yézū ká álííí (1,000) ríní. Ró'dö Sálāmā 132:11-12; Nētē ká Yömö Yöpö 2:29-36; 1 Sámwēlē 16-30; 2 Sámwēlē 1-24; 1 Góvö ḡgērē 1-2.*

Ndäkpá rükú bēdé éndé è äpá dī gälä örõ

8 Īshíí nēē, Yézū ānjā Āṅbā Zētúnū. ¹² Īshíí ká jūjū gāgā úgú ní nēē, ānjā ānjā dāzā Mōmō ká Mbájá tówó, Īshíí ndäkpá ní tírí lövō ländá ètē, Īshíí ä'dá búbū ká ádá grödó ìgì. ³ Īshíí yōmó grödó ndäkpá äpá ká gónjō ádá ká Mbájá, Īshíí Fārisī ní gī, rükú bēdé éndé è äpá dī gälä örõ, Īshíí éné ètē öjō è'dē, Īshíí älä ètē níí, èrútú ä'bā dī mūmū glövō ndäkpá ní, ⁴ Īshíí lēmē bí Yézū ä'dā, "Bēbé grödó ndäkpá ní rükú éndé yākā äpá dī gälä örõ. ⁵ Gónjō ádá ká Mbájá 'déé, kēné bí Mōzē ká ĩyí, úlú éndé è kātā ngā nēē, rōsō ká āṅbā, ^{††} á ndīyí è ngá úmū ngā äpá è'dē?" ⁶ Lēmē ātāsh ká ádá glēngē Yézū, ká ádá è níí, bēdé ádá è kígí kplá'vā kēshē ílí äkpá ní níí, èpē ìgì lökpō ádá äpá áyā ní.

Īshíí nēē, Yézū lūnú, Īshíí éndé grōndó ũngú äpá búbū ká lítí lēké nē. ⁷ Īshíí ká löwó è 'déé, kātā yūjū ètē kpōrō ä ká nēē, ödō ärä nē āṅā örõ, Īshíí lēmē bí ìgì ä'dā, "Ndäkpā è ká kōkō ärä ìgì 'déé, kälā glōsī'dí ũngú 'dī ká nēē, má'bā ètē éné āṅbā níí, èlē ètē è'dē kpéé." ⁸ Yézū öjō lūnú, Īshíí tówó éndé grōndó ũngú äpá búbū.

⁹ Ká löwó è 'déé, kōgō ádá yāngā ká nēē, éndē gāṅā èshē yō 'bälā, 'bälā, kprāshā ndäkpá è ká, kánā kēshē yō kpéé. Īshíí tá Yézū ká'dá ká'bā yō, äcá ögbó ká éndé bēbé gälä örõ ní 'déé, kērútú ká'bā tá dī ärä nē ká.

¹⁰ Yézū ödō ärä nē tówó äpá örõ, Īshíí ũjū éndé yāngā ä'dā, "Yää éndé ä, ndäkpá ní āṅā 'dē? Ndäkpā èshē kōkō ärä ìgì rōtó ádá äpá jūjū í 'dī?"

¹¹ Īshíí éndé yāngā ä'dā, "Yää góvó újū ní, ndäkpā rōtó ádá äpá jūjū má 'dī."

Yézū ä'dā, "Bā mēngā ámä, má rōtó ádá mápá jūjū í tá 'dī. 'Bákétā āṅā ānjā Īshíí níí, á'bā áshā gälä glōsī'dí ũngú ngá áyā í ká ä'dá."

Ádá è 'déé Yézū klēmē äpá ká ádá ärä nē ká

¹² Ká löwó è 'déé, Yézū klēmē ádá ní bí ndäkpá ní tówó ä ká nēē, ä'dā, "Ámä ní grājá úgú ní äpá jūjū búbū ä, tá ndäkpā è 'déé, ká ndrēkē ögō má ká nēē, ä löwó ötō ílí mómú úgú jéé 'dī, Īshíí nēē, ä ndā'dá ä'bā ílí grājá úgú è 'déé, áshā ká è'dē ä ká."

¹³ Īshíí Fārisī ní gī èmé ètē ä'dā, "Tá úmū kínärä í ká lēmē ádá ní äpá ká ádá ärä í, ātāsh yää, ádá ngá áyā í äzā rāyā ádá ní."

¹⁴ Īshíí Yézū ĩpí ä'dā, "Kpíí 'déé, tá ámä ká lēmē ádá ní mápá ká ádá ärä má ká ärä má yää, ádá ngá ámä rāyā ádá, ká ádá mókō dī úgú è 'déé, mēshē è'dē ä ká máná mishí, Īshíí mókō dī úgú è 'déé, má yānjā è'dē ä ká máná tánē mishí. Īshíí nēē, mókō dī úgú è 'déé, mēshē è'dē ä ká, máná 'dī, Īshíí bā mókō dī úgú è 'déé, má yānjā è'dē ä ká, máná tá 'dī. ¹⁵ Má rōtó ádá ní ká gbōlō è ká ndäkpá Īshíí nēē, mēngā ámä mrōtó ádá mápá ká ndäkpá 'dī. ¹⁶ Īshíí nēē, kpíí 'déé, mrōtó ádá mápá ká ndäkpá yää, mrōtó ádá ní tāmá dītí èyí, ká

† Zētúnū: Kpikpí yāngā nēē, ä yōshó gārā èyí, Īshíí ä yälä yūyū èshē è'dē, ká ádá gälä ká nōshó, Īshíí gälä gānā öshō è'dē äpá ílí kóló. †† Īyí nēē, rōsō úlú éndé è kātā ngā ká āṅbā: Ró'dó ádá äpá è'dē Lēvítükūsū 20:10; Dītrónōmī 22:23-24.

á dá mrōtó á dá ní mápá ká ndäkpá kínärä má 'dī. Ká á dá má rōtó á dá ní ká Bēbé má 'déé, kōpó ámä ká.

¹⁷ Īshíí rōndó ä'bā ílí wārāgā gónjō á dá ká Mbájá 'déé, kēné bí ìgì 'déé, kīyí nēē, 'déé rōmó dümbú á dá klēmē á dá yää, á dá ngá áyā ìgì ní rāyā á dá. ¹⁸ Ámä ní dümbú á dá ngá ámä, Īshíí bēdé dümbú á dá ngá ámä ní Bēbé má 'déé, kōpó ámä ká."

¹⁹ Īshíí ũjū ètē ä'dā, "Bēbé í ètē ä 'dē?"

Īshíí Yézū lēmē bí ìgì ä'dā, "Mókō ámä, wälā mókō Bēbé má máná 'dī. Bījā 'déé, mókō ámä nē máná yää, mókō Bēbé má máná tánē mishí." ²⁰ Yézū lēmē á dá yāngā ká löwó è 'déé, ká'dá dī grödó gónjō á dá ká Mbájá bí ndäkpá ní kápá úgú í 'déé, ká dāzā Mōmō ká Mbájá 'déé, ká rōyō nākā ní kápá è'dē ä ká. Īshíí nēē, ndäkpá ní rükú ètē 'dī, ká á dá úgú ngá áyā ní öjō dó'bó 'dī.

²¹ Īshíí Yézū lēmē bí ìgì tówó ä'dā, "Má yānjā í nē, Īshíí má ndēbē ámä, Īshíí nēē, má ndīlí mápá ílí glōsī'dí ũngú áyā ìgì. Má yígí dī è 'déé, má yānjā è'dē ä ká 'dī."

²² Á dá yāngā älä Yūwúdū ní gī Īshíí ũjū ä'dā, "Ä ndūfū ärä nē nē? È ká dūrū è 'déé kīyí nēē, 'Dī úgú í 'déé, má yānjā è'dē ä ká nēē, ìgì má yígí yō 'dī ká?"

²³ Īshíí nēē, ä'dá dī glēmē á dá ní kpōrō ä'dā, "Īgì ní yōmó è búbū ä Īshíí nēē, mēshē è ngá ámä mūmū örō. Īgì ní yōmó jūjū búbū ä Īshíí nēē, ámä mázā mēshē ká yōmó jūjū búbū ä ní. ²⁴ Mlēmē bí ìgì sārā miyí, má ndīlí mápá ílí glōsī'dí ũngú áyā ìgì nē. 'Déé, miyí mápá ká á dá è 'déé, miyí ámä ní ètē ä ká 'dī yää, dú má ndīlí mápá ílí glōsī'dí ũngú áyā ìgì nē."

²⁵ Īshíí ũjū ètē ä'dā, "Úmū ní 'bī?"

Īshíí Yézū ĩpí bí ìgì ä'dā, "Tá áyā è 'déé, má'dá dī glēmē bí ìgì mēshē ká gōcō lāgā èyí ä ká. ²⁶ Āngā ámä gēlē á dá ká á dá glēmē ní, Īshíí grōtó á dá äpá áyā ìgì. Īshíí nēē, Bēbé gōpó ámä ètē bā äzā Bēbé glēmē klēzē ní, Īshíí á dá è 'déé, mögō mēshē áyā ní ká nēē, mlēmē bí yōmó jūjū búbū ä mishí."

²⁷ Īgì ögō ílí á dá í 'déé, ètē ká lēmē ní äpá ká á dá ärä Bēbé nē bí èpē ìgì ä ká 'dī. ²⁸ Ātāsh yää, Yézū ä'dā, "Ká löwó è 'déé, má ndīngí Kópō ndäkpā mápá ká krōshō ní ká nēē, má ndökō dānā ní nēē, ámä ní ètē, Īshíí má ndökō dānā ní nēē, ámä málä ũngú kínärä má 'dī, Īshíí má lēmē tá á dá è 'déé, Bēbé má krōtó á dá kápá è'dē ä ká. ²⁹ Ágbē 'déé kōpó ámä ká nēē, ä yāná ámä, ä'bā ámä ä'dá kínärä má 'dī, ká á dá ká úgú tírí má yälä ũngú è 'déé, shēshē lēpē ní ká yēlē äpá è'dē ä ká."

³⁰ Ká löwó è 'déé, Yézū klēmē ìgì á dá yāngā gī ká nēē, gēlē ndäkpá ìyí äpá áyā ní.

Kōtó ká Ābrāyímī

³¹ Yézū lēmē bí Yūwúdū è 'déé, kīyí kápá áyā nē ká ä'dā, "'Déé má yälä ũngú ní mápá ögō ũngú è 'déé, má rōtó ìgì mápá è'dē ä ká yää, ìgì ní dú yōmó grēkē ögō má, ³² Īshíí má ndökō rāyā á dá dānā ní, Īshíí rāyā á dá ní, ä ndīshí ìgì èshē ílí mēndé ní."

³³ Ìshíí ípí bí Yézū à'dā, "Ágá ní kótó ílí kótó ká Ābrāyímí, † Ìshíí jée má'dá méndé bí ndákpá 'dī. Á ndīyí à ndíshí ágá èshé ílí áshá méndé ní áyá 'dē?"

³⁴ Yézū ípí bí ìgí à'dā, "Mà lèmé rāyā ádá bí ìgí nèè, tá ndákpá è 'déé, ká yāļā glōsī'dí ũngú Ìshí yāā, èté ní méndé ká gōsī'dí ũngú ní. ³⁵ Ká ádá méndé à yā'dá mōmō ká bēbé àrā nè kpōrō 'dī, Ìshíí nèè gēsē újū mōmō ní à ndā'dá mōmō áyā èpē ìgí kpōrō à yānjā ní.

³⁶ Átāsh yāā, 'déé Gēsē újū ní Ìshí ígí èshé ílí áshá méndé ní Ìshí yāā, dú nèè, má yāshá áshá méndé 'dī.

³⁷ Mókō máná mīshí ígí ní kótó ílí kótó ká Ābrāyímí, Ìshíí kpíí kātāsh ká nèè, má yēbē ádá gūfū ámā, ká ádá ígí míyí mápá ògō ádá ngá ámā 'dī. ³⁸ Mà lèmé bí ìgí ádá ũngú è 'déé, mókō ká löwó è 'déé, má'dá ká Bēbé má ká, Ìshíí nèè, mēngá ígí má yāļā ũngú ní mápá dā'bā ádá è 'déé, bēbé ígí kē'dé ígí kápá ē'dē à ká."

³⁹ Ìshíí ípí à'dā, "Ābrāyímí ní bēbé àgā."

Ìshíí Yézū ípí bí ìgí à'dā, "Bijā 'déé, dú ìgí ní kótó ká Ābrāyímí yāā, má ndāļā ũngú è 'déé, Ābrāyímí ká'dá dī gāļā ní ká. ⁴⁰ Ũngú í 'déé, má yāļā ní tírí à ká nèè, ká ádá glēmē rāyā ádá è 'déé, mōgō mēshē ká Mbájá ká bí ìgí. Ōtō ká è ngá tírí nèè, ígí má yēbē ádá gūfū ámā nè, Ìshíí Ābrāyímí āļā úlú ũngú è kātāsh ká 'dī. ⁴¹ Má yāļā ũngú è 'déé, shīkí bēbé ígí kāļā ká."

Ìshíí òjō ípí bí èté à'dā, "Ágá bā mázá kótó síyí ní, ká ádá gā'bāļā Bēbé ágá nèè, tá Mbájá ká àrā nè."

Kótó ká ngéré ká kótó rōyó

⁴² Ìshíí Yézū lèmé bí ìgí à'dā, "Bijā 'déé, dú Mbájá ká'dá Bēbé ígí yāā, má ndāļā ádá àrā mâ, ká ádá mēshē ká Mbájá, Ìshíí má dī úgú à 'bákétā. Bā āzā mójō kínārā mâ ní, Ìshíí nèè, èté kópó ámā. ⁴³ Gōgō ílí ádá ngá ámā ļānjā bí ìgí ātā ká ádá ngā? Ká ádá gōgō gōgō ádá í 'déé, má lèmé bí ìgí à ká āzā áyā ígí ní. ⁴⁴ Ígí mēshē dā'bā àrā bēbé ígí ngéré ká kótó rōyó, † Ìshíí má yēbē tá ádá gāļā ũngú ní mápá ògō glōsī'dí ũngú è 'déé, ká ũmbū gbōgbō bēbé ígí à ká. Èshē ká gōcō ļāgá èyí nèè, èté ní bēbé gūfū ndákpá, ká ádá ēbē ádá rāyā ádá 'dī, Ìshíí rāyā ádá āzā áyā ní ní. Ìshíí ká úgú è 'déé, à lèmé klēzē yāā, à lèmé ádá ní èshē ílí shēshē lēpē nè, ká ádá èté ní bēbé glēmē klēzē, Ìshíí bēbé klēzē ní gī tírí. ⁴⁵ Kpíí 'déé, má lèmé rāyā ádá ní bí ìgí à ká nèè, míyí mápá ká ádá ngá ámā 'dī. ⁴⁶ 'Bí kēshē kōkō àrā ígí ká ndīyí nèè, èpē òkō ámā dī gāļā gōsī'dí ũngú ní? 'Déé, má lèmé rāyā ádá yāā, míyí mápá ē'dē 'dī ká ádá ngā? ⁴⁷ Tá ndákpā 'déé, èté ní ndákpā ká Mbájá yāā, à yōgō ádá è 'déé, Mbájá ká lèmé ní ká. Ìshíí dūrū è 'déé, mógó ádá ká Mbájá 'dī ká nèè, ká ádá ígí mázá ndákpá ká Mbájá ní."

† Ābrāyímí: Mbájá lèmé bí Ābrāyímí ní, ā'bā yōmō mōmō í ngá áyā nè, ācā ògbó ká úgú í 'déé, ká yāshá ā'bā ē'dē à ká, Ìshíí ní, rēkē ògō nè ānjā āpá dī rānjā úgú ngá áyā nè 'déé, èpē kēné bí èté à ká. Ìshíí Ābrāyímí òjō à'dā āpá ká bēbé Yūwūdū ní gī. Ābrāyímí áshá álíff lēmbē sālā lēmbē tōtō gūfū sālā (1,800) ríní ká úgú è 'déé, kākā Yézū dó'bó 'dī ká. Ró'dō ádá āpá ká àrā ní āpá ílí wārāgā Gōcō Lāgá 12-26.

†† Ngéré ká kótó rōyó: Dírí ní Shētānā. Sārā nèè, èté ní grōnō ká Mbájá āpá mūmū òrō, Ìshíí òjō ē'dē ílí slāgā kótó grōnō è gī ní, ānā ádá ká Mbájá, Ìshíí Mbájá ògō ígí èshē mūmū òrō. Ró'dō Gītí Adá 12:7-9.

Yézū lèmé ádá āpá ká ádá àrā nè

⁴⁸ Ìshíí nèè, Yūwūdū ní gī ípí à'dā, "'Déé míyí nèè, úmū èshē ká yōmō Sāmáryā, Ìshíí úmū ní bēbé rōyó † yāā, ádá ngá áyā ágá ní klēzē?"

⁴⁹ Ìshíí Yézū ípí à'dā, "Ámā mázá bēbé rōyó ní, Ìshíí nèè, má yēné gūrū àrā Bēbé má, Ìshíí mēngá ígí nèè, méné gūrū àrā má 'dī. ⁵⁰ Ìshíí bā mázá má yēbē ádá è níí, ndákpá èné gūrū àrā má ní. Ìshíí nèè, à ē'dē ní ndákpá è 'déé, ká yēbē ádá è níí, ndákpá ní kēné gūrū àrā má ká, Ìshíí èté ká'dá Bēbé grōtō ádá ní. ⁵¹ Mà lèmé rāyā ádá bí ìgí, ndákpā è 'déé, ká yōgō ádá ámā ká nèè, jée à yīlí 'dī."

⁵² Ìshíí Yūwūdū ní gī ípí bí èté à'dā, "'Bákétā mōkō máná mīshí nèè, úmū ní bēbé rōyó, ká ádá Ābrāyímí, Ìshíí kēné ádá ní gī ílí Ìshí, kpíí kātāsh ká nèè, á yīyí 'déé ndákpā à yāļā ũngú āpá dā'bā ádá ngá áyā ī yāā, jée ká à yīlí 'dī. ⁵³ Úmū ká'dá góvó ní òtō ká kóshó ágá Ābrāyímí? Ābrāyímí Ìlí Ìshí, Ìshíí kēné ádá ní gī ílí tánē Ìshí, á yīnjí dīyí úmū ní 'bī?"

⁵⁴ Yézū ípí à'dā, "Bijā 'déé, má yēné gūrū àrā mâ, ká àrā mâ yāā, ílí èyí à yā'dá ē'dē 'dī. Bēbé má 'déé, má yīyí kábā èté ní Mbájá àrā ígí à ká nèè, èté ká yēné gūrū àrā mâ. ⁵⁵ Kpíí 'déé, mókō èté máná 'dī ká nèè, mókō èté máná mīshí. Ká ádá 'déé míyí mókō èté máná 'dī yāā, má ndā'dá bēbé klēzē tá áyā ígí. Ìshíí nèè, mókō èté máná mīshí, Ìshíí má yāļā ũngú mápá dā'bā ádá ngá áyā ní. ⁵⁶ Kóshó ígí Ābrāyímí āļā kōbó kélé úgú, ká ádá gōkō úgú è 'déé, má ndōjō ē'dē à ká, òkō èté úgú āsh Ìshí, Ìshíí kōbó kélé úgú òjō āļā ètē."

⁵⁷ Ìshíí Yūwūdū ní gī ípí bí èté à'dā, "Bā ríní áshá ngá áyā ī kígí ílí gūfū rōmō lēmbē kpú ríní 'dī ká nèè, á yīyí òkō Ābrāyímí Ìshí áyā 'dē?"

⁵⁸ Ìshíí Yézū ípí bí ìgí à'dā, "Rāyā ádá ní ātā, ká úgú è 'déé, kākā Ābrāyímí dó'bó 'dī ká nèè, má ē'dē." ⁵⁹ Ìshíí ká löwó è 'déé, kōgō ádá yāngā ká nèè, èngē ānjā ká ádá grōsō èté ē'dē, Ìshíí nèè, Yézū ìtī àrā nè, Ìshíí èļē èshē áyā ígí, Ìshíí ānjā èshē dāzā Mōmō ká Mbájá.

Yézū Ìshíí bēbé glūtú mūmū

9 Ìshíí ká löwó è 'déé, Yézū ká yānjā ní nèè, òkō bēbé bēbé glūtú mūmū è yāngá ní ākā èté ē'dē ātāsh. ² Ìshíí yōmō grēkē ògō ní újū èté à'dā, "Yāā bēbé grōdó ndákpá ní, 'bí káļā gōsī'dí ũngú ní, újū yākā yá, wāļā bēbé ní Ìshíí yāngá ní káļā gōsī'dí ũngú ní 'déé, kākā èté ká glūtú mūmū ní ká?"

³ Yézū ípí à'dā, "Bā āzā bēbé ní Ìshíí yāngá ní káļā glōsī'dí ũngú ní, Ìshíí nèè, ũngú yāngā āļā àrā nè ātāsh, ká ádá è níí, ndákpā òkō dī ònjó ká Mbájá òtō ògō áshá ngá áyā ní. ⁴ Njā 'déé, è ká gómó ájā ní ká nèè, āngá áyā ágá dī gāļā nētē í 'déé, ndákpā è kópó

† Kótó rōyó: Kótó rōyó à yā'dá ā'bā jūjū yōmō rōyó, Ìshíí sārā nèè, ígí ní kótó grōnō è 'déé, ká'dá ká'bā mūmū òrō ká Mbájá, ògbó ká ngéré ngá áyā èpē ìgí 'déé, dírí ní Shētānā ká, Ìshíí òjō ānā gōgō ádá ká Mbájá Ìshí, Ìshíí ká úgú è 'déé, Mbájá krōsō ígí kápá búbū Ìshí à ká nèè, òjō ípí àrā èpē ìgí āpá ká glōsī'dí lílí àrā è 'déé, ká yāļā gāngā ākpā āpá ká ndákpā ní ká. Ró'dō ádá yākā āpá ílí wārāgā Gītí Adá 12:7-9.

ámá ká yēbē ádá èyí níí, máļā kā. Ká ádá 'déé, njónjó òjō íshí yāā, ndákpā ā yāļā nētē 'dī. ⁵ Njbā 'déé, má jūjū būbū nī mīshí ā kā nēē, áamá nī grājá úgú ká jūjū būbū nī."

⁶ Yézū lēmē ātā ngā, íshíí òjō ū'bū sásá āpá būbū, íshíí āļā rīpí ēshē ē'dē, íshíí lāļā āpá ká klākā mūmū újū yāngā. ⁷ Íshíí lēmē bī étē ā'dā, "Ánjā íshíí níí, óbō rīpí nī ēshē ká mūmū nī āpá kāpá Sīlómō." (Sīlómō ílí èyí ā'dā nēē, yōpó) Átāsh kā nēē, újū yāngā ānjā óbō mūmū nē āpá kāpá Sīlómō, íshíí ká úgú ē 'déé, kōbō rīpí nī kēshē mūmū nē kā nēē, èndē gōkō úgú íshíí ānjā mōmō.

⁸ Íshíí klōpō 'báká mōmō nī ācá ōgbó ká ndákpā ē 'déé, kōkō étē káná ēshē sārā āpá ká bēbē gōwō ūngú nī kā ā'dā, "É kā āzá tāmá újū í 'déé, kā yā'dá būbū 'dēé ká yōwō ūngú nī kā nī?" ⁹ Slāgā ndákpā ē ā'dā, kábā yā ē ngā nī étē.

Íshíí slāgā yōmō ē ā'dā, "Bā 'dī ōvó étē nē."

Íshíí nēē, étē ká ārā nē ā'dā, "Ámā nī étē újū āsh."

¹⁰ Íshíí ndákpā nī újū étē ā'dā, "Mūmū í lājā áyā 'dē?"

¹¹ Íshíí ípī ā'dā, "Bēdē újū ē dírí nī Yézū āļā rīpí, íshíí lāļā āpá ká klākā mūmū mā, íshíí lēmē bī áamá ā'dā, mánjā móbō mūmū mā māpá kāpá Sīlómō, íshíí tāmá dē móbō mūmū mā kā nēē, mókō úgú grājá nī."

¹² Íshíí ndákpā nī újū étē ā'dā, "Étē újū yāngā ā 'dē?"

Íshíí ípī ā'dā, "Mókō máná 'dī."

Slāgā Fārísí ē ā yūjū ílí ākpā újū í 'déé Yézū kájá mūmū nī kā

¹³ Íshíí bīyí èyí nēē, èné újū bēbē glūtú mūmū nī òjō bī Fārísí nī gī. ¹⁴ Ájā ē 'déé, Yézū kāļā rīpí nī kāpá mūmū újū yāngā íshíí 'déé, mūmū nī klājā kā nēē, ká yōmō Sé'bītī. ¹⁵ Átāsh kā nēē, Fārísí nī gī újū újū yāngā ā'dā, kútú mūmū nī rājā áyā 'dē yā. Íshíí ípī bī ígī ā'dā, "Āļā rīpí āpá ká klākā mūmū mā, íshíí ká lōwó ē 'déé, mánjā móbō rīpí nī mēshē ká klākā mā kā nēē, mūmū mā òjō lājā."

¹⁶ Íshíí slāgā Fārísí ē gī ā'dā, "Étē újū yāngā āzá ēshē ká Mbájá ní, ká ádá ā yāļā nētē ká yōmō Sé'bītī."

Íshíí nēē, slāgā yōmō ē újū ā'dā, "Bēbē gāļā glōsī'dí ūngú ā ndāļā nēē kī'dí ātā ngā?" Ká gbōļō ē ngā nēē, ākpā ádá ngā áyā ígī lāndá 'dī.

¹⁷ Íshíí òjō ípī ārā èpē ígī āpá ká bēbē glūtú mūmū nī, íshíí újū étē ā'dā, "Á ndīyí ngā āpá ká ádá ārā újū ē 'déé, kájá mūmū í kā?"

Íshíí újū yāngā ā'dā, "Étē nī kéné ádá ká Mbájá."

¹⁸ Íshíí Yūwúdū nī gī iyí āpá ká ádá í 'déé, újū yāngā ká'dá bēbē glūtú mūmū íshíí 'déé, mūmū nī klājā kā 'dī, ígī ká úgú ē 'déé, ōpó āpá ōgō bēbē nī íshíí yāngā nī. ¹⁹ Íshíí ká lōwó ē 'déé, kōjō íshíí nēē, újū ígī ā'dā, "É kā nī gēsē újū áyā ígī 'déé, míyí mákā étē ká mūmū nī glūtú nī kā, íshíí nēē, 'bákétā mūmū nī lājā áyā 'dē?"

²⁰ Íshíí bēbē nī ká yāngā nī ípī ā'dā, "Mókō máná mīshíí étē nī gēsē újū áyā āgā, íshíí mákā étē ká mūmū nī glūtú í nē. ²¹ Íshíí nēē, mūmū nī lājā áyā 'dē yāā nēē, mókō máná 'dī, íshíí bā mókō bēbē gājá mūmū nī máná tá 'dī. Ōnjó kpūrú íshíí, mújū étē 'dē. Á ndlēmē ádá ūngú ē 'déé, kāļā èpē kā bī ígī ká ārā nē." ²² Bēbē nī íshíí yāngā nī lēmē ātā ngā, ká ádá étē mbāwā ārā

kprāshā ndákpá ká Yūwúdū nī gī nē, ká ádá ígī kprāshā ndákpá yāngā ā'dā, ndákpā ē 'déé, kā ndīyí Yézū nī Krístō 'déé, Mbájá kīshíí étē ā kā yāā, ā ndōgō étē ndákpā āsh ēshē Dī lōvō nī nē. ²³ É ngā dūrū ē 'déé, bēbē nī íshíí yāngā nī kīyí, kōnjó kpūrú íshíí nēē, kújū étē ā kā.

²⁴ Átāsh yāā, kprāshā ká Yūwúdū nī gī ādá bēbē glūtú mūmū nī tá tōwó, íshíí lēmē bī étē ā'dā, "Lóyó Mbájá, † ká ádá mókō máná mīshíí újū yāngā bēbē gāļā glōsī'dí ūngú."

²⁵ Íshíí ípī bī ígī ā'dā, "Kpíí 'déé, étē nī bēbē gāļā gōsī'dí ūngú, wāļā étē āzá bēbē gāļā glōsī'dí ūngú nī yāā, mókō máná 'dī. Íshíí ūngú ē 'déé, mókō máná nēē, sārā áamá nī bēbē glūtú mūmū, íshíí 'bákétā nēē, mūmū mā lājā íshíí."

²⁶ Íshíí újū étē ā'dā, "Āļā ngā āpá áyā í 'déé, kájá mūmū í kā?"

²⁷ Íshíí ípī bī ígī ā'dā, "Mlēmē bī ígī sārā mīshíí, íshíí míyí mápá ē'dē 'dī, íshíí nēē, má yēbē ádá ē níí, mlēmē bī ígī tá tōwó ká ádá ngā? Má yēbē ádá ē níí, má'dá mápá ká yōmō grēkē ōgō nī tānē?"

²⁸ Íshíí Yūwúdū nī gī ōzō étē íshíí ā'dā, "Úmū ká'dá bēbē grēkē ōgō nī, íshíí nēē, mēngā āgā nī yōmō grēkē ōgō Mōzē. ²⁹ Mókō máná mīshíí Mbájá lēmē ádá nī bī Mōzē, íshíí nēē, āpá ká ádá ārā ndákpā yāngā yāā, mókō dī ē 'déé, étē kēshē ē'dē ā kā máná 'dī."

³⁰ Íshíí újū yāngā ípī bī ígī ā'dā, "Ākpā mā újū nē, mókō dī ē 'déé, étē kēshē ē'dē ā kā 'dī, kpíí kātāsh kā nēē, étē ājā mūmū mā íshíí. ³¹ Mókō máná mīshíí, Mbájá ōgō ádá ká yōmō gāļā glōsī'dí ūngú 'dī, ā yōgō ádá ká yōmō ē 'déé, ká yāļā ūngú nī āpá ōgō ádá ngā áyā nī kā. ³² Jéé ndákpā ōgō ádá gājá mūmū bēbē glūtú mūmū ē 'déé, kākā étē ká mūmū nī glūtú nī kā 'dī.

³³ Bījā 'déé, újū yākā āzá ēshē ká Mbájá ní yāā, ā yāļā bēdē ūngú ē 'dī."

³⁴ Íshíí ípī bī étē ā'dā, "Ākā úmū āpá ílí gāļā gōsī'dí ūngú nēē, á ndrōdō āgā áyā 'dē?" Lēmē ātāsh íshíí òjō ōgō étē.

'Bí ká'dá bēbē glūtú mūmū nī?

³⁵ Íshíí Yézū ōgō ā'dā, újū í 'déé, èpē kájá mūmū nī kā nēē, ōgō étē íshíí, íshíí ká úgú ē kōkō étē nēē, újū étē ā'dā, "Íyí ápá ká Kópō ndákpā íshíí?"

³⁶ Íshíí újū yāngā ípī bī Yézū ā'dā, "Étē nī 'bí yāā góvó újū nī? Lēmē bī áamá, ká ádá ē níí, míyí mápá áyā nī?"

³⁷ Íshíí Yézū lēmē bī étē ā'dā, "Ōkō étē íshíí, étē nī ndákpā í 'déé, ká lēmē ádá nī bī úmū 'bákétā kā."

³⁸ Íshíí újū yāngā ā'dā, "Míyí mápá ē'dē mīshíí, yāā Bēbē ārā mā," íshíí òjō úsū lūngū nē bī étē, íshíí lōyó étē.

³⁹ Yézū lēmē ā'dā, "Mójō ká ádá grōtō ádá māpá ká yōmō jūjū būbū yākā, mójō ká ádá ē níí, mājá mūmū yōmō tú'dú, íshíí yōmō ē 'déé, ká yōkō úgú nī kā nēē, níí ā'dá āpá ká yōmō tú'dú."

⁴⁰ Íshíí slāgā Fārísí ē gī ōgō ádá í 'déé, Yézū klēmē ā ká íshíí, íshíí újū Yézū ā'dā, "Íyí ngā, mēngā āgā nī tá yōmō tú'dú?"

⁴¹ Íshíí Yézū ā'dā, "Bijā 'déé míyí, igí ní yómó tú'dú yāā, má yā'dá yómó gālā glōsī'dí ūngú 'dī, íshíí nēē, 'bákétā míyí kábā yā igí má yōkō úgú ātāsh yāā, glōsī'dí ūngú ngá áyā igí ā ndā'dá áyā igí bīshī ā yānjā ní."

Gōzō bēbé güwū ndīlīnjī

10 Íshíí Yézū ā'dā, "Mā lēmē rāyā ádá bi igí, ndákpā è 'déé, kā ndā'bā ākpā tījī dā'dá ní, íshíí kā ndēm-bē kōtō jūjū ndūgū mōmō kā ndīlīnjī ní kā nēē, ètē ní bēbé bīnī, íshíí bēbé kpōkōrō." ² Ndákpā è 'déé, kā ndōtō kā ākpā tījī ní kā nēē, ètē ká'dá bēbé gācā ndīlīnjī ní gī. ³ Íshíí bēbé gāmā gbōgbō ākpā tījī ndīlīnjī ní gī, ā ndājā ākpā tījī ní bī bēbé gācā ndīlīnjī ní gī, íshíí ndīlīnjī ní gī ā ndōgō lēmē ní, íshíí ā ndōjō āpá áyā ní, íshíí ā ndādā shīkī ndīlīnjī ngá áyā nē ká dírí igí ní, rīgí āpá gēsē úgú. ⁴ Íshíí ká lōwó è 'déé, kā ndēngē shīkī ndīlīnjī ngá áyā nē tírí kāpá gēsē úgú íshíí nēē, ā ndījī ā'bā gólō, íshíí ndīlīnjī ngá áyā ní gī ā ndrēkē ōgō ní, ká ádá ōgō lēmē ní ānā íshí. ⁵ Íshíí nēē, igí jēé ā rēkē ōgō bēdē tēndē ndákpā è 'dī, ká ádá ká rāyā ádá yāā, ā ndlūlū ēshē áyā ní nē, ká ádá ōgō lēmē ní ānā 'dī. ⁶ Yézū lēmē tītī úgú ádá yāngā bi igí íshíí nēē, bā ōgō ílī ádá ngá áyā ní ānā 'dī.

Yézū ní gōzō bēbé gācā ndīlīnjī

⁷ Ātāsh yāā, Yézū lēmē tówó ā'dā, "Mā lēmē rāyā ádá bi igí, ámā ní ākpā tījī mōmō ká ndīlīnjī ní gī, ⁸ yómó è tírí 'déé, kōjō sārā dī mūmū mā kā nēē, igí ní yómó bīnī, íshíí yómó kpōkōrō. Íshíí ndīlīnjī ní gī ōgō ádá ngá áyā igí 'dī. ⁹ Ámā ká'dá ākpā tījī ndūgū ní, tá ndákpā è 'déé, kā ndūkū ōtō ōgō mā kā nēē, ā ndāshā ní. Íshíí ā ndūkū ānjā kólō ní, íshíí ā ndīgí ānjā gēsē úgú, ká ádá ā ndā'dá áyā ndīlīnjī è 'déé, kōkō gōzō lēndē ōmbó ká ádá gōshó ní kā. ¹⁰ Bēbé bīnī ā ndōjō tá ká ádá gīnī ndīlīnjī ní gī, íshíí güfū igí ní rūshū. Íshíí nēē, mójō ká ádá gēné bi igí gōzō áshā è 'déé, bēdē ūngú è kāsā kēshē ē'dē 'dī kā.

¹¹ Ámā ní gōzō bēbé gācā ndīlīnjī è 'déé, ètē kánjā ní ká ádá gīlī āpá ká ádá ārā ndīlīnjī ngá áyā nē gī kā.

¹² Ndákpā è 'déé, kā yēngē nākā bī ètē níí, kācā ndīlīnjī ká bēdē ndákpā è kā nēē, ndīlīnjī ní gī āzā è ngá ètē ní. Ātāsh yāā 'déé, ōkō mānūwú ā yōjō ní yāā, ā ndā'bā ndīlīnjī ní gī dā'dá ní, íshíí ā ndūlū ēshē áyā igí, íshíí mānūwú ní ā ndījī ndīlīnjī ní gī, íshíí sōkpō è kā ā ndlēsē ní. ¹³ Ètē ā ndūlū ní ká ádá, ā yījī nākā bī ètē ká ádá gācā ndīlīnjī ní gī, íshíí ádá ndīlīnjī ní gī ā yōwō ètē 'dī.

¹⁴ Ámā ní gōzō bēbé gācā ndīlīnjī ní, ká ádá mókō ndīlīnjī ngá ádá gī mānā mīshí, íshíí ndīlīnjī ngá ádá gī ōkō ádá ānā íshí. ¹⁵ Tá áyā è 'déé, Bēbé mā kōkō ádá kánā íshíí 'déé, mókō ètē mānā mīshí ā kā. Ámā kánjā ní ká ádá gīlī āpá ká ádá ārā ndīlīnjī ní gī. ¹⁶ Āngá ádá slāgā ndīlīnjī è nēē, úlū ārā igí āzā ílī mōmō ndīlīnjī yākā ní, āngá ádá dī kēngē igí kōjō ē'dē tánē, ā ndōgō lēmē mā, íshíí ā ndā'dá ē'dē tá 'bālā glōvō jūjū ndīlīnjī, íshíí bēbé gācā igí ā ndā'dá tá 'bālā. ¹⁷ Dūrū è 'déé, Bēbé mā kālā ádá ārā mā kā nēē, ká ádá è 'déé, ádá kánjā

ní ká ádá gīlī ní níí, māshā tówó ā kā. ¹⁸ Ndákpā è 'déé, kā ndūfū ádá nēē āzā ní, íshíí nēē, tá ádá ká ndā'bā ètē níí, ūfū ádá, kpōtō āngá ádá ká ádá è níí, málā níí ūfū ádá, íshíí kpōtō āngá ádá ká ádá è níí, māshā tówó, Bēbé mā klēmē ètē gónjō ádá yāngā bī ádá."

¹⁹ Íshíí ká lōwó è 'déé, klēmē ātā ngā kā nēē, ākpā ádá ká Yūwūdū ní gī lāndá tá tówó 'dī. ²⁰ Íshíí gēlē ndákpā ēshē kōkō ārā igí ā'dā, "Újū yākā nēē bēbé rōyó, íshíí rōyó ā jūjū ní, má yōgō ádá áyā ní ká ádá ngā?"

²¹ Íshíí slāgā yómó è ā'dā, "È kā āzā ádá ká bēbé rōyó ní, íshíí kútū bēbé rōyó sārā ā ndājā mūmū bēbé glūtū mūmū?"

Gēlē Yūwūdū ānā Yézū

²² Ètē úgú āsh nēē, úgú ríní † íshíí ndákpā ā yālā Góvó úgú kōbó kélē úgú āpá ká ádá mōmō ká Mbájá †† 'déé, kā Jērūzāléme ā kā. ²³ Íshíí ká úgú āsh nēē, Yézū ā'dá yō íshíí ā lōwó ōtō ílī bārāndā ní 'déé, kā dāzā Mōmō ká Mbájá 'déé, kāsā dírí Sōlmónō kāpá ē'dē ā kā.

²⁴ Íshíí Yūwūdū ní gī āgā lāndá ètē, íshíí ā yīyí, "Á ndā'bā āgá níí, mā'dá ká gīnjī ārā āgá māpá ká ádá ārā ílīgí ká úgú è 'dē? 'Déé úmū ká'dá Krīstō yā, lēmē bī āgá grājā ní 'dē."

²⁵ Íshíí Yézū ipi bī igí ā'dā, "Mlēmē bī igí sārā mīshí, íshíí nēē, míyí mápá ē'dē 'dī. Kī'dí è gī 'déé, mā'dá dī gālā ní ká dírí Bēbé mā kā nēē, igí ká ndlūsū ā'dā, ádá ní 'bí yā. ²⁶ Íshíí nēē, míyí mápá ká ádá ngá ádá 'dī, ká ádá igí mázā ndīlīnjī ngá ádá ní. ²⁷ Ndīlīnjī ngá ádá gī ōgō lēmē mā ānā íshí, íshíí mókō igí mānā mīshí, íshíí ā rēkē ōgō mā. ²⁸ Íshíí mēné áshā è 'déé, dōngbó èyí kázā ē'dē ní kā bī igí mīshí, íshíí ā yīlī 'dī, íshíí ndákpā è ká ádá gēngē igí ēshē ádá nēē ā ndāzā ní, ²⁹ Bēbé mā 'déé, kēngē igí bī ádá kā nēē, ōnjō ōtō ká ūngú ní gī tírí íshí, íshíí bēbé gēngē igí ēshē ká Bēbé mā nēē, āzā ní. ³⁰ Ámā íshíí Bēbé mā nēē, āgá 'bālā."

³¹ Íshíí Yūwūdū ní gī ēngē āngbā tá tówó, ká ádá grōsō Yézū ē'dē. ³² Íshíí nēē Yézū lēmē bī igí ā'dā, "Málā gēlē kprāshā kī'dí bī igí tá áyā ádá ká Bēbé mā, íshíí nēē, má yēbē ádá güfū ádá ká ádá kī'dí è 'dē, ēshē kōkō èyí."

³³ Íshíí ipi bī Yézū ā'dā, "Mā yēbē ádá grōsō úmū ká āngbā, āzā ká ádá igí ūngú yāngā gī ní, mā yēbē ádá grōsō úmū ká ádá è 'déé, ká yālā sáwíyí ārā Mbájá kā. Ká ádá úmū jájā ndákpā, íshíí á yīyí kábā yā, úmū ní Mbájá."

³⁴ Íshíí Yézū ipi bī igí ā'dā, "Ázā rōndó ā'bā ílī wārāgā gónjō ádá ká Mbájá 'déé, kēné bī igí ā kā ā'dā, 'Kútū

† Úgú ríní: Āpá dī úgú ká Ízrāyēlē ní gī 'déé, kā yāshā kā'bā ē'dē ā kā nēē, ēshē ká shēshē Bībī ígí ká Gāmbā nēē, ètē ní úgú güjū úgú, íshíí njinjī ā yī'dī ōtō ílī èyí góvó ní. È ngā ní úgú è 'déé, gānjā yāyā ká yātā ndákpā ēshē ká lōwó ní ē'dē ā kā. †† Góvó úgú mōmō ká Mbájá: Ètē Góvó úgú yāngā nēē, Yūwūdū ní gī ā yālā ígí ílī sālā lēm-bē tōtō 'bí'bí, íshíí ā yīnjí ádá è 'déé, ngērē ká Ígrīgí ní gī 'déé, dírí ní Ántikōsō Ēpipnēsē 'déé, kālā ílī mōmō ká Mbájá kōsō ká gālā nēē shēkpē āpá ílī èyí yō kā. Íshíí Jūdāsā Mākābēsē ōjō ōgō ètē ēshē ílī mōmō ká Mbájá. Ūngú yāngā ālā ārā nē ká ūngú áyā güfū sālā lēm-bē güfū tōtō lēmbē kpú lēmbē rōmó (170) ríní ká úgú è 'déé, kākā Yézū dō'bó 'dī kā.

ázá miyí igí nî mbájá gí nî? ³⁵ Īshíí 'déé, Mbájá ĩyí ndákpá yāngā nî mbájá nî gí yāā, bēbé gēmé Wārāgā ádá ká Mbájá ā ndāzā ní. ³⁶ Īshíí dūrū è 'déé, miyí mā yāļā sáwíyí āra Mbájá kā nēē, ká ádá è 'déé, miyí amā nî Gēsē újū ká Mbájá kā? Amā nî ágbē 'déé, Bēbé mā kíshí amā, Īshíí 'déé, kōpō amā kōjō kāpá jūjū búbū ā kā. ³⁷ 'Déé máļā ũngú nî āyā è 'déé, Bēbé mā kā yēbē ádá è níí, máļā kā 'dí yāā, má'bā giyí mápá ká ádá ngá amā ā'dá. ³⁸ Īshíí nēē, 'déé máļā igí mishí yāā, kpíí 'déé, miyí mápá amā 'dí kā nēē, miyí mápá ká kí'dí è 'déé, mā yāļā igí ā kā, ká ádá ā ndā'bā igí níí, mókō máná Īshíí níí, mógó ílí ēyí máná nēē, amā Īshíí Bēbé nēē, āgá 'balā." ³⁹ Īshíí ā yēbē ádá grúkú ètē tá tówó ĩshíí nēē, ōjō ēlē ēshē áyā igí ĩshí.

⁴⁰ Īshíí Yézū ōjō ĩshí 'Dē'dē Úrdūnū āpá āgā, āpá dí úgú è 'déé, Jónō bēbé giyí bātēzmā nî kā'dá dí giyí bātēzmā bí ndákpá nî kāpá ē'dē ā kā. Īshíí ká úgú è 'déé, Yézū kā yō kā nēē, ⁴¹ gēlé ndákpá ōjō áyā nî ĩshíí ā'dā, "Kpíí 'déé, Jónō jéé káļā nēnē kí'dí 'dí kā nēē, ádá í 'déé, Jónō klēmē tírí kāpá ká ádá āra Yézū kā nēē, narā ádá." ⁴² Īshíí gēlé ndákpá ōjō iyí āpá ká Yézū Krístō āpá dí úgú kāsh.

Úgú írí ká Lázārō

11 Ā ē'dē bēdé újū è dírí nî Lázārō, āshā ā'bā gbōkó dírí ēyí Bētēnī ká lúmū nē gí, Māriyā ĩshíí Mārtā, ĩshíí nōwō ōjō āļā ètē. ² Īshíí tá ètē Māriyā ^{††} ngá 'déé, nōwō kāngá ōnjō nî kā, biyí ēyí 'déé, kōjō kújū kélé bāná gōñō yūyū kāpá jūjū lāgá Bēbé āra āgá Yézū, ĩshíí 'déé, kēshē ká bíbí jūjū nē kā. ³ Ātāsh kā nēē, lúmū nî gí ōjō ōpó ndákpā āpá ōgō Yézū, ĩshíí ānjā lēmē bí ètē ā'dā, "Bēbé āra āgā, lēmbé í 'déé káļā ádá āra nî ngé kā nēē, nōwō āngá áyā nî."

⁴ Īshíí ká úgú è 'déé, Yézū kōgō ātā ngā kā nēē, lēmē ā'dā, "Nōwō yāngā nēē, ázá ká ádá è níí, ílí ē'dē nē ní, ĩshíí nēē, ká ádá è níí, Mbájá lūsū ōnjō áyā nē ē'dē. Ká ádá ká gbōļō è ngā nēē, ndákpā ā ndēné gūrū āra Gēsē újū ngá áyā nî ōtō ōgō ēyí." ⁵ Yézū āļā ádá āra Māriyā ĩshíí lúmū nî Mārtā, ĩshíí ōnjō igí Lázārō nē. ⁶ Kpíí ká lōwó è 'déé, Yézū kōgō ā'dā, nōwō kāngá Lázārō kā nēē, āļā rómó 'bí'bí ā'bā dí è 'déé, klēmē ádá nî bí ètē kāpá ē'dē ā kā.

⁷ Ēshē biyí è ngā nēē, Yézū lēmē bí yōmó grēkē ōgō nē ā'dā, "Mlūwū mānjā dā'bā úgú è Jūdēyā tówó."

⁸ Īshíí lēmē ā'dā, "Yāā bēbé grōdó ndákpā nî, bijā tá gāā nēē Yūwūdū nî gí ā yēbē ádá gēlé úmū ká ānjā, ĩshíí nēē, átā yēbē ádá glūwū gānjā áyā igí yō tówó?"

⁹ Īshíí Yézū ĩpí ā'dā, "Ēshē ká kíļkōnjō igí ká lílí úgú nēē, ázá ā ē'dē kpú lēmbē rómó sáá nî? 'Déé ndákpā lōwó ká gómó ájā yāā, ōcō lāgá nē 'dí, ká ádá úgú nî grájā nî. ¹⁰ Īshíí nēē, 'déé lōwó ká njónjō yāā, ā ndōcō lāgá nē, ká ádá grájā úgú āzá nî."

¹¹ Īshíí biyí è 'déé, klēmē ádá yāngā ĩshíí nēē, Yézū lēmē bí igí kpōrō ā'dā, "Lēmbé āgá Lázārō índí nē, ĩshíí nēē, mā yānjā yō, ká ádá gōrō ètē."

[†] 10:34 *Sálāmā* 82:6 ^{††} *Māriyā: Ró'dō ádá āpá ká ádá ũngú è 'déé, ètē káļā bí Yézū ká Mātēyō* 26:6-13; *Márkō* 14:1-11; *Jónō* 12:1-11.

¹² Īshíí yōmó grēkē ōgō nî lēmē bí ètē ā'dā, "Yāā Bēbé āra āgá 'déé, índí nē yāā, ā ndōrō nî, ĩshíí gbōgbō nî ā ndāngā nî." ¹³ Yézū ā'dá dí glēmē ádá írí āra Lázārō, ĩshíí yōmó grēkē ōgō nî ĩnjí ā'dā, Lázārō índí jájá 'bí'bí.

¹⁴ Ātāsh yāā, Yézū lēmē grájā nî ā'dā, "Lázārō ílí nē, ¹⁵ ĩshíí mā yānjā dí gōrō ètē dāshā nî ká ádá āra igí, kōbō kélé úgú āngá amā ká ádá è 'déé, māzá yō ní kā, ká ádá è níí, miyí mápá amā. Ātāsh yāā, mānjā ngá áyā nî yō."

¹⁶ Īshíí biyí ēyí nēē, Tōmāsā 'déé, bēdé dírí nî Dídímāsā kā, lēmē bí sōkpō klōpō nē 'déé, ká rēkē ōgō Yézū ká ngá igí ā kā ā'dā, "Mānjā mānjā yō tánē níí, mílí ká Yézū."

Yézū lēmē Kélé ádá

¹⁷ Īshíí ká lōwó è 'déé, Yézū krāyā yō kā nēē, Lázārō āļā sōsō 'bí'bí ā'bā tíťí ĩshíí. ¹⁸ Kōkō Bētēnī ĩshíí Jērūzālēmē nēē, ũngú áyā rómó méyíí, ¹⁹ ĩshíí Yūwūdū gēlé nî ōjō ká ádá gōrō āpá ká Mārtā ĩshíí Māriyā, ká ádá írí ōnjō igí. ²⁰ Īshíí ká lōwó è 'déé, Mārtā kōgō ā'dā, Yézū kā yōjō nî kā nēē, ānjā ká ádá gūmú ètē, ĩshíí nēē, Māriyā ā'dá è ngá ēpē ā'bā tá mōmō.

²¹ Īshíí Mārtā lēmē bí Yézū ā'dā, "Bēbé āra āgā, bijā 'déé úmū á dí úgú ā yāā, ōnjō āgá ā yíí 'dí. ²² Īshíí kpíí kātāsh kā nēē, 'bákētā mókō máná mishí, tá ádá ũngú è 'déé, ká ndlēmē ádá ēyí bí Mbájá kā nēē, ā ndíjī bí úmū."

²³ Īshíí Yézū lēmē ā'dā, "Ōnjō í ā ndānjā ēshē jūjū ō'dō nē."

²⁴ Īshíí Mārtā ĩpí ā'dā, "Mókō máná mishí, ā ndānjā ēshē jūjū ō'dō nē, ká dōñbō úgú nî ká úgú è 'déé, ndákpā nî kā ndānjā ēshē jūjū ō'dō ēpē igí ā kā."

²⁵ Yézū lēmē bí ètē ā'dā, "Amā ká yāļā ndákpā nî níí, kānjā ēshē jūjū ō'dō ēpē igí ā kā. Īshíí tá ndákpā è 'déé, ká ndíyí āpá amā ĩshíí ā kā nēē, ā yíí 'dí, kpíí 'déé ètē ílí ĩshíí yā." ²⁶ Īshíí tá ndákpā è 'déé, ètē gāshā nî ĩshíí 'déé, kíyí āpá amā ĩshíí yāā, ā yíí jéé kā 'dí. Íyí āpá ká ádá yākā ĩshíí?

²⁷ Īshíí Mārtā ā'dā, "Íyōō yāā Bēbé āra āgā. Miyí mápá áyā ĩ mishí, ká ádá úmū nî Krístō Gēsē újū ká Mbájá 'déé, ká ndōjō āpá jūjū búbū ā kā."

²⁸ Biyí è 'déé, Mārtā klēmē ātāsh ĩshíí nēē, lūwū ānjā gōļō yō, ĩshíí ādá lúmū nē Māriyā jāngá āpá gōļō, ĩshíí ā'dā, "Bēbé grōdó ndákpā nî ètē ā dí úgú ā, ĩshíí ā yūjū ádá āra í." ²⁹ Īshíí ká lōwó è 'déé, Māriyā kōgō ádá yāngā kā nēē, ānjā ōrō gēyē, ĩshíí ānjā ká Yézū. ³⁰ Ká ètē lōwó āsh nēē, Yézū ūkū āpá ílí gbōkō nî dó'bó 'dí, ètē átā dí úgú í 'déé, klāndá āpá ē'dē ká Mārtā kā. ³¹ Īshíí ká lōwó è Yūwūdū è 'déé, kōjō ká ádá gōrō āpá ká Māriyā kā, kōkō ètē kíjí āpá gēsē úgú gēyē ā kā nēē, rēkē ōgō nî, ká ádá ĩnjí ā'dā, mōnō ā yānjā dí gōrō ā'bā jūjū ō'dō ōnjō nē.

³² Īshíí ká lōwó è 'déé, Māriyā krāyā dí è 'déé, Yézū kā ē'dē ā kā, ĩshíí 'déé, kōkō Yézū kā nēē, jíí āpá lāgá nî ĩshíí ā'dā, "Bēbé āra āgá bijā 'déé, úmū á dí úgú ā yāā, ōnjō mā ā yíí 'dí."

³³ Īshíí ká lōwó è 'déé, Yézū kōkō Māriyā, ācā ōgbó ká Yūwūdū nî gí 'déé, kōjō ká Māriyā ĩshíí 'déé, ká yōrō nî

kā nēē, ärä nî ëlë 'dī. ³⁴ Īshíí ũjũ ĩgī ä'dä, "Mí'dī ètë má'bä 'dë?"

Īshíí ĩpī ä'dä, "Bëbé ärä ägâ, ójò níí ókò."

³⁵ Īshíí Yézũ èndë göró nî.

³⁶ Īshíí Yüwúdü nî gī ä'dä, "Äzá mókò 'dé, ètë älä ädá ärä Lázärö äyá 'dë."

³⁷ Īshíí nēē, slägä yómó è ä'dä, "Yézũ 'déé, kájá mümü bëbé glütú mümü nî kā nēē, ä yätä ĩrí ëshë ká Lázärö 'dī?"

Yézũ älä Lázärö äñä ëshë ká ĩrí

³⁸ Īshíí ärä Yézũ ëlë 'dī, ĩshíí äñä äñjä jũjũ ö'dö nî, ĩshíí jũjũ ö'dö yāngâ nēē, tītī äñbä, ĩshíí jükú góvó äñbä ä'bä äkpä ëyí. ³⁹ Īshíí Yézũ ä'dä, "Mlúkú äñbä nî méshë äkpä ö'dö nî."

Īshíí Mártä lúmü ĩrí nî ä'dä, "Yäa Bëbé ärä ägâ, ĩrí ärä Lázärö älä sösö 'b'í'bí 'bákétä ĩshí, ĩshíí bánä ëyí ä ndöñö gösī'dí nē."

⁴⁰ Īshíí Yézũ ä'dä, "Äzá mlémë bī úmü miyí 'déé, iyí ápá áamá íshí yäa, á ndökö önjó ká Mbájá nī?"

⁴¹ Ätäsh ká nēē, öjó jükú äñbä nî ëshë äkpä ö'dö nî, ĩshíí Yézũ ökò äñä mümü örö, ĩshíí räjä äkpä nē ä'dä, "Bëbé mlöyó úmü ká ádá ógó ádá áamá íshí. ⁴² Ká ádá mókò mäná mīshí, ká úgú tírí á yīyí ápá ká ádá áamá. Īshíí nēē, mä räjä äkpä mä ká ádá ärä gēlë ndäkpä yākä níí, iyí ká shëshë lépë ëpë ĩgī iyí úmü kópó áamá."

⁴³ Īshíí biyí è 'déé, Yézũ kräjä äkpä nē ätä ngä ĩshí nēē, lémë ádá ká görö lémë nē ä'dä, "Lázärö ĩgī ápá gēsë úgú." ⁴⁴ Īshíí ĩrí ärä Lázärö tamä ĩgī ápá gēsë úgú, ĩshíí lëké nî, ĩshíí lägá nî öñgö ká ëbé tëndë, ĩshíí ĩlí mümü nî ükü ká köbö tëndë.

Īshíí Yézũ ä'dä, "Máýá tëndë í 'déé, kī'dī ètë ë'dë ä ká, méshë äyá nî ĩshíí má'bä ètë níí äñjä."

Kprāshā ndäkpā ëbë gböļö ká ádá güfũ Yézũ

(Mätéyö 26:1-5; Márkö 14:1-2; Lúkă 22:1-2)

⁴⁵ Īshíí gēlë Yüwúdü nî gī 'déé, köjó ká ádá görö kápá ká Märiyā kā, dë kökö ũngú í 'déé, Yézũ kälä ká nēē, ä'bä ĩgī níí, iyí ápá äyá nî. ⁴⁶ Īshíí nēē, slägä ndäkpä è äñjä lémë bī Färisī nî gī ádá ũngú è 'déé, Yézũ kälä ká.

⁴⁷ Īshíí kprāshā ndäkpā ká yómó grāshā Mbájá nî, äcá ögbó ká Färisī nî gī öjó lövö ä'bä ĩlí Nñāñä ká Yüwúdü nî gī. †

Īshíí lémë ádá ápá ká ádá ärä Yézũ ä'dä, "Bákétä mä ndälä ngā? Újũ yākä ä yälä gēlë kī'dí. ⁴⁸ 'Déé mrütú ètë méshë ë'dë 'dī yäa, gēlë ndäkpä ä ndiyí ápá äyá nî, ĩshíí yómó Rómā ä ndójó nî, ĩshíí ä ndënë úgú äyá ägâ, äcá ögbó ká ndäkpä ngā äyá ägâ."

⁴⁹ Īshíí 'balä ëshë äyá ĩgī dírí nî Kiyáfāsä ètë nî ngéré bëbé grāshā Mbájá †† nî ká ètë ríní äsh, lémë ä'dä, "Īgī

† Nñāñä ká Yüwúdü nî gī: È ngä nî nñāñä ká ngéré ká yómó grāshā Mbájá ögbó ká kprāshā ndäkpā ká yómó grāshā Mbájá nî, ĩshíí kprāshā ndäkpā ká Yüwúdü nî gī. Īshíí ĩgī ndäkpā yāngâ ä'dä dī gländä nî ä'bä yö ká ádá grötó ádá ápá ká ádá è 'déé, köngó Yüwúdü nî gī. Ká lémë İbrü nî nēē, ä yädä ápá ká nñāñä nî Sānīdrīnī.

†† Ngéré bëbé grāshā Mbájá: Ètë nî gā'balä ndäkpä è 'déé, ká yēnë srāmā gröyö ádá gälä gösī'dí ũngú nî ká dītī ëyí 'balä ápá ĩlí ríní nî dānjä ĩlí Góvó Gözö Kólö nî 'déé, ká ĩlí Mömö ká Mbájá ká, ká ádá è níí, Mbájá ĩjī ĩjī ĩshí bī ndäkpā nî. Ká ádá Mbájá ä yä'dä ä'bä ĩlí ètë

mógó ĩlí ũngú nî máná 'dī." ⁵⁰ Ká ádá bijä 'déé, mókö ũngú máná nē yäa, gözö nî nēē, 'balä ndäkpä ĩlí níí, sökpö ndäkpä è ká äshā, ötö ká è 'déé, ndäkpā nî ká ndrūshū tírí ä ká.

⁵¹ Īshíí Kiyáfāsä lémë ádá yāngâ äzá ämä ëshë ĩlí jũjũ nē jájá ní, ĩshíí nēē, ká ádá è 'déé, ètë nî ngéré bëbé grāshā Mbájá nî ká ríní yāngâ ká, è'dé ádá ká Mbájá ĩyí, Yézũ äzá ä ndīlí tá ká ádá ärä Yüwúdü nî gī ní, ⁵² ĩshíí nēē, ká ádá ärä kótó ká Mbájá 'déé, klēsé kótó jũjũ bübü nî tírí ä ká níí, lövö ä'bä dī úgú 'balä, níí ä'dä ndäkpā 'balä. ⁵³ Èshë ká úgú yāngâ nēē, kprāshā ndäkpā ká Yüwúdü nî gī ä yëbë gböļö ká ádá güfũ Yézũ.

⁵⁴ Ätäsh ká nēē, Yézũ ĩgī dī è 'déé, Yüwúdü nî gī ká lövö ká'bä ë'dë ä ká 'dī. Īshíí nēē, äñä äñjä bédë dā'bä úgú è 'báká ápá gbögbö bërë äñä ĩlí bédë mömö gbökó è, dírí ëyí Efrēmë, ĩshíí ä'dä ä'bä yö ká yómó grékë ögö nē.

⁵⁵ Īshíí ká úgú è Äjä Gätä Srāmā ká Yüwúdü nî gī klījī 'báká ĩshí ä ká nēē, gēlë ndäkpā äñä ëshë mömö äyá ëpë ĩgī, äñä äñjä Jërüzälémë, ká ádá gälä góvó úgú gälä köbö kélë úgú, ápá ká ádá grāshā gbögbö ëpë ĩgī, ápá dī mümü Äjä Gätä Srāmā nī. ⁵⁶ Īshíí ká löwö è 'déé, ndäkpā nî kërütú ká'bä dā'bä úgú è 'déé, dāzá Mömö ká Mbájá ká ë'dë ä ká nēē, ä yëbë ádá gökö Yézũ, ĩshíí ä yũjũ ĩlí ärä ëpë ĩgī ä'dä, "Ká ĩñjī è ngā ĩgī nēē, Yézũ ä yöjö dī úgú ä ká Äjä Gätä Srāmā yākä ämä nē 'dī?"

⁵⁷ Īshíí kprāshā ndäkpā ká yómó grāshā Mbájá nî, äcá ögbó ká Färisī nî gī, lémë gónjó ádá bī ndäkpā nî iyí, tá ndäkpä è 'déé, kökö Yézũ ĩshí yäa, öjó níí, lémë bī ëpë ĩgī níí, ëpë ĩgī äñjä rükú ètë.

Märiyā lälä göñö yüyü ápá ká Yézũ

(Mätéyö 26:6-13; Márkö 14:3-9)

12 Dī mümü Äjä Gätä Srāmā ká sālā lëmbë 'balä 'b'í'bí nēē, Yézũ räyá mbéré Bétēnī dī úgú è 'déé, Lázärö kāshā ká'bä ë'dë ä ká, ĩshíí 'déé, Yézũ kälä ètë 'déé, kñjä kēshë ká ĩrí nî ká. ² Īshíí ndäkpā nî älä nōshó ká ádá ärä Yézũ, ĩshíí Mártä ä'dä dī göñö nōshó bī ndäkpā nî, ĩshíí Lázärö ä'dä kökö ärä ndäkpā í 'déé, ká'dá gbögbö ärä Yézũ ká. ³ Īshíí Märiyā ènë kláká glāñä kélë bánä göñö yüyü, ĩshíí ũjũ ápá lägá Yézũ, ĩshíí ëshë lägá nî ká bíbí jũjũ nē. Īshíí bánä kélë göñö yüyü nî ũsú ötö ĩlí mömö nî tírí.

⁴ Īshíí nēē, 'balä ëshë ká yómó grékë ögö Yézũ 'déé, dírí nî Júdasä İskäryótö 'déé, köwó gömbö ärä nî ká nēē, ádá yāngâ ëlë ètë 'dī, ĩshíí ä'dä, ⁵ "Dürü è 'déé, kövö yüyü yāngâ ápá yö, ĩshíí níí, köñó nākä ëyí bī yómó riyí 'dī ká ádá ngā? Bijä ètë ëyí ä ndä'dá tötö güfũ sālā (300) nākä fídä." ⁶ Júdasä lémë ätäsh, äzá ká ádá ä yälä ádá ärä yómó riyí ní, ĩshíí nēē, ètë ká'dá bëbé gëgbë ká nñëtë nākä nî, ĩshíí ètë nî bëbé bīnī, ĩshíí ä yāná ärä nē ká nākä è 'déé, ká yüsü ká'bä ĩlí nñëtë nî ká.

⁷ Īshíí Yézũ ĩpī bī ètë ä'dä, "Ä'bä ètë ä'dä, ká ádá ä'dä dī gëgbë ká kélë bánä göñö yüyü yāngâ, ká ádá è níí,

Góvó Gözö Kólö yāngâ ká gürü ärä nē. Ró'dö Lëvitküsü 16; İbrü 9:1-7.

lálá ápá áamá ká úgú g'í'dí áamá. ⁸ Ká ádá yómó ríyí nî á kōkō ärä ígí ká úgú tírí, íshíí nēē, áamá mā yá'dá, kōkō ärä ígí ká úgú tírí 'dí."

⁹ Ká été löwó ásh nēē, Yūwúdū nî gí lövō gēlé nî ká ádá è 'déé, kōkō Yézū ká yō kā. Íshíí nēē, öjó ázá tá ká ádá ärä Yézū ní, ä yēbē ádá gökō Lázārō 'déé, Yézū kälā été 'déé, kāñā kēshē ká írí nî ká ögbō ē'dē.

¹⁰ Átāsh yāā, kprāshā ndákpá ká yómó grāshā Mbájá nî, ēbē gbōlō ká ádá güfū Lázārō tánē. ¹¹ Ká ádá ũngú í 'déé, kälā ärä nē kāpá ká Lázārō kā nēē, gēlé Yūwúdū nî gí öjó iyí ápá ká Yézū.

Yézū ä yūkū ānjā Jērūzälémē āyá góvó ngéré

(Mätéyō 21:1-11; Márkō 11:1-11; Lúkā 19:28-40)

¹² Íshíí ká ájá è 'déé, kāpá ögō è ngā nēē, gēlé jūjū ndákpá è 'déé, köjó kāpá Jērūzälémē ká ádá Góvó úgú Gātā Srāmā nî kā nēē, ögō ä'dā, Yézū ä yōjō ānjā Jērūzälémē. ¹³ Ēngē léngē kōbō lígí, íshíí rígí ānjā ká ádá gümú étē, íshíí ä yāsá kōwó ä iyí,

"Mrēbé dírí Mbájá.

'Mbájá ũpú ágbē 'déé,

kā yōjō nî ká dírí Bēbé ärä ägá † kā íshí.' ††

Kōbō kélē úgú āngá góvó ngéré ká Ízrāyélē."

¹⁴ Yézū ökō lítí kēshē, íshíí íñí ápá jūjū ēyí tá āyá è 'déé, krōndō kā'bā ílí wārāgā ádá ká Mbájá 'déé kiyí,

¹⁵ "Yāā yómó Ziyōnō, † má'bā gētē mbāwā ä'dā,

'Mókō 'dé, góvó ngéré ngá áyā ígí,

ä yōjō áyā ígí étē ä jūjū lítí kēshē." ††

¹⁶ Kpéé nēē, yómó grēkē ögō Yézū ögō ílí ádá yāngā āná gözō 'dí ká étē úgú āsh. Íshíí nēē, biyí è 'déé, kēné güürü ärä nî íshí ä kā nēē, úgú è ögō ílí ígí ũngú yāngā gí 'déé, krōndō kā'bā ílí wārāgā ká Mbájá ápá ká ádá ärä nî kā, íshíí ígí ũngú yāngā tírí ālā ärä ēpē ígí ápá áyā nî íshí.

¹⁷ Íshíí gēlé ndákpá è 'déé, kōkō Yézū kōrō Lázārō kēshē jūjū ö'dō nē kā nēē, átá tá ká glēmē ádá ēyí bi ndákpá nî. ¹⁸ Íshíí gēlé ndákpá è 'déé, kögō ádá k'í'dí 'déé, Yézū kälā kā nēē, rígí ānjā dí gümú étē. ¹⁹ Íshíí Fārísí nî gí, èndē glēmē ádá ápá kōkō ärä ēpē ígí ä'dā, "Ázá mókō 'dé, ũngú í 'déé, ká yālā ärä nē kā, ä yāná ägá ānjā gólō 'dí, ká ádá ndákpá è 'déé, ká jūjū búbū ä ká tírí ä rēkē ögō nî."

Yézū ä lēmē ádá írí ngá áyā nē

²⁰ Ká étē úgú āsh nēē, slāgā Ígrígrí è, ä kōkō ärä ndákpá è 'déé, köjó kāpá Jērūzälémē, ká ádá glöyó Mbájá ká Ájá Gātā Srāmā nî kā. ²¹ Öjó ländá ká Fílípí 'déé, kēshē ká yómó mbērē Bētsídā 'déé, ká dā'bā úgú è Jélílí ä kā, íshíí lēmē bi étē ä'dā, "Yāā góvó újū nî, mā yēbē ádá gökō Yézū." ²² Íshíí Fílípí ānjā lēmē ádá ēyí bi Ándréyā, íshíí dārā ígí tírí rōmō ānjā lēmē bi Yézū.

²³ Íshíí Yézū ípí bi ígí ä'dā, "Úgú gené güürü ärä Kópō ndákpá öjō íshí. ²⁴ Mā lēmē rāyā ádá bi ígí 'déé, klākā ózó íjí búbū, íshíí ālā ösó 'dí yāā, ä ndā'dá tá gā'bālā klākā ózó. Íshíí nēē, 'déé ālā ösó íshí yāā, ä ndā'dá gēlé

† Ágbē 'déé, ká yōjō nî ká dírí Bēbé ärä ägá: Étē ndákpá āsh nî Yézū. †† 12:13 Sálāmā 118:25-26 ‡ Ziyōnō: Étē nî bēdē dírí Jērūzälémē. †† 12:15 Zēkēríyā 9:9

klākā ózó. ²⁵ Ndákpá è 'déé, kälā ádá áshā ngá áyā nē kā nēē, ä ndlígbí áshā ngá áyā nē nē. Íshíí ágbē 'déé, klānā áshā ngá áyā nē kā nēē, ä ndēgbē ē'dē ápá ká ádá áshā è 'déé, döñbó ēyí kázā ē'dē ní kā. ²⁶ Tá ndákpá è 'déé, ká yālā nētē bi áamá íshí yāā, āngá áyā nî dí grēkē ögō mā, bōrō ngá áamá ä ndā'dá tá dí è 'déé, mā ndā'dá ē'dē ä kā. Íshíí Bēbé mā ä ndēné güürü ärä ndákpá è 'déé, ká yālā nētē bi áamá kā.

²⁷ Lépē mā ä yāgā í nē, íshíí mā ndíyí ngā? Yāā Bēbé áshā áamá éshē ká úgú lólō 'déé, ká yōjō nî kā. Bā 'dí, ká ádá mójō mápá jūjū búbū ä, ká ádá étē lólō í 'déé, ká yānjā dí gökō áamá kā. ²⁸ Yāā Bēbé, ālā ũngú è 'déé, ndákpá ká ndēné güürü ärä î ē'dē ä kā."

Íshíí biyí è ngā nēē, lēmē íyí éshē mūmū örō ä'dā, "Málā ũngú è 'déé, ndákpá ká ndēné güürü ärä mā ē'dē ä kā míshí, íshíí mā ndālā tá tówó."

²⁹ Íshíí glöwō jūjū ndákpá í 'déé, ká'dá yō kā ögō lēmē yāngā, íshíí iyí è ngā ní grōgbō njīnjí, íshíí slāgā yómō è, íyí è ngá ēpē ígí nî grōnō ká Mbájá klēmē ádá nî bi étē.

³⁰ Yézū ä'dā, "Lēmē í 'déé, kiyí ä kā nēē, ká ádá ärä ígí níí, āfā ígí, ázá ká ádá ärä mā ní. ³¹ Úgú grōtó ádá ápá ká yómō jūjū búbū yākā öjō íshí. Íshíí 'bákētā nēē, ä ndögō Shētānā 'déé, étē nî shēngē ká yómō jūjū búbū yākā ká ápá gēsé úgú. ³² Íshíí nēē, ká úgú è 'déé, ká ndí'ví áamá éshē jūjū búbū yākā íshí ä kā nēē, mā ndālā níí, gögō göjó áamá ālā ndákpá nî tírí." ³³ Yézū lēmē átāsh ká ádá glūsū ní nēē, kútú ēpē ä ndlíí āyā 'dē yā.

³⁴ Íshíí glöwō jūjū ndákpá nî ípí bi étē ä'dā, "Rōndó ä'bā ílí wārāgā gónjó ádá ká Mbájá ä'dā, Krístō ä ndāshā tāmā kpōrō ä yānjā nî nēē, á iyí è ngá úmū ä ndēné Kópō ndákpá ānjā örō āyá 'dē? Kópō ndákpá í 'déé, ká lēmē ádá ärä nî kā nēē, étē nî 'bí?"

³⁵ Íshíí Yézū lēmē bi ígí ä'dā, "Tāgā grājá úgú nî ä yōgō ä'bā gbōgbō ärä ígí gbā 'dí. Áyā è 'déé, grājá úgú nî kā ē'dē íshí ä kā nēē, mlówó mótó ílí ēyí, ká úgú è 'déé, múmú úgú nî köjō dó'bó 'dí kā, ká ádá ndákpá è 'déé, ká löwó ötō ílí múmú úgú nî kā nēē, ä yōkō ndírí dí è 'déé, ēpē ká yānjā ē'dē ä kā 'dí. ³⁶ Músú shēshē lépē ígí mápá ká grājá úgú nî ká úgú è 'déé, étē kātā ē'dē ä kā, íshíí níí míyí mápá áyā nî ká ádá è níí, má'dá kōtó ílí grājá úgú nî." Yézū lēmē átāsh, íshíí ānjā éshē áyā ígí, íshíí ānjā íti ärä nē.

Yūwúdū nî gí ä yānā giyí kpōrō ápá ká Yézū

³⁷ Íshíí kpíí ká gēlé k'í'dí è 'déé, Yézū kälā ögbó dí mūmū ígí tírí ä kā nēē, ndákpá nî ānā giyí ápá áyā nî íshí, ³⁸ íshíí è ngā nēē, ká ádá è níí, ádá í 'déé, kēné ádá ká Mbájá 'déé, dírí nî Ízáyā klēmē sārā kā, níí, ālā ärä nē,

"Yāā Bēbé ärä ägā, 'bí ká ndíyí ápá ká ádá í 'déé, ägá mā lēmē nî kā?

Íshíí 'bí ká ndökō nētē í 'déé, ká yālā ká ónjó ngá áyā í kā níí, ndákpá ní kōkō kánā kā?" ††

³⁹ È ngā dūrū è 'déé, ndákpá nî kiyí ápá ká Yézū 'dí ká. Ká ádá Ízáyā lēmē tówó ä'dā,

⁴⁰ "Mbájá lūtú mūmū ígí,

†† 12:38 Ízáyā 53:1

Īshíí ālā shēshē lépē ĩgī ndégbē nī ĩshí,
 ātāsh yāā, ā yōkō ũngú ká mǔmǔ epē ĩgī 'dī,
 ĩshíí ā yōgō ílī ũngú ká kīmí epē ĩgī 'dī,
 ĩshíí bā ā lǔwū ānjā ká Mbájá níí, rājá nōwō nī ēshē
 áyā epē ĩgī tá 'dī.' †
 41 Īzáyā lēmē ātāsh, ká ádá ē 'déé, kōkō gāná ōshō ārà
 Yézū ōtō ílī ũngú áyā liyí nī ká.

42 Īshíí kpií ātāsh ká nēē, gēlē kprāshā ndákpá ēshē
 ká Yūwúdū nī gī ĩyí āpá ká Yézū. Īshíí nēē, étē mbāwā
 ārà Fārísí nī gī nē, ĩshíí ítī ádá giyí āpá áyā nī āpá
 shēshē lépē epē ĩgī, ká ádá níí, ā'bā gōgō epē ĩgī ēshē
 Dī lóvō ká Yūwúdū nī gī ā'dá. 43 Ká ádá ā yēbē ádá ē níí,
 ndákpá krébé epē ĩgī ōtō ká ē 'déé, bījā Mbájá ká
 ndrēbé epē ĩgī ā ká.

44 Īshíí biyí ēyí nēē, Yézū lēmē ádá bī ĩgī ká gōrō lēmē
 nē ā'dā, "Tá ndákpá ē 'déé, kiyí āpá ámā ĩshíí ā ká yāā,
 āzá ĩyí tá āpá ámā kínārā mā ní, ĩshíí nēē, ĩyí āpá ká
 ndákpá ē 'déé, kōpō ámā ká ĩshíí. 45 Īshíí tá ndákpá ē
 'déé, kōkō ámā ĩshíí yāā, ōkō ndákpá í 'déé, kōpō ámā
 ká ĩshíí. 46 Mójō mǎpá jūjū bǔbǔ yākā áyā grájá úgú, ká
 ádá ē níí, yōmō ē 'déé, kiyí kǎpá ámā ká níí, ā'bā gā'dá
 ā'bā ílī mǔmǔ úgú ā'dá.

47 Īshíí tá ndákpá ē 'déé, kōgō ádá ámā ĩshíí 'déé,
 kǎlā nētē nī āpá ōgō ēyí 'dī ká nēē, mā rōtō ádá mǎpá
 áyā nī 'dī. Ká ádá mójō āzá ká ádá grōtō ádá mǎpá ká
 yōmō jūjū bǔbǔ yākā ní, mójō ká ádá gāshá ĩgī nē.
 48 Yōmō ē 'déé, kǎnā ámā kishíí, ĩshíí 'déé, kiyí kǎpá ká
 ádá ngá ámā 'dī ká nēē, bēbé grōtō ádá āpá áyā ĩgī ātā
 ē'dē, ĩshíí ádá í 'déé, mlémē ā ká, ká ndrōtō ádá nī āpá
 áyā ĩgī ká dōngbō úgú nī. 49 Ká ádá ádá í 'déé, mlémē ā
 ká nēē, āzá ēshē ámā ní, ĩshíí nēē, Bēbé mā 'déé, kōpō
 ámā ká, klémē gónjō ádá nī bī ámā, ĩshíí lēmē bī ámā
 gbōlō glēmē étē ádá yāngā ĩshíí. 50 Mókō máná mishíí,
 gónjō ádá áyā nī ā ndēné bī ndákpá áshá ē 'déé,
 dōngbō ēyí kázá ē'dē ní ká. Ātāsh yāā, tá ádá ē 'déé,
 mlémē mishíí yāā, ē ngā nī ádá ē 'déé, Bēbé mā klémē
 bī ámā níí, mlémē ā ká."

Yézū ōbō lǎgá yōmō grékē ōgō nē

13 Ká dī mǔmǔ Ájā Gātā Srámā ká Yūwúdū nī gī
 nēē, Yézū ōkō āná ĩshíí, úgú gānjā ēshē jūjū bǔbǔ
 ngá áyā nē, ká ádá gānjā ká Bēbé nē nēē, ōjō ĩshíí. Īshíí
 Yézū lūsū bī shíkí yōmō grékē ōgō nē 'déé, ĩgī ká jūjū
 bǔbǔ ā ká nēē, epē ālā ádá ārà ĩgī ká shēshē lépē nē
 'bālā ĩshíí, ĩgī ká dōngbō áshá ngá áyā nē.

2 Īshíí úgú gōshō nōshō njónjō nī ōjō ĩshíí, ĩshíí ngéré
 ká kōtō rōyō ōngbō ōngō Júdāsā Īskāryótō gēsē újū ká
 Sáyimōnō, ká ádá ē níí, ōwō gōmbō ārà Yézū Krístō.

3 Yézū ōkō āná ĩshíí nēē, Bēbé nē ēngē ũngú nī gī tírí
 āpá ílī lēké nē, ĩshíí epē ōjō ēshē ká Mbájā, ĩshíí epē ā
 lǔwū ānjā ká Mbájā. 4 Ātāsh yāā, ānjā ōrō ēshē gbōgbō
 nōshō nī, ĩshíí ĩshíí tēndē í 'déé, kōrō kǎpá jūjū tēndē
 ngá áyā nē ká, ĩshíí ōjō lǎkpá tēndē āpá rúsú nē. 5 Īshíí
 biyí ēyí nēē, ōjō újū ũyū āpá ílī góvō kǔ'bú, ĩshíí endē
 gōbō lǎgá yōmō grékē ōgō nē, ĩshíí ā yēshē ũyū nī
 ēshē ká lǎgá ĩgī ká tēndē í 'déé, klǎkpá kǎpá rúsú nē
 ká.

† 12:40 Īzáyā 6:10

6 Īshíí ká lōwō ē 'déé, kōjō kǎpá ká Sáyimōnō Pítārā
 ká nēē, Sáyimōnō ũjū étē ā'dā, "Yāā Bēbé ārà āgā, á
 yēbē ádá gōbō lǎgá mā?"

7 Īshíí Yézū ĩpī ā'dā, "Ūngú í 'déé, mā yālā nī 'bákétā
 ká nēē, ógō ílī ēyí áná 'dī, ĩshíí nēē, á ndōgō ílī ēyí dāná
 nī gǎlōgā."

8 Īshíí Pítārā ā'dā, "Bā 'dī á yōbō lǎgá mā jéé 'dī."

Īshíí Yézū lēmē bī étē ā'dā, "Déé ámā kōbō lǎgá í 'dī
 yāā, úmū āzá ndákpá ámā ní."

9 Īshíí biyí ēyí nēē, Pítārā Sáyimōnō lēmē bī Yézū ā'dā,
 "Yāā Bēbé ārà āgā, á ndōbō āzá tá lǎgá mā ní, ĩshíí
 nēē, á ndōbō lēké mā, ĩshíí jūjū mā ācá ōgbō ē'dē."

10 Yézū ĩpī ā'dā, "Ndákpá ē 'déé, klōbō ĩshíí ā ká nēē, ā
 ndrēbé tá ádá ē níí, ōbō lǎgá nē nē, ká ádá gbōgbō nī
 tírí grájá nī. ĩgī tírí grájá í nē, ĩshíí nēē, 'bālā ēshē áyā
 ĩgī étē āzá grájá nī ní." 11 Yézū ōkō bēbé gōwō gōmbō
 ārà nē āná ĩshíí, ē ngā dūrū ē 'déé, kiyí nēē, ĩgī tírí āzá
 grájá í nē ní ká.

12 Ká lōwō ē 'déé, Yézū kōyō kēshē ká gōbō lǎgá ĩgī
 ĩshíí nēē, ōrō tēndē áyā nē, ĩshíí ānjā ā'dá dī klā'dá ngá
 áyā nē. Īshíí ũjū ĩgī ā'dā, "Mógō ílī ũngú í 'déé, mǎlā bī
 ĩgī ā ká mīshíí? 13 Ká ádá má yādā mǎpá ámā má yīyí,
 'Ámā nī bēbé grōdō ndákpá, 'Īshíí 'Bēbé ārà ĩgī, 'Īshíí
 ádá ngá áyā ĩgī nī rāyā ádá. 14 Īshíí 'bákétā nēē, ámā
 Bēbé ārà ĩgī, ĩshíí bēbé grōdō ĩgī, mōbō lǎgá ĩgī mishíí.
 Ātāsh yāā, āngá áyā ĩgī dī gōbō lǎgá ĩgī mótō kōkō ārà
 ĩgī. 15 Ūngú í 'déé, mlūsū bī ĩgī ā ká nēē, āngá áyā ĩgī dī
 gǎlā tá ātāsh mótō kōkō ārà ĩgī. 16 Mā lēmē bī ĩgī rāyā
 ádá nēē, bōrō ē 'déé, kōtō ká bēbé ārà nē ká nēē, āzá
 ní, ĩshíí ndákpá ē 'déé, kōpō étē ā ká nēē, ā yōtō ká
 bēbé gōpō epē 'dī. 17 'Bákétā nēē, mókō ĩgī ũngú
 yāngā máná mīshíí, ē ngā nī ũngú ē 'déé, mǎlā mīshíí
 yāā, Mbájā ā ndūpú ĩgī ōtō ōgō ēyí ā ká."

18 Yézū ā'dā, "Ádá í 'déé, mā lēmē nī ká nēē, ōngō ĩgī
 tírí 'dī. Ká ádá mókō ndákpá ē 'déé, mrōjō ĩgī ā ká
 máná mishíí, ĩshíí nēē, ē ngā ká ádá ē níí, ũngú nī ālā
 ārà nē āpá dā'bā ádá ē 'déé, krōndō kǎ'bā ílī Wārāgā
 ká Mbájā 'déé, ká'dā, 'Tá ndákpá í 'déé, mā yācá lēké
 āgá mǎpá ílī nōshō ká ngá étē ā ká nēē, ĩpī ārà nē āpá
 ká kójō ārà mā ĩshíí.' ††

19 Mā lēmē bī ĩgī ádá ũngú ē 'déé, ká yānjā dī gǎlā ārà
 nē ká 'bákétā, ká ádá 'déé, étē ũngú yāngā ālā ārà nē
 ĩshíí yāā, má ndīyí ámā nī ndákpá í 'déé, Mbájā kishíí étē
 ā ká. 20 Mā lēmē rāyā ádá bī ĩgī, tá ndákpá ē 'déé, ká
 ndīyí āpá ká ádá ká 'bālā ēshē ká ndákpá ē 'déé, mōpō
 ĩgī ā ká ĩshíí yāā, ĩyí āpá ká ádá ngá ámā ĩshíí. Īshíí tá
 ndákpá ē 'déé, kiyí āpá ká ádá ngá ámā ĩshíí yāā, ĩyí
 āpá ká ádá ká Bēbé gōpō ámā ĩshíí."

Yézū ĩyí ā ndōwō gōmbō ārà nē

(Mátēyō 26:20-25; Márkō 14:17-21; Lúkā 22:21-23)

21 Biyí ē 'déé, Yézū kōyō kēshē ká glēmē ádá yāngā
 ĩshíí nēē, shēshē lépē nī ēlē 'dī, ĩshíí lēmē bī ĩgī ā'dā,
 "Mā lēmē rāyā ádá bī ĩgī, 'bālā ēshē áyā ĩgī ā yānjā dī
 gōwō gōmbō ārà mā."

22 Īshíí yōmō grékē ōgō nī ōkō āpá ílī mǔmǔ epē ĩgī,
 ká ádá ōkō āná 'dī, kútú Yézū ā lēmē ádá nī āpá ká 'bī

†† 13:18 Sálāmā 41:9

yā. ²³ Īshíí 'bälā ēshē ká yōmō grēkē ōgō nī 'déé, Yézū kālā ádá ärä nī ngé † ká nēē, ä'dá 'bákā äpá gbōgbō ärä nī. ²⁴ Ätāsh yää, Sáyimōnō Pítārā ĩ'bí lēké nē bī bēbē grēkē ōgō Yézū 'déé, kácá ärä nē kápá áyā nī ká, ĩshíí ä'dä, "Üjū étē 'dé, ä lēmē ádá nī äpá ká 'bí ēshē kōkō ärä ägā?"

²⁵ Īshíí ōjō äcá jūjū nē äpá shēshē lēpē Yézū, ĩshíí üjū étē ä'dä, "Yää Bēbē ärä ägā, á lēmē ádá yākā äpá ká 'bī?"

²⁶ Īshíí Yézū ĩpī ä'dä, "Ndákpā è 'déé, mä ndūdū kpā'bākā yākā mápá ĩlī üyū ätā nī ĩshíí 'déé, mä ndēné bī étē ä ká." Īshíí Yézū ōjō üdü kpā'bākā nī äpá ĩlī üyū ätā nī, ĩshíí ōjō ēné bī Júdāsā gēsē üjū ká Sáyimōnō Īskäryōtō. ²⁷ Tāmá dē Júdāsā kēné kpā'bākā yāngā ká nēē, Shētānā †† ükü äpá shēshē lēpē nī.

Īshíí Yézū lēmē bī étē ä'dä, "Üngú í 'déé, ká yēbē ádá gälā éyí ä ká nēē, älä gēyē." ²⁸ Īshíí dārā ĩgī 'déé, ká gbōgbō nōshō nī ká nēē, ōgō ĩlī ádá í 'déé, Yézū klēmē bī étē ká äná 'dī. ²⁹ Īshíí ká ádá è 'déé, Júdāsā bēbē gēgbē ká nākā nī ká nēē, slägā ndákpā è ĩñí ä'dä, Yézū ä lēmē bī étē ká ádá è níí, änjā ōvó üngú è 'déé, èpē ĩgī ká yēbē ádá éyí äpá ká ádá Góvó úgú nī ká, äzá ní yää, ä lēmē bī étē níí, änjā ēngē üngú bī yōmō rīyī. ³⁰ Tāmá dē Júdāsā kēné kpā'bākā nī ká nēē, ĩgī änjā gēsē úgú, ĩshíí úgú nī nēē, njónjō.

Ránjā gónjō ádá

³¹ Īshíí ká úgú è 'déé, Júdāsā kānjā ĩshíí ä ká nēē, Yézū ä'dä, "'Bákétā ēné gürü ärä Kópō ndákpā ĩshíí, ĩshíí ēné gürü ärä Mbájá ká ádá ärä nī ĩshíí yää, Mbájá ä ndēné gürü ärä Gēsē üjū nī ká ärä nē, ĩshíí Mbájá ä ndēné gürü ärä nī tāmá gēyē ätā.

³³ Yää kōtō ámā, tägā klā'dá ngá ámá ká ngá ĩgī ä yōgō gbā 'dī. Má ndēbē ámā ĩshíí nēē, tá äyā è 'déé, mlémē bī Yūwúdū nī gī ká nēē, mä lēmē bī ĩgī 'bákétā, má yōjō dī è 'déé, mä yānjā ē'dē ä ká 'dī.

³⁴ Mä lēmē ránjā gónjō ádá bī ĩgī, mälā ádá ärä ĩgī móto kōkō ärä ĩgī, tá äyā è 'déé, mä yälā ádá ärä ĩgī ä ká. Ätāsh yää, ängá áyā ĩgī dī gälā ádá ärä ĩgī móto kōkō ärä ĩgī. ³⁵ 'Déé mälā ádá ärä ĩgī móto kōkō ärä ĩgī míshíí yää, ká gbōlō è ngā nēē, ndákpā nī tírī ä ndökō ĩgī dāná äpá ká yōmō grēkē ōgō mä."

Yézū ä yīyī Pítārā ä ndēmē èpē

(Mätéyō 26:31-35; Márkō 14:27-31; Lúkā 22:31-34)

³⁶ Īshíí Sáyimōnō Pítārā üjū Yézū ä'dä, "Yää Bēbē ärä ägā, á yānjā 'dē?"

Īshíí Yézū ĩpī ä'dä, "Ä rēkē ōgō mä dānjā dī è 'déé, mä yānjā ē'dē 'bákétā ká 'dī, ĩshíí nēē, á dānjā gälōgā."

³⁷ Īshíí Pítārā ĩyī nēē, "Yää Bēbē ärä mä, mä rēkē ōgō ä 'bákétā 'dī ká ádá ngā? Kpíí ĩrī yää, mä ndīlī ká ádá ärä ĩ."

† 'Bälā ēshē ká yōmō grēkē ōgō nī 'déé, Yézū kālā ádá ärä nī ngé: Ndákpā nī ĩñí ä'dä Jónō ä lēmē ádá nī äpá ká ádá ärä nē.

†† Shētānā: Étē nī ngérē ká kōtō grōnō ká Mbájá 'déé, kānā ádá ká Mbájá, ĩshíí 'déé, Mbájá kōgō ĩgī kēshē mūmū örō ä ká. Ró'dō Gitī Ádá 12:7-9.

³⁸ Īshíí Yézū lēmē bī étē ä'dä, "Dú á ndīlī ká ádá ärä mä? Mä lēmē räyā ádá bī úmü nēē, bä üjū èlē äsá ndākā dó'bó 'dī nēē, á ndēmē ámā ēshē äyā ĩ ká dīlī éyí tōtō á ndīyī ókō ámā äná 'dī."

Yézū èlē yōmō grēkē ōgō nē

14 Yézū ä'dä, "Shēshē lēpē ĩgī ä'bā gägā nī ä'dä, míyí mápá ká ádá ká Mbájá, ĩshíí níí, míyí mápá ká ádá ngá mä. ² Ä mömō ká Bēbē mä nēē, gēlē kólō 'déé, bījā äzá ätāsh ní yää, mä lēmē ádá éyí bī ĩgī 'dī, mä yānjā yō ká ádá grāshá úgú má'bā ōgō ĩgī. ³ 'Déé mánjā mrāshá úgú nī má'bā ōgō ĩgī míshíí yää, mä ndlūwū dōjō ká ádá gēngē ĩgī gānjā yō, ká ádá è níí, má'dá dī è 'déé, mä ndä'dá è'dē ä ká. ⁴ Mókō gbōlō dī úgú í 'déé, mä yānjā è'dē ä ká máná míshíí."

Yézū nī gbōlō gānjā ká Bēbē

⁵ Īshíí Tómāsā lēmē bī étē ä'dä, "Bēbē ärä ägā mökō dī úgú í 'déé, ká yānjā è'dē ä ká máná 'dī nēē, mä ndökō gbōlō è 'déé, kānjā yō ká, dāná äyā 'dē?"

⁶ Īshíí Yézū ĩpī ä'dä, "Ámä nī ĩyī gbōlō nī, ĩshíí räyā ádá nī, ĩshíí áshá nī. 'Déé ndákpā ōtō ōgō ámā 'dī yää, ä yānjā ká Bēbē mä 'dī. ⁷ 'Déé dú mökō ámā máná míshíí yää, má ndökō Bēbē mä dāná nī tánē. Ēshē 'bákétā 'déé, kānjā gólō nēē, mökō étē máná míshíí, ĩshíí mökō étē míshíí."

⁸ Īshíí Fílīpī ä'dä, "Yää Bēbē ärä ägā, lúsü Bēbē bī ägá níí, bēdé ádá è ä ndāzá äyā ägá níí."

⁹ Īshíí Yézū ĩpī bī étē ä'dä, "Yää Fílīpī, ká tägā úgú í 'déé, má'dá ká ngá ĩgī ä ká nēē, ókō ámā äná dó'bó 'dī? Tá ndákpā è 'déé, ókō ámā ĩshíí yää, ókō Bēbē ĩshíí, ĩshíí á ndīyī mlúsü étē bī ĩgī tówó äyā 'dē? ¹⁰ Míyí mápá ká ádá è 'déé, ámā ĩshíí Bēbē 'déé, ägā 'bälā ká nēē, míyí mápá è'dē 'dī? Ádá í 'déé, mlémē bī ĩgī ä ká nēē, äzá ēshē ĩlī jūjū mä ní. Īshíí nēē, Bēbē 'déé, ámā ĩshíí étē 'déé, mä yāshá 'bälā ká ngá étē ä ká nēē, étē ká yälā nētē äyā nē. ¹¹ Ámä kíyí ámā, ĩshíí Bēbē mä nēē, ägā 'bälā, ĩshíí Bēbē mä ĩshíí ámā nēē, tá 'bälā. Ätāsh yää, míyí mápá è'dē. Kázá ní yää, míyí mápá ká gēlē kí'dí è 'déé, mälā ká. ¹² Mä lēmē räyā ádá bī ĩgī tá ndákpā è 'déé, kíyí kápá ámā ĩshíí yää, ä ndälā üngú í 'déé, má'dá dī gälā ní ká. Īshíí ä ndälā kprāshā üngú ōtō ká è ngá ámā, ká ádá mä yānjā ká Bēbē. ¹³ Tá üngú è 'déé, mä ndlēmē ádá éyí ká dírí mä ká nēē, mä ndälā bī ĩgī, ká ádá è níí, ēné gürü ärä Bēbē ōtō ōgō Gēsē üjū ngá äyā nī. ¹⁴ Tá üngú è 'déé, ĩgī mlémē ádá éyí ká dírí mä míshíí yää, mä ndälā bī ĩgī."

Yézū ōshō ádá göpō Lílī ärä Mbájá

¹⁵ Yézū ä'dä, "'Déé mälā ádá ärä mä míshíí yää, má ndälā üngú nī mápá dā'bā gónjō ádá ámā. ¹⁶ Īshíí mä ndlēmē bī Bēbē mä níí, öpō bēdé Bēbē gē'dé ĩgī níí, ä'dä ká ngá ĩgī kpōrō ä yānjā nī, ¹⁷ étē nī Lílī ärä Mbájá è 'déé, ká ndlēmē räyā ádá nī bī ĩgī ä ká. Īshíí yōmō jūjū búbū yākā ĩyī äpá äyā nī 'dī, ká ádá bá äzá ökō étē nē, wälā ökō étē äná nē ní, ĩshíí nēē, ĩgī mökō étē máná míshíí, ká ádá máshá ká ngá étē, ĩshíí étē ä

shēshē lépē igī. ¹⁸ Mā yā'bā igī āyā kōtō ōjō 'dī, mā ndōjō āyā igī. ¹⁹ Tā gāā ātā ēshē 'bákētā nēē, yōmō jūjū būbū yākā ā yōkō amā tówó 'dī, īshíi nēē, igī má ndōkō amā, ká ádá má ndā'dá tá gāshā nī, īshíi mēngá igī má yīlí tá 'dī. ²⁰ Tá ká étē ájā āsh nēē, má ndōkō dānā nī nēē, amā tá āyā Bēbé mā, īshíi igī tá āyā amā, īshíi amā tá āyā igī. ²¹ 'Déé máļā ádá ārā mā mīshí yāā, má ndāļā ūngú nī tá āyā è 'déé, mlémē bī igī ā kā, īshíi Bēbé mā, ā ndāļā ádá ārā igī. Mā ndāļā ádá ārā igī tánē, īshíi mā ndlūsū ílí ārā mā bī igī."

²² Īshíi bīyī ēyī nēē, Júdāsā bā āzā Júdāsā Īskāryótō ní, ūjū Yézū ā'dā, "Yāā Bēbé ārā āgā, á yēbē tá ádá glūsū ílí ārā î bī āgā, īshíi ēbē ádá glūsū ílí ārā î bī yōmō jūjū būbū ā kā 'dī ká ádá ngā?"

²³ Yézū ipī bī étē ā'dā, "'Déé ndákpā āļā ádá ārā mā īshí yāā, ā ndōgō ádá amā, īshíi Bēbé mā ā ndāļā ádá ārā nī, īshíi āgā má ndōjō āyā nī, īshíi má ndāshā mā'bā dī úgú 'bālā ká ngā étē. ²⁴ Īshíi ndákpā è 'déé, kāļā ádá ārā mā 'dī kā nēē, ā yōgō ádá amā 'dī. Ádá í 'déé, má yōgō nī kā nēē, āzā ēshē amā ní, īshíi nēē, étē nī ádá ká Bēbé mā 'déé, kōpó amā kā.

²⁵ Mlémē ádá yākā bī igī tírī mīshí, ká lōwō è 'déé, mā'dá ká ngā āyā igī ā kā. ²⁶ Īshíi nēē, Bēbé gē'dé igī 'déé, étē nī Lílī ārā Mbájā īshíi 'déé, Bēbé mā kōpó étē kōjō ē'dē ká dírí mā kā nēē, ā ndrōdó igī ká ūngú nī gī tírī, īshíi ā ndlēmē ádá ūngú è 'déé, mlémē ádá ēyī tírī ā kā bī igī. ²⁷ Mā ndā'bā gōzō mōmō bī igī, mā yēné gōzō mōmō bī igī, āzā úlú gōzō mōmō è 'déé, má ndōkō mēshē ká yōmō jūjū būbū yākā ní kā. Lépē igī ā'bā gāgā nī ā'dá, īshíi níí má'bā gētē mbāwā ā'dá.

²⁸ Ádá í 'déé, mlémē bī igī miyí, 'Mā yānjā í nē, īshíi mā ndlūwū tówó dōjō mápá āyā igī ā kā nēē, mógó mīshí. Īshíi 'déé, dú máļā ádá ārā mā mīshí yāā, kōbó kélé úgú ā ndāļā igī, ká ádá è 'déé, mā yānjā ká Bēbé mā kā. Ká ádá Bēbé mā ká'dá góvó nī ōtō amā.

²⁹ 'Bákētā nēē, mlémē ádá igī ūngú yāngā 'déé, kā yānjā dī gāļā ārā ēpē igī ā kā bī igī, ká lōwō è 'déé, kāļā ārā ēpē igī dóbó 'dī kā, ká ádá 'déé, igī ūngú āsh káļā ārā ēpē igī kīshí yāā níí, miyí mápá ká ádá ngā amā. ³⁰ Mā lēmē ádá bī igī ká tāgā ēyī 'dī, ká ádá Shētānā 'déé, étē nī shēngē ká yōmō jūjū būbū yākā ā yōjō í nē. Īshíi nēē, ōnjó āzā āyā nī ká ádá gāļā bēdé ūngú è āpá amā ní. ³¹ Īshíi nēē, āngá yōmō jūjū būbū yākā dī gōkō gānā nī ā'dā, máļā ádá ārā Bēbé, īshíi mā yāļā tá ūngú è 'déé, klēmē ádá gāļā ēyī bī amā gónjō nī kíyí máļā kā.

Mójó 'bákētā níí, mlōwō."

Yézū ká'dá shíkí grōyō gēpē inā'bā nī

15 Yézū átā lēmē ádá nī kpōrō ā'dā, "Amā ká'dá shíkí grōyō gēpē inā'bā † nī, īshíi Bēbé mā nī bēbé glāwā nī. ² Īshíi lēngé ārā mā gī 'déé, kārā 'dī kā nēē, Bēbé mā āgā igī ēshē ē'dē īshí. Īshíi lēngé è 'déé,

† Grōyō inā'bā: Étē úlú gēpē ūngú è 'déé, kā rōyō nī īshíi 'déé, ká yārā nī, īshíi 'déé ká yāļā āyā ēshē ká gārā ēyī. Mbájā ká slāgā úgú è ā lēmē ádá āpá ká ádá ēyī āyā ndákpá āyā nē Īzrāyélē nī gī 'déé, kīshí igī ēshē kōkō ārā ndákpá nī tírī, níí āļā gēlé glōzō ūngú tá āyā gārā glōzō grōyō inā'bā. Ró'dò Sálāmā 80:8-16; Īzāyā 5:1-7; Jērmíyā 2:21; Mātēyō 21:33-46; Mārkō 12:1-12; Lúkā 20:9-19.

ká yārā nī kā nēē, ā rēsē igī, ká ádá è níí, ārā gēlé nī. ³ Mēngá igī nēē, má'dá grājā nī mēshē sārā mīshí, ká ádá ádá í 'déé, mlémē bī igī ā kā. ⁴ Mégbē má'bā amā, īshíi mā ndēgbē má'bā āyā igī. Lēngé grōyō gēpē inā'bā ā yārā kīnārā nē 'dī, āngá āyā nī dī gēgbē ā'bā ká góvó grōyō gēpē inā'bā nī, 'déé mégbē má'bā amā 'dī yāā, má yāļā bēdé gōzō ūngú è 'dī.

⁵ Amā ká'dá grōyō gēpē inā'bā nī, īshíi igī nī lēngé ārā mā gī. Ndákpā è 'déé, kēgbē kā'bā amā īshí, īshíi 'déé mégbē má'bā āyā nī mīshí yāā, ā ndārā gēlé nī, īshíi 'déé, āgā igī ēshē amā īshí yāā, má yāļā bēdé ūngú è 'dī. ⁶ Ndákpā è 'déé, kēgbē kā'bā amā 'dī kā nēē, étē tá āyā lēngé grōyō gēpē inā'bā è 'déé, kāgā étē būbū, īshíi 'déé, kānjā īshí ā kā. Úlú lēngé grōyō gēpē inā'bā è 'déé, igī kātāsh ká nēē, ā ndōvō igī, īshíi ā ndrōsō igī āpá ílí ōshō, īshíi ā ndákā ēshē ē'dē. ⁷ 'Déé mégbē má'bā amā gónjō nī īshíi 'déé, ádá ngā amā ūkū āpá shēshē lépē igī īshí yāā, mlémē ádá ūngú è 'déé, má yēbē ádá ēyī, īshíi níí ā ndēné bī igī. ⁸ Á ndēné gūrū ārā Bēbé mā, ká ádá ārā igī yōmō grēkē ōgō mā, īshíi ká ádá è 'déé, má yārā gēlé níí kā.

⁹ Máļā ádá ārā igī tá āyā è 'déé, Bēbé mā kāļā ádá ārā mā kā, īshíi má'bā amā níí, mā'dá ká gāļā ádá ārā igī kpōrō má'bā shēshē lépē mā. ¹⁰ 'Déé mógó gónjō ádá ngā amā mīshí yāā, mā ndā'dá tá ká gāļā ádá ārā igī má'bā shēshē lépē mā, tá āyā è 'déé, mógó gónjō ádá ká Bēbé mā, īshíi 'déé, kā'dá tá ká gāļā ádá ārā mā kā'bā shēshē lépē nē kā. ¹¹ Mlémē ātāsh bī igī ká ádá è níí, kōbó kélé úgú ngā amā āļā igī āpá dītī ēyī, tá āyā è ngā amā kā. ¹² Gónjō ádá è 'déé, mēbē ádá glēmē bī igī ā kā nēē ātā, máļā ádá ārā igī mótó kōkō ārā igī, tá āyā è 'déé, mā yāļā ádá ārā igī ā kā. ¹³ Gōzō gbōļō è 'déé, ká ndlūsū bī ndákpá dīyī nēē, káļā ádá ārā bēyē î kāsh īshí ā kā nēē, gīlí ká ádá ārā nī. Bēdé gbōļō è 'déé, ká ndōtō ká è ngā nēē, āzā ní. ¹⁴ 'Déé mógó ádá amā mīshí yāā, igī nī lēmē mā. ¹⁵ Mā yīyī igī bōrō amā tówó 'dī, ká ádá bōrō ōkō nētē ká bēbé ārā nē ānā 'dī. Mā ndādā igī nī lēmē mā, ká ádá mlémē bī igī ádá ūngú è 'déé, Bēbé mā klēmē ádá ēyī bī amā kā tírī mīshí. ¹⁶ Ázā igī kīshí amā ní. Amā kīshí igī, īshíi mōpó igī níí, mánjā máļā glōzō ūngú è 'déé, dōngbō ēyī kázā ē'dē ní 'déé, ká ndēlē Bēbé mā, ká ádá è níí, Bēbé mā tījī bī igī ūngú è 'déé, má ndlēmē ádá ēyī ká dírí mā kā. ¹⁷ Gónjō ádá ngā amā 'déé, mlémē bī igī ā kā nēē, máļā ádá ārā igī mótó kōkō ārā igī."

Ngísí ká yōmō jūjū būbū

¹⁸ "'Déé yōmō jūjū būbū yākā ká yīsí igī yāā, músú mápá ínī igī nēē, igī īsī amā kpéé ēshē āyā igī. ¹⁹ 'Déé igī nī ndákpá ká yōmō jūjū būbū yākā yāā, ā ndāļā ádá ārā igī ká ádá igī nī ndákpá āyā ēpē igī, īshíi nēē, igī mázā ndákpá āyā igī ní, ká ádá mrōjō igī mēshē ká yōmō jūjū būbū yākā mīshí, è ngā nī dūrū è 'déé, ká yīsí igī ā kā. ²⁰ Ázā mínjī ádá í 'déé, mlémē bī igī 'déé, miyí, 'Bōrō ā yōtō ká bēbé ārā nē 'dī kā 'dé.' †† 'Déé !ōļō amā īshí yāā, ā nd!ōļō mēngá igī tánē. 'Déé ōgō ádá í 'déé, mrōdó igī mápá ē'dē īshí yāā, ā ndōgō ádá è

†† 15:20 Jónō 13:16

'deé, mródó igi mápá ë'dë ä kã tánë. ²¹ Ä ndälä ûngú nî äpá áyã igi tá ätãsh, kã ádá ärä mâ, kã ádá igi ökö Bëbé göpó amã änä 'dĩ. ²² Bïjã 'deé, mójö mlémë mápá áyã igi 'dĩ yää, ä rötó ádá äpá áyã igi áyã yómó gälä glösĩ'dĩ ûngú 'dĩ. Īshíí kã ádá ë 'deé, mlémë ádá mápá áyã igi mishí ä kã nëë, ä yishí ó'dö epë igi ëshë kã glösĩ'dĩ ë 'deé, igi kälã kã 'dĩ. ²³ Tá ndákpã ë 'deé, kĩsí amã ĩshí yää, ĩsí Bëbé mâ tánë. ²⁴ Kĩ'dĩ ë 'deé, mälã mápá kókö ärä igi ä kã, bïjã 'deé mälã 'dĩ yää, ä yásã igi äpá kã yómó gälä glösĩ'dĩ ûngú 'dĩ. Kpíí kĩ'dĩ ë 'deé, mälã, ĩshíí 'deé, kókö dácã kã mùmü epë igi ĩshí ä kã nëë, ätä yisí amã ĩshíí Bëbé mâ. ²⁵ È kã nëë kã ádá ë níí, gónjó ádá kã Mbájã älä ärä në, ĩshíí røndö ä'dã, 'Dürü ë 'deé, igi kisi amã kã nëë, äzã ní.' †

²⁶ Kã löwó ë 'deé, Bëbé gë'dé igi kã ndöjö nî kã úgú ë 'deé, mä ndöpó ëtë mëshë kã Bëbé mâ, 'deé ëtë ní Lílí ärä Mbájã Bëbé glëmë räyã ádá nî kã nëë, ëtë kã ndlëmë räyã ádá nî äpá kã ádá ärä mâ. ²⁷ Īshíí ängã áyã igi dĩ glëmë ádá ärä mâ bi ndákpã mápá gólö, kã ádá mã'dã kã ngã igi mëshë dĩ göcö lägã ëyí."

16 Yézü ätä lëmë ádá nî kpörö ä'dã, "Mä lëmë ádá yäkã bi igi kã ádá ë níí, mã'bã gligbĩ nî ä'dã. ² Bëdé úgú ë ätä ndöjö nî nëë, ä ndögó igi ëshë Dĩ löwó kã Yüwúdü nî gĩ, ĩshíí ndákpã ä ndüfũ igi, ĩshíí ä ndĩñĩ ä'dã, epë igi ä yälã glözö ûngú bi Mbájã. ³ Ndákpã nî ä ndälã úlú igi ûngú yãngã gĩ, kã ádá ökö Bëbé mâ, wälã ökö amã änä 'dĩ. ⁴ Mä lëmë ádá yäkã bi igi 'bákétã kã ádá 'deé, úgú ëyí kójö kishí yää, mã ndĩñĩ ádá í 'deé, mlémë bi igi sãrä kã. Mlémë ádá yãngã bi igi sãrä 'dĩ, kã ádá mãtä gbögbö ärä igi."

Nëtë kã Lílí ärä Mbájã

⁵ Īshíí 'bákétã nëë, mã lüwü mánjã kã Bëbé mâ 'deé, kópó amã kã. Īshíí bã 'balã ndákpã ätä ëshë áyã igi üjü amã ä'dã, 'Kútú á yãnjã 'dë yää, 'dĩ.' ⁶ Kã ádá shëshë lépë igi ëlë 'dĩ, äpá kã ádá ádá í 'deé, mlémë bi igi ä kã. ⁷ Īshíí nëë, mã lëmë bi igi räyã ádá, gözö nî nëë, ängã amã dĩ gänjã nî kã ádá ë níí, mãlä gözö ûngú kã ádá ärä igi, kã ádá 'deé, mánjã mishí yää, mã ndöpó Bëbé gë'dé ndákpã nî †† döjö ë'dë bi igi. Īshíí 'deé, mánjã 'dĩ yää, Bëbé gë'dé ndákpã nî ä yöjö kã ádá gänã igi 'dĩ. ⁸ Kã löwó ë 'deé, kã ndöjö nî kã nëë, ä ndlüsü bi ndákpã nî glösĩ'dĩ ûngú ë 'deé, igi kälã kã, ĩshíí ádá äpá kã ádá gä'dã äpá kã yómó jónjó shëshë lépë, ĩshíí ádá äpá kã ádá grötó ádá kã Mbájã. ⁹ Bëbé gë'dé ndákpã nî ä ndlëmë bi igi dĩyí nëë, góvó gösĩ'dĩ ûngú í 'deé, igi kälã kã nëë, kã ádá ë 'deé, kiyí kãpã amã 'dĩ kã. ¹⁰ Īshíí ä ndlüsü bi igi ä'dã, igi mã ndã'dã yómó jónjó shëshë lépë ötö ögö gänjã ngã amã äpá kã Bëbé mâ, ĩshíí mã yökö amã tówó 'dĩ, ¹¹ ĩshíí Bëbé gë'dé ndákpã nî ä ndlüsü bi igi ä'dã, 'bákétã nëë, Mbájã rötó ádá nî äpá kã Shëtãnä 'deé, ëtë nî shëngë kã yómó jüjü bübü yäkã kã ĩshíí.

¹² Ängã amã gëlë ádá kã ádá glëmë bi igi ĩshíí nëë, ádá nî ürü ngé bi igi 'bákétã. ¹³ Īshíí nëë, kã löwó ë

† 15:25 Sälãmã 35:19; 69:4 †† Bëbé gë'dé ndákpã: Ètë nî Lílí ärä Mbájã. Ró'dö ádá äpá kã ádá ärä nî äpã ílĩ wãrãgã kã Jónö 14:16; 14:26; 15:26.

'deé, Lílí ärä Mbájã Bëbé glëmë räyã ádá nî kã ndöjö nî kã nëë, ä ndänã igi níí, mógó ílĩ räyã ádá nî mãná tírí. Īshíí bã äzã ä ndlëmë ádá nî bi igi ëshë ílĩ jüjü në ní, ä ndlëmë tá ádá ë 'deé, ëtë kógó ä kã, ĩshíí ä ndlëmë ádá ûngú ë 'deé, kã ndälã ärä në gälögã kã. ¹⁴ Ä ndlëmë ádá ûngú ë 'deé, kókö ëshë amã kã bi igi, ĩshíí ë ngã nî ûngú ë 'deé, ëtë kã ndënë gürü ärä mã ötö ögö ëyí ä kã. ¹⁵ Nënë dära Bëbé mâ tírí nëë, ûngú amã, ĩshíí ë ngã nî dürü ë 'deé, mlémë bi igi miyí Lílí ärä Mbájã ä ndlëmë bi igi ádá ë 'deé, ëtë kógó këshë amã kã.

¹⁶ Mã yökö amã 'dĩ kã tãgã ëyí gãã ätä, ĩshíí mã ndã'dã tá gãã ätä, ĩshíí ëshë biyí ëyí nëë, mã ndökö amã."

Gönö ärä ĩshíí kóbó kélë úgú

¹⁷ Īshíí slägã yómó grëkë ögö nî ëndë güjü ílĩ ärä epë igi ä'dã, "Èbë ádá giyí ngã kã löwó ë 'deé, kiyí, 'Tã gãã ätä nëë, mã yökö amã 'dĩ, ĩshíí biyí ëyí nëë, tá gãã ätä nëë, mã ndökö amã kã.' Īshíí ëbë ádá giyí ngã kã löwó ë 'deé, kiyí, 'Mã yãnjã kã Bëbé mâ kã?' ¹⁸ Mógó ílĩ ádá ngã áyã nî mãná 'dĩ, kã löwó ë 'deé, kiyí nëë, 'tã gãã ätä kã."

¹⁹ Yézü ökö nëë, ä yëbë ádá güjü epë äpá kã ëtë ádá yãngã ätäsh yää, lëmë igi ä'dã, "Mã yüjü ílĩ ärä igi mã yiyí nëë, mã yëbë ádá giyí ngã kã löwó ë 'deé, miyí, tá gãã ätä nëë, mã yökö amã 'dĩ, ĩshíí biyí ëyí tá gãã ätä nëë, mã ndökö amã kã? ²⁰ Mä lëmë räyã ádá bi igi mã ndöró nî, ĩshíí mã ndönö ärä igi kã löwó ë 'deé, yómó jüjü bübü yäkã kã yälã kóbó kélë úgú nî kã, mã ndönö ärä igi ĩshíí nëë, gönö ärä ngã áyã igi ä ndipĩ ärä në äpá kã kóbó kélë úgú. ²¹ 'Déé ëndë ä yëbë ádá gäkã nî yää, nõwö lítí nî ä ndöwö ëtë, kã ádá úgú yäkã ngã áyã nî öjö ĩshíí, ĩshíí nëë, 'deé lítí nî jĩĩ ĩshíí yää, ä ndĩĩ dĩ nõwö lítí nî, ĩshíí ä ndälã kóbó kélë úgú, kã ádá äkã lítí nî äpã jüjü bübü ä ĩshíí. ²² Ätäsh yää 'bákétã nëë, ë kã nî úgú gönö ärä ngã áyã igi ĩshíí nëë, mã ndöjö dökö igi tówó, ĩshíí mã ndälã kóbó kélë úgú, ĩshíí ndákpã ë 'deé, kã ndënë kóbó kélë úgú yãngã ëshë áyã igi ä kã nëë, ä ndázã ní. ²³ Kã ëtë äjã yãngã nëë, mã yüjü amã kã ádá bédë ûngú ë 'dĩ. Mä lëmë räyã ádá bi igi, tá ûngú ë 'deé, mówö mëshë kã Bëbé mã kã dírí mã mishíí yää, ä ndĩĩ bi igi. ²⁴ Igi 'bákétã mówö ádá bédë ûngú ë kã dírí mã 'dĩ. Mówö, ĩshíí ä ndĩĩ bi igi, ĩshíí kóbó kélë úgú ngã áyã igi ä ndälã ärä në äpã dĩtĩ ëyí.

²⁵ 'Bákétã nëë, mã lëmë ádá nî kã tĩtĩ úgú ëyí në bi igi, ĩshíí nëë, bédë úgú ë ätä ndöjö nî nëë, mã ndlëmë ádá ärä Bëbé mã bi igi grájã nî äzã kã tĩtĩ úgú ëyí në ní. ²⁶ Kã ëtë úgú äsh nëë, mã ndöwö ûngú kã dírí mã. Īshíí bã äzã miyí nëë, mã ndöwö ádá ûngú mëshë kã Bëbé mã kã ádá ärä igi ní. ²⁷ Bã 'dĩ, kã ádá Bëbé mã kã ärä në nëë, älä ádá ärä igi ĩshíí, kã ádá ë 'deé, igi mãlä ádá ärä mã kã, ĩshíí 'deé, miyí mápá kã ádá ë 'deé, mëshë áyã nî mishíí ä kã. ²⁸ Mójö mëshë kã Bëbé mápá jüjü bübü ä, ĩshíí 'bákétã nëë, mã yãnjã mëshë jüjü bübü ä, ĩshíí mã lüwü 'vére dãnjä áyã nî."

²⁹ Īshíí yómó grëkë ögö Yézü lëmë bi ëtë ä'dã, "Ádá í 'deé, kã lëmë 'bákétã kã nëë, ílĩ ëyí amã grájã nî, äzã kã tĩtĩ úgú ádá ëyí në ní. ³⁰ 'Bákétã mökö mãná mishíí,

úmū ókō ũngú nī gī tírí áná íshí, íshíí dūrū è 'déé, ndákpā ātā kā ndūjū úmū nèè āzá ní, è ngā ũngú è 'déé, kā'bā āgá níí, mīyí dú nèè, èshè ká Mbájá ká."

³¹ Íshíí Yézū ĩpī bī ĩgī ā'dā, "Úgú è 'bákétā míyí mápá è'dē ā kā? ³² Bédé úgú è ātā ndōjō nī, íshíí ōjō nè íshí, ā ndālā ĩgī, íshíí má ndlēsé nī, íshíí má ndlūwū mójó mápá ká shīkī mōmō ngā áyā ĩgī 'bālā, 'bālā. Má ndā'bā áamá dā'dá kínārā mā, íshíí nèè, mā yā'dá kínārā mā 'dī, ká ádá Bēbé mā ātā gbōgbō ārā mā.

³³ Mlémé ádá yāngā gī bī ĩgī, ká ádá è níí, máshā glōzō nī, ká ádá è 'déé, mácá ārā āgá 'bālā ká ngā ĩgī mīshí ā kā, ká ádá ká löwó è 'déé, ĩgī má jūjū būbū yākā kā nèè, má ndōkō lōlō. Íshíí nèè, mrúkú shēshē lépē ĩgī gónjō nī, ká ádá è níí, mīgí mótó ĩlī yōmó jūjū būbū yākā."

Yézū rājā ākpā nè āpá ká ádá ārā nè

17 Íshíí biyí è 'déé, Yézū klémé ātāsh íshí nèè, ōkō āngā mūmū örō, íshíí rājā ākpā nè bī Mbájá ā'dā, "Yāā Bēbé, úgú nī ōjō íshí. Éné gūrū ārā Gēsē újū ngā áyā ĩshíí níí, Gēsē újū ngā áyā ĩ éné gūrū ārā ĩ. ² Ká ádá éné ónjó bī ètē íshí, ká ádá è níí, ndákpā nī tírí ā'dá ũmbū ārā nī, íshíí níí ĩjī áshā è 'déé, dōngbó èyí kázá è'dē ní ká bī ndákpā è 'déé, kēngē ĩgī bī ètē ā kā. ³ Áshā è 'déé, dōngbó èyí kázá è'dē ní ká, ĩlī èyí ā'dā, āngā ndákpā nī dī gōkō úmū gāná āpá ká shīkī Mbájá nī íshíí níí, ōkō Yézū Krístō áná 'déé, kópó ètē ā kā. ⁴ Mlúsū dī gené gūrū ārā ĩ bī yōmó jūjū būbū yākā mīshí, ká löwó è 'déé, mōyó méshē ká nētē í 'déé, kéné bī áamá níí, málā kā. ⁵ Íshíí 'bákétā yāā Bēbé, lúwū bī áamá ónjó è 'déé, mā'dá ĩlī èyí ká ngā úmū ā kā, ká úgú è 'déé, kúbū jūjū būbū nī dó'bó 'dī ká."

Yézū rājā ākpā nè ká ádá ārā yōmó grékē ōgō nè

⁶ "Mlúsū úmū bī ndákpā è 'déé, kēngē ĩgī bī áamá kēshē ká yōmó jūjū būbū ā kā mīshí. ĩgī nī ndákpā áyā ĩ, íshíí nèè, éngē ĩgī bī áamá íshí, íshíí ĩgī ā yōgō ádá áyā ĩ. ⁷ Íshíí 'bákétā nèè, ĩgī ōkō áná íshí, ũngú è tírí 'déé, kāngá áamá kā nèè, úmū kēngē ĩgī bī áamá. ⁸ Ká ádá ádá í 'déé, klémé bī áamá kā nèè, mlémé bī ĩgī mīshí, íshíí ĩyí āpá è'dē íshí. Íshíí ĩgī ōkō dú áná íshí, ká rāyā ádá nèè, méshē áyā ĩ, íshíí ĩgī ĩyí āpá ká ádá è 'déé, úmū kópó áamá kā íshí. ⁹ Mā rājā ākpā mā ká ádá ārā ĩgī, āzá ká ádá ārā yōmó jūjū būbū yākā ní. Ká ádá ārā yōmó è 'déé, kēngē ĩgī bī áamá kā, ká ádá ĩgī nī ndákpā áyā ĩ. ¹⁰ Ũngú è 'déé, kāngá áamá tírí ā kā nèè, ũngú áyā ĩ, íshíí ũngú è 'déé, kāngá áyā ĩ tírí kā nèè, ũngú ngā áamá. Íshíí ndákpā nī ā yēné gūrū ārā mā ōtō ōgō ĩgī. ¹¹ Mā yā'dá jūjū būbū yākā ká tāgā ārā mā 'dī, íshíí nèè, ĩgī ā ndā'dá tá jūjū būbū yākā, íshíí mā yānjā ngā áyā ĩ yō. Yāā Gōzō Bēbé, égbē áyā ĩgī, ká ónjó è kāngá dírí ĩ kā, ká dírí è 'déé, kéné bī áamá kā, ká ádá è níí, ĩgī ā'dá 'bālā, tá áyā è 'déé, āgá 'bālā ká ngā úmū ā kā. ¹² Ká löwó è 'déé, mā'dá ká ngā ĩgī ā kā nèè, mā'dá dī gēgbē áyā ĩgī ká dírí 'déé, kásá kápá áamá kā, íshíí bédé ũngú è ālā ĩgī 'dī. Gā'bālā ndákpā ātā ĩgbī èshē kōkō ārā ĩgī 'dī, tá āgbē 'déé, klīgbī ā kā, ká ádá è níí, ádá ká Mbájá

'déé, krōndó kā'bā ĩlī Wārāgā ngā áyā nī ká níí, ālā ārā nè.

¹³ Mā yōjō áyā ĩ yō 'bákétā, íshíí nèè, mlémé bī ĩgī ádá yākā ká löwó è 'déé, mātá jūjū būbū yākā, ká ádá è níí, kōbó kélē úgú è 'déé, kāngá áamá kā nèè, ā'dá ká yōmó grékē ōgō mā tánē. ¹⁴ Méné ádá ngā áyā ĩ bī ĩgī mīshí, íshíí yōmó jūjū būbū ā, ā yisí ĩgī. Ká ádá ĩgī ázá èshē ká yōmó jūjū būbū yākā tówó ní, tá áyā áamá 'déé, mázā méshē ká yōmó jūjū būbū yākā ní ká. ¹⁵ Mā rājā ākpā mā, āzá ká ádá è níí, éngē ĩgī èshē jūjū būbū nī ní, íshíí nèè, ká ádá è níí, égbē áyā ĩgī èshē ká Shētānā bēbé gālā glōsī'dí ũngú nī ká. ¹⁶ ĩgī ázá èshē ká yōmó jūjū būbū ā ní, tá áyā áamá 'déé, mázā méshē ká yōmó jūjū būbū ní ká. ¹⁷ Ádá ngā áyā ĩ nī rāyā ádá. Átāsh yāā, ā'bā rāyā ádá nī níí, ālā ĩgī āpá ká shīkī ndákpā ngā áyā ĩ. ¹⁸ Mā yōpó ĩgī mápá ká yōmó jūjū būbū ā, tá áyā è 'déé, kópó áamá kápá ká yōmó jūjū būbū nī ká. ¹⁹ Ká ádá ārā ĩgī nèè, mā'bā ārā mā bī úmū, ká ádá è níí, mēngā ĩgī tánē ā'bā ārā èpē ĩgī tírí bī úmū."

Yézū rājā ākpā nè ká ádá ārā yōmó gīyí āpá áyā nè tírí

²⁰ Íshíí Yézū rājā ākpā nè kpōrō ā'dā, "Mā rājā ākpā mā ázá tá ká ádá ārā ĩgī kínārā ĩgī ní, íshíí nèè, mā rājā ākpā mā ká ádá ārā ndákpā è 'déé, ká ndīyí āpá áamá ōtō ōgō ádá è 'déé, ĩgī ká ndé'dé bī ĩgī āpá ká ádá ārā mā ká. ²¹ Íshíí mā rājā ākpā mā ká ádá è níí, ĩgī ā'dá ndákpā 'bālā, tá áyā è 'déé, āgá 'bālā ká ngā úmū ā kā yāā Bēbé. Mā rājā ākpā mā ká ádá è níí, mā'dá ndákpā 'bālā ká ngā ĩgī, ká ádá è níí, yōmó jūjū būbū ā ĩyí āpá ká ádá í 'déé, úmū kópó áamá ká. ²² Íshíí méné bī ĩgī góvó ónjó í 'déé, úmū kéné bī áamá kā, ká ádá è níí ĩgī ā'dá 'bālā tá áyā è 'déé, āgá 'bālā ká ngā úmū ā kā. ²³ Ámā 'bālā ká ngā ĩgī, íshíí áamá íshíí úmū nèè, 'bālā, ká ádá níí, ĩgī ā'dá tírí 'bālā. Ká ádá è níí, yōmó jūjū būbū yākā ōkō áná nèè, úmū kópó áamá, íshíí ālā ádá ārā ĩgī, tá áyā è 'déé, kálā ádá ārā mā ká.

²⁴ Bēbé, mā yēbē ádá è níí, yōmó è 'déé, kēngē ĩgī bī áamá kā níí, ā'dá dī è 'déé, mā è'dē ā kā, níí, ōkō ónjó í 'déé, úmū kéné bī áamá kā, ká ádá ālā ádá ārā mā èshē ká úgú è 'déé, kúbū jūjū būbū nī dó'bó 'dī ká.

²⁵ Yāā gōzō Bēbé, kpíí 'déé, yōmó jūjū būbū nī kōkō úmū kánā 'dī ká nèè, mōkō úmū māná mīshí, íshíí yōmó grékē ōgō mā ōkō áná íshí, úmū kópó áamá.

²⁶ Mlémé ádá ārā ĩ bī ĩgī mīshí, íshíí ōkō úmū áná íshí, íshíí mā ndlēmē ádá ārā ĩ bī ĩgī kpōrō, ká ádá è níí, ālā ádá ārā ĩgī tá áyā è 'déé, kálā ádá ārā mā ká, íshíí níí, mā'dá 'bālā ká ngā ĩgī."

Ä rúkú Yézū

(Mätēyō 26:47-56; Márkō 14:43-50; Lúkā 22:47-53)

18 Íshíí ká úgú è 'déé, Yézū kōyó kēshē ká grājā ākpā nè íshí ā kā nèè, āngā ká yōmó grékē ōgō nè, íshíí ōjō íshí gbrōwō Kídrónō āpá āgā. Íshíí āpá āgā yō nèè, ā è'dē nī glāwā zētúnū, † íshíí ōjō ānjā ĩlī èyí.

† Zētúnū: Kpīkpi yāngā nèè, ā yōshō gārā èyí, íshíí ā yālā yūyū èshē è'dē, ká ádá gālā ká nōshō, íshíí gālā gāná ōshō è'dē āpá ĩlī kólō.

² Ká ádá cócò nēē, Yézū ä yänjä yō ká yōmó grèkē ògō nē, ṽshíí Júdāsā 'déé, kōwó gōmbō ärä Yézū ká nēē, òkō úgú yāngā āná ṽshí. ³ Ātāsh yāā, Júdāsā ānjā ògō Yézū gī āpá glāwā zētúnū nī, ṽshíí ēngē yōmó gām-bá lílí ā'bā ògō nē, ācá ògbó ká yōmó gāmā gbōgbō Mōmō ká Mbájā, ṽshíí kprāshā ndākpá ká yōmó grāshá Mbájā nī, ṽshíí Fārisí nī gī. ṽshíí ēngē ngēlē, ṽshíí lāmbā ā'bā ṽshíí ēpē ēgī, ācá ògbó ká gēlē nēē lílí.

⁴ ṽshíí Yézū òkō ūngú ē 'déé, ká yānjā dī gālā ärä nē āpá áyā nē ká āná ṽshí. ṽshíí ānjā āpá áyā ēgī, ṽshíí ūjū ēgī ā'dā, "É ká má yēbē ádá ärä 'bī?"

⁵ ṽshíí ṽpī ā'dā, "Ágá mā yēbē ádá ärä Yézū 'déé, kēshē Nāzērētē ā ká."

ṽshíí Yézū ā'dā, "Ámā Yézū mākā." (ṽshíí Júdāsā 'déé, kōwó gōmbō ärä Yézū ká nēē, ērútú ā'bā yō ká ngá ēgī.) ⁶ ṽshíí tāmá dē klēmē ātā ngā ká nēē, dārā ēgī tírí lūwū āpá gōlō. ṽshíí rōnjō āpá bībū.

⁷ ṽshíí Yézū òjō ūjū ēgī tówó ā'dā, "Má yēbē ádá ärä 'bī?"

ṽshíí ṽpī ā'dā, "Ágá mā yēbē ádá ärä Yézū 'déé, kēshē Nāzērētē ā ká."

⁸ ṽshíí Yézū ā'dā, "Mlēmē bī ēgī mīshí, mīyí ámā Yézū mākā. ṽshíí 'déé, ámā nī ndākpā ē 'déé, má yēbē ètē ā ká yāā, má'bā sōkpō ndākpā ē ká nī ānjā." ⁹ Ūngú nī ālā ärä ātā ngā ká ádá ē nī, ádá í 'déé, ètē klēmē ā ká nī, ālā ärä nē āpá dītí ēyí 'déé, ká'dā, "Ndākpá í 'déé, kēngē ēgī bī ámā ká nēē, mlígbī 'bālā mēshē áyā ēgī 'dī." †

¹⁰ ṽshíí Sáyímōnō Pítārā òjō ṽshíí góvó sēpē, ṽshíí ānjā āgā mbímí lāsā bōrō ká ngéré bēbē grāshá Mbájā nī ēshē ē'dē, 'déé dírí nī Mālkúsū ā ká.

¹¹ ṽshíí Yézū lēmē bī Pítārā ā'dā, "Lúwú góvó sēpē ngá áyā ṽpá dītí ēyí, ká ádá āngá ámā dī gōmō ēshē ká klē'dé †† í 'déé, Bēbē mā kēné bī ámā ká nī."

Éné Yézū òjō āpá dī mūmū Ānāsā

(Mätéyō 26:57-58; Márkō 14:53-54; Lúkā 22:54)

¹² ṽshíí yōmó gāmbá lílí nī, ògbó ká ngéré ká yōmó gāmbá lílí † ngá áyā ēpē ēgī, ṽshíí shēngē ē ká Yūwúdū nī gī òjō rúkú Yézū, ṽshíí ṽmā ètē, ¹³ ṽshíí éné ètē kpéé ānjā dī mūmū Ānāsā 'déé, kēné gēsē éndé ngá áyā nē bī Kiyáfāsā nī, ká'dā āpá ká ṽyí òmō nī ká, ṽshíí ètē Kiyáfāsā nēē, ká'dā ngéré bēbē grāshá Mbájā nī ká ètē ríní āsh. ¹⁴ ṽshíí Kiyáfāsā lēmē bī Yūwúdū nī gī sārā ā'dā, gōzō nī nēē, 'bālā ndākpā ṽlī, ká ádá ärä sōkpō ndākpā ē ká. ††

Pítārā ā yēmē Yézū ēshē áyā nē

(Mätéyō 26:69-70; Márkō 14:66-68; Lúkā 22:55-57)

¹⁵ Pítārā Sáyímōnō ṽshíí bēdē bēbē grèkē ògō Yézū ā'dā dī grèkē ògō Yézū, ká ádá ngéré bēbē grāshá Mbájā nī òkō ètē bēbē grèkē ògō Yézū kāsh āná ṽshí,

† 18:9 Jónō 6:39 †† Āngá ámā dī gōmō ēshē ká klē'dé: Yézū ā lēmē ádá āpá ká ádá ṽlōlō ṽshíí írí ngá áyā nē. † Ngéré ká yōmó gāmbá lílí: Yōmó gāmbá í 'déé, ká ūmbū ärä nī ká nēē, jūjū ēgī álíffī (1,000) ngāngá. †† 'Bālā ndākpā ṽlī, ká ádá ärä sōkpō ndākpā ē ká: Kiyáfāsā ā lēmē ádá yākā āpá ká ádá ärä Yézū. Ró'dō ádá yākā āpá ṽlī wārāgā ká Jónō 11:49-50.

ṽshíí ānjā ká Yézū ānjā āpá ṽlī dāzā òmō ká ngéré bēbē grāshá Mbájā nī. ¹⁶ ṽshíí nēē, Pítārā ā'dā dī gāmā ēgī ā'bā gēsē úgú, ṽshíí ètē bēbē grèkē ògō Yézū ngā nēē, lūwū āpá gēsē úgú, ṽshíí lēmē bī gēsē éndé í 'déé, ká ākpā ṽjī nī ká nī, ā'bā Pítārā ūkū āpá ògō ēpē ēgī.

¹⁷ ṽshíí ètē gēsē éndé yāngā ūjū Pítārā ā'dā, "Ázá úmū 'bālā ēshē ká yōmó grèkē ògō Yézū nī?"

ṽshíí Pítārā ṽpī bī ètē ā'dā, "Ámā bā mázā 'bālā mēshē áyā ēgī nī."

¹⁸ Úgú nī ūjū nē ātāsh yāā, bōrō nī gī, ācá ògbó ká shēngē ká Yūwúdū nī gī 'déé, ká yō ká, ālā òshō ṽshíí ā yōmó nī, Pítārā òjō ṽshíí rūtú ā'bā gbōgbō ärä ēgī, ṽshíí ā yōmó òshō nī ká ngá ēgī.

Ngéré bēbē grāshá Mbájā nī ūjū ṽlī ākpā Yézū

(Mätéyō 26:59-66; Márkō 14:55-64; Lúkā 22:66-71)

¹⁹ ṽshíí ká ètē úgú āsh nēē, ngéré bēbē grāshá Mbájā nī ūjū Yézū āpá ká ádá ärä yōmó grèkē ògō nī, ṽshíí āpá ká ádá gródō ūngú ngá áyā nī.

²⁰ ṽshíí Yézū ṽpī bī ètē ā'dā, "Mā'dá dī glēmē ádá nī ògbó dī mūmū ndākpā nī tírí, ṽshíí mā'dá dī gródō ndākpā nī má'bā Dī lóvō nī gī, ṽshíí āpá ṽlī Mōmō ká Mbájā ká úgú tírí, āpá dī ē 'déé, Yūwúdū nī gī ká lóvō tírí ká'bā ē'dē ā ká. ṽshíí bā mlēmē bēdē ádá ē mótō ūmbū bībū 'dī. ²¹ Dūrū ē 'déé, ká yūjū ṽlī ākpā mā ātā ngā ká nēē, ká ádá ngā? Ūjū ndākpā ē 'déé, mā'dá dī gródō ēgī ā ká. Ká ádá ádá ē 'déé, mlēmē bī ēgī ā ká nēē, ēgī òkō āná gōzō ṽshíí."

²² Tāmá dē Yézū klēmē ātā ngā ká nēē, 'bālā ēshē ká shēngē ká Yūwúdū nī gī òjō rāsá ṽlī mūmū nī ṽshíí ā'dā, "É ká gbōlō ē 'déé, ká ndīpī ádá āpá ògō ádá ká ngéré ká bēbē grāshá Mbájā nī?"

²³ ṽshíí Yézū ṽpī ā'dā, "Ádá í 'déé, mlēmē ā ká nēē, gōsī'dí ádá? Ázá lēmē bī ámā 'dé, ṽshíí 'déé, ázá gōsī'dí ádá nī yāā, rāsá ámā ká ádá ngā?" ²⁴ ṽshíí Ānāsā òjō ūdú Yézū ānjā bī Kiyáfāsā ngéré bēbē grāshá Mbájā nī, ṽshíí áyā èbē nī ēshē áyā nī dō'bó 'dī.

Dī rómō ṽshíí tótō gēmē Yézū ká Pítārā

(Mätéyō 26:71-75; Márkō 14:69-72; Lúkā 22:58-62)

²⁵ ṽshíí ká löwō ē 'déé, Sáyímōnō Pítārā kátā yōmó òshō nī ká nēē, bēdē ndākpā ē ūjū ètē ā'dā, "Ázá úmū 'bālā ēshē ká yōmó grèkē ògō Yézū nī?"

Pítārā ēmé ā'dā, "Jéé ázá ámā nī."

²⁶ ṽshíí 'bālā ēshē ká bōrō ká ngéré bēbē grāshá Mbájā nī ūjū Pítārā ā'dā, "Ázá mókō úmū ṽlī glāwā nī ká ūjū yāngā nī?" ṽshíí ètē bōrō yāngā nēē, lōmō ūjū í 'déé, Pítārā gāgā mbímí nī krótō kēshē ē'dē ā ká.

²⁷ ṽshíí Pítārā ēmé tá tówó ā'dā, ázá ēpē nī. ṽshíí tāmá dē kēmē ātā ngā ká nēē, ūjū ēlē òjō āsá ndāká.

Éné Yézū ānjā dī mūmū Pílátō

(Mätéyō 27:1-2,11-14; Márkō 15:1-5; Lúkā 23:1-5)

²⁸ ṽshíí ká fírí kíṽkōnjō nī nēē, Yūwúdū nī gī éné Yézū ēshē mōmō ká Kiyáfāsā ānjā āpá ká góvó mōmō ká góvó shēngē ká Rómānā nī. ṽshíí nēē, 'bālā ndākpā ātā ūkū āpá kólō yō 'dī, ndākpā nī tírí rūtú ā'bā gēsē úgú, ká ádá 'déé, ndākpā ūkū āpá kólō yō yāā, ā ndā'dá

shāgbā, ṭshíí ä látá äpá ká ndákpā è 'déé, ká ndōshó nōshó Ájá Gätá Srámā nī 'dī.

²⁹ Ätāsh yāā, Pīlātō ōjō ṭgí äpá áyā ṭgí äpá gēsé úgú, ṭshíí ūjū ṭgí ä'dā, "Ūjū yākā ālā úlú gōsī'dí ūngú ngā 'déé, méné ètē mójó ä kā?"

³⁰ ṭshíí ṭpī ä'dā, "Bijā 'déé ālā gōsī'dí ūngú 'dī yāā, mēné ètē mójó mǎpá dī mūmū ṭ 'dī."

³¹ ṭshíí Pīlātō lēmē bī ṭgí ä'dā, "Méné ètē mánjā nīí, mrótó ádá mǎpá áyā nī ká ärä ṭgí, äpá dā'bā gónjō ádá ngá áyā ṭgí."

ṭshíí nēē, Yūwūdū nī ṭgí ṭpī ä'dā, "Äzā áyā ägá kpötó ká ádá gūfū ndákpā nī." ³² Ūngú nī ālā ärä nē ätāsh, ká ádá è nīí, ádá í 'déé, Yézū klēmē 'déé, ká lūsū úlú ṭrī è 'déé, èpē ká yānjā dī ṭlīlī è'dē ä kā nīí, ālā ärä nē äpá dī'tí èyí.

³³ ṭshíí Pīlātō ōjō lūwū ānjā gōlō äpá ṭlīlī kólō nī, ṭshíí ōjō ädá Yézū, ṭshíí ūjū ètē ä'dā, "Ūmū nī góvó ngéré ká Yūwūdū nī ṭgí?"

³⁴ ṭshíí Yézū ṭpī bī ètē ä'dā, "Ūmū kīnī ádá yākā ká ärä ṭ yā, wālā bēdé ndákpā è nē klēmē ádá yākā bī ūmū äpá ká ádá ärä mǎ?"

³⁵ ṭshíí Pīlātō ä'dā, "Ämä mäzā Yūwūdū nī ṭshíí nēē, ndákpā ngá áyā ṭ, ṭshíí kprāshā ndákpā ká yōmó grāshā Mbájá nī, kéné ūmū kójō bī ämä. Älā úlú gōsī'dí ūngú ngā?"

³⁶ ṭshíí Yézū ä'dā, "Mömō ngéré ngá mǎ äzā èshē ká yōmó jūjū bībū yākā nī, ká ádá bījā 'déé, èshē ká yōmó jūjū bībū yākā yāā, yōmó grēkē ōgō mǎ, ä ndlātā ṭlīlī ká ádá è nīí, Yūwūdū nī ṭgí ä'bā grükú ämä ä'dā. ṭshíí nēē, mömō ngéré ngá ämä äzā èshē dī úgú ä nī."

³⁷ Ätāsh yāā, Pīlātō ä'dā, "Ūmū nī góvó ngéré?"

ṭshíí Yézū ṭpī ä'dā, "Ádá ngá áyā ṭ 'déé, klēmē kīyí ämä góvó ngéré nī ká nēē, nārā ádá. ṭshíí dú nēē, äkā ämä ká ádá ètē ádá yāngā, ṭshíí è ká dūrū è 'déé, mójó mǎpá jūjū bībū ä kā, ká ádá glēmē ádá äpá ká ádá rāyā ádá nī bī ndákpā. ṭshíí tá ndákpā è 'déé, kīyí kǎpá ká rāyā ádá nī ṭshíí yāā, ä ndōgō ádá ngá ämä."

Rötó ádá äpá ká Yézū ká ṭrī

(Mätéyō 27:15-31; Mǎrkō 15:6-20; Lúkā 23:13-25)

³⁸ Pīlātō ūjū Yézū ä'dā, "Rāyā ádá nī ngā?" ṭshíí Pīlātō ōjō ṭgí äpá ká Yūwūdū nī ṭgí äpá gēsé úgú, ṭshíí lēmē bī ṭgí ä'dā, "Mókō gōsī'dí ūngú è 'déé, újū yākā kǎlā ká 'dī. ³⁹ ṭshíí nēē, äpá dā'bā kīyí ngá áyā ṭgí nēē, ká úgú tīrī ká Ájá Gätá Srámā yāā, mǎ yīshí 'bālā ndákpā méshē ṭlīlī sījīnī nī. Ätāsh yāā, ṭgí má yēbē ádá è nīí, mīshí góvó ngéré ká Yūwūdū nī méshē ṭlīlī sījīnī nī?"

⁴⁰ ṭshíí ndákpā nī ōjō äsä kōwó ä'dā, "Mǎ yēbē äzā ádá è nīí ṭshíí ètē nī. Mǎ yēbē ádá è nīí, ṭshíí Bārābāsā." Ká ádá Bārābāsā ä'dā dī ṭgē'dé ṭlīlī ndákpā nīí, látā shēngē ká yōmó Rómā nī.

Rötó ádá äpá ká Yézū ká gǎmbá ètē äpá ká krōshō

19 ṭshíí Pīlātō ōjō èné Yézū ká ádá è nīí, rōsō ètē. ² ṭshíí yōmó gǎmbá ṭlīlī nī ōjō lǎkpā ngínī äyā tāgīyī ngéré, ṭshíí ūsū äpá jūjū nī, ṭshíí ōjō örō glūwū tēndē äpá áyā nī äyā góvó ngéré, ³ ṭshíí ōjō áyā nī ká

dī'tí èyí gēlē nī, ṭshíí ä lēmē äpá áyā nī ä'dā, "Yāā góvó ngéré ká Yūwūdū nī ṭgí." ṭshíí rāsá ṭlīlī mūmū nī.

⁴ ṭshíí Pīlātō ōjō ṭgí äpá áyā ṭgí tá tówó äpá gēsé úgú, ṭshíí ä'dā, "Äzā mókō 'déé, mǎ yānjā dī ṭshíí Yézū äpá gēsé úgú bī ṭgí, ṭshíí má yēbē ádá è nīí, mókō máná nēē, mókō bēdé gōsī'dí ūngú è 'déé, ètē kǎlā 'déé, mǎ ndrótó ádá mǎpá áyā nī ká ádá èyí ä kā 'dī." ⁵ Bīyí èyí nēē, Yézū ōjō ṭgí äpá gēsé úgú, ṭshíí örō glūwū tēndē, ṭshíí glǎkpā ngínī äyā tāgīyī ngéré ä jūjū nī. ṭshíí Pīlātō ä'dā, "Ètē újū yākā kākā."

⁶ ṭshíí tāmā dē kprāshā ndákpā ká yōmó grāshā Mbájá nī, ṭshíí yōmó gāmā gbōgbō Mömō ká Mbájá kōkō Yézū ká nēē, äsä kōwó ä'dā, "Ämbá ètē äpá ká krōshō, ämbá ètē äpá ká krōshō."

ṭshíí Pīlātō ṭpī ä'dā, "Méné ètē nīí, mánjā mǎmbá ètē mǎpá ká krōshō nī ká ärä ṭgí, ká ádá mókō bēdé gōsī'dí ūngú è 'déé, ètē kǎlā ká 'dī."

⁷ Yūwūdū nī ṭgí ṭrīndī ärä èpē ṭgí ä'dā, "Ängá áyā ägá gónjō ádá ká Mbájá 'déé, kéné bī ägá ká, ṭshíí 'déé äpá dā'bā ádá yāngā yāā, ä ndūfū ètē èshē è'dē nē, ká ádá ä'dā kábā yā, èpē nī Gēsē újū ká Mbájá."

⁸ ṭshíí dē Pīlātō kōgō ádá yāngā ká nēē, mbāwā ōjō ālā ètē góvó, ⁹ ṭshíí Pīlātō ōjō lūwū tówó ānjā ṭlīlī góvó mömō nī, ṭshíí ūjū Yézū ä'dā, "Èshē dā'bā úgú è 'dē?" ṭshíí nēē, Yézū ṭpī ádá äpá ōgō èyí bī ètē 'dī. ¹⁰ ṭshíí Pīlātō ä'dā, "Èbē glēmē ádá äpá ōgō mǎ 'dī? Änä ádá è 'déé, ängá ämä kpötó, ká ádá ṭshíí úmū, wālā gǎmbá úmū äpá ká krōshō nī ká 'dī?"

¹¹ ṭshíí Yézū ṭpī ä'dā, "Déé äzā Mbájá kéné ónjō bī úmū nī yāā, á yālā bēdé ūngú è äpá ämä 'dī, ätāsh yāā, ndákpā è 'déé, kéné ämä kójō bī úmū ä kā nēē, ālā góvó gōsī'dí ūngú è 'déé, kōtō krótō ṭshíí ä kā."

¹² Bīyí èyí nēē, Pīlātō ṭgí ádá ṭshíí Yézū nīí ānjā, ṭshíí nēē, Yūwūdū nī ṭgí äsä kōwó ä'dā, "Déé ṭshíí újū yākā ṭshíí yāā, úmū äzā lēmē góvó ngéré ká yōmó Rómā † nī nī, ṭshíí tá ndákpā è 'déé, ká ndālā ärä nē äpá ká góvó ngéré nī ká nēē, ètē ä yānā ádá ká góvó ngéré ká yōmó Rómā nī nē."

¹³ ṭshíí dē Pīlātō kōgō ádá yāngā ká nēē, ōjō ṭshíí Yézū äpá gēsé úgú, ṭshíí ōjō ä'dā ä'bā jūjū mbätā grötó ádá í 'déé, kádā kǎpá è'dē ká lēmē Íbrū nī Gābātā †† ká.

¹⁴ Ájá nī ä ndírī örō ká ètē úgú äsh, ṭshíí ndákpā nī ä rāshā ärä èpē ṭgí, ká ádá Ájá Gätá Srámā nī 'báká.

ṭshíí Pīlātō lēmē bī gēlē Yūwūdū nī ṭgí ä'dā, "Góvó ngéré ngá áyā ṭgí kākā."

¹⁵ ṭshíí ōjō äsä kōwó ä'dā, "Ūfū ètē èshē è'dē, ūfū ètē èshē è'dē, ämbá ètē äpá ká krōshō."

ṭshíí Pīlātō ūjū ndákpā nī ä'dā, "Mǎ yēbē ádá è nīí, ämbá góvó ngéré ngá áyā ṭgí äpá ká krōshō?"

Kprāshā ndákpā ká yōmó grāshā Mbájá nī ä'dā, "Bēdé góvó ngéré äzā áyā ägá nī, tá góvó ngéré ká yōmó Rómā nī."

¹⁶ Bīyí èyí nēē, Pīlātō ōjō èné Yézū bī ṭgí nīí, ānjā ämbá ètē äpá ká krōshō.

† Góvó ngéré ká yōmó Rómā: Ká lēmē Lātīnī yāā, ä yādā äpá áyā nī Sīzārā, ṭshíí ètē nī góvó ngéré äpá jūjū slāgā ngéré ṭgí 'déé, ká dā'bā úgú è Jūdēyā, ṭshíí Jēlīlī, ōgbō ká slāgā gēlē úgú è ṭgí.

†† Gābātā: Ká lēmē Íbrū nī nēē, ṭlīlī èyí ä'dā, úgú è 'déé, klēlē ètē tīrī ká ānbā nī ká.

Gämbá Yézū äpá ká krōshō

(Mätéyō 27:32-44; Márkō 15:21-32; Lúkã 23:26-43)

Ātāsh yää, yōmō gämbá lilī nī ōjō ēné Yézū. ¹⁷ Īshíí Yézū ēné krōshō † ngá áyā nē, ĩshíí ānjã dī úgú è 'déé, kásá kápá ē'dē nī Gālāgótã 'déé, ká lēmē Ībrū nī ĩlí ēyí ā'dã, kpōkpō jūjū ndákpã nī kã. ¹⁸ Āpá yō nēē, ämbá Yézū äpá ká krōshō, äcá ōgbō ká rōmō slāgã ngāngã è, 'balã äpá dī lēké lāsã nī, ĩshíí bēdé ágbē äpá dī lēké lógó nī, ĩshíí Yézū ä löngō.

¹⁹ Pīlātō ōjō rōndó ũngú, ĩshíí ũsú äpá jūjū krōshō nī ā'dã, "Yézū 'déé, kēshē Nāzērētē ä kã nēē, etē nī góvó ngéré ká Yūwúdū." ²⁰ Īshíí gēlē Yūwúdū rō'dō ádá yāngã, ká ádá úgú í 'déé, kãmbá Yézū äpá ká krōshō nī kápá ē'dē ä kã nēē, ä gbōgbō góvó mbērē, ĩshíí rōndó ádá äpá ká ũngú ká lēmē Ībrū, ĩshíí Lātínī, ĩshíí lēmē Īgrīgī, ĩshíí ũsú äpá jūjū krōshō nī. ²¹ Īshíí kprāshã ndákpã ká yōmō grāshã Mbájá ká Yūwúdū nī lēmē klōwō äpá ká Pīlātō ā'dã, "Á'bã grōndó giyí 'Góvó ngéré ká Yūwúdū nī gī ā'dã,' ĩshíí nēē, rōndó íyí, újū yākã íyí epē nī Góvó ngéré ká Yūwúdū nī gī."

²² Īshíí Pīlātō ā'dã, "Ūngú è 'déé, mrōndó mīshíí ä kã nēē, mrōndó mīshíí."

²³ Īshíí biyí è 'déé, yōmō gämbá lilī nī kãmbá Yézū kápá ká krōshō nī ĩshíí ä kã nēē, ōjō ōjō ĩlí tēndē ká Yézū sōsō, ĩshíí ōjō äpá kōkō ärä epē ĩgī, 'balã ndákpã ēné 'balã. Īshíí ōjō ēné jālã'biyã ngá áyā nī 'déé, krōngō 'dī, 'déé kújú etē kēshē örō kígī búbū tírí 'balã kã.

²⁴ Īshíí lēmē äpá kōkō ärä epē ĩgī ā'dã, "Mā'bã gösō ĩlí ēyí ā'dã. Īshíí ōjō ämbá krō'dō äpá ē'dē níí, ndákpã è 'déé, kã ndútú äpá áyā nī kã níí, ēné." ††

Etē ũngú yāngã älä ärä nē ätä ngã, ká ádá è níí, Wárägã ká Mbájá 'déé, krōndó ä kã níí, älä ärä nē 'déé, kã'dã,

"Īgī ōjō tēndē ngá ámá äpá kōkō ärä epē ĩgī,

Īshíí äpá ká ádá tēndē ngá ámá nēē, ämbá krō'dō äpá ē'dē." ‡

Ātāsh yää, è kã ũngú è 'déé, yōmō gämbá lilī nī kälã kã.

²⁵ Īshíí yāngã Yézū, ĩshíí lúmū yāngã nī, ĩshíí Māriyã ĩyí ōmō Klōpāsã, ká Māriyã Mādälēnã rütú 'báká ä'bã gbōgbō krōshō nī. ²⁶ Īshíí ká löwō è 'déé, Yézū kōkō yāngã nē, ĩshíí 'balã ēshē ká yōmō grēkē ōgō nē è 'déé, epē kälã ádá ärä nī mā †† kã 'déé, kērütú 'báká kápá gbōgbō ärä yāngã nē kã nēē, Yézū lēmē bi yāngã nē ā'dã, "Yää yäyã, gēsē újū ngá áyā ĩ kākã." ²⁷ Īshíí lēmē bi bēbé grēkē ōgō nē kash ā'dã, "È kã nī yāngã ĩ kākã."

Ēshē ká úgú yāngã nēē, bēbé grēkē ōgō Yézū ngá ēné yāngã Yézū ānjã mōmō áyā nē.

† Krōshō: Góvó ngéré ká yōmō Rómã nī ĩshíí shēngē è 'déé, kã ũmbū ärä nī kã ä yūfū ndákpã nī ká gämbá ĩgī äpá ká krōshō è 'déé, kälã kēshē ká kpīkpī kã, ká ádá è níí, ĩlí wóō ká nōwō ēyí äpá ká krōshō nī. †† 19:24 Sálãmã 22:18 ‡ 19:24 Sálãmã 22:18 †† 'Balã ēshē ká yōmō grēkē ōgō nē è 'déé, etē kälã ádá ärä nī mā: Ndákpã nī ĩnjí ā'dã Jónō ä lēmē ádá nī äpá ká ádá ärä nē.

Úgú ĩrī ká Yézū

(Mätéyō 27:45-56; Márkō 15:33-41; Lúkã 23:44-49)

²⁸ Biyí ēyí nēē, Yézū ōkō ānã ĩshíí, ũngú nī gī tírí ōyō ĩshíí, ĩshíí ká ádá è níí, ádá è 'déé, krōndó kã'bã ĩlí Wárägã ádá ká Mbájá kã níí, kälã ärä epē ĩgī äpá ká rāyã ádá nī kã nēē, ā'dã, "Gōgō ũyū āngã ámã." ²⁹ Īshíí ä ē'dē gēsē kārã ĩlé túrú ká gácá äyã, ōjō lākpã tēndē äpá dūñū glīsī tē'bē, ĩshíí údū äpá ĩlí gácá äyã nī, ĩshíí ōdō äpá äkpã Yézū. ³⁰ Īshíí ká löwō è 'déé, Yézū kōdó gácá äyã yāngã kã nēē ā'dã, "Ádá nī ōyō ĩshíí." Ōjō ũnú jūjū nē āñã búbū, ĩshíí ēné lilí ärä nē bi Mbájá ĩshíí ōjō ĩlí.

³¹ Īshíí etē äjã āsh nēē, etē nī úgú è 'déé, ndákpã nī kã rāshã ärä epē ĩgī ká ádá yōmō Sé'bītī nī, ká ádá gērē úgú nī nēē, ä ndã'dá góvó úgú yōmō Sé'bītī. Īshíí ká ádá Yūwúdū nī gī ebē ádá è níí, ĩrī ärä ndákpã ä'bã gã'dã äpá ká krōshō nī gī ĩgī ká yōmō Sé'bītī nī ā'dã, ĩshíí ānjã újū Pīlātō ká ádá è níí, ríkí lāgã ngāngã yāngã, ĩshíí níí, epē ĩgī ēngē ĩrī ärä ĩgī ēshē yō. ³² Īshíí yōmō gämbá lilī nī ānjã ríkí lāgã rōmō ngāngã í 'déé, kãmbá ĩgī kã'bã ká krōshō nī kápá gbōgbō ärä Yézū kã. ³³ Īshíí nēē, dē 'déé, kōjō kápá ká Yézū 'déé, kōkō etē kílí sārã ĩshíí ä kã nēē, ríkí lāgã nī 'dī. ³⁴ Īshíí nēē, 'balã ēshē ká yōmō gämbá lilī nī ōwō jrāngã Yézū ká gbélé, ĩshíí tāmá gēyē ätä nēē, srāmã ĩshíí ũyū lülū ēshē dī è 'déé, kōwō ä kã. ³⁵ Ndákpã è 'déé, kōkō ũngú yāngã kã nēē, etē klēmē ádá ēyí, ĩshíí ádá í 'déé, etē klēmē ä kã nēē, rāyã ádá ĩshíí ōkō ānã ĩshíí, epē ä lēmē rāyã ádá, ĩshíí ä lēmē ká ádá è níí, mēngã ĩgī míyí mápá ē'dē tánē. ³⁶ Īshíí ĩgī ũngú yāngã älä ärä epē ĩgī, ká ádá è níí, ádá è 'déé, krōndó kã'bã ĩlí Wárägã ádá ká Mbájá kã níí, älä ärä epē ĩgī äpá ká rāyã ádá, 'déé kã'dã, "Balã ēshē ká kpōkpō ärä nī ä ríkí 'dī." ††† Īshíí bēdé wárägã ádá ká Mbájá lēmē ā'dã, "Ä ndōkō äpá ká ndákpã í 'déé, kōwō etē ä kã." †††

Úgú gī'dī Yézū

(Mätéyō 27:57-61; Márkō 15:42-47; Lúkã 23:50-56)

³⁸ Biyí ēyí nēē, Jōzēfē 'déé, kēshē ká yōmō Ārmátīyã kã, ōjō ká Pīlātō, ĩshíí lēmē ádá gēné ĩrī ärä Yézū. Īshíí Jōzēfē nēē, etē nī 'balã ēshē ká yōmō grēkē ōgō Yézū, ĩshíí nēē, lūsū ärä nē 'dī, ká ádá etē mbāwã ärä Yūwúdū nī gī nē. Īshíí Pīlātō ōjō ĩyí bi etē, ĩshíí ānjã ēné ĩrī ärä Yézū. ³⁹ Īshíí Jōzēfē löwō ká Nīkédémūsū, ĩshíí Nīkédémūsū nī újū í 'déé, kōjō kápá ká Yézū ká bēdé njónjō è kã. Īshíí Nīkédémūsū ōjō ēngē mirã, ĩshíí álōsō ††† ōjō ē'dē, ũngú äyã gūfū 'balã lēmbē kpú lēmbē tōtō kíló. ⁴⁰ Rōmō ngāngã yāngã ēné ĩrī ärä Yézū, ĩshíí ānjã lākpã ĩrī ärä nī ká kōbō tēndē, ōjō ũsū nēē, ĩshíí bākúrū 'déé, bānã ēyí kélē nī kã äpá ĩlí káfānã nī. Īshíí è ngá nī gbōlō è 'déé, Yūwúdū nī gī ká yí'dī ĩrī ngá áyā epē ĩgī ē'dē ä kã. ⁴¹ Īshíí 'báká äpá dī è 'déé, kãmbá Yézū kápá ká krōshō nī äpá ē'dē ä kã nēē, ā'dã ē'dē nī glāwã, ĩshíí ä ĩlí glāwã yāngã nēē, ránã tītī ō'dō è 'déé,

†† 19:36 Úgú Létē 12:46; Nīmīrã 9:12; Sálãmã 34:20 ††† 19:37 Zēkērīyã 12:10 ††† Mīrã ĩshíí Álōsō: Īgī nēē, nēnē kpīkpī è 'déé, bānã ēyí kélē nī.

kì'dí ndákpā kápá ē'dē 'dī kā. ⁴² Īshíí ọ́jọ́ í'dí Yézū àpá ǐlǐ títí ọ̀'dò yāngā. Ká ádá ètè ká'dá 'báká, ĩshíí ká ádá ká úgú àsh nēè, Yūwúdū nī gī ā rāshá àrā èpè igrí, ká ádá Góvó úgú yómō Sé'bítí nī.

Grögō jūjū ọ̀'dò

(Mátéyō 28:1-10; Márkō 16:1-8; Lúkà 24:1-12)

20 Īshíí ká fírí kí'íkōnjó ká yómō Lādā nī nēè, Māriyā Mādālénā ānjā ká jūjū gāgā úgú, ĩshíí ānjā dī jūjū ọ̀'dò Yézū, ĩshíí ọ̀kō lúkú ānjā nī èshé ká ākpā jūjū ọ̀'dò nī ĩshí. ² Ātāsh yāā, Māriyā ǔlú èshē yō gēyē, ĩshíí ānjā ká Sáyímōnō Pítārā, ācā ọ̀gbó ká bēdē bēbē grēkē ọ̀gō Yézū 'déé, Yézū kǎlā ádá àrā nī ngé † ká, ĩshíí lēmē bī igrí ā'dā, "Èné Bēbē àrā āgá èshé jūjū ọ̀'dò nī ĩshí, ĩshíí mōkō dī úgú è 'déé, kūsú ètè kápá ē'dē ā ká 'dī."

³ Ātāsh yāā, Pítārā ĩshíí bēdē bēbē grēkē ọ̀gō Yézū ānjā ānjā jūjū ọ̀'dò yō. ⁴ Dārā igrí rómó tírí ā'dá dī glúlú í nē, ĩshíí nēè, bēdē bēyē nī ngā ǔlú ájā Pítārā ĩshí, ĩshíí ètè kpéé kráyá kápá jūjū ọ̀'dò nī yō, ⁵ ĩshíí ọ̀jọ́ lúnú ĩshíí ọ̀kō ānjā ǐlǐ títí ọ̀'dò nī, ĩshíí ọ̀kō èbē káfānā nī àpá ǐlǐ títí nī, ĩshíí nēè, ǔkū ānjā ǐlǐ èyí yō 'dī. ⁶ ĩshíí biyí èyí nēè, Sáyímōnō Pítārā ọ̀jọ́ rāyá àpá ọ̀gō nī, ĩshíí ǔkū àpá ǐlǐ títí ọ̀'dò nī, ĩshíí ọ̀kō èbē káfānā nī tǐj jāngá, ⁷ ĩshíí tówó kōbó tēndē í 'déé, klākpā àpá jūjū Yézū ká, lākpā àrā nē, ĩshíí tǐj è ngá èpè jāngá èshē ká èbē káfānā nī. ⁸ ĩshíí biyí è ngā nēè, bēyē nī ngā ọ̀jọ́ rāyá yō, ĩshíí ọ̀jọ́ ǔkū àpá ǐlǐ títí ọ̀'dò nī ĩshíí ọ̀kō, ĩshíí ọ̀jọ́ igrí àpá ē'dē. ⁹ ĩshíí ká ètè úgú àsh nēè, Pítārā ĩshíí bēdē bēyē nē ngā ọ̀gō ǐlǐ ádá ànā àpá ká Wárāgā ádá ká Mbájá 'déé, ká'dā ānjā Yézū nī dī gānjā èshē jūjū ọ̀'dò nē ká ànā dó'bó 'dī.

Yézū igrí àpá ká Māriyā Mādālénā

(Márkō 16:9-11)

¹⁰ Biyí è ngā nēè, yómō grēkē ọ̀gō Yézū ānjā ānjā mómō áyá èpè igrí, ¹¹ ĩshíí nēè, Māriyā Mādālénā rūtú ā'bā gēsé úgú èshē ká jūjū ọ̀'dò nī, ĩshíí ā yōrō nī, ĩshíí dē klúnú ká ádá gōkō àpá ǐlǐ títí ọ̀'dò nī nēè, ¹² ọ̀kō rómó kótó grōnō ká Mbájá ọ̀rō jónó tēndē, ĩshíí ā'dá búbū ā'bā, dī úgú í 'déé, kūsú igrí àrā Yézū kápá ē'dē ā ká, 'bālā ā'dá ā'bā dī jūjū nī, ĩshíí bēdē ágbē ā'dá ā'bā dī lāgá nī.

¹³ ĩshíí ǔjū Māriyā ā'dā, "Yāā éndé ā, á yōrō nōnō ngā?"

Īshíí Māriyā igrí bī igrí ā'dā, "Igrí èné Bēbē àrā mǎ ĩshí, ĩshíí mókō dī úgú è 'déé, kūsú ètè ká'bā ē'dē ā ká 'dī."

¹⁴ Lēmē ātāsh, ĩshíí ká lówó è 'déé, kípí àrā nē ká nēè, ọ̀kō Yézū rūtú jāngá ā'bā àsh, ĩshíí nēè, ọ̀kō ètè ànā àpá ká Yézū 'dī.

¹⁵ ĩshíí Yézū ǔjū ètè ā'dā, "Yāā éndé ā, á yōrō nōnō ngā? Á yēbē 'bī?"

Īshíí Māriyā igrí ā'dā è ngā nī bēbē glāwā nī, ātāsh yāā, lēmē bī ètè ā'dā, "Yāā góvó ǔjū nī, 'déé ǔmú kéné ètè kēshē dī úgú ā yāā, lúsú bī àmā dī úgú í 'déé, kūsú ètè ká'bā ē'dē ā ká, níí mánjā mēné ètè."

† Bēbē grēkē ọ̀gō Yézū 'déé, Yézū kǎlā ádá àrā nī ngé: Bēbē grēkē ọ̀gō Yézū 'déé, Yézū kǎlā ádá àrā nī ngé.

¹⁶ ĩshíí Yézū ādā ètè ā'dā, "Yāā Māriyā."

Īshíí Māriyā igrí àrā nē àpá áyá nī, ĩshíí àsá kówó ká lēmē ǐbrū ā'dā, "Rābóní," ĩshíí ǐlǐ èyí ā'dā, bēbē gródó ndákpá.

¹⁷ ĩshíí Yézū lēmē bī ètè ā'dā, "Á'bā gātā àmā ā'dá. Ká ádá mlúwú mánjā ká Bēbē dó'bó 'dī. ĩshíí nēè, ānjā lēmē bī ọ̀njó mǎ gī igrí, 'Mǎ lúwú dānjā ká Bēbē mǎ 'déé, ètè tá Bēbē igrí ā ká, mǎ lúwú dānjā ká Mbájá àrā mǎ 'déé, ètè tá Mbájá àrā igrí ā ká."

¹⁸ ĩshíí Māriyā Mādālénā ānjā rāshá dā'bā ádá yāngā bī yómō grēkē ọ̀gō Yézū ā'dā, "Mókō Bēbē àrā āgá mīshí." ĩshíí ádá í 'déé, Yézū klēmē bī ètè ā ká nēè, ọ̀jọ́ lēmē dā'bā èyí bī igrí tírí.

Yézū igrí àpá ká yómō grēkē ọ̀gō nē

(Mátéyō 28:16-20; Márkō 16:14-18; Lúkà 24:36-49)

¹⁹ ĩshíí ká ǐlǐ úgú yómō Lādā nī nēè, yómō grēkē ọ̀gō Yézū ọ̀gbó àrā èpè igrí àpá kóló, wēdē èshē ká mbāwā àrā Yūwúdū nī gī. ĩshíí tá wírí ātā nēè, Yézū igrí àpá áyá igrí, ĩshíí rūtú ā'bā kōkō àrā igrí, ĩshíí ǔjū igrí ā'dā, "Mbájá ànā igrí." ²⁰ ĩshíí biyí è 'déé, klēmē ātāsh ĩshíí nēè, lúsú lēké nē, ĩshíí klété àrā nē bī igrí. ĩshíí kōbó kélé úgú ǎlǎ igrí góvó, ká lówó è 'déé, kōkō Bēbē àrā āgá ká.

²¹ ĩshíí Yézū ǔjū igrí tówó ā'dā, "Mbájá ànā igrí. Mǎ yópó igrí tá áyá è 'déé, Bēbē mǎ, kópó àmā ká." ²² Biyí è 'déé, Yézū klēmē ātāsh ĩshíí nēè, ọ̀jọ́ èmē yāyā àpá áyá igrí, ĩshíí ā'dā, "Míyí mǎpá ká ǐlǐ àrā Mbájá. ²³ 'Déé míjǐ tǐj ĩshí, bī ndákpá mǎpá ká ádá glósí'dí ǔngú áyá nī mīshí yāā, à ndēshē glósí'dí ǔngú áyá nī èshē ē'dē. ĩshíí 'déé, míjǐ tǐj ĩshí, bī ndákpá 'dī yāā, à yēshē glósí'dí ǔngú áyá nī èshē ē'dē 'dī."

Yézū igrí àpá ká Tómsā

²⁴ 'Bālā èshē ká yómō grēkē ọ̀gō Yézū 'déé, jūjū igrí kpú lēmē rómó ā ká nēè dírí nī Tómsā, ĩshíí bēdē dírí nī Dídímāsā, ètè āzā kōkō àrā igrí ká lówó è 'déé, Yézū kíjí kápá áyá igrí ā ká ní. ²⁵ Ātāsh yāā, klōpō nī lēmē bī ètè igrí, "Mókō Bēbē àrā āgá mīshí."

Īshíí nēè, Tómsā igrí bī igrí ā'dā, "'Déé mókō biyí mūs-márá í 'déé, ká lēké nī gī ká níí, mūsú lēké mǎ mǎpá ē'dē, ĩshíí àpá dī è 'déé, kówó ètè àpá ē'dē ká gbélé nī ká 'dī yāā, mǎ yíyí mǎpá ē'dē 'dī."

²⁶ ĩshíí biyí èyí ká sálá lēmē tótó 'bí'bí nēè, yómō grēkē ọ̀gō Yézū lövō ā'bā ǐlǐ kóló tówó, ĩshíí Tómsā ètè ā kōkō àrā igrí. ĩshíí kpíí 'déé, ākpā tǐj nī gī kōgbō igrí nē ká nēè, Yézū igrí àpá áyá igrí, ĩshíí rūtú ā'bā kōkō àrā igrí, ĩshíí ǔjū igrí ā'dā, "Mbájá ànā igrí." ²⁷ ĩshíí Yézū lēmē bī Tómsā ā'dā, "Úsú lēké í àpá dī úgú ā, ĩshíí níí ọ̀kō lēké mǎ gī 'dé. ĩshíí níí, úsú lēké í àpá jrāngā mǎ. Á'bā gǎ'bā shēshē lēpē í níí, lúzú ā'dá. ĩshíí níí, igrí àpá ē'dē."

²⁸ ĩshíí Tómsā igrí bī ètè ā'dā, "Yāā Bēbē àrā mǎ, ĩshíí Mbájá àrā mǎ, míyí mǎpá ē'dē mīshí."

²⁹ ĩshíí Yézū lēmē bī ètè ā'dā, "Íyí àpá ē'dē ká ádá è 'déé, kókó àmā ĩshí ā ká, ĩshíí nēè, Mbájá ā ndúpú ndákpá è 'déé, kōkó àmā 'dī, ĩshíí 'déé kíyí kápá àmā ká."

³⁰ Yézū ǎlǎ slāgā gélé kí'dí è gī àpá dī mǔmú yómō grēkē ọ̀gō nē, ĩshíí bā rōndó ádá èyí àpá ǐlǐ wárāgā

yākā 'dī. ³¹ Īshíí nēē, rōndó ádá yāngā gī, ká ádá è níí, míyí mápá ká ádá è 'déé, Yézū nī Krístō, Īshíí Gēsē újū ká Mbájá ká, Īshíí òtō ògō gīyí mápá áyà nī nēē, má ndōkō rāyā áshá è ká.

Yézū ĩgí āpá ká sálā lēmbē rōmó yōmó grēkē ògō nē

21 Biyí èyí nēē, Yézū ĩgí āpá ká yōmó grēkē ògō nē tówó āpá gbōgbō Kāpá Tībéryāsā. Īshíí ũngú nī ālā àrā nē àtā, ² Sáyimōnō Pítārā, Tómsā, Īshíí Nātānyélē 'déé, kēshē ká yōmó Kénā è 'déé, ká Jēlīlī ā ká, Īshíí rōmó kótó ngāngá ká Zēbēdē, ācá ògbó ká slāgā rōmó yōmó grēkē ògō Yézū, ĩgí tírí à'dá yō.

³ Sáyimōnō Pítārā ā'dā, "Mā yānjā dī gāsá kézé."

Īshíí klōpō nī ā'dā, "Āgá mā ndānjā ká ngá úmü." Īshíí òjō ĩnī āpá ĩlī fālúkū Īshíí ānjā. Īshíí āsá kézé ká njónjō āsh, Īshíí jéé rúkú ũngú 'dī.

⁴ Īshíí ká fírí ká kīlīkōnjó nī nēē, Yézū rūtú ā'bā ākpā ũyū nī, Īshíí nēē, yōmó grēkē ògō nī òkō ètē áná 'dī.

⁵ Īshíí Yézū lēmē bī ĩgí ā'dā, "Yāā lēmbé mā gī, gēsē kézé āzā áyā ĩgí nī?"

Īshíí ĩpī ā'dā, "Jéé āzā áyā āgá ní."

⁶ Īshíí Yézū ā'dā, "Mélé lēbé nī mápá dī lēké lāsā ĩgí ēshē ká fālúkū nī níí, má ndōkō gēsē ũngú." Īshíí dē 'déé, kélé lēbé nī ká nēē, ĩlī lēbé nī ēlē túrú ká kézé, Īshíí gē'dē lēbé nī āpá ĩlī fālúkū nī nēē, ājā ĩgí nē, wēdē ēshē ká gūrú kázá nī.

⁷ Īshíí 'bālā ēshē ká yōmó grēkē ògō Yézū è 'déé, Yézū kālā ádá àrā nī ngé ká nēē, lēmē bī Pítārā ā'dā, "È ká nī Bēbé àrā āgā." Īshíí ká lōwó è 'déé, Sáyimōnō Pítārā kōgō ātā ngā ká nēē, ēné tēndē ngá áyā nē, Īshíí lākpā āpá áyā nē, ká ádá ĩshí tēndē nī ēshē áyā nē nē, Īshíí òjō ēmbē āpá ĩlī ũyū nī. ⁸ Īshíí slāgā yōmó grēkē ògō Yézū ānjā āpá ògō nī āpá ĩlī fālúkū nī, Īshíí ā yē'dē lēbé nī ká kézé nī túrú ĩlī èyí āpá ākpā ũyū nī, ká ádá ĩgí 'báká, ũngú áyā gūfū sálā mīfírí ēshē ká ākpā nhrīngbī nī. ⁹ Īshíí ká lōwó è 'déé, yōmó grēkē ògō Yézū krīgí kēshē ĩlī fālúkū nī ĩshí ā ká nēē, òkō glējē òshō ĩshíí kézé ā jūjū èyí, Īshíí kpā'bākā ā ē'dē.

¹⁰ Īshíí Yézū lēmē bī ĩgí ā'dā, "Mēngē gēsē kézé í 'déé, mrúkú ā ká mójó ē'dē 'dé."

¹¹ Īshíí Sáyimōnō Pítārā òjō ĩnī āpá ĩlī fālúkū nī, Īshíí ē'dē lēbé nī āpá ākpā ũyū nī, Īshíí lēbé nī ēlē túrú ká kprāshā kézé, gūfū sálā lēmbē gūfū rōmó lēmbē kpú lēmbē tótō (153), Īshíí kpíí ká gēlē kézé í 'déé, ká ĩlī èyí ā ká nēē, lēbé nī jéé rēmē 'dī. ¹² Īshíí Yézū lēmē bī ĩgí ā'dā, "Mójó níí móshó ũngú nī." Īshíí jéé 'bālā ēshē ká yōmó grēkē ògō nī ĩnī ádá gūjū ètē kútú ètē nī 'bí yā 'dī? Ká ádá ĩgí òkō áná ĩshí, ètē nī Bēbé àrā āgā. ¹³ Yézū ēné kpā'bākā nī ĩshíí ēné bī ĩgí, Īshíí òjō ālā tá ātāsh ká kézé nī. ¹⁴ Īshíí è ngā nī dī tótō gīgí ká Yézū āpá ká yōmó grēkē ògō nē, biyí è 'déé, kāngā kēshē jūjū ò'dō nē ĩshí ā ká.

Yézū ĩshíí Pítārā

¹⁵ Īshíí ká úgú è 'déé, kōyó kēshē ká göshó ũngú nī ĩshí ā ká nēē, Yézū újū Sáyimōnō Pítārā ā'dā, "Yāā

Sáyimōnō gēsē újū ká Jónō, ālā ádá àrā mā òtō ká è ká slāgā yōmó grēkē ògō mā ká ĩshí?"

Īshíí Pítārā ĩpī ā'dā, "Dú yāā, Bēbé àrā mā, úmü òkō áná ĩshí, áamá málā ádá àrā ĩ mīshí."

Īshíí Yézū ā'dā, "Égbē ká kótó ndīlīngī ngá áamá gī."

¹⁶ Īshíí tówó Yézū újū ètē ā'dā, "Yāā Sáyimōnō gēsē újū ká Jónō, dú ālā ádá àrā mā ĩshí?"

Īshíí ĩpī bī Yézū ā'dā, "Dú yāā, Bēbé àrā mā, úmü òkō áná ĩshí, áamá málā ádá àrā ĩ mīshí."

Yézū ā'dā, "Égbē ká ndīlīngī ngá áamá gī."

¹⁷ Īshíí ká dī tótō èyí, újū ètē ā'dā, "Yāā Sáyimōnō gēsē újū ká Jónō, ālā ádá àrā mā mīshí?"

Īshíí lēpē Pítārā ēlē 'dī, ká ádá Yézū újū ètē ká dītí èyí tótō ĩyí, kútú ālā ádá àrā nē ĩshí yā. Pítārā ĩpī ā'dā, "Yāā Bēbé àrā mā, úmü òkō ũngú nī gī tírí áná ĩshí, ĩshíí úmü òkō áná ĩshí áamá málā ádá àrā ĩ mīshí."

Īshíí Yézū lēmē bī ètē ā'dā, "Égbē ká ndīlīngī ngá áamá gī." ¹⁸ Mā lēmē rāyā ádá bī úmü ká úgú è 'déé, úmü wāshūkū nī ká nēē, á yōrō tēndē áyā ĩ kīnārā ĩ, ĩshíí á yānjā dī úgú è 'déé, gōgō gānjā āpá ē'dē kāngá áyā ĩ, ĩshíí nēē, 'déé rōgō ĩshí yāā, bēdē ndākpā è nē ká ndōrō tēndē nī bī úmü, ĩshíí ā ndē'dē úmü, ānjā dī è 'déé, gōgō gānjā āpá ē'dē kázá áyā ĩ ní ká. ¹⁹ Yézū lēmē ātā ngā, ká ádá glūsū gbōlō è 'déé, Pítārā ká ndīlī ē'dē ā ká, ĩshíí 'déé ndākpā ká ndēné gūrú àrā Mbájá kótó ògō èyí ā ká. Biyí èyí nēē, Yézū lēmē bī Pítārā ā'dā, "Rékē ògō mā."

Yézū ĩshíí bēbé grēkē ògō nē 'déé kālā ádá àrā nī ngé ká

²⁰ Dē Pítārā kōkō āpá gōlō nēē, òkō 'bālā ēshē ká yōmó grēkē ògō Yézū 'déé, Yézū kālā ádá àrā nī ká, ā rēkē ògō èpē ĩgí. Ètē nī ndākpā è 'déé, kácá àrā nē kápá ká Yézū ká úgú è 'déé, ká yōshó dōngbó nōshó njónjō nī ká, 'déé kījū Yézū ká'dā, "Bēbé àrā āgā, 'bí ká yānjā dī gōwó gōmbō àrā ĩ." ²¹ Īshíí ká lōwó è 'déé, Pítārā kōkō ètē ā ká nēē, újū Yézū ā'dā, "Bēbé àrā āgā, ngā ká ndālā mēngá ètē?"

²² Yézū ĩpī ā'dā, "'Déé mébé ádá è níí, ètē ā'dá gāshá nī ĩgí ká úgú è 'déé, mā ndlūwū dōjō nī yāā, è ngā āzā nētē áyā ĩ ní? Āngá áyā ĩ dī grēkē ògō mā." ²³ Ātāsh ká nēē, ádá yāngā òjō ĩyí òtō kōkō àrā ndākpā è 'déé, kiyí kápá ká Yézū ká, ā'dā Yézū ĩyí ètē bēbé grēkē ògō nē ngā ā yīlī 'dī. Īshíí nēē, Yézū āzā ā'dā, ā yīlī 'dī ní, ā'dā, "'Déé mébé ádá è níí, ètē ā'dá gāshá nī ĩgí ká úgú è mā ndlūwū dōjō nī yāā, è ngā āzā nētē áyā ĩ ní?"

²⁴ Īshíí bēbé grēkē ògō Yézū ngā klēmē ádá yākā, ká ádá òkō ĩgí ũngú yāngā gī ká mūmü nē, ĩshíí òjō rōndó ĩgí tírí. Īshíí mōkō māná mīshí, ádá í 'déé, ètē klēmē ā ká nēē, tírí rāyā ádá.

²⁵ Yézū ālā slāgā gēlē glōzō ũngú è gī, bījā 'déé, rōndó ĩgí tírí ā'bā ĩlī wārāgā 'bālā, 'bālā yāā, jūjū bībū yākā, ā yēné ĩgí 'dī.

† Bēbé àrā āgā, 'bí ká yānjā dī gōwó gōmbō àrā ĩ: Ró'dó ádá āpá ká ádá yākā Jónō 13:21-27.

Nēté ká Yōmó Yōpó

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Bēbé grōndó wárāgā yākā nī Lúkā, ṽshíí tá ètē, krōndó wárāgā Kélē ádá í 'déé, kásá dírí nī kápá ē'dē kā. Āpá ílí wárāgā yākā nēē, ètē ā lēmē ádá nī āpá ká biyí è 'déé, Yézū kípí ārà nē, kānjā ānjā mūmū örō ṽshíí ā kā. Yōmó grēkē ōgō nī è'dé Kélē ádá nī āpá ká ádá ārà nī kpéé bī Yūwūdū nī gī āpá ílí shíkí mōmō í ngá áyā èpē igi, ṽshíí biyí èyí nēē, ōjó lēmē ádá ārà nī bī slāgā ndākpá è kā, ōtó jūjū slāgā jūjū mōmō è gī. Lúkā, ā lēmē ádá nī āpá ká gbōlō è 'déé, Lílí ārà Mbájá kōjō kpéé kápá ká yōmó è tírí 'déé, ká'dá dī grēkē ōgō Yézū kā. ṽshíí ká úgú tírí nēē, Lílí ārà Mbájá ā lūsū gbōlō ṽshíí ā yēné ōnjó bī kprāshā ndākpá í ngá áyā igi.

Ēshē ká jūjū ádá 1-12 āpá ílí wárāgā yākā nēē, Lúkā, ā lēmē ádá nī góvó āpá ká ádá ārà Pítārā bēbé yōpó ká Yézū, ṽshíí ūngú è 'déé, ètē kālā kā, ōgbó ká ūngú è 'déé, kālā ārà èpē igi āpá ká yōmó è 'déé, kiyí āpá ká ádá ká Yézū 'déé, igi ká'dá ā'bā mbērē Jērūzālēmē ā kā. Ōtó ílí slāgā gēlé ūngú è 'déé, kālā ārà èpē igi kápá áyā igi ā kā nēē, Lílí ārà Mbájá ānā igi, ṽshíí ōgō ílí ádá í 'déé, Mbájá ká yēbē ádá è níí, Kélē ádá ká Yézū kēné bī ndākpá è 'déé, igi tírí ká jūjū būbū ā kā. ṽshíí nēē, bā āzā tá bī Yūwūdū nī gī ní. ṽshíí āpá ílí jūjū ádá 13-28 kā nēē, Lúkā lēmē ádá nī āpá ká ádá gbōlō è 'déé, Lílí ārà Mbájá kālā Páwūlō āpá ká bēbé yōpó ká Yézū kā, níí èné Kélē ádá nī ānjā ē'dē bī gēlé ndākpá āpá dā'bā úgú è 'déé, ká Ásīyā ṽshíí Úrūbā kā, ṽshíí ká dōngbó èyí nēē, níí èné Kélē ádá nī ānjā ē'dē bī yōmó góvó mbērē Rómā. Ōtó ílí ètē ádá í yākā gī 'déé, ká'dá dī gālā ārà èpē igi ā kā nēē, Lúkā lēmē ádá āpá ká ádá gēlé ádá āpá ká ádá ārà Yézū 'déé, Páwūlō ṽshíí slāgā yōmó yōpó ká Yézū kē'dé bī ndākpá nī kā. Ē ngā nēē, ká ádá è níí ānā āgá ṽshíí níí, mōkō gbōlō è 'déé, kē'dé Kélē ádá nī āpá ká ádá ārà Yézū, 'déé, ètē nī Bēbé ārà āgá ṽshíí Krīstō kā, bī tēndē ndākpá nī, ōtó ílí tēndē úgú nī gī ōgbó ká ūngú è 'déé, kālā ārà èpē igi kótó yō kā.

Ā yēné Yézū ānjā mūmū örō

1 Yāā góvó újū nī Tīyáfūlūsū, kpéé wárāgā í ngá ádá 'déé, mrōndó bī ūmū ā kā nēē, mlēmē ádá ūngú è 'déé, Yézū † kōcō lāgá gālā nī ṽshíí 'déé, krōdó ndākpá nī kápá ē'dē ā kā tírí mīshí, † igi ká ájā è 'déé, Mbájá kēné ètē kānjā mūmū örō ā kā. ṽshíí ká úgú è 'déé, Mbájá kēné ètē kānjā mūmū örō dō'bó 'dī kā nēē, lēmē gónjó ádá, ōtó ōgō ōnjó ká Lílí ārà Mbájá † bī yōmó yōpó † í ngá áyā nē 'déé, krōjō igi ā kā. † Biyí è 'déé, klōlō ètē, ṽshíí kufū ètē ṽshíí ā kā nēē, ā'dá dī gīgí āpá ká yōmó yōpó í ngá áyā nē, ká gēlé gbōlō, ká ádá glūsū bī igi ā'dā nēē, èpē tá gāshā ní ōtó ílí gūfū rōmó 'bí'bí, ṽshíí ā'dá dī glēmē ádá mōmō ngéré ká Mbájá bī igi.

4 Ká bēdé úgú è nēē, Yézū ṽshíí yōmó yōpó í ngá áyā nē, ā yōshó ūngú ṽshíí ōjō ē'dé igi gónjó nī ā'dā, "Má'bā gānjā mēshē Jērūzālēmē ā'dá, má'dá tá dī úgú ā níí, māmā tēmbé í 'déé Bēbé mā, kōshō igi ká ádá èyí

† Yézū: Yézū nī dírí, ílí èyí ā'dā, Mbájá Bēbé gāshā ndākpá. †† Lílí ārà Mbájá: Ádá ká Mbájá ā'dā nēē, Bēbé ètē nī Mbájá, ṽshíí Gēsē újū ngá áyā nī Yézū nēē, ètē nī Mbájá, ṽshíí Lílí ārà Mbájá ètē nī Mbájá. Bēbé ṽshíí Gēsē újū nī ṽshíí Lílí ārà nī nēē, igi tírí nī Mbájá 'bālā. Ró'dò Jónō 1:1-18; Jónō 8:41-42; Nēté ká Yōmó Yōpó 5:3-4. † Yōmó yōpó: Yézū ōpó igi ká kpótó áyā nē, ká ádá glóló nōwō, ṽshíí gōgó kótó rōyó ēshē jūjū ndākpá, ṽshíí níí rōdó ádá í ngá áyā nē bī ndākpá.

'déé, má'dá dī glēmē ádá èyí bī igi ā kā. 5 Ká ádá Jónō ā'dá dī gijī bātēzmā †† bī ndākpá nī ká ūyū, ṽshíí nēē, tá gāā ātā ēshē biyí è kā nēē, ā ndijī bātēzmā nī bī mēngá igi ká Lílí ārà Mbájá."

Mbájá ā yēné Yézū ānjā mūmū örō

6 ṽshíí ká löwó è 'déé, Yézū klövō ká yōmó yōpó í ngá áyā nē ṽshíí ā kā nēē, újū ètē ā'dā, "Yāā Bēbé ārà āgā, 'bákētā, á yānjā dī glūwū mōmō ngéré nī bī Ízrāyélē nī gī tówó?"

7 ṽshíí Yézū ipi bī igi ā'dā, "Āzā āngá áyā igi dī gōkō úgú gāná nī, wālā ájā è 'déé, Bēbé mā, kūsú ká kpótó í ngá áyā nē kā ní. 8 ṽshíí nēē, ká löwó è 'déé, Lílí ārà Mbájá ká ndōjō āpá áyā igi ā kā nēē, ā ndēné ōnjó bī igi, ṽshíí má ndā'dá dūmbā ádá, ṽshíí má ndē'dé ádá ārà mā, bī yōmó Jērūzālēmē, ṽshíí bī yōmó Jūdēyā, ṽshíí bī yōmó Sāmāriyā, †† ṽshíí bī ndākpá è kā jūjū būbū ā kā tírí."

9 Biyí è 'déé, Yézū klēmē bī igi ádá yāngā ṽshíí nēē, èné ètē ānjā mūmū örō ēshē dī mūmū igi, ṽshíí yōmó

†† Bātēzmā: Ā yijī bātēzmā bī ndākpá nī ká ádá glūsū ā'dā, igi áyā ēshē ká gālā glōsī'dí ūngú áyā èpē igi ṽshíí, ṽshíí ipi ārà èpē igi ōjó āpá ká Mbájá ṽshíí. †† Sāmāriyā: Slāgā jūjū kōshó yōmó Sāmāriyā nēē, ēshē ká Yūwūdū, ṽshíí slāgā è nēē, igi āzā Yūwūdū ní. ṽshíí igi ā rāshā Mbájá ní ká tēndē gbōlō ēshē ká è ngá Yūwūdū nī gī āpá jūjū ānjā Gērēzīmā. Ró'dò 2 Góvó Ngéré 17:27-40; Jónō 4:1-42.

yōpó í ngá áyà ní à yökò ápá ògò ní, ìshíí krökó ní òjò ìtí ètè. ¹⁰ Ìshíí ká lówó è yōmó yōpó í ngá áyà ní, kátá yökò ànjá mùmù örò kpòó, ká ádá gòkò ètè à ká nēè, tá gēyè àtá nēè, òkò rómó ngāngá örò jónjò tēndè rīgí ápá áyà ìgí, ìshíí èrútú à'bā gbògbò àrà ìgí. ¹¹ Ìshíí rómó ngāngá í yāngá, ùjū ìgí à'dā, "Ìgí yāà, yōmó Jélílí mérútú má'bā dí úgú à, ìshíí má yökò mánjá mùmù örò ká ádá ngá? Tá ètè Yézú 'déé, kéné ètè kēshé áyà ìgí kánjā mùmù örò à ká nēè, à ndlúwú dójò ní tá ká gbòlò è 'déé, mókò ètè kánjā mùmù örò ní è'dè à ká."

À yìshí Mātíyā níí à'dá ápá biyí Júdāsā

¹² Ìshíí yōmó yōpó ká Yézú ipí àrà èpè ìgí òjò Jērūzālémè èshé Ànjā Zētúnū † 'déé, gòlò èyí tá áyà lówó yōmó Sé'bítí †† èshé lílì góvó mbéré ní ká. ¹³ Ká úgú è 'déé, kráyá kápá lílì góvó mbéré ní ká nēè, ùkú ápá lílì kólò örò sòlò ní 'déé, ká yà'dá è'dè sārā ká. Ndákpá è 'déé, ká è'dè ká úgú àsh ká nēè, Pítārā, Jónò, Jémísí, ìshíí Àndréyā, ìshíí Fílípí, ìshíí Tómasā, Bártólméwè, ìshíí Mátéyò, ìshíí Jémísí gēsè újū ká Álfásā, ìshíí Sáyímōnò 'déé, ká yēbè ádá kishí ndákpá í ngá áyà nē, èshé ùmbū àrà góvó ngéré ká yōmó Rómá ní ká, ìshíí Júdāsā gēsè újū ká Jémísí. ¹⁴ Ìgí tírí à lövò ká úgú tírí à'bā dí úgú 'balā, àcá ògbó ká lūkpú ní, ìshíí Māríyā yāngá Yézú, ìshíí kótó ónjò Yézú ká ádá grājā àkpá èpè ìgí bí Mbájá.

¹⁵ Ká úgú àsh nēè, ndákpá è 'déé, kiyí kápá ká Yézú ìshíí à ká nēè, lövò jūjū èpè ìgí tírí áyà, gūfū sálā lēmbè gūfū 'balā (120) ndákpá, Pítārā òjò èrútú à'bā kòkò àrà ìgí, ìshíí lēmè ádá bí ìgí à'dā, ¹⁶ "Yāà ónjò má gí, ìshíí lúmú má gí, ádá í 'déé, góvó ngéré ní Dévídí ‡ kròndó ápá lílì Wárāgā ádá ká Mbájá †† ápá ká ádá àrà Júdāsā níí, kálā àrà nē ká nēè, àlā àrà nē ìshíí, ká ádá Júdāsā ká'dá ndákpá è 'déé, kè'dè ndákpá ní kójó níí, krúkú Yézú ká, ìshíí Lílì àrà Mbájá kálā Dévídí 'déé, klēmè ètè ádá í yāngá sārā ngètá ká, ¹⁷ Júdāsā ètè ní 'balā èshé áyà àgá 'déé, Yézú kishí ètè ká ádá níí, kálā nēté ní ká ngá àgá ká."

¹⁸ Ká ádá nāká í 'déé, Júdāsā kòkò kēshé ògò gālā gòs'dí ùngú í ngá áyà nē ká nēè, kóvó glāwā ní. Ìshíí

† Zētúnū: Kpíkpi yāngá nēè, à yòshó gārā èyí, ìshíí à yālā yūyū èshé è'dè, ká ádá gālā ká nòshó, ìshíí gālā gāná òshò è'dè ápá lílì kólò. †† Löwó yōmó Sé'bítí: Ìzràyéélè ní gí löwó gòlò ní òtò ká ùngú áyà nūsú méyílí 'dí, ká ádá lēmè bí ìgí à'dā, è ngá ní ájā gūsú àrà. ‡ Dévídí: Mbájá ìshíí ètè ká ádá è níí, à'dá ápá ká góvó ngéré ká Ìzràyéélè ní gí, ìshíí òshò yòshò à'dā, bédé góvó ngéré è à ndójò èshé ká dá'bā úlú àrà kótó lílì kótó kóshó ká Dévídí níí, à'dá ápá ká góvó ngéré ní kpòrò à yānjá ní. Ètè góvó ngéré yāngá ní Yézú Krístò. Biyí è 'déé, Dévídí ká'dá góvó ngéré ní ìshíí à ká nēè, úgú è òjò àkà Yézú ká áfíí (1,000) ríní. Ró'dò Sálāmā 132:11-12; Nēté ká Yōmó Yōpó 2:29-36; 1 Sámwēlè 16-30; 2 Sámwēlè 1-24; 1 Góvó Ngéré 1-2. †† Wárāgā ádá ká Mbájá: Ká úgú àrà Yézú nēè, Wárāgā ádá ká Mbájá à lēmè ádá ápá ká ádá sálā wárāgā gónjò ádá ká Mbájá 'déé, Mòzè kròndó ìgí à ká, ògbó ká wárāgā Sálāmā 'déé, Dévídí kròndó à ká, ìshíí slāgā wárāgā è gí 'déé, kròndó kápá ká ádá àrà Ìzràyéélè ní gí ká. Ìgí wárāgā yāngá gí tírí nēè, à yādā ápá áyà ìgí ní Tówó Glēmè àkpá. Ìshíí kájā ká nēè, Krístiyánò ní gí 'déé, à lēmè ádá ápá ká ádá Wárāgā ádá ká Mbájá yāà, à lēmè ádá ní ápá ká wárāgā è gí 'déé, ká lílì Tówó Glēmè àkpá ìshíí wárāgā è gí 'déé, ká lēmè ádá ápá ká ádá àrà Yézú Krístò 'déé, ìgí ká lílì Ránjā Glēmè àkpá ní ká tánè.

biyí èyí nēè, òjò ìngí ó'dò nē, ìshíí ìjì búbū, ìshíí lēpè ní òjò lòkò, ìshíí tófò ní lèdè. ¹⁹ Ìshíí yōmó Jērūzālémè tírí ògò ádá ùngú í 'déé, kálā àrà nē kápá ká Júdāsā ká ìshíí, ìshíí òjò àsá ápá ká ètè glāwā àsh ká lēmè mómò í ngá áyà èpè ìgí ní Àkèldámā. Ìshíí lílì èyí à'dā, Glāwā Srámā.

²⁰ Ká ádá Pítārā à'dā, "Ròndó à'bā lílì wárāgā Sálāmā ká Dévídí à'dā,

'Má'bā mómò ká ètè ndákpá yāngá níí à'dá grögò ní, ìshíí ndákpá àtá à yāshá à'bā yò 'dí,' ††

ìshíí,

'Má'bā bédé ndákpá è níí, àlā nēté ápá biyí ní.' ††

²¹ Àtāsh yāà, gòzò í nēè, m'ishíí ndákpá mēshé kòkò àrà ndákpá í 'déé, má'dá dí gālā nēté ní ká ngá ìgí, ká löwó è 'déé, Bēbè àrà àgá Yézú kátá kòkò àrà àgá ká níí, à'dá ápá biyí Júdāsā, ²² Ìshíí níí, ètè ndákpá è 'déé, ká ndishí ètè à ká nēè, má'dá ká ngá ìgí mēshé ká úgú àrà Jónò bēbè gíjí bātézmā bí ndákpá ní, ìgí ká ájā è 'déé, kéné Yézú kēshé áyà àgá kánjā mùmù örò à ká. Ká ádá è níí, àgá ìshíí ètè níí, má'dá dūmbú ádá māpá ká ádá è 'déé, Yézú kánjā kēshé ká ìrí ní ká."

²³ Ìshíí òjò ròjò rómó ndákpá Jözéfè 'déé, ká yādā ápá áyà ní Bārsábāsā, ìshíí kátá yādā ápá áyà ní Jústúsū à ká, ìshíí bédé ndákpá è dírí ní Mātíyā. ²⁴ Ìshíí biyí èyí nēè, rájā àkpá èpè ìgí bí Mbájá à'dā, "Yāà Bēbè àrà àgá, òkò shēshé lēpè ndákpá ní wānjā áná íshíí, àtāsh yāà, èshé kòkò àrà rómó ndákpá í yākā nēè, lúsú bí àgá, àgbè 'déé, kishí ètè à ká, ²⁵ ká ádá è níí, òjò àlā nēté áyà bēbè yōpó ká Yézú ápá dí biyí Júdāsā 'déé, kánjā kēshé è'dè à ká, ìshíí 'déé, kánjā dí úgú è 'déé, klātá áyà nē ká." ²⁶ Ìshíí òjò àmbá krò'dò, ìshíí òjò ìjì ápá ká Mātíyā, ìshíí òjò àcá ètè ápá jūjū kpú lēmbè 'balā yōmó yōpó ká Yézú.

Klòjò ká Lílì àrà Mbájá

2 Ká úgú è 'déé, Ájā Pēntākóstā ††† kójò nēè, òkò yōmó grèkè ògò Yézú lövò tírí à'bā dí úgú 'balā.

² Tá gēyè àtá nēè, ndákpá ní ògò góyó ùngú áyà gānjā yāyā, òjò èshé mùmù örò, ìshíí èlè lílì mómò í 'déé, klòvò ká'bā è'dè à ká. ³ Ìshíí òkò ùngú ní áyà njānjā è 'déé, ká yāná òshò, ìshíí ìgí njānjā yāngá gí òjò ònjò àrà èpè ìgí, ìshíí lúsú ápá jūjū ndákpá ní 'balā, 'balā. ⁴ Lílì àrà Mbájá òjò ápá áyà ìgí tírí, ìshíí òjò àlā ìgí, ìshíí èndè glēmè slāgā tēndè lēmè mómò è gí.

⁵ Ká ètè úgú àsh nēè, à'dá è'dè ní slāgā Yūwúdū è gí, àshá à'bā Jērūzālémè, ìshíí à löyó Mbájá ká shēshé lēpè èpè ìgí 'balā, ìgí èshé ká dá'bā úlú àrà yōmó jūjū mómò è 'déé, ká jūjū búbū à ká tírí. ⁶ Ká úgú è 'déé, ndákpá ní kógò lògò ùngú yāngá ká nēè, gélè ndákpá lövò ápá dí úgú àsh, ìshíí àkpá ìgí újū nē, ká ádá yōmó grèkè ògò Yézú à lēmè shíki lēmè mómò í ngá áyà èpè

†† 1:20 Sálāmā 69:25 ††† 1:20 Sálāmā 109:8 ††† Ájā Pēntākóstā: Ètè ní ájā è 'déé, ká yòjò ápá biyí Ájā Gātā Srámā ní ká gūfū rómó lēmbè kpú 'bí'bí. Ká ètè ájā gālā kòbò kélè úgú yāngá nēè, Yūwúdū ní gí à yèngè nòshó èshé lílì glāwā ngá áyà èpè ìgí ká ádá gēnè bí Mbájá ápá Jērūzālémè, ìshíí ká ádá gíjì ádá è 'déé, Mbájá kéné gónjò ádá áyà nē bí Mòzè ápá jūjū ànjā Sínā ká. Krístiyánò ní gí àtá yíjì ádá è 'déé, Lílì àrà Mbájá kójò kápá ká yōmó è 'déé, kiyí kápá ká ádá ká Yézú ká Ájā Pēntākóstā ní ká. Ró'dò Nímírā 28:26-31.

igí. 7 Íshíí ákpā ndákpá ní tírí ũjú nē āpá ē'dē, íshíí ũjú ílí ārà ēpē igí ā yiyí, "Ígí ndákpá í yākā 'déé, ká lēmē lēmē ēpē igí ká'bā ká nēē, āzá igí ēshē ká yómó Jélíí ní? 8 Íshíí nēē, igí ā lēmē shíkí lēmē mómó í ngá áyá āgá tírí áyá 'dē? 9 Íshíí āgá ní ndákpá ē 'déé, mēshē dā'bā úgú ē, Pártiyā, Íshíí Médíyā, Ēlāmā, Íshíí yómó ē 'déé ká yāshā ā'bā dā'bā úgú ē Mēsōpōtāmíyā, Jūdáyā, Íshíí Kāpādósíyā, Íshíí Póntūsū, Íshíí Ásíyā, 10 Fíríjīyā, Íshíí Pāmífííyā, Mésírí, Íshíí dā'bā úgú ē Líbíyā 'déé, 'báká kápá dā'bā úgú ē Sírēnē ā ká, íshíí tēndē ndákpá ē 'déé, kēshē góvó mbērē Rómā, 11 Íshíí slāgā ndákpá ē nēē, igí ní Yūwúdū, Íshíí slāgā ē nēē, igí āzá Yūwúdū ní, Íshíí ípī ārà ēpē igí āpá ká Yūwúdū. Íshíí slāgā ndákpá ē, ēshē áyá āgá nēē, ēshē ká yómó góló gófó búbū ē 'déé, dírí ēyí Krētē, íshíí 'déé, igí kēshē dā'bā úgú ē 'déé, Árábā ní gí ká yāshā ká'bā ē'dē ā ká. Íshíí igí ā lēmē shíkí lēmē mómó í ngá áyá āgá tírí nēē, áyá 'dē?" 12 Íshíí ákpā ndákpá ní tírí ũjú nē, íshíí ōgó ílí ũngú ē 'déé, ká yālá ārà nē ká 'dí. Íshíí ũjú ílí ārà ēpē igí ā'dā, "Ē ká ngā ká yālá ārà nē ká?"

13 Íshíí nēē, slāgā ndákpá ē, ēlē igí ā'dā, "Ígí ōnó ōtó rōtó íshíí."

Pítārā ā lēmē ádá bí glövö ndákpá

14 Íshíí bíyí ēyí nēē, Pítārā ērútú āpá örō ōgbó ká kpú lēmē 'balā yómó yōpó ká Yézū, Íshíí Pítārā lēmē ádá ká gōró lēmē nē, bí ndákpá ní tírí ā'dā, "Mágá mbímbí igí gōzō yāā, Yūwúdū ní gí, Íshíí igí yāā, ndákpá ē 'déé, máshā má'bā Jērūzālēmē tírí ā ká. 15 Ndákpá í yākā nēē, bā āzá ōnó nē áyá ē 'déé, má yīnī ní ká ní, ká ádá pāpā ájā ní tá sālā lēmē sōsō ká kííkōnjó. 16 Íshíí nēē, kéné ádá ká Mbájá 'déé, dírí ní Jówēlē ā ká nēē, lēmē ádá āpá ká ádá ũngú í 'déé, ká yālá ārà nē ká sārā íshíí, 17 'Mbájá íyí nēē, Ká dōngbó úgú ní nēē, mā ndālá Lílí ārà mā níí, ōjō āpá ká ndákpá ní tírí, kōtó ngāngá í ngá áyá igí, ācá ōgbó ká kōtó lūkpú ní, ā ndēnjē ádá ká Mbájá bí ndákpá, wāshūkū í ngá áyá igí ā ndōkō ũngú ōtó ílí ũngú áyá líyí,

Íshíí kprāshā ngāngá í ngá áyá igí ā ndlíyí igí líyí ní gí.

18 Ká úgú āsh nēē, mā ndālá Lílí ārà mā níí, ōjō āpá ká bōrō í ngá mā gí,

ngāngá íshíí lūkpú, ā ndēnjē ádá í ngá áamá.

19 Mā ndālá kí'dí mápá mūmū örō, Íshíí lèyē ũngú ē 'déé, ákpā ndákpá ká ndūjú āpá ē'dē ā ká, āpá jūjú búbū ā,

Íshíí ā ndā'dá ē'dē ní srámā, Íshíí ōshō, ká glēmē kākā ōshō.

20 Mūmū ájā ní ā ndípí ārà nē gííí ní,

Íshíí mūmū shēshē ní ā ndípí ārà nē gīngí ní, áyá srámā.

Íshíí bíyí ēyí nēē, góvó gōzō ájā klōjō ká Bēbé ārà āgá † ā ndōjō ní.

21 Íshíí tá ndákpá ē 'déé,

† Ájā klōjō ká Bēbé ārà āgá Yézū: Étē ní ájā ē 'déé, Bēbé ārà āgá Yézū ká ndōjō ē'dē ā ká, íshíí ā ndrōtó ádá āpá ká yómó ē 'déé, igí ká yāshā ní, ōgbó ká yómó ē 'déé, kílí íshíí ā ká. Ró'dò 1 Kōrēntíyā 5:5; 2 Kōrēntíyā 1:14; 1 Tāsālóníkā 5:2; 2 Tāsālóníkā 2:2; 2 Pítārā 3:10.

ká ndōwō lómó ká dírí Bēbé ārà āgá ká nēē, ā ndāshā étē.' ††

22 Ígí yāā, Ízrāyélē ní gí, mógó ádá í yākā 'dé, Yézū 'déé, kēshē mbērē Nāzērētē ā ká nēē, Mbájá kíshí étē, Íshíí lūsū bí igí grájá ní nēē, ēpē kópó étē, Íshíí 'déé, ēpē ká'bā étē níí, kālā gélē kí'dí, Íshíí lèyē ní gí, ācá ōgbó ká ũngú ē 'déé, ákpā ndákpá ní ká ndūjú āpá ē'dē ā ká, Íshíí igí tírí mókó ádá yāngā máná míshí. 23 Ká úgú tírí nēē, Mbájá ōkō ũngú ē 'déé, ká ndālá ārà nē ká āná Íshíí. Étē kálā átāsh ká ádá ē níí, ménē Yézū bí glōsídí ndákpá níí, āmbá étē āpá ká krōshō † níí, Ílí āpá ē'dē.

24 Íshíí nēē, Mbájá Íshíí étē ēshē ká nōwō írí ní, Íshíí ālá étē níí āngā ēshē ká írí āpá ká áshā. Átāsh yāā, kpótó ázá ká írí ká ádá gālā bēdē ũngú ē āpá áyá ní tówó ní.

25 Íshíí góvó ngērē ní Dévídí lēmē ádá āpá ká ádá ārà ní ā'dā,

'Mā yōkō Bēbé ārà mā, ká úgú tírí mápá dí mūmū mā.

Ká ádá étē ā'dá ā'bā dí lēké lāsā mā, átāsh yāā, mbāwā ā yālá áamá 'dí.

26 Shēshē lēpē mā, kélē ní, Íshíí mā ndrēbé úmū ká ákpā mā,

Íshíí shēshē lēpē mā, āgā āpá ká ádá ē 'déé, ká ndālá gbōgbō mā níí, kāngā ēshē ká írí āpá ká áshā tówó ā ká 'dí,

27 ká ádá bíyí írí ngá áamá nēē, úmū Bēbé ārà mā, á

yā'bā gbōgbō mā níí, ā'dá ā'bā ílí jūjú ō'dò 'dí,

Íshíí á yā'bā írí ārà Gōzō bōrō í ngá áyá í níí,

líyí ā'bā ílí jūjú tá ō'dò 'dí.

28 Íshíí úmū Mbájá nēē, lūsū gbōlō gōzō áshā bí áamá íshíí,

Íshíí ká ádá ē 'déé, mā yōkō ílí mūmū í ká nēē, álá shēshē lēpē mā, ēlē íshíí.' ††

29 Yāā ōnjō mā gí, mā lēmē ádá yākā bí igí grájá ní, kóshó āgá Dévídí ílí íshíí 'dí étē, Íshíí ígí ílí ájā ē kájā ká nēē, jūjú ō'dò ní átā ngá áyá āgá dí úgú ā. 30 Íshíí nēē, Dévídí ní kéné ádá ká Mbájá, Íshíí étē ōkō āná Íshíí nēē, Mbájá ōshō ēpē, Íshíí lō'bō ā'dā, ēpē Mbájá ā ndālá 'balā ndákpá ēshē ká kōtó kóshó í ngá áyá ní, āpá ká góvó ngērē āpá jūjú mbātā ngērē ní tá áyá Dévídí. 31 Ká ádá Dévídí ōkō ũngú ē 'déé, Mbájá ká yānjā dí gālā ní gālōgā ká āná Íshíí, Íshíí lēmē ádá ní āpá ká ádá ārà Krístō, †† Íshíí ā'dā, ā ndāngā ēshē ká írí āpá ká áshā, Íshíí bā, ā yā'bā étē níí, ā'dá ā'bā ílí jūjú ō'dò 'dí, Íshíí gbōgbō ní ā líyí ā'bā ílí jūjú ō'dò ní tá 'dí. 32 Íshíí Mbájá ālá Yézū āngā ēshē ká írí, Íshíí āgá ní dūmbú ádá ē 'déé, Yézū kāngā kēshē ká írí ní ká. 33 Íshíí Mbájá Bēbé ēné Yézū ānjā mūmū örō, Íshíí ũsú étē āpá dí lēké lāsā nē, Íshíí ēné Lílí ārà nē bí étē, tá áyá ē 'déé, étē kōshō ā ká. Íshíí Yézū ēné Lílí ārà Mbájá bí mēngá āgá tánē, Íshíí ē ngā ní ũngú ē 'déé, mā yōkō ní, Íshíí má yōgó ádá ēyí 'bákētā ká. 34 Ká ádá Dévídí mēngá étē kānjā mūmū örō 'dí ká nēē, íyí,

†† 2:21 Jówēlē 2:28-32 † Krōshō: Góvó ngērē ká yómó Rómā ní Íshíí shēngē ē 'déé, ká ũmbū ārà ní ká ā yūfū ndákpá ní ká gāmbá igí āpá ká krōshō ē 'déé, kālā kēshē ká kpíkpi ká, ká ádá ē níí, ílí wóó ká nōwō ēyí āpá ká krōshō ní. †† 2:28 Sālāmā 16:8-11 †† Krístō: Krístō ní dírí ílí ēyí ā'dā, ndákpá ē 'déé, Mbájá kíshí étē níí, ká'dá góvó ngērē ní ká, Ndákpá í 'déé, Mbájá kíshí étē ā ká, ká lēmē Ígrígí nēē, ílí ēyí ā'dā Krístō, Íshíí ká lēmē Íbrū nēē, ílí ēyí ā'dā Mēsáyā.

'Bēbé ärä ägá lēmē bī Bēbé ärä mā ä'dā, †
 Á'dá á'bā dī lēké lāsā mā,
 35 ĩgí ká úgú è mā ndālā kójó ärä î gī nīí,
 ä'dá ä'bā ümbü lāgá î.' ††
 36 Ätāsh yāā, má'bā nīí, ádá í yākā ä'dá grājá nī bī ĩgí
 Īzrāyélē nī gī tírí. Yézū 'déé, mámbá été mápá ká
 krōshō nī ká nëé, Mbájá älä été äpá ká Bēbé ärä ägá,
 ĩshíí Krístō ĩshíí."
 37 Ká úgú è 'déé, ndäkpá nī kōgó ádá í yāngā ká nëé,
 ärä ĩgí ēlē 'dī, ĩshíí újū Pítārā, ĩshíí slāgā yōmó yōpó ká
 Yézū ä'dā, "Ägá mā ndālā äyá 'dē yāā, ónjō ägá gī?"
 38 ĩshíí Pítārā ĩpī bī ĩgí ä'dā, "Máýā mēshé ká gälā
 glōs'í'dí ũngú äyá ĩgí, ĩshíí nīí, ĩjī bātézmā bī ĩgí ká dírí
 Yézū Krístō † ká ádá è nīí, Mbájá ä ndījī ĩjī ĩshíí äpá ká
 glōs'í'dí ũngú í ngá äyá ĩgí, ĩshíí nīí, úgú è été ä ndēné
 Lílí ärä në, bī ĩgí äyá tēmbé. 39 Yōshō í yākā nëé, ká ádá
 ärä ĩgí, ĩshíí kōtō í ngá äyá ĩgí, äcá ögbó ká ndäkpá è
 'déé, Mbájá Bēbé ärä ägá kädā ĩgí tírí ä ká, ĩshíí kpíí
 jūjū gādā nī gī tánē."
 40 ĩshíí Pítārā ē'dé ĩgí ká slāgā gēlé ádá è gī, ĩshíí öwō
 ēshē äyá ĩgí ä'dā, "Mégbē ká ärä ĩgí mēshé ká grōtó
 ádá ká Mbájá 'déé, ká ndrōtó äpá ká glōs'í'dí ndäkpá è
 'bákétā ká." 41 ĩshíí ndäkpá è 'déé, kiyí kápá ká ádá í
 'déé, Pítārā klēmē ä ká nëé, ĩjī bātézmā bī ĩgí. Ká été
 úgú äsh nëé, jūjū ĩgí ũngú äyá tōtō álfíí (3,000) ndäkpá
 öjō äpá jūjū ndäkpá è 'déé, kiyí äpá ká ádá ká Yézū
 sārā ĩshíí ä ká.

Yōmó gīyí äpá ká ádá Yézū ä yāshá 'bälā

42 ĩshíí ĩgí tírí ä yūsú ĩnī èpē ĩgí äpá ká grōdó ũngú ká
 yōmó yōpó ká Yézū, ĩshíí ká úgú tírí ä yälā kōbó kélé
 úgú göshó kpá'bākā ká Bēbé ärä ägá, ĩshíí ä räjä äkpā
 èpē ĩgí bī Mbájá ká úgú tírí, ĩshíí äshá äyá yōmó mōmō
 'bälā.
 43 Yōmó yōpó ká Yézū ä'dá dī gälā gēlé kī'dí, äcá ög-
 bó ká ũngú è 'déé, äkpā ndäkpá nī tírí ká yūjū äpá ē'dē
 ä ká. 44 Ndäkpá è tírí 'déé, kiyí äpá ká Yézū ká nëé, äshá
 'bälā, ĩshíí ũngú ängá ndäkpā ēshē kōkō ärä ĩgí yāā,
 été ũngú äsh nëé, ũngú äyá ĩgí tírí. 45 ĩshíí ĩgí ä yövō
 bübü í ngá äyá èpē ĩgí, ĩshíí nëné dārā èpē ĩgí äpá yō,
 ĩshíí été èyí nëé, ä yēngē ēshē ē'dē bī ndäkpá è 'déé,
 ũngú kázā äyá ĩgí nī ká. 46 Ká úgú tírí ä'dá dī glōvō nī
 ä'bā dāzā Mōmō ká Mbájá. † ĩshíí ä yälā kōbó kélé úgú
 göshó kpá'bākā ká Bēbé ärä ägá ä'bā mōmō í ngá äyá
 èpē ĩgí, ĩshíí ä'dá dī göshó ũngú nī ká kélé shēshē lépē
 èpē ĩgí, ä'bā dī úgú 'bälā, 47 ĩshíí ä rēbé Mbájá, ĩshíí

† Bēbé ärä ägá lēmē bī Bēbé ärä mā ä'dā: Mbájá Bēbé ärä ägá ä
 yādā äpá ká Yézū nī Bēbé ärä mā. †† 2:35 Sálāmā 110:1 † Yézū
 Krístō: Yézū nī dírí ĩlí èyí ä'dā, Mbájá Bēbé gāshá ndäkpā. ĩshíí Krístō
 nī dírí ĩlí èyí ä'dā, ndäkpā è 'déé, Mbájá kishí été nīí, ká'dá góvō
 ngéré nī ká, Ndäkpā í 'déé, Mbájá kishí été ä ká, ká lēmē ĩgrígí nëé,
 ĩlí èyí ä'dā Krístō, ĩshíí ká lēmē ĩbrū nëé, ĩlí èyí ä'dā Mēsáyā.
 †† Mōmō ká Mbájá: Ä'dá ē'dē nī 'bälā Mōmō ká Mbájá 'déé, ká'dá
 ká'bā mbērē Jērüzälēmē ä ká. ĩshíí yōmó grāshá Mbájá nī ä'dá dī
 grōyō krōyō nī bī Mbájá äpá dā'bā gónjō ádá í 'déé, Mbájá kēné bī
 Mōzē ä ká. ĩshíí tá góvō ndäkpā ká yōmó grāshá Mbájá nī ká ndükū
 ötó ká glīsí kōbó tēndē nī änjā ĩlí Góvō Gözō Kólō nī ká dītí èyí 'bälā
 ötó ĩlí ríní nī ká gēné srāmā gījī ĩjī ĩshíí äpá ká ádá gēshē glōs'í'dí ũngú
 ká ndäkpá äpá è 'déé, Mbájá ká yā'dá ká'bā ē'dē ká ónjō äyá në,
 ĩshíí gānā ärä në ká. Ró'dō Lévítkūsū 16; ĩbrū 9:1-7.

shēshē lépē ndäkpá nī tírí kélé nī äpá äyá ĩgí. ĩshíí
 Bēbé ärä ägá Yézū ä yälā ránā ndäkpá ká úgú tírí nīí,
 öjō äpá jūjū yōmó è 'déé, èpē kāshá ĩgí ĩshíí ä ká.

Pítārā rājá nōwō ēshē ká bēbé ósō

3 Ká bēdé úgú è ká glāgá äjā nëé, Pítārā ĩshíí Jónō ä
 yānjā Mōmō ká Mbájá, ká ádá grājā äkpā èpē ĩgí
 bī été. 2 ĩshíí ká löwō è 'déé, ká ĩjī nī kápá dī dāzā
 Mōmō ká Mbájá ká nëé, ökö bēdé újū è, été nī bēbé
 ósō, ēshē ká úgú è 'déé, kākā été ä ká. ĩshíí ká úgú tírí
 ä yūsú été ä'bā gbōgbō äkpā ĩjī Mōmō ká Mbájá 'déé,
 dírí èyí nī Gözō äkpā ĩjī nī ká, ká ádá è nīí, öwō ũngú
 ēshē ká ndäkpá è 'déé, ká yükū änjā äpá ĩlí Mōmō ká
 Mbájá ká. 3 ĩshíí ká löwō è 'déé, kōkō Pítārā ĩshíí Jónō
 ká yānjā dī gükū äpá ĩlí Mōmō ká Mbájá ká nëé, öwō
 ēshē äyá ĩgí nīí, èné gēsē nākā bī èpē.

4 Pítārā ĩshíí Jónō öjō ökö äpá äyá nī, ĩshíí Pítārā ä'dā,
 "Ökö äpá äyá ägá 'déé." 5 Ätāsh yāā, újū bēbé ósō nī, öjō
 ökö äpá äyá ĩgí, ká ádá ĩnī ä'dā, mōnō èpē ä ndökō
 gēsē ũngú ēshē äyá ĩgí. 6 ĩshíí biyí èyí nëé, Pítārā ä'dā,
 "Bēdé ũngú è kāyá dá'bā, ĩshíí fídā † nëé, äzā áamá nī,
 ĩshíí nëé, ũngú è kāngá áamá 'déé, mā ndēné bī úmü ä
 ká nëé, ká dírí Yézū Krístō 'déé, kēshē ká yōmó
 Nāzērētē ä ká nëé, ängā örō, ĩshíí nīí, löwō."

7 ĩshíí tāmá è 'déé, Pítārā krükū lēké lāsā nī, ĩshíí
 kē'dē été kápá örō ä ká nëé, kpōkpō lāgá nī, ĩshíí
 krōshō nī öjō ä'dá gónjō nī. 8 ĩshíí újū yāngā, öjō èmbē
 äpá örō, ĩshíí èrútú, ĩshíí èndē glōwō nī, ĩshíí öjō änjā
 änjā ĩlí dāzā Mōmō ká Mbájá ká ngá ĩgí, ĩshíí ä yēmbē
 änjā örō, ĩshíí ä rēbé Mbájá.

9 ĩshíí ká úgú è 'déé, ndäkpá nī tírí kōkō été ká löwō
 nī, ĩshíí ká rēbé Mbájá ká nëé, 10 ndäkpá nī ökö été äná
 äpá ká bēbé ósō í 'déé, ká'dá dī göwō ũngú nī kápá
 gbōgbō äkpā ĩjī Mōmō ká Mbájá 'déé, dírí èyí Gözō
 äkpā ĩjī nī ká ĩshíí, ĩshíí äkpā ĩgí újū në, äpá ká ũngú í
 'déé, kälā ärä në, kápá äyá nī ká.

Pítārā ä lēmē ádá bī ndäkpá

11 ĩshíí újū yāngā lāná ä'bā ögō Pítārā ĩshíí Jónō, ĩshíí
 ä yānjā ká ngá ĩgí, ĩshíí äkpā ndäkpá nī tírí újū në äpá
 è'dē, ĩshíí ndäkpá nī lülü öjō äpá äyá ĩgí äpá dī bārāndā
 í 'déé, kásá dírí Sōlmónō kápá è'dē ä ká. 12 ĩshíí ká úgú
 è 'déé, Pítārā kōkō ätāsh ká nëé, lēmē bī ĩgí ä'dā, "ĩgí
 yāā, Īzrāyélē nī gī, äkpā ĩgí ä yūjū ká ádá ngá? Dürü è
 'déé, má yökō mápá äyá ägá äyá ũngú è 'déé, ägá kälā
 gözō ũngú nī bī bēbé ósō nī, wälā mīnjí míyí ägá kälā
 été 'déé, klōwō ēshē ká shīkī kpōtó í ngá äyá ägá ká?
 13 Mbájá ärä Äbrāyímí, †† Īzákö †† ĩshíí Jákō'bō † 'déé,

†† Fídā: Ndäkpá nī ä yövō ũngú è'dē äyá nākā. ĩshíí gūfū sālā
 klākā fídā nëé, ä ndēné 'bälā klākā dá'bā äpá ögō èyí. ††† Äbrāyímí:
 Mbájá lēmē bī Äbrāyímí nīí, ä'bā yōmó mōmō í ngá äyá në, äcá ögbó
 ká úgú í 'déé, ká yāshá ä'bā è'dē ä ká, ĩshíí nīí, rēké ögō në änjā äpá
 dī ránā úgú ngá äyá në 'déé, èpē kēné bī été ä ká. ĩshíí Äbrāyímí öjō
 ä'dá äpá ká bēbé Yūwūdū nī gī. Äbrāyímí äshá álfíí lēmbē sālā lēmbē
 tōtō gūfū sālā (1,800) ríní ká úgú è 'déé, kākā Yézū dó'bó 'dī ká.
 Ró'dō ádá äpá ká ärä nī äpá ĩlí wārāgā Göcō Lāgá 12-26. ††† Īzákö:
 Été nī gēsē újū è 'déé, Mbájá kōshō ádá ärä nī bī Äbrāyímí ä ká.
 Ró'dō ádá äpá ká ádá ärä nī äpá ĩlí wārāgā Göcō Lāgá 17-35.
 † Jákō'bō: Été nī 'bälā ēshē ká kōtó kōshó ká Äbrāyímí, ĩshíí Jákō'bō

eté nî Mbájá ká kóshó ngöngö gbǘlú í ngá áyá ägá ká nēē, éte kálā Yézū äpá ká gónjó bööró í ngá áyá nē. Íshíí méné éte bî glösi'dí ndäkpá níí, üfú éte éshé è'dē, íshíí mémé éte méshé áyá igí, mápá dí mümü shēngē nî Pílátō kpíí 'déé, éte kēbē ádá gíshí Yézū ká. ¹⁴ Mánā Yézū 'déé, éte nî Gözō Ndäkpā, íshíí Bēbé Jónó Shēshē Lépē nî ká míshí, íshíí míyí nēē, íshíí bēbé güfú írí nî bî igí. ¹⁵ Ätāsh yāā, igí múfú ndäkpā è 'déé, ká yēné bî ndäkpá nî áshá è 'déé, döngbó èyí kázá è'dē ní ká, íshíí nēē, Mbájá älä éte íshíí ängā èshē ká írí, íshíí ägá nî dümbü ádá yāngā.

¹⁶ Újú í 'déé, má yökō éte ä ká nēē, mókō éte máná míshí, íshíí ká ádá è 'déé, kíyí äpá ká Yézū íshíí ä ká nēē, nöwō nî rájá èshē áyá nî íshíí, íshíí 'déé, igí tírí má yökō éte ä ká.

¹⁷ Yāā, ónjō má gí, mókō máná míshí nēē, igí malā igí üngú yāngā, mápá ká Yézū ká ádá igí, wälā kprāshā ndäkpá í ngá áyá igí nēē, mógó ílí üngú í 'déé, má'dá dí gälā nî ká máná 'dí. ¹⁸ Íshíí nēē, Mbájá lēmē sārā ötō ögō kéné ádá í ngá áyá nē gí, íyí nēē, ä ndl'ölo Krístō, íshíí ä ndlíí nî. Íshíí ká gbölo yāngā nēē, üngú nî älä ärä èpē igí tá äyá è 'déé, Mbájá klēmē ä ká. ¹⁹ Ätāsh yāā, mípī ärä igí mójó ká Mbájá, íshíí níí, máyā méshé ká gälā glösi'dí üngú í ngá áyá igí íshíí níí, ä ndíjī tīí íshíí bî igí, íshíí Bēbé ärä ägá ä ndēné güsü ärä bî igí, ²⁰ éte ä ndöpó Krístō 'déé, kē'dé ádá ärä nî bî igí sārā íshíí ä ká, éte nî Yézū ²¹ Éte ä ndā'dá ä'bā mümü öro igí ká úgú è 'déé, Mbájá ká ndälā üngú nî gí tówó rángā nî, tá äyá è 'déé, klēmē sārā ötō ögō glözō kéné ádá í ngá áyá nē gí ká. ²² Ká ádá Mōzē † ä'dā, 'Mbájá Bēbé ärä ägā, ä ndíshí kéné ádá èshē kökō ärä shíkí ndäkpá í ngá áyá igí, † tá äyá è 'déé, kíshí ámä ká. Íshíí ängā áyá igí dí gögō ádá è 'déé, ká ndlēmē bî igí ä ká tírí. ²³ Tá ndäkpā è 'déé, ká ndānā gögō ádá ká kéné ádá yāngā ká nēē, ä ndögó éte èshē kökō ärä ndäkpá ká Mbájá nē.' ‡

²⁴ Ká rāyā ádá nēē, kéné ádá nî gí ká Mbájá tírí, kēshē ká kéné ádá Sámwēlē, íshíí 'déé, kāngā ängā gólō ká nēē, lēmē ádá äpá ká ádá üngú è 'déé, ká yälā ärä èpē igí kájá ká íshíí. ²⁵ Igí nî kótó kóshó ká kéné ádá nî gí, íshíí igí má ílí glēmē äkpā í 'déé, ká kökō ärä Mbájá, íshíí kóshó igí gí ká. Ká ádá Mbájá lēmē bî Äbrāyímī ä'dā, 'Ä ndüpú yómó jūjū mömö è 'déé, ká jūjū bübü ä ká tírí ötō ögō 'bälā èshē ká kótó kóshó í ngá áyá í.'
^{†26} Ätāsh yāā, Mbájá íshíí bööró í ngá áyá nē Yézū, íshíí

ä'dá áyá nî kpú lēmbē rómó kótó ngāngā. Íshíí Mbájá ípí dírí nî äpá ká Ízrāyélē. Íshíí kótó ílí kótó ílí nî ä yādā äpá áyá igí nî Ízrāyélē nî gí, íshíí ká úgú ärä Yézū nēē, ätä yādā äpá áyá igí nî Yūwúdū. Ró'dō ádá äpá ká ádá ärä nî äpá ílí wārāgā Göcō Lāgā 25-50.

† Mōzē: Ká biyí è 'déé, Jözēfē kílí íshíí nēē, Ízrāyélē nî gí ä'dá méndé ä'bā mömö Mésírī igí ílí sösö güfú sālā ríní. Íshíí Mbájá älä Mōzē níí, èngē Ízrāyélē nî gí èshē ílí áshá méndé nî. Íshíí Mbájá öjō èné gónjō ádá áyá nē bî igí ötō ögō Mōzē, íshíí è ngā nî düürü è 'déé, ká slāgā úgú è yāā, ä yādā äpá ká gónjō ádá yāngā nî gónjō ádá ká Mōzē ká. Mōzē áshá üngú áyá 'bälā álíí lēmbē sösö güfú sālā (1,400) ríní ká löwó è 'déé, kākā Yézū dó'bo 'dí ká. Ró'dō ádá äpá ká ádá ärä nî äpá ílí wārāgā Úgú Létē 2-24. †† Kéné ádá èshē kökō ärä shíkí ndäkpá í ngá áyá igí: Ä lēmē ádá äpá ká ádá ärä kéné ádá è 'déé, Mōzē kíyí éte ká ndöjō nî ká. Íshíí Yézū nî éte kéné ádá yāngā. Ró'dō Ditrónömī 18:15-18; Jónó 1:21; Jónó 6:14. ‡ 3:23 Ditrónömī 18:15-19 †† 3:25 Göcō Lāgā 22:18; Göcō Lāgā 26:4

öpó éte kpéé bî igí ká ádá è níí, üpú igí tírí íshíí níí, glösi'dí üngú í 'déé, igí má'dá dí gälā nî ká níí, má'bā ä'dá."

Pítārā íshíí Jónó ä dí mümü Nbāngā ká Yūwúdū nî gí

4 Ká löwó è 'déé, Pítārā íshíí Jónó ká'dá dí glēmē ádá bî ndäkpá nî ká nēē, slāgā yómó grāshá Mbájá † è gí, íshíí góvó ndäkpá ká yómó gāmā gbögbō Mömö ká Mbájá, ögbó ká slāgā Sādükínī †† è öjō äpá áyá igí. ² Íshíí ó'dō igí ègbē nē, ká ádá Pítārā, íshíí Jónó ródó ndäkpá nî íshíí ä yē'dé ádá ká Mbájá bî igí ä yiyí, Yézū ä ndälā ndäkpá níí ängā èshē ká írí, tá äyá èpē. ³ Íshíí ká ádá è 'déé, úgú nî lílí úgú nî ä ká nēē, kprāshā ndäkpá ká Ízrāyélē nî gí rükú Pítārā íshíí Jónó íshíí ög-bō igí äpá síjīnī, íshíí ä'dá yō igí ká gērē úgú ní. ⁴ Íshíí nēē, gēlé ndäkpá è kögō ádá è 'déé, Pítārā, íshíí Jónó kē'dé bî èpē igí ä ká nēē, iyí äpá è'dē, íshíí jūjū igí öjō ä'dá tírí nî sālā álíí (5,000) ndäkpá.

⁵ Ká gērē úgú nî nēē, shēngē mömö ká Yūwúdū nî gí, íshíí kprāshā ndäkpá í ngá áyá igí, äcá ögbó ká yómó gródó gónjō ádá ká Mbájá bî ndäkpá nî lövō ä'bā dí úgú 'bälā äpá Jērüzälémē. ⁶ Íshíí ká úgú äsh nēē, Änāsā ngērē bēbé grāshá Mbájá nî, †† íshíí Kiyáfāsā, Jónó, íshíí Älēkēzāndārā, íshíí slāgā ndäkpá è 'déé, kēshē ká yómó mömö ká ngērē bēbé grāshá Mbájá nî ká igí ä yō. ⁷ Íshíí öjō èngē Pítārā íshíí Jónó níí, èrútú ä'bā dí mümü èpē igí, íshíí üjū igí ä'dā, "Mälā éte üngú yāngā ká ónjó ká 'bī? Íshíí ká dírí 'bī?"

⁸ Íshíí biyí èyí nēē, Lílí ärä Mbájá öjō äpá ká Pítārā, íshíí lēmē bî igí ä'dā, "Yāā shēngē nî gí, íshíí kprāshā ndäkpá nî, ⁹ má yūjū ägá ká ádá gözō üngú í 'déé, mälā bî bēbé ósó nî ká? Íshíí má yūjū ägá míyí kútú nēē, 'bî kälā éte 'déé, ká'dá gözō nî ká? ¹⁰ Má'bā ámä níí, mlēmē ádá í yākā grājá nî bî igí, íshíí bî ndäkpá è ká mömö Ízrāyélē nî ká tírí. Nöwō nî rájá èshē ká bēbé ósó yākā, èshē ká ónjó ká Yézū Krístō 'déé, éte kēshē ká yómó Nāzērétē nî 'déé, mámbá éte mápá ká krōshō nî ká. Íshíí Mbájá älä éte íshíí 'déé, kāngā kēshē ká írí nî ká. ¹¹ Ká ádá Yézū nî ndäkpā è 'déé, kröndó ádá äpá ká ádá ärä nî 'déé, ká'dā,

'Ängbā è 'déé, igí yómó gü'bū mömö nî mánā má'bā ä'dá ká nēē,

éte kójō ká'dá äpá ká gónjō ängbā lüngü mömö nî.' [§]
¹² Yézū nî gā'bälā ndäkpā è 'déé, kāngā áyá nî ónjó ká ádá gāshá ndäkpá nî ká. Íshíí ötō ögō dírí nî nēē, ä ndāshá ägā."

†† Yómó grāshá Mbájá: Èshē kökō ärä ndäkpá ká Ízrāyélē nî gí tírí nēē, tá yómó grāshá Mbájá nî ká rötó srāmā äpá ílí Mömö ká Mbájá. Íshíí níí, igí ä'dá èshē ká ä'bā úlú ärä Léví gí. ††† Sādükínī nî gí: Igí nî ndäkpā è, kēshē ká Yūwúdū nî gí 'déé, kíyí kíyí ká'dā, 'déé ndäkpá ílí íshíí yāā, ängā èshē jūjū ö'dō èpē igí 'dí. Íshíí iyí äpá ká lílí ärä nî gí, íshíí grōnō nî gí 'dí. Ró'dō èshē ká Nēté ká Yómó Yōpó 23:8. ††† Ngērē bēbé grāshá Mbájá: Éte nî gā'bälā ndäkpā è 'déé, ká yēné srāmā gröyō ádá gälā gösi'dí üngú nî ká díí èyí 'bälā äpá ílí ríní nî dānjā ílí Góvó Gözō Kólō nî 'déé, ká ílí Mömö ká Mbájá ká, ká ádá è níí, Mbájá tīí tīí íshíí bî ndäkpá nî. Ká ádá Mbájá ä yādā ä'bā ílí éte Góvó Gözō Kólō yāngā ká güürü ärä nē. Ró'dō Lévitkūsü 16; Íbrü 9:1-7. § 4:11 Sälāmā 118:22

¹³ Īshíí ká löwó è 'déé, kprāshā ndākpá ká Īzrāyélē ní gī, kōkō 'déé, mbāwā glēmē ádá kázá ká Pítārā, Īshíí Jónō ní, Īshíí 'déé, igi ní jājá ndākpá, Īshíí bā krō'dō ũngú 'dí ká nēē, ākpā igi ũjú nē, Īshíí ójō òkō nēē, Pítārā Īshíí Jónō á'dá dí glōwó ká Yézū. ¹⁴ Īshíí nēē, ndākpá òkō ũjú bēbé ósò ní 'déé, nōwō ní krājá kēshē áyá ní ká ērútú ā'bā gbōgbō ärä Pítārā Īshíí Jónō, Īshíí bēdé ádá è ká ádá glēmē ní ápá áyá igi tówó nēē, āzá ní. ¹⁵ Ātāsh yāā, kprāshā ndākpá ká Yūwūdū ní gī, lēmē bí igi ká ádá è níí, rīgí ēshē ílí Njbāñā ní, † Īshíí biyí ēyí nēē, ójō lēmē ádá ní ápá kōkō ärä èpē igi. ¹⁶ Á'dā, “Mā ndālā ngā ká ndākpá yākā 'déé, ndākpá è ká yāshá ká'bā Jērūzālemē ā ká tírí, kōgō ádá góvó kí'dí 'déé, igi kālā kishí ā ká, Īshíí bā, ágá mā yēmé 'dí. ¹⁷ Īshíí nēē, ká ádá è níí, mā'bā ká'bā ádá ní níí, ānjā gólō òtō kōkō ärä ndākpá ní á'dá ká nēē, āngá áyá ágá dí gāngā māpá ká ngāngá yāngá gónjō ní níí, ā'bā gé'dé ádá ká dírí Yézū bí ndākpá ní tówó á'dá.” ¹⁸ Īshíí ēshē biyí ēyí nēē, kprāshā ndākpá ká Īzrāyélē ní gī ádá igi ápá ílí kólō ní tówó, Īshíí lēmē bí igi gónjō ní níí, ā'bā gé'dé ádá, wālā grōdó ndākpá ká dírí Yézū tówó á'dá.

¹⁹ Īshíí nēē, Pítārā Īshíí Jónō ipī bí igi á'dā, “Āngá áyá igi dí grótó ádá ní mápá ká ärä igi, kútú ká rāyá ádá ápá dí mūmū Mbájá nēē, āngá áyá ágá dí gōgó ádá ká Mbájá yá, wālā gōgó ádá í ngá áyá igi? ²⁰ Ká ádá mā rūtú mēshé ká glēmē ádá ũngú è 'déé, mōkō ká mūmū ágā, Īshíí mōgō ká mbímbí ágá ká 'dí.”

²¹ Īshíí ká biyí è 'déé, yōmó Njbāñā ní krīgbi ílí igi ishí ā ká nēē, ójō ā'bā igi á'dá níí ānjā, ká ádá òkō dūrū è 'déé, èpē igi ká ndírí igi ápá ē'dē ā ká nēē, āzá ní, ká ádá ndākpá ní tírí ā rēbé Mbájá ápá ká ádá ũngú è 'déé, kālā ärä èpē igi ā ká. ²² Ká ádá újú í 'déé, krājá nōwō ní kēshé áyá ní òtō ògō kí'dí ní ká nēē, ríní áshá í ngá áyá ní òtō ká gūfū rōmó ríní Īshíí.

Grājā ākpā ká yōmó giyí ápá ká Yézū

²³ Īshíí támā dí è 'déé, ká'bā Pítārā Īshíí Jónō níí, kānjā ká nēē, ójō lūwū ānjā ápá ká ndākpá í ngá áyá èpē igi, Īshíí rāká dā'bā ádá í 'déé, kprāshā ndākpá ká yōmó grāshā Mbájá ní, ācá ògbó ká kprāshā ndākpá ká Īzrāyélē ní gī klēmē bí èpē igi ā ká. ²⁴ Īshíí ká löwó è 'déé, yōmó è 'déé, kiyí ápá ká Yézū kōgó ádá yāngā ká nēē, lövō Īshíí rājā ākpā èpē igi bí Mbájá ká shēshē lēpē èpē igi 'bālā á'dā, “Yāā, Bēbé ärä ágá 'déé, kúbū mūmū örō, Īshíí jūjú búbū, ká kprāshā ũyū ní gī, ká ũngú è 'déé, ká ílí ēyí tírí ā ká. ²⁵ Īshíí 'déé, Lílí ärä í klēmē òtō jūjú ākpā bōrō í ngá áyá í Dévídí kóshó ágá 'déé, kiyí,

'Yōmó jūjú mōmō ní gī, ó'dō igi ēgbē ká ádá ngā?

Īshíí ndākpá ā yinjí ádá gālā glōsī'dí ũngú ní ká ádá ngā?

²⁶ Īshíí kprāshā ngéré ká jūjú búbū ā ká, ācá ògbó ká shēngē mōmō ní gī,

† Njbāñā: È ngā ní njbāñā ká ngéré ká yōmó grāshā Mbájá ní, òg-bó ká kprāshā ndākpá ká yōmó grāshā Mbájá ní, Īshíí kprāshā ndākpá ká Yūwūdū ní gī. Īshíí igi ndākpá yāngā á'dá dí glāndá ní ā'bā yō ká ádá grótó ádá ápá ká ádá è 'déé, kōngó Yūwūdū ní gī. Ká lēmē Íbrū ní nēē, ā yādā ápá ká njbāñā ní Sānidrīnī.

ácá ākpā ádá áyá èpē igi 'bālā, Īshíí rāshā ärä èpē igi ká ádá è níí,

èpē igi ānā giyí ápá ògō ádá ká Bēbé ärä ágā, Īshíí Ndākpā è 'déé, Mbájá Kíshí été ā ká.' ††

²⁷ Īshíí dú nēē, été ũngú yāngā, ālā ärä nē Īshíí, ká úgú è 'déé, Hēródōsō, † Īshíí Póntísí Pílātō, Īshíí ndākpá è kázá Yūwūdū ní gī ní ká, ācá ògbó ká Īzrāyélē è gī 'déé, igi tírí ká ílí góvó mbēré ní ká, ācá ākpā ádá áyá èpē igi 'bālā, ká ádá gālā gōsī'dí ũngú ápá ká Yézū, Gōzō bōrō í ngá áyá í 'déé, kishí été ā ká. ²⁸ Īshíí igi lövō tírí ká ádá gālā ũngú è tírí 'déé, úmū Mbájá kínjí ádá gālā ēyí sārā ká ónjó í ngá áyá í níí, kālā ärä nē ká. ²⁹ Yāā Bēbé ärä ágā, òkō grīgbi ílí 'déé, igi ká rīgbi ílí ágá ē'dē ā ká 'dé. Ātāsh yāā, álā ágá bōrō í ngá áyá í gī níí, mā'bā gé'dé ádá í ngá áyá í ká mbāwā á'dá. ³⁰ Īshíí níí, rájā nōwō ēshé ká ndākpá, Īshíí níí ālā kí'dí, Īshíí lēyē ká ũngú è 'déé, ākpā ndākpá ká ndūjú ápá ē'dē ā ká, òtō ògō Gōzō bōrō í ngá áyá í Yézū.”

³¹ Īshíí ká löwó è 'déé, kōyó kēshé ká grājā ākpā èpē igi bí Mbájá ishí ā ká nēē, dí úgú í 'déé, klövō ká'bā ē'dē ká nēē, ójō lāmá, Īshíí Lílí ärä Mbájá ójō ápá áyá igi tírí, Īshíí èndē gé'dé ádá ká Mbájá bí ndākpá ní bā, āzá ká mbāwā ní.

Yōmó giyí ápá ká Yézū òjō nēē dārā èpē igi

³² Ká été úgú āsh nēē, ndākpá è 'déé, kiyí ápá ká Yézū tírí ishí ā ká nēē, dí gñjī ádá í ngá áyá igi, Īshíí dí gālā ũngú í ngá áyá igi 'bālā, Īshíí ndākpá è 'déé, ká ndíyí nēē dārā nē tá ká ádá ärä nē ká nēē, āzá ní, Īshíí nēē, ũngú è 'déé, kāngá áyá igi ā ká nēē, ā yōñó ápá kōkō ärä èpē igi tírí. ³³ Īshíí yōmó yōpó ká Yézū á'dá dí gé'dé ádá ní bí slāgā ndākpá è bā, āzá ká mbāwā ní, ā yiyí Mbájá ālā Bēbé ärä ágá Yézū Īshíí ānjā ēshē jūjú ó'dō nē tówó Īshíí, Īshíí ndākpá ní òkō ānā ishí nēē, Mbájá ā yāná yōmó è 'déé, kiyí ápá áyá ní ká tírí. ³⁴ Īshíí ndākpā átā, ēshē kōkō ärä igi 'déé, été ní bēbé riyí nēē, āzá ní, ká ádá ndākpá ēshé kōkō ärä igi, ā yōvó búbū Īshíí mōmō í ngá áyá èpē igi ápá yō Īshíí ā yēngē nākā ēyí ójō ē'dē, ³⁵ Īshíí ā yēngē ānjā ē'dē bí yōmó yōpó ká Yézū, Īshíí igi ā yōñó bí ndākpá ní tírí, lātā ápá ká ũngú è 'déé, igi ká yēbé ádá ēyí ā ká.

³⁶ Īshíí ēshē kōkō ärä igi ndākpá yāngā nēē, Jōzéfē 'déé, été kēshē ká dā'bā úlú ärä Léví gī ká, ākā été ā'bā gólō gōfó búbū è 'déé, dírí ēyí Kúbrūsū ā ká, Īshíí yōmó yōpó ká Yézū ásá ápá áyá ní Bārná'bā, Īshíí ílí ēyí á'dā, Gēsē újú ká bēbé gāná ndākpá níí, ālā ũngú, ³⁷ été òvó glāwā í ngá áyá nē, ápá yō Īshíí ēngē nākā ēyí ójō bí yōmó yōpó ká Yézū.

†† 4:26 Sálāmā 2:1-2 † Hēródōsō: Été ní Hēródōsō Āntípásā 'déé, été ní gēsē újú ká góvó ngéré ní Hēródōsō ā ká, Īshíí été ní ngéré è 'déé, kākā Yézū ká úgú ärä ní ká. Ró'dò Kélē ádá ká Mātéyō 2:1-8; Lúkā 1:5. Īshíí biyí 'déé, Hēródōsō góvó ngéré ní kílí ishí nēē, été Hēródōsō Āntípásā ójō á'dá ngéré ápá biyí ní ká úgú è 'déé, Jónō kíjí bātēzmā bí Yézū ká. Ró'dò ádá ápá ká ádá ärä ní ápá ílí wārāgā Kélē ádá ká Mātéyō 14:1; Mārkō 6:14; Lúkā 3:1; Nēté ká Yōmó Yōpó 4:27. Īshíí ēshē biyí nēē, bēdé ngéré dírí ní Hēródōsō Ágrípā, été ní lítí kóshó ká góvó ngéré ní Hēródōsō. Ró'dò ádá ápá ká ádá ärä ní ápá ílí wārāgā Nēté ká Yōmó Yōpó 12:1-23.

Ānānīyāsā ĩshíí Sāfirā

5 ĩshíí nēē, bēdē újū ē dírí nī Ānānīyāsā, ĩshíí ĩyí ōmō nī Sāfirā ĩgī ōvō slāgā nēnē dārā ēpē ĩgī āpá yō tánē. ² ĩshíí nēē, ĩtí gārā nākā nī āpá ká ádá ārà nē, ĩshíí ĩyí ōmō nī ōkō ádá yāngā ānā ĩshí, ĩshíí ōjō ēngē sōkpō nākā nī ānjā ē'dē bī yōmó yōpó ká Yézū.

³ ĩshíí bīyí ēyí nēē, Pítārā újū étē ā'dā, "Ānānīyāsā, á'bā Shētánā † ĩshíí ūkū āpá shēshē lēpē ĩ, ĩshíí ĩtí gārā éyē búbū nī āpá ká ádá ārà ĩ, āngbā Lílí ārà Mbájá ká ádá ngā? ⁴ ĩshíí ká lōwó ē 'déé, bā kóvó búbū nī kápá yō 'dī ká nēē, búbū nī búbū áyā ĩ, ĩshíí ká úgú ē 'déé, kóvó búbū nī kápá yō ĩshí ā ká nēē, nākā éyí nēē, nākā áyā ĩ, ĩshíí nēē, dūrū ē 'déé, kiyí ká ádá gālā úlú ũngú ē kātāsh ká nēē, ká ádá ngā? Āngbā āzā ndākpá ní ĩshíí nēē, āngbā nī Mbájá."

⁵ ĩshíí tāmá dē 'déé, Ānānīyāsā kōgó ádá yāngā ká nēē, ĩjī búbū, ĩshíí ĩlī, ĩshíí góvó mbāwā ōjō ālā ndākpá ē tírí 'déé, kōgó ádá ũngú í 'déé, kālā ārà nē ká. ⁶ ĩshíí bīyí ēyí nēē, wāshūkū nī gī ōjō ĩkpā étē ká tēndē, ĩshíí ēné étē ānjā 'dī.

⁷ ĩshíí bīyí ēyí ká tōtō pāpā ájā nēē, ĩyí ōmō nī ōjō āpá ē'dē ĩshíí nēē, bā ānā ádá ũngú ē 'déé, kālā ārà nē ká 'dī. ⁸ ĩshíí Pítārā újū étē ā'dā, "Āzā lēmē bī ámā 'dé, kútú ē ká nī nākā í tírí 'déé, mókō mēshē ōgō búbū nī ká rōmó ĩ ká?"

ĩshíí Sāfirā ā'dā, "Īyōō, ē ngā nī nākā ōgō búbū nī."

⁹ ĩshíí Pítārā ĩpī bī étē ā'dā, "Dūrū ē 'déé, úmū ĩshíí rōmó ĩ, míyí mápá ká ádá gāngbā Lílí ārà Mbájá Bēbé ārà āgá ká nēē, ká ádá ngā? Āzā ōkō 'dé, wāshūkū nī gī 'déé, kēné rōmó ĩ kánjā kī'dī ā ká nēē, ā ndēné úmū dānjā dī gī'dī nī tá ātāsh."

¹⁰ ĩshíí tāmá dī ē 'déé, Pítārā kōyó kēshē ká ádá í ngá áyā nē ā ká nēē, Sāfirā ĩlī'vé ĩjī búbū ĩshíí ōjō ĩlī. ĩshíí ká úgú ē 'déé, wāshūkū nī gī kīpī ārà ēpē ĩgī kōjō ká nēē, ōkō Sāfirā ĩlī ĩshí. ĩshíí ōjō ēné étē ānjā 'dī āpá gbōgbō ārà rōmó nī. ¹¹ Yōmó ē kiyí āpá ká Yézū, ōgbó ká slāgā ndākpá ē 'déé, kōgó ádá ũngú ē 'déé, kālā ārà nē ká nēē, mbāwā ūkū āpá ĩlī ĩgī.

Yōmó yōpó ká Yézū ā rājá nōwō ēshé ká ndākpá

¹² Yōmó yōpó ká Yézū ā yālā gēlē kī'dí ká ũngú ē 'déé, ākpā ndākpá ká yūjū āpá ē'dē āpá kōkō ārà ndākpá nī, ĩshíí ndākpá ē kiyí kápá ká ádá ká Yézū ká nēē, ā'dá dī glōvō nī áyā ndākpá 'bālā āpá ūmbū bārāndā í 'déé, ká dāzā Mōmō ká Mbájá 'déé, kāsá dírí Sōlmónō kápá ē'dē ā ká. ¹³ Ndākpá ē 'déé, kiyí āpá ká Yézū dō'bo 'dī ká nēē, ēbē ádá gācá ārà ēpē ĩgī āpá ká yōmó ē 'déé, kiyí kápá ká Yézū ĩshí ā ká 'dī, kpíí 'déé, ndākpá nī tírí ká yēné gūrū ārà ĩgī ā ká. ¹⁴ Kpíí kātāsh ká nēē, gēlē jūjū ndākpá ngāngá ĩshíí lūkpū ōjō ĩyí āpá ká ádá ká Bēbé ārà āgá Yézū Krīstō, ĩshíí ōjō ācá ārà ēpē ĩgī ōgbó ká yōmó ē 'déé, kiyí kápá áyā nī sārā ĩshí ā ká. ¹⁵ ĩshíí ndākpá nī ēngē yōmó nōwō ōjō āpá gbōgbō gbōlō nī gī, ĩshíí āsá ĩgī āpá jūjū ĩngbā 'bī'bī nī gī, wālā srōgō nī

† Shētánā: Étē nī ngéré ká kōtō grōnō ká Mbájá 'déé, kánā ádá ká Mbájá, ĩshíí 'déé, Mbájá kōgō ĩgī kēshē mūmū ōrō ā ká. Ró'dó Gītí Ádá 12:7-9.

gī, ká ádá ē níí, Pítārā ká yōtō gbōgbō ārà ĩgī yāā, bēdē ē'dē lílī ārà nī ā ndōtō āpá ká slāgā yōmó nōwō ē níí, gbōgbō ĩgī rājá. ¹⁶ ĩshíí gēlē ndākpá ē 'déé, kāshá 'báká ká'bā gbōgbō mbērē Jērūzālēmē ā ká, ĩzī yōmó nōwō, ĩshíí yōmó ē 'déé, kōtō rōyó ká jūjū ĩgī ĩshíí 'déé, ká ĩlōlō ĩgī ā ká, ĩshíí rājá nōwō nī, ēshé áyā ĩgī tírí.

Łōlō ā yōkō yōmó yōpó ká Yézū

¹⁷ ĩshíí ngéré bēbé grāshá Mbájá nī, ōgbó ká yōmó ē 'déé, tírí ká yāná étē 'déé, ĩgī kēshē ká Sādūkínī nī ká nēē, ā yālā lūyū āpá ká yōmó yōpó ká Yézū. ¹⁸ ĩshíí ōjō rúkú ĩgī ĩshíí ōjō ōgbō ĩgī āpá ĩlī sījīnī í 'déé, ká yōgbō ndākpá nī tírí kápá ē'dē ā ká. ¹⁹ ĩshíí nēē, ká njónjō nī nēē, grōnō † ká Bēbé ārà āgá ōjō, ĩshíí ājā ākpā ĩjī nī gī 'déé, ká sījīnī yō ká, ĩshíí rōjō yōmó yōpó í ngá áyā nī āpá gēsé úgú. ĩshíí grōnō nī lēmē bī ĩgī ā'dā, ²⁰ "Mánjā, ĩshíí níí, mērútú má'bā ĩlī dāzā Mōmō ká Mbájá ĩshíí níí, mlēmē ádá mápá ká ádá rānjā gbōlō áshá yākā tírí bī ndākpá nī."

²¹ ĩshíí ká gērē úgú nī nēē, ānjā ĩlī dāzā Mōmō ká Mbájá tá áyā ē 'déé, klēmē bī ĩgī ā ká, ĩshíí ōcō lāgá grōdó ndākpá nī.

ĩshíí ká úgú 'déé, ngéré bēbé grāshá Mbájá nī, ĩshíí ndākpá ē 'déé, ká yālā nēté nī ká ngá étē krāyā yō ká nēē, ādā kprāshā ndākpá ká yōmó gālā nēté āpá ĩlī Njānjā ká Yūwūdū nī gī, ācá ōgbó ká kprāshā ndākpá ká ĩzrāyélē nī gī, ĩshíí ōjō ōpō slāgā ndākpá ē āpá ōgō yōmó yōpó ká Yézū níí, ēngē ĩgī ōjō ē'dē bī ēpē ĩgī ēshé ĩlī sījīnī nī. ²² ĩshíí nēē, ká lōwó ē 'déé, ĩgī krāyā āpá sījīnī yō ká nēē, ōkō yōmó yōpó ká Yézū 'dī, ĩshíí lūwū ōjō ká yōmó njānjā nī, ĩshíí lēmē bī ĩgī ā'dā, ²³ "Ká lōwó ē 'déé, mrāyā sījīnī nī ká nēē, mōkō rēkpé ākpā ĩjī éyí gī glōzō nī, ĩshíí yōmó gāmā gbōgbō sījīnī nī tírí ā yōkō āpá ē'dē, ĩshíí ká lōwó ē 'déé, māyā ākpā ĩjī nī gī ká nēē, mōkō gā'bālā ndākpā ātā āzā kólō yō ní."

²⁴ ĩshíí ká úgú ē 'déé, kprāshā ndākpá ká yōmó grāshá Mbájá nī, ĩshíí góvó ndākpá ká yōmó gāmā gbōgbō Mōmō ká Mbájá, kōgó ádá yāngā ká nēē, ākpā ĩgī ũjū nē āpá ká ũngú ē 'déé, kālā ārà nē, kápá ká yōmó yōpó ká Yézū ā ká.

²⁵ ĩshíí bēdē ndākpā ē, ōjō ĩshíí lēmē bī ĩgī ā'dā, "Āzā mógó ádá yākā 'dé, ndākpá í 'déé, méngē ĩgī mápá ĩlī sījīnī nī ká nēē, ĩgī ā dāzā Mōmō ká Mbájá, ĩshíí ā rōdó ndākpá nī." ²⁶ ĩshíí góvó ndākpā ká yōmó gāmā gbōgbō mōmō ká Mbájá, ōgbó ká yōmó ē 'déé, ká yālā nēté āpá ūmbū ārà nī ká, ānjā ēngē yōmó yōpó ká Yézū ōjō ē'dē. ĩshíí nēē, bā ālā ĩgī āzā ká kpōtō ní, ká ádá étē mbāwā ĩnjī ā'dā, ndākpá nī ā ndrōsō ēpē ĩgī ká āngbā.

²⁷ Ká lōwó ē 'déé, kēngē yōmó yōpó ká Yézū kōjō ĩshíí ā ká nēē, ālā ĩgī, ĩshíí ērūtú ā'bā ĩlī Njānjā nī ĩshíí ngéré bēbé grāshá Mbájá nī ũjū ĩgī, ²⁸ ā'dā, "Āzā mlēmē bī ĩgī gónjō nī míyí nēē, má'bā grōdó ndākpá nī ká dírí újū yāngā ā'dá nī? ĩshíí ēshē ká ē kāsh tírí nēē, mródó yōmó Jērūzālēmē tírí mápá ká ádá í ngá áyā nī, ĩshíí

†† Grōnō: Étē nī lílī ārà, ĩshíí wáwá gbōgbō āzā áyā nī ní, ĩshíí ā yāshā ká Mbájá ā'bā mūmū ōrō. ĩshíí Mbájá ā yōpó étē ká ádá áyā nē bī ndākpá ē 'déé, ká jūjū búbū ā ká.

má yēbē ádá è níí, méné ádá írí ärä újū yāngâ níí, ä'dá äpá ó'dō ägâ?"

²⁹ Íshíí Pítārā íshíí slāgā yómó yōpó ká Yézū ipī ä'dā, "Ängá áyā ägá dī gögó ádá ká Mbájā, íshíí nëè, bã äzá ádá ká ndäkpá ní. ³⁰ Mbájā 'déé, kóshó ägá gī ká'dá dī glöyó ètè sārā kā, älä Yézū 'déé, múfū ètè ká gāmbā ètè mápá ká krōshō ní kā, íshíí äñā èshē jūjū ó'dō në. ³¹ Íshíí Mbájā èné ètè äñā mūmū örö, íshíí úsú ètè äpá dī lēké lāsā në, íshíí älä ètè äpá ká Góvó ndäkpā íshíí Bēbé gāshā ndäkpá ká ádá è níí, Ízrāyélē ní gī ökö gbölö níí, lüwū öjō áyā ní níí äyā, íshíí ètè ä ndījī tīí íshíí äpá ká glösī'dí ũngú áyā igī. ³² Íshíí ägá ní dümbú ádá mápá ká ádá igī ũngú è 'déé, kälä ärä èpè igī tírí ä kā, íshíí Lilí ärä Mbájā 'déé, kēné bí ndäkpá è 'déé, ká yögó ádá áyā në kā, ètè ní dümbú ádá äpá ká ádá igī ũngú yāngâ gī tánē."

³³ Íshíí ká úgú è 'déé, yómó Njbāñā ní kögö ádá yāngâ ká nëè, ó'dō igī ègbē në, íshíí ä yēbē ádá güfū yómó yōpó ká Yézū. ³⁴ Íshíí nëè, 'balā èshē ká Fārisī † ní gī dírí ní Jāmālyélē, ètè ní bēbé grödó gónjō ádá ká Mbájā, íshíí ndäkpá ní tírí ä yēné güřü ärä ní góvó, öjō èrütú ä'bā ílí Njbāñā ní, íshíí lēmē tīyí nëè, múdú igī mēshē ílí Njbāñā ní mápá gēsé úgú gāā 'dé. ³⁵ Íshíí èshē biyí èyí nëè, öjō lēmē bí igī ä'dā, "Yāä Ízrāyélē ní gī, mínjí ádá ní gözö mápá ká ádá ũngú í 'déé, má yīnjí ádá gälä èyí mápá ká ngāngá yākā kā. ³⁶ Ká ádá sārā ngētā nëè, bēdé újū è dírí ní Tēyúdāsā öjō íshíí ä'dā kábā yāá, èpè ní góvó ndäkpā, íshíí ũngú äyā sösö güfū sālā (400) ndäkpá öjō ä'dá äpá ká yómó grēkē ögō ní, íshíí ká úgú è küfū ètè íshíí ä kā nëè, yómó grēkē ögō ní lēsé, íshíí ádá í ngá áyā ní öjō öyó ätāsh. ³⁷ Íshíí biyí è ngā nëè, bēdé újū è dírí ní Jūdāsā èshē ká yómó Jélííí, öjō ká úgú gröndó dírí ndäkpá ní, íshíí älä gēlé ndäkpá, íshíí rēkē ögō ní, íshíí öjō úfū ètè tánē, íshíí yómó grēkē ögō ní, öjō lēsé tírí íshíí. ³⁸ Íshíí 'déé, ádá ní ätāsh yāä, má ndīyí ká ngá igī nëè, má'bā gälä glösī'dí ũngú mápá ká ngāngá í yākā ä'dá, má'bā igī tá ätāsh, ká ádá ũngú í 'déé, igī ká yälä ní kā 'déé, èshē ká ndäkpā yāä, ä yānjā gólö 'dí. ³⁹ Íshíí nëè, 'déé èshē ká Mbájā yāä, bēdé ũngú è 'déé, má ndälä mápá áyā igī nëè, äzá ní, ká ádá má ndökö ärä igī má lätā ní Mbájā."

⁴⁰ Íshíí yómó Njbāñā ní öjō iyí äpá ká ádá ká Jāmālyélē, íshíí öjō ädá yómó yōpó ká Yézū tówó äpá ílí Njbāñā ní, íshíí rösö igī, íshíí lēmē bí igī gónjō ní níí, ä'bā glēmē ádá bí ndäkpá ní ká dírí Yézū tówó ä'dá, íshíí öjō ä'bā igī níí änjā.

⁴¹ Íshíí ká löwó è 'déé, yómó yōpó ká Yézū krīgí kēshē ílí Njbāñā ní kishíí ä kā nëè, shēshē lēpē igī èlē góvó, ká ádá è Mbájā kāsá èpè igī äpá ká ũngú ní kā, íshíí ká ádá è 'déé, lólö ní kökö èpè igī ká ádá ärä Yézū ká.

⁴² Ká úgú tírí ä yä'dá ílí dāzā Mömö ká Mbájā, íshíí ä löwó ní èshē ká mömö äpá ká bēdé mömö è. Íshíí jée

rütú èshē ká grödó ndäkpá, íshíí gē'dé Kélē ádá †† ní bí igī ká glēmē giyí, Yézū ètè ní Krístö ká 'dí.

Gröjō sālā lēmbē rómó ndäkpá

6 Ká ètè úgú äsh nëè, jūjū yómó grēkē ögō Yézū ä yögō ní, íshíí yómó è 'déé, igī ká lēmē lēmē Ígrīgí ní ká nëè, ä lēmē klöwö ärä yómó è 'déé, ká lēmē lēmē Íbrū ní ká, ä yiyí lükpú biyí írí ní gī è ngá èpè igī ökö ũngú èshē ká ũngú ní gī 'déé, ká yönö bí ndäkpá ní ká úgú tírí ä kā 'dí. ² Íshíí ká úgú è 'déé, kpú lēmbē rómó yómó yōpó ká Yézū kögö ádá í yāngâ ká nëè, ädá gēlé yómó grēkē ögō Yézū íshíí övö igī äpá dī úgú 'balā, íshíí lēmē bí igī ä'dā, "Ä ndä'dá bã äzá gözö ũngú äpá ká ádá ärä ägá 'déé, mrütú mēshē ká gē'dé ádá ká Mbájā, íshíí níí má yönö nōshó bí ndäkpá ní. ³ Ätāsh yāä, ónjö ägá gī, mrójō sālā lēmbē rómó glözö ndäkpá mēshē kökö ärä igī, ndäkpá è 'déé, kāngá áyā igī Lilí ärä Mbájā, íshíí gēnjé injí, íshíí ägá má ndūsú igī níí, älä nëtē yāngâ, ⁴ íshíí mēngá ägá má ndānjā gólö ká grājā äkpā ägá bí Mbájā, íshíí gē'dé ádá í ngá áyā ní bí ndäkpá ní."

⁵ Íshíí ádá í yāngâ èlē ndäkpá ní tírí, íshíí öjō röjō sālā lēmbē rómó ndäkpá yāngâ, Ístēfánö 'déé, kíyí äpá ká Yézū ká shēshē lēpē në gónjō ní ká, 'déé Lilí ärä Mbájā kāngá áyā ní gözö ní ká, íshíí Fílipī, Prökörüsü, Níkānörö, Tímönö, Pārāmēnāsā, íshíí Níkólāsā 'déé, kēshē ká yómó Äntiyökö 'déé, kípi ärä në kápá ká Yüwúdū ní ká. ⁶ Íshíí ndäkpá ní èngē ngāngá í yāngâ öjō bí yómó yōpó ká Yézū, íshíí öjō räjä äkpā èpè igī bí Mbájā, íshíí úsú lēké èpè igī äpá jūjū igī, ká ádá klüsü ní nëè, röjō igī ká ádá gälä nëtē í yāngâ íshíí.

⁷ Íshíí ádá ká Mbájā ä'dá dī gānjā gólö ötö ílí úgú ní tírí. Íshíí jūjū yómó grēkē ögō Yézū ä'dá dī gögō ní góvó äpá ílí Jērüzälēmē, íshíí gēlé yómó grāshā Mbájā öjō iyí äpá ká Yézū Krístö ká shēshē lēpē èpè igī 'balā.

Grükú Ístēfánö

⁸ Mbájā älä lömó íshíí èné ónjö bí Ístēfánö, ká ádá gälä kprāshā kí'dí, ká ũngú è 'déé, äkpā ndäkpá ní ká ndūjū äpá è'dē ä kā. ⁹ Íshíí nëè, slāgā ndäkpá è, èshē dā'bā úgú è 'déé, kāsá kápá è'dē Dī lóvö † ká méndé è 'déé, yómó ärä igī kröjō igī kēshē ílí méndé ní íshíí ä kā, èndē gēmē Ístēfánö. Íshíí igī ní Yüwúdū è gī 'déé, ká dā'bā mbērē è Sīrēnē, íshíí Älēkēzāndāriyā, äcā ögbó úgú è Sílísíyā, íshíí Ásíyā kā, ¹⁰ íshíí nëè, Lilí ärä Mbájā ä'dá dī gāná ètè, níí lēmē ádá ní ká gēnjé injí, íshíí ádá í ngá áyā ní önjö në, íshíí dī gēmē ètè äjä igī íshíí.

¹¹ Íshíí öjō è'dé ílí slāgā ndäkpá è ötó ümbü bübü, ká ádá è níí, änjā lēmē ä'dā, "Mögó mēshē ká Ístēfánö ä lēmē ádá, íshíí ä yälä sáwiyí ärä Mözē íshíí Mbájā."

¹² Íshíí öjō rüwú ndäkpá ní níí, ó'dō igī ègbē, íshíí kprāshā ndäkpá ká Ízrāyélē ní gī, ögbó ká yómó grödó

† Fārisī ní gī: Igī ní glövö jūjū ndäkpā èshē ká Yüwúdū ní gī, íshíí ä yälä ũngú ní gónjō ní äpá dā'bā gónjō ádá è 'déé, Mbájā kēné bí Mözē ká. Íshíí iyí äpá ká lilí ärä ní gī, íshíí kötó grönö ní gī, íshíí iyí äpá ká ádá è 'déé, írí ní gī ká ndānjā äpá ká áshā ní tá tówó ä kā íshíí. Ró'dö wārāgā Nēté ká Yómó Yōpó 23:8.

†† Kélē ádá: È ká ní Kélē ádá äpá ádá ká ärä Yézū Krístö 'déé, kílí kápá ká krōshō, ká ádá gēshē glösī'dí ũngú áyā ägá níí, èpè kēné bí ägá áshā è 'déé, döñbö èyí kázá è'dē ní ká. ‡ Dī lóvö: Yüwúdū ní gī nëè, ängá áyā igī gēlé Dī lóvö ká ádá grāshā Mbájā ötö ílí mbērē í ngá áyā igī, íshíí ä'dá dī glövö ä'bā ílí èyí, ká yómó Sé'bītī ní, ká ádá grājā äkpā èpè igī bí Mbájā, íshíí grö'dō ádá í ngá áyā ní.

gónjò ádá ká Mbájá òjò ápá ká Ístéfánò, ìshíí rùkú ètè, ìshíí è'dè ètè òjò ápá ílì Njbāñā ká Yūwúdū nì gī. ¹³ Èngè dūmbú ádá òjò è'dè níí, lèmé klèzè ká dírí nì níí à'dā, "Újū í yākā ká úgú tírí, à lèmé glòsī'dí ádá ápá ká Mòmò ká Mbájá, ìshíí ápá ká gónjò ádá ká Mòzè, ¹⁴ ká ádá mógó mēshé áyà nì à yīyí kábā yāā, Yézū 'déé, kēshè ká yómó Nāzērètè ā ká nēè, à ndrīkí Mòmò ká Mbájá búbū, ìshíí à ndrīpí kīyī nì gī dāsá í nē, è 'déé, Mòzè kēné bī āgá tírí ā ká."

¹⁵ Ìshíí yómó è 'déé, ká ílì Njbāñā nì tírí ā ká à yòkò ápá ká Ístéfánò kpòò, ìshíí òkò ílì mùmù nì òvó tá áyà ílì mùmù grōnò ká Mbájá.

Glēmē ádá ká Ístéfánò ápá ílì Njbāñā

7 Ìshíí ngéré bēbé grāshá Mbájá nì újū Ístéfánò ā'dā, "Ádá ká ndākpá yākā nì rāyā ádá?"

² Ìshíí Ístéfánò ipi bī igi ā'dā, "Yāā ónjò mā gī ìshíí bēbé mā gī, āzā mágá mbímbí igi mápá ká ádá í ngá áamá ká 'dé. Mbájá ká gūrū arā nē ká nēè, ìgī ápá ká kóshó āgá Ābrāyīmī ápá dā'bā úgú è dírí èyí Mēsōpōtāmīyā, ká úgú è 'déé, bā kāshá kā'bā mbēré Hārānā dóbó 'dī ká. ³ Ìshíí Mbájá lēmē bī Ābrāyīmī ā'dā, 'Á'bā úgú í ngá áyā ī, ìshíí lōmó ī gī ā'dā, ìshíí níí, ánjā dā'bā úgú è 'déé, mā ndlūsū bī úmū ā ká.' [†]

⁴ Ìshíí Ābrāyīmī āñā èshē dā'bā úgú è Kāldéyā, ìshíí ānjā āshá ā'bā mbēré Hārānā. Ìshíí ká úgú è bēbé Ābrāyīmī kīlī ìshíí nēè, Mbájá ālā Ābrāyīmī, ìshíí ānjā āshá ā'bā dī úgú è 'déé, má yāshá má'bā è'dē 'bákétā ká. ⁵ Ìshíí bā Mbájá èné gēsē úgú èshē ká búbū yāngā bī ètè 'dī, ìshíí nēè, òshò ètè ìyí nēè, èpē ā ndēné úgú yāngā bī ètè, ìshíí bī kótó ílì nì, kpíí 'déé, kótó kázá ká Ābrāyīmī ká ètè úgú āsh ní ká. ⁶ È ngā nì ádá è 'déé, Mbájá klēmē bī Ābrāyīmī ā ká ìyí nēè, 'Kótó ílì kótó kóshó í ngá áyā ī à ndāshá áyā jūjū gādā ápá mòmò ká tēndē ndākpá, ìshíí à ndālā igi ápá ká mēndé, ìshíí à ndlōlō igi ìgī ílì sōsò gūfū sālā (400) ríní. ⁷ Ìshíí nēè, mā ndrīyōmó jūjū mòmò è 'déé, ká ndālā kótó ílì kótó kóshó í ngá áyā ī ápá ká mēndé ní ká, ìshíí biyí èyí nēè, kótó ílì kótó kóshó í ngá áyā ī à ndāñā èshē yō, ìshíí à ndójó glōyó áamá ā'bā dī úgú yākā.' ^{††} Ìshíí biyí èyí nēè, Mbájá lēmē ākpā nē, bī Ābrāyīmī ápá ká ádá njbónbó mātārā, [†] ìshíí Ābrāyīmī òjò rōtó gēsē újū í ngá áyā nē Ízákó ká njbónbó mātārā biyí gākā ètè ká sālā lēmbē tótò 'bī'bí, ìshíí biyí èyí nēè, Ízákó òjò ā'dá bēbé Jákō'bō, ìshíí Jákō'bō òjò ā'dá bēbé kpú lēmbē rōmó kótó ngāngá è 'déé, kójó ká'dá ápá ká kóshó ngōngó gbūlú ká Ízrāyélē nì gī ká.

⁹ Ìshíí kótó ngāngá ká Jákō'bō òjò ālā lūyú ápá ká ónjò èpē igi Jözéfē. Ìshíí òjò òvó ètè bī ndākpá áyā mēndé, ìshíí èné ètè ānjā Mésírī, ìshíí nēè, Mbájá ā'dá dī gānā ètè, ¹⁰ ìshíí Mbájá āshá ètè èshē ká lólō í 'déé, ká'dá dī gōkō ètè ā ká tírí, ìshíí góvó ngéré ká yómó Mésírī ^{††} nì ālā lōmó bī Jözéfē, ìshíí èné gūrū arā nì, ká ádá génjé ìnjí í 'déé, Mbájá kēné bī ètè ā ká, ìshíí góvó

ngéré nì ālā ètè ápá ká shēngē ápá mòmò Mésírī, ìshíí úsú ètè níí, à yòkò ápá ká ndākpá í 'déé, ká ílì góvó mòmò í ngá áyā nē ká, ògbó ká nēnē dārā nē gī tírí.

¹¹ Ìshíí góvó gōgō ìjī ká yómó Mésírī, ìshíí yómó Kānānā, ìshíí lōlō igi góvó, ìshíí kóshó āgá gī òkò bēdé ūngú è, ká ádá gōshó ní 'dī. ¹² Ìshíí ká lōwó è 'déé, Jákō'bō kōgó ā'dā, ózó ká mòmò Mésírī ká nēè, òpó kótó ngāngá í ngá áyā nē ānjā yō, ká kpéé lōwó è ká. ¹³ Ìshíí ká dī rōmó lōwó í ngá áyā igi ká nēè, Jözéfē lēmē ílì arā nē, bī ónjò nē gī, ìshíí góvó ngéré nì òjò òkò yómó mòmò ká Jözéfē ānā. ¹⁴ Ìshíí biyí èyí è ngá nēè, Jözéfē òpó ónjò nē gī ápá ògō bēbé nē Jákō'bō ká ádá è níí, òjò ká yómó mòmò í ngá áyā nì 'déé, jūjū igi gūfū tótò lēmbē kpú lēmbē sālā ápá mòmò Mésírī.

¹⁵ Ātāsh yāā, Jákō'bō ìshíí yómó mòmò í ngá áyā nē, ānjā ānjā Mésírī dī è 'déé, kílí ká'bā è'dē ká kótó ngāngá í ngá áyā nē ká. ¹⁶ Ìshíí èngē ìrī arā igi ānjā mbēré Shēkímī 'déé, ká dā'bā úgú è Kānānā ká, ìshíí ì'dī igi ápá jūjū ò'dō í 'déé, Ābrāyīmī kōvó kēshē ká kótó ká Āmórō 'déé, ká Shēkímī ā ká.

¹⁷ Ká úgú è ádá yōshō ká Mbájá bī Ābrāyīmī klījī 'báká ká ádá gālā arā nē ìshíí ā ká nēè, jūjū ndākpá í ngá áyā āgá 'déé, ká Mésírī ká nēè, òjò ògō góvó. ¹⁸ Ìshíí ká dōñbó èyí nēè, bēdé rāñā góvó ngéré è, ká yómó Mésírī bā òkò ádá ápá ká ádá arā Jözéfē ānā 'dī. ¹⁹ Ìshíí góvó ngéré nì āñbā kóshó āgá gī, ìshíí ālā igi gōsī'dí nì, ká grindí igi níí, èngē telē kótó í ngá áyā èpē igi ápá gēsé úgú, ká ádá è níí, ílì èshē è'dē.

²⁰ Ká úgú āsh nēè, ākā Mòzè è'dē, ìshíí dārā gōzō telē arā nì ápá ílì mùmù Mbájá, ìshíí ā'dá dī gēgbē áyā nì ápá ílì mòmò ká bēbé ní ká tótò shéshé, ²¹ ìshíí ká úgú è 'déé, kēné Mòzè kēshé ílì mòmò nì, ìshíí kánjā kúsú ètè kápá bēdé úgú è ká nēè, gēsé èndé ká góvó ngéré nì òkò ètè, ìshíí òjò èné ètè, ìshíí ùlú ètè áyā shīkī gēsé újū áyā nē. ²² Ìshíí yómó Mésírī rōdó Mòzè, ápá ká génjé ìnjí è 'déé, igi kōkō kánā tírí ìshíí ā ká, ìshíí òjò ā'dá gónjò ndākpā ápá ká glēmē ádá, ìshíí ká ūngú è tírí 'déé, ètè ká yālā nì ká.

²³ Ìshíí ká lōwó è 'déé, ríní áshá ká Mòzè kīgí ílì gūfū rōmó ìshíí nēè, ìnjí ā'dá gōzō í nēè, èpē ānjā rā'bá dī arā lōmó nē Ízrāyélē nì gī, ²⁴ ìshíí òjò òkò 'bālā èshē ká Ízrāyélē nì gī nēè, bēdé Mésírī è, à lōlō ètè ìshíí òjò ìgī ápá ògō nì, ìshíí úfū Mésírī yāngā, ká ádá arā bēyē nē.

²⁵ Mòzè ìnjí ā'dá nēè, shīkī ndākpá í ngá áyā nē, à ndòkò dānā nì ā'dā, Mbájá kópó èpē ká ádá è níí, èpē āshá igi èshē ká áshá mēndé í 'déé, igi ká ílì èyí ā ká, ìshíí nēè, bā ògō ílì èyí ānā ātāsh 'dī. ²⁶ Ìshíí ká gēré úgú nì nēè, Mòzè òjò òkò rōmó Ízrāyélē à lātā nì, ìshíí òjò rūtú igi, ìshíí èbē ádá grāshá kōkō arā igi, ìshíí ā'dá, 'Yāā ngāngā, ìgī nì kótó ónjò ìshíí nēè, má lātā mápá kōkō arā ìgī ká ádá ngā?"

²⁷ Ìshíí nēè, ágbē 'déé, ká lōlō bēyē nē ká, ūdú Mòzè ápá gōlō, ìshíí ā'dā, "Bí kálā úmú kápá ká shēngē, ìshíí bēbé grótó ádá nì ápá jūjū āgā? ²⁸ È ká nēè, á yīnjí ádá ká ádá gūfū áamá tá áyā è 'déé, kúfū Mésírī nì ngánjā ká?" ^{††29} Ìshíí ká lōwó 'déé, Mòzè kōgó ádá yāngā ká

† 7:3 Gōcō Lāgá 12:1 †† 7:7 Gōcō Lāgá 15:13-14 † Njbónbó mātārā: Mbájá lēmē bī Ābrāyīmī níí, rōtó njbētē ká kótó ngāngá ngá áyā nē, ká úgú è 'déé, kāngá áyā igi sālā lēmbē tótò 'bī'bí nì ká, ká ádá è níí, lūsū ā'dā nēè, igi nì kótó ká Mbájá. Ró'dò Gōcō Lāgá

17:9-14. †† Góvó ngéré ká yómó Mésírī: Ìnglílí nì gī à yādā ápá ká góvó ngéré ká yómó Mésírī nì Fārò. †† 7:28 Úgú Létè 2:14

nēè, òjò ùlù ànjà mòmò Mīdyānā, īshíí āshá áyá jūjū gādā ā'bā yō, īshíí ākā bī ètè rómó kótó ngāngā.

³⁰ Īshíí ká biyí gūfū rómó ríní nēè, grōnō ká Mbájá òjò ĩgí āpá ká Mōzè āpá ílí gāná ōshō è 'déé, ká yākā ndūvú kpíkpi āpá ílí bērē, īshíí 'báká āpá gbōgbō góvó Āñbā Sínā. ³¹ Īshíí ká lówó è 'déé, Mōzè kōkō ātāsh ká nēè, ākpā nī ūjú nē āpá ē'dē. Īshíí ká lówó è kánjā 'báká ká ádá gōkō āpá ē'dē ā ká nēè, ōgō lēmē Bēbé ārà āgá ā'dā, ³² 'Ámā nī Mbájá ārà bēbé í gī, Mbájá ārà Ābrāyímī, Mbájá ārà Ízákō, īshíí Mbájá ārà Jákō'bō.' † Īshíí Mōzè òjò èndē grāyā nī ká mbāwā, īshíí mbāwā òjò ālā ètè īshíí ōkō āpá ká gākā ōshō nī 'dī.

³³ Īshíí biyí èyí nēè, Bēbé ārà āgá lēmē bī ètè ā'dā, 'Rójó tāmā í ngá áyá ī, ká ádá dī úgú í 'déé, kárútú ká'bā ē'dē ā ká nēè, ètè nī gōzō úgú. ³⁴ Dú mókó !ó!ò í 'déé, ká !ó!ò ndākpá í ngá áamá ē'dē āpá Mésīrī ká mīshí. Īshíí mōgō kówó í 'déé, ĩgí ká yāsá nī ká mīshí. Ātāsh yāā, mójó ká ádá gāshá ĩgí, īshíí è ngá nī dūrū è 'déé, mā yōpó úmū níí, lúwū ánjā Mésīrī ā ká.' ††

³⁵ Ātāsh yāā, Mbájá òjò òpó tá Mōzè 'déé, ndākpá í ngá áyá nī kánā ètè sārā īshíí 'déé, klēmē kápá áyá nī kiyí, "Bí kálā úmū kápá ká shēngē, īshíí bēbé grótó ádá āpá jūjū āgá?" Mbájá òpó grōnō í ngá áyá nē bī Mōzè 'déé, kōkō ètè ká úgú è kōkō gāná ōshō nī kápá ká ndūvú kpíkpi nī ká, īshíí tá grōnō yāngā kánā ètè níí, ā'dá shēngē īshíí bēbé gāshá ĩgí. ³⁶ Īshíí Mōzè òjò ēngē ĩgí ēshē Mésīrī, īshíí ālā gēlē kī'dí, ká ūngú è 'déé, ākpā ndākpá ká yūjú āpá ē'dē ā ká āpá Mésīrī, īshíí āpá ká Gīngī Ūyū, īshíí āpá ílí bērē nī ká gūfū rómó ríní.

³⁷ Īshíí tá ètè Mōzè klēmē bī Ízrāyélē nī gī sārā ā'dā, 'Mbájá ā ndīshí kéné ádá ēshē kōkō ārà shīkī ndākpá í ngá áyá ĩgí, tá áyá áamá.' ³⁸ Mōzè nēè, ā'dá ā'bā kōkō ārà ndākpá ká Mbájá 'déé, ká'dá ká'bā ílí bērē nī ká, áká ōgbó ká grōnō ká Mbájá 'déé, klēmē ádá bī ètè kápá jūjū góvó Āñbā Sínā †† ká, áká ōgbó ká bēbé āgá gī, īshíí èné bī ètè ádá è 'déé, áshá ká ē'dē níí, kéné òjò ē'dē bī āgá ká.

³⁹ Īshíí nēè, bēbé āgá gī, ānā gōgō ádá ká Mōzè īshí. Īshíí òtō ká è kāsh tírī nēè, ĩgí èbē ádá glūwū gānjā Mésīrī. ⁴⁰ Īshíí òjò lēmē bī Ārúnū †† ā'dā, 'Álā bī āgá mbájá è gī 'déé, ká ndānā āgá ānjā gólō, ká ádá Mōzè 'déé, kēngē āgá kēshē Mésīrī ká nēè, mōkō ūngú è 'déé, kálā ètè ā ká māná 'dī.' ⁴¹ †† †† †† È kāsh nī úgú è 'déé, ndākpá kálā mbájá ká lēké èpē ĩgí, áyá lítí mō'dó, īshíí èndē grótó srāmā bī ètè, īshíí lövō ká ádá gālā kōbó kélē úgú, āpá ká ádá ūngú è 'déé, èpē ĩgí kálā ká lēké èpē ĩgí ā ká. ⁴² Īshíí nēè, Mbájá ĩpī ōgō nē āpá áyá ĩgí, īshíí òjò èndē glōyó ūngú è 'déé, ká mūmū örō ā ká, káyá ájā, īshíí shēshē, īshíí èpē nī gī, áyá mbájá ārà èpē ĩgí. Īshíí è ngá nī ádá è 'déé, krōndó ká'bā ílí wārāgā ká kéné ádá nī gī 'déé, ká'dā,

'Īgí yāā, Ízrāyélē nī gī, mrótó srāmā, īshíí mróyō ūngú bī ámā mótó ílí

† 7:32 Úgú Létè 3:6 †† 7:34 Úgú Létè 3:5-10 † 7:37 Dītrónómī 18:15 †† Āñbā Sínā: Mbájá èné gónjō ádá áyá nē bī Mōzè āpá jūjū Āñbā Sínā. Úgú Létè 20. †† Ārúnū: Ārúnū nī ónjō Mōzè, īshíí ètè ká'dá kpéé ngéré bēbé grāshá Mbájá nī. Ró'dò ádá āpá ká ádá ārà nī ēshē ká gōcō lāgá wārāgā Úgú Létè 4:14 Īshíí Lévítíkúsū 16. ††† 7:40 Úgú Létè 32:1

gūfū rómó ríní nī mīshí?

⁴³ Òtō ká è kāsh tírī nēè, ĩgí mójó méné mòmò tēndē ká mbájá è 'déé, dírí nī Mólókō ā ká, īshíí èpē mbájá í ngá áyá ĩgí Rēfánā, ōgbó ká mbájá è gī 'déé, málá ĩgí ká lēké ĩgí ká ádá glōyó ĩgí ā ká.

Ātāsh yāā, mā ndōgō ĩgí níí, mánjā máshá gólō nī, mápá ōngō góvó mbērē Bábīlí. ††† †

⁴⁴ Ká úgú è 'déé, kóshó āgá gī ká lówó òtō ílí bērē nī ká nēè, ā'dá áyá ĩgí nī Mòmò tēndē ká Mbájá †† è 'déé, ká klūsū ā'dā nēè, Mbájá ètè ā kōkō ārà ĩgí, īshíí rāshá ètè tá jéé áyá è 'déé, Mbájá klūsū bī Mōzè ká. ⁴⁵ Īshíí biyí èyí nēè, òjò èné bī kóshó ngōngō gbūlú í ngá áyá āgá gī, īshíí ĩgí òjò èné ā lówó ē'dē, ká lówó è kánjā ká Jāshwā ††† ká. Īshíí òjò ízí Mòmò tēndē ká Mbájá ā lówó ē'dē, ká lówó è 'déé, krūkú bībū nī, kēshé ká ndākpá í 'déé, Mbájá kōgō ĩgí kēshē ē'dē, ká ádá ārà ĩgí ā ká.

Īshíí kóshó ngōngō gbūlú í ngá áyá āgá gī, ālā nēté ká ètè Mòmò tēndē yāngā, ĩgí ká úgú ārà góvó ngéré nī Dévídī. ⁴⁶ Īshíí Dévídī 'déé, Mbájá kálā lómó bī ètè ā ká nēè, ūjú Mbájá ká ádá è níí, èpē ō'bó Mòmò glōyó ètè bī Ízrāyélē nī gī. ⁴⁷ Īshíí ká dōngbō èyí nēè, góvó ngéré nī Sōlmónō kójō kó'bó Mòmò nī ká ádá ārà Mbájá.

⁴⁸ Īshíí nēè, Mbájá Bēbé ūngú nī gī tírī ā ká nēè, bā āshá ā'bā ílí mòmò è 'déé, ndākpá kó'bó ká lēké èpē ĩgí ā ká 'dī. Tá áyá è 'déé, kéné ádá ká Mbájá ká'dā,

⁴⁹ 'Mūmū örō nī mbātā í ngéré ngá áamá, īshíí jūjū bībū nī nēè, dī gūsú lāgá mā.

Ātāsh yāā, úlú mòmò ngá 'déé, ĩgí má ndō'bó ká ádá ārà mā ká?

Wālā dī gūsú ārà mā, ā ndā'dá dī úgú è 'dé?

⁵⁰ Ázá tá lēké mā, kálā ĩgí ūngú yāngā tírī ní?

Bēbé ārà āgá klēmē ātāsh.''' ††

⁵¹ Ístēfānō ānjā gólō ká glēmē ádá nī kpōrō ā'dā, "Īgí yōmó ndégbē jūjū, músú shēshē lēpē ĩgí mápá ká ádá ká Mbájá 'dī, īshíí má yānā ádá ká Lílí ārà Mbájá ká úgú tírī, tá áyá è ká kóshó ĩgí gī ká. ⁵² Bēdé kéné ádá ká Mbájá 'déé, kóshó ĩgí gī klōlō ètè 'dī ká nēè 'bī? Īgí ūfū yōmó è 'déé, kēnjē ádá klōjō ká Ndākpá í 'déé, ètè nī Bēbé Jójō Shēshē Lépē nī ká, īshíí 'bákētā nēè, ĩgí mówó gōmbō ārà nī, īshíí mójó mūfū ètè méshē ē'dē. ⁵³ Īgí nī ndākpá è 'déé, kéné gónjō ádá ká Mbájá kójō ē'dē bī ĩgí 'déé, kótó grōnō ká Mbájá kéné bī Mōzè ká. Īshíí nēè, māná gōgō ádá nī mīshí."

††† Bábīlí: Īshíí ngéré ká Bábīlí ālā Jērūzālémē ōsō īshíí ēngē Ízrāyélē nī gī méné ānjā āpá mòmò Bábīlí. Īshíí ádá yāngā ālā ārà nē ká sálá gūfū sálá lēmbē gūfū tótō lēmbē kpú (570) ríní ká úgú è 'déé, kākā Yézú dó'bó 'dī ká. Ró'dò 2 Góvó Ngéré 24-25; Dānyélē 1:1-7. † 7:43 Ámōsō 5:25-27 †† Mòmò tēndē ká Mbájá: Mbájá lēmē bī Mōzè níí, ālā Mòmò tēndē bī èpē āpá ílí bērē níí, Ízrāyélē nī gī èné níí, ā lówó ē'dē ēshē ká úgú āpá ká bēdé úgú è. Īshíí ngéré Sōlmónō ō'bó Mòmò ká Mbájá 'déé, Ízrāyélē nī gī klówó ē'dē 'dī ká āpá Jērūzālémē. Yōmó grāshá Mbájá nī ā rōyō ūngú bī Mbájá āpá ílí rómó Mòmò yāngā gī, tá ká gā'bālā gbōlō grōyō ūngú nī. Ró'dò Úgú Létè 25:40; Íbrú 8:5. ††† Jāshwā: Biyí è 'déé, Mōzè kílí īshíí ā nēè, Jāshwā kēngē ndākpá ká Ízrāyélē nī kánjā dī bībū è 'déé, Mbájá kóshó ádá èyí bī ĩgí ā ká. Ró'dò ádá āpá ká ádá ārà nī, Úgú Létè 17-24; Jāshwā 1-24. Īshíí biyí èyí ká gēlē ríní nēè, úgú è Dévídī òjò ā'dá góvó ngéré nī. †† 7:50 Ízáyá 66:1-2

Güfū Īstēfánō

⁵⁴ Ká löwó è 'déé, kögó ádá í yāngā kā nēē, ó'dō ĩgi ēgbē ngé, ĩshíí ēshé ílí shēshē ēpē ĩgi ápá áyà ní, ⁵⁵ ĩshíí nēē, Īstēfánō 'déé, Lílí ärä Mbájá kēlé shēshē lépē ní túrú ĩshíí ā kā nēē, òkō ápá mǔmǔ örö, ĩshíí òkō ní gǔrú ärä Mbájá, ĩshíí Yézú ērútú ā'bā dī ĩkéké lāsā ní. ⁵⁶ ĩshíí òjō lēmē bí ndákpá ní ā'dā, "Ázá mókō 'dé, mā yökō mǔmǔ örö glājá ní, ĩshíí Kópō ndákpá, † ērútú ā'bā dī ĩkéké lāsā Mbájá."

⁵⁷ ĩshíí dē kögó ádá í yāngā kā nēē, òjō útú mbímbí ēpē ĩgi ká ĩkéké ēpē ĩgi, ĩshíí ásá kōwó ká gōró lēmē ēpē ĩgi, ĩshíí lülú ānjā ápá áyà ní ká lílí, ĩshíí āgā lándá ètē. ⁵⁸ È'dē ètē ēshé ílí góvó mbērē ní, ĩshíí èndē gélé ètē ká āñbā, ká ádá güfū ètē, ĩshíí yómó kélé ètē ká āñbā ní rōjō tēndē ēshé áyà ēpē ĩgi, ĩshíí úsú ā'bā gbōgbō ärä bēdé wāshūkū è dírí ní Sháwūlū.

⁵⁹ ĩshíí ká löwó è kā rōsó ètē ká āñbā ní kā nēē, Īstēfánō rājā ākpā nē bí Mbájá ā'dā, "Bēbé ärä āgá Yézú, íyí ápá ká lílí ärä mā." ⁶⁰ ĩshíí òjō úsú ĩñgū nē, ĩshíí ásá kōwó ā'dā, "Bēbé ärä āgā, á'bā gālā lómō ĩgi ápá ká ádá glōsī'dí ũngú yākā ā'dā." ĩshíí biyí glēmē ádá yāngā kā nēē, òjō lílí.

8 ĩshíí Sháwūlū ā'dá yō, ĩshíí íyí ápá ká ádá è níí, ũfū Īstēfánō ĩshíí.

Sháwūlū ā ļōļō yómó giyí ápá ká Yézú

Īshíí ká ètē ájā āsh nēē, ndákpá ní èndē glōļō ndákpá è 'déé, kiyí ápá ká Yézú 'déé, kashá kā'bā Jērūzālémē ā kā ngé. ĩshíí òjō lülú wāñā ānjā dā'bā úgú è jūdēyā, ĩshíí Sāmáryā, ĩshíí tá yómó yōpó ká Yézú ká'dā. ² ĩshíí ká löwó è 'déé, küfū Īstēfánō ĩshíí nēē, yómó giyí ápá ká Mbájá ĩ'dī ètē, ĩshíí örö ètē góvó. ³ ĩshíí nēē, Sháwūlū èndē glōļō yómó giyí ápá ká Yézú nē, ā'dá dī glōwó òtō ílí mbērē ní tírí, ā'bā mómō ā'dá 'dī, ĩshíí ā rūkú ndákpá ká Yézú, ngāngá ĩshíí lūkpú, ĩshíí ā yēngē ĩgi dānjā dōgbō ápá síjīnī.

Fílípī ā Sāmáryā

⁴ ĩshíí yómó è 'déé, klēsé kēshé Jērūzālémē ā kā nēē, è'dé kélé ká Yézú òtō dī úgú è 'déé, kā'dá kā'bā è'dē ā kā tírí. ⁵ ĩshíí Fílípī ānjā ānjā bēdé mbērē è, ápá Sāmáryā ĩshíí è'dé ádá bí ĩgi ā'dā nēē, Yézú ní Krístō. ⁶ ĩshíí ká löwó è 'déé, glōvō ndákpá ní kögó ádá ká Fílípī, ĩshíí kōkō kī'dí 'déé, kā'dá dī gālā ní kā nēē, āgá mbímbí ēpē ĩgi gōzō ápá ká ádá í 'déé, kā'dá dī glēmē ní kā, ⁷ ĩshíí kōtō rōyó rīgí ēshé jūjū gēlē ndákpá, ĩshíí ā yāsá kōwó ká gōró lēmē ēpē ĩgi. ĩshíí gēlē yómó tó'bó, ĩshíí ndákpá è 'déé, krikí kā'bā būbū ní kā, ā'dá glōzō ní. ⁸ Ātāsh yāā, yómó mbērē yāngā, āļā kōbó kélé úgú ngé.

† Kópō ndákpá: Yézú ā yādā ápá ká ärä nē ní Kópō ndákpá, è ngā ká ádá glūsū ā'dā nēē, ètē ní Krístō, ĩshíí ètē ní Góvó Ngéré è ká mómō ngéré 'déé, dōñbō èyí ká ndāzā è'dē ní kā. Ró'dó wārāgā ká Dānyélē 7:13-14.

Sáyímōnō bēbé kó'dó

⁹ ĩshíí bēdé bēbé kó'dó è dírí ní Sáyímōnō, ā'dá dī gālā nēnē kó'dó ā'bā ílí bēdé mbērē è ápá Sāmáryā ká tágā èyí. ĩshíí ākpā ndákpá ní ũjú nē, ápá ká ũngú í 'déé, kā'dá dī gālā ní kā, ĩshíí ā'dá dī glōyó ärä nē ā'dā ēpē ní góvó ndákpá. ¹⁰ ĩshíí yómó rīyí, ĩshíí yómó éyé tírí íyí ápá ká ádá í ngá áyà ní, ĩshíí ā'dā, "Újū yākā, ā yālā grūjū ũngú ká ónjó ká Mbájá ĩshíí 'déé, kā'dá ápá ká góvó ndákpá ní kā." ¹¹ ĩshíí ā'dá dī grékē ògō ní, ká ádá ākpā ĩgi ũjú nē, ápá ká nēnē kó'dó í ngá áyà ní 'déé, kā'dá dī gālā ní ká tágā èyí ā kā.

¹² ĩshíí nēē, ká löwó è 'déé, Fílípī kē'dé Kélē ádá mómō ngéré ká Mbájá bí ĩgi, ācá ògbó ká ádá ärä Yézú Krístō kā nēē, ndákpá ní íyí ápá ká ádá í ngá áyà ní, ĩshíí ĩjī bātēzmā bí ĩgi, ngāngá ĩshíí lūkpú ní tírí.

¹³ Sáyímōnō ká ärä nē, íyí ápá ká ádá ká Yézú ĩshíí ĩjī bātēzmā bí ètē. Ākpā Sáyímōnō ũjú nē, ápá ká kī'dí 'déé, Fílípī kālā kā, ĩshíí kēshé ká úgú āsh nēē, ā'dá dī glōwó ní ká Fílípī.

¹⁴ ĩshíí ká löwó è 'déé, yómó yōpó ká Yézú 'déé, ĩgi ká Jērūzālémē ā kā, kögó ā'dā, yómó Sāmáryā kiyí ápá ká ádá ká Mbájá ĩshíí ā kā nēē, òpó Pítārā, ĩshíí Jónō ápá ògō ĩgi. ¹⁵ Pítārā ĩshíí Jónō òjō ĩshíí rājā ākpā ēpē ĩgi bí Mbájá ká ádá è níí, bēdé è'dē Lílí ärä Mbájá lūsú ápá jūjū yómó è 'déé, kiyí ápá ká Yézú 'déé, ĩgi ká Sāmáryā kā. ¹⁶ Ká ádá Lílí ärä Mbájá lūsú ápá jūjū gā'bālā ndákpá ātā, ēshé áyà ĩgi dó'bó 'dī. ĩshíí nēē, ĩjī bātēzmā bí ĩgi tá ká ádá è 'déé, kiyí ápá ká Bēbé ärä āgá Yézú ĩshíí ā kā. ¹⁷ ĩshíí biyí èyí nēē, Pítārā ĩshíí Jónō úsú ĩkéké ēpē ĩgi ápá jūjū ĩgi, ĩshíí Lílí ärä Mbájá lūsú ápá jūjū ĩgi.

¹⁸ ĩshíí ká löwó è 'déé, Sáyímōnō kōkō Lílí ärä Mbájá klūsú kápá jūjū ndákpá ní ká löwó è 'déé, yómó yōpó ká Yézú kúsú ĩkéké ēpē ĩgi ápá jūjū ĩgi ā kā nēē, ēngē nākā bí ĩgi ĩshíí ā'dā, ¹⁹ "Méné kpótó bí mēngá ámā tá āyá è ngá ĩgi ká ádá è níí, ámā kúsú ĩkéké mā kápá jūjū ndákpá níí, Lílí ärä Mbájá lūsú ápá jūjū ní."

²⁰ ĩshíí Pítārā lēmē bí ètē ā'dā, "Úmū ĩshíí nākā í ngá áyā ĩ nēē, má ndrūshū í nē mēshé è'dē, ká ádá ĩnjí íyí nēē, á ndövó tēmbé ká Mbájá ká nākā. ²¹ Úmū āzā ílí nēté í ngá áyā āgá kā ní, ká ádá shēshē lépē ĩ nēē, āzā gōzō ní ápá dī mǔmǔ Mbájá ní. ²² Áyā ēshé ká gīnjí glōsī'dí ádá, ĩshíí níí, rājā ākpā ĩ bí Mbájá Bēbé ärä āgā, mónō ā ndījī ĩjī ĩshíí bí úmū, ká ádá úlú glōsī'dí gīnjí ádá í 'déé, kā shēshē lépē ĩ kā. ²³ Ká ádá mókō nēē, á yālā lūyú ngé, ĩshíí á yālā tōyō glōsī'dí ũngú í nē."

²⁴ ĩshíí biyí èyí nēē, Sáyímōnō ā'dā, "Rājā ākpā ĩ bí Mbájá Bēbé ärä āgā, ká ádá ärä mā, ká ádá è níí, ũngú í 'déé, klēmē ádá èyí ā kā, ā'bā gālā ámā ā'dā."

²⁵ Ká biyí è 'déé, Pítārā ĩshíí Jónō klēmē ádá ũngú è 'déé, ēpē ĩgi kōkō káná ápá ká ádá ärä Bēbé ärä āgá Yézú bí ndákpá ní, ĩshíí ká löwó è ĩgi ká lūwū ānjā Jērūzālémē kā nēē, è'dé Kélē ádá ápá ká ádá ärä Yézú bí ndákpá í 'déé, kashá kā'bā ílí gēlē gbōkó í gī 'déé, ká Sāmáryā kā.

Fílípí à yē'dé ádá ká Yézū bí bēdé újū Hábāshā è

²⁶ Íshíí ká bēdé ájá è nèè, grōnō ká Bēbé àrà àgá lēmè bí Fílípí à'dā, "Ánjá ló'dō ápá ká íyí gbōlō í 'déé, kēshē Jērūzālémē 'déé, ká yānjā mbērē Gázā kā."

²⁷ Àtāsh yāà, Fílípí tīí íyí gbōlō í yāngā, íshíí ká lówó è 'déé, ká yānjā nī kā nèè, lándá ká bēdé góvó shēngē è èshē ká yómó Hábāshā †, íshíí nèè, rōjō klākā klōlō nī èshē ē'dē †† nè, íshíí èté nī bēbé gēgbē ká éyé ká góvó ngéré éndé ká yómó Hábāshā nī 'déé, ká yādā ápá áyá nī Kándāsā kā. Íshíí èté újū í yāngā, ànjā Jērūzālémē ká ádá glōyó Mbájá. ²⁸ Íshíí èté à lúwū èshē Jērūzālémē, íshíí ká úgú àsh nèè, à'dá à'bā ílí kūdū í 'déé, mrótó nī gī ká yē'dē nī kā, íshíí à rō'dō ádá í 'déé, kéné ádá ká Mbájá dírí nī Ízáyā krōndó sārā kā, ká gōró lēmè nè.

²⁹ Íshíí Lílì àrà Mbájá lēmè bí Fílípí à'dā, "Ánjá á'dá 'báká ápá gbōgbō kūdū í yākāsh."

³⁰ Íshíí Fílípí ūlū ànjā ápá gbōgbō kūdū nī, íshíí ògó lēmè újū í 'déé, ká rō'dō ádá í 'déé, kéné ádá ká Mbájá Ízáyā krōndó à kā, íshíí újū èté à'dā, "Ógó ílí ūngú í 'déé, ká rō'dō nī kā áná íshíí?"

³¹ Íshíí újū yāngā, ípí à'dā, "Mà ndōgó ílí èyí àyá 'dē 'déé, ndákpā kázá ká ádá glēmē ílí èyí bí àmā nī kā?" Íshíí lēmè bí Fílípí níí, òjō à'dá ápá gbōgbō àrà nè.

³² Góvó shēngē yāngā à'dá dí grō'dō ádá nī, èshē ká Wárāgā ádá ká Mbájá 'déé kíyí, "Èté àyá ndīlīnjí è 'déé, ká yēné èté ànjā dí grótó ó'dō nī,

àyá lítí ndīlīnjí è 'déé, ká rótó bíbí gbōgbō nī íshíí 'déé,

kōró 'dí, íshíí kōnjó àkpā nè 'dí kā.

³³ Àlā ndéné ápá mūmū nī, íshíí ádá è grótó ápá áyá nī kā nèè, lātá 'dí.

Ndákpā è 'déé, klēmē ádá àrà kótó áyá nī kā nèè, ázá ní,

ká ádá ká úgú è kūfū èté à kā nèè, àkā kótó 'dí." †

³⁴ Íshíí èté újū Fílípí à'dā, "Àlā lómó áyá í níí, lēmè ílí ádá yākā bí àmā 'dé. Kéné ádá ká Mbájá nèè, à lēmè ádá í yākā ápá ká ádá àrà nè yá, wālā ápá ká ádá àrà bēdé ndákpā è nè?" ³⁵ Íshíí bíyí è ngā nèè, Fílípí éndé glēmē ílí ádá í 'déé, ká dí úgú àsh ápá ílí Wárāgā ádá ká Mbájá ápá ká ádá Kélé ádá ká Yézū kā bí èté.

³⁶ Íshíí ká lówó è 'déé, kátá yānjā nī, kpōrō à kā nèè, òjō òkō ūyū, íshíí shēngē nī, lēmè bí èté à'dā, "Òkō 'dé, ūyū nī kākāsh. Íshíí nèè, íjī bātēzmā bí àmā 'dí, ká ádá ngā?" ³⁷ Íshíí Fílípí ípí bí èté à'dā, "'Déé dú íyí ápá ká Yézū ká shēshē lēpē í 'bālā íshí yāà, mà ndījī bātēzmā nī bí úmū."

Íshíí ípí bí èté à'dā, "Miyí mápá ká ádá è 'déé, Yézū Krístō nī Gēsē újū ká Mbájá kā mīshíí." ³⁸ Íshíí lēmè gónjō ádá bí yómó gūwū àkpā mrótó nī níí rūtū, íshíí bíyí èyí nèè, Fílípí íshíí góvó shēngē nī lūsú, íshíí ànjā ílí ūyū nī, íshíí Fílípí òjō tīí bātēzmā nī bí èté.

³⁹ Íshíí ká lówó è 'déé, krígí kēshē ílí ūyū nī íshíí nèè, tá wírí àtā nèè, Lílì àrà Mbájá Bēbé àrà àgá èné Fílípí

† Hábāshā: Ká lēmē Ígrígí sārā nèè, ílí èyí à'dā, Sūdānā. †† Rōjō klākā klōlō nī èshē ē'dē: Àlā ápá áyá nī àtā ngā ká ádá è níí, àlā nēté 'báká òtō gbōgbō àrà lūkpú òmō góvó ngéré nī. † 8:33 Ízáyā 53:7-8

ànjā íshí, íshíí góvó shēngē nī òkō èté tówó 'dí. Íshíí nèè, àtā yānjā nī ká gālā kōbó kélé úgú.

⁴⁰ Íshíí Fílípí è ngá èpē nèè, ígí ápá dā'bā úgú è Àzótūsū, íshíí à'dá dí glōwó òtō yō, íshíí à'dá dí gē'dé Kélé ádá nī bí ndákpá nī òtō ílí mbērē nī gī ígí níjí ká mbērē Sízāriyā.

Sháwūlū à yīyí ápá ká Yézū Krístō

(Nēté ká Yómó Yōpó 22:6-16; 26:12-18)

9 Ká èté úgú àsh nèè, Sháwūlū àtá rīgbí ílí yómó grēkē ògō Bēbé àrà àgá Yézū kpōrō, íshíí à'dá dí gōwó ádá gūfū ígí. Èté Sháwūlū ànjā ká ngéré bēbé grāshá Mbájá nī, ² ká ádá gūjū èté níí, rōndó srōnō bí èpē níí, èpē èné òjō bí kprāshā ndákpá ká Yūwúdū nī gī ápá Dí lówó nī gī ápá mbērē Dīmēshíkí, níí srōnō yāngā tīí kpótó bí èpē níí, èpē rúkú ngāngá íshíí lūkpú è 'déé, kíyí ápá ká ádá ká Yézū kā níí, èpē èngē ígí òjō è'dē ápá Jērūzālémē àyá mábúsū.

³ Ká lówó è 'déé, Sháwūlū klījī 'báká ápá Dīmēshíkí ká nèè, tá wírí àtā nèè, grājá úgú èshē mūmū òrō òjō lūngū èté. ⁴ Sháwūlū òjō tīí búbū, íshíí ògō lēmē íyí, "Sháwūlū, Sháwūlū, á lōlō àmā ká ádá ngā?"

⁵ Íshíí Sháwūlū ípí ápá ògō èyí à'dā, "Umū nī 'bí yāà góvó újū ní?"

Íshíí ípí à'dā, "Àmā nī Yézū 'déé, ká lōlō èté à kā. ⁶ Ànjā òrō 'bákétā níí, ànjā Dīmēshíkí, íshíí níí à ndlēmē bí úmú ádá ūngú è 'déé, ká ndālā nī kā."

⁷ Íshíí yómó lówó ká Sháwūlū rūtū gbígbí, íshíí ònjó àkpā èpē ígí 'dí, ká ádá mbāwā òtō áyá ígí íshí. Ógó tá lēmē íshíí nèè, òkō ndákpā nī 'dí. ⁸ Bíyí è ngā nèè, Sháwūlū ànjā òrō íshíí ájá mūmū nè, íshíí nèè òkō úgú 'dí. Àtāsh yāà, yómó lówó í ngá áyá nī tīí lēké nī, íshíí è'dē èté ànjā Dīmēshíkí. ⁹ Íshíí àlā tótó 'bí'bí nèè, òkō úgú 'dí, íshíí òshó ūngú 'dí, íshíí òmō ūngú tá 'dí.

¹⁰ Íshíí bēdé ndákpā è bēbé grēkē ògō Yézū dírí nī Ānāniyāsā à'dá Dīmēshíkí yō. Íshíí Bēbé àrà àgá Yézū àdá èté òtō ílí ūngú àyá líyí à'dā, "Ānāniyāsā."

Íshíí ípí à'dā, "Íyōō, Bēbé àrà mà."

¹¹ Íshíí Bēbé àrà àgá Yézū lēmè bí èté à'dā, "Ánjá ápá ká gbōlō ílí mbērē í 'déé, dírí èyí Grāyá íyí gbōlō nī kā, íshíí níí èbē dí mómō ká Júdasā níí, újū ádá àrà bēdé újū è dírí nī Sháwūlū èshē ká yómó mbērē Tārsúsū. Ká ádá èté à rájā àkpā nè bí àmā. ¹² Sháwūlū òkō Ānāniyāsā òtō ílí ūngú àyá líyí, íshíí úsú lēké nè ápá jūjū nī ká ádá è níí, òkō úgú tówó."

¹³ Íshíí Ānāniyāsā ípí à'dā, "Bēbé àrà mà, gēlè ndákpá lēmè ádá àrà újū yāngā bí àmā íshí, íshíí íyí à'dá dí gālā glōs'dí ūngú ngé ápá ká yómó è 'déé, kíyí kápá áyá í 'déé, ígí ká Jērūzālémē à kā. ¹⁴ Íshíí 'bákétā nèè, kprāshā ndákpá ká yómó grāshá Mbájá nī èné kpótó bí èté ká ádá è níí, rúkú ndákpá è tírí 'déé, kíyí ápá áyá í ká."

¹⁵ Íshíí kpíí kātāsh ká nèè, Bēbé àrà àgá Yézū lēmè bí Ānāniyāsā à'dā, "Ánjā ngá áyá nī, ká ádá àmā kishí èté, ká ádá è níí, àlā nēté bí àmā, íshíí níí lēmè ádá àrà mà, bí ndákpá è kázá Yūwúdū ní, ká kprāshā ngéré í ngá áyá ígí, íshíí Ízrāyélé nī gī. ¹⁶ Àmā ká àrà mà, mà ndlūsū

bì ètè nèè, kútú à ndlòlò ètè àyá 'dè, àpá ká ádá gè'dé ádá àrà mà, bì ndàkpá ní yà."

¹⁷ Àtāsh yāā, Ānānīyāsā ānjā mōmō í 'dée, Sháwūlū ká'dá è'dè ā kā, ĩshíí ūsú ìkéké nè àpá jūjū ní ĩshíí ā'dā, "Yāā ónjō mà Sháwūlū, Bēbé àrà àgá Yézū 'dée, kíjí àpá áyá ĩ ká lówó è 'dée, ká yōjō dī úgú ā kā nèè, ètè kópó áamá ká ádá è níí, ókò úgú tówó, ĩshíí níí Lílí àrà Mbájá òjō àpá áyá ĩ." ¹⁸ ĩshíí tá gēyē átā nèè, ũngú áyá krúpú kézé rōnjō èshé mūmū Sháwūlū, ĩshíí mūmū ní lājá, ĩshíí òjō ānjā òrò, ĩshíí Ānānīyāsā ĩjī bātēzmā bì ètè, ¹⁹ ĩshíí biyí è 'dée, Sháwūlū kōshó gēsē ũngú ĩshíí nèè, òjō ā'dá gónjō ní.

Sháwūlū à yè'dé ádá àrà Yézū bì ndàkpá

Īshíí Sháwūlū ā'dá ká gēlè 'bí'bí 'dī ā'bā ká yōmó gréké ògō Yézū 'dée, igi ká Dīmēshīkī ā kā. ²⁰ ĩshíí bā tǎgā àrà ní ògō 'dī nèè, èndè gè'dé ádá àrà Yézū bì ndàkpá ní àpá Dī lówó ní gī ā yíyí, "Dú Yézū ní Gēsē újū ká Mbájá."

²¹ ĩshíí ndàkpá è 'dée, kōgō gè'dé ádá í ngá áyá ní tírí ā kā nèè, àkpā igi ũjū nè, ĩshíí à yūjū ílí àrà èpè igi ā yíyí, "Ázá tāmá újū yākā ká'dá dī glòlò yōmó giyí àpá ká Yézū kápá Jērūzālémē kā ní? Ázá ètè kójō dī úgú ā, ká ádá grúkú yōmó è 'dée, kíyí àpá áyá ní kā, níí èpè ènggē igi ānjā è'dè bì kprāshā ndàkpá ká yōmó grāshā Mbájá ní àpá Jērūzālémē ní?"

²² Sháwūlū è'dé ádá àrà Yézū ká úlú ónjó è 'dée, krōnó ílí jūjū Yūwúdū è gī 'dée, igi ká Dīmēshīkī ā kā, ká lówó è 'dée, glūsū bì igi ā'dā, Yézū ní Krīstō ā kā.

²³ ĩshíí biyí èyí ká gēlè 'bí'bí nèè, kprāshā ndàkpá ká Yūwúdū ní gī, èndè gēbē gbòlò ká ádá gūfū Sháwūlū. ²⁴ ĩshíí ā'dá dī gāmā ètè òtó ká úgú ní tírí, kpíí ā'bā ká gēlè àkpā ĩjī ndūgū góvó mbērè ní òtò ílí njónjó, ĩshíí gómó ájā, ká ádá gūfū ètè, ĩshíí nèè, Sháwūlū òkò āná ĩshíí. ²⁵ ĩshíí nèè, yōmó gréké ògō Yézū ìnggō èbé àpá ká góvó zòlò, ĩshíí èné ètè àpá ílí èyí, ĩshíí lūsú ètè òtó ká bā'vá ndūgū góvó mbērè ní àpá gēsé úgú.

Sháwūlū à Jērūzālémē

²⁶ ĩshíí ká lówó è 'dée, Sháwūlū krāyá Jērūzālémē ā kā nèè, èndè gēbē gbòlò ká ádá è níí, èpè igi áshá 'bālā ká yōmó gréké ògō Yézū ĩshíí nèè, igi tírí ètè mbāwā àrà ní nè. Ká ádá igi ĩnjí iyí bā Sháwūlū ĩyí àpá ká ádá ká Krīstō 'dī. ²⁷ ĩshíí nèè, Bārná'bā èné ètè, ĩshíí ānjā lūsū ètè bì yōmó yōpó ká Yézū, ĩshíí lēmē ádá è 'dée, Sháwūlū kōkō Bēbé àrà àgá Yézū ká lówó è 'dée, ká yānjā Dīmēshīkī ā kā, ĩshíí ádá è 'dée, Bēbé àrà àgá klēmē ádá bì èpè ā kā. ĩshíí Bārná'bā ā'dā, ká úgú è 'dée, Sháwūlū ká Dīmēshīkī ká nèè, ètè mbāwā gè'dé ádá àrà Yézū bì ndàkpá ní 'dī.

²⁸ Àtāsh yāā, Sháwūlū ā'dá ká ngá igi ā'bā dī úgú 'bālā, ĩshíí ā'dá dī glówó òtò Jērūzālémē kīnārā nè, ĩshíí mbāwā gè'dé ádá àrà Bēbé àrà àgá Yézū ālā ètè 'dī. ²⁹ Sháwūlū ā'dá dī glēmē ádá àrà Yézū, ĩshíí ā'dá dī gēmē àrà èpè igi ká Yūwúdū è 'dée, ká lēmē lēmē Īgrígí ní kā, ĩshíí nèè, igi èbé ádá gūfū ètè nè. ³⁰ ĩshíí ká lówó è 'dée, slāgā yōmó giyí àpá ká Yézū kōkò ádá

yāngā gāná ĩshíí ā kā nèè, èné ètè ānjā mbērè Sīzāriyā, ĩshíí òpó ètè ānjā mbērè Tārsúsū ká góvó fālúkú.

³¹ Biyí è ngá nèè, glòvò jūjū yōmó giyí àpá ká Yézū 'dée, ká dā'bā úgú è Jūdéyā, ĩshíí Jēlílí, ĩshíí Sāmāriyā ká tírí áshá glòzò ní, ká ádá lólo ázá ní, ĩshíí Lílí àrà Mbájá āná igi, ĩshíí ā'dá gónjō ní, ĩshíí gēlè ndàkpá iyí àpá ká Bēbé àrà àgá Yézū, ĩshíí èné gūrū àrà ní.

Pítārā à rājá nōwō èshē ká rōmó ndàkpá

³² ĩshíí ká lówó è 'dée, Pítārā klówó òtò úgú ní tírí ĩshíí ā kā nèè, ānjā dī grā'bá dī àrà yōmó giyí àpá ká Yézū 'dée, ká bēdé mbērè è 'dée, dírí èyí Lídā kā. ³³ ĩshíí kápá yō kā nèè, lāndá ká bēdé újū è dírí ní, Ānésí, ríkí ā'bā búbū ká sālā lēmbē tòtò ríní. ³⁴ ĩshíí Pítārā lēmē bì ètè ā'dā, "Yāā Ānésí, Yézū Krīstō rājá nōwō ní èshē áyá ĩ 'bákétā ĩshíí, ānjā òrò ĩshíí níí, lākpā nēnē 'bí'bí ngá áyá ĩ." ĩshíí Ānésí ānjā òrò gēyē. ³⁵ ĩshíí yōmó Lídā, ĩshíí Shārónō òkò Ānésí ká lówó è 'dée, nōwō ní krājá kēshē áyá ní kā ĩshíí, ĩshíí òjō iyí àpá ká Bēbé àrà àgá Yézū.

³⁶ ĩshíí bēdé èndé è, èshē ká yōmó gréké ògō Yézū ā'dá ā'bā bēdé mbērè è dírí èyí Jópā. Dírí ní Tābitā ílí dírí yāngā ká lēmē Īgrígí ní Dórkāsā. Tābitā ā'dá dī gālā glòzò ũngú, ĩshíí ā yāná yōmó rīyí ngé. ³⁷ Ká ètè úgú ásh nèè, nōwō ālā Tābitā, ĩshíí òjō ílí, ĩshíí ndàkpá òbò ètè, ĩshíí úsú írí àrà ní àpá òrò sòlò. ³⁸ Mbērè Lídā nèè, bā òlò èshē ká Jópā 'dī, ĩshíí ká lówó è 'dée, yōmó gréké ògō Yézū kōgō ā'dā, Pítārā ká Lídā ká nèè, òpó rōmó ngāngá àpá ògō ní, ĩshíí lēmē bì ètè ā'dā, ānjā Jópā gēyē.

³⁹ ĩshíí Pítārā ānjā ĩshíí ānjā ká ngá igi, ĩshíí ká lówó è 'dée, krāyá Jópā ká nèè, èné Pítārā ānjā òrò sòlò í 'dée, írí àrà Tābitā ká è'dè ā kā, ĩshíí lūkpú biyí írí ní tírí rütú āgā lāndá írí ní ĩshíí ā yōrò ètè, ĩshíí ā lūsū bì Pítārā tēndé è 'dée, Dórkāsā krāshá ká úgú è 'dée, ètè tá gāshá ní kā. ⁴⁰ ĩshíí Pítārā lēmē bì ndàkpá ní níí, ríjí tírí àpá gēsé úgú, ĩshíí úsú ìnggū nè ĩshíí rājā àkpā nè bì Mbájá. ĩshíí ĩpí àrà nè àpá ká írí ní, ĩshíí ā'dā, "Tābitā ānjā òrò" ĩshíí áyá mūmū nè, ĩshíí ká lówó è 'dée, kōkō Pítārā ká nèè, òjō ānjā òrò. ⁴¹ ĩshíí Pítārā rúkú ìkéké ní ĩshíí āná ètè níí, ānjā òrò níí èrütú, ĩshíí ádá lūkpú biyí írí ní, ĩshíí yōmó è giyí àpá ká Yézū ká, ĩshíí lūsū ètè bì igi gāshá ní.

⁴² ĩshíí yōmó Jópā tírí ògó ádá yāngā, ĩshíí gēlè ndàkpá òjō iyí àpá ká Bēbé àrà àgá Yézū. ⁴³ ĩshíí Pítārā ā'dá ā'bā mōmō ká bēdé újū è àpá Jópā dírí ní Sáyímōnō, ètè ní bēbé grāshá ũngú èshē ká tēlè, ĩshíí ā'dá ā'bā yō ká tǎgā èyí nè.

Kōrnélfyō à yādā Pítārā

10 Á'dá mbērè Sīzāriyā nèè, bēdé újū è dírí ní Kōrnélfyō, ètè ní góvó ndàkpá ká yōmó gāmbá lílí, † è 'dée, ká yādā àpá áyá igi Ítálíyā kā. ² Kōrnélfyō, ĩshíí ndàkpá è 'dée, káshá ká'bā mōmō í ngá áyá ní kā nèè, à löyó Mbájá, ĩshíí ā yēngē ũngú bì yōmó rīyí, ĩshíí ā rājā àkpā nè, bì Mbájá ká úgú tírí. ³ ĩshíí ká pāpā ájā

† Góvó ndàkpá ká yōmó gāmbá lílí: Yōmó gāmbá lílí è 'dée, ká ũmbū àrà ní ká nèè, jūjū igi gūfū sālā ngāngá.

tötö ápá ílí bēdé glágá ájá è nēè, Kǒrnélíyō òkō grōnō ká Mbájá grájá nī òtō ílí ũngú áyá líyí, Íshíí grōnō nī òjō ápá áyá nī, Íshíí ádá ètē á'dā, "Kǒrnélíyō."

⁴ Íshíí Kǒrnélíyō, òkō ápá ká grōnō nī ká mbāwā, Íshíí òjō ũjū grōnō nī á'dā, "Á yēbē ádá ngā yāà góvó ũjū nī?"

Íshíí grōnō nī ípī bī ètē á'dā, "Grájá ákpā í ngá áyá í ká úgú tírí, Íshíí ũngú í 'déé, ká yēngē bī yómó ríyí nī cócò kā nēè, á'dá áyá krōyō bī Mbájá Íshíí shēshē lépē nī èlē ápá áyá í ká ádá èyí Íshíí. ⁵ Átāsh yāà, ópó ndákpá níí, ánjā Jópā, ká ádá è níí, èné bēdé újū è dírí nī Sáyímōnō 'déé, bēdé dírí nī Pítārā kā òjō è'dē. ⁶ Ètē újū í yāngā, á'dá á'bā mómō ká bēdé újū è dírí nī Sáyímōnō, á rāshá ũngú èshē ká tēlē, Íshíí mómō í ngá áyá nī, á 'báká ápá ákpā góvó ũyū nī."

⁷ Íshíí ká löwó è 'déé, grōnō nī kǎnjā ánjā Íshíí nēè, Kǒrnélíyō ópó rómó èshē ká bōrō í ngá áyá nē, Íshíí 'bālā èshē ká yómó gǎmbá lílí í ngá áyá nē 'déé, ká yǎlā nēté bī ètē ká shēshē lépē nē 'bālā kā. ⁸ Lēmē ádá ũngú í 'déé, kǎlā àrà nē ká tírí bī ígí, Íshíí òjō ópó ígí ánjā Jópā.

Pítārā à yǒkō ũngú áyá líyí

⁹ Íshíí ká gērē úgú nī, ká úgú è 'déé, ájá nī kǒjō ndírí ápá örō Íshíí á kā nēè, yómó yǒpó ká Kǒrnélíyō átá yǎnjā nī, Íshíí òjō líjī 'báká ápá Jópā. Íshíí Pítārā òjō ìnī ápá rǔgú mómō † nī, ká ádá grájá ákpā nē bī Mbájá.

¹⁰ Gōgō álā Pítārā ngé, Íshíí à yēbē gēsē ũngú ká ádá gōshó nī, Íshíí ká yāmā ká ádá è níí, kádā èpē kápá ká nōshó nī kā nēè, ũngú nī álā ètē áyá líyí. ¹¹ Òkō mǔmǔ örō nī lǎjá, Íshíí ũngú áyá glībī kǒbó tēndē ìngō èbē á'bā ká sósò lǔngú èyí, Íshíí à yúsú ànjā bǔbǔ. ¹² Úlú àrà wáwá è 'déé, lǎgá ígí sósò à kā, tírí à ílí èyí, ácá ògbó ká yómó 'déé, ká yē'dē lépē èpē ígí kótó bǔbǔ nī kā, ká sísí nī gí tírí 'déé, ká yēnē kótó mǔmǔ örō nī kā. ¹³ Íshíí Pítārā ògó lēmē á'dā, "Ánjā örō yāà Pítārā, úfú ígí Íshíí níí, óshó átá àrà ígí."

¹⁴ Íshíí nēè, Pítārā ípī á'dā, "Yāà Bēbé àrà mǎ, mǎ yǎlā átāsh 'dí, ká ádá jéé, mōshó bēdé ũngú è 'déé, shēkpē ká è'dē à kā †† 'dí."

¹⁵ Íshíí lēmē nī íyí bī ètē tá tówó á'dā, "Ūngú è 'déé, Mbájá kíyí ká ádá è níí, ndákpá kōshó Íshíí á kā nēè, á'bā gíyí á yōshó 'dí á'dá."

¹⁶ Lēmē yāngā íyí ká díí èyí tötö, Íshíí tá gēyē átá bíyí èyí nēè, è'dē tēndē nī ánjā mǔmǔ örō Íshíí.

¹⁷ Íshíí ká löwó è 'déé, Pítārā ká yīnjí àrà nē, ká ádá gōgó ílí ũngú í 'déé, kǎlā àrà nē, káyá líyí nī kā nēè, ndákpá í 'déé, Kǒrnélíyō kópó ígí à kā nēè, ráyá Íshíí, Íshíí ũjū ádá mómō ká Sáyímōnō, Íshíí òjō èrútú á'bā ákpā íjī ndūgū nī. ¹⁸ Ūjū á'dā, kútú Sáyímōnō 'déé, bēdé dírí nī Pítārā kā nēè, á'dá á'bā mómō yǎkā?

† Rǔgú mómō: Ká úgú ásh nēè, Yūwúdū nī gí á yǒ'bó mómō áyá èpē ígí Íshíí jūjū mómō í ngá áyá ígí á'dá kpǎnjǎlǎnjǎ átá, Íshíí ká slǎgá úgú è yāà, à yīnī ápá jūjū mómō nī ká ádá gǎlā nēté òtó yō.

†† Ūngú è 'déé, shēkpē ká è'dē à kā: Gónjó ádá ká Mbájá 'déé, kēnē bī Mōzē ká nēè, à lēmē ádá bī Yūwúdū nī gí níí, á'bā gōshó átá slǎgá wáwá è gí 'déé, ígí nī yómó shēkpē nī ká á'dá. Ró'dó ádá yǎkā ápá ílí wǎrǎgá Lēvítkūsū 11:1-32.

¹⁹ Ká löwó è 'déé, Pítārā kátá yīnjí ádá ũngú í 'déé, kǎlā àrà nē káyá líyí ká nēè, Lílí àrà Mbájá lēmē bī ètē á'dā, "Tötö ndákpá à yēbē úmǔ. ²⁰ Átāsh yāà ànjā örō, Íshíí níí, lúsú bǔbǔ níí, mánjā ká ngá ígí. Á'bā gínjí jūjū í ápá è'dē á'dá, ká ádá ámá kópó ígí."

²¹ Pítārā òjō lúsú bǔbǔ, Íshíí ũjū ígí á'dā, "Ámá nī ndákpá í 'déé, mǎ yēbē ètē à kā, mójó dí úgú à ká ádá ngā?"

²² Ndákpá yāngā ípī á'dā, "Góvó ndákpá ká yómó gǎmbá lílí nī 'déé, dírí nī Kǒrnélíyō ká, kópó ágá kápá ògō í, ètē nī gōzō ndákpá, à yētē mbāwā àrà Mbájá, Íshíí à löyó ètē, Íshíí Yūwúdū nī gí tírí, à yēnē gǔrú àrà nī. 'Bālā èshē ká grōnō ká Mbájá lēmē bī ètē á'dā, 'Ópó ápá ògō Pítārā níí, òjō mómō í ngá áyá í, Íshíí níí ógó ádá í 'déé, ètē ká ndlēmē bī úmǔ à kā." ²³ Bíyí è ngā nēè, Pítārā lēmē bī ígí níí, ása àrà èpē ígí ká njónjō ásh à'bā mómō í yāngā.

Pítārā à mómō ká Kǒrnélíyō

Ká gērē úgú nī nēè, Pítārā ánjā Íshíí ánjā ká ngá ígí, ácá ògbó ká slǎgá Yūwúdū è ká Jópā 'déé, kíyí ápá ká Yézū Íshíí á kā, ànjā ngā ògō Pítārā. ²⁴ Bíyí 'bālā 'bí'bí èshē ká ájá è 'déé, kǎnjā èshé Jópā ká nēè, ráyá mbērē Sízāríyá, Íshíí òkō Kǒrnélíyō òvō lómó nē gí, Íshíí gónjō lēmē nē gí, Íshíí à yāmā ètē.

²⁵ Ká löwó è 'déé, Pítārā kráyá mómō í ngá áyá nī kā nēè, Kǒrnélíyō úmǔ ètē, Íshíí úsú lǔngú nē, Íshíí löyó ètē. ²⁶ Íshíí nēè, Pítārā í'ví ètē ápá örō, Íshíí lēmē bī ètē á'dā, "Ánjā örō, ámá tá ndákpá áyá úmǔ."

²⁷ Pítārā Íshíí Kǒrnélíyō átá lēmē ádá nī, Íshíí úkū ápá kólō, Íshíí òkō gēlé ndákpá lövō á'bā yō. ²⁸ Íshíí Pítārā lēmē bī ígí á'dā, "Mókō gōzō máná míshí, kíyí ká Yūwúdū nī gí ángá ájá ágá Yūwúdū nī gí, èshē ká gǎshá 'bālā ká ngá ígí yómó è 'déé, mázá Yūwúdū nī gí ká, ácá ògbó ká grǎ'bá dí àrà ígí Íshíí. Íshíí nēè, Mbájá lúsú bī ámá íyí, mǎ'bā gíyí ndákpá ètē nī bēbé shēkpē á'dá. ²⁹ È ngā nī dǔrú è 'déé, máná gōjō dí úgú à 'dí ká, ká úgú è 'déé, mópó mǎpá ògō mǎ ká. Átāsh yāà, mǎ yēbē ádá gǔjū ígí mópó yǒpó mǎpá ògō mǎ ká ádá ngā?"

³⁰ Íshíí Kǒrnélíyō ípī bī ètē á'dā, "Ká sósò 'bí'bí è kótō à kā nēè, mǎ mómō í ngá ámá, Íshíí mǎ rǎjā ákpā mǎ bī Mbájá, Íshíí ká löwó è pǎpá ájá nī kráyá ápá ká tötö ká glágá ájá káyá bēyē nē ká, tá wírí átá nēè, mókō ndákpá örō tēndē à yáná nbéngblélē átá rǔtú á'bā dí mǔmǔ mǎ. ³¹ Íshíí lēmē bī ámá á'dā, 'Kǒrnélíyō, Mbájá ògó grájá ákpā í ngá áyá í, Íshíí shēshē lépē nī èlē ápá áyá í Íshíí, ká ádá è 'déé, ká yēngē ũngú bī yómó ríyí nī gí ká. ³² Átāsh yāà, ópó ndákpá ánjā mbērē Jópá níí, èné Sáyímōnō 'déé, bēdé dírí nī Pítārā kā òjō è'dē. Ètē Pítārā á'dá á'bā mómō ká bēdé újū è dírí nī tá

Sáyímōnō, ètē nī bēbé gōnó tēlē, mómō í ngá áyá nī 'báká ápá ákpā góvó ũyū nī.' ³³ Átāsh yāà, mópó mǎpá ògō í gēyē níí òjō, Íshíí álā òzō nē 'déé, kójō à ká. Íshíí 'bákétá nēè, mlövō tírí mǎ'bā dí mǔmǔ Mbájá dí úgú à, ká ádá níí, mōgó ádá è tírí 'déé, Mbájá Bēbé àrà ágá klēmē bī úmǔ gónjō nī níí, kójō klēmē bī ágá ká."

³⁴ Ātāsh yāā, Pítārā èndè glēmē ádá nī ā'dā, "Bákétā mókó máná míshí nēē, dú Mbájá ōjō kōkō ärä ndäkpá 'dī, ³⁵ Īshíí nēē, ètè ÿí ápá ká úlú ärä ndäkpá è tírí 'déé, ká yètè mbāwā ärä nē, Īshíí 'déé, ká yālā glözö ũngú è tírí 'déé, èpè ká yēbē ádá èyí ā kā. ³⁶ Mókó ádá í 'déé, Mbájá kēnjē bī ágá Īzrāyélē nī gī ká máná míshí, lēmē bī ágá Kélē ádá ā'dā, kōkō ärä ágá ā ndā'dá gōzō nī ká ngá èpè òtō ōgō giyí ápá ká Yézū Krístō 'déé, ètè nī Bēbé ärä ágá tírí ā kā. ³⁷ Mókó tá ũngú í 'déé, Yézū kālā kōtō dā'bā úgú è Jüdéyā ká míshí, ōcō lāgá èyí èshē Jēlílí dī è 'déé, Jónō ká'dá dī gē'dé ádá gījī bātēzmā bī ndäkpá nī kā. ³⁸ Mókó máná míshí nēē, Mbájá Īshíí Yézū 'déé, kēshē Nāzērétē ā kā, Īshíí lūsū bī ndäkpá nī tírí ā'dā nēē, Lílí ärä Mbájá lūsū ápá jūjū nē, Īshíí ènē ónjō gālā kī'dí bī èpè, Īshíí mókó máná míshí, Yézū ā'dá dī glōwó glīngī nī òtō ílí gēlè úgú, Īshíí ā'dá dī gālā glözö ũngú bī ndäkpá Īshíí ā'dá dī grájá nōwō èshē áyā ÿgī ká úgú tírí, Īshíí kūsūsū yōmó è 'déé, ngéré ká kōtō rōyó † nī klōngō ÿgī tírí Īshíí ā kā.

³⁹ Ágá kókō ũngú è tírí 'déé, ká'dá dī gālā ärä èpè ÿgī kōtō mōmō ká Yūwúdū nī gī, Īshíí Jērüzälémē ā ká tírí, Īshíí kprāshā ndäkpá è 'déé, ká Jērüzälémē ā kā, ũfū ètè ká gāmbá ètè ápá ká krōshō. ⁴⁰ Īshíí nēē, ká dī tōtō 'bí'bí èshē ká ĩrí ngá áyā nī nēē, Mbájá ālā ètè, Īshíí āshá tówó, Īshíí ālā ètè níí, slāgā ndäkpá è òkō ètè. ⁴¹ Īzrāyélē nī gī tírí òkō Yézū 'dī. Mbájá ālā tá mēngá ágá dūmbú ádá nī gī 'déé, krōjō ágá ká níí, mōkō ètè, Īshíí níí, mlēmē ádá èyí bī sōkpō ndäkpá è ká. Ágá yōmó yōpó ká Yézū kóshó ũngú nī, Īshíí kómō ũngú nī ká ngá ètè, ká biyí è 'déé, káshá tówó kēshē ká ĩrí nī kā. ⁴² Yézū lēmē bī ágá gónjō nī ÿí nēē, mlēmē bī ndäkpá nī nēē, èpè nī Ndäkpā è 'déé, Mbájá kīshí ètè ā kā, ká ádá grōtō ádá nī ápá ká ndäkpá è 'déé, ÿgī gāshá nī, ācá ōgbó ká yōmó è 'déé, kilí ĩshí ā kā. ⁴³ Ndäkpá è tírí 'déé, ÿgī nī kéné ádá ká Mbájá ká, lēmē ádá ärä nī bī ndäkpá nī ĩshí, Īshíí rōndó ā'dā, tá ndäkpá è 'déé, kīyí ápá áyā nī ĩshí yāā, ā ndijī ĩjī ĩshí ápá ká glōs'dí ũngú áyā nī òtō ōgō dírí nī."

⁴⁴ Ká löwó è 'déé, Pítārā kátá lēmē ádá yāngā ká nēē, Lílí ärä Mbájá ōjō lūsū ápá jūjū ndäkpá è tírí 'déé, ká yōgō ádá yāngā ká. ⁴⁵ Īshíí Yūwúdū è 'déé, kúbū ÿgī ká ngbónbó mātārā 'déé, kiyí ápá ká Yézū Īshíí 'déé, kōjō kēshē Jópā 'bālā ká Pítārā ká nēē, ākpā ÿgī ũjū nē, ká ádá Lílí ärä Mbájá lūsū ápá jūjū ndäkpá è 'déé, kázá Yūwúdū ní ká tánē. ⁴⁶ Ká ádá ōgō lēmē ÿgī ā lēmē lēmē 'déé, kázá lēmē mōmō áyā ÿgī níí ká, Īshíí ā rēbé dírí Mbájá.

Īshíí Pítārā ũjū ÿgī ā'dā, ⁴⁷ "Bí ká ndāngā dājā ágá èshē ká gījī bātēzmā ká ũyū bī ndäkpá yākā? Ká ádá Lílí ärä Mbájá lūsū ápá jūjū ÿgī tá áyā è 'déé, klūsū kápá jūjū mēngá ágá sārā ká." ⁴⁸ Īshíí biyí è ngā nēē, Pítārā lēmē bī ÿgī gónjō nī níí, ĩjī bātēzmā bī ÿgī, ká ádá glūsū nī nēē, ÿgī ÿí ápá ká Yézū Krístō ĩshí. Īshíí ōjō ōwō lōmō

èshē ká Pítārā níí, ā'dá ā'bā áyā èpè ÿgī ká slāgā 'bí'bí è ānjā gólō.

Pítārā ā lēmē ílí nēté ngá áyā nē bī ndäkpá

11 Yōmó yōpó ká Yézū, Īshíí yōmó giyí ápá áyā nī 'déé, ká dā'bā úgú è Jüdéyā ká, ōgō ā'dā, ndäkpá è kázá Yūwúdū níí ká, ÿí ápá ká ádá ká Mbájá 'déé, ápá ká ádá ärä Yézū ká ĩshí. ² Ātāsh yāā, ká úgú è 'déé, Pítārā klūwū kānjā Jērüzälémē ā ká nēē, Yūwúdū è 'déé, kiyí ápá ká Yézū 'déé, kükū ngbónbó mātārā nī ká lēmē ápá áyā nī, ³ ā'dā, "Alā sóló ĩshí, ká ádá ánjā mōmō ká ndäkpá è 'déé, kúbū ÿgī ká ngbónbó mātārā nī 'dī ká, Īshíí ácá lēké í ká ngá ÿgī."

⁴ Ātāsh ká nēē, Pítārā èndè grēkē dā'bā ádá ũngú è 'déé, kālā ärä èpè ÿgī ká tírí bī ÿgī ā'dā, ⁵ "Mā'dá dī grájā ākpā mā, bī Mbájá ōgbó mbērē Jópā, Īshíí mókō ũngú mótō ílí ũngú áyā liyí, mókō ũngú áyā glībī tēndē, Īshíí lāmā èbé ápá ká sōsō lūngū èyí, Īshíí lūsū èshē mūmū örō ápá dī è 'déé, mā ē'dē ā kā. ⁶ Īshíí mókō mápá ílí èyí nēē, mókō úlú wáwá è 'déé, ká jūjū bībū ā ká tírí, kázá ílí bīnjī, Īshíí gōngō kázā è 'déé, ká yē'dē lépē èpè ÿgī kōtō mūmū bībū nī ká, Īshíí sisi è 'déé, ká yēnē kōtō mūmū örō nī ká. ⁷ Īshíí mōgō lēmē ndäkpā lēmē ádá bī ámā ā'dā, 'Yāā Pítārā, ánjā örō, Īshíí níí, úfū slāgā wáwá yākā níí, óshó.'

⁸ Īshíí nēē, miyí, 'Mā yālā ũngú è kātāsh 'dī yāā, Bēbé ärä āgā, ká ádá jéé mōshó bēdé ũngú è 'déé, shēkpē ká ē'dē 'déé, klātá ká kīyí ngá áyā ágá 'dī ká.'

⁹ Īshíí lēmē í yāngā ÿí èshē mūmū örō tówó ā'dā, 'Ūngú è 'déé, Mbájá kālā ÿgī grájá nī ká nēē, ā'bā giyí shēkpē ká ngá áyā ÿgī ā'dá.' ¹⁰ Ètè ádá yāngā, ÿí ká díí èyí tōtō, Īshíí biyí èyí nēē, ũngú yāngā, ē'dē ärä nē, kpāsá tówó ānjā mūmū örō.

¹¹ Īshíí ká úgú āsh nēē, tōtō ngāngā èshē mbērē Sīzārīyā, Īshíí ōjō ápá mōmō í 'déé, mā'dá má'bā ē'dē ā kā. ¹² Īshíí Lílí ärä Mbájá lēmē bī ámā ā'dā, má'bā gānā ká ádá gānjā ká ngá ÿgī ā'dá. Īshíí sālā lēmbē 'bālā ngāngā yāngā 'déé, kiyí kápá ká Yézū 'déé, mā'dá ká ngá ÿgī 'bákétā ká nēē, mānjā ká ngá ÿgī Īshíí mānjā mōmō ká újū í 'déé, kōpō ndäkpá nī kápá ōgō mā ká. ¹³ Īshíí ètè újū yāngā lēmē bī ágá ÿí nēē, grōnō ká Mbájá Ŀgī ápá mōmō í ngá áyā nē, Īshíí lēmē bī èpè ÿí nēē, 'Ópō ápá ōgō Sáyimōnō 'déé, bēdé dírí nī Pítārā ká ápá mbērē Jópā. ¹⁴ Ká ádá ā ndōjō glēmē ádá bī úmū, Īshíí ádá yāngā, ká ndāshá úmū ká yōmō mōmō í ngá áyā ĩ tírí.'

¹⁵ Īshíí tāmá dē, mā lēmē ádá nī bī ÿgī ā ká nēē, Lílí ärä Mbájá lūsū ápá áyā ÿgī, tá áyā è 'déé, klūsū kápá áyā ágá kpéé ká. ¹⁶ Īshíí biyí è ngā mīnjí ádá í 'déé, Bēbé ärä ágá Yézū klēmē ká'dā, 'Jónō ā'dá dī gījī bātēzmā bī ndäkpá nī ká ũyū, Īshíí nēē, ā ndijī bātēzmā nī bī mēngá ÿgī ká Lílí ärä Mbájá ká.' ¹⁷ Īshíí ngbā 'déé, Mbájá kēné Lílí ärä nē bī ÿgī áyā è 'déé, kēné bī ágá ká úgú è 'déé, miyí mápá ká Bēbé ärä ágá Yézū Krístō ká nēē, ámā nī 'bí 'déé, mā ndrūtū nēté ká Mbájá ká."

¹⁸ Īshíí ká löwó è 'déé, ÿgī kōgō ádá yāngā ká nēē, rūtú èshē ká glēmē ádá ápá ká Pítārā, Īshíí èndè grēbé dírí Mbájá ā yiyí, "Bákétā mōkō nēē, Mbájá ā'bā

† Ngéré ká kōtō rōyó: Dírí nī Shētānā. Sārā nēē, ètè nī grōnō ká Mbájá ápá mūmū örō, Īshíí ōjō ē'dē ílí slāgā kōtō grōnō è gī níí, ānā ádá ká Mbájá, Īshíí Mbájá ōgō ÿgī èshē mūmū örō. Ró'dō Gītí Ádá 12:7-9.

ndäkpá è 'déé, kázá Yūwúdū ní ká níí, äyā. Íshíí níí, ä yāshá kpōrō ä yānjā ní."

Yōmó giyí äpá ká Yézū 'déé ká mbĕré Ántiyōkō

¹⁹ Gĕlĕ yōmó giyí äpá ká Yézū lūlū nĕ, änjā slāgā úgú è, ká ádá yōmó Jĕrūzālĕmĕ ä'dá dī glōlō igi, biyí güfū Ístĕfānō. Gĕlĕ ndäkpá ĕshĕ äyā igi änjā dā'bā úgú è Fōnisīyā, Íshíí gōló gōfó būbū è 'déé, dírí ĕyí Kúbrūsū, Íshíí mbĕré Ántiyōkō 'déé, ká dā'bā úgú è Súrīyā ká. Íshíí ä yĕ'dé ádá ärä Yézū tá bi Yūwúdū ní gī. ²⁰ Íshíí slāgā ndäkpá è, ä kōkō ärä igi nĕ, ĕshĕ Kúbrūsū, Íshíí Sírĕnĕ, Íshíí änjā Ántiyōkō, Íshíí ĕndĕ gĕ'dé Kĕlĕ ádá äpá ká ádá ärä Yézū bi ndäkpá è 'déé, igi kázá Yūwúdū ní ká, Íshíí ä yiyí nĕ, ĕtĕ ní Bĕbé ärä ägá Yézū. ²¹ Íshíí Mbájá Bĕbé ärä ägá ä'dá dī gāná igi, Íshíí ndäkpá ní ä yōgō ádá í 'déé, ká yĕ'dé bi ĕpĕ igi ä ká, Íshíí gĕlĕ ndäkpá öjō iyí äpá ká Bĕbé ärä ägā Yézū.

²² Íshíí ádá nĕtĕ í 'déé, ká yālā ní ká, ĩgí ílī mbímí yōmó giyí äpá ká Yézū 'déé, ká Jĕrūzālĕmĕ ä ká, Íshíí öjō öpō Bārná'bā níí, änjā Ántiyōkō. ²³ Íshíí ká löwó è 'déé, Bārná'bā krāyā yō, Íshíí kōkō Mbájá kālā lömó bi yōmó è 'déé, kiyí kápá ká Yézū ká nĕ, shĕshĕ lĕpĕ ní ĕlĕ Íshíí, Íshíí lĕmĕ bi ĩgí níí, ä'dá tá ká giyí ká shĕshĕ lĕpĕ ĕpĕ igi 'bālā äpá ká ádá ká Bĕbé ärä ägá Yézū kpōrō ätāsh. ²⁴ Bārná'bā ní gōzō ndäkpā, Íshíí Lílí ärä Mbájá ämbā krāsā ärä nĕ ä'bā äyā ní Íshíí, Íshíí iyí äpá ká Mbájá ká shĕshĕ lĕpĕ nĕ 'bālā. Äná gĕlĕ ndäkpá ög-bó yō, Íshíí iyí äpá ká Bĕbé ärä ägá Yézū.

²⁵ Íshíí biyí è ngā nĕ, Bārná'bā änjā mbĕré Tārsúsū ká ádá gĕbĕ dī ärä Shāwūlū. ²⁶ Íshíí ká löwó è 'déé, kōkō ĕtĕ Íshíí nĕ, ĕné ĕtĕ änjā Ántiyōkō. Íshíí biyí ĕyí ká 'bālā ríní nĕ, ä'dá dī glōvō ká yōmó è 'déé, kiyí kápá ká Yézū Krístō ká, Íshíí ä rōdó gĕlĕ ndäkpá äpá ká ádá ärä Yézū. Ndäkpá ní ĕndĕ gādā Krístīyānō † ní kpĕé äpá ká yōmó grĕkĕ ögō Yézū äpá Ántiyōkō.

²⁷ Ká ĕtĕ úgú äsh nĕ, slāgā kĕné ádá ká Mbájá öjō ĕshĕ Jĕrūzālĕmĕ äpá Ántiyōkō. ²⁸ 'Bālā ĕshĕ äyā igi nĕ, dírí ní Ägābāsā 'déé, Lílí ärä Mbájá kĕné ónjó bi ĕtĕ, Íshíí ĕ'dé ádá gōs'dí gōgō í 'déé, ká yōjō dī giyí äpá jūjū būbū ä ká. Gōgō í yāngā, ĩjī ká úgú è 'déé, góvó ngĕrĕ ká yōmó Rómā ní † dírí ní Klāwdiyōsō ká. ²⁹ Íshíí yōmó grĕkĕ ögō Yézū tírí İngō jūjū ĕpĕ igi, ká ádá gāná klōpō ĕpĕ igi 'déé, kāshā ká'bā dā'bā úgú è Jūdĕyā ká, ká kpōtō è 'déé, kāngā äyā ĕpĕ igi ä ká tírí. ³⁰ Íshíí älä ätāsh, ĕngĕ tĕmbĕ í ngā äyā ĕpĕ igi bi Bārná'bā Íshíí Shāwūlū, ká ádá è níí, ĕngĕ änjā bi kprāshā ndäkpá í ngā äyā ĕpĕ igi 'déé, ká Jĕrūzālĕmĕ ä ká.

Grōnō ká Mbájá Íshíí Pítārā ĕshĕ síjīnī

12 Ká úgú yāngā nĕ, ngĕrĕ ní Hĕrōdōsō † öpō ndäkpá äyā nĕ, Íshíí änjā rükú slāgā ndäkpá è

† Krístīyānō: Ndäkpá ädá äpá äyā igi Krístīyānō ká ádá è 'déé, kiyí äpá ká Krístō Íshíí ká rĕkĕ ögō ní ä ká, ká ádá ĕtĕ ká ndāshā ĕpĕ igi ä ká. †† Góvó ngĕrĕ ká yōmó Rómā ní: Ká lĕmĕ Lātínī yāā, ä yādā äpá äyā ní Sízārā, Íshíí ĕtĕ ní góvó ngĕrĕ äpá jūjū slāgā ngĕrĕ gī 'déé, ká dā'bā úgú è Jūdĕyā, Íshíí Jĕlĭlī, ögbó ká gĕlĕ slāgā úgú è gī.

‡ Hĕrōdōsō: Hĕrōdōsō è ká nĕ, ĕtĕ ní Hĕrōdōsō Ägrípā, Íshíí ĕtĕ ní

'déé, kiyí äpá ká Yézū ká, Íshíí ĕngĕ igi äpá síjīnī, ká ádá ä yĕbĕ ádá glōlō igi nĕ. ² Hĕrōdōsō lĕmĕ ádá gónjō ní bi yōmó lílí í ngā äyā nĕ, Íshíí änjā úfū Jémīsī ónjō Jónō ká góvó sĕpĕ. ³ Ká ádá ökö nĕ, shĕshĕ lĕpĕ Yūwúdū ní gī ĕlĕ äpá ĕ'dĕ nĕ. Íshíí biyí è ngā nĕ, öpō yōmó lílí í ngā äyā nĕ, Íshíí änjā rükú Pítārā äpá jūjū ĕyí tá tówó. ĕtĕ İngū yāngā älä ärä nĕ, ká Góvó úgú Gūjū Kpā'bākā †† ní. ⁴ Ká löwó è 'déé, yōmó gāmbā lílí ká Hĕrōdōsō krükú Pítārā Íshíí nĕ, lĕmĕ bi ĩgí níí, úsú ĕtĕ äpá síjīnī, Hĕrōdōsō lĕmĕ ádá ní gónjō ní bi yōmó gāmbā lílí í ngā äyā nĕ, Íshíí övō jūjū ĕpĕ igi, sōsō ká dītī ĕyí sōsō. Íshíí ä'dá dī gāmā gbōgbō ärä Pítārā. Hĕrōdōsō ä yĕbĕ ádá gĕné Pítārā ĕshĕ síjīnī ní äpá gĕsĕ úgú níí, ĕpĕ rōtō ádá äpá äyā ní, ögbó dī mūmū ndäkpá ní biyí Äjā Gātā Srāmā ní. ††

⁵ Íshíí Pítārā ä'dá ä'bā síjīnī ní ká tågā ĕyí gāā ätā. Íshíí nĕ, ndäkpá è kiyí kápá ká Yézū Krístō 'déé, ká Jĕrūzālĕmĕ ä ká, ä'dá dī grājā äkpā ĕpĕ igi bi Mbájá ká shĕshĕ lĕpĕ ĕpĕ igi 'bālā, ká ádá ärä ní.

⁶ Ká löwó è 'déé, Hĕrōdōsō ká yĕbĕ ádá gĭshí Pítārā äpá gĕsĕ úgú ká ádá grōtō ádá äpá äyā ní, ögbó dī mūmū ndäkpá ní ká nĕ, İngō Pítārā gónjō ní ká rōmó gĭnzírī, Íshíí İndī ä'bā kōkō ärä rōmó yōmó gāmbā lílí ní 'déé, ká yāmā gbōgbō ärä ní ká, Íshíí dārā igi tírí rōmó rükú äkpā gĭnzírī ní, Íshíí slāgā yōmó gāmbā lílí è, ä yāmā gbōgbō äkpā ĩjī ní. ⁷ Íshíí tá wírī ätā nĕ, grōnō ká Mbájá Bĕbé ärä ägá öjō äpá dī úgú äsh äpá ílī síjīnī ní, úgú ní öjō rājā, Íshíí grōnō ní rāsā rōkó 'dí Pítārā, Íshíí örō ĕtĕ ĕshĕ ká 'bī'bī ní. Íshíí ä'dā, "Äñā örō gĕyĕ." Íshíí gĭnzírī è 'déé, kİngō ká İĕkĕ Pítārā ká nĕ, läjā ĕshĕ ká İĕkĕ ní.

⁸ Íshíí biyí ĕyí nĕ, grōnō ní, lĕmĕ bi Pítārā ä'dā, "Örō tĕndĕ í ngā äyā ĩ, ká tāmā í ngā äyā ĩ." Íshíí Pítārā öjō älä ätāsh.

Íshíí grōnō ní lĕmĕ bi ĕtĕ tá tówó ä'dā, "Örō góvó tĕndĕ gūjū úgú í ngā äyā ĩ, Íshíí níí İjī ä'bā ögō mā."

⁹ Pítārā öjō İgí ĕshĕ İlī síjīnī ní, Íshíí İjī ä'bā ögō grōnō ní, Íshíí Pítārā ögō İlī İngū í 'déé, grōnō ní ká yālā ní ká äná 'dí, İjī ä'dā ĕpĕ ä İiyí nĕ. ¹⁰ Pítārā Íshíí grōnō ní ötō

İlī Kōshó ká góvó ngĕrĕ ní Hĕrōdōsō. Ró'dō ádá äpá ká ádá ärä ní äpá İlī wārāgā Nĕtĕ ká Yōmó Yōpó 12:1-23. Íshíí góvó ngĕrĕ Hĕrōdōsō nĕ, ĕtĕ ní góvó ngĕrĕ è 'déé, kākā Yézū ká úgú ärä ní ká. Ró'dō Kĕlĕ ádá ká Mātĕyō 2:1-8; Lúkā 1:5. Íshíí biyí ĕyí nĕ, Hĕrōdōsō góvó ngĕrĕ ní öjō İlī, Íshíí gĕsĕ İjū í ngā äyā ní 'déé, dírí ní Hĕrōdōsō Äntīpāsā ká nĕ, öjō ä'dā äpá ká ngĕrĕ ká úgú è 'déé, Jónō Kĭjī bātĕzmā bi Yézū ká. Ró'dō ádá äpá ká ádá ärä ní äpá İlī wārāgā Kĕlĕ ádá ká Mātĕyō 14:1; Mārķō 6:14; Lúkā 3:1; Nĕtĕ ká Yōmó Yōpó 4:27. †† Góvó úgú Gūjū Kpā'bākā: Yūwúdū ní gī ä yālā Góvó úgú Gūjū kpā'bākā ní ká sālā lĕmbĕ rōmó 'bī'bī, ká ádá giyí ádá úgú è 'déé, Mbájá kĕngĕ kōshó ĕpĕ igi gī kĕshĕ İlī äshā mĕndĕ ní kĕshĕ mömō Mĕsírī ä ká. Íshíí Äjā Gātā Srāmā ní nĕ ĕtĕ ní gōcō lägā Góvó úgú Gūjū Kpā'bākā ní. Íshíí ötō İlī igi sālā lĕmbĕ rōmó 'bī'bī yāngā nĕ, Mbájá ängā äjā Yūwúdū ní gī ĕshĕ ká gōshó kpā'bākā í 'déé, kālā ó'bó ní kápá ĕ'dĕ ä ká nĕ. Ró'dō Úgú Lĕtĕ 12:17-20. †† Äjā Gātā Srāmā: Mbájá älä İzrāyĕlĕ ní gī níí, rōtō srāmā mō'dó ní gī İshíí srāmā ndİlİjī ní gī, ká ádá è níí, srāmā yāngā ĕshĕ glōs'dí İngū äyā igi. İgí grōtō srāmā yāngā gī ká nĕ, ká ádá è 'déé, ká ndİfū Yézū Krístō gālōgā äpá ká krōshō ní äyā İlī ndİlİjī ká Mbájá ká. Gā'bālā srāmā ärä Yézū ngā nĕ, ä ndİjī İjī İshíí äpá ká glōs'dí İngū ká ndäkpá è 'déé, kiyí kápá äyā ní tírí ä ká. Ró'dō wārāgā Úgú Lĕtĕ 12:17-28; Mārķō 14:12; Lúkā 22:7; Jónō 1:29-35; 1 Kōrĕntīyā 5:7; 1 Pítārā 1:19.

gbōgbō ärä kpée yōmó gāmā ākpā tji è ká, tshíí òjò òtó gbōgbō ärä dī rōmó yōmó è ká, tshíí òjò äpá ká ākpā tji ndūgū è 'déé, kälä èté kēshé ká rōwō nī ká, kēshē è'dé 'déé, ká ndānjā ílí góvó mbéré nī ká. Tshíí ākpā tji ndūgū nī lāyá kīnārā nē bī igi, tshíí òjò rīgí òtó è'dé. Tshíí ká úgú è 'déé, krāyá kápá klándá tji gbōlō nī tshíí nē, grōnō nī òjō lígbī èshē ílí mūmū Pítārā.

¹¹ Tshíí biyí èyí nē, úgú è Pítārā ògó ílí ũngú í 'déé, kälä ärä nē ká. Tshíí ä'dā, "Mbájá Bēbé ärä ägá kópó grōnō í ngá áyā nē bī ámá 'déé, kāshá ámá kēshē lēké Hēródōsō, tshíí èshē ká ũngú è 'déé, Yūwūdū nī gī ká yēbē ádá è níí, Hēródōsō kälä äpá ámá ká. 'Bákétā úgú è 'déé, mókó máná ká."

¹² Ká úgú è 'déé, Pítārā kōkō káná ä'dā, Mbájá kāshá èpē tshíí ä ká nē, ānjā mōmō ká Māriyā yāngá Jónō 'déé, bēdé dírí nī Márkō ká. Gēlé ndākpá ä'dá dī grājā ākpā èpē igi bī Mbájá ká ádá ärä Pítārā ä'bā yō. ¹³ Tshíí Pítārā òjō ägá ākpā tji ndūgū nī, tshíí bēdé gēsē éndé bōrō è dírí nī Ródā òjō ká ádá gōkō nī nē, kútú 'bī kágá ākpā tji nī yā. ¹⁴ Tshíí ká úgú è 'déé, kōgō lēmē Pítārā káná tshíí ä ká nē, kōbó kélē úgú äjā èté èshē ká gājā ākpā tji nī tshíí, òjō ũlū ānjā kólō yō, tshíí lēmē ádá nī bī yōmó è 'déé, ká yō ká ä'dā, "Pítārā kágá ākpā tji nī."

¹⁵ Tshíí nē, ndākpá nī ipī bī èté ä'dā, "Róyó nē?" Tshíí ká löwó è 'déé, kōkō Ródā kláná ká'bā tá ká ádá í ngá áyā nē ká nē, lēmē bī èté ä'dā, "Bēdé è'dé òkō grōnō í ngá áyā nī."

¹⁶ Tshíí nē, Pítārā ätā tá ká gägā ākpā tji nī. Tshíí ká úgú è 'déé, káyá ākpā tji nī tshíí 'déé, kōkō èté ä ká nē, ākpā igi újū kpóó ätā. ¹⁷ Tshíí Pítārā lēmē ádá nī bī igi ká lēké nē níí rāná, tshíí lēmē bī igi tji, "Mbájá Bēbé ärä ägá kópó grōnō í ngá áyā nē 'déé, kīshí ámá kēshē ílí sjiíní nī ká." Tshíí tá tówó ä'dā nē, "Mánjā mlémē ádá èyí bī Jémīsī ònjō Yézū, † tshíí bī sōkpō ndākpá è 'déé, kiyí äpá ká Yézū ká." Tshíí èshē biyí èyí nē, òjō ānjā ānjā bēdé úgú è.

¹⁸ Tshíí ká kīlīkōnjó nī nē, shēshē lēpē yōmó gāmbá lílí 'déé, ká'dá dī gāmā gbōgbō ärä Pítārā ká ägá ngé, tshíí éndé gūjū ílí ärä èpē igi ädā, "Kútú ngá kälä Pítārā yā?" ¹⁹ Tshíí ká löwó è 'déé, Hēródōsō kōgó ádá yāngá ká nē, lēmē ádá gónjō nī bī yōmó lílí nī níí, èbē èté òtó ílí úgú nī tírí. Tshíí ká úgú è 'déé, kōkō èté 'dī ká nē, ädā igi, tshíí éndé gūjū ílí ākpā igi. Tshíí nē, ākpā igi lõngō nē, tshíí Hēródōsō lēmē gónjō ádá bī klōpō igi níí, üfū igi èshē è'dé.

Írí ká Hēródōsō

Èshē biyí èyí nē, Hēródōsō ānjā èshē dā'bā úgú è Júdēyā, tshíí ānjā ä'dá gāā ä'bā mbéré Sīzāriyā. ²⁰ Ká èté úgú āsh nē, shēshē lēpē Hēródōsō èlē äpá ká yōmó mbéré Táyírí tshíí Sídōnō 'dī. Ätāsh yāā, igi

† Jémīsī ònjō Yézū: Èté nī ònjō Yézū, tshíí èté nī góvó ndākpá ká yōmó grēkē ògō Yézū äpá Jērūzälémē. Èté krōndó srōnō ká Jémīsī. Ró'dó wārāgā Nēté ká Yōmó Yōpó 15:12-21; 21:18-19; Gälátīyā 1:19. Ä è'dé bēdé Jémīsī è èté nī ònjō Jónō, tshíí bēbé yōpó ká Yézū 'déé, ngéré Hēródōsō kūfū èté ä ká. Ró'dó wārāgā Nēté ká Yōmó Yōpó 12:2.

ndākpá yāngá, äcá ākpá ádá í ngá áyā èpē igi, tshíí lēmē bī góvó ndākpá í 'déé, 'báká kápá ògō Hēródōsō 'déé, dírí nī Blāstūsū ä ká níí, ānjā lēmē bī èté tji èpē igi ä yēbē ádá grāshá kōkō ärä èpē igi ká ngá èté, ká ádá ä yōkō nōshó nī èshē dā'bā úgú ká ngéré nī Hēródōsō. ²¹ Tshíí ká äjā è 'déé, kūsú ká ádá glēmē ádá í yāngá ká nē, Hēródōsō òrō tēndē ngéré í ngá áyā nē, tshíí ä'dá ílí mbätā ngéré nī. Tshíí ä lēmē ádá bī ndākpá nī. ²² Tshíí ndākpá nī éndé gásá kōwó ä yiyí, "È ká Mbájá ká lēmē ádá nī äzā ndākpá nī."

²³ Tshíí ká ádá è 'déé, Hēródōsō klōyó Mbájá 'dī ká nē, tá gēyē ätā nē, grōnō ká Bēbé ärä ägá òjō ämbá èté ká góvó nōwō, tshíí vóvó òjō òshó èté, tshíí òjō ílí.

²⁴ Tshíí nē, gēlé ndākpá ä'dá dī gōgó ádá ká Mbájá äpá ká ádá ärä Yézū, tshíí ä yiyí äpá è'dé, tshíí jūjū igi ä'dá dī gōgō nī kpōrō. Tshíí ádá ká Mbájá tji òtó úgú nī tírí.

²⁵ Ká löwó è 'déé, Bārná'bā tshíí Sháwūlū köyó kēshé ká nēté gōnjō ũngú nī bī yōmó giyí äpá ká Yézū 'déé, ká Jērūzälémē ishí ä ká nē, ipī ärä èpē igi ānjā mbéré Ántīyōkō, tshíí èné Jónō 'déé, bēdé dírí nī Márkō ká njbā ògō èpē igi.

Íshí Bārná'bā tshíí Sháwūlū ká ádá gälä nēté

13 Tshíí kéné ádá nī gī, äcá ògbó ká yōmó gródó ndākpá nī igi ä kōkō ärä yōmó è kiyí äpá ká Yézū 'déé, igi ká mbéré Ántīyōkō 'déé, ká dā'bā úgú è Súrīyā ká. Igi nī Bārná'bā, tshíí Sīmóní 'déé, kátá yādā kápá áyā nī Nījārā †. Tshíí Lūsísū 'déé, kēshē ká yōmó Sírénē nī ká, tshíí Sháwūlū, tshíí Mānénē 'déé, kúlú èté ká'bā mōmō ká ngéré Hēródōsō ä ká. ² Tshíí ká èté úgú āsh nē, ndākpá yāngá ä löyó Mbájá, tshíí ä rānā gōgō, † tshíí Lílí ärä Mbájá Bēbé ärä ägá lēmē bī igi ä'dā, "Míshí Bārná'bā tshíí Sháwūlū bī ámá níí, ānjā älä nēté í 'déé, mádá igi ká ádá gälä èyí ä ká." ³ Tshíí biyí è 'déé, krānā gōgō nī, tshíí krājā ākpā èpē igi bī Mbájá ishí nē, òjō úsú lēké èpē igi äpá jūjū Bārná'bā tshíí Sháwūlū, tshíí ä rājā ākpā èpē igi bī Mbájá ká ádá è níí, ānā igi níí, ānjā gōzō.

Bārná'bā tshíí Sháwūlū ä Kúbrūsū

⁴ Tshíí Lílí ärä Mbájá lūsū bī igi dī è 'déé, ká ndānjā è'dé ä ká tshíí, tshíí òjō ānjā èshē Ántīyōkō ānjā mbéré Sélíshīyā, tshíí èshē yō nē, ānjā ānjā gōlō gōfó búbū è 'déé, dírí èyí Kúbrūsū ä ká, ká fālúkū. ⁵ Tshíí ká löwó è 'déé, krāyá mbéré Sälāmīsī ishí ä ká nē, è'dé ádá ká Mbájá äpá ká ádá ärä Yézū bī ndākpá nī òtó dī gēlé Dī lóvō ká Yūwūdū nī gī. Tshíí Jónō Márkō ä'dá dī gáná igi.

⁶ Löwó lõnbó òtó ílí gōlō gōfó búbū nī tírí, tshíí rāyá njbéké äpá mbéré Páfōsō, tshíí äpá yō nē, òkō bēdé bēbé kó'dó è èshē ká Yūwūdū dírí nī Bārā-Yézū ä'dá dī glēmē klēzē ä tji èpē nī kéné ádá ká Mbájá. ⁷ Tshíí ká úgú tírí ä yā'dá ká shēngē mōmō nī 'déé, dírí nī Sér-jūsū Páwūlūsū ä ká, shēngē yāngá nī bēbé gónjō ínjí, òpó äpá ògō Bārná'bā tshíí Sháwūlū níí, òjō ngá áyā

†† Nījārā: Ílí èyí ä'dā, gīlí újū. † Rānā gōgō: Yūwūdū nī gī ká slāgā úgú è yāā, ä yinjí ádá è níí, èpē igi rānā gōgō tshíí níí, èpē igi rājā ākpā èpē igi bī Mbájá.

nē, ká ádá ä yēbē ádá gögō ádá ká Mbájá. ⁸ Īshíí Ēlímásá † ä'dá dī glímí ílí ádá í ngá áyā ígí, Īshíí älä kpótó ká ádá glímí ílí jūjū shēngē nī níí, ä'bā gīyí äpá ká Yézū Krístō ä'dá.

⁹ Īshíí Sháwülū 'déé, bēdé dírí nī Páwülō kā nēē, Lílí ärä Mbájá lēmē bī été ádá è 'déé, kā ndlēmē bī Ēlímásá kā. Páwülō ökö äpá ká Ēlímásá tíí Īshíí ä'dā, ¹⁰ "Umü lītí ká ngéré ká kötó rōyó nī, Īshíí kójó ärä glözö üngú nī gī tírí, Īshíí umü nī bēbé glēmē úlú klēzē nī gī tírí, Īshíí tāñbā. Īshíí nēē, á ndrütü éshē ká glímí ílí rāyā ádá ká Mbájá Bēbé ärä ägá ká úgú 'de? ¹¹ Bēbé ärä ägá ä ndälä mūmü î Īshíí ä ndlütü nī, Īshíí á yökō úgú 'dī ká tǎgä éyí."

Tá gāā ätä, Īshíí wírí nēē, mūmü nī öjō lütü Īshíí, üngú äyā dīmírí úgú nī kā, öjō ükü mūmü nī, Īshíí ökö úgú 'dī. Īshíí èndē gēbē ndäkpā níí, è'dē èpē äñjā mömō.

¹² Īshíí ká löwō è 'déé, shēngē mömō nī kökō üngú í 'déé, kālä ärä nē kā nēē, äkpā nī üjú kpóó, äpá ká ádá gródó ádá è äpá ká ádá ärä Bēbé ärä ägā Yézū. Ätäsh kā nēē, öjō íyí äpá ká ádá í ngá áyā nī.

Páwülō Īshíí Bärná'bā ä yē'dé ádá ká Yézū äpá Äntīyökō

¹³ Īshíí éshē Páfōsō nēē, Páwülō Īshíí klōpō nē, rötó äñjā mbēré Pérgā 'déé, kā dā'bā úgú è Pāmífflíyā kā kā fälúkū, Īshíí Jónō ä'bā ígí ä'dá yō, Īshíí lūwü öjō Jērüzälémē. ¹⁴ Īshíí éshē Pérgā nēē, rötó äñjā mbēré Äntīyökō 'déé, kā dā'bā úgú è Písídīyā kā, Īshíí ká yōmō Sé'bītí † nēē, äñjā Dī lóvō nī Īshíí ä'dá búbū. ¹⁵ Īshíí biyí è ígí grō'dō üngú nī éshē ká gónjó ádá ká Mbájá, äcā ögbó ká ádá è 'déé, Mbájá kēné bī kēné ádá nī gī Īshíí ä kā nēē, kprāshā ndäkpā è ká Dī lóvō nī kā, öpō ndäkpā bī Páwülō Īshíí Bärná'bā níí, äñjā lēmē bī ígí ä'dā, "Yäā ónjō ägá gī, 'déé bēdé ádá è ká è'dē, ká ádá gāná ägá ká ngá áyā ígí Īshíí yäā, málä lōmō áyā ígí níí, mlēmē bī ägā."

¹⁶ Īshíí Páwülō äñā örō, Īshíí lēmē bī ndäkpā nī ká lēké nē, níí rāná Īshíí níí ägá mbímbí èpē ígí äpá ká ádá nī, Īshíí ä'dā, "Ígí yäā Īzräyélē nī gī, Īshíí ndäkpā è 'déé, mázá Īzräyélē ní 'déé, má tá löyō Mbájá kā, mágá mbímbí ígí. ¹⁷ Mbájá 'déé, ägá Īzräyélē nī gī mā löyō nī kā, kishíí kóshó ägá Īzräyélē nī gī níí, ä'dá ndäkpā áyā nē. Été kälā 'déé, jūjū ndäkpā í ngá áyā ägá kögō, Īshíí 'déé klēshē ká úgú è 'déé, ígí ká mömō Mésírí ä kā, Īshíí lūsü ónjō í ngá áyā nē bī ígí ká löwō è 'déé, kēngē kóshó ägá gī kēshē yō kā, ¹⁸ Īshíí ä'dá dī grükú shēshē lēpē nē äpá ká glōs'ídí üngú í 'déé, ká yälā kápá áyā nē ká ötó ílí gūfū rōmó ríní è 'déé, kālä kötó ílí bēre nī kā. ¹⁹ Été rüşhü sálā lēmbē rōmó úlú ärä ndäkpā äpá mömō Kānānā, Īshíí älä ndäkpā í ngá áyā nē äpá ká

† Ēlímásá: Bēdé dírí nī Bārā Yézū, Īshíí ílí éyí ä'dā, gēsē újū ká Yézū. †† Yómō Sé'bītí: È ngá nī äjā è 'déé, Mbájá klēmē bī Yūwūdū nī gī níí, kūsü ärä èpē ígí éshē ká gälā nētē Īshíí níí, rājā äkpā èpē ígí bī èpē ä kā. Ká äjā yómō Sé'bītí nī yäā, ä yiní ä'dā, Mbájá kúbū mūmü örō Īshíí jūjū búbū nī, Īshíí üngú è tírí 'déé, ká ílí ígí ä kā, Īshíí été nī Bēbé gāshā èpē ígí éshē ká áshā lólō nī éshē mömō Mésírí. Īshíí ägá Gbāyā nī gī nēē, mā yīyí yómō Sé'bītí nī māpá ká été äjā í yāngā, ká ádá été nī dī sálā lēmbē rōmó äjā tá äyā è ngá Yūwūdū nī gī. Ró'dō Úgú Létē 20:8-11; Ditrónómí 5:12-16.

shíkí yómō mömō yāngā. ²⁰ Üngú yāngā gī älä ärä èpē ígí tírí ötó ílí sösö gūfū sálā lēmbē gūfū rōmó lēmbē kpú (450) ríní.

Īshíí biyí è ngá nēē, Mbájá rōjó ndäkpā éshē kökō ärä ndäkpā í ngá áyā ägá níí, ä'dá yómō grötó ádá † äyā ägá ígí ká úgú ärä kēné ádá í ngá áyā nī Sámwélē.

²¹ Īshíí ndäkpā nī lēmē bī Sámwélē níí, Īshíí ngéré bī èpē ígí. Īshíí Mbájá öjō Īshíí Sháwülū gēsē újū ká Kishíí 'déé, úlú ärä nī kēshē dā'bā ärä Bēnjēmínō kā, Īshíí ä'dá ngéré ígí ílí gūfū rōmó ríní. ²² Īshíí Mbájá öjō éné ngéré nī éshē ká Sháwülū, Īshíí älä Dévidí äpá ká góvó ngéré äpá biyí nī. Mbájá lēmē gözö ádá ká ádá ärä Dévidí íyí, 'Mókō nēē, Dévidí gēsē újū ká Jēsē nī ndäkpā è 'déé, shēshē lēpē mā kēlē äpá áyā nī ngé kā, ä ndälä üngú è tírí 'déé, mā yēbē ádá è níí, kālä kā.' ††

²³ Mbájá älä 'bälā éshē ká kötó ílí kötó kóshó ká Dévidí 'déé, dírí nī Yézū kā níí, ä'dá Bēbé gāshā ägá Īzräyélē nī, tá äyā è 'déé, köshō kóshó ägá gī sārā kā.

²⁴ Ká úgú è 'déé, Yézū köcō lägá gälā nētē í ngá áyā nē dó'bó 'dī kā nēē, Jónō ä'dá dī gē'dé ádá nī bī Īzräyélē nī gī tírí ä yīyí, äyā éshē ká gälā glōs'ídí üngú í ngá áyā èpē ígí níí, èpē ĩjī bätézmā nī bī gīyí. ²⁵ Īshíí ká löwō è 'déé, Jónō ká yēbē ádá göshō äkpā üñjū nētē í ngá áyā nē kā nēē, üjú ndäkpā nī ä'dā, 'Ká gīñí è ngá ígí nēē, ämä nī 'bī? Ämä mázá ndäkpā è 'déé, Mbájá Kishíí été ä kā ní. Īshíí nēē, ä è'dē bēdé ndäkpā è, ä yōjō äpá ögō mā nēē, mlätá mápá ká bēbé gäyā èbē tāmá í ngá áyā nī 'dī.'

²⁶ Yäā ónjō mā Īzräyélē nī gī 'déé, ígí nī kötó kóshó ká Äbrāyímí ä kā, Īshíí mēngá ígí yäā, ndäkpā è 'déé, mázá Īzräyélē ní 'déé, má tá yētē mbāwā ärä Mbájá kā, ádá í 'déé Mbájá köpó ká ádá gāshā ndäkpā nī tírí è'dē ä kā nēē, öpó bī ägá tírí. ²⁷ Ká ádá ndäkpā è 'déé, kāshā ká'bā Jērüzälémē, äcā ögbó ká shēngē í ngá áyā ígí gī nēē, äná ádá è 'déé, Yézū nī Bēbé gāshā ndäkpā nī ká 'dī, Īshíí ögō ílí ádá ká kēné ádá nī gī 'déé, ká rō'dō ká úgú tírí ká yómō Sé'bītí nī ká äná 'dī, Īshíí rötó ádá äpá áyā nī, Īshíí üfū été tá äyā è 'déé, kēné ádá nī gī kröndó ä kā. ²⁸ Kpíí 'déé, kökō bēdé dūrū è ká ádá è níí, èpē ígí krötó ádá äpá áyā nī níí, èpē ígí küfū été 'dī ká nēē, lēmē bī Pílātō ká ádá è níí, üfū été. ²⁹ Īshíí ká löwō è 'déé, kālä üngú nī äpá áyā nī tírí, tá äyā ádá ká kēné ádá nī gī kröndó kápá ká ádá írí ngá áyā nī Īshíí ä kā nēē, éné été éshē ká krōshō nī, Īshíí äñjā 'dī été.

³⁰ Īshíí nēē, Mbájá älä été, Īshíí äñā éshē jūjū ö'dō nē.

³¹ Īshíí biyí éyí nēē, yómō grēkē ögō Yézū 'déé, köjó ká ngá été kēshē Jēlílí kápá Jērüzälémē ä kā, ökö Yézū ká dītí éyí gēlé nī. Ígí yómō gökō été klēmē ádá ärä nī bī ndäkpā í ngá áyā ägá 'bákētā.

³² Mē'dé Kélé ádá nī bī ígí ádá è 'déé, Mbájá köshō ádá éyí bī kóshó ägá gī sārā kā, ³³ Īshíí älä été yōshō yāngā bī ägá kötó kóshó í ngá áyā ígí, Īshíí älä ärä nē ká löwō è 'déé, kālä Yézū 'déé, kāñā kēshē jūjū ö'dō nē ä kā. Tá äyā è 'déé, ká ílí dī rōmó ríngí Sälāmā nī 'déé Mbájá Kiyí,

‡ Yómō grötó ádá: Ígí yómō grötó ádá yākā nēē, ígí äzā äyā yómō grötó ádá è kájā kā ní, Īshíí nēē, ígí nī ndäkpā è 'déé, ká lätā ká ádá ärä Īzräyélē ní gī ká. †† 13:22 1 Sámwélē 13:14; Sälāmā 89:20

‘Úmü nî Gēsē újü áamá,
 ʔshíí kájâ nēē, mā'dá Bēbé î mīshí.' †
 34 Mbájá ʔyí epē ā ndāḷā Yézū níí, āṅā ēshē jūjū ò'dò nē,
 ʔshíí epē ā yā'bā gbōgbō nî níí, ʔyí ā'bā ūmbū būbū 'dī,
 ʔshíí ā ʔyí tówó 'dī. Ātāsh yāā, Mbájá lēmē bī Yézū ā'dā,
 'Glōzō ūṅgú í 'déé, móshō Dévídī ká ádá ēyí ā kā nēē,
 dú mā ndēné bī ūmü.' ††
 35 ʔshíí rōndó ā'bā ílí bēdé Sálāmā è, bī Mbájá ā'dā,
 'ʔshíí á yā'bā írí āra Gōzō bōrō í ṅgá áyā ʔ níí, ʔyí ā'bā
 ílí jūjū ò'dò 'dī.' †
 36 Ká ádá ká löwó è 'déé, Dévídī tá gāshá nî kā nēē,
 ā'dá dī gāḷā ūṅgú nî, tá áyā è 'déé, Mbájá kā yēbē nî,
 ʔshíí ká úgú è 'déé, Dévídī kílí ʔshíí nēē, ʔ'dī été ā'bā tá dī
 è 'déé, kí'dī kóshó nî gī kā'bā ē'dē sārā kā, ʔshíí ōjō ʔyí.
 37 ʔshíí nēē, ndákpā è 'déé, Mbájá kāḷā été 'déé, kāṅā
 kēshē jūjū ò'dò nēē, gbōgbō nî ʔyí ā'bā ūmbū tītī
 'dī.
 38 Ātāsh yāā ōnjō mā gī, āṅgá áyā ʔgí dī gōkō gāná nî
 nēē, Mbájá ā ndīʔ ʔyí ʔshíí, āpá ká glōsī'dí ūṅgú í ṅgá áyā
 ʔgí ōtō ōgō gīyí āpá ká Yézū. 39 Tá ndákpā è 'déé, kíyí
 āpá ká Yézū ʔshíí yāā, kōkō āra ʔgí ā ndā'dá gōzō nî ká
 Mbájá. ʔshíí nēē, gónjō ádá ká Mōzē nēē, ā yāḷā kōkō
 āra ndákpā níí, ā'dá gōzō nî ká Mbájá 'dī. 40 Ātāsh yāā,
 mégbē ká āra ʔgí ká ádá è níí, ádá è 'déé, 'bālā ēshē ká
 kéné ádá ká Mbájá krōndó ā kā níí, ā'bā gāḷā āra nē
 āpá áyā ʔgí ā'dá, ká ádá Mbájá ā'dā,
 41 'Mókō 'dé yāā, yōmó è 'déé, má yāká mápá áamá kā,
 ākpā ʔgí ā ndūjū kpóó, ʔshíí má ndīlí nî,
 ká ádá ūṅgú è 'déé, mā yānjā dī gāḷā mápá dī mūmü
 ʔgí ā kā nēē,
 kpíí 'déé, bēdé ndákpā è nē, lēmē ílí ēyí bī ʔgí yāā,
 má yīyí mápá ē'dē kplākā 'dī.' ††
 42 ʔshíí ká löwó è 'déé, Páwūlō, ʔshíí Bārná'bā kā yāṅā
 ēshē Dī lóvó nî kā nēē, ndákpā nî ōwō ēshē áyā ʔgí níí,
 ōjō lēmē ádá yāṅgā tówó ká yōmō Sé'bītī è 'déé, kā
 yōjō āpá ōgō è ṅgā kā. 43 ʔshíí ká löwó è 'déé, ndákpā
 nî klēsé ʔshíí ā kā nēē, gēlé ndákpā ēshē ká Yūwūdū nî,
 ʔshíí ndákpā è 'déé, kázá Yūwūdū ní 'déé, kíyí āra epē
 ʔgí kápá ká Yūwūdū nî kā nēē, èndē grēkē ōgō ʔgí.
 Páwūlō ʔshíí Bārná'bā lēmē āpá áyā ʔgí ká ádá è níí, ʔyí
 kpōrō āpá ká Mbájá è 'déé, kā yāḷā lōmó bī ʔgí ā kā.
 44 Ká yōmō Sé'bītī è, kápá ōgō è ṅgā nēē, gēlé
 ndákpā è 'déé, káshá kā'bā mbēré Āntīyōkō ā kā, ānjā
 Dī lóvó nî tírí, ká ádá gōgō ádá í 'déé, Páwūlō ʔshíí
 Bārná'bā kā ndlēmē āpá ká ádá āra Bēbé āra āgá Yézū
 kā. 45 ʔshíí nēē, ká löwó è 'déé, Yūwūdū nî gī kōkō gēlé
 ndákpā í 'déé, klōvō ā kā nēē, lūyú āḷā ʔgí, ʔshíí èndē
 gōzō Páwūlō, ʔshíí á yēmē ádá í 'déé, kā lēmē nî kā.
 46 Páwūlō ʔshíí Bārná'bā lēmē grājá nî bī ʔgí ā'dá, "Bijā
 nēē, āṅgá áyā āgá dī glēmē ádá ká Mbájá kpéé bī ʔgí
 Yūwūdū nî gī. ʔshíí nēē, mánā gīyí mápá ē'dē míshí, ká
 ádá mókō āra ʔgí mlátá mápá ká ndákpā è 'déé, kā
 ndōkō áshá è 'déé, dōṅbō ēyí kázá ē'dē níí ká 'dī. Ātāsh
 yāā, mā ndā'bā ʔgí dā'dá nî, ʔshíí mā ndānjā ká tēndē
 ndákpā è 'déé, kázá Yūwūdū níí ká. 47 Ká ádá Mbájá

Bēbé āra āgá lēmē gónjō ádá āpá ká ádá āra Yézū bī
 āgá ā'dā,
 'Máḷā úmü níí, á'dá áyā grājá úgú bī ndákpā è 'déé,
 kázá Yūwūdū níí ká,
 ká ádá gāshá ndákpā í 'déé, kā jūjū būbū ā kā tírí.' ††
 48 ʔshíí ká löwó è 'déé, ndákpā è kázá Yūwūdū níí ká,
 kōgō ádá yāṅgā kā nēē, ēlē ʔgí ṅgē, ʔshíí èné gūrū āra
 ádá ká Mbájá Bēbé āra āgá, ʔshíí ndákpā è 'déé, Mbájá
 kíshí ʔgí níí, gōkō áshá è 'déé, dōṅbō ēyí kázá ē'dē níí
 ká tírí ʔyí āpá ká Yézū.
 49 ʔshíí ádá ká Bēbé āra āgá Yézū ʔyí ōtō úgú yāṅgā
 tírí. 50 ʔshíí nēē, Yūwūdū nî gī è'dé ílí kprāshā lūkpú è
 'déé, kā yāḷā mbāwā āra Mbájá ācá ōgbō ká kprāshā
 ṅgāṅgá í 'déé, kā ílí mbēré nî 'déé, ʔgí kázá Yūwūdū níí
 ká, ʔshíí ōjō āḷā góvó ádá āpá ká Páwūlō ʔshíí Bārná'bā,
 ʔshíí ōjō ōgō ʔgí ēshē dā'bā úgú ṅgá áyā epē ʔgí.
 51 Ātāsh kā nēē, Páwūlō ʔshíí Bārná'bā ūpū lúvū lāgá
 epē ʔgí āpá ká yōmó mbēré í yāṅgā, ká ádá glūsū ā'dā,
 Mbájá ānā ʔgí ʔshíí, ʔshíí ānjā ānjā mbēré Īkónīyōmō.
 52 ʔshíí nēē, yōmó grēkē ōgō Yézū 'déé, kā Āntīyōkō ā
 kā, dārā kōbō kélé úgú ṅgá áyā ʔgí, ʔshíí Lílí āra Mbájá
 ā shēshē lépē ʔgí.

Páwūlō ʔshíí Bārná'bā ʔgí ā Īkónīyōmō

14 Páwūlō ʔshíí Bārná'bā kápá Īkónīyōmō ā kā nēē,
 ānjā Dī lóvó ká Yūwūdū nî gī tá áyā è 'déé, kā'dá
 dī gāḷā nî ká úgú tírí ā kā, ʔshíí lēmē ádá nî ká gōzō
 gbōḷō bī Yūwūdū nî gī, ʔshíí ndákpā è 'déé, ʔgí kázá
 Yūwūdū níí ká. ʔshíí gēlé ndákpā ēshē áyā ʔgí ʔyí āpá ká
 Yézū Krīstō. 2 ʔshíí nēē, Yūwūdū è 'déé, kānā gīyí āpá
 ká Krīstō kā ōjō ā yē'dé ílí ndákpā è 'déé, kázá Yūwūdū
 níí ká, ʔshíí ā límí ílí jūjū ʔgí níí, ā'bā gōgō ádá ká yōmó è
 'déé, kíyí āpá ká Yézū kā ā'dá. 3 ʔshíí nēē, Páwūlō ʔshíí
 Bārná'bā ā'dá yō ká tāgā ēyí nē, ʔshíí jéé été mbāwā
 gē'dé ádá āra Bēbé āra āgá Yézū bī ndákpā nî 'dī. ʔshíí
 Yézū lūsū ā'dā Kélé ádá í 'déé, ʔgí kā yē'dé āpá ká ádá
 āra nēē kā nēē, rāyā ádá ōtō ōgō ōnjō 'déé, kéné bī ʔgí
 'déé, kāḷā gēlé kí'dí nî ē'dē ā kā. 4 Ndákpā í 'déé, káshá
 kā'bā ílí mbēré nî kā nēē, ōṅō kōkō āra epē ʔgí nē,
 slāgā ndákpā è ānjā dā'bā ádá ká Yūwūdū nî gī, ʔshíí
 slāgā yōmó è, ānjā dā'bā ádá è ká yōmó yōpó ká Yézū.
 5 Yūwūdū nî gī, ʔshíí ndákpā è 'déé, kázá Yūwūdū nî gī
 níí ká, ācá ākpā ádá í ṅgá áyā epē ʔgí 'bālā, ká kprāshā
 ndákpā í ṅgá áyā epē ʔgí, ʔshíí èbē gbōḷō ká ádá è níí,
 epē ʔgí ḷōḷō Páwūlō ʔshíí Bārná'bā níí, epē ʔgí ūfū ʔgí
 ēshē ē'dē ká gēlé ʔgí ká āṅbā. 6 ʔshíí nēē, Páwūlō ʔshíí
 Bārná'bā ōgō ádá ēyí ʔshíí, ʔshíí ōjō lūlū ānjā dā'bā úgú
 è Líkónīyā, ʔshíí ānjā mbēré Lístrā, ʔshíí mbēré Dērbē,
 ʔshíí slāgā úgú 'déé, kótó ká dā'bā úgú yāṅgā kā, 7 ʔshíí
 átá yē'dé Kélé ádá ká Yézū bī ndákpā nî kpōrō.

Páwūlō ʔshíí Bārná'bā ā Lístīrā

8 ʔshíí bēdé újü è ā'dá Lístrā yō nēē, tó'bó ā'dá ká
 lāgá nî, ākā été ē'dē nē, löwó ájā 'bālā átá 'dī. 9 Bēbé
 tó'bó yāṅgā ā'dá gbī, ʔshíí ā yōgō ádá ká Páwūlō. ʔshíí
 Páwūlō ōkō ndírí āpá áyā nî, ʔshíí ōkō nēē, shēshē lépē

† 13:33 Sálāmā 2:7 †† 13:34 ʔzáyā 55:3 † 13:35 Sálāmā 16:10
 †† 13:41 Ābākúkū 1:5

†† 13:47 ʔzáyā 49:6

ní iyí ápá ká ádá è 'déé, Yézū ká ndrājá nǒwō ní kēshē áyá nè ká íshí. ¹⁰ Átāsh yāā, Páwūlō lēmē bí ètē ká gǒrō lēmē nè á'dā, “Áñā òrō íshíí níí, rǔtú ndírí ká lāgá í.”

Íshíí tāmá dí è 'déé, újū yāngā, kǒgó ádá yāngā ká nèè, èmbē āñā òrō, íshíí èndē glǒwó ní á'bā è'dē.

¹¹ Íshíí ká lǒwó è 'déé, ndākpá è, klǒvō ā ká kǒkō ũngú í 'déé, Páwūlō kālā ká nèè, èndē gāsá kǒwó ká lēmē Lǐkóniyā ā yiyí, “Mbájá ní gǐ lǔsú òjō ápá áyá āgá kájá áyá ndākpá.”

¹² Íshíí òjō ásá dírí mbájá Zéyūsū † í ngá áyá èpē ìgí ápá ká Bārná'bā, íshíí òjō ásá dírí mbájá Hērmésē í ngá áyá èpē ìgí ápá ká Páwūlō, ká ádá ètē ká'dá bēbē glēmē ádá ní. ¹³ Íshíí dí grāshá mbájá Zéyūsū ā 'báká gbōgbō ākpá tǐí ndūgū mbērē ní, íshíí bēbē grāshá mbájá Zéyūsū nèè, ā kǒkō ārà ndākpá ní, íshíí ānjā ēngē ngāngá mǒ'dó, íshíí slāgā gǐrǐ gēpē ũngú è gǐ òjō ápá ākpá tǐí ndūgū mbērē ní, ètē íshíí ndākpá í 'déé, klǒvō ā ká nèè, ā yēbē ádá grǒtó srāmā bí Páwūlō íshíí Bārná'bā.

¹⁴ Íshíí nèè, ká lǒwó è 'déé, rǒmó yómó yǒpó yāngā kǒgó ádá yāngā ká nèè, òsō tēndē ní èshē áyá èpē ìgí ká klǒwō, íshíí lǔlū ānjā ká ndākpá ní, íshíí rǒgbó ápá áyá ìgí á'dā, ¹⁵ “Yāā ngāngā, è 'déé má yēbē ádá gālā ní ká nèè ngā? Ágá ní ndākpá tá áyá ìgí. Mǒjō dí glēmē ránjā Kélē ádá bí ìgí, ká ádá è níí, má'bā glǒyó mbájá yāká gǐ á'dá, íshíí nèè, mlóyó shǐkǐ Mbájá í 'déé, kǔbū mǔmū òrō, íshíí jǔjū bǔbū ní ā ká, ācá ògbó ká kprāshā ũyū ní gǐ, íshíí sǒkpō ũngú è gǐ tǐrǐ ā ká. ¹⁶ Sārā nèè, Mbájá á'bā ndākpá ní tǐrǐ 'déé, ká jǔjū bǔbū ā ká níí, ālā gēlē ũngú è 'déé, ìgí ká yēbē ádá èyí ā ká. ¹⁷ Íshíí nèè, kpíí kātāsh ká nèè, Mbájá ā lǔsú bí ìgí tǐrǐ á'dā, èpē átā è'dē ká gālā lǒmó bí ìgí, íshíí ā yālā njinji ā yǐ'dí èshē mǔmū òrō ápá ká nǒshó ní, íshíí ā yēnjé ní ká úgú èyí. Mbájá ā yǐí glǒzō ũngú bí ìgí ká úgú tǐrǐ, íshíí ā yālā shēshē lēpē ìgí kélē ní.”

¹⁸ Íshíí nèè, kpíí ká ádá í 'déé, yómó yǒpó ní klēmē ā ká nèè, lēmē ká lēmē, íshíí úgú è rǔtú ndākpá ní èshē ká grǒtó srāmā ní bí èpē ìgí.

¹⁹ Íshíí biyí è ngā tǐrǐ nèè, slāgā Yūwúdū è òjō èshē mbērē Ántiyōkō, íshíí Íkóniyōmō, íshíí è'dé ílǐ yómó mbērē Lístīrā iyí, ádá í 'déé, yómó yǒpó ní ká lēmē ní ká nèè, āzā rāyā ádá ní. Íshíí ó'dō ndākpá ní òjō ēgbē góvó ápá ká Páwūlō, íshíí èndē gēlē Páwūlō ká āñbā, íshíí òjō è'dē ètē èshē ílǐ mbērē ní ápá gēsé úgú ìnjí á'dā, mónō ílǐ íshí. ²⁰ Íshíí nèè, ká lǒwó è 'déé, yómó grēkē ògō Yézū klǒvō ápá áyá ní ká nèè, āñā òrō íshíí lǔwū ānjā ílǐ mbērē ní ká ngá ìgí. Íshíí ká ájā è kápá ògō è ngā ká nèè, Páwūlō íshíí Bārná'bā ānjā mbērē Dérbē.

Páwūlō íshíí Bārná'bā lǔwū òjō ápá Ántiyōkō

²¹ Páwūlō íshíí Bārná'bā è'dé Kélē ádá ká Yézū bí yómó Dérbē, íshíí gēlē ndākpá òjō á'dá ápá ká yómó grēkē ògō Yézū. Íshíí biyí èyí nèè, lǔwū 'vére ānjā Lístīrā, íshíí Íkóniyōmō, íshíí Ántiyōkō 'déé, ká dā'bā

† Zéyūsū íshíí Hērmésē: Ígríí ní gǐ ā lǒyó gēlē mbájá, íshíí ìnjí á'dā, Zéyūsū ní ngērē ká mbájá ní gǐ, íshíí Hērmésē nèè, ètē ní bēbē yǒpó ká Zéyūsū.

úgú è Pǐsídīyā ká. ²² Lǒwó òtó ká mbērē yāngā gǐ tǐrǐ, íshíí lēmē gónjō ní bí yómó grēkē ògō Yézū níí, rǔtú gónjō ní ká giyí ápá ká Krístō, íshíí lēmē bí ìgí á'dā, “Ágá yómó è 'déé, mǐyí mǎpá ká Yézū ká nèè, má ndǒkō lǒlǒ góvó ní mǎpá jǔjū bǔbū ā, íshíí úgú è 'déé, má ndǒkō mǒmō ngērē ká Mbájá.”

²³ Páwūlō íshíí Bārná'bā rǒjō kprāshā ndākpá òtó ílǐ kēnisā †† è tēndé, tēndé 'déé, glǒvō ndākpá è kiyí ápá ká Bēbē ārà āgá Yézū ìgí ká è'dē ā ká, íshíí Páwūlō íshíí Bārná'bā úsú ìgí kprāshā ndākpá āsh níí, ā yǒkō ápá ká ndākpá è 'déé, ìgí ká ílǐ kēnisā ní gǐ ká. Íshíí ìgí á'dá dí grānā gǒgō, íshíí ā rājā ākpá èpē ìgí bí Bēbē ārà āgá ápá ká ádá ārà kprāshā ndākpá yāngā.

²⁴ Páwūlō íshíí Bārná'bā òtó ānjā dā'bā úgú è Pǐsídīyā, íshíí rāyá ápá dā'bā úgú è Pāmǐfǐlǐyā. ²⁵ Íshíí biyí è 'déé, kē'dé ádá ká Yézū bí yómó mbērē Pērgā íshíí nèè, rǒtó ānjā dā'bā úgú è mbērē Átālīyā.

²⁶ Íshíí èshē mbērē Átālīyā nèè, òjō lǔwū ānjā mbērē Ántiyōkō 'déé, ká dā'bā úgú è Súrīyā ká, ká fālúkū ápá dí úgú è 'déé, yómó giyí ápá Yézū krājā ākpá èpē ìgí bí Mbájá níí, kālā lǒmó áyá nè bí Páwūlō íshíí Bārná'bā, íshíí níí kēgbē áyá ìgí níí, kālā nētē è 'déé, kǒyó kēshē è'dē 'bákētā ká. ²⁷ Íshíí ká lǒwó è 'déé, krāyā Ántiyōkō íshíí ā ká nèè, òvō yómó giyí ápá ká Krístō, ká ádá è níí, èpē ìgí lēmē ádá nētē í 'déé, èpē ìgí kǎnjā kālā ká bí ìgí, íshíí òjō rēkē bí ìgí dā'bā ádá ũngú è tǐrǐ 'déé, Mbájá kǎnā èpē ìgí 'déé, èpē ìgí kālā ká. Íyí nèè, Mbájá ájā gbǒlǒ bí ndākpá è 'déé, kázá Yūwúdū ní ká, íshíí iyí ápá ká ádá ká Yézū Krístō íshíí. ²⁸ Páwūlō íshíí Bārná'bā á'dá ká yómó grēkē ògō Yézū ápá Ántiyōkō ká tǎgā èyí nè.

Kprāshā ndākpá è 'déé kiyí ápá ká Yézū ká lǒvō á'bā Jērūzálémē

15 Íshíí nèè, slāgā ndākpá èshē ká Yūwúdū 'déé, kiyí ápá ká Yézū ká, òjō èshē dā'bā úgú è Jūdēyā ápá mbērē Ántiyōkō 'déé, ká dā'bā úgú è Súrīyā ká, íshíí èndē gǒdó lāgá grǒdó ndākpá è 'déé, kiyí ápá ká Yézū íshíí 'déé, ìgí kázá Yūwúdū ní ká, íshíí á'dā, “Déé, ndākpá ānjā njbónjō mātārā áyá ádá ká Mǒzē 'dí yāā, Mbájá ā yāshā ètē èshē ká gǒsǐ'dí ũngú áyá ní 'dí.”

² Páwūlō íshíí Bārná'bā iyí ápá ká ádá yāngā 'dí, íshíí góvó tēmē òjō èndē ārà nè, ápá kǒkō ārà ndākpá yāngā ká Páwūlō íshíí Bārná'bā. Átāsh yāā, ndākpá è kiyí ápá ká Yézū 'déé, ìgí ká Ántiyōkō ā ká, íshíí Páwūlō ká Bārná'bā, íshíí slāgā ndākpá è níí, ānjā Jērūzálémē níí, újū yómó yǒpó ká Yézū, íshíí kprāshā ndākpá è, ká yǒ ká ápá ká ádá yāngā.

³ Glǒvō ndākpá è 'déé, kiyí kápá ká Yézū ká òpó ìgí, íshíí ká lǒwó è 'déé, ká yānjā ní ká nèè, òtó dā'bā úgú è Fónísīyā íshíí Sāmáryā, íshíí lēmē bí ndākpá è, kǒtó yǒ ká, ádá è 'déé, ndākpá è, kázá Yūwúdū ní 'déé, kiyí kápá ká Yézū íshíí ā ká, íshíí kǒbó kélē úgú ālā yómó è 'déé, kiyí ápá ká Yézū ká góvó ápá ká ádá èyí. ⁴ Íshíí ká úgú è 'déé, krāyā Jērūzálémē íshíí ā ká nèè, ndākpá è 'déé, kiyí ápá ká Yézū, ācá ògbó ká yómó yǒpó ní íshíí kprāshā ndākpá í ngá áyá ìgí ùmú ìgí. Páwūlō íshíí

†† Kēnisā: Ígí ní glǒvō ndākpá è 'déé, kiyí ápá Yézū Krístō 'déé, ká lǒvō ká ádá glǒyó ètē ká ádá ètē ní Bēbē ārà ìgí ā ká.

Bárná'bā, lēmē bī ìgì tírí ádá ùngú è 'déé, Mbájá káná èpè ìgì 'déé, èpè ìgì kàlā ká.

⁵ Íshíí nēè, slāgā ndākpá è 'déé, kíyí ápá ká Yézū 'déé, ìgì nī Fārisí nī gī ká nēè, àṅá òrō íshíí lēmē bī ndākpá nī tírí á'dá, "Ndākpá è 'déé, kíyí ápá ká Yézū íshíí 'déé, ìgì kázá Yūwúdū ní ká nēè, àṅgá áyá ìgì dī gūbū ìgì ká ṅbónṅbó mātārā. Íshíí níí, àlā ùngú nī ápá dā'bā gónjọ ádá í 'déé, Mbájá kēné bī Mōzè ká."

⁶ Átāsh yāā, yómó yōpó nī íshíí kprāshā ndākpá è 'déé, kíyí ápá Yézū ká lōvō ká ádá gōkō ápá è'dē. ⁷ Íshíí bīyí è 'déé, ndākpá nī klēmē ádá nī yōò íshíí nēè, Pítārā àṅá òrō, íshíí lēmē bī ndākpá nī á'dá, "Yāā ónjọ má gī, ìgì mókō máná mēshé sārā míshíí nēè, Mbájá íshíí áamá èshé kōkō àrā ìgì, íshíí mē'dé Kélé ádá nī bī ndākpá è 'déé, ìgì kázá Yūwúdū ní, ká ádá è níí, ìyí ápá ká Yézū.

⁸ Íshíí Mbájá 'déé, kōkō ádá è ká shēshé lēpē ágá wāṅá káná íshíí á ká nēè, lūsū bī ágá á'dá, èpè kishí yómó è 'déé, kázá Yūwúdū ní ká, ká úgú è kōpó Lílí àrā nē, bī ìgì tá áyá è 'déé, kōpó bī mēṅgá ágá ká. ⁹ Íshíí Mbájá bā òṅjọ kōkō àrā ágá ká ṅgá ìgì 'dī. Ká ádá tá ndākpá è 'déé, kíyí ápá ká Yézū íshíí yāā, Mbájá à ndījī íjī íshíí ápá ká glōsī'dí ùngú í ṅgá áyá nī. ¹⁰ Átāsh yāā, dūrū è 'déé, má yódó Mbájá ká gēné gūrū nīzī mápá jūjū yómó gréké ògō Yézū yākā gī ká ádá ṅgā? 'Déé bā ágá wālā, kóshó ágá gī sārā 'déé, kpótó gízí èyí kázá áyá ágá ní ká. ¹¹ Dú mīyí mápá è'dē míshíí, ká ádá òtō ògō lómó ká Bēbé àrā ágá Yézū nēè, àshá ágá tá áyá è 'déé, ètè káshá ìgì íshíí á ká."

¹² Íshíí nēè, ndākpá nī tírí á'dá gbígbí, íshíí à yógó ádá ká Páwūlō íshíí Bárná'bā ápá ká ádá kí'dí 'déé, kàlā ká ónjọ ká Mbájá ápá dā'bā gélé mómó ká ndākpá è 'déé, ìgì kázá Yūwúdū ní ká.

¹³ Íshíí bīyí è klēmē ádá í ṅgá áyá èpè ìgì íshíí nēè, Jémīsī † òjọ lēmē bī ndākpá nī á'dá, "Ónjọ má gī ázà mógó ádá í ṅgá áamá 'déé. ¹⁴ Sáyímōnō Pítārā lēmē ádá bī ágá ápá ká ádá è 'déé, Mbájá kōjō kpéé kápá ká ndākpá è 'déé, ìgì kázá Yūwúdū ní, ká ádá gēṅgē ndākpá èshé kōkō àrā ìgì níí, ká'dá shíkí ndākpá áyá nē ká. ¹⁵ Íshíí ádá yākā lātá ká ádá ká kéné ádá nī gī, 'déé krōndó sārā 'déé, Mbájá ká'dá,

¹⁶ Íshíí bīyí èyí nēè, má ndípí àrā má, íshíí má ndō'bó mómó ká góvó ṅgérè nī Dévídī 'déé, klālā ká. ††

Má ndū'bū ùngú è 'déé, klālā ká mápá dītí èyí,

Íshíí má ndālā ètè tówó gónjọ mápá dītí èyí,

¹⁷ níí, sōkpō ndākpá è ká, èbē dī àrā má Bēbé àrā èpè ìgì,

áca ògbó ká ndākpá è 'déé, ìgì kázá Yūwúdū ní 'déé,

† Jémīsī: Ètè nī ónjọ Yézū, íshíí ètè nī góvó ndākpá ká yómó gréké ògō Yézū ápá Jērūzálémē. Ètè krōndó srōnō ká Jémīsī. Ró'dò wárāgá Nēté ká Yómó Yōpó 15:12-21; 21:18-19; Gálátíyā 1:19. Á è'dē bēdé Jémīsī è ètè nī ónjọ Jónō, íshíí bēbé yōpó ká Yézū 'déé, ṅgérè Hēródōsō kūfū ètè á ká. Ró'dò wárāgá Nēté ká Yómó Yōpó 12:2.

†† Mómó ká góvó ṅgérè Dévídī 'déé, klālā ká: Ílī ádá yākā á'dá, Mbájá à ndēné bēdé ndākpá è èshé ká úlú àrā Dévídī níí, á'dá ápá ká ṅgérè. Mbájá íshíí Dévídī níí, á'dá ápá ká ṅgérè ká Ízrāyélē nī gī, íshíí òshō yōshō kūsúsū ápá ká ádá àrā ṅgérè è 'déé, ká ndēshé ká 'bālā èshé ká kōtō ílī kōtō ílī nī ká níí, á'dá áyá ṅgérè è 'déé, mómó ṅgérè í ṅgá áyá nī ká yíjī búbū 'dī ká. Ètè ṅgérè yāṅgá nī Yézū Krístō. Ró'dò 1 Sámwēlē 16:1-13; Sálāmā 132:11-12; Nēté ká Yómó Yōpó 2:30.

málā ìgì mápá ká shíkí ndākpá í ṅgá áamá ká.

Ká ádá áamá Mbájá Bēbé gālā ìgì ùngú yāṅgá gī, klēmē átāsh.' †

¹⁸ Íshíí Mbájá lēmē ádá ìgì ùngú yāṅgá bī ndākpá í ṅgá áyá nē sārā, íshíí òkō àná íshíí.

¹⁹ Átāsh yāā, ká ṅījí ádá è ṅgá áamá Jémīsī yāā, má'bā gālā ùngú glāṅá nī bī ndākpá è 'déé, ìgì kázá Yūwúdū ní 'déé, ká yēbē dī àrā Mbájá ká á'dá. ²⁰ Ùngú è 'déé, ágá má ndālā nī ká nēè, àṅgá áyá ágá dī grōndó srōnō bī ìgì níí, mlēmē bī ìgì níí, à'bā gōshó nōshó è 'déé, krōyō bī mbájá è gī 'déé, ndākpá krāshá ìgì ká lēké èpè ìgì á ká á'dá, wālā gōshó átā è 'déé, krékpé ó'dō ìgì nē ká á'dá. Wālā à'bā gōshó srámā átā á'dá, íshíí níí, à'bā gālā òrō á'dá. ²¹ Ká ádá gónjọ ádá í 'déé, Mbájá kēné bī Mōzè ká èshé sārā nēè, á'dá dī gē'dé ádá yāṅgá bī Yūwúdū nī gī ká úgú tírí ká yómó Sé'bití nī ápá Dī lóvō nī gī."

Srōnō bī ndākpá è kázá Yūwúdū ní 'déé kíyí ápá ká Yézū ká

²² Íshíí glōvō ndākpá è 'déé, kíyí ápá ká Yézū íshíí yómó yōpó nī, íshíí kprāshā ndākpá í ṅgá áyá ìgì rōjọ ndākpá èshé kōkō àrā èpè ìgì níí, àṅjā ká Páwūlō íshíí Bárná'bā àṅá mbērē Ántíyōkō. Íshíí òjọ íshíí rómó ndākpá 'déé, ká yēné gūrū àrā ìgì góvó nī ká, Júdāsā 'déé, bēdé dírí nī Bārsábāsā ká, †† íshíí Sílāsā. ²³ Íshíí òjọ òpó ìgì ká srōnō yāṅgá. Rōndó srōnō nī á'dá,

Ágá ónjọ ìgì gī 'déé, ágá nī yómó yōpó ká Yézū ká, áca ògbó ká kprāshā ndākpá ká yómó è 'déé, kíyí ápá ká Yézū ká,

Má yūjū ìgì yómó è 'déé, ìgì mázá Yūwúdū ní 'déé, máshá má'bā mbērē Ántíyōkō, íshíí dā'bā úgú è Súrīyā íshíí Sílīsīyā ká.

²⁴ Mōgō á'dá, slāgā ndākpá è èshé kōkō àrā ágá àṅjā áyá ìgì yō, íshíí à rōdó ìgì ápá ká ádá è 'déé, ká yālā ìgì ápá ká ṅījí àrā nī ká. Íshíí nēè, jéé ká mōpó ìgì bī ìgì 'dī. ²⁵ Átāsh yāā, mōjọ mlōvō 'bālā, íshíí mīyí mápá ká ádá è níí, mrōjọ ndākpá níí, mōpó ìgì bī ìgì ká gónjọ lēmbé ágá gī Páwūlō íshíí Bárná'bā 'déé, ²⁶ ìgì nī ndākpá è 'déé, ká'bā áshá í ṅgá áyá èpè ìgì, ká ádá àrā Bēbé àrā ágá Yézū Krístō ká. ²⁷ Átāsh yāā, má yōpó bī ìgì Júdāsā íshíí Sílāsā níí, àṅjā lēmē bī ìgì ká ákpā èpè ìgì ádá í 'déé, má rōndó bī ìgì 'bákétā ká. ²⁸ Ká ádá Lílí àrā Mbájá lūsū bī ágá grājá nī ìyí, má'bā gēné bēdé gūrū nīzī è, mápá jūjū ìgì á'dá, íshíí níí, má'bā gālā bēdé ùngú è mōtó rōtó òtō ká è 'déé, má rōndó bī ìgì 'bákétā ká á'dá. ²⁹ Má'bā gōshó nōshó è 'déé, krōyō bī mbájá è gī ká á'dá. Íshíí níí, má'bā gōshó átā è 'déé, srámā ká è'dē ká á'dá, wālā gōshó átā wáwá è 'déé, krékpé ó'dō ìgì nē ká á'dá. Íshíí níí, má'bā gālā òrō á'dá. Íshíí 'déé, málā áyá ádá í 'déé, mrōndó bī ìgì á ká míshíí yāā, má ndāshá glōzō nī.

Má'dá è'dē glōzō nī.

³⁰ Átāsh yāā, ndākpá í 'déé, kōpó ìgì á ká nēè, àṅjā èshé Jērūzálémē, íshíí rāyá Ántíyōkō, íshíí òjọ òvō

† 15:17 Ámōsō 9:11-12 †† Júdāsā 'déé, bēdé dírí nī Bārsábāsā ká: Mījí mīyí bēdé è'dē ètè nī ónjọ Jōzéfē Bārsábāsā. Ró'dò Nēté ká Yómó Yōpó 1:23.

ndákpá è tírí 'déé, kíyí ápá ká Yézū kā, ʔshíí èné srōnō nī bí ʔgí. ³¹ ʔshíí ká úgú è 'déé, ndákpá nī krò'dō srōnō nī kā nèè, kōbó kélè úgú ʔlā ʔgí tírí, ká ádá ógó ádá í 'déé, kā ndāná èpè ʔgí kánjā gólò ʔ kā. ³² Ká ádá Júdāsā ʔshíí Sílāsā 'déé, mēngá ʔgí nī kéné ádá ká Mbájá kā nèè, lēmè ádá góvó bí ndákpá è 'déé, kíyí ápá ká Yézū kā, ká ádá è níí, ʔnjā gólò ʔshíí níí, ʔ'dá gónjó nī ʔpá ká ádá ká Mbájá. ³³ ʔshíí bíyí è 'déé, ká'dá ʔntíyōkō gāā ʔshíí nèè, yōmó è 'déé, kíyí ápá ká Yézū kā ʔjó ʔpó ʔgí ká gíyí bí ʔgí mánjā gózó, ʔshíí ʔjó lūwū ʔnjā Jērūzálémè bí ndákpá è 'déé, kōpó ʔgí ʔ kā. ³⁴ ʔshíí nèè, Sílāsā èbè ádá glūwū nī 'dī. Tá Júdāsā klūwū kínarā nè. ³⁵ Páwūlō ʔshíí Bārná'bā ʔ'dá ʔntíyōkō ká tágā èyí, ʔcá ʔgbó ká slāgā gélè ndákpá è, ʔshíí è'dé Kélè ádá ká Bébé ʔrā ʔgá Yézū bí ndákpá nī.

Páwūlō ʔshíí Bārná'bā ʔ yōnjó tōwō ʔrā èpè ʔgí

³⁶ ʔshíí èshè bíyí èyí nèè, Páwūlō lēmè bí Bārná'bā ʔ'dá, "Mlūwū mánjā gólò níí, mrā'ba dī ʔrā ndákpá è 'déé, kíyí ápá ká ádá ká Bébé ʔrā ʔgá Yézū 'déé, mē'dé ádá nī bí ʔgí mótó ʔlī mbèrè nī gī kā, ká ádá è níí, mōkō nèè, kútú ʔgí ʔyá 'dè yā." ³⁷ Bārná'bā èbè ádá è níí, èpè ʔgí èné Jónō Márkō ʔgō èpè ʔgí, ³⁸ ʔshíí nèè, Páwūlō èbè ádá è níí, èpè ʔgí èné ètè 'dī, ká ádá Márkō ʔnjā èshè ʔyá èpè ʔgí, ká úgú è èpè ʔgí ká dā'bā úgú è Pāmífilíyā kā, ʔshíí rūtú èshè ká gālā nētè nī ká ngá èpè ʔgí ʔshíí. ³⁹ Páwūlō ʔshíí Bārná'bā ʔjó èmé ʔrā èpè ʔgí ká tágā èyí, ʔshíí ʔjó ʔjó kōkō ʔrā èpè ʔgí, Bārná'bā èné Márkō, ʔshíí ʔjó ʔshíí úyū nī ʔpá góló gófó búbū Kúbrūsū.

⁴⁰ ʔshíí nèè, Páwūlō èné è ngá èpè nī Sílāsā, ʔshíí ʔjó ʔnjā èshè ʔntíyōkō. ʔshíí ndákpá è 'déé, kíyí ápá ká Yézū kā ʔwō lōmó èshè ká Mbájá Bébé ʔrā ʔgá níí, èg-bè ʔyá ʔgí. ⁴¹ ʔshíí ʔjó ʔtó dā'bā úgú è Súrīyā, ʔshíí Sílísíyā, ʔshíí lēmè bí ndákpá è 'déé, kíyí ápá ká Yézū kā níí, ʔ'dá gónjó nī ʔshíí níí, ʔnjā gólò ká gíyí ápá ká Yézū kōpōrō.

Tímōtī ʔnjā ká Páwūlō ʔshíí Sílāsā

16 ʔshíí Páwūlō ʔnjā ʔnjā mbèrè Dérbè ʔshíí bíyí èyí nèè, ʔjō ʔpá mbèrè Lístrā, ʔshíí ʔjō ʔkō bédè ndákpá è dírí nī Tímōtī, ètè ʔshíí yāngá nè nèè, ʔgí nī yōmó grékè ʔgō Yézū. Yāngá nī èshè ká Yūwúdū ʔshíí bēbè nī èshè ká ʔgrígrí. ² Ndákpá è tírí 'déé, kíyí ápá ká Yézū 'déé, ká mbèrè Lístrā, ʔshíí mbèrè ʔkóníyōmō nèè, ʔ lēmè gózó ádá ʔpá ká ádá ʔrā nī. ³ Páwūlō èbè ádá gēné Tímōtī níí, èpè ʔgí lōwó ká ngá ètè, ʔtāsh yāā, ʔjō ūbū ètè ká n̄bón̄bó mātārā. † ʔlā ʔtāsh ká ádá Yūwúdū è tírí 'déé, káshā ká'bā dī úgú káshā nèè, ó'dō ʔgí ʔ'bā gēgbè nī ʔ'dá, ká ádá ʔkō ʔnā ʔshíí bēbè nī èshè ká ʔgrígrí. ⁴ ʔshíí ká úgú è 'déé, Páwūlō, ʔshíí ndákpá í ngá ʔyá nè ká lōwó kēshé ká mbèrè kíyí ká bédè mbèrè è ká nèè, ʔ rò'dō srōnō nī †† bí ndákpá è 'déé,

† Páwūlō ʔjō ūbū ètè ká n̄bón̄bó mātārā: ʔgrígrí nī gī ūbū kōtō ngāngá ká n̄bón̄bó mātārā 'dī. ʔshíí nèè, ndákpá è 'déé, yāngá nī èshè ká Yūwúdū yāā, Yūwúdū nī gī ʔ ndíyí ʔpá ʔyá nī ʔyá Yūwúdū. ʔshíí è ngá nī dūrū è 'déé, Páwūlō kúbū Tímōtī ká n̄bón̄bó mātārā nī ká ká ádá è níí, Yūwúdū nī gī ʔyí ʔpá ʔyá nī. †† Á rò'dō srōnō nī: Ró'dō srōnō yākā ʔpá ʔlī wārāgā Nēté ká Yōmó Yōpó 15:23-25.

kíyí ápá ká Yézū kā, ètè nī srōnō í 'déé, yōmó yōpó ká Yézū, ʔshíí kprāshā ndákpá è ká Jērūzálémè 'déé, kácá ʔkpá ádá nī ʔpá è'dé 'déé, krōndó ʔ kā, ká ádá è níí, ndákpá nī ʔlā ūngú nī ʔpá dā'bā èyí. ⁵ ʔtāsh yāā, ndákpá è 'déé, kíyí ápá ká Yézū 'déé, ʔgí ká dā'bā úgú è tēndé tēndé ʔ kā, ʔjō ʔ'dá gónjó nī ká gíyí ápá ká Yézū, ʔshíí ká úgú tírí jūjū ʔgí ʔ yōgō nī.

Páwūlō ʔkō ūngú ʔtō ʔlī ūngú ʔyá líyí ʔpá góvó mbèrè Trōwásā

⁶ ʔshíí Páwūlō ká klōpō nè ʔjō ʔtó úgú è Fíríjīyā, ʔshíí Gálátīyā, ʔshíí Lílī ʔrā Mbájá ʔ'bā ʔgí níí, è'dé ádá í ngá ʔyá nè ʔpá dā'bā úgú è Ásíyā 'dī. ⁷ ʔshíí ká úgú è 'déé, krāyá kró'bó dā'bā úgú è Mísíyā ʔshíí nèè, ʔdó ká ádá gānjā ʔnjā dā'bā úgú è Bítíníyā ʔshíí nèè, bā Lílī ʔrā Yézū † ʔ'bā ʔgí níí ʔnjā 'dī. ⁸ ʔtāsh yāā, ʔjō ʔtó rōtō dā'bā úgú è Mísíyā, ʔshíí ʔnjā ʔnjā mbèrè Trōwásā. ⁹ Ká ètè n̄jón̄jō ʔshíí nèè, Páwūlō ʔkō ūngú ʔtō ʔlī ūngú ʔyá líyí, ʔshíí ʔkō ndákpá èshè dā'bā úgú è Māsēdóníyā, èrútú, ʔshíí ʔ yōwō Páwūlō ʔ'dá, "ʔshíí úyū nī ʔpá Māsēdóníyā ká ádá è níí, ʔnā ʔgā." ¹⁰ Tá gēyè bíyí è 'déé, Páwūlō kōkō ūngú nī káyá líyí ʔshíí ʔ kā nèè, mōjō mrāshā ʔrā ʔgá ká ádá gānjā dā'bā úgú è Māsēdóníyā. Ká ádá mōkō mánā mīshí, è ká nī Mbájá ká yādā ʔgá níí, mánjā mē'dé Kélè ádá ká Yézū bí ndákpá è ká yō ká.

Lídīyā ʔyí ʔpá ká Yézū

¹¹ Mīnī góvó fālúkū, †† ʔshíí mánjā mēshé mbèrè Trōwásā, ndírí mápá ʔgá góló gófó búbū Sāmōtārēsè, ʔshíí ká gērè úgú nī nèè, mōjō mrāyá mápá mbèrè Nípólísí. ¹² ʔshíí èshè dī úgú ʔshíí nèè, mótó búbū, ʔshíí mrāyá mbèrè Fílípíyā, ʔshíí è ngá nī úgú è 'déé, yōmó Rómā nī ká'dá ká'bā è'dé, ʔshíí ètè nī kpéé góvó mbèrè ʔpá Māsēdóníyā. ʔshíí mā'dá yō ká gélè 'bí'bí.

¹³ ʔshíí ká yōmō Sé'bítī 'déé, ètè nī úgú gūsú ʔrā nī ká nèè, m̄rígí mēshé ʔlī mbèrè nī, ʔshíí mīnjí mīyí, mā ndōkō dī úgú è 'déé, ndákpá ká rājā ʔkpá èpè ʔgí ʔpá è'dé ʔ kā, ʔshíí mánjā mā'dá gbōgbō 'dè'dè, ʔshíí è ngá nī úgú è 'déé, Yūwúdū nī ká lōvō ká'bā è'dé, ká ádá grājā ʔkpá èpè ʔgí bí Mbájá kā. ʔshíí mōjō mā'dá búbū, ʔshíí mlēmè ádá bí lūkpú í 'déé, ká'dá ká'bā yō kā, ¹⁴ ʔshíí bédè èndé è èshè kōkō ʔrā ʔgí dírí nī Lídīyā, ʔ'dá dī gōgō ádá yāngā, ʔshíí ètè èshè ká yōmó mbèrè Tīyátírā, ʔshíí ʔ yōvó glūwū kōbó tēndé bí ndákpá, ʔshíí ètè nī bēbē glōyó Mbájá. ʔshíí Bébé ʔrā ʔgá Yézū ʔlā ètè níí, ʔyí ʔpá ká ádá í 'déé, Páwūlō ká'dá dī glēmè nī bí ʔgí ʔ kā. ¹⁵ ʔshíí bíyí è 'déé, kíyí bātézmā bí ètè, ʔshíí bí yōmó mōmō í ngá ʔyá nī ʔshíí ʔ kā nèè, ʔjō lēmè bí ʔgá níí, mánjā mōmō í ngá ʔyá nè, ʔshíí ʔ'dá, "Dú 'déé, mīnjí

† Lílī ʔrā Yézū: Ètè nī tá Lílī ʔrā Mbájá. Ádá ká Mbájá ʔ'dá nèè, Bébé ètè nī Mbájá, ʔshíí Gēsè újū ngá ʔyá nī Yézū nèè, ètè nī Mbájá, ʔshíí Lílī ʔrā Mbájá ètè nī Mbájá. Bébé ʔshíí Gēsè újū nī ʔshíí Lílī ʔrā nī nèè, ʔgí tírí nī Mbájá 'bālā. Ró'dō Jónō 1:1-18; Jónō 8:41-42; Nēté ká Yōmó Yōpó 5:3-4. †† Mīnī góvó fālúkū: Lúkā bēbē grōndó wārāgā Nēté ká Yōmó Yōpó nī ká nèè, ʔyí nèè, "ʔgá" ká ádá glūsū ʔ'dá èpè ʔjō ʔpá ká Páwūlō ʔshíí, ʔshíí èpè nī dūmbū ádá ʔpá ká ádá sōkpō ūngú è 'déé, kálā ʔrā èpè ʔgí kápá ʔlī wārāgā Nēté ká Yōmó Yōpó nī ká.

míyí míyí mǎpá ká Bēbé ärä ägá Yézū míshí yää, mójò níí, má'dá mómò í ngá áamá." Öjò lēmē äpá áyá ägá yöö, ìshíí mójò míyí mǎpá ē'dē.

Páwülö ìshíí Sílāsä ä ílí síjīnī

¹⁶ Ìshíí ká bēdé úgú è nèè, mǎ yǎnjǎ dī è 'déé, Yūwúdū ní gī ká lövö kǎ'bǎ ē'dē ká ádá grǎjǎ äkpǎ èpè ìgì bí Mbájá kǎ. Ìshíí mójò mōkō bēdé gēsē éndé bōrō è, ñgrōwó ká jūjū ní, ìshíí éné ónjó bí ètē, ìshíí ä yēnjē ádá äpá ká ádá ũngú è 'déé, ká yǎnjǎ dī gǎlǎ ärä èpè ìgì äpá gǎlōgǎ kǎ. Ìshíí òtō ògō nēté yǎngǎ nèè, älä góvó éyé bí yōmó ärä nè.¹⁷ Gēsē éndé yǎngǎ öjō ä rēkē ògō ägá ká Páwülö, ìshíí ä lēmē ádá ká gōró lēmē nè ä'dǎ, "Ngǎngǎ í yǎkǎ nèè, ìgì ní bōrō ká Mbájá Bēbé ũngú ní gī tírí ä kǎ. Ä lēmē bí ìgì ádá è 'déé, ká ndāshǎ ìgì ä kǎ."

¹⁸ Ìshíí ä'dǎ dī gǎnjǎ ògō ägá ká gāsá kōwó äpá jūjū ägá ká gēlé 'b'í, ìshíí ũngú òtō ká Páwülö ká gögó ádá yǎngǎ ìshíí. Páwülö öjō ìpí ärä nè, ìshíí lēmē äpá ká ñgrōwó ní ä'dǎ, "Ká dírí Yézū Krístö nèè, mǎ lēmē bí úmü níí, ìgì éshē jūjū gēsē éndé yǎkǎ." Ìshíí tá gēyē ätā nèè, ñgrōwó ní öjō ìgì éshē jūjū ní.

¹⁹ Ká úgú è 'déé, yōmó ärä gēsē éndé ní kōkō ũngú 'déé, èpè ìgì kúsú shēshē lépē èpè ìgì kǎpá ē'dē, ká ádá gökō éyé òtō ògō éyí kǎzǎ tówó ní kǎ nèè, öjō rükú Páwülö ìshíí Sílāsä, ìshíí è'dē ìgì änjǎ äpá dī mǔmü shēngē ní gī. ²⁰ Ìshíí ènggē ìgì öjō äpá dī mǔmü shēngē ní gī, ìshíí ä'dǎ, "Ngǎngǎ í yǎkǎ nèè, ìgì ní Yūwúdū, ìshíí öjō ká glímí ílí jūjū ndákpá äpá ílí mbēré í ngá áyá ägá. ²¹ Ìgì ä rödó ndákpá í ngá áyá ägá äpá ká kíyí è ká Yūwúdū ní gī, ìshíí nèè, ägá ní yōmó Rómǎ bǎ mǎ yīyí mǎpá ē'dē dī, wǎlǎ mǎ yǎlǎ ätāsh tá 'dī."

²² Ìshíí glövö ndákpá ní änjǎ ká gāsá kōwó äpá jūjū Páwülö ìshíí Sílāsä. Ätāsh yää, shēngē ní gī lēmē gónjō ádá níí, ösö tēndē èshé ká Páwülö ìshíí Sílāsä, ìshíí öjō ämbá ìgì ká kōlō. ²³ Ìshíí bíyí è 'déé, kǎmbá ìgì gözö ìshíí ä kǎ nèè, öjō ènggē ìgì äpá ílí síjīnī, ìshíí lēmē bí bēbé gēgbē ká síjīnī ní níí, ègbē áyá ìgì gözö ní. ²⁴ Ká úgú è 'déé, bēbé gēgbē ká síjīnī ní kōgó ätāsh kǎ nèè, öjō ènggē ìgì äpá kpíí ílí síjīnī ní yō, ìshíí löngö lägá ìgì äpá ká grötó kprāshǎ kpíkpí.

²⁵ Ìshíí ká gütú úgú ní nèè, Páwülö ìshíí Sílāsä, ä'dǎ dī grǎjǎ äkpǎ èpè ìgì bí Mbájá, ìshíí ä löyö ètē ká gīshī ríngí, ìshíí slǎgǎ ndákpá è, ká ílí síjīnī kǎ ä yögó ní.

²⁶ Ìshíí tá gēyē ätā nèè, góvó glámá bǔbǔ älä ärä nè, ìshíí éyé mómò síjīnī ní ìgì ká lägá éyí, ìshíí äkpǎ ìjǎ síjīnī ní gī läyá, ìshíí gīnzírí ní gī öjō läyá wǎnjǎ èshé ká lägá ndákpá ní.

²⁷ Ìshíí ká úgú è 'déé, bēbé gēgbē ká síjīnī ní kōrö í 'déé, kōkō äkpǎ ìjǎ síjīnī ní gī tírí glǎjǎ í nè kǎ nèè, ñjǎ ä'dǎ, ndákpá è kǎ ílí síjīnī ní kǎ, lülü wǎnjǎ änjǎ ìshíí. Ätāsh kǎ nèè, öjō ìshíí góvó sēpē í ngá áyá nè, ìshíí èbē ádá güfū ärä nè ē'dē. ²⁸ Ìshíí nèè, Páwülö öjō äsá kōwó ká gōró lēmē nè äpá áyá ní ä'dǎ, "Ä'bǎ güfū ärä í ä'dǎ. Ká ádá ägá tírí mǎtá dī úgú ä."

²⁹ Bēbé gēgbē ká síjīnī ní öjō ädǎ ndákpá, ìshíí èsē öshö öjō ē'dē bí ètē, ìshíí ülü ē'dē änjǎ ílí síjīnī ní, ìshíí öjō ìshíí ä rǎyǎ ní ká mbāwǎ äpá dī mǔmü

Páwülö ìshíí Sílāsä. ³⁰ Ìshíí öjō ènggē ìgì äpá gēsē úgú, ìshíí ũjū ìgì ä'dǎ, "Yää kprāshǎ ndákpá ní, mǎ ndǎlǎ äyá 'dē níí, mǎshǎ ó'dö má?"

³¹ Ìshíí öjō ìpí bí ètē ä'dǎ, "Íyí äpá ká Bēbé ärä ägá Yézū ìshíí yää, á ndāshǎ ó'dö í, ìshíí yōmó mómò í ngá áyá í." ³² Ätāsh yää, Páwülö ìshíí Sílāsä, è'dé ádá ká Bēbé ärä ägá Yézū bí ètē, ìshíí bí yōmó mómò í ngá áyá ní tírí. ³³ Ìshíí tá ká ètē njónjō äsh nèè, bēbé gēgbē ká síjīnī ní ènggē ìgì, ìshíí öbö róyó í ngá áyá ìgì, ìshíí öjō ìjǎ bātēzmǎ bí ètē, ìshíí bí yōmó mómò í ngá áyá ní tá ká ètē úgú äsh. ³⁴ Ìshíí bēbé gēgbē ká síjīnī ní öjō ènggē Páwülö ká Sílāsä änjǎ mómò í ngá áyá nè, ìshíí ènggē nōshö bí ìgì, ìshíí öshö. Ìshíí ètē ìshíí yōmó mómò í ngá áyá nè, kōbö kélé úgú älä ìgì góvó, ká ádá dǎrä ìgì tírí, ìyí äpá ká Mbájá ìshíí.

³⁵ Ká gērē úgú ní nèè, shēngē ní gī öpó ndákpá í ngá áyá èpè ìgì änjǎ bí bēbé gēgbē ká síjīnī ní, ìshíí lēmē bí ètē ä'dǎ, "Ä'bǎ ndákpá yǎngǎ níí, änjǎ." ³⁶ Bēbé gēgbē ká síjīnī ní öjō lēmē bí Páwülö ä'dǎ, "Shēngē ní gī öpó ndákpá öjō bí ämä ä'dǎ, úmü ìshíí Sílāsä nèè, mrrígí mēshé ílí síjīnī ní. Ätāsh yää, mǎnjǎ níí, mǎnjǎ gózö."

³⁷ Ìshíí nèè, Páwülö lēmē bí ndákpá è 'déé, shēngē ní gī köpó ìgì ä kǎ ä'dǎ, "Bǎ rötó ádá äpá áyá ägá tá 'dī, ìshíí ämbá ägá äpá dī mǔmü ndákpá tírí, kpíí 'déé, ägá mēshé ká yōmó Rómǎ ní kǎ. † Ìshíí öjō ögbö ägá äpá síjīnī, ìshíí 'bákētá nèè, èbē ádá grójó ägá güjū ní ätā níí, ndákpá ä'bǎ gökō gǎnǎ ní ä'dǎ. Bǎ 'dī, má'bǎ ìgì öjō níí, röjō ägá èshé ílí síjīnī ní ká ärä èpè ìgì."

³⁸ Ìshíí ká löwö è 'déé, ndákpá yǎngǎ kǎnjǎ klēmē ádá yǎngǎ bí shēngē ní gī ìshíí dē kögó ä'dǎ, Páwülö ìshíí Sílāsä kēshé ká yōmó Rómǎ ní kǎ nèè, mbāwǎ öjō älä ìgì góvó. ³⁹ Ätāsh yää, shēngē ní gī öjō äpá síjīnī ní, ìshíí rǎjǎ äkpǎ èpè ìgì bí Páwülö, ìshíí öjō röjō ìgì èshé ílí síjīnī ní, ìshíí lēmē bí ìgì níí, älä lömó áyá èpè ìgì níí, rigí èshé ílí mbēré ní. ⁴⁰ Bíyí éyí nèè, Páwülö ìshíí Sílāsä, rigí èshé ílí síjīnī ní, ìshíí öjō änjǎ mómò ká Lídíyǎ, ìshíí äpá yō nèè, ökö ndákpá è 'déé, kíyí äpá ká Yézū kǎ, ìshíí lēmē bí ìgì gónjō ádá níí, änjǎ gólō tá ká giyí äpá ká Yézū, ìshíí öjō änjǎ änjǎ.

Páwülö ä Tāsälóníkǎ

17 Páwülö ìshíí Sílāsä, öjō ä löwö ötö ílí mbēré Ämífóllísí, ìshíí mbēré Äpólóniyǎ, ìshíí öjō rǎyǎ äpá mbēré Tāsälóníkǎ äpá dī úgú 'déé, Dī lövö ká Yūwúdū ní gī kǎ ē'dē kǎ. ² Ìshíí tá äyá è 'déé, Páwülö kǎ'dǎ dī gǎlǎ ní ká úgú tírí ä kǎ nèè, Páwülö änjǎ Dī lövö ká Yūwúdū ní gī, ìshíí ká tötö yōmó Sé'bítí è nèè, ä lēmē ádá ní bí ìgì èshé ká ádá è 'déé, kröndó kǎ'bǎ ílí Wǎrǎgǎ ádá ká Mbájá kǎ. ³ Ìshíí lēmē ílí ádá ká Mbájá bí ìgì, ìshíí lüsü bí ìgì ä'dǎ, ndákpá è 'déé, Mbájá Kíshí ètē ä kǎ, ängǎ áyá ní dī gíllí ní ìshíí dī gǎnjǎ èshē jūjū ó'dö nè. Ìshíí lēmē bí ìgì ä'dǎ, "Yézū 'déé, mǎ lēmē ádá ärä ní bí ìgì ä kǎ nèè, ètē ní Krístö, ndákpá è 'déé,

† Ägá mēshé ká yōmó Rómǎ: Ká úgú äsh nèè, góvó ñgērē ká yōmó Rómǎ ní ká'dǎ ñgērē äpá jūjū gēlé ndákpá è 'déé, kötö jūjū gēlé jūjū mómò ní kǎ. Íyí äpá tá ká slǎgǎ ndákpá èshē kökō ärä ìgì níí, ä'dǎ äpá ká yōmó Rómǎ ní. Ká ádá góvó ñgērē ní ängǎ áyá ní dī gēgbē áyá ìgì äyá shíkí ndákpá áyá nè.

Mbájá kīshí ètè ā kā." ⁴ Īshíí slāgā ndākpá è, èshé ká Yūwúdū nī iyí āpá ká ádá ká Páwūlō ĩshíí Sílāsā, ácá ògbó ká gēlè ndākpá è 'déé, igí kázá Yūwúdū ní 'déé, ká yālā mbāwā àrā Mbájá kā, ká gēlè kprāshā lūkpú nī òjò iyí āpá ká ádá ká Páwūlō tánè.

⁵ Īshíí nèè, slāgā kprāshā ndākpá è, èshé ká Yūwúdū nī gī, àlā lūyú āpá ká Páwūlō. Ātāsh yāā, òjò òvò slāgā glōsī'dí ndākpá è, èshé ílī mbèrè nī, ĩshíí òjò èndè glīmí ílī ũngú nī gī òtò ílī mbèrè nī, ĩshíí ànjā ká gāsá kōwó òtò ílī mbèrè nī. Īshíí ànjā mómò ká bédè újū è dírí nī Jāsónò à yèbè Páwūlō ĩshíí Sílāsā, ká ádá è níí, èpè igí rúkú igí ĩshíí níí, èpè igí ènggè igí bī ndākpá è 'déé, ká límí ílī mbèrè nī kā. ⁶ Īshíí nèè, ká úgú è 'déé, kòkò igí yò 'dí kā nèè, òjò rúkú Jāsónò ĩshíí slāgā ndākpá è 'déé, kíyí āpá ká Yézú kā, ĩshíí ènggè igí ànjā āpá dí mùmú shēnggè ní gī 'déé, ká ílī mbèrè nī kā, ĩshíí à'dā, "Páwūlō ĩshíí Sílāsā nèè, òjò nī yómó glīmí jūjū búbū nī, ĩshíí 'bákètá nèè, òjò āpá ílī mbèrè í ngá áyā àgā, ⁷ ĩshíí Jāsónò à'bā igí à'bā ílī mómò í ngá áyā nè. Igí ndākpá í yāngā àlā ũngú āpá dá'bā ádá ká góvó ngèrè ká yómó Rómā [†] nī 'dí, ká ádá iyí ā è'dè bédè góvó ngèrè dírí nī Yézú." ⁸ Īshíí ká úgú è 'déé, shēnggè nī gī, ògbó ká glövò ndākpá nī kògò ádá yāngā kā nèè, ó'dò igí ègbè góvó. ⁹ Ātāsh yāā, shēnggè nī gī òjò àlā Jāsónò ĩshíí ndākpá è, 'déé krúkú igí ā kā níí, ènggè nākā bī èpè igí, ĩshíí òjò à'bā igí níí, ànjā.

Páwūlō ĩshíí Sílāsā ànjā Bèréyā

¹⁰ Īshíí ká njónjò nī nèè, ndākpá è 'déé, kíyí āpá ká Yézú kā, òjò òpó Páwūlō ĩshíí Sílāsā ànjā mbèrè Bèréyā, ĩshíí ká úgú è kráyá yò kā nèè, ànjā Dí lóvò í ká Yūwúdū nī gī.

¹¹ Īshíí yómó Bèréyā nèè, igí glözò ndākpá òtò ká yómó Tāsālóníkā, ká ádá gōgò gōgò ádá ká Páwūlō ĩshíí Sílāsā ànjā áyā igí góvó, ĩshíí à rō'dò Wārāgā ádá ká Mbájá ká úgú tírí, ká ádá gòkò nī nèè, kútú ádá ká Páwūlō 'déé, klēmè bī èpè igí ā kā nèè, dú rāyā ádá yā. ¹² Ātāsh yāā, gēlè Yūwúdū iyí āpá ká Yézú, ĩshíí gēlè kprāshā lūkpú yómó éyé è 'déé, igí kázá Yūwúdū ní ácá ògbó ká ngāngā nī iyí āpá ká Yézú tánè.

¹³ Ká úgú è, Yūwúdū è ká Tāsālóníkā kōgò à'dā, Páwūlō ká yè'dé ádá ká Mbájá tówó āpá Bèréyā kā nèè, òjò yò tówó, ĩshíí èndè gè'dé ílī ndākpá nī āpá ká Páwūlō ĩshíí Sílāsā. ¹⁴ Īshíí tá gēyè àtā nèè, yómó è 'déé, kíyí āpá ká Yézú kā òjò èné Páwūlō ànjā ànjā ākpā bédè góvó úyū è, ĩshíí nèè Sílāsā ĩshíí Tímòtī à'dā à'bā tá Bèréyā. ¹⁵ Ndākpá è 'déé, kànjā ká Páwūlō kā nèè, àsá ètè ànjā góvó mbèrè Ātínā ká góvó fálúkú, ĩshíí ká úgú è ká yipī àrā èpè igí ā kā nèè, Páwūlō òshò igí bī Sílāsā ĩshíí Tímòtī níí, òjò òkò èpè gēyè āpá Ātínā.

Páwūlō à Ātínā

¹⁶ Ká lówó è 'déé, Páwūlō ká yāmā klōjò ká Sílāsā ĩshíí Tímòtī, kápá Ātínā kā nèè, òkò ílī góvó mbèrè nī èlè ká mbájá è gī 'déé, ndākpá nī krāshā ká lèké èpè igí kā,

[†] Góvó ngèrè ká yómó Rómā: Ká lēmè Látíní yāā, à yādā āpá áyā nī Sízārā, ĩshíí ètè nī góvó ngèrè āpá jūjū slāgā ngèrè gī 'déé, ká dá'bā úgú è Jūdèyā, ĩshíí Jélíí, ògbó ká slāgā gēlè úgú è gī.

ātāsh yāā, shēshè lèpè nī èlè āpá è'dè 'dí. ¹⁷ Ātāsh kā nèè, ànjā Dí lóvò nī, ká ádá níí, èpè lēmè ádá bī Yūwúdū nī gī, ácá ògbó ká yómó 'déé, igí kázá Yūwúdū ní 'déé, ká yālā mbāwā àrā Mbájá kā. Īshíí ká úgú tírí ā yānjā dí è 'déé, ndākpá nī ká yòvò ũngú nī kápá è'dè ā kā. ¹⁸ Īshíí slāgā ndākpá è 'déé, ká yālā ũngú nī kápá dá'bā ádá ká Èpèkárūsū, ĩshíí Īstóyíkí nī gī ^{††} òjò ĩshíí à yémè Páwūlō à'dā, "Ádá í 'déé, újū yākā ká lēmè nī ká nèè, ètè ògò ílī èyí ànā 'dí. À yèbè ádá gíyí ngā?" Īshíí slāgā ndākpá è ipī à'dā, "Àlā áyā ũngú è 'déé, ká yèbè ádá glēmè ádá āpá ká ádá àrā slāgā tēndè mbájá è gī bī àgā." À lēmè àtāsh, ká ádá Páwūlō à'dā, dí gè'dé Kélè ádá nī āpá ká ádá àrā Yézú, ĩshíí āpá ká ádá è 'déé, Yézú kànjā kēshè jūjū ò'dò nèè. ¹⁹ Ātāsh yāā, èné Páwūlō òjò āpá Āròpágūsū, [‡] dí glövò ñbānjā ká Īgrígí nī. Īshíí òjò újū ètè à'dā, "Mā yèbè ádá gōgò mēshè áyā ĩ, rānjā ádá í 'déé, ká rōdò bī ndākpá nī kā. ²⁰ Á rōdò ndākpá āpá ká ádá è 'déé, ètè nī tēndè í nèè, àtāsh yāā, mā yèbè ádá è níí, lēmè ílī èyí bī àgā" ²¹ Īshíí bī yómó Ātínā, ácá ògbó ká tēndè ndākpá è 'déé, káshā à'bā yò kā, ĩnjí ádá gālā bédè ũngú è 'dí, tōyò à yèbè ádá gōgò ádá, ĩshíí glēmè ádá āpá ká ádá ũngú è rānjā í nèè.

²² Ātāsh yāā, Páwūlō òjò èrútú à'bā dí mùmú ñbānjā Āròpágūsū, ĩshíí à'dā, "Igí yāā yómó Ātínā, mókò nèè, igí nī yómó gíyí mápá ká gēlè mbájá è gī. ²³ Ká ádá ká úgú è mā lówó mótò ílī mbèrè í ngá áyā igí ā kā nèè, mókò gēlè úgú è 'déé, má lówó mbájá è gī 'déé, mráshā igí ká lèké igí ā kā, ĩshíí mókò bédè árá è nèè, rōndó à'bā è'dè, 'Bī mbájá è 'déé, mókò ètè mánā 'dí kā.' Igí má'dá dí glövó ètè Mbájá yāngā, ĩshíí nèè, mókò ètè mánā 'dí, àtāsh yāā, mā yèbè ádá glēmè ádá āpá ká ádá àrā nī bī igí.

²⁴ Ètè nī Mbájá 'déé, kúbū jūjū búbū nī, ĩshíí ũngú è tírí 'déé, ká ílī èyí ā kā. Ètè nī Bèbé mùmú òrò, ĩshíí jūjū búbū nī, ĩshíí bā àshā à'bā ílī mómò è 'déé, ndākpá kálā ká lèké èpè igí ā kā 'dí. ²⁵ Ètè nī Mbájá bèbé gēné àshā, ĩshíí yūwú ká ũngú nī gī tírí bī ndākpá. Ātāsh yāā, bā èbè ádá bédè ũngú è èshè ká ndākpá 'dí. ²⁶ Èshè ká ndākpá 'bālā nèè, Mbájá ũbū ulú àrā ndākpá nī tírí āpá jūjū búbū ā. Ètè ká àrā nè, ũsú à'bā ĩnjí nè èshè sārā ká úgú gālā igí ũngú yāngā, ĩshíí úgú è 'déé, ká ndāshā à'bā è'dè ā kā. ²⁷ Īshíí kpíí 'déé, Mbájá kázá gólò nī kēshè áyā àgá ní ká nèè, ètè èbè ádá è níí, mēbè dārā nè, ĩshíí níí mókò èpè. ²⁸ Áyā bédè ndākpá è klēmè

^{††} Èpèkárūsū ĩshíí Īstóyíkí nī gī: Àkà Èpèkárūsū ká tòtò gūfū sálā lēmbè gūfū rómó ríní (340) ká úgú è 'déé, kākā Yézú dó'bó 'dí kā. Rōdò ndākpá āpá ká ádá kōbó kélè úgú nī, ĩyí nèè, ètè nī gónjò ũngú, ĩshíí mbájá nī gī nèè, ónjó àzā áyā igí āpá ká ũngú è 'déé, ká yālā àrā èpè igí kótò jūjū búbū ā kā ní. Īshíí Īstóyíkí nèè, igí nī ndākpá è 'déé, ká yālā ũngú nī kápá dá'bā ádá ká bēbé gródò èpè igí Zénò 'déé, kākā ètè ká tòtò gūfū sálā lēmbè gūfū rómó ríní (340) ká úgú è 'déé, kākā Yézú dó'bó 'dí kā. Rōdò ndākpá nī ĩyí nèè, kōbó kélè úgú nī bā àzā èshè ká ũngú è 'déé, ká yā'bā ndākpá níí, àrā igí kélè, ácá ògbó ká nōwò ní, wālā ũngú è 'déé, ká ndā'bā ndākpá níí, kànjā gólò, wālā 'déé, ká ndè'dè ètè kápá gólò ā kā ní. ĩyí nèè, gónjò ũngú nī nèè, ànjā ndākpá nī dí gíyí ádá kútú èpè à ndāshā ká gōzò gbólò è ká áyā 'dè yā, ĩshíí níí, à'dá tá ká gēgbè ká àrā nè ká úgú tírí. [‡] Āròpágūsū: Dí lóvò ká gónjò kprāshā ndākpá ká Īgrígí gī āpá Ātínā ká ádá grótò ádá.

ā'dā, 'Été kéné ónjó í ngá áyà nē bì āgá 'déé, mā yāshá nī, ṭshíí mā lówó nī ē'dē ā kā.' Ká ádá 'balā ēshē ká yōmó gishī ríngí ngá áyà ígí ā'dā, 'Ágá nī kótó áyà nī.'

²⁹ Átāsh yāā, ṅbā 'déé, āgá nī kótó ká Mbájá ṭshíí ā kā nēē, mā'bā gīnī ā'dā, Mbájá été áyà ūngú è 'déé, ndákpá kíńí, ṭshíí kálā ká lēké epē ígí kēshē ká dá'bā, wālā fídā, wālā āṅbā ā'dā. ³⁰ Éshē sārā nēē, Mbájá ūsú íńí nē, ápá ká ádá è 'déé, ndákpá kōkō epē káná 'dī ká 'dī, ṭshíí nēē, 'bákétā nēē, Mbájá lēmē gónjó ádá bí ndákpá nī tírí òtō úgú nī tírí níí, áyà ēshé ká gālā glōsī'dí ūngú áyà epē ígí. ³¹ Ká ádá Mbájá ūsú úgú è 'déé, epē ká ndrótó ádá ápá ká yōmó jūjū búbú nī glātá nī òtō ògō ndákpá è 'déé, epē kíshí été ā kā. ṭshíí lūsú été ádá yāṅgá bí ndákpá nī tírí ká úgú è 'déé, été kálā été ndákpá yāṅgá 'déé, kāṅā ēshē jūjū ò'dō nē kā."

³² ṭshíí tāmá dē, Páwūlō klēmē bí ndákpá nī kíyí, bēdé ndákpá è kāṅā ēshē jūjū ò'dō nē ṭshíí ā kā nēē, slāgā ndákpá è áká, ṭshíí slāgā yōmó è ā'dā, "Mā yēbē ádá è níí, lēmē ádá bí āgá tówó gówó ápá dá'bā èyí." ³³ ṭshíí Páwūlō òjō āṅā ēshē ká glōvō ndákpá í 'déé, ká ílī ṅbāṅā nī kā, ṭshíí āṅā. ³⁴ ṭshíí nēē, slāgā ndákpá è, iyí ápá ká ádá ká Páwūlō, ṭshíí òjō āṅā ògō nī, ēshē kōkō àrā ígí nēē, Dīyōnísíyō 'déé, été nī 'balā ēshē ká yōmó ṅbāṅā Ārōpágūsū ā kā, ṭshíí bēdé éndé è dírí nī Dāmārisí, ácá ògbó ká slāgā ndákpá è.

Páwūlō āṅā mbēré Kōréntiyā

18 Éshē gówó mbēré Átínā nēē, Páwūlō āṅā āṅā mbēré Kōréntiyā. ² ṭshíí ápá yō nēē, òkō bēdé újū è été nī Yūwúdū dírí nī Ákwilā, áká été ā'bā mómō Póntūsū. Òjō ká iyí òmō nē Prísilā ēshé dá'bā úgú è Ítálíyā, tāmá ká été úgú āsh, ká ádá gówó ṅgérè ká yōmó Rómā nī Klāwdiyōsō nēē, ògō Yūwúdū nī wāṅā ēshē Rómā ṭshíí. ṭshíí Páwūlō āṅā dī grā'bá dī àrā ígí. ³ ṭshíí nēté í ngá áyà ígí nēē, nēté grāshá mómō tēndē tá áyà nēté í ká Páwūlō. Átāsh yāā, ā'dá ā'bā áyà ígí, ṭshíí ā yālā nēté nī ká ngá ígí. ⁴ ṭshíí ká úgú tírí ká yōmó Sé'bītī yāā, Páwūlō à lēmē ádá ápá Dī lówó nī bí Yūwúdū nī gī, ácá ògbó ká yōmó è 'déé, ígí kázá Yūwúdū nī gī ní ká.

⁵ Ká úgú è Sílāsā ṭshíí Tímōtī, kójó kēshé dá'bā úgú è Māsédóniyā ṭshíí nēē, Páwūlō ā'bā úgú í ngá áyà nē tírí, ká ádá gē'dé ádá ká Mbájá bí Yūwúdū nī gī. ṭshíí ā lēmē bí ígí iyí nēē, Yézū nī Krístō. ⁶ ṭshíí nēē, ká lówó è 'déé, Yūwúdū nī gī kēmé Páwūlō ṭshíí kōkō 'déé, kēvē epē ṭshíí ā kā nēē, òjō ūpū tēndē í ngá áyà nē, ápá áyà ígí, ṭshíí lēmē ádá ká ndégbē ò'dō bí ígí ā'dā, "Glōsī'dí ūngú è 'déé, ká ndālā ígí ā kā nēē, ádá èyí ā ndā'dá ā'bā ò'dō ígí, ká ádá málā tá dī ūngú nī, tírí mēshē ádá bí ígí míshí. ṭshíí ēshē 'bákétā ká yāṅjā gólō nēē, mā yāṅjā dī gē'dé ádá ká Yézū bí ndákpá è 'déé, kázá Yūwúdū ní ká."

⁷ Páwūlō āṅā ēshē yō, ṭshíí āṅā mómō ká bēdé újū è dírí nī Táyítōsō Jústūsú 'déé, mómō í ngá áyà nī ká gbōgbō ákpá ṭjī Dī lówó ká Yūwúdū nī gī ká, ṭshíí été à lōyó Mbájá ká shēshē lēpē nē 'balā. ¹⁸ Kríspásā nī gówó ndákpá è 'déé, ká yēgbē ká Dī lówó ká Yūwúdū nī gī ká,

été ṭshíí yōmó mómō í ngá áyà nē tírí iyí ápá ká Bēbé àrā āgá Yézū, ṭshíí gēlē ndákpá è ká ílī mbēré Kōréntiyā 'déé, kíyí kápá ká ádá ká Yézū ṭshíí ā kā nēē, òjō íjī bātēzmā bí ígí.

⁹ Ká bēdé njónjō è nēē, Bēbé àrā āgá Yézū lēmē ádá bí Páwūlō òtō ílī ūngú áyà líyí ā'dā, "Á'bā gēté mbāwā ā'dá, áṅjā gólō ká glēmē ádá nī bí ndákpá, ṭshíí níí, á'bā gráná gbī ā'dá. ¹⁰ Mā ndāná úmū, ṭshíí bā bēdé gōsī'dí ūngú è ā yālā úmū 'dī, ká ádá āṅgá ádá gēlē ndákpá à ílī mbēré yākā." ¹¹ Átāsh yāā, Páwūlō ālā ā'bā Kōréntiyā 'balā ríní, ṭshíí sálā lēmbē 'balā shēshé, ṭshíí ā'dá dī gródó ndákpá ápá ká ádá ká Mbájá.

¹² ṭshíí ká úgú è Gálíyō ká'dá shēngē kápá dá'bā úgú è Ákáyā † ká nēē, slāgā kprāshā ndákpá è, ēshé ká Yūwúdū nī gī, ácá ákpá ádá áyà epē ígí 'balā, ṭshíí òjō rúkú Páwūlō, ṭshíí èné été āṅjā ílī ṅbāṅā, ¹³ ṭshíí ā'dā, "Újū yākā nēē, à rōdó ndákpá ápá ílī mbēré ní níí, lōyó Mbájá ká gbōlō è 'déé, bā kāṅjā ápá dá'bā gónjō ádá ká Mbájá 'dī ká."

¹⁴ ṭshíí bā Páwūlō klēmē ádá nī dóbó 'dī ká nēē, Gálíyō òcō lāgá glēmē ádá nī ā'dā, "Bijā 'déé, ígí Yūwúdū nī gī méné újū yākā mójó mápá dī mómū mā, ká ádá ālā bēdé gówó gōsī'dí ūngú è nē yāā, mā ndlēmē ádá mápá ē'dē. ¹⁵ ṭshíí nēē, 'déé ádá í ngá áyà ígí ā kā, ápá ká ádá slāgā ádá è, ṭshíí dírí ndákpá, ṭshíí gónjō ádá ká Mbájá í ngá áyà ígí yāā, mlēmē ádá nī mápá ē'dē ká àrā ígí, ká ádá mrótó ádá mápá ká úlú ádá è kātā ṅgá ká 'dī." ¹⁶ ṭshíí Gálíyō òjō ògō ígí ēshē ílī ṅbāṅā nī. ¹⁷ ṭshíí ndákpá í 'déé, klōvō ā'bā yō ká, òjō rúkú Sōsténēsē, gówó ndákpá í 'déé, ká yēgbē ká Dī lówó ká Yūwúdū nī ká, ṭshíí ámbá été ápá gēsé úgú ēshē ílī ṅbāṅā nī ápá dī mómū Gálíyō, ṭshíí nēē bā lēmē ádá ápá ē'dē 'dī.

Páwūlō ipi àrā nē āṅjā Ántiyōkō

¹⁸ Bijí è 'déé, Páwūlō ká'dá gāā ká'bā Kōréntiyā ká yōmó è 'déé, kíyí ápá ká Yézū ṭshíí ā kā nēē, újū ígí ṭshíí āṅjā mbēré Sēnkriyā, ṭshíí ògbó yō nēē, èsē jūjū nē, ápá dá'bā lómō í 'déé, ká kōkō àrā ígí ká Mbájá ká. ṭshíí òjō íṅā ápá ílī gówó fālúkū, ṭshíí āṅjā dá'bā úgú è Súrīyā, été ṭshíí Prísilā ṭshíí Ákwilā. ¹⁹ ṭshíí ká úgú è 'déé, ígí krāyá kápá mbēré Éfēsūsū ṭshíí nēē, Páwūlō ā'bā Prísilā ṭshíí Ákwilā ā'bā yō. ṭshíí āṅjā Dī lówó ká Yūwúdū nī gī, ṭshíí à lēmē ílī ádá ká Mbájá ápá ká ádá àrā Yézū bí ígí. ²⁰ Ndákpá nī òwō ēshé áyà nī níí, ā'dá ká ngá epē ígí ká tāgā àrā nē, ṭshíí nēē, ānā ṭshíí. ²¹ ṭshíí ká úgú è ká yāṅjā ēshē yō ká ádá gāṅjā Éfēsūsū ā kā nēē, lēmē bí ndákpá nī ā'dā, "Déé Mbájá iyí ápá ē'dē ṭshíí yāā, mā ndōjō áyà ígí tówó." ²² Ká úgú è Páwūlō krāyá mbēré Sízāriyā ká fālúkū nī nēē, āṅā āṅjā Jērūzálémē dī gūjū ndákpá è 'déé, kíyí ápá ká Yézū 'déé, ígí ká yō ká. ṭshíí bijí èyí nēē, āṅjā mbēré Ántiyōkō 'déé, ká dá'bā úgú è Súrīyā ká.

²³ Á'dá yō gāā, ṭshíí á'dá dī glōwō òtō dá'bā úgú è Gálátíyā, ṭshíí Fírījīyā, à rā'bá dī àrā yōmó grēkē ògō

† Été à lōyó Mbájá ká shēshē lēpē nē 'balā: Été ázá Yūwúdū nī ṭshíí nēē, été à lōyó Mbájá ká Ízrāyélē nī gī. †† Úgú è Ákáyā: Été nī mbēré Kōréntiyā 'déé, ká úgú è Ákáyā.

Yézū, ǐshíí à lèmé ádá bí ìgí níí, ìyí àpá ká Yézū ká shèshè lèpè èpè ìgí 'bàlā.

Àpólòsǒ à mbèrè Éfèsūsū

²⁴ Bèdé Yūwúdū è dírí ní Àpólòsǒ, àkǎ ètè à'bǎ góvó mbèrè Àlèkèzǎndàriyá, ǐshíí òjǒ àpá Éfèsūsū. Ètè ògǒ ílǐ úgú góvó, ǐshíí ògǒ ílǐ ùngú àná àpá ká Wárāgā ádá ká Mbájá góvó. ²⁵ ǐshíí rǒdó ètè àpá ká ádá àrà Bèbé àrà àgá Yézū, ǐshíí à lèmé gónjǒ ádá àpá ká ádá àrà ní, ádá í 'déé, kǎ rǒdó ndákpá ní kǎpá è'dè à kǎ nèè, tà má dǐtí èyí. Kpíí 'déé, kǒkǒ tá ádá kǎná àpá ká ádá bàtèzmǎ è 'déé, Jónǒ kǎ'dá dǐ grǒdó ndákpá ní kǎpá è'dè à kǎ. ²⁶ ǐshíí 'déé, Àpólòsǒ ànjǎ Dǐ lǒvǒ í ká Yūwúdū ní gǐ yǎà, lèmé ádá bí ndákpá ní ká mbāwā 'dǐ. ǐshíí dè Prísíí ǐshíí Àkwílǎ kǒgǒ ádá í 'déé, kǎ lèmé ní kǎ nèè, òjǒ ádá ètè ànjǎ mǒmǒ í ngá áyá èpè ìgí, ǐshíí òjǒ à rǒdó ètè àpá ká gǒzǒ gbǒlǒ gǒgǒ ílǐ ádá ká Mbájá òtǒ ká è sǎrǎ kǎ.

²⁷ ǐshíí ká lǒwǒ è Àpólòsǒ kèbè ádá gǎnjǎ ànjǎ dǎ'bǎ úgú è Àkáyǎ kǎ nèè, klǒpǒ ní 'déé, kǐyí kǎpá ká Yézū ká ngá ìgí à kǎ, àná ètè góvó, ǐshíí rǒndó srǒnǒ bí ètè níí, èné ànjǎ bí yómó grèkè ògǒ Yézū 'déé, ìgí kǎ Àkáyǎ kǎ níí, àlǎ lǒmǒ bí ètè. ǐshíí ká úgú è krǎyá yǒ kǎ nèè, àná ndákpá è 'déé, kǐyí kǎpá ká ádá ká Mbájá òtǒ ògǒ gǎlǎ lǒmǒ ká Mbájá bí ìgí kǎ. ²⁸ Àpólòsǒ à yémé àrà èpè ìgí ká Yūwúdū ní gǐ gónjǒ ní àpá dǐ mǔmǔ ndákpá ní tírí. ǐshíí à lèmé ádá bí ìgí grǎjǎ ní èshè ílǐ Wárāgā ádá ká Mbájá, ǐshíí à lǔsǔ bí ìgí nèè, Yézū ní Krístǒ.

19 Ká lǒwǒ è 'déé, Àpólòsǒ kǎ mbèrè Kǒrèntíyǎ kǎ nèè, Páwūlǒ ànjǎ à lǒwǒ òtǒ ílǐ úgú ní, ǐshíí òjǒ ìgí mbèrè Éfèsūsū, ǐshíí àpá yǒ nèè, òkǒ slǎgǎ yómó grèkè ògǒ Yézū. ² ǐshíí òjǒ ùjǔ ìgí à'dǎ, "Ká lǒwǒ è míyí mǎpá ká Yézū kǎ nèè, Lílí àrà Mbájá òjǒ àpá áyá ìgí ǐshíí?"

ǐshíí òjǒ ìpǐ bí ètè à'dǎ, "Àgá jéé mǒgǒ bédé ádá è, mǎpá ká ádá àrà Lílí àrà Mbájá mǎná 'dǐ."

³ ǐshíí Páwūlǒ ùjǔ ìgí à'dǎ, "ǐshíí ìjǐ úlú bàtèzmǎ ngǎ bí ìgí?"

ǐshíí òjǒ ìpǐ bí ètè à'dǎ, "Bàtèzmǎ è 'déé, Jónǒ grǒdó ndákpá ní kǎpá è'dè à kǎ."

⁴ ǐshíí Páwūlǒ à'dǎ, "Bàtèzmǎ è 'déé, Jónǒ grǒdó ndákpá ní kǎpá è'dè à kǎ nèè, ká ádá è níí, ndákpá ní àyá èshè ká gǎlǎ glǒsǐ'dí ùngú áyá èpè ìgí, ǐshíí níí, lǔwū òjǒ àpá ká Mbájá. ǐshíí lèmé bí ndákpá ní níí, ìyí àpá ká ndákpá è 'déé, kǎ yǒjǒ àpá ògǒ nè Jónǒ kǎ 'déé, ètè ní Yézū kǎ."

⁵ ǐshíí ká lǒwǒ è, ndákpá ní kǒgǒ ádá ká Páwūlǒ kǎ nèè, òjǒ ìjǐ bàtèzmǎ bí ìgí ká dírí Bèbé àrà àgá Yézū.

⁶ Páwūlǒ òjǒ ùsú lèké nè àpá jǔjǔ ìgí, ǐshíí Lílí àrà Mbájá òjǒ àpá áyá ìgí. ǐshíí òjǒ à lèmé gǎlǎ tǎndè lèmé gǐ, ǐshíí à yè'dé ádá ká Mbájá bí ndákpá. ⁷ ǐshíí jǔjǔ ndákpá ní tírí nèè, kpú lèmbè rǒmǒ.

⁸ ǐshíí ká tǒtǒ shèshè nèè, Páwūlǒ à'dǎ dǐ gǎnjǎ Dǐ lǒvǒ ká Yūwúdū ní gǐ, ǐshíí ètè mbāwā glèmé ádá ká ngá ìgí 'dǐ. ǐshíí à'dǎ dǐ gè'dé ìgí níí, ìyí àpá ká ádá mǒmǒ ngèrè ká Mbájá. ⁹ ǐshíí nèè, jǔjǔ slǎgǎ ndákpá è ègbè nè, ǐshíí bǎ ìyí àpá ká ádá í ngá áyá ní 'dǐ, ǐshíí òjǒ à lèmé glǒsǐ'dí ádá àpá ká ádá è 'déé, Páwūlǒ kǎ rǒdó

ndákpá ní kǎpá ká ádá àrà Yézū à kǎ, àpá dǐ mǔmǔ ndákpá ní tírí.

Àtǎsh yǎà, Páwūlǒ à'bǎ ìgí à'dǎ, ǐshíí òjǒ èngǎ yómó grèkè ògǒ Yézū ògǒ nè, ǐshíí ànjǎ ká ngá ìgí àpá ílǐ góvó kǒlǒ grǒdó ndákpá ká bédé ùjǔ è 'déé, dírí ní Tíránūsū à kǎ. ǐshíí à rǒdó ndákpá àpá yǒ ká úgú tírí. ¹⁰ À'dǎ dǐ gǎlǎ àtǎsh ká rǒmǒ ríní, ká ádá è níí, ndákpá è tírí 'déé, kǎshá kǎ'bǎ dǎ'bǎ úgú è Àsíyǎ, èshè ká Yūwúdū ní gǐ, ǐshíí yómó è 'déé, ìgí kǎzǎ Yūwúdū ní kǎ níí, ògǒ ádá àpá ká ádá àrà Bèbé àrà àgá Yézū.

Kǒtǒ ngǎngǎ ká Sévǎ

¹¹ Mbájá èné ònjǒ bí Páwūlǒ ká ádá gǎlǎ kprǎshǎ kǐ'dí, ¹² ǐshíí kpíí mǎndíí, wǎlǎ tǎndè 'déé, àtǎ gbǒgbǒ Páwūlǒ 'déé, èné àpá gbǒgbǒ bèbé nǒwǒ yǎà, nǒwǒ í ngá áyá ní à rǎjǎ èshè áyá ní, ǐshíí gǎlǎ kǒtǒ rǒyǒ † è 'déé, kǎ jǔjǔ ndákpá ní kǎ nèè, à yǎnjǎ èshè jǔjǔ ìgí.

¹³ ǐshíí slǎgǎ Yūwúdū è gǐ à'dǎ dǐ glǒwǒ ní gǒtǒ ílǐ úgú ní, ǐshíí à'dǎ dǐ gǒgǒ kǒtǒ rǒyǒ gèshè jǔjǔ ndákpá ní ká gǎdǎ dírí Bèbé àrà àgá Yézū Krístǒ áyá è 'déé, Páwūlǒ kǎ yǎlǎ ní kǎ. ǐshíí à lèmé bí kǒtǒ rǒyǒ ní à ìyí, "Ká ònjǒ ká Yézū 'déé, Páwūlǒ kǎ yè'dé ádá àrà ní bí ndákpá ní kǎ nèè, mríí gǐ mǎshè jǔjǔ ndákpá yǎkǎ." ¹⁴ Sǎlǎ lèmbè rǒmǒ kǒtǒ ngǎngǎ ká Sévǎ 'déé, ètè ní 'bàlǎ èshè ká kprǎshǎ ndákpá ká yómó grǎshǎ Mbájá ká Yūwúdū ní gǐ kǎ nèè, ìgí ká'dǎ dǐ gǎlǎ àtǎsh. ¹⁵ ǐshíí ká bédé úgú è nèè, rǒyǒ ní lèmé bí ìgí à'dǎ, "Mókǒ Yézū mǎná mǐshí, ǐshíí mǒgǒ ádá mǎpá ká ádá àrà Páwūlǒ mǐshí, ǐshíí nèè, ìgí ní 'bí gǐ?" ¹⁶ ǐshíí bíyí èyí nèè, ùjǔ í 'déé, rǒyǒ ní kǎ jǔjǔ ní kǎ nèè, òjǒ èmbè àpá áyá ìgí ká lǐlǐ, ǐshíí àmbǎ ìgí, ǐshíí lǔlǔ èshè mǒmǒ ní ká klǎkǎ àrà èpè ìgí, ǐshíí ká rǒyǒ gbǒgbǒ èpè ìgí.

¹⁷ ǐshíí ádá yǎngǎ ìyí ìgí ká Yūwúdū ní gǐ, ǐshíí yómó è 'déé ìgí kǎzǎ Yūwúdū ní gǐ ní 'déé, ìgí kǎ Éfèsūsū kǎ tírí. Mbāwā òjǒ àlǎ ìgí ǐshíí òjǒ à lǒyǒ dírí Bèbé àrà àgá Yézū, ǐshíí èné gǔrǔ àrà ní góvó. ¹⁸ Gǎlǎ ndákpá è 'déé, kǐyí àpá ká Yézū kǎ nèè, òjǒ à lèmé ádá àpá ká ádá glǒsǐ'dí ùngú è 'déé, èpè ìgí kǎlǎ sǎrǎ kǎ wǎsǎ àpá dǐ mǔmǔ ndákpá ní tírí. ¹⁹ ǐshíí slǎgǎ ndákpá è 'déé, ìgí ká'dǎ yómó kó'dó ní sǎrǎ kǎ nèè, èngǎ wárāgǎ nèné kó'dó í ngá áyá èpè ìgí, ǐshíí òjǒ ìsǐ ògbǒ dǐ mǔmǔ ndákpá ní tírí. ǐshíí 'déé, rǒ'dǒ ètè nèné kó'dó í ngá áyá ìgí yǎà, à ndǐgǐ ílǐ ùngú áyá gǔfǔ rǒmǒ lèmbè kpú álǐfǐ (50,000) nǎkǎ fídǎ. ^{†20} Ká gbǒlǒ è ngǎ nèè, ádá àpá ká ádá àrà Bèbé àrà àgá Yézū ànjǎ gǒlǒ, ǐshíí gǎlǎ ndákpá ìyí àpá áyá ní.

²¹ Bíyí è 'déé, ìgí ùngú yǎngǎ tírí kǎlǎ àrà èpè ìgí ǐshíí à kǎ nèè, Páwūlǒ ìnjǐ ádá gǎnjǎ ànjǎ dǎ'bǎ úgú è Mǎsédóníyǎ ǐshíí Àkáyǎ, ǐshíí bíyí èyí níí, èpè ànjǎ góvó mbèrè Jèrúzǎlémè. ǐshíí Páwūlǒ à'dǎ, "Èshè Jèrúzǎlémè nèè, àngǎ á má dǐ gǎnjǎ góvó mbèrè Rómǎ." ²² Àtǎsh kǎ

† Kǒtǒ rǒyǒ: Kǒtǒ rǒyǒ à yà'dǎ à'bǎ jǔjǔ yómó rǒyǒ, ǐshíí sǎrǎ nèè, ìgí ní kǒtǒ grǒnǒ è 'déé, ká'dǎ kǎ'bǎ mǔmǔ òrǒ ká Mbájá, ògbǒ ká ngèrè ngá áyá èpè ìgí 'déé, dírí ní Shètǎnǎ kǎ, ǐshíí òjǒ àná gǒgǒ ádá ká Mbájá ǐshíí, ǐshíí ká úgú è 'déé, Mbájá krǒsǒ ìgí kǎpá búbǔ ǐshíí à kǎ nèè, òjǒ ìpǐ àrà èpè ìgí àpá ká glǒsǐ'dí lǐlǐ àrà è 'déé, kǎ yǎlǎ gǎngǎ àkpǎ àpá ká ndákpá ní kǎ. Rǒ'dǒ ádá yǎkǎ àpá ílǐ wárāgǎ Gǐtǐ Ádá 12:7-9. †† Nǎkǎ fídǎ: À ndènè 'bàlǎ nǎkǎ fídǎ bí ndákpá àpá bíyí nètè ájǎ 'bàlǎ.

nēè, Páwūlō òpó rōmó yōmó gāná èpè níí ànjā gólò àpá dā'bā úgú è Māsédóniyā, Tímōtī ĩshíí Ērástūsū, ĩshíí òjō ā'dá ká tǎgā àrà nè, gāā ā'bā dā'bā úgú è Ásíyā.

Gāsá kōwó àpá jūjū Páwūlō

²³ Ká ètè úgú àsh nēè, gēlé ndàkpá ànjā ká gāsá kōwó àpá jūjū Páwūlō àpá ílí mbèrè Ēfēsūsū, ká ádá ránjā gbōlò glōyó Mbájá òtò ògō Bēbé àrà àgá Yézū ká.

²⁴ Bēdé bēbé bōrò è dírí ní Dēmétrūsū ā'dá dī grāshā brízí mōmō mbájá ká Ārtēmísí èshē ká fídā.

Dēmétrūsū ĩshíí yōmó nēté í ngá áyà nè òkō góvó éyé èshé ògō nēté í ngá áyà èpè ìgí ā ngā. ²⁵ Dēmétrūsū òjō òvò ndàkpá è tírí 'déé, kǎlǎ úlú nēté í ngá áyà nè kǎ, ĩshíí lēmè ìgí ā'dā, "Yāā lēmbé mà gī, ìgí mókō máná míshí, àgá mà yōkō góvó éyé mēshé ògō nēté í ngá áyà àgá kǎ. ²⁶ ĩshíí àyá è mókō, ĩshíí mógó ádá í 'déé, újū è dírí ní Páwūlō klēmè, ĩshíí 'déé, kē'dé ndàkpá ní kǎ'dā, mbájá gī è 'déé, ndàkpá ní kǎlǎ ìgí ká lēké èpè ìgí ā kǎ nēè, ìgí àzà rǎyā Mbájá ní, ĩshíí à lēmè ádá yākā bí ndàkpá ní níí, ìyí àpá ē'dē, àzà òtò tá ílí Ēfēsūsū dī úgú ā ní ĩshíí nēè, òtò dā'bā úgú è Ásíyā tírí.

²⁷ ĩshíí góvó gōs'dí ùngú è 'déé, kǎ ndǎlǎ àrà nè kǎ nēè, àzà tá ká ádá nēté í ngá áyà àgá 'déé, kǎ ndlímí nè kǎ ní. ĩshíí nēè, gōs'dí ùngú è 'déé, kǎ ndǎlǎ àrà nè kǎ nēè, ndàkpá ní à yōkō mōmō ká èndé mbájá í 'déé, dírí ní Ārtēmísí dāsá àpá ká ùngú tówó 'dī. ĩshíí èndé mbájá Ārtēmísí 'déé, ndàkpá kǎ lōyó ètè kótó Ásíyā, ĩshíí jūjū búbū ní tírí, ĩshíí 'déé, dírí ní kújū góvó ní kǎ nēè, ndàkpá à yōkō ètè dāsá àpá ká ùngú tówó 'dī."

²⁸ Ká lōwó è ndàkpá è klōvò ā kǎ, kōgó ádá yāngā kǎ nēè, ò'dō ìgí ègbé góvó, ĩshíí èndé gāsá kōwó ā'dā, "Ārtēmísí mbájá ká yōmó Ēfēsūsū kǎ nēè, ònjó òtò ká ùngú ní gī tírí ĩshíí." ²⁹ Tá gēyē àtā nēè, ndàkpá è kótó ílí mbèrè ní kǎ tírí ànjā ká gāsá kōwó. ĩshíí òjō lūlū gēyē ànjā ànjā àpá dī góvó úgú 'déé, ndàkpá ní kǎ lōvò kǎ'bā ē'dē àpá ílí mbèrè ní kǎ, ĩshíí ē'dé Gāyúsū ĩshíí Ārístárkósò ògō èpè ìgí rōmó yōmó lōwó ká Páwūlō 'déé, kēshé dā'bā úgú è Māsédóniyā ká ngá ètè ā kǎ.

³⁰ Páwūlō èbè ádá gǎnjā glēmè ádá bí ndàkpá ní ĩshíí nēè, yōmó grēkē ògō Yézū ā'bā ètè níí, ànjā 'dī.

³¹ Slāgā lēmbé Páwūlō 'déé, ìgí shēngē mōmō ní kǎ, òpó yōpó ànjā bí Páwūlō ká grǎjā àkpá èpè ìgí bí ètè níí, ā'bā gǎnjā ní ā'dá.

³² ĩshíí ká ètè úgú àsh nēè, ndàkpá í 'déé, klōvò ā kǎ nēè, ílí jūjū ìgí tírí rōnó ĩshíí, ĩshíí à yāsá kōwó ní tāmá lálākāzā àtā, slāgā ndàkpá è, àsá è ngá èpè ìgí tēndé, ká ádá ògó ílí ádá í 'déé, èpè ìgí klōvò ká ádá éyí ā kǎ àná 'dī. ³³ Yūwúdū ní údú bēdé újū è dírí ní Ālēkēzándārā àpá dī mūmū ndàkpá ní, ĩshíí lēmè bí ètè ádá è 'déé, ètè kǎ ndlēmè ní kǎ, ĩshíí Ālēkēzándārā òjō éyé lēké nè ká ádá è níí, èpè lēmè ádá ní bí ndàkpá ní.

³⁴ ĩshíí ká lōwó è ndàkpá ní kōkō 'déé, Ālēkēzándārā kēshé ká Yūwúdū ní gī kǎ nēè, èndé gāsá kōwó tá tówó ká ílí éyí 'bālā, ĩshíí ká tǎgā éyí àyá rōmó pāpā ájā, à yíyí, "Ārtēmísí mbájá ká yōmó Ēfēsūsū kǎ nēè, ònjó òtò ká ùngú ní gī tírí ĩshíí."

³⁵ ĩshíí ká dōngbó éyí nēè, bēbé grōndó ádá ká shēngē ní àpá ílí mbèrè ní òjō àlǎ ndàkpá ní, ĩshíí òjō rāná èshé ká kōwó ní, ĩshíí lēmè bí ìgí ā'dā, "Ìgí yāā yōmó mbèrè Ēfēsūsū, ndàkpá è kǎ jūjū búbū ā kǎ tírí òkō àná ĩshíí, Ēfēsūsū ní mbèrè è 'déé, mōmō ká góvó mbájá Ārtēmísí kǎ ē'dé ā kǎ, ĩshíí kákpá àrà ní 'déé, kǎlǎ èshé mūmū òrò ā kǎ nēè, à lūsū ní. ³⁶ ĩshíí nēè, bā ndàkpá èmé ádá yākā 'dī. Ātāsh yāā, mráná mēshé ē'dé, ĩshíí níí, má'bā gǎlǎ ùngú ká gómó shēshé lēpè ìgí ā'dā.

³⁷ ĩshíí 'bákētā mēngē ngāngá yākā mójó dī úgú ā, ĩshíí bā ìgí ìní bēdé ùngú è, èshé ílí mōmō ní gī 'déé, mbájá í ngá áyà àgá gī, kǎ ílí éyí ā kǎ 'dī, wǎlǎ àlǎ sáwíyí àrà mbájá í ngá áyà àgá tá 'dī.

³⁸ ĩshíí 'déé, ádá kǎngá Dēmétrūsū ĩshíí yōmó nēté í ngá áyà nè, ká ká ká ngāngá yākā yāā, gōzò ní nēè, èngē ìgí ànjā ílí ngāngá níí, yōmó grótó ádá ní òkō àpá ē'dé. ³⁹ ĩshíí 'déé, bēdé ádá è nè kǎ ē'dé, 'déé má yēbē ádá glēmè mǎpá ē'dé yāā, gōzò ní nēè, méné mǎnjā dī mūmū kprāshā ndàkpá mǎpá ílí ngāngá ní níí, òkō àpá ē'dé. ⁴⁰ Ká ádá gōs'dí ùngú í 'déé, kǎlǎ àrà nè, kǎjā kōtò ílí mbèrè ní kǎ nēè, à ndíyí ádá éyí èshé áyà àgá ĩshíí àgá mà yēmè 'dī. ĩshíí 'déé, shēngē ní ùjū àgá yāā, bēdé ádá è 'déé, mà ndípí mǎpá ògō éyí ā kǎ nēè, à ndāzā ní." ⁴¹ ĩshíí bíyí è klēmè ádá ní ĩshíí nēè, òjō lēmè bí klōvò ndàkpá ní níí, ànjā mōmō í ngá áyà èpè ìgí.

Páwūlō lōwó òtò Māsédóniyā ĩshíí mōmō ká Īgrígí ní gī

20 Ká lōwó è ádá ní ĩshíí kōwó ní kōyó ĩshíí ā kǎ nēè, Páwūlō ádá yōmó grēkē ògō Yézū, ĩshíí ē'dé ìgí níí, ìyí àpá ká Yézū gónjò ní ĩshíí níí, ànjā gólò ē'dé, ĩshíí lēmè bí ìgí ā'dā, èpè ā yānjā í nè. ĩshíí bíyí éyí nēè, ànjā ànjā dā'bā úgú è Māsédóniyā, ² ĩshíí dā'bā úgú è kótò ē'dé ā kǎ nēè, ē'dé yōmó è 'déé, kíyí àpá ká Yézū kǎ, ĩshíí lēmè gēlé ádá bí ìgí níí, ā'dá gónjò ní ká gíyí àpá ká Yézū. ĩshíí òtò rótò ànjā mōmō ká Īgrígí ní gī.

³ Páwūlō ā'dá yō ká tótò shēshé. ĩshíí ká lōwó è 'déé, krāshā àrà nè ká ádá gǎnjā dā'bā úgú è Súrīyā ká góvó fǎlúkū ní kǎ nēè, slāgā kprāshā Yūwúdū è, à yēbē gbōlò ká ádá gūfū ètè. Ātāsh yāā, ĩnjí ádá glūwū gǎnjā gólò òtò ká ìyí gbōlò è 'déé, kótò Māsédóniyā kǎ. ⁴ ĩshíí ndàkpá è 'déé, kǎnjā ká Páwūlō kǎ ní Sōpāteré gēsē újū ká Pírásá 'déé, kēshé mbèrè Bērēyā kǎ, ĩshíí Ārístárkósò ĩshíí Sēkúndūsū nēè, èshé è ngá èpè ìgí mbèrè Tāsālóníkā, Gāyúsū èshé mbèrè Dērbē, Tímōtī ĩshíí rōmó ngāngá Tíkákūsū, ĩshíí Trōfímūsū èshé dā'bā úgú è Ásíyā. ⁵ Īgí ngāngá yāngā ànjā gólò, ĩshíí àmā àgá ā'bā mbèrè Trōwāsā, ⁶ ĩshíí bíyí Góvó úgú Gūjū Kpā'bākā ní kōyó ĩshíí nēè, mǎnī fǎlúkū mēshé mbèrè Fílípīyā, ĩshíí bíyí sálá 'bí'bí nēè, mójó mōkō ìgí mǎpá Trōwāsā, ĩshíí mǎlǎ ká ngá ìgí sálá lēmbé rōmó 'bí'bí.

Dōngbó dī grǎ'bá yōmó Tārwasā ká Páwūlō

⁷ Ká yōmó Lādā nēè, dī àrà àgá tírí mlōvò 'bālā ká ndàkpá è 'déé, kíyí àpá ká Yézū 'déé, ìgí kǎ Tārwasā kǎ, ká ádá gōshó kpā'bākā ká Bēbé àrà àgā. ĩshíí Páwūlō lēmè ádá bí àgá yōò ìgí ká gūtú úgú, ká ádá ĩnjí ádá

gǎnjǎ ēshē yō ká gērē úgú nī. ⁸ Īshíí ágá tírí má kóló örō sǒlō nī, Īshíí gǎlě lǎmbǎ ä kóló yō. ⁹ Īshíí bēdē gēsē újū ē dírí nī Ētíkāsǎ ä'dǎ ä'bǎ äkpǎ shī'bákǎ nī, Īshíí ká löwó ē, Páwülō klēmē ádá nī ká tǎgǎ ēyí nē ä kǎ nēē, 'bǐ'bǐ ónó Ētíkāsǎ góvó, Īshíí öjō lē've ĩjī ötō ká shī'bákǎ nī ēshē ká dī tötō örō sǒlō ē kǎ. Īshíí ká löwó ē kǐ'ví eté äpá örō nēē, ökö eté ĩlī ĩshíí. ¹⁰ Páwülō öjō lūsú ānjǎ áyá nī äpá bǔbǔ, Īshíí ümbú eté äpá áyá nē, Īshíí lēmē bǐ ĩgǐ ä'dǎ, "Shēshē lépē ĩgǐ ä'bǎ gǎgǎ nī ä'dǎ, eté tá gǎshǎ nī." ¹¹ Īshíí biyí ēyí nēē, Páwülō ĩnī tówó ānjǎ örō sǒlō nī yō, Īshíí mōshó kpǎ'bákǎ ká Bēbē ärä ägá ká ngá ĩgǐ, Īshíí öjō lēmē ádá yōö ĩgǐ ká gǐgǐ äjǎ ĩshíí öjō ānjǎ ānjǎ. ¹² Īshíí enē gēsē újū yǎngǎ ānjǎ mömö gǎshǎ nī, Īshíí shēshē lépē ndǎkpǎ nī ēlē góvó.

Páwülō ä yǎnjǎ Jērüzǎlémē

¹³ Páwülō ānjǎ mbērē Āsósō ká lǎgá nē, Īshíí mēngǎ ägá mǐnī fǎlúkū dī mǔmū nī. Ká ádá ē níí, epē ānjǎ ökö ägá yō. ¹⁴ Īshíí ká löwó ē mökö eté mǎpǎ Āsósō kǎ nēē, öjō ĩnī äpá ĩlī fǎlúkū í 'déé, má ĩlī ēyí ä kǎ, Īshíí mǎnjǎ mbērē Mǐtǐlénē. ¹⁵ Ēshē Mǐtǐlénē nēē, mǐnī fǎlúkū ĩshíí mōtō 'bákǎ gbögbö göló göfó bǔbǔ Káyösō, Īshíí ká äjǎ ē 'déé, kǎpǎ ögō ēyí nēē, mrǎyá mǎpǎ göló göfó bǔbǔ Sámösō, Īshíí biyí ēyí nēē, möjō mrǎyá mǎpǎ mbērē Mǐlītūsū. ¹⁶ Páwülō ĩnjǎ ádá götō grötó mbērē Ēfēsūsū ká ádá ēbē ádá gǎ'dǎ ká tǎgǎ ärä nē ä'bǎ dǎ'bǎ úgú ē Āsīyǎ 'dǐ, löwó í ngá áyá nī ömö nē, Īshíí ēbē ádá grǎyǎ Jērüzǎlémē ká Äjǎ Pēntākóstǎ. †

Dǒngbó ádá ká Páwülō bǐ kprǎshǎ ndǎkpǎ ē kǎ Ēfēsūsū

¹⁷ Īshíí ögbó Mǐlītūsū nēē, Páwülō öpó srönō ānjǎ bǐ kprǎshǎ ndǎkpǎ ē kiyí äpǎ ká Yézū 'déé, kǎ Ēfēsūsū ä kǎ, ká ádá ē níí, öjō ökö epē. ¹⁸ Īshíí ká löwó ē köjō ngá áyá nī ĩshíí nēē, lēmē bǐ ĩgǐ ä'dǎ, "Gböļö áshǎ ē 'déé, mǎ'dǎ dī gǎshǎ nī mǎ'bǎ kökö ärä ĩgǐ, ēshē ká úgú ē 'déé, mrǎyá mǎpǎ Āsīyǎ kǎ nēē, ĩgǐ tírí mökö mǎná mǐshíí. ¹⁹ Mǎlǎ nēté bǐ Bēbē ärä ägá äzǎ ká nbēlé ní, Īshíí ká slǎgǎ úgú ē yǎä, üyū nönö mǎ ä rönö nī ká ádá ärä ĩgǐ, Īshíí kpǐlī kǎtǎsh kǎ nēē, má rǐndí ĩlī mǎ mǎpǎ ká glösī'dǐ üngú ĩshíí lǒlō ē 'déé, slǎgǎ Yüwúdū ē gǐ kǎ yǎlǎ äpǎ ádá kǎ. ²⁰ Ká löwó ē mǎ'dǎ dī gē'dé ádá ká Mbájǎ bǐ ĩgǐ ögbó dī mǔmū ndǎkpǎ, wǎlǎ ká úgú ē 'déé, mē'dé ádá ká Mbájǎ bǐ ĩgǐ mótō ĩlī mömö í ngá áyá ĩgǐ 'bǎlǎ, 'bǎlǎ kǎ nēē, mǐtǐ bēdē ádá ē 'déé, kǎ ndǎfǎ ĩgǐ ä kǎ mēshē áyá ĩgǐ 'dǐ. ²¹ Mlémē bǐ Yüwúdū nī gǐ ĩshíí bǐ ndǎkpǎ ē 'déé, ĩgǐ kǎzǎ Yüwúdū nī kǎ ká ádá ē níí, lüwü öjō äpǎ ká Mbájǎ ĩshíí níí, äyǎ ēshē ká gǎlǎ glösī'dǐ üngú áyá epē ĩgǐ, ĩshíí níí, iyí äpǎ ká Bēbē ärä ägá Yézū.

† Äjǎ Pēntākóstǎ: Eté nī äjǎ ē 'déé, kǎ yōjö äpǎ biyí Äjǎ Gǎtǎ Srámǎ nī ká gǔfū römō lēmbē kpú 'bǐ'bǐ. Ká eté äjǎ gǎlǎ köbö kélé úgú yǎngǎ nēē, Yüwúdū nī gǐ ä yēngē nōshó ēshē ĩlī glǎwǎ ngá áyá epē ĩgǐ ká ádá gēnē bǐ Mbájǎ äpǎ Jērüzǎlémē, ĩshíí ká ádá gǐnjǎ ádá ē 'déé, Mbájǎ kēnē gónjō ádá áyá nē bǐ Mözē äpǎ jǔjǔ ānjǎ Sínǎ kǎ. Krǐstīyǎnō nī gǐ ätǎ yǐnjǎ ádá ē 'déé, Lǐlǐ ärä Mbájǎ köjö kǎpǎ ká yōmö ē 'déé, kiyí kǎpǎ ká ádá ká Yézū ká Äjǎ Pēntākóstǎ nī kǎ. Ró'dó Nímǐrǎ 28:26-31; Nēté ká Yómó Yǒpó 2:1-4.

²² Īshíí 'bákétǎ nēē, āngǎ ádá dī gǎnjǎ Jērüzǎlémē ká ádá ká Lǐlǐ ärä Mbájǎ, lēmē bǐ ádá níí, mǎlǎ ätǎsh. Īshíí nēē, mökö üngú ē 'déé, kǎ ndǎlǎ ádá ögbó yō kǎ mǎná 'dǐ. ²³ Īshíí nēē, üngú ē 'déé, mökö mǎná nēē, tá mbērē ē 'déé, mǎnjǎ ē'dē yǎä, Lǐlǐ ärä Mbájǎ ä yē'dé ádá ä yǐyí, lǒlō ĩshíí sǐjǐnǐ ä yámǎ ádá ä'bǎ yō. ²⁴ Īshíí nēē, mǐnjǎ ádá mǎpǎ ká ádá áshǎ í ngá ádá 'dǐ, gónjō ádá í ngá ádá nēē, dī göyó mēshē ká nēté í 'déé, Bēbē ärä ägá Yézū kēnē bǐ ádá níí, mǎlǎ kǎ. Īshíí eté nēté yǎngǎ nī nēté gē'dé Kélé ádá äpǎ ká ádá góvó lömö, ĩshíí gǎlǎ ádá ärä í 'déé, Mbájǎ kǎlǎ bǐ ndǎkpǎ nī kǎ.

²⁵ Īshíí mökö mǎná mǐshíí, ĩgǐ nī yómó ē 'déé, mǎ'dǎ dī gē'dé ádá mömö ngērē ká Mbájǎ bǐ ĩgǐ mótō úgú nī tírí ä kǎ, 'bǎlǎ ndǎkpǎ ēshē kökö ärä ĩgǐ ä yökō ádá tówó 'dǐ. ²⁶ Ätǎsh yǎä, mlémē bǐ ĩgǐ gónjō nī kǎjǎ mǐshíí, ká ádá 'déé, bēdē ndǎkpǎ ē, ēshē kökö ärä ĩgǐ kǐlǐ ká gǎlǎ gösī'dǐ üngú äpǎ jǔjǔ nē yǎä, ádá ēyí ä yǎ'dǎ ó'dō má 'dǐ. ²⁷ Ká ádá mlémē bǐ ĩgǐ ádá ē tírí 'déé, Mbájǎ kēbē ádá ēyí níí, mlémē bǐ ĩgǐ níí, mökö mǎná ä kǎ mǐshíí. ²⁸ Ätǎsh yǎä, mégbē ká ärä ĩgǐ ĩshíí ká ndǎkpǎ ē 'déé, Lǐlǐ ärä Mbájǎ kēngē ĩgǐ bǐ ĩgǐ níí, mégbē áyá ĩgǐ ä kǎ. Ängǎ áyá ĩgǐ dī gǎmǎ gbögbö ärä yómó ē 'déé, kiyí äpǎ ká Yézū ä kǎ, äyá yómó gǎmǎ gbögbö ärä ndǐlǐnjǐ. Ká ádá ĩgǐ nī ndǎkpǎ ē 'déé, Mbájǎ kövó ĩgǐ ká shǐkǐ srámǎ ärä Gēsē újū í ngá áyá nē kǎ. ²⁹ Mökö mǎná mǐshíí, 'déé mǎnjǎ mēshē dī úgú ä mǐshíí yǎä, slǎgǎ ndǎkpǎ ē, ä ndöjō áyá glǎngǎ ögbó, ĩshíí ä ndlímī ĩlī jǔjǔ ndǎkpǎ ē 'déé, kiyí äpǎ ká Yézū ĩshíí ä kǎ. ³⁰ Īshíí slǎgǎ ndǎkpǎ ē, ēshē kökö ärä ĩgǐ nēē, ä ndlémē klēzē ká ádá ē níí, yómó grēkē ögō Yézū ä'bǎ ádá ē ká Yézū ä'dǎ, ĩshíí níí, rēkē ögō epē ĩgǐ. ³¹ Ätǎsh yǎä, mǎjǎ mǔmū ĩgǐ gözō nī ĩshíí níí, mǎ'bǎ gǐlǐ ádá ē 'déé, mǎ'dǎ dī glēmē bǐ ĩgǐ gónjō nī ká üyū nönö má, ötō ĩlī njónjō ĩshíí gómó äjǎ, ká tötō ríní nī kǎ ä'dǎ.

³² Īshíí 'bákétǎ nēē, mǎ'bǎ ĩgǐ mǎpǎ ĩlī lēkē Mbájǎ ĩshíí mǎ'bǎ ĩlī góvó lömö í ngá áyá nī. Īshíí eté góvó lömö í yǎngǎ ä ndǎlǎ ĩgǐ gónjō nī, ĩshíí ä ndēngē bǐ ĩgǐ üngú ē tírí 'déé, Mbájǎ köshö ádá ēyí bǐ glözö ndǎkpǎ í ngá áyá nē kǎ. ³³ Ká löwó ē mǎ'dǎ ká ngá ĩgǐ ä kǎ nēē, jéé kǎ mēbē ádá bēdē üngú ē äyá dá'bǎ, wǎlǎ fídǎ, wǎlǎ glözö tēndē mēshē áyá ĩgǐ 'dǐ. ³⁴ ĩgǐ ká ärä ĩgǐ mökö mǎná mǐshíí, mǎ'dǎ dī gǎlǎ nēté ká lēkē má ká ärä má, ĩshíí ká ádá ärä ndǎkpǎ ē 'déé, mǎ'dǎ ká ngá ĩgǐ ä kǎ. ³⁵ Üngú ē tírí 'déé, mǎ'dǎ dī gǎlǎ nī kǎ nēē, mlúsū bǐ ĩgǐ gböļö ē 'déé, má ndǎlǎ nēté nī ē'dē kǎ mǐshíí, ká ádá gǎná ndǎkpǎ ē 'déé, kpötó kǎzǎ áyá ĩgǐ ní kǎ. Äzǎ mǐnjǎ ádá ká Bēbē ärä ägá Yézū 'déé kǎ'dǎ, 'Mbájǎ ä ndǔpú úmü góvó nī 'déé, á yēngē üngú bǐ ndǎkpǎ yǎ, ötō ká ē 'déé, kǎ ndēngē üngú bǐ úmü ä kǎ."

³⁶ Ká löwó ē Páwülō köyó kēshē ká glēmē ádá nī ĩshíí nēē, eté ĩshíí ndǎkpǎ nī tírí úsú lǔngǔ epē ĩgǐ bǔbǔ, ĩshíí öjō rǎjǎ äkpǎ epē ĩgǐ bǐ Mbájǎ. ³⁷ Īshíí dǎrǎ ĩgǐ tírí öjō ümbú Páwülō äpǎ shēshē lépē epē ĩgǐ, ĩshíí örō äpǎ áyá nī. ³⁸ Īshíí ärä ĩgǐ ēlē 'dǐ, ká ádá Páwülō lēmē bǐ ĩgǐ ä'dǎ, "Má yökō ádá tówó 'dǐ." Īshíí biyí ēyí nēē, öjō äsǎ Páwülō níí, ānjǎ ĩnī äpǎ ĩlī fǎlúkū nī.

Páwūlō ānjā ānjā Jērūzālémē

21 Ká löwó è 'déé, mīyí má'dá ē'dē gózō bì kprāshā ndākpá nī ká yōmó è 'déé, kiyí āpá ká Yézū mīshí ká nēè, mīnī māpá ílī góvó fālúkū, īshíí mājā ndírí māpá góló gōfó búbū Kòsō, īshíí ká bēdē gērē úgú è nēè, mrāyá māpá góló gōfó búbū Ródēsē, īshíí ēshē yō nēè, mājā mbērē Pātārā. 2 Īshíí mōkō yō nī góvó fālúkū ā yānjā mōmō Fōnīsīyā, ātāsh yāā, mōjō mīnī māpá ílī ēyí, īshíí mājā góló ē'dē. 3 Mōjō 'báká īshíí mā yōkō góló gōfó búbū Kúbrūsū, īshíí mōjō mājā ló'dō ēyí, īshíí mōjō mrīgí dā'bā úgú è Súrīyā, īshíí mājā mbērē Táyírí, ká ádá è ngā nī úgú è 'déé, ká ndēngē kú'bú nī gī kēshé ílī góvó fālúkū nī ká. 4 Īshíí mōkō yō nī slāgā yōmó grēkē ōgō Yézū, īshíí mājā ká ngā igi nī sālā lēmbē rōmó 'bí'bí. Īshíí Lílí ārà Mbájá āná igi īshíí lēmē bì Páwūlō níí, ā'bā gānjā Jērūzālémē ā'dá. 5 Īshíí ká dōngbó 'bí'bí ngā áyā āgá nēè, mājā mēshé yō mājā góló īshíí ndākpá è tírí 'déé, kiyí āpá ká Yézū ká, lūkpú īshíí kótó í ngā áyā ēpē igi, āsá āgá ēshé ílī mbērē nī īgí āpá dī gīnī góvó fālúkū nī, īshíí mōjō mūsú lūngū āgá tírí māpá ākpā ūyū nī, īshíí mrājā ākpā āgá bì Mbájá. 6 Īshíí biyí è 'déé, mlēmē bì igi níí, ká'dá gózō ē'dē, īshíí igi īpā āpá ōgō ēyí bì āgá níí, mājā gózō ē'dē īshíí ká nēè, mīnī māpá ílī góvó fālúkū nī, īshíí ōjō lūwū ānjā mōmō.

7 Mājā mēshé mbērē Táyírí ká fālúkū nī, īshíí mrāyá mbērē Pōtōlēmáyīsí, īshíí mājā yōmó è kiyí āpá ká Yézū ká, īshíí mājā ká ngā igi 'bālā 'bí'bí. 8 Īshíí ká gērē úgú nī nēè, mājā mēshé Pōtōlēmáyīsí, īshíí mājā mbērē Sīzārīyā, īshíí mājā mōmō ká Fílípī bēbē gē'dé ádá ká Mbájá, īshíí mōjō mā'dá ká ngā igi. Étē ēshē ká sālā lēmbē rōmó ndākpá † è 'déé, kishíí igi ká ádá è níí, āná yōmó grēkē ōgō Yézū ká. 9 Á'dá ká Fílípī nī sōsō kótó lūkpú è 'déé, kōkō ngāngá káná 'dī ká, īshíí Mbájá ēné ōnjó bì igi níí, ēnjē ádá áyā nē.

10 Īshíí ká löwó è tāgā ārà āgá kōgō ā'bā Sīzārīyā īshíí nēè, Āgābāsā 'déé, ètē nī kéné ádá ká Mbájá ká, ōjō āpá áyā āgá ēshē dā'bā úgú è Jūdēyā. 11 Īshíí ká löwó è kōjō īshíí nēè, ēné gāshā ká Páwūlō īshíí lōngō lāgá nē, īshíí lēké nē ē'dē, īshíí ā'dā, "È ká nī ádá è 'déé, Lílí ārà Mbájá klēmē ká'dā, 'Bēbē gāshā yākā ká nēè, kprāshā ndākpá ká Yūwūdū nī gī 'déé, ká Jērūzālémē ā ká, ā ndlōngō ètē ē'dē ātā, īshíí ā ndēné ètē bì ndākpá è 'déé, bā igi kázá Yūwūdū ní ká."

12 Ká löwó è 'déé, mōgō ádá yākā nēè, āgá ācá ōgbó ká ndākpá è ká yō ká, mrājā ākpā āgá bì Páwūlō níí, ā'bā gānjā Jērūzālémē ā'dá. 13 Īshíí nēè, Páwūlō īpā āpá ōgō ēyí ā'dā, "Īgí má yōrō ká ádá ngā 'déé, má lōkó shēshē lēpē mā ká? Āmā mrāshā ārà mā bā āzā tá ká ádá glōngō ámā nē ní, īshíí nēè, mrāshā ārà mā ká ádá è níí, mílī ká ádá ārà Bēbē ārà āgá Yézū māpá Jērūzālémē." 14 Īshíí ká löwó è mlēmē ádá nī bì ètē, īshíí 'déé, bā kīpī jūjū nē 'dī ká nēè, mōjō mrūtú mēshé ká

glēmē ádá nī bì ètē mīshíí, īshíí mlēmē bì ètē mīyí, "Mā'bā níí ádá ká Mbájá Bēbē ārà āgá ālā ārà nē."

15 Īshíí biyí è ngā nēè, mrāshā löwó nī īshíí mōjō mājā mājā Jērūzālémē. 16 Īshíí slāgā yōmó grēkē ōgō Yézū nēè, āsá āgá ēshē mbērē Sīzārīyā, īshíí ēngē āgá ōjō mōmō ká Mānāsōnā níí, mā'dá mōmō í ngā áyā ní. Īshíí Mānāsōnā nēè, ètē ēshē ká yōmó góló gōfó búbū Kúbrūsū, īshíí ètē ēshē ká ndākpá è 'déé, kiyí āpá Yézū sārā īshíí ā ká.

Páwūlō rā'bá dī ārà Jémīsí

17 Ká löwó è mrāyá Jērūzālémē mīshíí ā ká nēè, yōmó è 'déé, kiyí āpá Yézū ká ōjō ūmú āgá ká kélē shēshē lēpē. 18 Īshíí ká gērē úgú nī nēè, āgá ká Páwūlō mājā ká ádá grā'bá dī ārà Jémīsí, īshíí mōkō kprāshā ndākpá ká yōmó è 'déé, kiyí āpá ká Yézū ká tírí ā yō. 19 Īshíí biyí è 'déé, Páwūlō kījū igi īshíí nēè, lēmē bì igi ádá ūngú è tírí 'déé, Mbájá kālā ōtō ōgō nētē í ngā áyā nē bì ndākpá è kázá Yūwūdū nī gī ní ká.

20 Biyí è 'déé igi kōgō ádá ká Páwūlō tírí kishíí ā ká nēè, ōjō rēbē Mbájá, īshíí lēmē bì Páwūlō ā'dā, "Yāā ōnjó āgā, āzā ōkō 'dé. Ā ē'dē nī gélē álfí jūjū ndākpá ēshē ká Yūwūdū è 'déé, kiyí āpá Yézū ká, īshíí igi nēè, ālā ádá gónjō ádá è 'déé, Mbájá kēné bì Mōzē ká gónjō nī ōtō rōtō īshíí. 21 Īshíí slāgā ndākpá è lēmē ádá bì igi āpá ká ádá ārà īyí, ūmú á rōdō Yūwūdū è 'déé, kiyí āpá Yézū, īshíí ká yāshā ā'bā mōmō ká ndākpá è 'déé, bā igi kázá Yūwūdū ní níí, ā'bā ádá í 'déé, Mbájá kēné bì Mōzē ká ā'dá. Īshíí ā'dā, á lēmē bì igi níí, ā'bā grōtō kótó ngāngá í ngā áyā ēpē igi ká ngbōngbó mātārā ā'dá, wālā ā'bā gālā ūngú āpá dā'bā kiyí ngā áyā āgá ā'dá.

22 Īshíí 'bákētā nēè, mā ndālā āyā 'dē? Ká ádá dú nēè, ā ndōgō ā'dā ōjō īshíí. 23 Ātāsh yāā, mā lēmē bì ūmú ūngú è 'déé, ká ndālā ní ká. Sōsō ndākpá ēshē ká ndākpá í ngā áyā āgá nēè, lō'bō Mbájá āpá ó'dō ēpē igi †† īshíí. 24 Ātāsh yāā, ánjā ká ngā igi, īshíí níí, mrāshā gbōgbō igi 'bālā ká ngā igi níí, má'dá grājá nī, īshíí níí óvó ádá nēné krōyō nī bì igi níí, èsē jūjū ēpē igi ká ádá níí, ndākpá nī tírí ōkō āná nēè, ádá è 'déé, klēmē āpá ká ádá ārà ī ká nēè, klēzē. Īshíí ūmú á yāshā āpá dā'bā gónjō ádá ká Mbájá. 25 Īshíí ká ádá ārà yōmó è kázá Yūwūdū ní 'déé, kiyí āpá ká Yézū īshíí ā ká nēè, mōpó srōnō bì igi. † Īshíí mlēmē bì igi ádá ūngú è 'déé, mōkō nēè, āngā áyā igi dī gālā ní ká. Mlēmē bì igi mīyí ā'bā gōshó nōshó è 'déé, krōyō bì mbájá è gī 'déé, ndākpá krāshā ká lēké ēpē igi ā ká ā'dá, wālā ā'bā gōshó srāmā, wālā ātā è 'déé, krēkpé ó'dō igi nē ká ā'dá, īshíí níí, ēgbē ká ārà ēpē igi níí, ā'bā gālā ōrō ā'dá."

26 Īshíí Páwūlō ēngē ngāngá yāngā, īshíí ká gērē úgú nī nēè, ōjō ālā tēnē grāshā gbōgbō ēpē igi níí, ā'dá grājá nī. Īshíí biyí ēyí nēè, Páwūlō ānjā ílī Mōmō ká Mbájá īshíí lēmē ádá bì bēbē grāshā Mbájá nī āpá ká ádá tāgā úgú è 'déé, ēpē igi ká ndōyó nī ēshē ká grāshā gbōgbō ēpē igi grājá nī ā ká, īshíí úgú è ēpē igi ká ndrōtō srāmā nī ká ádá ārà ēpē igi tírí ā ká.

† Étē ēshē ká sālā lēmbē rōmó ndākpá: Ró'dō ádá āpá ká ádá ūngú è 'déé, ngāngá yākā gī kālā ká āpá ílī wārāgā Nēté ká Yōmó Yōpó 6:1-6.

†† Lō'bō Mbájá āpá ó'dō ēpē igi: Ró'dō ádá āpá ká ádá úlú ló'bō í ká Yūwūdū nī gī ká āpá ílī wārāgā Nīmīrā 6:1-27. ‡ Mōpó srōnō bì igi: Ró'dō srōnō yākā āpá ílī wārāgā Nēté ká Yōmó Yōpó 15:23-25.

Rükú Páwülö äpá ílī Mómó ká Mbájá

²⁷ Íshíí ká löwó è 'déé, sálā lēmbē rómó 'bí'bí ní klījī ká ádá göyó ní íshíí ä ká nēē, slāgā Yūwúdū è 'déé, kēshē dā'bā úgú è Ásīyā ká ökö Páwülö ä ílī Mómó ká Mbájá átāsh yāā, è'dé ílī glövö ndäkpá ní äpá ká Páwülö íshíí öjó rükú ètē. ²⁸ Íshíí ä yāsá kōwó ä'dā, "Yāā Ízrāyélē ní gī, máná ägā. È ká ní újū è 'déé, ká rōdó ndäkpá ötō jūjū mómó ní gī tírí, ká glēmē glösī'dí ádá äpá ká ndäkpá í ngá áyā ägā, íshíí äpá ká gónjó ádá ká Mbájá 'déé, kēné bí ägā, íshíí 'bákētā nēē, älä shēkpē äpá ílī Mómó ká Mbájá."

²⁹ Lēmē átāsh ká ádá ká bēdē úgú è nēē, ökö bēdē újū è 'déé, dírí ní Trōfímūsū ä löwó ká Páwülö ötō ílī góvó mbērē Jērūzāléme. Íshíí Trōfímūsū nēē, ètē èshē mbērē Éfēsūsū, íshíí ètē bā äzā Yūwúdū ní. Átāsh yāā, slāgā ndäkpá è, ä'dā kábā yā Páwülö ènē ètē öjó äpá ílī dāzā Mómó ká Mbájá. †

³⁰ Íshíí ó'dō ndäkpá è 'déé, ká ílī mbērē ní ká tírí ēgbē nē äpá ká Páwülö, íshíí igi lülū èshē dā'bā úgú ní tírí öjó äpá dī è 'déé, Páwülö ká è'dē ä ká. Íshíí rükú Páwülö íshíí öjó è'dē ètē èshē ílī Mómó ká Mbájá, íshíí tá gēyē ätā nēē, öjó ögbō äkpā tījí dāzā Mómó ká Mbájá tírí äpá è'dē. ³¹ Íshíí ká löwó è ká yālä ádá güfū ètē ä ká nēē, ngéré ká yómó gāmbá lilī †† ká yómó Rómā ní ögō ä'dā, yómó ílī mbērē Jērūzāléme tírí ä yāsá kōwó ká ndégbē ó'dō. ³² Íshíí öjó gēyē, íshíí ēngē kprāshā yómó lilī í ngá áyā nē, äcā ögbō ká yómó gāmbá lilī ní, íshíí lülū änjā dī è 'déé, ndäkpá ní klövö ká'bā è'dē ä ká. Íshíí ká löwó è glövö ndäkpá ní kökö igi ä ká nēē, öjó rütü èshē ká gāmbá Páwülö.

³³ Íshíí ngéré ká yómó gāmbá lilī ní änjā rükú Páwülö, íshíí ä'dā, löngö ètē ká rómó gīnzírí, íshíí öjó újū igi ká ádá gökö ní ä'dā, Kútú Páwülö ní 'bí yā, íshíí kútú älä ngā yā. ³⁴ Íshíí nēē, ndäkpá ní äsá kōwó ní ká glēmē tēndē ádá äpá ká ádá ärä ní. Íshíí ngéré ká yómó gāmbá lilī ní bā ögō ílī üngú í 'déé, ká yālä ärä nē ká 'dī, wēdē èshē ká gāsá kōwó ká ndäkpá ní. Átāsh yāā, lēmē bí yómó gāmbá lilī í ngá áyā nē níí, èné Páwülö änjā dī úgú í ngá áyā èpē igi. ³⁵ Öjó änjā ká Páwülö íshíí ká löwó è, köjó äpá dī gīnī sélīmī ní ká ádá gānjā äpá dī úgú í ngá áyā èpē igi ä ká nēē, yómó lilī ní èné Páwülö nē, ká ádá glövö ndäkpá ní èbē ádá gāmbá ètē.

³⁶ Ndäkpá ní tírí ä rēkē dā'bā igi íshíí ä yāsá kōwó ä iyí, "Múfū ètē, múfū ètē méshē è'dē."

Páwülö lēmē ádá bí glövö ndäkpá ní

³⁷ Íshíí ká löwó è yómó gāmbá lilī ní kēbē ádá gēné Páwülö gānjā dī úgú í ngá áyā èpē igi ä ká nēē, Páwülö lēmē bí ngéré í ngá áyā igi ä'dā, "Á'bā áamá níí, mlémē gēsē ádá bí úmü 'dī?"

Íshíí ngéré ní ipi bí ètē ä'dā, "Ógó lēmē Ígrígí áná íshíí? ³⁸ Ázá úmü ndäkpá í 'déé, kēshē ká yómó Mésírī

† Kábā Páwülö ènē ètē öjó äpá ílī dāzā Mómó ká Mbájá: Tá ndäkpā è 'déé, kázā Yūwúdū ní 'déé, ükū äpá dāzā Mómó ká Mbájá yāā, Yūwúdū ní gī ä yūfū ètē èshē è'dē. †† Ngéré ká yómó gāmbá lilī: Yómó gāmbá í 'déé, ká ümbū ärä ní ká nēē, jūjū igi álíffí (1,000) ngāngā.

'déé, kódó lāgā gälā ndäkpá ní níí, kāsá kōwó ká ndégbē ó'dō äpá ká shēngē mómó í ngá áyā ägā, íshíí biyí èyí gāā nēē 'déé, kēngē sösö álíffí (4,000) yómó güfū ndäkpá kánjā ílī góvó bēre ní ká ní?"

³⁹ Páwülö ä'dā, "Bā 'dī, áamá ní Yūwúdū, méshē mbērē Tārsúsū 'déé, ká dā'bā úgú è Sílísīyā, älä lömó áyā í níí, á'bā áamá níí, mlémē ádá bí glövö ndäkpá ní."

⁴⁰ Ngéré ní iyí äpá ká ádá ká Páwülö íshíí. Íshíí Páwülö öjó rütü ä'bā ká sélīmī ní íshíí èyē íkēké nē, bí glövö ndäkpá ní ká ádá è níí rāná, íshíí ká löwó è ká'dá gbígbí íshíí ä ká nēē, Páwülö öjó lēmē ádá bí igi ká lēmē íbrū ä'dā,

22 "Yāā ónjö mâ gī ká bēbē mâ gī, mógó ádá í 'déé, 'bákētā mâ lēmē mápá ká ádá ärä mâ bí igi ä ká." ² Íshíí ká löwó è ndäkpá ní kögō ádá í 'déé, ká lēmē bí èpē igi ká lēmē íbrū ní ká nēē, öjó rāná gbígbí ätā.

Íshíí Páwülö öjó ä'dā, ³ "Áamá ní Yūwúdū, íshíí äkā áamá ä'bā mbērē Tārsúsū 'déé, ká dā'bā úgú è Sílísīyā ká, íshíí rōdó áamá ä'bā dī úgú ä äpá ílī góvó mbērē Jērūzāléme, íshíí mä'dá lítí mādrāsā ká Jāmāliyélē. Íshíí ètē rōdó áamá tāmá gözō äpá ká gónjó ádá è 'déé, Mbájá 'déé, kēné bí kóshó ägā gī sārā ká. Íshíí malā ádá gónjó ádá ká Mbájá gónjó ní tá äyā è 'déé, mēngā igi má yālä ádá èyí kájā ká. ⁴ Ndäkpá è 'déé, kiyí äpá ádá ká Yézū ká nēē, mlöjō igi mápá dī írí. Mrükú ngāngā íshíí lükpú, íshíí mēngē igi mápá síjīnī. ⁵ Ngéré bēbē grāshā Mbájá ní íshíí kprāshā ndäkpá í ngá áyā ägā ä ndlēmē bí igi ä ndiyí ádá í 'déé, mlémē ä ká nēē, rāyā ádá. Igi öpó áamá ká srōnō níí, mánjā è'dē bí Yūwúdū ní gī 'déé, ká mbērē Dīmēshīkī ká ká ádá è níí, mrükú yómó è 'déé, kiyí äpá ká Yézū ká níí, mēngē igi mójō Jērūzāléme äyā mábúsū ká ádá è níí, üfū igi èshē è'dē.

⁶ Íshíí ká úgú è mójō 'bákā mápá Dīmēshīkī íshíí 'déé, äjā ní ká ndírí örö ä ká nēē, grājā úgú öjó äpá áamá èshē mümü örö, íshíí tá gēyē ätā nēē, öjó ägā lāndā áamá tírí. ⁷ Íshíí mójō mlē've tījí búbū, íshíí mögō lēmē ndäkpá ä yādā áamá ä yīyí, 'Sháwülū, Sháwülū, á löjō áamá ká ádá ngā?"

⁸ Íshíí mójō mípi mápá ögō èyí bí ètē miyí, 'Úmü ní 'bí yāā góvó újū ní?"

Íshíí ipi bí áamá ä'dā, 'Áamá ní Yézū èshē mbērē Nāzēretē 'déé, ká löjō ètē ä ká.' ⁹ Íshíí yómó è 'déé, mlöwó ká ngá igi ä ká nēē, ökö grājā úgú ní íshíí, íshíí nēē, bā ögō lēmē ndäkpā í 'déé, ká lēmē ádá ní bí áamá ká 'dī.

¹⁰ Íshíí mójō mújū ètē miyí, 'Mā ndālä äyā 'dē yāā, Bēbē ärä ägā?"

Íshíí Bēbē ärä mâ ipi äpá ögō èyí bí áamá ä'dā, 'Änjā örö íshíí níí, änjā Dīmēshīkī, íshíí ká löwó è ká ndígí yō ká nēē, ä ndlēmē bí úmü ádá üngú è 'déé, Mbájá kēbē ádá èyí níí, kälā ká.' ¹¹ Mümü mâ lütü nē èshē ká grājā úgú ní, átāsh yāā, yómó è 'déé, mlöwó ká ngá igi ä ká, rükú íkēké mâ, íshíí è'dē áamá änjā Dīmēshīkī.

¹² Bēdē újū è dírí ní Änānīyāsā öjó ökö áamá yō, íshíí ètē rükú gónjó ádá ká Mbájá góvó, íshíí Yūwúdū è 'déé, kāshā ká'bā yō ká nēē, èné gürü ärä ní góvó.

¹³ Ká löwó è 'déé, kōjō ā kā nēē, ērútú ā' bā gbōgbō ärä mā, ṭshíí lēmē bī áamá ā'dā, 'Ōnjō mā Sháwūlū ókō úgú tówó.' ṭshíí tá gēyē ātā nēē, mókō ndákpā è 'déé, mā lēmē ádá nī ká ngá ètē ā kā.

¹⁴ ṭshíí lēmē bī áamá ā'dā, 'Mbájá ká kóshó ágá gī sārā nēē, ṭshíí úmü ká ádá è níí, ókō áná ũngú è 'déé, èpē kēbē ádá è níí, kālā ärä nē ṭshíí níí, ókō Ndákpā í 'déé, ètē nī Bēbé Jónó Shēshē Lépē nī kā, ṭshíí níí, ógó ádá è kā lēmē nī ká ākpā nē kā. ¹⁵ Ká ádá á ndā'dá dümbú ádá āpá ká ádá í ngá áyā nī, ká ádá glēmē bī ndákpá tírí ũngú è 'déé, kókó ṭshíí kógó ā kā, ¹⁶ ṭshíí 'bákētā nēē, á yāmā ngā? Ánjā örō níí, ijī bātézmā bī úmü níí, öbö glōsī'dí ũngú áyā ṭshē ē'dē, ká grājā ākpā ṭ bī Bēbé Jónó Shēshē Lépē nī.'

¹⁷ ṭshíí ká löwó è 'déé, mílúwü mánjā Jērüzälémē míshí nēē, mā'dá dī grājā ākpā mā, mápá ílí Mómó ká Mbájá, ṭshíí mójó mókó ũngú móto ílí ũngú áyā líyí, ¹⁸ ṭshíí mókó móto ílí ètē líyí āsh nī Bēbé ärä ágā, ṭshíí lēmē bī áamá ā'dā, 'Ánjā éshē Jērüzälémē gēyē, ká ádá ndákpá nī bā ä yögó ádá í 'déé, ká ndlēmē ápá ká ádá ärä mā bī igī ā kā 'dī.'

¹⁹ ṭshíí mípī mápá ögō èyí míyí, 'Yāā Bēbé ärä ágā, ndákpá ökö áná ṭshíí, mā'dá dī gānjā Dī löwó nī ká ngá áyā igī, ṭshíí mā'dá dī grúkú yómó è 'déé, kíyí ápá ká ádá í ngá áyā ṭ kā, ṭshíí māmá igī, ṭshíí méngē igī mápá ílí síjīnī. ²⁰ ṭshíí igī ökö tówó áná ṭshíí, ká löwó è küfū ṭstēfānō dümbú ádá í ngá áyā ṭ kā nēē, áamá mā'dá dī tí èyí, ṭshíí míyí mápá ká ádá èyí míshí, ṭshíí mā'dá dī gēgbē ká tēndē í ká ndákpá è 'déé, küfū ètē ā kā.'

²¹ ṭshíí Bēbé ärä ágā lēmē bī áamá ā'dā, 'Ánjā ká ádá mā ndöpó úmü gölö nī ánjā ē'dē bī ndákpá è 'déé, kázá Yūwúdū ní kā.'"

Páwülö ṭshíí góvó ndákpá ká yómó gāmbá lílí

²² ṭshíí ká löwó è ndákpá nī gögó ádá í ngá áyā nī yöö 'déé, kíyí ká ádá yāngā kā nēē, ndákpá nī èndē gāsá kówó ká göró lēmē èpē igī ā'dā, "Múfū ètē méshē ē'dē, mā'bā gā'bā ètē níí, āshá ā'dá." ²³ ṭshíí ndákpá nī āngá gāsá kówó, ṭshíí gēyē tēndē í ngá áyā èpē igī ápá örō, ṭshíí āngá gūjú lúvú ápá ílí yāyā.

Páwülö ṭshíí ngéré ká yómó gāmbá lílí ká yómó Rómā nī

²⁴ ṭshíí ngéré nī lēmē bī yómó gāmbá lílí í ngá áyā nē níí, èné Páwülö ānjā dī úgú ngá áyā èpē igī, ṭshíí lēmē bī igī níí, rösō ètē ká ádá è níí, lēmē ádá è 'déé, ndákpá nī kā yāsá kówó nī ápá áyā nī ká ádá èyí ā kā. ²⁵ ṭshíí ká löwó è klōngō ètē ká ádá grösō ètē ā kā nēē, Páwülö öjō lēmē bī góvó ndákpá ká yómó gāmbá lílí nī 'déé, kērútú kā'bā yō kā ā'dā, "Dī grösō ndákpá è 'déé, úlú ärä nī kēshē ká yómó Rómā nī, ṭshíí 'déé, bā krótó ádá ápá áyā nī dó'bó 'dī kā nēē, látá ápá dā'bā ádá ká shēngē ká yómó Rómā nī ṭshíí?"

²⁶ ṭshíí ká löwó è góvó ndákpá ká yómó gāmbá lílí nī kógó ádá yāngā kā nēē, öjō ānjā ká ngéré ká yómó

gāmbá lílí nī, ṭshíí ũjú ètē ā'dā, "Ébē ádá gālā ngā? Ndákpá yāngā nēē, úlú ärä nī èshē ká yómó Rómā."

²⁷ Átāsh yāā, ngéré nī ānjā ká Páwülö, ṭshíí ũjú ètē ā'dā, "Lēmē bī áamá 'dé, úlú ärä ṭshē ká yómó Rómā?" ṭshíí Páwülö öjō iyí èpē èshē ká yómó Rómā.

²⁸ ṭshíí ngéré nī ā'dā, "Ká ádá è níí, mā'dá áyā ndákpá ká yómó Rómā nēē, méngē góvó nākā bī shēngē ká yómó Rómā nī."

ṭshíí Páwülö ipī bī ètē ā'dā, "ṭshíí nēē, ākā áamá áyā 'bālā èshē ká yómó Rómā."

²⁹ Tá gēyē ātā nēē, ndákpá í 'déé, kójó ká ádá gūjú Páwülö níí, klēmē ádá nī bī èpē igī ā kā nēē, öjō ipī ärä èpē igī èshē áyā nī, ṭshíí mbāwā öjō ālā ngéré ká yómó gāmbá lílí nī ká löwó è 'déé, kókó Páwülö káná ápá ká 'bālā èshē ká yómó Rómā ṭshíí 'déé, èpē klōngō ètē ká gīnzírí nī kā.

Páwülö ä ílí Njbāñā

³⁰ ṭshíí ká géré úgú nī nēē, ngéré ká yómó gāmbá lílí nī èbē ádá gökō nī nēē, dūrū è 'déé, ó'dō Yūwúdū nī gī kēgbē ápá ká Páwülö ä kā. Átāsh yāā, öjō lēmē ā'dā, ájā gīnzírí nī èshē ká Páwülö, ṭshíí öjō lēmē bī kprāshā ndákpá ká yómó grāshā Mbájá nī, áká ögbó ká kprāshā ndákpá ílí Njbāñā ká Yūwúdū nī gī tírí, ká ádá è níí, lövö. ṭshíí öjō èné Páwülö ṭshíí ũsú ètē ápá dī mūmü igī.

23 ṭshíí Páwülö ökö ndírí ápá ká kprāshā ndákpá è 'déé, ká ílí Njbāñā ká Yūwúdū nī gī kā, ṭshíí lēmē bī igī ā'dā, "Yāā önjō mā gī, málā nētē è 'déé, Mbájá kēné bī áamá ká ádá ärä nē kā tírí míshí, ká shēshē lépē mā grājā nī igī ílí ájā è kájā." ² ṭshíí tá gēyē ātā nēē, ngéré bēbé grāshā Mbájá nī Ánānyāsā lēmē bī ndákpá è 'déé, igī krütú 'báká kā'bā gbōgbō ärä nī kā níí, āmbá ākpā nī. ³ ṭshíí Páwülö lēmē bī ètē ā'dā, "Mbájá ä ndāmbá úmü, ká ádá úmü áyā mbōkō è 'déé, kēshē ètē ká jónó bóyā † nī kā. Úmü á'dá á'bā dī úgú yākā ká ádá grótó ádá ápá áamá, ápá dā'bā gónjó ádá ká Mbájá, ṭshíí nēē, límí ílí gónjó ádá ká Mbájá íshí, ká ádá è 'déé, klēmē bī igī níí, kāmá áamá kā."

⁴ Ndákpá è 'déé, kā'dá 'báká kápá gbōgbō ärä Páwülö kā, lēmē bī Páwülö ā'dā, "Á yözō ngéré bēbé grāshā Mbájá ká ádá ngā?"

⁵ ṭshíí Páwülö ā'dā, "Yāā önjō mā gī, mókó ètē máná mápá ká ngéré bēbé grāshā Mbájá 'dī. Ká ádá rōndó ádá ká Mbájá ä'dā, 'Ángá áyā ṭ ázá dī glēmē gösī'dí ádá ápá ká shēngē ká yómó mómó í ngá áyā ṭ níí.'" ††

⁶ ṭshíí ká löwó è Páwülö kókó 'déé, slāgā ndákpá è ká ílí Njbāñā nī kēshē ká Sādūkíní nī gī, ṭshíí slāgā è kēshē ká Fārisí nī gī kā nēē, lēmē ádá ká göró lēmē nē ā'dā, "Yāā önjō mā gī, áamá méshē ká yómó è 'déé, igī nī Fārisí nī gī kā, ṭshíí áamá nī gēsē újú Fārisí, ṭshíí ä yēbē ádá grótó ádá ápá áamá, ká ádá míyí mápá ká ádá è 'déé, Mbájá ká ndālā ndákpá níí, kánjā èshē jūjú ö'dō èpē igī ā kā."

† Jónó bóyā: Ílí èyí ā'dā, ndákpá è 'déé, ká yālā ärä nē kápá ká gözō ndákpá, ṭshíí nēē, ètē ázá gözō ndákpá ní, tá áyā jónó bóyā.

†† 23:5 Úgú Létē 22:28

⁷ Īshíí tá gēyē biyí glēmē ádá yākā nēē, ndákpá è ká Sādūkíní nī gī, ĩshíí è ká Fārisí nī gī, èndē glātā lówó à'bā è'dē. Īshíí glövö ndákpá nī òjó òngó kòkò àrà èpè igi rómó. ⁸ Ká ádá Sādūkíní nī gī iyí 'déé, ndákpá ĩlī ĩshí yāā, bā ā yāshá tówó 'dī, ĩshíí bā ũngú è kāyá kótó grōnō ká Mbájá, wālā lílī àrà ndákpá nēē, āzá ní. Īshíí nēē, Fārisí nī gī iyí ápá ká igi ádá yāngá gī tírí. ⁹ Īshíí ndákpá nī èndē gāsá kówó nī ká gōró lēmē èpè igi, ĩshíí slāgā yómó gródó gónjó ádá ká Mbájá 'déé, igi nī Fārisí nī gī kā nēē, òjó ànjā òrō, ĩshíí ā yāsá kówó ká ndégbē ó'dō à'dā, "Bā mōkō bēdē gōsī'dí ũngú è 'déé, újū yākā kālā ká 'dī, bēdē è'dē lílī àrà, wālā grōnō ká Mbájá lēmē ádá bi ètē ĩshíí."

¹⁰ Īshíí gēmē tēmē òjō àlā àrà nē góvó, ĩshíí mbāwā òjō àlā ngéré ká yómó gāmbá lílī nī, ĩshíí ĩnjī à'dā, ā ndōsō tówó àrà Páwūlō nē. Ātāsh yāā, lēmē bi yómó gāmbá lílī í ngá áyā nē níí, ũkū ànjā kòkò àrà glövö ndákpá nī níí, éné Páwūlō èshē áyā igi níí, éné ètē ànjā dī úgú í ngá áyā èpè igi.

¹¹ Ká ètē njónjó āsh nēē, Bēbē àrà āgá Yézū lēmē bi Páwūlō à'dā, "Á'bā gētē mbāwā à'dā, ká ádá úmū ká'dá dūmbú ádá í ngá ámá á'bā Jērūzālēmē dī úgú ā, ĩshíí ànjā áyā tī dī gá'dá dūmbú ádá í ngá ámá tówó á'bā góvó mbērē Rómā."

Ndákpá nī ácá ākpā ádá ká ádá gūfū Páwūlō

¹² Īshíí ká gērē úgú nī nēē, slāgā ndákpá è, èshē ká Yūwūdū nī gī lövö, ĩshíí rāshá àrà èpè igi, ká ádá gālā ũngú ápá Páwūlō, ĩshíí òjó lö'bō Mbájá iyí èpè igi ā yōshó ũngú, wālā ā yómō ũyū 'dī, ĩgí ká úgú è 'déé, èpè igi ká ndūfū Páwūlō ká. ¹³ Īshíí ndákpá è 'déé, klö'bō ũngú kápá ó'dō èpè igi, ká ádá gūfū Páwūlō ká nēē, jūjū igi ògō òtō ká gūfū rómó ĩshíí. ¹⁴ Īshíí igi ànjā ká kprāshā ndákpá ká yómó grāshá Mbájá nī, ācá òg-bó ká kprāshā ndákpá ká Yūwūdū nī gī, ĩshíí lēmē bi igi à'dā, "Ágá mlö'bō ũngú mápá ó'dō āgá ká ádá è níí, mā'bā göshó ũngú, wālā gómō ũyū à'dā, ĩgí ká úgú è 'déé, āgá mā ndūfū Páwūlō ká. ¹⁵ Ātāsh yāā, igi ĩshíí kprāshā ndákpá lílī Njbānjā nī mlēmē bi ngéré ká yómó gāmbá lílī nī míyí, òpó Páwūlō òjō è'dē bi igi ĩshíí níí, mālā áyā ũngú è 'déé, má yēbē ádá gōkō mápá ká ádá í ngá áyā nī ĩshíí níí, éné ètē òjō è'dē ápá lílī njbānjā nī. Īshíí āgá mā ndāmā ètē mā'bā iyí gbōlō nī níí, mūfū ètē ògbó löngō."

¹⁶ Īshíí nēē, lítí ká lúmū Páwūlō ògó ádá yāngá ĩshíí, ātāsh ká nēē, òjō ànjā ànjā dī úgú ká yómó gāmbá lílī nī, ĩshíí lēmē bi Páwūlō.

¹⁷ Īshíí Páwūlō òjō ádá 'bālā èshē ká kprāshā ndákpá ká yómó gāmbá lílī nī, ĩshíí lēmē bi ètē à'dā, "Éné gēsē újū yākā ànjā è'dē bi ngéré ngá áyā igi, ká ádá ànjā áyā nī ádá ká ádá glēmē bi ètē." ¹⁸ Ātāsh yāā, òjō éné lítí yāngá ànjā bi ngéré ngá áyā èpè igi, ĩshíí lēmē bi ètē à'dā, "Mābúsú í 'déé, dírí nī Páwūlō ká ádá ámā, ĩshíí lēmē bi ámā níí, mēné gēsē újū yākā mójō è'dē bi úmū, ká ádá ànjā áyā nī ádá, ká ádá glēmē bi úmū."

¹⁹ Īshíí ngéré nī rúkú lēké nī, ĩshíí òjó ànjā kīnārā èpè igi, ĩshíí újū ètē à'dā, "Ádá ngā kángá áyā tī ká ádá glēmē bi ámā?"

²⁰ Īshíí lítí nī à'dā, "Kprāshā ndákpá ká Yūwūdū nī gī iyí, ápá ká ádá è níí, èpè igi ā ndlēmē bi úmū níí, éné Páwūlō òjó ápá lílī Njbānjā nī dūmā. Īshíí ā ndiyí èpè igi ā yēbē ádá gūjū ètē nē níí, èpè igi ògō lílī ádá è kāngá áyā nī kā gōzō. ²¹ Īshíí nēē, á'bā gōgó ádá í ngá áyā igi à'dā, ká ádá òtō ká gūfū rómó ndákpá ā ndrīmī à'bā iyí gbōlō nī, ká ádá gāmā ètē. Īshíí lö'bō ũngú ápá ó'dō èpè igi, ká ádá è níí, èpè igi òshó ũngú, wālā òmō ũyū 'dī, ĩgí ká úgú è èpè igi ká ndūfū Páwūlō ká. Īshíí igi 'bákētā nēē, rāshá àrà èpè igi ká ádá èyí ĩshíí, ĩshíí ā yāmā úmū níí, òpó Páwūlō ànjā bi kprāshā ndákpá ápá lílī njbānjā níí."

²² Īshíí ngéré nī lēmē bi lítí nī à'dā, "Á'bā glēmē bi bēdē ndákpá tánē iyí úmū lēmē ádá í yākā bi ámā ĩshíí à'dā." Īshíí òjō lēmē bi ètē níí, ànjā.

Öpó Páwūlō ànjā bi Féléksí

²³ Īshíí ngéré ká yómó gāmbá lílī nī òjō ádá rómó èshē ká kprāshā í ngá áyā nē, ĩshíí lēmē bi igi à'dā, "Mēngē rómó gūfū sālā yómó gāmbá lílī ká ádá è níí, ànjā mbērē Sīzāriyā, ācá ògbó ká gūfū tötō lēmbē kpú yómó gīnī jūjū mrótō, ĩshíí rómó gūfū sālā yómó gbélé níí, rāshá àrà èpè igi, ká ádá è níí, ànjā ká pāpā ájā sālā lēmbē sōsō ká njónjó. ²⁴ Mēngē slāgā mrótō è, ká ádá àrà Páwūlō níí, ĩnī ápá jūjū èyí, ĩshíí níí mēné ètē gōzō mánjā è'dē bi shēngē nī Féléksí."

²⁵ Īshíí ngéré nī òjō rōndó srōnō, ká ádá àrà Páwūlō ĩshíí à'dā,

²⁶ "Ámā Klāwdiyōsō Lísīyā ká rōndó srōnō í yākā bi góvó shēngē nī Féléksí, Mújū úmū mápá è'dē.

²⁷ Yūwūdū nī gī nēē, rúkú újū yākā, ĩshíí ā yēbē ádá gūfū ètē nē, ĩshíí mókō nēē, úlú àrà nī èshē ká yómó Rómā, ātāsh yāā, mánjā ká yómó gāmbá lílī í ngá ámá níí, māshá ètē mēshē áyā igi. ²⁸ Mā yēbē ádá gōkō gōsī'dí ũngú è 'déé, ká yāsá kówó ápá áyā nī ká ádá èyí ā ká. Ātāsh yāā, mēné ètē mánjā lílī Njbānjā í ngá áyā igi. ²⁹ Īshíí mókō nēē, bā àlā bēdē ũngú è 'déé, ká ndílí ká ádá èyí, wālā ká ndānjā sījīnī ká ádá èyí ā ká 'dī, ĩshíí nēē, ā yāsá kówó ápá áyā nī, ĩshíí ā lökpō ádá ápá áyā nī, ĩshíí ā yūjū lílī ākpā nī ápá ká ádá gōgó lílī gónjó ádá ká Mbájá í ngá áyā èpè igi. ³⁰ Īshíí ká löwó è mókō 'déé, igi ká yēbē gbōlō ká ádá gālā ũngú ápá áyā nī kā nēē, mójō gēyē, ĩshíí mīnjī ádá gōpó ètē mánjā è'dē bi úmū, ĩshíí mójō mlēmē bi yómó glökpō ádá nī ápá áyā nī kā níí, éné ádá í ngá áyā èpè igi ànjā è'dē ápá dī mūmū í."

³¹ Īshíí yómó gāmbá lílī nī àlā áyā è 'déé, klēmē bi igi ā ká, òjó éné Páwūlō ká njónjó āsh ànjā Āntipátrísí.

³² Īshíí ká gērē úgú nī nēē, yómó gāmbá lílī nī lūwū òjó dī mómō í ngá áyā èpè igi, ĩshíí tá yómó gāmbá lílī ká mrótō nī kánjā gólō ká Páwūlō. ³³ Éné ètē ànjā Sīzāriyā, ĩshíí éné srōnō nī bi shēngē nī, ĩshíí éné Páwūlō òjó è'dē bi ètē. ³⁴ Īshíí shēngē nī rō'dō srōnō nī ĩshíí òjō újū à'dā, kútú Páwūlō èshē ká yómó úlú mómō è 'dē yā, ĩshíí ká löwó è kōkō 'déé, Páwūlō kēshē ká yómó mómō Sīlísīyā ká nēē, ³⁵ lēmē bi Páwūlō à'dā, "Mā ndōgō ádá í ngá áyā tī ká úgú è 'déé, yómó glökpō ádá nī ápá jūjū í ká ndōjó ngá ámá dī úgú ā ká." Īshíí òjō

lēmē bī slāgā yōmó gāmbá lili è níí, ègbē ká Páwūlō à'bā ílí síjīnī è 'déé, ká ílí góvó mómó ká ngéré nī Hēródōsō à ká.

Páwūlō à dī mūmū Fēléksī

24 Íshíí biyí è ngā ká sálá 'bí'bí nēè, Ānānyāsā 'déé, ètè nī ngéré bēbé grāshá Mbájá í ká, íshíí slāgā kprāshā ndākpá ká Yūwūdū nī gī, íshíí bēdé bēbé gígí āpá ōgō ndākpá āpá ílí n̄bāñā dírí nī Tērtúlūsū, ānjā Sīzārīyā, íshíí āgā n̄bāñā àrà Páwūlō bī shēngē nī Fēléksī. ² Íshíí ká lōwó è 'déé, kādā Páwūlō kójó íshíí à ká nēè, Tērtúlūsū èndè glēmē ádá nī à'dā, "Góvó újū nī, ká lōwó 'déé, ká'dá shēngē nī ká nēè, māshá gōzō áshá ká tágā èyí nē, íshíí ínjí gōzō ádá āpá ká ádá grāshá mómó í ngá áyā āgā gālōgā, íshíí rófó áshá ká ndākpá í ngá áyā āgā, íshíí à'dá glōzō nī íshíí, ³ òtó úgú nī tírí íshíí ká úgú tírí nēè, shēshē lēpē āgá kélē nī āpá áyā í yāà, góvó újū nī Fēléksī. ⁴ Íshíí nēè, mēbē ádá è níí, tágā ádá í ngá ámá à'bā gōgō nī à'dá, àtāsh yāà, álā lómó áyā í níí, ógó gēsē ádá í 'déé, mójó ká ádá glēmē nī bī úmū à ká.

⁵ Mōkō nēè, újū yākā à yālā gāngā ākpā, íshíí à yālā Yūwūdū nī gī níí, ōjō kōkō àrà èpē ìgī íshíí níí, lātā òtó jūjū bībū nī tírí, íshíí ètè nī góvó ndākpā ká ndākpá è 'déé, ká rēkē ōgō Yézū 'déé, kēshē ká yōmó Nāzērētē nī ká. ⁶ Íshíí ká úgú è 'déé, kēbē gbōlō ká ádá gālā nēnē glīnī, āpá ílí Mómó ká Mbájá ká nēè, ókō 'déé, mójó mrúkú ètè à ká, íshíí mā yēbē ádá grótó ádá māpá áyā nī āpá dā'bā gónjó ádá í ngá áyā āgā. ⁷ Íshíí nēè, ngéré ká yōmó gāmbá lili nī Lísīyā ōjō èné ètè èshē áyā āgá ká kpótó, ⁸ íshíí lēmē bī āgá níí, mēné ádá í ngá áyā nī mójó māpá dī mūmū í. 'Déé újū ètè ká àrà í yāà, á ndōkō dāná nī, ádá í 'déé, mā lēmē māpá ká ádá àrà nī ká tírí nēè, rāyā ádá."

⁹ Íshíí Yūwūdū nī gī, ácá ākpā ádá áyā èpē ìgī, íshíí iyí ádá í 'déé, Tērtúlūsū klēmē à ká nī tírí rāyā ádá.

¹⁰ Íshíí ká lōwó è 'déé, shēngē nī kēyē lēké nē bī Páwūlō níí, klēmē ádá nī ká nēè, Páwūlō à'dā, "Mókō māná mīshíí, á'dá dī grótó ádá āpá ká yōmó jūjū mómó yākā ká gēlè ríní, àtāsh yāà, kōbó kélē úgú āngá ámá ká ádá níí, mlēmē ádá yākā bī ìgī māpá dī mūmū í.

¹¹ 'Déé újū ndākpá yāà, à ndlēmē bī úmū dīyí nēè, ká kpú lēmbē rómó 'bí'bí è kōtō à ká nēè, mánjā Jērūzālémē dī glōyó Mbájá. ¹² Íshíí yōmó gāgā n̄bāñā àrà mā nēè, bā ōkō ámá dī glātā lōwó ká ndākpá āpá ílí Mómó ká Mbájá 'dī, íshíí bā ōkō ámá dī gālā gāngā ākpā āpá Dī lōvó nī gī 'dī, wālā āpá ílí mbērē nī gī 'dī.

¹³ Íshíí bā à lūsū bī úmū dīyí nēè, ádá í 'déé, èpē ìgī ká lēmē āpá ká ádá àrà mā ká nēè, rāyā ádá tá 'dī. ¹⁴ Íshíí nēè, mīyí māpá ká ádá è 'déé, mātá lōyó gā'bālā Mbájá è 'déé, kóshó āgá gī ká'dá dī glōyó ètè à ká, íshíí ámá 'bālā mēshē ká ndākpá è 'déé, ká rēkē ōgō Yézū 'déé, kēshē ká yōmó Nāzērētē nī ká 'déé, ìgī kánā ètè íshíí ká. Íshíí mīyí tírí māpá ká gónjó ádá í 'déé, Mbájá kēné bī Mōzē ká, ácá ōgbó ká ádá è 'déé, Mbájá kēné bī kēné ádá nī gī à ká mīshíí. ¹⁵ Íshíí mūsú shēshē lēpē mā 'bālā māpá ká Mbájá tá áyā è ngá ndākpá yākā, ká ádá yōmó gālā glōzō ōngú, ácá ōgbó ká yōmó gālā glōsī'dí

ūngú nī ká, Mbájá à ndālā ìgī níí, āngá èshē jūjū ò'dó èpē ìgī. ¹⁶ Àtāsh yāà, mā rīndí àrà mā, ká úgú tírí níí, shēshē lēpē mā, à'dá grājá nī āpá dī mūmū Mbájá, íshíí ndākpá nī ácá ōgbó è'dē.

¹⁷ Íshíí biyí è 'déé, tágā àrà mā kōgō èshē Jērūzālémē ká gēlè ríní íshíí nēè, mlúwū mójó Jērūzālémē, íshíí mēngē tēmbé nī mójó bī ndākpá í ngá ámá 'déé, ìgī nī yōmó rīyī nī ká, íshíí mójó mróyō ōngú bī Mbájá. ¹⁸ Íshíí ká biyí è 'déé, mōyó mēshē ká grāshá gbōgbō mā grājá nī íshíí nēè, ndākpá nī ōjō ōkō ámá āpá ílí dāzá Mómó ká Mbájá íshíí nēè, bā ndākpá lōvó āpá gbōgbō àrà mā 'dī, íshíí bā mālā nōwō jūjū bī ìgī tá 'dī. ¹⁹ Íshíí slāgā Yūwūdū è 'déé, kēshē dā'bā úgú è Ásīyā ká, à'dá yō, íshíí bijā 'déé, ádá kángá ìgī yāà, āngá áyā ìgī dī gójó nī níí, āgā n̄bāñā àrà mā bī úmū. ²⁰ Íshíí 'déé, ázá nī yāà, à'bā ìgī yōmó è 'déé, ká dī úgú á ká níí, lēmē ádá gōsī'dí ōngú è 'déé, kōkō kēshē ámá, ká lōwó è 'déé, mērútú má'bā ílí N̄bāñā ká Yūwūdū nī gī ká.

²¹ 'Déé ádá à è'dē níí, rōtó ádá āpá ámá kájá yāà, tāmá ká ádá è 'déé, mlēmē māpá ílí n̄bāñā nī āpá dī mūmū ìgī mīyí, 'Ndākpá è 'déé, kilí íshíí à ká, ká ndāñá èshē jūjū ò'dó èpē ìgī à ká."

²² Íshíí biyí è ngā nēè, Fēléksī 'déé, kōkō ádá gōzō kánā āpá ká ádá àrà ndākpá è 'déé, ká rēkē ōgō Yézū 'déé, kēshē ká yōmó Nāzērētē nī íshíí à ká nēè, ōjō údú glēmē n̄bāñā nī āpá ká bēdé úgú è, íshíí lēmē bī ìgī iyí, "Lísīyā 'déé, ètè nī ngéré ká yōmó gāmbá lili nī ká, kójó kishíí yāà, úgú è mā ndrótó ádá í ngá áyā ìgī." ²³ Íshíí lēmē gónjó nī bī góvó ndākpá ká yōmó gāmbá lili è 'déé, ká yāmā gbōgbō àrà Páwūlō ká níí, à yōkō āpá áyā nī, íshíí níí, àtá yā'bā ètè níí, gēsē yāyā àtá yītī āpá áyā nī, íshíí níí, à'bā lēmbé nī gī níí, èngē ōngú è 'déé, ètè ká yēbē ádá èyí à ká, ōjō è'dē bī ètè.

Páwūlō à dī mūmū Fēléksī íshíí Drūsílā

²⁴ Íshíí biyí èyí bā ázá ká gēlè 'bí'bí ní nēè, Fēléksī ōjō ká iyí òmō nē 'déé, dírí nī Drūsílā 'déé, ètè nī Yūwūdū nī ká, íshíí ōpó āpá ōgō Páwūlō, íshíí ká lōwó è 'déé, kójó íshíí nēè, à yōgō ádá í 'déé, Páwūlō ká lēmē nī 'déé, kīyí āngá ndākpá nī dī gīyí āpá ká Yézū Krístō ká.

²⁵ Íshíí ká lōwó è 'déé, Páwūlō kátá lēmē ádá gālā glōzō ōngú, íshíí gēgbē ká àrà, íshíí úgú è 'déé, Mbájá ká ndrótó ádá āpá ká ndākpá nī è'dē ká nēè, mbāwā úkú āpá ílí Fēléksī íshíí à'dā, "Bákétá ádá nī ōyó íshíí, àtāsh yāà ánjā, íshíí 'déé, úgú āngá ámá yāà, mā ndōpó māpá ōgō í níí, ōjō." ²⁶ Èshē biyí è ngā nēè, Fēléksī à'dá dī gōpó āpá ōgō Páwūlō cócō, íshíí à lēmē ádá ká ngá ètè. Ká ádá Fēléksī úsú à'bā shēshē lēpē nē à'dā, Páwūlō à ndījī gēsē nākā bī èpē níí, èpē íshíí ètè.

²⁷ Íshíí biyí è ngá ká rómó ríní nēè, úsú Pórsīyūsū Fēstāsā āpá ká shēngē āpá biyí Fēléksī. Íshíí Fēléksī à yēbē ádá è níí, shēshē lēpē Yūwūdū nī gī èlè āpá áyā nē, àtāsh yāà, à'bā Páwūlō tá āpá ílí síjīnī nī yō.

Ádá ká Páwūlō à dī mūmū Fēstāsā

25 Íshíí ká lōwó è 'déé, Fēstāsā kālā tòtó 'bí'bí āpá dā'bā úgú í yāngā íshíí nēè, āngá èshē mbērē

Sizāriyā īshíí ānjā Jērūzālēmē. ² Īshíí kprāshā ndākpá ká yómó grāshá Mbájá, īshíí kprāshā ndākpá è ká Yūwúdū nī gī, ānjā āgā n̄bāñā ārā Páwūlō bī ètē. Īshíí ōwō èshé ká Fēstāsā nīí, ³ ālā bī èpē igī ūngú è 'déé, èpē igī ká yēbē ádá èyí ā kā. Īshíí igī ā yēbē ádá è nīí, ōpó Páwūlō ānjā Jērūzālēmē. Ká ádá è nīí, èpē igī èbē gbōlō nīí, ūfū ètē ōgbó lōngō. ⁴ Īshíí nēē, Fēstāsā ipi bī igī ā'dā, "Páwūlō ā Sizāriyā ílī síjīnī, īshíí ámā ká ārā mā, mā lūwū mánjā yō gēyē. ⁵ Īshíí 'déé, ètē Páwūlō kálā gōsī'dí ūngú yāā, má'bā nīí, kprāshā ndākpá í ngá áyā igī ānjā nīí, mánjā Sizāriyā yō ká ngá igī nīí, āgā n̄bāñā ārā nīí."

⁶ Fēstāsā ālā ūngú áyā sálā lēmbē tōtō 'bī'bī 'dī yāā, kpú 'bī'bī tówó ā'bā yō ká ngá igī, īshíí ōjō ānjā Sizāriyā. Īshíí ká lówó è 'déé, úgú nī kéré kápá ōgō ájā è 'déé, krāyā ē'dē ā kā nēē, ānjā ā'dā ílī mbātā ngéré í ngá áyā nē āpá ílī n̄bāñā nī, īshíí lēmē bī yómó gāmbá lílī í ngá áyā nē gónjō nī nīí, íjī Páwūlō ōjō ē'dē. ⁷ Īshíí ká lówó è 'déé, Páwūlō krāyā kā nēē, Yūwúdū è 'déé, kēshé Jērūzālēmē ā kā, āgā lāndā ètē, īshíí èndē glōkpō slāgā ádá è, āpá jūjū nī īshíí nēē, dī glūsū nī kútú ádá í ngá áyā igī dú rāyā ádá yāā kā nēē, ājā igī īshíí.

⁸ Īshíí nēē, Páwūlō īshíí ō'dō nē, èshé ílī ádá í ngá áyā igī, īshíí ā'dā, "Bā málā gōsī'dí ūngú mápá ká gónjō ádá ká Yūwúdū nī gī 'dī, wālā gōsī'dí ūngú mápá ká Mómó ká Mbájá 'dī, wālā gōsī'dí ūngú mápá ká góvó ngéré ká yómó Rómā nī tá 'dī."

⁹ Īshíí nēē, Fēstāsā ā yēbē ádá è nīí, shēshē lēpē Yūwúdū nī gī èlē āpá áyā nē, ātāsh yāā, ūjū Páwūlō ā'dā, "Bákétā á ndīyí ká ádá gānjā Jērūzālēmē nīí, érutú á'bā dī mūmū mā nīí, mrótó ádá, mápá ká ádá è 'déé, klōkpō kápá áyā í ká?"

¹⁰ Páwūlō ōjō ipi ā'dā, "Bákétā nēē, mērútú má'bā ílī n̄bāñā ká góvó ngéré ká yómó Rómā nī, īshíí è kā nī dī è 'déé, kā ndrótó ádá nī āpá ádá ā'bā ē'dē ā kā. Málā gōsī'dí ūngú mápá ká Yūwúdū nī gī 'dī, īshíí úmú ká ārā í ōkō gōzō ánā íshíí. ¹¹ Bījā ā 'déé, málā gōsī'dí ūngú í nē nīí, ūfū ádá āpá ká ádá èyí yāā, bā mā yānā ká ádá è nīí ūfū ádá 'dī. 'Déé Yūwúdū nī gī ā yāgā n̄bāñā ārā mā ká klēzē yāā, bēdé ndākpā è 'déé, kā ndēné ádá bī igī nīí, kūfū ádá kā nēē, ā ndázá nī. Mā yēbē ádá è nīí, ópó ádá ānjā bī góvó ngéré ká yómó Rómā nī nīí, ōkō āpá ká ádá í ngá ádá tówó."

¹² Īshíí biyí è 'déé, Fēstāsā kūjū kprāshā ndākpá í ngá áyā nē, āpá ká ádá èyí īshíí nēē, ipi āpá ōgō ádá ká Páwūlō ā'dā, "Újū ká ádá è nīí, góvó ngéré ká yómó Rómā nī ōkō āpá ká ádá í ngá áyā í tówó, ātāsh yāā, ānjā ōkō ètē."

Páwūlō ā dī mūmū Āgrípā īshíí Bērnísí†

¹³ Īshíí tá gāā ātā èshé biyí è ngā nēē, ngéré Āgrípā īshíí Bērnísí† ānjā ānjā Sizāriyā dī gūjū Fēstāsā. ¹⁴ Īshíí ká lówó è 'déé, tāgā ārā igī kōgō gāā ātā ā'bā yō īshíí nēē, Fēstāsā īshíí ngéré Āgrípā lōgō āpá ká ádá ārā Páwūlō īshíí Fēstāsā ā'dā, "Á ē'dē bēdé újū è dī úgú ā 'déé, Fēléksí ká'bā ètē āpá ílī síjīnī nī ká. ¹⁵ Īshíí ká lówó

† Bērnísí: Ètē nī lūmū Āgrípā.

è 'déé, mánjā Jērūzālēmē ā kā nēē, kprāshā ndākpá ká yómó grāshá Mbájá nī, ká kprāshā ndākpá ká Yūwúdū nī gī āgā n̄bāñā ārā nī bī ádá ká ádá è nīí, mrótó ádá mápá áyā nī.

¹⁶ Īshíí nēē, mlémē bī igī miyí 'déé, āpá dā'bā kíyí ká yómó Rómā nī yāā, ā ndōgō ádá ká ndākpā è 'déé, klōkpō ádá nī kápá áyā nī ká kpéé, īshíí ā ndā'bā ètē nīí, èmē ádá í 'déé, klōkpō kápá áyā nē ká āpá ílī n̄bāñā nī. ¹⁷ Īshíí ká lówó è 'déé, mójō dī úgú ā ká ngá igī ā kā nēē, mā'dá ká tāgā ārā mā 'dī, īshíí mlémē gónjō ádá nīí, ndākpá í ngá ádá ènē Páwūlō ōjō ē'dē. ¹⁸ Īshíí ká lówó è 'déé, yómó gāgā n̄bāñā ārā nī kánā ōrō īshíí 'déé, klémē ádá í ngá áyā èpē igī ā kā nēē, mōgō gōsī'dí ádá è 'déé, igī klémē bī ádá āpá ká ádá ārā nī ká 'dī. ¹⁹ Īshíí nēē, mókō nēē, ā ē'dē gēsē tēmē kōkō ārā igī ká Páwūlō āpá ká ádá gbōlō grāshá Mbájá í ngá áyā èpē igī, īshíí ádá āpá ká ádá ārā bēdé újū è dírí nī Yézú ílī īshíí. Īshíí nēē, Páwūlō íyí ètē tá gāshá nī. ²⁰ Īshíí dī gōgō ílī ádá yāngā gōzō nēē, lānjā nē bī ádá ātāsh yāā, mújū ètē miyí nēē, ā ndīyí ká ádá è nīí, ānjā Jērūzālēmē nīí, lēmē n̄bāñā í ngá áyā nī āpá yō yā?

²¹ Īshíí nēē, Páwūlō ūjū ádá ká ádá è nīí, mōpō èpē mánjā mápá dī mūmū góvó ngéré ká yómó Rómā nī nīí, ōkō āpá ká ádá í ngá áyā nē tówó. Ātāsh yāā, mlémē gónjō ádá miyí ádá gbōgbō ārā nī igī ká úgú è 'déé, mā ndōpó ètē dānjā bī góvó ngéré ká yómó Rómā nī."

²² Īshíí nēē, Āgrípā lēmē bī Fēstāsā ā'dā, "Mā yēbē gōgō ádá ká ètē újū í yāngā ká ārā mā."

Īshíí Fēstāsā ipi bī ètē ā'dā, "Á tá ndōgō ádá í ngá áyā nī dūmā."

Páwūlō ā lēmē ádá bī Āgrípā

²³ Īshíí ká géré úgú nī nēē, ngéré Āgrípā īshíí Bērnísí, īshíí kprāshā ndākpá ká yómó gāmbá lílī nī, ācā ōgbó ká kprāshā ndākpá è 'déé, ká ílī góvó mbéré nī ká, ānjā ílī n̄bāñā nī īshíí ūkū āpá ílī kóló í 'déé, ndākpá nī ká lówó kápá ē'dē ā kā, īshíí ndākpá nī ènē gūrū ārā nī góvó. Īshíí Fēstāsā ōjō lēmē ádá gónjō nī bī yómó gāmbá lílī nī, īshíí ānjā ènē Páwūlō ōjō ē'dē. ²⁴ Īshíí Fēstāsā ā'dā, "Yāā ngéré Āgrípā, īshíí igī ndākpá í 'déé, mā'dá dī úgú ā ká ngá igī ā kā, újū yāká 'déé, igī tírí má yōkō ètē 'bákétā kā nēē, ètē nī újū í 'déé, Yūwúdū nī gī tírí 'déé, ká Jērūzālēmē īshíí yómó è 'déé, ká Sizāriyā dī úgú ā kā, ká lēmē klōwō ārā nī bī ádá, īshíí ā yiyí kūfū ètē èshé ē'dē ā kā. ²⁵ Īshíí nēē, mókō è ngá ádá bēdé ūngú è 'déé, kálā 'déé, ká ndūfū ètē ká ádá èyí ā kā 'dī. Ātāsh yāā, ká ádá è 'déé, ètē ká ārā nē kūjū ádá ká ádá è nīí, èpē kōkō góvó ngéré ká yómó Rómā nī kápá ká ádá í ngá áyā nē kā nēē, mā ndōpó ètē dānjā ē'dē bī ètē. ²⁶ Īshíí nēē, mókō bēdé ádá è 'déé, mā ndrōndó mápá ká ádá ārā nī bī góvó ngéré ká yómó Rómā nī ká 'dī. Ātāsh yāā, mēné ètē mójō ē'dē mápá dī mūmū igī, īshíí kūsúsū āpá dī mūmū í yāā ngéré nī Āgrípā, ká ádá è nīí, biyí è 'déé, mā ndōgō ádá í ngá áyā nī, īshíí mā ndlēmē ádá mápá ē'dē mīshíí ā kā nēē, mā ndōkō ádá è 'déé, mā ndrōndó mápá ká ádá ārā nī ká. ²⁷ Ká ádá bī ádá yāā, gōpó ndākpā gānjā nī nīí, góvó ngéré nī rōtō

ádá ǎpá áyà ní ʼshíí 'déé, bá mròndó ádá mǎpá ká ádá gòs'dí ùngú è 'déé, ètè kǎlǎ kǎ 'dí yǎà, ǎ lǎtá 'dí."

Páwūlō ǎ yíshí ádá ǎshē ó'dō nē

26 ʼshíí ngéré ní ǎgrípǎ lémè bī Páwūlō ǎ'dǎ, "Mǎ ndǎ'bǎ úmú níí, íshí ádá ní ǎshē ó'dō ǎ."

ǎtǎsh yǎà, Páwūlō ʼvǎí ʼlèké nē ʼshíí ǎ'dǎ, ² "Yǎà ngéré ní ǎgrípǎ, mǎ ndíyí nēè, shēshē lèpè mǎ, ǎlè góvó ká ádá è 'déé, mērútú má'bǎ dí mǎmú ǎ kǎjǎ kǎ, níí mǎshí ó'dō mǎ, mēshē ʼlǎ ádá í 'déé, Yūwúdū ní gǐ, kǎ ʼlòkpō ǎpá ó'dō mǎ kǎ. ³ Ókò kíyí ká Yūwúdū ní gǐ gōzō ǎnǎ íshí, ʼshíí ádá è kǎ yémé tēmé ǎpá kòkò ǎrà èpè igí ǎpá ká ádá èyí ǎ kǎ, ǎnǎ tírǐ íshí. ǎtǎsh yǎà, mǎ yēbē ádá è níí, rúkú shēshē lèpè ǎ, ʼshíí níí, ógò ádá í ngǎ ǎmǎ.

⁴ Yūwúdū ní gǐ tírǐ òkò gbòlò ǎshǎ í ngǎ ǎmǎ ǎshē sǎrà, ká úgú è 'déé, ǎmǎ tá gēsē ní kǎ ǎnǎ íshí, ʼshíí ká gōcò lǎgǎ èyí ká úgú è 'déé, mǎshǎ má'bǎ kòkò ǎrà ndǎkpá í ngǎ ǎmǎ ǎ'bǎ ʼlǎ shíkí mòmò í ngǎ áyà ǎgǎ, ʼshíí tá tówó mǎshǎ má'bǎ Jērúzǎlémè ǎ kǎ. ⁵ Igí òkò ǎmǎ ǎnǎ ǎshē sǎrà, ʼshíí 'déé, bíjǎ igí ní yómó glēmè rǎyǎ ádá yǎà, ǎ ndíyí nēè, ǎmǎ ká úgú tírǐ má'dǎ dí gǎlǎ ùngú ní mǎpá dǎ'bǎ ǎshǎ ká Fǎrísí ní gǐ. ⁶ ʼshíí nēè, mǎ ʼlǎ ʼnbǎṅǎ ní kǎjǎ, ká ádá è 'déé, mǎsú shēshē lèpè mǎ, mǎpá ká yòshò í 'déé, Mbájǎ kòshò bí kòshó ǎgǎ gǐ sǎrà kǎ. ⁷ È ngǎ ní yòshò í 'déé, kpú lēmè ròmó úlú ǎrà Yūwúdū ní gǐ kúsú shēshē lèpè èpè igí kǎpá ǎ'dē, ká ádá è níí, kǎlǎ ǎrà nē, ká lówó è 'déé, kǎ'dǎ dí glòyó Mbájǎ kótò ʼlǎ gómó ǎjǎ, ʼshíí njónjò ní ká shēshē lèpè èpè igí 'bǎlǎ kǎ. ʼshíí ká ádá ètè ádá yòshò í yǎngǎ 'déé, Yūwúdū ní gǐ, kéné ǎmǎ kójó ǎpá ʼlǎ ʼnbǎṅǎ ní kǎ yǎà, ngéré ní. ⁸ ʼshíí nēè, igí tírǐ má ndíyí mǎpá ká ádá è 'déé, Mbájǎ kǎ ndǎlǎ ndǎkpá níí, kǎṅǎ kēshé ká ʼírǐ ní kǎ 'dí?

⁹ ǎshē sǎrà nēè, ǎmǎ ká ǎrà mǎ, míyí ǎngǎ ǎmǎ dí grútú mǎpá dí mǎmú ádá ká Yézū 'déé, kēshē ká yómó Nǎzèrètè ní kǎ, níí ǎ'bǎ gǎnjǎ gólò ǎ'dǎ. ¹⁰ È ngǎ ní ùngú è 'déé, má'dǎ dí gǎlǎ ògbó Jērúzǎlémè ǎ kǎ. Kprǎshǎ ndǎkpá ká yómó grǎshǎ Mbájǎ ʼjǐ kpótó bí ǎmǎ, ʼshíí méngè gèlè ndǎkpá ǎshē ká yómó gíyí ǎpá ká Yézū mǎpá síjǐnǐ, ʼshíí má yíyí ká ádá è níí, úfú igí.

¹¹ Má'dǎ dí gǎnjǎ Dí lówó ní gǐ ká díyí èyí gèlè ní, ká ádá gèngè igí níí, ʼírǐ igí ǎ'bǎ ʼlǎ síjǐnǐ ní ʼshíí módó grǐndí igí níí, ǎlǎ sáwíyí ǎrà Yézū. ʼshíí ká ádá è 'déé, mēbē ádá ǎrà igí 'dí kǎ nēè, má'dǎ dí gógó ògò igí mǎpá mòmò ká tēndè ndǎkpá, ʼshíí má ʼlòlò igí.

¹² ʼshíí ká bédè lówó è nēè, kprǎshǎ ndǎkpá ká yómó grǎshǎ Mbájǎ ní ʼjǐ kpótó bí ǎmǎ, ká ádá è níí, mǎnjǎ Dímēshíkí, ká ètè ádá yǎngǎ. ¹³ Yǎà ngéré ní, ká úgú è mǎ yǎnjǎ ní ʼshíí ǎjǎ ní kǎ ndírǐ òrò ǎ kǎ nēè, mókò grǎjǎ úgú ǎshē mǎmú òrò, ʼshíí ǎnǎ òtò ká ǎjǎ ʼshí, ʼshíí òjò ʼlǎngú ǎmǎ, ká yómó lówó í ngǎ ǎmǎ. ¹⁴ ʼshíí mròṅò tírǐ mǎpá búbú, ʼshíí ndǎkpá lémè ádá bí ǎmǎ ká lémè ʼÍbrú ǎ'dǎ, 'Sháwūlú, Sháwūlú ǎ ʼlòlò ǎmǎ ká ádá ngǎ? ǎ yǎlǎ róyó ǎpá gbògbò ǎ 'déé, ǎ lǎtá ǎmǎ yǎ.' ¹⁵ ʼshíí mípǐ bí ètè míyí, 'Bēbē ǎrà mǎ, úmú ní 'bí?'

ʼshíí Bēbē ǎrà mǎ ʼpǐ ǎ'dǎ, ǎmǎ ní Yézū 'déé, ká ʼlòlò ètè ǎ kǎ. ¹⁶ ǎṅǎ òrò 'bákètá ʼshíí níí, érútú. Mǐgí mǎpá áyà ʼlǎ, ká ádá gǐshí úmú níí, ǎ'dǎ bǒrò ǎmǎ, ká ádá è níí,

lémè ádá ùngú í 'déé, kókò ká mǎmú ǎ kǎjǎ kǎ, ʼshíí ùngú è 'déé, mǎ ndlémè ádá èyí bí úmú ǎ kǎ. ¹⁷ Mǎ ndǎshǎ úmú mēshē ʼlǎ ʼlèké shíkí ndǎkpá í ngǎ áyà ʼlǎ, ʼshíí ndǎkpá è 'déé, igí kǎzǎ Yūwúdū ní 'déé, mǎ yǎpò úmú mǎpá áyà igí ǎ kǎ, ¹⁸ ká ádá è níí, ǎjǎ mǎmú igí ʼshíí níí, ǎngè igí ǎshē ʼlǎ mǎmú úgú ní ǎpá dí grǎjǎ úgú ní, ʼshíí níí, ǎngè igí ǎshē ʼlǎ ʼlèké Shētǎnǎ ǎnjǎ bí Mbájǎ, ká ádá è níí, ètè ʼjǐ ʼjǐ ʼshí ǎpá ká glòs'dí ùngú ngǎ áyà igí, ʼshíí níí, òjò ǎ'dǎ kòkò ǎrà ndǎkpá ká Mbájǎ 'déé, kíyí ǎpá ǎmǎ ʼshí ǎ kǎ."

Páwūlō ǎ lémè ádá nēté í ngǎ áyà nē

¹⁹ Páwūlō lémè ádá ní kpòrò ǎ'dǎ, "ǎtǎsh yǎà ngéré ní ǎgrípǎ, mǎlǎ gǎnǎ mbímǐ gógó ádá mǎpá ká ádá í 'déé, mógó mēshē mǎmú òrò ǎ kǎ 'dí. ²⁰ Kpéè nēè, mē'dé ádá ní bí yómó Dímēshíkí, ʼshíí bíyí èyí nēè, mǎnjǎ mē'dé bí yómó Jērúzǎlémè, ʼshíí bí yómó è 'déé, kǎshǎ kǎ'bǎ dǎ'bǎ úgú è Jūdéyǎ kǎ tírǐ, ʼshíí mē'dé bí ndǎkpá è 'déé, kǎzǎ Yūwúdū ní kǎ tǎnè, mē'dé ádá ní bí igí míyí nēè, ǎngǎ áyà igí dí gǎyǎ ǎshē ká gǎlǎ glòs'dí ùngú, ʼshíí níí, lǎwú òjò ǎpá ká Mbájǎ, ʼshíí níí, lǎsú dí gǎṅǎ ǎshē ká gǎlǎ glòs'dí ùngú ní ká gbòlò gǎshǎ glòzò ǎshǎ. ²¹ È ngǎ ní dūrú è 'déé, Yūwúdū ní gǐ krúkú ǎmǎ ògbó dǎzǎ Mòmò ká Mbájǎ ʼshíí 'déé, kǎ yēbē ádá gǐfú ǎmǎ kǎ. ²² ʼshíí nēè, Mbájǎ ká yǎnǎ ǎmǎ ʼgí ʼlǎ ǎjǎ è kǎjǎ. Ókò 'dé, mērútú má'bǎ kǎ, ʼshíí 'déé, mǎ lémè ádá ùngú è 'déé, kǎlǎ ǎrà nē, kǎpá ǎmǎ tírǐ bí shēngè ní gǐ, ʼshíí bí jǎjǎ ndǎkpá ní kǎ. ǎdá í 'déé, mǎ lémè ní kǎ nēè, tá ádá è 'déé Mòzè, ʼshíí klòpò kéné ádá nē gǐ, klēmè ǎpá ká ádá ùngú è 'déé, kǎ ndǎlǎ ǎrà nē kǎ. ²³ ʼYí nēè, ndǎkpá ǎ ndlòlò Krístò ndǎkpá è 'déé, Mbájǎ kíshí ètè ǎ kǎ, ʼshíí ètè ní kpéè ndǎkpá è 'déé, kǎṅǎ ǎshē jǎjǎ ò'dò nē, ká ádá glēmè ádá ǎshǎ í 'déé, kǎ ndòjò áyà grǎjǎ úgú bí shíkí ndǎkpá í ngǎ áyà nē, ʼshíí bí ndǎkpá è 'déé, bá igí kǎzǎ Yūwúdū ní kǎ ǎcǎ ògbó ǎ'dē."

²⁴ ʼshíí ká lówó è 'déé, Páwūlō kǎtǎ yíshí ádá ní kēshē ó'dō nē kǎ nēè, Fēstásǎ rǒgbó ǎpá áyà ní ǎ'dǎ, "Yǎà Páwūlò ǎ rǒyó í nē, ká ádá è 'déé, krò'dò ùngú ngé kǎ?"

²⁵ ʼshíí nēè, Páwūlò ʼpǐ bí ètè ǎ'dǎ, "Yǎà góvó újǎ ní Fēstásǎ, ǎmǎ mǎzǎ bēbē rǒyó ní, mǎ lémè rǎyǎ ádá. ²⁶ Ngéré ǎgrípǎ ní, òkò ùngú í 'déé, kǎlǎ ǎrà èpè igí ǎ kǎ tírǐ ǎnǎ ʼshí, ká ádá ǎlǎ ǎrà èpè igí mbēè ǎtǎ, ǎzǎ ǎpá ʼlǎ mǎmú ní. ²⁷ Yǎà ngéré ǎgrípǎ, ʼyí ǎpá ká ádá í 'déé, kéné ádá ní gǐ, kròndó ǎ kǎ ʼshí? Mókò mǎnǎ míshí, ʼyí ǎpá ǎ'dē ʼshí."

²⁸ ʼshíí nēè, ǎgrípǎ újǎ Páwūlò ǎ'dǎ, "Ètè ùngú ǎ ʼnjí ʼyí ǎ ndǎlǎ ǎmǎ níí, má'dǎ mǎpá ká Krístíyǎnò tǎmǎ gēyè ǎtǎ?"

²⁹ ʼshíí Páwūlò ʼpǐ bí ètè ǎ'dǎ, "Kpíí tǎgǎ úgú ní ògò, wǎlǎ ògò 'dí yǎà, mǎ rǎjǎ ǎkpǎ mǎ, bí Mbájǎ ǎzǎ tá ká ádá ǎrà ǎ, kǎnǎrà ǎ ní ʼshíí nēè, ká ádá ǎrà igí, yómó è 'déé, mǎ yǒgò ádá í 'déé, mǎ lémè ní kǎ níí, mójó má'dǎ tá áyà ǎmǎ, ʼshíí nēè, bá ǎzǎ ká gúsú igí ǎpá síjǐnǐ ní."

³⁰ Ká lówó è, ngéré ní kǒgò ádá yǎngǎ kǎ nēè, òjò ǎṅǎ òrò ká Fēstásǎ ʼshíí Bērnísí, ǎcǎ ògbó ká ndǎkpá è

'déé, ká'dá ká'bā gbōgbō arā igi ā kā. ³¹ Īshíí ojó rígi eshé kóló nī, ĩshíí ká lówó è 'déé, ká lēmē ádá nī ápá kōkō arā epē igi ā kā nēē, iyí, "Újū yākā ālā bēdé gōs'í'dí ũngú è 'déé, ká ndūfú etē, wālā ká ndéné etē ápá síjīnī ká ádá èyí ā kā 'dī."

³² Īshíí Ágrípá lēmē bī Fēstásā ā'dā, "Bijā 'déé, újū yākā lēmē ádá ká ádá è níí, éné epē ánjā ápá dī mūmū góvó ngéré ká yómó Rómā nī 'dī yāā, bijā ā ndā'bā etē níí, ānjā."

Páwūlō ā yānjā Rómā ká fālúkū

27 Īshíí ká lówó è 'déé, Fēstásā kíjī ádá è níí, mǎnjā † dā'bā úgú è Ítálíyā kā nēē, éné Páwūlō ĩshíí ɛngē slāgā mǎbúsū è gī, ojó ɛ'dē bī bēdé góvó ndákpā ká yómó gǎmbá lílī nī dírí nī Júlíyō, etē ká'dá bēbé gēgbē ká glōvō yómó gǎmbá lílī è 'déé, kásá dírí góvó ngéré ká yómó Rómā nī kǎpá áyā igi ā kā. ² Īshíí mīnī mǎpá ílī góvó fālúkū è 'déé, kēshē mbērē Ādrāmátūmū ĩshíí ā ndrūtú ɔtō ká mbērē è gī 'déé, kótó ákpā úyū dā'bā úgú è Ásíyā kā. Ká etē úgú āsh nēē, bēdé újū è dírí nī Ārīstárkósō ɛshē ká yómó mbērē Tāsālóníkā 'déé, ká Māsēdóníyā kā, etē újū yāngā ā kōkō arā āgā.

³ Īshíí ká lówó è 'déé, úgú nī kērē ápá ɔgō è ngā kā nēē, mrāyā mǎpá mbērē Sídónō ĩshíí mrīgí mēshē ílī góvó fālúkū nī, ĩshíí Júlíyō ālā lómó áyā nē, ĩshíí ā'bā Páwūlō níí, ānjā ká lēmbé nē gī níí, ɛngē ũngú è 'déé, ká yēbē ádá èyí ā kā bī etē. ⁴ Īshíí ɛshē ká úgú yāngā nēē, mīnī mǎpá ílī góvó fālúkū nī tówó, ĩshíí ká ádá è 'déé, yāyā nī ká yītī ɛshē dī mūmū āgā nē kā nēē, mōjō mōtō lítí góló gōfó būbū Kúbrūsū, ká ádá yāyā nī ā yītī ɛshē dī mūmū āgā, ĩshíí ā'bā āgā níí, mǎnjā góló 'dī.

⁵ Īshíí ká lówó è 'déé, mrótó góvó úyū í 'déé, 'báká kǎpá gbōgbō dā'bā úgú è Sílísíyā ĩshíí Pāmífíliyā ĩshíí ā kā nēē, mrāyā mǎpá mbērē Mírā 'déé, ká dā'bā úgú è Líshíyā kā, ĩshíí mlūsú mēshē ílī góvó fālúkū nī. ⁶ Īshíí ɔgbó úgú yāngā nēē, góvó ndákpā ká yómó gǎmbá lílī nī ɔkō góvó fālúkū ɛshē mbērē Ālēkēzāndāriyā, ā yānjā Ítálíyā ĩshíí ojó ɛngē āgā ápá ílī èyí. ⁷ Īshíí fālúkū nī lówó wóó átā, ĩshíí lówó nī !lōlō āgā nē, ĩshíí mǎlā gēlē 'bī'bī, ĩshíí úgú è mōjō mōtō gbōgbō góló gōfó būbū Síndūsū. Īshíí ká ádá è 'déé, yāyā nī ká'bā āgā níí, mǎnjā góló 'dī ká nēē, tówó mǎnjā mǎnjā !ó'dō góló gōfó Krētē, ĩshíí mōtó gbōgbō mbērē Sālmónē. ⁸ Mōtó 'báká ákpā n̄brīn̄bī nī, ĩshíí lówó nī lānjā nē bī āgā, ĩshíí mrāyā mǎpá bēdé úgú è dírí èyí Gōzō dī Gēgbē ká Fālúkū, ĩshíí etē úgú yāngā bā ɔlō ɛshē mbērē Lásíyā 'dī.

⁹ Mǎlā gēlē 'bī'bī, ĩshíí úgú è, mrāyā dī úgú yāngā, átāsh yāā, Ájā grānā Gōgō ká Īzrāyélē nī gī †† nēē, ɔtō

† Mǎnjā: Ílī èyí ā'dā, Lúkā ā yānjā ká Páwūlō ānjā Rómā kā.

†† Ájā grānā Gōgō ká Īzrāyélē nī gī: Etē ájā yākā nēē, ā yōjō ká úgú tírí ápá ílī Góvó shéshé, wālā Kélē, ĩshíí ɔtō ílī igi shéshé yākā gī nēē, ā yālā lówó ká ndákpá ká fālúkū nī glānjā nē, ká ádá gānjā yāyā. Ká etē ájā āsh nēē, ngéré ká bēbé grāshā Mbájā nī ā yūkū ānjā ílī Góvó Gōzō Kóló 'déé, ká ílī Mómō ká Mbájā kā, ká ádá grōyō grótó srámā ká dtí èyí 'bālā, ká ádá è níí, ɛshē glōs'í'dí ũngú ká ndákpā nī ɛshē áyā igi. Īzrāyélē nī gī nēē, ká etē ájā yāngā ā rānā gōgō, ká ádá glūsú ā'dā, epē igi áyā ɛshé ká gālā glōs'í'dí ũngú áyā epē igi ĩshíí. Ró'dō Lévítkúsú 16; Íbrū 9-10.

ĩshíí, ĩshíí gōs'í'dí úgú gītí yāyā nī ápá ká fālúkū nī nēē, ɔcō lāgā arā nē ĩshíí.

Átāsh yāā, Páwūlō ɛ'dé igi ā'dā, ¹⁰ "Yāā ngāngā, 'bákētā mókō nēē, dī gānjā góló ngā áyā āgā ká fālúkū nī nēē, ā ndlānjā í nē, ká ádá góvó fālúkū nī ā ndrīkí nē, ĩshíí gōs'í'dí ũngú ā ndālā āgā, ĩshíí ũngú í ngā áyā āgā ā ndālā dōsō í nē, ĩshíí gēlē ndákpā ɛshé kōkō arā āgā ā ndílí nī." ¹¹ Īshíí nēē, góvó ndákpā ká yómó gǎmbá lílī nī, ānā ádá Páwūlō, ĩshíí iyí ápá ká ádá ká bēbé fālúkū nī, ĩshíí bēbé grēkpé fālúkū nī. ¹² Īshíí dī úgú è 'déé, kūsú fālúkū nī ká'bā ɛ'dē kā nēē, āzā gōzō úgú ní, ĩshíí bā āzā úgú è 'déé, úgú ríní † ká ndōkō ndákpā ápá ɛ'dē ā kā ní. Átāsh yāā, gēlē ndákpā ā yēbē ádá gānjā ānjā góló, ká ádá è níí, epē igi rāyā mbērē Fōnéksí 'déé, ká góló gōfó būbū Krētē kānjā dī lítí gūkū ájā nī, ĩshíí !ó'dō gūkū ájā nī ɛshē ká úyū nī ká, ká ádá è níí, gūjū úgú nī ɔkō epē igi ápá yō. Ká ádá ā ɛ'dē nī dī gōzō úgú, ká ádá gūsú fālúkū nī ā'bā ɛ'dē.

Gānjā yāyā ā yōkō Páwūlō ápá ílī góvó úyū

¹³ Īshíí ká lówó è 'déé, kōkō gōzō yāyā nī kēndē gītí nī kēshē !ó'dō nī ĩshíí ā kā nēē, injī ā'dā, lówó nī ā ndōzō í nē bī epē igi, átāsh yāā, ɛ'dē nēē grūtú góvó fālúkū nī ápá ílī fālúkū nī, ĩshíí ɔdō ákpā n̄brīn̄bī nī ápá gbōgbō góló gōfó būbū Krētē. ¹⁴ Īshíí tá gāā átā ɛshē biyí è ngā nēē, gānjā yāyā itī ɛshē lítí gīgí ájā nī, ĩshíí ɛndē gītí ápá áyā āgā ɛshē ká góló gōfó būbū nī. ¹⁵ Īshíí góvó fālúkū nī ojō ũkū ápá ílī gānjā yāyā nī, ĩshíí dī gānjā ānjā góló ájā āgā ĩshíí, átāsh yāā, mǎ'bā fālúkū nī níí, yāyā nī ákpā etē ānjā.

¹⁶ Īshíí ká lówó è 'déé, mrótó mǎnjā ká bēdé gēsē góló gōfó būbū è dírí èyí Káwdā kā nēē, dī gūsú gēsē fālúkū †† nī ápá ílī góvó fālúkū è kā nēē, lānjā nē bī āgā. ¹⁷ Īshíí biyí è ngā nēē, ndákpā nī !ōngō góvó fālúkū nī ká èbē ká ádá è níí, ā'bā gríkí nī ā'dā. Ká ádá ā yētē mbāwā ká ádá góvó yāyā nī ā ndūdú fālúkū nī ápá ílī kēné í 'déé, ká 'dē'dē Sértísí ā kā, ĩshíí ojó !ōngō ũngú ápá ngōngō fālúkū nī ká èbē áyā āmbrélā ká ádá è níí, ā'bā fālúkū nī níí, lówó wóó.

¹⁸ Īshíí nēē, bā gānjā yāyā ngā rūtú 'dī, átāsh yāā, ká lówó è 'déé, úgú nī kērē ĩshíí ā kā nēē, ɛndē grósó kū'bu ɛshé ílī fālúkū nī ápá ílī góvó úyū nī, ká ádá è níí, fālúkū nī ā'bā glūdū nī ā'dā. ¹⁹ Īshíí kǎpá ká dī tótó 'bī'bī è kā nēē, ɛndē grósó slāgā nēē grēkpé góvó fālúkū nī ápá yō tánē. ²⁰ Īshíí ká lówó è 'déé, mǎlā gēlē 'bī'bī 'déé, mókō mūmū ájā, wālā epē nī gī 'dī, ĩshíí gānjā yāyā nī kātā yītí nī kā nēē, mīnjī ā'dā, āgā mā yāshā tówó 'dī.

²¹ Īshíí ká lówó è 'déé, tāgā arā ndákpā nī kōgō ngé 'déé, kōshó ũngú 'dī ká nēē, Páwūlō rūtú ā'bā dī mūmū igi ĩshíí ā'dā, "Yāā ngāngā, bijā āngā áyā igi dī gōgō ádá í ngā ámā, ĩshíí bā mā yānjā mēshé Krētē 'dī,

† Úgú ríní: Ápá dī úgú ká Īzrāyélē nī gī 'déé, ká yāshā ká'bā ɛ'dē ā kā nēē, ɛshē ká shéshé Bībī igi ká Gǎmbá nēē, etē nī úgú gūjū úgú, ĩshíí njinjī ā yī'dī ɔtō ílī èyí góvó nī. È ngā nī úgú è 'déé, gānjā yāyā ká yātā ndákpā ɛshē ká lówó nī ɛ'dē ā kā. †† Ká úgú tírí ā !ōngō gēsē fālúkū nī ápá ɔgō góvó fālúkū nī, ká ádá gīnī ápá ílī góvó fālúkū nī glūsú ɛshé ílī èyí.

īshíí nēnē dārā āgá 'déé, kā'dá líí fālúkū nī kā nēē, ā yālā dōsó 'dī. ²² Īshíí kpíí kātāsh kā nēē, mā lēmē bī ígí 'bákētā níí, mrúkú shēshē lēpē ígí gónjó nī, kā ádá 'bālā ndákpā ātā ēshē kōkō ārā ígí ā yílí 'dī, tá góvó fālúkū nī ká ndlíímí nī. ²³ Ámā nī ndákpā ká Mbájá 'déé, mā lōyó été ā kā, ngánjā ká njónjó nēē, grōnō í ngá áyā nī ōjō āpá ámā, ²⁴ Īshíí lēmē bī ámā ā'dā, 'Á'bā gētē mbāwā ā'dā, ká ádá āngá áyā í dī grūtú á'bā dī mūmū góvó ngéré ká yōmó Rómā nī, īshíí Mbájá ā ndālā lōmó áyā nē bī umū ká ndákpā í 'déé, má líí góvó fālúkū nī ká ngá ígí ā kā tírí má yílí 'dī. ²⁵ Ātāsh yāā ngāngā, mrúkú shēshē lēpē ígí gónjó nī, ká ádá míyí mápá ká ádá ká Mbájá ká shēshē lēpē mā 'bālā mīshí, īshíí shēshē lēpē mā, bā āgā āpá áyā nī 'dī, ātāsh yāā, mókó máná mīshí ūngú í 'déé, Mbájá klēmē ádá éyí bī ámā kā nēē, ā ndālā ārā nē, tá áyā jūjū ākpā nī. ²⁶ Yāyā nī ā ndákpā fālúkū nī dānjā āpá ká bēdé góló gōfó búbū ē, īshíí āgá tírí mā ndrígí mēshē líí éyí mápá yō."

Góvó fālúkū nī ā líímí nī

²⁷ Īshíí bīyí kpú lēmbē sōsō 'bī'bī ēshē ká úgú ē 'déé, mānjā mēshē gōzō dī gēgbē ká kprāshā fālúkū nī kā nēē, gānjā yāyā nī átā yākpā āgá ōtō líí góvó ūyū í 'déé, dírí éyí Mēdētrénīyā kā. Īshíí ká gūtú úgú nī nēē, yōmó grēkpé góvó fālúkū nī ínjí ā'dā ēpē ígí líjī 'báká āpá ká ākpā nbrínjī nī ishí. ²⁸ Īshíí ōjō lāmā gūrū ūngú āpá ká ēbé, īshíí ūsú ānjā āpá ngōngō ūyū nī, īshíí ōjō ōkō nēē, gílí éyí gūfū rómó mítírí. Īshíí tá gāā ātā, ēshē bīyí ē ngā nēē, ōdó tówó, īshíí ōkō gílí ūyū nī gūfū 'bālā lēmbē kpú mítírí. ²⁹ Īshíí yōmó grēkpé góvó fālúkū nī mbāwā ālā ígí, īshíí ínjí ā'dā, góvó fālúkū nī bēdé ē'dē ā ndōcō ārā nē, āpá ká kprāshā ānjā, ātāsh yāā, ōjō lōngō sōsō gūrū ūngú āpá ngōngō fālúkū nī ká glīsī ēbé, īshíí élé āpá líí ūyū nī, ká ádá ē níí, fālúkū nī rūtú, īshíí ōjō ā rājā ākpā ēpē ígí níí, úgú nī ērē gēyē.

³⁰ Īshíí ēshē bīyí ē ngā nēē, yōmó grēkpé góvó fālúkū nī ā yēbē ádá glílū ēshē ká fālúkū nī. Ātāsh yāā, ōjō ūsú gēsē fālúkū nī āpá líí góvó ūyū nī, īshíí ālā áyā ūngú ē 'déé, ēpē ígí kā yānjā dī gūsú bēdé nēnē grūtú góvó fālúkū nī āpá dī mūmū éyí āpá líí ūyū nī. ³¹ Īshíí nēē, Páwūlō lēmē bī góvó ndákpā nī īshíí yōmó gāmbá lílí í ngá áyā nī ā'dā, "Déé yōmó grēkpé góvó fālúkū nī rīgí ēshē líí góvó fālúkū nī ishí yāā, má yōkō áshá 'dī." ³² Ātāsh yāā, ōjō rōtō ēbé nī ēshē ká gēsē fālúkū ē kā, īshíí ūyū nī ēné été ānjā.

³³ Īshíí kāpá ká dī mūmū jūjū gāgā úgú nī nēē, Páwūlō lōmbó ígí níí, ōshó gēsē ūngú, īshíí lēmē bī ígí ā'dā, "Málā kpú lēmbē sōsō 'bī'bī nēē, móshó ūngú 'dī. ³⁴ Ātāsh yāā, mā lāyā ākpā mā, bī ígí níí, móshó gēsē ūngú, ká ádá ē níí máshá. Ká ádá mā lēmē bī ígí nēē, bēdé ūngú ē, ā yālā ndákpā ātā ēshē kōkō ārā ígí 'dī."

³⁵ Īshíí bīyí ē 'déé, Páwūlō klēmē ádá nī ātā ngā īshíí ā kā nēē, ēné gēsē nōshó, īshíí rājā ākpā nē, bī Mbájá ōgbó dī mūmū ígí tírí. Īshíí ēné nōshó nī īshíí ēndē gōshó nī. ³⁶ Īshíí ndákpā nī rúkú shēshē lēpē ēpē ígí gónjó nī, īshíí ígí tírí ōjō ōshó ūngú. ³⁷ Jūjū āgá tírí nī rómó gūfū sálā lēmbē gūfū tōtō lēmbē kpú lēmbē sálā lēmbē 'bālā (276) āpá líí góvó fālúkū nī. ³⁸ Īshíí ká lōwó

ē 'déé, kōshó ūngú nī áyā ē 'déé, kā yēbē nī kīshí ā kā nēē, rōsó ózó nī āpá líí góvó ūyū nī, ká ádá ē níí, góvó fālúkū nī ā'bā gā'dá gūrū nī ā'dā.

Fālúkū nī líímí īshí

³⁹ Īshíí ká lōwó ē 'déé, úgú nī kéré īshí nēē, yōmó grēkpé góvó fālúkū nī ōkō úgú ē 'déé, ēpē ígí krāyā āpá ē'dē kā ānā 'dī, īshíí nēē, mūmū ígí íjī āpá góló gōfó ūyū í 'déé, kēnē kā ē'dē kā níí, ēpē ígí ānjā rūtú góvó fālúkū nī ā'bā ē'dē. ⁴⁰ Īshíí ōjō rōtō ēbé nī gī ē 'déé, ká rūtú ká góvó fālúkū nī ē'dē ā kā, īshíí rōsó āpá líí ūyū nī, īshíí ōjō ājā ēbé ēshē ká nēnē grēkpé fālúkū nī, īshíí lōngō tēndē grēkpé fālúkū nī āpá dī mūmū éyí, īshíí ā'bā yāyā nī níí, rōkpó góvó fālúkū nī ānjā āpá ākpā ūyū nī. ⁴¹ Īshíí nēē, dī mūmū ē 'déé, góvó fālúkū nī krāyā āpá ākpā ūyū nī 'dī kā nēē, ōjō ōcō ārā nē āpá ká kēnē í 'déé, ká ūmbū ūyū nī kā, īshíí ākpā ūnjū éyí ōjō lāngā, īshíí dī gē'dē éyí ēshē yō nēē, ōjō lānjā īshí, īshíí ngōngō éyí ōjō ríkí ká gónjó glāmā ūyū nī.

⁴² Īshíí yōmó gāmbá lílí nī ínjí ádá gūfū mābúsū nī gī tírí ēshē ē'dē, ká ádá ē níí, ā'bā glélé ānjā gēsē úgú, īshíí glílū ēshē áyā ēpē ígí ā'dā. ⁴³ Īshíí nēē, góvó ndákpā ká yōmó gāmbá lílí nī ā yēbē ádá gāshā Páwūlō, ātāsh kā nēē, rūtú ígí ēshē ká ūngú í 'déé, kā yínjí ádá gālā nī kā, īshíí ōjō lēmē gónjó ádá bī yōmó ē 'déé, kōkō dī lélé nī káná ishí ā kā níí, rōnjō āpá líí ūyū nī kpéé īshíí níí, lélé ānjā gēsē úgú. ⁴⁴ Īshíí góvó ndákpā nī lēmē bī sōkpō ndákpā ē kā níí, rúkú gókó kpíkpi nī gī 'déé, krikí kēshē ká glímí góvó fālúkū nī kā níí, lélé ē'dē ānjā āpá gēsē úgú, īshíí ká gbōlō ē ngā nēē, ndákpā nī tírí rīgí ēshē líí ūyū nī glōzō nī.

Páwūlō īshíí klōpō nē rīgí ēshē líí ūyū nī āpá Máltā

28 Īshíí ká lōwó ē 'déé, mrígí mápá gēsē úgú glōzō nī mīshí nēē, mōkō nēē, āgá mā góló gōfó búbū ē 'déé, dírí éyí nī Máltā kā. ² Īshíí ndákpā í 'déé, káshā kā'bā ká úgú yāngā kā nēē, ālā lōmó bī āgá ngé, ūrú ōshō, īshíí ādā āgá āpá ē'dē níí mōmó, ká ádá njínjī ká'dá dī gī'dī nī, īshíí úgú nī ūjū nē.

³ Īshíí Páwūlō ōjō ēbé rómō, īshíí ā yēngē āpá ká ōshō nī, īshíí ínjí ā'dá kōkō rómō nī, īshíí ká lōwó ē 'déé, ínjí nī kōdó dī gómó ōshō nī kā nēē, ígí āpá gēsē úgú, īshíí ōjō lākpā ārā nē, āpá lēké Páwūlō īshíí āgā étē. ⁴ Īshíí ká lōwó ē 'déé, yōmó mōmō nī kōkō ínjí nī klākpā ārā nē kāpá lēké nī īshíí ā kā nēē, ēndē glēmē ádá āpá kōkō ārā ēpē ígí ā yiyí, "Újū í yākā nēē, ā ndā'dá ūfū ndákpā, īshíí kpíí 'déé, káshā kēshē ká lúdū nī īshíí ā kā nēē, bā, ā yāshā ēshē ká mbájá í ngá áyā āgá 'déé, ká rōtō ádá nī glātá nī kā 'dī."

⁵ Īshíí nēē, Páwūlō lē've ínjí nī ēshē áyā nē, īshíí ínjí nī íjī āpá líí ōshō nī, īshíí jéé bēdé ūngú ē ālā Páwūlō 'dī.

⁶ Ndákpā nī ínjí ā'dā, Páwūlō ā ndlúkú nī īshíí ā ndrījī búbū, īshíí ā ndrīí nī. Īshíí nēē, ká lōwó ē 'déé, ká'dá ká tāgā ārā ēpē ígí, īshíí 'déé, jéé bēdé ūngú ē kālā étē 'dī kā nēē, ōjō ípí gínjī ádá í ngá áyā ēpē ígí, īshíí ā'dā, bēdé ē'dē étē ā ndā'dá 'bālā ēshē ká mbájá í ngá áyā āgā.

⁷ Ǫshíí ngéré ká yómó bǔbǔ yǎngǎ dírí ní Pǎbǎlǔsǔ, glǎwǎ í ngǎ áyǎ ní òlò ǎshǎ ká dǐ è 'déé, ágǎ má è'dǎ è kǎ 'dǐ. Ǫshíí ǎtǎ ǎlǎ lǒmó bí ágǎ ngé, úmú ágǎ, Ǫshíí ǎ'bǎ ágǎ níí, mǎlǎ tǒtò 'bí'bí mǎ'bǎ mǒmó í ngǎ áyǎ nǎ. ⁸ Ǫshíí ká ǎtǎ úgú ǎsh nǎ, gómó gbǒgbǒ, Ǫshíí nǒwǒ lǎpǎ kǎngǎ bǎbǎ Pǎbǎlǔsǔ. Ǫshíí Pǎwǔlǒ ǒjǒ úkú ǎpǎ ǒgǒ ní, Ǫshíí rǎjǎ ǎkpǎ nǎ bí Mbǎjǎ, Ǫshíí rǎjǎ nǒwǒ ní ǎshǎ áyǎ ní. ⁹ Ǫshíí ká lǒwǒ è 'déé, yómó gǒlǒ gǒfǒ bǔbǔ yǎngǎ kǒkǒ úngú í 'déé, kǎlǎ ǎrǎ nǎ kǎ nǎ, yómó nǒwǒ è 'déé, kǎ yǒ kǎ tírí ǒjǒ ǎpǎ ká Pǎwǔlǒ, Ǫshíí ǒjǒ rǎjǎ nǒwǒ ní ǎshǎ áyǎ ígǐ. ¹⁰ Ǫshíí yómó úgú yǎngǎ, ǒjǒ ǎnǎ gǔrǔ ǎrǎ ágǎ ngé, Ǫshíí ká lǒwǒ è 'déé, má yǎbǎ ǎdǎ gǎngǎ mǎshǎ yǒ ká gǒvǒ fǎlúkǔ ní kǎ nǎ, ǎngǎ nǒshǒ bí ágǎ, Ǫshíí úngú è tírí 'déé, ágǎ mǎbǎ ǎdǎ ǎyǎ ǎ kǎ.

Pǎwǔlǒ ǎ rǎyǎ Rómǎ

¹¹ Mǎlǎ tǒtò shǎshǎ mǎ'bǎ gǒlǒ gǒfǒ bǔbǔ Mǎltǎ, ká ǎdǎ gǎngǎ yǎyǎ ní ǎ yǎbǎ ǎkpǎ fǎlúkǔ ní nǎ. Bíyǎ ǎyǎ nǎ, mǎngǎ mǎshǎ yǒ tá ká ǎtǎ fǎlúkǔ yǎngǎ 'déé, kǎshǎ mbǎrǎ ǎlǎkǎzǎndǎrǎyǎ 'déé, kǎ Mǎsǎrǎ kǎ, 'déé sǔrǔ ǎrǎ mbǎjǎ kǒtǒ ǒnǒ, Kǎstrǒ Ǫshíí Pǒlǒksǒ kǎ dǐ mǔmǔ ǎyǎ ǎ kǎ. ¹² Ǫshíí mǎngǎ mǎshǎ yǒ, Ǫshíí mǎngǎ mrǎyǎ mbǎrǎ í 'déé, dírí ǎyǎ Sǎrǎkǔsǔ ǎ kǎ, Ǫshíí mǎlǎ tǒtò 'bí'bí mǎ'bǎ yǒ. ¹³ Ǫshíí ǎshǎ yǒ nǎ, mǎngǎ mbǎrǎ í 'déé, dírí ǎyǎ Rǎjǔmǔ ǎ kǎ, ká fǎlúkǔ. Ǫshíí kǎpǎ ká gǎrǎ úgú ní kǎ nǎ, yǎyǎ ǎndǎ gǐtǐ ǎshǎ lǒ'dǒ, Ǫshíí bíyǎ rǒmó 'bí'bí nǎ, mrǎyǎ bǎdǎ mbǎrǎ è dírí ǎyǎ Pǔtyǒlǐ. ¹⁴ Mǒkǒ slǎgǎ yómó gǐyǎ ǎpǎ ká Yǎzǔ mǎpǎ yǒ, Ǫshíí lǎyǎ ǎkpǎ ǎpǎ ígǐ bí ágǎ níí, mǎlǎ sǎlǎ lǎmbǎ rǒmó 'bí'bí ká ngǎ ǎpǎ ígǐ, Ǫshíí ǎshǎ yǒ nǎ, mǎngǎ mǎngǎ gǒvǒ mbǎrǎ Rómǎ ká lǎgǎ ágǎ.

¹⁵ Ǫshíí yómó gǐyǎ ǎpǎ ká Yǎzǔ 'déé, kǎ Rómǎ kǎ, ǒgǒ ǎdǎ ǎrǎ ágǎ, Ǫshíí slǎgǎ ndǎkpǎ è, ǎshǎ áyǎ ígǐ ǒjǒ ká ǎdǎ gǔmǔ ágǎ ǎpǎ sǔgǔ ǎpǎyǒsǒ, Ǫshíí slǎgǎ è ǒjǒ ká ǎdǎ gǔmǔ ágǎ ǎpǎ dǐ úgú è 'déé, tǒtò mǒmó gǔsǔ ǎrǎ ní kǎ è'dǎ ǎ kǎ. Ǫshíí ká lǒwǒ è 'déé, Pǎwǔlǒ kǒkǒ ígǐ ǎ kǎ nǎ, lǒyǒ Mbǎjǎ Ǫshíí shǎshǎ lǎpǎ ní ǎlǎ ngé ǎpǎ ká ǎdǎ gǒkǒ ígǐ.

¹⁶ Ká lǒwǒ è 'déé, mrǎyǎ Rómǎ mǎshǎ ǎ kǎ nǎ, ǎ'bǎ Pǎwǔlǒ níí, ǎshǎ kǎnǎrǎ nǎ, Ǫshíí 'bǎlǎ ǎshǎ ká yómó gǎmbǎ lǎlǎ ní ǎ yǎmǎ gbǒgbǒ ǎrǎ ní.

Pǎwǔlǒ ǎ yǎ'dé Kǎlǎ ǎdǎ ká Yǎzǔ ǎpǎ Rómǎ

¹⁷ Ǫshíí bíyǎ è ngǎ ká tǒtò 'bí'bí nǎ, Pǎwǔlǒ ǎdǎ kprǎshǎ ndǎkpǎ ká Yǔwǔdǔ ní gǐ, ká ǎdǎ glǎmǎ ǎdǎ. Ǫshíí ká lǒwǒ è 'déé, ndǎkpǎ ní klǒvǒ Ǫshíí ǎ kǎ nǎ, Pǎwǔlǒ lǎmǎ bí ígǐ ǎ'dǎ, "Yǎ ǎngǎ mǎ gǐ, kprǎ 'déé, bǎ mǎlǎ bǎdǎ gǒsǐ'dǐ úngú è, mǎpǎ ká ndǎkpǎ í ngǎ áyǎ ágǎ 'dǐ, wǎlǎ mǎpǎ ká kǐyǎ ká kǒshǒ ágǎ gǐ sǎrǎ 'dǐ kǎ nǎ, kprǎshǎ ndǎkpǎ í ngǎ áyǎ ágǎ rǔkǔ ǎmǎ ǒgbǒ Jǎrǔzǎlǎmǎ, Ǫshíí ǎnǎ ǎmǎ bí shǎngǎ ká yómó Rómǎ ní. ¹⁸ Ǫshíí shǎngǎ ní újǔ ílǐ ǎkpǎ mǎ, Ǫshíí ǎ yǎbǎ ǎdǎ gǎ'bǎ ǎmǎ gǎ'dǎ ní nǎ, ká ǎdǎ mǎlǎ bǎdǎ úngú è 'déé, kǎ ndǔfǔ ǎmǎ ká ǎdǎ ǎyǎ ǎ kǎ 'dǐ. ¹⁹ Ǫshíí ká lǒwǒ è 'déé, kprǎshǎ ndǎkpǎ í ngǎ áyǎ ágǎ kǎnǎ ká ǎdǎ è níí, kǐshǎ ǎmǎ Ǫshíí ǎ kǎ nǎ, gbǒlǒ ǎzǎ ǎmǎ ní, ǎtǎsh yǎ, ǎngǎ

ǎmǎ dǐ gǎngǎ dǐ mǔmǔ gǒvǒ ngéré ká yómó Rómǎ ní níí, ǒkǒ ǎpǎ ká ǎdǎ í ngǎ ǎmǎ tǒwǒ. Ǫshíí nǎ, bǎ ǎzǎ ǎngǎ ǎmǎ dǐ glǎmǎ bǎdǎ gǒsǐ'dǐ ǎdǎ mǎpǎ ká ǎdǎ ǎrǎ shǎkǐ ndǎkpǎ í ngǎ ǎmǎ bí gǒvǒ ngéré ní ní. ²⁰ ǎ ngǎ ní dǔrǔ è 'déé, mǎdǎ ígǐ níí, mǎlǎmǎ mǎpǎ ká ǎdǎ yǎngǎ. Ǫshíí lǒngǒ ǎmǎ ká gǎngǎ ǎpǎ ká ǎdǎ ǎdǎ í ndǎkpǎ í ngǎ áyǎ ágǎ Ǫzrǎyǎlǎ ní gǐ kǔsǔ shǎshǎ lǎpǎ ǎpǎ ígǐ kǎpǎ è'dǎ ǎ kǎ."

²¹ Ǫshíí kprǎshǎ ndǎkpǎ ní ípǐ bí ǎtǎ ǎ'dǎ, "Mǒkǒ srǒnǒ mǎshǎ ká yómó Jǔdǎyǎ mǎpǎ ká ǎdǎ ǎrǎ í 'dǐ. Ǫshíí bǎ 'bǎlǎ ǎshǎ ká ndǎkpǎ í ngǎ áyǎ ágǎ 'déé, kǒjǒ kǎshǎ yǒ 'déé, klǎmǎ gǒsǐ'dǐ ǎdǎ ǎpǎ ká ǎdǎ ǎrǎ í kǎ nǎ, ǎzǎ ní. ²² Ǫshíí nǎ, mǎ yǎbǎ ǎdǎ gǒgǒ ǎdǎ è ngǎ úmǔ. Ká ǎdǎ mǒkǒ mǎnǎ mǎshǎ ndǎkpǎ ní ǎ lǎmǎ gǒsǐ'dǐ ǎdǎ ǒtǒ ílǐ úgú ní tírí ǎpǎ ká ǎdǎ ǎrǎ yómó grǎkǎ ǒgǒ Yǎzǔ."

²³ Ǫshíí kprǎshǎ ndǎkpǎ ká Ǫzrǎyǎlǎ ní gǐ, úsǔ úgú ká ǎdǎ gǒkǒ Pǎwǔlǒ. Ǫshíí jǔjǔ ndǎkpǎ è 'déé, kǒjǒ kǎpǎ dǐ klǎ'dǎ ká Pǎwǔlǒ ká lǒwǒ è kǎ nǎ, ǒgǒ ǒtǒ ká kprǎ lǒwǒ è kǎ Ǫshíí. Ǫshíí ǎshǎ ká kǐlǎkǒngǒ ígǐ ká lǎlǐ úgú nǎ, Pǎwǔlǒ lǎmǎ ílǐ ǎdǎ mǒmó ngéré ká Mbǎjǎ bí ígǐ. Ǫshíí ǎbǎ gbǒlǒ ká ǎdǎ è níí, ǎpǎ lǎmǎ ǎdǎ ǎpǎ ká ǎdǎ gǒngǒ ǎdǎ í 'déé, Mbǎjǎ kǎnǎ bí Mǒzǎ, Ǫshíí kǎnǎ ǎdǎ ní gǐ klǎmǎ, Ǫshíí 'déé, krǒndǒ kǎpǎ ká ǎdǎ ǎrǎ Yǎzǔ kǎ níí, íyǎ ǎpǎ áyǎ ní. ²⁴ Ǫshíí slǎgǎ ndǎkpǎ è, íyǎ ǎpǎ ká ǎdǎ í ngǎ áyǎ ní, Ǫshíí nǎ, slǎgǎ yómó è íyǎ ǎpǎ è'dǎ 'dǐ.

²⁵ ǎkpǎ ǎdǎ í ngǎ áyǎ ígǐ lǎndǎ 'dǐ, Ǫshíí ǎndǎ gǎmǎ ílǐ ǎrǎ ǎpǎ ígǐ. Ǫshíí ǎndǎ glǎsǎ ní ǎshǎ yǒ, ká lǒwǒ è 'déé, Pǎwǔlǒ klǎmǎ dǒngǒ ǎdǎ yǎkǎ bí ígǐ 'déé kǎ'dǎ, "Lǎlǐ ǎrǎ Mbǎjǎ lǎmǎ rǎyǎ ǎdǎ bí kǒshǒ ígǐ gǐ, ká lǒwǒ è 'déé, klǎmǎ ǎdǎ ní kǒtǒ jǔjǔ ǎkpǎ kǎnǎ ǎdǎ í ngǎ áyǎ nǎ Ǫzǎyǎ 'déé, kǎ'dǎ,

²⁶ 'ǎngǎ ká ndǎkpǎ yǎkǎ, Ǫshíí níí lǎmǎ bí ígǐ íyǎ, "Ígǐ má ndǒgǒ ǎdǎ, Ǫshíí nǎ, má yǒgǒ ílǐ ǎyǎ dǎnǎ 'dǐ, Ǫshíí ígǐ má ndrǎ'bǎ úgú, Ǫshíí nǎ, má yǒkǒ úngú 'dǐ."

²⁷ Ígǐ ndǎkpǎ yǎngǎ tírí nǎ, yómó ndǎgbǎ jǔjǔ, Ǫshíí yómó gǎnǎ mbǎmbǐ gǒgǒ ǎdǎ, índǐ mǔmǔ ǎpǎ ígǐ Ǫshíí, Ǫshíí ǎ yǒkǒ úgú 'dǐ, bíjǎ ǎzǎ ní yǎ, ǎ ndǒkǒ úngú ká mǔmǔ ǎpǎ ígǐ, Ǫshíí ǎ ndǒgǒ ǎdǎ ká mbǎmbǐ ǎpǎ ígǐ, Ǫshíí ǎ ndǒgǒ ílǐ úgú ní ká kǐmǐ ǎpǎ ígǐ, Ǫshíí ǎ ndrǎpǐ ǎrǎ ǎpǎ ígǐ dǒjǒ ǎmǎ, Ǫshíí mǎ ndrǎjǎ nǒwǒ ní mǎshǎ áyǎ ígǐ.' "

²⁸ ǎtǎsh yǎ, Pǎwǔlǒ ǎ'dǎ, "Mǎ yǎbǎ ǎdǎ è níí, mǒkǒ mǎnǎ nǎ, Mbǎjǎ ǒpǒ yǒpǒ áyǎ nǎ, ká ǎdǎ gǎshǎ ndǎkpǎ è 'déé, kǎzǎ Yǔwǔdǔ ní kǎ níí, íyǎ ǎpǎ áyǎ nǎ."

²⁹ Bíyǎ è 'déé, kǒyǒ kǎshǎ ká ǎdǎ ní Ǫshíí ǎ kǎ nǎ, Yǔwǔdǔ ní gǐ ǎngǎ ǎshǎ yǒ, Ǫshíí ǎndǎ glǎtǎ lǒwǒ ǒtǒ kǒkǒ ǎrǎ ǎpǎ ígǐ.

³⁰ Ǫshíí Pǎwǔlǒ ǎlǎ rǒmó rǎnǐ ǎ'bǎ ká mǒmó í 'déé, kǎlǎ újǔrǎ ǎyǎ ǎ kǎ, Ǫshíí ǎ'dǎ dǐ gǔmǔ ndǎkpǎ è 'déé, kǎ'dǎ dǐ gǎngǎ dǐ gǒkǒ dǐ ǎrǎ ní kǎ tírí. ³¹ Ǫshíí mbǎwǎ gǎ'dǎ ǎdǎ mǒmó ngéré ká Mbǎjǎ bí ndǎkpǎ ní bǎ ǎlǎ ǎtǎ è 'dǐ, Ǫshíí gǎ'bǎlǎ ndǎkpǎ ǎtǎ ǎngǎ ǎjǎ ǎtǎ ǎshǎ è'dǎ 'dǐ, Ǫshíí ǎ'dǎ dǐ grǒdǒ ndǎkpǎ ní ǎpǎ ká ǎdǎ ǎrǎ Bǎbǎ ǎrǎ ágǎ Yǎzǔ Krǐstǒ.

Rómã

Ádá äpá ká ádá wárägã yãkã

Páwülö bēbé yōpó ká Yézū Krīstō kā, rōndó srōnō yãkã ĩshíí ōpó bī yōmó è 'déé, kiyí äpá ká Yézū 'déé, ĩgí ká góvó mbērē Rómã kā, ká ádá ètē ä yēbē ádá è níí, èpē lēmē ílī ádá ká Mbájá 'déé, èpē kē'dé kã'bã gēlé úgú nī kã. Ètē ä lēmē ílī Kélē ádá ká Yézū ĩshíí ä lūsū ä'dã, Mbájá älä ndäkpá è 'déé, ĩgí ká jūjū búbū ä kã níí, kōkō ärä èpē ĩgí ä ndã'dá gōzō nī ká ngá èpē òtō ògō kiyí äpá ká Yézū. Páwülö lēmē ádá bī Yūwúdū è 'déé, ĩgí kiyí äpá ká ádá ká Yézū ĩshíí ä kã, äpá ká ádá è 'déé, kútú gónjō ádá ká Mbájá 'déé, ká ílī Tówó Glēmē äkpá ngá áyã nī 'déé kēnē bī Mōzē, äcã ògbó ká ádá ká kéné ádá nī gī nēē, ä lēmē ádá nī äpá ká ádá ärä Yézū Krīstō äyã 'dē yã. ĩshíí äpá ká ádá ärä yōmó è 'déé, ĩgí kázã Yūwúdū nī kã nēē, ä lūsū ä'dã kútú Mbájá älä ĩgí äpá ká ndäkpá ngá áyã nē òtō ògō Yézū äyã 'dē yã. Páwülö lēmē ílī ádá è 'déé, Mbájá kälä ägá äpá ká yōmó jónjō shēshē lépē òtō ògō ĩrī ká Yézū ä kã èshē sārã ĩshíí. Ätãsh yãä, ägá tówó mã yälä ũngú è 'déé, shēshē lépē nī ká yēlé äpá è'dē ä kã 'dī, 'déé ägá mã yälä ũngú äpá ògō gónjō ádá ngá áyã nī ká kpötó è 'déé, kãngá áyã ägá kã yã. ĩshíí nēē, mã'bã Lilí ärä Mbájá níí, ènē ónjó bī ägá ká ádá è níí, mãshá áshá è 'déé, shēshē lépē Mbájá kã ndēlé äpá è'dē ä kã. ĩshíí äpá ílī dōngbó wárägã yãkã kã nēē, èshē ká jūjū ádá 12-15 nēē, Páwülö ä yē'dé ndäkpá nī níí, áshá äyã yōmó è 'déé, kiyí äpá ká ádá ká Yézū ĩshíí ä kã, ká ádá è níí ndäkpá nī älä ádá ärä èpē ĩgí òtō kōkō ärä èpē ĩgí, äcã ògbó ká gälä ádá ärä ndäkpá è 'déé, kiyí äpá dã'bã ádá è ngá ĩgí 'dī kã, wälä yōmó è 'déé, ká lölö ĩgí ä kã, ĩshíí níí ènē gürü ärä ndäkpá è 'déé, ĩgí ká yälä shēngē nī äpá jūjū ĩgí ä kã. ĩshíí ká dōngbó èyí äpá ílī jūjū ádá 16 nēē, Páwülö ũjū lēmbé nē gī 'déé, ĩgí ká góvó mbērē Rómã kā, ká dírí ĩgí 'bälä 'bälä.

1 Srōnō yãkã nēē, èshē áamá Páwülö bōrō ká Yézū Krīstō 'déé, Mbájá kīshíí áamá níí, mã'dá mãpá ká bēbé yōpó áyã nē, † ĩshíí níí, mē'dé Kélē ádá †† ká Mbájá kã. ² Ètē Kélē ádá yãngã nēē, Mbájá òshō ádá èyí èshē sārã ngētã òtō ògō kéné ádá ngá áyã nē gī, ĩshíí ádá è 'déé, ĩgí krōndó kã'bã ílī Wárägã ngá áyã nī † kã nēē, ³ äpá ká ádá ärä Gēsē újū ngá áyã nī 'déé, kãkã ètē nē, tá äyã è 'déé, ká yãkã ndäkpá nī kã, ĩshíí ètē èshē ká dã'bã úlú ärä góvó ngērē nī Dévídī. ††4 ĩshíí òtō

† Bēbé yōpó áyã nē: Yézū ōpó ètē ká kpötó áyã nē, ká ádá glölö nōwō, ĩshíí gōgó kōtō rōyó èshē jūjū ndäkpá, ĩshíí níí rōdó ádá í ngá áyã nē bī ndäkpá. †† Kélē ádá: È kã nī Kélē ádá äpá ádá ká ärä Yézū Krīstō 'déé, kīlī kãpá ká krōshō, ká ádá gēshē glōsī'dí ũngú áyã ägá níí, èpē kēnē bī ägá áshá è 'déé, dōngbó èyí kázã è'dē ní kã.

‡ Wárägã ngá áyã nī: Ká úgú ärä Yézū nēē, Wárägã ádá ká Mbájá ä lēmē ádá äpá ká ádá sálã wárägã gónjō ádá ká Mbájá 'déé, Mōzē krōndó ĩgí ä kã, äcã ògbó ká slägã wárägã è gī 'déé, kéné ádá nī gī krōndó ĩgí ä kã, ògbó ká wárägã Sálãmã 'déé, Dévídī krōndó ä kã, ĩshíí slägã wárägã è gī 'déé, krōndó kãpá ká ádá ärä Ízräyélē nī gī kã. ĩgí wárägã yãngã gī tírí nēē, ä yädã äpá áyã ĩgí nī Tówó Glēmē äkpá. ĩshíí kájã kã nēē, Krīstīyánō nī gī 'déé, ä lēmē ádá äpá ká ádá Wárägã ádá ká Mbájá yãä, ä lēmē ádá nī äpá ká wárägã è gī 'déé, kã ílī Tówó Glēmē äkpá ĩshíí wárägã è gī 'déé, ká lēmē ádá äpá ká ádá ärä Yézū Krīstō 'déé, ĩgí ká ílī Rãngã Glēmē äkpá nī kã tãné.

†† Dévídī: Mbájá ĩshíí ètē ká ádá è níí, ä'dã äpá ká góvó ngērē ká Ízräyélē nī gī, ĩshíí òshō yōshō ä'dã, bēbé góvó ngērē è ä ndōjō èshē ká dã'bã úlú ärä kōtō ílī kōtō kōshó ká Dévídī níí, ä'dã äpá ká góvó ngērē nī kpōrō ä yãnjã nī. Ètē góvó ngērē yãngã nī Yézū Krīstō. Bīyí è 'déé, Dévídī kã'dá góvó ngērē nī ĩshíí ä kã nēē, úgú è òjō äkã Yézū ká álfíí (1,000) ríní. Ró'dó Sálãmã 132:11-12; Nēté ká Yōmó Yōpó 2:29-36; 1 Sámwēlē 16-30; 2 Sámwēlē 1-24; 1 Góvó Ngērē 1-2.

ògō ónjó ká Lilí ärä Mbájá nēē, lūsū bī ägá ä'dã, Yézū nī Gēsē újū ká Mbájá ká löwó 'déé, kãngã kēshē ká ĩrī nī, ĩshíí klūsū ärä nē bī ägá kīyí èpē nī Bēbé ärä ägá Yézū Krīstō † kã. ⁵ ĩshíí ètē Yézū älä lömó áyã nē bī ägá, ĩshíí rōjō ägá níí, mã'dá mãpá ká yōmó yōpó áyã nē, ká ádá è níí, mē'dé Kélē ádá nī bī ndäkpá è tírí 'déé, ĩgí kázã Yūwúdū nī kã níí, ĩyí äpá ká Yézū, ĩshíí níí ènē gürü ärä nī. ⁶ ĩshíí mēngá ĩgí yōmó Rómã nī nēē, Mbájá rōjō ĩgí tãné ká ádá è níí, mã'dá mã'bã kōkō ärä yōmó è 'déé, krōjō ĩgí níí, kã'dá äpá ká ndäkpá ká Yézū Krīstō ä kã.

⁷ Yãä ndäkpá è 'déé, ĩgí tírí mã ílī mbērē Rómã kã, Mbájá älä ádá ärä ĩgí nē 'déé, krōjō ĩgí níí, mã'dá glözö ndäkpá áyã nē kã.

Mã yōwō mēshē ká Mbájá Bēbé ägã, ĩshíí Bēbé ärä ägá Yézū Krīstō níí, älä lömó áyã èpē ĩgí bī ĩgí níí, mãshá glözö nī.

Páwülö ä yēbē ádá grã'bá dī ärä yōmó Rómã

⁸ Kpéé ũngú nī nēē, mã ndlöyó Mbájá ärä mã, òtō ògō Yézū Krīstō, ĩshíí äpá ká ádá ärä mēngá ĩgí tírí. ĩshíí ká ádá è 'déé, mīyí mãpá ká Krīstō míshíí ä kã nēē, ádá èyí ĩyí òtō jūjū búbū ä tírí ĩshíí. ⁹ ĩshíí Mbájá 'déé, mã yälä nētē nī bī ètē ká shēshē lépē mã 'bälä, äpá ká ádá gè'dé Kélē ádá nī, ĩshíí äpá ká ádá ärä Gēsē újū

†† Yézū Krīstō: Yézū nī dírí ílī èyí ä'dã, Mbájá Bēbé gashá ndäkpá. ĩshíí Krīstō nī dírí ílī èyí ä'dã, ndäkpá è 'déé, Mbájá kīshíí ètē níí, kã'dá góvó ngērē nī kã, Ndäkpá í 'déé, Mbájá kīshíí ètē ä kã, ká lēmē Ígrīgí nēē, ílī èyí ä'dã Krīstō, ĩshíí ká lēmē Íbrū nēē, ílī èyí ä'dã Mēsáyã.

ngá áyã nî kã nëë, ètè nî dümbú ádá ngá áamá, ká ádá òkò àná ìshí nëë, ká úgú tírí má yīnī ádá àrà ìgī, ¹⁰ ká löwó è 'déé, má rājã àkpã má bì Mbájá yã. Ìshíí 'bákétã má rājã àkpã má bì ètè níí, àjã gbòlò bì àmã níí, mánjã áyã ìgī yõ.

¹¹ Ànjã ádá gökò ìgī ànjã áamá, ká ádá è níí, mēngē bì ìgī mēshē tá ká glözö ùngú í 'déé, Mbájá kēngē ìgī bì áamá, òtò ògò Lílí àrà në kã, níí à'bã ìgī má'dá gónjò nî. ¹² Ká ádá è níí, àrà má, ìshíí àrà ìgī èlè tírí, àpá tá ká ádá ètè gã'bälã ùngú í 'déé, miyí, ìshíí mēngá ìgī miyí tá mápá è'dè à kã níí, má yāná àrà ágá drānjá nî, mōtò ògò giyí ngá áyã ágá mápá ká Yézū. ¹³ Yää ónjò má gī ìshíí lúmú má gī, má yēbē ádá è níí, ìgī mókò mánã nëë, mīnjí ádá grã'bá dī àrà ìgī ká dītí èyí gēlè í në, ìshíí nëë, bēdè ùngú è ká úgú tírí à yātá áamá èshē è'dè në. Má yēbē ádá àrà ndàkpá è 'déé, kã Rómã kã níí, rēkē ògò Yézū Krístò, tá áyã ndàkpá è 'déé, ìgī kázã Yūwúdū ní 'déé, málã ìgī 'déé, krēkē ògò Yézū 'déé, ìgī kã slägã gēlè úgú è gī kã.

¹⁴ Ànjã áamá dī gälã nētè àpá ká gè'dé Kélè ádá nî bì ndàkpá è 'déé, ìgī nî Ìgrígtí 'déé, gögò ìlī ùngú kánã ìshíí à kã, ìshíí bì yōmò è kōgò ìlī ùngú kánã 'dī kã. ¹⁵ Ìshíí è ngá nî dūrū è 'déé, gögò gè'dé Kélè ádá nî kãnjã áamá ngé, ká ádá è níí, mē'dé bì mēngá ìgī tánē, ìgī yōmò è 'déé, má mbéré Rómã kã.

¹⁶ Ndéné gè'dé Kélè ádá nî àzá áamá ní, ká ádá ètè nî ónjò ká Mbájã, ká ádá gāshá ndàkpá è tírí 'déé, kã ndiyí àpá ká Yézū Krístò kã. Ìshíí kpéé nëë, ká ádá àrà Yūwúdū nî gī, ìshíí biyí èyí nëë, bì yōmò è 'déé, ìgī kázã Yūwúdū nî ní kã. ¹⁷ Ká ádá òtò ògò Kélè ádá nî nëë, Mbájá à lūsū gbòlò è 'déé, ndàkpá kã ndã'dá yōmò jónjò shēshē lépē nî è'dè à kã, yōmò jónjò shēshē lépē è 'déé, kã ndiyí àpá ká Mbájá èshē ká göcò lágá èyí, ìgī ká dōñbó èyí à kã, tá áyã è 'déé, krōndó kã'bã ìlī wārāgá ká Mbájá 'déé, kã'dã, “Bēbé jónjò shēshē lépē nî nëë, à ndòkò áshá òtò ògò giyí àpá ká Mbájã.” †

¹⁸ Ìshíí nëë, Mbájá à lūsū dī ndégbè ó'dò áyã në, èshē mūmū òrò, àpá ká ádá glösí'dí ùngú è 'déé, ndàkpá nî kã yälã nî, ìshíí 'déé, kã yēgbé àrà èpè ìgī kēshé ká rāyã ádá nî òtò ògò glösí'dí ùngú è 'déé, ìgī kã yälã nî kã.

¹⁹ Ká ádá ìgī òkò ádá nî àná grājã nî àpá ká ádá àrà Mbájá ìshíí, ká ádá Mbájá lūsū bì ìgī grājã nî èshē sārã ìshíí. ²⁰ Ónjò ká Mbájá 'déé, dōñbó èyí kázã è'dè ní kã, àcá ògbó ká Mbájá ká àrà në nëë, ndàkpá òkò ìgī 'dī, ìshíí èshē ká göcò lágá gūbū ùngú nî gī nëë, Mbájá lūsū àrà në òtò ògò ùngú nî gī 'déé, èpè kūbū ìgī à kã ìshíí. Àtāsh yää, ndàkpá yāngã à yökò bēdè gbòlò è, ká ádá è níí, èpè ìgī ìshíí ó'dò èpè ìgī èshé ìlī grötó ádá ká Mbájá ká ndégbè ó'dò nî kã 'dī.

²¹ Kpíí 'déé, ìgī kōkò ádá kánã àpá ká ádá àrà Mbájá ìshíí à kã nëë, ìgī bã èné gūrū àrà nî 'dī, ìshíí bã löyó ètè tá 'dī, ìshíí giñjí ádá ngá áyã ìgī ìlī èyí àzá è'dè ní, ìshíí giñjí ádá lúkú ngá áyã ìgī nëë, àlã ìgī àpá ká yōmò glīlī shēshē lépē. ²² Ìshíí kpíí 'déé, kiyí kã'bã yää, èpè ìgī nî yōmò gögò ìlī ùngú nî kã nëë, ìshíí è'dè nëë, ìgī nî yōmò lúkú. ²³ Ìshíí ìpí àrà èpè ìgī èshé ká glöyó Mbájá 'déé, ónjò kãnjã áyã nî, ìshíí 'déé, kã yīlī 'dī kã, àpá ká

glöyó ùngú 'déé, krāshá ìgī ká lēké èpè ìgī níí, kövó áyã ndàkpá, ìshíí sísí gī, ìshíí wáwá gī, ìshíí gōñjò kázã è 'déé, kã yè'dè lépè èpè ìgī kótò mūmū būbū nî 'déé, kã ndílí në kã.

²⁴ Àtāsh yää, Mbájá à'bã ìgī à'dá, ìshíí à yälã glösí'dí ùngú è 'déé, gögò gälã èyí kã shēshē lépè ìgī à kã, áyã gälã òrò, ìshíí à yälã gbōgbō èpè ìgī dōsò ní, ká gälã nënē shēkpè àpá è'dè, òtò kōkò àrà èpè ìgī. ²⁵ Ká ádá ìpí rāyã ádá ká Mbájá àpá ká klézè, ìshíí à löyó ùngú è 'déé, Mbájá kūbū ìgī në kã, èshē ká è 'déé, bijã kã ndlöyó Bēbé gūbū ùngú nî gī tírí 'déé, ndàkpá nî kã ndrèbé ètè kpōrò dānjã nî kã. Àtāsh.

²⁶ Àtāsh yää, è ngá dūrū è 'déé, Mbájá kã'bã ìgī níí, kälã ùngú è gögò gälã èyí kã ùmbū gbōgbō ìgī à kã, áyã gälã nënē ndéné, ìshíí lūkpú à yēbē ádá gindí ká klöpö lūkpú èpè ìgī, èshē ká è bijã 'déé, ìgī kã ndindí ká ngāngã nî kã. ²⁷ Ká ètè gã'bälã gbòlò yāngã nëë, ngāngã nî àná gã'dá ká lūkpú nî ká gözö gbòlò è 'déé, Mbájá kã yã'bã ádá èyí kã ìshíí. Ìshíí ùmbū gbōgbō ìgī èlè túrú ká gögò gindí ká klöpö ngāngã èpè ìgī, ìshíí ngāngã nî à yälã nënē ndéné òtò kōkò àrà èpè ìgī. Àtāsh yää, grötó ádá nî lātã àpá ká ádá è níí, ìrī ìgī àpá dã'bã gälã glösí'dí ùngú áyã ìgī ìshíí.

²⁸ Ìshíí ká löwó è 'déé, ndàkpá nî kánã ádá ká Mbájá ìshíí à kã nëë, ètè à'bã ìgī ká ádá è níí, àlã ùngú àpá dã'bã glösí'dí giñjí ádá í ngá áyã èpè ìgī, ìshíí à yälã ùngú è 'déé, bijã ìgī kã yälã 'dī kã. ²⁹ À yāshá áshá è 'déé, gēlè glösí'dí ùngú kã è'dè, ògbó ká gögò ùngú, ìshíí ìgī nî gbēgbé yōmò gälã glösí'dí ùngú, ká gälã lüyú ògbó ká güfū ìrī, ìshíí yōmò gāngã àkpã, ìshíí ìgī yōmò tãñbã, ìshíí yōmò glösí'dí shēshē lépè, ìshíí yōmò yõ'dó, ³⁰ ìshíí à lēmè glösí'dí ádá àpá ká ádá àrà klöpö èpè ìgī, ìshíí à länã ádá ká Mbájá, ìshíí glölò ndàkpá, ìshíí òkò ndàkpá àsá àpá ká ùngú 'dī, ìshíí à löyó àrà èpè ìgī. À yēbē rānjã gbòlò, ká ádá gälã glösí'dí ùngú, ìshíí ògò ádá ká bēbé èpè ìgī, ìshíí yāngã èpè ìgī 'dī. ³¹ Ìshíí ádá òwö ìgī 'dī, ìgī nî yōmò è 'déé, ndàkpá kúsú shēshē lépè èpè ìgī àpá áyã ìgī 'dī kã, ìshíí ìnjí ádá àrà ndàkpá 'dī, ìshíí ìgī nî yōmò dánã shēshē lépè. ³² Ìshíí kpíí 'déé, ìgī kōkò kánã à'dã, Mbájá à ndrötó ádá àpá ká ndàkpá è kã yälã úlú ùngú yāngã ká ìrī nî kã nëë, àtã yälã ìgī ùngú yāngã, ìshíí nëë, òtò ká è kāsh tírí nëë, à lömbó ndàkpá níí, àlã ìgī ùngú àsh tánē.

Grötó ádá ká Mbájá àpá ká ndàkpá

2 Úmü á rötó ádá àpá ká ádá glösí'dí ùngú è 'déé, ndàkpá àsh kã yälã nî kã, àtāsh yää, gbòlò à ndázã áyã ì ká ádá è níí, ìshíí ó'dò ì èshé ká grötó ádá ká Mbájá ní. Ká ádá 'déé, á rötó ádá àpá ká ndàkpá yää, á rötó ádá nî àpá ká àrà ì, ká ádá átã yälã tá ìgī glösí'dí ùngú yāngã gī. ² Ìshíí 'bákétã nëë, mōkò mánã mīshíí nëë, Mbájá à ndrötó ádá àpá ká ndàkpá nî tírí glātã nî. ³ Àtāsh yää, mēngã úmü tá ndàkpã, ìshíí 'déé, ká rötó ádá kápá ká klöpö ì gī, ìshíí á yälã tá ìgī glösí'dí ùngú yāngã kã yää, ká giñjí è ngá úmü nëë, á ndíshíí ó'dò ì èshé ká grötó ádá ká Mbájá? ⁴ Mbájá nëë, bēbé gälã góvó lömó, ìshíí bēbé grükú shēshē lépè, ìshíí ètè à yāmã úmü níí, áyã èshé ká gälã glösí'dí ùngú, ìshíí

† 1:17 Àbākúkú 2:4

nëë, ásá góvó gälã lõmó ngá áyã nî 'déé, ètë kälã bî úmü ä kã, ápá ká ùngú 'dĩ. Ká ádá bédé è'dé nëë, ógó ìlĩ gälã lõmó ká Mbájá 'déé, ká yälã bî úmü, ká ádá è níí, káyã keshë ká gälã glösi'dí ùngú nî kã, ókò áná 'dĩ.

⁵ Íshíí nëë, jũjũ î ègbë në, íshíí áná gäyã éshë ká gälã glösi'dí ùngú nî íshí, àtãsh yää, á yälã Mbájá níí, rötó ádá ápá áyã î ká ndégbë ó'dò, ká ájã è 'déé, ètë ká ndrötó ádá nî è'dé glätá nî kã. ⁶ Mbájá "Á ndrötó ádá ápá ká ndäkpá nî tírí glätá nî, ápá tá dã'bã ùngú è 'déé, igi kälã kã." ⁷ Slägã ndäkpá è ká úgú tírí, ä rindí ìlĩ èpè igi ká gälã glözö ùngú, ká ádá gögö gökò ónjó, íshíí gené gürü ärä ká Mbájá, íshíí gökò áshá è 'déé, döngbö èyí kázá è'dé nî kã èshë ká Mbájá, àtãsh yää, Mbájá ä ndënë bî igi. ⁸ Íshíí nëë, yómó è 'déé, ká yëbë ùngú nî ápá tá ká ádá ärä èpè igi, íshíí 'déé, kãnã räyã ádá nî, íshíí 'déé, ká yälã glösi'dí ùngú nî kã nëë, Mbájá ä ndrötó ádá ápá áyã igi ká ndégbë ó'dò. ⁹ Mbájá ä ndënë ádá, íshíí !ólö döjõ äpá ká yómó è tírí 'déé, ká yälã glösi'dí ùngú nî kã, ä ndënë döjõ äpá ká Yüwúdũ nî gĩ, íshíí bî yómó è 'déé, igi kázá Yüwúdũ nî kã tánë. ¹⁰ Íshíí nëë, ä ndënë ónjó áyã në, ögbó ká gené gürü ärä në, íshíí gözö áshá bî yómó è tírí 'déé, ká yälã glözö ùngú nî kã. Íshíí kpéé nëë, bî Yüwúdũ nî gĩ, íshíí bî yómó è 'déé, igi kázá Yüwúdũ nî kã tánë. ¹¹ Ká ádá Mbájá nëë, önjó kökò ärä ndäkpá 'dĩ.

¹² Mbájá ä ndrötó ádá ápá ká yómó è 'déé, igi kázá Yüwúdũ nî ní kã, ápá dã'bã gälã glösi'dí ùngú áyã igi, kpíí 'déé, igi kökò gónjõ ádá ká Mbájá kãnã 'dĩ kã. Íshíí ä ndrötó ádá ápá ká yómó è 'déé, igi nî Yüwúdũ nî gĩ kã, ápá dã'bã gälã glösi'dí ùngú è ngá igi, ká ádá igi ökò gónjõ ádá ká Mbájá áná íshí. ¹³ Ká ádá äzá yómó è 'déé, kökò gónjõ ádá ká Mbájá kãnã kã, igi ká ndãshá äyã yómó jónjõ shëshë lépë ápá dĩ mümü Mbájá ní. Íshíí nëë, yómó è 'déé, igi ká yälã ùngú nî ápá dã'bã gónjõ ádá ká Mbájá kã nëë, ä ndiyí ápá áyã igi äyã yómó jónjõ shëshë lépë. ¹⁴ Íshíí yómó è 'déé, igi kázá Yüwúdũ nî gĩ ní kã, íshíí kpíí 'déé, kökò gröndó gónjõ ádá ká Mbájá kãnã 'dĩ kã nëë, íshíí nëë, igi ä yälã ùngú nî ápá dã'bã gónjõ ádá ká Mbájá, ká ádá ùngú è 'déé, igi ká yälã ápá ìlĩ áshá ngá áyã èpè igi ä kã nëë, tá äyã gónjõ ádá ká Mbájá. ¹⁵ Íshíí è ngá ä lüsü ä'dã, ádá í 'déé, ká ìlĩ jũjũ igi ä kã nëë, ètë nî gónjõ ádá ká Mbájá 'déé, kröndó kã'bã shëshë lépë igi ä kã, íshíí ä ndã'dá dümbú ádá, ká ádá è níí, ètë rötó ádá ápá áyã igi ápá ká ádá ùngú è 'déé, igi kökò kãnã, íshíí bã ä rötó ádá ápá áyã igi ápá ká ádá ùngú è 'déé, igi kökò kãnã 'dĩ kã 'dĩ. ¹⁶ Íshíí è ngá ä ndälã ärä në ká ájã è 'déé, Mbájá ká yëbë ádá grötó ádá nî ápá ká glösi'dí gĩñí è 'déé, ndäkpá nî kití kã'bã shëshë lépë èpè igi ä kã, ötö ögö Yézũ Krístö tá äyã è 'déé, mrödó méshë ká Kélë ádá í 'déé, ètë krödó ámã è'dé ä kã.

Yüwúdũ nî gĩ íshíí gónjõ ádá ká Mbájá

¹⁷ 'Déé iyí úmü nî Yüwúdũ, íshíí úsú ñjĩ î ápá ká gónjõ ádá ká Mbájá, íshíí á yälã nbëlë ápá ká ádá lõmó í 'déé, ká kökò ärä igi ká Mbájá kã. ¹⁸ Íshíí 'déé, iyí ókò ádá ká Mbájá áná íshí, íshíí á yökö gözö ùngú dãná nî, ká ádá

† 2:6 Sálãmã 62:12; Móyëlë 24:12

rödó úmü ápá ká gónjõ ádá ká Mbájá íshí. ¹⁹ Íshíí níí, ókò ärä î áná ápá ká bëbé gè'dé yómó tó'dò, íshíí níí, á'dá äyã gãnã öshö bî yómó è 'déé, ká ìlĩ múmú úgú nî kã. ²⁰ Íshíí níí, á'dá bëbé glüsü gbölö gälã ùngú bî yómó è 'déé, kögö ìlĩ ùngú kãnã 'dĩ kã, bëbé grödó brízí kötó ápá ká ádá ká Mbájá, ká ádá ókò ádá áná ápá ká gónjõ ádá ká Mbájá, ögbó ká räyã ádá í 'déé, ká ìlĩ èyí ä kã íshí. ²¹ Àtãsh yää, 'déé á rödó slägã ndäkpá è yää, á rödó ärä î, ká ärä î 'dĩ? Íshíí 'déé, á rödó ndäkpá nî níí, ä'bã gĩñí ùngú ä'dá yää, á ndĩñí ùngú? ²² Íshíí 'déé, iyí ndäkpá ä'bã gälã örö ä'dá yää, á ndälã örö? Íshíí 'déé, lãnã mbájá è gĩ 'déé, ndäkpá krãshá igi ká !éké èpè igi ä kã íshí yää, á ndĩñí ùngú éshë ìlĩ mömö ká igi mbájá yãngã gĩ? ²³ Íshíí 'déé, á yälã nbëlë ápá ká ádá gónjõ ádá ká Mbájá yää, á ndälã ndënë ápá múmü Mbájá ká glimí ìlĩ gónjõ ádá ngá áyã nî ká gälã glösi'dí ùngú? ²⁴ Íshíí tá äyã è 'déé, kröndó kã'bã ìlĩ wãragã ká Mbájá kã'dã, "Ígí mãlã ndäkpá è 'déé, igi kázá Yüwúdũ nî kã níí, älä sáwiyí ärä Mbájá ká gëlë ùngú è 'déé, igi mã yälã nî kã." ††

²⁵ Nböngbö mãtãrã † nëë, ìlĩ èyí ä ndã'dá è'dé, ká löwö è 'déé, úmü ndäkpá è 'déé, Yüwúdũ íshíí á yälã ùngú nî ápá dã'bã gónjõ ádá ká Mbájá yä, íshíí 'déé, älä ùngú nî ápá dã'bã èyí 'dĩ yää, ä ndã'dá äyã ùngú è 'déé, kübü úmü ká nböngbö mãtãrã nî 'dĩ. ²⁶ Íshíí yómó è 'déé, kübü mêngá igi ká nböngbö mãtãrã nî 'dĩ, íshíí 'déé, ká yälã ùngú nî ápá dã'bã gónjõ ádá ká Mbájá kã nëë, ä ndökö ápá áyã igi äyã ndäkpá è 'déé, kübü igi íshí. ²⁷ Ndäkpá è 'déé, kübü igi ká nböngbö mãtãrã nî 'dĩ, íshíí 'déé, ká yälã ùngú nî ápá dã'bã gónjõ ádá ká Mbájá kã nëë, ä ndrötó ádá ápá áyã î. Kpíí 'déé, kübü mêngá úmü ká nböngbö mãtãrã nî, íshíí 'déé, kökò ádá kãnã gözö ápá ká gónjõ ádá ká Mbájá íshí kã, íshíí 'déé, kälã ùngú nî kápá dã'bã èyí 'dĩ kã.

²⁸ Íshíí nëë, äzá támã ká ádá è 'déé, ndäkpá ká yãshá äyã Yüwúdũ, ká ádá 'déé, kübü ètë ká nböngbö mãtãrã nî íshí ä kã ní. ²⁹ Íshíí ká ádá è níí, ndäkpá ä'dá ápá ká shíkí Yüwúdũ nî yää, ängá áyã nî dĩ gälã ùngú è 'déé, ká shëshë lépë nî kã, ká ádá è níí, shëshë lépë Mbájá èlë ápá áyã nî. Íshíí räyã nböngbö mãtãrã nî nëë, ètë nî ùngú è 'déé, ká yälã ärä në ápá ìlĩ shëshë lépë nî ötö ögö Lílĩ ärä Mbájá kã, íshíí nëë, bã äzá ötö ögö gröndó gónjõ ádá ká Mbájá ní. Íshíí ötö ká è kãsh tírí nëë, Mbájá ä ndlëmë gözö ádá ápá ká ádá ärä ètë ndäkpá äsh, íshíí nëë, bã äzá ndäkpá ká ndlëmë ádá ápá ká ádá ärä nî ní.

Mbájá nî bëbé jónjõ shëshë lépë

3 Glözö ùngú è 'déé, kãngá Yüwúdũ nî gĩ, íshíí 'déé, kázá ká sökpö ndäkpá è kã ní kã nëë, ngã? Íshíí bédé gäfã ùngú è 'déé, kãngá nböngbö mãtãrã nî kã nëë, ngã? ² Dú nëë, Mbájá älä glözö ùngú bî Yüwúdũ nî gĩ ká gëlë gbölö, ká ádá kpéé nëë, Mbájá èné ádá áyã në bî igi níí, ègbë è'dé.

†† 2:24 Ízáyã 52:5; Ízákãyëlë 36:22 † Nböngbö mãtãrã: Mbájá lëmë bî Äbrãyimí níí, rötó nbëtë ká kötö ngãngá ngá áyã në, ká úgú è 'déé, kãngá áyã igi sálã lëmbë tötö 'b'bí nî kã, ká ádá è níí, lüsü ä'dã nëë, igi nî kötö ká Mbájá. Ró'dö Göcö Lägã 17:9-14.

³ Īshíí 'déé slāgā Yūwúdū è gī'iyí āpá ká ádá ká Mbájá 'dī. Īshíí 'déé, ātā ngā yāā, ílí'ēyí ā'dā nēē, Mbájá límí ílí yōshō ngā áyā nē ká ngā igi'īshí? ⁴ Bā 'dī, ká ádá Mbájá ká úgú tírí ā yālā ũngú āpá dā'bā yōshō ngā áyā nē, kpíí 'déé, ndākpá ní tírí yōmó klēzē ní ká, ká ádá rōndó ā'bā ílí wārāgā ká Mbájá ā'dā,

“Ká úgú tírí úmū Mbájá nēē, á lēmē nārā ádá, Īshíí kpíí 'déé, ènē úmū ānjā ílí n̄bāñā yāā, ádá ní ā yījī āpá jūjū í 'dī.” †

⁵ Īshíí nēē, 'déé glōsī'dí ũngú è ágá mā yālā ní ká, ā lūsū ā'dā, dú Mbájá ũpú ágá 'dī yāā, ágá mā ndīyí ngā? 'Déé Mbájá rōtó ádá āpá áyā ágá yāā, mā ndīyí éte rōtó ádá ní āzā dītí'ēyí ní? (Ē ká mā lēmē tāmá áyā jájá ádá.) ⁶ Bā 'dī, ádá yākā āzā dītí'ēyí ní, ká ádá 'déé, Mbájá rōtó ádá ní glātá ní 'dī yāā, ā ndrōtó ádá āpá ká yōmó jūjū búbū yākā áyā 'dē? ⁷ Bēdē ē'dē bēdē ndākpā è, ā ndīyí, “Īshíí 'déé, glōsī'dí ũngú ámā, ā yālā ádá ká Mbájá níí, ā'dá āpá ká rāyā ádá níí, ndākpā ènē gūrū ārā ní yāā, Mbájá ātā ndrōtó ádá āpá ámā áyā bēbé gālā glōsī'dí ũngú, ká ádá ngā?” ⁸ Īshíí slāgā ndākpā è, á límí dírí ágá, ā iyí mīyí, “Mālā glōsī'dí ũngú ká ádá è níí, mōkō glōzō ũngú mēshē ōgō ēyí.” Úlú ndākpā è kātāsh ká nēē, ā ndrōtó ádá āpá áyā igi'ī tāmá gōzō ātā.

Ndākpā è shēshē lépē ní jónó ní āzā ní

⁹ Īshíí nēē, ágá Yūwúdū ní gī māfā mōtó ká ndākpā è 'déé, igi'ī kázā Yūwúdū ní ká, ká ngā? Bā 'dī, mrōtó ádá ní sārā mīshí, mīyí Yūwúdū ní gī, Īshíí ndākpā è 'déé, igi'ī kázā Yūwúdū ní gī ní ká, igi'ī tírí ā yālā glōsī'dí ũngú.

¹⁰ Tá áyā è 'déé, krōndó ká'bā ílí wārāgā ká Mbájá 'déé, kiyí,

“Ndākpā è 'déé, éte bēbé jónó shēshē lépē nēē, āzā ní.

¹¹ Īshíí ndākpā è 'déé, éte bēbé génjé ínjí nēē, āzā ní. Īshíí bēdē ndākpā è 'déé, ká yēbē dī ārā Mbájá nēē, āzā ní.

¹² Ndākpá ní tírí ā'bā gbōlō ká Mbájá ā'dá'īshí, Īshíí ílí ārā igi'ī tírí āzā ní. Bēdē ndākpā è 'déé, kālā gōzō ũngú nēē, āzā ní. Kpíí gā'bālā ndākpā yāā, āzā ní.” ††

¹³ “Ádá è ká rīgí kēshē ílí ākpā igi'ī ā ká nēē, bāná ēyí ā yūsū áyā bāná gōñō glīyí írí, Īshíí njānjā igi'ī ā lēmē klēzē.” †

“Īshíí tēlē ākpā igi'ī ēlē túrú ká lílílí ínjí'īshí.” ††

¹⁴ “Īshíí glēmē ádá ngā áyā igi'ī tōyō ámā glējē léjē, ká dánā ádá.” ††

¹⁵ “Gbōgbō igi'ī ēyē ngé, āpá ká ádá gānjā gūfū írí.

¹⁶ Tá úgú è 'déé, kānjā ē'dē'īshí yāā, ā límí ũngú, Īshíí ā lōlō ndākpā.

¹⁷ Īshíí ōkō gbōlō dī gāshā gōzō áshā, āpá kōkō ārā èpē igi'ī 'dī.” †††

¹⁸ “Īshíí bā biyí mbāwā ārā Mbájá āzā ílí mūmū igi'ī ní.” †††

¹⁹ Mōkō māná mīshí nēē, Mbájá ādā ndākpá ká ádá níí, ālā ũngú ní āpá dā'bā gónjō ádá ngā áyā nē, Īshíí nēē, ká ádá è 'déé, ndākpá ní tírí gālā glōsī'dí ũngú ní Īshíí ā ká nēē, ā yōñō ākpā èpē igi'ī āpá dī mūmū Mbájá 'dī, ká ádá ndākpā è tírí 'déé, ká jūjū búbū ā ká nēē, Mbájá ā ndrōtó ádá āpá áyā igi'ī. ²⁰ Ātāsh yāā, ndākpā ā yā'dá bēbé jónó shēshē lépē ōtō ōgō gālā ũngú āpá ōgō gónjō ádá ká Mbájá 'dī. Ká ádá gónjō ádá ká Mbájá nēē, ā lūsū glōsī'dí ũngú è 'déé, ndākpá ní ká yālā ní ká.

²¹ Īshíí 'bákētā nēē, Mbájá ā lūsū gbōlō bī ágá ā'dā, ndākpā ā yā'dá yōmó jónó shēshē lépē āzā tá ōtō ōgō gónjō ádá ngā áyā nē ní, Īshíí nēē, Mbájá lūsū bēdē gbōlō è bī ágá 'déé éte ní gónjō ádá í 'déé, kēné bī Mōzē ká, 'déé kēné ádá ní gī klēmē ádá kápá ká ádá ēyí ā ká. ²² Īshíí Mbájá ā ndālā ndākpā āpá ká yōmó jónó shēshē lépē ōtō ōgō giyí āpá ká Yézū Krīstō. Ká ádá glūsū ní nēē, Mbájá ōñō kōkō ārā ndākpá ní 'dī, ²³ ká ádá ndākpá ní tírí ā yālā glōsī'dí ũngú, Īshíí ègbē ārā èpē igi'ī gōlō ní èshē dī mūmū Mbájá'īshí. ²⁴ Īshíí nēē, tēmbé í 'déé, Mbájá kījī bī igi'ī jájá ēshē ká lōmó áyā nē, níí ká'dá yōmó jónó shēshē lépē ní ōtō ōgō giyí āpá ká Yézū Krīstō ká nēē, ōvó ō'dō igi'ī èshē ílí gā'dá méndé ní'īshí. ²⁵ Mbájá èné Yézū áyā krōyō, ká ádá ōtō ōgō giyí ngā áyā ágá māpá ká srāmā ārā ní nēē, èpē ĩjī ĩjī'īshí āpá ká glōsī'dí ũngú áyā ágā, éte ālā ātā ngā, ká ádá glūsū ā'dā nēē, èpē bēbé jónó shēshē lépē. Ká ádá sārā nēē, Mbájá rūkú shēshē lépē nē, Īshíí úsú ínjí nē, āpá ká glōsī'dí ũngú è 'déé, ndākpá ká yālā ní ká 'dī, ²⁶ Īshíí 'bákētā nēē, Mbájá èné Yézū ōjō ē'dē, áyā krōyō ká ádá glūsū ní nēē, grōtó ádá ngā áyā nē, glātá ní, Īshíí ká ádá gījī ĩjī'īshí, āpá ká glōsī'dí ũngú ká ndākpā è 'déé, kiyí āpá ká ádá ká Yézū'īshí ā ká.

²⁷ Īshíí ũngú è 'déé, ágá mā ndālā n̄bēlē ká ádá ēyí ā ká ní ngā? Dūrū ēyí ā'dā ngā? Īshíí āpá ká ádá ngā? Ká ádá è 'déé, mā yālā ũngú ní māpá dā'bā gónjō ádá ká Mbájá ká? Bā 'dī, āzā ātāsh ní, Īshíí nēē, tá ká ádá è 'déé mīyí māpá ká Krīstō mīshí ká. ²⁸ Īshíí mōshō ākpā ũñū ádá ní mīyí nēē, Mbájá ā ndālā ndākpā āpá ká bēbé jónó shēshē lépē ōtō ōgō giyí āpá ká Yézū, āzā ōtō ōgō gónjō ádá ká Mbájá ní. ²⁹ Ázā mīnjí gōzō 'déé, Mbájá nēē, éte tá ká ádá ārā Yūwúdū ní gī? Éte āzā ká ádá ārā ndākpā è 'déé, igi'ī kázā Yūwúdū ní gī ní ká tánē ní? Éte tāmá ká ádá ārā igi'ī tánē, ³⁰ Mbájá tá 'bālā, Īshíí ā ndālā kōkō ārā èpē igi'ī ká ndākpā è 'déé, kānjā n̄bōñbō mātārā ní'īshí ā ká, ká yōmó è 'déé, kānjā n̄bōñbō mātārā ní 'dī ká, níí ā'dá āpá ká yōmó jónó shēshē lépē ōtō ōgō giyí āpá ká Yézū. ³¹ Īshíí ílí ēyí ā'dā nēē, ká ádá è 'déé, mīyí māpá ká Yézū Krīstō mīshí ā ká nēē, āngá áyā ágá dī gīlī gónjō ádá ká Mbájá? Bā 'dī, Īshíí nēē, mātá yōkō māpá ká gónjō ádá ká Mbájá áyā gónjō ũngú.

Mbájá'īyí āpá ká Ābrāyímī ōtō ōgō giyí ngā áyā ní āpá áyā nē

4 Kútú ágá mātá yīnjí ádá ũngú è 'déé, kālā ārā nē āpá ká Ābrāyímī ⁵ 'déé, éte ní bēbé kōshó ágá gī, ká úgú è 'déé, kiyí kápá ká Mbájá ká? ² 'Déé, kōkō ārā

† 3:4 Sálāmā 51:4 †† 3:12 Sálāmā 14:1-3; Sálāmā 53:1-3; Ēk-līsīyástī 7:20 † 3:13 Sálāmā 5:9 †† 3:13 Sálāmā 140:3 †† 3:14 Sálāmā 10:7 ††† 3:17 Īzāyā 59:7-8 ††† 3:18 Sálāmā 36:1

Mbájá ä'dá gözö nî ká Ābrāyīmī, ká ádá ũngú è ètè kälä ká yää, bijä nëë, āngá Ābrāyīmī dī gälä ḡbēlé ká ádá èyí, ĩshíí nëë, āzá āpá dī mūmū Mbájá ní. ³ ĩshíí rōndó ä'bā ílí Wárāgā ádá ká Mbájá ä'dā, “Ābrāyīmī ĩyí āpá ká Mbájá, ĩshíí Mbájá öjō älä ètè āpá ká bēbé jōngó shēshē lépē.” †

⁴ Ká úgú tírí 'déé, ndákpá älä nëtè ĩshíí yää, bēbé nëtè nî ä ndēnē ũngú āpá biyí èyí bī ètè, ĩshíí nënē biyí nëtè nî nëë, ä yēnē bī ètè āzá āyá tēmbé ní, ká ádá āngá bēbé nëtè nî dī genē ũngú bī bēbé gälä nëtè ní. ⁵ ĩshíí kpíí 'déé, ndákpá älä nëtè 'dī, ĩshíí 'déé, ĩyí āpá ká Mbájá ĩshíí yää, Mbájá ä ndīĩ ĩyí ĩshíí āpá ká glōsī'dí ũngú áyá nî, ĩshíí ä ndāsá ètè āpá ká bēbé jōngó shēshē lépē. ⁶ ĩshíí è ḡgā nî ádá è 'déé, góvó ḡgērē nî Dévídī klēmē āpá ká ndákpá è 'déé, kōbó kélē úgú ká ndälä ètè, ká ádá è 'déé, Mbájá kīyí āpá áyá nî āyá bēbé jōngó shēshē lépē nî ĩshíí ä ká, kpíí 'déé, bā āzá kōtō ögō gälä nëtè ní ká.

⁷ “Mbájá ä ndūpú yōmó è 'déé, ètè kīĩ ĩyí ĩshíí āpá ká glōsī'dí ũngú ḡgá áyá ĩgī ĩshíí ä ká, ĩshíí 'déé, kēshē glōsī'dí ũngú ḡgá áyá ĩgī ĩshíí ä ká.

⁸ Mbájá ä ndūpú ndákpá è 'déé, Bēbé ärä āgá jéé krōtó ádá āpá áyá nî, ĩshíí āpá ká ádá glōsī'dí ũngú ḡgá áyá nî 'dī ká.” ††

⁹ ĩshíí 'déé ätā ḡgá yää, ètè kōbó kélē úgú í 'déé, Dévídī klēmē ádá èyí ä ká nëë, tá ká ádá ärä yōmó è 'déé, kúbū ĩgī ká ḡbōḡbó mātārā nî ká yá, wälä ká ádá ärä ndákpá nî tírí? ĩshíí nëë, mā'dá dī giyí Mbájá ĩyí āpá ká Ābrāyīmī ká ádá è 'déé, Ābrāyīmī kīyí āpá áyá nî ká, ĩshíí Mbájá kāsá ètè āpá ká bēbé jōngó shēshē lépē nî ká. ¹⁰ ĩshíí nëë, Mbájá älä Ābrāyīmī āpá ká bēbé jōngó shēshē lépē nî ká úgú è 'dē? Ká úgú è Ābrāyīmī kükū ḡbōḡbó mātārā nî dó'bo 'dī ká yá, wälä biyí èyí nē? Älä ärä nē ká úgú è 'déé, Ābrāyīmī kükū ḡbōḡbó mātārā nî dó'bo 'dī ká, āzá biyí èyí nē ní. ¹¹ Übū Ābrāyīmī ká ḡbōḡbó mātārā nî biyí è 'déé, kīyí āpá ká Mbájá ĩshíí ká. ĩshíí ḡbōḡbó mātārā ḡgá áyá nî ḡgā nëë, ä'dá āyá lēyē, 'déé ká lūsū ä'dā, Ābrāyīmī kīyí āpá ká Mbájá ĩshíí ä ká, ókō 'déé Mbájá kōjō kīyí āpá áyá nî āyá bēbé jōngó shēshē lépē nî ká. Ätāsh yää, Ābrāyīmī nî bēbé ndákpá è 'déé, kīyí āpá ká Mbájá, ĩshíí nëë, ükū ḡbōḡbó mātārā nî 'dī, ĩshíí öjō ä'dá āpá ká yōmó jōngó shēshē lépē tánē. ¹² ĩshíí ètè tá tówó bēbé ndákpá è 'déé, kükū ḡbōḡbó mātārā nî ĩshíí ä ká, ĩshíí 'déé, ká yāshá āyá áshá ká Ābrāyīmī 'déé, kīyí āpá ká Mbájá ká úgú è, kükū ḡbōḡbó mātārā nî dó'bo 'dī ká.

Ndákpá è kīyí āpá ká Mbájá ä ndōkō nënē yōshō ḡgá áyá nî

¹³ Ká úgú è 'déé, Mbájá kōshō Ābrāyīmī, ĩshíí kōtō ílí nî 'déé, ká'dā, “Jūjū búbū yākā nî ũngú áyá ĩgī” dú älä ärä nē ĩshíí. ĩshíí nëë, āzá ká ádá Ābrāyīmī kälä bēbé

† Ābrāyīmī: Mbájá lēmē bī Ābrāyīmī ní, ä'bā yōmó mōmō í ḡgá áyá nē, ācá ögbó ká úgú í 'déé, ká yāshá ä'bā è'dē ä ká, ĩshíí ní, rēkē ögō nē āḡā āpá dī ráḡā úgú ḡgá áyá nē 'déé, èpē kēnē bī ètè ä ká. ĩshíí Ābrāyīmī öjō ä'dá āpá ká bēbé Yūwūdū nî gī. Ābrāyīmī āshá álíffī lēmbē sálā lēmbē tōtō gūfū sálā (1,800) ríní ká úgú è 'déé, kākā Yézū dó'bo 'dī ká. Ró'dō ádá āpá ká ärä nî āpá ílí wárāgā Göcō Lägá 12-26. † 4:3 Göcō Lägá 15:6 †† 4:8 Sálāmá 32:1-2

ũngú è nē āpá ögō gónjō ádá ká Mbájá ní, ĩshíí è ḡgā ká ádá è Ābrāyīmī kīyí āpá ká ádá ḡgá áyá nî, ĩshíí Mbájá öjō älä ètè āpá ká bēbé jōngó shēshē lépē. ¹⁴ ĩshíí nëë, 'déé mīyí yōmó è 'déé, ká yälä ũngú nî āpá dā'bā gónjō ádá í 'déé, Mbájá kēnē bī Mōzē ká, ká ndōkō ũngú èshē ögō yōshō ká Mbájá yää, ndákpá è 'déé, kīyí āpá ká Mbájá ká nëë, ĩyí ämá jájá, ĩshíí yōshō ká Mbájá nëë, ílí èyí ä ndāzá è'dē ní? ¹⁵ Ó'dō Mbájá ä yēg-bē āpá ká ndákpá ká úgú è 'déé, ĩgī kälä ũngú āpá dā'bā gónjō ádá ḡgá áyá nî 'dī ká. ĩshíí dī úgú è 'déé gónjō ádá kázá è'dē ní yää, bēbé gónjō ádá è 'déé, ndákpá ká ndlími ílí èyí ä ká nëë, ä ndāzá ní.

¹⁶ Ätāsh yää, ndákpá ä ndōkō nënē ögō yōshō ká Mbájá ötō ögō giyí āpá áyá nî. Ká ádá Mbájá ènē yōshō yāḡgā èshē ká lōmó áyá nē, ká ádá è níí, kōtō ká Ābrāyīmī tírí níí, ökō nënē ögō yōshō nî. ĩshíí nëë, bā āzá tá ká ádá ärä yōmó è 'déé, ká yälä ũngú nî āpá dā'bā gónjō ádá ká Mbájá ká ní. ĩshíí nëë, ká ádá ärä yōmó è 'déé, kīyí āpá ká Mbájá tá áyá è ká Ābrāyīmī ä ká 'déé, ètè nî bēbé āgá yōmó è tírí 'déé, mīyí māpá ká Mbájá ká. ¹⁷ Tá áyá è 'déé, krōndó ká'bā ílí wárāgā ká Mbájá 'déé kīyí, “Ká ádá mälä úmū māpá ká bēbé gēlé yōmó jūjū mōmō ní mīshíí.” † Mbájá 'déé, Ābrāyīmī kīyí kápá áyá nî ká nëë, ũsú Ābrāyīmī āyá bēbé āgá nē, ká ádá Mbájá nëë, kpōtó āḡgá áyá nî, ká ádá gälä ndákpá è 'déé, kīlí ĩshíí ä ká, āpá ká áshá, ĩshíí ä ndlēmē ádá, ĩshíí ũngú èyí ä ndälä ärä nē.

¹⁸ ĩshíí Ābrāyīmī ĩyí ä'dā, èpē ä yākā lítí 'dī. ĩshíí nëë, ä'dá tá ká giyí nî kpōrō āpá ká Mbájá, ätāsh yää, öjō ä'dá āpá ká bēbé gēlé yōmó jūjū mōmō. Tá áyá è 'déé, Mbájá kōshō ètè ká'dā, “Jūjū kōtō kōshó ḡgá áyá ĩ, ä ndā'dá tá ätāsh.” ††¹⁹ Ká úgú āsh nëë, ríní áshá ká Ābrāyīmī nî gūfū sálā ríní, ĩshíí ätā yīyí āpá ká Mbájá kpōrō, ĩshíí ökō nëë, úgú gākā kōtō ḡgá áyá èpē ĩgī ká ĩyí ömō nē Sárā †† nëë, ötō ĩshíí. ²⁰ ĩshíí nëë, shēshē lépē nî lüzú āpá ká yōshō ká Mbájá 'dī. Ötō ká è ḡgā tírí nëë, ä yīyí āpá ká Mbájá ká shēshē lépē nē 'bälä, ĩshíí ä rēbé ètè. ²¹ ĩshíí shēshē lépē Ābrāyīmī āgá 'dī, ĩshíí ĩyí āpá jūjū nē nëë, dú Mbájá ä ndälä yōshō ḡgá áyá nē 'déé, kōshō ä ká, níí älä ärä nē. ²² ĩshíí è ká dūrū è 'déé, kīyí, “Ká ádá è 'déé, kīyí āpá ká Mbájá ĩshíí ä ká nëë, Mbájá älä ètè āpá ká bēbé jōngó shēshē lépē.” ²³ ĩshíí ádá í 'déé, krōndó ä ká nëë, āzá ĩyí Ābrāyīmī tá ká ndā'dá bēbé jōngó shēshē lépē nî ní, ²⁴ ĩshíí nëë, āgá mā ndā'dá yōmó jōngó shēshē lépē tánē, 'déé mīyí māpá ká Mbájá ká shēshē lépē āgá 'bälä, ĩshíí 'déé, mīyí ètè kälä Bēbé ärä āgá Yézū 'déé, kāḡā kēshē jūjū ö'dō nē ká mīshíí yä. ²⁵ È ká dūrū è 'déé, Mbájá kälä ndákpá níí, kūfū Yézū ká ádá glōsī'dí ũngú ḡgá áyá āgá ká, ĩshíí Mbájá öjō älä ètè tá tówó āpá ká áshá, ká ádá è níí, mā'dá māpá ká yōmó jōngó shēshē lépē nî ká.

Gözö mōmō ĩshíí kōbó kélē úgú

5 Ätāsh yää, áyá è 'déé, mā'dá māpá ká yōmó jōngó shēshē lépē nî mōtó ögō Yézū mīshíí ä ká nëë, kōkō ärä āgá ä'dá gözö nî ká Mbájá ötō ögō giyí āpá ká

† 4:17 Göcō Lägá 17:5 †† 4:18 Göcō Lägá 15:5 †† Sárā: Ètè ní ĩyí ömō Ābrāyīmī ĩshíí yāḡgā İzākō. Ró'dō Göcō Lägá 12-25.

Bëbé ärä ägá Yézū Krístō, ² òtō ògō gīyí äpá áyà nī 'déé, këngē ägá kōjō kápá ílí góvó lōmó í 'déé, ägá mǎ ílí èyí ä kǎ, ìshíí mǎ yǎlǎ kōbó kélē úgú, ká ádá mǎ yāmá úgú gǎ'dá äpá ílí ónjó ká Mbájǎ. ³ Ìshíí äzá tá ätāsh ní, ìshíí nëè, ägá mǎ ndǎlǎ kōbó kélē úgú, kpíí 'déé, ägá mǎ ílí ló!ò nī kǎ, ká ádá mōkō mǎná mīshí, ló!ò nī ä ndǎlǎ ägá níí, mríndí ílí ägá, ⁴ Ìshíí gríndí ílí ngá áyà ägá nëè, ä lūsū ä'dǎ, ägá ndǎkpá ká Mbájǎ, ìshíí ùngú è 'déé, kǎ shēshē lépē ägá kǎ nëè, ä yǎ'bǎ ägá níí, müsū shēshē lépē ägá mǎpá ká Mbájǎ. ⁵ Ìshíí 'déé, müsū shēshē lépē ägá mǎpá ká Mbájǎ mīshí yǎä, ä yǎlǎ ägá ìshíí ó'dō ägá ègbē 'dí, ká ádá Mbájǎ èné gǎlǎ ádá ärä në ä'bǎ shēshē lépē ägá ìshí, òtō ògō Lílí ärä në † 'déé, këné bī ägá kǎ.

⁶ Ìshíí ká úgú è 'déé, kpótō kǎzá áyà ägá ní kǎ nëè, Krístō òjō, ìshíí ílí ká ádá ärä ägá yōmó gǎlǎ glōs'í dí ùngú ní. ⁷ Ká ádá è níí, bēdé ndǎkpá è ílí äpá ká ádá ärä bëbé jónjō shēshē lépē yǎä, jūjū ìgí ä yōgō 'dí, kpíí 'déé, bēdé è'dē bēdé ndǎkpá è kǎ ndíí ká ádá ärä gōzō ndǎkpá tánē kǎ. ⁸ Ìshíí nëè, Mbájǎ lūsū dí gǎlǎ ádá ärä ägá, ká löwó è kōpó Krístō níí, kíí äpá ká ádá ärä ägá, ká úgú è 'déé, ägá tá yōmó gǎlǎ glōs'í dí ùngú ní kǎ.

⁹ Áyà è 'déé, srámá ärä Krístō kǎlǎ kōkō ägá ká Mbájǎ 'déé, mǎ'dá glōzō nī mīshí ä kǎ nëè, ätāsh yǎä, támá dú nëè, Mbájǎ ä ndǎshá ägá góvó nī òtō ògō Krístō èshē ká grótó ádá ngá áyà nī äpá áyà ägá ká ndégbē ó'dō nī kǎ. ¹⁰ Kpíí ká löwó è 'déé, ägá mǎ'dá kójó ärä Mbájǎ kǎ nëè, biyí èyí nëè, kōkō ärä ägá ká Mbájǎ òjō ä'dá gōzō nī òtō ògō ìrí ká Gēsē újū ngá áyà nī ìshí. Ìshíí 'bákétá kǎ nëè, biyí è 'déé, kōkō ärä ägá ká Mbájǎ kǎ'dá gōzō nī ìshí ä kǎ nëè, èté ä ndǎshá ägá góvó nī òtō ògō áshá ká Gēsē újū ngá áyà në. ¹¹ Bǎ äzá tá ätāsh ní. Ìshíí nëè, mǎ ndǎlǎ kōbó kélē úgú ká Mbájǎ mótō ògō Bëbé ärä ägá Yézū Krístō, ägbē 'déé, kǎlǎ kōkō ärä ägá ká Mbájǎ níí, kǎ'dá gōzō nī kǎ.

Írí nī òtō ògō Ádāmǎ ìshíí áshá nī òtō ògō Krístō

¹² Ká ádá gōs'í dí ùngú nī kōjō äpá jūjū bǔbǔ ä kǎ, òtō ògō 'balǎ ndǎkpá 'déé, dírí nī Ádāmǎ kǎ ìshíí ká gbōlō yǎngǎ kǎ nëè, ìrí nī òjō äpá ká ndǎkpá nī tírí, ká ádá ndǎkpá nī tírí ä!ǎ glōs'í dí ùngú ìshí. ¹³ Ká ádá ká löwó è 'déé, bǎ Mbájǎ këné gónjō ádá ká áyà në kōjō 'dí kǎ nëè, gōs'í dí ùngú ä jūjū bǔbǔ ä. Ìshíí nëè, ká ádá è 'déé, gónjō ádá ká Mbájǎ kǎzá ní kǎ nëè, bǎ ndǎkpá ìnjí ádá, ká ádá gǎlǎ bēdé ùngú è äpá ká gǎlǎ glōs'í dí ùngú è 'déé, ìgí kǎ yǎlǎ nī kǎ 'dí. ¹⁴ Kpíí ätāsh kǎ nëè, ìrí nī òjō ä'dá ä'bǎ jūjū bǔbǔ ä, èshē ká úgú ärä Ádāmǎ, †† ìgí ká úgú ärä Mōzē. * Ìshíí ìrí nī ä'dá ä'bǎ jūjū ndǎkpá

† Lílí ärä Mbájǎ: Ádá ká Mbájǎ ä'dǎ nëè, Bëbé èté nī Mbájǎ, ìshíí Gēsē újū ngá áyà nī Yézū nëè, èté nī Mbájǎ, ìshíí Lílí ärä Mbájǎ èté nī Mbájǎ. Bëbé ìshíí Gēsē újū nī ìshíí Lílí ärä nī nëè, ìgí tírí nī Mbájǎ 'balǎ. Ró'dō Jónō 1:1-18; Jónō 8:41-42; Nētē ká Yōmó Yōpó 5:3-4.

†† Ádāmǎ: Èté nī kpéé ndǎkpá è 'déé, Mbájǎ kǔbǔ èté ä kǎ, ìshíí èté nī bëbé ndǎkpá nī tírí 'déé, kǎ jūjū bǔbǔ ä kǎ. Íyí òmō nī Évǎ èté kǎ'dá yǎngǎ ndǎkpá è tírí 'déé, kǎ jūjū bǔbǔ ä kǎ. Ró'dō Gōcō Lǎgǎ 1-5. ‡ Mōzē: Ká biyí è 'déé, Józēfē kíí ìshíí nëè, Ìzrǎyé!è nī gí ä'dá méndé ä'bǎ mōmō Mésírí ìgí ílí sósó gǔfū sǎlǎ ríní. Ìshíí Mbájǎ ä!ǎ Mōzē níí, èngē Ìzrǎyé!è nī gí èshē ílí áshá méndé nī. Ìshíí Mbájǎ òjō èné gónjō ádá áyà në bī ìgí òtō ògō Mōzē, ìshíí è ngá nī dǔrú è 'déé,

nī tírí, kpíí yōmó è 'déé, kǎlǎ glōs'í dí ùngú kǎyà è ngá Ádāmǎ 'dí kǎ. Ìshíí nëè, Ádāmǎ tá äyá ndǎkpá í 'déé, kǎ ndōjō nī kǎ.

¹⁵ Ìshíí nëè, tëmbé ká Mbájǎ nëè, bǎ äzá äyá glōs'í dí ùngú ní. Ìshíí èshē ká ádá gōs'í dí ùngú ká gǎ'balǎ ndǎkpá nëè, gē!é ndǎkpá ílí, ìshíí nëè, Mbájǎ èné lōmó áyà në è 'déé, kōtō krótó ìshíí kǎ òtō ògō Yézū Krístō bī gē!é ndǎkpá níí, òkō tëmbé áyà në. ¹⁶ Ìshíí tëmbé ká Mbájǎ tówó nëè, tëndé èshē ká gǎlǎ gōs'í dí ùngú ká Ádāmǎ, ká ádá gōs'í dí ùngú áyà nī nëè, Mbájǎ rótó ádá äpá è'dē ìshí. Ìshíí nëè, 'balǎ tëmbé ká Mbájǎ nëè, òjō äpá ògō gǎlǎ gē!é glōs'í dí ùngú ká ndǎkpá, ìshíí òjō ä!ǎ kōkō ärä ägá gōzō nī ká Mbájǎ. ¹⁷ 'Déé ádá gōs'í dí ùngú ká gǎ'balǎ ndǎkpá, ä'bǎ ìrí níí òjō ä'dǎ äpá jūjū ndǎkpá nī tírí, ká ádá ärä èté ndǎkpá äsh yǎä, tëmbé ká Mbájǎ 'déé, kǎ ndēné bī ìgí òtō ògō lōmó ngá áyà në ká ádá è níí, ä'dǎ äpá ká yōmó jónjō shēshē lépē, ìshíí níí òkō áshá òtō ògō gǎ'balǎ ndǎkpá 'déé, èté nī Yézū Krístō kǎ nëè, ä ndōgō òtō rótó äyá 'dé.

¹⁸ Ätāsh yǎä, gōs'í dí ùngú ká Ádāmǎ nëè, èné grótó ádá è ká ìrí òjō äpá jūjū ndǎkpá nī tírí. Ìshíí gōzō ùngú è 'déé, Krístō kǎlǎ kǎ nëè, ä'bǎ ndǎkpá nī tírí níí, ä'dǎ äpá ká yōmó jónjō shēshē lépē äpá dí mǔmǔ Mbájǎ.

¹⁹ Ká ádá tá äyá è 'déé, 'balǎ ndǎkpá kōgō ádá ká Mbájǎ 'dí, ìshíí gē!é ndǎkpá kōjō kǎ'dá äpá ká yōmó gǎlǎ glōs'í dí ùngú nī kǎ nëè, ätāsh yǎä, òtō ògō 'balǎ ndǎkpá è 'déé, kōgō ádá ká Mbájǎ kǎ nëè, ä!ǎ gē!é ndǎkpá äpá ká yōmó jónjō shēshē lépē.

²⁰ Mbájǎ èné gónjō ádá ngá áyà në òjō è'dē ká ádá è níí, ndǎkpá ä!ǎ glōs'í dí ùngú góvó. Ìshíí nëè, ká löwó è 'déé, glōs'í dí ùngú nī ä yǎ'dá góvó nī yǎä, lōmó ká Mbájǎ ä yōgō è ngá èpē góvó nī, ²¹ ká ádá tá äyá è 'déé, glōs'í dí ùngú kǎ yǎ'dá ä'bǎ jūjū ndǎkpá nī òtō ògō ìrí nī kǎ nëè, lōmó ká Mbájǎ ä yǎ'dá äpá jūjū ndǎkpá nī, ká ádá gǎlǎ ndǎkpá nī äpá ká yōmó jónjō shēshē lépē, ká ádá è níí, ndǎkpá òkō áshá è 'déé, dōngbó èyí kǎzá è'dē níí kǎ, òtō ògō Bëbé ärä ägá Yézū Krístō.

Mííí mīshíí ìshíí mǎshá ká Krístō

6 Ätāsh yǎä ägá mǎ ndīyí ngǎ? Mǎ'dá tá ká gǎlǎ glōs'í dí ùngú nī kpōrō, ká ádá è níí, lōmó ká Mbájǎ òjō ä'dá góvó ní? ² Bǎ 'dí. Èté äyá ùngú è 'déé, mííí ká gǎlǎ glōs'í dí ùngú nī mīshí, ägá mǎ ndǎshá ká gǎlǎ glōs'í dí ùngú nī kpōrō änjǎ gólō äyá 'dē? ³ Wǎlǎ ìgí mókō mǎná 'dí, ká ádá ägá tírí nī yōmó è 'déé, mīyí mǎpá ká Yézū Krístō, ìshíí 'déé, kíjǐ bǎtēzmǎ bī ägá ìshí ä kǎ nëè, äyá ùngú è 'déé, ägá mííí ká Krístō tánē.

⁴ Ìshíí ká úgú è 'déé, kíjǐ bǎtēzmǎ bī ägá ä kǎ nëè, ílí èyí ä'dǎ, 'dí ägá ká Krístō ìshí. Ká ádá è níí, tá äyá è 'déé Krístō kǎnjǎ kēshē ká ìrí nī òtō ògō ónjó ká Bëbé në kǎ nëè, ägá bēdé è'dē mǎ ndǎshá ránǎ áshá tánē.

⁵ Ìshíí 'déé, mǎcǎ ärä ägá ká ngá èté 'balǎ, ká úgú ìrí äyá nī mīshí yǎä, dú nëè, mǎ'dá 'balǎ ká ngá èté tówó

ká slǎgǎ úgú è yǎä, ä yǎdǎ äpá ká gónjō ádá yǎngǎ nī gónjō ádá ká Mōzē kǎ. Mōzē äshá ùngú äyá 'balǎ á!íí! lēmbē sósó gǔfū sǎlǎ (1,400) ríní ká löwó è 'déé, kǎkǎ Yézū dóbó 'dí kǎ. Ró'dō ádá äpá ká ádá ärä nī äpá ílí wǎrǎgǎ Úgú Létē 2-24.

mĩshí, ká úgú è kãñã keshẽ jũjũ ò'dò nè, ãpá ká rãñã áshá nĩ kã. ⁶ Īshíĩ mőkõ mãná mĩshí, mĩlí ká úgú è 'déé, kãmbá gbõgbõ ägá 'déé, èté tówó í nè kã, ãpá ká krõshõ ní ãcá õgbó ká Yézũ, ká ádá è níí, gbõgbõ ägá 'déé, kã yãlã glõsĩ'dí ùngú nĩ kã nèè, ónjó ã'bã gã'dá è'dè ã'dá, ĩshíĩ níí, mã'bã gã'dá méndé bĩ glõsĩ'dí ùngú nĩ tówó ã'dá. ⁷ Ká ádá tá ndãkpã è 'déé, kĩlí ĩshí yãä, ĩshí ó'dò nè èshẽ ká glõsĩ'dí ùngú nĩ ĩshí.

⁸ 'Bákétã 'déé, mĩlí ká Krĩstõ mĩshí yãä, ägá mĩyí mãpá ká ádá è 'déé, mã ndãshá ká ngá èté tánẽ kã mĩshí. ⁹ Ká ádá mőkõ mãná mĩshí nèè, Krĩstõ ãñã èshẽ jũjũ ò'dò nè ĩshí, ĩshíĩ ä yĩlí tówó 'dĩ, ĩshíĩ ónjó tówó äzá ká ĩrĩ ãpá áyã nĩ ní. ¹⁰ ĩrĩ 'déé, Yézũ kĩlí ä kã nèè, ĩlí tá ká dītí èyí 'bãlã, ká ádá è níí, èshẽ glõsĩ'dí ùngú ká ndãkpã nĩ èshẽ è'dè, ĩshíĩ 'bákétã kã nèè, ä yãshá áshá ngá áyã nĩ ká ádá ärä Mbájã. ¹¹ Tá ká gbõlõ è ngã nèè, mőkõ ärä ĩgĩ äyã ùngú è 'déé, mĩlí mĩshí, ĩshíĩ mã yãlã glõsĩ'dí ùngú tówó 'dĩ. ĩshíĩ nèè, õtõ õgõ giyĩ ãpá ká Yézũ Krĩstõ nèè, Mbájã áshá ĩgĩ ĩshí, ĩshíĩ mã'dá ndãkpã áyã nĩ mĩshí.

¹² Ātãsh yãä, mã'bã gã'bã gõsĩ'dí ùngú níí, ã'dá ã'bã jũjũ ĩgĩ níí, mãlã ùngú mãpá dã'bã gõsĩ'dí ùngú è 'déé, èté kã yẽbẽ ádá èyí ä kã ã'dá. ¹³ Mã'bã gã'bã bẽdè ùngú è èshẽ gbõgbõ ĩgĩ níí, ã'dá äyã nèñẽ gãlã gõsĩ'dí ùngú ã'dá. ĩshíĩ nèè, mã'bã ärä ĩgĩ bĩ Mbájã äyã yõmó è 'déé, kènggè ĩgĩ keshẽ ká ĩrĩ kójó kãpá ká áshá nĩ kã. ĩshíĩ níí, mã'bã gbõgbõ ĩgĩ tírĩ bĩ ètè, ká ádá gãlã ùngú è 'déé, glözõ nĩ kã bĩ Mbájã. ¹⁴ Ká ádá è níí, gõsĩ'dí ùngú ã'bã gã'dá bẽbè ärä ĩgĩ ã'dá, ká ádá ĩgĩ mãzá ùmbũ gónjõ ádá ká Mbájã ní, ĩshíĩ nèè, ĩgĩ mã ùmbũ lõmó ká Mbájã.

Méndé è kã yãlã glözõ ùngú bĩ Mbájã

¹⁵ Ātãsh yãä, mã ndãlã äyã 'dè? Āngá áyã ägá dĩ gãlã glõsĩ'dí ùngú ká ádá è 'déé, ägá mãzá ùmbũ gónjõ ádá ká Mbájã ní, ĩshíĩ 'déé, ägá mã ĩlí lõmó ká Mbájã kã? Bã 'dĩ. ¹⁶ ĩgĩ mőkõ mãná mĩshí, ká lõwó è 'déé, ĩgĩ mã'bã ärä ĩgĩ äyã méndé, ĩshíĩ mã yõgõ ádá ká bẽbè ärä ĩgĩ yãä, ĩlí èyí ã'dã nèè, ĩgĩ dú mã'dá méndé bĩ ètè ndãkpã äsh mĩshí. ĩshíĩ ká dõñbõ èyí nèè, yãá mã'dá méndé bĩ glõsĩ'dí ùngú 'déé, kã ndũwũ ĩrĩ bĩ ĩgĩ, 'déé äzá ní yãä, mã ndã'dá méndé ká gõgõ ádá ká Mbájã 'déé, kã ndãlã ĩgĩ ãpá ká yõmó jónjõ shëshẽ lépè nĩ kã. ¹⁷ Mlõyõ Mbájã ká ádá kpíĩ 'déé, ĩgĩ mã'dá méndé bĩ glõsĩ'dí ùngú nĩ kã nèè, 'bákétã nèè, ĩgĩ mã tá yĩyí ká shëshẽ lépè ĩgĩ 'bãlã, mãpá ká grödó ùngú í 'déé, krödó ĩgĩ kãpá è'dè ä kã. ¹⁸ 'Bákétã nèè, Yézũ ĩshí ĩgĩ èshẽ ĩlí méndé ká gãlã glõsĩ'dí ùngú nĩ ĩshí, ĩshíĩ mójó mã'dá méndé bĩ Mbájã 'déé, èté nĩ bẽbè jónjõ shëshẽ lépè nĩ kã.

¹⁹ Mã lõmè ĩlí ádá yãkã bĩ ĩgĩ ká gbõlõ è 'déé, ndãkpã nĩ kã lõmè lõmè èpè ĩgĩ è'dè kã, ká ádá è níí, mógó ĩlí èyí grãjã nĩ. Ká ádá sãrã nèè, mã'bã ärä ĩgĩ méndé bĩ glõsĩ'dí ùngú nĩ, ká ádá gãlã glõsĩ'dí ùngú è 'déé, kõtõ krõtõ ĩshí ä kã. Ātãsh yãä, 'bákétã kã nèè, ãngá áyã ĩgĩ dĩ gã'bã ärä ĩgĩ níí, mã'dá méndé bĩ Mbájã 'déé, èté bẽbè jónjõ shëshẽ lépè nĩ kã, ká ádá gãlã ùngú è 'déé, kã ndã'bã ĩgĩ níí, mã'dá mãpá ká yõmó jónjõ shëshẽ

lèpè nĩ kã. ²⁰ Ká ádá ká lõwó è 'déé, ĩgĩ nĩ méndé bĩ glõsĩ'dí ùngú nĩ kã nèè, Mbájã 'déé, èté nĩ bẽbè jónjõ shëshẽ lépè nĩ kã nèè, ádá ngá áyã nĩ äzá shëshẽ lépè ĩgĩ ní. ²¹ ĩgĩ mőkõ gõzõ ngã mëshé õgõ ùngú è 'déé, mã'dá dĩ gãlã nĩ kã, 'déé ndéné èyí kã yãlã ĩgĩ 'bákétã kã? ĩgĩ ùngú yãngã gĩ nèè, dõñbõ èyí nĩ ĩrĩ. ²² ĩshíĩ nèè, 'bákétã Yézũ ĩshí ĩgĩ èshẽ ká gãlã glõsĩ'dí ùngú nĩ ĩshí, ĩshíĩ mójó mã'dá méndé bĩ Mbájã, ĩshíĩ ùngú è 'déé, mã ndõkõ mëshé õgõ èyí kã nèè, ä ndãlã ĩgĩ ãpá ká yõmó jónjõ shëshẽ lépè, ĩshíĩ ká dõñbõ èyí nèè, mã ndõkõ áshá è 'déé, dõñbõ èyí kãzá è'dè ní kã. ²³ Ká ádá ùngú è 'déé, mã ndõkõ mëshé õgõ gãlã gõsĩ'dí ùngú nĩ kã nèè ĩrĩ, ĩshíĩ tẽmbé ká Mbájã nèè, èté nĩ áshá è 'déé, dõñbõ èyí kãzá è'dè ní kã, õtõ õgõ giyĩ ãpá ká Bẽbè ärä ägá Yézũ Krĩstõ.

Ádá ãpá ká ádá grõ'bõ ärä

7 Ónjõ mã gĩ ĩshíĩ lúmũ mã gĩ, ádá í 'déé, mlémè bĩ ĩgĩ kã, ká ádá ĩgĩ nĩ yõmó è 'déé, mógó ĩlí gónjõ ádá í 'déé, Mbájã kënë bĩ Mõzè mãná gõzõ mĩshí ä kã. Ká ádá gónjõ ádá nĩ ä yãlã nètè nĩ tá ãpá ká ndãkpã è 'déé, ĩgĩ gãshá nĩ kã. ² Ātãsh yãä, éndé è 'déé, krõ'bõ èté ĩshí ä kã nèè, gónjõ ádá ká Mbájã ä lõngõ èté níí, ã'dá 'bãlã ká römó nè, ká úgú è 'déé, römó nĩ bã kĩlí dó'bó 'dĩ kã, ĩshíĩ nèè, ká úgú è 'déé, römó nĩ ĩlí ĩshí yãä, gónjõ ádá nĩ ä lõngõ èté 'dĩ. ³ ĩshíĩ 'déé, éndé ã'bã römó nè ã'dá, ĩshíĩ ãñjã ã'dá ká bẽdè újũ è, ká úgú è 'déé, bã römó nĩ kĩlí dó'bó 'dĩ kã yãä, ä ndãsá ãpá áyã nĩ éndé bẽbè gãlã õrõ, ĩshíĩ nèè, 'déé römó nĩ ĩlí ĩshí yãä, ä ndĩshí ó'dò nè èshẽ ká gónjõ ádá nĩ. ĩshíĩ bã ä yãsá ãpá áyã nĩ éndé bẽbè gãlã õrõ tówó 'dĩ, kpíĩ 'déé, rõ'bõ bẽdè újũ è nè yã.

⁴ Ātãsh yãä, ónjõ mã gĩ ĩshíĩ lúmũ mã gĩ, ĩgĩ tírĩ mĩlí mãpá ká ádá gónjõ ádá ká Mbájã õtõ õgõ Krĩstõ mĩshí, ĩshíĩ gónjõ ádá nĩ ãlã nètè ãpá jũjũ ĩgĩ tówó 'dĩ, ká ádá è níí, mã'dá ndãkpã ká Krĩstõ 'déé, Mbájã kãlã èté ĩshíĩ 'déé, kãñã keshẽ jũjũ ò'dò nè kã, ká ádá ãngá áyã ägá dĩ gãlã glözõ nètè bĩ Mbájã. ⁵ Sãrã nèè, gõgõ gãlã glõsĩ'dí ùngú è 'déé, kã ùmbũ gbõgbõ ägá kã nèè, ä yãlã gónjõ ádá ká Mbájã níí, õñbõ óngõ ägá ká ádá è níí, mãlã glõsĩ'dí ùngú góvó níí, èné ĩrĩ õjõ è'dè bĩ ägã. ⁶ ĩshíĩ nèè, 'bákétã gónjõ ádá nĩ ãlã nètè ãpá jũjũ ägá tówó 'dĩ, ká ádá ägá mĩlí 'bãlã ká Krĩstõ mĩshí, ĩshíĩ bẽdè ónjõ è äzá ká gónjõ ádá nĩ, ká ádá gãlã ùngú ãpá áyã ägá ní. Ātãsh yãä, 'bákétã kã nèè, ägá mã yãlã nètè bĩ Mbájã ká rãñã gbõlõ è kã, õtõ õgõ Lĩlí ärä nĩ, ĩshíĩ nèè, bã äzá ká tówó gbõlõ è 'déé, Mbájã kënë gónjõ ádá ngá áyã nè bĩ Mõzè õtõ õgõ èyí ä kã ní.

Gónjõ ádá ká Mbájã ä lüsũ dĩ glõsĩ'dí ùngú áyã ägã

⁷ Ägã mã ndĩyĩ ngã 'bákétã? Gónjõ ádá ká Mbájã èté nĩ gõsĩ'dí ùngú? Bã 'dĩ. Bĩjã mã yõgõ ĩlí gõsĩ'dí ùngú nĩ dãná 'dĩ, 'déé lõmè ĩlí gónjõ ádá nĩ bĩ ãmã 'dĩ yã. ĩshíĩ bĩjã mã yõgõ ĩlí ádá è 'déé, ndãkpã kã'bã gã'dá ká gõgõ ùngú ká bẽdè ndãkpã è ã'dá kã dãná 'dĩ, 'déé gónjõ ádá nĩ lõmè ĩlí èyí bĩ ãmã ã'dã, "Á'bã güsũ shëshẽ lépè í ãpá ká ádá mòmõ ká bẽyè í ã'dã." ¹⁸ ĩshíĩ

nëe, glösi'dí ùngú à yälã gónjó ádá nî, ìshíí àlã áamá níí, mà'dá ká gōgō ùngú ká ndákpá. Ìshíí nëe, gónjó ádá nî 'déé, ázá ní yää, gälã glösi'dí ùngú nî à ndázá ní.

⁹ Ìshíí ká löwó è 'déé, mókó ádá máná mápá ká gónjó ádá nî 'dí ká nëe, gónjó ádá nî kpötó ázá áyá nî ká ádá gälã ùngú ápá áamá ní, ìshíí nëe, ká löwó è 'déé, mögö ílí gónjó ádá nî máná mìshíí à ká nëe, kpötó òjō à'dá ká gōsi'dí ùngú nî ápá jūjū mà, ìshíí mókó lāgá gälã gōsi'dí ùngú nî mótó ògō èyí. ¹⁰ Àtāsh yāā, ètē gónjó ádá āsh, bijā 'déé, kāngá áyá nî dī glūsū ìyí gbōlō áshá bī áamá ká nëe, gōwō ēné ìrī òjō ē'dē bī áamá.

¹¹ Gōsi'dí ùngú nî àlã gónjó ádá ká Mbájā, ìshíí āngbā áamá, ìshíí ēné ìrī òjō ē'dē bī áamá. ¹² Àtāsh yāā, gónjó ádá nî, ācā ògbó ká ádá è 'déé, ká ílí èyí à ká tírī nëe, glözō ùngú, ìshíí sóló ázá ē'dē ní. ¹³ Ìshíí ílí èyí à'dā nëe, gónjó ádá nî 'déé, ètē nî gōzō nî ká nëe, kéné ìrī nî kójō ē'dē bī áamá? Bā 'dí. Gälã glösi'dí ùngú nî àlã gónjó ádá nî, ìshíí ēné ìrī òjō ē'dē bī áamá, ìshíí è ngā nî ùngú è 'déé, kälã ärä në ká. Ká ádá è níí, mókó nëe, kútú glösi'dí ùngú nî lösi'dí áyá 'dē yā.

¹⁴ Ká ádá mókó máná mìshíí nëe, gónjó ádá nî ēshē ká Mbájā, ìshíí nëe, mēngá áamá nëe, wáwá gbōgbō mà òvó áamá ká ádá è níí, mà'dá méndé bī glösi'dí ùngú nî gī. ¹⁵ Ìshíí ùngú í 'déé, mà yälã nî ká nëe, mögö ílí èyí máná 'dí, ìshíí ùngú í 'déé, mà yēbē ádá gälã èyí à ká nëe, málā 'dí, ìshíí ùngú è 'déé, mà lānā gälã èyí ká nëe, mà yälã ní. ¹⁶ Ìshíí nëe, bijā 'déé, málā ùngú è 'déé, gōgō gälã èyí kázá áamá ní ká yāā, mà ndīyí nëe, gónjó ádá nî gōzō ùngú. ¹⁷ Àtāsh yāā, bā ázá áamá ká yälã igi glösi'dí ùngú āsh ní, ìshíí nëe, gōgō gälã glösi'dí ùngú nî 'déé, ká ùmbū gbōgbō mà ká, ká yälã áamá 'déé, mà yälã igi à ká. ¹⁸ Mókó máná mìshíí nëe, gōgō gälã glösi'dí ùngú í 'déé, ká ùmbū gbōgbō mà ká nëe, ká rīndí áamá níí, málā bēdé gōzō ùngú è 'dí, ìshíí kpíí 'déé, mà yēbē ádá gälã gōzō ùngú yāā, mà yälã 'dí. ¹⁹ Ìshíí nëe, gōzō ùngú è 'déé, mà yēbē ádá gälã nî ká nëe, málā 'dí, ìshíí gōwó mà'dá ká gälã glösi'dí ùngú kpōrō è 'déé, gōgō gälã èyí kázá áamá ní ká.

²⁰ Àtāsh yāā, 'déé málā ùngú è 'déé, gōgō gälã èyí kázá áamá ní ká yāā, ázá áamá ká yälã igi glösi'dí ùngú āsh ní, ìshíí nëe, glösi'dí ùngú 'déé, ká ùmbū gbōgbō mà ká, ká yälã igi ùngú āsh.

²¹ Àtāsh yāā, mókó gónjó ádá yāngā à yälã ärä nëe ápá áamá, ká úgú è 'déé, mà yēbē ádá gälã gōzō ùngú yā, mà yälã gōsi'dí ùngú. ²² Ká ádá giñí ádá í 'déé, ká shēshē lépē mà ká nëe, àlã áamá, ìshíí málā ádá gónjó ádá ká Mbájā. ²³ Ìshíí nëe, bēdé gónjó ádá è à yälã nētē ápá ùmbū gbōgbō mà tírī nëe, mödó dī ónjó èyí mìshíí, ìshíí à lätā gōzō giñí ádá ká Mbájā 'déé, ká shēshē lépē mà ká, ìshíí à yälã áamá, ápá ká méndé bī glösi'dí ùngú í 'déé, ká ùmbū gbōgbō mà ká. ²⁴ È ká úlú gōsi'dí áshá ngā 'déé, mà yāshá má'bā ílí èyí à ká. Ìshíí 'bí ká ndāshá áamá kēshē ílí èyí? ²⁵ Ìshíí mà ndlōyō Mbájā ká ádá òtō ògō Bēbé ärä ägá Yézū Krīstō nëe, à ndāshá áamá.

Àtāsh yāā, áamá ká ärä mà, ìshíí ká giñí ádá ngā áamá nëe, māshá áshá méndé bī gónjó ádá ká Mbájā, kpíí

'déé, gōgō ùngú è ká ùmbū gbōgbō mà ká, ká yälã áamá níí, mà'dá méndé ká glösi'dí ùngú nî ká.

Gāshá áshá òtō ògō Lilí ärä Mbájā

8 Àtāsh yāā, yōmó è 'déé, kiyí ápá ká Yézū Krīstō ìshíí à ká nëe, Mbájā à rōtō ádá ápá áyá igi 'dí, ² ká ádá òtō ògō giyí ápá ká Yézū Krīstō nëe, māshá áshá ngā áamá òtō ògō Lilí ärä Mbájā, àtāsh yāā, mìshíí ó'dō mà méshē ílí áshá gälã glösi'dí ùngú nî ìshíí ìrī nî mìshíí. ³ Ìshíí gónjó ádá ká Mbájā à yīshíí ó'dō ägá ēshē ká ádá gälã glösi'dí ùngú è 'déé, ká ùmbū gbōgbō ägá ká 'dí, ìshíí nëe, Mbájā ìshíí ó'dō ägā, ká úgú è 'déé, kōpō shīkī Gēsē újū ngā áyá në 'déé, kōvō áyá ägá yōmó gälã glösi'dí ùngú nî ká níí, srāmā ärä nî lūvú ápá ká ádá glösi'dí ùngú ngā áyá ägá ká. Ìshíí ìlí ká ádá è níí, èpē ēshē glösi'dí ùngú ngā áyá ägā, ⁴ Mbájā àlã àtāsh, ká ádá è níí, mālā glözō ùngú nî mápá dā'bā gónjó ádá ngā áyá në 'déé, kéné bī Mōzē òtō ògō Lilí ärä në 'déé, ká yēné áshá bī ägá ēshē ká è 'déé, bijā āngá áyá ägá dī gälã ùngú nî mápá dā'bā gōgō gälã glösi'dí ùngú è 'déé, ká ùmbū gbōgbō ägá ká.

⁵ Yōmó è 'déé, ká yāshá nî ápá dā'bā gōgō gälã glösi'dí ùngú è 'déé, ká ùmbū gbōgbō igi à ká nëe, úsú ñí èpē igi tá ápá ká ádá ùngú è 'déé, ká ùmbū gbōgbō èpē igi à ká, ìshíí nëe, yōmó è 'déé, ká yāshá nî ápá dā'bā Lilí ärä Mbájā ká nëe, mēngá igi úsú ñí èpē igi tá ápá ká dā'bā ùngú è 'déé, Lilí ärä Mbájā ká yēbē ádá èyí à ká. ⁶ Àtāsh yāā, yōmó è 'déé, tōyō ká yīñí ádá gälã glösi'dí ùngú nî ká nëe, à ndē'dē ìrī dōjō ápá ó'dō èpē igi, ìshíí yōmó è 'déé, ká yälã ùngú nî ápá ògō ádá ká Lilí ärä Mbájā ká nëe, à ndökō gōzō áshá. ⁷ Ìshíí nëe, yōmó è 'déé, ká yälã glösi'dí ùngú nî ápá dā'bā ùngú è 'déé, gbōgbō igi ká yēbē ádá èyí à ká nëe, à'dá kójō ärä Mbájā ìshíí, ká ádá ázá à yälã ùngú nî ápá ògō gónjó ádá ká Mbájā ní, ìshíí igi bā à yälã tá 'dí. ⁸ Yōmó è 'déé, ká yälã ùngú è gbōgbō igi ká yēbē ádá èyí à ká nëe, à yälã ùngú è 'déé, shēshē lépē Mbájā kēlē ápá ē'dē 'dí ká.

⁹ Ìshíí 'bákētā nëe, igi málā ùngú mápá dā'bā glösi'dí ùngú è 'déé, ùmbū gbōgbō igi kēbē ádá èyí à ká 'dí, ìshíí nëe, mà yälã ùngú nî mápá dā'bā ádá ká Lilí ärä Mbájā 'déé, ká shēshē lépē igi à ká. Ìshíí ndákpá è 'déé, Lilí ärä Krīstō kázá áyá igi ní ká nëe, igi ázá ndákpá áyá nî ní. ¹⁰ Ìshíí nëe 'déé, Krīstō ká yāshá à'bā shēshē lépē igi ká Lilí ärä në, ìshíí 'déé, gbōgbō igi ká yānjā dī giñí nî në, ká ádá gälã glösi'dí ùngú nî ká nëe, lílí ärä igi à ndā'dá tá gāshá nî, ká ádá è 'déé, igi mà'dá mápá ká yōmó jónó shēshē lépē nî mìshíí à ká. ¹¹ Lilí ärä Mbájā 'déé, kälã Yézū 'déé, kāñā kēshē ká ìrī nî ká 'déé, áshá à'bā shēshē lépē igi ìshíí yāā, Mbájā 'déé, kälã Krīstō 'déé, kāñā kēshē ká ìrī nî ká nëe, ètē à ndēné áshá bī igi òtō ògō Lilí ärä në 'déé, kāngá áyá igi à ká.

¹² Àtāsh yāā ónjō mà gī ìshíí lúmū mà gī, ázá āngá áyá ägá dī gāshá glösi'dí áshá è 'déé, nënē ùmbū gbōgbō ägá ká yēbē ádá èyí à ká ní. ¹³ Ká ádá 'déé, igi mà yāshá mápá dā'bā ùngú è 'déé, nënē ùmbū gbōgbō igi ká yēbē ádá èyí à ká yāā, mà ndílí në, ìshíí nëe,

'déé igí má yáshá mápá dā'bā Lílí ärä Mbájá yää, gögö gälä glösí'dí ũngú è 'déé, nënë ũmbū gbögbö igí kã yëbë ádá èyí ā kã nëë, ā ndāzā ní. Íshíí mēngá igí má ndāshá nī, ¹⁴ kã ádá yōmó è 'déé, kã yälä ũngú nī äpá dā'bā ádá kã Lílí ärä Mbájá kã nëë, igí nī kōtó kã Mbájá. ¹⁵ Íshíí Lílí ärä Mbájá 'déé, kãngá áyá igí ā kã nëë, ā yā'bā igí níí, má'dá kã gälä mbāwā, íshíí gā'dá äpá kã méndé tówó 'dí, kã ádá èté älä igí äpá kã kōtó kã Mbájá íshí, íshíí ötó ögö Lílí ärä Mbájá nëë, ägá mädä èté "Bābā" māpá kã Bēbé ägá 'déé, kã mūmū örö ā kã. ¹⁶ Kã ádá Lílí ärä Mbájá lēmē bī lílí ärä ägá ā'dā, ägá nī kōtó kã Mbájá. ¹⁷ 'Déé, ägá nī kōtó kã Mbájá yää, glözö ũngú è 'déé, kãngá Mbájá kã nëë, èté ā ndēngē igí glözö ũngú äsh, íshíí ā ndōngó ílí èyí bī ägá tírí 'bälä kã Krístö. Íshíí nëë, ängá áyá ägá dí gökö ló!lö tá äyá ló!lö í 'déé, kōkō Krístö kã, kã ádá è níí, ónjó ā'dá äyá ägá, tá äyá ónjó è 'déé, kãngá áyá ní kã.

Ónjó kã Mbájá

¹⁸ Íshíí mókö nëë, ló!lö í 'déé, 'bákētā kã yökö ägá kã nëë, bā äzā ũngú è 'déé, ägá mā ndödó māpá kã góvó ónjó è 'déé, Mbájá kã ndlūsū bī ägá kã ní. ¹⁹ Íshíí kã närä ádá nëë, ũngú è tírí 'déé, Mbájá kũbū igí ā kã nëë, ā yāmā úgú è 'déé, Mbájá kã ndlūsū kōtó áyá në bī igí ā kã. ²⁰ Mbájá kälä igí ũngú yāngā gī tírí, níí ärä igí öyö, kã ádá Mbájá kã yëbë ádá èyí ätāsh, kã ádá è níí igí ũngú yāngā gī ũsú shēshē lépē èpē igí äpá áyá në, ²¹ kã ádá è níí, gbögbö igí ā'bā gälä gösö nī ā'dá, íshíí ā ndökö ónjó è 'déé, Mbájá kã yēné bī kōtó áyá në kã.

²² Mökö máná míshí nëë, ũngú è tírí 'déé, Mbájá kũbū igí ā kã nëë, ā rögbó nī, äyá lūkpú è 'déé, nōwö lítí kãngá áyá igí, ígí ílí úgú è kájá. ²³ Äzā tá igí äsh gī kã rögbó nī kīnärä èpē igí ní, íshíí nëë, mēngá ägá tánē yōmó è 'déé, kpéé mökö tēmbé nī mēshē kã Lílí ärä Mbájá kã. Íshíí nëë, 'bákētā ägá mā rögbó kã nōwö èyí, kã löwó è mātā yāmā Mbájá, kã ádá è níí, kīpī gbögbö ägá äpá kã rāngā gbögbö è 'déé kã līyī 'dí kã. ²⁴ Kã ádá Mbájá äshá ägá íshí, äpá kã ádá ũngú è 'déé, mūsú shēshē lépē ägá māpá è'dē 'déé, gbögbö ägá kã līyī 'dí ä kã. Íshíí nëë, ũngú è 'déé, mūsú shēshē lépē ägá māpá è'dē 'déé, mökö míshí yää, dūrū è 'déé, ägá mā ndūsú shēshē lépē ägá māpá kã ũngú è 'déé, mökö míshí ā kã nëë, äzā ní. ²⁵ Íshíí 'déé, mūsú shēshē lépē ägá māpá kã ũngú è 'déé, kázā áyá ägá ní yää, ängá áyá ägá dí grükú shēshē lépē ägá, íshíí gāmā èté ũngú äsh.

²⁶ Íshíí tá kã èté gā'bälä gbö!ö yāngā nëë, Lílí ärä Mbájá ā yāná ägá äpá kã ũngú è 'déé, mōnjó māpá è'dē 'dí kã. Kã ádá mökö ũngú è 'déé, ägá mā mrājā äkpā ägá bī Mbájá māpá kã ádá èyí máná 'dí yää. Lílí ärä Mbájá kã ärä në, kã ndrājā äkpā në, kã ádá ärä ägá, kã grögbó nī, íshíí glēmē ádá è 'déé, gögö ílí klākā ádá èyí klāngā në kã. ²⁷ Gīnjí ádá ngá áyá ägá nëë, Mbájá ökö tírí āná íshí, ätāsh yää, ögö ílí ádá í 'déé, kãngá Lílí ärä nī kã āná íshí. Kã úgú è 'déé, Lílí ärä nī kã rājā äkpā në bī èté äpá dā'bā ádá ngá áyá nī 'déé, èté kã yëbë nī äpá kã ádá ärä ndäkpā ngá áyá në kã.

²⁸ Mökö máná míshí nëë, Mbájá ā yälä ũngú nī gī tírí níí ä'dá glözö nī äpá kã ádá ärä ndäkpā è 'déé, kã yälä ádá ärä në kã, igí nī yōmó è 'déé, Mbájá krōjó igí äyá è 'déé, èpē kã yëbë ádá èyí ā kã. ²⁹ Íshíí yōmó è 'déé, Mbájá krōjó igí ā kã nëë, ökö igí āná èshē sārā íshí, níí ä'dá äyá Gēsē újū ngá áyá në, kã ádá è níí, Gēsē újū ngá áyá në ä'dá äyá rōngbó lítí nī äpá kōkō ärä kōtó ngá áyá në tírí. ³⁰ Ätāsh yää, Mbájá ínjí ádá è níí, èpē röjō ndäkpā ngá áyá në èshē sārā, íshíí ädá igí níí, ä'dá äpá kã yōmó jōngó shēshē lépē íshíí níí, èpē igí ä'dá ä'bā ílí ónjó ngá áyá në kã ngá igí.

Gälä ádá ärä Mbájá

³¹ Ätāsh yää, ägá mā ndīyí ngā māpá kã ádá yākā? Äyá è 'déé, Mbájá kã yāná ägá íshí ā kã nëë, ndäkpā è 'déé, kã ndīnjí ádá kã ádá gälä gösí'dí ũngú äpá áyá ägá kã nëë, 'bí? ³² Mbájá rökö shíkí Gēsē újū ngá áyá në 'dí, íshíí nëë, èné èté öjō kã ádá ärä ägá tírí. 'Déé, Mbájá älä ätāsh íshí yää, dí gēné bēdé ũngú è bī ägá jájá ā ndlāngā í në bī ètē? ³³ 'Bí kã ndlōkpö ádá äpá kã yōmó è 'déé, Mbájá krōjó igí íshí ā kã? Ndäkpā äzā ní, kã ádá Mbájá kälä igí äpá kã yōmó jōngó shēshē lépē nī. ³⁴ Íshíí 'bí kã ndrötó ádá nī díyí nëë, ndäkpā kã Mbájá nī yōmó gälä glösí'dí ũngú nī? Ndäkpā äzā ní. Yézū Krístö nëë, líí íshíí Mbájá älä èté, íshíí öjō ängā èshē kã írí, íshíí 'bákētā kã nëë, èté ä'dá ä'bā dí ónjó äpá dí lēké lāsā Mbájá, íshíí ā yōwö lömó èshē áyá nī kã ádá ärä ägá. ³⁵ 'Bí kã ndälä Krístö níí, kã'bā gälä ádá ärä ägá ä'dá kã? Kã úgú è 'déé, ägá mā ílí ádá, wälä ägá mā ílí glāngā áshá, wälä mā ílí ló!lö, wälä kã úgú è 'déé, gögö kã yälä ägá, wälä kã úgú è 'déé, tēndē kázā áyá ägá ní, wälä kã úgú è gösí'dí ũngú ā yökö ägá, wälä kã úgú è ägá mā yökö írí. ³⁶ Tāmā äyá è 'déé, kröndö kã'bā ílí wārāgā kã Mbájá 'déé, kã'dā,

"Kã ádá ärä î yää Mbájá, ägá mā yökö írí kã úgú tírí, kã ádá ägá tá äyá ndīlīnjí è 'déé, kã yēngē igí änjā kã ádá grötó ó'dö igí në ā kã." †

³⁷ Íshíí ötó ílí igí glösí'dí ũngú yāngā gī tírí nëë, jéé bēdé ũngú è älä ägá 'dí, mígí mötó ílí igí tírí tāmā gözö ätā, kã ádá Mbájá lūsū bī ägá nëë, èpē älä ádá ärä ägá íshí. ³⁸ Kã ádá mökö máná míshí nëë, bēdé ũngú è 'déé, kã ndōngó kōkō ärä ägá kã Mbájá níí, kã'bā gälä ádá ärä ägá ä'dá kã nëë, äzā ní, kpíí ũngú è káyā áshá, wälä írí, wälä kōtó grönö †† kã Mbájá, wälä kōtó röyö ‡ nī kpíí 'bákētā, wälä gälögā, wälä bēdé ónjó è, ³⁹ kã örö, wälä kã ũmbū búbū ā, wälä slägā ũngú è 'déé, Mbájá kũbū igí 'déé, kã ndōngó kōkō ärä ägá kã Mbájá níí, kã'bā gälä ádá ärä ägá kã'dá ötó ögö Bēbé ärä ägá Yézū Krístö kã nëë, äzā ní.

† 8:36 Sálāmā 44:22 †† Kōtó grönö: Ígí nī lílí ärä, íshíí wáwá gbögbö äzā áyá igí ní, íshíí ä yáshá kã Mbájá ä'bā mūmū örö. Íshíí Mbájá ä yöpö igí kã ádá áyá në bī ndäkpā è 'déé, kã jūjū búbū ā kã. ‡ Kōtó röyö: Kōtó röyö ä yä'dá ä'bā jūjū yōmó röyö, íshíí sārā nëë, igí nī kōtó grönö è 'déé, kã'dá kã'bā mūmū örö kã Mbájá, ögbó kã ngērē ngá áyá èpē igí 'déé, dírí nī Shētānā kã, íshíí öjō āná gögö ádá kã Mbájá íshí, íshíí kã úgú è 'déé, Mbájá krösó igí kápā búbū íshí ā kã nëë, öjō ipí ärä èpē igí äpá kã glösí'dí lílí ärä è 'déé, kã yälä gāngā äkpā äpá kã ndäkpā nī kã. Ró'dó ádá yākā äpá ílí wārāgā Giti'Ádá 12:7-9.

Mbájá ĩshíí Yūwúdū nī gī

9 Mā lēmē rāyā ádá āpá dī mūmū Krīstō, ĩshíí ádá í 'déé, mlémē mǎpá ká ádá ārà nī kā nēē, bā āzā klēzē ní, ĩshíí Lílí ārà Mbájá è 'déé, kā shēshē lēpē mā kā nēē, ká'dá dūmbú ádá ngá áamá. ² ĩshíí 'bákētā nēē, shēshē lēpē mā lōkō ĩshíí, ĩshíí mǎ'dá tāmá ká nōwō ēyí bīshī ātā. ³ ĩshíí shēshē lēpē mā ā ndēlē nī 'déé, bījā Mbájá rōtō ádá āpá áamá níí, ōńó kōkō ārà āgá ká Krīstō † ká ádá è níí, shīkī ndǎkpá ngá áamá, ⁴ ĩzrāyélē nī gī iyí āpá áyā nī. ĩshíí Mbájá rōjō ĩgī níí, ā'dá áyā kōtō áyā nē, ĩshíí ōkō ōńjō ká Mbájá ānā ĩshíí, ōgbó ká glēmē ākpā nī gī 'déé, kā kōkō ārà ĩgī ká Mbájá kā, ĩshíí Mbájá ēné gónjō ádá ngá áyā nē bī Mōzē, ĩshíí lūsū bī ĩgī rāyā gbōlō è 'déé, kā ndlōyō ēpē ē'dē, āpá ílí Mōmō ngá áyā nē, ĩshíí ádá āpá ká ádá yōshō ngá áyā nē bī ĩgī. ⁵ ĩshíí ēshē ká kóshó ĩzrāyélē nī gī 'déé, ká'dá sārā kā nēē, tá ĩgī kójó ká'dá kóshó Yézū Krīstō 'déé, ètē nī Mbájá, ĩshíí ũngú nī gī tírí ká ũmbū lēké nī kā níí, mrēbé ètē kpōrō ā yānjā nī ātāsh.

⁶ ĩshíí bā āzā ílí ēyí ā'dā nēē, ádá ká Mbájá ālā ārà nē āpá dīí ēyí 'dī ní, ká ádá ĩzrāyélē nī gī tírí nēē, ĩgī āzā shīkī ndǎkpá ká Mbájá ní. ⁷ ĩshíí ká ádá è 'déé, ĩgī nī kōtō ílí kōtō ká Ābrāyímī ā kā nēē, ádá è 'déé, krōndó ká'bā ílí wārāgā ká Mbájá kā nēē, Mbájá lēmē bī Ābrāyímī ā'dā, "Ká ádá ōtō ōgō ĩzákō †† nēē, mā ndūwū kōtō kóshó í 'déé, móshō úmū ká ádá ārà ĩgī ā kā." ^{††} ĩshíí ílí ádá yākā ā'dā nēē, āzā ā ndākā ĩgī ká jájá gbōlō áyā è 'déé, lūkpú nī kā yākā kōtō nī ē'dē ā kā ní, ĩgī kōtō āsh nēē, bā āzā kōtō ká Mbájá ní, ĩshíí nēē, ĩgī nī kōtō è 'déé, Mbájá kālā ĩgī ōtō ōgō yōshō ngá áyā nē bī Ābrāyímī níí, ká'dá kōtō ngá áyā nē kā. ⁹ Ká ádá yōshō ká Mbájá ā'dā, "Ká úgú áyā bēyē nē kā, ká ríní è ká yōjō nī kā nēē, mā ndīpī ārà mā dōjō nī, ĩshíí iyí ōmō í Sārā ā ndākā gēsē újū." ††

¹⁰ Bā āzā tá ātāsh ní, ĩshíí nēē, Rēbékā āngá áyā nī rōmó kōtō ngāngá ōnō ká kóshó āgá ĩzákō. ¹¹ ĩshíí ká úgú āsh nēē, ĩgī kōtō ngāngá ōnō yāngā nēē, bā ākā ĩgī dóbó 'dī, ĩshíí ĩgī bā āzā ālā glōzō ũngú, wālā glōsī'dí ũngú ní, ká ádá è níí, Mbájá ĩshíí 'bālā ēshē kōkō ārà ĩgī níí, ā'dá āpá ká dā'bā ádá è 'déé, ēpē kā yēbē ádá ēyí ā kā. ¹² ũngú nī bā āzā ālā ārà nē āpá ōgō gālā nētē ní, ĩshíí nēē, ālā ārà nē āpá dā'bā ádá ká Mbájá 'déé, kā yēbē ádá ēyí 'déé, klēmē bī Rēbékā kā'dā, "ĩshíí rónbó ágbē è kā, ā ndā'dá bōrō ká ōbó è kā." ††† Tá áyā è 'déé, krōndó ká'bā ílí wārāgā ká Mbájá 'déé, Mbájá kā'dā, "Mālā ádá ārà Jákō'bō, ††† ĩshíí nēē, mlánā Ēsō nē." †††

† Ōńó kōkō ārà āgá ká Krīstō: Páwūlō ā yīyí 'déé, Mbájá ká ndōńjō kōkō ārà ēpē ĩgī ká Krīstō níí, ā'bā shīkī ndǎkpá ngá áyā nē níí, iyí āpá ká Krīstō yāā, ā ndā'dá gōzō nī. †† ĩzákō: Ètē nī gēsē újū è 'déé, Mbájá kōshō ádá ārà nī bī Ābrāyímī ā kā. Ró'dó ádá āpá ká ádá ārà nī āpá ílí wārāgā Gōcō Lāgá 17-35. † 9:7 Gōcō Lāgá 21:12 †† 9:9 Gōcō Lāgá 18:10,14 †† 9:12 Gōcō Lāgá 25:23 ††† Jákō'bō: Ètē nī 'bālā ēshē ká kōtō kóshó ká Ābrāyímī, ĩshíí Jákō'bō ā'dá áyā nī kpú lēmbē rōmó kōtō ngāngá. ĩshíí Mbájá ĩpī dírí nī āpá ká ĩzrāyélē. ĩshíí kōtō ílí kōtō ílí nī ā yādā āpá áyā ĩgī nī ĩzrāyélē nī gī, ĩshíí ká úgú ārà Yézū nēē, ātā yādā āpá áyā ĩgī nī Yūwúdū. Ró'dó ádá āpá ká ádá ārà nī āpá ílí wārāgā Gōcō Lāgá 25-50. ††† 9:13 Mālākáyā 1:2-3

¹⁴ ĩshíí nēē, 'bákētā āgá mā ndīyí ngā? Mbájá ālā ũngú nī glātá nī 'dī? Bā 'dī. ¹⁵ Ká ádá Mbájá lēmē bī Mōzē ā'dā,

"Mā ndālā lōmó bī ndákpā è 'déé, gōgō gālā lōmó bī ètē kāngá áamá kā,

ĩshíí mā ndōkō ānjā mūmū ndákpā è 'déé, gōgō gōkō ānjā mūmū nī kāngá áamá kā." ⁵

¹⁶ Ātāsh yāā, ũngú nī ā yālā ārà nē, bā āzā āpá ká dā'bā ũngú è 'déé, ndákpā kā yēbē ádá ēyí, wālā ēshē ká kpōtō áyā ní ní, ĩshíí nēē, ũngú nī ā yālā ārà nē, ōtō ōgō gālā nōnō ká Mbájá. ¹⁷ Ká ádá Mbájá lēmē bī góvó ngérē ká yōmó Mésírī ^{††} nī ōtō ōgō ádá í 'déé, krōndó ká'bā ílí Wārāgā ngá áyā nē 'déé kā'dā, "ĩshíí nēē, mālā úmū mǎpá ká góvó ngérē, tāmá ká ádá glūsū ōńjō ngá ádá ĩshíí níí, ē'dé ádá ārà mā ōtō jūjū būbū nī tírí." ^{††††} Ātāsh yāā, Mbájá ā yālā nōnō bī ndákpā è 'déé, ēpē kēbē ádá gālā nōnō bī ètē ā kā, ĩshíí ā ndālā shēshē lēpē ndákpā ndégbē nī 'déé, ēbē ádá gālā shēshē lēpē nī níí, ā'dá ndégbē nī yā.

Ndégbē ó'dō ĩshíí gālā lōmó ká Mbájá

¹⁹ 'Bālā ēshē áyā ĩgī ā ndūjū áamá dīyí, "Kútú dūrū è 'déé, Mbájá kātá yālā lómō āgá kā nēē, ká ádá ngā? 'Bí ká ndānā gālā ũngú è 'déé, Mbájá kēbē ádá è níí, ètē kālā kā?" ²⁰ ĩshíí nēē, úmū nī 'bí 'déé, ká ndīpī ádá ápá ōgō ádá ká Mbájá kā? "Āngá ũngú è 'déé, bēbé gūbū ètē kūbū ètē nē kā nēē, dī glēmē ádá āpá ká bēbé ārà nē dīyí, 'Kútú úbū áamá ātā, ká ádá ngā?" ^{†††} ĩshíí āngá bēbé gū'bū kārā nī kpōtō, ká ádá gū'bū ulú kārā ēshē tá ká gā'bālā rīpí 'bālā, kú'bū kārā è ká yālā nētē nī ē'dē, ká úgú tírí, ĩshíí kú'bū bēdé kārā è níí, ā yālā nētē nī ē'dē ká úgú ēyí nē ní?

²² Ātāsh yāā, Mbájá áyā bēbé gū'bū kārā í 'déé, kā yēbē ádá glūsū grōtō ádá áyā nē, ká ndégbē ó'dō, ĩshíí níí, ēpē lūsū ōńjō áyā nē. ĩshíí āngá áyā nī dī grúkú shēshē lēpē nē, āpá ká yōmó è 'déé, kā ndrōtō ádá nī āpá áyā ĩgī ā kā, 'déé ĩgī klātá āpá ká ádá è níí, ēpē kā ndrūshū ĩgī ĩshíí ā kā. ²³ ĩshíí ètē ā ndālā ātāsh, ká ádá glūsū ā'dā, āngá áyā nē ōńjō, ká úgú è 'déé, ètē kā yōkō ānjā mūmū ndákpá áyā nē 'déé, ēpē krōjō ĩgī sārā kā, níí ká'dá āpá ílí ōńjō áyā nē, ká ngá ēpē ā kā, ²⁴ tá ètē kádā āgā, Yūwúdū nī gī, ká yōmó è 'déé, ĩgī kázá Yūwúdū nī gī ní kā tánē. ²⁵ ĩshíí tá áyā ádá 'déé, Mbájá klēmē ōtō ōgō kéné ádá ngá áyā nē Hūzēyā 'déé, kā'dā,

"Mā ndīyí ĩgī 'ndákpá áamá,' kpíí 'déé, ĩgī kázá ndákpá áamá ní kā,

ĩshíí mā ndīyí ètē 'lēmbé mā,' kpíí 'déé, ètē kázá lēmbé mā ní kā," ^{†††}

²⁶ ĩshíí,

"Ūngú nī ā ndālā ārà ēpē ĩgī, āpá dī è 'déé, klēmē bī ĩgī āpá ē'dē ā kā,

'Ígí mázá ndákpá áamá ní,

ā ndīyí ĩgī nī 'kōtō ká Mbájá 'déé, ká yāshá kpōrō ā kā." ^{††}

§ 9:15 Úgú Létē 33:19 †† Góvó ngérē ká yōmó Mésírī: Īnglīlízí nī gī ā yādā āpá ká góvó ngérē ká yōmó Mésírī nī Fārō. ††† 9:17 Úgú

²⁷ ʔshíí è kā nî ádá è 'déé, kéné ádá ká Mbájá ʔzáyã klēmē ápá ká ádá ärä ʔzräyélē nî gī kā, ä'dã,
 “Kpíí 'déé, jūjū ʔzräyélē gī kōgō äyá kéné í 'déé, ká gbōgbō góvō üyü nî kā nëë,
 ndäkpá è 'déé, ká ndäshá igi èshé kōkō ärä igi ä kā nëë, jūjū igi ä yōgō 'dī.

²⁸ Ká ádá Bēbé ärä ägá tá gēyē ätã kā nëë, ä ndōyō èshē ká,

grótó ádá nî äpá ká ndäkpá è 'déé, ká jūjū búbū ä kã.” †

²⁹ ʔshíí tá äyá è ʔzáyã krōndó sārã 'déé, kã'dã,
 “Ká ádá è 'déé, Bēbé ärä ägá kōnjó kōtō ká üngú nî gī tírí ʔshíí ä kã nëë,

bijã 'déé, ä'bã kóshó ägá gī níí, äkã ílī èpē igi 'dī yää, dī è kã nëë,

mrūshū äyá ndäkpá è 'déé, káshá kã'bã ílī mbērē Sōdómō, ††

ʔshíí Gōmórã kã mīshí.” †

ʔzräyélē è gī 'déé, kiyí äpá ká Yézū 'dī kã

³⁰ ʔshíí 'bákētã nëë, ägá mã ndīyí ngã? Ká ádá ndäkpá è 'déé, igi kázã Yūwúdū ní, ʔshíí 'déé kēbē ʔyí gbōlō níí, èpē igi kã'dã äpá ká yōmó jónó shēshē lépē nî 'dī kã nëë, Mbájá älä igi äpá ká yōmó jónó shēshē lépē ʔshíí, òtō ògō kiyí äpá ká Krístō. ³¹ ʔshíí ʔzräyélē è gī 'déé, kã'dã dī gälã üngú nî äpá dã'bã gónjó ádá í 'déé, Mbájá kēné bī Mōzē kã, ká ádá è níí, èpē igi kã'dã äpá ká yōmó jónó shēshē lépē nî kã nëë, igi ä'dã äpá è'dē 'dī. ³² ʔshíí nëë, ä'dã äpá ká yōmó jónó shēshē lépē nî 'dī, ká ádá ngã? Ká ádá igi ñjã ä'dã, Mbájá ä ndälã èpē igi äpá ká yōmó jónó shēshē lépē nî òtō ògō gälã nëtē äpá dã'bã gónjó ádá äyã nî, ʔshíí bã ñjã ádá ká ádá giyí äpá ká Yézū 'dī. ʔshíí òcō lãgá èpē igi ká äñbã í 'déé, ká ʔyí gbōlō kã, ʔshíí lè'vé ijí búbū. ³³ ʔshíí tá äyá ádá ká Mbájá klēmē ʔshíí 'déé, krōndó kã'dã,

“Äzá mókō 'dé, ämä müsú äñbã göcō lãgá † ä'bã ʔyí gbōlō è 'déé, ká yãnjã mbērē Ziyōnō † ä kã,

äñbã è 'déé, ndäkpá nî ká yócō lãgá èpē igi è'dē, ʔshíí níí, klè'vé ijí búbū ä kã,

ʔshíí ndäkpá è 'déé, kiyí kãpá ká äñbã yãngã ʔshíí ä kã nëë, jéé ndéné ä yälã ètē 'dī.” †††

10 Yää ònjō mã gī ʔshíí lúmü mã gī, üngú è 'déé, shēshē lépē mã kã yēbē ádá èyí, ʔshíí mã räjä äkpã mã bī Mbájá ká ádá èyí ká shēshē lépē mã 'bälã kã nëë, ká ádá è níí, Mbájá äshá ʔzräyélē nî gī. ² Ká ádá ämä nî dümbú ádá ngá äyã igi, mãpá ká ádá è 'déé, igi kã'dã ká gögō gälã nëtē bī Mbájá kã, ʔshíí nëtē í 'déé, igi ká yälã nî kã nëë, ògō ílī èyí äná 'dī. ³ Ká ádá igi òkō gbōlō è 'déé, Mbájá ká yälã ndäkpá nî äpá ká yōmó jónó shēshē lépē nî kã äná 'dī, ʔshíí èbē shíkí gbōlō è ngá èpē igi, ʔshíí äná gbōlō è 'déé, Mbájá ká yälã

Lètē 9:16 †† 9:20 ʔzáyã 29:16; ʔzáyã 45:9 ††† 9:25 Hüzéyã 2:23 † 9:26 Hüzéyã 1:10 † 9:28 ʔzáyã 10:22-23 †† Sōdómō ʔshíí Gōmórã: Mbájá älä igi rómó mbērē yãngã gī òsó, ká ádá ndäkpá í 'déé, ká yō kã nëë, älä glōsī'dí üngú nî ògō òtō rōtō ʔshíí ká úgú ärä Äbräyímí. Ró'dō wárägã Göcō Lãgá 18:20-33; 19:1-28. † 9:29 ʔzáyã 1:9 †† Äñbã göcō lãgá: Äñbã yãngã nî Yézū, ndäkpá òcō lãgá èpē igi è'dē, ká ádá iyí äpá äyã nî 'dī. †† Ziyōnō: Ètē nî bēdé dírí Jérüzälēmē. ††† 9:33 ʔzáyã 8:14; ʔzáyã 28:16

ndäkpá nî äpá ká yōmó jónó shēshē lépē nî è'dē kã ʔshíí. ⁴ Krístō älä üngú äpá dã'bã gónjó ádá í 'déé, Mbájá kēné bī Mōzē ká tírí ʔshíí, ká ádá è níí, Mbájá älä ndäkpá äpá ká yōmó jónó shēshē lépē òtō ògō giyí äpá ká Yézū.

Áshá nî ká ádá ärä ndäkpá nî tírí

⁵ ʔshíí Mōzē kéné ádá ká Mbájá kã, rōndó ádá äpá ká ádá è 'déé, ndäkpã kã ndã'dã bēbé jónó shēshē lépē òtō ògō gälã üngú nî äpá dã'bã gónjó ádá ká Mbájá kã ä'dã, “Tã ndäkpã è 'déé, kã ndälã üngú nî äpá dã'bã gónjó ádá ká Mbájá kã nëë, ä ndäshá òtō ògō èyí.”

^{†††6} ʔshíí nëë, ádá è 'déé, krōndó kã'bã ílī wárägã ká Mbájá äpá ká ádá è Mbájá kã ndīyí äpá ká ndäkpá òtō ògō giyí äpá ká Yézū kã nëë, ä'dã, “Ä'bã ginjã äpá shēshē lépē î dīyí nëë, “Bí ká ndãñã äñjä mümü örō?” † Ílī èyí ä'dã nëë, gēné Krístō göjō äpá búbū ä. ⁷ “Wälã, ká ádá giyí, “Bí ká ndlūsú äñã ílī tíí ʔyí gili ní?” †† Ílī èyí ä'dã nëë, gēné Krístō äñã örō èshē kōkō ärä írì nî gī.

⁸ ʔshíí nëë, ádá nî ʔyí ngã? “Ádá ká Mbájá ètē ängã äyã ʔyō èshē sārã, ʔshíí ä ílī äkpã î, ʔshíí ä shēshē lépē î,” ††† ʔshíí è ngã nî ádá è 'déé, ägá mã yè'dé nî kã. ⁹ ʔshíí 'déé, lémé ká äkpã î ʔyí nëë, “Yézū nî Bēbé ärä mã,” ʔshíí ʔyí äpá ká ádá è 'déé, Mbájá kälã ètē, ʔshíí 'déé, kãñã èshē jūjū ò'dō në kã ʔshíí yää, Mbájá ä ndäshá úmü. ¹⁰ Ká ádá è 'déé, ʔyí äpá ká Yézū ká shēshē lépē î 'bälã ʔshíí yää, Mbájá ä ndälã úmü äpá ká bēbé jónó shēshē lépē. ʔshíí 'déé, lémé ká äkpã î ʔyí nëë, ʔyí äpá Krístō ʔshíí yää, ä ndäshá úmü. ¹¹ Tá äyã è 'déé, krōndó kã'bã ílī Wárägã ádá ká Mbájá 'déé kã'dã, “Tã ndäkpã è kiyí ká shēshē lépē në gónjó nî äpá ká Mbájá ʔshíí ä kã nëë, ètē jéé ä yälã ndéné äpá mümü nî 'dī.” †††12 Ká ádá üngú è 'déé, ká ndōñó kōkō ärä ndäkpã è 'déé, ètē nî Yūwúdū, ʔshíí ndäkpã è 'déé, ètē kázã Yūwúdū ní kã nëë, äzá ní, ká ádá Bēbé ärä ägá nî Bēbé ärä ndäkpá nî tírí, ʔshíí ä ndäshá ndäkpã è 'déé, ká ndīyí äpá äyã nî kã. ¹³ Ká ádá “ʔshíí tá ndäkpã è 'déé, ká ndōwō lömó ká dírí Bēbé ärä ägá kã nëë, ä ndäshá ètē.” †††

¹⁴ ʔshíí ndäkpã ä ndōwō üngú èshé ká Bēbé ärä ägá äyã 'dē, 'déé igi kiyí äpá äyã nî 'dī kã? ʔshíí ä ndīyí äpá äyã nî äyã 'dē, 'déé äjã 'bälã gögō ádá kãnã äpá ká ádá ärä nî 'dī kã? ʔshíí ä ndōgō ádá nî äyã 'dē 'déé, bēdé ndäkpã è, kázã ká ádá gē'dé ádá nî bī igi ní kã? ¹⁵ ʔshíí ä ndē'dé ádá nî bī igi äyã 'dē, 'déé äzá Mbájá köpō ètē ndäkpã äsh ní yã, tá äyã è 'déé, krōndó kã'bã ílī wárägã ngá äyã nî 'déé, kã'dã, “Därã mbädã lãgá yōmó è 'déé, ká yōjō ká ádá gē'dé Kélē ádá nî kã.” ††

¹⁶ ʔshíí nëë, bã ʔzräyélē nî gī tírí, iyí äpá ká Kélē ádá nî 'dī. Ká ádá ádá í 'déé, krōndó kã'bã ílī wárägã ká kéné ádá ká Mbájá 'déé dírí nî ʔzáyã kã nëë, ä'dã, “Yää Bēbé ärä ägã, ‘bí ká ndīyí äpá ká ádá í 'déé, ägá mã lémé nî kã?” †††17 Ätãsh yää, ndäkpã ä yiyí äpá ká Yézū Krístō 'dī, 'déé ògō ádá è kē'dé äpá ká ádá ärä nî kã, äná 'dī yã. ¹⁸ ʔshíí nëë, yūjū ngá ämä ätã, kútú dú ʔzräyélē nî gī ògō ádá äpá ká ádá ärä Krístō 'dī? Dú igi ògō ʔshíí. Ká

††† 10:5 Lēvítikusú 18:5 † 10:6 Ditrónömí 30:13 †† 10:7 Ditrónömí 30:13 ††† 10:8 Ditrónömí 30:14 †† 10:11 ʔzáyã 28:16 ††† 10:13 Jówélē 2:32 †† 10:15 ʔzáyã 52:7 †† 10:16 ʔzáyã 53:1

ádá ádá è 'déé, kröndó kã'bã ílí wárãgã kã Mbájá kã nêë, ã'dã,

“Ìshíí ètè Kélè ádá yãngã ìyí òtò jùjù búbù ã tírí ìshí, ìshíí ádá èyí ráyá àpá dõngbó jùjù búbù nî ìshí.” †

¹⁹ Ìshíí mújù tá tówó miyí nêë, kútú Ìzràyéle nî gĩ ògò ílí ádá nî 'dĩ? Ká ádá ká úgú àrà Mòzè nêë, Mòzè ìyí Mbájá ã'dã,

“Mà ndãlã ìgí Ìzràyéle nî gĩ níí, málã lüyú mápá ká yómó è 'déé, ìgí kázá Ìzràyéle ní kã,

ìshíí mà ndãlã ìgí níí, ó'dò ìgí ègbè àpá ká ndàkpá è 'déé,

ìgí kázá Ìzràyéle ní 'déé, gògò ílí ùngú 'dĩ kã.” ††

²⁰ Ìshíí Ìzáyã bã ázá ã lèmé ádá nî ká mbãwã ní, ká ádá ìyí Mbájá ã'dã,

“Yómó è 'déé, kèbè dī àrà àmã 'dĩ kã nêë, ìgí kókò àmã,

ìshíí mlúsù àrà mà bì yómó è 'déé, kùjù ádá àrà mà 'dĩ kã.” †

²¹ Ìshíí nêë, ádá àpá ká ádá àrà Ìzràyéle nî gĩ nêë, Mbájá ã'dã,

“Májá ìkèké mà ká tãgã úgú,

bì yómó è 'déé, kãnã gògò ádá ngá àmã, ìshíí kãnã àmã kã.” ††

Sòkpò àrà Ìzràyéle nî gĩ

11 Àtãsh yãã, mújù miyí nêë, kútú Mbájá ànã ndàkpá ngá áyã nê Ìzràyéle nî gĩ nê? Bã 'dĩ. Àmã nî Ìzràyéle ká àrà mà, èshè dã'bã àrà Àbráiyímí èshè ká úlú àrà Bènjèminò. ² Bã Mbájá ànã ndàkpá ngá áyã nê 'déé, kíñí ádá grójó ìgí kèshè sãrà ìshí ã kã 'dĩ. Ìgí mró'dò ádá è 'déé, kröndó kã'bã ílí Wárãgã ádá ká Mbájá àpá ká ádá àrà Èlíyã †† kéné ádá ká Mbájá kã 'dĩ? Ká löwó è 'déé, Èlíyã klèmé klöwò bì Mbájá àpá ká ádá àrà Ìzràyéle nî gĩ 'déé, kíyí, ³ “Yãã Bèbé àrà àgã, ìgí kúfú kéné ádá ngá áyã ì gĩ, ìshíí òjó límí ílí árá ngá áyã ì gĩ, ìshíí tá àmã ká'dá kìnàrà mà, ìshíí à yèbè ádá gúfú àmã nê.” ††† Mbájá ìpí àpá ògò èyí bì ètè ã'dã ngã? Mbájá ìpí ã'dã, “Àmã mégbè ká sálã lèmbè rómó álíí (7,000) ndàkpá è 'déé, bã kúsú ìjùgù èpè ìgí, ìshíí klöyó mbájá è 'déé, dírí nî Bálã †† kã 'dĩ.” ††† Àtãsh yãã, 'bakétã nêë, sòkpò àrà ndàkpá è 'déé, Mbájá krójó ìgí ká lömó áyã nê kã nêë, ìgí átã è'dè. ⁶ Ìshíí 'déé, rójó ìgí òtò ògò lömó áyã nê yãã, ílí èyí ázá ã'dã, rójó ìgí ká ádá è 'déé, ìgí kálã nètè ní. Ìshíí 'déé Mbájá àlã àtãsh 'dĩ yãã, bìjã gèngè tèmbe ngá áyã nî bì ndàkpá nî à yã'dá jájá 'dĩ.

⁷ Ìshíí nêë, ílí ìgí ádá yãngã tírí ã'dã ngã? Tá ndàkpá è 'déé, Mbájá krójó ìgí kèshè kókò àrà Ìzràyéle nî gĩ kã nêë, kókò lömó ngá áyã nî. Ìshíí slãgã yómó è nêë, òkò lömó ká Mbájá 'dĩ, ìshíí òjó ã'dã àpá ká yómó ndégbè jùjù, ⁸ tá áyã è 'déé, kröndó kã'bã ílí wárãgã ká Mbájá 'déé, kã'dã,

“Mbájá àlã ìgí ìshíí à yónó ká 'b'í'bí,

ìshíí à'dá yómó tú'dú,

ìshíí à'dá àpá ká ñbílí,

ìgí ílí ájã è kájã.” ††

⁹ Ìshíí gówó ngèrè nî Dèvídí ã'dã,

“Á'bã tãrbézè ngá áyã ìgí ††† níí, ã'dá áyã èbé ìnggé bì ìgí,

ìshíí á'bã ìgí níí, òcò lãgã èpè ìgí ká àñbã nî níí, rötó ádá nî àpá áyã ìgí.

¹⁰ Á'bã mùmù ìgí níí ìlì, ìshíí níí, ã'bã grã'bá úgú ã'dã, ìshíí níí, á'bã ògò ìgí níí, lùnù kpòrò ã yãnjã ní.” ††

Gèndè Ìnggé kpìkpì

¹¹ Ìshíí mújù miyí, Ìzràyéle nî gĩ kócò lãgã èpè ìgí 'déé, klè've ìjì búbù ìshí nêë, tówó à yãnjã òrò 'dĩ? Bã ázá àtãsh ní. Ká ádá ìgí àlã ùngú àpá ògò ádá ká Mbájá 'dĩ, ìshíí Mbájá àshá ndàkpá è 'déé, kázá Ìzràyéle ní kã, ká ádá è níí, Ìzràyéle nî gĩ àlã lüyú àpá áyã ìgí. ¹² Ìshíí nêë, gälã glòs'í'dí ùngú ká Ìzràyéle nî gĩ èné kóbó kélè úgú òjó àpá jùjù búbù ã, ìshíí ká ádá è 'déé, Ìzràyéle nî gĩ klìgb'í ìshí ã kã nêë, èné gówó kóbó kélè úgú bì ndàkpá è 'déé, kázá Ìzràyéle ní kã. Àtãsh yãã, yómó jùjù búbù nî à ndökò gówó kóbó kélè úgú è 'déé, kòtò krötó ìshí ã kã, ìshíí ká úgú è 'déé, Ìzràyéle nî gĩ, ká ndójó tírí ká ádá gíyí àpá ká Krístò kã nêë, kóbó kélè úgú nî à ndãlã àrà nê gówó ní.

¹³ Mà lèmé ádá yãkã bì ìgí ndàkpá è 'déé, bã mázá Ìzràyéle ní kã, níí músú jùjù ìgí mápá è'dè, áyã è 'déé, àmã nî bèbé yòpó bì ndàkpá è 'déé, ìgí kázá Ìzràyéle ní kã nêë, mà ndãlã nètè è 'déé, Mbájá kèné bì àmã kã gónjó ní. ¹⁴ Ìshíí müsú shèshè lépè mà mápá ká ádá gälã shík'í ndàkpá ngá àmã níí, lüyú àlã ìgí, ká ádá è níí, slãgã ndàkpá è èshè áyã ìgí ìyí àpá ká Krístò. ¹⁵ Ká ádá 'déé, Ìzràyéle nî gĩ kãnã ádá ká Mbájá ìshí ã kã nêë, àlã sòkpò ndàkpá è 'déé, ká jùjù búbù ã kã, ìshíí òjó ìyí àpá áyã nê. Àtãsh yãã, ká löwó è 'déé, Ìzràyéle nî gĩ kíyí tówó àpá ká Mbájá ìshí ã kã nêë, è ngá áyã glüwú àshá bì ndàkpá è 'déé, kílí ìshí ã kã. ¹⁶ Ìshíí 'déé, røyò jùjù glü'bù gíñí nî bì Mbájá kpéé, ìshíí 'déé, ètè gòzò ní ìshíí grájá nî yãã, sòkpò èyí tírí ã ndã'dá gòzò nî ìshíí grájá nî, ìshíí 'déé, ráyá kpìkpì nî gòzò nî yãã, ìnggé èyí gĩ à ndã'dá tá àtãsh.

¹⁷ 'Déé slãgã ìnggé kpìkpì è gĩ ríkí ìgí èshè ká kpìkpì nî ìshí yãã, mèngá ìgí yómó è 'déé, mázá Ìzràyéle ní kã, ìgí áyã ìnggé kpìkpì zètúnú †† è 'déé, kríkí ìgí kèshè ílí bñjì, ìshíí òjó úsú ìgí àpá ká ètè kpìkpì yãngã, ìshíí 'déé má yãshá mèshé ká ètè ráyá àsh yãã, ¹⁸ ìgí má'bã gälã ñbèlé mápá ká ìnggé kpìkpì è 'déé, kríkí ìgí kèshè è'dè ìshí ã kã ã'dã. 'Déé, ìgí kálã àtãsh yãã, músú ádá yãkã mápá jùjù ìgí, ázá ìgí ká yãnjã ráyá kpìkpì nî ní, ìshíí nêë, ráyá kpìkpì nî ká yãnjã ìgí. ¹⁹ Bèdé è'dè, á ndíyí nêë, “Ríkí ìgí ìnggé kpìkpì àsh èshè è'dè, ká ádá è níí,

† 10:18 Sálãmã 19:4 †† 10:19 Ditrónòmí 32:21 † 10:20 Ìzáyã 65:1 †† 10:21 Ìzáyã 65:2 †† Èlíyã: Ètè ní kéné ádá ká Mbájá, jéé ètè ìlí 'dĩ, ìshíí Mbájá èné ètè ànjã mùmù òrò. Ró'dò ádá àpá ká ádá àrà nî àpá ílí wárãgã ká 1 Gówó Ngèrè 17-21; 2 Gówó Ngèrè 1-3.

††† 11:3 1 Gówó Ngèrè 19:10, 14 ††† Bálã: Ètè ní dírí mbájá è 'déé, kázá ráyá Mbájá ní kã. Ró'dò Jájíjí 6:25-32. § 11:4 1 Gówó Ngèrè 19:18

§† 11:8 Ditrónòmí 29:4; Ìzáyã 29:10 §†† Tãrbézè ngá áyã ìgí: Ílí èyí ã'dã, gówó úgú kälã kóbó kélè úgú, gòshò nòshò jónò ñbèlé. Ká ádá ìgí ndàkpá àsh 'déé, kãnã ádá ká Mbájá ìshí ã kã nêë, úgú gälã kóbó kélè úgú ngá áyã ìgí à ndípí àrà nê àpá ká gòs'í'dí úgú bì ìgí.

§† 11:10 Sálãmã 69:22-23 §†† Zètúnú: Kpìkpì yãngã nêë, à yòshò gárá èyí, ìshíí à yälã yüyü èshè è'dè, ká ádá gälã ká nòshò, ìshíí gälã gánã òshò è'dè àpá ílí kólò.

älã ámä níí, mãshã mãpã biyí igí." ²⁰ Íshíí dú lémë räyã ádá íshí. Íshíí nëë, ríkí Ízràyéleë ní gĩ èshé ë'dë, kã ádá è 'déé, igí kiyí ápã kã Yézũ 'dĩ kã, íshíí mængã úmũ á'dã á'bã kã kpikpĩ ní kã ádá è 'déé, kiyí ápã áyã ní íshí ã kã. Á'bã gãlã ñbëleë á'dã, íshíí nëë, älä mbãwã ärä Mbájã. ²¹ Kã ádá 'déé, Mbájã ägã igí shíkĩ lëngé kpikpĩ äsh, èshé ë'dë íshí yãä, ä yãgã úmũ èshé kã kpikpĩ ní tánë 'dĩ?

²² Ätãsh yãä, Mbájã ètë bëbé lömö, íshíí äzá bëbé gödó gëtë ní. Ètë ödó gëtë ápã kã yömó è 'déé, gögö ádá ñgã áyã në kã 'dĩ, íshíí ä yälã lömö bi úmũ 'déé, á yögö ádá áyã ní kpörö yã. Äzá ní yãä, ètë ä ndägã úmũ èshé ë'dë tánë. ²³ Íshíí 'déé, Ízràyéleë ní gĩ, lüwũ öjó tówó kã giyí ápã kã Mbájã yãä, ä ndĩyí ápã áyã igí níí, ä'dã ápã kã lëngé kpikpĩ ní tówó ápã kã lägã kpikpĩ ní äyã sãrã è kã, kã ádá Mbájã ängã áyã ní kpötö kã ádá gãlã ätãsh. ²⁴ Kã ádá ägã úmũ èshé ílí bĩñjĩ, íshíí öjó úsú úmũ ápã kã lägã kpikpĩ zëtúnũ è 'déé, kã ílí glãwã ní kã. Ätãsh yãä, gãlã úlú ñngú è kãtã ñgã kã nëë, läñjã ötö rötö íshí. Íshíí nëë, ä läñjã bi Mbájã kã ádá è níí, lüwũ igí lëngé kpikpĩ äsh ápã kã shíkĩ lägã kpikpĩ è 'déé, kãgã igí keshé ë'dë ä kã 'dĩ.

Ä ndãshã Ízràyéleë ní gĩ tírí

²⁵ Yãä ónjö mã gĩ íshíí lúmũ mã gĩ, mã yëbë ádá è níí, mógó ílí gĩtĩ ádá kã Mbájã kã. Kã ádá è níí, igí mã'bã gãlã ñbëleë á'dã. Kã ádá slãgã Ízràyéleë è nëë, jũjũ igí ëgbë në, íshíí nëë, ä ndã'dã ätãsh igí kã úgú è 'déé, jũjũ ndãkpã è 'déé, kãzã Ízràyéleë ní kã ndöjé gëlë ní ápã kã Mbájã. ²⁶ Ätãsh yãä, Mbájã ä ndãshã Ízràyéleë ní gĩ tírí tá äyã è 'déé, kröndó Kã'bã ílí wãrãgã kã Mbájã 'déé kã'dã,

"Bëbé gãshã ndãkpã ní ä ndëshë Ziyönö,
íshíí ä ndrütú ndãkpã kã Jákö'bö èshé kã gãlã glösĩ'dí ñngú,

²⁷ íshíí è ñgã ní glëmë äkpã ámä è 'déé, kã kökô ärä ägã kã ñgã igí,

kã úgú è 'déé, mã ndëshë glösĩ'dí ñngú ñgã áyã igí mëshë áyã igí ä kã." †

²⁸ Ízràyéleë ní gĩ äñã giyí ápã kã Kélë ádá ápã kã ádá ärä Yézũ íshí, ätãsh yãä, öjó ä'dã áyã kójó ärä Mbájã në, kã ádá è níí, ë'dé Kélë ádá ní bi igí yömó è 'déé, mãzá Ízràyéleë ní kã. Íshíí nëë, igí kã'dã ndãkpã è 'déé, Mbájã kröjé igí sãrã kã, íshíí Mbájã älä ádá ärä igí, kã ádá è 'déé, dírí kóshó igí gĩ kiyí kötö úgú ní tírí ä kã.

²⁹ Mbájã jée ipĩ jũjũ në ápã kã ndãkpã è 'déé, kãdã igí, wälã ílí ádá ärä ndãkpã è 'déé, kröjé igí ä kã 'dĩ. ³⁰ Íshíí sãrã nëë, igí ndãkpã è 'déé, mãzá Ízràyéleë ní kã nëë, mãnã ádá kã Mbájã në, íshíí 'bákétã nëë, Mbájã älä nónö áyã në bi igí íshí, kã ádá è 'déé, Ízràyéleë ní gĩ kãñã ádá ñgã áyã ní íshí ä kã, ³¹ 'bákétã nëë, tówó igí äñã ádá kã Mbájã íshí, kã ádá è níí, Mbájã älä nónö bi èpë igí tánë, kã ádá è 'déé, kãlã nónö bi mængã igí íshí ä kã. ³² Kã ádá è 'déé, ndãkpã ní tírí kögö ádá kã Mbájã 'dĩ kã nëë, ä'bã ndãkpã ní tírí ápã kã yömó gãjã úgú, kã ádá è níí, èpë älä nónö bi igí tírí.

Glöyó Mbájã

³³ Dú nëë, Mbájã lëshë ñgë, íshíí bëbé génjé ñjĩ, íshíí gögö ílí ñngú áyã ní nëë, döñbö èyí äzá ë'dë ní. Ndãkpã è 'déé, kã ndlëmë ílí ádá ñngú è 'déé, Mbájã kíñĩ ádá gãlã èyí ä kã nëë, äzá ní.

Íshíí ndãkpã è 'déé, kã ndögö ílí gböļö gãlã ñngú kã Mbájã nëë, äzá ní. ³⁴ Äyã è 'déé kröndó kã'bã ílí wãrãgã kã Mbájã 'déé, kã'dã,

"Bí kókô giñĩ ádá è 'déé, kã ílí jũjũ Bëbé ärä ägã kã kãñã?

Wälã 'bí kã'dã bëbé glëmë ádá bi ètë?" ††

³⁵ "Bí kéné bédé ñngú è bi Mbájã,

níí, Mbájã èné lüwũ bi ètë?" †

³⁶ Kã ádá ñngú ní gĩ tírí èshé kã Mbájã.

Íshíí ñngú ní gĩ tírí älä ärä èpë igí ötö ögö ní, íshíí ñngú è tírí 'déé, kã jũjũ bübü ä kã nëë, ñngú áyã ní.

Íshíí ónjö áyã ní ä ndã'dã kpörö ä yãñjã ní. Ätãsh.

Mã'bã áshã áyã igí bi Mbájã

12 Ätãsh yãä, ónjö mã gĩ íshíí lúmũ mã gĩ, kã ádá è 'déé, Mbájã kãlã gövó nónö bi ägã íshí ä kã nëë, mã yöwö mëshë ñgã áyã igí níí, mã'bã gbögbö igí bi Mbájã níí, ä'dã äyã gãshãkpã gröyö ñngú è 'déé, grãjã ní níí, shëshë lépë ní èleë ápã ë'dë. Kã ádá è ñgã ní räyã grãjã äkpã è 'déé, mã ndröyö bi Mbájã kã. ² Mã'bã giñĩ ärä igí níí, mãlã ñngú áyã è 'déé, yömó jũjũ bübü yãkã kã yälã ní kã ä'dã. Íshíí nëë, mã'bã Mbájã níí, ipĩ gböļö giñĩ ádá ñgã áyã igí, kã ádá biyí èyí nëë, ónjö ä ndã'dã áyã igí kã ádá è níí, mókô mãnã dĩ gãlã ñngú è 'déé, ètë gözö ní 'déé, shëshë lépë Mbájã kã ndëlë ápã ë'dë ä kã.

³ Íshíí kã ádá lömö í 'déé, Mbájã kënë bi ämä kã nëë, mã lëmë bi igí tírí nëë, ndãkpã ä'bã giñĩ ádá gövó ní ápã kã ádá ärä në, ötö kã è 'déé, biñjã ètë kã ndrĩñĩ ní kã ä'dã. Íshíí nëë, miñĩ jũjũ igí gözö, íshíí módó ärä igí níí, mókô nëë, kútú miyí mãpã kã Mbájã kã shëshë lépë igí 'bälã míshí yã. ⁴ Tá äyã gbögbö ndãkpã 'déé, glãsã èyí këlë në këshë kã gbögbö ní kã nëë, igí glãsã gbögbö yãngã nëë, nëtë áyã igí tírí äzá 'bälã ní. ⁵ Ätãsh yãä, kpíí 'déé, jũjũ ägã këlë në kã nëë, mã'dã äyã gbögbö 'bälã, kã löwó è 'déé, miyí mãpã kã Yézũ Krístö míshí ä kã, íshíí ägã mã yälã nëtë áyã ägã tírí 'bälã mötö kökô ärä ägã. ⁶ Íshíí Mbájã èné tëmbé bi ägã tëndë, tëndë ápã dã'bã lömö í 'déé, ètë kënë bi ägã kã. Íshíí 'déé, Mbájã èné bi ndãkpã tëmbé glëmë ádá ñngú è 'déé, kã ndälã ärä èpë igí gãlögã kã yãä, ängã áyã ní dĩ gãlã ñngú ní ápã dã'bã tëmbé í 'déé, Mbájã kënë bi ètë ä kã. ⁷ Íshíí 'déé, Mbájã èné tëmbé bi ndãkpã ápã kã ádá gãlã ñngú kã ádá ärä klöpö në yãä, älä ñngú kã ádá ärä igí gözö ní. Íshíí 'déé, Mbájã èné bi ndãkpã tëmbé grödó ndãkpã yãä, rödó igí kã gözö gböļö. ⁸ Íshíí 'déé, Mbájã èné tëmbé bi ndãkpã kã ádá gãlã klöpö në níí, äñjã gólö yãä, älä igí kã gözö gböļö níí, äñjã gólö. Íshíí 'déé, Mbájã èné tëmbé gröyö ñngú bi ndãkpã kã ádá

gänä klöpö në yää, ānā ĩgĩ ká gōzō gbōlō, ĩshíí 'déé, Mbájá ũsú ndákpá ā'bā dī mūmū klöpö nĩ yää, āngá áyā nĩ dī gālā nēté nĩ gbéré, ĩshíí 'déé, Mbájá éné tēm-bé gālā nónō bĩ ndákpá yää, ālā ká gōzō shēshē lēpē.

Áshá ká ndákpá è kīyĩ kápá ká Yézū ĩshíí ā kǎ

⁹ Málā ádá ärä ndákpá ká shēshē lēpē ĩgĩ 'bälā. ĩshíí nĩ, mlánā gālā glōsī'dí ũngú è kǎ, ĩshíí nĩ, mlánā mápá tá ká gālā ũngú è 'déé, glōzō nĩ kǎ. ¹⁰ Málā ádá ärä ĩgĩ mótó kōkō ärä ĩgĩ, āyā gālā ádá ärä ká ndákpá è 'déé, ká yāshá kǎ'bā mōmō 'bälā kǎ ĩshíí nĩ, méné gūrū ärä slāgā ndákpá è góvó nĩ mótó áyā ĩgĩ. ¹¹ Mǎ'bā gālā ĩrĩ mápá ká gālā nēté ā'dá, ĩshíí nĩ, málā nēté ká Bēbé ärä āgá ká shēshē lēpē ĩgĩ 'bälā. ¹² Músú shēshē lēpē ĩgĩ mápá ká Mbájá ká kōbó kélē úgú, ĩshíí mrĩndĩ ĩlĩ ĩgĩ mápá ká glōsī'dí ádá è 'déé, ká yōkō ĩgĩ ā kǎ, ĩshíí mrájā ākpā ĩgĩ bĩ Mbájá ká úgú tírĩ ká shēshē lēpē ĩgĩ 'bälā. ¹³ Mánā ndákpá è 'déé, míyĩ mápá ká Mbájá ká ngá ĩgĩ ā kǎ, ká gēsē ũngú è 'déé, kǎngá ĩgĩ 'déé, ká yēbē ádá ēyĩ ā kǎ. ĩshíí nĩ, múmú ndákpá mápá mōmō ngá áyā ĩgĩ ká gōzō shēshē lēpē.

¹⁴ Mówō lōmó mēshé ká Mbájá nĩ, ũpú yōmó è 'déé, ká lōlō ĩgĩ ā kǎ, ĩshíí nĩ, mǎ'bā glējē ĩgĩ ā'dá. ¹⁵ Málā kōbó kélē úgú ká yōmó è 'déé, ká yālā kōbó kélē úgú, ĩshíí nĩ, móró ká yōmó è 'déé, ká yōró nĩ kǎ. ¹⁶ Mǎshá glōzō nĩ ká klöpō ĩgĩ, ĩshíí nĩ, ākpā ádá ngá áyā ĩgĩ ā'dá, 'bälā. ĩshíí mǎ'bā gālā góvó ärä ĩgĩ ā'dá, ĩshíí nëe, mǎ'dá ká ndákpá è 'déé, nënē dārā ĩgĩ kázā ē'dē nĩ kǎ.

¹⁷ 'Déé ndákpá kálā gōsī'dí ũngú āpá áyā ĩgĩ yää, mǎ'bā gĩpĩ mápá dǎ'bā ēyĩ ā'dá. Málā ũngú è 'déé, ndákpá tírĩ ká ndīyĩ ĩgĩ nĩ glōzō ndákpá nĩ kǎ. ¹⁸ 'Déé gbōlō ká ē'dē yää, málā tá dī è 'déé, kǎngá ĩgĩ kǎ nĩ, mǎshá glōzō nĩ ká ndákpá nĩ tírĩ. ¹⁹ Yää lēmbé mā gĩ, mǎ'bā gālā glōsī'dí ũngú mápá dǎ'bā glōsī'dí ũngú è 'déé, kǎlā kápá áyā ĩgĩ ā kǎ ā'dá, ĩshíí nëe, mǎ'bā nĩ, Mbájá rōtó ádá āpá áyā ĩgĩ ká ndégbē ó'dō. Ká ádá rōndó ā'bā ĩlĩ wārāgā ká Mbájá ā'dā, "Mā ndrōtó ádá mápá ká yōmó è 'déé, ká yālā glōsī'dí ũngú nĩ kǎ, ĩshíí mā ndīrĩ ĩgĩ mápá dǎ'bā glōsī'dí ũngú áyā ĩgĩ," † áamá Bēbé ärä ĩgĩ klémē ātāsh. ²⁰ ĩshíí nëe, ālā ũngú nĩ ātā, "Déé, gōgō kǎngá kójó ärä ĩ yää, éné nōshó bĩ ètē, ĩshíí 'déé, gōgō ũyū kǎngá áyā nĩ yää, ágá gēsē ũyū bĩ ètē.

Ká ádá gālā ũngú è kātāsh kǎ nëe, ā ndālā góvó ndéné āpá mūmū nĩ." ††

²¹ Á'bā gǎ'bā gōsī'dí ũngú nĩ, ĩnĩ āpá jūjū ĩ ā'dá, ĩshíí nëe, á'bā glōzō ũngú è 'déé, ká yālā nĩ kǎ nĩ, ōtō ká glōsī'dí ũngú nĩ.

Méné gūrū ärä shēngē mōmō nĩ

13 Āngá ndákpá nĩ tírĩ dī gālā ũngú nĩ āpá dǎ'bā ádá ká shēngē mōmō nĩ gĩ. Ká ádá shēngē mōmō nĩ gĩ tírĩ nëe, Mbájá kúsú ĩgĩ āpá ká shēngē nĩ. ² Ātāsh yää, ndákpá è 'déé, kōgō ádá ká shēngē mōmō nĩ 'dī kǎ nëe, ètē ānā gōgō ádá ká Mbájá tánē ĩshíí, ĩshíí yōmó è 'déé, kǎlā ātāsh kǎ nëe, ā ndéné grōtó ádá

† 12:19 Dītrónōmĩ 32:35 †† 12:20 Móyēlē 25:21-22

dōjō āpá jūjū èpē ĩgĩ. ³ Glōzō ndákpá nĩ ālā mbāwā ärä shēngē mōmō nĩ gĩ 'dī, ká ádá shēngē mōmō nĩ gĩ ĩrĩ ĩgĩ 'dī. ĩshíí nëe, glōsī'dí ndákpá nĩ ā yālā mbāwā ärä shēngē mōmō nĩ gĩ. ĩshíí ébē ádá gīshĩ ärä ĩ ēshē ká gētē mbāwā ärä shēngē mōmō nĩ 'dī? Ātāsh yää, ālā ũngú è 'déé, glātā nĩ, ĩshíí ā ndlōyō úmū. ⁴ Mbájá ōpō shēngē mōmō nĩ ká ádá è nĩ, ānā úmū. ĩshíí nëe, 'déé úmū á yālā glōsī'dí ũngú yää, dú mbāwā ā ndālā úmū, ká ádá ètē ā ndālā úmū nĩ, óvó ádá glōsī'dí ũngú ngá áyā ĩ. ⁵ Ātāsh yää, āngá áyā ĩ dī gōgō ádá ká shēngē mōmō nĩ, āzā ká ádá è 'déé, shēngē nĩ ká ndīrĩ úmū nĩ, ĩshíí nëe, ká ádá è ngā nĩ rāyā gbōlō è 'déé, ndákpá kǎ ndālā nĩ kǎ. ⁶ ĩshíí è ngā nĩ dūrū è 'déé, kǎngá áyā ĩgĩ dī grōyō nǎkǎ nĩ kǎ, ká ádá shēngē mōmō nĩ gĩ nëe, ĩgĩ nĩ bōrō ká Mbájá, ĩshíí ũsú úgú ngá áyā èpē ĩgĩ tírĩ ká ádá gālā nēté è 'déé, Mbájá kēné bĩ ĩgĩ nĩ kǎlā ā kǎ. ⁷ ũngú è 'déé, kǎngá áyā ĩgĩ dī grōyō nĩ bĩ shēngē mōmō nĩ gĩ kǎ nëe, mrōyō bĩ ĩgĩ tírĩ, kpĩí 'déé, grōyō nǎkǎ yää, mrōyō bĩ ĩgĩ, ĩshíí kpĩí 'déé, gēné gūrū ärä ĩgĩ yää, méné gūrū ärä ĩgĩ.

Dī gālā ádá ärä klöpō ĩ

⁸ Ká ádá āngá áyā ĩgĩ dī gālā ádá ärä klöpō ĩgĩ ká shēshē lēpē ĩgĩ 'bälā. ĩshíí tá ndákpá è 'déé, ká yālā ádá ärä klöpō në kǎ nëe, ètē ā yālā ũngú āpá dǎ'bā gónjō ádá í 'déé, Mbájá kēné bĩ Mōzē kǎ. ⁹ Ká ádá gónjō ádá ká Mbájá ā'dā, "Á'bā gālā ōrō ā'dá," ĩshíí nĩ, "Á'bā gūfū ĩrĩ ā'dá," ĩshíí "Á'bā gĩnĩ ũngú ā'dá," ĩshíí nĩ, "Á'bā gūsú shēshē lēpē ĩ āpá ká ádá mōmō ká bēyē ĩ ā'dá," † ĩgĩ ádá yāngá tírĩ, ācá ōgbó ká slāgā gónjō ádá è gĩ nëe, ācá ĩgĩ tírĩ āpá ĩlĩ gónjō ádá 'bälā, ĩshíí ā'dā, "Álā ádá ärä bēyē 'báká mōmō ĩ tá áyā è ká yālā ádá ärä ĩ kǎ. ††† ¹⁰ Gālā ádá ärä nĩ nëe, ā'bā ndákpá nĩ, ālā glōsī'dí ũngú āpá ká klöpō èpē ĩgĩ 'dī. Ātāsh yää, dī gālā ádá ärä nĩ nëe, ètē nĩ dī gālā ũngú è tírĩ 'déé, gónjō ádá nĩ kǎ yēbē ádá ēyĩ ā kǎ.

¹¹ Mǎshá úlú áshá è kātā ngā kǎ, ká ádá úgú gōrō gēshē ká 'bĩ'bĩ nĩ ōjō ĩshíí. Ká ádá úgú è 'déé, Mbájá kǎ ndāshá āgá ē'dē ā kǎ nëe, 'bákētā ĩjĩ 'báká ēshē ká úgú è 'déé, mīyĩ kpéé mápá ká Yézū míshĩ ā kǎ. ¹² Njónjō nĩ ā yōtō í nëe, ĩshíí ájā nĩ ĩjĩ 'báká ká ádá gĩgĩ nĩ ĩshíí, ātāsh yää, mǎ'bā gālā ũngú è 'déé, ètē nĩ ũngú ká yōmó ĩlĩ múmú nĩ kǎ ā'dá. ĩshíí nëe, mǎshá ká ónjō ká Mbájá mǎ'bā ĩlĩ grājá úgú nĩ. ¹³ Ātāsh yää, āngá áyā āgá dī gāshá gōzō áshá, è klātā āpá ká ádá ärä yōmó gāshá ā'bā ĩlĩ grājá úgú nĩ kǎ. Nĩ, mǎ'bā gālā ōrō, ĩshíí nĩ, mǎ'bā gānjā dī gārā glōsī'dí rē'bé, wālā ká ádá mōnó, wālā glātā lōwó, wālā gǎ'dá ká gōgō ũngú ká ndákpá ā'dá. ¹⁴ ĩshíí nëe, mǎ'bā Bēbé ärä āgá Yézū Krīstō nĩ, ā'dá 'báká āpá gbōgbō ĩgĩ tá áyā tēndē í 'déé, mórō mápá gbōgbō ĩgĩ ā kǎ, ká ádá è nĩ, mǎ'bā gālā glōsī'dí ũngú è 'déé, nënē ũmbū gbōgbō ĩgĩ kǎ yēbē ádá ēyĩ ā kǎ ā'dá.

‡ 13:9 Úgú Létē 20:13-17; Dītrónōmĩ 5:17-19; Dītrónōmĩ 5:21

†† Álā ádá ärä bēyē 'báká mōmō ĩ tá áyā è ká yālā ádá ärä ĩ kǎ: Yézū ĩlēmē ĩlĩ ádá gālā ádá ärä bēyē 'báká mōmō ĩ āpá ĩlĩ wārāgā ká Lúkā 10:27-37. ††† 13:9 Lévítkūsū 19:18

Á'bã grôtô ádá ádá ká klõpõ î á'dá

14 Ndákpá è 'déé, kiyí ádá ká ádá ká Mbájá gónjó ní 'dí kã nëè, má'bã glëmë ádá mápá ká ùngú è 'déé, ìgì ká yälã ní kã á'dá. ² Slägã ndákpá è 'déé, kiyí ádá ká Mbájá kã nëè, ä yöshó úlú nõshó ní gĩ tírí, † ìshíí nëè, slägã ndákpá è 'déé, kögó ílí ádá ká Mbájá kã ná gözõ 'dí kã nëè, öshó átã 'dí, ìshíí nëè, iyí tá ká ádá göshó kóbó átã. ³ Átãsh yää, yömó è 'déé, ká yöshó úlú nõshó ní gĩ tírí ä kã nëè, ä'bã gevë yömó è 'déé, ká yöshó úlú nõshó ní tírí 'dí kã á'dá, ìshíí yömó è 'déé, kòshó tá kóbó átã ní kã nëè, ä'bã glëmë glösi'dí ádá ádá ká yömó è 'déé, ká yöshó úlú nõshó ní gĩ tírí kã á'dá. Ká ádá Mbájá íyí ádá äyã ìgì tírí ìshíí. ⁴ Á'bã grôtô ádá ádá ká bõrõ ká bédé ndákpá è á'dá, ká ádá tá bēbé ärä ní ká ndökõ dãnã ní kútú nēté ngã áyã ní ä yãnjã gólõ yã, wälã änjã 'dí yã. ìshíí nëè, ä ndãnjã gólõ ká ádá Bēbé ärä ägã ä ndälã ètè níí, änjã gólõ.

⁵ Ìshíí bédé ndákpá è ìnjí á'dã, bédé ájã †† è nëè, ká'dá gözõ ájã ní bî èpë ká ádá ärä Mbájá, ìshíí bédé ndákpá è ä ndíjí è ngã èpë á'dã, ájã ní gĩ tírí nëè ìgì glözõ í në ká ádá ärä Mbájá. Ìshíí dãrä ìgì römõ ä ngã nëè, ä ndãshã ádá dá'bã gĩnjí ádá ngã áyã èpë ìgì. ⁶ Tá ndákpá è 'déé, ká yíyí bédé ájã è ká'dá gözõ ní ötõ ká sökpõ ájã è kã nëè, äljã ètè ùngú äsh ká ádá ärä Bēbé ärä ägã. Ìshíí ndákpá è 'déé, ká yöshó úlú ùngú ní gĩ tírí ä kã nëè, ä yöshó ká ádá ärä Bēbé ärä ägã, ìshíí ä löyõ ètè ká ádá èyí. Ìshíí ndákpá è 'déé, kòshó tá slägã ùngú è gĩ kã nëè, ä yälã ká ádá ärä Bēbé ärä ägã, ìshíí ä löyõ Mbájá ká ádá èyí. ⁷ Ká ádá 'déé, mílí míshíí yää, mílí ká ádá ärä Bēbé ärä ägã, ìshíí 'déé, mãshã míshíí yää, mãshã ká ádá ärä ní. ⁸ Átãsh yää, kpíí 'déé, ägã mã yãshã ní, wälã mílí në yää, ägã ní ndákpá ká Bēbé ärä ägã.

⁹ Ìshíí è ngã ní dũrũ è 'déé, Krístõ kílí, ìshíí 'déé, kãnjã kēshē jũjũ ö'dõ në kã, ká ádá è níí, ä'dã Bēbé ärä yömó è 'déé, kílí, ìshíí Bēbé ärä yömó è 'déé, ìgì gãshã ní kã. ¹⁰ 'Déé átãsh yää, á rötõ ádá ádá ká klõpõ î, ìshíí á yökõ ìgì drãsã ní ká ádá ngã? Ökõ áná nëè, ägã tírí mã ndrütũ mãpã dí mũmũ Mbájá, ìshíí ä ndrötõ ádá ní kãpã áyã ägã. ¹¹ Ká ádá røndõ ä'bã ílí wãragã ká Mbájá á'dã,

“Bēbé ärä ägã á'dã, ‘Tãmã dú äyã 'déé, mã yãshã ní kpõrõ ä kã nëè,’

ndákpá ní tírí ä ndũsũ lũngũ èpë ìgì bî ámã,

ìshíí ndákpá ní tírí ä ndlëmë wãsã diyí ámã ní Mbájá ärä èpë ìgì.”* †

¹² Átãsh yää, ägã tírí mã ndlëmë ádá ùngú è tírí 'déé, mãljã kã bî Mbájá ká ètè ájã äsh.

¹³ Átãsh yää, mã'bã grôtô ádá mãpã ká klõpõ ägã á'dã. Ìshíí nëè, ängã áyã ägã dí gĩnjí ádá gözõ ní níí,

† Ä yöshó úlú nõshó ní gĩ tírí: Gónjó ádá ká Mbájá 'déé, kënë bî Mõzë kã nëè, ä lëmë ádá bî Yũwũdũ ní gĩ níí, ä'bã göshó átã slägã wãwã è gĩ 'déé, ìgì ní yömó shēkpë ní kã á'dã. Ró'dõ ádá yãkã äpã ílí wãragã Lëvítãkũsũ 11:1-32. †† Bédé ájã: Yũwũdũ ní gĩ ä yiyí äpã ká ádá è 'déé, Yömõ Sé'bítĩ ní, ìshíí slägã ájã è gĩ äyã Ájã Gãtã Srãmã, ìshíí Ájã Pëntãkõstã nëè, ìgì ní gónjó ájã ká Mbájá. Pãwũlõ iyí ìgì ájã yãngã gĩ nëè, ä lüsũ úgũ klõjõ ká Yézũ Krístõ ötõ ílí ìgì ájã äsh. Ró'dõ Kõlõsë 2:16-17. ‡ 14:11 Ízãyã 45:23

mã'bã gũsũ ìgì ádá yãngã mãpã ö'dõ klõpõ ägã á'dã.

¹⁴ Ìshíí ká ádá è 'déé, miyí mãpã ká Bēbé ärä ägã Yézũ míshíí ä kã nëè, mã yínjí bédé ádá è níí, miyí slägã nõshó è nëè, shēkpë ká è'dë ä kã nëè, äzã ní. Ìshíí nëè, 'déé bédé ndákpá è kínjí á'dã, bédé nõshó è shēkpë ká è'dë ìshíí yää, ètè nõshó yãngã ä ndã'dã shēkpë bî ètè ndákpã äsh. ¹⁵ Ìshíí nëè, nõshó è 'déé, ká yöshó ní kã 'déé, ádá èyí ká yöwõ klõpõ î yää, †† gälã ádá ärä ní äzã shēshē lépë î ní. Átãsh yää, ä'bã gã'bã nõshó è 'déé, ká yöshó ní kã níí, ä'dã dũrũ äpã ká ádá gälã gösõ bēyë î 'déé, Krístõ kílí ká ádá ärä ní kã á'dã. ¹⁶ Átãsh yää, ä'bã gã'bã ndákpá níí, èvë ùngú è 'déé, kínjí kiyí ètè ní gözõ ùngú ní kã á'dã. ¹⁷ Ká ádá mömõ ngērë ká Mbájá nëè, äzã äpã ká ádá ùngú è 'déé, kã ndõshó ní, wälã kã ndömõ ní kã ní. Ìshíí nëè, äpã ká ádá jónjõ shēshē lépë, ìshíí gözõ mömõ, ìshíí kóbó kélë úgũ è 'déé, Lílí ärä Mbájá kíjĩ bî ägã kã, ¹⁸ ká ádá ndákpá è 'déé, kã yälã nēté äpã ögõ ádá ká Krístõ kã nëè, shēshē lépë Mbájá ä yelë äpã äyã ní, ìshíí ndákpá ní tírí ä ndälã ádá ärä ní.

¹⁹ Átãsh yää, ängã áyã ägã dí gälã tá dí è 'déé, kãngã áyã ägã kã, níí mãljã ùngú è 'déé, kã ndã'bã ägã níí, mãshã glözõ ní, ìshíí níí, mãná ärä ägã mötõ kökõ ärä ägã. ²⁰ Ìshíí níí, mã'bã glímí nēté ká Mbájá äpã ká ádá nõshó á'dã. Nõshó ní gĩ tírí glözõ ní ká ádá göshó ní ìshíí nëè, gösi'dí ùngú ní nëè, nõshó è 'déé, ká ndõshó ní 'déé, kã ndënë ádá döjõ äpã ö'dõ klõpõ î gĩ kã.

²¹ Átãsh yää, gözõ ní nëè, ä'bã göshó átã, wälã gömõ äyã á'dã, 'déé ökõ áná íshíí ìgì ùngú yãngã gĩ, ká ndënë ádá döjõ äpã ö'dõ klõpõ î gĩ yã.

²² Ká ádá è 'déé, kókõ ádá kãnã ádá ká ádá ärä ìgì ùngú yãngã gĩ íshíí ä kã nëè, égbë è'dë tá äpã kökõ ärä îshíí Mbájá. Mbájá ä ndũpũ ndákpá è 'déé, kã yälã ùngú ní glätã ní kã, ìshíí krõtõ ádá äpã áyã në, ká ärä në 'dí kã, ìshíí níí, äljã ùngú è 'déé, shēshē lépë ní kíyí níí kälã kã, ká ádá Mbájá ä ndíyí äpã è'dë. ²³ Ìshíí nëè, ndákpã ä'bã göshó bédé ùngú è 'déé, shēshē lépë Mbájá kíyí äpã è'dë 'dí kã á'dã. Ká ádá 'déé, óshó ètè ùngú äsh yää, äljã sólõ ìshíí, ká ádá äzã äljã èshē ká ádá ká Mbájá 'déé, kíyí kãpã è'dë ä kã ní. Ìshíí 'déé, ndákpã äljã bédé ùngú è 'déé, äzã èshē ká ádá ká Mbájá ní yää, ètè ndákpã äsh äljã gösi'dí ùngú ìshíí.

Ínjí ádá ärä klõpõ î

15 Ìshíí ägã yömó è 'déé, ónjõ kãngã áyã ägã kã nëè, ängã áyã ägã dí gãnã yömó è 'déé, kõnjõ 'dí kã. Ìshíí nëè, mãná ìgì ìshíí níí, mã'bã gälã ùngú è 'déé, kã ndëlë tá shēshē lépë ägã kã á'dã. ² Átãsh yää, ängã áyã ägã dí gälã ùngú è 'déé, shēshē lépë klõpõ ägã kã ndömõ äpã áyã ägã äpã è'dë ä kã, níí mãfã ìgì. ³ Ká ádá Krístõ nëè, äzã äljã ùngú ní ká ádá è níí, shēshē lépë në èlë äpã è'dë ní. Ìshíí nëè, tá äyã è 'déé, krøndõ kã'dã, “Yää Mbájá, yözõ í 'déé, ndákpã ní kõzõ úmũ è'dë ä kã nëè, tírí lövõ äpã jũjũ mã.” †† Ká ádá

†† Nõshó è 'déé, ká yöwõ klõpõ î: Yũwũdũ è 'déé, kiyí äpã ká Yézũ kã 'déé, ká yälã ùngú ní äpã dá'bã gónjó ádá í 'déé, Mbájá kënë bî Mõzë kã è 'déé, ökõ ndákpá è 'déé, kãzã Yũwũdũ ní 'déé, kiyí äpã ká Yézũ kã 'déé, ä yöshó átã è 'déé, shēkpë kã è'dë kã yää, shēshē lépë ìgì ä yöwõ ìgì në. †† 15:3 Sãlãmã 69:9

ũngú è tírí 'déé, kröndó ìgì sārã kã'bã ílí Wárãgã ádá kã Mbájã nèè, kã ádá grödó ägá níí, mökô ùngú è 'déé, müsú shëshê lépê ägá mápã è'dè ä kã, mötó ögö gründí ílí, ögbó kã gälã ùngú è 'déé, kã ndã'bã shëshê lépê ägá níí, klüzú 'dí kã.

⁵ Ätãsh yää, mã yöwö mëshê kã Mbájã níí, ïï gründí ílí bí ìgî, ïshíí níí má'bã gètê mbãwã ä'dá, níí málã ádá ärä ìgî mótó kökô ärä ìgî, kã ádá ìgî ní ndãkpã kã Yézú Krístö, ⁶ kã ádá è níí, ìgî tírí mrébé dírí Mbájã 'déé, ètê ní Bëbé Yézú Krístö Bëbé ärä ägá kã, kã njänjä ìgî, ïshíí kã shëshê lépê ìgî 'balã.

⁷ ïshíí níí, málã ádá ärä ìgî mótó kökô ärä ìgî, tá äyã è 'déé, Krístö kälã ádá ärä ìgî ä kã, ïshíí è ngã kã ádá è níí, ndãkpã ní rébé dírí Mbájã. ⁸ ïshíí mã lëmê bí ìgî nèè, Krístö öjô äpã jÿjÿ bÿbÿ ä, äyã böro kã Yüwúdü ní gî, kã ádá glüsü ní nèè, Mbájã ä yälã ùngú äpã dã'bã räyã ádá ngã äyã nè, 'déé köshö bí köshó ìgî gî sārã kã. ⁹ ïshíí è ngã kã ádá è níí, ndãkpã è 'déé, kãzã Yüwúdü ní kã, rébé Mbájã, kã ádá ndönö í 'déé, kälã bí ìgî ä kã. Tá äyã è 'déé, Dévidí kröndó kã'bã ílí wárãgã Sälãmã 'déé kíyí,

“Ätãsh yää, mã ndrëbé úmü mëshê kökô ärä ndãkpã í 'déé, kãzã Yüwúdü ní kã,

ïshíí mã ndrëbé dírí ì kã ríngí.” †

¹⁰ ïshíí tá tówó ä'dã,

“Ìgî yää ndãkpã è 'déé, mázã Yüwúdü ní kã, málã köbö kélê úgú kã ndãkpã ngã äyã ní.” ††

¹¹ ïshíí tówó ä'dã,

“Ìgî yää, yömó jÿjÿ mömö ní gî mrébé Bëbé ärä ägã, ïshíí níí, ìgî ndãkpã ní tírí mrébé ètê kã gishí ríngí.” ‡

¹² ïshíí Ízáyã kéné ádá kã Mbájã kã, lëmê tánê ä'dã,

“Bälã êshê kã kótó ílí Jësê ä ndã'dá shëngê,

Mbájã ä ndälã ètê níí, ä'dá shëngê äpã jÿjÿ ndãkpã ní tírí,

ndãkpã è 'déé, kãzã Yüwúdü ní kã nèè, ä ndúsú shëshê lépê èpê ìgî äpã äyã ní.” ‡†

¹³ Mã yöwö mëshê kã Mbájã 'déé, kã yälã ìgî 'déé, mã yüsú shëshê lépê ìgî mápã äyã ní kã, ä'bã ìgî níí, shëshê lépê ìgî èlê kã köbö kélê úgú, ïshíí níí, mã'dá glözö ní, kã ádá è 'déé, míyí mápã äyã ní míshí ä kã, ätãsh yää, ötó ögö ónjó kã Lilí ärä ní nèè, älä ìgî ïshíí mã tá yüsú shëshê lépê ìgî mápã äyã ní kpörö ä yänjä ní.

Páwülö è'dé ndãkpã è kãzã Yüwúdü ní kã

¹⁴ Ätãsh yää, ónjö mã gî ïshíí lúmü mã gî, ámã mókö gözö mänã míshí nèè, shëshê lépê ìgî èlê túrú kã glözö ùngú ïshíí, ïshíí ìgî mókö dí grödó klöpö ìgî mänã gözö míshí. ¹⁵ Mröndó bí ìgî tãmã gónjó ní mápã kã ádá slägã lüngü ádá è gî míshí, kã ádá gälã ìgî níí, míngí ìgî ádá yãngã gî tówó, kã ádá gövó lömö í 'déé, Mbájã kälã bí ámã kã. ¹⁶ ïshíí è ngã kã ádá è níí, málã nètê kã Yézú Krístö bí ndãkpã è 'déé, kãzã Yüwúdü ní kã, äyã nètê kã bëbé grãshã Mbájã, kã gè'dé Kélê ádá kã Mbájã bí ìgî, kã ádá è níí, ä'dá äyã gröyö ùngú è 'déé,

Mbájã kã ndíyí äpã è'dè níí, ä'dá glözö ní ötó ögö Lilí ärä ní.

¹⁷ Ätãsh yää, mã'dá kã gënë gürü ärä Yézú Krístö ötó ögö gälã nètê í 'déé, málã bí Mbájã kã. ¹⁸ ïshíí nèè, mã lëmê ádá mápã kã ádá bédê ùngú è 'dí, tá ádá äpã kã ádá ùngú è 'déé, Krístö kälã ötó ögö mã, 'déé málã ndãkpã è kãzã Yüwúdü ní kã, níí ögö ádá kã Mbájã ötó ögö ádá è 'déé, mlëmê, kã ùngú è gî 'déé, málã bí ìgî ä kã, ¹⁹ kã lèyé ní gî, ïshíí kí'dí ní gî è 'déé, kälã ärä èpê ìgî ötó ögö ónjó kã Lilí ärä Mbájã kã. ïshíí möjö mè'dé Kélê ádá kã Krístö êshê Jërüzälémê, ìgî njírí dã'bã úgú è Ílíríkümü. ²⁰ ïshíí kã úgú tírí nèè, mã yëbê ádá gè'dé Kélê ádá ní äpã dã'bã úgú è 'déé, dírí Krístö jéé kíyí kötö è'dè 'dí kã. Kã ádá mébê ádá gälã nètê mótó dã'bã úgú è 'déé, bédê ndãkpã è kälã nètê kötö è'dè ïshíí ä kã 'dí. ²¹ Kã ádá ádá kã Mbájã 'déé, kröndó kã'dã, “Yömö è 'déé, klëmê ádá ärä ní bí ìgî 'dí kã nèè, ä ndökö ètê, ‡

ïshíí ndãkpã è 'déé, kögö ádá ärä ní 'dí kã nèè, ä ndögó ílí ádá ngã äyã ní.” ‡††

²² ïshíí nètê ngã ámã kã úgú tírí ä yátã ámã êshê kã gänjä ngã äyã ìgî yö nè.

Páwülö ïngí ádá gänjä Rómã

²³ Kã ádá 'bákétã nèè, möyó mëshê kã nètê è 'déé, kã dã'bã úgú è dí úgú ä kã míshí, ïshíí gögö gänjä grã'bã dí ärä ìgî ängã ámã êshê sārã, kã tãgã èyí nè. ²⁴ Míngí ádá gälã ätãsh, kã löwó è 'déé, mã yänjä Íspãnyã yä. ïshíí míngí ádá grã'bã dí ärä ìgî mápã mbëré Rómã níí, müsú ärä mã má'bã äyã ìgî yö gälã ätã, ïshíí bíyí èyí níí, mrãshã löwó bí ámã níí, mánjä dã'bã úgú è Íspãnyã. ²⁵ ïshíí 'bákétã nèè, mã yänjä Jërüzälémê, kã ádá gönjö kröyö ùngú ní bí ndãkpã kã Mbájã 'déé, kã yö kã. ²⁶ Kã ádá ndãkpã è 'déé, kíyí äpã kã Yézú 'déé, ìgî kã dã'bã úgú è Äkãyã, ïshíí Mäsëdóniyã kã lépê ìgî èlê ngé, ïshíí öjó röyö nãkã bí ámã níí, mënë mánjä bí ndãkpã è 'déé, kíyí äpã kã Yézú 'déé, ìgî kã Jërüzälémê ä kã. ²⁷ ïshíí è ngã ní ùngú è 'déé, gögö gälã èyí kãngã äyã ìgî ngé kã, kã ádá ìgî ökö tëmbé kã Mbájã ötó ögö Yüwúdü ní gî, ïshíí è ngã ní düürü è 'déé, ìgî kã röyö ùngú ní bí ìgî ä kã. ²⁸ Ätãsh yää, 'déé möyó mëshê kã nètê gönjö gröyö ùngú ní mápã Jërüzälémê míshí yää, mã ndänjä ngã äyã ìgî yö, ïshíí bíyí èyí mã ndötó dänjä Íspãnyã. ²⁹ ïshíí nèè, mökö mänã míshí, 'déé mrãyã ngã äyã ìgî yö míshí yää, Krístö ä ndüpú ägã tírí.

³⁰ Yää ónjö mã gî ïshíí lúmü mã gî, mã yöwö mëshê äyã ìgî mótó ögö Bëbé ärä ägã Yézú Krístö, ïshíí mótó ögö gälã ádá ärä kã Lilí ärä Mbájã níí, mánjä kã ádá è níí, mãcã ärä ägã mápã kã grãjã äkpã ägã bí Mbájã kã shëshê lépê ìgî 'balã äpã kã ádá glãnã áshã í 'déé, kã yökö ámã kã. ³¹ Mrájã äkpã ìgî níí, Mbájã äshã ámã êshê ílí ìkê ndãkpã è 'déé, ìgî kã dã'bã úgú è Jüdëyã 'déé, kíyí äpã kã Yézú 'dí kã, ïshíí äpã kã ádá gröyö ùngú í 'déé, mã yëngê mánjä è'dè bí glözö ndãkpã í 'déé, kíyí äpã kã Yézú 'déé, ìgî kã Jërüzälémê kã níí, ìyí äpã è'dè, ³² mã yöwö mëshê kã Mbájã níí, mánjä äyã

† 15:9 2 Sámwëlê 22:50; Sälãmã 18:49 †† 15:10 Ditrónömí 32:43 ‡ 15:11 Sälãmã 117:1 ‡† 15:12 Ízáyã 11:10

‡† Ä ndökö ètê: Ílí èyí ä'dã, ä ndökö Yézú dãnã ní. ‡†† 15:21 Ízáyã 52:15

igí yō ká kōbó kélē úgú, ṽshíí níí, müsú ärä mâ má'bü äyá igí yō gāã. ³³ Mä yōwō méshē ká Mbájá 'déé, èté nī bēbé gälä ndäkpá níí, káshá glözö nī kōtó kōkō ärä èpē igí ä ká níí, äná igí tírí äpá è'dē. Ätâsh.

16 Mä yēbē ádá glöyó lúmü ägá Föyēbä 'déé, èté ká yāná ndäkpá è 'déé, kiyí äpá ká Yézü 'déé, igí ká ílí kēnisā † è ká mbērē Sēnkriyā ká. ² Mä lēmē bī igí ádá è 'déé, èté kójö äyá igí yō yää, múmü èté ká gōzö gbölö, äyá ndäkpá è 'déé, míyí mápá ká Bēbé ärä ägá Yézü 'bälä ká ngá igí ä ká, ṽshíí äyá 'bälä èshē ká glözö ndäkpá ká Mbájá, ṽshíí níí, máná èté ká üngü è tírí 'déé, èté ká yēbē ádá èyí ä ká. Ká ádá èté äná ämä, ṽshíí äná slägä ndäkpá è góvó.

³ ṽshíí mújü Prísilä, ṽshíí Äkwilä 'déé, mäjä nētē gē'dé ádá ká Yézü Krístö bī ndäkpá nī ká ngá igí ä ká. ⁴ Ká ádá övó ó'dö èpē igí ká ádá ärä mâ. Ätâsh yää, ämä ṽshíí ndäkpá è 'déé, kázá Yüwúdü nī 'déé, míyí mápá ká Yézü ká ngá igí 'déé, igí ká dā'bä úgú è tēndē tēndē ä ká, mlöyó igí mápá ká ádá èyí ngé. ⁵ ṽshíí tówó mújü ndäkpá è 'déé, kiyí äpá ká Yézü 'déé, igí ká lövö ká'bä mömö ngá äyá igí ä ká.

ṽshíí tówó mújü gōzö lēmbé mä Èpéntüsü mápá è'dē, ká ádá èté nī kpéé ndäkpá è 'déé, kiyí äpá ká Krístö äpá dā'bä úgú è Ásiyā ká. ⁶ ṽshíí níí, mújü Märiyā mápá è'dē, ká ádá èté älä nētē gbērē ká ádá ärä igí. ⁷ ṽshíí tówó mújü lömó mä gī Ändrónikäsä, ṽshíí Júniyāsä 'déé, mä'dá síjīnī ká ngá igí ä ká, 'déé mēngá igí tá gónjó yómó yöpö äpá kōkō ärä yómó grēkē ögö Krístö ä ká, 'déé igí nī kpéé ndäkpá è 'déé, kiyí äpá ká Yézü kēshē ämä ká. ⁸ ṽshíí mújü bēdé gōzö lēmbé dírí nī Ämplátüsü 'déé, míyí mápá ká Bēbé ärä ägá Yézü ká ngá èté ä ká. ⁹ ṽshíí mújü lēmbé mä Ürbánüsö mápá è'dē, ká ádá mäjä nētē ká Krístö ká ngá èté, ṽshíí tówó mújü bēdé lēmbé mä 'déé, dírí nī İstákīsī ä ká mápá è'dē.

¹⁰ ṽshíí mújü Äpélēsē 'déé, lölö nī kōkō èté ká ádá ärä Krístö, ṽshíí 'déé kōjö ká'dá äpá ká ndäkpá ká Krístö, ṽshíí tówó mújü yómó mömö ká Äristöbúlüsü mápá è'dē. ¹¹ ṽshíí níí, mújü lömó mä Hērödüyönö mápá è'dē, ṽshíí yómó mömö ká Närsisüsü 'déé, kiyí äpá ká Bēbé ärä ägá Yézü ṽshíí ä ká. ¹² ṽshíí níí, mújü lükpú yākä gī mápá è'dē, Tērífínä ṽshíí Tērífósä 'déé, igí kälä nētē nī gbērē ká ádá ärä Bēbé ärä ägá ká. ṽshíí mújü gōzö lēmbé mä Pērsísí mápá è'dē, èté nī éndé è 'déé, ká'dá dī kälä güürü nētē nī ká ádá ärä Bēbé ärä ägá ká. ¹³ ṽshíí mújü Rúfüsü 'déé, Bēbé ärä ägá Yézü kíshí èté äpá ká gōzö bēbé nētē ngá äyá nē ká, ṽshíí mújü yāngá nī mápá è'dē, ká ádá ká úgú tírí ä yälä ämä tá äyá gēsē újü ngá äyá nē.

¹⁴ ṽshíí mújü Äsínkrétösö, ṽshíí Filégönö, ṽshíí Hēr-mēsē, ṽshíí Pätrobásä, ṽshíí Hērmásä, äcá ögbó ká ónjö ägá gī 'déé, kiyí äpá ká Yézü ká, mújü igí tírí mápá è'dē. ¹⁵ ṽshíí mújü Filölógüsü, ṽshíí Júlyä, ṽshíí Nérēsü ká lúmü nī, ṽshíí Ölämbäsä, äcá ögbó ká ndäkpá è tírí

'déé, kiyí äpá ká Krístö 'déé, ká'dá ká ngá igí ä ká mújü igí tírí mápá è'dē. ¹⁶ ṽshíí níí, mújü ärä igí tírí mótó kōkō ärä igí ká kōbó kélē úgú. ṽshíí ndäkpá è tírí 'déé, kiyí äpá ká Krístö 'déé, igí ká dā'bä úgú è tēndē tēndē ä ká nēé, újü igí tírí äpá è'dē.

Dõhó yē'dé

¹⁷ Yää ónjö mä gī ká lúmü mä gī, májá mümü igí gōzö, ká ádá slägä ndäkpá è nēé, ä yönö kōkō ärä igí yómó è 'déé, míyí mápá ká Yézü ká, ṽshíí ä limí ílí jüjü igí èshē ká räyá ádá í 'déé, krödó igí kápá è'dē sārä ká. Ätâsh yää, mégbé ärä igí méshē äyá igí. ¹⁸ Igi ndäkpá yāngä nēé, bā äzä ä yälä nētē ká Bēbé ärä ägá Yézü Krístö ní. ṽshíí nēé, ä yälä üngü è 'déé, gōgö èyí kāngá äyá igí ä ká. ṽshíí nēé, kélē äkpá igí ká lēmē í 'déé, ká yélé ndäkpá nī è'dē ä ká nēé, ä yānbä jájá ndäkpá è 'déé, kōkō üngü kánä 'dī ká. ¹⁹ Ndäkpá nī tírí ökö äná ṽshíí, igí má yälä üngü nī mápá dā'bä ádá ká Bēbé ärä ägá Yézü Krístö. Ätâsh yää, shēshē lépē mä èlē äpá äyá igí ngé, ṽshíí mébé ádá è níí, má'dá génjé nī níí, mókö máná gälä üngü è glözö nī, 'déé sóló kázá è'dē nī ká.

²⁰ Mbájá 'déé, ká yälä ndäkpá níí, káshá glözö nī kōtó kōkō ärä èpē igí ä ká nēé, ä ndöjö griki ónjö ká Shētánä †† gēyē níí, ä'dá äpá ümbü lägá igí.

Ätâsh mä yōwō méshē ká Bēbé ärä ägá Yézü níí, älä lömó bī igí góvó.

²¹ Tímöti bēyē mä 'déé, mäjä nētē nī ká ngá èté ä ká nēé, újü igí tírí äpá è'dē, ṽshíí Lüsüsü, ká Jásönö, ṽshíí Sösipáträ 'déé, igí nī lömó mä ká, újü igí tírí äpá è'dē.

²² Páwülö klēmē bī ämä Tértüsü níí, mröndó srönö yākä bī igí, ṽshíí níí mújü igí mápá è'dē, äyá 'bälä èshē ká ndäkpá è kiyí äpá ká Bēbé ärä ägá Yézü ká.

²³ Gáyüsü 'déé, kümü ämä äpá mömö ngá äyá nē, ṽshíí 'déé kälä lömó bī ämä, äcá ögbó ká ndäkpá è 'déé, kiyí äpá ká Yézü Krístö ká nēé, mújü igí gózö mápá è'dē.

ṽshíí Èrástüsü bēbé gegbē ká näkä nī ä'bä ílí mbērē nī ká, ká Küwártüsü 'déé, míyí mápá ká Yézü ká ngá igí ä ká nēé, mújü igí tírí mápá è'dē.

²⁴ Mä yōwō méshē ká Bēbé ärä ägá Yézü níí, älä lömó äyá nē bī igí. Ätâsh. ²⁵ Mlöyó Mbájá 'déé, kälä igí níí, má'dá gónjó nī ká giyí mápá ká Yézü Krístö mápá dā'bä Kélē ádá í 'déé, mē'dé bī igí mápá ká ádá ärä nī 'déé, kití kēshē ká ndäkpá nī sārä ngētä ká, ²⁶ ṽshíí 'bákētä nēé, Mbájá 'déé, ká yāshá kpörö ä ká nēé, älä èté giti Kélē ádá yāngä níí, ndäkpá nī ökö äná, ṽshíí 'déé, gélé kéné ádá ngá äyá nī köjó kröndó ä ká. Ká ádá è níí, bēbé è'dē yómó jüjü mömö nī tírí ä ndiyí äpá äyá nē, ṽshíí níí, ögö ádá äyá nē. ²⁷ ṽshíí 'bákētä ötö ögö Yézü Krístö nēé, ägá mä ndrēbé Mbájá 'déé, èté tá gä'bälä bēbé génjé iní nī ká, kpörö ä yānjä ní. Ätâsh.

† Kēnisā: Igi nī glöyö ndäkpá è 'déé, kiyí äpá Yézü Krístö 'déé, ká lövö ká ádá glöyö èté ká ádá èté nī Bēbé ärä igí ä ká.

†† Shētánä: Èté nī ngéré ká kōtó grönö ká Mbájá 'déé, kánä ádá ká Mbájá, ṽshíí 'déé, Mbájá kōgö igí kēshē mümü örö ä ká. Rö'dö Gití Adá 12:7-9.

1 Kōréntīyā

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Páwūlō bēbé yōpó ká Yézū Krístō kā, króndó srōnō yākā, ṭshíí ōpó bī ndákpá è 'déé, kíyí āpá ká ádá ká Yézū 'déé, igi ká mbēré Kōréntīyā 'déé, ká dā'bā úgú ká Ígríí ní gī kā. Páwūlō ā'dá dī grōdó ndákpá āpá Kōréntīyā ōtō ká 'bālā ríní, ṭshíí gēlé ndákpá iyí āpá ká Yézū. Ró'dò Nēté ká Yómó Yōpó jūjū ádá 18. Ṭshíí ká úgú è 'déé, Páwūlō kāñā kēshē Kōréntīyā ṭshíí nēè, gēlé ádá ālā ārà èpè igi āpá kōkō ārà yómó yōpó ká Yézū 'déé, igi ká yō kā, ātāsh yāà, ōjō rōndó kpéé srōnō yākā ká ádá è níí, èpè ōkō āpá ká igi ádá yāngā gī.

Āpá ílī srōnō yākā nēè, Páwūlō ā yīyí ndákpá ká Krístō nēè, āzá āngá áyá igi dī gōnó kōkō ārà èpè igi, ṭshíí glātā lōwó ní, ró'dò jūjū ádá 1-4. Ṭshíí bīyí èyí nēè, Páwūlō ōjō rōgbó āpá ká slāgā ndákpá è, èshē kōkō ārà igi āpá ká ádá glōsī'dí dālā dūngú áyá igi áyá ndákpá è 'déé, kōkō Mbájá káná 'dī kā, ró'dò jūjū 5-6 Páwūlō rōdó igi āpá ká ádá è 'déé, āngá ndákpá ká Yézū dī gāshá ká tyí ōmō èpè igi, ṭshíí rōmó èpè igi ōgbó ká yómó mómó í ngá áyá èpè igi áyá 'dè yā, ró'dò jūjū ádá. Ṭshíí ōjō ē'dé igi níí, āshá áyá ndákpá ká Yézū ā'bā kōkō ārà ndákpá è 'déé, ká lōyó slāgā mbájá è gī kā. Ṭshíí gbōlō è 'déé, igi ká ndlōyó Mbájá āpá dī lōvó í ngá áyá èpè igi ē'dé ā kā. Páwūlō lēmē bī igi ádá āpá ká ádá è 'déé, Lílí ārà Mbájá ká yēné bī igi gēlé tēmbé níí ká, kūsúsū āpá ká ádá gālā ádá ārà níí ōtō kōkō ārà èpè igi āpá ílī jūjū ádá 13. Ká ádá è níí Lílí ārà Mbájá āná igi ṭshíí níí, lōyó Mbájá níí āshá áyá ndákpá ká Krístō. Ṭshíí Páwūlō ōjō lēmē bī igi níí, úsú ā'bā ílī ínjí èpè igi nēè, Krístō āñā èshē ká írī níí ṭshíí, ātāsh yāà, āgá mōkō máná tánē mīshí nēè, Mbájá ā ndālā āgā, ṭshíí mā ndāñá mēshé ká írī mápá ká áshá tá tówó ró'dò jūjū ádá 15.

Páwūlō ā yūjū yómó Kōréntīyā ṭshíí ā rājā ākpā nē ká ádá ārà igi

1 Ámā Páwūlō 'déé, Mbájá kādā ámā níí, mójó mā'dá mápá ká bēbé yōpó † ká Yézū Krístō †† kā, ṭshíí ōnjō āgá Sōsténē 'déé, kíyí āpá ká Krístō kā.

² Ṭshíí bī ndákpá è 'déé, kíyí āpá ká Mbájá 'déé, igi ká ílī kēnisā ‡ è ká mbēré Kōréntīyā 'déé, kālā igi āpá ká yómó jónó shēshē lēpē níí ōtō ōgō gīyí āpá ká Yézū Krístō kā, 'déé Mbájá kādā igi níí, ká'dá glōzō ndákpá í ngá áyá nē, ācá ōgbó ká ndákpá è ká jūjū ká búbū tírī 'déé, ká rājā ākpā èpè igi bī Bēbé ārà āgā, ṭshíí bī Bēbé ārà èpè igi Yézū Krístō kā.

³ Mā yōwō mēshé ká Mbájá Bēbé āgā, ṭshíí Bēbé ārà āgá Yézū Krístō níí, ālā lōmó áyá èpè igi bī igi níí, máshá glōzō níí.

Páwūlō ā lōyó Mbájá

4 Ká úgú tírī mā lōyó Mbájá ká ádá ārà igi, ká ádá lōmó í 'déé, kēné bī igi ōtō ōgō gīyí āpá ká Yézū Krístō

† Bēbé yōpó: Yézū ōpó ètè ká kpótó áyá nē, ká ádá glóló nōwō, ṭshíí gōgó kōtó rōyó èshē jūjū ndákpá, ṭshíí níí rōdó ádá í ngá áyá nē bī ndákpá. †† Yézū Krístō: Yézū níí dírí ílī èyí ā'dā, Mbájá Bēbé gāshá ndákpá. Ṭshíí Krístō níí dírí ílī èyí ā'dā, ndákpá è 'déé, Mbájá kīshí ètè níí, ká'dá góvó ngéré níí ká, Ndákpá í 'déé, Mbájá kīshí ètè ā kā, ká lēmē Ígríí nēè, ílī èyí ā'dā Krístō, ṭshíí ká lēmē Íbrū nēè, ílī èyí ā'dā Mēsáyá. ‡ Kēnisā: Igi níí glōvó ndákpá è 'déé, kíyí āpá Yézū Krístō 'déé, ká lōvó ká ádá glōyó ètè ká ádá ètè níí Bēbé ārà igi ā kā.

ká. ⁵ Ṭshíí ōtō ōgō gīyí āpá ká Yézū nēè, mlēshē ká gēlé ōngú, ṭshíí ká glēmē ádá bī ndákpá, ṭshíí mógó ílī gēlé ōngú máná. ⁶ Ṭshíí ádá í 'déé, mlēmē mápá ká ádá ārà Krístō nēè, ōjō ā'dá gónjō níí āpá shēshē lēpē igi ṭshíí.

⁷ Átāsh yāà, Mbájá ēné bī igi tēmbé í ngá áyá nē tírī ṭshíí, ká ádá è níí, bēdé ōngú è, ā'bā gāsā èshē áyá igi ā'dá, ká lōwó è má yāmā klōjō ká Bēbé ārà āgá Yézū Krístō níí, kōjō tówó ā kā. ⁸ Ètè ā ndālā igi níí, míyí gónjō níí igi ká dōngbó èyí, ká ádá è níí, Mbájá ā'bā gālā lómó igi ā'dá, ká ājā è 'déé, Bēbé ārà āgá Yézū Krístō ká ndōjō ē'dé ā kā. ⁹ Mbájá 'déé, kādā igi níí má'dá 'bālā ká Gēsē újū í ngá áyá nē, Bēbé ārà āgá Yézū Krístō ká nēè, ā ndālā ōngú níí āpá dā'bā yōshó í ngá áyá nē bī igi.

Ndákpá ká Krístō ōnó tōwó ārà èpè igi

¹⁰ Mā yōwō mēshé áyá igi, yāà ōnjō mā gī ṭshíí lúmū mā gī ká dírí Bēbé ārà āgá Yézū Krístō, ká ádá è níí, míyí mápá ká ádá 'bālā níí, má'bā gōnó tōwó ārà igi ā'dá, má'dá 'bālā, ṭshíí níí, gīnjí ádá í ngá áyá igi tírī nēè, ā'dá 'bālā. ¹¹ Yāà ōnjō mā gī, ṭshíí lúmū mā gī, slāgā ndákpá è, èshé ká yómó mómó Klōwē lēmē bī ámā iyí nēè, igi mlātā lōwó mótó kōkō ārà igi. ¹² Ádá è 'déé, mā yēbē ádá glēmē níí ká nēè ātā, ndákpá èshē kōkō ārà igi iyí èpè ā yālā ōngú níí āpá dā'bā ádá ká Páwūlō, ṭshíí bēdé ndákpá è, iyí èpè ā yālā ōngú níí āpá dā'bā ádá ká Āpólōsō, ṭshíí bēdé ágbē iyí nēè, èpè ā

yālā ūngú nī āpā dā'bā ádá è ngá Pítārā 'déé, bēdé díri nī Séfāsā kā, ĩshíí bēdé ndákpá è, ĩyí èpē ā yālā ūngú nī āpā dā'bā ádá è ngá Krístō.

¹³ ĩshíí nēè, kútú Krístō òjō àrā nē, nē? ĩshíí àmbá Páwūlō āpá ká krōshō nī ká ádá àrā ĩgí? ĩshíí ĩjī bātēzmā nī bī ĩgí ká díri Páwūlō? ¹⁴ Mā ndlōyó Mbájá ká ádá mījī bātēzmā bī ndákpā àtā méshē kōkō àrā ĩgí 'dī. ĩshíí nēè, mījī bātēzmā nī tá bī Krīspásā, ĩshíí Gáyūsū. ¹⁵ Àtāsh yāā, bēdé ndákpā è 'déé, ká ndīyí nēè, áamá kījī bātēzmā bī èpē ká díri mā kā nēè, ázá ní. ¹⁶ ĩshíí 'bákétā nēè, mīnjí ádá è 'déé, mījī bātēzmā nī bī yōmó mōmō ká ĩstēfánō kā, ĩshíí èshē biyí èyí nēè, mījī bātēzmā bī bēdé ndákpā è tówó 'dī. ¹⁷ Ká ádá Krístō bā, ázá òpó áamá ká ádá gījī bātēzmā bī ndákpá ní, ĩshíí nēè, òpó áamá ká ádá gè'dé Kélē ádá † nī bī ndákpá nī bā ázá òtō ògō génjé ĩnjí ká ndákpá ní, ká ádá è níí, ádá ĩrī ká Yézū 'déé, kííí āpá ká krōshō †† nī kā nēè, níí á'dá tá ká ónjó áyā nē.

Krístō nī génjé ĩnjí ĩshíí ónjó ká Mbájá

¹⁸ Ká ádá rāyā ádá ká krōshō nī nēè, ĩlí èyí ázá è'dē nī bī yōmó è 'déé, Mbájá kā ndrūshū ĩgí nē kā. ĩshíí nēè, bī mēngá ágá 'déé, Mbájá káshá ágá ĩshíí ā kā nēè, èté nī ónjó ká Mbájá. ¹⁹ Ká ádá rōndó à'bā ĩlí wárāgā ká Mbájá èté á'dā,

“Mā ndlíímí ĩlí génjé ĩnjí ká yōmó génjé ĩnjí nī gī, ĩshíí ndákpá è 'déé, kíyí èpē ĩgí nī yōmó gōgō ĩlí ūngú nī kā nēè,

mā ndlíímí ĩlí gīnjí ádá í ngá áyā ĩgí.” †

²⁰ Bēbé génjé ĩnjí nī èté á dī úgú è 'dē? ĩshíí kprāshā yōmó gīnjí ádá è tūyā kā nēè, ĩgí á dī úgú è 'dē? Ázá Mbájá ālā ĩgí tírí āpá ká glūkū ndákpá ĩshíí nī? ²¹ Ká ádá òtō ògō génjé ĩnjí ká Mbájá nēè, ĩyí yōmó jūjū bībū yākā ā yōkō èpē òtō ògō génjé ĩnjí ngá èpē ĩgí 'dī, ĩshíí nēè, Mbájá rōjō tá yōmó è 'déé, èpē kā ndāshā ĩgí 'déé, kíyí āpá ká ádá è 'déé, yōmó jūjū bībū nī kíyí kábā yāā, ádá yāngā nī ádá ká glūkū ndákpá nī kā, 'déé mē'dé bī ĩgí ā kā.

²² Yūwūdū nī gī, ā yēbē ádá è níí, èpē ĩgí òkō gēlē kí'dí, ĩshíí ĩgrīgí nī gī, ā yēbē è ngá èpē ĩgí nī génjé ĩnjí. ²³ ĩshíí nēè, mēngá ágá mē'dé ádá nī māpá ká ádá è 'déé, kāmá Krístō kápá ká krōshō nī kā. ĩshíí èté ádá yāngā nēè, áyá góvó āngbā è 'déé, Yūwūdū nī gī kā yōcō lāgá èpē ĩgí è'dē ā kā, ĩshíí bī ndákpá è 'déé, kázá Yūwūdū ní kā nēè, áyá ūngú ká yōmó lúkū. ²⁴ ĩshíí nēè, bī Yūwūdū nī gī, ĩshíí ndákpá è 'déé, kázá Yūwūdū ní 'déé, Mbájá kádā dārā ĩgí tírí rōmó ká ádá gāshā ĩgí ā kā nēè, Krístō nī gónjō ónjó ká Mbájá, ĩshíí génjé ĩnjí áyā nī. ²⁵ Ká ádá lúkū ká Mbájá nēè, òtō ká génjé ĩnjí ká ndákpá nī ĩshíí. ĩshíí ká úgú è 'déé, ónjó ázá ká Mbájá nī yāā, Mbájá ónjó òtō ká ónjó ká yōmó jūjū bībū yākā tírí ĩshíí.

† Kélē ádá: È kā nī Kélē ádá āpá ádá ká àrā Yézū Krístō 'déé, kííí kápá ká krōshō, ká ádá gēshē glōsī'dí ūngú áyā ágá níí, èpē kēné bī ágá áshā è 'déé, dōngbó èyí kázá è'dē níí kā. †† Krōshō: Góvó ngéré ká yōmó Rómā nī ĩshíí shēngē è 'déé, ká ūmbū àrā nī kā ā yūfū ndákpá nī ká gāmbá ĩgí āpá ká krōshō è 'déé, kálā kēshé ká kpiqipí kā, ká ádá è níí, ĩlí wóô ká nōwô èyí āpá ká krōshō níí. † 1:19 ĩzáyá 29:14

²⁶ Yāā ónjō mā gī ĩshíí lúmū mā gī, ká úgú è 'déé, Mbájá kádā ĩgí ā kā nēè, ká úgú āsh kā nēè, gēlē ndákpá ázá ĩgí āpá ká yōmó génjé ĩnjí 'dī, ĩshíí gēlē ndákpá èshē kōkō àrā ĩgí nēè, ndákpá ògō ádá áyā ĩgí 'dī, ĩshíí bā, gēlē ndákpá èshē kōkō àrā ĩgí nēè, ázá ákā ĩgí à'bā ĩlí kprāshā mōmō ní. ²⁷ ĩshíí Mbájá rōjō ĩgí ūngú è 'déé, ĩlí àrā ĩgí kázá è'dē níí kā, †† ká ádá è níí, èpē ālā ndéné āpá mūmū yōmó génjé ĩnjí è 'déé, ĩgí ká jūjū bībū ā kā, ĩshíí Mbájá rōjō ūngú è 'déé, ĩgí kōnjó 'dī, ká ádá è níí, èpē ālā ndéné āpá mūmū yōmó è 'déé, ĩgí gónjō nī kā. ²⁸ Mbájá rōjō ūngú è 'déé, kōnjó 'dī 'déé, ndákpá kōkō ĩgí kásá āpá ká ūngú 'dī kā, ĩshíí òtō ògō ĩgí ūngú āsh nēè, Mbájá ā ndlíímí ĩlí ūngú è 'déé, ĩgí ká jūjū bībū ā kā tírí, ²⁹ àtāsh yāā, ndákpá à'bā glēmē ádá ká ngbēlē āpá dī mūmū nē á'dá. ³⁰ Ká ádá òtō ògō nī nēè, má'dá ndákpá ká Yézū Krístō míshíí, ká ádá èté áshā ágā, ĩshíí ālā ágā āpá ká yōmó génjé ĩnjí, ĩshíí yōmó jónjō shēshē lépē ĩshíí. ³¹ Àtāsh yāā, tá áyā è 'déé, krōndó ká'bā ĩlí wárāgā ká Mbájá 'déé, ká'dā, “Ndákpā è 'déé, kēbē ádá glēmē ádá ká ngbēlē nī kā nēè, á'bā èté níí, lēmē ádá ká ngbēlē āpá ká ádá àrā Bēbé àrā ágā.” ††

Páwūlō ā lēmē ádá āpá ká ádá krōshō ká Krístō

2 Yāā ónjō mā gī ĩshíí lúmū mā gī, ká löwó è 'déé, mójō ngá áyā ĩgí ā kā nēè, mójō ká ádá glēmē gītī ádá ká Mbájá bī ĩgí, ĩshíí mlēmē ádá bī ĩgí ázá ká génjé ĩnjí, ĩshíí ká gónjō ádá è 'déé, kōtō krōtō ĩshíí ā kā ní. ² Ká nārā ádá nēè, ká löwó è 'déé, má'dá ká ngá ĩgí ā kā nēè, mīnjí ádá māpá ká ádá glēmē bēdé ádá è 'dī, tá ádá āpá ká ádá àrā Yézū Krístō 'déé, kāmá èté ká'bā ká krōshō nī kā. ³ Ká löwó è 'déé, má'dá ká ngá ĩgí kā nēè, ónjó ázá áamá ní, ĩshíí mā rāyā nī ká mbāwā. ⁴ Gródō ūngú í ngá áamá, ĩshíí gè'dé rāyā ádá nī bī ĩgí ā kā nēè, bā ázá èshē ká génjé ĩnjí ngá áamá 'déé, ká ndā'bā ndákpá níí, kíyí āpá ògō èyí ā kā ní, ĩshíí nēè, Lílí àrā Mbájá kéné ónjó yāngā bī áamá, ⁵ ká ádá è níí, má'dá ká gīyí mápá ká ádá ká Krístō, ĩshíí bā ázá òtō ògō génjé ĩnjí ká ndákpá ní, ĩshíí nēè, òtō ògō ónjó ká Mbájá.

Génjé ĩnjí nī èshē ká Mbájá

⁶ ĩshíí ká löwó è 'déé, ágá mā kōkō àrā ndákpá è 'déé, ĩgí kōnjó kpūrú ĩshíí yāā, mā lēmē ádá nī bī ĩgí ká génjé ĩnjí ĩshíí nēè, bā ázá ká úlú glēmē ádá ká génjé ĩnjí è ngá yōmó gālā shēngē mōmō è tūyā 'déé, ĩgí ká yā'dá kpōrō 'dī kā ní. ⁷ Ágá mā lēmē ádá nī māpá ká ádá gītī génjé ĩnjí ká Mbájá 'déé, kííí ĩgí ká ĩlí úgú è 'bákétā kā. Èté nī génjé ĩnjí è 'déé, Mbájá kíjī ádá gālā èyí èshē sārā, ká löwó è 'déé, bā kú'bū jūjū bībū nī dó'bó 'dī kā, Mbájá ĩnjí ádá gené glōzō ūngú bī ágā. ⁸ ĩshíí nēè, shēngē mōmō ní gī 'déé, ká jūjū bībū yākā nēè, ògō ĩlí èyí áná 'dī. Ká ádá bījā 'déé, ògō ĩlí èyí áná nē yāā, ĩgí bā ā yāmbá Bēbé àrā ágá Yézū āpá ká krōshō nī 'dī, 'déé ágá mā yēné gūrū àrā nī kā 'dī. ⁹ Tá

†† Mbájá rōjō ĩgí ūngú è 'déé, ĩlí àrā ĩgí kázá è'dē níí kā: Páwūlō ā lēmē ádá nī āpá ká ádá ĩrī ká Yézū āpá ká Krōshō nī, ká ádá è níí, èpē áshā ágā. †† 1:31 Jērmíyā 9:24

āyā è 'déé, kröndó kà'bā ílí wárāgā ká Mbájá 'déé, kiyí, "Ndákpā è 'déé, kōkō igi ũngú yāngā ká mǔmǔ nē ká nēè, āzā ní,

wālā ndákpā è 'déé, kōgō ádá yāngā ká mbímbí nē ká nēè, āzā ní,

īshíí ndákpā è 'déé, kōkō igi ũngú yāngā káná īshí ā ká nēè, āzā ní,

igi nī ũngú è 'déé, Mbájá kálā igi ká ádá ärä ndákpā è 'déé, kálā ádá ärä nē ká." †

¹⁰ Īshíí nēè, mōkō igi ũngú yāngā máná mīshí, ká ádá Mbájá lūsú igi bī ägá ötö ögö Lílí ärä nē.

Īshíí Lílí ärä nī ä yēbē dī ärä ũngú nī gī tírí, kpíí gītī ádá ká Mbájá 'déé, kítí gölö nī ēshē ká ndákpā nī īshí ā ká. ¹¹ 'Bí ká ndökō gīnjí ádá ká bēdé ndákpā è dāná nī? Tá lílí ärä è 'déé, ká yāshá ká'bā ílí ètē ndákpā āsh ká ndökō dāná nī. Ká ètē gā'bālā gbōlō í yāngā nēè, ndákpā è 'déé, ká ndökō gīnjí ádá ká Mbájá dāná nī ká nēè, āzā ní, tá Lílí ärä Mbájá ká ärä nē, ká ndökō dāná nī. ¹² Īshíí mōkō lílí ärä è 'déé, kēshē ká yōmó jūjū bǔbǔ yākā 'dī, īshíí nēè, Mbájá ēné Lílí ärä nē bī ägá, ká ádá è níí, mōgō ílí glözö ũngú è 'déé, Mbájá kēngē bī ägá jájá ká. ¹³ Ádá è 'déé, ägá tírí mlēmē nī ká nēè, Lílí ärä Mbájá kródó ägá äpá è'dē, īshíí nēè, bā äzā ēshē ká génjé ínjí ká ndákpā ní. Īshíí tá ètē gā'bālā Lílí ärä Mbájá yāngā ká nēè, ètē ká yāná ägá ká ádá è níí, mrödó yōmó grájá shēshē lépē è 'déé, kiyí äpá ká ádá ká Mbájá ká. ¹⁴ Īshíí ndákpā è 'déé, Lílí ärä Mbájá kázá áyā nī ní ká nēè, ä yōgō ílí ũngú è 'déé, ká yālā ärä nē äpá dā'bā ádá ká Mbájá ká 'dī, ká ádá ökö äyā nēnē lúkú, īshíí ögō ílí èyí āná 'dī, ká ádá tá Lílí ärä Mbájá ká ndālā ètē níí, ögō ílí èyí. ¹⁵ Tá ndákpā è 'déé, Lílí ärä Mbájá kāngá áyā nī īshí ā ká yāā, ä rötó ádá äpá ká ũngú nī gī tírí, īshíí nēè, bēdé ndákpā è, ä rötó ádá äpá áyā nē 'dī,

¹⁶ "Īshíí 'bí kókō ádá í 'déé, ká ílí ínjí Bēbé ärä ägá ká kánā, ká ádá è níí, epē krödó ètē äpá è'dē ä kázā" †† Īshíí nēè, ägá mōgō ílí gīnjí ádá ká Krístö máná mīshí.

Ndákpā è kiyí äpá ká Krístö ká önjó kōkō ärä epē igi

3 Yāā önjö mā gī, īshíí lúmǔ mā gī, igi má yālā ũngú nī mápá dā'bā ũngú è 'déé, ká jūjū bǔbǔ ā ká, īshíí è ngā nī dūrú è 'déé, mā lēmē ádá nī bī igi äyā tēlē kōtö è 'déé, kiyí äpá ká Krístö ká. ² Mēné bī igi nī ũyū mbāmbā īshíí nēè, bā äzā nōshó è 'déé, ndégbē nī ká ní, ká ádá igi nēè, mónjō mlátá mápá ká ádá göshó ndégbē nōshó è ká 'dī. ³ Īgí má tá yālā ũngú nī mápá dā'bā ũngú ká yōmó è 'déé, igi ká jūjū bǔbǔ ā ká. Ká ádá slāgā ndákpā è, ēshē kōkō ärä igi nēè, igi nī yōmó gālā lüyú īshíí slāgā è nēè, yōmó glätā löwó. Ätāsh yāā, āngá áyā igi dī gökō gāná nī nēè, igi má tá yālā ũngú nī mápá dā'bā ũngú ká yōmó jūjū bǔbǔ yākā. ⁴ Ká ádá 'bālā ēshē áyā igi ä ndiyí nēè, epē nī ndákpā ká Páwülö, īshíí bēdé ägbē ä ndiyí nēè, epē nī ndákpā ká Äpólösö, īshíí nēè, 'déé igi má lēmē ádá nī ätä ngā ká nēè, äzā má tá yālā ũngú nī äyā è ngá yōmó jūjū bǔbǔ yākā nī?

† 2:9 Īzāyā 64:4 †† 2:16 Īzāyā 40:13

⁵ Īshíí nēè, Äpólösö nī 'bī? Īshíí Páwülö nī 'bī? Därä igi tírí römó ä ngā nēè, yōmó gālā nētē ká Mbájá ká ádá è níí, igi míyí mápá ká ádá ká Mbájá mótó ögö igi. Īshíí Bēbé ärä ägá kēné nētē nī bī ämä, īshíí bī Äpólösö, ká ádá è níí, mālā ká. ⁶ Ämä krí'dī äsä ũngú nī gī, īshíí Äpólösö krúvú ũyū nī äpá áyā igi, īshíí nēè, Mbájá kálā igi níí epē. ⁷ Ätāsh yāā, ndákpā è krí'dī ũngú nī gī ká nēè, bā äzā ètē ká'dá gónjō ndákpā nī ní, īshíí ägbē krúvú äsä ũngú nī gī ká nēè, bā äzā ètē ká'dá gónjō ndákpā nī tánē ní. Īshíí nēè, tá Mbájá 'déé, ká yālā ũngú nī gī 'déé, ká yēpē nī ká nēè, ètē ká'dá gónjō ndákpā nī. ⁸ Ndákpā è 'déé, krí'dī äsä ũngú nī gī, īshíí ägbē 'déé, krúvú è ngá epē ũyū nī äpá áyā igi ä ká nēè, gīnjí ádá gālā ũngú í ngá áyā igi dārä igi tírí römó ä ngā nēè, Mbájá ä ndēné glözö ũngú bī igi äpá dī biyí gālā nētē í ngá áyā igi. ⁹ Ká ádá ägá nī yōmó gālā nētē ká Mbájá, īshíí mēngá igi nēè, tá äyā glāwā ká Mbájá, īshíí mömö è 'déé, ètē kō'bó ä ká.

¹⁰ Mbájá älä lömö äyā nē bī ämä, īshíí rödü ömä níí, mä'dá mápá ká gözö bēbé gu'bū lägá mömö í ngá áyā nē, īshíí bēdé ndákpā è, ä yō'bó mömö nī äpá jūjū èyí, īshíí nēè, āngá áyā ägá tírí dī gājá mǔmǔ ägá gözö, ká ádá níí, mōkō nēè, ägá mä yō'bó mömö ní äyā 'dē yā.

¹¹ Ká ádá bēdé ndákpā è 'déé, ká ndū'bū bēdé lägá rángā mömö è nēè, äzā ní, tá lägá mömö í 'déé, kü'bū sārā ká, īshíí ètē lägá mömö yāngā nī Yézū Krístö.

¹² 'Déé ndákpā ũ'bū mömö äpá jūjū lägá mömö í yāngā, īshíí bēdé è'dē ö'bó mömö nī ká dá'bā, wālā fídā † wālā, glözö āngbā è 'déé, ètē èyí klāngā nē, wālā ēshē ká kpikpi, wālā ömbó, wālā klāngbā özó, ¹³ nētē ká ètē ndákpā yāngā tírí nēè, ä ndlūsū bī ètē tämä mbēē ätä. Ká ádá ká äjā è 'déé, Krístö ká ndrötö ádá nī è'dē ä ká nēè, ètē ä ndūsú nētē ká ndákpā āsh äpá ílí öshö, īshíí öshö nī ká ndlūsū gözö ũngú, wālā gös'tí dī ũngú ká ètē ndákpā āsh. ¹⁴ Īshíí glözö nētē è 'déé, ndákpā nī kálā ká nēè, ä ndūsú äpá ílí öshö, īshíí ä yākā 'dī, īshíí Mbájá ä ndēngē glözö ũngú bī ètē äpá dī biyí èyí.

¹⁵ Īshíí 'déé, nētē ká ndákpā äkā īshí yāā, ä yökö ũngú ēshē ögö èyí 'dī, īshíí nēè, Krístö ä ndāshá ó'dö nī tá äyā ndákpā è 'déé, külü kēshē ílí mēmē öshö nī ká.

¹⁶ Kútú igi mókō ádá è 'déé, igi nī Mömö ká Mbájá, īshíí Lílí ärä Mbájá ká yāshá ä'bā ílí igi ä ká nēè, mókō máná míshí? ¹⁷ Īshíí tá ndákpā è 'déé, ká yālā Mömö ká Mbájá döso nī ká nēè, Mbájá ä ndālā ètē döso nī, ká ádá Mömö ká Mbájá nēè, ètē nī dī úgú è 'déé, ètē ká yā'dá ä'bā è'dē ä ká, īshíí igi nī Mömö í yāngā.

¹⁸ Mál'bā gāngbā ärä igi ä'dá, ká ádá 'déé, ndákpā ēshē kōkō ärä igi ínjí ä'dá epē nī bēbé génjé ínjí äpá jūjū bǔbǔ yāā, gözö í nēè, rödü gā'dá äpá ká glükü ndákpā, ká ádá è níí, ä'dá äpá ká shíkí bēbé génjé ínjí nī. ¹⁹ Ká ádá génjé ínjí ká yōmó jūjū bǔbǔ í yākā bī Mbájá yāā, ètē nī nēnē lúkú, tá äyā è 'déé, kröndó ká'bā ílí wárāgā áyā nī 'déé, ká'dā, "Mbájá rúkú igi ötö ögö génjé ínjí nēnē lúkú í ngá áyā igi." ††²⁰ Īshíí rōndó ä'bā ílí wárāgā ká Mbájá tá tówó ä'dā, "Bēbé ärä ägá ökö āná īshí nēè,

‡ Fídā: Ndákpā nī ä yövö ũngú è'dē äyā nākā. Īshíí gūfū sālā klākā fídā nēè, ä ndēné 'bālā klākā dá'bā äpá ögö èyí. †† 3:19 Jóbē 5:13

dī giñi ádá gälä ũngú ká yómó génjé íñi ká nēē, ílí éyí ázá ē'dē ní." ¹²¹ Átāsh yāā, igí má'bā glēmē ádá mápá ká ádá ũngú ē 'déé, ndákpá ká yälä ní ká ñbēlé ní ká ā'dá. Ká ádá ũngú ní gī tírí ká ádá ärä igí, ²² kpíí Páwülö, wälä Äpólösö, wälä Pítārā 'déé, bēdé dírí ní Séfāsā kā, wälä jūjū būbū ní, wälä áshá, wälä írí, ögbó ká úgú ē 'bákētā, wälä gälögā, igí ũngú yāngā gī tírí nēē, Mbájá ēngē igí bí igí íshí, ²³ íshíí mēngá igí nēē, ndákpá ká Krīstō, íshíí Krīstō ní ndákpá ká Mbájá.

Yómó yōpó ká Krīstō

4 Átāsh yāā, ndákpá ní ä ndökō äpá áyā ägá áyá yómó gälä nētē ká Krīstō, íshíí áyá yómó gēgbē ká gītí ádá ká Mbájá. ² Íshíí ũngú ē kpéé 'déé, ká ndēbē ádá éyí kēshē ká yómó ē 'déé, kúsú igí ká ádá gēgbē ká ũngú ní gī ká nēē, níí ä'dá yómó ē 'déé, ká yälä ũngú äpá dā'bā nētē ē 'déé, gēnē bí igí níí, kälä ká. ³ Íshíí bí mēngá ámä yāā, mä ndíyí 'déé, igí krótó ádá ní kápá ámä, wälä ndákpá ní krótó ádá ní kápá ámä yāā, ádá äzá ámä äpá ē'dē ní, ká ádá támā dú ká räyā ádá nēē, mrötó ádá ní mápá ámä ká ärä mä 'dí. ⁴ Mödó ärä mä áyá ũngú ē 'déé, bā mälä bēdé gōs'tí ũngú ē 'dí, íshíí ē ngā nēē, bā äzá ílí éyí ä'dā ámä mälä gōs'tí ũngú 'dí ní, íshíí nēē, Bēbé ärä ägá ká ndrötó ádá ní äpá ámä. ⁵ Átāsh yāā, má'bā grötó ádá mápá ká ũngú ē 'déé, úgú grötó ádá äpá ē'dē köjö dó'bó 'dí ká ā'dá, māmā igí ká úgú klöjö ká Bēbé ärä ägá Yézū 'déé, ká ndlöyö grájá úgú äpá ká ũngú ē 'déé, kití igí ä'bā ílí múmú úgú ní ká, ögbó ká gītí ádá gälä ũngú ē 'déé, ká shēshē lépē ndákpá ní tírí ä ká, íshíí biyí éyí nēē, Mbájá ä ndrēbé ndákpá ní äpá ká glözö ũngú ē 'déé, igí kälä ká 'bälä, 'bälä.

⁶ Yāā ónjö mä gī, íshíí lúmū mä gī, mókō mápá ámä, íshíí mápá ká Äpólösö níí, mókō dí gälä ũngú ní méshē áyā ägā, íshíí níí, músú íñi igí mápá ká ádá yākā, "Má'bā gälä ũngú ní mótó ká ádá ē 'déé, kröndó ä ká ā'dá." Íshíí má'bā glēmē ádá ká ñbēlé mápá ká ádá ärä bēdé ndákpá ē ä'dá, íshíí níí, mrásā bēdé ndákpá ē ä'dá. ⁷ Íshíí 'bí kälä úmū níí, ká'dá tēndē éshē ká slägā ndákpá ē ká? ũngú ē 'déé, kāngá áyā í tírí ä ká nēē, äzá Mbájá kēngē igí bí úmū ní? Íshíí 'déé, ètē kēngē igí ũngú yāngā nē bí úmū yāā, dūrū ē 'déé, ká yälä ñbēlé áyá ũngú ē úmū kälä igí ũngú yāngā gī ká ärä í ká nēē, ká ádá ngā?

⁸ ũngú ē tírí 'déé, igí má yēbē ádá éyí ä ká nēē, mókō igí míshí? Íshíí má'dá mápá ká yómó éyé ní míshí? Íshíí má'dá mápá ká kprāshā ngéré ní ngá igí míshí? Íshíí dú nēē, mä yēbē ádá ē níí, igí má'dá kprāshā ngéré níí, má'dá kprāshā ngéré ní ká ngá igí. ⁹ Íshíí nēē, áyá ũngú ē 'déé, Mbájá úsú mēngá ägá yómó yōpó í ngá áyā nē níí, má'dá áyá ndákpá ē 'déé, ká räyā ní äñā äñ-jā gēsē úgú, ká ádá ē níí, úfū igí äpá dí múmū gēlé ndákpá ní ká. Íshíí ndákpá ē 'déé, ká jūjū būbū ä ká, äcá ögbó ká grönö ní gī ^{††} 'déé, ká múmū örö ä ká, tírí ä yökō äpá áyā ägā. ¹⁰ Mälä ärä ägá áyá ndákpá ē 'déé,

† 3:20 Sälāmā 94:11 †† Grönö ní gī: Igí ní lílí ärä, íshíí wáwá gbögbö äzá áyá igí ní, íshíí ä yāshá ká Mbájá ä'bā múmū örö. Íshíí Mbájá ä yōpó igí ká ádá áyā nē bí ndákpá ē 'déé, ká jūjū būbū ä ká.

kögö ílí ũngú káná 'dí, ká ádá ē 'déé, mrēkē ögö Krīstō ká. Íshíí nēē, mēngá igí míñi míyí igí ní yómó génjé íñi, ká ádá ē 'déé, mrēkē ögö Krīstō ká, mēngá ägá möñjō 'dí, íshíí nēē, mēngá igí kónjō, íshíí ndákpá ní ä yēnē gūrū ärä igí, íshíí nēē, ndákpá ní ènē gūrū ärä ägá 'dí. ¹¹ Kpíí 'déé, kígi ílí äjá ē kájā ká nēē, gögö nöshó, íshíí gögö úyū ä yälä ägā, íshíí tēndē äzá áyā ägá ní, íshíí ndákpá ní ä yāmbā ägā, íshíí mömö äzá áyā ägá ní. ¹² Ägá mä yälä nētē ní gbērē ká lēké ägā, íshíí ká úgú ē 'déé, ndákpá lējē ägá yāā, ägá mä yöwö lömö méshē ká Mbájá níí úpú igí, íshíí ká löwö ē lölö ní ä yökō ägá yāā, ägá mä mrükú shēshē lépē ägá mápá ē'dē, ¹³ íshíí ká úgú ē 'déé, lēmē glös'tí ádá äpá áyā ägá yāā, ägá mä yipi gözö ádá mápá ögö éyí. Íshíí igí ílí úgú ē 'bákētā ká nēē, má'dá áyá klówó ē 'déé, ká jūjū būbū ä ká.

¹⁴ Bā äzá mä rōndó ádá í yākā bí igí ká ádá gälä ndénē mápá múmū igí ní, íshíí nēē, ká ádá igí ní kötó ámä 'déé, mälä ádá ärä igí ngé ká, ätāsh yāā, ängá ámä dí gē'dé igí. ¹⁵ Íshíí kpíí 'déé, ängá áyā igí kpú álííí (10,000) yómó grödó igí äpá ká ádá ärä Krīstō yāā, Yézū Krīstō älä ámä äpá ká bēbé igí ötö ögö grödó igí äpá ká Kélē ádá ní íshíí. ¹⁶ Átāsh yāā, mlémē bí igí níí, mälä ũngú ní tá áyā ē 'déé, mä yälä ní ká. ¹⁷ Íshíí ē ká ní dūrū ē 'déé, mä yōpó bí igí Tímötí, gēsē újū í ngá ámä 'déé, mälä ádá ärä ní ngé ká 'déé, ètē ká yälä ũngú äpá dā'bā ádá ká Bēbé ärä ägá Yézū ká shēshē lépē nē 'bälä ká, ètē ä ndlēmē bí igí ádá äpá ká ádá gbölö áshá í ngá ámä 'déé, mä yälä nētē ní mápá ká ádá ärä Yézū Krīstō 'déé, má'dá dí grödó ndákpá móto ílí úgú ē tírí 'déé, igí kiyí äpá áyā ní íshí ä ká.

¹⁸ Slägā ndákpá ē, éshē kökö ärä igí ä'dá äpá ká yómó ñbēlé, ká ádá ä yiní ádá ní ä yiyí, mä yöjö ká ádá grä'bá dí ärä igí tówó 'dí. ¹⁹ Íshíí éshē biyí ē ká tá gāā ätä nēē, mä ndöjö áyā igí yō 'déé, Bēbé ärä ägá íyí äpá ē'dē íshí yāā, íshíí éshē biyí éyí nēē, mä ndökō ní nēē, kútú igí yómó ñbēlé yāngā, ä lēmē ádá ngā yā, íshíí nēē, bā äzá tá ē ngā ní, mä yēbē ádá gökö ní nēē, kútú úlu ónjö ngā ē 'déé, ká ngá áyā igí yā? ²⁰ Ká ádá mömö ngéré ká Mbájá nēē, äzá töyö ká ádá glēmē ádá äpá ká ádá éyí ní, íshíí nēē, ètē ní ónjö. ²¹ Gözö éyí ní ē 'dē? Mánjä ängá áyā igí yō ká 'vrötö yá, wälä ká gälä ádá ärä, íshíí gözö shēshē lépē.

Ádá äpá ká ádá gälä nēnē ndéné

5 Ká ádá mögó ádá gälä örö í 'déé, ká kökö ärä igí ä ká míshí, íshíí gälä ètē úlu örö yāngā ká nēē, kpíí yómó ē 'déé, kökö Mbájá káná 'dí ká nēē, älä ètē ätāsh 'dí. Ndákpá ä ndíndí ká íyí ömö bēbé nē. ² Íshíí má yälä ñbēlé éyí, íshíí nēē, bíjā ängá áyā igí dí gä'dá ká góvó gönö ärä igí, íshíí níí, má'bā gä'bā ètē ndákpá äsh níí, öjö äpá ílí kēnísā ngá áyā igí ä'dá. ³ Kpíí 'déé mázá áyā igí yō ní ká nēē, lílí ärä mä ätä ngá áyā igí. Íshíí ètē ndákpá yāngā nēē, mögó ètē méshē ílí kēnísā ngá áyā igí, ká ádá mrötó ádá mápá áyā ní sārā míshí, tá áyá ũngú ē 'déé, mätá ngá áyā igí yō ká. ⁴ Ká úgú ē 'déé, mlövö ká dírí Bēbé ärä ägá Yézū míshí yāā, lílí ärä mä, ä ndä'dá ká ngá igí yō, íshíí ónjö ká Bēbé ärä ägá Yézū

ā ndā'dá áyā ìgí yō tánē. ⁵ Ká úgú è 'déé, ìgí klóvō ātāsh míshí yāā, méné ètē ndákpā † āsh bī Shētānā †† ká ádá è níí, gōgō gālā glōsī'dí ũngú í 'déé, ká ũmbū gbōgbō nī ká ālā ōsō ēshē ē'dē, īshíí níí, Bēbé ārā āgá Yézū āshā ètē ká ájā è 'déé, ètē ká ndōjō ē'dē ā ká. †

⁶ Glēmē ádá í 'déé, mlémē ká ḡbēlélé mápá ká ádá ārā ìgí ká nēē, ōzō 'dī. Ìgí mókō ádá è 'déé, gēsē ó'bó ká yālā nētē ndlāndá nī kōtō ílī glū'bū gīnī nī ká máná 'dī? ⁷ Méné ndákpā yāngā 'déé, ètē káyá tówó ó'bó è ká mēshē kōkō ārā ìgí, ká ádá è níí, má'dá áyá ránjā glū'bū gīnī è 'déé, ó'bó kázá ē'dē ní ká, īshíí dú nēē, ìgí mātá ḡgā. Ká ádá Krīstō nī ndīlījī Gātā Srámā †† í ḡgá áyā āgá 'déé, kāmá ètē kápá ká krōshō nī ká. ⁸ Ātāsh yāā, mālā góvó kōbó kélē úgú Gātā Srámā nī, īshíí nēē, bā āzā ká tówó ó'bó è ká gīnjī glōsī'dí ádá, īshíí gālā glōsī'dí ũngú è ká ní, īshíí nēē, mālā kōbó kélē úgú nī ká gūjū kpā'bákā è ḡgá grājā shēshē lēpē ḡgbó ká rāyā ádá nī.

⁹ Īshíí ádá í 'déé, mā rōndó bī ìgí mápá ílī srōnō yākā ká nēē, bā āzā miyí nēē, má'bā gácá ārā ìgí ká yōmó gālā ōrō ā'dá ní. ¹⁰ Īshíí nēē, bā mázá mā rōndó ádá nī miyí nēē, má'bā gácá ārā ìgí ká yōmó jūjū bībū yākā ā'dá ní 'déé, ìgí nī yōmó gālā ōrō, wālā yōmó gōgō ũngú, wālā yōmó tāḡbā, wālā yōmó è 'déé, ìgí ká lōyó mbájá è 'déé, ndákpá krāshá ìgí ká lēké èpē ìgí ā ká ā'dá ní. Ká ádá úlú ārā ndákpá è 'déé, kātāsh ká nēē, ìgí ōtō jūjū bībū nī tírí. Īshíí 'déé, mēbē ádá gácá ārā ìgí ká úlú ārā ndákpá è kātāsh ká 'dī yāā, gōzō nī nēē, má'bā jūjū bībū nī bī ìgí. ¹¹ Īshíí 'bákétā ká nēē, miyí nēē, má'bā gácá ārā ìgí ká ndákpá è 'déé, kiyí èpē ìgí kiyí, āpá ká ádá ká Yézū, īshíí 'déé, ìgí nī yōmó gālā ōrō, wālā yōmó gōgō ũngú, wālā yōmó glōyó mbájá è 'déé, ndákpá kālā ìgí ká lēké èpē ìgí, wālā yōmó yō'dó, wālā yōmó mōnó, wālā yōmó bīnī nī ká ā'dá. Ká ádá úlú ārā ìgí ndákpá è 'déé, kātāsh ká nēē, má'bā gōshó ũngú ká ḡgá ìgí ā'dá.

¹² Dūrū è 'déé, mā ndōḡgō ārā ámā ká ádá grōtō ádá mápá ká yōmó è 'déé, kiyí āpá ká ádá ká Yézū Krīstō 'dī ká nēē, āzā ní. Īshíí nēē, bījā āzā āḡgá áyā ìgí dī grōtō

† Méné ètē ndákpā āsh bī Shētānā: Páwūlō ēbē ádá è níí, ìgí lēmē wásá bī újū yāngā āpá dī mūmū ndákpá nī tírí níí, iyí nēē, újū yāngā bā āzā ndákpá ká Yézū ní, īshíí nēē, ètē nī ndákpá ká Shētānā, ká ádá è níí, ètē áyā ēshē ká gālā glōsī'dí ũngú áyā nē, īshíí níí, lūwū ōjō āpá ká Krīstō. Āpá ílī dī rōmō srōnō ká Páwūlō bī yōmō Kōrēntīyā nēē, áyā ũngú è 'déé, újū yāngā āyā ēshē ká gālā glōsī'dí ũngú áyā nē īshíí, īshíí 'bákétā nēē, Páwūlō ēbē ádá è níí, ìgí iyí āpá áyā nī níí, lūwū ètē ōjō āpá ílī kēnīsā ḡgá áyā èpē ìgí. Ró'dō 2 Kōrēntīyā 2:5-11. †† Shētānā: Ètē nī ḡgéré ká kōtō grōnō ká Mbájá 'déé, kánā ádá ká Mbájá, īshíí 'déé, Mbájá kōgō ìgí kēshē mūmū ōrō ā ká. Ró'dō Gitī Ádá 12:7-9. † Ájā klōjō ká Bēbé ārā āgá Yézū: Ètē ní ájā è 'déé, Bēbé ārā āgá Yézū ká ndōjō ē'dē ā ká, īshíí ā ndrōtō ádá āpá ká yōmó è 'déé, ìgí ká yāshá ní, ḡgbó ká yōmó è 'déé, kílí íshíí ā ká. Ró'dō Nētē ká Yōmó Yōpó 2:20; 2 Kōrēntīyā 1:14; 1 Tāsālōnikā 5:2; 2 Tāsālōnikā 2:2; 2 Pítārā 3:10. †† Krīstō nī ndīlījī Gātā Srámā: Mbájá ālā Īzrāyélē nī gī níí, rōtō srámā mō'dó nī gī īshíí srámā ndīlījī nī gī, ká ádá è níí, srámā yāngā ēshē glōsī'dí ũngú áyā ìgí. Ìgí grōtō srámā yāngā gī ká nēē, ká ádá è 'déé, ká ndūfū Yézū Krīstō gālōgā āpá ká krōshō nī āyā Lítí ndīlījī ká Mbájá ká. Gā'bālā srámā ārā Yézū ḡgá nēē, ā ndīlījī ījī īshíí āpá ká glōsī'dí ũngú ká ndákpá è 'déé, kiyí kápá áyā nī tírí ā ká. Ró'dō wārāgā Úgú Létē 12:17-28; Márkō 14:12; Lúkā 22:7; Jónō 1:29-35; 1 Pítārā 1:19.

á dá mápá ká yōmó è 'déé, kiyí āpá ká ádá ká Yézū 'déé, ká ílī kēnīsā ḡgá áyā ìgí ā ká ní? ¹³ Mbájá ká ndrōtō ádá nī āpá ká yōmó è 'déé, kiyí āpá ká Yézū 'dī ká. "Ātāsh yāā, mógó gōsī'dí újū í 'déé, ká kōkō ārā ìgí ā ká mēshē áyā ìgí." ††

Gāgā ḡbāḡā ārā ndákpá è 'déé kiyí āpá ká Yézū

⁶ 'Déé ndákpá ēshē kōkō ārā ìgí lātā lōwó āpá ká bēdé bēyē nē yāā, kútú ā ndāgā ḡbāḡā ārā nī bī yōmó è 'déé, kōkō Mbájá kánā 'dī ká yá, wālā gōzō nī nēē, āgā ḡbāḡā ārā nī bī glōzō ndákpá è 'déé, kiyí āpá ká Yézū íshíí ā ká? ² Máná ádá è 'déé, glōzō ndákpá ká Mbájá ká ndrōtō ádá āpá ká yōmó jūjū bībū yākā ká nēē, mókō máná 'dī? Īshíí 'déé, ìgí ká ndrōtō ádá nī mápá ká yōmó jūjū bībū í yākā yāā, kpōtō ā ndázá áyā ìgí ká ádá grōtō ádá mápá ká brízí ḡbāḡā è ká gī ní? ³ Máná ádá è 'déé, āgá mā ndrōtō ádá mápá ká grōnō nī gī ká nēē, †† mókō máná 'dī? Ātāsh yāā, tāmá dú ā ndā'dá áyā āgá nī kpōtō è 'déé, kōtō krōtō īshíí ā ká, ká ádá è níí, mrōtō ádá mápá ũngú è 'déé, ká yālā ārā èpē ìgí ā ká tírí. ⁴ Ātāsh yāā, 'déé mlātā lōwó mápá kōkō ārā ìgí mápá ká ádá bēdé ádá è nē yāā, āzā gōzō nī nēē, méné ìgí ádá yāngā gī mánjā ē'dē bī ndákpá è kpíí 'déé, ìgí kázá gónjō ndákpá āpá ílī kēnīsā ḡgá áyā ìgí ā ká níí, lēmē ádá āpá ē'dē ní? ⁵ Mlémē ádá í yākā ká ádá è níí, ndéné èyí ālā ìgí. Kútú bēdé ndákpá è kēshē kōkō ārā ìgí 'déé, génjé ínjī kāḡgá áyā nī kōtō krōtō, ká ádá grōtō ádá āpá ká ndákpá è 'déé, kiyí āpá ká Yézū ká nēē, āzā ní? ⁶ Īshíí nēē, ōtō ká è ḡgā nēē, ndákpá, ā yēné ónjō nē 'déé, ìgí kiyí āpá ká Yézū ká ḡgá ètē íshíí ā ká, īshíí ā yāgā ḡbāḡā ārā nī bī yōmó è 'déé, ìgí kōkō Mbájá kánā 'dī ká.

⁷ Īshíí ká úgú è 'déé, méné bēdé bēyē ìgí 'déé, miyí mápá ká Yézū ká ḡgá ìgí mánjā máná ílī ḡbāḡā nī míshí yāā, ílī èyí ā'dā nēē, ìgí má yōkō ũngú mēshē ḡgō èyí 'dī. Īshíí bījā gōzō nī nēē, miyí mápá ká glōsī'dí ũngú è 'déé, kālā āpá áyā ìgí, ḡgbó ká tāḡbā è 'déé, kāḡbā ìgí ē'dē ā ká. ⁸ Īshíí nēē, mēḡgá ìgí, má tá yālā glōsī'dí ũngú, ká gāḡbā ónjō ìgí gī 'déé, miyí mápá ká ádá ká Krīstō ká ḡgá ìgí ā ká.

⁹ Ádá è 'déé, yōmó gālā glōsī'dí ũngú āpá ká klōpō èpē ìgí ká yōkō ũngú ēshē ká mōmō ḡgéré ká Mbájá 'dī ká nēē, ìgí mókō máná 'dī? Ātāsh yāā, má'bā gā'bā ndákpá níí āḡbā ìgí ā'dá, īshíí yōmó è 'déé, ká lōyó mbájá è gī 'déé, ndákpá krāshá ìgí ká lēké èpē ìgí, wālā yōmó gālā ōrō è 'déé, tāmá āpá yō ká, wālā ḡgāḡgá è 'déé, ká yīndí ká klōpō ḡgāḡgá èpē ìgí, ¹⁰ īshíí yōmó bīnī, īshíí yōmó gōgō ũngú, yōmó mōnó, yōmó yō'dó, īshíí yōmó tāḡbā nī ká nēē, úlú ndákpá è kátá ḡgá ká nēē, ā yōkō ũngú ēshē ká mōmō ḡgéré ká Mbájá 'dī. ¹¹ Slāgā ndákpá è, ēshē kōkō ārā ìgí ā'dá dī gālā ũngú nī ātāsh sārā. Īshíí nēē, 'bákétā ōtō ḡgō dírí Bēbé ārā

†† 5:13 Ditrónōmí 17:7; 19:19; 21:21; 22:21,24; 24:7 ††† Ágá mā ndrōtō ádá mápá ká grōnō nī gī: Páwūlō ā iyí nēē, ndákpá è 'déé, kiyí āpá ká Mbájá ká ā ndrōtō ádá āpá ká grōnō è 'déé, kánā gōgō ádá ká Mbájá íshíí ā ká, īshíí Mbájá ōjō ḡgō ìgí ēshē mūmū ōrō ācá ḡgbó ká ḡgéré ká kōtō rōyó nī. Ró'dō wārāgā Gitī Ádá 12:7-9; 20:4-6.

ägá Yézū Krīstō, ògbó ká ónjó ká Lilí ärä Mbájá nèè, òbò ìgì, ìshíí à'bā ìgì grájá nì níí, Mbájá ìyí àpá áyá ìgì.

Gälä òrò

¹² Bèdé è'dè 'bälä èshè áyá ìgì à ndīyí nèè, “Àngá áamá dī gälä ùngú è tírí 'déé, gōgō gälä èyí kängá áamá ká,” ìshíí nèè, bā àzá ùngú nì gī tírí glözò nì àpá ká ádá ärä mâ ní. “Àngá áamá dī gälä ùngú è tírí 'déé, gōgō gälä èyí kängá áamá ká,” ìshíí nèè, mà yā'dá méndé bī bédé ùngú è 'dī. ¹³ “Nōshó nèè, àlā ká ádá lèpè ägâ, ìshíí àlā lèpè ägá ká ádá nōshó.” ìshíí nèè, Mbájá à ndälä dārä ìgì tírí rómó dōsò nì èshè è'dè, gbōgbō ägá nèè, bā àzá àlā àpá ká ádá gälä òrò è'dè áamá àpá yō ní, ìshíí nèè, àlā gbōgbō ägá àpá ká ádá ärä Bèbé ärä ägâ, ìshíí Bèbé ärä ägá nèè, à'dá àpá ká ádá gbōgbō ägâ. ¹⁴ Òtò ògō ónjó ká Mbájá nèè, àlā Bèbé ärä ägâ Yézū, ìshíí àñā èshè ká ìrì, ìshíí à ndälä mēngá ägá níí, mēngá mēshé ká ìrì nì tánē. ¹⁵ Kútú ádá è 'déé, gbōgbō ìgì nì kágá ärä gbōgbō Krīstō ká nèè, mókò máná 'dī? ìshíí nèè, 'déé mēnè gbōgbō mà 'déé, ètè nì kágá ärä gbōgbō Krīstō ká ìshíí 'déé, mīndí ká éndé lèmbé è'dè yāà, à ndlātá nī? Bā 'dī. ¹⁶ ìshíí ká úgú è 'déé, ndákpā àlā òrò ká éndé lèmbé ìshíí yāà, ìlì èyí à'dā gbōgbō nì à'dá 'bälä ká gbōgbō éndé lèmbé nì ìshíí à ká nèè, mókò máná 'dī? Ká ádá rōndó à'bā ìlì wārāgā ká Mbájá à'dā, “Dārä ìgì tírí rómó à ngâ níí, gbōgbō ìgì à ndā'dá 'bälä.” ¹⁷ ìshíí nèè, ndákpā è 'déé, ká ndācá ärä nè níí, èpè ká'dá 'bälä ká Bèbé ärä ägá ká nèè, lìlì ärä nì à ndā'dá 'bälä ká Lilí ärä Bèbé ärä ägâ. ¹⁸ Mégbé ärä ìgì mēshé ká gälä òrò è 'déé, támá àpá yō ká, ká ádá 'déé, újū àlā gōsī'dí ùngú àtā ngâ àpá ká shíí gbōgbō nè yāà, slāgā gälä glōsī'dí ùngú è gī ká nèè, bā àzá à yälā ärä èpè ìgì àpá ká gbōgbō nì ní. ¹⁹ Ádá è 'déé, gbōgbō ìgì nì mómò ká Lilí ärä Mbájá, † ìshíí 'déé, ètè ká shēshē lèpè ìgì 'déé, Mbájá kēnē bī ìgì à ká nèè, mókò máná 'dī? Àtāsh yāà, bā àzá ìgì kúbū ärä ìgì ká ärä ìgì ní, ²⁰ ká ádá Mbájá òvò ó'dò ìgì ká srāmā ärä Yézū. Àtāsh yāà, mēné gürü ärä Mbájá mótó ògō gbōgbō ìgì.

Ádá àpá ká ádá grò'bō ärä

7 ìshíí ádá àpá ká ádá grò'bō ärä í 'déé, mróndó mójó è'dè bī áamá ká nèè, mīyí mápá è'dè mīshí, ìshíí gōzò nì nèè, újū à'bā grò'bō éndé à'dá, ² ìshíí nèè, ká ádá è 'déé, ndákpā ká yälā òrò nì támá àpá yō kótó krótó ìshíí à ká nèè, gōzò nì nèè, à'dá ká ngāngá nì tírí lūkpú òmò èpè ìgì gī, ìshíí lūkpú nì nèè, à'dá áyá ìgì nì rómó èpè ìgì gī. ³ Àngá újū mómò nì nèè, dī gīndí ká ìyí òmò nè, ìshíí àngá éndé mómò nì nèè, dī gīndí ká rómó nè tánē. ⁴ ìshíí éndé mómò nì nèè, bā àzá àngá áyá nì kpótó, ká ádá gròkō gbōgbō nè èshè ká rómó nè ní, ìshíí bā àzá àngá újū mómò nì dī gròkō gbōgbō nè, èshè ká ìyí òmò nè tánē ní. ⁵ ìshíí níí, à'bā gròkō

ärä èpè ìgì ká gbōgbō èpè ìgì à'dá, ìshíí 'déé, dārä ìgì tírí rómó 'déé, mīyí ká ádá gälä àtāsh mīshí yāà, úgú è níí, mērútú mēshé è'dè gāà, ká ádá è níí, mrájá àkpā ìgì bī Mbájá, ìshíí bīyí èyí níí, mlúwū mápá ká áshá áyá ìgì tá áyá sārā è ká, ká ádá è níí, Shētānā nì à'bā gōdó ìgì àpá ká gälä glōsī'dí ùngú à'dá, ká ádá gēgbē ká ärä ìgì klānjá nè bī ìgì à ká. ⁶ ìshíí nèè, mlémé ádá yākā bī ìgì áyá ádá í nè, bā àzá ká ádá è níí, málā ùngú mápá ògō èyí ní. ⁷ Bījā mà yēbē ádá è níí, ngāngá nì à'dá tírí áyá áamá, ìshíí nèè, Mbájá ònjó tēmbé bī ägá tírí tēndé, tēndé.

⁸ Mlémé ádá yākā bī ngāngá è 'déé, krò'bò lūkpú 'dī ká, ògbó ká lūkpú bīyí ìrì nì gī níí, gōzò nì nèè, à'dá áyá áamá. ⁹ ìshíí nèè, 'déé dī gēgbē ká ärä ìgì èshè ká gälä òrò nì kájá ìgì ìshíí yāà, gōzò nì nèè, ngāngá nì rò'bò lūkpú, ìshíí níí, lūkpú nì rò'bò ngāngá, èshè ká è 'déé, gōgō gälä glōsī'dí ùngú è 'déé, ká ùmbū gbōgbō ìgì ká ndälä ìgì dōsò nì ká.

¹⁰ ìshíí mà lémé ádá yākā gónjò nì bī yómò è 'déé, krò'bò ärä èpè ìgì ìshíí à ká, ìshíí nèè, bā àzá áamá ká lémé ètè ádá yākā ní, Bèbé ärä ägá kīyí nèè, éndé à'bā gōnjò kōkō ärä èpè ìgì ká rómó òmò nè à'dá. ¹¹ ìshíí nèè, 'déé éndé ànā rómó nè ìshíí yāà, à'bā gījī bédé újū è à'dá, àzá ní yāà, ànjā níí, rāshá kōkō ärä èpè ìgì ká rómó nè. ìshíí níí, újū à'bā gānā ìyí òmò nè † à'dá.

¹² ìshíí mà lémé bī sōkpō ndákpā è ká, ìshíí nèè, bā àzá Bèbé ärä ägá ká lémé ádá nì ní, 'déé ónjó ägá è kīyí àpá ká Yézū, ìshíí ìyí òmò nì ìyí àpá ká Yézū 'dī, ìshíí 'déé, ìyí òmò nì ìyí ká ádá è níí, èpè àshá ká ngá ètè ìshíí yāà, rómó nì à'bā gānā ètè à'dá. ¹³ ìshíí éndé è 'déé, rómó nì kīyí àpá ká Yézū 'dī, ìshíí èbē ádá è níí, èpè àshá ká ngá ètè yāà, ìyí òmò nì à'bā gānā ètè à'dá. ¹⁴ ìshíí újū mómò, ìshíí éndé mómò è 'déé, kīyí àpá ká Yézū 'dī ká nèè, à ndälä ìgì níí, à'dá glözò nì òtò ògō kīyí ká 'bälä èshè kōkō ärä ìgì àpá ká Yézū. È ngâ à ndälä kótó ngá áyá ìgì níí, à'dá glözò nì, ìshíí grájá nì níí, gōkō ìgì èlè Mbájá.

¹⁵ ìshíí ndákpā è 'déé, kīyí àpá ká Yézū ìshíí 'déé, ìyí òmò nì, wälä rómó nì ìyí àpá ká Yézū 'dī, ìshíí àgbē 'déé, kīyí àpá ká Yézū 'dī ká kēbē ádá è níí, èpè ìgì ònjó kōkō ärä èpè ìgì yāà, à'bā ìgì níí, ònjó kōkō ärä èpè ìgì. Ká ádá bédé ùngú è 'déé, ká ndōngó 'bälä èshè áyá ìgì àpá ká bédé bēyē nè nèè, àzá ní. Ká ádá Mbájá ìshíí ägâ, ìshíí èbē ádá è níí, māshá glözò nì. ¹⁶ ìshíí á ndōkō dānā áyá 'dè yāà, éndé mómò nì bédé è'dè úmü ká ndāshá rómó ì, † ìshíí mēngá úmü yāà, újū mómò nì á ndōkō dānā áyá dè, bédé è'dè mēngá úmü ká ndāshá ìyí òmò ì.

Mógó ádá ká Bèbé ärä ägá ká úgú tírí

¹⁷ Mà lémé bī ndákpā è 'déé, kīyí àpá ká Yézū ká níí, à'dá tá áyá è 'déé, ká'dá ká úgú è 'déé, Mbájá Bèbé ärä

† Újū à'bā gānā ìyí òmò nè: Yézū lémé ádá àpá ká ádá grò'bō ärä ìshíí gānā ärä àpá ìlì wārāgā Kélè ádá ká Mátéyò 5:31-32; Mátéyò 19:3-9; Márkò 10:1-12; Lúkà 16:18. ìshíí Páwülò lémé ádá àpá ká ádá grò'bō ärä ìshíí gānā ärä àpá ìlì 1 Kōréntīyā 7:1-40. †† Úmü ká ndāshá rómó ì: Ìlì ádá yākā à'dā nèè, éndé mómò nì à ndā'bā rómó nè níí, ìyí àpá ká Krīstō, ká úgú è 'déé, ètè ká ndōkō kútú Yézū àlā ètè níí, kälā ádá ärä rómó nè ká.

† 6:16 Gōcō Lāgá 2:24 †† Lilí ärä Mbájá: Ádá ká Mbájá à'dā nèè, Bèbé ètè nì Mbájá, ìshíí Gēsē újū ngá áyá nì Yézū nèè, ètè nì Mbájá, ìshíí Lilí ärä Mbájá ètè nì Mbájá. Bèbé ìshíí Gēsē újū nì ìshíí Lilí ärä nì nèè, ìgì tírí nì Mbájá 'bälä. Ró'dò Jónò 1:1-18; Jónò 8:41-42; Nēté ká Yómò Yópó 5:3-4.

ägá kädä ïgì níí, gä'dá äpá ká shíki ndäkpá í ngá áyá nē kã. Íshíí 'bákétã mä lēmē tá ètē gã'bälã gónjò ádá yãngã bì ndäkpá è 'déé, kã ílí kēnisã nî gî 'déé, ïgì kã dã'bã úgú è tēndē, tēndē ã kã. ¹⁸ Íshíí ndäkpã è 'déé, rötó ètē ká ñbónbó mātārã íshí yää, ä'dá tá ätãsh, íshíí nēè, 'déé ndäkpã rötó ètē ká ñbónbó mātārã † 'dī yää, ä'bã gänjã ká ádá è níí, rötó èpē ká ñbónbó mātārã ä'dá. ¹⁹ 'Déé, ndäkpã änjã ñbónbó mātārã, wälã änjã ñbónbó mātārã 'dī yää, älä ùngú 'dī. Íshíí nēè, gälã ùngú äpá dã'bã gónjò ádá ká Mbájã nēè, ètē ká'dá gónjò ùngú nî. ²⁰ Ätãsh yää, ängã ndäkpã nî tírí dī gä'dá ní tá ká gbölö è 'déé, kã'dá dī gãshã nî è'dē kã, ká löwó è 'déé, Mbájã kädä ïgì íshí ä kã. ²¹ 'Déé úmü nî méndé ká löwó è 'déé, Mbájã kädä úmü kã yää, ä'bã gä'bã shēshē lépē í nî ägã ä'dá. Íshíí nēè, 'déé bēbē ärä í ká ndíshí úmü èshē ílí áshã méndé nî yää, íyí äpá è'dē. ²² Ká löwó è 'déé, Bēbē ärä ägã kädä ndäkpã è 'déé, ïgì méndé nî gî kã nēè, öjò ä'dá bã äzã äyã méndé bí Bēbē ärä ägã ní. Íshíí ká löwó è 'déé, kädä ndäkpã è 'déé, ïgì bã kázã méndé ní kã nēè, öjò ä'dá äpá ká méndé ká Krístö. ²³ Mbájã övó ádá nî èshē ó'dö ïgì ká ètē èyí nē, ätãsh yää, mä'bã göjò gä'dá méndé bí ndäkpã ä'dá. ²⁴ Ónjö ägã gî, ïgì tírí nēè, mä'dá tá äyã sãrä klã'dá è 'déé, mä'dá dī gä'dá nî kã, ká löwó è 'déé, Mbájã kädä ïgì ä kã.

²⁵ Ádá è 'déé Bēbē ärä ägã klēmē äpá ká ádá ärä yömó è 'déé, krö'bö ärä èpē ïgì 'dī kã nēè, mókö bēdē ádá è mänã mápá ká ádá èyí 'dī, íshíí nēè, mä ndlēmē bí ïgì ádá è 'déé, kã ílí jüjü mä kã, íshíí mä ndíyí mápá è'dē, ká ádá Bēbē ärä ägã älä nónö bí ämä, íshíí shēshē lépē ndäkpã nî lüzú äpá ká ádá í ngá ämã 'dī. ²⁶ Íshíí ká ádá glãnjã áshã è 'bákétã kã nēè, miñjì miyí gözö nî nēè, mä'dá tá äyã è 'déé, ïgì mä'dá 'bákétã kã. ²⁷ 'Déé ïgì krö'bö ärä ïgì kishí yää, mä'bã gönjö kökô ärä ïgì ä'dá, íshíí 'déé, ïgì krö'bö ärä ïgì 'dī yää, mä'bã grö'bö ärä ïgì ä'dá. ²⁸ Íshíí nēè, 'déé, mrö'bö ärä ïgì míshí yää, bã äzã gösî'dí ùngú ní, íshíí gēsē éndé zē'dé 'déé, rö'bö ètē yää, bã äzã älä gösî'dí ùngú ní. Íshíí nēè, yömó è 'déé, krö'bö ärä èpē ïgì íshí ä kã nēè, ä ndökö gēlé glösî'dí ádá äpá ílí áshã í ngá áyã èpē ïgì, íshíí mä yēbē ádá è níí, míshí ïgì méshē ílí ïgì glösî'dí ádá yãngã gî.

²⁹ Mä yēbē ádá giyí nēè, yää ónjö mä gî, íshíí lúmü mä gî, tá gää ätã èshē biyí è kã nēè, Bēbē ärä Yézü ä ndöjö nî, ätãsh yää, yömó è 'déé, krö'bö ärä èpē ïgì ä kã nēè, äyã ùngú è 'déé, krö'bö ärä èpē ïgì 'dī, ³⁰ íshíí yömó è 'déé, kã yönö ärä èpē ïgì ä kã nēè, äyã ùngú è 'déé, köñö ärä èpē ïgì 'dī, íshíí yömó è 'déé, kã yälã köbö kélé úgú nî kã nēè, äyã ùngú è 'déé, kälã köbö kélé úgú 'dī. Íshíí yömó è kövö ùngú nî äpá ká ádá ärä èpē ïgì kã nēè, ùngú è 'déé, kövö ä kã nēè, bã äzã äyã ùngú äyã ïgì ní, ³¹ íshíí yömó è 'déé, kã yökö ùngú èshē ögö nēnē jüjü bübü nî kã nēè, äyã ùngú è 'déé, bã ïgì ökö ùngú èshē ögö èyí 'dī, ká ádá ètē jüjü bübü í 'déé,

† Nbonbó mātārã: Mbájã lēmē bí Äbräyímí níí, rötó ñbētē ká kötö ngãngã ngá áyã nē, ká úgú è 'déé, kãngã äyã ïgì sálã lēmbē tötö 'bí'bí nî kã, ká ádá è níí, lüsü ä'dã nēè, ïgì nî kötö ká Mbájã. Rö'dö Göcö Lägã 17:9-14.

ägá mä yökö nî ká övó èyí tírí ä kã nēè, biyí èyí tá gää ätã nēè, ä ndälã döso í nē.

³² Ätãsh yää, mä yēbē ádá è níí, ïgì mä'bã gä'dá ká giñjì ärä ïgì ä'dá, ká ádá yömó è 'déé, krö'bö ärä èpē ïgì 'dī kã nēè, ä rükú ádá ká Bēbē ärä ägã níí, shēshē lépē nî èlē äpá áyã èpē ïgì. ³³ Íshíí nēè, römó éndé nēè, ä yīñjì ádá nî äpá ká nēnē jüjü bübü yäkã, íshíí ä yēbē ádá è níí, shēshē lépē íyí ömö nē èlē äpá áyã nē, ³⁴ ätãsh yää, shēshē lépē nî önjö ärä nē nē. Íshíí éndé è 'déé, krö'bö ètē 'dī, wälã gēsē éndé è 'déé, ètē nî zē'dé nî kã nēè, ä yīñjì ádá äpá ká ádá ùngú è 'déé, Bēbē ärä ägã ká yēbē ádá è níí, èpē kälã kã. Íshíí éndé è 'déé, krö'bö ètē íshí ä kã nēè, ä yīñjì ádá nî äpá ká ádá nēnē jüjü bübü yäkã, ká ádá è níí, èpē älä shēshē lépē römó nē níí, máfã è'dē, íshíí nēè, bã äzã ká ádá è mä yätã ïgì níí, mä'bã gälã ùngú è 'déé, ïgì mä yēbē ádá gälã èyí ä kã ä'dá ní, íshíí nēè, ká ádá è níí, máshã ká räyã gbölö è 'déé, ká ndã'bã ïgì níí, miyí mápá ká ádá ká Bēbē ärä ägã ká shēshē lépē ïgì 'bälã kã.

³⁶ Tá ndäkpã è 'déé, kíñjì ä'dã, èpē ä yälã gösî'dí ùngú äpá ká gēsē éndé zē'dé 'déé, èpē kríyí ètē íshí ä kã, íshíí 'déé, tãgã úgú nî ögö íshí, íshíí 'déé, gögö ärä gēsē éndé nî ängã áyã nî ngé yää, gözö nî nēè, rö'bö ärä èpē ïgì, íshíí è ngã bã äzã gösî'dí ùngú äpá ká ádá ärä ïgì ní. ³⁷ Íshíí nēè, 'déé újü löngö jüjü nē äpá ká ádá ùngú è 'déé, èpē kēbē ádá gälã nî kã íshí yää, ä'bã grindí ètē äpá è'dē ä'dá, íshíí níí, älä ùngú nî äpá dã'bã giñjì ádá í ngá áyã nē. Íshíí 'déé, èbē ádá giñjì gēsē éndé zē'dé 'dī yää, ètē újü yãngã älä gözö ùngú íshí. ³⁸ Ätãsh yää, 'déé újü rö'bö gēsē éndé zē'dé yää, älä gözö ùngú íshí. Íshíí nēè, újü è 'déé, krö'bö gēsē éndé zē'dé 'dī kã nēè, älä gözö ùngú ötö rötó íshí.

³⁹ Éndé ä ndã'dá äpá ümbü lēké römó nē, ká löwó è 'déé, römó nî kílí dó'bó 'dī kã. Íshíí nēè 'déé, römó nî líí íshí yää, bēdē ùngú è 'déé, kã ndöwó ètē dätã nî èshē ká giñjì bēdē újü è 'déé, kã yēbē ádá ärä nî kã nēè äzã ní, íshíí nēè, ètē újü äsh ä ndã'dá ndäkpã ká Bēbē ärä ägã. ⁴⁰ Íshíí ká giñjì è ngá ämä yää, éndé yãngã, ä ndãshã gözö áshã è 'déé, közö krötö íshí ä kã, 'déé ä'dá tá ká ètē klã'dá ngá áyã nē ngã yä, íshíí ádá í 'déé, mlēmē bí ïgì ä kã nēè, lílí ärä Mbájã kälã ämä níí, mlēmē bí ïgì.

Gröyö nōshó bí mbájã è ndäkpã krãshã ïgì ká lēké èpē ïgì ä kã

8 'Bákétã nēè, ádá nî äpá ká ádá giñjì nōshó bí mbájã è ndäkpã krãshã ïgì ká lēké èpē ïgì ä kã. Mökö mänã míshí nēè, ägã tírí mögö ílí ùngú mänã míshí, íshíí gögö ílí ùngú í ngá áyã ägã nēè, älä ägã äpá ká yömó ñbēlé. Íshíí nēè, gälã ádá ärä nî ä, yälã ägã níí, mänã klöpö ägã. ² Ndäkpã è 'déé, kíñjì ä'dã èpē kökô ùngú kãnã tírí íshí ä kã nēè, ètē bã ökö ùngú änä äyã è 'déé, bíjã gögö gökô èyí gänã nî kãngã áyã nî kã 'dī. ³ Íshíí nēè, ndäkpã è 'déé, kã yälã ádá ärä Mbájã kã nēè, Mbájã ökö ètē änä íshí.

⁴ Ätãsh yää, ádá äpá ká ádá göshó nōshó è 'déé, kröyö bí mbájã è 'déé, ndäkpã krãshã ïgì ká lēké èpē

igī ā kā nēē, āgá mōkō māná mīshí nēē, igī bā āzá gāshákpá ũngú è 'déé, kā jūjū būbū ā kā ní, īshíí bēdé Mbájá è nēē, āzá tánē ní, tá Mbájá 'bālā. ⁵ Gēlē ũngú è 'déé, igī kā mūmū örō, wālā jūjū būbū ā kā, īshíí 'déé, ndákpá kā yādā āpá áyā igī nī mbájá ārā ēpē igī gī, wālā bēbé ārā ēpē igī gī ā kā nēē, ⁶ kpíí kātāsh kā nēē, bī mēngá āgá yāā, Mbájá Bēbé āgá tá 'bālā, 'déé ũngú nī gī tírí kēshé áyā nī kā, īshíí mā yāshá kā ádá ārā nī kā. īshíí Bēbé ārā āgá tá 'bālā Yézū Krístō 'déé, ũngú nī gī tírí kēshé áyā nī kā, īshíí 'déé, mā yāshá nī mōtó ōgō nī kā.

⁷ īshíí nēē, ndákpá nī tírí ōkō ātā ngá āná 'dí, ká ádá slāgā ndákpá è 'déé, klānjā, īshíí 'déé, shēshē lēpē igī kíyí āpá ká ádá ká mbájá è 'déé, ndákpá nī krāshá igī ká lēké ēpē igī ā kā nēē, īnjí ā'dā, igī nī gāshákpá ũngú. Átāsh yāā, ká úgú è 'déé, ā yōshó ũngú è 'déé, krōyō bī mbájá yānggā gī kā yāā, īnjí ā'dā ēpē igī ā yālā glōs'dí ũngú. ⁸ īshíí nēē, bā āzá nōshó ká ndāļā āgá níí, mōjō 'bákā mápá gbōgbō ārā Mbájá ní, kpíí 'déé, mōshó ũngú, wālā mōshó ũngú 'dí yāā, āgá mā yōkō bēdé gāfā ũngú è mēshé ōgō ēyí ē'dē 'dí.

⁹ Mā'bā gēné bēdé gōs'dí ádá è mōjō mápá ó'dō bēdé ndákpá è ká ádá è 'déé, kōgō ílī ũngú kánā āyā è ngá igī ā 'dí kā ā'dā. ¹⁰ Ká ádá 'déé, bēdé ndákpá è 'déé, kōgō ílī ũngú nī kánā āyā è ngá úmū 'dí kā 'déé, ōkō úmū ā yōshó nōshó è 'déé, krōyō kā'bā ílī mōmō ká mbájá nī gī kā yāā, āzá è ngá ā ndā'bā étē níí, ānjā ōshó nōshó è 'déé, krōyō bī mbájá yānggā gī kā nī? ¹¹ Átāsh yāā, ónjō í 'déé, Yézū Krístō kílī ká ádá ārā nī kā nēē, á ndlíí étē ótó ōgō gōgō ílī ũngú í ngá áyā? ¹² Ká úgú è 'déé, málā gōs'dí ũngú mápá ká klōpō igī è 'déé, míyí mápá ká ádá ká Krístō ká ngá igī ā kā yāā, málā rōyó mápá ká gbōļō gīnjí ádá í ngá áyā igī míshí, ātāsh yāā, málā glōs'dí ũngú mápá ká Krístō míshí. ¹³ Átāsh yāā, ũngú è 'déé, mā yōshó nī kā 'déé, ā yālā ónjō mā níí, āļā glōs'dí ũngú yāā, jéé mā yōshó étē nōshó yānggā 'dí, ká ádá è níí, ā'bā gālā ónjō mā níí, āļā glōs'dí ũngú ā'dā.

Ūngú è 'déé ndákpá kā ndēné bī yōmó yōpó ká Yézū

9 Ámā nī méndé? Ámā nī bēbé yōpó ká Yézū Krístō? īshíí mókō Bēbé ārā āgá Yézū ká mūmū mā 'dí? īshíí igī mázá ũngú è 'déé, mókō igī mótó ōgō nētē í ngá ádá ká Bēbé ārā āgá kā nī? ² Kpíí 'déé, slāgā ndákpá è kíjī kíyí ádá bā mázá bēbé yōpó ká Yézū nī kā nēē, mēngá igī míyí mápá ká ádá è 'déé, ádá nī bēbé yōpó ká Bēbé ārā āgá Yézū kā míshí.

³ īshíí ká úgú è 'déé, ndákpá iyí ádá mázá shíkí bēbé yōpó ká Yézū ní yāā, mā lēmē bī igī díyí nēē, ⁴ kútú ádá, īshíí Bārná'bā nēē, mlātá mápá ká ádá è níí, igī míjī nōshó, īshíí ũngú níí, mōmō mápá bīyí nētē í 'déé, āgá mā yālā nī kā 'dí? ⁵ īshíí mlātá mápá ká ádá è níí, mēngē lūkpú ōmō è 'déé, kíyí āpá ká Krístō níí, mlōwó ká ngá igī, tá áyā è 'déé, slāgā yōmó yōpó nī, īshíí kōtó ónjō Bēbé ārā āgá Yézū, īshíí Pítārā 'déé, bēdé dírí nī Séfāsā kālā kā 'dí? ⁶ Wālā tá ádá, īshíí Bārná'bā ānggā áyā āgá dí gālā nētē nī ká ádá è níí, māshá ē'dē?

⁷ Átāsh yāā, bēbé gāmbá lílī è 'déé, ká ndōvó ádá étē gālā nētē í ngá áyā nē ká ārā nē kā nēē, ádá ē'dē? īshíí 'déé, bēbé glāwā āwā glāwā áyā nē yāā, ā yōshó nēē ílī glāwā í ngá áyā nē 'dí? īshíí 'bí ká ndūlú nūlú nī, īshíí 'déé, ká yōmō ũyū mbāmbā nūlú nī gī 'dí kā? ⁸ īshíí bā mázá mā lēmē ádá yākā áyā ádá ká jájá ndákpá ní. Ázá gónjō ádá ká Mbájá lēmē tá ātāsh nī? ⁹ Ká ádá rōndó ā'bā ílī wārāgā gónjō ádá ká Mbájá 'déé, kēné bī Mōzē † ká nēē, Mbájá ā'dā, "Ká úgú è 'déé, ngānggā mō'dó ā yālā nētē gāmbá ózó †† āpá ílī glāwā yāā, ā'bā glōngō ākpā igī ā'dā, ká ádá è níí, ōshó gēsē ózó nī." * īshíí nēē, tá ádá ārā ngānggā mō'dó nī gī kówō Mbájá? ¹⁰ Dú nēē, Mbájá lēmē ádá yānggā āpá ká ádá ārā āgá īshíí, Ká ádá 'déé, ndákpá āwā glāwā, īshíí bēdé ndákpá è, ōjō ōvō nōshó ílī glāwā nī yāā, ā ndūsú āpá jūjū ēpē igī ádá gōnjō tōwō nēē ílī glāwā nī āpá kōkō ārā ēpē igī. ¹¹ Ká úgú è 'déé, mē'dé ádá ká Mbájá bī igī ā kā nēē, áyā ũngú è 'déé, mrí'dí ádá ká Mbájá mápá kōkō ārā igī míshí, ātāsh yāā, ānggā áyā āgá nī dí gōkō slāgā ũngú è, mēshé áyā igī tá áyā gōvō nēē ílī glāwā è ngá āgá mēshé áyā igī. ¹² īshíí 'déé, slāgā ndákpá è, ānggā áyā igī dí gōkō igī ũngú yānggā ēshé áyā igī yāā, āzá ānggā áyā āgá dí gōkō igī ũngú yānggā góvó nī mōtó áyā igī tírí nī?

īshíí nēē, bā āgá mlēmē ádá ũngú è 'déé, bījā āgá mā ndlēmē ádá ēyí mēshé áyā igī kā 'dí. īshíí mā'bā igī ũngú yānggā gī tírí ā'dā, ká ádá è níí, bēdé gōs'dí ũngú è, ā'bā gālā Kélē ádá ká Krístō 'déé, āgá mā yē'dé nī kā ā'dā. ¹³ ānggā áyā í dí gōkō gánā nī nēē, ndákpá è 'déé, ká yālā nētē nī āpá ílī Mōmō ká Mbájá kā nēē, ā yōkō nōshó í ngá áyā ēpē igī ēshé ká dí Mōmō ká Mbájá. īshíí yōmō è 'déé, ká yālā nētē nī āpá jūjū árá †† nī kā nēē, ā yōkō nōshó ngá áyā ēpē igī ēshé ká grōyō ũngú è 'déé ká jūjū árá nī kā. ¹⁴ Tá ká gbōļō yānggā kā nēē, Bēbé ārā āgá Yézū lēmē gónjō ádá ā'dā, yōmō è 'déé, igī ká yē'dé Kélē ádá í ngá áyā nē kā nēē, ā ndāshá ótó ōgō ēyí.

¹⁵ īshíí nēē, bā ndákpá ēné bēdé ũngú è bī ádá ká ádá è 'déé, mā yē'dé Kélē ádá nī kā 'dí. īshíí mázá mā rōndó ádá yākā ká ádá è níí, ménē ũngú bī ádá nī. Gōzō nī nēē, mílī nē, mēshē ē'dē ótó ká è 'déé, bēdé ndákpá è, ká ndātá ádá ēshē ká gālā njbēlē í 'déé, mā yālā nī ká ádá nētē í 'déé, mā yālā nī jájá kā. ¹⁶ īshíí kpíí kātāsh kā nēē, ká úgú è 'déé, mā yē'dé Kélē ádá nī yāā,

† Mōzē: Ká bīyí è 'déé, Jōzéfē kílī īshíí nēē, Īzrāyélē nī gī ā'dā méndé ā'bā mōmō Mésírí'ígí ílī sōsō gūfū sālā ríní. īshíí Mbájá āļā Mōzē níí, ēngē Īzrāyélē nī gī ēshē ílī áshá méndé nī. īshíí Mbájá ōjō ēné gónjō ádá áyā nē bī'ígí ótó ōgō Mōzē, īshíí è ngá nī dūrū è 'déé, ká slāgā úgú è yāā, ā yādā āpá ká gónjō ádá yānggā nī gónjō ádá ká Mōzē kā. Mōzē āshá ũngú áyā 'bālā álfí lēmē sōsō gūfū sālā (1,400) ríní ká lōwó è 'déé, kākā Yézū dō'bó 'dí kā. Ró'dó ádá āpá ká ádá ārā nī āpá ílī wārāgā Úgú Létē 2-24. †† Mō'dó ā yālā nētē gāmbā ózó: Yūwúdu nī gī ā yālā ngānggā mō'dó níí, ē'dē gūrú kpíkpi'óto jūjū grōtó ózó nī gī, ká ádá è níí, āmbā klākā ózó nī gī ēshé ká kūrū ēyí. ‡ 9:9 Dītrōnōmī 25:4 †† Árá: Á'dā ē'dē nī árá ā ílī dāzá Mōmō ká Mbájá, īshíí étē nī dí úgú è 'déé, ká yīsí krōyō bī Mbájá āpá ká ádá gījī īshíí āpá ká glōs'dí ũngú ká ndákpá. īshíí ā ē'dē nī bēdé árá è ká ádá gīsí bākúrū āpá jūjū ēyí āpá ílī Gōzō Kóló í 'déé, ká ílī Mōmō ká Mbájá kā, ká úgú tírí ká kílīkōnjō īshíí lílī úgú ká úgú grājā ākpā nī bī Mbájá.

bā málā ṅbēlē ēyí 'dī, ká ádá Yézū klémē bī áamá níí, málā. 'Bréké āngá áamá 'déé, mē'dé Kélē ádá ní 'dī yāá. ¹⁷ 'Déé, mē'dé ádá ní ká ārà mā, ká ádá gōgō gālā ēyí kāngá áamá kā yāá, mā ndōkō ũngú mēshē ōgō ēyí. Kpíí 'déé, gōgō ēyí kázá áamá ní kā nēē, èté ní ũngú è 'déé, míyí mápá è'dē míshí ā kā, ṭshíí Yézū ōpó áamá, ká ádá è níí, málā. ¹⁸ Ātāsh yāá, mā ndōkō ṅgā mēshē ōgō gē'dé Kélē ádá ní? ũngú è mā ndōkō mēshē ōgō ēyí ā kā nēē, tāmá gē'dé Kélē ádá ní bī ndākpá ní jájá ātā, āzá ká ádá è níí, ndākpá ènē bēdē ũngú è, bī áamá āpá ōgō ēyí ní.

¹⁹ Kpíí 'déé, áamá mázá méndé ní, ṭshíí bá mázá ũmbū ārà ndākpá ní kā nēē, málā ārà mā āyá méndé bī ndākpá ní tírí, ká ádá è níí, ménggē gēlē ndākpá mójó è'dē bī Krístō. ²⁰ Ká úgú è 'déé, mā'dá ká Yūwúdū ní gī yāá, málā ārà mā āyá Yūwúdū, ká ádá è níí, ménggá ṅgí ṅyí āpá ká Krístō. Ṭshíí 'déé, mā'dá ká yōmó ká yālā ũngú ní āpá dā'bā gónjó ádá ká Mbájá kā yāá, málā ũngú ní tá āyá ménggá ṅgí. Ṭshíí nēē, bījā āzá āngá áamá dī gālā ātāsh ní, málā ātāsh ká ádá è níí, ṅgí ṅyí āpá ká Yézū. ²¹ Ṭshíí ká löwó è 'déé, mā'dá ká ndākpá è 'déé, kälā ũngú ní āpá dā'bā gónjó ádá ká Mbájá 'dī kā yāá, málā ārà mā tá āyá ṅgí, kpíí ātāsh kā nēē, mätá yālā ũngú āyá è 'déé, Mbájá kā yēbē ní, ká ádá mā yālā ũngú ní mápá dā'bā gónjó ádá ká Krístō, ká ádá è níí, ṅgí ndākpá yāngā ōjō āpá ká Krístō. ²² Ká löwó è 'déé, mā kökō ārà ndākpá è 'déé, shēshē lépē èpē ṅgí klüzú āpá ká ádá ká Mbájá kā yāá, málā ārà mā, tá āyá ṅgí ká ádá è níí, ménggē ṅgí mójó è'dē bī Krístō. Ṭshíí mā yālā tá dī è 'déé, kāngá áamá kā níí, māshá slāgā ndākpá è kā. ²³ Málā ṅgí ũngú yāngā gī tírí ká ádá è níí, Kélē ádá ká Yézū ānjā gólō ṭshíí níí, Yézū ũpú áamá ōtō ōgō ēyí.

²⁴ 'Déé, gēlē ndākpá ä lögbó ní ká glülü ká ṅgásá, ká ádá gökō ũngú èshē ōgō ēyí yāá, tá gā'bālā ndākpá ká ndōkō nēnē ōgō ṅgásá ní. Ṭshíí nēē, bī ménggá ṅgí yāá, mlülü gbā ká ádá è níí, mókō nēnē ōgō ṅgásá ní.

²⁵ Yōmó è 'déé, klögbó ká ádá gökō ũngú èshē ōgō ēyí ā kā nēē, āngá áyá ṅgí dī grāshá ārà èpē ṅgí gōzō, ká ádá è níí, èpē ṅgí ökō èté ũngú āsh 'déé, tāgā ēyí kā yōgō 'dī kā, ṭshíí nēē, āgá mā lögbó ní ká ádá gökō ũngú è 'déé, kā yālā dōsō 'dī kā. ²⁶ Ātāsh yāá, bá mázá mā yülü tāmá jájá ṅgásá mápá yō ní, ṭshíí bá mázá mā lātā lílí āyá ndākpá è 'déé, kā yāmbá ũngú ōtō lílī yāyā ní. ²⁷ Mā yēgbē ká gbōgbō mā, ṭshíí málā èté āyá méndé áamá nē, ká ádá è níí, Mbájá ā'bā gökō nēté í ṅgá áamá grāsā ní ā'dá, ká bīyí è 'déé, mē'dé Kélē ádá ní bī slāgā ndākpá è míshí ā kā.

Má'bā glöyó mbájá è ndākpá krāshá ṅgí ká lēké èpē ṅgí ä kā ā'dá

10 Ónjō mā ṭshíí lúmū mā gī, mēbē ádá è níí, ṅgí mókō máná nēē, ũngú è 'déé, kälā ārà nē kāpá ká jūjū kóshó āgá gī sārā ṅgētā, ká úgú è 'déé, ṅgí kā lílī bēre ní kā nēē, Mbájá ālā krökó níí, ũ'bú āpá dī mūmū löwó í ṅgá áyá ṅgí, ṭshíí ēnggē ṅgí tírí ōtō lílī góvó ũyū āpá āgā. ² È ṅgā āyá ũngú è 'déé, Mbájá kíjī bātēzmā bī ṅgí āpá ũmbū krökó, ṭshíí āpá lílī góvó ũyū [†] ká ádá níí, ā'dá āpá ká yōmó grēké ōgō Mōzē. ³ ṅgí tírí ōshó tá gā'bālā

nōshó ^{††} è 'déé, kēshē ká Lílī ārà Mbájá kā, ⁴ ṭshíí ōmō ũyū èshē tá ká èté gā'bālā Lílī ārà Mbájá 'déé, kēné ũyū bī ṅgí kēshē ká āṅbā [‡] í 'déé, kú'bú kā'bā dī mūmū ṅgí ā kā, ṭshíí èté āṅbā āsh ní Krístō ká ārà nē. ⁵ Ṭshíí kpíí kātāsh kā nēē, gēlē ndākpá èshē kökō ārà ṅgí nēē, shēshē lépē Mbájá èlē āpá áyá ṅgí 'dī. Ātāsh yāá, ṅgí lílī, ṭshíí lírí ārà ṅgí lēsé ōtō lílī bēre ní tírí.

⁶ ṅgí ũngú yāngā nēē, ālā ārà èpē ṅgí, ká ádá glüsü bī āgá níí, mā'bā gūsú shēshē lépē āgá mápá ká ádá gālā glösí'dí ũngú āyá è 'déé, ṅgí kälā kā ā'dá. ⁷ Mā'bā gā'dá āyá yōmó glöyó mbájá è gī 'déé, ndākpá krāshá ṅgí ká lēké èpē ṅgí ā kā ā'dá, ká ádá rōndó ádá āpá ká ádá ārà slāgā ndākpá è, èshē kökō ārà kóshó āgá sārā āpá lílī wārāgā ká Mbájá ā'dā, "Ndākpá ā'dá bībū ká ádá göshō ũngú, ṭshíí gömō ārà èpē ṅgí, ṭshíí ānjā ōrō ká ádá gārā glösí'dí ré'bé." ^{†††} Mā'bā gālā ōrō āyá è ṅgá slāgā ndākpá è 'déé, kēshē kökō ārà ṅgí 'déé, kälā 'déé, gūfū 'bālā lēmbē tōtō álfíf (23,000) ndākpá kēshē kökō ārà ṅgí, kílí ká ájā 'bālā kā ā'dá. ⁹ Mā'bā gödō Bēbē ārà āgá Yézū Krístō āyá ũngú è 'déé, slāgā ndākpá è, kēshē kökō ārà ṅgí kälā, ṭshíí 'déé, ínji ní gī kágā ṅgí ^{‡‡} 'déé, kílí ā kā ā'dá. ¹⁰ Ṭshíí níí, mā'bā glēmē klöwō āyá slāgā ndākpá è, kēshē kökō ārà ṅgí 'déé, kälā 'déé, grōnō ká Mbájá krūshū ṅgí ^{†††} ā kā ā'dá.

¹¹ ṅgí ũngú yāngā ālā ārà èpē ṅgí āpá áyá ṅgí, ká ádá glüsü bī āgá níí, mā'bā gālā āyá è ṅgá ṅgí ā kā ā'dá. Ṭshíí rōndó ā'bā lílī wārāgā ká Mbájá bī āgá ká ádá è níí, mōkō máná nēē, āgá ní yōmó è 'déé, mā yāshá mā'bā lílī dōṅbó úgú ní kā. ¹² Ātāsh yāá, 'déé ṅgí kíjī míyí nēē, mrútú gónjō ní mápá dūṅū yōdó ní míshí yāá, mégbē ká ārà ṅgí, ká ádá è níí, mā'bā glē've ṅgí mápá lílī gālā glösí'dí ũngú ā'dá. ¹³ Ä yōdó ṅgí tá ká èté gā'bālā gbōlō yāngā 'déé, kā yōdó ndākpá ní tírí è'dē ā kā. Ṭshíí nēē, 'déé, míyí mápá ká Mbájá ká shēshē lépē ṅgí 'bālā míshí yā, Mbájá ā ndālā ũngú ní āpá dā'bā yōshō í ṅgá áyá nē bī ṅgí, ṭshíí ā ndā'bā ṅgí níí, ā'bā gödó ṅgí góvó ní ā'dá. Ṭshíí ā ndlūsū gbōlō bī ṅgí níí, mlülü mēshē ká yōdó ní.

¹⁴ Ātāsh yāá, ónjō mā gī ṭshíí lúmū mā gī mlülü mēshē ká glöyó mbájá è 'déé, ndākpá ní krāshá ṅgí ká lēké èpē ṅgí ā kā. ¹⁵ Mā lēmē ádá ní bī ṅgí yōmó è 'déé, mógó lílī ũngú ní mótó mrótó míshí ā kā, ká ádá è níí, ṅgí ká ārà ṅgí mōkō máná nēē, kútú mā lēmē ádá ní mápá ká ádá ṅgā yā. ¹⁶ Ká löwó è 'déé, mōmō mēshē ká klē'dé í 'déé, mōwō mēshē ká Mbájá ká ádá è níí, kúpú èté klē'dé āsh kā nēē, āzá āgá mā yācā ārà āgá 'bālā mápá lílī srāmā ārà Krístō ní? Ṭshíí ká löwó è 'déé, mríkí kpā'bākā ní, ṭshíí mōshó ā kā nēē, āzá āgá mā yācā ārà āgá 'bālā mápá ká gbōgbō Krístō ní? ¹⁷ Kpíí 'déé, kpā'bākā ní tá 'bālā, ṭshíí jūjū āgá kēlē nē kā nēē,

[†] Krökó ṭshíí āpá lílī góvó ũyū: Ró'dō ádá āpá ká ádá ārà ṅgí āpá lílī wārāgā Úgú Létē 14:10-29. ^{††} Ōshó tá gā'bālā nōshó: Ró'dō ádá āpá ká ádá ārà ní āpá lílī wārāgā Úgú Létē 16. [‡] Kēné ũyū bī ṅgí kēshē ká āṅbā: Ró'dō ádá āpá ká ádá ēyí āpá lílī wārāgā Úgú Létē 17:1-7; Nímīrā 20:2-17. ^{†††} 10:7 Úgú Létē 32:6 ^{‡‡} Ínji gī kágā ṅgí: Ró'dō ádá āpá ká ádá ēyí āpá lílī wārāgā Nímīrā 21:4-9. ^{††††} Grōnō ká Mbájá krūshū ṅgí: Ró'dō ádá āpá ká ádá ēyí āpá lílī wārāgā Nímīrā 16:41-49.

mācā ärä ägá tírí mǎpá ílí èyí, ìshíí mǒjǒ mǎ'dá äyá gǎ'bǎlǎ gbōgbō mīshí.

¹⁸ Äzá mókō Ìzrāyēlē nī gī 'dé. Yōmó è 'déé, kōshó grōyō ũngú è 'déé, kǎ jūjū árá nī kǎ nēè, äzá äcá ärä èpē ìgī äpá ká yōmó è 'déé, kǎ yǎlǎ nētē nī äpá jūjū árá nī kǎ nī? ¹⁹ Kútú miyí nēè, nōshó è 'déé, ndǎkpá krōyō bī mbájá è 'déé, ndǎkpá nī krāshá ìgī ká lēké èpē ìgī, wǎlǎ mbájá è 'déé, ndǎkpá krāshá ìgī ká lēké èpē ìgī ā kǎ nēè, ìgī nī gónjǒ ũngú nī? ²⁰ Bǎ 'dī, ìshíí nēè, grōyō ũngú è ká yōmó è 'déé, kiyí äpá ádá ká Mbájá 'dī kǎ nēè, ä rōyō ũngú bī kǒtǒ rōyó, † bǎ äzá bī Mbájá nī. Ìshíí mēbē ádá è níí, mācá ärä ìgī ká kǒtǒ rōyó nī gī 'dī. ²¹ Ìgī má yōmó ũngú mēshé ká klē'dé è ngá Bēbé ärä ägá Yézú, ìshíí mēshé ká klē'dé è ngá kǒtǒ rōyó gī tánē 'dī. Ìshíí bǎ má yōshó ũngú mǎpá jūjū tǎrbézé è ká Bēbé ärä ägá, ìshíí è ngá kǒtǒ rōyó nī 'dī. ²² Ägá mǎ ndǎ'bǎ Bēbé ärä ägá níí, ǎlǎ lüyú ärä ägá 'déé, mǎlǎ ätāsh mīshí yā, ägá mōnjǒ mǒtǒ äyá nī mīshí?

Ká úgú tírí éné gürü ärä Mbájá

²³ Slǎgǎ ndǎkpá nēè, iyí nēè, "Ägá mǎ ndǎlǎ ũngú è tírí 'déé, gōgō gǎlǎ èyí kǎngá äyá ägá kǎ." Ìshíí nēè, ũngú nī gī tírí nēè, bǎ äzá gǎfǎ nī ní, wǎlǎ ũngú è 'déé, kǎ ndǎnǎ ägá kǎ ní. ²⁴ Ndǎkpǎ ä'bǎ gēbē ádá glōzǒ ũngú nī gī tá äpá ká ádá ärä nē ä'dá, ìshíí nēè, ìgī ádá glōzǒ ũngú nī gī äpá ká ádá ärä klōpǒ nē gī tánē.

²⁵ Móshó úlú ũngú nī gī tírí è 'déé, má ndövó mēshé ílí súgú nī kǎ, ìshíí níí, má'bǎ gīnjí ärä ìgī mǎpá è'dē kútú ìgī nī nōshó è 'déé, ndǎkpá krōyō bī mbájá è gī 'déé, ndǎkpá krāshá ìgī ká lēké èpē ìgī ā kǎ yá, wǎlǎ ìgī nī gǎnǎ ärä ìgī nē kǎ nēè, ä'dá, ²⁶ ká ádá rōndó ä'dǎ, "Jūjū bǔbū nī ìshíí ũngú è tírí 'déé, kǎ ílí èyí ā kǎ nēè, ìgī nī ũngú ká Bēbé ärä ägá." ††

²⁷ Ndǎkpǎ è 'déé, kiyí äpá ká ádá ká Mbájá 'dī 'déé, ètē kádǎ ìgī äpá ká nōshó, ìshíí gōgō gǎnjǎ yō ká ngá äyá ìgī kishí yǎä, mǎnjǎ ìshíí níí, móshó tá ũngú è 'déé, kǎ ndéné dǒjǒ è'dē bī ìgī ā kǎ, ìshíí níí, má'bǎ gūjū yūjū è 'déé, kǎ ndǎlǎ ádá äpá shēshē lēpē ìgī, ká gūjū yūjū è 'déé, má ndiyí nēè, kútú nōshó í yǎngǎ èshē dī úgú è 'dē yá kǎ nēè, ä'dá. ²⁸ Ìshíí nēè, 'déé bēdé ndǎkpǎ è klēmē bī ìgī kiyí, "È kǎ nī ũngú è 'déé, krōyō ká ádá ärä mbájá è 'déé, ndǎkpá krāshá ìgī ká lēké èpē ìgī kǎ yǎä," má'bǎ göshó nī ä'dá, ká ádá ärä ndǎkpǎ è 'déé, klēmē bī ìgī ā kǎ, ìshíí tówó ká ádá è níí, má'bǎ gǎlǎ rōyó mǎpá shēshē lēpē bēdé ndǎkpǎ è ä'dá. ²⁹ Ìshíí nēè, shēshē lēpē nī nēè, shēshē lēpē è ngá ètē, bǎ äzá shēshē lēpē ìgī ní, ìshíí nēè, ä ndrǒtǒ ádá äpá ádá äpá äpá dǎ'bǎ gīnjí ádá ká bēdé ndǎkpǎ è nēè, ká ádá ngá?

³⁰ Ìshíí 'déé, mlōyó Mbájá mǎpá ká ádá ũngú è 'déé, mōshó mīshí ā kǎ yǎä, dūrū è 'déé, bēdé ndǎkpǎ è kǎ ndēvè ádá, ká ádá è 'déé, mlōyó Mbájá mǎpá ká ádá èyí ā kǎ nēè, ká ádá ngá?

† Kǒtǒ rōyó: Kǒtǒ rōyó ä yǎ'dá ä'bǎ jūjū yōmó rōyó, ìshíí sǎrǎ nēè, ìgī nī kǒtǒ grōnǒ è 'déé, kǎ'dá kǎ'bǎ mǔmǔ örǒ ká Mbájá, ògbó ká ngéré ngá äyá èpē ìgī 'déé, dírí nī Shētǎnǎ kǎ, ìshíí òjǒ äná gōgō ádá ká Mbájá ishí, ìshíí ká úgú è 'déé, Mbájá krōsǒ ìgī kǎpá bǔbū ishí ā kǎ nēè, òjǒ ìpǎ ärä èpē ìgī äpá ká glōsǐ'dí lílí ärä è 'déé, kǎ yǎlǎ gǎngǎ äkpǎ äpá ká ndǎkpá nī kǎ. Rǒ'dǒ ádá yǎkǎ äpá ílí wǎrǎgǎ Gītí Ádá 12:7-9. †† 10:26 Sǎlǎmǎ 24:1

³¹ Ätāsh yǎä, kpíí 'déé, ìgī ká yōshó ũngú, wǎlǎ má yōmó ũngú, wǎlǎ tá ũngú è 'déé, ìgī má yǎlǎ nī kǎ yǎä, mǎlǎ ìgī tírí ká ádá è níí, méné gürü ärä Mbájá mǒtǒ ògǒ èyí. ³² Má'bǎ gené ádá mǒjǒ mǎpá ó'dǒ Yūwúdū nī gī, wǎlǎ mǎpá ó'dǒ ndǎkpǎ è 'déé, ìgī kǎzá Yūwúdū ní, wǎlǎ mǎpá ká ndǎkpǎ è 'déé, kiyí äpá ká ádá ká Mbájá kǎ ä'dá. ³³ Ká úgú tírí nēè, má yēbē ádá gǎlǎ ũngú è 'déé, shēshē lēpē ndǎkpǎ kǎ ndēlē äpá è'dē ā kǎ, ìshíí bǎ äzá má yǎlǎ ũngú nī ká ádá è níí, shēshē lēpē má èlē äpá è'dē ní, ìshíí nēè, ká ádá è níí, shēshē lēpē gēlē ndǎkpǎ èlē, ká ádá è níí, iyí äpá ká Krístǒ níí äshá ìgī.

11 Ängá äyá ìgī nī dī gǎlǎ ũngú mǎpá dǎ'bǎ ũngú í 'déé, má yǎlǎ nī kǎ, tá äyá è 'déé, má yǎlǎ ũngú nī mǎpá dǎ'bǎ ũngú è 'déé, Krístǒ kǎlǎ kǎ.

Gōzǒ gbōlǒ glōyó Mbájá

² Mǎ'dá ká gǎlǎ ñbēlē ärä ìgī nē, ká ádá ìgī ká úgú tírí nēè, má yǎlǎ ádá ärä ádá mǎpá ká ádá ũngú è tírí 'déé, mǎlǎ kǎ, ìshíí má yǎlǎ ũngú nī mǎpá dǎ'bǎ ádá è 'déé, mrǒdó ìgī mǎpá è'dē ā kǎ.

³ 'Bákétǎ kǎ nēè, mēbē ádá è níí, ìgī mókō mǎnǎ nēè, Krístǒ ká'dá äpá jūjū ngǎngǎ nī tírí. Ìshíí újū nī nēè, ká'dá äpá jūjū éndé nī. Ìshíí Mbájá nēè, ká'dá äpá jūjū Krístǒ. ⁴ Tá újū è 'déé, kǎ rǎjǎ äkpǎ nē bī Mbájá, wǎlǎ kǎ yēnjē ádá äyá nī, ìshíí 'déé, klǎkpǎ jūjū nē kǎ nēè, ä yēné ndéné dǒjǒ äpá ká ärä nē. ⁵ Ìshíí tá éndé è 'déé, kǎ rǎjǎ äkpǎ nē bī Mbájá, wǎlǎ kǎ yēnjē ádá ärä nī, ìshíí 'déé, klǒngǒ jūjū nē 'dī yǎä, ä ndéné ndéné dǒjǒ äpá ká ärä nē, ká ádá äyá ũngú è 'déé, kēsē bíbí jūjū nē, nē. ⁶ 'Déé éndé lǒngǒ jūjū nē 'dī yǎä, ängá äyá nī dī gēsē bíbí jūjū nē, ìshíí nēè, 'déé dī grǒtǒ, wǎlǎ dī gēsē bíbí jūjū nī ká ndéné ndéné dǒjǒ è'dē bī ètē yǎä, ängá äyá nī dī klǒngǒ jūjū nē. ⁷ Ngǎngǎ nī nēè, übū ìgī ká ádá è níí, óvó í ngá äyá ìgī ä'dá äyá è ngá Mbájá, ìshíí níí, éné gürü ärä nī. Ìshíí è ngá ílí èyí ä'dǎ nēè, ängá ngǎngǎ nī bǎ äzá dī görǒ ũngú äpá jūjū èpē ìgī ní. Ìshíí nēè, lǔkpú nī nēè, übū ìgī ká ádá è níí, éné gürü ärä ngǎngǎ nī. ⁸ Ká ádá újū nī nēè, bǎ äzá èshē ká éndé ní, ìshíí nēè, éndé nī kēsē ká újū nī, ⁹ ìshíí újū nī nēè, Mbájá bǎ äzá übū ètē ká ádá ärä éndé nī ní, ìshíí nēè, übū éndé nī ká ádá ärä újū nī. ¹⁰ Ätāsh yǎä, ängá éndé nī dī görǒ ũngú äpá jūjū nē, ká ádá glūsū nī nēè, èpē ä ümbū lēké újū, ìshíí níí kǒtǒ grōnǒ ká Mbájá òkǒ.

¹¹ Ndǎkpǎ è 'déé, kiyí äpá ká ádá ká Bēbé ärä ägá ìshíí ä kǎ nēè, lǔkpú ä'bǎ gǎshá kínärǎ èpē ìgī èshé ká ngǎngǎ ä'dá, ìshíí ngǎngǎ nī ä'bǎ gǎshá kínärǎ èpē ìgī èshé ká lǔkpú nī ä'dá. ¹² Ká ádá tá äyá è 'déé, kpéé éndé nī kēsē ká újū nī kǎ nēè, újū nī nēè, éndé kákǎ ètē, ìshíí nēè, ũngú nī gī tírí nēè, òjǒ èshé ká Mbájá.

¹³ Äzá mīnjí, ìshíí níí, mókō ká ärä ìgī 'dé. È ngá nī gōzǒ ũngú ká ádá è níí, éndé ä rǎjǎ äkpǎ nē bī Mbájá ká jūjū nē jǎjǎ ätǎ? ¹⁴ Èshē ká úgú è 'déé, Mbájá kǔbū ũngú nī gī kǎ nēè, 'déé bíbí jūjū újū lísí ngé yǎä, è ngá nī góvó nēnē ndéné bī ètē, ¹⁵ ìshíí nēè, 'déé, ängá éndé glísí bíbí jūjū yǎä, è ngá nī nēnē mbädǎ ká ádá ärä nī, ká ádá glísí bíbí jūjū í 'déé, kēné bī ètē kǎ nēè, úkú ká jūjū nē è'dē. ¹⁶ Ìshíí 'déé, ndǎkpǎ kēbē ádá gēmē tēmē kpǒrǒ äpá ká ádá yǎngǎ yǎä, bǎ úlú kiyí è kǎtǎ ngá kǎ

nēē, āzā kōkō ārā āgá ní, wālā āzā kōkō ārā glōvō ndākpá è 'déé, kiyí āpá ká ádá ká Mbájá 'déé, igí ká dā'bā úgú ní gí tírí ā kā ní.

¹⁷ Glōyō Mbájá í ngá áyā igí 'déé, má lōyō ètē mápá ílí kēnisā ngá áyā igí ā kā nēē, ā yālā igí dōsó í nē góvó ní, ēshē ká è 'déé, bijā má ndōkō gāfā ũngú méshé ōgō èyí ā kā. Ātāsh yāā, mā lōyō igí mápá ká ádá èyí 'dī.

¹⁸ Ká ádá mōgō ā'dā nēē, ká lōwó è 'déé, igí mlóvō mápá ílí kēnisā ngá áyā igí yāā, má yōngō kōkō ārā igí nē, īshíí dú nēē, miyí mápá ē'dē mīshí, ká ádá bēdé ē'dē ádá yāngā, ā ndā'dá nārā ádá. ¹⁹ Ká nārā ádá yāā, igí tírí nēē, má yā'dá 'balā 'dī, gōngō kōkō ārā ā ndālā ārā nē, āpá kōkō ārā igí, ká ádá glūsū yōmó è 'déé, ká kōkō ārā igí 'déé, Mbájá kiyí āpá áyā igí īshí ā kā. ²⁰ Ká lōwó è 'déé, igí mlóvō 'balā mīshí yāā, bā mázá má yālā ũngú ní mápá dā'bā gōshó dōngbō nōshó ká Bēbé ārā āgá kā ní, ²¹ īshíí igí nēē, mōcō lāgā gōshó ũngú ní tá sārā ká úgú è 'déé, ndākpá krāyá āpá ílí kēnisā ní dō'bó 'dī kā. Ātāsh yāā, slāgā ndākpá è, ā'dá ká gōgō īshíí slāgā yōmó è, ā'dá ká mōnó. ²² Āzā áyā igí mōmō ká ádá gōshó ũngú, īshíí gōmō ũngú mápá ílí èyí ní? Wālā ká úgú è 'déé, igí mlóvō mápá ílí kēnisā ní yāā, māsá ndākpá ká Mbájá mápá ká ũngú 'dī? īshíí má yālā nēnē ndéné mápá mūmū yōmó è 'déé, bā ũngú kázá áyā igí ní kā? Mā ndīyí ngā bī igí? Kútú āngá ámá dī glōyō igí āpá ká ádá èyí? Bā 'dī.

Dōngbō nōshó njónjō ká Bēbé ārā āgá

(Mātéyō 26:26-29; Márkō 14:22-25; Lúkā 22:14-20)

²³ Mlémē bī igí ádá mápá ká ádá ũngú è 'déé, mōgō méshē ká Bēbé ārā āgá Yézū ká njónjō è 'déé, kōwō gōmbō ārā ní ē'dē kā nēē, ēné kpā'bākā, ²⁴ īshíí ká lōwó è 'déé, klōyō Mbájá āpá ē'dē īshí ā kā nēē, ríkí ílí èyí, īshíí ā'dā, "É kā ní gbōgbō mā 'déé, mēné ká ádá ārā igí ā kā, mōshó níí, mālā ātā ngā ká ádá è níí, má yīnjí ádá ārā mā ē'dē." ²⁵ Tá ká ètē gā'bālā gbōlō yāngā kā nēē, ēshē biyí gōshó nōshó njónjō ní nēē, ōjō ēné klê'dé ní īshíí ā'dā, "Klê'dé í yākā nēē, ètē ní ránā glēmē ākpā srāmā ārā mā, mōmō níí, mālā ātā ngā ká ádá è níí, má yīnjí ádá ārā mā ē'dē." ²⁶ Ká ádá tá ká úgú è 'déé, mōshó kpā'bākā yākā, īshíí mōmō méshē ká klê'dé yākā mīshí yāā, má ndē'dé ádá irí ká Bēbé ārā āgá bī ndākpá ní igí ká úgú è 'déé, ètē ká ndōjō ní ē'dē ā kā.

²⁷ Ātāsh yāā, tá ndākpā è 'déé, ètē kōshó kpā'bākā, wālā kōmō ũngú ēshē ká klê'dé ká Bēbé ārā āgá, ká gbōlō è 'déé, klātá 'dī kā yāā, ālā ní gōsī'dí ũngú āpá ká gbōgbō, īshíí srāmā ārā Bēbé ārā āgá Yézū īshí.

²⁸ Āngá ndākpá dī gōkō āpá ká ārā nē gōzō, ká úgú è kōshó kpā'bākā ní dō'bó 'dī kā, īshíí kōmō ũngú ēshē ká klê'dé ní 'dī kā. ²⁹ Ká ádá ndākpā è 'déé, ká yōshó ũngú, īshíí ká yōmō ũngú, īshíí 'déé, bā kāsá gbōgbō Bēbé ārā āgá kápá ká ũngú 'dī kā nēē, ètē ā yōshó, īshíí ā yōmō ní grōtō ádá ká Mbájá āpá ó'dō nē. ³⁰ É ngā ní dūrū è 'déé, gēlē ndākpá kēshē áyā igí ōnjō kázá gbōgbō igí ní, īshíí nōwō ká yālā igí ā kā, īshíí slāgā yōmó è kilí īshí ā kā. ³¹ īshíí 'déé, mrōtō ádá ní mápá ká ārā āgá mīshí yāā, bā Mbájá ā rōtō ádá āpá

áyā āgá 'dī. ³² īshíí ká lōwó è 'déé, Bēbé ārā āgá rōtō ádá āpá áyā āgá āpá ká ádá glōsī'dí ũngú è 'déé, mālā kā yāā, ālā ātāsh ká ádá ēbē ádá è níí, èpē rōfō āgá nē, níí Mbájá ā'bā grōtō ádá āpá áyā āgá ká ndākpá è 'déé, ká yālā glōsī'dí ũngú ní āpá jūjū būbū kā ā'dá.

³³ Ātāsh yāā, ōnjō mā gī, īshíí lúmū mā gī, ká lōwó è 'déé, igí klóvō 'balā, ká ádá gōshó ũngú yāā, māmā klōpō igí. ³⁴ īshíí tá ndākpā è 'déé, gōgō kángá áyā ní kīshí yāā, āngá áyā ní dī gōshó ũngú ní āpá mōmō, ká ádá è níí, ètē kójō āpá kēnisā ní yāā, ā'bā gēné grōtō ádá ní ōjō āpá ó'dō nē ā'dá.

īshíí ká lōwó è 'déé, mā ndōjō áyā igí yō kā nēē, mā ndlēmē bī igí ádá góvó ní mápá ká ádá ũngú è 'déé, igí má ndālā igí ā kā.

Tēmbé ní gī ēshé ká Lilí ārā Mbájá

12 'Bákētā kā nēē, mā lēmē bī igí yāā, ōnjō mā gī, īshíí lúmū mā gī, níí mógó ílí ádá mápá ká ádá tēmbé ní gī 'déé, kēshē ká Lilí ārā Mbájá kā. ² Igí mókō máná mīshí, ká lōwó è 'déé, mókō Mbájá máná dō'bó 'dī kā nēē, mlígbī nē, īshíí mánjā ōgō glōyō mbájá è gī 'déé, ndākpá ní krāshá igí ká lēké èpē igí kā 'déé, klēmē lēmē èpē igí 'dī kā. ³ Ātāsh yāā, mā lēmē bī igí nēē, bā ndākpā è 'déé, ká lēmē ádá kēshē ká ōnjō ká Lilí ārā Mbájá kā nēē, ā yīyí, "Mlējē Yézū mīshí" ā kā 'dī, īshíí bā ndākpā ā yīyí, "Yézū ní Bēbé ārā āgá" 'dī, 'déé, āzā Lilí ārā Mbájá ká ndālā ètē ndākpā āsh níí, lēmē ātāsh níí yā.

⁴ Ā ē'dē ní gēlē úlú tēmbé ní gī è 'déé, kēshē ká Lilí ārā ní kā. īshíí nēē, ēshé tá ká gā'bālā Lilí ārā Mbájá. ⁵ Ā ē'dē ní gēlē gbōlō ká ádá gālā nētē bī tá ètē gā'bālā Bēbé ārā āgá kā. ⁶ Ā ē'dē ní gēlē úlú nētē ní gī 'déé, āgá mā ndālā ní, īshíí nēē, tá ètē Mbájá ká yālā nētē ní ōtō ílí āgā, īshíí ā yāná āgá níí, mā yālā igí nētē yāngā gī tírí ā kā.

⁷ Lilí ārā Mbájá ēné bī āgá tírí nēē, gōzō tēmbé ká ádá è níí mālā nētē ē'dē mápá ká ádá ārā slāgā ndākpá è gī. ⁸ Ètē ēné bī bēdé ndākpā è, gēnjé ínjí īshíí bī bēdé ndākpā è nēē, dī gōgō ílí ũngú, īshíí è ngā tírí nēē, ēshē tá ká gā'bālā Lilí ārā Mbájá. ⁹ īshíí bī bēdé ndākpā è nēē, Lilí ārā Mbájá ēné bī ètē ní tēmbé è ngá dī giyí āpá áyā nē, īshíí tá ètē gā'bālā Lilí ārā Mbájá kā nēē, ēné bī bēdé ndākpā è nēē, ōnjō ká ádá grājá nōwō, ēshē ká ndākpá, ¹⁰ īshíí bī bēdé ndākpā è nēē, ēné bī ètē ní ōnjō ká ádá gālā kī'dí gī, īshíí bī bēdé ndākpā è nēē, ēné bī ètē gēnjē ádá ũngú è 'déé, ká ndālā ārā èpē igí āpá gólō ā kā, īshíí ēné bī bēdé ndākpā è nēē, ōnjō ká ádá gōngō kōkō ārā glōzō lilí ārā ní gī, īshíí glōsī'dí lilí ārā è kā, īshíí ēné bī bēdé ndākpā nēē, ōnjō è ngá glēmē lēmē tēndē mōmō ká ndākpá, īshíí bī bēdé ndākpā è nēē, ēné bī ètē ní ōnjō ká ádá glēmē ílí ádá è 'déé, ká lēmē ká bēdé tēndē lēmē mōmō è kā. ¹¹ É ngā tírí nēē, nētē ká gā'bālā Lilí ārā Mbájá, īshíí tá ètē kōngō tēmbé yāngā gī bī ndākpá ní tírí 'balā, 'balā, tá áyā è 'déé, ètē ká yēbē ádá èyí ā kā.

Gā'bālā gbōgbō ṡhíí gēlé kágá ēyí

¹² Gbōgbō nī nēē, ètē tá 'bālā, kpíí 'déé, kágá ēyí gī kēlē nē kā. ṡhíí kpíí 'déé, kágá gbōgbō nī gī kēlē nē kā nēē, gbōgbō nī tá 'bālā. Àtāsh yāā, gbōgbō Krīstō tá àtāsh. ¹³ Ká ádá ágá tírí nēē, ṡṡ bātēzmā bī ágá ká Lílí àrà Mbájá, ápá ílí gbōgbō 'bālā. Kpíí 'déé, ágá nī Yūwúdū, wālā mázá Yūwúdū ní, wālā méndé, wālā mázá méndé ní yāā, Lílí àrà Mbájá, á yāshá á'bā ílí ágá tírí.

¹⁴ Gbōgbō nī nēē, tá 'bālā, ṡhíí nēē, kágá ēyí ēlē nē. ¹⁵ ṡhíí 'déé kpátá lāgá ndákpā á'dā, "Ámā mázá lēké ní, àtāsh yāā, bá mázá kágá gbōgbō ndákpā ní," Ètē kpátá lāgá yāngā nēē, ètē bá ázá kágá àrà ndákpā ásh ní? ¹⁶ ṡhíí 'déé, mbímbí ndákpā á'dā, "Ámā mázá mūmū ní, àtāsh yāā, bá mázá kágá gbōgbō ndákpā ní," Ètē mbímbí yāngā nēē, ètē bá ázá kágá gbōgbō ndákpā ásh ní? ¹⁷ ṡhíí 'déé, bījā gbōgbō nī tírí mūmū yāā, ndákpā á ndōgó göyó ũngú? ṡhíí 'déé, gbōgbō nī tírí mbímbí yāā, ndákpā á ndūñū bāná ũngú? ¹⁸ ṡhíí ká nārā ádá nēē, Mbájá ũsú kágá gbōgbō nī gī tírí tá ápá dī úgú è 'déé, èpē kēbē ádá ēyí á kā. ¹⁹ ṡhíí bījā 'déé, gbōgbō nī àlā ètē èshé ká gā'bālā kágá yāā, á yā'dá gbōgbō 'dī, ká ádá gbōgbō nī nēē, kágá ēyí ēlē nē. ²⁰ Ká ádá è níí, gbōgbō nī á'dá 'bālā gbōgbō yāā, á ndā'dá è'dē nī gēlé kágá ēyí gī.

²¹ ṡhíí è ngā nī dūrū è 'déé, mūmū ká lēmē bī lēké dīyí nēē, "Mébē ádá àrà í 'dī kā," 'dī Wālā jūjū ká lēmē bī kpátá lāgá ndīyí nēē, "Mébē ádá àrà í 'dī kā," 'dī. ²² Ká nārā ádá nēē, kágá gbōgbō è 'déé, kōvó áyá ũngú è 'déé, kōnjó 'dī kā nēē, 'déé igi ázá ní yāā, gbōgbō nī á yāshá 'dī, ²³ ṡhíí kágá gbōgbō è gī 'déé, mīñí mīyí igi kázá ũngú ní, 'déé mēné gūrū àrà igi 'dī kā nēē, ágá mā yēné gūrū àrà igi. ṡhíí kágá gbōgbō è gī 'déé, mēbē ádá è níí, ndákpá ká'bā gökō igi á'dá kā nēē, ágá mā rumbū igi nē, ²⁴ ṡhíí slāgā kágá gbōgbō è gī 'déé, gökō ápá è'dē kōzō ṡhíí á kā nēē, mēbē ádá grumbū igi 'dī. ṡhíí nēē, Mbájá áká kágá gbōgbō nī gī, ṡhíí òjō èné góvó gūrū àrà bī kágá gbōgbō è 'déé, bá mēné gūrū àrà igi 'dī kā, ²⁵ ká ádá è níí, bá gōñó kōkō àrà á'bā gā'dá ápá ká gbōgbō nī á'dá. Ká ádá è níí, kágá gbōgbō nī gī tírí á'dá áyá ũngú 'bālā ṡhíí níí, àná àrà èpē igi òtó kōkō àrà èpē igi. ²⁶ ṡhíí 'déé, 'bālā èshé ká kágá gbōgbō nī nōwō ká è'dē yāā, sōkpō è ká tírí nōwō à ndā'dá è'dē, ṡhíí 'déé, èné gūrū àrà 'bālā èshé kōkō àrà igi ṡhíí yāā, sōkpō kágá gbōgbō è ká gī tírí nēē, á ndā'dá ká gālā kōbó kélē úgú ēyí.

²⁷ Bákétā kā nēē, igi tírí nī gbōgbō Krīstō, ṡhíí tá ndákpā è 'déé, kēshé kōkō àrà igi á kā nēē, ètē nī kágá gbōgbō nī. ²⁸ ṡhíí ápá ílí kēnisā nī nēē, Mbájá ũsú kpéé yōmó yōpó ká Yézū Krīstō. ṡhíí dī rōmó ēyí nēē, kéné ádá gī ká Mbájá, ṡhíí dī tōtō è ká nēē, ũsú yōmó gródó ndákpá nī, ṡhíí ápá ògō ēyí nī yōmó gālā kī'dí. ṡhíí yōmó è 'déé, kéné tēmbé nī bī igi, ká ádá grájá nōwō èshé ká ndákpá nī ká, ṡhíí yōmó è 'déé, ká ndāná klōpō èpē igi á kā. ṡhíí slāgā yōmó è 'déé, ká ndā'dá shēngē ápá jūjū klōpō èpē igi ká ádá gökō ápá ká nētē, ṡhíí slāgā yōmó è níí, lēmē gēlé lēmē jūjū mōmō

è 'déé, bá kázá lēmē áyá igi ní kā. ²⁹ Ndákpá nī tírí bá igi ázá yōmó yōpó ká Krīstō ní. ṡhíí igi bá ázá kéné ádá ká Mbájá ní. Wālā igi tírí nēē, bá ázá yōmó gródó ndákpá ní. Wālā igi bá ázá yōmó gālā kī'dí tírí ní. ³⁰ Ndákpá nī tírí bá ázá à ndrājá nōwō èshé ká ndákpá nī ní, ṡhíí ndákpá nī tírí bá ázá à ndlēmē tēndé lēmē mōmō ní, wālā igi tírí bá ázá à ndlēmē ílí ádá lēmē tēndé mōmō ní. ³¹ ṡhíí nēē, mā yēbē ádá è níí, igi má'dá ká gögō gökō kprāshā tēmbé nī gī.

Àtāsh yāā, 'bákétā nēē, mā ndlūsū gözō gbōlō è 'déé, kōzō krótó ṡhíí á kā bī igi.

Gālā ádá àrà

13 'Déé mā lēmē gēlé úlú tēndé lēmē ká ndákpá, áká ògbó ká è ngá grōnō nī gī, ṡhíí 'déé, bá mlājá ádá àrà klōpō mā 'dī yāā, lēmē í ngá amá á ndā'dá áyá góyó gāmbá ngélé è 'déé, kōtō grótó ṡhíí, ṡhíí 'déé, ílí ēyí kázá è'dē ní kā.

² 'Déé āngá amá nī tēmbé gēnjē ádá ũngú è 'déé, ká ndālā àrà èpē igi gālōgā, ṡhíí tēmbé gögō ílí gītí ádá ká Mbájá, ṡhíí tēmbé gökō ũngú nī gī gāná nī tírí ṡhíí 'déé, mīyí mápá ká Mbájá gónjō mīshí. ṡhíí 'déé, mlēmē bī góvó āngbā mīyí āngā èshé dī àrà nē yāā, á ndāngā èshé dī àrà nē, ṡhíí 'déé mlājá ádá àrà klōpō mā 'dī yāā, ílí àrà mā ázá è'dē ní. ³ 'Déé, mēngē nēnē dārā mā, tírí bī yōmó rīyí ṡhíí 'déé, má'bā gbōgbō mā, mápá ílí òshō † mīshí ṡhíí 'déé, mlājá ádá àrà klōpō mā, bá ázá ká shēshē lēpē mā, 'bālā ní yāā, bá mā yōkō bēdē ũngú è, mēshē ògō ēyí 'dī.

⁴ Ndákpā è 'déé, ká yālā ádá àrà nī kā nēē, āngá áyá nī dī grúkú shēshē lēpē nē, ṡhíí gālā lōmó, á'bā gālā gögō ũngú ká slāgā ndákpá è, á'dá ṡhíí níí, á'bā gālā góvó àrà nē á'dá ṡhíí níí, á'bā gālā ngbélé á'dá. ⁵ ṡhíí āngá áyá nī dī gēné gūrū àrà ndákpá nī tírí, ṡhíí níí, á'bā gā'dá ká gögō ũngú ápá tá ká ádá àrà nē á'dá, wālā á'bā gā'dá bēbē gēyē ndégbē ó'dō á'dá, ṡhíí níí á'bā gā'dá ká gīñí ádá ápá ká glōs'tí ũngú è 'déé, slāgā ndákpá è, kālā ápá áyá nē ká á'dá. ⁶ ṡhíí níí, á'bā gālā ádá glōs'tí ũngú á'dá, ṡhíí níí, àlā kōbó kélē úgú ká úgú è 'déé, ndákpá à lēmē rāyá ádá yā. ⁷ ṡhíí ká ádá è 'déé, ètē ká úgú tírí ká yālā ádá àrà klōpō nē á kā nēē, á yēgbē áyá igi, ṡhíí ũsú shēshē lēpē nē ápá ká ádá àrà igi, ṡhíí á ndā'dá tá ká gālā ádá àrà igi kpōrō.

⁸ Yōmó è 'déé, ká yālā ádá àrà klōpō èpē igi á kā nēē, gālā ádá àrà í ngá áyá igi dōngbó ēyí á ndāzá è'dē ní. ṡhíí nēē, ndákpá è tírí 'déé, ká yēnjē ádá ká Mbájá kā nēē, à ndrūtú èshé è'dē nē, ṡhíí tēndé lēmē mōmō è gī 'déé, Lílí àrà Mbájá kéné bī ndákpá †† nī kā nēē, á lēmē igi tówó 'dī, ṡhíí ũngú è 'déé, ndákpá kōkō káná kā nēē, à ndílí igi nē. ⁹ Ká ádá mōkō tá slāgā ũngú è gī máná, ṡhíí ágá mā yēnjē tá slāgā ádá è 'déé, ká ndālā àrà èpē igi gālōgā ká. ¹⁰ ṡhíí nēē, bēdē úgú è, áta

† 'Déé má'bā gbōgbō mā mápá ílí òshō: Ndákpá úfú slāgā yōmó gīyí ápá ká Yézū ká òshō, ká ádá è 'déé, igi káná ádá ká Krīstō 'dī ká.

†† Tēndé lēmē mōmō è gī 'déé, Lílí àrà Mbájá kéné bī ndákpá: Páwūlō à lēmē ílí ádá yāngā góvó ápá ká ádá tēndé lēmē mōmō è gī 'déé, Lílí àrà Mbájá kéné bī ndákpá nī ká. Ró'dò 1 Kōrēntīyā 12:10-31; 1 Kōrēntīyā 14:1-25.

ndōjō nī nēē, āgā mā ndōgō ílí ũngú nī gī tírí, íshíí ũngú è 'déé, mōgō ílí èyí 'dí kā nēē, à ndlīgbi í nē. ¹¹ Ká úgú è 'déé, amā nī gēsē lítí nī kā nēē, mā'dá dí glēmē ádá nī áyá lítí, íshíí gīnjí ádá í ngá amá áyá è ngá lítí nī kā, mā yīnjí ádá gālā ũngú áyá è ngá lítí. Íshíí biyí è 'déé, mā'dá újū mīshíí ā kā nēē, má'bā nēnē dārā kōtō nī mā'dá mīshíí. ¹² Íshíí nēē, 'bákētā mōkō ũngú áyá sūrā krōkō mápá ílí mīráyā, íshíí biyí èyí nēē, āgā mā ndōkō ílí mūmū āgā ká Mbájā. Íshíí 'bákētā mōgō ílí slāgā ũngú è, máná mīshíí, íshíí biyí èyí nēē, mā ndōgō ílí ũngú nī gī tírí dáná nī, tá áyá è 'déé, Mbájá kōgō ílí ärā mā 'dará káná kíshíí ā kā.

¹³ Íshíí 'bákētā nēē, ũngú è 'déé, kā ndā'dá nī kā nēē jūjū igi tōtō, dí giyí ápá ká Mbájā, íshíí dí gūsū shēshē lépē ápá ká ũngú è 'déé, āgā mā ndōkō nī gālōgā kā, ōgbó ká gālā ádá ärā. Íshíí nēē, gālā ádá ärā nī ká'dá góvó nī kōtō ká sōkpō rōmó ũngú è kā tírí.

Tēmbé gēnjē ádá íshíí glēmē tēndē lēmē

14 Málā ũngú nī mápá dā'bā ádá gālā ádá ärā igi mótó kōkō ärā igi, íshíí níí, má'dá ká gōgō tēmbé nī gī 'déé, kēshē ká lílí ärā Mbájá kā, kūsúsū tēmbé gēnjē ádá nī. ² 'Déé, ndákpā ā lēmē tēndē lēmē, íshíí 'déé, slāgā ndákpā è, ōgō ílí èyí 'dí yāā, Mbájá ká ndōgō ílí èyí. Ká ádá ètē ā lēmē ádá ápá ká ádá gītí ádá è 'déé, tá lílí ärā nī kā ndōgō ílí èyí ā kā. ³ Íshíí nēē, ndákpā ā yēnjē ádá ká Mbájá bī ndákpā nī ká ádá è níí, ā'dá tá ká giyí gónjō nī ápá ká Mbájā, íshíí níí, ā'bā gā'dá ká gōnō ärā èpē igi ā'dá, níí áshá ká shēshē lépē èpē igi grīsí nī. ⁴ Ndákpā è 'déé, kā lēmē ádá ká tēndē lēmē mōmō è 'déé, slāgā ndákpā è kōgō ílí èyí 'dí kā nēē, ètē ā yāná tá ärā nē, ká ärā nē. Íshíí nēē, 'déé ètē ā yēnjē ádá ká lēmē 'déé, ndákpā nī tírí kā ndōgō ílí èyí ā kā yāā, ètē ā yāná yōmó è 'déé, kiyí ápá ká Yézū kā. ⁵ Mā yēbē ádá è níí, igi tírí mlēmē slāgā tēndē lēmē mōmō è gī, íshíí nēē, kōzō í nēē, mā yēbē ádá è níí igi ménjē gītí ádá è kā, ká ádá gēnjē gītí ádá nī nēē, ōtō ká glēmē, tēndē lēmē mōmō è kā gī íshíí. Ká ádá bēbē gēnjē ádá nī nēē, ètē ōtō ká ndákpā è 'déé, kā lēmē tēndē lēmē mōmō nī gī kā íshíí, āzá ní yāā, ètē ā ndlēmē ílí ádá nī ká ádá è níí, āná yōmó è 'déé, kiyí ápá ká Yézū kā 'dí.

⁶ Yāā ónjō mā gī, íshíí lúmū mā gī, 'déé, mójō mápá áyá igi, íshíí 'déé, mlēmē ádá nī bī igi ká tēndē lēmē mōmō yāā, gōzō ũngú è 'déé, má ndōkō mēshé amá nī ngā? Íshíí nēē, bījā gōzō ũngú è 'déé, mā ndēnē dōjō è'dē bī igi ā kā nēē, gītí ádá ká Mbájā, wālā gēnjē ádá ká Mbájā, wālā ũngú è 'déé, mókō máná 'dí kā, níí mókō máná, wālā ádá è mā ndrōdó igi mápá è'dē ā kā. ⁷ Ndákpā è 'déé, ètē kā yēmē lēsé, wālā kā yāmbá gūndú ā kā nēē, āngá áyá nī dí gālā igi gōzō nī, āzá ní yāā, āgā mā ndōgō ílí rīngí nī áyá 'dē? ⁸ Íshíí 'déé, emē tūlú glātā lílí 'déé, nōnō èyí āzá grājá nī ní yāā, 'bí ká ndrāshá ärā nē kánjā nī, ká ádá gānjā glātā lílí ní? ⁹ Átāsh yāā, igi tá áyá ũngú yāngā, ká löwó è 'déé, igi má lēmē ádá nī ká bēdē tēndē lēmē mōmō è kā, íshíí 'déé, ndákpā ōgō ílí ádá í 'déé, igi má lēmē nī kā 'dí yāā, áyá ũngú è 'déé, má lēmē ádá nī mápá ílí yāyā.

¹⁰ Jūjū búbū yākā nēē, ā è'dē nī gēlē tēndē lēmē mōmō è gī, íshíí 'déé, yōmó èyí tírí ā lēmē nī yāā, ndákpā ā yōgō ílí èyí. ¹¹ Íshíí nēē, 'déé, mōgō ílí ádá ká bēdē ndákpā è 'déé, ètē kā lēmē ádá nī bī amā è'dē kā 'dí, íshíí mēngá ètē ōgō ílí ádá è ngá amā tá 'dí yāā, āgá tírí mā ndā'dá áyá yōmó tēndē mōmō mápá kōkō ärā āgā. ¹² 'Déé, dú igi ká yēbē ádá tēmbé mēshé ká Mbájá mīshíí yāā, mōwō mēshé áyá nī úlú tēmbé è 'déé, kā ndāná yōmó è 'déé, kiyí ápá ká ádá ká Yézū ā kā.

¹³ È ngā nī dūrū è 'déé, ká úgú è 'déé, ndákpā ā lēmē ádá ká tēndē lēmē yāā, āngá áyá nī dí göwō èshē ká Mbájá níí, èpē lēmē ílí ádá í 'déé, èpē kā lēmē nī kā bī ndákpā nī níí, ōgō ílí èyí. ¹⁴ Ká ádá è 'déé, mā rājā ākpā mā, ká tēndē lēmē è nē yāā, lílí ärā mā, ā rājā ākpā nē, íshíí nēē, kími mā, ā yōgō ílí ádá nī 'dí. ¹⁵ Átāsh yāā, mā ndālā áyá 'dē? Mā ndrājā ākpā mā ká lílí ärā mā, ācá ōgbó ká kími mā, íshíí mā ndrēbē Mbájá ká lílí ärā mā, íshíí kími mā. ¹⁶ 'Déé á rēbē Mbájá ká lílí ärā í, íshíí ndákpā è 'déé, ètē kā kōkō ärā igi 'déé, kōgō ílí ádá í ngá áyá í 'dí kā, ā ndīyí "Átāsh" ápá dā'bā glōyó Mbájá nī áyá 'dē? ¹⁷ Bēdē è'dē á löyó Mbájá ká gbōlō è 'déé, kōzō krōtō íshíí ā kā, íshíí nēē, áná bēdē bēyē í kāsh 'dí.

¹⁸ Mā ndlōyó Mbájá ká ádá mā lēmē slāgā tēndē lēmē mōmō è gī mótó áyá igi tírí. ¹⁹ Íshíí nēē, ká löwó è 'déé, mā ílí kēnísā nī yāā, mā ndlēmē sálā ádá è 'déé, igi ká yōgō ílí èyí ká ádá è níí, āná igi, èshē ká è 'déé, mā ndlēmē kpú álfíí ádá nī bī igi, ká tēndē lēmē mōmō nī gī kā.

²⁰ Yāā ónjō mā gī, íshíí lúmū mā gī, má'bā gīnjí ádá áyá brízí kōtō ā'dá, mínjí ádá áyá ndákpā è 'déé, kōnjō kpūrú íshíí ā kā, íshíí níí, má'dá áyá tēlē kōtō è 'déé, kálā glōsī'dí ũngú 'dí kā. ²¹ Rōndó ā'bā ílí wārāgā gónjō ádá ká Mbájā ā'dā,

"Mā ndlēmē ádá bī ndákpā í ngá amá mótó ōgō ndákpā è 'déé, lēmē í ngá áyá igi tēndē ā kā,

ōtō ōgō jūjū ākpā jūjū gādā nī gī,

íshíí nēē, ndákpā í ngá amá ā yāgá mbímbí èpē igi ápá è'dē 'dí." †

Bēbē ärā āgā klēmē átāsh.

²² Lēmē tēndē mōmō nī gī nēē, āzá lēyē ká ádá ärā yōmó è 'déé, kiyí ápá ká Yézū kā ní, íshíí nēē, ká ádá ärā yōmó è 'déé, kiyí ápá áyá nī kā. Íshíí gēnjē ádá nī nēē, ká ádá ärā yōmó è 'déé, kiyí ápá ká Yézū, íshíí nēē, bā āzá ká ádá ärā yōmó è 'déé, kiyí ápá áyá nī 'dí kā ní. ²³ Átāsh yāā, 'déé yōmó è 'déé, kiyí ápá ká Krīstō kā, 'déé lövō, íshíí ā lēmē ádá nī ká tēndē lēmē mōmō áyá èpē igi tírí, íshíí slāgā ndákpā è kā kōkō ärā igi yō kā ōgō ílí ádá ká klōpō èpē igi āná 'dí, wālā slāgā ndákpā è 'déé, kiyí ápá ká Yézū 'dí kā, ōjō ápá yō tánē yāā, āzá ā ndīyí nēē, igi yōmó è 'déé, míyí mápá ká Yézū kā mróyó nē ní? ²⁴ Íshíí nēē, 'déé ndákpā nī tírí ā yēnjē ádá, íshíí yōmó è 'déé, kiyí ápá ká Yézū 'dí kā, ōgbó ká yōmó è 'déé, kōgō ílí ádá nī káná gōzō 'dí kā, ōjō ápá yō yāā, ā ndōkō dáná nī nēē, èpē igi nī yōmó gālā glōsī'dí ũngú, íshíí ā ndīpī gbōlō áshá í ngá áyá èpē igi, ōtō ōgō ádá í 'déé, igi kōgō ā kā. ²⁵ Íshíí ũngú è 'déé, igi kíti ká'bā shēshē lépē èpē igi ā kā nēē, ā ndūsú

† 14:21 Ízayā 28:11-12

lūngū epē igi, ṭshíí à ndlöyó Mbájá à ndiyí, “Támá dú ká rāyā ádá nēē, Mbájá eté à kōkō ärä ägi.”

Ūngú è ndäkpá ká ndälä nî ká úgú glöyó Mbájá

²⁶ Yää ónjö mâ gĩ, ṭshíí lúmū mâ gĩ, ká löwó è igi klövö, ṭshíí 'déé igi tírí ká yĩshí ríngí, wälä má rōdó ndäkpá, wälä má yē'dé gĩṭí ádá ká Mbájá bi ndäkpá, wälä má lēmē ádá ká tēndē lēmē mömö è, wälä má lēmē ílí ádá äsh yää, āngá áyā igi tírí nēē, dī gälä igi ūngú yāngā gĩ, ká ádá è níí, yōmó giyí äpá ká Yézū Krístō ká níí, à'dá gónjō nî. ²⁷ Jūjū ndäkpá è kēshē kōkō ärä ägi 'déé, ká ndä'dá yō 'déé, ká ndlēmē slāgā tēndē lēmē mömö è ká nēē, ā'bā götō ká rōmó, wälä tötō ndäkpá äpá dī lóvō nî ä'dá. Āngá áyā igi dī grānā ádá nî mótó kōkō ärä ägi, ṭshíí níí, bēdé ndäkpá è ká úgú tírí ä'dá ká glēmē ílí ádá nî bi ndäkpá nî. ²⁸ 'Déé, bēbé glēmē ílí ádá nî kázá ní yää, ágbē 'déé, ká lēmē ádá nî ká tēndē lēmē nî ká nēē, āngá áyā nî dī grānā nî ä'bā ílí kēnisā nî, ṭshíí níí, lēmē ádá nî äpá tá ká ádá ärä nē, ṭshíí bi Mbájá.

²⁹ Rōmó, wälä tötō yōmó gēnjē ádá à ndlēmē ádá nî, ṭshíí slāgā è ká nēē, à ndägá mbímbí epē igi gōzō äpá ká ádá í 'déé, ká lēmē nî ká, kútú eté nî nārā ádá yä.

³⁰ Ṭshíí 'déé, gēnjē gĩṭí ádá ká Mbájá kójō äpá jūjū bēdé ndäkpá è 'déé, ká'dá ä'bā búbū yō ká yää, ágbē, è 'déé, kpéé ká lēmē lēmē nē ká nēē, āngá áyā nî dī gērútú ēshē ká glēmē lēmē nē. ³¹ Ká ádá igi tírí nēē, āngá áyā igi kpötó ká ádá gēnjē ádá nî, ká ádá è níí, ndäkpá tírí rōdó ūngú ēshē áyā igi ṭshíí níí, ānjā gólō ká gälä ūngú nî. ³² Āngá yōmó gēnjē ádá nî tírí, äzá dī glēmē ádá ká úgú 'bälä ní, ṭshíí nēē, āngá 'bälä ndäkpá dī gēnjē ádá nî ṭshíí níí, bēdé ágbē öjō ēnjē è ngá epē. ³³ Ká ádá Mbájá nēē, eté bā äzá bēbé grōnó ílí ūngú ní, ṭshíí nēē, eté nî bēbé gälä glözō ūngú.

Tá äyā ūngú è 'déé, ká yälä ärä epē igi tírí kōtó dī lóvō ká glözō ndäkpá í ngá áyā nî ká nēē, ³⁴ bā äzá āngá lūkpú nî dī glēmē ádá ä'bā ílí kēnisā nî gĩ ní, ṭshíí nēē, āngá áyā igi dī grānā nî gbí ätä, ṭshíí níí, älä ūngú nî äpá dā'bā gónjō ádá ká Mbájá 'déé, kēné bi Mōzē ká. ³⁵ 'Déé igi ká yēbē ádá gūjū ádá ūngú è 'déé, epē igi kōgō ílí eyí káná 'dī ká yää, āngá áyā igi nî dī gūjū rōmó epē igi gĩ, ä'bā mömö, ká ádá eté nî nēnē ndéné bi éndé, ká ádá glēmē ádá äpá ílí kēnisā nî.

³⁶ Ádá ká Mbájá nēē, bā äzá öcō lāgá ärä nē, ēshē áyā igi ní, wälä bā äzá igi tá ndäkpá è 'déé, ádá ká Mbájá krāyā áyā igi kínārā igi ä ká tánē ní. ³⁷ 'Déé, ndäkpá ṭnjí ä'dā epē nî bēbé gēnjē ádá, wälä Mbájá ēné tēmbé áyā nē bi epē ṭshíí yää, má'bā eté níí, ṭyí Bēbé ärä ägá klēmē gónjō ádá yākā bi ämä 'déé, mrōndó bi igi ä ká. ³⁸ Ṭshíí 'déé, eté äsá ádá yākā äpá ká ūngú 'dī yää, má'bā gāsá mēngá eté mápá ká ūngú ä'dá.

³⁹ Ätäsh yää ónjö mâ gĩ ṭshíí lúmū mâ gĩ, má'dá ká gōgō gēnjē ádá nî, ṭshíí níí má'bā gāngā gájá ndäkpá mēshé ká glēmē slāgā tēndē lēmē mömö è gĩ ä'dá.

⁴⁰ Ṭshíí nēē, ká úgú è 'déé, igi ká lövō nî yää, mälä ūngú nî gĩ tírí mápá dītí eyí níí, ä'dá äpá dārā epē igi glözō nî.

Krístō āngā ēshē jūjū ö'dō nē

15 'Bákētā ká nēē, yää ónjö mâ gĩ, ṭshíí lúmū mâ gĩ, äzá mínjí ádá mápá ká ádá Kélē ádá í 'déé, mē'dé bi igi, ṭshíí 'déé, igi míyí mápá è'dē míshí ṭshíí 'déé, mrúkú eté gónjō nî ká 'dé. ² Ká ádá Kélē ádá í 'déé, mrōdó igi mápá è'dē gónjō nî ká nēē, à ndāshā igi 'déé, äzá ätäsh ní yää, míyí mápá ká ádá ká Mbájá támá jájá ätä.

³ Mlēmē bi igi gónjō ádá è 'déé, ká ílí rāyā ádá nî tá äyā è 'déé, klēmē bi ämä ká. Ṭshíí äpá ká ádá è 'déé, Krístō kílí ká ádá glōsī'dí ūngú í ngá áyā ägā, tá äyā è 'déé, krōndó ká'bā ílí Wārāgā ádá ká Mbájá † ká, ⁴ i'dī eté, ṭshíí āngā ēshē jūjū ö'dō nē ká dī tötō 'b'íbi è ká, tá äyā è 'déé, krōndó ká'bā ílí Wārāgā ádá ká Mbájá ká. ⁵ Ṭshíí öjō lūsū ärä nē, bi Pítārā 'déé, bēdé dírí ní Séfāsā ká, ṭshíí biyí eyí nēē, lūsū ärä nē bi kpú lēmbē rōmó yōmó yōpó í ngá áyā nē. ⁶ Ṭshíí biyí eyí nēē, öjō lūsū ärä nē, bi gēlé ndäkpá jūjū igi ögō ötō ká sālā gūfū sālā (500), ṭshíí igi nî yōmó è 'déé, kiyí äpá áyā nî ká eté úgú äsh ká, ṭshíí gēlé ndäkpá ēshē kōkō ärä igi nēē, igi gāshā nî, ṭshíí slāgā è nēē, ílí ṭshíí. ⁷ Ṭshíí biyí è ngā nēē, öjō lūsū ärä nē bi Jémīsī, ṭshíí biyí eyí tówó nēē, öjō lūsū ärä nē bi yōmó yōpó í ngá áyā nē tírí, ⁸ ṭshíí ká dōngbó eyí nēē, öjō lūsū ärä nē bi ämä, ṭshíí mójō má'dá mápá ká bēbé yōpó í ngá áyā nî ṭshíí nēē, bā äzá tá ká gbölō è sökpō yōmó yōpó í ngá áyā nî kójō ká'dá äpá ká yōmó yōpó ngá áyā nî ká ní.

⁹ Ká ádá ämä gēsē nî nē mápá kōkō ärä yōmó yōpó ká Yézū, † ṭshíí bā mlätá ká ádá è níí, ädā ämä bēbé yōpó í ngá áyā nî 'dī, ká ádá mälä glōsī'dí ūngú mápá ká ndäkpá è 'déé, kiyí äpá ká Mbájá ká míshí. ¹⁰ Ṭshíí nēē, ēshē ká lömó ká Mbájá nēē, mójō má'dá äyā è 'déé, má yökō ämä ká, ṭshíí gōzō lömó ngá áyā nî 'déé, kälä bi ämä ká nēē, bā äzá támá jájá ätä ngá ní, ṭshíí nēē, mälä gürü nētē mótó ká sökpō yōmó yōpó ká Yézū ká tírí míshí, kpíí 'déé, äzá ämä ká yälä eté nētē yāngā kínārā mâ ní ká, ṭshíí nēē, má yälä nētē yāngā mótó ögō lömó ká Mbájá. ¹¹ Ätäsh yää, kpíí 'déé, ádá nî ēshē ämä, wälä ēshē áyā igi yää, è ngā nî ádá è 'déé, ägá mē'dé ä ká, ṭshíí è ngā nî ádá è 'déé, igi míyí mápá è'dē míshí ä ká.

† Wārāgā ádá ká Mbájá: Ká úgú ärä Yézū nēē, Wārāgā ádá ká Mbájá ä lēmē ádá äpá ká ádá sālā wārāgā gónjō ádá ká Mbájá 'déé, Mōzē krōndó igi ä ká, äcá ögbó ká slāgā wārāgā è gĩ 'déé, kēné ádá nî gĩ krōndó igi ä ká, ögbó ká wārāgā Sälāmā 'déé, Dévīdī krōndó ä ká, ṭshíí slāgā wārāgā è gĩ 'déé, krōndó kápá ká ádá ärä Ízrāyélē nî gĩ ká. Igi wārāgā yāngā gĩ tírí nēē, ä yādä äpá áyā igi ní Tówó Glēmē äkpā. Ṭshíí kájá ká nēē, Krístiánō nî gĩ 'déé, ä lēmē ádá äpá ká ádá Wārāgā ádá ká Mbájá yää, ä lēmē ádá nî äpá ká wārāgā è gĩ 'déé, ká ílí Tówó Glēmē äkpā ṭshíí wārāgā è gĩ 'déé, ká lēmē ádá äpá ká ádá ärä Yézū Krístō 'déé, igi ká ílí Rānā Glēmē äkpā nî ká tánē. †† Ká ádá ämä gēsē nî nē mápá kōkō ärä yōmó yōpó ká Yézū: Páwülō lēmē ádá nî äpá ká ádá ärä nē, ká ádá äshā ä'bā dī úgú 'bälä ká Yézū 'dī, äyā slāgā yōmó yōpó è ká 'dī, Igi ká úgú è 'déé, slāgā yōmó yōpó ká Yézū kōkō slāgā ndäkpá è kāmā Yézū kápá ká krōshō nî, ṭshíí 'déé, kāngā kēshē jūjū ö'dō nē ká.

Gānjá ɛshé ká ɪrí āpá ká áshá

12 Ƴshíí nēè, 'déé āgá mē'dé ádá nī māpá ká ádá ārà Krístō mīyí, Krístō āñā ɛshē jūjū ò'dò nē Ƴshí yāà, slāgā ndàkpá è, ɛshé kōkō ārà ɪgí ɪyí, ɪrí nī gī ā ndānjá ɛshé jūjū ò'dò ɛpē ɪgí 'dī yāà, ɪlī ɛyí ā'dā, Krístō āñā ɛshē jūjū ò'dò nē 'dī. 13 Ƴshíí bījā 'déé, ɪrí nī gī ā yānjá ɛshé jūjū ò'dò ɛpē ɪgí 'dī yāà, ɪlī ɛyí ā'dā, Krístō āñā ɛshē jūjū ò'dò nē 'dī. 14 Ƴshíí 'déé, Krístō āñā ɛshē jūjū ò'dò nē 'dī yāà, ádá í 'déé, āgá mā yē'dé nī ká nēè, ɪlī ɛyí āzā ɛ'dē ní, Ƴshíí ádá í 'déé, mīyí mápá ɛ'dē ā ká nēè, ɪlī ɛyí āzā ɛ'dē tánē ní. 15 Ƴshíí 'déé, ɪrí nī gī, ānjá ɛshé ká ɪrí nī āpá ká áshá 'dī yāà, ádá è 'déé, āgá mlēmē māpá ká ádá ārà Mbájá ká nēè, klēzē, ká ádá mīyí ɛtē kálā Krístō 'déé, kāñā kēshē ká ɪrí āpá ká áshá nī ká. Ƴshíí dú ká nārā ádá 'déé, ɪrí nī gī ānjá ɛshé jūjū ò'dò ɛpē ɪgí 'dī yāà, ɪlī ɛyí ā'dā, Mbájá ālā Krístō níí, āñā ɛshē jūjū ò'dò nē 'dī. 16 Ká ádá 'déé, ɪrí nī gī ānjá ɛshé jūjū ò'dò ɛpē ɪgí 'dī yāà, ɪlī ɛyí ā'dā bā Krístō āñā ɛshē jūjū ò'dò nē 'dī. 17 Bījā 'déé, Krístō āñā ɛshē jūjū ò'dò nē 'dī yāà, ádá è 'déé, mīyí mápá ɛ'dē ā ká nēè, ɪlī ɛyí āzā ɛ'dē ní, Ƴshíí ɪgí má tá yāshá mápá ɪlī glōs'í'dí ũngú í ngá áyá ɪgí. 18 Ƴshíí yōmó è 'déé, kīyí āpá ká Krístō, Ƴshíí 'déé, kílí kīshí ā ká nēè, lígbí è ngá ɛpē ɪgí Ƴshí. 19 Ƴshíí 'déé, mūsú shēshē lēpē āgá tá māpá ká Krístō māpá ɪlī áshá í ngá áyá āgá è 'bákétā ká yāà, ndàkpá è 'déé, kōkō Mbájá káná 'dī ā ndōkō āñā mūmū āgá òtō ká sōkpō ndàkpá è ká tírí.

20 Ƴshíí nēè, ká rāyá ádá nī nēè, Krístō āñā ɛshē ká ɪrí nī Ƴshí, Ƴshíí dú nēè, ɛtē kpéé káñā kēshē kōkō ārà yōmó è 'déé, kílí ā ká. 21 Tá áyá è 'déé, ɪrí kōjō ká pā jūjū búbū ā òtō ògō ndàkpá nī ká nēè, káñā ɛshé jūjū ò'dò nī ā ndā'dá tá òtō ògō ndàkpá. 22 Ká ádá Ádāmā † ɛnē ɪrí nī òjō ɛ'dē bī āgá tírí, Ƴshíí nēè, Krístō ɛnē áshá nī òjō ɛ'dē bī āgá tírí. 23 Ƴshíí nēè, āngá áyá āgá tírí nī dī gāmā úgú è 'déé, āgá mā ndānjá mēshé jūjū ò'dò āgá ɛ'dē ā ká, ká ádá Krístō káñā kpéé ɛshē ká ɪrí nī āpá ká áshá, Ƴshíí bīyí ɛyí nēè, ndàkpá í ngá áyá nī ā ndānjá ɛshé jūjū ò'dò ɛpē ɪgí, ká löwó è 'déé, ɛtē ká ndōjō nī ká. 24 Bīyí ɛyí nēè, dōñbó úgú nī ā ndōjō nī, ká löwó è 'déé, ká ndéné mōmō ngéré nī bī Mbájá Bēbē āgá, ká bīyí è 'déé, ká ndālā glōs'í'dí ònjó nī gī, Ƴshíí kpótó nī gī tírí dōsó nī Ƴshí ā ká. 25 Krístō ā ndā'dá ngéré nī ɪgí ká úgú è ká ndālā kójó ārà nē gī tírí níí, ká'dá āpá ũmbū lāgá nē ká. 26 Ƴshíí ɪrí nēè, ká ndā'dá dōñbó kójó è 'déé, ká ndālā ɛtē dōsó nī ká. 27 Ká ádá "Mbájá ũsú ũngú nī gī tírí ā'bā ũmbū lāgá nī Ƴshí." †† Ƴshíí ká löwó è 'déé kīyí, "Ūngú nī gī tírí ká ũmbū lāgá nī ká nēè." Ƴlī ɛyí ā'dā, Mbájá bā āzā ā ũmbū ārà Krístō ní. Ká ádá Mbájá ká ārà nē kúsú ũngú nī gī tírí ká'bā ũmbū ārà Krístō. 28 Ká löwó è 'déé, Mbájá ká ndālā ātāsh Ƴshí ā ká nēè, Gēsē újū nī ā ndēngē ũngú nī gī tírí āpá ũmbū ārà Mbájá, Ƴshíí ā ndōjō gēnē ārà nē, āpá ũmbū ārà ní ká ádá è níí, Mbájá ā'dá bēbē ũngú nī gī tírí.

† Ádāmā: Ʋtē nī kpéé ndàkpá è 'déé, Mbájá kúbū ɛtē ā ká, Ƴshíí ɛtē nī bēbē ndàkpá nī tírí 'déé, ká jūjū búbū ā ká. Ƴyí òmō nī Ʋvā ɛtē ká'dá yāngá ndàkpá è tírí 'déé, ká jūjū búbū ā ká. Ró'dò Gōcò Lāgá 1-5. †† 15:27 Sálāmā 8:6

29 Ƴshíí 'bákétā 'déé, ɪrí nī gī ānjá ɛshé jūjū ò'dò ɛpē ɪgí 'dī yāà, dūrū è 'déé, ndàkpá ká yījī bātēzmā ká ádá ārà yōmó è 'déé, kílí ā ká † nēè, ká ádá ngā? 30 Ƴshíí dūrū è 'déé, āgá mā yūsú ārà āgá ká úgú tírí māpá ɪlī glānjá áshá nī ká nēè, ká ádá ngā? 31 Yāà ònjó mā gī, Ƴshíí lúmū mā gī, ká úgú tírí nēè, áyá ũngú è 'déé, mā yīlí nī nē, ká ádá málā njbēlé ārà ɪgí, mótó ògō Bēbē ārà āgá Yézū Krístō. 32 Ká gīñí è ngá ɪgí nēè, ká löwó è mlátá ká kázā nī gī †† māpá mbēré Ʋfēsūsú ā ká nēè, mókō ngá mēshē ògō ɛyí? 'Déé ɪrí nī gī ānjá ɛshé jūjū ò'dò ɛpē ɪgí āpá ká áshá 'dī yā, "Ázā mōshó ũngú, Ƴshíí níí, mōmō ũngú 'déé, ká ádá dūmā nēè, āgá mā ndílí nē." †† 33 Málā bā gā'bā ārà ɪgí níí, āñbā ɪgí ā'dá, ká ádá "Glōs'í'dí lēmbé ɪgí gī, ā ndālā ɪgí dōsó nī nē." 34 Mlúwū mójó mápá ká glōzō gīñí ádá í ngá áyá ɪgí, áyá è 'déé, má'dá dī gīñí nī sārā ká, Ƴshíí níí, mrútú mēshé ká gālā glōs'í'dí ũngú nī. Ká ádá slāgā ndàkpá è ɛshé kōkō ārà ɪgí nēè, òkō Mbájá ānā 'dī, mlēmē ātā ngá, ká ádá è níí, málā ndéné māpá mūmū ɪgí.

Gbōgbō āgá bīyí è 'déé ká ndānjá ɛshé ká ɪrí nī

35 Bēdé ɛ'dē bēdé ndàkpá è, ā ndūjū dīyí, "Ƴrí nī gī ā ndānjá ɛshé jūjū ò'dò ɛpē ɪgí áyá 'dē? Ƴshíí ā ndōjó ká úlú gbōgbō è káyá 'dē?" 36 Ūmū yāà lúkú, 'déé rí'dí āsā ũngú á'bā búbū 'dī yāà, ā yēpē 'dī, 'déé ɛtē āsā ũngú āsh Ƴlī 'dī yā. 37 Ƴshíí ũngú è 'déé, krí'dí ā ká nēè, klākā ɛyí nē, áyá klākā ózó, wālā slāgā klākā ũngú è, Ƴshíí nēè, bā āzā rí'dí gēpē ũngú ní. 38 Ƴshíí nēè, Mbájá ɛnē bī āsā ũngú nī gī úlú gbōgbō tēndē, tēndē tá áyá è 'déé, ɛpē kēbē ádá ɛyí ā ká. 39 Gbōgbō nī gī tírí nēè, āzā 'bālā ní, gbōgbō ndàkpá nī tírí nēè, úlú ɛyí 'bālā, Ƴshíí gbōgbō wáwá nēè, tírí 'bālā, Ƴshíí è ngá sīsí nī gī nēè, tírí 'bālā, Ƴshíí è ngá kēzē nī gī nēè, tírí 'bālā. 40 Gbōgbō è 'déé, tírí ká mūmū òrō ā ká nēè, ɪgí tēndē ɛshé ká gbōgbō è tírí 'déé, ɪgí ká jūjū búbū ā ká, Ƴshíí nēè mbādā gbōgbō è ngá yōmó è ká mūmū òrō ká nēè, tēndē ɛshé ká mbādā gbōgbō ũngú è 'déé, ká jūjū búbū ā ká. 41 Ƴshíí ájā nēè, ɛtē ká mbādā ārà nē, Ƴshíí shéshé nēè, tá ká mbādā è ngá ɛpē, Ƴshíí ɛpē nī gī nēè, ɪgí tá ká mbādā ārà ɛpē ɪgí, Ƴshíí āpá kōkō ārà ɛpē nī gī nēè, mbādā ārà ɪgí āzā tírí 'bālā ní. 42 Átāsh yāà, è ngá ũngú è 'déé, ká ndālā ārà nē, ká úgú è 'déé, ɪrí nī gī ká ndānjá ɛshé ká ɪrí nī āpá ká áshá nī ká. Gbōgbō è 'déé, kī'dí ɛtē Ƴshí ā ká nēè, ā ndālā ndōsó í nē, Ƴshíí nēè, gbōgbō è 'déé, ká ndānjá ɛshé ká ɪrí nī āpá ká áshá nī ká nēè, ā yīlí 'dī, ā ndāshá kpōrō ā yānjá nī, 43 ká úgú è 'déé, Ƴ'dí gbōgbō nī Ƴshí yāà, úgú è, ā ndālā dōsó nī, Ƴshíí ká úgú è 'déé, gbōgbō nī āñā

† Ndàkpá ká yījī bātēzmā ká ádá ārà yōmó è 'déé, kílí ā ká: Mōgò ɪlī ádá yāngā mānā 'dī, dūrū è 'déé, ndàkpá ká yījī bātēzmā ká dírí yōmó è 'déé, kílí ká úgú ārà Páwūlō ká nēè, mókō mānā 'dī. Bēdé úgú è 'déé, ká ɪlī Ránjā Glēmē ākpā ká Krístō 'déé, krōndó ádá yāngā ká pā ɛ'dē ā ká nēè, āzā ní. †† Mlátá ká kázā nī gī: Shēngē Rómā nī gī ká slāgā úgú è yāà, āngá áyá ɪgí kázā gī áyá rújū gī ká ádá gūfū ndàkpá āpá dī mūmū gēlé ndàkpá nī. Ƴshíí nēè, āgá mókō mānā 'dī kútú dú Páwūlō lātá ká kázā nī gī āpá Ʋfēsūsú Ƴshí yā, wālā bēdé ɛ'dē ɛtē à lēmē ádá nī āpá ká ádá ārà ndàkpá è 'déé, kīyí āpá ká ádá í ngá áyá nē 'dī ká, áyá kázā nī gī. †† 15:32 Ƴzáyā 22:13

ēshē ká ǐrī ǐshí yāā, ā ndēnē gūrū ārā nī. Ǫshíí 'dée ǐ'dǐ gbōgbō nī ǐshí yāā, ónjó ā ndāzā ē'dē ní, Ǫshíí 'dée, gbōgbō āñā ēshē ká ǐrī nī ǐshí yāā, ónjó ā ndā'dá ē'dē, 44 'dée, ǐ'dǐ jájá gbōgbō yāā, Mbájá ā ndāǻ ētē níí, āñā ká ránā tēndē gbōgbō.

Ātāsh yāā, 'dée ā ē'dē nī jájá gbōgbō yāā, ā ndā'dá ē'dē nī ránā tēndē gbōgbō. 45 Ká ádá rōndó ā'bā ǐlǐ wārāgā ádá ká Mbájá ā'dā, "Kpéé ndákpā ē 'dée, Mbájá kǔbū ētē ā ká nēē, dírí nī Ádāmā, Ǫshíí ētē nī gāshákpā ndákpā," † Ǫshíí nēē, ká dōñbó ēyí nēē, Yézū ētē nī bēdē Ádāmā ē, 'dée Lílí ārā nī ká yēnē áshá bī ndákpā nī ká. 46 Ǫshíí nēē, jájá áshá ē ká ká ndōjō kpéé, Ǫshíí bīyí ēyí nēē, ránā tēndē áshá ē 'dée, Lílí ārā Yézū ká yēnē bī ndákpā nī ká ā ndōjō nī. 47 Ndákpā í 'dée, Mbájá kǔbū ētē kpéé ká nēē, ēshē ká bǔbū, Ǫshíí dǐ rōmó ndákpā ē ká nēē, ōjō ēshē mǔmū ōrō. 48 Ndákpā ē ká jǔjū bǔbū ā ká nēē, āñgá áyā ǐgí wáwá gbōgbō, tá áyā gbōgbō ndákpā ē 'dée, Mbájá kǔbū ētē kēshē ká bǔbū nī ká. Ǫshíí yōmó ē 'dée, ká mǔmū ōrō ā ká nēē, ā ndā'dá áyā ǐgí gbōgbō tá áyā gbōgbō Yézū 'dée, kēshē mǔmū ōrō ā ká. 49 Ǫshíí ká ádá ē 'dée, mōvó tá jéé áyā ndákpā ē 'dée, Mbájá kǔbū ētē kēshē ká bǔbū nī ká nēē, āgá mā ndōvó tá áyā ndákpā ē 'dée, ētē kēshē mǔmū ōrō nī ká tánē.

50 Ónjó mā gǐ, Ǫshíí lúmū mā gǐ, mā yēbē ádá ē níí, ǐgí mókō máná nēē, jájá gbōgbō āgá 'dée, srámā ká ē'dē ā ká nēē, ā ndǐyí nī nē, āgá mā yǔkū ē'dē mǎpá ǐlǐ mōmó ngéré ká Mbájá 'dée, dōñbó ēyí kázá ē'dē ní ká 'dǐ. 51 Mā ndlēmē ǐlǐ gǐtǐ ádá yākā bī ǐgí, āgá bā mǎzā mā ndǐlǐ nē tírí ní, Ǫshíí nēē, Mbájá ā ndǐpǐ gbōgbō āgá nē tírí. 52 Ūngú nī ā ndāǻ ārā nē, tāmá wǐrǐ ātā, ká úgú ē 'dée, ká ndēmē tǔlú nī ká nēē, ǐrǐ nī gǐ tírí ā ndāñā āpá ká áshá, Ǫshíí jéé ā yǐlǐ tówó 'dǐ, Ǫshíí Mbájá ā ndǐpǐ gbōgbō āgá tírí āpá ká ránā tēndē gbōgbō. 53 Gbōgbō āgá 'dée, ká ndǐyí nī nē ká nēē, Mbájá ā ndǐpǐ ǐgí āpá ká ránā tēndē gbōgbō ē 'dée, ká ǐyǐ 'dǐ ká. 54 Ká úgú ē 'dée, Mbájá ká ndāǻ gbōgbō āgá ē 'dée, ká ndǐyí nē ká, āpá ká ránā tēndē gbōgbō í 'dée, ká ǐyǐ 'dǐ ká nēē, ádá ká Mbájá 'dée, krōndó ā ká nēē, ā ndōjō āpá ká nārā ádá 'dée ká'dā, "Mbájá kígí kōtō ǐlǐ ǐrǐ nī ǐshí ā ká." ††

55 "Ūngú ē 'dée, ǐrǐ nī kígí kōtō ǐlǐ ndákpā nī ē'dē ā ká nēē, ā dǐ úgú ē 'dē?"

Ǫshíí nōwō í 'dée, ǐrǐ nī ká yǻǻ āpá ká ndákpā nī kǎyā nōwō grǐyǐ ēnē nī ká nēē, ā dǐ úgú ē 'dē?" †

56 Ónjó ká ǐrǐ nēē, ēshē ká gǻǻ glōsǐ'dí ūngú nī, Ǫshíí ónjó ká gǻǻ glōsǐ'dí ūngú nī nēē, ēshē ká gónjō ádá ká Mbájá 'dée, kēné bī Mōzē ká. 57 Ǫshíí nēē, mlōyó Mbájá ká ádá ē 'dée, kēné bī āgá ónjó gǐgǐ ōtō ǐlǐ ūngú nī gǐ ōtō ōgō Bēbé ārā āgá Yézū Krǐstō ká.

58 Ātāsh yāā, ónjó mā gǐ, ká lúmū mā gǐ 'dée, mǻǻ ádá ārā ǐgí ngé ká, mērútú gónjō nī, Ǫshíí níí má'bā gǻǻ bēdē ūngú ē níí, ēyē ǐgí ā'dá. Ká úgú tírí nēē, má'dá tá ká gǻǻ nētē ká ádá ārā Bēbé ārā āgā, ká ádá ǐgí mókō máná míshí nēē, nētē ē 'dée, má yǻǻ ká ádá

† 15:45 Gōcō Lāgá 2:7 †† 15:54 Ǫzáyā 25:8 † 15:55 Hūzézā 13:14

ārā Bēbé ārā āgá ká nēē, bā āzā nētē ē 'dée, ǐgí má yǻǻ nī tāmá jájá ātā ká ní.

Grōyō nākā bī ndákpā ká Mbájá

16 Ǫshíí 'bákētā āpá ká ádá grōyō nākā bī ndákpā ká Mbájá ká nēē, mǻǻ tá áyā ē 'dée, mlémē bī ndákpā ká Mbájá ē 'dée, kāshā tēndē tēndē ká'bā dǻ'bā úgú ē Gālātīyā níí, kǻǻ ká. 2 Ká úgú tírí ká yōmō Lādā nī nēē, āñgá áyā ǐgí dǐ gūsú nākā jāngá mēshē ká nākā ē 'dée, ǐgí má yōkō nī ká, ká ádá 'dée, mǻǻ ātāsh míshí yāā, ká lōwó ē 'dée, ámā kráyá ngá áyā ǐgí yō míshí yāā, níí bēdē grōyō ūngú ē ā'bā gǻǻ ārā nē ā'dá. 3 Ǫshíí ká úgú ē 'dée, mā ndrāyá yō ká nēē, mā ndrōjō slāgā ndákpā ē 'dée, má ndǐyí mǎpá áyā ǐgí ká níí, ēngē tēmbé í ngá áyā ǐgí āñjā ē'dē āñā Jērūzālēmē, Ǫshíí mā ndrōndó srōnō mǎpá ká ádá ārā ǐgí bī yōmó ē 'dée, kíyí āpá ká Yézū 'dée, ǐgí ká yō ká. 4 Ǫshíí 'dée, ǐgí kíyí kíyí gōzō í nēē, māñjā ká ngá ǐgí yāā, āgá mā ndāñjā nī ká ngá ǐgí tánē.

Ádá āpá ká ádá lōwó ká Páwūlō

5 Bīyí ē 'dée, mótō dǻ'bā úgú ē Māsēdónīyā míshí yāā, mā ndǐñǐ ádá ká ádá gāñjā gōkō dārā ǐgí. 6 Bēdē ē'dē mā ndā'dá ká ngá ǐgí yō gǻǻ ātā, wǻǻ āzā ní yāā, úgú ríní † nī ā ndōyó dōkō ámā ā'bā áyā ǐgí yō, ká ádá ē níí, máná ámā ká slāgā nēnē lōwó ē 'dée, mā yēbē ádá ēyí mǎpá tá ká dǻ'bā úgú ē 'dée, mā yēbē ádá gāñjā ē'dē ā ká. 7 Bā āzā mā yēbē ádá grǻ'bá dǐ ārā ǐgí ká lōwó nī mótō ōrō ní, Ǫshíí nēē, mǐñǐ ádá gǻ'dá má'bā áyā ǐgí yō ká tǻgā ēyí nē, 'dée Bēbé ārā āgá ǐyí āpá ē'dē ǐshí yāā. 8 Ǫshíí nēē, mā ndā'dá má'bā mbērē Éfēsūsū ǐgí ká Ájā Pēntākóstā, †† ká ádá góvó gbōǻ nētē nī lǻjā bī ámā ā'bā dǐ úgú ā tāmá gōzō ātā, Ǫshíí nēē, ā ē'dē nī gǻǻ ndákpā ē 'dée, kíyí āpá ká ádá í ngá ámá 'dǐ ká.

10 'Dée, Tímōtǐ kráyá ngá áyā ǐgí yō kíshí yāā, má'bā gǻ'bā ētē níí, āshá áshá mbāwā ā'dá, ká ádá ētē ā yǻǻ nētē ká Bēbé ārā āgá tá áyā ē 'dée, mā yǻǻ nī ká.

11 Méné gūrū ārā Tímōtǐ, Ǫshíí máná ētē mǎpá ká lōwó í ngá áyā nī 'dée, ētē ká yāñjā ē'dē ā ká, níí lūwū ōjō ámá gōzō nī, ká ádá mā yāmā klōjō í ngá áyā ní, ōgbó ká ónjō āgá gǐ 'dée, kíyí āpá ká Yézū ǐshí ā ká.

12 Ǫshíí āpá ká ádá ārā ónjō āgá Āpólōsō yāā, mlémē mǎpá áyā ní gónjō nī níí, āñjā rǻ'bá dǐ ārā ǐgí, ká ónjō āgá gǐ 'dée, kíyí āpá ká Yézū ā ká. Ǫshíí nēē, ǐyí ká ádá ē níí, ēpē āñjā 'bákētā 'dǐ, Ǫshíí nēē, ētē ā ndāñjā nī ká úgú ē 'dée, úgú ēyí ká ndlātā áyā ní ká.

†† Úgú ríní: Āpá dǐ úgú ká Ǫzrāyélē nī gǐ 'dée, ká yāshā ká'bā ē'dē ā ká nēē, ēshē ká shēshē Bībǐ ǐgí ká Gāmbā nēē, ētē nī úgú gǔjū úgú, Ǫshíí nǐñǐ ā yǐ'dǐ ōtō ǐlǐ ēyí góvó nī. É ngā nī úgú ē 'dée, gāñjā yāyā ká yātá ndákpā ēshē ká lōwó nī ē'dē ā ká. †† Ájā Pēntākóstā: Étē nī ájā ē 'dée, ká yōjō āpá bīyí Ájā Gātā Srámā nī ká gǔfū rōmó lēmē kpú 'bǐ'bǐ. Ká ētē ájā gǻǻ kōbó kélē úgú yāngā nēē, Yūwūdū nī gǐ ā yēngē nōshō ēshē ǐlǐ glāwā ngá áyā ēpē ǐgí ká ádá gēnē bī Mbájá āpá Jērūzālēmē, Ǫshíí ká ádá gǐñǐ ádá ē 'dée, Mbájá kēné gónjō ádá áyā nē bī Mōzē āpá jǔjū āñbā Sínā ká. Krǐstīyānō nī gǐ ātā yǐñǐ ádá ē 'dée, Lílí ārā Mbájá kōjō kǎpá ká yōmó ē 'dée, kíyí kǎpá ká ádá ká Yézū ká Ájā Pēntākóstā nī ká. Ró'dō Nímǐrā 28:26-31; Nētē ká Yōmó Yōpó 2:1-4.

¹³ Májá mǔmǔ ìgì, mǎrútú gónjó nî ká gǐyí mápá ká Yézū, ʔshíí níí, má'bā gālā mbāwā ā'dá, níí má'dá gónjó nî. ¹⁴ ʔshíí níí, mlúsū dī gālā ádá ärä ìgì mótó kōkō ärä ìgì mótó ògō ũngú è tírí 'déé, ìgì má yālā nî ká.

¹⁵ Mǎ yōwō méshè áyā ìgì yāā, ónjō mǎ gǐ, ʔshíí lúmū mǎ gǐ, níí má'dá áyā ʔstéfánō ká yōmó mōmō í ngá áyā nē 'déé, ìgì nî kpéé ndákpá è 'déé, kiyí äpá ká ádá ká Bēbé ärä ägá äpá dā'bā úgú è Ákáyā, ʔshíí 'déé, ká'bā ärä èpè ìgì, ká ádá gáná glözō ndákpá ká Mbájá ká, ¹⁶ ʔshíí níí, mógó ádá ká ndákpá è káyā ʔstéfánō ʔshíí yōmó mōmō í ngá áyā nî, ʔshíí níí málā tá ätāsh bī slāgā ndákpá è 'déé, ìgì má yālā gǔrū nēté nî ká ngá ìgì ä ká. ¹⁷ O'dō mǎ òmō ngé äpá ká ádá klōjō ká ʔstéfánō, ʔshíí Förtünátūsū, ʔshíí Ákákūsū. Ká ádá ìgì älä bī ámā ũngú è 'déé, bǐjā ìgì má ndālä nî bī ámā 'déé, ìgì má dī úgú ä yā. ¹⁸ Älä ärä mǎ èlè tá áyā è 'déé, ìgì kälā ìgì 'déé, ärä ìgì kēlè ä ká. Ätāsh yāā, ängá áyā ìgì dī glēmē gōzō ádá mápá ká ádá ärä ndákpá è 'déé, kätāsh ká.

Dõhbo yǔjū

¹⁹ ʔshíí yōmó 'déé, kiyí äpá ká Yézū 'déé, ìgì káshá tēndē tēndē ká'bā dā'bā úgú è, Ásīyā ká nēè, ùjū ìgì äpá è'dē. Ákwilā ʔshíí Prísilā ùjū ìgì tírí äpá è'dē ká dírí Bēbé ärä ägá. ʔshíí yōmó è 'déé, kiyí äpá ká Yézū è 'déé, ká'dá dī glövō nî ká'bā mōmō í ngá áyā ìgì ä ká nēè, ùjū ìgì äpá è'dē tá ätāsh. ²⁰ Ónjō ägá gǐ ʔshíí lúmū ägá gǐ 'déé, mǐyí mǎpá ká Yézū ká ngá ìgì 'déé, ìgì ká dī úgú ä ká nēè, ùjū ìgì tírí äpá è'dē. Mújū sōkpō ndákpá è ká tírí mápá è'dē gōzō.

²¹ Ámā Páwūlō ká rōndó yǔjū yākā ká lēké mǎ. ²² ʔshíí tá ndákpá è kälā ádá ärä Bēbé ärä ägá 'dī ká nēè, mǎ yōwō méshè ká Mbájá níí, rōtó ádá äpá áyā nî. Ätāsh yāā, ójō gēyē yāā, Bēbé ärä ägá Yézū. ²³ Mǎ yōwō méshè ká Bēbé ärä ägá Yézū níí, älä lōmó áyā nē bī ìgì.

²⁴ Málā ádá ärä ìgì tírí ká dírí Yézū Krīstō. Ätāsh.

2 Kōrēntīyā

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Páwūlō bēbé yōpó ká Yézū Krīstō kā, króndó dī rómó srōnō yākā ṭshíí ōpó bī yómó Kōrēntīyā 'déé, ètē nī góvó mbērē 'déé, ká dā'bā úgú ká Īgrīgī nī gī ká úgú è 'déé, ká yānjā ká ádá grā'bá dī ārà ìgì ā kā. Ètē kóccō lāgā gāḷā kēnisā ngá áyā ìgì. Ró'dò Nētē ká Yómó Yōpó jūjū ádá 18. Ṭshíí ōjō lēmē ádá nī bī ìgì níí, ègbē ē'dē ká úgú è 'déé, kānjā dī grā'bá dī ārà ìgì ā kā, ṭshíí ōjō ōpó kpéé srōnō nī bī ìgì. Ṭshíí nēē, glōsī'dí ádá nī átá yāḷā ārà èpē ìgì āpá kōkō ārà ìgì. Átāsh yāā, ōjō rōndó dī rómó srōnō yākā bī ìgì, ká ádá è níí, rōfō sóló ngá áyā èpē ìgì 'déé, ká kōkō ārà ìgì ā kā, ká úgú è 'déé, èpē krāyá áyā ìgì yō dó'bó 'dī kā. Ṭshíí áyā ũngú è 'déé, slāgā ndākpá è 'déé, kiyí āpá ká Yézū 'déé, ìgì ká Kōrēntīyā kā nēē, ā ḷōkpō ádá āpá ká Páwūlō ā yiyí kábā yá, ā yōshó nākā ká yómó kēnisā nī nē, ṭshíí ètē bā āzā shīkī bēbé yōpó ká Yézū ní. Átāsh yāā, āpá ílī srōnō yākā kā nēē, Páwūlō rōndó gēlē ádá āpá ká ádá ārà nē, ōgbó ká ádá āpá ká ádá gē'dé Kélé ádá ká Yézū è 'déé, Mbájá ká yēbē ádá è níí, èpē kālā kā āpá ílī jūjū ádá 6-7. Ṭshíí ètē rōdó yómó è kiyí āpá ká Yézū kā níí, āḷā ũngú ká nākā ngá áyā èpē ìgì ká gāná ndākpá ká Mbájá, ōgbó ká gāḷā nētē è ngá kēnisā nī āpá ká slāgā úgú è gī āpá ílī jūjū ádá 8-10.

1 Ámā Páwūlō bēbé yōpó † ká Yézū Krīstō †† 'déé, Mbájá kīshí ámā kā, ká rōndó srōnō yākā ká ónjō āgá Tímōtī bī ìgì yómó è 'déé, míyí mápá ká Yézū 'déé, má ílī kēnisā ‡ è ká mbērē Kōrēntīyā kā, ācá ōgbó ká glōzō ndākpá ká Mbájá tírí 'déé, ìgì ká dā'bā úgú è dírí èyí Ákáyā kā.

2 Mā yōwō méshē ká Mbájá Bēbé āgā, ṭshíí Bēbé ārà āgá Yézū Krīstō níí, āḷā lōmó áyā èpē ìgì bī ìgì níí, máshá glōzō nī.

Páwūlō ā lōyó Mbájá

3 Mrébé Mbájá 'déé, ètē nī Bēbé Yézū Krīstō Bēbé ārà āgá kā, ètē nī Bēbé gāḷā nónō, ṭshíí ètē ká yāḷā shēshē lēpē ndākpá nī tírí níí, ká rīsī nī kā. **4** Ètē ká yāḷā shēshē lēpē āgá níí rīsī, ēshē ká glōsī'dí ádá è 'déé, ká yōkō āgá tírí ā kā, ká ádá è níí, māḷā shēshē lēpē yómó è 'déé, glōsī'dí ádá ká yōkō mēngá ìgì ā kā níí, rīsī ōtō ōgō grīsī shēshē lēpē í 'déé, Mbájá kālā bī mēngá āgá kā. **5** Gēlē ḷólō è 'déé, kōkō Krīstō kā nēē, ōkō mēngá āgá tánē, átāsh yāā, tá ká ètē gā'bālā gbōḷō yāngā nēē, shēshē lēpē āgá ā ndrīsī nī, áyá góvó gēlē gūlū ũyū ōtō ōgō Krīstō. **6** 'Déé ḷólō nī ā yōkō āgá yāā, ká ádá è níí, shēshē lēpē ìgì rīsī, ṭshíí níí, Mbájá āshá ìgì,

† Bēbé yōpó áyā nē: Yézū ōpó ètē ká kpótó áyā nē, ká ádá glōlō nōwō, ṭshíí gōgó kōtō rōyó ēshē jūjū ndākpá, ṭshíí níí rōdó ádá í ngá áyā nē bī ndākpá. †† Yézū Krīstō: Yézū nī dírí ílī èyí ā'dā, Mbájá Bēbé gāshá ndākpá. Ṭshíí Krīstō nī dírí ílī èyí ā'dā, ndākpá è 'déé, Mbájá kīshí ètē níí, ká'dá góvó ngērē nī kā, Ndākpá í 'déé, Mbájá kīshí ètē ā kā, ká lēmē Īgrīgī nēē, ílī èyí ā'dā Krīstō, ṭshíí ká lēmē Íbrū nēē, ílī èyí ā'dā Mēsáyā. ‡ Kēnisā: Ìgì nī glōvō ndākpá è 'déé, kiyí āpá Yézū Krīstō 'déé, ká lōvō ká ádá glōyó ètē ká ádá ètē nī Bēbé ārà ìgì ā kā.

ṭshíí 'déé, shēshē lēpē āgá rīsī ṭshíí yāā, ká ádá è níí, āḷā shēshē lēpē mēngá ìgì grīsī nī, ṭshíí āḷā ìgì níí, mrúkú shēshē lēpē ìgì mápá tá ká gā'bālā ḷólō è 'déé, kōkō āgá kā. **7** Ṭshíí shēshē lēpē āgá jéé lūzú āpá ká ádá ārà ìgì 'dī, Ká ádá mōkō máná mīshí nēē, tá áyā è 'déé, ḷólō nī kōkō āgá kā nēē, ōkō mēngá ìgì tánē, átāsh yāā, shēshē lēpē āgā, ācá ōgbó ká shēshē lēpē ìgì ā ndrīsī nī tánē.

8 Mēbē ádá è níí, mrūshú ádá glānā áshá í 'déé, kōkō āgá kápá dā'bā úgú è Ásīyā kā mēshē áyā ìgì 'dī yāā, ónjō āgá gī, ṭshíí lúmū āgá gī, mā'dá dī gāshá mā'bā ílī gónjō áshá è 'déé, kōnjō kōtō krōtō ṭshíí ā kā, mīnī míyí āgá mā yāshá tówó 'dī. **9** Mōkō ārà āgá áyā ũngú è 'déé, krōtō ádá írí āpá áyā āgá ṭshíí, átāsh yāā, má'bā gīnī gīyí nēē, áshá ngá áyā āgá ā lēké āgá ā'dá, ṭshíí nēē, ā lēké Mbájá 'déé, kālā írí gī 'déé, kānjā kēshē jūjū ō'dò èpē ìgì ā kā. **10** Ṭshíí āshá āgá ēshē ká gōsī'dí ũngú è 'déé, ká ndēné gōsī'dí írí dōjō āpá áyā āgá kā ṭshíí, ṭshíí ìgì ílī úgú è 'bákétā kā nēē, átá yāshá āgā, ṭshíí dú nēē, mūsú shēshē lēpē āgá mápá áyā nī, mápá ká ádá è 'déé, ètē ká ndāshá āgá kpōrō ānjā gólō ā kā mīshí, **11** ṭshíí máná āgá ká grājā ākpā ìgì bī Mbájá ká ádá ārà āgā, ṭshíí biyí èyí nēē, gēlē ndākpá ā ndlōyó Mbájá, ká ádá glōzō ũngú è 'déé, mōkō mēshē ká grājā ākpā ká gēlē ndākpá nī kā.

Páwūlō ā yipí ínjí nē

12 Ágá mā ndāḷā njbēlē ká ádá è 'déé, shēshē lēpē āgá grājā nī kā, ká úgú tírí nēē, āgá mā yāshá áshá è 'déé, tājnbā kázā ē'dē níí kā, ṭshíí ká lōwó è 'déé, āgá mā'dá ká ngá ìgì ā kā nēē, āgá mā'dá dī gāḷā ũngú nī mōtō

ōgō góvó lōmó ká Mbájá, ʼshíí nēè, bá ázá ʼeshē ká gēnjé ʼíní ká yōmó jūjū būbū ā ní. ¹³ Ká ádá ágá bá māzá mā rōndó ūngú è 'déé, grō'dō èyí, ʼshíí gōgó ílí èyí ká ndlānjā í nē bí ʼígí ní, átāsh yāā, mīnjí mīyí nēè, ʼígí má ndōgō ílí èyí tírí. ʼshíí mūsú shēshē lēpē mā mīyí nēè, ¹⁴ ʼígí mógó tá kágá ílí ádá ngá áyá ágá nē, ʼshíí má ndōjō dōgō ílí ádá ngá áyá ágá tírí, ká ádá è níí, málā n̄bēlé ärā ágá tá áyá è 'déé, ágá mā ndālā n̄bēlé ärā ʼígí ká ájā è 'déé, Bēbé ärā ágá Yézū ká ndōjō ʼē'dē tówó ā ká. †

¹⁵ Ká ádá ūngú è 'déé, mīyí mǎpá ʼē'dē ká shēshē lēpē mā ká nēè, mīnjí ádá gānjā grā'bánā dī ärā ʼígí kpéé ká ádá è níí, mókō glōzō ūngú ní ká dītí èyí rōmó. ¹⁶ Mīnjí ádá grā'bánā dī ärā ʼígí ká lōwó ngá ádá 'déé, mā yānjā dā'bā úgú è Māsēdóniyā ká, ká ádá ká úgú è 'déé, ádá ká yīpí ärā mā kēshē áyá ʼígí yō yāā níí, máná ádá ká ūngú è 'déé, ká ndrāshā lōwó bí ádá níí, mánjā dā'bā úgú è jūdēyā ká. ¹⁷ Ká gīnjí è ngá ʼígí nēè, mīnjí ádá gālā ūngú è 'déé, mā yēbē ádá gālā èyí ā ká 'dī? 'Dī yāā, ʼígí má yōkō mǎpá ádá áyá 'bālā ʼeshē ká yōmó jūjū būbū ā 'déé, ká yīyí iyō, wālā bá 'dī, āpá ká gā'bālā ádá ní ká?

¹⁸ Ká ádá Mbájá lēmē klēzē 'dī, átāsh yāā, ádá è 'déé, mē'dé bí ʼígí ā ká nēè, nārā ádá bá ázá klēzē níí, ʼshíí bá ázá ká ádá gīyí, "ʼIyō, ʼshíí bá 'dī, āpá ká gā'bālā ádá ní."

¹⁹ Ká ádá Gēsē újū ká Mbájá Yézū Krīstō 'déé, mē'dé ádá mǎpá ká ádá ärā ní bí ʼígí ā ká, ádá, ʼshíí Sílāsā, ʼshíí Tímōtī ká nēè, bá ázá ká ádá è níí, mīyí, "ʼIyō" ʼshíí "bá 'dī ní." ʼshíí nēè, ká úgú tírí āngá áyá ágá dī gīyí, "ʼIyō," mǎpá áyá ní. ²⁰ Ká ádá gēlē yōshō ká Mbájá 'déé, kálā ärā èpē ʼígí kōtō ōgō Krīstō ʼshíí ā ká nēè, Krīstō iyí "ʼIyō" āpá áyá ʼígí ʼshíí. ʼshíí ōtō ōgō ní nēè, ágá mā ndīyí "Átāsh" ká ádá è níí, mēné gūrū ärā Mbájá. ²¹ Átāsh yāā, Mbájá kálā ágá ká ngá ʼígí níí, mērútú gónjō ní ká Krīstō. ʼshíí rōjō ágá, ²² ʼshíí ōkō rēyē áyá nē āpá gbōg-bō ágá, ká ádá glūsū ní nēè, ágá ní ndákpá áyá nē, ʼshíí ūsú Lílí ärā nē āpá shēshē lēpē ágá ká ádá glūsū ā'dā nēè, èpē ā ndēgbē ká yōshō ngá áyá nē āpá ká ádá ūngú è 'déé, èpē ká ndālā bí ágá gālōgā ká.

²³ Mā lēmē ádá yākā bí ʼígí, ʼshíí mā yōwō mēshē ká Mbájá níí, ètē ā'dá dūmbú ádá è 'déé, mā lēmē ní ká, ètē ní rāyá ádá, ʼshíí dūrū è 'déé, mlúwū mánjā áyá ʼígí mǎpá Kōréntīyā 'dī ká nēè, ká ádá è níí, má'bā grōgbó mǎpá áyá ʼígí ā'dá. ²⁴ Ázá mā rīndí ʼígí mǎpá ká ūngú ká ádá è níí, mīyí mǎpá ʼē'dē ní. ʼshíí nēè, mā yālā nētē ní ká ngá ʼígí ká ádá è níí, máshá ká kōbó kélē úgú, ká ádá è 'déé, mīyí mǎpá ká Mbájá gónjō ní míshí ā ká.

2 Átāsh yāā, mīpí ádá ngá ádá míshí, ʼshíí bá mā yānjā dī grā'bánā dī ärā ʼígí 'dī, ká ádá 'déé, mánjā mrā'bánā dī ärā ʼígí yāā, mā ndālā slāgā nōwō ádá è mǎpá kōkō ärā ágá ká ngá ʼígí. ² Ká ádá 'déé, málā slāgā nōwō ádá è mǎpá áyá ʼígí míshí yāā, 'bí gī ká ndālā ádá níí, shēshē lēpē mā ká ndā'dá kélē ní ká? Ázá ʼígí ndákpá è 'déé, málā nōwō ádá ní mǎpá áyá ʼígí ká ní? ³ È ngá dūrū è 'déé, mrōndó ádá ní tá áyá è 'déé,

† Ájá klōjō ká Bēbé ärā ágá Yézū: Ètē ní ájá è 'déé, Bēbé ärā ágá Yézū ká ndōjō ʼē'dē ā ká, ʼshíí ā ndrōtō ádá āpá ká yōmó è 'déé, ʼígí ká yāshā ní, ōgbó ká yōmó è 'déé, kíllí ishí ā ká. Ró'dō Nētē ká Yōmó Yōpó 2:20; 1 Kōréntīyā 5:5; 1 Tāsālónikā 5:2; 2 Tāsālónikā 2:2; 2 Pītārā 3:10.

ká ílí bēdē srōnō ngá ádá ká, ká ádá 'déé, ádá kójō áyá ʼígí yō yāā, ʼígí má'bā gālā nōwō ádá mǎpá ádá ā'dá, ká ádá ʼígí ká ndālā ō'dō mā níí, ká ndōmō góvó ā ká. Ká ádá ká rāyá ádá yāā, ʼígí mókō máná míshí nēè, gālā kōbó kélē úgú ngá ʼígí nēè, ā ndēshē ká gālā kōbó kélē úgú è ngá ádá. ⁴ Ká ádá, ádá í 'déé, mrōndó bí ʼígí sārā ká nēè, mrōndó ká nōwō ádá è 'déé, kōtō krōtō ʼshíí ā ká, wēdē ʼeshē ká nōwō è 'déé, ká shēshē lēpē mā ká, ʼshíí ūyū nōnō mā ā rōnjō ní, ʼshíí nēè, bá ázá mīnjí ádá gālā nōwō ádá mǎpá áyá ʼígí ní. ʼshíí nēè, ká ádá è níí, ʼígí mókō máná nēè, ádá málā ádá ärā ʼígí ká shēshē lēpē mā 'bālā míshí.

Gījī ʼtjī ʼshíí bí bēbé gālā glōsī'dí ūngú

⁵ ʼshíí 'déé, bēdē ndákpā è ʼeshē kōkō ärā ʼígí ālā nōwō ádá āpá ká bēyē nē yāā, bá ázá ālā āpá ádá kīnārā mā ní, ʼshíí nēè, ālā āpá áyá ʼígí tírí, ká ádá mēbē glēmē ádá è 'déé, kōtō krōtō ʼshíí ā ká 'dī. ⁶ Átāsh yāā, grōtō ádá è 'déé, gēlē ndákpā ʼeshē kōkō ärā ʼígí, grōtō āpá áyá ní ká nēè, āsá ʼshíí. ⁷ ʼshíí 'bákētā nēè, è ká ní úgú è má ndījī ʼtjī ʼshíí mǎpá ká gōsī'dí ūngú áyá ní, ʼshíí níí, mrúvú ètē níí, shēshē lēpē ní rīsī, ká ádá è níí, ā'bā gā'dá ká gōnō ärā nē góvó ní ā'dá. ⁸ Átāsh yāā, mā yōwō mēshē áyá ʼígí níí, mlúsū bí ètē nēè, má tá yālā ádá ärā ní. ⁹ ʼshíí dūrū è 'déé, mrōndó bí ʼígí kpéé srōnō ní ká, ká ádá gōkō ní nēè, kútú ʼígí má yālā ūngú ní tírí mǎpá dā'bā ádá í 'déé, mlēmē bí ʼígí ā ká yā. ¹⁰ 'Déé, mījī ʼtjī ʼshíí mǎpá ká glōsī'dí ūngú ká ndákpā míshí yāā, mēngá ádá mā ndījī ʼtjī ʼshíí bí ètē ndákpā āsh tánē. ʼshíí 'déé, mījī ʼtjī ʼshíí bí ètē ndákpā āsh míshí yāā, málā ká ádá ärā ʼígí mǎpá dī mūmū Krīstō ʼshíí dú nēè, mā ndījī ʼtjī ʼshíí 'déé, ā ʼē'dē ūngú ká ádá è níí, mījī ʼtjī ʼshíí mǎpá ʼē'dē yā, ¹¹ ká ádá è níí, Shētānā † ā'bā gānjā ágá ā'dá, ká ádá ágá mōkō gōsī'dí gīnjí ádá áyá ní máná míshí.

Yōmó gālā nētē ránā glēmē ākpā

¹² Ká lōwó è 'déé, mrāyá mbērē Trōwāsā, ká ádá gē'dé Kélē ádá † ká Krīstō ká nēè, Bēbé ärā ágá ájá gbōlō bí ádá níí, málā nētē ní. ¹³ ʼshíí nēè, bá ärā mā èlē 'dī, ká ádá mókō ōnjō ágá 'déé, dírí ní Táyítōsō ká 'dī, átāsh yāā, mánjā mēshē áyá ʼígí yō, ʼshíí mlēmē bí ʼígí mīyí ā'dá gózō, ʼshíí mánjā mánjā dā'bā úgú è Māsēdóniyā.

¹⁴ ʼshíí nēè, mā ndlōyō Mbájá, ká ádá ká úgú tírí nēè, ā yēné ōnjō bí Krīstō níí, ānā ágá ká ádá bēdē ūngú è ā'bā gājā ágá ā'dá. Níí Mbájá ālā ágá níí, mē'dé ádá mǎpá ká ádá ärā Krīstō mōtō úgú ní tírí, ètē ádá yākā nēè, ā ndā'dá áyá bānā gūsú kélē gīsī ūngú ōtō úgú ní tírí. ¹⁵ Átāsh yāā, ágá māyá bānā kélē ūngú è 'déé, Krīstō krōyō bí Mbájá 'déé, ká yūsú kōtō kōkō ärā

†† Grōtō āpá áyá ní: Páwūlō ā lēmē ádá ní āpá ká ndákpā è 'déé, kíndí ká iyí ōmō bēbé nē. Ró'dō 1 Kōréntīyā 5:1-5. ‡ Shētānā: Ètē ní ngērē ká kōtō grōnō ká Mbájá 'déé, kánā ádá ká Mbájá, ʼshíí 'déé, Mbájá kōgō ʼígí kēshē mūmū ōrō ā ká. Ró'dō Gītī Ádá 12:7-9.

‡‡ Kélē ádá: È ká ní Kélē ádá āpá ádá ká ärā Yézū Krīstō 'déé, kíllí ká ká ká krōshō, ká ádá gēshē glōsī'dí ūngú áyá ágá níí, èpē kēné bí ágá áshá è 'déé, dōnjō èyí kázá ʼē'dē ní ká.

yōmó è 'déé, Mbájá ká ndāshá igī, ĩshíí yōmó è 'déé, èté ká ndrūshū mēngá igī nē kā. ¹⁶ Ká ádá yōmó è 'déé, klīgbi ĩshí ā kā nēè, ā yūñū bāná Kélē ádá í 'déé, ágá mā yē'dé ní kā áyá bāná gōñō glīyī ĩrí. ĩshíí yōmó è 'déé, Mbájá ká ndāshá igī ā kā nēè, ā yūñū bāná Kélē ádá í 'déé, ágá mā yē'dé ní kā áyá bāná Kélē ũngú è 'déé, ká ndēné áshá bi ēpē igī. ĩshíí nēè, 'bí ká ndā'dá áyá ní ónjó, ká ádá gālā nētē yākā? ¹⁷ ĩshíí ágá bā mázá māyá slāgā ndákpá è 'déé, ká yē'dé ádá ká Mbájá ká ádá gōkō ũngú èshé ògō èyí ā kā ní. ĩshíí nēè, ágá māyá ndákpá è 'déé, Mbájá kōpó igī kōtō ògō ónjó ká Krístō níí, mē'dé ádá áyá nē, ĩshíí èté ká'dá dūmbú ádá í 'déé, ágá mā yē'dé ní kā.

Ránjā glēmē ākpā ká Mbájá

3 È kā nēè, ágá mā yōcō lāgá glōyó ärä ágá nē tówó? Wālā ágá mā yēbē ádá è níí, slāgā ndákpá è rōndó srōnō bi ĩgí ápá ká ádá glōzō ũngú è 'déé, mālā kā yá, wālā mēngá igí ká ndrōndó ní?

² ĩgí ká ärä ĩgí nēè, māyá srōnō ngá áyá ágá 'déé, krōndó ká'bā shēshē lépē ágá kā. Ká ádá è níí, ndákpá ní tírí rō'dō, ĩshíí níí òkō āná. ³ Ātāsh yāā, ā lūsū ā'dā nēè, igí ní srōnō í 'déé, Krístō krōndó ká ärä nē āpá ká ádá nētē í 'déé, mālā bi ĩgí ā kā, ĩshíí nēè, bā āzá ndákpá krōndó srōnō yāngā ká gālāmā ní, ĩshíí nēè, Lílí ärä Mbájá krōndó srōnō yāngā, ĩshíí bā āzá rōndó ā'bā ká āñbā ní, ĩshíí nēè, rōndó ā'bā shēshē lépē ndákpá.

⁴ Ágá mā lēmē ātāsh, ká ádá Krístō kálā shēshē lépē ágá níí, ā'bā glüzú ní āpá dī mūmū Mbájá ā'dá. ⁵ Kpōtō āzá áyá ágá ní, è ká ndā'bā ágá níí, mīyí nēè, kábā yá, āngá áyá ágá ónjó ká ádá gālā nētē yākā ní, ĩshíí nēè, kpōtó í 'déé, kāngá áyá ágá kā nēè, èshē ká Mbájá. ⁶ Èté ní ágbē 'déé, kālā ágá níí, mā'dá māpá ká yōmó gālā nētē glēmē ránjā glēmē ākpā ngá áyá nē kā, 'déé kēshē ká Lílí ärä Mbájá kā. ĩshíí nēè, bā āzá èshē ká gónjó ádá ká Mbájá 'déé, ká yēné ĩrí ní dōjō ē'dē ā kā ní, ĩshíí nēè, èshē ká Lílí ärä Mbájá 'déé, ká yēné áshá ní dōjō ē'dē ā kā.

Ónjó ká ránjā glēmē ākpā

⁷ Gónjó ádá í 'déé, Mōzē krōndó ká'bā ká gēsē āñbā ní kā nēè, ēné ĩrí ójō ē'dē, ĩshíí Mbájá ēné èté ádá yāngā ójō ē'dē ká ónjó áyá nē, ká ádá è níí, ĩzrāyélē ní gí ā'bā gōkō kpōō ápá ílí mūmū Mōzē † ā'dá, wēdē èshē ká gāná grájá èyí, kpíí 'déé, grájá gāná èyí ká ndōtō í nē kā. ⁸ Ātāsh yāā, tāmá dú nēè, ránjā gbōlō è 'déé, ká yēné Lílí ärä Mbájá dōjō ē'dē ā kā nēè, ā ē'dē ní ónjó è 'déé, kōnjó kōtō krōtō ĩshíí ā kā. ⁹ Déé, Tówó Glēmē ākpā è ká ā yēné grōtō ádá dōjō ápá ká ndákpá

† Mōzē: Ká biyí è 'déé, Jōzéfē kílí ĩshíí nēè, ĩzrāyélē ní gí ā'dá mēndé ā'bā mōmō Mésírí ĩgí ílí sōsō gūfū sālā ríní. ĩshíí Mbájá ālā Mōzē níí, ēngē ĩzrāyélē ní gí èshē ílí áshá mēndé ní. ĩshíí Mbájá ójō ēné gónjó ádá áyá nē bi ĩgí òtō ògō Mōzē, ĩshíí è ngā ní dūrū è 'déé, ká slāgā úgú è yāā, ā yādā ápá ká gónjó ádá yāngā ní gónjó ádá ká Mōzē ká. Mōzē āshá ũngú áyá 'bālā álííí lēmbē sōsō gūfū sālā (1,400) ríní ká löwó è 'déé, kākā Yézū dó'bó 'dī ká. Ró'dō ádá ápá ká ádá ärä ní āpá ílí wārāgā Úgú Létē 2-24.

ní, ĩshíí 'déé, ndákpá ā yēné gūrū èyí yāā, ránjā glēmē ākpā è 'déé, ká ndālā kōkō ärä ágá ká Mbájá gōzō ní kā nēè, ndákpá ní ā ndēné gūrū èyí áyá 'dē? ¹⁰ Ká rāyā ádá yāā, Tówó Glēmē ākpā ní nēè, ónjó āzá ē'dē áamá nē ní, 'déé mōdó èté māpá ká ránjā glēmē ākpā è ká yā. ¹¹ Ká ádá Tówó Glēmē ākpā è ká nēè, ójō ká ónjó, ĩshíí 'bákētā grájá úgú èyí ā rōtō í nē. ĩshíí nēè, ónjó è ngá ránjā glēmē ākpā ní kā nēè, ògō òtō rōtō ĩshíí, ká ádá grájá úgú èyí jéé ká ā rōtō 'dī.

¹² Ātāsh yāā, ránjā glēmē ākpā í 'déé, mūsú shēshē lépē ágá māpá ē'dē ā kā nēè, ā'bā ágá níí, mlēmē ádá ká mbāwā 'dī. ¹³ Ágá māzá māyá Mōzē 'déé, kükū ílí mūmū nē ká tēndē, ká ádá è níí, ĩzrāyélē ní gí ā'bā gōkō grájá úgú è 'déé, ká yōtō ní ā'dá kā ní. ¹⁴ ĩshíí nēè, ínjí igí lūtú ĩshíí, ĩshíí kpíí ĩgí ílí ájā è kájā ká nēè, tá èté gā'bālā tēndē yāngā ũkū ínjí igí, ká úgú è 'déé, ā rō'dō ũngú èshé ká Tówó Glēmē ākpā è ká yā. ĩshíí ā ndēné èté tēndē āsh èshé ē'dē ká úgú è 'déé, ndákpā ĩyí ápá ká Krístō ĩshíí yā. ¹⁵ ĩshíí kpíí ĩgí ílí ájā è kájā ká 'déé, ā rōdó gónjó ádá ká Mbájá 'déé, kēné bi Mōzē ká yāā, tēndē ní ā yūtú ínjí igí. ¹⁶ ĩshíí nēè, tá ndákpā è 'déé, ká ndipī ärä nē dōjō ká Bēbé ärä ágá ĩshíí yāā, èté ā ndēné kükū tēndē ní èshē áyá ní. ¹⁷ ĩshíí Bēbé ärä ágá èté ní Lílí ärä, ĩshíí tá dī úgú è 'déé, Lílí ärä Bēbé ärä ágá ká ē'dē ĩshíí yāā, gāshá áshá mēndé āzá yō ní. ¹⁸ ĩshíí ílí mūmū ágá ũkū 'dī, ĩshíí ágá tírí nēè, mā lūsū grájá úgú ká Bēbé ärä ágá. ĩshíí Bēbé ärä ágá ā yipí ágá níí, mā'dá áyá èpē. ĩshíí gipī ärä í 'déé, kōjō ápá áyá ágá kā nēè, ēné bi ágá góvó gūrū ärä, èshē ká Bēbé ärä ágá 'déé, èté ní Lílí ärä ní kā.

Gítí gónjō ũngú ápá ílí kārā

4 Áyá è 'déé, Mbájá kēné nētē yākā bi ágá èshē ká nōnō áyá nē níí, mālā kā nēè, ágá mā rūtú mēshē ē'dē 'dī. ² Mālā nēnē ndēné 'dī, ĩshíí bā mālā bēdē ũngú è 'déé, mīti ádá èyí mēshē ká ndákpá tá 'dī, mālā ũngú ká ádá glükū dī ärä ndákpá 'dī, wālā mē'dé ádá ká Mbájá bi ndákpá ká klēzē 'dī. Mbájá ká'dá dūmbú ádá í 'déé, ágá mā lēmē ní kā, ká ádá ádá í 'déé, mā lēmē ní kā nēè, shīkī rāyā ádá. Ká ádá è níí, ndákpá ní tírí òkō níí, shēshē lépē igí ā'bā glüzú ápá áyá ágá ā'dá. ³ ĩshíí kpíí 'déé, áyá ũngú è 'déé, kükū tēndē ápá ká Kélē ádá í 'déé, ágá mā yē'dé ní kā yāā, gükū tēndē ní nēè, ā ndā'dá bi yōmó è 'déé, klīgbi èshē ká gbōlō ká Mbájá ĩshíí ā kā. ⁴ Ndákpá è 'déé, kíyí ápá ká Shētānā 'déé, èté ní mbájá jūjū búbū yākā kā nēè, èté ũkū ínjí igí ĩshíí, ātāsh yāā, ā yōkō grájá úgú ká Kélē ádá í 'déé, ágá mā yē'dé ní māpá ká ádá ónjó ká Krístō 'déé, èté tá áyá Mbájá kā 'dī. ⁵ Ká ádá bā mázá mā yē'dé ádá ní māpá ká ádá ärä ágá ní, ĩshíí nēè, mā yē'dé ádá māpá ká ádá ärä Yézū Krístō 'déé, èté ní Bēbé ärä ágá ká, ĩshíí mēngá ágá nēè, òpó ágá níí, mā'dá māyá bōrō áyá igí, ká ádá ärä ní. ⁶ Ká ádá Mbájá lēmē ā'dā nēè, "Á'bā grájá úgú ní níí, āná òtō ílí mūmú úgú ní." †† ĩshíí Mbájá ālā grájá ärä nē níí, āná òtō ílí shēshē lépē ágá, èté grájá úgú yāngā nēè, ā yāná ágá

níí, mōgō ílí ónjó ká Mbájá 'déé, kā yāná āpá ílí mūmū Yézū Krīstō kā.

⁷ Íshíí nēè, mītī 'ígī gónjō ũngú yāngā mā'bā ílí āgá 'déé, kāyá kārā ní gī kā, ká ádá glūsū ā'dā nēè, ónjó è 'déé, kōnjó kōtō krōtō íshí ā kā nēè, ēshē ká Mbájá, āzá ēshē áyá āgá ní. ⁸ Glōsī'dí ádá āgā lāndá āgā, íshíí nēè, bā ōtō jūjū āgá 'dí. Íshíí ũngú è 'déé, āgá mā ndālā ní kā nēè, mōkō māná 'dí, íshíí nēè, jéé mērútú mēshé ká gīnjí ádá áshá è 'déé, kānjā gólō ā kā 'dí. ⁹ Ndākpá !ōlō āgá íshíí nēè, Mbájá ā'bā āgá ā'dá 'dí, āmbá āgá ká rōyó āpá gbōgbō āgā, íshíí nēè, rúshū āgá 'dí. ¹⁰ Ōtō ōgō glōlō āgá nēè, gbōgbō āgá ōjō ā'dá 'bālā ká è ngá Yézū kpōrō ā yānjā ní āpá ká ádá írí ngá áyá ní, ká ádá è níí, áshá ká Yézū bēdé ē'dē ndākpá ā ndōkō āpá gbōgbō āgā. ¹¹ Íshíí dú nēè, āgá mā yōkō írí ká úgú tírí, ká ádá è 'déé, āgá mā yālā nēté ká Yézū kā, níí ndākpá ōkō áshá ká Yézū āpá gbōgbō āgá 'déé, ká ndālā dōsō í nē kā. ¹² Íshíí è ngá ílí éyí ā'dā nēè, írí ní ā yālā nēté āpá áyá āgā, íshíí nēè, mēngá āgá mā yēné áshá è 'déé, dōngbō éyí kázá ē'dē ní kā bī 'ígī.

¹³ Ká ádá rōndó ā'bā ílí wārāgā ká Mbájá ā'dā, "Mē'dé ádá ká Mbájá ká ádá è 'déé, mīyí mǎpá áyá ní mīshí ā kā." † Íshíí tá ká ètē gbōlō yāngā nēè, āgá mīyí mǎpá ká Mbájá íshíí 'déé, āgá mā yē'dé ádá ngá áyá ní kā, ¹⁴ ká ádá mōkō māná mīshí nēè, Mbájá kālā Bēbé ärä āgá Yézū 'déé, kānjā kēshē jūjū ō'dō nē kā, ā ndālā āgá íshíí mā ndānjā mēshé jūjū ō'dō āgá ká Yézū, íshíí ètē ā ndēngē āgá ká ngá 'ígī dānjā dī è 'déé, ètē ká ē'dē ā kā. ¹⁵ 'Ígī ũngú yāngā gī tírí nēè, ká ádá è níí, mōkō glōzō ũngú mēshé ē'dē. Íshíí ōtō ōgō gālā lōmó ká Mbájá nēè, ā ndēngē gēlé ndākpá dōjō ē'dē bī Krīstō, íshíí ndākpá ā ndlōyó Mbájá góvó, íshíí ā ndēné gūrū ärä ní góvó ōtō rōtō.

¹⁶ Ātāsh yāā, āgá mērútú mēshé ká gālā nēté ní 'dí, gbōgbō āgá ā rōgō í nē, íshíí ónjó ngá áyá āgá ā yōyó í nē, íshíí nēè, lílí ärä āgá ā yālā gbōgbō āgā, íshíí ká úgú tírí ā yā'dá ránā ní. ¹⁷ Brízí glōsī'dí ádá yāngā gī, ā rāshá āgá níí, mā'dá kánjā ní ká ádá è níí, èné bī āgá ónjó è 'déé, dōngbō éyí kázá ē'dē ní kā, íshíí ètē ónjó ōtō ká glōsī'dí ádá í 'déé, kā yōkō āgá 'bákētā ká tírí íshíí. ¹⁸ Ātāsh yāā, mā'bā grāsā glōsī'dí ádá è gī 'déé, kā yōkō āgá 'bákētā ká ā'dá. Íshíí nēè, āgá mā yōkō mǎpá gólō mǎpá ká ũngú è 'déé, mōkō 'ígī dó'bó 'dí ká, ká ádá 'ígī glōsī'dí ádá yāngā gī ā yā'dá ká tǎgā ärä èpē 'ígī gī 'dí, íshíí ā ndōyó ní. Íshíí nēè, ũngú è 'déé, mōkō mēngá 'ígī 'dí ká nēè, ā ndā'dá kpōrō ā yānjā ní.

Dī klā'dá ngá áyá āgá ā mūmū örō

5 'Bákētā mōkō māná mīshí nēè, gbōgbō āgá áyá mōmō tēndē, 'déé ālā ōsō íshí yāā, āgá mā ndōkō bēdé ránā gbōgbō è mǎpá mūmū örō 'déé, ètē ní mōmō áyá āgá 'déé, Mbájá kālā ká lēké nē 'déé, kā yālā dōsō 'dí ká. ² Íshíí ká löwó è āgá mā yāshá mā'bā ílí mōmō tēndē è 'déé, kā jūjū búbū ā kā nēè, āgá mā rōgbó í nē ká nōwō, íshíí āgá mā yēbē ádá è níí, mānjā māshá mā'bā ílí mōmō ngá áyá āgá ká Mbájá 'déé, ká mūmū örō ā kā. ³ Íshíí ká úgú è 'déé, āgá mā ndūkū

mǎpá ílí ètē mōmō yāngā kā nēè, āgá mā ndūkū tá ká gbōgbō āgá ká ádá è níí, mā'bā gā'dá klākā ní ā'dá.

⁴ Mōmō tēndē í 'déé, kā jūjū búbū ā 'déé, āgá mā yāshá mā'bā ílí éyí ā kā nēè, ètē áyá gūrū níí, íshíí mā rōgbó ká nōwō gūrū éyí. Íshíí nēè, āgá mā māzá mā yālā ātāsh, ká ádá āgá mā yēbē ádá gā'bā gbōgbō āgá 'déé, ká ndālā dōsō í nē kā ā'dá ní. Íshíí nēè, āgá mā yēbē ádá gīpī ètē mǎpá ká gbōgbō è 'déé, jéé ká yālā dōsō 'dí ká. ⁵ Mbájá ālā āgá ká dūrū éyí nē, íshíí èné Lílí ärä nē bī āgá ká ádá è níí, èpē lūsū ā'dā nēè, dú èpē ā ndālā ũngú è 'déé, èpē kōshō ádá éyí ā kā.

⁶ Ātāsh yāā, ká úgú tírí shēshē lépē āgá lüzú 'dí. Mōkō māná mīshí nēè, Ká ádá è 'déé āgá mǎtá yāshá mǎpá jūjū búbū ā ká gbōgbō āgá ká nēè, āgá mā'dá gólō í nē mēshé ká Bēbé ärä āgā. ⁷ Āgá mā yāshá mōtō ōgō gīyí mǎpá ká Mbájá, íshíí nēè, bā āzá ká ádá è 'déé, mōkō ètē nē ká mūmū āgá ní. ⁸ Āngá áyá āgá āzá dī ká'dá ká mbāwā ní, ká ádá mā yēbē ádá gā'bā gbōgbō āgá dā'dá í nē, íshíí mā ndānjā dā'dá ká Bēbé ärä āgā. ⁹ Āgá mā yēbē ádá è níí, shēshē lépē Mbájá èlē āpá áyá āgā, kpíí 'déé, āgá mǎtá yāshá ká gbōgbō āgá mǎpá jūjū búbū ā, wālā mǎpá mūmū örō ká ránā gbōgbō āgá yā. ¹⁰ Ká ádá āngá áyá āgá tírí dī gērútú mǎpá dī mūmū Krīstō ká úgú è 'déé, ètē ká ndrōtō ádá ní āpá ká ndākpá ní tírí, āpá dā'bā glōzō ũngú, wālā glōsī'dí ũngú è 'déé, 'ígī kālā ká, ká löwó è 'déé, 'ígī kātá yāshá ká gbōgbō èpē 'ígī ā kā.

Nēté grāshá kōkō ärä

¹¹ Ēshē sārā nēè, mōkō dī gālā mbāwā ärä Bēbé ärä āgá māná mīshí, íshíí mlēmē bī ndākpá ní níí, ōgō ádá áyá ní. Íshíí Mbájá ōkō āgá āná gōzō íshí, ātāsh yāā, mīnjí mīyí mēngá 'ígī mōkō āgá māná gōzō ní tánē mīshí. ¹² Āgá mā māzá mā yēbē ádá glōyó ärä āgá bī 'ígī tówó nē ní, íshíí nēè, āgá mā yājā gbōlō bī 'ígī níí, málā njbēlé ärä āgā, ká ádá è níí, mípí ádá ní mǎpá ōgō ádá ká yōmó è 'déé, kā yālā njbēlé ádá ũngú è 'déé, ndākpá ní ká yōkō ká mūmū èpē 'ígī ā kā, bā āzá ēshē ká ũngú è 'déé, ká shēshē lépē 'ígī ā kā ní. ¹³ Íshíí 'déé, āgá mrōyó nē yā, mrōyó ká ádá ärä Mbájá. Íshíí 'déé, āgá māzá yōmó rōyó ní yāā, ílí éyí ā'dā nēè, āgá mā yālā nēté ní ká ádá ärä 'ígī. ¹⁴ Gālā ádá ärä í 'déé, Krīstō kālā ádá ärä āgá kā nēè, ālā āgá níí, mālā nēté ní mǎpá dā'bā ádá ngá áyá ní. Ká ádá āgá mīyí mǎpá ōgō ádá è 'déé, Krīstō kílí ká ádá ärä ndākpá ní tírí ā kā mīshí, íshíí ílí éyí ā'dā nēè, írí ká Krīstō nēè, èné gōzō ũngú ōjō āpá ká ádá ärä āgá tírí. ¹⁵ Krīstō lílí ká ádá ärä āgá tírí, ká ádá è níí, yōmó è ká yāshá ní kā nēè, ā'bā gāshá ká ádá ärä èpē 'ígī ā'dá. Íshíí nēè, níí áshá ká ádá ärä ní 'déé, kílí ká ádá ärä 'ígī íshíí 'déé, kānjā kēshē jūjū ō'dō nē kā.

¹⁶ Mūsú ínjí āgá gōzō níí, mā'bā grōtō ádá mǎpá ká ndākpá mǎpá dā'bā óvó ngá áyá 'ígī ā'dá, kpíí 'déé, mrōtō ádá sārā mǎpá ká Krīstō ká ètē gbōlō yāngā mīshí ā kā, íshíí nēè, āgá mā yālā ātāsh tówó 'dí. ¹⁷ Ātāsh yāā, 'déé ndākpá 'íyí āpá ká Krīstō íshí yāā, ètē ní ránā ndākpá, ká ádá ipī ärä nē, ēshē ká tówó ndākpá āpá ká ránā ndākpá íshíí. ¹⁸ 'Ígī ũngú yāngā tírí

nēē, ēshē ká Mbájá 'déé, krāshá kōkō ärä ägá ká ngá ëpē òtō ògō Krīstō kā, īshíí 'déé, kēné bī ägá nēté grāshá kōkō ärä ndākpá nī ká ngá ëpē ä kā. ¹⁹ Ká ádá Mbájá ëbē ádá è níí, ëpē rāshá kōkō ärä ndākpá è ká jūjū būbū ä kā ká ngá ëpē, òtō ògō gīyī äpá ká Krīstō. Mbájá īnjī ádá gälā gōsī'dí ũngú äpá dā'bā gälā glōsī'dí ũngú ká ndākpá nī 'dí, īshíí ēné nēté gē'dé ádá äpá ká ádá grāshá kōkō ärä nī bī ägā. ²⁰ Ätāsh yāä, ägá mā lēmē jūjū äkpā Krīstō bī igī, īshíí Mbájá ä yōwō ēshē äyā igī níí, mógó ádá í 'déé, ägá mā lēmē bī igī ä kā, ká ádá è níí, mrāshá kōkō ärä igī ká ngá ëpē. ²¹ Mbájá äljā Krīstō 'déé, kälā gōsī'dí ũngú 'dí ká, īshíí īlī ká ádá glōsī'dí ũngú äyā ägā. Ká ádá è níí, mā'dá yōmó jónó shēshē lépē mótō ògō nī.

6 Äyā è 'déé, ägá nī ndākpá è mā yälā nēté ká Mbájá ká nēē, mā lēmē bī igī gónjō nī ká ádá è níí, lōmó ká Mbájá 'déé, mókō ä kā nēē, ä'bā gänjā jājā ä'dá. ² Ká ádá Mbájá ä'dā,

“Ká úgú gälā lōmó ngá áamá nēē, mögó ádá ngá äyā ī mīshí,

īshíí ká úgú gāshá ndākpá nī nēē, māshá úmü mīshí.” †

Mā lēmē bī igī, úgú è 'bákétā nī úgú gälā lōmó ká Mbájá, īshíí úgú glōyó ndākpá.

Glānjā áshá ká Páwūlō

³ Mēbē ádá è níí, ndākpá òkō sóló äpá ílī nēté ngá äyā ägá 'déé, ägá mā yälā bī Mbájá ká 'dí. Ätāsh yāä, ägá mā yälā tá dí è kāngá äyā ägá ká níí, mā'bā gälā ndākpá níí, ëgbé ärä ëpē igī ēshē ká Mbájá ä'dá. ⁴ Īshíí nēē, òtō ílī gälā ũngú nī gī tírí nēē, ká ádá è 'déé, ägá nī bōrō ká Mbájá ká nēē, mrūkú shēshē lépē ägá gónjō nī, ká úgú è ägá mā ílī glānjā áshá, īshíí ká úgú è ägá mā ílī ádá, wälā ägá mā ílī lōlō, ⁵ wälā ämbá ägá nē, īshíí ëngē ägá äpá ílī síjīnī, wälā mlāndá ká glōvō ndākpá īshíí lätā ägā, wälā māljā nēté è 'déé, kōtō krōtō īshíí, ká gökpō 'bī'bī, īshíí grānā gögō, ⁶ māshá áshá è 'déé, nēnē ndéné kázā ē'dē ní ká, äcā ögbó ká dí gögō ílī ũngú äyā ägā, īshíí ká dí grīndí ílī äyā ägā, īshíí ká dí gälā lōmó äyā ägā, òtō ògō ónjó ká Lílī ärä Mbájá, † äcā ögbó ká dí shíkī gälā ádá ärä äyā ägā. ⁷ Ägá mā lēmē rāyā ádá, īshíí ónjó ká Mbájá ä shēshē lépē ägā, īshíí ägá mā yāshá áshá ká yōmó jónó shēshē lépē ká ádá è níí, ëgbé äyā ägá ēshē ká glōsī'dí ádá nī gī. ⁸ Slāgā ndākpá è éné gūrū ärä ägā, īshíí nēē, slāgā ndākpá è éné gūrū ärä ägā 'dí, īshíí slāgā è, ä lēmē glōzō ádá äpá ká ádá ärä ägā. Slāgā ndākpá è iyī ägá nī yōmó glēmē klēzē, īshíí nēē, ägá mā lēmē nārā ádá. ⁹ Ndākpá nī òkō ägā äná gözō īshíí, īshíí nēē, igī äljā ägá äyā ũngú è 'déé, ëpē igī kōkō ägá kánā 'dí. Mōvó māyā ndākpá è 'déé, ká yílī nē, īshíí nēē, ägá tá gāshá nī, lōlō ägá nē, īshíí nēē, üfū ägá 'dí. ¹⁰ Ärā ägá ëlē 'dí, kpíí kātāsh ká nēē, ká úgú tírí ägá mātā yälā

† 6:2 *Ízáyā* 49:8 †† *Lílī ärä Mbájá: Ádá ká Mbájá ä'dā nēē, Bēbē été nī Mbájá, Īshíí Gēsē újū ngá äyā nī Yézū nēē, été nī Mbájá, Īshíí Lílī ärä Mbájá été nī Mbájá. Bēbē Īshíí Gēsē újū nī Īshíí Lílī ärä nī nēē, igī tírí nī Mbájá 'bälā. Ró'dō Jónō 1:1-18; Jónō 8:41-42; Nēté ká Yōmó Yōpō 5:3-4.*

kōbó kélē úgú. Īshíí kpíí 'déé, ägá nī yōmó rīyī ä kā nēē, māljā gēlē ndākpá mǎpá ká yōmó éyé. Īshíí kpíí 'déé, bā bēdē ũngú è kázā äyā ägá ní ká nēē, ũngú nī gī tírí ängá äyā ägā.

¹¹ Ägá mā lēmē ádá grājā nī bī igī yāä, yōmó mbēré Kōréntīyā, īshíí mā lēmē ádá nī bī igī ká shēshē lépē ägá 'bälā. ¹² Gögō gälā ádá ärä igī ká lōmó nī átā ngá äyā ägā. Īshíí nēē, igī mrútú méshé ká gögō gälā ádá ärä ägá ká lōmó nī mīshíí. ¹³ Mā lēmē ádá nī bī igī 'bákétā äyā è 'déé, mā lēmē ádá nī bī kōtō áamá ká, mājā shēshē lépē igī bī ägā.

Má'bā gācā ärä igī ká ndākpá è kiyī äpá ká Mbájá 'dí ká ä'dá

¹⁴ Má'bā gācā ärä igī 'bälā ká ndākpá è 'déé, bā kiyī äpá ká Mbájá 'dí ká ä'dá. ũngú è 'déé, ká ndācā gözō ũngú, īshíí gōsī'dí ũngú nī ká nēē, ngā? Grājā úgú īshíí múmú úgú ä ndā'dá ä'bā dí úgú 'bälā äyā 'dē? ¹⁵ Gözō áshá lēmbé, ä ndā'dá kōkō ärä Krīstō īshíí Bēlyārā † äyā 'dē? ũngú è 'déé, kācā ndākpā è 'déé, kīyī äpá ká Mbájá, īshíí ndākpā è 'déé, bā kīyī äpá ká Mbájá 'dí ká nī ngā? ¹⁶ Īshíí ũngú è 'déé, ká ndācā Mōmō ká Mbájá, ká mbájá è gī 'déé, ndākpá krāshá igī ká lēkē ëpē igī ä ká nēē ngā? Ká ádá ägá nī Mōmō ká gāshákpá Mbájá è ká. Tá äyā è 'déé, Mbájá klēmē ká'dā, “Mā ndāshá ká ndākpá ngá áamá, īshíí mā ndlōwō ká ngá igī, īshíí mā ndā'dá Mbájá äyā igī, īshíí igī ä ndā'dá ndākpá áamá.” ††

¹⁷ Īshíí Mbájá Bēbé ärä ägá tówó ä'dā, “Ätāsh yāä, má'bā igī má'dá, īshíí níí, má'dá jāngā nī méshé äyā igī, má'bā gātā nēnē shēkpē má'dá, īshíí mā ndīyī mǎpá äyā igī níí, mójó mǎpá áamá.” †† ¹⁸ “Ámä mā ndā'dá Bēbé igī, īshíí igī má ndā'dá kōtō ngāngā, īshíí kōtō lūkpú áamá.

Ámä Bēbé ärä igī 'déé, Mōnjó mótō ká ũngú nī gī tírí mīshíí ä kā, klēmē ádá níí.” †††

7 Ätāsh yāä, gónjō lēmbé ägá gī, Mbájá kéné yōshō yākā gī bī ägā, ká ádá è níí, mëgbé ká gbōgbō ägá īshíí ká lílī ärä ägá níí, ä'dá grājā nī. Ängá äyā ägá dí gēné gūrū ärä Mbájá ká ádá è níí, bēdē ũngú è ä'bā gāsā ēshē äyā ägá ä'dá, tá äyā è 'déé, ũngú kāsā kēshē äyā nī 'dí ká.

Kōbó kélē úgú ká Páwūlō

² Májā shēshē lépē igī bī ägā. Bā ägá māljā gōsī'dí ũngú mǎpá ká bēdē ndākpā è 'dí. Bā māljā bēdē ndākpā è níí, äljā gōsī'dí ũngú 'dí, īshíí bā ägá māñbā bēdē ndākpā è ká ádá göshó nēnē dārā nī 'dí. ³ Mlēmē ádá yākā äzā ká ádá gälā lómō igī nē ní, mlēmē bī igī sārā miyī nēē, giñjī ádá ärä igī átā shēshē lépē ägā. Mā ndāshá nī īshíí mā ndlīlī 'bälā ká ngá igī. ⁴ Mrūkú igī má'bā shēshē lépē mā gónjō nī, īshíí mā yälā góvō

† *Bēlyārā: Été nī bēdē díri Shētānā 'déé, été nī ngéré ká kōtō rōyó nī ká. Īshíí äná gögō ádá ká Mbájá īshíí, īshíí Mbájá öjō ögō igī ēshē mümü öro äpá jūjū būbū nī. Ró'dō Gītī Ádá 12:7-9. †† 6:16 LēvítKūsū 26:12; Jērmíyā 32:38; Ízākāyēlē 37:27 †† 6:17 *Ízáyā* 52:11; Ízākāyēlē 20:34,41 ††† 6:18 2 *Sámwēlē* 7:14; 7:8*

ɲbɛlɛ ká ádá ärä ïgî, ïgî méné góvó grîndí ílí bí ámä, kpíí 'déé, má'dá ílí glāñá áshá nî ká nëè, shèshè lépè mâ ä yèlè äpá áyá ïgî góvó kpõrõ ä yāñjā nî.

⁵ Ká löwó è 'déé, mrāyā mǎpá dǎ'bǎ úgú è Māsédónīyā ká nëè, mūsú ärä ägá 'dī, īshíí mōkō gɛlɛ lólõ. Kójó ärä ägá gī ãlǎ glõsī'dí ũngú äpá áyá ägá góvó, īshíí ũkú mbāwā äpá ílí ägá. ⁶ Īshíí nëè, Mbájá ká úgú tírí ä yǎlǎ shèshè lépè ndǎkpá nî níí rīsī, 'déé òkõ ïgî ä yõnõ ärä èpè ïgî në yā. Ātāsh yāā, Mbájá ãlǎ shèshè lépè ägá ä'dá grīsī nî ká löwó è 'déé, kōpó Táyítõsõ kōjõ è'dè bí ägá ká. ⁷ Īshíí äzā tá klõjõ ñgá áyá nî kǎlǎ shèshè lépè ägá 'déé, ká'dá grīsī nî ká ní, īshíí nëè, mɛñgá ïgî yõmó Kōréntīyā mǎlǎ shèshè lépè Táyítõsõ īshíí ä'dá grīsī nî tánè. Īshíí lɛmè bí ägá ádá è 'déé, ïgî má'dá ká gõgõ gõkõ ámä ká, īshíí má'dá ká gīñjā ärä ïgî góvó. Má'dá ká gīñjā ádá ärä mâ góvó. Ātāsh yāā, è ñgá nî ũngú è 'déé, ïgî kǎlǎ kõbó kélɛ úgú äpá ámä góvó nî ká.

⁸ Īshíí kpíí 'déé, shèshè lépè ïgî kélɛ äpá ká ádá srõnõ ñgá ámä 'dī ká nëè, bǎ ãlǎ ámä níí, mètɛ klõwõ mǎpá ká ádá èyí 'dī. Ámä mókõ nëè, srõnõ ñgá ámä ãlǎ shèshè lépè ïgî níí, ä'bǎ gǎ'dá kélɛ ní ä'dá, īshíí nëè, bǎ äzā ká tǎgǎ èyí nè ní. ⁹ Īshíí 'bákétā nëè, shèshè lépè mâ èlè īshíí, īshíí nëè, bǎ äzā ká ádá srõnõ í 'déé, mrõndó mǎnjǎ è'dè bí ïgî 'déé, kǎlǎ ärä ïgî kélɛ 'dī ká ní. Īshíí nëè, Mbájá ãlǎ srõnõ ñgá ámä níí, ärä ïgî ä'bǎ gɛlɛ ní ä'dá, níí máyā mɛshé ká gǎlǎ glõsī'dí ũngú áyá ïgî. Īshíí mǎlǎ gõsī'dí ũngú mǎpá ká bédɛ ndǎkpá è èshè kõkõ ärä ïgî 'dī. ¹⁰ Ká ádá gõnõ ärä ká Mbájá nëè, ä yǎ'bǎ ndǎkpá níí, äyá èshè ká gǎlǎ glõsī'dí ũngú áyá nè, īshíí níí, èpè āshá ètè, níí ä'bǎ gǎ'dá ká gõnõ ärä nè ä'dá, īshíí nëè, gõnõ ärä ká yõmó jũjũ búbũ nî nëè, ä yɛnè írì dõjõ è'dè. ¹¹ Äzā mókõ 'dé, gõnõ ärä ká Mbájá ãlǎ ñgá äpá áyá ïgî. Ä'bǎ ïgî níí, mǎlǎ glõsī'dí ũngú 'dī. Ó'dõ ïgî ègbè nè äpá ká glõsī'dí ũngú è 'déé, ïgî mǎlǎ ká, īshíí ũkú mbāwā äpá ílí ïgî. Īshíí má yèbè ádá gõkõ nî nëè, dī grõtõ ádá nî ãlǎ ärä nè tá äyá è 'déé, ïgî má yèbè ádá èyí ä ká. Īshíí má lūsũ nî nëè, ïgî mǎlǎ ũngú nî tǎmá mǎpá dītí èyí tírí míshí. ¹² Ātāsh yāā, kpéé srõnõ ñgá ámä 'déé, mrõndó bí ïgî ä ká nëè, bǎ äzā äpá ká ádá ndǎkpá è 'déé, kǎlǎ gõsī'dí ũngú ní, wǎlǎ äpá ká ádá ärä ndǎkpá è 'déé, ètè kǎlǎ gõsī'dí ũngú nî äpá áyá nî ká ní. Īshíí äpá dī mǔmũ Mbájá nëè, ïgî má ndõkõ ká ärä ïgî nëè, ïgî má yègbè áyá ägá góvó. ¹³ Īgî ũngú yāñgǎ tírí nëè, ä yõñbó õñgõ ägá níí, mǎñjǎ gólõ ká nètɛ nî.

Äpá jũjũ kõbó kélɛ úgú è 'déé, kǎlǎ ägá äpá ká ádá ärä Táyítõsõ ä ká, ká ádá è 'déé, ïgî tírí mǎlǎ ètè īshíí shèshè lépè nî ká'dá grīsī nî, ká úgú klõjõ ñgá áyá nî äpá áyá ïgî yõ ä ká. ¹⁴ Mǎlǎ ɲbɛlɛ ärä ïgî bí ètè, īshíí bǎ ïgî mǎlǎ ndéné mǎpá mǔmũ mâ 'dī. Īshíí nëè, tá äyá ádá è 'déé, ägá mlɛmè bí ïgî tírí ä ká nëè, tǎmá rǎyá ádá äpá ká ádá ɲbɛlɛ í 'déé, mǎlǎ ká ádá ärä ïgî bí Táyítõsõ ä ká, īshíí è ñgá ä lūsũ ä'dǎ nëè, ádá í 'déé, ägá mlɛmè ä ká nëè, tǎmá äpá dītí èyí dú. ¹⁵ Īshíí Táyítõsõ ãlǎ ádá ärä ïgî góvó, ká úgú è kīñjā ádá è 'déé, ïgî má'dá dī gõgõ ádá áyá nè, īshíí mǔmũ èpè ká gɛnɛ gũrũ ärä nè góvó nî, īshíí má rǎyā nî ká. ¹⁶ Ó'dõ mâ

õmõ góvó, īshíí shèshè lépè mâ lüzú äpá ká ádá ärä ïgî 'dī.

Gbõlõ grõyõ ũngú ká yõmó Māsédónīyā

8 Īshíí 'bákétā yāā, õñjõ mâ gī īshíí lúmũ mâ gī, ägá mâ yèbè ádá è níí, ïgî mókõ mǎnǎ lõmó í 'déé, Mbájá kɛnɛ bí ndǎkpá è kiyí äpá ká Yézũ 'déé, ïgî ká dǎ'bǎ úgú è Māsédónīyā tɛndɛ tɛndɛ ä ká. ² Kpíí 'déé, áshá ñgá ïgî klǎñǎ nè, īshíí ïgî yõmó rīyī ä ká nëè, ó'dõ ïgî õmõ góvó, ká gɛñgɛ ũngú jǎjǎ bí ndǎkpá. ³ Ká ádá mâ lɛmè rǎyá ádá bí ïgî nëè, ïgî èngɛ ũngú bí ndǎkpá äyá è 'déé, ïgî ká yèbè ádá èyí, īshíí slǎgǎ úgú è yāā, õtõ ká kpõtõ áyá ïgî nè. Älǎ tǎmá jǎjǎ èshè ká gīñjā ádá áyá èpè ïgî, ⁴ ùjũ ägá, īshíí õwõ èshè áyá ägá níí, mǎ'bǎ èpè ïgî níí, èpè ïgî ãlǎ kõbó kélɛ úgú ádá gɛñgɛ èyɛ ñgá áyá èpè ïgî bí ndǎkpá ká Mbájá. ⁵ Īshíí ïgî ãlǎ ũngú nî äzā äyá è 'déé, mīñjā ádá èyí ká ní. Īgî ä'bǎ ärä èpè ïgî kpéé bí Bèbè ärä ägá, biyí èyí nëè, úgú è ä'bǎ ärä èpè ïgî bí ägá, tá äyá è 'déé, Mbájá ká yèbè ádá èyí ä ká.

⁶ Ātāsh yāā, mrīndí Táyítõsõ ägbè 'déé, gõcõ lǎgá nètɛ yǎkǎ ká, níí äñjǎ gólõ è'dè, īshíí níí, äñǎ ïgî níí, móyó mɛshé ká nètɛ gǎlǎ lõmó í 'déé, má è'dè ä ká. ⁷ Īshíí nëè, ïgî má yǎlǎ ũngú nî tírí glõzõ nî mótó ká ndǎkpá nî tírí, īshíí má yīyí mǎpá ká Mbájá gónjõ nî. Īshíí dī glɛmè ádá áyá ïgî õzõ õtõ īshíí, ïgî mógõ ílí ũngú góvó, īshíí gõgõ gǎlǎ lõmó bí ndǎkpá ká shèshè lépè ïgî 'bǎlǎ ãñgǎ áyá ïgî, īshíí má'dá ká gǎlǎ ádá ärä ägá góvó. Ātāsh yāā, mâ yèbè ádá è níí, ïgî mɛñgɛ ũngú góvó nî bí ndǎkpá nî.

⁸ Bǎ äzā mâ rīndí ïgî nè ní, īshíí nëè, mɛbè ádá gõkõ nî nëè, kútú dī gǎlǎ ádá ärä ñgá áyá ïgî dú äyá è ñgá slǎgǎ ndǎkpá è 'déé, kɛbè ádá gǎnǎ ndǎkpá nî ká yā. ⁹ Ká ádá ïgî mókõ lõmó ká Bèbè ärä ägá Yézũ Krīstõ 'déé, ètè nî bɛbè èyɛ nî ká mǎnǎ míshí, īshíí ká ádá ärä ïgî nëè, õjõ ä'dá äpá ká bɛbè rīyī, ká ádá õtõ õgõ nî níí, ïgî má'dá yõmó èyɛ.

¹⁰ È ká nî ádá è 'déé, mâ yèbè ádá gɛ'dé ïgî mǎpá ká ádá èyí ä ká, äpá ká ádá ũngú è 'déé, kõzõ krõtõ īshíí ä ká, ká ádá ärä ïgî. Ká ríní è kõtõ ä ká nëè, ïgî má'dá gólõ mǎpá dī mǔmũ ndǎkpá nî tírí ká gɛñgɛ ũngú bí yõmó kiyí äpá ká Yézũ ká, īshíí nëè, bǎ äzā tá ätāsh ní, ká ádá gõgõ gɛñgɛ ũngú bí ïgî ä ùmbũ gbõgbõ ïgî nè. ¹¹ Gõzõ nî nëè, móyó mɛshé ká nètɛ grõyõ ũngú í 'déé, mócõ lǎgá èyí míshí ä ká, īshíí níí, mɛñgɛ ũngú nî bí ïgî níí, lǎtǎ ká kpõtõ ñgá áyá ïgî, īshíí è ñgá ä ndlūsũ ä'dǎ, gõgõ gɛñgɛ ũngú bí ïgî ãñgǎ áyá ïgî. ¹² Ádá nî nëè, bǎ äzā äpá ká ádá góvó ũngú è kǎñgǎ áyá ïgî ä ká ní. Ádá nî nëè, äpá ká ádá kútú má yèbè ádá gɛñgɛ ũngú nî bí ndǎkpá nî äyá 'dè, èshè ká ũngú è 'déé, kǎñgǎ áyá ïgî ä ká, ká ádá è níí, Mbájá ïyí äpá ká tɛmbè ñgá áyá ïgî.

¹³ ũngú è 'déé, ägá mâ yèbè ádá èyí ä ká nëè, mɛbè ádá gǎlǎ áshá ká slǎgǎ ndǎkpá è níí, ä'bǎ gǎ'dá gónjõ nî ä'dá, ká gǎlǎ áshá ñgá áyá ïgî níí, lǎñǎ ní, īshíí nëè, ägá mâ yèbè ádá è níí, mǎlǎ áshá ká ndǎkpá nî tírí níí, ä'dá 'bǎlǎ. ¹⁴ 'Bákétā nëè, góvó ũngú è 'déé, kǎñgǎ áyá ïgî ä ká nëè, má ndǎnǎ ïgî è'dè, ká ádá è níí, bédɛ úgú è nèè, ïgî ä ndǎnǎ ïgî, īshíí ká gbõlõ è ñgá nëè, áshá ñgá áyá ïgî tírí ä ndǎ'dá 'bǎlǎ. ¹⁵ Tá äyá è 'déé, krõndó

kā'bā ílí wárāgā ádá ká Mbájá 'déé, kā'dā, “Ágbè 'déé, kōvō nōshó nī góvó nī kā nēè, nōshó è ngá ètè áśá ètè íshí. Íshíí ágbè 'déé, kōvō è ngá èpè 'dí kā nēè, nōshó è ngá ètè áśá ètè tánè íshí.” †

Öpó Táytōsō ānjā Kōréntīyā

¹⁶ Mā rēbé Mbájá 'déé, kēné ádá ärä ígí kápá shēshē lēpē Táytōsō tá äyá gälā ádá ärä ígí 'déé, kāngá áamá kā. ¹⁷ Ká ádá Táytōsō nēè, bā äzá íyí tá äpá ká ádá è 'déé, mlémè bí ètè ä kā ní, íshíí nēè, ä yānjā äyá ígí yō ká góvó kōbó kélē úgú, íshíí ètè kínärä nē kēbē ádá gānjā yō. ¹⁸ Íshíí ägá mā yōpó Táytōsō íshíí bēdé ónjō ägá è 'déé, yómó giyí äpá ká Yézū 'déé, ígí ká dā'bā úgú è tēndē tēndē, krēbé ètè ngé äpá ká ádá nētē gē'dé Kélē ádá í 'déé, kā'dá dī gälā nī kā. ¹⁹ Ötō ká è kāsh tírí nēè, ígí ndákpá yāngā 'déé, ígí ká ílí kēnisā nī gī 'déé, ká dā'bā úgú è tēndē tēndē ä kā nēè, íshíí ètè ká ádá è níí, āná ägā, ká löwó è 'déé, ägá mā yēné grōyō ũngú í 'déé, ägá mā yēgbē ká ádá gēné gürü ärä Bēbé ärä ägá è'dē ä kā. Íshíí ká ádá glūsū ä'dā nēè, āngá äyá ägá gōgō gāná ndákpá. ²⁰ Ägá mēbē ádá gēgbē ká ärä ägá mēshē ká ndákpá níí, ä'bā gälā lömō ägá ká gbōlō è 'déé, ägá mā yōngō ũngú nī è'dē bí ndákpá nī jājá kā ä'dá. ²¹ Ägá mā yājá mūmū ägá gōzō, ká ádá gälā ũngú è 'déé, sóló kázá è'dē níí, íshíí nēè, äzá tá äpá dī mūmū Bēbé ärä ägá níí, íshíí nēè, äpá dī mūmū ndákpá nī tánē.

²² Íshíí ötō ká è kāsh tírí nēè, ägá mā yōpó ónjō ägá níí, ānjā ká ngá ígí. Íshíí ètè ónjō ägá äsh nēè, lūsū ärä nē bí ägá ká gēlē gbōlō nēè, èpē bēbé gāná ndákpá, íshíí gōgō ádá gāná ígí āngá äyá nī góvó, ká ádá shēshē lēpē nī lüzú äpá ká ũngú è tírí 'déé, ígí mälā kā 'dī. ²³ Íshíí äpá ká ádá ärä Táytōsō yāä, ètè nī bēyē bēbé nētē áamá, mälā nētē nī gōzō ká ngá ètè mápá ká ádá gāná ígí míshíí, íshíí äpá ká ádá ärä slāgā ónjō ägá gī 'déé, kiyí äpá ká Yézū kā nēè, ndákpá rōjō ígí èshē ílí kēnisā è tēndē tēndē ä kā níí, èné gürü ärä Yézū Krístō. ²⁴ Ätāsh yāä, mlūsū bí ónjō ägá gī nēè, dú ígí má yälā ádá ärä ígí, íshíí ká ádá è 'déé, ägá mā yälā nēbēlē mápá ká ádá ärä ígí ä kā nēè, ká ádá è níí, ndákpá è 'déé, ká ílí kēnisā nī gī 'déé, ígí ká dā'bā úgú è tēndē tēndē ä kā níí, ökö dī gälā ádá ärä ngá äyá ígí.

Grōyō ũngú bí yómó è 'déé kiyí äpá ká Yézū kā

9 Bā mēbé ádá grōndó ũngú bí ígí mápá ká ádá tēmbé è 'déé, köpó kānjā bí ndákpá ká Mbájá kápá dā'bā úgú è Jüdéyā kā 'dī. ² Ká ádá mókó maná míshíí, gōgō gāná ndákpá āngá äyá ígí ngé, íshíí mä'dá dī glōyó ígí mápá ká ádá èyí bí ndákpá è ká dā'bā úgú è Māsēdōnīyā kā. Mä'dá dī glēmē bí ígí miyí, èshē ká ríní è kötō ä kā nēè, ígí yómó è 'déé, má dā'bā úgú è Ākáyā mráshā ärä ígí sārā ká ádá gāná ndákpá nī míshíí, ätāsh yāä, ádá yāngā rūwú ígí íshíí öcō lāgá gāná ndákpá nī. ³ È ngá nī dūrū è 'déé, mā yōpó ónjō ägá gī mánjā è'dē bí ígí ä kā, ká ádá è níí, ádá glōyó ärä ngá äyá ägá ká ádá ärä ígí ä kā nēè, ä'bā gä'dá jājá

† 8:15 Úgú Létē 16:18

á dá ä'dá, íshíí nēè, tá äyá è 'déé, mlémè ä kā nēè, mráshā ärä ígí ká ádá gälā ũngú è 'déé, mlémè ádá èyí bí ígí ä kā. ⁴ Ká ádá bēdé è'dē mä ndōjō ká slāgā ndákpá è 'déé, ígí kēshē Māsēdōnīyā, íshíí 'déé, ökö mráshā ärä ígí kánjā nī 'dí yāä, ä ndā'dá góvó nēnē ndéné, äzá tá bí ämä níí, íshíí nēè, bí mēngá ígí tánē. ⁵ Ätāsh yāä, mīnjí miyí āngá ämä dī glōmbó ónjō ägá gī níí, ānjā gōlō äpá äyá ígí yō, íshíí biyí èyí níí, úgú è mánjā è ngá ämä. Ká ádá ká gbōlō è ngá nēè, ä ndēbé gbōlō ká ádá gövō tēmbé è 'déé, ígí móshō ádá èyí ä kā. Ätāsh yāä, ä ndälā ärä nē äyá tēmbé è 'déé, kēshē ká gīnjí ádá ngá äyá ígí, bā äzá rindí ígí nē äpá è'dē nī.

Ūngú è ndákpá ká ndōkō èshē ögō grōyō ũngú nī

⁶ 'Déé ndákpá rōyō äsä ũngú 'dí äpá ílí glāwā ngá äyá nē yāä, ètè ä ndövō nēnē ílí glāwā ngá äyá nē tá 'dí ätā, íshíí ágbè 'déé, krōyō äsä ũngú nī góvó nī äpá ílí glāwā ngá äyá nē kā nēè, ä ndövō ũngú nī góvó.

⁷ Ängá ndákpá dī gēné ũngú bí ndákpá jājá èshē ká gōzō gīnjí ádá è ká shēshē lēpē nē kā, íshíí nēè, bā äzá ká ádá è 'déé, ká ndrindí ètè äpá è'dē níí, ká ádá Mbájá ä yälā ádá ärä ndákpá è 'déé, ká yēné ũngú bí ndákpá ká gōzō shēshē lēpē nē kā. ⁸ Íshíí Mbájá ä ndälā bí ígí góvó lömó, ká ũngú è tírí 'déé, má yēbé ádá èyí ä kā. Íshíí ä ndā'dá äyá ígí gēlē ũngú ká úgú tírí, ká ádá è níí, maná klōpō ígí è'dē. ⁹ Tá äyá è 'déé, krōndó kā'bā ílí wárāgā ádá ká Mbájá 'déé, kā'dā,

“Mbájá èné tēmbé äyá nē jājá bí yómó rīyí nī, íshíí gälā glözō ũngú ngá äyá nī nēè, döngbó èyí äzá è'dē níí.” ††

¹⁰ Ká ádá Mbájá ètè nī bēbé gēné äsä ũngú bí yómó glāwā nī, íshíí nōshó ká ádá göshó nī. Íshíí tá ká gbōlō yāngā kā nēè, ä ndéné bí ígí nī glözō gbōlō, ká ádá gälā glözō ũngú. Ká ádá è níí, mēngē bí yómó rīyí nī góvó nī móto ká è sārā kā. ¹¹ Mbájá ä ndälā ígí níí, má'dá yómó góvó éyé, ká ádá è níí, má'dá yómó gēngē ũngú bí ndákpá ká úgú tírí. Íshíí ká ádá è 'déé, má yēngē ũngú bí ndákpá nī kā nēè, Mbájá ä ndälā gēlē ndákpá níí, rēbé èpē.

¹² Nētē è 'déé, ígí má yälā nī kā nēè, bā äzá tá ká ádá gēngē ũngú è 'déé, ndákpá ká Mbájá ká yēbé ádá èyí ä kā níí. Íshíí nēè, ä yälā gēlē ndákpá níí, löyó Mbájá äpá ká ádá èyí. ¹³ Nētē í 'déé, ígí má yälā nī kā nēè, ä lūsū ä'dā, má ndā'bā ndákpá nī níí, èné gürü ärä Mbájá, ká ádá miyí mápá ká Kélē ádá ká Yézū Krístō míshíí, íshíí mälā ũngú nī mápá ögō èyí ká gēngē ũngú bí ndákpá ká Mbájá jājá kā, äcá ögbó ká sökpō ndákpá è ká tírí. ¹⁴ Íshíí ä rájā äkpā èpē ígí bí Mbájá ká shēshē lēpē èpē ígí 'bälā, ká ádá ärä ígí, ká ádá góvó lömó í 'déé, Mbájá kēné bí ígí ä kā. ¹⁵ Mlōyó Mbájá ká ádá gōzō tēmbé í 'déé, kēné bí ígí jājá kā.

Páwülō íyí èpē nī shíkí bēbé yōpó ká Krístō

10 Ká löwó è 'déé, mä'dá má'bā kökō ärä ígí yāä, mīnjí miyí ämä Páwülō nī bēbé mbāwā. Íshíí nēè, ká úgú è 'déé, ämä gölō nī mēshē äyá ígí yāä, má yīyí

†† 9:9 Sälāmā 112:9

ámā mǎzá bēbé mbāwā ní. Ātāsh yāā, mā yōwō mēshē áyā ígí níí, mógó ádá yākā. Krīstō ká ārā nē nēē, ālā góvó ārā nē 'dī, īshíí été ní bēbé gālā góvó lōmó.

² Mǎ'bā grīndí áamá níí, áamá kójō áyā ígí yō yāā níí, mrōgbó mǎpá áyā ígí ā'dá, īshíí mókō máná mīshí nēē, āngá áamá kpótó ká ádá grōgbó mǎpá ká yōmó è 'déé, ká yīyí ágá mā yālā ūngú ní ká ádá gōkō ūngú mēshē ōgō éyí ā kā. ³ Ká ádá kpíí 'déé, ágá mǎshá mā'bā jūjū būbū ní ká nēē, ágá bā mǎzá mā lātā lílī ní āyā è ká yōmó jūjū būbū ní ní. ⁴ Nēnē glātā lílī ngá áyā ágá nēē, bā āzá áyā nēnē glātā lílī ká yōmó jūjū būbū ā ní. Īshíí nēē, mā lātā lílī ní ká gónjō nēnē lílī è ká Mbájá, ká ádá è níí, mrīkí ónjó ká Shētánā ē'dē mǎpá būbū. ⁵ Īshíí ulú tēmē è 'déé, ká yātā ndákpá ká ádá è níí, kǎ'bā gōkō Mbájá gáná ní ā'dá ká nēē, mōkō gīnjí ádá ká yōmó éyí máná tírí mīshí, īshíí ágá mā lēmē ílī ádá ní bī ígí grájá ní ní, ōgō ílī éyí īshíí níí, ālā ūngú ní āpá dǎ'bā ádá ká Krīstō. ⁶ Īshíí ká úgú è 'déé, ígí má ndōyó mēshé ká gālā ūngú ní tírí mǎpá dǎ'bā ádá í 'déé, mrōndó bī ígí mīshí ā ká nēē, ágá mā ndīrī yōmó è tírí 'déé, kǎnā gālā ūngú ní āpá dǎ'bā éyí īshíí ā kā.

⁷ Ígí má yōkō ūngú ní tá mēshé jūjū éyí nē. Īshíí 'déé, ndákpá ūsú ā'bā shēshē lēpē nē íyí epē ní dú ndákpá ká Krīstō īshíí yāā, āngá áyā ní tówó dī gūsú ā'bā ínjí nē nēē, ágá ní ndákpá ká Krīstō tá áyā epē. ⁸ Ká ádá bā ndéné ālā áamá 'dī, kpíí 'déé, mlōyó ārā mā ngé mǎpá ká ádá kpótó è 'déé, Bēbé ārā ágá Yézū kēné bī ágá ká, ká ádá ónjó è kēné bī ágá ká nēē, ká ádá gēné ígí āpá örō, bā āzá ká ádá gē'dē ígí āpá būbū ní. ⁹ Mēbē ádá è níí, shēshē lēpē ígí ā'bā gāgā ní āpá ká ádá í 'déé, mrōndó bī ígí ā ká ā'dá. ¹⁰ Slāgā ndákpá è ēshē kōkō ārā ígí ā yīyí, "Srōnō í 'déé, Páwūlō krōndó kójō bī ágá ká nēē, ílī éyí ónjó ngé, īshíí ūrū nē, īshíí nēē, Páwūlō ká ārā nē nēē, été óvó áyá jájá ndákpá, īshíí ílī ádá ngá áyā ní āzá ē'dē ní." ¹¹ Ulú ārā ígí ndákpá yāngā nēē, āngá ígí dī gōkō gáná ní nēē, ádá í 'déé, mrōndó bī ígí ká srōnō ní ká úgú è 'déé, mǎzá áyā ígí yō ní ká nēē, 'déé mōjō áyā ígí yō yāā, ágá mā ndlēmē tá été gǎ'bālā été ádá yāngā bī ígí.

¹² Īshíí mēbē ádá gōdó ārā ágá mǎpá ká ndákpá è 'déé, kínjí ā'dá epē ígí nārā ndákpá ní ká 'dī, ká ádá ā yōdó ārā epē ígí ká ārā epē ígí, īshíí è ngá ā lūsū ā'dá nēē, ígí ōgō ílī ūngú ní ānā 'dī. ¹³ Īshíí nēē, ágá mā yālā nbēlé tá mǎpá ká ádá nēté è 'déé, Mbájá kēné bī ágá níí, mǎlā ká, īshíí è ngá nēē, ā ndōngó nēté è 'déé, ágá mā yālā ní ká ádá ārā ígí ā kā. ¹⁴ Ágá bā mǎzá mā lēmē ádá ká nbēlé è 'déé, kōtō krōtō īshíí ā ká ní, bījā 'déé, mēné Kélē ádá ká Krīstō mōjō ē'dē bī ígí 'dī yāā, ¹⁵ ágá mā lēmē ádá ní ká nbēlé mǎpá ká ádá ūngú è 'déé, slāgā ndákpá è kǎlā ká 'dī. Īshíí nēē, ūngú í 'déé, mūsú mǎ'bā shēshē lēpē ágá ká nēē, ká lōwó è 'déé, má tá yīyí gónjō ní mǎpá ká Yézū ká nēē, mā ndrāyá mǎpá ká gélē ndákpá è 'déé, ká dǎ'bā úgú ngá áyā ígí yō ká, ¹⁶ ātāsh yāā, ágá mā yēbē ádá glēmē ádá mǎpá ká ádá Kélē ádá ká Yézū mǎpá dǎ'bā úgú è tēndē tēndē, mǎpá dǎ'bā úgú ngá áyā ígí yō, īshíí ágá bā mǎzá mā yēbē ádá glēmē ádá ká nbēlé mǎpá ká ádá nēté è 'déé, bēdé ndákpá è kǎlā kǎpá bēdé úgú è ká ní. ¹⁷ Īshíí nēē,

"Déé ndákpá ā yēbē ádá glēmē ádá ká nbēlé yāā, má'bā été níí, lēmē ádá ní ká nbēlé āpá ká ádá ārā Bēbé ārā āgā." ¹⁸ Īshíí bā āzá ndákpá è 'déé, kíyí epē ní gōzō ndákpá ní ká nēē, Bēbé ārā āgá ā ndīyí āpá áyā ní ní, īshíí nēē, ndákpá è 'déé, Bēbé ārā āgá ká ndīyí été ká'dá gōzō ndákpá ní ká nēē, été ā ndīyí āpá áyā ní.

Ndákpá è 'déé kǎlā ārā epē ígí káyá yōmó yōpó ní ká

11 Mrīndí ílī ígí mǎpá ká ádá ngá áamá 'déé, mā lēmē bī ígí áyā glūkú ndákpá ní ká, ká ádá má'dá dī gālā ātāsh mēshé sārā. ² Mā yālā lūyú ārā ígí tá áyā è 'déé, Mbájá ká yālā lūyú ārā ígí ā kā, īshíí mriyí ígí bī Krīstō níí, ā'dá áyā gǎ'bālā bēbé ōmō ígí, īshíí mēngá ígí níí, má'dá bī été áyā kōtō lūkpú zē'dé 'déé, kriyí ígí bī été ā kā. ³ Īshíí nēē, mīnjí ádá kǎlūbūtū è 'déé, ínjí ní kǎnjā Évā †† ká, īshíí mētē mbāwā miyí bēdé ē'dē ígí má ndā'dá ātāsh. Ká ádá bēdé ē'dē bēdé ndákpá è ā ndōjō gānjā ígí, īshíí má ndā'bā ádá ká Krīstō dā'dá ní. ⁴ Ká ádá 'déé, bēdé ndákpá è ōjō ē'dé ígí ká bēdé tēndē ádá è āzá è ngá Yézū 'déé, mē'dé bī ígí ā kā ní yāā, má ndīyí mǎpá ē'dē, īshíí mókō nēē, ígí má ndīyí mǎpá ká tēndē lílī ārā è 'déé, kǎzá Lílī ārā Mbájá ní ká, wālā tēndē Kélē ádá è 'déé, kǎzá è ngá Yézū ní ká. ⁵ Īshíí mókō nēē, ígí ndákpá yāngā 'déé, kíyí epē ígí ní kprāshā yōmó yōpó ní ká nēē, ígí ōtō áamá ká ūngú 'dī. ⁶ Īshíí dú nēē, áamá mǎzá gōzō bēbé glēmē ádá ní, īshíí nēē, ádá ká Mbájá ā ílī jūjū mā túrú. Īshíí mlūsū ígí ádá yāngā bī ígí ká gélē gbōlō éyí mīshí.

⁷ Īshíí mǎlā nēté gē'dé Kélē ádá ká Mbájá bī ígí tāmá jájá, īshíí bā mókō bēdé ūngú è mēshē ōgō éyí 'dī, ácá ōgbó ká gēné ārā mā mǎnjā būbū, ká ádá è níí, mī'ví jūjū ígí mǎpá örō mótō ōgō gē'dé Kélē ádá ní ká nēē, mǎlā gōs'tí ūngú? ⁸ Īshíí ká lōwó è 'déé, má'dá ká ngá ígí ā kā nēē, mēbē gbōlō, īshíí mā yōwō nākā mēshē ká slāgā ndákpá è 'déé, kíyí āpá ká Yézū 'déé, ígí ká dǎ'bā úgú è tēndē tēndē ā kā, ká ádá è níí, mǎlā nēté ní bī ígí ē'dē. ⁹ Īshíí 'déé, ūngú āzá áamá ní yāā, má'dá mǎpá ó'dō bēdé ndákpá è mēshē kōkō ārā ígí 'dī, īshíí mā ndā'dá ātā ngā kpōrō ā yānjā ní, ká ádá ónjó ágá gī 'déé, kēshē dǎ'bā úgú è Māsēdónīyā ká nēē, ēngē bī áamá ūngú è 'déé, mēbē ádá éyí ā ká tírí īshíí. ¹⁰ Ká ádá rāyā ádá ká Krīstō ká shēshē lēpē mā īshíí ká nēē, bēdé ndákpá è 'déé, ká dǎ'bā úgú è Ákáyā 'déé, ká ndrūtú áamá kēshē ká gālā nbēlé ká ádá éyí ā kā nēē, ā ndāzá ní. ¹¹ Īshíí dūrū è 'déé, mǎcá ārā mā mǎpá áyā ígí 'dī ká nēē, ílī éyí ā'dá nēē, mǎlā ádá ārā ígí 'dī? Bā 'dī, ká ádá Mbájá ōkō ānā īshíí nēē, mǎlā ádá ārā ígí mīshí. ¹² Īshíí mā ndālā tá ūngú è 'déé, mā yālā ní 'bákētā ká, īshíí mā ndālā kpōrō dānjā gólō, ká ádá ígí ndákpá yāngā ā ndīyí epē ígí ā yālā nbēlé gǎ'bālā nēté í 'déé, ágá mā yālā ní ká, ká ádá è níí, ígí rūtú ēshé ká gālā nbēlé ní. ¹³ Ígí ndákpá yāngā nēē, ígí āzá rāyā yōmó yōpó ká Krīstō ní, ígí ní yōmó glēmē klēzē, ā yālā ārā epē ígí áyā yōmó yōpó ká Yézū Krīstō. ¹⁴ Īshíí dú nēē, ākpá ígí ā'bā gūjū ní ā'dá, ká ádá kpíí Shētánā ā ndānjā ígí

† 10:17 Jērmīyā 9:24 †† Évā: Été ní kpéé éndé è 'déé, Mbájá kǎbū été ā kā. Īshíí été ní yāngā ndákpá è tírí 'déé, ígí ká jūjū būbū ā kā. Ró'dō Gōcō Lāgá 1-5.

ndīyí epē nī grōnō ká Mbájá 'déé, gbōgbō nī ká yāná áyá ōshō nī kā. ¹⁵ Ātāsh yāá, ākpā igí ā'bā gūjú nī ā'dá, 'déé gēlé bōrō ká Shētánā ālā ārà epē igí níí, epē igí ōvó áyá bōrō è 'déé, epē igí ká yālā rāyā ūngú nī ká yā. Īshíí nēè, ká dōngbó éyí nēè, Mbájá ā ndrōtō ádá āpá áyá igí āpá dā'bā ūngú è 'déé, igí kālā kā.

Páwūlō ā lēmē ádá ká nbēlé ká ádá lólō í 'déé kōkō epē ā kā

¹⁶ Īshíí mā lēmē bī igí má'bā gīnjí ā'dā, áamá nī glūkú ndákpā ā'dá, Īshíí 'déé, mīnjí mīyí mlúkú nē yāá, mīyí mǎpá ē'dē ātā ngā mīshí, ká ádá è níí mǎlā gēsē nbēlé mǎpá ká ádá éyí. ¹⁷ Īshíí ádá í 'déé, mā lēmē nī ká nēè, āzá áyá Bēbé ārà āgá ká lēmē ádá nī ní, Īshíí nēè, áyá ndákpā è 'déé, été klūkú nē kā. ¹⁸ Áyá è 'déé, gēlé ndákpá ká yālā nbēlé ká gbōlō è 'déé, yōmó jūjú búbū nī ká yālā nī ká nēè, ātāsh yāá, āngá mēngá áamá dī gālā nbēlé tánē. ¹⁹ Īshíí áyá è 'déé, ínjí igí kēnjé nē ká nēè, shēshē lēpē igí ā ndā'dá kélē nī, ká ádá è 'déé, má'dá ká glūkú ndákpā nī kā. ²⁰ Ká nārā ádá yāá, igí má yāshá ká ndákpā è 'déé, ká yālā igí āpá ká bōrō áyá epē igí ā kā, wālā ā yēbē ádá è níí, igí mǎlā ūngú è 'déé, epē igí ká yēbē ádá éyí ā kā bī epē igí, wālā ā lūkú dārā igí, Īshíí ēbē ádá gā'dá āpá jūjú igí, wālā grāsá ílí mūmū igí. ²¹ Ndéné glēmē ádá yāngá āngá áamá, ká ádá ónjó āzá áyá āgá ká ádá gālā úlú ūngú è kātāsh kā ní.

Īshíí nēè 'déé, ā ē'dē ndákpā è shēshē lēpē nī gónjō nī ká ádá è níí, epē ālā nbēlé yāá, shēshē lēpē mā ā ndā'dá gónjō nī, ká ádá è níí, mǎlā nbēlé tánē. Mā lēmē ádá yākā áyá ndákpā è 'déé, été klūkú nē kā. ²² Īshíí 'déé, igí ndákpā āsh nī Íbrū yāá, áamá nī tá Íbrū, Īshíí 'déé, igí nī Ízrāyélē yāá, áamá nī tá Ízrāyélē Īshíí 'déé, igí nī kōtō ílí Ābrāyīmī † yāá, áamá nī tá lítí ílí Ābrāyīmī. ²³ Īshíí 'déé, igí ndákpā āsh íyí epē igí nī bōrō ká Krīstō yāá, mēngá áamá nī tá bōrō ká Krīstō, mā lēmē ádá yākā áyá ūngú è 'déé, áamá nī glūkú ndákpā. Mǎlā nētē nī gūrū nī mótō áyá igí tírí mīshí. Īshíí sārā nēè, ndákpā rúkú áamá ā'bā síjīnī, ká dītí éyí gēlé nī, Īshíí āmbá áamá ōtō rōtō íshí, Īshíí mlíjī 'báká mǎpá ká írī, ká dītí éyí gēlé í nē. ²⁴ Īshíí Yūwúdū nī gī rōsō áamá ká 'vrōtō gūfū 'balā lēmbē kpú lēmbē sálā lēmbē sōsō ká dītí éyí sálā. ²⁵ Rúkú áamá ká dītí éyí tōtō, Īshíí āmbá áamá ká kōlō, Īshíí ká bēdé úgú è nēè, élé áamá ká āngbā, Īshíí mīnī fālúkú ká dītí éyí tōtō, Īshíí dārā igí tírí ríkí ā'bā ílí góvó ūyū, ká úgú è mā ílí éyí ā kā, Īshíí 'balā ēshē ká igí úgú yāngá nēè, mā'dá má'bā mūmū góvó ūyū nī ēshē njónjō igí ká gērē úgú nī. ²⁶ Īshíí ká úgú tírí mā ká gígí lōwó. Īshíí gōsī'dí ūngú ālā áamá ōtō mūmū ūyū, Īshíí ká slāgā úgú è yāá, mā yījī mǎpá ílí lēké yōmó bīnī, Īshíí gālā ūngú ātā yālā áamá ēshē ká úlú ārà lōmó mā Yūwúdū nī gī, Īshíí slāgā úgú è yāá, ēshē ká

† Ābrāyīmī: Mbájá lēmē bī Ābrāyīmī níí, ā'bā yōmó mōmō í ngá áyá nē, ācá ōgbó ká úgú í 'déé, ká yāshá ā'bā ē'dē ā kā, Īshíí níí, rēké ōgō nē āngā āpá dī rāngā úgú ngá áyá nē 'déé, epē kēnē bī été ā kā. Īshíí Ābrāyīmī ōjō ā'dá āpá ká bēbé Yūwúdū nī gī. Ābrāyīmī āshá álíí lēmbē sálā lēmbē tōtō gūfū sálā (1,800) ríní ká úgú è 'déé, kākā Yézū dō'bó 'dī kā. Ró'dó ádá āpá ká ārà nī āpá ílí wārāgā Gōcō Lāgá 12-26.

jūjú gādā nī gī, Īshíí slāgā gālā ūngú è ālā áamá ōtō ílí góvó mbērē nī gī, Īshíí ōtō ākpā mbērē nī gī, Īshíí ōtō mūmū kprāshā ūyū nī. Īshíí slāgā gālā ūngú è ēshē tāmá ká ónjō mā gī 'déé, kíyí epē igí kíyí āpá ká Yézū íshí ā kā, Īshíí nēè, íyí āpá ká Yézū 'dī. ²⁷ Īshíí mǎlā gūrū nētē, Īshíí ká slāgā úgú è yāá, mīndí 'dī, gōgō Īshíí gōgō ūyū ā yālā áamá, ōgbó ká gūjú úgú, Īshíí tēndē ká ádá gūkū nī āzá áamá ní, ²⁸ Īshíí jāngá ēshē ká glōsī'dí ūngú è 'déé, ká yālā áamá, ká úgú tírí ká nēè, āngá áamá dī gēgbē ká ndákpā è 'déé, kíyí āpá ká Yézū 'déé, igí ká dā'bā úgú è tēndē tēndē ā kā. Shēshē lēpē mā, ká úgú tírí ā yāgā āpá ká ádá ārà igí. ²⁹ Ká úgú è 'déé, mókō ndákpā ónjó āzá áyá nī ní yāá, ónjó āzá ká mēngá áamá tánē ní. Īshíí 'déé, ndákpā ālā gōsī'dí ūngú yāá, shēshē lēpē mā ā lōkó ká ádá ārà ní.

³⁰ 'Déé āngá áamá dī gālā nbēlé yāá, mā ndālā nbēlé ká ádá è 'déé, ónjó kázá áamá ní kā. ³¹ Ká ádá Mbájá ōkō āná Īshí, mlēmē klēzē 'dī. Mbájá nēè, été Bēbé Yézū Krīstō Bēbé ārà āgā, Īshíí ndákpā ā ndrēbé été kpōrō ā yānjā nī. ³² Īshíí ká lōwó è 'déé, mā mbērē Dīmēshīkī ká nēè, shēngē mōmō í 'déé, ká ūmbū ārà ngērē nī Ārēstāsā ká ēbē ádá gōgbō áamá āpá síjīnī. Ātāsh ká nēè, ōjō ūsú ngāngá ngá áyá nē, Īshíí āgā lāndá mbērē nī tírí. ³³ Īshíí nēè, ūsú áamá ā'bā ílí zōlō, Īshíí ōjō ūsú áamá ká zōlō nī ōtō ká tītī ōtō ílí mbōkō nī āngá búbū, Īshíí bīyí éyí nēè, úgú è mójō múlú mēshē ílí lēké shēngē nī.

Páwūlō ōkō ūngú ōtō ílí ūngú áyá líyí

12 Āngá áamá dī gālā nbēlé, kpíí 'déé, mókō ūngú mēshē ōgō éyí 'dī yā. Īshíí nēè, mā ndlēmē ádá nī ká nbēlé mǎpá ká ádá gītí ádá ká Bēbé ārà āgá Yézū, ōgbó ká slāgā ūngú è 'déé, été klūsū igí kōtō ílí líyí bī bēdé újū è † kā. ² Īshíí été újū yāngá nēè, íyí āpá ká Krīstō íshí, Īshíí ká kpú lēmbē sōsō ríní è 'déé, kōtō āsh kā nēè, èné été āngá ānjā āpá ílí dī tōtō mūmū ōrō è kā, Īshíí nēè, mókō māná 'dī, kútú èné été āngá mūmū ōrō yō ká lílí ārà nī yá, wālā ká gbōgbō nī ká nēè, Mbájá kókō kánā. ³ Īshíí mókō māná 'dī, kútú èné été újū yāngá āngá mūmū ōrō ká gbōgbō nī yá, wālā bā āzá ká gbōgbō nī ní ká nēè, mókō māná 'dī, Mbájá kókō kánā. ⁴ Īshíí nēè, ūngú è 'déé, mókō māná kā nēè, èné été újū yāngá āngá mūmū ōrō āpá dī úgú è 'déé, été kā'dá dī gōgō ūngú è 'déé, dī glēmē āpá ē'dē kájā été nē kā, Īshíí bēdé ndákpā è 'déé, ká ndlēmē ádá āpá ē'dē ā kā nēè, āzá tánē ní. ⁵ Mā ndālā nbēlé mǎpá ká ádá ārà újū è kātāsh kā, Īshíí nēè, mā yālā nbēlé mǎpá ká ārà mā 'dī. Īshíí nēè mā ndālā nbēlé mǎpá tá ká ádá è 'déé, mōnjō 'dī kā. ⁶ Bījā kpíí 'déé, mīnjí ádá gālā nbēlé yāá, mā yā'dá glūkú ndákpā 'dī, ká ádá mā lēmē rāyā ádá bī ndákpá, Īshíí nēè, mērútú mēshē ē'dē mīshí. Ká ádá è níí, ndákpā nī ā'bā gīnjí ádá āpá áamá ōtō ká ūngú è 'déé, igí ká yōkō áamá 'déé, mā yālā nī, ká ádá í 'déé, mā lēmē nī Īshíí 'déé, igí ká yōgō nī ká ā'dá.

⁷ Ká nārā ádá yāá, mā yālā nbēlé mǎpá ká ádá gītí ádá nī, Īshíí mǎpá ká líyí è 'déé, ndákpā āsh klēmē ádá

†† Bēdé újū è: Páwūlō ā lēmē āpá ká ádá ārà nē ká úgú è 'déé, ká lēmē ádá kápá ká ádá ārà újū yāngá kā.

eyí bī áamá kā 'dí, ká ádá Mbájá ǎlǎ Shētánǎ, ǐshíí ōwó gbōgbō má ká ũngú áyá ngíní ká ádá è níí, ǐlǐlǐ áamá góvó. ǐshíí è ngá dūrū è 'déé, mǎlǎ nǐbélé 'dí kǎ. ⁸ ǐshíí mówó méshè ká Bébé ǎrà ágá ká díí eyí tótó níí, èné ǐlǐlǐ yǎngá èshè ó'dó má. ⁹ ǐshíí èté lèmé bī áamá ǎ'dǎ, "ǔngú è 'déé, ká yèbè ádá eyí ǎ kǎ nèè, tá lómó ngá áamá. ǐshíí ónjó ngá áamá nèè, ónjó ótò rǒtó ǐshí, ká úgú è 'déé, kpótó ǎzá áyá ǐ ní yǎ." ǎtǎsh yǎá, ká ádá ádá í 'déé, Krístó klémé bī áamá kǎ yǎá, má ndǎlǎ nǐbélé ká shèshè lèpè má kélè ní mǎpá ká ádá ũngú è kǎlǎ áamá 'déé, ónjó kǎzá áamá ní kǎ, ká ádá è níí, ndǎkpá ní òkò ǎná nèè, Krístó kéné ónjó ní bī áamá níí, mǎlǎ nèté ní bī èpè è'dé. ¹⁰ ǎtǎsh yǎá, shèshè lèpè má kélè ní 'déé, ndǎkpá òzò áamá, wǎlǎ ǐlǐlǐ áamá, wǎlǎ ǎlǎ áamá gǒs'í dí ní, wǎlǎ ká úgú è 'déé, má ǐlǐ ádá mǎpá ká ádá ǎrà Krístó yǎ. Ká ádá ká úgú è 'déé, kpótó ǎzá áamá ní yǎá, Krístó ǎ yǎlǎ áamá níí, má'dǎ gónjǒ ní.

Páwūlǒ èbè ádá gǎná yǒmó Kōréntīyǎ

¹¹ Má lèmé ádá áyá glükú ndǎkpǎ, ǐshíí nèè, è ngá èshè áyá igí, ká ádá igí kǎlǎ áamá 'déé, má'dǎ ǎtǎsh kǎ. Bǐjǎ má ndlǔsú bī áamá nèè, igí má yéné gūrú ǎrà má, ǐshíí nèè, igí mǎlǎ ǎtǎsh 'dí kpíí 'déé, mǎzá ũngú ní kǎ, ǐshíí kprǎshǎ yǒmó yǒpó ká Yézū † ǎfǎ ótó áamá 'dí. ¹² Ká löwó è 'déé, má'dǎ ká ngá igí ǎ kǎ nèè, gǐlǐ kǐ'dí ǎlǎ ǎrà èpè igí ǎpá kǒkò ǎrà igí, ǐshíí è ngá ǎ lǔsú ǎ'dǎ nèè, áamá dú shǐkǐ bēbé yǒpó ká Yézū Krístó, ǐshíí igí ũngú yǎngá ǎlǎ ǎrà èpè igí ótó ǐlǐ grǐndí ǐlǐ ngá áamá. ¹³ Ká ádá bédé ũngú è 'déé, kǎ ndlǔsú ǎ'dǎ, mǎlǎ igí 'bǎlǎ 'dí ká slǎgǎ ndǎkpá è 'déé, kǐyí ǎpá ká Yézū Krístó 'déé, igí kǎ dǎ'bǎ úgú è tǎndè tǎndè kǎ nèè, ǎzá ní, tá ũngú 'bǎlǎ, ká ádá mǎcá ǎrà má mǎpá áyá igí 'dí. ǐshíí 'déé, míyí è ngá ní gǎlǎ gǒs'í dí ũngú yǎá, má'bǎ ádá mǎpá áamá ǎ'dǎ.

¹⁴ ǐshíí má rǎshǎ ǎrà má, ká ádá gǎnjǎ grǎ'bǎ dí ǎrà igí ká dí tótó löwó è kǎ, ǐshíí mébé gǎ'dǎ má'bǎ ó'dó igí 'dí, ká ádá mǎzá mébé ádá bédé ũngú è nè méshè áyá igí ní, ǐshíí nèè, má yèbè tá ádá ǎrà igí. Ká ádá brǐzǐ kǒtó ní nèè, ègbè ká bēbé èpè igí ǐshíí yǎngá èpè igí 'dí, ǐshíí nèè, bēbé kǒtó ní ǐshíí yǎngá kǒtó ní ká yègbè ká ũngú ká ádá ǎrà kǒtó áyá èpè igí. ¹⁵ Shèshè lèpè má ǎ ndǎ'dǎ kélè ní 'déé, méngè nènè dǎrà má tírí, ǎcǎ ògbó ká áshǎ ngá áamá ká ádá è níí, mǎná igí yǎ, ǐshíí 'déé, mǎlǎ ádá ǎrà igí ngé yǎ, igí má ndǎlǎ ádá ǎrà má tá gǎá ǎtǎ? ¹⁶ ǐshíí ǎngá áamá dí glémé bī igí gǐyí má'dǎ má'bǎ ó'dó igí ká ǎjǎ 'bǎlǎ 'dí. ǐshíí nèè, slǎgǎ ndǎkpá è èshè kǒkò ǎrà igí iyí má'dǎ dí gǎlǎ ũngú ní ká ònó, ǐshíí gǎngbǎ igí ká ádá gǒkò ũngú méshè ògò igí. ¹⁷ Kútú mǎlǎ igí níí, mǎlǎ ũngú bī áamá mótó ògò ndǎkpá è 'déé, möpó igí mǎnjǎ è'dé bī igí ǎ kǎ? ¹⁸ Mlémé bī Táyítòsò níí, ǎnjǎ rǎ'bǎ dí ǎrà igí, ǐshíí möpó 'bǎlǎ méshè ká yǒmó grékè ògò Yézū níí, ǎnjǎ ká ngá ètè. ǐshíí nèè, Táyítòsò ǎnjǎ igí ǐshí? ǐshíí èté ǎlǎ ũngú ní áyá è 'déé, mǎlǎ kǎ 'dí?

† Kprǎshǎ yǒmó yǒpó ká Yézū: Páwūlǒ ǎzá ǎ lèmé ádá ní ǎpá ká ádá ǎrà kpú lèmbé rǒmó yǒmó yǒpó ká Yézū kǎ ní, ǐshíí nèè, ǎ lèmé ádá ní ǎpá ká ndǎkpá è 'déé, kǐyí kǎbǎ yǎá, èpè igí ní yǒmó yǒpó ká Yézū kǎ, ǐshíí ká nǎrà ádá yǎá, igí bǎ ǎzá yǒmó yǒpó áyá ní ní.

¹⁹ Ká gǐnǐ è ngá igí nèè míyí, ágá má yémé ǎrà ágá mǎpá dí mǔmǔ igí nè? ǐshíí nèè, bǎ 'dí, ágá má lèmé ádá ní mǎpá dí mǔmǔ Mbájá áyá ndǎkpá è 'déé, kǐyí ǎpá ká Krístó, ká ádá ũngú è tírí 'déé, ágá má yǎlǎ ní kǎ nèè, ká ádá ǎrà igí yǎá, lèmbé ágá gǐ. ²⁰ Ká ádá mètè mbǎwǎ míyí 'déé, mrǎyá áyá igí yǒ yǎá, bédé è'dé má ndǒkò igí mǎzá áyá è 'déé, má yèbè ádá eyí ǎ kǎ ní, ǐshíí má ndǒkò áamá tǎndè méshè ká è 'déé, má yèbè ní kǎ. Mètè mbǎwǎ míyí má ndǒkò löwó, ǐshíí má yǎlǎ lǔyú, ǐshíí shèshè lèpè igí gómó ní, ǐshíí gǒnjó kǒkò ǎrà ǎ ndǎ'dǎ áyá igí, ǐshíí má ndlémé glǒs'í dí ádá mótó kǒkò ǎrà igí, ǐshíí má ndǎ'dǎ yǒmó yǒ'dó, ǐshíí yǒmó gǎlǎ góvó ǎrà, ǐshíí má ndǎlǎ ũngú ní tǎmá mǎpá yǒ. ²¹ ǐshíí mètè mbǎwǎ míyí 'déé, mǎnjǎ áyá igí yǒ 'bákétǎ yǎá, Mbájá ǎ ndǎlǎ áamá níí, má'bǎ gǎlǎ góvó ǎrà má mǎpá dí mǔmǔ igí ǎ'dǎ, ǐshíí má ndǒrò mǎpá ká gǐlǐ ndǎkpá è 'déé, kǎlǎ glǒs'í dí ũngú sǎrà 'déé, kǎyǎ kèshè è'dé 'dí kǎ, yǒmó gǎlǎ gǒgò lǔkpú, ǐshíí yǒmó gǐndí ká lǔkpú, ǐshíí yǒmó gǎlǎ úlú glǒs'í dí ũngú ní gǐ tírí.

Dǒngbó yè'dé

13 È kǎ ǎ ndǎ'dǎ dí tótó grǎ'bǎ dí ǎrà igí ngá áamá, "Ká ádá ká úgú tírí 'déé, ádá ǎ è'dé yǎá, ǎ ndǎ'dǎ è'dé ní rǒmó, wǎlǎ tótó dümbú ádá, †† ká ádá è níí, òkò ǎpá è'dé." †† Ká löwó è 'déé, mǎnjǎ mrǎ'bǎ dí ǎrà igí ká dí rǒmó löwó è kǎ nèè, mé'dé igí míshí, ǐshíí 'bákétǎ tá tówó má yè'dé igí ká úgú è 'déé, móló nè méshè áyá igí. ǐshíí 'déé, mlúwú mǎnjǎ áyá igí tówó yǎá, má ndrǒtó ádá mǎpá ká ndǎkpá è 'déé, kǎlǎ glǒs'í dí ũngú ní sǎrà, wǎlǎ tá ndǎkpá è 'déé, kǎlǎ gǒs'í dí ũngú ǐshí yǎ. ³ ǐshíí è ngá ká ádá glǔsú bī igí ǎ'dǎ nèè, má lèmé jǔjǔ ǎkpǎ Krístó. Ká úgú è 'déé, èté kǎ rǒfò sóló áyá igí ǎ kǎ nèè, rǒfò igí ká ónjó, ká ádá è níí, má'bǎ gǐyí ónjó ǎzá áyá ní ǎ'dǎ ní. ⁴ Ká ádá ónjó ǎzá ká Yézū ní, ká úgú è kǎmbǎ èté kǎpá ká krǒshò ní kǎ. ǐshíí nèè, 'bákétǎ èté ǎ yǎshǎ ótò ògò ónjó ká Mbájǎ, ǐshíí ónjó ǎzá áyá ágá ní, tá áyá sǎrà 'déé, ónjó kǎzá ká Krístó ní kǎ. ǐshíí ágá má ndǎshǎ mótó ògò ónjó ká Krístó ká ádá è níí, mǎlǎ nèté ní bī igí.

⁵ ǎzá módó ǎrà igí kǐnǎrà igí 'dé, níí mrótó ádá mǎpá ká ǎrà igí níí, módó ǎrà igí ká ádá gǒkò ní nèè, kútú ká nǎrà ádá nèè, dú Krístó èté ǎ shèshè lèpè igí yǎ, 'déé ǎzá ní yǎá, míyí mǎpá ká Yézū 'dí. ⁶ ǐshíí müsú mǎpá jǔjǔ má nèè, igí má ndǒkò dǎná ní nèè, ágá ní shǐkǐ yǒmó yǒpó ká Yézū Krístó. ⁷ Ágá má rǎjǎ ǎkpǎ ágá bī Mbájǎ níí, ǎtǎ igí èshè ká gǎlǎ glǒs'í dí ũngú, ǐshíí má rǎjǎ ǎkpǎ ágá ǎzá ká ádá è níí, ndǎkpá ǎ'bǎ gǐyí ágá mǎzá shǐkǐ yǒmó yǒpó ká Krístó ǎ'dǎ ní, ǐshíí nèè, ká ádá è níí, mǎlǎ glǒzò ũngú kpíí 'déé, bédé è'dé má yǒkò mǎpá áyá ágá áyá ũngú è 'déé, ágá mǎzá yǒmó yǒpó ká Yézū ní kǎ. ⁸ Ká ádá ágá má yǎlǎ bédé gǒs'í dí ũngú è mǎpá ká ádá rǎyǎ ádá ní 'dí. ǐshíí nèè, má ndǎlǎ ũngú è 'déé, èté ní rǎyǎ ní kǎ mǎpá ká ádá rǎyǎ ádá ní. ⁹ ǐshíí shèshè lèpè ágá kélè ní, ká úgú è ónjó

†† Rǒmó wǎlǎ tótó dümbú ádá: Gónjǎ ádá ká Mbájǎ ǎ yèbè ádá rǒmó wǎlǎ tótó dümbú ádá ká ádá è níí, rǒtó ádá ní ǎpá ǐlǐ nǐbǎnjǎ ní ká gǒzò gbǒlǐ. Ró'dó Dítrónómí 19:15; Mátéyò 18:16; 1 Tímótí 5:19; Íbrú 10:28. † 13:1 Dítrónómí 19:15

kāzá áyà ägá ní kā, ĩshíí nēè, mēngá ìgí ká'dá gónjó nî, ĩshíí ägá mā rājā ākpā ägá ká ádá ärä ìgí níí, bēdé ũngú è ā'bā gāsā ēshē áyà ìgí āpá ká ádá gīyí āpá ká Krīstō ā'dá. ¹⁰ ĩshíí è kā nî dūrū è 'déé, mā rōndó bī ìgí ádá yākā gĩ, ká úgú è áamá gōlō nî méshē áyà ìgí ā kā, ká ádá 'déé, áamá kójō yō yāā níí, má'bā gāḷā shēngē ngá áamá ká kḷōḷō ìgí ā'dá, ká ádá shēngē í 'déé, Bēbé ärä ägá kēné bī áamá kā nēè, āzá ká ádá gōḥó kōkō ärä ìgí ní, ĩshíí nēè, ká ádá gāḷā ìgí níí, mánjā gólō.

Dōḥbó yūjū

¹¹ Ká dōḥbó èyí nēè, yāā ónjō mā gĩ ĩshíí lúmū mā gĩ, má'dá ē'dē gózō. Mā yōwō méshē ká Mbájá níí, āḷā ìgí

níí, má'dá gónjó nî níí, bēdé ũngú è ā'bā gāsā ēshē áyà ìgí ā'dá, ĩshíí níí gīḥí ádá ngá áyà ìgí tírí ā'dá 'bālā níí, máshá glözō nî, ká ádá Mbájá 'déé, kāḷā ádá ärä ìgí ngé, ĩshíí ká yā'bā ìgí 'déé, má'dá glözō nî kā nēè, ā ndāná ìgî.

¹² Mújū ärä ìgí mótó kōkō ärä ìgí ká gōzō shēshē lépē. ¹³ Glözō ndākpá ká Mbájá ũjū ìgí tírí āpá ē'dē.

¹⁴ Mā yōwō méshē ká Bēbé ärä ägá Yézū Krīstō níí, āḷā lōmó áyà nē bī ìgí, ĩshíí gāḷā ádá ärä ká Mbájá 'déé, kāngá áyà ìgí ā kā, ācá ōgbó ká Lílí ärä nî āḷā ìgí tírí níí, má'dá 'bālā.

Gālātīyā

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Páwūlō bēbé yōpó ká Yézū Krīstō kā, króndó srōnō yākā, ṭshíí ōpó bī yōmó Gālātīyā 'déé, été nī bēdé jūjū mōmō è, ṭshíí 'bákétā dírí èyí nī Túrkiyā kā. Páwūlō ṭshíí Bārná'bā è'dé Kélē ádá ká Yézū ōtó ílī slāgā mbērē è 'déé, igí ká dā'bā úgú è Gālātīyā kā, ṭshíí gēlé ndákpá ōjó à'dá āpá ká yōmó kiyí āpá ká Yézū. Ró'dō ádá í yākā éshē ílī wárāgā Nēté ká Yōmó Yōpó 13-14. Ṭshíí nēè, bīyí è ngā kā nēè, slāgā Yūwūdū è gī 'déé, kiyí āpá ká Yézū kā, ōjó ṭshíí rōdó igí ṭshíí iyí, āngá áyà igí dī gālā ūngú nī āpá dā'bā gónjó ádá ká Mbájá ṭshíí kiyí ká Yūwūdū nī gī, ṭshíí nīí, rōtó ngāngá nī ká ngbónbó mātārā. Ṭshíí nēè, Páwūlō lēmē bī igí iyí nēè, Mbájá ā ndāshá yōmó è tírí 'déé, kiyí āpá ká Yézū kā, ṭshíí nēè, ā yāshá ndákpá è 'déé, ká yālā ūngú nī kápá dā'bā slāgā kiyí è gī kā 'dī. Ṭshíí ōjó lēmē ádá nī āpá ká ádá è 'déé, yōmó yōpó ká Yézū, ācá ká kprāshā ndákpá è ká ílī kēnīsā nī 'déé, ká Jērūzāléme 'déé kiyí āpá ōgō ádá í ngá áyà nē kā. Ró'dō ádá í yākā éshē ílī wárāgā Nēté ká Yōmó Yōpó 15. Ṭshíí āpá ílī jūjū ádá 3-4 nēè, Páwūlō lēmē ílī ádá nī tírí iyí nēè, āgá mā yālā shēshē lēpē Mbájá nī ēlē āpá áyà āgá ōtó ōgō ūngú è 'déé, āgá mā yālā nī kā 'dī, ṭshíí nēè, ōtó ōgō giyí ngá áyà āgá āpá áyà nī tá āyā Ābrāyimí 'déé, kiyí āpá áyà nī kā. Ṭshíí éshē ílī jūjū ádá 5-6 nēè, ā lūsū bī āgá iyí nēè, āngá áyà āgá dī gāshá áshá ká Krīstīyānō nī gī 'déé, Lílī ärā Mbájá ká yēné ónjó nī bī āgá kā, ká ádá è nīí mālā ūngú nī māpá dā'bā góvó gónjó ádá í 'déé, Mbájá kēné bī āgá nīí, mālā ádá ärā āgá mōtó kōkō ärā āgá è'dē ā kā.

1 Ámā Páwūlō bēbé yōpó † ká Yézū Krīstō, †† āzá ndákpá kópó ámā nī, ṭshíí nēè, Yézū Krīstō ṭshíí Mbájá Bēbé kópó ámā, été kálā Yézū 'déé, kāñā kēshē jūjū ō'dō nē kā, ² Ámā Páwūlō, ācá ōgbó ká ndákpá è tírí 'déé, kiyí āpá ká Yézū ṭshíí 'déé, āgá mā dī úgú ā ká ngá igí ā kā, ká rōndó srōnō yākā bī igí yōmó è 'déé, má lōyó Mbájá má'bā ílī kēnīsā ‡ è tēndē tēndē mápá dā'bā úgú è Gālātīyā kā.

³ Mā yōwō méshē ká Mbájá Bēbé, ṭshíí Bēbé ärā āgá Yézū Krīstō nīí, ālā lōmó bī igí nīí, má'dá glōzō nī.

⁴ Mókō máná mīshí Yézū ōvó ó'dō āgá ká írí ngá áyà nē, āpá ká ádá glōsī'dí ūngú áyà āgá è 'déé, mālā kā. Tá āyà è 'déé, Mbájá Bēbé ká yēbē ádá èyí ā kā. ⁵ Mā yōwō méshē áyà igí nīí, mrébé Mbájá kpōrō ā yānjā nī. Ātāsh.

Bēdé shīkī rāyā Kélē ádá è āzá nī

⁶ Ākpā mā ūjú nē āpá áyà igí, ká ádá tāmá gēyē ātā kā nēè, mípī ōgō igí mápá ká Mbájá 'déé, kādā igí ōtó ōgō lōmó ká Krīstō ā kā, ṭshíí nēè, mójó má yālā ūngú nī mápá dā'bā bēdé tēndē Kélē ádá è, ⁷ ṭshíí nēè, bēdé

† Bēbé yōpó áyà nē: Yézū ōpó été ká kpōtó áyà nē, ká ádá glōlō nōwō, ṭshíí gōgō kōtó rōyó éshē jūjū ndákpá, ṭshíí nīí rōdó ádá í ngá áyà nē bī ndákpá. †† Yézū Krīstō: Yézū nī dírí ílī èyí ā'dā, Mbájá Bēbé gāshá ndákpá. Ṭshíí Krīstō nī dírí ílī èyí ā'dā, ndákpá è 'déé, Mbájá kīshí été nīí, kā'dá góvó ngērē nī kā, Ndákpá í 'déé, Mbájá kīshí été ā kā, ká lēmē Ígrigī nēè, ílī èyí ā'dā Krīstō, ṭshíí ká lēmē Íbrū nēè, ílī èyí ā'dā Mēsáyā. ‡ Kēnīsā: Igí nī glōvō ndákpá è 'déé, kiyí āpá Yézū Krīstō 'déé, ká lōvō ká ádá glōyó été ká ádá été nī Bēbé ärā igí ā kā.

Kélē ádá è āzá nī. Mlēmē ātā ngā, ká ádá slāgā ndákpá è, ā limí ílī jūjū igí, ṭshíí ā yēbē gbōlō ká ádá è nīí, epē igí ipī Kélē ádá † ká Krīstō. ⁸ Kpíí 'déé, 'bālā éshē áyà āgá, wālā grōnō ká Mbájá lūsú éshē mūmū ōrō, ṭshíí 'déé, rōdó igí āpá ká bēdé tēndē Kélē ádá è 'déé, āzá bā mrōdó igí māpá è'dē 'déé, ká ndāshá igí ā 'dī yāā, Mbájá ā ndrōtó ádá è 'déé, dōngbó èyí kázá è'dē nī kā āpá áyà nī. ⁹ Mlēmē ádá yāngā sārā mīshí, ṭshíí 'bákétā nēè, mā lēmē nī tá tówó. 'Déé ndákpā kródó igí āpá ká tēndē Kélē ádá è 'déé, klātá ká ádá í 'déé, mrōdó igí māpá è'dē 'dī kā yāā, Mbájá ā ndrōtó ádá è 'déé, dōngbó èyí kázá è'dē nī kā, āpá áyà nī.

¹⁰ Ṭshíí 'bákétā nēè, mā yēbē ádá è nīí, mlēmē ádá è 'déé, ká ndēlē ndákpá yá, wālā ádá è 'déé, ká ndēlē Mbájá? Ká ádá 'déé, mā yēbē ádá è nīí, shēshē lēpē ndákpá ēlē āpá áyā yāā, mā yā'dá bōrō ká Krīstō 'dī.

Mbájá kádā Páwūlō

¹¹ Yāā ónjó mā gī, ṭshíí lúmū mā gī, mā yēbē ádá è nīí, mókō máná nēè, Kélē ádá í 'déé, mā yē'dé nī kā nēè, āzá ádá è 'déé, ndákpā kálā nī. ¹² Mókō ádá yāngā bā āzá méshē ká bēdé ndákpā è nē nī, wālā rōdó ámā nē āpá è'dē tánē nī, ṭshíí nēè, Yézū Krīstō kénjē ádá yāngā bī ámā.

¹³ Mógó ádá ärā mā ká úgú è 'déé, mā'dá dī gālā ūngú nī māpá dā'bā gónjó ádá í 'déé, Mbájá kēné bī

†† Kélē ádá: È kā nī Kélē ádá āpá ádá ká ärā Yézū Krīstō 'déé, kīlī kápá ká krōshō, ká ádá gēshē glōsī'dí ūngú áyà āgá nīí, epē kēné bī āgá áshá è 'déé, dōngbó èyí kázá è'dē nī kā.

Mōzē kā mīshī. Mā'dá dī glōlō ndākpā è 'déé, kiyí ápá ká Mbájá, † īshíí mā yēbē ádá grūshū igi nē, mā'dá gbēgbé bēbē gālā glōsī'dī ũngú. ¹⁴ Ámā nēē, 'bālā ēshē ká Yūwūdū è 'déé, málā ádá gónjō ádá Mbájá 'déé, kēné bī kóshó ágá gī kā ngé, īshíí málā ádá ēyí mótó ká sōkpō klōpō mā gī kā tírí mīshí.

¹⁵ Īshíí nēē, ká löwó è 'déé, Mbájá kīshí áamá ká úgú è 'déé, mātá ílí yāngá mā kā nēē, ādá áamá ēshē ká lömó áyá nē ká ádá shēshē lépē ní òmō nē āpá ká ádá ēyí, ¹⁶ ká ádá è níí, èpē ēnjē Gēsē újū áyá nē bī áamá, īshíí níí, mē'dé ádá ārá nī bī ndākpā è 'déé, kázá Yūwūdū ní ká, īshíí nēē, īshíí bā mújū bēdé ndākpā è níí, lēmē ádá āpá ká ádá Kélē ádá yākā bī áamá 'dī. ¹⁷ Īshíí bā mīshí löwó, ká ádá gānjā Jērūzālemē ká ádá gökō yōmó è 'déé, ká'dá yōmó yōpó ká Yézū kpéé, kēshē áamá ká 'dī, īshíí nēē, mánjā mánjā mōmō ká Ārābā, īshíí gāā ātā ēshē biyí è ngā nēē, mlúwū mánjā mbērē Dīmēshīkī.

¹⁸ Īshíí biyí ēyí ká tōtō ríní nēē, mánjā Jērūzālemē, ká ádá gökō Pítārā †† gāná nī, īshíí mā'dá ká ngá ètē ká kpú lēmbē sālā 'bī'bī. ¹⁹ Īshíí mókō slāgā yōmó yōpó è ká Yézū Krīstō ká 'dī, tá Jémīsī † † onjō Bēbē ārá ágá.

²⁰ Ádá í 'déé, mā rōndó bī igi ā kā nēē, rāyā ádá Mbájá ökö ānā īshí.

²¹ Īshíí biyí è 'déé, mā'dá Jērūzālemē ká Pítārā mīshí nēē, mánjā dā'bā úgú è Sūrīyā, īshíí Sīlīsīyā. ²² Īshíí yōmó giyí ápá ká Yézū 'déé, ká ílí kēnīsā †† nī gī 'déé, káshā ká'bā úgú è Jūdēyā tēndē tēndē ká nēē, jéé ökö áamá ānā 'dī. ²³ Īshíí igi ögō tá ádá ārá mā ā'dā, "Ndākpā í 'déé, ká'dá dī glōlō ágá kā nēē, ā yē'dé Kélē ádá āpá ká ádá ārá Yézū 'bákētā, īshíí è ngā tá ádá í 'déé, ká'dá dī glīmí ílí ēyí sārā ká." ²⁴ Īshíí ā'dá dī grēbē dírí Mbájá ká ádá è 'déé, mā yē'dé Kélē ádá nī ká.

Yōmó yōpó ká Yézū ā yiyí ápá ká Páwūlō

2 Īshíí ká biyí è ngā ká kpú lēmbē sōsō ríní nēē, mlúwū mánjā Jērūzālemē †† tówó, īshíí ká löwó è ngā nēē, mánjā ká Bārná'bā. Īshíí mēné Táyītōsō njbā ögō ágá. ² Mánjā Jērūzālemē ká ádá Yézū ēnjē ārá nē, bī áamá ā'dā, āngá áamá dī gānjā yō īshíí ká löwó è 'déé, mā'dá yō kā nēē, mókō kprāshā ndākpā nī, īshíí mlēmē ádá nī ká ngá igi kīnārā ágá māpá ká ádá Kélē ádá í 'déé, mā yē'dé bī ndākpā è 'déé, igi kázá Yūwūdū ní ká. Málā ātāsh ká ádá mētē mbāwā ká ádá è níí, Kélē ádá í 'déé, mā yē'dé nī kā nēē, ā'bā gā'dá áyá jájá ádá ā'dā. ³ Bēyē bēbē löwó í ngá áamá Táyītōsō nēē, rīndí ètē āpá ká njbōnbó mātārā ††† nī 'dī, kpíí 'déé, ètē nī Īgrīgī nī ká. ⁴ Ádá yākā ālā ārá nē, ká ádá slāgā

† Mā'dá dī glōlō ndākpā è 'déé, kiyí ápá ká Mbájá: Ró'dō ádá yākā āpá ílí wārāgā Nētē ká Yōmó Yōpó 7:57-8:3; 9:1-6. †† Pítārā: Bēdé dírí Séfāsā. Ró'dō Jónō 1:42. † Jémīsī onjō Yézū: Ètē nī onjō Yézū, īshíí ètē nī góvō ndākpā ká yōmó grēkē ögō Yézū āpá Jērūzālemē. Ètē krōndó srōnō ká Jémīsī. Ró'dō wārāgā Nētē ká Yōmó Yōpó 15:12-21; 21:18-19. †† Kēnīsā: Īgī nī glōvō ndākpā è 'déé, kiyí ápá Yézū Krīstō 'déé, ká lövō ká ádá glōyō ètē ká ádá ètē nī Bēbē ārá igi ā ká. †† Mlúwū mánjā Jērūzālemē: Ró'dō ádá yākā āpá ílí wārāgā Nētē ká Yōmó Yōpó 11:27-30. ††† Njbōnbó mātārā: Mbájá lēmē bī Ābrāyimí níí, rōtō njbētē ká kōtō ngāngá ngá áyá nē, ká úgú è 'déé, kāngá áyá igi sālā lēmbē tōtō 'bī'bī ní ká, ká ádá è níí, lūsū ā'dā nēē, igi nī kōtō ká Mbájá. Ró'dō Gōcō Lāgā 17:9-14.

ndākpā è 'déé, kiyí èpē igi nī onjō ágá gī kā nēē, öjō ápá kōkō ārá ágá áyá trōgbō, ká ádá è níí, èpē igi ökö nēē, kútú ágá mā yāshā māpá dā'bā ádá ká Yézū Krīstō áyá 'dē yā, níí èpē igi ālā ágá ápá ká mēndé áyá èpē igi. ⁵ Īshíí nēē, mīyí māpá ögō ádá í ngá áyá igi áamá nē 'dī. Ká ádá è níí, rāyā ádá nī 'déé, mrōdó bī igi mōtō ögō Kélē ádá nī kā nēē, níí ā'dá ā'bā shēshē lépē igi.

⁶ Īshíí kprāshā ndākpā í 'déé, slāgā ndākpā è kōkō igi kásá kápá ká gónjō ndākpā nī kā nēē, kpíí 'déé, ālā ngā yāā, ũngú è 'déé, igi kālā kā nēē, bā āzā ũngú āpá ílí mūmū mā ní. Mbájá bā āzā ā rōtō ádá āpá ká ndākpā nī ötō ögō övó í ngá áyá igi 'déé, kēshē gēsē úgú ā kā ní, ká ádá igi kprāshā ndākpā í yāngā nēē, igi bā āzā úsū bēdé ũngú è nē, āpá jūjū rāyā ádá ká Yézū 'déé, mā yē'dé nī ká ní. ⁷ Ökö nēē, Mbájá kīshí áamá ká ádá è níí, mē'dé Kélē ádá nī bī ndākpā è 'déé, kázá Yūwūdū ní ká, tá áyá è 'déé, kīshí Pítārā ká ádá è níí, kē'dé Kélē ádá nī bī Yūwūdū nī gī ká. ⁸ Ká ádá Mbájá kīshí Pítārā áyá bēbē yōpó níí, ē'dé Kélē ádá nī bī Yūwūdū nī gī, īshíí tá ètē kīshí áamá níí, mā'dá áyá bēbē yōpó īshíí níí, mē'dé Kélē ádá nī bī ndākpā è 'déé, igi kázá Yūwūdū nī ká. ⁹ Ká úgú è 'déé, Jémīsī īshíí Pítārā īshíí Jónō 'déé, ndākpā nī kōkō igi áyá gónjō kprāshā ndākpā nī ká, ká löwó è 'déé, kōkō kánā ā'dā Mbájá kālā lömó áyá nē, bī áamá, ká ádá è níí, málā nētē áyá nē kā nēē, újū lēké ágá ká Bārná'bā, ká ádá glūsū ā'dā, nētē í ngá áyá ágá 'bālā, īshíí iyí ápá ká ádá í 'déé, mā'dá dī gē'dé ní ká īshí. Īshíí iyí ká ádá è níí, mánjā mē'dé ádá nī kpōrō bī ndākpā è 'déé, igi kázá Yūwūdū ní ká, īshíí níí, mēngá èpē igi ānjā è'dé ádá nī bī Yūwūdū nī gī. ¹⁰ Īshíí öwō ēshē áyá ágá ká ádá è níí, mánā yōmó rīyī, īshíí è ngā nī ũngú è 'déé, mā'dá ká gōgō gālā ēyí ngé ká.

Páwūlō ā rōfō Pítārā

¹¹ Ká bēdé úgú è nēē, Pítārā ānjā dī grā'bá dī ārá ágá ápá mbērē Ántīyōkō, īshíí mlēmē māpá áyá nī ögbō ílí mūmū nī, ká ádá ālā sóló è 'déé, ndākpā tírí kōkō tāmá mbēē ká. ¹² Ká ádá ká úgú è 'déé, krāyā kpéé kā nēē, ā'dá dī göshó ũngú nī 'bālā ká ndākpā è 'déé, igi kázá Yūwūdū ní ††† 'déé, kiyí ápá ká Yézū Krīstō ká. Īshíí nēē, ká löwó è 'déé, slāgā lēmbē Jémīsī †† 'déé, igi Yūwūdū nī ká, kōjō ā kā nēē, ērútú ēshē ká göshó ũngú nī ká ndākpā è 'déé, kázá Yūwūdū ní ká. Pítārā ālā ātāsh, ká ádá ā yētē mbāwā ārá igi nē, ká ádá iyí 'déé, rōtō ndākpā ká njbōnbó mātārā 'dī yāā, ā yā'dá shīkī bēbē giyí ápá ká Yézū 'dī ká. ¹³ Īshíí slāgā Yūwūdū è 'déé, ká Ántīyōkō 'déé, kiyí ápá ká Yézū Krīstō ká, èndē gālā ēlē'bēlē nī tá áyá è ngá ètē. Átāsh kā nēē, ũngú í 'déé, igi ká yālā ní ká nēē, ipi ínī Bārná'bā īshí, īshíí èndē gālā ũngú nī tá áyá è ngá igi.

††† Ā'dá dī göshó ũngú nī 'bālā ká ndākpā è 'déé, kázá Yūwūdū ní: Gónjō ádá ká Mbájá 'déé, kēné bī Mōzē kā nēē, ā lēmē ádá bī Yūwūdū nī gī níí, ā'bā göshó ātā slāgā wāwā è gī 'déé, igi nī yōmó shēkpē nī ká ā'dá. Ró'dō ádá yākā āpá ílí wārāgā Lēvītūsūs 11:1-32. † Lēmbē Jémīsī: Ró'dō ádá āpá ká ádá ārá igi ápá ílí wārāgā Nētē ká Yōmó Yōpó 15:1-35.

¹⁴ Īshīí ká úgú è 'déé, mókō igī tírí ká yāļā ūngú nī klātá ápá dā'bā rāyā Kélē ádá nī 'dī ká nēē, mlémē mǎpá ká Pítārā ōgbó 'dī mǔmū ndákpá nī tírí miyí, "Ūmū nī Yūwúdū, īshīí kpíí kātāsh ká nēē, á yāshá áyá ndákpá è 'déé, été kázá Yūwúdū ní ká. Īshīí nēē, á rīndī ndákpá è 'déé, igī kázá Yūwúdū ní ká, níí āļā ūngú nī ápá dā'bā kíyí ká Yūwúdū nī gī ká ádá ngā?"

¹⁵ Ágá nī Yūwúdū, īshīí nēē, bā māzá māyá slāgā yōmó jūjū mōmō è 'déé, ká yāļā glōsī'dí ūngú nī ká ní. ¹⁶ Kpíí kātāsh ká nēē, mōkō māná mīshí nēē, Mbájá ā ndāsá ndákpá è 'déé, kíyí kápá ká Yézū Krīstō ká āpá ká yōmó jónó shēshē lépē, bā āzá yōmó è 'déé, káļā ūngú nī klātá ká gónjó ádá áyá nē ká ní. Ē ngā nī dūrū è 'déé, mīyí mǎpá ká Yézū Krīstō ā ká, ká ádá è níí, mā'dá mǎpá ká yōmó jónó shēshē lépē mōtō ōgō ūngú è 'déé, Krīstō káļā ká, bā āzá ōtō ōgō gāļā ūngú nī ápá dā'bā gónjó ádá ká Mbájá ní. Ká ádá ndákpá, ā yā'dá ápá ká bēbé jónó shēshē lépē ōtō ōgō gāļā ūngú ápá dā'bā gónjó ádá ká Mbájá ká 'dī.

¹⁷ Ká lōwó è 'déé, ágá Yūwúdū nī mā yēbē gbōļō ká ádá è níí, shēshē lépē Krīstō kēlē āpá áyá ágá ká nēē, mōkō ārà ágá nēē, ágá nī yōmó gāļā glōsī'dí ūngú tánē. Īshīí nēē, è ngā ílí ā'dā nēē, Krīstō káļā ágá kápá ká yōmó gāļā glōsī'dí ūngú nī? Bā 'dī, āzá ātāsh ní. ¹⁸ Ká ádá 'déé, mlúwū mǎpá ká glōsī'dí ūngú è 'déé, mā'dá dī gāļā nī sārā ká yāā, mā yāļā gōsī'dí ūngú. ¹⁹ Ká ádá gónjó ádá ká Mbájá ūfū ámā nē, ātāsh yāā, mā yāshá ká ádá ārà Mbájá. ²⁰ Mīlí ká Krīstō mǎpá ká krōshō ní, ámā nī írī, īshīí nēē, Yézū āshá ā'bā shēshē lépē mā, īshīí áshá í 'déé, mā yāshá 'bákétá ká nēē, mā yāshá mótō ōgō Gēsē újū ká Mbájá 'déé, miyí mǎpá áyá nī ká, 'déé, káļā ádá ārà mā, īshīí 'déé, kílí ká ádá ārà mā ká. ²¹ Mípi ōgō mā mǎpá ká lōmó í 'déé, Mbájá ká'dá dī gāļā nī bī ámā tāmá jájá ká 'dī. Ká ádá nēē, bījā 'déé, Mbájá ā ndīyí āpá áyá ágá áyá yōmó jónó shēshē lépē, ōtō ōgō gónjó ádá áyá nē yāā, dūrū è 'déé, Krīstō kílí ā ká nēē, āzá ní."

Bēde gbōļō è āzá tówó ní tá giyí āpá ká Yézū

3 Yāā yōmó Gälätīyā mǎlúkū ātā ká ádá ngā? Tāmá mlémē bī igī grājā nī mǎpá ká gbōļō è 'déé, kām-bá Yézū Krīstō kápá ká krōshō nī ē'dē ká mīshí. Īshīí nēē, 'bī klānbá igī? ² Īshīí mā yēbē tá ádá gōkō 'bālā ūngú māná mēshē áyá igī, kútú nēē, ēné Lílí ārà Mbájá † bī igī, ká ádá è 'déé, má yāļā ūngú nī mǎpá dā'bā gónjó ádá ká Mbájá ká yá? Wāļā ká ádá è 'déé, miyí mǎpá ká Kélē ádá í 'déé, kē'dé bī igī ā ká? ³ Igī mǎlúkū ātā ká ádá ngā? Ēshē ká biyí è 'déé, mōcō lāgá giyí mǎpá ká Yézū Krīstō mótō ōgō Lílí ārà Mbájá mīshí ā ká nēē, má yēbē ádá è níí, mōyó mēshē ká nētē nī mótō ōgō ónjó ngá áyá igī? ⁴ Dú góvó !óló í 'déé, ká'dá dī gōkō igī ā ká nēē, níí ānjā tāmá jájá ātā? Kútú ā ndānjā ámá jájá ātā? ⁵ Kútú Mbájá ēné Lílí ārà nē, bī igī īshīí ā'dá dī gāļā kí'dí nī āpá kōkō ārà igī ā ká nēē, ká

† Lílí ārà Mbájá: Ádá ká Mbájá ā'dā nēē, Bēbé été nī Mbájá, īshīí Gēsē újū ngá áyá nī Yézū nēē, été nī Mbájá, īshīí Lílí ārà Mbájá été nī Mbájá. Bēbé īshīí Gēsē újū nī īshīí Lílí ārà nī nēē, igī tírí nī Mbájá 'bālā. Ró'dó Jónó 1:1-18; Jónó 8:41-42; Nētē ká Yōmó Yōpó 5:3-4.

á dá è 'déé, má yāļā ūngú nī mǎpá dā'bā gónjó ádá áyá nī ká yá, wāļā ká ádá è 'déé, miyí mǎpá ká Kélē ádá ká Yézū 'déé, mógó ā ká?

⁶ Ázá mókō Ābrāyímī 'dé, "Ká ádá è 'déé, kíyí āpá ká Mbájá īshí ā ká nēē, Mbájá āļā été āpá ká bēbé jónó shēshē lépē." ^{††7} Ātāsh yāā, āngá áyá igī dī gōkō gáná nī nēē, shīkī kōtō ká Ābrāyímī † nī yōmó è 'déé, kíyí āpá ká Mbájá ká. ⁸ Ká ádá sārā nēē, rōndó ā'bā ílí Wārāgā ádá ká Mbájá †† ā'dā, Mbájá, ā ndīyí āpá ká ndákpá è 'déé, igī kázá Yūwúdū ní ká ōtō ōgō giyí āpá áyá nē. Īshīí è ngā nī dūrū è 'déé, Mbájá klēmē Kélē ádá nī bī Ābrāyímī ká'dā, "Ā ndūpú ndákpá è ká jūjū bībū ā ká tírí ōtō ōgō í." ^{††9} Ātāsh yāā, Mbájá ūpú ndákpá è 'déé, kíyí āpá áyá nē ká, tá áyá gūpú Ābrāyímī ká lōwó è 'déé, kíyí kápá áyá nī ká.

¹⁰ Ndákpá è 'déé, káļā ūngú nī kápá dā'bā gónjó ádá ká Mbájá ká ádá è níí, shēshē lépē nī kēlē āpá áyá igī ká nēē, Mbájá ā ndlējē igī, ká ádá rōndó ā'bā ílí wārāgā ká Mbájá ā'dā, "Tá ndákpá è 'déé, káļā ūngú nī tírí kápá dā'bā gónjó ádá ká Mbájá 'déé, krōndó ká'bā ílí wārāgā í ngá áyá nī 'dī ká nēē, Mbájá ā ndlējē étē." ^{††11} Īshīí ká rāyā ádá nēē, Mbájá īyí āpá ká ndákpá áyá bēbé jónó shēshē lépē, ká ádá è 'déé, ká yāļā ūngú nī āpá dā'bā gónjó ádá í ngá áyá nē ká 'dī. Ká ádá rōndó ā'bā ílí wārāgā ká Mbájá ā'dā, "Bēbé jónó shēshē lépē nī nēē, ā ndōkō áshá ōtō ōgō giyí āpá ká Mbájá." ^{††12} Īshīí nēē, ūngú è 'déé, ká ndōngó gónjó ádá ká Mbájá, īshīí ádá āpá ká ádá giyí āpá ká Mbájá nēē, āzá ní, ká ádá rōndó ā'bā ílí wārāgā ká Mbájá ā'dā, "Tá ndákpá è 'déé, ká ndāļā ūngú nī āpá dā'bā gónjó ádá ká Mbájá ká nēē, ā ndāshá ōtō ōgō igī ūngú yāngā gī." ^{††13} Krīstō ōvó ó'dō ágá ká írī ngá áyá nē, ēshē ká léjē í 'déé, bījā Mbájá ká ndlējē ágá ká, ká ádá Mbájá léjē étē ká ádá ārà āgā. Ká ádá rōndó āpá ílí wārāgā ká Mbájá ā'dā, "Ká ádá tá ndákpá è 'déé, kām-bá été kápá ká krōshō †† īshí yāā, Mbájá léjē étē īshí." ^{††14} Mbájá ōvó ó'dō ágá ká ádá yūpú í 'déé, ēpē kūpú Ābrāyímī ē'dē sārā ká níí, ēpē ūpú ndákpá è 'déé, igī kázá Yūwúdū ní ká ē'dē tánē ōtō ōgō Yézū Krīstō. Ká ádá è níí, ōtō ōgō

†† 3:6 Gōcō Lāgá 15:6 † Ābrāyímī: Mbájá lēmē bī Ābrāyímī níí, ā'bā yōmó mōmō í ngá áyá nē, ācá ōgbó ká úgú í 'déé, ká yāshá ā'bā ē'dē ā ká, īshīí níí, rēkē ōgō nē ānjā āpá dī rānjā úgú ngá áyá nē 'déé, ēpē kēné bī étē ā ká. Īshīí Ābrāyímī ōjō ā'dá āpá ká bēbé Yūwúdū nī gī. Ābrāyímī āshá álíí lēmē sálā lēmē tótō gūfū sálā (1,800) ríní ká úgú è 'déé, kākā Yézū dō'bo 'dī ká. Ró'dó ádá āpá ká ārà nī āpá ílí wārāgā Gōcō Lāgá 12-26. †† Wārāgā ádá ká Mbájá: Ká úgú ārà Yézū nēē, Wārāgā ádá ká Mbájá ā lēmē ádá āpá ká ádá sálā wārāgā gónjó ádá ká Mbájá 'déé, Mōzē krōndó igī ā ká, ācá ōgbó ká slāgā wārāgā è gī 'déé, kēné ádá nī gī krōndó igī ā ká, ōgbó ká wārāgā Sálāmā 'déé, Dēvīdī krōndó ā ká, īshīí slāgā wārāgā è gī 'déé, krōndó kápá ká ádá ārà Īzrāyélē nī gī ká. Igī wārāgā yāngā gī tírí nēē, ā yādā āpá áyá igī nī Tówó Glēmē ākpā. Īshīí kájá ká nēē, Krīstīyānō nī gī 'déé, ā lēmē ádá āpá ká ádá Wārāgā ádá ká Mbájá yāā, ā lēmē ádá nī āpá ká wārāgā è gī 'déé, ká ílí Tówó Glēmē ākpā īshīí wārāgā è gī 'déé, ká lēmē ádá āpá ká ádá ārà Yézū Krīstō 'déé, igī ká ílí Rānjā Glēmē ākpā nī ká tánē. †† 3:8 Gōcō Lāgá 12:3; Gōcō Lāgá 18:18; Gōcō Lāgá 22:18 ††† 3:10 Dītrónōmī 27:26 ††† 3:11 Ābākúkú 2:4 § 3:12 Lēvītkūsū 18:5 †† Krōshō: Góvó ngērē ká yōmó Rómā nī īshīí shēngē è 'déé, ká ūmbū ārà nī ká ā yūfū ndákpá nī ká gāmbá igī āpá ká krōshō è 'déé, káļā kēshē ká kpíkpi ká, ká ádá è níí, ílí wóó ká nōwō éyí āpá ká krōshō nī. ††† 3:13 Dītrónōmī 21:23

giyí āpá ká Krīstō níí, mōkō Līlī ārà Mbájá 'déé, èté kōshō āgá ká ádá èyí ā kā.

Gónjō ádá ká Mbájá ĩshíí yōshō áyā nī

¹⁵ Yāā ónjō mā gī, ĩshíí lúmū mā gī, má'bā áamá níí, mlúsū bī ĩgí ũngú è kā yāḷā ārà èpè ĩgí, òtó ílí áshá í ngá áyā āgá ká úgú tírí ā kā 'dé. Biyí è 'déé, ndákpā lēmē ākpā nē ĩshí yāā, bēdē ndákpā è, ā yēné bēdē ádá è, ēshē ē'dē 'dī, wālā ndákpā, ā yūsú bēdē ádá è, āpá jūjū glēmē ākpā è 'déé, kāḷā ārà nē sārā ĩshí ā kā 'dī. Ātāsh yāā, ádá yākā nēē, tá āyā ũngú yāngā. ¹⁶ Mbájá ōshō Ābrāyīmī ĩshíí kōtó ílí nī. Ōshō āzá kōtó ílí nī ní. Ká ádá ádá ká Mbájá 'déé, krōndó ā kā nēē, āzá ā'dā, "kōtó ílí í," 'déé, ílí èyí gélē ndákpā nī kā ní, ĩshíí nēē, ā'dā, "lītí ílí í," † ílí èyí ā'dā, 'bālā ndákpā, ĩshíí è ngā nī Krīstō. ¹⁷ Ádá í 'déé, mā yēbē ádá glēmē ílí èyí bī ĩgí ā kā nēē ātā, Mbájá lēmē ākpā áyā nē, bī Ābrāyīmī ĩshíí biyí èyí ká sōsō gūfū sālā lēmē gūfū 'bālā lēmē kpú (430) ríní nēē, ēné gónjō ádá í ngá áyā nē, bī Mōzē ĩshíí gónjō ádá í ngá áyā nī ā yēshē glēmē ākpā í ngá áyā nī 'déé, kōshō ádá èyí sārā kā 'dī. ¹⁸ Ká ádá 'déé, Mbájá ēné tēmbé áyā nē, bī ndákpā áyā nē, òtó ōgō gónjō ádá í ngá áyā nē yāā, āzá ēné tēmbé í ngá áyā nē, bī ĩgí òtó ōgō yōshō í ngá áyā nē ní, ĩshíí nēē, ká ádá è 'déé, Mbájá èté nī bēbé gōzō shēshē lēpē nī kā nēē, ēné tēmbé í ngá áyā nē bī Ābrāyīmī òtó ōgō yōshō í ngá áyā nē. ¹⁹ Ātāsh yāā, Mbájá ēné gónjō ádá í ngá áyā nē, bī Mōzē ká ádá ngā? Éné bī èté ká ádá glūsū nī nēē, ndákpā nī ā yāḷā glōsī'dí ũngú, ĩshíí gónjō ádá ká Mbájá ā ndā'dá kpōrō ā yānjā nī ĩgí ká úgú klōjō ká lītí ká Ābrāyīmī †† 'déé, Mbájá kōshō yōshō nī ká ádá ārà nī kā. Mbájá ēné gónjō ádá í ngá áyā nē, òtó ōgō grōnō í ngá áyā nē gī ‡ bī Mōzē, ĩshíí ōjō rākā ēné bī ndákpā nī. ²⁰ Bēbé gālā nētē āpá kōkō ārà Mbájá ĩshíí ndákpā nī kā nēē, āzá āngá áyā nī dī gālā ũngú nī āpá ká ádá ārà ndákpā 'bālā ní, ĩshíí nēē, Mbájá ā yāḷā ũngú nī gī āpá ká ádá ārà nē kīnārā nē.

Dūrū è 'déé Mbájá kēné gónjō ádá áyā nē bī Mōzē kā

²¹ Gónjō ádá ká Mbájá kā nēē, ānjā āpá dā'bā yōshō í ngá áyā nī 'dī? Bā āzá ātāsh ní. Ká rāyā ádá yāā 'déé, ndákpā ā ndōkō áshá è 'déé, dōngbó èyí kázā ē'dē ní kā òtó ōgō gónjō ádá è 'déé, Mbájá kēné bī Mōzē kā yāā, bijā Mbájá ā ndālā ĩgí āpá ká yōmó jónjō shēshē lēpē. ²² ĩshíí nēē, ádá í 'déé, krōndó kā'bā ílí Wārāgā ádá ká Mbájá kā nēē, ā'dā ndákpā nī tírí yōmó gālā glōsī'dí ũngú. Ātāsh yāā, Mbájá ā ndēné tēmbé í 'déé, kōshō ádá èyí bī yōmó giyí āpá ká Yézū Krīstō kā. ²³ Ká úgú è 'déé, Yézū kōjō dó'bó 'dī kā nēē, gónjō ádá ká Mbájá ōgbō āgá āpá síjīnī, ĩshíí ā'dā dī gāmā gbōgbō ārà āgā, ĩgí ká úgú è, āgá mā ndīyí mápá ká Krīstō. ²⁴ Ātāsh yāā, gónjō ádá ká Mbájá ká'dá dī gēgbē

† 3:16 Gōcō Lāgá 12:7; Gōcō Lāgá 13:15; Gōcō Lāgá 24:7 †† Lītí ká Ābrāyīmī: Èté lītí yāngā nī Yézū Krīstō. Ró'dō Gälätīyā 3:16.

‡ Grōnō ngá áyā nē gī: ĩgí nī lílī ārà, ĩshíí wáwá gbōgbō āzá áyā ĩgí ní, ĩshíí ā yāshá ká Mbájá ā'bā mūmū òrō. ĩshíí Mbájá ā yōpó ĩgí ká ádá áyā nē bī ndákpā è 'déé, kā jūjū bībū ā kā.

áyā āgā, ĩshíí ēngē āgá ōjō bī Krīstō. Ká ádá è níí, má'dá yōmó jónjō shēshē lēpē mōtó ōgō giyí mápá áyā nī. ²⁵ ĩshíí nēē, 'bákétā Yézū Krīstō ōjō āḷā āgá ĩshíí mīyí mápá áyā nī mīshí, ātāsh yāā, dūrū è 'déé, gónjō ádá ká Mbájá kā ndēgbē áyā āgá kpōrō ānjā gólō kā nēē, āzá ní.

²⁶ ĩgí nī tírí kōtó ká Mbájá òtó ōgō giyí ngá áyā ĩgí mápá ká Yézū Krīstō. ²⁷ Ká ádá tá ká úgú è 'déé, kíjī bātēzmā bī ĩgí ĩshí yāā, má'dá 'bālā ká Yézū Krīstō mīshí, áyā ũngú è 'déé, mórō èté áyā ránjā tēndē mápá gbōgbō ĩgí. ²⁸ Ātāsh yāā, 'bákétā nēē, ĩgí má'bā gōnjō kōkō ārà ĩgí ká giyí ĩgí ní Yūwúdu, wālā ndákpā è 'déé, ĩgí kázā Yūwúdu ní kā ā'dá, ĩshíí yōmó è 'déé, ĩgí nī méndé, wālā ĩgí kázā méndé ní kā ā'dá, ngāngá, wālā lūkpú ā'dá, ká ádá ĩgí tírí nēē, má'dá 'bālā mōtó ōgō Yézū Krīstō mīshí. ²⁹ 'Déé, ĩgí má'dá ndákpá ká Krīstō mīshí yāā, ílí èyí ā'dā, ĩgí nī kōtó ílí Ābrāyīmī, ĩshíí má ndōkō glōzō ũngú è 'déé, Mbájá kōshō èté ká ádá èyí ā kā.

Āgá nī kōtó ká Mbájá

4 Mā lēmē tá āyā ádá 'déé, ndákpā tá lītí yāā, ā yēngē nēē dārā bēbé nē 'dī, ká ádá èté tá āyā méndé, kpíí 'déé, āngá áyā nī dī gēngē nēē dārā bēbé nē kā. ² Āngá áyā nī dī gōgō ádá ká bēbé gēgbē áyā nē, ĩgí ká úgú è 'déé, bēbé nī kūsú ā kā. ³ Ātāsh yāā, ká úgú è 'déé, āgá māyá brízí kōtó yāā, āgá nī méndé bī ũngú è 'déé, ĩgí kā jūjū bībū ā kā. ⁴ ĩshíí nēē, ká lōwó è 'déé, úgú nī kā ndrē'bē gōzō nī ĩshí nēē, Mbájá ōpó Gēsē újū í ngá áyā nē 'déé, éndé kákā èté ā kā, ká ádá è níí, āshá āpá ũmbū gónjō ádá í 'déé, Mbájá kēné bī Mōzē kā, ⁵ ká ádá gāshá ndákpā è 'déé, ĩgí kā ũmbū gónjō ádá ká Mbájá kā, ĩshíí níí, má'dá shíki kōtó ká Mbájá. ⁶ ĩshíí ká ádá è 'déé, ĩgí má'dá kōtó ká Mbájá mīshí ā kā nēē, Mbájá ōpó Līlī ārà Gēsē újū í ngá áyā nē níí, ānjā ā'dá ā'bā shēshē lēpē āgā, ká ádá è níí, Līlī ārà nī ādā, "Bābā" āpá ká Mbájá. ⁷ Ātāsh yāā, ĩgí mázā méndé tówó ní, ĩgí kōtó ká Mbájá, ĩshíí ā ndēngē bī ĩgí glōzō ũngú è 'déé, èté kōshō kōtó í ngá áyā nē, ká ádá èyí ā kā.

Shēshē lēpē Páwūlō ā yāgā nī āpá ká ádá ārà yōmó Gälätīyā

⁸ Sārā ká úgú è 'déé, ĩgí mōkō Mbájá máná 'dī kā nēē, ĩgí má'dá méndé bī mbájá è gī 'déé, ĩgí kázā rāyā Mbájá ní kā. ⁹ ĩshíí 'bákétā nēē, mōkō Mbájá máná mīshí, ĩshíí ũngú è 'déé, kōzō krōtó ĩshí ā kā nēē, Mbájá ōkō ĩgí ānā ĩshí. ĩshíí nēē, mlúwū 'véré mójó mápá ká ũngú è 'déé, kā jūjū bībū ā 'déé, ílí ārà ĩgí kázā ē'dē ní kā, ká ádá ngā? ĩshíí má yēbē ádá è níí, má'dá méndé bī ĩgí tá tówó? ¹⁰ Mōgō ā'dā músú slāgā ájā è gī, ká shēshē gī, ĩshíí ríní è gī, †† ká ádá gālā kōbó kelé úgú è'dē, ká ádá mīnjí mīyí shēshē lēpē Mbájá ā

†† Músú slāgā ájā è gī, ká shēshē gī, ĩshíí ríní è gī: Páwūlō lēmē ádá āpá ká ádá ĩgí kprāshā úgú ká Yūwúdu nī gī. Ró'dō Rómā 14:5-6, Gälätīyā 4:10, Kōlósē 2:16-17. ĩshíí lēmē bī yōmó Kōlósē ā'dā, ĩgí kprāshā úgú ká Yūwúdu yāngā gī nēē, ĩgí nī lílī ārà ũngú è 'déé, ká lūsú ádá āpá ká ádá ārà Krīstō kā.

ndēlē āpá áyā ígí. ¹¹ Ká ádá mètē mbāwā, mǎpá ká ádá ũngú í 'déé, mǎlā bí ígí ā kā níí, ā'bā gǎnjā jǎjā ā'dá.

¹² Yāā ónjō mǎ gī, īshíí lúmū mǎ gī, mǎ yōwō mēshē áyā ígí níí, mǎ'dá tá áyā ámā, ká ádá ígí mǎlā gōs'í dī ũngú mǎpá ámā 'dī. ¹³ Mókō máná míshí, ká ádá ká lōwó è 'déé, mē'dé Kélē ádá ní bí ígí kpéé kā nēē, nōwō ká'dá ámā. ¹⁴ Īshíí kpíí 'déé, nōwō í ngá ámā kǎ'dá áyā yōdó bí ígí ā kā nēē, mókō ámā mrásā 'dī, īshíí mēvē ámā tá 'dī. Īshíí nēē, múmú ámā áyā gúmú grōnō ká Mbájá, wǎlā áyā gúmú Yézū Krístō ká ārā nē. ¹⁵ Īshíí nēē, kōbó kélē úgú í 'déé, kǎ'dá dī gǎlā ígí ā kā nēē, āngā 'dé? Ká ádá ũngú è 'déé, mókō ká múmú mǎ kā nēē, bíjā āzā ká ádá bēdē ũngú è nē ní yāā, mǎ ndrōjō klākā múmú ígí níí, mēnggē bí ámā. ¹⁶ Īshíí nēē, mǎ'dá kójó ārā ígí 'bákētā ká ádá rǎyā ádá í 'déé, mǎ lēmē bí ígí ā kā?

¹⁷ Yōmó grōdō ndǎkpá āpá ká ádá ká Mbájá ká klēzē ā'dá ká gōgō ārā ígí ngé, īshíí nēē, shēshē lépē ígí ōzō 'dī, ká ádá ā yēbē ádá è níí, mánjā dǎ'bā ádá í ngá áyā èpē ígí, īshíí nēē, ā yōzō bí ígí 'dī, ká ádá ā yēbē ádá gē'dē ígí èshē áyā āgā, ká ádá è níí, mǎ'dá mǎpá dǎ'bā ārā èpē ígí, īshíí níí, kōkō ārā āgá ōjō ká ngá ígí. ¹⁸ Ká ádá gǎ'dá ká gōgō gǎlā ũngú 'déé, dūrū éyí gōzō ní kā nēē, ōzō ngé, kpíí 'déé, mǎzā gbōgbō ārā ígí ká úgú tírí ní yā. ¹⁹ Yāā kōtō ngá ámā 'déé, mǎlā ádá ārā ígí ngé ká, ádá ārā ígí ā yōwō ámā áyā nōwō lītí ká íyí túwú, ígí ká úgú è 'déé, mǎ ndǎshá áyā Yézū Krístō ká. ²⁰ Bíjā 'déé, mǎ'dá ká ngá ígí á'bā dī úgú 'bālā yāā, mǎ ndlēmē ádá è 'déé, ká ndlātá áyā ígí ā kā, ká ádá ākpā mǎ ũjú nē āpá ká ũngú í 'déé, mǎ yǎlā ní kā.

Ájrā īshíí Sárā

²¹ Ígí yōmó è 'déé, mǎ yēbē ádá gǎ'dá mǎ'bā ũmbū gónjō ádá í 'déé, Mbájá kēné bí Mōzē kā, mógó ílí ètē ádá yāngā míshí? Ázā mlēmē bí ámā 'dé? ²² Ká ádá rōndó ā'bā ílí wárāgā ká Mbájá íyí nēē, ā'dá ká Ābrāyímí rōmó kōtō ngāngā, 'bālā nēē, yāngā ní mēndé, īshíí bēdē ágbē kā nēē, yāngā mēngā ètē ní āzā mēndé ní. ²³ Īshíí nēē, gēsē újū è 'déé, Ābrāyímí kākā ká éndé mēndé ní kā nēē, ākā ètē ká jǎjā gbōlō. Īshíí gēsē újū è 'déé, kākā ká éndé è 'déé, ètē kǎzā mēndé ní kā nēē, ākā mēngā ètē āpá dǎ'bā yōshō í 'déé, Mbájá kōshō Ābrāyímí ē'dē ā kā.

²⁴ Īshíí ètē ádá yāngā nēē, lúngū éyí nē ká ē'dē. Rōmó lūkpú yāngā ní áyā rōmó glēmē ākpā āpá kōkō ārā Mbájá īshíí ndǎkpá í ngá áyā nē. Kpéé glēmē ākpā è kā nēē, glēmē ākpā í 'déé, Mbájá klēmē āpá jūjū góvó Āngbā Sínā † ká, īshíí ndǎkpá è 'déé, ká yǎlā ũngú ní āpá dǎ'bā éyí ā kā nēē, ígí áyā mēndé. Īshíí yāngā gēsē újū è 'déé, dírí ní Ájrā kā nēē, ètē áyā glēmē ākpā í yāngā. ²⁵ Īshíí Ájrā †† ā'dá áyā jūjū góvó Āngbā Sínā 'déé, ká mōmō Árābā ní kā, īshíí ā'dá áyā góvó mbērē Jērūzālēmē 'bákētā ká. Ká ádá ètē, īshíí kōtō í ngá áyā ní nēē, ígí ní mēndé. ²⁶ Īshíí nēē, Sárā † 'déé, ètē kǎzā

† Āngbā Sínā: Mbájá èné gónjō ádá áyā nē bí Mōzē āpá jūjū Āngbā Sínā. Úgú Létē 20. †† Ájrā: Ró'dō ádá āpá ká ádá ārā ní āpá ílí Gōcō Lāgá 16:1-16; 21:7-17. ‡ Sárā: Ètē ní íyí ōmō Ābrāyímí īshíí yāngā Īzákō. Ró'dō Gōcō Lāgá 12-25.

mēndé ní kā nēē, ā'dá áyā mbērē Jērūzālēmē 'déé, ká múmú ōrō ā kā, ètē ní yāngā āgá yōmó gíyí āpá ká Krístō. ²⁷ Ká ádá rōndó ā'bā ílí wárāgā ká Mbájá ā'dā, "Álā kōbó kélē úgú yāā, éndé kōtō í 'déé, kākā ílí † 'dī ká.

Ócō lāgá gishí ríngí, īshíí níí, ásá kōwó ká kōbó kélē úgú.

Jéé ódó nōwō lītí 'dī.

Ká ádá gēlē kōtō ā ndā'dá áyā ī,

ōtō ká éndé è 'déé, rōmó ní kā ē'dē ā kā." ††

²⁸ Yāā ónjō mǎ gī, īshíí lúmū mǎ gī, 'bákētā nēē, ígí mǎyá Īzákō † 'déé, Mbájá kōshō ádá gākā ètē bí Ābrāyímí ā kā. ²⁹ Ká úgú āsh nēē, gēsē újū è 'déé, kākā ètē ká jǎjā gbōlō è kā nēē, ā lōlō ágbē 'déé, kākā mēngā ètē ōtō ōgō ónjō ká Lílí ārā Mbájá ká. Īshíí tá ètē gǎ'bālā lōlō í yāngā ká 'déé, ká yǎlā ārā nē 'bákētā ká. ³⁰ Īshíí nēē, ádá ká Mbájá 'déé, krōndó kǎ'bā ílí Wárāgā í ngá áyā ní kā nēē, íyí ngā? Ā'dā, "Ógō éndé mēndé yākā, īshíí gēsē újū í ngá áyā ní èshē dī úgú ā, ká ádá è níí, gēsē újū í ngá áyā ní ā'bā gōjō nēē bíyí í ká gēsē újū ká éndé mōmō ní ā'dā." †††1 Ātāsh yāā, ónjō mǎ gī, īshíí lúmū mǎ gī, āgá mǎzā kōtō ká éndé mēndé ní ní, īshíí nēē, āgá ní kōtō ká éndé è 'déé, mēngā ètē kǎzā mēndé ní kā.

Yézū āshá āgá èshē ká áshá mēndé ní īshí

5 Krístō īshí āgá èshē ílí áshá mēndé ní īshí, ká ádá è níí, mǎ'bā gǎshá áyā mēndé ní gī ā'dá. Ātāsh yāā, mrútú gónjō ní ká ádá è níí, mǎ'bā gīpī ārā ígí níí, mǎshá áyā mēndé ní gī tówó ā'dá.

² Īshíí ámā Páwūlō mǎ lēmē bí ígí nēē, 'déé mánjā ngbōngbó mǎtārā ká ádá è níí, Mbájá íyí āpá áyā ígí yāā, bā mǎ yōkō gōzō ũngú mēshē ká Krístō 'dī. ³ Mǎ lēmē ádá yākā bí ígí tówó gónjō ní, tá ndǎkpā è 'déé, ká ndíyí ká ádá è níí, ũbū èpē ká ngbōngbó mǎtārā ní kā nēē, āngā áyā ní dī gǎlā ũngú tírí āpá ōgō gónjō ádá í 'déé, Mbájá kēné bí Mōzē ká. ⁴ Īshíí 'déé, mǎ yǎlā ũngú ní mǎpá dǎ'bā gónjō ádá ká Mbájá ká ádá è níí, shēshē lépē ní èlē āpá áyā ígí yāā, mǎ'dá kójó ārā Krístō míshí, īshíí mégbē ārā ígí mēshē ká gōzō lōmó í ngá áyā ní míshí. ⁵ Īshíí ōtō ōgō gíyí ngá áyā āgá mǎpá ká Yézū nēē, mūsú shēshē lépē āgá mǎpá ká Lílí ārā Mbájá ká ádá è níí, ālā āgá āpá ká yōmó jōngō shēshē lépē īshí. ⁶ Īshíí kpíí 'déé, ũbū ndǎkpā ká ngbōngbó mǎtārā, wǎlā ũbū ètē 'dī yāā ālā ũngú 'dī. Gónjō ũngú ní nēē, āngā áyā āgá dī gíyí mǎpá ká Yézū Krístō níí, ā ndā'bā āgá níí, mǎlā ádá ārā slāgā ndǎkpā è.

⁷ Sárā nēē, mǎ'dá dī gǎlā ũngú ní glōzō ní īshíí nēē, 'bí kójó ké'dé ílí ígí 'déé, mógó rǎyā ádá ní tówó 'dī ká? ⁸ Ètē úlú yē'dé yāngā nēē, āzā èshē ká Mbájá 'déé, krōjō ígí ká ádá è níí, mǎ'dá kōtō áyā nē kā ní. ⁹ Īshíí è ngā tá áyā gēsē ó'bó 'déé, ká ndlāwá góvó áyā ní kā. ¹⁰ Īshíí nēē, Bēbē ārā āgá ālā shēshē lépē mǎ níí, lūzū āpá ká ádá è 'déé, ígí mǎ yōgō ádá ká slāgā ndǎkpā è 'dī, īshíí nēē, ígí mǎ ndālā ũngú ní mǎpá dǎ'bā ádá í

†† 4:27 Īzāyā 54:1 †† Īzákō: Ètē ní gēsē újū è 'déé, Mbájá kōshō ádá ārā ní bí Ābrāyímí ā kā. Ró'dō ádá āpá ká ádá ārā ní āpá ílí wárāgā Gōcō Lāgá 17-35. ††† 4:30 Gōcō Lāgá 21:10

ngá áamá, ṭshíí ndákpá í 'déé, ká límí ílí jūjū ígí ā kā nēē, kpíí 'déé, ètē ní 'bí yāā, Mbájá ā ndrótó ádá āpá áyá ní.
¹¹ Yāā ónjō mā gī ṭshíí lúmū mā gī, bījā 'déé, mātá yē'dé ádá ní mā yīyī āngá ndákpá ní dī gūbū ígí ká ṅbónṅbó mātārā yāā, slāgā Yūwūdū è gī 'déé, kíyí kábā yāá, èpē ígí kíyí āpá ká Yézū ā kā, ā lōlō áamá 'dī. Ṭshíí ó'dō ígí, ā yēgbē āpá ká ádá è 'déé, mā yē'dé ádá mápá ká ádá è 'déé, kāmábá Krístō kápá krōshō ní kā 'dī. ¹² Bījā mā yēbē ádá è níí, ndákpá è 'déé, ká límí ílí jūjū ndákpá ní ká ádá è níí, kúbū ígí ká ṅbónṅbó mātārā ní kā níí, rótó † ārà èpē ígí kpōrō ānjā gólō.

¹³ Yāā ónjō mā gī ṭshíí lúmū mā gī, Yézū ādá ígí ká ádá è níí, má'bā gāshá áshá méndé ā'dá, ṭshíí níí, má'bā gāshá mápá dā'bā gōgō gālā gōsī'dí ūngú è 'déé, ká ūmbū gbōgbō ígí ā kā ā'dá, ṭshíí nēē, máná ārà ígí, ṭshíí níí, mālā ádá ārà ígí mótó kōkō ārà ígí. ¹⁴ Ṭshíí gónjō ádá ká Mbájá nēē, òvō ígí tírī āpá ílí gā'bālā gónjō ádá è kā'dā, "Álā ádá ārà bēyē 'báká mómō í tá áyá è 'déé, ká yālā ádá ārà í kā. ††† ¹⁵ Ṭshíí nēē 'déé, má tá yēshē ārà ígí, ṭshíí má yōshó ārà ígí mótó kōkō ārà ígí yāā, mājá mūmū ígí, ká ádá má ndrūshū ārà ígí méshē ē'dē nē.

Máshá mótó ōgō Lílí ārà Mbájá

¹⁶ Átāsh yāā, mā lēmē bī ígí níí, máshá áyá è 'déé, Lílí ārà Mbájá ká yēbē ní kā, ṭshíí níí, má'bā gālā glōsī'dí ūngú è 'déé, gōgō èyí ká yālā ígí ā kā ā'dá. ¹⁷ Glōsī'dí ūngú è 'déé, gōgō gālā èyí ká yālā āgá kā nēē, āzá ūngú è 'déé, Lílí ārà Mbájá ká yēbē ádá èyí ā kā ní, ṭshíí ūngú è 'déé, Lílí ārà Mbájá ká yēbē ádá èyí ā kā nēē, āzá ūngú è 'déé, glōsī'dí ūngú è 'déé, ká ūmbū gbōgbō āgá ká yēbē ádá èyí ā kā ní. Dārā ígí rómó nēē, kōkō ārà ígí èlē 'dī, átāsh yāā, má yālā bēdé tēndē ūngú è, méshē ká è 'déé, ígí rómó ūngú yāngā gī ká yēbē ní kā 'dī. ¹⁸ Ṭshíí nēē, 'déé má yālā ūngú ní mápá dā'bā Lílí ārà Mbájá yāā, ígí mázá ūmbū gónjō ádá ká Mbájá ní.

¹⁹ Gōgō gālā glōsī'dí ūngú è 'déé, ká ūmbū gbōgbō ndákpá ní kā nēē, āzá ūngú è 'déé, ká ndītī ígí nē ní, áyá gālā ōrō, ṭshíí gālā nēnē ndéné, ṭshíí gālā úlú glōsī'dí ūngú ní gī tírī, ²⁰ ṭshíí glōyó mbájá è gī 'déé, ndákpá krāshá ígí ká lēkē èpē ígí, ṭshíí gālā nēnē kó'dó, ṭshíí glātā lōwó, ṭshíí gālā lūyú, ṭshíí gēyē ndégbē ó'dō, ṭshíí góvó shēshē lépē, ṭshíí gōṅó kōkō ārà, ²¹ ṭshíí gālā gōgō ūngú ká ndákpá, ṭshíí mōnó, ṭshíí gānjā dī lóvō è 'déé, ndákpá ká yālā gēlē glōsī'dí ūngú ótó ílí èyí ā kā, ṭshíí 'déé, ká yālā slāgā ūngú è 'déé, kātāsh kā. Ṭshíí tá áyá è 'déé, mlēmē bī ígí sārā kā nēē, ndákpá è 'déé, ká yālā úlú ūngú yāngā kā nēē, ā yōkō mómō ṅgéré ká Mbájá 'dī.

²² Ūngú è 'déé, Lílí ārà Mbájá ká yālā āpá ílí áshá ká ndákpá ní kā nēē, gālā ádá ārà ndákpá, ṭshíí gālā kōbó kélē úgú, ṭshíí gāshá gōzō áshá, ṭshíí grúkú shēshē lépē, ṭshíí gālā lōmó, ṭshíí gālā glōzō ūngú ká úgú tírī,

† Rótó ārà èpē ígí: Ílí èyí ā'dā nēē, rōjō klākā klōlō èpē ígí èshē ē'dē. †† Álā ádá ārà bēyē 'báká mómō í tá áyá è 'déé, ká yālā ádá ārà í kā: Yézū lēmē ílí ádá gālā ádá ārà bēyē 'báká mómō í āpá ílí wārāgā ká Lúkā 10:27-37. † 5:14 Lēvítúkúsū 19:18

gālā ūngú ká gōzō shēshē lépē, ²³ ṭshíí gā'dá gūjū ndákpá, ṭshíí gēgbē ká ārà. Bēdé gónjō ádá è 'déé, kānjā kápá dā'bā ígí ádá yāngā gī 'dī kā nēē, āzá ní. ²⁴ Ndákpá ká Yézū Krístō nēē, ūfū gōgō gālā glōsī'dí ūngú í 'déé, ká ūmbū gbōgbō èpē ígí ā kā ṭshíí, ṭshíí āmbá ígí āpá ká krōshō tá áyá è 'déé, glōsī'dí ndákpá kāmábá Yézū kápá ká krōshō ní kā. ²⁵ Áyá è 'déé, Lílí ārà Mbájá kālā áshá í ṅgá áyá āgá ránā ní ṭshíí ā kā nēē, átāsh yāā, āngá áyá āgá dī gālā ūngú è 'déé, shēshē lépē ní kā ndēlē āpá ē'dē kā. ²⁶ Átāsh yāā, āzá āngá áyá āgá dī gālā ṅbēlē, wālā gāngā ākpā, wālā gālā lūyú mápá kōkō ārà āgá ní.

Gālā glōzō ūngú bī ndákpá tírī

6 Yāā ónjō mā gī, ṭshíí lúmū mā gī 'déé, ndákpá ēshē kōkō ārà ígí ālā gōsī'dí ūngú yāā, mēngá ígí yōmó è 'déé, mógó ílí ádá ká Mbájá máná gōzō míshí ā kā nēē, āngá áyá ígí dī grōfō ètē ká gōzō gbōlō, ṭshíí níí mājá mūmū ígí gōzō, ká ádá è níí, glōsī'dí ūngú ā'bā gödó ígí tánē ā'dá. ² 'Déé, ádá kángá ndákpá ēshē kōkō ārà ígí yāā, máná ètē, ká ádá 'déé, má yālā átāsh yāā, ílí èyí ā'dā má yālā ūngú ní mápá dā'bā gónjō ádá ká Yézū Krístō. ³ 'Déé, ndákpá ṭṅí ṭyí èpē ótō ká klōpō nē ṭshíí yāā, ètē ā yāngā ārà nē nē. ⁴ Ángá ndákpá ní dī gōkō āpá ká ūngú è 'déé, èpē ká yālā ní kā, ká ádá è níí, ālā ṅbēlē glōzō ūngú è 'déé, èpē ká yālā ní kā āpá ká ádá ārà nē. Ṭshíí nēē, ā'bā gödó nētē í ṅgá áyá nē āpá ká è ká slāgā ndákpá è ā'dá. ⁵ Ká ádá āngá ndákpá dī gālā tá nētē áyá nē āpá ó'dō nē.

⁶ Ṭshíí ndákpá è 'déé, krōdó úmū āpá ká ádá ká Mbájá kā nēē, āngá áyá í dī gēngē ēshē ká slāgā glōzō ūngú è 'déé, kāngá áyá í kā bī ètē.

⁷ Má'bā gā'bā ndákpá níí, āngā ígí ā'dá, ká ádá ndákpá, ā yāngā Mbájá 'dī. Ndákpá ā ndōvō tá nēnē glāwā è 'déé, krī'dī ā kā. ⁸ Ṭshíí è ṅgá tá áyá ndákpá è 'déé, ká yālā glōsī'dí ūngú è 'déé, gbōgbō ní kā yēbē ádá èyí ā kā, átāsh yāā, ā ndālā ārà nē dōsó ní. Ṭshíí āg-bē 'déé, ká yālā glōzō ūngú è 'déé, klātá ká ádá ká Lílí ārà Mbájá kā nēē, ā ndōkō gōzō áshá è 'déé, dōṅbó èyí kázá ē'dē ní kā. ⁹ Ūngú ā'bā götō áyá āgá ká gāná ndákpá ā'dá, ká ádá āgá mā ndōkō glōzō ūngú ká úgú è 'déé, Mbájá kūsū ā kā. 'Déé, mā'dá tá ká gāná ígí kpōrō ā yānjā ní yā. ¹⁰ Átāsh yāā, áyá è 'déé, kāngá áyá āgá gbōlō ṭshíí ā kā nēē, mālā glōzō ūngú bī ndákpá ní tírī, kūsúsū yōmó è 'déé, gīyí āpá ká Yézū Krístō.

Dōṅbó yē'dé ká Páwūlō

¹¹ Ázá mókō 'dé, mrōndó srōnō yākā bī ígí ká kprāshā klākā lēmē ní áyá 'dē?

¹² Ndákpá è 'déé, klēmē bī ígí ká ádá è níí, kúbū ígí ká ṅbónṅbó mātārā ní kā nēē, ā yēbē ádá glūsū ní nēē, èpē ígí ní kprāshā ndákpá, ṭshíí nēē, ígí èbē ádá è níí, ndákpá lōlō èpē ígí āpá ká ádá gē'dé ádá gāmbá Yézū Krístō āpá ká krōshō ní kā 'dī. ¹³ Kpíí ígí ndákpá āsh 'déé, kēbē ádá kúbū ígí ká ṅbónṅbó mātārā ní kā nēē, ígí ālā ūngú ní tírī āpá dā'bā gónjō ádá í 'déé, Mbájá kēné bī Mōzē kā 'dī, ṭshíí nēē, ā yēbē ádá è níí, èpē ígí

lëmë ádá ká ñbëlé bí ndäkpá äpá ká ádá ñbónbó mātárã í 'déé, epë ïgí kúbü ïgí ë'dë ä kã.

¹⁴ Ìshíí mēngá ámä nëë, gōgō gälã ñbëlé äzá ámä ní. Mä ndälã ñbëlé ní tá ká ádá ë 'déé, kãmbá Bëbé ärä ägá Yézũ Krĩstō äpá ká krōshō ní kã, ká ádá òtō ògō ïrí ñgá äyã ní nëë, mílí bí yōmó jũjũ bũbũ ní mĩshí, ïshíí yōmó jũjũ bũbũ ní ílí bí ámä ïshí. ¹⁵ Kpíí 'déé, ùbü ägá ká ñbónbó mātárã, wälã ùbü ägá 'dĩ yää, ádá äzá ë'dë ní. Gónjó ùngú ní nëë, ägá ní ráñã ndäkpá ká Mbájã. ¹⁶ Mbájã ä ndälã góvó nónō äyã në, ïshíí ä ndënë gōzō

áshá bí yōmó ë tírí 'déé, kã yälã ùngú ní äpá dã'bã ádá yäkã 'déé, mrödó ïgí ë'dë ä kã, ïshíí ä ndä'dá äpá ká shĩkĩ ndäkpá äyã ní äyã Ízräyélë ní gĩ.

¹⁷ Èshë 'bákétã kãnjã gólô nëë, mébë ádá ë níí, ndäkpã älä nōwō jũjũ bí ámä 'dĩ, ká ádá mblĩjí róyó ë gĩ 'déé, kã gbōgbō mã kã nëë, ä lüsũ ä'dã, ámä ní bōrō ká Yézũ Krĩstō.

¹⁸ Yää ónjö mã gĩ, ïshíí lúmũ mã gĩ, mã yōwō méshë ká Bëbé ärä ägá Yézũ Krĩstō níí, älä lõmó bí ïgí. Ätãsh.

Éfēsūsū

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Páwūlō bēbé yōpó ká Yézū Krīstō kā, krōndó srōnō yākā, ṭshíí ōpó bī yōmó Éfēsūsū 'déé, èté nī mbērē è kǎñā dī gūkū ájā āpá ākpā góvó ūyū āpá mómó í 'déé, 'bákétā dírí éyí nī Túrkiyā kā. Páwūlō āshá ā'bā yō, ṭshíí ā'dá dī gē'dé Kélē ádá ká Yézū ōtō ílī tōtō ríní, tá āyā è 'déé, krōndó ká'bā ílī wárāgā Nēté ká Yōmó Yōpó 19 kā, ṭshíí gēlē ndákpá í 'déé, igí ká ílī mbērē nī ká ōgbó ká mbērē è gī 'déé, kōtō gbōgbō éyí ā kā, ōjó iyí āpá ká Yézū. Ṭshíí ká úgú è 'déé, Páwūlō ká ílī síjīnī āpá góvó mbērē Rómā kā nēè, rōndó srōnō í yākā bī igí, ká ádá glūsū bī igí ā'dā nēè, dī giyí ngá áyā igí āpá ká Krīstō kā nēè, è ngā nī ádá ká Mbájá 'déé, kíjī ká ádá è níí, èpē kǎlā Krīstō níí, ká'dá Bēbé ūngú nī gī tírí ōtō jūjū būbū ā ṭshíí mǔmū ōrō ā kā.

Ápá ílī jūjū ádá 1-3 nēè, Páwūlō lēmē ílī ádá nī āpá ká ádá è 'déé, Mbájá krōjō ndákpá í ngá áyā nē, ṭshíí káshá igí ēshē ká gǎlā glōsī'dí ūngú áyā igí ā kā, ká gǎlā igí níí, ā'dá 'bālā ká Yézū Krīstō ōtō ōgō írī ngá áyā nī, ṭshíí kǎñā ēshē ká jūjū ō'dō í ngá áyā nī. Ṭshíí biyí éyí nēè, āpá ílī jūjū ádá 4-6 nēè, Páwūlō lēmē ádá bī igí níí, āshá áyā ndákpá è 'déé, igí káshá 'bālā ká Krīstō kā.

1 Ámā Páwūlō bēbé yōpó † ká Yézū Krīstō, †† ká ádá Mbájá ká yēbē ádá è níí, mā'dá ātā ngā.

Mā rōndó srōnō yākā bī glōzō ndákpá ká Mbájá 'déé, ká mbērē Éfēsūsū 'déé, kíyí āpá ká Yézū Krīstō 'déé, ká'dá 'bālā ká ngá èté ā kā.

² Mā yōwō méshē ká Mbájá Bēbé ágá ṭshíí Bēbé ärä ágá Yézū Krīstō níí, ālā lōmó bī igí níí, má'dá glōzō nī.

Yézū ōvó ó'dō nē ká ádá ärä ágá

³ Mrēbé Mbájá 'déé èté nī Bēbé ärä Bēbé ärä ágá Yézū Krīstō 'déé, èté kǔpú ágá, ṭshíí kēngē bī ágá glōzō ūngú è tírí 'déé, ká mǔmū ōrō ōtō ōgō Krīstō kā. ⁴ Sārā ká úgú è 'déé, Mbájá kǔbū jūjū būbū nī dó'bó 'dī ká nēè, Mbájá ālā ádá ärä ágá nē, ṭshíí rōjō ágá níí, mā'dá 'bālā ká Krīstō níí, mā'dá glōzō ndákpá è 'déé, sóló kázá áyā igí níí āpá dī mǔmū nē. Ṭshíí ká ádá è 'déé, kǎlā ádá ärä ágá kā nēè, ⁵ Mbájá rōjō ágá sārā āpá ká shíí kōtō áyā nē ōtō ōgō Yézū Krīstō, ṭshíí è ká ūngú è 'déé, èté ká yēbē ádá gǎlā éyí níí, shēshē lēpē nē, kōmō āpá ē'dē ā kā. ⁶ Mbájá ālā góvó lōmó bī ágá ōtō ōgō Gēsē újū í ngá áyā nē 'déé, kǎlā ádá ärä nī ngé kā. Átāsh yāā, mā ndrēbé Mbájá. ⁷ Yézū ōvó ó'dō ágá ká írī ngá áyā nē. Ká ádá è níí, ijī ijī ṭshíí āpá ká glōsī'dí ūngú áyā ágá, ká ádá è ngā nī góvó lōmó ká Mbájá 'déé, ⁸ ká yǎlā bī ágá kpōrō kā, ká ádá èté kéné bī ágá génjé íjī, ṭshíí gōgō ílī ūngú nī gī tírí.

† Bēbé yōpó: Yézū ōpó èté ká kpōtō áyā nē, ká ádá glōlō nōwō, ṭshíí gōgō kōtō rōyō ēshē jūjū ndákpá, ṭshíí níí rōdó ádá í ngá áyā nē bī ndákpá. †† Yézū Krīstō: Yézū nī dírí ílī éyí ā'dā, Mbájá Bēbé gáshá ndákpá. Ṭshíí Krīstō nī dírí ílī éyí ā'dā, ndákpá è 'déé, Mbájá kíshí èté níí, ká'dá góvó ngérē nī ká, Ndákpá í 'déé, Mbájá kíshí èté ā kā, ká lēmē Ígrigí nēè, ílī éyí ā'dá Krīstō, ṭshíí ká lēmē Íbrū nēè, ílī éyí ā'dá Mēsáyā.

⁹ Ṭshíí gītī ádá ká Mbájá, ācá ōgbó ká ūngú è ká yēbē ádá gǎlā nī ká nēè, 'bákétā èté lūsū bī ágá ṭshíí, èté nī ádá āpá ká ádá ärä Yézū Krīstō 'déé, shēshē lēpē nī kēlē āpá ádá ärä nī ká, ¹⁰ ṭshíí è ká nī ūngú è 'déé, Mbájá kūsú, ká ádá è níí, úgú gǎlā éyí kójō ṭshíí yāā, níí èpē ā ndōvō ūngú nī gī tírí è 'déé, ká mǔmū ōrō, ṭshíí jūjū būbū ā kā níí, ā'dá āpá ūmbū kpōtō ká Krīstō.

¹¹ Mbájá ká úgú tírí nēè, ā yǎlā ūngú è 'déé, èpē kūsú ká ádá ärä nē, ṭshíí è ngā nī dūrū è 'déé, krōjō ágá sārā ká ádá è níí, mā'dá 'bālā ká Yézū Krīstō níí, mā'dá ndákpá í ngá áyā nē kā, ¹² ká ádá è níí, mēngá ágá Yūwúdū nī gī mā'dá kpéé ndákpá è 'déé, mūsú shēshē lēpē ágá māpá ká Krīstō ká ádá è níí, mālā slāgā ndákpá è níí, rēbē èté, ṭshíí níí, èné gūrū ärä nī. ¹³ Ṭshíí 'bákétā nēè, igí nī ndákpá è 'déé, mázá Yūwúdū ní ká nēè, mógó rāyā ádá nī míshí, ṭshíí èté nī Kélē ádá † ká Yézū 'déé, káshá igí ṭshíí ā kā, ṭshíí ká löwó è 'déé, míyí mápá ká Yézū míshí ā kā nēè, Mbájá ōkó rēyē í ngá áyā nē, āpá áyā igí ṭshíí, ṭshíí èté rēyē yāngā nī Lilí ärä nī †† 'déé, kōshō ádá éyí bī igí sārā kā. ¹⁴ Ṭshíí Lilí ärä Mbájá, ā yǎlā ágá níí, shēshē lēpē ágá ā'bā gāgā nī āpá ká ádá ūngú è 'déé, Mbájá kēgbē ē'dē ká ádá génē bī ágá kā ā'dá. Ṭshíí Mbájá, ā ndīshí ágá ēshē ílī glōsī'dí ūngú áyā ágá, ká ádá è níí, mēné gūrū ärä nē ṭshíí níí mrēbé èpē.

† Kélē ádá: È ká nī Kélē ádá āpá ádá ká ärä Yézū Krīstō 'déé, kílī kápá ká krōshō, ká ádá gēshē glōsī'dí ūngú áyā ágá níí, èpē kéné bī ágá áshá è 'déé, dōngbó éyí kázá ē'dē ní ká. †† Lilí ärä Mbájá: Ádá ká Mbájá ā'dā nēè, Bēbé èté nī Mbájá, ṭshíí Gēsē újū ngá áyā nī Yézū nēè, èté nī Mbájá, ṭshíí Lilí ärä Mbájá èté nī Mbájá. Bēbé ṭshíí Gēsē újū nī ṭshíí Lilí ärä nī nēè, igí tírí nī Mbájá 'bālā. Ró'dō Jónō 1:1-18; Jónō 8:41-42; Nēté ká Yōmó Yōpó 5:3-4.

Grājā ākpā ká Páwūlō

¹⁵ Mōgó ádá dī giyí ngá áyā ígí mápá ká Bēbé ärä ägá Yézū, äcá ögbó ká gälä ádá ärä ngá áyā ígí mápá ká ádá ärä glözö ndäkpá ká Mbájá ä ká tírí mīshí. ¹⁶ Īshíí mērútú mēshē ká glöyó Mbájá ká ádá ärä ígí 'dī. Īshíí ká úgú tírí 'déé, mā rājā ākpā mā yāā, mā lāyā ākpā mā bi Mbájá ká ádá ärä ígí. ¹⁷ Īshíí mā'dá dī glāyā ākpā mā bi Mbájá 'déé, ètē nī Mbájá ärä Bēbé ärä ägá Yézū Krīstō ká, Bēbé 'déé, ägá mā yēné gürü ärä nī ká, níí ēné génjé ínjí bi ígí ötō ögō ílí Lílí ärä nē, Īshíí gögō ílí ũngú, ká ádá è níí, mánjā gölō ká gökō Mbájá gāná gözō nī. ¹⁸ Mā rājā ākpā mā, ká ádá è níí, mōgó ílí ũngú nī gī ká shēshē lépē ígí níí, mókō ũngú è 'déé, músú shēshē lépē ígí mápá è'dē 'déé, Mbájá ká ndéné bi ígí äcá ögbó ká glözö ndäkpá í ngá áyā nē tírí ä ká.

¹⁹ Īshíí mā rājā ākpā mā níí, mókō máná nēē, góvó ónjó í 'déé, kāngá Mbájá ká nēē, ä lūsū bi ägá yōmó è 'déé, mīyí mápá áyā nī ká, Īshíí tá ká ètē gā'bälā góvó ónjó yāngā 'déé, ká yälā nētē nī è'dē ä ká nēē, ²⁰ älä Yézū Krīstō Īshíí āñā ēshē jūjū ö'dō nē, Īshíí öjō älä ètē Īshíí ä'dá ä'bā dī lēké lāsā nī † äpá dī klā'dá ngá áyā nī 'déé, ká mūmū örö ä ká. ²¹ Īshíí Mbájá ũsú Bēbé ärä ägá Krīstō äpá jūjū shēngē nī gī, äcá ögbó ká yōmó è 'déé, kāngá áyā ígí kpötó, Īshíí yōmó ónjó nī gī, ögbó ká kprāshā ngéré nī gī tírí, Īshíí äzá tá äpá ká ádá ärä ígí 'déé, ká yāshā äpá jūjū búbū yākā 'bákētā ká ní, Īshíí nēē, kpíí yōmó è 'déé, ígí ká ndāshā nī gälögā ká tánē. ²² Īshíí Mbájá ũsú ũngú nī gī tírí äpá ũmbū kpötó ká Yézū, Īshíí ēné kpötó bi ètē äpá ká ádá ärä yōmó è 'déé, ká ílí kēnisā †† ngá áyā nē ká tírí, ²³ 'déé ígí nī gbögbö nī Īshíí ètē nī jūjū ígí ká. Ätāsh yāā, ádá ká Krīstō ä túrú shēshē lépē ígí, Īshíí tá úgú è ígí ká è'dē íshí yāā, ádá ká Krīstō ä lēsē ötō yō tírí.

Ēshē ká írí äpá ká áshá

2 Sārā nēē, äyā ũngú è 'déé, mílí nē, ká ádá mälā glösí'dí ũngú míshí, ² Īshíí má'dá dī gälä ũngú nī äyā slägā ndäkpá è 'déé, ká jūjū búbū ä ká, 'déé kökō Mbájá káná 'dī, Īshíí mōgó ádá ká Shētānā 'déé, ètē nī shēngē jūjū búbū ä 'déé, lílí ärä nī kāmā krāsā ärä nē, kápá ká ndäkpá è 'déé, kánā gögō ádá ká Mbájá Īshíí ä ká. ³ Sārā nēē, mā'dá dī gāshā ní tá äyā mēngá ígí ká gälä ũngú è 'déé, gbögbö ägā, Īshíí shēshē lépē ägá ká yēbē ádá éyí ä ká, ätāsh yāā, ó'dō Mbájá ēgbē äpá áyā ägá nē.

⁴ Īshíí nēē, Mbájá älä nónō äyā nē, bi ägá ötō rötó Īshíí, ká ádá älä ádá ärä ägá ngé, ⁵ ätāsh yāā, kpíí äyā ũngú è 'déé, mílí nē, ká ádá glösí'dí ũngú í 'déé, mälā ká nēē, Mbájá ēné ránā áshá bi ägā, ká gälā ägá níí, mā'dá 'bälā ká Krīstō, Īshíí áshá ígí ötō ögō gälä lömó í ngá áyā nē bi ígí. ⁶ Mbájá älä ägā, Īshíí māñá ká Krīstō mēshē ká írí mápá ká áshá, ká ádá è níí, mā'dá ká Yézū Krīstō mápá mūmū örö, ⁷ ká ádá è níí, gälögā nēē, èpē

† Ä'dá ä'bā dī lēké lāsā nī: Ndäkpá è ká'dá ká'bā dī lēké lāsā nī ká nēē, ä'dá ä'bā dī úgú è 'déé, ónjó Īshíí gēné gürü ärä ká è'dē ä ká.

†† Kēnisā: Ígí nī glöyö ndäkpá è 'déé, kiyí äpá Yézū Krīstō 'déé, ká lövö ká ádá glöyö ètē ká ádá ètē nī Bēbé ärä ígí ä ká.

älä góvó lömó í ngá áyā nē, bi ägá ötō ögō glüsü nónō í ngá áyā nē níí, mā'dá 'bälā ká Yézū Krīstō.

⁸ Mbájá áshá ígí ötō ögō giyí äpá ká Yézū Krīstō, Īshíí älä ätāsh tāmá ēshē ká lömó í ngá áyā nē, äzá ká ádá è 'déé, mälā bēdé ũngú è nē ní, Īshíí nēē, ēné bi ígí tāmá jájá ätā. ⁹ Ètē áshá ígí äzá ká ádá mälā bēdé gözö ũngú è nē ní, ätāsh yāā, mā'bā gälä njbēlé mápá ká ádá è 'déé, kāshā ígí ä ká ä'dá. ¹⁰ Ká ádá Mbájá älä ägá ätā ngā, Īshíí ũbū ägá ránā í nē, ká ádá è 'déé, mā'dá 'bälā ká Yézū Krīstō ká, Īshíí níí, mälā glözö ũngú è 'déé, èpē kūsú sārā bi ägá ká ádá è níí, mälā ká.

Gä'dá 'bälā ká Yézū Krīstō

¹¹ Ätāsh yāā, ígí ndäkpá è 'déé, mázá Yūwúdū nī gī ní ká, 'déé, Yūwúdū nī gī ká giyí ígí nī shāgbā, Īshíí mēngá èpē ígí nī yōmó gükü njbónbó mātārā † nī ká nēē, tāmá ndäkpá ká yälā njbónbó mātārā nī kápá gbögbö èpē ígí. ¹² Äzá míñí gözö 'déé, sārā nēē, mā'dá gölō í nē, mēshē ká Krīstō Īshíí má'dá máyá tēndē ũngú bi Īzrāyélē nī gī, Īshíí bā mōngó ärä ígí mápá ká glēmē ākpā nī gī 'déé, Mbájá köshö ä ká 'dī, Īshíí máshā ämá ätā ngā mápá jūjū búbū ä, Īshíí mókō Mbájá máná tá 'dī, Īshíí bā bēdé ũngú è 'déé, má ndūsú shēshē lépē ígí mápá è'dē ä ká nēē, äzá ní. ¹³ Īshíí nēē, 'bákētā ígí yōmó è 'déé, míyí mápá ká Yézū Krīstō míshí ä ká nēē, sārā nēē, ígí má'dá gölō í nē, mēshē ká Mbájā, Īshíí Yézū ēné áshá í ngá áyā nē, äyá kröyö Īshíí líí ká ádá ärä ägá, Īshíí mójó má'dá 'báká mápá ká Mbájā.

¹⁴ Yézū ká ärä nē, krāshā kökō ärä ägá Yūwúdū nī gī, äcá ögbó ká yōmó è 'déé, kázá Yūwúdū nī gī ní ká níí, mā'dá ndäkpá 'bälā. Sārā nēē, öñó kökō ärä ägá nē, ká ngá ígí äyā ũngú è 'déé, ndügü ká kökō ärä ägá ká ngá ägá, Īshíí nēē, Yézū öjō ríkí ndügü ngísí 'déé, ká kökō ärä ägá ká ngá ígí ä ká ēshē è'dē Īshíí, ¹⁵ älä ätāsh ötō ögō grütú gónjó ádá ká Mōzē níí, èpē älä ndäkpá è 'déé, köñö kökō ärä èpē ígí rómó ä ká, níí ä'dá 'bälā, äyá ránā ndäkpá è 'déé, kiyí äpá áyā nē íshí ä ká, Īshíí ká gböjō è ngā nēē, ä ndä'dá glözö nī. ¹⁶ Īshíí írí ká Yézū äpá ká kröshö † nī ká nēē, ũfū ngísí 'déé, ká kökō ärä ägá ká Īshíí, Īshíí tówó älä kökō ärä ägá ká Mbájá gözö nī, Īshíí öjō äcá Yūwúdū nī gī, Īshíí ndäkpá è 'déé, kázá Yūwúdū nī gī ká níí, ä'dá 'bälā. ¹⁷ Krīstō ēné Kélē ádá äpá ká ádá gāshā gözö áshá öjō è'dē bi ígí yōmó è 'déé, má'dá gölō nī mēshē ká Mbájá ká, Īshíí bi mēngá ägá mā'dá 'báká mápá gbögbö ärä nī ká. ¹⁸ Īshíí 'bákētā nēē, ägá Yūwúdū nī gī, Īshíí mēngá ígí yōmó è 'déé, mázá Yūwúdū nī gī ní ká, mā ndöjō ká Mbájá Bēbé mötō tá ögō gā'bälā Lílí ärä Mbájā.

¹⁹ Ätāsh yāā, ígí yōmó è 'déé, mázá Yūwúdū nī gī ní ká, ígí tówó mázá tēndē ũngú ní, ígí nī yōmó mömō ká Mbájá tánē. ²⁰ Ígí tá máyá mömō è 'déé, Mbájá ká yū'bū nī, Īshíí yōmó yöpó ká Yézū, äcá ögbó ká kéné

† Njbónbó mātārā: Mbájá lēmē bi Äbrāyímí níí, rötó njbētē ká kötó ngāngá ngá áyā nē, ká úgú è 'déé, kāngá áyā ígí sālā lēmbē tötö 'bí'bí nī ká, ká ádá è níí, lūsū ä'dā nēē, ígí nī kötó ká Mbájā. Ró'dō Göcö Lägá 17:9-14. †† Kröshö: Góvó ngéré ká yōmó Rómā nī Īshíí shēngē è 'déé, ká ũmbū ärä nī ká ä yūfū ndäkpá nī ká gāmbā ígí äpá ká kröshö è 'déé, kälā kēshē ká kpíkpi ká, ká ádá è níí, líí wōö ká nōwō éyí äpá ká kröshö ní.

ádá nî gî, à'dá àyá lāgá èyî, ìshíí Yézū Krīstō ká àrā nē nēē, ká'dá góvó gónjō glūtú èyí è 'déé, kōtō ká sōkpō glūtú lāgá mómō nî tírí ìshíí à ká. ²¹ Ìshíí òtō ògō nî nēē, àcá àgá tírí 'bālā níí, mǎ'dá mǎpá ká gōzō Mómō ká Bēbé àrā àgā. ²² Àtāsh yāā, ìgí mǎ'dá kágá ètē mómō í yāngā 'déé, Krīstō kǔ'bū ā ká níí, à'dá dī úgú è 'déé, Mbájá ká ndāshá ā'bā ìlī ìgí òtō ògō Lílí àrā nē ká.

Páwūlō ā yē'dé ádá ká Mbájá bī ndākpá è kázá Yūwúdū ní

3 Ndākpá úsú ámā àpá ìlī sǐjǐnǐ ká ádá è 'déé, mǎ yē'dé Kélē ádá ká Yézū Krīstō bī ndākpá è 'déé, ìgí kázá Yūwúdū ní ká. ² Tāmá mógó ádá í 'déé, Mbájá kǎlǎ lōmó áyā nē bī ámā níí, mǎlǎ lōmó bī ìgí ā ká tánē míshí, ³ tá áyá è 'déé, mrōndó bī ìgí dūlú nî mǎpá ìlī srōnō yākā sārā ká nēē, Mbájá ká àrā nē, ètē gītí ádá nî bī ámā. ⁴ Ìshíí 'déé, mró'dō ádá í 'déé, mrōndó ā ká míshí yāā, mǎ ndōkō dānā nî nēē, tāmá dú mógó ìlī gītí ádá í 'déé, Mbájá kītí àpá ká ádá àrā Yézū Krīstō ká míshí, ⁵ ká ádá ndākpá è 'déé, káshá sārā ká nēē, Mbájá lēmē ètē gītí ádá yākā bī ìgí 'dī, ìshíí 'bákétā nēē, Mbájá lēmē òtō ògō Lílí àrā nē, ìshíí lūsū ètē gītí ádá yāngā bī yōmó yōpó í ngá áyā nē, ìshíí kéné ádá nî gī ìshíí. ⁶ Ìshíí ètē gītí ádá yāngā ká nî Kélē ádá í 'déé, kē'dé bī ndākpá è 'déé, ìgí kázá Yūwúdū nî gī ní ká, ìshíí ā ndā'bā ìgí níí, òkō glōzō ũngú è 'déé, Mbájá kōshō ká ádá gēné bī ndākpá í ngá áyā nē Ìzrāyélē nî gī ká. Ká ádá ìgí à'dá ndākpá 'bālā ká Ìzrāyélē nî gī òtō ògō Yézū Krīstō ìshíí.

⁷ Ìshíí mójō mǎ'dá bēbé gē'dé Kélē ádá ká Yézū bī ndākpá, ìshíí è ngá nî tēmbé í 'déé, Mbájá kéné bī ámā èshē ká lōmó áyā nē, òtō ògō ónjó í ngá áyā nē ká. ⁸ Ámā mǎzá ũngú mǎpá kōkō àrā glōzō ndākpá ká Mbájá ní, † ìshíí kpíí kātāsh ká nēē, Mbájá ìshíí ámā èshē ká lōmó í ngá áyā nē ká ádá è níí, mē'dé Kélē ádá nî bī ndākpá è 'déé, ìgí kázá Yūwúdū nî gī ní ká àpá ká ádá góvó glōzō ũngú è 'déé, Krīstō ká yēngē bī àgá 'déé, dōngbó èyí kázá è'dē ní ká. ⁹ Mbájá bēbé gūbū ũngú nî gī tírí ā ká nēē, èbē ádá àrā mǎ níí, mǎnā ndākpá nî tírí, ká ádá è níí, ògō ìlī gītí ádá í 'déé, èpē kēbē ádá gǎlǎ nî ká 'déé, ká shēshē lēpē nî ìshíí 'déé, kītí èshē áyā ìgí sārā ká. ¹⁰ Ìshíí Mbájá èbē ádá è níí, òtō ògō ndākpá è 'déé, ká ìlī kēnísā ngá áyā nē ká níí, shēngē nî gī, ìshíí grōnō í ngá áyā nē 'déé, ká mǔmū òrō òkō ànā nēē, èpē ā lūsū gēnjé ìnjí ngá áyā nē, bī ìgí ká gēlē gbōlō, ¹¹ ìshíí Mbájá èbē ádá gǎlǎ ìgí ũngú yāngā èshē sārā, ìshíí òjō àlǎ ìgí òtō ògō Bēbé àrā àgá Yézū Krīstō. ¹² Àtāsh yāā, mǎ'bā gētē mbāwā ká ádá gójō mǎpá ká Mbájá à'dá, ká ádá mǐyí mǎpá ká Yézū Krīstō míshíí. ¹³ Ìshíí è ká nî dūrū è 'déé, mlēmē bī ìgí mǐyí nēē, àrā ìgí ā'bā gōyō nî à'dá, ká ádá lólō í 'déé, ká yōkō ámā ká nēē, ká ádá àrā ìgí. Àtāsh yāā, mrébé Mbájá mǎpá ká ádá èyí.

† Ámā mǎzá ũngú mǎpá kōkō àrā glōzō ndākpá ká Mbájá ní: Páwūlō lēmē àtā ngá ká ádá è 'déé, kǎlǎ yōmó grēkē ògō Yézū ká. Ró'dō wārāgā Nētē ká Yōmó Yōpó 8:1-3.

Yézū àlǎ ádá àrā àgā

¹⁴ Àtāsh yāā, è ká dūrū è 'déé, mǎ yūsú lǔngū mǎ, ìshíí mǎ rǎjā àkpā mǎ bī Mbájá Bēbé ká. ¹⁵ Ká ádá ètē ká'dá shíkí bēbé, bēbé àgā, yōmó mómō í ngá áyā nî tírí 'déé, ká mǔmū òrō wālā jǔjū bǔbū ā ká. ¹⁶ Mǎ yōwō mēshē ká Mbájá níí, èngē bī ìgí èshē ká glōzō gēlē ũngú è 'déé, kǎngá áyā nē ká, ìshíí níí, èné ónjó àpá shēshē lēpē ìgí òtō ògō Lílí àrā nē, ¹⁷ ká ádá è níí, Krīstō àshá ā'bā shēshē lēpē ìgí, ká ádá è 'déé, mǐyí mǎpá áyā nî míshíí ā ká. Ìshíí mǎ rǎjā àkpā mǎ níí, gǎlǎ ádá àrā ká Yézū 'déé, kǎmbá krāsā àrā nē ká'bā shēshē lēpē ìgí ìshíí ā ká nēē, ¹⁸ ká ádá àrā ìgí, ìshíí ká ádá àrā glōzō ndākpá ká Mbájá níí, èné ónjó bī ìgí tírí, ká ádá è níí, mógó ìlī góvó gǎlǎ ádá àrā ká Yézū 'déé, dōngbó èyí kázá è'dē ní ká, ¹⁹ ìshíí níí, mókō gǎlǎ ádá àrā í ngá áyā nî mǎnā, ìshíí bēdé ndākpá è 'déé, ká ndōgō ìlī ètē gǎlǎ ádá àrā àsh nēē, àzá ní, ìshíí nēē, mǎ rǎjā àkpā mǎ, bī Mbájá níí, ā'bā ìgí níí, mógó ìlī ètē gǎlǎ ádá àrā àsh, ká ádá è níí, bēdé ũngú è, ā'bā gāsā èshē áyā ìgí à'dá, níí mǎ'dá tá áyā Mbájá.

²⁰ Àtāsh yāā, òtō ògō ónjó ká Mbájá 'déé, ká yǎlǎ nētē í ngá áyā nē, àpá shēshē lēpē àgá ká nēē, ètē ā ndǎlǎ góvó ũngú è 'déé, kōtō krótó òtō ká ũngú gī tírí 'déé, àgá mǎ yǔjū ètē ká ádá èyí ā ká, wālā 'déé, gǐnjí ádá èyí ká ìlī shēshē lēpē àgá ká. ²¹ Àtāsh yāā, mǎ mrébé Mbájá kpōrō ā yānjā nî, ká ádá ũngú è 'déé, kǎlǎ bī ndākpá è 'déé, ká ìlī kēnísā ngá áyā nē 'déé, kǐyí àpá ká Yézū Krīstō ìshíí ā ká. Àtāsh.

Gāshá áshá 'bālā ká Yézū Krīstō

4 Ámā Páwūlō 'déé, mǎshá mǎ'bā ìlī sǐjǐnǐ ká ádá è 'déé, mǎ yē'dé ádá mǎpá ká ádá àrā Bēbé àrā àgá Yézū ká, mǎ yōwō mēshē áyā ìgí níí, mǎshá máyá ndākpá ká Mbájá 'déé, krōjō ìgí níí, ká'dá àpá ká shíkí ndākpá í ngá áyā nî ká, ² ká úgú tírí nēē, mǎ'bā gǎlǎ góvó àrā ìgí à'dá, mǎ'dá glōzō ndākpá, ìshíí níí mríndí ìlī ìgí, ìshíí níí mǐyí mǎpá ká ndākpá è 'déé, mǎ yǎlǎ ádá àrā ìgí ā ká. ³ Ká ádá è 'déé, Lílí àrā Mbájá kǎlǎ ìgí ndākpá 'bālā ìshíí ā ká nēē, mǎlǎ tá dī è 'déé, kǎngá áyā ìgí níí, mǎshá glōzō nî máyá ndākpá 'bālā. ⁴ Ìgí tírí mǎ'dá gǎ'bālā gbōgbō 'bālā míshíí, ìshíí ā è'dē tá gǎ'bālā Lílí àrā Mbájá, ìshíí tá áyā Mbájá kádā ìgí tírí àpá ká gǎ'bālā gōzō ũngú è 'déé, ìgí mǎ yūsú shēshē lēpē ìgí mǎpá è'dē ā ká, ⁵ Bēbé àrā àgá tá 'bālā, ìshíí dī gǐyí ngá áyā àgá àpá ká Yézū tá 'bālā ìshíí dī gǐjǐ bātēzmā ní tá 'bālā, ⁶ Mbájá tá 'bālā, ìshíí ètē nî Bēbé ũngú nî gī tírí 'déé, ètē ká'dá àpá jǔjū ũngú nî gī, ìshíí òtō ìlī ũngú nî gī tírí, ìshíí òtō ìlī úgú nî gī tírí.

⁷ Ìshíí nēē, Krīstō òhō tēmbé nî bī àgá tēndē tēndē, tá áyā è 'déé, èpē ká yēbē ádá èyí ā ká. ⁸ Ìshíí è ká nî dūrū è 'déé, krōndó ká'bā ìlī wārāgā ká Mbájá ká'dā, “Ká lōwó è 'déé, kǎñā ànjā mǔmū òrō ā ká nēē, èngē yōmó è 'déé, krúkú ìgí ā ká àpá ògō nē, ìshíí èngē tēmbé nî gī bī ndākpá.” ††

†† 4:8 Sálāmā 68:18

⁹ Ílī ádá yākā ā'dā ngā? “Kāñā ānjā mūmū örō ā kā.” Ílī èyí ā'dā nèè, ká úgú è 'déé, Yézū kāñā ānjā mūmū örō 'dī kā nèè, kpéé òjō āpá jūjū búbū yākā íshí. ¹⁰ Átāsh yāā, dú Yézū òjō āpá jūjū búbū yākā, íshíí tá gā'bālā ärä nī 'déé, kāñā kāñjā mūmū örō, íshíí 'déé, kāñjā kā'dá kā'bā kpíí mūmū örō è kā, ká ádá è níí, èpè ā'dá āpá jūjū ũngú è tírí 'déé, kā mūmū örō íshíí jūjū búbū nī kā.

¹¹ Átāsh yāā, Yézū Krístō rōjō slāgā ndākpá è, èshē kōkō ärä ägá níí, ā'dá āpá ká yōmó yōpó áyā nè, íshíí slāgā yōmó nèè, ā'dá āpá ká kéné ádá áyā nè, íshíí slāgā è, ā'dá āpá ká yōmó gè'dé ádá āpá ká ádá ärä nè, íshíí slāgā yōmó è níí, ègbè ká ndākpá áyā nè, íshíí slāgā è nèè, ā'dá è ngá èpè ìgì āpá ká yōmó grödó ndākpá, ¹² ká ádá gālā ndākpá ká Mbájá níí, ā'dá kánjā íshíí níí, ālā nēté bī ètè, ká ádá è 'déé, ìgì nī kágá gbōg-bō Krístō kā nèè, ìgì ā'dá gónjō nī, ¹³ ìgì ká úgú è 'déé, ägá yōmó è tírí 'déé, míyí māpá ká Krístō kā nèè, mā'dá ndākpá 'bālā, íshíí níí, mā ndōgō ílī ádá māpá ká ádá ärä Gēsē újū ká Mbájá. Íshíí níí, mā'dá áyā ndākpá è 'déé, kōnjō kpürú íshíí ā kā, níí bédé ũngú è, ā'bā gāsā èshē áyā ägá ā'dá tá áyā Krístō.

¹⁴ Íshíí tówó ägá mā yā'dá áyā brīzì kōtó ká ádá è níí, mīpí jūjū ägá mēshé ká ũngú è 'déé, míyí māpá è'dē mīshíí ā kā 'dī, íshíí 'déé, bédé ndākpá è, òjō ká ádá gāñbā ägá yāā, mā'bā gīyí māpá è'dē ā'dá. ¹⁵ Íshíí ũngú è 'déé, ägá mā ndālā nī kā nèè, mā ndlānā māpá ká rāyā ádá nī, äcá ògbó ká gālā ádá ärä kpōrō ā yānjā nī níí, mā'dá 'bālā ká Krístō ká ádá níí, bédé ũngú è ā'bā gāsā èshē áyā ägá ā'dá, ká ádá ètè nī jūjū ägā, íshíí ägá nī gbōg-bō nī. ¹⁶ Yōmó è 'déé, kā'dá 'bālā ká Krístō kā nèè, äcá ärä èpè ìgì ā'bā áyā nī, íshíí rükú ärä èpè ìgì, íshíí ā'dá 'bālā ká ngá ètè, íshíí ìgì tírí nèè, ä yālā nēté áyā èpè ìgì tēndē tēndē. Átāsh yāā, yōmó è 'déé, kiyí āpá ká Krístō kā nèè, ä ndānjā góló ká gālā ádá ärä èpè ìgì òtó kōkō ärä èpè ìgì, íshíí ä ndā'dá gónjō nī áyā gbōg-bō 'bālā.

Rāñā áshá íshíí tówó áshá

¹⁷ Èshē ká ónjó ká Bēbé ärä ägá Yézū 'déé, mā lēmē ádá yākā bī ìgì ā kā nèè, mā'bā gāshá áyā ndākpá è 'déé, kiyí āpá ká Mbájá 'dī, íshíí 'déé, gīnjí ádá ngá áyā ìgì ílī èyí äzā è'dē ní kā ā'dá. ¹⁸ Ögō ílī ũngú 'dī, íshíí ökö bédé ũngú è äná 'dī, ká ádá jūjū ìgì ègbè nè, íshíí äná gögö ádá ká Mbájá íshíí. Átāsh yāā, ä yökō áshá è 'déé, Mbájá kā yēné bī ndākpá nī kā 'dī. ¹⁹ Íshíí ũngú è 'déé, kāyā ndéné nī kā nèè, äzā áyā ìgì ní, íshíí ä yāshá áshá gālā glōsī'dí ũngú, áyā gālā örō, íshíí gögö gālā glōsī'dí ũngú āngá áyā ìgì góvó.

²⁰ Íshíí è ngā nèè, bā äzā ũngú è 'déé, krödó ìgì āpá è'dē āpá ká ádá ärä Krístō kā ní. ²¹ Ètè Yézū nèè, ká'dá rāyā ádá nī, mógö ádá ärä nī, íshíí rōdó ìgì āpá ká ádá ärä nī íshíí. ²² Íshíí rōdó ìgì ká ádá è níí, mā'bā gösī'dí gbōlō áshá í 'déé, mā'dá dī gāshá nī sārā è'dē ā kā, ögbó ká ũngú è 'déé, gbōg-bō ìgì kā yēbē ádá èyí ā kā ā'dá, ká ádá è níí, gösī'dí ũngú í 'déé, gbōg-bō ìgì kā yēbē ádá èyí ā kā ā'bā gāñbā ìgì íshíí níí, ālā ìgì ösö èshē è'dē ā'dá. ²³ Íshíí rōdó ìgì ká ádá è níí, Mbájá èné

rāñā gbōlō gīnjí ádá bī ìgì. ²⁴ Íshíí rōdó ìgì ká ádá è níí, Mbájá ìpí ìgì āpá ká shíkí yōmó jónó shēshē lépè tá áyā èpè, átāsh yāā, mā ndālā glözö ũngú nī tá áyā ètè.

²⁵ Átāsh yāā, ìgì mā'bā glēmē klēzē ā'dá, mlēmē rāyā ádá mápá kōkō ärä ìgì, ká ádá ägá tírí mā'dá māyā gbōg-bō 'bālā ká Yézū mīshíí. ²⁶ “Ká úgú è 'déé, ó'dō ìgì kégbè nè yāā, mā'bā gālā glōsī'dí ũngú ā'dá,” † íshíí níí, mérútú mēshé ká gālā ndégbè ó'dō nī, tá ká löwó è 'déé, bā äjā nī kükü 'dī kā, ²⁷ íshíí 'déé, mālā átāsh mīshíí yāā, ngéré ká kōtó rōyó †† ä yāmbá krāsā ärä nè, āpá áyā ìgì 'dī. ²⁸ Íshíí ndākpá è 'déé, kā yīnī ũngú yāā, ā'bā bīnī nī ā'dá, íshíí níí, ā'dá āpá ká gözö ndākpá, íshíí níí ālā nēté gbéré, ká ádá è níí, ökö ũngú èshē ögö èyí, íshíí níí, ìjī ũngú bī ndākpá è 'déé, ũngú kázā áyā ìgì ní kā.

²⁹ 'Déé, ìgì ká lēmē ádá yāā, mā'bā glēmē glōsī'dí ádá ā'dá, íshíí nèè, mlēmē ádá è 'déé, kā ndānā ndākpá, íshíí ä ndā'bā ìgì níí, ā'dá gónjō ndākpá ká gānjā góló.

³⁰ Íshíí níí, mā'bā gālā Lílí ärä Mbájá níí, önö ärä nè, ká ádá ärä ìgì ā'dá, ká ádá Mbájá èné Lílí ärä nè bī ìgì, ká ádá glüsü nī nèè, ká dōñbó úgú è 'déé, kā yōjō nī kā nèè, mā ndā'dá ndākpá í ngá áyā nè.

³¹ Mā'bā gā'dá ká dánā shēshē lépè ìgì ā'dá, íshíí níí, mā'bā glätā mótó kōkō ärä ìgì ā'dá, mā'bā gālā ndégbè ó'dō, íshíí glēmē glōsī'dí ádá, íshíí yō'dó, äcá ögbó ká gālā súlú glōsī'dí slāgā ũngú è 'déé, kā ndlānā ìgì āpá ká ádá èyí ā kā ā'dá. ³² Íshíí bījā nèè, mā ndā'dá yōmó glözö shēshē lépè níí, mālā ádá ärä ìgì mótó kōkō ärä ìgì, íshíí níí mījī ìjī íshíí, mápá kōkō ärä ìgì, tá áyā è 'déé, Mbájá kījī ìjī íshíí nī bī ìgì ötó ögö Yézū Krístō ká.

Gāshá ā'bā ílī grájá úgú

5 Ìgì nī kōtó ká Mbájá 'déé, kā yālā ádá ärä ìgì ā kā. Átāsh yāā, mālā ũngú nī tá áyā è 'déé, ètè kā yālā nī kā. ² Māshá áshá gālā ádá ärä mótó kōkō ärä ìgì, tá áyā è 'déé, Krístō kālā ádá ärä ägā, íshíí 'déé, kīlī ká ádá ärä ägá kā, áyā kélē bāná gīsī krōyō bī Mbájá 'déé, kélē ètè ā kā.

³ Íshíí nèè, mā'bā gālā örō, wālā bédé úlú gösī'dí ũngú è, wālā gögö ũngú, ká ádá súlú ìgì ũngú 'déé, kātāsh kā nèè, äzā ũngú è 'déé, glözö ndākpá ká Mbájá kā ndālā nī kā ní, íshíí bā äzā ũngú è 'déé, kā ndlēmē ádá āpá ká ádá èyí ní. ⁴ Íshíí mā'bā glēmē glōsī'dí ádá, wālā glögö klögö è 'déé, ílī èyí kázā è'dē nī kā ā'dá, ká ádá ìgì ũngú yāngā gī äzā glözö ũngú ká ádá ärä ìgì ní, íshíí nèè, bījā ũngú è 'déé, mā ndālā nī kā nèè, āngá áyā ìgì dī glōyó Mbájá. ⁵ Mégbé ká ärä ìgì gözö, ká ádá ndākpá è 'déé, kā ndālā ìgì ũngú í yāngā gī áyā gālā örō, ögbó ká gālā glōsī'dí ũngú, íshíí gālā gögö ũngú nī kā nèè, ètè áyā úlú ndākpá è 'déé, kā löyó mbájá è 'déé, ndākpá krāshá ìgì ká lēké èpè ìgì ā kā, íshíí ä yökö mömö ngéré ká Krístō íshíí Mbájá 'dī.

† 4:26 Sālāmā 4:4 †† Ngéré ká kōtó rōyó: Dírí nī Shētānā. Sārā nèè, ètè nī grōnō ká Mbájá āpá mūmū örō, íshíí òjō è'dé ílī slāgā kōtó grōnō è gī níí, äná ádá ká Mbájá, íshíí Mbájá ögö ìgì èshē mūmū örō. Ró'dó Gītí Ádá 12:7-9.

⁶ Má'bā gā'bā ndákpā níí, āṅbā igí ká glēmē ádá è 'déé, ílí kázá è'dē ní ká ā'dá, ká ádá úlú ádá è kātāsh ká nēē, ā ndā'bā ó'dō Mbájá níí, ēgbē āpá ká yōmó è 'déé, gōgó ádá í ngá áyā nē 'dí ká. ⁷ Ātāsh yāā, má'bā gōngó ārä igí mápá áyā igí ā'dá.

⁸ Sārā nēē, máshá má'bā ílí múmú úgú, ṭshíí 'bákétā ká nēē, má yāshá má'bā ílí grájá úgú ká Bēbé ārä āgā, ātāsh yāā, má'dá tá ká gāshá nī āyā kōtō áyā nī má'bā ílí grájá úgú āsh, ⁹ ká ádá grájá úgú nī ā yēné glözō ũngú, ṭshíí jónó shēshē lēpē, ṭshíí nārā ádá dōjō è'dē bī āgā, ¹⁰ málā tá dī è 'déé, kāngá áyā igí ā ká níí, mókō ũngú è 'déé, shēshē lēpē Bēbé ārä āgá Yézū ká ndēlē āpá è'dē ká. ¹¹ Má'bā gōngó ārä igí mápá ká ũngú è 'déé, ká yālā otó ílí múmú úgú 'déé, ká yēné gōzō ũngú bī igí 'dí ká ā'dá, ṭshíí níí mlēmē wásá bī igí míyí nēē, igí ā yālā glōsī'dí ũngú. ¹² Ũngú í 'déé, ndákpá ká yālā otó ílí múmú úgú, ṭshíí 'déé, ká yitī nī ēshé ká ndákpá nī ká nēē, nēnē ndéné, ṭshíí kpíí dī glēmē āpá è'dē nēē, ózō 'dí. ¹³ Ṭshíí ká úgú è 'déé, grájá úgú nī löyō āpá ká ũngú nī gī tírí ṭshíí yāā, ndákpá ā ndōkō nī. ¹⁴ Ṭshíí tá ũngú è 'déé, ká ílí múmú úgú ṭshíí 'déé, grájá úgú nī löyō āpá è'dē ṭshíí yāā, gōkō èyí ā lāṅá 'dí, ṭshíí è ká nī dūrū è 'déé, kiyí,

“Úmü yāā, bēbé 'bí'bí ā, āṅā örō. †

Āṅā ēshē ká írí nī.

Níí gānā ōshō ārä Krīstō ā ndlöyō āpá áyā í.”

¹⁵ Ātāsh yāā, mégbē ká ārä igí, ṭshíí mókō gbōlō è 'déé, má ndāshá è'dē ā ká, ṭshíí níí, má'bā gāshá áyā ndákpá è 'déé, íṅí igí kēnjé 'dí ká ā'dá, ṭshíí nēē, máshá máyá yōmó génjé íṅí. ¹⁶ Ṭshíí 'déé, gbōlō ká ádá gālā glözō ũngú bī ndákpá kángá igí yāā, málā, ká ádá 'bákétā nēē, ndákpá nī ā yālā glōsī'dí ũngú. ¹⁷ Ātāsh yāā, má'bā gā'dá glōnō ndákpá ā'dá, ṭshíí nēē, āngá áyā igí dī gōkō gānā nī ũngú è 'déé, Bēbé ārä āgá ká yēbē ádá è níí, igí málā ká. ¹⁸ Ṭshíí níí, má'bā gōmō āyā níí, mónó ā'dá, ká ádá ā ndālā igí níí, málā gēlē glōsī'dí ũngú, ṭshíí nēē, má'bā Lilí ārä Mbájá níí, āshá ā'bā shēshē lēpē igí. ¹⁹ Ṭshíí níí, máná ārä igí ká glōyō Mbájá ká gīshī ríngí, míshī ríngí ṭshíí níí, mámbá gūndú bī Bēbé ārä āgá méshē shēshē lēpē igí, ²⁰ ká úgú tírí nēē, mlóyō Mbájá Bēbé āgá mápá ká ádá ũngú nī gī tírí, mótó ōgō Bēbé ārä āgá Yézū Krīstō.

Ngāngá ōmō ṭshíí lūkpú ōmō igí

²¹ Ṭshíí āngá áyā igí ndákpá è 'déé, míyí mápá ká Yézū ká dī gōgō ádá í ngá áyā igí mótó kōkō ārä igí, ṭshíí níí, méné gūrū ārä igí mótó kōkō ārä igí, ká ádá è 'déé, igí má yēné gūrū ārä Krīstō ká. ²² Ṭshíí āngá lūkpú mōmō nī gī, dī gōgō ádá ká rōmō èpē igí gī, tá áyā è 'déé, igí ká yōgō ádá ká Bēbé ārä āgá ká, ²³ ká ádá újū nī ètē ká'dá góvó ndákpá āpá jūjū íyí ōmō nē, tá áyā è 'déé, Krīstō ká'dá góvó ndákpá āpá jūjū āgá yōmō è 'déé, mā ílí kēnisā ngá áyā nī ká, ṭshíí mēngá āgá nī gbōgbō

† Úmü yāā, bēbé 'bí'bí ā, āṅā örō: Ádá yākā āpá ká ndákpá è 'déé, kiyí āpá ká Yézū ṭshíí 'déé, kílí ṭshíí ā ká. Ṭshíí Krīstō ā ndālā ètē níí, āṅā ēshē ká írí āpá ká áshá. Ádá yākā nēē, āzā ēshē ílí wārāgā Tōwō Glēmē ākpá ká Mbájá níí, ṭshíí nēē, bēdé è'dē èné ēshē ílí wārāgā gīshī ríngí ká Krīstīyānō nī gī ká úgú ārä Páwūlō.

nī, ṭshíí ètē nī Bēbé gāshá āgā. ²⁴ Tá áyā ndákpá è ká ílí kēnisā ká Krīstō 'déé, ká yōgō ádá í ngá áyā nī ká nēē, ātāsh yāā, igí lūkpú mōmō nī gī nēē, āngá áyā igí dī gōgō ádá ká rōmō igí gī āpá tá ká ádá ũngú è 'déé, igí ká yēbē ádá èyí kēshé áyā igí ā ká.

²⁵ Yāā ngāngá mōmō nī gī, málā ádá ārä lūkpú ōmō igí gī, tá áyā è 'déé, Krīstō kālā ádá ārä yōmō è 'déé, ká ílí kēnisā í ngá áyā nē ká, ātāsh yāā, ílí ká ádá ārä igí, ²⁶ ká ádá è níí, igí ā'dá glözō ndákpá ká Krīstō. Ká ádá ètē ōbō glōsī'dí ũngú í ngá áyā igí ká ũyū otō ōgō ádá í ngá áyā nē ṭshíí, ²⁷ ṭshíí ēngē ndákpá è 'déé, ká ílí kēnisā ngá áyā nē ká ōjō āpá áyā nē, níí ā'dá āpá ká ũngú áyā nē, ká mbādā ārä èpē igí, ṭshíí níí ā'dá grájá nī níí, ā'dá ndákpá è 'déé, sóló kázá áyā igí níí, ṭshíí níí ā'bā gā'dá ndákpá è 'déé, ká yālā slāgā glōsī'dí ũngú è gī ká ā'dá. ²⁸ Ṭshíí tá ká ètē gbōlō yāngā nēē, āngá ngāngá mōmō nī nēē, dī gālā ádá ārä lūkpú ōmō èpē igí, tá áyā è 'déé, ká yālā ádá ārä èpē igí ā ká. Ṭshíí tá újū ōmō è 'déé, ká yālā ádá ārä íyí ōmō nē ká nēē, ā lūsū ā'dā èpē ā yālā ádá ārä nē. ²⁹ Ndákpá è 'déé, ká lānā ārä nē ká nēē, āzā níí, ṭshíí nēē, ā ndēbē nōshó, ṭshíí ā yēgbē ká ārä nē, ṭshíí è ngá ũngú è 'déé, Krīstō ká yālā nī bī ndákpá è 'déé, ká ílí kēnisā ngá áyā nē ká, ³⁰ ká ádá āgá máyá kágá gbōgbō Yézū, tá áyā mbímbí nī, múmü nī, ṭshíí lāgá nī ká.

³¹ Ṭshíí tá áyā è 'déé, krōndó ká'bā ílí wārāgā ká Mbájá 'déé ká'dā, “È ká nī dūrū è 'déé, újū ká ndā'bā bēbé nē, ṭshíí yāngá nē dā'dá nī, ṭshíí ā ndlōngō ārä nē ká íyí ōmō nē níí, dārā igí tírí rōmō ā ngā níí, gbōgbō igí ā ndā'dá 'bālā.” †³² Ṭshíí ètē ádá yāngā nī góvó gītī ádá ká Mbájá, gōgō ílí èyí lāṅá nē, ṭshíí nēē, mēngá ámä mā ndíyí nēē, ètē ádá yāngā āpá ká ádá ārä Krīstō ṭshíí ndákpá è 'déé, ká ílí kēnisā ngá áyā nī ká. ³³ Ātāsh yāā, āngá ngāngá mōmō nī tírí nēē, dī gālā ádá ārä lūkpú ōmō èpē igí, tá áyā è 'déé, ká yālā ádá ārä èpē igí ā ká, ṭshíí āngá lūkpú ōmō nī nēē, dī gēné gūrū ārä rōmō èpē igí gī.

Kōtō ṭshíí bēbé igí ṭshíí yāngá igí gī

6 Yāā kōtō mógó ádá ká bēbé igí gī, ṭshíí yāngá igí gī, ká ádá Bēbé ārä āgá íyí è ngā nī gōzō ũngú è 'déé, má ndālā nī ká. ² Ká ádá rōndó ā'bā ílí wārāgā ká Mbájá ā'dā, “Éné gūrū ārä bēbé î, ṭshíí yāngá î.” È ká nī kpéé gónjō ádá è 'déé, Mbájá klēmē, ṭshíí kōshō āpá gbōgbō èyí ā'dā, ³ “Déé álā ātāsh ishí yāā, Mbájá ā ndíjī ũngú nī gī tírí bī úmü, ṭshíí tāgā áshá í ngá áyā í ā ndōgō āpá jūjū būbū ā.” ⁴ Ṭshíí yāā bēbé kōtō nī gī, má'bā gālā kōtō í ngá áyā igí níí, ó'dō igí ēgbē ā'dá, ṭshíí nēē, múlú igí, ṭshíí níí mé'dé igí mápá ká ádá è níí, ōkō ádá āpá ká ádá ārä Bēbé ārä āgá áná.

Méndé nī gī ṭshíí yōmō ārä èpē igí

⁵ Ṭshíí mēngá igí yāā, méndé nī gī, āngá áyā igí dī gōgō ádá ká yōmō ārä igí 'déé, ká jūjū būbū ā ká, ṭshíí níí, mlūsū bī igí nēē, má yēné gūrū ārä igí góvó nī, ṭshíí níí, múnú jūjū igí bī igí tá áyā 'déé, má yūnú jūjū igí bī

Krīstō kā. ⁶ Āngá áyá ìgí dī gāḷā ātāsh āzā tá ká ádá è níí, shēshē lépē ìgí ēlē āpá áyá ìgí ní, málā ūngú nī ká shēshē lépē ìgí 'bālā, īshíí āngá áyá ìgí dī gāḷā ūngú è 'déé, Mbájá ká yēbē ádá èyí ēshē áyá ìgí, áyá yōmó è 'déé, ká yōgó ádá ká Krīstō kā. ⁷ Málā nēté nī bī yōmó ārà ìgí ká kélē shēshē lépē ìgí áyá ūngú è 'déé, má yāḷā nēté nī bī Bēbé ārà āgá Yézū, īshíí nēē, bā āzā áyá ūngú è 'déé, ìgí má yāḷā nēté nī bī jájá ndākpá è ká ní. ⁸ Mókō máná nēē, Bēbé ārà āgá ā ndēné glōzō ūngú nī bī ìgí āpá ká ádá glōzō ūngú è 'déé, málā ká, kpíí 'déé, ìgí nī méndé wālā, mázá méndé ní yā.

⁹ Yāā yōmó ārà méndé nī gī, málā méndé í ngá áyá ìgí gī glōzō nī, má'bā glēmē ádá è 'déé, ká ndūkú mbāwā āpá ílī ìgí ā ká ā'dá. Ká ádá mókō máná míshí nēē, Bēbé ārà āgá tá 'bālā 'déé, ká mūmū örō ā ká, èté nī Bēbé ārà ìgí, īshíí Bēbé ārà ìgí tánē, īshíí èté ōḅō kōkō ārà ndākpá nī 'dī.

Glātā Shētánā

¹⁰ Īshíí ká dōḅó èyí nēē, má'bā Bēbé ārà āgá āḷā ìgí níí, má'dá gónjó nī mótó ōgō ónjó í ngá áyá nī 'déé, kōnjó kōtō krótó īshíí ā ká. ¹¹ Méngē nēē līlī nī tírí è 'déé, Mbájá kēngē bī ìgí ā ká, ká ádá è níí, ngērē ká kōtō rōyó nī klātā ìgí yāā, má ndēgbē ká ārà ìgí méshé ká gbōḷō ónó í 'déé, èté ká yēbē ádá gāḅā ìgí ē'dē ā ká. ¹² Līlī í ngá áyá āgá nēē, āzā āpá ká ndākpá è, 'déé, ká jūjū būbū ā ká ní, īshíí nēē, āgá mā lātā shēngē nī gī, ká yōmó kpótó, īshíí ónjó ká yōmó gāḷā glōsī'dí ūngú è ká jūjū būbū ā ká. Īshíí āgá mā lātā kōtō rōyó è 'déé, kōtō mūmū örō ā ká tánē. ¹³ Ātāsh yāā, méngē nēē līlī nī gī è 'déé, Mbájá kēngē bī ìgí ā ká tírí, ká ádá 'déé, gōsī'dí úgú kójō yāā, má ndēgbē ká ārà ìgí ē'dē.

¹⁴ Mráshá ārà ìgí kánjā nī īshíí níí, mḷóngō rúsú ìgí ká èbé rāyā ádá ká Mbájá īshíí níí, mórō nēē gōmbō līlī 'déé, Mbájá ká ndēné bī yōmó jónó shēshē lépē nī ká, ¹⁵ īshíí níí, mé'dé Kélē ádá nī bī ndākpá ká ádá è níí,

áshá í ngá áyá ìgí ā'dá gōzō nī, īshíí 'déé, málā ātāsh míshí yāā, ā ndā'dá áyá tāmā è 'déé, ká ndā'bā ìgí níí, mérútú gónjó nī mápá ká ádá ká Mbájá. ¹⁶ Īshíí āpá jūjū è ngá nēē, méngē nēē gōmbō līlī nī gī mápá lēké ìgí, ká ádá è níí, mégbē ká ārà ìgí méshé ká klākā gē'vé ká Shētánā 'déé, ká yākā ká ōshō nī ká. ¹⁷ Īshíí níí, músú mápá jūjū ìgí klūḅú rōwō í 'déé, Mbájá kēné bī ndākpá è 'déé, epē kāshá ìgí īshíí ā ká, īshíí níí, méné góvó sēpē 'déé, Līlī ārà Mbájá kēné bī ìgí 'déé, èté nī ádá ká Mbájá ká níí, mégbē ká ārà ìgí méshé ká Shētánā nī ē'dē ā ká.

¹⁸ Mrájá ākpā ìgí mótó ōgō Līlī ārà Mbájá ká úgú tírí, īshíí níí, mōwō ūngú è 'déé, má yēbē ádá èyí ā ká méshé áyá nī, īshíí ká úgú tírí níí, mrájá ākpā ìgí ká ádá ārà glōzō ndākpá ká Mbájá. ¹⁹ Īshíí níí, mrájá ākpā ìgí bī Mbájá ká ádá ārà mā tánē, ká ádá 'déé, amā ká yē'dé Kélē ádá ká Yézū yāā, níí ā yēné bī amā ónjó níí, ménjē gītī rāyā ádá í ngá áyá nī bī ndākpá nī, ²⁰ īshíí mā yāḷā èté nēté yāḅā bī èté mápá ílī síjīnī, ātāsh yāā, mrájá ākpā ìgí ká ádá è níí, amā ká yē'dé Kélē ádá nī bī ndākpá yāā, má'bā gē'dé ká mbāwā ā'dá.

Dōḅó yūjū

²¹ Mā yēbē ádá è níí, mógó ádá mápá ká ádá áshá í ngá amā tírí, īshíí nēté í 'déé, mā yāḷā nī ká. Īshíí è ngá nī dūrū è 'déé, mā yōpó Tīkākūsū bī ìgí ā ká, èté nī gōzō lēmbé mā, īshíí gōzō bōrō ká Bēbé ārà āgá Yézū. ²² Èté ká ndlēmē ádá ārà mā bī ìgí, īshíí ā ndāná ìgí ká slāgā ádá è níí, mánjā gólō ká gīyí mápá ká Yézū.

²³ Mā yōwō méshē ká Mbájá Bēbé, īshíí Bēbé ārà āgá Yézū Krīstō níí, ā'bā ìgí níí, máshá glōzō nī, īshíí níí málā ádá ārà ìgí mótó kōkō ārà ìgí, īshíí níí, má'dá tá ká gīyí nī kpōrō mápá ká Yézū. ²⁴ Īshíí níí, Mbájá āḷā lōmó bī ìgí yōmó è tírí 'déé, má tá yāḷā ádá ārà Bēbé ārà āgá Yézū Krīstō kpōrō ā ká.

Fílípīyā

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Mbéré Fílípīyā nēē, ètè ā'dá ā'bā dā'bā úgú è Māsēdónīyā 'déé, ètè nī góvó úgú è kāñā lítí kágá mómó ká Īgrīgí nī kā. Páwūlō 'déé, ètè nī bēbē yōpó ká Krīstō kā nēē, ē'dé ádá ká Yézū ōgbó yō, tá āyā è 'déé, krōndó kā'bā ílī wárāgā Nēté ká Yōmó Yōpó 16, ká úgú è 'déé, kōcō lāgá gōvō ndākpá è 'déé, kiyí kápá ká ádá ká Yézū kā. Īshíí nēē, ēshē biyí èyí ká gēlē ríní nēē, rúkú Páwūlō ĩshíí úsú ètè ā'bā ílī síjīnī, ĩshíí yōmó è 'déé, kiyí āpá ká ádá ká Yézū 'déé, ĩgí ká Fílípīyā kā nēē, ōpó bī ètè tēmbé ēshē ká nākā. Īshíí Páwūlō ōjō rōndó srōnō í yākā ká ádá glōyó ĩgí āpá ká ádá èyí.

Āpá tá ílī ètè srōnō í yāngā kā nēē, Páwūlō ètè mbāwā írī 'dī, ĩshíí ē'dé ĩgí níí, ā'dá ká shēshē lēpē èpē ĩgí gónjō nī āpá ká ádá ká Yézū ká úgú è 'déé, lólo nī ká yōkō ĩgí yā. Páwūlō ā yēbē ádá è níí, ĩgí ā'bā gā'dá yōmó ŋbēlē ā'dá, ĩshíí nēē, níí ā'bā gāsá ārā èpē ĩgí āpá ká ūngú ā'dá, tá āyā è ŋgá Krīstō kā. Īshíí ōjō lēmē bī ĩgí íyí nēē, ádá í 'déé, ĩgí ká yāshá 'balā ká Krīstō kā nēē, Mbájá kéné bī ĩgí. Ātāsh yāā, ā'bā gālā ūngú nī āpá dā'bā ádá ká yōmó 'déé, ká rōdó ádá ká Mbájá bī ndākpá nī ká klēzē nī 'déé kiyí, āngá áyā ĩgí dī gālā ūngú nī āpá dā'bā gónjō ádá ká Mōzē kā.

1 Ámā Páwūlō ĩshíí Tímōtī, āgá nī bōrō ká Yézū Krīstō, † ká rōndó srōnō yākā bī ĩgí glōzō ndākpá ká Mbájá tírī 'déé, má mbéré Fílípīyā 'déé, míyí mápá ká Yézū Krīstō ācá ōgbó ká kprāshā ndākpá nī, ĩshíí yōmó è 'déé, ká yāná ĩgí āpá ílī kēnīsā nī ā kā.

² Mā yōwō mēshé ká Mbájá Bēbē āgā, ĩshíí Bēbē ārā āgá Yézū Krīstō níí, ālā lōmó bī ĩgí níí, máshá glōzō nī.

Páwūlō ā rājā ākpā nē ĩshíí ā lōyó Mbájá

³ Ká úgú tírī 'déé, mā yīñí ádá ārā ĩgí yāā, mā lōyó Mbájá ārā mā, ká ádá ārā ĩgí. ⁴ Īshíí ká úgú tírī, mā rājā ākpā mā, bī Mbájá ká ádá ārā ĩgí tírī, ká kōbó kélē úgú, ⁵ ká ádá è 'déé, máná amā ká gē'dé Kélē ádá †† nī ēshē ká kpéé ájā è 'déé, míyí mápá ē'dē ā kā, ĩgí ílī ájā è kájā kā. ⁶ Ātāsh yāā, lēpē mā, āgā āpá ká ádá yāngā 'dī, ká ádá Mbájá 'déé, kōcō lāgá gālā gōzō nēté nī āpá áyā ĩgí ā kā nēē, ā rūtú ēshē ē'dē 'dī, ĩgí ká ájā è 'déé, Yézū Krīstō kā ndōjō nī kā.

⁷ Ádá í 'déé, mā yīñí mápá ká ádá ārā ĩgí ā kā nēē, tāmá dītí èyí, ká ádá mā yālā ádá ārā ĩgí ká úgú tírī ŋgé. Ká ádá kpíí 'déé, mā ílī síjīnī, wālā mā lēmē ádá mápá ká ádá gē'dé Kélē ádá ká Yézū, wālā mā yīyí dú Kélē ádá yākā nī nārā ádá yāā, ĩgí tírī má yāná amā mápá ká nēté í 'déé, Mbájá kéné bī amā níí, málā kā.

⁸ Ká ádá Mbájá ká ārā nē, ōkō ānā ĩshíí, mā lēmē rāyā

† Yézū Krīstō: Yézū nī dírí ílī èyí ā'dā, Mbájá Bēbē gāshā ndākpá. Īshíí Krīstō nī dírí ílī èyí ā'dā, ndākpá è 'déé, Mbájá kīshí ètè níí, kā'dá góvó ŋgéré nī kā, Ndākpá í 'déé, Mbájá kīshí ètè ā kā, ká lēmē Īgrīgí nēē, ílī èyí ā'dā Krīstō, ĩshíí ká lēmē Íbrū nēē, ílī èyí ā'dā Mēsáyā.

†† Kélē ádá: È kā nī Kélē ádá āpá ádá ká ārā Yézū Krīstō 'déé, kííí kápá ká krōshō, ká ádá gēshē glōsī'dí ūngú áyā āgá níí, èpē kéné bī āgá áshá è 'déé, dōñbó èyí kázā ē'dē ní kā.

ádá, ká úgú è mā lēmē ádá nī bī ĩgí ā kā, āñā ārā ĩgí ā yālā amā, málā ádá ārā ĩgí tá ká gbōlō è 'déé, Yézū Krīstō kālā ádá ārā ĩgí ā kā.

⁹ Mā rājā ākpā mā, bī Mbájá níí, málā ádá ārā ndākpá nī, ĩshíí níí málā ádá ārā ĩgí mótó kōkō ārā ĩgí mánjā gólō kpōrō ká gōkō Mbájá gāná nī, ĩshíí gōkō gōzō ūngú gāná nī ēshé ká gōsī'dí èyí, ¹⁰ ká ádá è níí, mókō glōzō ūngú è kā máná, ĩshíí níí, má'dá glōzō ndākpá, ká ádá è níí, ndākpá nī, ā'bā glēmē glōsī'dí ádá āpá áyā ĩgí ā'dá, ĩgí ká úgú klōjō ká Yézū Krīstō. ¹¹ Yézū Krīstō, ā ndālā ĩgí níí, má'dá ká gālā glōzō nēté ká yōmó jónjō shēshē lēpē è 'déé, ká ndā'bā ndākpá níí, klōyó Mbájá, ĩshíí níí, krēbē ètè ā kā.

Ātā yē'dé Kélē ádá ká Yézū ānjā gólō

¹² Yāā ōnjō mā gī, ĩshíí lúmū mā gī, mā yēbē ádá è níí, mókō máná nēē, ádá í 'déé, kālā amā kā nēē, ā'bā gēlē ndākpá níí, ōgó Kélē ádá nī āpá ká ádá ārā Yézū.

¹³ Ātāsh yāā, yōmó gāmbá lílī è 'déé, ká yāmā gbōgbō góvó mómó ká góvó ŋgéré ká yōmó Rómā nī kā, ācá ōgbó ká ndākpá nī tírī, ōkō ānā ĩshíí nēē, mā síjīnī ní, ká ádá è 'déé, mā yālā nēté nī ká ádá ārā Krīstō kā. ¹⁴ Ká ádá è 'déé, kéné amā āpá ílī síjīnī ní kā nēē, ēné ōnjō bī gēlē ndākpá è 'déé, kiyí āpá ká Bēbē ārā āgá kā, ĩshíí ā'bā shēshē lēpē ĩgí ā'dá gónjō nī, ĩshíí ètè mbāwā gē'dé ádá ká Mbájá 'dī.

¹⁵ Dú slāgā yōmó gīyí āpá ká Krīstō nēē, ā yē'dé Kélē ádá nī ká ádá gālā lūyú āpá amā. Īshíí nēē, ā yālā ātāsh ká ádá è níí, mlōgbó ká ŋgá èpē ĩgí, ĩshíí nēē, slāgā è, ā yē'dé ká gōzō shēshē lēpē. ¹⁶ Yōmó è ŋgá ā yē'dé Kélē ádá nī ká gōzō shēshē lēpē, ká ádá ōkō ānā íshí,

ndákpá úsú áamá ápá ílī sījīnī ká ádá è 'déé, má yēgbē ká Kélē ádá nī kā. ¹⁷ Íshíí nēē, slāgā ndákpá è 'déé, ká yē'dé Kélē ádá ká Krístō ká lūyú nī ápá áamá kā nēē, ñḡí á'dá èpē ìgī à ndēné bēdé góvó ádá è, tówó ápá ó'dō má, ká löwó è 'déé, má sījīnī nī kā. ¹⁸ Kpíí 'déé, à yē'dé ádá ärä Yézú ká glözō shēshē lépē, wālā ká gōsī'dí shēshē lépē èpē ìgī yāā, è ngā nī tírí gōzō ũngú. Ká ádá gónjō ádá nī nēē, à yē'dé Kélē ádá nī ápá ádá ärä Yézú Krístō, átāsh yāā, kōbó kélē úgú à yālā áamá.

Dú kōbó kélē úgú à ndālā áamá ānjā gólō, ¹⁹ ká ádá mókō máná mīshí, grājā ākpā í ngá áyā ìgī, Íshíí Lilí ärä Yézú Krístō † 'déé, ká yāná áamá kā nēē, à ndālā níí, íshí áamá èshé ílī sījīnī nī. ²⁰ Ũngú è 'déé, má yēbē ádá èyī, Íshíí 'déé, shēshē lépē má, góvó nī ápá è'dē à kā nēē, má yālā nēnē ndēné 'dī, Íshíí nēē, kpíí 'déé, má'dá gāshá nī, wālā à ndūfī áamá nē, ká ádá gbōlō áshá í ngá áyā yāā, má ndrūkú shēshē lépē má, gónjō nī áyā è 'bákétā kā, ká ádá è níí, ndákpá èné gürü ärä Yézú Krístō. ²¹ Ká ádá bī mēngá áamá yāā, 'déé má'dá gāshá nī yāā, ká ádá ärä Krístō, Íshíí 'déé, mílí nē yāā, gōzō ũngú ápá ká ádá ärä má. ²² Íshíí nēē, 'déé, mātá yāshá nī kpōrō yāā, à ndā'dá áamá kpōtō ká ádá gālā nētē bī Bēbé ärä ägā, Íshíí nēē, mēné áshá yá, wālā írí yá, mókō máná 'dī. ²³ Shēshē lépē má lūzú nē, má yēbē tāmá ádá gīlī nī ká ádá è níí, máshá 'bälā ká Krístō, ká ádá è ngā nī ũngú è 'déé, gōzō krōtō Íshíí à kā, ²⁴ Íshíí nēē, 'déé, má'dá gāshá nī yāā, è ngā nī ũngú è 'déé, kōzō krōtō Íshíí ká ádá ärä ìgī. ²⁵ Shēshē lépē má, ägā 'dī ká ádá mókō máná mīshí má ndā'dá ká ngá ìgī tírí, ká ádá gāná ìgī níí, míyí mápá ká Yézú Krístō ká kōbó kélē úgú, ²⁶ ká ádá è níí, ká löwó è má ndānjā dī grā'ba dārā ìgī tówó à kā nēē, à ndā'dá ngá áyā ìgī gēlē dūrū ká ádá gālā kōbó kélē úgú ká ádá ärä má, ká ádá ũngú è 'déé, málā mápá ílī áshá í ngá áyā ìgī Íshíí 'déé, máshá 'bälā ká Yézú Krístō ká.

²⁷ 'Bákétā gónjō ũngú nī nēē, má yāshá mápá dā'bā Kélē ádá ká Krístō kpíí 'déé, mánjā mrā'ba dārā ìgī, wālā mánjā mrā'ba dārā ìgī 'dī yāā, má ndōgō ā'dā, ìgī má yāshá mápá dā'bā Kélē ádá nī gónjō nī, Íshíí ádá áyā ìgī tírí 'bälā, Íshíí má yīyí mápá ká Kélē ádá áyā nī ká shēshē lépē ìgī 'bälā, ²⁸ má'bā gētē mbāwā ärä kójō ärä ìgī gī ā'dá, āngá áyā ìgī dī grūkú shēshē lépē ìgī gónjō nī, ká ádá è ngā, à ndlūsū ā'dā nēē, ìgī à yānjā dī grūshū í nē, Íshíí nēē, Mbájá à ndāshá ìgī. ²⁹ Mbájá ālā lōmō áyā nē bī ìgī, níí málā nētē ká Krístō, āzá tá ká ádá è níí, míyí mápá ká Yézú nī Íshíí nēē, ká ádá è níí, lōlō ìgī ká ádá ärä nī, ³⁰ Íshíí 'bákétā má tá yōgō ádá lōlō Íshíí glōsī'dí ádá è 'déé, ká yōkō áamá ká. Átāsh yāā, tá ìgī gā'bälā ũngú yāngā gī à ndōkō ìgī.

Máshá áshá nī áyā è ngá Krístō

2 Íshíí 'déé, dú má yāshá ká Yézú Krístō, Íshíí èné ónjō bī ìgī, Íshíí ālā ádá ärä ìgī, Íshíí ā'bā ìgī níí,

† Lilí ärä Yézú Krístō: Ètē nī Lilí ärä Mbájá. Ádá ká Mbájá ā'dā nēē, Bēbé ètē nī Mbájá, Íshíí Gēsē újū ngá áyā nī Yézú nēē, ètē nī Mbájá, Íshíí Lilí ärä Mbájá ètē nī Mbájá. Bēbé Íshíí Gēsē újū nī Íshíí Lilí ärä nī nēē, ìgī tírí nī Mbájá 'bälā. Ró'dō Jónō 1:1-18; Jónō 8:41-42; Nētē ká Yōmō Yōpó 5:3-4.

máshá glözō áshá níí, máshá 'bälā ká Lilí ärä Mbájá, Íshíí ā'bā ìgī níí, má yālā nónō, Íshíí lōmō, ² átāsh yāā málā shēshē lépē má, èlē góvó ká ádá má yālā ádá ärä ìgī mótó kōkō ärä ìgī, Íshíí gīñí ádá gālā ũngú è 'déé, má yēbē ádá gālā èyí à kā, ā'dá 'bälā Íshíí. ³ Má'bā gālā gōgō ũngú góvó nī mápá tá ká ádá ärä ìgī ā'dá wālā gālā ñbēlē è 'déé, ílī èyí kázá è'dē níí ká ā'dá, Íshíí níí má'bā gāsá ärä ìgī mápá ká góvó ũngú ā'dá, Íshíí ká úgú tírí nēē, másá slāgā ndákpá è gī, mápá ká góvó ũngú mótó ká ärä ìgī. ⁴ Íshíí dārā ìgī tírí má'bā gēbē glözō ũngú nī gī níí, ā'dá tōyō ápá ká ádá ärä ìgī ā'dá, Íshíí nēē mébē mápá ká ádá è níí ā'dá ápá ká ádá ärä klōpō ìgī tánē.

⁵ Íshíí níí, dālā dī ũngú í ngá áyā ìgī ā'dá áyā è ngá Yézú Krístō.

⁶ Ká löwó ádá yāā, óvó ká Yézú Krístō, áká ògbó ká dālā dī ũngú í ngá áyā nī tá áyā è ngá Mbájá,

Íshíí nēē, èbē ádá è níí, èpē òdó ärä nē níí, èpē ìgī ā'dá 'bälā ká Mbájá 'dī.

⁷ Íshíí nēē, òtō ká è ngā tírí nēē, ā'bā ũngú nī gī tírí ā'dá,

Íshíí òjō ā'dá ápá ká bōrō.

Íshíí òjō ā'dá ndákpá tá áyā ägā.

⁸ Ká löwó è 'déé, ètē kāshá áyā ndákpá nī kā nēē, ása ärä nē, ápá ká ũngú 'dī.

Íshíí ògō ádá ká Mbájá ìgī ká úgú írí, kpíí ká írí è 'déé, ká yānjā dī gāmbá ètē ápá ká krōshō † nī ká.

⁹ È ngā nī dūrū è 'déé, Mbájá kālā ètē ápá ká gónjō ndákpá ápá mūmū örō à kā,

Íshíí ása dírí bī ètē, dírí è 'déé, kōgō kōtō ká sōkpō dírí è gī tírí Íshíí à kā.

¹⁰ Átāsh yāā, ndákpá nī tírí à ndūsú lūngū èpē ìgī, ká ádá dírí Yézú,

ndákpá è 'déé, ká mūmū örō à kā,

Íshíí yōmō è 'déé, ká jūjū bībū à kā,

ògbó ká yōmō è 'déé, kilí íshí à kā.

¹¹ Íshíí ndákpá nī tírí à ndlēmē wásá à ndiyí Yézú

Krístō nī Bēbé ärä ägā,

Íshíí à ndēné gürü ärä Mbájá Bēbé ägā.

Máná máyá èpē nī gī

¹² Yāā ónjō má gī, Íshíí lúmū má gī, áyā è 'déé, ká úgú tírí má yōgō ádá áamá ká úgú è 'déé, má'dá ká ngá ìgī à kā, Íshíí kpíí 'déé, maza kōkō ärä ìgī níí ká nēē, má'dá tá ká gōgō ádá áamá góvó nī, ká ádá è níí má yālā nētē nī kpōrō ká mbāwā Íshíí grāyā nī, ká ádá è níí bēdé ũngú è, ā'bā gāsá èshē áyā ìgī ápá ká ádá gāshá ó'dō ìgī ā'dá. ¹³ Ká ádá Mbájá ká yālā nētē nī ká úgú tírí ápá shēshē lépē ìgī, ká ádá è níí ā'bā ìgī níí, má'dá tá ká gōgō gālā ũngú è 'déé, èpē ká yēbē ádá èyí à kā.

¹⁴ Tá nētē è 'déé, kēné bī ìgī ká ádá gālā níí yāā, má'bā glēmē klōwō, wālā gēmē tēmē ā'dá, ¹⁵ ká ádá è níí, ā'bā gālā lómō ìgī ā'dá, Íshíí níí, máshá ká shēshē lépē ìgī grājā nī, Íshíí níí, máshá áshá è 'déé, sóló kázá è'dē

†† Krōshō: Góvó ngērē ká yōmō Rómā nī Íshíí shēngē è 'déé, ká ũmbū ärä nī ká à yūfū ndákpá nī ká gāmbá ìgī ápá ká krōshō è 'déé, kālā kēshē ká kpikpī ká, ká ádá è níí, ílī wōō ká nōwō èyí ápá ká krōshō nī.

ní, áyá kótó ká Mbájá 'déé, káshá ä'bā kōkō ärä glōsī'dí ndäkpá yómó gälä glōsī'dí ũngú í 'déé, ká jūjū būbū ä ká. Íshíí níí, má'bā áshá í ngá áyá igí níí, áná òtō kōkō ärä igí, áyá èpè ní gí 'déé, ká yáná kótó mùmü örö ä ká. ¹⁶Íshíí níí, mláná má'bā tá ádá ká Mbájá è 'déé, ká ndéné áshá bí igí, íshíí ká ájā è 'déé, Yézū Krístō ká ndipí ärä nè, dōjō ní ká nèè, mä ndälä ñbèlé ärä igí, íshíí mä ndökō dānā ní nèè, nèté í ngá áamá 'déé, má'dá dí gälä ní ká kpótó ní ká nèè, äzá òtō änjā tamá jájá ätä ngá ní. ¹⁷Íshíí nèè, srámā ärä mâ, ä ndlüwü ní áyá grōyō ũngú, ògbó ká nèté í ngá áyá igí bí Bèbé ärä ägā, ká ádá è 'déé, míyí mápá áyá ní míshí ä ká yää, mä ndälä kōbó kélè úgú ká ngá igí tírí. ¹⁸Íshíí tá ká èté gbōlō yāngā ká nèè, ängá áyá igí dí gälä kōbó kélè úgú tánè, níí mälä kōbó kélè úgú ká ngá igí.

Tímōtī íshíí Èpáfárdītāsā

¹⁹'Déé, Bèbé ärä ägá Yézū ñyí äpá è'dè íshíí yää, mä yīñí ádá göpó Tímōtī mánjā è'dè bí igí gēyē, íshíí ká úgú è, ká ndlüwü èshè áyá igí yō nèè, shèshè lépè mä, ä ndèlé ní ká úgú è 'déé, ká ndlēmè ádá ärä igí bí áamá ká. ²⁰Bèbé ndäkpā è, kängá áamá áyá Tímōtī 'déé, ká yīñí ádá ärä igí gónjō ní ká nèè, äzá ní. ²¹Ká ádá ndäkpá ní tírí ä yīñí ádá ũngú è 'déé, ká ndānā èpè igí änjā gólō, bā äzá äpá ká ádá ũngú è 'déé, Yézū Krístō ká yèbé ádá èyí ä ká ní. ²²Íshíí nèè, mókō Tímōtī máná míshí, mälä nèté ní ká ngá èté áyá lítí áamá, ká gè'dé Kélè ádá ká Yézū. ²³Ätāsh yää, mä yīñí ádá göpó èté mánjā ngá áyá igí yō áamá gēyē 'déé, möyó mēshè ká glēmè ádá ñbāñā í ngá áamá míshí yä. ²⁴Íshíí shèshè lépè mä ägā 'dí, ká ádá mókō máná míshí, Bèbé ärä ägā ä ndīyí äpá è'dè, íshíí mä ndānjā ngá áyá igí yō gēyē.

²⁵Íshíí nèè, gōzō í nèè, mīñí mīyí nèè, ónjō ägá Èpfrōdītāsā 'déé, má'dá dí gè'dé Kélè ádá ní, äcā ògbó ká lílí 'déé, má'dá dí glätā ní ká ádá ärä Yézū Krístō ká ngá èté, íshíí 'déé, èté ní lítí yōpó í ngá áyá igí 'déé, mópó èté ká ádá è níí, káná áamá ká nèè, mä ndōpó èté dlüwü ní dānjā è'dè bí igí, ²⁶ká ádá gōgō gōkō igí tírí ängá áyá ní ngé. Íshíí shèshè lépè ní ägā ngé, ká ádá mógó ádá nōwō í 'déé, kälä èpè ä ká míshí. ²⁷Íshíí dú nèè, góvó nōwō kälä èté, íshíí shéké'dé 'dí yää, líí íshíí. Íshíí nèè, Mbájá äzá òkō tá äñā mùmü ní nè ní, íshíí nèè, òkō äñā mùmü mä, tánè bijā äzá ní yää, mä ndā'dá líí góvó gōnō ärä è 'déé, kótō krótó íshíí ä ká.

²⁸Ätāsh yää, gōgō göpó èté änjā bí igí ängá áamá góvó, ká ádá 'déé, mókō èté tówó yää, shèshè lépè igí ä ndèlé ní, íshíí gōnō ärä í 'déé, kängá áamá ká nèè, ä ndānjā èshè áamá. ²⁹Múmú èté ká kōbó kélè úgú, áyá bēyē igí 'déé, míyí mápá ká Bèbé ärä ägá ká ngá èté ä ká, íshíí níí, méné gürü ärä ndäkpá è tírí 'déé, kälä ũngú ní áyá è 'déé, Èpáfárdītāsā kälä ká, ³⁰ká ádá ä'bā ärä nè, bí irí íshíí líjī 'baká ká ádá gílí ní íshíí, ká ádá ä yèbé ádá gälä nèté ní ká ádá ärä Krístō, ká ádá ũngú è 'déé, èté kälä bí áamá ká nèè, igí mälä 'dí, ká ádá igí má'dá gölō í nè mēshè áamá.

Jónó shèshè lépè è 'déé kēshè ká Mbájá ká

3 Ká dōñbó èyí nèè, yää ónjō mâ gí, íshíí lúmü mâ gí, mälä kōbó kélè úgú ká ádá è 'déé, má'dá 'balä ká Bèbé ärä ägá ká. Ká ádá gā'balä ádá í 'déé, mrōndó ádá èyí mánjā è'dè bí igí sārā ká nèè, 'déé mrōndó bí igí tówó yää, ádá äzá áamá äpá è'dè ní, ká ádá è ngá ní gōzō ũngú è 'déé, má ndāshá ó'dō igí góvó ní è'dè ä ká.

²Mégbè ká ärä igí mēshè ká ndäkpá è 'déé, ká yälä ärä èpè igí káyá kōnō ní gí ká, igí ní yómó gälä glōsī'dí ũngú, íshíí ä yīñí tōyō ádá äpá ká ádá grótó gbōgbō ndäkpá èshè è'dè. ³Íshíí dú ägá ní ndäkpá è 'déé, mükü räyā ñbónbó mātārā † ní ká, ká ádá mä löyó Mbájá mótó ògō Lílí ärä ní, íshíí méné gürü ärä Yézū Krístō, íshíí müsú íñí ägá mápá ká ádá ärä ägá 'dí, ⁴kpíí 'déé, kängá áamá dí gälä ñbèlé äpá ká ádá ärä mä ká.

Íshíí nèè, mälä 'dí, íshíí 'déé, bédé ndäkpá è íñí ä'dā, ängá áyá nè, dūrū ká ádá gälä ñbèlé äpá ká ádá ũngú è 'déé, èpè kälä ká yä, mä ndīyí nèè, ängá áamá gélè dūrū ká ádá gälä ñbèlé góvó ní. ⁵Ká ádá übü áamá ká ñbónbó mātārā †† äpá ká dí sālā lēmbè tötö 'bí'bí è ká, íshíí bēbé mä, ká yāngá mä nèè, dārā igí tírí ní Ízrāyélè, íshíí igí èshè ká dā'bā úlú ärä Bēñjēmínō, íshíí kóshó mä, gí tírí èshè ká Íbrū, íshíí mälä ũngú ní tírí mápá dā'bā gónjō ádá è 'déé, Mbájá kēné bí Mōzè ká. Ká ádá ká úgú äsh nèè, áamá ní Fārísí, †† íshíí ká löwō è 'déé, mä lölō ndäkpá è 'déé, kiyí äpá ká Yézū ká nèè, mīñí mīyí kábā yää, mä yälä nèté ká Mbájá. Íshíí mīñí mīyí nèè, mä yälä ũngú ní tírí mápá dā'bā gónjō ádá í 'déé, Mbájá kēné bí Mōzè ká, ätāsh yää, mīyí áamá ní bēbé jónó shèshè lépè.

⁷Íshíí nèè, ũngú è 'déé, má'dá dí gälä igí 'déé, mīñí mīyí mä ndökō ũngú mēshè ògō èyí ä ká nèè, 'bakétā mókō nèè, líí ärä igí äzá è'dè ní, ká ádá ũngú è 'déé, Yézū Krístō kälä bí áamá ká. ⁸Íshíí mókō igí ũngú yāngā tírí ä ká nèè, líí ärä igí äzá è'dè ní, 'déé mōdó igí mápá ká gōkō Bèbé ärä ägá Yézū Krístō gānā ní yä, íshíí ká ádá ärä ní nèè, má'bā igí ũngú yāngā tírí má'dá. Ká ádá mókō mápá ká igí ũngú yāngā gí tírí nèè, áyá klówó íshíí mrósó igí mápá yō míshí, ká ádá è níí, Krístō ñyí äpá áamá, ⁹íshíí níí, má'dá 'balä ká ngá èté. Ká ádá jónó shèshè lépè í 'déé, kängá áamá ká nèè, äzá èshè áamá ní, wälä äzá èshè ká gónjō ádá í 'déé, Mbájá kēné bí Mōzè ká ní, íshíí nèè, òtō ògō gīyí äpá ká Yézū Krístō. Íshíí Mbájá ä ndökō áamá dānā äpá ká bēbé jónó

† Mükü räyā ñbónbó mātārā: Räyā ñbónbó mātārā ní líí ä'dā, ránā glēmè äkpā í 'déé, ká kōkō ärä Mbájá íshíí ndäkpá ní òtō ògō gīyí äpá ká Yézū Krístō, ká ádá Páwülō òkō äná íshíí nèè, ndäkpá è 'déé, ká yèbé ádá è níí, ndäkpá ní kükü ñbónbó mātārā ní ká nèè, ä yä'bā igí níí, ñyí äpá ká Yézū 'dí. Ätāsh yää, ñbónbó mātārā ní äzá gónjō ũngú bí Mbájá ní. †† Ñbónbó mātārā: Mbájá lēmè bí Äbrāyímí níí, rōtō ñbètè ká kótó ngāngā ngá áyá nè, ká úgú è 'déé, kängá áyá igí sālā lēmbè tötö 'bí'bí ní ká, ká ádá è níí, lūsü ä'dā nèè, igí ní kótó ká Mbájá. Ró'dò Gōcō Lägá 17:9-14. ‡ Fārísí ní gí: Ígí ní glōvō jūjū ndäkpá èshè ká Yūwūdū ní gí, íshíí ä yälä ũngú ní gónjō ní äpá dā'bā gónjō ádá è 'déé, Mbájá kēné bí Mōzè ká. Íshíí ñyí äpá ká lílí ärä ní gí, íshíí kótó grōnō ní gí, íshíí ñyí äpá ká ádá è 'déé, irí ní gí ká ndānjā äpá ká áshá ní tá tówó ä ká íshíí. Ró'dò wārāgā Nētè ká Yómó Yōpó 23:8.

shēshē lépē. ¹⁰ Īshíí gā'bālā ũngú è 'déé, mā yēbē ádá èyí ā kā nēè, níí mókò Krístò màná, ĩshíí níí, máshá ká ónjó í ngá áyá nī, biyí è 'déé, kāñā ēshē ká írí ní kā, ĩshíí níí, ìlǒ ãmá tá áyá ètē, ĩshíí níí, mílí ká ngá ètē, ¹¹ ká ádá ũngú í 'déé, müsú shēshē lépē mā, mápá è'dē ā kā nēè, níí Mbájá ālā mēngá ámá níí, mánā mēshē ká írí mápá ká áshá.

Gríndí ärä ká ádá gökò ũngú èshé ògò èyí

¹² Īshíí bā āzá mā yíyí nēè, mókò igi ũngú è 'déé, mā yēbē ádá èyí ā kā tírí mishí ní, wālā mā yíyí nēè, mā'dá mápá ká bēbé jónó shēshē lépē mishí ní, ĩshíí nēè, mā yödò lēké mā mápá örò bī Yézū níí, rúkú, tá áyá ètē kòdò lēké nē, āpá búbū bī ámá níí, èpē krúkú ámá kā. ¹³ Ónjò mā gī, ĩshíí lúmū mā gī, mā yíyí nēè, mókò ũngú è 'déé, Yézū kädä ámá ká ádá èyí tírí ĩshíí ā kā 'dī, ĩshíí nēè, gā'bālā ũngú è 'déé, mā yālā ká úgú tírí ā kā nēè, mā yílí ũngú è 'déé, kälā ärä èpē igi ĩshíí ā kā, ĩshíí mā yālā tá dī è 'déé, kāngá ámá ká ádá gökò ũngú è 'déé, ká gólò ā kā, ¹⁴ ĩshíí mā ríndí ärä mā, ká ádá gráyá mápá ká dōñbó ũngú è 'déé, mā ndökò ní mápá mümü örò ā kā, ká ádá è níí, mókò ũngú è 'déé, Mbájá kädä ámá òtò ògò Yézū Krístò ā kā.

¹⁵ Mēngá ägá 'déé, mrúkú ádá ká Mbájá gónjó níí kā nēè, gīñí ádá í ngá áyá ägá, ā ndä'dá tá ätāsh, ĩshíí nēè, 'déé slāgā ndäkpá è èshé kòkò ärä igi 'déé, dī gälā ũngú áyá igi tēndé èshē ká è ngā yää, Mbájá ā ndälā níí, igi òkò áná grájá níí. ¹⁶ Īshíí nēè, gónjó ũngú níí nēè, āngá áyá ägá dī gälā ũngú níí, kpörò āpá dā'bā ádá è 'déé, Mbájá klūsū bī ägá sārā kā.

¹⁷ Yää ónjò mā gī, ĩshíí lúmū mā gī, mā'dá tá ká gälā ũngú níí äyá è 'déé, mā yālā níí kā, ĩshíí níí müsú ñíí igi níí, mókò gälā ũngú níí mēshé ká ndäkpá è 'déé, kälā ũngú níí āpá dā'bā ádá è 'déé, mlūsū bī igi ā kā. ¹⁸ Ká ádá mlémé ádá yākā bī igi sārā ká dīí èyí gélé í nē, ĩshíí 'bákétā nēè, mā ká glēmē bī igi tówó ká nönö, ká ádá è 'dē gélé ndäkpá èshé kòkò ärä igi ká yāshá áyá kójó ärä Krístò 'déé, ètē kííí āpá ká krōshō níí ká ádá ärä igi ā kā. ¹⁹ Īshíí ká dōñbó èyí nēè, ā ndrūshū igi nē, ká ádá älä ílí èpē igi āpá ká mbájá ärä èpē igi, ĩshíí ā yälā ñbēlé níí āpá ká ũngú è 'déé, bijā ndéné èyí ká ndälā igi nē kā. Īshíí ñíí tōyö ádá nēnē jūjū búbū yākā. ²⁰ Īshíí nēè, mömö è ngá ägá ā mümü örò, ĩshíí mā'dá ká gögö gāmā klōjō ká Bēbé ärä ägá Yézū Krístò 'déé, ká ndōjō èshē mümü örò ká ádá gāshá ägá kā, ²¹ 'déé ká ndīpī gbōgbō ägá è 'déé, ónjó kázá è'dē níí kā, ĩshíí è 'déé, ká ndä'dá áyá gbōgbō níí 'déé, mbädä ká è'dē góvó níí kā, òtò ògò kpötó í ngá áyá níí 'déé, ètē ká ndūsú ũngú níí gī tírí āpá ũmbū ärä nē kā.

Ūngú è 'déé, Páwūlō klēmē bī yómó Fílípīyā níí kälā ā kā

4 Ätāsh yää ónjò mā gī ĩshíí lúmū mā gī, mälā ádá ärä igi ngé, ĩshíí gögö gökò igi āngá ámá, mälā ámá ĩshíí shēshē lépē mā ä'dá kélē níí, mā'bā ámá ĩshíí mälā ñbēlé ká ádá ärä igi, ätāsh yää, mrúkú ádá ká Bēbé ärä ägá gónjó níí mápá ílí áshá í ngá áyá igi.

² Mā yöwö mēshē ká lūkpú yākā Èyödīyā ĩshíí Síntyíkā níí, rāshá kòkò ärä èpē igi ĩshíí níí, áshá áshá lómó òtò ògò gögö ádá ká Bēbé ärä ägá. ³ Īshíí mā yöwö mēshē áyá í yää, gözö lēmbé mā 'déé, mā'dá dī gälā nēté níí ká ngá úmü gözö níí kā níí, áná lūkpú yāngā ká ádá igi ĩshíí Kélmēndē, äcá ògbó ká slāgā ndäkpá è nēè, áná ámá tāmá gözö ätā, ká gè'dé Kélē ádá ká Yézū, ká ádá Mbájá rōndó dííí igi ká'bā ílí wārāgā † áshá níí kā.

⁴ Mälā kóbó kélē úgú ká úgú tírí, ká ádá è 'déé, máshá 'bälā ká Bēbé ärä ägá ā kā, ĩshíí mā ndlēmē bī igi tówó dīyí mälā kóbó kélē úgú. ⁵ Mälā ndäkpá níí tírí níí, òkò igi áná āpá ká yómó gälā lómó, ká ádá klōjō ká Bēbé ärä ägá líjī ĩshíí. ⁶ Mälā shēshē lépē igi níí, ä'bā gägā āpá ká ádá bēdé ũngú è ä'dá, ĩshíí nēè, ká úgú tírí 'déé, igi ká rājā äkpā igi bī Mbájá yää, mōwó mēshé áyá níí ũngú è 'déé, mā yēbē ádá èyí tírí ā kā, ĩshíí níí, mā'dá ká glöyö ètē. ⁷ Īshíí biyí gözö áshá è 'déé, Mbájá kēné bī igi 'déé, gögö ílí èyí klāñā nē kā nēè, ā ndä'bā igi níí mälā gāshá áshá gägā shēshē lépē ä'dá, ká ádá è 'déé, máshá 'bälā ká Yézū Krístò kā.

⁸ Ká dōñbó èyí nēè, yää ónjò mā gī, ĩshíí lúmū mā gī, müsú mápá jūjū igi ádá è 'déé, ètē níí rāyá ádá níí, ĩshíí grájá níí, ĩshíí ádá è 'déé, sóló kázá è'dē níí, ĩshíí ádá è 'déé, kíñí kíyí ètē níí gözö níí kā, ká ũngú è 'déé, ètē gāfā níí. Īshíí níí mälā gērútu mēshé ká gīñí ádá mápá ká ádá ũngú è 'déé, ètē rāyá níí kā ä'dá, ká ádá è níí, ndäkpá níí rēbé igi āpá ká ádá èyí. ⁹ Mälā glözö ũngú è 'déé, mrödó igi mápá è'dē ā kā, ĩshíí 'déé, mókò ámá mā'dá dī gälā níí ā kā. Īshíí Mbájá bēbé gälā gözö mömö níí nēè, ā ndäná igi.

Páwūlō löyö igi ká ádá tēmbé í ngá áyá igi

¹⁰ Shēshē lépē mā, èlē góvó āpá ká Bēbé ärä ägá ká ádá biyí èyí ká tágā úgú níí nēè, mójó tówó ká ádá glūsú í nēè, igi má yāná ámá, bā āzá miyí nēè, igi mrútu mēshé ká gāná ámá mishí níí, ká ádá gbōlō glūsú èyí nē ätā ngā nē kázá áyá igi níí. ¹¹ Mā lēmē ádá yākā bī igi nēè, āzá ká ádá mā yēbē ádá bēdé ũngú è nē mēshé áyá igi níí, ká ádá ũngú è 'déé, kāngá ámá kā nēè, āsá ámá ĩshíí. ¹² Īshíí kpíí 'déé, āngá ámá ũngú 'dí, wälā góvó níí yää, mókò gbōlō è 'déé, mā ndāshá è'dē ā kā màná mishíí. Īshíí kpíí 'déé, ngā ká yälā ärä nē yää, mókò gbōlō è 'déé, mā ndāshá mótó ílí èyí ā kā màná mishíí. Īshíí kpíí 'déé, mōshó ũngú mūkpú, wälā mā'dá ká gögö, wälā āngá ámá ũngú góvó, wälā 'dí yää, mókò gbōlō è 'déé, mā ndāshá è'dē ā kā màná mishíí, ¹³ Yézū èné ónjó bī ámá níí, máshá mótó ílí glāñā áshá è 'déé, ká ndälā ärä èpē igi tírí ā kā.

¹⁴ Īshíí nēè, mälā özö nē ká ádá máná ámá ká úgú è 'déé, mā ílí ádá níí kā. ¹⁵ Ígí yää yómó Fílípīyā, mókò gözö níí máná mishíí, ká úgú è mánā mēshé dā'bā úgú è Māsēdónīyā ká göcō lāgá gè'dé Kélē ádá ká Yézū bī ndäkpá níí nēè, igi níí tá gā'bälā kēnisā †† èshē kòkò

† Wārāgā áshá: Ílí èyí ä'dä, Mbájá rōndó dííí ndäkpá è 'déé, kíyí āpá ká Yézū Krístò, ĩshíí 'déé, ká ndökò áshá è 'déé dōñbó èyí kázá è'dē níí ká gälōgā. Ró'dó Gītí Ádá 3:5; 13:8; 17:8; 20:12-15, 27.

†† Kēnisā: Ígí níí glövö ndäkpá è 'déé, kíyí āpá Yézū Krístò 'déé, ká lövö ká ádá glöyö ètē ká ádá ètē níí Bēbé ärä igi ā kā.

ärä kēnisǎ nī gī 'déé, má'dá dī gāná ámä ká nākā nī kǎ.

¹⁶ Ká löwó è 'déé, mä mbéré Tāsālónīkǎ, īshíí 'déé, mébē ádá ũngú yǎä, má'dá dī göpó bī ámä. ¹⁷ Ázá mä yēbē ádá è níí, méngē tēmbé bī ámä ní, īshíí nēè, ká ádá è níí, mókō gōzō ũngú méshé ká Mbájá mǎpá dǎ'bǎ ũngú è 'déé, mǎlǎ kǎ.

¹⁸ Īshíí ũngú è 'déé, mä yēbē ádá èyí ā kǎ nēè, tírí mókō ĩgī mīshí, ká ádá Ēprōdītásǎ ēngē tēmbé í ngá áyā ĩgī bī ámä, ká úgú è 'déé, kōjō ngá ámä kǎ. Tēmbé ngá áyā ĩgī nēè, āyā bǎná gīsī kélē krōyō bī Mbájá 'déé, kélē ètē. ¹⁹ Mbájá ärä mâ, āná ĩgī ká ũngú è tírí 'déé, má yēbē ádá èyí ā kǎ, īshíí níí, ũwū góvó éyé è 'déé, kǎngá áyā nē kǎ, òtō ògō Yézū Krīstō bī ĩgī.

²⁰ Īshíí níí, mlōyó Mbájá Bēbē ägá kpōrō ā yǎnjǎ nī. Ātāsh.

Dõngbó yǔjǔ

²¹ Ámä īshíí yōmó è 'déé, mīyí mǎpá ká Yézū Krīstō kǎ mǔjǔ ĩgī mǎpá è'dē. Īshíí níí, mújǔ yōmó è 'déé, kiyí äpá ká Yézū 'déé, kǎngá áyā ĩgī yō kǎ mǎpá è'dē.

²² Īshíí ndǎkpá è tírí 'déé, kiyí äpá ká Yézū 'déé, ká dī úgú ā kǎ, kūsúsū yōmó è 'déé, ká ĩlī góvó mōmō ká góvó ngéré ká yōmó Rómā † nī kǎ, ũjǔ ĩgī tírí äpá è'dē.

²³ Mǎ yōwō méshē ká Bēbē ärä ägá Yézū Krīstō níí, ālǎ lõmó áyā nē bī ĩgī tírí.

† Góvó ngéré ká yōmó Rómā: Ká lēmē Lātíní yǎä, ä yādā äpá áyā nī Sízārā, īshíí ètē nī góvó ngéré äpá jǔjǔ slāgā ngéré gī 'déé, kǎ dǎ'bǎ úgú è Jūdéyā, īshíí Jēlílí, õgbó ká slāgā gēlé úgú è gī.

Kōlósē

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Kōlósē été nī mbéré āṅā dī gūkū ájā āpá jūjū būbū nī 'déé, 'bákétā díri éyí nī Túrkiyā kā. Páwūlō bēbé yōpó ká Yézū jéé, ṭgí yō ká ārà nē 'dī, ṭshíí ádá éyí ātā shēshē lépē nī, ká ádá ōgó ádá nēé, yōmó gródó ndákpá āpá ká ádá ká Mbájá ká klēzē nī kā nēé, ṭgí ā yō kōkō ārà yōmó è 'déé, kiyí kápá ká Yézū kā. Á ródó ndákpá nī níí, ālā ūṅgú āpá dā'bā kiyí ká Yūwúdū nī gī, āyá gānjā ṅbōṅbō mātārā, ṭshíí glōyó Mbájá ká slāgā ájā è gī, ṭshíí glōyó kōtō grōnō ká Mbájá ká ádá è níí shēshē lépē Mbájá ēlē āpá áyá ṭgí. Átāsh yāā, Páwūlō rōndó srōnō yākā ká ádá è níí, yōmó è 'déé, kiyí āpá ká Yézū kā, ōkō ānā nēé, írí ká Krīstō kā káshá ṭgí, ṭshíí Krīstō nī Ngéré āpá mūmū ōrō āpá jūjū grōnō nī gī, ōgbó ká lílī ārà nī gī, ṭshíí ūṅgú è 'déé, kōtō jūjū būbū ā kā tírí. Átāsh yāā, Páwūlō ṭyí nēé, ṭgí ā'bā gāḷā ūṅgú āpá dā'bā kiyí ká Yūwúdū nī gī ā'dá, wālā gōgó ádá ká yōmó è 'déé, ká ródó ndákpá nī āpá ká ádá ká Mbájá ká klēzē nī kā ā'dá. Ṭshíí níí lōyó tá Krīstō. Páwūlō lēmē ádá yāṅgā bī yōmó mbéré Kōlósē níí, úsú ā'bā lílī ṭnī épē ṭgí ṭshíí níí, áshá áshá è 'déé, ká ndlūsū ā'dā nēé, ṭgí nī ndákpá ká Mbájá 'déé, été krōjō ṭgí ā kā.

1 Ámā Páwūlō bēbé yōpó † ká Yézū Krīstō †† ká ádá Mbájá kīshí ámā, ṭshíí ónjō āgá Tímōtī 'déé, mīyí māpá ká Yézū ká ṅgá été ā kā.

² Ágá ká yōpó srōnō yākā mānjā ē'dē bī ṭgí glōzō ndákpá è 'déé, mīyí mápá ká Krīstō 'déé, máshá má'bā mbéré Kōlósē kā.

Mā lāyā ākpā āgá bī Mbájá Bēbé āgá níí, ālā lōmó áyá nē bī ṭgí níí, máshá glōzō nī.

Glōyó Mbájá āpá ká ádá glōzō ūṅgú è 'déé kālā kā

³ Ká úgú tírí 'déé, mā rājā ākpā āgá bī Mbájá 'déé, été nī Bēbé Yézū Krīstō Bēbé ārà āgá kā yāā, mā lōyó été ká ádá ārà ṭgí, ⁴ ká ádá mōgó ádá è 'déé, mīyí mápá ká Krīstō kā mīshí, ṭshíí mōgó ádá è 'déé, má yālā ádá ārà ndákpá ká Mbájá tírí ā kā tánē mīshí, ⁵ ká ádá è 'déé, mīyí, ṭshíí málā ádá ārà Yézū mīshí ā kā nēé, ā'bā ṭgí ṭshíí mūsú shēshē lépē ṭgí mápá ká Mbájá 'déé, kā mūmū ōrō ā kā, ká úgú è 'déé, ⁶ ndákpá kē'dé Kélē ádá ká Yézū † bī ṭgí ā kā. Á yē'dé Kélē ádá nī ōtō jūjū būbū ā tírí, ṭshíí ā yipí áshá ká gēlé ndákpá tá áyá è 'déé, kā'dá dī gāḷā ārà nē, āpá kōkō ārà ṭgí ēshē ṅírí ká ájā è 'déé, mógó Kélē ádá nī ṭshíí 'déé, mógó lílī rāyā ádá í 'déé, ká lílī góvó lōmó ká Mbájá máná kā. ⁷ Mógó été ádá yāṅgā mēshé ká gōzō ónjō āgá Ēpāfrásā 'déé, mīyí mápá ká

Krīstō ká ṅgá été ā kā, été nī gōzō bōrō ká Krīstō, ṭshíí ā yālā nēté nī ká shēshē lépē nē 'bālā ká ádá ārà āgá kā, ⁸ 'déé tá été klēmē bī āgá ádá è 'déé, Lílī ārà Mbájá †† káná ṭgí 'déé, má yālā ádá ārà ndákpá nī kā.

⁹ Ē kā nī dūrū è 'déé, ēshē ṅírí ká úgú è 'déé, mōgó ádá ārà ṭgí kpéé kā nēé, mrútú mēshé ká grājā ākpā āgá bī Mbájá ká ádá ārà ṭgí 'dī. Mā rājā ākpā āgá bī Mbájá ká úgú tírí, ká ádá è níí, mógó lílī ūṅgú è 'déé, Mbájá kā yēbē ádá è níí, málā mápá lílī áshá í ṅgá áyá ṭgí. ¹⁰ Mā rājā ākpā āgá ātā ṅgā, ká ádá è níí, máshá áshá è 'déé, Bēbé ārà āgá kā yēbē ádá éyí, ṭshíí 'déé, ádá éyí kā ndēlē été ā kā. Ṭshíí má ndōkō Mbájá dānā nī gōzō, ṭshíí má ndālā glōzō ūṅgú bī ndákpá, tá áyá kpíkpi è 'déé, ká yārā gēlé gārā ārà nē kā, ¹¹ ká ádá góvó ónjó ká Mbájá 'déé, kōzō krōtō ṭshíí ā kā nēé, ā ndālā ṭgí níí, má'dá gónjō nī ṭshíí níí, mrúkú shēshē lépē ṭgí ṭshíí má ndā'dá ká gāḷā kōbó kélē úgú, ¹² níí mlóyó Bēbé āgá 'déé, kālā ṭgí 'déé, mlátá mápá ká yōmó gā'dá lílī mōmó ṅgéré ṅgá áyá nē 'déé, ká mūmū ōrō 'déé, kōshō ádá éyí bī ndákpá í ṅgá áyá nē kā. ¹³ Mbájá áshá āgá ēshē lílī gōsī'dí ónjó ká Shētānā 'déé, été nī ṅgéré ká yōmó lílī mómú nī kā, ṭshíí ṅṅé āgá ōjō āpá lílī mōmó ṅgéré ká Gēsē újū í ṅgá áyá nē 'déé, kālā ádá ārà nī ṅgé kā, ¹⁴ 'déé, été kēshē glōsī'dí ūṅgú nī kēshē jūjū āgá kā.

Krīstō nī ndákpā è 'déé góvó nī kōtō ká ūṅgú nī gī tírí

¹⁵ Gēsē újū nī ōvó tá áyá Mbájá, kpíí 'déé, mōkō Mbájá ká mūmū āgá 'dī kā. Été nī kpéé Gēsē újū ká

†† Lílī ārà Mbájá: Ádá ká Mbájá ā'dā nēé, Bēbé été nī Mbájá, ṭshíí Gēsē újū ṅgá áyá nī Yézū nēé, été nī Mbájá, ṭshíí Lílī ārà Mbájá été nī Mbájá. Bēbé ṭshíí Gēsē újū nī ṭshíí Lílī ārà nī nēé, ṭgí tírí nī Mbájá 'bālā. Ró'dō Jónō 1:1-18; Jónō 8:41-42; Nēté ká Yōmó Yōpó 5:3-4.

† Bēbé yōpó: Yézū ōpó été ká kpótó áyá nē, ká ádá glóló nōwō, ṭshíí gōgó kōtō rōyó ēshē jūjū ndákpá, ṭshíí níí ródó ádá í ṅgá áyá nē bī ndákpá. †† Yézū Krīstō: Yézū nī díri lílī éyí ā'dā, Mbájá Bēbé gāshá ndákpá. Ṭshíí Krīstō nī díri lílī éyí ā'dā, ndákpá è 'déé, Mbájá kīshí été níí, kā'dá góvó ṅgéré nī kā, Ndákpá í 'déé, Mbájá kīshí été ā kā, ká lēmē Ígríṭ nēé, lílī éyí ā'dā Krīstō, ṭshíí ká lēmē Íbrū nēé, lílī éyí ā'dā Mēsáyā. † Kélē ádá ká Yézū: Ē kā nī Kélē ádá āpá ádá ká ārà Yézū Krīstō 'déé, kíí kápá ká krōshō ká ádá gēsē glōsī'dí ūṅgú áyá āgá níí, épē kēnē bī āgá áshá è 'déé, dōṅbó éyí kázā ē'dē ní ká.

Mbájá ápá jǔjǔ ũngú nǐ gǐ tǐrǐ 'déé, kǔbǔ igǐ ā kā.
¹⁶ Mbájá ũbǔ ũngú nǐ gǐ tǐrǐ, òtò ògò Krǐstò, ũngú è 'déé, kā mǔmǔ òrò ìshíí bǔbǔ ā kā, ũngú è 'déé, ndàkpá kā yòkò nǐ ìshíí ũngú è 'déé, ndàkpá kòkò 'dǐ kā, ácá ògbó ká ũngú è 'déé, ónjó ìshíí kpótó kǎngá áyá igǐ, ìshíí ètè nǐ Ngèrè mòmò nǐ gǐ, ìshíí shèngè mòmò nǐ gǐ tǐrǐ, ìshíí Mbájá ũbǔ ũngú nǐ gǐ tǐrǐ òtò ògò nǐ ìshíí ká ádá àrà nǐ. ¹⁷ Ètè ā è'dè ká úgú è 'déé, Mbájá kǔbǔ ũngú nǐ gǐ tǐrǐ dóbó 'dǐ ká, ìshíí ètè ká yègbè ká ũngú nǐ gǐ tǐrǐ níí, à'dá glòzò nǐ. ¹⁸ Ètè nǐ Ngèrè ká ndàkpá è 'déé, kiyí ápá áyá nè 'déé, ká ílí kénísá † ngá áyá nǐ ká. ũngú nǐ gǐ tǐrǐ, à yèshé áyá nǐ, ìshíí ètè nǐ kpéé ndàkpá è 'déé, Mbájá kǎlǎ ètè 'déé, kǎnjá èshè jǔjǔ ò'dò nè níí, ká'dá Ngèrè ápá jǔjǔ ũngú nǐ gǐ tǐrǐ ā kā. ¹⁹ Lépè Mbájá èlè ngé ká ádá è níí, Krǐstò à'dá tá áyá èpè. ²⁰ Mbájá àlǎ àtash, ká ádá è níí, kòkò àrà nè, ká ũngú nǐ gǐ tǐrǐ níí, à'dá glòzò nǐ òtò ògò Gèsè jǔjǔ í ngá áyá nè, ká ũngú è 'déé, ká jǔjǔ bǔbǔ ā kā, ìshíí ká è 'déé, ká mǔmǔ òrò ā kā. Mbájá àlǎ ũngú nǐ gǐ tǐrǐ níí, à'dá glòzò nǐ òtò ògò srámá àrà Krǐstò 'déé, kílí à'bá ká kròshò †† nǐ ká.

²¹ Sārā nèè, má'dá gǒlò nǐ mèshé ká Mbájá, ìshíí má'dá nǐ kójó àrà í nè ápá ká ádá glòsǐ'dí ũngú è 'déé, mǎlǎ ká, ògbó ká glòsǐ'dí gǐnjí ádá í ngá áyá igǐ. ²² Ìshíí nèè, 'bákétá Mbájá rǎshá kòkò àrà igǐ ká ngá èpè òtò ògò ìrǐ ká Krǐstò, ká ádá è níí, má'dá glòzò ndàkpá mǎpá dǐ mǔmǔ nè, ndàkpá è 'déé, sóló kázá áyá igǐ ní, wǎlǎ kǎlǎ glòsǐ'dí ũngú 'dǐ ká, ²³ 'déé má'dá tá ká gǐyí nǐ mǎpá ádá ká Yézǔ gónjò nǐ, ìshíí shèshè lépè igǐ lǔzú ápá ká Kélè ádá í ngá áyá nǐ 'dǐ. È ngá nǐ Kélè ádá è 'déé, mógó ádá èyí ìshíí 'déé, kè'dé bǐ yómó jǔjǔ bǔbǔ yáká tǐrǐ, ìshíí 'déé kǎlǎ ámá Páwǔlò ápá ká bǒrò ká Yézǔ ká.

Nètè è Páwǔlò ká yǎlǎ bǐ ndàkpá ká Krǐstò

²⁴ Mǎlǎ kǒbó kélè úgú mǎpá ká ádá ló|ò í 'déé, kǎlǎ àrà nè, ká ádá àrà igǐ ā kā, ìshíí ló|ò í ngá ámá kǎlǎ ló|ò è ká Krǐstò níí, òyó èshè è'dè, ká ádá àrà yómó è 'déé, kiyí ápá áyá nǐ 'déé igǐ nǐ gbògbò nǐ ìshíí kénísá ngá áyá nǐ ká. ²⁵ Mǎ'dá bǒrò ká yómó è 'déé, gǐyí ápá ká Krǐstò ká ká ádá Mbájá kéné ètè nètè í yǎngá bǐ ámá ká ádá è níí máná igǐ níí, mógó ílí ádá ká Mbájá máná tǐrǐ. ²⁶ È ngá nǐ ádá í 'déé, Mbájá kǐtǐ èshè ká ndàkpá è tǐrǐ, 'déé kǎshá èshè njírǐ sārā ká, ìshíí nèè, ènjè ádá èyí bǐ ndàkpá í ngá áyá nè 'bákétá ìshíí. ²⁷ Mbájá à yèbè ádá glǔsǔ gòzò ũngú í 'déé, èpè ká yèbè ádá gǎlǎ bǐ ndàkpá è 'déé, kázá Yǔwúdǔ nǐ 'déé, kiyí ápá ká Krǐstò ká. Ètè gǐtǐ ádá yǎngá nǐ ádá àrà Krǐstò 'déé, kǎshá kǎ'bá shèshè lépè igǐ 'déé, má yǔsú shèshè lépè igǐ mǎpá ká góvó ónjó í ngá áyá nǐ ká.

²⁸ Mǎ yè'dé ádá àrà Krǐstò, ìshíí mǎ rǒfò sóló ká ndàkpá, ìshíí mǎ rǒdó igǐ ká génjé ínjí, ká ádá gèngè igǐ gójó ápá dǐ mǔmǔ Mbájá áyá ndàkpá ká Krǐstò 'déé,

† Kénísá: Ìgǐ nǐ glòvò ndàkpá è 'déé, kiyí ápá Yézǔ Krǐstò 'déé, ká lǒvò ká ádá glóyó ètè ká ádá ètè nǐ Bèbè àrà igǐ ā kā. †† Kròshò: Góvó ngèrè ká yómó Rómá nǐ ìshíí shèngè è 'déé, ká ũmbǔ àrà nǐ ká à yǔfǔ ndàkpá nǐ ká gǎmbá igǐ ápá ká kròshò è 'déé, kǎlǎ kèshé ká kpǐkpǐ ká, ká ádá è níí, ílí wóò ká nǒwò èyí ápá ká kròshò nǐ.

bèdè ũngú è, kásá kèshè áyá igǐ 'dǐ ká. ²⁹ È ngá nǐ dǔrǔ è 'déé, mǎ yǎlǎ nètè nǐ gbèrè, ká góvó ónjó 'déé, Yézǔ kéné bǐ ámá, 'déé ká yǎlǎ nètè nǐ ápá gbògbò mǎ ká.

2 Mǎ yèbè ádá è níí, mókò máná nèè, mǎ yǎlǎ nètè nǐ gbèrè, ká ádá àrà igǐ, ìshíí ká ádá àrà ndàkpá è 'déé, ká mbèrè Lǎwòdísíyá, ìshíí yómó è 'déé, kòkò ámá ájǎ 'bǎlǎ 'dǐ ká tǐrǐ. ² Mǎ yǎlǎ àtash ká ádá è níí, à'dá gónjò nǐ, ìshíí níí, àlǎ ádá àrà èpè igǐ òtò kòkò àrà èpè igǐ ìshíí níí, à'dá 'bǎlǎ, ká ádá è níí, glòzò ũngú à'dá áyá igǐ òtò ògò gògò ílí ũngú gòzò. Níí ògò ílí gǐtǐ ádá ká Mbájá 'déé, ètè nǐ Krǐstò ká àrà nè ká, ³ 'déé Mbájá kǐtǐ glòzò ũngú í ngá áyá nè, kǎ'bá ílí nǐ, ácá ògbó ká génjé ínjí ìshíí gògò ílí ũngú nǐ gǐ ká.

⁴ Mǎ lèmè bǐ igǐ àtá ká ádá è níí, bèdè ndàkpá è, à'bá gǎnjá igǐ ká kélè lèmè à'dá. ⁵ Ká ádá kpíí 'déé, mázá kòkò àrà igǐ yò ní ká nèè, mílí ádá àrà igǐ 'dǐ, ìshíí shèshè lépè mǎ, kélè nǐ ká ádá è 'déé, mrúkú àrà igǐ mótó kòkò àrà igǐ glòzò nǐ ìshíí 'déé, míyí mǎpá ká Krǐstò gónjò nǐ míshíí ā kā.

Yézǔ Krǐstò ènè rǎyá áshá òjò bǐ ndàkpá

⁶ Àtash yǎà, tá áyá è 'déé, míyí mǎpá ká Yézǔ Krǐstò níí, ká'dá Bèbè àrà igǐ ìshíí ā kā nèè, mǎlǎ ũngú nǐ áyá yómó gǐyí ápá áyá nǐ kpòrò. ⁷ Mámá kràsá àrà igǐ mǎ'bá áyá nǐ, ìshíí níí, mǎcá àrà igǐ mǎ'bá áyá nǐ, ìshíí níí, míyí mǎpá áyá nǐ gónjò nǐ, tá áyá è 'déé, kròdó igǐ kǎpá ká ádá àrà nǐ ká, ìshíí níí, mlóyó Mbájá ká úgú tǐrǐ.

⁸ Músú ìnjí igǐ gòzò ká ádá è níí, ndàkpá à'bá gǎnjá igǐ níí, míyí mǎpá ká ádá í ngá áyá igǐ, ìshíí gròdó ũngú è 'déé, ílí èyí kázá è'dè ní 'déé, klátá ká ádá è 'déé, ndàkpá kǐnjí èshè ílí jǔjǔ èpè igǐ, ìshíí 'déé, ká ródó ndàkpá ápá è'dè níí, kǎlǎ ũngú nǐ ápá dǎ'bá kǐyí í ngá áyá èpè igǐ 'déé, kǒngó Krǐstò 'dǐ ká à'dá. ⁹ Ká ádá Krǐstò nǐ ndàkpá ìshíí ètè nǐ tá Mbájá, ¹⁰ àtash yǎà, mǎcá àrà igǐ 'bǎlǎ gòzò ká Krǐstò, ká ádá ngèrè nǐ gǐ, ìshíí shèngè nǐ gǐ tǐrǐ, à ũmbǔ àrà nǐ.

¹¹ Ká lówó è 'déé, máshá 'bǎlǎ ká Krǐstò ká nèè, ètè rǒtò glòsǐ'dí ũngú ngá áyá igǐ èshè áyá igǐ ìshíí, àzá áyá è 'déé, ndàkpá ká rǒtò nbónbó mǎtárá ká lèké nè ká ní, ìshíí nèè, Krǐstò kǎlǎ nbónbó mǎtárá † nǐ ápá áyá igǐ, ¹² ká ádá ká lówó è 'déé, kǐjǐ bǎtèzmá nǐ bǐ igǐ ā kā nèè, ì'dǐ igǐ ká Krǐstò ìshíí, ìshíí Mbájá àlǎ igǐ ìshíí máná ká ngá ètè mèshé jǔjǔ ò'dò igǐ, ká ádá è 'déé, míyí mǎpá áyá nǐ míshíí ā kā.

¹³ Ígǐ mílí nè mótó ògò gǎlǎ gòsǐ'dí ũngú í ngá áyá igǐ, ká ádá gògò gǎlǎ glòsǐ'dí ũngú í 'déé, ká ũmbǔ gbògbò igǐ ā kā nèè, Mbájá àlǎ igǐ níí, máshá 'bǎlǎ ká Krǐstò, ìshíí jǐjǐ ìshíí ápá ká glòsǐ'dí ũngú í ngá áyá ágá tǐrǐ ìshíí, ¹⁴ Mbájá rǒndó ádá ápá ká ádá glòsǐ'dí ũngú í 'déé, mǎlǎ ká, ìshíí èshè igǐ glòsǐ'dí ũngú yǎngá gǐ tǐrǐ, ìshíí àmbá igǐ à'bá ká kròshò ká Krǐstò. ¹⁵ Ká gbòlò è ngá nèè, Mbájá rǐkǐ ájǎ glòsǐ'dí shèngè mòmò nǐ gǐ, ká yómó kpótó nǐ gǐ, ìshíí àlǎ ndénè ápá mǔmǔ igǐ, ògbó

‡ Njbónbó mǎtárá: Mbájá lèmè bǐ Àbráymí níí, rǒtò nbètè ká kòtò ngǎngá ngá áyá nè, ká úgú è 'déé, kǎngá áyá igǐ sǎlǎ lèmbè tòtò 'bǐ' bǐ nǐ ká, ká ádá è níí, lǔsǔ à'dá nèè, igǐ nǐ kòtò ká Mbájá. Ró'dò Gòcò Lǎgá 17:9-14.

dī mūmū ndākpá nī tírí, ĩshíí ĩgí òtō ílí ĩgí ká löwó è 'déé, Krístō kílí āpá ká kròshō nī ká.

¹⁶ Ātāsh yāā, má'bā gā'bā ndākpá níí, āngā ájā ĩgí èshé ká gòshó slāgā ũngú è, wālā gòmō slāgā ũngú è á'dá. Má'bā gā'bā ĩgí níí, ālā ĩgí níí, málā kóbó kélé úgú kprāshā úgú nī gī mótó ílí ríní gī, ká góvó úgú gīgí ránā shéshé nī gī, wālā yómō Sé'bītī nī gī á'dá. ¹⁷ Ká ádá ĩgí ũngú í yāngā gī tírí nēē, lèyē ārà ũngú è 'déé, ká yānjā dī gālā ārà èpē ĩgí gālōgā ká. ĩshíí ĩgí ũngú yāngā tírí ālā ārà èpē ĩgí ká úgú è 'déé, Krístō kílí ĩshíí 'déé, Mbájá kālā ètē 'déé, kāñā tówó ā ká. ¹⁸ Á'bā gā'bā bēdē ndākpā è 'déé, kā'dā kábā yā èpē kāsā ārà nē, āpá ká ũngú 'dī, ĩshíí 'déé, ká yālā ñbēlè èyí, ĩshíí 'déé, ká löyó kótó grōnō ^{††} ká Mbájá ká níí, ā'bā gāñbā úmū á'dá. Ká ádá ā yālā ñbēlè ká glēmē ádá āpá ká ũngú è 'déé, èpē kókō áyā líyí nī ká. ĩshíí nēē, ĩgí ũngú yāngā tírí nēē, ílí ārà ĩgí ázá ní ká ádá gīñí ádá í ngá áyā nī nēē, tírí āpá ká ádá ũngú è 'déé, ètē ká yēbē ádá èyí ā ká. ¹⁹ Ètē lígbī èshé ká gbōlō ká góvó Jūjū nī ĩshíí, 'déé ètē nī Krístō Jūjū ndākpá è 'déé, kíyí āpá áyā nī ká, 'déé ètē ká yācá ĩgí, ĩshíí ā yāshá 'bālā, tá áyā è 'déé, èlè ārà āgā, ĩshíí mūmū gbōgbō āgā klōngō gbōgbō āgā ká, ká ádá è níí, gbōgbō nī ā yānjā nī tá áyā è 'déé, Mbájá ká yēbē ádá èyí ā ká.

Gilí nī ĩshíí gāshá nī ká Krístō

²⁰ Mílí ká Krístō ĩshíí 'déé, kíshíí ĩgí èshé ílí gbōlō grāshá ũngú ká yómō jūjū búbū yākā ĩshíí nēē, má tá yālā ũngú nī mápá dā'bā gónjō ádá ká ndākpá yāngā ká ádá ngā? 'Déé ká'dá, ²¹ "Má'bā gòshó è ká á'dá, má'bā gödó è ngá á'dá, má'bā gātā è kásh á'dá." ²² ĩgí ũngú yāngā gī tírí nēē, ā yā'dá 'dī, 'déé ālā nētē è'dē ĩshíí yāā, ká ádá ĩgí gónjō ádá yāngā nēē, ndākpá kālā ká ádá gródó ndākpá è'dē. ²³ 'Déé, mókō mápá ká ĩgí gónjō ádá yāngā yāā, má ndīyí tāmá dú, rīgí èshé ká yómō génjé ĩñí, ĩshíí nēē, ā yālā ũngú nī ká ádá è níí, glöyó Mbájá nī lāñā bī ndākpá nī. Á yālā áyā ũngú è 'déé, èpē ĩgí ũngú āpá dī mūmū ndākpá, ĩshíí ā !ölō gbōgbō èpē ĩgí, ĩshíí nēē, ká rāyā ádá yāā, gónjō ádá nī ègbē áyā ĩgí èshé ká gōgō gālā glōsī'dí ũngú è 'déé, kāngā áyā ĩgí ā ká 'dī.

Ránā áshá

3 Mbájá ālā ĩgí, ĩshíí mánjā mánjā má'dá ká Krístō míshíí, ātāsh yāā, músú shēshē lépē ĩgí mápá ká ũngú è 'déé, ĩgí ká mūmū örō ā ká, 'déé ká'dá ká'bā dī

† Kprāshā úgú nī gī mótó ílí ríní gī, ká góvó úgú gīgí ránā shéshé nī gī, wālā yómō Sé'bītī nī gī: Góvó úgú è kāyā Ájā Gātā Srāmā, ĩshíí Pēntākóstā ālā yālā ārà èpē ĩgí ká dītī èyí 'bālā òtō ílí ríní, ĩshíí góvó úgú gīgí ránā shéshé ā yālā ārà nē òtō ílí shéshé nī ká úgú tírí, ĩshíí yómō Sé'bītī ájā gúsú ārà nī ā yālā ārà nē ká úgú tírí bīyí sālā lēmbē rómó 'bī'bī. Yūwúdū nī gī ā rò'dō ránā gīgí shéshé nī ká ádá è níí, èpē ĩgí òkō góvó úgú gālā kóbó kélé úgú Gātā Srāmā ĩshíí Pēntākóstā gánā nī òtō ílí ríní nī. Ró'dō 1 Kōrénkōlō 23:30-31; 2 Kōrénkōlō 2:4; 2 Kōrénkōlō 8:12-13; 2 Kōrénkōlō 31:3; Nīmáýā 10:33; Hūzēyā 2:11; Rómā 14:5-6, Gālátīyā 4:10. †† Kótó grōnō: ĩgí nī lílí ārà, ĩshíí wāwā gbōgbō āzá áyā ĩgí ní, ĩshíí ā yāshá ká Mbájá ā'bā mūmū örō. ĩshíí Mbájá ā yōpó ĩgí ká ádá áyā nē bī ndākpá è 'déé, ká jūjū búbū ā ká.

úgú è 'déé, Krístō ká'dá ká'bā è'dē kāpá dī !éké lāsā Mbájá † ká. ² Músú ĩñí ĩgí mápá ká ũngú è 'déé, ĩgí ká mūmū örō ā ká, āzá mápá ká nēnē jūjū búbū yākā ní. ³ Ká ádá mílí míshíí, ĩshíí áshá í ngá áyā ĩgí 'déé, Mbájá kíti ā ká nēē, āngā áyā nī ĩshíí Krístō. ⁴ Shíkī áshá í ngá áyā ĩgí āngā Krístō, ĩshíí ká úgú è 'déé, ká ndōjō tówó ā ká nēē, ā ndökō ĩgí ká ngá ètē, mápá ílí grājá úgú í 'déé, ká gbōgbō ārà nī ká.

Ránā áshá ĩshíí tówó è ká

⁵ Āngā áyā ĩgí dī gā'bā ògō nēnē jūjū búbū yākā 'déé, má yālā gōgō èyí ā ká á'dá, áyā gālā gōgō lūkpú, ĩshíí gōgō ngāngā, ĩshíí gālā nēnē ndéné, ĩshíí gā'dá ká gōgō ũngú ká ndākpá, ĩshíí gīñí ádá gālā glōsī'dí ũngú, ká ádá gālā gōgō ũngú nī gī nēē, ètē tá áyā glöyó mbájá è 'déé, ndākpá krāshá ĩgí ká !éké èpē ĩgí ā ká. ⁶ Ó'dō Mbájá nēē, ā ndēgbē góvó āpá ká ndākpá è 'déé, ĩgí ká yālā ĩgí úlú ũngú è kātāsh ká. ⁷ ĩshíí è ngā nī dú ũngú è 'déé, ĩgí má'dá dī gālā nī ká úgú è má'dá dī gāshá nī ká glōsī'dí ndākpá nī ká. ⁸ ĩshíí 'bákétā nēē, āngā áyā ĩgí dī gērútú gēshé ká gālā ndēgbē ó'dō, ĩshíí ngísí, ĩshíí gīñí ádá gālā glōsī'dí ũngú āpá ká ndākpá, ĩshíí glímí dírí ndākpá, ĩshíí níí má'bā gā'bā glōsī'dí ádá níí, rīgí èshé ílí ākpā ĩgí á'dá. ⁹ Má'bā glēmē klēzē mápá kókō ārà ĩgí á'dá, ká ádá glōsī'dí áshá í 'déé, má'dá dī gāshá nī sārā ká nēē, ĩgí má'bā má'dá míshíí, ¹⁰ ĩshíí ĩgí módó lāgā gāshá ránā áshá è 'déé, ká yēnē ránā gīñí ádá kāyā èngā Mbájá Bēbē gūbū ũngú nī gī ká míshíí. ¹¹ ĩshíí ká ètē ránā áshá yāngā nēē, ndākpā òñó kókō ārà Īgrīgí nī gī, ĩshíí Yūwúdū nī gī 'dī, wālā òñó kókō ārà yómō è 'déé, kāñā ñbōñbó mātārā, ĩshíí yómō è 'déé, kāñā 'dī ká 'dī, wālā òñó kókō ārà jūjū gādā nī gī, ĩshíí ndākpá è 'déé, kōgō ílí ũngú káná 'dī ká 'dī, wālā òñó kókō ārà méndé, ĩshíí ndākpá è 'déé, ètē kázá méndé ní ká 'dī, ká ádá Krístō ā yāshá ā'bā shēshē lépē āgā tírí.

¹² Ātāsh yāā, Mbájá rōjō ĩgí níí, má'dá mápá ká shíkī glözō ndākpá í ngá áyā nē, ĩshíí níí, málā lömó, ĩshíí níí, má'bā gālā ārà ĩgí mápá ká ũngú á'dá, ĩshíí níí mrúkú shēshē lépē ĩgí. ¹³ Má'bā gā'dá yómō gēyē ndēgbē ó'dō á'dá, ĩshíí níí, míjī jīí ĩshíí mápá ká glōsī'dí ũngú è 'déé, kālā āpá áyā ĩgí ā ká, tá áyā 'déé, Bēbē ārà āgā kíjī jīí ĩshíí āpá ká glōsī'dí ũngú áyā ĩgí ā ká. ¹⁴ ĩshíí āpá jūjū glözō ĩgí ũngú yāngā tírí nēē, gālā ádá ārà í ngá áyā ĩgí ā ndlōngō ĩgí níí, á'dá 'bālā níí, bēdē ũngú ā'bā gāsā èshé áyā ĩgí á'dá.

¹⁵ ĩshíí níí, má'bā gōzō mómō í 'déé, kēshē ká Krístō ká níí, á'dá á'bā shēshē lépē ĩgí. Ká ádá ĩgí tírí ndākpá 'bālā, ĩshíí Mbájá ádá ĩgí tírí níí, máshá glözō nī, ātāsh yāā, ká úgú tírí mlóyó Mbájá. ¹⁶ Mrúkú ádá ká Krístō gónjō nī má'bā shēshē lépē ĩgí, ĩshíí níí, mródó ārà ĩgí ká génjé ĩñí. Míshíí ríngí glöyó Mbájá ĩshíí grēbē ètē, ká gòmō shēshē lépē ĩgí. ¹⁷ Tá ũngú è 'déé, ĩgí klēmē, wālā ĩgí kálā yāā, āngā áyā ĩgí dī gālā èyí òtō ògō Bēbē ārà āgā Yézú, ĩshíí ũngú è tírí 'déé, ĩgí má ndālā nī bī Mbájá Bēbē ā ká nēē, málā mótó ògō Yézú.

† Dī !éké lāsā Mbájá: Ndākpá è ká'dá ká'bā dī !éké lāsā nī ká nēē, á'dá á'bā dī úgú è 'déé, óñjō ĩshíí gēnē gūrū ārà ká è'dē ā ká.

Gónjõ ádá äpá ká ádá gbõlõ áshá

¹⁸ Yää lükpú òmò nî gĩ, mógó ádá ká rómó ìgí gĩ, tá äyá è 'déé, Bèbé ärä ägá ká yèbè ádá èyí èshè äyá ìgí níí, málä ká.

¹⁹ Ìshíí mēngá ìgí yää ngāngá mómò nî, málä ádá ärä lükpú òmò ìgí gĩ, Ìshíí níí málä ìgí glözö nî.

²⁰ Ìshíí ìgí yää kötò gĩ, mógó ádá ká bèbé ìgí gĩ, Ìshíí yāngá ìgí gĩ ká ũngú è 'déé, ká yèbè ádá èyí ä ká tírí, ká ádá shèshè lépè Bèbé ärä ägá ä ndèlè äpá è'dè.

²¹ Ìgí yää bèbé kötò nî gĩ, má'bā gälä kötò í ngá áyá ìgí níí, ó'dò ìgí ègbè ä'dá, äzá ní yää, ärä ìgí ä yèlè 'dĩ.

²² Ìgí yää, méndé nî gĩ, mógó ádá ká yómó ärä ìgí 'déé, ká jũjũ bũbũ ä ká òtò ká ũngú è 'déé, ká yèbè ádá èyí ä ká tírí, äzá õgbó tá dĩ mùmü ìgí ní, ká ádá è níí, lépè ìgí èlè äpá äyá ìgí. Málä ätāsh ká shèshè lépè ìgí 'bälä, ká ádá má yèté mbāwā ärä Bèbé ärä ägá.

²³ Tá ũngú è 'déé, má ndälä nî ká nèè, málä ká shèshè lépè ìgí 'bälä, äyá è 'déé, má yälä ká ádá ärä Bèbé ärä ägá, äzá ká ádá ärä ndäkpá ní, ²⁴ tá äyá è 'déé, mókò máná míshí ä ká nèè, Bèbé ärä ägá, ä ndèné bì ìgí gözö ũngú èshè ká ũngú è 'déé, köshò ádá èyí bì ndäkpá í ngá áyá nè ká, ká ádá èté nèté í 'déé, má yälä nî ká nèè, ká ádá ärä Bèbé ärä ägá Yézũ Krístò. ²⁵ 'Déé, ndäkpá kälä glösĩ'dí ũngú yää, ádá èyí ä ndä'dá ó'dò nî, ká ádá Mbájá õhó kökò ärä ndäkpá 'dĩ.

4 Ìshíí ìgí yää yómó ärä méndé nî gĩ, málä méndé í ngá áyá ìgí gĩ glözö nî, ká ádá mókò ká ärä ìgí máná míshí nèè, Bèbé ärä ìgí ä mùmü òrò.

² Má'bā gèrútú méshé ká grājā äkpā ìgí bì Mbájá ä'dá. Ká úgú è 'déé, ìgí ká rājā äkpā ìgí yää, músú ínjí ìgí mápá è'dè, Ìshíí níí, mlóyó èté. ³ Ìshíí níí, mrājā äkpā ìgí bì Mbájá ká ádá ärä ägá tánè, ká ádá è níí, Mbájá ä'bā gbõlõ bì ägá níí, mè'dé gitĩ ádá ká ádá ärä Krístò 'déé, má sījĩnĩ nî ká ádá èyí ká bì ndäkpá nî. ⁴ Mrājā äkpā ìgí ká ádá è níí, mlémè ádá nî grājā nî äyá è 'déé, kāngá áamá dĩ gälä nî ká.

⁵ Ká úgú è 'déé, ìgí ká kökò ärä ndäkpá è 'déé, kiyí äpá ká Krístò 'dĩ ká yää, málä ũngú nî, ká génjé ínjí, Ìshíí 'déé, ìgí kókò gēsè gbõlõ míshí yää, máná ìgí.

⁶ 'Déé, ìgí ká lõgõ ká ngá ìgí yää, mlémè ádá nî gözö, Ìshíí kélè nî äyá kõnó 'déé, kújú kápá ká nõshó nî ká, ká ádá è níí, mókò kútú nèè, má ndĩpĩ ádá nî bì ìgí äyá 'dè yä.

Yũjũ

⁷ Tíkákũsũ ä ndlémè ádá ärä mã bì ìgí. Èté bèdé ónjò ägá 'déé, mälä ádá ärä nî ngé ká, Ìshíí èté nî gözö bõrõ 'déé, má yälä nèté gè'dé ádá ká Bèbé ärä ägá ká ngá èté ä ká. ⁸ Mã yõpó èté mánjā è'dè bì ìgí ká ádá è níí, lémè ádá ärä ägá bì ìgí níí, shèshè lépè ìgí õnjó. ⁹ Ä yānjā ngá äyá ìgí yõ ká Ōnésĩmõsõ. Èté nî gözö ónjò ägá 'déé, mälä ádá ärä nî mã ká, Ìshíí èté nî 'bälä èshè äyá ìgí. Ìgí ä ndlémè ádá ũngú è tírí 'déé, kälä ärä èpè ìgí äpá dĩ úgú ä ká bì ìgí.

¹⁰ Bèyè mã, Ārístárkõsõ 'déé, mã ílí sījĩnĩ nî dĩ úgú ä ká ngá èté, Ìshíí Márkõ 'déé, kädä Bärná'bā ũwú nè ká, ũjũ ìgí äpá è'dè, mógó ádá ärä Márkõ míshí, 'déé èté kójõ ngá äyá ìgí yõ yää, múmú èté. ¹¹ Jášhwā 'déé, bèdé dírí nî, Jústũs ä ká, ũjũ ìgí äpá è'dè tánè. È ngá tá tötò Yũwúdũ è 'déé, ká kökò ärä ndäkpá í 'déé, giyí kápá ká Krístò 'déé, má yälä nèté gè'dé ádá mómò ngèrè ká Mbájá ká ngá ìgí ä ká, äná áamá ngé.

¹² Èpāfrāsā 'déé, èté nî 'bälä kèshè äyá ìgí ä ká nèè, èté nî bõrõ ká Yézũ Krístò. Ä yũjũ ìgí äpá è'dè, Ìshíí ä rājā äkpā nè bì Mbájá ká shèshè lépè nè 'bälä, ká ádá ärä ìgí, ká ádá níí, shèshè lépè ìgí ä'dá gónjõ nî, Ìshíí ä yèbè ádá è níí, mónjõ kpürú, Ìshíí níí, má'dá ndäkpá è 'déé, ká yälä ũngú nî äpá dã'bā ádá ká Mbájá ká.

¹³ Ámä ká ärä mã, mókò yõ nèè, ä yälä nèté nî gbèré ká ádá ärä ìgí, äcá õgbó ká yómó è 'déé, ká Lāwõdísĩyā, Ìshíí Ērāpólĩsĩ.

¹⁴ Lèmbè ägá Lúkā 'déé, mälä ádá ärä nî ngé ká, 'déé èté nî bèbé glöló nõwõ nî ká, Ìshíí Démāsā ũjũ ìgí äpá è'dè. ¹⁵ Mújũ yómó giyí äpá ká Krístò 'déé, ká mbèré Lāwõdísĩyā ká mápá è'dè. Mújũ lúmũ ägá Nímĩfā, äcá õgbó ká yómó giyí äpá ká Yézũ 'déé, ká lõvõ äpá mómò í ngá äyá nî ká mápá è'dè.

¹⁶ 'Déé, rò'dò srõnõ yākā bì ìgí íshí yää, mälä níí, rò'dò bì glövõ yómó giyí äpá ká Yézũ 'déé, ká Lāwõdísĩyā ká, Ìshíí níí, yómó Lāwõdísĩyā õpó bì ìgí srõnõ 'déé, möpó bì ìgí ä ká níí, rò'dò bì mēngá ìgí tánè.

¹⁷ Mlémè bì Ākrípāsā míyí, āngá äyá nî dĩ göyó èshè ká nèté í 'déé, Bèbé ärä ägá kènè bì èté níí, kälä ká.

¹⁸ Ámä Pāwũlõ ká ärä mã, krõndó yũjũ yākā ká lèké mã bì ìgí. Mínjí áamá ká grājā äkpā ìgí bì Mbájá ká ádá è níí, äná áamá, ká ádá è 'déé, mã ílí sījĩnĩ nî ká. Mã yõwõ méshè ká Mbájá níí, älä lõmó äyá nè bì ìgí.

1 Tāsālónīkā

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Páwūlō bēbé yōpó ká Yézū ōcō lāgá gāḷā kēnīsā nī ā'bā mbērē Tāsālónīkā tá āyá ádá è 'déé, krōndó ká'bā ílī jūjū ádá 17 āpá ílī wárāgā Nēté ká Yōmó Yōpó nī kā. Tāsālónīkā nī mbērē ká yōmó Māsēdóniyā 'déé, kāṅā dā'bā úgú è lífí kēshē ká úgú ká Īgrīgī nī gī kā. Īshíí nēē, Páwūlō āṅā tá gēyē ēshē yō ká úgú è 'déé, slāgā Yūwūdū è ká yēbē ádá gāmbá ètē ā kā. Īshíí ēshē biyí ēyí nēē, bēbé gānā ètē Tímōtī ōjō ngá áyá nī, Īshíí lēmē bi ètē ádá āpá ká ádá ārà yōmó è 'déé, kiyí kápá ká Yézū 'déé, igi ká mbērē Tāsālónīkā kā, āpá ká ádá è 'déé, igi ká'dá tá ká giyí nī āpá ká ádá ká Mbájá kpíí ká lólō í 'déé, ká yōkō igi ā kā. Ātāsh yāā Páwūlō rōndó srōnō yākā ká ádá gāḷā shēshē lēpē igi nī ā'dá gónjō nī, Īshíí níí epē ĩpi ádá āpá ōgō yūjū ngá áyá igi. Āpá ílī srōnō yākā nēē, Páwūlō lōyó Mbájá āpá ká ádá dī giyí ngá áyá igi āpá ká Mbájá, ōgbó ká gāḷā ádá ārà yōmó è 'déé, kiyí āpá ká Yézū 'déé, igi ká Tāsālónīkā, Īshíí Páwūlō ōjō lēmē bi igi níí, ĩnī ádá è 'déé, epē kāshá ká'bā kōkō ārà igi káyá bēbé giyí āpá ká Yézū ká. Īshíí ōjō lēmē bi igi ílī ádá è 'déé, ká ndāḷā ārà nē āpá ká yōmó giyí āpá ká Yézū ká biyí irí ngá áyá igi, Īshíí ūngú è 'déé, ká ndāḷā igi ká lōwó è 'déé, Yézū ká ndīpi ārà nē dōjō āpá jūjū būbū nī kā. Īshíí ká dōṅbó ēyí nēē, Páwūlō ōjō lēmē bi igi kónjō nī āpá ká ádá gbōḷō è 'déé, āṅgá áyá igi dī gāshá áshá nī ē'dē ā kā, igi ká úgú è 'déé, Yézū ká ndōjō nī kā.

1 Ámā Páwūlō Īshíí Sílāsā, Īshíí Tímōtī ká rōndó srōnō yākā bi igi glōvō ndākpá è 'déé, má ílī kēnīsā † ká Mbájá Bēbé, Īshíí Bēbé ārà āgá Yézū Krīstō †† 'déé, igi má yāshá má'bā mbērē Tāsālónīkā ‡ kā, mā rājā ākpā āgá bi Mbájá ká ádá è níí, āḷā lōmó bi igi níí, máshá glōzō nī.

Yōmó Tāsālónīkā ā yiyí āpá ká Mbájá

² Ká úgú tírí mā lōyó Mbájá, Īshíí mā rājā ākpā āgá ká ádá ārà igi. ³ Mā rājā ākpā āgá bi Mbájá Bēbé āgā, ká ádá ārà igi, Īshíí mā yīnī ádá nēté í 'déé, má yāḷā nī, Īshíí ká ádá è 'déé, míyí mápá ká Yézū míshí ā kā nēē, má yāḷā gūrū nēté ká ádá ārà klōpō igi 'déé, máḷā ádá ārà igi ā kā, Īshíí má ndāḷā ātā ngá kpōrō ānjā gólō, ká ádá è 'déé, má tá yūsú shēshē lēpē igi mápá ká klōjō ká Bēbé ārà āgá Yézū Krīstō ká.

⁴ Yāā ōnjō āgá gī Īshíí lúmū āgá gī, mókō máná nēē, Mbájá āḷā ádá ārà igi nē 'déé, krōjō igi ká ádá è níí, má'dá ndākpá áyá nē kā, ⁵ ká ádá Kélē ádá †† í 'déé, mlēmē bi igi ā kā nēē, āzā tá ádá glēmē ká ākpā ní. È ngā ēshē ká ōnjō, Īshíí Lílí ārà Mbájá, †† tēmē āzā ē'dē

† Kēnīsā: Īgī nī glōvō ndākpá è 'déé, kiyí āpá Yézū Krīstō 'déé, ká lōvō ká ádá glōyō ètē ká ádá ètē nī Bēbé ārà igi ā kā. †† Yézū Krīstō: Yézū nī dírí ílī ēyí ā'dā, Mbájá Bēbé gāshá ndākpá. Īshíí Krīstō nī dírí ílī ēyí ā'dā, ndākpá è 'déé, Mbájá kīshí ètē níí, ká'dá góvó ngérē nī ká, Ndākpá í 'déé, Mbájá kīshí ètē ā kā, ká lēmē Īgrīgī nēē, ílī ēyí ā'dā Krīstō, Īshíí ká lēmē Íbrū nēē, ílī ēyí ā'dā Mēsáyā. ‡ Tāsālónīkā: Bēbé góvó mbērē è, ā dā'bā úgú è Māsēdóniyā. †† Kélē ádá: È ká nī Kélē ádá āpá ádá ká ārà Yézū Krīstō 'déé, kíí kápá ká krōshō, ká ádá gēshē glōs'dí ūngú áyá āgá níí, epē kēnē bi āgá áshá è 'déé, dōṅbó ēyí kázá ē'dē ní ká. †† Lílí ārà Mbájá: Ádá ká Mbájá ā'dā nēē, Bēbé ètē nī Mbájá, Īshíí Gēsē újū ngá áyá nī Yézū nēē, ètē nī Mbájá, Īshíí

ní, ká ádá mókō máná míshí nēē, má'dá dī gāshá mápá kōkō ārà igi ká ádá ārà igi áyá 'dē yā míshí.

⁶ Mródó gāḷā ūngú nī mēshé áyá āgā, Īshíí níí, mródó mēshé ká Bēbé ārà āgā. Kpíí ká lólō í 'déé, má ílī ēyí ā kā nēē, míyí mápá ká ádá nī ká kōbó kélē úgú í 'déé, Lílí ārà Mbájá kēnē bi igi ā kā.

⁷ Īshíí ká gbōḷō è ngā nēē, má'dá yōmó giyí mápá ká Yézū Krīstō ká ádá è níí, slāgā ndākpá è 'déé, kāshá ká'bā dā'bā úgú è Māsēdóniyā, Īshíí Ākáyā kā níí, ōkō dī giyí āpá ká ádá nī ēshé áyá igi. ⁸ Ká ádá ōtō ōgō igi nēē, ádá ká Bēbé ārà āgá Yézū ĩyí ōtō āzā tá dā'bā úgú è Māsēdóniyā, Īshíí Ākáyā ní, Īshíí nēē, ádá è 'déé, igi míyí mápá ká ádá ká Mbájá kā nēē, ĩyí ōtō úgú nī tírí Īshíí. Ātāsh yāā, ádá āzā áyá āgá ká ádá glēmē nī mápá ē'dē ní. ⁹ Ndākpá nī tírí ā lēmē ádá āpá ká gbōḷō è 'déé, múmú āgá ē'dē ā kā, Īshíí 'déé, máná glōyó mbájá è gī 'déé, ndākpá krāshá ká lēké epē igi Īshíí 'déé, músú shēshē lēpē igi mápá tá ká gāḷā nētē bi Mbájá è 'déé, ká yāshá kpōrō dānjā nī 'déé, ètē nī rāyā Mbájá nī ká, ¹⁰ Īshíí 'déé má yāmā Gēsē újū ngá áyá nī 'déé, ká múmú ōrō ā kā, 'déé Mbájá kāḷā ètē, Īshíí 'déé kāṅā kēshē jūjū ō'dō nē kā. Ètē nī Yézū 'déé, ká ndāshá āgá ēshē ká grōtō ádá ká Mbájá ká ndégbē ó'dō nī ká.

Páwūlō ā yāḷā nēté ká Mbájá āpá mbērē Tāsālónīkā

2 Yāā ōnjō mā gī Īshíí lúmū mā gī, mókō máná míshí, klōjō í 'déé, mōjō dī grā'bá dī ārà igi ā kā

Lílí ārà Mbájá ètē nī Mbájá. Bēbé Īshíí Gēsē újū nī Īshíí Lílí ārà nī nēē, igi tírí nī Mbájá 'bālā. Ró'dō Jónō 1:1-18; Jónō 8:41-42; Nēté ká Yōmó Yōpó 5:3-4.

nēē, āļā ärä nē tämä äpä dīti ēyī. ² Mókō máná míshí ndäkpá özō ägā, īshíí !ölö ägā äpä mbērē Filípiyā sārā īshí, īshíí nēē, kpíí 'déé, ndäkpá nī krütú kǎ' bǎ dī mǔmǔ ägā ngé kǎ nēē, Mbájá 'déé, mā löyō été ā kǎ káná ägā, 'déé mǎtá lēmē Kélē ádá ngá äyā nī bī igí ā kǎ. ³ Mē'dé ádá kǎ Mbájá bī igí äzǎ kǎ sóló, wǎlǎ kǎ gōsī'dí shēshē lēpē, wǎlǎ mā yēbē ádá gǎlǎ ónó mǎpá äyā igí nī. ⁴ Mē'dé Kélē ádá nī äyā ndäkpá è 'déé, Mbájá kīyí äpä äyā igí, īshíí 'déé, köshō nētē ēyí bī igí ā kǎ. Mā yēbē tá ádá è níí, ó'dō Mbájá kómō äpä äyā ägā, äzǎ ó'dō ndäkpá ní, kǎ ádá Mbájá kókō ádá í 'déé, kǎ shēshē lēpē ägā kǎ kánā. ⁵ Kǎ löwó è 'déé, mā'dá kǎ ngá igí ā kǎ nēē, jéé mrēbē igí 'dī, īshíí ägā mǎzǎ yómó gōgō ũngú ní, īshíí bǎ bēdē ũngú è 'déé, kǎ ndlūsū ä'dǎ ägā yómó gōgō ũngú nēē, äzǎ tánē ní, Mbájá ökö ádá í 'déé, kǎ shēshē lēpē ägā kǎ ānǎ īshí. ⁶ Mēbē ádá è níí, ndäkpá wǎlǎ igí mlóyō ägā 'dī.

Kpíí 'déé, ägā nī yómó yōpó † kǎ Krístō kǎ nēē, āngǎ äyā ägā kpötó kǎ ádá gēngpē ũngú mēshē äyā igí, ⁷ īshíí kpíí kǎtāsh kǎ nēē, mā'dá dī gǎlǎ lömó bī igí äyā yāngǎ è 'déé, kǎ yēgbē kǎ kótó äyā nē. ⁸ Kǎ ádá è 'déé, mǎlǎ ádá ärä igí nē kǎ nēē, ägā kánjǎ nī, äzǎ tá kǎ ádá è mǎcǎ mǎpá ílí Kélē ádá kǎ Mbájá kǎ ngá igí ní, mā ndǎcǎ áshǎ ngá äyā ägā kǎ ngá igí, kǎ ádá è 'déé, mǎlǎ ádá ärä igí ngé kǎ. ⁹ Yǎä ónjō ägā gī īshíí lúmū ägā gī, dú kǎ nǎrǎ ádá nēē, äzǎ mínjǎ ádá è 'déé, mā'dá dī gǎlǎ nētē nī mótó ílí njónjō īshíí gómó ájǎ, kǎ ádá è níí, mā'bǎ gǎcǎ ärä ägā mǎpá äyā igí ä'dǎ kǎ 'dé, kǎ úgú è 'déé, mā'dá dī gē'dé Kélē ádá kǎ Mbájá bī igí ā kǎ.

¹⁰ Igí nī dümbú ádá ngá äyā ägā īshíí Mbájá, äpä kǎ ádá áshǎ í 'déé, sóló īshíí lömō kǎzǎ ē'dē ní 'déé, mǎshǎ mǎpá kókō ärä igí ndäkpá è 'déé, míyí mǎpá kǎ Yézū míshí ā kǎ. ¹¹ Mókō máná míshí, mā'dá dī gǎlǎ igí tá äyā bēbē kótó è 'déé, kǎ yǎlǎ ũngú bī shīkī kótó äyā nē, ¹² 'déé mā lömbó igí, īshíí mā yēlé igí, īshíí mā lēmē mǎpá äyā igí, kǎ ádá è níí, máshǎ áshǎ äyā ndäkpá kǎ Mbájá, kǎ ádá été kǎdǎ igí níí, mǎcǎ ärä igí kǎ ngá epē mǎpá ílí mömō ngérē ngá äyā nē, ögbó kǎ ónjō ngá äyā nē.

¹³ īshíí mā löyō Mbájá kǎ úgú tírí, kǎ ádá kǎ löwó è 'déé, mógó ádá nī mēshē äyā ägā kǎ nēē, míyí mǎpá ē'dē míshí, kǎ ádá été ádá yāngǎ nēē, ēshē kǎ Mbájá, äzǎ ēshē kǎ ndäkpá ní. Tämä dú è ngā nī ádá kǎ Mbájá 'déé, kǎ yǎlǎ nētē nī äpä äyā igí yómó è 'déé, míyí mǎpá äyā nī kǎ.

¹⁴ Yǎä ónjō ägā gī īshíí lúmū ägā gī, igí má yǎlǎ ũngú nī tá äyā ndäkpá è 'déé, kīyí äpä kǎ Yézū 'déé, igí kǎ ílí gēlé kēnīsǎ kǎ Mbájá 'déé, kǎ yāshǎ tēndē tēndē kǎ' bǎ dǎ' bǎ úgú è Jüdéyǎ kǎ. īshíí shīkī ndäkpá ngá äyā igí !ölö igí, tá äyā è 'déé, Yūwúdū nī gī klölö shīkī ndäkpá ngá äyā epē igí è, kīyí äpä kǎ Yézū kǎ, ¹⁵ 'déé, küfū kéné ádá ngá äyā epē igí gī, īshíí slǎgǎ yómó è üfū Bēbē ärä ägā Yézū, īshíí 'bákétǎ nēē, slǎgǎ yómó è, ä !ölö ägā, īshíí ögō ägā ēshē ílí mömō nī īshí. Älǎ ätāsh kǎ ádá è níí, shēshē lēpē Mbájá ä' bǎ gēlé äpä äyā epē

igí ä'dǎ, īshíí öjō ä'dǎ kójō ärä ndäkpá nī tírí. ¹⁶ Ä yēbē töyō ádá grütú ägā ēshē kǎ gē'dé ádá kǎ Mbájá bī ndäkpá è 'déé, kǎzǎ Yūwúdū ní 'déé, Mbájá bēdē ē'dē kǎ ndāshǎ igí ā kǎ. īshíí kǎ löwó è 'déé, kǎ yǎlǎ ätāsh kǎ nēē, ä !ätá glösī'dí ũngú äpä jūjū epē igí, īshíí kǎ döngbó ēyí nēē, ó'dō Mbájá ä ndēgbē nī, īshíí ä ndrötó ádá äpä äyā igí.

Páwülö ä yēbē ádá gǎnjǎ grǎ' bǎ yómó Tāsālónīkā tówó

¹⁷ Yǎä ónjō ägā gī īshíí lúmū ägā gī, kpíí 'déé, mōngó kókō ärä ägā kǎ ngá igí gǎā kǎ nēē, mílí igí 'dī. Änjǎ ärä igí ä yǎlǎ ägā ngé, īshíí mā yǎlǎ tá dī è 'déé, kǎngǎ äyā ägā kǎ, kǎ ádá gǎnjǎ gōkō igí dǎcǎ kǎ mǔmǔ ägā. ¹⁸ Dú nēē, mā yēbē ádá glüwū gǎnjǎ äyā igí yō. Mēngǎ ämä Páwülö kǎ ärä mā nēē, mā yēbē ádá gǎnjǎ yō, kǎ dīti ēyí gēlé í nē, īshíí nēē, Shētǎnǎ †† krütú ämä kēshē ē'dē. ¹⁹ ũngú è 'déé, ägā mā ndūsú shēshē lēpē ägā mǎpá ē'dē kǎ nī ngǎ? īshíí ũngú è 'déé, kǎ ndǎlǎ góvó kōbó kélē úgú bī ägā kǎ nēē ngǎ? īshíí ũngú è 'déé, kǎ ndǎ' bǎ Bēbē ärä ägā níí, kēné gürü ärä ägā äpä dī mǔmǔ nē kǎ löwó è 'déé, été kǎ ndīpí ärä nē döjō nī kǎ nēē, ngǎ? Äzǎ igí ní? ²⁰ Tämä dú mā ndǎlǎ nǎbēlé, īshíí mā ndǎlǎ kōbó kélē úgú kǎ ádá ärä igí.

Ä yöpó Tímōtī änjǎ mbērē Tāsālónīkā

3 īshíí biyí è 'déé, tǎgǎ úgú nī kōgō nē 'déé, mögó ádá mēshē äyā igí 'dī kǎ nēē, shēshē lēpē ägā ägǎ nē, īshíí mīnjǎ mīyí gōzō nī nēē, mā'dá mā' bǎ Ätínǎ, ² īshíí níí möpó Tímōtī mǎnjǎ ē'dē bī igí kǎ ádá été nī ónjō ägā 'déé, mā yǎlǎ nētē nī bī Mbájá kǎ ngá été ā kǎ, kǎ ádá è níí, ē'dé Kélē ádá kǎ Yézū Krístō ötō yō, īshíí níí ānǎ igí níí, mrúkú shēshē lēpē igí kǎ giyí mǎpá kǎ ádá kǎ Mbájá, ³ kǎ ádá è níí, bēdē ndäkpá è ēshē kókō ärä igí ä' bǎ gǎnǎ giyí äpä kǎ Yézū kǎ ádá !ölö í 'déé, kǎ yökō été ā kǎ ä'dǎ. Igí kǎ ärä igí mókō máná míshí, été !ölö yāngǎ ä yökō ägā. ⁴ Kpíí kǎ úgú è 'déé, mā'dá kǎ ngá igí ā kǎ nēē, mlēmē bī igí míyí ndäkpá ä nd!ölö ägā, īshíí mókō máná míshí ä !ölö mēngǎ ägā 'bákétǎ tánē. ⁵ Tǎgǎ úgú nī ögō nē, īshíí mögó ádá mēshē äyā igí 'dī, īshíí shēshē lēpē mā ägǎ nē, ätāsh yǎä, mīnjǎ miyí gōzō nī nēē, möpó Tímōtī níí, änjǎ ökö nēē, kútú mǎtá yīyí mǎpá kǎ Krístō gónjō ní yǎ, kǎ ádá mbāwǎ ālǎ ämä, īshíí mīnjǎ miyí bēdē ē'dē Shētǎnǎ änjǎ igí, īshíí límí lílí nētē ngá äyā ägā īshí.

⁶ īshíí nēē, Tímōtī lüwū ēshē äyā igí yō 'bákétǎ, īshíí lēmē gōzō ádá äpä kǎ ádá è míyí mǎpá kǎ Yézū míshí ā kǎ, īshíí 'déé, mā yǎlǎ ádá ärä ndäkpá nī kǎ. Lēmē bī ägā yīyí kǎ úgú tírí má yīnjǎ gōzō ádá mǎpá kǎ ádá ärä ägā, īshíí änjǎ ärä ägā ä yǎlǎ igí, tá äyā è 'déé, änjǎ ärä igí kǎ yǎlǎ ägā kǎ.

⁷ Ätāsh yǎä ónjō mā gī īshíí lúmū mā gī, kpíí kǎ !ölö, īshíí ádá í 'déé, kǎ ó'dō ägā kǎ nēē, shēshē lēpē ägā ä ndǎ'dǎ tá gónjō nī äpä kǎ ádá ärä igí, kǎ ádá è 'déé, míyí mǎpá kǎ Krístō míshí ā kǎ. ⁸ Kǎ ádá 'bákétǎ kǎ nǎrǎ ádá nēē, ägā mā yāshǎ nī, kǎ ádá è 'déé, mrúkú

† Yómó yōpó: Yézū öpó igí kǎ kpötó äyā nē, kǎ ádá glöló nōwō, īshíí gōgō kótó rōyō ēshē jūjū ndäkpá, īshíí níí rōdó ádá í ngá äyā nē bī ndäkpá.

†† Shētǎnǎ: Été nī ngérē kǎ kótó grōnō kǎ Mbájá 'déé, kǎnǎ ádá kǎ Mbájá, īshíí 'déé, Mbájá kōgō igí kēshē mǔmǔ örō ä kǎ. Ró'dō Gití Ádá 12:7-9.

shëshê lépê igí gónjó nî mápá ká ádá ká Bèbé ärä ägá míshí ä kã. ⁹ Mä ndlöyó Mbájá góvó nî äyá 'dè, äpá biyí kóbó kélé úgú í 'dée, kã yälä ägá äpá dí mümü nî, ká ádá ärä igí ä kã? ¹⁰ Mä räjä äkpä ägá bi Mbájá ká úgú tírí ká shëshê lépê ägá 'balä, mötó ílí njónjó íshíí gómó ájã, ká ádá è níí, bédé è'dè ägá mä ndökó igí tówó, íshíí níí, máná igí níí, miyí mápá ká ádá ká Mbájá gónjó nî, mötó ká è sārã kã.

¹¹ Mä yowó lömó mëshé ká Mbájá Bèbé ägá, íshíí mëshé ká Bèbé ärä ägá Yézú níí, èbè gbö!ö bi ägá níí, mánjä ngá äyá igí yó, ¹² íshíí níí, Bèbé ärä ägá ä'bã igí níí, málä ádá ärä igí mötó kökó ärä igí, íshíí níí, málä ádá ärä ndäkpá nî tírí góvó nî mánjä gólö, tá äyá è 'dée, mä yälä ádá ärä igí ä kã, ¹³ íshíí níí, älä shëshê lépê igí níí, ä'dá gónjó nî, ká ádá è níí, má'dá glözö ndäkpá mápá dí mümü Mbájá Bèbé, äzá äyá yómó gälä sóló ní, ká úgú klöjô ká Bèbé ärä ägá Yézú Krístö, äcá ögbó ká glözö ndäkpá ngá äyá nè.

Áshá è 'dée ó'dö Mbájá kã ndömo äpá è'dè

4 Yää ónjö mâ gí íshíí lúmü mâ gí, äpá jüjü è ngá tírí nèè, mlüsü bi igí gbö!ö áshá è 'dée, kã ndä'bã ó'dö Mbájá níí, kömó äpá äyá igí ä kã míshí, íshíí tãmá áshá èyí 'dée, ägá má yäshá nî kã, íshíí 'bákétã nèè, mä lémè bi igí gónjó nî, ká dírí Bèbé ärä ägá Yézú níí, málä ätâsh góvó nî, mánjä gólö. ² Ká ádá mókó máná tá ádá í 'dée, mlémè bi igí ká kpótó ká Bèbé ärä ägá Yézú kã míshí.

³ Mbájá ä yèbè ádá è níí, má'dá glözö nî íshíí níí, mégbè ká ärä igí níí, má'dá jängá mëshé ká gälä gös'dí üngú è kãyá gälä örö. ⁴ Íshíí tá ndäkpä è 'dée, kã kökó ärä igí ä kã nèè, ègbè ká ärä nè èshè ká gälä glös'dí üngú è 'dée, gbögbö nî kã yèbè ádá èyí ä kã, íshíí níí, èné gürü ärä nè, ká ádá è níí, slägã ndäkpä è èné gürü ärä nî, ⁵ íshíí níí, ègbè ká ärä nè èshè ká gälä glös'dí üngú è 'dée, gbögbö nî kã yèbè ádá èyí ä kã, äyá ndäkpä è kökó Mbájá kánã 'dí kã yälä nî kã, ⁶ íshíí äpá ká ádá èté ádá yängã nèè, ndäkpä èshè kökó ärä igí ä'bã gälä gös'dí üngú äpá ká bëyè nè ä'dá. Ká ádá Bèbé ärä ägá ä ndrötó ádá äpá ká ndäkpä è 'dée, kã ndälä úlu üngú è kätâsh kã, tá äyá è 'dée, më'dé igí sārã mápá ká ádá èyí míshí ä kã. ⁷ Ká ádá Mbájá ädá ägá ká ádá è níí, máshá gözö áshá, äzá ká ádá gäshá áshá gälä glös'dí üngú ní. ⁸ Ätâsh yää, ndäkpä è 'dée, kã ndänã ádá yäkã kã nèè, äzá änä ádá ká ndäkpä ní, íshíí nèè änä ádá ká Mbájá 'dée, këné Lílí ärä nè bi igí ä kã.

⁹ Íshíí äpá ká ádá gälä ádá ärä igí götó kökó ärä igí nèè, dürü è 'dée, ägá mä ndröndó ádá èyí bi igí nèè, äzá ní, ká ádá Mbájá rödó igí äpá è'dè sārã íshíí. ¹⁰ Ká râyä ádá yää, dú nèè, málä ádá ärä ndäkpä è tírí 'dée, kiyí äpá ká ádá ká Yézú 'dée, igí ká ä'bã úgú è Mäsédóniyã kã míshí, íshíí kpíí kätâsh kã nèè, yää ónjö mâ gí íshíí lúmü mâ gí, mä lémè bi igí níí, málä ätâsh góvó nî mánjä gólö.

¹¹ Málä tá dí è 'dée, kängá äyá igí ä kã, ká ádá è níí, máshá glözö nî, músú ínjí igí mápá tá ká nètè ngá äyá igí, íshíí níí, málä nètè ngá äyá igí ká lèké igí, tá äyá è

'dée, mlémè bi igí sārã kã, ¹² ká ádá 'dée, málä ätâsh míshí yää, má ndälä ndäkpä è 'dée, kiyí äpá ká Yézú Krístö 'dí kã níí, èné gürü ärä igí, íshíí ä ndä'bã igí níí, mácá ärä igí mápá ká slägã ndäkpä è, ká ádá üngú è 'dée, mä yèbè ádá èyí ä kã 'dí.

Dí rómó klöjô ká Bèbé ärä ägá Yézú Krístö

¹³ Yää ónjö mâ gí íshíí lúmü mâ gí, mä yèbè ádá è níí, mókó râyä ádá máná mápá ká ádá ärä yómó è 'dée, kiyí äpá ká Krístö íshíí 'dée, kilí ishí ä kã níí, má'bã göndö ärä igí mápá ká ádá ärä igí äyá ndäkpä è 'dée, kinyí ä'dã èpè igí ká yökó yómó è 'dée, igí kilí ishí ä kã tówó 'dí kã ä'dá. ¹⁴ Íshíí nèè, miyí mápá ká ádá è Yézú kíí íshíí 'dée, kängã këshè jüjü ö'dö nè íshí ä kã nèè, ätâsh yää, miyí ká ádá è 'dée, ká úgú è 'dée, Yézú ká ndlüwü döjô nî kã nèè, Mbájá ä ndéné ètè, ögbó ká yómó è 'dée, kilí íshíí 'dée, kiyí äpá äyá nî kã. ¹⁵ Bèbé ärä ägá Yézú iyí nèè, ká úgú è 'dée, èpè kã ndlüwü döjô nî kã nèè, mëngá ägá yómó è 'dée, tá gäshá nî kã nèè, mä yä'bã yómó è 'dée, kilí ishí ä kã ä'dá gölö, íshíí níí, mánjä ngá äyá nè 'dí. ¹⁶ Ká ádá Bèbé ärä ägá ká ärä nè, ä ndlüsü èshè mümü örö, íshíí ndäkpä ä ndögó gónjó ádá, íshíí góvó grönö ká Mbájá ä ndlémè ádá, íshíí ä ndémè tülú ká Mbájá, íshíí kpéé üngú è 'dée, kã ndälä ärä nè ká èté úgú äsh kã nèè, ndäkpä è 'dée, kiyí äpá ká Krístö íshíí 'dée, kilí ishí ä kã, ä ndängã èshè jüjü ö'dö èpè igí, ¹⁷ íshíí úgú è ä ndövö mëngá ägá yómó è tá gäshá nî kã ká ngá igí äpá ílí krökó, ká ádá gländá ká Bèbé ärä ägá äpá ílí yäyã, íshíí ägá mä ndä'dá néré ká Bèbé ärä ägá. ¹⁸ Ätâsh yää, má'dá tá ká glémè ádá yäkã mápá kökó ärä igí ká ádá è níí, máná ärä igí è'dè mötó kökó ärä igí.

Má'dá kánjá nî ká úgú klöjô ká Bèbé ärä ägá

5 Yää ónjö mâ gí íshíí lúmü mâ gí, dürü è 'dée, mä ndröndó ádá mápá ká ádá úgú, wälä äjã è 'dée, Bèbé ärä ägá kã ndöjô è'dè ä kã nèè, äzá ní, ² ká ádá mókó kínärã igí máná gözö míshí, ká ádá äjã klöjô ká Bèbé ärä ägá † nèè, ä ndä'dá tá gbírí äyá úgú klöjô ká bëbé bíñí ká njónjó. ³ Íshíí ká úgú è ndäkpä nî kã ndiyí, èpè igí ká ílí gözö mömó, íshíí bédé gös'dí üngú è kã yälä ärä nè 'dí kã nèè, tá wírí ätã nèè, cécè ä ndrèkpé äyá igí, tá wírí äyá úgú nöwö lítí ká iyí túwü, dú ndäkpä ä yäshá èshè è'dè 'dí.

⁴ Yää ónjö mâ gí íshíí lúmü mâ gí, igí mázã ílí múmú úgú 'dée, èté äjã yängã, kã ndöjô äpá äyá igí äyá klöjô ká bëbé bíñí níí, äkpä igí kã ndöjü äpá è'dè ä kã níí.

⁵ Igí tírí nî yómó gäshá ä'bã ílí grájá úgú, yómó ílí äjã. Ägá mázã yómó gäshá mä'bã ílí njónjó, wälä yómó gäshá mä'bã ílí múmú úgú ní. ⁶ Ätâsh yää, mä'bã gindí äyá slägã ndäkpä è ä'dá. Ängá äyá ägá dí gä'dá ká gägä mümü ägá, íshíí níí mëgbè ká ärä ägá. ⁷ Ká ádá ndäkpä nî ä yindí ká njónjó, íshíí yómó mönó nî ä yönó

† Äjã klöjô ká Bèbé ärä ägá Yézú: Èté nî äjã è 'dée, Bèbé ärä ägá Yézú kã ndöjô è'dè ä kã, íshíí ä ndrötó ádá äpá ká yómó è 'dée, igí ká yäshá nî, ögbó ká yómó è 'dée, kilí ishí ä kã. Ró'dö Nètè ká Yómó Yöpó 2:20; 1 Kórèntiyã 5:5; 2 Kórèntiyã 1:14; 2 Täsälóníkã 2:2; 2 Pítärã 3:10.

tá ká njónjó. ⁸ Īshíí nēè, mēngá ägá yōmó gāshá ká'bā ílĩ grájá úgú nĩ nēè, āngá áyā ägá dī gēgbē ká ärä ägā, ĩshíí dī gīyí āpá ká Yézū, ĩshíí dī gāļā ádá ärä ngá áyā ägá bī ndäkpá nĩ níí, ā'dá äyā nēnē gōmbō ká ádá gēgbē ká ärä ägā. Īshíí ádá gāshá ägá 'déé, mūsú shēshē lépē ägá māpá ē'dē ā kã nēè, tá äyā kļūñbú rōwō ká ádá gēgbē ká jūjū ägā.

⁹ Mbájá rōjó ägá āzá ká ádá grōtó ádá āpá áyā ägá ká ndégbē ó'dō ngé ní. Rōjó ägá ká ádá è níí, mōkō áshá mōtó ōgō Bēbé ärä ägá Yézū Krīstō. ¹⁰ Yézū ĩlĩ ká ádá ärä ägā, ká ádá è níí, kpíí ägá ká'dá gāshá nĩ, wālā ägá kílí nē yāā níí, māshá 'bālā ká ngá ēpē. ¹¹ Ātāsh yāā, mé'dé ärä ägá mótó kōkō ärä ägá ĩgī, ĩshíí níí máná ärä ägá mótó kōkō ärä ägá ĩgī, tá äyā è 'déé, má yāļā nĩ 'bákētā kã.

Dōñbó yē'dé ĩshíí yūjū

¹² Yāā ónjō mā gī ĩshíí lúmū mā gī, mā yōwō mēshé áyā ĩgī níí, méné gūrū ärä kprāshā ndäkpá è 'déé, ĩgī ká kōkō ärä ägá 'déé, ká yāļā nēté gē'dé ádá ká Bēbé ärä ägá gbēré ā kã. ¹³ Méné gūrū ärä ägá góvó, ĩshíí níí, máļā ádá ärä ägá, ká ádá nēté í 'déé, ĩgī ká yāļā nĩ kã. Māshá glözō nĩ mótó kōkō ärä ägá ĩgī. ¹⁴ Yāā ónjō mā gī ĩshíí lúmū mā gī, ägá mā lõmbó ĩgī níí, mlémē bī yōmó ĩrí nĩ gónjó nĩ níí, āļā nēté. Mé'dé yōmó mbāwā, máná yōmó è 'déé, kpōtó kázá áyā ĩgī níí kã, má'bā grāyā mápá ká ádá, mápá kōkō ärä ägá ká ndäkpá nĩ ā'dá. ¹⁵ Ká úgú tírí mūsú ĩñí ĩgī gōzō, má'bā gāļā glōsī'dí ũngú mápá ká ndäkpá ká ádá è 'déé, ká yāļā gōsī'dí

ũngú āpá áyā ĩgī ā kã ā'dá. Īshíí níí, máļā lõmó mótó kōkō ärä ägá ĩgī, ĩshíí bī slāgā ndäkpá è gī ká úgú tírí.

¹⁶ Má'dá ká kélē shēshē lépē ká úgú tírí. ¹⁷ Má'bā grūtú mēshé ká grájā ākpā ĩgī bī Mbájá ā'dá, ¹⁸ 'déé kpíí ngā ká yāļā ärä nē yāā, mlóyó Mbájā, ká ádá è ngā nĩ ádá è 'déé, Mbájá ká yēbē ádá ēyí níí, kāļā ärä nē āpá áyā ĩgī ōtō ōgō Yézū Krīstō kã.

¹⁹ Má'bā grūtú Lílí ärä Mbájá ēshē ká gāļā nēté nĩ āpá kōkō ärä ägá ĩgī ā'dá. ²⁰ Má'bā grāsā ádá ká Mbájá 'déé, kéné ádá ngá áyā nĩ gī klémē ā kã ā'dá. ²¹ Módó ádá ngá áyā nĩ tírí, ĩshíí níí, mégbē má'bā ká glözō ádá è kã. ²² Mégbē ká ärä ägá mēshé ká úlú glōsī'dí ũngú nĩ gī tírí.

²³ Mā yōwō mēshé ká Mbájá 'déé, ká yā'bā ägá 'déé, mā yāshá glözō nĩ kã níí, āļā ĩgī āpá ká yōmó jónjó shēshē lépē, níí má'dá glözō nĩ mótó ílĩ áshá ngá áyā ĩgī tírí, ĩshíí níí, má'bā gbōgbō ĩgī, ĩshíí lílí ärä ägá níí, ā'dá grájā nĩ, ēshé ká gāļā glōsī'dí ũngú nĩ gī tírí, ĩgī ká úgú klōjō ká Bēbé ärä ägá Yézū Krīstō. ²⁴ Mbájá 'déé, ká yādā ĩgī ā kã nēè, ā ndāļā bī ĩgī ũngú è 'déé, kōshō ĩgī ká ádá ēyí ā kã.

²⁵ Yāā ónjō mā gī ĩshíí lúmū mā gī, mrájā ākpā ĩgī bī Mbájá ká ádá ärä ägā. ²⁶ Mújū ónjō mā gī ĩshíí lúmū mā gī tírí gózō mápá ē'dē. ²⁷ Mā lõmē bī ĩgī gónjó nĩ mápá dī mūmū Bēbé ärä ägá níí, mró'dō srōnō yākā bī ndäkpá è tírí 'déé, kiyí āpá áyā nĩ ā kã.

²⁸ Mā yōwō mēshé ká Bēbé ärä ägá Yézū Krīstō níí, āļā lõmó bī ĩgī.

2 Tāsālónīkā

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Páwūlō bēbé yōpó ká Yézū Krīstō rōndó srōnō yākā ānjā ē'dē bī ndākpá è 'déé, kiyí āpá ká ádá ká Yézū 'déé, igi ká mbērē Tāsālónīkā kā, ēshē biyí è 'déé, ètē krōndó kpéé srōnō è kā bī igi ēshē biyí èyí ká slāgā shēshē è īshí ā kā nēē, Páwūlō rōndó ā'bā ílī srōnō yākā ádá āpá ká ádá è 'déé, kā ndā'bā yōmó è 'déé, kiyí āpá ká Yézū kā níí, shēshē lēpē igi ā'bā glüzú ní ā'dá, kpíí 'déé, ā lōlō igi nē yā. Slāgā ndākpá è, ā lēmē bī igi ā yiyí Yézū ōjō ká dī rōmó klōjō è kā nē īshí, dī yāā klōjō í ngá áyā ní líjī īshí, ātāsh yāā, igi ā'bā gālā nētē ní tówó ā'dá, īshí nēē, Páwūlō ē'dé igi níí ā'bā gōgó ádá ká ndākpá yāngā ā'dá. Páwūlō lēmē bī igi īyí nēē, ndākpá è 'déé, kiyí āpá ká ádá ká Mbájá īshí ā kā nēē, ā'bā gā'dá yōmó īrī ā'dá, ká ádá ká lōwó è 'déé, Krīstō kīpī ārà nē, kōjō dó'bó 'dī igi ká ètē úgú āsh nēē, gēlē glōsī'dí ūngú ā ndālā ārà èpē igi góvó ní ā'bā jūjū būbū yākā, īshí ngéré bēbé gālā gōsī'dí ūngú ní, ā ndē'dē yōmó è 'déé, kānā gōgó ádá ká Mbájá kā, níí ālā glōsī'dí ūngú āpá ká Mbájá.

1 Ámā Páwūlō īshíí Sílāsā, īshíí Tímōtī ká rōndó srōnō yākā bī glōvō ndākpá è 'déé, kā mbērē Tāsālónīkā 'déé, igi ká ílī kēnīsā † ká Mbájá Bēbé āgā, īshíí Bēbé ārà āgá Yézū Krīstō †† kā.

² Mā yōwō mēshē ká Mbájá Bēbé āgā, īshíí mēshē ká Bēbé ārà āgá Yézū Krīstō níí, ālā lōmó bī igi níí, máshā glōzō níí.

Grōtó ádá āpá ká ndākpá ká úgú klōjō ká Yézū Krīstō

³ Yāā ōnjō āgá gī, īshíí lúmū āgá gī, āngá áyā āgá dī glōyó Mbájá ká úgú tírī, ká ádá ārà igi īshíí è ngá āzā sóló ní, ká ádá è níí, ā'bā dī giyí ngá áyā igi āpá ká Yézū Krīstō ānjā gólō góvó, īshíí níí má'dá tá ká gālā ádá ārà igi mótó kōkō ārà igi góvó ní. ⁴ Ātāsh yāā 'déé, mānjā dī grā'bá dī ārà glōvō ndākpá è 'déé, igi ká ílī kēnīsā ká Mbájá mápá slāgā úgú è tēndē tēndē ā kā yāā, mā lēmē ádá ārà igi ká n̄bēlē bī igi, ká ádá kpíí 'déé, ndākpá ká lōlō igi ā kā nēē, má tá yiyí mápá ká Yézū gónjō níí.

⁵ È ngá tírī nēē, ā lūsū ā'dā grōtó ádá ká Mbájá āpá áyā igi nēē, lātá īshíí, īshíí ā ndālā igi níí, mlátá mápá ká yōmó gā'dá, ā'bā ílī mōmō ngéré í ngá áyā nē 'déé, ndākpá níí ká lōlō igi ká ádá èyí ā kā. ⁶ Mbájá ā rōtó ádá áyā nē glātá níí, ká úgú tírī, īshíí ā ndlūwú lōlō níí āpá ká ndākpá è 'déé, kā lōlō igi ā kā, ⁷ īshíí ā ndālā igi níí, rūtú ēshē ká glōlō āgá ká ngá igi. Ūngú yāngā gī ā ndālā ārà èpē igi ká úgú è 'déé, Bēbé ārà āgá Yézū ká ndōjō ēshē mūmū ōrō ká kōtó grōnō í ngá áyā nē †

† Kēnīsā: Īgī níí glōvō ndākpá è 'déé, kiyí āpá Yézū Krīstō 'déé, ká lōvō ká ádá glōyó ètē ká ádá ètē níí Bēbé ārà igi ā kā. †† Yézū Krīstō: Yézū níí dírī ílī èyí ā'dā, Mbájá Bēbé gāshā ndākpá. Īshíí Krīstō níí dírī ílī èyí ā'dā, ndākpá è 'déé, Mbájá kīshí ètē níí, ká'dá góvó ngéré níí ká, Ndākpá í 'déé, Mbájá kīshí ètē ā kā, ká lēmē Īgrīgī nēē, ílī èyí ā'dā Krīstō, īshíí ká lēmē Ībrū nēē, ílī èyí ā'dā Mēsáyā. ‡ Kōtó grōnō áyā nē: Īgī níí līlī ārà īshíí wáwá gbōgbō āzā áyā igi níí, īshíí ā yāshā ká

'déé, kōnjó ngé kā. Īshíí ká lōwó è 'déé, kā ndōjō níí kā nēē, gānā ōshō ká ndāgā ndlāndá igi. ⁸ Ètē ā ndírī ndākpá è 'déé, kōkō Mbájá kānā 'dī kā, īshíí 'déé, kānā gālā ūngú āpá dā'bā Kélē ádá † ká Bēbé ārà āgá Yézū īshíí ā kā. ⁹ Yírī í 'déé, ètē kā ndírī igi ē'dē ā kā nēē, ā ndrūshū igi kpōrō ā yānjā níí, īshíí ā yā'dá dī è 'déé, Bēbé ārà āgá Yézū ká ē'dē ká góvó ōnjō í ngá áyā nē kā 'dī, ¹⁰ ká úgú è 'déé, ètē kā ndōjō níí kā, īshíí glōzō ndākpá í ngá áyā níí ā ndēné gūrū ārà níí, ká ndākpá è tírī 'déé, kiyí āpá áyā níí kā, īshíí gōkō ètē ā ndēlē igi, īshíí mēngá igi má ndā'dá kōkō ārà igi, ká ádá è 'déé, míyí mápá ká ádá í 'déé, mlēmē mápá ká ádá ārà níí bī igi míshíí ā kā.

¹¹ Ātāsh yāā, āgá mā rājā ākpā āgá bī Mbájá ká úgú tírī, ká ádá ārà igi, ká ádá è níí, Mbájá ālā igi níí, mlátá mápá ká áshā è 'déé, ètē kādā igi āpá ká ádá èyí ā kā, īshíí ōtō ōgō ōnjō í ngá áyā nē níí, málā glōzō ūngú è 'déé, gōgō èyí kāngá áyā igi ā kā, īshíí níí málā ūngú níí mótó ōgō giyí ngá áyā igi mápá ká Yézū. ¹² Mrājā ākpā āgá ká ádá è níí, méné gūrū ārà dírī Bēbé ārà āgá Yézū īshíí níí, mēngá ètē ēné gūrū ārà mēngá igi tánē ōtō ōgō gālā lōmó ká Mbájá, ācā ōgbó ká è ngá Bēbé ārà āgá Yézū Krīstō.

Bēbé blīmí

2 Yāā ōnjō āgá gī, īshíí lúmū āgá gī, mā yōwō mēshē áyā igi níí, shēshē lēpē igi ā'bā gāgā gēyē mápá ká úgú klōjō ká Bēbé ārà āgá Yézū Krīstō ā'dá, ² má'bā giñjī ārà igi mápá ká ádá è 'déé, ndākpá ká ndiyí èpē igi kēné kēshē ká Mbájá kōjō ē'dē bī igi ā kā,

Mbájá ā'bā mūmū ōrō. Īshíí Mbájá ā yōpó igi ká ádá áyā nē bī ndākpá è 'déé, ká jūjū būbū ā kā. †† Kélē ádá: È kā níí Kélē ádá āpá ádá ká ārà Yézū Krīstō 'déé, kīlī kápá ká krōshō, ká ádá gēshē glōsī'dí ūngú áyā āgá níí, èpē kēné bī āgá áshā è 'déé, dōngbó èyí kázā ē'dē níí kā.

wālā srōnō ē 'déé, kā ndiyí kábā yá, kēshē ngá áyā āgā, ṭshíí mrōndó mǎpā ílí ēyí mīyí nēē, ájā klōjō ká Bēbē ārā āgá Yézū † kōjō sārā ṭshíí ā kā ā'dá. 3 Mǎ'bā gǎ'bā ndǎkpá níí, āñbā ṭgí ká bēdé gbōlō ē ā'dá, ká ádá āpá dī mǔmǔ klōjō ká Bēbē ārā āgá nēē, gēlē ndǎkpá, ā ndānā ádá ká Mbájá, ṭshíí bēbē blímí níí, ā ndōjō níí, ṭshíí ká dōñbō ēyí nēē, ā ndēné étē āpá ílí ōshō. 4 Étē bēbē blímí yāngā, ā ndēmē ádá ká Mbájá, ṭshíí ūngú ē tírí 'déé, ndǎkpá níí ká löyō ṭgí ṭshíí 'déé, ká yiyí ṭgí níí mbájá níí gī ká. ṭshíí bēbē blímí níí ā ndīyí kábā yá, ēpē ōnjō ōtō ngá áyā ṭgí tírí ṭshíí. Átāsh yāā, ā ndānjā dī gǎ'dá ā'bā ílí Mōmō ká Mbájá, ṭshíí ā ndīyí ēpē níí Mbájá.

5 Ázá mǎ'dá dī glēmē ádá yākā bí ṭgí cócō ká löwó ē 'déé, mǎ'dá ká ngá ṭgí ā kā níí, mílí nē? 6 Ūngú í nē, kówó kátá bēbē blímí níí 'déé, kōjō 'bákétā dī ká, mókō étē ūngú āsh máná míshí. Mbájá ā yēbē ádá ē níí, bēbē blímí níí ōjō ká úgú ē 'déé, ēpē ká yēbē ēyí ā kā. 7 Ndǎkpá níí ā'dá dī gǎlǎ glōsī'dí ūngú āpá ká ádá ká Mbájá ōtō ūmbū būbū ēshē sārā, ká ádá ē níí, ndǎkpá ānā ádá ká Mbájá, ṭshíí nēē, bēbē blímí níí, ā yōjō 'dī ṭgí ká úgú ē 'déé, Mbájá ká ndēné bēbē gátá étē ēshē ká ṭyí gbōlō níí ká. 8 ṭshíí bēbē blímí níí, ā ndlūsū ārā nē, ṭshíí nēē, ká löwó ē 'déé, Bēbē ārā āgá Yézū ká ndlūwū dōjō āpá biyí ēyí ā kā nēē, dī ē 'déé, kāngá bēbē blímí níí ká ā ndōyó níí, wēdē ēshē ká gānā ārā Bēbē ārā āgā, ṭshíí ā ndūfū étē, tāmá ká ádá ē 'déé, ká ndīgí ēshē ílí ākpā níí ká. 9 Bēbē blímí níí ā ndōjō ká góvó ōnjō ká Shētánā, †† ṭshíí ā ndālā súlú sóló kí'dí ē gī, ṭshíí nēnē gūjū ākpā, ká ádá ē níí, ndǎkpá ṭnjí ā'dā kábā yá, Mbájá ká yālǎ ṭgí ūngú āsh, 10 ṭshíí súlú glōsī'dí ūngú ē tírí 'déé, ká yāñbā yōmó ē 'déé, ká rúshū níí ká. Mbájá ā ndrúshū ṭgí ká ádá ānā giyí āpá ká rāyā ádá ē 'déé, ká ndāshá ṭgí ā kā ṭshíí. 11 Ē ngá níí dūrū ē 'déé, Mbájá ká ndōpó bēdé gónjō ūngú ē, ká ádá ē níí, āñbā ṭgí níí, kíyí āpá ká klēzē níí ká, 12 átāsh yāā, Mbájá ā ndrōtō ádá níí gōsī'dí níí āpá ká yōmó ē 'déé, kíyí āpá ká rāyā ádá níí 'dī, ṭshíí 'déé, ká yālǎ tōyō kōbó kélē úgú gǎlǎ glōsī'dí ūngú níí ká.

Rōjō ṭgí ká ádá ē níí máshá nē

13 Yāā ōnjō āgá gī, ṭshíí lúmū āgá gī, mlōyō Mbájá ká ádá ārā ṭgí, ká ádá Bēbē ārā āgá ālǎ ádá ārā ṭgí ṭshíí, ká ádá étē rōjō ṭgí ēshē ṭjírí ká úgú ē 'déé, kúbū jūjū būbū níí ē'dē ā kā, ká ádá gāshá ṭgí ōtō ōgō nētē ká Lílí ārā nē † níí, mǎ'dá glōzō ndǎkpá, ṭshíí tówó ōtō ōgō giyí ngá áyā ṭgí mǎpá ká rāyā ádá í ngá áyā nē. 14 Mbájá ádá ṭgí ōtō ōgō Kélē ádá í 'déé, mē'dé bí ṭgí ā kā, ká

† Ájā klōjō ká Bēbē ārā āgá Yézū: Étē níí ājā ē 'déé, Bēbē ārā āgá Yézū ká ndōjō ē'dē ā kā, ṭshíí ā ndrōtō ádá āpá ká yōmó ē 'déé, ṭgí ká yāshá níí, ōgbó ká yōmó ē 'déé, kílí ṭshíí ā kā. Ró'dō Nētē ká Yōmó Yōpó 2:20; 1 Kōrēntiyā 5:5; 2 Kōrēntiyā 1:14; 1 Tāsālónikā 5:2; 2 Pitārā 3:10. †† Shētánā: Étē níí ngērē ká kōtō grōnō ká Mbájá 'déé, kánā ádá ká Mbájá, ṭshíí 'déé, Mbájá kōgō ṭgí kēshē mǔmǔ ōrō ā kā. Ró'dō Gītí Ádá 12:7-9. ‡ Lílí ārā Mbájá: Ádá ká Mbájá ā'dā nēē, Bēbē étē níí Mbájá, ṭshíí Gēsē újū ngá áyā níí Yézū nēē, étē níí Mbájá, ṭshíí Lílí ārā Mbájá étē níí Mbájá. Bēbē ṭshíí Gēsē újū níí ṭshíí Lílí ārā níí nēē, ṭgí tírí níí Mbájá 'bālā. Ró'dō Jónō 1:1-18; Jónō 8:41-42; Nētē ká Yōmó Yōpó 5:3-4.

á dá ē níí, mǎ'dá mǎ'bā ílí ōnjō ká Bēbē ārā āgá Yézū Krístō. 15 Átāsh yāā ōnjō āgá gī, ṭshíí lúmū āgá gī, shēshē lépē ṭgí ā'bā gāgā níí ā'dá, mégbē mǎ'bā ūñū ádá í 'déé, mrōdó mēngá ṭgí mǎpá ē'dē ká ākpā āgá ká, wālā ká srōnō í 'déé, mrōndó mǎnjā ē'dē bí ṭgí ā kā.

16 Mǎ yōwō mēshē ká Bēbē ārā āgá Yézū Krístō, ṭshíí Mbájá Bēbē āgá 'déé, kǎlǎ ádá ārā āgá ká, ṭshíí ōtō ōgō lōmó í ngá áyā níí nēē, ēné bí āgá gónjō shēshē lépē, ṭshíí gōzō ūngú ē 'déé, mūsú shēshē lépē āgá mǎpá ē'dē kpōrō ā kā, 17 ā'bā ṭgí ádá yāngā gī níí, ēné ōnjō bí ṭgí, ṭshíí níí, ā'bā shēshē lépē ṭgí níí, ā'dá gónjō níí āpá ká glōzō ūngú ē 'déé, mǎ ndālǎ níí, ṭshíí ádá 'déé, mǎ ndlēmē níí ká.

Mrájá ākpā ṭgí bí Mbájá ká ádá ārā āgā

3 Yāā ōnjō āgá gī, ṭshíí lúmū āgá gī, ká dōñbō ēyí nēē, mrájá ākpā ṭgí bí Mbájá ká ádá ārā āgā, ká ádá ē níí, ádá ká Bēbē ārā āgá ṭyí ōtō úgú níí tírí gēyē ṭshíí níí, ndǎkpá ē 'déé, ká ndōgō níí ká níí, ēné gūrū ārā ēyí, tá āyā ē 'déé, mǎ yālǎ níí ká, 2 ṭshíí tówó ká ádá ē níí, Mbájá āshá āgá ēshē ká glōsī'dí ndǎkpá ká ádá slāgā ē ṭyí āpá ká Krístō 'dī. 3 ṭshíí nēē, Bēbē ārā āgá ká úgú tírí ā yālǎ ūngú ē 'déé, ká lēmē ádá ēyí ā kā, ā ndīyí ōnjō bí ṭgí, ṭshíí ā ndēgbē ngá áyā ṭgí ká ádá ē níí, Shētánā ā'bā gǎlǎ glōsī'dí ūngú āpá áyā ṭgí ā'dá. 4 Ká ádá Bēbē ārā āgá ālǎ shēshē lépē āgá níí āgā āpá áyā ṭgí 'dī, ká ádá mōkō mǎnā míshí, mǎ yālǎ ūngú níí mǎpá ōgō ádá í 'déé, mǎ lēmē bí ṭgí gónjō níí ká, mǎ ndānjā gólō ká gǎlǎ ēyí kpōrō. 5 Mǎ rājá ākpā āgá bí Bēbē ārā āgá ká ádá ē níí, lūsū dī gǎlǎ ádá ārā ká Mbájá bí ṭgí ōgbó ká grúkú shēshē lépē ká Yézū Krístō.

Āngá áyā āgá dī gǎlǎ nētē

6 Yāā ōnjō āgá gī, ṭshíí lúmū āgá gī, ká kpótó í 'déé, Bēbē ārā āgá Yézū Krístō kēné bí āgā ká nēē, 'bákétā mǎ lēmē bí ṭgí gónjō níí, ká ádá ē níí, mǎ'bā gǎcá ārā ṭgí ká ndǎkpá ē 'déé, kíyí āpá ká Yézū ṭshíí 'déé, kēbē ádá gǎlǎ nētē 'dī, ṭshíí káshá āpá dǎ'bā ádá í 'déé, mrōdó bí ṭgí mǎpá ká ádá ēyí 'dī ká ā'dá. 7 Ká ádá ṭgí kínrāā ṭgí mókō máná míshí nēē, āngá áyā ṭgí dī gǎlǎ ūngú níí, tá āyā ē 'déé, mókō mēshē áyā āgá ká. Ká ádá ká löwó ē 'déé, mǎ'dá ká ngá ṭgí ā kā nēē, mǎ'dá dī gǎlǎ nētē, 8 ṭshíí 'déé, mōshó ūngú ká ndǎkpá míshí yāā, mǎ yēngē nākā bí étē mǎpá biyí ēyí. Mǎ'dá dī gǎlǎ gūrū nētē ká kpótó mótó ílí njónjō ṭshíí gómó ájā, ká ádá gōkō nākā, ṭshíí níí, mǎ'bā gǎcá ārā āgá mǎ'bā ká bēdé ndǎkpá ē mēshē kōkō ārā ṭgí ā'dá. 9 Mǎ'dá dī gǎlǎ átāsh ká nēē, āzá ká ádá kpótó āzá áyā āgá ká ádá ē níí, mōwō ūngú mēshē áyā ṭgí níí, mǎ'dá dī gǎlǎ átāsh ká ádá ē níí, mrōdó dī gǎlǎ ūngú níí, mēshē áyā āgā.

10 Ká ádá kpíí ká löwó ē 'déé, mǎ'dá ká ngá ṭgí ā kā nēē, mlēmē bí ṭgí gónjō níí mīyí 'déé, ndǎkpá kēbē ádá gǎlǎ nētē 'dī yāā, mǎ'bā gené nōshó bí étē ā'dá. 11 Mǎ lēmē átā ngā, ká ádá mōgō ā'dā slāgā ndǎkpá ē, ā kōkō ārā ṭgí nēē, ṭgí níí yōmó írí, ēbē ádá gǎlǎ nētē 'dī, ṭshíí ā yúkú ārā ēpē ṭgí āpá ílí ádá ē 'déé, kōngó ṭgí 'dī. 12 Átāsh yāā, ká kpótó í 'déé, Bēbē ārā āgá Yézū

Křĩstõ kënë bĩ ägã kã nëë, mã lëmë gónjõ nĩ, ĩshĩĩ mã yě'dé súlú ndákpã è kätâsh, nĩ äļã nēté kã ádá è nĩ, ökö nõshó äkpã èpè ĩgĩ è'dë. ¹³ Yää ónjõ ägã gĩ, ĩshĩĩ lúmũ ägã gĩ, kã ádá ärä mēngã ĩgĩ yää, mã'bã gäļã göyö ärä mápã kã gäļã glözö ũngú bĩ ndákpã ä'dá.

¹⁴ Tá ndákpã è 'déé, kãnã gögõ ádá í 'déé, mrõndõ mápã ĩĩ srõnõ yãkã kã nëë, mókõ èté mánã gõzõ, ĩshĩĩ nĩ, mã'bã gäcã ärä ĩgĩ kã ngã èté ä'dá, kã ádá è nĩ, mùmũ nĩ ĩĩ. ¹⁵ ĩshĩĩ 'déé, kpĩĩ kätâsh kã nëë, mã'bã gökõ èté äyã kójõ ärä ĩgĩ nē ä'dá, ĩshĩĩ nëë, mrófõ èté äyã ónjõ wãļã lúmũ ĩgĩ nē.

Gräjã äkpã

¹⁶ Mã yõwõ mēshë kã Bëbé ärä ägã bëbé gënë gõzõ áshã nĩ bĩ ndákpã nĩ kã ädá è nĩ, ä'bã ĩgĩ nĩ, máshã

glözö nĩ, kã úgú tírĩ, kã gëļé gõļõ. ĩshĩĩ nĩ, Bëbé ärä ägã äná ĩgĩ tírĩ äpã è'dë.

¹⁷ Ämä Páwũlõ kã yũjũ ĩgĩ kã shĩkĩ rëyë grõndõ ũngú † ämã, ĩshĩĩ è kã nĩ ũngú è 'déé, kã ndlũsũ dĩ grõndõ ũngú ämã õtõ ĩĩ srõnõ ngã ämã gĩ tírĩ, ĩshĩĩ è ngã nĩ gbõļõ è 'déé, mã rõndõ ũngú nĩ è'dë ä kã.

¹⁸ Mã yõwõ mēshë kã Bëbé ärä ägã Yézũ Křĩstõ nĩ, äļã lõmõ bĩ ĩgĩ tírĩ.

† Rëyë grõndõ ũngú: Páwũlõ rõndõ srõnõ ngã äyã nē kã ĩëké nē 'dĩ, ĩshĩĩ nëë, bēdé ndákpã è nē, kã rõndõ bĩ ètē, ĩshĩĩ ũngú è 'déé, kã rõndõ è ngã èpē ä kã nëë, tá yũjũ nĩ kã rëyë ĩëké nē.

1 Tímōtī

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Tímōtī nī wāshūkū è 'déé, kiyí āpá ká Yézū, ṭshíí ā'dá dī glówó nī ká Páwūlō bēbé yōpó ká Yézū Krīstō ōtō ílī gēlẹ́ ríní ká gáná ètè, ká ádá è níí, è'dé Kélè ádá ká Yézū. Ṭshíí èshè biyí è ngà kā nèè, Páwūlō ōjō ōpó Tímōtī níí, ānjā ā'dá āpá ká góvó ndákpá bēbé gālā nēté āpá ílī kēnisā è 'déé, kā mbéré Éfēsūsū ā kā.

Páwūlō rōndó srōnō yākā ānjā è'dè bi Tímōtī, ká ádá è níí èpè è'dé ètè āpá ká gbōlō glóyó Mbájá āpá ílī kēnisā nī gī, ṭshíí āpá ká ádá gòkō āpá ká yómó è 'déé, kā rōdó ndákpá nī āpá ká ádá ká Mbájá ká klèzè nī kā. Ṭshíí srōnō nī lēmè ádá āpá ká ádá úlú àrà ndákpá è 'déé, kā ndrōjō igi āpá ká kprāshā yómó gālā nēté āpá ílī kēnisā nī gī kā. Ṭshíí gbōlō è 'déé, kprāshā ndákpá yāngā gī kā ndānā brízí kótó, ṭshíí grōgō ndákpá, ācá ōgbó ká lūkpú biyí írī nī gī è'dè kā.

1 Ámā Páwūlō bēbé yōpó † ká Yézū èshè ká ádá ká Mbájá Bēbé gāshā āgā, ṭshíí Yézū Krīstō †† 'déé, mūsú shēshè lèpè āgá mǎpá áyā nī kā.

² Tímōtī úmū áyā shíkí gēsè újū áamá ká ádá è 'déé, mīyí mǎpá ká Yézū ká ngá úmū ā kā.

Mā rājā ākpā mǎ, bi Mbájá Bēbé ṭshíí bi Yézū Krīstō Bēbé àrà āgá níí, ōkō ānjā mǎmū î, ṭshíí níí ālā lómó bi úmū níí, áshá gōzō nī.

Yómó gródó ndákpá āpá ká ádá ká Mbájá ká sóló

³ Ká lówó è 'déé, mā yānjā dǎ'bǎ úgú è Māsédōnīyā kā nèè, mlémè bi úmū mīyí, á'dá mbéré Éfēsūsū níí, lémè āpá ká ndákpá è 'déé, kā rōdó ndákpá nī āpá ká ádá ká Mbájá ká sóló nī kā níí, rütú èshè è'dè. ⁴ Lémè bi ndákpá nī níí, à'bǎ gǎ'dá tōyō ká gōgó gōdó tówó ádá è 'déé, ílī èyí kǎzá è'dè níí, ōgbó ká grō'dō jūjū kóshó èpè igi gī 'déé, dōngbó èyí kǎzá è'dè níí ká ā'dá, ká ádá súlú ūngú è kǎtā ngà kā nèè, à yéné tēmè dōjō āpá kōkō àrà ndákpá, ṭshíí à yáná igi níí, ālā nēté ká Mbájá 'déé, bījā kā ndālā nī ṭshíí níí, ndákpá kiyí āpá ká Mbájá ōtō ōgō èyí ā kā. ⁵ Mā lémè ètè ádá yākā, ká ádá è níí, ndákpá nī ālā ádá àrà klōpō èpè igi ká grājá shēshè lèpè èpè igi, ōtō ōgō giyí ngá áyā igi āpá ká Mbájá ká shēshè lèpè igi 'bǎlā. ⁶ Slāgā ndákpá è, à'bǎ ádá yākā ā'dá, ká ádá glēmè ádá è 'déé, ílī èyí kǎzá è'dè níí kā. ⁷ À yèbè gǎ'dá yómó gródó gónjō ádá ká Mbájá, ṭshíí nèè, ōgō ílī ádá í 'déé, kā lémè nī kā ānā 'dī.

† Bēbé yōpó: Yézū ōpó yómó yōpó áyā nè ká kpótó áyā nè, ká ádá glóló nówó, ṭshíí gōgó kótó rōyó èshè jūjū ndákpá, ṭshíí níí rōdó ádá í ngá áyā nè bi ndákpá. †† Yézū Krīstō: Yézū nī díí ílī èyí ā'dá, Mbájá Bēbé gāshā ndákpá. Ṭshíí Krīstō nī díí ílī èyí ā'dá, ndákpá è 'déé, Mbájá kīshí ètè níí, kǎ'dá góvó ngéré nī kā, Ndákpá í 'déé, Mbájá kīshí ètè ā kā, ká lémè Ígrigí nèè, ílī èyí ā'dá Krīstō, ṭshíí ká lémè Íbrū nèè, ílī èyí ā'dá Mēsáyā.

⁸ Mōkō mǎnā mīshí gónjō ádá ká Mbájá nī gōzō ūngú, 'déé mǎlā nēté nī mǎpá dǎ'bǎ èyí gōzō mīshí yā.

⁹ Mōkō mǎnā mīshí gónjō ádá ká Mbájá āzá tá ká ádá àrà yómó jónó shēshè lèpè níí, ṭshíí nèè, ká ádá àrà yómó gājá úgú nī tánè, ṭshíí ndákpá è 'déé, kiyí āpá ká ádá ká shēngē mómó nī 'dī, ōgbó ká yómó è 'déé, kā yǎlā ūngú nī áyā è 'déé, Mbájá kēbè ádá èyí 'dī kā, ṭshíí yómó gālā glōsī'dí ūngú, ṭshíí glōsī'dí ndákpá, ṭshíí yómó è 'déé, kiyí āpá ká Mbájá 'dī, ṭshíí yómó è ká yūfū bēbé èpè igi gī ká yāngá èpè igi gī, ṭshíí yómó gūfū ndákpá, ¹⁰ ṭshíí yómó gālā ōrō, ṭshíí ngāngá è 'déé, kā yīndí ká klōpō ngāngá èpè igi, ṭshíí lūkpú è 'déé, kā yīndí ká klōpō lūkpú èpè igi, yómó góvó méndé nī gī, yómó glēmè klèzè, yómó glēmè klèzè āpá ílī ngbāñā, ṭshíí tá gōzō ūngú è 'déé, klǎtā āpá ká ūngú è 'déé, bījā igi ká ndālā nī kā nèè, igi ālā 'dī. ¹¹ Ká ádá igi à yǎlā ūngú nī tēndè èshè ká ūngú í 'déé, mā rōdó ndákpá nī mǎpá è'dè ā kā, èshè ká Kélè ádá ‡ í 'déé, kōnjō kótō krótó 'déé, Mbájá àrà āgá kǎpú, ṭshíí 'déé, kēné bi áamá níí, mè'dé ádá èyí bi ndákpá nī kā.

Glóyó Mbájá ká ádá nónō áyā nī

¹² Mā lōyó Bēbé àrà āgá Yézū Krīstō 'déé, kēné ónjō bi áamá, ká ádá shēshè lèpè nī klúzú āpá áamá 'dī, àtāsh yāā, úsú áamá āpá ká bēbé gālā nēté í ngá áyā nè.

¹³ Kpíí 'déé, mǎ'dá dī gālā sáwiyí àrà nī sārā, ṭshíí 'déé, mā lōlō yómó grékè ōgō nī, ṭshíí mā yūfū slāgā ndákpá è mēshè áyā igi ā kā nèè, ōkō ānjā mǎmū mǎ, ká ádá mókó ūngú í 'déé, mǎ'dá dī gālā nī kā mǎnā 'dī, ká ádá mīyí mǎpá áyā nī dǎ'bǎ 'dī. ¹⁴ Bēbé àrà āgá Yézū Krīstō ālā lómó áyā nè, ṭshíí lúvú āpá áamá áyā glúvú úyū, ṭshíí èné bi áamá dī gālā ádá àrà, ṭshíí dī giyí āpá áyā nè.

‡ Kélè ádá: È kā nī Kélè ádá āpá ádá ká àrà Yézū Krīstō 'déé, kíí kǎpá ká krōshō, ká ádá gēshè glōsī'dí ūngú áyā āgá níí, èpè kēné bi āgá áshá è 'déé, dōngbó èyí kǎzá è'dè níí kā.

¹⁵ Shīkī rāyā ádá í 'déé, mà lèmé nī kā nēē, āngá ndàkpá nī dī gīyí ápá ē'dē tírí ká shēshē lépē èpē ìgī 'bālā. Yézū Krīstō òjō ápá jūjū búbū ā, ká ádá gāshá yómó gālā glōsī'dí ũngú, ṭshíí áamá nī góvó bēbé gālā glōsī'dí ũngú. ¹⁶ Ká ádá è 'déé, glōsī'dí ũngú è ngá áamá kōgō kōtō ká è ngá ndàkpá nī tírí ṭshíí ā kā nēē, Mbájá òkō āngá mūmū mā, ṭshíí ālā áamá ápá ká ndàkpá è 'déé, ndàkpá nī tírí, ká ndòkō gbōlō grúkú shēshē lépē ká Yézū Krīstō òtō ògō mā. Ālā átāsh bī ndàkpá è 'déé, ká ndīyí ápá áyā nē kā níí, òkō áshá è 'déé, dōngbō éyí kázá ē'dē ní kā. ¹⁷ Mā ndlōyó Mbájá Góvó Ngéré è 'déé, gōcō lāgá àrà nī kázá ē'dē ní ṭshíí 'déé, jéé ká yīlī 'dī ká, 'déé ndàkpá kōkō ètē ká mūmū èpē ìgī tá 'dī ká. Ká úgú tírí āngá áyā nī ònjō, ṭshíí níí mēné gūrū àrà nī kpōrō ā yānjā nī. Ātāsh.

¹⁸ Yāā lītī áamá Tímōtī, mà lèmé gónjō ádá yākā tá áyā è 'déé, kéné ádá nī gī klēmē ápá ká ádá àrà í sārā kā 'déé, álā ũngú nī ápá dā'bā ádá í ngá áyā ìgī ṭshíí yāā, á ndlātá lílī nī áyā gōzō bēbé gāmbá lílī, ¹⁹ iyí ápá ká Mbájá kpōrō ká gōzō shēshē lépē í. Slāgā ndàkpá è, à'bā ádá yākā à'dá, ṭshíí límí lílī dī gīyí ngá áyā èpē ìgī ápá ká Mbájá ṭshíí. ²⁰ Èshē kōkō àrà ndàkpá yāngā nī Hēmānūsū, ṭshíí Ālēkēzándārā, méngē ìgī bī Shētānā † níí, rōdó ìgī níí, à'bā gālā sáwíyí àrà Mbájá à'dá.

Gónjō ádá ápá ká ádá grāshá Mbájá

2 Kpéé nēē, mà lèmé bī úmū níí, mrájā ākpā ìgī bī Mbájá ká ádá àrà ndàkpá nī tírí, mláyā ākpā ìgī bī ètē níí, ānā ìgī, ṭshíí níí, ālā glōzō ũngú bī ìgī tírí, mlóyó ètē góvó ká ádá ũngú è 'déé, kālā bī ndàkpá nī tírí ā kā. ² Mláyā ākpā ìgī ká ádá àrà kprāshā ngéré nī gī, ká shēngē mómō nī gī, ká ádá è níí, māshá gōzō áshá è 'déé, gāgā shēshē lépē ká ndázá ē'dē ní, tá áyā è 'déé, Mbájá ká yēbē nī kā. ³ Mbájá Bēbé gāshá āgá ā yēbē ádá súlú glāyā ākpā yāngā, ká ádá ètē kózō, ⁴ ká ádá ā yēbē ádá è níí, ndàkpá nī áshá tírí, ṭshíí níí, òkō shīkī rāyā ádá nī ānā. ⁵ Ká ádá Mbájá tá 'bālā, ṭshíí ā ē'dē tá 'bālā ndàkpá è 'déé, ká ndrāshá kōkō àrà Mbájá ṭshíí ndàkpá nī kā, ètē nī Yézū Krīstō, ⁶ 'déé, kéné àrà nē ká ádá góvó ádá nī èshē jūjū ndàkpá nī tírí ā kā, ètē ádá yāngā ālā àrà nē, ká úgú è 'déé, ètē ká ndālā àrà nē ápá ē'dē ā kā ṭshíí. ⁷ È ká nī dūrū è 'déé, Yézū kīshí áamá níí, mà'dá bēbé yōpó í ngá áyā nē níí, mà yē'dé Kélé ádá í ngá áyā nē bī tēndē ndàkpá 'déé, ìgī kázá Yūwúdū ní ká níí, iyí ápá ē'dē. Ádá í 'déé, mà lèmé nī ká nēē, tāmá shīkī rāyā ádá, ázá klēzē ní.

⁸ Mā yēbē ádá è níí, ngāngá nī tírí 'í'ví lēké èpē ìgī ápá òrō bī Mbájá ká gōzō shēshē lépē èpē ìgī, ká úgú è 'déé, ìgī ká rājā ākpā èpē ìgī bī ètē yā, ṭshíí nēē, bā ázá ká klōwō, ṭshíí tēmé ní. ⁹ ṭshíí níí, lūkpú nī òrō tēndē nī gōzō, tēndē è 'déé, ká ndā'bā ndàkpá níí, kéné gūrū àrà ìgī, 'déé ká ndlūsū à'dá ìgī nī yómó gēgbē ká àrà èpē ìgī ṭshíí níí à'bā gēndē bíbí jūjū èpē ìgī, wālā gōrō dá'bā, wālā kílí, wālā glānjā tēndē à'dá, ¹⁰ ṭshíí nēē, āngá áyā ìgī dī gālā glōzō ũngú bī slāgā ndàkpá è gī,

† Shētānā: Ètē nī ngéré ká kōtō grōnō ká Mbájá 'déé, kánā ádá ká Mbájá, ṭshíí 'déé, Mbájá kōgō ìgī kēshē mūmū òrō ā kā. Ró'dō Gītī Ádá 12:7-9.

glōzō ũngú è 'déé, ká ndlātá ká lūkpú è 'déé, ìgī ká lōyó Mbájá ká.

¹¹ Āngá áyā ìgī dī grānā gbígbī, níí ògō ádá è 'déé, ndàkpá è ká jūjū ìgī ká ndlēmē bī ìgī ā kā. ¹² Mébē ádá è níí, éndé à'dá bēbé grōdó ndàkpá, wālā shēngē ápá jūjū újū 'dī, āngá áyā nī dī grānā nī ká úgú tírí. ¹³ Ká ádá Mbájá ũbū Ádāmā † kpéé, ṭshíí úgú è òjō ũbū Évā. ¹⁴ ṭshíí ínjjī nī āngbā ázá Ádāmā ní, ṭshíí nēē, āngbā nī Évā, ṭshíí Évā òjō à'dá ápá ká bēbé gālā glōsī'dí ũngú.

¹⁵ Lūkpú à ndāshá òtō ògō gākā kōtō † 'déé, átá yiyí ápá ká Mbájá, ṭshíí 'déé, à yālā ádá àrà ndàkpá, níí áshá glōzō nī, ṭshíí níí, ègbē ká àrà èpē ìgī èshē ká gālā glōsī'dí ũngú nī yā.

Yómó gālā nētē ápá lílī kēnisā

3 Ká shīkī rāyā ádá yāā, újū è 'déé, ká yēbē ádá gā'dá ápá ká góvó ndàkpá bēbé gālā nētē ápá lílī kēnisā kā nēē, ā yēbē ádá gālā gōzō nētē. ² ṭshíí nēē, āngá áyā nī dī gālā ũngú è 'déé, ndàkpá ká'bā gēlē ètē ápá ká ádá éyí ā kā à'dá. ṭshíí āngá áyā nī dī gījī 'bālā éndé, ṭshíí níí, à'dá ndàkpá è 'déé, ká yēgbē ká àrà nē, bēbé génjé ìnjí è 'déé, ndàkpá ká yēné gūrū àrà nī, ṭshíí níí, à'dá kánjā nī ká ádá gūmú ndàkpá ápá mómō í ngá áyā nē, ṭshíí níí, à'dá áyā nī kpótó ká ádá grōdó ndàkpá, ³ à'bā gā'dá gōsī'dí bēbé mōnó, wālā bēbé gāngā ākpā à'dá, ṭshíí nēē, níí à'dá gūjū ndàkpā, ṭshíí níí, à'bā gā'dá bēbé glātā lōwó, wālā bēbé gōgō nākā à'dá. ⁴ À'dá ndàkpā è 'déé, ká yēgbē ká yómó mómō í ngá áyā nē, ṭshíí āngá áyā nī dī gālā kōtō ngá áyā nē níí, ògō ádá áyā nē, ṭshíí níí èné gūrū àrà nē. ⁵ ṭshíí 'déé, ndàkpá ègbē ká yómó mómō í ngá áyā nē 'dī yāā, ā ndēgbē ká ndàkpá è 'déé, ká lílī kēnisā † ká Mbájá ká áyā 'dē? ⁶ ṭshíí níí, à'bā gā'dá ndàkpā è 'déé, kíyí ápá ká Mbájá ránā í nē kā à'dá, ká ádá ā ndālā góvó àrà nē, ṭshíí Mbájá ā ndrótó ádá ápá áyā nī, tá áyā è 'déé, krótó ádá nī ápá ká ngéré ká kōtō rōyó †† ká. ⁷ À'dá ndàkpā è 'déé, dírí nī klímí 'dī, 'déé kpíí ndàkpā è 'déé, kíyí ápá ká Mbájá 'dī, ká yēné gūrū àrà nī ká, ká ádá è níí, à'bā gālā nēnē ndéné níí, lākā ká èbé lēngé ká ngéré ká kōtō rōyó nī à'dá.

⁸ Ngāngá è 'déé, ká yālā nētē ápá lílī kēnisā kā nēē, à'dá glōzō ndàkpá, ṭshíí níí, à'bā gā'dá glōsī'dí yómó mōnó, wālā yómó gālā gōgō nākā à'dá. ⁹ Āngá áyā ìgī dī gēgbē ká shīkī rāyā ádá è 'déé, kíyí ápá ē'dē ā kā, ká grājā shēshē lépē èpē ìgī. ¹⁰ Āngá ndàkpá nī dī gōdó ìgī

†† Ádāmā: Ètē nī kpéé ndàkpā è 'déé, Mbájá kúbū ètē ā kā, ṭshíí ètē nī bēbé ndàkpá nī tírí 'déé, ká jūjū búbū ā kā. Íyí òmō nī Évā ètē ká'dá yāngá ndàkpá è tírí 'déé, ká jūjū búbū ā kā. Ró'dō Gōcō Lāgá 1-5. † Évā: Ètē nī kpéé éndé è 'déé, Mbájá kúbū ètē ā kā. ṭshíí ètē nī yāngá ndàkpá è tírí 'déé, ìgī ká jūjū búbū ā kā. Ró'dō Gōcō Lāgá 1-5.

†† Lūkpú à ndāshá òtō ògō gākā kōtō: Ádá yākā nēē, āgá mā ndōgō lílī éyí ká tótō gbōlō, kpéé è ká nēē, Mbájá à ndānā éndé níí, ākā lílī. ṭshíí dī rōmó è ká nēē, Mbájá à ndāshá éndé òtō ògō Yézū 'déé, éndé kákā ètē ā kā. ṭshíí dī tótō è ká nēē, Mbájá à ndāshá éndé è 'déé, ká'dá gōzō yāngá nī ká. †† Kēnisā: Ìgī nī glōvō ndàkpá è 'déé, kíyí ápá Yézū Krīstō 'déé, ká lōvō ká ádá glōyó ètē ká ádá ètē nī Bēbé àrà ìgī ā kā. ††† Ngéré ká kōtō rōyó: Dírí nī Shētānā. Sārā nēē, ètē nī grōnō ká Mbájá ápá mūmū òrō, ṭshíí òjō ē'dé lílī slāgā kōtō grōnō è gī níí, ānā ádá ká Mbájá, ṭshíí Mbájá ògō ìgī èshē mūmū òrō. Ró'dō Gītī Ádá 12:7-9.

kpéé, 'déé ìgì kókò dālā dūngú í ngá áyà ìgì ká'dá gōzō nī ṣhí yāā, ǎ'bā ìgì níí ǎlā nēté nī.

¹¹ Ṣhíí tá ká ètè gā'bālā gbōlō yāngā nēē, níí lūkpú òmò ìgì ǎ'dá glōzò ndákpá, ǎ'bā gá'dá yómó gò'dó ndákpá ǎ'dá, ṣhíí níí, ègbè ká ǎrà èpè ìgì, ká ádá è níí, ká úgú tírí ǎ'bā gālā ũngú è 'déé, sòlò ká è'dé ǎ ká ǎ'dá.

¹² Ndákpá è 'déé, ká yālā nēté ǎpá ílì kénísá ká nēē, ǎngá áyà nī dī gījī tá 'bālā éndé, ṣhíí níí, ègbè ká kótó í ngá áyà nē, ṣhíí yómó mómò í ngá áyà nē gōzō.

¹³ Ndákpá è 'déé, ká yālā nēté nī glōzò ní ká nēē, dírí ìgì ǎ límí 'dī, ṣhíí ndákpá tírí ǎ ndènè gürü ǎrà ìgì, ká ádá è 'déé, kiyí ǎpá ká Yézū Krístò ṣhíí ǎ ká.

Gītī ádá giyí ǎpá ká Yézū

¹⁴ Kpíí 'déé, mīnjí ádá gānjā ngá áyà ī yō gēyē ká nēē, mā yōpó gónjò ádá yākā bī úmü ká ádá è níí, ¹⁵ kpíí 'déé ámā kójō gēyē 'dī yāā, ókò nēē, kútú ǎngá ndákpá nī dī gāshá ǎ'bā ílì kénísá ká Mbájá áyà 'dē yā áná ṣhíí. Ká ádá ìgì áyà klútú, ṣhíí lāgá mómò í ngá áyà nī è 'déé, ká yāná rāyā ádá í ngá áyà nī ká.

¹⁶ Ádá è 'déé, gītī ǎpá ká ádá gōkò gáná nī kútú Mbájá nī 'bī yāā, ká nēē, ògō òtō rōtó ṣhíí, Été lūsū ǎrà nē, bī ǎgá ká wáwá gbōgbō nē, dú Lílí ǎrà Mbájá † klúsū ètè ká ádá ǎ'dā ètè nī gōzō ndákpá,

ṣhíí kótó grōnō †† nī òkò ètè ṣhíí.

Yómó grékè ògō nī è'dé ádá ǎrà nī bī jūjū gādā nī gī, ṣhíí gēlè yómó jūjū mómò iyí ǎpá áyà nī,

ṣhíí Mbájá éné ètè ǎnjā mūmü òrò ká ónjó í ngá áyà nē.

Gónjò yōshò bī Tímōtī

4 Lílí ǎrà Mbájá lémè grájá nī ǎ'dā, ká dōngbó úgú nī nēē, gēlè ndákpá ǎ ndā'bā giyí ǎpá ká ádá ká Mbájá dá'dá nī, ṣhíí ǎ ndrèkè ògō kótó rōyó † 'déé, ká rōdó ìgì ká klèzè nī gī ká. ² È ngá súlú grōdó ndákpá ká yómó èlè'bèlè, ṣhíí yómó glémè klèzè 'déé, gīnjí ádá í ngá áyà ìgì, ṣhíí shèshè lépè ìgì kōnjó kōkò gōzō ũngú ṣhíí gōsī'dí ũngú 'dī ká. ³ ǎ yāngā ájá ndákpá èshè ká gījī ǎrà, ṣhíí èshè ká gōshó slāgā nōshó è 'déé, Mbájá kūbū níí, ndákpá è 'déé, kiyí ǎpá áyà nē 'déé, kōkò rāyā ádá nī káná ṣhíí ǎ ká, kōshó, ṣhíí níí klōyó èpè ká ádá èyí ǎ ká.

⁴ ũngú è 'déé, Mbájá kūbū ìgì tírí ǎ ká nēē, glōzò í nē, ǎtāsh yāā, ndákpá, ǎ'bā giyí slāgā nōshó è gāná ǎrà nē

† Lílí ǎrà Mbájá: Ádá ká Mbájá ǎ'dā nēē, Bébé ètè nī Mbájá, ṣhíí Gēsè újū ngá áyà nī Yézū nēē, ètè nī Mbájá, ṣhíí Lílí ǎrà Mbájá ètè nī Mbájá. Bébé ṣhíí Gēsè újū nī ṣhíí Lílí ǎrà nī nēē, ìgì tírí nī Mbájá 'bālā. Ró'dó Jónó 1:1-18; Jónó 8:41-42; Nēté ká Yómó Yōpó 5:3-4.

†† Kótó grōnō: Ìgì nī lílì ǎrà, ṣhíí wáwá gbōgbō ǎzá áyà ìgì ní, ṣhíí ǎ yāshá ká Mbájá ǎ'bā mūmü òrò. Ṣhíí Mbájá ǎ yōpó ìgì ká ádá áyà nē bī ndákpá è 'déé, ká jūjū būbū ǎ ká. † Kótó rōyó: Kótó rōyó ǎ yá'dá ǎ'bā jūjū yómó rōyó, ṣhíí sārā nēē, ìgì nī kótó grōnō è 'déé, ká'dá ká'bā mūmü òrò ká Mbájá, ògbó ká ngéré ngá áyà èpè ìgì 'déé, dírí nī Shétānā ká, ṣhíí ójò ǎnā gōgò ádá ká Mbájá ṣhíí, ṣhíí ká úgú è 'déé, Mbájá krōsò ìgì kápá būbū ṣhíí ǎ ká nēē, ójò ipí ǎrà èpè ìgì ǎpá ká glōsī'dí lílì ǎrà è 'déé, ká yālā gāngā ǎkpá ǎpá ká ndákpá nī ká. Ró'dó ádá yākā ǎpá ílì wárāgā Gītī Ádá 12:7-9.

ǎ'dá, 'déé lōyó Mbájá ǎpá è'dé ṣhíí yā, ⁵ ká ádá ádá ká Mbájá, ṣhíí grájá ǎkpá í ngá áyà ìgì, ǎ ndā'bā nōshó nī níí, ǎ'dá gōzō nī.

Á'dá gōzō bōrō ká Yézū Krístò

⁶ 'Déé, á rōdó yómó è 'déé, kiyí ǎpá ká Yézū yāā, á ndā'dá gōzō bōrō í ngá áyà nī. Ṣhíí ǎ ndlūsū ǎ'dā nēē, á'dá dī gāshá nī ǎpá dá'bā rāyā ádá nī è 'déé, krōdó úmü è'dé, ǎpá ká ádá giyí ǎpá ká Yézū, ká gōzō grōdó ũngú í 'déé, ká yālā ǎpá ògō èyí ǎ ká. ⁷ ǎ'bā gōngó ǎrà î, ǎpá ká slāgā kúlúbütü è 'déé, ndákpá ká yódó nī 'déé, kázá nārā ádá ní ká ǎ'dá, ródó gālā nēté nī, tá áyà è 'déé, Mbájá ká yēbè nī ká. ⁸ 'Déé, ǎlā ũngú ká ádá è níí, gbōgbō î ònjó òtō ògō èyí yāā, è ngá nī gōzō ũngú, ṣhíí nēē, gālā ũngú è 'déé, Mbájá ká yēbè ádá èyí ǎ ká, òzō òtō è'dé ṣhíí, ká ádá ǎ ndā'bā úmü níí, áshá ǎ'bā jūjū būbū ǎ gōzō, ṣhíí á ndòkò áshá è 'déé, ká ndōjō nī gālōgā ká.

⁹ È ká nēē, ádá è 'déé, ǎgá mā ndīyí māpá è'dé ká shèshè lépè ǎgá 'bālā, ká ádá tēmè ǎzá è'dé ní,

¹⁰ ǎtāsh yāā, mā yālā nēté nī gbèrè, ṣhíí mā yócó jūjū ǎgá ká ádá è níí, mūsú shèshè lépè ǎgá māpá ká Mbájá, ká ádá ètè ká'dá Bébé gāshá ndákpá nī tírí, kūsúsū yómó è 'déé, kiyí ǎpá áyà nī ṣhíí ǎ ká.

¹¹ Lémè gónjò ádá yākā bī ndákpá nī ṣhíí níí, ródó ìgì ǎpá è'dé. ¹² ǎ'bā gá'bā ndákpá nī níí, òkò úmü rāsā ká ádá è 'déé, úmü gēsè nī ká ǎ'dá, ǎ'bā níí, òkò gbōlō grōdó ndákpá nī, ṣhíí gālā nēté nī, ṣhíí gālā ádá ǎrà ndákpá nī, ṣhíí giyí ǎpá ká Mbájá, ṣhíí gāshá ká ndírí gbōlō nī, èshè áyà î. ¹³ Á'dá tá ká gālā nēté grō'dó ádá ká Mbájá bī ndákpá, ṣhíí gè'dé ádá í ngá áyà nī, ṣhíí grōdó ìgì ǎpá è'dé, ìgì ká úgú è 'déé, mā ndōjō nī ká. ¹⁴ ǎ'bā gērútú èshè ká gālā nēté nī ká tēmbé í 'déé, Mbájá kēné bī úmü ká úgú è 'déé, kéné ádá nī gī klēmè ádá nī, ṣhíí 'déé, kprāshā ndákpá è ká ílì kénísá nī kúpú úmü ǎpá ká ádá èyí ǎ ká.

¹⁵ Úsú ínjí î gōzō ǎpá ká ádá yākā, ǎlā nēté nī è'dé gōzō, ká ádá è níí, ndákpá òkò tírí. ¹⁶ Ègbè ká ǎrà î, ǎcá ògbó ká gbōlō grōdó ndákpá í ngá áyà î. Rúkú shèshè lépè î gónjò nī ǎpá ká gālā nēté yāngā, ká ádá 'déé, á yālā ǎtāsh ṣhíí yāā, á ndāshá ó'dó î, ṣhíí á ndāshá yómó è 'déé, kōgò ádá í ngá áyà î ká ògbó è'dé.

Yē'dé ká ádá ǎrà lūkpú biyí írí kprāshā ndákpá ṣhíí méndé

5 ǎ'bā grōgbó ǎpá ká grōgō újū ǎ'dá, lémè ǎpá áyà nī ká gōzō gbōlō tá áyà bēbé î nē, ṣhíí níí, ǎlā wāshūkū nī gī áyà kótó ónjó î gī, ² ṣhíí níí, ǎlā grōgō lūkpú nī áyà yāngá î, ṣhíí kótó lūkpú nī áyà lúmü î gī, ǎ'bā gīnjí ádá lūkpú ǎpá áyà ìgì ǎ'dá.

³ Ègbè ká lūkpú biyí írí è 'déé, ndákpá kázá ká ádá gáná ìgì ní ká. ⁴ Ṣhíí nēē, 'déé éndé biyí írí yāngā, ǎngá áyà nī kótó, wālā kótó tēté yāā, ǎngá kótó yāngá gī dī grōdó glōyó Mbájá òtō ògō gēgbè ká yómó mómò í ngá áyà èpè ìgì níí, òvò ádá ũngú è 'déé, bēbé ìgì gī, ṣhíí yāngá ìgì gī, ṣhíí kóshó ìgì gī, ká tēté ìgì gī, ká'dá dī gālā nī bī ìgì ká úgú brízí ǎrà ìgì ǎ ká. È ngá nī súlú

ūngú è 'déé, Mbájá kǎ yēbē ádá èyí ā kā. ⁵ Īshíí éndé biyí írí è 'déé, kǎ'dá kínārā nē 'déé, bēbé gāná èté kǎzá ní kǎ nēē, ūsú shēshē lēpē nē, āpá kǎ Mbájá, ĩshíí níí, rǎjá ākpǎ nē, bī èté òtō ílí njónjó ĩshíí gómó ájá, kǎ ádá è níí, āná èté. ⁶ Īshíí nēē, éndé biyí írí è 'déé, kǎ yēbē tōyō ádá gödó kélē áshá ní kǎ nēē, èté ní írí ūngú í nē, kpíí èté gāshá ní kǎ. ⁷ Lémē gónjó ádá yǎkǎ bī ndǎkpá, kǎ ádá è níí, ā'bǎ gǎlǎ sóló āpá kǎ lūkpú biyí írí ní gī ā'dá. ⁸ 'Déé, ndǎkpá ègbē kǎ lómó nē gī 'dī, ĩshíí kūsúsú shíí yómó mómó í ngá áyá nē 'dī yǎā, ílí èyí ā'dǎ, ā'bǎ giyí āpá kǎ Mbájá ā'dá ĩshíí, ĩshíí glōs'dí ūngú è ngá èté òtō kǎ è kǎ yómó è 'déé, kiyí āpá kǎ Mbájá 'dī kǎ ĩshíí.

⁹ Á'bǎ gǎcǎ dírí éndé biyí írí è 'déé, tǎgǎ áshá í ngá áyá ní kígí ílí gūfū tótō ríní 'dī kǎ 'bǎlǎ kǎ dírí lūkpú biyí írí è 'déé, yómó kēnisǎ ní kǎ yǎná igí ā kǎ ā'dá. Róndó tá dírí yómó è 'déé, kǎshá glōzō ní kǎ rómó èpē igí gī 'déé, kǎlǎ òrō 'dī, ¹⁰ 'déé ndǎkpá tírí kōkō igí kǎná kǎ gǎlǎ glōzō ūngú, áyá gūlú kótó, ĩshíí gūmú ndǎkpá āpá mómó í ngá áyá èpē igí, ĩshíí gāná ndǎkpá è 'déé, kiyí āpá kǎ Mbájá ĩshíí, ògbó kǎ yómó è 'déé, igí kǎ ílí ádá, 'déé, kǎ yǎlǎ ulú glōzō ūngú ní gī tírí ā kǎ.

¹¹ Á'bǎ gǎcǎ dírí lūkpú biyí írí è 'déé, igí tá kótó lūkpú ācǎ ògbó è'dē ā'dá, kǎ ádá 'déé, gōgō kélē áshá òtō áyá igí ĩshíí yǎā, ā ndǎ'bǎ nēté kǎ Krístó dǎ'dá ní, kǎ ádá è níí, ngāngǎ íjī èpē igí. ¹² ĩshíí ā ndēné grótó ádá ní dōjó āpá ó'dō èpē igí, kǎ ádá è 'déé, kǎ'bǎ ádá yōshō í ngá èpē igí kǎ Mbájá kǎ'dá ĩshíí ā kǎ. ¹³ ĩshíí òtō kǎ è ngá tírí nēē, èbē ádá gǎlǎ nēté 'dī, ĩshíí ā lówó òtō dǎ'bǎ mómó kǎ ndǎkpá, ĩshíí ā yò'dó ndǎkpá, ĩshíí ā lémē ádá āpá kǎ ūngú è 'déé, kōngó igí 'dī kǎ. ¹⁴ Ātāsh yǎā, gōzō í nēē, lūkpú biyí írí è 'déé, igí tá kótó lūkpú ní kǎ nēē, íjī ngāngǎ níí, ākǎ kótó níí, ègbē kǎ yómó mómó í ngá áyá èpē igí níí, kójó ärā igí gī ā'bǎ gōkō gbōlō níí, lémē glōs'dí ádá āpá áyá igí ā'dá. ¹⁵ Kǎ ádá slǎgǎ yómó è ā'bǎ ádá kǎ Mbájá ā'dá, ĩshíí ā rēkē ògō Shētánǎ 'bákétǎ.

¹⁶ Tá éndé è 'déé, kiyí āpá kǎ Mbájá ĩshíí ā kǎ, ĩshíí 'déé lūkpú biyí írí kǎ è'dē èshē kǎ lómó ní gī yǎā, āngǎ áyá ní dī gēgbē áyá igí, āzá yómó kēnisǎ kǎ ndēgbē áyá igí ní, kǎ ádá è níí, yómó kēnisǎ ní ègbē kǎ lūkpú biyí írí è 'déé, ndǎkpá kǎzá áyá igí ní kǎ.

Kprāshǎ ndǎkpá è kǎ yǎlǎ nēté āpá ílí kēnisǎ

¹⁷ Kprāshǎ ndǎkpá è 'déé, kǎ yǎlǎ nēté ní āpá ílí kēnisǎ glōzō ní kǎ nēē, āngǎ ndǎkpá ní dī gēngē ūngú bī igí āpá ògō èyí gōzō, kūsúsú yómó è 'déé, kǎ yē'dé ádá kǎ Mbájá, ĩshíí 'déé, kǎtǎ ródó ndǎkpá ní kǎ. ¹⁸ Kǎ ádá ádá kǎ Mbájá 'déé, krōndó kǎ'bǎ ílí Wárāgǎ í ngá áyá ní † ā'dǎ, "Kǎ úgú è 'déé, mó'dó ā yǎlǎ nēté gǎmbá ózó †† āpá ílí glǎwǎ yǎā, ā'bǎ glōngō ākpǎ ní ā'dá, kǎ

† Wárāgǎ ngá áyá ní: Kǎ úgú ärā Yézū nēē, Wárāgǎ ádá kǎ Mbájá ā lémē ádá āpá kǎ ádá sǎlǎ wárāgǎ gónjó ádá kǎ Mbájá 'déé, Mōzē krōndó igí ā kǎ, ācǎ ògbó kǎ slǎgǎ wárāgǎ è gī 'déé, kéné ádá ní gī krōndó igí ā kǎ, ògbó kǎ wárāgǎ Sǎlǎmǎ 'déé, Dévidí krōndó ā kǎ, ĩshíí slǎgǎ wárāgǎ è gī 'déé, krōndó kǎpá kǎ ádá ärā Īzrāyélē ní gī kǎ. Igí wárāgǎ yāngǎ gī tírí nēē, ā yǎdǎ āpá áyá igí ní Tówó Glēmē ākpǎ. ĩshíí kǎjǎ kǎ nēē, Krístiyánō ní gī 'déé, ā lémē ádá āpá kǎ ádá Wárāgǎ ádá kǎ Mbájá yǎā, ā lémē ádá ní āpá kǎ wárāgǎ è gī 'déé, kǎ

á dá è níí, òshó gēsē ózó ní èshē ílí glǎwǎ ní." † ĩshíí tówó ā'dǎ, "Déé ndǎkpá kǎlǎ nēté bī úmú yǎā, éné ūngú āpá ògō èyí bī èté." ††¹⁹ 'Déé, ndǎkpá krótó ádá āpá kǎ góvó ndǎkpá è 'déé, kǎ yǎlǎ nēté āpá ílí kēnisǎ 'déé, rómó wǎlǎ tótō dūmbú ádá † kǎzá ní yǎā, ndǎkpá ā'bǎ giyí āpá kǎ ádá í ngá áyá ní ā'dá. ²⁰ 'Déé, ndǎkpá kǎlǎ gōs'dí ūngú yǎā, rófó èté ògbó dī mūmú ndǎkpá, kǎ ádá è níí, mbǎwǎ ālǎ sōkpō yómó è kǎ.

²¹ Mǎ lémē ádá yǎkǎ bī úmú ògbó dī mūmú Mbájá ĩshíí Yézū Krístó, ācǎ ògbó kǎ kótó grōnō í 'déé, Mbájá krōjō igí ā kǎ, níí álǎ ūngú ní tá áyá è 'déé, mlémē bī úmú ā kǎ, ā'bǎ gōngó kōkō ärā ndǎkpá ā'dá, álǎ igí tírí 'bǎlǎ.

²² Á'bǎ grǎyǎ āpá kǎ gūsú ndǎkpá, āpá kǎ nēté kǎ Bēbé ärā ágá ā'dá, ĩshíí níí á'bǎ gǎlǎ glōs'dí ūngú kǎ ádá è 'déé, klōpō í kǎ yǎlǎ ní kǎ ā'dá. Ègbē kǎ ärā í èshē kǎ gǎlǎ glōs'dí ūngú.

²³ Á'bǎ gōmō tá ūyū ā'dá, ómō gēsē áyá, kǎ ádá nōwō í 'déé, kǎ lēpē í kǎ, ògbó kǎ slǎgǎ nōwō è 'déé, kǎ yǎlǎ úmú cócō kǎ.

²⁴ Slǎgǎ ndǎkpá è nēē, glōs'dí ūngú ngá áyá igí ā'dá āmá mbēē ātǎ, ĩshíí ndǎkpá tírí ā ndōkō dǎná ní ā'dǎ ā ndrótó ádá āpá áyá igí, ĩshíí ā è'dē slǎgǎ ndǎkpá è nēē, dī gōkō glōs'dí ūngú í ngá áyá igí lǎnjǎ nē, ndǎkpá ā ndōkō dǎná kǎ úgú grótó ádá ní āpá áyá igí. ²⁵ Glōzō ūngú ní igí tá ātāsh, slǎgǎ è nēē, ā'dá mbēē ātǎ, ĩshíí kpíí slǎgǎ è 'déé, gōkō èyí klǎnjǎ nē kǎ nēē, dī gītí igí lǎnjǎ nē.

Méndé ní gī ĩshíí yómó ärā èpē igí

6 Ndǎkpá è 'déé, igí ní méndé ní gī kǎ nēē, āngǎ áyá igí dī gēné gūrú ärā yómó ärā èpē igí, kǎ ádá è níí, ndǎkpá ā'bǎ glímí dírí Mbájá, ācǎ ògbó kǎ Kélē ádá í 'déé, ágá mǎ ródó ndǎkpá ní mǎpá kǎ ádá ärā ní kǎ ā'dá. ² Méndé è gī 'déé, yómó ärā igí kiyí āpá kǎ Yézū ĩshíí ā kǎ nēē, āngǎ áyá igí dī gēné gūrú ärā yómó ärā èpē igí, kǎ ádá igí iyí āpá kǎ Yézū tánē ĩshíí. ĩshíí níí, méndé ní gī ālǎ nēté gōzō bī yómó ärā èpē igí, kǎ ádá igí ālǎ ádá ärā yómó ärā èpē igí ĩshíí, ĩshíí méndé ní gī ācǎ ògbó yómó ärā èpē igí tírí nēē, iyí āpá kǎ Yézū ĩshíí. È kǎ ní ūngú è 'déé, kǎ ndródó ndǎkpá ní āpá è'dē ā kǎ, lémē bī igí níí, ālǎ nēté ní è'dē.

Gǎlǎ ádá gōgō nǎkǎ

³ Ndǎkpá è 'déé, kǎ ródó ndǎkpá āpá kǎ tēndē ūngú è 'déé, klǎtǎ āpá kǎ ádá kǎ Bēbé ärā ágá Yézū Krístó ĩshíí Mbájá 'dī kǎ nēē, ⁴ èté ní bēbé nǎbēlē ògō ílí ūngú āná 'dī. Īnjí ádá gōzō 'dī, ĩshíí tōyō gōgō tēmē, ĩshíí lówó āpá kǎ ádá ūngú è 'déé, kǎ ndēné ngísí, ĩshíí gōngó kōkō ärā, ĩshíí glímí dírí ndǎkpá, ĩshíí gīnjí ádá

Ílí Tówó Glēmē ākpǎ ĩshíí wárāgǎ è gī 'déé, kǎ lémē ádá āpá kǎ ádá ärā Yézū Krístó 'déé, igí kǎ ílí Rǎnjǎ Glēmē ākpǎ ní kǎ tánē. †† Mō'dó ā yǎlǎ nēté gǎmbá ózó: Yūwúdu ní gī ā yǎlǎ ngāngǎ mó'dó níí, è'dē gūrú kpíkpi òtō jūjū grótó ózó ní gī, kǎ ádá è níí, āmbá klǎkǎ ózó ní gī èshē kǎ kúrú èyí. † 5:18 Dītrónómí 25:4 †† 5:18 Lúkǎ 10:7 †† Rómó wǎlǎ tótō dūmbú ádá: Gónjó ádá kǎ Mbájá ā yēbē ádá rómó, wǎlǎ tótō dūmbú ádá kǎ ádá è níí, rótó ádá ní āpá ílí nǎnjǎ ní kǎ gōzō gbōlō. Ró'dó Dītrónómí 19:15; Mátēyō 18:16; 2 Kōrēntiyǎ 13:1; Íbrú 10:28.

gälä glösī'dí ũngú, ṭshíí ä yīnjí glösī'dí ádá äpá ká klöpö nē. ⁵ Úlú ndäkpá è kätâsh kâ nēē, ä yëndē ádá ká úgú tírí äpá kōkō ärä èpē ìgī, ká ádá è 'déé, ínjí ìgī klīmí ṭshí ä kâ, ṭshíí lēmē räyâ ádá tówó 'dī, ká ádá ìnjí ä'dä, ádá ká Mbájá nī gbōlō gēbē éyé.

⁶ ṭshíí nēē, shīkī grāshá Mbájá nī, ä ndälä ägá níí, mā'dá yómó éyé 'déé, shēshē lépē ägá èlē äpá ká ũngú è 'déé, kāngá áyâ ägâ, ṭshí yâ. ⁷ Mēné ũngú mōjō māpá jūjū búbū ä 'dī, ätâsh yää, 'déé mlīlí yää, bā mā yēné bēdē ũngú è mēshē ē'dē tá 'dī. ⁸ ṭshíí nēē, 'déé tēndē, ṭshíí nōshó kāngá áyâ ägá ṭshí yää, äsá ṭshí. ⁹ Ká ádá ndäkpá è 'déé, ká yēbē ádá è níí, èpē ìgī ká'dá yómó éyé nī kâ nēē, ũkú ärä èpē ìgī äpá ílí yōdó, ṭshíí ä yälä gögō gēlē ũngú è 'déé, ílí éyí kázá ē'dē ní 'déé, kâ ndälä ìgī dōsó nī, ṭshíí 'déé, kâ ndrūshū ìgī ä kâ. ¹⁰ Ká ádá gälä gögō nākā ká yä'bā ndäkpá nī, ká ádá è níí, älä úlú glösī'dí ũngú nī gī tírí. Gögō nākā älä slägā ndäkpá è, ṭshíí ä'bā gīyí äpá ká Mbájá ä'dä, ṭshíí èné góvó gīnjí ärä bī ìgī.

Dōṅbó yōshō

¹¹ Ätâsh yää, égbé ärä î éshē ká ìgī ũngú yāngâ gī tírí, ká ádá úmü nī ndäkpā ká Mbájá, ríndí ärä î níí, áshá áshá jónjō shēshē lépē, ṭshíí níí, älä ũngú nī tá äyâ è Mbájá kâ yēbē nī kâ, ṭshíí níí íyí äpá ká ádá áyâ nī, älä ádá ärä ndäkpá, rúkú shēshē lépē î gónjō nī, älä lömó bī ndäkpá. ¹² Älä nētē nī gözō äpá dā'bā ádá ká Mbájá 'déé, kíyí kápá ē'dē ä kâ, ká ádá è níí, ókō áshá è 'déé, dōṅbó éyí kázá ē'dē ní 'déé, Mbájá kädä úmü äpá ē'dē 'déé, kíyí kápá ē'dē ögbó dī mūmū gēlē ndäkpá nī kâ.

¹³ Mä lēmē gónjō ádá yākā bī úmü ögbó dī mūmū

Mbájá 'déé, kâ yēné áshá bī ndäkpá nī tírí, ṭshíí Yézū Krīstō 'déé, klēmē ádá gīyí äpá ká Mbájá grájá nī ögbó dī mūmū Póntīsī Pīlātō kâ. ¹⁴ Égbé ká gónjō ádá í 'déé, mlēmē bī úmü ä kâ gözō, ká shēshē lépē î 'bälä, ìgī ká úgú klōjō ká Bēbē ärä ägá Yézū Krīstō, ¹⁵ 'déé Mbájá kâ ndälä nī ká úgú è 'déé, èpē kâ yēbē ádá éyí ä kâ. Ká ádá Mbájá 'déé, kúpú glözö ũngú nī gī tírí ä kâ nēē, èté nī Góvó ṅgērē ká kprāshā ṅgērē nī gī, ṭshíí Bēbē ärä yómó ärä ndäkpá nī gī tírí, ¹⁶ tá Mbájá kīnärä nē, ká yīlí 'dī, áshá ä'bā ílí grájá úgú è 'déé, ndäkpá kâ líjī 'báká äpá gbögbö éyí 'dī kâ, ndäkpā è 'déé, kōkō Mbájá nēē, äzā ní jēé ndäkpá ä yökō Mbájá 'dī. Ä ndēné gūrū ärä nī ögbó ká ónjó í ṅgá áyâ nī kpörō ä yānjā nī. Ätâsh.

¹⁷ Lēmē gónjō ádá bī yómó éyé í 'déé, kâ jūjū búbū ä kâ níí, ä'bā gälä ṅbēlē, wälä gūsú shēshē lépē èpē ìgī äpá ká ádá éyé ṅgá áyâ èpē ìgī ä'dá, üsú shēshē lépē èpē ìgī äpá ká Mbájá, ká ádá èté ä ndēngē bī ägá ũngú è 'déé, mā yēbē ádá éyí ä kâ níí, mōdó kélē áshá nī ē'dē. ¹⁸ Lēmē gónjō ádá bī ìgī níí, älä glözö ũngú bī ndäkpá ká úgú tírí, ä'bā gä'dá yómó ndégbē lēké, wälä yómó ländä ä'dä. ¹⁹ 'Déé, ä yälä ätâsh yää, ílí éyí ä'dä ä yīlí gónjō ũngú äpá ká ádá ärä èpē ìgī, ṭshíí ä ndökō räyâ áshá èshē ögō éyí gälögā.

²⁰ Tímōtī, égbé ká ũngú í 'déé, kēné bī úmü níí, kégbē ē'dē ä kâ, ä'bā göngó ärä î äpá ká lēmē 'déé, ílí éyí kázá ē'dē ní 'déé, klätá äpá ká ádá ká Mbájá 'dī kâ, 'déé èté kázá räyâ gögō ílí ũngú nī ní kâ, ²¹ 'déé, slägā ndäkpá è kíyí äpá ē'dē, ṭshíí 'déé, klīgī èshē ká ádá ká Mbájá ṭshí ä kâ.

Mä yōwō lömó mēshē ká Mbájá níí, älä lömó bī ìgī.

2 Tímōtī

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Ká úgú è 'déé, Páwūlō bēbé yōpó ká Yézū Krīstō krōndó srōnō yākā nēē, ètē ā ílī sījīnī, ĩshíí ōkō ānā ĩshí nēē, tá gāā ātá kā nēē, ā ndūfū èpē nē, ātāsh yāā ètē ā yēbē ádá Tímōtī níí ōjō ngá áyā nē gēyē. Tímōtī ānā Páwūlō mā sārā ká úgú è kōtō āsh kā, ātāsh kā nēē, Páwūlō ālā ádá ārā Tímōtī áyā gēsē újū í áyā nē. Āpá ílī srōnō í yākā nēē, Páwūlō ā lēmē bī Tímōtī níí, ā'dá tá ká gīyí āpá ká Yézū ĩshíí níí, ā lēmē ádá ārā nī bī ndākpá kpíí 'déé, ā lōlō ètē nē yā. ĩshíí níí ā'dá tá ká grōgbō nī āpá ká yōmó è 'déé, kā rōdó ádá ká Mbájá bī ndākpá nī ká klēzē nī kā.

1 Ámā Páwūlō bēbé yōpó † ká Yézū Krīstō †† tá áyā è 'déé, Mbájá ká yēbē ádá èyí ā kā, 'déé ètē kōshō ádá áshá è 'déé, āgá mā ndōkō mōtó ōgō gīyí mǎpá ká Yézū Krīstō kā.

² Tímōtī, úmū áyā gōzō lítí áamá nē, ātāsh yāā, mā rājā ākpā mā bī Mbájá Bēbé, ĩshíí bī Bēbé ārā āgá Yézū Krīstō níí, ōkō āñā mūmū î, ĩshíí níí, ālā lōmó bī úmū níí, áshá gōzō nī.

Á'bā gālā ndéné glēmē ádá ká Mbájá ā'dá

³ Mā lōyó Mbájá è 'déé, mā rāshá ètē ā kā, ká shēshē lēpē mā 'bālā, tá áyā è 'déé, kóshó mā gī, ká'dá dī gālā nī kā, mā rājā ākpā mā bī Mbájá ká úgú tírí, ká ádá ārā î, mōtó ílī njónjō ĩshíí gómó ájā. ⁴ Mā yīñjī ádá è 'déé, kóró ká ádá ārā mā kā, ĩshíí mā yēbē ádá gōkō úmū níí, shēshē lēpē mā èlē.

⁵ Mókō mánā mīshí íyí ápá ká Mbájá ká shēshē lēpē î 'bālā, tá áyā è 'déé, tētē î Lówīsī, ĩshíí yāngá î Yúnīsī kiyí ápá áyā nī kā. ⁶ È ngá nī dūrū è 'déé, mā lēmē bī úmū níí, ālā nētē ká tēmbé í 'déé, Mbájá kēné bī úmū ká úgú è 'déé, mūpú úmū ā kā. ⁷ Ká ádá Mbájá ēné āzā lílī mbāwā bī āgá ní, ēné lílī ónjó, ká gālā ádá ārā, ĩshíí gēgbē ká ārā.

⁸ Á'bā gālā ndéné glēmē ádá ārā Bēbé ārā āgá Yézū bī ndākpá ā'dá, wālā gālā ndéné ká ádá è 'déé, kōgbō áamá āpá sījīnī nī ká ádá ārā nī kā tánē ā'dá. ĩshíí nēē, é'dé Kélē ádá * nī bī ndākpá ní, kpíí 'déé, lōlō úmū tá áyā è 'déé, klōlō áamá kā yāā, Mbájá ā ndéné ónjó bī úmū, ⁹ 'déé ètē kāshá āgā, ĩshíí kādā āgá ká ádá è níí,

† Bēbé yōpó: Yézū ōpó yōmó yōpó áyā nē ká kpōtó áyā nē, ká ádá glōlō nōwō, ĩshíí gōgō kōtó rōyó èshē jūjū ndākpá, ĩshíí níí rōdó ádá í ngá áyā nē bī ndākpá. †† Yézū Krīstō: Yézū nī dírí ílī èyí ā'dā, Mbájá Bēbé gāshā ndākpá. ĩshíí Krīstō nī dírí ílī èyí ā'dā, ndākpá è 'déé, Mbájá kīshí ètē níí, ká'dá góvó ngérē nī kā, Ndākpá í 'déé, Mbájá kīshí ètē ā kā, ká lēmē Īgrīgī nēē, ílī èyí ā'dā Krīstō, ĩshíí ká lēmē Íbrū nēē, ílī èyí ā'dā Mēsāyā. ‡ Kélē ádá: È kā nī Kélē ádá āpá ádá ká ārā Yézū Krīstō 'déé, kílī kápá ká krōshō, ká ádá gēshē glōsī'dī ūngú áyā āgá níí, èpē kēné bī āgá áshá è 'déé, dōngbō èyí kázā è'dē níí kā.

mā'dá shíkī ndākpá í ngá áyā nē, ĩshíí níí, māshá gōzō áshá, ká dūrū èyí èshē ká lōmó áyā nī, āzā ká ádá mālā bēdé ūngú è nē ní. Mbájá ālā lōmó yāngá bī āgá sārā ōtō ōgō Yézū Krīstō ká úgú è 'déé, kūbū jūjū bībū nī dō'bó 'dī kā, ¹⁰ 'déé kēnjē ádá gālā lōmó áyā nī bī āgá 'bákētá ká klōjō ká Bēbé gāshā āgá Yézū Krīstō 'déé, kēné ónjó nī kēshē ká írí, ĩshíí 'déé, kēné áshá è 'déé, dōngbō èyí kázā è'dē níí bī āgá ōtō ōgō Kélē ádá nī kā. ¹¹ Yézū ālā áamá āpá ká bēbé gē'dé Kélē ádá í ngá áyā nē níí, mā'dá bēbé yōpó áyā nē ká ádá è níí, mrōdó ndākpá. ¹² È kā dūrū è 'déé, lōlō nī ká yōkō áamá āpá sījīnī yākā kā. ĩshíí nēē, ndéné āzā áamá ní, ká ádá mókō Yézū 'déé, mīyí mǎpá áyā nī kā mánā gōzō ātā, āngá áyā nī kpōtó ká ádá gēgbē ká ūngú í 'déé, kēné bī áamá níí, mégbē è'dē ā kā, ĩgí ká úgú klōjō í ngá áyā nī, shēshē lēpē mā ā yāgā āpá è'dē 'dī.

¹³ Égbē ká shíkī rāyā ádá í 'déé, mrōdó úmū mǎpá è'dē ā kā gōzō. Ká ádá Yézū Krīstō kálā āgá 'déé, mīyí mǎpá áyā nē, ĩshíí níí, mālā ádá ārā ndākpá nī. ¹⁴ Égbē ká rāyā ádá í 'déé, mēné bī úmū ā kā, ōtō ōgō ónjó ká Lílī ārā Mbájá †† 'déé, kāngá áyā āgá kā.

¹⁵ Ókō ndākpá í 'déé, ká dā'bā úgú è Ásīyā 'déé, kiyí ápá ká Yézū 'déé, kánā áamá kā tírí áná íshí, ācā ōgbō ká Fīgílūsū ĩshíí Ērmójēnē.

¹⁶ Mā rājā ākpā mā, bī Bēbé ārā āgá níí, ōkō āñā mūmū yōmó mōmō ká Ōnēsífórā, ká ádá jéé ālā ndéné ārā mā ká ádá è 'déé, kōgbō áamá āpá sījīnī nī kā 'dī, ĩshíí ā'dá dī gāná áamá cócō ātā. ¹⁷ ĩshíí tamá dī è 'déé, krāyā mbéré Rómā dī úgú ā kā nēē, èbē áamá yōō ĩshíí ĩgí nbéké āpá dī dārā mā. ¹⁸ Mā rājā ākpā mā bī Bēbé ārā āgá Yézū níí, ālā nōnō bī Ōnēsífórā ká úgú klōjō í ngá áyā nē. Ókō tá ūngú í 'déé, ká'dá dī gālā bī áamá ká lōwó è 'déé, mā'dá Éfēsūsū ā kā íshí.

†† Lílī ārā Mbájá: Ádá ká Mbájá ā'dā nēē, Bēbé ètē nī Mbájá, ĩshíí Gēsē újū ngá áyā nī Yézū nēē, ètē nī Mbájá, ĩshíí Lílī ārā Mbájá ètē nī Mbájá. Bēbé ĩshíí Gēsē újū nī ĩshíí Lílī ārā nī nēē, ĩgí tírí nī Mbájá 'bālā. Ró'dō Jónō 1:1-18; Jónō 8:41-42; Nētē ká Yōmó Yōpó 5:3-4.

Gōzō bēbé glātā lili ká Yézū Krīstō

2 Ātāsh yāā, égbē á'bā ũṅṅú lōmó í 'déé, kāṅgá Yézū Krīstō kā yāā, lítí ámā. 2 Ānja ródó ndákpá ápá ká ádá í 'déé, mǎ'dá dī glēmē ōgbó dī mǔmǔ gēlé dǔmbú ádá í 'déé, kógó ā kā, bī glōzō ndákpá è 'déé, kókó káná íshí, íshíí 'déé, kāṅgá áyá igi kpótó, ká ádá gródó klōpō èpē igi ápá è'dē ā kā. 3 Ríndí ílī í níí, áshá áshá lóló í 'déé, mǎ ílī èyí ā kā, áyá gōzō bēbé glātā lili ká Yézū Krīstō. 4 Ndákpá è 'déé, ká yālā nēté glātā lili ní nē, ōṅgó àrā nē ápá ká nēté ká jájá ndákpá è ká 'dī, ká ádá ā ndēbē tá ádá gālā ũṅṅú è 'déé, ká ndālā shēshē lēpē góvó ndákpá í ṅgá áyá nē níí, kēlé ápá áyá nē kā. 5 Ātāsh yāā, tá ká gbōlō è ṅgá nē, 'déé ndákpá, ā yālā sō'bōkō sǎ'bōkō, íshíí 'déé, ũlū látá ká tēnē èyí 'dī yāā, ā yēné ũṅṅú ápá biyí èyí bī ètē 'dī. 6 Bēbé gāwā góvó glāwā è 'déé, ká yālā nēté ní gbéré ā kā, ká ndōkō nōshó ní góvó ní òtō ká sōkpō ndákpá è ká tírí. 7 Úsú íṅí í ápá ká ádá í 'déé, mǎ lēmē ní ká, ká ádá Bēbé àrā àgá, ā ndīí óṅjó bī úmú níí, ógó ílī èyí tírí.

8 Ázá íṅí ádá àrā Yézū Krīstō 'déé, kēshē dǎ'bā àrā Dévidí † 'déé, Mbájá kǎlā ètē 'déé, kǎṅā kēshē jūjū ò'dō nē ká 'dé. È ṅgá ní Kélé ádá í 'déé, mǎ yē'dé bī ndákpá ní ká, 9 ká ádá lóló ámā, íshíí lōṅgō ámā, ká gīnzírí ápá ílī síjīnī áyá bēbé blímí, íshíí nē, lōṅgō ádá ká Mbájá 'dī.

10 È ká ní dūrū è 'déé, mǎ rīndí ílī mǎ níí, mǎshá áshá lóló ká ádá àrā ndákpá è 'déé, Mbájá krōjó igi ā kā, níí òkō áshá, íshíí grájá úgú ká Mbájá 'déé, dōṅbó èyí kǎzá è'dē ní ká òtō ōgō Yézū Krīstō. 11 È ká ní shíkí rǎyá ádá è 'déé kíyí,

'Déé, mǎlílí ká Yézū yāā,
mǎ ndāshá ká ṅgá ètē.

12 Íshíí 'déé, mǎrīndí ílī àgá yāā,
mǎ ndǎ'dá ílī shēṅgē ní ká ṅgá ètē,
íshíí 'déé, mēmé ètē mǎshí yāā,
ā ndēmé àgá tánē.

13 Íshíí 'déé, mǎyí mǎpá áyá ní gónjó ní 'dī yāā,
ā ndǎ'dá tá ká gālā ũṅṅú ká gōzō shēshē lēpē nē bī àgá,
ká ádá ā yēmé àrā nē 'dī.

Bēbé gālā nēté è 'déé ó'dō Mbájá gōmō ní ápá áyá ní ká

14 Lēmē ètē ádá yākā bī igi ká úgú tírí, íshíí níí, é'dé igi ápá dī mǔmǔ Mbájá níí, à'bā gēmé ílī àrā èpē igi ápá ká ádá è 'déé, ílī èyí kǎzá è'dē ní ká ā'dá, ká ádá ā ndlímí ílī jūjū ndákpá è 'déé, ká ndōgó ní ká nē. 15 Álā nēté ní gbéré ká ádá è níí, ó'dō Mbájá òmō ápá áyá í. Á'dá gōzō bēbé gālā nēté è 'déé, ndéné kǎzá áyá ní ní, íshíí níí, ródó rǎyá ádá ká Mbájá ká gbōlō èyí ndírí.

† Dévidí: Mbájá íshí ètē ká ádá è níí, á'dá ápá ká góvó ṅgéré ká Ízráyélē ní gī, íshíí òshō yòshō á'dá, bēdē góvó ṅgéré è ā ndōjō èshē ká dǎ'bā úlú àrā kótó ílī kótó kóshó ká Dévidí níí, á'dá ápá ká góvó ṅgéré ní kpōrō ā yānjá ní. Ètē góvó ṅgéré yāṅgá ní Yézū Krīstō. Biyí è 'déé, Dévidí ká'dá góvó ṅgéré ní íshíí ā kā nē, úgú è òjō àkà Yézū ká álfíí (1,000) ríní. Ró'dó Sálāmā 132:11-12; Nēté ká Yōmó Yōpó 2:29-36; 1 Sámwélē 16-30; 2 Sámwélē 1-24; 1 Góvó ṅgéré 1-2.

16 Égbé àrā í èshē ká glēmē ádá è 'déé, ílī èyí kǎzá è'dē ní ká, ká ádá ndákpá è 'déé, ká yālā úlú ũṅṅú è àtāsh ká nē, ā yǎ'bā igi níí, á'dá góló ní ṅóò èshē ká Mbájá. 17 Gbōlō gródó ndákpá í ṅgá áyá igi tá áyá grūjū róyó gbāshṅgālā, èshē kókō àrā igi nē, Hēmánúsú íshíí Fílētásá 18 'déé, ká'bā rǎyá ádá ní ká'dá, íshíí 'déé, ká yiyí yōmó è kilí ā àṅá èshē jūjū ò'dō èpē igi íshí, íshíí ā límí ílī jūjū slāgā ndákpá è, èshē ká gíyí ápá ká Yézū Krīstō. 19 Íshíí nē, rǎyá ádá ká Mbájá á'dá áyá gónjó àṅbā lāgá mómō è 'déé, klāmá 'dī 'déé, krōndó ká'bā è'dē ká'dá, “Bēbé àrā àgá òkō ndákpá áyá nē ànǎ íshí.” †† Íshíí, “Tá ndákpá è 'déé, ká ndīyí èpē ní ndákpá ká Bēbé àrā àgá ká nē, àṅgá áyá ní dī grútú èshē ká gālā glōs'í dī ũṅṅú.”

20 Íshíí 'déé, úkú ápá ílī góvó mómō yāā, á ndōkō slāgā kǔ'bú è nē, rǎshá igi èshē ká dǎ'bā íshíí fídá, † íshíí slāgā è nē, rǎshá igi èshē ká kpíkpi íshíí rípí, íshíí slāgā kǔ'bú è nē, ā yālā nēté ní è'dē ká slāgā úgú è nē, íshíí slāgā è nē, ā yālā nēté ní è'dē ká úgú tírí.

21 'Déé, ndákpá á'bā gālā glōs'í dī ũṅṅú ní á'dá íshí yāā, ā ndǎ'dá tá áyá grájá kǔ'bú è 'déé, ká yālā nēté ní è'dē ká slāgā úgú è nē ká, ká ádá úsú ètē jāṅgá níí, á'dá kánjá ní ká ádá gālā glōzō nēté ní è'dē bī bēbé mómō ní.

22 Ātāsh yāā, égbé ká àrā í èshē ká gālā glōs'í dī ũṅṅú è 'déé, wāshúkú ní gī ká yālā ádá èyí ā kā, íshíí níí láná á'bā tá ká nēnē jónó shēshē lēpē, íshíí níí, íyí ápá ká Yézū, íshíí níí álā ádá àrā ndákpá, níí áshá gōzō áshá, tá áyá ndákpá è 'déé, kíyí ápá ká Bēbé àrā àgá ká shēshē lēpē èpē igi 'bālā ká. 23 Á'bā gōṅgó àrā í ápá ká tēmé lúkú è 'déé, ílī èyí kǎzá è'dē ní ká á'dá, ká ádá ā yālā ndákpá ápá ká glātā lówó. 24 Ká ádá bōrō ká Bēbé àrā àgá látá lówó 'dī, àṅgá áyá ní dī gālā lōmó bī ndákpá ní tírí, íshíí gródó igi, íshíí níí, rúkú shēshē lēpē nē gónjó ní. 25 Àṅgá áyá ní dī grōfō ndákpá è 'déé, ká yēmé èpē ā kā, ká gōzō gbōlō, ká ádá mónō Mbájá ā ndǎ'bā igi níí áyá, íshíí ā ndōkō rǎyá ádá ní ànǎ òtō ōgō èyí, 26 níí jūjū igi òjō ápá è'dē, íshíí níí, égbé àrā èpē igi èshē ká glēṅgē ũṅṅú ká ṅgéré ká kótó rōyó †† 'déé, krúkú igi, íshíí 'déé, kǎlā igi ápá ká méndé lili í ṅgá áyá nē ká.

Dōṅbó úgú

3 Úsú íṅí í ápá ká ádá yākā gōzō, ká ádá ká dōṅbó úgú ní nē, áshá ní ā ndlāṅá í nē. 2 Ndákpá ní ā ndālā tá ádá àrā èpē igi, ā ndǎ'dá yōmó gōgō nākā, yōmó ṅbēlé, íshíí yōmó glūsú àrā, yōmó gōzō ndákpá, ā yōgó ádá ká bēbé èpē igi gī ká yāṅgá èpē igi gī 'dī, ā yōkō glōzō ũṅṅú è 'déé, ndákpá kǎlā bī igi ápá ká ká ũṅṅú 'dī, ā yǎ'dá glōzō ndákpá 'dī. 3 Á yālā ádá àrā ndákpá 'dī, ā yijí íjí íshí bī ndákpá 'dī, ā ndǎ'dá yōmó gó'dó ndákpá, ā yēgbē ká àrā èpē igi 'dī, ā ndǎ'dá

†† 2:19 Nímírā 16:5 † Fídá: Ndákpá ní ā yōvó ũṅṅú è'dē áyá nākā. Íshíí gūfū sálá klākā fídá nē, ā ndéné 'bālā klākā dǎ'bā ápá ògō èyí. †† ṅgéré ká kótó rōyó: Dírí ní Shētānā. Sǎrā nē, ètē ní grōnō ká Mbájá ápá mǔmǔ òrō, íshíí òjō è'dē ílī slāgā kótó grōnō è gī níí, ànǎ ádá ká Mbájá, íshíí Mbájá ògó igi èshē mǔmǔ òrō. Ró'dó Gītí Ádá 12:7-9.

yómó gāngā ākpā, ā ndlānā glözö ũngú. ⁴ Ā ndowó gōmbō ärä klöpö epē igi, ā ndālā ũngú nī āmā āpā yō, ā ndēbē ádá ē níí, ndākpā nī ökö töyö āpā áyā epē igi, ádá kélē áshá nī ā ndowó igi ötö ká gälā ádá ärä Mbájā. ⁵ Ā ndālā ärä epē igi áyā ndākpā ē 'déé, epē igi kiyí āpā ká Mbájā íshí, íshíí nēē, ā yiyí āpā ká ádá ē níí, ónjó ká Mbájā ípi epē igi ášá 'dí. Á'bā glijī āpā gbōgbō ärä súlú ndākpā ē kätāsh ā'dá.

⁶ Slāgā ngāngā ē, ēshé kökö ärä igi ā yinī ärä epē igi ānjā mömō ká lūkpú ē 'déé, ílí ärä igi kázá ē'dē ní 'déé, ká yälā úlú glösí'dí ũngú ē 'déé, ká jūjū būbū ā ká tírí, íshíí ngāngā yāngā, ā yälā lūkpú yāngā, íshíí ā yälā ũngú āpā dā'bā ádá í ngá áyā igi, ⁷ igi lūkpú yāngā, ā rōdó shíkī rāyā ádá ká Mbájā ká úgú tírí, íshíí nēē, gögö ílí éyí lānjā nē bí igi. ⁸ Tá áyā Jánēsē íshíí bēyē nē Jámbrēsē † 'déé, kánā ádá ká Mōzē †† sārā ngētā kā, ātāsh yāā, igi ngāngā yāngā, ānā rāyā ádá nī íshí, ká ádá ká úgú tírí gínjī ádá í ngá áyā igi āpā ká ádá gälā glösí'dí ũngú, ká rāyā ádá yāā, igi ázā yómó giyí āpā ká Yézū ní. ⁹ Íshíí nēē, súlú ndākpā ē kätāsh kā, ā yānjā gólō gbā 'dí, ká ádá ndākpā nī, ā ndökō igi dānā āpā ká glükú ndākpā, tá áyā ē 'déé, ndākpā nī kökö Jánēsē íshíí Jámbrēsē áyā glükú ndākpā nī kā.

Dōňbó yōshō

¹⁰ Ókö ũngú í 'déé, mrōdó ndākpā nī mǎpā ē'dē ā kā áná íshí, ögbó ká gbōlō áshá í ngá ámā, ká ũngú ē mā yēbē ádá éyí mǎpā ílí áshá ngá ámā, ká dí giyí ngá ámā mǎpā ká Krístō, ká dí grúkú shēshē lépē mā, ká dí gälā ádá ärä í ngá ámā bí ndākpā nī, íshíí ká dí grīndí ílí ngá ámā, ¹¹ ká lólō í ngá ámā, ká nōwō gbōgbō í ngá ámā, ögbó ká ũngú ē gī 'déé, kälā ámā ögbó mbērē Ántīyōkō, íshíí mbērē Íkónīyōmō, íshíí mbērē Lístrā kā nēē, ökö tírí áná íshí, íshíí Bēbē ärä āgā áshá ámā ēshē ká igi ũngú yāngā gī tírí íshí. ¹² Ká ádá ndākpā ē 'déé, kiyí āpā ká Yézū Krístō íshíí 'déé, ká yēbē ádá gāshá áyā ē 'déé, Mbájā ká yēbē nī kā nēē, ā ndökō lólō tá ātāsh. ¹³ Íshíí áshá ká yómó gälā glösí'dí ũngú, íshíí yómó tāňbā nī ā ndōs'í'dí ötö ká sārā ē kā nē, ā ndāňbā ndākpā, íshíí ndākpā ā ndāňbā igi. ¹⁴ Íshíí mēngā úmü nēē, āngā áyā í dí gegbē ká ũngú ē 'déé, krōdó úmü āpā ē'dē 'déé, kiyí āpā ē'dē gónjō nī kā, ká ádá ökö yómó grōdó úmü áná gözō nī íshí, ¹⁵ íshíí ökö ádá ká Mbájā 'déé, krōndó āpā ílí wārāgā nī kā áná éshē ká gēsē ärä í shí, ádá ē 'déé, ká ndālā ínjí í níí kēnjé, níí kókó áshá ötö ögō giyí āpā ká Yézū Krístō. ¹⁶ Mbájā kéné ádá í ngá áyā nē, bí ndākpā íshíí 'déé, igi krōndó kǎpā ílí Wārāgā í ngá áyā nē kā, ètē ádá yāngā özō mā,

† Jánēsē, íshíí bēyē nē Jámbrēsē: Igi nī yómó kó'dó ē 'déé, ká'dá dí gälā nēnē kó'dó āpā dí mǎmü Mōzē íshíí āpā dí mǎmü góvó ngérē ká yómó Mésírí nī kā. Ró'dō Úgú Létē 7:11-12; 8:7-19.

†† Mōzē: Ká biyí ē 'déé, Jözéfē kílí íshí nēē, Ízrāyélē nī gī ā'dá mēndē ā'bā mömō Mésírí igi ílí sósó gǔfū sálā ríní. Íshíí Mbájā ālā Mōzē níí, ēngē Ízrāyélē nī gī éshē ílí áshá mēndé nī. Íshíí Mbájā öjō ēné gónjō ádá áyā nē bí igi ötö ögō Mōzē, íshíí ē ngā nī dūrū ē 'déé, ká slāgā úgú ē yāā, ā yādā āpā ká gónjō ádá yāngā nī gónjō ádá ká Mōzē kā. Mōzē áshá ũngú áyā 'bālā álílí lēmbē sósó gǔfū sálā (1,400) ríní ká löwō ē 'déé, kākā Yézū dó'bo 'dí kā. Ró'dō ádá āpā ká ádá ärä nī āpā ílí wārāgā Úgú Létē 2-24.

ká ádá grōdó ndākpā āpā ē'dē, íshíí glēmē āpā áyā igi, íshíí grōfō igi, íshíí grōdó igi níí, ā'dá āpā ká yómó jónjō shēshē lépē, ¹⁷ ká ádá ē níí, ndākpā ká Mbájā ā'dá kánjā nī ká ádá gälā glözö ũngú nī gī tírí.

4 Tímōtī, mā yēné nētē yākā bí úmü ögbó dí mǎmü Mbájā íshíí Yézū Krístō 'déé, ká ndrōtó ádá nī āpā ká ndākpā ē 'déé, igi tá gāshá nī, íshíí yómó ē 'déé, kílí íshí ā kā, 'déé ká ndōjō ká úgú mömō ngérē í ngá áyā nē kā, ² níí é'dé ádá ká Mbájā íshíí níí, lánā á'bā ē'dē, kpíí 'déé, úgú nī klátá āpā ē'dē íshí, wālā klátá 'dí yā. Rófō ndākpā nī, íshíí níí, lémē āpā áyā igi, rúkú shēshē lépē í gónjō nī, íshíí níí, lómbó igi, íshíí níí, ródó igi ká gözō gbōlō. ³ Ká ádá bēdé úgú ē, ātā ndōjō í nēē, ndākpā ā ndā'bā rāyā ádá í 'déé, krōdó igi kǎpā ē'dē ā ká dā'dá nī, íshíí ā ndlülü ögō ũngú ē 'déé, ínjī éyí ká yälā igi ā kā, íshíí ā ndövō gegē yómó grōdó ndākpā níí, rōdó epē igi āpā tá ádá ē 'déé, mbímíbi igi ká rúkú ká ádá gögō éyí ā kā. ⁴ Ā ndēbē töyö ádá ká kǔlúbütü ē 'déé, ílí éyí kázá ē'dē níí, íshíí jéé, ā yāgā mbímíbi epē igi āpā ká rāyā ádá nī 'dí. ⁵ Íshíí mēngā úmü nēē, āngā áyā í dí gǔsú ínjí í gözō ká úgú tírí, íshíí níí, ríndí ílí í āpā ká lólō í 'déé, ká ndökō úmü ā kā, álā nētē gē'dé ádá ká Yézū íshíí níí, álā nētē í ngá áyā nī gözō.

⁶ Íshíí mēngā ámā nēē, úgú írí ngá ámā líjī 'bákā íshí, íshíí mēné áshá í ngá ámā áyā grōtó srāmā bí Mbájā míshí. ⁷ Möyó méshē ká glätā lílí nī ká ádá ärä Yézū míshí, íshíí múlú migi dí dōňbó úgú í ngá áyā ní míshí, íshíí mǎtā yīyí mǎpā áyā nī. ⁸ Íshíí 'bákētā nēē, ā ē'dē gözō ũngú ká ádá ärä mā, Bēbē ärä āgā Yézū 'déé, ètē nī Bēbē grōtó ádá íshíí bēbē jónjō shēshē lépē í kā nēē, ká ndēné ètē gözō ũngú āsh bí ámā ká ájā grōtó ádá nī, ā ndālā ámā āpā ká bēbē jónjō shēshē lépē, ögbó ká ndākpā ē tírí 'déé, ká yāmā klōjō í ngá áyā nī ká dōňbó úgú nī kā.

Dōňbó yōshō

⁹ Álā lömó áyā í níí, ójō gēyē āpā ámā, ¹⁰ ká ádá Démāsā ülü éshē ámā, ānjā mbērē Tāsālóníkā ká ádá gögō ögō nēnē jūjū būbū yākā íshí. Íshíí Kérésēnē ānjā ē ngá epē ānjā dā'bā úgú ē Gálátīyā, íshíí Táyítōsō ānjā dā'bā úgú ē Dālmátīyā. ¹¹ Tá Lúkā ká gbōgbō ärä mā. 'Déé úmü ká yōjō nī yāā, éné Márkō ŋbā ögō í, ká ádá ā ndānā ámā āpā ká nētē í ngá ámā. ¹² Mōpō Tíkákūsü mánjā mbērē Éfēsūsü míshí. ¹³ Íshíí 'déé, úmü ká yōjō nī yāā, éné tēndē gūjú úgú í ngá ámā 'déé, mā'bā bí Kārpāsā mǎpā mbērē Trōwāsā kā, ācā ögbó ká wārāgā nī gī, kūsūsü ē 'déé, krāshā ètē kēshē ká tēlē nī kā öjō ē'dē bí ámā.

¹⁴ Álēkēzándārā bēbē gūshū börö nī kā, álā glösí'dí ũngú āpā ámā ötö rōtó íshí, Bēbē ärä āgā Yézū ā ndrōtó ádá āpā áyā nī ká ádá éyí. ¹⁵ Égbē ká ärä í éshē áyā nī, ká ádá ā yēmē ádá í ngá áyā āgā ngé.

¹⁶ Ká löwō ē 'déé, kéné ámā kánjā ílí ŋbāňā nī kpéé ká nēē, gā'bālā ndākpā ātā ígí āpā ögō mā 'dí, ndākpā nī lülü kpāsā éshē ámā íshí. Mā lāyā ākpā mā, bí Mbájā níí, ā'bā gälā bēdé ũngú ē āpā áyā igi ā'dá. ¹⁷ Íshíí nēē, Bēbē ärä āgā āná ámā, íshíí íjī ónjó bí ámā, ká ádá ē níí, mē'dé ádá í ngá áyā nē gözō bí tēndē ndākpā nī

tírí, ʼishíí áshá áamá ʼeshē ákpā rújú. ^{†18} Bēbé ärä ägá ä ndāshá áamá ʼeshē ká glōsī'dí ũngú è 'déé, mä ndlāndá ʼē'dē ä ká, ʼishíí ä ndā'bā áamá níí, múkú mäpá ílí mómö ngérè í ngá áyā nē 'déé, ká mùmü örö ä ká gózö. Mlōyó èté ʼishíí níí, mēné gürü ärä nī kpörö ä yānjā nī. Ätāsh.

Dõnbó yǔjǔ

¹⁹ Újǔ Prīsílā ʼishíí Äkwílā, äcá õgbó ká yõmó mómö ká Ōnēsífórā gózö ápá ʼē'dē. ²⁰ Ęrāstūsü ä'dá ä'bā mbéré

† *Áshá áamá ʼeshē ákpā rújú: Ká úgú ärä Páwūlō nēē, ká slāgā úgú è yāā, shēngē Rómā nī gī ä yūfū ndākpá ká gūsú ʼigī ápá ílí tītī 'bālā ká rújú, ká ádá è níí, gēlé ndākpá òkō kútú rújú nī ä ndūfū ʼigī äyá 'dē yā.*

Köréntiyā, ʼishíí má'bā Trōfímūsü ä'dá mbéré Mīlītūsü ká nōwō. ²¹ Ríndí ärä î níí, ójö ká dī mùmü úgú ríní ^{††} nī. Ębúlūsü, Pūdénēsē, Līnāsā, ʼishíí Klāwdīyā, ʼishíí ndākpá è 'déé, kiyí ápá ká Krīstō ká tírí újǔ úmü gózö ápá ʼē'dē. ²² Mä yōwō méshē ká Bēbé ärä ägá níí, äļā lõmó bī ǔgī.

†† *Úgú ríní: Ápá dī úgú ká Ęzrāyélē nī gī 'déé, ká yāshá ká'bā ʼē'dē ä ká nēē, ʼeshē ká shéshé Bībī ʼigī ká Gāmbā nēē, èté nī úgú gūjǔ úgú, ʼishíí nǔnjǔ ä yī'dī òtō ílí èyí góvó nī. Ę ngā nī úgú è 'déé, gānjā yāyā ká yātá ndākpá ʼeshē ká lõwó nī ʼē'dē ä ká.*

Táyítōsō

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Táyítōsō nēē, úlú ārà nī Īgrīgī, ōjō īyí āpá ká Yézū, īshíí ēshē biyí ēyí nēē, āná Páwūlō 'déé, ètē bēbé yōpó ká Yézū kā, ōtō ōgō gēlě lōwó ngá áyā nī ká úgú è 'déé, ètē kā yē'dé Kélē ádá āpá ká ádá ārà Yézū Krīstō kā. Īshíí ēshē biyí è ngā nēē, Páwūlō ōpó ètē ānjā ká ádá è níí, ā'dá āpá ká góvó ndákpā ká ndákpā è 'déé, kiyí āpá ká Yézū 'déé, īgī ká góló gōfó būbū Kírītā kā.

Āpá ílī srōnō yākā nēē, Páwūlō lēmē bī Táyítōsō níí, rōjō glōzō ndákpā è 'déé, dírí īgī klīmí ká gālā glōsī'dí ūngú 'dī kā níí, ā'dá āpá ká kprāshā ndákpā āpá ílī kēnīsā ká Yézū 'déé, kā dā'bā úgú è tēndē tēndē ā kā. Īshíí Páwūlō ē'dé Táyítōsō āpá ká grōdó gēlě glōvō jūjū ndákpā è 'déé, kiyí āpá ká Yézū kā, grōgō ngāngá īshíí grōgō lūkpú, ōgbó ká wāshūkū nī gī, īshíí mēndé nī gī. Īshíí āpá ká dōngbó ádá nī nēē, lēmē bī Táyítōsō níí, ūsú ā'bā ílī īnjí nē nēē, ndákpā è 'déé, īgī tírí kiyí āpá ká Yézū īshíí ā kā nēē, ā'bā gā'dá yōmó gālā gāngā ākpā ā'dá, īshíí nēē, níí ā'dá yōmó gālā lēmē, īshíí níí ā'bā gālā ngísí, īshíí gēmē tēmē, īshíí gōngō tōwō ārà èpē īgī ā'dá.

1 Ámā Páwūlō bōrō ká Mbájá, īshíí bēbé yōpó † ká Yézū Krīstō. †† Mbájá ōpó amā ká ádá è níí, máná ndákpá áyā nē 'déé, èpē krōjō īgī ā kā níí, īyí āpá ká Yézū Krīstō gónjō nī, īshíí níí, ōkō āná rāyā ádá è 'déé, kā ndlūsū gbōlō gōzō áshá nī bī īgī ā kā. ² Ká ádá āgá mā yūsú shēshē lēpē āgá mǎpá ká áshá è 'déé, dōngbó ēyí kázā ē'dē níí kā, ká ádá Mbájá 'déé, klēmē klězē 'dī kā nēē, kōshō ètē ádá áshá yāngā bī āgā, ká úgú è 'déé, kūbū jūjū būbū nī dóbó 'dī kā, ³ īshíí ēnjē ádá áyā nē bī āgá níí, lātá āpá ká úgú è 'déé, èpē kūsú ā kā. È kā nī Kélē ádá è 'déé, Mbájá Bēbé gāshá āgá kiyí ká ádá gēné bī amā, ká ádá è níí, mrōdó ndákpá nī mǎpá ē'dē ā kā.

⁴ Yāā Táyítōsō, mā rōndó srōnō yākā bī úmū, ká ádá úmū tá āyā shíkī gēsē újū amā 'déé, mīyí mǎpá ká Yézū Krīstō ká ngá úmū ā kā, mā yōwō mēshē ká Mbájá Bēbé, īshíí Bēbé gāshá āgá Yézū Krīstō níí, ālā lōmó bī úmū níí, áshá gōzō nī.

Táyítōsō ā yālā nētē āpá dā'bā úgú è Krētē

⁵ Mā'bā úmū mǎpá góló gōfó būbū Krētē, ká ádá è níí, ālā sōkpō nētē è 'déé, kā yō kā, īshíí níí, rōjō kprāshā ndákpá ká ádá è níí, ā yēgbē ká yōmó è 'déé, kā ílī mbērē nī kā tírí, tá āyā è 'déé, mlēmē bī úmū ā kā. ⁶ Góvó ndákpā ká yōmó kēnīsā nī ā'bā gā'dá bēbé gālā glōsī'dí ūngú ā'dá, īshíí níí, ījī tá 'bālā éndé, īshíí níí kōtō ngá áyā nī ā'dá yōmó giyí āpá ká Yézū, īshíí níí,

† Bēbé yōpó: Yézū ōpó yōmó yōpó áyā nē ká kpótó áyā nē, ká ádá glōlō nōwō, īshíí gōgō kōtō rōyó ēshē jūjū ndákpá, īshíí níí rōdó ádá í ngá áyā nē bī ndákpá. †† Yézū Krīstō: Yézū nī dírí ílī ēyí ā'dā, Mbájá Bēbé gāshá ndákpá. Īshíí Krīstō nī dírí ílī ēyí ā'dā, ndákpā è 'déé, Mbájá kīshíí ètē níí, kā'dá góvó ngērē nī kā, Ndákpā í 'déé, Mbájá kīshíí ètē ā kā, ká lēmē Īgrīgī nēē, ílī ēyí ā'dā Krīstō, īshíí ká lēmē Íbrū nēē, ílī ēyí ā'dā Mēsáyā.

ō'dō ārà īgī ā'bā giyí ká gālā glōsī'dí ūngú ā'dá, īshíí níí, ā'bā gā'dá yōmó gānā mbímbí gōgō ádá ā'dá. ⁷ Góvó ndákpā ká yōmó kēnīsā nī nēē, ètē nī bēbé gālā nētē ká Mbájá, ātāsh yāā, ètē ā'bā gā'dá bēbé gālā glōsī'dí ūngú, wālā bēbé ndégbē jūjū, wālā bēbé gēyē ndégbē ó'dō, wālā gbēgbē bēbé mōnó, wālā bēbé gāngā ākpā, wālā bēbé gālā gōgō nākā ā'dá. ⁸ Āngá áyā nī dī gūmú ndákpā āpá mōmō ngá áyā nē, īshíí níí, ālā ádá gālā glōzō ūngú, īshíí níí ā'dá bēbé gēgbē ká ārà nē, īshíí níí, ā'dá bēbé gēnjé ínjí, ā'dá gōzō ndákpā è 'déé, kā yāshá áshá è 'déé, sóló kázā ē'dē níí kā. ⁹ Ā'dá ndákpā è 'déé, kā ndlānā ā'bā ká rāyā ádá è 'déé, kā ndlātá ká ádá è níí, krōdó ndákpā āpá ē'dē. Īshíí ká gbōlō è ngā nēē, ā ndā'dá áyā nī kpótó, ká ádá grōdó slāgā ndákpā è āpá ká rāyā ádá nī, īshíí níí, lūsū sóló ká ndákpā è 'déé, kēbē ádá giyí āpá ká rāyā ádá nī 'dī kā bī īgī.

¹⁰ Mā lēmē ātā ngā bī úmū, ká ádá gēlě ndákpā ānā gōgō ádá ká shēngē mōmō nī īshíí, īshíí ā rōdó ndákpā āpá ká slāgā ūngú è 'déé, ílī ēyí kázā ē'dē níí kā, īshíí ā yāngbā ndákpá, kūsúsū yōmó è 'déé, kā yiyí āngá ndákpā è 'déé, kiyí āpá ká Yézū kā níí, ūbū īgī ká ngbōngbó mātārā ‡ nī kā. ¹¹ Āngá áyā ī dī grūtú īgī ēshē ká grōdó ndákpā nī, ká ádá ā límí ílī jūjū slāgā yōmó mōmō è gī nē, ká grōdó īgī āpá ká ūngú è 'déé, bījā kā rōdó īgī āpá ē'dē 'dī kā, īshíí ā yālā ātāsh ká ádá gōkō nākā ēshē ōgō ēyī. ¹² 'Bālā ēshē ká shíkī kéné ádá ngá áyā īgī ā'dā, "Yōmó Krētē ká úgú tírí īgī nī yōmó glēmē klězē, īshíí ā yālā ūngú nī áyā glāngā kázā. Īgī nī yōmó írí, īshíí yōmó gōshó fētē." ¹³ Ádá ká kéné ádá ngá áyā

‡ Ngbōngbó mātārā: Mbájá lēmē bī Ābrāyīmí níí, rōtō ngbētē ká kōtō ngāngá ngá áyā nē, ká úgú è 'déé, kāngá áyā īgī sālā lēmē tōtō 'bī'bī níí kā, ká ádá è níí, lūsū ā'dā nēē, īgī nī kōtō ká Mbájá. Ró'dó Gōcō Lágá 17:9-14.

igì támä räyà ádá. Átâsh yää, lémè ápá áyà igì gónjò ní níí, iyí ápá ká Yézú ká gòzò gbõlõ, ¹⁴ Ìshíí níí à'bã gúsú ìnjí èpè igì ápá ká tówó kùlúbütü ká Yüwúdú ní gí 'déé, ìlì èyí kázá è'dè ní, wälä gögò ádá ká ndàkpá è 'déé, igì kánä räyà ádá ní ìshí ä ká ä'dá. ¹⁵ Ìshíí bì yómó jónjò shèshè lépè ní nèè, ùngú ní gí tírí glözò í nè, ìshíí nèè, bì ndàkpá è 'déé, ìlì jùjù igì klímí ìshíí 'déé, kiyí ápá ká Mbájá 'dí ká, 'déé ká yìnjí tøyö glösí'dí ádá ní ká nèè, ìnjí igì, ìshíí shèshè lépè igì älä ösò ìshí. ¹⁶ Ä yiyí èpè igì ökö Mbájá àná ìshí, ìshíí nèè, ùngú è 'déé, ká yälä ní ká ä lüsü ä'dä, ökö Mbájá àná 'dí. Ká ádá igì ní yómó gänä mbímbí gögó ádá, igì äzä yómó gälä glözò ùngú ní.

Ùngú è 'déé ká ndrödó gëlé ndàkpá ápá è'dè ä ká

2 Yää Táyítõsõ, àngá áyà ì dí grödó ndàkpá ní níí, lätá ká räyà gbõlõ grödó ndàkpá ní ápá ká ádá ärä Yézú. ² Ródó grögõ ngāngá ní ápá ká gègbè ká ärä èpè igì, ká ádá è níí, àshá ká gbõlõ è 'déé, ndàkpá ká ndèné gürü ärä igì, ìshíí níí, ä'dá gónjò ní ká giyí ápá ká Krístö, äcá ögbó ká gälä ádá ärä ndàkpá ìshíí níí, ä'dá yómó grindí ìlì.

³ Ródó grögõ lükpú ní tá ká gbõlõ è ngâ, ká ádá è níí, älä ùngú è 'déé, ká ndlüsü ä'dä ä yète mbäwä ärä Mbájá, ìshíí níí, ä'bã gö'dó ndàkpá, wälä gä'dá gbègbè yómó mônó ä'dá. Àngá áyà igì dí grödó ndàkpá äpá ká gälä glözò ùngú. ⁴ Ìshíí àngá áyà igì dí grödó kötó lükpú ní äpá ká gälä ádá ärä rómó èpè igì, ìshíí kötó ngá áyà èpè igì, ⁵ ìshíí níí, ègbè ká ärä èpè igì, ká ádá è níí, ä'dá yómó jónjò shèshè lépè, ìshíí níí ä'dá glözò lükpú è 'déé, ká ndègbè ká mömö áyà èpè igì, ìshíí níí, ä'dá yómó gälä lõmó, ìshíí níí, ögò ádá ká rómó èpè igì, ká ádá è níí, bédé ndàkpá è ä'bã gèvè ádá ká Mbájá ä'dá.

⁶ Tá ká ètè gbõlõ yāngā nèè, lõmbó wāshükü ní gí ká ádá è níí, ègbè ká ärä èpè igì. ⁷ Älä glözò ùngú ká úgú tírí, ká ádá è níí, igì ródó gälä glözò ùngú ní èshè áyà ì. Ródó igì ká shèshè lépè ì 'bälä, ìshíí níí, ä'bã glüwü ádá ä'dá, ⁸ lémè räyà ádá, ká ádá è níí, ndàkpá ä'bã grötó ádá ápá áyà ì ä'dá, ìshíí níí mümü kójó ärä ì gí ä ndlì ní, ká ádá ä yökò bédé ùngú è 'déé, ká ndèvè ägá ká ádá èyí 'dí.

⁹ Lémè bì méndé ní gí níí, ögò ádá ká yómó ärä èpè igì ká úgú tírí, ká gälä ùngú è 'déé, shèshè lépè igì ká ndèlè äpá è'dè, ìshíí níí, ä'bã gémé ärä èpè igì ká yómó ärä èpè igì ä'dá, ¹⁰ ìshíí níí, ä'bã gīnī ùngú èshè ká yómó ärä èpè igì ä'dá. Àngá áyà igì dí glüsü dí glözò ärä èpè igì, ká ádá è níí, shèshè lépè yómó ärä igì ä'bã gägä äpá áyà igì ä'dá. Ìshíí ká gbõlõ è ngâ nèè, áshá ngá áyà igì ä ndlüsü ä'dä, ádá äpá ká ádá ärä Mbájá Bèbé gāshá ägá ká nèè, ètè ní räyà ádá.

¹¹ Ká ádá Mbájá älä lõmó áyà nè, ìshíí ndàkpá ökö tírí àná ìshí, ìshíí áshá igì ötö ögö lõmó áyà nè. ¹² Ètè lõmó yāngā ä ródó ägä, ìshíí mä yānā gälä ùngú è 'déé, Mbájá kèbè ádá èyí 'dí ká, ká ádá ìnjí ägá ä ndènjé ní, ìshíí mä ndègbè ká ärä ägá mēshé ká gälä glösí'dí ùngú, ìshíí mä ndāshá tá áyà è 'déé, Mbájá ká yèbè ádá èyí ápá jùjü bübü ä ká. ¹³ Ká lõwó è 'déé, müsü shèshè lépè ägä, ìshíí mä yāmā klõjõ ká Yézú Krístö

'déé, ètè ní Mbájá ärä ägä, ìshíí Bèbé gāshá ägá 'déé, ètè ká ndõjõ ká góvó gürü ärä nè, ¹⁴ 'déé kövó ó'dö ägá ká ìrí ngá áyà nè, ká ádá gāshá ägá èshè ká glösí'dí ùngú ní gí tírí, ká ádá è níí, mä'dá shíki glözò ndàkpá áyà nè, ìshíí níí, mä'dá ká gögõ gälä glözò ùngú ní ká.

¹⁵ Ródó ndàkpá ní ápá ká ádá è tírí 'déé, mä'dá dí gè'dé úmü mäpá è'dè ä ká. Lõmbó igì níí, älä ätāsh, ìshíí 'déé, igì kánä kīshí yää, lémè ápá áyà igì. Kpötö àngá áyà ì ká ádá gälä ùngú yāngā gí tírí. Ä'bã gä'bä ndàkpá níí, ökö úmü rāsä ä'dá.

Dí gälä ùngú ká yómó giyí äpá ká Yézú

3 Yää Táyítõsõ, lémè bì ndàkpá ní tówó níí, èné gürü ärä shēngē ngá áyà èpè igì gí, ìshíí kprāshā ndàkpá ngá áyà èpè igì. Àngá áyà igì dí gögó ádá, ìshíí níí, ä'dá kánjā ní ká ádá gälä glözò ùngú ² níí, ä'bã glimí dírí ndàkpā, wälä ä'bã gälä gāngā äkpā ä'dá. Àngá áyà igì dí gälä lõmó bì ndàkpá ní tírí, ìshíí níí, ä'bã gälä góvó ärä èpè igì ápá ká ndàkpá ní ä'dá.

³ Sārā nèè, ägá ká ärä ägá mlükü tánē, mögò ádá 'dí, ndàkpá ä yānbā ägā, mä'dá méndé ká gälä úlu glösí'dí ùngú ní gí tírí 'déé, mä'dá ká gögõ èyí ä ká. Shèshè lépè ägá özò 'dí, mä'dá dí gälä lüyú mäpá ká klöpõ ägā, ìshíí gisí igì, ìshíí mēngā igì átā yisí ägā. ⁴ Ìshíí nèè, ká úgú 'déé, Mbájá Bèbé gāshá ägá klüsü lõmó áyà nè, ìshíí gälä ádá ärä ngá áyà nè bì ägá ká nèè, ⁵ àshá ägá bā äzā ká ádá è 'déé, mälä bédé gözò ùngú è nè ní, ìshíí nèè, ökö àñā mümü ägá nè 'déé, kāshā ägá ká. Ìshíí öpó Lilí ärä nè † ká ádá è níí, èshè glösí'dí ùngú ní èshè jùjü ägā, ká ádá è níí, mäshā ránjā áshā. ⁶ Mbájá älä góvó lõmó, ká göpö Lilí ärä nè bì ägā, ötö ögö Bèbé gāshá ägá Yézú Krístö, ⁷ ká ádá è níí, älä ägā äpá ká yómó jónjò shèshè lépè ötö ögö lõmó áyà nè. Ìshíí ká gbõlõ è ngâ nèè, möjõ mä'dá kötó áyà ní mīshí, ìshíí mä ndökõ glözò ùngú, ìshíí áshá è 'déé, döngbõ èyí kázá è'dè ní 'déé, müsü shèshè lépè ägá mäpá è'dè ä ká. ⁸ Ádá í 'déé, mä rōndó bì úmü ä ká nèè, ètè ní räyà ádá, ìshíí mä yèbè ádá è níí, lõngõ jùjü ì ápá è'dè, ká ádá è níí, yómó giyí ápá ká Mbájá üsü ìnjí èpè igì ká úgú tírí ápá ká gälä glözò ùngú. Ádá yākā özö mä, ìshíí ä ndānā ndàkpá ní tírí.

⁹ Ìshíí nèè, ä'bã gémé tēmé lükü, wälä glēmē ádá ápá ká ádá ärä jùjü kōshó, wälä glätā lõwó ápá ká ádá gónjò ádá è 'déé, Mbájá kēné bì Mōzē ká ä'dá, ká ádá úlu ùngú è kātāsh ká nèè, ìlì èyí äzā è'dè ní, ìshíí àná ndàkpā 'dí. ¹⁰ Àngā ápá ká ndàkpā è 'déé, ká yōñjò kōkō ärä ndàkpá ní ká, ìshíí níí, lémè ápá áyà ní ká díti èyí rómó, ìshíí 'déé, ètè kógó ádá ngá áyà ì 'dí yää, ä'bä ètè ä'dá. ¹¹ Àngá áyà ì dí gökō gānā ní nèè, úlu ärä ndàkpā è kātāsh ká nèè, ètè ní bēbé blímí, ìshíí dí gälä ùngú ngá áyà ní ä lüsü ä'dä, ètè ní bēbé gälä glösí'dí ùngú.

† Lilí ärä Mbájá: Ádá ká Mbájá ä'dä nèè, Bèbé ètè ní Mbájá, ìshíí Gēsē újü ngá áyà ní Yézú nèè, ètè ní Mbájá, ìshíí Lilí ärä Mbájá ètè ní Mbájá. Bèbé ìshíí Gēsē újü ní ìshíí Lilí ärä ní nèè, igì tírí ní Mbájá 'bälä. Ró'dö Jónö 1:1-18; Jónö 8:41-42; Nētè ká Yómó Yöpö 5:3-4.

Dõᅇbõ yē'dé

¹² Mä ndõpõ Ártémäsä 'dī yää, Tīkākūsū mánjā ē'dē bī úmü. Tá 'balä ēshē kökõ ärä 'igī kráyá yõ kíshí yää, alá tá dī è 'déé, kǎngá áyā ī kā níí, ójõ ᅇngá áamá ápá mbēré Nīkõpólīsī, ká ádá mä yēbē ádá gǎnjā gǎ'dá yõ ká úgú ríní † è kǎ yõjõ nī kā. ¹³ Áļä tá dī è 'déé kǎngá áyā ī níí, áná Zénäsä bēbé grödó gónjõ ádá ká shēngē

† Úgú ríní: Ápá dī úgú ká Īzrāyélē nī gī 'déé, kǎ yāshá kǎ'bā ē'dē ā kǎ nēē, ēshē ká shēshē Bībī īgī ká Gǎmbá nēē, èté nī úgú gūjū úgú, īshíí ᅇjīnjī ā yī'dī òtõ ílī èyí góvó nī. È ᅇngá nī úgú è 'déé, gǎnjā yāyā kǎ yātá ndǎkpá ēshē ká lówó nī ē'dē ā kā.

nī kā, īshíí Ápólõsõ 'déé, 'igī ká yǎᅇá éshé áyā ī yõ yää, áná 'igī ká ũᅇgú è tírí 'déé, 'igī kǎ yēbē ádá èyí ā kā.

¹⁴ Klõpõ ägá 'déé, mīyí māpá ká Krīstõ ká ᅇngá 'igī ā kā nēē, āᅇngá áyā 'igī dī grödó gǎļä glözõ ũᅇgú, ká ádá è níí, ökö ũᅇgú è 'déé, èpē 'igī kǎ yēbē ádá èyí äpá ká ádá ärä èpē 'igī ká úgú tírí ā kā, īshíí níí, ä'bǎ gǎshá áshá rīyī ā'dá.

¹⁵ Ndǎkpá è 'déé, mā'dá ká ᅇngá 'igī tírí ā kā, ũjū úmü äpá ē'dē. Mújū klõpõ ägá 'déé, mīyí māpá ká Yézū ká ᅇngá 'igī 'déé, kǎļä ádá ärä ägá kǎ māpá ē'dē.

Mä yõwõ mēshé ká Mbájá níí, āļä lómó bī 'igī tírí.

Fílmõnõ

Ádá äpá ká ádá wárägã yãkã

Páwülõ bēbé yōpó ká Yézū kã rōndó srõnõ yãkã bi bēdé bēbé éyé è dírí nî Fílmõnõ. 'Bälã ěshē ká méndé ngá áyã nî gĩ dírí nî Ōnésímõsõ, èté ülū ěshē áyã nî, ĩshíí änjã ĩyí äpá ká Yézū, ĩshíí ä'dá dī gäná Páwülõ ká úgú è 'déé, èté kã síjĩnī nī kã. Ätãsh yãä, Páwülõ õpó Ōnésímõsõ lüwü änjã è'dē bi Fílmõnõ ká srõnõ yãkã, ĩshíí õwõ ěshē ká Fílmõnõ níí, ĩjĩ ĩjĩ ĩshí bi Ōnésímõsõ, kpíí 'déé, kãngá áyã nî kpõtó ká ádá güfũ èté ä kã, ká ádá tá méndé è 'déé, kũlũ kēshē ká bēbé ärä nē yãä, góvó ngéré ká yómó Rómã nî ä ndũfũ èté äpá dã'bã gónjõ ádá nī. Páwülõ lēmē bi Fílmõnõ níí, ĩyí äpá ká méndé ngá áyã nē Ōnésímõsõ äyã ónjõ nī 'déé, ĩgĩ kiyí äpá ká Yézū ká ngá èté ĩshí ä kã.

1 Ámã Páwülõ 'déé, kögbõ ámã äpá síjĩnī ká ádá ärä Yézū Krístõ † kã, ĩshíí Tímõtī 'déé, mĩyí mǎpá ká Yézū ká ngá èté ä kã, yãä Fílmõnõ gõzõ lēmbé ägã, 'déé mǎlã nētē nī ká ngá úmü ä kã, mǎ rōndó srõnõ yãkã bi úmü, ² ĩshíí bi lúmü ägã Äpĩfíyã, ĩshíí bi Äkrípãsä 'déé mǎ'dá dī gǎlã nētē nī ká ngá èté äyã bēbé gǎmbá lili ká ádá ärä Yézū ä kã, ĩshíí bi sõkpõ ndákpá è tírí 'déé, kiyí äpá ká Yézū 'déé, kã'dá dī glövõ nī äpá ĩlí kēnisã †† äpá ĩlí mömõ ngá áyã ĩ ä kã. ³ Mǎ yõwõ méshē ká Mbájã Bēbé ägã ĩshíí Bēbé ärä ägã Yézū Krístõ níí, älä lömó áyã èpē ĩgĩ bi ĩgĩ níí máshá glözõ nī.

Páwülõ rǎjã äkpã nē ká ádá ärä Fílmõnõ

⁴ Ká úgú tírí 'déé, mǎ rǎjã äkpã mǎ bi Mbájã yãä, mǎ yĩñí ádá ärä ĩ mótõ ĩlí èyí, ĩshíí mǎ löyõ Mbájã ká ádá ärä ĩ, ⁵ ká ádá mögõ ä'dã, ĩyí äpá ká Bēbé ärä ägã Yézū ĩshíí älä ádá ärä glözõ ndákpá ngá áyã nī ĩshí. ⁶ ĩshíí mǎ rǎjã äkpã mǎ bi Mbájã níí, é'dé ádá ká Krístõ ká ádá ä ndã'bã úmü níí, ógõ ĩlí glözõ üngú è tírí 'déé, mökõ mótõ õgõ nī kã. ⁷ Gǎlã ádá ärä ngá áyã ĩ älä shēshē lépē mǎ èlē góvó, ĩshíí èné ónjõ bi ámã, ká ádá älä shēshē lépē glözõ ndákpá ká Mbájã èlē góvó.

Páwülõ ä yõwõ Fílmõnõ níí ĩyí äpá ká Ōnésímõsõ

⁸ Kpíí ká kpõtó í 'déé, mókõ méshē ká Krístõ kã nēē, bijã ängá ádá dī glēmē ádá üngú è 'déé, bijã ká ndälã nī kã, äzá ká mbãwã ní, ⁹ ĩshíí nēē, mǎ lēmē bi úmü níí, älä èté üngú yãngã äpá dã'bã gǎlã ádá ärä ngá áyã ĩ bi ámã. ĩshíí 'bákētã ámã Páwülõ nēē, mrógõ mĩshí, ĩshíí èné ámã äpá síjĩnī ká ádá ärä Yézū Krístõ. ¹⁰ Mǎ yõwõ

† Yézū Krístõ: Yézū nī dírí ĩlí èyí ä'dã, Mbájã Bēbé gǎshá ndákpá. ĩshíí Krístõ nī dírí ĩlí èyí ä'dã, ndákpã è 'déé, Mbájã kĩshí èté níí, kã'dá góvó ngéré nī kã, Ndákpã í 'déé, Mbájã kĩshí èté ä kã, ká lēmē ĩgrígrí nēē, ĩlí èyí ä'dã Krístõ, ĩshíí ká lēmē ĩbrũ nēē, ĩlí èyí ä'dã Mēsáyã.
†† Kēnisã: ĩgĩ nī glövõ ndákpã è 'déé, kiyí äpá Yézū Krístõ 'déé, ká lövõ ká ádá glövõ èté ká ádá èté nī Bēbé ärä ĩgĩ ä kã.

méshē áyã ĩ níí, älä lömó áyã ĩ bi Ōnésímõsõ † ká ádá 'bákētã nēē, ä'dá äyã shĩkĩ ĩtĩí ámã, ká löwó è 'déé, mǎ síjĩnī nī kã. ¹¹ Ká ádá sǎrã nēē, bi mēngá úmü yãä, ĩlí ärä nī äzá è'dē ní, ĩshíí nēē, 'bákētã ĩlí ärä nī ä è'dē bi ámã ĩshíí bi úmü.

¹² Mǎ yõpó èté dlüwü dǎnjã è'dē bi úmü tówó, ĩshíí è ngá äyã üngú è 'déé, mǎ yõpó shĩkĩ shēshē lépē mǎ nē dǎnjã è'dē bi úmü. ¹³ Bijã mǎ yēbē ádá è níí, èté ä'dá ä'bã ámã dī úgú ä, ká löwó è 'déé, mǎ ĩlí síjĩnī nī kã, ká ádá gē'dé Kélē ádá †† nī, níí äná ámã tá äyã 'déé, bijã ká ndǎná ámã kã. ¹⁴ ĩshíí nēē, mǎ yĩyí ká ádá gǎlã bēdé üngú è 'dī, 'déé íyí äpá è'dē 'dī yã, ká ádá gõzõ üngú è 'déé, ká ndälã bi ámã níí, ä'bã gǎ'dá äyã üngú è 'déé, mǎ rĩndí úmü nē mǎpá è'dē ä'dá. ¹⁵ Dürũ è 'déé, mónjõ kókõ ärä ĩgĩ ká Ōnésímõsõ gǎã kã nēē, mónõ ká ádá è níí, èté klüwũ kójõ áyã ĩ tówó níí, ä'dá néré ä'bã äyã ĩ yõ. ¹⁶ Ká ádá èté bǎ äzá ä ndã'dá tá méndé äyã è sǎrã kã ní, ĩshíí nēē, èté ä ndã'dá gǎfã nī õtõ ká méndé, äyã gõzõ ónjõ bi úmü. ĩshíí mǎ'dá ká gõgõ ärä nī ngé, ĩshíí mēngá úmü á ndã'dá ká gõgõ ärä nī tánē ngé õtõ rõtõ, ĩshíí ä ndã'dá ndákpã ĩshíí ónjõ ĩ è 'déé, míyí mǎpá ká Bēbé ärä ägã Yézū ká ngá èté ä kã.

¹⁷ 'Déé ókõ ámã äyã ndákpã è 'déé, mĩyí mǎpá ká Krístõ ká ngá úmü ĩshí yãä, úmü Ōnésímõsõ tá äyã è 'déé, ká yũmü ámã kã. ¹⁸ ĩshíí nēē, 'déé èté kǎlã bēdé gõsĩ'dí üngú è äpá äyã ĩ, wǎlã èté kéné bēdé üngú è nē kēshē äyã ĩ yãä, lēmē níí, mǎ ndõvó ádá èyí bi úmü. ¹⁹ Ámã Páwülõ ká rōndó ádá yãkã bi úmü ká lēké mǎ, mǎ ndõvó ádá üngú è 'déé, Ōnésímõsõ kēné kēshē äyã ĩ kã, ĩshíí bǎ mǎ yũjũ ádá üngú è 'déé, mǎlã bi úmü mǎpá ká ádá áshá ngá áyã ĩ kã 'dī. ²⁰ Ätãsh yãä, ónjõ mǎ mǎ yēbē ádá è níí, mókõ gõzõ üngú méshē äyã ĩ,

† Ōnésímõsõ: ĩlí èyí ká lēmē ĩgrígrí nī ä'dã, bēbé gǎlã gǎfã nētē.

†† Kélē ádá: È kã nī Kélē ádá äpá ádá ká ärä Yézū Krístõ 'déé, kĩlí kǎpá ká krõshõ, ká ádá gēshē glõsĩ'dí üngú äyã ägã níí, èpē kéné bi ägã áshá è 'déé, döñbõ èyí kǎzá è'dē ní kã.

mótõ õgõ Běbé ärä ägá níí, éné ónjó ápá shěshě lépě mâ ótõ õgõ Krístõ.

²¹ Īshíí ká úgú è mä rōndó srōnõ yākā kā nēē, mókō máná mīshí, á ndāļā ũṅgú nī góvó nī òtõ ká è 'dée, mlémě ádá èyí bī úmü tírí ā kā. ²² Īshíí bēdē ũṅgú è 'dée, mä yēbē ádá glēmē ádá èyí bī úmü ā kā nēē, ráshá úgú ápá õgõ mâ, ká ádá müsú shěshě lépě mâ mǎpá ká Mbájá nēē, ā ndīyí āpá ká grājā ākpā ṅgá áyā ĩ, ĩshíí mä ndānjā ṅgá áyā ĩ yō.

Dõṅbó yǔjǔ

²³ Ĕpǎfrásā 'dée, kēné èté āpá síjĩnĩ ká ádá ärä Yézũ Krístõ kā, ũjǔ ĩgí āpá è'dē, ²⁴ ĩshíí ndǎkpá í 'dée, mä yǎļā nēté nī ká ṅgá ĩgí ā kā, Márkõ, Ārístárkósõ, Démāsā, ĩshíí Lúkǎ, ũjǔ ĩgí tírí āpá è'dē.

²⁵ Mä yōwõ mēshē ká Běbé ärä ägá Yézũ Krístõ níí, āļā lõmó áyā nē bī ĩgí tírí.

Íbrū

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Bēbé krōndó srōnō yākā bī Íbrū nī gī nēē, āgá mōgó dírí nī máná 'dí ǐgí ílī ájā è kájā kā, ǐshíí nēē, āgá mōkō máná grájá nī mǐshíí nēē, ètē nī 'bālā ēshē ká kprāshā ndákpá è 'déé, ká yāļā nētē āpá ílī gēlē kēnísā ká Krīstō, ǐshíí āngá áyā nī kpōtō āpá ká yōmó è 'déé, kiyí āpá ká Yézū kā, ká úgú è Páwūlō krōndó srōnō í ngá áyā nē kā. Srōnō yāngā nēē, rōndó ānjā è 'dē bī Yūwúdū è gī 'déé, kiyí āpá ká Yézū kā, ǐshíí nēē, slāgā Yūwúdū è gī ódó ǐgí ká ádá è níí, èrútú ēshé ká gīyí āpá ká Krīstō.

Srōnō yākā nēē, ā lēmē ádá nī gónjō āpá ká ádá è 'déé, Yézū nī gónjō ndákpā āpá ká ádá ārà yōmó è tírí ǐgí kiyí kápá áyā nē kā. Ká ádá ā lūsū ā'dā nēē, ètē nī Gēsē újū ká Mbájá, ātāsh yāā, ètē ōnjó ōtō ká kōtō grōnō ká Mbájá ǐshíí, 'déé Yūwúdū nī gī kiyí āpá áyā ǐgí ā kā. Ātāsh yāā ètē ōnjó ōtō ká kéné ádá ká Mbájá 'déé, ǐgí ká'dá dí glēmē ádá āpá ílī Tówó Glēmē ākpā ká Mbájá kā ǐshíí, ǐshíí ètē ōnjó ōtō ká Mōzē 'déé, kéné gónjō ádá ká Mbájá bī Yūwúdū nī gī kā tánē ǐshíí. ǐshíí bēbé grōndó srōnō yākā, ā lūsū bī āgá ā'dā nēē, Yézū āfā ōtō ká ngéré bēbé grāshá Mbájá ká Yūwúdū nī gī ǐshíí, ká ádá ètē bā āļā gōs'dí ūngú 'dí, ātāsh yāā, ēné áshá ngá áyā nē, ká díí ǐyí 'bālā āyā grōyō krōyō è 'déé, bēdé ūngú è kāsā kēshē ē'dē 'dí kā, āpá ká ádá glōs'dí ūngú ká ndákpá nī tírí kpōrō ā yānjā nī.

Āpá ílī dōngbó srōnō yākā nēē, bēbé grōndó ádá nī lēmē ádá nī āpá ká ádá ārà kprāshā kóshó Yūwúdū nī gī 'déé, krōndó kúlúbūtū nī āpá ká ádá ārà ǐgí āpá ílī Tówó Glēmē ākpā ká Mbájá 'déé, ǐgí tírí kálā shēshē lēpē Mbájá níí, ká'dá kēlē nī āpá áyā èpē ǐgí ká ádá è 'déé, kiyí āpá áyā nē kā. Ātāsh yāā, ā lēmē bī yōmó è 'déé, kiyí āpá ká Yézū kā níí, ā'dá tá ká gīnjí ádá gīyí nī kpōrō ā yānjā nī āpá ká Mbájá, ǐshíí níí ā'bā gīlí ádá ūngú è 'déé, Yézū kálā bī ǐgí ōgbó ká ūngú è gī 'déé, grōdó ǐgí āpá ē'dē ā kā ā'dá.

Gēsē újū nī ká'dá góvó nī ōtō ká grōnō nī gī

1 Sārā ngētā nēē, Mbájá lēmē ádá bī kóshó āgá gī ká díí ǐyí gēlē nī, ǐshíí ká gēlē gbōļō ōtō ōgō ndákpá è 'déé, ǐgí nī kéné ádá ká Mbájá kā. ² ǐshíí nēē, 'bákétā ká dōngbó ǐyí nēē, lēmē bī āgá ōtō ōgō Gēsē újū í ngá áyā nē. Ètē nī ágbē 'déé, Mbájá kúbū jūjū búbū nī ká mūmū ōrō nī kōtō ōgō nī kā, ǐshíí Mbájá kíshíí ètē, ká ádá è níí, ká dōngbó úgú nī nēē, ūngú gī tírí ā ndā'dá ūngú ngá áyā nī. ³ ǐshíí Gēsē újū nī ètē tá áyā Mbájá, ká gūrū ārà nē, ǐshíí grájá ārà nē. ǐshíí ūngú è tírí 'déé, kāngá áyā nī kā nēē, tá áyā è ngá Mbájá, ǐshíí rúkú jūjū búbū nī ká góvó gónjō ádá áyā nē. ǐshíí bīyí è 'déé, kōbō glōs'dí ūngú ká yōmó jūjū búbū nī tírí ǐshíí nēē, ōjō ā'dá ā'bā lēké lāsā Mbájá † ā'bā mūmū ōrō. ⁴ Ātāsh yāā, ètē góvó nī ōtō ká grōnō nī gī †† tírí, ǐshíí dírí è 'déé, Mbájá kéné bī ètē ā kā nēē, ōgō ōtō ká è ngá ǐgí tírí ǐshíí.

Krīstō góvó nī ōtō ká grōnō nī gī tírí

⁵ Ká ádá Mbájá jéé lēmē bī bālā ēshē ká grōnō nī gī ā'dā, "Úmū nī Gēsē újū ámā, ǐshíí kájā nēē, mā'dá Bēbé í mǐshíí 'dí." † ǐshíí tówó, "Mā ndā'dá Bēbé nī, ǐshíí ā ndā'dá Gēsē újū ámā 'dí." †† ⁶ ǐshíí tówó ká löwó è 'déé, Mbájá kōpó rōngbó Kópō nē kōjō āpá jūjū búbū ā kā nēē, Mbájá ā'dā, "Yāā grōnō nī gī, mlóyó ètē. †† †† ⁷ ǐshíí āpá ká ádá ārà grōnō nī gī nēē, Mbájá ā'dā, "Mípi grōnō í ngá ámá gī áyā gānjā yāyā, ǐshíí málā bōrō í ngá ámá gī mǎpá ká gāná ōshō." ††† ⁸ ǐshíí nēē, āpá ká ádá ārà Gēsē újū í ngá áyā nī nēē, Mbájá ā'dā, "Mómō ngéré ngá áyā ǐ yāā, Mbájá ā ndā'dá kpōrō ā yānjā nī, dōngbó ǐyí āzā ē'dē ní. ǐshíí á ndāļā ngéré í ngá áyā ǐ āpá jūjū ndákpá nī, ká gāļā ūngú è 'déé, glātā nī āpá áyā ǐgí.

† Ōjō ā'dá ā'bā lēké lāsā Mbájá: Ndákpā è ká'dá ká'bā dí lēké lāsā nī kā nēē, ā'dá ā'bā dí úgú è 'déé, ónjó ǐshíí gēné gūrū ārà kā ē'dē ā kā. †† Grōnō nī gī: ǐgí nī lílí ārà, ǐshíí wáwá gbōgbō āzā áyā ǐgí nī, ǐshíí ā yāshá ká Mbájá ā'bā mūmū ōrō. ǐshíí Mbájá ā yōpō ǐgí ká ádá áyā nē bī ndákpá è 'déé, ká jūjū búbū ā kā.

‡ 1:5 Sálāmā 2:7 †† 1:5 2 Sámwēlē 7:14; 1 Kōrénkōlō 17:13 †† Yāā grōnō nī gī, mlóyó ètē: Mbájá lēmē gónjō ádá bī kōtō grōnō nī gī níí, löyó Gēsē újū áyā nē tá áyā glóyó èpē, ká gbōļō yākā nēē, Mbájá ā yīyí, Gēsē újū ngá áyā nē nēē, ètē nī Mbájá. Ró'dō Gītí Ádá 19:10. ††† 1:6 Dītrónómí 32:43 ††† 1:7 Sálāmā 104:4

⁹ Ká ádá úmü nēē, á yālā ádá ärä glözö ũngú nî gĩ tírí, íshíí á lānā gālā glösí'dí ũngú, átāsh yāā, è kã dūrū è 'déé, Mbájá ärä î kíshí úmü ā kã yāā Mbájá, ká ádá è níí, á'dá ápá jūjū ndákpá í ngá áyā ī,

ká gātā yūyū kōbó kélē úgú āpá ākpā jūjū î kã." †

¹⁰ Íshíí Mbájá ā'dā,

"Ká dī gōcō lāgá úgú nî nēē, úmü Bēbé ärä ägá kúbū jūjū búbū nî,

íshíí ká lēké î nēē, úbū mūmū örö nî.

¹¹ Íshíí búbū nî ācá ōgbó ká mūmū örö nî nēē, ä yā'dá ká tágā ärä èpē ìgì kpōrō 'dī.

Íshíí nēē, úmü á ndā'dá kpōrō, ká ádá ìgì ä ndrūsū äyā ndrūsū tēndē.

¹² Íshíí á ndákpā ìgì äyā gākpā ndrūsū tēndē,

íshíí á ndrōsō ìgì āpá yō.

Íshíí nēē, mēngá úmü nēē,

á ndā'dá kpōrō dānjā nî." ††

¹³ Íshíí nēē, jéé Mbájá lēmē bī 'bālā ēshē ká grōnō í ngá áyā nē gĩ ā'dā,

"Á'dá á'bā dī lēké lāsā mā,

ìgì ká úgú è mā ndālā kójó ärä î gĩ níí,

á'dá ä'bā ũmbū lāgá î 'dī." †

¹⁴ Kōtō grōnō ká Mbájá nēē, ìgì nî lílī ärä, íshíí ä yālā nētē ká Mbájá, íshíí Mbájá ä yōpō ìgì ká ádá è níí, ānā ndákpā è 'déé, ká ndökō áshá è 'déé, dōñbó èyí kázá ní ká.

Góvó úgú gāshá ndákpá

2 Átāsh yāā, āngá áyā ägá dī gājá mūmū ägá íshíí níí, mālā ũngú nî mǎpá dā'bā ũngú è 'déé, krödó ägá kǎpá ē'dē ā kã, Íshíí biyí èyí nēē, āngá áyā ägá dī gēgbē ká ärä ägā, ká ádá è níí, bēdé ũngú è, ā'bā gē'dē ägá ēshē ká rāyā gbōlō nî ā'dá. ² Ádá ká Mbájá 'déé, grōnō nî gĩ kēné bī Mōzē kã nēē, ä lūsū ā'dā ètē nî rāyā ádá, íshíí tá ndákpā è 'déé, kālā ũngú nî āpá dā'bā èyí 'dī, wālā kēné gūrū èyí 'dī kã nēē, ä ndrōtō ádá āpá áyā nî, ³ íshíí nēē, ägá mā ndlūlū mēshē ká grōtō ádá è 'déé, Bēbé ärä ägá Yézū klēmē bī ägá kã nēē, äyā 'dē, 'déé, māsá ádá í ngá áyā nî mǎpá ká ũngú 'dī kã? Bēbé ärä ägá Yézū ká ärä nē, kpéé lēmē ádá gāshá ägá íshíí, íshíí yōmó è 'déé, kōgó ádá yāngā kēshē áyā nî kã nēē, òjō lēmē bī ägá ìyí, è ngā nî rāyā ádá. ⁴ Íshíí Mbájá lūsū tá tówó bī ägá ā'dā ádá yāngā nî nārā ádá, ká gālā ũngú è 'déé, ākpā ndákpá ká yūjū āpá ē'dē ā kã, ká gālā gēlé úlú kī'dí † è gĩ, ācá ōgbó ká gēngē tēmbē bī ndákpā òtō ōgō lílī ärä nē, †† tá äyā è 'déé, ètē kēbē ádá èyí ā kã.

Yézū nî ndákpā è 'déé ká ndāshá ägá kã

⁵ Mbájá bā äzá rōjō grōnō í ngá áyā nē gĩ, ká ádá è níí, ä'dá ápá ká kprāshā ngéré äpá ká ránā jūjū búbū è

† 1:9 Sálāmā 45:6-7 †† 1:12 Sálāmā 102:25-27 † 1:13 Sálāmā 110:1 †† Kī'dí: Kī'dí gĩ ìgì äyā lèyē, ä lūsū nēē, ũngú ä ndālā ärä èpē ìgì. †† Lílī ärä nē: Ádá ká Mbájá ā'dā nēē, Bēbé ètē nî Mbájá, íshíí Gēsē újū ngá áyā nî Yézū ètē nî Mbájá, íshíí Lílī ärä nî ètē nî Mbájá. Bēbé íshíí Gēsē újū nî íshíí Lílī ärä nî nēē, ìgì tírí nî Mbájá 'bālā. Ró'dō Jónō 1:1-18; Jónō 8:41-42; Nētē ká Yōmó Yōpó 5:3-4.

ká ndōjō nî è 'déé, mā'dá dī glēmē ádá èyí ā kã ní.

⁶ Íshíí nēē, rōndó ä'bā lílī wārāgā ká Mbájá ä'dā,

"Ndákpā nî ngā 'déé, úmü Mbájá ká yīñí ádá ärä nî kātāsh kã?

Dūrū gēgbē ká kópō ndákpā kātāsh kã nēē, ká ádá ngā?

⁷ Álā ndákpā nî níí, ä'dá gēsē nî gāā āñā búbū ēshē ká grōnō nî gĩ,

íshíí éné gūrū ärä nî góvó òtō rōtō íshíí,

⁸ Íshíí níí, á'bā ũngú nî gĩ tírí níí, ä'dá ä'bā ũmbū lāgá nî." ††

Íshíí 'déé, Mbájá ũsú ũngú nî gĩ tírí āpá ũmbū ärä nî íshíí yāā, bā bēdé ũngú è 'déé, ká ndā'dá āpá ũmbū ärä nî 'dī kã nēē, ä ndāzā ní. Íshíí kpíí kātāsh kã nēē, 'bákētā mōkō nēē, ũngú nî gĩ tírí bā äzá ä'dá ä'bā ũmbū ärä nî ní. ⁹ Íshíí nēē, mōkō nî Yézū, †† 'déé, Mbájá kālā ètē gēsē nî gāā kāñā búbū ēshē ká kōtō grōnō í ngá áyā nē, ālā ètē átāsh ká ádá è níí, òtō ōgō lōmó í ngá áyā nē nēē, níí ōkō lōlō, íshíí níí, lílī ká ádá ärä ndákpā nî tírí. Íshíí 'bákētā kã nēē, mōkō Mbájá örō tágíyí ngéré äpá jūjū nî, íshíí òjō èné ónjō bī ètē, íshíí ndákpā nî ä yēné gūrū ärä nî, ká ádá ìrì 'déé, kílī āpá ká ádá ärä ndákpā nî tírí ā kã.

¹⁰ Mbájá ũbū ũngú nî gĩ tírí, íshíí gēgbē ē'dē, è ngā nî dūrū è 'déé, ká yēbē ádá è níí, bēdé ũngú è ä'bā gāsā ēshē ká Yézū ä'dá, ká ádá ññí ä'dā gózō nî nēē, òtō ōgō lōlō ká Yézū nēē, èpē ä ndāshá gēlé ndákpá, íshíí ä ndōjō äpá lílī mōmō ngéré ngá áyā nē. ¹¹ Yézū ká yālā ndákpā nî glözö nî, íshíí yōmó è 'déé, kālā ìgì glözö nî kã nēē, ètē íshíí ìgì nēē, Bēbé ìgì 'bālā. Átāsh yāā, bā ālā ndéné ká ádá gíyí ìgì nî ónjō nē gĩ, íshíí lúmū nē gĩ 'dī. ¹² Íshíí Yézū lēmē bī Mbájá ā'dā,

"Mā ndlēmē ádá ärä î bī ónjō mā gĩ, íshíí lúmū mā gĩ, íshíí mā ndrēbé úmü mótō lílī ríngí, mǎpá dī lóvō ká ndákpá í ngá ámā." †

¹³ Íshíí òjō lēmē tá tówó ā'dā,

"Mā ndūsú shēshē lēpē mā, mǎpá ká Mbájá." ††

Íshíí biyí èyí nēē ā'dā,

"Ámā ācá ōgbó ká kōtō í 'déé, Mbájá kēngē ìgì bī ámā kã nēē, ägá mākā." †††

¹⁴ Ägá nî ndákpá ká wáwá gbōgbō ägā, íshíí srāmā ä ē'dē, íshíí è ngā nî dūrū è 'déé, Yézū ká'dá tá äyā ägá kã, íshíí lílī ká ádá è níí, èpē ālā ónjō ká ngéré ká kōtō rōyó †† nî níí, ōsō ēshē ē'dē, ká ádá ngéré ká kōtō rōyó nî ká'dá ngéré ká ìrì nî gĩ. ¹⁵ Íshíí òtō ōgō ìrì ngá áyā nî nēē, íshíí ägá ēshē lílī áshá mbāwā ìrì ngá áyā ägá íshíí.

¹⁶ Yézū òjō äzá ká ádá gāná kōtō grōnō ká Mbájá ní, íshíí nēē, òjō ká ádá gāná kōtō kóshó ká Ābrāyímí, ††††† Átāsh yāā, āngá Yézū nî dī gövó tá äyā ägá ónjō nî

††† 2:8 Sálāmā 8:4-6 ††† Yézū: Yézū nî dírí, lílī èyí ā'dā, Mbájá Bēbé gāshá ndákpá. † 2:12 Sálāmā 22:22 †† 2:13 Ízáyá 8:17 ††† 2:13 Ízáyá 8:18 †† Ngéré ká kōtō rōyó: Dírí nî Shētānā. Sārā nēē, ètē nî grōnō ká Mbájá āpá mūmū örö, íshíí òjō ē'dē lílī slāgā kōtō grōnō è gĩ níí, ānā ádá ká Mbájá, íshíí Mbájá ōgō ìgì ēshē mūmū örö. Ró'dō Gītí Ádá 12:7-9. ††† Ābrāyímí: Mbájá lēmē bī Ābrāyímí níí, ä'bā yōmó mōmō í ngá áyā nē, ācá ōgbó ká úgú í 'déé, ká yāshá ä'bā ē'dē ā kã, íshíí níí, rēkē ōgō nē āñā āpá dī ránā úgú ngá áyā nē 'déé, èpē kēné bī ètē ā kã. Íshíí Ābrāyímí òjō ā'dá āpá ká bēbé Yūwūdū nî gĩ. Ābrāyímí áshá álífí lēmbē sālā lēmbē tōtō gūfū

gí, íshíí lúmū nī gí níí, úgú è á'dá ápá ká ngéré bēbé grāshá Mbájá † è 'déé, été nī bēbé gālā nónō, íshíí ndákpā è 'déé, ká yālā nēté bī Mbájá, íshíí grótó srāmā ká ádá è níí, Mbájá ĩĵí ĩĵí íshíí ápá ká glōs'ídí ũngú ká ndákpā. ¹⁸ Ká ádá Yézú nēē, ìlĵō été, íshíí òdó été íshí, átāsh yāā, āngá áyā nī kpótó ká ádá gāná ndákpā è 'déé, kódó ĩgí íshíí ā kā.

Yézú été góvó nī òtō ká Mōzē

3 Átāsh yāā ónjō mā gí, íshíí lúmū mā gí 'déé, mīyí māpá ká Yézú ká ngá ĩgí ā kā 'déé, Mbájá kā mūmū òrō kādā mēngá ĩgí níí, má'dá glōzō ndákpā í ngá áyā nē ā kā, āzá mīnī ádá ārà Yézú 'déé, mīyí māpá ká ádá è 'déé, Mbájá kōpó été 'déé, été nī góvó bēbé yōpó í ngá áyā nī, íshíí ngéré bēbé grāshá èpē bī āgá kā 'dé. ² Yézú á'dá dī gālā ũngú nī áyā è 'déé, Mbájá kēbē ádá èyí ā kā, íshíí Mbájá íshíí été ká ádá è níí, ālā nēté í ngá áyā nē, tá áyā è kīshí Mōzē, †† ká ádá été nī gōzō ndákpā níí, kālā nēté ká ádá ārà ndákpā í ngá áyā nē ā kā. ³ Ónjō è 'déé, Mbájá kēné bī Yézú kā nēē, ògō òtō ká è ká Mōzē íshí, tá áyā bēbé gūbū mōmō 'déé, ká yēné gūrū ārà nī góvó nī òtō ká mōmō í 'déé, kū'bū ā kā. ⁴ Ká ádá mōmō nī gí tírī nēē, bēdé ndákpā è nē kú'bū ĩgí, íshíí nēē, Mbájá été nī bēbé gūbū ũngú nī gí tírī. ⁵ Íshíí Mōzē nēē, gōzō bōrō bēbé gālā nēté ápá ílī Mōmō ká Mbájá, †Íshíí lēmē bī ndákpā ká Mbájá ádá è 'déé, ká ndlēmē bī ĩgí gālōgā kā. ⁶ Íshíí nēē, Krístō †† été gōzō ndákpā, áyā gēsē újū è 'déé, ká yēgbē ká mōmō ká Mbájá. Íshíí āgá nī yōmó mōmō í ngá áyā nī 'déé, mānjā gólō ká grūkú shēshē lēpē āgá gónjō nī māpá ká Yézú 'déé, mūsú shēshē lēpē āgá māpá áyā nī mīshí yā.

Gūsú ārà ká ndákpā ká Mbájá

⁷ Átāsh yāā, áyā è 'déé, Lílí ārà Mbájá klēmē kā'dā, "Kájā 'déé, mógó lēmē Mbájá mīshíí ā kā nēē, ⁸ má'bā gā'dá yōmó gānā mbímbí kōgó ádá á'dá, áyā è kóshó ĩgí gí kālā, †† ká lōwó è 'déé, kánā gōgó ádá ká Mbájá, íshíí 'déé, kódó Mbájá òg-bó ílī bēre nī kā á'dá. ⁹ Íshíí ògbó ílī bēre yō nēē, kóshó ĩgí gí òdó ámā,

sálā (1,800) ríní ká úgú è 'déé, kākā Yézú dób'ó dī'ká. Ró'dò ádá ápá ká ārà nī ápá ílī wārāgā Gōcō Lāgá 12-26. † Ngéré bēbé grāshá Mbájá: Été nī gā'bālā ndákpā è 'déé, ká yēné srāmā grōyō ádá gālā gōs'ídí ũngú nī ká dī'í èyí 'bālā ápá ílī ríní nī dānjā ílī Góvó Gōzō Kóló nī 'déé, ká ílī Mōmō ká Mbájá kā, ká ádá è níí, Mbájá ĩĵí ĩĵí íshíí bī ndákpā nī. Ká ádá Mbájá ā yā'dá ā'bā ílī été Góvó Gōzō Kóló yāngá ká gūrū ārà nē. Ró'dò Lēvítkūsú 16; Íbrú 9:1-7. †† Mōzē: Ká biyí è 'déé, Jōzēfē kīlī íshíí nēē, Ízrāyélē nī gí á'dá mēndé ā'bā mōmō Mésírī ĩgí ílī sōsō gūfū sálā ríní. Íshíí Mbájá ālā Mōzē níí, ēngē Ízrāyélē nī gí ēshē ílī áshá mēndé nī. Íshíí Mbájá òjō ēné gónjō ádá áyā nē bī ĩgí òtō ògō Mōzē, íshíí è ngá nī dūrū è 'déé, ká slāgā úgú è yāā, ā yādā ápá ká gónjō ádá yāngā nī gónjō ádá ká Mōzē kā. Mōzē áshá ũngú áyā 'bālā álīfī lēmē sōsō gūfū sálā (1,400) ríní ká lōwó è 'déé, kākā Yézú dób'ó dī'ká. Ró'dò ádá ápá ká ádá ārà nī ápá ílī wārāgā Úgú Lété 2-24. † Mōmō ká Mbájá: Ílī èyí á'dá, ndákpā ká Mbájá. †† Krístō: Krístō nī dírí ílī èyí á'dá, ndákpā è 'déé, Mbájá kīshíí été níí, kā'dá góvó ngéré nī kā, Ndákpā í 'déé, Mbájá kīshíí été ā kā, ká lēmē Ígrígí nēē, ílī èyí á'dá Krístō, íshíí ká lēmē Íbrú nēē, ílī èyí á'dá Mēsáyā. †† Áyā è kóshó ĩgí gí kālā: Ró'dò Nímīrā 14.

kpíí 'déé, ĩgí kōkō kī'dí 'déé, málā bī ĩgí mótó ílī gūfū rōmó ríní nī gí mīshíí ā kā.

¹⁰ Átāsh yāā, ó'dō mā, ēgbē nē ápá áyā ĩgí, íshíí mlēmē ádá māpá ká ádá ārà ĩgí mīyí, 'Ígí ká úgú tírī nēē, shēshē lēpē ĩgí ēgbē nē, íshíí ĩgí ā yānjā ògō slāgā tēndē ũngú è 'déé, mēbē ádá èyí 'dī'ká.'

¹¹ Átāsh yāā, ó'dō mā, ēgbē íshí, íshíí mōshō ākpā mā, mīyí,

'Ígí ndákpā ásh nēē, jéé ā yānjā dī úgú gūsú ārà í ngá ámā 'déé, mōshō ádá èyí bī ĩgí ā kā 'dī.' ††

¹² Átāsh yāā, ónjō mā gí, ká lúmū mā gí, májā mūmū ĩgí, ká ádá è níí, bēdé ndákpā è, ēshē kōkō ārà ĩgí níí, ā'bā gīnī gōs'ídí ádá ā'bā shēshē lēpē nē, íshíí níí, ānā gīyí ápá ká ádá ká Mbájá níí, èpē ēgbē ārà nē, ēshē ká shí'kí Mbájá ārà nē 'déé, été nī gāshákpá Mbájá nī kā á'dá. ¹³ Íshíí nēē, āngá áyā ĩgí dī gāná ārà ĩgí mótó kōkō ārà ĩgí ĩgí ílī ájā è kájā, ká ádá è níí, Shētānā ā'bā gānjā ĩgí níí, má'dá yōmó gālā glōs'ídí ũngú á'dá.

¹⁴ Íshíí ká ádá 'déé, mīyí māpá ká Krístō mīshíí ā kā nēē, mā ndā'dá 'bālā ká ngá été ĩgí ká dī dōnjō èyí 'déé, mātā yīyí māpá ngá áyā nī gónjō nī áyā è 'déé, mōcō lāgá èyí sārā kā mīshíí yā. ¹⁵ Íshíí è ngá tá áyā è 'déé, krōndó ká'bā ílī wārāgā ká Mbájá 'déé, kā'dā, "Kájā 'déé, mógó lēmē Mbájá mīshíí ā kā nēē, má'bā gālā ndégbē jūjū,

áyā è 'déé kóshó ĩgí gí kánā gōgó ádá ká Mbájá sārā íshíí ā kā á'dá." ††

¹⁶ Íshíí nēē, ndákpā è 'déé, kōgó lēmē Mbájá, íshíí 'déé, kánā gōgó ádá í ngá áyā nī íshíí ā kā nēē, 'bī gí? ĩgí tírī nī ndákpā è 'déé, Mōzē kēngē ĩgí kēshē mōmō Mésírī ā kā. ¹⁷ Íshíí nēē, ó'dō Mbájá ēgbē ápá ká 'bī gí ká gūfū rōmó ríní nī? Ó'dō nī ēgbē ápá ká ndákpā è 'déé, kālā glōs'ídí ũngú, íshíí 'déé, kīlī ká'bā ílī góvó bēre nī kā. ¹⁸ Íshíí Mbájá lō'bō ó'dō nē, bī 'bī gí 'déé, kīyí ĩgí jéé ká yūkū āngá dī úgú gūsú ārà í ngá áyā nē 'déé, èpē kōshō ádá èyí ā kā? Óshō bī yōmó è 'déé, kánā gōgó ádá í ngá áyā nī kā. ¹⁹ Átāsh yāā, mōkō nēē, Mbájá ā'bā ĩgí níí, rāyā dī gūsú ārà nī 'dī, ká ádá ĩgí iyí ápá ká ádá í ngá áyā nī, ká shēshē lēpē èpē ĩgí 'bālā 'dī.

Yōmō Sé'bītī nī úgú gūsú ārà è ngá ndákpā ká Mbájá

4 Átāsh yāā, ēshē sārā nēē, Mbájá òshō ádá ápá ká ádá dī úgú è, èpē ká ndēné bī yōmó è 'déé, ká yālā ũngú nī ápá dā'bā ádá í ngá áyā nē kā níí, úsú ārà èpē ĩgí ápá è'dē. Átāsh yāā, májā mūmū āgá gōzō, ká ádá è níí, bālā ēshē áyā ĩgí ā'bā gāsā ēshē ká ádá gānjā ápá dī úgú gūsú ārà í ngá áyā nī á'dá. ² Rōdó āgá ká Kélē ádá ³ nī tá áyā è 'déé, krōdó mēngá ĩgí è'dē ā kā, íshíí nēē, ádá í 'déé, krōdó ĩgí è'dē ā kā nēē, bā ānā ĩgí 'dī, ká ádá ògō ádá nī íshí, íshíí bā iyí ápá è'dē ká shēshē lēpē èpē ĩgí 'bālā 'dī. ³ Mēngá āgá 'déé, mīyí māpá ká ádá ká Mbájá mīshíí ā kā nēē, 'bákētā mā

††† 3:11 Sálāmā 95:7-11 ††† 3:15 Sálāmā 95:7-8 § Kélē ádá: È ká nī Kélē ádá ápá ádá ká ārà Yézú Krístō 'déé, kīlī kápá ká krōshō, ká ádá gēsē glōs'ídí ũngú áyā āgá níí, èpē kēné bī āgá áshá è 'déé, dōnjō èyí kázā è'dē ní kā.

yŭkŭ mǎpá dī úgú gŭsú àrā í ngá áyà nī 'déé, kōshō ádá èyí ā kā. Tá áyà è 'déé, ètè kā'dā,
 "Átāsh yāā, ó'dō mā, ègbè íshí, íshíí móshō ākpā mā, mīyí,

'Ígí ndákpá āsh nèè, jée ā yānjā dī úgú gŭsú àrā í 'déé, móshō ádá èyí bī ndákpá nī kā 'dī.' †
 Íshíí kpíí kātāsh kā nèè, Mbájá òyó èshè ká nēté í ngá áyà nè sārā, ká úgú è kŭbŭ jŭjŭ bŭbŭ nī íshí ā kā. 4 Íshíí āpá ílī wārāgā ká Mbájá nèè, rōndó ádá āpá ká ádá sālā lēmbè rōmó 'bī'bī nī ā'dā, "Ká ádá āpá ká dī sālā lēmbè rōmó 'bī'bī è kā nèè, Mbájá ūsú àrā nè, èshè ká gŭbŭ ūngú nī gī tírí íshí." ††5 Íshíí tówó rōndó sārā ā'bā ílī wārāgā ká Mbájá ā'dā, "Ígí ndákpá āsh nèè, jée ā yānjā dī úgú gŭsú àrā í 'déé, móshō ádá èyí bī ndákpá nī kā 'dī." ‡

6 Íshíí nèè, slāgā ndákpá è, ā ndŭkŭ ānjā ānjā dī úgú gŭsú àrā ká Mbájá, íshíí slāgā è nèè, ā yŭkŭ 'dī, ká ádá ígí nī yōmó è 'déé, kōgō Kélè ádá ká Mbájá kpéé, íshíí nèè, iyí āpá è'dè ká shēshè lēpè èpè ígí 'bālā 'dī.

7 Átāsh yāā, Mbájá ūsú bēdè ájā è, íshíí āsá dírí èyí "Kájā" Íshíí biyí èyí ká gēlè ríní nèè, òjō lēmè ádá āpá ká ádá ètè ájā āsh, òtō ògō kéné ádá í ngá áyà nè 'déé, dírí nī Dévídī †† ā kā ā'dā,

"Kájā 'déé, mógó lēmè Mbájá míshí ā kā nèè, má'bā gālā ndégbè jŭjŭ ā'dā." ††

8 Íshíí nèè, bījā 'déé, Jáshwā ††† èngè ndákpá nī ānjā āpá dī úgú gŭsú àrā nī íshí yāā, dŭrŭ è 'déé, Mbájá kā ndlēmè ádá āpá ká ádá bēdè ájā è, āpá ká ádá dī úgú gŭsú àrā nī tówó kā nèè, ā ndzā ní. 9 Íshíí nèè, Mbájá òshō āgá ká ádá è níí, mŭsú àrā āgā, tá áyá gŭsú àrā ká yōmō Sé'bítí nī kā, kpíí 'déé, ètè úgú gŭsú àrā yāngā kōjō dóbó 'dī kā. 10 Íshíí tá ndákpá è 'déé, kā ndŭkŭ ānjā dī úgú gŭsú àrā ká Mbájá yāngā kā nèè, mēngá ètè, ā ndŭsú àrā nè, èshè ká shíkí nēté è ngá èpè tánè, tá áyá è 'déé, Mbájá kŭsú àrā nè kēshè ká nēté í ngá áyà nè kā. †††1 Átāsh yāā, mālā tá dī è 'déé, kāngá áyá āgá níí, 'bālā èshè áyá āgá ā'bā gānā gōgó ádá ká Mbájá tá áyá ndákpá è 'déé, kālā sārā kā ā'dā, ká ádá è níí, mŭkŭ mānjā dī úgú gŭsú àrā nī.

12 Ká ádá, ádá ká Mbájá nèè, gāshá nī, íshíí ā yālā nēté kpōrō, íshíí ètè nī góvó glísi sēpè, íshíí shēshè èyí gāngā nī. Íshíí ā ndŭkŭ ānjā ūmbŭ gbōgbō āgá ígí nírí dī è 'déé, lílī àrā āgā, íshíí áshá í ngá áyá āgá kā è'dè ā kā, íshíí ā yŭkŭ nī kpōrō, íshíí ā yígí nírí āpá dī è 'déé, kpōkpó àrā āgá kēndè àrā èpè ígí ā'bā è'dè ā kā. Íshíí ā yēnjē ádá è 'déé, kā shēshè lēpè āgá kā. 13 Ūngú è

† 4:3 Sálāmā 95:11 †† 4:4 Gōcō Lāgá 2:2 ‡ 4:5 Sálāmā 95:11 †† Dévídī: Mbájá íshí ètè ká ádá è níí, ā'dā āpá ká góvó ngéré ká Ízrāyélè nī gī, íshíí òshō yōshō ā'dā, bēdè góvó ngéré è ā ndōjō èshè ká dā'bā úlú àrā kōtō ílī kōtō kóshō ká Dévídī níí, ā'dā āpá ká góvó ngéré nī kpōrō ā yānjā nī. Ètè góvó ngéré yāngā nī Yézŭ Krístō. Biyí è 'déé, Dévídī ká'dá góvó ngéré nī íshí ā kā nèè, úgú è òjō ākā Yézŭ ká álfíí (1,000) ríní. Ró'dō Sálāmā 132:11-12; Nēté ká Yōmó Yōpó 2:29-36; 1 Sámwēlè 16-30; 2 Sámwēlè 1-24; 1 Góvó Ngéré 1-2. †† 4:7 Sálāmā 95:7-8 ††† Jáshwā: Biyí è 'déé, Mōzè kílí íshí ā kā nèè, Jáshwā kēngè ndákpá ká Ízrāyélè nī kánjā dī bŭbŭ è 'déé, Mbájá kōshō ádá èyí bī ígí ā kā. Ró'dō ádá āpá ká ádá àrā nī, Úgú Létè 17-24; Jáshwā 1-24. Íshíí biyí èyí ká gēlè ríní nèè, úgú è Dévídī òjō ā'dá góvó ngéré nī. ††† Mbájá kŭsú àrā nè kēshè ká nēté ngá áyá nè kā: Ró'dō ádá āpá ká ádá èyí, Gōcō Lāgá 2:2.

'déé, kā ndítí ígí kēshè ká Mbájá nèè, āzā ní, ká ádá ètè, ā yōkō ūngú nī gī tírí. Átāsh yāā, āngá áyá āgá dī glēmè nārā ádá bī ètè wāsá.

Yézŭ nī ngéré bēbè grāshá Mbájá

14 Átāsh yāā, n̄bā 'déé, kāngá áyá āgá góvó ngéré bēbè grāshá Mbájá 'déé, kānā kánjā mŭmŭ òrō 'déé, ètè nī Yézŭ Gēsè újŭ ká Mbájá kā nèè, mlānā mā'bā tá ká gīyí mǎpá áyá nī íshíí níí, mā'bā gērútú mēshè ká gōgó ádá í ngá áyá nī ā'dá, 15 ká ádá Yézŭ 'déé, ètè nī ngéré bēbè grāshá Mbájá nī kā nèè, ògō ílī àrā āgá ānā íshí, íshíí òkō āgá ānā āpá ká yōmó gālā sóló íshí. Ká ádá ká lówó è 'déé, kā'dá dī gāshá ní, āpá jŭjŭ bŭbŭ ā kā nèè, òdó ètè ká gēlè gbōlō tá áyá è 'déé, kōdó āgá kā, íshíí nèè, ālā bēdè gōsī'dí ūngú è 'dī. 16 Átāsh yāā, 'bákētā nèè, mā'bā gēté mbāwā, ká ádá gānjā mǎpá dī mŭmŭ mbātā ngéré ká Mbájá ā'dá. Ká ádá ká úgú è 'déé, mīgí yō míshí yāā, ā ndālā lōmó áyá nè, íshíí ā ndōkō ānjā mŭmŭ āgā, íshíí ā ndānā āgá ká úgú è 'déé, mēbè ádá è níí, ètè ānā āgá míshí yā.

Ngéré bēbè grāshá Mbájá è 'déé ūngú kāsā kēshè áyá nī 'dī kā

5 Ngéré bēbè grāshá Mbájá nī nèè, ā yīshí ètè èshè kōkō àrā ngāngá, íshíí ūsú ètè ká ádá grōyō ūngú, íshíí grōtō srāmā bī Mbájá ká ádá glōsī'dí ūngú ká ndákpá nī. 2 Íshíí ngéré bēbè grāshá Mbájá nī nèè, ètè nī tá ndákpā, íshíí átā yālā sóló tánè, átāsh yāā, ā yōkō ānjā mŭmŭ ndákpá è 'déé, kōgō ílī ūngú kánā 'dī, íshíí ká yālā glōsī'dí ūngú nī kā. 3 È ngā nī dŭrŭ è 'déé, āngá áyá nī dī grōtō srāmā, íshíí gīsí krōyō āpá ká ádá shíkí glōsī'dí ūngú è ngá èpè, íshíí āpá ká ádá glōsī'dí ūngú è ngá ndákpá nī tánè.

4 Íshíí nèè, bā ndákpá ká àrā nè, èné nēté gŭrŭ àrā nī āpá ó'dō nè ká àrā nè 'dī. Tá Mbájá ká ndādā ètè, tá áyá è 'déé, kādā Árúnŭ 8 āpá ká kpéé ngéré bēbè grāshá Mbájá nī kā. 5 Átāsh yāā, bā āzā Krístō kīnārā nè, kŭsú àrā nè, āpá ká nēté gŭrŭ àrā nī níí, ā'dá ngéré bēbè grāshá Mbájá nī ní. Íshíí nèè, Mbájá klēmè bī ètè ā'dā,

"Ūmŭ nī Gēsè újŭ ámā,
 kájā nèè, ámā nī Bēbè í." ††

6 Íshíí ká bēdè úgú è nèè, Mbájá lēmè ā'dā,
 "Ūmŭ á ndā'dá bēbè grāshá Mbájá kpōrō, ā yānjā nī,
 tá áyá Mēlkēzédēkē. ††† ††

7 Ká lówó è 'déé, Yézŭ ká jŭjŭ bŭbŭ ā kā nèè, rājā ākpā nè, bī Mbájá íshíí ūjŭ ètè ká gōrō lēmè nè, íshíí nōnō, ká ádá è níí Mbájá āshá èpè èshè ká írí ní. Mbájá òjō íyí āpá ká grājā ākpá í ngá áyá nī íshí, ká ádá Yézŭ ā yālā ūngú āpá dā'bā ádá ká Mbájá. 8 Íshíí kpíí 'déé, Yézŭ nī Gēsè újŭ nī kā nèè, rōdó dī gōgó ádá ká Mbájá èshè ká grānā nōwō í ngá áyá nè. 9 Átāsh yāā, Mbájá

8 Árúnŭ: Árúnŭ nī ònjō Mōzè, íshíí ètè ká'dá kpéé ngéré bēbè grāshá Mbájá nī. Ró'dō ádá āpá ká ádá àrā nī èshè ká gōcō lāgá wārāgā Úgú Létè 4:14 íshíí Lévítkŭsŭ 16. †† 5:5 Sálāmā 2:7 ††† Mēlkēzédēkē: Ètè nī bēbè grāshá Mbájá íshíí ngéré ká yōmó Sálēmè, 'déé kŭpŭ Ábrāyímī ā kā. Ró'dō ádá āpá ká ádá àrā nī āpá ílī wārāgā Gōcō Lāgá 14:18-20. †† 5:6 Sálāmā 110:4

ālā ètē, ká ádá è níí, bēdē ũngú è, ā'bā gāsā ēshē áyā nī ā'dá, íshíí òjō ā'dá āpá ká lāgá ärä ndákpá è 'déé, ká ndökō áshá è 'déé, dōngbō éyí kázá è'dē ní ká, ká ádá è 'déé, igí ká yōgō ádá í ngá áyā nī ká, ¹⁰ íshíí Mbájá ālā ètē níí, ā'dá ngéré bēbé grāshá Mbájá, tá áyā Mēlkēzédēkē.

Má'bā gānā ádá ká Mbájá ā'dá

¹¹ Ångá áyā ägá dī glēmē ádá ngé āpá ká ádá yākā, íshíí nēē, lāñá nē, ká ádá glēmē ílī éyí. Ká ádá dī gögō ílī ádá nī nēē, lāñá nē bī igí. ¹² Igí 'bákētā nēē, bījā má ndā'dá yōmó grödó ndákpá, íshíí nēē, igí má tá yēbē ádá è níí, rōdó igí nē, tówó āpá ká gēsē ádá āpá ká ádá ärä Mbájá. Íshíí igí nēē, má tá yēbē ádá ũyū mbāmbā, bā āzā ndégbē nōshó ní. ¹³ Íshíí ndákpá è 'déé, kātā yēbē ádá ũyū mbāmbā nī ká nēē, ètē áyā lítí, átāsh yāā, bā ökö kökö gösī'dí ũngú íshíí gözō ũngú ānā 'dī. ¹⁴ Íshíí ndégbē nōshó nī nēē, ká ádá ärä ndákpá è 'déé, könjó kpürú ishí, íshíí ötō ílī tågā áshá ngá áyā igí nēē, ökö kökö glözō ũngú íshíí glösī'dí ũngú ānā ishí.

Má'bā gā'bā ádá ká Mbájá dā'dá nī ā'dá

6 Ångá áyā ägá dī gā'dá mǎpá ká ndákpá è 'déé, könjó kpürú ishí ā ká, íshíí níí, mā'bā glēmē ádá tówó mǎpá ká ádá ká Krístō 'déé, krödó ägá kpéé, āpá è'dē ā ká ā'dá. Íshíí dūrū è 'déé, ägá mā ndlēmē ádá kpörō mǎpá ká ádá gāyā mēshē ká gālā glösī'dí ũngú è 'déé, ká ndēné írī dōjō è'dē, wālā glēmē ádá mǎpá ká ádá gīyí mǎpá ká Mbájá ká nēē, āzā ní, ² wālā mā'bā gīpī ärä ägá mǎpá ká ádá grödó ndákpá nī mǎpá ká ádá gījī bātézmā, wālā mǎpá ká ádá gūsú lēkē mǎpá jūjū ndákpá, wālā ádá mǎpá ká ádá è 'déé, ndákpá ká ndāñā ēshē jūjū ö'dō èpē igí, íshíí ádá í 'déé, gālōgā Mbájá ká ndrötó ádá nī āpá ká ndákpá nī āpá ká ádá éyí ā ká ā'dá. ³ 'Déé, Mbájá iyí āpá è'dē íshí yāā, ägá mā lēmē tówó mǎpá ká ádá igí ũngú yāngā gī 'dī.

⁴ Íshíí yōmó è 'déé, kiyí āpá ká Yézū íshíí 'déé, köjó kánā ádá í ngá áyā nī ká nēē, ā ndlāñā í nē bī igí, ká ádá è níí, lūwū öjō ngá áyā nī tówó. Sārā nēē, ā'dá ā'bā dī grājā úgú ká Mbájá, íshíí ödó tēmbē è 'déé, ká mūmū örō ā ká, íshíí glözō ũngú è 'déé, kāngá Lilí ärä Mbájá ká nēē, èngē bī mēngá igí tánē. ⁵ Íshíí igí ökö gözō ádá ká Mbájá ká ānā ishí, ācá ögbō ká ónjó í ngá áyā nī āpá ká ádá ránā áshá è gālōgā ká. ⁶ Íshíí 'déé ā'bā ádá ká Yézū ā'dá ishí yāā, dī glūwū göjó tówó nēē, ā ndlāñā í nē, ká ádá áyā ũngú è 'déé, igí ā yāmbā Gēsē újū ká Mbájá āpá ká krōshō tá tówó, íshíí ā yālā ndénē āpá mūmū nī, āpá dī mūmū ndákpá nī.

⁷ Slāgā ndákpá è nēē, igí áyā būbū è 'déé, njinjī ká yī'dī góvó nī āpá è'dē, íshíí būbū nī ā yēpē glözō nōshō bī yōmó è 'déé, kālā nētē āpá è'dē ā ká. Íshíí Mbájá ā ndūpú yōmó è 'déé, kālā nētē āpá ká būbū glāwā í yāngā ká níí áshá glözō nī. ⁸ Íshíí nēē, slāgā ndákpá è nēē, igí áyā būbū è 'déé ngíní gī, íshíí tūwú ká yēpē nī āpá è'dē ā ká, íshíí ètē būbū yāngā nēē, āfā 'dī. Íshíí yōmó gāwā glāwā nī ā ndlāñā tūwú nī, íshíí ngíní nī gī 'déé, ká ílī éyí ā ká, íshíí ā ndükú öshō āpá áyā igí.

⁹ Yāā lēmbē mā gī, mā lēmē ádá yākā bī igí ātā, íshíí nēē, ká nārā ádá yāā, shēshē lēpē ägá ägā āpá áyā igí 'dī, ká ádá igí málā glözō ũngú è 'déé, ká lūsū ā'dā, Mbájá áshá igí íshíí ā ká. ¹⁰ Ká ádá Mbájá ö'bó ndákpá 'dī, íshíí ètē ā yīlī ádá gürū nētē í 'déé, má'dá dī gālā nī ká ádá ärä nē ká 'dī, íshíí dī glūsū dī gālā ádá ärä nē, ngá áyā igí bī èpē, ötō ögō gālā lōmō í ngá áyā igí bī yōmó è 'déé, kiyí āpá áyā nē ká. Ètē ā ndīñí ádá è 'déé, igí má tá yānā igí ā ká. ¹¹ Ägá mā yēbē ádá è níí, igí tírī mánjā gólō ká ètē gā'bālā nētē yākā, mótó ílī áshá í ngá áyā igí, ká ádá ũngú è 'déé, mūsú shēshē lēpē igí tāmá ká ádá éyí ká nēē, níí mókō. ¹² Má'bā gā'dá yōmó írī ā'dá. Má'dá áyā yōmó è 'déé, kiyí āpá ká Mbájá, íshíí 'déé, krindí ílī èpē igí íshíí ā ká nēē, ā ndökō ũngú è 'déé, Mbájá köshō ádá éyí ā ká.

Yōshō ká Mbájá ā ndālā ärä nē

¹³ Mbájá lōmō ärä nē, ká ärä nē āpá ö'dō nē bī Åbrāyímī, ötō ögō yōshō í ngá áyā nē bī ètē, ká ádá bēdē ndákpá è 'déé, góvó nī ötō áyā nī ká nēē, āzā ní, ¹⁴ ā'dā, "Támá dú mā ndūpú úmū, íshíí mā ndēngē gēlē kōtō bī úmū." ¹⁵ Åbrāyímī āmā ũngú è 'déé, ká ndālā ärä nē, āpá ögō yōshō ká Mbájá bī èpē ā ká, ká grindí ílī, íshíí ökö ũngú è 'déé, Mbájá köshō èpē ká ádá éyí ā ká íshíí.

¹⁶ Ndákpá nī ká úgú tírī ā lōmō dírí ndákpá è 'déé, góvó nī ötō áyā èpē igí, ká úgú è 'déé, ā lōmō ũngú āpá ö'dō èpē igí yā, ká ádá è níí lūsū ā'dā, ádá í 'déé, èpē igí ká lōmō dírí góvó ndákpá nī ká nēē, tāmá rāyā ádá, íshíí, ā ndrütú ēshē ká gēmē ärä èpē igí. ¹⁷ Åtāsh yāā, ká úgú è 'déé, Mbájá ā yēbē ádá glūsū bī ndákpá ádá āpá ká ádá yōshō í ngá áyā nē, íshíí bā āzā ũngú è 'déé, èpē ká ndīpī ākpā nē, kēshē è'dē ní yāā, ā lōmō ärä nē, bī ndákpá è 'déé, ká ndökō ũngú ēshē ögō yōshō í ngá áyā nē ká. ¹⁸ Mbájá lēmē klēzē 'dī, átāsh yāā, yōshō í ngá áyā nī, íshíí glōmō ärä í ngá áyā nī, igí rōmō ũngú yāngā gī, rīgí ēshē ílī ākpā nī ishí yāā, ètē jéé ipī ākpā nē 'dī. Åtāsh yāā, 'déé, Mbájá ā yēgbē áyā ägá yāā, ā ndālā ägá níí, mlānā gónjó nī mǎpá ká ũngú è 'déé, ká dī mūmū ägá 'déé, mūsú shēshē lēpē ägá mǎpá è'dē ā ká. ¹⁹ Mūsú shēshē lēpē ägá mǎpá ká yōshō ká Mbájá gónjó nī áyā èbé, íshíí ètē èbé yāngā nēē, ũkū āñjā ílī Mōmō ká Mbájá ötō ílī glīsī kōbō tēndē ^{††} nī, íshíí Yézū lōngō ètē āpá ílī Góvó Gözō Kólō [‡] í 'déé, ká mūmū örō ā ká. ²⁰ Ètē dī úgú yāngā ká nēē,

† 6:14 Göcō Lāgá 22:17 †† Glīsī kōbō tēndē: Ä ílī Mōmō ká Mbájá nēē, glīsī kōbō tēndē è 'déé, ká yōñō kökö Gözō Kólō ēshē ká Góvó Gözō Kólō è 'déé, ngéré bēbé grāshá Mbájá nī ká yūkū ötō kökö éyí āñjā ká Góvó Gözō Kólō è ká, ká ádá Mbájá ā yā'dá ā'bā yō ká ónjó áyā nē, íshíí gānā öshō ärä nē. Íshíí tá ngéré bēbé grāshá Mbájá nī ká ndükū āñā öngō glīsī kōbō tēndē nī āpá ílī Góvó Gözō Kólō nī ká dītī éyí 'bālā āpá ílī ríní, ká ádá grōyō grötó srāmā nī bī Mbájá ká ádá è níí, ēshē glösī'dí ũngú ká ndákpá nī tírī. Ró'dō LēvítKūsū 16; Íbrú 9:1-7. ‡ Góvó Gözō Kólō: Äpá ílī Mōmō ká Mbájá nēē, ā'bā yōmō grāshá Mbájá níí, ũkū āñjā ílī Góvó Gözō Kólō yāngā 'dī, ká ádá Mbájá ā yā'dá ā'bā yō ká ónjó áyā nē, íshíí gānā ärä nē ā'bā ílī éyí. Tá ngéré bēbé grāshá Mbájá ká ndükū āpá ílī kólō nī ká dītī éyí 'bālā āpá ílī ríní ká srāmā ílī ndīñjī, ká ádá grāshá gbōgbō Yūwūdū nī gī ēshē ká glösī'dí ũngú áyā igí 'déé, kālā ká. Igí ā yādā āpá ká ájā yāngā nī Ájā grānā Gögō, ká ádá glūsū ā'dā nēē, èpē igí

úgú è 'déé, Yézú kǎnjǎ ānjǎ gólô dī mǔmǔ āgá āpá ká ádá ārā āgā, ĩshíí òjô ā'dá āpá ká ngéré bēbé grāshá Mbájá è 'déé, dōngbó ārā nī kǎzǎ ē'dē ní kǎ, tá āyá Mēlkēzédēkē ā kǎ.

Mēlkēzédēkē nī Bēbé grāshá Mbájá

7 Mēlkēzédēkē † nī góvó ngéré ká yómó mómó Sálémē, ètē nī bēbé grāshá Mbájá, ā rāshá Mbájá Bēbé ũngú nī gī tírí ā kǎ. ĩshíí lándá ká Ābrāyímī ká lówó è 'déé, ètē Ābrāyímī ká yōjō ēshē dī lílī 'déé, kíjí kótō ílí kprāshá ngéré nī gī ē'dē ā kǎ. ĩshíí ká lówó è 'déé, klándá nēē, Mēlkēzédēkē ũpú Ābrāyímī, † ĩshíí Ābrāyímī òjô òjô ũngú nī gī tírí ká dītí ēyí kpú ēshē ká ũngú è tírí 'déé, kēngē ēshē dī lílī nī kǎ, ĩshíí ēné bī ètē 'bālǎ ēshē ē'dē. ĩshíí Mēlkēzédēkē dírí ílí ēyí ā'dǎ, “Ngéré ká yómó jónó shēshē lépē,” ĩshíí ètē nī ngéré ká yómó mómó Sálémē, ílí ēyí ā'dǎ, “Ngéré gōzō mómó.” † Ndákpá è 'déé, kōgó ádá āpá ká ádá ārā bēbé Mēlkēzédēkē, wālǎ yāngá nī kǎ nēē, āzǎ ní, ĩshíí ākǎ ètē ká úgú 'dē, ĩshíí ílí ká úgú è 'dē yāā kǎ nēē, ndákpá è 'déé, kōkō kǎnǎ kǎ nēē, āzǎ ní. Mēlkēzédēkē nēē, ètē āyá Gēsē újū ká Mbájá, ká ádá ā'dǎ āpá ká bēbé grāshá Mbájá kpōrō ā yānjǎ nī.

4 Ázǎ mōkō góvó ārā Mēlkēzédēkē 'dé. Kpíí Ābrāyímī 'déé, ètē nī kóshó āgá kǎ nēē, ēngē ũngú nī gī tírí 'déé, kēngē ēshē dī lílī nī kǎ, ĩshíí òjô ílí ēyí kpú, ĩshíí ēné 'bālǎ ēshē ē'dē bī Mēlkēzédēkē. 5 Gónjǎ ádá í 'déé, Mbájá kēné bī Mōzē kǎ, rōndó ā'bǎ ílí ēyí iyí nēē, ndákpá nī òjô ílí nēnē dǎrǎ ēpē igi ká dītí ēyí kpú, †† ĩshíí níí, ēné 'bālǎ ēshē ē'dē bī shíkí yómó grāshá Mbájá † í ngá áyá ēpē igi Īzrāyélē nī gī 'déé, igi kēshé ká dāsǎ ārā Léví kǎ, kpíí 'déé, igi tírí nī kótó kóshó ká Ābrāyímī ā kǎ. 6 Mēlkēzédēkē nēē, ètē āzǎ ēshē ká dǎ'bǎ úlú ārā Léví gī ní, ĩshíí nēē, Ābrāyímī ēné bī ètē 'bālǎ ēshē ká nēnē dǎrǎ nē 'déé, kōjǎ ílí ēyí kpú kǎ, ĩshíí Mēlkēzédēkē òjô ũpú ètē. Kpíí 'déé, Ābrāyímī nī ndákpá è 'déé, Mbájá kóshó ètē ā kǎ. 7 ĩshíí ndákpá òkō tírí ānǎ ĩshíí nēē, ndákpá è 'déé, kǔpú bēdé ndákpá è kǎ nēē, ètē ká'dǎ góvó nī kótó ká ndákpá è 'déé, kǔpú mēngá ètē nē kǎ. 8 Yómó grāshá Mbájá è 'déé, ndákpá ká yēngē bī igi 'bālǎ ēshē ká ũngú è tírí 'déé, kōjǎ tōwō ēyí kpú kǎ nēē, igi ā ndílí nī. ĩshíí nēē, Mēlkēzédēkē 'déé, Ābrāyímī kēné bī ètē 'bālǎ ēshē ũngú è gī, 'déé, kōjǎ tōwō ēyí kpú kǎ nēē, ā yílí 'dǎ, tá āyá è 'déé, krōndó ā'bǎ ílí wārǎgǎ ádá ká Mbájá kǎ. 9 Ātāsh yāā, mā ndíyí nēē, kótó kóshó ká Léví nēē, ndákpá ā rōyō ũngú nī bī igi, ĩshíí Léví ká ārā nē, rōyō 'bālǎ ēshē ká ũngú è 'déé, kōjǎ tōwō ēyí kpú kǎ, ĩshíí ēné 'bālǎ ēshē ē'dē bī Mēlkēzédēkē, òtō ògō Ābrāyímī,

āyá ēshē ká gǎlǎ glōsī'dí ũngú áyá ēpē igi ĩshíí. Ró'dò Lēvítkūsú 16; Nēté ká Yómó Yōpó 27:9; Íbrú 9-10. † 7:1 Gōcō Lǎgá 14:18-20

†† Ndákpá nī òjô ílí nēnē dǎrǎ ēpē igi ká dītí ēyí kpú: Gónjǎ ádá ká Mōzē ā lēmē bī Īzrāyélē nī gī níí, òjô ílí nūlú ngá áyá ēpē igi, wālǎ nēnē ílí glǎwǎ ngá áyá ēpē igi ká dītí ēyí kpú ĩshíí níí, ēné 'bālǎ ēshē ē'dē bī Mbájá Bēbé ārā āgá. Ró'dò Lēvítkūsú 27:30-33; Nímírǎ 18:21-24; Dítirónómí 12:5-19; 14:22-29. † Yómó grāshá Mbájá: Ēshē kōkō ārā ndákpá ká Īzrāyélē nī gī tírí nēē, tá yómó grāshá Mbájá nī ká rōtó srámǎ āpá ílí Mómó ká Mbájá. ĩshíí níí, igi ā'dǎ ēshē ká dǎ'bǎ úlú ārā Léví gī.

10 ká ádá ká úgú è Ābrāyímī gī klándá ká Mēlkēzédēkē kǎ nēē, bǎ ākǎ Léví dǎ'bǎ 'dǎ, ĩshíí ètē átá ílí kóshó nē Ābrāyímī.

Yézú āyá Mēlkēzédēkē

11 Kpíí 'déé, gónjǎ ádá ká Mbájá Kíyí nēē, yómó grāshá Mbájá nī kēshé dǎ'bǎ úlú ārā Léví kǎ nēē, igi yómó grāshá Mbájá yāngǎ gī kpótó āzǎ áyá igi ká ádá è níí, ēshē glōsī'dí ũngú ká ndákpá nī ēshé áyá igi ní, ātāsh yāā, āgá mā ndēbē ádá bēdé bēbé grāshá Mbájá è kǎyá Mēlkēzédēkē ā kǎ, ĩshíí bǎ āzǎ áyá yómó grāshá Mbájá è 'déé, kēshé ká dǎ'bǎ úlú ārā Ārúnū kǎ ní.

12 ĩshíí nēē, ká úgú è 'déé, tēndē úlú ārā bēbé grāshá Mbájá è nē kójǎ yāā, Mbájá ā ndipi gónjǎ ádá í ngá áyá nē. 13 Yézú 'déé, mā lēmē ádá māpá ká ádá ārā nī kǎ nēē, ètē ēshē ká ndákpá è 'déé, úlú ārā igi tēndē ēshē ká Léví gī, ĩshíí bǎ jéé ndákpá ēshē áyá igi 'déé, kǎ'dǎ bēbé grāshá Mbájá āpá ílí árá †† nī nēē, āzǎ ní.

14 Ndákpá òkō ānǎ ĩshíí, Bēbé ārā āgá Yézú nēē, ēshē ká dǎ'bǎ úlú ārā Júdǎ gī, ĩshíí nēē, bǎ Mōzē jéé kǎ, lēmē ádá āpá ká ádá ārā yómó grāshá Mbájá è 'déé, kēshé dǎ'bǎ úlú ārā Júdǎ kǎ 'dǎ.

15 ĩshíí ádá í 'déé mlēmē ā kǎ nēē, ílí ēyí ā'dǎ grǎjǎ nī ngé, ká úgú è mōkō tēndē bēdé bēbé grāshá Mbájá è 'déé, kōjǎ kǎyá Mēlkēzédēkē ā kǎ. 16 Yézú òjô ā'dǎ āpá ká bēbé grāshá Mbájá bǎ āzǎ òtō ògō gónjǎ ádá ká Mbájá 'déé, tá dǎ'bǎ úlú ārā Léví gī ká ndǎ'dǎ yómó grāshá Mbájá nī kǎ ní. ĩshíí nēē, òjô ā'dǎ bēbé grāshá Mbájá nī òtō ògō ónjǎ è 'déé, ká yēné áshá è 'déé, dōngbó ēyí kǎzǎ ē'dē ní kǎ. 17 Ká ádá rōndó ā'bǎ ílí wārǎgǎ ádá ká Mbájá ā'dǎ,

“Úmú á ndǎ'dǎ nī bēbé grāshá Mbájá kpōrō, ā yānjǎ nī,

tá āyá Mēlkēzédēkē.” ††

18 Sārǎ gbōlǎ è 'déé, ká yíshí yómó grāshá Mbájá nī ē'dē ā kǎ nēē, ānjǎ gólô gbǎ 'dǎ, ká ádá ēné ónjǎ bī igi níí, ānǎ ndákpá 'dǎ. 19 Ká ádá gónjǎ ádá ká Mbájá nēē, bǎ ālǎ bēdé gōzō ũngú è 'dǎ. ĩshíí bǎ ā'bǎ āgá níí, mōjǎ 'báká māpá ká Mbájá 'dǎ. ĩshíí 'bákétǎ kǎ nēē, mūsú shēshē lépē āgá māpá ká rǎnjǎ gbōlǎ è 'déé, mā ndójǎ 'báká māpá gbōgbō ārā Mbájá ē'dē kǎ mīshíí.

20 ĩshíí nēē, Mbájá ālǎ Yézú āpá ká bēbé grāshá Mbájá nī òtō ògō ló'bǎ í ngá áyá nē. ĩshíí sārǎ nēē, bǎ ālǎ ātāsh ká slǎgǎ yómó grāshá Mbájá è kǎ 'dǎ. 21 ĩshíí nēē, Yézú òjô ā'dǎ āpá ká bēbé grāshá Mbájá nī ká úgú è 'déé, Mbájá klōmō ádá āpá ó'dō nē, ĩshíí ā'dǎ,

“Bēbé ārā āgá nēē, lōmō ārā nē ĩshíí,

ĩshíí bǎ ā yipi gínjǎ ádá í ngá áyá nē 'dǎ.

‘Úmú á ndǎ'dǎ bēbé grāshá Mbájá kpōrō, ā yānjǎ nī.” †††

†††

†† Árá: Á'dǎ ē'dē nī árá ā ílí dǎzǎ Mómó ká Mbájá, ĩshíí ètē nī dǎ úgú è 'déé, ká yíshí krōyō bī Mbájá āpá ká ádá gíjǎ ĩshíí āpá ká glōsī'dí ũngú ká ndákpá. ĩshíí ā ē'dē nī bēdé árá è ká ádá gíshí bākúrú āpá jūjū ēyí āpá ílí Gōzō Kóló í 'déé, ká ílí Mómó ká Mbájá kǎ, ká úgú tírí ká kǐlǎkǐnǎ ĩshíí lílí úgú ká úgú grǎjǎ ākpǎ nī bī Mbájá. †† 7:17 Sálǎmǎ 110:4 ††† 7:21 Sálǎmǎ 110:4

22 Íshíí ká ádá glò'bò ùngú í 'déé, Mbájá klò'bò á ká nèè, Yézù àlā rāñā glēmē ākpā nī gōzō īshí, īshíí ètē ā ndēgbē ē'dē.

23 Íshíí jūjū yōmó grāshá Mbájá è sārā nèè, èlè nè. Ká ádá 'déé, 'balā īlī īshí yāā, ndākpā nī èné bēdé āgbē āpá biyí nī, 24 īshíí nèè, Yézù ā ndāshá kpōrō dānjā nī, īshíí ā ndā'dá bēbé grāshá Mbájá kpōrō, ā yānjā nī.

25 Ātāsh yāā, Krīstō, ā ndāshá ndākpā è 'déé, ká ndōjó ká Mbájá òtō ògō nī ká, īshíí ètē ā ndālā ātāsh kpōrō ā yānjā nī, ká ádá ètē ká úgú tírí nèè, gāshá nī, īshíí ā lēmē ádá bī Mbájá ká ádá è níí, ānā igī.

26 Yézù nī úlú ngéré bēbé grāshá Mbájá è 'déé, āgá mā yēbē ádá ārā nī ká, īshíí ètē gōzō ndākpā, īshíí ètē ālā sóló 'dī, īshíí jéé ālā bēdé glōsī'dí ùngú è, āyā āgá yōmó gālā glōsī'dí ùngú nī ká 'dī. Íshíí èné gūrū ārā nī, gówó āpá mūmū òrō āpá gbōgbō ārā Mbájá. 27 Yézù nèè, ètē āzā āyā slāgā ngéré yōmó grāshá Mbájá è ká ní, ká ádá sārā nèè, igī ā rōyō ùngú ká úgú tírí bī Mbájá, īshíí ā rōyō ùngú nī kpéé ká ádá glōsī'dí ùngú í ngá áyā èpē igī, īshíí biyí èyí nèè, ā rōyō ùngú ká ádá glōsī'dí ùngú è ká ndākpā nī. Krīstō nèè, rōyō ārā nè, ká dītí èyí 'balā, ká ádá ārā ndākpā nī tírí, ká lōwó è 'déé, kāmā ètē kápá ká krōshō nī ká. 28 Ndākpā è 'déé, kūsú ètē āpá ká ngéré bēbé grāshá Mbájá nī òtō ògō gónjó ádá ká Mbájá ká nèè, ètē nī jājá ndākpā, īshíí bā ónjó āzā áyā nī ní. Íshíí biyí è ngā nèè, Mbájá òjō úsú Gēsē újū í ngá áyā nè, òtō ògō glò'bò ádá í ngá áyā nè níí, ā'dá āpá ká ngéré bēbé grāshá Mbájá è 'déé, bēdé ùngú è kāsā kēshē áyā nī 'dī ká, īshíí ā ndā'dá ātāsh kpōrō ā yānjā nī.

Yézù nī ngéré bēbé grāshá Mbájá

8 Gónjó ádá í 'déé, mā lēmē nī ká nèè, īlī èyí ā'dā, āngá áyā āgá ngéré bēbé grāshá Mbájá 'déé, ètē nī Yézù 'déé, ká'dá búbū āñā dī lēké lāsā Mbájá āpá dī úgú è 'déé, gówó mbātā ngéré ká Mbájá ká ē'dē, 'déé ká mūmū òrō ā ká, 2 īshíí ètē ā yālā nētē āpá īlī Mōmō ká Mbájá 'déé, ká kpíí mūmū òrō, āpá dī shīkī rāyā úgú è 'déé, Bēbé ārā āgá kálā ká 'déé, āzā ndākpā kálā ní ká.

3 Āngá ngéré bēbé grāshá Mbájá nī nèè, dī gālā nētē grōyō ùngú, īshíí grótō srāmā bī Mbájá. Ātāsh yāā, ngéré bēbé grāshá Mbájá í 'déé, ká yālā nētē bī āgá ká nèè, āngá áyā nī dī grōyō ùngú bī Mbájá. 4 Bījā 'déé, Yézù ātā yāshá nī āpá jūjū búbū ā yāā, bā ā yā'dá bēbé grāshá Mbájá 'dī. Ká ádá ā ē'dē nī kánjā yōmó grāshá Mbájá nī è 'déé, ká yālā ùngú nī kápá dā'bā gónjó ádá ká Mbájá ká. 5 Íshíí nētē í 'déé, yōmó grāshá Mbájá nī ká yālā āpá īlī Mōmō ká Mbájá 'déé, ká jūjū búbū ā ká nèè, ā rōdó līlī ùngú è 'déé, ká mūmū òrō ā ká, īshíí è ká nī dūrū è 'déé, Mbájá kē'dé Mōzē ká lōwó è 'déé, ká yēbē ádá gō'bó Mōmō tēndē † nī bī Mbájá ká. Íshíí

† Mōmō tēndē ká Mbájá: Mbájá lēmē bī Mōzē níí, ālā Mōmō tēndē bī èpē āpá īlī bēre níí, Īzrāyélē nī gī èné níí, ā lōwó ē'dē èshē ká úgú āpá ká bēdé úgú è. Íshíí ngéré Sōlmónō ò'bó Mōmō ká Mbájá 'déé, Īzrāyélē nī gī klōwó ē'dē 'dī ká āpá Jērūzāléme. Yōmó grāshá Mbájá nī ā rōyō ùngú bī Mbájá āpá īlī rōmó Mōmō yāngā gī, tá ká gā'balā gbōlō grōyō ùngú nī. Ró'dō Úgú Létē 25:40; Nētē ká Yōmó Yōpó 7:44-45.

Mbájá lēmē bī Mōzē ā'dā, "Ájā mūmū í gōzō, īshíí níí ālā ùngú nī āpá dā'bā ádá í 'déé, mlúsú bī úmū mápá jūjū gówó āñbā nī ká." ††6 Íshíí nèè, nētē ká ngéré bēbé grāshá Mbájá í 'déé, Mbájá kēné bī Yézù ká ádá è níí, kálā ká nèè, ògō òtō ká nētē è ngá yōmó grāshá Mbájá è ká jūjū búbū ā ká īshí. Tá ká ètē gā'balā gbōlō è ngá nèè, Yézù ā'dá ā'bā kōkō ārā Mbájá īshíí ndākpā nī, īshíí èné rāñā glēmē ākpā nī òjō ē'dē bī igī è 'déé, kōnjó kōtō ká Tówó Glēmē ākpā è ká īshí ā ká. Íshíí rāñā glēmē ākpā è ngá nèè, òjō āpá jūjū gónjó yōshō ká Mbájá.

7 Íshíí bījā 'déé, bēbé ùngú è āsā èshē ká Tówó Glēmē ākpā è ká 'dī yāā, dūrū ádá rāñā glēmē ākpā è ká ā ndāzā ní. 8 Íshíí nèè, Mbájá òkō ndākpā í ngá áyā nè, ā yālā sóló, īshíí ā'dā,

"Úgú èyí ā yōjō nī, āmā Bēbé ārā igī klēmē ātāsh,

ká lōwó è mā ndlēmē rāñā glēmē ākpā āmā,

ká Īzrāyélē nī gī,

īshíí ndākpā ká Jūdā.

9 Ā ndā'dá āzā āyā glēmē ākpā í 'déé,

mālā ká kōshó igī gī sārā ká ní,

ká úgú è mrūkú lēké igī, īshíí 'déé, mēngē igī mēshē

mōmō Mēsīrī ká.

Ālā ùngú nī āpá dā'bā glēmē ākpā í ngá ámā 'dī,

ātāsh yāā, mípī ògō mā, mápá áyā igī mīshí,

āmā Bēbé ārā igī klēmē ātāsh.

10 È ká nī glēmē ākpā ámā 'déé,

mā ndālā ká Īzrāyélē nī gī èshē biyí è ngā ká, āmā

Bēbé ārā igī klēmē ātāsh.

Mā ndūsú gónjó ádá í ngá ámā má'bā īlī kīmī igī,

īshíí mā ndrōndó gónjó ádá í ngá ámā má'bā shēshē

lépē igī.

Mā ndā'dá Mbájá ārā igī,

īshíí mēngá igī ā ndā'dá ndākpā í ngá ámā.

11 Bēdé ndākpā è ātā, èshē kōkō ārā igī ā ndēbē ádá è

níí, èpē rōdó bēyē nè 'dī,

wālā lōmó nè, ká glēmē bī ètē giyí, 'Āngá áyā ī dī

gōkō Bēbé ārā āgá gānā nī 'dī.'

Ká ádá igī tírí ā ndōkō āmā dānā nī,

èshē ká brízí kōtō, īgī ká kprāshā ndākpā è ká.

12 Mā ndījī ījī īshí mápá ká glōsī'dí ùngú í ngá áyā igī,

mā yīnjī ádá glōsī'dí ùngú è 'déé, igī kálā ká tówó 'dī."

‡

13 Íshíí ká lōwó è 'déé, Mbájá klēmē ádá āpá ká ádá rāñā glēmē ākpā nī īshí ā ká nèè, īlī èyí ā'dā nèè, ètē īpī Tówó Glēmē ākpā è ká āpá ká tówó ùngú īshí. Ātāsh yāā, ā ndūsú mēngá ètē jāngá āpá gōlō, ká ádá úgú èyí òtō īshí.

Mōmō tēndē ká Mbájá āpá jūjū búbū ā

9 Íshíí Tówó Glēmē ākpā ká Mbájá bī Īzrāyélē nī gī ká nèè, ā'dá ē'dē nī gónjó ádá āpá ká ádá grāshá Mbájá, īshíí ālā Mōmō tēndē ká Mbájá āpá jūjū búbū ā, ká ádá glōyó ètē āpá īlī èyí. 2 Íshíí ā'dá īlī ètē Mōmō tēndē ká Mbájá nèè, rōmó kóló īshíí ā īlī kpéé kóló è 'déé, ká ndūkū āpá ē'dē ā ká nèè, mbātā ká ádá gūsú lāmbā, īshíí tārbēzē ká ádá gūsú glōzō kpā'bākā āpá

†† 8:5 Úgú Létē 25:30 ‡ 8:12 Jērmiyā 31:31-34

jūjū ēyī, īshíí ādā āpá ká ètè kólō yāngā nī Gōzō Kólō. ¹³ īshíí kólō è 'dée, kāpā ōgō ēyī ā kā nēē, ādā āpā ē'dē nī Góvó Gōzō Kólō, ¹⁴ īshíí mēngā ètè ā ōngō glīsī kōbō tēndē í 'dée, kōngō ílī Mōmō tēndē ká Mbájá rōmō ā kā. ⁴ īshíí ā ílī ēyī nī árá ēshē ká dá'bā, ká ádá gīsī dōkánā, īshíí klógbō glēmē ākpā è 'dée, klálā gbōgbō ēyī tírí ēshē ká dá'bā nī kā. īshíí ā ílī klógbō yāngā nī, kára ká nōshó ā ílī ēyī dírí ēyī nī ménā, ⁵ īshíí kólō ká Ārúnū ⁶ 'dée, kōbō kēpē āpā ē'dē ā kā, īshíí gēsē āngbā glēmē ākpā ⁷ 'dée, krōndó kpú gónjō ádá ká Mbájá kā'bā ē'dē ā kā. ⁸ Ā rūgú klógbō glēmē ākpā nī nēē, sūrū ārā rōmō grōnō ká Mbájá, īshíí ákpá igi lājā ōtō jūjū klógbō glēmē ākpā í 'dée, srámā gēsē glōsī'dí ūngú ká ndākpā nī kā ē'dē ā kā. īshíí nēē, 'bakétā bā āzā úgú glēmē ádá ēyī tírí nī.

⁶ Ká lōwó è 'dée, rāshā ūngú nī gī tírí āpā dārā igi īshíí yāā, yōmō grāshā Mbájá nī ā yānjā ká úgú tírí āpā ílī kpéé kólō è kā 'dée, ètè nī Gōzō Kólō nī kā, ká ádá grāshā Mbájá. ⁷ īshíí nēē, tá ngéré bēbē grāshā Mbájá nī ká yūkū āpá kólō è kā gólō yō kā 'dée, ká yādā āpā ē'dē nī Góvó Gōzō Kólō nī kā. īshíí ā yānjā āngā ílī ēyī yō ká dītí ēyī 'bālā āpā ílī ríní, īshíí ā yēné grōyō srámā nī dānjā yō, īshíí ā yēné srámā nī kpéé ká ádá glōsī'dí ūngú í ngá áyā nē, īshíí tówó ká ádá glōsī'dí ūngú è 'dée, ndākpā nī kālā kā, īshíí 'dée, kōkō kánā āpá ká glōsī'dí ūngú 'dī kā. ⁸ īshíí Lílí ārā Mbájá nēē, ā lūsū ā'dā, gbōlō è 'dée, ká yānjā āpá ká Góvó Gōzō Kólō è kā nēē, bā ājā 'dī, ká lōwó è 'dée, ndākpā kátā rāshā Mbájá āpá ílī Mōmō ká Mbájá 'dée, ká jūjū búbū ā kā. ⁹ īshíí 'bakétā nēē, è ngā ā lūsū bī āgá ā'dā nēē, grōyō ūngú nī gī, īshíí tēmbé nī gī 'dée, ká rōyō bī Mbájá kā nēē, bā ā yālā shēshē lēpē ndākpā è 'dée, ká lōyó Mbájá kā níí, ā'dá grājā nī 'dī. ¹⁰ Ká ádá tēmbé nī gī, īshíí grōyō ūngú nī gī nēē, tá āpá ká ádá ūngú è kā yōshó í nē, īshíí ká yōmō í nē, īshíí āpá ká ádá gbōbō gbōgbō, igi ūngú yāngā gī tírí nēē, āpá ká ádá gbōgbō. īshíí ā ndālā igi ūngú yāngā igi ká úgú è rānjā glēmē ākpā nī kā ndōjō nī kā.

Srámā ārā Krīstō

¹¹ Ká úgú è 'dée, Krīstō kā'dá ngéré bēbē grāshā Mbájá ká rānjā glōzō ūngú è kāngá áyā āgá kā, ètè ānjā ānjā āpá ílī Mōmō ká Mbájá 'dée, āzā kālā ká lēkē ní,

† Gōzō Kólō: Yūwūdū nī gī ā'bā igi níí, ūkū ānjā ílī Gōzō Kólō nī 'dī. Tá yōmō grāshā Mbájá nī ká yūkū ānjā kólō yō ká úgú tírí ká ádá grāshā Mbájá. †† Góvó Gōzō Kólō: Āpá ílī Mōmō ká Mbájá nēē, ā'bā yōmō grāshā Mbájá níí, ūkū ānjā ílī Góvó Gōzō Kólō yāngā 'dī, ká ádá Mbájá ā yā'dá ā'bā yō ká ōngō áyā nē, īshíí gānā ārā nē ā'bā ílī ēyī. Tá ngéré bēbē grāshā Mbájá ká ndūkū āpá ílī kólō nī ká dītí ēyī 'bālā āpá ílī ríní ká srámā lītí ndīlīnjī, ká ádá grāshā gbōgbō Yūwūdū nī gī ēshē ká glōsī'dí ūngú áyā ēpē igi īshíí. Ró'dō Lēvítkūsū 16: Nētē ká Yōmō Yōpō 27:9; Íbrú 6:19-20. ‡ Ménā: Mbájá ēné bēdē nōshó è ēshē mūmū ōrō dírí ēyī Ménā bī Ízrāyélē nī gī ōtō ílī gūfū rōmō ríní nī, ká úgú è igi ká ílī bēre nī kā. Ró'dō Úgú Létē 16:1-36. †† Kólō ká Ārúnū: Íshí Ārúnū níí, ā'dá āpá ká ngéré bēbē grāshā Mbájá ōtō ōgō kólō ngá áyā nī. Ró'dō Nīmīrā 17:1-13. †† Gēsē āngbā glēmē ākpā: Mbájá ēné kpú gónjō ádá yākā gī āpá jūjū Āngbā Sínā, ró'dō ēshē ká wārāgā Úgú Létē 20:1-17.

īshíí 'dée, kāzā ká jūjū búbū yākā ní kā. ¹² īshíí nēē, Yézū āzā ūkū āpá ílī ēyī ká srámā ārā ēné gī, wālā srámā ngāngā mō'dó ní. īshíí nēē, ètè ūkū āpá ílī Góvó Gōzō Kólō nī ká dītí ēyī 'bālā, īshíí ā'dá néré ā'bā yō ká ádá ārā ndākpā nī tírí, ká shīkī srámā ārā nē. īshíí ēné ōjō ē'dē bī āgā nī áshā è 'dée, dōngbō ēyī kāzā ē'dē ní kā. ¹³ Srámā ēné īshíí srámā ngāngā mō'dó, īshíí rākā kōtō mō'dó gī, 'dée lē've āpá ká ndākpā è 'dée, igi kāzā grājā nī ní yāā, igi ā ndā'dá grājā nī, īshíí nēē, tá gbōgbō igi nē, ká ndrājā nī. ¹⁴ Ātāsh yāā, dú nēē, srámā ārā Krīstō nēē, ā ndālā ūngú góvó nī ōtō ká è ngā. Krīstō nēē, rōyō ārā nē, ōtō ōgō Lílí ārā Mbájá níí, ā'dá āpá ká grōyō ūngú è 'dée, glātā nī bī Mbájá. Srámā ārā nī nēē, ā ndēshē glōsī'dí ūngú í ngá áyā āgá tírí ēshē ē'dē, 'dée ká ndēné írí dōjō ē'dē bī āgá kā, īshíí ā ndālā shēshē lēpē āgá grājā ní, ká ádá è níí, mālā nētē bī Mbájá 'dée, ká yāshā kpōrō ká yānjā nī kā.

¹⁵ Ātāsh yāā, Krīstō ōjō ā'dá āpá kōkō ārā Mbájá īshíí ndākpā í ngá áyā nē, ká ádá glēmē rānjā glēmē ākpā ká Mbájá bī ndākpā í ngá áyā nē, ká ádá è níí ndākpā è 'dée, Mbájá kādā igi ā kā nēē, ōkō ūngú í 'dée, Mbájá kōshō igi ká ádá ēyī ā kā, īshíí ètē ūngú yāngā nēē, ā ndā'dá āpá ká ūngú áyā igi kpōrō, ā yānjā nī. Ká ádá Yézū ílī ká ádá góvó ádá glōsī'dí ūngú è 'dée, ndākpā nī kālā ká úgú Tówó Glēmē ākpā nī kā.

¹⁶ Ká úgú è 'dée, ndākpā, ā yānjā dī gīlī nī yāā, ā ndlēmē ākpā nē, īshíí nēē, āngá ndākpā nī dī gōkō nī nēē, kútú bēbē glēmē ākpā nī ílī īshíí yā, ¹⁷ ká ádá 'dée, bēbē glēmē ākpā nī tá gāshā nī yāā, bā glēmē ākpā í ngá áyā nī ā yālā nētē 'dī. ¹⁸ Ē ngā nī dūrū è 'dée, Tówó Glēmē ākpā è kā nēē, ōcō lāgá gālā nētē nī ká úgú è krōtō srámā nī ē'dē ā kā. ¹⁹ Mōzē nēē, lēmē gónjō ádá í 'dée, Mbájá kēné bī ēpē ā kā bī ndākpā nī. īshíí ōjō ēné srámā ngāngā mō'dó, īshíí rōnó ká ūyū, īshíí ōjō ēngē gīngī bíbí ndīlīnjī, īshíí kōbō kpīkpī, īshíí ōjō lē've srámā nī, īshíí ūyū nī āpá jūjū wārāgā Ádá ká Mbájá, īshíí ōjō lē've āpá jūjū ndākpā nī tírí. ²⁰ īshíí Mōzē ā'dā, "Ē ká nī srámā glēmē ākpā ká Mbájá, ²¹ glēmē ākpā í 'dée, Mbájá klēmē bī igi níí, mālā ūngú nī mápá ōgō ēyī ā kā." ²² īshíí tá ká gbōlō è ngā nēē, Mōzē ōjō lē've srámā nī āpá jūjū ūngú è tírí 'dée, ká ílī Mōmō ká Mbájá, īshíí āpá ká Mōmō tēndē ká Mbájá. ²² īshíí ká nārā ádá nēē, gónjō ádá ká Mbájá ēbē ádá è níí, ūngú nī gī tírí ālā igi grājā nī ká srámā, īshíí 'dée, srámā lūvú 'dī yāā, gījī íjī īshíí ā yālā ārā nē 'dī.

Írí ká Yézū ā yēshē glōsī'dí ūngú

²³ Igi ūngú yāngā nēē, igi sūrā ārā ūngú è 'dée, ká mūmū ōrō ā kā. īshíí ā ndālā igi grājā nī ōtō ōgō grōtō

††† Srámā glēmē ākpā ká Mbájá: Ètē srámā yāngā nēē, ā yēshē glōsī'dí ūngú ká ndākpā īshíí ā yālā igi níí, ā'dá lēmbé ká Mbájá. Mbájá ālā Ízrāyélē nī gī níí, rōtō srámā mō'dó nī gī īshíí srámā ndīlīnjī nī gī, ká ádá è níí, srámā yāngā ēshē glōsī'dí ūngú áyā igi. Igi grōtō srámā yāngā gī nēē, ká ádá è 'dée, ká ndūfū Yézū Krīstō gālōgā āpá ká krōshō nī áyā Lītí ndīlīnjī ká Mbájá kā. Gā'bālā srámā ārā Yézū ngā nēē, ā ndījī íjī īshíí āpá ká glōsī'dí ūngú ká ndākpā è 'dée, kiyi kápá áyā nē tírí ā kā. Ró'dō Úgú Létē 24:8; Lēvítkūsū 16:11-19; Mātéyō 26:28; Mārko 14:8. ††† 9:20 Úgú Létē 24:8

srámā, īshíí nēē, shíkí ūngú è 'déé, kā mūmū örö ä kā nēē, ä ndālā igí grájá nī otó ögö tēndē úlú gözö srámā è kā. ²⁴ Ká ádá Krístö nēē, bā āzá ānjā líl Mómö ká Mbájá 'déé, kälā ká lēké ndäkpá nī kā ní, è kāsh nī jájá sūrā, bā āzá shíkí ūngú ní, ètē ānjā ānjā líl shíkí mūmū örö è kā, īshíí ā'dá ā'bā yō ká Mbájá ká ádá gāná āgā. ²⁵ Īshíí nēē, Krístö āzá ānjā mūmū örö ká ádá gröyö ärä nē, ká dītí ēyí gēlé nē ní, āyā è ngá ngērē bēbé grāshā Mbájá 'déé, ká jūjū búbū ä 'déé, ká yūkū ānjā líl Góvö Gözö Kólö grāshā Mbájá nī ká dītí ēyí gēlé nī, ēshē ká ríní āpá ká bēdé ríní è kā ní, īshíí ä yēné srámā wáwā dānjā yō. ²⁶ Bījā 'déé, Krístö āyā ngērē bēbé grāshā Mbájá è 'déé, ká jūjū búbū kā yāā, ä ndrīlī ká dītí ēyí gēlé í nē, ēshē ká úgú è 'déé, kú'bū jūjū búbū nī ē'dē ká. Īshíí nēē, bā āzá ātāsh ní. Ètē öjō ká dītí ēyí 'bälā, īshíí ká dōngbō úgú í nēē, rōyō ärä nē, otó ögö īrī ngá áyā nē, īshíí ēshē glösī'dí ūngú í ngá áyā āgā ēshē ē'dē. ²⁷ Tā āyā è 'déé, āngā ndäkpā dī gīlī nī ká dītí ēyí 'bälā kā, īshíí biyí ēyí nēē, Mbájá ä ndrötó ádá āpá áyā nī. ²⁸ Ātāsh yāā, Krístö, īlī ká dītí ēyí 'bälā, ká ádá gēshē glösī'dí ūngú ká gēlé ndäkpá, īshíí nēē, ká úgú è kā ndōjō nī tówó ä kā nēē, bā āzá ká ádá gälā ūngú āpá ká glösī'dí ūngú í ngá áyā āgā ní. Īshíí nēē, ä ndōjō ká ádá gāshā ndäkpá è 'déé, kā yāmā ètē ä kā.

Krístö rōyō ärä nē ká dītí ēyí 'bälā ká ádá ärä ndäkpá nī tírí

10 Gónjō ádá ká Mbájá 'déé, kēné bī Mōzē kā nēē, ètē tá sūrā ärä glözö ūngú è 'déé, kā yōjō nī kā, īshíí nēē, ètē bā āzá gözö ūngú ká ärä epē igí ní. Ká ádá ndäkpá ēshē glösī'dí ūngú í ngá áyā epē igí otó ögö grötó gēlé srámā nī 'déé, kā yälā kōtó líl ríní nī gī, ká úgú tírí ä kā 'dī. Ká ádá ä yā'bā ndäkpá ní, öjō 'bákā āpá gbōgbō ärä Mbájā, ká ádá glöyō ètē 'dī. ² 'Déé, grötó srámā otó ögö gónjō ádá ká Mbájā, ä ndēshē glösī'dí ūngú ká ndäkpá nī tírí ēshē áyā igí yāā, ä ndrūtú ēshē ká grötó srámā nī. Ātāsh yāā, ä ndrīlī tīlī īshíí āpá ká glösī'dí ūngú ká ndäkpá nī tírí ká dītí ēyí 'bälā, īshíí ä yīlī bēdé gīlī tīlī īshíí è bī igí tówó 'dī, īshíí biyí ēyí nēē, shēshē lēpē igí, ä ndā'dá grájá nī, īshíí ádá glösī'dí ūngú í 'déé, igí kälā kā nēē, öwō igí 'dī. ³ Īshíí nēē, grötó srámā í 'déé, kā rötó nī kōtó líl ríní nī, ká úgú tírí ä kā nēē, ä yā'bā igí ní ä yīlī ádá glösī'dí ūngú í ngá áyā epē igí. ⁴ Ká ádá srámā ärä ngāngā mō'dó, īshíí ēné nī gī nēē, jéé ä yēshē glösī'dí ūngú ká ndäkpá 'dī. ⁵ Ātāsh yāā, ká löwō è 'déé, Krístö kōjō āpá jūjū búbū yākā nēē, lēmē bī Mbájā ā'dā, "Á yēbē bā āzá ádá grötó srámā, īshíí gröyö ūngú ní, īshíí nēē, ūngú è 'déé, ká ndrāshā kánjā nī, ká ádá ärä mā kā nēē, wáwā gbōgbō mā. ⁶ Ká ádá grötó srámā, īshíí gröyö ūngú nī gī nēē, shēshē lēpē īlī āpá ká ádá ēyí 'dī. ⁷ Īshíí biyí ēyí nēē mīyí, 'Yāā Mbájā, mójō ká ádá è níí, mälā ūngú è 'déé, ká yēbē ádá ēyí ä kā, tá āyā è 'déé, krōndó kā'bā líl wārāgā í ngá áyā ī kā." †

†

† 10:7 Sälāmā 40:6-8

⁸ Kpéé nēē, ètē ā'dā, "Bā úmū ébē ádá grötó srámā, īshíí gröyö ūngú 'dī, ká ádá bā ä yōvó ádá gälā glösī'dí ūngú í ngá áyā igí 'dī." Lēmē ātāsh, kpíí 'déé, gónjō ádá ká Mbájá klēmē bī igí níí, kälā igí ūngú yāngā gī kā. ⁹ Īshíí ēshē biyí ēyí nēē, Yézū tá tówó ā'dā, "Ázá okó 'dé, mójō ká ádá è níí mälā ūngú è 'déé, ká yēbē ádá ēyí ä kā." Ātāsh yāā, Mbájā öshö ākpā ūñū ádá grötó srámā ärä wáwā nī gī āpá ká tówó ūngú īshíí, īshíí öjō īpī srámā ärä Yézū āpá ká ránā ūngú è 'déé, epē ká ndālā ádá ēyí ä kā. ¹⁰ Ātāsh yāā, ālā āgā āpá ká glözö ndäkpá, ká ádá è 'déé, Yézū Krístö kēné srámā ärä nē, āyā kröyö ká dītí ēyí 'bälā īshíí ä kā.

¹¹ Bēbé grāshā Mbájā nī ā'dá dī gērūtú örö, ká úgú tírí, īshíí ā'dá dī grötó srámā ní ká dītí ēyí gēlé nī, īshíí nēē, jéé ēshē glösī'dí ūngú ká ndäkpá nī 'dī. ¹² Īshíí nēē, biyí è 'déé, Yézū kā'dá bēbé grāshā Mbájā nī kā nēē, ēshē glösī'dí ūngú í ngá áyā āgā otó ögö klüvú srámā ärä nē, ká ádá ärä āgā ká dītí ēyí 'bälā, īshíí ètē ä yälā ātāsh tówó 'dī, īshíí öjō ā'dá búbū ā'bā dī lēké lāsā Mbájā. ††¹³ Īshíí kēshē ká ètē úgú āsh nēē, ä ndā'dá yō ká gāmā úgú è 'déé, ká ndēngē kójō ärä nī gī kójō āpá ūmbū lāgā nī, ¹⁴ ká ádá otó ögö srámā ärä Yézū 'déé, klüvú ká dītí ēyí 'bälā kā nēē, ēshē glösī'dí ūngú ká ndäkpá nī īshíí, īshíí öjō ālā igí āpá ká glözö ndäkpá nī kpörö ä yānjā nī.

¹⁵ Lílī ärä Mbájā lēmē ádá yāngā bī āgā tánē. Īshíí kpéé ádá è kā nēē ā'dā,

¹⁶ "È kā nī glēmē ākpā ádá 'déé,

mā ndālā ká ngá igí ēshē biyí è ngā, ádá Bēbé ärä igí klēmē ātāsh.

Mā ndrōndó gónjō ádá í ngá ádá má'bā shēshē lēpē igí,

īshíí mā ndūsú gónjō ádá í ngá ádá má'bā líl kīmí igí." †

¹⁷ Īshíí ā'dā,

"Mā yīlī ádá glösī'dí ūngú è 'déé,

igí kälā kā tówó 'dī." ††

¹⁸ Īshíí ká úgú è 'déé, Mbájā tīlī tīlī īshíí āpá ká gälā glösī'dí ūngú nī īshíí yāā, bēdé grötó srámā è nēē, ä ndāzá tówó ní.

Mójō 'bákā mǎpá ká Mbájā

¹⁹ Ātāsh yāā ónjō mā gī, īshíí lúmū mā gī, bēdé ūngú è 'déé, ká ndātá āgā, īshíí 'déé, ká ndālā mbāwā bī āgā āpá ká ádá è níí, mūkū mǎpá líl Góvö Gözö Kólö í 'déé, ká kpíí mūmū örö ä kā nēē, āzá ní. Ká ádá srámā ärä Yézū 'déé, klüvú ká ádá ärä āgā kā nēē, ²⁰ ä ndēné ránā gbōlō è 'déé, ká ndēné āgā dānjā dī āshā nī āpá líl Góvö Gözö Kólö nī otó líl glīsí kōbó tēndē í 'déé, ètē nī Krístö ká ärä nē kā, ²¹ īshíí āyā 'déé, kāngā áyā āgā Yézū, 'déé, ètē nī ngērē bēbé grāshā Mbájā, īshíí ká yēgbē ká Mómö ká Mbájā īshíí ä kā nēē, ²² Ātāsh yāā, āngā áyā āgā, dī gōjō 'bákā mǎpá gbōgbō ärä Mbájā ká grájá shēshē lēpē āgā īshíí níí, mīyí mǎpá ká ádá í ngá áyā nī, ká shēshē lēpē āgā 'bälā, ká ádá Mbájā ālā

†† Lēké lāsā Mbájā: Ndäkpā è kā'dá kā'bā dī lēké lāsā nī kā nēē, ā'dá ā'bā dī úgú è 'déé, ónjō īshíí gēné gūrū ärä kā ē'dē ä kā.

† 10:16 Jērmíyā 31:33 †† 10:17 Jērmíyā 31:34

giñí ádá gälä glösi'dí ũngú è 'déé, ká shëshê lépê ágá kã, ìshíí ànjá èshé áyá ágá ìshí, ìshíí Mbájá öbö gbögbö ágá ká grájá üyü ìshí. ²³ Átâsh yää, mláná gónjó nî mápá ká ũngú è 'déé, müsú shëshê lépê ágá mápá è'dé 'déé, mīyí mápá è'dé ä kã, ká ádá Mbájá ä ndälä ũngú è 'déé, köshö ágá ká ádá èyí ä kã bî ägâ. ²⁴ Ìshíí níí mīñí ádá ärä ágá mótó kōkō ärä ägâ, ìshíí níí máná ärä ägâ, ká ádá è níí, mlūsü dī gälä ádá ärä í ngá áyá ägâ, äcá ögbó ká gälä glözö ũngú nî. ²⁵ Mä'bä gērútú mēshé ká glövö ká yömó è 'déé, kiyí äpá ká Mbájá ìshí ä kã ä'dá, tá äyá ũngú í 'déé, slägä ndäkpä è ká yälä nî kã ä'dá. Ìshíí nëè, ängá áyá ágá dī glövö nî mápá dī úgú 'balä, ìshíí níí, máná ärä ágá mótó kōkō ärä ägâ, ìshíí níí mä'dá ká gälä èyí ätâsh kpörö mánjã gólö, ká ádá äjã klöjö ká Bëbé ärä ágá nëè, ìjji ìshí.

²⁶ 'Déé, ägá mätá yälä glösi'dí ũngú nî mánjã gólö kpörö ká näkã, èshê biyí è 'déé, mögö närä ádá nî mīshí ä kã yää, èshê biyí è kã nëè, grötó srámä ä ndäzä ní, ²⁷ ìshíí nëè, tá mbäwä ádá grötö ádá nî ká góvó öshö í 'déé, ká ndrúshü yömó è 'déé, igí nî kójó ärä Mbájá kã. ²⁸ Ìshíí gónjó ádá è 'déé, Mbájá kënë bî Mözë kã ìyí nëè, 'déé römó, wälä tötö dümbú ádá † ökö bēde ndäkpä è, ìshíí ìyí nëè, èté ndäkpä äsh äzä ä yälä ũngú nî äpá dä'bä gónjó ádá ká Mbájá ní yää, ä ndüfü èté ndäkpä äsh në, ká gösi'dí güfü ìrî. ²⁹ Mókó máná míshí nëè, góvó grötó ádá è 'déé, kōtö krötó ìshí ä kã ä ndöjö äpá jüjü ndäkpä è 'déé, ká yütú jüjü Gēsë újü ká Mbájá ká lägá në kã, ìshíí bã ökö srámä glēmē äkpä ká Yézú äsá äpá ká gözö ũngú äpá ká ádá ärä në 'dī. Ìshíí sārä nëè, èté glēmē äkpä yāngä ìjji ìshí äpá ká glösi'dí ũngú í ngá áyá nî ìshí. Ìshíí súlú ärä ndäkpä è kätâsh kã nëè, özö Lílí ärä Mbájá 'déé, ká yälä lömó bî ndäkpä nî kã. ³⁰ Mökó máná míshí, Mbájá ä'dá, "Mä ndrötó ádá mápá ká yömó è 'déé, ká yälä glösi'dí ũngú nî kã, ìshíí mä ndirî igí mápá dä'bä glösi'dí ũngú í ngá áyá igí." †† Ìshíí öjô lēmē tá tówó äpá ká ádá ärä nî ä'dá, "Bëbé ärä ägá ä ndrötó ádá äpá ká ndäkpä í ngá áyá në." ††† 'Déé, ndäkpä ìjji äpá ìlî ìkëké gāshá Mbájá yää, mbäwä, ä ndükü äpá ìlî nî góvó.

³² Má'bä giñí ádá è sārä ngētã ká löwö è 'déé, mógó rāyã ádá nî mápá ká ádá ärä Yézú Krístö kã ä'dá. Ìshíí igí mīñí ádá è 'déé, igí mláná tá ká giyí mápá ká Yézú, kpíí 'déé, ndäkpä nî kã'dá dī glölö igí, ìshíí gälä glösi'dí ũngú kápá áyá igí ä kã. ³³ Ká slägä úgú è yää, özö igí, ìshíí älä glösi'dí ũngú äpá áyá igí äpá dī mümü ndäkpä nî tírî, ìshíí slägä úgú è yää, ä òlö slägä ndäkpä è 'déé, kiyí äpá ká Yézú kã ìshíí má'dá tá ká gäná igí. ³⁴ Lölö nî, ä yökö igí 'balä ká yömó è 'déé, këngē igí äpá ìlî síjñî nî kã. Ìshíí ká úgú è 'déé, èngē nënē dārä igí tírî èshé áyá igí ìshí yää, bã ó'dö igí ègbē 'dī, ká ádá igí mókó máná míshí nëè, ängá áyá igí glözö ũngú è kōtö krötó ìshí 'déé, ká mümü örö ká ádá ärä igí ä kã.

³⁵ Má'bä gälä mbäwä ä'dá, ká ádá má ndökö góvó ũngú mēshé ögö èyí. ³⁶ Mláná mápá tá ká grindí ìlî igí

† Römó wälä tötö dümbú ádá: Gónjó ádá ká Mbájá ä yēbē ádá römó, wälä tötö dümbú ádá ká ádá è níí, rötó ádá nî äpá ìlî ngbāñä nî ká gözö gbölö. Ró'dö Ditrónömí 19:15; Mätéyö 18:16; 2 Kórēntíyã 13:1; 1 Tímötí 5:19. †† 10:30 Ditrónömí 32:35 † 10:30 Ditrónömí 32:36; Sälāmã 135:14

ká gälä ũngú è 'déé, shëshê lépê Mbájá kã ndëlē äpá è'dé ä kã, ká ádá è níí mókó ũngú è 'déé, köshö igí ká ádá èyí ä kã. ³⁷ Mbájá lēmē ádá äpá ká ádá ärä Gēsë újü nî ä'dá, tägä èyí ä yögö 'dī nëè,

"Ndäkpä è 'déé, ká yöjö nî kã nëè, ä ndöjö nî. Ìshíí ä ndöjö nî tamá gēyē ätä.

³⁸ Ìshíí ndäkpä í ngá ámá 'déé, shëshê lépê nî jónjó nî kã nëè, ä ndāshá ötö ögö giyí äpá ámá.

Ìshíí nëè, bã shëshê lépê mä, ä yēlē äpá ká ndäkpä è 'déé,

kã ndēgbē ärä në, èshē ká ádá í ngá ámá kã 'dī." ††

³⁹ Ìshíí nëè, mēngá ägá bã mäzã äyá yömó è 'déé, kãnã gögö ádá ká Mbájá, ìshíí 'déé, ká ndrúshü igí në kã ní, ätâsh yää, ägá mä ndläná mápá tá ká giyí mápá ká Yézú igí ká úgú è 'déé, ká ndāshá ägá kã.

Dī giyí äpá ká Mbájá

11 Dī giyí äpá è'dé èté nî dī giyí ngá áyá ägá mápá ká ũngú è 'déé, bã mökö 'dī, ìshíí 'déé, müsú shëshê lépê ägá mápá è'dé ä kã. ² Sārä ngētã nëè, Mbájá ìyí äpá ká ndäkpä í ngá áyá në ötö ögö dī giyí ngá áyá igí äpá áyá në.

³ Ötö ögö dī giyí äpá ká Mbájá nëè, ägá mökö máná míshí nëè, Mbájá übü mümü örö ìshíí jüjü bübü nî ötö ögö gónjó ádá í ngá áyá në. Ätâsh yää, ũngú è 'déé, ndäkpä ká yökö nî kã nëè, Mbájá älä igí èshê ká ũngú è 'déé, ndäkpä kökö 'dī kã.

⁴ Ötö ögö dī giyí äpá ká Mbájá nëè, gröyö ũngú è ngá Äbélē †† bî Mbájá nëè, özö ötö ká è ngá Käyínö ìshí. Ìshíí Mbájá ìyí äpá ká Äbélē ötö ögö ádá è 'déé, kiyí äpá áyá në kã, ìshíí äsá èté äpá ká bēbé jónjó shëshê lépê, ká ádá Mbájá kiyí äpá ká tēmbē í ngá áyá nî ìshí ä kã. Ìshíí kpíí 'déé, Äbélē kílí kíshí ä kã nëè, ötö ögö giyí ngá áyá nî äpá ká Mbájá nëè, èté ätä lēmē lēmē në.

⁵ Ötö ögö giyí ngá áyá nî äpá ká Mbájá nëè, äshá Énökö ††† èshē ká ìrî, ìshíí è ngá nî dūrü è 'déé, Mbájá kënë èté kãnjä mümü örö gāshá nî kã, ìshíí dī mümü gēnē èté gänjä mümü örö nëè, èté älä ó'dö Mbájá gömö nî. ⁶ Ìshíí 'déé, ndäkpä ìyí äpá ká Mbájá 'dī yää, ä yälä ó'dö Mbájá níí, ömö 'dī. Ká ádá tá ndäkpä è 'déé, këbē ádá göjö ká Mbájá yää, ängá áyá nî dī giyí Mbájá èté ätä è'dé, ìshíí ä yüwü ũngú bî yömó è 'déé, ká yēbē dārä në, ká shëshê lépê èpē igí 'balä kã.

⁷ Nówã ††† nî bēde ndäkpä è 'déé, kiyí äpá ká Mbájá. Ká ádá ká úgú è 'déé, Nówã kōgö ádá í 'déé, Mbájá kë'dé èpē äpá ádá ũngú è 'déé, ká ndälä ärä èpē igí gälögä kã nëè, Nówã ìyí äpá è'dé ká shëshê lépê në 'balä, kpíí 'déé, bã kökö igí ũngú yāngä gī dó'bó 'dī kã. Ätâsh yää, Nówã öjö gēyē, ìshíí ö'bó góvó fälúkü, ìshíí äshá ärä në, ìshíí yömó mömö í ngá áyá në tírî. Ká ádá è 'déé, Nówã kiyí äpá ká Mbájá ìshí ä kã nëè, èné grötó

†† 10:38 Äbäkükü 2:3-4 †† Äbélē: Ró'dö ádá äpá ká ádá ärä nî äpá ìlî, Göcö Lägá 4:2-9. ††† Énökö: Ró'dö ádá äpá ká ärä nî äpá ìlî, Göcö Lägá 5:18-24. ††† Nówã: Èté äshá ká úgú è 'déé, ndäkpä nî kã yälä glösi'dí ũngú nî kōtö krötó ìshí ä kã, ìshíí Mbájá öjô lēmē bî èté níí, rāshá góvó fälúkü ká ádá è níí, äshá yömó mömö í ngá áyá në äcá ögbó ká slägä wáwá è gī, ìshíí biyí èyí nëè, Mbájá öjô rúshü sōkpö ndäkpä è kã ögbó ká wáwá nî gī ká góvó gēlē üyü. Ró'dö ádá äpá ká ádá ärä Nówã äpá ìlî wārägä Göcö Lägá 5-9.

ádá nî òjō āpá ká ndákpá è 'déé, igí ká jūjū búbū ā kā. Ātāsh yāā, òtō ògō giyí āpá ká Mbájá nēē, ālā Nówā āpá ká bēbē jónjō shēshē lépē.

⁸ Ābrāyimī īyí āpá ká Mbájá, ātāsh yāā, ká úgú è 'déé, Mbájá kōdó été ká ádá è níí, kānjā ānjā dī úgú í 'déé, Mbájá kōshō été ká ádá gēnē bī été ā kā nēē, ògō ádá í ngá áyā nī, īshíí òjō ā'bā mōmō í ngá áyā nē ā'dá ká été úgú āsh, kpíí 'déé, bā kōkō dī úgú è 'déé, ēpē ká yānjā ānjā ē'dē ā kānā 'dī kā. ⁹ Ōtō ògō giyí āpá ká Mbájá nēē, Ābrāyimī āshā ā'bā úgú í 'déé, Mbájá kōshō été ká ádá ēyí ā kā, āyā tēndē ndákpā, īshíí āshā ā'bā ílī mōmō tēndē, tá āyā è ká gēsē újū í ngá áyā nī Īzákō, † īshíí lítí kōshó í ngá áyā nī Jákō'bō, †† 'déé igí nī ndákpá è 'déé, Mbájá kōshō igí tá āyā è ká Ābrāyimī ā kā. ¹⁰ Ābrāyimī ālā ātāsh, ká ádá ā'dá dī gāmā ádá góvó mbērē * í 'déé, Mbájá kínjí ádá gālā ēyí níí, ēpē ká ndū'bū lāgá ēyí gónjō nī kā.

¹¹ Īshíí kpíí 'déé, Ābrāyimī krōgō kōtō īshíí, īshíí īyí òmō nī Sārā †† kōtō nī kā nēē, Ābrāyimī òjō ā'dá āpá ká bēbē lítí, ká ádá è 'déé, kíyí āpá ká Mbájá òtō ògō yōshō í ngá áyā nī bī ēpē ā kā. ¹² Kpíí 'déé, Ābrāyimī krōgō kōtō kíshíí ā kā nēē, ā'dá áyā nī gēlē kōtō kóshó, īshíí jūjū igí èlē āyā ēpē nī gī 'déé, ká mūmū òrō ā kā, īshíí áyā gēlē kēné nī gī 'déé, ká ākpā kprāshā ūyū nī gī kā.

¹³ Ndákpá yāngā nēē, īyí āpá ká Mbájá īshíí òjō ílī tírī, īshíí nēē, bā òkō ūngú í 'déé, Mbájá kōshō igí ká ádá ēyí ā kā 'dī. Īshíí nēē, òkō ūngú yāngā gī ēshé gōlō í nē, īshíí úmú ūngú yāngā gī. Īshíí igí īyí āpá ká ádá è 'déé, ēpē igí nī tēndē ndákpá, īshíí jūjū gādā āpá jūjū búbū yākā kā íshíí. ¹⁴ Īshíí igí ndákpá í 'déé, ká lēmē ádá āsh kā nēē, ā lūsū grājá nī ā'dā ēpē igí ā yēbē ádá shīkí búbū āpá ká ádá ārā ēpē igí. ¹⁵ Īshíí 'déé, bījā igí átā ā yīnjí ádá āpá ká ádá búbū í 'déé, ēpē igí kānjā kēshé ē'dē ā kā yāā, ā ndā'dá áyā igí gbōlō ká ádá glūwū gānjā yō tá tówó. ¹⁶ Īshíí nēē, búbū è 'déé, ká yēbē ádá ēyí ā kā nēē, été nī gōzō mōmō í 'déé, ká mūmū òrō ā kā. Ātāsh yāā, bā ndéné ālā Mbájá ká ádá è 'déé, ká yādā été Bēbē ēpē igí ā kā 'dī, ká ádá rāshā góvó mbērē ká ádá ārā igí īshíí.

¹⁷ Ká ádá è 'déé, Ābrāyimī kíyí āpá ká Mbájá kíshíí ā kā nēē, òjō īyí āpá ká ádá gēnē gēsē újū í ngá áyā nē Īzákō, ká ádá è níí, ēpē ēné été āyā grōyō ūngú bī Mbájá. Été kōshō Ābrāyimī, īshíí kpíí ātāsh kā nēē, Ābrāyimī rāshā ārā nē, ká ádá grōyō gā'bālā gēsē újū í ngá áyā nē, ¹⁸ kpíí 'déé, Mbájá kōshō Ābrāyimī kā'dā, "Gēlē kōtō kóshó í 'déé, ká ndēshé ògō î 'déé, móshō úmú ká ádá ēyí ā kā nēē, ā ndēshé ògō Īzákō."

††¹⁹ Ābrāyimī īyí āpá ká ádá è 'déé, kpíí 'déé, Īzákō īlī

† Īzákō: Été nī gēsē újū è 'déé, Mbájá kōshō ádá ārā nī bī Ābrāyimī ā kā. Ró'dò ádá āpá ká ádá ārā nī āpá ílī wārāgā Gōcō Lāgá 17-35. †† Jákō'bō: Été nī 'bālā ēshē ká kōtō kóshó ká Ābrāyimī, īshíí Jákō'bō ā'dá áyā nī kpíí lēmbē rōmó kōtō ngāngā. Īshíí Mbájá īpí dírí nī āpá ká Īzrāyélē. Īshíí kōtō ílī kōtō ílī nī ā yādā āpá áyā igí nī Īzrāyélē nī gī, īshíí ká úgú ārā Yézū nēē, átā yādā āpá áyā igí nī Yūwūdū. Ró'dò ádá āpá ká ádá ārā nī āpá ílī wārāgā Gōcō Lāgá 25-50. † Góvó mbērē: Góvó mbērē yākā nēē, été nī Rānjā Jērūzālēmē. Ró'dò ádá āpá ká ádá góvó mbērē yākā āpá ílī Íbrú 12:22-23; Gītí Adá 21-22. †† Sārā: Été nī īyí òmō Ābrāyimī īshíí yāngā Īzákō. Ró'dò Gōcō Lāgá 12-25. †† 11:18 Gōcō Lāgá 21:12

yāā, Mbájá ā ndālā été níí āshā tówó. Īshíí ká nārā ádá yāā, āyā ūngú è 'déé, Īzákō kílī nē īshíí, īshíí Mbájá òjō āshā été tá tówó.

²⁰ Ōtō giyí āpá ká Mbájá nēē, Īzákō ūpú Jákō'bō īshíí Ēsō, āpá ká ádá áshā ngá áyā igí gālōgā kā.

²¹ Ōtō ògō giyí āpá ká Mbájá nēē, Jákō'bō ūpú kōtō ká Jōzéfē †† dī mūmū írī ngá áyā nē. Īshíí òjō ācá ārā nē āpá rūgú kōlō í ngá áyā nē, īshíí lōyó Mbájá.

²² Īshíí òtō ògō giyí āpá ká Mbájá nēē, ká úgú è 'déé, Jōzéfē ká yānjā dī gíilī nī †† ká nēē, lēmē ádá è 'déé, Īzrāyélē nī gī ká ndānjā ēshé Mésírī kā. Īshíí òjō lēmē ádá āpá ká ūngú è 'déé, ká ndālā āpá ká írī ārā nē kā.

²³ Ōtō ògō giyí āpá ká Mbájá nēē, bēbē Mōzē īshíí yāngā nī ítí été ká tōtō shēshé bīyí gākā été ā kā. Ká ádá òkō été nēē, bā òvó āzā āyā jājā lítí ní. Ātāsh yāā, mbāwā gānā gōgō ádá ká góvó ngērē nī ālā igí 'dī. ⁵

²⁴ Ōtō ògō giyí āpá ká Mbájá nēē, Mōzē ānā ká ádá è níí, ádá ēpē lítí ká gēsē éndé ká góvó ngērē †† nī, ká lōwó è 'déé, Mōzē kānjā góvó nī kíshíí ā kā. ²⁵ Ká ádá ēbē ádá è níí, ēpē rānā nōwō nī ká ndákpá ká Mbájá òtō ká è 'déé, ēpē ká ndālā kōbó kélē úgú gālā glōs'dí ūngú ká tāgā ēyí gāā kā. ²⁶ Īnjí ā'dā nēē, gōzō í nēē, dī grānā nōwō ká ádá ārā Krístō, òtō ká dī gā'dá āpá ká bēbē éyē è 'déé, ká Mésírī tírī ā kā, ká ádá ā yāsā mūmū nē, āpá ká ūngú è 'déé, ēpē ká ndōkō nī kēshē ká Mbájá gālōgā kā. ²⁷ Ōtō ògō giyí āpá ká Mbájá nēē, Mōzē ānjā ā'bā mōmō Mésírī, īshíí été mbāwā ndégbē ó'dō ká góvó ngērē nī 'dī. Ānā glūwū nī īshíí, été ā yōkō Mbájá 'déé, bā ndákpá kōkō été 'dī kā. ²⁸ Ōtō ògō giyí āpá ká Mbájá nēē, Mōzē ĩnjí ádá Ájā Gātā Srāmā ††† í 'déé, Īzrāyélē nī gī klē've srāmā āpá jūjū ākpā ĩnjí mōmō í ngá ēpē igí, tá āyā è 'déé, Mbájá klēmē bī été ká ádá è níí, ēpē ā'bā gūfū rōnjō kōtō ngāngā ká Īzrāyélē nī gī ā'dá kā.

²⁹ Ōtō ògō giyí āpá ká Mbájá nēē, ālā Īzrāyélē nī gī īshíí góvó Gīngī Ūyū nī, āyā è 'déé, igí ká lōwó òtō jūjū gānjā búbū nī kā. Īshíí ká lōwó è 'déé, Mésírī nī gī kōdó lāgá gishíí ūyū nī kā nēē, òjō lūdū wānjā ēshé ē'dē.

³⁰ Ōtō ògō giyí āpá ká Mbájá nēē, mbłōkō mbērē Jēríkō lālā búbū, †† ká úgú è Īzrāyélē nī gī, klōwó klāndā été ká sālā lēmbē rōmó 'bī'bī ā kā.

³¹ Ōtō ògō giyí āpá ká Mbájá nēē, éndé lēmbē í 'déé, dírí nī Rāhā'bā ††† āshā ēshē ká írī, ká ádá è 'déé, été kūmú trōgbō ká Īzrāyélē nī gī gōzō kā, ká úgú è 'déé, igí kūfū ndákpá è 'déé, kānā gōgō ádá ká Mbájá kā. ††

††† Jákō'bō ūpú kōtō ká Jōzéfē: Ró'dò ádá āpá ká ádá yākā āpá ílī wārāgā Gōcō Lāgá 48:8-20. ††† Jōzéfē ká yānjā dī gíilī nī: Ró'dò ádá āpá ká ádá è 'déé, été klēmē ā kā āpá ílī wārāgā Gōcō Lāgá 50:22-26. † 11:23 Úgú Létē 1:15-2:4 †† Góvó ngērē: Īngīlízí nī gī ā yādā āpá ká góvó ngērē ká yōmō Mésírī nī Fārō. ††† Ájā Gātā Srāmā: Mbájá ālā Īzrāyélē nī gī níí, ròtō srāmā mō'dó nī gī īshíí srāmā ndīlīnjí nī gī, ká ádá è níí, srāmā yāngā ēshē glōs'dí ūngú áyā igí. Īgí grōtō srāmā yāngā gī nēē, ká ádá è 'déé, ká ndūfū Yézū Krístō gālōgā āpá ká krōshō nī āyā Lítí ndīlīnjí ká Mbájá kā. Gā'bālā srāmā ārā Yézū ngā nēē, ā ndīlīnjí īshíí āpá ká glōs'dí ūngú ká ndákpá è 'déé, kíyí kápá áyā nī tírī ā kā. Ró'dò wārāgā Úgú Létē 12:17-28; Márkō 14:12; Lúkā 22:7; Jónō 1:29-35; 1 Kōrēntīyā 5:7; 1 Pítārā 1:19. †† Mbłōkō mbērē Jēríkō lālā búbū: Ró'dò ádá āpá ká ádá ēyí āpá ílī wārāgā ká Jāshwā 6:1-25. ††† Rāhā'bā: Ró'dò ádá āpá ká ádá ārā nī āpá ílī wārāgā ká Jāshwā 2:1-23. †† 11:31 Jāshwā 2:1-13

³² Íshíí nēē, mā ndīyí ngā tówó? Úgú nī āsá 'dī, ká ádá glēmē ádá āpá ká ádá ārà: Jídyōnō, † Bārākā, †† Sāmsónō, † Jéftā, †† Dévidī, Sámwēlē, †† ácá ōgbó ká kéné ádá nī gī, ³³ 'déé, ōtō ōgō giyí ngá áyā igī āpá ká Mbájá 'déé, klātā lílī ká kprāshā yōmó jūjū mōmō nī gī, Íshíí rúkú igī jūjū mōmō āsh gī. Íshíí ālā shēngē nī āpá jūjū igī ká rāyā gbōlō, Íshíí igī ōkō ūngú è 'déé, Mbájá kōshō igī ká ádá ēyí ā kā, Íshíí ōgbō ākpā rújú nī gī Íshí, ³⁴ Íshíí ūfū kprāshā glējē ōshō, Íshíí áshá ēshé ká gūfū igī ká gónó sēpē. Kpótó kázá áyā igī ní, Íshíí nēē, ōjō á'dá gónjō nī. Igī á'dá gónjō nī ká lílī, Íshíí ájā yōmó gāmbá lílī ká jūjū gādā nī gī. ³⁵ Ōtō ōgō giyí āpá ká Mbájá nēē, lūkú ōkō ndākpá í ngá áyā epē igī 'déé, kííí ā kā nēē, ōrō áshá ēshé ká írī, Íshíí lūwū ōjō tówó āpá ká áshá. Íshíí nēē, slāgā ndākpá è 'déé, kíyí āpá ká Mbájá ká āmbá igī, Íshíí ōkō nēē, gōzō í nēē, epē igī 'līlī ēshé ká glūwū gēshé ká ádá ká Mbájá. Ká ádá iyí āpá ká ádá è 'déé, epē igī ká ndānjá ēshé ká írī nī āpá ká gōzō áshá biyí ēyí gālōgā á kā Íshí. ³⁶ Slāgā ndākpá è 'déé, kíyí āpá ká Mbájá kā nēē, èlē igī, Íshíí rōsō slāgā yōmó è, Íshíí lōngō slāgā yōmó è ká gīnzírī, Íshíí ēngē igī ānjā ílī síjīnī. ³⁷ Íshíí élé slāgā yōmó è ká ānjā, Íshíí ílī ēshé è'dē, Íshíí ōkō ílī ārà igī rōmó, Íshíí ūfū slāgā yōmó è ká kprāshā sēpē, Íshíí slāgā yōmó è ōrō tá tēlē éné, Íshíí tēlē ndīlīnī. Igī á'dá yōmó rīyí, Íshíí lōlō ōkō igī ngé. ³⁸ Ká ádá igī lōzō ōtō ká ndākpá è 'déé, kíyí āpá ká Mbájá 'dī kā, ká ádá, á'dá dī glīngī nī ōtō ílī bēre nī gī, Íshíí ōtō jūjū ānjā nī gī, Íshíí áshá ōtō ílī tītī ānjā nī gī, Íshíí ílī tītī è 'déé, ká ūmbū būbū nī kā.

³⁹ Ndākpá yāngā tírī nēē, ōkō igī āná āpá ká yōmó giyí āpá ká Mbájá Íshí, Íshíí kpíí kātāsh kā nēē, bā 'bālā átā ēshē áyā igī ōkō ūngú ēshē ká ūngú è 'déé, Mbájá kōshō igī ká ádá ēyí ā kā 'dī. ⁴⁰ Ká ádá Mbájá āngá áyā nī gōzō gīnjí ádá āpá ká ádá ārà āgā, Íshíí ēbē ádá è níí, tá ká úgú è 'déé, āgá ká ngá epē igī, Íshíí níí, úgú è epē ā ndālā yōmó 'déé, kōkō nēnē yōshō nī 'dī kā, ácá ōgbó ká mēngá āgá níí, bēdé ūngú è á'bā gāsā ēshē áyā āgá ká ngá igī á'dá.

Málā ūngú nī tá āyá è ngá Yézú

12 Íshíí mlēmē tá ádá ārà gēlé ndākpá è 'déé, kíyí āpá ká Mbájá sārā Íshíí ā kā, Íshíí mōkō ūngú è 'déé, Mbájá kālā kā míshí. Átāsh yāā, mā'bā ūngú è tírī 'déé, ká yātā gbōlō í ngá áyā āgá kā á'dá. Íshíí glōsī'dí ūngú è 'déé, krúkú āgá gónjō nī kā nēē, mā'bā igī á'dá, Íshíí níí, mlūlū ngásá í 'déé, ká dī mūmū āgá kā, ká grīndí ílī. ² Mēngē mūmū āgá tá kpōō māpá ká Yézú 'déé, míyí māpá áyā nī mēshé ká gōcō lāgá ēyí, ígí ká dī dōngbó ēyí ā kā. Yézú rīndí ílī nē, Íshíí ālā ndéné gāmbá epē āpá ká krōshō ††† nī 'dī, ká ádá ōkō āná Íshíí nēē, gālōgā shēshē lépē nē ā ndēlē nī, Íshíí dú ālā átāsh

† Jídyōnō: Ró'dō ádá āpá ká ádá ārà nī āpá ílī wārāgā ká Yōmó Grōtō Ádá 6-8. †† Bārākā: Ró'dō ádá āpá ká ádá ārà nī āpá ílī wārāgā ká Yōmó Grōtō Ádá 4-5. † Sāmsónō: Ró'dō ádá āpá ká ádá ārà nī āpá ílī wārāgā ká Yōmó Grōtō Ádá 13-16. †† Jéftā: Ró'dō ádá āpá ká ádá ārà nī āpá ílī wārāgā ká Yōmó Grōtō Ádá 11-12. †† Sámwēlē: Ró'dō ádá āpá ká ádá ārà nī āpá ílī wārāgā ká 1 Sámwēlē 1-28. ††† Krōshō: Gónó ngéré ká yōmó Rómā nī Íshíí shēngē è 'déé, ká ūmbū ārà nī kā á yūfū ndākpá nī ká gāmbá igī āpá

Íshí. Íshíí 'bákétā nēē, á'dá á'bā būbū ānjā dī lēké lāsā mbātā ngéré ká Mbájá. ³ Ázá mínjí ádá mápá ká grīndí ílī 'déé, Yézú kālā kā 'dé, ká lōwó è 'déé, glōsī'dí ndākpá nī kālā glōsī'dí ūngú āpá áyā nī kā 'dé. Átāsh yāā, ārà igī á'bā gōyō nī á'dá, Íshíí má'bā gērútu mēshé ká giyí mápá ká Yézú á'dá.

Mbájá nēē tá āyá Bēbé

⁴ Lílī 'déé, má'dá dī glātā nī mápá ká glōsī'dí ūngú nī kā nēē, rāyā āpá dī è 'déé, má ndílí mótó ōgō ēyí ā kā 'dī. ⁵ Íshíí nēē, mílī ádá ká Mbájá 'déé, krōndó bí igī ká'bā ílī wārāgā í ngá áyā nē 'déé, ká'dā, "Yāā lítí ámā, ká úgú è 'déé, Bēbé ārà āgá ká rōfō úmū ká lōwó è 'déé, kālā sóló Íshíí ā kā yāā, ásá ádá í ngá áyā nī āpá ká ūngú, Íshíí níí, ndéné á'bā gālā úmū á'dá, ká úgú è 'déé ā rōgbó āpá áyā í yā, ⁶ ká ádá Bēbé ārà āgá ā rōfō kōtō è tírī 'déé, epē kālā ádá ārà igī ā kā, Íshíí ā yírī ndākpá è tírī 'déé, kíyí āpá áyā igī āyá kōtō áyā nē kā." †††

⁷ Átāsh yāā, mrīndí ílī igī, ká lōwó è 'déé, Mbájá kā rōfō igī āyá kōtō áyā nē kā. Úlú lítí ngā 'déé, bēbé nī Íshíí yāngá nī kā rōfō ètē 'dī kā? ⁸ Mbájá ā rōfō kōtō í ngá áyā nē tírī, Íshíí 'déé, rōfō igī 'dī yāā, ílī ēyí á'dā, bā igī mázá kōtō áyā nī ní. ⁹ Ágá tírī 'déé, mā jūjū būbū ā kā nēē, āngá áyā āgá yāngá āgá gī, Íshíí bēbé āgá gī 'déé, ká yírī āgá ká úgú è 'déé, mālā sóló yā, Íshíí mēné gūrū ārà igī māpá ká ádá ēyí. Átāsh yāā, ā ndōzō ngé āpá ká ádá ārà āgá 'déé, mōgō ádá ká Bēbé āgá 'déé, ká mūmū ōrō ā kā níí, mōkō áshá è 'déé, dōngbó ēyí kā ndāzá è'dē ní kā. ¹⁰ Bēbé āgá gī 'déé, ká jūjū būbū ā kā nēē, á'dá dī gírī āgá ká ádá gālā glōsī'dí ūngú ká tāgā ēyí gāā átā, Íshíí ká gbōlō è 'déé, igī kínjí á'dā ètē nī gōzō nī kā. Íshíí nēē, Mbájá ā yírī āgá ká ádá gālā sóló, ká ádá gāná āgá nē, Íshíí níí, mā'dá glōzō ndākpá tá āyā epē. ¹¹ Ká úgú è 'déé, ā yírī āgá ká ádá gālā glōsī'dí ūngú yāā, bā ārà āgá ā yēlē āpá è'dē 'dī, ká ádá ā yālā nōwō āpá shēshē lépē āgā, Íshíí 'déé, míyí māpá ká yírī 'déé, ká yírī āgá è'dē ā kā míshí yāā, āgá mā ndālā ūngú è 'déé, sóló kázá è'dē ní kā, Íshíí mā ndāshá gōzō áshá.

¹² Íshíí 'bákétā nēē, ónjō ázá áyā igī ní, átāsh yāā, mēbē gbōlō níí, má'dá gónjō nī tówó. ¹³ "Málā gōzō íyí gbōlō ká ádá è níí, mlówó mótó è'dē," ⁵ ká ádá è níí ndākpá è 'déé, ètē nī bēbé ósó níí ká níí, ānjā ōgō igī gōzō.

Yē'dé āpá ká ádá gāná giyí āpá ká Mbájá

¹⁴ Málā tá dī è 'déé, kāngá áyā igī níí, máshá glōzō nī ká ndākpá nī tírī, Íshíí níí máshá āyá è 'déé, Mbájá kā yēbē ádá ēyí ā kā, ká ádá tá ndākpá è 'déé, áshá í ngá áyā nī kázá gōzō nī ní yāā, ā yōkō Bēbé ārà āgá jéé kā 'dī. ¹⁵ Májá mūmū igī ká ádá è níí, Mbájá ālā lōmó áyā nē bí igī, Íshíí níí má'bā gā'bā bēdé ndākpá è 'déé,

ká krōshō è 'déé, kālā kēshé ká kpíkpi kā, ká ádá è níí, ílī wóó ká nōwō ēyí āpá ká krōshō nī. ††† 12:6 Móyēlē 3:11-12 S 12:13 Móyēlē 4:26

kāyá gēpē dánā ūngú nī kā níí, ā'dá āpá kōkō ārä ĩgī ā'dá, ká ádá ā ndlíímí áshá ká sōkpō ndākpá è kā nē. ¹⁶ Mégbē ká ārä ĩgī, méshé ká gālā örō, wālā má'bā gālā ūngú áyá è ngá Éso kā ā'dá, 'déé kíńjī ádá ārä Mbájá jéé 'dī kā. Íshíí èté ká'dá rónjbó gēsē újū nī kā nē, bíjā èté ká ndēngē nēnē dārā bēbé nē, bíyí ĩrī ārä nī, ĩshíí nēē, ōjō ōvō nēnē dārā bēbé nē, ngá ká ádá nōshó. ¹⁷ Íshíí kēshē bíyí èyí nēē, Éso ēbē ádá è níí, bēbé nē ūpú ēpē, ĩshíí nēē, bēbé nī ānā ĩshí. Íshíí bēde gbōlō è 'déé, Éso kā ndālā nī níí, bēbé nē kūpú ēpē ā kā nēē, āzā ní, kpíí 'déé, kōró ká ádá è níí, bēbé nē kūpú ēpē ā kā.

¹⁸ ĩgī mázá mójó mápá ká góvó Āņbā Sínā † 'déé, ndākpá kōkō ká mūmū ēpē ĩgī, ĩshíí kā ndātā ká lēké ēpē ĩgī ā kā ní. 'Déé, Īzrāyélē nī ģī kōkō gānā ōshō ĩshíí mūmū úgú, ká glēmē krōkō ĩshíí gānjā yāyā, ¹⁹ ká nōnō gēmē tūlú nī kā ní. Íshíí ká èté úgú āsh nēē, Īzrāyélē nī ģī ōgō nōnō lēmē, ĩshíí ōjō rájā ākpā ēpē ĩgī ká ádá è níí, èté nōnō lēmē yāngā rūtú ēshē ē'dē, ²⁰ ká ádá dī gōgō ádá í 'déé, lēmē yāngā, ká lēmē nī kā nēē, lānjā nē bí ēpē ĩgī ká ádá ā'dā, “Kpíí wáwá è 'déé, kā ndātā èté góvó āņbā yāngā kā nēē, ā ndrōsō èté ká āņbā níí, ĩí ēshē ē'dē.” ^{††21} Íshíí nēē, dī gōkō āpá ká āņbā nī ōzō 'dī, ātāsh kā nēē, Mōzē ā'dā, “Mā rāyā í nē ká mbāwā.” †

²² ĩshíí nēē, ĩgī mráyá mápá ká āņbā Zíyōnō, †† góvó mbērē Jērūzālēmē †† 'déé, ká mūmū örō ā kā. Íshíí mójó mápá ká gēlē glōvō grōnō nī ģī ká Mbájá 'déé, jūjū ĩgī kōgō krōtō ōtō ká gēlē álíí ĩshíí 'déé, ĩgī ká rēbē Mbájá ā'bā yō kā. ²³ ĩgī mójó mápá dī gōzō lóvō ká kōtō ká kēńsā ká Mbájá 'déé, èté krōjō ĩgī 'déé, krōndó dírí ĩgī kā'bā mūmū örō ā kā. ĩgī mójó mápá ká Mbájá 'déé, èté nī Bēbé grōtō ádá kāpá ká úlú ārä ndākpá nī tírí, ĩshíí lílī ārä glōzō ndākpá è 'déé, kālā ĩgī, ĩshíí 'déé, bēde ūngú è kāsā kēshē áyá ĩgī 'dī kā.

²⁴ Mójó mápá ká Yézū 'déé, èté kā'dá āpá kōkō ārä Mbájá ĩshíí ndākpá í ngá áyā nī, ká ádá è níí, lēmē ráńjā glēmē ākpā ēshē ká Mbájá bí ĩgī, ĩshíí mójó tówó ká ádá srámā ārä Yézū 'déé, klē'vé ā kā, ĩshíí 'déé, kōshō ndākpá nī ká ádá glōzō ūngú 'déé, kōzō krōtō ĩshíí 'déé, bā kázā áyá srámā ārä Ābélē ††† 'déé, kāsā kōwó ká ádá è níí, Mbájá krōtō ádá kāpá ē'dē ā kā ní.

²⁵ Ātāsh yāā, mājá mūmū ĩgī, ĩshíí níí má'bā gānā gōgō ádá ká ágbē è 'déé, ká lēmē ádá nī bí ĩgī ā kā ā'dá. Ká ádá yōmó è 'déé, kānā gōgō ádá ká Mōzē 'déé, kēnē ádá ká Mbájá kōjō āpá jūjū būbū ā kā nēē, ā lūlū ēshē ká grōtō ádá ká Mbájá 'dī. Ātāsh yāā 'déé, mōgō ádá ká Mbájá 'déé, ká lēmē lēmē nē kēshē mūmū örō ā kā 'dī yāā, āgá jéé, mā lūlū mēshé ká grōtō ádá í ngá áyā nī 'dī. ²⁶ Ká lōwō è 'déé, Mbájá klēmē ádá nī kēshē jūjū Āņbā Sínā kā nēē, nōnō lēmē nī lēyē jūjū būbū nī nē. Íshíí nēē, 'bákétā ā'dā, “Ká

† Āņbā Sínā: Mbájá ēné gónjō ádá áyā nē bí Mōzē āpá jūjū Āņbā Sínā. Úgú Létē 20. †† 12:20 Úgú Létē 19:12-13 † 12:21 Dītrónōmī 9:19 †† Zíyōnō: Èté nī bēde dírí Jērūzālēmē. †† Góvó mbērē Jērūzālēmē: Góvó mbērē yākā nēē, èté nī Ráńjā Jērūzālēmē. Ró'dō ádá āpá ká ádá góvó mbērē yākā āpá ílī Íbrú 11:10; Ģitī Ádá 21-22. ††† Srámā ārä Ābélē: Kāyínō ūfū ōnjō nē Ābélē. Ró'dō Gōcō Lāgá 4:1-16.

bēde úgú è tówó nēē, bā āzā mā ndlēyē tá jūjū būbū nī ní, ĩshíí nēē, mā ndlēyē mūmū örō nī ācá ōgbó ē'dē.” ^{‡‡27} Ílī ádá yākā ā'dā nēē, ūngú è 'déé, Mbájá kūbū ĩgī kā'bā jūjū būbū ā kā nēē, ā ndlēyē í nē, ĩshíí ā ndālā ndōsō í nē, ĩshíí tá ūngú è 'déé, ĩgī ká mūmū örō 'déé, ká lēyē 'dī kā, ká ndā'dá nī.

²⁸ Ātāsh yāā, mlōyó Mbájá ká ádá āngá áyā āgá nī mōmō ngéré í 'déé, ká lēyē 'dī kā. Íshíí āngá áyā āgá nī dī grāshā Mbájá ká gbōlō è 'déé, ká ndēlē èté, ká gēné gūrū ārä nī, ĩshíí gālā mbāwā ārä nī, ²⁹ ká ádá “Mbájá ārä āgá nēē, èté tá áyā ōshō è 'déé, ká ndākā ūngú ģī tírí ēshē ē'dē ā kā.” †

Málā ūngú è 'déé ká ndēlē Mbájá

13 Mánjā gólō ká gālā ádá ārä ĩgī mótó kōkō ārä ĩgī, ká ádá míyí mápá ká Krīstō míshí. ² Míńjī ádá gālā lōmó bí tēndē ndākpá, ká ádá slāgā ndākpá è 'déé, kālā kātāsh kā nēē, ĩgī ālā lōmó bí kōtō grōnō ká Mbájá, ĩshíí bā ĩgī ōkō ānā 'dī. ³ Míńjī ádá ārä yōmó è 'déé, ĩgī ká ílī síjīnī nī kā, tá áyā è 'déé, ĩgī má'dá ká ngá ĩgī má'bā ílī síjīnī nī, ĩshíí níí, míńjī ádá ārä yōmó è 'déé, ká rānā nōwō nī kā, tá áyā è 'déé, ĩgī má rānā nōwō nī ká ngá ĩgī.

⁴ Āngá ndākpá nī tírí dī gēné gūrū grō'bō ārä í ngá áyā ēpē ĩgī. Íshíí újū ĩshíí ĩyí ōmō nē nēē, ā'bā gāńbā ārä ēpē ĩgī ā'dá, ká ádá Mbájá nēē, ā ndrōtō ádá āpá ká yōmó è 'déé, ká yālā örō nī kā. ⁵ Má'bā gā'dá ká gōgō nākā ā'dá. Íshíí nēē, má'dá ká gōmō shēshē lēpē ká ūngú è 'déé, kāngá áyā ĩgī ā kā. Ká ádá Mbájá ā'dā, “Jéé ká mā yā'bā úmū dā'dá 'dī, ĩshíí jéé ká mā yānā úmū 'dī.” †

⁶ Ātāsh yāā, āgá mā ndlēmē ádá āzā ká mbāwā ní, “Bēbé ārä mā èté nī Bēbé gānā ámā, mā yālā mbāwā 'dī.

'Bí ká ndālā ūngú āpá ámā?” ††

⁷ Míńjī ádá gōzō gbōlō áshá ká kprāshā ndākpá è 'déé, kā'dá dī mūmū ĩgī sārā, ĩshíí 'déé, krōdó ĩgī āpá ká ádá ká Mbájá kā. Íshíí níí, mródó dī gālā ūngú nī méshé áyā ĩgī, ĩshíí níí míyí mápá ká Bēbé ārä āgá tá áyā è ngá ĩgī. ⁸ Yézū Krīstō nēē, èté ĩpī ārä nē āsā 'dī. Èté tá áyā è, ngánjā, ĩshíí tá áyā è kájā, ĩshíí èté ā'dá kpōrō ā yāńjā nī.

⁹ Má'bā gā'bā ārä ĩgī níí, gēlē úlú grōdó ūngú ālā ĩgī níí, mánjā ká gōsī'dī gbōlō è kā ā'dá. Íshíí gōzō ūngú nī nēē, shēshē lēpē āgá ōkō ōńjō ēshē ká Mbájá ōtō ōgō lōmó í ngá áyā nī, ĩshíí nēē, āzā ōtō ōgō ádá āpá ká ádá gōshó ūngú ní. Ká ádá yōmó è 'déé, ká yālā ūngú nī kāpá dā'bā gónjō ádá ká ndākpá āpá ká ádá gōshó ūngú nī kā nēē, ĩgī ōkō bēde ūngú è, ēshē ōgō èyí 'dī.

¹⁰ Íshíí nēē, āngá áyā āgá nī árá ā mūmū örō, †† ĩshíí yōmó grāshā Mbájá è 'déé, ká ílī Mōmō tēndē ká Mbájá 'déé, ká jūjū būbū ā kā nēē, āzā āngá áyā ĩgī dī gōshó ūngú ēshē ílī èté árá āsh ní.

‡‡† 12:26 Ājáyí 2:6 † 12:29 Dītrónōmī 4:24 †† 13:5 Dītrónōmī 31:6 ††† 13:6 Sálāmā 118:6-7 †† Āngá áyā āgá nī árá: Árá áyā āgá nēē, èté nī árá è 'déé, ká mūmū örō ā kā 'déé, Yézū klē'vé srámā ārä nē kā'bā ē'dē ā kā, ĩshíí tá ndākpá è 'déé, kíyí kāpá áyā nī kā, ká ndōshō ūngú nī kēshē ē'dē.

¹¹ Ngéré bēbé grāshā Mbájá nī nēē, ēné srāmā wáwá nī gī ānjā ílí Góvó Gōzō Kólō nī āyā grōyō ũngú, ká ádá gēshē glōsī'dí ũngú ká ndākpá nī tírí īshíí nēē, ā yīsī átá wáwá nī gī gōlō nī ēshē ká dāngúshū nī. ¹² Átāsh yāā, Yézū rānā nōwō nī gōlō nī ēshē ílí mbēré nī, ká ádá gālā ndākpá nī níí, ā'dá glōzō nī ōtō ōgō srāmā ārā nē. ¹³ Átāsh yāā, mājā mápá áyā nī gōlō nī mēshē ílí mbēré nī, īshíí níí, mācá mápá ílí nēnē ndéné í 'déé, kōkō èté ā kā. ¹⁴ Góvó mbēré è 'déé, kā ndā'dá áyā āgá kpōrō kā yānjā nī āpá jūjū būbū ā kā nēē, ā ndāzā ní. īshíí nēē, āgá mā yāmā úlú mbēré è 'déé, kā ndōjō nī níí, kā ndā'dá kpōrō dānjā nī kā.

¹⁵ Átāsh yāā, ōtō ōgō Yézū nēē, mā'bā grútú mēshē ká grōyō ũngú 'déé, èté nī glōyó dírí Mbájá ká ākpā āgá wāsá kā ā'dá. ¹⁶ īshíí má'bā gīlí ádá gāná klōpō ígí ā'dá. Mójó tōwō ũngú è 'déé, kā ngá áyā ígí ā kā, mápá kōkō ārā ígí. īshíí è ngá nī úlú grōyō ũngú è 'déé, kā yēlē Mbájá kā.

¹⁷ Mógó ádá ká kprāshā ndākpá è kā dī mūmū ígí ā kā. Ígí ká yēgbē áyā ígí, ká ádá āngá áyā ígí dī glēmē ádá nēté í ngá áyā èpē ígí bī Mbájā. Mógó ádá í ngá áyā ígí, ká ádá nēté è 'déé, ígí kā yāļā bī ígí ā kā, níí ā'bā gā'dá áyā gūrū ũngú bī ígí ā'dá, īshíí nēē, níí nēté è 'déé, ígí kāļā kā níí ēlē ígí, āzā ní yāā, nēté í ngá áyā ígí ā yāná ígí 'dī.

¹⁸ Mānjā gólō ká grājā ākpā ígí bī Mbájá ká ádá ārā āgā. Mōkō ārā āgá nēē, shēshē lépē āgá tāmá grājā nī,

ká ádá ká úgú tírí nēē, āgá mā yēbē ádá gālā ũngú è 'déé, èté gōzō í nē kā. ¹⁹ īshíí mā yōwō mēshē áyā ígí † níí, mrájā ākpā ígí bī Mbájá níí, ōpó amā gēyē lūwū ōjō ē'dē bī ígí.

²⁰ Mbájá nī Bēbé gālā gōzō mōmō, īshíí ōtō ōgō srāmā glēmē ākpā í 'déé, dōngbó èyí kāzā ē'dē ní kā nēē, lūwū Bēbé ārā āgá Yézū Krīstō ēshē ká írí āpá ká áshā. īshíí 'bákētā kā nēē, Yézū ā'dá góvó bēbé gūwū ndīlījī. ²¹ Átāsh yāā, Mbájá āļā ígí níí, má'dá kánjā nī, ká ádá gālā ũngú mápá dā'bā ádá í ngá áyā nē, īshíí níí ānā āgá níí, māļā ũngú è 'déé, ó'dō nī kā ndōmō ē'dē ōtō ōgō gīyí ngá áyā āgá mápá ká Yézū Krīstō 'déé, āgá mā yēné gūrū ārā nī kpōrō kā yānjā ní kā. Átāsh.

²² Yāā ōnjō mā gī, īshíí lúmū mā gī, músú ínjí ígí mápá ká ádá í 'déé, mlēmē bī ígí mótō ílí dúlú srōnō yākā 'déé, mā yōpó mājā ē'dē bī ígí ā kā.

²³ īshíí mēbé ádá è níí, ígí mōkō máná nēē, ōnjō āgá Tīmōtī īshíí èté ēshē ílí síjīnī nī īshíí. īshíí 'déé, ōjō gēyē īshíí yāā, mā ndānjā ká ngá èté dī gōkō dī ārā ígí.

²⁴ Mújū kprāshā ndākpá è kā dī mūmū ígí ā kā, īshíí ndākpá ká Mbájá tírí mápá ē'dē. īshíí yōmó è 'déé, kiyí āpá ká Yézū 'déé, ígí kā dā'bā úgú è Ítālīyā kā nēē, újū ígí tírí āpá ē'dē.

²⁵ Mā yōwō mēshē ká Mbájá níí, āļā lōmó bī ígí tírí.

† Mā yōwō mēshē áyā ígí: Bēbé grōndó srōnō yākā ā lēmē ádá nī āpá ká ārā nē, ká ádá è níí, Mbájá ōpó èpē bī yōmó è 'déé, èpē krōndó srōnō nī bī ígí ā kā.

Jémĩsĩ

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Jémĩsĩ króndó srōnō yākā, ĩshĩí ètè nĩ 'bālā ēshē ká ónjō Yézū 'déé, kā'dá āpá ká góvó ndákpā ká yómó è 'déé, kiyí kápá ká Yézū 'déé, ĩgĩ ká mbērē Jērūzālēmē ā kā. Ètè rōndó srōnō yākā bĩ ndákpá ká Yézū 'déé, ĩgĩ klēsé kēshē Jērūzālēmē, ĩshĩí ānjā ānjā ká tēndē mbērē è gĩ, ōgbó ká slāgā jūjū mómó è gĩ ká. Gónjō ádá è 'déé, Jémĩsĩ ká yēbē ádá glēmē nĩ bĩ ĩgĩ ōtō ĩlĩ srōnō yākā kā nēē, níí dī gālā ũngú áyā ĩgĩ, ĩshĩí gbōlō áshā ngá áyā ĩgĩ nēē, ā ndlūsū ā'dā ĩgĩ ĩyí āpá ká Yézū ĩshĩ. Ātāsh yāā, Jémĩsĩ ē'dé ĩgĩ āpá ká ádá gālā n̄bēlē, ĩshĩí rīyī, ĩshĩí gālā gōgō ũngú, ĩshĩí grēkpé lūkpú, ōgbó ká yōdó, ĩshĩí glātā lōwó. ĩshĩí lēmē gónjō ádá āpá ká ádá gāshā gōzō áshā, ĩshĩí níí ā'bā gālā góvó ārà ā'dá, ĩshĩí grājā ākpā bĩ Mbájā, ĩshĩí grúkú shēshē lēpē, ōgbó ká ádá āpá ká ádá génjé ĩnjí è 'déé, yómó è kiyí āpá ká Yézū ká ndāshā nĩ ē'dē ā kā tānē.

Yūjū ēshē ká Jémĩsĩ

1 Ámā Jémĩsĩ bōrō ká Mbájā ĩshĩí Bēbē ārà āgá Yézū Krĩstō, † mújū ĩgĩ mápá ē'dē ĩgĩ kpú lēmbē rómó ulú ārà Īzrāyélē nĩ gĩ 'déé, míyí mápá ká Krĩstō 'déé, mlésé mótó jūjū būbū nĩ tírí ā kā.

Dī gōdó shēshē lēpē ĩgĩ

² Yāā ónjō mā gĩ ĩshĩí lúmū mā gĩ, ká úgú tírí 'déé, gēlē glōsī'dí ũngú kókō ĩgĩ yāā, mókō āyā nēnē kōbó kélē úgú, ³ ká ádá mókō mánā míshí, glōsī'dí ũngú yāngā ā ndālā ĩgĩ ká ádá gōkō nĩ nēē, kútú dú míyí mápá ká Krĩstō míshí yā. ⁴ 'Déé mrúkú shēshē lēpē ĩgĩ gónjō nĩ míshí yāā, ká dōngbó èyí nēē, má ndōnjó kpúrú, ĩshĩí bēdē ũngú è ā yāsā ēshē áyā ĩgĩ 'dī. ⁵ 'Déé génjé ĩnjí āzā ká ndákpā ēshē kōkō ārà ĩgĩ ní yāā, rājā ākpā nē bĩ Mbájā ká ádá è níí, Mbájā ālā ĩnjí nĩ ēnjé, ká ádá ètē ā yālā lómó, ĩshĩí ā yījī ũngú bĩ ndákpá tírí, ēshē ká lómó áyā nē, ĩshĩí bā ó'dō nĩ ēgbē āpá áyā ĩgĩ 'dī. ⁶ ĩshĩí nēē, ká úgú è 'déé, ndákpā ā rājā ākpā nē bĩ Mbájā yāā, āngá áyā nĩ dī giyí āpá ká Mbájā, ĩshĩí níí, shēshē lēpē nĩ ā'bā glúzú nĩ ā'dá. Ká ádá ndákpā è 'déé, shēshē lēpē nĩ klúzú nē kā nēē, ètē tá āyā ũyū è 'déé, yāyā ká yālā ètē 'déé, ká lāmā ānjā ōrō ĩshĩí ānjā būbū ā kā. ⁷ Ndákpā è kātāsh kā nēē, ā'bā giñjī ā'dā èpē ā ndōkō bēdē ũngú è ēshē ká Bēbē ārà āgá ā'dá. ⁸ Ká ádá shēshē lēpē nĩ lúzú nē, ĩshĩí ũsú shēshē lēpē nē gónjō nĩ āpá ká ũngú è 'déé, ká yālā nĩ ká 'dī.

Yómó rīyī ĩshĩí yómó éyé

⁹ Yómó rīyī è 'déé, kiyí āpá ká Krĩstō ĩshĩí ā kā nēē, āngá áyā ĩgĩ dī gālā kōbó kélē úgú, ká ádá Mbájā āsá ĩgĩ āpá ká gónjō ndákpá ĩshĩí. ¹⁰ ĩshĩí nēē, yómó éyé è 'déé, kiyí āpá ká Yézū ĩshĩí ā kā nēē, ālā kōbó kélē úgú, ká ádá è 'déé, Mbájā kāsá ĩgĩ āpá ká gónjō ndákpá 'dī ká, ká ádá ā ndānjā gēyē tá āyā gīrī kpīkpī. ¹¹ Ájā nĩ ā yīgí ká úgú tírí, ĩshĩí ā yómó āpá ká gēpē ũngú nĩ gĩ, ĩshĩí ā yānjā nĩ, ĩshĩí gīrī èyí ā ndrōngō būbū, ĩshĩí mbādā ārà ĩgĩ ā ndālā dōsó nĩ. Tá ká gbōlō è ngā nēē, yómó éyé nĩ ā ndālā dōsó tá ātāsh, ká lōwó è 'déé, ká yālā nētē gōkō éyé ngá áyā èpē ĩgĩ ā kā.

Mbájā ōdó ndákpā 'dī

¹² Mbájā ā ndūpú ndákpā è 'déé, kpíí glōsī'dí ũngú ālā ètē yāā, ká rúkú shēshē lēpē èpē nē gónjō nĩ ká, ká ádá ndákpā è 'déé, kōdó shēshē lēpē nĩ ĩshĩí 'déé, kiyí āpá ká Mbájā ká shēshē lēpē nē 'bālā ĩshĩí ā kā nēē, ā ndōkō gōzō áshā è 'déé, dōngbó èyí kázā ē'dē níí 'déé, Mbájā kōshō ádá èyí kiyí nēē, èpē ká ndījī bĩ yómó gālā ádá ārà nē ká.

¹³ Ātāsh yāā, gōgō gālā glōsī'dí ũngú è 'déé, ká ĩlĩ ndákpā ká yālā ètē yāā, ā'bā giyí Mbájā ká yōdó èpē ká ádá gālā glōsī'dí ũngú ā'dá, ká ádá Mbájā ōdó ndákpā 'dī. ¹⁴ Ká ádá gōgō gālā glōsī'dí ũngú áyā nĩ ká yālā ètē āpá ká gālā glōsī'dí ũngú nĩ, ĩshĩí ā yēné ètē āpá ĩlĩ ádá è ká yīgí ēshē ĩlĩ èyí 'dī ká. ¹⁵ Gōgō gālā glōsī'dí ũngú áyā nĩ ālā ètē āpá ká bēbē gālā glōsī'dí ũngú, ĩshĩí ká úgú è glōsī'dí ũngú áyā nĩ ká ndōgō drótó nĩ ĩshĩí ā kā nēē, ā ndēné ètē āpá ká ĩrī.

¹⁶ Yāā ónjō āgá gĩ ĩshĩí lúmū āgá gĩ 'déé, mālā ádá ārà ĩgĩ ngé ká, má'bā gā'bā ārà ĩgĩ níí, ānjā ĩgĩ ā'dá.

¹⁷ Glōzō tēmbé nĩ gĩ tírí 'déé, bēdē ũngú è kāsā kēshē ē'dē 'dī ká nēē, ĩgĩ ēshē ká Mbájā Bēbē gūbū ājā, ĩshĩí

† Yézū Krĩstō: Yézū nĩ dírí ĩlĩ èyí ā'dā, Mbájā Bēbē gāshā ndákpā. ĩshĩí Krĩstō nĩ dírí ĩlĩ èyí ā'dā, ndákpā è 'déé, Mbájā kīshí ètē níí, kā'dá góvó ngērē nĩ ká, Ndákpā í 'déé, Mbájā kīshí ètē ā kā, ká lēmē Īgrīgī nēē, ĩlĩ èyí ā'dā Krĩstō, ĩshĩí ká lēmē Ībrū nēē, ĩlĩ èyí ā'dā Mēsáyā.

shéshé, íshíí èpé nî gĩ, igĩ gāná ũngú yāngā gĩ nèè, ā yipĩ gāná ārà èpè igĩ ká njónjò íshíí gómó ájā, íshíí nèè, Mbájá jéé ipĩ ārà nè ātāsh 'dĩ. ¹⁸ Mbájá rōjò āgá òtò ògò nārā ádá áyā nè níí, mōkō ráñā áshá mōtò ògò èyí, níí mā'dá mápá ká kpéé gónjò ũngú è 'déé, èpè kālā igĩ tírí ā kā.

Gōgò ádá íshíí gālā ũngú āpá dā'bā èyí

¹⁹ Yāā ónjò āgá gĩ íshíí lúmū āgá gĩ, āngá áyā igĩ dī gōgò ádá ká ndákpá, íshíí níí mipĩ ádá mápá ògò èyí wóó ātā, íshíí níí ó'dò igĩ ā'bā gēgbē gēyē ā'dá. ²⁰ 'Déé ó'dò ndákpá ēgbē íshíí yāā, ā yālā gōzō ũngú è 'déé, Mbájá kā yēbē ádá èyí ā kā 'dĩ. ²¹ Ātāsh yāā, āngá áyā igĩ dī gā'bā glōsī'dí ũngú è 'déé, kā ílí áshá ngá áyā igĩ ā kā tírí ā'dá, gōzō nî nèè, má'bā gāsá ārà igĩ mápá ká gónjò ũngú ā'dá. Íshíí nèè, míyí mápá ká ádá ká Mbájá 'déé, mógó 'déé, kā ndāshá igĩ ā kā.

²² Málā ũngú nî mápá ògò ádá ká Mbájá 'déé, klēmē ádá èyí ā kā, má'bā grāsā ádá í 'déé, mógó ā kā ā'dá, ká ádá è níí, má'bā gāñbā ārà igĩ ā'dá. ²³ Tá ndákpā è 'déé, kōgò ádá ká Mbájá íshíí 'déé, kālā ũngú nî āpá ògò èyí 'dī kā nèè, ètè tá āyā ndákpā è 'déé, kā yōkō ílí mūmū nè ká mīrāyā, ²⁴ íshíí biyí è kōkō ílí mūmū nè íshíí nèè, āñā ēshē ē'dē, íshíí tá gēyē ātā nèè, ílí óvó ngá áyā nè íshíí. ²⁵ Íshíí ndákpā è 'déé, kā yōgò gónjò ádá ká Mbájá gōzō nî, íshíí 'déé kūsú ínjí nè kāpā ē'dē, íshíí kā yālā ũngú nî āpá dā'bā èyí ā kā nèè, Mbájá ā ndālā ètè níí, ā'bā gāshá áshá méndé ā'dá, íshíí ā ndūpú ũngú è tírí 'déé, ètè kā yālā nî kā.

²⁶ 'Déé ndákpā kíyí nèè, èpè bēbē gālā ũngú è 'déé, shēshē lépē Mbájá kā yēlē āpá ē'dē íshíí 'déé, rūkú njānjā nè 'dī yāā, ā yāñbā ārà nè nè, íshíí shēshē lépē Mbájá ā yēlē āpá áyā nî 'dī. ²⁷ Íshíí dú ũngú è 'déé, Mbájá Bēbē āgá kā yēbē níí, shēshē lépē nè kēlē āpá ē'dē gōzō nî kā nèè, níí māná kōtò òjò, íshíí lūkpú biyí írí è 'déé, yōmó gāná igĩ kázá ē'dē níí kā, íshíí níí, mēg-bē ká ārà āgá mēshé ká gālā glōsī'dí ũngú è 'déé, kā jūjū būbū ā kā.

Má'bā gōnjò tōwò ārà ndákpá ā'dá

2 Yāā ónjò mā gĩ íshíí lúmū mā gĩ, āyā è 'déé, míyí mápá ká Bēbē ārà āgá Yézū Krístō 'déé, má yēné gūrū ārà nî góvó nî kā nèè, má'bā gōnjò kōkō ārà ndákpá nî ā'dá. ² 'Déé ndákpā kójō kápá dī è 'déé, má lóvó nî mápá ē'dē, ká ádá glōyó Mbájá íshíí 'déé, ètè kórō kētīmī ēshē ká dá'bā, ācá ògbó ká glōzō tēndē íshíí 'déé, bēdē ndákpā è bēbē ríyí òjō è ngá èpè tánē, íshíí òrō è ngá èpè nî ndrūsū tēndē. ³ Íshíí 'déé, méné tá gūrū ārà ndákpā í 'déé, kōrō glōzō tēndē níí kā, íshíí mlémē bi ètè níí, ā'dá ā'bā dī gōzō klā'dá nî, íshíí mlémē bi bēbē ríyí nî míyí á'dá á'bā dī úgú āsh ā'bā gbōgbō lāgá āgā, wālā á'dá á'bā būbū āsh. ⁴ 'Déé málā ātāsh yāā, āzā má yōnjó kōkō ārà igĩ nè, íshíí má rōtò ádá ká gōsī'dí gĩnjí ádá nī?

⁵ Yāā ónjò mā gĩ íshíí lúmū mā gĩ 'déé, málā ádá ārà igĩ ngé kā, mágá mbímí igĩ. Mbájá rōjò ndákpá è 'déé, yōmó jūjū būbū nî kíyí igĩ nî yōmó ríyí nî kā, íshíí nèè,

igĩ lēshē nè ká gíyí āpá ká Mbájá, ká ádá è níí, òkō mōmō ngéré í 'déé, kōshō ádá èyí bī yōmó è 'déé, kālā ádá ārà nè kā. ⁶ Íshíí nèè, igĩ mókō yōmó ríyí másá mápá ká ũngú 'dī. Āzā yōmó éyē nî ká úgú tírí ā yālā igĩ níí, málā ũngú è 'déé, igĩ kā yēbē ádá èyí ā kā, íshíí ā yēngē igĩ ānjā ílí njānjā nī? ⁷ Āzā igĩ nî ndákpá è 'déé, kā límí dírí Yézū Bēbē ārà igĩ ā kā nī?

⁸ 'Déé dú igĩ má yālā ũngú nî mápá dā'bā gónjò ádá ká Mbájá 'déé, kā ílí Wārāgā ngá áyā nî 'déé, krōndó kā'dā, "Álā ádá ārà bēyē 'báká mōmó î tá āyā è ká yālā ádá ārà î kā. ^{††} 'Déé málā ātāsh míshí yāā, má yālā gōzō ũngú. ⁹ Íshíí nèè, 'déé igĩ má yōnjó kōkō ārà ndákpá nî nè yāā, má yālā glōsī'dí ũngú mápá dī mūmū Mbájá, íshíí ā ndrōtò ádá āpá áyā igĩ òtò ògò gónjò ádá ngá áyā nè.

¹⁰ Íshíí ndákpā è 'déé, kā yālā ũngú nî tírí āpá dā'bā gónjò ádá ká Mbájá íshíí 'déé, ālā ũngú āpá dā'bā 'bālā ēshē ē'dē 'dī yāā, ílí ā'dā nèè, ālā gōsī'dí ũngú āpá ká gónjò ádá ká Mbájá tírí íshíí. ¹¹ Íshíí Mbájá lēmē ā'dā, "Á'bā gālā òrō ā'dá." † Íshíí tówó lēmē ā'dā, "Á'bā gūfū írí ā'dá." †† Íshíí 'déé, ālā òrō 'dī, íshíí nèè, 'déé úfú ndákpā yāā, ílí èyí ā'dā, dú límí ílí gónjò ádá ká Mbájá wāñā íshíí.

¹² Mlémē ádá íshíí níí, málā ũngú gōzō ká ádá è níí, Mbájá ā'bā grōtò ádá āpá áyā igĩ òtò ògò gónjò ádá ngá áyā nè ā'dá, 'déé kā ndā'bā igĩ níí, má'bā gāshá áshá méndé ā'dá kā, ¹³ ká ádá ká úgú grōtò ádá nî nèè, ndákpā è 'déé, kōkō āñā mūmū klōpō èpè igĩ 'dī kā nèè, Mbájá ā yōkō āñā mūmū igĩ 'dī, ká ádá gōkō āñā mūmū nî nèè, ònjó òtò ká grōtò ádá nî íshíí.

Gíyí āpá ká Mbájá íshíí gālā nēté

¹⁴ Yāā ónjò mā gĩ íshíí lúmū mā gĩ 'déé, ndákpā íyí āpá ká Mbájá íshíí, íshíí bā ālā ũngú āpá dā'bā èyí 'dī yāā, ā ndōkō ngā ēshē ē'dē? Úlú dī gíyí āpá ká Mbájá è ngā ā ndāshá ètè? ¹⁵ Āzā ínjí 'dé, òkō āyā ónjò î wālā lúmū î, 'déé tēndē, íshíí nōshó āzā áyā nî ká úgú tírí níí, ¹⁶ Íshíí 'bālā ēshē áyā igĩ lēmē bī ètè ā'dā, "Ānjā gōzō, íshíí níí, gūjū úgú nî ká gōgō nî ā'bā gālā úmū ā'dá." Íshíí bā ínjí ádá gēné bēdē ũngú è 'déé, kāsā ēshē áyā nî kā bī ètè 'dī, 'déé ālā ātāsh yāā, è ngā nî gōzō ũngú? ¹⁷ Íshíí tá ká ètè úlú gbōlō yāngā 'déé, ndákpā íyí āpá ká Mbájá íshíí, íshíí ālā ũngú āpá dā'bā èyí 'dī yāā, dī gíyí ngá áyā nî āpá ká Mbájá áyā írí ũngú í nè.

¹⁸ Bēdē ē'dē bēdē ndákpā è ā ndūjū úmū ā ndīyí, "Íyí āpá ká Mbájá íshíí, íshíí mēngá áamá mā yālā glōzō ũngú bī ètè. Lúsū bī áamá dī gíyí ngá áyā î āpá ká Mbájá ká gālā ũngú bī ètè 'dī 'dé, íshíí nèè, mā ndlūsū dī gíyí ngá áamá āpá áyā nî ká gālā nēté bī ètè." ¹⁹ Íyí āpá ká ádá è 'déé, Mbájá ètè tá 'bālā kā íshíí, íshíí è ngā nî

† *Álā ádá ārà bēyē 'báká mōmó î tá āyā è ká yālā ádá ārà î ká: Yézū lēmē ílí ádá gālā ádá ārà bēyē 'báká mōmó î āpá ílí wārāgā ká Lúkā 10:27-37. †† 2:8 Lēvítikusū 19:18 † 2:11 Úgú Lété 20:14; Dītrónómí 5:18 †† 2:11 Úgú Lété 20:13; Dītrónómí 5:17*

gōzō ũngú, ʔshíí nēē, kpíí kōtó rōyó † nī ʔyí ápá áyá nī tá átāsh, ʔshíí à rāyā ká mbāwā àrā nī.

²⁰ Lúkú átā ká ádá ngá? Á ndōgō ílí ũngú nī ká úgú è 'dé? 'Déé ndákpá ʔyí ápá ká Mbájá, ʔshíí àlā ũngú è 'déé, ká ndlūsū á'dā, èpē ʔyí ápá áyá nī 'dī yāā, ílí èyí á'dā nēē, dī giyí ngá áyá nī ápá ká Mbájá nēē, ílí èyí ázá è'dē ní. ²¹ Ázá kōshó ágá Ábrāyímí †† áśá ètē ápá ká bēbē jōngō shēshē lépē, ká ádá ũngú è 'déé kālā, ká úgú è 'déé, kēné gēsē újū ngá áyá nē Ízákó † ápá jūjū árá †† ká ádá grōtó srámā àrā nī bī Mbájá ká nī? ²² ʔshíí 'bákētā nēē, ókō dī giyí ká Ábrāyímí ápá ká Mbájá ʔshíí ũngú è 'déé, ètē kālā ká nēē, à lūsū á'dā, dú ètē ʔyí ápá ká Mbájá ká shēshē lépē nē 'bālā ʔshíí. ²³ Átāsh yāā, ádá ká Mbájá 'déé, krōndó ká'bā ílí Wárāgā ngá áyá nī ká nēē, àlā àrā nē ʔshíí, 'déé ká'dā, "Ábrāyímí ʔyí ápá ká Mbájá, ʔshíí Mbájá àlā ètē ápá ká bēbē jōngō shēshē lépē," †† ʔshíí è ngá nī gbōlō è 'déé, Ábrāyímí ká'dá lēmbé Mbájá è'dē à ká. ²⁴ Ókō 'bákētā nēē, Mbájá àlā ndákpá ápá ká bēbē jōngō shēshē lépē òtō ògō ũngú è 'déé, ètē kālā ká, ʔshíí nēē, ázá tá òtō ògō giyí ngá áyá nī ápá ká Mbájá nī.

²⁵ Tá áyá Rāhábā 'déé, ètē nī éndé lēmbé nī ká, shēshē lépē Mbájá èlē ápá áyá nī, ká úgú è 'déé, ká'bā trōgbō nī gī níí, ká'dá ká'bā mōmō ngá áyá nē ʔshíí 'déé, kōjō ká'bā igi níí, kánjā mōmō ngá áyá èpē igi ká bēdē tēndē gbōlō è ká. †††

²⁶ 'Déé lílí àrā ndákpá ʔgí èshē áyá nī ʔshíí yāā, ètē nī írí ũngú, ʔshíí tá ká ètē gbōlō yāngā nēē 'déé, ʔyí ápá ká Mbájá, ʔshíí àlā ũngú nī ápá dā'bā èyí 'dī yāā, dī giyí ngá áyá ʔpá ká Mbájá nēē, áyá írí ũngú í nē.

Njānjā āgā

3 Yāā ónjō mā gī ʔshíí lúmū mā gī, gēlé ndákpá èshē áyá igi nēē, à yá'dá yōmō grōdó ndákpá 'dī, ká ádá ká nārā ádá nēē, āgá 'déé, mā rōdó ndákpá nī ká nēē, à ndrōtó ádá ápá áyá āgá góvó nī òtó ká slāgā ndákpá è ká nē. ² Ágá tírí mā yālā gēlé sóló. ʔshíí nēē, ndákpá è 'déé, kōnjō kpūrú ʔshíí à ká nēē, à ndrūkú

† Kōtó rōyó: Kōtó rōyó à yá'dá á'bā jūjū yōmō rōyó, ʔshíí sārā nēē, igi nī kōtó grōnō è 'déé, ká'dá ká'bā mūmū òrō ká Mbájá, ògbó ká ngéré ngá áyá èpē igi 'déé, dírí nī Shētānā ká, ʔshíí òjō ànā gōgō ádá ká Mbájá ʔshíí, ʔshíí ká úgú è 'déé, Mbájá krōsō igi ká'bā búbū ʔshíí à ká nēē, òjō ipí àrā èpē igi ápá ká glōsī'dí lílí àrā è 'déé, ká yālā gāngā ákpā ápá ká ndákpá nī ká. Ró'dò ádá yākā ápá ílí wárāgā Gītí Ádá 12:7-9. †† Ábrāyímí: Mbájá lēmbé bī Ábrāyímí níí, á'bā yōmō mōmō í ngá áyá nē, áká ògbó ká úgú í 'déé, ká yāshā á'bā è'dē à ká, ʔshíí níí, rēkē ògō nē àngā ápá dī rángā úgú ngá áyá nē 'déé, èpē kēné bī ètē à ká. ʔshíí Ábrāyímí òjō á'dá ápá ká bēbē Yūwūdū nī gī. Ábrāyímí áshā álílí lēmbé sālā lēmbé tòtò gūfū sālā (1,800) ríní ká úgú è 'déé, kākā Yézú dó'bó 'dī ká. Ró'dò ádá ápá ká àrā nī ápá ílí wárāgā Gōcō Lāgá 12-26. † Ízákó: Ètē nī gēsē újū è 'déé, Mbájá kōshó ádá àrā nī bī Ábrāyímí à ká. Ró'dò ádá ápá ká ádá àrā nī ápá ílí wárāgā Gōcō Lāgá 17-35. †† Árá: Á'dá è'dē nī árá à lílí dāzā Mōmō ká Mbájá, ʔshíí ètē nī dī úgú è 'déé, ká yísí krōyō bī Mbájá ápá ká ádá gijí ʔjī ʔshíí ápá ká glōsī'dí ũngú ká ndákpá. ʔshíí à è'dē nī bēdē árá è ká ádá gísí bākúrú ápá jūjū èyí ápá ílí Gōzō Kóló í 'déé, ká lílí Mōmō ká Mbájá ká, ká úgú tírí ká kīlīkōnjó ʔshíí lílí úgú ká úgú grājā ákpā nī bī Mbájá. †† 2:23 Gōcō Lāgá 15:6 ††† Rāhábā: Ètē nī éndé lēmbé è 'déé, kītī trōgbō ká Ízrāyélē nī gī, ká úgú è 'déé, yōmō mbéré í 'déé, dírí èyí Jēríkó ká'dá dī gēbē igi à ká. Jāshwā 2:1-21.

njānjā nē, ʔshíí à ndēgbē ká àrā nē èshē ká gālā glōsī'dí ũngú nī gī tírí.

³ 'Déé mlōngō líjāmā mápá lílí ákpā mrótō nī gī yāā, mā ndipí ákpā igi mānjā dī úgú è 'déé, mā yēbē ádá èyí à ká. ⁴ Ázá mókō mápá ká kprāshā fálúkú nī gī 'déé, kpíí ká kprāshā àrā igi à ká, ʔshíí gānjā yāyā ká yūdú igi òtō mūmū ũyū nī ká nēē, à yipí ákpā igi ká brízí rōwō ànjā dī úgú è 'déé, yōmō grēkpé igi ká yēbē ádá èyí à ká. ⁵ Tá ká ètē gbōlō yāngā ká nēē, kpíí njānjā āgá brízí nī ká nēē, à yālā nbēlé ká glēmē kprāshā ádá. Ázá mókō mápá ká bīnjí nī 'déé, kpíí ètē góvó nī ká nēē, gēsē grēmbē òshō ʔjī ápá è'dē ʔshíí yāā, à ndlējē nī ʔshíí à ndākā ètē tírí èshē è'dē. ⁶ ʔshíí njānjā āgá nēē, tá áyá òshō, ʔshíí èlē tūrú ká úlú glōsī'dí ũngú nī gī tírí, ʔshíí à yālā glōsī'dí ũngú òtō ũmbū gbōgbō āgá kpāsá, ʔshíí à yālā áshá ngá áyá āgá dōsō nī, áyá gākā òshō è 'déé, dōngbó èyí kázā è'dē ní ká. †††

⁷ Úlú àrā wáwá nī gī tírí, ʔshíí sísí nī gī, ká gāshákpá ũngú è 'déé, ká yē'dē lépē èpē igi kōtó búbū nī ká, áká ògbó ká gāshákpá ũngú è 'déé, ká lílí ũyū nī ká nēē, ndákpá à rōdó igi níí, àlā gēlé ũngú èshē sārā, ⁸ ʔshíí nēē, ndákpá è 'déé, ká ndēgbē ká njānjā nē nēē, ázá ní. Ètē nī gōsī'dí ũngú, ʔshíí ká úgú tírí nēē, à yālā glōsī'dí ũngú áyá lílílí ínjí è 'déé, ká yūfū ndákpá ká.

⁹ Ágá mā rēbē Bēbē àrā āgá ká njānjā āgā, ʔshíí mā lējē ndákpá è 'déé, Mbájá kúbū igi tá áyá èpē à ká tá è'dē. ¹⁰ Yāā ónjō āgá gī ʔshíí lúmū āgá gī, āgá mā rēbē Mbájá ká ákpā āgā, ʔshíí mā lējē ndákpá nī tá è'dē, ʔshíí nēē, bījā mā'bā gālā átāsh á'dá. ¹¹ Kútú kélē ũyū, ʔshíí gōngō ũyū à lúlú èshē lílí títí ũyū 'bālā? ¹² Yāā ónjō mā gī ʔshíí lúmū mā gī, kútú kpikpi áśá à yārā zētúnū, wālā kpikpi ínā'bā à yārā áśá? Ká ádá títí ũyū 'bālā èké gōngō ũyū, ʔshíí kélē ũyū 'dī.

Shíkí génjé ínjí nī èshē ká Mbájá

¹³ 'Bí ká'dá bēbē génjé ínjí, ʔshíí bēbē gōgō lílí ũngú ápá kōkō àrā igi? Má'bā ètē níí, lūsū òtō lílí áshá ngá áyá nē, ká gālā glōzō ũngú, ʔshíí níí á'bā gāsá àrā nē ápá ká ũngú á'dá, ká ádá āngā áyá nī shíkí génjé ínjí nī ká. ¹⁴ ʔshíí 'déé, shēshē lépē igi èlē tūrú ká glōsī'dí lūyū, ʔshíí gōgō ũngú yāā, má'bā glōyó àrā igi mápá ká ádá èyí á'dá, wālā má'bā giyí ádá ká Mbájá nī klējē á'dá. ¹⁵ Úlú génjé ínjí yāngā nēē, ázá èshē ká Mbájá ní, ʔshíí nēē, èshē ká yōmō jūjū búbū nī, ʔshíí ázá èshē ká Lílí àrā Mbájá ní, ʔshíí nēē, èshē ká ngéré ká kōtó rōyó [§] nī. ¹⁶ Dī úgú è 'déé, lūyū ʔshíí gōgō ũngú ká è'dē ʔshíí yāā, ũngú nī gī à ndá'dá yō lúlúkūzū ká úlú glōsī'dí ũngú nī gī tírí.

¹⁷ Génjé ínjí è 'déé, kēshē ká Mbájá ká nēē, kpéé nēē, à ndālā ndákpá níí, á'dá bēbē jōngō shēshē lépē, bēbē grāshā kōkō àrā ndákpá, à yīnjí ádá ũngú ápá ká ádá àrā klōpō nē gī, ʔshíí à yālā ũngú ápá dā'bā ádá ká

††† Òshō è 'déé, dōngbó èyí kázā è'dē ní ká: Ètē nī òshō è 'déé, Mbájá ká ndālā nī ká ádá è níí, èpē rūshū ndákpá è tírí 'déé, kánā kōgō ádá áyá nē è'dē ká. Ró'dò wárāgā Gītí Ádá 20:7-15. § Ngéré ká kōtó rōyó: Dírí nī Shētānā. Sārā nēē, ètē nī grōnō ká Mbájá ápá mūmū òrō, ʔshíí òjō è'dē lílí slāgā kōtó grōnō è gī níí, ànā ádá ká Mbájá, ʔshíí Mbájá ògō igi èshē mūmū òrō. Ró'dò Gītí Ádá 12:7-9.

shēngē nĩ gĩ, bēbē gālā góvó nónō, ĩshíĩ bēbē gālā glōzō ũngú, ĩshíĩ ōjō kōkō arā ndākpā 'dĩ, ĩshíĩ ā yālā ũngú ká úgú tírĩ ká shēshē lépē nē 'bālā. ¹⁸ Yómó è 'déé, ká rāshá kōkō arā ndākpā nĩ ká nēē, ā yālā gēlé ndākpā ní, ā'dá āpá ká yómó jónjō shēshē lépē, áyá yómó glāwā è 'déé, ká rōyó āsā ũngú, ĩshíĩ 'déé, ká ndövō nēē ílĩ glāwā nĩ ká.

Má'bā arā igĩ bĩ Mbájá

4 ũngú è 'déé, ká yālā igĩ 'déé, má lātā lówó, ĩshíĩ má lātā nĩ ká nēē ngā? Āzā ēshē ká gōgō ũngú í 'déé, ká ílĩ igĩ ā ká ká yālā igĩ 'déé, má lātā lówó nĩ ká nĩ? ² Bēdē ũngú è āzā áyá igĩ ní, ĩshíĩ má yēbē ádá ēyĩ, ātāsh yāā, má ndũfũ ndākpā ká ádá è ní, mókō igĩ ũngú āsh. Má ndlātā lówó, ĩshíĩ má ndlātā ndākpā. Igĩ ũngú āsh nēē, āzā áyá igĩ ní, ká ádá è 'déé, mrájá ākpā igĩ bĩ Mbájá ká ádá ēyĩ 'dĩ ká. ³ Kpíĩ 'déé, mrájá ākpā igĩ bĩ Mbájá ká ádá ũngú yāā, má yōkō 'dĩ, ká ádá gĩnjĩ ádá è ká shēshē lépē igĩ ā ká nēē ōzō 'dĩ, ká ádá má yēbē ádá ũngú è 'déé, ká ndālā kōbó kélé úgú tá ká ádá arā igĩ ā ká.

⁴ Igĩ yāā ndākpā è má'bā Mbájá má'dá, ká ádá málā ádá ũngú è 'déé, ká jũjũ bũbũ ā ká, igĩ mánā è 'déé, igĩ ũngú āsh ká ndālā igĩ ní, mlánā Mbájá ká 'dĩ? Ndākpā è 'déé, ká yālā ádá nēē jũjũ bũbũ yākā ká nēē, ālā arā nē āpá ká kójó arā Mbájá ĩshí. ⁵ Shēshē lépē igĩ ā lüzú āpá ká ádá ká Mbájá 'déé, krōndó āpá ílĩ Wárāgā ngá áyá nĩ 'déé kiyĩ, ká nārā ádá nēē, Lílĩ arā Mbájá 'déé, ká ílĩ āgá ká nēē, ā yālā lüyú ká ádá arā āgā. ⁶ ĩshíĩ nēē, ā yālā lómó bĩ āgá góvó, ĩshíĩ è ngā nĩ dũrũ è 'déé, krōndó kiyĩ,

“Mbájá ā yānā ádá ká yómó gālā nbēlé,
ĩshíĩ nēē, ā yālā lómó bĩ yómó è 'déé, kōkō arā epē
igĩ kāsā āpá ká ũngú 'dĩ ká.” †

⁷ Ātāsh yāā 'déé, má'bā arā igĩ bĩ Mbájá ĩshíĩ 'déé, mángā májā ngéré ká kōtō rōyó nĩ míshĩ yāā, ètē ā ndülũ ēshē áyá igĩ. ⁸ Mójó 'báká mápá gbōgbō arā Mbájá, ĩshíĩ ètē ā ndōjō 'báká āpá gbōgbō arā igĩ. Yāā igĩ yómó glüzú shēshē lépē ā, máyā mēshē ká gālā glōsĩ'dĩ ũngú áyá igĩ, ká ádá è ní, shēshē lépē igĩ ā'dá grájá nĩ. ⁹ Míinjĩ arā igĩ mápá ká ádá glōsĩ'dĩ ũngú í 'déé, málā ká, ĩshíĩ ní, mípĩ klēshē ngá áyá igĩ mápá ká nónō, ĩshíĩ ní, mípĩ kōbó kélé úgú í 'déé, má ílĩ ēyĩ ā ká, mápá ká gónó arā. ¹⁰ Músú ũngú igĩ mápá dī mǔmǔ Bēbē arā āgā, ní ètē ĩ'ví igĩ āpá örō.

Má'bā grōtó ádá mápá ká klōpō igĩ ā'dá

¹¹ Yāā ónjō mā gĩ ĩshíĩ lúmũ mā gĩ, má'bā glímĩ dírí ndākpā ā'dá. Tá ndākpā è 'déé, kēshē kōkō arā igĩ 'déé, ká ndlēmē gōsĩ'dĩ ádá āpá ká bēyē nē, wālā ká ndrōtó ádá āpá áyá nĩ ká nēē, ā lēmē gōsĩ'dĩ ádá āpá ká gónjō ádá ká Mbájá, ĩshíĩ ā rōtó ádá āpá ē'dē. ĩshíĩ ká úgú è 'déé, má rōtó ádá mápá ká gónjō ádá ká Mbájá yāā, āzā má yālā ũngú nĩ mápá ōgō gónjō ádá ká Mbájá ní. ĩshíĩ nēē, má rōtó ádá í nē mápá ē'dē.

¹² Bēbē glēmē gónjō ádá nĩ tá Mbájá, ĩshíĩ tá ètē ká'dá

† 4:6 Móyèlè 3:34

bēbē grōtó ádá nĩ, ĩshíĩ āngá áyá nĩ ónjō ká ádá gāshá ndākpá, wālā grūshũ igĩ. Ātāsh yāā, úmũ nĩ 'bí 'déé, ká ndrōtó ádá āpá ká bēyē ĩ ká?

Áshá ká ndākpá āzā lēké igĩ ní

¹³ Bákētā nēē, mógó ádá í 'déé, má yānjā dī glēmē nĩ ká, igĩ nĩ ndākpā è 'déé, má yiyĩ, “Kájā wālā dǔmā, má ndānjā bēdē úgú è, ĩshíĩ má ndālā rínĩ má'bā yō, ká ádá gālā tǔjārā ní, mōkō ũngú mēshē ōgō ēyĩ.” ¹⁴ Bĩ kēshē kōkō arā igĩ, kōkō ũngú è 'déé, ká ndālā arā nē dǔmā ká? Ká ádá áshá ngá áyá igĩ nēē, āzā ũngú è 'déé, má ndālā nbēlé ēyĩ nē ní, áshá ngá áyá igĩ tá áyá krōkō njinjĩ 'déé, ndākpá ká yōkō nĩ, ĩshíĩ biyĩ ēyĩ tá gāā ātā nēē, ā yōkō tówó 'dĩ. ¹⁵ Bījā nēē, āngá áyá igĩ dī giyĩ, “Déé Bēbē arā āgá ĩyĩ āpá ē'dē ĩshí yāā, āgá má ndāshá nĩ, ĩshíĩ má ndālā ũngú è ká, ĩshíĩ ũngú è kāsh.” ¹⁶ ĩshíĩ nēē, má yālā nbēlé, ĩshíĩ úlú nbēlé í 'déé, má yālā nĩ ká nēē, ètē nĩ gōsĩ'dĩ ũngú. ¹⁷ ĩshíĩ ndākpā è kōkō rāyā ũngú è 'déé, epē ká ndālā nĩ, ĩshíĩ 'déé, kālā 'dĩ ká nēē, ālā gōsĩ'dĩ ũngú āpá dī mǔmǔ Mbájá ĩshí.

Yē'dé bĩ yómó éyé

5 Yāā yómó éyé nĩ, mógó ádá yākā, móró ĩshíĩ ní, másá kōwó ká ádá gōsĩ'dĩ ádá 'déé, ká yōjō dī gālā igĩ ā ká. ² Nēē dārā igĩ ōsō ĩshí, ĩshíĩ ásā ōshó glōzō tēndē ngá áyá igĩ ĩshí. ³ Dá'bā ĩshíĩ fídā ngá áyá igĩ ōcō gbénjē ĩshí, ĩshíĩ ká úgú è 'déé, Mbájá ká ndrōtó ádá nĩ āpá áyá igĩ ā ká nēē, igĩ gōcō dá'bā yāngā gĩ ĩshíĩ fídā † nĩ gĩ, ā ndā'dá dǔmbú ádá āpá áyá igĩ, ĩshíĩ ā ndākā igĩ áyá ōshō. Ká ádá kpíĩ 'déé, dōngbó úgú nĩ klījĩ ĩshí ā ká nēē, má tá yōvō éyé mápá ká ádá arā igĩ góvó nĩ. ⁴ Mánā góvó nēē ōgō nētē nĩ bĩ yómó è 'déé, kālā nētē nĩ āpá ílĩ glāwā ngá áyá igĩ ā ká míshĩ. ĩshíĩ kōwó ngá áyá igĩ igĩ ílĩ mbimbĩ Bēbē arā āgá 'déé, Kōnjō kōtō ká ũngú nĩ gĩ tírĩ ĩshí ā ká ĩshí.

⁵ Ká úgú è má jũjũ bũbũ ā ká nēē, mínjĩ tōyō ádá gōshó glōzō ũngú, ĩshíĩ gāshá gōzō áshá, ĩshíĩ mójó mlumbũ áyá glumbũ nülú è 'déé, ká yānjā dī grōtó igĩ nē ká. ⁶ Mrótó ádá mápá ká glōzō ndākpá, ĩshíĩ mǔfũ igĩ, ká ádá kpótó glātā igĩ āzā áyá igĩ ní ká.

Mrúkú shēshē lépē igĩ mápá ká lólō

⁷ Yāā ónjō mā gĩ ĩshíĩ lúmũ mā gĩ, mrúkú shēshē lépē igĩ igĩ ká úgú è 'déé, Bēbē arā āgá Yézũ ká ndōjō nĩ ká. Āzā mókō mápá ká yómó gāwā glāwā nĩ gĩ 'dé, ā yāmā nēē ílĩ glāwā ngá áyá epē igĩ, igĩ ká úgú gēnjē nōshó nĩ, ĩshíĩ úgú è ā ndövō nōshó nĩ. Yómó glāwā nĩ ā rúkú shēshē lépē epē igĩ, ká ádá è ní, njinjĩ nĩ 'dĩ gōzō āpá ká glāwā nĩ, ēshē ká gōcō lāgá njinjĩ nĩ igĩ ká dōngbó ēyĩ, ká ádá ní, nēē ílĩ glāwā ngá áyá epē igĩ ēnjē.

⁸ Málā tá ātāsh, mrúkú shēshē lépē igĩ gónjō nĩ, ká ádá klōjō ká Bēbē arā āgá Yézũ lījĩ ĩshí. ⁹ Yāā ónjō āgá gĩ ĩshíĩ lúmũ āgá gĩ, má'bā gā'dá ká glēmē klōwō ká úgú tírĩ mótó kōkō arā igĩ ā'dá, āzā ní yāā, ètē ā ndrōtó ádá

†† Fídā: Ndākpā nĩ ā yōvō ũngú ē'dē áyá nākā. ĩshíĩ gǔfũ sálā klākā fídā nēē, ā ndēnē 'bālā klākā dá'bā āpá ōgō ēyĩ.

äpá áyá ïgĩ gĩsĩ'dí nĩ. Ká ádá Yézũ bēbé grótó ádá nĩ ètè ä 'báká gbōgbō ärä ïgĩ.

¹⁰ Yää ónjō ägá gĩ'ĩshíí lúmũ ägá gĩ, mrúkú shēshē lépē ïgĩ mápá ká lóló 'déé, ká yōkō ïgĩ ä ká, tá äyá è 'déé, kōkō kéné ádá nĩ gĩ ká, ká úgú è ká'dá dī gē'dé ádá ká Bēbé ärä ägá ká. ¹¹ Ägá māsá mápá áyá ïgĩ nĩ yōmó è 'déé, Mbájá kũpú ïgĩ'ĩshí ä ká, ká ádá è 'déé, krĩndí ílĩ èpē ïgĩ ä ká. Īshíí mógó ádá è 'déé, Jóbō † krúkú shēshē lépē nē ká míshí, ĩshíí ká dōngbó èyí nēē, Bēbé ärä ägá älä góvó gōzō ũngú bĩ ètē. Bēbé ärä ägá älä ätāsh, ká ádá ètē nĩ bēbé nónō, ĩshíí bēbé gälä lömó.

¹² Äpá jũjũ è kāsh tírí nēē, yää ónjō ägá gĩ'ĩshíí lúmũ ägá gĩ, má'bā glō'bō ká ũngú káyá mùmũ örō, wälä bũbũ, wälä bēdé ũngú è mápá ó'dō ïgĩ ä'dá. Gōzō nĩ nēē, mlémē nārä ádá míyí, "Míyí mápá è'dē míshí," wälä míyí, "Míyí mápá è'dē dī." Ká ádá è nĩí, má'bā gälä glōsĩ'dí ũngú è 'déé, ká ndrótó ádá äpá áyá ïgĩ ká ádá èyí ä ká ä'dá.

Ónjó ká grājā äkpā bĩ Mbájá

¹³ 'Déé ndákpā ètē ä ílĩ ádá yää, rājā äkpā nē bĩ Mbájá, ĩshíí ägbē 'déé, kōbó kélē úgú kāngá áyá nĩ ká nēē, rēbé Mbájá òtō ílĩ ríngí. ¹⁴ Īshíí ndákpā è 'déé, nōwō kāngá áyá nĩ ká nēē, āngá áyá nĩ dī gādā kprāshā ndákpā è 'déé, ïgĩ ká ílĩ kēnīsā †† ká Yézũ ká nĩí, rājā äkpā èpē ïgĩ bĩ Bēbé ärä ägá ká ádá ärä nē, ĩshíí

† Jóbō: Ètē nĩ bēbé jónō shēshē lépē, ïyí äpá ká Mbájá ká shēshē lépē nē 'bälä, ĩshíí lóló ökō ètē ngé, ĩshíí bā ānā ádá ká Mbájá 'dī, ĩshíí biyí nēē, Mbájá öjō ũwũ glōzō ũngú è 'déé, klīgbi kēshē áyá nĩ ká tírí bĩ ètē. Jóbō 1:1-22; 42:12-17. †† Kēnīsā ká Yézũ: Īgĩ nĩ glōvō ndákpā è 'déé, kiyí äpá Yézũ Krístō 'déé, ká lövō ká ádá glōyó ètē ká ádá ètē nĩ Bēbé ärä ïgĩ ä ká.

níí, èshē yüyü † äpá gbōgbō nĩ ká dírí Bēbé ärä ägá. ¹⁵ Īshíí 'déé, ïgĩ ndákpā äsh ïyí äpá ká Bēbé ärä ägá ĩshíí, ĩshíí 'déé, rājā äkpā èpē ïgĩ bĩ ètē ká shēshē lépē èpē ïgĩ 'bälä yää, nōwō nĩ ä ndrājā èshē ká bēbé nōwō nĩ, ĩshíí Bēbé ärä ägá ä ndälä ètē níí, āngā örō. Īshíí kpíí 'déé, bēbé nōwō nĩ älä gĩsĩ'dí ũngú yää, ä ndijĩ ĩjĩ ĩshíí bĩ ètē äpá è'dē. ¹⁶ Ätāsh yää, 'déé ïgĩ kälä glōsĩ'dí ũngú yää, āngá áyá ïgĩ dī glēmē ádá èyí mápá kōkō ärä ïgĩ wāsá, ĩshíí níí, mrājā äkpā ïgĩ mótó kōkō ärä ïgĩ ká ádá è níí, nōwō nĩ rājā èshē áyá ïgĩ. Ká ádá grājā äkpā ká bēbé jónō shēshē lépē nĩ nēē, ónjō ngé, ĩshíí ä yāná ndákpā ānjā gólō ngé.

¹⁷ Ēlíyā †† nēē, jájá ndákpā tá äyá ägá, ĩshíí rājā äkpā nē ká ádá è níí, njĩnjĩ ä'bā gĩ'dī äpá mömō Īzrāyélē ä'dá, ĩshíí biyí èyí ká tötō ríní, ĩshíí sālā lēmbē 'bälä shēshē nēē, njĩnjĩ ĩ'dī 'dī. ¹⁸ Īshíí Ēlíyā öjō rājā äkpā nē tówó, ĩshíí njĩnjĩ öjō ĩ'dī, ĩshíí biyí èyí nēē, nōshō öjō èpē èshē ká bũbũ nĩ.

Gä'bā ádá ká Mbájá gä'dá nĩ

¹⁹ Yää ónjō mâ gĩ'ĩshíí lúmũ mâ gĩ 'déé, ndákpā èshē kōkō ärä ïgĩ ä'bā rāyā ádá ká Mbájá ä'dá ĩshíí yää, āngá áyá ïgĩ dī glüwũ ètē gōjō mápá è'dē tówó. ²⁰ Īshíí músú má'bā ílĩ ïgĩ nēē, 'déé ïgĩ kípĩ yōmó gälä glōsĩ'dí ũngú mēshē ká gbōlō gälä glōsĩ'dí ũngú áyá ïgĩ míshí yää, máshá ïgĩ mēshē ká ĩrí míshí, ĩshíí gēlē glōsĩ'dí ũngú è 'déé, ïgĩ kälä ká nēē, ä ndijĩ ĩjĩ ĩshíí bĩ ïgĩ äpá è'dē.

† Yüyü: Īzrāyélē nĩ gĩ ä yēshē yüyü zētúnũ ká ádá grājā nōwō èshē ká ndákpā. †† Ēlíyā: Ètē nĩ kéné ádá ká Mbájá, jéé ètē ílĩ 'dī, ĩshíí Mbájá èné ètē ānjā mùmũ örō. Ró'dō ádá äpá ká ádá ärä nĩ äpá ílĩ wārāgā ká 1 Góvó Ngéré 17-21; 2 Góvó Ngéré 1-3.

1 Pítārā

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Pítārā nī bēbé yōpó ká Yézū, ètè rōndó srōnō yākā bī yōmó è 'déé, kiyí āpá ká Yézū 'déé, kashá kà'bā dā'bā úgú è 'déé, dírí èyí Túrkiyā 'bákétā kā. Rōndó srōnō nī bī 'igí ká ádá è níí, à'dá ká shēshē lépē èpē 'igí gónjó nī, ká ádá è 'déé, lólò nī ká yōkō 'igí āpá ká ádá è 'déé, 'igí kiyí kápá ká Yézū kā. Lēmē bī 'igí níí, úsú à'bā jūjū èpē 'igí nēē, Yézū Krīstō lólò òkō ètē, 'ishíí ālā ètē gōs'dí nī òtò ílí áshá ngá áyā nī āpá jūjū búbū ā. Ātāsh yāā, yōmó è 'déé, kiyí kápá áyā nī kā nēē, lólò nī ā ndōkō 'igí tá áyā è ngá Yézū kā. Ètē èné bī 'igí ũngú è 'déé, 'igí ká ndūsú shēshē lépē èpē 'igí āpá è'dē gālōgā kā, òtò ògō lólò í 'déé, ká yōkō 'igí ā kā, ká ádá è níí, Mbájá ālā 'igí āpá ká ndākpá è 'déé, èpē krōjō 'igí 'ishíí 'déé, ká ndūwú gēlē glōzō ũngú bī 'igí ā kā. 'Ishíí Pítārā lēmē bī ndākpá è 'déé, kiyí āpá ká Yézū kā níí, à'dá tá ká gāshá nī tá áyā ndākpá ká Mbájá.

Srōnō ká Pítārā

1 Ámā Pítārā bēbé yōpó † ká Yézū Krīstō †† ká rōndó srōnō yākā bī 'igí yōmó è 'déé, míyí mápá ká Yézū 'déé, Mbájá krōjō 'igí 'déé, má yāshá máyá tēndē ndākpá mótó dā'bā úgú è Póntūsū, Gālātīyā, Kāpādósīyā, Ásíyā, 'ishíí Bītīniyā kā. 2 Mbájá Bēbé rōjō 'igí ēshē sārā ká dūrū èyí nē, 'ishíí Lílí ärä Mbájá ‡ ālā 'igí níí, má'dá glōzō nī mótó ògō írí ká Yézū Krīstō 'déé, srámā ärä nī klūvú ká ádá ärä 'igí ā kā.

Mā yōwō góvó lōmó mēshē ká Mbájá níí, ā'bā 'igí níí, máshá glōzō nī.

Gūsú shēshē lépē āpá ká áshá è dōñbó èyí kázá è'dē ní ká

3 Mrébé Mbájá 'déé, ètē nī Bēbé Bēbé ärä āgá Yézū Krīstō kā, ká ádá góvó nónō í 'déé, kālā kā nēē, èné ránjā áshá bī āgā, ká gālā Yézū Krīstō níí, ānjā ēshē ká írí, ká ádá è níí, mūsú shēshē lépē āgá mápá áyā nī. 4 Ātāsh yāā, má ndōkō ũngú è 'déé, Mbájá kēgbē è'dē, ká ádá ärä 'igí āpá mūmū òrō ā kā, 'ishíí 'igí ũngú āsh jéé ā yālā dōsó 'dí, 'ishíí ā yīpī ärä èpē 'igí dāsá 'dí ká. 5 'Ishíí Mbájá ká góvó ónjó ngá áyā nē ā ndēgbē áyā 'igí, 'igí ká úgú è 'déé, ètē ká ndāshá 'igí ká ádá è 'déé, 'igí míyí mápá áyā nē míshíí ā kā. 'Ishíí ā ndlūsū bī ndākpá

† Bēbé yōpó: Yézū òpó yōmó yōpó áyā nē ká kpótó áyā nē, ká ádá glóló nōwō, 'ishíí gōgō kótó rōyó ēshē jūjū ndākpá, 'ishíí níí rōdó ádá í ngá áyā nē bī ndākpá. †† Yézū Krīstō: Yézū nī dírí ílí èyí ā'dā, Mbájá Bēbé gāshá ndākpá. 'Ishíí Krīstō nī dírí ílí èyí ā'dā, ndākpá è 'déé, Mbájá kīshí ètē níí, ká'dá góvó ngéré nī ká, Ndākpá í 'déé, Mbájá kīshí ètē ā kā, ká lēmē 'Igrígrí nēē, ílí èyí ā'dā Krīstō, 'ishíí ká lēmē Íbrū nēē, ílí èyí ā'dā Mēsāyā. ‡ Lílí ärä Mbájá: Ádá ká Mbájá ā'dā nēē, Bēbé ètē nī Mbájá, 'ishíí Gēsē újū ngá áyā nī Yézū nēē, ètē nī Mbájá, 'ishíí Lílí ärä Mbájá ètē nī Mbájá. Bēbé 'ishíí Gēsē újū nī 'ishíí Lílí ärä nī nēē, 'igí tírí nī Mbájá 'bālā. Ró'dó Jónō 1:1-18; Jónō 8:41-42; Nētē ká Yōmó Yōpó 5:3-4.

nī tírí níí, òkō ká dōñbó úgú nī. 6 Ká ádá 'igí ũngú yāngā ā ndā'bā 'igí níí, málā kōbó kélē úgú góvó, kpíí 'déé, 'bákétā kátá yōdó 'igí ká gēlē glōs'dí ũngú nī ká. 7 Dí gīyí ngá áyā 'igí mápá ká Yézū ā ndā'dá áyā dā'bā è 'déé, kōdó ká òshō, ká ádá gōkō gāná nī nēē, kútú dú ètē nī rāyā dā'bā yā, 'ishíí ètē yōdó yāngā ā ndlūsū ā'dā nēē, dí gīyí ngá áyā 'igí āpá ká Yézū ònjó góvó òtò ká dā'bā è 'déé, ká ndālā dōsó nī ká 'ishíí, ātāsh yāā, ā ndrēbé 'igí 'ishíí ā ndēné gūrū ärä 'igí, ká lōwó è 'déé, Yézū Krīstō ká ndōjō āpá jūjū búbū nī tówó ā kā.

8 Kpíí 'déé, mókō Krīstō ká mūmū 'igí 'dí ká nēē, málā ádá ärä nī míshíí, 'ishíí kpíí 'déé, mókō ètē 'bákétā 'dí ká nēē, míyí mápá áyā nī míshíí. 'Ishíí shēshē lépē 'igí èlē túrú ká góvó kōbó kélē úgú è 'déé, dí glēmē āpá è'dē ngá áyā 'igí kájá 'igí 'ishíí ā kā, 9 'ishíí ũngú è 'déé, má ndōkō mēshē ògō dí gīyí mápá ká Mbájá kā nēē, ètē nī dí gāshá lílí ärä 'igí gí.

10 'Ishíí kéné ádá nī gí lēmē ádá āpá ká ádá lōmó í 'déé, Mbájá ká ndālā bī 'igí ā kā, 'ishíí ālā kpótó ká ádá gōkō gbōlō è 'déé, Mbájá ká ndāshá 'igí è'dē ā kā. 11 'Ishíí Lílí ärä Krīstō nēē, ā'dá ā'bā shēshē lépē 'igí, 'ishíí ā lēmē bī 'igí ádá āpá ká ádá lólò í 'déé, ká ndōkō Krīstō ká, 'ishíí ā ndēné gūrū ärä nī góvó āpá bīyí èyí, 'ishíí kéné ádá nī gí, ā yīnī jūjū èpē 'igí āpá ká ètē ádá yāngā, kútú 'igí ũngú āsh ā ndālā ärä èpē 'igí ká úgú è 'dē yā, 'ishíí ká gbōlō è kāyá 'dē yā. 12 Mbájá lūsū bī kéné ádá ngá áyā nē gí nēē, ũngú è 'déé, 'igí ká yālā nī kā nēē, bā āzā ká ádá ärä èpē 'igí ní, 'ishíí nēē, ā yālā ká ádá ärä 'igí. 'Ishíí slāgā ndākpá è òjō è'dé Kélē ádá †† nī bī 'igí, ádá è 'déé, kéné ádá nī gí klēmē sārā òtò ògō ónjó ká Lílí ärä Mbájá 'déé, ètē kōpó kēshē mūmū òrō ā kā.

†† Kélē ádá: È ká nī Kélē ádá āpá ádá ká ärä Yézū Krīstō 'déé, kīlī kápá ká krōshō, ká ádá gēshē glōs'dí ũngú áyā āgá níí, èpē kéné bī āgá áshá è 'déé, dōñbó èyí kázá è'dē ní ká.

Īshíí ádá í 'déé, mógó ā kā nēè, kpíí kótó grōnō † ká Mbájá ä'dá ká gōgō gōgō ílí igí ádá yāngā gí góvó.

Yādā āpá ká ádá gōzō áshá

¹³ Ātāsh yāā, mráshá ärä igí mápá ká ádá nēté nī ĩshíí níí, mégbē ká ärä igí, méshé ká gālā glōsī'dí ũngú, ĩshíí níí, músú shēshē lépē igí mápá ká lōmó í 'déé, Mbájá ká ndēné bī igí ká lōwó è 'déé, Yézū Krístō ká ndōjō nī ká. ¹⁴ 'Bákétā nēè, igí máyá kótó è 'déé, ká yōgō ádá ká Mbájá ká, ātāsh yāā, má'bā gāshá āyá sārā áshá è 'déé, má'dá dī gāshá nī ká úgú è 'déé, igí mókō Mbájá máná 'dī ká ā'dá. ¹⁵ Īshíí nēè, tá āyá è 'déé, Mbájá été gōzō nī ĩshíí 'déé, été kādā igí ĩshíí ā kā nēè, āngá igí dī gā'dá glōzō nī ká ũngú è 'déé, igí má yālā nī ká tírí, ¹⁶ ká ádá rōndó ä'bā ílí wārāgā ká Mbájá ä'dā, "Má'dá glōzō nī, ká ádá ámá gōzō nī." ††

¹⁷ Īshíí āyá è 'déé, má rājā ākpā igí bī Bēbé igí 'déé, ká mūmū örō ā, 'déé été ká rōtó ádá āpá ká ndākpá nī 'bālā, 'bālā āpá dā'bā dālā dī ũngú āyá igí, ĩshíí 'déé, ká yōkō ndākpá nī tírí āpá dī mūmū nē 'bālā ká nēè, ātāsh yāā, āngá āyá igí dī gāshá ká mbāwā, ĩshíí gēné gūrū ärä nī, ká úgú è igí má tá yāshá má'bā jūjū bībū ā máyá tēndē ndākpá nī ká. ¹⁸ Ká ádá igí mókō máná míshí nēè, Mbájá áshá igí ēshē ká áshá è 'déé, ílí ēyí kázā ē'dē ní ká ĩshíí, 'déé mókō méshé ōgō kóshó igí gí ká. Īshíí nēè, été āzā áshá igí ká dá'bā, wālā fídā † 'déé, ká ndālā dōsō nē ká ní, ¹⁹ ĩshíí nēè, áshá igí ōtō ōgō glānā srāmā ärä Krístō 'déé, été kāyá lítí ndīlīnī †† è 'déé, gbōgbō nī ósō kázā ē'dē ní ká. ²⁰ Mbájá ĩshíí été sārā ká úgú è bā kībū jūjū bībū nī dō'bo 'dī ká, ĩshíí nēè, lūsū été ká dōngbó úgú yākā ká ádá ärä igí.

²¹ Ká ádá ōtō ōgō Krístō nēè, míyí mápá ká Mbájá, ĩshíí été ālā Yézū ānā ēshē jūjū ō'dō nē, ĩshíí ōjō ēné bī été gūrū ärä. Ātāsh yāā, è ngā ádá è 'déé, míyí mápá ká Mbájá, ĩshíí músú shēshē lépē igí mápá āyá nī ká.

²² Āyá è 'déé, má'dá ká shēshē lépē igí grájá nī mótó ōgō gōgō rāyā ádá nī míshíí ā kā nēè, ā ndālā igí ká ádá è níí, málā ádá ärä klōpō igí 'déé, míyí mápá ká Yézū ká ngá igí ká shēshē lépē igí 'bālā ká. ²³ Ká ádá Mbájá ākā igí nē tówó, ká ádá rānā áshá í 'déé, kēné bī igí ā kā nēè, āzā ēshē ká ũngú è 'déé, ká ndīlí nī nē ká ní, ĩshíí nēè, ēshē ká ũngú è 'déé, ká yīlí 'dī ká, ká ádá été ākā igí tá tówó ōtō ōgō ádá ngá āyá nē 'déé, dōngbó ēyí kázā ē'dē ní ká ĩshíí. ²⁴ Ká ádá rōndó ä'bā ílí wārāgā ká Mbájá ä'dā,

"Ndākpá nī tírí nēè, āyá ómbó,
Īshíí ónjó ngá āyá igí nēè,

† Kótó grōnō: Igí nī lílí ärä, ĩshíí wáwá gbōgbō āzā āyá igí ní, ĩshíí ā yāshá ká Mbájá ä'bā mūmū örō. Īshíí Mbájá ā yōpó igí ká ádá āyá nē bī ndākpá è 'déé, ká jūjū bībū ā ká. †† 1:16 LēvítKūsū 11:44,45; LēvítKūsū 19:2; LēvítKūsū 20:7 † Fídā: Ndākpá nī ä yōvó ũngú ē'dē āyá nākā. Īshíí gūfū sálā klākā fídā nēè, ā ndēné 'bālā klākā dá'bā āpá ōgō ēyí. †† Lítí ndīlīnī: Mbájá ālā Īzrāyēlē nī gí níí, rōtó srāmā mō'dó nī gí ĩshíí srāmā ndīlīnī nī gí, ká ádá è níí, srāmā yāngā ēshē glōsī'dí ũngú āyá igí. Igí grōtó srāmā yāngā gí ká nēè, ká ádá è 'déé, ká ndūfū Yézū Krístō gālōgā āpá ká krōshō nī āyá Lítí ndīlīnī ká Mbájá ká. Gā'bālā srāmā ärä Yézū ngā nēè, ā ndīlīnī ĩshíí āpá ká glōsī'dí ũngú ká ndākpá è 'déé, kíyí kápá āyá nī tírí ā ká. Ró'dō wārāgā Úgú Lété 12:17-28; Márkō 14:12; Lúkā 22:7; Jónō 1:29-35; 1 Kōrēntīyā 5:7.

āyá gírī kpīkpī ílí glāwā,
ómbó nī gí nēè, ā ndānā nī,
Īshíí gírī ēyí gí nēè, ā ndrōnō bībū.
²⁵ Īshíí nēè, ádá ká Bēbé ärä āgá nēè,
ā ndā'dá kpōrō ā yānjā nī." ††
È ká nī ádá è 'déé, kē'dé bī igí ā ká.

Mbájá ā yādā igí ká ádá è níí máshá glōzō áshá

² Ātāsh yāā, mégbē ká ärä igí méshé ká gíní ádá gālā glōsī'dí ũngú, ācá ōgbó ká gānā tājā, ĩshíí gālā ēlē'bēlē, ĩshíí gālā lüyú, ĩshíí glēmē glōsī'dí ádá ká dírí ndākpá. ² Málā ärä igí āyá rānā tēlē kótó, má yēbē tá ádá gōmō grájá ũyū mbāmbā í 'déé, kēshē ká Mbájá ká, ká ádá è níí, ānā igí níí mlánjā ē'dē, ĩshíí níí áshá igí ōtō ōgō ēyí, ³ ká ádá 'bákétā mókō nēè, Bēbé ärä āgá été nī gōzō Ndākpá.

Gāshá ānā ĩshíí ndākpá è 'déé Mbájá krōjō igí ā kā

⁴ Mójó ká Yézū ká ádá été ká'dá gāshá ānā í 'déé, ndākpá nī kánā été ā kā, ĩshíí nēè, Mbájá kíshíí été, ĩshíí ālā ádá ärä nī góvó, ⁵ ĩshíí mēngá igí tá āyá gāshá ānā nī gí 'déé, kū'bū ká gōzō Mōmō ká Mbájá, ĩshíí tówó igí nī glōzō yōmō glōyō Mbájá 'déé, má'dá dī grōyō ũngú nī bī Mbájá níí, kíyí āpá ē'dē ōtō ōgō Yézū Krístō ká.

⁶ Tá āyá è 'déé, Mbájá klēmē āpá ílí Wārāgā ngá āyá nē †† ká'dā,

"Āzā mókō 'dé, músú ānā má'bā ílí mbērē í 'déé, dírí ēyí Zíyōnō ††† ā kā,

été nī gōzō gónjō ānā è 'déé, míshíí été nē ká,
'déé ndākpá ká ndāsā āpá ē'dē nī gónjō ānā nī ká,
ká ádá gū'bū ká lūngú mōmō nī ē'dē,
Īshíí tá ndākpá è 'déé, ká ndīyí āpá ē'dē ká shēshē lépē nē 'bālā ĩshíí ā kā nēè,

jéé ā yālā nēnē ndēné āpá āyá nī 'dī." †

⁷ Īshíí 'bákétā ká nēè, mēngá igí 'déé, míyí mápá ká été gónjō ānā yāngā míshíí ā kā nēè, ā'dá āpá ká gónjō ānā bī igí ĩshíí, ĩshíí nēè, yōmō è 'déé, kíyí āpá ē'dē 'dī ká nēè,

"Ānā è 'déé, yōmō gū'bū mōmō nī kánā ä'bā ä'dá ká nēè,

été kójō ká'dá kápá ká gónjō ānā gū'bū lūngú mōmō nī." ††

⁸ Īshíí,

"Été nī ānā è 'déé, ká yālā ndākpá nī níí, kōcō lāgá epē igí ē'dē,

Īshíí ósō è 'déé, ká ndālā igí níí, kíyí bībū ā ká." †††

†† 1:25 Īzāyā 40:6-8 ††† Wārāgā ngá āyá nē: Ká úgú ärä Yézū nēè, Wārāgā ádá ká Mbájá ā lēmē ádá āpá ká ádá sálā wārāgā gónjō ádá ká Mbájá 'déé, Mōzē krōndó igí ā kā, ācá ōgbó ká slāgā wārāgā è gí 'déé, kēné ádá nī gí krōndó igí ā kā, ōgbó ká wārāgā Sálāmā 'déé, Dévīdī krōndó ā kā, ĩshíí slāgā wārāgā è gí 'déé, krōndó kápá ká ádá ärä Īzrāyēlē nī gí ká. Igí wārāgā yāngā gí tírí nēè, ā yādā āpá āyá igí nī Tówó Glēmē ākpā. Īshíí kájā ká nēè, Krístīyánō nī gí 'déé, ā lēmē ádá āpá ká ádá Wārāgā ádá ká Mbájá yāā, ā lēmē ádá nī āpá ká wārāgā è gí 'déé, ká ílí Tówó Glēmē ākpā ĩshíí wārāgā è gí 'déé, ká lēmē ádá āpá ká ádá ärä Yézū Krístō 'déé, igí ká ílí Rānā Glēmē ākpā nī ká tānē. ††† Zíyōnō: Été nī bēdē dírí Jērūzālēmē. † 2:6 Īzāyā 28:16 †† 2:7 Sálāmā 118:22 ††† 2:8 Īzāyā 8:14

Ká ádá ānā gögō ádá ká Mbájá ĩshí, ĩshíí è ngā nī ũngú è 'déé, Mbájá kūsú níí, kǎlǎ ārà nē āpá áyā ĩgī ā kā.

⁹ ĩshíí nēè, mēngá ĩgī nī ndǎkpá è 'déé, Mbájá krōjō ĩgī ā kā, shīkī yōmō glōyō Mbájá, glōzō yōmō jūjū Mōmō ká Mbájá, ĩgī má ndlēmē ádá ārà nī, ĩshíí má ndrēbē èté ká ádá è 'déé, kǎdā ĩgī ēshē ílí mómú úgú nī āpá ílí gözō grájá úgú áyā nē kā. ¹⁰ Sārā nēè, ĩgī mázá ndǎkpá ká Mbájá ní, ĩshíí 'bákétā nēè, ĩgī nī ndǎkpá áyā nī. ĩshíí sārā nēè, ālǎ nōnō bī ĩgī 'dī, ĩshíí 'bákétā nēè, ālǎ nōnō bī ĩgī ĩshí.

Gāshá áshá āyā bōrō ká Mbájá

¹¹ Yāā ónjō mā gī ĩshíí lúmū mā gī, mlēmē ádá yākā bī ĩgī gónjō nī mīshí, ĩshíí 'bákétā nēè, má yāshá máyá tēndē ndǎkpá mápá jūjū búbū yākā. Ātāsh yāā, má'bā gā'bā gbōgbō ĩgī níí ālǎ ĩgī níí, málǎ ũngú nī mápá dā'bā ũngú è 'déé, gbōgbō ĩgī gī kǎ yēbē ádá ēyí ā kā ā'dá. Ká ádá ká úgú tírī nēè, ũngú è 'déé, gbōgbō ĩgī gī kǎ yēbē ádá ēyí ā kā nēè, ā lātā ká líl ārà ĩgī nē.

¹² Máshá glōzō áshá mōtō kōkō ārà ndǎkpá è 'déé, kōkō Mbájá káná 'dī kǎ, ká ádá è níí, kpíí 'déé, kǎlōkpō ádá āpá áyā ĩgī, ká ádá gǎlǎ glōsī'dí ũngú yāā, ā ndōkō glōzō ũngú è 'déé, má yǎlǎ nī kǎ, ĩshíí ā ndēnē gūrū ārà Mbájá ká úgú klōjō ngá áyā nī.

Dī gögō ádá ká shēngē mōmō nī

¹³ Mógó ádá ká shēngē nī gī tírī, wālǎ góvó ngéré nī 'déé, èté kǎ jūjū ĩgī ā kā, ká ádá è níí, shēshē lépē Bēbē ārà āgá ēlē āpá áyā ĩgī, ¹⁴ ācá ōgbó ká ndǎkpá è 'déé, góvó ngéré nī kūsú ĩgī ká ádá è níí, krōtō ádá āpá ká ndǎkpá è kǎlǎ glōsī'dí ũngú, ĩshíí níí, ēné gūrū ārà yōmō è kǎ yǎlǎ ũngú nī āpá dītí ēyí ā kā. ¹⁵ Mbájá ēbē ádá è níí, ĩgī málǎ glōzō ũngú, ká ádá è níí, ndǎkpá è kōgō ílí ũngú káná 'dī kǎ níí, ā'bā glēmē ádá è 'déé, ílí ēyí kǎzā ē'dē ní kǎ ā'dá. ¹⁶ ĩgī bā mázá mēndé ní, ātāsh yāā, ĩgī má ndǎlǎ ũngú è 'déé, ĩgī má yēbē ádá gǎlǎ nī, ĩshíí kpíí kātāsh kǎ nēè, āzā ká ádá è níí, málǎ glōsī'dí ũngú ní. Āngá áyā ĩgī dī gāshá āyá mēndé ká Mbájá. ¹⁷ Méné gūrū ārà ndǎkpá nī tírī, málǎ ádá ārà ónjō ĩgī gī ĩshíí lúmū ĩgī gī 'déé, kiyí āpá ká Yézū kǎ. Mété mbāwā ārà Mbájá, ĩshíí níí, méné gūrū ārà góvó ngéré nī.

¹⁸ Yāā mēndé nī gī, āngá áyā ĩgī dī gögō ádá ká yōmō ārà ĩgī gī. Málǎ tá ũngú è 'déé, klēmē ádá gǎlǎ ēyí bī ĩgī ā kā. ĩshíí āzā tá ká ádá gögō ádá ká yōmō ārà ĩgī 'déé, kǎ yǎlǎ ĩgī glōzō nī kǎ ní. ĩshíí nēè, mógó ádá ká yōmō è 'déé, ĩgī glōsī'dí ní kǎ tǎnē. ¹⁹ Ká ádá Mbájá ā ndúpú úmū kpíí 'déé, slǎgā ndǎkpá è ā yǎlǎ glōsī'dí ũngú āpá áyā ĩyā, ĩshíí níí, rúkú shēshē lépē ĩ ndégbē ní āpá ká ádá ká Mbájá. ²⁰ Ndǎkpá ā yēné gūrū ārà ĩgī, ká ádá è 'déé, mrúkú shēshē lépē ĩgī ká úgú è kǎmbá ĩgī ā kā, ká ádá è 'déé, málǎ glōsī'dí ũngú 'dī kǎ. ĩshíí nēè, ó'dō Mbájá ā ndōmō āpá áyā ĩgī 'déé, mríndí ílí ĩgī, ĩshíí mránā nōwō, ká ádá gǎlǎ glōzō ũngú è 'déé, málǎ ĩgī ā kā yā. ²¹ È ngā nī ũngú è Mbájá kǎdā ĩgī ká ádá gǎlǎ nī kǎ, ká ádá Krīstō rǎnā nōwō ká ádá ārà ĩgī, ĩshíí ōjō lūsū bī ĩgī gbōlō è ngā, ātāsh yāā, āngá áyā ĩgī dī gǎnjǎ

dā'bā gbōlō yāngā. ²² Ká ádá rōndó ádá āpá ká ádá ārà Krīstō āpá ílí wārāgā ká Mbájá ā'dā, "Été bā jéé kǎ, ālǎ gösī'dí ũngú 'dī, wālǎ jéé kǎ lēmē klēzē 'dī." †

²³ Ká úgú è 'déé, ndǎkpá ōzō èté yāā, bā ĩpī āpá ōgō ēyí bī ĩgī 'dī, ĩshíí 'déé, ndǎkpá lōlō èté yāā, bā lēmē gösī'dí ádá āpá áyā ĩgī 'dī. Krīstō nēè, ā'bā Mbájá bēbē grōtō ádá gözō nī kǎ níí, ēgbē áyā nē. ²⁴ ĩshíí níí, ĩzī gūrū nīzī glōsī'dí ũngú áyā āgā, ká úgú è 'déé, kǎmbá èté āpá ká krōshō nī kǎ, ká ádá è níí, mrūtú mēshē ká gǎlǎ glōsī'dí ũngú, ĩshíí níí, mōdó lǎgá gāshá gözō áshá. ĩshíí níí, rǎjā nōwō ngá áyā ĩgī ōtō ōgō róyō ngá áyā nē.

²⁵ Sārā nēè, ĩgī má'dá máyá ndīlīngī è 'déé, klīgbī nē, ĩshíí nēè, 'bákétā mlúwū mójó mápá ká Yézū bēbē gūwū ndīlīngī nī, ĩshíí bēbē gēgbē ká líl ārà ĩgī ā kā mīshí.

Lūkú mōmō ĩshíí ngāngá mōmō nī gī

3 Yāā lūkú mōmō nī gī, tá ká gā'bālǎ gbōlō yāngā nēè, mógó ádá ká rōmó ĩgī gī, ĩshíí tá rōmó éndé è 'déé, kēshē kōkō ārà ĩgī 'déé, kīyí āpá ká Yézū 'dī kǎ nēè, bēdé ē'dē ā ndīyí āpá ká Mbájá ōtō ōgō gōkō gǎlǎ ũngú ēshē ká ĩyí ōmō nē, ² ká ádá ā ndōkō dī gēné gūrū ārà Mbájá ēshē ká ĩyí ōmō nē, ká áshá è 'déé, èté kǎ yāshá nī 'déé, sóló kǎzā ē'dē ní kǎ.

³ ĩshíí yāā lūkú mōmō nī gī má'bā gǎlǎ mbādā ngá áyā ĩgī mótō ōgō gēndē bíbí jūjū ĩgī ĩshíí görō dá'bā, ācá ōgbó ká görō tēndē è 'déé, klǎngá kōtō krōtō ĩshíí ā kā ā'dá. ⁴ ĩshíí nēè, málǎ mbādā nī mápá ílí shēshē lépē ĩgī, āzā ká gǎlǎ góvó ārà, ĩshíí gā'dá ká glēmē gēlē ádá ní, ká ádá úlú mbādā è kātā ngā kǎ nēè, ā yīpī ārà nē dāsá 'dī, ĩshíí Mbájá ā ndāsá èté āpá ká góvó gónjō ũngú. ⁵ Ká ádá è ngā nī gbōlō è 'déé, glōzō lūkú è sārā ngētā 'déé, kūsú shēshē lépē epē ĩgī āpá ká Mbájá kǎ, ālǎ mbādā nī ē'dē. Ā yōgō ádá ká rōmó epē ĩgī gī, ⁶ tá āyā Sārā †† 'déé, kōgō ádá ká rōmó nē Ābrāyīmī † ĩshíí 'déé, kǎ yādā èté nī bēbē ārà nē kā. ĩgī nī kōtō lūkú ká Sārā 'déé, ĩgī málǎ ũngú nī ká rǎyā gbōlō è kǎ mīshí yāā, mbāwā ā yǎlǎ ĩgī 'dī.

⁷ ĩshíí mēngá ĩgī yāā ngāngá mōmō nī gī, tá ká èté gā'bālǎ gbōlō è ngā nēè, máshá ká lūkú ōmō ĩgī gī ē'dē, ĩshíí níí málǎ ĩgī glōzō nī, ĩshíí níí, méné gūrū ārà ĩgī, ká ádá mēngá ĩgī ónjō āyā ĩgī 'dī, ká ádá mácá ká ngá ĩgī mápá ká áshá è 'déé, Mbájá kēné bī ĩgī āyā tēmbé nī ĩshíí ā kā, ĩshíí è ngā ká ádá è níí, Mbájá ĩyí āpá ká grájǎ ākpā ngá áyā ĩgī.

Klōlō ārà āpá ká ádá gǎlǎ gözō ũngú

⁸ ĩgī tírī nēè, āngá áyā ĩgī dī gāshá mótō kōkō ārà ĩgī glōzō nī, ĩshíí níí, mácá ākpā ádá ngá áyā ĩgī, málǎ ádá

† 2:22 Īzáyá 53:9 †† Sārā: Été nī ĩyí ōmō Ābrāyīmī ĩshíí yāngá Īzákō. Ró'dō Gōcō Lāgá 12-25. ‡ Ābrāyīmī: Mbájá lēmē bī Ābrāyīmī níí, ā'bā yōmō mōmō í ngá áyā nē, ācá ōgbó ká úgú í 'déé, kǎ yāshá ā'bā ē'dē ā kā, ĩshíí níí, rēkē ōgō nē āngā āpá dī rǎngá úgú ngá áyā nē 'déé, epē kēné bī èté ā kā. ĩshíí Ābrāyīmī ōjō ā'dá āpá ká bēbē Yūwūdū nī gī. Ābrāyīmī áshá álíí lēmē sálá lēmē tōtō gūfū sálá (1,800) ríní ká úgú è 'déé, kākā Yézū dó'bó 'dī kǎ. Ró'dō ádá āpá ká ārà nī āpá ílí wārāgā Gōcō Lāgá 12-26.

ärä ndäkpä è kiyi äpä ká Yézū kā, ĩshíí níí, má'dá yómó gälä lömó, ĩshíí níí, má'bā gälä góvó ärä igí ä'dá. ⁹ 'Déé ndäkpä kälä glösí'dí ũngú äpä áyā igí yāā, má'bā gälä góvó'dí ũngú mápá dā'bā è ngá igí ä'dá, wälā 'déé ndäkpä kléjē igí yāā, má'bā gléjē igí ä'dá, ĩshíí nëè, āngá áyā igí dī gúpú igí, ĩshíí gälä glözö ũngú bī igí, ká ádá Mbájá ä ndüpú igí gälögā. ¹⁰ Ká ádá rōndó ä'bā ílí wárägā ká Mbájá ä'dā,

“Tá ndäkpä è 'déé, ká yēbē ádá gāshá gōzō áshá nī kā,

ĩshíí gōkō gōzō úgú è gälögā kā nëè, äzá āngá áyā nī dī glēmē glösí'dí ádá ká njānjā në ní, ĩshíí níí ērútú ēshē ká gāñbā tāñbā ká ākpā në.

¹¹ ĩshíí āngá áyā nī dī gā'bā glösí'dí gbōlō áshá ngá áyā në ká ä'dá,

ĩshíí níí, ālā glözö ũngú, ĩshíí āngá áyā nī dī gälā tá dī è 'déé, kāngá në ká níí, áshá gōzō ká klōpō në.

¹² Ká ádá Bēbé ärä āgá ä yōkō äpä ká yómó jōngó shēshē lépē,

ĩshíí ä yōgō grājā ākpā ngá áyā igí.

ĩshíí nëè, Bēbé ärä āgá ä ndīpī ōgō në äpä ká yómó è 'déé, ká yälā glösí'dí ũngú nī kā.” †

¹³ 'Déé gōgō gälā glözö ũngú āngá áyā igí yāā, 'bí ká ndälā góvó'dí ũngú äpä áyā igí? ¹⁴ ĩshíí nëè, kpíí 'déé, lólō nī ōkō igí äpä ká ádá gälā glözö ũngú yāā, Mbájá ä ndüpú igí äpä biyí ēyí, “Má'bā gälā mbāwā ũngú è 'déé, igí ká yälā mbāwā ēyí ká ä'dá, ĩshíí shēshē lépē igí ä'bā gāgā nī ä'dá.” ††¹⁵ ĩshíí níí, méné gūrū ärä Krīstō, ĩshíí níí, má'bā ètē níí, ä'dá Bēbé áshá ngá áyā igí. ĩshíí ká úgú tírí nëè, má'dá kánjā nī, ká ádá gipí ádá mápá ōgō ádá è 'déé, ndäkpä ká ndūjū igí äpä ká ádá ũngú è 'déé, músú shēshē lépē igí mápá ē'dē ä ká. ĩshíí nëè, ká úgú è igí ká yīpí ádá nī yāā, mípí ká gōzō gbōlō, ká ádá glūsū ä'dā, méné gūrū ärä nī míshí,

¹⁶ ĩshíí mégbē ká shēshē lépē igí níí, ä'dá grājā nī, ká ádá è níí, yómó è 'déé, ká lēmē glösí'dí ádá äpä ká ádá è 'déé, má yälā glözö ũngú mótó ōgō giyí mápá ká Krīstō kā, níí ndéné ä ndälā igí, ká ádá glösí'dí ádá è 'déé, ká lēmē äpä áyā igí ä ká. ¹⁷ 'Déé dú Mbájá ká yēbē ádá è níí, lólō nī ōkō igí yāā, gōzō nī nëè, lólō nī ōkō igí äpä ká ádá gälā glözö ũngú, ēshē ká gälā glösí'dí ũngú nī.

¹⁸ Ká ádá Krīstō ílí ká dītí ēyí 'bälā, äpä ká ádá glösí'dí ũngú è 'déé, āgá mälā kā, ká ádá Yézū 'déé, ètē nī bēbé jōngó shēshē lépē nī ká nëè, ílí ká ádá ärä yómó è 'déé, igí kázá yómó jōngó shēshē lépē ní ká, ká ádá gēngē igí gōjō ē'dē bī Mbájá. Ūfū nī wáwá gbōgbō nī ĩshíí nëè, lílí ärä Mbájá ālā ètē ēshē ká írí äpä ká áshá, ¹⁹ ĩshíí ōtō ōgō tá lílí ärä Mbájá nëè, āñjā ĩshíí ē'dé ádá ká Mbájá bī lílí ärä yómó è 'déé, ká ílí síjīnī nī ká. ²⁰ ĩshíí igí nī yómó è 'déé, kánā gōgō ádá ká Mbájá sārā ngētā íshíí ä ká, ká úgú è 'déé, Mbájá krūkú shēshē lépē në, ká lōwō è 'déé, Nówā † ká rāshá góvó fālúkū nī ká. ĩshíí

† 3:12 Sálāmā 34:12-16 †† 3:14 Īzáyā 8:12 † Nówā: Ètē áshá ká úgú è 'déé, ndäkpä nī ká yälā glösí'dí ũngú nī kōtō krōtō ĩshíí ä ká, ĩshíí Mbájá ōjō lēmē bī ètē níí, rāshá góvó fālúkū ká ádá è níí, áshá yómó mōmō í ngá áyā në äcā ōgbó ká slāgā wáwá è gī, ĩshíí biyí ēyí nëè, Mbájá ōjō rúshū sōkpō ndäkpä è ká ōgbó ká wáwá nī gī ká

tá sālā lēmbē tōtō ndäkpä káshá kēshē ká glūdū äpä ílí góvó'dí góvó gēlē ūyū yāngā. ²¹ ĩshíí ètē ūyū yāngā nëè, ä'dá áyā gījī bātēzmā 'déé, 'bákētā ká yāshá igí tánē kā, ĩshíí nëè, bā äzá ká ádá gēné ílí ēshē gbōgbō āgá ní, ĩshíí nëè, ká ádá yōshō äpä ká ádá gälā ũngú ká grājā shēshē lépē bī Mbájá, ĩshíí yōshō nī áshá igí ká ádá è 'déé, Yézū Krīstō kánā kēshē jūjū ō'dō në, ²² ĩshíí 'déé kánjā kánjā mūmū ōrō, ĩshíí kōjō ká'dá ká'bā dī lēké lāsā Mbájá, ĩshíí kōtō grōnō ká Mbájá ōgbó ká yómó è 'déé, kpōtō nī kánjā áyā igí ká nëè, ä'dá ä'bā ūmbū ärä nī.

Áshá ngá áyā igí ä'dá ká ádá ärä Mbájá

4 Átāsh yāā áyā è 'déé, Krīstō kōdó nōwō lólō nī ká gbōgbō në ĩshíí ä ká nëè, āngá áyā igí dī grōfō ärä igí níí, mälā ũngú nī tá áyā ètē, ká ádá tá ndäkpä è 'déé, krānā nōwō ká gbōgbō në kīshíí ä ká nëè, ēgbé ärä në ēshē ká gälā glösí'dí ũngú nī ĩshíí. ² Átāsh yāā, áshá sōkpō áshá ngá áyā në ä'bā jūjū bībū ä, äzá ká ádá gōgō gälā glösí'dí ũngú ní, ĩshíí nëè, ká ádá gälā ũngú è 'déé, Mbájá ká yēbē ádá ēyí ä ká.

³ Sārā ngētā nëè, mlímí ílí áshá ngá áyā igí mápá ká gälā ũngú è 'déé, gälā ēyí kēlē ndäkpä è kōkō Mbájá kánā 'dī ká. Má'dá nī yómó gälā sóló, yómó gälā ōrō, ĩshíí gälā ádá ũngú è 'déé, gbōgbō igí kēbē ádá ēyí ä ká, ĩshíí yómó mōnó, má lövō nī ká ádá gälā glösí'dí ũngú, äcā ōgbó ká grāshá mbájá è gī 'déé, ndäkpá krāshá igí ká lēké epē igí ä ká. ⁴ Lēmbē igí gī è sārā ká nëè, ākpā igí ūjū në äpä ká ádá è 'déé, mánā gōjō mápá áyā epē igí níí, mälā glösí'dí ũngú è 'déé, igí má'dá dī gälā nī ká ngá epē igí sārā ká nëè, ĩshíí ōjō ä yēvē igí. ⁵ ĩshíí nëè, āngá áyā igí dī gipí ádá äpä dā'bā yūjū ká Mbájá, ká úgú è 'déé, ètē ká ndrōtō ádá nī äpä ká yómó è 'déé, igí gāshá nī, ĩshíí yómó è 'déé, kilí íshíí ä ká. ⁶ ĩshíí è ngā nī dūrū è 'déé, kē'dé Kēlē ádá nī bī yómó è 'déé, kpíí 'bákētā kilí íshíí ä ká, ká ádá è níí, rōtō ádá äpä áyā igí äpä dā'bā ũngú è 'déé, kälā äpä gbōgbō epē igí ä ká, ĩshíí nëè, ká ádá è níí, lílí ärä igí ä'dá gāshá nī tá áyā è 'déé, Mbájá ká yāshá nī ká.

⁷ Dōñbó ũngú nī gī tírí líjī íshíí. Átāsh yāā, má'dá ká gāgā mūmū igí, ĩshíí níí mégbē ká ärä igí, ká ádá è níí mrājā ākpā igí. ⁸ ĩshíí ádá è 'déé, kōnjó kōtō krōtō ĩshíí ä ká nëè, mälā ádá ärä igí mótó kōkō ärä igí ká shēshē lépē igí 'bälā, ká ádá 'déé, mälā ádá ärä ndäkpá míshíí yāā, má ndījī jījī ĩshíí mápá ká glösí'dí ũngú è 'déé, igí kälā äpä áyā igí ä ká. ⁹ Múmú ēbētē mōmō mápá lílí mōmō áyā igí, ĩshíí níí, má'bā glēmē klōwō ä'dá.

¹⁰ Mbájá ēngē gēlē tēmbé bī igí tírí, ōtō ōgō gēlē glözö lömó áyā në, átāsh yāā, má'dá glözö bōrō áyā nī níí, mánā klōpō igí ká tēmbé nī. ¹¹ 'Déé ndäkpā ká lēmē ádá yāā, āngá áyā nī dī glēmē ádá ká Mbájá. ĩshíí 'déé, ndäkpā ká yānā klōpō në yāā, āngá áyā nī dī gānā igí ōtō ōgō tēmbé í 'déé, Mbájá kēné bī ètē ä ká, ká ádá è níí, rēbé Mbájá, ká ádá ũngú nī gī tírí nëè, ōtō ōgō Yézū Krīstō. Ká ádá ũngú nī gī tírí ä ndälā ká gbōlō è 'déé, ká ndéné gūrū ärä Mbájá ē'dē ōtō ōgō Yézū

góvó gēlē ūyū. Ró'dō ádá äpä ká ádá ärä Nówā äpä ílí wárägā Gōcō Lágá 5-9.

Krīstō, ká ádá ónjó nī gī tírí āngá áyā nī kpōrō ā yānjā nī. Ātāsh.

Lólō ā ndōkō bēbé giyí āpá ká Yézū

¹² Yāā glözō lēmbé mâ gī, ākpā igí ā'bā gūjú āpá ká lólō í 'déé, ká yōkō igí ā ká ā'dá, īshíí níí ā'bā gā'dá áyā ūngú è 'déé, mógó ílí éyí máná 'dī ká ā'dá. ¹³ Īshíí nēē, málā kōbó kélé úgú, ká ádá mácá ārà igí mápá ílí lólō nī ká Yézū Krīstō míshí. Īshíí ā ndālā shēshē lēpē igí níí, ōmō góvó ká úgú è ká ndīpí ārà nē dōjō ká grūjú ārà nē ká.

¹⁴ 'Déé ndákpā kózō igí ká ádá ārà Krīstō yāā, Mbájá ā ndūpú igí, ká ádá Lílí ārà Mbájá īshíí ónjó ngá áyā nī ā ndlūsú ā'bā shēshē lēpē igí. ¹⁵ 'Déé lólō úmū yāā, ā'bā gā'dá āpá ká ádá gūfū ndákpā wālā, ginī ūngú, wālā ká ádá gālā bēdé gōsī'dí ūngú è, wālā āpá ká ádá gūkú ārà í āpá ílí ádá ká slāgā ndákpā è ā'dá. ¹⁶ Īshíí nēē, 'déé lólō úmū ká ádá è 'déé, ká'dá Krīstīyānō ká yāā, ndéné ā'bā gālā úmū ā'dá, īshíí nēē, rébé Mbájá ká ádá è 'déé, úmū nī Krīstīyānō † nī ká. ¹⁷ Ká ádá úgú grótó ádá ká Mbájá líjí īshí, īshíí ā ndōcō lāgá grótó ádá nī āpá ká shíkí yōmó mōmō ngá áyā nē, īshíí 'déé, ōcō lāgá éyí ēshē áyā āgá yāā, ngā ká ndālā ārà nē, āpá ká yōmó è 'déé, kōgō Kélé ádá ká Mbájá 'dī ká.

¹⁸ Īshíí,

“'Déé lānjá ngé ká ádá gāshá gōzō ndákpā yāā, ngā ká ndālā ārà nē āpá ká ndákpā è 'déé, été nī bēbé gālā glōsī'dí ūngú īshíí 'déé, kōkō Mbájá káná 'dī ká?” ††

¹⁹ Ātāsh yāā, 'déé ā lólō igí, ká ádá è 'déé, mógó ádá ká Mbájá ká yāā, má'bā áshá ngá áyā igí bī été Bēbé gūbū igí 'déé, ká úgú tírí ká yālā ūngú nī āpá dā'bā yōshō ngá áyā nē ká, īshíí níí, mánjā gólō ká gālā glözō ūngú.

Gāná kprāshā ndákpā è kiyí āpá ká Yézū Krīstō ká

5 Mā lēmē ádá yākā gónjō nī bī igí yāā kprāshā ndákpā è 'déé, igí má jūjú ndákpā è 'déé, kiyí āpá ká Yézū ká, ká ádá áamá nī 'bālā méshē áyā igí, īshíí dūmbū ádá āpá ká ádá è 'déé, k|lólō Yézū Krīstō āpá ká krōshō nī ká, īshíí mā ndā'dá má'bā ílí góvó ónjó ngá áyā nī, ká úgú è 'déé, été ká ndlūsū ārà nē bī āgá ká. ² Má'dá máyá yōmó gācá ndīlīnī ká Mbájá 'déé, kūsú igí níí, má yēgbē áyā igí ā ká. Má'dá máyá yōmó gōkō mápá ōgō igí nē, āzā rīndí igí nē āpá ē'dē ní. Īshíí nēē, míyí nē mápá ē'dē, tá áyā ádá è 'déé, Mbájá ká yēbē ádá éyí ā ká. Má'bā gālā ádá nākā ā'dá, īshíí nēē, málā ádá gālā nētē mápá ká ádá ārà ndákpā nī. ³ Má'bā gālā góvó ārà igí mápá jūjú ndákpā è 'déé, Mbájá kēngē igí bī igí níí, má yōkō mápá ōgō igí ā ká ā'dá, īshíí nēē,

† Krīstīyānō: Ndákpā ādá āpá áyā igí Krīstīyānō ká ádá è 'déé, kiyí āpá ká Krīstō īshíí ká rēkē ōgō nī ā ká, ká ádá été ká ndāshā ēpē igí ā ká. Ró'dō Nētē ká Yōmó Yōpó 11:26. †† 4:18 Móyélē 11:31

málā glözō ūngú è 'déé, ndákpā ká ndōkō nī īshíí 'déé, ká ndrōdō ēshē áyā igí ā ká. ⁴ Īshíí ká lówó è 'déé, Yézū Góvó Bēbé gācá ndīlīnī nī ká ndōjō nī ká nēē, ā ndéné bī igí gōzō ūngú è 'déé, jēé ká yālā dōsō 'dī ká.

⁵ Ātāsh yāā, mēngá igí kōtō wāshūkū nī mógó ádá ká kprāshā ndákpā ngá áyā igí, má'bā gālā góvó ārà igí ā'dá, málā lōmó mótó kōkō ārà igí, ká ádá rōndó ā'bā ílí wārāgā ká Mbájá ā'dā,

“Mbájá ā yānā ádá ká yōmó gālā njbēlé,

īshíí nēē, ā yālā lōmó bī yōmó è 'déé, kōkō ārà ēpē igí kásá kápá ká ūngú 'dī ká.” †

⁶ Má'bā gālā góvó ārà igí ā'dá, īshíí níí mūsú lūngū igí mápá dī mūmū Mbájá níí, Mbájá ā ndī'ví igí āpá ōrō ká lēké nē 'déé, kōnjō kōtō krótó īshí ā ká, ká úgú è 'déé, úgú éyí ká ndōjō nī ká. ⁷ Má'bā ádá ūngú è gī 'déé, ká yālā mbāwā āpá áyā igí ā ká tírí bī Mbájá, ká ádá été ká yēgbē áyā igí.

⁸ Mégbē ká ārà igí īshíí níí, má'dá ká gāgā mūmū igí, ká ádá kójó ārà igí ngéré ká kōtó rōyó † nī ā lówó dōtō dlāndá igí, īshíí ā yōrō nī áyā rújū è 'déé, ká yēbē ádá gījī ndákpā níí, ēpē kōshō ā ká. ⁹ Īshíí nēē, māngā mājá été īshíí níí, mláná mápá ká ádá è 'déé, míyí mápá ká Yézū ká, ká ádá igí mókō máná míshí nēē, yōmó è 'déé, kiyí āpá áyā nī 'déé, kōtó jūjú bībū ā tírí ā ká nēē, tá été gā'bālā lólō yāngā 'déé, ká yōkō mēngá igí ā ká nēē, ā yōkō igí.

¹⁰ Īshíí Mbájá 'déé, ká yālā lōmó áyā nē bī igí tírí ā ká nēē, ādá igí níí, mójó mácá ārà igí ká ngá ēpē mápá ílí góvó ónjó áyā nē ká Krīstō, biyí è 'déé, lólō nī kōkō igí gāā īshí ā ká, īshíí été ká ārà nē ā ndālā igí níí, bēdé ūngú è ā'bā gāsā ēshē áyā igí ā'dá, īshíí ā ndālā igí gónjō nī, īshíí shēshē lēpē igí ā lūzú ká giyí āpá áyā nī 'dī. ¹¹ Ónjó nī tírí nēē, ā lēké Mbájá kpōrō ā yānjā nī. Ātāsh.

Dōngbó yūjú

¹² Sílsā nī gōzō ndákpā è 'déé, míyí mápá ká Yézū ká ngá été ā ká. Été káná áamá 'déé, mrōndó ádá yākā bī igí ká ádá è níí, ēné ónjó bī igí, ōgbó ká glūsū bī igí ā'dā nēē, gālā lōmó yākā dú ēshē ká Mbájá, ātāsh yāā, má'dá tá giyí gónjō nī mápá áyā nī. ¹³ Yōmó grēkē ōgō Bēbé ārà āgá 'déé, igí ká mbērē Bábīlí † 'déé, Mbájá krōjō igí ká ngá igí ā ká, īshíí Márkō 'déé, été káyá gēsē újú áamá nē ká nēē, újú igí āpá ē'dē. ¹⁴ Mújū ārà igí mótó kōkō ārà igí tírí gózō mápá ē'dē. Īshíí mā yōwō méshē ká Mbájá níí, ānā igí yōmó è 'déé, míyí mápá ká Krīstō ká níí, máshá glözō nī.

† 5:5 Móyélē 3:34 †† Ngéré ká kōtó rōyó: Dírí nī Shētānā. Sārā nēē, été nī grōnō ká Mbájá āpá mūmū ōrō, īshíí ōjō ē'dé ílí slāgā kōtó grōnō è gī níí, ānā ádá ká Mbájá, īshíí Mbájá ōgō igí ēshē mūmū ōrō. Ró'dō Gītí Ádá 12:7-9. †† Bábīlí: Bēdé ē'dē été nī bēdé dírí è bī góvó mbērē Rómā, ká ádá ká lówó è 'déé, Pítārā krōndó srōnō yākā ká nēē, été ā'dá ā'bā yō.

2 Pítārā

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Pítārā bēbé yōpó ká Yézū Krīstō krōndó srōnō yākā, ṽshíí ōpó ānjā ē'dē bī slāgā ndākpá è 'déé, kiyí āpá ká Yézū, ká úgú è 'déé, èté kōkō káná ṽshí nēè, úgú gūfū èpē klījī 'báká kīshí ā kā. Èté ā yēbē ádá è níí ndākpá è 'déé, kiyí āpá ká Yézū kā níí, ká úgú tírí āshá ká gbōlō è 'déé, kā yēlē Mbájá kā. Āpá ílī srōnō yākā nēè, Pítārā lēmē bī ṽgī níí, ā'bā gānā ádá è 'déé, ṽgī kōkō káná āpá ká ádá ārà Mbájá ṽshíí Yézū 'déé, ṽgī kōgō kēshé áyā nē, ṽshíí kēshé ká slāgā ndākpá è 'déé, kā'dá dī gāshá nī ká Yézū kā. ṽshíí ōjō ē'dé ṽgī āpá ká ádá ārà yōmó grōdó ádá ká Mbájá bī ndākpá nī ká klēzē 'déé, ṽgī kā'dá dī gōjō nī āpá dī glōvō ndākpá è 'déé, kiyí āpá ká Yézū kā. ṽshíí yōmó grōdó ndākpá āpá ká ádá ká Mbájá ká klēzē nī kā nēè, ā lūsū gbōlō bī ndākpá è 'déé, kiyí āpá ká Yézū kā, níí āshá ká glōsī'dí gbōlō, ṽshíí níí shēshē lēpē ṽgī lūzú āpá ká ádá è 'déé, Krīstō kā ndīpī ārà nē dōjō tówó ā kā. ṽshíí nēè, Pítārā lēmē bī ṽgī ṽyī nēè, tāmá dú Krīstō ā ndīpī ārà nē, ṽshíí ēshē biyí ēyí nēè, Mbájá ā ndālā mūmū ōrō ṽshíí jūjū bībū è 'bákétā kā dōsó nī, ṽshíí ā ndlūzú ṽgī ká ránā bēdé mūmū ōrō è ṽshíí jūjū bībū è, ṽshíí ndākpá í ngá áyā nī ā ndāshá ká ngá èté ṽshíí ā yālā glōsī'dí ūngú tówó 'dī kpōrō ā yānjā nī.

1 Ámā Sáyimōnō Pítārā bōrō ṽshíí bēbé yōpó † ká Yézū Krīstō, †† ká rōndó srōnō yākā bī ṽgī yōmó è 'déé, míyí gónjō nī mápá ká Yézū tá áyā è 'déé, míyí mápá áyā nī kā, ká ádá è 'déé, Yézū Krīstō nī bēbé jónjō shēshē lēpē nī kā. ṽshíí èté nī Mbájá ārà āgā, ṽshíí Bēbé gāshá āgá kā.

2 Mā yōwō mēshē ká Mbájá ṽshíí Bēbé ārà āgá Yézū níí, ālā ṽgī níí, mókō lōmó í ngá áyā èpē ṽgī máná góvó nī níí, máshá glōzō nī.

3 Ónjó ká Mbájá 'déé, kēné bī āgá ūngú gī 'déé, āgá mā yēbē ádá ēyí tírí ā kā, níí máshá áshá è 'déé, Mbájá kádā āgá ká ádá ēyí 'déé, kā ndēlē èpē ōtō ōgō ádá áyā nē 'déé, mōkō máná kā, níí mā'dá ílī gōzō góvó ónjó í ngá áyā nē, ká glōzō ūngú è 'déé, kālā bī āgá kā.

4 Ōtō ōgō ṽgī ūngú yāngā gī nēè, Mbájá ēné bī āgá góvó gónjō yōshō í ngá áyā nē gī, ká ádá ōtō ōgō ēyí níí, mā'dá áyā èpē, ṽshíí níí mēgbē ká ārà āgá mēshē ká glōsī'dí ūngú è 'déé, gbōgbō āgá kā yēbē ádá ēyí, ōgbó ká glōsī'dí ūngú è 'déé, kā jūjū bībū ā 'déé, kā yālā āgá dōsó nī kā.

5 Ātāsh yāā, málā tá dī è 'déé, kāngá áyā ṽgī ā kā níí, míyí mápá ká Yézū, ṽshíí níí, mácá mōgbó ē'dē nī gālā glōzō ūngú, ṽshíí yōkō yāná, **6** ṽshíí āpá jūjū yōkō yāná nī nēè, gēgbē ká ārà ṽgī, ṽshíí níí mríndí ílī ṽgī, ṽshíí āpá jūjū gríndí ílī nī nēè, gāshá áshá è 'déé, kā ndēlē Mbájá kā, **7** níí málā lōmó bī ndākpá è 'déé, míyí mápá ká

† Bēbé yōpó: Yézū ōpó yōmó yōpó áyā nē ká kpōtō áyā nē, ká ádá glōlō nōwō, ṽshíí gōgō kōtō rōyó ēshē jūjū ndākpá, ṽshíí níí rōdó ádá í ngá áyā nē bī ndākpá. †† Yézū Krīstō: Yézū nī dírí ílī ēyí ā'dā, Mbájá Bēbé gāshá ndākpá. ṽshíí Krīstō nī dírí ílī ēyí ā'dā, ndākpá è 'déé, Mbájá kīshí èté níí, kā'dá góvó ngéré nī kā, Ndākpá í 'déé, Mbájá kīshí èté ā kā, ká lēmē Ígrígī nēè, ílī ēyí ā'dā Krīstō, ṽshíí ká lēmē Íbrū nēè, ílī ēyí ā'dā Mēsáyā.

Yézū ká ngá ṽgī ā kā, ṽshíí níí, má'dá ká gālā gōgō ārà ṽgī mótó kōkō ārà ṽgī. **8** ṽshíí 'déé, má yāshá ká ṽgī gbōlō yāngā kpōrō yāā, ā ndā'bā ṽgī níí, mógó ílī ádá ká Bēbé ārà āgá Yézū Krīstō máná gōzō, ṽshíí má ndāshá áshá è 'déé, kā ndālā shēshē lēpē nī kélé nī. **9** ṽshíí nēè, tá ndākpá è 'déé, kālā ṽgī ūngú ātāsh 'dī yāā, áyā ūngú è 'déé, èté ā ílī mūmú úgú, áyā bēbé tó'dó, ṽshíí ōkō ṽgī ūngú yāngā āná āpá ká gónjō ūngú 'dī, ṽshíí ṽlī ádá è 'déé, Mbájá kījī ṽlī ṽshíí āpá ká glōsī'dí ūngú è 'déé, èté kālā sārā kā ṽshíí.

10 Yāā ónjō mā gī, ṽshíí lúmū mā gī, mríndí ārà ṽgī ká kpōtō mápá ká gālā nēté è 'déé, kā ndlūsū ā'dā, Mbájá kádā ṽgī ká ádá è níí, mánjā ōgō nē, ṽshíí níí, má'dá ndākpá áyā nē 'déé, èpē krōjō ṽgī ká ádá è níí, má'bā glīgī nī mēshē ká gbōlō í ngá áyā nē ā'dá kā, **11** ṽshíí ká gbōlō yāngā nēè, biyí ēyí nēè, Bēbé gāshá āgá 'déé, èté nī Bēbé ārà āgá Yézū Krīstō kā nēè, ā ndūmú ṽgī gōzō nī āpá ílī mōmō ngéré ngá áyā nē 'déé, dōngbó ēyí kázá ē'dē ní kā.

Músú mápá ṽgī ádá ká Mbájá 'déé krōndó ā kā

12 ṽshíí ká úgú tírí mā yālā ṽgī níí, míníí ádá mápá ká ádá gālā glōzō ūngú kpíí 'déé, mókō máná ṽshíí 'déé, míyí mápá ká rāyā ádá nī gónjō nī míshí ā kā. **13** ṽshíí ṽbā 'déé, ámā tá gāshá nī kā nēè, mókō nēè, gōzō nī ká ádá ārà mā níí, málā ṽgī níí, míníí ádá ṽgī ūngú yāngā gī, **14** ká ádá áyā è 'déé, Bēbé ārà āgá Yézū Krīstō klūsū bī ámā grájá nī ṽshíí ā kā nēè, mókō nēè, úgú ṽrī ngá ámá líjī ṽshíí. **15** ṽshíí ká úgú è 'déé, mílī dóbó 'dī kā nēè, mā ndālā kpōtō níí, málā ṽgī ūngú yāngā grájá nī bī ṽgī, ká ádá biyí è 'déé, ámā kílī kīshí yāā, ā ndā'dá āpá ílī jūjū ṽgī.

¹⁶ Ká löwó è 'déé, mā lēmē ádá mǎpá ká ádá ónjó ká Bēbé ärä ägá Yézū Krīstō āpá ká ádá kpéé klōjō í ngá áyá nī āpá jūjū būbū ā kā nēē, ägá bǎ mǎzá mā yōdó kǔlúbūtū è 'déé, bēdé ndǎkpá è kǎlǎ kēshē ká gēnjé ínjí áyá nē, ṽshíí 'déé, ägá mā yōdó bī ṽgí ā kā ní, ṽshíí nēē, mōkō góvó ónjó í ngá áyá nī ká mǔmū ägá mīshí.

¹⁷ Mbájá Bēbé ēné ónjó ṽshíí gǔrū ärä bī Yézū ká löwó è 'déé, klēmē ádá ká grǔjū nōnō lēmē nē kíyí, "È kā nī Gēsē újū áamá 'déé, mǎlǎ ádá ärä nī kā, ṽshíí 'déé, shēshē lépē mā kēlē āpá áyá nī góvó nī kā." ¹¹⁸ Mōgó lēmē āsh mēshē mǔmū örō, ká löwó è 'déé, ägá ṽshíí Yézū mānjǎ mānjǎ mǎpá jūjū ānjbǎ nī kā, 'déé mōgó lēmē Mbájá mēshē ē'dē ā kā.

¹⁹ ṽshíí mōkō māná mīshí nēē, ádá í 'déé, kéné ádá nī gī klēmē ā kā nēē, támá rǎyá ádá. Átāsh yǎā, mǎgá mbímíbí ṽgí gōzō mǎpá ká ádá í ngá áyá ṽgí. Ká ádá ádá í ngá áyá ṽgí nēē, tá áyá gǎná ōshō lǎmbǎ 'déé, kā yǎná āpá ṽlǎ mǔmú úgú, ṽgí ká úgú klōjō ká Yézū 'déé, kā ndēné grǎjǎ úgú dōjō ē'dē bī ṽgí, tá áyá ēpē jūjū gǎgǎ úgú nī kā. ²⁰ Ōtō ká è ngá tírí nēē, āngá áyá ṽgí dī gōgō ṽlǎ ēyí grǎjǎ nī nēē, ádá í 'déé, kéné ádá nī gī klēmē, ṽshíí 'déé, krōndó kǎ'bǎ ṽlǎ Wǎrǎgǎ ádá ká Mbájá † kā nēē, bǎ āzá ēshē ká ádá í ngá áyá ṽgí nī. ²¹ ṽgí kéné ádá nī gī nēē, āzá ṽnjí ádá í 'déé, kā lēmē bī ndǎkpá nī ká ēshē jūjū ēpē ṽgí nī, ṽshíí nēē, Lílí ärä Mbájá † ká yōngbó óngō ṽgí 'déé, kā lēmē ádá ká Mbájá bī ndǎkpá nī ká.

Kprāshǎ yōmó grōdó gónjǎ ádá ká Mbájá bī ndǎkpá ká klēzē

2 Á'dá ē'dē sǎrǎ nēē, kéné ádá nī gī, ṽgí ā kōkō ärä ṽrǎyélē nī gī, ā'dá dī grōdó ndǎkpá ká klēzē, tá áyá slǎgǎ yōmó grōdó ṽgí ká klēzē nī 'bákétǎ kā. Á rōdó ndǎkpá nī ōtō ũmbū būbū ká gēnjé klēzē 'déé, kā ndǎlǎ ndǎkpá nī dōsó nī kā, ṽshíí ṽyí āpá ká Bēbé ärä ägá Yézū 'déé, èté kílí ká ádá ärä ṽgí ā kā 'dī, átāsh yǎā, tá gēyē átā nēē, ā ndrūshū ärä ēpē ṽgí nē. ² Gēlǎ ndǎkpá ā ndǎnjǎ ōgō glōsī'dí ũngú è 'déé, ṽgí ká yǎlǎ nī kā, ṽshíí ā ndǎlǎ sǎwíyí ärä rǎyá ádá nī. ³ ṽgí ā rōdó ṽgí ká gōdó kǔlúbūtū è 'déé, rǎyá ádá kǎzá ē'dē ní kā, ká ádá è níí, ēpē ṽgí ālǎ ṽgí níí, mǎlǎ ũngú è 'déé, gōgō gǎlǎ ēyí kǎngǎ áyá ēpē ṽgí ā kā, ṽshíí nēē, Mbájá rōtō ádá nī āpá áyá ṽgí sǎrǎ ṽshíí, ṽshíí támá dú nēē, úgú grūshū ṽgí líjǎ ṽshíí.

† 1:17 Mátéyō 17:5; Márkō 9:7; Lúkǎ 9:35 †† Wǎrǎgǎ ádá ká Mbájá: Ká úgú ärä Yézū nēē, Wǎrǎgǎ ádá ká Mbájá ā lēmē ádá āpá ká ádá sǎlǎ wǎrǎgǎ gónjǎ ádá ká Mbájá 'déé, Mōzē krōndó ṽgí ā kā, ācǎ ōgbó ká slǎgǎ wǎrǎgǎ è gī 'déé, kéné ádá nī gī krōndó ṽgí ā kā, ōgbó ká wǎrǎgǎ Sǎlǎmǎ 'déé, Dévidí krōndó ā kā, ṽshíí slǎgǎ wǎrǎgǎ è gī 'déé, krōndó kǎpá ká ádá ärä ṽrǎyélē nī gī ká. ṽgí wǎrǎgǎ yǎngǎ gī tírí nēē, ā yǎdǎ āpá áyá ṽgí nī Tówó Glēmē ākpǎ. ṽshíí kǎjǎ kā nēē, Krīstíyǎnō nī gī 'déé, ā lēmē ádá āpá ká ádá Wǎrǎgǎ ádá ká Mbájá yǎā, ā lēmē ádá nī āpá ká wǎrǎgǎ è gī 'déé, ká ṽlǎ Tówó Glēmē ākpǎ ṽshíí wǎrǎgǎ è gī 'déé, ká lēmē ádá āpá ká ádá ärä Yézū Krīstō 'déé, ṽgí ká ṽlǎ Rǎnjǎ Glēmē ākpǎ nī ká tánē. † Lílí ärä Mbájá: Ádá ká Mbájá ā'dǎ nēē, Bēbé èté nī Mbájá, ṽshíí Gēsē újū ngá áyá nī Yézū nēē, èté nī Mbájá, ṽshíí Lílí ärä Mbájá èté nī Mbájá. Bēbé ṽshíí Gēsē újū nī ṽshíí Lílí ärä nī nēē, ṽgí tírí nī Mbájá 'bǎlǎ. Ró'dó Jónō 1:1-18; Jónō 8:41-42; Nētē ká Yōmó Yōpó 5:3-4.

⁴ Ká löwó è 'déé, kōtō grōnō † ká Mbájá kǎlǎ glōsī'dí ũngú nī kā nēē, Mbájá ā'bǎ ṽgí níí, ānjǎ jǎjǎ 'dī, ṽshíí nēē, ṽngō ṽgí, ṽshíí rōsó ṽgí āpá ṽlǎ ṽgí tíí, ṽgí ká úgú è 'déé, èté ká ndrōtó ádá nī āpá áyá ṽgí ká. ⁵ ṽshíí ká úgú ärä Nówǎ † nēē, Mbájá ōkō ānjǎ mǔmū glōsī'dí ndǎkpá í 'déé, ká jūjū būbū ā kā 'dī, ká ádá kǎlǎ ũngú nī āpá dǎ'bǎ ádá í ngá áyá nē 'dī ká nēē, rūshū ṽgí ká gēlǎ ũyū, ṽshíí nēē, āshǎ tá Nówǎ, ṽshíí sǎlǎ lēmē rōmó slǎgǎ ndǎkpá è, ká ádá Nówǎ ká'dǎ bēbé gē'dé rǎyá ádá bī ndǎkpá nī. ⁶ Mbájá rōtó ádá ká gǔkú ōshō āpá ká mbērē Sōdómō ṽshíí Gōmórǎ, ṽshíí ōshō nī ākǎ ṽgí, ṽshíí ṽpí ṽgí mbērē yǎngǎ gī āpá ká rǎkǎ, átāsh yǎā, Mbájá lǔsū bī yōmó gǎlǎ glōsī'dí ũngú nī níí, ōkō ũngú è 'déé, ká ndǎlǎ ärä ēpē ṽgí āpá áyá ṽgí gǎlōgǎ kā. ⁷ Ká ádá Lótō nī bēbé jōngō shēshē lépē, átāsh yǎā, Mbájá āshǎ èté ēshē ká ōshō Sōdómō ṽshíí Gōmórǎ †† ēshē kōkō ärä ndǎkpá è 'déé, kǎshǎ kǎ'bǎ yō ṽshíí 'déé, kǎlǎ ũngú āpá dǎ'bǎ ádá ká Mbájá 'dī ká. ⁸ ṽshíí Lótō āshǎ ā'bǎ kōkō ärä ndǎkpá yǎngǎ, ṽshíí glōsī'dí ũngú í 'déé, ṽgí ká yǎlǎ nī ṽshíí 'déé, èté ká yōkō nī, ṽshíí ká yōgó nī ká úgú tírí ā kā nēē, ā yōwō shēshē lépē nī nē. ⁹ ṽshíí 'déé, ṽgí ádá yǎngǎ gī nī tírí nǎrǎ ádá yǎā, Bēbé ärä ägá ōkō dī gǎshǎ ndǎkpá í ngá áyá nē 'déé, ká yǎlǎ ũngú nī āpá dǎ'bǎ ádá í ngá áyá nē, ēshē ká lóljō nī ká āná ṽshíí, ṽshíí ōkō dī grōtó ádá āpá ká glōsī'dí ndǎkpá nī 'bákétǎ ká löwó è 'déé, ṽgí kǎtǎ yǎmǎ úgú è 'déé, èté ká ndrōtó ádá nī āpá áyá ṽgí ká dōngbó úgú nī ká. ¹⁰ ṽshíí góvó grōtó ádá nī ā ndōkō yōmó è 'déé, kǎshǎ áshǎ glīnī è 'déé, gbōgbō ṽgí ká yēbē ádá ēyí ā kā, ṽshíí 'déé, kǎnǎ gōgō ádá ká Mbájá ṽshíí shēngē nī gī ká.

ṽgí ndǎkpá yǎngǎ yōmó ndégbē jūjū, ṽshíí èté mbǎwǎ gōzō kprāshǎ ndǎkpá 'dī. ¹¹ ṽshíí kpíí 'déé, grōnō nī gī kōnjǎ kōtó ká ndǎkpá yǎngǎ ṽshíí ā kā nēē, jéé grōnō nī gī ōzō ṽgí ká löwó è ṽgí ká dī mǔmū Bēbé ärä ägá ká 'dī. ¹² ṽshíí nēē, yōmó ndégbē jūjū yǎngǎ nēē, ā yēvē yēvē āpá ká ũngú è 'déé, kōgó ṽlǎ ēyí kǎnǎ 'dī ká, ṽshíí dǎlǎ dī ũngú áyá ṽgí áyá è ngá kǎzá ṽlǎ bīnjī 'déé, āngǎ ndǎkpá dī grūshū ṽgí nē ká. ṽshíí dú nēē, ā ndrūshū ṽgí áyá grūshū kǎzá nī gī.

¹³ ṽshíí lóljō ā ndōkō ṽgí āpá ká ádá glōsī'dí ũngú è 'déé, ṽgí ká yǎlǎ nī mbēē, ká gǎngǎ ājǎ nī ká, áyá klówó è 'déé, krōnjō āpá mǔmū nōshó ká úgú è 'déé, má yōshó ũngú nī ká ngá ṽgí mǎpá dī lóvō nī ká ádá gēné gǔrū ärä Krīstō ká. ¹⁴ Ká úgú tírí 'déé, ā yōkō āpá ká lǔkpú yǎā, ā yōkō yōkō gǎlǎ ōrō āpá áyá ṽgí, ká ádá gōgō gǎlǎ glōsī'dí ũngú í ngá áyá ṽgí āsǎ ṽgí 'dī, ká úgú tírí ā yǎngbǎ yōmó è 'déé, kíyí āpá ká Mbájá gónjǎ nī 'dī ká, ṽshíí shēshē lépē ēpē ṽgí ēlē túrú ká gōgō ũngú,

†† Kōtō grōnō: ṽgí nī lílǎ ärä, ṽshíí wǎwǎ gbōgbō āzá áyá ṽgí ní, ṽshíí ā yǎshǎ ká Mbájá ā'bǎ mǔmū örō. ṽshíí Mbájá ā yōpó ṽgí ká ádá áyá nē bī ndǎkpá è 'déé, ká jūjū būbū ā kā. †† Nówǎ: Èté āshǎ ká úgú è 'déé, ndǎkpá nī ká yǎlǎ glōsī'dí ũngú nī kōtō krōtō ṽshíí ā kā, ṽshíí Mbájá ōjō lēmē bī èté níí, rǎshǎ góvó fǎlúkú ká ádá è níí, āshǎ yōmó mōmō í ngá áyá nē ācǎ ōgbó ká slǎgǎ wǎwǎ è gī, ṽshíí bīyí ēyí nēē, Mbájá ōjō rūshū sōkpō ndǎkpá è ká ōgbó ká wǎwǎ nī gī ká góvó gēlǎ ũyū. Ró'dó ádá āpá ká ádá ärä Nówǎ āpá ṽlǎ wǎrǎgǎ Gōcō Lǎgǎ 5-9. ††† Sōdómō ṽshíí Gōmórǎ: Mbájá ālǎ ṽgí rōmó mbērē yǎngǎ gī ōs, ká ádá ndǎkpá í 'déé, ká yō ká nēē, ālǎ glōsī'dí ũngú nī ōgō ōtō rōtō ṽshíí ká úgú ärä Ábrǎyímí. Ró'dó wǎrǎgǎ Gōcō Lǎgǎ 18:20-33; 19:1-28.

ātāsh yāā, Mbájá lějē igi'ishí. ¹⁵ Igi'ligbī'ēshé ká rāyā gbōlō nī'ishí, ká ádá rēkē dā'bā gbōlō ká Bálámā † 'déé, kánjā ē'dē ā kā. Bálámā nī'gēsē újū ká Bírō 'déé, kālā tōyō ádá gōgō kókō ũngú ōtō ōgō gālā ũngú ká sóló nī kā. ¹⁶ Ishíí' nēē, kēshē lēmē ádá bī Bálámā 'déé, eté nī kéné ádá nī kā āyā ndákpā, īyí nēē, ũngú 'déé, eté kā yālā kā nēē, glōsī'dí ũngú. Kēshē lēmē ádá bī Bálámā níí, rūtú ēshē ká nēnē lúkū í ngá áyā nē.

¹⁷ Igi'ndákpá yāngā nēē, igi'āyā gáná títí ũyū nī gī, ishíí'āyā krōkó ē gī 'déé, yāyā kā rōkpó igi'ā kā. Ishíí' Mbájá rāshá gīlī úgú ká ádá ē níí, epē ēngē igi'ānjā āpá ē'dē. ¹⁸ Á lēmē ádá āpá ká ádá ũngú ē 'déé, ílī'ēyí kázá ē'dē ní, ishíí' ā lēmē ádá nī āpá ká ádá ārā epē igi' ká njbēlé, ishíí' ā yānbā ndákpá nī āpá ká ádá gōgō gālā glōsī'dí ũngú, ká ádá glēngē yōmó ē 'déé, kōcō lāgá grōwō ārā epē igi'ēshé ká ndákpá ē 'déé, kā yāshá glōsī'dí úlú áshá ē ngá kā. ¹⁹ Ōshō igi' ká ádá gāshá áshá ē 'déé, méndé kázá ē'dē ní, ishíí' nēē, igi' ká ārā epē igi' nēē, ōjō ā'dá méndé ká gālā glōsī'dí ũngú 'déé, kā ndālā igi' dōsō nī kā, ká ádá ndákpā, ā ndā'dá nī méndé tá bī ũngú ē 'déé, kāmá krāsā ārā nē, āpá áyā nī ishí' ā kā. ²⁰ Ishíí' ndákpá ē 'déé, kēgbé ārā epē igi' kēshé ká gālā glōsī'dí ũngú ē kā jūjū búbū ā kā, ká ádá epē igi' kiyí āpá ká ádá ká Bēbé gāshá āgá 'déé, eté nī Bēbé ārā āgá Yézū Krīstō kā nēē, 'déé lūwū tówó ōjō āpá kā gālā glōsī'dí ũngú ē 'déé, kā jūjū búbū kā yāā, ā ndōsī'dí bī igi' ngé ōtō ká sārā ē kā nē. ²¹ Bījā nēē, ā ndā'dá gōzō nī bī igi' 'déé, igi' jéé ōkō rāyā ádá nī ānā 'dī yāā, ōtō ká ē 'déé, kōkō káná ishí' 'déé, kipī ōgō epē igi' kápá ká gōzō ũngú ē 'déé, kródó igi' kápá ē'dē ishí' ā kā. ²² ũngú ē 'déé, kālā ārā nē, kápá áyā igi' ā kā nēē, tāmá rāyā mōyēlē 'déé, kiyí, "Kōnō ā ndlē'dē nī, ishíí' ká ndāsā lé'dē í 'déé, ngá áyā nē kā." †† Ishíí' kpíí' 'déé, "Ōbō gbōgbō kūdrukū yāā, ā ndrōnō ārā nē, tá ká krīdī nī tá tówó kā."

Klōjō ká Bēbé ārā āgá lījī'ishí

3 Yāā lēmbé mā gī, ē kā nī dī rōmó grōndó srōnō í ngá ámá bī igi', ká ádá ē níí, ālā igi' níí, mīnjí ádá kpōrō mápá ká ádá glōzō ũngú. ² Mā yēbē ádá ē níí, igi' mīnjí ádá ē 'déé, glōzō kéné ádá ká Mbájá klēmē sārā kā, ishíí' gónjō ádá ká Bēbé gāshá āgá 'déé, eté nī Bēbé ārā āgá Yézū kā nēē, lēmē bī āgá ōtō ōgō yōmó yōpó í ngá áyā nē níí, mīnjí ádá mápá ē'dē.

³ Mégbé ká ārā igi' níí, mógó ílī ũngú ē 'déé, kā ndālā ārā nē ká dōngbó úgú nī kā, ndákpá nī ā yāsā nārā ádá nī āpá ká ũngú 'dī, ishíí' ā ndāshá áshá gālā glōsī'dí ũngú ē 'déé, igi' ká yēbē ádá gālā nī kā. ⁴ Igi' ā ndiyí, "Yézū ōshō yōshō ká ádá klōjō í ngá áyā nē, tá tówó kā nēē, eté ā dī úgú ē 'dē? Kóshó āgá gī ílī sārā ishí, ishíí' ũngú nī gī tírí ā'dá tá dī ārā epē igi', tá āyā ē sārā kā, ēshē ká gōcō lāgá gūbū jūjū búbū nī." ⁵ Ishíí' nēē, igi' ēbē ádá ē níí, epē igi' ílī ádá ũngú ē 'déé, kālā ārā nē sārā kā, ishíí' ēshē ká ádá ká Mbájá nēē, ūbū mūmū örō, ishíí' ēshē ká ũyū nēē, ūbū búbū, ishíí' ũyū nī āgá lāndá búbū nī. ⁶ Ishíí' ēshē bīyí nēē, jūjū búbū nī ēlē ká

† Bálámā: Ró'dō ádá āpá ká ádá ārā Bálámā āpá ílī wārāgā Nīmīrā 22-24. †† 2:22 Mōyēlē 26:11

ũyū, ishíí' rūshū ũngú ē 'déé, kā ē'dē kā tírí. ⁷ Ātāsh yāā, tá ká gā'bālā eté ádá ká Mbájá yāngā nēē, ká yēgbē ká mūmū örō nī, ishíí' jūjū búbū yākā níí, ā'dá igi' ká úgú ē 'déé, Mbájá ká ndrótó ádá āpá áyā igi' ká ōshō, ishíí' glōsī'dí ndákpá ē 'déé, kālā ũngú nī āpá dā'bā ádá ká Mbájá 'dī kā nēē, eté ā ndrūshū igi' nē.

⁸ Yāā lēmbé mā gī, má'bā gīlī nī ā'dá, ká ádá gā'bālā ájā bī Bēbé ārā āgá nēē, tá āyā álfīfī ríní, ishíí' álfīfī ríní nēē, tá āyā gā'bālā ájā. ⁹ Bēbé ārā āgá ālā ũngú wódō, āpá dā'bā yōshō í ngá áyā nē 'dī, tá āyā ē 'déé, slāgā ndákpá ē kā yīnjí āpá áyā nī kā. Ká nārā ádá nēē, Mbájá ā rīndí ílī nē, āpá ká ádá ārā igi', ká ádá ēbē ádá ē níí, ndákpá nī tírí āyā ēshé ká gālā glōsī'dí ũngú í ngá áyā epē igi', ká ádá ē níí, epē ā'bā grūshū igi' ā'dá.

¹⁰ Ishíí' nēē, ájā klōjō ká Bēbé ārā āgá Yézū † ā ndōjō tá gēyē āyā bēbé bīnī, ishíí' mūmū örō nī ā ndlīgībī í nē, wēdē ēshē ká gōrō lōgō ārā nī, ishíí' ũngú ē tírí 'déé, ká ílī'ēyí yō kā nēē, Mbájá ā ndūkū ōshō āpá ē'dē, ishíí' ā ndālā dōsō ní, ishíí' búbū nī ōgbó ká ũngú gī tírí 'déé, ká ílī'ēyí kā nēē, ā ndāzā yō ní.

¹¹ ũngú nī gī tírí ā ndālā dōsō ní, ātāsh yāā, málā ũngú ē 'déé, Mbájá ká yēbē ádá ēyí ā kā, ishíí' níí, méné gūrū ārā nī ká gōzō gbōlō mótó ílī áshá í ngá áyā igi', ¹² ishíí' ká lōwó ē 'déé, má tá yāmā úgú ē 'déé, Mbájá ká ndrótó ádá nī āpá ká glōsī'dí ndákpá nī kā nēē, málā úgú āsh níí, ōjō gēyē, †† ishíí' ká úgú yāngā nēē, Mbájá ā ndūkū ōshō āpá ká mūmū örō nī, ishíí' ā ndālā dōsō ní, ishíí' ũngú ē tírí 'déé, ká ílī'ēyí kā nēē, ā ndākā nī. ¹³ Ishíí' nēē, āgá mātá yāmā rángā mūmū örō ishíí' rángā jūjū búbū †† í 'déé, Mbájá kōshō āgá ká ádá ēyí ā kā, ishíí' ē ngā nī dī úgú ē 'déé, yōmó jónjō shēshē lēpē nī kā ndāshá ā'bā ē'dē ā kā.

¹⁴ Yāā lēmbé mā gī, āyā ē 'déé, má tá yāmā ũngú yāngā níí, kālā ārā nē kā nēē, málā tá dī ē 'déé, kāngá igi' ā kā, ishíí' níí, máshá áshá ē 'déé, sóló kázá ē'dē ní kā, níí kōkō ārā igi' ā'dá gōzō nī ká Mbájá. ¹⁵ Músú má'bā ínjí igi' nēē, Bēbé ārā āgá eté nī bēbé grīndí ílī, ishíí' eté ā yēbē ádá ē níí, epē āshá ndákpá nī, tá āyā ē 'déé, lēmbé āgá Páwūlō 'déé, mīyí mápá ká Yézū ká ngá eté 'déé, mālā ádá ārā nī kā, eté krōndó srōnō nī bī igi' ōtō ōgō kénjé ínjí 'déé, Mbájá kéné bī eté ā kā. ¹⁶ Ishíí' eté rōndó ũngú āpá ká ádá igi' ũngú yāngā gī, ōtō ílī srōnō í ngá áyā nē gī bī igi', ishíí' srōnō í 'déé, Páwūlō krōndó igi' ā kā nēē, slāgā ũngú ē 'déé, ká ílī'ēyí ā kā nēē, gōgō ílī'ēyí lāngā nē bī ndákpá ē 'déé, dī gīyí ngá áyā igi' āpá ká Mbájá kōnjō 'dī kā, ā lēmē ílī'ēyí bī ndákpá nī ká sóló, ishíí' tá ká eté gā'bālā gbōlō yāngā nēē, ōgō ílī ádá ká Mbájá 'déé, krōndó ká'bā ílī Wārāgā í ngá áyā nī kā ānā 'dī, ātāsh kā nēē, ā yālā ārā epē igi' dōsō í nē.

† Ájā klōjō ká Bēbé ārā āgá Yézū: Eté nī ájā ē 'déé, Bēbé ārā āgá Yézū ká ndōjō ē'dē ā kā, ishíí' ā ndrótó ádá āpá ká yōmó ē 'déé, igi' ká yāshá nī, ōgbó ká yōmó ē 'déé, kílí'ishí' ā kā. Ró'dō Nētē ká Yōmó Yōpó 2:20; 1 Kōrēntiyā 5:5; 2 Kōrēntiyā 1:14; 1 Tāsālōnikā 5:2; 2 Tāsālōnikā 2:2. †† Málā úgú āsh níí, ōjō gēyē: Ágá mā ndālā úgú āsh níí, ōjō gēyē ká gōyó ēshē ká nētē ē 'déé, Yézū kéné bī āgá níí, mālā kā. Ró'dō Mātēyō 28:18-20; Nētē ká Yōmó Yōpó 1:6-11.

‡† Rángā mūmū örō ishíí' rángā jūjū búbū: Ró'dō ádá āpá ká ádá ārā igi' āpá ílī wārāgā Gītī Ádá 21-22.

¹⁷ Yää, lëmbé mâ gĩ ãyá ùṅgú è 'déé, mókõ ádá yākã máná sārã míshí ã kā nēë, májá mùmü ìgî, má'bã gä'bã glösî'dí ndäkpá yāṅgâ níí, è'dě ìgí äpá ká gälã ùṅgú è 'déé, kãnjã äpá dã'bã ádá ká Mbájá 'dĩ kã ã'dá, ìshíí níí, ä'bã gälã ìgí níí, má'bã gōzō áshá è 'déé, ìgí

má ìlĩ èyí ã kã ã'dá. ¹⁸ Ìshíí níí, mánjã gólô ká gälã lõmó ìshíí gögó ìlĩ ùṅgú 'déé, kēshē ká Bēbé ärä ägá Yézū 'déé, èté ní Bēbé gāshá ägá kã. Ìshíí níí, méné gürü ärä ní 'bákétã, ìshíí kpörö ä yānjã ní. Ätāsh.

1 Jónõ

Ádá äpá ká ádá wárägä yäkã

Jónõ bēbē yōpó ká Yézū rōndó kpéé srōnō yākã bī slāgã ndákpá è 'déé, kiyí äpá ká Yézū 'déé, kãlã ádá ärä ìgí kãyã kōtò í ngá áyã nē kã. Ètè lēmè bī ìgí níí, àshá 'bälã ká Mbájá ṽshíí Yézū Krīstō, ṽshíí è'dé ìgí äpá ká ádá gīnī ádá è ngá yōmó gródó ádá ká Mbájá bī ndákpá ká klēzè í 'déé, ìgí kã kōkō ärä ìgí ä kã. Jónõ ä yēbē ádá è níí, Krīstīyánō nī gī ũsú ä'bã ñí èpè ìgí nēè, èpè Jónõ kã'dá dī glōwó nī 'bälã ká Yézū ká úgú è 'déé, Yézū kã'dá kã'bã jūjū búbū ä kã, ätãsh yää, tēmè äzá äpá è'dè níí, Yézū nī tãmá ndákpã ṽshíí Gēsē újū ká Mbájá. ṽshíí Jónõ øshō ìgí äpá ká ádá è 'déé, ìgí kã ndökō áshá è 'déé, dōngbó èyí kãzá è'dè níí kã. 'Déé ìgí ä'dá tá ká kiyí ní äpá ká Yézū yä. Lēmè bī ìgí ká ádá è 'déé, ìgí nī Krīstīyánō nī kã nēè, ìyí nēè, ängá áyã ìgí ká úgú tírí dī gälã ádá ärä Mbájá, øgbó ká gälã ádá ärä èpè ìgí øtò kōkō ärä èpè ìgí. Jónõ tá tówó ètè krōndó wárägä Kélè ádá í 'déé, kãsá dírí nī Jónõ kãpá è'dè ä kã, øgbó ká tötò srōnō nī gī, ṽshíí wárägä Gītī Ádá ká Yézū Krīstō.

Ádá äpá ká ádá áshá

1 Èshē ká gōcō lágã èyí nēè, ägá yōmó yōpó ká Yézū mōgó ádá mǎpá ká ádá ètè Ádá yāngã † ká mbímbí ägã, ṽshíí mōkō ètè Ádá yāngã ká lèké ägã, ṽshíí 'bákétã ägã mǎ lēmè bī ìgí ádá mǎpá ká ádá ètè Ádá áshá yāngã. ²ṽshíí ká löwó è 'déé, ètè Áshá yāngã klūsū ärä nē bī ägá ṽshíí ä kã nēè, mōkō ètè mīshíí. ṽshíí mlēmè ádá èyí bī ìgí mǎpá ká ádá ètè Áshá yāngã è 'déé, dōngbó èyí kãzá è'dè níí kã, ṽshíí ètè Áshá yāngã ä'dá 'bälã ká Bēbé, ṽshíí ètè Áshá yāngã øjō lūsū ärä nē bī ägã. ³Ägá mlēmè ádá üngú è 'déé, ägá mōkō ká mǔmǔ ägã, ṽshíí mōgó ká mbímbí ägã, ká ádá è níí, bēdé è'dè ìgí ṽshíí mēngá ägá níí, mǎ'dá mǎpá ìlī gǎ'bälã áshá yāngã ká ngá ìgí. Tá äyã è 'déé, ägá mǎ'dá 'bälã ká Bēbé, øgbó ká Gēsē újū í ngá áyã nē Yézū Krīstō †† kã. ⁴ṽshíí mrōndó srōnō yākã bī ìgí ká ádá è níí, älä shēshē lépè ägá níí, èlè túrú ká kōbó kélè úgú.

Mbájá ètè nī grájá úgú

⁵ṽshíí ádá è 'déé, mōgó mēshé ká Yézū ká ádá è níí, mlēmè bī ìgí ä kã nēè, ètè ìyí nēè, Mbájá äyã grájá úgú, ṽshíí bǎ mǔmǔ úgú äzá gbōgbō ärä nī ämá nē níí. ⁶ṽshíí 'déé, ägá mīyí nēè, kábã yää, ägá mǎ yāshá áshá 'bälã ká ngá ètè, ṽshíí 'déé, ägá mǎ yāshá è ngá ägá mǎ'bã ìlī mǔmǔ úgú yää, ägá nī yōmó klēzè, ṽshíí bǎ mǎlã üngú mǎpá dǎ'bã rǎyã ádá nī 'dī. ⁷ṽshíí nēè, dú 'déé, ägá mǎ

† Ètè Ádá yāngã: Ádá yākã nēè, ètè nī Yézū Krīstō. †† Yézū Krīstō: Yézū nī dírí ìlī èyí ä'dã, Mbájá Bēbé gǎshá ndákpã. ṽshíí Krīstō nī dírí ìlī èyí ä'dã, ndákpã è 'déé, Mbájá kīshí ètè níí, kã'dá góvó ngéré nī kã, Ndákpã í 'déé, Mbájá kīshí ètè ä kã, ká lēmè Ìgrígí nēè, ìlī èyí ä'dã Krīstō, ṽshíí ká lēmè Ìbrū nēè, ìlī èyí ä'dã Mēsáyã.

yāshá nī mǎ'bã ìlī grájá úgú äyã 'déé, Mbájá ètè nī grájá úgú nī kã yää, ìlī èyí ä'dã nēè, ägá mǎ yāshá áshá lōmó mōtó kōkō ärä ägã, ṽshíí srámã ärä Yézū Gēsē újū í ngá áyã nī ä ndöbö glōsī'dí üngú í ngá áyã ägá tírí èshē è'dè.

⁸ṽshíí 'déé, ägá mīyí nēè, mǎlã glōsī'dí üngú 'dī yää, ägá mǎ yāngbã ärä ägá nē, ṽshíí ägá nī yōmó glēmè klēzè. ⁹ṽshíí 'déé, mlēmè ádá glōsī'dí üngú è 'déé, ägá mǎlã kã bī Mbájá wásá mīshíí yää, ètè ä ndälã üngú äpá dǎ'bã yōshō í ngá áyã nē, ká ádá ä rōtó ádá nī glätã nī, ṽshíí ä ndījī ṽshíí äpá ká glōsī'dí üngú í ngá áyã ägã, ṽshíí ä ndöbö glōsī'dí üngú í ngá áyã ägá èshē è'dè. ¹⁰ṽshíí 'déé, mīyí nēè, kábã yää, ägá mǎlã glōsī'dí üngú 'dī yää, ìlī èyí ä'dã nēè, ägá mǎ yāsã Mbájá mǎpá ká bēbé klēzè, ṽshíí ádá í ngá áyã nī 'déé, klēmè bī ägá kã nēè, ä'dá ä'bã shēshē lépè ägá 'dī.

Yézū ká'dá bēbé gäná ägã

2 Yää kōtó ámá 'déé, mǎlã ádá ärä ìgí ngé kã, mǎ rōndó srōnō yākã bī ìgí, ká ádá è níí, mǎ'bã gälã glōsī'dí üngú ä'dá. ṽshíí 'déé, bēdé ndákpã è, älä gōsī'dí üngú yää, ängá áyã ägá bēdé ndákpã è ká ádá glēmè ádá äpá ká ádá ärä ägá bī Bēbé, ṽshíí ètè nī Yézū Krīstō 'déé, ètè nī Bēbé Jónō Shēshē lépè níí kã. ²'Déé, ètè nī krōyō è 'déé, ká yēshē glōsī'dí üngú í ngá áyã ägá kã, ṽshíí äzá tá glōsī'dí üngú í ngá áyã ägá níí, ṽshíí nēè, ä yēshē glōsī'dí üngú ká ndákpã í 'déé, ká jūjū búbū ä kã tírí èshē è'dè.

³ṽshíí ägá dú mōkō Yézū mǎná mīshíí, 'déé, mǎ yälã üngú mǎpá øgō gónjō ádá í ngá áyã nī mīshíí yä. ⁴ṽshíí 'déé, ndákpã ìyí nēè, "Kábã yää, mōkō Yézū mǎná mīshíí," ṽshíí ètè ndákpã äsh älä üngú nī äpá dǎ'bã gónjō ádá í ngá áyã nī 'dī yää, ètè ä lēmè klēzè, ṽshíí rǎyã

ádá nî ázá shëshê lépê nî ní. ⁵Íshíí nêè, 'déé, tá ndákpá ká yǎlǎ ùngú nî ápá dǎ'bǎ ádá ká Yézū yǎà, ètè ǎlǎ ádá àrà Mbájá ká shëshê lépê nê tírí Íshí. Íshíí è ngà nî gbòlò è 'déé, ágá mǎ ndòkò dǎnǎ nî nêè, ágá mǎ ndǎshá 'bǎlǎ ká Yézū. ⁶Íshíí 'déé, ágá kíyí nêè, ágá nî ndákpá ká Yézū yǎà, ǎngá áyá ágá nî dǐ gǎlǎ ùngú nî tá áyá 'déé, ètè kǎlǎ kǎ.

⁷Yǎà lèmbé mǎ gǐ 'déé, mǎlǎ ádá àrà ìgí ngé kǎ, sròno í 'déé, mǎ ròndó bì ìgí ǎ kǎ nêè, bǎ ázá ápá ká ádá bédé ránǎ gónjò ádá ká Yézū ní, Íshíí nêè, ádá nî ápá tá ká ádá tówó gónjò ádá í ngá áyá nî 'déé, kèné bì ìgí sǎrǎ 'déé, mógó míshí ǎ kǎ. ⁸Kpíí ǎtǎsh kǎ nêè, mǎ ròndó bì ìgí nî ránǎ gónjò ádá ká Yézū, Íshíí ìgí mókò ètè nǎrà ádá yǎngǎ mǎnǎ míshí, tá áyá è 'déé, Krístò kòkò kǎnǎ Íshí ǎ kǎ. Ìgí mǎ ndòkò múmú úgú nî ǎ yòtò dǎnjǎ nî, Íshíí shíkí grǎjá úgú nî ǎ løyò nî.

⁹Íshíí tá ndákpá è 'déé, kǎ ndíyí nêè, "Mǎ ílǐ grǎjá úgú." Íshíí ǎ yísí ónjò nê, wǎlǎ lúmú nê yǎà, ètè ǎtǎ yǎshá ápá ílǐ múmú úgú. ¹⁰Íshíí tá ndákpá è 'déé, kǎ yǎlǎ ádá àrà ónjò nê, wǎlǎ lúmú nê Íshí yǎà, ètè ndákpá ǎsh dú ǎ yǎshá ǎ'bǎ ílǐ grǎjá úgú, Íshíí bédé ùngú è 'déé, kǎ ndǎlǎ ètè ní, kòcò lǎgá nê kǎ nêè, ázá ní. ¹¹Íshíí nêè, tá ndákpá è 'déé, kíyí ónjò nê, wǎlǎ lúmú nê kǎ nêè, ètè ǎ ílǐ múmú úgú, Íshíí múmú úgú nî lǔngú ètè Íshí. Íshíí òkò òyí gbòlò nî ndírí 'dǐ, Íshíí òkò dǐ úgú è 'déé, kǎ ndǎnjǎ è 'dê kǎ 'dǐ, ká ádá múmú úgú nî ògbò múmú nî Íshí.

¹²Íshíí mǎ ròndó ádá yǎkǎ bì ìgí yǎà, kòtò ǎ 'déé, mǎlǎ ádá àrà ìgí ngé kǎ, ká ádá è 'déé, Krístò kíjǐ jǐ Íshí bì ìgí òtò ògò dírí nê kǎ.

¹³Íshíí mǎ ròndó ádá yǎkǎ bì ìgí yǎà, bēbé gǐ, ká ádá mókò ágbè è 'déé, kǎ'dǎ kēshē sǎrǎ kǎ mǎnǎ míshí, ǎshē ká úgú è gòcò lǎgá gúbú jǔjǔ búbú nî Íshíí múmú òrò nî dó'bó 'dǐ kǎ.

Íshíí mǎ ròndó bì mēngǎ ìgí yǎà, kòtò wǎshúkú nî gǐ, ká ádá è 'déé, mǎnǎ ádá ká ngéré ká kòtò røyó nî míshí ǎ kǎ. †

Íshíí mǎ ròndó ádá yǎkǎ bì ìgí yǎà, kòtò è 'déé, mǎlǎ ádá àrà ìgí ngé kǎ,

ká ádá ìgí mókò Bēbé mǎnǎ míshí.

¹⁴Íshíí mǎ ròndó ádá yǎkǎ bì ìgí yǎà, bēbé gǐ, ká ádá mókò ágbè 'déé, kǎ'dǎ è 'dê, kēshē ká gòcò lǎgá èyí ǎ kǎ mǎnǎ míshí.

Íshíí mǎ ròndó ádá yǎkǎ bì ìgí yǎà, wǎshúkú nî gǐ, ká ádá ìgí ká'dǎ gónjò ndákpá nî, Íshíí ádá ká Mbájá, ǎ yǎshá ǎ'bǎ shëshê lépê ìgí, Íshíí mǎnǎ ádá ká ngéré ká kòtò røyó nî míshí.

Mǎ'bǎ gǎlǎ ádá nēnē jǔjǔ búbú yǎkǎ ǎ'dǎ

¹⁵Mǎ'bǎ gǎlǎ ádá jǔjǔ búbú ǎ, wǎlǎ ùngú gǐ 'déé, kǎ ílǐ èyí ǎ kǎ ǎ'dǎ. Íshíí tá ndákpá è kǎlǎ ádá jǔjǔ búbú yǎkǎ kǎ nêè, dǐ gǎlǎ ádá àrà ká Bēbé ázá shëshê lépê nî ní. ¹⁶Ká ádá ùngú í 'déé, kǎ jǔjǔ búbú tírí ǎ kǎ nêè,

† Ngéré ká kòtò røyó: Dírí nî Shétǎnǎ. Sǎrǎ nêè, ètè nî gròno ká Mbájá ápá múmú òrò, Íshíí òjò è 'dê ílǐ slǎgǎ kòtò gròno è gǐ ní, ǎnǎ ádá ká Mbájá, Íshíí Mbájá ògò ìgí ǎshē múmú òrò. Ró'dò Gítǐ Ádá 12:7-9.

gògò àrà ìgí ǎ ùmbú gbògbò ágǎ, ògbó ká ùngú è 'déé, ágá mòkò ká múmú ágá míshí yǎà, gògò èyí ǎ yǎlǎ ágǎ, Íshíí glēmē ádá ápá ká ádá áshá í ngá áyá ágá ká nǎbèlè kǎ nêè, bǎ ázá ǎshē ká Bēbé ní, Íshíí nêè, ǎshē ká nēnē jǔjǔ búbú nî. ¹⁷Jǔjǔ búbú nî, ògbó ká ùngú è 'déé, ndákpá nî kǎ yǎlǎ gògò èyí ngé kǎ nêè, ǎ yǎ'dǎ kpòrò 'dǐ. Íshíí nêè, ndákpá è 'déé, kǎ yǎlǎ ùngú nî ápá dǎ'bǎ ádá ká Mbájá kǎ nêè, ǎ ndǎshá nî kpòrò ǎ yǎnjǎ nî.

Kójó àrà Krístò

¹⁸Yǎà kòtò ǎ, mókò mǎnǎ nêè, ágá 'bákétǎ mǎ yǎshá mǎ'bǎ ílǐ dǒngbó úgú nî, Íshíí tá áyá è 'déé, mógó míshí ǎ kǎ nêè, ká dǒngbó úgú nêè, kójó àrà Krístò ǎ ndǒjò nî, Íshíí 'bákétǎ nêè, gǎlè kójó àrà Krístò òjò nê Íshí. ǎtǎsh yǎà, ǎngǎ áyá ágá dǐ gòkò gǎnǎ nî nêè, ágá mǎ yǎshá mǎ'bǎ ílǐ dǒngbó úgú nî. ¹⁹Íshíí nêè, ìgí kójó àrà Krístò, ká ádá ìgí ǎngǎ ǎshē áyá ágá Íshí, Íshíí ká rǎyá ádá yǎà, ìgí bǎ ázá ndákpá í ngá áyá ágá ní. Ká ádá bíjǎ 'déé, ìgí nî ndákpá í ngá áyá ágá yǎà, ágá mǎ ndǎ'dǎ tá ká ngá ìgí, Íshíí nêè, lówó í ngá áyá ìgí 'déé, kǎnjǎ ǎshē áyá ágá kǎ nêè, ǎ lǔsú ǎ'dǎ, ìgí tírí ázá ndákpá í ngá áyá ágá ní.

²⁰Íshíí nêè, Krístò ènè Lilí àrà Mbájá bì ìgí, Íshíí 'bákétǎ nêè, mógó ílǐ rǎyá ádá nî mǎnǎ tírí míshí.

²¹Íshíí ázá mǎ ròndó ádá yǎkǎ bì ìgí ká ádá è 'déé, mókò rǎyá ádá nî mǎnǎ 'dǐ kǎ ní, Íshíí nêè, ká ádá ìgí mókò rǎyá ádá nî mǎnǎ míshí, Íshíí mókò mǎnǎ míshí nêè, tá ndákpá è 'déé, kǎ lēmē klèzè nî kǎ nêè, ètè òyí ápá ká nǎrà ádá ká Mbájá 'dǐ. ²²Íshíí 'bí ká'dǎ bēbé klèzè nî? Ètè nî ndákpá è 'déé, kǎ ndēmé dǐyí Yézū ǎzá Krístò ní kǎ. Úlú àrà ndákpá è kǎtǎ ngǎ kǎ nêè, ètè nî kójó àrà Krístò, ká ádá ètè èmē Bēbé, Íshíí Gēsē újǔ í ngá áyá nî Íshí. ²³Íshíí ndákpá è 'déé, kíyí ápá ká Gēsē újǔ nî 'dǐ kǎ nêè, òyí ápá ká Bēbé 'dǐ. Íshíí tá ndákpá è 'déé, kíyí ápá ká Gēsē újǔ nî Íshí yǎà, òyí ápá ká Bēbé tánē Íshí.

²⁴Íshíí ǎngǎ áyá ìgí dǐ gòkò mǎpá è 'dê nêè, ádá í 'déé, mógó mēshé ká gòcò lǎgá èyí ǎ kǎ nêè, ǎ'dǎ tá ǎ'bǎ shëshê lépê ìgí, Íshíí 'déé, ǎlǎ àrà nê, ǎtǎsh Íshí yǎà, ìgí mǎ ndǎ'dǎ 'bǎlǎ ká Gēsē újǔ nî Íshíí Bēbé. ²⁵Ká ádá Gēsē újǔ nî kòshò ágǎ, ápá ká ádá áshá è 'déé, dǒngbó èyí kǎzá è 'dê ní kǎ.

²⁶Mǎ ròndó ádá yǎkǎ bì ìgí ká ádá è níí, mégbè ká àrà ìgí mēshé ká yómó è 'déé, kǎ yēbè ádá è níí, ìgí mlǐgbí mēshé ká rǎyá ádá nî kǎ. ²⁷Íshíí nêè, Gēsē újǔ nî ènè Lilí àrà Mbájá bì ìgí níí, ǎ'dǎ ǎ'bǎ shëshê lépê ìgí ká úgú tírí, ǎtǎsh yǎà, mǎ yēbè ádá è níí, ndákpá ródó ìgí ápá ká rǎyá ádá nî 'dǐ, ká ádá Lilí àrà Mbájá ká àrà nê, ká ndròdó ìgí ápá ká ùngú nî gǐ tírí, Íshíí ùngú è 'déé, ètè ká ndròdó ìgí ápá è 'dê ǎ kǎ nêè, ètè nî rǎyá ádá nî, bǎ ázá ádá ápá ká ádá klèzè nî ní, ǎtǎsh yǎà, mógó ádá í 'déé, Lilí àrà Mbájá kròdó ìgí ápá è 'dê ǎ kǎ, ká ádá è níí, máshá 'bǎlǎ ká Gēsē újǔ nî.

Kòtò ká Mbájá

²⁸Íshíí 'bákétǎ yǎà kòtò ámá 'déé, mǎlǎ ádá àrà ìgí ngé kǎ, máshá 'bǎlǎ ká Gēsē újǔ nî, ká ádá è níí, ká

löwö è 'déé, èté kã ndipì ärä në, döjõ ní kã nëë, mbãwã ìshíí ndéné gërútú ä'bã dī mùmü ní ä'bã gälã ägã ä'dá.

²⁹ Ìshíí 'déé, igí mókõ èté máná mápá kã bëbé jónõ shëshë lépë míshí yää, ìlì èyí ä'dã nëë, ndákpã è tírí 'déé, kã yälã ùngú è 'déé, sóló kãzá è'dë ní kã nëë, ä ndökõ ránã áshá èshé ngá áyã nì.

Ägã ní kötõ kã Mbájá

3 Bëbé ägã älä ádá ärä ägã ötõ rötõ ìshí, kã ádá èté ä yädã äpá áyã ägã ní kötõ áyã në. Ìshíí kã närã ádá nëë, ägã dú kötõ áyã nì. Ìshíí dūrū è 'déé, ndákpã è 'déé, kã jūjū búbū ä kökõ ägã kãnã 'dī kã nëë, kã ádá ökõ èté äná 'dī. ² Yää lëmbé mã gī, ägã 'bákétã ní kötõ kã Mbájá, ìshíí bã lūsū bī ägã kútú ägã mã ndã'dá áyã 'dè gälögã 'dī. Ìshíí mökõ máná míshí nëë, kã löwó è 'déé, Krístõ kã ndipì ärä në, döjõ ní tówó ä kã nëë, ägã mã ndã'dá áyã èté, kã ádá ägã mã ndökõ èté tãmá kã mùmü ägã. ³ Ìshíí tá ndákpã è 'déé, kūsú shëshë lépë në, kã ádá gãshá 'bälã kã Krístõ kã nëë, ängã áyã nì dī gã'dá grájá nì èshë kã gälã sóló, tá áyã èté 'déé, èté grájá nì kã.

⁴ Ìshíí tá ndákpã è 'déé, kã yälã gösī'dí ùngú nì kã nëë, kã rãyã ádá nëë, èté ä ìmí ìlì gónjõ ádá kã Mbájá në. ⁵ Ìshíí igí mókõ máná míshí nëë, Krístõ öjõ kã ádá gëshë glösī'dí ùngú èshë áyã ägã, kã ádá èté älä gösī'dí ùngú 'dī. ⁶ Ìshíí ndákpã è 'déé, kã yãshá 'bälã kã Yézū kã nëë, älä gösī'dí ùngú kpörõ 'dī, ìshíí yömó è 'déé, kã'dá tá kã gälã glösī'dí ùngú nì kpörõ kã nëë, ökõ èté äná 'dī, ìshíí bã ä yökõ èté 'dī.

⁷ Igí yää kötõ ä, mã'bã gã'bã ndákpã ní äñbã igí ä'dá, kã ádá ndákpã è 'déé, kã yälã ùngú è tírí 'déé, sóló kãzá è'dë ní kã nëë, èté nì bëbé jónõ shëshë lépë. Tá áyã Krístõ 'déé, èté nì bëbé jónõ shëshë lépë nì kã. ⁸ Ìshíí ndákpã è 'déé, kã yälã glösī'dí ùngú nì kã nëë, ä yälã ùngú nì, äpã dã'bã ádá kã ngérè kã kötõ røyó nì gī, kã ádá èté ä'dá dī gälã glösī'dí ùngú nì èshë sãrä. Ìshíí è ngã nì dūrū è 'déé, Gësë újū kã Mbájá köjõ kã ádá è níí, èpë älä nëté kã ngérè kã kötõ røyó nì, níí ösö èshë è'dë ä kã. ⁹ Ìshíí ndákpã è 'déé, Mbájá kälã èté äpã kã liti ngá áyã në ìshí ä kã nëë, ä yã'bã èté nì älä glösī'dí ùngú nì kpörõ ä yãnjã nì 'dī. Kã ádá öjõ ä'dá äpã kã liti kã Mbájá ìshí. ¹⁰ Ìshíí è ngã nì gbölõ è 'déé, ägã mã ndökõ dãnã nì nëë, kútú 'bí gī kã'dá kötõ kã Mbájá, ìshíí 'bí gī kã'dá kötõ è ngã ngérè kã kötõ røyó nì yã, ìshíí tá ndákpã è 'déé, kälã gözõ ùngú 'dī, wälã kälã ádá ärä önjõ në 'dī kã nëë, èté äzá liti kã Mbájá nì.

Mälã ádá ärä igí mötõ kökõ ärä igí

¹¹ Ìshíí ádá í 'déé, mógó ádá èyí mëshé kã göcõ lägã èyí ä kã nëë, iyí nëë, ängã áyã ägã dī gälã ádá ärä ägã mötõ kökõ ärä ägã. ¹² Ìshíí níí mã'bã gã'dá áyã Käyino 'déé, kã'dá äpã dã'bã ärä ngérè kã kötõ røyó nì ìshíí 'déé, kũfū önjõ në kã ä'dá. Ìshíí úfū èté kã ádá ngã? Kã ádá ä'dá dī gälã ùngú nì äpã dã'bã ádá kã ngérè kã kötõ røyó nì, ìshíí önjõ nì ä'dá dī gälã ùngú è 'déé, shëshë lépë Mbájá kã yelë äpã è'dë ä kã. ¹³ Ätãsh yää önjõ mã gī, ìshíí lúmü mã gī 'déé, míyí mápá kã Yézū

kã ngã igí kã nëë, äkpã igí ä'bã gūjū nì ä'dá, 'déé, yömó jūjū búbū yäkã ä yisi igí yã. ¹⁴ Mökõ máná míshí nëë, mãnjã mëshé kã irí mãpã kã áshá, kã ádá mãlä ádá ärä önjõ ägã gī, ìshíí lúmü ägã gī míshí, ìshíí yömó è 'déé, kälã ádá ärä önjõ èpë igí gī, ìshíí lúmü èpë igí gī 'dī kã nëë, ä ndã'dá ä'bã ìlì irí nì. ¹⁵ Ìshíí tá ndákpã è 'déé, kisi önjõ në, wälã lúmü në kã nëë, èté nì bëbé gũfū irí, ìshíí ä yökõ áshá è 'déé, döñbõ èyí kãzá è'dë nì kã 'dī.

¹⁶ Ìshíí è kã nì gbölõ è 'déé, ägã mã ndökõ dãnã nì nëë, kútú dī gälã ádá ärä èté nì ngã yää kã nëë, kã ádá è 'déé, Yézū kili kã ádá ärä ägã kã, ätãsh yää, ängã áyã ägã dī gili nì kã ádá ärä yömó è 'déé, míyí mãpã áyã nì kã ngã igí ä kã. ¹⁷ Ìshíí 'déé, ndákpã nënë dãnã nì ä è'dë, ìshíí 'déé, ökõ äñã mùmü önjõ në wälã, lúmü në 'dī kã nëë, dī gälã ádá ärä Mbájá ä ndã'dá ä'bã shëshë lépë nì áyã 'dè? ¹⁸ Yää kötõ ámã gī, mã'bã gälã ádá ärä ägã mötõ kökõ ärä ägã kã glëmë ádá kã njãnjã ägã ä'dá, ìshíí nëë, ängã áyã ägã dī gälã nëté nì mãpã ögõ ádá nì kã shíkī kpökpó rãyã ádá nì. ¹⁹ Ìshíí kã úgú è 'déé, mãlä ádá ärä ägã mötõ kökõ ärä ägã míshí yää, ängã áyã ägã dī gökõ gãnã nì nëë, ägã mã yälã ùngú nì mãpã dã'bã rãyã ádá nì, ìshíí shëshë lépë ägã ä yägã äpã dī mùmü Mbájá 'dī. ²⁰ Ìshíí nëë, kpíí 'déé, shëshë lépë ägã kã látã ägã në kã nëë, Mbájá èté nì góvõ ùngú ötõ kã shëshë lépë ägã, ìshíí ökõ ùngú nì gī tírí äná ìshí.

²¹ Yää lëmbé mã gī 'déé, shëshë lépë ägã ägã 'dī yää, ìlì èyí ä'dã nëë, mbãwã göjõ 'bákã äpã gbögbõ ärä Mbájá ä yälã ägã 'dī, ²² ìshíí ä ndīyí bī ägã tá ùngú è 'déé, ägã mã ndūjū èté mãpã kã ádá èyí ä kã, kã ádá mã yälã ùngú nì mãpã dã'bã gónjõ ádá í ngã áyã nì, ìshíí gälã ùngú è 'déé, shëshë lépë nì kã ndëlë äpã è'dë ä kã. ²³ Ìshíí gónjõ ádá í ngã áyã nì 'déé, klëmë bī ägã kã nëë, iyí nëë, ängã áyã ägã dī giyí mãpã kã Gësë újū í ngã áyã në Yézū Krístõ, ìshíí níí mãlä ádá ärä ägã mötõ kökõ ärä ägã, è ngã nì gónjõ ádá í 'déé, klëmë bī ägã kã. ²⁴ Ìshíí yömó è 'déé, kã yögó gónjõ ádá kã Mbájá kã nëë, ä yãshá 'bälã kã ngã èté. Ìshíí è ngã nì gbölõ è 'déé, ägã mã yökõ dãnã nì nëë, èté ä yãshá ä'bã shëshë lépë ägã kã, kã ádá èné Lilí ärä në bī ägã ìshí.

Gödó lilí ärä nì gī

4 Yää lëmbé mã gī, mã'bã giyí mápá kã ádá kã ndákpã è tírí 'déé, kã'dã kábã yää, èpë igí nì kéné ádá kã Mbájá kã ä'dá. Ätãsh yää, ängã áyã igí nì dī gödó igí, kã ádá gökõ nì nëë, kútú lilí ärä í 'déé, kãngã áyã igí ä kã nëë, èshë kã Mbájá yã. Kã ádá gëlë ndákpã öjõ äpã jūjū búbū ä, ìshíí ä yiyí èpë igí nì kéné ádá kã Mbájá, ìshíí nëë, kã närã ádá yää, igí bã äzá kéné ádá kã Mbájá nì. ² Ìshíí è ngã nì gbölõ è 'déé, igí mã ndökõ í nëë, èté lilí ärä yãngã nëë, dú èshë kã Mbájá yã. Ìshíí 'déé, èté lilí ärä äsh ä yiyí nëë, Yézū Krístõ öjõ kã wáwã gbögbõ në, äpã jūjū búbū yäkã ìshí yää, ìlì èyí ä'dã nëë, èté lilí ärä äsh nëë, èshë kã Mbájá. ¹³ Ìshíí nëë, tá lilí ärä [†] è 'déé, kã ndīyí nëë, Yézū bã äzá èshë kã

† Lilí ärä èshë kã Mbájá: Èté lilí ärä yãngã nëë, grõnõ kã Mbájá.

Mbájá ní kã nëë, ètè nî kójó àrà Krístõ 'déé, mógó à'dã ètè kã yõjõ ní kã, ìshíí 'bákétâ nëë, ètè à jùjũ bũbũ në ìshíí.

⁴Yää kótó ã, ìgí nî kótó ká Mbájá, ìshíí mrígí mótó ìlí gèlè kójó àrà Krístõ míshí, ká ádá Lílí àrà Mbájá 'déé, kã ìlí ìgí kã nëë, ònjó òtò ká gòs'í dí lílí àrà è 'déé, kã jùjũ bũbũ ã kã ìshíí. ⁵Ìshíí gèlè kójó àrà Krístõ 'déé, kã jùjũ bũbũ ã kã nëë, à lè mè ádá àpá ká ádá ùngú è 'déé, kã jùjũ bũbũ ã kã, ìshíí yómó jùjũ bũbũ nî à yógó ádá áyá ìgí. ⁶Ágá nî ndákpá ká Mbájá, ìshíí tá ndákpá è 'déé, kòkò Mbájá káná ìshíí ã kã yää, à yógó ádá í ngá áyá àgá, ìshíí ndákpá è 'déé, ètè bã ázá ndákpá ká Mbájá ní kã nëë, à yógó ádá í ngá áyá àgá 'dí, ìshíí è ngá nî gbòlò è 'déé, àgá mà yòkò dānā nî nëë, kútú ndákpá nî à yè'dé ràyá ádá yá, wālā à yè'dé ádá nî ká klèzè yà.

Mālā ádá àrà àgá mótó kòkò àrà àgá

⁷Yää lèmbé mà gí, àngá áyá àgá dí gālā ádá àrà àgá mótó kòkò àrà àgá, ká ádá gālā ádá àrà nî, à yõjõ èshè ká Mbájá, ìshíí tá ndákpá è 'déé, kã yālā ádá àrà klòpò nè kã nëë, Mbájá kákā ètè, ìshíí òkò Mbájá ànā ìshíí. ⁸Ìshíí ndákpá è 'déé, kālā ádá àrà klòpò nè 'dí kã nëë, òkò Mbájá ànā 'dí, ká ádá Mbájá nî bēbé gālā ádá àrà. ⁹Ìshíí è ngá nî gbòlò è 'déé, Mbájá klūsū dí gālā ádá àrà í ngá áyá nè bì àgá, ká gòpó gā'bālā Gēsē újū í ngá áyá nè, àpá jùjũ bũbũ ã, ká ádá è níí, māshá mótó ògò nî. ¹⁰Gālā ádá àrà nî ìlí èyí à'dā ngā? Ílí èyí à'dā ázá àgá kālā ádá àrà Mbájá ní, ìshíí nëë, Mbájá kālā ádá àrà àgá, ìshíí òjò òpó Gēsē újū í ngá áyá nè, àyá grótó srāmā, ká ádá gijī jī ìshíí àpá ká glòs'í dí ùngú í ngá áyá àgá kã. ¹¹Yää lèmbé mà gí áyá è 'déé, Mbájá kālā ádá àrà àgá ngé kã nëë, bijā nëë, àngá áyá àgá dí gālā ádá àrà àgá mótó kòkò àrà àgá. ¹²Ndákpá è 'déé, kòkò Mbájá ká mùmū nè kã nëë, ázá ní. ìshíí nëë, 'déé mālā ádá àrà àgá mótó kòkò àrà àgá míshí yää, ìlí èyí à'dā nëë, Mbájá àshā à'bā ìlí àgá, ìshíí shíkí gālā ádá àrà ká Mbájá nëë, èlè à'bā shèshè lèpè àgá túrú ìshíí.

¹³Ìshíí mòkò máná míshí nëë, àgá māshá mā'bā ìlí nî, ìshíí ètè àshā à'bā ìlí àgá, ká ádá èné Lílí àrà nè bì àgá ìshíí. ¹⁴Ágá yómó yópó ká Yézū nî dũmbú ádá àpá ká ádá è 'déé, Bēbé kòpó Gēsē újū í ngá áyá nè, ká ádá è níí, àshā ndákpá è 'déé, kã jùjũ bũbũ ã kã. ¹⁵Ìshíí tá ndákpá è 'déé, kã ndíyí nëë, Yézū nî Gēsē újū ká Mbájá kã nëë, Mbájá à yāshā à'bā ìlí nî, ìshíí mēngá ètè à yāshā à'bā ìlí Mbájá. ¹⁶Ìshíí àgá mòkò máná míshí nëë, Mbájá à yālā ádá àrà àgá.

Mbájá nî gālā ádá àrà, ìshíí tá ndákpá è 'déé, kālā ádá àrà klòpò nè ìshíí ã kã nëë, ìyí àpá ká Mbájá ìshíí, ìshíí gālā ádá àrà nî, à yā'dá à'bā shèshè lèpè nî, ìshíí à yāshā ká Mbájá à'bā dí úgú 'bālā. ¹⁷Ìshíí ká gbòlò yāngā kã nëë, bēdé ùngú è 'déé, kã ndāsā èshè ká gālā ádá àrà í ngá áyá àgá àpá kòkò àrà àgá nëë, à ndāzā ní, ìshíí shèshè lèpè àgá, à yāgā àpá ká ádá ájā è 'déé, Yézū kã ndrótó ádá nî è'dē kã 'dí. Ká ádá mà yāshā áyá Krístõ, 18 úlú gālā ádá àrà è 'déé, kātā ngá kã

†† Lílí àrà è 'déé, ètè nî kójó àrà Krístõ: Ètè lílí àrà yāngā nëë, ètè nî 'bālā èshè ká kótó røyó.

nèë, mbāwā ázá àpá ká ádá èyí ní, ká ádá bēdé ùngú è 'déé, kāsā kēshè è'dē nëë, ázá ní, ká ádá gālā ádá àrà nî ìshíí mbāwā nî èshè shèshè lèpè àgá ìshíí, ìshíí nëë, ndákpá è 'déé, ètè kã yālā mbāwā grótó ádá è 'déé, kã ndòjõ nî gālõgā kã nëë, à lūsū à'dā nëë, súlú gālā ádá àrà í ngá áyá nî ngá kã nëë, bēdé ùngú è àsā èshè è'dē ìshíí.

¹⁹Ágá mà yālā ádá àrà àgá mótó kòkò àrà àgá, ká ádá Mbájá kālā ádá àrà àgá kpéé. ²⁰Ìshíí tá ndákpá è kã ndíyí nëë, "Ámā mālā ádá àrà Mbájá míshí." Ìshíí à yísi ònjõ nè, wālā lúmū nè, 'déé kã yòkò ìgí ká mùmū nè kã nëë, à ndālā ádá àrà Mbájá áyá 'dē, 'déé ètè kòkò Mbájá ká mùmū nè 'dí kã? ²¹Ìshíí ètè gónjõ ádá yākā nëë, èshè ká Mbájá 'déé, kíyí nëë, ndákpá è 'déé, kã yālā ádá àrà Mbájá kã nëë, àngá áyá nî dí gālā ádá àrà klòpò nè.

Dí gíyí àpá ká Gēsē újū ká Mbájá

5 Tá ndákpá è 'déé, kíyí àpá ká Yézū ìshíí 'déé, kã ndíyí nëë, ètè nî Krístõ kã nëë, ètè nî lítí ká Mbájá, ìshíí tá ndákpá è 'déé, kālā ádá àrà Bēbé ìshíí ã kã nëë, àlā ádá àrà lítí nî tánē ìshíí. ²Ìshíí è ngá nî gbòlò è 'déé, àgá mà yòkò dānā nî nëë, àgá mālā ádá àrà kótó ká Mbájá mótó ògò gālā ádá àrà í ngá áyá àgá bì Mbájá, ìshíí gālā ùngú nî àpá dā'bā gónjõ ádá í ngá áyá nî. ³Ká ádá 'déé, mālā ádá àrà Mbájá míshí yää, àgá mà ndālā ùngú nî mǎpá dā'bā gónjõ ádá í ngá áyá nî, ìshíí gónjõ ádá í ngá áyá nî nëë, lāngā bì àgá mà, ká ádá è níí, mālā ùngú nî mǎpá dā'bā èyí 'dí, ⁴ká ádá àgá kótó ká Mbájá tírì nëë, mājá glòs'í dí ùngú è 'déé, kã jùjũ bũbũ ã kã míshí, ìshíí mòkò ètè ònjõ yāngā mótó ògò gíyí ngá áyá àgá mǎpá ká Mbájá. ⁵'Bí ká ndājá glòs'í dí ùngú ká yómó jùjũ bũbũ yākā? Tá ndákpá è 'déé, kã ndíyí àpá ká Yézū, ìshíí 'déé, kã ndíyí ètè nî Gēsē újū ká Mbájá kã.

Yézū nî 'bí?

⁶Ènjē Yézū Krístõ bì àgá áyá Gēsē újū ká Mbájá òtò ògò bātézmā 'déé, kíjī bì ètè à'bā ìlí úyū ní kã, ìshíí 'déé, srāmā àrà nî klúvú àpá ká kròshõ ní kã. È kã nî ràyá ádá è 'déé, Lílí àrà Mbájá kã'dá dũmbú ádá nî àpá ká ádá èyí ã kã, ká ádá ètè ká'dá ràyá ádá nî ká àrà nè. ⁷Àtāsh yää, ìgí tòtò dũmbú ádá yāngā klēmē ádá àpá ká ádá àrà Yézū bì àgá. ⁸Ìgí tòtò dũmbú ádá yāngā nëë, àcā àkpā ádá í ngá áyá èpè ìgí 'bālā, Lílí àrà Mbájá, ìshíí úyū nî, ìshíí srāmā nî àcā ògbó è'dē. ⁹Ágá mà yíyí mǎpá ká ádá è 'déé, ndákpá kã lè mè bì àgá kã, ìshíí nëë, àngá áyá àgá dí gíyí ní góvó mǎpá ká ádá è ngá Mbájá 'déé, klēmē bì àgá ká ádá ètè ká'dá dũmbú ádá ká Gēsē újū í ngá áyá nè. ¹⁰Tá ndákpá è 'déé, kíyí àpá ká Gēsē újū ká Mbájá ìshíí yää, ràyá ádá 'déé, Mbájá klēmē bì àgá kã, à ndā'dá shèshè lèpè nî, ìshíí ndákpá è 'déé, kíyí àpá áyá nî 'dí kã nëë, àsā Mbájá àpá ká bēbé klèzè ìshíí, ká ádá ètè ndákpá àsh nèë, ìyí àpá ká ádá í 'déé, Mbájá klēmē àpá ká ádá àrà Gēsē újū í ngá áyá nè bì àgá kã 'dí. ¹¹Ìshíí ètè ádá yāngā nëë, àpá ká ádá è 'déé, Mbájá kēné àshā è 'déé, dõngbó

ëyí kázá ë'dë ní kã bî ägâ, ïshíí èté áshá ásh nëë, ãngá Gësë újũ í ngá áyã nî. ¹² Ätâsh yää, ndákpã è 'déé, ádá ká Gësë újũ ká Mbájá kã shëshë lépë ní kã nëë, áshá ä ndã'dá áyã nî, ïshíí ägbë 'déé, ádá ká Gësë újũ ká Mbájá kázá shëshë lépë nî ní kã nëë, áshá ä ndãzá áyã nî ní.

Ängá áyã ägá nî rángã áshá nî 'bákétã

¹³ Mã rëndó bî ïgí yómó è 'déé, miyí mápá ká dírí Gësë újũ ká Mbájá kã, ká ádá níí, mókõ máná nëë, ä ndã'dá ngá áyã ïgí nî áshá è 'déé, döngbó ëyí kázá ë'dë ní kã. ¹⁴ ïshíí ägá mökõ máná mîshí, Mbájá ká úgú tírí ä yögó ádá ùngú è 'déé, ägá mã yöwö mëshé ngá áyã në kã, 'déé möwö ùngú 'déé, shëshë lépë nî këlë äpá ë'dë ä kã ïshí yä. ¹⁵ ïshíí mökõ máná mîshí nëë, Mbájá ä ndögó ádá í ngá áyã ägâ, ká ádá tá ùngú è 'déé, ägá mã ndöwö mëshé áyã nî kã nëë, ä ndënë bî ägâ.

¹⁶ 'Déé ndákpã kókõ ónjö në, wälã lúmũ në, ä yälã gös'dí ùngú è 'déé, bã äzá kã ndënë ïrí döjõ ë'dë bî èté ní yää, ängá áyã nî d'í gräjã äkpã në, bî Mbájá níí,

ënë áshá bî èté. ïshíí mlémë ádá yäkã mápá ká ádá ärä yómó è 'déé, glös'dí ùngú í ngá áyã ïgí kënë ïrí köjõ ë'dë bî ïgí 'dí kã. Ká ádá ä ë'dë nî gälã glös'dí ùngú è 'déé, kã yënë ïrí döjõ ë'dë ä kã, ätâsh yää, bã mã yíyí nëë, ndákpã ängá áyã nî d'í gräjã äkpã në, äpá ká ádá súlú gälã glös'dí ùngú è kätâsh kã ní. ¹⁷ Gälã glös'dí ùngú nî g'í tírí özö 'dí, ïshíí nëë, ä ë'dë nî gös'dí ùngú è 'déé, kënë ïrí köjõ ë'dë 'dí kã.

¹⁸ ïshíí mökõ máná mîshí nëë, tá ndákpã è 'déé, Mbájá kãkã èté ä kã nëë, ä yã'dá ämä ká gälã gös'dí nî kpörö ätâsh 'dí, ká ádá Gësë újũ ká Mbájá ä yëgbë áyã nî, ïshíí Shëtánã, bã ä yälã gös'dí ùngú äpá áyã nî 'dí.

¹⁹ Ägá mökõ máná mîshí nëë, ägá nî kötó ká Mbájá, ïshíí jũjũ bübü nî nëë, ä ümbü ìéké Shëtánã. ²⁰ ïshíí ägá mökõ máná tánë mîshí nëë, Gësë újũ ká Mbájá öjõ ïshí, ïshíí lüsü shíkí Mbájá è kã bî ägá ïshí. ïshíí Gësë újũ ngá áyã nî Yézü Krístö nëë, shíkí Mbájá ïshíí èté nî áshá è 'déé, döngbó ëyí kázá ní kã.

²¹ Ätâsh yää kötó ämã, mã'dá jãngá mëshé ká mbájá è g'í 'déé, ndákpã kräshá ïgí ká ìéké ëpë ïgí ä kã.

2 Jónõ

Ádá äpá ká ádá wárägã yãkã

Jónõ bēbé yōpó ká Yézū Krīstō rōndó düľú srōnō yãkã änjã ē'dē bī yōmó è 'déé, ìgi ká ìľ kēnīsã ká Krīstō 'déé, kädã äpá ká kēnīsã nī "éndé" ĩshí kōtō ngá áyã nī yōmó giyí äpá ká Yézū 'déé, èté kã'dá dī gēbē áyã ìgi ä kã. ĩshí Jónõ lēmē bī ìgi nī, äľã ũngú nī äpá dã'bã gónjõ ádá ká Yézū, ĩshí ängá áyã ìgi dī gälã ádá ärä èpē ìgi òtõ kōkõ ärä èpē ìgi. ĩshí õjõ ē'dé ìgi nī, õngõ kōkõ ärä yōmó grōdó ndäkpã nī äpá ká ádá ärä Yézū Krīstō ká narã ádá nī, ĩshí yōmó è 'déé, kã rōdó ndäkpã nī ká klēzē nī kã. Jónõ tá tówõ èté krōndó wárägã Kélē ádá í 'déé, kásá díri nī Jónõ kãpã ē'dē ä kã, õgbó ká tötõ srōnō nī gī, ĩshí wárägã Gītī Ádá ká Yézū Krīstō.

Srōnõ ká Jónõ bī éndé è 'déé kīshí èté ä kã ĩshí kōtõ áyã nī

1 Srōnõ yãkã nēē, ēshē ká góvó újū † nī bī éndé è 'déé, Mbájá kīshí èté ká kōtõ áyã nī †† kã. Ká rãyã ádá yãä, mãľã ádá ärä ìgi tíri nē, ätãsh yãä, yōmó è 'déé, kōkõ rãyã ádá nī kãnã ĩshí ä kã nēē, äľã ádá ärä ìgi tánē. ² Ká ádá rãyã ádá í 'déé, kã ìľ ägá kã nēē, ä ndã'dá kpōrõ ä yãnjã nī.

³ Mã rãjã äkpã mã bī Mbájá Bēbé, ĩshí bī Yézū Krīstō † Gēsē újū ngá áyã nī nī, äľã lõmó, ĩshí nónõ bī ägã. Mã yōwõ mēshē áyã ìgi nī, èné gōzõ áshã, ĩshí rãyã ádá nī õgbó ká gälã ádá ärä nī bī ägã.

Rãyã ádá ĩshí gälã ádá ärä

⁴ Kōbó kélē úgú äľã ámä ngé, ká ádá mögõ ä'dã nēē, slãgã kōtõ ngá áyã †† ä yälã ũngú nī äpá dã'bã rãyã ádá nī tá äyã è 'déé, Bēbé klēmē gónjõ ádá nī äpá ē'dē bī ägá kã.

⁵ Ätãsh yãä éndé ä, bã mãzá mã rōndó ránjã gónjõ ádá yãkã ká ádá glēmē bī úmü, ká ádá gälã ũngú è 'déé, mãľã sãrã ĩshí ä kã nī. Mã rōndó ádá yãkã ká ádá glēmē bī úmü nī, mãľã ádá ärä ägá mōtõ kōkõ ärä ägã, ĩshí è ngá nī ũngú è 'déé, Mbájá klēmē ádá èyí bī ägá nī, mãľã mēshē ká gōcõ lägã èyí ä kã. ⁶ ĩshí gälã

† Góvó újū: Èté nī Jónõ 'déé, èté nī 'bälã ēshē ká yōmó yōpó ká Yézū Krīstō kã. †† Bī éndé è 'déé, Mbájá kīshí èté ká kōtõ áyã nī: Éndé nī nēē, èté nī kēnīsã ká Yézū, ĩshí kōtõ nī nēē, ìgi nī yōmó giyí äpá áyã nī. † Yézū Krīstō: Yézū nī díri ìľ èyí ä'dã, Mbájá Bēbé gãshã ndäkpã. ĩshí Krīstō nī díri ìľ èyí ä'dã, ndäkpã è 'déé, Mbájá kīshí èté nī, kã'dá góvó ngérē nī kã, Ndäkpã í 'déé, Mbájá kīshí èté ä kã, ká lēmē ĩgrígi nēē, ìľ èyí ä'dã Krīstō, ĩshí ká lēmē ĩbrü nēē, ìľ èyí ä'dã Mēsãyã. †† Kōtõ ngá áyã ĩ: ĩgi nī yōmó è 'déé, kiyí äpá ká Yézū 'déé, ìgi ká ìľ kēnīsã è 'déé, Jónõ kã yēgbē ē'dē ä kã.

á dá ärä nī ìľ èyí ä'dã nēē, gälã ũngú nī äpá dã'bã gónjõ ádá í 'déé, Mbájá klēmē bī ägá kã. ĩshí ēshē ká gōcõ lägã èyí nēē, lēmē bī ìgi ĩyí nēē, mãľã ádá ärä nē, ĩshí nī mãľã ádá ärä slãgã ndäkpã è.

⁷ Gēľé yōmó tänjã iyí äpá ká ádá è 'déé, Yézū Krīstō kōjõ kãpã jūjū búbū ä ká wáwã gbōgbõ nē kã 'dī. ĩshí nēē, ìgi nī yōmó klēzē, ĩshí kójõ ärä Krīstō. ⁸ ĩshí mégbē ká ärä ìgi, ká ádá è nī, ádá í 'déé, ìgi mã yälã nētē èyí ä kã nī, ä'bã gãnjã jãjã ä'dã, ĩshí nēē, ká ádá è nī, mókõ góvó nēē õgõ èyí. ⁹ Tá ndäkpã è 'déé, krōdó èté äpá ká ádá ärä Krīstō ĩshí, 'déé ĩpi jūjū nē, ēshē áyã nī ĩshí yãä, èté äzá ndäkpã ká Mbájá nī. ĩshí nēē, tá ndäkpã è 'déé, klõngõ jūjū nē äpá tá ká ádá è 'déé, krōdó èté äpá ē'dē ĩshí ä kã nēē, èté nī ndäkpã ká Bēbé ĩshí Gēsē újū nī. ¹⁰ ĩshí tá ndäkpã è 'déé, kōjõ áyã ìgi, ĩshí õjõ ká krōdó èté ádá yãngã 'dī yãä, mã'bã gēnē èté gãnjã mōmõ ngá áyã ìgi, wälã mã'bã gūjū èté ä'dã. ¹¹ ĩshí tá ndäkpã è 'déé, kã ndūjū èté ä kã nēē, ä yõngõ ärä nē äpá ìľ glōsī'dí ũngú è 'déé, èté ndäkpã äsh kã yälã nī kã.

¹² Ádá è 'déé, mã yēbē ádá grōndó èyí bī ìgi ä kã nēē, õgõ nē, ĩshí gōgõ grōndó èyí bī ìgi ká srōnõ nēē, äzá ámä nī, ĩshí nēē, ádá è 'déé, kã shēshē lēpē mã kã nēē, mã yēbē ádá gãnjã grã'bã dī ärä ìgi, ĩshí nī, mlēmē èté ádá yãkã mãpã dī mūmü ìgi, ká ádá è nī, kōbó kélē úgú ngá ámä bēdé ũngú è ä'bã gãsã ēshē ē'dē ä'dã.

¹³ Kōtõ ká lúmü †† 'déé, Mbájá kīshí èté ä kã nēē, újū úmü gōzõ äpá ē'dē.

†† Kōtõ ká lúmü ĩ: Kōtõ yãngã nēē, ìgi nī ndäkpã è 'déé, kiyí äpá ká Yézū 'déé, kãshã ä'bã dī úgú í 'déé, Jónõ krōndó srōnõ yãkã kēshē yõ kã.

3 Jónõ

Ádá äpá ká ádá wárägã yãkã

Jónõ bēbé yōpó ká Yézū rōndó dī tōtō dü!ú srōnõ yãkã bī bēdé góvó ndákpã è 'déé, kíyí äpá ká Yézū kã, dírí nī Gáyūsū. Íshíí Jónõ löyó èté äpá ká ádá è 'déé, kùmú slägã yōmó grēkē ögö Yézū 'déé, èpē köpó ïgì kãnjã è'dē bī èté ä kã. Èté lēmē bī Gáyūsū níí, ä!ã üngú nī tá äyá è 'déé, slägã yōmó giyí äpá ká Yézū kã yã!ã nī kã. Íshíí lēmē bī èté ötö ílí srōnõ nī níí, ä'bã gã!ã üngú äpá dã'bã üngú ká yōmó è 'déé, kã yã!ã glös'tí dí üngú nī 'déé, kíjñí ä'dã èpē ïgì nī gónjõ ndákpá nī äpá ílí kēnísã nī kã ä'dã.

Jónõ tá tówó krōndó wárägã Kélé ádá í 'déé, kásá dírí nī Jónõ kãpá è'dē ä kã, ögbó ká tōtō srōnõ nī gí, íshíí wárägã Gítí Ádá ká Yézū Krístö, äcã ögbó è'dē.

1 Ámä góvó újü † nī ká rōndó srōnõ yãkã bī úmü yää, lēmbé mâ, Gáyūsú 'déé, má!ã ádá ärä î ká shēshē lépē mâ, ä 'bälã kã, ká ádá è 'déé, míyí mǎpá ká räyã ádá nī ká ngá úmü ä kã.

² Yää lēmbé mâ, mã räjä äkpã mâ, bī Mbájá níí, gbög-bö î ä'dá gãngã nī íshíí níí, ökö üngú è tírí 'déé, ká yēbē ádá èyí kã, tá äyá üngú è 'déé, má yāshá 'bälã ká Mbájá kã. ³ Ká bēdé úgú è nëè, slägã ndákpã è 'déé, míyí mǎpá ká Yézū ká ngá ïgì ä kã öjó, íshíí lēmē ádá ärä î bī ámã äpá ká ádá è 'déé, kíyí äpá ká räyã ádá nī, íshíí 'déé, ká yã!ã üngú nī äpá dã'bã èyí ä kã. ⁴ Bēdé üngú è 'déé, kã ndã'bã shēshē lépē mâ, kélé nī èshē ká gögö ádá è 'déé, kã ndiyí kōtö í ngá ámã, ä yã!ã üngú nī äpá dã'bã räyã ádá nī kã nëè, äzá ní.

⁵ Yää lēmbé mâ, dī giyí ngá äyã î äpá ká Yézū ká shēshē lépē î 'bälã kã, ká yã!ã úmü 'déé, ká yã!ã glözö üngú nī gí bī önjö î gí, è 'déé ká yã!ã nëté nī ká ádá ärä ïgì íshíí ká ádá ärä Krístö kã, kpíí slägã yōmó è 'déé, ïgì nī tēndē ndákpá nī bī úmü ä kã. ⁶ ïgì lēmē ádá äpá ká ádá gã!ã ádá ärä í ngá äyã î bī ndákpã è 'déé, kã ílí kēnísã †† ká Krístö. Ätãsh yää, ä!ã lömó äyã î níí, á'dá tá ká gäná ïgì níí, änjã ká gbö!ö è 'déé, kã ndã'bã shēshē lépē Mbájá níí, kélé äpá äyã î kã. ⁷ Ká ádá ïgì yōmó è 'déé, kíyí äpá ká Yézū kã nëè, änjã änjã ä yã!ã nëté nī ká ádá ärä nī íshíí nëè, ndákpã è kökö Mbájá kãná 'dí kã, ä yäná ïgì 'dí. ⁸ Ätãsh yää, ängá äyã ägá dī gäná úlú ärä ndákpã è 'déé, ïgì kätãsh kã, ká ádá è níí, mǎcã ärä ägá ká ngá ïgì mǎpá ká gã!ã nëté räyã ádá nī.

† Góvó újü: Èté nī Jónõ 'déé, èté nī 'bälã èshē ká yōmó yōpó ká Yézū Krístö kã. †† Kēnísã ká Krístö: ïgì nī glövö ndákpã è 'déé, kíyí äpá Yézū Krístö 'déé, kã lövö ká ádá glöyö èté ká ádá èté nī Bēbé ärä ïgì ä kã.

⁹ Mrōndó srōnõ bī ndákpã è kã ílí kēnísã ká Krístö íshíí nëè, Dīyötrífēsē † 'déé, kã!ã tá ádá gã'dá äpá jüjü ndákpã ká Yézū kã nëè, ïyí äpá äyã ägá 'dí. ¹⁰ Ätãsh yää 'déé, mójö mishí yää, mã ndájá mbímíbí ïgì mǎpá ká ádá üngú è 'déé, èté kã yã!ã nī kã, èté ä lēmē gös'tí dí ádá, ögbó ká giñí ádá gã!ã glös'tí dí üngú äpá äyã ägá. Íshíí bã äzá tá è ngã ní, äñã ká ádá gümú ndákpã ká Krístö íshíí. Íshíí ä yã!ã yōmó è 'déé, kã yēbē ádá gümú ïgì ä kã, íshíí ä yögó ïgì èshē ílí kēnísã nī.

¹¹ Yää lēmbé mâ, á'bã grödó gã!ã glös'tí dí üngú è 'déé, slägã ndákpã è kã yã!ã nī kã ä'dá. Íshíí nëè, ä!ã glözö üngú. Íshíí tá ndákpã è 'déé, kã yã!ã gözö üngú nī kã nëè, èté nī ndákpã ká Mbájá. Íshíí ägbé 'déé, kã yã!ã glös'tí dí üngú nī kã nëè, ökö Mbájá äñá 'dí. ¹² Íshíí nëè, ádá äpá ká ádá ärä Dēmétrüsü è ngá èpē yää, ndákpã nī tírí ä lēmē gözö ádá äpá ká ádá ärä nī. Íshíí ägá mã lēmē gözö ádá mǎpá ká ádá ärä nī tánē. Íshíí ökö áná íshíí nëè, ádá í 'déé, ägá mã lēmē nī kã nëè, närä ádá.

Dõngbó ádá nī

¹³ Ádá è 'déé kãngá ámá ká ádá grōndó bī úmü ä kã nëè, ögö ötö rōtó íshíí. Íshíí nëè, gögö grōndó èyí ká gálãmã, íshíí wárägã nëè, äzá ámá níí. ¹⁴ Mã yíñí ádá gökö úmü geyē níí, mlēmē ádá ká ngá úmü.

Mã yöwö mēshē ká Mbájá níí, üpú úmü íshíí níí, áshá gözö nī. Lēmbé î gí 'déé, kã dī úgú ä kã nëè, újü úmü gözö äpá è'dē, íshíí ä!ã lömó äyã î níí, újü lēmbé ägá gí 'déé, kã yö kã ká dírí ïgì 'bälã, 'bälã äpá è'dē.

‡ Dīyötrífēsē: Èté íshíí bëyē në Gáyūsü ä'dá dī glöyö Mbájá ä'bã tá ílí gã'bälã kēnísã kã.

Júdē

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Srōnō yākā nēē, bēbē grōndó ēyí nī Júdē 'déé, bēdé dírí nī Júdāsā kā, ètē nī 'bālā ēshē ká kōtó ónjō Yézū. Júdē rōndó srōnō yākā bī Krīstīyānō nī gī 'déé, yōmó grōdó ndākpá āpá ká ádá ká Mbájá ká kļēzē nī krōdó igī, īshíí klīmí ílí jūjū igī ā kā. Yōmó grōdó ndākpá yāngā gī, ā yīpī ílí ádá gālā lōmó ká Mbájá bī Krīstīyānō yāngā gī ká sóló, īshíí ā yōngbō óngō igī níí, āshá ká glōsī'dí gbōlō áshá è kā. Júdē lēmē ádá āpá ká gēlē ūngú è 'déé, kālā ārā ēpē igī īshíí ā kā, ēshē ílí Tówó Glēmē ākpā ká Mbájá. Īshíí lēmē ádá bī Krīstīyānō yāngā gī níí, lānā gónjō nī āpá ká rāyā ádá ká Mbájá, īshíí tówó āpá ká Kélē ádá ká Yézū tá āyā è 'déé, igī kōgō kēshē ká yōmó yōpó ngá áyā nī kā.

Yōmó grōdó gónjō ádá ká Mbájá bī ndākpá ká sóló

1 Ámā Júdē bōrō ká Yézū Krīstō, †īshíí ónjō Jémīsī ká rōndó srōnō yākā bī yōmó è 'déé, Mbájá Bēbē āgá kālā ádá ārā igī, īshíí krōjō igī 'déé, Yézū Krīstō kēgbē áyā igī ā kā.

2 Mā rājā ākpā mā bī Mbájá níí, ālā nōnō áyā nē bī igī níí, ēnē gōzō áshá bī igī níí, mālā ádá ārā igī góvó nī mótó kōkō ārā igī.

3 Yāā lēmbē mā gī, gōgō grōndó ūngú bī igī āpá ká ádá ká Mbájá 'déé, kā yāshá āgá 'déé, āgá mā ílí ēyí ká ngá igī ā kā nēē, āngá áamá ngé. Īshíí nēē, ūngú nī ālā áamá níí, mrōndó ádá nī bī igī mápá ká ádá bēdé ūngú è nē, mā yēbē ádá glōmbó igī níí, mlāngā mápá ká ádá ká Mbájá 'déé, míyí mápá ē'dē 'déé, kēné bī glōzō ndākpá áyā nē ká díí ēyí 'bālā kā. 4 Slāgā ndākpá è ínī ārā ēpē igī, īshíí ūkū āngá kōkō ārā igī. Īshíí sārā ngētā nēē, kēné ádá nī gī rōndó ádá āpá ílí Wárāgā ádá ká Mbájá āpá ká ádá è 'déé, kā ndrōtó ádá āpá ká igī ndākpá yāngā, ká ádá ā yālā ūngú nī bā āzā āpá dā'bā ádá ká Mbájá níí, īshíí ípī lōmó í 'déé, Mbájá kālā bī ēpē igī ā kā níí, ā'bā ēpē igī níí, ēpē igī ālā ōrō ē'dē, īshíí igī ānā gīyí āpá ká Yézū Krīstō 'déé, ètē nī Góvó ngéré ngá áyā āgā, īshíí gā'bālā Bēbē ārā āgá kā īshíí.

5 Mā yēbē ádá gālā igī níí, míjī ádá ūngú è 'déé, mókō mánā sārā kā, míjī ádá è 'déé, Bēbē ārā āgá kāshá ndākpá áyā ngá nē ōgbó ká gbōlō è 'déé, kēngē igī kēshē Mésīrī ká 'dé. Īshíí biyí ēyí nēē, ōjō rúshū yōmó è 'déé, kíyí āpá áyā nē 'díí kā. 6 Īshíí kōtó grōnō ††

† Yézū Krīstō: Yézū nī dírí ílí ēyí ā'dā, Mbájá Bēbē gāshá ndākpá. Īshíí Krīstō nī dírí ílí ēyí ā'dā, ndākpā è 'déé, Mbájá kīshí étē níí, kā'dá góvó ngéré nī kā, Ndākpā í 'déé, Mbájá kīshí étē ā kā, ká lēmē Īgrīgī nēē, ílí ēyí ā'dā Krīstō, īshíí ká lēmē Íbrū nēē, ílí ēyí ā'dā Mēsáyā.

†† Kōtó grōnō ká Mbájá 'déé, kánā gālā nētē nī: Ká ádá è 'déé, kánā nētē ká Mbájá īshíí ā kā nēē, 'bákētā ōjō ā'dá ā'bā jūjū yōmó rōyó, īshíí sārā nēē, igī nī kōtó grōnō è 'déé, kā'dá ká'bā mūmū ōrō ká Mbájá, ōgbó ká ngéré ngá áyā ēpē igī 'déé, dírí nī Shētānā kā,

ká Mbájá 'déé, kánā gālā nētē nī īshíí ā kā nēē, ānā díí úgú ngá áyā ēpē igī 'déé, Mbájá kēné bī igī ā kā īshíí, īshíí ōjō lōngō igī ká gīnzírī è 'déé, igī ká ndā'dá ílí ēyí kpōrō ká yānjā nī kā, īshíí ā yēgbē áyā igī ā'bā ílí dīngīlī mūmū úgú, ígī ká Ájā è 'déé, Yézū ká ndrōtó ádá nī āpá áyā igī ā kā. 7 Ázā míjī ádá mbērē Sōdómō īshíí Gōmórā, † ká slāgā mbērē è 'déé, kōtó 'bákā gbōgbō ārā igī ā kā 'dé, ká ètē gbōlō yāngā nēē, ílí igī mbērē yāngā gī ēlē ká gālā ōrō, ōgbó ká ngāngá è 'déé, kā yīndí klōpō ngāngá ēpē igī ā kā. Īshíí Mbájá ēbē ádá yāngā 'dí, ātāsh yāā, rōtó ádá nī āpá áyā igī ká ōshō è 'déé, dōngbō ēyí kázā ē'dē níí, níí ā'dá áyā ūngú è 'déé, ndākpá ká ndōkō nī, ká ádá tá ká ètē gbōlō yāngā nēē, Mbájá ā ndrōtó ádá nī āpá ká glōsī'dí ndākpá nī gālōgā.

8 Ūngú nī ā ndālā ārā nē tá ātāsh, āpá ká yōmó è 'déé, kíńī ārā ēpē igī īshíí 'déé, kōjō āpá kōkō ārā igī ā kā, īshíí ā yālā ūngú nī āpá dā'bā líyí ngá áyā ēpē igī, īshíí 'déé, kā yālā gbōgbō ēpē igī dōsō nī kā, ānā gīyí āpá ōgō kpōtó ká Mbájá īshíí, īshíí ā yālā sáwíyí ārā glōzō ndākpá ká Mbájá 'déé, kā mūmū ōrō ā kā. 9 Īshíí nēē, kpíí ká lōwó è 'déé, ngéré ká grōnō ká Mbájá 'déé, dírí nī Mīkélē kā, klātā lōwó ká ngéré ká kōtó rōyó †† nī āpá jūjū írī ārā Mōzē †† ā kā nēē, Mīkélē lēmē gōsī'dí

īshíí ōjō ānā gōgō ádá ká Mbájá īshíí, īshíí ká úgú è 'déé, Mbájá krōsō igī kápá búbū īshíí ā kā nēē, ōjō ípī ārā ēpē igī āpá ká glōsī'dí lílí ārā è 'déé, ká yālā gāngā ākpā āpá ká ndākpá níí kā. Ró'dó ádá yākā āpá ílí wárāgā Gītī Ádá 12:7-9. † Sōdómō īshíí Gōmórā: Mbájá ālā igī rōmó mbērē yāngā gī ōsō, ká ádá ndākpá è 'déé, ká yō kā nēē, ālā glōsī'dí ūngú nī ōgō ōtō rōtó īshíí ká úgú ārā Ābrāyímī. Ró'dó wárāgā Gōcō Lāgā 18:20-33; 19:1-28. †† Ngéré ká kōtó rōyó: Dírí nī Shētānā. Sārā nēē, ètē nī grōnō ká Mbájá āpá mūmū ōrō, īshíí ōjō ē'dé ílí slāgā kōtó grōnō è gī níí, ānā ádá ká Mbájá, īshíí Mbájá ōgō igī ēshē mūmū ōrō. Ró'dó Gītī Ádá 12:7-9. †† Mōzē: Ká biyí è 'déé, Jōzéfē kílí īshíí nēē, Īzrāyélē nī gī ā'dá mēndé ā'bā mōmō Mésīrī ígī ílí sōsō gūfū salā ríní. Īshíí Mbájá ālā Mōzē níí, ēnggē Īzrāyélē nī gī ēshē ílí āshá mēndé nī. Īshíí Mbájá ōjō ēnē gónjō ádá áyā nē bī igī ōtō ōgō Mōzē, īshíí è ngá nī dūrū è 'déé, ká slāgā úgú è yāā, ā yādā āpá ká gónjō ádá yāngā nī gónjō ádá ká Mōzē kā. Mōzē āshá ūngú áyā 'bālā

ádá ápá áyà nî 'dî, ïshíí nēē ā'dā, "Bēbē ärä ägá ä ndrótó ádá ápá áyà ï." ¹⁰ ïshíí nēē, ïgî ndäkpá yāngā ä yēbē ũngú è tírí 'déé, ïgî kōgō ílí èyí káná 'dî, ïshíí ä yälä ũngú nî ápá dā'bā ũngú è 'déé, gbōgbō ïgî ká yēbē ádá èyí ä ká, ïgî tá áyá wáwá gî 'déé, kînjî ádá 'dî ká, ïshíí è ngā nî ũngú è 'déé, ká ndälä ïgî dōsō nî ká. ¹¹ ïshíí 'bákétā nēē, 'bréké āngā ïgî, ká ádá älä ũngú nî ápá dā'bā ádá è ngā Kāyínō 'déé, kūfū ónjō nē ká, ïshíí ũkú ärä èpē ïgî ápá ílí sóló è 'déé, Bälámā † kälä ká, ká gälä tōyō ádá nākā nî ká, Mbájá ä ndrūshū ïgî nē, ká ádá mēngá ïgî ānā ádá ká Mbájá ïshíí, tá áyá ũngú è 'déé, Kórā †† kälä ká.

¹² ïgî ndäkpá yāngā nēē, ä límí dî úgú ngā áyá ïgî ká löwó è 'déé, má löwó ká ádá gōshó nōshó è 'déé, má yînjî ádá góvó úgú ká Bēbē ärä ägá ē'dē ä ká, ïgî áyá yōmó gācā ndlíjñî, ïshíí nēē, ä yēbē nōshó nî tá ápá ó'dō èpē ïgî, ïshíí ïgî áyá krōkó è 'déé, njinjî kázá ē'dē ní, ïshíí 'déé, yāyā ká rōkpó ïgî ä ká, ïgî áyá kpikpî è 'déé, kārā ká ngārūyū 'dî ká, ïshíí 'déé, krūwū ráyá ärä ïgî ïshíí ä ká, ïshíí ílí èyí ā'dā nēē, ílí ká dītí èyí rōmó ïshíí. ¹³ ïgî áyá góvó gūlū ũyū è 'déé, ká yízí nēnē ndéné ngā áyá ïgî, ïshíí ïgî áyá glōwō èpē è 'déé, ká lūlū otó mūmū örō nî ká, ïshíí ä ndēngē ïgî ānjā ānjā dī gīlī tītī è 'déé, kälä ká ádá ärä ïgî ä ká, ïshíí ä ndā'dá néré ä'bā yō.

¹⁴ Énōkō 'déé, èté dī sālā lēmbē rōmó lítí kóshó ká Ádāmā † ká nēē, lēmē ádá ápá tá ká ádá ärä ïgî gā'bälä ndäkpá yākā ká úgú è 'déé ká'dā, "Äzā mókō 'dé, Bēbē ärä ägá ä yōjō ká gēlē grōnō áyá nē 'déé, jūjū ïgî kōgō krōtō otō ká gēlē álíffî ïshíí ä ká, ¹⁵ ká ádá grótó ádá ápá ká ndäkpá nî tírí, yōmó è 'déé, kälä glōsî'dí ũngú, ïshíí 'déé, kälä ũngú ápá dā'bā ádá ká Mbájá 'dî ká, ïshíí ápá ká ádá yōmó è 'déé, kánā ádá ká Mbájá ïshíí ká lēmē glōsî'dí ádá ápá áyá nî ká." ¹⁶ ïgî ndäkpá yāngā ä lēmē klōwō, ïshíí ä yälä lómō klōpō èpē ïgî, ïshíí ä yälä ũngú nî ápá dā'bā glōsî'dí ũngú è 'déé, gbōgbō èpē ïgî ká yēbē ádá èyí ä ká, ïshíí ä lēmē ádá ká ñbēlē ápá ká ádá ärä èpē ïgî, ïshíí ä yē'bē ärä èpē ïgî bî slägā

álíffî lēmbē sōsō gūfū sālā (1,400) ríní ká löwó è 'déé, kākā Yézū dó'bó 'dî ká. Ró'dō ádá ápá ká ádá ärä nî ápá ílí wárāgā Úgú Lété 2-24. † Bälámā: Ró'dō ádá ápá ká ádá ärä Bälámā ápá ílí wárāgā Nímīrā 22-24. †† Kórā: Ró'dō ádá ápá ká ádá ũngú è 'déé, Kórā kälä ká, ápá ílí wárāgā Nímīrā 16:1-50. ‡ Ádāmā: Èté nî kpéé ndäkpā è 'déé, Mbájá kūbū èté ä ká, ïshíí èté nî bēbē ndäkpá nî tírí 'déé, ká jūjū búbū ä ká. Íyí omō nî Évā èté ká'dá yāngā ndäkpá è tírí 'déé, ká jūjū búbū ä ká. Ró'dō Gōcō Lägá 1-5.

ndäkpá è níí, èpē ïgî ökö ũngú è 'déé, èpē ïgî ká yēbē ádá èyí ä ká.

Yē'dé ïshíí ádá ápá ká ádá grükú shēshē lēpē

¹⁷ Yāä lēmbē mâ gî, äzā mînjî ádá è 'déé, yōmó yōpó † ká Bēbē ärä ägá Yézū Krístō klēmē sārā ápá ká ádá ũngú è 'déé, ká ndälä ärä èpē ïgî ä ká 'dé. ¹⁸ Lēmē bî ïgî ä'dā, "Ká dōñbó úgú nî nēē, slägā ndäkpá è ä yāsá Mbájá ápá ká ũngú 'dî, ïshíí ä ndälä ũngú nî ápá dā'bā glōsî'dí ũngú è 'déé, èpē ïgî ká yēbē ádá èyí ä ká." ¹⁹ È ngā nî ndäkpá è 'déé, ká yōñō kōkō ärä ïgî ä ká, ïshíí 'déé, ká yälä ũngú nî ápá dā'bā ũngú è 'déé, gbōgbō ïgî ká yēbē ádá èyí ä ká, ïshíí Lílí ärä Mbájá †† äzā áyá ïgî ní.

²⁰ ïshíí nēē, yāä lēmbē mâ gî, mánjā gólō kpōrō ká gîyí mápá ká Yézū, ïshíí ká úgú tírí mrájā äkpā ïgî mótó ögō Lílí ärä Mbájá. ²¹ Má'dá tá ká gōgō ärä Mbájá, ká löwó è 'déé, má yāmā áshá è 'déé, dōñbó èyí kázá ē'dē ní 'déé, Bēbē ärä ägá Yézū Krístō ká ndéné bî ïgî èshē ká nónō áyá nē ká.

²² Málā nónō bî ndäkpá è 'déé, shēshē lēpē ïgî klüzú ápá ká gîyí ápá ká ádá Mbájá 'dî ká. ²³ Mréyē slägā ndäkpá è mēshē ílí öshō nî níí, máshá ïgî, ïshíí málā nónō bî slägā ndäkpá è, ïshíí níí, mégbē ká ärä ïgî, ká ádá è níí, má'bā gōngō ärä ïgî mápá ká glōsî'dí ũngú áyá ïgî ä'dá.

Mrébé Mbájá

²⁴ Mbájá önjó nē, ïshíí ä ndänā ïgî níí, má'bā glīgbi nî ä'dá, ïshíí ä ndälä ïgî níí, sóló ä'bā gā'dá áyá ïgî ä'dá, ïshíí ä ndēngē ïgî dōjō ápá dī mūmū nē, ká ádá è níí, mókō gōzō ärä nē níí, má'dá ká gälä góvó kōbó kélē úgú. ²⁵ Èté tá gā'bälä Mbájá 'déé, ká ndāshā ägá ká, ïshíí 'déé, ägá mā ndrēbē èté mápá ká ádá gōzō góvó önjó ngā áyá nî, ïshíí kpötó ngā áyá nî mótó ögō Bēbē ärä ägá Yézū Krístō ká úgú tírí èshē sārā ngētā, ïshíí ïgî ká úgú è 'bákétā, ïshíí kpōrō ä yānjā nî. Átāsh.

†† Yōmó yōpó: Yézū öpó yōmó yōpó áyá nē ká kpötó áyá nē, ká ádá glóló nōwō, ïshíí gōgō kōtō rōyō èshē jūjū ndäkpá, ïshíí níí rōdó ádá í ngā áyá nē bî ndäkpá. †† Lílí ärä Mbájá: Ádá ká Mbájá ä'dā nēē, Bēbē èté nî Mbájá, ïshíí Gēsē újū ngā áyá nî Yézū nēē, èté nî Mbájá, ïshíí Lílí ärä Mbájá èté nî Mbájá. Bēbē ïshíí Gēsē újū nî ïshíí Lílí ärä nî nēē, ïgî tírí nî Mbájá 'bälä. Ró'dō Jónō 1:1-18; Jónō 8:41-42; Nētē ká Yōmó Yōpó 5:3-4.

Gitĩ Ádá

Ádá āpá ká ádá wárāgā yākā

Wárāgā yākā nēē, bēbé grōndó ēyí nī Jónō bēbé yōpó ká Yézū Krīstō. Yézū lūsū bī ētē ōtō ílī ūngú āyá liyí níí, rōndó ĩgĩ ádá yāngā gĩ āpá ílī wárāgā yākā. Rōndó bī glōvō jūjū ndākpā è 'déé, ká ílī kēnīsā ká Krīstō 'déé, ĩgĩ ká ílī sālā lēmbē rōmó tēndē tēndē mbērē nī gĩ kā. Āpá ílī jūjū ádá 2-3, Yézū ēné bī glōvō jūjū ndākpā è 'déé, ká ílī ĩgĩ kēnīsā yāngā gĩ kā nēē, tēndē tēndē srōnō. Īshíí ē'dé ĩgĩ ōtō ílī srōnō ngá áyā nē gĩ, ká ádá è níí, āyā ēshē ká gālā glōsī'dí ūngú í ngá áyā ēpē ĩgĩ, ĩshíí ōjō ē'dé ĩgĩ gónjō nī níí, ā'dá tá ká giyí nī āpá ká ádá í ngá áyā nē, kpíí ká úgú è 'déé, lólō nī ká yōkō ĩgĩ ā kā, ká ádá ĩgĩ nī yōmó gālā nētē ká Mbájā. Ōtō ílī ūngú è 'déé, Jónō kōkō ĩgĩ kāyá liyí nī kā, Mbájā ēnjē ndégbē ó'dō í ngá áyā nē, āpá ká ádá gālā glōsī'dí ūngú è tírí 'déé, ndākpā è ká jūjū būbū ká yālā nī kā, ĩshíí lūsū gbōjō è 'déé, Krīstō ká ndīgí ōtō ílī Shētānā āpá ká ádá gōsī'dí dālā dūngú áyā nī kā, ĩshíí ā ndrōtō ádá āpá ká ndākpā è tírí 'déé, kānā rāyā ádá í ngá áyā nī ĩshíí ā kā. Īshíí ēshē biyí è ngá nēē, Jónō ōkō Mbájā ā yālā tówó mūmū ōrō è ká dōsō nī ōgbó ká jūjū būbū nī, ĩshíí ā ndōjō dī gālā bēdé rāngā mūmū ōrō ĩshíí jūjū būbū è 'déé, ētē ĩshíí yōmó è 'déé, kiyí āpá áyā nē kā, ká ndāshā 'bālā ká ngá ēpē ĩshíí Krīstō kā'bā ē'dē kpōrō ā yānjā nī kā.

Kpéé ádá nī

1 È kā nī gitĩ ádá ká Yézū Krīstō † 'déé, Mbájā kēné bī ētē ká ádá è níí, lēmē ádá ēyí bī bōrō í ngá áyā nē gĩ, āpá ká ádá ūngú è 'déé, ká yānjā dī gālā ārā ēpē ĩgĩ tāmá gēyē ātā kā. Ātāsh yāā, Yézū ōpó grōnō †† í ngá áyā nē ānjā ē'dē bī bōrō ngá áyā nē Jónō níí, lēmē ádá gitĩ ádá yāngā bī ētē. 2 Īshíí Jónō lēmē ádá ūngú è tírí 'déé, ēpē kōkō ká mūmū nē, ĩshíí 'déé, ēpē kōgó ká mbímbí nē, āpá ká ádá ká Mbájā, ōgbó ká ūngú è 'déé, Yézū Krīstō kālā ĩshíí 'déé, klēmē ádá ēyí ā kā. 3 Mbájā ā ndūpú ndākpā è 'déé, ká ndrō'dō gitĩ ádá í 'déé, Yézū kēné bī Jónō ā kā, ĩshíí Mbájā ā ndūpú yōmó è 'déé, ká ndōgó ádá nī, ĩshíí ká ndālā ūngú nī āpá dā'bā ádá è 'déé, Jónō krōndó ā kā, ká ádá úgú nī líjī ĩshíí.

Yūjū bī yōmó Ásīyā

4 Ámā Jónō ká yūjū ndākpā è 'déé, ká ílī kēnīsā ká Krīstō 'déé, ĩgĩ ká ílī sālā lēmbē rōmó mbērē í 'déé, ká dā'bā úgú è Ásīyā kā.

Mā rājā ākpā mā bī Mbájā, ká ádá è níí, má'dá glōzō nī mótó ōgō gālā lōmó áyā nī bī ĩgĩ. Ágbē è 'déé, ētē ká ē'dē ā kā, ĩshíí 'déé, kā'dá dī gāshā nī, ĩshíí ētē ká ndōjō nī kā, ĩshíí ēshē ká sālā lēmbē rōmó Lílī ārā Mbájā 'déé, ĩgĩ ká dī mūmū mbātā ngéré í ngá áyā nī

† Yézū Krīstō: Yézū nī dírí ílī ēyí ā'dā, Mbájā Bēbé gāshā ndākpā. Īshíí Krīstō nī dírí ílī ēyí ā'dā, ndākpā è 'déé, Mbájā kīshíí ētē níí, kā'dá góvó ngéré nī kā, Ndākpā í 'déé, Mbájā kīshíí ētē ā kā, ká lēmē Īgrīgī nēē, ílī ēyí ā'dā Krīstō, ĩshíí ká lēmē Íbrū nēē, ílī ēyí ā'dā Mēsáyā.
†† Grōnō: Ètē nī lílī ārā, ĩshíí wáwá gbōgbō āzā áyā nī ní, ĩshíí ā yāshā ká Mbájā ā'bā mūmū ōrō. Īshíí Mbájā ā yōpó ētē ká ádá áyā nē bī ndākpā è 'déé, ká jūjū būbū ā kā.

kā, 5 ĩshíí ēshē ká Yézū Krīstō 'déé, ētē nī gōzō dūmbú ádá nī kā, ētē nī rōngbó ndākpā í 'déé, ōtō ōgō ónjó ká Mbájā 'déé, kālā ētē ĩshíí 'déé, kānjā kēshē ká írí nī kā, ĩshíí ētē nī góvó shēngē ká kprāshā ngéré nī gĩ 'déé, ĩgĩ ká jūjū būbū ā kā.

Ètē ālā ádá ārā āgā, ĩshíí ōvó ó'dō āgá ká srāmā ārā nē, 6 ĩshíí ālā āgá níí, mā'dá ndākpā māpá ílī mōmō ngéré ngá áyā nē, ĩshíí māpá ká yōmó grāshā Mbájā, ká ádá gālā nētē bī Mbájā Bēbé nē, 'déé āgá mā ndēné gūrū ārā nī, ōgbó ká gūrū ónjó í ngá áyā nī kpōrō ā yānjā nī ātāsh.

7 Ázā mókō 'dé, Yézū ā ílī krōkó ā yōjō nī,

ĩshíí ndākpā nī tírí ā ndōkō ētē,

kpíí yōmó è 'déé, kufū ētē, ĩshíí kōwó ētē ká gbélé nī kā,

ĩshíí yōmó jūjū būbū nī ā ndōnō ārā ēpē ĩgĩ, ká ádá ārā nī.

Dú má'bā níí, ālā ārā nē, Ātāsh.

8 Mbájā Bēbé ārā āgá lēmē ā'dā, "Ámā nī gōcō lāgá ūngú nī, ĩshíí dōngbó ēyī. Ámā mā ē'dē, ĩshíí mā'dá dī gāshā nī, ĩshíí mā ndōjō nī, ká ádá Mōnjó mótó ká ūngú nī gĩ tírí mīshíí."

Ōvó āyá Kópō ndākpā

9 Ámā nī Jónō ónjó ĩgĩ 'déé, lólō nī ká yōkō ámā ká ngá ĩgĩ ā kā, ĩshíí 'déé, mā rúkú shēshē lēpē āgá māpá ká ádá mōmō ngéré ká Yézū kā, ká ádá ōgbō ámā ā'bā gōlō gōfó būbū í 'déé, dírí ēyí Pātmósō kā, ká ádá è 'déé, mē'dé ádá ká Mbájā, ĩshíí mrōdó ádá ká Yézū bī ndākpā nī kā. 10 Ká ājā glōyó Bēbé ārā āgá Yézū nēē, Lílī ārā Mbájā ōjō āpá jūjū mā, ĩshíí mōgō gōrō lēmē

ndákpá áyá nönö gemë tũlú, ¹¹ ĩshíí lëmë bî áamá ĩyí, “Róndó ádá ápá ílí wárägá nî ũngú è 'déé, kókó ĩgí á ká, ĩshíí níí, ópó ánjà è'dé bî ndákpá è 'déé, ká ílí kénísá ká Krístó 'déé, ĩgí ká ílí sálá lëmbë rómó mbërë yáká gí ká, Éfësüsü, Smírná, Përgámúmü, Tiyátírä, Sárdísí, Filädélfiyä, ĩshíí Lāwödísíyā ká.”

¹² Mípi ärä mâ, ká ádá gökó ndákpá í 'déé, ká lëmë ádá nî bî áamá ká. ĩshíí ká löwó è 'déé, mâ ndípí ärä mâ ká nëë, mókó sálá lëmbë rómó ũngú è 'déé, ká yúsú lámbä nî gí äpá jũjũ èyí 'déé, kälä ĩgí këshé ká dá'bä nî ká, ¹³ ĩshíí bédé ndákpá è ä kókó ũngú è 'déé, ká yúsú lámbä nî gí äpá jũjũ ĩgí ä ká, “Övó áyá Kópó ndákpá” † örö glísí tëndë ĩgí ĩbéké jũjũ lāgá nē, ĩshíí lõngö ílí kíngí nē ká tëndë èshē ká dá'bä. ¹⁴ ĩshíí bíbí jũjũ nî jónó nî äyá mbü tëndë, wälä jónó nî äyá üyü mbämbä, ĩshíí mümü nî äyá gänä memë öshö. ¹⁵ ĩshíí lāgá nî övó áyá ĩbälä è 'déé, kúsú ká'bä ílí öshö gbäyá, ĩshíí öjō èpé äyá üyü è 'déé, kènjé ètē nē ká, ĩshíí lëmë nî äyá lögö gülü üyü kpánbälä. ¹⁶ Èngē sálá lëmbë rómó èpé gí ä'bä ìkéké lāsā nē, ĩshíí gāngā shēshē góvó sēpē ä yígí èshē ílí äkpā nî. ĩshíí ílí mümü nî äyá gänä gāngā ájā è 'déé, kómó ngé kótó krótó ĩshíí ä ká.

¹⁷ ĩshíí ká löwó è 'déé, mókó ètē ä ká nëë, mijí má'bä lāgá nî äyá ndákpá è 'déé, kílí ĩshíí ä ká. ĩshíí üsú ìkéké nē äpá jũjũ mâ, ĩshíí ä'dä, “Ä'bä gētē mbāwā ä'dä, ká ádá ämä nî göcö lāgá ũngú nî gí, ĩshíí döngbó èyí.

¹⁸ Ämä nî ndákpá è 'déé, gāshā nî, ĩshíí mílí sārā nē míshí, ĩshíí äzā ókó 'dé, ämä gāshā nî, ĩshíí mä ndāshā nî kpörö ä yānjā nî, ĩshíí kpötó āngā ämä, mäpá ká ádá ärä írî nî gí, ögbó ká dī úgú è 'déé, ĩgí ká è'dē ä ká.

¹⁹ ĩshíí 'bákētā ká nëë, rónó ádá ápá ká ádá ũngú è 'déé, kókó ĩgí, ĩshíí ũngú è 'déé, ká yökó ĩgí, ĩshíí ũngú è 'déé, ká ndälä ärä èpé ĩgí gälögā ká. ²⁰ Mä ndlëmë ílí giti ádá mäpá ká ádá sálá lëmbë rómó èpé nî gí 'déé, kókó ĩgí äpá ílí ìkéké lāsā mâ ká, ĩshíí sálá lëmbë rómó ũngú è 'déé, ká yúsú lámbä nî gí, äpá jũjũ èyí 'déé, krāshā ĩgí këshé ká dá'bä nî ká. ĩshíí sálá lëmbë rómó èpé nî gí nëë, ĩgí nî sálá lëmbë rómó kótó grönö è 'déé, ká yāná sálá lëmbë rómó glövö jũjũ ndákpá è 'déé, ká ílí kénísá ká Krístó ká. ĩshíí sálá lëmbë rómó ũngú è 'déé, ká yúsú lámbä nî gí äpá jũjũ ĩgí ä ká nëë, ĩgí nî sálá lëmbë rómó glövö jũjũ ndákpá è 'déé, ká ílí kénísá ká Krístó ká.”

Srönö bî ndákpá è ká ílí kénísá ká Krístó 'déé ká Éfësüsü

2 “È ngā nî ádá è 'déé, ámä Yézü mä lëmë bî úmü Jónö níí, rónó bî grönö í 'déé, ká yāná ndákpá è ká ílí kénísá í ngā ámä 'déé, ĩgí ká mbërë Éfësüsü ä ká. Ämä nî ndákpá í 'déé, mēngē sálá lëmbë rómó èpé nî gí má'bä ílí ìkéké lāsā mâ ká, ĩshíí mánjā mánjā kókó sálá lëmbë rómó ũngú í 'déé, ká yúsú lámbä nî gí ká'bä jũjũ ĩgí 'déé, krāshā ĩgí këshé ká dá'bä nî ká. Ätāsh yāä, mógó ádá í ngā ämä. ² Mókó ũngú í 'déé, ĩgí

† Kópó ndákpá: Yézü ä yādä äpá ká ärä nē nî Kópó ndákpá, è ngā ká ádá glüsü ä'dä nëë, ètē nî Krístó, ĩshíí ètē nî Góvó Ngéré è ká mömō ngéré 'déé, döngbó èyí ká ndāzā è'dē ní ká. Ró'dó wárägā ká Dānyélē 7:13-14.

mälä ká tírí míshí, ögbó ká gürü nēté í 'déé, ärä ĩgí köyö mápá ká ádá gälä èyí 'dī ká, ĩshíí má rükú shēshē lépē ĩgí mápá ká glānjā áshā í 'déé, ká yökó ĩgí ä ká. ĩshíí mókó máná míshí nëë, má rīndí ílí ĩgí, ĩshíí má yāná ádá ká ndákpá è 'déé, ká rōdó ndákpá nî äpá ká gälä glösí'dí ũngú nî ká. ĩshíí slāgā ndákpá è nëë, ĩyí èpé ĩgí nî yómó yöpó í ngā ämä, ĩshíí ká úgú è 'déé, módó ĩgí ä ká nëë, mókó ĩgí máná mápá ká yómó klēzē míshí. ³ Lólö nî ökö ĩgí ká ádá ärä mâ, ĩshíí mrúkú shēshē lépē ĩgí, tá ká gīyí mápá ämä, ĩshíí bā má'bä ämä má'dá 'dī.

⁴ ĩshíí nëë, bédé ádá è ä è'dē nëë, shēshē lépē mä èlē äpá äyá ĩgí ká ádá èyí 'dī, ká ádá mälä ádá ärä mâ äyá è 'déé, má'dá dī gälä nî kpéé sārā ká 'dī. ⁵ Äzā mínjí ádá gölö úgú í 'déé, mlé'vé mijí méshé è'dē ä ká 'dé, ätāsh yāä, máyā méshé ká gälä gösí'dí ũngú nî, ĩshíí níí, mlúwü mójó níí, mälä ũngú nî äyá è 'déé, má'dá dī gälä nî kpéé ká. ĩshíí 'déé, máyā méshé ká gälä glösí'dí ũngú nî 'dī yāä, mä ndípí ärä mä döjō nî, ĩshíí mä ndēné méshé äyá ĩgí ũngú í 'déé, má yúsú lámbä í ngā äyá ĩgí mápá jũjũ èyí ä ká. ⁶ ĩshíí nëë, bédé 'bälä gözö ũngú è 'déé, má yälä nî ká nëë, má yísí ndákpá è 'déé, ká yānjā ögö Níkólā gí ká, ĩshíí mēngā ämä mä tá yísí ĩgí tānē.

⁷ ĩshíí tá ndákpá è 'déé, kāngā äyā nî mbímí ĩshíí yāä, āngā äyā nî dī gögö ádá í 'déé, Lílí ärä Mbájá klēmë bî ndákpá è 'déé, ká ílí kénísá í ngā ämä gí ká ĩshíí yāä. Ängā äyā nî dī gälä ũngú äpá dá'bä ádá í ngā ämä, ĩshíí mä ndä'bä ètē níí, öshö èshē ká gārā kpíkpi áshā †† è 'déé, ká ílí gözö glāwā ká Mbájá ká.”

Srönö bî ndákpá è ká ílí kénísá ká Krístó 'déé ká Smírnä

⁸ “È ngā nî ádá è 'déé, ámä Yézü mä lëmë bî úmü Jónö níí, rónó bî grönö í 'déé, ká yāná ndákpá è 'déé, ká ílí kénísá ngā ámä 'déé, ĩgí ká mbërë Smírnä ká. È ká nî ádá è 'déé, mä lëmë nî ká, Ämä nî dī kpéé èyí, ĩshíí döngbó èyí, ämä mílí nē sārā míshí, ĩshíí nëë, 'bákētā ämä gāshā nî, mógó ádá í 'déé, mä lëmë nî ká. ⁹ ĩshíí mókó lólö í 'déé, kókó ĩgí ögbó ká rīyí 'déé, kälä ĩgí ä ká máná míshí. ĩshíí nëë, ĩgí mázā yómó rīyí ní, ĩgí nî yómó éyé, ĩshíí mögö glēmë klēzē í 'déé, ndákpá ká lëmë äpá ká ádá ärä ĩgí ä ká máná tānē míshí, ndákpá āsh ĩgí nî yómó è 'déé, kíyí kábā yā èpé ĩgí nî Yüwúdü nî ká. ĩshíí ká rāyā ádá yāä, ĩgí äzā Yüwúdü ní. ĩgí nî glövö jũjũ ndákpá è 'déé, ká yälä ũngú nî äpá dá'bä ádá ká Shētānā † nî ká. ¹⁰ Má'bä gētē mbāwā méshé ká lólö í 'déé, ká yānjā dī gökó ĩgí ä ká ä'dä, ká ádá ngéré ká kótó rōyó †† nî ä ndēngē slāgā ndákpá è èshē kókó ärä ĩgí äpá ílí síjīnī, ká ádá gödó ĩgí, ĩshíí ä ndlölö ĩgí ká kpú 'bí'bí. Ätāsh yāä, má'dá tá ká gīyí nî mápá ká ádá í

†† Kpíkpi áshā: Ró'dó ádá äpá ká ádá kpíkpi áshā äpá ílí wárägā Göcö Lāgā 2:9; 3:22-24; Giti Ádá 22:1-14. † Shētānā: Ètē nî ngéré ká kótó grönö ká Mbájá 'déé, kánā ádá ká Mbájá, ĩshíí 'déé, Mbájá kōgō ĩgí këshē mümü örö ä ká. Ró'dó Giti Ádá 12:7-9. †† Ngéré ká kótó rōyó: Dírí nî Shētānā. Sārā nëë, ètē nî grönö ká Mbájá äpá mümü örö, ĩshíí öjō è'dē ílí slāgā kótó grönö è gí níí, änä ádá ká Mbájá, ĩshíí Mbájá ögō ĩgí èshē mümü örö. Ró'dó Giti Ádá 12:7-9.

ngá áamá, kpíí 'déé, èbè ádá gũfũ ìgí nè yää, ká ádá mà ndéné gōzō ùngú màpá biyí èyí bì ìgí.

¹¹ Īshíí ndákpá è 'déé, kãngá áyá nî mbímíbí ĩshí yää, ãngá áyá nî dī gōgō ádá í 'déé, Lílí àrà Mbájá kã lēmè bì ndákpá è 'déé, kã ìlĩ kēnísá ká Krístō 'déé, ìgí kã dā'bā úgú è tēndē tēndē ā kã. Īshíí ndákpá è 'déé, kã ndānā ká ádá gālā ùngú āpá dā'bā ádá ká Shētānā nî ĩshí ā kã nèè, ā rōtō ádá āpá áyá nî ká dī rōmó ìrĩ † è kã 'dī."

Srōnō bì ndákpá è kã ìlĩ kēnísá ká Krístō 'déé kã Pērgāmúmũ

¹² "È ngā nî ádá è 'déé, áamá Yézū mà lēmè bì úmũ Jónō níí, rónódó bì grōnō í 'déé, kã yāná ndákpá è 'déé, kã ìlĩ kēnísá ká Krístō 'déé, ìgí kã mbērē Pērgāmúmũ ā kã.

Ámā nî ndákpá è 'déé, kãngá áyá nî gãngā góvó sēpē nî kã, mógó ádá í 'déé, mà lēmè nî kã. ¹³ Mókó máná mīshí nèè, dī úgú í 'déé, ìgí má yāshá má'bā ē'dē kã nèè, Shētānā ãngá áyá nî mbātā ngéré yō, ĩshíí nèè, má'dá tá ká giyí mápá áamá, kpíí ká úgú àrà Āntīpásā 'déé, ètē nî gōzō dūmbú ádá í ngá áamá 'déé, kũfũ ètē kã'bā ìlĩ góvó mbērē í ngá áyá ìgí yō kã nèè, ká ádá è 'déé, ètē kãnā ádá í ngá áamá 'dī kã.

¹⁴ Īshíí kpíí kātāsh kã nèè, ãngá áamá gēsē ádá è 'déé, shēshē lēpē mà kēlē āpá áyá ìgí ká ádá èyí 'dī kã, ká ádá slāgā ndákpá è èshē kōkō àrà ìgí ā yālā ùngú nî āpá dā'bā ádá ká Bálámā †† 'déé, krōdó Bálākā níí, kãngbā Īzrāyélē nî gī níí, ōshó nōshó è 'déé, kōngó bì mbájá è gī 'déé, ndákpá krāshá ká ìkē èpē ìgí ā kã, ĩshíí níí, ālā ōrō. ¹⁵ Īshíí ká ètē gā'bālā gbōlō yãngā nèè, slāgā ndákpá è èshē kōkō àrà ìgí ā yālā ùngú nî āpá dā'bā ádá è 'déé, Nīkólā gī kã rōdó ndákpá nî āpá ē'dē ā kã. ¹⁶ Ātāsh yää, máyā mēshē ká gālā glōsī'dī ùngú nî. Āzá ní yää, tá gēyē ātā nèè, mà ndīpī àrà mà dōjō ngá áyá ìgí, ĩshíí mà ndlātā yōmó è 'déé, kã yālā ùngú āpá dā'bā ádá è 'déé, Nīkólā gī krōdó ìgí āpá ē'dē kã, ká góvó sēpē í 'déé, kã yīgí èshē ìlĩ ākpā mà kã.

¹⁷ Ndákpá è kãngá áyá nî mbímíbí ĩshí yää, ãngá áyá nî dī gōgō ádá í 'déé, Lílí àrà Mbájá klēmè bì yōmó è 'déé, kã ìlĩ kēnísá ngá áamá gī 'déé, ìgí kã dā'bā úgú è tēndē tēndē ā kã. Āngá áyá nî dī gālā ùngú āpá dā'bā ádá í ngá áamá, ĩshíí mà ndéné bì ètē gēsē ménā è 'déé, kītī ā kã, ĩshíí jónó ãngbā, ká rángā dírí mrōndó má'bā 'bō'bōgō èyí, ĩshíí tá ndákpá è 'déé, mà ndéné bì ètē ā kã nèè, tá ètē ká ndōkō dírí yãngā dānā nî."

Srōnō bì ndákpá è kã ìlĩ kēnísá ká Krístō 'déé kã Tīyátīrā

¹⁸ "È ngā nî ádá è 'déé, áamá Yézū mà lēmè bì úmũ Jónō níí, rónódó bì grōnō í 'déé, kã yāná ndákpá è 'déé, kã ìlĩ kēnísá ngá áamá 'déé, ìgí kã mbērē Tīyátīrā kã. Ámā nî Gēsē újū ká Mbájá, klākā mūmū mà ìngĩ áyá mēmē ōshō, ĩshíí lāgá mà gī áyá gānā ngbālā. ¹⁹ Mókó nētē è 'déé, málā kã tírí máná mīshí, ōgbó ká gālā ádá

† Dī rōmó ìrĩ: Ró'dō ádá āpá ká ádá ádá yākā āpá ìlĩ wārāgā Gĩtĩ Ádá 20:6-14; 21:8. †† Bálámā ĩshíí Bálākā: Ró'dō ádá āpá ká àrà ìgí āpá ìlĩ wārāgā Nīmīrā 22:24.

àrà ndákpá, ĩshíí dī giyí mápá ká ádá ká Mbájá, ká nētē gē'dé ádá í ngá áyá nî bì ndákpá nî, ĩshíí dī grúkú shēshē lēpē ìgí mápá ká ìlōlō í 'déé, kōkō ìgí ā kã, ĩshíí mókó máná mīshí, ùngú è 'déé, má yālā ìgí 'bákētā kã nèè, ōgō ōtō ká ùngú è 'déé, má'dá dī gālā ìgí sārā kã mīshí.

²⁰ Īshíí nèè, ōtō ká è ngā tírí nèè, ãngá áamá gēsē ádá è 'déé, shēshē lēpē mà kēlē āpá áyá ìgí āpá ká ádá èyí 'dī kã, āpá ká ádá àrà éndé í 'déé, dírí nî Jēzēbélē † ā kã, ká ádá ìyí èpē nî kéné ádá ká Mbájá, ĩshíí mójó má'bā ètē rōdó bōrō í ngá áamá gī, ĩshíí ìgĩbī rāyā gbōlō í ngá áamá, ká gālā ōrō, ōgbó ká gōshó nōshó è 'déé, kōngó bì mbájá gī è 'déé, ndákpá krāshá ìgí ká ìkē èpē ìgí ā kã.

²¹ Má'bā ètē gāā ká ádá è níí, āyā èshē ká gālā ōrō í ngá áyá nè, ĩshíí nèè, èbè ádá grútú èshē ē'dē 'dī.

²² Mà ndālā ètē níí, ĩndí búbū ká nōwō níí, ìlōlō ōkō ètē.

Īshíí tá ndákpá è 'déé, kālā ōrō ká ngá ètē ĩshí yää, mà ndrōtō ádá màpá áyá ní ká ádá è níí, ìlōlō nî ōkō ètē góvó nî tãnē, 'déé rūtú èshē ká gālā ōrō nî āpá áyá nî 'dī yā. ²³ Īshíí mà ndūfũ ndákpá è ká yālā ùngú ní āpá dā'bā ádá í ngá áyá nî kã, ĩshíí ndákpá è 'déé, kã ìlĩ kēnísá ngá áamá gī 'déé, ìgí kã dā'bā úgú è tēndē tēndē ā kã, ā ndōkō tírí dānā nî nèè, áamá nî ndákpá è mà yōkō ádá è 'déé, kã ìlĩ shēshē lēpē ndákpá, ācā ōgbó ká è ká kīmí ìgí ā kã, ĩshíí mà ndrōtō ádá màpá áyá ìgí tírí níí, lātā āpá ká dālā dūngú áyá ìgí. ²⁴ Īshíí 'bákētā nèè, mà lēmè bì ìgí sōkpō ndákpá è 'déé, míyí mápá ká ádá í ngá áamá 'déé, ìgí má ìlĩ mbērē Tīyátīrā kã 'déé, málā ùngú mápá dā'bā ádá ká Jēzēbélē 'dī kã, ĩshíí 'déé, mánā giyí mápá ká gónjó gītī ádá ká Shētānā nî mīshí ā kã. Ātāsh yää, mēbē ádá è níí, mēné gūrū bēdē nīzī è màpá jūjū ìgí 'dī. ²⁵ Ātāsh yää, má'dá tá ká giyí mápá ká ádá í ngá áamá ìgí ká úgú è 'déé, mà ndōjō nî kã.

²⁶ Īshíí tá ndákpá è 'déé, ká yōgō ádá í ngá áamá, ĩshíí ká yālā ùngú āpá dā'bā èyí ìgí ká dōngbó èyí ā kã nèè, mà ndéné kpōtō bì ètē, màpá ká ádá àrà yōmó jūjū mōmō è 'déé, ìgí ká jūjū búbū ā kã.

²⁷ Īshíí ètē ā ndālā shēngē nî ā'bā jūjū ìgí ká gónjó kōlō ngéré áyá nè,

Īshíí ā ndrīkí ìlĩ àrà ìgí, āyá gríkí kārā gī. ††

Tá áyá kpōtō è 'déé, Bēbē mà kēné bì áamá kã. ²⁸ Īshíí mà ndéné bì ètē èpē è 'déé, ká yīgí ká jūjū gāgā úgú nî kã. ²⁹ Tá ndákpá è kãngá áyá nî mbímíbí ĩshí yää, ãngá áyá nî dī gōgō ádá ká Lílí àrà Mbájá 'déé, kã lēmè bì ndákpá è 'déé, kã ìlĩ kēnísá ngá áamá gī 'déé, ìgí kã dā'bā úgú è tēndē tēndē ā kã."

Srōnō bì ndákpá è kã ìlĩ kēnísá ká Krístō 'déé kã Sārdísĩ

3 "È ngā nèè, ádá è 'déé, áamá Yézū mà lēmè bì úmũ Jónō níí, rónódó bì grōnō í 'déé, kã yāná ndákpá è 'déé, kã ìlĩ kēnísá ngá áamá gī 'déé, ìgí kã mbērē Sārdísĩ ā kã.

Āngá áamá sālā lēmbē rōmó Lílí àrà Mbájá, ĩshíí sālā lēmbē rōmó èpē, ĩshíí mókó dālā dūngú áyá ìgí máná

† Jēzēbélē: Ālā Īzrāyélē nî gī lōyō mbájá gī è 'déé, ndákpá krāshá ìgí ká ìkē èpē ìgí ā kã. Ró'dō ádá āpá ká ádá àrà nî 1 Ngéré 16:29-31; 18:4-19; 2 Ngéré 9:22. †† 2:27 Sálāmā 2:9

mĩshĩ. Ndákpá tírí ìjĩ ádá, ìgĩ tá gáshá nĩ, ìshíí nēē, ìgĩ mílí nē sārā mĩshĩ. ² Máná örō, ká ádá sōkpō ónjó í 'déé, kǎngá áyá ìgĩ ā kā nēē, ēbē ádá gōyó í nē. Átāsh yāā, málā tá dī ē 'déé, kǎngá áyá ìgĩ ā kā, ká ádá ē níí, ónjó ē kǎngá áyá ìgĩ ā kā níí, ónjó ótō ká ē sārā kā. Ká ádá mókō nēē, málā ũngú nĩ mápá dā'bā ádá ká Mbájá ärä mā 'dī. ³ Ázá míní ádá ũngú ē 'déé, kródó ìgĩ kápá ē'dē, ìshíí 'déé, mógó ká mbímbí ìgĩ míshí ā kā 'dé, átāsh yāā, mrúkú ádá yǎngá gónjō nĩ, ìshíí níí, máyá mēshé ká gǎlā glōsī'dí ũngú nĩ. ìshíí nēē, 'déé mórō mēshé ká 'bí'bí nĩ 'dī yāā, mā ndōjō mápá áyá ìgĩ yō, áyá bēbē bīnī, ìshíí má yōkō úgú ē 'déé, mā ndōjō mápá áyá ìgĩ yō ē'dē kā máná 'dī.

⁴ Āngá áyá ìgĩ slāgā ndákpá ē 'déé, ìgĩ ká mbērē Sārdísí dī úgú á kā nēē, ālā lĩlī āpá ká tēndē í ngá áyá èpē ìgĩ 'dī, ká ádá ālā glōsī'dí ũngú 'dī, átāsh yāā, mā ndlōwó ká ngá ìgĩ, ká gōrō jónjō tēndē, ká ádá ìgĩ lātá āpá ē'dē ìshĩ. ⁵ Ìshíí tá ndákpá ē 'déé, ká yōgō ádá í ngá ámā, ìshíí ká yǎlā ũngú āpá dā'bā èyí ā kā nēē, mā ndōrō jónjō tēndē mápá áyá nĩ. ìshíí mā yēshē dírí nĩ mēshē ílī wárāgā áshá † nĩ 'dī, ìshíí mā ndlēmē bī Bēbē mā, ōgbó ká grōnō í ngá áyá nĩ gĩ dīyí nēē, ètē nĩ bēbē grēkē ōgō mā. ⁶ Ìshíí tá ndákpá ē 'déé, kǎngá áyá nĩ mbímbí ìshíí yāā, āngá áyá nĩ dī gōgō ádá í 'déé, lĩlī ärä Mbájá klēmē bī ndákpá ē 'déé, ká ílī kēnisā ngá ámā gĩ 'déé, ìgĩ ká dā'bā úgú ē tēndē tēndē ā kā."

Srōnō bī ndákpá ē ká ílī kēnisā ká Krīstō 'déé ká Fīlādélíyā

⁷ "Ē ngā nĩ ádá ē 'déé, ámā Yézū mā lēmē bī úmū Jónō níí, rónjō bī grōnō í 'déé, ká yāná ndákpá ē 'déé, ká ílī kēnisā ngá ámā 'déé, ìgĩ ká mbērē Fīlādélíyā kā. Ámā nĩ gōzō rāyā Ndákpá nĩ, ìshíí nēē grēkpē ākpā òjĩ ká Dévídī †† nēē, āngá ámā, ìshíí 'déé, mājá ākpā òjĩ nĩ ē'dē mĩshíí yāā, bēdē ndákpá ē 'déé, ká ndōgbō nĩ kā nēē, ā ndāzá ní. Ìshíí 'déé, mógbō ākpā òjĩ nĩ ē'dē mĩshíí yāā, bēdē ndákpá ē 'déé, ká ndājá nĩ nēē, ā ndāzá ní. ⁸ Mókō ũngú í 'déé, málā ká tírí máná mĩshíí, átāsh yāā, mājá ākpā òjĩ nĩ kánjā nĩ, ká ádá ärä ìgĩ mĩshíí, ìshíí bēdē ndákpá ē 'déé, ká ndōgbō nĩ kā nēē, ā ndāzá ní. Mókō máná mĩshíí nēē, ìgĩ mójó mā 'dī, ìshíí nēē, má yǎlā ũngú nĩ mápá ōgō ádá í ngá ámā, ìshíí bā mémé ámā ká gīyí, ìgĩ mázá mēshé ká yōmó grēkē ōgō mā ní 'dī. ⁹ Ìshíí 'bákētā kā nēē, má ndōkō ũngú ē 'déé, mā ndālā ká yōmó ē 'déé, ká yǎlā ũngú nĩ āpá dā'bā ádá ká Shētānā ní kā. Ká ádá ā yīyí kábā yāá, èpē ìgĩ nĩ Yūwúdū, ìshíí nēē, ìgĩ nĩ yōmó klēzē. Mā ndālā ìgĩ níí, ójō úsú lūngū èpē ìgĩ ā'bā dī mūmū ìgĩ, ìshíí bīyí èyí nēē, ìgĩ má ndōkō dāná nĩ nēē, ámā málā ádá ärä ìgĩ

† Wárāgā áshá: Ílī èyí ā'dā, Mbájá rōndó dírí ndákpá ē 'déé, kīyí āpá ká Yézū Krīstō, ìshíí 'déé, ká ndōkō áshá ē 'déé dōngbō èyí kázá ē'dē ní kā gǎlōgā. Ró'dō Fīlípīyā 4:3; Gĩtĩ Ádá 13:8; 17:8; 20:12-15, 27.

†† Dévídī: Mbájá ìshíí ètē ká ádá ē níí, ā'dá āpá ká góvó ngéré ká Ízráyélē ní gĩ, ìshíí ōshō yōshō ā'dā, bēdē góvó ngéré ē ā ndōjō ēshē ká dā'bā úlú ärä kōtō ílī kōtō kóshō ká Dévídī níí, ā'dá āpá ká góvó ngéré nĩ kpōrō ā yānjā nĩ. Ètē góvó ngéré yāngā nĩ Yézū Krīstō. Bīyí ē 'déé, Dévídī ká'dá góvó ngéré nĩ ìshíí ā kā nēē, úgú ē ójō ākā Yézū ká álfīfī (1,000) ríní. Ró'dō Sálāmā 132:11-12; Nētē ká Yōmó Yōpó 2:29-36; 1 Sámwēlē 16-30; 2 Sámwēlē 1-24; 1 Góvó Ngéré 1-2.

mĩshíí. ¹⁰ Áyá ē 'déé, ngā má yǎlā ũngú nĩ mápá dā'bā ádá í ngá ámā, ìshíí 'déé, má rúkú shēshē lēpē ìgĩ mápá ká lólō í 'déé, ká yōkō ìgĩ ā kā nēē, mā ndāshá mēngá ìgĩ, mēshē ká úgú grótó ádá nĩ 'déé, ká ndōjō āpá ká yōmó jūjū būbū yākā tírí ā kā, ká ádá gōdó yōmó ē 'déé, káshá ká'bā jūjū būbū ā kā.

¹¹ Tāgā ärä mā ā yōgō 'dī nēē, mā ndōjō ní. Mrúkú ádá ē 'déé, kǎngá áyá ìgĩ ā kā gónjō nĩ, ká ádá ē níí, bēdē ndákpá ē ā'bā gēné gōzō ũngú ē 'déé, mā ndēné bī ìgĩ mápá bīyí grúkú shēshē lēpē ìgĩ, ìshíí lólō í 'déé, kōkō ìgĩ ā kā ā'dá. ¹² Ìshíí tá ndákpá ē 'déé, ká yōgō ádá í ngá ámā ìshíí ká yǎlā ũngú āpá dā'bā èyí ā kā nēē, mā ndālā ètē níí, ā'dá āpá ká lōngbō Mōmō ká Mbájá ärä mā. Ìshíí ètē bā ā yīgĩ ēshē kólō yō jéé 'dī. Mā ndrōndó dírí Mbájá ärä mā, ācá ōgbó ká dírí mbērē í ngá áyá nĩ 'déé, ètē nĩ ránjā Jērūzālēmē ē 'déé, Mbájá ärä mā kā ndōpō ēshē mūmū örō ā kā, ìshíí mā ndrōndó ránjā dírí mā má'bā gbōgbō nĩ tánē. ¹³ Ìshíí ndákpá ē 'déé, kǎngá áyá nĩ mbímbí ìshíí yāā, āngá áyá nĩ dī gōgō ádá í 'déé, lĩlī ärä Mbájá ká lēmē bī ndákpá ē 'déé, ká ílī kēnisā ngá ámā gĩ 'déé, ìgĩ ká dā'bā úgú ē tēndē tēndē ā kā."

Srōnō bī ndákpá ē ká ílī kēnisā ká Krīstō 'déé ká Lāwōdísīyā

¹⁴ "Ē ngā nĩ ádá ē 'déé, ámā Yézū mā lēmē bī úmū Jónō níí, rónjō bī grōnō í 'déé, ká yāná ndákpá ē 'déé, ká ílī kēnisā ngá ámā 'déé, ìgĩ ká mbērē Lāwōdísīyā kā. Ámā nĩ ndákpá ē 'déé, dírí mā 'Átāsh' ámā nĩ gōzō Ndákpá, ìshíí shíkī dūmbú ádá nĩ, ìshíí āngá ámā kpōtō āpá jūjū ũngú ē tírí 'déé, Mbájá kūbū ìgĩ ā kā. ¹⁵ Mókō dālā dūngú áyá ìgĩ tírí máná mĩshíí, ká ádá ìgĩ mázá ndákpá ē 'déé, míyí mápá ámā ká shēshē lēpē ìgĩ 'bālā ní, wālā ìgĩ mánā ámā ká shēshē lēpē ìgĩ 'bālā tánē ní. Ìshíí ũngú ē 'déé, bījā mā yēbē ádá èyí mēshē áyá ìgĩ ā kā nēē, níí míyí mápá ámā, āzá ní yāā, mánā ámā. ¹⁶ Ká ádá ìgĩ míyí mápá ámā ká shēshē lēpē ìgĩ 'bālā 'dī, ìshíí mánā ámā ká shēshē lēpē ìgĩ 'bālā tá 'dī yāā, mā ndū'bū ìgĩ mēshē ílī ākpā mā. ¹⁷ Míyí nēē, kábā yāā, ìgĩ nĩ yōmó éyē, ìshíí nēē dārā ìgĩ ā yānjā tírí glōzō nĩ, ìshíí ũngú ē 'déé, má yēbē ádá èyí tírí ā kā nēē, mókō ìgĩ tírí míshíí. Ìshíí nēē, mókō rīyí ärä ìgĩ máná 'dī, ndákpá ā yōkō āngā mūmū ìgĩ, ìshíí ìgĩ nĩ yōmó tó'dó ìshíí ìgĩ klākā í nē. ¹⁸ Mā lēmē bī ìgĩ níí, móvó dá'bā nĩ mēshē ámā, ē 'déé kēnjé ètē ká gūsú èyí ā'bā ílī ōshō nĩ kā, ìshíí ā ndā'bā ìgĩ níí, má'dá mápá ká yōmó éyē, ìshíí níí, mójó mójó jónjō tēndē nĩ mēshē ámā níí, mórō ká ádá ē níí, ítí límbí ärä ìgĩ 'déé, ká yǎlā nēē ndēné nĩ bī ìgĩ ā kā, ìshíí níí mójó mēngá ká ádá mūmū ìgĩ níí, mókō úgú nĩ ē'dē gōzō.

¹⁹ Tá ndákpá ē 'déé, málā ádá ärä nĩ mĩshíí, ìshíí 'déé ālā sóló yāā, mā ndrōngbō mápá áyá nĩ, ìshíí mā ndrōfō ètē. Átāsh yāā, míní jūjū ìgĩ ìshíí níí, máyá mēshé ká gǎlā glōsī'dí ũngú ngá áyá ìgĩ. ²⁰ Ázá mókō 'dé, mērútú, ìshíí mā yāgā ākpā òjĩ nĩ, ká ádá ē níí, tá ndákpá ē 'déé, kōgō lēmē mā ìshíí yāā, ājā ākpā òjĩ nĩ níí, múkū mánjā kólō, ìshíí āgā mā ndōshō ũngú ká ngá ètē mā'bā dī úgú 'bālā.

²¹ Īshíí tá ndákpā è 'déé, kā yōgó ádá í ngá áamá, ĩshíí kā yālā ũngú ápá dá'bā éyí ĩshí yāā, mā ndā'dá māpá jūjū mbātā ngéré í ngá áamá ká ngá ètè, tá áyā è 'déé, mā yōgó ádá nī, ĩshíí mā yālā ũngú māpá dá'bā ádá ká Bēbé mā kā, ĩshíí 'déé, mā'dá 'bālā māpá jūjū mbātā ngéré í ngá áyā nī ká ngá ètè ā kā. ²² Īshíí ndákpā è 'déé, kāngá áyā nī mbímbí ĩshí yāā, āngá áyā nī dī gōgó ádá è 'déé, Lílí ärä Mbájá klēmē bī grōnō í 'déé, kā yāná ndákpā è 'déé, kā líl kēnísā ngá áamá gĩ 'déé, igĩ ká dá'bā úgú è tēndē tēndē ā kā."

Mbātā ngéré í 'déé kā mūmū örō ā kā

4 Īshíí biyí è ngá māsá mūmū mā, ĩshíí mókō ákpā ĩjĩ gājá nī ā mūmū örō, ĩshíí mögō lēmē è 'déé, klēmē ádá nī bī áamá kpéé kā, lēmē ádá nī ká gōrō lēmē nē, áyā nōnō gēmē tūlú ā'dā, "Ójō ápá kō'dā nīí, mā ndlūsū bī úmū ũngú è 'déé, kā yānjā dī gājā ärä nē ápá ōgō éyí tówó ā kā." ² Īshíí tāmá gēyē ātā kā nēē, Lílí ärä Mbájá ōjō ápá jūjū áamá, ĩshíí mókō māpá dī mūmū mā nēē, ā ē'dē nī mbātā ngéré è 'déé, kā mūmū örō nī kā, ĩshíí bēdé ndákpā è ā'dá ā'bā jūjū éyí. ³ Īshíí Ndákpā í 'déé, kā'dá kā'bā jūjū mbātā ngéré nī kā nēē, gbōgbō nī ā yāná nī nē, áyā gāná glōzō āngbā gĩ è 'déé, dírí igĩ, jésbērē, ĩshíí kālāsídōnī ā kā, ĩshíí bēbé örō nī āgā lāndá mbātā ngéré nī, ĩshíí ā yāná nī nē, áyā bēdé āngbā è 'déé, dírí éyí ēmráldā 'déé, mbādā kā ē'dē ā kā. ⁴ Īshíí ā yō nī gūfū 'bālā lēmbē sōsō slāgā mbātā ngéré gĩ, āgā lāndá ètē mbātā ngéré āsh, ĩshíí ā'dá ápá jūjū éyí nī gūfū 'bālā lēmbē sōsō kprāshā ndákpā í ngá áyā nī, örō jónó tēndē, ĩshíí úsú tāgíyī ngéré è 'déé, kālā igĩ kēshē ká dá'bā nī kā ápá jūjū èpē igĩ. ⁵ Īshíí gāná ōshō, ĩshíí gīyī njīnjī ācá ōgbó ká grōgbó njīnjī ā yēshē ká mbātā ngéré í 'déé, kā'dá kā'bā lōngō ā kā. Īshíí slāgā sālā lēmbē rōmó lāmbā è gĩ nēē, igĩ nī sālā lēmbē rōmó Lílí ärä Mbájá è 'déé, kā'dá dī gākā ápá dī mūmū mbātā ngéré nī kā. ⁶ Īshíí bēdé ũngú è tánē ā dī mūmū mbātā ngéré nī, ōvó tá áyā gāná góvó mūmū ũyū ká grājá éyí áyā grājá gízázā, ĩshíí sōsō gānjā kāzā āgā lāndá mbātā ngéré í 'déé, kā lōngō ā kā.

Īshíí igĩ gānjā kāzā yāngā gĩ gbōgbō igĩ ēlē túrú ká klākā mūmū ēshē gólō, ĩshíí gólō. ⁷ Īshíí kpéé gāshákpā ũngú è kā nēē, ōvó áyā rújú, ĩshíí dī rōmó gāshákpā ũngú è kā nēē, ōvó áyā újū mō'dó, ĩshíí dī tōtō gāshákpā ũngú è kā nēē, líl mūmū nī ōvó áyā líl mūmū ndákpā. Īshíí dī sōsō gāshákpā ũngú è kā nēē, ōvó áyā kłōkpó. ⁸ Īshíí igĩ sōsō gāshákpā ũngú yāngā gĩ tírí nēē, āngá áyā igĩ nī sālā lēmbē 'bālā ákpá, ĩshíí gbōgbō igĩ tírí ēlē túrú ká klākā mūmū, ĩshíí ā yīshī rīngí nī ōtō líl njónjō, ĩshíí gómó ájā, ĩshíí jéé ērútú ēshē ká gīshī rīngí nī 'dī. Á yiyí,

"Gōzō nī, gōzō nī, gōzō nī

Bēbé ärä āgá ètē gōzō nī, ètē nī Mbájá 'déé, Kōnjō ōtō ká ũngú nī gĩ tírí ĩshíí ā kā, ĩshíí 'déé, ètē ká ē'dē ēshē sārā, ĩshíí 'déé, ètē ká yāshā nī, ĩshíí tá ètē ká ndōjō nī kā."

⁹ Īshíí gāshákpā ũngú yāngā gĩ ā'dá dī grēbé, ĩshíí gēné gūrū ärä, ōgbó ká glōyó Ndákpā í 'déé, kā'dá ā'bā jūjū mbātā ngéré nī kā, 'déé ètē ká ndāshā kpōrō

ndānjā nī kā, ¹⁰ ĩshíí tá ká ètē úgú āsh nēē, gūfū 'bālā lēmbē sōsō kprāshā ndákpā yāngā gĩ úsú lūngū èpē igĩ, ā'bā dī mūmū Ndákpā í 'déé, kā'dá kā'bā jūjū mbātā ngéré nī kā, ĩshíí igĩ ā löyó ágbē 'déé, kā ndāshā kpōrō dānjā nī kā. Īshíí ōjō úsú tāgíyī ngá áyā èpē igĩ, ā'bā dī mūmū mbātā ngéré nī, ĩshíí ā lēmē bī ètē ā yiyí, ¹¹ "Úmū nī Bēbé ärä āgá ĩshíí Mbájá ärä āgā, úmū látá ápá ká ádá è níí, rēbé úmū, ĩshíí níí, èné gūrū ärä í ĩshíí, ĩshíí ōnjō nī tírí āngá áyā ĩ, ká ádá úmū kúbū ũngú nī gĩ tírí, ĩshíí úbū igĩ ũngú yāngā gĩ ōtō ōgō ádá áyā ĩ 'déé, úmū ká yēbē ádá éyí ā kā, ĩshíí áyā è 'déé, āgá mā yōkō igĩ ā kā."

Glākpā wārāgā è krōndó ádá nī ápá ē'dē ā kā

5 Īshíí biyí éyí nēē, mókō Ndákpā ā'dá ā'bā jūjū mbātā ngéré nī, ĩshíí ā líl lēké lāsā nī nēē, glākpā wārāgā ĩshíí rōndó ádá ā'bā ē'dē ōtō líl éyí, ĩshíí 'bō'bōgō éyí, ĩshíí lēlé ká sālā lēmbē rōmó nēné. ² Īshíí mókō gónjō grōnō ká Mbájá ā'dá dī gāsá kōwó ká gōrō lēmē nē ā yiyí, "Bí ká ndlátā ápá ká ádá krikí nēné nī gĩ, ĩshíí gājá glākpā wārāgā nī?" ³ Īshíí nēē, bēdé ndákpā è ātā 'déé, kēshē mūmū örō, wālā kā jūjū bībū ā, wālā kā ũmbū bībū ā 'déé, kā ndājā glākpā wārāgā í 'déé, krōndó ádá nī kā'bā ē'dē níí, kōkō ápá líl éyí ā kā nēē, āzā ní. ⁴ Īshíí mōrō tāmá gōzō ātā, ká ádá bēdé ndákpā è 'déé, klātā ápá ká ádá è níí, èpē gājā glākpā wārāgā í 'déé, krōndó ádá nī kā'bā ē'dē, ĩshíí níí, ètē kōkō ápá líl éyí kāzā ní kā. ⁵ Īshíí 'bālā ēshē ká kprāshā ndákpā nī lēmē bī áamá ā'dā, "Á'bā gōrō nī ā'dá, āzā ókō 'dé, Rújú ēshē ká dá'bā ulú ärä Júdā 'déé, ètē kēshē ká dá'bā ärä góvó ngéré nī Dévidī ā kā nēē, igĩ ōtō líl kójó ärä nē gĩ ĩshíí. Kpōtō āngá áyā nī, ká ádá grikí sālā lēmbē rōmó nēné nī gĩ, ĩshíí gājā glākpā wārāgā nī."

⁶ Īshíí ká löwó è 'déé, māsá mūmū mā kā nēē, mókō Lítí ndlīnjī nī ērútú ā'bā lōngō mbātā ngéré í 'déé, sōsō gāshákpā ũngú nī gĩ kāgā klāndá ètē ā kā, ācá ōgbó ká kprāshā ndákpā nī kā. Īshíí Lítí ndlīnjī † nī ōvó áyā ũngú è 'déé, kūfū ètē nē sārā ĩshíí, ĩshíí āngá áyā nī sālā lēmbē rōmó ājā, ĩshíí sālā lēmbē rōmó mūmū, ĩshíí igĩ nī sālā lēmbē rōmó Lílí ärä Mbájá 'déé, kōpó igĩ kānjā bī yōmó jūjū bībū nī tírí ā kā. ⁷ Īshíí Lítí ndlīnjī nī ānjā èné glākpā wārāgā nī ēshē lēké lāsā Ndákpā í 'déé, kā'dá kā'bā líl mbātā ngéré nī kā. ⁸ Īshíí ká löwó è 'déé, Lítí ndlīnjī nī kānjā kēné glākpā wārāgā nī ĩshíí ā kā nēē, gāshákpā ũngú è 'déé, jūjū igĩ sōsō ā kā, ōgbó ká gūfū 'bālā lēmbē sōsō kprāshā ndákpā nī úsú lūngū èpē igĩ ā'bā dī mūmū nī, ĩshíí igĩ tírí āngá áyā igĩ gūndú, ĩshíí kēpē è 'déé, krāshā igĩ kēshē ká dá'bā, ĩshíí bāná gōnjō kēlē nēné kpīkpī ā túrú ká líl kēpē í 'déé, igĩ nī grājā

† Lítí ndlīnjī: Mbájá ālā Īzrāyélē nī gĩ níí, rōtō srāmā mō'dó nī gĩ ĩshíí srāmā ndlīnjī nī gĩ, ká ádá è níí, srāmā yāngā ēshē glōsī'dí ũngú áyā igĩ. Īgĩ grōtō srāmā yāngā gĩ kā nēē, ká ádá è 'déé, kā ndūfū Yézū Krīstō gālōgā ápá ká krōshō nī áyā Lítí ndlīnjī ká Mbájá kā. Gā'bālā srāmā ärä Yézū ngā nēē, ā ndlījī ĩjĩ ĩshíí ápá ká glōsī'dí ũngú ká ndákpā è 'déé, kiyí kápá áyā nī tírí ā kā. Ró'dó wārāgā Úgú Létē 12:17-28; Márkō 14:12; Lúkā 22:7; Jónō 1:29-35; 1 Kōrēntīyā 5:7; 1 Pítārā 1:19.

ákpá ká glözö ndákpá ká Mbájá ká. ⁹ Īshíí ĩshĩ ráńǎ ríńgĩ á yíyí,
 “Umü látá ápá ká ádá gènè glákpá wárāgā nĩ,
 ácá ōgbó ká gájá nènè nĩ ěshē ē'dē íshí,
 ká ádá úmü nĩ Lítí ndĩĩńjĩ í 'déé, kũfũ úmü nē sārā ĩshí
 ā kā,

ĩshíí óvó ádá ó'dō ndákpá ká srámā ārà î, ká ádá ārà Mbájá,
 ěshē ká úlú ārà ndákpá nĩ tírĩ, ĩshíí lèmè mòmō áyá
 ĩgĩ, ácá ōgbó ká yómó jũjũ mòmō nĩ gĩ tírĩ.

¹⁰ Ká ádá áǎ ĩgĩ, ĩshíí á'dá ndákpá ā'bā ílĩ mòmō
 ńgérè í ńgá áyá ĩ, ĩshíí níí, áǎ nēté ká Mbájá, áyá yómó
 grāshā Mbájá ńgá áyá āgā,

ĩshíí ĩgĩ á yǎǎ shēńgē ápá ká yómó è 'déé, ĩgĩ ká jũjũ
 būbũ ā kā.”

¹¹ Īshíí ká löwó è 'déé, mäsá mǔmǔ mā kā nēè, mögó
 gēǎ nōnō lèmè kōtō grōnō ká Mbájá, jũjũ ĩgĩ áyá gēǎ
 áǎ ĩfĩ, ká dītĩ éyĩ kǔ áǎ ĩfĩ (10,000) āgā lāndá mbātā
 ńgérè nĩ ĩshíí gāshákpá nĩ gĩ, ká kprāshā ndákpá nĩ.

¹² Īshíí á lèmè ádá nĩ ká gōró lèmè èpè ĩgĩ á yíyí,
 “Lítĩ ndĩĩńjĩ í 'déé, kũfũ ètè ā kā nēè, látá ápá ká ádá è
 níí,

á'dá áyá nĩ óńjó, ĩshíí éyé, ká gēńjé ĩńjĩ, ĩshíí kpōtō níí,
 ndákpá èné gǔrũ ārà nĩ, ká glōyó ètè, ĩshíí níí rēbè
 ètè.”

¹³ Īshíí biyĩ éyĩ nēè, mögó lèmè gāshákpá ũńgú è tírĩ
 'déé, ĩgĩ ká mǔmǔ örō, ĩshíí jũjũ būbũ ā, ká yómó è
 'déé, ĩgĩ ká ũmbũ būbũ ā, ĩshíí yómó è 'déé, ĩgĩ ká ílĩ
 ũyũ nĩ ká tírĩ, á yishĩ ríńgĩ, á yíyí,

“Mrébé Ndákpá í 'déé, ká'dá ká'bā jũjũ mbātā ńgérè
 nĩ ká, ĩshíí Lítĩ ndĩĩńjĩ nĩ, ĩshíí níí méné

gǔrũ ārà ĩgĩ, ká ádá glözö ũńgú è 'déé, ĩgĩ ká yǎǎ nĩ bĩ
 ndákpá nĩ ká,

ácá ōgbó ká óńjó í 'déé, kāńgá áyá ĩgĩ ā kā kpōrō ā
 yāńjā nĩ.”

¹⁴ Īshíí gāshákpá è 'déé, jũjũ ĩgĩ sōsō ká ā'dā, “Ātāsh”
 ĩshíí kprāshā ndákpá nĩ, mēńgá èpè ĩgĩ nēè, ũsú lūńgũ
 èpè ĩgĩ būbũ, ĩshíí löyó Ndákpá í 'déé, ká'dá ā'bā jũjũ
 mbātā ńgérè nĩ ká, ácá ōgbó ká Lítĩ ndĩĩńjĩ nĩ.

Dĩ gríkĩ sálā lēmbē rōmó nēnè nĩ

6 Ká ètè úgú āsh nēè, mókó Lítĩ ndĩĩńjĩ nĩ ríkĩ kpéé
 ěshē ká sálā lēmbē rōmó nēnè í 'déé, klēlé ká
 ákpá glákpá wárāgā nĩ ká. Īshíí mögó nōnō lèmè 'bālā
 ěshē ká sōsō gāshákpá ũńgú nĩ gĩ á yāsá kōwó ká gōró
 lèmè nē, tá áyá grōgbó ńjĩńjĩ á yíyí, “Ójō kō'dā.” ² Īshíí
 biyĩ éyĩ nēè, mókó jōńjō mrótō, ĩshíí ndákpá í 'déé, kĩńĩ
 kāpá jũjũ éyĩ ā kā nēè, èné kpōndō ĩshíí tǎgĩyĩ ńgérè bĩ
 ètè. Ká ádá ĩgĩ ótō ílĩ yómó è 'déé, ká'dá dī glātā ká ńgá
 ĩgĩ á ká ĩshí, ĩshíí élé ĩgĩ būbũ ĩshí, ĩshíí átá yāńjā góló
 ká ádá gĩgĩ ótō ílĩ ĩgĩ.

³ Īshíí ká löwó è Lítĩ ndĩĩńjĩ nĩ kríkĩ dī rōmó nēnè è ká,
 ěshē ká glákpá wárāgā nĩ ká nēè, mögó nōnō lèmè dī
 rōmó gāshákpá ũńgú è ká, á yíyí, “Ójō kō'dā.” ⁴ Īshíí
 biyĩ éyĩ nēè, bēdē mrótō è ĩgĩ ápá gēsé úgú, ĩshíí gbōg-
 bō nĩ ĩńgĩ áyá gĩńgĩ ōshō. Īshíí ndákpá í 'déé, kĩńĩ kāpá
 jũjũ éyĩ ā kā nēè, èné bĩ ètè kpōtō ká ádá è níí, ílĩmĩ ílĩ
 gōzō áshá ká ndákpá è 'déé, ká yāshá ká'bā jũjũ būbũ

nĩ ká níí, ndákpá nĩ ũfũ ārà èpè ĩgĩ ótō kōkō ārà èpè ĩgĩ.
 Ātāsh yāā, ójō èné góvó sēpè bĩ ètè tánē.

⁵ Īshíí ká löwó è 'déé, Lítĩ ndĩĩńjĩ nĩ kríkĩ dī tōtō nēnè è
 ká nēè, mögó lèmè dī tōtō gāshákpá ũńgú è ká, á yíyí,
 “Ójō kō'dā,” ĩshíí biyĩ éyĩ nēè, mókó gĩlĩ mrótō, ĩshíí
 ndákpá í 'déé, kĩńĩ ápá jũjũ éyĩ ā kā nēè, èné mĩzánā
 ā'bā ká bēdē lēké nē. ⁶ Īshíí biyĩ éyĩ nēè, mögó ũńgú
 áyá lèmè māpá kōkō gāshákpá ũńgú è 'déé, jũjũ ĩgĩ
 sōsō ā kā, á yíyí, “Ā ndōdō kēpē ózó ápá dī biyĩ nēté ájā
 'bālā, ĩshíí á ndōdō tōtō kēpē óńjō, ápá dī biyĩ nēté ká
 ájā 'bālā. Īshíí níí, á'bā glĩmĩ ílĩ yũyũ nĩ, ácá ōgbó ká áyā
 nĩ ā'dā.”

⁷ Īshíí ká löwó è 'déé, Lítĩ ndĩĩńjĩ nĩ kríkĩ dī sōsō nēnè
 è ká nēè, mögó nōnō lèmè dī sōsō gāshákpá ũńgú è
 ká á yíyí, “Ójō kō'dā.” ⁸ Īshíí biyĩ éyĩ nēè, mókó glēnē
 mrótō, óvó áyá tĩbĩ kōbō, ĩshíí ndákpá í 'déé, kĩńĩ kāpá
 jũjũ éyĩ á ká nēè, dírí nĩ ĩrĩ, ĩshíí dī úgú è 'déé, írĩ nĩ gĩ
 ká'dá ká'bā ē'dē ā kā nēè, á rēké ōgō nĩ 'báká, 'báká,
 ĩshíí èné kpōtō bĩ ètè ká ádá è níí, ũfũ slāgā ndákpá † è
 'déé, ĩgĩ ká jũjũ būbũ nĩ ká, ká góvó sēpè, ĩshíí góvó gĩjĩ
 nōwō, ácá ōgbó ká gōgō, ĩshíí glāńgā kázā nĩ gĩ 'déé,
 ĩgĩ ká jũjũ būbũ nĩ ká.

⁹ Īshíí ká löwó è 'déé, Lítĩ ndĩĩńjĩ nĩ kríkĩ dī sálā nēnè è
 ká nēè, mókó māpá ũmbũ árá nĩ, ĩshíí mókó lílĩ ārà
 ndákpá è 'déé, ká'dá dī gē'dé ádá ká Mbájá bĩ ndákpá
 nĩ, ĩshíí 'déé, kũfũ ĩgĩ ká ádá éyĩ ā kā. ¹⁰ Īshíí ásá kōwó
 ká gōró lèmè èpè ĩgĩ iyĩ, “Yāā Bēbé ārà āgā, úmü nĩ
 gōzō Ndákpá, ĩshíí lēmè klēzē dī, á ndrótō ádá ápá ká
 ndákpá è 'déé, ká yũfũ āgá ká ká úgú 'dè?” ¹¹ Īshíí biyĩ
 éyĩ nēè, èné jōńjō tēndē bĩ ĩgĩ, ĩshíí lēmè bĩ ĩgĩ níí, á'dá
 gāā, ĩgĩ ká úgú è 'déé, ká ndũfũ sōkpō bōrō è 'déé,
 ká'dá dī gǎǎ nēté nĩ bĩ èpè ā kā.

¹² Īshíí ká löwó è 'déé, Lítĩ ndĩĩńjĩ nĩ kríkĩ dī sálā lēmbē
 'bālā nēnè è ká nēè, mäsá mǔmǔ mā, ĩshíí mókó góvó
 glāmá būbũ, ĩshíí ájā nĩ ójō ĩpĩ ārà nē āsá, ójō á'dá gĩlĩ
 nĩ áyá tēndē è 'déé, kǎǎ ètè ěshē ká bíbĩ èné, ĩshíí
 shéshé nĩ ĩpĩ ārà nē gĩńgĩ nĩ, áyá gĩńgĩ srámā. ¹³ Īshíí
 èpè nĩ gĩ 'déé, ĩgĩ ká mǔmǔ örō ā kā, rōńjō ěshé mǔmǔ
 örō nĩ ápá būbũ, tá áyá è 'déé, gāńjā yāyā kēyē kpĩkpĩ
 ásá, ĩshíí 'déé, gārā éyĩ krōńjō būbũ ā kā. ¹⁴ Īshíí biyĩ éyĩ
 nēè, mǔmǔ örō nĩ ójō ákpá ārà nē, áyá glákpá wárāgā.
 Īshíí kprāshā āńbā nĩ gĩ, ká góló gōfó būbũ nĩ gĩ, lūdú
 ěshé dī ārà èpè ĩgĩ ápá gólō.

¹⁵ Īshíí ěshē biyĩ è ńgā nēè, ńgérè gĩ 'déé, ĩgĩ ká jũjũ
 būbũ ā kā, ĩshíí kōtō ílĩ ĩgĩ gĩ, ōgbó ká kprāshā ndákpá
 ká yómó gāmbá lílĩ nĩ, ĩshíí yómó éyé, ōgbó ká ndákpá
 è 'déé, ĩgĩ nĩ shēńgē nĩ gĩ ká, ĩshíí méné nĩ gĩ, ká
 yómó è 'déé, ĩgĩ kázā méné ní ká, ĩtĩ ārà èpè ĩgĩ tírĩ
 ā'bā ílĩ kprāshā tĩtĩ āńbā nĩ gĩ. ¹⁶ Īshíí ásá kōwó ká gōró
 lèmè èpè ĩgĩ ápá ká kprāshā jũjũ āńbā nĩ gĩ, ōgbó ká
 ōsō nĩ gĩ iyĩ, “Mĩjĩ mǎpá jũjũ āgā, ĩshíí níí, mĩtĩ āgá
 mēshé ká Ndákpá í 'déé, ká'dá ká'bā jũjũ mbātā ńgérè
 nĩ ká, ĩshíí tá tówó níí, mĩtĩ āgá tánē, mēshé ká ndégbē
 ó'dō ká Lítĩ ndĩĩńjĩ nĩ. ¹⁷ Ká ádá Ájā grótó ádá ká ndég-

† Slāgā ndákpá: Áyá gōńjō jũjũ ndákpá nĩ ápá ká sōsō glōvō jũjũ
 ndákpá, ĩshíí 'bālā ěshē ká glōvō jũjũ sōsō è ká nēè, ũfũ ĩgĩ nē ěshē
 ē'dē.

bē ó'dō ngá áyā igĩ ōjō ĩshí. ĩshíí nēē, 'bí ká ndrūtú āpá dī mūmū etē ũngú yāngā?"

Rēyē āpā ākpā jūjū ndākpā ká Mbájá

7 ĩshíí ēshē biyí ē ngā nēē, mókō sōsō kōtō grōnō ká Mbájá, 'balā ērútú ā'bā dī gĩgĩ ájā, ĩshíí dī rōmó ē kā ērútú ā'bā dī gūkū ájā, ĩshíí dī tōtō ē kā ērútú ā'bā lítí, ĩshíí dī sōsō ē kā nēē, ērútú ā'bā ló'dō, ká ádá ē níí, yāyā nī ā'bā gĩtĩ āpā jūjū būbū nī, wālā āpā jūjū góvó ũyū nī gĩ, wālā āpā ká bēdé kpi kpi ē ā'dá. 2 ĩshíí mókō bēdé grōnō ē ā yēshē dī gĩgĩ ájā, ĩshíí āngá áyā nī kētīmī rēyē ká Mbájá 'déé, jéé etē kā yīlī 'dī kā. ĩshíí etē grōnō yāngā ōjō ādá sōsō kōtō grōnō ē 'déé, kēné bī igĩ kpōtō, ká ádá gālā glōsī'dí ũngú āpā jūjū būbū nī, ĩshíí kprāshā ũyū nī kā, ĩshíí lēmē bī igĩ ká gōrō lēmē nē ā'dā, 3 "Mā'bā gālā jūjū būbū nī, ĩshíí kprāshā ũyū nī, ká kpi kpi nī gĩ dōsō nī ā'dá, igĩ ká úgú ē 'déé, āgá mā ndūsú rēyē māpā ākpā jūjū yōmó ē 'déé, igĩ kā yālā nētē bī Mbájá āra āgá kā." 4 ĩshíí ēshē biyí ēyí nēē, mōgó ádá māpā ká ádá āra gēlé jūjū ndākpā ē 'déé, kūsú rēyē nī kā'bā ākpā jūjū igĩ ĩshíí ā kā, ĩshíí jūjū igĩ nī gūfū sālā lēmbē gūfū rōmó lēmbē sōsō álíffī (144,000) ndākpā. ĩshíí igĩ nī úlú āra Īzrāyélē nī gĩ tírí. 5 ĩshíí ālā rēyē nī āpā ká kpú lēmbē rōmó álíffī (12,000) ndākpā ēshē ká úlú āra Júdá, Rúbēnē, ĩshíí Gádā. 6 Āshérē, Nāfātālē ĩshíí Mānásā, 7 Sīmónī, Léví ĩshíí Īsākārā, 8 Zēbēlúnū, Jōzéfē ĩshíí Bēnjēmínō.

Gēlé ndākpā ē 'déé kōrō jónó tēndē

9 ĩshíí ēshē biyí ē ngā nēē, māsá mūmū mā, ĩshíí mókō gēlé ndākpā ē 'déé, grō'dō jūjū igĩ klānjā nē kā. Īgĩ ndākpā āsh nēē, ēshē ká yōmó gēlé jūjū mōmō, ĩshíí ēshē ká tēndē úlú āra ndākpā, ōgbó ká lēmē mōmō í ngá áyā igĩ 'déé, tēndē tēndē ā kā. ĩshíí ōjō ērútú ā'bā dī mūmū mbātā ngéré nī āpā dī mūmū lítí ndīlīnjī nī. ĩshíí ōrō jónó tēndē, ĩshíí ēngē lēngē kōbó lígī ā'bā lēké epē igĩ, 10 ĩshíí ā yāsá kōwó ā yiyí, "Mbájá āra āgá 'déé, kā'dá kā'bā jūjū mbātā ngéré nī kā nēē,

āngá áyā nī kpōtō ká ádá gāshā ndākpā,
ĩshíí lítí ndīlīnjī nī āngá áyā nī kpōtō tá ātāsh."

11 ĩshíí grōnō nī gĩ, āgā lāndá mbātā ngéré nī, ācā ōgbó ká kprāshā ndākpā nī, ĩshíí sōsō gāshákpā ũngú nī, ĩshíí grōnō nī gĩ ōjō ūsú lūngū epē igĩ, ĩshíí ūkū mūmū epē igĩ ānjā būbū āpā dī mūmū mbātā ngéré nī, ĩshíí dārā igĩ tírí ā lōyó Mbájá, 12 ā'dā,
"Ātāsh.

Mrēbē Mbájá māpā ká ádá ónjó ngá áyā nī,
ĩshíí génjé injī ngá áyā nī, ĩshíí níí, mlōyó etē,
ká gēné gūrū āra nī, māpā ká ádá kpōtō í 'déé,
kāngá áyā nī kā, kpōrō ā yānjā nī Ātāsh."

13 ĩshíí 'balā ēshē ká kprāshā ndākpā nī ūjū ámā ā'dā,
"Ókō ndākpā í 'déé, igĩ kōrō jónó tēndē nī kā áná íshíí?
Ĩshíí ókō dī úgú ē 'déé, igĩ kēshē ē'dē kā áná íshíí?"

14 ĩshíí mójō mípī bī etē miyí nēē, "Yāá góvó újū nī,
úmū ókō áná ĩshíí."

Ĩshíí ā'dā, "Ē ngā nī yōmó ē 'déé, lólō nī kōkō igĩ tamá gōzō ātā kā 'déé, kōbō tēndē † í ngá áyā epē igĩ jónó nī ká srāmā āra lítí ndīlīnjī nī kā. 15 ĩshíí ē ngā nī dūrū ē 'déé,

kērútú kā'bā dī mūmū mbātā ngéré ká Mbájá,
ĩshíí 'déé, igĩ kā lōyó etē kā'bā ílī Mōmō í ngá áyā nī,
ōtō ílī njónjó, ĩshíí gómó ájā nī kā, ātāsh yāā, Ndākpā í 'déé, kā'dá ā'bā ílī mbātā ngéré nī kā nēē, ā ndālā lílī āpā jūjū igĩ.

16 ĩshíí jéé gōgō,
wālā gōgō ũyū ā yālā igĩ tówó 'dī,
ĩshíí wālā gómó ájā,
ká gómó úgú ā yālā igĩ 'dī.

17 ĩshíí lítí ndīlīnjī í 'déé, kā'dá kā'bā ílī mbātā ngéré nī kā nēē, ká ndā'dá bēbē gūwū ākpā igĩ, áyā bēbē gūwū nūlū nī gĩ,

ĩshíí ā ndūwū igĩ dānjā āpā dī tītī gēké ũyū, ĩshíí etē nī ũyū 'déé, kā ndēné áshā dōjō ē'dē bī igĩ.

Ĩshíí Mbájá ā ndēshē ũyū nōnō igĩ tírí dēshē ē'dē 'balā, 'balā."

Sālā lēmbē rōmó nēné ĩshíí gēsē kārā gīsī bākúrū

8 ĩshíí ká lōwó ē 'déé, lítí ndīlīnjī nī kríkí dī sālā lēmbē rōmó nēné ē kā nēē, lēmē, wālā góyó ũngú ūyí ōtō mūmū ōrō nī 'dī, ká tagā ēyí gāā ātā.

2 ĩshíí mókō sālā lēmbē rōmó kōtō grōnō ērútú ā'bā dī mūmū Mbájá, ĩshíí ēngē bī igĩ sālā lēmbē rōmó tūlú.

3 ĩshíí bēdé grōnō ē ōjō ērútú ā'bā dī árá, ĩshíí āngá áyā nī gēsē kārā gīsī bākúrū ālā ēshē ká dá'bā, ĩshíí ōjō ēngē bī etē bākúrū góvó nī níí, rōyō bī Mbájá, ācā ōgbó ká grājā ākpā ká glōzō ndākpā ká Mbájá āpā jūjū árá í 'déé, krāshā etē ēshē ká dá'bā nī 'déé, kā dī mūmū mbātā ngéré ká Mbájá kā. 4 ĩshíí biyí ēyí nēē, kākā ōshō gīsī bākúrū nī, ācā ōgbó ká grājā ākpā ká glōzō ndākpā ká Mbájá, ānjā ēshē lēké grōnō nī, ĩshíí ānjā ānjā dī mūmū Mbájá. 5 ĩshíí ēshē biyí ē ngā nēē, grōnō nī ēné gēsē kārā ĩshíí ōjō ēngē klākā ōshō ēshē ká árá nī āpā ílī ēyí, ĩshíí ōjō élē ānjā āpā jūjū būbū nī. ĩshíí biyí ēyí nēē, gāná ōshō, ĩshíí gīyī njīnjī, ĩshíí góyó grōgbó njīnjī, ká glāmā būbū ōjō ālā āra epē igĩ.

Sālā lēmbē rōmó tūlú

6 Biyí ē ngā nēē, sālā lēmbē rōmó grōnō nī gĩ ōjō rāshā āra epē igĩ kánjā ní, ká ádá gēmē tūlú í ngá áyā epē igĩ.

7 ĩshíí ká lōwó ē 'déé, kpéé grōnō nī kēmē tūlú ngá áyā nē kā nēē, klākā lípí, ĩshíí ōshō rōnó ká srāmā élē ānjā āpā jūjū būbū nī, ĩshíí ōjō ākā 'balā kágá †† jūjū būbū nī, ōgbó ká slāgā kpi kpi ē, ĩshíí kēpē ōmbó ē tírí 'déé, kōtō jūjū būbū nī kā nēē, ōjō ākā ēshē ē'dē.

8 ĩshíí ká úgú ē dī rōmó grōnō nī kēmē tūlú ē ngá epē ā kā nēē, ũngú áyā góvó ānjā ānā áyā ōshō, élē etē āpā ílī góvó ũyū. ĩshíí 'balā kágá góvó ũyū nī ōjō ipi āra nē āpā ká srāmā. 9 ĩshíí 'balā ēshē ká glōvō jūjū gēlé

† Kōbō tēndē áyā epē igĩ: Ró'dō ádá āpā ká ádá ádá yākā āpā ílī wārāgā Gĩtĩ Ádá 22:14. †† 'Balā kágá jūjū būbū nī: Áyā gōnjō jūjū būbū nī āpā ká tōtō kágá, ĩshíí 'balā ēshē ká kágá ēyí nēē, ākā nē ēshē ē'dē.

gāshákpá ũngú è 'déé, kā yāshá à'bā ílí ũyũ ní kā nēè, òjó ílí èshé è'dē, íshíí slāgā gēlé kprāshā fālúkũ ní gĩ òjó àlā òsò.

¹⁰ Íshíí ká lówó è 'déé, dī tótò grōnō ní kēmē tūlú è ngá èpē ā kā nēè, góvó èpē tīí èshē mūmū òrō, íshíí òshō èyí à'dá dī gāná ní àyá òshō ngēlē, íshíí òjō tīí āpā jūjū slāgā gūlū ũyũ è gĩ, ògbó slāgā tītī gēké ũyũ è gĩ.

¹¹ Íshíí dírí ètē èpē āsh ní Dānā, íshíí òjō ipī slāgā ũyũ è gĩ tírī āpā ká dānā èyí nē, íshíí gēlé ndākpá òjó ílí, ká ádá ũyũ ní gĩ òjó ānā òtō rōtō íshí.

¹² Íshíí ká lówó è 'déé, dī sōsō grōnō ní kēmē tūlú è ngá èpē ā kā nēè, 'bālā èshē ká kágá ájā † ní, íshíí 'bālā èshē ká kágá shéshé ní, íshíí slāgā èpē è gĩ òjó àlā òsò èshé è'dē, íshíí slāgā kágá àrā igi ànā 'dī. Íshíí ká gómó ájā íshíí ká njónjó ní yāā, úgú ní rájā gbā 'dī.

¹³ Íshíí bīyí è 'déé, māsá mūmū mā kā nēè, mókō 'bālā kļōkpó, à yēnē òtō mūmū òrō, íshíí à yāsá kówó à yiyí, "Bréké. 'Bréké. 'Bréké, āpā ó'dō ndākpá è 'déé, kā yāshá ká'bā jūjū búbū ā kā. Ká ádá slāgā tótò kótó grōnō è ká Mbájá nēè, àtā yānjā dī gēmē tūlú è ngá èpē igi 'bákētā."

9 Íshíí ká lówó è 'déé, dī sālā grōnō ní kēmē tūlú è ngá èpē ā kā nēè, mókō èpē tīí èshē mūmū òrō āpā jūjū búbū ní, íshíí ènē bī èpē ní nēnē grēkpé ākpā tīí níí, ájā tītī tīyí gīlí †† ní. ² Íshíí ká úgú è kájā ākpā tīí tītī tīyí gīlí ní kā nēè, kākā òshō ũsú èshē ílí èyí yō, àyá góvó gākā kākā òshō ílí bīnjī, íshíí ájā ní ká mūmū òrō ní òjó à'dá gīlí ní èshē ká kākā òshō í 'déé, kūsú èshē ká tītī tīyí gīlí ní kā. ³ Íshíí kākā òshō ní àlā gōkó ní gĩ níí, rīgí āpā gēsé úgú āpā jūjū búbū ní. Íshíí ènē kpótó bī igi, tá àyá è 'déé, kēné bī ènē ní gĩ āpā jūjū búbū ní kā. ⁴ Íshíí lēmē bī gōkó ní gĩ níí, à'bā gālā òmbó ní gĩ, wālā gēpē ũngú, wālā kpikpī è 'déé, ká jūjū búbū ā kā, dōsó ní à'dá. Íshíí nēè, níí àlā gōsī'dí ũngú ní tá āpā ká ndākpá è 'déé, kālā rēyē ká Mbájá kápā ākpā jūjū igi 'dī kā.

⁵ Íshíí níí, à'bā gōkó ní gĩ níí, lōlō ndākpá ní tīgí ílí sālā shéshé, íshíí nēè, gōkó ní gĩ à'bā gūfū igi à'dá, ká ádá lōlō í 'déé, igi ká lōlō ndākpá ní è'dē ā kā nēè, tá àyá nōwō grīyí ènē. ⁶ Íshíí ká ètē úgú āsh nēè, ndākpá ní à ndēbē ádá è níí, èpē igi ílí nē èshé è'dē, íshíí nēè, kpótó ká ádá gālā èyí àtāsh āzā àyá igi ní, íshíí à ndīnjí ádá è níí, írī ní òjó ũfū èpē igi èshē è'dē, íshíí nēè, à yōkō 'dī.

⁷ Íshíí gōkó ní gĩ, òvó àyá mrótó è 'déé, igi kánjā ní, ká ádá glātā lílí ní kā. Òrō ũngú àyá kļūnbú àlā èshé ká dá'bā āpā jūjū èpē igi, íshíí ílí mūmū igi nēè, àyá ílí mūmū ndākpá. ⁸ Íshíí bībī jūjū igi tá àyá bībī jūjū lūkpú, íshíí shéshē igi tá àyá shéshē rújú. ⁹ Íshíí kíngī igi àyá nēnē gōmbō lílí è 'déé, kālā èshé ká rōwō, íshíí góyó ákpá igi nēè, àyá góyó gēlé mrótó è 'déé, ká yē'dē kūdū è 'déé, klūlū ká yānjā ānjā dī kāmá lílí ní kā.

¹⁰ Íshíí kūyū igi nēè, tá àyá kūyū ènē, íshíí ónjó āngá ndííí igi 'déé, è've ndākpá yāā, nōwō èyí à ndīgí ílí sālā shéshé. ¹¹ Íshíí āngá àyá igi ngéré èshé ká grōnō, íshíí

ètē à jūjū igi, íshíí ètē grōnō yāngá ní bēbē gōkō āpā ká tītī tīyí gīlí ní, íshíí dírí ní ká lēmē Íbrū ní Ábādōnō, íshíí ká lēmē Ígrígí ní Ápólyōnō. †

¹² Ká ádá kpéé 'bréké è kā nēè, àlā àrā nē íshí, íshíí slāgā rōmó 'bréké è gĩ kā nēè, àlā àrā èpē igi dō'bó 'dī, íshíí à yānjā dī gālā àrā èpē igi tá gēyē àtā.

¹³ Íshíí èshé bīyí è ngá nēè, dī sālā lēmē 'bālā grōnō è kā, òjō èmē tūlú è ngá èpē, íshíí mōgó lēmē mēshē ká sōsō lūngū árá í 'déé, kālā ètē èshé ká dá'bā 'déé, ètē ká dī mūmū Mbájá kā. ¹⁴ Íshíí ètē lēmē yāngá lēmē bī sālā lēmē 'bālā grōnō í 'déé, kāngá àyá ní tūlú ní kā à'dā, "Ájā sōsō grōnō í 'déé, kļāmā igi ká'bā ākpā góvó 'dē'dē í 'déé, dírí èyí Yūfūrātā kā." ¹⁵ Íshíí igi sōsō kótó grōnō yāngá nēè, àlā igi kánjā ní āpā ká ádá ètē pāpā ájā yāngá, āpā ílí ètē ájā yāngá, íshíí āpā ílí ètē shéshé yāngá, íshíí āpā ílí ríní yāngá. Íshíí òjó ájā igi 'bákētā, ká ádá è níí, ũfū slāgā ndākpá †† è, èshé ká yōmó è 'déé, ká jūjū búbū ā kā. ¹⁶ Íshíí èshé ká lōgō àrā mrótó ní gĩ, ògbó ká yōmó è 'déé kíní kápā jūjū igi 'déé, ká lūlū kánjā dī gāmá lílí ní kā nēè, jūjū igi rōmó gūfū sālā mílīyōnō (200,000,000).

¹⁷ Íshíí mā yōkō igi ũngú yāngá mótó ílí ũngú àyá líyí, mrótó ní gĩ, ògbó ká yōmó è 'déé, kíní kápā jūjū igi ā kā nēè, òvó àyá ũngú yākā. Òrō rōwō āpā kíngī èpē igi, íshíí à è'dē ní tótò ulú tēndē, gīngī èyí, íshíí yūgūyūgū èyí, íshíí bēdē è òvó àyá ulú tītōlō. Íshíí jūjū mrótó ní gĩ nēè, òvó àyá jūjū rújú gĩ, íshíí òshō à yigí èshē ílí ākpā igi, ácá ògbó ká kākā òshō, íshíí kíbrítí. ¹⁸ Íshíí slāgā ndākpá †† è, èshé ká yōmó jūjū búbū ní òjó ílí èshé ká tótò glōsī'dí ũngú yāngá gĩ, gākā òshō ní, íshíí kākā òshō ní, ácá ògbó ká kíbrítí ní, 'déé ká yigí èshé ílí ākpā mrótó ní gĩ ā kā. ¹⁹ Ónjó ká mrótó ní gĩ nēè, à ílí ākpā igi íshíí kūyū igi, ká ádá kūyū igi nēè, àyá glōsī'dí glāngā ínjí gĩ, ká jūjū igi à è'dē, íshíí à yēshé ndākpá ká róyó.

²⁰ Íshíí sōkpō ndākpá è 'déé, kūfū igi ká ètē gījí nōwō yāngá 'dī kā nēè, àyá èshé ká glōsī'dí ũngú è 'déé, igi ká'dá dī gālā ní kā 'dī, íshíí à'dá tá ká glōyó kótó rōyó, ††† íshíí glōyó mbájá gĩ è 'déé, ndākpá krāshá igi ká lēké èpē igi èshé ká dá'bā, íshíí fídā ††† íshíí űbālā, íshíí ānjā, íshíí kpikpī ní gĩ kā, íshíí igi ũngú yāngá bā rā'bā úgú 'dī, íshíí bā ògó ádá 'dī, íshíí bā lówó tá 'dī. ²¹ Íshíí bēdē ndākpá è, àtā èshē kōkō àrā ndākpá yāngá níí, kērútú èshé ká kūfū írī, wālā gālā nēnē kó'dó, wālā gālā òrō tāmá āpā yō, wālā gīnī ũngú ní nēè, āzā ní.

† Ápólyōnō: Ílí èyí ká lēmē Íbrū ní à'dā, dī gālā ũngú gōsó ní.

†† Slāgā ndākpá: Àyá gōngó jūjū ndākpá è ká jūjū búbū ā āpā ká tótò glōvō jūjū ndākpá, íshíí 'bālā èshé ká glōvō jūjū ndākpá yāngá nēè, ũfū igi èshé è'dē. †† Slāgā ndākpá: Ílí èyí à'dā, àyá gōvō glōvō tótò jūjū ndākpá tēndē tēndē, íshíí ènē 'bālā èshé ká glōvō jūjū igi, íshíí òjó ũfū igi èshé è'dē. ††† Kótó rōyó: Kótó rōyó à yā'dá à'bā jūjū yōmó rōyó, íshíí sārā nēè, igi ní kótó grōnō è 'déé, ká'dá ká'bā mūmū òrō ká Mbájá, ògbó ká ngéré ngá àyá èpē igi 'déé, dírí ní Shētānā kā, íshíí òjó ānā gōgó ádá ká Mbájá íshí, íshíí ká úgú è 'déé, Mbájá krōsō igi kápā búbū íshí ā kā nēè, òjó ipī àrā èpē igi āpā ká glōsī'dí lílí àrā è 'déé, ká yālā gāngā ākpā āpā ká ndākpá ní kā. Ró'dó ádá yākā āpā ílí wārāgā Gĩtĩ Ádá 12:7-9. ††† Fídā: Ndākpá ní à yōvō ũngú è'dē àyá nākā. Íshíí gūfū sālā klākā fídā nēè, à ndēnē 'bālā klākā dá'bā āpā ògō èyí.

† Kágá ájā ní: Àyá gōngó ájā ní, íshíí shéshé ní, íshíí èpē ní gĩ āpā ká tótò kágá, íshíí 'bālā kágá àrā igi àlā òsò èshé è'dē. †† Tītī tīyí gīlí: Tītī è 'déé, dōngbō èyí kázā è'dē ní 'déé, kōgbō glōsī'dí lílí àrā ní gĩ ká'bā yō ká ádá è níí, à yāmā úgú grōtō ádá Mbájá āpā àyá èpē igi. Íshíí è ngá ní úgú è 'déé, Shētānā ká yā'dá ká'bā è'dē tānē ā kā.

Grõnõ ãshíí gläkpä gësë wárägã

10 Ìshíí biyí èyí nèè, mókò bédé grõnõ è 'déé, kôn-jó krótó ãshíí ã kã, ã lúsú èshë mùmü örõ äpã búbü, ãshíí örõ krókò äpã gbögbõ nè, ãshíí bēbé örõ ġĩ ötö dī jūjū nī äpã mùmü örõ nī, ãshíí ílĩ mùmü nī äyã mùmü äjã, ãshíí lãgã nī ġĩ äyã lōñbõ, ãshíí ä yänã nī äyã gänã öshö. ² Ìshíí èné ä'bã lēké nè nèè, gläkpä gësë wárägã, ãshíí äjã äkpã èyí, ãshíí ètë èrútú ä'bã yõ, ãshíí üsú lãgã lãsã nè, ä'bã jūjū góvó üyü, ãshíí lãgã lógó nī ä jūjū búbü nī, ³ ãshíí öjõ äsã kówó kã gōró lēmē nè, äyã nōnō rújū è 'déé, kã yōró nī. Èshë biyí èyí nèè, grōgbõ njinjī öjõ rōgbó kã dītī èyí sálã lēmē rōmó. ⁴ Ìshíí biyí è 'déé, sálã lēmē rōmó grōgbõ njinjī nī klēmē ádá nī ãshíí nèè, mēbē ádá grōndó ádá è 'déé, grōgbõ njinjī nī klēmē ä kã. Ìshíí nèè, mögó lēmē mēshë mùmü örõ äsã kówó äpã ámã ãyí nèè, “Rútú èshë kã grōndó ġitī ádá yãngã ġĩ, ä'bã grōndó ádá í 'déé, sálã lēmē rōmó grōgbõ njinjī nī klēmē kã ä'dã.”

⁵ Ìshíí biyí èyí nèè, grõnõ í 'déé, mókò ètë ä kã nèè, èrútú ä'bã äkpã góvó üyü, ãshíí búbü nī öjõ ãshíí lēké lãsã nī äñã mùmü örõ. ⁶ Ìshíí öjõ lö'bõ dírí Ndäkpä í 'déé, kã yashã kpörõ dãnã nī 'déé, ètë Bēbé gübü mùmü örõ ãshíí jūjū búbü nī, kã kprashã üyü nī ġĩ, kã üñgú è 'déé, kã ílĩ ġĩ tírí ä kã ä'dã, “Ügú kã ádá gãmã èyí tówó äzã ní.” ⁷ Ìshíí nèè, kã ètë ügú è dī sálã lēmē rōmó grõnõ nī kã yēbē ádá gēmē tūlū è ñgã èpē ä kã nèè, ġitī ádá kã Mbájã ä ndälã ärä nè, tá äyã è 'déé, ètë klēmē Kélē ádá nī bī yōmó gälã nëtē í ñgã äyã nè 'déé, ġĩ nī kéné ádá í ñgã äyã nī ġĩ kã.

⁸ Ìshíí mójõ mögó tá ètë lēmē yãngã tówó mēshë mùmü örõ, lēmē bī ámã ä'dã, “Änjã èné gläkpä wárägã í 'déé, kájã ètë ãshíí ä kã, 'déé, kã lēké grõnõ í 'déé, kērútú kã'bã ílĩ góvó üyü nī ãshíí jūjū búbü nī kã.”

⁹ Ìshíí kã löwó è 'déé, mánjã mújū grõnõ nī kã ádá è níí, kéné bī ámã gläkpä gësë wárägã nī kã nèè, ġĩ bī ámã ä'dã, “Èné ètë gläkpä gësë wárägã yãngã níí óshó, ä ndälã ġĩngĩ lépē ä'bã ílĩ í, ãshíí nèè, ä ndä'dã gúyú nī äpã ílĩ äkpã í äyã ímí.” ¹⁰ Ìshíí mójõ mēné gläkpä gësë wárägã nī mēshë kã grõnõ yãngã, ãshíí möshó. Ìshíí wárägã nī üyü tá äyã gúyú ímí, ãshíí nèè, öjõ äjã ġĩngĩ lépē äpã ámã. ¹¹ Ìshíí biyí èyí nèè, lēmē bī ámã tá tówó ä'dã, “Ä'dã tá kã gē'dé ádá kã Yézū è 'déé, kã yãnjã dī gälã ärä nè kã, bī yōmó jūjū mömō nī ġĩ, kã úlú ärä ndäkpã nī ġĩ, ãshíí bī gēlé yōmó tēndē lēmē è 'déé, kã jūjū búbü ä kã, ãshíí bī ñgérē nī ġĩ.”

Rōmó dümbú ádá

11 Biyí èyí nèè, bédé ndäkpä è, èné kóló bī ámã, ãshíí öjõ lēmē bī ámã ä'dã, “Änjã ãshíí níí, ódó ġlīsī Mömō kã Mbájã, kã árá nī äcã ögbó è'dē ãshíí níí, ró'dó jūjū ndäkpä è 'déé, kã löyó Mbájã ä'bã ílĩ èyí yó kã. ² Ìshíí nèè, ä'bã gödó ügú è kötö gbögbõ dázã Mömō kã Mbájã kã ä'dã, kã ádá èné dázã ömō nī bī ndäkpä è 'déé, kōkō Mbájã kãnã 'dī kã, ãshíí ä ndrükú gōzō mbērē kã Mbájã ġĩ ílĩ gūfū rōmó lēmē rōmó shéshë.” ³ Ìshíí biyí èyí nèè, Mbájã ä'dã, “Mä ndä'bã

rōmó dümbú ádá í ñgã ámã níí, örõ tēndē nūró, ãshíí mä ndēné kpötó bī ġĩ níí, ènjē ádá ámã bī ndäkpä ġĩ kã 'bälã álfíí lēmē rōmó gūfū sálã lēmē gūfū tötö (1,260) 'bī'bī.” ⁴ ġĩ rōmó dümbú ádá yãngã nèè, ġĩ äyã rōmó kpikpi zētúnü, † ãshíí rōmó nëné klã'dã è 'déé, kã yūsú lãmbã nī ġĩ kã'bã è'dē ä kã, ãshíí 'déé, kã yūsú kã'bã dī mùmü Bēbé ärä ägã 'déé, ètë nī Bēbé gübü jūjū búbü yäkã kã. ⁵ Ìshíí tá kójó ärä è 'déé, kã yēbē ádá gälã gös'í dī üñgú äpã kã ġĩ rōmó dümbú yãngã ġĩ ä kã nèè, ä ndrüşü kójó ärä yãngã ġĩ kã öshö è 'déé, kã yĩgĩ èshë ílĩ äkpã ġĩ ä kã. ⁶ Ìshíí ġĩ rōmó dümbú ádá yãngã ġĩ nèè, äñgã äyã ġĩ kpötó, kã ádá grütü njinjī níí, ä'bã ġĩ dī nī ä'dã, kã ügú è 'déé, ġĩ kã yē'dé ádá kã Mbájã kã, ãshíí äñgã äyã ġĩ kpötó, kã ádá ġĩ üyü nī ġĩ äpã kã srãmã, äcã ögbó kã gälã ġĩ kprashã úlú nōwō nī ġĩ tírí, kã slägã gös'í dī üñgú è 'déé, kã yökō ndäkpã ní kã, tá äyã è 'déé, ġĩ kã yēbē ádá è níí, kälã ärä nè kã slägã ügú è kã.

⁷ Ìshíí kã löwó è 'déé, rōmó dümbú ádá yãngã köyó kēshë kã gē'dé ádá kã Mbájã ãshíí nèè, gãnjä kázã í 'déé, kashã kã'bã ílĩ tītī ãyí ġĩ nī kã nèè, ä ndēshë yõ, ãshíí ä ndĩgĩ lílĩ äpã äyã ġĩ, ãshíí äpã kã döñbó lílĩ nī nèè, ä ndĩgĩ ötö ílĩ ġĩ, ãshíí ä ndüfū ġĩ. ⁸ Ìshíí ä ndä'bã írĩ ärä ġĩ ä'bã búbü nī äpã mùmü ãyí gbölö góvó mbērē nī, ãshíí tá ètë góvó mbērē yãngã 'déé, kãmbã Bēbé ärä ägã kã'bã è'dē äpã kã krōshö nī kã. Ìshíí äpã dä'bã ádá kã Mbájã yää, ètë tá äyã mbērē Södómö, wälã mömō Mésírí. ⁹ Ìshíí kã biyí tötö 'bī'bī äpã kã sösö è kã nèè, ndäkpä è tírí 'déé, ġĩ kã jūjū mömō nī ġĩ kã, kã úlú ärä ġĩ ġĩ, ögbó kã tēndē lēmē í ñgã äyã ġĩ 'déé, ġĩ kã lēmē nī kã. ġĩ ndäkpä äsh tírí ä ndökö äpã kã írĩ ärä rōmó dümbú ádá yãngã ġĩ, ãshíí ä ndänã kã ádá ġĩ dī írĩ ärä ġĩ. ¹⁰ Ìshíí ndäkpä è tírí 'déé, ġĩ kã jūjū búbü ä kã nèè, ä ndälã köbó kélē ügú, ãshíí ä ndöñjõ tēmbē ötö kökō ärä èpē ġĩ äpã kã ádá üñgú í 'déé, kälã ärä nè, äpã kã rōmó dümbú ádá yãngã kã, kã ádá ġĩ nī kéné ádá è 'déé, kéné grötó ádá nī köjõ äpã kã yōmó jūjū búbü nī kã.

¹¹ Ìshíí kã biyí tötö 'bī'bī äpã kã dī sösö è kã nèè, Mbájã ä ndüwú yūwú áshã äpã ílĩ gbögbõ ġĩ. Ìshíí ä ndänjã örõ, ãshíí tá ndäkpä è 'déé, kã ndökö ġĩ ä kã nèè, mbäwã ä ndükü äpã shēshē lépē nī. ¹² Ìshíí rōmó dümbú ádá yãngã ögó gōró lēmē èshë mùmü örõ ä yĩyí, “Mójó kö'dã,” Ìshíí kã löwó è 'déé, kójó ärä ġĩ ġĩ kã yökö ġĩ ä kã nèè, krökó nī ükü ġĩ, ãshíí èné ġĩ änjã mùmü örõ.

¹³ Ìshíí tá kã ètë äjã äsh nèè, ä'dã è'dē nī gös'í dī glãmã búbü, ãshíí slägã mömō è 'déé, kã ílĩ mbērē nī kã, lälã búbü, ãshíí glãmã búbü nī üfū sálã lēmē rōmó álfíí (7,000) ndäkpã, ãshíí mbäwã öjõ ükü äpã ílĩ sökpö ndäkpä è kã góvó, ãshíí löyó Mbájã 'déé, ètë kã mùmü örõ ä kã.

¹⁴ Dī rōmó 'bréké è kã nèè, äjã ärä nè ãshíí, ãshíí dī tötö 'bréké è kã nèè, mēngã ètë ätã gólö, ä yöjõ nī äpã biyí èyí tá gälã ätã.

† Zētúnü: Kpikpi yãngã nèè, ä yōshó gārã èyí, ãshíí ä yälã yüyü èshë è'dē, kã ádá gälã kã nōshó, ãshíí gälã gänã öshö è'dē äpã ílĩ kólö.

Gēmē dī sālā lēmbē rōmó tūlú

¹⁵ Īshíí dī sālā lēmbē rōmó grōnō ē kā nēē, ěmē tūlú ē ngá ěpē, Īshíí ā'dá ē'dē ní gōró lēmē ěshē mūmū örō ā yīyí,

“Mōmō ngéré ká yōmó jūjū būbū ā nēē, ĩpī āra nē āpá ká mōmō ngéré ká Bēbē āra āgā, Īshíí Krīstō 'déé, Mbájá kīshí étē ā kā.

Īshíí étē ká ndā'dá góvó ngéré ní kpōrō ā yānjā ní.”

¹⁶ Īshíí biyí ěyí nēē, gūfū 'bālā lēmbē sōsō kprāshā ndākpá ē 'déé, kā'dá kā'bā jūjū mbātā ngéré ní gī āpá dī mūmū Mbájá kā nēē, úsú lūngū ěpē ĩgī būbū, Īshíí löyó Mbájá. ¹⁷ Ā yīyí,

“Mlōyó úmū yāā Mbájá Bēbē āra āgá 'déé, úmū Kónjō kótó ká ũngú ní gī tírí íshí ā kā,

ká ádá ěshē sārā nēē, úmū á ē'dē, Īshíí 'bákétā kā nēē, úmū átá ē'dē,

ká ádá ē 'déé, kónjō kótó ká ũngú ní gī tírí íshí ā kā nēē,

ócō lāgá gālā ngéré í ngá áyā ĩ āpá jūjū ũngú ní gī tírí íshí.

¹⁸ Īshíí yōmó jūjū mōmō ní ó'dō ĩgī ěgbē ĩshí yāā, ó'dō mēngá úmū ā ndēgbē tánē, Īshíí 'bákétā nēē, úgú grótó ádá ní ōjō āpá ká yōmó ē 'déé, kilí íshí ā kā ĩshí,

ōgbó ká úgú gēnē glōzō ũngú bī bōrō í ngá áyā ĩ gī, Īshíí kéné ádá ní gī āpá biyí nēté í 'déé, kā'dá dī gālā ní kā,

Īshíí bī glōzō ndākpá í ngá áyā ĩ tírí 'déé, kā yētē mbāwā āra ĩ kā,

Īshíí úgú grūshū yōmó ē 'déé,

ká'dá dī glīmí jūjū būbū ní kā nēē, ōjō ĩshí.”

¹⁹ Īshíí ākpā ĩjī Mōmō ká Mbájá 'déé, kā mūmū örō ā kā nēē, ājā ākpā ĩjī ěyí íshí, Īshíí mókō klógbó glēmē ākpā ká Mbájá. Īshíí mókō gāná ōshō, Īshíí mōgō nōnō grōgbó njīnjī, Īshíí biyí ěyí nēē, góvó glāmá būbū ōjō ālā āra nē, Īshíí kprāshā klākā lípí rōnjō āpá būbū ěshē mūmū örō.

Éndé ĩshíí góvó kāzā ũyū

12 Bēdé góvó kī'dí ē, ĩgī āpá mūmū örō, éndé ōrō ājā āyā tēndē āpá gbōgbō nē, Īshíí úsú lāgá nē gī ā'bā jūjū shéshé, Īshíí úsú tāgíyī ngéré ālā étē ěshē ká kpú lēmbē rōmó ěpē ā'bā jūjū ní. ² Īshíí étē éndé yāngā nēē, ũkpú nē, Īshíí ā'dá dī gāsá kōwó ká löwó ē 'déé, klījī 'báká ká ádá gākā lítí ní ĩshí ā kā. ³ ěshē biyí ē ngā nēē, bēdé kī'dí ĩgī āpá mūmū örō tówó, bēdé góvó kāzā ũyū ē, étē ĩngī nē, Īshíí jūjū ní sālā lēmbē rōmó, ĩshíí kpú ājā ā jūjū ní, ĩshíí sālā lēmbē rōmó tāgíyī ngéré ā jūjū ní. ⁴ Īshíí góvó kāzā ũyū ní ā'dá dī gē'dē gélē ěpē † ē 'déé, kā mūmū örō ā kā āpá jūjū būbū ní ká kūyū nē. Īshíí ōjō ěrútú ā'bā dī mūmū éndé í 'déé, kēbē ádá gākā lítí ní kā, ká ádá ē níí, ká úgú ē, étē kákā lítí ní kīshí yāā níí, ěpē ōshó lítí ní ěshē ē'dē. ⁵ Éndé yāngā ākā gēsē újū, ĩshíí étē ā ndā'dá góvó ngéré ká

yōmó jūjū būbū ní tírí, ĩshíí ā ndālā shēngē ā'bā jūjū ĩgī ká gónjō kōlō ngéré í ngá áyā nē. Īshíí éné étē gēsē újū yāngā ānjā āpá mūmū örō bī Mbájá níí, éné étē āpá jūjū mbātā ngéré ní. ⁶ Biyí ěyí nēē, étē éndé yāngā ũlū ānjā ílí bēre, āpá dī úgú ē 'déé, Mbájá krāshā kánjā ní bī étē, ĩshíí ā ndēgbē áyā ní ā'bā yō, ĩgī ílí 'bālā álífī lēmbē rōmó gūfū sālā lēmbē gūfū tótó (1,260) 'bī'bí.

Míkélē ā lātā góvó kāzā ũyū

⁷ Īshíí lílí ōjō éndē āra nē ā'bā mūmū örō yō, Míkélē 'déé, étē ní góvó grōnō ní kā, ácá ká grōnō í ngá áyā nē gī, ĩshíí éndē lílí āpá ká góvó kāzā ũyū ní. Īshíí góvó kāzā ũyū ní ká grōnō ē ngá ěpē gī, ácá āra ěpē ĩgī, ĩshíí lātā Míkélē ká grōnō ē ngá étē gī. ⁸ Īshíí nēē, góvó kāzā ũyū ní kpótó glātā lílí āzā áyā ní ní, átāsh kā nēē, Míkélē ĩshíí grōnō ngá áyā nē gī ōjō āmbā ĩgī ōgō ěshē mūmū örō yō. ⁹ Īshíí ōjō ē'dē étē góvó kāzā ũyū yāngā ěshē mūmū örō yō, ĩshíí élē étē āpá jūjū būbū ní, ĩshíí dú étē ní grōgō ĩnji ē 'déé, kōgō étē kēshē mūmū örō ká grōnō í ngá áyā ní gī 'déé, étē ní ngéré ká kótó rōyó ní āpá jūjū būbū ā 'déé, dírí ní Shētānā kā.

¹⁰ Īshíí biyí ěyí nēē, mōgō gōró lēmē mēshē mūmū örō ā yīyí,

“Bákétā nēē, úgú gāshā ndākpá ká Mbájá āra āgā, ĩshíí mōmō ngéré í ngá áyā ní,

Īshíí kpótó ká Krīstō 'déé, Mbájá kīshí étē ā kā ōjō ĩshí.

Ká ádá Shētānā ā lōkpō ádá āpá ká ndākpá í ngá áyā āgā

ká klēzē āpá dī mūmū Mbájá, ōtō ílí njónjō, ĩshíí gómó ájā.

Īshíí 'bákétā nēē, élē étē āpá būbū ĩshí.

¹¹ Ndākpá ĩpī ádá āpá ōgō glōkpō ádá ká Shētānā ní, ōtō ōgō srāmā āra Lítí ndīlīnjī ní,

Īshíí ōtō ōgō Kélē ádá ní,

'déé ĩgī kánjā ní, ká ádá ē níí,

ěpē ĩgī kilí āpá ká ádá ěyí ā kā.

¹² Átāsh yāā, mūmū örō ní, ācá ōgbó ká yōmó ē 'déé, kā yāshā ā'bā ílí ěyí tírí ā kā, málā kōbó kélē úgú.

Īshíí nēē, 'bréké āngá yōmó jūjū būbū ní, ká kprāshā ũyū ní gī,

ká ádá élē ngéré ká kótó rōyó ní ānjā āpá jūjū būbū ní āpá áyā ĩgī yō ĩshí.

Īshíí ó'dō ní ěgbē ngé, ká ádá étē ōkō āná ĩshí úgú í ngá áyā nē tāgā ěyí ā yōgō 'dī.”

¹³ Īshíí ká löwó ē 'déé, góvó kāzā ũyū ní kōkō āná ā'dā, kélē ěpē āpá jūjū būbū ní ĩshí ā kā nēē, ālā ádá gālā gāngā ākpā āpá ká éndé í 'déé, kākā gēsē újū ní kā. ¹⁴ Īshíí ōjō ěngē rōmó kprāshā ákpá klōkpō bī éndé yāngā, ká ádá ē níí, éné ē'dē ānjā dī úgú í 'déé, Mbájá krāshā kánjā ní bī étē āpá ílí bēre ní kā. Níí ũlū ěshē ká ĩnji †† ní, ĩshíí níí, ěgbē áyā ní ā'bā yō, ĩgī ká álífī lēmbē rōmó gūfū sālā lēmbē gūfū tótó (1,260) 'bī'bí. ¹⁵ Biyí ěyí nēē, ĩnji ní ũ'bū ũyū ěshē ílí ākpā nē, āyā gūlū 'dē'dē āpá ōgō éndé yāngā, ká ádá ē níí, rōkpó étē ěshē ē'dē.

¹⁶ Īshíí nēē, jūjū būbū ní āná éndé yāngā, jūjū būbū ní ōjō lōkō, ĩshíí ōmō gūlū ũyū ní tírí ē 'déé, kūlū kēshē ílí

† Gélē ěpē: Áyā gōnjō ěpē ní gī āpá ká tótō glōvō jūjū ěpē, ĩshíí kāzā ũyū ní ē'dē 'bālā ěshē ká glōvō jūjū ěpē ní gī.

†† ĩnji: Étē tá góvó kāzā ũyū ní 'déé, dírí ní Shētānā ní kā.

ákpā góvó ínǵĩ nĩ kā. ¹⁷ Ātāsh yāā, ó'dō góvó ínǵĩ nĩ ōjō ēgbē góvó, ǵshíí ěndē glātā sōkpō ndākpā ē 'dée, ǵgĩ nĩ kōtō ká ěndē yāngā kā, ǵshíí ǵgĩ nĩ ndākpā ē 'dée, kā yālā ūngú nĩ āpā dā'bā gónjō ádá ká Mbájā, ǵshíí āpā dā'bā ádá ká Yézú kā.

Gānjā kāzā ǵgĩ ēshē ílĩ ūyū

13 ǵshíí góvó kāzā ūyū nĩ ōjō rūtú ā'bā ákpā góvó ūyū nĩ. ǵshíí ká úgú ē 'dée, māsá mǔmǔ mā kā nēē, mókō bēdē góvó gānjā kāzā ē, ā yǵí ēshē ílĩ ūyū nĩ, ǵshíí jūjū nĩ sālā lēmbē rōmó, ǵshíí kpú ājā ā jūjū nĩ gĩ, ǵshíí kpú tāǵíyĩ ngéré ā jūjū nĩ gĩ. ǵshíí dírí ē 'dée, krōndó ǵgĩ kā'bā ká jūjū nĩ gĩ tírí 'bālā, 'bālā kā nēē, ǵgĩ nĩ yōzō āpā ká Mbájā. ² Gānjā kāzā í 'dée, mókō ětē ā kā nēē, ōvó āyā slēmbé, ǵshíí nēē, lāgá nĩ gĩ ōvó āyā lāgá mānūwú, ǵshíí ákpā nĩ āyā ákpā rújū, ǵshíí góvó kāzā ūyū nĩ nēē, ěnē bĩ gānjā kāzā nĩ ōnjó ngá áyā nē, ǵshíí mbātā ngéré í ngá áyā nē, ācá ōgbó ká kpōtō ngá áyā nē. ³ ǵshíí 'bālā ēshē ká ětē jūjū gānjā kāzā yāngā nēē, ā ě'dē góvó róyó āyā ūngú ē 'dée, ětē róyó yāngā kā ndūfū ětē nē kā, ǵshíí nēē, biyí bílǵĩ róyó ěyí nēē, ěnjé ǵshíí. ǵshíí yōmó jūjū būbū nĩ tírí ákpā ǵgĩ ūjú nē, ǵshíí ā'dá dī grēkē ōgō gānjā kāzā nĩ. ⁴ Ndākpā nĩ tírí ōjō löyó góvó kāzā ūyū nĩ, ká ádá ětē ěnē kpōtō ngá áyā nē bĩ góvó gānjā kāzā nĩ ǵshíí. ǵshíí ndākpā nĩ ōjō löyó góvó gānjā kāzā nĩ tánē, ǵshíí ā yūjū nĩ ā yiyí, "Bí kónjō āyā góvó gānjā kāzā nĩ? ǵshíí 'bí ká ndlātā ětē?"

⁵ ětē gānjā kāzā yāngā nēē, ěnē kpōtō glēmē ádá bĩ ětē, ǵshíí ā lēmē ádá ká ngbēlé, ǵshíí ā yālā sáwíyí ārā Mbájā, ǵshíí ā yālā kpōtō áyā nē níí, ālā nētē āpā jūjū būbū nĩ ká gūfū rōmó lēmbē rōmó shēshé. ⁶ ětē ā yājā ákpā nē, ká ádá gālā sáwíyí ārā Mbájā, ǵshíí glēmē gōs'dí ádá āpā ká dírí nĩ, ǵshíí āpā ká dī klā'dá í ngá áyā nĩ, ká yōmó ē 'dée, kā yāshā ā'bā mǔmǔ ōrō nĩ kā. ⁷ ěnē bĩ gānjā kāzā nĩ ōnjó ká ádá ē níí, lātā glōzō ndākpā ká Mbájā ǵshíí níí, ōjō ā'dá ā'bā ūmbū ārā nē. ǵshíí ōjō ěnē bĩ ětē kpōtō ká ádá ē níí, yōmó jūjū mōmó í 'dée, kā jūjū būbū ā, ācá ōgbó ká úlú ārā ndākpā nĩ, ǵshíí lēmē í ngá áyā ǵgĩ tírí níí, ōjō ā'dá ā'bā ūmbū ārā nĩ. ⁸ ǵshíí yōmó ē 'dée, kā jūjū būbū ā kā tírí, ā ndlöyó gānjā kāzā nĩ. ǵshíí nēē, tá ndākpā ē 'dée, krōndó dírí ǵgĩ kā'bā ílĩ wārāgā áshā nĩ kā, ká'dá ká'bā ūmbū ārā nĩ 'dī, ká úgú ē Mbájā kūbū jūjū būbū nĩ dō'bó 'dī kā. ǵshíí ětē wārāgā yāngā nēē, ē ká Lítí ndǵĩnjĩ nĩ 'dée, kōjō kǔfū ětē ā kā.

⁹ Ndākpā ē 'dée, kāngá áyā nĩ mbímbí yāā, ōgō ádá yākā,

¹⁰ 'dée, iyí ā ndrúkú úmú mēndé lílĩ yāā,

ā ndrúkú úmú mēndé lílĩ,

ǵshíí 'dée, ā'dā, ā ndūfū úmú ká góvó sēpē yāā,

ā ndūfū úmú ká góvó sēpē.

ǵshíí ē ngā ílĩ ěyí ā'dā nēē, ndākpā ē 'dée, kiyí āpā ká Mbájā ǵshíí ā kā nēē, rúkú shēshē lépē ěpē ǵgĩ āpā ká lōlō í 'dée, kā yōkō ǵgĩ ā kā, ǵshíí níí, ā'dá tá ká gĩyí nĩ āpā ká Mbájā.

Dī rōmó kāzā nĩ ǵgĩ ēshē ūmbū būbū

¹¹ ǵshíí biyí ěyí nēē, mókō dī rōmó kāzā ē kā, ā yǵí ēshē ūmbū būbū, ǵshíí rōmó ājā ā jūjū nĩ āyā lītí ndǵĩnjĩ, ǵshíí ā lēmē ádá āyā góvó kāzā ūyū nĩ. ¹² ǵshíí ā'dá dī gālā nētē nĩ ká kpōtō ē ká kpéé gānjā kāzā í 'dée, góvó róyó í ngá áyā nĩ kēnjé ǵshíí ā kā, ǵshíí ālā yōmó jūjū būbū nĩ níí, löyó kpéé góvó gānjā kāzā nĩ. ¹³ ǵshíí dī rōmó kāzā nĩ ōjō ālā góvó kī'dí, ālā ōshō ēshē mǔmǔ ōrō āpā jūjū būbū nĩ, ǵshíí ndākpā nĩ tírí ā yōkō nĩ. ¹⁴ ǵshíí dī rōmó kāzā ē kā āngā yōmó jūjū būbū nĩ, ká gālā kī'dí bĩ ǵgĩ ōtō ōgō kpōtō ká kpéé góvó kāzā ē kā. ǵshíí tá ětē dī rōmó kāzā yāngā lēmē ádá bĩ yōmó jūjū būbū nĩ níí, ālā sūrā níí, ōvó āyā kpéé gānjā kāzā ē kā, 'dée kālā róyó ká góvó sēpē kāpā jūjū nĩ ǵshíí 'dée, kātā yāshā nĩ kā, ǵshíí níí, ěnē gūrū ārā nĩ. ¹⁵ ǵshíí ěnē bĩ ětē kpōtō ká ádá ē níí, ūwú yūwú áshā āpā ílĩ sūrā 'dée, kālā kā níí, lēmē lēmē nē. ǵshíí níí, tá ndākpā ē 'dée, kā ndānā glōyó sūrā yāngā kā nēē, ūfū ětē ēshē ě'dē. ¹⁶ ǵshíí dī rōmó gānjā kāzā ē kā ōjō rĩndí ndākpā nĩ tírí ká kpōtō níí, ālā rēyē āpā ká lēké lāsā ǵgĩ, wālā āpā ákpā jūjū ǵgĩ, kpíí 'dée, ǵgĩ ndākpā āsh ōnjó nē, wālā ōnjó 'dī yā, wālā ǵgĩ nĩ yōmó rĩyí, wālā yōmó éyē, wālā ndākpā ē 'dée, ǵgĩ mēndé, wālā yōmó ē 'dée, ǵgĩ kázā mēndé ní níí, ālā rēyē ā'bā lēké lāsā ǵgĩ, wālā ā'bā ákpā jūjū ǵgĩ, ¹⁷ ká ádá ē níí, tá ndākpā ē 'dée, kā ndōvó ūngú, wālā kā ndōvó ūngú āpā gōlō ā kā níí, ā'dá áyā nĩ ětē rēyē yāngā, ǵshíí ětē rēyē yāngā nĩ dírí kpéé gānjā kāzā nĩ ká nímĩrā dírí nĩ.

¹⁸ ǵshíí 'dée, ndākpā āngá áyā nĩ génjé ínjí yāā, ā ndrō'dō jūjū kpéé gānjā kāzā nĩ gĩ, ǵshíí ětē nímĩrā yāngā nĩ sālā lēmbē 'bālā gūfū sālā lēmbē gūfū tōtō lēmbē sālā lēmbē 'bālā (666).

Lítí ndǵĩnjĩ nĩ ǵshíí 144,000 yōmó grēkē ōgō nĩ

14 ǵshíí ká löwó ē māsá mǔmǔ mā nēē, mókō Lítí ndǵĩnjĩ nĩ ěrútú ā'bā jūjū āngā Ziyōnō † ká gūfū sālā lēmbē gūfū rōmó lēmbē sōsō álfíf (144,000) yōmó grēkē ōgō nĩ ǵgĩ ā gbōgbō ārā nĩ, ǵshíí rōndó dírí Bēbé níí, ǵshíí dírí nĩ ā'bā ákpā jūjū yōmó grēkē ōgō nĩ. ² ǵshíí ēshē biyí ěyí nēē, mōgō gōrō lögō ūngú ēshē mǔmǔ ōrō nĩ, tá āyā lögō gūlū ūyū kpāngbálā, ǵshíí lögō grōg-bó njĩnjĩ ǵshíí tá āyā nōnō gāmbá gūndú. ³ ǵshíí ōjō ā yíshí rángā ríngí ā'bā dī mǔmǔ mbātā ngéré nĩ, ōgbó dī mǔmǔ sōsō gāshákpā ūngú nĩ gĩ, ká kprāshā ndākpā nĩ. ǵshíí bēdē ndākpā ē 'dée, kā ndrōdó ríngí yāngā níí, ěpē kōkō kánā kā nēē, āzā níí. Tá yōmó ē 'dée, ǵgĩ gūfū sālā lēmbē gūfū rōmó lēmbē sōsō álfíf (144,000) ē 'dée, Mbájā kāshā ǵgĩ kēshē ká yōmó jūjū būbū nĩ kā. ⁴ ǵshíí ǵgĩ ndākpā yāngā nēē, ǵgĩ nĩ yōmó ē 'dée, kālā nēnē shēkpē āpā ká ārā ěpē ǵgĩ, āyā gĩndí ká lūkpú. ǵshíí ā rēkē ōgō Lítí ndǵĩnjĩ nĩ tá āpā dī úgú ē 'dée, ětē kā yānjā ě'dē ā kā, 'dée kōvó ǵgĩ kpéé kēshē kōkō ārā ndākpā nĩ ká ó'dō nē kā, níí ā'dá krōyō bĩ Mbájā, ǵshíí bĩ Lítí ndǵĩnjĩ nĩ. ⁵ ǵgĩ bā āzā yōmó glēmē klēzē níí. ǵshíí

† Ziyōnō: ětē nĩ bēdē dírí jērūzāléme.

bédé gōsĩ'dí ũngú è 'déé, ìgĩ kàlā níí, kàlā lómō ìgĩ ápá ká ádá èyí ā kā nēē, āzā ní.

Tötō kōtō grōnō ká Mbájá

⁶ Īshíí mókō bédé grōnō è, ā yēnē òtō ílí mǔmǔ òrō ní, Īshíí ā'dá dī gē'dé Kélē ádá † ká Yézū 'déé, dōñbō èyí kázā è'dē ní kā bī úlú ärä ndákpá ní gĩ, Īshíí bī yōmō jūjū mōmō ní gĩ tírí, ācá ōgbó ká ndákpá è 'déé, lēmē í ngá áyā ìgĩ tēndē tēndē ā kā. ⁷ Èté lēmē ádá ká gōró lēmē nē ā'dā, “Mété mbāwā ärä Mbájá, Īshíí níí, méné gūrū ärä ní, ká ádá úgú grōtō ádá í ngá áyā ní òjō Īshí. Mlōyó èté ká ádá èté kúbū mǔmǔ òrō Īshíí jūjū bǔbū ní, Īshíí kprāshā ũyū ní gĩ, ōgbó ká gēké tītĩ ũyū ní gĩ.”

⁸ Īshíí dī rōmō grōnō ní òjō è ngá èpē Īshíí ā'dā, “Mōmō Bábĩlĩ †† ālā ōsō Īshí. Góvō mbērē Bábĩlĩ 'déé, kā yālā yōmō jūjū bǔbū ā níí, kōmō gāngā āyā ní níí, gālā nēnē shēkpē ní è'dē ā kā nēē, ālā ōsō Īshí.”

⁹ Īshíí dī tötō grōnō è kā, òjō ápá ōgō ìgĩ, Īshíí lēmē ádá ká gōró lēmē nē ā'dā, “Tá ndákpá è 'déé, kā ndlōyó gānjā kázā ní, Īshíí sūrā ärä ní, Īshíí ká ndālā rēyē ká gānjā kázā ní ká'bā ākpā jūjū ní, wālā ápá lēké ní Īshíí ā kā yāā, ¹⁰ èté ā ndōmō āyā ndégbē ó'dō ká Mbájá 'déé, kújū kápá ílí klē'dé í ngá áyā ní kā, Īshíí ā ndlōlō èté ká ōshō, Īshíí gāná ōshō kíbrítĩ, ká löwó è 'déé, glōzō grōnō ní gĩ, Īshíí Lítí ndlĩnjĩ ní kā ndōkō ápá áyā ní kā. ¹¹ Īshíí kākā ōshō lólō ní ā ndōkō ìgĩ, Īshíí ā ndūsú ā yānjā ní kpōrō, òtō ílí njónjō Īshíí gómó ájā, Īshíí bā ā yūsú ärä èpē ìgĩ āmá nē 'dī, ká ádá è 'déé, ìgĩ ká'dá dī glōyó gānjā kázā āsh, ká sūrū ärä ní 'déé, ndákpá krāshā ká lēké èpē ìgĩ, Īshíí 'déé, kūsú rēyē ká gānjā kázā ní ā'bā ākpā jūjū ìgĩ ā kā.” ¹² Glōzō ndákpá ká Mbájá nēē, āngá áyā ìgĩ dī grúkú shēshē lépē èpē ìgĩ Īshíí níí, ālā ũngú ní ápá dā'bā gónjō ádá ká Mbájá, Īshíí níí, ā'dá tá ká gīyí gónjō ní ápá dā'bā ádá ká Yézū.

¹³ Èshē biyí è ngā nēē, mögō lēmē méshē mǔmǔ òrō ā'dā, “Rónó ádá yākā, èshē 'bákétā ānjā gólō nēē, Mbájá ā ndūpū ndákpá è 'déé, ká'dá tá ká gīyí gónjō ní ápá ká Bēbē ärä āgá kā, ìgĩ ká úgú è 'déé, èté ndákpā yāngā kā ndlĩlĩ ní kā.”

Īshíí Lílí ärä Mbájá òjō ìpĩ ápá ōgō èyí ā'dā, “Támá dú ìgĩ ndákpá āsh ā ndūsú ärä èpē ìgĩ, èshē ká gālā gūrū nētē ní, Īshíí nēē, ā ndānjā dānjā ñbā ká dālā dūngú ngá áyā èpē ìgĩ.”

Gövō nēnē ílí glāwā

¹⁴ Īshíí mójō māsá mǔmǔ mǎ, Īshíí mókō jónjō krōkó, Īshíí mókō ndákpā òvō tá āyā Kópō ndákpā † ā'dá ā'bā

† Kélē ádá: È kā ní Kélē ádá ápá ádá ká ärä Yézū Krístō 'déé, kílí kápá ká krōshō, ká ádá gēshē glōsĩ'dí ũngú áyā āgá níí, èpē kēnē bī āgá áshā è 'déé, dōñbō èyí kázā è'dē ní kā. †† Bábĩlĩ: Biyí gēlé ũyū ká Nówā nēē, ndákpá è ìgĩ ká mbērē Bábĩlĩ ìnjĩ ádá gō'bó glĩsĩ mōmō è 'déé, kā ndĩgĩ ñbēké ápá ká Mbájá ápá mǔmǔ òrō ní kā, Īshíí Mbájá òjō èté ndákpá ní èshē yō, Īshíí èndē göcō lāgá glēmē gēlé tēndē lēmē mōmō è gĩ. Īshíí biyí èyí ká gēlé ríní nēē, ngéré ká Bábĩlĩ ālā Jērūzālēmē ōsō Īshíí èngē İzrāyélē ní gĩ mēndē ānjā ápá mōmō Bábĩlĩ. Īshíí ádá yāngā ālā ärä nē ká sālā gūfū sālā lēmbē gūfū tötō lēmbē kpú (570) ríní ká úgú è 'déé, kākā Yézū dó'bó 'dī kā. Ró'dō Gōcō Lāgá 10; 2 Góvō Ngéré 24-25; Dānyélē 1:1-7. ‡ 14:14 Dānyélē 7:13

jūjū krōkó ní, Īshíí òrō tāgīyĩ ngéré rāshā èshē ká dá'bā, Īshíí ũsú ā'bā jūjū ní, Īshíí rúkú gāngā múnjēlē ā'bā lēké nē. ¹⁵ Īshíí bédé grōnō è, ìgĩ èshē ílí Mōmō ká Mbájá, Īshíí āsá kōwó ká gōró lēmē nē bī ndákpā í 'déé, ká'dá ká'bā jūjū krōkó ní kā ā'dā, “Éné múnjēlē í ngá áyā Īshíí níí, ócō lāgá gövō ũngú ní gĩ 'déé, kā jūjū bǔbū ā kā, ká ádá úgú gövō èyí òjō Īshí, ká ádá nēnē glāwā í 'déé, kā jūjū bǔbū ā kā ènjé Īshí.” ¹⁶ Īshíí ndákpā í 'déé, ká'dá ká'bā jūjū krōkó ní kā, òdō múnjēlē í ngá áyā nē āñā ápá jūjū bǔbū ní, Īshíí òjō òvō ũngú ní gĩ 'déé, kā ílí glāwā ní gĩ 'déé, kā jūjū bǔbū ní kā, ká múnjēlē ní.

¹⁷ Īshíí bédé grōnō è ìgĩ èngā èpē, tá èshē ílí Mōmō ká Mbájá 'déé, ká mǔmǔ òrō ā kā, Īshíí mēngā èté èné gāngā múnjēlē tánē. ¹⁸ Īshíí èshē biyí è ngā nēē, bédé grōnō è 'déé, kāngá áyā ní kpōtō ápá ká ōshō ní kā, òjō èshē ílí árá ká Mbájá, Īshíí āsá kōwó ká gōró lēmē nē bī grōnō í 'déé, kāngá áyā ní múnjēlē ní kā ā'dā, “Éné gāngā múnjēlē í ngá áyā Īshíí níí, āgá lēngē grōyō ínā'bā † ní gĩ tírí èshē ílí glāwā í 'déé, ká jūjū bǔbū ní kā, ká ádá úgú grēyē ìgĩ ínā'bā yāngā gĩ òjō Īshí.”

¹⁹ Īshíí grōnō ní òjō òdō múnjēlē í ngá áyā nē, āñā ápá jūjū bǔbū ní, Īshíí òjō rēyē gārā ínā'bā ní gĩ 'déé, ká jūjū bǔbū ní kā, Īshíí òjō ũsú ìgĩ ápá ílí tītĩ ní ápá dī úgú è 'déé, ká ndūtū jūjū ìgĩ, è ngā ā lūsū ndégbē ó'dō ká Mbájá. ²⁰ Īshíí gārā ínā'bā ní nēē, āzā ā rísí ā'bā ílí góvō mbērē ní ní. Īshíí ká löwó è ká ndrísí gārā ínā'bā ní kā nēē, ũyū èyí ìpĩ ärä nē, ápá ká srāmā, Īshíí ũlū āñā gēsē úgú ní. Īshíí srāmā ní òjō ìpĩ ärä nē, ápá ká gūlū ũyū 'dē'dē srāmā, Īshíí ā yūlū ā yānjā ní, ká gólō èyí ũngú áyā gūfū sālā lēmbē gūfū sōsō (180) méyĩlĩ, †† Īshíí gĩlĩ ũyū èyí èshē jūjū bǔbū ní 'déé, mrótō ānjā ápá ílí èyí yāā, gĩlĩ èyí ā ndĩgĩ ká ó'dō ní.

Gĩjĩ dōñbō sālā lēmbē rōmō glōsĩ'dí ũngú ní gĩ

15 Māsá mǔmǔ mǎ, mǎpá mǔmǔ òrō Īshíí mókō bédé góvō kí'dí è tówó, mókō sālā lēmbē rōmō kōtō grōnō, èngē sālā lēmbē rōmō gĩjĩ nōwō è 'déé, nōwō èyí kōwō kōtō krōtō Īshíí ápá ká ndákpá ní ká ádá è ngā ní dōñbō ndégbē ó'dō ká Mbájá, Īshíí ó'dō ní tówó ā yēgbē ápá ká ndákpá ní 'dī. ² Īshíí biyí èyí nēē, mókō ũngú áyā góvō ũyū èshē ká gízázā, rōnó ká ōshō. Īshíí mókō yōmō è 'déé, kélē góvō gānjā kázā ní bǔbū ā kā, ācá ōgbó ká sūrā ärä ní 'déé, ndákpá krāshā ká lēké èpē ìgĩ ā kā, Īshíí níímírā dírí ní, ìgĩ èrútú ā'bā ākpā góvō ũyū ní. Īshíí gūndú í 'déé, Mbájá kēngē bī ìgĩ ā kā, ā lēké ìgĩ. ³ Īshíí ā'dá dī gishĩ ríngĩ è 'déé, bōrō í ngá áyā ní Mōzē Īshíí Lítí ndlĩnjĩ ní ká'dá dī gishĩ ní kā ā yiyí,

“Mbájá Bēbē ärä āgá 'déé, Kónjō kótō ká ũngú ní gĩ tírí íshíí ā kā,

†† Lēngē grōyō ínā'bā: Èté úlú gēpē ũngú è 'déé, kā rōyō ní Īshíí 'déé, ká yārā ní, Īshíí 'déé ká yālā āyā èshē ká gārā èyí. Mbájá ká slāgā úgú è ā lēmē ádá ápá ká ádá èyí áyā ndákpá áyā nē İzrāyélē ní gĩ 'déé, kíshí ìgĩ èshē kōkō ärä ndákpá ní tírí, níí ālā gēlé glōzō ũngú tá áyā gārā glōzō grōyō ínā'bā. Ró'dō Sālāmā 80:8-16; İzāyā 5:1-7; Jērmíyā 2:21; Mātēyō 21:33-46; Mārko 12:1-12; Lúkā 20:9-19.

‡† Méyĩlĩ: Ndákpā ā ndlōwō ũngú áyā gūfū 'bālā lēmbē kpú méyĩlĩ ká ájā 'bālā.

úmü álä ũngú nĩ glátá nĩ, ĩshíí álä ũngú áyá ĩ ká rāyā gbōlō,
ĩshíí úmü ká úgú tírí ká'dá góvó Ngéré ĩ ká yómó jūjū
būbū nĩ tírí.

⁴ 'Bí ká yētē mbāwā ärä ĩ 'dĩ yāā, Bēbé ärä ägā,
ĩshíí 'bí ká lēmē ádá āpá ká ádá ónjó ĩ ngá áyá ĩ ká, bĩ
ndākpá nĩ 'dĩ?

Úmü tá gā'bālā Ndākpā ĩ 'déé, ká úgú tírí
ká yālā glözö ũngú nĩ ká, ātāsh yāā,
yómó jūjū būbū yākā ä ndōjō tírí,
ĩshíí ä ndlöyó úmü, ká ádá lúsü bĩ ĩgĩ nēē,
úmü nĩ ngéré ē 'déé, ká rōtō ádá nĩ ká gōzō gbōlō nĩ
ká."

⁵ Bīyí ē ngā nēē, mókō mápá mūmü örō nĩ, ĩshíí
mókō ākpā ĩjĩ Góvó Gōzō Kólō ĩ 'déé, ká ĩlĩ Mómō ká
Mbájá ká nēē, äjā ākpā ēyí ĩshí. ⁶ ĩshíí sālā lēmbē rōmó
grōnō nĩ gĩ 'déé, kāngā áyá ĩgĩ sālā lēmbē rōmó
kprāshā ĩjĩ nōwō nĩ gĩ ká nēē, rīgí ēshē ĩlĩ Mómō ká
Mbájá, ĩshíí örō grājā gānā tēndē, ögbó ká bēlē ägā
ĩngĩ ótō Kĩngĩ ēpē ĩgĩ, ĩshíí álä ĩgĩ bēlē yāngā gĩ ēshē ká
dá'bā. ⁷ ĩshíí 'bālā ēshē ká sōsō gāshākpá ũngú nĩ gĩ
ēngē sālā lēmbē rōmó kprāshā kēpē bĩ grōnō nĩ gĩ, älä
ĩgĩ ēshē ká dá'bā, ĩshíí ēngē ndégbē ó'dō ká Mbájá āpá
ĩlĩ ēyí túrú, ĩshíí étē nĩ Mbájá 'déé, ká ndāshā kpōrō
dānjā nĩ ká. ⁸ ĩshíí tá gēyē ätā nēē, ĩlĩ Mómō ká Mbájá
ēlē túrú ká kākā öshō, ĩshíí étē kākā öshō nĩ ēshē ká
ónjō, ĩshíí gānā ärä Mbájá. ĩshíí bēdé ndākpā ē 'déé,
kūkū ānjā ĩlĩ Mómō ká Mbájá nēē, äzā ní, ĩgĩ ká úgú ē
'déé, sālā lēmbē rōmó grōnō nĩ gĩ, köyó kēshē ká gālā
sālā lēmbē rōmó ĩjĩ nōwō nĩ gĩ 'déé, 'bālā ēshē ká
gāshākpá ũngú yāngā gĩ kēné bĩ ĩgĩ níí, kälā āpá ká
ndākpá nĩ ká.

Sālā lēmbē rōmó kēpē ndégbē ó'dō ká Mbájá

16 Bīyí ēyí nēē, mögō gōrō lēmē mēshē ĩlĩ Mómō
ká Mbájá ä lēmē bĩ sālā lēmbē rōmó grōnō nĩ gĩ
ä'dā, "Mānjā ĩshíí níí, mújú sālā lēmbē rōmó kēpē
ndégbē ó'dō ká Mbájá mápá ká yómó jūjū būbū nĩ."
² Kpéé grōnō ē ká nēē, ānjā ũjú kēpē ē ngá ēpē āpá
jūjū būbū nĩ, ĩshíí gōsĩ'dí grūkū ũngú ē 'déé, gōkō ēyí
kōzō 'dĩ, ĩshíí nōwō ēyí kōwō ngé ká, älä ärä ēpē ĩgĩ āpá
ká ndākpá ē 'déé, kälā rēyē ká góvó gānjā kázā nĩ kápá
áyá ĩgĩ, ĩshíí 'déé, ĩgĩ ká löyō sūrā ärä nĩ 'déé, ndākpá
krāshā ká ĩkē ēpē ĩgĩ ä ká.

³ ĩshíí dĩ rōmó grōnō nĩ öjō ũjú kēpē ē ngá ēpē āpá
ká kprāshā ũyū nĩ, ĩshíí ũyū nĩ gĩ öjō ĩpĩ ärä ēpē ĩgĩ āpá
ká srāmā, äyā srāmā ĩrĩ ärä ndākpá, ĩshíí kprāshā
gāshākpá ũngú nĩ gĩ 'déé, ĩgĩ ká ĩlĩ ũyū nĩ ká, öjō ĩlĩ
wānjā ēshē ē'dē.

⁴ ĩshíí dĩ tōtō grōnō nĩ öjō ũjú kēpē ē ngá ēpē āpá ká
gūlū ũyū nĩ gĩ, ĩshíí āpá ká dĩ gēkē ũyū nĩ gĩ, ĩshíí öjō ĩpĩ
ärä ēpē ĩgĩ āpá ká srāmā. ⁵ ĩshíí bīyí ēyí nēē, mögō ádá
mēshē ká grōnō ĩ 'déé, ká yēgbē ká ũyū nĩ gĩ ká ä'dā,
"Úmü rōtō ádá ĩ ngá áyá ĩ glátá nĩ āpá ká ũngú nĩ gĩ
ishí,

ká ádá ēshē sārā nēē, á'dá Gōzō Ndākpā, ĩshíí átá
yā'dá gōzō nĩ ĩgĩ 'bákētā, ē ngá dūrū ē 'déé,
krótō ádá nĩ glátá nĩ ká.

⁶ Ká ádá ĩgĩ kúfū glözö ndākpá ĩ ngá áyá ĩ, ögbó ká
kēné ádá ĩ ngá áyá ĩ gĩ, ē ngá nĩ dūrū ē 'déé,
kēné srāmā bĩ ĩgĩ níí, kōmō ä ká."

⁷ ĩshíí mögō lēmē ĩyí ēshē ká árá nĩ ä'dā,
"Dú yāā, Mbájá Bēbé ärä ägā, úmü Ónjō ótō ká ũngú
nĩ gĩ tírí ĩshí,

ĩshíí grōtō ádá ĩ ngá áyá ĩ dĩtí ēyí, ĩshíí glátá nĩ."

⁸ ĩshíí dĩ sōsō grōnō nĩ öjō ũjú kēpē ē ngá ēpē āpá ká
ájā nĩ, ĩshíí ájā nĩ èndē gĩsĩ ndākpá nĩ äyā öshō. ⁹ ĩshíí
gómó gāngā ájā nĩ öjō ĩsĩ ndākpá nĩ gōsĩ'dí nĩ, ĩshíí öjō
ä ĩmĩ dírí Mbájá ká ádá étē kälā cēcē yāngā āpá áyá
ēpē ĩgĩ, ĩshíí änā gāyā ēshē ká gālā glōsĩ'dí ũngú ĩ ngá
ēpē ĩgĩ níí, ēpē ĩgĩ ä'bā glōyō Mbájá ä'dā.

¹⁰ ĩshíí dĩ sālā grōnō nĩ öjō ũjú kēpē ē ngá ēpē āpá
jūjū mbätā ká góvó gānjā kázā ní, äcā ögbó ká mómō
ngéré ĩ ngá áyá nĩ tírí, ĩshíí öjō ĩpĩ ĩgĩ āpá ká mómó
úgú. ĩshíí ndākpá ĩ ngá áyá nĩ ēshē njānjā ēpē ĩgĩ wēdē
ēshē ká nōwō ĩ 'déé, kāngā áyá ĩgĩ ä ká, ¹¹ ĩshíí ä yēvē
Mbájá 'déé, ká mūmü örō ä ká, āpá ká ádá nōwō
gbōgbō nĩ, ĩshíí grūkū ũngú ĩ 'déé, ká yālā ēpē ĩgĩ ä ká.
Ĩshíí nēē, änā gāyā ēshē ká gālā glōsĩ'dí ũngú ĩ 'déé,
ēpē ĩgĩ ká yālā nĩ ká ĩshí. ¹² ĩshíí dĩ sālā lēmbē 'bālā
grōnō nĩ öjō ũjú kēpē ē ngá ēpē āpá ká 'Dē'dē
Yūfūrātā, ĩshíí ũyū ēyí öjō ĩshí ēshē ē'dē, ká ádá grāshā
gbōlō bĩ ngéré nĩ gĩ 'déé, ĩgĩ kēshē dĩ gĩgĩ ájā nĩ ká.

¹³ ĩshíí bīyí ēyí nēē, mókō tōtō glōsĩ'dí ĩlĩ ärä övō äyā
tō'dō, rīgí ēshē ĩlĩ ākpā gānjā kázā ũyū nĩ, ĩshíí ēshē ĩlĩ
ākpā góvó gānjā kázā ní, ĩshíí ēshē ĩlĩ ākpā kēné ádá ĩ
'déé, ká yē'dé ádá bĩ ndākpá nĩ ká klēzē nĩ ká. ¹⁴ ĩgĩ nĩ
ĩlĩ ärä kōtō rōyō ē 'déé, ká yālā kĩ'dí nĩ gĩ ká. ĩshíí ānjā
ká ngéré gĩ 'déé, ká jūjū būbū nĩ ká, ká ádá gövō ĩgĩ níí,
öjō ĩjĩ ĩlĩ āpá ká Mbájá 'déé, Kōnjō kōtō ká ũngú nĩ gĩ
tírĩ ĩshí ä ká, ká Ájā ē 'déé, Mbájá ká ndrōtō ádá āpá ká
ndākpá nĩ ká.

¹⁵ ĩshíí Bēbé ärä ägā Yézū ä'dā, "Májá mūmü ĩgĩ gōzō,
mä ndōjō äyā bēbé bĩnĩ, ĩshíí nēē, mä ndūpú ndākpā ē
'déé, étē kĩndĩ 'dĩ, ĩshíí 'déé, kōrō tēndē ĩ ngá áyá nē,
kánjā nĩ, ká ádá ē níí, ä'bā gānjā ká klākā ärä nē níí,
ndéné älä étē ä'dā."

¹⁶ ĩshíí bīyí ēyí nēē, tōtō glōsĩ'dí ĩlĩ ärä nĩ öjō övō
ngéré nĩ gĩ tírí ä'bā dĩ úgú 'bālā, ĩshíí ädā āpá ká étē
úgú āsh ká lēmē Íbrū nĩ Ārmāgēdónō. †

¹⁷ ĩshíí dĩ sālā lēmbē rōmó grōnō nĩ öjō ũjú kēpē ē
ngá ēpē āpá ĩlĩ yāyā nĩ, ĩshíí lēmē ndākpā ĩyí ēshē ká
mbätā ngéré ĩ 'déé, ká ĩlĩ Mómō ká Mbájá ká ä'dā,
"Ūngú nĩ älä ärä nē ĩshí." ¹⁸ ĩshíí bīyí ēyí nēē, gānā gĩyĩ
njĩnjĩ öjō älä ärä ēpē ĩgĩ, ĩshíí lögō ũngú nĩ gĩ älä ärä
ēpē ĩgĩ, ĩshíí gōrō nōnō grōgbō njĩnjĩ älä ärä nē, ĩshíí
gōsĩ'dí glāmá būbū, úlú glāmá būbū ē kātā ngā ká
nēē, jéé älä ärä nē ájā 'bālā 'dĩ, ēshē ká úgú ē 'déé,
Mbájá kūbū ndākpá nĩ āpá jūjū būbū nĩ ká. ¹⁹ ĩshíí
glāmá būbū nĩ öjō öjō ĩlĩ góvó mbēré Bábĩlĩ āpá ká
tōtō kágá, ĩshíí kprāshā mbēré ká yómó jūjū mómō nĩ
gĩ lälā būbū wānjā. Mbájá öjō ĩnjĩ ádá ärä yómó Bábĩlĩ,
ĩshíí ēné bĩ ĩgĩ klē'dé äyā góvó ndégbē ó'dō äyā nē.

²⁰ ĩshíí gölō gōfō būbū nĩ gĩ, ĩshíí kprāshā ānjā nĩ gĩ ä

† Ārmāgēdónō: Mĩnjĩ mĩyí étē nĩ góvó ānjā ädā āpá ē'dē nĩ
Māgēdō āpá mómō ká Ízrāyélē nĩ gĩ.

yökö ïgĩ 'dĩ. ²¹ Īshĩĩ kprāshā gũrũ klākā lípĩ gũrũ èyĩ ùngũ áyā gũfũ rōmó lēmbē kpú kíló rōñō èshē mùmũ örō āpā jũjũ ndākpā, ĩshĩĩ ndākpā nĩ òjō ā yēvē Mbájā, ká ádá è 'déé, kālā klākā lípĩ nĩ gĩ krōñō kápā jũjũ èpē ïgĩ gōsĩ'dĩ nĩ ká.

Éndé ĩshĩĩ gĩngĩ gānjā kāzā

17 Īshĩĩ 'bālā èshē ká sālā lēmbē rōmó grōnō nĩ gĩ 'déé, kāngā áyā ïgĩ sālā lēmbē rōmó kēpē nĩ gĩ ká nēē, òjō āpā ámā, ĩshĩĩ ā'dā, "Ójō ápā ámā kò'dā, nĩ mlúsũ bĩ úmũ gbōlō è 'déé, Mbájā ká yānjā dī grōtō ádá nĩ āpā ká góvó éndé lēmbé † í 'déé, ká'dá ká'bā jũjũ ùyũ nĩ gĩ ká. ² Ngéré nĩ gĩ 'déé, ïgĩ ká jũjũ bũbũ ā ká, índĩ áyā nĩ ĩshĩ, ĩshĩĩ ālā ndākpā í 'déé, ká jũjũ bũbũ ā ká, áyā ùngũ è 'déé, ïgĩ kōnō nē, ká gālā ádá ärā nĩ." ³ Īshĩĩ Lĩlĩ ärā Mbájā òjō āpā jũjũ mā, ĩshĩĩ èshē ògō èyĩ nēē, grōnō nĩ òjō èné ámā ānjā lílĩ bērē, ĩshĩĩ mókō éndé ā'dá ā'bā jũjũ gĩngĩ kāzā, †† ĩshĩĩ gbōgbō kāzā nĩ èlē ká dírí, ĩshĩĩ lílĩ ïgĩ dírí yāngā tírí nēē, yōzō āpā ká Mbájā. Kāzā yāngā nēē, āngā áyā nĩ sālā lēmbē rōmó jũjũ ĩshĩĩ kpú ājā. ⁴ Īshĩĩ éndé yāngā örō glāñā gĩngĩ tēndē, ògbó ká nēē mbādā rāshā ètē èshē ká dá'bā, ká slāgā glāñā āñbā è, ĩshĩĩ jónō kílí gĩ dírí èyĩ pĩrĩlĩ, † ĩshĩĩ rúkú klē'dé ā'bā lēkē nē, ālā èshē ká dá'bā, ĩshĩĩ ètē klē'dé yāngā èlē túrú ká nēē ndéné gĩ, ācá ògbó ká shēkpē, ká úlú nēē örō í 'déé, ká'dá dī gālā nĩ ká. ⁵ Īshĩĩ rōndó dírí ā'bā ākpā jũjũ nĩ ā'dā,

"Ètē nĩ gĩtĩ ádá nĩ,

Īshĩĩ góvó mbēré Bábĩlĩ,

Īshĩĩ yāngā yōmó gālā örō nĩ gĩ tírí,

ācá ògbó ká gālā nēē shēkpē āpā jũjũ bũbũ yākā."

⁶ Īshĩĩ mókō éndé nĩ ònó èshē ká srāmā ärā glōzō ndākpā ká Mbájā, ācá ògbó ká yōmó è 'déé, ká'dá dī gē'dé ádá ká Mbájā bĩ slāgā ndākpā è āpā ká ádá ärā Yēzũ ká.

Īshĩĩ ká úgú è 'déé, mókō ètē éndé yāngā ká nēē, ākpā mā ùjú góvó. ⁷ Īshĩĩ biyĩ èyĩ nēē, grōnō nĩ lēmē bĩ ámā ā'dā, "Ākpā ĩ ùjú ká ádá ngā? Mā ndlēmē lílĩ gĩtĩ ádá āpā ká ádá ärā éndé yākā, ògbó ká gĩngĩ kāzā í 'déé, ètē ká'dá ká'bā jũjũ nĩ ká, ĩshĩĩ ádá āpā ká ádá ärā sālā lēmbē rōmó jũjũ nĩ gĩ, ká kpú ājā í 'déé, ká jũjũ nĩ ká." ⁸ Īshĩĩ gĩngĩ kāzā í 'déé, kókō ètē ā ká nēē, ètē ā'dá dī gāshā nĩ èshē sārā ngētā, ĩshĩĩ 'bákétā nēē, ètē āzā ní, ĩshĩĩ ā ndĩpĩ ärā nē, èshē lílĩ tĩtĩ ĩyĩ gĩlĩ nĩ, ká ádá è níí, ālā ètē òsō èshē è'dē. Īshĩĩ yōmó è 'déé, ká yāshā ká'bā jũjũ bũbũ ā 'déé, krōndó dírí ïgĩ ká'bā lílĩ wārāgā áshā nĩ 'dĩ, èshē ká úgú è 'déé, Mbájā kũbũ jũjũ bũbũ nĩ ká nēē, ākpā ïgĩ ā ndũjú í nē āpā è'dē, ká löwó è 'déé, ïgĩ ká ndókō gĩngĩ kāzā yāngā ká, ká ádá ètē ā'dá è'dē nē, èshē sārā ngētā, ĩshĩĩ 'bákétā nēē, ètē āzā ní, ĩshĩĩ kpĩlĩ kātāsh ká nēē, ètē ā ndōjō nĩ tówó.

† Góvó éndé lēmbé nĩ: Ètē nĩ bēdē dírí è āpā ká góvó mbēré Bábĩlĩ, ká ádá dālā dũngũ ká góvó éndé lēmbé nĩ, ĩshĩĩ yōmó lílĩ mbēré Bábĩlĩ nēē, tírí 'bālā. †† Gĩngĩ kāzā: Ètē tá gā'bālā kāzā í 'déé, gĩgĩ kēshē lílĩ góvó ùyũ nĩ ká. Ró'dò Gĩtĩ Ádá 13:1-4. ‡ Pĩrĩlĩ: Ètē áyā gānā úlú jónō āñbā è 'déé, mbādā ká è'dē, ĩshĩĩ ètē èyĩ lāñā nē. Īshĩĩ kprāshā ká yālā nĩ.

⁹ Īshĩĩ tá ndākpā è 'déé, kāngā áyā nĩ génjé ïnjĩ ĩshĩ yāā, ā ndĩnjĩ ádá nĩ gōzō āpā è'dē. Sālā lēmbē rōmó jũjũ nĩ gĩ nēē, ïgĩ nĩ sālā lēmbē rōmó rúkú í 'déé, éndé yāngā ká'dá ká'bā jũjũ ïgĩ ā ká. ¹⁰ Īshĩĩ ïgĩ sālā lēmbē rōmó jũjũ yāngā gĩ nēē, ïgĩ tá ká'dá sālā lēmbē rōmó ngéré nĩ gĩ. Sālā èshē áyā ïgĩ nēē, ĩjĩ bũbũ ĩshĩ, ĩshĩĩ 'bālā nēē, ètē ká'dá ngéré nĩ 'bákétā, ĩshĩĩ 'bālā òjō dó'bó 'dĩ, ĩshĩĩ nēē 'déé, òjō ĩshĩ yāā, ā ndā'dá ngéré nĩ, ĩshĩĩ nēē, tāgā ärā nĩ ā yōgō mā 'dĩ. ¹¹ Īshĩĩ kāzā í 'déé, ká'dá kēshē sārā, ĩshĩĩ 'bákétā 'déé, ètē kāzā ní ká nēē, ètē ká'dá dī sālā lēmbē tótō ngéré nĩ, ká ádá ètē èshē ká dá'bā úlú ärā sōkpō sālā lēmbē rōmó ngéré nĩ gĩ, ĩshĩĩ ā yānjā dī gālā ètē dōsō nĩ.

¹² Kpú ājā í 'déé, kókō ïgĩ ā ká nēē, ïgĩ nĩ kpú ngéré nĩ gĩ 'déé, bā kālā ngéré nĩ ā'bā lílĩ mōmō ngéré í ngā áyā èpē ïgĩ dó'bó 'dĩ ká. Īshĩĩ nēē, ā ndéné kpótó bĩ ïgĩ, níí ālā ngéré í ngā áyā èpē ïgĩ, ká úgú gālā ngéré ká ètē kāzā āsh 'déé, ïgĩ ká ndālā tá ká pāpā ājā 'bālā ká.

¹³ Īshĩĩ gĩnjĩ ádá í ngā áyā ïgĩ tírí nēē, tá āpā ká ádá gālā gā'bālā ùngũ, ātāsh yāā, ïgĩ ā ndéné ónjō, ĩshĩĩ kpótó í ngā áyā èpē ïgĩ bĩ kāzā ní. ¹⁴ Īgĩ ā ndlātā Lĩtĩ ndĩlĩnjĩ ní, ĩshĩĩ nēē, Lĩtĩ ndĩlĩnjĩ nĩ ā ndājā ïgĩ ká glātā lílĩ ní, ká ádá ètē nĩ Bēbē ärā yōmó ärā ndākpā ní, ĩshĩĩ Góvó ngéré ká ngéré nĩ gĩ tírí. Yōmó grēkē ògō ní nēē, ādá ïgĩ ĩshĩĩ rōjō ïgĩ nē, ĩshĩĩ ïgĩ nĩ yōmó è 'déé, ká rēkē ògō nĩ ká shēshē lēpē èpē ïgĩ 'bālā ká.

¹⁵ Īshĩĩ èshē biyĩ è ngā nēē, grōnō nĩ ĩpĩ bĩ ámā ā'dā, "Ùyũ nĩ gĩ 'déé, kókō ïgĩ ápā dī úgú è 'déé, éndé lēmbé nĩ ká'dá ká'bā jũjũ èyĩ ā ká nēē, ïgĩ nĩ glōvó jũjũ ndākpā, ācá ògbó ká yōmó gēlē jũjũ mōmō, ká yōmó è 'déé, lēmē mōmó í ngā áyā ïgĩ tēndē tēndē ā ká. ¹⁶ Īshĩĩ gĩngĩ kāzā nĩ, ĩshĩĩ kpú ājā nĩ nēē, ïgĩ ká'dá kpú ngéré nĩ gĩ 'déé, ká ndlānā éndé lēmbé yāngā ká, ĩshĩĩ ïgĩ ā ndēngē ùngũ è 'déé, kāngā éndé yāngā ká tírí, ĩshĩĩ ā ndā'bā ètē níí, ā'dá klākā nĩ, ĩshĩĩ ā ndōshó mùmũ ātā ärā nĩ, ĩshĩĩ ā ndélé ètē āpā lílĩ òshō. ¹⁷ Ká ádá Mbájā úsú ádá yāngā āpā shēshē lēpē kpú ngéré yāngā gĩ, ká ádá ùngũ è 'déé, Mbájā ká yēbē ádá èyĩ ā ká nēē, níí ālā ärā nē òtō ògō ádá è 'déé, ïgĩ kíyĩ āpā ká ádá è níí, èpē ïgĩ kēné ónjō bĩ kāzā í kāsh níí, ā'dá ngéré nĩ ĩgĩ ká úgú è ádá ká Mbájā ká ndālā ärā nē ká. ¹⁸ Īshĩĩ éndé í 'déé, kókō ètē ā ká nēē, ètē nĩ góvó mbēré Bábĩlĩ 'déé, ká'dá góvó ngéré kápā jũjũ ngéré nĩ gĩ 'déé, ïgĩ tírí ká jũjũ bũbũ ā ká."

Mbēré Bábĩlĩ ālā òsō ĩshĩ

18 Èshē biyĩ è ngā nēē, mókō bēdē grōnō è, ā lūsú èshē mùmũ örō āñā bũbũ, ĩshĩĩ āngā áyā nĩ góvó kpótó, ĩshĩĩ jũjũ bũbũ nĩ rájā èshē ká gānā òshō grũjú ärā nĩ. ² Īshĩĩ ètē grōnō yāngā òjō āsá kōwó ká gōrō lēmē nē ā'dā,

"Góvó mbēré Bábĩlĩ †† ālā òsō ĩshĩ,

góvó mbēré Bábĩlĩ ālā òsō ĩshĩ,

ká ádá ĩpĩ ärā nē, āpā ká mōmō ká kótó rōyó,

Īshĩĩ dī klā'dá bĩ úlú ärā glōsĩ'dĩ lílĩ ärā nĩ gĩ tírí,

ācá ògbó ká sīsĩ è 'déé, ïgĩ nĩ yōmó shēkpē nĩ ká.

†† Góvó mbēré Bábĩlĩ: Ètē nĩ góvó éndé lēmbé. Ró'dò ádá āpā ká ádá ärā nĩ āpā lílĩ wārāgā Gĩtĩ Ádá 17:1-8.

³ Ká ádá yómó jũjũ mómó nĩ gĩ tírí
 ònó ká áyā gālā òrō àrà nĩ ìshí,
 ìshíí ngéè í 'déé, ká jũjũ búbũ ā ká tírí ìndí áyā nĩ ìshí,
 ìshíí tũjārā nĩ gĩ tírí 'déé, ká jũjũ búbũ ā ká, ìshēhē òtō
 ògō gēlē glānjā ũngú è 'déé, ká yōvō bī ètē ā ká ìshí.”

⁴ Ìshíí mōgō bēdē lēmē mēshē mūmū òrō nĩ ā'dā,
 “Mánjā mēshē áyā nĩ yāā, ndākpá ámā, ká ádá è níí,
 má'bā gōngō àrà ìgī mápá ká glōsī'dí ũngú áyā nĩ
 ā'dá,

ìshíí ká ádá è níí, gĩjĩ nōwō nĩ gĩ 'déé, ká ndālā àrà
 èpē ìgī ápá áyā nĩ ká níí, ā'bā gōkō ìgī ā'dá.

⁵ Ká ádá glōsī'dí ũngú í 'déé, ká'dá dī gālā nĩ ká nēè,
 ìtá ìgī ñírí mūmū òrō ìshí,

ìshíí Mbájá ñjĩ ádá glōsī'dí ũngú áyā nĩ 'déé, ká'dá dī
 gālā ìgī ā ká ìshí.

⁶ Málā ũngú nĩ mápá áyā nĩ tá áyā è 'déé, ká'dá dī
 gālā ũngú nĩ ápá ká slāgā ndākpá è ká.

Ìshíí málā ètē níí, òvō ádá ũngú í 'déé, ètē ká'dá dī
 gālā nĩ ká, ká dītí èyí rōmó, ìshíí málā ètē níí,

òmō ká dītí èyí rōmó èshē ká kl'è'dé í 'déé, ètē krōnō
 ā ká.

⁷ Mlólō ètē ìshíí níí, má'bā ètē ā'dá níí, ònō àrà nē,
 tá áyā è 'déé, ètē ká'dá dī glūsū ònjó í ngá áyā nē, ká
 gāshā áshā è 'déé, kōzō krótó ìshí ā ká.

Ìshíí ā'dá dī glōyō àrà nē, ká àrà nē, ápá shēshē lépē
 nē, ìshíí ā'dá dī gīyí,

‘Ámā nĩ góvó ngéèrē èndé, ìshíí bā mázá èndé biyí ñírí
 ní, ìshíí bēdē ũngú è 'déé, ká ndālā ámā níí,
 mónō àrà mā ká nēè, ā ndāzā ní.’

⁸ Átāsh yāā, bēdē ájā è átā ndōjō nĩ nēè, góvó nōwō ā
 ndāmbá ètē,

ìshíí gōgō ā ndālā ètē, ìshíí ā ndōjō gōnō àrà nē, ìshíí
 ā ndīlī nĩ.

À ndélé ètē ápá ìlī òshō níí, òshō nĩ ākā ètē èshē ē'dē,
 Ká ádá Mbájá Bēbē àrà ágá 'déé, kōnjō kōtō ká ũngú
 nĩ gĩ tírí ìshíí ā ká nēè, ā ndrótó ádá ápá áyā nĩ.

⁹ Ìshíí ká löwó è 'déé, ngéèrē è 'déé, ìgī ká jũjũ búbũ ā
 'déé, kālā òrō ká èndé yāngā ká 'déé, ìgī kāshā gōzō
 áshā ká ngá ètē ā ká, dē kōkō kākā òshō gīsī èndé
 yāngā ká nēè, òjō òrō, ìshíí ònō àrà èpē ìgī ká ádá àrà
 nĩ. ¹⁰ Lóló í 'déé, kōkō èndé yāngā ká nēè, ũkú mbāwā
 ápá shēshē lépē ìgī, ìshíí rütú jāngá, ìshíí àsá kōwó iyí,

“Bréké, 'bréké āngá áyā ÿ yāā,
 góvó mbēré Bábīlī, úmū nĩ mbēré è 'déé, kpötō
 ká'dá áyā ÿ,
 ká ádá rötó ádá nĩ ápá áyā ÿ ìshíí.’

¹¹ Tũjārā nĩ gĩ 'déé, ká jũjũ búbũ ā ká nēè, ā ndörō nĩ,
 ìshíí ā ndōnō àrà èpē ìgī ápá ká ádá àrà nĩ, ká ádá bēdē
 ndākpá è 'déé, ká ndōvō nēnē dārā ìgī nēè, āzā níí.

¹² Ká ádá tũjārā nĩ gĩ ā'dá dī góvó nēnē dārā èpē ìgī
 ápá yō, áyā dá'bā, fídā, ká glānjā āñbā mbādā nĩ gĩ,
 ìshíí jónó kīlī gĩ è dírí èyí pīrīlī, ìshíí glözō grōmbō
 tēndē, ìshíí kpīkpi è 'déé, bānā èyí kélē nĩ 'déé, ìsī yā,
 ká ũngú è 'déé, kēsē ìgī kēsē ká shēshē mrōngó, ká
 kpīkpi è 'déé, ètē èyí glānjā nē ká, ká ñbālā, ìshíí rōwō,
 ká ũngú è 'déé, kēsē ìgī kēsē ká glözō āñbā nĩ gĩ ká.

¹³ Ká ũngú è 'déé, ká yālā ápá ìlī nōshō níí, kālā nōshō
 nĩ kélē nĩ ká, ìshíí bākūrū, ká áyā, ìshíí yüyü zētúnū, ká

gīnī ózó, ká mō'dó gĩ, ìshíí ndīlījĩ gĩ, ká mrótō gĩ, ìshíí
 kūdū è 'déé, mrótō nĩ gĩ ká yē'dē ìgī, ācá ògbó ká
 mēndé nĩ gĩ.

¹⁴ Ìshíí ā ndiyí, 'Gōgō gālā ũngú è 'déé, gbōgbō ñ kēbē
 ádá èyí ā ká nēè, òyó ìshíí, èyē í ngá áyā ÿ, ìshíí glözō
 ũngú è 'déé, kāngá áyā ÿ ā ká nēè, ndākpá ā yōkō tówó
 'dī, ìshíí ìgī ũngú yāngā gĩ à lūwū dōjō ápá dārā èpē ìgī
 tá 'dī.’ ¹⁵ Tũjārā nĩ gĩ òkō èyē í ngá áyā èpē ìgī òtō ògō
 ètē èndé yāngā. Ìshíí nēè, ká löwó è 'déé, kōkō lólō nĩ
 ká yōkō èndé yāngā ká nēè, mbāwā ũkū ápá shēshē
 lépē ìgī, ìshíí òjō èrútú jāngá èshē áyā nĩ, ìshíí ā yörō
 ní, ìshíí ā yōnō àrà èpē ìgī ápá ká ádá àrà nĩ. ¹⁶ Ìshíí òjō
 à yāsá kōwó ā yiyí,

“Bréké, 'bréké ká ádá ètē góvó mbēré yāngā òrō
 tēndē nĩ áyā èndé.

Òrō gōzō gīngĩ ìshíí yügüyügü gānā tēndē ká dá'bā
 ā ē'dē,

ká glānjā mbādā āñbā nĩ gĩ, ìshíí glözō jónó kīlī gĩ è
 dírí èyí pīrīlī ā ká.

¹⁷ Ìshíí ápá ìlī pāpā ájā 'bālā nēè, èyē í 'déé, kāngá áyā
 nĩ ká, ālā òsō èshē áyā nĩ tírí ìshíí.’

Kprāshā ndākpá ká yómó grēkpé fālúkū nĩ gĩ tírí, ìshíí
 ndākpá è 'déé, ká yīnī fālúkū nĩ gĩ, ācá ògbó ká yómó
 grēkpé fālúkū nĩ gĩ, ká yómó è 'déé, ká yālā nētē òtō ìlī
 fālúkū nĩ gĩ, èrútú èshē áyā nĩ gölō ní. ¹⁸ Ìshíí ká löwó è
 'déé, ìgī kōkō gākā kākā òshō àrà nĩ ká yākā nĩ ká nēè,
 àsá kōwó ká gōrō lēmē èpē ìgī ā'dā, 'Bēdē góvó mbēré
 è 'déé, kōgō kōtō ká góvó mbēré yākā nēè, āzā ní.’

¹⁹ Ìshíí òjō ā yūjú búbũ ápá jũjũ èpē ìgī, ìshíí èndē gōrō
 ká gōrō lēmē èpē ìgī, ká gōnō àrà èpē ìgī ā yiyí,
 “Bréké, 'bréké āngá góvó mbēré ní,
 ká ádá ndākpá è tírí 'déé, kāngá áyā ìgī kprāshā
 fālúkū nĩ gĩ ká nēè,
 òkō èyē í ngá áyā èpē ìgī òtō ògō nĩ,
 ìshíí tá ká pāpā ájā 'bālā nēè, góvó mbēré nĩ ālā òsō
 tírí ìshíí.

²⁰ Átāsh yāā, málā kōbó kélē úgú yāā, mūmū òrō nĩ.
 Málā kōbó kélē úgú yāā, glözō ndākpá ká Mbájā, ká
 yómó yōpó ká Mbájā, ìshíí ìgī yāā, kéné ádá nĩ gĩ.
 Ká ádá Mbájā rōtō ádá ápá áyā nĩ tá ká gbōlō è 'déé,
 ètē ká'dá dī gālā ápá áyā ìgī ā ká.”

²¹ Biyí èyí nēè, bēdē grōnō è 'déé, kpötō kāngá áyā nĩ
 ngé ká, òjō ÿ'ví góvó āñbā güwú ũngú ìshíí òjō èlē ápá
 ìlī góvó ũyü nĩ, ká góvó ónjó ìshíí ā'dā,
 “È ká nĩ gbōlō è 'déé,
 ká ndélé góvó mbēré Bábīlī búbũ ē'dē ā ká,
 ìshíí ā ndīlīgbī èshē ē'dē.

²² Ìshíí gíyí gāmbā gündú ká lōngō, ká yómó gishī
 rīngí, ìshíí yómó gēmē ìshē, ká tūlú,
 à yōgō tówó ápá ìlī ÿ 'dī.
 Ìshíí yómó gālā slāgā gēlē úlú nētē è gĩ
 tówó à yōkō ìgī ápá dī àrà ÿ 'dī,
 ìshíí gíyí àrà yómó güwú āñbā
 à yōgō tówó ápá dī àrà ÿ 'dī.

²³ Ìshíí gānā òshō lāmbā ā yānā ápá dī àrà ÿ tówó ámā
 nē 'dī,
 ìshíí nōnō lēmē újũ ìshíí èndé è 'déé, krō'bō àrà èpē
 ìgī rānjā nĩ ká,

à yōgō ápá dī àrà î tówó 'dī,
ĩshíí yōmó è 'déé, kà'dá dī gālā nēté tūjárā nī à'bā dī
àrà î ká nēē,
ìgī nī ndákpá è 'déé, kōjō kà'dá ápá ká kprāshā
shēngē ápá jūjū būbū nī tírí ā kā,
ĩshíí òtō ògō nēē kó'dó í ngá áyā î ká nēē,
álā yōmó jūjū būbū nī, ĩshíí lìgbĩ èshé ká rāyā gbōlō
nī ĩshí.

²⁴ Ká ádá ètè éndé yāngā ká'dá bēbé gūfū slāgā kéné
ádá ká Mbájā, ácá ògbó ká glözō ndákpá í ngá áyā nī,
ĩshíí ndákpá è tírí 'déé, kūfū ìgī ká'bā jūjū būbū ā kā."

Grēbé Mbájā ā'bā mūmū örō

19 Biyí è ngā nēē, mōgō ũngú áyā lēmē gēlē
ndákpá à rēbé Mbájā ápá mūmū örō ĩshíí à yīshĩ
rīngí à yiyí,

"Mrēbé Mbájā Bēbé gāshā ndákpá nī,
ĩshíí níí, méné gūrū àrà nī, ká ádá ètè nī bēbé ónjó nī.

² Ká ádá ā rōtō ádá nī ndírí ĩshíí glātá nī.
Ètè rōtō ádá nī ápá ká góvó éndé lēmbe nī ĩshíí,
ká ádá ètè ālā yōmó jūjū būbū nī òsō òtō ògō gālā
örō í ngá áyā nēē,

Mbájā rōtō ádá ápá áyā nī, ká ádá srámā àrà glözō
ndákpá í ngá áyā nēē."

³ ĩshíí òjō ásá kōwó tówó ká gīshĩ rīngí à yiyí,

"Mrēbé Mbájā níí,
kākā òshō gīsĩ gbōgbō nī ũsú ānjā örō kpōrō ā yānjā
nī."

⁴ ĩshíí gūfū 'bālā lēmbe sōsō kprāshā ndákpá nī, ácá
ògbó ká sōsō gāshákpá ũngú nī gī ũsú lūngū èpē ìgī
ā'bā būbū, ĩshíí lōyó Mbájā 'déé, ètè ká'dá ká'bā jūjū
mbātā ngéré í ngá áyā nēē ká, ĩshíí òjō ásá kōwó à yiyí,
"Átāsh, mrēbé Mbájā."

Úgú grō'bō éndé ká Lítí ndĩlĩnjĩ nī

⁵ ĩshíí biyí èyí nēē, mōgō lēmē méshē ká mbātā í
ngéré ká Mbájā ĩyí,

"Mrēbé Mbájā àrà ìgī,
tírí yāā, bōrō í ngá áyā nī gī,
ĩshíí níí, mété mbāwā àrà nī, èshē
ká bōrō nī gī, ĩgī ká shēngē nī gī."

⁶ ĩshíí mōgō lōgō ũngú nī áyā nōnō lēmē gēlē
ndákpá, ĩshíí áyā lōgō kpānjá, ĩshíí áyā lōgō nōnō
grōgbó njĩnjĩ à yiyí,

"Mrēbé Mbájā àrà āgā,
Bēbé àrà āgā 'déé, Kōnjó kōtō ká ũngú nī gī, ĩshíí
'déé, ètè ká'dá góvó ngéré kápá jūjū ũngú nī gī tírí ā
kā."

⁷ Átāsh yāā, mālā kōbó kélē úgú, ĩshíí mā'dá ká kélē
shēshē lēpē,

ĩshíí níí méné gūrū àrà nī,
ká ádá úgú grō'bō éndé ká Lítí ndĩlĩnjĩ nī † òjō ĩshíí,
ĩshíí ĩyí òmō nī ā'dá kánjā nī ápá ká ádá àrà nī ĩshíí.

⁸ ĩshíí òjō éné gōzō grājā gāná tēndē bi éndé yāngā,
ká ádá è níí, örō.

Ká ádá gōzō tēndē nī nēē, ílí èyí ā'dā, glözō ũngú è
'déé, glözō ndákpá ká Mbájā kālā kā.

⁹ ĩshíí biyí èyí nēē, grōnō nī òjō lēmē bī ámā ā'dā,
"Rōndó ádá nī ápá ílí wārāgā nī, Mbájā à ndūpú yōmó
è 'déé, kādā ìgī ká ádá gōshó nōshó njónjō nī ká úgú
grō'bō àrà ká Lítí ndĩlĩnjĩ nī ká." ĩshíí òjō tówó ĩyí, "È ngā
tāmā shíkĩ rāyā ádá ká Mbájā."

¹⁰ ĩshíí ká lōwó è 'déé, mōgō ádá yāngā ká nēē, mōjō
mūsú lūngū mâ, má'bā dī mūmū grōnō nī, ĩshíí méné
gūrū àrà nī, ĩshíí mlōyó ètē, ĩshíí nēē, ĩpī bī ámā ĩyí nēē,
"Á'bā gālā átāsh ā'dá, ká ádá ámā nī bōrō ká Mbájā tá
áyā úmū, ĩshíí áyā klōpō āgā 'déé, ká yē'dé ádá mōmō
ngéré ká Mbájā ápá ká ádá àrà Yézū ká. Átāsh yāā,
ā'bā glōyó bēdé ndákpā è ā'dá, ĩshíí nēē, lōyó tá
Mbájā, ká ádá tá ndákpā è 'déé, ká yē'dé rāyā ádá ápá
ká ádá àrà Yézū ká nēē, à yē'dé òtō ògō Lílí àrà Mbájā."

Bēbé gĩnĩ jónó mrótō

¹¹ ĩshíí ká lōwó è 'déé, māsá mūmū mâ ká nēē, mókō
mūmū örō nī glājā nī, ĩshíí ápá dī mūmū mâ nēē, mókō
jónó mrótō, ĩshíí Ndákpā †† í 'déé, kīnĩ kápá jūjū èyí ā ká
nēē, dírí nī "Bēbé gālā ũngú ápá dā'bā yōshō nī, ĩshíí
Nārā ádá nī." Ètè ā rōtō ádá glātá nī, ĩshíí ā látā kójō
àrà nēē, ápá ká ádá glōsĩ'dí ũngú è 'déé, ìgī kālā ká.

¹² ĩshíí mūmū nī ā yāná áyā gāná òshō, ĩshíí örō gēlē
tāgĩyĩ ngéré ápá jūjū nē, ĩshíí rōndó dírí ā'bā gbōgbō
nī, dírí è 'déé, bēdé ndákpā è ká yōgō ílí èyí dāná 'dī
ká, tá ètè kógó ílí ètè dírí āsh.

¹³ ĩshíí tēndē è 'déé, ètē kōrō ā ká nēē, üdū ápá ílí
srámā, ĩshíí dírí nī nēē, "Ádá ká Mbájā." ¹⁴ Yōmó gāmbá
lílí è 'déé, ìgī ká mūmū örō ā ká nēē, ā'dá dī grēkē ògō
nī, ĩnĩ ápá jūjū jónó mrótō nī gī, ĩshíí örō glözō jónó
grājā gāná tēndē ápá áyā èpē ìgī. ¹⁵ ĩshíí gāngā sēpē ā
yīgí èshē ílí ākpā nī è 'déé, ká ndāgā yōmó jūjū būbū nī
è'dē ā ká. "Ĩshíí ètē ā ndā'dá góvó ngéré ā'bā jūjū ìgī
ká gónjō kōlō í ngá áyā nēē, ĩshíí ā ndrĩkĩ ílí àrà ìgī áyā
grĩkĩ kārā gī." † ĩshíí ā ndlūsū góvó ndégbē ó'dō ká
Mbájā, ká gūtú jūjū ínā'bā í 'déé, ká ílí títtĩ nī ká, ápá dī
úgú è 'déé, kālā áyā nī ā'bā è'dē ā ká, ĩshíí ètē áyā
yāngā nēē, ā lūsū ndégbē ó'dō ká Mbájā 'déé, ètē Kōn-
jō krótō òtō ká ũngú nī gī tírí ĩshíí ā ká. ¹⁶ ĩshíí rōndó
dírí nēē, ā'bā ká tēndē í ngá áyā nēē, ĩshíí ĩyí lāgā nēē ā'dā,

Góvó ngéré ká ngéré nī gī, ĩshíí Bēbé àrà yōmó àrà
ndákpā.

¹⁷ ĩshíí mókō bēdé grōnō è èrútú ā'bā ílí ájā, ĩshíí ásá
kōwó ká gōrō lēmē nēē, bī sīsĩ è tírí 'déé, ká'dá dī gēnē
òtō mūmū örō nī ká, ĩshíí ā yiyí, "Mójō, mlōvō tírí, ká
ádá gōshó góvó nōshó njónjō ká Mbájā. ¹⁸ Ká ádá è níí,
móshó mūmū átā àrà ngéré nī gī, ĩshíí kprāshā ndákpá
ká yōmó gāmbá lílí ká ndákpā è 'déé, kāngā áyā ìgī
kpótō, ĩshíí mrótō nī gī, ĩshíí yōmó gĩnĩ mrótō nī gī,
ĩshíí ndákpā è 'déé, ìgī bā kázā méndé ní ká, ĩshíí yōmó
è 'déé, ìgī nī méndé nī ká, ĩshíí bōrō nī gī, ká shēngē nī
gī."

¹⁹ ĩshíí biyí èyí nēē, mókō kázā nī, ĩshíí ngéré ká yōmó
jūjū būbū nī, ká yōmó gāmbá lílí í ngá áyā ìgī, à yōvō
àrà èpē ìgī ká ádá è níí, ānjā ĩjĩ lílí ápá ká Ndákpā í 'déé,

† Éndé ká Lítí ndĩlĩnjĩ nī: Ètè éndé yāngā nēē, ā'dá áyā ndákpā è tírí
'déé, kiyĩ kápá ká ádá ká Yézū ká.

†† Ndákpā: Ètè nī Yézū Krístō. ‡ 19:15 Sálāmā 2:9

kĩnĩ kápá jũjũ mrótó nĩ, ĩshĩi yómó gāmbá lilĩ í ngá áyá nĩ gĩ. ²⁰ ĩshĩi nēē, rúkú kázá nĩ, ácá ōgbó ká ndákpá í 'déé, ká'dá ěpē nĩ kéné ádá, ĩshĩi 'déé, ká yē'dé ádá nĩ bĩ ndákpá ká klēzē nĩ kā, été tá gā'bālā kéné ádá yāngā 'déé, kālā kī'dí nĩ bĩ kázá nĩ kāsh kā, ĩshĩi 'déé, kālā ndákpá nĩ níí, klīgĩ ā kā. Yómó ē tírí 'déé, kāngá áyá ĩgĩ rēyē ká été kázá yāngā, ká dírí nĩ kā ākpā jũjũ ĩgĩ, ĩshĩi 'déé, ká löyó sūrā āra kázá nĩ 'déé, kālā ká lēké ěpē ĩgĩ ā kā. ĩshĩi ōjó ěngē dārā ĩgĩ rómó, ĩshĩi ělé ĩgĩ āpá ílí góvó ōshō kíbrítĩ, ĩshĩi ĩgĩ tá gāshá nĩ. ²¹ ĩshĩi sōkpō yómó ē kā nēē, ūfũ ĩgĩ ká góvó sēpē 'déé, kígĩ ěshē ílí ākpā Ndákpá í 'déé, kĩnĩ kápá jũjũ mrótó nĩ kā, ĩshĩi sīsĩ nĩ gĩ tírí lēpē ĩgĩ ělē ká gōshó írí āra ĩgĩ.

Álĩfĩ rínĩ

20 ĩshĩi mókō grōnō ā lūsú ěshē mūmū ōrō ānjā būbū, ĩshĩi nēnē grēkpē ākpā ĩjĩ tĩtĩ ĩyĩ gĩlĩ nĩ, ōg-bó ká gónjō gĩnzírĩ ā lēké nĩ. ² ĩshĩi grōnō nĩ ōjō lōngō góvó kázá ūyũ nĩ ká été gĩnzírĩ yāngā ĩgĩ ílí 'bālā álĩfĩ rínĩ, ĩshĩi été góvó kázá ūyũ yāngā nēē, été nĩ tówó ĩnjĩ ē 'déé, dírí nĩ Shētānā 'déé, été nĩ ngéré ká kōtó rōyó nĩ kā. ³ ĩshĩi ōjō ělé góvó kázá ūyũ nĩ āpá ílí tĩtĩ ĩyĩ gĩlĩ nĩ, ĩshĩi ōjō ōgbō ākpā ĩjĩ ěyĩ, ĩshĩi ōjō lēlé ká nēnē, ká ádá ē níí, ā'dá ā'bā yō níí, ā'bā gāngbā yómó jũjũ būbū nĩ kpōrō, ānjā gólō ā'dá, ĩgĩ ká úgú ē 'déé, 'bālā álĩfĩ rínĩ nĩ kā ndōyó nĩ kā, ĩshĩi ěshē biyĩ ē ngā nēē, úgú ē, ā ndājá été gāā ātā.

⁴ ĩshĩi mókō gēlé mbätā ngéré, ĩshĩi ndákpá ē 'déé, ká'dá ká'bā jũjũ ěyĩ ā kā nēē, ěné bĩ ĩgĩ kpótó, ká ádá grótó ádá. ĩshĩi mójō mókō lilĩ āra yómó ē 'déé, kilĩ āpá ká ádá gē'dé ádá āpá ká ádá āra Yézũ, ĩshĩi ká'dá dī gĩyĩ nĩ āpá ká ádá ká Mbájá kpōrō ā kā. ĩshĩi bā löyó kázá nĩ, wālā sūrā āra nĩ 'déé, kālā āpá lēké ĩgĩ 'dī kā. ĩshĩi 'déé, ĩgĩ bā kázá yómó ē 'déé, kālā rēyē ká kázá nĩ āpá ākpā jũjũ ĩgĩ, wālā āpá lēké ĩgĩ níí kā. Átāsh yāā, ā ndānjā ěshē ká írí, ĩshĩi ā ndālā shēngē nĩ ká Krístō ĩgĩ ká 'bālā álĩfĩ rínĩ. ⁵ ĩshĩi ĩgĩ nĩ kpéé ndákpá ē 'déé, ká ndānjā ěshē ká írí nĩ kā, ĩshĩi sōkpō ndákpá ē 'déé, kilĩ ā kā nēē, ā yānjā āpá ká áshá nĩ 'dī, ĩgĩ ká úgú ē 'déé, 'bālā álĩfĩ rínĩ nĩ kā ndōyó nĩ kā. ⁶ Mbájá ūpú yómó ē 'déé, mēngá ĩgĩ ká ndānjā kpéé ěshē ká írí nĩ kā, ká ádá ā ndā'dá glōzō ndákpá í ngá áyá nĩ, ĩshĩi kpótó ā ndāzā ká dī rómó írí † ē kā níí, ālā ūngú āpá áyá ĩgĩ ní, ká ádá ĩgĩ ā ndālā nētē bĩ Mbájá, ĩshĩi bĩ Krístō āyá yómó grāshá Mbájá, ĩshĩi ā ndālā shēngē ká Krístō ĩgĩ ílí 'bālā álĩfĩ rínĩ.

Grótó ádá āpá ká Shētānā

⁷ Biyĩ ē 'déé, 'bālā álĩfĩ rínĩ nĩ kā ndōyó nĩ ĩshĩi nēē, úgú ē, ā ndājá Shētānā ěshē ílí síjĩnĩ 'déé, été ká ílí ěyĩ ā kā. ⁸ ĩshĩi été ā ndānjā ānjā dī gāngbā yómó jũjũ mómó ē 'déé, ká jũjũ būbū ā kā, ěshē dī gĩgĩ ájā, dī gūkū ájā, ĩshĩi lítĩ, ĩshĩi ló'dō. ĩshĩi ĩgĩ ndákpá yāngā ādā āpá áyá ĩgĩ nĩ Gógō ĩshĩi Māgógō ōvō ĩgĩ ká ádá ē níí, ānjā ām-bā lilĩ. Jũjũ ĩgĩ ōgō āyá kéné í 'déé, ká ākpā góvó ūyũ nĩ

† Dī rómó írí: Ró'dō ádá āpá ká ádá ádá yākā āpá ílí wārāgā Gĩtĩ Ádá 2:11; 21:8.

kā. ⁹ ĩshĩi ā ndānjā ká glōwó glĩngĩ gótó jũjũ būbū nĩ, ĩshĩi ā ndāgā dlāndá dī úgú ē 'déé, ndákpá ká Mbájá ká ě'dē ā kā, āpá ká góvó mbērē í 'déé, Mbájá kālā ádá ěyĩ ngé kā. ĩshĩi nēē, góvó ōshō ā ndōjō ěshē mūmū ōrō, ĩshĩi ā ndrūshū ĩgĩ tírí ěshē ě'dē. ¹⁰ ĩshĩi ěshē biyĩ ē ngā nēē, ā ndélé ngéré ká kōtó rōyó nĩ ē 'déé, ká'dá dī gāngbā ndákpá nĩ kā, āpá ílí ōshō kíbrítĩ, āpá dī ē 'déé, kázá nĩ ĩshĩi kéné ádá bēbē klēzē nĩ kā ě'dē ā kā. ĩshĩi ā ndā'dá yō ká góvó ló'lo, ōtō ílí njónjō ĩshĩi gómó ájā kpōrō ā yānjā nĩ.

Dōngbó grótó ádá āpá ká írí nĩ gĩ

¹¹ ĩshĩi biyĩ ěyĩ nēē, mókō góvó jónjō mbätā ngéré, ĩshĩi Ndákpá ā'dá ā'bā jũjũ ěyĩ, ĩshĩi jũjũ būbū nĩ, ōgbó ká mūmū ōrō nĩ ěbē ádá glīgĩ ěshē dī mūmū nĩ, ĩshĩi nēē, ōkō bēdé úgú ē 'déé, ěpē ĩgĩ ká ndlūlū kánjā ě'dē ā kā ānā 'dī. ¹² ĩshĩi mókō yómó ē 'déé, ĩgĩ kilĩ ĩshĩi ā kā, 'déé slāgā yómó ē kpótó kāngá áyá ĩgĩ, ĩshĩi slāgā ē kpótó kázá áyá ĩgĩ níí kā, tírí ěrútú ā'bā dī mūmū mbätā ngéré nĩ, ĩshĩi Ndákpá í 'déé, ká'dá ká'bā jũjũ mbätā ngéré nĩ kā ōjō ájā wārāgā nĩ gĩ, ácá ōgbó ká wārāgā áshá nĩ. ĩshĩi rōtó ádá nĩ āpá ká írí nĩ gĩ, āpá dā'bā ūngú ē 'déé, ĩgĩ kālā kā, āyá ē 'déé, krōndó ká'bā ílí wārāgā nĩ kā. ¹³ ěshē biyĩ ěyĩ nēē, góvó ūyũ ěngē írí āra ndákpá ē 'déé, ká ílí nē kā āpá gēsé úgú. ĩshĩi írí nĩ ácá ōgbó ká dī úgú ē 'déé, írí nĩ gĩ ká ě'dē ā kā ěngē írí āra ndákpá ē ngā ěpē ĩgĩ āpá gēsé úgú, ĩshĩi Ndákpá í 'déé, ká'dá ká'bā jũjũ mbätā ngéré nĩ kā ā ndrōtó ádá āpá áyá ĩgĩ, āpá dā'bā ūngú ē 'déé, ĩgĩ kālā kā, 'bālā, 'bālā. ¹⁴ Biyĩ ěyĩ nēē, írí nĩ ĩshĩi dī úgú ē 'déé, írí nĩ gĩ ká ě'dē ā kā, ā ndrōsō ĩgĩ āpá ílí góvó ōshō. ĩshĩi été góvó ōshō yāngā nēē, été nĩ dī rómó írí ē kā. ¹⁵ ĩshĩi tá ndákpá ē 'déé, krōndó dírí nĩ ká'bā ílí wārāgā áshá nĩ 'dī kā nēē, ā ndélé été āpá ílí góvó ōshō yāngā.

Rānjā góvó mbērē Jērūzālémē

21 ĩshĩi biyĩ ē 'déé, Mbájá krótó ádá nĩ āpá ká ndákpá nĩ tírí ĩshĩi ā kā nēē, mókō rānjā mūmū ōrō ĩshĩi rānjā jũjũ būbū, ká ádá kpéé mūmū ōrō ē kā, ĩshĩi kpéé jũjũ būbū ē kā, ālā ōsō ĩshĩi, ĩshĩi bēdé ūngú ē kāyá góvó ūyũ nēē, āzā tówó ní. ² ĩshĩi mókō gōzō góvó mbērē été nĩ rānjā Jērūzālémē †† ā lūsú ěshē mūmū ōrō ōjō āpá jũjũ būbū nĩ ěshē ká Mbájá, āyá gēsē ěndē ē 'déé, krēsē āra nē, ká gōzō tēndē bĩ rómó nē kā. ³ ĩshĩi mōgō gōrō lēmē mēshē ká mbätā ngéré nĩ ā yĩyĩ, "Bákētā nēē, ē kā níí dī klā'dá ē 'déé, Mbájá ká yāshá ā'bā ě'dē ká ndákpá í ngá áyá nē, été ā ndā'dá Mbájá āra ĩgĩ, ĩshĩi mēngá ĩgĩ ā ndā'dá ndákpá í ngá áyá nĩ. ⁴ ĩshĩi Mbájá ā ndōyó ūyũ nōnō ĩgĩ 'bālā, 'bālā. ĩshĩi írí, wālā gōnō āra, wālā nōnō, ōgbó ká nōwō gbōgbō, ĩshĩi glōsī'dí ūngú ē 'déé, ká'dá dī gōkō ĩgĩ sārā kā nēē, ā ndāzā tówó ní."

⁵ ĩshĩi Ndákpá ē 'déé, ká'dá ká'bā jũjũ mbätā ngéré nĩ kā nēē, ā'dā, "Ámā mā yālā ūngú nĩ gĩ tírí rānjā í nē." ĩshĩi ěshē biyĩ ěyĩ ā'dā, "Rōndó ádá yākā ā'bā būbū, ká

†† Rānjā Jērūzālémē: Ró'dō ádá āpá ká ádá gōzō góvó rānjā mbērē Jērūzālémē yākā āpá ílí Íbrũ 11:10; 12:22-23.

ádá ádá yāngā gĩ nēē, ĩgĩ rāyā ádá, ĩshíí à ndālā àrà èpē ĩgĩ.”⁶ Èshē biyí èyí nēē à'dā, “Ūngú nĩ àlā àrà nē ĩshí, ká ádá áamá nĩ Gōcō lāgá ūngú nĩ gĩ ĩshíí Dōngbó èyí, ĩshíí tá ndákpā è 'déé, gōgō ūyū kāngá áyá nĩ yāā, mā ndāgá ūyū áshá bĩ ètē èshē ká dī gēké ūyū nĩ tamá jájá àtā. ⁷ Ndákpā è 'déé, kālā ūngú āpā dā'bā ádá í ngá áamá ĩshí à kā nēē, mā ndēngē glōzō ūngú yāngā bĩ ètē, ĩshíí mā ndā'dá Mbájá àrà nĩ, ĩshíí ètē à ndā'dá lĩtí áamá. ⁸ ĩshíí nēē, yōmó mbāwā è 'déé, ká yēgbé àrà èpē ĩgĩ èshé ká gālā glōzō ūngú nĩ kā, ká ndákpā è 'déé, kiyí āpā ká ádá í ngá áamá 'dī kā, ká ndákpā è 'déé, ĩgĩ yōmó gĩnjí glōs'tí ádá, ĩshíí yōmó gũfū írí, ĩshíí yōmó gālā òrō, ácá ògbó ká ndákpā è ká yālā nēnē kó'dó, ká glōyó mbájá è gĩ 'déé, ndákpā krāshá ĩgĩ ká lēké èpē ĩgĩ à kā, ĩshíí yōmó glēmē klēzē nĩ kā nēē, à ndēngē ĩgĩ dānjā āpā ílĩ góvó òshō kíbrítí, ĩshíí è ngā nĩ dī rōmó írí † ngá áyá ĩgĩ.”

⁹ ĩshíí 'bālā èshé ká grōnō nĩ gĩ 'déé, kāngá áyá ĩgĩ sālā lēmbē rōmó kēpē nĩ kā, 'déé kēpē è ngá ètē kēlē túrú ká dōngbó kprāshā gĩjĩ nōwō nĩ kā nēē, òjō ĩshíí lēmē bĩ áamá à'dā, “Ójō kó'dā, ĩshíí níí, mā ndlūsū bĩ úmū ĩyí òmō Lítí ndĩlĩnjĩ nĩ 'déé, krō'bō ètē à kā.”¹⁰ Èshē biyí èyí nēē, èné áamá òtō ògō Lílí àrà Mbájá ānjā ānjā jūjū góvó glō'dó āngbā, ĩshíí òjō lūsū bĩ áamá gōzō góvó mbērē Jērúzalémē 'déé, ká yōjō èshē mūmū òrō èshē ká Mbájá kā. ¹¹ Gāná òshō àrà Mbájá àlā góvó mbērē nĩ grājá nĩ, ĩshíí à'dá dī gāná í nē, ĩshíí rājá áyá glōzō glānjā āngbā í 'déé, dírí èyí jésbērē 'déé, ndákpā ká yālā ètē ká nēnē mbādā í ngá áyá èpē ĩgĩ à kā. ¹² Ū'bū góvó mbłōkō ndūgū nĩ ānjā òrō lāndá góvó mbērē nĩ, ĩshíí à'dá è'dē kpú lēmbē rōmó kprāshā ākpā tĩjĩ, ĩshíí kpú lēmbē rōmó kōtō grōnō à'dá à'bā gbōgbō ākpā tĩjĩ nĩ gĩ, ĩshíí rōndó dírí úlú àrà Īzrāyélē nĩ gĩ 'déé, jūjū ĩgĩ kpú lēmbē rōmó à kā, à'bā ká ākpā tĩjĩ nĩ gĩ. ¹³ ĩshíí à è'dē nĩ tōtō ākpā tĩjĩ ānjā dī gĩgĩ ájā, ĩshíí tōtō ākpā tĩjĩ ānjā dī gũkū ájā, ĩshíí tōtō ānjā āpā lĩtí, ĩshíí tōtō ānjā āpā ló'dō. ¹⁴ ĩshíí ū'bū mbłōkō ndūgū mbērē nĩ à'bā jūjū kpú lēmbē rōmó lāgá ndūgū nĩ èshé ká āngbā, ĩshíí òjō rōndó dírí kpú lēmbē rōmó yōmó yōpó ká Lítí ndĩlĩnjĩ nĩ 'bālā, 'bālā, à'bā ká āngbā lāgá ndūgū nĩ.

¹⁵ Grōnō í 'déé, klēmē ádá nĩ bĩ áamá kā nēē, āngá áyá nĩ kōlō àlā èshé ká dá'bā, ká ádá è níí, òdó ká glĩsĩ ākpā tĩjĩ nĩ gĩ, ĩshíí mbērē nĩ ògbó ká mbłōkō èyí.

¹⁶ Lūngū ètē góvó mbērē yāngā nēē, glĩsĩ kīsĩ èyí òtō bībū lātá tírí 'bālā, ká glĩsĩ èyí ānjā òrō, ĩshíí glĩbĩ èyí nēē, lātá tírí 'bālā. ĩshíí ká lōwó è 'déé, grōnō nĩ kōdó glĩsĩ ílĩ góvó mbērē nĩ kā nēē, glĩsĩ èyí òtō bībū nĩ ūngú áyá 'bālā álíffĩ lēmbē sālā gũfū sālā (1,500) méyĩlĩ, ĩshíí glĩsĩ èyí ānjā òrō nēē, 'bālā álíffĩ lēmbē sālā gũfū sālā (1,500) méyĩlĩ, ĩshíí glĩbĩ èyí nēē, 'bālā álíffĩ lēmbē sālā gũfū sālā (1,500) méyĩlĩ. ¹⁷ ĩshíí grōnō nĩ òjō òdó glĩsĩ mbłōkō nĩ, ká gbōlō è 'déé, ndákpā ká yōdó ūngú nĩ è'dē à kā, ĩshíí glĩsĩ èyí ānjā òrō nēē, ūngú áyá gũfū tōtō lēmbē sālā mítĩrĩ. ¹⁸ Ū'bū mbłōkō nĩ èshé ká glōzō mbādā āngbā è 'déé, dírí èyí jésbērē, ĩshíí òjō rāshá mbērē nĩ ká grājá dá'bā, à yāná áyá gízázā. ¹⁹ Gū'bū

† Dí rōmó írí: Ró'dō ádá āpā ká ádá ádá yākā āpā ílĩ wārāgā Gĩtĩ Ádá 2:11; 20:6-14.

lāgá ndūgū góvó mbērē nĩ àlā mbādā āpā è'dē, èshē ká gēlē úlú glōzō glānjā āngbā è tírí 'déé, mbādā kāngá áyá ĩgĩ à kā. ĩshíí kpéé lāgá ndūgū nĩ ū'bū èshé ká jésbērē, ĩshíí dī rōmó è kā nēē, èshé ká sáfírĩ, ĩshíí dī tōtō è kā nēē, èshé ká kālāsídōnĩ, ĩshíí dī sōsō è kā nēē, èshé ká èmráldā. ²⁰ ĩshíí dī sālā è kā nēē, èshé ká sārdónĩsĩ, ĩshíí dī sālā lēmbē 'bālā è kā nēē, èshé ká kārnlēlīnā, ĩshíí dī sālā lēmbē rōmó è kā nēē, èshé ká kārĩsōlātē, ĩshíí dī sālā lēmbē tōtō è kā nēē, èshé ká bēyílĩ, ĩshíí dī sālā lēmbē sōsō è kā nēē, èshé ká tōpázā, ĩshíí dī kpú è kā nēē, èshé ká krĩsōprāsē, ĩshíí dī kpú lēmbē 'bālā è kā nēē, èshé ká jāsínitā, ĩshíí dī kpú lēmbē rōmó è kā nēē, èshé ká āmētístā.

²¹ Kprāshā ākpā tĩjĩ è 'déé, jūjū ĩgĩ kpú lēmbē rōmó à kā nēē, àlā ĩgĩ 'bālā, 'bālā èshé ká jōnjō ūngú dírí èyí pírlĩ. ĩshíí góvó ĩyí gbōlō nĩ nēē, àlā ètē èshé ká grājá dá'bā, ĩshíí à yāná áyá gízázā wēdē èshē ká grājá èyí.

²² ĩshíí bā mókō Mōmō ká Mbájá mápá ílĩ mbērē nĩ yō 'dī. Ká ádá ndákpā nĩ à löyō Mbájá Bēbé àrà ágá 'déé, Kōnjó kōtō ká ūngú nĩ gĩ tírí ĩshíí kā, ácá ògbó ká Lítí ndĩlĩnjĩ nĩ. ²³ Átāsh yāā, góvó mbērē nĩ bā āzā èbē ádá ájā, wālā shēshé, ká ádá è níí, löyō gāná grājá òshō àrà èpē ĩgĩ āpā ká góvó mbērē nĩ ní, ká ádá gāná òshō àrà Mbájá à löyō āpā ká mbērē nĩ, ĩshíí Lítí ndĩlĩnjĩ nĩ ká'dá grājá òshō lāmbā nĩ. ²⁴ Gēlē tēndē yōmó jūjū mōmō nĩ à ndlōwó òtō ílĩ grājá úgú nĩ, ĩshíí ngéré í ngá áyá ĩgĩ gĩ à ndōjō ká gūrū àrà èpē ĩgĩ, ògbó ká grūjū gĩyí dírí èpē ĩgĩ à'bā yō. ²⁵ Ká úgú tírí ká gómó ájā yāā, ākpā tĩjĩ èyí gĩ ògbō 'dī, ká ádá njōnjō āzā yō ní. ²⁶ Gēlē yōmó jūjū mōmō nĩ à ndōjō āpā ílĩ mbērē yāngā, ká ádá gēné gūrū àrà ĩgĩ āpā ílĩ èyí. ²⁷ ĩshíí tá ūngú è 'déé, krājá 'dī kā nēē, à yā'bā ètē níí, ūkū āpā ílĩ mbērē yāngā 'dī, wālā tá ndákpā è 'déé, kāngá áyá nĩ glōs'tí gĩnjí ádá, ácá ògbó ká bēbé glēmē klēzē nĩ kā nēē, ĩgĩ à yūkū ānjā ílĩ mbērē nĩ 'dī. ĩshíí nēē, tá yōmó è 'déé, dírí ĩgĩ krōndó ká'bā ílĩ wārāgā áshá ká Lítí ndĩlĩnjĩ nĩ kā nēē, ĩgĩ ká ndūkū āpā ílĩ mbērē yāngā.

'Dē'dē áshá

22 ĩshíí grōnō nĩ òjō lūsū bĩ áamá 'dē'dē è 'déé, ká yēné áshá bĩ ndákpā nĩ kā, ĩshíí rājá áyá gēké ūyū è 'déé, ká ndōkō dīgĩ dī dōngbó èyí à kā, ĩshíí ūyū nĩ, à yūlū èshē dī mbātā ngéré ká Mbájá ĩshíí Lítí ndĩlĩnjĩ nĩ 'déé, ĩgĩ ká'dá ká'bā jūjū èyí à kā. ² ĩshíí ūyū nĩ à yūlū ānjā ká góvó ĩyí gbōlō í 'déé, ká yānjā lōngō góvó mbērē nĩ kā, ĩshíí kpĩkpĩ áshá †† nĩ ūsú ráyá èyí à'bā ká rōmó kágá ágā kārā ūyū nĩ, ĩshíí kpĩkpĩ nĩ à yārā kpú lēmbē rōmó úlú gārā kpĩkpĩ gĩ, à yārā úlú gārā kpĩkpĩ 'bālā āpā ílĩ shēshé 'bālā, ĩshíí āpā ílĩ bēdē shēshé è yāā, à árā úlú gārā bēdē tēndē kpĩkpĩ è. ĩshíí kōbō kpĩkpĩ èyí nēē, māngá bĩ yōmó jūjū mōmō nĩ gĩ tírí. ³ Bēdē gōs'tí ūngú è áyá léjē † nēē, Mbájá à yālā āpā ká yōmó ílĩ mbērē yāngā 'dī. ĩshíí mbātā ngéré ká Mbájá ĩshíí Lítí ndĩlĩnjĩ nĩ à ndā'dá ílĩ góvó mbērē nĩ,

†† Kpĩkpĩ áshá: Ró'dō ádá āpā ká ádá kpĩkpĩ áshá āpā ílĩ wārāgā Gōcō Lāgá 2:9; 3:22-24; Gĩtĩ Ádá 2:7. † Léjē: Mbájá èné léjē nĩ òjō āpā jūjū bībū à, ká ádá Adāmā ĩshíí Évā àlā glōs'tí ūngú. Ró'dō Gōcō Lāgá 3:14-19.

ĩshíí bōrō ká Mbájá ä ndlöyó ètè. ⁴ Īshíí ndákpá nĩ ä ndökō ílí mǔmǔ Mbájá, ĩshíí ä ndrōndó dírí nĩ ä' bā äkpā jũjũ epè igĩ. ⁵ Īshíí njónjó tówó ä yā'dá è'dè 'dĩ. Īshíí ndákpá è káshá ká'bā yō kā nēē, ä yēbē ádá gāná ōshō lámbā, wālā gāná ájá 'dĩ, ká ádá Mbájá Bēbē ärä ägā, ä ndēné grājá úgú bĩ igĩ, ĩshíí ndákpá nĩ ä ndālā shēngē nĩ ká ngá ètè kpōrō ä yānjā nĩ. ⁶ Īshíí biyí èyí nēē, grōnō nĩ lēmē bĩ ámā ä'dā, "Ádá yākā nēē, rāyā ádá. Mbájá Bēbē ärä ägā lēmē ádá í ngá áyā nē, bĩ kéné ádá í ngá áyā nē gĩ níí, è'dé ádá í ngá áyā nē bĩ ndákpá nĩ, ĩshíí tá ètè Mbájá ká ärä nē, kópó grōnō í ngá áyā nē gĩ, ká ádá è níí, lūsū bĩ bōrō í ngá áyā nē gĩ, ũngú è 'déé, ká yānjā dĩ gālā ärä epè igĩ tá gēyē ätā kā."

Klōjō ká Yézū

⁷ Ká ádá Yézū ä'dā, "Ázá ókō 'dé, tá gēyē ätā nēē, mā ndōjō nĩ, ĩshíí mā ndūpú yōmó è tírí 'déé, igĩ kōgō ádá è 'déé, ménjē bĩ kéné ádá nĩ, ĩshíí 'déé, krōndó äpā ílí wārāgā yākā kā."

⁸ Ámā Jónō ká ärä mā kógó igĩ lēmē yāngā gĩ, ĩshíí kókō igĩ ũngú è 'déé, kālā ärä epè igĩ ä kā. Īshíí ká löwó è 'déé, mögō ĩshíí mókō igĩ ũngú yāngā gĩ kā nēē, mijí mǎpá lāgā grōnō í 'déé, klūsū igĩ ũngú yāngā gĩ bĩ ámā kā, ká ádá è níí, mlōyó ètè. ⁹ Īshíí nēē, lēmē bĩ ámā ä'dā, "Á'bā gālā ätāsh ä'dá, ká ádá ámā nĩ bōrō tá äyā úmǔ, ĩshíí tá äyā slāgā kéné ádá ká Mbájá, äcā ōgbō ká yōmó è tírí 'déé, ká yālā ũngú nĩ äpā dā'bā ádá ká Mbájá, äyā è 'déé, krōndó ká'bā ílí wārāgā yākā kā. Ätāsh yāä, āngā áyā ĩ tá dĩ glōyó Mbájá." ¹⁰ Īshíí biyí èyí nēē, ōjō lēmē bĩ ámā ä'dā, "Á'bā gĩtĩ ádá ká Yézū 'déé, kēnjē bĩ úmǔ níí, krōndó äpā ílí wārāgā yākā kā ä'dá, ká ádá úgú nĩ líjĩ ĩshíí. ¹¹ Á'bā ndákpā è 'déé, ká yālā gōsĩ'dí ũngú nĩ kā níí, ānjā gólō è'dē kpōrō, ĩshíí ndákpā è 'déé, ká lēmē gōsĩ'dí ádá nĩ kā níí, ä'dá tá ká glēmē gōsĩ'dí ádá í ngá áyā nē, ĩshíí ndákpā è 'déé, ká yālā ũngú è sóló kázá è'dē níí kā níí, ä'dá tá ká gālā ũngú è 'déé, sóló kázá è'dē níí kā. Īshíí ndákpā è 'déé, ètè nĩ gōzō ndákpā nĩ kā níí, ä'dá tá ká gālā gōzō ärä nē, ĩshíí ndákpā è 'déé, ká'dá ká gālā ũngú nĩ äpā dā'bā ádá ká Mbájá kā nēē, ä'dá tá ká gālā ũngú nĩ äpā dā'bā ádá í ngá áyā nĩ."

¹² Yézū ä'dā, "Ázá mókō 'dé, tá gēyē ätā nēē, mā ndōjō nĩ. Īshíí ká löwó è 'déé, mójō mishí yāä, mā ndēné glōzō ũngú mǎpá dā'bā glōzō ũngú è 'déé, igĩ ká'dá dĩ gālā nĩ sārā kā. ¹³ Ámā nĩ kpéé Ndákpā nĩ ĩshíí

dōngbō Ndákpā nĩ, ĩshíí dĩ gōcō lāgā ũngú nĩ ĩshíí dĩ dōngbō èyĩ.

¹⁴ Mbájá ä ndūpú yōmó è tírí 'déé, kōbō tēndē í ngá áyā epè igĩ ä kā †, ĩshíí ètè ä ndā'bā igĩ níí, ōshō èshē ká gārā kpĩkpĩ áshá è 'déé, ká ndā'bā igĩ níí, kükū ānjā ílí góvó mbērē nĩ, ōtó ká góvó äkpā ĩjĩ èyí ä kā. ¹⁵ Īshíí yōmó è 'déé, mēngā igĩ kázá ílí góvó mbērē nĩ níí kā nēē, ä ndā'dá è ngá epè igĩ äyā kōnō, ká ádá igĩ nĩ yōmó gālā nēnē kó'dó, ĩshíí gālā örō, yōmó gũfū ĩrí, ĩshíí yōmó glōyó mbájá è 'déé, ndákpā kālā igĩ ká ĩkē èpè igĩ, ōgbō ká yōmó è 'déé, igĩ tírí ká yēbē tá ádá glēmē klēzē, ĩshíí gālā glōsĩ'dí ũngú nĩ kā.

¹⁶ Ámā Yézū kópó grōnō í ngá ámā, ká ádá è níí, lēmē bĩ úmǔ Jónō ádá ũngú è 'déé, ká yānjā dĩ gālā ärä epè igĩ ä kā, ĩshíí níí lēmē bĩ glōvō ndákpā è 'déé, ká ílí kēnísā ngá ámā gĩ 'déé, igĩ ká dā'bā úgú è tēndē tēndē kā. Ámā nĩ góvó lítí kóshó ká Dévĩdĩ, ĩshíí ámā nĩ grājá epè jũjũ gāgā úgú."

¹⁷ Lílí ärä Mbájá ĩshíí ĩyí ōmō Lítí ndĩĩĩjĩ nĩ dārā igĩ rōmó ĩyí, "Ójō kō'dā." Īshíí tá ndákpā è 'déé, kōgō ádá yāngā ĩshíí yāä, āngā áyā nĩ dĩ glēmē bĩ bēdé ndákpā è gĩyí, "Ójō kō'dā." Īshíí tá ndákpā è 'déé, gōgō ũyū kāngā áyā nĩ yāä, má'bā ètè níí ōjō, ĩshíí tá ndákpā è 'déé, gōgō gōmō ũyū è 'déé, ká ndēné áshá bĩ ndákpā nĩ ká kángā áyā nĩ yāä, má'bā ètè ōjō níí, ōmō èshē è'dē, ĩshíí ä ndōmō ũyū yāngā, tāmā jājā ätā, äzá ká ádá è níí, èné bēdé ũngú è äpā biyí èyí ní.

¹⁸ Mā yē'dé ndákpā nĩ tírí, yōmó è 'déé, kōgō ádá í ngá ámā 'déé, ménjē mǎpá ílí wārāgā yākā, níí ä'bā gúsú bēdé ádá è äpā jũjũ ádá è 'déé, Jónō ká rōndó bĩ igĩ ä'bā ílí wārāgā yākā ä'dá. Ká ádá 'déé, ndákpā ũsú bēdé ádá è äpā jũjũ ádá í ngá ámā èshē ílí jũjũ nē yāä, Mbájá ä ndlōjō ètè ká glōsĩ'dí ũngú è 'déé, Jónō krōndó igĩ ká'bā ílí wārāgā yākā. ¹⁹ Īshíí tá ndákpā è 'déé, ká ndēné ádá kēshē ká ádá í ngá ámā 'déé, Jónō krōndó igĩ ká'bā ílí wārāgā yākā yāä, Mbájá ä yā'bā ètè níí, ōshō èshē ká gārā kpĩkpĩ áshá í 'déé, ká ndā'bā ètè níí, káshá ä'bā ílí góvó gōzō mbērē í 'déé, klūsū óvó èyí ōtó ílí wārāgā yākā kā tá 'dĩ.

²⁰ Īshíí Yézū 'déé, klēmē ádá äpā ká ádá ũngú yākā gĩ ká nēē, ĩyí nēē, "Mā ndōjō nĩ tá gēyē ätā."

Īshíí mijí Ätāsh, yāä Bēbē ärä ägā Yézū ójō gēyē.

²¹ Mā yōwō mēshē ká Bēbē ärä ägā Yézū Krĩstō níí, ālā lömó áyā nē, bĩ ndákpā ká Mbájá. Ätāsh.

† Kōbō tēndē áyā epè igĩ: Ró'dó ádá äpā ká ádá ádá yākā äpā ílí wārāgā Gĩtĩ Ádá 7:14.